CONTROVERSIAE
INTER EPISCOPOS
ET REGVLARES
LAVRETI DE FRANCHIS,
E T
OBSERVATIONES
ZACHARIAE PASQVALIGI
CLER. REGVL.

CONTROVERSIAE
INTER
EPISCOPOS, ET REGVLARES
LAVRETI DE FRANCHIS
NEAPOLITANI
S. THEOL. AC I. V. DOCT. PROTONOTARII APOST.

In quibus quicquid ex S.Concil.Trident. Decretis, Constitutionibus Summorum Pontificum & determinationibus Apostolicis ordinariæ, ac delegatæ Iurisdictioni tribuitur. Quicquid etiam adhuc indecisum occurrere solet in dies, per varias Quæstiones resoluitur.

ATQVE
OBSERVATIONES
ZACHARIAE PASQVALIGI
CLER. REG. VERONEN. S. THEOLOGIÆ PROFESSORIS.

In quibus Auctoris Doctrina expenditur, & plurimæ aliæ difficultates ab eodem prætermissæ, & ad materiam concernentes breuiter, & dilucidè resoluuntur.

CVM INDICE QVAESTIONVM, ET RERVM.

ROMÆ, Ex Typographia Reuerendæ Cameræ Apost. M.DC.LVI.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISS.MO ET REVERENDISS.MO PRAESVLI

D. HIERONYMO FARNESIO

ARCHIEP. PATRACENSI AVLÆ PONTIFICIÆ PRÆFECTO

ZACHARIAS PASQVALIGVS

CLER. REGVL.

Omnia fœlicitatis incrementa.

CONGRVENTER magnæ indoli tuæ facies, Farnesi Antistes Illustrissime, si, qui nunc in lucem prodeunt, Commentarios hosce meos tuo dignaberis patrocinio: sicuti nihil ipse profectò congruentiùs, nihil opportuniùs fecerim, quàm illos, præclaro tuo nomine inscriptos, Tibi sistere. Obseruationes eæ sunt, quas ad Laureti inter Episcopos, ac Regulares Controuersias, nescio quanam ingenij propensione, adornaui: atque adeò iure quodam in sinum tuum inuolant,

 qui

qui Sacræ Augustorum Patrum de Episcopis, & Regularibus Congregationis diù à Secretis, quicquid est eiusmodi controuersiarum, visus tuo nutu administrasse, diremisse eruditione, vi iudicij, vsuquè prudentiæ temperasse. Planè, gratulandum nimio quidem opere mihi est, quòd ea pro facultatis meæ tenuitate lucubrauerim, quæ Tu non modo singulari quadam humanitate, comitateque honestares, ac percurreres; sed à doctrinarum opinione, ac luce ingenij id etiam efficeres, vt aliquid esse lucubrationes has meas plerique omnes putent, quas viderint Viro eruditissimo, earumquè præsertim disceptationum, quas hic versamus, longè scientissimo nuncupatas. Quamquam, si reliqua tuarum ornamenta laudum spectem; quid huic Operi splendidius, quid Auctori ad existimationem, famamque nominis contingere magnificentius vnquam potuit, quàm Patronum compellari Te, quem decora æquè tuorum, ac tua, tùm publica, ac priuata certatim virtus inter paucos commendat? Genus Tibi, cui speciosa quædam, ac splendida infelicitas contigit: nempè, vt dilaudare, nisi minuat, nemo possit: Nam supremos ipsos Christiani Orbis fasces, ac primi nominis Purpuras; amplissimas deindè Dominationes, tot clarorum Ducum paludamenta, trabeas, victoriarum cumulos, quæsitas bellica virtute Laureas, palmas, triumphos neque ipsa multilinguis fama abundè commemorauerit. Qui quidem auitus splendor, atque inclyta maiorum exempla mirum, quibus Te adhortamentis, ac stimulis ad verum iter, cursumquè gloriæ prouocauerint. Ipso æui flore Ciuili prudentia Laureatum, erectumque ad magna, ea Te admurmuratione, plausuquè excepit Romana Aula, vt & parem rerum maximarum momentis existimauerit; & ijs administrandis, expediendisquè vltrò admouerit. Cùm interim ea esset Quiritium sententia, vt nihil consilijs tuis sapientiæ, nihil in dicendo facundiæ, nihil desiderari in agendo dexteritatis posset. Iam, perspecta Romæ tuæ vis mentis, ac iudicij maturitas; foris etiam, honestissima videlicet ad Heluetios Legatione inclaruit. Amplificata hic Romanæ auctoritatis

Infu-

Infula, propugnata strenuè Pontificum iura, accuratæ Ecclesiarum, atque Orthodoxæ religionis commoda, elisa discordiarum semina, adaucta in Apostolicam Sedem Gentis studia: planè, vt cùm summam indolem, industriam, solertiam, fidem Vrbano Maximo Pontifici mirificè adprobaueris, nouam is egregiæ virtuti tuæ arenam aperuerit. Scilicet, non is eras, cuius feriari ardor animi, ac præferuida mens posset. Alia ex alijs destinantur impigræ Sedulitati tuæ munia: Romanas, atque Orbis curas inexhausto quodam spiritu voras, ac spiramentum laboris labor est: simul rem omnem Episcoporum, ac Regularium supercilio tuo regis: simul Sacræ Te Inquisitionis Consultationibus commodas: simul grauissima quæque alia in commune commodum moderaris: ades ipse cunctis vegetus, alacer; curasquè omnia, par singulis, Aulæ Centimanus. At enim nihil æquè eximij tui pectoris magnitudinem, integritatem, robur commendat, ac imposita tuis humeris ab Innocentio Pontifice Decimo Prætura Vrbis: ardua ea quidem, sed quam per summam animi contentionem, atque incomparabili quodam genere prudentiæ perindè gessisti, vt proscripta administrorum auaritia, abrupta causarum perendinatione, punitis turbulentissimorum hominum ingenijs, visa mox fuerit redijsse iudicijs æquitas, securitas Romæ, felicitas, faustitas, tranquillitas populo. Publica hæc demum munera excepit Pontificiæ domus Præfectura, qua quidem visus beneuolentiam, amoremquè in te suum indicare voluisse Maximus ALEXANDER: Sed amens profectò sim, si putem, auream laudum tuarum segetem demeti stylo posse. Huc verò excurrisse, ac strictim egregias animi tui opes, ac res præclarè gestas delibasse, & impetus quidam fuit, quò mihi, & litterarijs hisce laboribus amplissimam à tanto patrocinio gratularer fortunam, ac decus; & argumentum obseruantiæ in Te meæ; quæ sanè haud exhiberi pulchrius, ac præstantius potuit, quàm tuismet laudibus immixta. Cœterùm meum hoc donarium, & quicquid hic est eruditionis, fore, vt æqua fronte ac-

te accipias, facilè mihi persuadet incomparabilis humanitas tua, quæ nunquam certè Opus illud improbauerit, quod Tibi dicatum, à Farnesianis Lilijs floret, à tuo nomine perennabit. Vale.

BE.

BENEVOLO
ATQVE
CANDIDO LECTORI
Bibliopola.

COGITABAM Controuersias inter Episcopos, & Regulares Laureti de Franchis typis remandare, vt eorum desiderio satisfacerem, qui pro libro frequenter instabant. Consilium hoc meum cum pluribus doctrina, & eruditione spectandis communicaui. Sed ecce statim varias sententias, varia animorum sensa. In eo vno omnes concordes, vt operis argumentum laudarent, vt pote magnum quid inscriptione ipsa promittens, & Lectoris curiositatem percellens. Verum subnectebant statim aliqui, ieiunum esse opus, & vix aliquas materias libare, quæ longiori examine indigerent. Alij, adnotare quidem Auctorem plurima scitu digna, sed plura quoque non minus necessaria pertransire, vt proinde, cum de positiuo iure agatur, facile sit vnicuique errare, dum sibi persuadens, satis omnia explicata, nihil aliud superesse credit, adeoque manca directione vtitur. Alij nutare plura, quæ pro certis traduntur; quin non rarò proferri iura, quæ sententijs stabiliendis nihil prodessent. Indolebant Religiosi viri, quod Auctor erga se ipsos infensum se ostenderet, dum nulla occasione prætermissa eorumdem priuilegijs detraheret, eique, qua potiuntur ab Antistitum iurisdictione, exemptioni derogaret: & quod mirum est, eam subiectionem intruderet, tanquam Ecclesiasticis sanctionibus stabilitam, quæ nullis legibus, nullis Decretis niteretur. Quibus auditis, consilium pœne interciderat, cum re tota communicata A.R.P. Zachariæ Pasqualigo ex illustri Congreg. Cler. Reg. doctissimo viro, vt edita ipsius iam opera testantur, huiusque materiæ scientissimo, animum mihi erexit, dignumque asseruit librum, qui recuderetur. Quin nonnulla se ad Auctoris sententias obseruasse, seque ea mihi exhibiturum, pollicitus est. Cœterum cum ea non

vide-

viderentur sufficere in eorum, quæ desiderabantur supplementum, enixè rogaui, vt pro communi vtilitate laborem susciperet, plenasque obseruationes instrueret, quæ communibus votis responderent. Adnuit tandem, quamuis ægrè, vt potè studijs proprijs, alijsque occupationibus distentus. Has mihi exhibuit ad singulas Auctoris sententias, quas ita æqua lance expendit, vt ius suum tribuat vnicuique, nec in aliquam partem propendat, nisi quò traxerint Summorum Pontificum Sanctiones, S. Congregationum Decreta, Rationis momenta, Doctorum Auctoritas. Eas quoque difficultates resoluit, quas Auctoris calamus non pressit, & tamen dissoluisse necesse fuerat, vt quæ ecclesiastica Auctoritate sancita erant, & absque hæsitatione perciperentur, & securè impleri possent. Alia quoque, & frequentia dubia excitat, nondum scribentium calamo exarata, eaque summa facilitate resoluit, & ad Sacrorum Canonum normam, vt proinde opus nouum censeri meritò posset, & in iustum volumen euadere, nisi prædicto operi adnecterentur. Et quamuis adeo excreuerint, ita tamen singula perstrinxit, vt paucis rei summam expresserit, & simul facilitati consuluerit, atque perspicuitati. Quamobrem puto ijs plenè satisfactum, qui hæc desiderare videbantur; tibique benignissimè Lector gratos futuros hos labores, necnon ex integro profuturos. Quod si contigerit, voti mei compos fiam, atque expensis in tui commodum non pepercisse, contentus ero; animusque vigescet ad alia tibi paranda. Æternum vale, sisque diu, & semper felicissimus.

AT-

ATTESTATIONES.

P. D. Zachariæ Pasqualigi insignis nostræ Congregationis Theologi Obseruationes ad Controuersias inter Episcopos, & Regulares Laureti de Franchis diligenter perlegi, easque cum ipso excellentiores opere cognouerim, dignas luce iudico, præsertim cum & bonis moribus, & Catholicæ Fidei sint conformes.
Romæ Kal. Iulij M.DC.LV.

D. Andreas Sottanus Cler. Reg. S.T.D.

EX commissione A. R. P. Generalis percurri librum, cui titulus est Obseruationes ad Controuersias inter Episcopos, & Regulares Laureti de Franchis Auctore R. P. D. Zacharia Pasqualigo, & nihil à recta fide, bonis moribus, Constitutionibus, & Decretis Summorum Pontificum alienum offendi. Imo omnibus, quod suum est, æqua lance tribuere iuxta S.Congregationum declarationes, ideo typis mandari posse existimo, tanquam tum ob facilitatem Doctrinæ, tum ob eruditionem luce dignissimas.
Romæ VI. Non. Iulij M.DC.LV.

D. Alphonsus Besutius Cler. Reg. S.T.P.

Facul-

Facultas P. Generalis.

D. Bonifacius Agliardus Præpositus Generalis Congregat. Cler. Regul.

HOc Opus inſcriptum Obſeruationes ad Controuerſias inter Epiſcopos, & Regulares Laureti de Franchis, à R. P. D. Zacharia Paſqualigo Sac. Theologiæ Profeſſore, & Noſtræ Congregationis Conſultore compoſitum, & iuxta præfixam aſſertionem Patrum, quibus id commiſſum fuit, approbatum, vt typis mandetur, quò ad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu propria ſubſcripſimus, & noſtro ſigillo firmauimus.

Romæ die 3. Iulij 1655.

D. Bonifacius Agliardus Præp. Gen. Cler. Reg.

Locus ✠ Sigilli

D. Nicolaus del Lino Secretar.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſſimo P. Sacri Palatij Apoſt. Mag.

M. A. Epiſcopus Hierapolitanus Viceſg.

Imprimatur.

Fr. Raimundus Capiſuccus Ordinis Prædicatorum Sacri Apoſt. Palatij Magiſter.

MATERIAE
ET
QVAESTIONES
PRIMAE PARTIS

Controuersiarum inter Episcopos, & Regulares.

IN quibus Regulares ex Sac. Concil. Trident. Decretis locorum Ordinarijs subdantur. pag.1
Decisio Rotæ circa quartum funeralium. pag. 19
Decretum de emolumentis funeralibus. p.19
In quibus Moniales exemptæ ex Concil. Trident. subdantur Ordinarijs. p.21

QVÆSTIONES.

An Regulares circa ea, in quibus subduntur locorum Ordinarijs, vel ab illis compelli possint vigore Conc. Trident. possint excommunicari. p.34

BVlla Gregorij XIII. per quam fuit facta reductio Constitutionis Pij V. recolend. memoriæ pro mendicantibus, & alijs Regularibus contra locorum Ordinarios, ad terminos iuris, & Conc. Trid. p.36

QVÆSTIONES.

1 *Quæ sint huiusmodi Bullæ Pij Quinti reuocata per Gregorium XIII.* p.37
2 *An Bulla eiusdem Pij V. circa declarationem portionum assignandarum Vicarijs perpetuis Ecclesiarum Parochialium, Monasterijs, Beneficijs, Ecclesijs, vel locis pijs perpetuò vnitarum fuerit reuocata per Gregorium XIII.* pag. 37
3 *Num eleemosinæ altaris, funeralium, & similes, computandæ sint in incertis in portione assignata Vicarijs perpetuis ad præscriptum dictæ Bullæ Pij V.* p.38

BVlla Gregorij XIII. super præcedentia in processionibus. p.38

QVÆSTIONES.

1 *Qui ad processiones accedere teneantur.* p.39
2 *An sacerdotes inseruientes Ecclesijs Religionis Equitum Hierosolymitanorum processionibus interesse teneantur.* p.40
3 *Quid si Regulares si vltra dimidium milliare à Ciuitate distarent.* p.39
4 *Quid si Religiosi ex priuilegio eis concesso habeant, vt non teneantur ire ad processiones, si ab Episcopo vocati pluries accessissent, an debeant iterato eodem modo accedere.* p.40
5 *Quæ dicantur publicæ Processiones.* p.41
6 *An debeant vocari, & sit necessaria ipsa vocatio.* pag. 41
7 *Ad quem pertineat constituere, quò, & quà processiones dirigi debeant.* p.42
8 *In Processionibus qui Regulares alios Religiosos præcedere debeant.* p.42
9 *An præcedentia inter Fratres mendicantes, vt illi præcedant, qui priores sunt in loco, habeat locum in prioritate vnius horæ, vel diei.* p.43
10 *An recusantes accedere possint compelli censuris ecclesiasticis.* p.43
11 *An Regulares teneantur accedere ad Ecclesias extra propria Monasteria pro celebratione orationis 40. horarum.* p.44

12 *An Confraternitates laicorum existentes intra Claustra Regularium teneantur accedere ad processiones, & orationes 40. horarum indictas ab Ordinario loci.* p.44
13 *An possint Regulares facere processiones extra Ecclesiam.* p.45
14 *Quis possit componere differentias, & controuersias in processionibus ortas; & quomodo, & quis inter Confraternitates laicorum.* p.45
15 *In controuersijs praecedentiarum lite pendente quis manuteneri debeat.* p.46
16 *An Confraternitas, quæ prius quàm altera faccis vsa est, si ad processiones accederet sine facco, præcedentia prærogatiua gaudeat.* p.47

Constitutio Sixti V. contra exercentes artem Astrologiæ iudiciatiæ, & alia quæcumque diuinationum genera, librosque legentes, vel tenentes. p.47

QVÆSTIONES.

1 *Quæ fuerit finalis causa prohibitionis huius Astrologiæ iudiciariæ?* p.48
2 *Num prohibitio iudiciariæ Astrologiæ liget etiam in foro conscientiæ interiori eos, qui asserunt, aut protestantur, id certò non affirmare, vt in §.3. Bullæ supradictæ.* p.48
3 *Cur illam protestationem, & declarationem non obstare voluit hic Pontifex.* p.49

Constitutio Vrbani VIII. contra Astrologos Iudiciarios, qui de statu Reipublicæ Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguineorum iudicia facere, necnon eos, qui illos desuper consulere præsumpserint, cum innouatione similis Constitutionis Sixti Papæ Quinti. p.50

Constitutio Clementis VIII. super executione Decreti Conc. Trid. sess. 25. c.14. contra Regulares non subditos Episcopo, intra Claustra degentes, & extra ea ita notoriè delinquentes, vt populo scandalo sint, ac contra eorum Superiores illos punire negligentes, aut impunitos ad alia suorum Ordinum loca transmittentes, vel transmissos ad locum, in quo deliquerunt, non reuocantes. p.53

QVÆSTIONES.

1 *An Religiosus, contra quem Episcopus procederet vigore supradictæ Bullæ in §.3. possit exemptione ab Ordinariorum iurisdictione forsan specialiter obtenta, se tueri.* p.54
2 *Ista Constitutio in qua parte nouum ius contineat.* p.55
3 *An Regularis manens extra Claustrum de licentia sui superioris, si delinquat, possit ab Ordinario loci puniri.* p.55
4 *Quid obseruetur in praxi ab Ordinarijs locorum cum Regularibus degentibus intra Claustra, qui inueniuntur extra Claustra notoriè delinquentes cum populi scandalo.* p.57
5 *An qualitas, quod Regularis extra claustra degens notoriè, & scandalosè deliquerit, sit probanda, vt Episcopus obtineat in illum iurisdictionem virtute Concilij.* p.57
6 *An Regularis, qui iniuriam infert Episcopo, vel Vicario iurisdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iurisdictionis, eam turbando, possit ab eodem Episcopo, vel Vicario puniri, sine remissione ad suum superiorem.* p.58
7 *Quomodo Episcopi aliquando appellentur Ordinarij, aliquando Diœcesani, & an iurisdictio illorum sit fundata in iure communi.* p.58
8 *An Regularium priuilegia perdantur, si illi irregulariter viuant, & quid, si ob non vsum.* pag. 59
9 *An exempti ab Ordinarijs, & suppositi conseruatoribus possint Ordinariorum iurisdictioni se submittere.* p.59
10 *An Episcopus punire possit Regulares discedentes à suis conuentibus, sine licentia suorum superiorum cum prætextu ad superiores accedendi.* p.60
11 *An Episcopus possit impedire Mendicantes quærere per ciuitatem, & Diœcesim eleemosinas superfluas.* p.60
12 *An Religiosi committentes fraudem circa exemptiones sibi concessas, & quomodo puniantur.* pag. 61
13 *An ad dictam pœnam consequendam satis sit probare contrauentionem d. Clem. vel etiam probandum sit, quod dolo sit contrauentum.* p.61
Alia dubia circa Regulares delinquentes extra septa. pag. 62

Bulla Clem. VIII. in qua statuitur, quod in crimine assassinij contra personas Ecclesiasticas, declaratio spectet ad iudicem Ecclesiasticum, & contra Milites, aliasque personas Conuentuum, & Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani pertineat ad eorum Superiores, adiuncto Episcopo loci, antequam iudices Sæculares aliquam declaratoriam desuper ferant, vel ad pœnarum executionem deueniant. p.63

QVÆSTIONES.

1 *Quæ fuerit potissima causa huius Pontificiæ Constitutionis.* p.65
2 *Quid sentiebant Doctores ante hanc Pontificiam declarationem.* p.65
3 *Quinam dicantur Assassini, & quid, si occisus non sit Christianus.* p.65
4 *An Assassini hodie reperiantur in illo genere, de quo disponitur in cap. 1. de homicidio in 6.* pag. 66
5 *Quid, si ad suam vindicandam iniuriam suis manibus*

nibus Petrus aliquem interficiat, & pecunia mediante aliquos alios ad ſibi auxiliandum inducit, erit ne patratum crimen aſſaſſinij? p.67
6 Quomodo conſtare debeat de aſſaſſinio. p.67
7 An aſſaſſinij crimen detur, ſi mandans interfuerit homicidio. p.68
8 An aſſaſſinium probetur, etiam ſi interuenerit promiſſio pecuniæ, & etiam ſi fuerit facta ſine aliqua ſcriptura. p.68
9 An aſſaſſinium inducatur, ſi committatur homicidium pro complacentia alicuius. p.68
10 An aſſaſſinium inducatur per ſimplicem pollicitationem, & an requiratur mutua promiſſio, & obligatio. p.69
11 An, vt inducatur aſſaſſinium, requiratur, vt promiſſio fuerit acceptata. p.69
12 An pro aſſaſſinio ſufficiat promiſſio incerta. pag. 70
13 An, vt inducatur aſſaſſinium in non ſubiecto, requiratur datio, vel promiſſio, & quidem in filio, vel alio ſubiecto non cadat aſſaſſinium. p.70
14 An promiſſio facta pro expenſis, damnis, intereſſe pro homicidio committendo inducat aſſaſſinium. p.70
15 An probetur aſſaſſinium per indicia, & conieЄturas. p.71
16 Quæ ſint probabilia argumenta, quæ ſufficiunt pro probando aſſaſſinio. p.71
17 An proceſſus factus contra perſonam Eccleſiaſticam coram iudice Laico probet. p.72
18 An confeſſio facta per Clericum coram iudice laico ſufficiat ad condemnandum, etiam ſi ſponte confeſſus fuerit. p.72
19 Teſtes examinati per Iudicem incompetentem, an poſſint ſe referre ad primum examen, vel potius teneantur deponere per extenſum. p.73
20 An proceſſus informatiuus iudicis laici ſaltem ſufficiat ad examinandum Eccleſiaſticum coram iudice Eccleſiaſtico, & an ſufficiat ad effectum remittendi ad ipſam curiam ſæcularem delinquentes. p.74

Decretum Clementis VIII. prohibens Litaniarum vſum, præter in Breuiarijs, Miſſalibus, Pontificalibus, & Ritualibus contentas, & Litanias de Beata Virgine in ſacra Æde Lauretana decantari ſolitas, aut à Sacra Congregatione Rituum approbatas. p.76

QVÆSTIONES.

1 Litaniarum nomen vnde ſumptum. p.76
2 Quid eſt, quod fertur de Litanijs maioribus. pag. 76
Dubia circa Decretum Clementis VIII. circa Litanias. p.77

Decretum Clementis VIII. in quo damnat, & prohibet propoſitionem, quæ dicitur licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſolutionem obtinere. p.78

QVÆSTIONES.

1 Si quis ſit inter infideles, vel in carceribus ſtrictis, an poſſit abſenti confiteri. p.78
2 An confeſſio fieri poſſit per interpretem. p.79
3 An poſſit infirmus pœnitens tempore peſtis, ſine alio periculo mittere peccata ſua Confeſſario, per litteras ſigillatas, & Confeſſarius in his priuatim ea legere, & deinde in præſentia eiuſdem Confeſſarij ſtans à longè, dicere ſe de his omnibus accuſare, & Confeſſarius poſſit illum abſoluere. p.79

Bulla Clementis VIII. ſuper modo, & forma in erectionibus, & inſtitutionibus, & aggregationibus Confraternitatum, & Congregationum obſeruanda. p.81
Obſeruationes circa erectionem, & aggregationem Confraternitatum. p.84

Dichiaratione, & Decreto fatto dalla Sacra Congregatione dell' Indulgenze ſopra la Bolla di Clemente Ottauo. pag. 88
Dubia circa Confraternitates Sanctiſſimi Corporis Chriſti. p.89

Decretum Sacræ Congregationis Indulgentiarum, quo declaratur Sanctiſſimi Sacramenti Confraternitates omnes Canonicè vbique erectas, vel erigendas, poſſe iuxta fel. record. Pauli III. Conſtitut. frui Indulgentijs, Priuilegijs, & gratijs ſpiritualibus Archiconfraternitati Sanctæ Mariæ ſupra Mineruam à Sanctiſſ. D.N. Paulo V. nuper conceſſis, ac in poſterum concedendis. p.90

QVÆSTIONES.

1 Nunquid Confratres volentes ingredi Confraternitatem, debeant perſonaliter adire locum, vbi ſunt patres ad ſcribendum deputati. p.90
2 Si Confraternitas ſtatuerit, ne quis eam intret, niſi certum ſibi perſoluat, valeret, nec ne. pag. 91
3 An peccans concepta ſpe de conſequendis Indulgentijs Confraternitatis, cui eſt adſcriptus, poſſit eas conſequi. p.91
4 An Confrater pro altero Confratre ſuæ Confraternitatis, qui arduis eſt negotijs occupatus, valeat conſequi indulgentias. p.92
5 An Indulgentia conceſſa viſitantibus certis feſtiuitatibus pluries vel ſemel tantùm eadem die acquiri poſſit. p.92

Decretum Sacræ Congregationis Concilij Tridentini emanatum super ordinatione Regularium, p.93
Dubia circa hoc Decretum, p.93

QVÆSTIONES.

1 *Quid debeat afferre Episcopo Regularis Ordinandus.* p.96
2 *An in ordinatione Regularium dispensatio super interstitijs pertineat ad Episcopum, vel ad Superiorem Regularem.* p.96
3 *An fieri debeat mentio in litteris dimissorialibus Superiorum Regularium, vt super interstitijs dignetur dispensare Episcopus ordinans, attenta necessitate, & vtilitate Ecclesiæ, vel Religionis. pag.* 97
4 *Quomodo intelligatur arbitrium Episcopo concessum in dispensando super interstitijs.* p.97
5 *An Episcopus ordinans tacitè aliquem dispensare censeatur, & quid, si ipse ordines non conferat, sed dimissorias concedat.* p.98
6 *Quæ dicatur Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, vt sufficiens causa reputetur ad dispensandum. pag.* 98
7 *An circa annum interponendum ab vno ad alterum Ordinem sacrum, attendendus sit annus Ecclesiasticus, vel solaris.* p.99
8 *Clericus secularis, vel regularis ordinatus cum litteris dimissorijs falsis, quam pœnam incurrat, & quid si celebret in ordine sacro.* p.99
9 *An dimissoria ad Ordines suscipiendos ab alieno Episcopo ita requiratur, vt non sufficiat Episcopo promouenti cognitam esse personam pro idonea.* p.100
10 *Quid, si proprius Episcopus ratificet promotionem ab altero Episcopo factam absque litteris dimissorialibus.* p.100
11 *An in litteris dimissorialibus sint exprimendi Ordines sacri.* p.101
12 *An expirent litteræ dimissoriales per mortem concedentis.* p.101
13 *An Episcopus, cui diriguntur litteræ dimissoriales, debeat examinare Clericos seculares, vel regulares de vita, & moribus.* p.102
14 *An sacrosancti Tridentini Concilij Decretum sess.23.cap.7. de Reform. (quo Episcopis iniungitur, vt antequam ad sacrorum ordinum ministerium Ordinandi accedant, summa diligentia, inter alia inquirant ea, quæ ad genus Ordinandorum spectant) nouum Ordinis impedimentum induxerit.* p.102
15 *Si quis non suscepto Sacramento confirmationis ad Ordines promoueatur, an incurrat aliquam censuram, vel pœnam.* p.103
16 *Quæ ætas præscripta sit singulis Ordinibus, & an incœpta, vel completa.* p.104
17 *Prima Tonsura potest ne quolibet die conferri? pag.* 104
18 *Minores Ordines, & sacri quo tempore conferri possint, & quare potius in sabbatho, quàm alijs diebus Ordines sacri conferantur.* p.105
19 *Quæ scientia requiratur in Ordinandis.* p.106
20 *An ministrans in sacris Ordinibus ante ætatem fiat irregularis, & quid in minoribus.* p.107
21 *Quid, si quis habuerit litteras dimissoriales speciales, vt à tali Episcopo Ordinibus insigniri possit, si ab alio ordinetur, incurrat aliquam pœnam.* p.108
22 *An ordinatus ante ætatem sacris Ordinibus, sit suspensus vsque ad ætatem legitimam, vel perpetuò, ita vt indigeat Papæ dispensatione.* p.108
23 *An Ordinatus ante ætatem qui potuit, & debuit suis parentibus credere, sit excusatus.* p.109
24 *Si quis sacris ordinetur ante legitimam ætatem, & propter bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens, se non habere legitimam ætatem, celebrauerit, contrahat irregularitatem.* p.110
25 *Episcopus ordinans non subditum suum, quam pœnam incurrat, & quando non incurrat. pag.* 110
26 *Furtiuè ordinari quis dicatur.* p.111
27 *Furtiuè ordinatus an possit in suscepto ordine ministrare, & ad superiorem ascendere.* p.111
28 *Si Episcopus tempore, quo confert Ordines, dicat se non intendere ordinare non examinatos, & approbatos, qui se ingerit, erit ne ordinatus. pag.* 112
29 *An Episcopus, qui sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, antequam ordinare incipiat, præcipit, ne aliquis accedat ad Ordines sine dimissorijs, & alijs requisitis, & postea eos absoluit, & dispensat, prout est videre in Pontificalibus, si quis illorum esset innodatus aliqua censura Ecclesiastica, vel irregularitate possit, & valeat cum illa absolutione absolui, & cum illa dispensatione dispensari.* p.113
30 *An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem sint suspensi.* p.113
31 *Ordinatus in sacris ante legitimam ætatem, & sic suspensus, an efficiatur irregularis concelebrans eum Episcopo in actu ordinationis.* p.114
32 *An qui ordinatur, non seruatis interstitijs sit suspensus, vel irregularis.* p.115
33 *An ordinatus sacris ordinibus metu, teneatur continere.* p.115
34 *An Religiosus ante professionem se promoueri faciens ad ordines sacros, sit suspensus ipso iure ab exequutione ordinum susceptorum.* p.117
35 *An Regularis teneatur accipere attestationes ordinum susceptorum ab Episcopo ordinante. pag.* 118
36 *An Episcopus ordinans ignaros, vel homines malæ vitæ, vel nullam in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccet mortaliter.* p.119
37 *An Episcopus admittens ad Ordines non sibi idoneos notos in doctrina sine examine, debeat deponi; & quid legatur de S.Leone Papa, & quid aduertat in hoc S. Bernardus.* p.120
38 *Quæ mala oriantur ex ordinatione indignorum. pag.* 120
39 *An propter penuriam aliorum possint non idonei ordinari.* p.121
40 *An Episcopus ordinans sacris sine titulo, peccet. pag.* 121

An

41 *An Ordines bis suscipiens, aut conferens, efficiatur irregularis.* p.122
42 *Non promotus ad Presbyteratus ordinem celebrãs missam, quam pœnam incurrat.* p.123

Constitutio Pij V. contra non professos ad sacros Ordines promotos, prætextu Religionis. p.123
Dubia circa Constitutionem Pij V.&c. p.124
Decretum Apostolicum, quo declaratur in Ecclesijs Regularium Episcopis Pontificalia exercentibus, aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel sola Cappa indutis licere Baldachinum erigere. p.126

QVÆSTIONES.

1 *An Episcopi ante huiusmodi decretum potuerint prohiberi ab exemptis erigere Baldachinum in eorum Ecclesijs, & ipsis inuitis exercere ea, quæ continentur in supradicto Decreto.* p.127
2 *Quæ sint potissimæ causæ, ob quas Regulares negligentes, vel nolentes permittere erigi Baldachinum in eorum Ecclesijs Episcopis, debeant excommunicari.* p.128
3 *Baldachinum quid sit.* p.128
4 *Sedes Episcopalis, siue Thronus Episcopalis, quid significet.* p.129
Dubia circa vsum Baldachini. p.129

Bvlla Clementis VIII. quæ Ordinarijs locorum prohibet licentiam concedere, cuiuscunque, etiam Mendicantium Ordini nouos Conuentus erigendi, nisi vocatis, & auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa cognita. p.132

Confirmatio, & ampliatio Constitutionis Clement. VIII. facta à Gregorio XV. circa nouorum Conuentuum Regularium erectiones. p.133

Reuocatio Vrbani VIII. quarumcumque licentiarum à suis Prædecessoribus concessarum loca Regularia erigendi non seruata forma Constitutionis Clementis VIII. ac prohibitio de cætero erigendi absque licentia Ordinariorum, & Decretis Conc. Tridentini, nec non Clementis VIII. & Gregorij XV. Constitutionibus non seruatis. p.134

QVÆSTIONES.

1 *Si Regulares vellent mutare de vno loco ad alium Ciuitatis, an requiratur licentia Ordinariorum.* pag. 136
2 *Quid, si solummodò vellent ampliare?* p.137
3 *An supradicta Bulla Clementis VIII. de non concedenda licentia mendicantibus noua ædificandi Monasteria, comprehendat hospitia.* p.138
4 *An Episcopus concedere possit licentiam construendi noua Monasteria absque causa cognitione.* pag. 139
5 *An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium.* p.140
6 *Vt construatur Monasterium non Mendicantium, quantum de iure assignandum sit.* p.141
7 *An quis cogi possit vendere domum propriam pro construenda, vel amplificanda Ecclesia.* p.141
8 *An Episcopus possit quem cogere ad vendendum suum pro reædificatione Monasterij, vel loci pij, & an pro Claustro, & scholis fabricandis.* pag. 143
9 *An Episcopus compellere valeat vicinum ad vendendum Religiosis seruitutem altius non tollendi, etiam vi publica intermedia.* p.143
10 *An cogere possit Episcopus vicinos ad vendendum domos pro ampliatione hospitij Religiosorum.* pag. 144
11 *An habens domum communem, si mandet in ea construi Ecclesiam, teneatur socius inuitus vendere partem suam.* p.144
12 *An priuilegium concessum Ecclesiæ, & locis pijs, vt possit cogi vicinus ad vendendam domum pro eorum ampliatione, possit Episcopus extendere etiam ad locationem.* p.145
13 *An valeat iudex sæcularis arbitrari, an vicinus possit cogi ad vendendum, consideratis circunstantijs ad mouendum arbitrium.* p.145
14 *An legatum factum Monasterio, vel Ecclesiæ construendæ debeat tradi cum fructibus medij temporis.* p.146
15 *An, si legatum sit factum pro aliquo pio loco construendo, possint exequutores, si bona relicta ab alijs detinentur, auocare à quolibet possessore.* p.147
16 *An debeatur legatum factum Monasterio, vel alteri pio loco construendo, si adhuc locus ædificij non esset designatus.* p.147
17 *Monasterium, vel collegium, si cœptum esset, & non perfectum, an habeatur pro perfecto, vt possit capere donationes sibi factas.* p.148
18 *An construens Monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi, possit deinde habere.* p.148
19 *Si testator mandat Ecclesiam construi in fundo suo, an censeatur donasse totum fundum Ecclesiæ.* p.149
20 *An legatum dotis factũ Ecclesiæ construendæ debeatur statim ante consummationem.* p.149
21 *An Episcopus possit prorogare tempus à testatore statutum ad constructionem Ecclesiæ.* p.150
22 *An certus Religiosorum numerus cuicunque Monasterio, Conuentui, ac domui regulari præfigendus sit.* p.150

Decretum Pauli V. vt certus Religiosorum numerus cuicunque Monasterio, & domui Regulari præfigendus sit. p.150
Resolutio aliarum difficultatum circa materiam Monasteriorum. p.152

Bulla Pauli V, reuocatoria facultatum superioribus quorumcunque Ordinum, & Religiosorum quoquo modo concessarum cognoscendi causas suorum subditorum ad Officium Sanctæ Inquisitionis hæreticæ prauitatis quomodolibet pertinentes, pag. 162
Causæ, quæ pertinent ad Tribunal Inquisitionis. p.164

QVÆSTIONES.

1 *Quæ sit finalis causa prohibendi regularibus cognitionem causarum Inquisitionis*, p.165
2 *An Episcopus sine Inquisitore, & Inquisitor sine Episcopo procedere possint, & quando possint.* pag. 165
3 *Quid agendum est in causis, vbi Episcopus, & Inquisitor insimul procedunt, & inter se discordant.* p.166
4 *An Regulares, qui pro fidei negotio ad Sanctum Officium recurrerint, seu confugerint, vel in eo testimonium veritatis perhibuerint, possint à suis Superioribus grauari?* p.167
5 *An in causis ad S. Inquisitionem hæretica prauitatis spectantibus, Iudices, & Officiales gratis omnia expedire debeant?* p.167

Constitutio Gregorij XV. Decretis Conc. Trid. adiuncta circa exemptorum priuilegia. p.170

Declarationes Sacræ Congreg. Conc. super dicta Constitutione Gregorij XV. pag. 172

QVÆSTIONES.

Ad Prædicatores spectantes, de quibus in dicta Bulla GREGORII XV. fit mentio.

1 *Prædicator quomodo præsentare se debeat Ordinario, vt habeat licentiam concionandi.* p.175
2 *An Prædicatores ante omnia teneantur emittere fidei professionem.* p.178
3 *An locorum Ordinarij possint examinare Prædicatores super doctrina, & an de vita, & moribus?* p.178
4 *An possit admitti Religiosus, vel Clericus sacris non initiatus, si tamen sit idoneus, & an Prædicatio sit actus ordinis.* p.179
5 *An Prædicare olim Laicis fuerit permissum.* pag. 180
6 *An idoneo præsentato ad Prædicandum possit Episcopus denegare licentiam, & an sine rationabili causa suspendere à Prædicatione.* p.180
7 *An possit nominatim suspensus, vel interdictus, prædicare.* p.181
8 *A quibus debeant cauere Concionatores.* p.181
9 *Ad quem spectet munus eligendi Concionatorem, & ei tribuere eleemosinam.* p.182
10 *An possit Episcopus compellere ad præstandum eleemosinam laicos, qui eam præstare tenentur, vel solent.* p.183
11 *An Parochus facultatem prædicandi in eius Parochia dare possit.* p. 184
12 *An Episcopus non eligens idoneos Prædicatores peccet mortaliter?* p.185
13 *An ipse Episcopus non prædicans in eius Ciuitate, vel Diœcesi peccet mortaliter, & quando teneatur prædicare.* p.186
14 *Prædicatio Episcopi qualis esse debeat.* p.187
15 *Prædicatio Sancti Ioannis Chrysostomi qualis fuit.* p.187
17 *Hæreses ortæ ob prædicationem Episcoporum non habitam.* p.188
Resolutio aliarum difficultatum concernentium materiam de Concionatoribus. p.188

QVÆSTIONES.

Ad Abbatissæ electionem spectantes ad præscriptum dictæ Bullæ Gregorij XV.

1 *Quas qualitates habere debeat Abbatissa, vt eligi possit.* p.196
2 *A quibus eligi debeat.* p.200
3 *Per quod tempus eligi debeat.* p.201
4 *An, si in Monasterio non reperiatur Monialis, quæ habeat necessarias qualitates præscriptas à Concilio Tridentino pro Abbatissa, possit ex alia Religione eligi.* p.203
5 *Quomodo eligi debeat.* p.204
6 *An eligi possit illegitima, vel corrupta.* p.206
7 *An sit magis expediens Abbatissarum electio perpetua.* p.207
8 *Electa num etiam confirmanda, & benedicenda.* pag. 208
9 *An Episcopus, & superior Regularis, qui præsunt electioni, possint Clausura Monasterij ingredi tempore electionis, si electio non potest Canonicè fieri, vel ex aliqua alia iusta causa.* p.212
10 *An Abbatissa electa à maiori parte, si appellatio interponatur de electione facta ab alia parte Monialium, quæ electioni non consensit, teneantur interim Moniales contradicentes obedire Abbatissæ.* p.213
11 *An liceat Episcopo in vim Constitutionis Sanctæ memoriæ Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, punire Regulares, qui ad Abbatissæ electionem procedunt ante tempus ipsi Episcopo significatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.* p.214
12 *An Bulla Gregorij XIII. de Abbatissis eligendis, comprehendat etiam alias officiales Monasterij, ita vt absoluto triennio non possint amplius perseuerare in officio.* p.215
13 *An Abbatissa temporalis sit benedicenda.* pag. 215

An

14 *An Abbatissa sit capax potestatis spiritualis: pag.* 215
15 *An Abbatissa ius habeat suspendendi, videlicet clericos suæ iurisdictioni subiectos.* p.220
16 *An penes Abbatissam sit potestas iubendi, & imperandi aliquid, quo Monialium conscientia teneantur.* p.221
Tenor Constitutionis Gregorij XIII. felic. recordat. circa electionem Abbatissarum in Vniuersa Italia. p.222

QVÆSTIONES.

Ad redditionem computorum ab Officialibus Monasterij ab Episcopo exigendam, spectantes, iuxta Constitut. Gregorij XV.

1 *Electio officialium, qui bona Monasterij administraturi sunt, ad quem spectat.* p.223
2 *An Officiales Monasteriorum teneantur conseruare bona introitus, & census ipsorum Monasteriorum intus dicta Monasteria.* p.224
3 *An valeat quietatio Abbatissæ tempore infirmitatis facta procuratori in detrimentum Abbatissæ, quæ ei successit, & Monasterij, & quid si sit quietatio generalis.* p.225
4 *An facta exequutione in bonis debitoris, impediatur fieri exequutio in personam, etiam per carcerationem, & an è contra.* p.226
5 *An solutionis exceptio possit opponi post sententiam in exequutione.* p.226
6 *An debitor condemnatus pœna debiti, & parti ad certam summam pro interesse, si petat, sit admittendus ad luitionem pœnæ in corpore, eo quod non habet in ære, sit audiendus.* p.226
7 *Procurator, seu Administrator Monasterij, si durante administratione efficiatur pauper, an teneatur satisdare, alias remoueri possit.* p.227
8 *An Administratores Ecclesiarum, & locorum piorum, effecti diuites post administrationem, præsumantur quæsiuisse bona, & subtraxisse de redditibus Ecclesiæ, & locorum piorum. pag.* 227
9 *An Procurator Monasterij, seu Ecclesiæ, aut Capituli, qui non exegit à debitoribus, teneatur de suo.* p.229
10 *Vt Procurator possit repetere expensas in lite, quæ concurrere debeant.* p.230
11 *Quid, si non habeat mandatum, an repetat, quæ vtiliter expendit pro Ecclesia.* p.231
12 *Quid, si vtiliter cœpit, sed succumbit in lite, an repetat expensas.* p.231
13 *Quid, si negotia Ecclesiæ gerens cum mandato, incidat in Latrones.* p.232

Reuocatio Gregorij XV. quarumcunque electionum de iudicibus Conseruatoribus hactenus factarum, & noua de eis, eorumque electionibus in posterum faciendis dispositio, vbi dubium exortum super nonnullis verbis dictæ reuocationis per Sacram Congreg. Conc. Trid. declaratum, recensetur. p.233

QVÆSTIONES.

1 *Conseruatores Religionum quando possint suam iurisdictionem alteri delegare.* p.235
2 *An possint absque insertione suarum facultatum citare.* p.236
3 *An sint Iudices ordinarij, vel delegati.* p.237
4 *Si Conseruatorum suæ Religionis foro in aliqua causa Prælatus non vtatur, an sibi præiudicet. pag.* 238
5 *Conseruatoribus suppositi, & ab ordinarijs exempti, an possint se iurisdictioni Ordinariorum submittere.* p.239
6 *Ab huiusmodi Conseruatorum sententijs, seu grauaminibus, ad quem dabitur appellatio.* p.240
7 *An Constitutio præfata Gregorij XV. de Conseruatoribus edita, afficiat Religionem Hierosolymitanam.* p.241
Resolutio aliorum dubiorum circa Conseruatores. pag. 241

Bulla Gregorij XV. in qua fit confirmatio, & ampliatio Constitutionis Pij IV. editæ contra sacerdotes in confessionibus Sacramentalibus pœnitentes ad turpia sollicitantes. p.243

Declarationes factæ per Sacram Congreg. super præfata Bulla. p.243

QVÆSTIONES.

1 *Num hæc pœnalis Constitutio, loquens de tentantibus mulieres, locum habeat etiam contra tentantes adolescentes de vitio nefando ex maioritate rationis.* p.246
2 *An credatur testi vnico, quando est impossibile, vel difficillimum alios inuenire, & quid moneant Doctores in hac materia sollicitationis.* p.247
3 *An credatur pœnitenti contra Confessarium, si dicat, reuelasse eius confessionem.* p.249
4 *An Confessarij, qui sollicitauerunt ad turpia in actu confessionis, vel ante, vel postea, per quamcumque gratiam factam, vel faciendam, possint restitui, vt valeant Confessiones sæcularium audire, & quid si abiurarunt aliàs secretè, vel publicè.* p.250

Decretum Gregorij XV. vbi confirmando Decretum Pauli V. in quo mandauit, quod nemo audeat in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscunque actibus publicis asserere, quod Beata Virgo fuerit concepta cum pec-

peccato originali, & contrafacientes voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis in Constitutionibus suorum prædecessorum, & sua ipso facto incurrendis, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta. pag. 252

QVÆSTIONES.

1 *Cur in dicto Decreto dicitur, articulum de Conceptione Beatę Marię Virginis, non fuisse à Sancta Sede Apostolica diffinitum, vel ab ea aliter ordinatum, si in Synodo Basiliensi sess. 36. iam diffinitum fuit, B. Virginem absque peccati originalis macula conceptam fuisse.* p. 254

2 *Cur ab Ecclesia nihil adhuc de fide definitum circa hunc articulum Conceptionis B. Marię Virginis.* p. 255

3 *An Fratribus Ordinum Prędicatorum sit aliquid indultum à Sede Apostolica, vt inter se tractare possint de materia eiusdem Conceptionis B. Marię Virginis.* p. 256

BVlla Gregorij XV, contra maleficos, & sortilegos cum Diabolo pactum facientes, & à Fide apostatando alios lædentes. pag. 257

QVÆSTIONES.

1 *Sortilegium quid sit.* p. 258

2 *Quotuplex est sortilegium.* p. 259

3 *Dęmon quot modis dicatur implorari Sortilegijs.* pag. 260

4 *Sortilegi quot modis possint infirmitates prouocare.* p. 261

5 *Quot modis potest contingere maleficium.* p. 261

6 *Qualiter viris, & fœminis contingat; & quę sit differentia.* p. 262

7 *An maleficium impediat respectu omnium.* pag. 262

8 *Ex quibus signis possit cognosci maleficium.* pag. 263

9 *An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus.* p. 264

10 *An liceat vti vanis rebus, protestando, animum esse non vtendi illis tamquam vanis, & à Dęmone institutis.* p. 265

11 *Vnde dignosci possit, quę media sint licita, & quę vana.* p. 265

12 *An liceat petere à malefico parato, vt maleficium maleficio soluat.* p. 266

13 *An liceat petere non explicando, vt maleficio soluat, quando alio modo nescit soluere.* p. 267

14 *Maleficia ad bonum finem an sint permissa.* pag. 268

15 *An sit tolerandum, maleficium maleficio tollere.* pag. 268

16 *An quando medio licito potest maleficium solui, liceat petere à Dęmone, vt soluat.* p. 269

17 *An possit interrogari malefica, an norit, in quo maleficium consistat, & si id didicerit à Dęmone, fas sit, ea scientia vti ad maleficiati medelam.* p. 270

Solutio aliarum difficultatum circa maleficia. pag. 270

DEcreta Sacrę Congregationis Concilij de Regularibus Apostatis, & Eiectis. pag. 274

QVÆSTIONES.

1 *An Regulares eiecti à Religione teneantur se pręsentare coram Episcopo loci, & illius obedientię se subdere.* p. 276

2 *An sint tuti in conscientia, si se non emendent.* pag. 278

3 *An ad Episcopum pertineat perquirere, si iustè, vel iniustè sint eiecti.* p. 279

4 *An teneantur obseruare existentes in sęculo tria Religionis substantialia, & essentialia vota.* pag. 279

5 *An teneantur proprijs manibus laborare.* p. 282

6 *An quidquid acquirunt, sibi acquirant, an Monasterio.* p. 283

7 *An si sint Subdiaconi, vel alio sacro ordine insigniti, ad alios possint promoueri.* p. 285

8 *An possint cogi à Superioribus ingredi Religionem.* pag. p. 287

9 *An, si eiecti conuertantur, atque humiliter exposcant habitum, teneantur necessariò Pręlati Regulares ad ordinem recipere.* p. 287

10 *An restitutio degradatorum, & solemniter eiectorum ab Ordine reseruata sit Pręlatis Religionis, an potius Summo Pontifici.* p. 290

11 *An si aliquis Religiosus vagatus sit extra claustra, & postea redeat ad Monasterium, ibique decedat, bona illius extra claustra acquisita applicentur Camerę, vel Monasterio, in quo vixit.* p. 291

12 *Quid, si aliquis Religiosus Apostata transiuit ab vno ordine ad alium, & ab illo redijt ad statum sæcularem, in quo multa bona acquisiuit.* pag. 291

13 *An regularis renuncians Episcopatui, si ad claustra non redierit, dicatur Apostata.* p. 292

14 *Quę in Iure prohibeantur Apostatis.* p. 292

15 *Apostasia quos habet effectus.* p. 293

16 *Quę debent concurrere, vt quis dicatur Apostata à Religione.* p. 293

17 *An de iure sit iudicandus Apostata verè, & propriè, deferens habitum laicalem, sed non constat, an habuerit animum deserendi Religionem.* pag. 294.

18 *An dicatur Apostata, qui dimisit habitum ob Pręlatorum rigorem, animo citò illum reassumendi.* pag. 294

19 *An Regularis deferens habitum suę Religionis subtus habitu alterius Religionis, sit censendus Apostata.* p. 295

Quę

20 *Quæ Bullæ Summorum Pontificum, & Sacræ Constitutiones loquantur contra religiosos Apostatas, aut malè translatos, vel extra clausura vagantes.* p.295
21 *Pœna, quæ datur Apostatis.* p.296
Nonnulla aliæ obseruationes de eiectis. p.297
Notationes de Apostatis à religione. p.304
Declarationes Sac. Congregat. circa Incorrigibiles. pag. 302

DEcretum, Apostolicum quo conceditur, & præscribitur facultas Ordinarijs circa accessum Regularium ad Monasteria Monialium ad colloquendum cum eis. p.308

QVÆSTIONES.

1 *An excommunicatio Episcopi lata contra alloquentes Moniales procedat etiam in loquentes cum Monialibus exemptis, & Regularibus subditis, quæ Episcoporum Iurisdictioni non subsunt, existentibus intra Diœcesim.* p.309
2 *An Regularis absque legitima licentia accedens ad Monasterium Regularibus subiectum, ibique in loco colloquendi destinato cum Moniali colloquens, à Diœcesano Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coerceri, & puniri possit.* p.311
3 *An Episcopus carcerare, & punire possit regulares alloquentes Moniales ipsi Episcopo subiectas, sine licentia ipsius.* p 316

BVlla Vrbani VIII. contra malè ad sacros, vel minores Ordines, seu clericalem characterem ordinantes, & malè ordinatos. p.317

QVÆSTIONES.

1 *An Clerici vtentes falsis Dimissorijs, ignorantes, esse falsas, & illas recipientes à viro probo, & bona opinionis, puniantur pœna in supradicta Bulla contenta.* p.319
2 *An Clericus ordinatus à non suo Episcopo sine falsis dimissorijs incurrat pœnam præfatæ Constitut* p.319
3 *An Ordinarius possit ratificare ordinationem sui subditi, factam ab alio Episcopo, & quid requiratur, & an in præiudicium tertij.* p.320
4 *An Episcopus sibi non subdito ordines conferens cum spe ratihabitionis proprij Episcopi, suspensionem incurrat.* p.322
5 *An Episcopus ordinans alienum Clericum excusetur à suspensione, si prohibiliter ignorauit Clericum à se ordinatum esse alterius Diœcesis, sed communiter habitum de sua Diœcesi.* p.322
6 *Quæ concurrere debeant, vt quis possit ordinari ab alieno Episcopo ratione domicilij.* p.323
7 *An Ordinandus etiam Episcopo ordinanti non subditus, irretitus aliqua censura Ecclesiastica, vel irregularitate, habeat aliquod releuamen, vel beneficium per absolutionem, vel dispensationem, qua vtitur Episcopus in principio ordinationis.* p.325
8 *An laicus fabricans falsas dimissorias, possit puniri ab illo Episcopo, cuius iurisdictio offensa est in fabricatione dictarum dimissoriarum.* pag. 325
9 *Quid si laicus incœpit falsò scribere dimissorias ad perfectionem tamen non deductas.* p 326

DEcretum Vrbani VIII. quò ad imagines nondum à Sede Apostolica Canonizatorum, vel Beatificatorum cum radijs, splendoribus, & laureolis proponendas, vel tabellas, & luminaria ad eorum sepulchra apponenda, & cum attestationibus desuper proponendis, recipienda, & asseruanda, siue eorum miracula in imprimendis libris enarranda. p.327

QVÆSTIONES.

1 *Quid sit miraculum.* p.329
2 *Quæ requirantur ad verum miraculum.* p.330
3 *Quare fiant miracula.* p.331
4 *Quomodo probentur, & an per testes singulares.* pag. p.332
5 *An miracula possint directè à testibus probari.* pag. 333
6 *An testes deponentes de miraculis, debeant etiam non interrogati, reddere causam scientiæ, & de singulis circunstantijs respondere.* p.334
7 *Miracula quomodo sint examinanda.* p.334
8 *Quomodo differant miracula, & gratiæ.* p.336
9 *Quomodo, & quando debeat, vel possit miraculum publicari.* p.337
10 *Quid debeat facere Episcopus, quando asseruntur miracula patrata in aliqua Ecclesia tàm sæculari, quàm regulari.* p.338
11 *An ad alium præter Episcopum spectet miraculorum recognitio.* p.338
12 *Quæ pœna est publicantibus noua miracula, si non sint approbata à Sede Apostolica, & examinata ab Ordinarijs, & quid, si miracula essent falsa.* pag. 339
13 *An liceat in Altari Domus priuatæ retinere imaginem alicuius Sancti non Canonizati.* p.341
14 *In quibus consistat his temporibus practica, & modus Canonizandi.* p.341

DEcretum Sacræ Rituum Congregat. seruandum in recipiendis informationibus pro causis Beatificationum, & Canonizationum seruorum Dei. p.346
Notationes circa præsens Decretum. p.347
Litteræ S. Congregationis circa causas Seruorum Dei. p.348

Bulla Vrbani VIII. in qua fit confirmatio, & innouatio Constit. Pij V. contra monetarios, eiusdemque ad quascunque personas Ecclesiasticas sæculares, ac cuiuscunque Ordinis, nec non etiam Militiarum Regulares ampliatio, & extensio. p.359

QVÆSTIONES.

1 *An crimen falsi dicatur difficilis probationis, pag.* 352
2 *An probari possit per coniecturas, & præsumptiones, & quæ sint.* p.353
3 *Quando hoc sit verum.* p.354
4 *An moneta cusa, vel falsa, debeat per testes concludenter probari.* p.355
5 *Stampa, icones, & alia instrumenta apta ad cudendam monetam, & diminuendam, quod indicium faciant contra retinentes.* p.357
6 *An bona fama tollat indicium, quod resultat ex inuentione penes aliquem dictorum instrumentorum.* p.357
7 *An requiratur, quod actus sit consummatus in casu falsa moneta, quando per facientem non stat, quo minus consumetur.* p.358
8 *Monetam falsam alterius Principis cudens, sed non ad perfectam formam, vt expendi valeat, qua pœna sit puniendus.* p.359
9 *Falsam monetam penes se habens, vel expendens, non ostenso Authore, an puniatur tamquam fabricator monetæ, & quid, si doceat de Auctore non expresso nomine, quando est bona fame.* p.360
10 *Quot modis potest moneta adulterari.* p.363
11 *An Aurum, vel Argentum Alchimicum possit vnquam vendi pro vero auro, & argento. pag.* 363
12 *An possit quis tuta conscientia expendere falsam monetam, quam habuit ab alio.* p.364
Notationes circa Principes habentes ius cudendi monetas. p.364
De Ministris artis Monetariæ notationes aliquot. pag. 369
De priuatis personis quò ad Monetas. p.370
De pœnis Monetariorum Obseruationes. p.376
Animaduersiones circa Constitutionem Vrbani VIII. contra Monetarios. p.379

Bulla Vrbani VIII. in qua fit reuocatio indultorum, & priuilegiorum omnium, etiam per modum communicationis concessorum Militijs, Hospitalibus, Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, cœterisque locis pijs, & eorum, siue earum respectiuè personis audiendi sęcularium personarum confessiones absque Ordinarij examinatione, & approbatione. p.385

QVÆSTIONES.

1 *An Confessarij approbati ad confessiones audiendas ab Episcopo Prædecessore sine temporis præfinitione possint ab Episcopo successore iterum examinari.* p.387
2 *An Confessarij possint approbari ad tempus. pag.* 388
3 *An Episcopus possit impartiri licentiam regularibus audiendi Christi fidelium Confessiones, etiam si illi non exponantur examini.* p.389
4 *An Confessarij, qui abiurauerunt de vehementi, possint admitti amplius ad audiendas confessiones, & quid si de leui tantum.* p.390
5 *An approbatus ad audiendas confessiones ab vno Ordinario, possit eas audire in alio Episcopatu. pag.* 392
6 *Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, an debent esse approbati ab Ordinario.* p.392
7 *An Confessarij possint absque incursu pœnę absoluere ab hęresi purè mentali.* p.393
8 *Sacerdos audiens confessiones absque licentia Ordinarij quam pœnam incurrat, & quid, si non esset sacerdos.* p.399
9 *Episcopus non eligens idoneos Confessarios in Cathedralibus, an peccet mortaliter.* p.404
10 *Quomodo se gerere debeat Sacerdos, quando non potest audire totam confessionem pœnitentis puta in bello, vel naufragio, in peste, vbi moriuntur multi simul.* p.404
11 *An facultas eligendi sibi Confessarium idoneum, ab Ordinario approbatum, vigore Bullæ Cruciatæ Sanctæ, extendatur etiam ad Regulares vtriusque sexus, & cuiuscumque Ordinis. pag.* 406
12 *An Confessarij tàm sæculares, quàm regulares possint absoluere à casibus Episcopalibus vigore diplomatum concessorum alicui loco, Religioni, vel Vniuersitati.* p.407

Declaratio Sacræ Congregation. Regularium, ne Confessarij tàm sæculares, quàm Regulares possint absoluere à casibus reseruatis vigore diplomatum concessorum alicui loco, vel vniuersitati. p.407

Reuocatio licentiarum quarumcumque legendi, & habendi libros prohibitos facta à Sanctissimo Domino Nostro Vrbano VIII. p.413

QVÆSTIONES.

1 *Quænam sunt pœnę contra hęreticorum libros, vel cuiusuis Auctoris scripta propter hęresim, vel falsi dogmatis suspitionem damnata, aut prohibita, legentes, aut habentes.* p.414

De

De retinentibus libros Hæreticorum continentibus hęresim, aut de religione tractantes. p.423
De imprimentibus libros hęreticorum, &c. p.426
De cæteris libris prohibitis. p.428
2 *Quas pœnas incurrant, qui libros alia de causa prohibitos legerint, vel habuerint.* p.433
3 *Si quis compertus esset habere libros probibitos, num se defendere posset, si diceret, retinuisse ad confutandum.* p.434
4 *Quid si quis damnatus Author viueret, & alia opera in futurum componeret, censerentur ne etiam damnata absque noua probibitione.* pag. 474
5 *An probibitio legendi libros hæreticorum, vel de fide, comprehendat etiam libros non impressos.* pag. 435
6 *Quid de libris Catholicorum cum Scholijs, vel adnotationibus hęreticorum.* p.435
7 *An suspectio hęresis, oriens ex retentione librorum hæreticalium, procedat in hæredibus, qui non perquisiuerunt omnes angulos domus defuncti, penes quem erant Scripturę suspectæ.* pag. 436
8 *An Episcopi absque Inquisitore possint cognoscere, decidere, definire, & terminare causas illorum, apud quos reperiuntur libri prohibiti, non sapientes manifestam hęresim.* p.437
Alia dubia circa libros prohibitos. p.438
De defendentibus libros hęreticorum. p.443
Decretum S. Congregat. de non leuandis funeribus Defunctorum sine parocho. p.435
Decretum Auditoris C. circa funera Defunctorum. p.447

QVÆ-

QVAESTIONES
SECVNDAE PARTIS
Ad hanc controuersiarum materiam spectantes.

AN iure communi Monasteria sint subiecta Episcopo, in cuius Diœcesi sunt constituta. quæst.1.pag. 449

An Religiosorum Cœnobia Præsbytero parochiali subessent in Sacramentis suscipiendis. quæst.2. pag. 450

An Monachorum nomine in iure Canonico veniant omnes Religiosi. q.3.p. 451

Circa grauamina Religiosis à Prælatis illata, ob quæ fuerunt ab ipsorum Iurisdictione exempti. qu.4. pag. 452

In quibus casibus Regulares possint conueniri coram locorum Ordinarijs. q.5.p. 454

In quibus casibus Episcopus possit excommunicare Regulares. q.6.p. 456

An Episcopus posit declarare excommunicatos à Iure, vel Apost. Constit. Regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, suspendi, & interdici non posint. q.7.p. 461

An citatio personalis requiratur in sententia declaratoria excommunicationis. q.8.p. 363

An excommunicatio, vel excommunicationis denunciatio posit fieri die feriata. q.9.p. 463

Quam pœnam incurrat Episcopus sine maturitate, & malè excommunicans Regularem, & an pro re leui posit ferri excommunicatio. quæst.10. pag. 464

An Religiosus, vel aliquis alius excommunicatus, qui satisfecit, teneatur præstare cautionem idoneam de parendo in futurum mandatis Ecclesiæ, vel sufficiat iuratoria. q.11.p. 465

An Episcopus declarare posit aliquem Regularem esse excommunicatum, post interpositam appellationem. q.12.p. 466

An sententia declaratoria excommunicationis incursæ posit suspendi ad tempus. q.13.p. 468

An possit Episcopus absoluere Regularem excommunicatum appellantem pendente lite cum reincidentia. q.14.p. 469

Si Regularis excommunicatus absoluatur cum reincidentia, an elapso tempore requiratur declaratoria. q.15.p. 469

An Regularis petens absolutionem ad cautelam, teneatur explicare causam nullitatis sententiæ, eamque saltem semiplenè probare. quæst.16. pag. 470

An Regularis excommunicatus possit absolui per Procuratorem ab excommunicatione. quæst.17. pag. 472

Si Religiosus habens decem censuras Ecclesiasticas, vel totidem irregularitates, facit se absoluere, vel dispensare ab octo, vel nouem solum, & postea recordatur fuiße decem, an teneatur adire Superiorem pro absolutione, vel dispensatione reliquarum duarum. q.18.p. 473

An Regularis, vel quisquis alius insordescens per annum in excommunicatione, debeat priùs moneri, vt puniatur pœnis insordescentis. quæst.19. pag. 474

Si Regularis sit excommunicatus à iure, potest ne Episcopus mandare ipsum denunciari publicè, vt euitetur. q.20.p. 475

An Regularis percutiens Clericum debeat absolui à suo Superiore Regulari, vel ab Episcopo Clerici per-

percussi. q.21.p. 476

An Laicus percutiens Religiosum, debeat absolui ab Episcopo suo Ordinario, vel à Superiore percussi. q.22.p. 476

An interdicto Clero, censeantur interdicti Regulares, & etiam conuersi. q.23.p. 477

Regulares Iurisdictionem Spiritualem, vel Temporalem, ad Episcopum spectantem, vsurpantes, quam pœnam incurrant. q.24.p. 478

An Religiosi ministrantes Clericis, vel laicis Sacramenta, incidant in aliquam pœnam. quæst.25. pag. 478

An Religiosis prohibitum sit in suis Monasterijs Baptisteria habere, vel baptizare, vel pueros de baptismo suscipere, vel commatres habere. q.26. pag. 480

An Abbas vsum mitræ, annulorum, & baculi habens, ex priuilegio, possit illis extra Monasterium vti. q.27.p. 481

An Abbates, & Superiores Regularium possint benedicere vestes Sacerdotales, Calices, Patenas, & Cruces. q.28.p. 483

An facultas extrahendi confugientes ad Ecclesiam competat etiam Superioribus Regularibus iura Episcopalia habentibus, in locis sibi subditis, quæst.29. pag. 483

An Regulares, vel alij impedientes Episcopos vti suis insignijs, quæ sibi de iure, vel de consuetudine, debentur, possint censuris affici. quæst. 30. pag. 485

An Clerus tàm Sæcularis, quàm Regularis teneatur processionaliter obuiam ire Episcopo ingredienti Ciuitatem, vel Diœcesim; & quid, si Episcopus alicui Ecclesiæ exemptionem concedat, quæ tamen prius ire solita erat, concessio huiusmodi valida sit. q.31.p. 486

An Episcopus præcedere debeat Prælatum Religionis exemptum in Monasterio exempto in Diœcesi Episcopo existente. q.32.p. 487

An Regulares Ecclesiam iniustè, ac notoriè possidentes, possint ab Episcopo spoliari de facto absque citatione. q.33.p. 487

Si Regulares habeant aliquam Ecclesiam cum Iurepatronatus, an possint illam sibi appropriare, vel in ea ... censum imponere, aut antiquum augere. q.34.p. 488

An Regulares Societates erigendi facultate muniti, possint extra eorum Ecclesiam dictas Societates erigere citra Episcopi consensum. q.35.p. 489

An Regulares possint reformari ab Ordinario, vt eant bini. q.36.p. 490

Bonorum Religionis deletæ, & extinctæ dispensatio ad quem pertineat. q.37.p. 490

Qua de causa sancitum sit, ne noua Religio instituta in Ecclesiam inducatur sine Romani Pontificis authoritate. q.38.p. 491

An induentes habitum nouæ Religionis sine licentia, possint ab Episcopo puniri, & sic etiam gestantes habitum Regularem, cum non sint Regulares. q.39.p. 492

An viri, & mulieres exercentes theatralia possint habitum Regularium deferre. q.40.p. 493

An Eremitæ sint Regulares, & de foro Ecclesiæ, & an subsint Iurisdictioni Episcoporum, in quorum Diœcesi commorantur. q.41.p. 493

An licentia Episcopi, vel eius Vicarij, quæ interuenire debet in renunciatione facienda à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, debeat esse in scriptis, & an semper præcedere debeat; & an sufficiat, quod sit petita, etiam si non obtenta; & an satis sit licentia tacita habita ex ratihabitatione de præsenti, aut futuro. q.42.p. 494

An Prælati Regulares possint facultatem concedere in suis Monasterijs exemptis Nouitijs volentibus renunciationes facere intra duos menses proximos ante professionem ad præscriptum Concil. Trident. q. 43.p. 495

An bimestre tempus præscriptum à Concilio Tridentino Nouitijs volentibus renunciationes facere ante professionem, debeat esse Mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno bissextili, & quid si professio differatur, valeat renunciatio. qu.44. pag. 496

An Beneficium Nouitij vacet intra annum probationis, & quid, si possideat Canonicatum, habeat ius eligendi, & debeat vocari, & an possit Nouitio Beneficium, tàm Seculare, quàm Regulare conferri. q.45.p. 497

An Nouitius delinquens iure puniatur per Superiorem Religionis? Et quid, si extra Claustra delinquat, possit ab Episcopo puniri. quæst. 46. pag. 499

An Nouitius admissus ad Religionem ante pubertatis annos sit propriè Nouitius, & gaudeat priuilegio Canonis concesso Nouitijs, in cap. Religioso, de sententia excommunicationis in 6. q.47. pag. 501

An nouitij, qui non sunt aliquo Ordine insigniti eximantur ex vi Nouitiatus à solutione gabellarum, si vel ipsi propria bona, vel Monasterium, vel quiuis alius nomine ipsorum ea vendat, aut commutet. q.48. p. 502

An Nouitius absque iusta causa expulsus, ius habeat agendi contra Religionem, ne expellatur. q.49. pag. 503

An Nouitius à Monasterio recedens, teneatur soluere expensas in suis alimentis à Monasterio consumptas. q.50. p. 504

An Nouitius possit accusare, transigere, & pacem inire, siue sibi, siue suis iniuria irrogetur, & legitimè standi in Iudicio personam habeat. q.51. pag. 505

An Nouitio interfecto ius accusandi, & pacis ineundæ, & compositionis accipiendæ pertineat ad Monasterium, vel ad quem. q.52.p. 505

An Patre, aut Filio Religiosi sæcularibus interfectis, Religioso, vel Monasterio competat ius accusandi, aut pacis ineundæ, & an pretium pacis possit consequi Monasterium. q.53.p. 506

An iniuria facta Monacho ante Religionis ingressum, vel ante illum eius Pater, aut Filius occisi sint, competat Religioso, vel Monasterio ius pacis ineundæ, aut accusandi. q.54.p. 506

An Religioso interfecto, vel aliàs læso, competat Monasterio, vel Religioso læso ius accusandi, & pacis ineundæ, & consequenter capiendæ pecuniæ,

QVAESTIONES
SECVNDAE PARTIS
Ad hanc controuersiarum materiam spectantes.

AN iure communi Monasteria sint subiecta Episcopo, in cuius Diœcesi sunt constituta. quęst.1.pag. 449

An Religiosorum Cœnobia Presbytero parochiali subessent in Sacramentis suscipiendis, quęst.2. pag. 450

An Monachorum nomine in iure Canonico veniant omnes Religiosi. q.3.p. 451

Circa grauamina Religiosis à Prelatis illata, ob quę fuerunt ab ipsorum Iurisdictione exempti. qu.4. pag. 452

In quibus casibus Regulares possint conueniri coram locorum Ordinarijs. q.5.p. 454

In quibus casibus Episcopus possit excommunicare Regulares. q.6.p. 456

An Episcopus possit declarare excommunicatos à iure, vel Apost. Constit. Regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, suspendi, & interdici non possint. q.7.p. 461

An citatio personalis requiratur in sententia declaratoria excommunicationis. q.8.p. 363

An excommunicatio, vel excommunicationis denunciatio possit fieri die feriata. q.9.p. 463

Quam pœnam incurrat Episcopus sine maturitate, & malè excommunicans Regularem, & an pro re leui possit ferri excommunicatio. quęst.10. pag. 464

An Religiosus, vel aliquis alius excommunicatus, qui satisfecit, teneatur prestare cautionem idoneam de parendo in futurum mandatis Ecclesię, vel sufficiat iuratoria. q.11.p. 465

An Episcopus declarare possit aliquem Regularem esse excommunicatum, post interpositam appellationem. q.12.p. 466

An sententia declaratoria excommunicationis incursę possit suspendi ad tempus. q.13.p. 468

An possit Episcopus absoluere Regularem excommunicatum appellantem pendente lite cum reincidentia. q.14.p. 469

Si Regularis excommunicatus absoluatur cum reincidentia, an elapso tempore requiratur declaratoria. q.15.p. 469

An Regularis petens absolutionem ad cautelam, teneatur explicare causam nullitatis sententię, eamque saltem semiplenè probare. quęst.16. pag. 470

An Regularis excommunicatus possit absolui per Procuratorem ab excommunicatione. quęst.17. pag. 472

Si Religiosus habens decem censuras Ecclesiasticas, vel totidem irregularitates, facit se absoluere, vel dispensare ab octo, vel nouem solum, & postea recordatur fuiße decem, an teneatur adire Superiorem pro absolutione, vel dispensatione reliquarum duarum. q.18.p. 473

An Regularis, vel quisquis alius insordescens per annum in excommunicatione, debeat prius moneri, vt puniatur pœnis insordescentis. quęst.19. pag. 474

Si Regularis sit excommunicatus à iure, potest ne Episcopus mandare ipsum denunciari publicè, vt euitetur. q.20.p. 475

An Regularis percutiens Clericum debeat absolui à suo Superiore Regulari, vel ab Episcopo Clerici per-

percussi. q.21.p. 476

An Laicus percutiens Religiosum, debeat absolui ab Episcopo suo Ordinario, vel à Superiore percussi. q.22.p. 476

An interdicto Clero, censeantur interdicti Regulares, & etiam conuersi. q.23.p. 477

Regulares Iurisdictionem Spiritualem, vel Temporalem, ad Episcopum spectantem, vsurpantes, quam pœnam incurrant. q.24.p. 478

An Religiosi ministrantes Clericis, vel laicis Sacramenta, incidant in aliquam pœnam. quæst.25. pag. 478

An Religiosis prohibitum sit in suis Monasterijs Baptisteria habere, vel baptizare, vel pueros de baptismo suscipere, vel commatres habere. q.26. pag. 480

An Abbas vsum mitræ, annulorum, & baculi habens, ex priuilegio, possit illis extra Monasterium vti. q.27.p. 481

An Abbates, & Superiores Regularium possint benedicere vestes Sacerdotales, Calices, Patenas, & Cruces. q.28.p. 483

An facultas extrahendi confugientes ad Ecclesiam competat etiam Superioribus Regularibus, iura Episcopalia habentibus, in locis sibi subditis, quæst.29. pag. 483

An Regulares, vel alij impedientes Episcopos vti suis insignijs, quæ sibi de iure, vel de consuetudine, debentur, possint censuris affici. quæst. 30. pag. 485

An Clerus tàm Sæcularis, quàm Regularis teneatur processionaliter obuiam ire Episcopo ingredienti Ciuitatem, vel Diœcesim; & quid, si Episcopus alicui Ecclesiæ exemptionem concedat, quæ tamen prius ire solita erat, concessio huiusmodi valida sit. q.31.p. 486

An Episcopus præcedere debeat Prælatum Religionis exemptum in Monasterio exempto in Diœcesi Episcopo existente. q.32.p. 487

An Regulares Ecclesiam iniustè, ac notoriè possidentes, possint ab Episcopo spoliari de facto absque citatione. q.33.p. 487

Si Regulares habeant aliquam Ecclesiam cum Iurepatronatus, an possint illam sibi appropriare, vel in ea nouum censum imponere, aut antiquum augere. q.34.p. 488

An Regulares Societates erigendi facultate muniti, possint extra eorum Ecclesiam dictas Societates erigere citra Episcopi consensum. q.35.p. 489

An Regulares possint reformari ab Ordinario, vt eant bini. q.36.p. 490

Bonorum Religionis deleta, & extincta dispensatio ad quem pertineat. q.37.p. 490

Qua de causa sancitum sit, ne noua Religio instituta in Ecclesiam inducatur sine Romani Pontificis authoritate. q.38.p. 491

An induentes habitum nouæ Religionis sine licentia, possint ab Episcopo puniri, & sic etiam gestantes habitum Regularem, cum non sint Regulares. q.39.p. 492

An viri, & mulieres exercentes theatralia possint habitum Regularium deferre. q.40.p. 493

An Eremitæ sint Regulares, & de foro Ecclesiæ, & an subsint Iurisdictioni Episcoporum, in quorum Diœcesi commorantur. q.41.p. 493

An licentia Episcopi, vel eius Vicarij, quæ interuenire debet in renunciatione facienda à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, debeat esse inscriptis, & an semper præcedere debeat; & an sufficiat, quod sit petita, etiam si non obtenta; & an satis sit licentia tacita habita ex ratihabitatione de præsenti, aut futuro. q.42.p. 494

An Prælati Regulares possint facultatem concedere in suis Monasterijs exemptis Nouitijs volentibus renunciationes facere intra duos menses proximos ante professionem ad præscriptum Concil. Trident. q. 43.p. 495

An bimestre tempus præscriptum à Concilio Tridentino Nouitijs volentibus renunciationes facere ante professionem, debeat esse Mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno bissextili, & quid si professio differatur, valeat renunciatio. qu.44. pag. 496

An Beneficium Nouitij vacet intra annum probationis, & quid, si possideat Canonicatum, habeat ius eligendi, & debeat vocari, & an possit Nouitio Beneficium, tàm Seculare, quàm Regulare conferri. q.45.p. 497

An Nouitius delinquens iure puniatur per Superiorem Religionis? Et quid, si extra Claustra delinquat, possit ab Episcopo puniri. quæst. 46. pag. 499

An Nouitius admissus ad Religionem ante pubertatis annos sit propriè Nouitius, & gaudeat priuilegio Canonis concesso Nouitijs, in cap. Religioso, de sententia excommunicationis in 6. q.47. pag. 501

An nouitij, qui non sunt aliquo Ordine insigniti eximantur ex vi Nouitiatus à solutione gabellarum, si vel ipsi propria bona, vel Monasterium, vel quiuis alius nomine ipsorum ea vendat, aut commutet. q.48. p. 502

An Nouitius absque iusta causa expulsus, ius habeat agendi contra Religionem, ne expellatur. q.49. pag. 503

An Nouitius à Monasterio recedens, teneatur soluere expensas in suis alimentis à Monasterio consumptas. q.50. p. 504

An Nouitius possit accusare, transigere, & pacem inire, siue sibi, siue suis iniuria irrogetur, & legitimè standi in Iudicio personam habeat. q.51. pag. 505

An Nouitio interfecto ius accusandi, & pacis ineundæ, & compositionis accipiendæ pertineat ad Monasterium, vel ad quem. q.52.p. 505

An Patre, aut Filio Religiosi sæcularibus interfectis, Religioso, vel Monasterio competat ius accusandi, aut pacis ineundæ, & an pretium pacis possit consequi Monasterium. q.53.p. 506

An iniuria facta Monacho ante Religionis ingressum, vel ante illum eius Pater, aut Filius occisi sint, competat Religioso, vel Monasterio ius pacis ineundæ, aut accusandi. q.54.p. 506

An Religioso interfecto, vel aliàs læso, competat Monasterio, vel Religioso læso ius accusandi, & pacis ineundæ, & consequenter capiendæ pecuniæ,

ob

ob quam remißio mortis, aut iniurię concedi-tur. q.55. p. 507
An Nouitius possit eligere sepulturam. q.56 p. 508
Nouitius, si moriatur absque sepultura electione, vbi sit sepeliendus? & quid si esset in proposito re-deundi ad sæculum. q.57.p. 508
Quibus expensis sepeliendi sint Nouitij. quæst.58. pag. 510
An teneatur Monasterium soluere expensas ab alio fa-ctas in funere Nouitij defuncti extra Monaste-rium, vbi ex superioris obedientia erat, & quid si Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius superstites sint, ac diuites. q.59.p. 511
An Religiosus viator mortuus in hospitali, vel aliqua domo priuata debeat sepeliendus deferri ad suum Conuentum, vel in Parochialem Ecclesiam? & quid de Clerico sæculari peregrino dicendum sit. q.60.p. 511
An Religionis Prælatus possit sibi eligere sepulturam? & an finita Prælatura sit sepeliendus in loco ele-cto. q.61. p. 513
Si testator in loco, vbi commoratur, sepulturam elegerit in sæculari Ecclesia, cui pro anima sua reliquerit? deinde in alio loco decedat, ibique in aliqua Religiosorum Ecclesia sepeliri voluerit, an dicti Religiosi sint admißibiles ad petendum legata Ecclesiæ sæculari prius relicta. quęst.62. pag. 515
An pactum, iuramentum, votum, vel fides interpo-sita ad suggestionem Regularium, vel Clerico-rum de eligenda sepultura, vel electa non mu-tanda, sint prohibita sub aliqua pœna. qu. 63. pag. 516
Quot testes requirantur ad probandam electionem sepulturæ, & an per testes singulares probetur. q.64. p. 517
An Episcopus possit astringere hęredes defunctorum, vt in funeralibus conuocare debeant Clericos, vel Religiosos Parochiæ tantum, exclusis alijs. q.65. p. 518
An corpora defunctorum tradita perpetuę sepulturę in Ecclesia Sæculari, vel Regulari, possint trans-ferri de loco ad locum sine licentia Episcopi. q.66. pag. 518
An Regulares Mendicantes, quando vocentur ad fu-nus, possint deferre crucem inuito Parocho per eius Parochiam. q.67. p. 519
An quoties cadauera fidelium ad Ecclesiam Fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum, & reliqua officia, quæ in huiusmodi ministerio circa cadauera adhiberi solent, debeant à Clero, vel ab ipsis Fratribus obiri, & peragi. quæst.68. pag. 520
Purificatio mulierum post partum, benedictio ouo-rum, & Domorum ad quem spectet. quęst.69. pag. 520
An debeatur quarta funeralis à Regularibus, si Rex, Princeps, vel quiuis alius sepeliatur in vno loco, & in alio postea fiant pro eo solemnes exequiæ. q.70. p. 521
An charitatiuum subsidium exigi possit ab exemptis, & à Monasterijs Regularium virorum, & mu-lierum. q.71. p. 522
An Regulares sint exempti à decimis persoluendis, & quid, si priuilegio Apostolico sint effecti immunes, priuilegium intelligatur solum de decimis perso-nalibus, an etiam de prædialibus. quæst. 72. pag. 523
An priuilegium concessum à Summo Pontifice Regu-laribus decimas non soluendi, solum eximat eos, quibus datur, à decimis soluendis ex ijs prædijs, quę eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, possidebant: an etiam à decimis ex prędijs, quæ postea in ipsorum dominium deuenerunt. q.73. p. 528
An Coloni, qui prędia Religiosorum conducunt, vt ea colant, parte vna fructuum sibi retenta, & al-tera ipsis Religiosis soluta, sint liberi, & exempti à decima soluenda. q.74. p. 528
An prędia, si qua Religiosorum ordo in emphyteusim habeat, libera quoque sint à decima, ea item, quę ab alijs conducta habet. q.75. p. 530
Quænam pœnę Iure communi constitutæ sint contra eos, qui decimas non soluunt. q.76. p. 431
Quam pœnam incurrant Religiosi, quicunque sint, qui decimas debitas, & ad ipsos Iure aliquo, vel causa legitima non pertinentes, sibi vendicant tamquam proprias, vel dolis, vel malis artibus vsurpant. q.77. p. 531
An Religiosi, qui aliqua verba dicunt, vt retrahant audientes à solutione decimarum incurrant ali-quam pœnam. q.78. p. 532
An Religiosi Confessores, & Prędicatores teneantur facere conscientiam consitentibus de decimis sol-uendis. q.79. p. 533
An possit denegari sepultura ob decimam non solutam. q.80. p. 534
An Religiosi priuilegiati super decimis noualium te-neantur soluere decimas de terris nouiter cultis, si parochiali Ecclesię aliquid primò soluebatur. q.81. p. 535
Si animalia propter bellum fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ est sol-uenda decima de eis. q.82. p. 535
Religiosi priuilegiati super animalia, an animalia, quę commiscentur cum animalibus ipsorum Re-ligiosorum, sint priuilegiata. q.83. p. 536
An debeatur à Religiosis, vel alijs quarta Episcopa-lis de dote Ecclesię; & quando censeatur aliquid relictum pro dote. b.84. p. 536
An Beneficium curatum eo solum, quod Monasterio vnitum sit, Regulare censeatur. q.85. p. 537
An Canonici Regulares Congregationis Lateranensis ordinis S. Augustini possint suscipere Beneficia curata, & exercere curam animarum extra ordinem de licentia sui Generalis, absque vlla alia dispensatione, & an cęteri etiam Regula-res. q. 86. p. 538
Quę, & qualia beneficia habeat ordo Canonicorum Regularirm. q.87. p. 539
Quibus modis beneficia regularia conferantur. q.88. pag. 540
An Regularis sit capax Beneficiorum simplicium sę-cularium, & an Episcopus in hoc dispensare possit. q.89. p. 541
An Regularis possidens titulo colorato Beneficium sęculare simplex, aut sęcularis regulare pacifi-cè per triennium, iuuetur regula Cancellariæ de trien-

triennali, & sit possit postea id Beneficium retinere. Et an iuuetur illa triennali possessione in foro conscientiæ? & an exigatur bona fides in possidente triennio ad præscriptionem. quæst. 90. pag. 543

An Religiosus, qui semel de Superiorum permissione est Parochus, possit iterum absque noua licentia ad aliud Beneficium parochiale assumi, qu. 91. pag. 543

An Religiosi exempti possint cedentes exemptionis priuilegio ex licentia suorum Superiorum se Episcopo subijcere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in casibus, in quibus Episcopus hæc potest cum suis subditis? & an id liceat ex tacita Religionis licentia, & quæ sit, & quis Episcopus tunc dispensare possit. q. 92. p. 544

Religiosi, vel Clerici venientes ex loco minimè peste infecto, qui falsò infectus creditur, rogati ab Vrbis custodibus, venerint ne ex loco, qualiter possint iurare. q. 93. p. 547

An Regulares, & Clerici teneantur ad custodiam Ciuitatis tempore pestis. q. 94. p. 548

An Regulares, & Clerici teneantur ad custodiam murorum Ciuitatis vna cum laicis, quando illa à quibuscunque impugnatur. Et an in casu, quo teneantur, tunc obligentur etiam proprijs manibus pugnare, mutilare, & interficere absq; incursu irregularitatis. q. 95. p. 549

An Religio, & Ecclesia gaudeant omnibus priuilegijs fisci temporalis, nec non militum, libertatis, alimentorum, dotis, pupilli, & Reipublicæ, vel tantum in casibus expressis à iure. quæst. 96. pag. 551

An Monasterium hæres non conficiens inuentarium teneatur vltra vires hæreditarias. quæst. 97. pag. 553

An Monasterium contrahendo cum priuato præferatur in bonis post suam obligationem quæsitis. q. 98. p. 554

An sententia lata contra Monasterium absente Aduocato, sit nulla. q. 99. p. 555

An Religiosis officium Aduocati, & Procuratoris interdictum sit in Curijs Ecclesiasticis, & laicalibus. Et an in casibus, in quibus permissum sit, tunc exigatur vtilitas Monasterij, Ecclesiæ, & licentia etiam Conuentus, vel sufficiat solum sui Superioris tacita permissio, & an satis sit Episcopi licentia. Et quando nec superior regularis, nec ipse Episcopus licentiam huiusmodi concedere possint. q. 100. p. 555

An, si post litem contestatam procurator alicuius ingrediatur Religionem, possit causam illam prosequi. q. 101. p. 558

An Religiosus possit esse procurator pro aliquo laica patrono, vel Principe, vel magno defensore, seu vtili amico Monasterij? Et quid, si is, contra quem constituitur, dicat, non versari vtilitatem Monasterij. q. 102. p. 559

An Religiosus, qui fuit insignis Aduocatus, possit postulare, vt ex eius lucro subueniat Ecclesiæ ære alieno grauatæ. q. 103. p. 560

An Religiosus, qui in sæculo erat Tabellio, si conficiat instrumentum, sit validum: & an exigatur superioris licentia: & an Monasterium conueniri possit, vt Religiosus, ante Notarius, instrumenta compleat, & signet, quæ in sæculo confecerat, vel in suo Protocollo breuiter, & succinctè conscripserat, vt postea per otium, quoties opus sit, latius extenderet. q. 104. p. 560

An Regularis, vt parentum necessitati subueniat, à Monasterio exire possit, & an absque licentia sui superioris? & quid, si illius permissio interueniat, habitum regularem deponere, & Clericalem assumere possit, & Episcopus loci illum extra claustra commorantem, & incedentem, sine habitu Religioso tolerare valeat. quæst. 105. pag. 562

An Religiosus possit agere pro iniuria sibi illata absque Superioris licentia, & an superior inuito Monacho possit eam iniuriam remittere. qu. 106. pag. 505

An Monasterium possit ex persona Monachi retrahere. q. 107. p. 566

An Monasterio vendente rem ad vitam Monachi, competat proximiori consanguineo ius retractus. q. 108. p. 567

Quid, si Prælatus alicuius Religionis concedat licentiam religioso, vt depositarius sit, & depositum deinde culpa Religiosi expenditur, Monasterium teneatur de deposito illo. q. 109. p. 567

An, si Superior Regularis videat, res apud Monachum depositas surripi à Monacho, vel aliàs culpa illius perire, nec obstet, potens facilè obstare, teneatur deposito. q. 110. p. 568

An Monasterium iuuari possit beneficio restitutionis in integrum, quando dolo in re deposita deliquerit, & quando depositum factum censeatur Monasterio. q. 111. p. 569

An Religiosus ad Episcopatum promotus teneatur ad vota Religiosi status. q. 112. p. 570

An integrum sit Episcopis religiosis testari de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis, & an de licentia Summi Pontificis, & quid tunc in licentia teneantur exprimere. qu. 113. pag. 571

An Religiosus Episcopus teneatur ad obseruantias Regulares, & si eas transgrediendo culpam aliquam incurrat. q. 114. p. 573

An Religiosus Episcopus teneatur diuinum officium iuxta suæ Religionis ritum persoluere. qu. 115. pag. 574

An Episcopus Religiosus gaudere debeat Priuilegijs suæ Religionis. q. 116. p. 575

An status Episcoporum sit perfectior statu Religiosorum. q. 117. p. 576

An Religiosus, qui ante professionem donauerat bona sua Monasterio, vel consanguineis, ea recuperet, si ad Episcopatum promoueatur. qu. 118. pag. 577

An Regularis effectus Episcopus possit de redditibus Episcopatus emere bona immobilia Monasterio sui Ordinis, vel ea repetat Ecclesia sua Cathedralis.

lis . q.119. p. 580

An Pater, qui legauit filio Religioso tria millia aureorum in casu promotionis ad Episcopatum, possit Episcopus ea donare suo ordini, vel consanguineis. q.120. p. 581

An Episcopus possit transire ad Religionem sine licentia Papæ. q.121. p. 582

An Monachus possit esse Episcopi Vicarius. qu. 122. pag. 583

CON-

CONTROVERSIARVM INTER EPISCOPOS ET REGVLARES

LAVRETI DE FRANCHIS

PARS PRIMA.

In quibus Regulares ex Sac. Conc. Trident. Decretis locorum Ordinarijs subdantur.

SVMMARIVM.

1 *Canones Concilij Tridentini de Regularibus in singulis monasterijs exequutioni mandandi.*
Pro imprimendis libris de rebus sacris per Regulares, requiritur licentia Ordinarij, & Superiorum Regularium.
Eadem licentia requiritur pro degentibus intra statum Ecclesiasticum, quando aliò transmittunt libros imprimendos.
Libri tractantes de auxilijs imprimi non possunt nisi cum licentia Apostolicæ Sedis.
An aliquis punctus circa hanc materiam tractari possit.

1 PRÆCEPTO sancti Concilij Tridentini *sess.* 25. *de Regularibus cap.* 22. constitutum est, vt omnes, & singuli Canones, qui de Regularibus præscribuntur, in omnibus Monasterijs, Cœnobijs, Collegijs, & Conuentibus quorumcunque Monachorum, & Regularium, quamprimum executioni mandentur: ideò breui complectar quicquid in sacris eiusdem Concilij Decretis, & Canonibus ad Monachos, Religiosos, & Moniales spectat.

Primò. Quod ad Religiosos pertinet, *sess.* 4. *in decreto de vsu, & editione sacrorum librorum*, sic habetur: Non liceat Fratribus imprimere, seu imprimi facere libros de rebus sacris sine approbatione Ordinarij, & licentia suorum Superiorum.

ADDITIO.

Prædicta licentia non solùm requiritur pro imprimendis libris, sed etiam pro aliò transmittendis in ordine ad impressionem, quò ad eos, qui degunt intra statum Ecclesiasticum, de quacunque materia pertractent, ex decreto S. Congregationis Inquisitionis *die* 18. *Septembris* 1625. quod habetur inter Constitutiones Vrbani VIII. *tom.* 4. *Bullar. num.* 50. Comprehendit etiam dicta prohibitio deferentes aliò libros imprimendos; vnde si quis recederet à statu Ecclesiæ, vt deferret librum à se compositum imprimendum, contraueniret prohibitioni.

Dicta autem prohibitio non intelligitur de ijs, qui ad breue tempus manent intra statum Ecclesiæ, sed de ijs, qui habent habitationem, vt notant Thesaurus *in Praxi par.* 2. *verbo.* Libri. *num.* 3. Lezana *verbo.* Libri. *num.* 2. quia degere est habitare. *S. penul.* Instit. *De vsu, & habitatione*.

Libri verò tractantes de Auxilijs, aut ex professo, aut incidenter ex quouis prætextu, prohibentur imprimi per quascunque personas absque licentia

Summi Pontificis obtinenda in Congregatione S. Inquisitionis ex Decreto Pauli V. *in Congregatione S. Inquisitionis*, & confirmato ab Vrbano VIII. 22. *Maij anno* 1625. & rursus in Bulla, quæ incipit: *Ineminenti. Non. Martij* 1641. Pœna autem in contrafacientes est excommunicatio ipso facto incurrenda, & Interdictum Ecclesiasticum respectiuè, aliæque arbitrariæ pœnæ cum reseruatione absolutionis, suspensionis, & relaxationis ipsi summo Pontifici, & dictæ Congregationi. Librique ipso facto prohibiti censentur.

Notat tamen Lezana *tom.* 1. *quæstion. Regular. cap.* 10. prædicta decreta non comprehendere libros tractantes de aliquo puncto, seu quæstione de Auxilijs: quia aliud est materia de auxilijs, aliud punctus, seu difficultas de auxilijs: alias non possent tractari, nisi imperfectè materiæ, quæ habent connexionem cum materia de Auxilijs.

Nota etiam, quod in aliquibus locis non est in vsu licentia Ordinarij, sed sufficiet licentia Inquisitoris, vt constat ex praxi, quæ innotescit, & approbationibus præfixis ipsis libris impressis, præsertim in Dominio Veneto.

SVMMARIVM.

2 *Lectio S. Scripturæ habenda in Monasterijs Monachorum.*
Episcopi sunt delegati Pontificis in ordine ad cogendos Abbates pro lectione sacræ Scripturæ.
Clausula inter vnam & aliam dispositionem refertur ad præcedentem.
Quæ Monasteria cogantur ad lectionem sacræ Scripturæ.
Clausula, Opportunis remedijs, *quid importet.*
Generalis dispositio non comprehendit quæ indigent speciali concessione.

2 Secundò, *in sess.* 5. *de reformat. cap.* 1. Episcopus opportunis remedijs compellat, vt lectio Sacræ Scripturæ habeatur in Monasterijs Monachorum, vbi commodè fieri potest, si Abbates in hoc negligentes fuerint.

ADDITIO.

Hoc Decretum Concilij comprehendit Monachos tantum: nam distinguit Monachos à cæteris Regularibus: & his solum iniunxit quod lectio sacræ Scripturæ habeatur in Conuentibus, in quibus studia commode vigere possunt.

Circa quod Decretum primò est notandum, quod Episcopi constituuntur tantum Sedis Apostolicæ delegati quoad Abbates Monachorum; nam dispositio Concilij quoad Monasteria Monachorum, est diuersa à dispositione in ordine ad alios Regulares. Et ideo etiam clausula delegationis in medio posita inter vnam dispositionem, & aliam, refertur solum ad immediatè præcedentem dispositionem *l. Talis scriptura* §. *fin. ff. De legat.* 1. vbi Ias. *num.* 37. Beccius *Consil.* 69. *num.* 13. *vol.* 1. Dec. *Consil.* 213. *num.* 6. Boer. *Decis.* 143. *num.* 6. Honded. *Consil.* 7 *num.* 25. *vol.* 1. vbi alios allegat.

Nota etiam verbum, *Vigere* & verbum, *Commodè*, quæ denotant indirectè commoditatem Monasterij ad alendos Scholasticos, & Doctores, ita vt possit substentare copiam Lectorum, & Studentium, ratione quorum cum quodam vigore ampla studia exercere possint. Vigere enim significat quamdam specialem energiam circa studia, quæ non habet locum in paucitate docentium, & studentium.

Clausula, Opportunis remedijs, continet concessionem facultatis adhibendi omnia illa remedia, quæ conducunt ad obtinendum finem dispositionis. Vnde habet locum arbitrium Ordinarij. Non tamen sunt concessa ea remedia, quæ sunt speciali nota digna, & indigent speciali expressione, qualis est Excommunicatio, quia generalis dispositio non comprehendit quæ indigent speciali concessione. *l. In obligatione generali. ff. De pignorib.* & cap. *fin. De offic. Vicar. in* 6.

SVMMARIVM.

3 *Curam animarum habentes compellendi ad prædicationem.*
Quibus, licentijs indigeant Regulares, vt concionari possint.
Vt concionentur in proprijs Ecclesijs, non est necessaria licentia obtenta.
Breue Vrbani VIII. circa Concionatores, est declaratiuum iuris communis.
Declaratio non inducit nouum ius, sed quid sit statutum ostendit.

3 Tertiò, *sess.* 5. *de reformat. c.* 2. Vt non minùs ad prædicationem, quàm lectionem Christianæ Reipublicæ necessariam habendam, omnes animarum curam habentes, etiam quauis ratione exemptos sese esse prætendant, Episcopus compellat.

Ibid. Regulares cuiuscunque Ordinis, sine licentia Superiorum Ordinis, & benedictione Ordinarij, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare non possunt: in alijs autem Ecclesijs, vltra licentiam Superiorum, etiam Episcopi, licentiam habere teneantur, & in illis, contradicente Episcopo prædicare non præsumant. *Ibid.* Si aliquis Prædicator (quod absit)

sit) errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiamsi in Monasterio sui, vel alterius Ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat: quòd si hæreses prædicauerit, contra eum secundùm iuris dispositionem, aut loci consuetudinem, procedat, etiamsi Prædicator ipse generaliter, vel specialiter exemptum se esse prætendat.

ADDITIO.

Aduerte. Concionatores Regulares prædicaturos in Ecclesijs sui Ordinis debere quidem petere ab Episcopo benedictionem, non esse tamen necessarium, quod obtineant: nam Concilium dicit, Personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. Vbi nota, quod petere renentur, non autem obtinere. Quod etiam constat ex subsequenti dispositione; nam concionaturos in Ecclesijs, quæ non sunt suorum Ordinum, obligat ad obtinendam licentiam. Hinc Vrbanus VIII. *in sua Constitutione in forma Breuis*. Aliàs à nobis *sub die* 30. *Ianuarij* 1629. apud Barbosam, *De potest. Episcopi. Allegat. . . num. . . .* declarauit, quod quò ad concionandum in Ecclesijs sui Ordinis sufficiat benedictio Episcopi petita, licet non obtenta. Nec dici potest, quod sit Constitutio pro sola Diœcesi Gienensi, quia cum sit quò ad hanc partem declaratiua iuris communis, habet eamdem extensionem, quam habet ius declaratum; quia declaratio non inducit nouum ius, sed quid statutum sit ostendit. *l. Asse toto. ff. De hæred. instit.* & *l. Hæredes palam.* §. *Si quid post. ff. De testamen.* Et Clemen. 1. *De iurepatron.* & tradunt communiter Doctores cum Glos. *in Cap. Cum te. De vener.* & *in Cap. Per tuas. verbo.* De nouo. *De donat.* quorum plures citaui *in Quæst. Canon. quæst.* 61. *num.* 7. *Cent.* 1. Et in iisdem terminis accipienda est eadem Constitutio *Inscrutabili.* Gregorij XV.

SVMMARIVM.

4 *Regularis extra Monasterium degens, si delinquat, punitur ab Ordinario loci, vt delegato Apostolicæ Sedis.*
Vt puniri possit, debet permanenter degere extra Monasterium.
Breui reuersurus non censetur abesse.
Non comprehendit hoc Decretum, qui per aliquot dies morantur extra claustra.
Quid si alicubi longo tempore moraretur, ob negotia religionis?
Degens extra Monasterium ob seruitium religionis habetur pro præsenti.
Hoc decretum non habet locum quò ad morantes in Grangijs.

4 Quartò, *in sess. 6. de reformat. cap.* 3. Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu, tutus non censeatur, quominus, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apost. delegato, secundum canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.

ADDITIO.

Procedit hæc Constitutio, de eo qui habet extra Monasterium habitationem permanentem, non solùm quia vtitur verbo, *degens*, sed etiam quia idem Concil. *sess.* 25. *cap.* 14. reseruat punitionem Superioribus, instante Episcopo, eorum, qui notoriè delinquunt extra claustra.

Vnde non comprehendit eos, qui per aliquot dies aut recreationis causâ, aut ex alio titulo morantur extra claustra. quia cum sint breui reuersuri, non censentur abesse *l. Postliminium. §. Captiuis.* & *l. Nihil. ff. De capt. & postlim. reuer.* & Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. *De reformat.* vbi id supponit ex veterum Canonum sententia. Quod si inquiras, ad quantum temporis extendi possit breuis absentia. Resp. vel duos, vel tres menses, quos Concil. Trident. *ibid.* admittit pro breui absentia.

Neque obstat Decretum S. Congregat. *sub die* 26. *Nouemb.* 1626. in quo declarauit: *Che la facoltà che dà il Concil.* sess. 6. cap. 3. de refor. *agli Ordinarij sopra i Frati, che stanno fuori de' claustri, s'intenda anco sopra quelli che vi stanno con licenza legitima.* Nam procedit quò ad eos, qui permanenter degunt, quia hi non censentur interessentes, & degunt extra Monasterium: quod non verificatur de eo, qui moratur ob negotia, quia non habitat permanenter extra Monasterium. Et ideo non dicitur degere.

Quid si per longum tempus moretur in aliquo loco ob negotia religionis? Resp. Neque tunc habere locum Constitutionem Concilij, quia cum sit extra Monasterium ob seruitium religionis, habetur pro interessente. argum. *ex cap. vnico.* §. *Qui verò. De Cler. non resident. in* 6. vbi absens ob Ecclesiæ suæ vtilitatem, habetur pro interessente, & percipit distributiones.

Neque etiam habet locum in ijs, qui degunt in Grangijs, aut alijs locis annexis Conuentui, vt notant Ciarlin. *lib.* 1. *Controuers. forens. cap.* 50. *num.* 8. Riccius *Decis.* 231. *num.* 4. *par.* 4. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 105. *num.* 17.

SVMMARIVM.

5 *Regulares extra claustra notoriè delinquentes instat Episcopus puniri à suis Superioribus, & ijs præfigit terminum, aliàs punitur ab ipso Episcopo.*
Quæ conditiones concurrere debeant, vt hoc Decretum locum habeat.
Regularis an dicatur delinquere extra claustra, si delinquat in Ecclesia.
An iuridicè constare debeat, quod notoriè, & cum scandalo deliquerit.
Quomodo Episcopus instare debeat pro punitione.
Superior Regularis, quomodo certiorare debeat Episcopum, quod punierit.
Quid si Superior Regularis puniret, sed non certum faceret Episcopum?
Conditiones supradicta an copulatiuè sint necessariæ vt locum habeat Decretum.

5 Quintò, *sessione vltima de Regularibus. cap.* 14. Si Regulares, qui intra claustra Monasterij degunt, etiam Episcopo non subiecti, & extra ea notorie deliquerint, vt populo scandalo sint; intra terminum ab Episcopo præfigendum, à suo Superiore seuerè puniantur, & de punitione Episcopum certiorem faciat; sin minùs à suo Superiore, officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.

ADDITIO.

Vt habeat locum præsens Constitutio, plures conditiones concurrere debent. Prima, quod Regularis degat intra claustra. Secunda, quod extra claustra delinquat. Tertia, quod delictum sit notorium. Quarta, quod generet scandalum. Quinta, quod Episcopus instet apud Superiores delinquentes, vt puniat. Sexta, quod præfigat terminum ad puniendum, & quod intra dictum terminum non puniat.

Circa secundam conditionem dubitatur, an si delinquat intra Ecclesiam sui Ordinis, dicatur delinquere extra claustra. & negatiuè respondendum est. Quia nomine claustri venit etiam Ecclesia annexa: vnde Regularis ingrediens Ecclesiam, non dicitur egredi è claustris. Et potest ipsam ingredi absque licentia Superioris, cùm tamen sine ipsa non possit egredi è clausura. Rursus, mens Concilij est subijcere Ordinarijs Regulares delinquentes extra locum exemptum; non minus autem est exempta Ecclesia, quam sit Monasterium.

Circa tertiam, & quartam conditionem dubitatur, an iuridicè constare debeat, quod Regularis notoriè, & cum scandalo deliquerit. Et quamuis affirmet Portel. *in dub. Regular. verbo* Punitio, *in additionibus*, qui vult Episcopum debere capere informationem, & illam transmittere ad Superiorem Regularem, quia non bene instaret, nisi ostenderet processum à se formatum: Oppositum tamen est tenendum cum Rodriquez *in Compendio resolut. Regular. resolut* 62. *num.* 8. Tum quia, vt instet rationabiliter, & extraiudicialiter, sufficit notorietas delicti, qua stante Superior Regularis tergiuersari non potest. Tum quia Episcopus non habet iurisdictionem necessariam ad capiendam informationem, & proinde, si capiat erit nulla defectu iurisdictionis; neque enim Concil. dat absolutè iurisdictionem; sed solum in casu, in quo Superior Regularis ad instantiam Episcopi non puniat.

Circa quintam conditionem dubitatur, quomodo Episcopus debeat instare apud Superiorem Regularem pro punitione. Rodriquez *tom.* 2. *quæst. regular. quæst.* 2. *ar.* 6. *in fine*, asserit, quod Superior Regularis, vt censeatur negligens in puniendo, requiritur, quod ter sit requisitus, & nolit punire, aut negligat. At sufficere, quod semel instet, refert decisum Barbosa *in cap. Ea, quæ. num.* 8. *De statu Monachor.* Quia debet instare extraiudicialiter, & vnica instantia sufficit ad verificanda verba Concilij, & ad excludendam omnem excusationem Superioris. Si tamen negligente Superiore adderet secundam, & tertiam instantiam, rectè faceret: pro quo est aduertendum, quod si Episcopus notificaret tantum delictum Superiori, non sufficeret, quia hoc non esset instare de punitione.

Rursus dubitatur. Quomodo Superior debeat certiorare Episcopum. Resp. Rodriquez *in Compendio quæst. regular. Resol.* 62. *num.* 8. ver. *Circa tertium.* sufficere, quod transmittat summariam copiam sententiæ, & eiusdem exequutionis, vt illi constet, qualiter dispositioni Concil. & suę instantiæ satisfactum sit. At non esse opus, quod transmittat acta, aut sententiam, sed sufficere, quod certiorem faciat Episcopum de exequutione punitionis, significant verba Concilij, cum solum dicat, *Ac de punitione Episcopum certiorem faciat*, quod verificatur absque transmissione actorum, & sententiæ. Præsertim, quia Concil. non vult, quod Episcopus iudicet de seueritate punitionis, siquidem non constituit iudicem Superioris Regularis, vt de gestis ipsius recognoscat, sed solum vult, quod certus sit, delinquentem punitum fuisse. Et hoc voluit S. Congregat. apud Barbosam in *dict. cap. Ea, quæ. num.* 8. *De statu Monachor.* dum declarauit, opus esse, vt de punitione ipsa, & sententiæ exequutione Episcopus certior fiat.

Sed quid, si Superior Regularis puniret, sed non faceret certiorem Episcopum? Resp. In tali casu posse quidem Episcopum inquirere, an delinquens punitus sit, & cogere Superiorem ad se certiorem faciendum: non tamen posse delinquentem puniri, quia cum iam punitus sit, non potest amplius puniri, nec ei nocere debet negligentia Superioris.

An autem omnes conditiones debeant copulatiuè concurrere, vt possit Episcopus procedere, affirmatiuè respondendum est. Quia ibi Concilium præscribit formam seruandam, quæ cum consistat in indiuisibili, deficiente aliquo de ipsa, tota corruit, atque adeo etiam fundamentum iurisdictionis concessæ Episcopo.

SVM-

SVMMARIVM.

6 *Locorum Ordinarij debent singulis annis visitare Ecclesias exemptas, & prouidere &c.* *De quibus Ecclesijs procedat hoc Decretum.*

6 Sextò, *in sess. 7. reformat. cap. 8.* Locorum Ordinarij Ecclesias quascunque, quomodolibet exemptas, auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & oportunis iuris remedijs prouidere, vt, quæ reparatione indigent, reparentur: & cura animarum, si qua illis immineat, alijsque debitis obsequijs minimè defraudentur; appellationibus, priuilegijs, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, Iudicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitùs exclusis.

ADDITIO.

Non rectè ponitur inter ea, in quibus Regulares subijciuntur Ordinarijs. Siquidem dispositio Concilij procedit de Ecclesijs exemptis sæcularibus, aut quibus sæculares inseruiunt. Quod colligitur tum ex eo, quod Concilium, quando subijcit Regulares Ordinarijs, eos expressè nominat; tum ex declarationibus S. Congregationis Concilij, vt est illa diei 12. *Febr.* 1596. *apud Gallemart ad dictum cap.* 8. *de Reformat. sess.* 7. Congregatio Concilij censuit, *posse Episcopum visitare quascunque Ecclesias sæculares intra fines suæ Diœceseos existentes vigore cap. 8. sess. 7. etiamsi ad Regulares pertineant, dummodo tamen per sæculares eis deseruiatur*. Si ergo deseruiant ipsi Regulares, non poterit visitare, quia deficit conditio, quod sæculares inseruiant. Et hoc etiam constat ex praxi: nam Ordinarij nunquam visitant Ecclesias Regularium, quibus ipsi inseruiunt.

SVMMARIVM.

7 *Ordinarij visitant, & corrigunt Monasteria, in quibus deest regularis obseruantia.*

Quid requiratur, vt vigere dicatur regularis obseruantia.

Ordinarij visitant Monasteria, in quibus viget regularis obseruantia, si Superiores admoniti negligant visitare.

Quod non habet locum quando consuetis temporibus visitantur.

Verba, visitauerint, vel correxerint, stant disiunctiuè etiam quò ad effectum.

Quantum tempus requiratur, vt Superiores sint rei negligentiæ circa visitationem.

Ordinarij visitantes Monasteria pro supplenda negligentia Superiorum, quomodo corrigere debeant.

Non possunt reformare.

Regulares non tenentur seruare regulas abrogatas consuetudine.

7 Septimò, *sess. 21. cap. 8.* Locorum Ordinarij visitent, & corrigant Monasteria, in quibus non vigeat regularis obseruantia; & beneficia quæcunque, qualitercunque commendata visitent; & curent, vt reficiantur, quæ restauratione indigent, & animarum cura, & alia debita obsequia rectè exerceantur.

ADDITIO.

In hac dispositione Concilij excipiuntur Monasteria, in quibus viget regularis obseruantia. Vt autem vigere dicatur regularis obseruantia, non requiritur, quod non contingant defectus quò ad singulares personas; sed sufficit, quod communiter, & vt plurimum, regula obseruetur. Quod satis indicat ipsum Concilium, dum subdit, quod tunc demum possint Episcopi visitare, si Superiores admoniti neglexerint visitare, & corrigere, & proinde supponit, quod adsint digna correctione:

Hinc subintrat alia dispositio Concilij ab Auctore prætermissa: nempe, quod Ordinarij visitare possint Monasteria, in quibus viget regularis obseruantia, si eorum Superiores admoniti non visitent, vel corrigant. & in hoc subdantur Regulares Episcopis, vt delegatis Apostolicæ Sedis.

Circa quod notandum est, quod non subintrat hæc delegatio, quando Superiores regulares consuetis temporibus visitant sua Monasteria, quia delegatio subintrat solum ad supplendam negligentiam Superiorum regularium. Et proinde Concilium requirit, vt præcedat admonitio, & concedatur tempus sex mensium ad visitandum.

Et notanda sunt verba *visitauerint, vel correxerint*; quæ stant disiunctiuè non solum quò ad verba, sed etiam quò ad effectum. *l. Eum. ff. Quan. dies leg. ced.* & *l. Si illud. ff. de leg.* 2. Et ideo sufficit alteram partem impleri. *Cap. Inter cæteras. de rescrip.* vbi Panorm. *num.* 4. Dec. *num.* 12. Vnde sufficiet, quod Superiores Regulares visitent, etiamsi non corrigant: nam tunc præsumendum est, aut quod non sit necessaria correctio, aut quod in illis circumstantijs non sit profutura, & proinde alia remedia adhibere velint, aut in tempus opportunum differre. Aut etiam, quod corrigant, absque visitatione, quod facilè fieri potest præscribendo opportuna remedia pro correctione, quando corrigenda absque visitatione innotescere possunt Superiori.

Terminus sex mensium conceditur ad constituendos Superiores Regulares reos negligentiæ: vnde si contingeret, quod essent parati visitare, & aliquo legitimo impedimento detinerentur, tunc Episcopi deberent supersedere visitationi, & concedere tempus sufficiens Superioribus Regularibus ad visitandum, nam eorum delegatio subintrat solum ad supplendam negligentiam Prælatorum.

Quando autem Episcopi visitarent ad supplendam negligentiam Superiorum Regularium, non possent corrigere, nisi secundum mensuram Regulæ, vt notat Stephan. VVeims *ad constitut. 24. innouat. per Trident. constit. 17. num. 9.* quod satis indicat Concil. dum dicit, *prout ipsi Superiores possunt*. Superiores autem non possunt corrigere nisi secundum regulam. Et rursus, dum habet, *Iuxta eorum instituta*. hæc enim verba declarant, quod correctio debet esse conformis instituto regulari: atque adeo solum potest ea restituere, in quibus institutum non seruatur.

Est etiam aduertendum, quod Concilium tribuit Episcopis facultatem in prædicto casu corrigendi, non autem reformandi. Est enim quid diuersum corrigere, & reformare. Nam corrigere supponit peccatum, aut saltem defectum circa ea, quæ ex regula obseruanda sunt. Reformare autem est quò ad ea, quæ ex regula in desuetudinem abierunt: nec supponit peccatum, quia iam supponitur, obseruantias regulares per consuetudinem fuisse abrogatas: in quo casu Religiosi non tenentur eas obseruare, vt tradunt D.Th. *in 4. dist. 38. quæst. 1. ar. 3. quæst. 1. ad 5.* Palat. *dist. 36. disp. 1. post init.* Cardin. *in cap. Cum ad Monasterium, n. 4. quæst. 2. De statu Monach.* Nauat. *cap. 12. Manual. n. 50.* Rodriquez *tomo 2. sum. cap. 95. in fine.* & cum alijs Sanchez *lib. 6. sum. cap. 2. num. 26.* Vnde Episcopi visitantes non poterunt reformare, nec reducere, quæ in desuetudinem abierunt.

S V M M A R I V M.

8 *Ordinarij prohibere debent turpes quæstus &c. intuitu eleemosynarum.*
Vago, & ignoto Sacerdoti non est permittendum celebrare.
Ordinarij non debent permittere celebrari extra Ecclesias & publica Oratoria.
Cauere debent, vt consuetis ritibus & horis Missæ celebretur.
Lectum numerum Missarum, & candelarum superstitiosum prohibere debent.
Decretum Trid. nt. de vitan. in celebr. quatenus afficiat Regulares.
Dispositio non comprehendit eos, de quibus est specialiter prouisum.
Sed disponitur, quod non exprimitur.
Nomine Populi non veniunt religiosi.

8 Octauò, *in sess. 22. decreto de obseruandis, & vitandis in celebratione Missæ*, cuiusuis generis mercedum, conditiones, pacta, & quicquid pro Missis nouis celebrandis datur, atque importunæ, & illiberales eleemosynarum exactiones, potiùs quàm postulationes, aliaque huiusmodi, quæ à simoniaca labe, vel certè turpi quæstu non longè absunt, omnino prohibeantur ab Ordinarijs locorum.

Nonò, *in eadem sess. & decreto*, Episcopi in suis diœcesibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat.

Decimò, *in ead. sess. & decreto*: Non patiatur Episcopus priuatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad Diuinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda, sanctum Sacrificium Missæ à sæcularibus, aut regularibus quibuscumque peragi, ac nisi priùs qui intersint, decenter composito corporis habitu declarauerint, se mente etiam ac deuoto cordis affectu, non solum corpore, adesse.

Vndecimò, *ibid.* Caueatur, ne Sacerdotes alijs, quàm debitis horis celebrent, neue ritus alios, & alias cæremonias, vel preces in Missarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Ecclesia approbatæ, ac frequenti, & laudabili vsu receptæ sunt.

Duodecimo, *ibidem*. Quarumdam Missarum, & candelarum certum numerum, qui magis à superstitioso cultu, quàm à vera Religione inuentus est, Episcopi omninò ab Ecclesia remoueant.

ADDITIO.

Hoc decretum comprehendere Regulares, quatanus iniungit Episcopis, ne patiantur celebrari extra Ecclesiam, & Oratoria diuino tantum cultui dicata, certum omnino est; cum in specie Regulares ipsos nominet. Solum dubium est, an etiam comprehendat quo ad cætera, quæ in ipso disponuntur. Et negatiuè videtur resoluendum, quia cum quoad vnum tantum mentionem faciat de Regularibus, quo ad cætera censetur omittere, & relinquere dispositionem suæ naturæ, quæ licet generalis sit, non comprehendit exemptos. Soci. *consil. 74. num. 11. lib. 1.* Decian. *consil. 3. num. 55. num. 2.*

Quod etiam ex eo deducitur, quia cum specialiter disponat de celebratione, extra dicta loca, quò ad Regulares, quæ in alijs partibus decreti ponuntur, non comprehendunt Regulares, vt pote de quibus est specialiter prouisum. Ruin. *consil. 131 num. 4. lib. 3.* Seraphin. *decis. 1486. num. 12.* præsertim, quia si voluisset in cæteris comprehendi Regulares, expressisset. *l. Si seruus. §. Prætor ait. ver. Non dixit. ff. de acquiren. hered.* & cap. *Ad* au-

audientiam 2. de *Decimis.* & cap. 2. *de translat. Prelat.*

Nec obstat quod Ordinarij constituantur delegati Sedis Apostolicæ, quia delegatio est in ordine ad fidelem populum, vt constat ex verbis Concilij. ibi: *Hi etiam vt delegati Sedis Apostolicæ prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inuiolatè seruanda censuris Ecclesiasticis, alijsque pœnis, quæ illorum arbitrio constituentur, fidelem populum compellant.* Nomine autem populi non veniunt Religiosi, iuxta notata à Zech. *lib.* 1. *de rep. Eccles. num.* 3. Petro Gregor. *lib.* 15. *syntag. iur, cap.* 1. *num.* 3.

SVMMARIVM.

9 *Non ordinatus in sacris non habet vocem in Capitulo.*
Hoc decretum quatenus afficiat Regulares.
Ordinatus subdiaconus ante legitimam ætatem an vocem habeat in Capitulo.
Fraus nemini patrocinari debet.

9 Decimotertiò, *in sess.* 22. *cap.* 4. *de reformat.* Quicumque in cathedrali, vel collegiali, sæculari, vel regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in subdiaconatus ordine saltem constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat, etiamsi hoc sibi ab alijs liberè fuerit concessum.

ADDITIO.

Hæc constitutio habet locum quò ad Regulares, quatenus inseruiunt regulari Ecclesiæ collegiatæ: quo secluso, non pertinet ad ipsos, cum disponat solum quò ad mancipatos diuinis officijs in cathedrali, vel collegiata Ecclesia siue sæculari, siue regulari.

Circa quod est illud notandum, quod si quis ante legitimam ætatem susciperet ordinem subdiaconatus, non per hoc obtineret vocem in Capitulo, vt notant Rodriquez *quæst.* 23. *ar.* 12. *tom.* 3. *quæst. regul.* & Hieronym. Rodriquez *in compendi quæst. regul resol.* 15. *num.* 24. quia fraus nemini patrocinari debet. cap. *Intelleximus. de iudic.* cap. 1. *de collus. deteg.* & cap. *Tuus, de vsuris.*

SVMMARIVM.

10 *Nemini existenti intra terminos Diœcesis, etiam si nullius sit Diœcesis, licet conferre primam tonsuram, aut Ordines minores, nisi subdito regulari.*
Per hoc derogatur iuri communi.
Abbates regulares non possunt conferre Ordines minores suis Nouitijs.
Nec regularibus non subditis, licet habeant dimissorias, &c.
Actus ordinandi reseruatur Episcopis.
Abbas non potest ordinare subditos alterius Abbatis, licet eiusdem Ordinis.
Licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege superioris.
Abbates an possint quò ad ordinationem suas vices delegare alteri habenti eamdem facultatem.
Facultas ordinaria est delegabilis.
Abbati, qui renunciauit dignitati, an possit delegari facultas ordinandi.

10 Decimoquartò, *in sess.* 23. *c.* 10. *de reform.* Abbatibus, & alijs quibuscumque quantumuis exemptis, non liceat imposterum intra fines alicuius Diœcesis consistentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, aut minores ordines conferre.

ADDITIO.

Per hoc decretum derogatur iuri communi, cuius vigore cap. *Abbates. de priuileg. in* 6. poterant etiam laicis, in quos ordinariam iurisdictionem Ecclesiasticam haberent, conferre tonsuram & ordines minores.

An autem tonsuram, & minores ordines conferre possint Nouitijs, negatiuè resoluendum est. Ita Tusch. *littera A. conclus.* 9. *num.* 7. Naldus *verbo Nouitius. num.* 8. Vecchius *in praxi Nouitior. disput.* 11. *quæst.* 8. *num.* 4. Vulpes *in Praxi. cap.* 7. *num.* 9. Rodriquez *tom.* 3. *quæst. Regular. quæst.* 23. *ar.* 2. Nam quò ad ipsos non verificantur verba Concilij, quod sint Regulares subditi; siquidem Nouitij subijciuntur solum Prælatis Regularibus in ordine ad experiendam vitam regularem, & proinde non est subiectio permanens, & stabilis, atque adeo insufficiens, vt possint Superiores de ipsis disponere in ordine ad statum permanentem, qualis est clericalis. Nec est conueniens, quod si habitum dimittant, remaneant in statu clericali absque Episcopi consensu.

Er quia Concil. coarctat facultatem conferendi ordines minores ad Regulares subditos, fit, quod non possint conferre Regularibus non subditis, etiamsi habeant dimissorias à proprijs Superioribus, iuxta votum Rotæ, de quo Seraphin. *decis.* 985. Quod etiam indicant subsequentia verba Concilij, *sed horum omnium* (nempe qui non sunt Regulares subditi)

dicti) *ordinatio &c. ad Episcopos, intra quorum Diœcesis fines existunt, pertineat*. nam per hæc verba Concilium reseruat actum ordinandi Episcopis Diœcesis, Ita vt non possint à suis Superioribus dimitti ad Abbates. Et ex eo consitm. Nam Concilium aufert Abbatibus, quod de iure communi competebat, vt declarant verba illa, *Non liceat impofterum*. Vnde cum de iure communi non possent ordinare sine dimissorijs alienos subditos, & cum illis possent, cap. *Nullus Episcopus. de tempor. ordin.* infertur, quod neque cum dimissorijs possint.

Ex quo etiam fit, quod non possit Abbas regularis ordinare subditos alterius Abbatis, licet eiusdem Religionis, quamuis habeant literas dimissorias. Quia est ipsi sublata facultas ordinandi quoscunque, qui non sint proprij subditi, vt declarant illa verba, *Qui regularis sibi subditus non sit*. quæ operantur, vt in ordinandis ab Abbatibus debeant duæ qualitates concurrere, nempe, Esse regularem, & Esse subditum. Nec sufficiunt dimissoriæ alterius Abbatis, quia licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege superioris cap. *Inferior. dist.* 21. & cap. *Cum inferior. de maiorit. & obedient.*

Per hoc tamen non fit, quod Abbates non possint suas vices delegare alteri habenti facultatem conferendi ordines, quia Concilium solum restringit facultatem ordinandi, non autem tollit facultatem delegandi; & ideo facultas ordinandi remanet in suis terminis, quæ cum sit ordinaria remanet delegabilis. *l. more. ff. De iurisd. om. iud.* & cap. *Cum Episcopus. De offic. ordin. in 6.* Vnde poterit etiam alteri Abbati eam delegare. Nec obstat, quod Abbates prohibeantur ordinare non subditos: quia prohibentur ordinare facultate propria, non autem facultate delegata, nam tunc operatur facultate delegantis.

Neque hoc est ordinare alienos subditos cum dimissorijs sui Prælati: nam ordinare alienos subditos est ordinare eos, ad quod non se extendit iurisdictio ordinantis ordinaria. At quando delegatus ordinat subditos delegantis, ordinat eos, ad quos se extendit iurisdictio, quia cum delegatus vtatur iurisdictione delegantis. *l. 1. §. Qui mandatam ff. de offic. eius, cui man. est iurisd.* ibi. *Qui mandatam iurisdictionem suscipit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit iurisdictione vtitur*, ordinando subditos delegantis ordinat eos, ad quos ex sui natura iurisdictio se extendit, cuius vigore ordinat, quia est iurisdictio, cui ordinandi tanquam ordinariæ subduntur.

Est tamen aduertendum, quod apud illas religiones, apud quas Abbates renunciare solent non solum administrationi, sed etiam dignitati abbatiali, non potest ipsis delegari facultas ordinandi; nam, dum renunciant dignitati, renunciant etiam omnibus priuilegijs annexis, & prærogatiuis, vnde delegatio se haberet, ac si esset facta alicui non Abbati, nec habenti facultatem aliquam ordinandi.

SVMMARIVM.

11 *Aetas suscipiendis sacris ordinibus etiam quò ad Regulares.*
Priuilegia suscipiendi sacros ordines ante præscriptam ætatem an reuixerint.
Confirmatio ex certa scientia habet vim nouæ concessionis.
Annus præscriptus pro sacris ordinibus sufficit inceptus per quamlibet partem temporis.
Expleto anno Ecclesiastico non potest promoueri ad nouum ordinem sacrum, nisi sit inceptus annus ætatis præfixus.
Dies superadditus mensi Februario in anno bissextili an computandus in ætate pro sacris ordinibus.
Pœna suscipientium ordines ante legitimam ætatem.
Sacerdotes ordinati ante legitimam ætatem fiunt irregulares, si celebrent.
Bona fides excusat ab his pœnis.
Suspensio suscipientium ordines ante legitimam ætatem non est reseruata.
Ablata suspensione non potest ministrari in ordine, nisi accedente legitima ætate.

11 Decimoquintò, *in eadem sess. cap.* 12. Nullus etiam Regularis ad subdiaconatus ordinem ante vigesimum secundum, ad Diaconatus ante vigesimum tertium, ad Presbyteratus ante vigesimum quintum ætatis suæ annum promoueatur: Regulares quoque nec in minori ætate ordinentur, priuilegijs quibuscumque, quò ad hoc, exclusis.

ADDITIO.

Circa præsentem dispositionem Concilij occurrit dubium, an priuilegia reuocata quò ad ordines suscipiendos ante legitimam ætatem, hodie habeant aliquem vigorem ob diuersas confirmationes subsequutas. Quod dubium resolui non potest, nisi inspecto tenore confirmationis. Hoc tamen in generali adnotari potest: Quod si confirmatio sit ex certa scientia cum præuio examine priuilegiorum, & absque aliqua clausula, quæ excludat priuilegia reuocata, aut Concilio Trident. contraria, dicta priuilegia reuixerunt, quia confirmatio ex certa scientia habet vim nouæ concessionis, vt tradunt communiter cum Glos. *in cap. quia diuersitas, de concess. prabend.* & *in cap.* 1. *De transact.*

Circa verò ætatem præscriptam à Concilio, est aduertendum, quod sufficit annus inceptus, vt interpretatur praxis, & declarat obseruantia. Quia Concilium solum dicit, *Ante annum*. non ordinatur autem ante annum, qui iam est in anno. Quare sufficit, quod annus sit inceptus per horam, aut etiam aliquid minus. Ita Sanchez *lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 33. num. 6. & 7.* Diana *par. 5. tract. 5. resol.* 17.

Ex quo deducitur quod ordinatus Subdiaconus in temporibus Quadragesimæ, non poterit anno subsequenti ordinari Diaconus, si stante anticipatione Quadragesimæ non attigerit annum vigesimum tertium,

tium, quia licet sit expletus annus Ecclesiasticus, non tamen est expletâ ætas, de qua Concil. quia non anno Ecclesiastico, sed Solari mensuratur.

An autem in ætate requisita ad ordines computari debeat dies superadditus Februario in anno bissextili, concertant inter se Doctores, quos pro vtraque parte refert Marchin. *De ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 4. *num.* 23. Mihi probabilius videtur, quod attendendum sit ad cursum Solarem, ita vt tunc annus ætatis censeatur completus, quando Sol ad illam partem Zodiaci reuertitur, quam tenebat tempore natiuitatis, nam tunc est completus annus Solaris, atque adeo ætatis, & incipit subsequens. Quia tamen non omnes id obseruare possunt, ideo computari debet dies ille superadditus pro anno bissextili, quia semper aliqua pars ipsius requiritur ad complementum anni Solaris, attendendo cursum Solis, quia cùm superaddatur ad æquandos annos cum cursu Solari, non esset annus ætatis iuxta cursum Solis completus, nisi computaretur dies ille saltem secundum partem.

Suscipientibus ordines ante legitimam ætatem imponitur pœna suspensionis ab ordinis suscepti ministerio, & irregularitas, si stante suspensione in eo ministrauerint, à Pio II. in Constitution. *Cum ex sacrorum* sub xv. *Kal. Decemb.* 1401. Aduertunt tamen, quòd ad Sacerdotes contrahi solùm irregularitatem, si celebrent, non autem si exerceant alios actus ordinis. Rodriquez *tom.* 1. *sum. cap.* 166. *conclus.* 1. Bellet. *par.* 1. *Disquisit. Cler.* tit. *de discipl. Cleric.* §. 5. *num.* 58. Riccius *decis.* 130. *num.* 2. *par.* 4. & alij.

A prædictis autem pœnis excusare bonam fidem resoluunt Henriquez *lib.* 13. *Sum. cap.* 38. *num.* 1. Nauarrus *cap.* 27. *Manual. num.* 156. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 30. *in fine.* Miranda *tom.* 1 *Manual. quest.* 39. *ar.* 6. *in fine.* Hieronym. Rodriquez *Resol.* 106. *num.* 27. Bonac. *De sacrament. disp.* 8. *quæst. vn. pun.* 5. *num.* 13. Vgolin. *de officio Episcopi cap.* 26. §. 6. *num.* 5. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 11. *difficul.* 11. *num.* 6. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 16. *num.* 17. & alij plures. Quia cum bona fides excuset à peccato, excusat etiam à pœna.

Prædicta suspensio non est reseruata, & ideo tolli potest ab Episcopo. Suarez *de censur. disp.* 31. *sect.* 1. *num.* 32. Rodriquez *Resol.* 106. *num.* 26. Et à Prælatis Regularibus quò ad suos subditos. Portel *verbo.* Ordines sacri. *num.* 14. Rodriquez *cit.* Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 20. *num.* 3.

Ablata suspensione, neque poterit ministrari in ordine, nisi superuenerit legitima ætas. Ita decisum refert Garzia *par.* 7. *de benef. cap.* 5. *num.* 51.

SVMMARIVM.

12 *Interstitia inter vnum, & alterum ordinem sacrum seruanda, sed remanent dispensabilia.*
Quænam causa sufficiat pro dispensatione.
Interstitia inter Diaconatum, & Subdiaconatum non possunt dispensari sine causa.
Arbitrium intelligitur prout de iure.
Causa ob quas dispensari potest super interstitijs inter vltimum minorem ordinem, & Subdiaconatum.
Inter Diaconatum, & Sacerdotium.

12 **Decimosextò; *in eadem sess. cap.* 13. & 14. Promoti ad Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittantur.**

ADDITIO.

Pro dispensatione super interstitijs requiri causam, omnino certum est, cùm non possit inferior dispensare sine causa in lege superioris, aliàs dispensatio est nulla. Quænam autem causa sufficiat, non ita est certum. In hac autem materia Concil. Trident. diuersimodè loquitur *sess.* 23. iuxta ascensum ad diuersos ordines. Nam quando ascendendum est ab vltimo minore ordine ad Subdiaconatum, requirit necessitatem, aut vtilitatem Ecclesiæ iudicio Episcopi, ita *cap.* 11. Si verò ascendendum sit ad Diaconatum *cap.* 13. remittit dispensationem iudicio Episcopi, ait enim, *Nisi aliud Episcopo videatur.* Si verò ascendendum sit ad Presbyteratum *cap.* 14. requirit Ecclesiæ vtilitatem, & necessitatem iudicio Episcopi.

Ex hoc deducitur primò. Quod interstitia inter Subdiaconatum, & Diaconatum licet possint dispensari, si Episcopo videbitur, atque adeo arbitrio ipsius, non tamen dispensari possint absque causa, quia arbitrium intelligitur, prout de iure. Cæsar de Graf. *decis.* 7. *num.* 7. *de re iud.* Rota *decis.* 547. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.* Et coram Ludouisio. *decis.* 189. *num.* 3. Vnde cùm de iure requiratur causa in dispensatione in lege superioris, requiretur etiam in hac. Dispensari tamen poterit in his interstitijs ex quacunque rationabili causa, quæ iudicio Episcopi sufficiens sit ad dispensandum, quia de iure dispensatio fieri potest ex quacunque rationabili causa.

Secundò, si dispensandum sit in interstitijs inter vltimum ordinem minorem, & Subdiaconatus, Concilium assignat causas ob quas dispensare potest Episcopus, nempe necessitatem, aut vtilitatem Ecclesiæ disiunctiuè. Vnde non poterit dispensare ex alia causa, quia facultas dispensandi est concessa à Concilio cum restrictione ad prædictas duas causas, vltra quas non poterit se extendere: & cùm non legatur concessa nec absolutè, nec ob alias causas, censetur denegata, vt notat Ludouis. cum alijs Rotæ decisionib. *decis.* 287. *num.* 8.

Tertiò, si dispensandum sit in interstitijs inter Diaconatum, & Sacerdotium, non poterit Episcopus dispensare, ob rationem modo dictam, nisi ex vnica causa, nempe ob vtilitatem, & necessitatem Ecclesiæ. Cum enim Concillum *cap.* 11. requirat vtilitatem, aut necessitatem Ecclesiæ sub disiunctione, in hac dispensatione *cap.* 14. requiri vtram-

vtramque coniunctiuè, quia dictio, *Et*, operatur coniunctionem necessitatis cum vtilitate. Rota *Decis.* 167. *num.* 11. *par.* 5. *Recent.* Quæ autem necessitas & vtilitas sufficiat, relinquitur iudicio Episcopi in quo tamen debet rationabiliter procedere.

SVMMARIVM.

13 *Regulares examinandi pro ordinibus ab Episcopis.*
Priuilegia ne Regulares ordinandi examinentur ab Episcopis, sunt reuocata.
In Regularibus requiritur minor scientia.
Episcopi an possint stare attestationi Prælatorum de idoneitate ordinandorum.

13 Decimoseptimò, *in sess.* 23. *c.* 12. Sine diligenti Episcopi examine Regulares non ordinentur, priuilegijs quibuscumque, quoad hoc, penitus exclusis.

ADDITIO.

Quamuis emanauerint aliqua priuilegia, quibus concedebatur aliquibus Regularibus, vt ostensis dimissorijs suorum Prælatorum non possent ab Episcopis examinari, remanent tamen reuocata per Bullam Sixti V. *in Bullario* 91. incipit, *Sanctum & salutare*, editum anno 1588.

In Regularibus minorem scientiam requiri, vt ordinari possint, & proinde si sciant latinè legere & ea, quæ pertinent ad exercendum ordinem, notat cum alijs Diana *par.* 2. *tract.* 16. *resol.* 29. & *par.* 3. *tract.* 2. *resolutione* 7.

Cùm autem possint Episcopi stare iudicio examinatorum quò ad idoneitatem ordinandorum, poterunt etiam stare attestationi Prælatorum eorumdem, vt notant Peirin. *de religioso Prælato quæst.* 3. *cap.* 7. *num.* 20. Thomas Hurtad. *tract.* 12. *variar. resol. cap.* 1. *resol.* 33. *num.* 1847. Quod tamen limitatem, si Prælati regulares sint tales, vt possint de ipsorum iudicio confidere, sicut confidere possunt de iudicio examinatorum, quos eligent, quia sciunt, esse idoneos ad ferendum iudicium de habilitate ordinandorum.

SVMMARIVM.

14 *Duo sacri ordines eodem die conferri non possunt, etiam Regularibus.*
Pœna conferentis duos ordines sacros eodem die.
Pœna suscipientis.

14 Decimooctauò, *in ead. sess.* 23. Duo sacri Ordines eodem die, etiam regularibus non conferantur, priuilegijs, atque indultis quibuscunque concessis non obstantibus.

ADDITIO.

Conferenti duos ordines sacros in eodem die imponitur pœna suspensionis à collatione ordinum, à qua non poterit liberari, nisi à Summo Pontifice. cap. *Per literas. de temporib. ordin.* & notat Alterius *de censur. tom.* 2. *disp.* 10. *cap.* 4. *quæst.* 2.

Eadem pœna imponitur etiam suscipienti quò ad posteriorem ordinem, in dicto cap. vt notat idem Alterius, Suarez *disp.* 31. *de censur. sect.* 1. *num.* 41. Gutierez *lib.* 1. *canon. quæst. cap.* 26. *num.* 31. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 241.

SVMMARIVM.

15 *Episcopi approbatio est necessaria pro confessionibus audiendis, etiam Regularibus.*
Regulares habent iurisdictionem in ordine ad confessiones excipiendas, ab Apostolica Sede.
Ordinarij tenentur simpliciter approbare ad confessiones Regulares, quos simpliciter idoneos reperiunt.
Approbatio ad confessiones concessa Regularibus, non potest sine causa reuocari.
Regulares non possunt à confessionibus audiendis suspendi, nisi in causa concernente confessiones.
Non possunt omnes vnius Conuentus Confessarij suspendi inconsulta S. Congregat.

15 Decimononò, *in eadem sess. c.* 15. Sine probatione Episcopi nullus, etiam regularis possit confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire.

ADDITIO.

Concil. requirit approbationem Ordinarij pro Confessarijs, etiam Regularibus, qui licet habeant iurisdictionem à Sede Apostolica per Extrauag. *Inter cunctas. de priuileg.* & priuileg. Sixti IV. Ordini Prædicatorum concessum, & omnibus communicantibus in Bulla, quæ incipit, *Sedis Apostolicæ* v. *Id. Iun.* 1577. & ex Clemen. *Dudum. §. per huiusmodi. de sepultur.* Attamen debent pro quiete suæ conscientiæ scire, an idonei sint, cùm ab ipsis in foro conscientiæ regantur oues sibi commissæ: & ideo approbatus pro vna Diœcesi, non potest audire confessiones in alia, quia talis approbatio non fortitur finem Con-

Concilij, qui est quies conscientiæ Ordinarij alterius Diœcesis.

Tenentur tamen Ordinarij eos regulares, quos simpliciter idoneos reperiunt, simpliciter etiam approbare absque limitatione temporis, loci, personarum, &c. Ita declarauit S. Congregatio *die 2. Iulij* 1587. *Regulares, qui quò ad confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumue examinatoribus, reperti, & probati fuerint, generaliter quoque & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis personarum admittantur in Diœcesi propria. De cæteris, qui non adeo idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs expedire videbitur, probare, & admittere.* Cùm enim Regulares habeant facultatem audiendi confessiones ab Apostolica Sede, & Concilium solum concedat Ordinarijs approbationem, non possunt sine causa eam limitare, alioquin egredientur terminos facultatis sibi concessæ, in præiudicium Sedis Apostolicæ, dum facultates ab ipsa concessas restringunt.

Concessa autem semel approbatione Regularibus audiendi confessiones, non possunt sine causa reuocari, vt notant Armilla *verbo, Absolutio.* Syluester *verbo, Confessor. 2. num. 5.* Rodriquez *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 23. ar. 6.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 14. ar. 10. conclus. 2.* Henriquez *lib. 3. de pœnit. cap. 6. num. 6.* Suarez *disp. 28. de pœnit. sect. 8. dub. 7.* Facundez *præcep. 2. Eccles. lib. 7. cap. 2. num. 26.* Lezana *tom. 1. quæst. Regul. cap. 19. num. 9.* & alij quos citaui *in quæst. Canon. quæst. 141. num. 2. Centur. 2.* quia approbatio habet vim sententiæ, quæ dat ius, quo quis non potest priuari sine causa.

Et proinde non posse Confessarios regulares sine causa confessiones concernente suspendi ab audiendis confessionibus, decreuit Sacra Congregatio. Et insuper neque posse suspendere Confessarios vnius Conuentus inconsulta eadem Sacra Congregatione. Decreti tenor est.

Cum sacræ Congregationi Cardinalium negotijs Episcoporum, & regularium Præpositorum innotuerit, Confessarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinarijs ab audiendis confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspendantur. Et proptereà sæpe contingere, vt ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorũ Ordinarijs, omnibus simul vnius Conuentus Confessarijs confessiones audiendi facultas adimatur: Illustrissimi eiusdem sacræ Congregationis Patres vati, non fieri posse, vt hæc sine scandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpensa, ad omnem scandali materiam submouendam, & quò magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, & decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, alijsque locorum Ordinarijs, ad quos approbandi Confessarios ius spectat, Confessarios Regulares, aliàs ab ipsis liberè approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere posthac minimè licere, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinarijs positum. Statuunt insuper, eosdem Archiepiscopos, Episcopos, locorumque Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus regularibus Confessarijs, eadem sacra Congregatione Inconsulta, nullo pacto adimere posse. Quod quidem Decretum, vt ijdem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari.

Romæ 20. Nouembris 1615.

Quare si locorum Ordinarij contrafecerint, non possunt excusari à mortali, cum non solum in re graui transgrediantur Decretum S. Congregationis, sed etiam Confessarijs inferant graue præiudicium.

SVMMARIVM.

16 Ministeria altaris à solis ordinatis exercenda.
Hoc decretum non obligat sub mortali.
Prouisio de ministro est sufficiens causa dispensandi super interstitijs.
An hæc causa sit sufficiens apud eas religiones, quarum professi non ordinantur nisi post certum tempus à professione.

16 Vigesimò, *in eadem sess. c. 17.* Sacri altaris ministeria non nisi per constitutos in dictis Ordinibus exerceantur.

ADDITIO.

An hæc dispositio Concilij obliget sub mortali, negatiuè videtur resoluendum, quia ita interpretatur praxis; nam passim, & vbique, munera ordinum minorum exercentur à non habentibus dictos ordines. Imo etiam officium Subdiaconi à non habente ordinem Subdiaconatus, absque tamen manipulo.

Ex hac tamen dispositione colligitur. Esse sufficientem causam dispensandi in interstitijs, vt prouideatur de ministro, qui iuxta ordinem susceptum exerceat hæc munera: nam iuxta Concil. *sess. 23. cap. 11.* vt ante annum ascendi possit ab vltimo ordine minore ad Subdiaconatum, sufficit necessitas, aut vtilitas Ecclesiæ, iudicio Episcopi. Tunc autem adest necessitas, quando deest ordinatus pro illo munere, quod est exercendum. Et *cap. 7.* quamuis requirat interstitia inter vnum, & alterum ordinem ex minoribus, relinquit tamen arbitrio Episcopi ea non seruare, si ita expedire iudicauerit: vnde sufficit quæcunque causa, ob quam possit iudicare expedire non seruare, qualis est obseruantia dictæ dispositionis Concilij.

An autem obseruantia huius conciliaris constitutionis, quod scilicet altaris ministeria non exerceantur nisi per constitutos in correspondentibus ordinibus, sit sufficiens causa dispensandi apud illas religiones, apud quas professi non ordinantur sacris ordinibus, nisi post certum tempus elapsum à professione. Affirmatiuè resoluendum est. Quia obseruantia conciliaris constitutionis nedum est cau-

ſa rationabilis, ſed etiam grauis; ſicut etiam quod munera ordinum exerceantur per habentes ordines, ex natura rei eſt valde conſentaneum, & contrarium derogat ritui Eccleſiaſtico. Vnde cum conſtitutiones in tali caſu ſeruari non poſſint ſine graui incommodo, ſiquidem eſſet negligenda conſtitutio conciliaris, & ritus Eccleſiaſticus relinquendus imperfectus, aderit cauſa ſufficiens ad diſpenſandum.

SVMMARIVM.

17 *Synodus quotannis celebranda, & quinam accedere teneantur.* *Regulares habentes curam animarum tenentur accedere.*

17 Vigeſimoprimò, *in ſeſſ. 24. de reformat. cap. 2.* Synodi Diœceſanæ quot annis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes, qui aliàs, ceſſante exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur. Ratione tamen parochialium, aut aliarum ſæcularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant hi, qui illarum curam gerunt, quicunque illi ſint, Synodo intereſſe.

ADDITIO.

Per hoc decretum regulares, quantumuis exempti, exercentes curam animarum tenentur accedere ad Synodum, quia in his quæ ſpectant ad curam animarum, non eximuntur à iuriſdictione Epiſcopi tam de iure veteri, quam de iure nouo per conſtitutionem *Inſcrutabili.* Gregorij XV. ſalua tamen quo ad cætera exemptione. cap. *cum Capella. de priuil.* Et ideo tenentur accedere ad Synodum iuxta cap. *Ex ore. eod. tit.*

SVMMARIVM.

18 *Monaſteria non erigenda ſine Epiſcopi licentia.* *Epiſcopus non poteſt concedere hanc licentiam niſi ſeruatis ſeruandis.* *Et ſeruatis priuilegijs Regularium de diſtantia.* *Quando de loco ad locum mutantur monaſteria, an ſeruanda decreta, quæ diſponunt de erectione.*

18 Vigeſimoſecundò, *ſeſſ. 25. de regular.* Monaſteria non erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi conſtruenda ſunt, licentia priùs obtenta.

ADDITIO.

Licentiam erigendi noua Monaſteria non poteſt concedere Epiſcopus, niſi ſeruatis ijs, quæ præſcribuntur in conſtitutionibus Pontificijs poſtea emanatis, & decretis ſacræ Congregationis pro negocijs regularium ſub Gregorio XV. *die 17. Auguſti 1621.*

Debent inſuper attendere ad priuilegium, quod habent regulares, quod prope ſuas Eccleſias non erigantur aliæ Eccleſiæ &c. niſi in diſtantia centum quadraginta canarum. Pro euius obſeruantia in Ciuitate Ianuenſi obtinuerunt Patres Theatini tres Rotæ deciſiones: primam, quæ eſt *Ianuenſis priuilegiorum 24. Iunij 1647. coram Roſas.* ſecundam, quæ eſt *Ianuenſis priuilegiorum 24. Ianuarij 1648.* & tertiam, quæ item eſt *Ianuenſis priuilegiorum 28. Iunij 1649.* & poſtea ſententiam, & literas Executoriales contra Presbyteros Congregationis S. Philippi Nerij.

Quia autem conſtitutiones, & decreta, de quibus ſupra, procedunt de noua erectione, non habere locum, quando de vno loco ad alium eſſet transferendus Conuentus, & Eccleſia, reſoluunt Miranda *tom. 1. Manual. quæſt. 33. ar. 2. concluſ. 2.* Hieronym. Rodriquez *in compend. quæſt. Regul. reſol. 55. num. 4.* Portel *in dub. Regul. verbo. Monaſterium num. 7.* Barboſa *de poteſtate Epiſcop. allegat. 26. num. 8.* Peirin. *tom. 3. de priuileg. in addit. ad conſtit. Gregorij XV. cap. 11. num. 18.* Poteſt tamen obſtare huic mutationi priuilegium diſtantiæ centum quadraginta canarum, quia non ſolum prohibet nouas erectiones, ſed etiam erectionem ſic qualificatam, hoc eſt, non habentem præſcriptam diſtantiam,

SVMMARIVM.

19 *Regularibus non licet recedere ſine licentia à conuentibus, etiam prætextu adeundi Superiores, aliàs puniuntur ab Ordinarijs.* *Non habet locum quando accedit cauſa appellationis.* *Nec quando accedit cauſa querelæ.* *Concilium non prohibet iuridicum acceſſum ad Superiores.*

19 Vigeſimotertiò. *Eadem ſeſſ. c. 4.* Non liceat Regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores ſuos accedendi; niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint: aliàs qui ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum puniatur, vt ſui inſtituti deſertor.

AD-

ADDITIO.

Dubitatur, an dicta dispositio locum habeat quo ad regulares, quando religiosus causa querelæ accedit ad Superiores. Quod enim non habeat locum, quando causa appellationis ad ipsos accedit, non est dubium, quia non accedit cum licentia, nam interposita, & admissa appellatione à iudice à quo obtinet Apostolos, quibus transmittitur ad Superiorem iudicem.

Quod autem non habeat locum, quando accedit causa querelæ, resoluendum videtur: nam tunc habet ius accedendi ad Superiores, vt docent Nauar. *Consil.* 2. *num.* 8. *de sentent. & re iud. lib.* 2. *in* 1. *edit.* & *in* 2. *edit. Consil.* 5. *num.* 8. *tit. de Appellat.* Sayr. *lib.* 12. *Clauis reg. cap.* 17. *num.* 38. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 29. *ar.* 2. & *de ordine iudicior. cap.* 13. *num.* 4. quos sequitur Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 8. *num.* 110. *in fine.* Vnde habent à iure licentiam adeundi Superiores. Et proinde non habet locum dispositio Concilij, quæ prohibet recessum à Monasterijs sub prætextu adeundi Superiores, non autem iuridicum accessum ad ipsos, vt notat etiam Azor. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæst.* 8. Si tamen ab Ordinarijs reperirentur sine mandato Superiorum, detineri possent, donec docerentur de legitima causa adeundi Superiores; nec enim ipsis renerentur præstare fidem.

SVMMARIVM.

20 *Accedentes ad Vniuersitates studiorum causa tenentur habitare in Conuentibus. Quomodo puniendi ab Ordinarijs, si id non seruent. De quibus Conuentibus intelligatur Decretum.*

20 Vigesimoquartò, *ibidem.* Qui studiorum causa ad Vniuersitates mittuntur, in Conuentibus tantum habitent: alioquin ab Ordinarijs contra eos procedatur.

ADDITIO.

De iure antiquo poterant Religiosi professi ire ad Vniuersitates studiorum causa, cum licentia suorum Superiorum, iuxta cap. 2. *Ne Clerici, vel Monachi. in* 6. Per præsentem autem constitutionem Conciliarem additur iuri veteri, quod missi ad Vniuersitates studiorum causa, debeant habitare in Conuentibus; quod si non obseruent, debeant contra eos Ordinarij procedere. Non poterunt tamen excommunicari, sed alio modo erunt puniendi iuxta declarationem S. Congregat. *ad dictum Cap. Concil. ex Bellarino.*

Dubium tamen remanet. De quibus Conuentibus Concil. loquatur: an de Conuentibus cuiuscunq; Ordinis, an verò de Conuentibus tantum proprij Ordinis. Quod autem loquatur tantum de Conuentibus proprij Ordinis, resoluendum videtur: Quia si intelligeret de Conuentibus cuiuscunque Ordinis, debuisset vrgere Superiores talium Conuentuum ad eos recipiendos, alioquin dispositio frustratoria fuisset. Tum quia finis Concilij est, quod tales Regulares viuant sub regulari obseruantia, quem non obtineret, si intelligeret de Conuentibus cuiuscunque Ordinis, quia ob diuersitatem Regulæ non possent illam seruare. Ex quo fit, quod si religiosus degat extra Conuentum studiorum causa, quando in loco Vniuersitatis non adest Conuentus proprij Ordinis, non debeat ab Episcopo puniri.

SVMMARIVM.

21 *Censuræ & interdicta etiam ab Ordinarijs posita publicanda, & seruanda à Regularibus. Poterunt tamen celebrare diuina officia quando id eis ex priuilegio indulgetur.*

21 Vigesimoquintò, *in sess.* 25. *de Regularibus cap.* 12. Censuræ, & interdicta nedum à Sede Apostolica emanata, sed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Episcopo, à Regularibus in eorum Ecclesijs publicentur, atque seruentur.

ADDITIO.

Est tamen aduertendum, quod stantibus huiusmodi interdictis poterunt Regulares celebrare diuina officia ijs diebus, quibus id ipsis indulgetur per priuilegia cap. *Cùm & plantare.* & cap. *Vt priuilegia. De priuilegijs.* & cap. *fin. de priuil. in* 6. & cap. *Alma mater. De sentent. excom. in* 6. & alia, vt tradunt Henriquez *lib.* 13. *cap.* 48. *num.* 1. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 37. *ar.* 12. Rodriquez *tom.* 2. *quæst. Regul. quæst.* 112. *ar.* 1. Homobon. *tract.* 11. *Examin. Eccles. cap.* 12. *quæst.* 1. *resol.* 1. Io. à Conca *lib.* 2. *de statu relig. cap.* 7. *dub.* 2. *conclus.* 2. Sayr. *lib.* 5. *de censur. cap.* 13. *num.* 24. & 25. Peyrin. *tom.* 1. *de priuil. in Constit.* 2. *Sixti IV. num.* 55. Lezana *tom.* 1. *quæst. regul. cap.* 21. *num.* 19. Gauant. *in Manuali Episcop. verbo, Interdictum. num.* 10. Cespedes *de exempt. cap.* 18. *dub.* 294. *num.* 7. Siquidem Concil. solum præcipit obseruari interdicta, non autem aufert priuilegia; nec est verisimile, quod velit strictiori modo obseruari interdicta Ordinarij, quàm interdicta Sedis Apostolicæ.

SVMMARIVM.

22 *Dies festi indicti ab Ordinario, ab exemptis etiam Regularibus seruandi.*
In quo seruandi ab exemptis Regularibus.
Regulares an teneantur ad festa votiua populi.

22 Vigesimosextò, *ibidem.* Dies festi, quos in diœcesi sua Episcopus seruandos præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus seruentur.

ADDITIO.

Decretum hoc de obseruantia festotum intelligitur solum quò ad sanctificationem, & proinde tenebuntur Regulares cessare ab operibus seruilibus, & audire, aut facere sacrum. Non autem quo ad ritum, & officium diuinum, & proinde poterunt tàm priuatè, quàm publicè recitare officium diuinum, & celebrare Missas iuxta proprium ritum. Nec tenentur obedire Episcopis aliquid in contrarium præcipientibus. Ita declarauit S. Congregatio apud Quarantam *in Sum. Bul. verbo, Priuilegia Regularium.* & apud Bellarin. *ad præsens cap. Concil.* & tradunt Vgolin. *de offic. Episcopi. cap.* 20. §. 3. *num.* 2. Piasec. *par.* 2. *praxis Episcop. cap.* 3. *num.* 47. Tambur. *tom.* 3. *de iure Abbat. disp.* 15. *quæst.* 11. *num.* 54. Peirin. *de priuil. ad Constit.* 28. *Leonis* X. *num.* 2. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 105. *num.* 34. Cespedes *de Exempt. Regular. cap.* 20. *dub.* 311. *num.* 7.

An autem teneantur seruare festa votiua populi; affirmant Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 15. *num.* 21. Vasquez 1. 2. *disp.* 167. ; . *cap. num.* . . quia etiam ipsi veniunt appellatione populi. At non obligari, tradunt Bordon. *in Consil. Regul. resol.* 18. *num.* 5. Homobon. *par.* 3. *Examin. Ecclesiast. vbi de Episcop. cap.* 9. *resol.* 3. Philip. à Conce. Vasconcil. *tract. de Decim.* §. 2. *num.* 4. ver. *Supongo lo terzero.* Pellizzar. *tom.* 1. *Manual. tract.* 5. *cap.* 5. *quæst.* 21. *num.* 52. Et quidem non teneri ex vi Decreti Concil. manifestum est, quia non loquitur de festis votiuis, sed de festis, quos Episcopus præcipit seruari, qualia non sunt votiua, quia hæc originem habent à voluntate vouentium, non verò à potestate legislatiua. Sed neque ratione voti, quia voti obligatio non afficit, nisi aut expressè vouentes, aut tacitè in aliorum voluntate, quatenus voluntas ipsorum censetur moraliter inesse voluntati vouentium. Religiosi autem neque votum emittunt, vt supponitur, neque ipsorum voluntas est aliquo pacto in voluntate vouentium, cùm nullo modo ipsi subijciantur, sed sint in altero ordine, & propriam inter ipsos constituant communitatem.

SVMMARIVM.

23 *Episcopus componit controuersias inter Regulares circa præcedentiam.*
Non tamen omnes, sed solum, quæ suboriuntur inter conuenientes ad publicas functiones.
Constitutio Gregorij XIII. circa præcedentiam quos afficiat.
Decretum S. Congregationis circa præcedentias.

23 Vigesimoseptimò, *ead. sess. de regul. c.* 13. Controuersias omnes de præcedentia, quæ persæpè cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas personas, tam Sæculares, quam Regulares, in processionibus publicis, & in alijs similibus, Episcopus amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscumque, componat.

ADDITIO.

Per hoc decretum non tribuitur Episcopis facultas componendi quascumque controuersias præcedentiæ, sed eas tantum, quæ suboriuntur, quando Ecclesiasticæ personæ ad aliquod publicum munus conueniunt, ita vt scandalum nasci possit, vt notant Decian. *Consil.* 63. *num.* 10. *lib.* 2. Cened. *quæst.* 26. *canon. num.* 17. *lib.* 1. Non est tamen necesse, quod oriatur scandalum, vt prædicti Doctores videntur sentire; sed sufficit, quod possit oriri.

Constitutio autem Gregorij XIII. sub die 15. *Iulij* 1583. incipit. *Exposcit pastoralis.* in qua statuitur, quod præcedant ij Religiosi, qui prius in loco, vbi degunt, fundauerunt Monasterium, procedit tantum quò ad Mendicantes, non autem quò ad alias religiones, vt notat Valenzuela *Consil.* 1. *num.* 78. Et ideo non afficit cæteras religiones quò ad præcedentiam inter ipsos, nec cum Mendicantibus.

Quia tamen post dictam Bullam Gregorij XIII. plures subortæ sunt controuersiæ quò ad præcedentiam; S. Congregatio Episcop. & Regul. *die* 30. *Augusti* 1593. statuit, approbante Summo Pontifice, quod in futurum circa præcedentias seruaretur, quod seruatur in Vrbe Roma. Ita refert Lezana *verbo, Præcedentia. num.* 6. vbi etiam recenset obseruantiam Romanam. Sed demum eadem S. Congregatio statuit seruandam esse consuetudinem cuiusq; loci, non obstante dicta Constit. Gregorij XIII. *Exposcit.* & non obstante quod contrarium seruetur in Vrbe. Cessante verò quasi possessione, vel consuetudine, præcedant iuxta dictam Bullam ij, qui sunt antiquiores in loco.

SVM-

SUMMARIUM.

24 *Regulares, & Monachi compelli possunt ad processiones, exceptis, qui sunt strictioris clausuræ.*
Excipiuntur alij priuilegiati.
Ad quas processiones compelli possint.
Qui non tenentur, si accedunt, non possunt postea cogi.
An cogi possint ad processiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum.
Distantes vltra medium milliare ab Vrbe non possunt cogi.
Exempti Regulares quando teneantur accedere ad processiones.

24 Vigesimooctauò, *ibidem.* exempti omnes, tam clerici Sæculares, quam Regulares. Etiam Monachi ad processiones vocati, accedere compellantur; exceptis iis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt.

ADDITIO.

Præter eos, qui viuunt in strictiori clausura, excipiuntur etiam priuilegiati, quos recenset Bordon. *in Consil. Regular. tom.* 1. *resol.* & Nouar. *par.* 2. *Bellar. vbi de processionib.*

Non possunt autem cæteri cogi ad omnes processiones, sed rantùm ad publicas, nam Concil. noranter dixit *Ad publicas processiones*, vt est Processio in festo Corporis Christi, Litaniarum &c. Vt autem processio sit publica, requiritur quod habeat causam publicam, seu quod indictæ sint ob bonum publicum, quod tangat totam Ciuitatem: & priuatæ sunt, quæ habent priuatam causam, quæ non concernat totum locum. iuxta ea, quæ tradunt, Campanil. *in Diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. Valenzuola *Consil.* 184. *num.* 25. *tom.* 2. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 20. § 2. *num.* 6. Prosper August. *in addit. ad Quarant.* verbo *Præcedentia.* Vener. *lib.* 6. *Exam. cap.* 18. Cespedes *de exemp. cap.* 11. *dub.* 207. *num.* 3.

Quinimo ad nullas processiones cogi possunt, qui ex consuetudine non solent accedere, vt notant Campanil. *in Diuer. iur. dicta rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. asserens ita declaratum fuisse à sacra Rituum Congregat. Rodriquez *par.* 4. *sum. cap.* 105. *num.* 2. Bordon. *in Consil. regular. resol.* 7. *num.* 134.

Est tamen aduertendum. Quod si Regulares, qui aliàs non tenentur ire ad processiones, aliquando accedant, non per hoc postea cogi possunt ab Episcopo, etiamsi nullam præmiserint protestationem, vt notant Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar. vbi de processiõ.* Lezana *verbo, Processio. num.* 3. Bordon. *in Consil. regular. resol.* 7. Portel *verbo, Processio, num.* 6. Io. Maria Nouar. *in Lucer. Regular. eodem verbo num.* 19. Ratio est. Quia sumus in facultatiuis, quæ nullum ius tribuunt.

An autem cogi possint ad processiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum. Negatiuè respondet Bordon. *in Consil. Regul. resolut.* 7. *quæst.* 45. quia habent causam priuatam, nempe honorem Ecclesiæ, in qua indulgentiæ exponuntur. Et multò minus ad processionem pro Oratione quadraginta horarum, vt notant idem Bordon. *cit.* Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar.* tit. *de processiõ.* quia nimirum non interuenit causa publica.

Si tamen Regulares vltra medium milliare distent à ciuitate, non posse compelli, tradunt, & referunt decisum à S. Congregat. Piasec. *par.* 2. *prax. Episcop. cap.* 3. *num.* 47. Vgolin. *de offic. Episcopi. cap.* 20. §. 2. *num.* 5. *ver.* 2. Barbosa *de potest. Episcopi. alleg.* 78. *num.* 11. Io. Anton. Nouar. *in Sum. Bullar.* Tit. *de proces. num.* 8. Cespedes *de exemp. cap.* 11. *dub.* 208. *num.* 2. & extat decisio ad dictum *cap.* 13. *Concil. sess.* 25. *apud collect. ex Bellarin.* Quia nimis onerosus esset accessus.

Quod autem tunc solum teneantur Regulares exempti accedere ad processiones, quando Episcopus personaliter interuenit, tradunt Villalob. *par.* 2. *Sum. tract.* 35. *difficul.* 5. *num.* 8. Rodriquez *in compend. quæst. Regular. resol.* 118. *num.* 4. Moronus *respon.* 12. *num.* 16. Cespedes *de exem. cap.* 11. *dub.* 18. quia nimirum ius nouum Concilij Tridentini, quod Regulares compelli possint ad processiones, recipit declarationem à iure veteri, vt scilicet possint compelli, quando de iure veteri tenentur accedere. De iure autem veteri tenentur accedere solum quando Episcopi personaliter interueniunt cap. *Nimis praua. de excessib. Prælat.* ibi. *Eis quoque, vt tam extra ciuitates, quàm intra, cum eis processionaliter veniant, ex leui causa mandantes.* Quod intelligi debet, quando Episcopus interuenire deberet, vnde licet ex aliquo accidenti non interueniat, cogi poterunt.

SUMMARIUM.

25 *Professio Regularis non admittenda nisi expleto anno sextodecimo.*
Professio an valida; si ad complementum anni desiderentur aliquot horæ.
Professio non completo anno probationis nullam inducit obligationem.
Nec etiam ex quocunque capite nulla.

25 Vigesimononò, *eadem sess. de regular. c.* 15. In quacunque Religione, tam virorum, quàm mulierum, professio non fiat ante decimum sextum annum expletum; nec qui minori tempore, quàm per annum, post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur: alioquin professio nullam obligationem inducat ad quoscunque effectus.

ADDITIO.

Professionem esse validam, quamuis ad complementum anni desiderentur aliquor horæ, tradunt Rodriquez *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 15. ar. 4.* alios citans, Marchant. *in Regul. S. Francisc. ad cap. 2. tit. 2. quæst. 4.* & *tom. 3. Tribunal. sacram. tract. 3. tit. 1. quæst. 6. conclus. 2.* ver. *An vero.* Pellicion. *quæst. illust. 45.* ver. *Adhuc tamen.*

Ex hoc loco Concilij habetur, quod professus nulliter defectu ætatis, aut defectu anni integri probationis, non teneatur simplici voto castitatis, & proinde absque vlla dispensatione possit ducere vxorem. Siquidem Concil. habet, quod professio huiusmodi nullam inducat obligationem, non solum quò ad Regulam, & ordinis obseruantias, sed neque etiam quò ad alios quoscunque effectus. Et proinde S. Congregatio Concil. declarauit, vt habetur in *Collect. ex Bellarin. ad hunc locum:* Quod professus intra annum probationis ad nihil tenetur, & potest ducere vxorem absque dispensatione.

Et quod absolute nulliter professus non teneatur simplici voto castitatis, tradunt Rodriquez *tom. 3. quæst. regul. quæst. 17. ar. 4. in fine.* Nauar. *Consil. 26. num. 12 de Regul.* & *Consil. 87. in 2. edit.* Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 37. num. 11.* approbans sententiam Nauarri. Lessius *lib. de iust. & iure c. 41. num. 62.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 30. ar. 4. conclus. 2. in fine.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 7. cap. 2. num. 3.* Palaus *par. 3. oper. moral. tract. 16. De statu relig. disp. 2. pun. 14. num 1.* Basseus *in Florib. theol. pract. verbo, Religio 4. num. 7.* Laiman *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 5. num. 5. verbo, Quæ sit, & num. 7.* Vecchius *in praxi Nouit. disp. 14. dub. 1. num. 22.* Bordon. *De profess. regular. cap. 5. quæst. 1. & 2.* Caramuel *in Reg. S. Benedicti. disp. 41. dub. 8. num. 509.* Peirin. *quæst. 3. de Prælat. relig. cap. 1. §. 5. num. 139.* & ipse late tradidi in *Quæst. canon. Centur. 1. quæst. 23. num. 3. & sequent.*

SVMMARIVM.

26 *Renunciatio suorum bonorum qualiter à Nouitijs facienda, vt valeat.*
Decretum Trident. circa renunciationes Nouitiorum non comprehendit factas ante ingressum.
An comprehendat hospites Clericor. Regular.
An pro renunciatione Nouitiæ Monialis sufficiat licentia Vicarij Monialium.
Nouitius potest reuocare renunciationem, si non sit sequuta professio.
An valeat, si vltra annum probationis differatur professio.
Assumpto regulari ad Episcopatum, an resoluatur renunciatio.

26 Trigesimò, *ibidem c. 16.* Nulla renunciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscunque causæ piæ, valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat intra duos menses proximos, ante professionem: ac non alias intelligatur effectum suum sortiri, nisi secuta professione.

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij disponit tantùm de Nouitijs, & proinde comprehendit solam renunciationem, & obligationes factas post susceptum habitum religionis; non autem factas ante susceptionem habitus, licet cogitantibus de ingressu religionis. Et ita declarauit S. Congregatio, vt habetur ex *collect. declarat. Bellar. ad hunc locum Concilij.* Et ita sentit Rota apud Duran. *Decis. 121. num. 33.* testans de declarat. S. Congregat. & magis communiter Doctores, quos recensui, & sequutus sum in *Quæst. canon. quæst. 273. num. 3. Centur. 3.*

Hinc præsens dispositio Concilij non comprehendit Hospites Clericorum Regularium, vt dixi eodem loco *quæst. sequenti 274. num. 2.* cum Megal. *1. 2. lib. 2. cap. 27. num. 26. suarum Instit.* Bordono *tom. 2. suor. Consil. regul. resol. 60. num. 25.* quia licet deferant habitum religionis, non sunt tamen ad ipsum iuridicè, & capitulariter admissi: vnde nondum sunt Nouitij, nec incœperunt annum probationis. Vnde licet gaudeant priuilegio fori, quia non gaudent ratione propriæ personæ, sed ratione religionis; quò ad propria tamen iura personalia regulantur tanquam personæ laicæ, & non subsunt præsenti dispositioni. Quia autem in renunciatione non subsunt præsenti dispositioni, sicut nec in alijs obligationibus, tenebuntur seruare dispositionem, & solemnitates legis, & statuti, iuxta doctrinam Rotæ apud Duran. *decis. 121. num. 41.*

Cum inter alia requirat Concilium, vt renunciatio Nouitij valida sit, licentiam Episcopi, aut eius Vicarij: dubitatur, an quando Episcopus constituit peculiarem Vicarium pro Monialibus, sufficiat licentia ipsius pro Nouitia Moniali. Resp. Sufficere licentiam Vicarij Monialium. Quia cum ipsi commissa sint negocia Monialium, & quò ad ipsas sit generalis Vicarius, vices gerit Episcopi quò ad omnes actus concernentes ipsas Moniales, atque adeo etiam quò ad concedendam licentiam pro renunciatione: & ita fuit practicatum Neapoli sub Archiepiscopis Cardinali Carafa, & Card. Boncompagno.

Poterit tamen Nouitius nondum sequuta professione renunciationem reuocare, vt notat Menoch. *Consil. 388. num. 34.* Quia Concilium decernit, quod non intelligatur effectum suum sortiri, nisi sequuta professione; & proinde induit naturam testamenti, quod ideo est reuocabile, quia non sortitur effectum, nisi sequuta morte. Nec obstat quod renunciatio statim valida sit, & firma, & solum suspendetur effectus. Nam etiam testamentum statim ac est conditum cum debitis solemnitatibus, est vali-

validum, ac firmum; quia tamen non disponit pro tempore præsenti, sed pro tempore mortis, remanet reuocabile. Sic etiam quia renunciatio non disponit pro tempore præsenti, sed pro tempore professionis, nam solum per ipsam professionem confirmatur in ordine ad effectum, erit reuocabilis. Vnde non rectè Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 5. num. 58.* asserit, esse irreuocabilem, & postea *num. 50.* concedit, posse reuocari per testamentum: nam si absolutè non est reuocabilis, nec etiam per testamentum reuocari poterit, nam semper esset expectandus euentus conditionis, si esset conditionalis.

Et quamuis Concil. requirat, quod renunciatio fiat intra duos menses proximè præcedentes professionem; si tamen contingat professionem differri vltra annum probationis, etiam per aliquot menses, adhuc tamen renunciatio tenebit, vt declarauit S. Concilij Congregatio *anno* 1594. *die* 17. *Octobris*, & habetur *in Collect. declarat. ad dictum locum Concil.* ex Bellar. & ita notant Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. num.* 81. Vecchius *in praxi Nouit. disp. 8. dub. 9. num. 5. in fine.* Et ratio est, quia Concil. renunciationem affigit vltimo bimestri anni probationis. Et ideo valet, si in illo fiat, tanquam facta in tempore habili, licet vltra annum professio differatur.

An autem subsistat renunciatio, an verò rescindi possit, si professus assumatur ad Episcopatum. Non subsistere, sed posse rescindi, resoluendum videtur. & ita decisum fuisse sub *die* 11. *Ianuarij* 1631. refert Aldan. *in compend. Canon. resol. lib. 2. tit. 9. num. 1.* apud Barbosam *ad cap. 16. num. 17. De regular. sess. 25 Concil. Trident.* & latè tradit Molfes. *Consil. 1.* Vide etiam adnotata ad *quæst.* 118. *par.* 2.

SVMMARIVM.

27 Prætendens nullitatem professionis quid requiratur, vt audiri possit.
Coram quibus agitanda causa nullitatis.
Quid quando capitulariter nomine alterius Monasterij admittitur, aut in vno loco capitulariter admittitur, & in alio emittit professionem.
Decretum Trident. pro reclamatione de nullitate professionis habet locum etiam quò ad Moniales.
An in hac causa sint audiendi consanguinei &c.
Dimittentes habitum quando prohibeantur audiri.
Facultas reclamandi super nullitate professionis, an competat etiam Monasterio.
Quinam sint iudices in causa reclamante Monasterio.

27 Trigesimoprimò *sess. vlt. de Regular c.* 19. Quicunque Regularis prætendit se per vim, & metum ingressum esse in Religionem, aut ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, non audiatur, nisi intra quiquennium tantùm à die professionis: & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quod si antea sponte habitum dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, & tanquam Apostata puniatur.

ADDITIO.

Cum causa nullitatis professionis agitanda sit coram Superiore professi, & Ordinario, iuxta præsens decretum, dubitatum fuit, de quo Superiore, & de quo Ordinario intelligeret Concilium. Sacra autem Congregatio *die 1. Decembris* 1593. respondit. Regularem deducentem intra quinquennium nullitatem professionis teneri eam probare coniunctim coram proprio Superiore regulari illius Monasterij, in quo professionem emisit, & coram Ordinario illius loci, vbi existit Monasterium, in quo professus est.

Adhuc tamen dubium remanet, quando quis capitulariter in vno Conuentu admittitur ad professionem, sed nomine alterius Conuentus, cuius professus erit futurus filius. Aut si in vno Conuentu capitulariter ad professionem admittatur, in eo nempe, vbi Nouitiatum peregit, & in alio professionem emittat, vt si ad Conuentum patriæ pergat pro ibi emittenda professione ob consolationem suorum parentum; vbi causa nullitatis tractanda sit. Resp. In vtroque casu tractandam esse, vbi cum effectu professionem emisit. Cum enim professio sit quidam contractus, quo profitens, & religio se mutuò obligant, sortitur forum in loco, vbi celebratur, iuxta cap. *fin. De foro compet.*

Præsens decretum habet locum etiam quò ad Monialem, nam dictio, *Quicunque*, vtpote vniuersalis comprehendit omnes personas. cap. *Solitæ. De maiorit. & obedient.* & constat ex praxi. Vnde sumus in casu, in quo masculinum concipit fœmininum, iuxta Glos. *in cap. Si quis suadente. 17. quæst.* 4.

An autem in hac reclamatione sint audiendi parentes, aut renunciatarij tanquam interesse habentes. Negatiuè resoluendum est cum Larrea *in decis. Granat. decis. 63. & 64.* Donato *in Praxi rerum Regular. par. 4. tract. 12 quæst. 19. num* 11. Quia ipsorum interesse est secundarium, & tantum consequutiuè se habens.

Quando autem Concilium prohibet audiri eos, qui habitum dimiserunt, intelligi debet quò ad eos, qui temere dimiserunt: quod si ex rationabili causa dimiserint, audiri poterunt. ita Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 4. quæst. vlt.* Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 37. num. 3.* Rodriquez *tom. 3. quæst. regul. quæst. 17. ar. 17.* Nauarr. *tom. 4. de Regular. in fine.* Riccius *decis. 48. num. 7. par. 4.* Tamburin. *tom. 3. de iure Abbat. disp. 6. quæst. 26. num. 2.* Lezana *tom. 2. quæst. Regul. cap. 2. num. 8.* Donatus *in praxi rer. Regul. par. 4. tract. 12. quæst. 23. num. 4.*

Facultas hæc reclamandi super nullitate professionis ita competit Regularibus nulliter professis, vt competat etiam religioni; vnde ipsa quoque poterit reclamare super nullitate professionis suorum reli-

gioſorum. Ita Nouar. *in ſum. Bul. par.* 2. Tit. *de reclam. relig. aduer. profeſ nul.* Bordon. *de profeſ. regul. cap. vlt.* & *tom.* 1. *Conſil. regular. reſol.* 23. *num.*6. Donat. *in praxi rer. Regular. par.* 4. *tract.* 12. *quæſt.* 35. vbi de hoc latè. Cuius ea ratio præcipua eſt, quod religio, & religioſus tanquam correlatiua debent eſſe æqualis conditionis in contractu profeſſionis, & quod eſt diſpoſitum pro vno, debet cenſeri diſpoſitum etiam pro alio. Nec debet cogi religio, vt ſtet contractui inualido, præcipuè cum hoc vergat in eius detrimentum. Et ſi poteſt eijcere validè profeſſum, cur non poterit nulliter profeſſum? Et colligitur etiam ex Decreto S. Congregationis *die* 5. *Ianuarij* 1636. iuſſu Vrbani VIII. edito, ibi. *Quod ſi aliqui contra formam præfatorum Decretorum recepti, & profeſſi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè illos eijcere voluerint*. Ex quibus conſtat quod Sacra Congregatio ſupponit, quod Superiores poſſint eijcere nulliter profeſſos. Tenor autem totius Decreti eſt.

Sanctiſſimus Dominus noſter Vrbanus diuina prouidentia Papa VIII. Ad occurrendum motibus, qui poſſent in religione oriri occaſione receptionis Nouitiorum, & profeſſionis per eos emiſſæ in Conuentibus non deſignatis contra formam Decretorum S. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum regularem, & profeſſionem non admittendis, niſi in Conuentibus deſignatis; audita ſuper hoc ſententia S. Congregat. Concilij; Declarauit, & decreuit, huiuſmodi receptos, & profeſſos contra formam dictorum Decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & profeſſionis, non poſſe ſub huiuſmodi nullitate poſt lapſum quinquennij quoquomodo audiri. Quod ſi aliqui contra formam præfatorum Decretorum recepti, & profeſſi è religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam reſpectiuè illos eijcere voluerint; eadem Sanctitas ſua declarauit, vt tàm ipſi profeſſi, quàm Superiores reſpectiuè teneantur iura, quæ ſibi facere viſa fuerint, prius deducere coram eadem S. Congregat. quæ ex ſpeciali etiam ſuæ Sanctitatis facultate ſuper hoc conceſſa prouidebit. Inhibendo propterea Primatibus, Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus, iuriſdictionem exercentibus, ac quibuſcunque Iudicibus ordinarijs, & delegatis, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditoribus, & S. R. Eccleſiæ Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sediſque Apoſtolicæ Nuncijs, ne impoſterum in hoc quoquomodo ſe ingerant abſque ſpeciali ſuæ Sanctitatis commiſſione, ſub pœna ipſo facto incurrenda, quò ad Epiſcopos, Archiepiſcopos, Patriarchas, & Primates, interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ; quò ad Abbates inferiores, & alios Iudices prædictos, excommunicationis latæ ſententiæ; quò ad Nuncios, & S. R. Eccleſiæ Cardinales, etiam de latere Legatos, indignationis ſuæ Sanctitatis, & pœnarum arbitrio eiuſdem imponendarum. Si verò, vt ſuprà, recepti, & profeſſi iuribus ſuis minimè deductis coram S. Congr. Concilij, & ſine ipſius expreſſa licentia è religione exire, vel Superiores eos eijcere, auſi fuerint; ipſi recepti, & profeſſi tanquam Apoſtatæ puniantur, & pro talibus habeantur, nec non eoſdem iuxta formam Decreti de Regular. Apoſt. & eiectis einſdem Sanctitatis ſuæ iuſſu ab eadem S. Congregat. ſub die 21. Septemb. 1624. editi, procedatur. Et Superiores, qui eiecerint, pœnam ſuſpenſionis à diuinis, necnon priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea impoſterum obtinenda, vociſque actiuæ, & paſſiuæ ipſo facto, abſque alia declaratione, incurrant. Datum Romæ 5. Ianuarij 1636.

Si quis autem quærat, quinam ſint Iudices reclamante religione pro nullitate profeſſionis. Reſp. Si nullitas prætendatur, quia non fuerint recepti, aut profeſſi in locis deſignatis, eſſe S. Congregationem Concilij priuatiuè quò ad alios, vt conſtat ex præfato Decreto. Pro nullitate autem ex alijs capitibus erunt ijdem, qui ſunt reclamante Regulari nulliter profeſſo. ſiquidem cum religio poſſit reclamare in virtute eiuſdem Decreti, habebit eoſdem Iudices per ipſum aſſignatos. Nec obſtat quod Superior Regularis ſit Caput Monaſterij. Nam etiam Epiſcopus, licet Superior Monaſterij ſibi ſubiecti, ſiue Religioſorum, ſiue Monialium, eſt Iudex in huiuſmodi cauſis. quia concurrit vtraque qualitas in ipſo, nempe Ordinarij, & Superioris, vt notant Barboſa *De poteſt. Epiſcopi. alleg.* 104. *num.* 11. Conradus Pyrrhus *lib.* 5. *praxis diſpenſat. Apoſt. cap.* 14. *num.* 23. Donat. *par.* 4. *prax. rer. Regul. tract.* 12. *quæſt.* 19. *num.* 8.

SVMMARIVM.

28 *Quarta funeralis quando à Regularibus ſoluenda.*
Decretum Trident. circa quartam funer. quos Religioſos non comprehendat.
Theatini exempti à ſolutione quartæ funeralis.
Conſtitutio Pij V. 107. *an reuocata.*
Declaratio S. Congregat. circa quartam funeralem.
Decretum Viſitationis Apoſtolicæ.
Quarta an ſoluenda de cereis qui manibus portantur
An de cereis accenſis in Altaribus.
Dictio, Circa, *quid ſignificet.*
Nomine funeralium quæ veniant.
Dictio, huiuſmodi, *eſt relatiua.*
Quarta funeralis non eſt ſoluenda Eccleſiæ parochiali interdictæ.

28 Trigeſimoſecundò, *ſeſſ.* 25. *de reformat. c.* 13. Quibuſcunque in locis iam ante annos quadraginta, quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolui, ac poſtea fuerit ex quocumque priuilegio Monaſterijs conceſſa, poſthac integro iure, & eadem portione, qua anteà ſolebat, eidem Eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus quibuſcunque priuilegijs etiam Mari Magno, nuncupatis.

AD-

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij non comprehendit Religiosos priuilegiatos. Neque Monasteria fundata post publicationem Concilij Tridentini, neque ante fundata, sed solita non soluere. Hæc omnia tenuit Rota *in Licienſi quartæ funeralium 15.Ianuar.1618. coram Decano*, cuius Decisio sequens est.

R. P. D. DECANO Licieñ. Quartæ Funeralium. Lunæ 15. Ianuarij 1618.

Domini censuerunt Monasterium Clericorum Regularium non teneri ad solutionem quartæ Funeralium Reuerendiss. Episcopo. Nam & si de iure communi ista quarta spectet ad Episcopum, vel Parochum Clemen. dudum de sepulr. c. 1. & 4. cum alijs eod. tit., c. cum quis pariter eod. tit. in 6., *attamen secus est quando Monasterium eximitur à d. solutione* ad tex. in c. priuilegia, distinct. 3., c. in nostra, de sepult. *In casu autem de quo agitur, nedum prædictum Monasterium, sed etiam tota Religio est exempta à d. solutione quartæ Funeralium, cum Clemens VII. Paulus IV. & Gregorius XIV. dictis Clericis Regularibus communicauerint omnia priuilegia alijs Regularibus concessa, quare censentur etiam communicata priuilegia eximentia à d. solutione quartæ, inter quæ adest priuilegium Iulij II. concessum Minimis de anno 1506., & aliud eiusdem Pontificis concessum Minoribus de Obseruantia anno 1511. sui Pontificatus 8., & aliud Pauli III. concessum Minoribus anno 1544., & postremo aliud Pauli IIII. concessum Ordini Prædicatorum anno 1556., quæ per extensum refert Archangelus Caracia de quarta Funeralium c. 1.*

Neque obstat Conc. Trident. sess. 25. c. 13. de reform. *quia cum istud Monasterium sit fundatum post publicationem Concilij, & quatenus esset fundatum ante, cum non esset solitum soluere dictam quartam, Concilium ei non obstat, vt declarauit Sanctissimus Pontifex Pius V. in sua Constitutione de anno 1567., quam refert Archangelus Caracia loco citato*, Gutierez de iuramento confirmatorio 2. par. c. 4. n. 3., Emanuel Rodriquez in quæstion. regul. to. 1. quæst. 39. art. 2., *& ita etiam resoluit Congregatio Illustriss. Interpretum, vt refert Rodriquez loco prædicto.*

Quod autem hoc Monasterium fuerit fundatum post confirmationem Concilij, ex eo probatur, quia Concilium fuit confirmatum die 27. Ianuarij 1564., Religio autem Clericorum Regularium fuit confirmata à Clemente VII. 14. Iunij 1524., vnde per necesse inferendum est, quod hoc Monasterium sit fundatum intra quadraginta annos, de quibus loquitur Concilium, & quatenus esset fundatum extra dictos quadraginta annos non probatur, quod esset solitum soluere quartam funeralium.

Neque est verum, quod prædicta Constitutio Pij V. fuerit reuocata per Gregor. XIII., vt in eius Bulla, quam refert Nauarr. in Manuali c. 27. in fin., *quia cum d. Bulla Pij plura contineret, per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilij, vt censuit Congregatio Illustriss. Interpretum, vt refert* Caracia loco citato, *qui etiam* in fine tractatus *refert ipsam declarationem, & benè aduertit* Gutierez loco citato.

Et ita fuit resolutum vna parte tantum informante.

Declaratio autem S. Congregationis, de qua fit mentio in hac decisione, talis est. *Congregatio Concilij censuit, Non comprehendi Monasteria ædificata quadraginta annis citra, aut quæ in dies ædificantur, vel in futurum ædificabuntur; præsupposito, quod huiusmodi Monasteria sint eius religionis, cui à Sede Apostolica indultum sit, vt quartam funeralem non debeat soluere Episcopo.* Quam declarationem esse authenticam, & vt talem fuisse approbatam, asserit Rodriquez *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 39. ar. 2.* vbi ponit dictam approbationem.

Extat etiam pro Vrbe Decretum Congregationis Visitationis Apostolicæ ab Vrbano VIII. confirmatum tenoris sequentis,

Decretum de emolumentis funeralibus. Die 5. Octobris 1629.

Pro RR. DD. Parochis Vrbis contra quoscumque.

In Iudicio coram admodum Illustri, & Reuerendissimo P. D. Antonio Ricciullo, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopo Bellicastrensi, ac Illustrissimi, & Reuerendiss. D. Cardinalis Sanctiss. D. N. Papæ Vicarij generalis in spiritualibus Vicesg. necnon Sac. Visitationis Apostolicæ à secretis, meque Notario, Comparuerunt Illustres, & admodum RR. DD. Io. Baptista Aleiatus Rector Parochialis Ecclesiæ S. Benedicti in Piscinula de Vrbe, & Iacobus Bellolius Rector Parochialis Ecclesiæ S. Blasij de Fossa: & ad docendum de bono Iure ipsorum comparentium, & aliorum RR. DD. Rectorum Parochialium Ecclesiarum Vrbis, facto repetierunt fidem decreti facti in venerab. Congregatione RR. DD. Præfectorum habita coram Illustrissimo & Reuerendiss. D. Cardinali Millino Sanctissimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui Vicario generali sub die 26. Februarij 1628. seu &c. subscriptam, vt apparet, per D. Odoardum Tibaldescum præfati Illustrissimi, & Reuerendiss. D. Card. Vicarij Secretarium: nec non fidem decreti facti in Sacra Rituum Congregatione sub diebus 11. Octobris 1627. & 29. Ianuarij 1628. ad fauorem R. D. Francisci Bartholini, dum vixit, Rectoris Parochialis Ecclesiæ S. Mariæ in Monterone de Vrbe contra RR. Fratres Carmelitanos discalceatos, subscriptam vt apparet, per Reuerendissimum D. Fuluium Benignum d. Sacræ Congregationis secretarium. Item aliam fidem decreti facti in Sacra Congregatione Rituum de exequijs Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium sub die 6. Septemb. 1603. subscriptam, vt apparet, per Reuerendissimum P. D. Tassalonum tunc Secretarium. Item Chirographum scriptum, & subscriptum, vt apparet, per adm. R. D. Carolum Antonium Vaccarium Sanctiss. D. N. Papæ Carimoniarum magistrum R. P. Priori Fratrum Carmelitarum discal-

discalceatorum sub die 27. Ianuarij 1627. seu &c. super restitutione Intortitiorum quæ asportata, & respectiuè apposita fuerunt circa Cadauer bo. me. Illustrissimi & Reuerendiss. D. Cardinalis Riuarolæ. Item repetierunt memoriale factum ad instantiam diuersarum Ecclesiarum Parochialium, & non Parochialium, Secularium, & Regularium Vrbis, directum, & respectiuè porrectum S. D. N. Vrbano Papæ Octauo, cum rescripto, Alla Sacra Visita, che riferisca, & cum altero rescripto facto in Congregatione Sacræ. Visitationis Apostolicæ sub die 23. Ianuarij 1629. Si Sanctiss. Placet, Videtur confirmandum decretum Illustriss. D. Cardinalis Vicarij in Congregatione Præfectorum; ac cum altero rescripto facto sub die 24. eiusdem mensis Ianuarij Sanctissimus annuit. Item omnia, & singula alia iura, acta, actitata, producta, & repetita, ac decreta quaecunque facta ad fauorem d. R. D. Francisci Bartholini, & aliorum quorumcumque Rectorum Parochialium Ecclesiarum Vrbis contra quascunque personas, ac omnia alia iura, &c. ad ipsorum Comparentium, & aliarum Parochialium Ecclesiarum Vrbis fauorem faciẽn in quantum &c. Quibus stantibus petierunt, & insteterunt omnia supradicta admitti, nec non per D. suam Reuerendissimam declarari, tam Intortitia, Cereos, & Candelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa Cadauera, antequam Terræ tradantur in quibuscumque priuatis Ecclesijs accenduntur diuidenda fore, & esse pro æquali portione inter ipsos Parochos, & ministros aliarum Ecclesiarum quarumcunque, etiam Regularium, Nationalium, seu alids Priuilegiatarum, ac alia fieri, exequi, & executioni demandari omni meliori modo &c.

Ex tunc Reuerendissimus D. Vicesg. & sacræ Visitationis Apostolicæ à secretis, visis supradictis decretis, memoriali, rescriptis, & alijs Iuribus, visisque videndis, consideratisque considerandis exequendo rescriptum S. D. N. Vrbani Diuina Prouidentia Papæ Octaui, alijsque præfatis ad effectum remouendi dissensiones, & ad euitanda scandala, ac alijs iustis de causis, decretum factum in Congregatione RR. DD. Præfectorum habita coram Illustrissimo, & Reuerendiss. D. Card. Millino eiusdem S. D. N. Papæ Vicario Generali sub die 26. Februarij 1628. seu &c. confirmauit, approbauit, & emologauit, ac confirmat, approbat, & emologat, illudque omnino seruari mandauit, & mandat omni, & quacumque appellatione remota, ac alijs quibuscumque exceptionibus, seu pactis, consuetudinibus, quietantijs, seu Cessionibus huiusmodi, petitionibus, refutationibus, & conuentionibus quibuscumque per quoscumque in praeiudicium præsentis decreti, & Ecclesiarum in contrarium factis, & faciendis, non solum modo, & forma præfatis: sed etiam omni alio meliori modo &c.

A. Episcopus Bellicastren. Vicesg. & Sacræ Visitationis Apostolicæ Secretarius.

Fides vero supradicti Secret. est vt sequitur.

FIdem facio ego Infrascriptus qualiter die 26. Februarij 1628. Coram Illustrissimo & Reuerendiss. D. Card. Millino S. D. N. Papæ Vicario habita fuit Congreg. RR DD. Præfectorum, præsentibus infrascriptis, videlicet Reuerendiss. P. D. Antonio Ricciullo Episcopo Bellicastren. Illustrissimi D. Cardinalis Vicarij Vicesg. Reuerendiss. P. D. Martino Bonaccino, RR. PP. DD. Constantino Pallamolla Ordinis Clericorum Regularium S. Caroli de Catinarijs, Io. Petro Marchesio Rect. S. Basilij in Campitello, Bernardino Larizza Confessario in Ecclesia S. Hieronymi de Charitate, Io. Baptista Aleiato Rectore S. Benedicti in Piscinula, Iacobo Bellolio Rectore S. Blasij de Fouea &c. In qua Congregatione inter cetera negotia pertractata, fuit etiam expositum, quod licet, Parochis Vrbis debeatur medietas Cereorum, seu Intortitiorum, & Candelarum, quæ accenduntur, nedum in ipso Funere, dum Cadauera defunctorum ad Ecclesias in quibus defuncti elegerunt sepulturam, vel habent sepulchra Maiorum, verum etiam, eorum, quæ accenduntur circa feretrum in dictis ecclesijs, vel per quoscumque offeruntur, & dantur earum ministris occasione huiusmodi defunctorum. Nihilominus varias in dies super his dissensiones oriri, ac propterea vel maxime conueniens fore de aliquo opportuno remedio prouidere. Quare eadem Congregatio, habito prius colloquio, & facta matura consideratione, censuit ad effectũ remouendi huiusmodi dissensiones, & ad euitanda scandala, ac alijs iustis de causis, Si Sanctiss. D. N. placuerit, tam Intortitia, cereos, & candelas, quæ per viam deferuntur, quam etiam omnia ea, quæ circa cadauera ante quam Terræ tradantur in præfatis ecclesijs accenduntur, diuidenda fore, & esse pro æquali portione inter ipsos Parochos, & ministros aliarum ecclesiarum quarumcumque, eti m Regularium, & Nationalium, seu alias priuilegiatarum: ac propterea quando huiusmodi Intortitia, seu Cerei, & Candelæ in præfatis ecclesijs pro celebrandis diuinis officijs præsente corpore accenduntur, finito officio extinguenda esse, & cuique medietas consignanda. Quæ resolutio vt suum fortiretur effectum, placuit prædicto Illustrissimo D. Cardinali Vicario committere Reuerendiss. P. D. Vicesg. quatenus huiusmodi sententiam notificaret Sanctiss. ad explorandam Sanctitatis suæ voluntatem. Qui Reuerendiss. P. D. Vicesg. facto verbo cum Sanctissimo; retulit in proxima sequenti Congreg. coram eodem Illustriss. & Reuerendiss. D. Card. Millino Vicario prædicto habita die 21. mensis Martij 1629. S. D. N. annuisse, ac resolutionem prædictam confirmasse, eidemque Reuerendiss. P. D. Vicesg. commisisse, vt ita seruari mandaret, omni appellatione remota, & alijs quibuscumque non obstantibus. & alias prout latius in Secretaria Illustrissimi & Reuerendissimi D. Card. Vicarij, ad quæ &c. In quorum fidem &c. Dat. Romæ hac die 27. Augusti 1629.

Ita est. Odoardus Tibaldescus Illustrissimi & Reuerendiss. D. Cardinalis Vicarij Secretarius.

D. M. Cæsius Not.

Circa quod Decretum occurrit dubitandum, an comprehendat cereos, seu candelas, quæ dantur ad manus Regularium pro tumulo, quæ manibus portant associantes corpus defuncti. Et negatiuè resoluendum est. Quia præsens decretum non facit mentionem de his candelis, & aliàs debet accipere declarationem à iure communi. De iure autem communi

muni est, quod quarta funeralis non soluatur de his candelis, vt sanciuit Benedictus XI. in Extrauag. *Inter cunctas. De priuilegijs. ibi. De candelis verò, quas Fratres portant, portio non petatur*. Et ratio est, quia huiusmodi candelæ sunt eleemosyna personalis. Imò S. Congregatio *die 5. Martij 1616.* declarauit, vt refert Barbosa citandus, Non deberi quartam Parochis de cereis, & intortitijs, quæ portant Confraternitates associantes funera. Et ita tenent Sorbus *in Compend. priuileg. verbo, Canonica portio*. Caracia *de quarta funer. cap. 3.* Piasec. *in praxi Episcop. par. 2. cap. 3. de Visit.* Rodriquez *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 39. ar. 2.* Barbosa *lib. 3. de iure Eccles. cap. 24. num. 49.* Lezana *tom. 2. quæst. Regular. cap. 1. num. 48.* & *tom. 4. verbo, Quarta funeralis. num. 2.* Samuel. *de sepult. tract. 1. controu. 10. num. 6.*

Secundò dubitatur. An quando accenduntur cerei in Altaribus existente corpore defuncti supra terram, debeant hi quoque diuidi cum Parocho vigore præfati decreti. Et negatiuè resoluendum est, vt constat ex verbis eiusdem decreti: nam solum præcipit diuidi cereos, & intortitia, quæ per viam deferuntur, & quæ circa cadauera, antequam terræ tradantur, accenduntur. Cerei autem, qui in Altaribus accenduntur, non sunt illi, qui per viam deferuntur, nec qui circa cadauera accenduntur. Quia dictio, *Circa*, significat iuxta, seu prope, vt *in l. Rutilia. ff. de contrahen. empt.* & notat Caluin. *in Lexico iur. eod. verbo*. Et proinde stat restrictiuè ad illos cereos, seu intortitia, quæ sunt iuxta, seu prope ipsum cadauer. Et cum importat diminutionem, vt dixerunt Abbas *in cap. Ex parte. num. 3. De rest. spoliat.* Mantica *Decis. 25. num. 5.* operatur, vt prædictum decretum non procedat de omnibus cereis, sed tantum de ijs, qui circumstant cadauer.

Quod præsertim verum est, quia hoc decretum disponit de emolumentis funeralibus; & proinde de ijs solum, quæ veniunt nomine funeralium. Nomine autem funeralium non veniunt cerei accensi in Altaribus, sed ea solum, quæ cum funere deferuntur. Extrauag. *Inter cunctas. §. Porrò. De priuileg.* Glos. *in Clem. Dudum. verbo, Funeralib. de sepult. in 6.* Vbald. *de canon. Episc. par. 2. cap. 4. num. 10.* Rodriquez *tom. 1. quæst. 39. ar. 2.* Gutierez *de iuram. confir. par. 2. cap. 4. num. 3.* asserens, ita declarasse Pium V. Vnde, cum cerei accensi circa cadauer deferantur cum funere, quatenus ipsi inseruiunt, veniunt nomine funeralium: non autem candelæ accensæ in Altaribus, quia accenduntur in cultum Dei, & Sanctorum.

Nec obstat, quod dictum decretum procedat de cereis, qui accenduntur pro celebrandis diuinis officijs. Nam cum prius disposuerit, quod cerei, qui per viam deferuntur, & qui circa cadauer accenduntur; subdit, quod quando huiusmodi intortitia &c. accenduntur pro celebrandis diuinis officijs, postea extinguantur, & diuidantur. Vnde cum adhibeat dictionem huiusmodi, loquitur de cereis existentibus circa corpus, quia solent accendi, dum celebrantur diuina officia: nam dictio, *Huiusmodi*, est relatiua præcedentium, vt dixit Glos. *in cap. Nemo. verbo, Huiusmodi. De elect. in 6.* Rota *Decis. 373. num. 6. par. 2. recent.* & *Decis. 194. num. 34. & 35. par. 5.*

Est etiam aduertendum. Quod si Ecclesia Parochialis sit interdicta, non erit ipsi tribuenda quarta funeralis. Ratio est. Quia quarta ei debetur ratione iuris sepeliendi, quod habet: vnde cum per interdictum priuetur hoc iure, neque etiam est debita quarta. Ita Gemin. *in cap. 1. de sepul. in 6.* Azor. *par 1 lib. 9. cap. 13. quæst. 8.* Syluest. *verbo, Canonica portio. num. 8.* Rodriquez *tom. 1. quæst. Regul quæst. 39. ar. 3.* Miranda *tom. 2. Manual. quæst. 8. ar. 10. conclus. 10.* Hieron. Rodriquez *in compend. resol 18. num. 5.* Portel. *verbo, Canonica portio. num. 3.* Samuel. *de sepult. tract. 1. controuer. 9. num. 31.* Barbosa *de offic. Parochi cap. cap. 25. num. 30.*

In quibus Moniales exemptæ, ex Sac. Conc. Trident. Decretis, locorum Ordinarijs subdantur.

SVMMARIVM.

29 *Episcopi restituunt, & conseruant clausuram Monialium etiam exemptarum.*
Visitare possunt Monasteria plenè exempta, & Regularibus subiecta, in ordine ad clausuram.
Quid si Monasterium sit priuilegiatum, vt semel tantum possit visitari, & ex casu fortuito dubitetur de detrimento clausuræ.
Priuilegia fauorabilia non debent effectum contrarium operari.
Facultas concessa Episcopis circa clausuram Monialium exemptam, non extenditur ad accessum, & loquutionem.
Alloquutio cum Monialibus sine licentia, non continet delictum contra Moniales, aut clausuram.
Circa clausuram Monialium subiectarum Regularibus, debent Episcopi coniunctim procedere cum earumdem Superioribus.
Dictio, vna cum, *quid importet.*

29 IN *sess. vlt. de Reg. cap. 5.* Episcopi in omnibus Monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs verò Sedis Apostolicæ auctoritate, clausuram Sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restituant; & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent.

AD-

ADDITIO.

In virtute præsentis institutionis possunt Episcopi vt delegati Sedis Apostolicæ visitare Monasteria Monialium in ordine ad tuendam, aut reparandam clausuram, etiamsi plenè sint exempta, & regularibus subiecta, & Regulares, seu quoscunque alios contradicentes censuris coercere. Et orta super hoc quæstione ita declarauit S. Congregatio in fauorem Episcopi Colimbriensis *die* 26. *Maij* 1640. Tenor declarationis est.

S. Congregatio Concilij censuit, Episcopum Colimbriensem, vt Sedis Apostolicæ delegatum, potuisse quò ad clausuram Monasteriorum Monialium Conuentus de Cellis Ordinis Cisterciensis Regularibus eiusdem Ordinis subiectum visitare, etiam assumpto secum Vicario Generali, & Confessario earundem Monialium, Monialesque ipsas in ijs, quæ ad eandem clausuram pertinent examini subijcere, semotis etiam suspicione violatæ clausuræ, ac quæcunque Superiorum Regularium negligentia, ipsisque inconsultis, & irrequisitis: ac insuper eidem Episcopo licuisse Rectorem Collegij dicti Ordinis ex supradicta causa inobedientem declarare in pœnam excommunicationis, ac alias comminatas incurrere. I. B. Cardin. Pamphilius.

Dubitari tamen potest. An, si aliquod Monasterium habeat priuilegium, quod non possit visitari, nisi semel ab Episcopo, hoc tamen non obstante visitari possit, si occurrat aliquid fortuitum, quale esset incendium, direptio vrbis, & ingressus militum in Monasterium, aut quid simile, ratione cuius probabiliter timeri possit, quod clausura passa sit aliquod detrimentum. Respon. Posse visitare, quia priuilegium, quod possit tantum semel visitari, non excludit casus extraordinarios, pro quibus visitatio clausuræ est moraliter necessaria. Cum enim valde intersit Monasterio, & vtilitati singularum Monialium perfecta obseruantia clausuræ, vergeret in detrimentum Monasterij, si non posset applicari remedium, quod à Concilio institutum est pro tali obseruantia: & ideo talis applicatio non excluditur à priuilegio, quod cum sit concessum in commodum, & fauorem Monasterij, non debet effectum contrarium operari, iuxta regulam iuris *l. Nulla iuris. ff. de legib.* & Cap. *Quod ob gratiam. de reg. iur. in 6.*

Spectando autem præsentem dispositionem Concilij, non datur facultas Ordinarijs circa accessum ad Monasteria, & alloquutionem cum Monialibus exemptis. Quia tantum iniungit tanquam Apostolicæ Sedis delegatis, vt restituant clausuram, vbi violata est, & vbi est inuiolata procurent obseruari. Accessus autem ad Monasteria, & alloquutio cum Monialibus non pertinet ad clausuram, cum sit quid diuinum omnino. Et cum omni rigore possit seruari clausura stante accessu, & alloquutione; vnde tam accessus, quàm alloquutio est omnino extra terminos delegationis.

Nec obstat Constitutio Gregorij XV. quæ incipit, *Inscrutabili. sub die* 5. *Februarij* 1622. vbi conceditur Ordinarijs, quod punire possint quascunque personas tam sæculares, quàm Regulares delinquentes contra personas intra septa degentes, aut circa clausuram, aut circa bonorum administrationem Monialium. Nam verba legis non possunt aptari alloquentibus, etiam absque licentia, quia hi neque delinquunt contra Moniales, neque circa clausuram. Quia alloquutio de se non continet delictum. Sed solùm, quia est sine debita licentia. Quod autem sit sine licentia, non continet delictum contra Moniales, neque circa clausuram, sed contra illum, ad quem spectat concedere licentiam. Aliunde tamen, nempe ex Decreto S. Congregat. possunt Episcopi compescere colloquentes sine licentia cum Monialibus subditis Regularibus.

Per constitutionem autem Pij V. editam IV. *Kal. Iun.* 1566. quæ incipit, *Circa Pastoralis. §. Mandantes.* disponitur, quod Ordinarij procurent seruari clausuram exemptarum vnà cum Superioribus Regularibus, vt constat ex illis verbis, *In his verò, quæ ad Romanam mediatè, vel immediatè spectant Eccles. sim, Sedis Apostolicæ auctoritate vnà cum Superioribus eorundem Monasteriorum, clausuram, vt præmittitur, quamprimum poterit, seruari procurent.* Ex quibus videtur elici, quod coniunctim debeant procedere, quia dictio, *Vnà cum*, declarat simultatem in expediendo per notata in *l. fin. C. de impub. & alijs substit.* & notant Paris *Consil.* 111. *num.* 17. *lib.* 11. Grat. *Consil.* 93. *num.* 1. *lib.* 1.

SVMMARIVM.

30 *Nulla Monialis potest exire è Monasterio nisi ex legitima causa ab Episcopo approbanda.*
Causæ legitimæ, ob quas Moniales exire possunt.
Licentia egrediendi debet concedi coniunctim ab Episcopo, & Superiore Regulari, si Moniales subsint Regularibus.
Moniales an egredi possint ex causis similibus expressis à Pio V.
Dictio, Nisi, an excludat casus similes.
Declaratio S. Congregationis.
Causæ similes, & causæ aliquo pacto similes valde differunt.
Causæ similes, quænam sint.
Monialis an possit exire quando sufficienter curari non potest intra Monasterium.

30. *Ibid.* Nemini Sanctimonialium liceat post professionem exire è Monasterio, etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.

AD-

ADDITIO.

Cauſas legitimas, ob quas Moniales exire poſſunt è Monaſterio, declarauit Pius V. & ad tres reduxit in ſua *Conſtit.* quæ incipit, *Decori.* edita *Kal. Februar.* 1569. nempe, Graue incendium, Lepram, & Epidimiam. & hæ cauſæ approbari debent à Superioribus, & Ordinario, & concedi licentia in ſcriptis expreſſa cauſa. Per Superiores autem intelliguntur qui curam gerunt Monaſterij: vnde ſi Monaſterium ſubdatur Regularibus, neceſſaria erit approbatio, & licentia Superiorum Regularium.

Imò hæc licentia debet concedi coniunctim à Superioribus Monialium, & Ordinario, vt conſtat ex dictione illa, *Et ſimul*, ita enim habet, *ſitque cauſa hæc cognita, probata, atque etiam in ſcriptis expreſſa per Superiores, & ſimul per Ordinarium*. Hæc enim dictio importat ſimultatem, & coniunctionem iuxta ea, quæ habent Bald. *in l. 1. §. In his itaque. verbo, Putant quidam. C. De caduc. tollen.* Roland. *Conſil. 62. num. 14. tom. 3.* & ideo ſi aut Superiores, aut Ordinarius diſſentiant, nec putent cauſam ſufficientem, non poterit concedi licentia.

An autem poſſint Moniales exire ex alijs cauſis ſimilibus expreſſis à Pio V. Affirmatiuè reſpondent Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 8. quæſt. 1. verbo, Tertio.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 34. ar. 3.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 15. num. 37.* Nauar. *com. 4. de Regular. num. 48.* Vulpes *in praxi cap. 4. num. 11.* Llamas *in Append. ad Method. §. 10.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 25. num. 20.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi. allegat. 102. num. 16.* Nouar. *in Lucerna Regul. verbo, Clauſura. num. 12.* Bonac. *de clauſura. quæſt. 1. par. 9. num. 6.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. ſect. 2. quæſt. 8.* Sebaſtianus Sotus *de infirmit. ob quas Monial. exire poſ. propoſit. 2.* vbi de hoc late Zipeus *par. 2. iur. Pontif. §. de regular. num. 92.* Io. à Conca. *de ſtatu relig. lib. 1. cap. 5. dub. 4. concluſ. 2.* Coriolan. *par. 2. de caſib. reſer. caſu 3. numer. 32.* Suarez *tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 9. num. 2.* Qui licet Pontifex vtatur dictione, *Niſi*, quæ videtur excedere omnes alias cauſas: quia tamen hæc dictio non excludit caſus ſimiles, vt in *l. Si mora. verbo, Duntaxat. ff. Soluto matrimonio.* vbi Caſtrenſ. *num. 9.* Iaſ. *num. 5.* Abbas *in cap. Cum dilecto. num. 8. De conſir.* Gratian. *Diſcept. forenſ. cap. 121. num. 20.* Menoch. *Conſil. 432. num. 30.* ideo nec etiam in præſenti diſpoſitione excludet.

Nec obſtat quædam declaratio S. Congregat. quæ talis eſt.

S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, Zelum, & prudentiam in aſſequenda ſanctæ memor. Pij V. mente plurimum in Domino commendauit. eiuſdem Pij V. Conſtitutionem de clauſura Monialium loquentem, nomine Epidemiæ eam tantum Epidemiam intelligere, quæ eſt vera, & realis peſtis: ita vt ob alias infirmitates huic aliquo pacto conſimiles, ſed tamen benigniores, etiamſi Epidemiæ nuncupentur; nullo pacto Monialibus profeſſis ex Monaſterio exire liceat: atque hoc decretum ab omnibus, ad quos pertinet, inuiolabiliter obſeruari mandauit. Io. Garzia Card. Millinus.

In qua declaratione illud notandum eſt, quod non dicit abſolutè ſimiles, ſed aliquo pacto conſimiles. aliud enim eſt, Eſſe abſolutè ſimile, & aliud Eſſe aliquo pacto ſimile: & proinde dum declarat, quod Conſtitutio Pij V. non ſe extendit ad infirmitates, aliquo pacto ſimiles, non ſequitur, quod non ſe extendat ad ſimiles. In ſimilibus enim militat ratio finalis legis, & ideo ipſa quoque lex locum habet: at in aliquo pacto ſimilibus non militat abſolutè ratio legis, quia non ſufficit aliqualis ſimilitudo ad trahendam rationem legis.

Non ſolum autem illæ cauſæ ſunt ſimiles, quæ ſunt eius generis, aut ſpeciei, ſed etiam illæ, quæ licet ſint generis diuerſi, participant tamen eandem rationem finalem, ob quam conceditur egreſſus; vt ſi eſſet inundatio, ruina ædificiorum; nam licet diſſimiles materialiter, ſunt tamen ſimiles formaliter ob participationem eiuſdem rationis finalis, quæ proinde trahit ad ipſius quoque diſpoſitionem. Ita Nauar. *com. 4. de Regular. num. 48.* Azor. *par. 1. lib. 13. cap. 8. quæſt. 1.* Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regular. quæſt. 40. ar. 5.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 8. num. 44.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat. 102. num. 20.* Bonac. *quæſt. 1. de clauſura pun. 9. num. 7.* Sebaſt. Sotus *de infirmit. ob quas Monial. exire poſ. propoſ. 3.*

An autem Monialis exire poſſit, quando laborat morbo ſibi ſolo nociuo, ſed intra Monaſterium ſufficienter curari non poteſt. Affirmant Azor. *tom. 1. lib. 13. cap. 8. quæſt. 1.* Nauar. *com. 4. de Regular. num. 48.* Graſ. *par. 1 Deciſ. lib. 4. cap. 23. num. 17.* Coriolan. *de caſib. reſeruat. par. 2. caſu 3. num. 32.* Suarez *tom. 4. de relig. lib. 1. cap. 9. num. 9.* Io. à Conce. *lib. 1. de ſtat. relig. cap. 5. dub. 4. concluſ. 2.* Zipeus *lib. 3. iur. Pontific.* Tit. *de Regular. num. 42.* Peirin. *tom. 2. de priuileg.* conſtit. *6. Pij V. §. 4. num. 14.* Diana *par. 2. inter. 15. reſol. 3. &. 3. par. tract. 2. de dub. regul. reſol. 105.* Sebaſt. Sotus *de cauſ. ob quas Monial. poſ. exire. propoſ. 4.*

SVMMARIVM.

31 *Monaſteria Monialium nemo ingredi poteſt ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia.*
Quò ad Monaſteria exempta ſufficit licentia Superioris Regularis.
Non ſufficit licentia Epiſcopi.
Licentia non poteſt concedi niſi ex rationabili cauſa.
Eſt nulla, ſi non fiet in ſcriptis.
Ablatiuum abſolutum importat conditionem, & formam ſpecificè implendam.
Vtens licentia, & non in caſu neceſſario, incurrit excommunicationem.
Licentiæ ingrediendi ſepta Monialium conceſſæ à Papa ſtrictè ſunt interpretandæ.
Nomine Superioris qui veniat reſpectu Monaſteriorum Monialium.

31 *Ibidem.* Ingredi intra septa Monasterij nemini liceat, cuiuscunque generis, aut conditionis, sexus, vel ætatis fuerit, sine Episcopi, vel Superioris licentia, in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda.

ADDITIO.

Quia Concilium quò ad Episcopum, & Superiores Monialium, quò ad concessionem licentiæ loquitur disiunctiuè, ibi. *Sine Episcopi, vel Superioris licentia;* ideo quò ad Monasteria exempta concedenda erit à Superiore Regulari. Et ita declarauit S. Congregatio Concil. *die* 19. *Iunij* 1597. cuius declarationis tenor est.

Congregatio Concilij censuit, licentias ingrediendi intra septa Monasteriorum Monialium Regularibus subiectarum ex vera tantum necessitate concedendas, spectare dumtaxat ad ipsos Regulares.

Et ita docent Nauar. *com.* 4. *de Regular. num.*60 Graf. *par.* 1. *Decis. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 6. *num.* 31. Llamas *in append. ad Meth. §.* 5. Miranda *quæst.* 2. *de Monial. ar.* 2. Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 16. *num.* 13. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæst.* 7. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 12. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 46. *ar.* 2. Victorel. *de clauf.* Tit. *Qui licen. ingr. &c.* verbo, *Nomine Superioris.* Lezana *tom.* 1. *quæst. Regul cap.* 25. *num.*25. Peirin. *tom.* 2. *de priuil. ad Constit.* 6. *Pij V. num.*29. Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 23. *quæst.* 1. *num.*6.

Quia autem prædicta declaratio habet dictionem *Duntaxat,* constat, quod non sufficiat licentia Episcopi quò ad Monasteria subiecta Regularibus, vt etiam notant citati Doctores contra Zerolam *par.* 1. *prax. Episc.* verbo, *Moniales,* §. 8. Zechium *de repub. Ecclesiast. tit. de Regular. cap.* 3. *num.* 5. Attamen extat Decretum S. Congregat. Episc. & Regul. *sub die* 24. *Augusti* 1594. in quo decernitur, quod hæc licentia concedenda sit etiam ab Ordinatio. quæ tamen declaratio est prior tempore supra allata.

Licentia autem non potest concedi nisi ex causa necessaria, vt habet Concil. qua deficiente, erit nulla defectu potestatis, quia conceditur solum pro casibus necessarijs. Ista autem necessitas non est necessarium quod sit absoluta, sed sufficit quæcunque necessitas, quæ exhibeat rationabilem causam, Quia Decretum Concilij sumit declarationem à iure communi. De iure autem communi sufficit rationabilis causa, vt in cap. *Periculoso. De regular. in* 6. Et ita notant Miranda *quæst.* 2. *de Monial. ar.* 4. *conclus.* 2. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 16. *num.* 40. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 46. *ar.* 4. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16, *num.* 25. Tamburin. *de iure Abbatum. disp.* 24. *quæst.* 1. *num.* 1. Portel. *in dub. Regul.* ver. *Clausura Monial. num.* 4. Pellizzar. *de Monial. cap.* 5. *num.* 156.

Rursus hæc licentia debet esse in scriptis, vt constat ex illis verbis Concilij, *Licentia in scriptis obtenta.* Et proinde deficiente scriptura, licentia erit nulla, quia non seruabitur forma in concessione à Concilio præscripta. Ablatiuum enim absolutum importat conditionem. *l. A testatore. ff. de condit. & demonst.* & *l. Si debitor.* §. 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. sol.* & *l. Fuistis ff. de euict.* Et notant communiter Doctores. Et proinde etiam formam Bal. *in Authent. Matri, & Auiæ. C. Quan. mult. ant. offic. fung. pos.* Bec. *consil.* 39. *num.* 18. Surd. *Consil.*371 *num.* 69. Et ideo in forma specifica impleri debet. *l. Mæuius.* & *l. Qui hæredi. ff. De condit. & demonst.* Ruin. *Consil.* 110. *num.* 10. *lib.* 3. Surdus plura cumulans *Consil.* 186. *num.* 19. Ludouis. *Decis.*492. *num.* 8. Ita vt si non impleatur annus sit nullus, *l. Cum hi. §. Si præter. ff. De com. stat. Dec. Consil.* 532. *num.* 4. Merlin. *Decis.* 247. *num.* 10.

Et quia licentia debet esse ex causa necessaria, ideo si quis ea vtatur, & non in casu necessitatis, vt si medicus ingrederetur absque causa infirmitatis, aut crebrius, quàm infirmitas exigeret, non suffragaretur licentia, sed incurreret excommunicationem, quia eodem pacto se haberet, ac si ingrederetur sine licentia, quæ non extenditur vltra casus necessarios. Ita Galet. *verbo Monialis.* Piasecius *par.* 2. *prax. cap.* 3. *num.* 55.

Est etiam aduertendum. Quod licentiæ concessæ à Papa, quia vt plurimum non respiciunt indigentiam Monasterij, strictè interpretari debent. Vnde si concedat alicui, quod tribus vicibus ingredi possit tria Monasteria, non poterit ingredi tribus vicibus singula Monasteria, sed semel tantum, quia numerus trium respondebit numero Monasteriorum. Ita declarauit Paulus V. *in sua Constitut.* quæ incipit, *Facultatis.* sub *die* 1. *Septem.* 1608. Concessæ autem ab inferioribus, quia sunt ex causa necessaria, non subsunt prædictæ Constitutioni, quia accipiunt declarationem ab ipsa causa.

Quis autem debeat intelligi nomine Superioris quò ad Monasteria subiecta Regularibus? Respon. Suar. *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 1. *cap.* 10. *num.*13. Pelizzar. *de Monial. cap.* 5. *num.* 149. Intelligi Generalem, aut Prouincialem, non autem Prælatum localem, quia non habet iurisdictionem episcopalem. Concilium autem loquens sub disiunctione de Episcopo, vel Superiore, intelligit de eo, qui æquipatatur Episcopo. Sed hoc non est necessarium, quia nomine Superioris Monialium venit quicunq; habens iurisdictionem in ipsas in foro externo. Eo ipso autem, quod regimen Monialium spectat ad ipsum, constituitur Superior, etiamsi sit Prælatus localis. Et sicuti Episcopo non conuenit concedere has licentias, quia habet iurisdictionem Episcopalem, sed quia ad ipsum spectat regimen Monialium, ita & quò ad Regulares. Vnde si inter ipsos deputetur aliquis ad vsum Monialium, sub nomine Ordinarij, aut alio nomine, poterit has licentias concedere.

SVM-

SVMMARIVM:

32 *Moniales extra vrbem intus reducendæ.*
Monasteria Monialium non erigenda, nisi in locis muro cinctis.
Moniales extra vrbem transferendæ ad Monasteria eiusdem Ordinis.
Episcopi an transferre possint intra vrbem Monasteria exempta.

32 *Ibidem*. Monasteria Sanctimonialium extra mœnia vrbis, vel oppidi, curent Episcopi, & alij Superiores, si ita videbitur expedire, vt ad noua, vel antiqua Monasteria intra vrbes, vel oppida reducantur.

ADDITIO.

In virtute præsentis Decreti S. Congregatio apud Barbosam *lib.2. de iure Eccles. cap.12. num.* 10. declarauit; quod deinceps Monialium Monasteria non possint erigi, nisi in locis muro cinctis. Si enim Concilium statuit, quod Monasteria extra muros constituta intra muros reducantur, indirectè prohibuit, noua Monasteria extra muros erigi.

Hæc autem translatio, nisi noua Monasteria erigantur, fieri debet ad Monasteria eiusdem Ordinis, applicatis ipsis redditibus Monasterij translati, vt refert decisum Zerola *par.* 1. *Praxis.* verbo, *Monialis.* §. 17. quod constat etiam ex Concilio, dum præscribit, transferenda esse ad noua, vel antiqua Monasteria.

An autem Episcopi transferre possint Monasteria exempta, affirmat VVeims *Constit.* 15. *num.* 47. inquiens hoc præstare posse tanquam Delegatos Sedis Apostolicæ, licet Concil. hanc auctoritatem non expresserit. Verum cum Concilium semper, quando subijcit aliquos exemptos Episcopo, constituat ipsum Sedis Apostolicæ delegatum; dum hic non tribuit delegationem, dicendum est, quod non subijciat. Præsertim quia negotium translationis committit non solum Episcopis, sed etiam alijs Superioribus, ita vt respectiuè quisque curare debeat, quod transferantur Monasteria sibi subiecta.

SVMMARIVM:

33 *Electio Superiorum, Officialium, &c. apud Regulares facienda per secreta suffragia.*
Abbatissa eligi debet per secreta suffragia; aliàs electio est nulla, etiamsi vota publicentur ex ignorantia.
Suffragia Monialium pro Abbatissa possunt oretenus excipi.
An pro illius electione requirantur duæ partes suffragiorum.
Non sunt sublati per Trident. alij modi electionis.
Dies electionis Abbatissæ Monialium exemptarum significandus Ordinario, vt possit interuenire.
Si ante tempus significatum deueniatur ad electionem, tenet electio, sed puniri potest, qui est in culpa.

33 *Eadem sess. de Regul. c. 6.* Electio Superiorum quorumcumque, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatissarum, fiat per vota secreta: ita vt singulorum eligentium nomina nunquam publicentur.

ADDITIO.

Ita debet Abbatissa eligi per secreta suffragia, vt si hæc forma non seruetur, electio sit irrita, quia Concilium ponit decretum irritans. Et quamuis ex ignorantia suffragia quocunque modo publicarentur, aut non exhiberentur secretè, adhuc electio esset nulla, vt declarauit S. Congregatio apud Samuelium *de elect. tract.* 1. *disp.* 5. *controuer.* 2. *num.* 18. Neque Episcopus potest eam conualidare, quia non habet auctoritatem supra Superioris legem irritantem.

Secretum seruandum in electione non tollit, quin suffragia Monialium oretenus excipi possint ab ijs, qui præsident electioni; nempe Episcopo, alio coassumpto, aut Prælato Regulari quò ad Moniales sibi subiectas, vt declarauit S. Congregatio apud Gatziam, *de Benefic. par.* 5. *cap.* 4. *num.* 190. vbi addit, nec officere secreto electionis, si suffragia excipiantur audientibus quatuor, vel quinque, si ita exigant statuta religionis.

Et quamuis Barbosa *lib.* 1. *de iure Eccles. cap.* 45. *ar.*4. Layman *in quæst. canon. cap. vlt. quæst.* 231. Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 28. *quæst.* 9. *num.* 3. sustineant, quod requirantur duæ partes suffragiorum pro electione Abbatissæ, innixi cuidam declarationi S. Congregat. *sub die* 29. *Nouemb.* 1585. Attamen, cum hæc declaratio non sit in forma authentica, & de iure communi sufficiat pro electione maior pars, vt in cap. *Quia propter. de elect.* non potest vim habere contrà ius commune: & ideo, nisi obstet consuetudo, aut aliud statutum speciale, sufficiet maior pars, vt notant Syluester verbo, *Electio. quæst.* 9. Miranda *quæst.* 7. *de Monial. ar.* 4. Suarez *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 22. & firmat Rota cum pluribus coram Dutano, *Decis.* 232. *num.*3. vbi respondet text. cap. *Indemnitatibus.* §. *Sanè. de elect. in* 6.

Per hoc autem Decretum Concilij non esse sublatos alios modos canonicæ electionis, quia solum præscribit formam seruandam in electione per scrutinium, tradunt Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 23.

Pellizzar *de Monial. cap.* 10, *sect.* 2. *num.* 105.

Quamuis autem Monasteria sint exempta, ex nouissimo iure per *Constitutionem* 18. Gregorij XV. incipit, *Inscrutabili*. non potest deueniri ad electionem Abbatissæ, nisi significetur Ordinario dies electionis, qui potest vel per se, vel per alium interesse dictæ electioni, atque expectandus est vsque ad præfinitum tempus. Et puniri poterunt Regulares ab Episcopo, si veniant ad electionem ante tempus significatum, vt declarauit S. Congregatio *in resolut. dub. circa dictam Constit. dub.* 15. Si tamen deueniretur ad electionem, valida esset electio, quia non irritatur; nec Moniales puniri possent, quia Constitutio Pontificia obligat solum Regulares, & declaratio S. Congregat. de ipsis solum procedit.

SVMMARIVM.

34 *Aetas necessaria pro Abbatissa seu Priorissa, & qualitates aliæ.*
Annus quadragesimus eligendæ in Abbatissam an debeat esse completus.
Electio Abbatissæ non quadragenariæ, sed cum cæteris qualitatibus, an sit valida.
Qualitas fundamentalis quando debeat inesse.
Deficiente qualitate fundamentali corruit, quod in ipsa fundatur.
Si quadragenaria, & cum alijs qualitatibus non sit apta regimini, quid faciendum.
Laudabilis vita in ordine ad electionem pro Abbatissa in quo consistat.
Soror an immediatè post Sororem eligi possit Abbatissa.

34 *Eadem sess. cap.* 7. Abbatissa, & Priorissa, & quocumque alio nomine Præfecta, vel Præposita appelletur, eligatur, non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quòd si his qualitatibus non reperiatur in Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, ex his, quæ in eodem Monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem rectè vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, eligatur. *Ibidem*. Duobus Monasterijs nulla præficiatur.

ADDITIO.

Cum Concilium requirat quod Abbatissa eligatur non minor annis quadraginta, dubitatur, an annus quadragesimus debeat esse completus. Hanc difficultatem mouet Author infra, sed indecisam relinquit. Portel *in resp. moral. casu* 13. *num.* 1. Io. Nouar. *in singular. iur. conclus.* 13. *num.* 8. Narbona *in Annal. iur. anno* 40. *quæst.* 2. *num.* 5. putant sufficere annum quadragesimum inceptum. Verum tenendum est, quod debeat esse completus, vt latè probant in *quæst. moral. quæst.* 1. *num.* 5. *& sequen. Centur.* 1. tradunt Garzias *par.* 7. *de benefic. cap.* 4. *num.* 71. Tamburin. *de iure Abbatu. disp.* 18. *quæst.* 3. *num.* 11. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 100. *num.* 12. quia qui non compleuit talem annum, est minor tali anno. *l.* 1. *ff. de manumis.* & *l. Denique* §. *Minorem. ff. de minor.* vnde cum per Concil. Abbatissa non debeat esse minor annis quadraginta, annus quadragesimus debet esse completus. Sufficiet tamen, quod attigerit vltimum diem iuxta tex. allegatum *l. Denique*.

An autem si Abbatissa non sit quadragenaria, existentibus alijs quadragenarijs electio sit nulla. Negant Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. & probabile putat Pellizzar *de Monialib. cap.* 10. *sect.* 2. *num.* 42. Sed tenendum est quod sit nulla, vt tenet Tamburin. *de iure Abbatum disp* 28. *quæst.* 2. *num.* 7. Albaun. *in Compen. canonicar. resolut. lib.* 1. *tit.* 28. *num.* 11. asserens sic declaratum fuisse à S. Congregat. in *Viterbien.* 16. *Maij* 1623. Quam declarationem refert etiam Barbosa *lib.* 1. *de iure Eccles. f. cap.* 45. *num.* 19. Qualitas enim talis ætatis requiritur pro idoneitate in ordine ad electionem, & proinde est qualitas fundamentalis, quæ debet inesse, quando actus perducitur ad effectum, vt subsistere possit *l.* 2. §. *Proximum. ff. de su. & legit.* & *l. Tutelas. init. ff. de cap. dimin.* & *Vsusfructus. ff. Quibus modis vsusfr. amitt.* & ideo ea corruente, corruit etiam, quod in ipsa fundatur. *l. Nam origo. ff. Quod vi, aut clam.* & *l. Egi tecum. ff. de excep. rei. iud.* Et idem sentiendum de altera qualitate, quam Concilium requirit, quod scilicet per annos octo post expressam professionem laudabiliter vixerit. Et quando deficientibus omnibus cum prædictis conditionibus concedit Concilium eligi quæ excesserint annum trigesimum, & per quinque saltem annos post professionem laudabiliter vixerit; hæ quoque qualitates fundamentales sunt, & ideo si aliqua ipsarum desit, nulla est electio.

Quando autem Moniales quadragenariæ, & habentes annos octo laudabilis vitæ post professionem non essent aptæ pro regimine Monasterij, vel ratione prudentiæ, ita vt recta administratio minimè speraretur, non posset eligi alia, etiamsi haberet qualitates à Concilio posteriori loco requisitas, nec posset assumi de alio Monasterio, quia hæc solum concedit Concilium, quando non est in Monasterio Monialis cum qualitatibus ætatis quadragenariæ, & vitæ laudabilis per octo annos; sed recurrendum esset ad sacram Congregationem. Suarez tamen *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 8. putat Concilium subintelligere conditionem, si aliàs habilis sit, & proinde posse eligi habentem qualitates requisitas posteriori loco, existente aliqua cum qualitatibus requisitis priori loco, sed aliàs inhabili. Quamquam posset etiam dici, quod si Moniales quadragenariæ non censerentur habiles ratione prudentiæ, &c. non laudabiliter vixerint, quia laudabilis vita,

vitæ, quod requirit Concilium, consideretur in ordine ad finem, de quo agitur; vt scilicet exhibuerint sufficiens specimen prudentiæ & habilitatis in ordine ad regendum, ita vt in ordine ad hunc finem laudem meruerint. Et hanc doctrinam possent segui Episcopi, & alij Superiores, quando ex aliquo fortuito casu non posset recurri ad S. Congregationem, & tempus vrgeret.

Seclusis autem statutis specialibus, poterit eligi Soror immediatè post Sororem. Ita S. Congreg. *in Vlixbon. 19. April. 1619.* apud Aldan. *lib. 1. canonicar. resol. tit. 28. num. 15.* & Barbosa *in collect.* verbo *Abbatissa*.

SVMMARIVM.

35 Præses electionis Abbatissæ Monialium non ingreditur claustra ad excipienda suffragia. Potest tamen ingredi quando ingressus iudicaretur necessarius. Quid faciendum cum infirmis, quæ ad cancella accedere non possunt?

35 *Ibidem.* Is, qui electioni præest Episcopus, siue alius Superior, Claustra Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, & excipiat.

ADDITIO.

Hoc decretum Concilij non ita strictè accipiendum esse, quin possit Præses electionis ingredi, quando ita necessarium iudicaretur, vt electio canonicè fieret, obseruant Miranda *quæst. 2. de Monial. ar. 15.* Rodriquez *tom. 1. quæst. Regul. quæst. 46. ar. 5. 10.* à Cruce *lib. 1. de statu religion. cap. 5. dub. 2. conclus. 3. notab. 3.* Sanchez *lib. 6 Sum. cap. 16. num. 50.* Venet. *lib. 6. Exam. Episcop. cap. 28. num. 7.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 102. num. 46.* Pellizzar. *de Monial. cap. 10. quæst. 2. num. 97.* Hic enim subintrat Constitut. Gregor. XIII. concedentis, quod Prælati, quibus incumbit cura Monialium, ingredi possint Monasteria in casibus necessarijs. Et decretum Concilij prohibet solum regulariter ingressum, non autem quando est necessarius, nam recipit declarationem ab alijs iuribus.

Sed quid si aliqua Monialium ita ægrotaret, vt non posset conuenire ad locum electionis? Resp. Neque tunc posse Præsidem electionis ingredi ad scrutandum suffragium ipsius, vt declarauit S. Congregatio *die 20. Iunij 1595.* apud Gauant *in Manuali*, verbo *Monialium officiales. num. 18.* quia non est casus necessarius; poterit enim, si non renunciet iuri suo, mittere duas Moniales, quæ fideliter scrutentur votum ipsius, & referant Præsidi: aut poterit ipsa mittere scriptum, & sigillo munitum suum suffragium. Neque enim debet contemni, cum ius habeat ad electionem non minus, quam cæteræ.

SVMMARIVM.

36 Episcopi possunt redigere in Congregationes Monasteria, si Regulares negligant. Regulares vnire possunt Monasteria diuersarum Prouinciarum, si ita expediat.

36 *Sess. 25. de Regular. c. 8.* Redigere in Congregationes Monasteria Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, si ipsi Religiosi negligentes fuerint, Episcopi possunt, & illis etiam præesse. *dicta sess. cap. 9.*

ADDITIO.

Ex hoc decreto Concilij colligitur, esse in facultate Superiorum Regularium, vnire Monasteria diuersarum Prouinciarum, quando ita expediret ad manutenendam Regularem disciplinam. Mens enim Concilij fuit, dum præcepit vniri Monasteria diuersarum Prouinciarum in vnicam Congregationem, efficere corpus conueniens, cui vnum caput præsideat, à quo debito modo iuxta regulas moderetur. Hinc à contrario sensu poterunt etiam diuidere Prouincias, & nouas erigere, quando manutentio regularis disciplinæ ita exigeret: de quo dixi *quæst. canon. 141. centur. 2.*

SVMMARIVM.

37 Monasteria Monialium immediatè subiecta Sedi Apostolicæ gubernantur ab Episcopis. Non tamen in temporalibus. Sede vacante non succedit Capitulum huic regimini. Capitulum non succedit Sede vacante in ea, quæ conueniunt Episcopo ex iurisdictione delegata.

37 *Eadem sess. de Regularib. c. 9.* Monasteria Sanctimonialium, Sanctæ Sedi Apostolicæ immediatè subiecta, ab Episcopis gubernentur: quæ verò à deputatis in Capitulis generalibus, vel ab alijs Regularibus reguntur, sub eorum cura, & custodia relinquantur.

ADDITIO.

Per hoc decretum Concilij non tribui Episcopis ius in Monasteria Monialium exempta, quò ad temporalia, declarauit Sacra Congregatio vt *in Collectione ex Biblioth.* Bellarm. in hunc locum. Tenor declarationis est.

In Monasterijs subiectis immediatè Papæ, per hoc caput Episcopus nihil potest in temporalibus, sed tantum in spiritualibus.

Cuius declarationis ea est ratio: Quod Concil. in totis illis capitibus de Regularibus, & Monial. respicit ad reformationem religiosæ disciplinæ; & ideo solù decernit quò ad ea, quæ ipsam concernunt, non vero quò ad temporalia.

Et quia Concilium conseruat talia Monasteria in sua exemptione, & constituit Episcopos vt procedant tanquam Sedis Apostolicæ delegati: ideo Capitulum Sede vacante non poterit assumere regimen Monialium, nec visitare; vt tradunt Garzias *de Benefic. par. 5. cap. 7. num. 45.* Azor. *par. 2. lib. 3. cap. 37. quæst. 15* Breunius *par. 1. theol. moral. tract. 11. quæst. 24.* Barbosam *de potest. Episcopi allegat. 73. num. 8.* alios citans. Diana *par. 7. tract. 12. resol. 28.* Tamburin. *de iure Abbat. disp. 24. quæst. 5. num. 3.* Et sequitur ex eo, quod Capitulum Sede vacante, licet succedat in iurisdictionem Episcopi, non tamen competit ipsi iurisdictio delegata ex Apostolica Sede, vt notant Quaranta *verbo, Capitulum Sede vacante.* Molina *de iust. & iure tom. 6. tract. 5. disp. 11. num. 8.* Sbrozzius *lib. 1. de offic. Vicar. quæst. 16. num. 1.* Tusch. *littera C. conclus. 56. num. 5.* Filliuc. *tract. 41. cap. 2. num. 4.* Barbosa alios citans *lib. 1. de iure Eccles. cap. 32. num. 104.* Rota *in Burgensi iuris visitan. 1. Iulij 1596. coram Orano.*

SVMMARIVM.

38 *Moniales admonendæ vt singulis mensibus confiteantur, & Eucharistiam sumant.*
Decretum hoc Concilij an contineat, seu supponat præceptum.
Dispositio Clemen. Ne in agro. De statu Monachor. non extenditur ad Moniales.

38 *Eadem sess. cap.* 10. Attendant diligenter Episcopi, & alij Superiores Monasteriorum Sanctimonialium, vt in Constitutionibus earum admoneantur Moniales, vt saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.

ADDITIO.

Dubitant Doctores, an hoc decretum Concil. contineat præceptum. Affirmant Nauar. *c. 21. Manual. num. 59.* & alij. Negant verò Miranda *quæst. 10 de Monial. ar. 1.* Fagundez *præcep. Eccles. 3. lib. 1. cap. 6. num. 8.* Campanil. *in Diuer. iur. Rubr. 12. cap. 16. num. 51.* Molfes. *par. 1. sum. tract. 7. cap 16. num. 21.* Vener. *lib. 7. Examin. Episcop. cap. 26.* Piasec. *par. 2. praxis Episcop. cap. 3. num. 57.* Regiral. *lib. 29. praxis fori pœnit. num. 73.* Pellizzar. *de Monial. cap. 6. num. 8.* Tamburinus alios citans *de iure Abbatis. dispos. 16. quæst. 6. num. 2.* Sed videndum quid disponat Concil. Neque enim disponit de tempore, in quo Moniales confiteri debeant, & Eucharistiam sumere, sed quod in ipsarum Constitutionibus admoneantur de confessione, & Eucharistia pro singulis mensibus. Et quò ad hoc continet præceptum, obligans Episcopos, cæterosque Superiores, vt hanc admonitionem inserere faciant Monialium Constitutionibus. Et Moniales remanent sub illa admonitione contenta in Constitutionibus de communione & confessione pro singulis Mensibus. Ex quibus colligitur, quod, dum Concil. vult monendas ex vi Constitutionum, supponit, quod nullum habeant præceptum de confessione, & communione pro singulis mensibus, quia Clement. *Ne in agro. §. sanè.* De *statu Monach.* disponit tantum de Monachis nigris: & ideo non debet extendi ad Moniales.

SVMMARIVM.

39 *Bis, aut ter in anno offerendus Monialibus Confessarius extraordinarius.*
Pro subiectis Regularibus deputatur ab earumdem Superiore, & approbatur ab Ordinario.
Non tenetur, sed potest alterius Ordinis Confessarium deputare.
Non tenentur Moniales extraordinario Confessario confiteri.
Verbum debet, quando agitur de fauore, non importat necessitatem.

39 *Ibid.* Præter ordinarium Confessarium alius extraordinarius ab Episcopo, & alijs Superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Quamuis Confessarius etiam extraordinarius pro Monialibus Regularibus subiectis debeat approbari ab Episcopo iuxta resolutiones dubiorum S. Congregat. *super Constit. Inscrutabili. Gregorij XV.* attamen deputatio Confessariorum debet fieri à Superioribus Regularibus, nam Concil. statuit deputandos ab Episcopo, & alijs Superioribus respectiuè ad Monasteria sibi subiecta. Neque per dictam

Con-

Constitut. Gregor. XV. aut aliunde est ipsis adempta talis facultas. Et ideo, si Episcopi absque iusta causa non approbarent, peccarent mortaliter: tum quia indirectè impedirent iurisdictionem Regularium Superiorum. Tum quia læderent honorem Confessarij deputari.

Quamuis autem Superior Regularis non teneatur Monialibus sibi subiectis deputare Confessarium Regularem alterius Ordinis, aut sæcularem; poterit tamen, si velit. Ita enim declarauit S. Congregat. vt habetur ex *Collect. declarat. ex Biblioth.* Bellarm. ad hunc locum. Tenor declarationis est. *Superior potest offerre Confessorem sæcularem, vel Regularem alterius Ordinis, sed non tenetur.*

Circa illa verba Concilij. *Qui omnium confessiones audire debeat*, dubitatur, an imponant necessitatem Monialibus omnibus, & singulis confitendi extraordinario Confessario. Et negatiuè resoluendum est, quia agitur de fauore Monialium, vt declarant verba Concilij antecedentia, *Bis, aut ter in anno offeratur.* Vnde cum Concilium rantum iniungat, quod offeratur Confessarius extraordinarius, possunt Moniales renunciare suo fauori. Quando autem verbum, *debet*, respicit personam, de cuius fauore agitur, non importat necessitatem, vt notant Felin. *in cap. Nam concupiscentiam. num.* 8. *limit.* 2. de *constit.* Tusch. *littera D. conclus.* 262. *num.* 3. Solum ergo Confessarius deputandus erit pro omnibus, ita vt omnes, si velint, possint ipsi confiteri, ita vt non possit deputari pro aliquibus, & non pro cæteris; & hoc tantum significant verba illa, *qui omnium confessiones audire debeat.* Ex præcepto tamen S Congregat. Episcoporum, & Regular. tenentur omnes coram extraordinario Confessario se præsentare, ne discerni possit, quænam sint, quæ ipso indigeant, & quæ non.

SVMMARIVM.

40 *Eucharistia non est seruanda intra septa Monialium aut chorum.*
Nec intra Ecclesiam interiorem ex indulgentia Episcopi.
Nec etiam ex vi priuilegij.

40 *Ibidem.* Sanctissimum Christi Corpus intra Chorum, aut septa Monasterij Monialium, & non in publica Ecclesia conseruari prohibet, non obstante quocunque indulto, aut priuilegio.

ADDITIO.

Stante hoc decreto Concilij, non potest Episcopus indulgere Monialibus, vt intra clausuram conseruent Eucharistiam, vt notat etiam Pax Iordanus *tom.* 1. *suar. lucubrat. lib.* 3. *tit.* 3. *de Eucharist. num.* 9.

Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 67. *ar.* 4. ver. *Resp. Dicendum.* putat quod Concilium solum prohibeat, quod Eucharistia seruetur intra claustra, & non in Ecclesia; & proinde possit conseruari tam in Ecclesia exteriori, quam interiori ex priuilegio Clemen. VII. vt in compendio Mendicantium. per quod conceditur Monialibus Fratrum Minorum, quod possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori. Verum hoc esse contra mentem Concilij, mihi videtur manifestum. Nam ponit clausulam, Non obstante quocunque indulto, aut priuilegio, quæ cum deroget priuilegijs, prohibet etiam, quæ ex priuilegio concedebantur. Et mens Concilij magis manifesta fit ex declaratione S. Congregationis, quæ talis est ex *collect.* Bellarm. *ad hunc locum.*

Eucharistia non in Choro Monialium, sed in exteriori Ecclesia conseruetur, non obstante quacunque consuetudine.

Imo eadem S. Congregat. vt habetur *ibid.* prohibuit, quod non seruetur in fenestra illius parietis, quæ distinguit Chorum ab Ecclesia.

SVMMARIVM.

41 *Exempti quò ad curam animarum subijciuntur Episcopis.*
Regulares deputant ministros pro cura animarum.
Non tamen subtrahuntur iurisdictioni suorum Superiorum.
Facultas Episcoporum circa curam animarum exercitam à Regularibus, conuenit alijs Ordinarijs.
Cessat etiam quò ad Episcopos circa curam annexam Monasterijs, in quibus Generales resident.
Curatus Regularis ad nutum amouibilis, à solo Superiore suo amoueri potest.
Quid si sit perpetuus.

41 *Eadem sess. de Regular. c.* 11. In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet cura animarum personarum sæcularium, præter eas, quæ sunt illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ, tam regulares, quàm sæculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita. Excipit verò Concilium ibi quædam Monasteria.

ADDITIO.

Per hoc decretum Concilij non tribui Episcopis ius in Monasteria Monialium exempta, quò ad temporalia, declarauit Sacra Congregatio vt *in Collectione ex Biblioth.* Bellarm. in hunc locum. Tenor declarationis est.

In Monasterijs subiectis immediatè Papæ, per hoc caput Episcopus nihil potest in temporalibus, sed tantum in spiritualibus.

Cuius declarationis ea est ratio: Quod Concil. in totis illis capitibus de Regularibus, & Monial. respicit ad reformationem religiosæ disciplinæ; & ideo solū decernit quò ad ea, quæ ipsam concernunt, non vero quò ad temporalia.

Et quia Concilium conseruat talia Monasteria in sua exemptione, & constituit Episcopos vt procedant tanquam Sedis Apostolicæ delegati: ideo Capitulum Sede vacante non poterit assumere regimen Monialium, nec visitare; vt tradunt Garzias *de Benefic. par.* 5. *cap.* 7. *num.* 45. Azor. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *quæst.* 15 Breunius *par.* 1. *theol. mor. l. tract.* 11. *quæst.* 24. Barbosam *de potest. Episcopi alleg at.* 73. *num.* 8. alios citans. Diana *par.* 7. *tract.* 12. *resol.* 28. Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 14. *quæst.* 5. *num.* 3. Et sequitur ex eo, quod Capitulum Sede vacante, licet succedat in iurisdictionem Episcopi, non tamen competit ipsi iurisdictio delegata ex Apostolica Sede, vt notant Quaranta *verbo, Capitulum Sede vacante*. Molina *de iust. & iure tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 11. *num.* 8. Sbrozzius *lib.* 1. *de offic. Vicar. quæst.* 16. *num.* 1. Tusch. *littera C. conclus.* 56. *num.* 5. Filliuc. *tract.* 41. *cap.* 2. *num.* 4. Barbosa alios citans *lib.* 1. *de iure Eccl. f cap.* 32. *num.* 104. Rota *in Burgensi iuris visitan.* 1. *Iulij* 1596. *coram Orano.*

SVMMARIVM.

38 *Moniales admonendæ vt singulis mensibus confiteantur, & Eucharistiam sumant.*
Decretum hoc Concilij an contineat, seu supponat præceptum.
Dispositio Clemen. Ne in agro. De statu Monachor. non extenditur ad Moniales.

38 *Eadem sess. cap.* 10. Attendant diligenter Episcopi, & alij Superiores Monasteriorum Sanctimonialium, vt in Constitutionibus earum admoneantur Moniales, vt saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, & Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.

ADDITIO.

Dubitant Doctores, an hoc decretum Concil. contineat præceptum. Affirmant Nauar. *c.* 21. *Manual. num.* 59. & alij. Negant verò Miranda *quæst.* 10 *de Monial. ar.* 1. Fagundez *præcep. Eccles.* 3. *lib.* 1 *cap.* 6. *num.* 8. Campanil. *in Diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 51. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap* 16. *num.* 21. Vener. *lib.* 7. *Examin. Episcop. cap.* 16. Piasec. *par.* 2. *praxis Episcop. cap.* 3. *num.* 57. Regiral. *lib.* 29. *praxis fori pœnit. num.* 73. Pellizzar. *de Monial. cap.* 6. *num.* 8. Tamburinus alios citans *de iure Abbatis. dispos.* 16. *quæst.* 6. *num.* 2. Sed videndum quid disponat Concil. Neque enim disponit de tempore, in quo Moniales confiteri debeant, & Eucharistiam sumere, sed quod in ipsarum Constitutionibus admoneantur de confessione, & Eucharistia pro singulis mensibus. Er quò ad hoc continet præceptum, obligans Episcopos, cæterosque Superiores, vt hanc admonitionem inserere faciant Monialium Constitutionibus. Et Moniales remanent sub illa admonitione contenta in Constitutionibus de communione & confessione pro singulis Mensibus. Ex quibus colligitur, quod, dum Concil. vult monendas ex vi Constitutionum, supponit, quod nullum habeant præceptum de confessione, & communione pro singulis mensibus, quia Clement. *Ne in agro. §. sanè. De statu Monach.* disponit tantum de Monachis nigris: & ideo non debet extendi ad Moniales.

SVMMARIVM.

39 *Bis, aut ter in anno offerendus Monialibus Confessarius extraordinarius.*
Pro subiectis Regularibus deputatur ab earumdem Superiore, & approbatur ab Ordinario.
Non tenetur, sed potest alterius Ordinis Confessarium deputare.
Non tenentur Moniales extraordinario Confessario confiteri.
Verbum debet, quando agitur de fauore, non importat necessitatem.

39 *Ibid.* Præter ordinarium Confessarium alius extraordinarius ab Episcopo, & alijs Superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.

Quamuis Confessarius etiam extraordinarius pro Monialibus Regularibus subiectis debeat approbari ab Episcopo iuxta resolutiones dubiorum S. Congregat. *super Constit. Inscrutabili. Gregorij XV.* attamen deputatio Confessariorum debet fieri à Superioribus Regularibus, nam Concil. statuit deputandos ab Episcopo, & alijs Superioribus respectiuè ad Monasteria sibi subiecta. Neque per dictam

Con-

Constitut. Gregor. XV. aut aliunde est ipsis adempta talis facultas. Et ideo, si Episcopi absque iusta causa non approbarent, peccarent mortaliter: tum quia indirectè impedirent iurisdictionem Regularium Superiorum. Tum quia læderent honorem Confessarij deputati.

Quamuis autem Superior Regularis non teneatur Monialibus sibi subiectis deputare Confessarium Regularem alterius Ordinis, aut sæcularem; poterit tamen, si velit. Ita enim declarauit S. Congregat. vt habetur ex *Collect. declarat. ex Biblioth.* Bellarm. ad hunc locum. Tenor declarationis est. *Superior potest offerre Confessorem sæcularem, vel Regularem alterius Ordinis, sed non tenetur.*

Circa illa verba Concilij. *Qui omnium confessiones audire debeat*, dubitatur, an imponant necessitatem Monialibus omnibus, & singulis confitendi extraordinario Confessario. Et negatiuè resoluendum est, quia agitur de fauore Monialium, vt declarant verba Concilij antecedentia, *Bis, aut ter in anno offeratur*. Vnde cum Concilium tantum iniungat, quod offeratur Confessarius extraordinarius, possunt Moniales renunciare suo fauori. Quando autem verbum, *debet*, respicit personam, de cuius fauore agitur, non importat necessitatem, vt notant Felin. *in cap. Nam concupiscentiam. num.* 8. *limit.* 2. de *constit.* Tusch. *littera D. conclus.* 262. *num.* 3. Solum ergo Confessarius deputandus erit pro omnibus, ita vt omnes, si velint, possint ipsi confiteri, ita vt non possit deputari pro aliquibus, & non pro cæteris; & hoc tantum significant verba illa., *qui omnium confessiones audire debeat.* Ex præcepto tamen S Congregat. Episcoporum, & Regular. tenentur omnes eoram extraordinario Confessario se præsentare, ne discerni possit, quænam sint, quæ ipso indigeant, & quæ non.

SVMMARIVM.

40 *Eucharistia non est seruanda intra septa Monialium aut chorum.*
Nec intra Ecclesiam interiorem ex indulgentia Episcopi.
Nec etiam ex vi priuilegij.

40 *Ibidem.* Sanctissimum Christi Corpus intra Chorum, aut septa Monasterij Monialium, & non in publica Ecclesia conseruari prohibet, non obstante quocunque indulto, aut priuilegio.

ADDITIO.

Stante hoc decreto Concilij, non potest Episcopus indulgere Monialibus, vt intra clausuram conseruent Eucharistiam, vt notat etiam Pax Iordanus *tom.* 1. *suar. lucubrat. lib.* 3. *tit.* 3. *de Eucharist. num.* 9.

Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 67. *ar.* 4. ver. *Resp. Dicendum.* putat quod Concilium solum prohibeat, quod Eucharistia seruetur intra claustra, & non in Ecclesia; & proinde possit conseruari tam in Ecclesia exteriori, quam interiori ex priuilegio Clemen. VII. vt in compendio Mendicantium. per quod conceditur Monialibus Fratrum Minorum, quod possint in Ecclesia interiori in loco decenti habere Eucharistiam, sicut habent in exteriori. Verum hoc esse contra mentem Concilij, mihi videtur manifestum. Nam ponit clausulam, Non obstante quocunque indulto, aut priuilegio, quæ cum deroget priuilegijs, prohibet etiam, quæ ex priuilegio concedebantur. Et mens Concilij magis manifesta fit ex declaratione S. Congregationis, quæ talis est ex *collect.* Bellarm. *ad hunc locum.*

Eucharistia non in Choro Monialium, sed in exteriori Ecclesia conseruetur, non obstante quacunque consuetudine.

Imo eadem S. Congregat. vt habetur *ibid.* prohibuit, quod non seruetur in fenestra illius parietis, quæ distinguit Chorum ab Ecclesia.

SVMMARIVM.

41 *Exempti quò ad curam animarum subijciuntur Episcopis.*
Regulares deputant ministros pro cura animarum.
Non tamen subtrahuntur iurisdictioni suorum Superiorum.
Facultas Episcoporum circa curam animarum exercitam à Regularibus, conuenit alijs Ordinarijs.
Cessat etiam quò ad Episcopos circa curam annexam Monasterijs, in quibus Generales resident.
Curatus Regularis ad nutum amouibilis, à solo Superiore suo amoueri potest.
Quid si sit perpetuus.

41 *Eadem sess. de Regular. c.* 11. In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet cura animarum personarum sæcularium, præter eas, quæ sunt illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ, tam regulares, quàm sæculares huiusmodi curam exercentes, subsint immediatè in his, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita. Excipit verò Concilium ibi quædam Monasteria.

ADDITIO.

Per hoc Decretum seruatur facultas Superioribus Regularibus deputandi ministros pro cura animarum, quia Episcopis tantum conceditur eorumdem approbatio. Ita Gonzalez ad *Reg. 8. Cancel. Glos. 5. §. 3. num. 34.* Piasec. *par. 2. Praxis Episcop. cap. 3. num. 46.* Et proinde tenentur præsentatos approbare, quando non habent iustam causam reprobandi.

Non tamen exercentes curam animarum subtrahuntur iurisdictioni Superiorum Regularium, quia Ordinarijs conceditur iurisdictio super ipsos cumulatiuè quò ad Superiores Regulares. Ita censuit Rota *in Pisciensi iurisdict. 15. Iunij. 1590. coram Plato,* & in *eadem 20. Octobris 1593. coram Penia.*

Facultatem, quæ per hoc decretum datur Episcopis, dari etiam Ordinarijs inferioribus habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, sæpius tenuit Rota, præsertim in *Pisciensi iurisdictionis 16. Octobris* 1580. & 5. *Maij* 1589. *coram Gipsio.*

Si tamen Generales resideant in Monasterijs, quibus est annexa cura animarum, Ordinarius non potest exercere iurisdictionem in Curatos, etiam sæculares. Ita S. Congregat. in *Collect.* ex Bellar. *ad hunc locum.* cuius declaratio talis est.

Episcopus nullam iurisdictionem habet in Curatos sæculares Monasteriorum, in quibus eorum Generales habent sedem ordinariam.

Rursus. Si Curatus deputatus sit ad nutum amouibilis, poterit solum amoueri à Superiori Regulari, non autem ab Episcopo; cum per Sacrum Concilium ad ipsum solum spectet approbatio, & esse ad nutum amouibilem referatur solum ad deputantem. Si tamen contingat aliquid, ratione cuius, etiamsi perpetuus esset, amoueri posset; quia tunc amotio habet rationem pœnæ, & supponit delictum, poterit amoueri: nam cum possit punire, poterit etiam hanc pœnam infligere. Ita Dalcuri *de potest. Episcopi cap. 14. num. 2.* asserens sic S. Congregationem censuisse. Hoc tamen præstari non poterit ab Episcopo, si Curatus sit Regularis, & non deliquerit circa curam animarum, aut in administratione Sacramentorum; nam iuxta Concilium in cæteris non subijcitur correctioni Episcopi.

SVMMARIVM.

42 *Ante professionem nihil de bonis Nouitiorum accipiendum, etiam sponte oblatum.*
Non excluditur donatio remuneratoria.
Donatio remuneratoria est quædam solutio debiti.
Constitutio Clemen. de largitione, non prohibet remuneratoriam.
Donatio remuneratoria quando per Concil. prohibeatur.
Donationes moderatæ an prohibeantur.

42 *Ead. sess. c. 16.* Ante professionem nihil recipiatur de bonis Nouitij, etiam sponte oblatum à parentibus, vel propinquis, vel curatoribus; excepto victu, & vestitu Nouitij illius temporis, quo est in probatione, sub pœna anathematis dantibus, & recipientibus.

ADDITIO.

Per hoc Decretum non excludi donationem remuneratoriam, habetur *in collect. declarat. S. Congregat.* ex Bellarm. *ad hunc locum in addit.* & videtur sequi Donat. *in praxi rer. Regul. par. 4. tract. 7. quæst. 14.* Quia donatio remuneratoria non est vera donatio, sed quædam solutio debiti. *l. Aquilius. ff. de donat.* ibi. *Defendi, non veram donationem esse, verùm officium Magistri, quadam mercede remuneratum,* & *l. Hoc iure vtimur. §. Labeo.* & *l. Si pater. §. fin. eod. ff.* & *l. Sed & si. §. Consuluit. ff. de petit. hæred.* ibi. *Et veluti genus quoddam hoc esse permutationis.* & notant Glos. *in dict. leg. Aquilius.* verbo, *Ad meritum.* Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo, *Donatione largitus. num. 11. de reuocan. donat.* vbi alios citat. Gama *decis. 165.* & Doctor. *in Rubr. de donat. inter vir. & vxorem.* Vnde etiam licet Clemens VIII. in sua *Constit. de largit. mun.* prohibuerit donationes, Vrbanus tamen VIII. in sua *Constit. Nuper à Congregat.* sub *die 16. Octob.* 1640. declarauit, non comprehendi sub illa prohibitione donationes remuneratorias. Vnde ex eodem capite videtur dicendum, neque comprehendi sub hoc decreto Concilij.

Attamen quia finis Concilij est, quod Nouitius occasione donationis non retardetur à recessu à religione, si vellet recedere: ideo si donatio remuneratoria sit talis, vt notabiliter lædat bona Nouitij, videtur prohibita, quia est contraria rationi finali Constitutionis: nam poterit hoc debitum soluere, postquam à religione discessit. Secus autem, si non lædat notabiliter bona Nouitij.

Quod autem non prohibeantur per hoc decretum donationes moderatæ, constat ex ratione finali prohibitionis, quod exprimit Concilium: & est, quod Nouitius non remoueatur ab egressu, eo quod sint diminuta bona ipsius; moderata autem donatio, & quæ non diminuat notabiliter bona ipsius, non est sufficiens ad ipsum remouendum ab egressu. & ita notant Rodriquez *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 47. ar. 5.* Laiman *lib. 3. theol. moral. tract. 5. cap. 7. num. 5.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. num. 28.* Lezana *tom. 1. quæst. Regular. cap. 24. num. 25.* Donatus *par. 4. praxis rer. regular. tract. 7. quæst. 15.*

SVM-

SVMMARIVM.

43 *Elapſo anno probationis, Nouitij aut admittendi ad profeſſionem, aut eijciendi.*
Ex rationabili tamen cauſa differri poteſt.
Quantum differri poſſit.
Quid ſi differatur ratione impedimenti, aut negotij.
Quid ſi ad aliud Monaſterium ſe conferat.
Facta vna prorogatione, an vlterius de nouo prorogari poſſit.

43 *Ibidem*. Finito tempore Nouitiatus, Superiores, Nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum, admittant, aut eos è Monaſterio eijciant; & vt abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant, Epiſcopus per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

ADDITIO.

Per hoc decretum non tolli, quin ex rationabili cauſa poſſit profeſſio differri; & proinde habere locum ſolum, quando nulla ſubeſt cauſa dilatandi; tradunt Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 3. & *tom.* 3. *quaſt. Regular. quaeſt.* 15. *ar.* 10. *in fine*. Nauar. *Conſil.* 30. *de Regular. in vlt. editione.* Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *num.* 7. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 7. Fauſt. *lib.* 5. *Theſauri. quaſt.* 168. Et ita declarauit S. Congregat. vt habetur ex *collect.* Cardin. Bellarm. *ad dict. cap.* 15. *De regular. ſeſſ.* 25. & alia declaratio habetur in compend. *priuileg. Minim. in can.* 52. facta ad inſtantiam P. Puſerarel. eiuſdem Ordinis *die* 8. *Nouemb.* 1569. vt ita etiam obſeruatur in Praxi. alioquin cum ſuperueniant tales cauſæ, vt non poſſit à Nouitio emitti profeſſio, cogeretur diſcedere, aut non poſſent Superiores facere maiorem probationem, quando iudicarent expedire.

Quantum autem poſſit differri, non eſt ita certum: Et quia differri poteſt, vel quia nouitius de præſenti ſit inhabilis ad profitendum; vel ratione alicuius impedimenti, ſeu negotij, quod prius ſit peragendum. Si ex primo capite differuntur, non poteſt differri, niſi adſit ſpes, quod ſit ſuperuentura habilitas. Et tunc poſſe vſque ad ſextam menſem differri, declarauit Pius V. pro P P. Dominicanis, vt in eorum conſtit. *ad tex.* 11. *cap.* 14. *de Nouit. diſt.* 1 referente Donato *in Praxi Regul. par.* 4. *tract.* 9. *quaſt.* 18. *num.* 7. Et cum hoc ſit fundatum in ratione, mihi videtur ſeruandum apud omnes religiones, quia niſi per ſex menſes ſuperueniat habilitas, non videtur amplius ſperanda, præſertim ſi agatur de moribus.

Si vero ratione impedimenti, aut negocij differatur, videndum eſt, an Nouitius remaneat in eodem Nouitiatu, ita vt continuari poſſit experimentum morum ipſius; an verò ſe transferat ad aliud Monaſterium. Si remanet in Nouitiatu, atque adeo in experimento, exiſtimo, quod poſſit prorogari per totum illud tempus, quo durat impedimentum, ſeu negocium: nam, cum duret cauſa prorogationis, poteſt etiam durare prorogatio, cum inde non proueniat aliquod damnum religioni, imo poſſit diutius mores nouitij experiri. At ſi ad aliud monaſterium ſe conferat, non poterit prorogari, niſi per breue tempus, in quo non ſit moraliter poſſibile, quod mutet mores; alioquin admittendo poſtea ad profeſſionem, poſſet religio decipi: vnde ad ſummum propagari poterit per duos, aut per tres menſes, nam in maiori tempore poſſet dubitari de morum mutatione. Quod ſi neceſſitas vrgeret vlteriorem prorogationem, neceſſarium eſſet, quod Capitulum Conuentus, in quo moraretur, teſtificaretur de moribus ipſius, & interim ipſe ſub alicuius cura degeret, qui eiuſdem mores obſeruaret.

An autem facta vna prorogatione, poſſit fieri & alia; ſi debet fieri in ordine ad expectandam habilitatem, poterit fieri ſi iam inceperit fieri habilis: ſecus autem, ſi non inceperit, nam tunc prudenter cenſenda eſt deſperata habilitas. Si verò eſt facienda ob negocia, vel impedimenta, poterit fieri ſi maneat in Nouitiatu, aut ſi maneat in alio conuentu, ſi Capitulum illius conuentus teſtificetur de moribus ipſius: & interim maneat ſub alicuius diſciplina, qui ſe habeat inſtar magiſtri; ne quod plantatum fuit, eradicetur libera conuerſatione. At ſi maneret extra religionem, nullo modo poſſet fieri, quia facile illam diſciplinam exueret, qua in Nouitiatu fuit imbutus.

SVMMARIVM.

44 *Suſceptura habitum monachalem debet eſſe maior duodecim annis.*
Suſceptura habitum monachalem voluntas eſt explorands, ſi ex propria electione ſuſcipiat.
Puella an poſſit admitti ad habitum monachalem ante annum duodecimum.

44 *Eadem ſeſſ. de Regul. c.* 17. Puella, quæ habitum Regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit, non ante, eum ſuſcipiat.

ADDITIO.

In hoc decreto Concilium nihil ſtatuit de ætate puellarum recipiendarum ad habitum religionis; vt docent Michael Medina *lib.* 4. *de continent. controuer.* 9. *cap.* 4. qui interfuit Concilio, quando hoc ſancitum fuit. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 18. *num.* 33. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 12. *num.* 2.

num. 2. Miranda *quæst.* 8. *de Monial. ar.* 2. Sanchez *tom.* 3. *de relig. lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. Portel *in dub. Regular. verbo, Nouitia. num.* 1. Rodriquez *in compend. resol.* 101. *num.* 24. Pellizzar. *cap.* 2. *de Monial. num* 17. quia Concil. solum decernit de exploratione voluntatis earum, quæ suscipiunt habitum, & profitentur: quod nimirum sit ab Episcopo, vel eius Vicario exploranda voluntas, si sit maior duodecim annis. Cur autem Concilium dicat conditionatè, si sit maior duodecim annis, aliqui ex citatis Doctoribus existimant, ita loquutum fuisse, quia supponat, posse recipi ad habitum, etiamsi non maiores duodecim annis. Verum puto, ita loquuntur, quia respexerunt ad cap. *Addidistis.* 20. *quæst.* 1. per quod possunt parentes proprios filios offerre Monasterio ante annos pubertatis: vnde cum tunc non suscipiant habitum propria electione, sed electione parentum, non est tunc puellæ voluntas exploranda, sed solum cum est maior annis duodecim, quia tunc habet propriam electionem. An autem nunc possint offerre proprias filias. Affirmat Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 18 *num.* 8. sed videtur praxis obstare, ideo rem melius perpendendam relinquo.

An autem possint recipi ad habitum Monachalem ante expletum annum duodecimum: negatiuè resoluunt Rodriquez *tom.* 3. *quæst. regul. quæst.* 12. *ar.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæst.* 55. Naldus *verbo, Monialis. num.* 5. Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 4. *quæst.* 2. *num.* 2. qui tamen non rectè colligunt ex Concilio, cum nihil circa hoc decernat. Vecchius *in praxi Nouitior. disp.* 2. *dub.* 6. *in fine*, qui affert declarationem S. Congregat. tenoris sequentis.

Congregatio rescripsit, aliquam puellam non debere admitti ante duodecimum annum ad habitum suscipiendum, cuius causa requiritur voluntatis puellæ exploratio. Non est autem voluntas Congregationis, neque Concilij, vt ante illam ætatem puella admittatur.

SVMMARIVM.

45 *Professura inter Moniales voluntas exploranda ab Episcopo vel Vicario.*
Etiamsi Moniales sint exemptæ.
Quid si alicubi sit præscriptum, vt semel tantum exploretur.
Quid si omittatur exploratio in ordine ad habitum.
Intra quod tempus exploranda voluntas.
Vbi exploranda.
Quid si puella non sit satis constans.
Si vtraque exploratio omittatur, an nulla sit Professio.

45 *Ibidem.* Nec postea ipsa vel alia professionem emittat, priusquam explorauerit Episcopus, vel eo absente, vel impedito, eius Vicarius, aut aliquis, eorum sumptibus ab eis deputatus, Virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat, quid agat.

ADDITIO.

Duplicem explorationem voluntatis iniungit Concilium: alteram in ordine ad induendum habitum, & alteram in ordine ad professionem. Et hæc explorario est facienda etiamsi Monasterium sit exemptum; nam Concilium vniuersaliter hoc negotium commisit Episcopo, & ita etiam declarauit S. Congregatio, vt *in collect.* ex Bellarmino *ad hunc locum*, Declaratio ita se habet.

Episcopus examinet, & exploret puellas, etiamsi sint in Monasterijs exemptis: & sub pœnis cogat Superiores &c.

Vnde non potest reuocari in dubium, an duplex exploratio sit præmittenda, cum clarus sit tex. Concil.

Solum est aduertendum, quod si alicubi sit legitimè præscriptum, quod vnica tantum præmittatur exploratio, potest seruari consuetudo. Sic semel in ordine ad professionem explorari voluntatem in Hispania referunt Rodriquez *tom.* 3. *quæst. Regul. quæst.* 12. *ar.* 3. Hieron. Rodriquez *in compend. resol.* 101. *num.* 82. Miranda *quæst.* 8. *de Monial. ar.* 4. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 35. *difficul.* 8. *num.* 2. Portel. *in dub. Regular.* verbo, *Nouitia. num.* 3. Sanchez *lib.* 5. *sum. cap.* 4. *num.* 84. Pellizzar. *de Monial. cap.* 2. *num.* 4. Praxis enim abrogare potest legem. cap. *fin. de consuet.*

Si tamen contingat, quod vbi vtraque exploratio est in vsu, omittatur prima, nempe in ordine ad habitum induendum, sufficiet secunda in ordine ad professionem. & ita referunt decisum à S. Congreg. praxis Episcop. *par.* 1. verbo, *Monial.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 100. *num.* 4.

Quò ad Moniales autem exemptas, decreuit Pius V. *in sua Constit.* 1. *in Bullario* Rodriquez *num.* 18. *Volumus etiam, quod puellarum Deo dicandarum, an scilicet coactæ, vel seductæ fuerint, examen faciendum, non nisi infra quindecim dies, postquam iuxta Concil. Trident. Episcopi, vel eorum Vicarij requisiti fuerint, fieri posit; quibus elapsis amplius in hoc se illis intromittere non liceat. Cuius occasione nec Episcopus, nec eius Vicarius intra septa Monasterij ingrediantur, sed stent ante cratem ferream, & interrogationes alias, quam eas, quas præfatum Concil. Trident. iubet eis fieri, omnino prohibemus. Ac similiter volumus, quod puella seu Nouitiæ ipsæ ad alias interrogationes respondere minimè teneantur.*

Ex quibus constat, quod pro exploranda voluntate non licet ingredi claustra Monasterij, & proinde ingrediens in excommunicationem incurreret, cum id expressè prohibeatur. Quod habere locum quò ad Moniales etiam non exemptas, ex decisione S. Con-

S. Congregationis aduertunt, & tradunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 15. Faſch. *lib.* 2. *de Viſit. cap.* 10. *num.* 40. Gauant. *verbo, Monial. profeſſio. num.* 14. Lezana *tom.* 1. *quæſt. Regul. cap.* 25. *num.* 12. *in fine*. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat* 100. *num.* 6. Nouat. *in Lucerna Regul. verbo, Clauſura. num.* 6. Tenor declarationis eſt *in collect.* ex Bellarm. *ad hunc locum Concil.*

Voluntas eſt exploranda ante crates: vel ex iuſta cauſa in Eccleſia exteriori, aut alio loco commodiori & non alibi.

Ex qua declaratione liquet, quod ex iuſta cauſa poteſt profeſſura educi è Clauſtris Monaſterij ad Eccleſiam exteriorem, vt ſi eſſet ſuſpicio ſubornationis. & notat Tamburin. *de iure Abbatum diſp.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 6.

Si autem explorans voluntatem reperiet puellam non ſatis conſtantem, debet præfigere terminum quindecim, vel viginti dierum, in quo deliberet, an velit inducere habitum, aut profiteri, nec ne. Ita deciſum referunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 16. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi allegat.* 100. *num.* 2. Tamburin. *de iure Abbatis. diſput.* 4. *quæſt.* 2. *num* 10.

Si contingat, quod vtraque exploratio voluntatis omittatur, quamuis violetur Conſtitutio Concilij Tridentini, & cum res grauis ſit, mortaliter peccetur; non tamen irrita eſt profeſſio, cum Concilium non ponat Decretum irritans. Ita quòd ad validitatem profeſſionis Sanchez *lib.* 5. *ſum. cap.* 4. *num.* 84. Rodriquez *in compen. reſol.* 101. *num.* 81. *in fine*. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 100, *num.* 9. Tamburin. *de iure Abbatis. diſp.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 11.

S V M M A R I V M.

46 *Præfecta Monaſterij tenetur notificare Epiſcopo tempus profeſſionis emittendæ.*
Epiſcopus an impedire poſſit ne Nouitiæ profiteantur ante explorationem voluntatis.
Si negligente Epiſcopo explorationem, puniri poſſit Præfecta admittens ad profeſſionem.

46 *Ibid.* Ne profeſſionis tempus Epiſcopus ignoret, teneatur Præfecta Monaſterij eum ante menſem certiorem facere: aliàs quamdiu Epiſcopo videbitur, ea ab officio ſuſpenſa ſit.

ADDITIO.

Circa hoc decretum Concilij aduertunt Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 17. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 100. *num.* 12. Tamburin. *de iure Abbatis. diſp.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 8. poſſe Epiſcopum compellere Præfectas Monaſteriorum, ne ſinant profiteri Nouitias abſque exploratione voluntatis. Verum hæc doctrina ſic abſoluta non placet, quia iam Concilium iniungit Monialium Præfectis: vnde ſolum poteſt delinquere ſi non fecerit certiorem Epiſcopum ante menſem præſcriptum à Concilio, & tunc adeſt pœna deſignata à Concilio, nempe ſuſpenſio ab officio. Quod ſi aliqua eſſet negligens in hoc, poſſet adminiculari Concilio ponendo aliquam aliam pœnam, ſi dicta Præfecta non ſit exempta. Si verò ſit exempta, non poterit, quia non habet aliam facultatem, niſi conceſſam à Concilio, quæ ſolum eſt, quod ſuſpendat ab officio, donec ipſi videbitur.

Si autem Præfecta certiorem faceret Epiſcopum ante menſem, ſed ipſe negligeret explorare voluntatem, & elapſo menſe Abbatiſſa admitteret ad habitum, aut profeſſionem, dubitatur, an poſſit Epiſcopus ipſam punire. Si Monaſterium ſit exemptum, nequaquam punire poterit, quia iuxta Conſtitutionem Pij V. de qua *num. præced. vers. Quæ ad Moniales autem*; ſi per quindecim dies negligat explorare, non poteſt amplius ſe ingerere. At ſi Monaſterium non ſit exemptum; neque videtur poſſe punire, quia Præfecta ex decreto Concilij non tenetur, niſi ante menſem, certiorem facere Epiſcopum: non autem tenetur expectare vltra debitum tempus. Et cum Concilium præfigat menſem Epiſcopo pro hac exploratione, ſi non exploret intra tempus aſſignatum, ipſe delinquit; vnde ſi puniret Præfectam, delictum ſuum in alio puniret.

S V M M A R I V M.

47 *Cogentes mulieres ad impediendum Monaſterium, ſuſcipiendum habitum, aut profitendum, excommunicantur.*
Quæ coactio requiratur.
Excommunicatio afficit conſulentes, fauentes, auxiliantes, &c.
Quid de præſentibus.
Excommunicatio, vt locum habeat, requirit effectum.
Et quod coactio ſit in ordine ad vitam religioſam.
Sufficit metus pro coactione.
An ſufficiat reuerentialis.
Quando ſufficiat.
Non contradicens ob reuerentiam non conſentit.
Reuerentia parificatur cum metu.
Excludit conſenſum.
Contractus ex metu reuerentiali poteſt reſcindi.

47 *Ead. ſeſſ. de regul. c.* 18. Eos, qui cogunt mulieres ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum, vel ad emittendum profeſſionem, & qui ſanctam Virginum, vel aliarum voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi, quocunque modo ſine iuſta cauſa impedierit, ſancta Synodus anathemati ſubijcit.

ADDITIO.

Procedit hoc decretum de coactione propriè dicta. Ita Azor. *par. 1. lib. 13. cap. 9. quæst. 2.* Barbosa *de potest. Episc opi allegat.* 104. *num* 3. afferens Armendar. testantem ita fuisse decisum. Cùm enim sit pœnale, debet strictè accipi, atque adeo solum de coactione rigorosè sumpta. Hinc neque vehemens persuasio, neque preces, nisi sint personæ, à qua proueniat metus reuerentialis, neque allectio medijs muneribus subsunt huic pœnæ, vt notant Bonac. *de censur. disp. 2. quæst. 2. pun. 1. num. 1. & sequent.* Tamburin. *de iure Abbat. disp. 3. quæst. 3.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 30.*

Hæc porrò excommunicatio extenditur ad dantes consilium, auxilium, vel fauorem, & ad scientes puellam sponte non ingredi, habitum suscipere, aut profiteri, qui præsentes fuerint actui, aut consensum, aut auctoritatem interposuerint. Nomine autem præsentiæ non intelligitur, de quacunque præsentia, sed de ea, quæ fit ex proposito, ita vt fit ex intentione actus prohibiti, & contineat quemdam tacitum consensum, vt notat etiam Sanchez *lib. 4. sum. cap. 4. num. 21.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 32.* Quia huiusmodi actus prohibentur vt accessorij, & correspectiui ad principalem actum, atque adeo tanquam aliquo modo influentes in ipsum. Vnde qui præsens esset ex alia causa, quam ex intentione actus prohibiti, non subijceretur huic pœnæ.

Vt autem habeat locum excommunicatio, requiritur, quod sequatur effectus ingressus, aut habitus susceptio, aut professio, quia non imponitur nisi cogentibus ingredi &c. non dicitur autem cogi ingredi &c. nisi sequatur ingressus &c. & ita notat etiam Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 31.*

Non tamen habet locum hæc excommunicatio, nisi coactio sit in ordine ad vitam religiosam suscipiendam, vt notant Nauar. *consil. 5. de sent. excom.* & *in Nouis Consil. 6. de Regular.* Sanchez *lib. 4. cap. 4. num. 12.* Zerola *in praxi* verbo *Monialis. §. 11.* Rodriquez *tom. 2. sum. cap. 8. num. 10.* Filliuc. *tract. 14. cap. 6. num. 89* Portel. *in dub. Regular.* verbo *Moniales. num. 14* Hieronym. Rodriquez *resol. 101. num. 74.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. num. 2. num. 6.* Pellizzar. *de Monial. cap. 2. num. 30.*

Quod autem sufficiat metus pro hac coactione inducenda, non est in dubium reuocandum, si sit metus grauis, quia sufficit, quod actus non sit absolutè voluntarius, nam excludit consensum. *l. Nihil. ff. de reg. iur.* & *l. Si mulier. §. Si metu. ff. Quod metus caus.* Vnde Zas. *in l. Qua nobis. num. 2. ff. de acquir. possess.* Ossual. *in Donel. lib. 15. cap. 38. litera A.* Bald *in cap. Quisquis. num. 11. de elect.* dicunt, quod voluntas meticulosa habet in superficie volitionem, & in medulla nolitionem.

An autem metus reuerentialis sufficiat ad hanc excommunicationem contrahendam, negant Rodriquez *resolut. 101. num. 80.* Riccius *in praxi decis. 599. in 2. edit.* Tamburin. *de Monial. disp. 3. quæst. 2 num. 2.* Portel *in dub. Regular.* verbo *Moniales. num. 12.* Quia in illo timore parentes, aut consanguinei non se habent actiuè, sed concipitur à puella ob reuerentiam Patris. Verum nunquam puella concipiet hunc metum, nisi ex aliqua actione parentum, vel consanguineorum, qua declarent, quod velint puellam ingredi Monasterium: & proinde sicut metus proueniet ex actione ipsorum, ita etiam coactio.

Itaque existimo, quod & ex metu reuerentiali, quando oritur ex declaratione voluntatis parentum, aut consanguineorum, contrahatur præsens excommunicatio. Si quidem in iure habetur ratio huius timoris: vnde non contradicens ob reuerentiam, non censetur consentire, *l. si cum dotem. §. Eo autem tempore ff. soluto matrim.* Rursus reuerentia parificatur cum metu. *l. 1. §. quæ onerande ff quar. rer. act. non det.* ibi, *tamen causa cognita, si liquidò appareat liberum metu solo, vel nimis patroni reuerentia ita se subiecisse.* Et reuerentia excludit consensum. *l. Velle ff. de reg. iur.* ibi *Velle non creditur, qui obsequitur imperio Patris, vel Domini.* facit etiam tex. *l. si quis cum sciret de furtis.* vbi videns sibi aliquid surripi, sed verecundia motus non impedit, furti agere potest, quia surripiens verè furtum fecit.

Et proinde contractum celebratum ex metu reuerentiali posse rescindi; tradunt Bart. *in l. Metum 1. ff. quod metus caus.* & *in l. si non verisimilem. §. si fœneratur. ff eod.* Bal. & Angel. *in dict. l. Metum.* & rursus Bald. *in l. interpositas num. 7. C. de transact.* Cuman. *in dict. §. si fœneratur.* Cephal. *Consil. 292. num. 12. lib. 3.* Surd. *Consil. 480. num. 9.* Mogollon. *de metu cap. 4. §. 1. num. 5.* Honded. *Consil. 29. num. 3. vol. 1.* Surd. *Consil. 513. num. 27.* Menoch. *Consil. 1. num. 491.* Molina *de iust. & iure tom. 1. tract. 2. disp. 135. ver. quod dictum est*, & alij,

QVÆSTIO.

An Ordinarij possint excommunicare Regulares quando ab ipsis compelli possunt iuxta Decreta Concilij Tridentini.

SVMMARIVM.

48 *Regulares posse ab Ordinarijs excommunicari, quando subijciuntur ipsis iuxta Decreta Concil. Trident. qui asserant.*

Non possunt excommunicari.

Quando Concil. concedit facultatem Ordinarijs compellendi Regulares per censuras, id exprimit.

Cap. 1.

Cap. 1. De priuileg. in 6. per quod Regulares non poſſunt cenſuris affici, eſt innouatum à Trident.

Statutum generale poſterius recipit diſtinctionem à priori.

Priuilegium, quod Regulares non poſſint cenſuris affici, non eſt reuocatum à Trident.

Seclusa facultate compellendi per cenſuras, iuriſdictio non eſt fruſtratoria.

49 ET dicendum eſt poſſe excommunicari; ſiquidem Concil. Trident. *in c. final. ſeſſ. 25. de regular.* mandat obſeruari omnia decreta de regular. non obſtantibus priuilegijs, & deputat exequutores Epiſcopos; & cum nulla ſit habenda ratio priuilegiorum, nec Concilium reſtringat modum compellendi, remittitur arbitrio ipſius Epiſcopi. *l. 1, ff. de iure delib.* nec priuilegium tollit hoc arbitrium, quod Concilium concedit Epiſcopis. Facit etiam Bulla Pij IV. per quam abrogantur omnia priuilegia contraria Concil. Trident. & in caſibus Concilij videtur offendi iuriſdictio Epiſcopi, quo caſu ad iudicem offenſæ iuriſdictionis pertinet cognitio, non ad proprium. Et ratione offenſæ iuriſdictionis quis alias non iudex, efficitur iudex, notat. *in c. de noui oper. nunciat*, & *in c. Eccleſia ſancta Mariæ de Conſtit.* & idem probatur *in l. nullum c. de teſtib.* & tenet Dom. de Franchis *deciſ.* 147. Et dum datur authoritas, datur & coerctio; & conceſſa iuriſdictione cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus exerceri non poteſt. *l. 2, ff. de iuriſd. omn. Iud. c. praterea de off. deleg.*

ADDITIO.

Contrariam ſententiam tradunt Gloſ. *in cap. Volentes. de priuileg. in 6.* Hoſtienſ. *ibid.* Io. Andr. *num.* 7. Archidiacon. *num.* 2. Ancharan. *num.* 4. *not.* 7. Domin. *S. vlt. num.* 7. Gambara *de offic. Leg. lib.* 8. *cap. vlt. num.* 77. Piaſec. *in praxi Epiſcop. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 54. Nauar. *Conſil.* 2. *num.* 2. *de ſent. excommun.* Cened. *quæſt. canon.* 26. *num.* 3. Brunus *de priuileg. Reg. tract.* 2. *cap.* 4. *propoſ* 4. Rodriquez *tom.* 1. *ſum. cap.* 140. *num.* 6. Henriquez *lib.* 7. *ſum. cap.* 251. *num.* 7. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 33. *num.* 23. Quaranta *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentis.* ver. *An in caſu.* Scort. *in Bullas Pontific. theorem.* 393. ver. *Si autem.* Cochier. *de iuriſd. Ordinar. in exemp. par.* 5. *quæſt.* 99. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Epiſcop. in addit. num.* 5. Peirin. *tom.* 1. *priuileg. ad Conſtit.* 11. *Sixti IV. num.* 6. Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol.* 60. *num.* 15. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 2. *diſp.* 24. *quæſt.* 8. *num.* 7. Diana *par.* 2. *tract.* 2. *reſol.* 76. & *par.* 7. *tract.* 12. *reſol.* 29. Lezana *in ſum.* verbo, *Proceſſio. num.* 1. Villalob. *tom.* 2. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 5. *num.* 17. Alphonſ. de Leone *de cenſur. recollect.* 2. *num.* 488. Vulpes *in praxi cap.* 42. *num.* 26. Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Excommunicare. num.* 4. *&* 5. Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.* 11. *dub.* 217. Hieronym. Garzia *in Polit. Regul. tract.* 8. *difficul.* 3. *dub.* 2. *puncto* 2. *num.* 4.

Et habet firmum fundamentum in Concil. ipſo Trident. Nam quoties voluit concedere facultatem excommunicandi Regulares exemptos, id ſingulis vicibus in ſpecie expreſſit: vnde quando non exprimit, cenſendum eſt, quod nolit, ſed velit manuteneri priuilegia Regularium; nam ſi hoc conceſſiſſet, ſicut aliquando expreſſit, in cæteris quoque caſibus expreſſiſſet. cap. *Inter corporalia de tranſlat. Epiſcop.* & cap. *Ad audientiam. de decim.* & *l. vni. §. fin. C. de caduc. tollen.*

Præſertim quia dictum Concilium innouauit, & confirmauit caput 1. *de priuileg. in 6.* vt habetur *ſeſſ. 7. cap.* 14. & proinde præſeruauit diſpoſitionem dicti *cap.* 1. in quo priuilegiantur Regulares, ne poſſit contra ipſos procedi per cenſuras ab Ordinarijs. Vnde cenſetur Concilium, quando ſubijcit Regulares exemptos Ordinarijs, concedere facultatem procedendi contra ipſos, cenſuris exceptis, quia ſtatutum generale poſterius recipit diſtinctionem à priori, vt notant Speculat. *lib.* 2. *tit. de exequut. ſent. §. Poſtremo.* ver. *Contrarium vide.* Ancharan. *in cap. Canonum ſtatuta. num.* 238. ver. *Hic etiam quæro. de Conſtitution.* Craueta *Conſil.* 70. *num.* 15. Corneus *Conſil.* 199. *num.* 67. *lib.* 2.

Nec obſtat, quod Concilium reuocet omnia priuilegia contraria ijs, quæ ab ipſo diſponuntur. Tum quia cum hoc priuilegium ſit, ne poſſint Regulares cenſuris affici ab Ordinarijs, non contrariatur, niſi diſpoſitioni, quod poſſint cenſuris affici; & ideo cum Concilium ſolum diſponat, quod in aliquibus caſibus poſſint affici cenſuris, non autem vniuerſaliter diſponat, quod poſſint cenſuris affici, ipſi tantum derogat quò ad illos caſus, non autem vniuerſaliter reuocat. & ita notant Doctores ſuprà cit. præſertim Vulpes *in praxi cap.* 42. *num.* 26. Alphonſus de Leone *de cenſur. recollect.* 2. *num.* 488.

Nec item obſtat, quod iuriſdictio conceſſa Ordinarijs, eſſet fruſtratoria tanquam deſtituta vi coerciua: nam Ordinarij adhuc poſſent coercere inobedientes per mulctas, per incluſionem in Monaſterio, & alias eiuſmodi pœnas, vt notat Villalob. *par.* 2. *ſum. tract.* 35. *difficul.* 5. *num.* 17.

Bulla GREGORII XIII. fel. record. per quam fuit facta reductio Constitutionum Pij V. recol. memoriæ pro Mendicantibus, & alijs Regularibus, contra locorum Ordinarios, ad terminos iuris, & Concilij Tridentini.

GREGORIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

50 *IN tanta rerum, & negotiorum mole, qua Rom. Pont. ex omnibus mundi partibus assiduè premitur, vix vitari potest, ne aliqua interdum exiliant, quibus postea recognitis necesse est moderationis remedium adhibere. Cùm itaque alias fel. rec. Pius Papa V. prædecessor noster, auditis grauaminibus, quæ fratribus Ordinum Mendicantium ab Ordinarijs locorum, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus multis inferri dicebantur, super sacris Concionibus, & lectionibus habendis, Confessionibus audiendis, pœnitentijs iniungendis, fratribus ad ordines promouendis, celebratione Missarum, cura animarum, Sacramentorum administratione, sepulturis, quarta funeralium, legatis, donationibus, eleemosynis, collectionibus, alijsque huiusmodi iuribus, nec non decimis, & diuersis oneribus; ac etiam super statu, & regimine Sanctimonialium ipsis fratribus subiectarum, formatione processiuum, censurarum publicatione, processionibus, præcedentia, locorum acquisitione, cæterisque alijs rebus tunc expressis, multa per quasdam suas literas pro dictis fratribus non modo statuerit, sed & quæ iam in Conc. Trident. decreta fuerant ad hæc pertinentia declarauerit: multaque præterea priuilegia eisdem decimo septimo Kal. Iunij, Pontificatus sui anno secundo: & deinde ea omnia diuersis alijs Ordinibus, & Congregationibus Regularium non Mendicantium, etiam per modum communicationis concesserit. Postea per quandam suam Constitutionem de Vicarijs perpetuis in Parochialibus Ecclesijs vnitis per Ordinarios locorum instituendis, & portione illarum Vicarijs assignanda editam, alia super Constitutione fratrum eorundem ad exercitium curæ animarum in eius parochialibus Ecclesijs, quæ domibus, & locis suis vnita sunt decreuerit: Demum animaduerso, quod ea omnia multis dubitationibus inuoluta, magnisque difficultatibus obstricta, multas, magnasque dissensiones, altercationes, & lites inter prædictos locorum Ordinarios, & fratrum ipsorum Ordines, non sine graui diuini cultus, & animarum detrimento, ac populorum scandalo, concitauerant, contra ac ipse sperabat, & præter suam expectationem, vt qui interdum conquereretur multa aliter, alioque sensu à se prolata fuisse, quàm literis expressa essent. Cupiens his mederi incommodis; primum illa omnia, quæ Regularibus aliorum Ordinum, quam Mendicantium communicauerat, & secundum præmissa concesserat Motu proprio restrinxerit: deinde plenius prouidere volens prioribus literis à se quo ad ipsos Mendicantes magna in parte moderatis, & omnes & quascunque alias literas, quæ ab alijs Ordinibus, & Congregationibus extra Mendicantium Ordines de Obseruantia nuncupatos emanauerant, omnino aboleuerit, causas omnes iam de his etiam in Romana Curia pendentes ad se auocando, lites extinguendo, ac formatos super illis processus, latasque sententias annullando, quemadmodum alijs suis literis in registro proximè compertis, nunquam tamen publicatis, plenius continetur. Postremo circa Confessariorum Regularium etiam Mendicantium approbationem, iuxta Concilij prædicti decretum faciendam, etiam ex multiplici literarum, & Constitutionum editione procedit, præsentibus, & futuris discriminibus occurrere volentes; De nobis attributa potestatis plenitudine statuimus, & ordinamus, prædictis, & alijs omnibus literis, & Constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eisdem de rebus pro quorumcunque Regularium, etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus quomodolibet emanarunt, ac omnibus & quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex sacris dicti Concilij decretis, siue alias legitimè ante dictarum literarum, & Constitutionum editionem erat, & si ipsæ non emanassent, futura fuisset, ad quam dispositionem, & decisionem, suumque pristinum, & integrum statum, ac terminum illa omnia reducimus. Quin etiam tollimus & abrogamus omnia irritantia, & alia decreta, nec non prohibitiones, declarationes, mandata, & quæcunque alia ipsis literis, & Constitutionibus apposita, & aliàs eorum occasione, vel causa factis, his nostris statuto, ordinationi, & reductioni aduersantia, quibuscunque illa sint concepta formulis, ac præseruationibus, declarationibus, modificationibus, restitutionibus, mentis attestationibus, derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacissimis, & inuiolabilibus clausulis, etiam motu, & potestatis plenitudine similibus, & ex certa scientia, etiam pro conseruatione status regularis, & ex quibuscunque alijs vrgentissimis causis quotiescunque roborata. Decernentes illa omnia pro nullis, & infectis haberi, omnesque supradictos illarum vsus, commodo, & effectu carere; ac omnes lites, controuersias, quæ coram quibusuis Iudicibus, siue ordinarijs, siue commissarijs, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, prædictarum literarum, & Constitutionum occasione super præmissis iam motæ sunt, necdum decisæ, aut finitæ, vel etiam quæ iam decisæ sunt, si modo tractum habeant successiuum, easque rursus, & inter quoscunque excitari in posterum contingat, secundum prædictam dispositionem,*

nem, nec aliter decidendas: futura verò dubia, & difficultates quandocunque, & vbicunque orientur, ad Nos, & Sedem Apoſtolicam, vbi & cætera, quæ ad decreta dicti Concilij pertinent quotidie declarantur, omninò referenda eſſe: nec non irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his per quoſcunque ſcienter vel ignoranter contigerit attentari. Mandantes, &c. Non obſtantibus, &c. Datum Romæ, &c. Anno Incarnationis Dominicæ 1572. *Kal. Martij. Pontificatus noſtri Anno primo.*

Q V Æ S T I O N E S.

51 1 Quæ ſunt huiuſmodi Bullæ Pij Quinti fel. rec. reuocatæ per Gregorium XIII.
2 An Bulla eiuſdem Pij Quinti circa declarationem portionum aſſignandarum Vicarijs perpetuis Eccleſiarum Parochialium, Monaſterijs, Beneficijs, Eccleſijs, vel locis pijs perpetuo vnitarum, fuerit reuocata per Gregorium XIII.
3 Num eleemoſynæ altaris funeralium, & ſimiles, computandæ ſint in incertis in portione aſſignata Vicarijs perpetuis ad præſcriptum d. Bullæ Pij V.

Quænam ſint Bullæ Pij V. reuocatæ per Gregorium XIII. Quæſt. I.

S V M M A R I V M.

52 *Bullæ*, Etſi Mendicantium: & Ad hoc nos Deus. *reuocatæ per Gregor. XIII.*
53 *Non fuerunt totaliter reuocatæ, ſed redactæ ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident.*

52 Prædictæ Pij Bullæ reuocatæ per Greg. XIII. ſunt infraſcriptæ. Prima, *Etſi Mendicantium Ordines, edita de anno 1567, in Bullario nouo 228.* Altera quæ incipit. *Ad hoc nos Deus, de anno 1571. fol. 342.*

A D D I T I O.

53 Bullas Pij V. non fuiſſe reuocatas per Gregor. XIII. ſed redactas ad terminos Iuris communis, & Concilij Tridentini, conſtat ex illis verbis præcedentis Conſtitutionis. *Ac omnibus, & quibuſcunque in eis contentis eam deinceps diſpoſitionem, atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſſe, quæ ſiue ex veteri, ſiue ex ſacris dicti Concilij Decretis &c. futura fuiſſet: ad quam diſpoſitionem, & deciſionem, ſuumque priſtinum, & integrum ſtatum, ac terminum illa omnia reducimus.* Et ita etiam tenuit Rota *in Licienſi quartæ funeralium die 15. Ianuar. 1618. coram Decano.*

Bulla Pij V. circa portionem aſſignandam Vicarijs perpetuis Parochialium &c. an reuocata. Quæſt. II.

S V M M A R I V M.

54 *Bulla Pij V. circa portionem &c. manet in ſuo robore.*
55 *Quænam portio aſſignanda Vicarijs &c.*
Omnia onera Parochialis Eccleſiæ pertinent ad Vicarium perpetuum.

54 Quamuis Greg. XIII. aſſeratur reuocaſſe dictam Bullam, *Ad exequendum*, tamen mox compertum eſt quod poſtmodum idem Gregorius ore reualidauit hanc Pij Bullam: dummodo cum fratre, ſeu Religioſo Vicario ad nutum amouibili per monaſterium pro ſubeunda animarum cura aſſignando, vnus dumtaxat alius Religioſus extra Clauſtra maneat, & non plures, prout Sacra Conc. Tridentini Congregatio declarauit pro interpretatione *cap. 7. ſeſſ. 7. de reform.* Ita ſcribit Gonzal. *ſup. 8. Regul. Cancell. de menſib. & alternat. gloſ. 5. §. 4. num. 79.* Vbi propterea ſubdit hanc Pij Bullam hodie ſeruandam fore, *pag. mihi 146.* Et ita teſtatur Cherubinus *in compendio Bullarij, in Bulla dicti Pij Ad exequendum. XLVII. tom. 2. fol. 85.*

A D D I T I O.

55 Præfatam Bullam Pij V. non fuiſſe reuocatam conſtat etiam ex eo, quod S. Congregatio plures declarationes emiſit fundatas in ipſius diſpoſitione, & etiam declarauit quomodo ſit accipienda, vt mox conſtabit. Diſponit autem dicta Conſtit. Pij V. quod portio aſſignanda Vicarijs non ſit maior cen-

centum aureis, nec minor quinquaginta, computatis etiam incertis emolumentis. Quod si fructus sint minus quinquaginta, non omnes assignari debent Vicario. Hæc autem portio danda Vicarijs detrahenda est ex fructibus Parochiæ vnitæ Monasterio, nô autem ex fructibus Monasterij. Ita S. Congregatio *in collect. ex* Bellarm. *ad cap. 7. sess. 7. Concil. Trident.*

Declarauit etiam S. Congregatio, vt *in eadem Collect. ibid.* quod omnia onera incumbentia Parochiali Ecclesiæ, in qua sit erecta Vicaria perpetua, pertineant ad solum Vicarium perpetuum, & ex nulla parte ad Ecclesiam, seu Monasterium, aut alium locum pium, quibus Parochialis vnita fuerit. Ita *die 27. Martij* 1594.

An eleemosynæ Altaris funeralium computandæ in portione pro Vicario perpetuo. Quæst. III.

SVMMARIVM.

56 *Eleemosynæ Altaris funeralium non computandæ in portione Vicarij perpetui.*
57 *Oppositum S. Congreg. declarauit.*
Nomine fructuum quid propriè veniat.
Nomine fructuum impropriè venit quodlibet emolumentum.

56 Ad tertiũ resp. Non, quia intelliguntur de incertis, quæ habent quandam certitudinem; vt sunt decimæ frumenti, vini, alijque fructus emolumenta, & obuentiones, quæ penes titularem sunt incertæ, quantum ex illis percipere possit, ad scripta per Rebuff. *de Congrua port. nu. 83. 85. & sequent.* & Leon. *in suo Thesaur. for. Eccles. p. 2. cap. 16. de visit. num. 6.* & dictus Dominus Cherubinus *loco supra citato*.

ADDITIO.

57 Contrarium refert decisum à Sacra Congregat. *in Turolensi die 2. Apr. 1583. Sol. in compen. canonic. resolut. lib. 3. tit. 2. num. 18.* dum declarauit, oblationes esse computandas in portione assignanda Vicarijs iuxta Decretum Concil. Trident. *sess. 7. cap. 7. de reformat.* & *Constit. Pij V.* referente Barbosa *ad hunc locum Concilij num. 33.* Et fundatur in eo, quia cum nomine fructuum propriè solum veniant, quæ ex fundo nascuntur, *l. Diuortio. §. Si vir. ff. Soluto matrimonio*; cùm per Constitutionem Pij V. computandi sint etiam fructus inferti in portione assignanda, debent computari etiam fructus impropriè dicti. Nomine autem impropriè dictorum venit quodlibet emolumentum *l. Videamus. & l. fin. ff. de vsufruct.*

Bulla GREGORII XIII. fel. record. super præcedentia in processionibus.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

58 Exposuit, & infra. *De nobis attributa potestatis plenitudine volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus, aut Confraternitatum prædictarum, inter quos lites, & causæ præmissorum occasione ortæ iam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione præcedentiæ, seu iuris præcedendi sunt, ijs (quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & alijs subterfugijs prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in processionibus tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant: quando verò non probetur, aut non constet de quasi possessione præcedentiæ huiusmodi; inter Fratres quidem Mendicantes ij, qui antiquiores in loco controuersiæ; inter Confratres verò inter se litigantes ij, qui prius saccis vsi sunt, in processionibus, tam publicis, quàm priuatis præcedere debeant: ita vt, si contigerit noua Monasteria, aut domos alicuius Ordinis Mendicantium erigi in loco, in quo alterius ex dictis Mendicantibus Monasteria, aut domus prius erecta, & instituta sint, ille Ordo, qui prius Monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat.*

QVÆ-

QVÆSTIONES.

59 1 Qui ad processiones accedere teneantur.
2 Et an Sacerdotes inseruientes Ecclesijs Religionis Equitum Hierosolymitanorum processionibus interesse teneantur.
3 Quid si vltra dimidium milliare à Ciuitate distarent.
4 Quid si Religiosi ex priuilegio eis concesso habent, vt non teneantur ire ad processiones, si ab Episcopo vocati pluries accessissent, an debeant iterato eodem modo accedere.
5 Quæ dicantur publicæ Processiones.
6 An debeant vocari, & sit necessaria ipsa vocatio.
7 Ad quem pertinet constituere, quo, & qua processiones dirigi debeant.
8 In Processionibus, qui Regulares, alios Religiosos præcedere debeant.
9 An præcedentia inter Fratres Mendicantes, vt illi præcedant, qui priores sunt in loco, habeat locum in prioritate vnius horæ, vel diei.
10 An recusantes accedere possint compelli censuris Ecclesiasticis.
11 An Regulares teneantur accedere ad Ecclesias extra propria Monasteria pro celebratione orationis 40. Horarum.
12 An Confraternitates laicorum existentes intra Claustra Regularium teneantur accedere ad processiones, & orationes 40. Horarum indictas ab Ordinario loci.
13 An possint Regulares facere processiones extra Ecclesiam.
14 Quis potest componere differentias, & controuersias in processionibus ortas: & quomodo, & quis inter Confraternitates laicorum.
15 In controuersijs præcedentiarum lite pendente, quis manuteneri debeat.
16 An Confraternitas, quæ prius quam altera saccis vsa est, si ad processiones accederet sine sacco, præcedentiæ prerogatiua gauderet.

Qui ad processiones accedere teneantur. Quæst. I.

SVMMARIVM.

60 *Omnes tam sæculares quàm regulares, exceptis strictioris clausuræ, debent accedere.*
61 *Exceptis etiam priuilegiatis.*

60 Ad primum. Exempti omnes, tam clerici sæculares, quam Regulares, quicunque etiam Monachi, ad publicas processiones vocati accedere tenentur: ijs tantum exceptis, qui sub strictori clausura perpetuo viuunt. *Conc. Trid. sess. 25. de Regul. c.* 13. aut illis conuentibus (qui collegia nuncupantur) qui nec in choro cantant, nec ad mortuos accedunt, sed tantum studijs, & lectionibus vacant, vt in Bulla Pij. V. *Etsi Mendicantium*.

ADDITIO.

61 Excipiendi sunt etiam priuilegiati à Sede Apostolica, ne teneantur ad processiones accedere, quales sunt Religiones Clericorum. credo fere omnes. Ita in specie concessit Pius IV. Clericis Regularibus vulgò Theatinis, & confirmatum fuit à Pio V. in specie *Idib. Februar.* 1567. *in sua Constitutione*, quæ incipit *Ad immarcescibilem*. quæ est *in Bullar.* 31. huius Pontificis.

An Sacerdotes inseruientes Ecclesijs Equitum Hierosolymitanorum, compelli possint ad publicas processiones? Quæst. II.

SVMMARIVM.

62 *Sacerdotes inseruientes Ecclesijs Equitum Hierosolymitanorum compelli possunt ad processiones.*
63 *Priuilegium non accedendi ad processiones non communicatur alijs Religionibus.*
Generalis communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent speciali nota.
Declaratio S. Congregationis.

62 Ad secundum. Sacerdotes etiam inseruientes Ecclesijs Religionis Equitum Hierosolymitanorum compelli possunt accedere ad publicas processiones. Nullæ enim immunitates Religioni Hierosolymitanæ concessæ obstant, quominus eius Sacerdotes inseruientes Ecclesijs, vocari debeant ad processiones, ac nisi accedant, etiam compelli; prout sæpe declarauit sacra Congreg. Conc. Trid.

ADDITIO.

63 Priuilegium non accedendi ad processiones non cõmunicatur veteribus religionibus, quantumuis habeant amplissimam communicationem priuilegiorum, vt constat ex praxi. Et ea est ratio, quia est speciali nota dignum; generalis autem communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent speciali nota, vt notant Ias. *in l. 1. num. 21. ff. de leg. 1.* Natta *Consil. 4. num. 6.* Riminal. *iun. Consil. 46. num.* 100. Butr. *Consil. 19. num. 9.* Rota *decis. 54. par. 2. diuers.* & *decis. 214. num. 5. par. 2. diuers.* & *decis. 214. num. 5. par. 2. recent.* & *decis. 40. num. 1. par. 4.* & *decis. 704. num. 13,* apud Burat. Tum quia intentio concedentis communicationem non potest se extendere ad hoc priuilegium, cum non sit verisimile, quod Pontifices velint ira eneruare processiones solemnes, vt ad solos Clericos & Confraternitates reducantur. Et cum in specie non essent concessuri omnibus Religionibus tale priuilegium, nec etiam venit in generali communicatione.

Declaratio S. Congregat. de qua fit mentio, habetur *in Collect.* ex Bellarm. *ad cap. 13. sess. 25. Concil. Trident.* & ita etiam tradunt Cened. *lib. 1. quæst. canon. quæst. 26. num. 17.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 78. num. 11.* Modernus *de protect. reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. num. 103.*

An Religiosi, qui distant à Ciuitate vltra dimidium milliare, teneantur accedere ad Processiones. Quæst. III.

SVMMARIVM.

64 *Regulares distantes vltra dimidium milliare à Ciuitate, non sunt compellendi ad processiones.*

65 *Declaratio S. Congregat.*

64 Ad tertium. Religiosi si vltra dimidium milliare à ciuitate distant, non sunt compellendi ad processiones accedere. Gratian. *decis.* 235. Aloysius Ricc. *in decis. Cur. Archiep. Neapol. decis.* 131.

ADDITIO.

65 Ita etiam censuit S. Congregat. apud *Collect.* ex Bellarm. *ad cap. 13. sess. 5. Concil. Trident.* & notant etiam Vgolin. *de potest. Episcopi cap. 20. §. 2. num. 5.* Piasec. *in praxi par. 2. cap. 3. num. 47.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 78. num. 21.* Moder. *de protect. reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. num.* 104. Lezana *tom. 1. quæst. regular. cap. 9. num. 47.* Cherubin. *in compend. Bullar. tom. 2. Bulla 41. Pij V.* Nimis enim grauarentur, stante maiori distantia ab Vrbe.

Regulares priuilegiati, si accedant ad processiones vocati, an possint postea cogi? Quæst. IV.

SVMMARIVM.

66 *Priuilegiati licet plures accedant ad processiones, non possunt postea compelli.*

67 *Etiamsi non præmittant protestationem.*

66 Ad quartum. Respondeo quod non: tum quia priuilegium est facultatis, & possunt ire, si volunt, & si nolunt abstinere: tum quia precario videntur iuisse, & sic nullum ius Episcopo acquisitum, vt in specie determinat Calderin, *in cons. 8. sub tit. de regular.* quem refert, & sequitur Felin, *in c. dilectus, sub num. 7. di off. ordin.*

ADDITIO.

67 Ita etiam Quaranta *in sum. Bullar.* verbo *Præcedentia*. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Processiones, num. 6.* Barbosa *de iure Eccles. lib. 1. cap. 43. num.* 170. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Processiones. num. 19.* Lezana *tom. 1. quæst. Regul. cap. 9. num. 47.* Ioan. Anton. Nouar. *in sum. Bullar.* Tit. *de processionib.* Bordon. *in Consil. Regular. resol. 7. num.* . . . Cespedes *de exempt. Regular. cap. 11. dub.*

dub. 210. num. 2. Henriquez lib. 7. sum. cap. 26. num 3. & 4. Sanchez lib. 7. Consil. moral. cap. 9. dub. 3. num. 12. subdens, quod expediret, quod, dum accedunt ad processiones, protestarentur per Notarium, se nolle per hoc praeiudicare proprijs priuilegijs. Verum, licet hæc protestario conducat ad vitandas controuersias, non est tamen necessaria ad manutenendum priuilegium.

Quænam sint Processiones publicæ. Quæst. V.

SVMMARIVM.

68 *Variæ Processiones publicæ.*
69 *Quando interuenit Prælatus, an sit processio publica. Publica processio habet causam publicam.*

68 Ad quintum: Publicæ Processiones, seu Litaniæ sunt tres in iure. Prima diui Marci die: secunda, Rogationum *c. Rogationes de consecr. dist.* 3. Tertia Corp. Christi. *Con. Trid. sess.* 13. *c.* 5. *& Can.* 6. *Clem. vnica de reliquijs, & venerat. sanct. Concil. Moguntin. Can.* 33. Item secundum consuetudinem antiquam locorum soliti sunt accedere, vel quæ pro bono pacis Ecclesiæ, vel pro victoria contra infideles indicuntur, prout in dicta Bulla Pij V. *Et si Mendicantium* §. *postremò*, Similiter publicæ processiones dici possunt, quæ fiunt propter bonum publicum, prout si vacat Ecclesiæ Cathedra, pro bono impetrando à Deo Pastore. *Conc. Trid. sess.* 24. *c.* 1. *de reform.* Ex quo maius sumitur argumentum vacante sede Apost. tunc enim fieri debent publicæ processiones pro obtinendo à Deo Pont. Optimo Ecclesiæ Vniuersalis Pastore propter bonum vniuersale totius Christianæ Reipub. Item Processiones publicæ sunt, quæ fiunt in Iubilæis, in aduentu noui Legati, vel Episcopi, aut imminente peste, aut alio flagello. Panorm. *in c. nimis praua, el secundo, de excessibus Prælatorum n.* 3. *&* 5. & remittitur arbitrio Episcopi, quæ sint istæ processiones indicendæ pro bono publico vel ex magna causa, prout decreuit sacra Congreg. Conc. Trid. Et deinde publicæ processiones dicuntur, vbi adest Prælatus. *Conc. Prouin. Neapol. c.* 38. *de processionibus.*

ADDITIO.

69 Hoc postremum, quod addit Auctor, difficultatem parirur. Quia publicæ processiones sunt illæ quæ habent causam publicam, vt declarauit S. Congregatio, referente Quaranta *in sum. Bullar. verbo Præcedentia. in processiom* & notant Lezana *tom.* 2. *quæst. Regular. cap.* 1. *num.* 50. Prosper August. *in addit. ad Quaran.* verbo *Præcedentia. num.* 13. Campanil. *in diuers. iur. Rub.* 12. *cap.* 13. *num.* 118. Pax Iordan. *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 2. *num.* 4. ver. *Et quando.* Præsentia autem Prælati, sicut non affert causam publicam, cum possit interuenire etiam processioni ex causa priuata, non facit, quod processio sit publica.

An qui tenentur accedere ad processiones, debeant vocari. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

70 *Qui tenentur accedere ad processiones, debent vocari.*
71 *An personaliter vocandi.*
An vocandi, quando processiones statutis temporibus fiunt.
Corruit dispositio, quando non reperit qualitatem requisitam à disponente.

70 Ad sextum. Concilium Tridentinum dicit, quod debent vocari; & hoc rationabiliter: primo non solum, vt si ire nollent, non excusarentur, sed ad hoc, vt sciant horam, qua processio fieri debeat, vel vocari virtualiter; vt quia sciunt diem consuetum, & sic non opus est vocari actu semper: & quod vnica monitio sufficiat, *glos. in cap. si Episcopus* 18. *dist. Afflict. in Constit. inconsutilem, num.* 56.

ADDITIO.

70 An autem vocari debeant personaliter, an verò sufficiat vocari per edictum. Resp. Vocandos esse personaliter per nuncium, nec sufficere vocationem per edictum. ita resoluunt Peirinus *tom.* 1. *de priuileg. ad Constit.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 57. Bordon. *resol.* 7. *num.* 142. Lezana *tom.* 1. *quæst. regul. cap.* 9. *num.* 47. Cespedes *de exempt. regular. cap.* 11. *dub.* 208. Et habet fundamentum in Concil. Trident. nam habet, quod *Vocati compellantur accedere.* Vocatio autem non fit

fit per edictum, sed per nuncium, iuxta Gloſ. *in epiſt. Quod ſicut. de elect.* Accedit, quod vocatio per Edictum, niſi ſit ſpecialiter conceſſa, eſt reſeruata Principi, vt infra *num.* 826. Attamen S.Congregat. Epiſcop. & Regul. *in Eugubina* 1. *Maij* 1649. declarauit, ſufficere, quod Regulares vocentur per Edictum.

Et quamuis Auctor ſentire videatur, quod non ſit neceſſaria vocatio quò ad proceſſiones, quæ ſtatutis temporibus quotannis fiunt, quia iam ſciunt diem, & proinde non eſt opus vocatione, quando lex, & dies interpellant; attamen vt compelli poſſint, debent vocari etiam ad has proceſſiones, quia Concil. decernit, quod vocati compellantur accedere, ſi renuant. Vnde cum compulſio concedatur quò ad vocatos, ſeu ſub conditione vocationis, non poterit habere locum, niſi poſita conditione vocationis, ſeu verificata qualitate vocatorum. Corruit enim diſpoſitio, quando non reperit qualitatem poſitam à diſponente. Crauet. *Conſil.*435. *num.*31 Riminal. *iun. conſil.* 550. *num.*2. Signorol. *conſil.*92. *ver. præterea ad hoc*. Put. *deciſ.* 22. *num.*6. *lib.*3. Seraphin. *deciſ.* 1058. *num.* 9. Coccin. *deciſ.* 117. *nu.*1. Rota *deciſ.* 234. *num.* 13. *par.* 1. *recent.* &, *deciſ.* 8. *num.* 11. *par.* 7.

Ad quem pertineat directio proceſsionum. Quæſt. VII.

SVMMARIVM.

72 *Epiſcopus cum Capitulo dirigit proceſſiones.*
73 *Declaratio S. Congregationis.*
Concurſus Capituli an ſit neceſſarius.

72 Ad ſeptimum. Ad Epiſcopum cum conſilio Capituli pertinet conſtituere, atque edicere quò, & quà proceſsiones dirigi, quas ve ad Eccleſias perduci debeant, prout declarauit ſacra Congregatio,

ADDITIO.

73 Declaratio, de qua Auctor, habetur *in collect. ex* Gallemart. *ad cap.* 13. *de Reformat. ſeſſ.* 25. *Concil. Trident.* cuius tenor eſt.

Ad Epiſcopum pertinet cum conſenſu Capituli conſtituere, atque edicere, quò, & qua proceſſiones dirigi, quaſue ad Eccleſias nominatim perduci debeant. Et ita etiam notant Riccius *deciſ.* 379. *numero* 4. *par.* 4. Valenzuel. *conſil.* 184. *num.* 23. *vol.* 2. Leo *par.* 4. *Theſauri fori Eccleſ. cap.*2. *num.* 145. Barboſa *de poteſt. Epiſc. allegat.* 78. *num.* 4.

Notat autem Valenzuel. *num.*46. *dicti Conſil.* requiri conſenſum Capituli: quod quidem certum eſt attendendo dictam declarationem; ſi quidem expreſsè dicit, *cum conſenſu*. Attamen Aldan. *lib.* 2. *Canonic. reſol. tit.* 8. *num.* 30. refert deciſum à Sac. Rituum Congregat. *in Elboren.* 18.*Maij* 1628.quod non requiratur conſenſus, ſed ſufficiat conſilium, ita refert Barboſa *ad capit.* 13. *de reformat. ſeſſ.* 25. Concil. Trident. *num.* 42. Cui declarationi videtur ſtandum tanquam poſteriori.

Quinam Regulares præcedere debeant in proceſsionibus. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

74 *Religioſi antiquiores in loco præcedere debent.*
75 *Valet tantum quo ad Mendicantes, quò ad cæteros attendenda quaſi poſſeſſio.*
Quid ſi de hoc non conſtet.

74 Ad octauum. In Proceſsionibus Religioſorum illi debent præcedere, qui ſunt antiquiores in loco: & quamuis de *anno* 1593. fertur factam Congreg. declaraſſe in huiuſmodi præcedentijs ſeruandum eſſe, quod in Vrbe ſeruatur, prout refert Quaranta in verbo *præcedentia.* De mandato poſtea fel. rec. Pauli Quinti, cum multæ exortæ fuiſſent controuerſiæ inter Regulares, de *anno* 1615. 4 *Aprilis* eadem ſacra Congregatio in vna Agrigentina mandauit ſeruati dictam Bullam Greg. XIII. prout ex originali ſubſcripto bon. mem. Card. Galli, cuius copia autentica ſeruatur in Curia Archiep. Neap. latius conſtat.

ADDITIO.

75 Quia Bulla Gregorij XIII. diſponit ſolum de Mendicantibus, ideo quo ad reliquos attendenda erit conſuetudo, ſeu quaſi poſſeſſio, iuxta ea, quæ notant Perez de Lara *de anniuer. & capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 26. Couarru. *cap.* 17. *practicar. quæſt. num.* 6. ver. *quarto*. Seraphin *deciſ.*464. *num.*1. Ludouiſ. *deciſ.* 124. *num.* 2. & 4. Rot. *deciſ.* 595. *nu.*4. *par.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 685. *num.* 3. *par.* 1. *recentur.* Quod ſi de hoc non conſtet, attendenda eſt antianitas, ita vt inter eos, qui ſunt eiuſdem ordinis, & dignitatis, præcedant antiquiores, iuxta ea, quæ tradunt Zerola *in praxi verbo* proceſſiones. *ver. Ad tertium*. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *capit.* 12. *num.* 12. Perez de Lara *citat. num.*27. Gratian. *deciſ. March.* 232. *num.* 2 Modernus *de protect. reg. to.*1. *par.* 2. *cap.* 9. *num.* 26.

An quo

An quo ad præcedentiam ſit attendenda prioritas etiam vnius horæ. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

76 *Prioritas anterioritatis cauſatur ex quocunque minimo tempore.*

77 *In praxi tamen hoc difficile ſeruari poteſt.*

76 Ad nonum. Reſpondeo affirmatiue ex eo, quia prioritas, ſeu præuentio cauſatur non ſolum per vnum diem anterioritatis, *gloſſ. in cap. ſi eo tempore* 45. verbo *iam, de elect. in* 6. ſed etiam ratione vnius horæ. *gloſ.* verbo *die obligauit, in l. ſi ex pluribus* 89. *§. fin. de ſolutionibus*, & *in cap. duobus* 14. in verbo *ſi non appareat, de reſcriptis*. Et non ſolum vnius horæ prioritas, ſed etiam vnius puncti, vel momenti facit præuentionem. Menoch. *de arbitr. Iudic. cent.* 1. *caſu* 48. *n.* 3. Caſſador. *deciſ.* 20. *num.* 1. *fin.* Quantum temporis ſit vnum punctum, & momentum; Ioan. Andr. *in cap.* 1. *num.* 7. & *Abb. num.* 7. *de cauſa poſſeſ. & propriet.* dicunt: Punctum eſſe quartam partem vnius horæ, & momentum decimam partem vnius puncti; & ſic hora habet quatuor puncta, & quadraginta momenta, Ricc. *in praxi variar. reſolut.* 113.

ADDITIO.

77 Quamuis hæc doctrina vera ſit, non poterit tamen praxi inſeruire. Quia maior antiquitas non attenditur ſecundum momenta temporis. Vnde ſi duæ Religiones fixiſſent pedem eodem die in eodem loco, non eſſet facile diſcernere, quænam ſecundum horas prior eſſet. Quia in ſcripturis publicis, quæ faciunt fidem, non notatur hora, ſed tantum dies.

An recuſantes accedere ad proceſſiones compelli poſſint cenſuris. Quæſt. X.

SVMMARIVM.

78 *Cenſuris & alijs iuris remedijs poſſe compelli.*

79 *Non valet quò ad Regulares priuilegiatos, qui cenſuris affici non poſſunt.*

80 *Ordinariorum cenſuræ, contra Regulares ſunt nullæ defectu iuriſdictionis.*

Illius eſt interpretari, cuius eſt condere.

78 Ad decimum. Quando Regulares nollent ire ad proceſſiones indictas ab Epiſcopo, *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de regular.* & ſacr. Congreg. *declar.* 31. cenſuit, Regulares, qui non accedunt ad proceſſiones ab Epiſcopo indictas, poſſe ab eo puniri per cenſuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia: & ita teſtatur Zerola *in praxi Epiſcopali*, in verbo, *excom. cauſæ materiales num.* 4. & ita quoque fuiſſe deciſum in Curia Epiſcopali Papiæ affirmat Macera. *deciſ.* 15. *num.* 2.

ADDITIO.

79 Imo non poſſe conſtat ex dictis ſupra *nu.* 49. loquendo quò ad eos Regulares, qui habent priuilegium, quod non poſſint cenſuris innodari. Quia Concil. non dat in ſpecie, quod poſſint cenſuris compelli, ſed tantum quod poſſint compelli; cum quo benè ſtare poteſt obſeruantia priuilegij, cum alijs remedijs compelli poſſint. Vnde Sac. Congregat. 20 *Maij* 1616. reſcripſit Epiſcopo Vercellenſi, referente Barboſa *lib.* 1. *de iure Eccleſ. cap.* 33. *nu.* 163. poſſe quidem Epiſcopum comminari cenſuras, ſed ſi Regulares non obediunt, non poſſe actualiter excommunicare, vel interdicere ſine ordine S. Congregat. Vnde cum non poſſit exequi propria auctoritate cenſuras comminatas, comminari quoque tantum poterit aliena auctoritate non propria.

80 Et hoc magis conſtat ex *conſtit.* 12. §. 23. Iulij II. vbi declarat, irritas cenſuras contra Regulares; & Ordinarijs aufert iuriſdictionem; & proinde cenſuræ irritæ forent defectu iuriſdictionis, & ita ſenſit Rota coram Buratto *deciſ* 146. *num.* 1. & 2. Et miror quod Auctor pro confirmatione afferat deciſionem Curiæ Epiſcopalis Papienſis, cum agatur de priuilegijs Regularium; quaſi ignoret quod priuilegia Regularium interpretari non poſſunt ab Ordinarijs, cum illius ſit interpretari, cuius eſt condere. cap. *Cum venient. de iudic.* & cap. *inter alia de ſentent. excommunicat.* & in ſpecie ita decreuerunt quò ad eadem priuilegia Clemens IV. *in ſua Conſtit.* quæ incipit. *Ordinis veſtri* apud Confeſconſtit. 1. *eiuſdem Pontificis*. & frequenter idem decreuerunt alij Pontifices in fauorem aliarum Religionum.

Regu-

Regulares an teneantur accedere ad Orationem quadraginta Horarum. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

81 *Regulares non tenentur accedere ad Orationem quadraginta Horarum.*

82 *Doctores attestantes.*

Ad vndecimum. Declarauit sacra Congreg. non teneri regulares accedere ad Ecclesias extra propria Monasteria pro celebratione orationis 40. horarum; sed quando toti populo dicta oratio indicitur, tenentur in proprijs Ecclesijs huiusmodi orationi vacare. Ita tenet Genuensis *in praxi Curiæ Archiep.Neapol.cap.64. n. 3.*

ADDITIO.

82 Habetur decisio apud Collectorem Gullemart. *ad cap.13. sess.25.Concil.Trident.* Et ita etiam notat Bordon.*tom.1.2. Consil. regular. resol.7. q.45.* Io. Nouar. *in sum.Bullar.* tit.*de processionib.* Cespedes *de exempt.Regul. cap.11.dub.213.num.21*

An Confraternitates Laicorum creatæ intra claustra Regularium teneantur ad processiones &c. Quæst. XII.

SVMMARIVM.

83 *Confraternitates Laicorum compelli possunt secundum aliquos ad processiones.*

84 *S.Congregatio declarauit non posse compelli.*

Ad Duodecimum. Nonnulli tenent Confraternitates posse vocari, & non posse compelli, & quod Confratres magis conscientiæ suæ ac pietatis satisfacerent, si Episcopo ad processiones publicas eos vocanti, morem gererent. Alij indistinctè tenent posse compelli, quia Confraternitates quoad temporalia non subsunt Episcopo, secus vero quoad spiritualia. Et ita fuisse decisum *Papia Macer.eiusd. Curiæ decis.66.*

ADDITIO.

83 Extat declaratio S.Congregat. apud Collect. ex Bellarm. *ad cap.13. sess.25.Concil.Trident.* tenoris sequentis.

Confraternitates possunt inuitari ab Episcopo ad processiones, sed non compelli.

Et teste Quaranta *in sum.Bul.* verbo *praecedentia* in fine S. Congregatio rescripsit Episcopo Scalensi.

Beuerendissime Domine vti frater. Quamuis Thesaurarij, Magistri, & Confratres S. Mariæ Annunciatæ magis conscientiæ suæ, ac pietati satisfecissent si amplitudini suæ eos ad publicas processiones vocanti morem gessissent; cum tamen ad eas accedere detrectauerint, neque ab Amplitudine tua compelli, neque vllis propterea censuris distringi, atque inuolari debuerunt, quod sæpius alias consulti responderunt Illustrissimi Patres S. Concilij Trident. interpretes. Itaque interdictum hac de causa latum, protinus tollas oportet, ac de cætero à similibus complusionibus omnino abstineat Deus; Amplitudinem tuam incolumem seruet.

Romæ die 6. Maij 1597.

Amplitudinis tuæ vti frater
Cardinalis Mattheius.

Et ita etiam notant communiter Doctores. Genuens. *in Prax. cap.63. num. 2.* Campanil. *in diuer. iur.Rubr.12.cap.13.n.122.*Gratian.*decis.Manti.232. n.6.* De Grassis *Effectu 1. Clericat. num.613.*Vgolin. *de potest.Episc.cap.11.num.6.*Vener. *lib.6.Exact.Episc. cap.18.num. 22.* Perez. de Lara *lib. 1. de anniuer. & Capel. operat.36. num.16.*

Est tamen aduertendum, quod etiam pluries S. Congregat. Episcop. & Regul. declarauit Episcopum posse compellere Confraternitates ad processiones, vt in *Viterbiensi 9. Decemb.* 1586. in *Nolana 2.Maij* 1601. in *Papiensi 15. Februar.* 1622. in *Camerinen.16.Iulij* 1624.

Regu-

Regulares an possint instituere processiones extra suas Ecclesias. Quæstio XIII.

SVMMARIVM.

86 *Non possunt Regulares instruere processiones extra claustra, sed tantum intra, & circa girum Ecclesiæ, & Monasterij.*
Monasterium est territorium Abbatis.

87 *Possunt ducere processiones extra Ecclesias, si adsit consuetudo, & per Parochiam, cum consensu Parochi.*

Ad 13. Regulares etsi non subsint Ordinarijs locorum *c. 1. de Priuil.* Triuis. *decis.* 33. tamen quoad processiones bene subsunt Episcopis. *c. Nimis graue de excess. prælat.* quod intellige de processionibus publicis secundum Calder. *cons. 8. de reg. in fin.* Rub. *cons.* 22. Monal. *cons.* 83. *n.* 1. Gratian. *decis.* 383. Tum secundo, quia facere processiones extra Claustra, sapit aliquid iurisdictionis, quæ exerceri prohibetur absque consensu Ordinarij. Tum tertio, quia tum Abbas potest facere illam in suo territorio, sed Monasterium Abbatis dicitur tãtùm eius territorium, secundum Zabar. *in Clem. 2. n. 1. de statu Monach.* Sapia *ad Panor. in cap. ad Monasteria de vit. & honest. Cleric.* Alban. *cons.* 17. Igitur extra dictum locum fieri nequit. vnde secundum Graff. *cons.* 20. *de regular.* habetur, posse regulares facere processiones intra claustra suarum Ecclesiarum, & per 30. passus extra claustra, *text. in cap. antiquitus* 17. *q.* 4. & ita esse de communi obseruantia in omnibus ciuitatibus in processionibus, quæ singulis annis fiunt Rosarij, Conceptionis, & huiusmodi, solum illæ fiunt intra claustra, & ambitum Monasterij, nisi aliter concederetur in eorum priuilegijs, iuxta notata *in cap. porrò, & cap. complantare de priuilegijs.* facit etiam ad hoc text. *in cap. certum est de consecra dist.* 1. propterea dictæ processiones non possunt fieri à regularibus vltra girum suarum Ecclesiarum, seu Monasteriorum. Vnde hodie præsumentes facere processiones extra claustra, & giros prædictos, solent excommunicari.

ADDITIO.

86 Ita etiam notant Zorola *par.* 1. *Praxis* verbo. *Processiones* §. 4. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. Barbosa *de potest. Episcop. alleg.* 78. *num.* 7. Bordon. *tom.* 1. *consil. Regular. resol.* 7. *num.* 135. Lezana verbo *Processio*, *num.* 8. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Processio*, *num.* 18. Cespedes *de exempt. c.* 11. *dub.* 212. & ita declarauit S. Congregat. cuius declarationem refert Nouar. *in sum. Bullar.* Tit. *de processión. Regular.*

87 Hoc tamen est limitandum, nisi adsit consuetudo in oppositum, vt notant Portel, & Lezana *citati.* Villalob. *tom.* 2. *sum. tract.* 35. *difficul.* 5. *num.* 9. Hieronym. Rodriquez. *in compend. quæst. regul. resol.* 118. *num.* 10. & ita declarauit S. Congregat. Episcop. & Reg. *die* 18. *Maij* 1648. & *die* 14. *Februar.* 1642. Nec huic consuetudini derogat declaratio S. Congregat. de qua supra, quia nihil de ipsa meminit.

88 Notant Barbosa *de Paroch. cap.* 12. *num.* 13. Gauant. *in Praxi visit.* verbo *Processiones*. Donat. *par.* 2. *Praxis rer. regul. tract.* 13. *quæst.* 81. *num.* 11. Ex declaratione S. Congregar. de qua supra apud Nouar. per illa verba *Nisi de licentia, consensu, aut cum cruce Parochi,* Licere Regularibus ducere processiones extra ambitum Monasterij, & Ecclesiæ, accedente consensu Parochi: quod tamen debet intelligi intra terminos parochiæ.

Controuersiæ ortæ in processionibus de præcedentia, per quem dirimendæ. Quæst. XIV.

SVMMARIVM.

89 *Controuersiæ de præcedentia in processionibus componuntur summariè per Episcopos.*

90 *Hæc facultas an conueniat Episcopis tantum, quando oritur scandalum.*
Dictio, Omnes, est vniuersalissima.
Dictio, Sæpe, exceptionem significat, & importat regulam in contrarium.

89 Ad decimumquartũ. Per Episcopos sunt dirimendæ controuersiæ, quæ incidunt circa præcedentiam processionum. *Conc. Trid. sess.* 25. *canon.* 12. *de Regular.* Capell. Tolosan. *decis.* 483. Ann. *alleg.* 9. Hustier. *lib.* 1. *pract. quæst. cap.* 12. Nau. *Cons.* 8. *de offic. ord.* Quæ dicantur publicæ processiones: Vide Capel. *vbi supra*, & Graff. *de arbit. confess. lib.* 2. *cap.* 59. & Episcopi breui manu, summarie ac de plano, sine strepitu & figura iudicij expediant vniuersa, amota omni appellatione

tione ad effectum suspensiuum. Ad Episcopos etiam spectat definire controuersias, quæ inter Confraternitates laicorum, quando accedunt ad processiones, oriri solent, quemadmodum inter Ecclesiasticos potest, iuxta *d.c.13*. Et quod ad Episcopum spectet, facit, quod laici in omnibus actionibus spiritualibus, & concernentibus cultum diuinum, subsunt iudicio Episcopi. Bar. *in l. fi. ff. de colleg. illicitis*: quo ad temporalia, iudicibus laicis. sequitur Nauar. *cons. 3. de foro compet.* vbi declarans, quæ sint istæ actiones spirituales, censet esse actum confitendi, communicandi, audiendi Missas, sepeliendi mortuos in loco sacro, vel non sacro, cum illis, aut illis cæremonijs. Item præscribere modum, & ordinem incedendi in Processionibus, comitandi sanctiss. Sacramentum, deferendi habitum. Idem tenet Ioan. Vinc. de Anna doctor eximius *suo singulari tertio*, dicens, non potuisse Concilium Neap. iudicare super præcedentia in processionibus inter certas Confraternitates laicorum, cum sit causa spiritualis, quamuis inter laicos.

ADDITIO.

90 Hanc facultatem concedunt Ordinarijs solum, quando ex controuersijs esset oriturum scandalum. Declan. *consil 63. num. 10. lib. 2.* Cened. *lib. 1. quæst. canon. quæst. 26. num. 17.* Moder. *de protect. reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. num. 101.* Quia Concil. Trident. intendit obuiare scandalis. Hoc tamen specialiter non placet Paci Iordano. *tom. 2. lib. 11. tit. 2. num. 59.* yer. *Quod mihi*. Et rectè, quia à Concilio constituuntur iudices vniuersaliter super his controuersijs, vt constat, si ponderetur verba ipsius, inquit enim. *Controuersias omnes de præcedentia, quæ persæpe cũ scandalo oriũtur inter Ecclesiasticas personas tàm sæculares, quàm regulares, cum in processionibus publicis, tum in ijs, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus & in deferendo vmbella, & alijs similibus; Episcopus, amota omni appellatione, & non obstantibus quibuscunq; componat*. Dictio enim, Omnes, tanquam vniuersalissima complectitur quascunque controuersias, siue cum scandalo sint; siue sine scandalo. Deinde iniungit componere illas cõtrouersias, quæ sæpe cum scandalo oriuntur, atque adeo non semper; nam cum dictio, *Sæpe*, exceptionem, significet, & importet regulam in contrarium, *l. Sæpe ff. de offic. præsid. & l. si diem §. fin. ff. de condit. & demonstr.* inter controuersias sedandas reponit etiam scandalosas, tanquam exceptas à cæteris, & speciali nota qualificatas.

In controuersijs præcedentiæ pendente lite, quis manutenendus. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

91 *Is manutenendus in præcedentia, qui possidet pendente lite.*
Quisque manutenendus in possessione sua, donec alius doceat de iure suo.
92 *Quid si non constet de possessione.*
Manutentio non datur nisi probata possessione.

91 Ad decimumquintum, Respondeo, quod is præcedat, qui tempore litis motæ possidet, ex capitulo, *Cum Ecclesia Sutrina, de causa possess. & proprietatis*, ex latè traditis per Annam *in allegatione* 131. vbi in præcedentijs vltimus status attenditur; & generale est, quod quis defendi debeat in possessione sua, donec alius doceat de suo iure, Bald. *cons. 442.* Vldaric. Zas. *cons. 7. n. 62. lib. 2.* allegans *cap. in primis 2. quæst. 1. cap. appellatum 2. quæst. 6. cap. præsentium 7. q. 1.* esset enim petere exequutionem ante sententiam, quæ nimia properatio reprobatur *in l. 1. C. de execut. rei iudic*: Beto. *q. 59. n. 2. l. defensionis facultas C. de iure fisci lib. 10.* imò nec fiscus potest lite pendente priuatum, cum quo contendit, re ipsa, de qua tractatur, priuare, optima glo. *in l. res, quæ, ff. de iure fis. l. vlt. C. eod. tit. l. litibus C. de agric. et cens.* vbi Bart. Guid. Pap. *decis. 366. tex. in c. 1. si de inuestit. inter Domin. & Vassal. oriat.* cum alijs, quos adducit Couarr. *lib. 1. var. resol. cap. 16. num. 8. vers. 2.*

ADDITIO.

92 Quod dictum est ab Auctore habet locum, si constet de quasi possessione; secus autem, si non constet: quia manutentio non datur, nisi probata possessione. *§. Retinendæ*. Instit. *de Interdic.* Bar. *in l. 1. §. quod ait. num. 2. ff. vti posiid.* Paris. *consil. 119. num. 20. lib. 1.* Alexan. *consil. 4. num. 1. ver. Quò ad secundum, lib. 2.* Guido Papa *consil. 13. num. 1.* Caputaquens. *decis. 198. par. 2.* Merlin. *decis. 137. num. 1.* Rota *decis. 163. num. 1. par. 1. recent.* & *in Toletana decimar. 28. Februar. 1623. coram Coccino*, & *in Cesertan. beneficij. 17. Iunij 1605. coram Lugdunensi*, & *in Beneuentana bonorum 28. Maij 1614. coram Andrea.*

Andrea. Quare dum non constet de possessione, com. Ponendæ erunt controuersiæ, aut iuxta Bullã Gregorij XIII. aut iuxta alias regulas præcedentiæ.

An Confraternitas, quæ prius vsa est saccis, gaudeat præcedentia, si sine saccis accedat ad processiones. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

93 *Confraternitas non gaudet præcedentia, nisi incedat cum saccis.*

94 *Deficientibus saccis deficit dispositio tribuens ius præcedendi.*

Ad decimumsextum constat ex dictis q. 3. num. 83. & 84.

ADDITIO.

94 Resp. quod cum iuxta constitutionem Gregorij XIII. ius præcedendi fundetur in prioritate vsus saccorum, quando Confraternitas ijs non vtitur, tanquam deficiente qualitate, in qua fundatur ius præcedendi, non poterit præcedere. Siquidem cum cum ius sit tributum vsus gratia saccorum, & intuitu ipsius, dum deficit, deficiet quoque dispositio *l. Tutelas init. ff. de cap. dimin.* & *l. Vsusfruct. ff. Quib. mod. vsusfruct. amit.* Crauet. *consil.* 202. *num.* 31. Et proinde præcedentiam obtinere volens, gestare debet habitum sui gradus. Butr. *in cap.* 1. *num.* 8. *de auth. & vs. pal.* Præposit. *in cap.* Concilia §. *Episcopos num.* 3. *dist.* 17. Gratian. *Discep. forens. cap.* 298. *num.* 65. alios citans.

Constitutio fel. record. SIXTI V. contra exercentes artem Astrologiæ iudiciariæ, & alia quæcumque diuinationum genera, librosque legentes, vel tenentes.

95 *IN qua Summus Pontifex enarrat nefanda mala artis Magiæ, Necromantiæ, Astrologiæ iudiciariæ, & similium §. 1. Quibus extirpandis Ordinarij non plenè satisfecerunt, §. 2. Eam ergo prohibet, præterquam circa Agriculturam, Nauigationem, & rem Medicam. Aduersus contrauenientes, etiam id certo non affirmare asserentes, ab Ordinarijs, & Inquisitoribus seuerius Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduerti iubet, §. 3. Librosque de his tractantes retineri vetat §. 4. De huiusmodi diuinationum, ac sortilegiorum, materia extant plures aliæ Apostolicæ Constitutiones, Innoc. viij. & aliorum Pont. Vt asserit Cherubinus in Bullario Romano in hac Bulla fol.* 510.

SIXTVS PAPA QVINTVS.

96 *CAELI, & terræ creator DEVS, &c. Hac perpetuo valitura Constitutione Apostolica auctoritate statuimus, & mandamus: vt tam contra Astrologos, Mathematicos, & alios quoscunque dictæ Iudiciariæ Astrologiæ artem, præterquam circa Agriculturam, Nauigationem, & rem Medicam in posterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus de futuris contingentibus successibus, fortuitisque casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid euenturum affirmare audent, etiamsi id se non certè affirmare asserant, aut protestentur; quam contra alios vtriusque sexus qui supradictas damnatas, vanas, fallaces, & perniciosas diuinandi artes, siue scientias exercentes profitentur, & docent, aut discunt, quiue huiusmodi illicitas diuinationes, sortilegia, superstitiones, veneficia, incantationes, ac præmissa detestanda scelera, & delicta vt præfertur faciunt, aut in eis se quomodolibet intromittunt, cuiusque dignitatis, gradus, & conditionis existant, tam Episcopi, & Prælati superiores, ac alij Ordinarij locorum, quam Inquisitores hæreticæ prauitatis vbique gentium deputati, etiamsi in plerisque ex his casibus antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquirant, & procedant, atque in eos seuerius Canonicis pœnis, & alijs eorum arbitrio animaduertant: Prohibentes omnes, & singulos libros, opera, & tractatus huiusmodi Iudiciariæ Astrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chyromantiæ, Necromantiæ, Artis magicæ, aut in quibus Sortilegia, Veneficia, Auguria, Auspicia, execrabiles incantationes, ac superstitiones continentur, ac vt supra in memorato Indice interdictos sub censuris, & pœnis in eo contentis à quibuscunque Christifidelibus legi, aut quomodolibet retineri, sed illos Episcopis, Ordinarijs locorum, vel Inquisitoribus*

ſitoribus prædictis præſentari, & conſignari debere. Et nihilominus eadem auctoritate ſtatuimus & mandamus, vt contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, & ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter ijdem Inquiſitores liberè, & licitè procedant, ac procedere, & pœnis condignis punire, & coercere poſſint. Non obſtantibus, &c. Romæ die .... Ianuarij 1586.

QVÆSTIONES.

1 Quæ fuit finalis cauſa prohibitionis huius Aſtrologiæ iudiciariæ?

2 Num prohibitio iudiciariæ Aſtrologiæ liget etiam in foro conſcientiæ interiori eos qui aſſerunt, aut proteſtantur, id certò non affirmare, vt in §.3.

3 Cur illam proteſtationem, & declarationem non obſtare voluit hic Pontifex.

97 Ad primum. Summus Pont. Sixtus in dicta ſua Bulla multa mala narrat, quæ ex Arte Aſtrologiæ Iudiciariæ & magiæ Necromantiæ & ſimilium proueniunt: nos infra ſcriptas rationes etiam adducimus vt poſſint conuinci ab Ordinarijs vanitates obſeruantium ſuperuacuè huiuſmodi aſtrorum Conſtellationes.

Prohibitio aſtrologiæ an afficiat in foro interiori non affirmantes certo &c. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

98 *In prædictione coniecturali qualiter reperiatur culpa.*

99 *Eadem eſt ratio poſt factum, & ante factum.*

Inclinationes prædici poſſunt.

100 *Doctrina Caietani.*

98 Ad ſecundum. Reſp. Controuerſa videtur iſta quæſtio, cum pro negatiua Soar. Valenc. & Martin. del Rio: pro affirmatiua verò Sanc. necnon Sola, & Graff. allegati à Farinac. *de Hæretic. quæſt. 181. §. 1. ſub n. 59.* Cum quibus ipſe tranſire videtur, & Ego etiam, quia prælegi Soar. in loco per Farinac. citato qui probat, in hac prædictione reperiri culpam, ſaltem ratione ſcandali, & prohibitionis Eccleſiæ.

ADDITIO.

99 Naldus *in ſum. verbo.* Aſtrologus, *num. 4.* habet, quod poſt factum non facile damnaret de mortali, qui ſine ſcandalo, vel periculo gignendi opiniones ſuperſtitioſas in animos audientium, talia prædiceret, tanquam leuiſſima quadam coniectura poſſe contingere. Verum, cum ratio, quæ excludit ab actu poſt factum peccatum mortale, militet etiam ante factum, quia debet cadere ſupra actum, ita vt reddat ipſum talis qualitatis, vt non contineat mortale peccatum: ſi poſt factum non damnatur de peccato mortali, nec etiam damnari debet ante factum. Quod autem prædici poſſint inclinationes hominum, tradunt Syluester verbo *Superſtitio num. 6.* Bonac. *de cenſur. in parti. diſp. 2. quæſt. 2. pun. 39. num. 3.* Vulpes *in praxi cap. 37. num. 13.*

100 Sed adnotanda eſt doctrina valde ſingularis Caiet. *in ſumma* verbo *Aſtrorum obſeruatio*, vbi primo habet: Quod in hac materia tripliciter peccari poteſt. Primò, ſi myſteria fidei Chriſtianæ ita accipiantur tanquam ſubſint cæleſtibus cauſis, quia hoc eſt contra ſpiritualitatem Chriſtianæ religionis, & ideo continet peccatum mortale. Secundò, ſi futura contingentia habeantur vt certa ex cæleſtibus cauſis, quia hoc derogat libero arbitrio: Et ideo etiam mortale eſt. Tertio, peccatur mortaliter, ſi quis ſe ita ſubijciat cæleſtibus cauſis, vt eas habeat pro lege ſecundum quam regulet ſe, & ſuas actiones. Et infert, quod *Si quis cæleſtium influxuum cauſas, vt inclinatiuas ad ea, quæ ex corporibus pendent, humana, ſuſcipiat; nec errat, nec peccat, ita quod ex conſideratione aſtrorum timere, cauere, audere & c. aliquid quatenus ex corporibus pendet, nullum peccatum eſt, ſeruato moderamine coniecturæ: vt ſcilicet homo non pro certo, ſed coniectura habeat, quicquid ex vero dicitur circa humanas actiones.* Et concludit. *De aſtrorum autem iudicijs circa corporales effectus (puta ſanitatis, vel infirmitatis, fertilitatis, vel ſterilitatis, pluuiæ, vel ſiccitatis) nulla eſt quæſtio, quia hæc abſque peccato fiunt, quoniam effectus quæruntur, & reducuntur in ſuas cauſas naturales.*

Cur

Cur prohibuit Pontifex, etiam cum proteſtatione &c. prædicere. Quæſt. III.

101 Ad tertium. Reſp. Ratio eſſe poteſt vltra iam proximè dicta, vel quia etiam ille modus prænunciandi futurus, eſt pernicioſus Reipublicæ, cum eadem incommoda, & vanæ inueſtigationes, ex illa ſequantur: vel quia ſemper præſumitur, ea verba proferre ad occultandam malitiam, & diuinationem. Vel certe quia eſt etiam vera diuinatio, prout inquit Soar. vbi ſupra *Tom. 1. de Relig. lib. 2. de ſuperſtit. cap. 11. num.* 30. & ex rationibus infraſcriptis, &c.

102 Primò, cæleſtia corpora non poſſunt eſſe cauſa per ſe operationum liberi arbitrij, & poſſunt ad hoc diſpoſitiuè inclinare, quatenus imprimunt in corpus humanum, & per conſequens in vires ſenſitiuas, quæ tamen obediunt rationi: ſed nulla neceſſitas ex hoc imponitur libero arbitrio. D. Thom. 22. *q.* 95. *art.* 6. *in corpore.*

Secundò, impreſſiones corporum cœleſtium indirectè & per accidens ad intellectum & rationem pertinere poſſunt, in quantum tam intellectus, quam voluntas, aliquo modo ab inferioribus vires accipiunt, quæ organis corporeis alligantur. idem 1. *par. quæſt.* 115. *arg.* 4. *et* 6.

Tertiò, mores hominum à diſpoſitionibus ſiderum variari diſpoſitiuè & contingenter poſſunt, & ſtellæ per conſtellationem influentiæ inclinant. Aſtenſ. *lib.* 1. *tit.* 12.

Quartò, corpora cœleſtia, & conſtellationes, homines quandoque ad vitia, quandoque ad virtutes inclinant: non tamen cogunt. Armil. in ver. *Aſtrologia num.* 2.

Quintò, cœleſtia non poſſunt imprimere directè in intellectum, nec voluntatem, ſed poſſunt ad hoc diſpoſitiuè inclinare. Silueſt. in ver. *ſuperſtitio* §. 6.

Sextò, corpora poſſunt quodammodò inclinare ipſam animam. Soto *lib.* 8. *q.* 3. *ar.* 2. *col.* 4. *de iuſt. et iure.*

103 Septimò, homo natus ſub aliqua conſtellatione talium aut talium ſiderum, non cogitur ex illa ad malè vel benè operandum. Nauar. *ca.* 2. *num.* 34. *notab.* 28. licet omnia quæ ſunt ſub lunari globo conſtituta, per ſuperiora regantur, & procurentur. Ang. in ver. *ſuperſtitio num* 15. vide D. Aug. *lib.* 4. *de Ciuit. Dei, c.* 1. & 15. *in tract. in Ioannem c.* 8. & *ſup. Matth. cap.* 2. *col.* 2. & *lib.* 3. *contra gentes, cap.* 92. & ibi Ferrarienſis, & D. Thom. 1. *p. quæſt.* 22. *ad* 3. & *quæſt.* 116. *art.* 2. Boet. 4. *lib. de conſolat. Philoſoph.* vbi habes, an detur fatum, & quomodo intelligatur. Caietan. 22. *quæſt.* 95. *art.* 5. D. Chryſoſt. *in Matth. ca.* 2. Greg. Niſſ. *lib.* 5. *Phyſiologiæ, cap.* 1. Sozom. *lib.* 16. *cap.* 35. Nicephor. *lib.* 2. *cap.* 45. prope medium, in hiſtor. Eccleſiaſt. ex quibus ſumma hæc eſt, quod quando tam Sancti Patres, quàm ſacri Theologi, & Canoniſtæ negant ſidera cœleſtia agere in homine, intelligunt de coactionis neceſſitudine, vt falsò aſtruebant Priſcillianiſtæ, & Fauſtus Manichæus; & pari modo eſt intelligendus D. Greg. in *Homil. Epiphania*, & præter innumerabiles rationes, quæ poſſunt afferri, iſtæ duæ ſufficiant pro nunc: quod actus humani ſunt liberi, & non poſſunt cogi à ſtellis; & ſi ita eſſet, nec meritorij, nec demeritorij dici poſſent; ad hæc, omnis anima eſt ſpiritus, & ſidera ſunt corpora; ergo non habent communicantiam in materia, quæ requiritur in actione, & paſsione. Ariſtot. *in lib.* 2. *de generat. & corrupt. & lib.* 2. *de anima, in cap. de tactu*. vide Abb. *in cap.* 2. & 7. *de ſortileg.* Eapropter S. D. N. Vrbanus VIII. innouando ſupradictam Sixti V. Bullam, ſuam quoque edidit ſuper prohibitione Iudiciariæ Aſtrologiæ tenoris infraſcripti.

Constitutio S.D.N. VRBANI VIII. contra Astrologos Iudiciarios, qui de statu Reipublicæ Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, seu vita Romani Pontificis, aut eius consanguineorum, iudicia facere; necnon eos qui illos desuper consulere præsumpserint, cum innouatione similis constitutionis SIXTI PP. V.

VRBANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

104 *INscrutabilis Iudiciorum Dei altitudo non patitur vt humanus intellectus tenebroso corporis carcere constrictus, super astra se extollens, arcana in sinu Diuino recondita, & ipsis beatissimis Spiritibus ignota, nefaria curiositate, non solum explorare, sed etiam tamquam explorata, in Dei contemptum, Reipublicæ perturbationem, & Principum periculum, arroganti, & pernicioso exemplo venditare præsumat.*

1 *Hinc est, vt quamuis ciuilibus, canonicisque sanctionibus, ac nouissimè fel. rec. Sixti Papæ V. prædecessoris nostri Constitutione desuper edita, Astrologorum, Mathematicorum, Vaticinatorum, & aliorum qui euentura diuinare. seu prædicere audent, quosque vti homicidas, & maleficos antiquitas æstimauit, illorum potissimum, qui de summa Reipublicæ, vel Principis salute iudicia ferre præsumerent, ars, professio, siue exercitium grauibus pœnis inhibita esse noscantur. Attamen sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filij propriæ pusillitatis obliti, ac lenitate forsan, vel conniuentia audentiores facti vanam fatidicorum æstimationem aucupantes, in deplorandam animarum suarum perditionem, graueque Christifidelium scandalum, etiam de Republica, & Principum incolumitate, illis solicitudinem, hominibus verò inquietis rerum nouandarum occasionem ea ratione inferre satagentes, prognostica, & prædictiones verbo, vel etiam scripto edere non erubescunt.*

2 *Nos itaque perniciosis huiusmodi ausibus, quantùm nobis ex Alto conceditur, obuiam ire, ac quos Dei respectus in officio non continet, pœnarum grauitate, & seuerioris disciplinæ fræno coercere volentes: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Constitutionem per præfatum Sixtum prædecessorem desuper, vt præfertur, editam, Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuo approbamus, confirmamus, & innouamus.*

3 *Et insuper omnibus, & quibuscunque Laicis, cuiuscunque sexus, conditionis, status, gradus, qualitatis, & dignitatis, etiam Marchionalis, vel Ducalis existentibus, qui de statu Reipublicæ Christianæ, vel Sedis Apostolicæ, siue de vita aut morte Romani Pontificis pro tempore existentis, eiusque vsque ad tertium gradum inclusiuè consanguineorum Mathematicos, Ariolos, Aruspices, Vaticinatoresue nuncupatos, vel alios Astrologiam iudiciariam exercentes, seu alias quomodolibet profitentes de cætero consuluerint, siue desuper eorum iudicia, prognostica prædictiones, seu præcognitiones etiam sibi oblatas receperint, illisue quomodolibet vsi fuerint, vel illas penes se scienter retinuerint, aut alicui ostenderint, necnon eisdem Mathematicis, Ariolis, Aruspicibus, Vaticinatoribus, seu alijs Astrologiā iudiciariam seu quālibet artem diuinatoriam quomodolibet profitentes, qui Iudicia, Prognostica seu præcognitiones & prædictiones super præmissis, etiamsi id non certo se affirmare protestentur, fecerint, siue à se vel ab alijs iam facta seu factas imposterū penes se similiter retinuerint, vel alicui dederint seu ostēderint, aut de eis quouis modo, etiam improbando, scripto vel verbis tractauerint; nedum excommunicationis maioris latæ sententiæ, sed etiam vti læsæ Maiestatis reis, vltimi supplicij, ac confiscationis omnium bonorum suorum etiam Romanæ Curiæ officiorum, ac deuolutionis quarumcumque Ciuitatum, Castrorum, & locorum Iurisdictionalium, & fœudalium.*

4 *Clericis quoque, & presbyteris, alijsque personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quam cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, seu Instituti, vel Militiarum quarumcunque, etiam Hospitalis S. Io. Hierosolymitani, alijsque quomodolibet exemptis, ac Nobis, & Apostolicæ Sedi immediatè subiectis, Regularibus vtriusque sexus, vltra prædictas, etiam priuationis beneficiorum, & dignitatum ac officiorum Ecclesiasticorum, etiam Monasteriorum, Prioratuum, & Præceptoriarum, ac aliorum quorumcunque, & inhabilitatis perpetuæ ad illa imposterum obtinenda, ita quod personæ Ecclesiasticæ præuia illarum degradatione Curiæ sæculari tradantur puniendæ: in Episcopali verò, Archiepiscopali, Metropolitana, Primatiali, Patriarchali, aut quacunque alia etiam superiori Ecclesiastica, vel mundana,*

quan-

quantumuis sublimi, excellente, & speciali nota digna. etiam suprema constitutis dignitate, easdem excommunicationis, ac priuationis, etiam regiminis, & administrationis Ecclesiarum, & aliorum quorumcunque beneficiorum, & dignitatum quantumuis amplissimarum, & Patriarchali maiorum, ac officiorum suorum, & inhabilitatis pœnas ipso facto incurrendas Apostolica auctoritate tenore præsentium infligimus, & imponimus.

5 *Cognitionem autem causarum huiusmodi quoad personas Ecclesiasticas, tam sæculares, quam regulares, in Urbe nostra, & illius districtu ad dilectos filios nostrum in eis Vicarium in spiritualibus generalem, necnon eiusdem Urbis Gubernatorem, ac causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ Auditorem generalem, & eorum quemlibet insolidum; extra verò Urbem, & districtum prædictum, in Prouincijs Nobis, & Apostolicæ Sedi subiectis ad S. R. E. Cardinales in eisdem Prouincijs de Latere Legatos, & Prolegatos, ac Præsides in dignitate ecclesiastica constitutos pro tempore existentes: in alijs verò omnibus, & singulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis, tam sub nostra, & dictæ Sedis, quam cuiusuis alterius Principis ditione comprehensis, priuatiuè quoad omnes, etiam Superiores Religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclusis, ad Ordinarios locorum; vbilibet verò locorum etiam ad hereticæ prauitatis Inquisitores spectare volumus.*

6 *Mandantes dilectis filijs nostris, & dictæ Sedis de latere Legatis, & eorum Vicelegatis, & Præsidibus prædictis nunc, & pro tempore existentibus, necnon Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis singulis, videlicet, in suis Ciuitate, & Diocesi, & quoad loca intra fines alicuius Diocesis, non tamen de Diocesi existentia ipsarum Diocesum, intra quarum fines eadem loca extiterint; quò verò ad ea, quæ extra fines alicuius Diocesis consistunt, vicinioribus eorundem locorum Ordinarijs, ac etiam Inquisitoribus prædictis, quatenus ad instantiam cuiusuis Fisci, vel denunciatoris, ac etiam ex eorum officio causarum huiusmodi cognitiones suscipientes, præuia etiam auocatione à quibusuis alijs supra non expressis, nec a Nobis specialiter delegatis, in causis ipsis modo præmisso procedant, omnibus iuris, & facti remedijs opportunis, inuocato etiam auxilio brachij sæcularis.*

7 *Inhibentes insuper Decanis, & Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium, necnon quorumuis Ordinum, & locorum Regularium, Societatum, & Institutorum, ac etiam Hospitalis prædictorum Superioribus, Conuentibus, & Fratribus quantumuis exemptis, ne sub priuationis beneficiorum, & officiorum quorumcunque per eos respectiuè obtentorum, ac similiter inhabilitatis ad alia in futurum obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ, necnon excommunicationis latæ sententiæ eo ipso incurrendis pœnis, Ordinarios locorum, necnon Legatos, seu Vicelegatos, aliosque prædictos in causis huiusmodi procedentes quoquo modo impedire, molestare, seu perturbare audeant, vel præsumant: ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requisiti, Religiosos ipsos, etiamsi alicuius loci regularis Superiores actu fuerint, Ordinarijs, Legatis, seu Vicelegatis, ac alijs prędictis, seu quibus ijdem mandauerint, consignent cum scripturis, & actis, si quæ facta fuisse reperiantur.*

8 *Sicque & non aliter in præmissis per quoscunque Iudices Ordinarios, Delegatos, & Commissarios ac etiam Cameræ Apostolicæ Clericos, Præsidentes, necnon causarum Palatij Apostolici, & Curiæ eiusdem Cameræ generalem Auditorem, ac S.R.E. Camerarium, & alios Cardinales etiam de Latere Legatos, necnon Vicecamerarium; Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & diffiniri debere: irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.*

9 *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon nostra in numero septuagesima, & alijs Cancellariæ Apostolicæ Regulis, ac Prouinciarum, Regnorum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Locorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, Militiarum, Hospitalium, etiam S. Ioannis prædictorum, aliorumque Religiosorum, & piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis eisdem Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Locis, Ecclesijs, Monasterijs, Hospitalibus, & Militijs prædictis, & alijs pijs locis, ac illorum Vniuersitatibus, Capitulis, Superioribus, & personis, in contrarium forsan quomodolibet concessis, approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quauis alia expressio, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret; eorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus, pro expressis habentes; illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse harum serie derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque.*

10 *Volumus autem, quod præsentes litteræ in valuis Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, ac Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ publicentur, & affigantur, quæ postquam sic affixæ, & publicatæ fuerint, quoscunque tam in Statu nostro temporali, quam*

CONSTITVTIO
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
SVPER EXEQVVTIONE DECRETI CONC. TRID.
sess. 25. cap. 14.

Contra Regulares non subditos Episcopo intra Claustra degentes, & extra ea ita notoriè delinquentes, vt populo scandalo sint: ac contra eorum Superiores illos punire negligentes, aut impunitos ad alia suorum Ordinum loca transmittentes; vel transmissos, ad locum, in quo deliquerunt, non reuocantes. Romae publicata die 18. *Martij* 1596. *tenoris sequentis.*

CLEMENS PAPA VIII.

105 *SVSCEPTI muneris ratio postulat, vt ea, quæ in Sac. Trid. Conc. prouidè constituta sunt, ab ijs, ad quos spectat, inuiolatè obseruari curemus. Maturo sanè consilio, ipsius Concilij decreto prouisum est, vt quicunque regularis non subditus Episcopo intra claustra degens, extra ea ita notoriè deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante; à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniatur, & superior de punitione Episcopum certiorem faciat; sin minus ipse à suo item Superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit. Verum quia experientia compertum est, interdum in huiusmodi Decreti executione nimis remisse procedi; cum enim Episcopus instat, aliquem regularem eo, quo supra dictum est, modo delinquentem, à suo Superiore puniri, sæpe fit, vt superior regularem delinquentem ad alia suorum ordinum loca, extra Episcopi Diœcesin, ex industria impunitum transmittat, atque etiam ipse aliquando ad alias Prouincias se conferat, nec vlterius super delinquentis excessibus inquirat, nec de eius punitione Episcopũ certiorem reddat. Unde nec Regularis delinquens tunc ab Episcopo puniri potest, cum extra ipsius Diœcesin existat, nec Superior, qui delinquentem corrigere negligit, officio priuetur: Nos pro pastorali nostra solicitudine, præfati decreti executioni, quantum cum Domino possumus fauere, & præmissis malis (vt par est) opportuno aliquo remedio occurrere volentes: de Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium prædicti Concilij Interpretum sententia; Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apost. potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione omnibus, & singulis cuiuscunque Ordinis, & Instituti regularium, etiam Mendicantium, superioribus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub indignationis nostræ, ac priuationis dignitatum, & officiorum per eos obtentorum, eo ipso incurrendis pœnis, præcipimus, & mandamus, vt iuxta prædictum decretum, quilibet ipsorum, regularem non subditum Episcopo, intra Claustra degentem, & extra ea ita notoriè delinquentem, vt populo scandalo sit, Episcopo instante, intra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè puniat, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, & alias decretum ipsum in omnibus, & per omnia exequatur. Cæterum si Superior in regularem delinquentem non animaduerterit, quinimò, si illum impunitum ad alia suorum Ordinum loca, extra Epis. Diœcesin, vt præfertur, transmiserit: volumus, & simili motu, atque auctoritate decernimus, vt superior, instante Episcopo, intra terminum ab Episcopo præfigendum, & sub eisdem indignationis nostræ, ac priuationis dignitatum & officiorum obtentorum, necnon & sub inhabilitatis ad illa, & alia imposterum obtinenda, ac vlterius priuationis actiuæ, & passiuæ vocis, ad quas à nemine, præterquam à nobis, & à Romano Pontifice pro tempore existente restitui possit, ipso facto similiter incurrendis pœnis, ipsum regularem delinquentem à loco ad quem transmissus fuit reuocare, &*

in quo deliquit constituere, seu sistere teneatur. Quod si hoc etiam facere prætermiserit, per præsentes similiter statuimus, vt Ordinarius loci, ad quem Regularis delinquens transmissus fuerit, super præmissis ab ipso Ordinario loci in quo deliquit similiter requisitus, vel alias de illius delicto informatus, vt præfertur, tamquam Sedis Apost. delegatus, prædictum Concilij decretum omnino exequi, & in regularem delinquentem seuere animaduertere possit, & debeat. Decernentes sic, & non aliter per quoscunque Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, eiusdem Rom. Ecclesiæ Cardinales, & causarum Palatij Apostolici Auditores; Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, vbique iudicari, & diffiniri debere: irritum quoque, & inane, quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstant. &c.

QVÆSTIONES.

106 1 An Religiosus, contra quem Episcopus procederet vigore supradictæ Bullæ in §.3. poterit exemptione ab Ordinariorum iurisdictione forsan specialiter obtenta, se tueri.

2 Ista Constitutio in qua parte nouum ius contineat.

3 An Regularis manens extra Claustrum de licentia sui superioris, si delinquat, possit ab Ordinario loci puniri.

4 Quid obseruetur in praxi ab Ordinarijs locorum cum Regularibus degentibus intra Claustra, qui inueniuntur extra Claustra notoriè delinquentes cum populi scandalo.

5 An qualitas, quòd Regularis extra Claustra degens notoriè, & scandalosè deliquerit, sit probanda, vt Episcopus obtineat in illum iurisdictionem virtute Concilij.

6 An Regularis, qui iniuriam infert Episcopo, vel Vicario iurisdictionem exercenti, & eius aures offendit in illo actu iurisdictionis, eam turbando, possit ab eodem Episcopo, vel Vicario puniri, sine remissione ad suum superiorem.

7 Quomodo Episcopi aliquando appellentur Ordinarij, aliquando Diœcesani, & an iurisdictio illorum sit fundata in iure communi.

8 An Regularium priuilegia perdantur, si illi irregulariter viuunt, & quid, si ob non vsum.

9 An exempti ab Ordinarijs, & suppositi Conseruatoribus, possint Ordinariorum iurisdictioni se submittere.

10 An Episcopus punire possit Regulares discedentes à suis conuentibus, sine licentia suorum superiorum, cum prætextu ad superiores accedendi.

11 An Episcopus possit impedire mendicantes quærentes per Ciuitatem, & Diœcesin, eleemosynas superfluas.

12 An Religiosi committentes fraudem circa exemptiones sibi concessas, & quomodo puniantur.

13 An ad dictam pœnam consequendam satis sit probare contrauentionem d. Clem. vel etiam probandum sit, quòd dolo sit contrauentum.

Religiosus an ex speciali exemptione possit se tueri contra Episcopum procedentem in vigore Constit. Clemen. VIII. Suscepti muneris. *Quæst. I.*

SVMMARIVM.

107 *Exemptio non impedit iurisdictionem delegatam Papæ.*

108 *Iurisdictio delegata est strictè interpretanda.*

107 Ad primum. Resp. non, quia Episcopi contra huiusmodi Religiosos procedunt vti delegati à Sede Apost. & Rota sic voluit in decis. Seraph. in vna Salamantina iurisdictionis 14. Decembris,

ADDI-

ADDITIO.

108 Hæc resolutio pariter difficultatem. Quia delegatio est facta in ordine ad exemptos communi exemptione, vnde cum iurisdictio delegata debeat strictè interpretari, *Cap.1. de rescrip. in 6.* non poterit extendi ad exemptum speciali exemptione. Rursus specialis, exemptio superueniens communi, debet aliquid operari supra ipsum: ergo debet tollere subiectionem, quam habent exempti communi exemptione, atque adeo eam, quam habent respectu Ordinarij, vt Apostolicæ Sedis delegati.

An Constitutio Clementis VIII. Suscepti Muneris *contineat nouum Ius Quæst. II.*

SVMMARIVM.

109 *Continet quò ad pœnas.*
110 *Et quatenus obligat Episcopos loci ad puniendum &c.*

109 Ad secundum. Resp. Continere in eo, in quo superiores onerat ad reuocandum delinquentem ad locum delicti sub grauioribus pœnis, quàm à d. Conc. inflictis; & in ea, in qua easdem infligit eisdem negligentibus eorum Regulares coercere, vt ex Conc. & huius Bullæ verbis liquet.

ADDITIO.

110 Continet etiam nouum Ius, quatenus obligat Episcopum loci, ad quem delinquens transmissus fuerit, illum punire instante Ordinario loci delicti, si superior Regularis, qui transmisit non reuocet intra tempus præfixum delinquentem ad locum delicti.

An Regularis degens cum licentia extra claustra possit puniri ab Ordinario, si delinquat. Quæst. III.

SVMMARIVM.

111 *Regularis qui de licentia superiorum degit extra claustra, punitur ab Ordinario, si delinquat.*
112 *Constitutio Clement. VIII. & Concil. Trident. sess. 25. cap. 14. de regul. non disponit de hoc casu.*
113 *Degens extra claustra cum licentia, non potest puniri, secundùm aliquos, ab Ordinario, si delinquat.*
Degens extra claustra cum licentia, censetur esse in Monasterio.
114 *Adhuc puniri potest ab Ordinario, si delinquat.*
115 *Secus si degat in Grangijs, aut alijs locis annexis Monasterio.*
116 *Quid si maneat in loco destinato ad erectionem Monasterij.*
117 *Facultas Ordinariorum puniendi Regulares degentes extra septa, non est priuatiuè quò ad eorum superiores.*
Iurisdictio censetur concessa cumulatiuè.
118 *Milites Hierosolymitani non possunt puniri ab Ordinarijs.*

112 Ad tertium. Regularis manens extra Claustrum de licentia Superioris, etiam in domo destinata ad erectionem Monasterij, nisi in dicta domo sit regularis obseruantia, vt saltem viuat sub superiore conuentualiter potest puniri à loci Ordinario; ita declarauit S. Congreg. Conc. Trid, & ita tenet Rubin. *decis.* 15, & Piccard. *cons.* 91. Non obstat, quod qui de licentia sui superioris abest à claustro, censetur residere in claustro, *argu. tex. in l. quæsitum §.1. ff. de leg.* 3. & *in l. fuia ff. de fund. instruct.* quia respondetur id procedere extra casum delicti, vt per Rub. loc. cit. & ratio est, quia tunc est acquisitum in Ordinario loci, & consequenter tolli non potest per licentiam superioris.

ADDITIO.

112 Si attendatur præsens Constitutio Clementis, & decretum Concilij Trident. *sess.* 25. *cap.* 14. *de regular. & Monial.* cum disponant de religioso degente intra claustra, & extra claustra notoriè, & cum scandalo delinquente, non video, quomodo hæc dispositio extendi possit ad eum, qui degit extra claustra, cũ licentia suorum superiorum, cũ in odiosis non sit facienda extensio. Et præsertim quia Concilium Tridentinum de degentibus extra claustra disposuerat, *sess.* 6. *cap.* 3. *de Reformat.* vbi constituit Episcopos Sedis Apostolicæ delegatos ad puniendos Regulares degentes extra claustra, ibi. *Nemo Regularis extra monasterium degens, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu, tutus censeatur, quominus, si deliquerit, ab Ordinario loci tamquam super hoc à Sede Apostolica delegato, secundum canonicas san-*

sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.

113 Verum circa hoc Decretum dubitant Doctores, an habeat locum, quando Regularis degit extra claustra cum licentia suorum Superiorum. Et negatiuè Resp. Peirin. *ad Constit. 2. Sixti IV.* § 11. *n.* 22. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 16. *dub.* 141. *num.* 3. Quia manens extra Monasterium de licentia suorum Superiorum, dicitur esse in Monasterio cap. *Ex rescripto, de iureiur.* Deinde quia non est æquum, quod qui visitatur à suo Superiore, & punitur, quando opus est, subsit extraordinario iudici.

114 Sed opposita sententia est tenenda, quam tradunt Piasec. *par.* 2. *prax. cap.* 3. *num.* 42 Genuens. *in Praxi Archiepis. cap.* 59. *num.* 2. Campanil. *in Diuer. iur. cap.* 12. *Rubr.* 13. *num.* 22. Clarlin. *lib.* 1. *controuer. forens. cap.* 50. *n.* 6. Barbosa *De potest. Epis. allegat.* 105. *num.* 16. & alij. Ratio est, quia Concil. quando loquitur de Regularibus repertis extra monasteria sine licentia suorum Superiorum, iniungit Ordinarijs, vt eos puniant tanquam desertores sui Ordinis, vt *sess.* 25. *cap.* 34. *de regular.* vbi etiam subdit Episcopo, qui extra conuentus manent studiorum causa apud Vniuersitates. Vnde si intelligeret de ijs, qui degunt extra claustra absque licentia, bis de ijsdem disposuisset, & in decreto, de quo agitur, dixisset, quod puniantur absolutè vt Apostatæ, aut fugitiui, non autem, quod puniantur, quando delinquant. Dum enim dicit, quod puniantur, si delinquant, tacitè concedit, quod manere possint extra claustra, quod non fecisset, si intelligeret de ijs, qui sine licentia degunt. Nec dici posset, quod subsint visitationi suorum Superiorum: quia non exercetur, nisi quò ad eos, qui sunt intra claustra, aut in locis annexis. Dicuntur autem esse in Monasterio, qui extra degunt cũ licentia, fictione iuris, & quò ad participationem iurium, priuilegiorum, &c. Verùm Concilium considerat eos, qui materialiter, & quò ad habitationem degunt extra Monasterium.

115 Non tamen hoc decretum Concilij habet locum quò ad eos, qui degunt in grangijs, aut alijs locis annexis Monasterio, vt tradunt Riccius *Decis.* 231. *num.* 4. *par.* 4. Barbosa *De potest. Epis. allegat.* 105. *num.* 17. Cespedes *de Exempt. Regular. c.* 16. *dub.* 241. *num.* 7. Quia cum hæc loca sint membra Monasterij, manent sub directione Superioris, atque adeo etiam personæ ibi degentes; & ideo, si delinquant, ab ipso puniri possunt: vnde non est necessarium, quod, ne delicta sint impunita, subdantur Ordinario, sicuti subduntur degentes extra claustra.

116 Si autem maneat in loco destinato ad erectionem Monasterij, si delinquat, puniri poterit ab Ordinario, cum ita declarauerit S. Congregatio. Quod tamen debet intelligi, si ibi maneat absque Superiore. & ita notant Genuens. *in Praxi cap.* 59. *num.* 2. Piasec. *par.* 2. *Praxis Episcop. cap.* 3. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13 *num.* 22. Riccius *dec. s.* 225. *num.* 5. *par.* 1. Sperel. *decis.* 38. *num.* 21. *par.* 1. Si autem ibi adsit Superior, quocunque nomine appelletur, non poterit puniri, quia ibi adest aliqua forma Monasterij, seu regiminis regularis, nec subditus est destitutus correctione, Ita S. Congregat. apud Gullemart. *ad cap.* 3. *de Refor. sess.* 6. Tenor declarationis est.

Fuit dubitatum, vtrum existentes in aliqua domo ad erectionem Monasterij destinata, comprehendantur in hoc decreto. Et fuit resolutum sub die 24. *Maij* 1588. *Quod licet ibi existerent de licentia suorum Superiorum, tamen si non haberent in dicta domo Priorem, seu Guardianum, & non viuerent iuxta institutum Regulæ illius religionis, comprehendi in dicto decreto, vt ab Ordinario puniri possint. Non posse autem, si in ea domo sub Superiore conuentualiter viuant.*

Quare ex hac declaratione deducitur, quod si vbi est Monasterium, aliquis degeret in aliqua domo destinata ad aliud nouum Monasterium erigendum, non haberet locum præsens decretum: quia, qui ibi degeret, maneret sub cura, & regimine superioris Monasterij iam erecti, & illa domus censeretur pro tunc tanquam membrum prioris Monasterij, & se haberet non secus ac si degeret in aliqua grangia.

117 Est tamen aduertendum, quod hæc facultas non est concessa Ordinarijs priuatiuè quo ad Prælatos Regulares, sed cumulatiuè, vnde poterunt ipsi quoque punire tales religiosos, & præuenire Ordinarios, vt notat Vvamesius, *Consil.* 465. *tom.* 2. Neque enim Concil. eximit Regulares degentes extra claustra, à iurisdictione suorum Superiorum, atque adeo nec etiam à correctione. Nam iurisdictio semper censetur concessa cumulatiuè, respectu iudicis ordinarij. Bar. *in l.* 1. *num.* 1 *C. de offic. Præfec. vrb.* Bal. *in l. vn.* §. *vbi autem n.* 6. *C. de caduc. tollen.* Dec. *consil.* 3. *num* 3. Ancaran. *consil.* 164. *n.* 5. Ruin. *consil.* 7. *num.* 5. *lib.* 4. Surd. *consil.* 56. *num.* 19. Ludouis. *decis.* 4. *num.* 9. vbi alios allegat.

118 Rursus etiam est aduertendum, quod præsens decretum Concilij Tridentini non comprehendit milites Hierosolymitanos; extra tamen casum delicti notorij, vt populo scandalo sint, nec Superiores moniti ab Episcopo illos correxerint; nam tunc subintrat alia dispositio Concilij, cuius vigore puniri possunt, vt sæpe declarauit S. Congreg. Episcop. & Regul. Pius enim V. in sua Constit. *Exposcit Pastoralis officij. sub die* 22. *Septemb.* 1571. *quæst.* 136. *in Bullar.* subiecit visitationi Ordinariorum, vt Apostolicæ Sedis delegatorum, Ecclesias ipsorum, quibus cura animarum incumbit, personasque omnes eam exercentes, in ijs tantum, quæ ad dictam curam pertinent, in cæteris verò exemptos reliquit. Rursus Gregor. XIII. *in sua Constit.* 67. quæ incipit. *Circumspecta in omnibus, sub die* 25. *Nouembris* 1580. reduxit priuilegia Militiæ Hierosolymitanæ quò ad Capellanos, Vicarios, Procuratores, Colonos, familiares seruientes, cæterasque personas militibus addictas quomodocunque, ad terminos Concilij Tridentini, & solum excepit, *Qui Ecclesijs, alijsque locis dictorum militum actu seruiunt, & intra eorum septa, & domos resident, ac sub eorum obedientia viuunt: quæ omnia debere simul concurrere, intelligantur.* & eos, *Qui legitimè, & secundum regulam prædictæ religionis professionem fecerint, de qua loci Ordinario constare debeat.* Vnde semper exclusum manet, quod non possint Ordinarij circa milites Hierosolymitanos degentes extra Monasterium se ingerere. Et merito, quia cum fere omnes degant extra Monasterium, corrueret eorumdem exemptio.

Quid

Quid seruandum cum Regularibus notoriè delinquentibus extrà claustra. Quaest. IV.

SVMMARIVM.

119 *Praxis seruanda cum Regularis notoriè delinquit extra claustra.*

120 *Reijcitur ex declaratione S. Congregat.*

119 Ad quartum. Obseruatur in Ordinariorum locorum Curijs, quod Regulares degentes in claustris, qui inueniuntur in domibus meretricum, vel aliàs notoriè delinquunt cum populi scandalo, iuxta *d. Cap.* 14. *sess.* 25. *de reg.* carcerantur per eorum officiales, & non remittuntur ad suos superiores, antequam capiatur informatio delicti; & postea remittuntur cum copia actorum, præfixo termino superioribus regularibus ad docendum de punitione intra viginti dies, vel mensem; Conari tamen debet loci Ordinarius, quamprimum informationem capere, & quàm citius poterit remittere eodem die, quo fuerunt capti, vel sequenti: & ita practicatur Neapoli in Metrop. Curia, vt testatur Genuensis *in eius praxi cap.* 59. *n.* 3. Nec videtur alienum, quod illos detineat, nec remittat ante captam informationem: siquidem, cum possit eos punire in defectum Superiorum *d. c.* 14. & proinde capere informationem. Si enim Ordinarius Regularem statim captum illico remitteret ad superiorem absque informatione, faciliter testes possent seduci, & informario destrui opera delinquentis, vel aliorum, vt experientia docet; nec posset puniri Regularis, nec à suo Superiore, nec ab Episcopo; & clarum est, concessa iurisdictione intelligi concessa omnia necessaria, ad *c. pratereà de off. deleg. l.* 2. *ff. de iurisdict. omn. Iudic.*

Si autem Episcopus differret capere informationem, & Regularem petentem nollet remittere, vt ipsum vexaret carceribus; crederem non euitare excommunicationem, tamquam detinentem carceratum regularem in casibus non permissis à iure, iuxta Gloss. *in Clemen. frequens in* verbo *capiunt de excess. Prælatorum*, & ibi hoc notat *Abbas*.

ADDITIO.

120 Hæc doctrina prorsus reijcienda est, vt aduertunt Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *delinquens num.* 6. Peirin. *ad Constit.* 2. *Sixti IV*, §. 11. *num.* 63. Cespedes *de exempt. Regular. c.* 15. *dub.* 238 Si quidem Concil. tantum decernit & dat facultatem Episcopis, quod instent apud Superiores pro delinquentium extra claustra punitione; & si negligunt punire, quod ipsi punire possint. Non autem dat facultatem eos detinendi: sicut nec etiam præfata Constitutio Clementis VIII. Vnde non potest in dubium reuocari, quòd excedant contra personas exemptas terminos suæ facultatis, & proinde incidant in censuras à Summis Pontificibus, & a iure impositas. Et proinde S. Congregat. declarauit, hoc eis licitum non esse. Ita apud Gallemart. *ad cap.* 14. *de Reformat. sess.* 25.

Quando extra claustra Regularis delinquit notoriè dubitatum fuit, an detinendus sit in carceribus Episcopi, donec processus in Curia Episcopali formetur, eoque compilato instante superiore remittendus sit vnà cum processu puniendus: an potius non expectata compilatione processus, statim remittendus sit ad superiorem vna cum his probationibus, quæ habentur. Congregatio respondit, statim remittendum esse, etiam posito, quod Superior nullam instantiam faceret.

Et rursus clarius eadem Sac. Congregatio respondit, vt apud Collect. in Bellar. ad eumdem locum Concilij.

Episcopus non potest delinquentem incarcerare, vel processare, sed solum instare apud superiorem pro pœna.

Vnde debent Ordinarij valde cautè in hac materia procedere, ne in pœnas incurrant, atque dum indiscreto zelo delictis scandalosis occurrere volunt scandalum augeant, dum detinendo religiosos, quorum delictum est paucis notum, toti Ciuitati faciant innotescere cum detrimento bonæ opinionis religiosorum.

An vt Episcopus punire possit Regulares notoriè delinquentes, probanda sit notorietas. Quaest. V.

SVMMARIVM.

121 *Sufficit allegare qualitatem fundantem iurisdictionem.*

122 *Qualitas fundans iurisdictionem debet constare.*

Iudex debet agnoscere an sua sit iurisdictio.

123 *Iurisdictio conueniens ex qualitate, conuenit sub conditione.*

Ideo prius purificanda conditio.

Ad

121 Ad quintum. R. Verior opinio est, quod quando ex certa qualitate fundatur iurisdictio alicuius, satis sit huiusmodi qualitatem allegare, & narrare, etiamsi negetur per aduersarium, dummodo de falsitate non euidenter constet: sufficit enim quantum ad fundandam iudicis iurisdictionem, narrare qualitatem, quæ si vera non esset, non excluderetur iurisdictio per *tex. in l. eum quædam §. quoties. ff. de iurisd. omn. Iud.* vbi quoad iurisdictionis fundamentum attenditur summa, quæ petitur, non quæ debetur: ita Riccius *in praxi Rerum fori Ecclesiast. decis. 650.*

ADDITIO.

122 Contrarium, nempe quod qualitas notorietatis, & scandali in delicto regularis delinquentis extra claustra sit summariè probanda, ex eo deducitur quod agitur de iurisdictione, quæ solum conceditur Ordinario à Concilio ex tali qualitate delicti. Quando autem qualitas fundat iurisdictionem, debet prius de ipsa constare, vt tradunt supra quinquaginta Doctores, quos allegat, & sequitur Menoch. *Consil. 1045. num. 3.* Quando enim iurisdictio conuenit ex qualitate, remanet dubia, nisi constet de qualitate, & proinde debet iudex cognoscere an sua sit iurisdictio *l. 2. §. sed si dubitetur. & l. si quis ex aliena. ff. de iudic.* Et qui vult vti aliqua iurisdictione, debet scire, se illam habere, *l. hec autem §. 1. ff. ex quibus causs. in possess. eat.* Quod in præsenti non potest contingere, nisi constet de qualitate, ex qua conuenit.

123 Præterea iurisdictio, quæ conuenit ex qualitate, conuenit sub conditione talis qualitatis, quia si deficit qualitas, deficit etiam iurisdictio. Quando autem iurisdictio conuenit sub conditione, debet prius purificari conditio, quam cœperat. Glos. *in Clemen. 1 ver. Reperierint de offic. de leg.* Cardin. *in Clemen. 1. num. 18. de concess. praben.* Ancharan. *consil. 36. num. 4. ver. Item ex alio capite.* Dec. *consil. 603. nu. 9.* Gozadin. *consil. 2. num. 16.* quos sequitur Rota *coram Ludouis. decis. 1. num. 3.*

An regularis inferens iniuriam Episcopo iurisdictionem exercenti possit ab ipso puniri. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

124 *Regularis turbans iurisdictionem Episcopi potest ab ipso puniri.*

Concessa iurisdictione conceduntur omnia, sine quibus exerceri non potest.

124 Ad sextum. Videtur sic dicendum de iure: *text. in l. nullum C. de testib.* vbi alias exemptus punitur propter offensas aures. Item delegatus potest punire extraneas personas, delinquentes in eius personam, si per hoc contingat suam iurisdictionem turbari. Innoc. Ant. *in cap. dilectus de pœnis.* Abb. *in cap. 1. de offic. delegat.* Item concessa iurisdictione censentur concessa omnia, sine quibus exerceri non potest. *l. 2. ff. de Iurisd. omn. iud. cap. præterea de offic. delegat.*

Quomodo Episcopi dicantur Ordinarij, Diocesani, & an eorum iurisdictio sit de iure communi. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

125 *Verbum* Ordinarius *includit, quæ sunt Ordinis, & iurisdictionis.*

Verbum Episcopus *includit quæ sunt ordinis tantum.*

Iurisdictio Ordinariorum est de iure communi.

125 Ad septimum. R. quia in verbo *(Ordinarius)* includuntur quæ sunt ordinis, & quæ sunt iurisdictionis; in verbo autem *(Episcopus)* includuntur, quæ sunt ordinis tantum, & sic non comprehenditur electus ante consecrationem; & in verbo *(Diœcesanus)* includuntur quæ potestatis, seu dignitatis sunt, vt per iura, quæ allegat, & scribit Butr. *cons. 19. num. 3.* Et iurisdictio Ordinariorum est fundata in iure communi. *cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. cap. cum personæ de priuileg. in 6.* super omnes de Diœcesi, exceptis exemptis *cap. sane,* & ibi Glos. *de excess. Prælat.*

An Regulares amittant priuilegia, ſi irregulariter viuant; & an ob non vſum. Quæſt. VIII.

SVMMARIVM.

126 *Priuilegia amittuntur ſi Regulares non viuant regulariter.*
Et per non vſum, ſeu contrarium vſum.
127 *Quid requiratur, vt ad hunc effectum non ſeruent regulam.*
Quæ priuilegia per non vſum amittantur.

126 Ad octauum. R. in foro conſcientiæ perduntur; ſecus verò in exteriori, vt latè deducit Rodr. qui alios citat *tom.* 1. *quæſt. regularium q.* 9. *ar.* 10. & Cherubin. *in compend. Bullar. in conſtit. Pij V. Etſi Mendicantium in fin.* Perduntur autem priuilegia per non vſum, ſeu contrarium vſum, aut per præſcriptionem tolluntur, vt clarè patet ex clauſula, quæ apponitur à Summis Pontif. in confirmationibus priuilegiorum regularium ſub his verbis: Quatenus ſint in vſu, & ſacris Canonibus, & decret. ſacri Conc. Trid. non aduerſentur.

ADDITIO.

127 Quod priuilegia amittantur à Religioſis irregulariter viuentibus, hoc eſt non ſeruantibus regulam, intelligi debet quo ad eos, qui ſic viuunt; non quia in aliquibus regulam non ſeruent, ſed quia nomine tantum ſint religioſi. & præter citatos, ita etiam tradunt Miranda *tom.* 2. *Manual prælat. quæſtio.* 43. *ar.* 3. Donat. *par.* 1. *praxis rerum Regular. tract.* 12. *quæſt.* 15. Et deſumitur ex Bulla Eugenij qua conceſſit ſcholaribus Vniuerſitatis Salmanticenſis fructus beneficij in abſentia ſtudij cauſa: Si tamen re vera ſtudijs incumbunt. Et inſuper, quia cum priuilegia conceſſa ſint religioni in communi, & ratione ipſius ſe extendunt ad ſingulares perſonas quatenus communicant in eadem regulari ſocietate viuendi; dum relinquunt regulam, & ſolum habitum religioſi retinent, cum deficiat fundamentum extenſionis priuilegiorum ad ipſos, deficit etiam extenſio, & ita habet locum, quod ceſſante cauſa ceſſat effectus. Cap. *Cum ceſſante de appellat.*

Circa autem amiſſionem priuilegiorum ratione non vſus, diſtinguendum eſt; de priuilegijs facultatiuis, & non facultatiuis. Si enim ſint facultatiua, non amittuntur per ſimplicem non vſum, ſed requiritur vt amittantur prohibitione vſus, & acquieſcentia priuilegiati, vt notant Franch. *in cap. ſignificante num.* 3. *de appellat.* Felin. *in cap. paſtoralis num.* 5. *de offic. Ordinar.* Caſtrenſ. *in l. Qui luminibus num.* 2. *ff. de ſeruit.* verbo *præd.* Afflict. *deciſ.* 378. *num.* 2. Surd. *conſil.* 127. *num.* 21. Seraph. *deciſ.* 1086. *nu.* 1. Rota *deciſ.* 350. *num.* 2. *par.* 2. *recent.* & *in Calaguritana de Liquesio* 30. *Apr.* 1593. *coram Gypſio*, & *in Reatina Barchæ* 23. *Ianuar.* 1617. *coram Buratto*, & *deciſ.* 106. *num.* 9. *coram Merlino.*

An exempti poſsint ſe ſubiicere Ordinariis. Quæſt. IX.

SVMMARIVM.

128 *Exempti poſſunt ſubijcere ſe Ordinarijs, ſed alijs non præiudicant.*
Non poſſunt renunciare priuilegio exemptionis.
Intereſt Romanæ Sedis, ne quis in ſibi immediatè ſubiectos manum apponat.

128 Ad nonum. Reſp. Poterunt: ſed ſibi, & non alijs præiudicant. Ferret. *conſ.* 102. *l.* 1. *n.* 18. Cor. *conſ.* 214. *lib.* 2. *n.* 8. Rot. *in deciſ. Seraph.* 595. *n.* 7. vbi ſubdit, ſecus de exemptis, & Sedi Apoſt. immediatè ſubiectis.

ADDITIO.

Exempti, & Apoſtolicæ Sedi immediatè ſubiecti, non poſſunt renunciare priuilegio exemptionis, quia eſt priuilegium, quod habet implicatum ius tertij, nempe Summi Pontificis, & ideo non poſſunt ſe Ordinarijs ſubijcere, quia intereſt Romanæ Sedis, ne quiſquam in ſibi immediatè ſubiectos manus apponat, vt notant Abbas *in cap.* 1. *num.* 11. *de re iud.* Io. Andr. *in cap. ſcienti. in fine* ver. *Si verò de reg. iur. in* 6. Franc. *ibid. num.* 4. Felin. *in cap. cum olim num.* 3. *de præſcript.* Caſtrenſ. *Conſil.* 432. *n.* 3. *lib.* 1. Rota cum alijs *in Vlixbonenſi Monaſterij* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Cocein. & in Gandauenſi Monaſterij* 24. *April.* 1641. *coram Panzirolo.*

An Ordinarij punire possint Regulares discedentes à suis Conuentibus sine licentia. Quæst. X.

SVMMARIVM.

129 *Regularis discedens à proprio conuentu sine licentia, punitur tanquam desertor sui Instituti.*

130 *Ordinarij possunt tantum capere hos Regulares, & consignare puniendos suis Superioribus.*

129 Ad decimum. Resp. Quòd sic: quia non licet Regularibus à suis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi, nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum, tamquam desertor sui instituti puniatur.

ADDITIO.

130 Ita videtur statuere Concil. Trident. *sess. 25. cap. 4. de Regul.* ibi. *Qui verò sine prædicto mandato in scriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinarijs locorum tanquam desertor sui instituti puniatur.* Sed Ordinarios posse tantum capere hos religiosos, & debere consignare puniendos suis Superioribus, est tenendum ob Decretum Vrbani VIII. *De Apostatis, & eiectis*, in quo decernit, quod Apostatæ, & fugitiui, siue habitum regularem dimiserunt, siue non, debeant ab Episcopo loci, vbi moram trahunt, conijci in carceres, ac consignari Superioribus regularibus, iuxta eorumdem regularia instituta puniendos. Et ita tenent Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 51. ar. 3.* Lezana *tom. 1. quæst. Regul. cap. 16. num. 17.* Cesped. *de Exempt. Regul. cap. 16. 244. num. 2.* Vnde per hoc decretum videtur derogatum Concilio quò ad facultatem puniendi concessam Episcopis.

An Ordinarius possit impedire Mendicantes quærentes eleemosynas superfluas. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

131 *Praxis ad obuiandum, ne Mendicantes quærant eleemosynas superfluas.*
Episcopi tenentur prouidere necessitatibus pauperum.

132 *Mendicantes quærentes eleemosynas superfluas, merentur priuari priuilegio mendicandi.*
Non tamen Ordinarius potest circa hoc se ingerere.
Neque etiam titulo naturalis defensionis.

131 Ad vndecimum. Regulares possunt petere eleemosynas absque licentia Ordinarij, si ad id faciendum à Sede Apostolica habeat indultum: sed superfluas eleemosynas petere non possunt. Neapoli vidi, quòd aliquando Vicarius Neapolitanus impediuit Mendicantes quærentes per ciuitatem eleemosynas superfluas, vt quia in vno conuentu aderat vnus, vel duo fratres ad summum, & mittebant quatuor, vel quinque quæstores per ciuitatem, sine necessitate, auferendo eleemosynas verè indigentibus, de quo multi fratres fuerunt conquesti in Vrbe; & fuit rescriptum Vicario, quòd prædicta faceret eum benignitate, non tamen fuit prohibitum; & sic Vicarius omnes licentias quærendi eleemosynas, quas dicti fratres à Superioribus obtinebant, subscribebat ad finem, vt cognosceret illos, qui quærebant eleemosynas, & quærentes sine licentia subscripta ab ipso Vicario carcerabat: nam aliàs Mendicantes impediri non possunt, vt in compendio priuilegiorum Mendicantium, in verbo (*eleemosyna.*) Pro tali obseruantia facit, quod mendicantes sine necessitate grauiter delinquunt; cùm panem verè indigentibus auferant. *cap. Pastor. 2. q. 1.* Ripa *de peste, remedio præseruatiuo num.* 169. & hac ratione prohibetur *in iure l. vnica C. de mendicantibus validis lib. 11.* & ibi Lucas de Penna; Et de ciuitate esse expellendos dicit Ripa vbi supra. Imol. *in cap. Odoardus, de solution.* sed Episcopi sunt Patres, & Protectores pauperum, quos defendere debent, *dist. 87. per totum, cap. super quibusdam, de verbor. significat. c. 1. 82. distin.* vbi dicitur, quod Episcopi (quantum eis est possibile) tenentur prouidere necessitatibus pauperum. *facit c. 8. sess. 22. de reform. Conc. Trid.* & proinde tamquam Patres, & defensores pauperum, quorum victus aufertur, & ad obuiandum delicto, possunt Episcopi tales mendicantes sine necessitate impedire, nec eorum priuilegium de mendicando, est intelligendum cum fraude, & præiudicio aliorum *l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe ff. ne quid in loco publico.*

AD-

ADDITIO.

131 Doctrina, & praxis, de qua auctor, non potest vllo pacto subsistere. Licet enim conquirentes eleemosynas supra ipsorum indigentiam malefaciant, & praeiudicent caeteris indigentibus, & proinde tanquam abutentes priuilegio mereantur ipso priuari, iuxta *Cap. Vbi ista. dist.* 74. & *Cap. Priuilegium*, 11. *quaest.* 3. & *Cap. Licet de Regular.* & *Cap. Tuarum de Priuileg.* Attamen non pertinet ad Ordinarium priuare Regulares exemptos priuilegio, quando eo abutuntur; neque ipsum restringere, aut ponere aliquod impedimentum exequutioni, aut aliquo pacto corrigere, aut in ipsorum vsu contradicere. & contrarium faciendo incurrerent poenas interdicti ab ingressu Ecclesiae, & suspensionis ab administratione, & regimine suarum Ecclesiarũ. Quas posuit Sixtus Quartus ad fauorem Praedicatorum, Minorum, & Carmelitarum, vt in eorumdem Mari magno, & Innocent. VIII. in fauorem Seruitarum, vt similiter in ipsorum Mari magno. Et sicuti non possent laici molestare religiosos circa priuilegium quaerendi eleemosynas, quia non subduntur ipsorum iurisdictioni, ita neque Ordinarij, quia similiter exempti non subduntur ipsorum iurisdictioni.

Neque praetendere possunt titulum naturalis defensionis, quasi defendant alios pauperes contra nimiam auiditatem eleemosynarum Regularium: quia tunc defensio haberet locum, quando constaret, alios pauperes non habere sufficientes eleemosynas ex hoc capite, & quando non suppeteret legitimum remedium; quod tamen semper in promptu est, cum possint interponere querelas apud Superiores illorum religiosorum, aut recurrere ad S. Congregationem pro remedio.

An & quomodo puniantur religiosi committentes fraudes circa exemptiones sibi concessas. Quaest. XII.

SVMMARIVM.

133 *Poenae Regularium committentiũ fraudes circa exemptiones sibi concessas.*

134 *Poenae religiosorum fraudantium decimas de non exemptis.*

133 Ad duodecimum. Resp. Clemens Quintus *in Clement.* 1. *de decimis*, Religiosis fraudem committentibus poenas imponit, vt in dicta *Clement.* vbi scribentes vberrimè de hoc agunt.

ADDITIO.

134 In hac Clement. nequaquam imponuntur poenae religiosis committentibus fraudem circa exẽptiones sibi concessas, sed ijs solis, qui exempti à soluendis decimis committunt fraudem circa res non exemptas à decimis, vt si aliena animalia cum proprijs immisceant; & cum lex sit poenalis, non debet extendi vltra materiam, pro qua imponitur. Vnde Glos. *ibid.* verbo *Immiscentium*; quod Religiosi immiscentes animalia decimis subiecta cum suis non subiectis, non perdunt priuilegium quò ad propria animalia.

An probandus dolus, vt locum habeat poena Clemen. 1. de Decimis. *Quaest. XIII.*

SVMMARIVM.

135 Clemen. 1. de Decim. *Dispos. habet locum probata sola contrauentione.*

136 *Quando dicta dispositio habet locum, constat etiam de dolo.*

135 Ad decimumtertium. Resp. Satis est probatus actus absque probatione doli, cum Religiosi habeant contra se ius commune *cap. ad decim.* cum ibi notat. *de restit. spoliat.* & hoc dummodò nisi aliqua rationabilis praesumptio per Religiosos deducatur, vt aduertit Bellamer. *in repetit. dict. Clement. n.* 206. & Zabarel. *ibidem n.* 3.

ADDITIO.

136 Stando intra terminos dispositionis dictae Clemen. certum est, non esse probandum dolum, quia nunquam bona fides potest habere locum, quãdo poena ibi imposita locum habet, nisi interponatur requisitio ab interesse habentibus, vt clarè disponitur per illa verba, *Nisi post requisitionem per eos, quorum intererit super hoc eis factam, à praemissis destiterint infra mensem; aut si de ijs, quae contra praemissa vsurpare, vel retinere praesumpserint, infra duos menses damnificatis Ecclesijs emendam non fecerint*

rint competentem, sint, & tamdiu maneant ab officijs, administrationibus, & beneficijs suis suspensi &c. Vnde quando eò deuenitur, vt pœna locum habeat, iam constat de dolo, & contumacia: nam si habent aliquam exceptionem possunt opponere infra tempus concessum ad satisfaciendum.

Alia Dubia circa Regulares extra septa delinquentes notoriè &c.

SVMMARIVM.

137 *Delinquens intra Ecclesiam sui Monasterij an delinquat extra claustra.*

138 *Regularis incidens in excommunicationem ob notorium delictum, an possit ab Ordinario declarari excommunicatus.*

ADDITIO.

137 Circa præsentem materiam dubitari etiam potest, an præsens dispositio Concilij locum habeat, si notoriè delinquat intra Ecclesiam sui Monasterij. Barbosa in Collect. *ad cap. vlt. num.8. de statu Monach.* Sperel. *decis.*38.*num.*15. *par.*1. Nouar. *in Lucerna regul.* verbo *Delinquens, num.* 9. afferunt declarationem S. Congregat. quod habeat locum dispositio Concilij. At verò Nouar. *in sum. Bullarij.* Tit. *de regular. delinquen. ad Bullam Clemen. VIII. num.9.* affirmat oppositum fuisse declaratum. Vnde cum ex his oppositis declarationibus mens S. Congregat. fiat incerta, quamdiu, quid sentiat, certum fiat, standum est posteriori declarationi, tanquam illi, quæ magis congruit decreto Concilij: nam vt notat Lezana *in sum. verbo. Delinquens regularis. in fine.* Qui est in Ecclesia verè est intra claustra. Deinde, quia totum Monasterium simul cum Ecclesia est de iurisdictione Prælati Regularis, & est veluti territorium ipsius: vnde nullo modo delictum spectat ad Episcopum, sicut spectaret, nisi obstaret exemptio, si extra claustra committeretur, nam esset commissum in territorio Episcopi.

138 An autem si religiosus ob notorium crimen incidat in excommunicationem, possit ab Episcopo declarari excommunicatus? negatiuè resoluendum est iuxta doctrinam Butrij *in cap. Non potest. de sent. & re iud.* Abbatis *ibid. num.* 6. Felin. *num.* 3. ver. *Tamen non esset.* Et ita tradunt Graf. *par.* 1. *decis.lib.*2. *cap.*49. *n.*70. Zerola *in praxi Episc. par.* 1. verbo *Excommunicat.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul.quæst.* 63. *ar.* 7. Sorbus *in compen. priuileg.* verbo *Exemptio.* §.14. *in adnotat.* Peirin. *de priuileg ad Constit.* 2. *Sixti IV.* §. 10. Brunus *de priuil. regul. tract.*2 *cap.*4. *propos.*6. qui alios citat. Vulpes *in praxi cap.*42.*num.*25. Nauar. *Consil.*2. *num.* 2. *de sent. excommun.* Antonel. *de regim. Eccles. lib.*7. *cap.vlt. n.* 2. Quia ad declarandum aliquem excommunicatum, requiritur iurisdictio supra ipsum: nam debet citari ad dicendum, quare non debeat declarari excommunicatus, & debet eo audito ferri iudicium, an incurrerit excommunicationem; quæ omnia sunt actus iurisdictionis, quam Ordinarius non habet in exemptos. Neque obstat *Cap. Nulli de sent. excom.* Quia ibi nulla datur facultas Ordinarijs declarandi excommunicatos exemptos, quod hodie extenditur solum ad denunciatos: vnde relinquitur iuri communi facultas denunciandi, cui derogari non potest nisi à Summo Pontifice, aut S. Congregat. de speciali consensu eiusdem.

BRE-

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
IN QVA STATVITVR,

Quòd in crimine aſſaſſinij contra perſonas Eccleſiaſticas, declaratio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum; & contra Milites, aliaſque perſonas Conuentuum, & Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani pertineat ad eorum Superiores, adiuncto Epiſcopo loci, antequam Iudices ſæculares aliquam declaratoriam deſuper ferant, vel ad pœnarum executionem deueniant.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

139 *AEqua, & circumſpecta Romani Pontificis prouidentia, inter cætera, quæ ei diuinitus incumbunt onera, illud etiam ſolicitè proſpicere, & cauere debet, ne ſæculares Iudices in perſonas Eccleſiaſticas, & præſertim Hoſpitalis S. Io. Hieroſolymitani, pro fidei catholicæ aduerſus Chriſtiani nominis hoſtes defenſione aſſiduè laborantes, ſub prætextu criminis aſſaſſinij, vltra quàm deceat manus extendant.*

2 *Propterea Nos pro paſtoralis Officij noſtri munere, his malis, atque incommodis, quæ de cætero euenire poſſent, opportuna ratione obuiare volentes, & vt Milites Religioſi, ac perſonæ Hoſpitalis prædicti, in ſuis immunitatibus, & priuilegijs, vt par eſt, conſeruentur illæſi: Motu proprio, non ad ipſius Religionis, aut alicuius pro ea nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, & de Apoſtolica poteſtatis plenitudine;*

3 *Hac noſtra perpetuis futuris temporibus valitura conſtitutione decernimus, declarationem criminis aſſaſſinij ad Iudicem Eccleſiaſticum omnino pertinere.*

4 *Ideòque omnibus, & ſingulis quarumcumque Ciuitatum, Prouinciarum, Terrarum, Regnorum, & Dominiorum Curijs, Tribunalibus, Magiſtratibus, necnon Gubernatoribus, Poteſtatibus, Officialibus, & Miniſtris, cæteriſque perſonis quacumque etiam Regali, Imperiali, & alia auctoritate, & poteſtate fungentibus & functuris, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium diſtrictè prohibemus, atque interdicimus, ne ſub excommunicationis maioris latæ ſententiæ, à qua non niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtituti abſolui queant, alijſque pœnis noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum pro tempore exiſtentium arbitrio infligendis, & per quemcunque eorum ipſo facto & ipſo iure ſine aliqua declaratione incurrendis, audeant vel quoquo modo præſumant, ex nunc de cætero in perpetuum contra aliquos dicti Hoſpitalis Fratres, Milites, ac Religioſos, Donatos, familiares, ſeruitores, necnon Presbyteros ſæculares eorum Eccleſijs inſeruientes, dum eis inſeruiunt, & alias quaſuis perſonas dicti Hoſpitalis, declaratoriam aliquam ſententiam ferre, quòd aſſaſſinij crimen commiſerint, neque ad pœnarum executionem deuenire, niſi prius per Superiores eorum, adiuncto ſibi loci Epiſcopo declaratum fuerit eos tale aſſaſſinum commiſiſſe: non obſtante quauis etiam antiquiſſima & immemorabili conſuetudine in contrarium forſan quomodolibet vigente.*

5 *Decernentes quoque ſic in præmiſsis omnibus per quoſcunque Iudices & Commiſſarios Eccleſiaſticos & ſæculares, quauis etiam Imperiali, Regia, Ducali, aut alia auctoritate & poteſtate fungentes, & functuros: Sublata eis & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere: ac irritum & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.*

6 *Non obstantibus præmissis, ac quibusuis constitutionibus & ordinationib. Apost. etiam in corpore iuris clausis, necnon statutis, legibus, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apost. quibusuis huiusmodi Curijs, Tribunalibus, Magistratibus, & alijs supradictis, eorumque Iudicibus, ac alijs Superioribus, & personis, sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in contrarium forsan quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica & indiuidua mentio facienda esset, illarum huiusmodi tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque.*

7 *Volumus autem quòd præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ,*

Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 18. Decemb. 1595. Pontificatus nostri Anno quarto.

QVÆSTIONES.

140 1 Quæ fuerit potissima causa huius Pontificiæ Constitutionis.

2 Quid sentiebant Doctores ante hanc Pontificiam declarationem.

3 Quinam dicantur Assassinij, & quid, si occisus non sit Christianus.

4 An Assassini hodie reperiantur in illo genere, de quo disponitur in cap. 1. de homicidio, in 6.

5 Quid si ad suam vindicandam iniuriam suis manibus Petrus aliquem interficiat, & pecunia mediante aliquos alios ad sibi auxiliandum inducit, erit ne patratum crimen assassinij?

6 Quomodo constare debeat, si pecunia pro homicidio fuerit data. Et an mandans, & mandatarius probari debeant, si detur corpus Assassinij.

7 An assassinij crimen detur, si mandans interfuerit homicidio.

8 An assassinium probetur, etiamsi interuenerit promissio pecuniæ, & etiamsi fuerit facta sine aliqua scriptura.

9 An assassinium inducatur, si committatur homicidium pro complacentia alicuius.

10 An assassinium inducatur per simplicem pollicitationem, & an requiratur mutua promissio, & obligatio.

11 An, vt inducatur assassinium, requiratur, vt promissio fuerit acceptata, & etiam promissio certa.

12 An sufficiat promissio incerta & generalis.

13 An vt inducatur assassinium in non subiecto, requiratur datio, vel promissio: & quidem in filio, vel alio subiecto, non cadat assassinium.

14 An promissio facta pro expensis, damnis, interesse pro homicidio committendo, inducat assassinium.

15 An probetur assassinium per indicia, & coniecturas.

16 Quænam sint ista probabilia argumenta.

17 An processus factus contra personam Ecclesiasticam coram Iudice laico probet.

18 An confessio facta per Clericum coram Iudice laico, sufficiat ad condénandum, etiam si sponte confessus fuerit.

19 Testes examinati per Iudicem incompetentem, an possint se referre ad primum examen, vel potius teneantur deponere per extensum.

20 An processus informatiuus Iudicis laici saltem sufficiat ad examinandum Ecclesiasticum coram Iudice Ecclesiastico. Et an Episcopi possint stare processui fabricato per Curiam sæcularem super qualitate assassinij, & similibus, vt in Bulla Greg. XIV. ad effectum remittend ad ipsam Curiam sæcularem delinquentes.

Qua-

Quænam fuerit causa Constitutionis Clementis VIII. circa crimen assassinii. Quæst. I.

SVMMARIVM.

141 *Finis huius Constitutionis est, ne Laici violent immunitatem Ecclesiasticorum.*

141 Ad primum. Resp. Ne Iudices sæculares in personas Ecclesiasticas, vltra quàm deceat, manus extendant, prætextu criminis assassinij, vtque Milites Religiosi suis priuilegijs perfruantur.

Declaratio criminis assasinii ad quem iudicem spectet. Quæst. II.

SVMMARIVM.

142 *Declarare crimen assassinij spectat ad iudicem Ecclesiasticum, quo ad Ecclesiasticos.*

143 *Iudicium Clerici non potest incipere à iudice laico.*

142 Ad secundum. R. Aliqui voluerunt hanc declarationem spectare ad Iudicem sæcularem, quos refert Clar. *q.* 36. *num.* 31. sed contrariam opinionem veriorem fatetur de iure Clar. *ibidem*, eamque probant Ignat. Lopez *in addit. ad Diaz in pract. Canon. crimin. cap.* 101. secundum postremam impresionem in littera *B.* vers. *Notabis*. Farinac. *quæst.* 123. *num.*68. & Scaccia in suo tractat. *de Iudic. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 70. post Card. Alban. quem allegat, *in cons.* 31.

ADDITIO.

143 Præter citatos Doctores ita etiam tradunt Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 17: Capic. *decis.* 112. *num.* 2. Quia iudicium Clerici tanquam personæ exemptæ non potest incipere à Iudice laico; & cum non subijciatur Iudici laico, nisi ratione criminis assassinij, debet prius constare de fundamento subiectionis, quam incipiat iurisdictio. Si autem iudex laicus cognosceret de crimine, prius exerceret iurirsdictionem, quam sciret an sit sua iurisdictio: cognoscere namque de assassinio, est exercere iurisdictionem.

Quinam dicantur assassini. Quæst. III.

SVMMARIVM.

144 *Assassinus est qui præmio occidit, aut facit occidere.*

Si occisus non est Christianus, non est propriè assassinium.

145 *An mandās aliquem vulnerari dato pretio, committat assassinium.*

146 *Solum homicidium fundat assassinium.*

147 *Pœna assassinij non habens locum, quando mandatum non est ad occidendum.*

144 Ad tertium. R. Communis, & à consuetudine approbata est opinio, quod indistinctè, & generaliter dicuntur Assassini omnes, qui præmio homines occidunt, seu occidere faciunt; sicuti senserunt plures relati per Plaz. *cap.* 19. *post nu.* 2. *vers. pleriquetamen*, Boss. *in tit. de mandat. ad homicidium nu.* 16. Clar. *in pract.* §. *assassinium in princ.* Brun. à Sole, *d. q.* 34. *nu.* 5. & 6. & *post nu.* 8. *iuncto n.* 19: & *seq.* & *num.* 25. post med. Decian. *in tract. crimin. to.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *nu.* 79. & *seq. fol.* 161. Tamen si occisus non fuerit Christianus, tunc non dicitur propriè commissum assassinium, nec locum habet dispositio tex. nostri *in c. pro humani*, secundum communem Doctorum opinionem, de qua per Boss. *in tit. de mand. ad homicid. n.* 22. Couar. *variarum resol. c.* 20. *n.* 10. *vers. hinc apparet*, *fol.* 669. Petr. à Plaz. *d. c.* 19. *nu.* 29. Clar. *in d.* §. *assassiniū in princ.* Mascard. *de probat. lib.* 1. *conclus.* 138. *n.* 13. Peguer. *decis. crim.* 5. *n.* 19. *ad med.* & ab hac communi non crederem esse recedendum in indicando, quamuis de ea non sine probabili ratione dubitari iudicet. Brunorus à Sole *d. q.* 34. *num.* 23. & 24.

ADDITIO.

145 An autem assassinium committatur, quando quis pacto pretio mandat aliquem vulnerari. Et partem affirmatiuam videntur tenere Alexan. *consil.* 166. *num.* 5. *lib.* 7. Hieronym. de Monte *quaest.* 16 *variar. lib.* 1. Couarruuia *lib.* 2. *variar. resol. cap.* 21. *num.* 9. Berous *consil.* 195. *num.* 13. *lib.* 3. Viuius *in commun. opinion.* verbo *assassini*, Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 2, Brunorus à Sole *quaest.* 34. *legal. num.* 1.

146 Verum communis, & recepta sententia tenet, quod tunc solum assassinium locum habeat, quādo interposito pretio pacisciтur de homicidio. Ita Archidiacon. *in cap.* 1. *de homicid. in* 6. Francus *ibid.* Geminian. §. *Cum igitur num.* 9. cæterique Doctores *ibid.* Angel. *in l. qui Sepulchra C. de sepul. violat.* Salycet. *in l. non ideo minus ff de accusat.* Bossius *in pract. crimin. tit. de mand. ad homicid. num.* 35. Carrer. *in pract.* verbo. *Circa igitur tertium. de homicid. num.* 3. Iodoc. *in prax. cap.* 83. *de assassin. nu.* 1. Clar. *item in prac. crimin. §. assassinium, int.* testans de communi. Io. Maria Monticel. *in pract. reg.* 8. *n.* 4. Corneus *consil.* 149. *num.* 2. *lib.* 1. Bursar. *consil.* 192 *num.* 6. *lib.* 2. Gabr. *consil.* 170. *num.* 6. *lib.* 1. Matth. Brun. *consil.* 115. *num.* 74. *tom.* 2. *consil. crimin. diuer.* Riminal. *iun. consil.* 685. *num.* 4. Tiber. *Decian. consil.* 82. *num.* 3. *lib.* 2. Peguera *decis. crimin.* 5. *n.* 19. Capic. *decis.* 155. Bart. *in l. Non solum §. si mandato num.* 14. *ff. de iniur.* Castrens. *in l.* 1. §. *ult. ff. de eo, per quem fact. er.* Et desumitur ex dicto cap. 1. *de homicid. in* 6. vbi Pontifex crimen assassinij coarctat ad solum homicidium.

147 Hinc pœnæ assassinij non habent locum, quando mandatum non est ad occidendum, vt tradunt Archidiacon. *in cap.* 1. *num.* 1. *de homicid. in* 6. Geminian. Io. Andr. Franc. & alij *ibid.* Tiber. Decian. *lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 41. *tom.* 2. *criminal.* Mascard. *de probat. conclus.* 138. *num.* 10. Baiar. ad Clar. §. *assassinium. num.* 2. Farinac. *in praxi quaest.* 123. *de homicid. num.* 139. Petrus Cabal. *de omni genere homic. num.* 499. Guazzin. *ad defen. reor. lib.* 1. *defens.* 1. *cap.* 38. *num.* 42. verb. *secus erit tom.* 1. Crass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 691. Gratian. *discept. forens. cap.* 598. *num.* 12. Caroc. *decis.* 39. *n.* 8. Marsil, *de indult. cap.* 29. *n.* 12. Anton. Gabr. *conclus.* 1. *n.* 30. *lib.* 7. Honded. *consil.* 93. *num.* 65. *lib.* 3. & communiter.

An hodie assassini sint illius generis, de quo in cap. 1. de homicid. in 6. *Quaest. IV.*

SVMMARIVM.

148 *Assassinium hodiernum non est illud, de quo in cap.* 1. de homicid. *in* 6.

149 *Pœnæ spirituales dicti cap. bodie non habent locum.*

150 *Sed solum corporales.*

148 Ad quartum. R. Assassini hodie non reperiuntur in illo genere, in quo disponitur in *c.* 1. *de hom. lib.* 6. quia illi erant soli, & quidam Pagani, seu Saraceni, seu Agareni sub ditione vel vassalli cuiusdam domini, qui sibi persuadebant esse opus notabile, & heroicum, interficere aliquem, quem suus dominus iuberet, quomodocumque, & quacumque causa ille imperaret, imò non esse omittendum id, quamuis opus esset interfici. Nauar. *c.* 27. *n.* 135. Syluest. in *ver. assassinus n.* 1. Ang. eo verb. *initio*. Armil. in eo verb. & in verb. *excommunicatio c. c.* 67. Glos. *in d. cap.* 1. in verb. *formidantem*. Hinc fit, hodie non incurri pœnas impositas in illo *c. nisi pœnas temporales*, prout narratur in d. tex. Ista est communis sententia. Couar. *lib.* 2. *cap.* 20. *nu.* 9. *ver.* 1. 2. & 3. *var. resolut.* Syluest. *loc. cit. nu.* 2. §. 1. Nauar. *loc. cit.* Capyc. *decis.* 112. & 155. *n.* 22. & 25. quidquid dicant Angel. *loc. cit.* & Diaz *in pract. crim. can. c.* 91. nisi intelligant assassinum in proprio significato, vt sup. & Aegid. Bos. *in tit. de mand. ad homicid. nu.* 16. Aret. *cons.* 164. *col.* 16. Ioan. Andr. & Arch. *in illo cap.* & hoc nomen, assassinus, non reperitur expressum in iure ciuili, cum non sit nomen artis, sed per æquipollens fit mentio de eo. *l. non solum. §. si mandato ff. de iniur.* Bald. *l. non ideo minus, C. de accusat.* vide Gom. *in d. cap.* & Ioan. Andr. *in c. pen. de Cler. non resid.*

ADDITIO.

149 Præter citatos Doctores, quod dispositio cap. 1. *de homicid. in* 6. non habeat locum quando conducitur Christianus ad alium Christianum occidendum quo ad pœnas spirituales, notant etiam Tiberius Decian. *lib.* 4. *tract. crimin. cap.* 9. *num.* 80. *tom.* 1. & alij. Sacra tamen Congregat. practicat oppositum.

150 Quod autem habeant locum pœnæ corporales, non secus ac si conduceretur infidelis aliquis illorum, de quibus procedit dicta dispositio, tradunt Couarru. *in Clement. si furiosus. par.* 2. *init. num.* 9. Chassaneus *in consuet. Burgund. Rubr.* 1. §. *videndum num.* 7. testans de praxi. Plaza *in Epitome delictor. cap.* 19. *num.* 10. Afflict. *ad consuetud. Neapolitan. lib.* 1. *Rubr.* 12. *num.* 16. Tiraquel. *de pœn. leg. cau.* 37. *num.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 360. *numer.* 42. Gram-

Grammat. *Voto*. Cabedo *ad Diaz cap.* 100. ver. *Secundus cetus* Feder. Scot. *resp.* 8. *num.* 17. Et merito. Quia assassini huius temporis subrogati sunt in locum antiquorum, & ideo induunt eorumdem naturam, *l. si eum* §. *Qui iniuriarum. ff. si quis caut.* imo atrocius delinquunt, quia Christiani Christianos occidunt accepto pretio.

Inducens pacta pecunia ad sibi auxiliandum in homicidio, an sit assassinus. Quaest. V.

SVMMARIVM.

151 *Solum mandans pretio dato, aut interficiens accepto, est assassinus.*

152 *Assassinium requirit mandantem, & mandatarium.*

151 Ad quintum. R. Non, quia assassinus ille est, qui praemio aliquem interficit, vel interfici mandat. Clar. *in* §. *assassinium, in princ.* & Vinc. de Franc. *decis.* 176. *n.* 3. Petrus autem non corruptus pecunia deliquit, nec premio homicidium ab eis fieri mandauit, vt praeclarè scribit Gabr. *cons.* 170. *lib.* 1. *n.* 7. & 13. quem emendat, & ei alios cumulat Farinac. *quaest.* 123 *num.* 148.

ADDITIO.

152 In praesenti casu, assumpti in auxilium pro homicidio sunt tantum cooperatores homicidij, & accessorij ad principalem occidentem, & ideo sequútur naturam ipsius, qui eum non occidat ex mandato eum pacto de praemio, non est assassinus, & proinde nec etiam cooperatores. Rursus, ipse non mandat, homicidium, sed facit vt principalis. Vt ergo locum habeat assassinium, requiritur mandans, & mandatarius, qui intuitu praemij suscipiat in se negotium homicidij.

Quomodo constare debeat de assassinio. Quaest. VI.

SVMMARIVM.

153 *Vt assassinium probetur debet probari mandatum, & pactum de pecunia.*

154 *Poenae* cap. 1. de homicid. in 6. *an locum habeant in mandatario.*

153 Ad sextum. Resp. In isto crimine assassinij dicitur constare de illius corpore, quando probatur, quod aliquis accepta pecunia ab aliquo, mediante mandato, alterum occidit. Cap. *pro humani de homicid. in sexto*, qui tex. licet videatur loqui de mandante, tamen communiter receptum est, vt habeat etiam locum in mandatario. Ant. Gomez *tit. de delict. cap.* 3. *nu.* 2. & *seqq.* vbi de recepta sententia. Ant. Gabr. *lib.* 7. *concl.* 1. *n.* 1. & 32. Decian. *in tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *n.* 18. cum alijs congestis per Modern. Rom. *quaest.* 123. *n.* 1. & assassinium dicitur homicidium ex proposito factum ab vno, & ab altero mandatum precio, siue pecunia, vel alia re data, vel promissa. Caualc. *de Brach. reg. part.* 1. *n.* 76. Et oportet, vt probentur mandans, & mandatarius, alias non diceretur constare de corpore assassinij, late Eugen. *cons.* 76. *num.* 135 vbi subdit, quod si quis occidit aliquem sub spe successionis, non erit assassinium: prout si quis occidat aliquem in strata publica, & illum derobet, non erit assassinium, sed homicidium cum furto. Boss. *de tit. de foro competen. num.* 142. Caualc. *d. part.* 1. *num.* 78.

ADDITIO.

154 Comprehendi tantùm mandantem in dispositione *cap.* 1. *de homicid. in* 6. tenent Arnald. Albertin. *in c. Quoniam.* ver. *octauo*, & *vltimo fallit, de haeret. in* 6. Aretin. *consil.* 165. ver. *Tertio allegant.* & proinde poenas assassinij habere locum solum in mandante. Verum habere locum etiam in mandatario tenent communiter Angel. *in l.* 1. *C. de sepulch. viol.* Paris de Puteo *De syndicatu*, verbo *Inquisitio*: Thomas Grammat. *voto in fine*. Capic. *decis.* 155. Couarru. *lib.* 2. *variar. resol. cap.* 20. *n.* 10. Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 9. Decian. *li.* 9. *praxis crimin. cap.* 30. Chassan. *ad consuet. Burgund. Rubr.* 1. post ver. *Item etiam tenetur num.* 7. Clarus *lib.* 5. *senten.* §. *assassinium*, *num.* 7. Menoch. *de arbitr. casu* 360. *num.* 42. Cabedo *ad Diaz cap.* 100. ver. *In interficiente*. Et meritò, quia qualitas delicti, cuius intuitu poenae constitutae sunt, ipsam qualificat etiam in mandatario: imo in ipso habet maiorem turpitudinem, cum ratione mercedis inducatur ad occidendum.

Siman-

Si mandans sit præsens homicidio, an sit assassinium. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

155 *Præsentia mandantis excludit assassinium.*

156 *Quid testis deponere debeat, vt probetur assassinium.*

155 Ad septimum. Resp. Debet probari absentia mandantis: quia si fuerit commissum homicidium eo præsente, etiam pecunia interueniente, non dicetur assassinium, vt post alios quos allegat, & firmat Bertazzol. *cons.* 143. *num.* 13. *volumine primo*, Hier. Gabr. *cons.* 170. *in* 1. *dub. vol.* 1. Andr. Fachin. *cons.* 83. *num.* 10. *lib.* 3.

ADDITIO.

156 Si non constet de absentia principalis, neq; etiam constat de assassinio, quia non constat de mandato, quod necessarium est ad inducendum assassinium. Si enim principalis sit præsens, cæteri habent solum rationem sociorum auxiliantium: & proinde solum tenentur de assistentia ad delictum. Et ideo; vt constet de assassinio; depositio testis debet versari circa mandatum, ita vt deponat de mandante, & mandatario, iuxta ea quæ tradunt, Bar. *in l. si is qui* 2. *§. si tu Titium. ff. de furtis* Alexand. *consil.* 114. *num.* . . *vol.* 3. Bald. *consil.* 259. *vol.* 1. Anton. Gabr. *tit. de malefic. concl.* 2. *n.* 42. *li.* 7.

An probetur assassinium, si solum sit promissa pecunia etiam sine scriptura. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

157 *Sola promissio pecuniæ etiam sine scriptura inducit assassinium.*

158 *Etiamsi promissio non sit de re certa, sed generalis.*

157 Ad octauum. R. Constatet de assassinio, si probaretur promissio pecuniæ. Salic. *in l. non ideo minus n.* 36. *C. de accusat.* Catter. *in praxi crimin. tit. de homicid. §. circa tertium in princ.* vbi de comm. Flamin. Parif. *de confident. q.* 32. *n.* 49. vbi etian de communi. Ant. Gabriel. *lib.* 7. *de crim. conclus.* 1. *n.* 1. *& seqq.* vbi de comm. idem Parif. *de confid. q.* 66. *nu.* 24. etiamsi promissio fuerit facta sine scriptura, vel alia cautela, Gram. *vot.* 9. *num.* 2. Iodoc. *in pract. crimin. cap.* 83. Rub. *de assas. num.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 138. *num.* 1. *in prima ampliat. lib.* 2. Anton. Gabr. *concl.* 1. *n.* 3. *lib.* 7. cum alijs allegatis per Modern. Roman. *quæst.* 123. *nu.* 36. *seq.* & ita etiam disponitur hic in Curia per bannimenta edita *de anno* 1591. *capit.* 36.

ADDITIO.

158 Quamuis promissio non sit de re certa, sed tantum generalis, adhuc tamen sufficiet ad inducendum assassinium, vt notant Aret. *cons.* 164. ver. *Tertio allegant.* Alexan. *consil.* 166. *vol.* 7. Anton. Gab. *lib.* 7. *conclus.* 1. *num.* 3. Vincent. de Franchis *decision.* 176. *num.* 5. *& sequent.* Nam licet promissio sit de re incerta, adhuc tamen pacifcitur de vita hominis, & subijcitur pretio: quod sufficit ad inducendum assassinium.

An sit assassinus, qui non pretio occidit, sed vt alijs complaceat. Quæst. IX.

SVMMARIVM.

159 *Non est assassinus occidens, vt rem gratam alteri præstet.*

160 *Ad assassinium quid requiratur.*

159 Ad nonum. Resp. Qui vero non sub spe premij, sed vt alicui complaceat, aliquem interficiat; licet aliqui voluerint, quod dicatur committi crimen assassinij, & probata complacentia dicatur constare de assassinio. Decian. *in tract. crim. lib.* 9. *cap.* 30. *nu.* 16. Viu. *opin.* 74 *sub n.* 1. Addentes ad Iul. Clar. *in §. assassinium in littera N.* cum alijs adductis per Mod. Rom. *quæst.* 23. *nu.* 38. Tamen veritas est, quod etiamsi probaretur dicta complacentia, non diceretur probatum corpus assassinij, Hier. Gabr. *cons.* 170. *n.* 15. *& seqq. lib.* 1. vbi late, & ibi reddit

dit bonas rationes, & concordantes adducit Viu. *opin.* 14. *sub num.* 1. *vers.* 3. *quod assassinij*, late Honded. *cons.* 93. *num.* 97. *& seq. volum.* 2. vbi relatis contrarijs, hanc opinionem tuetur. Moder. Rom. *cons.* 10. *n.* 6. *vbi de communi*.

ADDITIO.

160 Hanc eandem opinionem, quod scilicet occidens animo complacendi alteri non committat assassinium, tenet etiam Bald. *consil.* 372. *in fine vol.* 5. & approbat Anton. Gabr. *lib.* 7. *com. opin. concl.* 1. *num.* 5. Deficit enim conditio necessaria, quod vita hominis subijciatur pretio.

An ad assassinium requiratur mutua obligatio inter mandantem, & mandatarium. Quæst. X.

SVMMARIVM.

161 *Ad assassinium requiritur contractus.*
162 *Non sufficit tractatus.*
Non attenditur tractatus, sed conclusio.

161 Ad decimum. Resp. Nec si probaretur simplex pollicitatio, diceretur constare de corpore assassinij, nisi probetur tractatus, Gram. *vot.* 11. *nu.* 19. Riminald. iun. *cons.* 685. *n.* 12. *& seq. volum.* 6. Honded. *cons.* 93. *n.* 66. *vol.* 2. vbi de communi, latissimè Modern. Roman. *cons.* 10. *n.* 4. vbi de communi, & ibi refert, quod Doctores volunt, vt interueniat contractus mutuæ voluntatis, vt si contractus fuisset licitus, potuisset cogi ad soluendum.

ADDITIO.

162 Imo neque sufficit, quod probetur tractatus, quia non attenditur, quid tractetur, sed quid concludatur, *l. si voluntate C. de rescin. vendit.* vbi Bald. Salycet. *not.* 1. Dec. *consil.* 488. *num.* 10. Alexand. *consil.* 28. *num.* 3. *lib.* 1. Rota *decis.* 76. *nu.* 1. *par.* 3. *recent.* Vnde si tractatus probaretur, & non conclusio, quamuis homicidium sequutum fuisset, non probaretur assassinium, quia potuisset sequi ex alia causa; nec ex tractatu rectè infertur ad conclusionē, & effectuationē. Bald. *in l. Multum interest n.* 2. *ver. Quandoque probatur. Cod. si quis alteri vel sibi.* Alexan. *consil.* 18. *num* 2. Dec. *in l. Non omnis. n.* 2. *ff. si cert. pet.* Rota *decis.* 148. *num.* 2.

An ad assassinium requiratur acceptatio promissionis Quæst. XI.

SVMMARIVM.

163 *Ad assassinium requiritur acceptatio promissionis de pretio.*
164 *Non accepta promissione non habet locum pœna ordinaria assassinij sequuto homicidio.*

163 Ad vndecimum. Resp. Requiritur, vt promissio sit acceptata, Doct. cumulati per Add. ad Modern. Roman. *in cons.* 5. *in littera K. versiculo, limitatur tamen*, & latissimè ipse Modern. Roman. *cons.* 10. *num.* 4. & ibi testatur de communi: nec in hoc sufficeret dicere, quod præsumatur acceptasse oblationem, vt sibi fauorabilem, sed requiritur, vt dicta acceptatio expresse probetur, vt latè etiam declarat Rim. *Iun. cons.* 685. *num.* 14. *seq. vol.* 6.

ADDITIO.

164 Hoc sequitur ex modo dictis, quia si non acceptatur promissio, non habetur conclusio tractatus. Vnde si non acceptaretur, quamuis occideret non committeret assassinium, nec locum haberet pœna ordinaria assassinij, vt notant Bald. *consil.* 82. *vol.* 3. Grammat. *voto* 11. *num.* 19. Quia non occideret inductus promissione, et proinde neque vt mandatarius. Vt autem locum habeat assassiniū, debet requiri occisio in virtute mandati.

An pro

An pro assassinio sufficiat promissio incerta. Quæst. XII.

SVMMARIVM.

165 *Ad assassinium requiritur promissio certa.* — *Promissiones iactatiuæ non inducunt obligationem.*
166 *Qualiter debet esse certa.*

165 Ad Duodecimum. Resp. Debet probari promissio certa, quia non sufficeret, si esset generalis. Riminald. Iun. *cons.* 76. *num.* 148. *lib.* 1. & Hond. *cons.* 193. *num.* 66. vers. *asserentes* & *num.* 88. vers. *nam si promissio generalis*, vbi de communi, & alios adducit *vol.* 1. sed pro isto artic. vide Doct. adductos per addentes ad Moder. Rom. *in cons.* 5. *in littera K. vers. limitatur* 2.

ADDITIO.

166 Hæc doctrina videtur contrariari dictis *num.* 158. Sed concordari possunt inter se sic Doctores: quod nimirum intelligant, quod promissio debeat esse certa in seipsa, & non per verba generalia. Aliud enim est promissionem esse in se certam, & aliud esse de re incerta. Tunc enim promissio est certa in se, quando concipitur talibus verbis, vt habeat vim inducendi obligationem, si acceptetur; tunc enim habet veram substantiam promissionis, licet sit de re incerta, quia in exequutione debet determinari ad rem certam iuxta subiectam materiam. Tunc autem est incerta, quando per talia verba generalia concipitur, aut per æquiuoca, vt non habeat vim inducendi obligationem, quales sunt promissiones, quæ fiunt iactatiuo, & ostentatiuo modo, quia non prouenit ex efficaci intentione, & proinde non est habenda ratio ipsorum *l. sciendum §.* 1. *ff de adilit. edic.* & *l.* 3. *§. fin. ff. de act. & obliga.* & notant Bart. *in l. Si verò*, *§. cum quidam. ff. Mandati.* Boer. *decis.* 165. *num.* 37. Cardin. *in cap. cum venissent de instit.* vbi & cæteri Doctores.

An si mandatarius sit subiectus mandanti, aut filius, inducatur assassinium. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

167 *Si mandatarius sit subiectus, ad assassinium requiritur datio, vel promissio, secus si sit filius.*
168 *In subiecto non cadit qualitas assassinij. An etiam in amicis & coniunctis.*

167 Ad decimumtertium. Resp. Doctores videntur distinguere, quòd in non subiecto præfata omnia requirantur, sed in filio, vel alio subiecto non requiritur datio, vel promissio, vt latè declarat Rim. Iun. *d. cons.* 685. *n.* 2. *volum.* 2. vbi concordantes allegat Honded. *cons.* 93. *n.* 68. *vers. solum quidem. volum.* 2. qui etiam concordantes cumulauit: sed benè dicunt, quòd deinde in subiecto non cadat qualitas assassinij, latè Mascard. *de prob. conclus.* 138. *num.* 15. *vol.* 1.

ADDITIO.

168 Ita consuluit Bald. *consil.* 246. *num.* 1. *vol.* 2. Quia nimirum tam filius, quàm quiuis alius subditus præsumitur occidisse ob morem gerendum patri, aut domino. Quod etiam videtur posse extendi ad coniunctos, & etiam in intrinsecos amicos, nā quò ad hos quoque præsumi potest, quod sint inducti ad occidendum, ob morem gerendum. Si tamen constaret de mandato, & acceptatione mediante re aliqua promissa pretio æstimabili, certè locum haberet assassinium, quia concurrerent omnia, quæ inducunt assassinium, & tunc præsumptio cederet veritati.

An promissio de resarciendis expensis, damno, &c. inducat assassinium. Quæst. XIV.

SVMMARIVM.

169 *Promissio de resarciendis expensis, & indemnem præstando, non inducit assassinium.*
170 *Promissio, vt inducatur assassinium, debet esse pro homicidio.*

169 Ad decimumquartum. Resp. Nec minus, si probaretur, quòd fuerit aliquid promissum pro expensis in delicto committendo, vel si delictum committeret, faceret ipsum à Curia libe-

liberari, vel soluet quicquid opus erit, pro liberatione obtinenda, vel, si aliquid sibi fuit largitum pro reditu ad locum, vnde venerat ad delictum committendum, diceretur probatum assassinium, Eugen. *cons.* 86. *n.* 139. vbi alios concordantes allegat, nec si aliquid sibi fuerit commodatum, vel mutuo datum. Mod. Rom. *cons.* 10. *n.* 5. & multa alia, si fuerint probata in isto crimine, adhuc non diceretur constare de assassinio, quæ cumulauit Moder. Rom. *in q.* 123. *n.* 19. *cum multis seqq.*

ADDITIO.

170 Quicquid fuerit promissum, & intuitu cuiuscunque tituli, nisi sit promissum intuitu homicidij, non inducit assassinium, quia non subijcietur pretio, & contractui vita hominis. Quod enim pecunia, aut quid pretio æstimabile sit dandum pro homicidio ipso, colligitur ex cap. *Pro humani, de homicid. in 6.* vt tradunt Archidiacon. *ibid.* Dominic. *§. Cum igitur, not.* 1. Ancharan. *not.* 6. *& alij.*

Assassinium an probetur per indicia, coniecturas, &c. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

171 *Ad probandum assassinium sufficiunt præsumptiones &c.*

172 *Sufficiunt probabilia argumenta.*

173 *Quæ probabilia argumenta sufficiant. Remanente aliquo dubio non dicitur constare.*

171 Ad decimumquintum. Resp. Videntur concludere Doctores, quod in isto crimine assassinij, ad illud probandum sufficiant præsumptiones, coniecturæ, & argumenta, vt apertè legitur in capitulo, *pro humani, de homicid. in 6.* vbi omnes Doctores. Gram. *vot.* 18. *n.* 6. *Carrer. in pract. crim. in 3. tract. de homicid. & assass. §. circa igitur, num.* 29. *in fine.* Mascard, *de probat. conclus.* 137. *num.* 1. *vol.* 1. vbi de communi, Decian. *in tract. crim. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 30. *tit. de mand. puer. interced.*

ADDITIO.

172 Quod sufficiant probabilia argumenta per dictum *tex.* concludunt etiam Felin. *in cap. Afferte limit.* 3. *de præsump.* Hippolit. *in Pract. crimin. §. Examinandi.* Anton. Gabr. *lib.* 7. *conclus.* 1. *de Malefic. num.* 12. Rolan. *consil.* 27. *num.* 4. *lib.* 1. Farinac. *quæst.* 123. *num.* 40. Cardosus *in praxi* verbo *Assassinus, num.* 8. Boer. *decis.* 146. *num.* 5. Gutierez. *lib.* 3. *pract. quæst.* 7. *num.* 21. Diaz *in praxi cap.* 100. *num.* 2. Lopez *l.* 3. vet. *Como los otros tit.* 27. *par.* 7. Quod non solum locum habet quò ad pœnam extraordinariam, sed etiam quò ad ordinariam, vt notant Clar. *§. Assassinium, ver. Quamuis.* Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *num.* 16. Monticel. *in Reg. crimin.* 8. *num.* 23. Deeian. *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 38. *num.* 22. Ioseph Ludouic. *conclus.* 45. *ampliat.* 1.

173 Verum hoc contrariari videtur illi regulæ, quod in criminalibus debent probationes esse luce meridiana clariores. neque enim hanc claritatem exhibere possunt sola probabilia argumenta. Verum cessabit difficultas, si considerentur verba textus; inquit enim. *Et postquam probabilibus constiterit argumentis.* Dum enim coniungitur verbum, *Constiterit*, cum verbis, *probabilibus argumentis*, coarctantur probabilia argumenta ad illud genus, quod sufficiens est, vt faciat constare de delicto. Et proinde admittendæ erunt probationes cuiuscunque generis, siue ex coniecturis, siue ex præsumptionibus, siue ex testibus inhabilibus, quatenus possunt conducere ad venandam certitudinem facti; nam quandiu remanet aliquod dubium de crimine assassinij, non dicetur de ipso constare, iuxta doctrinam Romani *consil.* 329. *num.* 10. Tuschi *littera C. conclus.* 781. *num.* 2.

Quænam sint probabilia argumenta, quæ sufficiunt pro probando crimine assassinij. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

173 *Probabilia argumenta pro crimine assassinij sunt indicia indubitata.*

174 *Probabilia argumenta sufficiunt, tantum coram iudice Ecclesiastico in ordine ad reum relaxandum Curiæ sæculari.*

Probabilia argumenta quænam sint.

Ad-

173 Ad decimumsextum. Resp. Ista indicia, ac probabilia argumenta in isto crimine ad effectum condemnandi in pœnam ordinariam, interpretantur, vt fiant indicia indubitata, secundum veriorem, & communem opinionem attestatam per Moder. Rom. *in dicta quæst.* 86. *n.*43. *& n.*48. vbi licèt referat alios contrarium sentientes, vt non requirantur indicia indubitata, & quòd dicta probabilia argumenta non interpretentur in indicijs indubitatis: tamen ipse residet cum opinione supra firmata, cui ego etiam toto pectore assentio. & Carrer. vbi supra etiam dicit, quòd dicta opinio, vt sufficiant probabilia argumenta, procedat coram Iudice Ecclesiastico, secus coram Iudice sæculari, ad effectum puniendi, & quòd contrarium obseruare, alijs non concurrentibus, periculosum esset. & idem post alios, quos allegat, sequitur Moder. Rom. *dicta quæst.* 123. *num.* 47.

ADDITIO.

174 Retenta opinione, quod probabilia argumenta sufficiant coram tantum iudice Ecclesiastico, quæ videtur probabilior, quia agitur, de relaxando Curiæ sæculari: Rectè probabilia argumenta tunc dicuntur, quæ faciunt certum iudicium de assassinio, vt tradunt Plaza *in Epitome delict. cap.* 19. *n.* 14. Grammat. *voto* 11. *num* 23. Carrer. *in praxi tit. de homicid. §. Circa igitur tertium. ver. de homicid. num.* 20. Farinac. *in praxi quæst.* 86. *num.* 43. *&* 48.

An processus factus à laico contra Ecclesiasticum probet coram iudice Ecclesiastico. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

175 *Processus iudicis laici non probat coram Ecclesiastico.*

176 *Est nullus defectu iurisdictionis.*

175 Ad decimumseptimum. Resp. Processus coram Iudice Ecclesiastico contra Clericum exhibitus nihil probat, quia fuit fabricatus à Iudice laico, & ideo Iudex Ecclesiast. ei stare non debet, sed denuò testes examinare, & assumere informationes, Iul. Clar. *quæst.* 36. *num.* 44. Grammat. *consil.* 42. *num.* 2. Viui. *commun. opin.* in verb. *Iudex laicus*, Farinac. *consil.* 77. *num.* 1. qui omnes testantur de communi, Alex. Ambros. *in tract. de immunit. Eccles. cap.* 11. *num.* 3. vbi alios allegat, & non valet, neque in negotio principali, neque in pœnam contumaciæ ob non comparitionem, Aufred. *de Capell. Tolos. decis.* 165. *num.* 1. nec si factus fuerit processus per Iudicem, vel Rectorem laicum contra scholarem Clericum, Aufrer. *decis.* 168. *num.* 3. *ad Capell. Tolos.*

ADDITIO.

176 Supradictis adde Felin. *in cap. At si Clerici de iudic.* vbi & cæteri Doctores. Feder. de Senis *consil.* 135. Tiber. Decian. *tract. crimin. lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 5. *par.* 1. Quia nimirum fabricatio talis processus est actus omnino nullus defectu iurisdictionis, & ideò nullum effectum parere potest. *l. Non putauit §. Non quæuis ff. de bonor. possess. con. tab.* & *cap. illud de iurepatr.*

An spontanea confessio Clerici coram iudice laico sufficiat ad condemnandum. Quæst. XVIII.

SVMMARIVM.

177 *Confessio Clerici coram iudice laico non valet ad condemnandum.*

178 *An valeat vt extraiudicialis.*

177 Ad decimumoctauum. Resp. confessio facta coram Iudice sæculari, non operabitur, vt ex ea possit condemnari, *cap. At si Clerici, in princ. de Iudic.* Anton. de Butr. *consil.* 161. *n.* 3. *& num.* 28. Anan. *num.* 2. Abb. *num.* 2. Villalob. *commun. opin. in littera C. num.* 142. vbi de communi. Farinac. *tit. de reo confess. & conuict. quæst.* 81. *cap.* 6. *num.* 193. etiamsi spontè confessus fuerit, Doct. *in d. cap. At si Clerici, & præcipuè Hostiens. num.* 1. *in fin. Bellam. num.* 15. Anchar. *n.* 7. Farinac. *dicto cap.* 6. *quæst.* 81. *num.* 106.

Ad-

ADDITIO.

178 Sed an confessio facta coram Iudice laico valeat tanquam extraiudicialis confessio, negant Abbas *in cap. At si Clerici de iud.* latè Andreas Sicul. *ibi.* Alexand. *consil. 13. vol....* At communis sententia tenet, quod valeat tanquam extraiudicialis confessio, vt notant Doctores in dict. cap. *At si Clerici, num. 17.* Tiber. Decian. *tract. crimin. lib. 4. cap. 9. num. 64. par. 1.* Nam quod sit facta coram Iudice laico, non tollit ab ipsa naturalem eius substantiam, sed solum operatur, quod tanquam iudicialis sit nulla: vnde cum adhuc secundum suum esse naturale sit manifestatiua delicti, nihil videtur obstare, quin abiecta iudicialitate possit adhiberi tanquam extraiudicialis. Solum obstare videtur, quod habuerit causam à Iudice laico, & proinde in odium vsurpatæ iurisdictionis non videtur adhibenda, neq; tanquam extraiudicialis; & hoc solum credo voluisse Doctores in oppositum citatos. Verum, quamuis fortasse regulatiter ita esset faciendum, secus tamen in atrocioribus delictis, ne impunita remaneant.

An testes examinati coram iudice incompetenti, debeant per extensum deponere, quando repetuntur à competenti. Quæst. XIX.

SVMMARIVM.

179 *Testes debent deponere per extensum, quando repetuntur à iudice competenti.*
180 *Testis cur in causa Ecclesiastica non potest se remittere ad examen factum coram iudice laico.*
181 *Confessio coram iudice competente, si sit diuersa à confessione coram incompetente, quid faciendum si prima fuit iurata.*
182 *Quid si non fuerit iurata.*

179 Ad Decimum nonum. Resp. Videtur dicendum, quòd debet ita per extensum deponere, vt nulla ratio haberi debeat de primo examine, propter præsumptionem, quæ resultat contra illum, qui recepit primum examen nullum, ex eo quod errauit in suo officio, vt tradit decisio Auenionen. 91. *num. 5. per l. 3. §. quia potest. ff. de suspect. Tut.* idemque erit in examine recepto metu excom. Houit. *in Sylu. nupt.* in verbo *monitoriè, num. 6.* Rip. *in tract. de remed. ad curand. pest. num. 128. dicta decis. Auenionen. 91. num. 5. vers. vnde,* vbi tamen subdit, et si sequatur in testibus variatio cum reuelatione facta metu excommunicat. erit nullius momenti, neque considerabilis, cum illa prima reuelatio nullam fidem faciat.

ADDITIO.

180 Procul dubio non potest testis se remittere ad depositionem factam coram iudice laico. Tum quia non extat in actis iudicis competentis. Tum quia est nulla, & non potest habere aliquem effectum, atque adeo nec influere in sententiam: nec sufficit quod videatur conualidari per id, quod testis ad illam se remittat: quia actus iudicij competentis non possunt influere in actus iudicij alterius incompetentis; & cum iudicium primum fuerit nullum à fundamentis defectu iurisdictionis, neque vlla pars ipsius conualidari potest, tanquam destituta fundamento necessario. Tum quia iudex ecclesiasticus acceptaret testimonium exhibitum coram laico, & tacitè depositionem approbaret.

181 Sed hic oritur dubium, quid faciendum, si testis deponens coram iudice ecclesiastico variaret à prima depositione. Resp. Quod cum depositio coram iudice laico sit consideranda tanquam extraiudicialis, vt dictum est *num. 178.* videndum est an fuerit coniuncta cum iuraméto: & si fuit coniuncta, neutri deferendum est, quia stante dicto iurato extraiudiciali, si iudiciale ab ipso variet, neutri creditur, vt docent Abbas *in cap. per tuas.* ver. *Puta tamen de probat.* Dec. ver. *Primus quando.* Felin. *in cap. cum in tua,* ver. *Si tamen primum, de testib.* Cuman. *in l. qui falsa* ver. *in Glos. fin. ff. de testib.* Bald. *consil. 384. circa fin. vol. 3.* Ruin. *consil. 149. num. 15. vol. 5.* Alexan. *consil. 154. circa fin.* verbo *Et quando, vol. 1.* Crauet. *consil. 6. num. 16. & 44.* Cepol. *consil. crim. 60.* ver. *Et potest etiam.* Boer. *decis. 108.* ver. *Et hoc quando.* Nam sic deponens non est integer testis, nec meretur aliquam fidem tanquam periurus. Vnde nec facit indicium ad torturam, vt tradunt Bald. *consil. 471. in fine.* ver. *Item posito. vol. 2.* Craueta *consil. 6. num. 42.*

182 At si forte in primo iudicio non exhibuisset iuramentum, standum esset posteriori depositioni iuratæ: quia nulla haberetur ratio de priori depositione, tanquam de dicto extraiudiciali, vt tradunt Abbas *in cap. per tuas,* ver. *Et hæc faciunt, de probat.* Aret. ver. *in glos. posita.* Ananias *in cap. Inquisitionis, §. 3. de accusat.* Felin. *in cap. cum in tua num. 10. de testib.* Dec. *in dict. cap. per tuas, in fine de probat.* Bald. *in l. nullum,* ver. *Sed quid si testis C. de testib.* Roman. *in l. 2. §. creditum* ver. *aliquando testis ff. si cert. pet.* Salycet. *in l. si quis Decurio* ver. *Quæro, testis C. de fals.* Cuman. *in l. qui falsa* ver. *in glos. fin. ff. de testib.* Tyndar. *de testib. lib. 2. capit. 1. num. 7.* & alij, quos cumulat Anton. Gabr. *lib. 7. com. conclus. 31. num. 1.* ver. *Contrarium.*

An processus iudicis laici sufficiat, vt reus examinetur a iudice ecclesiastico: & an sufficiat vt reus remittatur Curiæ sæculari. Quæst. XX.

SVMMARIVM.

183 *Clericus examinari potest à suo iudice vigore processus fabricati à laico.*

Processus iudicis laici an sufficiat, vt assasinus Clericus remittatur Curiæ regulari.

184 *Clericus non potest à suo iudice interrogari vigore processus fabricati à iudice laico.*

185 *Processus iudicis laici potest inseruire pro instructione Ecclesiastico.*

186 *Pœna assasinij an locum habeat, attentato, & non sequuto effectu.*

187 *An degradandus assasinus, antequam consignetur Curiæ sæculari.*

183 Ad vigesimum. Resp. Vigore dicti processus fabricati per Iudicem laicum, Clericus potest examinari super delicto per Iudicem Ecclesiasticum, *Praxis Archiep. Neapolit. c. 6. per totum*, de quo valde vidi dubitare in vrbe Romæ, cum ille processus coram Iudice laico nullam fidem probatoriam faciat, nam constare debet coram Iudice Ecclesiastico per probationes per eum desumptas super qualitate assasinij, & similium. Si producatur processus etiam cum sententia contra delinquentem fabricatus per Iudicem secularem, Iudex Ecclesiasticus non potest stare dicto processui, & sententiæ, ad effectum remittendi, & consignandi delinquentem ipsi Curiæ seculari; sed tenetur ipse Iudex Ecclesiasticus nouas desumere probationes, cũ ille processus Iudicis laici nullam fidem probatoriam faciat: & hæc valde stringunt pro decisione istius dubij. Sed quia aliquando delictum est antiquum, vel fuit commissum in longinquis partibus, & adeo est occultum, vt forsan denuo probari non possit coram Iudice Ecclesiastico; & ne tam grauia crimina impunita remaneant, Episcopi solent bene percunctari processum, informationes, testium depositiones, sententiam, & alias circumstantias, & qualitates resultantes ex processu fabricato per Iudicem laicum, & coram dicto Iudice Ecclesiastico reproducto; ac habitis informationibus extraiudicialibus de qualitate proditionis, assasinij, & similium, ea omnia scribere Eminentissimis D. D. Cardinalibus sacræ Congregat. super Episcopis, & ab eis obtinere aliquando, vt delinquens tradatur Curiæ sæculari. Et licet ex illis verbis (*iudicio tuo*) in Bulla appositis, posset dici Episcopos potuisse talem delinquentem remittere, & fidem adhibere processui Curiæ sæcularis, & alijs informationibus extraiudicialibus: tamen omnino arbitror, quod Episcopi nihil ex se facere debeant, sed bene dictam sacram Congregationem consulere, & ab ea resolutionem reportare: quia ille processus factus coram Iudice laico, & reproductu coram Iudice Ecclesiastico, sufficiet ad instructionem iudicis Ecclesiastici, vt ex eo possit examini subijcere Clericum, vt latè tuetur *Prax. Archiep. Neapolit. cap. 6. per totum*, vbi respondet ad contraria, & asserit ita vigere consuetudinem in illa Curia Archiep. *& sub num. 4. in fin.* testatur de veriori opinione, vt sufficiat ad instructionem Iudicis.

ADDITIO.

184 Quamuis *Praxis Archiepiscopal. Neapol.* ab Auctore citata conetur defendere, quod Clericus vigore processus fabricati a Iudice laico, possit per Ecclesiasticum interrogari; quæ tamen affert, nullo pacto probant intentum, & ideo nullo modo est audienda. Obstat enim cap. *At si Clerici de iudic.* Et quamuis respondeat, quod tex. tantum vult, quod vigore talis processus non possit reus condemnari; non tamen euadit: Nam Pontifex decernit quod Clericus coram sæculari iudice conuictus, aut confessus, non sit condemnandus; & reddit rationem his verbis. *Sicut enim sententia à non suo iudice lata non tenet, ita nec facta confessio coram ipso*. Hæc autem ratio militat etiam quo ad interrogationem, quia nullitas afficit omnia acta coram Iudice laico, & facit quod omnia & singula non teneant, tanquam si non essent; vnde idem esset, ac si interrogaretur nullo existẽte fundamento ad interrogandũ. Et ita tradunt communiter Doctores, præsertim Ruin. *cons. 7. n. 6. vol. 1.* Baiard. *ad Clar. q. 36. n. 53.*

185 Nec obstat quod processus coram iudice laico inseruire possit ad instructionem iudicis Ecclesiastici, vt ait Baldus *in Authent. Clericus Cod. de Episcop. & Cleric.* Lanfranc. *decis. 399.* Suarez *in praxi tom. 2. prælud. 2. num. 18.* Quia solum volunt quod inseruire possit tanquam quid extraiudiciale, vnde incipere possit processus; non autem quod inseruire possit tanquam actus iudicialis, super quo fundari possit interrogatio iudicialis rei. Quod si alicubi viget praxis in contrarium, recurrendum est ad regulas consuetudinis, & videndum an possint ipsi aptari.

186 Verum vlterius inquiri posset, An pœna assasinij locum habeat, non sequuto, sed attentato tantum effectu. De consuetudine enim omnium tribunalium non punitur conatus pro effectu, sed tantum extraordinaria pœna. Attamen, cum assassinium sit atrocissimũ crimen, punitur etiam conatus pœna ordinaria, quando deuentum est ad aliquẽ effectum proximum, ita vt indicet non stetisse

per

per assassinium; quia sequeretur effectus, & ita decernit tex.in cap. *pro human. de homicid. in 6.* ibi. *Quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur*, & concorditer tradunt Doctores in hunc locum. Plaza *in Epit. delict. cap. 19. num. 9.* Couarruuias *in Clem. si furiosus par. 2. num. 9.* Decian. *lib. 9. praxis crim. cap. 30. num. 2.* Chassaneus *ad consuet. Burgun. rubric. 1.* ver. *Item etiam tenetur num. 7.* Clar. *lib. 5. sent. §. assassinium num. 7.* Menoch. *consil. 360. n. 42.* Vulteius §. *Item lex Cornel. num. 5.* Instit. *de publ. iudic.* Diaz *in praxi cap. 100. num. 6.* Cabedo *ibid. littera D.* Gutierez *lib. 3. pract. quaest. 7. num. 26.* Farinac. *in praxi quaest. 123. num. 79.* Gomez *de delict. cap. 3. rubr. de homicid. num. 10.* Brunor. à Sole, verbo *assassinium, num. 1.* Monticel. *regul. crimin. 7. num. 77.* Lopez *l. 3.* ver. *Mandandole matar. tit. 27. par. 7.* Gotofred. à Bruco *in praxi criminal. §. Senatus num. 15.* testans id iudicatum à Senatu Sabaudiæ.

187 An autem præmittenda sit degradatio, antequam assassinus cõsignetur puniendus Curiæ seculari, negatiuè respondent Lupus *in cap. 1. de homicid. in 6.* Dominicus *ibid. in fine*. Hippolyt. *in l. unicam num 107. C. de rapt. virg.* Tyrreus *in l. Necessarios §. non alias num. 448. ff ad syllan.* Chassan. *ad consuet. Burgun. rubr. §. in Glossa S. il n'a grace num. 50.* Couaruuias *lib. 2. variar. cap. 20. num. 10.* Grammat. *voto 8.* Capic. *decis. 155. num. 26.* Remig. Goni *de immunit. Eccles. fallent. num. 10.* Aufrer. *in Clemen. 1 fallent. 18. de offic. Ordin.* referens de communi. Diaz *in praxi cap. 100. num. 4.* Cabedo *ibid. littera B.*

DECRETVM FOELICIS RECORDATIONIS CLEMENTIS VIII.

PROHIBENS LITANIARVM VSVM

Præter in Breuiarijs, Missalibus, Pontificalibus, & Ritualibus contentas, & Litanias de B. Virgine in sacra Aede Lauretana decantari solitas, aut à sacra Congregatione Rituum approbatas. Contrauenientes, præter peccatum, arbitrio Ordinarij, & Inquisitoris seuerè coerceri iubet.

188 *QVONIAM multi hoc tempore priuati etiam homines, prætextu alienæ deuotionis, nouas quotidie Litanias euulgant, vt iam prope innumerabiles formæ Litaniarum circumferantur, & in nonnullis ineptæ sententiæ, in alijs (quod grauius est) periculosæ, & errorem sapientes inueniantur: Sanctiss. Dominus Noster Clemens Papa VIII. pro solicitudine sua prouidere volens vt animarum deuotio, Deique, ac Sanctorum inuocatio, sine vllius detrimenti spiritualis periculo foueatur, præcipit, ac mandat, vt retentis antiquissimis, & communibus Litanijs, quæ in Breuiarijs, Missalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur; necnon Litanijs de Beata Virgine, quæ in Sacra Aede Lauretana decantari solent: quicunque alias Litanias edere, vel iam editis, in Ecclesijs, siue Oratorijs, siue Processionibus, vti voluerint, eas ad Congregationem Sacrorum Rituum recognoscendas, & si opus fuerit corrigendas mittere teneantur: neque sine licentia prædictæ Congregationis, eas in publicum edere, aut publicè recitare præsumant, sub pœnis (vltra peccatum) arbitrio Ordinarij, & Inquisitoris seuerè infligendis. Præsens Decretum factum fuit in generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram prædicto Sanctissimo Domino Nostro, ac Illustrissimis, & Reuerendissimis Dominis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, aduersus hereticam prauitatem generalibus Inquisitorib. octauo Idus Septembris, Anno à Natiuitate Domini nostri Iesu Christi M. DC. I.*

Quintilianus Adrianus Notarius.

QVÆSTIONES.

189 1 Litaniarum nomen vnde sumptum.
2 Quid est, quod fertur de Litanijs maioribus.

Ad primum. Resp. à verbo græco λιτανεύειν, quod est supplicare, & vota suscipere. *cap.* 3. vbi *glos. & G. communiter. de consecr. dist.* 3. quibus supplicationibus, & Litanijs S.R.E. per vniuersum orbem & quibuscumque temporibus vti consueuit, ad rogandum Deum, vt etiam intercessione Sanctorum, non solum à peccatorum nexu, sed ab alijs calamitatibus, pestilentijs, seditionibus, bellis, alijsque huius generis malis liberet, vt notissimum est.

190 Ad secundum. Resp. Litania maior fit in festo S. Marci, die 25. Aprilis, alia minor fit tribus diebus ante Ascensionem Domini: illa vocatur maior, quia à Beato Gregorio Magno instituta, vel potius innouata fuit, ad euitationem maximi (qui tunc irrepserat) morbi in Vrbe, quæ mundi caput est: ista verò minor instituta fuit à Beato Mammerto Episcopo Vien-

nensi

nensi, ob maximam pestem ferarum, quæ in Gallijs homines perimebant, vt scribit Turrecrem. *in d. cap. 3. de consecrat. dist. 3. num. 16.* Baron. *in Martyrolog. dicta die 23. Aprilis, &* Gratian. *disceptat. forens. cap. 195. num. 29.* & prout etiam testatur Cherubinus *in Compendio Bullarij in supradicta Bulla fol.* 133.

Dubia circa Decretum Clemen. VIII. circa Litanias.

SVMMARIVM.

191 *Litaniæ non possunt edi, nisi approbatæ. An possint priuatè recitari.*

192 *Si bona fide edantur, non habet locum decretum.*

193 *An in Sabbato Sancto in Litanijs sit geminandum illud,* Per sanctam Resurrectionem tuam.

194 *An liceat addere Litanijs nomina Sanctorum, qui sunt in Breuiario, præsertim si sint Patroni.*

ADDITIO.

191 Hoc decretum duo tantum prohibet, nempe edere Litanias non aprobatas à S. Rituum Congregatione; & easdem publicè recitare. Vnde quantum est ex vi ipsius, licebit eas retinere, nisi aliàs errorem contineant, & etiam priuatè recitare, quia prohibitio non est extendenda vltra suos terminos.

192 Si tamen edantur, aut publicè recitentur, non committitur peccatum, de quo decretum, nec locum habent pœnæ, si interueniat bona fides. Quia verbum *præsumant*, excludit bonam fidem, & importat contumaciam. Vnde requiritur, quod quis sciens, & volens contraueniat, & proinde excusandæ erunt personæ idiotæ, quæ ex affectu deuotionis etiam publicè recitarent. Peccatum autem de quo loquitur decretum, est mortale, quia sumus in materia graui.

193 Notat Gauant. *in rubr. Missal. par. 4. tit.* 10 *num.* 30. *litera* C. in Sabbato Sancto ad Litanias non esse geminandum illud, *Per sanctam Resurrectionem tuam*; quia ex Pio V. nihil licet addere. Verum neque Pius V. loquitur de Litanijs, sed tantum de officio diuino iuxta formam Breuiarij Romani reformati, vt constat ex eius *Constitutionibus* 64. & 122. Imo dato, quod loqueretur de Litanijs, consequentia non teneret, quia repetere aliquem earumdem versiculum non est additio, sed repetitio eiusdem. Et praxis ipsa declarat, hoc esse licitum; vnde non potest verti in dubium.

194 Idem Gauant. *in Manual.* verbo *Litaniæ, num.* 5. habet, non licere addere Litanijs Sanctorum nomina, etiam quæ habentur in Breuiario, quantumuis sint Patroni locorum, asserens ita declarasse S. Rit. Congreg. 22. *Martij* 1631. Verum vix adducor, vt credam hanc resolutionem à S Congregatione emanasse in his terminis ita generalibus, sed potius fuisse aliquod decretum particulare ex aliqua speciali causa. Cum enim iuxta Rubricas Missalis sit facienda commemoratio de patrono, & titulari, non video cur non possint etiam in Litanijs suo loco inuocari, cum hoc sit conforme Rubricis.

DECRETVM

FOELICIS RECORDATIONIS

CLEMENTIS VIII.

IN QVO DAMNAT, ET PROHIBET.

Propositionem, qua dicitur licerè per litteras, seu internuncium, Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absolutionem obtinere. §. 1. prohibet hanc propositionem de caterò doceri, defendi, imprimi, aut ad praxim deduci, sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & alijs pœnis arbitrio infligendis. §. 2.

195 SANCTISSIMVS *Dominus noster, auditis Votis Patrum Theologorum, & re cum Illustrissimis & Reuerendissimis Dominis Cardinalibus, contra hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus maturè ac diligenter considerata; hanc propositionem scilicet* (licere per litoras, seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere) *ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac probibuit: præcipitque ne deinceps ista propositio, publicis, priuatisue lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve vnquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modo deducatur. Quod si quis illam docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut de ea etiam disputatiuè tractauerit (nisi forsan impugnando) vel ad praxim directè, seu indirectè, deduxerit, præter excommunicationem latæ sententiæ, quam ipso facto incurrat, & a qua non possit (præterquam in articulo mortis) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ maiori Pœnitentiario, nisi à pro tempore existente Romano Pontifice absolui, alijs etiam pœnis arbitrio infligendis subiaceat.*

Quintilianus Adrianus Not. Publicata fuit Romæ die 19. Iulij 1602.

QVÆSTIONES.

196 1 Quid si quis sit inter infideles, vel in carceribus secretis.

2 Quid si non per internuncium, sed per interpretem.

3 An possit infirmus pœnitens tempore pestis, siue alio periculo mittere peccata sua Confessario, per literas sigillatas, & Confessarius in his priuatim ea legere, & deinde in præsentia eiusdem Confessarij stans à longe dicere se de his omnibus accusare, & Confessarius possit illum absoluere.

Existentes inter infideles, aut in carceribus secretis, an possint absenti confiteri. Quæst. I.

SVMMARIVM.

195 *Stante quacunque necessitate, confessio non potest fieri absenti.*

196 *In nullo casu est probabile quod confessio fieri possit absenti.*

Ex natura sacramenti id repugnat.

Ad

195 Ad primum. Reſp. adhuc intrat prohibitio, quia Confeſſio eſt actus perſonalis, id eſt, fienda perſonaliter ſacerdoti. Præcepit enim Dominus mundandis, vt irent & oſtenderent ora ſacerdotibus, *c. quem pœnitet 88. de pœnit. diſt. 1. vbi gloſ. allegat tex. concord.* Sufficit autem contritio carcerato, vel apud infideles exiſtenti, ſecundum veriorem, & magis communem opinionem, de qua teſtatur Graff. *lib. 1. ſuarum deciſionum, parte prima, cap. 24. num. 31. & ſeq. & in Append. lib. 1. cap. 5. num. 3.* vbi vrgentes admodum rationes adducit.

ADDITIO.

196 Ex ipſo Decreto Pontificis deſumitur, in prædicto caſu non licere confiteri abſenti, nam ſi liceret in aliquo caſu, eſſet probabilis opinio, quod liceat abſenti confiteri: quod tamen damnat Pontifex, dum decernit, quod non defendatur tanquam probabilis in aliquo caſu. Vbi eſt aduertendum, quod celebratio ſacramenti inter abſentes eſt illicita, non quia prohibita, ſed ex natura ſacramenti; & proinde Decretum Pontificis eſt declaratiuum. Veriſ ba enim abſolutionis, *Abſoluo te*, requirunt præſentiam abſoluendi, quia pronomen *Te* non verificatur de abſente, *ſed coarctat loquutionem ad præſentem*.

Confeſſio an fieri poſſit per interpretem. Quæſt. II.

SVMMARIVM.

197 *Confiteri poteſt pœnitens ex cauſa per interpretem.*
198 *Imo etiam ſine cauſa, & etiam publicè.*
199 *An aliquando adſit obligatio confitendi per interpretem. Secretum confeſſionis excuſat ab integritate.*

197 Ad ſecundum. Reſp. Valet Confeſſio, ſi fiat ex cauſa, vt ſi Confeſſarius non habet notam linguam confitentis, vel mutus alicuius muti, aut infirmi balbutientis: iſte enim id agit cum ſacerdote, qui mediante interprete poteſt Confitentem diligenter examinare; quod non eſt, ſi fiat Confeſſio per litteras, vel etiam internuncium, vt ex D. Thom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 4.* explicat Graff. vbi ſupra, *poſt ſcribb. in cap. quem pœnitet*.

ADDITIO.

198 Quamuis non adſit cauſa, ob quam ſit neceſſarius interpres, poteſt tamen quis per ipſum præſentialiter ſacerdoti confiteri. Quia non eſt de ratione confeſſionis, quod fiat ſecretò, ſed poteſt etiam publicè fieri, quando pœnitens poteſt ſine peccato ſua crimina manifeſtare, vt communiter cum D. Th. *quodlib. 1. ar. 10.* & deſumitur ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi habet, Chriſtum non vetuiſſe, quin aliquis publicè ſua delicta confiteretur.

199 Aduertendum tamen eſt, quod licet confeſſio fieri poſſit per interpretem, nunquam tamen adeſt obligatio ſic confitendi etiam in articulo mortis, vt tradunt Maior *in 4. diſt. 17. quæſt. 4.* Palud. *q. 2.* Sonſ. *diſt. 18. q. 2. ar. 3.* Caiet. verbo *Confeſſio, condit. 11.* Ratio eſt, quia iuxta Concil. Trid. *ſeſſ. 14. c. 5.* non adeſt obligatio, niſi ad confeſſionem ſecretam: & confeſſio ſecreta eſt illa, per quam apud ſolum ſacerdotem manifeſtantur peccata; & ideo obligatio ad hanc ſolum coarctatur. Vnde pœnitens, quando non poſſet, niſi per interpretem confiteri, poſſet ſe generaliter accuſare, & ita vrgente neceſſitate obtinere abſolutionem. Secretum enim confeſſionis excuſat ab integritate, vt docent Suarez *diſp. 36. de pœnit. ſect. 6. num. 5.* Coninch. *diſp. 5. dub. 10. num. 77.* Molſeſ. *par. 1. ſum. tract. 7. cap. 11. n. 12.* Auerſa *de pœnit. quæſt. 10. ſect. 5.* vet. *Hinc verò*. Philiar. *de offic. ſacer. tom. 1. lib. 5. c. 3.* Sotus *lect. 11. de pœnit.* Marchin. *de peſte par. 2. cap. 4. num. 4.* Ita vt in tali caſu ſufficiat confiteri aliquod veniale, & in communi de mortalibus ſe accuſare, vt tradunt Coninch, Molſeſ. citatis locis. Auerſa ver. *Sed etiamſi*. Eſcobar *tract. 7. theol. moral. exam. 4. cap. 7.* vet. *An teneatur quis*.

An ſi per epiſtolam explicet pœnitens ſua peccata abſenti, poſſit à præſente abſolui, ſi in genere tunc ſe accuſet de explicatis. Quæſtio III.

SVMMARIVM.

200 *Pœnitens ſe accuſans apud præſentem ſacerdotem de peccatis abſenti explicatis, abſolui poteſt.*
201 *Quid requiratur, vt hoc habeat locum. Non ſolum abſolutio non poteſt impendi abſenti, ſed nec abſenti confiteri.*

200 Ad tertium. Resp. Potest infirmus pœnitens mittere sua peccata Confessario per litteras sigillatas, & Confessarius in his priuatim ea legere, deinde in præsentia eiusdem Confessarij stans a longe, ita vt audire, vel videre possit sacerdotem absoluentem, ita Nugnus *in addit. quæst.6.art.3.diffic. secunda, concl.2.* Pitinianus *secunda parte, dist.17.quæst.vnica, art.8. concl.2.* Bonacina *disp.5. de sacrament. quæst. 4. punct.4. & alij*, dum de absoluendo moribundo.

Ratio, est, quia tam Absolutio, quam Confessio censetur in præsentia pœnitentis, & confessarij fieri, & nihil videtur desiderari ad valitudinem Confessionis, cum pœnitens præsens se accuset integrè, & cum dolore de omnibus peccatis, & sacerdos præsentem absoluat, vnde nihil fit contra Constitutionem Clementis Octaui de non absoluendo absente, aut per litteras.

ADDITIO.

201 Hæc responsio temperanda est, vt subsistere possit, quod tunc solum habeat locum, si pœnitens recognoscat literas à se scriptas, in quibus peccata sua explicauit absenti, & in præsentia sacerdotis de ipsis se accuset, alias confessio esset facta absenti, & proinde contra Decretum Clementis VIII. in quo nedum prohibetur impensio absolutionis absenti, sed etiam seorsim ab absolutione, quod confessio fiat absenti, vt declaratum fuit ab eodem Pontifice *die 14. Iulij 1605. & die 18. Augusti eiusdem anni* ex occasione, quod quidam interpretabantur primum Decretum Pontificis, quod solum damnauerit coniunctim confessionem factam absenti cum absolutione, ita vt totum sacramentum celebraretur inter absentes. Nisi enim interueniat accusatio coram præsente sacerdote, non potest saluari confessio facta absenti; & nisi pœnitens recognoscat scripturam suorum peccatorum, non potest confessio esse certa, & determinata.

BVL-

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
CLEMENTIS VIII.
PVBLICATA ROMAE 24. DECEMBRIS 1604.

Super modo, & forma per quoscunque Regulares Ordines, Religiones, Instituta seu Archiconfraternitates, & Congregationes saeculares, tam Vrbis, quàm aliarum ciuitatum, & locorum, in erectionibus, institutionibus, & aggregationibus Confraternitatum, & Congregationum, & Communicationibus Priuilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, aliarumque spiritualium gratiarum, & indultorum, eiusdem Confrat. & Congregationibus, faciendis imposterum obseruanda.

CLEMENS PAPA VIII.

202 *QVAECVNQVE à Sede Apostolica ad promouendam Christifidelium salutem aliquando concessa sunt, etsi ea maturo consilio, magnaque prudentia, & cautione sancita, & decreta sint; tamen cùm Romanus Pontifex de animarum salute solicitus progressu temporis animaduertit sensim aliquos abusus in eisdem statutis, & decretis obseruandis prouenire; debet pro sui Pastoralis officij munere illis opportuna ratione occurrere, & quantùm cum Domino potest, adhibito salutari remedio prouidere. Cùm itaque à pluribus Romanis Pontificibus Praedecessoribus nostris, & forsan etiam à Nobis, nonnullis Regularibus Ordinibus, Religionibus, & Institutis, ac etiam Christifidelium saecularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diuersarum nationum, nominum, & institutorum, tam in Alma Vrbe nostra, quàm in alijs Ciuitatibus, & locis Christiani Orbis institutis, facultas erigendi in eorum, & alijs Ecclesijs, & Collegijs, nec non etiam sibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Vrbe, & in alijs locis existentes, eisque Priuilegia, Indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta sibi concessa respectiuè communicandi attributa fuerit; ac nulla certa forma, vel ratio praescripta sit, quae in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis seruari debeat; propterea siue negligentia Superiorum Ordinum Religionum, & Institutorum, vel officialium Archiconfraternitatum & Congregationum erigentium, instituentium, aggregantium, & communicantium, quae Confraternitatibus & Congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, aliarumque gratiarum praedictarum fiunt, non seruant formam in huiusmodi erectionibus, institutionibus, aggregationibus, & communicationibus seruari debitam, neque praescribunt modum, quo priuilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta praedicta consequi debeant; seu ipsarum Confraternitatum & Congregationum incuria, quae non inquirunt ea, qua praestare oportet, vt illa consequantur, nonnullae praua consuetudines irrepserunt, multaque incommoda inde prouenerunt. quibus Nos pro commisso Nobis Apostolicae solicitudinis officio, paternaque erga omnes Christifideles charitate prospicere volentes, hac nostra constitutione perpetuò valitura decernimus, atque statuimus, vt in posterum tam huius Almae Vrbis nostrae, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum totius Christiani Orbis Regularium Ordinum, Religionum, & Institutorum, quibus in eorum, & quibuscunque alijs Ecclesijs, & Collegijs Confraternitates saecularium erigendi, & instituendi facultas concessa est; nec non etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum, cuiusuis nationis, nominis, & instituti illae sint, & in quibuscunque Ecclesijs, Domibus, & Oratorijs, tam saecularium, quàm, vt praefertur, quorumcumque, etiam Mendicantium, Ordinum, Religionum, & Institutorum Regularium quauis tam Ordinaria, quàm Apostolica auctoritate erectae, ac institutae existant, seu aliàs quouis modo introductae reperiantur,*

tur, quibus alias Confraternitates, & Congregationes instituendi, erigendi, ac sibi aggregandi, illisque priuilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi potestas à Romanis Pontificibus, Prædecessoribus nostris, vel à Nobis, & Apost. Sede attributa fuit, Magistri, Priores, Præpositi, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerij, Prælati, Custodes, Guardiani, Præfecti, Administratores, & alij Officiales seu Superiores quouis modo nuncupati, Regularium siquidem Ordinum, Religionum, & Institutorum vnam tantùm Confraternitatem, & Congregationem de consensu tamen Ordinarij loci, & cum literis eius testimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & instituendæ pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum, & quibuscunque alijs Ecclesijs, & Collegijs erigere, & instituere: cæterarum verò Archiconfraternitatum, & Congregationum in singulis Ciuitatibus, Oppidis, vel locis vnam etiam Confraternitatem, & Congregationem, dumtaxat, quæ Apostolica, vel Ordinaria auctoritate prius erecta nulli alteri Ordini, Religioni, Instituto, Archiconfraternitati, & Congregationi eiusdem, vel alterius nationis, nominis, & instituti aggregata sit, præuio similiter loci Ordinarij consensu, & cum eius literis testimonialibus, quibus eiusdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ institutum, pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere consueuit, apud eos commendetur, sibi adiungere, & aggregare possint: Huic verò confraternitati, & congregationi erigendæ, instituendæ, seu aggregandæ ea tantum priuilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta, quæ ipsi Ordini, Religioni, Instituto erigenti instituenti, ac communicanti, seu Archiconfraternitati, & congregationi aggreganti nominatim, & in specie, non autem, quæ per extensionem, vel communicationem sibi quouis modo concessa sunt, & illa quidem non sub generali forma verborum, vel ad instar, sed expressè, & in specie communicare valeant. Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & institutorum erigentium, & instituentium, ac communicantium, seu Archiconfraternitatum, & congregationum aggregantium edita: confraternitatibus, & congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes priuilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt impartiri non possint, nisi ea prius ab Episcopo Diœcesano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus eiusdem Episcopi decretis, ac moderationi, & correctioni omnibus semper subiecta remaneant. Insuper volumus, & ordinamus, vt prædicti Ordines, Religiones, instituta erigentia, instituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & congregationes aggregantes etiam erigendi, instituendi, aggregandi, & communicandi formulam à Nobis nouissimè approbatam diligenter obseruent, secundum quam priuilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis erigentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus, & congregationibus aggregantibus nominatim, & expressè, non autem per communicationem, neque ad instar, vt supra, concessa ipsis confraternitatibus, & congregationibus erigendis, instituendis, & aggregandis, & quibus communicationes fiunt, communicare possint: quibus confraternitates, & congregationes, eiusdem dumtaxat nationis, & nominis, Ordinis, Religionis, Instituti, Archiconfraternitatis, & congregationis, cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quàm in posterum aggregandæ, vtantur, potiantur, & gaudeant: ita vt dictarum confraternitatum, & congregationum erectarum, institutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ sunt, & Ministri, & officiales, & alij supradicti priuilegia, indulgentias, facultates, aliasque spirituales gratias, & indulta huiusmodi, præuia tamen recognitione Ordinarij loci, qui adhibitis duobus de eiusdem Ecclesiæ Capitulo, illa iuxta Sacri Concil. Trident. decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeant: quibus etiam Ministris officialibus, & alijs prædictis Eleemosynas, & alia oblata christianæ charitatis subsidia, iuxta modum, & formam per Ordinarium loci præscribendam, remotis tamen mensis, & peluibus, & capsis, quæ in Ecclesijs, & Oratorijs dictarum confraternitatum, & congregationum publicè ad hoc exponi consueuerant, excipiendi potestas detur. Atque hoc ipsum Ordines, Religiones, instituta erigentia, instituentia, ac communicantia, seu Archiconfraternitates, & congregationes aggregantes tam Almæ Vrbis nostræ, quàm aliarum Ciuitatum, & locorum quorumcumque, iuxta modum à Vicario Vrbis, & ab Ordinarijs locorum respectiuè præscribendum, obseruare teneantur. Eleemosynas autem sic collectas in reparationem & ornatum Ecclesiarum, tam Ordinum, Religionum, Institutionum erigentium, instituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregationum erigendarum, instituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios vsus arbitrio eiusdem Vicarij nostri in Vrbe, nec non Ordinariorum locorum respectiuè fideliter exponere, atque erogare procurent, vt omnes intelligant cælestes Ecclesiæ thesauros, non quæstus, aut alicuius lucri causa, sed pietatis, & charitatis excitandæ gratia, ex Apostolica Sedis benignitate, Christi fidelibus aperiri. Præterea volumus, vt confessarij, qui vigore priuilegiorum ipsis Ordinibus, Religionibus, institutis erigentibus, instituentibus, & communicantibus, seu Archiconfraternitatibus & Congregationibus

bus

bus aggregantibus concessorum, ac confraternitatibus & congregationibus aggregandis communicandorum pro tempore eligi possunt, & poterunt: sæculares, scilicet, in Alma Vrbe à prædicto nostro Vicario; extra Vrbem verò à locorum Ordinarijs: Regulares autem non solum à prædicto nostro, & à locorum Ordinarijs, respectiuè, sed etiam à suis Superioribus approbati sint: vtque Confratres confitentes à criminibus, casibus, & censuris, iuxta dictorum priuilegiorum (quatenus tamen sint in vsu, & Sacris Concilij Tridentini decretis, ac Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, & nostris constitutionibus non aduersentur, nec reuocata, aut sub aliquibus reuocantibus comprehensa sint) formam, & tenorem, duntaxat absoluere valeant. Decernimus insuper, vt ijdem Confessarij prædictos fratres cuiuscunque gradus, status, conditionis, & præeminentiæ, etiamsi speciali nota digni fuerint, à casibus contentis in literis, quæ die Cœnæ Domini legi consueuerunt, nec non violationis immunitatis, & libertatis Ecclesiasticæ, & clausuræ Monasteriorum Monialium, si videlicet sine necessaria, & vrgenti causa, ac sine Superiorum licentia, vel etiam si causa, & licentia concessa abutentes, prædicta Monasteria ingressi fuerint; nec non violentæ manus iniectionis in Clericum, & singularis certaminis, seu duelli; ac ab alijs etiam casibus tam à Nobis, quàm à prædicto nostro in Vrbe Vicario, & locorum Ordinarijs respectiuè reseruatis, & pro tempore reseruandis, & etiam à quauis excommunicatione, ab homine lata, absoluere, & super irregularitatibus tam ex aliquo defectu prouenientibus, quàm occasione delicti contractis cum aliquo, dispensare prætextu dictorum priuilegiorum nullo modo possint. Demum statuimus & pariter ordinamus, vt Confraternitates, & Congregationes vbiuis locorum, quauis auctoritate, vt præfertur, erectæ, & institutæ, quibus communicationes prædictæ factæ sunt, ac quicunque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus vbilibet existentibus hactenus aggregatæ ab eisdem respectiuè Ordinibus, Religionibus, Institutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus nouas erectionum, institutionum, communicationum, & aggregationum literas, iuxta formam à Nobis nouissimè approbatam, infra annum si in Europa sint, & si extra Europam fuerint, infra biennium à die publicationis præsentium in Romana Curia facienda computandos impetrare teneantur: alioquin dicto tempore elapso, erectiones, institutiones, & quæcunque communicationes priuilegiorum, facultatum, indulgentiarum, aliarumque spiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipsis concessæ, nullius sint roboris & momenti; ac reuocatæ, & abolitæ censeantur eo ipso erectionum, aut institutionum, communicationum, & aggregationum, tam hactenus factarum, quàm deinceps faciendarum literæ ab ipsis Ordinibus, Religionibus, Institutis, seu Archiconfraternitatibus & Congregationibus gratis omnino ac nulla prorsus mercede; etiam à sponte dantibus accepta expediri, & concedi debeant. Quod si Ministri aliqui Superiores, vel officiales quocunque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, Institutionum, seu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum huiusmodi, quauis auctoritate, vel priuilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmissa in aliquo venire, vel facere præsumpserint, erectiones, institutiones, & communicationes priuilegiorum, indulgentiarum, facultatum, spiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmissorum, concessiones, necnon aggregationes per ipsos faciendæ, seu renouandæ nullius sint roboris, & momenti, & quilibet eorumdem Ministrorum, Superiorum, Officialium, & aliorum prædictorum priuationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda pœnam, quæ ab alio, quàm à Nobis, vel Rom. Pontif. pro tempore existente remitti non possit, incurrat eo ipso. Decernentes præsentes literas perpetuò validas, & efficaces existere & fore, ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, inuiolabiliter obseruari debere, sicque nostræ mentis, & intentionis existere: & ita & non aliter per quoscunque Iudices, &c. Non obstantibus, &c. Vt autem præsentes literæ ad omnium quos concernunt, notitiam facilius deueniant, volumus illas ad valuas Basilicarum S. Ioan. Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ more solito publicari, & affigi, atque ijs inde amotis, earumdem exempla etiam impressa ibi affixa relinqui, factaque publicatione huiusmodi omnes Regulares Ordines, Religiones, Instituta, & Archiconfraternitates, Congregationes, & Confraternitates sæcularium, quæ in Vrbe quidem post mensem, quæ verò in Europam, post decem menses à die publicationis huiusmodi computandos perinde afficere & arctare, ac si earum cuilibet nominatim insinuatæ fuissent. Et nihilominus, vt ipsæ præsentes literæ notoriæ fiant, magisque omnibus innotescant, vniuersis & singulis Venerabilibus fratribus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Ordinarijs per easdem præsentes committimus, & mandamus, vt per se, vel alium, seu alios, hasce nostras literas, postquam earum exemplum receperint, seu earum notitiam habuerint, semel, aut pluries, prout eis magis expedire visum fuerit, in suis Cathedralibus, & maioribus respectiuè Ecclesijs Ciuitatum, oppidorum,

rium, & locorum quorumcumque eorum Diœcesum, dum in eis maior populi multitudo ad Diuina conuenerit, solemniter publicent, & publicari auctoritate nostra mandent, ac faciant. Cæterum quia &c.

Obseruationes circa erectionem, & aggregationem Confraternitatum.

SVMMARIVM.

203 Confraternitates erigendæ, & aggregandæ iuxta formam Constit. Clemen. VIII. Quæcumque à Sede; & erectæ iuxta ipsam renouandæ.
204 Dicta Constitutio afficit omnes etiam Capitulum S. Io. Lateranensis.
205 Habentes facultatem, vnam tantam Confraternitatem erigere, aut aggregare, possunt in singulis locis, idque de futuro.
Plures eiusdem nominis in eodem loco possunt renouari &c.
Quid possint Regulares.
206 Pro Confraternitatibus requiritur consensus Ordinarij.
207 Quæ priuilegia &c. in aggregatione communicentur.
208 Quid de priuilegijs communicatis per Summos Pontifices.
209 Statuta Confraternitatum approbanda ab Episcopis.
210 Confraternitates non possunt publicare priuilegia, indulgentias, &c. nisi recognoscantur ab Episcopis &c.
211 Confraternitates possunt eleemosynas colligere iuxta formam ab Episcopo præscriptam.
Regulares non possunt Confraternitatibus communicare priuilegium colligendi eleemosynas inconsulto Episcopo.
212 Eleemosyna collecta per Confraternitates in quid expendenda.
213 An expendenda arbitrio Ordinarij.
Dictio, Seu, distinguit partes dispositionis.
214 Confessarij Confraternitatum approbandi ab Ordinario; & si Regulares, etiam à suis Superioribus.
215 Non possunt absoluere à reseruatis Pontifici, & Ordinario.
216 Priuilegia quando aduersentur Decretis Concilij Tridentini.
217 An intelligatur de Decretis, quæ non habent annexam reuocationem priuilegiorum.
218 Priuilegia non reuocata an contrarientur Concilio.
219 Quid illa clausula Dummodo non sint reuocata &c.
220 Pro litteris Institutionis, seu aggegationis nihil recipiendum.
An ministri inferiores possint aliquid recipere sponte oblatum.
221 Pœna violantium Constitut. Clemen. VIII. circa Confraternitates.
222 Officiales Confraternitatum quotannis eligendi per secreta suffragia, & confirmandi ab Episcopis, exceptis illarum, quæ sunt sub immediata protectione Regum.
223 Confratres non possunt exponere Eucharistiã sine licentia Episcopi.
224 Parochus debet interesse funeribus in Ecclesijs Confratrum, cantare missas &c.
225 Confraternitates non possunt institui in Ecclesijs Monialium.
Regulares quales Confraternitates sine licentia Episcopi non possint instituere.
226 Quæ prohibeantur Capellanis Confraternitatum.
227 Confraternitates quas processiones possint instituere.
Quid de Confraternitatibus Regularium.
Quomodo incedant in processionibus.
228 Confraternitates non possunt accedere ad funeralia, nisi expressè curatæ, & sine Cruce.
229 Confraternitates, quæ habent redditus tenentur ad contributionem pro Seminario.
230 Confraternitates, nisi subsint immediatæ protectioni Regum, subduntur visitationi Ordinarij.

ADDITIO.

203 Hæc constitutio edita est pro reformatione erectionis Confraternitatum, & aggregationis earumdem, vt omnium cura sit forma erectionis, & aggregationis. Et proinde etiam iam erectæ, licet canonicæ, ad hanc formam renouandæ sunt, vt constat ex ipsa Constitutione. Et quia forma præscripta est coniuncta cum decreto irritante, ideo ea non seruata, erectio, & aggregatio est nulla, & proinde non erunt veræ Confraternitates, nec participare poterunt gratias, indulgentia, priuilegia &c, per Summos Pontifices concessas. Et quia plura præscribuntur in hac Constitutione, ideo nisi omnia collectiuè concurrant, deficiet forma præscripta. Hoc autem debet intelligi de ijs, quæ cernunt substantiam erectionis, & aggregationis.

204 Hæc autem Constitutio afficit omnes quicumque sint, ità vt nulla prorsus Confraternitas subsistere possit, nisi seruando præscriptam formam. Et proinde cum dubitaretur, an Canonici, & Capitulum S. Io Lateranensis de Vrbe sub hac Constitutio-

tione comprehenderentur. Quod comprehendantur declarauit Paulus V. *in sua constit.* Quæ salubriter *edita* 1610. & est 68. *tom. 3. Bullar.* vt obseruant Cherub. *in compen. Bullar. schol. 2. ad constit.* 115. *Clemen. viij.* & Lezana *tom. 2. quæst. Regul. cap.* 15. *num.* 7.

205 Quod autem spectat ad formam erectionis & aggregationis, vnam tantum in singulis locis possunt erigere, aut aggregare, qui habent facultatem aggregandi: & ideo si plures erigerentur, posteriori loco erectæ, essent nullæ, sicut etiam aggregatæ. Hoc tamen procedit de futuro, non autem de iam canonicè erectis; nam quamuis sint plures in eodem loco eiusdem nominis, & instituti, possunt omnes renouari iuxta formam præfatæ Constitutionis ex declaratione S. Congregationis, quæ ab Auctore inferius affertur: Hoc tamen procedit solum quoad erectas in Ecclesijs Regularium, qui saltem sint numero duodecim, vt obseruat etiam Lezana *to. 2. quæst. Regul. cap.* 15. *num.* 8. Imo in eadem declaratione habetur, quod Regulares habentes facultatem erigendi Confraternitates, possint & antiquas confirmare, & nouas instituere, quamuis loca ipsarum non obtineant illam distantiam, quæ præscribitur in literis Apostolicis, accedente tamen consensu Ordinarij, qui in scriptis est exhibendus priusquam dispensetur super distantia, & non aliter.

206 Rursus pro forma institutionis nouarum Confraternitatum, aut antiquarum confirmationis, requiritur consensus Ordinarij, vt constat ex illis verbis. [Et cum literis eius testimonialibus, quibus Confraternitatis erigendæ, & instituendæ pietas, & Christianæ charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendetur.] Atque idem consensus requiritur etiam pro aggregatione, vt ibid. habet Pontifex, & notant Gauant. *in Manuali verbo Confraternitas num.* 3. Lezana *tom. 2. quæst. regul. capit.* 15. *num.* 19. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 24. *dub.* 376. *num.* 4. *& sequent.* Ex declarat. tamen S. Congreg. de qua supra, poterant Regulares, vbi sunt duodecim de familia, confirmare absque consensu Ordinarij canonicè erectas in suis Ecclesijs ante promulgationem Constitutionis Clemen. VIII. talisque facultas durauit per annum à promulgatione pro Europa, & per biennium extra Europam.

207 Insuper pro forma aggregationis, & institutionis requiritur, quod ea tantum priuilegia, indulgentiæ, aliæque gratiæ, & indulta, quæ in specie concessa sunt Ordini, Religioni, Archiconfraternitati, & Confraternitati erigenti, seu aggreganti, & nominatim, communicentur; non autem quæ instituens, aut aggregans participat per communicationem, seu extensionem, aut sub generali forma verborum, seu ad instar. Circa quod Lezana, *tom. 2. quæst. Regular. cap.* 15. *num.* 11. dubitat: An instituentes, & aggregatores Confraternitatum possint frui priuilegijs, gratijs, & indultis non sibi speciatim, & nominatim concessis, sed per communicationem, extensionem &c. dum non possunt alijs communicare. Et affirmatiue resoluit, licet postea aliorum iudicio relinquat, quia Pontifex non ea abrogat, & cassat, sed prohibet tantum communicare.

208 Mihi tamen videtur procedendum cum distinctione. Si enim Confraternitas habet talia priuilegia, gratias, indulta &c. sibi communicata per aggregationem ad aliam, nequaquam poterit frui, sed habenda sunt pro abrogatis, quia cum Pontifex aggregationes omnes iam factas abroget, & casset, & similiter etiam cõmunicationes priuilegiorũ, &c. & iubeat renouari, seu confirmari iuxta formam suæ Constitutionis, non possunt habere alia priuilegia, & indulta &c. nisi quæ secundum dictam Constitutionem communicari possunt. Si vero non habeat communicata ex vi aggregationis, poterit vti, & frui; quia ex vi præsentis constitutionis prohibetur tantum communicatio respectu aliorum, non vero vsus ipsorum habentibus ex communicatione Summorum Pontificum.

209 Denique pro forma requiritur, quod statuta Confraternitatum tam instituendarum, quam aggregandarum, quæ ipsis exhibentur, dum eriguntur, aut aggregantur, examinentur, & approbentur ab Episcopo Diœcesano, & semper illius moderationi, ac correctioni subsint. Circa quod notat Lezana *tom. 2. quæst. Regular. cap.* 15. *num.* 12. quod intelligitur de primæuis institutis, quæ ipsis exhibentur, dum instituuntur, aut aggregantur: & proinde poterunt sine consensu, seu approbatione Episcopi successu temporis aliquid de nouo instituere, quod conferat ad bonum regimen, prout occasio tulerit. Hæc tamen quæ de nouo statuentur, suberunt moderationi, & correctioni Episcopi, quia si principale institutum subest, à fortiori suberunt etiam, quæ sunt accessoria. Hæc autem sunt quæ statuit Pontifex seruanda pro forma erectionis, & aggregationis Confraternitatum.

210 Nonnulla autem alia decernit Pontifex, quæ non pertinent ad formam. Et primò, quod non possint promulgare priuilegia, indulta, gratias, indulgentias &c quæ ab instituentibus aut aggregantibus communicantur, nisi prius recognoscantur ab Ordinarijs, adhibitis duobus de Capitulo, & interponat Decretum pro promulgatione. Circa quod notat Lezana *tom. 2. quæst. Regular. cap.* 15. *num.* 14. Quod hoc non est necessarium, vt ipsi Confratres vti possint priuilegijs, gratijs, indulgentijs sibi communicatis, sed vt possint promulgari. Ex quo deducendum est, quod neque vti possint absque prędicto decreto priuilegijs, gratijs, &c. quotum vsus prærequirit promulgationem.

211 Secundo decernit: Quod possint quidem Confraternitates eleemosynas colligere, sed iuxta formam præscribendam ab Ordinarijs, ita tamen vt remoueantur mensæ, pelues, & capsæ, quæ in Ecclesijs, & Oratorijs Confraternitatum publicè, ad hoc exponi consueuerunt. Ex quo deducitur, quod Regulares habentes priuilegium colligendi eleemosynas inconsulto Episcopo non possunt tale priuilegium communicare Confraternitatibus, quas erigunt, vt notant Leo *par. 4. thesauri cap. 2. de Confrater. num.* 147. Cesped. *de exemption. regular. capit. 24. dub. 376. num.* 19. Tum quia in præsenti Constitutione requirit Pontifex quod solum possint colligere eleemosynas iuxta formam ab Ordinario præscriptam: Tum quia tale priuilegium non est cœteris communicabile, vt notat Nauar. *consil.* 13. *num. 2. de temp. ordin. in 2. edit.* Et proinde in di-

ca

cta Constitutione expresse statuitur, quod forma præscribenda ab Ordinario, seruetur ab institutis Confraternitatibus per Ordines, & Religiones.

212 Hæ autem eleemosynæ per Confraternitates collectæ expendi debent in reparationem, ornatum Ecclesiarum, aut in alios pios vsus arbitrio Ordinarij. Ecclesiæ autem, quæ participare possunt fructum harum eleemosynarum, sunt omnes, quæ quocunque modo spectant ad easdem Confraternitates, nempe Ecclesiæ Ordinum, Religionum, Institutionum, erigentium, instituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, et Congregationum erigendarum, instituendarum, & aggregandarum, & quibus communicationes fient. Vnde cum possint expendi etiam in alios pios vsus, poterunt etiam expendi in Oratorij, seu Ecclesiæ. Confraternitatis vsus; nempe in cereos, suppellectilem sacram, et alia huiusmodi.

213 An autem debeant expendi semper arbitrio Ordinarij. Resp. Quod quando expenduntur in ornatum, aut reparationem Ecclesiarum, de quibus in *num. præcedenti*, non requiritur arbitrium, seu consensus Ordinarij, quia iam Pontifex decreuit in sua Constitutione, quod ita expendantur. Quando autem essent expendendæ in alios pios vsus quia Pontifex non determinauit hos pios vsus, subintret arbitrium Episcopi ad eos determinandos, seu determinatos per Confratres approbandos. Dictio enim *seu* tanquam alternatiua disiungit partes dispositionis *l. si quis ita legauerit, ff. de au. & arg. leg.* & notant Bar. *in l. si is, qui §. vtrum, n. 1. ff. de reb. dub.* Socin. *ibid.* Franc. *in cap. licet num. 3. de offic. vicar. in 6.* et proinde cadit inter diuersa, per Gonzalez *ad Reg. 8. cancel. glos. 48. num. 17.* Vnde cum clausula *arbitrio Episcopi* apponatur alteri tantum parti dispositionis, non afficiet aliam partem.

214 Tertiò decernit: Quod Confessarij eligendi à Confratribus, si sint sæculares, debeant esse approbati ab Ordinatio loci: Si verò sint Regulares, non solum approbati debeant ab Ordinario loci, sed etiam a suis Superioribus. An autem sufficiat, quod sint approbati generaliter pro sæcularibus, an vero requiratur specialis approbatio pro Confraternitatibus. Resp. Sufficere approbationem pro sæcularibus, quia in Constitutione Pontificia requiritur indeterminate approbatio; ad hunc autem qualitatem requisitam verificandam, sufficit, si pro sæcularibus approbati sint: mens enim Pontificis fuit prouidere, ne passim quicunque sacerdotes eligerentur, sed ij tantum, quorum idoneitas esset approbata. Ex quo fit, quod si eligerent Regularem approbatum quidem ab Ordinario, sed non a suo Superiore, defectu qualitatis requisitæ electio esset nulla, & talis Confessarius non posset exercere illas facultates, quas priuilegia Confraternitatis concedunt.

215 Quartò reuocat facultates absoluendi dictos Confratres à reseruatis, & reseruandis, tam Apostolicæ Sedi, quam Ordinario loci, & a quacunque excommunicatione ab homine lata; & dispensandi super quacunque irregularitate, vel ex defectu, vel ex delicto proueniente. Vnde quamuis exprese non reuouet priuilegia, reuocat tamen implicite, quatenus prohibet posse absoluere a quibuscunque reseruatis, & reseruandis, & ab excommunicatione ab homine, & dispensandi super quacunque irregularitate. Vnde quamuis concedat vsum priuilegiorum, quatenus sint in vsu, & Concilij Tridentini Decretis, ac Romanorum Pontificum Constitutionibus non aduersentur, nec reuocata sint, aut sub aliquibus reuocationibus comprehensa: reuera tamen ita postea per prohibitionem restringit, vt fere extinguat.

216 Circa hanc materiam dubitat Lezana *to. 2. quæst. Regular. cap. 15. num. 18.* Quando priuilegia dicantur aduersari decretis Concil. Trident. Et cum Rodriquez *tom. 1. quæst. regular. quæst. 8. artic. 6.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Priuilegij confirmatio. num. 6.* Tunc dici aduersari, quando decreta Concilij habent annexam reuocationem priuilegiorum, quæ faciunt in contrarium; secus autem quando non habent annexam. Quod etiam videtur approbare Cespedes *de Exemp. Regul. cap. 24. dub. 376. num. 11.* Et quidem videtur probabile. Quia cum aliquando Concilium reuocet priuilegia suo decreto contraria, aliquando vero non reuocet, videtur velle adhuc priuilegia subsistere, quia si voluisset non subsistere, expressisset *l. vnica §. fin autem C. de caduc. tollen. cap. audientiam, de decimis.* Idem etiam tenent Mirand. *tom. 2. manual. quæst. 42. ar. 3.* ver. *sed alij.* Hieronym. Rodriquez *in compend. resolut. 116. num. 14.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. distinct. 18. quæst. 6. claus. 1. num. 3.*

217 Alij verò volunt quod intelligatur non solum de decreta, quæ habent annexam reuocationem priuilegiorum, sed etiam de cæteris, quibus contrariantur priuilegia, quamuis ea non reuocent. Ita Peirin. *tom. 2. de priuileg. ad constit. 1. Greg. XIII. num. 3. in fine.* Merol. *tom. 3. theol. moral. disp. 6. c. 5. dub. 1. num. 20. & 23.* Donat. *in praxi Reg. regular. par. 1. tract. 11. quæst. 15. num. 4.* Quia est quid diuersum, priuilegia esse reuocata, & esse contraria; & proinde Clemens VIII. in confir. priuilegiorum S. Benedicti Vallisoleri posuit clausulam, *Dummodo non sint reuocata à Concilio, ac Concilio Tridentino non sint contraria.* Tum quia Concil. Trident. *c. 22 de Regul. sess. 25.* habet: Hæc omnia et singula superioribus decretis contenta obseruari Sancta Synodus præcipit in omnibus Collegijs, & Monasterijs, &c. & ponit clausulam derogatoriam; *Non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs, sub quibuscunque formis verborum conceptis.* Verum hæc reuocatio se extendit solum ad priuilegia contraria decretis editis in illa sess. de Regular. Fortius vrget quia Pius IV. in Bulla confirmationis Concilii reuocat motu proprio, & ex certa scientia omnia, & singula priuilegia, exemptiones, facultates, Mare magnum &c. quatenus contrarientur Decretis, & statutis Concilii.

218 Verum adhuc oppositæ sententiæ Doctores respondere possent, quod quando non sunt reuocata, non contrarientur Concilio, quia scilicet Concilium nō extendit sua decreta ad priuilegiatos, quia si extenderet, reuocaret priuilegia, sicut reuocat, quando vult eos afficere. Vnde cum Decreta non sint ita vniuersalia, vt omnes complectantur, priuilegia non sunt ipsis contraria, quia vt essent contraria, deberent versari etiam circa personas priuilegiatas. Et

219 Et hoc etiam poteſt habete locum quando additur alia clauſula, *Dummodo non ſint reuocata*, *nec ſub aliquibus reuocationibus contineantur*, quia licet hæc clauſula ſufficiens eſſet ad excludenda priuilegia reuocata per Concilium Tridentatque adeo quæ ſunt ipſi contraria iuxta modo dicta; attamen ponitur clauſula, *Dummodo Concilij Trident. decretis*, *&c.* vt expreſsè excludantur priuilegia per ipſum reuocata, ne pretextu, quod per aliquam innouationem, aut confirmationem reuixerint, non cenſerentur excludi per clauſulam generalem, *dummodo non ſint reuocata*, *&c.*

220 Quinto præcipit Pontifex, quod pro literis Inſtitutionis, ſeu Aggregationis nihil recipiatur, ſed gratis omnino expediantur. Circa quod occurrit dubitandum, an miniſtri inferiores, qui de ordine Superiorum literas ſcribunt, &c. poſſint aliquod recipere ſponte, & liberaliter exhibitum. Videtur enim negatiuè reſoluendum, quia Pontifex prohibet ne recipiatur à ſponte dantibus. Verum probabile quoque eſt, quod id non prohibeatur, quia Pontifex loquitur de mercede ſponte oblata; vt conſtat ex illis verbis, *Ac vlla prorſus mercede, etiam à ſponte dantibus accepta*; vnde ſolum prohibet id, quod facit, quod expeditio literarum non ſit gratuita: non autem prohibet oſtenſionem aliquam liberalitatis poſt literas expeditas.

221 Denique imponit pœnas violantibus hanc ſuam conſtitutionem, nempe Miniſtris, Superioribus, Officialibus, Ordinum, Confraternitatum, Archiconfraternitatum, priuationis officiorum, & inhabilitatis ad ipſa, & alia obtinenda Summo Pontifici reſeruata. & irritat Inſtitutiones, & communicationes gratiarum, & priuilegiorum. Pro quo eſt aduertendum, quod pœna irritationis non habet locum, niſi violetur forma ſubſtantialis præſcripta à Pontifice pro inſtitutione, & aggregatione Confraternitatum, de qua dictum eſt ſupra. Conſtat enim, quod Pontifex nonnulla præſcribit, quæ ſupponunt iam inſtitutam, aut aggregatam confraternitatem, nempe circa collectionem eleemoſynarum, earumdem erogationem &c. vnde ſi hæc violentur, non habebit locum irritatio, quia ſi Confraternitas ſit ritè inſtituta, aut aggregata, non poteſt per aliquid ſuperueniens irritari.

222 Præter autem ſupradicta, nonnulla alia decreta ſunt à S. Congreg. pro Confraternitatibus. Et primo: Quod Officiales quorannis eligi debeant per ſecreta ſuffragia. Ita S. Epiſcop. Congregat. 18. *Iulij* 1594. vt refert Gauant. *in Manuali* verbo *Confraternitas num.* 10. Secundo: Quod talis electio fiat à Confratribus, confirmetur autem ab Epiſcopo; exceptis tamen Confraternitatibus, quæ ſunt ſub immediata protectione Regum. ità ſub *die vndecima Auguſt.* 1617. apud Gauantum, *numer.* 11. & Barboſam *in Collectan.* verbo *Electio*. Pro quo eſt aduertendum, quod nomine Regum non ſolum veniunt, qui hoc nomine appellantur, ſed etiam cœteri, qui habent auctoritatem regiam, quales ſunt Principes, & Reſpublicæ, quæ regio ritu in ſuis Legatis excipiuntur à Summo Pontifice, ſicut eſt Reſpublica Veneta. Tertio, prohibentur Officiales eligere ſibi ſucceſſores. Eadem S. Congreg. 24. *Apr.* 1585. apud Gauant. *num.* 13.

223 Quarto, Prohibentur Confratres exponere Euchariſtiam in ſuis Oratorijs, aut Eccleſijs abſq; licentia Epiſcopi pro quadraginta horis. S. Epiſcop. Congregat. 20. *Auguſt.* 1601. apud Gauant. *in Manuali*. verbo *Confraternitas num.* 23. Imo nec in ipſis conſeruare Euchariſtiam. Eadem Congregat. 21. *Martij* 1594. apud Gauant. *num.* 21. Ex cauſa tamen, & cum licentia Ordinarij conſeruati poterit. S. Congregat. apud Barboſ. *in Collect. Bul.* verbo *Confraternitas*.

224 Quinto: Quando contingit in Eccleſ. Confraternitatum celebrari funera, debet adeſſe Parochus, intra cuius Parochiæ fines eſt Eccleſia, ipſeque debet cantare Miſſas ſolemnes, ſi vult. Congregat. Epiſcopor. 20. *Auguſt.* 1601. Gauantus, *num.* 41. Et cum ſunt Eccleſiæ ſub gubernio laicorum, functiones Sacerdotales, nempe Benedictio cinerum, candelarum ramorum, cel bratio in feria v. Cœnæ Domini &c. pertinent ad Parochum. S. Congregat. Rituum 18. *Maij* 1602. Gauantus, verbo *Parochor. mun. num.* 21. In his tamen ſtandum eſt conſuetudini. Et cum Parochi hæc debeant exercere in proprijs Eccleſ jis, non poterunt exercere in alienis. Vnde S. Congregat. apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*, declarauit, quod poſſint benedicere ramos, aquam, ignem, &c.

225 Sextò: Circa inſtitutionem Confraternitatum S. Epiſcopor. Congregatio decreuit, quod non poſſint inſtitui in Eccleſ. Monialium. ita ſub *die 6. Nouembris* 1595. apud Gauantum, verbo *Monial. Eccleſ. num.* 15. Neque Regulares inſtituere poſſunt Confraternitates cum vſu ſaccorum ſine licentia Ordinarij loci, vt cenſuit eadem S. Congregat. *die 6. Decemb.* 1616. apud eundem Gauantum *in Manuali*, verbo *Confraternitates*, *num.* 2.

226 Septimò: Quò ad Capellanos Confraternitatum decreuit S. Congregat. Quod non poſſint ſolemniter celebrare in Eccleſijs Confraternitatum, confeſſiones audire, & alia Sacramenta miniſtrare, mortuos ſepelire, ſine expreſſa licentia Ordinarij, & Parochi, apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*. Nec poſſe ex ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epiſcopi Proceſſiones facere. Non eſſe tamen prohibendos ab Archipresbyteris Eccleſiarum, vbi ſunt fundatæ Confraternitates, ne celebrent in diebus feſtis earumdem Confraternitatum. apud eundem Barboſ. *ibid.* verbo *Capellanus*.

227 Octauò: quò ad Proceſſiones decreuit S. Cōgregat. apud Barboſ. *in Collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*. Quod poſſint facere conſuetas proceſſiones, quando non fiunt in Parochiali, aut prima Eccleſia. S. autem Rituum Congregat. *die* 26. *Febr.* 1628; & Congregat. Epiſcop. 6. *Auguſt.* 1591. apud Gauantum, verbo *Proceſſio*, *num* 49. decreuit, quod Proceſſiones Confraternitatum, quæ ſunt in Eccleſijs Regularium, non debeant extendi per vias, ſed ſolum circa muros Regularium. Quod tamen debet intelligi ſecluſa conſuetudine, aut priuilegio, vt aduertit Lezana *tom.* 2. *quæſt. Regular. cap.* 15. *num.* 25. Rurſus, non poſſunt Confraternitates cogi, vt accedant ad proceſſiones, etiam ab Epiſcopo; ſed ſolum inuitari poſſunt, vt cenſuit S. Congregatio Concilij apud Quarantam *in ſum. Bullar.* verbo *Præcedentia*, & Gauant. verbo *Proceſſio*, *num.* 13. & obſeruant

uant Leo *par. 1. Thesauri, cap. 8. num.* 18. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. allegat.* 77. *num.* 24. Vide tamen quæ dicta sunt supra *num.* 9. In processionibus autem incedunt Confraternirates ante omnes Regulares, vt refert decisum Barbosa *in collect. Bullar.* verbo *Confraternitas*. Quo ad præcedentiam autem in processionibus inter easdem Confraternitates, manutenendæ sunt, quæ sunt in possessione. Quod si de hoc non constet, illæ præcedere debent, quæ prius saccis vsæ sunt. Ita decreuit Gregor. XIII. in Bulla super præcedentia in processionibus, de qua supra *num.* 58.

228 Nono. Quo ad funeralia: Non possunt accedere ad funeralia mortuorum, nisi specialiter expresse vocentur, & dum vocatæ associant cadauera, non possunt erigere Crucem. Sic refert decisum à S. Congregat. Barbosa *de potest. paroch. c.* 26. *num.* 61. Non tenentur autem soluere Parocho quartum funeralem de candelis sibi exhibitis, vt censuit S. Congregat. Episcop. apud Barbos. *de paroch. c.* 25 *num.* 40. Excipiuntur tamen Confratres Confraternitatis Rosarij, qui ex speciali priuilegio Pij V. concesso anno 1569. vt in sua *Constit. 86. tom. 2. Bullar.* erigere possunt propria insignia cum ad processiones accedunt, aut ad associanda corpora defunctorum.

229 Decimo, Confraternitates, quæ habent redditus Ecclesiasticos, quamuis sint erectæ in Ecclesijs Regularium, tenentur ad contributionem pro Seminario puerorum Clericorum, vt S. Congregat. censuit apud Barbos. *de potest. Episc. alleg.* 77. *num.* 10.

230 Vndecimo. Confraternitates omnes subduntur Visitationi Ordinarij, ijs exceptis, quæ sunt sub immediata protectione Regum, vt decernit Concil. Trident. *sess.* 22. *capit.* 8. *de reformat.* Quod etiam procedit quo ad Confraternitates laicorum erectas in Ecclesiis Regular. ex Decreto S. Congregat. Episc. & Regul. 17. *Iulij* 1615. Quod intelligi debet de Confraternitatibus secundum formam Constit. Clement. VIII. de qua supra: non autem de Congregationibus, in quibus laici coadunantur pro suis spiritualibus exercitiis.

DICHIARATIONE, ET DECRETO FATTO Dalla sacra Congregatione dell'Indulgenze, approuato dalla S. di N.S. sopra la Bolla della fel. mem. di Papa Clemente Ottauo, per lettere dell'Illustriss. & Reuerendiss. S. Card. Arigone, scritte à Monsig. Illustriss. & Reueren. Arciuesc. di Bologna.

Publicato in Bologna alli 20. d'Ottobre 1607.

231 *Molto Illustre, & Reuerendiss. Monsig. Hauendo risoluto questi miei Illustrissimi Signori della Congregatione delle Indulgenze, con autorità, & ordine particolare hauuto,* viuę vocis oraculo, *dalla Santità di N.S. di leuare alcune difficoltà, che si trouano nell'essequire la Constitutione di Clemente VIII. fel. mem. fatta già sopra le Aggregationi delle Confratrie, dichiarando ancora alcune cose concorrenti le Institutioni antiche fatte da' Superiori delle Religioni, fanno sapere à V.S. che si contentano, che i Superiori regolari, a' quali è stata concessa nuoua facoltà da sua Beatitudine d'instituere Confraternità secolari, secondo la forma della sudetta Constitutione, possino consermare senza consenso dell'Ordinario de' Luoghi quelle Confraternità, quali si trouauano canonicamente erette da' medesimi Superiori regolari, auanti si publicasse l'istessa Constitutione, nelle Chiese proprie loro regolari Collegiate, doue stiano almeno dodici Religiosi di famiglia ordinaria, non ostante, che nella patente della confermatione si dica espressamente, farsi ciò di consenso dell'Ordinario medesimo. Dichiarando però, che nel fare nuoue Institutioni nelle Chiese proprie loro regolari, quanto secolari di qualunque sorte, & nel confermare etiandio le antiche, erette in Chiese secolari ancora, nelle quali non stiano dodici Religiosi, si debbia necessariamente hauere il testimonio, & consenso dell'Ordinario, & seruare tutto il restante, che si prescriue nell'istessa Constitutione.*

Permettono similmente, che i medesimi Regolari, a' quali è stata concessa la detta nuoua facoltà d'instituire, possino consermare le Confratrie antiche, & instituirne di nuouo, ancorche non sia tutta quella distanza de' luoghi, oue sono, ò saranno tali Confratrie, che viene prescritta da' Breui Apostolici: mentre però, oltre tutti gli altri requisiti, concorra anco à questo il consenso particolare dell'Ordinario del Luogo, il quale si dourà essibire in scritto, prima che si dispensi sopra tal distanza, & non altrimente.

Permettono ancora, che ritrouandosi diuerse Confratrie de' secolari antiche, erette canonicamente, come sopra, in Chiese regolari Collegiate di dodici Religiosi almeno, si possino consermare: seruata però in tutto il resto la forma data dalla medesima Constitutione; & parimente, che essendo in vna Città, o Terra più d'vna Confraternità antica dell'istesso nome, & instituto, eretta canonicamente da' Superiori regolari, si possino consermare secondo la sudetta forma; ma nell'instituire nuoue Confraternità, vogliono le

SS. Illu-

SS. Illustrissime, che vna sola se ne possi fare in qualunque Città, *Terra, ò Luogo: eccettuando però la Compagnia del SS. Sacramento, quale concedono anzi desiderano, sia eretta in ogni* Chiesa *Parochiale non ostante, che ci si troui eretta prima qualsiuoglia altra* Confraternità.

Et perche molti dubitano, se per la Constitutione *di sua Beatitudine sopra le Indulgenze concesse vltimamente alle persone religiose, con riuocatione delle antiche, venghino riuocate anco le Indulgenze concesse alle Chiese Regolari, & à quei, che le visitano: ancorche la* Constitutione *comprendi chiaramente solo le persone regolari, senza estendersi alle Chiese loro; Tuttauia la* Congregatione *per leuare ogni dubbio, dichiara che le Indulgenze concesse à quelli che visitano le* Chiese de' Regolari, *stanno nella lor forza & vigore, fin che la Santità sua farà altra deliberatione, & però si possono lasciare publicare, quando non osti altra cosa.*

Tutto questo è parso alla Congregatione *di scriuere à V.S. acciò nelle occorenze di cotesta* Chiesa *sappia ciò che passa in questo particolare, & lo faccia sapere à' Vescoui della sua* Prouincia*: & io prego à V.S. dal* Signore *ogni vero bene.*

Di Roma alli 7. di Settembre 1607.

Di V. Sig.

per seruirla

P. Card. Arigone.

Dominicus Maria Peregrinus Secret. Illustriss. ac Reuerendiss. D. Archiep. Bon. de mand.

Stampata in Bologna, & ristampata in Lucca per il Guidoboni. Con licentia de' Superiori

Dubia circa Confraternitates Sanctissimi Corporis Christi.

SVMMARIVM.

232 *An omnis Confraternitas Corporis Christi potiatur priuilegijs &c. Archiconfraternitatis eiusdem nominis S. Mariæ super Mineruam.*

Concessio facta omnibus & singulis, neminem prorsus prætermittit.

233 *Confraternitates Corporis Christi an possint alteri aggregari.*

Quæ pro fauore conceduntur, non debent in odium retorqueri.

232 Cum iuxta positum Decretum S. Congregat. Confraternitates Sanctissimi Sacramenti erigi possint in qualibet Ecclesia Parochiali, dubitatur, an quæcunque ex istis Confraternitatibus potiatur gratijs, priuilegijs, indulgentijs, &c. concessis Archiconfraternitati eiusdem nominis erectæ in Ecclesia S. Mariæ supra Mineruam de Vrbe. Et affirmatiuè resoluendum est, dummodo canonicè erectæ sint seruata forma *Constitutionis* Clemen. VIII. pro erectione Confraternitatum: nam Paulus III. *in sua Constitutione* 20. *tom.* 1. *Bullar. num.* 19. concedit quod omnes, & singulæ aliæ Confraternitates sub eadem inuocatione Sanctissimi Corporis Christi vbilibet institutæ, & instituendæ, eisdem priuilegijs concessionibus, indulgentijs, facultatibus, gratijs, & indultis in Ecclesia de Minerua institutæ huiusmodi per nos concessis, & concedendis, vtantur, potiantur, & gaudeant, ac vti, potiri, & gaudere possint, & debeant. Quod etiam declarauit postea de speciali ordine Summi Pontificis Pauli V. S. Indulgentiarum Congregatio *die* 15. *Februar.* 1608. vt in infraposito Decreto. Vnde cum concessio fiat omnibus, & singulis Confraternitatibus, nulla prorsus prætermissa censetur, iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in cap. vt circa*. ver *Omnia, & singula de electiou. in* 6. Ias. *in l. Titia §. fin. num.* 3. *ff. de verbor. obligat.* Socin. *consil.* 10. *num.* 2. Mandos. *in Reg.* 31. *cancel. quæst.* 2. *num.* 2. Corn. *consil.* 207. *num.* 12. *vol.* 2. Aduertendum est tamen prædicta priuilegia, indulgentias, &c. suscipienda esse iuxta formam Breuis Pauli V. *sub die* 3. *Nouemb.* 1606.

233 Rursus circa has Confraternitates Sanctissimi Corporis Christi occurrit dubitandum, an possint aggregari alicui alteri Confraternitati. Et videtur negatiue respondendum, quia de iure sunt aggregatæ Archiconfraternitati eiusdem nominis S. Mariæ supra Mineruam de Vrbe, eadem autem Confraternitas non potest pluribus aggregari. Existimo tamen probabile esse, quod possint aggregari; ex opposito fundamento, quod alteri non sint aggregatæ. Nam licet singulæ Confraternitates gaudeant priuilegijs, gratijs, indultis, indulgentijs concessis Archiconfraternitati Sanctiss. Corporis Christi S Mariæ supra Mineruam de Vrbe, non tamen gaudent ratione alicuius aggregationis, sed quia sunt ipsis principaliter concessa à Paulo III. *in sua* 20 *Constit. num.* 19. *tom.* 1. *Bullar.* & confirmatæ à S. Congregat. Indulgentiarum de ordine Pauli V. secundum ipsius formam, vt dictum est; vnde non tollitur, quin sint capaces aggregationis respectu alterius Confraternitatis. Deinde hæc priuilegia sunt concessa his Confraternitatibus ob specialem fauorem ipsarum, & ad fouendum cultum Sanctiss. Sacramenti, vt declarauit Paulus III. & S. Congreg. nomine Pauli V. Non continerent autem specialem fauorem, si impedirent aggregationem, quia possent hæc omnia habere per aggregationem. Quæ autem pro fauore conceduntur, non debent in odiũ retorqueri, iuxta regulam *l. quod fauore C. de legib.* & cap. *quod ob gratiam, de reg. iur. in* 6. Denique quia in prædicto Decreto declaratur, quod participent quascunque concessiones, &c. Archiconfraternit. prædictæ absq; alia aggregatione. Vnde cum non aggregentur, remanent capaces variæ aggregationis.

DECRETVM S. CONGREGAT. INDVLGENTIARVM,

Quo declaratur, sanctissimi Sacramenti Confraternitates omnes canonicè vbique erectas, vel erigendas, posse iuxta fel record. Pauli Tertij constitutiones, frui Indulgentijs, Priuilegijs, & Gratijs spiritualibus Archiconfraternitati Sanctæ Mariæ supra Mineruam á Sanctiss. D.N. Paulo V. nuper concessis, ac in posterum concedendis.

234 *Licèt fel. rec. Paulus Papa III. per binas suas Constitutiones concesserit, vt sanctissimi Corporis Christi Confraternitates omnes, & singulæ, vbiuis locorum tunc institutæ, ac instituendæ, ijsdem priuilegijs, concessionibus, indulgentijs, gratijs, & indultis, quæ Confraternitati ipsius sanctissimi Sacramenti in Ecclesia S. Mariæ supra Mineruam de Vrbe erectæ, à se largitæ fuerant, ac in posterum elargirentur, vti, potiri, & gaudere possent, ac deberent: Quia tamen per nonnullas Apostolicas Constitutiones, & Ordinationes, quæ deinceps emanarunt, præsertim verò per recol. mem. Clementis VIII. Constitutionem de aggregationibus editam, facultates, & indulgentiæ tàm supradictæ S. Mariæ de Minerua, quàm cæteris omnibus Confraternitatibus antea concessæ; aut abrogatæ, aut saltem moderatæ comperiuntur; alia hoc de genere decreta sunt, ex quibus in dubium reuocari posse videtur, an huiusmodi Pauli III. concessiones pristinum suum robur adhuc retineant.*

Congregatio Illustrissimorum, & Reuerendissimorum S.R.E. Cardinalium à Sanctissimo D.N. Paulo diuina Prouidentia Papa V. indulgentiarum reformationi præfectorum, optans summopere sacratissimi Sacramenti venerationem, & cultum in dies magis augeri, ad idque Christifideles spiritualibus gratijs excitari; speciali Sanctitatis suæ ordine, viuæ vocis oraculo habito, de. ernit, ac declarat, iuxta easdem Pauli Tertij Constitutiones, omnes & singulas Confraternitates sanctissimi Corporis Christi vbique terrarum hactenus Apostolica, vel Ordinaria auctoritate erectas, vel de cætero erigendas, absque noua, aut peculiari alia concessione, communicatione, vel aggregatione fore, ac esse debere participes quorumcumque priuilegiorum, concessionum, indulgentiarum, facultatum, gratiarum, & indultorum à Sanctitate sua Archiconfraternitati sanctissimi Sacramenti de Minerua, per Breue datum Romæ apud Sanctum Petrum die 3. Nouembris 1606 nominatim, & expressè concessorum, ac in posterum à Sede Apostolica concedendorum; illisque omnibus, & singulis vti, potiri, & gaudere posse, ac debere, statim atque Confraternitatum earumdem erectio Apostolica, vel Ordinaria auctoritate facta fuerit: seruata tamen in reliquis omnibus prædicta Clementis Octaui Constitutione. Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis de Indulgentijs ad instar non concedendis, nec alijs contrarijs quibuscunque. Datum Romæ die 15. Februarij 1608.

QVÆSTIONES.

235 1 Nunquid Confratres volentes ingredi Confraternitatem, debeant personaliter adire locum, vbi sunt patres ad scribendum deputati.

2 Si Confraternitas statuerit, ne quis eam intret, nisi certum sibi persoluat, valeret, nec ne.

3 An peccans concepta spe de consequendis Indulgentijs Confraternitatis, cui est adscriptus, poterit eas consequi.

4 An Confrater, pro altero Confratre suæ Confraternitatis, qui arduis est negotijs occupatus, valeat consequi indulgentias.

5 An Indulgentia concessa visitantibus certis festiuitatibus, semel, vel tantùm eadem die acquiri possit.

236 Ad primum. Resp. Dubitauit de hoc Nauarr. dum in Confraternitate Rosarij se scribi fecit: sed tandem id licere affirmat, eo quòd nulla lege diuina, naturali, positiua, aut alia lege prohibitum est. *In miscell. de oration. sub n. 23. vers. dubitatur secundò.*

AD-

ADDITIO.

237 Idem etiam docet Bordon. *tom. 2. consil. Regul. resol.72.num.16.* Quia actus est talis conditionis, vt per alium celebrari possit, cum solum requirat exhibitionem nominis, acceptationem, & descriptionem in libro. Addit tamen idem Bordon. requiri præsentiam, quando ingrediens Confraternitatem aliquo habitu induendus est, aut cingulo cingendus. Verum hoc quoque præstari potest per aliū, cui id munus committatur. Sic etiam per tertiam personam solet exhiberi habitus Equitum.

An valeat statutum, ne quis admittatur in Confraternitatem, nisi aliquid soluat. Quæst. II.

SVMMARIVM.

238 *Statutum, quod aliquid soluatur in ingressu in Confraternitatem, quando valeat.*
239 *Quod soluitur est pro manutentione Confraternitatis.*
Non potest solui aliquid pro ingressu.

238 Ad secundum. Resp. Valeret, si in pios vsus casurum esset: secus si in profanos, vt subdit Nauarr. vbi supra, *vers. dubitatur tertio*, & conuenit dispositio Concil. Trident. *sess. 24. de reform. cap. 14.*

ADDITIO.

239 Idem etiam sentit Bordon. *resol. 72. n. 15. tom.2.consil. moral.* Quia quod soluitur, non est pro ingressu, sed pro manutentione Confraternitatis, aut alio opere pio, atque adeo ex titulo eleemosynæ. Idem etiam tenet Cherub. *in Compen. Bullar. schol.2. ad Constit.98. Clemen.8.* Et in praxi seruandum esse, inquit Lezana *tom.2. quæst. Regul. cap.15. num. 30.* si sit approbatum ab Episcopo. Qui optime notat contra Sanchez, *lib.2. consil. moral. cap. 3. dub.23. num.8.* Non posse dari aliquid pro ipso ingressu, quia oleret simoniam. Nam licet Confraternitas non sit religio, sed tantum laicorum Congregatio ad benefaciendum; attamen affert secum participationem spiritualium gratiarum, ita vt eo ipso, quod quis fit Confrater, fiat particeps ipsarum, vnde si daret aliquid pro ingressu, daret pro participatione spiritualium.

An peccans sub spe indulgentiarum Confraternitatis, possit eas consequi. Quæst. III.

SVMMARIVM.

240 *Peccans sub spe indulgentiarum, potest illas consequi.*
241 *Incidens in reseruata sub spe iubilei, potest absolui.*

240 Ad tertium. Resp. Poterit quidem secundum sententiam Nauarri vbi supra, *num. 6. quæst.3.* vbi tamen id limitat, cùm in Bulla Concessionis indulgentiarum diceretur, ne spe illarum peccantes &c. *& in consil.10. incip. quæritur. num. 3. de priuilegio, lib. 5.* sequitur Graff. *suarum decis. lib.1. par.1. cap.13. num.59.*

ADDITIO.

241 Est communis fere omnium sententia, dum loquuntur de eo, qui incidit in reseruata, spe obtinendæ absolutionis virtute iubilæi, aut alterius facultatis, seu indulti. Ita Syluester, verbo *Indulgentia, num.28.* Corduba *lib.5.de Indul. quæst. 37. propos. 3.* Rodriquez *in Bullam Cruciatæ, §.9. num 97.* Zerola *lib.2. de iubilæo cap.3. quæst.3.* Contad. *part. 1. resp. quæst.208.* Lauor. *par. 1. de iubil. cap. 21. num. 63.* Acosta *in Bullam Cruciata, quæst.33.* Leonius *par.2. de iubil. cap.14.* Ledesma *par.1. sum.cap.13. de pœnit. dub. 10. post 1. conclus.* Villalob *par. 1. sum. tract.17. claus.9 §.2. num.19.* & alij, quos citaui *in praxi iubilæi quæst. 234. num.2.* Spes enim in peccante, obtinendæ remissionis, includit virtualiter propositum emendationis, & ideo non inducit nouum peccatum, sed præsens minuit, vt notat D.Th. *2. 2. quæst.21.ar.1. ad 3.*

An

An Confrater possit consequi indulgentias pro Confratre. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

242 *Nemo potest indulgentias sibi concessas alteri applicare.*
243 *Opera iniuncta pro indulgentijs sunt personaliter implenda.*
Quæ opera iniuncta, per alium impleri possint.

242 Ad quartum, Resp. Non, quia alteri applicare Indulgentias tibi ob visitationem Ecclesiæ S. Benedicti, vel quid simile à Papa concessas, esset illi applicare merita Christi, quod solius est Pontificis, secundum D.Thom. *in 4. sentent. dist.*20. *quæst.* 31.*art.*4.Richard. 3. *sent. dist.* 10.

ADDITIO.

243 Cum Indulgentiæ sint concessæ æqualiter pro omnibus Confratribus, consequi indulgentiam pro alio non esset applicare ipsi merita Christi, quia iam essent applicata à Summo Pontifice, sed exequi pro ipsis opus iniunctum pro obtinenda indulgentia. Quia tamen opera pro consequenda indulgentia ita iniunguntur, vt sint personaliter implenda, vt notant Rodriquez *in Bul. Cruc.* §.8.*num.*14. Graf. *lib.*2. *A pend.cap.*5.*num.*62.Homobon. *par.*2.*Exam. eccles. tract.*8. *quæst.*21. Armilla, verbo *Indulgentia, num.*19. Mercer. *de sacram.quæst.*27. *supplem.ar.*4. *dub.*1.*quæst.*21. Lambert. 3. *par.tom.*3.*disp.* 5. *de indulgen. ar.*3. *quæst.*3. Duual. 2.2. *tract. de indulgent. par.*1. *dub.*3. *conclus.*3. Villalob. *par.*1. *sum.tract.*26. *difficul.*15. *num.*1. & alij communiter; ideo neque hoc pacto potest quis pro alio applicare indulgentias, exercendo scilicet pro ipso opera iniuncta. Excipienda sunt tamen illa opera, quæ, ita possunt ministerialiter per alium exerceri, vt hoc non obstante adhuc sint opera ipsius committentis, vt esset erogatio eleemosynæ, vt notant etiam Mercer. & Villalob. *citati*. Nauar. *in Miscel.de Rosar.* Bossius *sect.*4. *de iubil.casu* 8.*num.*15. Bonac. *disp.*6.*de sacram.quæst.* *pun.* 5, *num.* 24.

An indulgentia concessa visitanti &c. pluries eadem die acquiri possit. Quæst. V.

SVMMARIVM.

244 *Indulgentia concessa visitanti, semel tantum acquiri potest.*
245 *Multiplicato opere iniuncto pluries acquiri potest per alios.*

244 Ad quintum. Resp. Semel tantùm, secundum D. Thom. *in* 4.*dist.*20. *q.*3. *ar.*2. Gemin. & alios *in cap. fin. de pœnit. & remission.* Nauarr. qui alios cumulat in suo Tractatu de *Iubil. & Indulg. notab.* 31. *num.* 36. *pag. mihi* 162.

ADDITIO.

245 Non desunt tamen, qui absolutè teneant, quod toties acquiritur indulgentia, etiamsi sit concessa pro tali die, quoties exercetur opus iniunctum. Ita Catdin. *in Clemen.*1. ver. *Quibus, quæst.*3.*de privileg.* & *in Clemen.* 2. ver. *Ad hæc, quæst.*2. *de pœn. & remis.* Rosella, verbo *Indulgentia, num.* 12. Angel. *num.*4. Nauar. *de indulg.not.*32. *num.*46. Rodriquez *in Bul. Cruc.* §. 8. *num.*15. Vega *part.* 2. *sum. cap.*7.*casu* 30.Gobat. *de indulgent. par.*2. *c.*5. *n.* 349. Et fundatur hæc opinio in probabilissima ratione, Quia quando verba, quibus conceditur indulgentia, non continent aliquam restrictionem ad vnicam vicem, sunt apta significare tanquam indefinita non minus vnum, quam plures vices; ergo cum tanquam continentes gratiam amplè sint accipienda, debent accipi de pluribus vicibus.

DECRETVM
SACRAE CONGREGATIONIS
CONC. TRIDENTINI.
EMANATVM AVTH. FEL. RECORD.
CLEMENTIS OCTAVI

Super Ordinatione Regularium.

246 *DE mandato S. D. N. Clem. Diu. Prouid. Papæ VIII. Tenore præsentium mandatur omnibus, & singulis quorumcumque Regularium Superioribus, vt de cætero obseruent, & obseruari faciant, quæ in Decreto Sac. Congreg. Conc. Tridentini continentur, cuius tenor est talis.*

Congr. Concilij censuit, Superiores Regulares posse suo subdito itidem regulari, qui præditus qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerit, literas dimissoriales concedere, ad Episcopum tamen Diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab ijs, ad quos pertinet, is regularis positus fuerit: & si Diœcesanus absuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum; dum tamen ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quo ad doctrinam; & dum ipsi regulares non distulerint de industria concessionem dimissoriarum in id tempus, quo Episcopus Diœcesanus vel absuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes. Verùm, cùm à Superioribus, Episcopo Diœcesano absente, vel ordinationes non habente, literæ dimissoriæ dabuntur, ab eis vtique huiusmodi causam absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum exprimendam esse. Quod, qui non fecerint, officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, ac alias arbitrio eiusdem Sanctiss. D. N. Papæ reseruatas pœnas incurrent. In quorum fidem. Dat. Romæ die 15. mensis Martij 1599.

247 [*Notandum, quod eadem Sac. Congreg. Card. declarans id, quod in Conc. Trid.* sess. 23. c. 10. de refor. *statuitur, videlicet. Quod Abbatibus, & alijs quibuscumque quantumuis exemptis non liceat in posterum intra fines alicuius Diœcesis consistentibus, etiamsi nullius Diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre, nec literas dimissorias Clericis secularibus, vt ab alijs ordinentur, concedant. Ait ipsa Congregatio, quod Abbates regulares habentes ius baculum deferendi, & Mitram, postquam sacerdotalem ordinem, & munus benedictionis susceperint, possunt tonsuras, & Ordines minores secularibus Episcopi iurisdictioni subiectis conferre: si modo ipsius Episcopi consensus accedat: & à dicto Episcopo quisque literas dimissorias impetrauerit, ita, vt satis non sit, id generatim ab Episcopo concessum esse, sed hac concessione semper opus sit singulis.*

Possint etiam ipsi Abbates eosdem ordines conferre alijs Regularibus, qui dimissorias speciales superiorum suorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint, ac præterea alijs secularibus, qui aliorum Episcoporum iurisdictioni subiecti sint, dum modo Superiorum dimissorias attulerint, & specialem consensum Episcopi loci, in quo Ordines huiusmodi cupiunt suscipere. Præfatæ declarationes referuntur à Quaranta in verbo, Ordo.]

Dubia circa præfatum Decretum.

SVMMARIVM.

248 *Superior Regularis an possit transferre subditum ad alium Conuentum, vt effugiat examen prioris Ordinarij pro ordinibus.*

249 *Non violat præceptum iuris communis accedens vel locum, vbi non obligat.*

250 *Dilatio dimissoriarum, vt possit ad alium Episcopum dimitti ordinandus, inducit fraudem.*

Quod directè prohibetur, non potest fieri per indirectum.

251 *Regulares, qui possunt ex priuilegio ordinari*

extra

extra tempora, an possint dimitti ad alium Ordinarium, si Diœcesanus nolit admittere priuilegia. Quando consideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur.
Concesso priuilegio censentur concessa omnia necessaria pro exequutione.

ADDITIO.

248 Stante supradicto decreto dubitatur, an liceat Superioribus Regularibus transferre subditum de vno Conuentu ad alium, eum incorporando familiæ in eum finem, vt effugiat examen Diœcesani prioris Conuentus, probabiliter timens de reprobatione. Et videtur resoluendum quod non liceat, quia in præsenti Decreto prohibetur differre de industria concessionem dimissoriarum in tempus, in quo Diœcesanus non est habiturus ordinationes, vel absuturus: quod etiam in casu proposito videtur committi eadem fraus, dum mutando subditum de vna ad aliam familiam, subtrahitur Diœcesano, cui alias quoad ordinationem subijceretur.

249 Tenendum tamen est, quod liceat, quia hoc non reperitur prohibitum ex vi præsentis Decreti. Neque hoc est violare Decretum, sed quærere alium modum obseruantiæ ipsius, nam adhuc ad Episcopum Diœcesanum conceduntur dimissoriæ iuxta ipsius præscriptionem: & proinde nedum seruatur Decretum secundum verba, sed etiam secundum substantiam, & finem. Et sicuti non violaret præceptum ieiunij, qui relinqueret locum proprium, & ad alium se transferret vbi ieiunium eum ouis celebratur: ita nec in præsenti. Imo posset etiam accedere ad locum, vbi aliquod ieiunium de iure communi non obligat, vt ad ipsum non teneatur, vt tradunt Nauar. *in Manual. cap.* 23. *nu.*120. Couarr. *lib.* 4. *variar. cap.* 20. *num.* 8. *ver. Fuit & in dicto*. Pedraza *in sum. præcep.* 3. *§.* 14. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 19. *num.* 19. Ledesma *q.* 45. *de matrim. ar.* 5. *punct.* 3. *dub. vlt. §. Secundo arguitur*. Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. *num.* 29. Pontius *de matr. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 2. Palat. *in* 4. *dist.* 15. *d.sp.* 8. *part.* 6. *conclus.* & alij quos citaui *in tract. de ieiun. dec. if.* 208. *num.* 1. Quin hoc non est fugere obseruantiam prædicti decreti, sed eum eligere exequendum cum alio Diœcesano.

250 Neque est eadem ratio de dilatione concessionis dimissoriarum. Quia ipsa inducit fraudem, nam per indirectum ordinandus dimittitur ad alium Episcopum, & subtrahitur Diœcesano; atque adeo fit indirectè, quod directè prohibetur; quod non licet. *l. Seius, & Augerius. ff. Ad leg. Falcid. & cap. cum quid de reg. iur. in* 6.

251 Secundo circa idem Decretum occurrit dubium. An Regulares habentes priuilegium, vt possint extra tēpora ordinari, possint dimitti ad quemcunque Episcopum, si Diœcesanus nolit admittere priuilegia. Resp. posse dimitti à suo Superiore ad quemcunq; Episcopum, si Diœcesanus nolit admittere priuilegia. Ratio est. Quia sumus in casu, in quo iuxta præsatum Decretum licet dimitti. Solum enim prohibet dimitti, quando Diœcesanus habet ordinationes; & eum non habet, concedit dimitti. Dum autem non vult admittere priuilegia, non habet ordinationes, neq; vult habere. Quod enim nolit ex hoc, vel illo motiuo habere, non consideratur in ipso decreto, sed tantum effectus non habendi ordinationes. Quando autem consideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur, *l.* 3. *C. de instit. & substit.* vbi Bald. Feder. de Senis *consil.* 244. ver. *Secundo quia*. Oldrad. *consil.* 257. *num.* 4. ver. *Effectus*, Tusch. *litera E conclus.* 51. Deinde concesso priuilegio censentur concessa omnia necessaria pro illius exequutione, *l.* 2. *ff. de iurisd. om. iud.* & *l. in §. fin. ff. de offic. eius, cui man. est iurisd.* Et ideo concessum quoque censetur dimittere subditum ad alium Episcopum, si Diœcesanus nolit admittere priuilegia, alioquin esset in potestate ipsius ea frustrare.

QVÆSTIONES.

252 1 Quid debet afferre Episcopo Regularis ordinandus.

2 An in ordinatione Regularium dispensatio super interstitijs pertineat ad Episcopum, vel ad Superiorem Regularem.

3 An fieri debeat mentio in literis dimissorialibus Superiorum Regularium, vt super interstitijs dignetur dispensare Episcopus ordinans, attenta necessitate, & vtilitate Ecclesiæ, vel Religionis.

4 Quomodo intelligatur arbitrium Episcopo concessum in dispensando super interstitijs.

5 An Episcopus ordinans tacitè aliquem, dispensare censeatur, & quid si ipse ordines non conferat, sed dimissorias concedit.

6 Quæ dicatur Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, vt sufficiens causa reputetur ad dispensandum.

7 An circa annum interponendum ab vno ad alterum Ordinem sacrum, attendendus sit annus Ecclesiasticus, vel solaris.

8 Clericus sæcularis, vel regularis ordinatus cum literis dimissorijs falsis, quam pœnam incurrat, & quid si celebrat in ordine sacro.

9 An dimissoria ad Ordines suscipiendos ab alieno Episcopo, ita requiratur, vt non sufficiat Episcopo promouenti cognitam esse personam pro idonea.

Quid

10 Quid si proprius Episcopus ratificet promotionem ab altero Episcopo factam absque literis dimissorialibus.

11 An in literis dimissorialibus sint exprimendi Ordines sacri.

12 An expirent literæ dimissoriales per mortem concedentis.

13 An Episcopus, cui diriguntur literæ dimissoriales, debeat examinare Clericos seculares, vel regulares de vita, & moribus.

14 An sacrosancti Trid. Conc. Decretum *sess. 23. cap. 7. de Reform.* (quo Episcopis iniungitur, vt antequam ad sacrorum ordinum ministerium Ordinandi accedant, summa diligentia, inter alia inquirant ea, quæ ad genus Ordinandorum spectant) nouum Ordinis impedimentum induxerit.

15 Si quis nō suscepto sacramento Confirmationis ad Ordines promoueatur, an incurrat aliquam censuram, vel pœnam.

16 Quæ ætas præscripta est singulis Ordinibus, & an incepta, vel completa.

17 Prima Tonsura potestne quolibet die conferri.

18 Minores Ordines, & sacri, quo tempore conferri possunt, & quare potius in Sabbato, quam alijs diebus Ordines sacri conferuntur.

19 Quæ scientia requiratur in Ordinandis.

20 An ministrans in sacris Ordinibus ante ætatem, fiat irregularis, & quid in minoribus.

21 Quid si quis habuerit literas dimissoriales speciales, vt à tali Episcopo Ordinibus insigniri possit, si ab alio ordinetur, incurrat aliquam pœnam.

22 An Ordinatus ante ætatem sacris ordinibus, sit suspensus vsque ad ætatem legitimam, vel perpetuo ita vt indigeat Papæ dispensatione.

23 An Ordinatus ante ætatem, qui potuit, & debuit suis parentibus credere, sit excusatus.

24 Si quis sacris Ordinetur ante legitimam ætatem, & propter bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipso facto liberatus fuerit, si postea aduenerit mala fides, & sciens se non habere legitimam ætatem, celebrauerit, contrahat irregularitatem.

25 Episcopus ordinans non subditum suum, quam pœnam incurrat, & quando non incurrat.

26 Furtiuè ordinari quis dicatur.

27 Furtiuè Ordinatus, an possit in suscepto ordine ministrare, & ad superiorem ascendere.

28 Si Episcopus tempore, quo confert Ordines, dicat se non intendere ordinare non examinatos, & approbatos; qui se ingerit, eritne Ordinatus.

29 An Episcopus, qui sub pœna excommunicationis latæ sententiæ antequam Ordinare incipiat, præcipit, ne aliquis accedat ad Ordines sine dimissorijs, & alijs requisitis, & postea cos absoluit, & dispensat, prout est videre in Pontificalibus, si quis illorum esset innodatus aliqua censura Ecclesiastica, vel irregularitate, possit, & valeat cum illa absolutione absolui, & cum illa dispensatione dispensari.

30 An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem sint suspensi.

31 Ordinatus in sacris ante legitimam ætatem, & sic suspensus, an efficiatur irregularis, concelebrans cum Episcopo in actu ordinationis.

32 An qui ordinatur, non seruatis interstitijs, sit suspensus, vel irregularis.

33 An ordinatus sacris ordinibus metu, teneatur continere.

34 An Religiosus ante professionem se promoueri faciens ad ordines sacros, sit suspensus ipso iure ab exequutione ordinum susceptorum.

35 An Regularis teneatur accipere attestationes ordinum susceptorum ab Episcopo ordinante.

36 An Episcopus ordinans ignaros, vel homines malæ vitæ, vel nullam in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccet mortaliter.

37 An Episcopus admittens ad Ordines non sibi idoneos notos in doctrina, sine examine, debeat deponi; & quid legatur de S. Leone Papa, & quid aduertat in hoc S. Bernardus.

38 Quæ mala oriantur ex ordinatione indignorum.

39 An propter penuriam aliorum possint non idonei ordinari.

40 An Episcopus ordinans sacris sine titulo, peccet.

41 An Ordines bis suscipiens, aut conferens, efficiatur irregularis.

42 Non promotus ad Presbyteratus ordinem celebrans Missam, quam pœnam incurrat.

Quid

Quid Regularis ordinandus afferre debeat Episcopo. Quæst. I.

SVMMARIVM.

253 *Ordinãdus Regularis debet afferre dimissorias: & quid ipsa testificari debeant.*
254 *Episcopus an possit exigere iuramentum a Superioribus Regularibus de eo, quod testificantur in dimissorijs.*

253 Ad primum. Resp. Quòd Regularis ordinandus afferre debet litteras dimissorias à Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quispiam initiandus est. Quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusque mensibus à die sacræ ordinationis supputandis; nisi ob absentiam Superioris, aliamue causam, eas longiori tempore datas, renouatasue accipi, probatiue debere censuerimus: Testimonium etiam scriptum a Superiore suo, qui ostendat eum vita, & motibus præditum esse, qui dignus sit, vt illi ordini adscribatur, quo is initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, declaratum. Si verò diutius à Monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore Monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de ordine, qui proximè præcedit, iam suscepto. Si verò statum tempus, præscriptum à Conc. Trid. quod interiectum esse debet inter susceptionem vnius, & alterius ordinis, nondum expletum est; tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum fiat, vtile, ac necessarium Ecclesiæ suæ, Monasterioue esse, secum dispensari super eo interstitio. Item in Religione cum laude versatum esse, loco tituli afferat testificationem præstitæ, riteque emissæ professionis regularis, & exercitationem frequentem functionum illius ordinis, quem proximè suscepit.

ADDITIO.

254 Circa supradicta aduertendum est, quod non possunt Episcopi exigere iuramentum à Superioribus Regularibus quò ad ea, de quibus in fauorem subditorum, quos præsentant, testificantur, vt tradit Bordon. *in decis. miscel. decis.* 431. loquens de præsentatis pro confessionibus; & pro confirmatione plura cumulat, & ego quoque dixi *quæst.* 210. *moral. canonic. Cent.* 3. Et ratio est: Quia Concil. Trident. non subijcit Regulares Episcopis in ordine ad suscipiendos ordines, nisi quo ad examen, & quò ad recognitionem dimissoriarum: vnde cum alias sint exempti, non possunt vltra hoc aliquid aliud exigere. Deinde vel exigunt hoc iuramentum auctoritatiuè, & tunc cum exactio iuramenti sit actus iurisdictionis, exercerent iurisdictionem in exemptos. Vel solum exigunt priuato modo, & tunc aggrauarent Regulares Superiores sine iusta causa, & detraherent eorumdem auctoritati, quasi non esset ipsis credendum, nisi interponerent iuramentum. Imo neque hoc posteriori modo iuramentum potest locum habere, si quidem est accessorium ad litteras testimoniales, & pro earumdem confirmatione; & ideo sicut ipsæ exiguntur auctoritatiuo modo, ita etiam iuramentum.

An dispensatio interstitiorum pertineat ad Episcopum, an ad Superiorem Regularium. Quæst. II.

SVMMARIVM.

255 *Superiores Regulares non possunt cum suis subditis dispensare super interstitijs.*
256 *Secundum alios possunt.*
Vicarius Capitularis, & Vicarius Episcopi quando concedunt dimissorias, possunt dispensare super interstitijs.
257 *In dispensatione interstitionum requiritur causæ cognitio.*

255 Ad secundum. Resp. Quod Sacra Cong. Conc. Trid. censuit per hæc verba. An Superiores Regularium possint quemadmodum Episcopi, *vt in sess.* 25. *c.* 11. & 13. dispensare super temporum interstitijs cum subditis suis: Sancta Cong. censuit Superiores regulares non posse dispensare super interstitijs regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quo ad causam dispens. iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium. Paul. Emil. Cardinalis S. Marcelli.

AD-

ADDITIO.

256 Quod dispensare super interstitijs pertineat ad Superiorem Ordinandi, à quo concedendæ sunt dimissoriæ, declarauit S. Congreg. apud Piasec. *in praxi par. 1. cap. 1. num. 11.* Quæ declaratio emanauit sub *die 9. August.* 1593. Et proinde cum ad Superiores Regulares spectet concedere dimissorias, spectabit etiam dispensatio interstitiorum, vt tradunt Suarez *tom. 4. de relig. lib. 2. de relig. Prælat. c. 12. num. 22.* Sanchez *lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 54.* Cælestin. in *Compen. Theol. moral. tract. 8. cap. 4. quæst. 4.* De quo ego late *quæst. 353. canon. moral. num. 3. & sequent. cent. 4.* Hinc etiam Vicarius Capitularis, & Vicarius Episcopi, quando concedunt dimissorias, remittunt etiam interstitia, vt declarauit S. Congregat. sub *die 21. April.* 1595. apud Gallemart. *ad cap. 11. de Refor. sess. 23.*

Congregatio Concilij censuit, facultatem remittendi interstitia Episcopo competentem ex causis comprehensis in cap. 11. & 14. sess. 23. transire in Vicarium Capituli Sede Vacante.

Et sub *die 5. Martij* 1597.

Congregatio Concilij censuit, Episcopi Vicarium habentem generale mandatum in forma, posse absente Episcopo concedere dimissorias ad ordines, atque item remittere interstitia.

Ex quibus constat, quod dispensatio super interstitiis spectat ad Superiorem Ordinandi, ad quem spectat etiam concessio dimissoriarum.

257 Imo cum Episcopus ordinans procedat sine causæ cognitione, quæ requiritur pro dispensatione interstitiorum iuxta Concil. Trident. & stet attestationi Superioris, cui tenetur stare ex declaratione S. Congregat. sub *die 30. Martij* 1597. non potest dispensare, quia cum dispensandum sit in lege Superioris, nempe Conciliari, non potest fieri dispensatio sine causæ cognitione. Vnde declaratio Congregat. quam affert Auctor, mihi suspecta est, cum in ea simul habeat, quod dispensatio pertineat ad Episcopum, & tamen, quod debeat stare iudicio Superioris Regularis; quod est procedere sine causæ cognitione.

An in Dimissorijs rogari debeat Episcopus, vt dispenset super interstitijs &c. Quæst. III.

SVMMARIVM.

258 *Episcopus rogandus vt dispenset super interstitijs à Superiore Regularis Ordinandi.*

259 *Cur ita rogandus.*

Quod frustra fit, non censetur factum.

258 Ad tertium. Resp. Quod debet fieri mentio in litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo, vt super intestitijs dispensare dignetur, attenta necessitate, vel vtilitate Ecclesiæ, seu Religionis, prout declarauit S. Cong. *die 7. Septembris* 1597. vt testatur Sorbus *in compendio Mendicantium*, & Ioannes Baptista Confectus in verb *Ordin. Sacri*.

ADDITIO.

259 In litteris dimissorijs est facienda mētio dispensationis interstitiorum, ita vt Superior Regularis rogare debeat Dominum Episcopum vt dispensare dignetur super interstitijs: quia cum ad ipsum pertineat ordinare, pertinet etiam admittere dispensationem, quam si non admittat, nihil proderit, quod facta sit à Superiore Regulari. Et proinde antequam admittatur est dispensatio sine effectu, quia licet reddat habilem ordinandum, vt possit ordinem suscipere, potest tamen Episcopus nolle admittere dispensationem, & reddere frustratoriam; & ideo rogandus est, vt dignetur dispensare, hoc est admittere dispensationem, & non sinere esse frustratoriam, quia tunc tanquam inutilis censetur non facta *l. Quoties, ff. Qui satisd. cog.* Vbi Glos. & Doctores. Et proinde Episcopus censetur dispensare, quia facit, quod dispensatio non sit inutilis.

Quomodo intelligatur arbitrium Episcopo concessum super dispensatione interstitiorum. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

Arbitrium Episcopi circa interstitia est ad minuendum tempus.

Est arbitrium prout de iure.

258 Ad quartum. Resp. Arbitrium Episcopo concessum auctoritate Conc. Trid. *sess. 23. c. 11.* in dispensando super interstitijs, intelligitur ad hoc, vt interstitia hæc eius arbitrio abbreuiari possint, non autem, vt eadem die Sacros Ordines duos conferre possit, vel vltimum mino-

norem cum primo ex Sacris: quod adeo verum est, quòd si sabbato vnum Sacrum Ordinem conferat alicui, & continuato ieiunio alterum ei conferat in Dominica, suspensus esset Episcopus à collatione ordinum, & ordinatus ab exequutione, donec Sedes Apost. dispensationem indulgeat. text. *in c. literas, de temp. ordinat.*

ADDITIO.

259 Non solum excluditur ab arbitrio Episcopi conferre duos Sacros Ordines in eadem die, quia hoc est specialiter prohibitum etiam in Concil. Trident. *sess. 23. cap. 13. de reformat.* sed etiam est coarctatum ad causas, quas requirit idem Concilium pro dispensatione interstitiorum: vnde potest solum arbitrari circa sufficientiam, vel insufficientiam causæ. Quando tamen agitur de interstitijs inter Subdiaconatum, & Diaconatum, arbitrium est magis amplum, quia Concilium non assignat aliquam causam, sed solum dicit, *Nisi aliud Episcopo videatur*; & proinde sufficit quæcunque causa, quæ reddat dispensationem rationabilem, & arbitrium tale, quale debet esse, nempe prout de iure *l. fin. §. sed etsi C. communia de leg.* Lodouis. cum alijs, *decis. 189. n. 3.* de iure autem non potest fieri dispensatio in lege Superioris sine causa.

An Episcopus ordinans, aut dans dimissorias, super interstitijs censeatur dispensare. Quæst. V.

SVMMARIVM.

260 *Dispensat si sciens ordinat, aut dimissorias concedit, super interstitijs; secus, si ignorans.*
261 *Vt habeat locum dispensatio requiritur notitia inhabilitatis, quæ actui obstat. Non valet in dispensationibus Papalibus.*

260 Ad quintum. Resp. Si Episcopus ignorans fecerit, nullo modo dispensare censetur; At verò si sciens, ordines contulerit, dispensare censetur: idemque iudicandum est, si ipse non conferat ordinem, sed dimissorias litteras concedat, quia hæc à pari procedunt. Sil. in verbo *irregularitas in fine*, Glos. *notab. in c. qui aliquando*, in verbo *qui concubinas 52. dist.* Abb. *not. in c. veniens, de fil. presb.* Fel. *in c. præterea, num. 18. & q. de test. eorum*. Simon. Maiol. *de irreg. lib. 3. cap. 24. num. 14.* Menoch. *de arbitr. Iudic. lib. 2. cent. 5. casu 564.* Nauar. *cons. 27. num. 2. de temp. ord. in antiq.*

ADDITIO.

261 Vt habeat locum dispensatio, quæ per ipsum inducitur, requiritur in petente actum scientia illius specialis inhabilitatis, quę obstat actui gesto, iuxta Glos. *in cap. Statutum*, verbo *Litterarum de rescript. in 6.* Nattam *consil. 420. num. 22.* Satnensem *in Reg. de iure quæsito non tollendo, quæst. 18. num. 4.* Ludouis. *decis. 109. num. 8.* Hoc tamen non habet locum quo ad dispensationes Papales, ob regulā 49. Cancellariæ, per quam decernitur, quod non censeatur dispensarum, nisi specialiter concedatur dispensatio, vt notat etiam Paris. *de resignat. lib. 4. quæst. 3. num. 66.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos. 15. num. 29.*

Quæ dicatur Ecclesiæ necessitas, vel vtilitas, vt sit sufficiens causa ad dispensandum super interstitijs. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

262 *Quæ necessitas, aut vtilitas requiratur pro dispensatione interstitiorum, remissiuè.*
263 *Necessitas, & vtilitas sunt attendendæ secundum mensuram functionum. Stante vnico tantum ministro, adhuc adest necessitas.*

262 Ad sextum, Resp. Quòd Ecclesiæ necessitas, & vtilitas, vt sufficiens causa ad dispensandum reputetur, declaratur à Sorbo in compendio Mendicantium in verbo *Ordines sacri*, & à glos. *in dist. 74.* & ab Abb. Zabatella *in c. quæris de ætate, & qualitate*. Cum constitutio in minorib. ad subdiaconatum super anni circulo, sufficit si sit necessitas, vel vtilitas Ecclesiæ disiunctiuè; à subdiaconatu ad diaconatum quælibet leuis causa, cum iudicio Episcopi id relinquatur;

tur; à Diaconatu ad Presbyteratum vtilitas, & necessitas Ecclesiæ coniunctiuè: ita habetur *in cap. 11. & 14. sess. 23. de refor.* considerat etiam Sorbus, vbi supra.

ADDITIO.

263 Necessitas, & vtilitas pensanda est iuxta prudens iudicium, & iuxta mensuram functionum, quæ in Ecclesia sunt exercendæ. Vnde non solum aderit necessitas, quando nullus alius minister adest, & vtilitas, quando Ecclesia indiget ministris, & non est alius idoneus, vt in alia materia dicit Syluester verbo *Ordo 3. num. 10. in fine*. Sed tunc etiam censenda erit adesse vtilitas, quando Ecclesia ex tali ordinatione per dispensationem commodum percipiat, quia nimirum seruitium ipsius meliori modo, & cum maiori decore præstatur. Tunc vero censenda est adesse necessitas, quando functiones exhibendæ requirunt maiorem numerum, ita vt etiamsi adsint tot ministri, quot sunt præcisè necessarij, adhuc adsit necessitas; si quidem si aliquis ex aliquo casu impediretur à sua functione, non esset, qui suppleret: & proinde necessitas se extēdit etiam ad eos ministros, qui requiruntur, vt substituantur necessarijs, quando contingit impediri. Et ideo, si adsit tantum vnicus Diaconus, aut Subdiaconus, vbi horum Ordinum munera exercentur, adhuc aderit necessitas, nam si infirmaretur, aut alio impedimento detineretur, non esset, qui suppleret, & ita videtur sentire D. Antonin. *3. par. tit. 14. §. 18.* Capucin. *in Adnotat ad priuileg. mendican.* verbo *Ordines sacri, num. 3.* ver. *Et quia*.

An annus interstitiorum sit Ecclesiasticus, an Solaris. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

264 *Annus interstitiorum est Ecclesiasticus.*

265 *An Ordinatus in Sabbato Sancto possit ordinari anno sequenti in temporibus Quadragesimæ absque dispensatione.*

264 Ad septimum. Resp. Circa annum interponendum ab vno ad alterum ordinem sacrum, attendendum esse annum Ecclesiasticum, non autem solarem. Hinc sacra Congregatio declarauit, eos, qui ad Subdiaconatus ordinem quatuor Temporibus Quadragesimæ promoti fuerint, posse anno sequente eisdem quatuor Temporibus Quadragesimæ ad Diaconatum promoueri, licet annus naturalis integer tunc lapsus non fuerit, cum futuro anno Paschæ festum celeriùs, quàm superiori celebretur.

ADDITIO.

265 Hinc resolui potest illud dubium. An qui Ordinem suscepit in Sabbato Sancto, possit absque dispensatione interstitiorum ordinari in Temporibus Quadragesimæ. Et affirmatiuè resoluendum est, quia Summus Pontifex cum voto S. Congregat. apud Marzillam *ad Concil. Trident. tit. 13. cap. 13.* declarauit, quod annus, qui interponi debet inter vnum, & alium sacrum Ordinem, non debet esse necessariò duod cim mensium, sed sufficit, quod sint elapsa quatuor interstitia; à Sabbato autem Sancto vsque ad Tempora Quadragesimæ elapsa sunt quatuor interstitia, nempe à Sabbato Sancto ad Pentecostem. Secundum à Pentecoste ad Tempora Septembris. Tertium à Temporibus his ad Tempora Decembris. & Quartum ab his ad Tempora Quadragesimæ. Et ratio est, quia Ordinatio Sabbati ante Dominicam Passionis, & Sabbati Sancti pertinent ad Ordinationem Temporum Quadragesimæ tanquam partes, aut appendices ijsius, & constituunt vnicum terminum interstitiorum.

Quam pœnam incurrat Ordinatus cum dimissorijs falsis, & quid si celebret. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

266 *Ordinatus cum dimissorijs falsis est suspensus, & celebrans fit irregularis.*

Excusatur si bona fide ministret in ordine sic suscepto.

267 *Culpabiliter ignorans hanc pœnam, eam non incurrit.*

266 Ad octauum resp. Quod Clericus secularis, siue regularis, ordinatus cum literis dimissorijs falsis, est suspensus, quia habetur ac si sine dimissorijs: super quo tamquam indubitato non insisto; idque ex pluribus comprobat Mandos. *in reg. 24. q. 2.* & si celebrat, efficitur irregularis. Excusatur tamen si ministrauerit bona fide, sine dolo, & sibi licere putans; alioquin non facturus. Nauar. *in c. accepta opposit. 8. sub num. 34. de restit. spoliat.* Nam dispositio

tio puniens aliquid præsumentem, non comprehendit eum, qui id bona fide ignoranter, aut imprudens, seu inaduertens facit, iuxta doctrinam singularem Card. *in Clem.* I. *quæst.* 39. *de priuileg.* & tenet Quaranta in verbo *alienatio* sub *num.* 9. & in verbo *Ordo*.

ADDITIO.

267 Hanc suspensionis pœnam non incurrunt, etiam qui culpabiliter ignorant talem pœnam impositam, quia requiritur præsumptio, atque adeo attentatio cum scientia legis, & pœnæ impositæ: vnde vtens dimissorijs falsis, peccabit quidem, non tamen incurret pœnam suspensionis, si quandocunque ignoret, inpositam fuisse. Ita Nauar. *consil* 3. *de ætat. & qualit. ordin.* & *consil.* 2. *de fil presbyt.* & *par.* 2. *consil. in addit. lib.* 1. *consil.* 50. *de tempore ordinat.* Auila *de censur. par.* 3. *disp.* 5. *dub.* 7. ver. *Pro intelligentia*. Henriquez *lib.* 13. *sum. capit.* 38. *num.* 5. *in fine* & *in schol. litera E*, Diaz *in praxi capit.* 26. *litera C.* Et consonant Doctores, qui id vniuersaliter tradunt quo ad omnes censuras. Quos citaui *quæst.* 358. *canon. moral. num.* 3. *centur.* 4. Vnde neque etiam in tali casu exercendo ordinem susceptum fiet irreguralis, quia irregularitas imponitur suspensis exercentibus.

An dimissoriæ sint ita necessariæ, vt non sufficiat Episcopum cognoscere idoneitatem ordinandi. Quæst. IX.

SVMMARIVM.

268 *Dimissoriæ sunt necessariæ etiamsi Ordinans notam habeat idoneitatem ordinandi.*
Omissio formæ vitiat actum.
269 *Quid si Ordinans sciret adesse consensum proprij Episcopi.*
Forma inducta ad certum effectum sufficit impleri per æquipollens.

268 Ad nonum resp. Dimissoria Ordinarij ita necessaria est, vt nullam, quoad exequutionem, non quoad characterem teddat promotionem absque ea factam de persona, quantuncunque idonea, & cognita, quia forma dat esse rei, eiusque omissio actum vitiat, vt colligitur ex dictis Bald. *in cap. constitutis* 46. *de appellat. num.* 5. *ac Dec. num.* 7. & in terminis nostris Mandos. eleganter *in Reg. cancellar. super Reg.* 24. *de male promotis num.* 11. *& seq. quæst.* 3.

ADDITIO.

269 Sed quid si Ordinans sciret, nedum personam esse idoneam, sed etiam adesse consensum sui Ordinarij, quamuis non literis commendatitijs explicatum? Videtur adhuc pœna imposita à Concilio Tridentino *sess.* 23. *cap.* 8. *de Reformat.* habere locum quia non seruatur forma præscripta à Concilio, qua non seruata subintrat pœna. Verum probabilius puto, non habere, quia forma præscripta à Concilio est inducta ad certum effectum, vt nimirum non admittantur ad Ordines, qui non sunt idonei, & nisi cum consensu suorum Ordinariorum, & hoc solum præstant literæ dimissoriæ. Quare si ordinans habeat notitiam idoneitatis, & consensus Ordinarij ipsius Ordinandi, seruatur forma per æquipollens. Quando autem forma est inducta ad certum effectum, sufficit seruari per æquipollens, ita vt obtineatur ille effectus, vt notat Mantica *lib.* 2. *de Tacit. tit.* 4. *num.* 45. afferens decis. Rotæ, insuper *Rota in Portugalliensi decimar.* 11. *Februar.* 1591. *coram Orano*, & Auriensi *parochial.* 7. *April.* 1598. *coram Lancellotto*.

An si proprius Episcopus ratificet ordinationem ab alio factam, habeat locum pœna, &c. Quæst. X.

SVMMARIVM.

270 *Ratificatio ordinationis non facit euitari pœnam suspensionis.*
271 *In ratificatione consideratur tempus ratificationis.*
Ratificatio non retrotrahitur.

270 Ad decimum, resp. optime huic quæsito Mandos. *in Reg. cancell. super dicta reg.* 24. *quæst.* 4. vbi articulo plenè discusso eleganter demonstrat ratificationem non satis esse ad euitandam pœnam *d. Constit. Pij II. num.* 6. *& seq.*

AD-

ADDITIO.

271 Quia in ratificatione consideratur tempus ipsius ratificationis, vt cum alijs docet Sutd. *decision.* 241. *num.* 70. Quia scilicet non retrotrahitur, sed solum operatur vt ex nunc, vt notat Parif. cum alijs *lib.* 9. *de resignat. quaest.* 17. *num.* 71. Honded. *consil.* 38. *num.* 19. Rota *decis.* 557. *num.* 3. *par.* 1. *recent.* ideo ratificatio superueniens ordinationi facta absque dimissorijs, non operatur, quin sit violata Constitutio Pij, & Concilij Trident. *sess.* 23. *c.* 8. *de reformat.* Etita docent Mandos. *ad Reg.* 24. *cancel. quaest.* 4. Cherub. *ad Constit.* 40. *Clemen. VIII. schol.* 2.

An in dimissoriis sint exprimendi Ordines sacri. Quaest. XI.

SVMMARIVM.

272 *In dimissorijs exprimendi Ordines sacri.*
Nomine Ordinum non veniunt sacri.
273 *Dimissoria concessa ad omnes Ordines non se extendunt ad sacros.*
Dictio, Omnes, verificatur in Minoribus.

272 Ad vndecimum, resp. Quod in dimissorijs debent exprimi Ordines sacri: alias si exprimantur minores Ordines, vel Ordines tantum, non veniunt Sacri, *cap.* 1. *de temp. ordinat.* & Rebuff. *in prax. de literis dimiss. num.* 5. & dictae literae requirunt scripturam, sed in licentijs celebrandi, non. Rebuff. *vbi supra.*

ADDITIO.

273 Procedit quando dimissoriae conceduntur etiam ad Ordines sacros. Quod adeo verum est, quod si concederentur etiam ad omnes ordines, non venirent sacri, sed tantum minores, iuxta ea, quae tradunt Maiol. *de irregular. lib.* 1. *capit.* 8. *num.* 16. Sayr. *lib.* 6. *de censur. cap.* 11. *num.* 10. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 8. *num.* 10. Sanctarel. *quaest.* 38. *n.* 1. *par.* 1. *variar. resol.* dictio enim *Omnes* verificatur in Minoribus, iuxta doctrinam Glos. verbo, *Ad omnes cap. fin. de filijs presbyteror. in* 6.

An dimissoriae expirent morte concedentis. Quaest. XII.

SVMMARIVM.

274 *Dimissoriae non expirant morte concedentis.*
275 *Concessio dimissoriarum est gratia.*
276 *Dimissoriae concessae à Vicario Capitulari non expirant &c.*
277 *Successor potest reuocare dimissorias concessas.*
Superior regularis an possit reuocare dimissorias concessas.
278 *Dimissoriae non admittendae si longum tempus à concessione fluxerit.*
Concedens dimissorias subdito per longum tempus absenti, quid facere debeat.

274 Ad duodecimum resp. Literas dimissoriales non expirare per mortem concedentis. Rebuff. *vbi supra.* Nauar. *cons.* 1. *de tempore ord.* Nec eas censetur reuocasse Episcopus si dicat ordinando, ne ab alio ordinaretur, quia ipse volebat ordinationes tenere. Nauar. *cons.* 29. *de tempore ordinat.*

ADDITIO.

275 Quod dimissoriae non expirent morte concedentis, non solum tradit Rebuff. *Tit. de dimissor. num.* 43. Sed etiam est communis sententia, quam tradunt Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. glos.* 12. *n.* 38. Pauin. *de potest. capit. sede vacant. par.* 1. *num.* 9. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo Ordo ver. *vertitur in dubium.* Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 22. *in fine.* Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 31. *num.* 19. Vgolin. *de potest. Episc. cap.* 26. *§.* 20. *num.* 14. Guttierez *q.* 75. *num.* 5. *lib.* 3. *pract.* Rodriquez *par.* 2. *sum. cap.* 14. *num.* 5. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 28. *num.* 83. vbi plures alios citat. Et fundantur eo, quod concessio dimissorialium sit gratia, quae non expirat morte concedentis. *cap. si super gratia. de offic. deleg. in* 6.

276 Et ob eamdem rationem neque expirant dimissoriae concessae à Vicario Capituli sede vacante, vt tradunt Gutierez, Gonzalez, Quaranta modo citati. Molina *tract.* 5. *de iust. & iure disp.* 21. *num.* 14. Ledesma *par.* 1. *sum. cap.* 8. *de sacram. ordin. conclus.* 4. Moneta *de commut. vlt. volunt. c.* 10. *num.* 179.

277 Poterit tamen successor reuocare concessas dimissorias siue à suo praedecessore, siue à Vicario Capituli, quatenus non sunt effectum consequutae, siue quo ad illam partem, secundum quam non habuerunt

buerunt effectum, vt notant Rebuff. *in praxi* Tit. *de dimiss. num.* 44. cum Panorm. *in cap. cum olim*. ver. *septimo, de maior. & obed.* Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 6. *num.* 13. *argum. cap. si qua de reb.* 12. *quæst.* 2. Et ratio est. Quia potest recognoscere, quæ sunt circa proprios subditos, & approbare, vel reprobare, prout expediens iudicauerit. Imo potest cessare causa, ob quam concessæ sunt, & proinde etiam ex hoc capite reuocari poterunt. Quod autem spectat ad Regulares, quando subditi non promouentur ad Ordines ex arbitrio ipsius, sed etiã ex consensu Capituli, vel etiam Superiorum maiorum, quamuis possit mutare, prout occasio tulerit: non poterit tamen reuocare, nisi superueniat talis causa, quæ exigat reuocari. Neque tamen tunc poterit ex proprio arbitrio reuocare, sed solum cum consensu eorum, quorum similiter exigitur pro promorione ad ordines; quia quæ solus non potest perducere ad actum, nec etiam iam perducta potest solus destruere.

278 Et tamen aduertendum, quod cum dimissoriæ continere debeant testimonium de vita, & morum qualitate, quibus prædici esse debent ordinandi, iuxta Decret. Concil. Trident. *sess.* 23. *c.* 5. *de Reformatione*, si post illarum concessionem tantum temporis effluxerit, quod probabiliter sufficiat potuisse mores probatos murari, non esse recipiendas nisi aliunde de continuatione bonorum morum constare possit; alioquin eas recipiens se exponeret periculo ordinandi indignum, & non habentem requisitas qualitates. Et proinde, quando Superior concedit dimissorias subdito, qui per longum tempus fuit absens, debet quo ad mores habere testimonium ab incolis, vel Ordinario loci, vbi moratus est, vt tradunt Ianuens. *in praxi cap.* 83. *nu.* 4. Madius *de sacris Ordin. cap.* 14. *num.* 11. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 3. *in fine*.

An Episcopus, ad quem diriguntur dimissoriæ, debeat examinare ordinandos. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

279 *Episcopus ordinans alienos subditos debet quo ad doctrinam examinare.*

280 *Debent etiam examinari à dimittente.*

279 Ad decimumtertium, resp. Quod Episcopus, cui diriguntur dimissoriæ, debet examinare tantum de literatura, vt declarauit Sixtus V. Sorbus, *vbi supra*, facit *c.* 11. *sess.* 7. *Concil. Trid.* & etiam seruatur vbique, nec requiritur, quòd in litteris dicatur, in conscientia mea vt dicit Sorbus, expressio enim eorum, quæ tacitè insunt, nihil operatur *l.* 3. *ff. de legat.* 1.

ADDITIO.

280 Qui à non suo Episcopo ordinatur, à duobus est examinandus, nempe ab eo, à quo dimittitur, siquidem iuxta Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 3. *de reformat.* non possunt dimitti ad alium Episcopum, nisi examinati; & ab eo ad quem dimittuntur, qui ipse quoque examinare debet iuxta Decretum Concil. Trident. *sess.* 7. *capit.* 11. *de reformat.* vbi requirit diligens examen præuium. Et ita obseruant Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 31. ver. *sed ne*. Gutierez *lib.* 5. *canon. quæst. cap.* 16. *n.* 24. Piasec. *in praxi Episc. par.* 1. *cap.* 1. *num.* 11. Bonacina *disp.* 8. *de sacram. quæst. vnic. pun.* 4. *num.* 33. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 7. *num.* 22. Madius *de sacr. Ordin. cap.* 4. *num.* 2. Marchin. *de sacramen. Ordin. tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 2. *num.* 14.

An Concil. Trident. induxerit nouum impedimentum, dum iniungit inquirendum de genere Ordinandorum. Quæst. XIV.

SVMMARIVM.

281 *Inquisitio de genere Ordinandorum non inducit nouum impedimentum.*

282 *Non prohibentur ordinari qui originem trahũt à Iudæis, aut quorum maiores fuerunt hæretici.*

281 Ad decimumquartum, resp. Quod sic intelligatur Sacrosanctum Concilij Tridentini Decretum, *sess.* 23. *cap.* 7. *de reform.* Quo Episcopis iniungitur, vt antequam ad sacrorum Ordinum ministerium accedant, summa diligentia inter alia inquirant ea, quæ ad genus ordinandorum spectant; non tamen Concilium Catholicum, nouum Ordinis impedimentum induxit, sed duntaxat, quæ antiquo iure statuta erant, seruari ad vnguem præcepit: quod non vulgariter notandum censeo, quia multa circa hoc hallucinantur.

AD DI-

ADDITIO.

282 Per Decretum prædictum præcipi tantum diligens scrutinium promouendorũ ad sacros Ordines iuxta sacros Canones, & proinde non prohiberi ordinari, qui aliàs a Iure non prohibentur, & in specie qui originem trahunt à Iudæis, vel quorum maiores, licet hæretici fuerint, constat tamen fuisse Ecclesiæ reconciliatos, aduertunt Sanchez *lib. 2. sum. cap. 28. n. 10. & sequent.* Armendariz. *ad leg. Nauar. lib. 1. tit. 21. l. vnic. num. 5.* Barbos. *ad hunc locum Concil. num. 6.*

An si quis non suscepta confirmatione ordinetur, incurrat aliquam censuram. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

283 *Ordinatus ante susceptam confirmationem non incurrit aliquam censuram, sed peccat mortaliter.*
284 *Ordinantes non debent admittere non confirmatos.*
285 *Suscipientes primam tonsuram sine prauia confirmatione peccant mortaliter.*
286 *Alij contrarium tenent.*
287 *Suscipiens primam tonsuram absque prauia confirmatione, non fit irregularis.*

283 Ad decimum quintum, resp. Si quis non suscepto Sacramento Confirmationis, ad Ordines promoueatur, nullam censuram incurrit, vel pœnam, quia iure expressum non reperitur. Nec Sacrosanctum Trid. Conc. *sess. 23. cap. 4. de refor.* pœnam aliquam imponit, quam quod ante confirmationem, nullus ad primam tonsuram admittatur. Quin & Dom. Soto *in 4. sent. dist. 24. q. 1. art. 4. ad finem*, in ea est sententia, vt existimet, mortalem culpam non incurrere, qui suscepit Ordines sacros, vel in eisdem ministrauit, ante confirmationem, quem sequitur insignis Nauarr. *in Manu. confess. c. 12. num. 9.* sed opinio hæc hodie defendi non potest: nam cum dictum Concilium præceptum contineat, & in materia graui Sacramentorum Ecclesiæ eius transgressores ad peccatum mortale obligat, vt latè colligitur ex D. Tho. *1. 2. q. 69. ar. 4. & 2. 2. q. 60. ar. 5. ad 1.* Archiep. Flor. *in 1. par. tit. 18. c. vni. §. 2.* Sylu. *in* verb. *lex q. 8.* Baptista Trouamala in verbo *lex q. 17.* F. Alph. à Cast. *in lib. 1. de potest. leg. pœna cap. 4.* Ioan. à Meth. *de ref. q. 36.* ver. *Quo præmisso tex. in l. 16. tit. 1. par. 1. ibi.* Et ita ipse Nauar. sibi aduersatur palinodiamque recantat in eod. Manual. *c. 25. num. 69. in princ.* tamen eum excusari censeo, qui legitima ignorantia ductus id fecerit.

ADDITIO.

284 Non video, quomodo ex hoc loco Concilij colligatur, quod peccet, qui primam tonsuram suscipit non confirmatus; nam Concilium prohibet non initiare non confirmatus; & ideo prohibitio non dirigitur ad initiandos, sed ad ordinantes, qui proinde seruare debent decretum Concilij.

285 Quod autem peccent mortaliter suscipientes primam tonsuram, absque prauia confirmatione, tradunt etiam Fornar. *de ordine cap. 3. nu. 3.* Maiol. *lib. 4. de irregular. cap. 12.* Nugn. *3. par. q. 25. supplement. ar. 4.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 71. num. 6.* Bonac. *disp. 8. de sacram. quæst. vnic. pun. 5. nu. 10.*

286 Contrarium tamen, nempe, quod non sit peccatum mortale initiari non confirmatos, tenent Viual. *in candelabr. tit. de confir. num. 41.* Valent. *3. par. disp. 5. quæst. 2. punct. 3.* Suarez *de sacram. disp. 38. sect. 1.* Coninch. *disp. 20. dub. 10. num. 103.* Victor. *in sum. num. 232.* Auila *de censur. par. 7. disput. 9. sect. 1. dub. 3.* Azot. *par. 2. lib. 3. capit. 48. quæst. 1.* Molfes. *par. 1. sum. tract. 2. cap. 11. nu. 7.* Henriquez *lib. 14. sum. capit. 6. num. 3.* Fernandez *par. 3. Examin. theol. moral. cap. 3. §. 5.* Diana *p. 2. tract. 2. miscel. resol. 4.* & alij non pauci. Vnde cum tot, & tales Doctores hanc partem sustineant, non video quomodo Auctor dicat, non posse sustineri. Et respond. quod Concilium Tridentin. non imponit præceptum, sed solum præscribit Episcopis, quid facere debeant.

287 Insuper contra Maiol. & Tolet. *num. 285.* citatos aduertunt, & rectè Henriquez, Auila, Nauar. *cap. 22. Manual. num 9.* Sotus *in 4. dist. 24. quæst. 1. ar. 4.* Suarez *3. par. tom. 4. disp. 42. sect. 3. num. 14.* Suscipientem primam tonsuram absque prauia confirmatione nullam contrahere irregularitatem. Neque enim hæc irregularitas alicubi imponitur, & iuxta communem regulam non est asserenda, nisi à iure imponatur.

Qua

Quæ ætas singulis ordinibus præscripta, & an annus inceptus, an vero completus. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

288 *Aetas pro singulis ordinibus sacris; & sufficit annus incœptus.*
289 *An remaneat suspensus, qui ordinatur aliqua hora ante ætatem præscriptam.*

288 Ad decimum sextum, resp. Quod singulis Ordinibus præscriptæ sunt ætates, quamvis pro varietate temporum diuersis mensuris statutæ. Tonsura etenim fere semper in septennio obseruata est. tex. *cum glo. in c. nullus de temp. ord. in* 6. qui annus debet esse completus. *cap. in singulis* 77. *distinct. Regia l.* 27. *tit.* 6. *part.* 1. Reliquorum ordinum varij fuerunt termini, vt constat in dicto cap. *in singulis*, & *in c. placuit*, eadem *dist.* 77. postea autem in Concilio Viennen. sacris ordinibus certus statutus est terminus, nempe Subdiaconatui annus 18. Diaconatu[illegible] Sacerdotio 25. vt *in Clemen. generalem, de ætate, & qualitate*. Episcopatui semper annus [illegible]gesimus necessarius fuit. *cap. cum in cunctis de electio*. At Concilium Trid. *sess.* 23. *c.* 12. summa consideratione huic rei prouidit: nam Subdiaconatum permittit existenti in vigesimo secundo anno, Diaconatum vigesimo tertio, Presbyteratum vigesimo quinto. Reliquis verò minoribus ordinibus nullum tempus præfixit, quasi plus momenti habendus sit in literis, & moribus, quàm in ætate: ad quod mirè congruit sententia Diui Thomæ *in* 4. *sent. dist.* 25. Hi autem anni omnes in Ordinibus recipiendis necessarij, non exacti, sed cœpti sufficiunt, vt *in d. Clemen. generalem*, vbi Glos. & Doct. & notat noster Greg. in dicta *l.* 27. *par.*

ADDITIO.

289 Solet dubitari, an peccet, & suspensus remaneat ab ordine suscepto, qui ordinatur eo die, quo complet annum, sed ante horam, in qua complet: vt si quis ordinaretur Sacerdos mane eodem die, quo complet annum 24. ita tamen, vt compleat aliqua hora post ordinem susceptum. Et negatiuè respondet Ledesma *par.* 1. *sum. cap.* 16. *de sacram. Ordin. num.* 1. & probabile putat Diana *par.* 2. *tract.* 16. *resol.* 27. ver. *hæc sententia*. Sed tenendum est, quod peccet, & remaneat suspensus, vt tenent Nauar. *Consil.* 9. *de temp. ord.* Villalob. *tom.* 1. *sum. tract.* 11. *difficul* 11. *num.* 2. Ratio est Quia Trident. prohibet ordinari Sacerdotem ante annum vigesimum quintum, & sic de cœteris. Qui autem ordinatur per trigesimam partem horæ, antequam compleatur annus, ordinatur ante annum præfixum à Concilio, & proinde facit adæquatè contra prohibitionem, ita vt transgressio contineat totam materiam prohibitam.

Prima tonsura an conferri possit quolibet die. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

290 *Prima tonsura potest conferri quolibet die.*
291 *An conferri possit in omni loco extra propriam Diœcesim.*
292 *Conferre primam tonsuram continet exercitiū Pontificalium.*
Pontificalia non possunt exerceri in aliena Diœcesi.
293 *Conferens primam tonsuram in aliena diœcesi an possit excusari à suspensione.*

290 Ad decimumseptimum, resp. Quod prima tonsura quolibet die conferri potest, cum iura certum diem ad eam conferendam non præfigant, & sic de consuetudine generali seruari testantur Hostien. Ioann. Andr. & Cardin. *in c. pen. de temp. ordin.* per ca. *cum contingat, de ætate & qualitate*.

ADDITIO.

291 An autem possit conferre primam tonsuram etiam in omni loco extra propriam Diœcesim, dummodo tamen conferat suis subditis, non conueniunt Doctores. Partem affirmatiuam tenent Fornar. *de Ordine cap.* 5. *§.* 4. *not.* Rubeus *in Aphorismis Episcop.* verbo *Prima tonsura*. Riccius *par.* 4. *praxis resol.* 431. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. disp.* 7. *c.* 5. *num.* 197. Diana *par.* 3. *tract.* 4. *resol.* 143. Azor. *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 48. *quæst.* 5. ver. *Quæres*. Bonac. *disp.* 3 *de sacram. quæst. vn. pun.* 2. *num.* 13. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 8. *difficul.* 7. *num.* 17. Salzedo *in praxi par.* 2. *cap.* 5 *num.* 18. Henriquez *lib.* 3. *sum. cap.* 6. *num.* 6. Marchin. *de sacram. Ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 10. *num.* 9. Rebuf. *tract. nomin. quæst.* 14. *num.* 29. & 65.

& 65. Quia id reducunt ad exercitium voluntariæ iurisdictionis.

292 E contra non posse conferre, tradunt Sanchez *lib.7.consil. moral.cap.1.dub.5.num.2.* Campanil. *in Diuersor.iur. rub.6. cap.1.num.2.* Madius *de sacr. Ordin. cap.2.num.4.* Garzias *par.1. de benefic.cap. 5. num.142.* Sayr. *lib.4.de censur.cap 16 num.29.* Barbosa *de potest.Episc.alleg.6.num.15.* Thesaur. *de pœn. Eccles. par.2.*verbo *Episcopus,cap.5.* Acunha *ad cap. Illud, num.3. dist.71.* Conrad. *lib.4. praxis dispensat. cap.6.num.25.* Narbona *ad l. 20. gloss. 2. num. 135. tit.1 lib.4.* Quod vid tur probabilius,quia cum collatio tonsuræ pertineat ad munus Pontificale, & sit aggregatio ad clerum, non videtur, quomodo saluari possit,quod ipsius collatio non sit exercitium Pontificalium, quamuis priuato modo conferatur. Exercere autem Pontificalia in aliena Diœcesi sine Diœcesani licentia, est prohibitum in Concil. Trident. *sess.6. cap.5. de reformat.*

293 Stante tamen priori opinione, si quis Episcopus suo subdito in aliena diœcesi primam tonsuram conferret,excusari posset à pœna suspensionis à Pontificalibus, quam ibi imponit Concilium, quia esset sequutus opinionem, quam tot Doctores reddunt probabilem, secundum quam, quia transgressio decreti conciliaris non haberet locum,nec etiam locum haberet pœna.

Ordines minores quo tempore, & die conferri possint, & cur in Sabbato. Quæstio XVIII.

SVMMARIVM.

294 *Minores Ordines conferri possunt quolibet die.*
Sacri Ordines non possunt conferri, nisi in Sabbato Quatuor temporum.
Quando Ordinatio continuari possit etiam die sequenti Dominico.
295 *Collatio Minorum ad dies festos, & ad quos coarctetur.*
296 *Minores ita extra tempora conferri possunt, vt tamen non instituatur publica Ordinatio.*
Intra quam numerum ordinari possint.
297 *Minores Ordines conferri possunt vespere præcedente ordinationem publicam.*
298 *Minores Ordines conferri possunt in domo Episcopali.*
299 *Ordines Sacri vbi conferendi.*

294 Ad decimumoctauum. Resp. Minores Ordines, quando Episcopo, & vbi sibi videbitur, dari possunt: licet Dominicis, & alijs Festiuis diebus conferri debeant,*c.de eo de temp.ordin.* sacri verò Ordines nunquam, nisi in publica ordinatione conferuntur *c. quando 75. dist.* & in maiori Ecclesia, Gloss. *not.in c.ordinationes d. dist.*Conc. Trid. *sess.23.c.8.de reform.* vbi decretum est, Sacros Ordines in Cathedrali Ecclesia conferendos esse, præsentibusque ad id Ecclesiæ Canonicis: si autem in alio Diœcesis loco celebrentur, semper in Ecclesia, & Clero præsente, fieri debet. Vnde non erit valida illa consuetudo, cuius ratione Episcopi hos Ordines, vbi eis placebat, conferebant. Quam validam esse scribit Floren. *in 3. par.c.14.§.17.* Et in Sabbato sane potius, quam alijs diebus,ordines conferri debent, quia dies illa Spiritui Sancto consecrata est, cuius dona in Ordinibus longa manu recipiuntur *c. quod à patribus 75.dist.* notat *Rebuff. d. gl. 1. num. 9.* Ita autem Sabbatorum tempora duob. casib. transferri possunt in sequentes dies dominicos. Primò, si ab ordinatutis, & ordinandis ieiunium seruetur, vsque ad sequentem diem dominicum: tunc equidem ipso dominico die ministrare ordines possunt, *tex. in d. c.quòd à patrib.* Sed quia tale ieiunium indiscretum, & maximè periculosum esse censetur, vt bene not. Inn. Host. & omnes *in cap. litteras de temp. ord.* minimè decet, vt tanta dicti ieiunij productio fiat. Secundò, si die Sabbati tanta esset ordinandorum multitudo, vt non possent omnes ordinib.insigniri: tunc equidem in diem dominicum Ordinum collatio differri potest, ex Inn. sententia *in d.c.litteras*, quem sequitur Sylu. *in sum. in* verbo *ordo 2.q.6.*

ADDITIO.

295 Quod Ordines Minores conferri possint, quando, & vbi Episcopo libuerit, habetur ex cap. *Quando, dist.75.* coarctatur tamen hæc potestas quò ad tempus ad dies festos per cap. *De eo autem de tempor. Ordinat.* vt obseruant communiter Doctores. Hos autem dies festos debere esse de præcepto, volunt Viual. *in Candel.tit. de sacram.Ord.num.35. ver. Tertia conclus.* Villalob. *par. 1. sum. tract. 11. difficul.23. num 4.* Naldus *in sum.* verbo *Ordo n.15.* Pontius *lib.5.de matrim.cap.30. num.7.* Vega *par.2. spec. cap.14.§ 9. num.56.* Ledesma *de sacramen Ordin. dub.15.* Azor. *par.2. lib.1. cap.17.quæst.vlt.* Viguer. *cap.16. instit. theol. §.6. ver. 6.* Syluester verbo *Ordo 2. quæst.2.* D. Antonin. *3. par.tit.4. c.16.§.16.* Zanard. *par.1.direct. cap.3. de sacram.Ordin.* Sufficere tamen solemnitatem festi particularis, notant Henriquez *lib.9. sum.cap.28. num.1.* Barbosa *de potest.Episc. allegat.11.num.18.* At per festum intelligi diem, in quo celebratur officiũ duplex,tradunt Præposit. *3. par. quæst. vn. de sacram. Ordin. dub. 15. num.151.*

*num.*151. Facundez *precep.*1.*Eccles.lib.*1.*cap.*2.*n.*15. cum Rodriquez *tom.*3. *quæst. Regul. quæst.*23. *ar.*5. Homobonus *respons.*207. *par.*5.*vol.*2 Tanner.*tom.*4. *disp.* 7. *quæst.*3. *dub.*2. *num.*4. Gauant. *in Manuali*. verbo *Ordines minores*, *num.* 15. Hallier. *de sacr. Elect. par.*2. *sect.*7.*cap.*1.*ar.*1. *num.*2. Qui tres posteriores id colligunt ex Pontificali Romano. Diana *par.* 5. *tract.*13. *resol.*97. *in fine*.

296 Ita tamen conferri possunt Ordines minores extra tempora statuta, vt non instituatur publica ordinario, quia hæc solum conceditur in temporibus statutis. & ita decernitur in cap. *De eo autem de tempor. ordinat.* vbi dicitur, quod licet ordinare vnum, aut duos. Ideo autem restringitur ad vnum, aut duos, non quia non possint plures ordinari, sed ne instituatur publica ordinatio, vt notat gloss. *ibid.* in verbo, *Aut duos*. Vnde ij omnes poterunt simul ordinari vsque ad eum numerum, ex quo non possit argui publica ordinario, iuxta prudens iudicium, habita ratione circumstantiarum, quia *tex.* ponit vnum, aut duos exemplificatiuè pro priuata ordinatione. & ita etiam notant Goffred. Innocent. *in illum locum*. Syluester verbo Ordo 2. *quæst.* 6. Marchin. *De sacramen. Ordin. tractat.*1. *part.*7. *n.*5.

297 Quando autem in Sabbato iuxta præfixa tempora habentur Ordinationes, possunt Minores Ordines conferri in vespere feriæ sextæ immediatè præcedentis; ita enim consuetudo obtinuit. Et ita tradunt Henriquez *lib.*10. *sum.cap.*12.*num.*12. Reginal. *lib.*30. *praxis fori pœnit. tract.*1. *cap.*5. *n.*26. Vasquez 3. *par.disp.*246. *cap.*5.*num.*25. Diana *par.*2. *tract.*16. *resol.*28. ver *Notandum est*. Barbosa *de potest. Episcopi par.* 2. *allegat.* 11. *num.*17. Talis autem consuetudo ideo est rationabilis, quia cum sit tempus publicæ ordinationis, censetur tunc moraliter incipere dies destinatus, si quidem incipit dies quò ad officia Ecclesiastica; & proinde hæc inceptio extenditur etiam ad functionem Ordinationis.

298 Possunt autem Ordines minores conferri etiam in domo Episcopali, vt notant Henriquez *lib.*10. *sum. cap.* 11. *num.*8. Riccius *in praxi aurea resol.* 274. Squillante *de obligat. & priuileg. Episcop. par.*3. *cap.*1. *num.* 15. ver. *Ordines vero*. Imo posse conferri in qualibet domo, tenent Squillant. Campanil. *in diuer. iur. canon. rubr.* 6. *cap.*2. *num.*17. testans, se pluries vidisse ita practicari. Syluester verbo Ordo 2.*quæst.*8. Maiol. *lib.*3.*de irreg. cap.*23.*n.*5. Marchin. *de Ordine trac.*1. *par.*7. *cap.*6. *num.*19.

299 Ordines autem sacri ex præscripto Concilij Tridentini conferri debent in Cathedrali Ecclesia, præsentibus Canonicis, aut si in alio loco diœcesis celebretur Ordinatio, dignior Ecclesia, quam fieri potest eligenda est, præsente Clero illius loci: ita *sess.*23. *cap.*8.*de reformat.* Consuetudo tamen obtinuit, vt Ordinationes celebrentur in quauis Ecclesia ad libitum Episcopi, vt notant Henriquez *lib.* 10. *sum.cap.*11. *num.*3. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.*6. *cap.* 2. *num.* 17. Barbosa *de potest. Episc. par.* 2. *allegat.* 11. *num.* 20. Squillan. *de obligat. & priuileg. Episcop. par.*3.*cap.*1.*num.*15. Pax Iordan. *tom.*1.*lib.*3. *tit.*6. *de Ordine num.*28. Semper tamen debent interuenire Canonici. Vnde à fortiori id licebit in priuatis ordinationibus, quæ extra tempora celebrantur. Quia Concilium Tridentinum citato loco loquitur de publicis Ordinationibus, quæ statutis temporibus celebrantur. Vnde hìc Romæ vidi frequenter Vicesgerentem conferre Ordines sacros etiam Sacerdotij, extra tempora in sacello intra clausuram Monasterij S. Andreæ de Valle. Circa autem protractionem Ordinationis ad aliam Dominicam vide, quæ dixi *quæst.* 50. *canon. moral. Centur.* 1.

Quæ scientia requiratur in Ordinandis. Quæst. XIX.

SVMMARIVM.

300 *Ordinandus scire debet, quæ pertinent ad Ordinem.*

301 *Ordinandi nationis Illyricæ non tenentur scire linguam latinam.*

302 *In Regularibus non requiritur tanta scientia.*

Quid si sæcularis ordinetur tantum, vt possit celebrare.

300 Ad decimumnonum. Resp. De hoc agi in Conc. Trid. *sess.* 23.*can.* 12. ibi, dignos dumtaxat. & in eadem *sess.can.*14. ibi, diligenti examine præcedente. *& can.* 13. dum vult, quod instructi debent esse literis, & his, quæ pertinent ad exercendum Ordinem, id est, vt sciant, quæ nam pertineant ad illum Ordinem, quem volunt suscipere: & ratio, est quia illiterati ordinari prohibentur *cap. fin.de ætate, & qualitate c. illiteratos* 36. *dist.* & ista literarum idoneitas est adeo necessaria, & de iure Diuino, vt Papa non possit dispensare in ea, vt dicit Felin. *in cap. si quando, colum. penult. vers. sed dicas, de rescriptis*, Gom. *in cap.*1.*num.*113.*de constit. lib.*6. Nauar. *cap.*27. *num.*205. *notab.*2. dicit Papam rarò, aut nunquam in hoc dispensare defectu directo, nec minus potest Episcopus. Sylu, *tract.de benefic.*4. *par.q.*7.*num.*8.*vers.*28.*cap. fin.de tempor.lib.*6.*cap.illiteratos* 99.*dist.* Diaz *prax.crim.can.cap.*18. Sot. *sent.dist.*25.*q.*1.*art.*4. *concl.*3. Astens. *lib.*1.*tit.*13. Et vt à primo ordine incipiamus, dicas, quod ad primam tonsuram quidem ordinandus sufficit, si sciat fidei rudimenta, legere, scribere, Conc. Trid. *sess.*23.*cap.*4. *de reform.* at alij minores promouendi, linguam latinam intelligere debent, *ib.cap.*5. & 11. Ad sacros maiores ordinandi, scire debent ea, quæ exercendo eorum ordini conueniunt. *Ibi cap.* 13. Ad Presbyteratum, talis scientia requiritur, vt ordinatus Sacramenta administrare, &

po-

populum in his, quæ ad salutem scitu necessaria sunt, instituere valeat. *ib. cap.* 14. licet ad summum in Presbytero requiritur, & sufficit, vt sciat cantare, legere, & construe e, & intelligere illius idiomatis, in quo est missaturus *gloss. in Clemen.* 1. *de concess. preb. dist.* 6. Gemin. *in cap. si pauper. de præb. lib.* 6. Nauar. *in c.* 1. *§. caueat, num.* 19. *de pœnit. dist.* 6. sed Conc. Trid. *sess.* 23. *c.* 14. *de refor.* plus requirit, nempe, circa sacramenta ministranda, & ad alios docendum, vt testatur Riccius *in prax. fori Ecclesiastici decis.* 311.

ADDITIO.

301 Excipiendi sunt ordinandi nationis Illyricæ, nam etiamsi linguam Latinam omnino ignorent, nisi aliud obstet, & linguam Illyricam teneant, ordinari possunt, non obstante Decreto Concilij Trident. *sess.* 23. *c.* 11. *de reform.* vt declarauit S. Congregat. Conc. *die* 20. *Septemb.* 1591. Vnde nec etiam obstat Cõstitutio Sixti V. Hoc autem eis indulgetur, qui celebrant diuina Officia in lingua Illyrica ex antiquissima consuetudine, & concessione Romanæ Sedis: vnde non opus habent lingua Latina.

302 In Regularibus verò non requiri tantam scientiam, quanta requiritur in Clericis sæcularibus, notant Syluester verbo *Clericus* 2. *num.* 1. Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 16. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 24. *ar.* 7. ver. *Tertio incurritur*. Graff. *par.* 2. *decis. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 24. Hieronym. Rodriquez *in compen. quæst. Regular. Resol.* 106. *num.* 24. Maiol. *lib.* 1. *de irregularit. cap.* 31. *num.* 5. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 8. *ar.* 7. Pelrin. *tom.* 1. *de priuileg. ad Constit.* 16. *Leonis X. §.* 13. *num.* 25. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 21. *n.* 5. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regul resol.* 86. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. Et ratio est, quia sæculares ordinantur in ordine ad functiones Ecclesiasticas concernentes curam animarum saltem indirectè, & ideò debent habere scientiam sufficientem in ordine ad ipsas. At religiosi ordinantur solum in ordine ad celebrandum, vnde sufficit si sciant, quæ necessaria sunt pro celebranda Missa. Quod si applicentur alijs functionibus concernentibus curam animarum, vt est concionari, audire confessiones; indigent noua approbatione, & proinde ij solum applicantur, qui idonei sint.

303 Ex quo fit: Quod si aliquis sæcularis ordinaretur in eũ finem, vt ex sua deuotione celebraret, & non vt in aliquo se applicaret curæ animarum; neque etiam quò ad ipsum esset necessaria tanta scientia, quanta est necessaria in alijs; sed sufficeret, si esset idoneus ad celebrandum, & proinde sufficeret scientia eorum, quæ pro celebratione necessaria sunt.

An ministrans in Ordinibus ante legitimam ætatem susceptis, fiat irregularis. Quæst. XX.

SVMMARIVM.

304 *Suscipiens Ordines ante legitimam ætatem, de iure veteri non erat suspensus,* *Nec irregularis, si in ijs ministrabat.*

305 *De iure nouo est suspensus.*

304 Ad vigesimum, Resp. Qui ante legitimam ætatem sacris Ordinibus fuit insignitus, non potest eosdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in susceptis ministrare, *cap. non est compos, de temp. ordin.* not. Archid. & Præpos. *in cap. placuit* 77. *distinct.* Henric. *in cap. consultationi de temp. ordin.* & hanc opinionem communem esse fatetur insignis D. Couar. *in Clemen. si furiosus de hom.* 1. *par. §.* 1. *num.* 5. Nec ante legitimam ætatem ordinatus, est ipso iure suspensus, sed suspendendus, vt in dicto *cap. non est compos*. Quem interpretatur Archid. Præpos. Cardin. à Turrecremat. *in d. cap. placuit.* Gonsal. à Villadiego *de irreg. cap. de suspension. col.* 2. Mart. Nauar. in Manua. *confess. cap.* 25. *num.* 70. & eam sequitur Mag st. 4. *sent. dist.* 24. *quæst.* 5. Fuerunt tamen multi maximæ auctoritatis viri, qui expressim tenuerunt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum ipso iure suspensum esse. At si communem sententiam amplectimur, omni prorsus difficultate caret in ordinibus minorib. ministrantem ante ætatem à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cum nec à iure, vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quòd si quis contrarium sequi maluerit, idem asseuerare necesse erit, cum suspensio hæc, non ob crimen, sed ob defectum à iure fuerit statuta. Ita tenuerunt Card. *in d. Clem. generalem* 5. *& 6. q.* Domini. *in c. eos, de temp. ordin. in* 6. Card. *in c. si celebrat de Cleri. excom.* Villadiego *in d. c. de suspensione col.* 2. quam opinionem communem esse fatentur, eam sequuti Floren. *in* 3. *par. tit.* 28. *c.* 1. *§.* 1. *col.* 2. D. Couar. *d. §.* 1. *n.* 4. & hoc de iure veteri.

AD-

num. 151. Facundez *praecep.1.Eccles.lib.1.cap.2.n.*15. cum Rodriquez *tom.3. quaest. Regul. quaest.*23. *ar.*5. Homobonus *respons.*207. *par.*5.*vol.*2 Tanner.*tom.*4. *disp.* 7. *quaest.*3. *dub.*2. *num.*4. Gauant. *in Manuali* verbo *Ordines minores*, *num.* 15. Hallier. *de sacr. Elect. par.*2. *sect.*7.*cap.*1.*ar.*1. *num.*2. Qui tres posteriores id colligunt ex Pontificali Romano, Diana *par.* 5. *tract.*13. *resol.*97. *in fine*.

296 Ita tamen conferri possunt Ordines minores extra tempora statuta, vt non instituatur publica ordinatio, quia hæc solum conceditur in temporibus statutis. & ita decernitur in cap. *De eo autem de tempor. ordinat.* vbi dicitur, quod licet ordinare vnum, aut duos. Ideo autem restringitur ad vnum, aut duos, non quia non possint plures ordinari, sed ne instituatur publica ordinatio, vt notat gloss. *ibid.* in verbo, *Aut duos*. Vnde ij omnes poterunt simul ordinari vsque ad eum numerum, ex quo non possit argui publica ordinatio, iuxta prudens iudicium, habita ratione circumstantiarum, quia *tex.* ponit vnum, aut duos exemplificatiuè pro priuata ordinatione, & ita etiam notant Goffred. Innocent. *in illum locum*. Syluester verbo *Ordo* 2. *quaest.* 6. Marchin. *De sacramen.Ordin.tractat.*1. *part.*7. *n.*5.

297 Quando autem in Sabbato iuxta præfixa tempora habentur Ordinationes, possunt Minores Ordines conferri in vespere feriæ sextæ immediatè præcedentis; ita enim consuetudo obtinuit. Et ita tradunt Henriquez *lib.*10. *sum.cap.*12.*num.*12. Reginal. *lib.*30. *praxis fori pœnit. tract.*1.*cap.*5. *n.*26. Vasquez 3.*par.disp.*246.*cap.*5.*num.*25. Diana *par.*2. *tract.*16. *resol.*28. ver *Notandum est*. Barbosa *de potest. Episcopi par.* 2. *allegat.* 11. *num.*17. Talis autem consuetudo ideo est rationabilis, quia cum sit tempus publicæ ordinationis, censetur tunc moraliter incipere dies destinatus, si quidem incipit dies quò ad officia Ecclesiastica; & proinde hæc inceptio extenditur etiam ad functionem Ordinationis.

298 Possunt autem Ordines minores conferri etiam in domo Episcopali, vt notant Henriquez *lib.*10. *sum. cap.* 11. *num.*8. Riccius *in praxi aurea resol.* 274. Squillante *de obligat. & priuileg. Episcop. par.*3. *cap.*1. *num.* 15. ver. *Ordines vero*. Imo posse conferri in qualibet domo, tenent Squillant. Campanil. *in diuer. iur. canon. rubr.* 6. *cap.*2. *num.*17. testans, se pluries vidisse ita practicari. Syluester verbo *Ordo* 2 *quaest.* 8. Maiol. *lib.*3. *de irreg. cap.*23. *n.*5. Marchin. *de Ordine trac.*1. *par.*7. *cap.*6. *num.*19.

299 Ordines autem sacri ex præscripto Concilij Tridentini conferri debent in Cathedrali Ecclesia, præsentibus Canonicis, aut si in alio loco diœcesis celebretur Ordinatio, dignior Ecclesia, quam fieri potest eligenda est, præsente Clero illius loci: *ita sess.*23. *cap.*8. *de reformat.* Consuetudo tamen obtinuit, vt Ordinationes celebrentur in quauis Ecclesia ad libitum Episcopi, vt notant Henriquez *lib.* 10. *sum.cap.*11. *num.*3. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.*6. *cap.* 2. *num.* 17. Barbosa *de potest. Episc. par.* 2. *allegat.* 11. *num.* 20. Squillan. *de obligat. & priuileg. Episcop. par.*3.*cap.*1.*num.*15. Pax Iordan. *tom.*1.*lib.*3. *tit.*6. *de Ordine num.*28. Semper tamen debent interuenire Canonici. Vnde à fortiori id licebit in priuatis ordinationibus, quæ extra tempora celebrantur. Quia Concilium Tridentinum citato loco loquitur de publicis Ordinationibus, quæ statutis temporibus celebrantur. Vnde hic Romæ vidi frequenter Vicesgerentem conferre Ordines sacros etiam Sacerdotij, extra tempora in sacello intra clausuram Monasterij S. Andreæ de Valle. Circa autem protractionem Ordinationis ad aliam Dominicam vide, quæ dixi *quaest.* 50. *canon. moral. Centur.* 1.

Quæ scientia requiratur in Ordinandis. Quæst. XIX.

SVMMARIVM.

300 *Ordinandus scire debet, quæ pertinent ad Ordinem.*
301 *Ordinandi nationis Illyricæ non tenentur scire linguam latinam.*
302 *In Regularibus non requiritur tanta scientia.*
Quid si sæcularis ordinetur tantum, vt possit celebrare.

300 Ad decimumnonum. Resp. De hoc agi in Conc. Trid. *sess.* 23. *can.* 12. ibi, dignos dumtaxat. & in eadem *sess. can.*14. ibi, diligenti examine præcedente. *& can.* 13. dum vult, quod instructi debent esse literis, & his, quæ pertinent ad exercendum Ordinem, id est, vt sciant, quæ nam pertineant ad illum Ordinem, quem volunt suscipere: & ratio, est quia illiterati ordinari prohibentur *cap. fin.de ætate, & qualitate c. illiteratos* 36. *dist.* & ista literarum idoneitas est adeo necessaria, & de iure Diuino, vt Papa non possit dispensare in ea, vt dicit Felin. *in cap. si quando, colum. penult. vers. sed dicas, de rescriptis*, Gom. *in cap.*1.*num.*113. *de constit. lib.*6. Nauar. *cap.*27. *num.*205. *notab.*2. dicit Papam rarò, aut nunquam in hoc dispensare defectu directo, nec minus potest Episcopus. Sylu. *tract. de benefic.*4. *par.q.*7.*num.*8.*vers.*28.*cap. fin. de temp. or. lib.*6.*cap. illiteratos* 99.*dist.* Diaz *prax. crim. can. cap.*18. Sot. *sent. dist.*25.*q.*1.*art.*4. *concl.*3. Astens. *lib.*1.*tit.*13. Et vt à primo ordine incipiamus, dicas, quod ad primam tonsuram quidem ordinandus sufficit, si sciat fidei rudimenta, legere, scribere, Conc. Trid. *sess.*23.*cap.*4. *de reform.* at alij minores promouendi, linguam latinam intelligere debent, *ib. cap.*5. & 11. Ad sacros maiores ordinandi, scire debent ea, quæ exercendo eorum ordini conueniunt. *Ibi cap.* 13. Ad Presbyteratum, talis scientia requiritur, vt ordinatus Sacramenta administrare, & po-

populum in his, quæ ad salutem scitu necessaria sunt, instituere valeat. *ib. cap.* 14. licet ad summum in Presbytero requiritur, & sufficit, vt sciat cantare, legere, & construe e, & intelligere illius idiomatis, in quo est missaturus *gloss. in Clemen.* 1. *de emceß. preb. dist.* 6. Gemin. *in cap. si pauper. de preb. lib.* 6. Nauar. *in c.* 1. *§. caueat, num.* 19. *de pœnit. dist.* 6. sed Conc. Trid. *seß.* 23. *c.* 14. *de refor.* plus requirit, nempe, circa sacramenta ministranda, & ad alios docendum. vt testatur Riccius *in prax. fori Ecclesiastici decis.* 311.

ADDITIO.

301 Excipiendi sunt ordinandi nationis Illyricæ, quam etiamsi linguam Latinam omnino ignorent, nisi aliud obster, & linguam Illyricam teneant, ordinari possunt, non obstante Decreto Concilij Trident. *seß.* 23. *c.* 11. *de reformat.* vt declarauit S. Congregat. Conc. *die* 20. *Septemb.* 1591. Vnde nec etiam obstat Cōstitutio Sixti V. Hoc autem eis indulgetur, qui celebrant diuina Officia in lingua Illyrica ex antiquissima consuetudine, & concessione Romanæ Sedis: vnde non opus habent lingua Latina.

302 In Regularibus verò non requiri tantam scientiam, quanta requiritur in Clericis sæcularibus, notant Sylvester verbo *Clericus* 2. *num.* 1. Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 16. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 24. *ar.* 7. ver. *Tertio incurritur*. Graff. *par.* 2. *decis. lib.* 3. *cap* 2. *num.* 24. Hieronym. Rodriquez *In compen. quæst. Regular. Resol.* 106. *num.* 24. Maiol. *lib.* 1. *de irregularit. cap.* 31. *num.* 5. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 8. *ar.* 7. Peirin. *tom.* 1. *de priuileg. ad Constit.* 16. *Leonis X.* § 13. *num.* 25. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 21. *n.* 5. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *de dub. Regul resol.* 86. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 1. *num.* 9. Et ratio est, quia sæculares ordinantur in ordine ad functiones Ecclesiasticas concernentes curam animarum saltem indirectè, & ideò debent habere scientiam sufficientem in ordine ad ipsas. At religiosi ordinantur solum in ordine ad celebrandum, vnde sufficit si sciant, quæ necessaria sunt pro celebranda Missa. Quod si applicentur alijs functionibus concernentibus curam animarum, vt est concionari, audire confessiones; indigent noua approbatione, & proinde ij solum applicantur, qui idonei sunt.

303 Ex quo fit: Quod si aliquis sæcularis ordinaretur in eū finem, vt ex sua deuotione celebraret, & non vt in aliquo se applicaret curæ animarum; neque etiam quò ad ipsum esset necessaria tanta scientia, quanta est necessaria in alijs; sed sufficeret, si esset idoneus ad celebrandum, & proinde sufficeret scientia eorum, quæ pro celebratione necessaria sunt.

An ministrans in Ordinibus ante legitimam ætatem susceptis, fiat irregularis. Quæst. XX.

SVMMARIVM.

304 *Suscipiens Ordines ante legitimam ætatem, de iure veteri non erat suspensus,*
Nec irregularis, si in ijs ministrabat.
305 *De iure nouo est suspensus.*

304 Ad vigesimum, Resp. Qui ante legitimam ætatem sacris Ordinibus fuit insignitus, non potest eosdem ordines exercere, donec legitima ætas accesserit: qua quidem accedente, cessat omne impedimentum, & ea ratione liberè poterit in susceptis ministrare, *cap. non est compos, de temp. ordin.* not. Archid. & Præpos. *in cap. placuit* 77. *distinct.* Henric. *in cap. consultationi de temp. ordin.* & hanc opinionem communem esse fatetur insignis D. Couar. *in Clemen. si furiosus de hom.* 1. *par. §.* 1. *num.* 5. Nec ante legitimam ætatem ordinatus, est ipso iure suspensus, sed suspendendus, vt in dicto *cap. non est compos*. Quem interpretatur Archid. Præpos. Cardin. à Turrecremat. *in d. cap. placuit.* Gonsal. à Villadiego *de irreg. cap. de suspension. col.* 2. Mart. Nauar. in Manua. *confess. cap.* 25. *num.* 70. & eam sequitur Mag ft. 4. *sent. dist.* 24. *quæst.* 5. Fuerunt tamen multi maximæ auctoritatis viri, qui expressim tenuerunt, ante legitimam ætatem ad ordines promotum ipso iure suspensum esse. At si communem sententiam amplectimur, omni prorsus difficultate caret in ordinibus minorib. ministrantem ante ætatem à iure diffinitam minimè irregularitatem contrahere, cum nec à iure, vel ab homine suspensio imposita fuerit. Quòd si quis contrarium sequi maluerit, idem asseuerare necesse erit, cum suspensio hæc, non ob crimen, sed ob defectum à iure fuerit statuta. Ita tenuerunt Card. *in d. Clem. generalem* 5. & 6. *q.* Domini. *in c. eos, de temp. ordin. in* 6. Card. *in c. si celebrat de Cleri. excom.* Villadiego *in d. c. de suspensione col.* 2. quam opinionem communem esse fatentur, eam sequuti Floren. *in* 3. *par. tit.* 28. *c.* 1. *§.* 1. *col.* 2. D. Couar. *d. §.* 1. *n.* 4. & hoc de iure veteri.

AD-

ADDITIO.

305 Quamuis de iure veteri ordinans ante legitimam ætatem non esset ipso iure suspensus, de iure tamen nouo est ipso facto suspensus per Constitutionem Pij II. quæ incipit, *Cum ex sacrorum*. Quæ est 7. *huius Pontificis tom.*1. *Bullar.* vt constat ex illis verbis: *A suorum Ordinum exequutione ipso iure suspensi sint; & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant*. Et ita notant communiter scribentes post dictam Constitutionem.

Habens dimissorias ad vnum Episcopum, & ordinatus ab alio, an incurrat aliquam pœnam. Quæst. XXI.

SVMMARIVM.

306 *Litteræ dimissoriæ ad vnum Episcopum non iuuant pro alio.*
Vnius concessio est alterius exclusio.
307 *Quid si dimissoriæ sint ad certum Episcopum ad instantiam Ordinandi.*
Nullus Episcopus potest ordinare alienum subditum, nisi ei constet de voluntate proprij Ordinarij.

306 Ad vigesimumprimum. Resp. Si literæ istæ sint speciales, nempe, vt possit quis à tali Episcopo ordinibus insigniri, & tunc ab alio ordinetur, ordinibus collatis minimè iuuabitut, cum nullam ad hoc facultarem habuerit, & vnius concessio, alterius censetur exclusio. *l. cum prætor ff. de iud. ca. non. de præsumpt.* Solent etiam literæ generales concedi, vt possit quis ordinari à quocunque Antistite gratiam, & communionem Sedis Apost. habente *c. pæn. de præter.* not. Pet. Rebuff. *in pract. benefic.* de literis dimissorijs *num.*3. Quibus quidem literis, oportet, vt exprimatur, qui ordines illarum ratione sunt ministrandi, quia concedendo solum recipi minores, vel ordines tantum, maiores ordines minimè comprehenduntur *cap.* 1. *de temp. ordin.*

ADDITIO.

307 Sed quid si literæ dimissoriæ essent directæ ad certum Episcopum ad instantiam Ordinandi, quas etiam obtinuisset ad alium quemcumque Episcopum, si perijsset: poterit ne in vigore ipsarum ordinari ab alio, si non possit ordinari ex aliqua contingentia ab eo, ad quem directæ sunt? Resp. non posse ordinari. Quia nullus Episcopus ordinare potest alienum subditum *cap.* 1. & *cap eum nullus de tempor. ordinat. in* 6. & ideo necessarium est, quod talis potestas ab Ordinario ordinandi ei concedatur, & si constet de eius voluntate per patentes literas, iuxta *cap.* 1. *de tempor. ordinat. in* 6. & notant Felin. *in cap. super lit. num.*12. *de accusat.* Alexand. *consil.* 117. *in fine vol.*7. Per id autem quod Ordinandus habeat dimissorias ad alium Episcopum, non constat, quod dimittens contentus sit, suum subditum ordinari ab alio, quam ab eo, ad quem dimittit; nec tales literæ patentes dant indifferenter potestatem ordinandi cuicunque, sed determinato Episcopo. Et proinde non potest habere locum tacita concessio.

Ordinatus ante legitimam ætatem quousque maneat suspensus. Quæstio XXII.

SVMMARIVM.

308 *Ante legitimam ætatem ordinatus est perpetuo suspensus.*
309 *Ignorantia suspensionis, an excuset ne incurratur.*

308 Ad vigesimumsecundum. Resp. Quòd in ordinato ante legitimam ætatem duplici ter potest iuris ignorantia contingere: & primo, ignorando ætatem à iure præscr ptam ad sacros Ordines suscipiendos; & tunc, (nisi esset inuincibilis) quia accedens ad ipsos Ordines suscipiendos, illud ius tanquam vulgare, & commune scire tenetur, vix sine culpa illud ignorare potest. Secundo modo accidere potest, ignorando hoc ius speciale extrauag. Pij II. imponentis suspensionis pœnam ipso iure: quo casu etiam illius pœnæ ignorantia non impedit, neque excusat, quominus illas incurrat: conferret tamen dum ignoraret, se suspensum ipso facto, ad excusandam irregularitatem, si in ordine sic suscepto ministraret. ita concludit Suarez *de censuris*

Iuris disput. 31. *sect.* 1. *suspensione* 5. De iure communi suspensio huiusmodi durabat vsq; ad ætatem legitimam.*cap. vel non est*, *de tempor. ordin. c. ex ratione*, *de atate*, *& qualitate*. & hanc fuisse communem opinionem de iure communi, dicit Ant. *in tract. de irregular. c.* 1. *num.* 13. Nihilominus post Bullam Pij II. ex *sacrorum*, quę promotos ante ætatem legitimam ipso iure suspendit, contrarium est dicendum, vt sit perpetuo suspensus: siquidem verba, ipso iure, perpetuitatem indicant, cum vim Canonis latæ sententiæ habeant. Tiraquellus, qui alios congerit *in l. si vnquam C. de reuocandis donat.* in verbo, *reuertatur n.* 144. & ita sentit Stephan. & Caiet. *in cap. ad limina* 30. *q.* 1. *§.* 3. quo fit, vt sententia iuris pœnam absque præfinitione temporis imponens, perpetuò imponere censeatur *l. seruus C. de pœni. c. si autem*, vbi glos. fin. *de cohab. Cler. & mulierum*, glos. *in c. cupientes §. cæterum*, *in verb. perpetuo de elect. in* 6. Abb. late *in c. ex literis n.* 10. *de const.* eandem opinionem tenet Rebuff. *in prax. tit. de male promotis*, vbi dicit suspensum indigere Apost. absolutione. Nauar. *cons.* 30. *in fin. &* 35. *n.* 1. *de tempor. ordin.*

ADDITIO.

309 Imo quod ignorantia suspensionis excuset, ne incurratur ab ijs, qui ante legitimam ætatem ordinantur, colligitur ex eorum doctrina, qui generaliter docent de omnibus censuris, quod vt incurrantur, sit necessaria scientia non solum prohibitionis, sed etiam pœnæ impositæ transgressoribus. Ita Syluester. verbo *ignorantia quæst.* 8. Angelus *nu.* 4. iuncto verbo *excommunicatio* 7. *casu vlt. numer.* 3. Innocent. *in cap. ss. nobis* 3. ver. *adde, quod dicimus, de sent. excommunicat.* Nauar. *cap.* 23. Manual. *n.* 45. *& cap.* 27. *num.* 274. ver. *tertio decimo*. Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 155. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Philiarcus *tom.* 1. *de offic. Sacer. par.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. §. *Tertio obijcitur*. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *n.* 21. *in fine*. Et loquentes de hac suspensione idem Nauar. *consil.* 3 *de ætate, & qualitate ordinan.* & *Consil.* 2. *de sil. presbyt.* Diaz *in pract. cap.* 26. *litera* 6. ver. *Primò quod eius*. Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 38. *num.* 1. *in fine*, & *in schol. litera E.* Auila *par.* 3. *de censur. disp.* 5. *dub.* 7. ver. *Pro intelligentia*. Cum enim censuræ sint in subsidium legis in ordine ad obseruantiam, non possunt ipsi opitulari, nisi sciantur. Et ideo sicuti non opitulantur, quando ignorantur, ita nec possunt sortiri suum effectum contra transgressores legis, tum quia non fiunt contumaces contra comminationem pœnæ; tum quia ipsis non applicatur lex cum suo subsidio, & proinde non exercet vim constringendi sub tali pœna: tum quia sicuti ignorata lege non violatur, & violans non fit reus transgresionis; ita nec ignorata censura apposita, fiet reus ipsius.

An ordinatus ante legitimam ætatem in bona fide ob parentum attestationem, excusetur. Quæst. XXIII.

SVMMARIVM.

310 *Stans attestationi parentum circa ætatem, excusatur, si ante legitimam ordinetur.*

311 *Innixus testimonio probabili, probabiliter operatur.*

312 *Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, potest ministrare statim ac ad ipsam peruenerit.*

310 Ad vigesimum tertium. Resp. Nauar. *cons.* 50. *de temp. ord. par.* 3. excusat eum, qui circa ætatem potuit, & debuit suis parentibus credere: quæ uidetur ignorantia probabilis; & hoc nota.

ADDITIO.

311 Idem sentiunt communiter, præsertim Graff. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 22. Rodriquez *par.* 2. *sum. cap.* 16. *num.* 2. & *tom.* 3. *quæst. regular. quæst.* 23. *ar.* 11. Suarez *lib.* 7. *de matrimon. disp.* 3. *in fine*. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. *§.* 6. *num.* 5. Suarez *disp.* 31. *de censur. sect.* 1. *numer.* 6. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 39. *ar.* 6. Cum enim innitatur testimonio parentum, aut alterius fide digni, probabiliter procedit, atque adeo non peccat: vnde cum non adsit delictum, nec etiam locum habet pœna imposita pro delicto.

312 Quare si postea sciat, se fuisse ordinatum ante legitimam ætatem, statim ac ad illam peruenerit, poterit exercere actum ordinis suscepti, absq; alia dispensatione, quia nunquam fuit suspensus, vt notant Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 11. §. 8. Sotus *in.* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *ar.* 2. *in fine*. Scortia *theorem.* 109 *in select. Bull. Pontif.* Diana *par.* 3. *tract.* 4. *de sacrament. resol.* 182. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 11. *in fine*.

An ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, si adueniente mala fide ministret, fiat irregularis. Quæst. XXIV.

SVMMARIVM.

313 *Ordinatus bona fide, si ministret post malam fidem, an fiat irregularis.*
314 *Cessante suspensione ordinatus ante legitimam ætatem, non fit irregularis si ministret.*
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, si post malam fidem ministret, an peccet mortaliter.
Prohibito antecedenti, prohibetur etiam consequens.

313 Ad vigesimum quartum, resp. Huic dubitationi negatiuè Roderic. *tom. 3. q. regular. q. 23. art. 14.* licet toties quoties sacra fecerit, mortaliter peccasset: sed sibimetipsi contradicit, cum contrarium cum Medin. sentiat *in sum. par. 1. c. 165. sub num. 1.*

ADDITIO.

314 Quod incurrat irregularitatem tenet etiam Marchin. *de ordin. tract. 1. par. 5. cap. 3. num. 11.* Verum alij tenent, quod non contrahat irregularitatem, præsertim Peirin *de priuileg. tom. 1. ad const. 1. Iulij II. §. 16. num. 29.* cum Quaranta, Miranda, & Nauar. Diana *par. 3. tract. 4. de sacram. resol. 182. ver. difficultas est.* Quod quidem magis placet. Quia irregularitas imponitur exercentibus actum Ordinis, à quo suspensi sunt, atque adeo in pœnam violationis suspensionis, atque adeo supponit suspensionem. Si ergo desit suspensio, non aderit delictum, nempe violatio suspensionis, cui imponitur irregularitas.

An autem peccet mortaliter, qui bona fide ordinatus, adueniente mala fide exercet actum ordinis ante legitimam ætatem. Negat cum Nauar. Ledesma *tom. 1. sum. cap. 7. de sacramen. ordin. concl. 1.* Quia recipiens ordinem acquirit ius ad actum ipsius, vnde cum receperit ordinem absque peccato, non potest priuari hoc iure. Et Concil. Trident. solum prohibet ante talem ætatem aliquē ordinari, non autem prohibet ordinatos exercere actum ordinis. At quod mortaliter peccet, tenet specialiter Villalob. *par. 1. sum. tract. 11. difficul. 11. num. 7.* & ita censendum est, quia dum prohibetur ordinis susceptio ante talem ætatem, prohibetur etiam simul exercitium ipsius: & inhabilitas ad habitum est etiam inhabilitas ad actum, vnde subintrat regula, quod remoto antecedenti remouetur etiam eius consequens *l. 1. §. huius rei ff de offic. eius.* Crauet. *consil. 231. n. 2.* Bald. *in l. 1. opposit. 9. C. de fideicommiss.* Mantica *decis. 15. num. 5.* Euerar. *in Top. iur. loco 96.* & ideo prohibita susceptione ordinis prohibetur, vt eius consequens, exercitium ipsius.

Episcopus ordinans non subditum, quam pœnam incurrat: et quando non incurrat. Quæst. XXV.

SVMMARIVM.

315 *Ordinans non subditum, per annum est suspensus a collatione Ordinum.*
An sit suspensio à collatione omnium Ordinum.
316 *Qui sentiant esse à collatione omnium ordinum*
317 *Qui sentiant oppositum.*
318 *Ordinans vltramontanum, non subditum sine dimissorijs recognitis, est suspensus à collatione omnium ordinum, & exercitio Pontificalium.*
Pontificalia quænam sint.
319 *Episcopus suspensus à collatione ordinis inferioris potest conferre superiores.*

315 Ad vigesimum quintum. Resp. Pœna Episcopi ordinantis eum, qui sibi subditus non est, sed alterius Diœcesis, non habita eius Ordinarij licentia, habetur *in cap. 2. & fin. de temp. ord. in 6.* & in Conc. Trid. *sess. 22. de refor. c. 8.* In quibus iuribus disponitur, vt per annum sit suspensus ab ordinum collatione. Hinc oritur dubium, an ista suspensio extendatur ad omnes ordines, an verò restringatur tantum quo ad eos quos sic male contulit, de quo vide Ioan. Monach. *in d. c. 2. num. 6.* & Gemin. *sub num. 5.* vbi Ioan. Andreas *num. 2.* inquit, Episcopum hac pœna in duobus casibus non teneri. Primus est, quando ipso probabiliter ignorante alienus Clericus furtiuè, vel ex simplicitate se in multitudine ordinandorum ingesserit. Secundus casus, si deceptus esset iusta ignorantia facti, potuit enim esse, quod ordinatus detulerit literas furtim impetratas à Cancellario sui Episcopi.

AD-

ADDITIO.

316 Hanc suspensionem esse quo ad collationem omnium ordinum, tenet Glos. *in cap.* 2. verbo *omnium de tempor. ordinat. in* 6. Sayt. *lib.*4. *de censur. cap.* 12. *num.* 30. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 8. *num.* 1. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 1. *n.* 16 Quia Concilium Trident. suspendit à collatione ordinum in plurali, atque adeo non illius tantum, quem illegitimè confert.

317 Alij tamen tenent, quod ordinans non subditum remaneat suspensus per annum à collatione illius ordinis, quem male contulit. Ita Canonistæ *in cap.* 2. *de tempor. ordinat. in* 6. præsertim Franch. Geminian. Archidiacon. Graf. *consil.* 2. *de tempor. ordinat.* Nauar. *consil.* 39. *eod. tit.* Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. Riccius *in Praxi decis.* 297. *num.* 1. Matchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 10. *num.* 3. *argum. ex cap. fin. de tempor. ordin. in* 6. Vbi conferens primam tonsuram non subdito suspenditur tantum à collatione primæ tonsuræ. Quia nimirum debet solum puniri in eo, in quo delinquit. Nec obstat, quod Concilium Trident. dicat: *à collatione ordinum*, quia non accipitur collectiue pro collatione omnium ordinum, sed distributiuè pro collatione huius vel illius ordinis, quem non ritè confert non subdito.

318 Est tamen aduertendum, quod si quis ordinaret vltramontanum non subditum sine dimissorijs sui Ordinarij recognitis à Nuncijs, seu Collectoribus Apostolicæ Sedis, & à Vicario Vrbis, remaneret suspensus à collatione omniũ ordinum, ex Constitutione Vrbani VIII. *edita die* 11. *Decembris* 1624 nam suspendit per annum ab exercitio Pontificalium quæ suspensio cum sit ab omnibus actibus, in quibus Pontificalia exercentur, erit etiam à collatione omnium ordinum. Pontificalia enim importat omnes illos actus, qui sunt Ordinis, vt alios citantes tradunt Barbosa *de potest. Epis. allegat.* 6. *num.* 4. Riccius *in praxi resol.* 350. *par.* 1. Diana *par.* 5. *tractat.* 10. *resol* 4.

319 An autem Episcopus suspensus à collatione alicuius ordinis inferioris possit conferre superiores affirmatiuè resoluendum est, vt resoluunt Coninch *de sacram. disp.* 15. *dub.* 2. *num.* 10. Laiman. *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Suarez *disp.* 26. *de censur. sect.* 4. *num.* 11. & 14. Præposit. 3. *par. quæst.* 3. *de suspen. dub.* 2. *num.* 18. Diana *par.* 5. *tract.* 10. *de suspen. resol.* 6. Antonel. *lib.* 2. *de regim. Eccles. cap.* 10. *num.* 8. & alij contra Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 2. *num.* 2. Tolet. *lib.* 1. *c.* 43. *num.* 5. Vgolin. *de censur. tab.* 4. *cap.* 6. §. 6. *nu.* 3. Sayt. *lib.* 4 *de censur. cap.* 4. *num.* 19. Auila *par.* 3. *de censur. disp.* 2. *dub.* 2. *conclus.* 11. Et ratio est, Quia cum eadem potestas habeat diuersos actus, dum prohibetur vnus, non censentur cæteri prohibiti, quia in pœnis est facienda stricta interpretatio. Vnde cum collatio singulorum ordinum sit actus eiusdem potestatis Episcopalis quo ad ordinem, dum suspenditur à collatione vnius ordinis, non erit suspensus à collatione alterius licet dignioris. Sic etiam suspensus ab audiendis confessionibus non est suspensus à cęteris actibus sacerdotalis potestatis; vnde celebrare potest, licet actus sit dignior.

Quis dicatur furtiuè ordinari, Quæst. XXVI.

SVMMARIVM.

320 *Furtiue ordinatur, qui se ingerit non admissus &c.*

321 *Furtiue ordinatur, qui accedit sine licentia, & approbatione.*

320 Ad vigesimum sextum. Resp. Furtiuè quis ordinem recipit, quando sine ordinatione, & copia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, vt per gloss. *in c.* 1. in verbo *Furtiuè eodem tit.* & per Host. *in sum.* §. 1. & latius per Abb. *in rubr. eiusd. tit.*

ADDITIO.

321 Generaliter ille est furtiuè ordinatus, qui sine licentia, & approbatione sui superioris, inscio Episcopo accedit ad Ordines suscipiendos, vt colligitur ex cap. 1. *de eo qui fur. ordin.* Vnde etiam remanet suspensus ab ordine suscepto furtiue.

Furtiuè ordinatus an possit ministrare, & ad superiorem ordinem ascendere. Quæst. XXVII.

SVMMARIVM.

322 *Lata excommunicatione contra furtiue ordinatos, non potest sic ordinatus ministrare &c. Quid si cum sit lata.*

323 *Furtiue ordinatus fit irregularis, & à quo dispensetur.*

324 *An id locum habeat in quocunque ordine.*

325 *Si delictum sit occultum, dispensatur ab Episcopo.*

326 *Regularis an possit dispensari à suis prelatis. Facultas pralatorum Regularium.*

322 Ad vigesimum septimum. Resp. Qui tali modo receperit, si erit lata excommunicatio contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, vel ad superiorem ascendere sine dispensatione Papæ, Si tamen excommunicatio lata non erit, Episcopus, & Abbas poterunt dispensare, vt patet *in c. 1. cum duobus sequent. eiusdem tit.* de quo per Ang. *in summa in verbo irregularitas in §. 23.* & per Sylu. *in summa in eod. verbo in §. 3. quaritur.* Item nota, quod dicitur, quis furtiuè ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines, & subdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines sacros simul, vt probatur *in c. 2. & fin. de eo, qui ordin. furtiu. susceperit*, & notat Host. *in dicto §. 1.* Adde quod iam de more consueuerunt Episcopi in ordinib. conferendis sub excomm. latæ sent. pœna prohibere, ne quis audeat se ingerere, qui non fuerit approbatus: & tunc is ordinatus non poterit in suscepto ordine ministrare, nec ad superiores ascendere, sine Romani Pontif. dispensatione, & vide de hoc vltra ordinarios interpretes, *summam confess. tit. de ætate ordinand. q. 13. & seq.* Symon. Maiolum *de irregular. lib 4. c. 8.* & vide Regiam legem 18. *tit. 6. par. 1.* & ibi Gregor. Lopez, Hodie verò, si crimen hoc occultum sit, & non deductum ad forum contentiosum, Episcopus potest indulgere dispensationem, auctoritate Conc. Trid. *sess. 24. c. 7.*

ADDITIO.

323 Qui furtiue ordinatur, incurrit irregularitatem, vt habetur ex cap. 1. *de eo, qui furtiuè ordinatur*. Super hac tamen irregularitate dispensare potest Episcopus, ex dicto *cap. 1. & cap. fin. eodem tit.* Si tamen Episcopus sub pœna excommunicationis intimauerit, ne quis furtiue accedat ad ordines suscipiendos, tunc quia furtiuè accedens subijcitur excommunicationi, non poterit dispensari ab Episcopo, ex ijsdem textib.

324 Circa quod est aduertendum, quod non rectè Bonacina *disp. 7. de censur. quæst. 3. punct. 4 num. 6 in fine* docet, licet cum dubitatione, quod dicta irregularitas incurratur tantum, quando furtiuè suscipitur Diaconatus; eo, quod lex loquatur solum de Diaconatu; nam non imponitur, quia suscipiatur Diaconatus, sed quia furtiuè suscipitur: vnde tota ratio, ob quam imponitur, est furtiua susceptio, & ideo vbicunque talis ratio habet locum, habet etiam dispositio. Hinc in cap. *fin. eod. tit.* statuitur, quod qui se ingesserunt ad duos ordines suscipiendos contra prohibitionem sub pœna excommunicationis, suspensi sint ab exercitio susceptorum ordinum, & solum possit cum ipsis Episcopus dispensare, si religionem ingressi pœnitentiam egerint.

325 De iure tamen nouo, quandiu delictum remanet occultum, dispensare poterit Episcopus, quia per Concil. Trident. *sess. 24. cap. 6. de reform.* dispensare potest super quacunq; irregularitate proueniente ex delicto occulto, præterquam ex homicidio voluntario, vt notant etiam Laiman. *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 5. cap. 3. num. 1.* Bonac. *disp. 7. de censur. quæst. 3. punct. 3. num. 7.* Lezana *in summa* verbo *Irregularitas num. 53.*

326 Imo etiam prælati Religionum, vt de quibusdam asserit Lezana modo *citat.* sed de omnibus id tenendum est, qui habent communicationem priuilegiorum ex *constit. 132.* Pij V. *sub die 21. Iulij 1571.* vbi conceditur, quod Superiores regulares possint cum suis subditis, quicquid cum suis possunt Episcopi: & in specie quoad dispensationem super irregularitatibus concessam per Concil. Trident. dict. *sess. 24. cap. 6.* Quod priuilegium confirmatum fuit in specie à Gregor. XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi in Hispan. vt habetur *in compend. priuileg. dicti ordin.* verbo *Absolutio quo ad fratres* §. 11. Et quod hæc facultas conueniat Superioribus regularium, notant etiam Doctores, quos citaui *q. 353. moral. canon. num. 4. centur. 4.*

Episcopo protestante se non intendere ordinare non approbatos, an furtiuè accedens sit ordinatus. Quæst. XXVIII.

SVMMARIVM.

327 *Furtiuè accedens non est ordinatus, si Episcopus tempore ordinationis dicat se non intendere ordinare non approbatos.*

328 *Imo est ordinatus.*

Qua intentio in ordinante sufficiat.

Intentio vaga non praiudicat determinata in actu practico.

327 Ad vigesimum octauum. Resp. Si Episcopus tempore, quo confert ordines, his verbis vtatur. *Non intendimus ordinare non examinatos, & approbatos*, tunc qui se ingessit, non erit ordinatus; ideo oporteret denuo ordinari, iniungendaque priùs illi erit pœnit. quia valde delin-

delinquit se ingerendo ordinum susceptioni ante approbationem. Ita tenet Pet. Rebuff. *in d. gloss. 4. num. 18.*

ADDITIO.

328 Quod non obstante tali protestatione, qui se ingessit contra prohibitionem, adhuc sit verè ordinatus, mihi resoluendum videtur iuxta doctrinam Victoriæ *de sacram.* Tit. *de baptis. num.* 34. Suarez *disp.* 13. *de sacram. sect.* 3. *circa conclus.* 4. Laiman. *lib.* 5. *Theol. moral. tract.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 6. *num.* 5. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 18. *num.* 11. Bonac. *disp.* 2. *de sacram. quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 26. Coninch *de sacrament. quæst.* 64. *ar.* 8. *dub.* 4. Granadi 3. *par. controuer.* 3 *tract.* 5. *disp.* 4. *sect.* 2. *num.* 15. *circa fin.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Irregularitas num.* 10. Præposit. 3. *par. quæst.* 64. *ar.* 10. *dub.* 2. *num.* 79. ver. *Petes, vtrum.* Lezana *in sum.* verbo *ordines sacri num.* 20 & dixi latè *quæst.* 127. *moral. canon. num.* 2. *& seq. centur.* 3. Et ratio est. Quia ordinans in illa ordinatione intendit facere circa singulos accedentes, quod facit Ecclesia, ita vt in actu practico, & exercito circa quemlibet proferendo formam, & exhibendo materiam, intendat, quod intendit Ecclesia: hæc autem intentio est sufficiens pro validitate sacramenti, vnde per illam intentionem practicam, & per factum suum recedit ab illa protestatione, & intentione non ordinandi, qui non accedunt legitimè. Rursus intentionem ordinandi non legitimè accedentes, est vaga, & indeterminata, ita vt non respiciat certam personam: intentio autem practica, & exercita faciendi, quod facit Ecclesia, atque adeo ordinandi est determinata, & singularis, & determinate singulos respiciens. Ergo prævalere debet, & excludere quicquid inducere posset intentio confusa, & indeterminata. Deberent tamen omnes ordinantes abstinere ab hac protestatione, cum sufficiat prohibitio sub pœna excommunicationis, ne generent scrupulos circa validitatem ordinationis.

Absolutio generalis à censuris Ordinantis an prosit pro excommunicatione lata contra non approbatos accedentes &c. Quæst. XXIX.

SVMMARIVM.

329 *Absolutio generalis pro ordinandis à censuris prodest etiam pro excommunicatione tunc lata contra indebite accedentes.*

330 *Ordines suscipiens cum excommunicatione fit irregularis.*
Item si cum aliqua alia censura.

329 Ad vigesimum nonum. Resp. Quod sic: ita Nauar. *cons.* 49. *num.* 12. *vers. ad quintum, de sententia excomm.* ratio est, quia verba illa absolutoria, & dispensatoria debent aliquid operari, *l.* 1. *& ibi gloss. quod metus causa. c. solita, de maior. & obed.*

ADDITIO.

330 Quod habet Auctor, accipiendum est quo ad absolutionem, & dispensationem, quæ non excedunt facultatem ordinantis, alioquin nulla esset defectu potestatis. Et ordinandus suscipiens ordines cum excommunicatione fieret irregularis, iuxta *cap.* 1. vbi Abbas *not.* 4. *& cap. fin.* vbi item Abbas *num.* 4. *de eo, qui fur. ord* & *cap. cum illorum §. fin. de sent. excomm.* Imo etiamsi susciperet cum aliqua alia censura, vt notant Syluester verbo *Irregularitas quæst.* 2. Angelus *num.* 22. Suarez *disp.* 31. *de censur. sect.* 1. *num.* 1. Bonac. *disp.* 8. *de sacrament. quæst. vnic. punct.* 5. *num.* 38.

An promoti ad Ordines minores ante legitimam ætatem, sint suspensi. Quæst. XXX.

SVMMARIVM.

331 *Promotus ante legitimam ætatem ad minores Ordines, non est suspensus.*

332 *Doctores idem sentientes.*

331 Ad trigesimum, Resp. Quod non, Nauar. *cons.* 49. *num.* 7. *vers. quia*: nec Bulla Pij II. nec Conc. Trid. ponit suspensionem in minoribus: & licet Sixtus V. contrarium sanciuerit, tamen illa Bulla fuit reuocata, & reducta ad terminos iuris per Greg. XIV. & tenet Rebuff. *in praxi tit. de Cler. ad sacr. ord. male prom. gloss.* 3. Nauar. *in Manual. c.* 25. *n.* 70. *vers. dixi ordine sacro.* Sayr. *d. c.* 12. *n.* 9.

ADDITIO.

332 Idem etiam tenent Nauar. *consil.* 31. *n.* 4. *de tempore ordinat.* Bellet. *par*, 1. *disquisit. Cler. Tit*, *de discip. Cler.* §. 5. *num.* 61. Marchin. *de ordine tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *num.* 9. Antonel. *de regim. Ecclesi ist*, *lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *de sacram. Ordin. num.* 215. Quicquid in contratium dicat Riccius *in praxi par.* 3. *resol.* 236.

Ordinatus ante legitimam ætatem, an celebrans cum ordinante fiat irregularis. Quæst. XXXI.

SVMMARIVM.

333 *Celebrans eum ordinante non fit irregularis ex eo, quod sit suspensus, quia non habeat legitimam ætatem.*
334 *Qui sentiant incurrere.*
335 *Qui sentiant non incurrere.*
336 *Pœna suspensionis contra suscipientes ordines ante legitimam ætatem non habet locum, nisi consummata ordinatione. Ponitur tantum contra exercentes ordines iam susceptos.*
337 *Celebrans simul cum ordinante non exercet actum probibitum sub pœna suspensionis.*
338 *Diaconi, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epistolam in Ordinatione, non sunt irregulares, si suscipiant ordines ante legitimam ætatem.*

333 Ad trigesimumprimum. Resp. Quòd si quis Presbyteratum ante legitimam ætatem assumeret, non incurtit irregularitatem concelebrando, & consecrando cum Episcopo in actu ordinationis, sed quando ipse solus aliàs celebraret. Medin. *in sum. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. & post eum dicit Henriquez *in sum. lie.* 4. *c.* 16. *n.* 23. *& lib.* 6. *c.* 12. *n.* 11. & probabiliorem demonstrat Suarez *de censur. disput.* 31. *sect.* 1. *n.* 70. quicquid aliter sentiant Nauar. *cons.* 8. *de Cler. excom.* & Lopez ad Diaz *in pract. crim. canon, cap.* 26.

ADDITIO.

334 Quod incurrat irregularitatem, sentiunt etiam Sorbus *in Compen. Priuileg.* verbo Ordines *sacri*. Couarru. *in cap. Alma mater. par.* 2. §. 3. *num.* 5. *ver.* 9. Bonac. *disp.* 8. *de sacram. quæst. vn. pun.* 5. *num.* 13. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 16. *num.* 16. Antonel. *de regim. Eccles. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. Quia in virtute potestatis acceptæ exercet actum sub pœna irregularitatis prohibitum consecrando simul cum Episcopo.

335 Quod non incutrant, tenent etiam Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 168. *num.* 2. Sayr. *lib.* 4. *Thesauri, cap.* 16. *num.* 23. Naldus verbo *Sacerdos n.*.. Auila *par.* 3. *de censur. disp.* 5. *dub.* 7. ver. *Dico secundo*. Homobon. *par.* 1. *Exam. Eccles. tract.* 4. *cap.* 9. *quæst.* 73. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. §. 6. *num.* 5. Quaranta *in sum. Bul.* ver. *Ampliatur*. Marchin. *de sacram. Ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. *n.* 16. Vulpes *in praxi, cap.* 3. *num.* 31. Diana *par.* 5. *tract.* 10. *resol.* 34. Mercer. *de sacram. quæst.* 24. de Ordine *dub.* 7. Coninch *de sacram. disp.* 16. *dub.* 5. *num.* 36. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *de sacram. Ordin. num.* 218. ver. *Verior tamen*. & concordat praxis Cancellar. nam non habet pro irregulari, nisi eum, qui extra ordinationem celebrauir.

336 Et ita deducitur ex Constitutione Pij V. nam pœna suspensionis imponitur ijs, qui se fecerint promoueri ad aliquem ex sacris ordinibus, atque adeo pro actu prohibito completo, & consummato. Irregularitas vero imponitur, non pro hoc actu prohibito, sed pro alio, nempe pro exercitio ordinis durante suspensione, atque adeo supponente, quod subintrauit dicta pœna suspensionis, vt constat ex tenore Constitutionis. *Ad aliquem ex sacris Ordinibus se fecerint promoueri*, (quibus verbis significatur actus consummatus, cum explicetur per verbū præteritum) *à suorum ordinum exequutione ipso iure suspensi sint. Et si huiusmodi suspensione durante in ijsdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant.* Quando antem ordinatus consecrat simul cum celebrante, adhuc durat actus ordinationis, quia non completur, nisi completa Missa ordinationis, & quia sacerdos nondum accepit totam potestatem sacerdotalem, cum nondum acceperit potestatem dimittendi peccata; & proinde, tunc pœna suspensionis nondum subintrauit: Et modus loquendi ipsius Pontificis clarè ostendit, quod loquatur de exercitio ordinis subsequente ordinationem; præsertim cum loquatur de exequutione ordinum, quæ supponit ordines iam acceptos: illa verò consecratio simul cum Episcopo pertinet ad acceptionem ordinis, quia tanquam accessoria ordinationi sequitur naturam ipsius; non autem ad exequutionem ordinis iam accepti.

337 Hinc non exercet actum ordinis prohibitum sub pœna irregularitatis, quia non exequitur de per se ordinem acceptum, sed tanquam subordinatus ordinanti perficit ritum ordinationis, ab ipso tanquam principali manuductus; vnde functio ordinati se habet accessoriè ad functionem ordinantis, & tanquam pars integralis ritus ordinationis.

338 Quare Diaconi quoque, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epistolam in Missa Ordinatio-

tionis, non fiunt irregulares, ob easdem rationes, vt in specie notant Diana, Suarez, Mercerus, Coninch *num.* 335. citati contra Hurtad. *de censur. tract. de suspens. difficul.* 13. *num.* 36. *in fine*.

An qui ordinatur non seruatis interstitijs, sit suspensus, aut irregularis. Quæst. XXXII.

SVMMARIVM.

339 *Non seruans interstitia non remanet suspensus, nec irregularis.*
340 *Nec alia imponitur pœna.*
341 *Suscipiens eadem die Minores ordines, & Subdiaconatum, aut duos sacros, est suspensus, sicut etiam conferens.*

339 Ad trigesimumsecundum. Resp. quòd non, idque probat Nau. *cons.* 4. & licèt Bulla Sixti V. aliter dispofuerit, tamen fuit reuocata, vt sæpe dictum est, à Greg. XIV. & reducta ad terminos iuris communis: ratio rationis fuit, quia Bul. Sixti V. nil aliud agebat, quàm innouare sacrum Conc. Trid. & addere nouas pœnas: ideo præfatus Greg. XIV. videns conseruari pœnas, arbitratus fuit reuocare eas, ad auferendos laqueos, & sufficere dictum sacri Conc. ius commune, Bullam Pij II. & Pij V. Dices. Si quis promotus, non seruatis interstitijs, non efficitur nec suspensus, nec irregularis, cur opus non est Ordinarij dispensatione cum illo, qui vult promoueri, non decursis interstitijs? Respondetur, quòd ante factum requiritur ad hoc, vt fiat cum causa, & auctoritate Episcopi; post factum non incurruntur pœnæ prædictæ, per regulam, Multa facta tenent, & ad euitandum peccatum, vt patet de impedimentis impedientibus Matrimonium, sed non dirimentibus, ante factum impediunt, post factum verò non: & tamen ante factum requiritur dispensatio Episcopi saltem, vide Nauarr. *cons.* 6. & 12. *loc. tit.* & patet vulgatis.

ADDITIO.

340 Quod nulla sit pœna imposita ordinantibus, & ordinatis non seruatis interstitijs, notant communiter, praxis Episcop. *par.* 1. verbo *Ordo n.*8. Piasec. *in praxi Episc.* Tit. *de confer. ordin. num.* 50. Suarez *disp.* 31. *de censur. sect.* 1. *num.* 43. Sayr. *decis.* 56. *de tempor. ordinat.* Madius *de sacr. ordin. cap.* 9. *num.* 11 Diana *par.* 4. *tract.* 2. *resol.* 55. Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 1. *par.* 7. *cap.* 2. *num.* 12. Riccius *decis.* 356. *par.* 3. & *Collect.* 576. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 16. *in fine* Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 6. *de sacramen. ordin. num.* 443. Vulpes *in praxi cap.* 7. *num.* 17 Bonac. *de censur. in partic. disp.* 3. *quæst.* 1. *pun.* 4 §. 2. *n.* 1. Antonel. *de regim. Eccles. Episcop. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. Cum enim nulla pœna in iure repetiatur imposita, nec etiam est asserenda. Notant tamen Bonac. Barbosa, Marchin. Antonel. quod tam ordinans, quam ordinatus peccarent mortaliter, licet Henriquez *lib.* 6. *sum. cap.* 10. *num.* 3. videatur contrarium sentire.

341 Est tamen aduertendum, quod si quis seclusa consuetudine reciperet eodem die minores, & Subdiaconatum, ordinator fieret suspensus à collatione ordinum, & ordinatus ab exequutione. Aut eadem die duos sacros ordines, siue etiam duobus diebus continnato ieiunio, iuxta cap. *Ex literis de temporib. ordinat.* vt notant etiam Syluester, verbo *Ordo* 2. *num.* 6. Gutierez *lib.* 1. *quæst. canon. cap.* 26 *num.* 31. Bonac. & Pax Iordanus *n. præcedenti citati*

An metu ordinatus sacris Ordinibus teneatur ad continentiam. Quæst. XXXIII.

SVMMARIVM.

342 *Metu sacris ordinatus non tenetur continere.*
343 *Qui sentiant teneri ad continentiam.*
344 *Qui sentiant non teneri.*
345 *Sententia asserens non teneri est secundum praxim Curiæ Romanæ.*
Metu suscipiens ordine. sacros, metu etiam censetur emittere votum continentiæ.
346 *Si metus sit leuis, an ordinatus teneatur ad continentiam.*
347 *Accessorium ponitur ad positionem principalis, quando ex eadem causa proueniunt.*
348 *Adiectum iudicandum secundum terminos rei cui adijcitur, quomodo accipiendum.*
349 *Non licet retinere statum Ecclesiasticum, & coniugalem prætextu quod inuitus quis assumpserit Ordines.*
350 *Inuitè baptizatus tenetur ad fidem, & leges Ecclesiasticas.*
Coactio ad id, ad quod quis non tenetur, non inducit obligationem.

342 Ad

342 Ad trigesimumtertium, Resp. Quod inuenio tres aureas decisiones: quarum prima est, Cæsaris de Graff. 20. *de his, quæ vi, metusue causa fiunt*, vbi fuit dictum, talem sic ordinatum non teneri continere. Ratio est secundum Rubin. *in decis.* 35. quoniam continentia de sui natura requirit qualitatem libertatis, & à coactione debet esse aliena; & est voti, & non præcepti, quia continentia suaderi potest, & non præcipi nolenti, iuxta tex. & ibi notata *in c. integritas* 32. *q.* 1. Secunda est decisio eiusdem Cæsar. de Graff. 1. *cit. tit.* vbi distinguitur, quod ordinatus, per vim conditionalem in Subdiaconatu, si prius habebat vxorem, non tenetur continere; si vero non habebat, tenetur. Tertia decisio est, Sayr. 3. *cit. tit.* vbi fuit dictũ quod ordinatus sacris, metu, characterem recipit, sed continere non tenetur. ita refert etiam Balb. *in decis.* 16.

ADDITIO.

343 In hac controuersia Doctores sunt inter se diuisi: aliqui enim tenent, quod quantumuis metus sit cadens inconstantem virum ab extrinseco illatus, & iniustus, adhuc teneantur continere. Goffred. *in sum. tit. de ætate, & qualit. ordinan. numer.* 11. Hostiens. *eod. tit. num.* 5. ver. *sed numquid.* Io. And. *in cap. maiores in fin. de baptis.* Anton. §. *vlt. num.* 7. Abbas *eod.* §. *& num.* Card. *in Clem. vlt. in fin. de ætat. & qualit. ord.* Alberic. *in dicto verbo ordinatus* 1. ver. *vtrum coacte.* Rayman. *in sum. tit. de ætate, & qualit. ordinan.* Syluester verbo *Ordo* 2. *in fine* Armilla *num.* 14. *supplem.* Pisanel. verbo *Ordinatus* 1. *num.* 6. Gaeta *in repet. cap. ad limina* 30. *quæst.* 1. §. 3. *quæst.* 19. *num.* 96. Rota *decis.* 568. *num.* 7. *in nouiss. par.* 1. Palud. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 3. *artic.* 4. *conclus.* 6. *num.* 28. D. Antonin. 3. *par. tit.* 14. *c.* 16. *in fine.* Sotus *lib.* 7. *de iust. & iure quæst.* 2. *artic.* 5. *in resp. ad vlt.* quos citat Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 29. *num.* 4. Præterea Archidiacon. *in cap.* 2. *in fine. de Iudæis*, Boiehius *in cap. maiores num.* 5. *de baptis.* Ledesma *de matr. quæst.* 5. *artic.* 4. Pontius *lib.* 7. *de matr. cap.* 29. Comitol. *lib.* 1. *resp. moral. quæst.* 55. *num.* 3. Diana *par.* 3. *tract.* 4. *de sacram. resol.* 193.

344 At magis communis est opposita sententia, quod scilicet non obligetur ad continentiam, qui metu sacros ordines suscepit. Ita Glos. *in cap. vti* verbo *honorem dist.* 74. vbi Hugo, Archidiacon. *in fine*, Dominicus, Item glos. *in cap. maiores* §. *fin.* verbo *conditionaliter in fine, de baptis.* Hostiens. *numer.* 38. verbo *conditionaliter.* Henr. *num.* 7. *in fine* Calderin. *consil. cit. in fine, tit. qui cler. vel non.* Imola *in cap. Io. num.* 21. *de cler. coniug.* Cardin. *in cap.* Nauar. § *vlt. num.* 1. *quæst.* 1. *de baptism.* Astens. *par.* 2. *sum. lib.* 6. *tit.* 2. *ar.* 4. *quæst.* 2. *in fine.* Friburg. *in sum. tit. de ætate, & qualit. ordin. quæst.* 50. & 51. Petrus Rauen. *in compen. iur. canon. tit. de baptis.* Angelus verbo *Ordo* 3. *in fine.* Rosel. *num.* 6. Præposit. *in sum. num.* 2. *dist.* 74. Turrecrem. *ar.* 2. *in fin.* Nauar. *consil.* 2. *num.* 4 *de his, quæ vi lib.* 1. *in priori edit. in posteriori vero consil.* 4. *num.* 4. & *in Manual cap.* 22. *num.* 51. Gregor. Lopez *l.* 32. *ver. que le tomarã tit.* 6. *par.* 1. Mogollon *de metu cap.* 8. §. 2. *num* 3. vbi *num.* 5. ait, se pro hac sententia obtinuisse tres sententias. Rebuf. *in concor. tit. de reg. ad prælat. nomin.* §. 1. verbo *sponte.* Barbatia *consil.* 60. *num.* 1. *vol.* 5. Richar. *in* 4. *dist.* 25. *ar.* 4. *quæst.* 2. *ad* 3. Maior. *dist.* 24. *quæ* ?. 2 *ad* 5. Sotus *dist.* 25. *quæst.* 1. *ar.* 2. *ad* 3. vers. *Hinc autem emergit.* Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 14. *nu.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 18. *quæst.* 8. Viual. *in Candel. par.* 2. *de sacram. ord. num.* 26. Petrus de Ledesma *par.* 1. *sum. tract. de sacram. ordin. cap.* 6. *difficult.* 3. *dict.* 1. Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 224. *n.* 5 Sà, verbo *Ordo num.* 24. Bartholom. Ledesma *de sacram. dub.* 14. ver. *Adnotare hic oportet. de sacram. ordin.* Vega *par.* 2. *sum. cap.* 57. *casu* 6. quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 29. *num.* 5. præterea Tancred. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 29. *num.* 2. Bonac. *de sacram. quæst.* 3. *de matr. pun.* 9. *num.* 4. Coninch. *disp.* 20. *dub.* 14. Ochagauia *tr.* 3. *de matrim. disquisit.* 28. *ar.* 9. *dub.* 8. Maehad. *de perfect. confessar. tom.* 1. *lib.* 2. *par.* 3. *tract.* 10. *document.* 13. *num.* 5. Hieron. Garzia *lib.* 1. *sum difficul.* 1. *dub.* 5. *punct.* 6. *num.* 60 de Graf. *decis.* 19. & 20. *de his, quæ vi, met. ver. fiunt.* Graffius *par.* 2. *decis. lib.* 1. *cap.* 11. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 13. *nu.* 3. Madius *de sacram. ordin. cap.* 3. *num.* 7. Sayr. *lib.* 6. *clau. reg. cap.* 4. *num.* 10. Squillan. *de obligat. Cler. par.* 1. *num.* 80. Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 1. *par.* 6. *cap.* 8. *difficul.* 9. *num.* 6. Villalob. *par.* 2 *sum. tract.* 34. *difficul.* 5. *num.* 9.

345 Ab hac sententia non est discedendum, præsertim quia est iuxta praxim Curiæ Romanæ: nam si quisquis metu ordinatus instat, obtinet delegationem iudicis, qui cognoscat de metu, & declaret, si de eo constet, non teneri ad continentiam. Oportet tamen, vt sit solutus ab obligatione continentiæ; quod ordinationem non ratificauerit, aut exercendo ordinem susceptum, aut alio modo; si tamen ratificatio non processerit ex metu. Ratio autem est, quia continentia non est annexa ordini sacro ex natura rei, sed ex lege Ecclesiastica, quæ non obligat ordinatos ad continendum, sed ad emittendum votum, dum suscipiunt Ordines sacros iuxta ea, quæ tradit Sanchez *lib.* 7. *de matr. disp.* 27. *num.* 14. Quod quidem votum tacitè emittitur à suscipiente ordines, dum consentit in ordinem suscipiendum, Ex quo fit, quod votum habeat eam qualitatem, quam habet consensus in ordinem, dum tacitè emittitur, aut si expresse quam habet voluntas emittere votum. Dum autem suscipiens ordinem metu consentit in ipsum, metu etiam votum emittit, Quando autem votum metu emittitur, est nullum. cap. *ante triennium dist.* 21. & cap. *Præsens* 29. *quæst.* 3. & cap. *Perlatum* & cap. *Cum dilectus de his, quæ vi.*

346 Ex quo deducunt Nauar. *consil.* 3. *num.* 4. *de his*

de his quæ vi, in priori edit. & *consil.* 5. in posteriori edit. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 8. *num.* 9. Bossius *de matrim. cap.* 12. *num.* 297. Quod etiamsi metus sit leuis, dummodo fuerit causa emittendi votū, seu suscipiendi ordines sacros, adhuc tamen sic ordinatus non tenebitur ad continentiam, nam adhuc votum illud implicitum non prouenit ex libera voluntate, sed habuit pro causa metum.

347 Nec ex eo, quod voluntas coacta sufficiat ad impressionem characteris, sequitur quod sufficiat etiam ad validitatem voti annexi, tanquam accessorij, quod sequitur naturam sui principalis; Quia hic non agitur de accessorio iam præexistente, quod proinde debeat iudicari secundum quod iudicatur principale; sed agitur tam de ponendo principali, quam de ponendo accessorio. Tunc autem accessorium ponitur ad positionem principalis, quando ex eadem causa proueniunt, ita, vt sufficiens sit tam pro vno ponendo, quam pro alio. Secus autem si non sit sufficiens pro vtraq; Voluntas autem coacta metu sufficit pro suscipiendo ordine, quia suscipiens passiue in hoc se habet; non sufficit autem pro voto quia hoc prouenit actiue à vouente, & requirit in ipso perfectam libertatem. Sic etiam iuramentum est accessorium ad promissionem de soluendis vsuris, & tamen valet iuramentum licet accessorium, quāuis principale, nempe promissio, sit irrita, cap. *debitores de iure iur.* Quod si regula semper valeret, deberet etiam iuramentum esse irritum.

348 Nec obstat regula, quod adiectum alicui iudicandum sit secundum terminos rei, cui adijcitur *l. Gregeff. de leg.* 1. *& l. peculium ff de leg.* 2. & notant Bart. *in l si conuenerit* 2. §. *si nuda num.* 2. *ff. de pignorat. act.* Bald *in l. etiam num.* 4. *C. de iure dot.* & proinde cum votum castitatis adiectum sit ordini sacro, erit iudicandum iuxta terminos ordinis, qui si validus est, validum quoque erit votum. Nam hæc regula valet, quando est eadem ratio in adiecto & re, cui addijcitur, vt notant Abbas *in cap. debitores num.* 2. *de iure iur.* Imola *num.* 5. Felin. *nu.* 3. Grauia *lib.* 2. *de iudic. cap.* 11. *num.* 307. Rota *decis.* 563. *num.* 13. *par.* 1. *nouiss.* Quando enim est diuersa ratio, non habent connexitatem inseparabilem, & proinde non reputantur pro indiuiduis, sed separari possunt, & proinde cessat regula, quæ fundatur in indiuiduitate, seu inseparabilitate connexorum. Est autem diuersa ratio in voto, & charactere ordinis, quò ad ipsorum positionem, vt constat ex dictis *num. præced.*

349 Nec etiam obstat Concil. Tolet. 8. in quo decernitur, quod assumpti ad sacros ordines, quamuis inuiti, non possint redire ad coniugia sub pœna priuationis omnis Ecclesiasticæ dignitatis, & Apostasiæ. Nam respondet Suarez, Hoc Concilium fuisse prouinciale, & sequutum fuisse primam opinionem. Vel esse intelligendum de ijs, qui ratificauerunt susceptionem ordinis, atque consequenter etiam votum. Quæ tamen responsio non videtur congruere, nam Concil. vniuersaliter loquitur, nec assignat pro ratione ratificationem. Quare videtur probabilius, quod loquatur de ijs, qui prætextu, quod inuiti ordines suscepissent, prætendebant retinere statum Ecclesiasticum, & simul etiam transire ad coniugia, eo quod non consensissent libere in votum annexū: quod colligitur ex pœna imposita à Concilio priuationis omnis Ecclesiasticę dignitatis: ad quid enim priuasset, si ipsi voluissent deserere statum ecclesiasticum? Contra hos igitur decernit Concilium prohibens iuxta sacros canones coniunctionem nuptiarum cum statu ecclesiastico.

350 Maior difficultas vrget ex eo, quod si quis baptizetur, quamuis coacte ex metu, tenetur seruare fidem, ac leges Ecclesiasticas cap. *de Iudæis dist.* 45 Ergo sicut necessitas obseruandi legem Christianam oritur ex coacta susceptione baptismi, quia consequuntur ad characterem baptismalem; ita cum votum consequatur ad ordines sacros, ex susceptione ordinis, licet coacta, orietur necessitas seruandi votum. Omissis aliorum responsionibus resp. esse diuersam rationem. Quia cum quisque teneatur suscipere fidem Christi ex præcepto diuino tanquam necessariam necessitatem illi ad salutem, atq; adeo seruare etiam legem Christianam quamuis inuitus suscipiat, & patiatur iniuriam, cum cogitur: facit tamen id, ad quod obligatur, & ideo retetur, & compelli potest ad seruandam legem Christianam, quia est iam sub obligatione, cui tenebatur se submittere, nec potest ab ipsa recedere. Sicuti si quis per metum cogeretur soluere, quod debet, quamuis in coactione iniuriam pateretur, teneretur tamen stare solutioni, nec posset repetere, quod soluit; quia repetendo faceret actum iniustitiæ. Non sic in susceptione ordinis coacti, nam coactio est ad id, quod nullo modo tenetur: & proinde vt subsistat, requirit plenam libertatem, cum tota obligatio prouenire debeat ab intrinseco voluntatis: obligatio vero legis Christianæ prouenit ab extrinseco, & ideo assumpto fundamento ipsius, nempe baptismo, superuenit ab extrinseco obligatio ad legem Christianam, quæ potest cogere etiam inuitum, sicut etiam cæteræ leges cogunt inuitos. Lex autem Ecclesiastica non cogit ad seruandam continentiam habentes ordines sacros, sed solum ad emittendum votum, supposito statu ordinis sacri: & proinde non obligat nisi secundum terminos voti, quod si est validum obligat mediante ipso, si vero non est validum non obligat.

An religiosus suscipiens ordines sacros ante professionem, sit ipso iure suspensus ab exequutione Ordinum.

Quæst. XXXIV.

SVMMARIVM.

358 *Religiosus ante professionem suscipiens Ordinem sacrum, est ipso iure suspensus ab ipsius exequutione.*

quutione,
352 Decretum Concil. Trident. cap. 2. de reformat. sess. 21. non comprehendit Regulares.
Pius V. prohibet sub pœna suspensionis nouitios cæteros q. in Congregatione viuentes, qui discedere possunt, promoueri ad ordines sacros absque patrimonio, seu beneficio.
Excipiuntur Iesuitæ. Et quid si dimittantur.

351 Ad trigesimumquartum, Resp. Quòd Religiosi, seu Canonici, siue Clerici Regulares, seu intra claustra Monasteriorum, siue Domorum more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti ad sæculum liberè, & licitè possunt, si prætextu Religionis ante professionem se faciunt promoueri ad Ordines sacros absque titulo Beneficij Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Conc. Trid. *sess. 21. c. 2. de reform.* sunt suspensi ipso Iure ab executione Ordinum prædictorum, & si in illis ministrauerint, eo ipso irregularitatem incurrunt, vt statuit Pius V. *in sua Constit. 74. incip. Romanus Pontifex*, publicata *die* 12. *Nouembris anno* 1568. Cuius tenor ponitur in fine huius capituli.

ADDITIO.

352 Decretum Concilij Trident. *cap. 2. de reformat.* non comprehendit Regulares, vt constat ex illis verbis, *Ne deinceps Clericus sæcularis*. Vnde etiam Sixtus V. in sua *Constit. 29. contra male promotos*, habet, *Aut quo ad sæculares sine titulo sufficiente beneficij, vel patrimonij*, & obseruant Henriquez *lib. 10. sum. cap. 17. num. 3.* Sanctarel. *variar. resol. quæst. 49. num. 5.* Rodriquez *tom. 3. quæst. regular. quæst. 23. ar. 3.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg at. 19. num. 4.*

Comprehenduntur tamen sub *Constit.* 74. Pij V. vbi Pontifex specialiter disponit de nouitijs, cæterisque in Congregatione viuentibus, qui exire, vel dimitti possunt, quibus sub pœna suspensionis ab ordine interdicit suscipere sacros ordines, absque patrimonio, aut beneficio congruenti. Ita obseruant Piasec. *par. 1. prax. cap. 1. num.* 43. Sanchez *lib. 7. consil. moral. cap. 1. dub. 35. num.* 9. Vgolin. *de offic. Episcopi cap. 26. §. 8. num. 1.* ver. *Hæc autem regula.* Garzia *de benefic. par. 2. cap. 5 num.* 12. Naldus *in sum.* verbo *Ordo num.* 28. Alzedo *par. 2. prax. cap. 5. num.* 51. Molfes. *par. 1. sum. tract. 2. cap. 15. num.* 11. Salzedo ad Diaz *cap. 18. num.* 2. Homobon. *tract. 2. exam. ecclesi. quæst.* 21. Sanctarel. *variar. resol. quæst.* 49. *n.* 10. Lezana *tom. 1. quæst. regular. capit.* 14. *num.* 10. Barbosa *de potest. Episcop. allegat. 19. num.* 4. Traguriens. *tom. 1. lib. 3. tit. 6. de sacram. ordin. num.* 366. Marchin. *de sacrament. ordin. tractat. 2. par. 6. capit. 5. numer. secundo.* Vulpes *in praxi cap. 8. num.* 16. Antonci. *de regim. Eccles. lib. 2. cap. 2. num.* 14. Vnde titulus paupertatis ad quem ordinantur Religiosi, inseruit tantum pro professis solemniter, & irreuocabiliter.

Ex priuilegio tamen Gregorij XIII. *in sua Constit. Ascendente Domino*, excipiuntur Iesuitæ, qui de licentia Generalis possunt promoueri ad sacros ordines, antequam ad solemnem, & irreuocabilem professionem admittantur, vt obseruant communiter Doctores, præsertim, quos citat Barbosa *ad c. 2. num. 6. sess. 21 Concil. Trident.* Si tamen contingat, quod à Religione dimittantur, obseruant Marchin. *tract. 2. de sacram. ordin. par. 6. cap. 5. numer. 5.* Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 19. *num.* 17. Quod renetur religio prouidere de honesto victu, seu de redditu saltem 40. aureorum annuorum: alioquin sequeretur illud inconueniens, cui intendit obuiare Concilium Tridentinum, & Pius V. in prædicta *Constit.* Et ita declarauit S. Congregat. cuius declarationem refert Marchin. *cit.*

An Regularis teneatur ad extrahendam attestationem è Cancellaria Episcopali Ordinis suscepti. Quæst. XXXV.

SVMMARIVM.

353 *Regularis tenetur exhibere attestationem ordinis suscepti extractam à Cancellaria Episcopo.*
354 *De iure non tenentur exhibere.*
Ordinarij, si non stent attestationi Superiorum quo ad ordines susceptos à Regularibus, aggrauant ipsos, & superiores.
Testis vnicus probat, vbi non agitur de alterius præiudicio.

353 Ad trigesimum quintum. Resp. Quod sic, quia Clericatus probatur per Bullas, & ostensionem Ordinum receptorum. Rebuff. *in tit. de forma literarum tonsf. n.* 28. Crauet. *consil.* 134. Mascard. *de probat. conclus.* 304. *n.* 13. *& conclus.* 1145. *num.* 6. Menoch. *de præsumpt. li. 6 præsumpt.* 76. *n.* 3. assignant rationem, quia per saltum posset esse promotus, prout ego expertus sum multoties. Multi enim Regulares aliquando non approbantur in exam. & dicunt suis Superioribus deinde initiatos fuisse, cum re non sint initiati, & Superior sequendo fidem suorum Religiosorum, concedit illis alia vice litteras dimissoriales, & testatur dictos Religiosos promotos, in quibus non fuerunt promoti: & ideo Sacra Congregatio iure optimo decreuit

creuit, vt Regulares teneantur accipere Bullas Ordinum receptorum ab Episcopis, qui illos contulerunt, & Bullæ gratis illis dentur; prout passim obseruatur.

ADDITIO.

354 Quod hic ab Auctore requiritur, licet secundum praxim, est vltra ius; nam iura requirunt solum quò ad ordinationes Regularium, quod habeant literas dimissorias, seu testimoniales suorum Superiorum, & quod examinentur ab Episcopo, quò ad doctrinam, vt *in cap.* 12. *de reformat. sess.* 23. Concil. Trident. & *in Decreto S. Congregat.* iussu Clement. VIII. super ordinatione Regularium. Et ideo si his contenti non sunt, sed aliquid vlterius requirunt, aggrauant exemptos, cum sibi supra ipsos vsurpent ius, quod iura non concedunt, & derogant eorumdem honori, & existimationi, dum pro fraudolentis habent. præsertim Superiorem, quia prędicto facto declarant, quod concedant testimoniales literas, aut falsas, aut cum tanta iniuria, vt possint continere falsum, & ipsorum negligentia sit per ministros Episcopi corrigenda. Et cum testis vnicus probet in ijs, quæ nemini nocent, & alicui prosunt, *cap. Cum itaque*. & *cap. Paruulis de consecrat. dist.* 4. & notant Gloss. *in cap. Nuper.* verbo *Numerus de testib.* & *in cap. Placuit de consecrat. dist.* 4. & *in cap. In tanta dist.* 86. & *in cap. Quanto* 2. *quæst.* 4. vbi etiam Dominic. Speculat. *Tit. de testib. Fallent.* 9. & 16. Felin. *in cap. Licet vniuersis in fine de testib.* Hippolyt. *in l.* 1. *Idem Cornelio ff. de quæst.* & alij, grauem iniuriam inferri Superiori Regulari, dum non statur illius attestationi. Nec obstat quod aliquis fefellerit suum Superiorem, & Episcopum: quia non debet Episcopus ob malitiam vnius vsurpare sibi ius, quod non conuenit, nec alios aggrauare; sed debet esse contentus pœnis à iure impositis.

Episcopus ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut prætermittens debitam diligentiam, peccat mortaliter. Quæst. XXXVI.

SVMMARIVM.

355 *Episcopus peccat mortaliter ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut omittens circa hoc debitam diligentiam.*
356 *Peccatum mortale vnde colligatur.*
Expedit esse in Ecclesia paucos ministros, quam multos malos.
Quid præstandum circa promouendos ad Ordines.
Regulares non subsunt dispositioni Concil. Trident. sess. 23. *cap.* 5. *de reformat.*
Episcopus quando possit omittere informationes capiendas de Ordinandis.

355 Ad trigesimumsextum. Resp. Quòd Episcopus admittens ad Ordines, ignaros, aut homines malæ vitæ, nullamque in hoc, aut paruam faciens diligentiam, peccat mortaliter *c. penult. de ætate, & qualitate*. Archidiac. *in c. si qui* 1. *q.* 1. Card. Toletus *in instruct. sacer. lib.* 5. *c.* 4. & etiam ordinati peccant. *d. c. penult.*

ADDITIO.

356 Peccatum mortale colligitur ex grauitate materiæ, quia plurima mala oriuntur ex indignorum ordinatione: vnde si in hoc Episcopi negligentes sint, lædunt in re graui Ecclesiasticam hierarchiam, quia melius est in Ecclesia esse paucos ministros, quam multos malos. *cap. Cum sit de ætate, & qual. ordinan.*

Et proinde Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 5. *de reformat.* præcipit. Quod promouendi ad minores habeant bonum testimonium à Parocho, & à Magistro scholæ. Qui verò promouendi sunt ad singulos maiores, debent ante mensem se præsentare Episcopo. Qui debet Parocho, aut alteri committere, vt ordinandorum nomina publicè in Ecclesia denunciet, & inquirat de eorumdem natalibus, ætate, moribus, à fide dignis, & transmittat litteras testimoniales inquisitionem factam continentes ad Episcopum. Vnde ex præscriptione diligentiæ faciendæ colligitur grauitas materiæ.

Huic tamen dispositioni Concilij non subsunt Regulares, vt notant Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 23. *num.* 4. *in com. Littera L.* Vgolin. 28. §. 18. *num.* 2. Rodriquez *tom.* 3. *quæst. regul. quæst.* 24. *ar.* 1. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *nom.* 35. Genuens. *in praxi Cur. Arcbiepisc. cap.* 8. *num.* Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 11. *num.* 2. Qui aduertunt, ita etiam declarasse S. Congregat. Concil. Extat autem declaratio apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 5. *de reformat. sess.* 23. *Concil. Trident.* cuius tenor est.

Regulares promouendi ad Ordines, inter alia non tenentur etiam nomen, & desiderium suum in Ecclesia publicè proponi facere, & testimonium deferre ad præscriptum huius cap. sed sufficit testimonium à suis superioribus collatum.

Similiter etiam potest Episcopus hanc inquisitionem omittere, quorum mores sibi cogniti sunt. tamen vt sciat, ordinandum esse præditum requisitis qualitatibus, vt notauit etiam Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. §. 18. *num.* 2. Et ita S. Congregat. Concilij decla-

declarauit apud Gallemart. *num. praeced. citat.* & tenor est.

Potest Episcopus sine attestationibus, & inquisitione, quae in hoc decreto iniungitur, aliquem promouere, si ipsum omnes qualitates requisitas habere sciuerit. sed non debet facere ordinariè.

Ex quibus constat, quod id conceditur Episcopo non regulariter, sed pro aliquo casu.

An Episcopus admittens, quos non nouit idoneos, sine examine ad ordines deponi debeat. Quaest. XXXVII.

SVMMARIVM.

357 *Episcopus deponendus ordinans sine examine, quos non nouit idoneos.*

358 *Talis poena esset congrua, sed non de iure. Poena de iure.*

357 Ad trigesimumseptimum. Resp. Episcopus ordinans sine examine debet deponi. *d. c. si qui*. Terribile est exemplum S. Leonis Papae, de quo legitur, quòd dum precaretur à Deo veniam peccatorum, habuit responsum, omnia peccata ei fuisse dimissa, praeter peccatum manuum impositionis, pro quo maiorem poenitentiam agere deberet. In Sacra Scriptura habetur exemplum de Ieroboam impio, qui constituebat Sacerdotes de nouissimis populi, & quoscunque, intercedente pecunia, *lib. 3. Reg. cap. 13.* qui fuit grauiter à Deo punitus: & de Iuda Machabeo *c. 3.* Dicit Bernardus *de considerat. lib. 3. cap. vlt.* Homines malae vitae non sunt hic ordinandi, sed vbi nullus ordo, & sempiternus horror inhabitat. Sanctus Ambrosius noluit ordinare quosdam iuuenes in incessu leuiter se habentes. Beatus Carolus viros graues cum dignitate, & genere praestantes, qui interdum prouecta aetate, ad Ecclesiasticum Ordinem transibant, compellebat ad humilis Cleri munera exequenda, in custodienda, ac mundanda Ecclesia, Campana pulsanda, seruiendo Presbyteris in Missa. Si Nabucodonosor Rex mandauit introduci in eius domum pueros eruditos omni sapientia, vt possint stare in Palatio Regis. Daniel. *c. 1.* Quales debet ordinare Episcopus, qui possint stare in domo Dei?

ADDITIO.

358 Dictum *cap. Si qui Episcopi 1. quaest. 1.* est D. Leonis *Epist. 85. alias 87. cap. 2. Ad Episcop. Africae*. Non imponit tamen poenam depositionis, sed solum significat, quod esset congrua poena. Poena autem, quam imponit, est priuatio iuris ordinandi, vt notat etiam Glos. verbo *Ordinationis*, & addit, quod hodie in poenis mitius agitur. ex *cap. Graue de praeben.* Et verbo *Illi*, aduertit, quod priuatio ordinandi est solum quò ad illum ordinem, quem indignis contulit, quia poena non debet amplius extendi, quam extendatur delictum. Vt tamen ordinans subsit huic poenae, oportet vt scienter ordinet indignos, vt notat etiam Glos. dicto ver. *Ordinationis*.

Quae mala oriantur ex Ordinatione indignorum. Quaest. XXXVIII.

SVMMARIVM.

359 *Mala ex ordinatione indignorum.*

360 *Mala ex ordinatione eorum, qui assumunt ordinem, vt fugiant forum laicale.*

Assumens Clericatum in fraudem saecularis iudicij non potest initiari prima tonsura.

Peccat mortaliter.

361 *Quid si ordinatus scandalosè viuat.*

359 Ad 38. Incredibile est, quot mala oriantur ex ordinatione indignorum: saepe haereses ortas esse, tradit Alphons. de Castro *de Iust. haeretic. punit. lib. 3. cap. 5.* Nam Hussitarum haeresis initia enarrans Æneas Syluius *lib. de orig. Bohemorum c. 5.* ait: Sequebantur Ioannem Hus Clerici fere omnes, aere alieno grauati, sceleribus, ac seditionibus insignes, qui rerum nouitate euadere poenas arbitrabantur: refert idem Alphons. delicta quae committuntur à Clericis, qui ad hunc finem suscipiunt, vt sint exempti à foro saeculari, sunt innumerabilia; quod ex negligentia Episcoporum, qui idiotas, & facinorosos passim ordinant, sine aliqua diligentia, euenire dicit, & deplorat Aluarez *in spec. Sum. Rom. Pontif. c. 55. §. 9.* Vidi quamplures idiotas sacerdotes ex ignorantia tandem deuenisse ad conuersationem cum bannitis, & miserè interfectos fuisse: cuius rei causa fuit, quòd cum essent idiotae, non considerabant sacerdotalem dignitatem,

tatem, & omnium malorum causa Episcopi, qui diligentiam in conferendo ordines non adhibuerant. Sanctus Ludouicus Episcopus Tholosanus non, nisi probatos, & ab ipsomet examinatos, ad ordines admittebat.

ADDITIO.

360 Mala quæ proueniunt ex indignorum ordinatione, vt plurimum oriuntur ex eorum promotione, qui assumunt Clericatum ad euitandum forum sæculare. Quia enim apud forum Ecclesiasticum delicta mitius puniuntur, & facilè etiam transeunt absque pœna, ideo vt licentiosè viuant, assumunt Clericatum. Et proinde Concil. Trident. *sess.23. cap.4. de reformat.* prohibet initiari prima tonsura eos, qui assumunt Clericatum in fraudem sæcularis iudicij, & non vt Deo inseruiant. Et proinde satis communiter, sentiunt Doctores, eum peccare mortaliter, qui ordinatur, vt fugiat forum sæculare. vt tradidi *in quæst. canon.* 48. *Centur.*1. cum pluribus, quibus nunc addo Victor. *in sum.* Tit. *de sacr.ordin. num.*240. Rodriquez *par.*2. *sum. par.*17. *num.*2.

361 Quod si quis ex ordinaris scandalosè viuat, expedict eum cogere ad præstandam cautionem de benè viuendo, vt de obseruantia Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ testatur Riccius, *decis.*165. *par.*2. & notat Squillante *de priuileg.Episcop. par.*2.*cap.*31. *num.*5. Id enim præstari potest officio iudicis, *l. congruit ff. de offic. præsid.* & *l.Aequissimum. ff. de vsufructu*. Hoc enim pacto scandalosi fræno quodam cohibebuntur ad euitanda scandala.

An propter pecuniam possint non idonei ordinari. Quæst. XXXIX.

SVMMARIVM.

362 *Ignari, & inhabiles in nullo casu ordinandi.*
363 *Quæ indignitas impediat ordinandos in penuria ministrorum.*
364 *In penuria notabili possunt ordinari minus habiles.*

362 Ad trigesimumnonum. Resp. Aliquos dicere, quòd propter penuriam aliorum, possunt non tam idonei ordinari: Quibus respondetur, quòd nunquam ignari, aut aliàs inhabiles sunt promouendi, neque propter penuriam aliorum. Atchid. *in d. c. si qui*. nam sanctiùs est ordinare paucos bonos, quàm multos malos, *c.Tales, dist.* 23. *& d. c. pen. de ætat. & qualitat.* Quia Episcopi sub peccato mortali tenentur promouendos instruere, *d. c. penult.* Et Episcopus ordinans illiteratos, est suspensus per annum à collatione Ordinum, *c. Nullus, de tempore ord. in* 6.

ADDITIO.

363 Ordinatio metienda est iisdem regulis proportionaliter, quibus metiri solet electio; vnde sicuti nunquam licet eligere indignum, cum hoc sit intrinsecè malum, vt communiter docent cum D. Th. *quodlib.* 6. *ar.*9. ita nec vnquam licebit assumere ad ordines, indignos. Quia tamen indignitas ex diuerso capite prouenire potest: Ideo si proueniat ex inhabilitate ad exercendum ordinem, & sit totalis inhabilitas, facit, quod ex nulla necessitate ordinari possit, quia est incapax exercitij ordinis. Si proueniat ex turpitudine morum, si sit tanta, vt non obstante ministrorum paucitate scandalo futura sit, & non adsit spes emendationis, impedit omnino ordinationem. At si proueniat ex aliquo impedimento canonico, tunc tolli potest per dispensationem, atque adeo huiusmodi indigni promoueri poterunt ad ordines, stante necessitate Ecclesiæ, cum hæc sit sufficiens ratio dispensandi.

364 Quando tamen penuria esset notabilis, possent ordinari minus habiles, si meliores non adessent, qui ordinarentur. Tunc enim, qui assumerentur essent digniores ex illis, qui possent assumi; nec obligario assumendi digniores ad aliud obligat, quàm ad respectiuè digniores, respectu eorum, qui assumi possunt. Vnde *in cap.Nimis graue, de præbend.* reprehenduntur ij, qui cum possint assumere idoneos, assumunt indignos; & proinde obligatio promouendi digniores, est iuxta possibilitatem.

An Episcopus peccet, si ordinet in sacris non habentes titulum. Quæst. XL.

SVMMARIVM.

365 *Episcopus ordinans in sacris non habentes titulum, peccat.*

366 *Quid si ordinet non subditum? Ad quem spectet inquirere de titulo.*
367 *Quid si remittat alijs inquisitionem tituli, examen &c.*
An tunc teneatur prouidere ordinato de alimentis.

365 Ad quadragesimum, Resp. Quod peccat Episcopus ordinans sacris sine titulo, Hostiens. *in sum. de pœnit. §. cum Episcopus*, & *c. neminem*, & *c. sanctorum* 71. *dist.* & *c. Episcopus, de prabendis*, & debet illos alere.

ADDITIO.

366 Tunc peccat Episcopus ordinans sine titulo, quando ordinat suum: secus autem si ordinet alienum cum dimissorijs, quia spectat ad concedentem dimissorias inquirere de titulo. cap. 5. *si Episc.* §. *fin. de præbend. in* 6. vbi Glos. Quaranta verbo *Ordo*. ver. *Obligatio*. Maiol. *lib.* 4. *de irregular. cap.* 13. *n.* 8. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 20. *num.* 21. Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. *num.* 15. Marchin. *de ordine tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 7. *difficul.* 4. vet. *quinto deducitur.*

367 Similiter neque peccat ordinando absque titulo, quando remittit alijs ordinandorum examen, & inquisitionem titulis, quia tunc procedit bona fide, & nixus alienæ attestationi, vt notat Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 7. *difficul.* 4. ver. *Secundo deducitur*: vnde neque tenetur subministrare alimenta, nisi ij, quibus negorium commisit, impotentes sint. Quo solum casu conueniri potest Episcopus, vt notant Glos. *in cap. ad hæc de officio Archidiacon.* & in *cap. cum secundum, de præben.* verbo *successores*. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo Ordo ver. *Obligationem*. Bonac. *disput.* 8. *de sacram. quæst. vn. punit.* 5. *num.* 27. ver. *Idem dic.* Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 2. *par.* 6. *c.* 7. *difficul.* 4. ver. *secundo deducitur*. Tragurienf. *tom.* 1. *lib.* 3. *titul.* 6. *de sacram. Ordin. num.* 381.

An bis suscipiens, aut conferens ordines, sit irregularis. Quæst. XLI.

SVMMARIVM.

368 *Conferens, aut suscipiens bis ordines, non fit irregularis.*
369 *Irregularitas quando imponatur pro mala ordinum susceptione.*

368 Ad quadragesimum primum, Resp. Quod Ordines, siue Chrisma bis suscipiens, siue conferens, non efficitur irregularis, Sot. *in* 4. *dist.* 5. *q.* 5. D. Thom. *de sacram. disput.* 38. *lect.* 1. *&* 2. Turrecrem. *in c. dictum de consecr. d.* 4. Couar. *in d. Clem. si furiosus par.* 1. *in princ. num.* 8. Tabien. *verb. irregularitas* 4. *§.* 7. *in fin.* Tolet. *in sum. lib.* 1. *c.* 65. *num.* 3. & de veriori opinione, & quod sit sequenda post multos allegatos, dicit Sayr. *thes. cas. consc. lib.* 7. *cap.* 8. *n.* 27. *cum seqq.* licet contrarium scribant Archid. *in c. qui bis, de consecr. d.* 4. Anton. 3. *p. tit.* 28. *c.* 6. Nauar. *in Manual. d. c.* 37. *n.* 246. qui se fundant super *c. sicut*, 68. *dist.* & *d. c. dictum*. Sed cum talis irregularitas non sit in iure expressa, non est inducenda irregularitas, quæ non est iure expressa, *c. is, qui*, & ibi DD. *de sent. excom. in* 6. Card. *in d. Clem. si furiosus q.* 12. Vbi etiam Couar. *n.* 3. Tolet. *in sum. lib.* 1. *c.* 52. *n.* 7. & *d. c.* 65. *n.* 3. & *lib.* 3. *c.* 12. *in fin.* Quia cum irregularitas sit iure Pontificio inducta, consequens est, vt nulla alia irregularitas sit, nisi quæ eodem iure exprimitur. Sayr. *thes. cas. consc. lib.* 6. *c.* 2. *num.* 14. *in fine*.

ADDITIO.

369 Ita prorsus tenendum, quia in duobus tantum casibus pro mala ordinum susceptione imponitur à iure irregularitas; primus est, quando quis furtiue ordinatur, vt in cap. 1. *de eo, qui furtiuè ordinatur*. Secundus, quando quis suscipit sacros ordines durante matrimonio, licet non consummato, vt in Extrauag. *Antiquæ concertationi*. Et ita notant Gaspat. Hurtad. *de censur. disp.* 2. *de irregular. difficult.* 1. *num.* 3. Præposit. 3. *par. quæst.* 5. *de irregular. dub.* 5. *num.* 27. quos sequitur Diana *par.* 4. *tract.* 2. *resol.* 55. vet. *nota etiam*.

Cel-

Celebrans, si non sit ordinatus sacerdos, quam pœnam incurrat. Quæst. XLII.

SVMMARIVM.

370 *Celebrans si non sit sacerdos, traditur Curiæ sæculari.*
371 *Hoc delictum diuersimode punitum.*
372 *Celebrans si non sit sacerdos, fit irregularis.*

370 Ad quadragesimum secundum. Resp. Quod ex Constit. fel. rec. Clem. VIII. edita 1601. quæ incipit, *Ecclesias*, Statuitur contra perditos, & nefarios homines ad sacrum Presbyteratus ordinem non promotos, Missarum celebrationem vsurpare præsumentes per hæc verba. [Vt quicunque non promotus ad sacrum Presbyteratus Ordinem, repertus fuerit Missarum celebrationem vsurpare, vel sacramentalem Confessionem audiuisse, à Iudicibus sanctæ Inquisitionis, vel locorum Ordinarijs, tamquam Ecclesiæ misericordia indignus, à foro Ecclesiastico abijciatur,& ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, ritè degradatus, statim Curiæ sæculari tradatur, per Iudices sæculares debitis pœnis plectendus.]

ADDITIO.

371 Antea Paulus IV. Gregor. XIII. & Sixtus V. statuerunt hoc delictum spectare ad tribunal Inquisitionis, & pœnas comminati sunt: sed cum nihilominus adhuc hoc delictum committeretur, ideo Clemens VIII. nona Constitutione, quæ est 81. *in Bullario*, compescuit horum audaciam decernendo tam grauem pœnam. Licet enim non sint hæretici, quando sentiunt sacrificium Missæ à solis sacerdotibus offerri posse, vt definiuit Concil. Trident. *sess.* 14 *can.* 9. & *de sacrific. Miss.* attamen in facto se ostendunt hæreticos, dum hæreticæ doctrinæ in ipso se confirmant.

372 Quod si euadant præfatam pœnam, nec delictum ad forum deducatur, præter grauissimum peccatum, fiunt etiam irregulares, quia exercent actum ordinis, quem non habent. cap. 1. *de cler. non ordin. minist.* vt notant Syluester verbo *Irregularitas, quæst.* 12. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *ar.* 1. Baldus *ibid.* Nauar. *in Manual. cap.* 27. *num.* 242. Suarez 3. *par. tom.* 4. *disp.* 32. *sect.* 7. *num.* 4. & alij contra Ledesmam 2. *par.* 4. *quæst.* 7. *ar.* 3. Victoriam *in sum. num.* 143.

Constitutio PII QVINTI contra non professores ad sacros Ordines promotos pretextu Religionis.

PIVS PAPA V.

373 *Romanus Pontifex sacrorum Conciliorum auctor, & interpres, illa quæ in huiusmodi Concilio à prudentibus Patribus in Spiritu Sancto legitimè congregatis salubriter sancita sunt, pro sui pastoralis officij debito, dum æquitas, honestas, & decus suadet, sicuti declarare, & moderari, ita etiam alios casus extendere consueuit. Sanè cum non deceat diuino ministerio ascriptos cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, Sacro Trid. Concilio inter alia decretum fuit, ne quis deinceps clericus sæcularis, quamuis aliàs moribus, scientia, & ætate esset idoneus, ad sacros Ordines promoueretur, nisi prius legitimè constaret eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad vitam honestè sufficeret pacificè possidere, vel aliàs ordinari non possit, nisi iuxta decreti ab ipso Concilio desuper editi formam, & tenorem. Cùm autem nulla in huiusmodi decreto religiosorum clericorum mentio facta fuerit, ac proptcrea nonnulli (vti molestè accepimus) cæterorum Ordinum Religiosi seu Canonici, vel Clerici, intra claustra Monasteriorum, seu domorum, more Regularium in communi viuentes, qui nunquam, seu nonnisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustro exire, vel dimitti, ad sæculum redire liberè, & licitè possunt, Religionis pretextu absque titulo sufficientis beneficij, nec iuxta dicti decreti tenorem, ad sacros ordines se promoueri prætendunt, & à nonnullis Episcopis passim promoueantur, atque inde plerumque illud inconueniens eueniat, vt sic promoti, & à claustra exeuntes, & per sæculum vagantes, vel mendicare, vel sordidum quæstum exercere, non sine ipsorum dedecore, ac Ordinis vilipendio, & quamplurimorum Christifidelium scandalo cogantur. Nos igitur qui singulorum Dei ministeriorum honorem, & decus (quantum nobis est) sinceris exoptamus affectibus: Motuproprio, & ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, hac perpetuò valitura sanctione, decretum prædictum de Clericis sæcularibus loquens ad omnes, & singulos etiam cuiuscunque ordinis Clericos religiosos, siue sæculares, more Religiosorum viuentes in communi, non pro-*

fessos harum serie extendimus, & ampliamus, ac Religiosis, & alijs praedictis non professis, vt ad sacros Ordines promoueri, necnon omnibus, & singulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, gratiam, & communionem Sedis Apostolicae habentibus, vt ordines ipsos huiusmodi Religiosis personis impendere, nisi obseruata forma dicti decreti, nos virtute sanctae obedientiae, & sub indignationis nostrae poena interdicimus, & prohibemus, ac contrafacientes per annum à praestatione talium Ordinum ipso iure suspendimus. Statuentes, & decernentes, promotiones quarumlibet Religiosarum personarum praedictarum ad ordines huiusmodi contra ipsius decreti Concilij Trid. formam, etiam cuiusuis licentiae illis ab Apostolica Sede, vel illarum superioribus cuiuscunque dignitatis, status, gradus, & praeeminentiae existant, etiamsi Pontificali dignitate fungantur, vel Cardinalatus honore praefulgeant, concessa, praetextu factas executione praedictorum ordinum omnino carere, nullasque prorsus, & irritas existere, sicque promotas personas in altaris ministerio ministrare non posse. Quinimo ministrantes, priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus, & alijs gratijs clericis concessis omnino priuari, & irregularitatis, aliasque in dicto decreto contentas poenas eo ipso incurrere, à quibus, nisi à Romano Pontifice, vel in mortis articulo, minimè absolui possint. Non obstantibus, &c.

Dubia circa Constitutionem Pij V. contra non professos ad sacros Ordines promotos praetextu religionis.

SVMMARIVM.

374 *Constitutio Pij V. contra non professos promotos ad ordines sacros praetextu religionis, afficit nulliter professos.*

375 *Si tamen sciant nullitatem professionis.*

Ordinatus bona fide ante legitimam aetatem excusatur.

376 *Cessante bona fide si nulliter professus exerceat ordinem susceptum bona fide fit irregularis.*

377 *Praxis cuiusdam Curiae Archiepiscopalis, quae violat exemptionem Regularium.*

Vsurpat ius Romanae Sedis.

Episcopi circa ordinandos Regulares debent stare attestationi eorumdem Superiorum.

Praxis laudabilis Curiae Archiepiscopalis Neapolitanae.

ADDITIO.

374 Circa praesens decretum dubitatur, an comprehendat regulares nulliter professos. Et affirmatiue resoluendum, vt resoluunt etiam Maiol. *lib. 4. de irregular. cap. 15. num. 1.* Riccius *decis. 283. par. 2.* Sanctarel. *Variar. resolut. quaest. 49. num. 10.* Garzias *de Benefic. par. 2. cap. 5. num. 11.* Bonac. *quaest. 2. de clausura pun. 10. difficul. 5. num. 4.* Diana *par. 4. tract. 2. resol. 82.* Marchin. *de Ordine tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 7.* & sensit Rota *in Vrgellensi Canon. 3. Martij 1595. coram Blanchetto*. Siquidem nulliter professus reuera non est professus, cum illa professio nullam inducat obligationem, nec aliquem sortiatur effectum.

375 Hoc tamen limitandum est, vt habeat locum in nulliter professo, qui scit nullitatem suae professionis: nam si putaret, se esse professum, sicut non peccaret, quia ordinaretur cum bona fide, ita nec incurreret poenas, nec exercendo actum ordinis fieret irregularis; vt in simili de eo, qui bona fide ordinatur ante legitimam aetatem, resoluunt Nauarr. *cap. 27. Manual num. 156.* Henriquez *lib. 13. sum. cap. 38. num. 1.* Sanchez *lib. 7. de matr. disp. 30. in fine.* Miranda *tom. 1. Manual. quaest. 39. ar. 6. in fine.* Portell. *in Dub. regular.* verbo Ordines, *in Addit. num. 2.* Praeposit. 3. *par. quaest. de sacram. Ordin. dub. 57. num. 167.* Villalob. *par. 1. sum. tract. 11. difficul. 11. num. 6.* Hurtad *de censur. tract. de suspens. difficul. 13. num. 36.*

376 An autem si sciat postea, se nulliter professum, & non ratificet professionem, & exerceat actum ordinis, irregularis fiat? negatiuè resoluendum est, vt in simili de ordinato bona fide ante legitimam aetatem resoluunt Peirin. *de priuileg. ad Constit. 1. Iulij II. §. 16. num. 29.* cum Nauarr. Quaranta, & Miranda, Diana *par. 3. tract. 4. de sacram. resol. 181. ver. difficultas est.* Et ratio est, Quia tunc non habet locum suspensio, cum sit poena imposita pro delicto, quod non adfuit in ordinatione; nec superuenit ex eo, quod superuenerit notitia nullitatis professionis, quia acquirere talem cognitionem, non est delinquere. Suspensio autem cum sit poena, non habet locum secluso delicto. Hinc autem fit quod exercens actum ordinis non fiat irregularis: nam irregularitas imponitur pro poena violationis suspensionis, qua cessante, sicut non habet locum violatio, ita nec irregularitas.

377 Ad euitandum autem, ne quis nulliter professus ordinetur, in quadam Curia Archiepiscopali introductum fuit, vt refert Marchin. *de sacram. ordin. tract. 2. par. 6. cap. 5. num. 3.* Quod exigeretur iuramentum ab ordinando, quo confiteretur, se sponte solemnem professionem emisisse, vel nunc ratam, & firmam habere, & hoc iuramentum propria ordinandi manu firmabatur. Verum licet hoc videatur secundum zelum, non est tamen secundum iura; imo violat exemptionem Regularium, qui solum

ſolum in ordine ad exhibendas dimiſſorias ſuorum Superiorum, & in ordine ad examen quò ad doctrinam ſubduntur Ordinarijs. Violat etiam iuriſdictionem Summi Pontificis, quia trahit ſubditos ipſius ad ſubiectionem Ordinariorum in eo, in quo non ſunt ſubiecti; vnde continet vſurpationem iuris Superioris, de cuius proprietate ſunt. *cap. Cum tempore de arbitr.* & *cap. Cum olim. §. Nos igitur. de priuileg.* Imò tacitè redarguunt Romanos Pontifices, quod non ſatis prouiderint per ſuas Conſtitutiones, quibus deberent eſſe contenti, & ſtare atteſtationi Regularium Superiorum, quibus debent ſtare, vt notat Abbas *in cap. Tua nos, num. 3. de cler. peregr.* vbi etiam Maſcard. *de probat. concluſ.* 114 *in fine*. Et huiuſmodi diligentijs vti deberent cum ſuis ſubditis, qui non rari fraudes committunt circa patrimonia, ad quorum titulum ordinantur. Et proinde laudabilis eſt conſuetudo Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ, de qua Quaranta verbo *Ordi, ver. Quod intellige,* in fine. Nempe; quod quando donatio, vel aſſignatio patrimonij fit ab alijs, producatur inſtrumentum ab vtraque parte iuramento firmatum, quod dicta aſſignatio ſit realis, omni dolo, & fraude carens, & quod neque de præterito factus fuerit, neque in futurum fiet aliquis actus ſiue contractus in præiudicium dictæ aſſignationis, cum annullatione &c.

DECRETVM APOSTOLICVM QVO DECLARATVR IN ECCLESIIS REGVLARIVM

EPISCOPIS PONTIFICALIA EXERCENTIBVS, Aut Pontificalibus paramentis cum Mitra, vel etiam sola Cappa indutis, licere Baldachinum erigere.

378 *DECET, Episcopis, pro eo, quo in Ecclesia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocunque suarum Diœcesum loco, quoties eos ibi Pontificalia exercere, aut in Pontificalibus adesse, & assistere contingit, eam, quam par est, reuerentiam & honorem, decoro cultu, & ornatu exhiberi. Quare non sine graui animi dolore auditum est, nonnullos Regulares, vano quarundam immunitatum, & priuilegiorum praetextu, Episcopis in eorum Ecclesijs in Pontificalibus interessentibus, non modo renuisse in eis supra locum Episcopalis solij, Baldachinum erigere, verùm id etiam iussu ipsorummet Episcoporum curantes, probibere, & arcere ausos fuisse. Atque ideò Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium negotijs & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, facto verbo cum Sanctissimo Domino nostro Clemense Papa VIII. ac de Sanctitatis suæ speciali & expresso mandato hoc præsenti decreto, perpetuis futuris temporibus valituro, declarat, statuit, decernit, & mandat, vt de cetero Episcopi, vbi tam ex consuetudine, & priuilegio, quàm ex sacrorum Canonum constitutionibus, & Pontificalis Romani præscripto, aut alio iure, Pontificalia exercere, aut Pontificalibus paramentis, cum Mitra, vel etiam sola Cappa induti, in quibusuis Regularium tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, Monachorum, etiam Cassinensium, Clericorum, Presbyterorum, & cuiusuis alterius Ordinis, & Religionis, Militiæ, Societatis, aut Congregationis Ecclesijs interesse possunt, ipsi Regulares, quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant, in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno & congruo, Baldachinum attollere. Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus, liceat eisdem Episcopis illud asportari, & in quacunque eorundem Regularium, aut alia quantumuis exempta Ecclesia, supra Episcopale solium, seu Pontificale Faldistorium, erigi facere, atque sub eo sedere & stare, quemadmodum in proprijs & Cathedralibus eorum Ecclesijs stare & sedere solens: eo tamen duntaxat tempore, quo Pontificalibus aderunt, peragetur. Si qui verò Regularium huic declarationi, statuto, decreto, & mandato, inobedienses, & contumaces fuerint, sciant se ab eisdem Episcopis ad id, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, huius Decreti virtute, cogi, & compelli posse, alijsque pœnis, tam spiritualibus, quàm temporalibus arbitrio Summi Romani Pontificis subiacere, & obnoxios fore. Non obstantibus quibusuis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Ordinum, Religionum, Militiarum, Societatum, & Congregationum quocunque nomine censeantur, statutis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis cum quibuscunq; tenoribus, & formis, & cum quibuslibet etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in contrarium præmissorum hactenus quomodolibet concessis, confirmatis & approbatis: quibus omnibus & singulis, etiam si talia essent, quæ sub generali expressione & derogatione non venirent, sed de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, & indiuidua mentio habenda foret, eorum tenores, præsentibus pro expressis, & ad verbum insertis habens eadem Sanctitas sua, hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogat, ceterisque in contrarium facientibus quibuscunque. Romæ die 10. Iunij 1603.*

Alex. Card. Flor. Episc. Prænestin.

Hier. Agucchius Secret.

QVÆ-

QVÆSTIONES.

379 1 An Episcopi ante huiusmodi decretum poterant prohiberi ab exemptis eligere Baldachinum in eorum Ecclesijs, & ipsis inuitis, exercere ea, quæ continentur in supradicto decreto.

2 Quæ sunt potissimæ causæ, ob quas Regulares negligentes, vel nolentes permittere erigi Baldachinum in eorum Ecclesijs Episcopis, debeant excommunicari.

3 Baldachinum quid sit.

4 Sedes Episcopalis, siue Thronus Episcopalis, quid significet?

An ante decretum præfatum potuerit Episcopis prohiberi, ne erigerent baldachinum in Ecclesijs Regularium. Quæst. I.

SVMMARIVM.

380 *De iure communi Episcopi possunt aliquando erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium.*

381 *Possunt censuris compellere Regulares contradicentes.*

382 *Non tamen id competit Vicarijs Episcoporum etiam absentium.*

383 *An si regulares non habeant commoditatem, teneantur prouidere Episcopo de Baldachino.*

384 *Episcopi an possint erigere Baldachinum in Monasterijs exemptis Regularium.*

385 *In hoc casu, an si contradicant Regulares, possint censuris compelli.*

380 Ad primum Resp. Quod antea non poterant prohiberi ab exemptis *Clem. Archiep. de priuileg.* Card. Zabar. *in Clement. 9. §. fin.* imo etiam eis inuitis, poterant exercere ea, quæ in dicta Clement. continentur: sed antea oportebat agere coram Superiore exemptorum, vt dicit Card. *in dicta Clem. §. finali, in fine*: sed hodie iuxta terminum huius decreti, Regulares negligentes, vel nolentes possunt per Episcopos compelli censuris, & pœnis Ecclesiasticis vigore huius decreti.

ADDITIO.

381 Per hoc decretum nihil de nouo conceditur Dominis Episcopis quo ad vsum Baldachini in Ecclesijs Regularium, & exemptorum, sed solum declaratur, quod possint censuris compelli Regulares, & alij exempti nolentes assentiri vsui Baldachini. Et ita notant etiam Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disput. 15. quæst. 15. num. 5.* Nonar. *par. 1. Bullar. tit. de Baldach.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 9. c. 5. n. 2.* Riccius *par. 3. decis. 21.* Cespedes *de exempt. regul. cap. 13. dub. 222.* Nam antea quoque poterant vti Baldachino, quoties Pontificalia exercere poterant, aut in Põtificalibus interesse; cum enim Baldachinum sit accessorium ad Pontificalia, de iure possunt illo vtiquoties in Pontifical. interueniunt in dictis Eccles. cum concesso principali conceduntur etiã accessoria.

382 Hoc tamen non debet extendi ad Vicarios Episcoporum etiam absente Episcopo, vt notat etiam Nouar. *in Lucerna regular.* verbo *Baldachinũ, num. 7.* ex declarat. S. Congregat. Rit. *die 10. Iulij 1621.* Quæ declarauit, non posse inuitis Regularibus erigere Baldachinum. Hoc enim concessum est Pontificiæ dignitati, & proinde concessum est quando in Pontificalibus interuenit.

383 Et licet præsens Decretum habeat; *Ipsi Regulares quoties opus fuerit, teneantur ibi, & debeant in loco ad solium Episcopi constituendum opportuno, & congruo, Baldachinum attollere;* quando tamen non haberent Baldachinum, nec commoditatem comparandi, tunc teneretur Episcopus sibi prouidere: tum quia decretum non obligat ad comparandum Baldachinum, sed ad erigendum, quod saluari potest, etiamsi non subministrent Baldachinum, sed subministratum erigant. Tum quia subdit sub distinctione, *Eis autem id facere negligentibus, aut nolentibus*, nempe negligentibus, si habeant; aut nolentibus, si subministretur.

384 An autem poterint Episcopi erigere Baldachinum in Monasterijs exemptis Regularium. Resp. affirmatiue. Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 8. num. 5.* Nauar. *in sum. Bullar. tit. de Baldach. num. 4.* Cespedes *de exempt. regular. cap. 13. dub. 222. num. 5* per text. Clemen. 2. *de priuileg.* quia licet loquatur de Archiepiscopo, extendit tamen postea ad Episcopũ, vt constat ex illis verbis, *Idem Archiepiscopus, vel Episcopus exerceat*, & ita notat cum alijs Nouar. *citat.* ibi enim hoc conceditur circa quæuis loca exempta, & proinde etiam in Monasterijs exemptis.

385 Sed magis dubitabile est. An facultas concessa Episcopis per præsens decretum coercendi per censuras contradicentes Regulares, se extendat, quãdo contradicerent erectioni in Monasterijs tantum, non autem in Ecclesijs. Et videtur non extendi, quia decretum loquitur tantum de erectione Baldachini in Ecclesijs, & proinde non videtur extendi ad erectionem in Monasterijs, quia odia, & pœnalia stricte accipienda sunt. E contra verò, cum talis facultas

cultas ſit conceſſa in ſubſidium iuris, quod habent ad vſum Baldachini in locis exemprorum, & pro conſeruatione Epiſcopalis honoris; videtur extendi quouſque ſe extendit ius Baldachini, præſertim, quia etiam Monaſteria venire poſſunt nomine Eccleſiæ.

Quæ ſint cauſæ, ob quas Regulares nolentes erigere Baldachinum, debeant excommunicari. Quæſt. II.

S V M M A R I V M.

386 Cauſa honoris eſt ardua.
Honor pari paſſu cum vita ambulat.
Non præſtando debitum honorem puniendus eſt.
387 Materia honoris eſt ſufficiens pro materia excommunicationis.
Epiſcopus in ſua Diœceſi honorandus.
An ſemper Regulares, quando reſiſtunt erectioni Baldachini pro Epiſcopo, cenſuris compelli poſſint.
Iuris correctio eſt vitanda.
Ius poſterius debet interpretari, vt non corrigat prius.

386 Ad ſecundum Reſp. Ex diſpoſitione ſacri Conc. Trid. *in ſeſſ. 25. cap. 3.* vbi cenſuræ relaxantur ex cauſa ardua: ſed quæſtio honoris dicitur cauſa ardua, per tex. *in l. inimicitia, in fine ff. de his quibus vt indignis*: etenim in tanto pretio honor haberi debet, quod pari paſſu cum vita ambulet, *l. . . ff. de manumiſ. vindict.* quia intereſſe honoris dicitur & eſt maior omni alia re, Chaſſan. *in ſuo Catalogo gloriæ mundi, conſiderat. 2. par. 1.* Et ideo de Iure ciuili, qui non præſtat honorem, puniendus eſt, *l. ſinguli, & l. ſciant. C. de offic. diuerſ. iudic. l. 1. C. de domeſt. & protect. lib. 12.* Eapropter iure optimo ex ſupradictis rationibus, & ex dicti decreti præfati diſpoſitione, Epiſcopi poſſunt compellere in præmiſſis per cenſuram Eccleſiaſticam Regulares contumaces in prædictis.

ADDITIO.

387 Quamuis prima facie non videatur cauſa adeo grauis, vt ſit materia excommunicationis, attamen ſi penitius conſideretur, reuera valde grauis apparebit: nam Epiſcopus eſt caput Diœceſis, & tanquam talis vbique in ſua Diœceſi honorandus eſt vt habet Concil. Trident. *cap. 6. de reformat. ſeſſ. 25.* Præſertim quando pontificaliter ſe habet. Vnde denegare ei honorem debitum in vſu Baldachini, non ſolum importat contumaciam contra ſacros Canones id ei concedentes, ſed etiam redundat in contemptum dignitatis Epiſcopalis, & proinde lædit bonum publicum, cuius intereſt, quod Principes, & Paſtores honorentur, nam læſo capite læditur totum corpus; & proinde iniuria, quæ fit Principi, grauius punitur.

Dubitatur tamen, an ſemper quando Regulares reſiſtunt erectioni Baldachini, poſſit Epiſcopus vti facultate conceſſa per hoc decretum. Et videtur affirmatiuè reſoluendum, quia abſolute conceditur ſine aliqua reſtrictione. Verum probabilius eſt, non poſſe vti, nec deuenire ad cenſuras, quando ſuppetunt alia remedia, quibus coerceri poſſint contradicentes. Quia facultas compellendi per cenſuras debet accipi ſecundum diſpoſitionem Concilij Tridentini, quia cum iuris correctio ſit vitanda, *l. ſi quando 6. de inoffic. teſt.* & cap. *cum expediat de elect. in 6* ita ius poſterius interpretari debet, vt non corrigat prius, vt notant Abbas *conſil. 78. init. lib. 2.* Roman. *conſil. 392. num. 23.* Geminian. *conſil. 131. init* Dec. *conſil. 1. num. 13.* Vnde cum per Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de reformat.* remedium cenſurarum ſit ſubſidiarium, vt non debeat adhiberi, quando alia via procedi poteſt, facultas ferendi cenſuras ſemper eſt accipienda tanquam de remedio ſubſidiario.

Baldachinum quid ſit. Quæſt. III.

S V M M A R I V M.

388 Baldachinum eſt tegimen throni.

388 Ad tertium. Reſp. Quod Baldachinum apud antiquos Romanos non inuenitur, & eſt vox Itala, quam ſolùm inueni in lib. 1. *ſacrarum ceremon. Eccleſiæ cap. de conſecrat. & coronat. ſummi Pontif.* & *cap. de proceſſ. Pontif. & Cæſaris per Vrbem*, in plurib. locis. Eſt igitur Baldachinum Epiſcopi, tegmen ſolij ipſius Epiſcopi in throno ſtantis, ſiue inſidentis. Regina Saba ſalutando Salomonem 3. *lib. Reg. cap. 10. verſ. 9.* dicit: *Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper thronum Iſrael, eo quod dilexiſti Dominum in ſempiternum: & conſtituit te Regem, vt faceres iudicium, & iuſtitiam*, dicit ibi gloſſa. *Thronum Regis tegmine adornatum eſt*: & Prouerb. *cap. 20. verſ. 8. Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſſipat omne malum.* Item Athen. *lib. 12 cap. 3.*

cap. 3, ait: *Persarum Reges, quamuis delicijs addicti, tamen Ius in aureo solio, & purpureo tegmine cooperto dicebant.*

Thronus Episcopalis quid significet. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

389 *Thronus Episcopalis significat potestatem in Ecclesia.*

389 Ad quartum. Resp. Ex decretis Vrbani Papæ Primi, vt habetur *in sum. Concil.* in hæc verba: *Quòd autem sedes in Ecclesijs Episcoporum excelsa, constituta, & preparatæ inueniuntur, vt thronus, speculationem, & potestatem iudicandi, & soluendi, atque ligandi à Domino sibi datam materiam docet* vt *Matth. c.*16. legitur: *Quæcunque ligaueris, &c.* & *Ioan. c.*20. *Quorum remiseritis,* & inferiùs. *Valde enim timenda est sententia Episcopi, licet iniustè liget aliquem,* cap. *Quibus Episcopis* 11. *quæst.* 3. significat vigilantiam Episcopi super gregem, Ezechiel. *cap.* 23. & 24. vbi habetur: *Speculatorem dedi te domui Iuda, &c.*

Dubia quædam circa vsum Baldachini.

390 *Abbates Cassinenses possunt ter in anno vti Baldachino.*
391 *An quando Abbates Regulares vtantur Baldachino, possit Episcopus ipsum erigere in eorumdem Ecclesijs.*
392 *Quid in hoc attendendum.*
Priuilegium speciale derogat generaliori.
Priuilegium Abbatum circa Baldachinum est magis speciale.
393 *Quando agitur de damno vitando, priuilegium est potentius.*
394 *Exteri Episcopi de consensu Diœcesani, an possint erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium.*
Episcopus potest delegare Pontificalia.
395 *Abbates habentes vsum Baldachini possunt vti in Ecclesijs Monialium sibi subiectarum.*
396 *Decretum circa solemnem celebrationem Abbatum.*
397 *Aliæ declarationes S. Congregat. in eadem materia.*
Abbates vtentes pretiosiori Baldachino, aut plusquam tribus vicibus &c. peccant.
398 *Rubricæ directiuæ non obligant ad mortale.*

ADDITIO.

390 Circa vsum Baldachini nonnulla alia notãda sunt. Et primo, quod Abbates Cassinenses, dum pontificaliter celebrant, possunt ter in anno erigere Baldachinum, vt declarauit S. Rituum Congregatio 19. *Ianuarij* 1628. Et idem concessum fuit Monachis Oliuetanis *die* 17. *Martij* 1629. & pro Monachis Cœlestinis *die* 30. *Iunij* 1629. In quo attendenda est etiam consuetudo, & præscriptio, nam sumus in materia, quæ præscribi potest, & per consuetudinem ius acquiri.

391 Secundo est aduertendum, quod Cespedes *de Exempt. Regul. cap.* 13. *dub.* 212. *num.* 2. mouet dubium. An quando iuxta priuilegium Abbates Regulares erigunt Baldachinum, & in Pontificalibus celebrant, possit Episcopus Baldachinum erigere, & exercere Pontificalia. Et negatiuè resoluit. Quod etiam tenet Donat. *in praxi ver. regul. par.* 2. *tract.* 13. *quæst.* 76. Quia quod Episcopi possint in locis exemptis erigere Baldachinum est priuilegium, quod est odiosum quò ad Regulares; & ideò debet strictè accipi, vt non sit pro illis diebus, in quibus Abbates Regulares vti possunt. Præsertim quia priuilegium Abbatum est absolutè, neque est limitatum, vt non possint erigere contradicente Episcopo. E contra vero Squillante *de obligat. & priuileg. Episcop. par.* 3. *cap.* 32. *num.* 5. ver. *Et affirmatiuè* asserit, posse erigere etiam illis diebus.

392 Verum considerandum existimo. An Episcopus erigendo Baldachinum impediat Abbatem, ne erigat: an verò non impediat. Si enim non impedit, non video, quid impedire possit, ne erigat, cum inde nullum præiudicium proueniat Abbati. Si verò impedit, existimo, non posse erigere. Quia tunc concurrit priuilegium Abbatum cum priuilegio Episcopi, quod debet præferri. Primò: Quia priuilegium Abbatum est magis speciale, vt porè coarctatum ad tres vices, quod proinde debet præualere, quia priuilegium magis speciale derogat generaliori, etiamsi de ipso non fiat mentio. *cap.* 1. *de rescrip.* & *cap. Quamuis* 2. & *cap. Dudum* S. *Nos igitur de præben. in* 6. & notant Dec. *in dict. cap.* 1. Ripa *ibid. num.* 49. Barbatia *num.* 35. Felin. *num.* 3. & cæteri scribentes. Et quia priuilegium Abbatum est magis speciale, vt notant Decius citat. *in dict. cap.* 1. *num.* 7. Ripa *num.* 65. & 67. Betous *n.* 49. Bald. *in l. hac consultissima num.* 1. ver. *Tu verò.* C. *Qui testam. facere pos.* Bart. *in Extrau. Ad reprimendam.* ver. *Non obstantibus num.* 9.

393 Secundò. Quia si Abbates impedirentur, priuarentur vsu sui priuilegij, cum Episcopus possit alibi erigere, & non impedire Abbates. Vnde cum agatur de damno vitando quò ad Abbates, potentius

tius est ipsorum priuilegium iuxta doctrinam Bar. *in authen. quas actiones num. 3. C. de sacrosanct. Eccles.* Dec. *in capit. In præsentia num. 178. de probat.* Ferret. *ibid. num.* 85. Menoch. *præsumpt.* 189. *n.* 124. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 7. *per totum*, Rouitus *decis.* 90. *num.* 32. Oddo *de rest. in integr. quæst.* 18. *artic.* 4. *num.* 33. *par.* 1. Trentacinq. *resol.* 1. *num.* 6. *de rescrip. par.* 1. Leo *decis. Valent.* 90. *num.* 23. Ludouis. *decis.* 164. *num.* 12. Rota *decis.* 114. *num.* 3. & *decis.* 218. *num.* 6. *par.* 2. *recent.* Accedit etiam, quod decretum concedens Baldachinum, habet clausulas præseruatiuas, ibi. *Super præmissis quouis modo impedire, molestari &c.* & est approbatum à Summo Pontifice Vrbano VIII.

394 Tertiò est aduertendum. Quod Cespedes *de exemptione regul. cap.* 13. *dub.* 222. *num.* 7. ver. *Opposita tamen*, probabile putat, exteros Episcopos de consensu Diœcesani non posse erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium ipsis inuitis, quia hoc est priuilegium personale, quod non potest alteri communicari; quod tenet etiam Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 13. *quæst.* 75. E contra verò Nouar. *par.* 1. *sum. Bullar. tit. de Baldachino*, Squillante *de obligat. & priuileg. Episcop. par.* 3. *capit.* 32. *num.* 4. partem affirmatiuam tradunt: quia de iure communi potest Episcopus exercere pontificalia in Ecclesijs Regul. per Clemen. 2. *de priuileg.* siquidem tale priuilegium est insertum in corpore Iuris. Vnde cum delegare possit, quæ sibi conueniunt de iure communi, poterit etiam extero Episcopo delegare pontificalia in Ecclesijs Regularium. Pontificalia autem trahunt secum vsum Baldachini, & proinde censebitur inclusus in delegatione pontificalium.

395 Quartò est aduertendum. Quod Abbates habentes vsum Baldachini possunt illud erigere in Ecclesijs Monialium sibi subiectarum, ijs vicibus, quibus conceditur. Nec possunt ab Episcopis impediri. Ita Pellizar. de Monialibus *cap.* 9. *quæst.* 21. Cespedes *de exempt. Regul. cap.* 13. *dub.* 222. *numer.* 9. Squillan. *de priuileg. & obligat. Episcop. par.* 3. *c.* 32. *num.* 7. Quia declaratio S. Congregat. habet, quod possint vti in suis proprijs Ecclesijs. Ecclesiæ autem Monialium subiectarum sunt propriæ ipsius, cum ibi habeat iurisdictionem; vnde non extenditur ius Baldachini extra locum iurisdictionis.

396 Quintò est aduertendum, circa solemnem celebrationem Abbatum Regularium extare subsequens Decretum S. Rituum Congregat.

Cum Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Carafa Archiepiscopus Neapolitanus Sac. Rituum Congregationi exposuerit, Monachos Ecclesiæ S. Seuerini Ordinis S. Benedicti in festo eiusdem Sancti die 7. Ianuarij præter solitum, & consuetum in plano eiusdem Ecclesiæ extra Chorum in cornu Euangelij erexisse solium cum quinque gradibus, & super illud collocasse sedem pro Abbate eiusdem Monasterij cum duobus alijs gradibus, ornatam serico villoso cremesino cum pastorali eiusdem serici, cum Baldachino desuper tela aurea confecto, & splendidè ornato, & cum duobus scabellis eodem serico villoso cremesino coopertis hinc inde pro assistentibus. In qua sede sedit Abbas dicti Monasterij in dicto festo S. Seuerini, & celebrauit Vesperas, & die sequenti Missam, habens vnum ex suis Monachis, qui vicem Magistri cæremoniarum gerebat, deferens manibus virgam de auorio contextam, & super altare Crucem, & septem candelabra cum totidem candelis accensis collocare fecerunt ad Vesperas, & Missam. Quæ omnia an Abbati prædicto, & Monachis, cæterisque similibus Abbatibus aliorum Monachorum, qui in dicta Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana habent Ecclesias, & Monasterium, facere, & vti liceat, idem Illustrissimus & Reuerendissimus Dominus Cardinalis Carafa declarari petijt. Et proposito huiusmodi negocio in Congregatione prædicta ab Illustrissimo, & Reuerendissimo Domino Cardinali Vrsino, cui hæc causa commissa fuerat, hac die infrascripta visis, & auditis iuribus hinc inde deductis, & audita relatione eiusdem Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Vrsini.

Eadem S. Rituum Congregatio à Decreto alias in simili causa facto in vna Firmana sub die 28. Ianuarij 1606. non esse recedendum censuit. Nempe, vt Abbas prædictus Monasterij S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, & cæteri omnes similes Abbates eiusdem, vel alterius Ordinis in Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana, & vbique, quando solemniter in proprijs eorum Ecclesijs celebrant, contenti sint, & esse debeant sine propria, & conueniente sede, quæ locata sit, & esse debeat in cornu Euangelij in plano presbyterij, cum duobus tantum gradibus paruis, & sine vllo suppedaneo suggestu lapideo, vel ligneo, ac sine Baldachino desuper, sed cum postergali tantum ex aliquo panno, vel serico leui sine auro, coloris conuenientis solemnitati, quæ celebratur. Nec dicti Abbates, quando celebrant solemniter, vt supra, habeant duos Diaconos assistentes, sed contenti sint, & esse debeant Subdiacono, & Diacono, qui in Missa cantaturi erunt Epistolam, & Euangelium; & vno Monacho, siue Capellano cum pluuiali, qui assistat ad librum; nec alios ministros habeant præter prædictos, nisi aliquos Monachos, seu Clericos, & Ministros cum cotta, qui Abbatibus prædictis celebrantibus solemniter de Mitra, & Baculo, & alijs necessarijs ministrent, & Altari inseruiant. Super quo Altari sex tantum, & non septem candelabra cum totidem candelis, & sua Cruce locentur; nec Abacus alius, præterquam parua mensa in cornu Epistolæ paretur, super qua duo locari possint candelabra, Mitra, qua Abbas vtetur, Calix, Missale, Thuribulum cum nauicula, & alia necessaria pro actu celebrationis. Et vt dicti Abbates sub Mitra vtantur paruo bireto nigro, & non alterius coloris. Et ita censuit, & declarauit, & tam à dicto Abbate, & Monachis S. Seuerini Ordinis S. Benedicti, quam alijs omnibus similibus Abbatibus, & Monachis Oliuetanis, vel alterius Ordinis, quando solemniter in eorum Ecclesijs celebrant, tam in Ciuitate, & Diœcesi Neapolitana, quam vbique terrarum, seruandum esse censuit, & declarauit die 18. Martij 1617.

397 Verum post hoc Decretum emanauerunt aliæ declarationes, de quibus supra *num.* 390. Quibus prædictis Abbatibus conceditur vsus Baldachini ter in anno. Circa quod Dubium occurrit, an dicti Abbates peccarent mortaliter, si vltra illas tres vices aliqua alia vice vterentur Baldachino, aut cooperirent sedem panno pretiosiori concesso, aut aliquid aliud adhibeterent ex ijs, quæ non conceduntur. Et

quidem

quidem non esse ex natura sua peccatum, certum exiſtimo, cum non contineat aliquam diſſonantiam ad rectam rationem, ſed potius augeat accidentalia cultus diuini, & ipsius magnificentiam; ſicut etiã contingit, quando ornamenta ſacerdotalia, & altaris valde pretioſa ſunt. Nec ex eo indecens eſſe videtur, quia parificentur Abbates ipſis Epiſcopis: nam etiam parificantur in vſu Mitræ, baculi, &c. quæ ſunt magis propria dignitatis. Et ſi hoc procederet, non debent Abbates, & multominus cœteri ſacerdotes inferiores, ſiue Regulares, ſiue ſæculares vti planetis, pluuialibus, ex pretioſiori materia, quam vtantur Epiſcopi, cum tamen praxis oppoſitum doceat, neque in hoc quiſquam notet aliquam indecentiam, quia huiuſmodi cultus non eſt menſurandus ex perſona, quæ illo vtitur, ſed ex cultu Dei, ad quem ordinatur, atque adeo ex dignitate perſonæ, cui inſeruitur.

398 Itaque non poteſt interuenire peccatum, niſi ratione prohibitionis, quæ tamen non videtur inducere grauem obligationem, vt videntur declarare verba illa Decreti, *ſeruandum cenſuit, & declarauit*. Quæ verba non videntur continere præceptum, ſed ſolum quandam præſcriptionem ritus ſeruandi. Vnde cum ſimus in materia rituali, eodem modo procedendum videtur, ac proceditur in Rubricis. Et ideo, cum Rubricæ directiuæ non obligent ad mortale, vt tradunt Gauant. *in Rubr. Miſſal. par. 3. tit.* 11. Marchin. *de ſacram. ordin. tract. 3. par. 3. cap. 6. num. 4.* Nec etiam in præſenti inducetur obligatio ſub mortali, cum præſcriptio ſit directiua. Si tamen frequenter non ſeruaretur præſens Decretum, poſſent tranſgreſſores in foro externo puniri, nam præſeferrent quemdam contemptum S. Congregationis, & Rituum præſcriptorum.

BVL-

BVLLA

FOELICIS RECORDATIONIS

CLEMENTIS VIII.

QVAE ORDINARIIS LOCORVM PROHIBET Licentiam concedere, cuiuscunque Mendicantium Ordini, nouos Conuentus erigendi, nisi vocatis, & auditis aliorum Conuentuum Procuratoribus, & aliis interesse habentibus, & causa cognita sine aliorum detrimento commode sustentari posse. §. 1. Appellationem etiam suspensiuam ab eorum sententiis ad Sedem Apost. concedit. §. 2.

399 QVONIAM ad institutam Regularium locorum, & personarum reformationem promouendam, & conseruandam maximè pertinet, vt in quibusque domibus, & Monasterijs is tantus numerus Religiosorum, qui commodè ibidem ali possit, contineatur, ac eo pariter spectat, vt in quibusque Ciuitatibus, & locis, aliorum domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione, commodè sustentari posse dignoscantur.

1 Hac igitur nos consideratione ducti, & in præmissis pro nostro Pastorali munere opportunè prouidere volentes, Motu proprio & ex certa nostra scientia, ac matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, ex voto etiam venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium super Constitutionibus, & negotijs Episcoporum, & Regularium præpositorum, harum serie declaramus, locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus, cuiuscunque Mendicantium Ordinis, in Ciuitatibus & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impertiri, nisi vocatis & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit, in eisdem Ciuitatibus & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus, sine aliorum detrimento commode sustentari posse.

2 Si verò ab eorum in huiusmodi caussis, & sententijs ad Nos, & Apostolicam Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apostolica Sede in eadem causa pronunciatum extiterit. Irritum nihilominus, & inane decernentes, quicquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

3 Quo circa vniuersis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præsentes in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, vt præsentes nostras litteras obseruent, & obseruari curent & faciant.

4 Non obstan. quibusuis Apostolicis, ac in vniuersalibus, prouincialibus, & synodalibus Concilijs, editis generalibus vel specialibus Constitutionibus & ordinationibus, ac quibuscunque statutis, & consuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, Priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & approbatis. Quibus omnibus, & singulis, eorum tenores præsentibus pro expressis habentes, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus. Cæterisque contrarijs quibuscunque.

5 Volumus autem vt præsentium transumptis, etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris die 23. Iulij, anno millesimo sexcentesimo tertio, Pontificatus nostri Anno duodecimo.

Confir-

Confirmatio, & Ampliatio Constitutionis CLEM. VIII. circa nouorum Conuentuum Regularium erectiones.

GREGORIVS. PAPA XV.

400 1 CVm aliàs fel. rec. Clemens Papa Octauus decreuerit, Ordinarijs locorum licentiam ad nouos Conuentus cuiuscunque, præsertim Mendicantium, Ordinis, in Ciuitatibus, & in locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos, impartiri non posse, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita, in eisdem Ciuitatibus & locis nouos huiusmodi erigendi Conuentus, sine aliorum detrimento, commodè sustentari posse constiterit. Si verò ab eorum sententijs ad Sedem Apostolicam prouocari, & appellari contigerit, ipsos Ordinarios tandiù erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quamdiù à dicta Sede in ea causa pronunciatum extiterit, ac aliàs prout in decreto huiusmodi pleniùs continetur.

2 Verùm per piæ mem. Paulum Papam Quintum accepto, plerosque ex Ordinarijs prædictis, fauore, vel nimia exposcentium importunitate ad nouos Conuentus, seu Domus, præter, & contra tenorem prædicti decreti erigendos, plerumque adduci: quo fit, vt, non habita debita eleemosynarum, seu redditiuum cuiuscumque Monasterij, Conuentus, seu Domus ratione, Monachi, seu Fratres aut Religiosi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, vt cultus diuinus in eorum Ecclesijs destituatur, ibique regularis disciplina, vt conuenit, conseruari non valeat. Sacra Congregatio Illustrissimorum DD. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum, ad quos idem P. Papa V. negotium huiusmodi reiecerat, tot incommodis obuiam ire, eisque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, Decreti huiusmodi veriores, ac totos tenores præsentibus, ac si de verbo ad verbum insererentur, pro plene & sufficienter expressis habens, viuæ vocis oraculo à S.D.N. Gregorio Papa XV. habito, decretum prædictum, quatenus opus sit, innouat & in vsum reducit.

3 Volens, quòd de cætero Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscunque, etiam Mendicantium, Ordinis, Societatis, & Instituti, quocunque nomine nuncupentur, etiamsi de illis particularis, expressa, & specifica mentio habenda esset, in quacunque Ciuitate, vel Oppido, seu quocumque alio loco non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, ac Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu Domorum, aliarum Religionum, vel Congregationum, aut Societatum, seu Institutionum huiusmodi, non solùm in prædictis, sed etiam in alijs per quatuor millia passuum circumuicinis locis, ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel aliàs Ordinarijs locorum constiterit, Religiosos Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigendæ, absque detrimento Religiosorum in Monasterijs, seu Domibus anteà in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis degentium ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali posse. Si verò noui Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituendæ erunt, nullique alij Regulares inibi reperiantur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirant, ac locorum incolæ, & habitatores, quorum & consensum requirant, ac adhibeant, huiusmodi duodecim Religiosos in Conuentibus, vt præmittitur, instituendis, commodè alere, & manutenere valeant.

4 Si verò à decreto, seu decretis per Ordinarios prædictos in causis huiusmodi ferendis legitimè applelari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eamdem Sacram Congregationem vnà cum toto negotio principali deuoluta censeatur, appellatione que huiusmodi pendente, nihil innouandum esse, irritumque, & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernentes, quibuscumque in contrarium facien. non obstantibus. Romæ 17. Augusti, 1622.

Ant. Card. Saulius.

Reuocatio quarumcumque licentiarum à Prædecessoribus Pontificibus, loca Regularia erigendi, non seruata forma Constit. Clem. VIII. & Decretorum Sedis Apostolicæ concessarum, quæ nondum effectum suum sortitæ sunt. Ac prohibitio illa de cætero erigendi absque licentia Ordinariorum, & sacris Canon. Concilioque Trident. necnon Clem. Octaui, & Gregorij XV. Constitutionibus non seruatis: In hac reuocatione sunt Sacri Canones enunciati Bonifacij Octaui in c. 1. de statu Regul. in 6. & Concil. Trid. cap. 3. & 5. sess 25. necnon Clem. Octaui Const. 99. in Bull. tom. 3. pag. 146. & Const. 41. Greg. XV. prout supra.

VRBANVS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

401 *ROmanus Pontifex, cui Saluator, & Dominus noster, qui Caritas est, & Deus pacis, Vniuersalis Ecclesiæ credidit Principatum, ea interdum, quæ certis etiam rationabilibus de causis, à Sede Apostolica concessa sunt, ipsa subinde rerum experientia suadente, & maioribus ex causis, quibus præsertim personarum sub suaui Religionis iugo Altissimo famulantium paci, & quieti consulitur, litibusque ac controuersijs inter eos obuiam itur, reuocat & immutat, in bisque pastoralis sollicitudinis, & prouidentiæ suæ studium interponit, prout rerum, & temporum qualitatibus debitè pensatis, conspicit in Domino salubriter expedire.*

1 *Cum itaque, sicut Nobis innotuit, complures licentia, siue facultates à nonnullis Romanis Pont. prædecessoribus nostris per diuersos Ordinum etiam Mendicantium. Congregationum, Societatum, & aliorum regularium Institutorum Superiores, seu alios eorum nomine, vbique locorum Monasteria, Domos, Collegia, Conuentus, & alia loca regularia, quouis nomine nuncupata, seruata duntaxat Sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini decretorum forma, de sola Ordinarij licentia, seu etiam forsan non seruata forma, & absque licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apostolica super præmissis edita, fundandi, erigendi, & instituendi, importunis precibus, seu etiam motu proprio, vel aliàs obtentæ & extortæ fuerint: Idcircò Nos, omnes, & quascunque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasq; desuper tàm sub plumbo, quàm in huiusmodi forma Breuis desuper expeditas, earumque ten. etiam veriores, & Dat. præsentibus, ac si specificè, & sigillatim exprimerentur, & insererentur, pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, iustis de causis animum nostrum mouentibus, Motu proprio, non ad alicuius Nobis super hæc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine omnes, & quascunque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quàm in eadem forma Breuis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta, & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones Monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorum regularium locorum huiusmodi, quæ suum nondum sortita sunt effectum, tenore præsentium perpetuò reuocamus, cassamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectu prorsus euacuamus.*

2 *Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Institutorum regularium Superioribus quocunque nomine nuncupatis, cæterisque personis ad quos spectat, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, necnon officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinen. necnon etiam excommunicationis ipso facto incurrendis pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, seu facultatum per nos, vt præfertur, reuocatarum, & annullatarum, siue alio quouis prætextu vel causa, etiam quantumuis priuilegiata, noua Monasteria, Collegia, Domos, Conuentus, & alia loca regularia huiusmodi, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Conc. Trid. necnon constitutionibus fel. rec. Clem. VIII. quæ incipit, Quoniam ad institutam, sub dat. Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die xxiij. Iulij 1603. ac Decretorum de mandato eiusdem Clementis, necnon sim. me. Gregorij XV. Rom. Pont. prædecessorum super editorum forma recipere, erigere, fundare, seu*

aliàs

aliàs quomodolibet instituere, seu incœpta finire, & absoluere audeant seu præsumant.

3 *Decernentes præsentes literas etiam ex eo, quòd causæ propter quas illæ emanarunt, expressa, verificata, & iustificata, aut quicumque in præmissis interesse habentes, seu habere prætendentes, ad hoc vocati, citati, & auditi non fuerint, neque illis consenserint, vel alias, ex quibuscumque capite, prætextu, colore, ingenio, vel causa de subreptionis, vel obreptionis, seu nullitatis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quouis defectu notari, impugnari, redargui, restringi, retractari, in ius, vel controuersiam vocari, ad terminos iuris reduci, aut contra eas quoduis gratiæ vel iustitiæ remedium impetrari, seu concedi nullatenus posse: sed eas, ac omnia, & singula in eis contenta, semper, & perpetuò valida, firma, & efficacia esse, & fore; suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quomodolibet spectabit, inuiolabiliter obseruari. Sicque & non aliter per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales de latere Legatos, & Nuncios, quauis auctoritate fungentes, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: ac irritum, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.*

4 *Quocirca Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & alijs locorum Ordinarijs per præsentes committimus & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum per se, vel alium, seu alios præsentes literas, & in eis contenta quæcunque solemniter publicari faciant, illas, & illa ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore spectabit, inuiolabiliter obseruari: contradictores quomodolibet, & rebelles per censuras, & pœnas Ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris, & facti remedia, appellatione postposita, compescendo, inuocata etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis.*

5 *Non obstantibus præmissis, ac regula nostra de iure quæsito non tollen. & fel. me. Bonifacij Papa VIII. similiter prædecessoris nostri de vna, & in Concilio generali edita de duabus dietis, dummodo vltra tres dietas aliquis auctoritate præsentium ad iudicium non trahatur, alijsque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac quorumcumque Ordinum, Congregationum, Societatum, & Institutorum Regularium, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, etiam Mare magnum, vel aliàs quomodolibet nuncupatis, & litteris Apostolicis, illis, eorumque Superioribus, & personis sub quibuscumque tenoribus & formis, ac cum quibusuis derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritan. & alijs decretis in genere, vel in specie, etiam motu pr. p io, & consistorialiter, ac aliàs quomodolibet in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & sæpius innouatis. Quibus omnibus & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum omnium tenoribus præsentibus, pro plenè & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.*

6 *Volumus autem, quòd præsentes in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe, ac in acie Campi Floræ, vt moris est, affixæ, omnes, quos illæ concernunt, ita arctent, & afficiant, perinde ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent.*

7 *Quodque earumdem præsentium transumptis etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.*

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem sub Annulo Piscatoris, die 28. Augusti 1624. Pontificatus nostri Anno Secundo.

QVÆSTIONES.

402 1 Si Regulares vellent mutare de vno loco ad alium Ciuitatis, an requiratur licentia Ordinariorum.

2 Quid si solummodò vellent ampliare.

3 An supradicta Bulla Clementis VIII. de non concedenda licentia Mendicantibus noua ædificare monasteria, comprehendat hospitia.

4 An Episcopus concedere possit licentiam construendi noua Monasteria absque causæ cognitione.

5 An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium.

6 Vt construatur monasterium non mendicantium, quantum de iure assignandum sit.

7 An quis cogi possit vendere domum propriam pro conseruanda, vel amplificanda Ecclesia.

8 An Episcopus possit quem cogere ad vendendum suum pro reædificatione Monasterij, vel loci pij, & an pro Claustro, & scholis fabricandis.

9 An Episcopus compellere valeat vicinum ad vendendum Religiosis seruitutem altiùs non tollendi, etiam via publica intermedia.

10 An cogere possit Episcopus vicinos ad vendendum domos pro ampliatione hospitij Religiosorum.

11 An habens domum communem, si mandat in ea construi Ecclesiam, teneatur socius inuitus vendere partem suam.

12 An priuilegium concessum Ecclesiæ, & locis pijs, vt possit cogi vicinus ad vendendum domum pro eorum ampliatione, possit Episcopus extendere etiam ad locationem.

13 An valeat iudex sæcularis arbitrari, an vicinus possit cogi ad vendendum, consideratis circunstantijs ad mouendum arbitrum.

14 An legatum factum Monasterio, vel Ecclesiæ construendæ debeat tradi cum fructibus medij temporis.

15 An si legatum sit factum pro aliquo pio loco construendo, possint exequutores, si bona relicta ab alijs detinentur, auocare à quolibet possessore.

16 An debeatur legatum factum Monasterio, vel alteri pio loco construendo, si adhuc locus ædificij non esset designatus.

17 Monasterium, vel Collegium, si cœptum esset & non perfectum, an habeatur pro perfecto, vt possit capere donationes sibi factas.

18 An construens Monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi, possit deinde facere destrui.

19 Si testator mandat Ecclesiam construi in fundo suo, an censeatur donasse totum fundum Ecclesiæ.

20 An legatum dotis factæ Ecclesiæ construendæ, debeatur statim ante consummationem.

21 An Episcopus possit prorogare tempus à testatore statutum ad constructionem Ecclesiæ.

22 An certus Religiosorum numerus cuicunque Monasterio, Conuentui, ac Domui regulari præfigendus sit.

An si Regulares velint transferre conuentum de loco ad locum, requiratur licentia Ordinarii &c. Quæst. I.

SVMMARIVM.

403 *Regulares non possunt transferre conuentum de loco ad locum sine licentia Ordinarij &c.*

404 *De iure communi requiritur licentia Ordinarij.*

405 *Ratione priuilegiorum transferre possunt.*

406 *Nec obstant Decreta Clementis VIII. Vrbani &c.*

407 *Nec praiudicium, quod alteri conuentui afferre possent.*

408 *Mutatio de loco ad locum non est noua erectio Monasterij.*

409 *Quid si in translatione construatur noua Ecclesia.*

410 *Regulares contra translationem Monasteriorum possunt se tueri priuilegijs, si non seruetur debita distantia.*

403 Ad primum, Resp. Quòd affirmatiua opinio verior videtur: quia mutare, & de nouo construere, æquiparantur in hac materia, ob identitatem rationis, vt mihi probat text. *in cap. 1. de excessib. Prælatorum in 6.* & in *Clem. 3. de pœnis*.

AD-

ADDITIO.

404 Quod pro mutatione Monasterij requiratur consensus Ordinarij, tenent etiam Rodriquez tom. 1. quæst. Regul. quæst. 23. ar. 7. Portel. verbo Monasterij, num. 5. Larrea decis. Granatens. 97. par. 2. Ventriglia in praxi, adnot. 18. num. 25. Nouat. in praxi noui iur. Pontif. tit. de adif. Monast. conclus. 2. num. 2. Donat in praxi vet. Reg. tract. 1. de Monast. adific. quæst. 26. num. 6. Cum limitatione autem procedunt Lezana in sum. verbo Monasterium. Cespedes de exempt. Regular. cap. 1. dub. 7. num. 2. nimirum, vt non possit mutari Monasterium de vno oppido, aut ciuitate ad aliam: intra tamen eamdem ciuitatem mutari possit sine consensu Ordinarij, si nullum interueniat præiudicium aliorum: secus autem, si interueniat. Et quidem loquendo de iure communi requiritur consensus Episcopi, vt constat ex cap. Si quis 16. quæst. 7.

405 Ratione tamen priuilegiorum possunt intra eamdem ciuitatem, seu oppidum transferri de vno loco ad alium sine licentia Episcopi, quia ad hoc habent sufficientem facultatem Regulares communicantes in priuilegijs ex priuilegio Clemen. IV. Ordini Minorum, vt in Compendio eorum priuileg. Tit. Ædificare §. 2. Et Sixti IV. Ordini Prædicatorum apud Confect. in Bulla 1. eiusdem Pontif. & Sixti V. Congregationi S. Benedicti Portugalliæ apud Rodriquez in suo Bullario Constit. 21. eiusdem Pontificis. Et ita tradunt Miranda tom. 1. Manual. quæst. 33. ar. 2. conclus. 2. Idem Rodriquez tom. 2. quæst. 49. ar. 4. Portel. in dub. regular. verbo Monasterium num. 7. Hieronym. Rodriquez in Compendio resol. 55. num. 4. Diana par. 3. tract. 2. de dub. regul. resol. 136. Bordonus decis. miscellan. 125. ver. Requiri, cum limitatione, de qua infra. Antonel. de regim. Eccles. lib. 7. cap. 1. num. 6.

406 Neque obstant supradicta Decreta Clementis VIII. Gregor. XV & Vrbani VIII. Quia procedunt de noua erectione, per quam in aliquem locum recipitur de nouo aliqua Religio: vt constat ex ratione finali, quæ est, ne vna religio inferat cæteris præiudicium in ordine ad substentationem, dum de nouo recipitur. Et proinde iniungitur Ordinarijs, vt examinent, an simul cum cæteris commodè substentari possit. Hæc autem ratio finalis non potest accommodari mutationi Monasterij intra eumdem locum, quia iam illius religiosi substentabantur simul cum cæteris, nec necessaria sunt noua alimenta, cum non introducantur de nouo.

407 Et quamuis alicui religioni, cui appropinquaret, possint præiudicium afferre, in quo casu non posse mutare, ait Lezana num. 404. citat. hoc tamen præiudicium est per accidens, nec fit diminutio eleemosynarum in communi, cum non diuidantur in plures religiosos, sed adhuc in eosdem; &, si ratione mutationis aliqui religiosi amittunt aliquam eleemosynam, possunt etiam alias acquirere ab inhabitantibus in domibus prope locum derelictum; vnde hoc non poterit obstare mutationi.

408 Neque etiam obstat Concilium Trident. sess. 25. cap. 3. de reformat. vbi prohibet ne de cætero, noua Monasteria erigantur sine licentia Episcopi. Quia quando fit mutatio de loco ad locum, non erigitur de nouo, sed transfertur erectum, vt notant etiam Rodriquez, & Bordonus citati. Qui benè aduertit, quod si non relinqueretur prius Monasterium, esset noua erectio, quia inciperet esse nouum monasterium, quod non erat.

409 Vnde etiam si construenda esset de nouo Ecclesia in loco, ad quem transfertur Monasterium, non esset necessaria licentia Episcopi, quamuis oppositum videatur sentire Bordonus citat. Quia, vt modo dicebatur, non esset noua Ecclesiæ erectio, sed translatio prioris; & cum iam Regulares habeant ius ad habendam Ecclesiam in tali loco, non indigent noua licentia. Si tamen reciperent aliquam præexistentem Ecclesiam subiectam Ordinario, deberent eam recipere de manu ipsius, vt notat etiam Bordon. citat. decis.

410 Est tamen aduertendum. Quod Regulares habentes priuilegium, ne possint Monasteria, Ecclesiæ &c. erigi prope ipsos, nisi vltra certum spatium, poterunt dicto priuilegio se tueri contra mutantes monasteria, si non seruent distantiam concessam per priuilegium: quia hoc priuilegium nedum est quò ad nouam introductionem religiosorum &c. sed etiam quò ad præexistentes. Quia absolutè concedit, ne possint appropinquare intra talem distantiam: & ratio finalis priuilegij, quæ est ne ratione viciniratis aliarum Ecclesiarum patiantur priuilegiati aliquod damnum, militat etiam in mutationibus.

An in ampliatione Conuentus requiratur licentia. Quæst. II.

SVMMARIVM.

411 *Pro ampliatione conuentus non requiritur solemnitas, quæ requiritur in erectione.*

412 *Doctores ita sentientes.*

413 *Quando sit prohibita ampliatio conuentus.*

411 Ad secundum. Resp. Licentiam non esse necessariam. Quia additamentum diiudicatur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. *in cap. fin. de concess. præb. in 6.* & tenet in puncto Roderic. *de quæst. Regular. tom. 2. quæst. 49. art. 9.*

ADDITIO.

412 Idem quoque sentiunt Suarez *de censur. disput.* 23. *sect.* 5. *num.* 33. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 1. *num.* 9. Hieronym. Rodriquez *in Compen. resol.* 45. *num.* 10. Lezana verbo *Monasteria num.* 34. Cespedes *de exempt. reg. cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 3. Lapus *allegat.* 128. Syluester ver. *Excommunicatio* 9. *num.* 86. Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 24. Donat. *in praxi rer. Regul. tract.* 1 *quæst.* 23. *num.* 1. Quia iura requirentia solemnitatem, & licentias, procedunt de erectione Ecclesiarum, & Monasteriorum, non autem de amplificatione iam erectorum.

413 Est tamen aduertendum. Quod si ratione amplificationis inferretur alicui præiudicium, quia scilicet non seruaretur debita distantia concessa per priuilegia, aut alio modo, esset censenda prohibita dicta ampliatio, quia esset ita qualificata, vt excederet facultatem simplicem amplificandi: & ita etiam notant Anton. Thesaur. *in praxi Eccles.* verbo *Religiosas domos cap.* 1. *in fine*. Ventriglia item *in praxi loco num. praced. cit.* Rursus si aliqua Regularium loca essent incœpta sine solemnitate, de qua in Constit. Clement. VIII. non possent compleri, nisi superueniente dicta solemnitate, eum ita decreuerit Vrbanus VIII. in sua præfata Constit. ibi. *seu cœpta finire, & absoluere audeant.*

An Constitutiones circa erectionem Conuentuum comprehendant hospitia. Quæst. III.

SVMMARIVM.

414 *Constitutiones de fundandis Conuentibus non comprehendunt hospitia.*
Hospitia non veniunt nomine Conuentus.
415 *Doctores huius opinionis.*
416 *Quid requiratur vt hospitia fundari possint sine solemnitatibus iuris.*

414 Ad tertium. Resp. Quod cum hic casus propositus esset in Curia Archiep. Neapolit. fuit resolutus iuxta Bullam Clem. VIII. disponentem non posse Ordinarios licentiam ad nouos Conuentus cuiusque, etiam Mendicantium, Ordinis, in Ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ Iurisdictioni subiectis, erigendos impartiri, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa, seruatis seruandis, cognita constiterit in eisdem Ciuitatibus, & locis, nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse, non comprehendere hospitia, ex regula iuris, quod appellatione Monasterij, non venit hospitium, Gallin. *cons.* 326. *num.* 6. Hartman. *cons.* 12. *num.* 4. *& seq.* Hinc est, quod Heremitis Ordinis Camaldulensium, quibus prohibetur Conuentus facere prope Ciuitates, secundum Tap. *in auth. ingressi, in verb. Monasteria cap.* 40. *C. de sacrosan. Eccles.* permittitur tamen habere prope ciuitates hospitia, quia tunc ibid. considerantur vti viatores, secundum Ias. *in l. plerique, num.* 18. *ff. de in ius voc.* nec dici possunt ibidem propriè, & verè habitare *l.* 1. *§. habitare ff. de his, qui deiecer. vel effud. l. pen. § in factum ff. nautæ, caup. & stabular.* Quare dixit Bald. *in l. ea, quæ in fin. C. quom. & quand. iud.* quem sequitur Ias. *in cit. l. quia plerique*, quod si statutum puniet offendentem aliquem in domo, non comprehendit offendentem in hospitio, sequitur Alciat. *in l. subsignatum num.* 4. *ff. de verbor. signif.* Alex. *cons.* 213. *num.* 5. *vol.* 2. Rub. *cons.* 22. Cancer. *cons.* 22. *num.* 5. Non obstat, quod Monasterium dicitur omnis Monachorum statio, secundum Panorm. *in c. Monasteria de vit. & honest. Cler.* quem sequitur Ias. *in l.* 2 *§. mutui datio ff. si cert. pet.* Quia respondetur, procedere de firma habitatione Monachorum, non autem de illa, quæ fit per transitum, vt in hoc casu, prout dicit Aloys. Riccius in *prax. rer. for. Ecclesiast. decis.* 652. *fol.* 699.

ADDITIO.

415 Consentiunt Suarez *disp.* 23. *de censur. section.* 5. *num.* 35. Nauar. *cap.* 27. *manual. num.* 144. Nouar. latè *de nouo iure Pontif.* Tit. *de ædif. seu Monast. erect. conclus.* 2. *alias* 11. *num.* 5. Anton. Thesaur. *in prax. Eccles.* verbo *Religiosas domos cap.* 1 *in fine*. Riccius *decis.* 139. *par.* 2. Lezana verbo *Monasteria regul. num* 6. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 1. Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 26 Alter Nouar. *in sum. Bullar. par.* 1. *tit. de ædifican. Monast. num.* 11. *limit.* 7. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 1. *num.* 10. Gras. *in append. lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 9. Bordon. *in consil. regular. resol.* 41. *quæst.* 1. *de secundo casu* Vulpes *in praxi cap.* 42. *n.* 21. Antonel. *de reg. Eccles. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 5.

416 Verum est aduertendum, quod hæc opinio procedit, vt notant Lezana, & Cespedes citati, Donatus

patus *in praxi rer. regular. par. 1. tract. 1. de Monaster. ædifican. quæst. 22. num. 5.* id procedere de hospitijs, quæ sunt merè hospitia, ita vt non habeant campanas, nec publicas Ecclesias, nec quærant eleemosynas, nec recipiant eleemosynas pro Missis, nec sacramenta administrent. Alioquin si hæc præstarent inferrent præiudicium cœteris Regularibus, & diuerterent populum ab eorumdem Ecclesijs, & proinde subintraret ratio finalis, quam contemplati sunt Summi Pontifices de vitando præiudicio præexistentium religiosorum, atque adeo essent seruandæ forma, & solemnitates præscriptæ in Pontificijs Constitutionibus.

An Episcopus concedere possit erectionem nouorum Monasteriorum sine causæ cognitione. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

417 *Licentia fundandi noua Monasteria requirit causæ cognitionem.*
Constitutio Clemen. VIII. de fundandis Monasterijs inducit formam.
Decretum irritans omnia in oppositum destruit.
418 *Causæ cognitio pro licentia erigendi noua monasteria, an requirat quod audiantur procuratores &c.*
419 *Ordinarij sine assensu aliorum possunt introducere nouas religiones, si alias ipsis constet, quod sine aliorum detrimento, &c.*
420 *Hoc arbitrium non est reuocatum per Constitutionem Vrbani.*
421 *Nulliter procederent, si verè non constaret de commoda sustentatione sine aliorum præiudicio.*
422 *Ordinarij non possunt extorquere consensum religionum pro noua introducenda, nec religiosi exhiberent nisi salùo fine Constitutionum &c.*
423 *Ordinario vt possit nouam religionem introducere, constare debet quod duodecim sustentari possint.*
424 *Et quod commode sustentari possint.*
Aliud posse sustentari, & aliud commode.

417 Ad quartum. Resp. Bullæ Clem. VIII. dispositionem, & tenorem adeo inducere formam, & esse de substantia, vt eius omissio vitiet concessionem, vt scribit Gratian. *lib. 3. discept. forensium cap.* 527. Cuius ratio est, quia in dicta Bulla extat clausula decreti irritantis, quæ operatur nullitatem, & omnia in oppositum destruit, Rota *diuers. decis.* 24. *nu.* 5. *par.* 2. Menoch. *de recuperand. remed.* 16. *n.* 444. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. glos.* 67. *n.* 12. *cum seqq.* ita, vt per dictam clausulam etiam inficiatur omnis titulus, & possessio, quæ prætenditur capta; Bisignettus *decis.* 1. *n.* 6. *ad med. vers. & ista, quod sufficeret, de restitut. spoliat.* Caputaq. *decis.* 17 *nu.* 1. *par.* 3. Gomez *de annali reg.* 14. *n.* 5. vers. *postremo*, Cassador. *decis.* 11. *n.* 5. *super regul.* cum alijs per Soc. *cons.* 63. *eadem die col. penult. ad fin. n.* 9. *lib.* 3.

ADDITIO.

418 Occurrit vlterius dubitandum, an pro causæ cognitione requiratur necessariò, quod audiantur Superiores, seu Procuratores aliorum Conuentuum in ordine ad consensum. Affirmant Riccius *decis.* 222. *par.* 4. Nouar. *in sum. Bull. par.* 1. *tit de monaster. ædific. num.* 5. *ampliat.* 4. Peirin. *in addit. ad Constit. Vrbani VIII. cap.* 12. Quia constitutio Clementis VIII. absolutè requirit hanc conuocationem; vnde cum formam præscribat, est omnino seruanda.

419 At non esse necessariam tenent Io. Maria Nouar. *in praxi noui iur. Pont. tit. de ædif. nouas, conclus.* 2. *alias* 11. *num.* 4. Cespedes *de regular. exempt. cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 2. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tit.* 1. *de ædifican. Monast. quæst.* 27. *nu.* 2. Quia Gregor. XV. in Constitutione supra relata addit, quod possunt Ordinarij introducere nouas religiones vel obtento assensu aliorum religiosorum, vel alias, si eis constiterit posse sine aliorum detrimento commodè sustentari. ibi. *Vel alias Ordinarijs locorum constiterit Religiosos Monasterij, Conuentus, seu domus Regularis sic erigendi, seu erigendæ, absque detrimento religiosorum in Monasterijs, seu domibus antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis degentium ibi in numero duodecim commode, & congrue manutenert, & ali posse.*

420 Quod arbitrium concessum Episcopis non fuit reuocatum per Constitutionem Vrbani VIII. super Monasteriorum erectione, sicut putauit Peirinus *num.* 418. *citat.* imo fuit confirmatum, siquidem confirmat tam Decretum Clementis VIII. quam Gregorij XV. vt constat ex illis verbis. *Seruata in omnibus, ac per omnia sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, nec non Constitutionis fœlicis record. Clementis VIII. qua incipit, Quoniam ad institutum sub Datum Romæ apud S. Marcum sub annulo piscatoris die* 23. *Iulij* 1603. *ac Decretorum de mandato eiusdem Clemen. necnon fœlicis memor. Gregor. XV. Roman. Pontif. prædecessor nostr.*

421 Cum autem debeat Ordinarijs constare de commoda sustentatione absque præexistentium detrimento, si verè non constaret, nulliter procederent concedendo erectionem, & grauiter peccarent; nam in re graui violabunt Constitutionem Pontificiam, & poterit à cœteris Regularibus opponi de nullitate, quia non erit seruata præscripta forma

forma, si reuera non constet: Et proinde, quando præexistentes religiosi ægrè sustentantur, facit eudens argumentum, quod de nouo introducendi non poterunt commode sustentari absque aliorum detrimento, nam qualibet eleemosynarum diuersio, stante ægra sustentatione, erit notabile detrimentum.

422 An autem possit Ordinarius extorquere consensum ab alijs religiosis pro introductione aliorum, aut ipsi Regulares consentire possint, si reuera cognoscant, nouos Regulares sibi detrimento futuros, cedendo iuri suo, & ipsos non posse congruè sustentari. Negatiuè resoluendum est. Quia quocunque modo extorqueat, facit in re graui iniuriam Regularibus: & si reuera ipsi non constet, nouos religiosos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, violat Constitutiones Pontificias, & nulliter procedit, quia non seruat formam præscriptam. Religiosi verò non possunt consentire; quia finis Pontificiarum Constitutionum est bonum publicum, nempe decor Religionum, & commodum Religionum, cui non possunt renunciare, nec contra ipsum, seu in ipsius præiudicium præstare consensum:

423 Rursus circa formam seruandam pro introductione nouarum Religionum, seu Congregationum, debet Ordinario constare, quod duodecim religiosi commode, & congrue sustentari possint, & inhabitare; & proinde, quod possint omnia suppetere, quæ necessaria sunt non solum ad victum, & vestitum, sed etiam ad medicinalia, reparationem fabricæ, manutentionem Ecclesiæ, & Sacristiæ, & alia omnia, quæ requiruntur pro communitate religiosorum; & quod habeant sufficientem habitationem, aut possint habere cum necessarijs officinis, quia nedum constare debet de sustentatione, sed etiam de habitatione, ex illis verbis, *ali, & inhabitare possint*, & ita etiam notat Ventriglia *in praxi adnot.* 18. *num.* 20.

424 Rursus etiam est aduertendum cum eodem Ventriglia *num.* 22. circa formam seruandam. Quod debet constare Ordinario, quod religiosi de nouo introducendi, ne dum sustentari possint, sed etiam commode, & congrue, ex illis verbis Decreti Gregorij XV. *congruè, & commodè manuteneri, & ali*. Aliud enim est, posse sustentari, & aliud posse commodè, & congruè, iuxta doctrinam Glos. *in cap. vnic.* §. *sanè* verbo *penuria, de relig. domib.* Abbat. *in cap. postulasti, not.* 2. *de rescrip.* Addit. ad Quaran. *in sum. Bul.* verb. *Benefic. resignat.* vet. *Octaua causa*, & proinde debebit constare quod non solum suppetere possint necessaria, sed etiam cum aliqua abundantia intra terminos status religiosi.

An appellatione Conuentuum comprehendatur Congregatio Regularium. Quæst. V.

SVMMARIVM.

425 *Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium.*
426 *Ex Constitutione Gregorij XV.*
427 *Constitutiones de erigendis Conuentibus an comprehendant Congregationes Clericorum sæcularium.*
428 *Non solum ex identitate rationis, sed etiam ratione verborum comprehendunt.*
429 *Comprehenduntur ratione verbi* Religiosorum.
430 *Constitutiones circa erectionem Conuentuum sunt absolutè fauorabiles.*
Debent extendi quantum admittit qualibet verborum significatio.

425 Ad quintum. Resp. Quod sic. ita Gemin. *in c. si Religiosus* §. *quia verò notab.* 3. *de elect. in* 6.

ADDITIO.

426 Hoc ipsum constat etiam ex supra inserta Constit. Gregor. XV. ibi. *Volens, quod de cætero Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscunque etiam Mendicantium, Ordinis, Societatis, & Instituti, quocunque nomine nuncupentur, etiamsi de illis particularis, expressa, & specifica mentio habenda esset*.

427 Sed hic oritur graue dubium, an dictę Constitutiones Clementis, Gregorij, & Vrbani comprehendant Congregationes Clericorum sæcularium. Quam difficultatem late tractaui *quæst.* 160. *moral. canonicar.* & probaui, quod comprehendant, cum Nouar. *decis.* 206. Riccio *decis.* 222 *par.* 4. Quibus nunc addo Cespedem *de exempt. regular. cap.* 1. *dub.* 3 *num.* 1. *in fine*, quamuis postea rationes in contrarium afferat, & in fine videatur recedere ab hac sententia. Donatum *in praxi rer. regular. par.* 2. *tit.* 1. *de Monaster. ædifican. quæst.* 20. *per totam*. Et præcipuum fundamentum ibi attuli, quia etiam hæ Cōgregationes comprehenduntur sub his dispositionibus, ob identitatem rationis, tanquam comprehensa sub ipsa ratione, & anima legis.

428 Verum ne dum comprehenduntur sub his Constitutionibus ratione identitatis rationis, sed etiam ratione verborum. Nam Decretum Gregorij XV. procedit non solum de Monasterijs, & Conuentibus, sed etiam de Congregationibus religiosorum, seu regularium cuiuscunque Ordinis, Societatis &c. vt constat ex verbis allatis *num.* 426. Verba autem, Congregatio, & Societas, cum omni proprietate congruunt his Congregationibus Clericorum

rum sæcularium; & proinde lex quoque de ipsis loquitur, & habet locum dispositio, *l. si ancillas omnes ff. de legat. 1.* & cap. *indemnitatibus §. sed cum eos de elect. in 6.*

429 Rursus comprehenduntur Congregationes Clericorum sæcularium sub illis verbis, *Religiosorum seu regularium*: cum enim Pontifex distinguat Regulares à religiosis, non potest nomine religiosorum intelligere, nisi illos, qui non sunt adstricti aliqua regula, religioso tamen modo viuunt, vt sunt Clerici sæculares viuentes in his Congregationibus.

430 Accedit, quod istæ Constitutiones, seu Decreta emanarunt ex intentione conseruandi decorem, & splendorem religionum, atque earumdem regularem obseruantiam; quam sane intentionem claré exprimunt: & proinde quia regularis obseruantia facile ruit, nisi religiosi commodè substententur, ideo Summi Pontifices super hoc prouidere voluerunt; vnde hæc Decreta, & Constitutiones tanquam contemplantes principaliter fauorem religionum absoluté fauorabiles sunt, iuxta doctrinam Glos. *in cap. sunt cuncti* verbo *alias de elect. in 6.* Felin. *in cap. 1. num.* 14. ver. *Quoties de sponsalib.* Calderin. *consil.* 14. *de verbor. significat.* Bald. *consil.* 439. *num.* 4. ver. *sed dicet aliquis.* Io. Nicolaus *in l. 1. §. generaliter not. 2. num. 22. ff. de leg. præst.* Bertran. *in l. hac edictali num. 1. & 2. C. de secund. nupt.* Rota *decis.* 457. *num. 2. par. 1. diuers.* & *decision. 53. num. 7. par. 3. recent.* & communiter Doctores *in l. qui exceptione ff. de condit. indeb.* Et proinde debent extendi, quantum admittit quælibet verborum significatio, vt tradunt communiter Doctores, Castrens. *in l. qui si patris, C. vnde liberi*, vbi Bald. & Salycet. Cancer. *variar. resol. par. 2. cap. 1. num.* 186. Salas *disp.* 21. *de legib. sect.* 3. Suarez *lib. 6. de legib. cap. 2. num.* 5. Merol. *cum alij tom. 2. theol. moral. cap. 9. disp. 4. dub. 3. num.* 20. atque adeo etiã ad Congregationes Clericorum sæcularium. Vnde miror, quod Cespedes agnouerit tantum in his Decretis, & Constitutionibus priuatum fauorem, nec perceperit, quod sit publicus fauor, dum agitur de manutentione omnium religionum in suo splendore, & regulari obseruantia; Et econtra agnoscat præiudicium Congregationum Clericorum sæcularium, si subsint his Decretis, & Constitutionibus: cum tamen præiudicium supponat ius, nec vti Clerici habeant ius aliquod ad fundandas Congregationes, imo de iure non possint fundare sine licentia Superiorum.

Vt construatur Monasterium non mendicantium quantum de iure sit assignandum. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

431 *Pro quibus assignanda dos pro construendo Monasterio Mendicantium.*

432 *De iure nouo quid sufficiat.*

431 Ad sextum. Resp. Quod ad construendum Monasterium tanta dos de iure assignari debet, quod in eo esse possint Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Cantores, & Lectores, & quod in eo debent hospites recipi, & iura Episcopalia solui. text. in terminis *in c. de Monach. de præbendis, &* text. *in c. is, cui eod. tit. in 6.* Menoch. *in cons.* 159. *n.* 3. *& seqq.*

ADDITIO.

432 Hoc procedit de iure veteri: nam de iure nono sufficit, si duodecim religiosi substentari possint, vt constat ex allatis Constitutionibus, & Decretis. Imo praxis obtinuit, vt cum minori numero fundata sint Monasteria. Vnde stante Constitutione Sanctissimi D. N. Papæ Innocentij X. super extinctione Monasteriorum exiguorum, S. Congregatio super hoc negotio deputata remisit Monasteria cum assensu eiusdem Sanctissimi, vbi sex religiosi substentari possunt.

An quis cogi possit vendere propriam domum pro conseruanda aut amplianda Ecclesia. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

433 *Pro construenda aut amplianda Ecclesia cogitur quis vendere domum propriam.*

Etiam pro habitatione Clericorum, & pro atrio Ecclesiæ.

434 *Fundamentum iuris huius doctrina.*

435 *Lex, si quis sepulchrum, stricte accipienda.*

436 *Vicinus non cogitur ad vendendum cum magno detrimento.*

437 *Nobilitas, & antiquitas familiæ præseruat, ne ratione vicinitatis cogatur vendere singulare ædificium.*

438 *Religiosa loca posteriora insigni palatio non possunt cogere ad vendendum.*

439 *Non potest quis cogi ad vendendum ædificium insigne in ordine ad demoliendum.*

Ad

433 Ad septimum. Resp. Communis est Doctorum conclusio, quod pro Ecclesia construenda, vel amplianda Religionis fauore cogi possit quilibet ad vendendum domum suam: ita Bald. & Ang. *in l. 1. ff. solut. matrim.* Florian. *in l. si quis sepulchrum ff. de Relig. & sumpt. fun.* Fel. *in c. omnes dist. 1.* Cepoll. *de seruit. vrb. præd. cap. 82. de sepulchro.* Afflict. *in prob. constit. Regni q. 3.* dicens ita fuisse decisum, nempe in fauorem Monasterij S. Hieronymi: & multi alij, quos refert, ac testatur de communi opin.

Amplia 1. supradictā communem opinionem non solum in ampliatione, & construct. Eccles. sed etiam pro construenda domo prope Ecclesiam, in qua habitet Clericus, qui debet Eccles. inseruire, vt possit quis compelli ad vendendum domum suam. Ita Paul. de Cittadin. *de iure p. 1. q. 3. n. 174.* Surd. pulchrè *cons. 62. vol. 1.* *Amplia secundo non solum pro ampliat. Eccl. sed etiam pro atrio ante Eccl. construendo*, cum atrium dicatur pars Eccl. & sine eo esse non debeat, *cap. si quis in atrio 17. q. 4. arg. l. quæ tota ff. de rei vendic.* & ita fuit Neap. iudicatum, vt tradit Carol. Tapia pragm. per me mali.

ADDITIO.

434 Hæc communis doctrina fundatur in *l. si quis sepulchrum ff. de relig. & sumpt. funer.* vbi licet disponatur de sepulchro, & via ad ipsum, ex identitate tamen, imo ex maioritate rationis habet locum in Ecclesijs, & Monasterijs, & ipsorum ampliatione. Et ita notant præter citatos ab auctore Ias. *in l. 2. num. 4. ff. soluto matrimonio.* Socin. *Reg. vendere rem suam num. 8. & 9.* Grammat. *decis. 75 num. 1. & 2.* Vincent. de Franch. *decis. 222, nu. 5. & 6.* Giurba *decis. 86.* Marc. *decis. 52 6.* Molina *de iust. & iure disp. 341. num. 2.* Gaspar Thesaur. *q. 64. par. 1.* Costa *de remed. subsid. remed. 76. n. 9.* Cespedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 19. num. 1.* Rota *in Neapolitana Monaster. 29. April. 1602. coram Lancellotto. & in Romana demolitionis 29. Februar. 1608. coram Manzanedo.*

435 Circa hanc tamen communem doctrinam est aduertendum, quod lex illa, *Si quis sepulchrum ff. de relig. & sumpt. fun.* in qua fundatur, est valde extraordinaria, & exorbitans, vt ibi notat Glos. ver. *Sed extra*, vbi & cæteri Doctores: quia nemo cogitur inuitus vendere suum. *l. nullum C. de contraben. empt.* Et proinde strictè, & cum æquitate est accipienda, iuxta doctrinam Baldi *in l. 2. num. 10. ver. sed ideo C. de rescind. vendit.* Bart. *in l. cum postulassem num. 1. ff. de damn. infec.* Angel. *ibid. init.* Iason. *in l. 2. num. 8. ff. de iurisdict. omn. iud.* Aretin. *§. actio num. 5. instit. de act.* Alban. *ad Bart. in dicta l. 1. num. 8. ff. de iurisd. omn. iud.* Felin. *in cap. 2. ver. Sed iudex de offic. iud.* Abbas *num. 8.* Anan. *in fine.* Surd. *de alimen. quæst. 1. tit. 3. num. 7.* Signorol. *consil. 100. n. 13.* Quem sequitur Rota *decis. 492. n. 3. & sequen. par. 3. recent.*

436 Ex qua doctrina infertur, quod non debet cogi vicinus ad vendendum, quando soluto iusto pretio adhuc magnum patitur detrimentum. Quod etiam notarunt Glos. *in l. rescripta* verbo, *non lædat. C. de precib. Imperat. offer.* Alberic. *in dict. l. si quis sepulchrum num. 2. ff. de relig. & sumpt. fun.* Florian. *num. 4.* Couarruia *lib. 3. variar. resolut. cap. 14. in fine.* Quod etiam indicat tex. ipse ibi. *Præses etiam compellere debet iusto pretio iter ei præstari, ita tamen vt iudex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum.* Si ergo lex vult prospici de opportunitate loci, ne vicinus patiatur graue detrimentum, vult certè procedi in hoc cum magna æquitate; & proinde dispositionem non habere locum, quando ex venditione graue prouenit detrimentum. Nam cum hoc detrimentum non compenseretur, quia exhibetur solum iustum pretium domus, esset contra iustitiam vicinum tali detrimento efficere.

437 Ex quibus deducit Rota dicta *decis* quod concurrente insigni, & extraordinaria nobilitate familiæ, antiquitate, & singularitate ædificij, posteriotate habitationis eorum, qui prætendunt cogi dominos ad venditionem, & quod possint aliundè sibi prouidere de situ, quamuis cum aliquo incommodo pro Ecclesia, aut Monasterio &c. non esse cogendos dominos ad venditionem.

438 Et iuxta hanc doctrinam Rotæ videtur posse inferri, quod quando religiosa loca sunt posteriora aliquo insigni palatio pertinente ad aliquam familiam, non possit dominus cogi ad venditionem, quia esset nimis durum priuari tali dubitatione præsertim antiqua, cum tales habitationes multum conferant ad splendorem familiæ, vt notant Tiraquel. *de nobilit. cap. 37. num. 23.* Garzias *item de nobilit. glos. 18. num. 28.* Ottalora. *tract. cod. capit. 4. & sequent. par. 2.* Et aliàs qui erigunt loca religiosa debuissent præuidere, an habeant situm capacem absque tali ædificio vicino; & sibi ante erectionem prospicere: alioquin fraudibus via pateret. quod etiam fuit ponderatum in Neapolitana Monasterij 28. *Nouemb. 1601. & 29. April. 1602. coram Lancellotto.*

439 Et hoc mihi videtur ampliandum, vt non habeat locum dispositio *l. si quis sepulchrum*, quando ædificium vendendum, esset insigne, & esset demoliendum. Nam cum talia ædificia conferant multum ad splendorem Ciuitatis, esset contra vtilitatem publicam ea demoliri, quæ ramen priuatæ præferenda est. cap. *licet ver. illa semper, de regul.* & cap. *suas 7. quæst. 5.* & *l. 2. ff de his qui sunt sui, vel al. iur.* & *l. vnica §. fin. C. de caducit. tollen.* Imo talia ædificia sunt æquè priuilegiata, ac religiosa, siquidem per *Constit. Gregor. XIII. super iure congrui. §. et si quis*, coguntur vicini ad vendendas suas domos pro ipsorum ædificatione, vnde in tali casu conquassarentur priuilegia, & possidens vinceret.

Episco-

Episcopus an possit cogere ad venditionem pro ædificatione Monasterij, loci pij, scholarum &c. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

440 *Episcopus potest cogere ad vendendum pro ædificatione Monasterij loci pij, scholarum &c.*
441 *An quis possit cogi ad vendendam propriam domum pro ampliatione viridarij Monasterij. Vendita domo venit etiam viridarium.*

440 Ad octauum. Resp. Quòd sic. Ita tenent Franc. Marc. *decis.* 536. *par.* 1. Giurb. *decis.*86. Gaspar Thess. *quæst.*64. *par.* 1. Costa *de remed. subsidiarijs cap.* 65. & quod quis cogatur etiam vendere pro claustro, & scholis fabricandis, tenet idem Marc. *decis.*534. *num.*5. *par.*1. & Crot. *consf.*3. *n.*19. Cost. *de remed. subsidiar. remed.*76 *n.*9. Molin. *disp.*341. *num.*3. & pro dormitorio extendendo Socc. *regu.*435. *Fallen.*8. Crot. *d. consf.*3. *num.*17. Gramm. *decis.* 75. Ball. *pragm.*1. *num.*4. & pro Monasterij viridario, eiusdemque viridarij ampliatione, Cost. *de remed.* 76. *n.* 9. Mar. Ant. Macer. *lib.* 1. *resol.*112. *cas.*29. Cepol. *in tract. de seruit. in rubr. de sepul. c.* 82. *num.*5. Guliel. *in c. Rainutius*, in verb, *domum*, *n.*27. *de test.* Limitatur tamen hæc conclusio, quando ampliatio petitur ad complacendum alijs, non pro cultu diuino; tunc enim non debet quis cōpelli ad vendendum, Guido Papæ *decis.*411. Vincent. de Franchis *decis.* 223. quod non videtur procedere in dubio, & Bald. *in l. altius C. de seruit.* Cepol. *loc. cit. rub. de fenest.*

ADDITIO.

441 Addit Macetatens. dicto *casu* 29. *resol.* 112. *lib.* 1. Quod potest quis cogi ad vendendam propriā domum etiam pro ampliatione viridarij, quia idem iudicandum est de viridario, quod de ipso Monasterio, ob connexionem: vt proinde vendita domo veniat etiam viridarium, vt notat Ias. *in l. Beneficium, num.* 14. *ff. de constit. princip.* Quod verum existimo, si agatur de religiosis, aut Monialibus, cum his non minus sit necessariū viridarium, quàm commoda habitatio, & sit pars Monasterij gaudens priuilegio clausuræ, & immunitatis. Idem etiam tradit Costa *de remed. subsid. remed.*76. *num.* 9.

An Episcopus compellere posit vicinos, vt vendant Religiosis seruitutem non attolendi altius ædificium. Quæst. IX.

SVMMARIVM.

442 *Vicinus cogi potest ad vendendum religiosis seruitutem non attollendi altius ædificium, etiam interiacente via publica.*
443 *Vt locum habeat coactio, requiritur indigentia religiosorum.*
Cogi potest vicinus ad vendendam seruitutem solum secundum mensuram priuilegij.

442 Ad nonum. Resp. Quòd sic, dummodo Ecclesia pro se petat, non vt alijs complaceat. Franc. *decis.*223. *n.* 4. *n.* 5. & 7. Pallel. *in l. altius n.*19. *C. de seruitut.* & Riccius *decis.* 138. *par.* 1.

ADDITIO.

443 Idem etiam tenet Ball. *in prag.* 1. *num.* 10. Vincent. de Franch. *decis.*223. *per totam*. Gomez *in l.* 46. Tauri. *num.* 9. Mascar. *conclus.* 621. *num.* 9. Hermosil. *glos.* 1. *num.*44. & *seqq. l.*3. *tit.*5. *par.*5. Giurba *decis.* 86. *num.*8. Sed est aduertendum, Quod vt quis cogi possit ad vendendum seruitutem altius non tollendi, oportet quod id fiat ad vitandum aliquod damnum Ecclesiæ, seu Monasterio, quale esset diminutio luminis, aëris salubris, si inhabitantes Monasterium inspicerentur, aut in viridario inspicerentur, aut quid simile, vt notat Crot. *consil.*3. *num.*20. Alioquin seclusa indigentia talis seruitutis, præsumeretur prætendi ad alterius instantiam interesse habentis. Et ratio est, quia vicinus solum cogi potest ad vendendum talem seruitutem, quia Ecclesia, & Monasteria sunt loca priuilegiata: & proinde cogi potest solum secundum mensuram priuilegij. *l. Si quis sepulchrum. ff. de relig. & sump. fun.* hoc autem priuilegium habet locum solum supposita indigentia, vt constat ex textu. Est tamen verum, quod si adesset indigentia Ecclesiæ, aut Monasterij, quamuis tertius haberet interesse in tali seruitute, posset ad huc cogi ad venditionem, etiamsi Ecclesia officium iudicis imploraret, ad complacendum illi tertio, nam adhuc interueniret vtilitas Ecclesiæ.

An

An Episcopus possit cogere ad vendendum domum pro ampliatione hospitii. Quaest. X.

SVMMARIVM.

444 *Episcopus non potest cogere ad vendendum domum pro ampliatione hospitij.*

445 *Probabile est oppositum.*

444 Ad decimum. Resp. Quòd non, quia priuilegium Ecclesiæ concessum cogendi vicinos ad vendendum Ecclesijs non extenditur ad Hospitia. Ricc. *d. decis.* qui allegat alios Authores.

ADDITIO.

445 Quamuis Riccius *citat.* ab Auctore afferat, sic fuisse resolutum in Curia Archiepisc. Neapol. attamen plures rationes in contrarium affert, nec eas dissoluit. & Auctores, quos allegat, non allegat pro hoc puncto. Et proinde probabilius puto, etiam pro ampliatione hospitij posse cogi vicinum ad vendendum domum, nam etiam hospitia religiosorum sunt loca religiosa, & Ecclesiastica. cap. *Ad hæc.* & cap. *de Xenodochijs. de religiosis domib.* Vnde habet locum in ipsis ratio, ob quam dispositio *l. Si quis sepulchrum. ff de relig. & sumpt. fun.* extenditur ad Ecclesias, monasteria & alia loca huiusmodi.

Mandante socio construi Ecclesiam in domo communi, tenetur alter socius vendere suam partem. Quaest. XI.

SVMMARIVM.

446 *Si socius mandet in domo communi construi Ecclesiam, tenetur alter socius vendere suam partem.*

Legata libertate seruo communi, tenetur alter vendere suam partem.

447 *Non potest quis in re communi inuito socio fabricare.*

Priuilegium l. Si quis Sepulchrum. *conuenit tantum cum existentibus.*

Constitutio iuris congrui Gregor. XIII. non habet locum, nisi in ædificijs inchoatis.

Non cogitur quis vendere domum pro ædificanda Ecclesia.

446 Ad vndecimum. Resp. Quòd sic, nam Ecclesia æquiparatur libertati: & ratio, quia qui est in libertate, viget in Ecclesia, *c. cum dilecta de confir. vtil. vel inutil.* quod comprobatur ex notabili doctrina Bal. *in l. 1. C. de com. ser. manu.* vbi fauore libertatis, si lego libertatem seruo communi mihi cum Titio, tenetur Titius vendere partem inuitus, & *ibi* dicit Bal. idem esse in Ecclesia construenda, Vasq. *de success. primogen. lib. 3. §. 29. n. 4. & seq.*

ADDITIO.

447 Resolutio Auctoris pariter difficultatem, quia de iure communi non potest quis inuito socio in re communi fabricare *l. Parietem ff. de seruit. vrban. prædior.* vbi Angelus, Bald. & cæteri Doctores. Albetic. *in l. Altius* ver. *Sed quid si laboret C. de seruit. & acqu.* Natta *consil.* 215. *num.* 7. Surd. *consil.* 387. *num.* 11. Cæpolla *de seruit. vrban. præd. cap.* 36. Tit. *Ne lumin. offic. num.* 10. ver. *Septimo quæro.* Nec potest habere locum priuilegium *l. Si quis sepulchrum C. de relig. & sump. fun.* Quia conceditur solum sepulchro iam existenti, & proinde per extensionem Ecclesiæ, Monasterio, & cæteris locis religiosis iam existentibus: Ecclesia autem, quæ non existit, non potest gaudere priuilegijs concessis Ecclesiæ. Vnde dicta resolutio ad summum locum habere potest, si Ecclesia, aut locus alius religiosus esset inchoatus, sicut etiam Bulla iuris congrui Gregorij XIII. non habet locum nisi inchoato iam ædificio, vt obseruat Rota *coram Merlino decis.* 537. *num.* 15. Vnde neque quis cogi potest domum vendere, vt Ecclesia ædificetur, vt notant Anton. Gomez *in l.* 70. *Tauri num.* 27. ver. *Ex quo.* Hermosil. *glos.* 1. *l.* 3. *tit.* 5. *par.* 5.

An

An priuilegium cogendi vicinum ad vendendum pro ampliatione Ecclesiæ extendatur etiam ad locationem. Quæstio XII.

SVMMARIVM.

448 *Priuilegium cogendi ad vendendum pro ampliatione Ecclesiæ non extenditur ad locationem.*
449 *Valet de locatione ad modicum tempus tantum.*
Locatio ad longum tempus æquiparatur alienationi, & transfert vtile dominium.
Dispositum de alienatione censetur dispositum etiam de locatione ad longum tempus.
Fit extensio de alienatione ad locationem ad longum tempus, etiam in exorbitantibus, & correctorijs, & econtra.

448 Ad duodecimum. Resp. Quòd licet prima facie videatur dicendum, quòd sic, cum hoc sit in fauorem, & priuilegium Ecclesiæ, vt pro ampliatione Ecclesiæ possint cogi vicini ad vendendum, & debeat extendi etiam ad locationem, argum. text. *in l. quidam ff. de lib. & posth.* maximè cùm apud sacros Canones alienatio, & locatio pari passu ambulent, vt sentit Rota in *vna Nouariensi bonorum* 8. *Martij* 1593. *coram Penia*: Nihilominus contrarium est dicendum, quia iura dederunt hoc priuilegium alienationi tantùm, vt patet *in l. si quis sepulchrum ff. de relig. & sumpt. funer.* & ex latè traditis per Gram. *in decis.* 76. Nec obstant contraria, præsertim illud de locatione, quòd æquiparatur alienationi, & tunc locando dicitur quis alienare, *l. si quis ante, ff. de acquirend. poss.* & ex ea transfertur possessio, & vtile dominium. Glos. *in l.* 3. *§. ex contraria via, ff. eod. tit.* Secundò, quia locatio ad modicum tempus dominium non mutat. Mastrill. *decis.* 4. Item quia prohibitus alienare, non censetur prohibitus locare ad modicum tempus, quia locatio ad modicum tempus non dicitur alienatio, vt per Ias. *in l. manumissiones lib. de Iust. & iure.*

ADDITIO.

449 Idem etiam tenent Riccius *decis.* 10. *par.* 1. Hermosill. *Glos.* 1. *num.* 40. *l.* 3. *tit.* 5. *par.* 5. Verum ad summum locum habere potest in locatione ad modicum tempus, de qua sola procedit decisio Riccij; non autem in locatione ad longum tempus: quia cum locatio ad longum tempus æquiparetur alienationi *l. Si quis ante, ff. de acquir. possess.* & per ipsam transferatur possessio, & vtile dominium, per eumdem tex. & notant communiter Doctores glos. *in l.* 3. *§. Ex contraria via. ff. de acquir. possess.* Bald. *consil.* 325. *num.* 4. Alexan. *consil.* 25. *num.* 1. Tiraquel. *de retr. §.* 1. *glos.* 14. *num.* 79. Et proinde dispositum de alienatione censendum est dispositum etiam de locatione ad longum tempus; nam in æquiparatis dispositum de vno censetur etiam dispositum de alio *l.* 1. *ff. de legat.* 1. & communiter cum glos. *in cap. Si postquam. §. fin. de elect. in* 6. ita vt fiat extensio de vno ad aliud etiam in exorbitantibus, & correctorijs, vt tradunt Abbas *cons.* 75. *num.* 6. ver. *Præterea lib.* 1. Paris. *Consil.* 22. *num.* 42. *lib.* 2. Honded. *consil.* 75. *num.* 25. *lib.* 1. Barbatia *cons.* 26. *per tot. lib.* 3. Gabr. *consil.* 21. *num.* 38. *lib.* 1. Osasch. *decis.* Pedemon. 94. *num.* 20. Villap. *Rubr. de extens. leg. correct. & pœn. simul. num.* 64. Imo Sperel. *decis* 58. *num.* 25. id tenet etiam de locatione ad breue tempus.

An iudex sæcularis possit arbitrari, an vicinus cogi possit ad vendendum. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

450 *Arbitrium iudicis debet esse iuri conforme.*
Arbitrium officialium quale debeat esse.
Derogare legibus, & communi opinioni fauorabilibus religioni, non est in potestate iudicis laici.
451 *Iudex habet arbitrium ad iudicandum secundum æquitatem circa coactionem venditionis ad fauorem Ecclesiæ.*

450 Ad decimumtertium, Resp. Iudicem sæcularem nullum habere arbitrium in proferenda sententia, moderando Leges, vel Canones, aut contra communes Doctorum opiniones pronunciando in præiudicium Religionis: arbitrium enim Iudicis debet esse iuri consonum. c. *nunc autem*, vbi declarat Præpos. *dist.* 21. Bellam. *decis.* 452. nec potest aliter arbitrari, quam iura, & scribentium authoritas suadeant. Bellam. *decis.* 748. Gabriel. *cons.* 36. *num.* 52 *vol.* 1.

vol.1.verf.hoc autem arbitrium, & in conf.14.n.8. vol.1.Gandin. in tit. de quaſt. & tormen. num.41. verſ. nam ſecundum iura. Marſ. in pract. crimin.in §. diligenter num. 25. & in ſingul. 397. incip. Arbitrium, Menoch. de arbitr. lib.1. quaſt.9 n.3. & ſeq. & quaſt.77. n.1. Matthæus Gribaldus in 1. tomo commun. opin.in ſuis regulis, in reg. incipien. Arbitrium Iudicis, Alber. in 3. par. ſtatutorum q.32. Item quaro n.2. vbi, quòd licet Iudex habeat arbitrium, tamen debet ſeruare ius commune: nam arbitrium, quod conceditur Officialibus, debet ſemper reduci, atque reſtringi ad ius commune, niſi quo ad modum procedendi, & circa aliqua leuia: & ita dicit eſſe communem opinionem. quem citat, & ſequitur Clar. in §. final. q.31. verſ arbitrio, & dicunt Cataldin. in tract. de ſyndicatu q.109. & Amedeus in eod. tract. n.145. quòd in caſu contrarij tenentur Iudices in ſyndicatu; & ſcribit de hoc Bertazolius in conſ.306. n.2. & conſ.332. n.7. vol.2. ſed derogare legibus, & communi opinioni ad fauorem Religionis, non eſt poteſtatis ſæcularis cap. Eccleſia S.Mariæ, de conſtit. & ibi notatur per DD. Quare nullo modo poſſet Iudex ſæcularis, iuxta opin. Couar. in præſenti caſu arbitrari, an poſſit vicinus cogi ad vendendum, conſideratis circunſtantijs ad mouendum arbitrium, ſed ſecundum Doctorum ſententiam, & conſuetudinem iudicandi, ſententiam proferre.

ADDITIO.

451 Oppoſitum eſt tenendum. Quia cum totum hoc priuilegium fundetur in dict. l. Si quis ſepulchum, ff. de relig. & ſump. fun. quæ eſt valde exorbitans, debet accipi cum magna æquitate; vt dictum eſt num.435. & ideo relinquitur iudici arbitrium ad iudicandum ſecundum æquitatem, habita ratione circumſtantiarum. Quod etiam indicatur dict. l. ſi quis ſepulchrum. § Præſes, a quo ius contingere poſſet, quod quis magnum detrimentum pateretur ex cauſa aliquando non neceſſaria contra omnem æquitatem. Et proinde ita ſentiunt Couarruu. lib.3. Variar.c.14. in fine Guzman de euiction. quaſt.56. num.56. Theſaur. quaſt. forenſ. 64. num.9. lib.1. Morla in Empor. iur. par.1. tit. 9. de contraben. empt. quaſt.1. num. 7. ver. In qua re. Fontanel. de pact. nupt. clauſ.5. gloſ. 1. p.2. num.120. Giurba dec. ſ. 86. num. 10. Gratian. Diſcep. forenſ. cap. 742. num.25. Hermoſil. gloſ. 1. l.3. tit. 5. par. 5. Antonel. de reg. Eccl. ſ. lib.1. cap.2. num.3. Rota deciſ.402. num.3. & ſequent. par.3. Recent.

An Legatum pro Monaſterio, aut Eccleſia conſtruenda tradi debeat cum fructibus medij temporis. Quaſt. XIV.

SVMMARIVM.

452 Legatum debetur cum fructibus medijs temporis.

453 Secus ſi dies appoſitus Legato reſoluatur in conditionem.

Legatum conditionatum non debetur, niſi purificata conditione.

Dies appoſitus quando faciat Legatum conditionatum.

452 Ad decimumquartum. Reſp. Quòd ſic, per tex. in l. ſi ita relictum §. Pegaſus. ff. de leg.2. vbi dicitur, quòd ſi relinquitur prædium in certum diem, puta poſt decem annos, vel cum legatarius erit pubes, debetur prædium cum fructibus medij temporis, ſi dies fuit appoſita fauore legatarij, non hæredis: ſed in caſu Eccleſiæ conſtruendæ apponitur dies fauore Eccleſiæ, quia ſi fuiſſet conſtructa tempore teſtamenti, teſtator reliquiſſet de præſenti, non in diem. facit tex. in c. Nos quidem, de teſt. vbi debetur relictum Eccleſiæ conſtruendæ ſine diminutione. Ita tradit Card. Zabar. & Abb. in d.c. Nos quidem.

ADDITIO.

453 Præſens doctrina habet locum, ſi dies appoſitus legato non reſoluatur in conditionem. Quia ſicuti ex legato conditionali non agitur, niſi purificata conditione l. ſi ſcriptum §. fin. ff. de leg.1. 2. Ita non incipit deberi, niſi quando purificatur conditio l. ſi poſt & l. ſi dies ff. Quando dies leg. ced. & notat Peregr. de fideicom.ar 22. num.69. atque adeo nec debentur fructus intermedij. Vnde diligenter ſunt conſideranda verba teſtamenti, & videndum, an dies ſit appoſitus ſubſtantiæ legati, an verò præſtationi. Quia ſi eſt appoſitus ſubſtantiæ, facit, quod legatum ſit conditionale. Si verò ſit appoſitus præſtationi, tunc relinquit legatum purum, & ſolum ſuſpendit præſtationem, ſeu executionem, iuxta doctrinam Boerij deciſ.38. n.28. Surd. conſil.268. n.55. & 61. Aretin. conſil.93. n.10. Rota deciſ. 203. n. 2. & ſeq. par.2. diuer. & deciſ.233. num.1. par. 3. Recent. Si autem legatum eſt purum ſecundum ſubſtantiam, debetur ſtatim à morte teſtatoris, & proinde fructificat legatario.

An

An exequutores possint auocare bona à quocunque possessore pro legato in pium locum construendum. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

454 *Exequutores possunt auocare bona à quocunque possessore pro legato ad construendum locum pium.*

455 *Exequutores habent actionem in ordine ad ea, quæ concernunt vltimas voluntates.*

454 Ad decimum quintum. Resp. Quod sic, secundum Angel. *in cons.* 129. incipien. bona dicti testatoris, vbi ait, quod si est factum legatum omnium bonorum Hospitali construendo, possunt exequutores, si bona relicta, ab alijs detinentur, intentatis actionibus competentibus, auocare à quolibet possessore, iuxta *l. si quis ad declinandum*, & l. *nulli C. de Episcopis, & Cler.* & *l. si quis sepulchrum §. funeris ff. de relig. & sumpt. fun.* cum alijs. & de legato facto Ecclesiæ construendæ multa vtilia scripsit Gratianus *discep. forens. tom. 2. cap.* 358. ad quem te remitto.

ADDITIO.

455 Idem desumitur ex *l. Lucius §. 1. ff. ad Trebell.* vbi etiam Doctores, & *l. si quis Titio ff. de legat. 2.* vbi Glos. & cap. *Ioannes de testam.* vbi Doctores. Speculator *lib. 2. par. 2. tit. de instrumen. edit. §. nunc verò num.* 16. Io. Iacob. à Canib. *de exequut. vlt. volunt. par. 2. §. Consult. num.* 9. Alexand. *consil.* 170. *num. 2. lib. 2.* Surd. *de alimentis, tit. 8. priuileg.* 32. Valasc. *consult.* 68. *num.* 6. Gratian. *discept. forens. cap.* 329. *num.* 3. Gregor. Lopez *glos. 1. in l. 4. tit. 10. par. 6.* Anton. Lar. *in l. si quis à liberis §. verum num. 36. ff. de liber. agnosc.* Paz *tom. 3. prax. cap. 4. §. 1. num.* 46. Carpius *de exequut. testam. lib. 3. cap. 8. num.* 4. Nam exequutores testamentarij per dictos tex. habent actionem in ordine ad ea, quæ concernunt vltimas voluntates quo ad causas pias.

An debeatur legatum pro Monasterio &c. construendo, si nondum sit locus designatus. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

456 *Legatum pro Monasterio ædificando debetur, licèt nondum loco assignato.*

457 *Legata pia non fiunt caduca.*

Conuertuntur in alium vsus pium, quando non possunt in destinatum.

Finis ipsorum, et principalis legatarius semper permanent.

456 Ad decimum sextum. Resp. Fauore vltimæ voluntatis & piæ causæ non efficitur caducum. Glos. commun. approbata *in c. 3. in verbo, in loco, de testam.* & post alios Couarr. *ibidem cap. 3. num.* 12.

ADDITIO.

457 Generaliter Legata ad pias causas non fiunt caduca, iuxta doctrinam Bart. *in l. Pater filium, §. Tusculanus ff. de legat.* 3. cum ijs, quos cumulat Muratta *resp.* 14. *num.* 81. *par.* 1. & Molses. *par. 2. sum. tract. 13. cap. 5. num.* 165. Ratio est. Quia in legatis ad pias causas permanet semper causa finalis, quæ est salus animæ, & vtilitas testatoris, iuxta doctrinam Angeli de Perus. *consil.* 124. *num.* 4. ver. *Circa quod*, Rotæ *decis.* 223. *num.* 3. *par. 3. recent. per tex. l. Titio centum init. ff. de condit. & demonstrat.* Et semper permanet principalis legatarius, quando relinquitur Ecclesiæ, nempe Christus, cuius contemplatione censetur relinqui Ecclesiæ §. *si quis in nomine Authen. de Eccles. tit.* Et proinde si conuerti non potest in vsum designatum à testatore, debet conuerti in alium pium vsum, *l. legatum ciuitati ff. de vsufruct. leg.* & Clement. *Quia contingit de relig. domib.*

An Monasterium seu Collegium cœptum habeatur pro perfecto, vt sit capax donationum. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

458 *Monasterium cœptum seu Collegium, est capax donationum tanquam si esset perfectum.*
Primus conceptus gaudet priuilegijs nati.
459 *Donatio requirit personam, cui fiat.*
460 *Locus pius construendus est capax donationis.*
Explicatio tex. cap. Abbate, de sent. & re iud.

459 Ad decimumseptimum. Resp. Posset, quia partus conceptus in his, per quæ producitur in esse, habetur pro nato, & eius priuilegijs gaudet, *l. penult. ff. de stat. homin.* per quem text. sic censuit Rota *in decis. antiquior.* Bisignet. *in tit. de test. decis. 1. n. 4.*

ADDITIO.

459 Doctrina Auctoris est certa, quia cessat ratio, ob quam dicitur, quod donatio facta loco construendo non valet; nimirum quia donatio requirit personam, vt dicunt Bar. *in l. seruo ad custodiam, ff. de alimen. & cib. leg.* Abbas *in cap. nos quidem de testam.* nam, dum Monasterium, aut Collegium est inchoatum, sicut iam in parte existit, ita etiam incipit repræsentare personam,

460 Imo si res diligenter consideretur, Monasterium quoque construendum, licet nondum incœptum, sicuti etiam quilibet locus pius, videtur capax donationis, sicuti etiam, vt possit hæres institui Nam cum donatio sit ad causas pias, fit contemplatione Dei, qui est principalis donatarius certus, & vbique præsens: adest persona certa, & præsens acceptans donationem iuxta tex. *§. si quis in nomine. Authen. de Eccles. tit.* Vnde cessat ratio, cur loco construendo donari non potest, quando locus est pius. Nec obstat cap. *Abbate de sent. & re iud.* ibi. *Quia Monasterio, quod nondum erat, aliqua fieri donatio non valebat*, Quia hæc non sunt verba decisionis, sed allegationis alterius partis in sui fauorem; imo decisio tex. fauet, quia Monasterio non adiudicatur locus prætensus ex eo, quod nondum existenti donari non poterat, sed quia non docuit de donatione, vnde supponit potuisse donari nondum existenti, quia, si docuisset de donatione, fuisset adiudicatus.

An construens Ecclesiam sine licentia Episcopi possit destruere. Quæst. XIIX.

SVMMARIVM.

461 *Construens Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest postea destruere.*
Semel Deo dicatum, in prophanos vsus reuerti non debet.
462 *Ecclesia sine licentia fabricata, adhuc fit de patrimonio Ecclesiæ.*
Ecclesia prophanata non potest alienari sine solemnitatibus.

491 Ad decimumoctauum. Resp. Quod construens Monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi, non potest illud postea destrui facere: ex regula illa. quod semel Deo dicatum, amplius ad humanos vsus reuerti non debet. cap. *semel Deo, de reg. iur. in 6.* & dicit Domin. *in c. 2. de præben. in 6.* quod postquam Eccl. est ædificata, non potest reuocari donatio ei facta, quia facta est Deo; eodem modo in casu nostro, ex quo Eccl. semel fundata est pro cultu diuino, & sic pro seruitio Dei, non poterit per ipsum ædificantem dirui, & reuocari.

ADDITIO.

452 Quod Ecclesia ædificetur sine licentia Episcopi, non tollit quin fiat locus Deo dicatus, atque adeo quin tota illa fabrica fiat de patrimonio Ecclesiæ; sed solum, quod non fiat licitè: nec quod Ecclesia erigatur cum licentia Episcopi facit, quod non possit destrui ab vnoquoque, sed hoc prouenit ex natura Ecclesiæ, seu quia est locus Deo dicatus. Imo tanquam res Ecclesiastica non posset alienari absque solemnitatibus, vt de Ecclesia diruta, & prophanata tenet Ricc. *decis. 54. par. 2.* per cap. *sine exceptione, 12. quæst. 1.* Squillan. *de obligat. Episcop. par. 2. cap. 1. num. 25.*

Mandans Ecclesiam erigi in fundo suo an censeatur donasse totum fundum. Quæst. XIX.

SVMMARIVM.

463 *Mandans fabricari Ecclesiam in proprio fundo non donat totum fundum.*

464 *Quam quantitatem fundi censeatur donare. Legata pia amplè interpretanda.*

463 Ad decimum nonum, Resp. Negatiuè. Franch. *in c. Abbate sanè, de re iudicata in* 6. & similiter si testator legauit Ecclesiæ annuam quantitatem super aliqua domo, non intelligitur legasse dominium domus, & ideo illud in Ecclesiam non transfertur. Specul. *de locato, §. nunc aliqui vers.* 118. & hæres potest alienare cum onere supradicto sine consensu Rectoris. Ripa *resp.* 4. *vol.* 2. Mantica *de coniectur. vlt. vol. lib.* 9. *tit.* 11. *n.* 46.

ADDITIO.

464 Quamuis non censeatur legasse totum fundum Ecclesiæ, erit tamen debita tota illa quantitas fundi, quæ non solum necessaria est pro Ecclesia; sed etiam pro cœteris annexis, & eligi poterit situs opportunior, Quia legata pia fauore animæ amplè interpretanda sunt, *l. Titia §. Seia ff. de aur. & argen. leg.* vbi Bart. & Bald. & *l. Deo nobis* & *l. si quis ad declinandum C. de Episcop. & Cler.* & cap. *cum tibi*, & cap. *cum esses, de testamen.* Roman. *in authent. similiter, num.* 80. *ad leg. Falcid.* & *singul.* 535 Abbas *in cap. indicante, num.* 6. *de testam.* & *in cap. ex parte num.* 4. *de censib.* Cagnol. *in l. semper in obscuris num.* 10. *ff. de reg. iur.* restans de communi. Gozadin. *consil* 60. *num.* 15. Cephal. *consil.* 144. *num.* 23. *&* 28. restans similiter de communi, Mantica *de coniect. vlt. volum. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 35. Corneus *consil.* 302. *num.* 2. *vol.* 4.

An legatum dotis debeatur Ecclesiæ antequam perficiatur. Quæst. XX.

SVMMARIVM.

465 *Legatum dotis debetur Ecclesiæ, licet non sit perfecta.*
Imo non potest ædificari nisi assignata dote.

466 *Non est tamen necessariò, vt statim præstetur. Aedificans Ecclesiam potest compelli ad dotandum.*

465 Ad vigesimum. Resp. Legatum dotis factum Ecclesiæ construendæ debetur ante perfectam constructionem. Inn. *in c. Nos quidem, de testam.* vbi dicit, quod debent per hæredem omnia relicta pro Monasterio construendo tradi, & solui, ac etiam alia, & sic etiam ea, quæ pro Monasterio construendo relicta non sunt. & *ibi* etiam Abb. *n.* 7. dicit, quod relicta pro Ecclesia construenda, debentur sine aliqua diminutione. Non obstat quòd Bart. cum alijs *in l. filium ff. de optione legata*, distinguit, aliud esse legare pro Ecclesia construenda, vel simpliciter Ecclesiæ, licet constructa non sit, & tunc legatum statim debetur, quia deseruiebat pro Eccl. constructione. Neque quod d. Bart. *in l. seruus ff. de alim. leg.* & *cons.* 26. dicit aliud esse legare pro dote, & tunc cognoscitur, quod non deseruit pro constructione: sed habet limitatam causam dotis, ergo non debetur. Non enim potest esse dos ante matrimonium, *arg. l. in agris ff. de acquir. rer. domin.* quia debetur legatum dotis, non expectata constructione quoniam in constructione Eccl. hoc est speciale, vt quando mittitur primus lapis Eccl. construendæ, consignetur dos; Imò Episcopus licentiam ædificandi impartiri non debet, nisi priùs constituta dote. *cap. nemo, de consecr. dist.* 1. & sic cessant omnia, quæ in contrarium adduci possunt, nam testator censetur se conformare dispositioni iuris, nisi aliud expresse determinet.

ADDITIO.

466 Quamuis sit assignanda dos antequam ædificetur Ecclesia, iuxta notata ab Auctore, & iuxta cap. *sicut*, iuncta Glos. *de consecrat. Eccles.* & notat Piasec. *par.* 1. *praxis cap.* 5. *num.* 2. ita vt si ædificetur absque dotatione, possit, qui ædificauit, compelli ab Episcopo ad dotandum iuxta Glos. *in capit. nemo de consecrat. dist.* 1. verbo, *custodum*, Vulpem *in praxi cap.* 49. *num.* 6. Beller. *de discipl. Cler. debit.* 5. 15. *num.* 2. *&* 3. Riccium *in praxi resol.* 338. *par.* 4. videtur tamen, quod sufficiat assignatio

signatio, nec requiratur præstatio, nisi quando est iam completa, & incipit indigere fructibus dotis pro manutentione: quia cum dos sit pro manutentione Ecclesiæ, non videtur debita quò ad præstationem, nisi quando Ecclesia exigit manutentionem, quod non contingit nisi quando est iam constructa. Vnde cum testator leget dotem in ordine ad manutentionem, ex fine legati colligitur mens ipsius, quod velit præstari, quando incipit exigere manutentionem.

An Episcopus possit prorogare tempus præfixum pro constructione Ecclesiæ. Quæst. XXI.

SVMMARIVM.

467 *Episcopus non potest prorogare tempus præfixum à testatore pro construenda Ecclesia.*
468 *Ex rationabili causa prorogare potest.*
Id censetur dispositum à restauratore, quod interrogatus de casu respondisset.

467 Ad vigesimum primum. Resp. Negatiuè: quia id tenderet forte in damnum testatoris, & eius voluntas non obseruaretur, quæ vt seruetur, Episcopus maximè curare debet, *c. vltima voluntas* 13. *q.* 2. & ita notabiliter tradit Bart. *cons.* 58. *lib.* 1.

ADDITIO.

468 At posse prorogari ex rationabili causa, tenent Berous *consil.* 21. *num.* 7. *vol.* 2. Calderin. *consil.* 5. *de offic. Vicar.* Felin. *in cap. ex parte* verbo *Vnde cogitabam, de constit.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæst.* 51. *num.* 1. Dec. *in cap. Cum sit Romana num.* 17. *in fine de appellat.* Abbas *consil.* 40 *circa med. volum.* 1. Moneta *de commut. vltimar. voluntat. cap.* 5. *num.* 391. Et fauet ratio. Quia stante rationabili causa, habetur præsumpta voluntas testatoris, quam scilicet si considerasset, prorogasset tempus; vnde hoc non tam est differre executionem vltimæ voluntatis, quam interpretari mentem testatoris, quod interrogatus de casu ita disposuisset, iuxta *l. Titius §. Lucius ff. de lib. & posth.* & *l. fin. ff. de posth. hered. instit.* & *l. Quoniam ff. de naturalib. lib.* & *l. qui graui ff. de iur. cod.* & *l. cum pater §. cum existimaret. ff. de leg.* 2. & tradunt Glos. *in l. tale pactum, §. fin.* verbo, *Item nota ff. de pact.* Oldrad. *consil.* 25. *num.* 3. Signorol. *cons.* 183. *num.* 10. Dec. *consil.* 214. *num.* 4. Afflict. *decis.* 44. *num.* 18. Crauetta *consil.* 25. *num.* 25. Alexan. *consil.* 17. *num.* 1. *vol.* 7. Socin. sen. *in l. ambiguo n.* 7. *ff. de reb. dub.* Socin. iun. *consil.* 179. *numer.* 11. & 47. *vol.* 2. Curt. sen. *consil.* 51. *num.* 28. Ias. *consil.* 4. *num.* 1. *volum.* 2. Grat. *consil.* 120. *n.* 17. *vol.* 2 Cephal. *consil.* 114. *num.* 17. & scribentes in dicta *l. Titius*. Bart. Castrens. Alexan. *num.* 2. Ias. *nu.* 1. & alij.

An certus Religiosorum numerus cuique Monasterio sit assignandus. Quæst. XXII.

SVMMARIVM.

469 *Tot religiosi cuilibet conuentui assignandi, quot commode sustentari possunt.*
470 *Decretum Pauli V. circa hanc materiam.*
471 *Innouatum iussu Vrbani VIII.*
Theatini exempti.
472 *Generalis tamen in assignandis debet rationabiliter procedere.*
Arbitrium intelligitur prout de iure.
473 *Decretum de numero religiosorum pro quolibet conuentu obligat ad mortale; nec superiores possunt excusari.*
474 *An excusentur ratione paruitatis materiæ, & quomodo accipiendũ: Modicum non habetur in consideratione.*
475 *Minuendus numerus religiosorum assignatorum, si deficiant prouentus.*

469 Ad vigesimumsecundum. Resp. Decreto fel. record. Pauli Quinti *die* 4. *Decembris* 1605. statuitur, vt in vnoquoque Monasterio tot Religiosi sint, quot iuxta religionis, & proprij instituti morem, victum in communi habentes, competenter valeant sustentari.

TENOR DECRETI EST INFRASCRIPTVS.

470 *SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus. Cum ex plurimis, ijsque grauissimis Decretis, quæ fel. recor. Clemens viij. ad regularem disciplinam restituendam, & augendam condidit, illud maximi momenti esse animaduertit,*

tit, quòd à Sacro Concilio Tridentino multò ante cautum etiam fuerat, vt is tantùm Religiosorum hominum numerus in singulis Monasterijs, Conuentibus, & Domibus Regularibus constitueretur, qui vel proprijs redditibus & obuentionibus, vel consuetis emolumentis, ac eleemosynis ali commodè possent; magnamque forsasse obseruantiæ regularis iacturam inde factam esse, quòd Ordinum Superiores illud exequi nimium distulerunt: vt hoc etiam adhibito remedio, huiusmodi incommodo prospiceres, aditumque ijs Prælatis Regularibus præcluderet, qui plures ad suam Religionem admittentes, quàm Monasteriorum & Conuentuum census, eleemosynæ & qualitates ferant, non leuem subditis vitæ claustralis relaxandæ occasionem præbere videntur.

2 *Decreuit & præcepit, ac præsentis Decreti virtute præcipit & mandat, omnibus & singulis Generalibus, Prouincialibus, Commissarijs, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicarijs & quibuscunque alijs Superioribus Monasteriorum, Conuentuũ & Domorũ quouis nomine nuncupentur Ordinum Congreg. & Instit. tam Monachorum, quàm Mendicantiũ & non Mendicantium Regulariũ quorumcunq; existentiũ intra fines Italiæ, & insularum adiacentium, vt singuli ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus aut tribus Monachis, Fratribusue sui Ordinis vel Congregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, reditus, & prouentus omnes, consuetas item eleemosynas & obuentiones, tam communes Monasteriorum, Conuentuum & Domorum eiusdem Prouinciæ, quàm etiam singularibus personis religiosis assignatas seu permissas, in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum diuersorum habita ratione, diligenter ac maturè recognoscant, ijs omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, aliaue cuiuslibet generis onera consueuerunt absorbere: eaque omnia scripto fideliter exarata idem Superior, cuius interest, in primo Capitulo seu Congregatione Prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo vel Congregatione deligendis proponat: qui computatis huiusmodi reditibus, eleemosynis & obuentionibus vniuersis, ac oneribus, vt superius, detractis, sedulo examinent, quot Religiosi homines in vnoquoque Monasterio, Conuentu, & Domo regulari, iuxta regionis & proprij Instituti morem, victum & vestitum in communi habentes, competenter habeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemosynarum & onerum præcisam notam ipsimet Congregationi; Capitulo Prouinciali exhibeant, vt in illo diligenter omnibus discussis, cuiuscunque familiæ, Conuentus, Monasterij, & Domus regularis, quouis nomine nuncupatæ in singula quaque Prouincia certus earum tantùm personarum numerus communi Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ redditibus, eleemosynis & obuentionibus, vt superius, sufficienter ali possint.*

3 *Ne verò Superiores, qui id præstare debent, serius aut remissius quàm par est; muneri suo satisfaciant, Mandauit ac mandat Sanctitas sua, vt infra annum à die dati præsentis Decreti computandum, omnia, hoc de genere, capitulariter gesta in authenticam formam redacta ad Congregationem reformationis Apostolicæ singuli mittant, numerumque familiæ singulorum Conuentuum, Monasteriorum & Domorum huiusmodi regularium, Capituli vel Congregationis Prouincialis sententia & auctoritate præfinitum ijdem Superiores Ordinum, Congregationum & Institutorum quorumcunque, tam Generales & Prouinciales, quàm locales omnes perpetuò seruare omnino teneantur.*

4 *Eos autem Superiores, cuiuscunque status, gradus & conditionis existant, qui prædicta omnia præfixo termino non præstiterint, vel numerum huiusmodi præscriptum quouis modo augere præsumpserint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vocisque actiuæ & passiuæ, ac ad omnia suæ Religionis officia & gradus, inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipso incurrere, atque alijs etiam grauioribus ad Sanctitatis suæ & Successorum suorum arbitrium infligendis pœnis subiacere voluit & declarauit.*

5 *Vult præterea Sanctitas sua per hoc Decretum eiusdem Congregationis Reformationis Apostolicæ Secretarij manu subscriptum, consuetisque Almæ Vrbis locis affixum & publicatum, omnes & singulos Ordinum Regularium Superiores, ad quos spectat, perinde affici, ac si fuisset cuilibet personaliter intimatum.*

6 *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, priuilegijs, statutis, indultis, & alijs contrarijs quibuscunque.*

Datum Romæ apud S. Petrum, die quarta Decembris 1605. Pontificatus eiusdem S. D. N. anno primo.

AD-

fignatio, nec requiratur præstatio, nisi quando est iam completa, & incipit indigere fructibus dotis pro manutentione: quia cum dos sit pro manutentione Ecclesiæ, non videtur debita quò ad præstationem, nisi quando Ecclesia exigit manutentionem, quod non contingit nisi quando est iam constructa. Vnde cum testator leget dotem in ordine ad manutentionem, ex fine legati colligitur mens ipsius, quod velit præstari, quando incipit exigere manutentionem.

An Episcopus possit prorogare tempus præfixum pro constructione Ecclesiæ. Quæst. XXI.

SVMMARIVM.

467 *Episcopus non potest prorogare tempus præfixum à testatore pro construenda Ecclesia.*
468 *Ex rationabili causa prorogare potest.*
Id censetur dispositum à restauratore, quod interrogatus de casu respondisset.

467 Ad vigesimum primum. Resp. Negatiuè: quia id tenderet forte in damnum testatoris, & eius voluntas non obseruaretur, quæ vt seruetur, Episcopus maximè curare debet, *c. vltima voluntas* 13. *q.* 2. & ita notabiliter tradit Bart. *cons.* 58. *lib.* 1.

ADDITIO.

468 At posse prorogari ex rationabili causa, tenent Berous *consil.* 21. *num.* 7. *vol.* 2. Calderin. *consil.* 5. *de offic. Vicar.* Felin. *in cap. ex parte* verbo *Vnde cogitabam*, *de constit.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæst.* 51. *num.* 1. Dec. *in cap. Cum sit Romana num.* 17. *in fine de appellat.* Abbas *consil.* 40 *circa med. volum.* 1. Moneta *de commut. vltimæ voluntat. cap.* 5. *num.* 391. Et fauet ratio. Quia stante rationabili causa, haberur præsumpta voluntas testatoris, quam scilicet si consideraffet, prorogasset tempus; vnde hoc non tam est differre executionem vltimæ voluntatis, quam interpretari mentem testatoris, quod interrogatus de casu ita dispofuisset, iuxta *l. Titius* §. *Lucius ff. de lib. & posth.* & *l. fin. ff. de posth. hered. instit.* & *l. Quoniam ff. de naturalib. lib.* & *l. qui graui ff. de iue. cod.* & *l. cum pater* §. *cum existimaret. ff. de leg.* 2. & tradunt Glos. *in l. tale pactum*, §. *fin.* verbo, *Item nota ff. de pact.* Oldrad. *consil.* 25. *num.* 3. Signorol. *cons.* 18. *num.* 10. Dec. *consil.* 214. *num.* 4. Afflict. *decis.* 44. *num.* 18. Grauetta *consil.* 25. *num.* 25. Alexan. *consil.* 17. *num.* 1. *vol.* 7. Socin. sen. *in l. ambiguo n.* 7. *ff. de reb. dub.* Socin. iun. *consil.* 179. *numer.* 11. & 47. *vol.* 2. Curt. sen. *consil.* 51. *num.* 28. Iaf. *consil.* 4. *num.* 1. *volum.* 2. Grat. *consil.* 120. *n.* 17. *vol.* 2 Cephal. *consil.* 114. *num.* 17. & scribentes in dicta *l. Titius*. Bart. Castrens. Alexan. *num.* 2. Iaf. *nu.* 1. & alij.

An certus Religiosorum numerus cuique Monasterio sit assignandus. Quæst. XXII.

SVMMARIVM.

469 *Tot religiosi cuilibet conuentui assignandi, quot commode sustentari possint.*
470 *Decretum Pauli V. circa hanc materiam.*
471 *Innouatum iussu Vrbani VIII.*
Theatini exempti.
472 *Generalis tamen in assignandis debet rationabiliter procedere.*
Arbitrium intelligitur prout de iure.
473 *Decretum de numero religiosorum pro quolibet conuentu obligat ad mortale; nec superiores possunt excusari.*
474 *An excusentur ratione paruitatis materiæ, & quomodo accipiendū: Modicum non habetur in consideratione.*
475 *Minuendus numerus religiosorum assignatorum, si deficiant prouentus.*

469 Ad vigesimumsecundum. Resp. Decreto fel. record. Pauli Quinti *die* 4. *Decembris* 1605. statuitur, vt in vnoquoque Monasterio tot Religiosi sint, quot iuxta religionis, & proprij instituti morem, victum in communi habentes, competenter valeant sustentari.

TENOR DECRETI EST INFRASCRIPTVS.

470 *Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Paulus Diuina prouidentia Papa Quintus. Cum ex plurimis, ijsque grauissimis Decretis, quæ fel. recor. Clemens viij. ad regularem disciplinam restituendam, & augendam condidit, illud maximi momenti esse animaduertit,*

sit, quòd à Sacro Concilio Tridentino multò ante cautum etiam fuerat, vt is tantùm Religiosorum hominum numerus in singulis Monasterijs, Conuentibus, & Domibus Regularibus constitueretur, qui vel proprijs redditibus & obuentionibus, vel consuetis emolumentis, ac eleemosynis ali commodè possent; magnamque fortasse obseruantiæ regularis iacturam inde factam esse, quòd Ordinum Superiores illud exequi nimium distulerunt: vt hoc etiam adhibito remedio, huiusmodi incommodo prospiceret, aditumque ijs Prælatis Regularibus præcluderet, qui plures ad suam Religionem admittentes, quàm Monasteriorum & Conuentuum census, eleemosynæ & qualitates ferant, non leuem subditis vitæ claustralis relaxandæ occasionem præbere videntur.

2 Decreuit & præcepit, ac præsentis Decreti virtute præcipit & mandat, omnibus & singulis Generalibus, Prouincialibus, Commissarijs, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicarijs & quibuscunque alijs Superioribus Monasteriorum, Conuentuū & Domorū quouis nomine nuncupentur Ordinum Congreg. & Instit. tam Monachorum, quàm Mendicantiū & non Mendicantium Regulariū quorumcunq; existentiū intra fines Italiæ, & insularum adiacentium, vt singuli ad quos pertinet, in qualibet Prouincia, adhibitis duobus aut tribus Monachis, Fratribusue sui Ordinis vel Congregationis probatioribus, & rerum vsu peritioribus, bona immobilia, census, reditus, & prouentus omnes, consuetas item eleemosynas & obuentiones, tam communes Monasteriorum, Conuentuum & Domorum eiusdem Prouinciæ, quàm etiam singularibus personis religiosis assignatas seu permissas, in communem vsum deinceps conferendas, decem annorum diuersorum habita ratione, diligenter ac maturè recognoscant, ijs omnibus detractis, quæ reparationes, præstationes, grandines, sterilitates, aliaue cuiuslibet generis onera consueuerunt absorbere: eaque omnia scripto fideliter exarata idem Superior, cuius interest, in primo Capitulo seu Congregatione Prouinciali coram tribus Iudicibus ab ipsomet Capitulo vel Congregatione deligendis proponat: qui computatis huiusmodi reditibus, eleemosynis & obuentionibus vniuersis, ac oneribus, vt superius, detractis, sedulo examinent, quot Religiosi homines in vnoquoque Monasterio, Conuentu, & Domo regulari, iuxta regionis & proprij Instituti morem, victum & vestitum in communi habentes, competenter habeant sustentari. Tum eorumdem bonorum, redituum, eleemosynarum & onerum præcisam notam ipsimet Congregationi, Capitulo Prouinciali exhibeant, vt in illo diligenter omnibus discussis, cuiuscunque familiæ, Conuentus, Monasterij, & Domus regularis, quouis nomine nuncupatæ in singula quaque Prouincia certus earum tantùm personarum numerus communi Patrum Capitularium voto præfigatur, quæ redditibus, eleemosynis & obuentionibus, vt superius, sufficienter ali possint.

3 Ne verò Superiores, qui id præstare debent, serius aut remissius quàm par est, muneri suo satisfaciant, Mandauit ac mandat Sanctitas sua, vt infra annum à die dati præsentis Decreti computandum, omnia, hoc de genere, capitulariter gesta in authenticam formam redacta ad Congregationem reformationis Apostolicæ singuli mittant, numerumque familiæ singulorum Conuentuum, Monasteriorum & Domorum huiusmodi regularium, Capituli vel Congregationis Prouincialis sententia & auctoritate præfinitum ijdem Superiores Ordinum, Congregationum & Institutorum quorumcunque, tam Generales & Prouinciales, quàm locales omnes perpetuò seruare omnino teneantur.

4 Eos autem Superiores, cuiuscunque status, gradus & conditionis existant, qui prædicta omnia præfixo termino non præstiterint, vel numerum huiusmodi præscriptum quouis modo augere præsumpserint, priuationis omnium officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, vocisque actiuæ & passiuæ, ac ad omnia suæ Religionis officia & gradus, inhabilitatis perpetuam pœnam eo ipso incurrere, atque alijs etiam grauioribus ad Sanctitatis suæ & Successorum suorum arbitrium infligendis pœnis subiacere voluit & declarauit.

5 Vult præterea Sanctitas sua per hoc Decretum eiusdem Congregationis Reformationis Apostolicæ Secretarij manu subscriptum, consuetisque Almæ Vrbis locis affixum & publicatum, omnes & singulos Ordinum Regularium Superiores, ad quos spectat, perinde affici, ac si fuisset cuilibet personaliter intimatum.

6 Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, priuilegijs, statutis, indultis, & alijs contrarijs quibuscunque.

Datum Romæ apud S. Petrum, die quarta Decembris 1605. Pontificatus eiusdem S. D. N. anno primo.

ADDITIO.

471 Quod in hac constitutione decernitur, innouatum fuit iussu Vrbani VIII. à S. Congregatione Concilij *in Decreto de celebratione Missarum*, & rursus habita ratione redditiuum, & consuetatum eleemosynarum fuit determinatus numerus iuxta formam præfixam religiosorum pro vnoquoque Monasterio. Quia tamen id erat difficile seruare apud nos Theatinos, qui viuimus de eleemosynis sponte oblatis, quæ nullam habent certam legem, sed in eodem conuentu modo sufficiunt pro pluribus, modo pro paucioribus, idem Vrbanus VIII. remisit arbitrio Generalis pro tempore præfigere numerum religiosorum iuxta quantitatem eleemosynarum tunc temporis obuenientium, vt constat ex rescripto, quod conseruatur in Archiuio S. Syluestri Montis Quirinalis.

472 Quia autẽ id est remissum arbitrio Generalis, non potest disponere de numero, nisi rationabiliter, & tenetur minuere numerum, quando diminutis eleemosynis redderetur grauis. Tum quia non est absolutè relaxatum decretum de præfigendo numero, sed remissa arbitrio Generalis pro tempore eius obseruantia, ita vt habita ratione eleemosynarum præfigat numerum conuenientem. Tum quia arbitrium intelligitur, prout de iure *l. fin. §. sed & si. C. communia de legat.* vbi Bart. *n.16.* Cæsar de Gras. *decis. 7. num. 7. de re iud.* Peregrin. *decis. 239. lib. 2.* Ludouis. *decis. 189. num. 3.* Paleot. *decis. 290.* Rota *in Vlixbonensi bonorum 8. Ianuar.* 1594. Vnde si Patres alicuius conuentus instarent, quod numerus diminueretur, quia eleemosynæ non sufficerent, tenetur diminuere in virtute huius Decreti. Verum modo non est possibilis casus, quia singuli conuentus habent minorem numerum religiosorum, quàm sufficiat pro consuetis functionibus.

473 Est autem aduertẽdum, quod præsens Decretum obligat ad mortale, vt notant etiam Sanchez *lib. 7. sum. cap. 23. num. 3.* Peirin. *quæst. 2. de subdito. cap. 2. §. 2.* Thomas à Iesu *in cap. Non dicatis de statu Monach. par. 4. cap. 6.* Lezana *in sum. verbo Monasteria Regul. num. 14.* Quod satis constat tum ex grauitate materiæ, tum etiam ex grauitate pœnarum, quæ transgressoribus imponuntur. Notant tamen Sanchez, & Peirin. quod possunt Superiores excusari, si augeant numerum ex rationabili causa, vt nimirum adsint sufficientes ministri pro ministerijs iuxta institutum, aut alia simili. Sed non video, quod liceat, cum augmentum numeri religiosorum præfixi sit expresè prohibitum in Decreto celebrationis Missarum, etiam prætextu augmenti redditiuum. Vnde solum censerem excusari, si aliquo accidenti, nempe belli, aut incendij, aut alio simili cogerentur retrahere religiosos ex aliquo conuentu, & inter cæteros distribuere.

474 An autem excusarentur ratione paruitatis materiæ, vt si supra numerum præfixum adderent vnum religiosum; Affirmatiuè videtur resoluendum, quo ad illos conuentus, in quibus substentatur magnus numerus religiosorum, quia exiguè grauaretur. Quod enim pertinet ad vestiarium, esset exigua quantitas, quæ respectu magni Monasterij non esset considerabilis. Quod verò spectat ad victum, nullum grauamen afferret, quia quod paratur pro triginta, sufficit etiam pro triginta & vno. Vnde grauamen esset, quid modicum, quod non haberetur in consideratione *l. Si oleum. §. fin. ff. de dolo*, & *l. In rebus. §. Possunt. ff. commodati*. Præsertim inspecto fine legis, qui est, ne excessus in numero faciat deficere congruentem substentationem, & inde relaxetur regularis disciplina; quod non contingeret aucto numero in paruitate materiæ in magnis conuentibus. Secus autem in paruis, quia respectu ipsorum vnius personæ augmentum esset considerabile.

475 Est etiam aduertendum. Quod si præfixo numero contingat, aliquod Monasterium amittere aliquos prouentus, tenentur Superiores minuere numerum cum proportione. Quia supponitur quod sit præfixus totus ille numerus, qui congruenter substentari potest, & ideo deficiente notabili prouentu non possent congruenter substentari in toto illo numero prius præfixo, & ideo esset minuendus. Quia cum per Con. Trident. & Decreta Sum. Pontificum non possit esse maior numerus, quàm congruè substentari valeat, ne relaxetur regularis disciplina, Superiores, cum teneantur eam conseruare, tenentur etiam adhibere media necessaria pro conseruatione, atque adeo non permittere maiorem numerum religiosorum, quàm competenter substentari valeat.

Resolutio aliarum difficultatum circa materiam Monasteriorum.

SVMMARIVM.

476 *Monachi comprehenduntur sub Constitutionibus de erectione monasteriorum.*
477 *Monasteria Monialium non possunt erigi sine licentia Episcopi.*
478 *An comprehendantur sub constitutionibus de erectione monasteriorum,*
479 *Quid si non mendicent.*
480 *An exquirendus consensus aliorum religiosorum, quando introducendi habent victum, & vestitum. vbi pars negatiua.*
481 *Doctores asserentes.*
Generalis loquutio comprehendit omnes casus.
482 *Noui religiosi, si sacramenta ministrent, praiudicant prioribus.*
Diminutio concursus respectu Regularium, est diminutio eleemosynarum.

Lex

Lex abborret diminui alimenta necessaria.

In introductione nouæ religionis debet considerari præiudicium aliarum ex quocunque capite proueniat.

483 Noua religio tunc solum introducenda, quando commode substentari potest sine aliorum detrimento.

484 Actus facultatiui, si alicui subtrahantur, non fit iniuria.

Detrimentum ex subtractione actuum facultatiuorum considerari debet in introductione nouæ religionis.

485 An si religio de nouo introducenda det cautionem omittendi ea omnia, unde cateræ detrimentum pati possent, sit admittenda absque citatione &c.

486 Qualiter ista cautio præstanda.

487 Quam aliam obligationem præstare debebit.

Adhuc conuocandi cæteri Regulares.

488 Solemnitas pro introductione nouæ religionis, an seruanda, quando recuperantur monasteria de manu Hæreticorum, aut bello diruta.

489 Monasteria an reædificari possint sine consensu Episcopi, & præsenti solemnitate.

490 Quid si religiosi amiserint ius inhabitandi &c.

491 Solemnitas an necessaria cum religiosi volunt reassumere loca dimissa.

492 Quid si reassumendo afferant nouum incommodum supra antiquum.

493 Quid si monasterium sit absolutè dimissum.

494 Licentia Ordinarij, & aliæ solemnitates requiruntur pro ædificando monasterio in loco exempto.

495 Sufficit licentia Sedis Apostolicæ.

496 Si ædificarent in loco exempto siue licentia, non acquireretur Episcopo.

497 Consensus exquirendus pro introducenda noua religione, an suppleri possit per Generales, aut Prouinciales.

498 Non potest suppleri nisi causa cognita.

Peccant mortaliter exhibentes consensum pro introducenda noua religione, si sit futura detrimento cæteris, aut sibi.

499 De iure communi requiritur licentia quoque Sedis Apostolicæ pro ædificandis nouis Monasterijs.

500 Ratione priuilegiorum sufficit licentia Episcopi.

501 Constitutiones circa erectionem conuentuum quatenus reuocent priuilegia.

502 Seclusis priuilegijs, neque requiritur licentia Summi Pontificis pro fundandis conuentibus.

503 Ordinarij omnes concedere possunt licentiam fundandi conuentus.

Ordinarij appellatione qui veniant.

504 Vicarius generalis Episcopi an possit concedere licentiam fundandi conuentus.

505 Potest si habeat ad hoc speciale mandatum.

506 Vicarius Capituli sede vacante an possit concedere licentiam erigendi conuentus.

507 Si Pontifex concedat Ecclesiam Regularibus, an adhuc requiratur consensus Episcopi.

Episcopus suspendere potest concessionem Ecclesiæ factam Regularibus à Pontifice.

508 Episcopus an possit concedere Regularibus Ecclesias derelictas, sine consensu Capituli.

Episcopus quando tenetur procedere cum consilio Capituli, debet illud sequi.

509 Licentia Ordinarij pro construenda noua Ecclesia an debeat esse in scriptis.

Quid in foro conscientiæ.

510 An pro erigendo nouo Monasterio sufficiat tacitus consensus Ordinarij.

511 Concessio erigendi nouum monasterium non seruata forma constitutionum Apostolicarum, est nulla.

Forma non seruata corruit actus.

Decretum irritans annullat quicquid in contrarium fit.

512 Religiones non mendicantes an conuocandæ pro introducenda noua religione.

513 Regulares an possint retinere conuentum, pro cuius fundatione nequeunt ostendere consensum Episcopi.

514 De præsenti quò ad hoc non prosunt priuilegia.

515 Pacta contraria exemptioni apposita in erectione monasterij, an valeant.

516 Renunciari non potest exemptioni.

Iuri proprio non potest renunciari in præiudicium tertij.

Vitiatur pactum de iure impossibile, & subsistit concessio.

517 Quid faciendum Episcopo si aliqui Regulares sine eius licentia attentent erigere monasteria.

Non potest incarcerare, nec excommunicare.

518 Quid faciendum Ordinario, si religiosi conuocati irrationabiliter denegent consensum pro noua religione introducenda.

519 Quid faciendum si aliqui religiosi reclament à concessione introductionis nouæ religionis.

520 Exceptio, quod aliquæ religiones non sint auditæ pro introducenda noua religione, an debeat admitti.

Exceptio de iure tertij quando admittatur.

521 Regulares conuocati an debeant omnes consentire pro introductione nouæ religionis.

Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet.

522 Quando sufficit maior pars, requiritur unio collegialis.

523 Quando aliquæ religiones consentiunt, & aliæ non pro introducenda noua religione, non obtinetur finis Constitutionum Apostolicarum.

524 Pœnæ contra violantes Constitutiones circa erectionem Monasteriorum.

Excommunicatio tolli potest à quocunque confessario.

525 Violantes Constitutiones circa erectionem Monasteriorum, absolui possunt à pœnis à suis prælatis.

Quod potest Episcopus cum suis subditis; potest etiam Prælatus regularis cum proprijs.

526 Facultas prælatorum Regularium circa proprios subditos ex priuilegio Pij V.

527 Quatenus se extendat ad forum externum.

Exceptio firmat regulam in contrarium.

528 Regulares priuati dignitatibus, quando possint ad eas restitui.

Di-

Dictio, Eum, *importat identitatem*.

529 *Priuatio officiorum ponit ipsa sub dispositione illius, ad quem de iure spectat collatio*.

ADDITIO.

476 Circa supradicta adhuc supersunt nonnulla alia dubia; vnde vigesimo tertiò quęritur, an comprehendant Monachos tanquam eos, qui non viuunt ex eleemosynis. Et affirmatiuè resoluendum est, vt resoluit etiam Donat. *in praxi rer. Regular. par. 2. tract. 1. de Monaster. ædifican. quest.* 19. Et constat ex Decreto Gregorij XV. vbi expresse nominantur Monachi. ibi, *Monachi, seu Fratres, &c.* Et infra. *Volens, quod de cætero Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium cuiuscunque etiam Mendicantium Ordinis, Societatis, & Instituti, quocunque nomine nuncupentur &c.* Ex quibus constat Decretum esse generalissimum, & non pro solis Mendicantibus, cum ipsos includat expresse cum dictione, *etiam*, quasi dubitari posset, an includerentur, nisi fuissent in specie expressi: vnde à fortiori sequitur includi Monachos tanquam eos, de quibus non poterat dubitari, an includerentur.

477 Vigesimo quarto quæritur. An dicta Decreta comprehendant Monasteria Monialium. Et quidem, quod non possint erigi sine licentia Episcopi, decernitur à Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 3 de Regularib. in fine*. Et notant Nouar. *in summa Bullar. par. 2. tit. de Monaster. ædifican. num.* 4. &. alter Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Monasteria, num.* 6 Barbosa *lib. 2. de iure Ecclesiast. cap. 12. n. 6.* Tamburin. *de iure Abbatis disp. 33. quæst. 1. num.* 4. Cespedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 5. num. 1.* Sed dubium est, an in concedenda licentia seruari debeat forma præscripta Clement. VIII. & Greg. XV.

478 Affirmatiuam partem tenent Tamburinus modo *citatus*, Donatus *in praxi rerum Regular. par. 2. tit. 1. de Monaster. ædifican quest.* 21. Quia in dictis Decretis præscribitur forma ad dandum consensum pro nouo Monasterio, siue sit virorum, siue mulierum. Negatiue autem respondent Cespedes *num. præced. citat.* Lezana *in sum.* verbo *Monasteria num.* 5.] Quia verba Decreti loquuntur de religiosis Monachis, &c. nec illa pars, quod non erigantur, nisi saltem duodecim inhabitare, & substentari valeant, potest comprehendere Moniales.

479 Et quidem, si Moniales non mendicent, non videntur comprehendi earum Monasteria sub forma dictorum Decretorum, quia non possunt religiosis præexistentibus afferre preiudicium; cum neque possint eorumdem eleemosynas diminuere quæritando nec diuertendo concursum ab eorumdem Ecclesijs: Finis autem Decretorum est conseruare illæsa Monasteria præexistentia, vt possint congruè substentari, qui proinde cessat in Monialibus non mendicantibus. Si verò quærunt eleemosynas, quia possunt præiudicium afferre causando diminutionem eleemosynarum, ideo essent audiendi cæteri religiosi quia vigeret finis Decretorum.

480 Vigesimo quarto quæritur. An exquirendus sit consensus aliorum Regularium, quando introducendi habent victum, & vestitum, ita vt non sint præiudicium allaturi præexistentibus. Et negatiuè respondent Io. Maria Nouar. *in praxi noui iur. Pontificij conclus. 2. alias 11. num.* 4. Cespedes *de exempt. regular. dub. 8. num. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tit. 1. quæst. 27. num.* 2. Quia causa finalis, ob quam conuocandi sunt cæteri Regulares, est ad videndum, an introducendi possint commodè substentari absque aliorum detrimento, vt constat ex Decreto Clemen. 8. ibi. *Causa cognita constiterit &c. sine aliorum detrimento commodè substentari posse*. & ex Decreto Gregorij XV. ibi. *Vel alias Ordinarijs locorum constiterit, Religiosos Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigenda, absque detrimento religiosorum in Monasterijs &c. erectis degentium &c. congruè, & commodè manuteneri, & ali posse*. Vnde Rota *decis. 745. par. 2. recent.* censuit potuisse Ordinarium Cæsaraugustanum concedere licentiam erigendi nouum Collegium, quia ipsi constabat nullum præiudicium allaturum præexistentibus, quia collegialibus erat prouisum de victu, & vestitu.

481 Affirmatiuè autem respondent Io. Anton Nouar. *in sum. Bul. tit. de ædifican. Monast. num. 5 ampliat.* 4. Riccius *decis. 222. par.* 4. asserens, ita fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapol. in causa Reformat. S. August. Ventriglia *in praxi annot. 18. num.* 26. ver. *dubium est*. Quia cum Decretum Clemen. VIII. & Gregorij XV. generaliter loquatur, comprehendit omnes casus, *l. qui generaliter ff. de legat. præst.* & *l. de pretio ff. de publ. in rem act.* Quod procedit etiam in Constit. pœnali Rota *decis. 41. num. 41. par. 1. recent.*

482 Quam posteriorem sententiam locum habere existimo si de nouo introducendi ea præstaturi sint, quibus prioribus Ecclesijs concursus, & emolumenta sint diminuenda, vt est ministratio sacramentorum, acceptatio eleemosynarum pro Missis celebrandis, tumulatio defunctorum, dum enim concursus diminuitur, indirectè minuuntur eleemosynæ præexistentium, & causatur detrimentum in ordine ad congruam substentationem, quam inde percipiebant. Quod pulchrè considerauit Rota *in Ianuensi priuilegiorum die 24 Ianuarij 1647. coram Roias* ad fauorem Patrum Theatinorum, pro quibus tulit sententiam. ibi, *Etenim consideratum fuit maximum detrimentum fore allaturum PP. Theatinis si presbyteri Oratorij residerent in Ecclesia Sancti Pancratij, quæ non distat ab Ecclesia S. Siri, vt supradictum est, spatio 40. cannarum. Quo stante diminueretur concursus populi in prædicta Ecclesia S. Syri, & consequenter eleemosynæ, quæ ex Christi fidelium concursu vberiores fiunt erga PP. Theatinos ex illis viuentes. Ita vt ex diminutione dicti concursus, & eleemosynarum diminuerentur etiam alimenta Theatinis ex eisdem prouenientia, quod lex abborret, ad tex. in l. solent. ff. de alimen. & cibar. leg.* Bar. *in l. cum hi §. vult igitur ff. de transact.* Iason *ibid. num.* 12. Ruin. *consil 81. sub num. 4. ver. Quia vbi à pluribus, lib. 2. & consil.* 144. *sub num. 6. ver. vel si non potest, lib.* 5. Aticaran. *consil. 254. circa fin.*

fin. ver. Nisi ad ipsorum. Rota *in Romana alimentorum* 20. *Iulij* 1642. *coram R. P. D. meo Bichio*. *Nec obstat, quod Patres Oratorij habeant proprios redditus à fundatore assignatos. Quia non ab eorum, sed à Theatinorum egestate præiudicium desumitur; & sufficit omne præiudicium aliunde etiam, quam ex mendicitate, seu quæstuatione Ecclesiæ vicinæ resultans, vt tradit Modernus Carmel. Matrit. in sum. quæst. Regul. tom.*3. verbo *Monasteria Regularium sub num. 6.* ver. *Adde etiam, fol.* 400.

483 Nec obstant, imo fauent Decreta Clementis VIII. & Gregor. XV. Quia volunt, quod introducendi de nouo tunc demum possint introduci, quando constat substentari posse sine aliorum detrimento: quod non contingit, quando diminuti sunt concursum aliarum Ecclesiarum, & alia emolumenta, quamuis non sint mendicaturi, iuxta ponderata à Rota *num. præced* Nec obstat decisio Rotæ 475. *par.* 2. *recent.* quia agebatur de erigendo Collegio, in quo tantum celebrarentur Missæ, & Eucharistiæ sacramentum conseruaretur, vt constat ex ead. *decis. init.*

484 Nec obstat, quod electio sepulturæ, eleemosynæ pro celebrandis Missis, & anniuersarijs sunt actus facultatiui, cum possit quilibet, si vult, pia opera facere, & vbi vult eligere sepulturam, qui proinde, si alicui subtrahantur, nullum ipsi infertur præiudicium, vt ponderauit Rota *dicta decis.* 475. Quia imo Gregor. XV. considerauit præiudicium ex actibus facultatiuis, qualis est largitio eleemosynarum, ibi. *Quo fit, vt non habita debita eleemosynarum, seu redditum cuiuscunque Monasterij, Conuentus, seu Domus ratione &c.* sicut etiam considerauit Rota in dicta *Ianuensi priuilegiorum*, de qua, *num.* 482. Quia præiudicium non sumitur strictè, prout dicit læsionem iustitiæ, sed pro quocunque damno, seu quacunque diminutione alimentorum, seu eleemosynarum.

485 Vigesimo sexto quæritur. An si aliqua religio vellet intrare cum cautione non quærendi eleemosynas, nec faciendi aliquid, vnde nocumentum eueniret alijs religiosis, esset adhibenda forma præscripta in his Decretis. Non esse necessarium in tali casu citare alios Regulares, tradunt Peirin. *in formular. littera* Z. *cap.* 3. *not. vlt.* Lezana verbo *Monasteria num.* 9. *in fine*. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monast. ædifican. quæst.* 28. Quia cessat causa finalis horum Decretorum, quæ est, quod non inferatur præiudicium cœteris; vnde cessat etiam dispositio. Cap. *Cum cessante, de appellat.*

486 Aduertit tamen Donat. quod ista cautio est præstanda, sicut oportet, nempe in Prouinciali Capitulo, & de licentia Generalis, vel in Capitulo Generali, & stipulari debet. Et quod Prouincia se obliget ad substentandos religiosos de nouo introducendos, medio iuramento, & cum assignatione annuorum redditum sufficientium: quod intelligitur, si ibi non habeant prouentus, vnde substentetur.

487 Verum adhuc se obligare debebunt ad non exercenda ea ministeria, quæ concursum ab alijs Ecclesijs auertere possint, nec ad ea admittenda, quibus consueta emolumenta cœteris minuantur iuxta dicta *num.* 482. cum, vt ibi ponderatum fuit, ex his caussetur detrimentum præexistentibus. Rursus quamuis in tali casu debeant cæteri Regulares assensum præbere, adhuc tamen erunt conuocandi; quia per accidens est, quod non sint passuri detrimentum & proinde seruanda ea forma, quæ non cessat obligare, licet aliquando per accidens non sit necessaria, & cum interesse habeant, debent certificari de obligatione, quam suscipiunt de nouo introducendi, & debent illam recognoscere.

488 Vigesimo septimo quæritur. An solemnitas horum Decretorum seruandæ, sit, quando recuperantur Monasteria occupata ab hæreticis, aut in bello diruta reædificantur. Negatiuè resp. Rodriquez *tom.* 2. *quæst. regular. quæst.* 49. *ar.* 9. Lezana verbo *Monasteria num.* 49. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaster. ædifican. q.* 24. Et rectè. Quia per talem occupationem, aut destructionem non amittunt Regulares ius suum, cum sic violenter, & iniustè spolientur. Et ideo possunt semper vti iure proprio. Deinde hæc Decreta procedunt de noua erectione Monasteriorum, recuperatio autem proprij Monasterij, aut restauratio non est noua erectio.

489 Vigesimo octauo. An Monasteria rædificari possint sine consensu Episcopi, & solemnitate horum Decretorum. Cum distinctione procedunt Glos. *in cap. de Monachis* 18. *quæst.* 2. Afflictus *decis.* 592. *num.* 14. vbi Vrsil. *num.* 3. & 4. Nouar. *in pragmat. rubr. de ædificat. num.* 2. Alter Nouar. *in sum. Bullar. par.* 1. *tit. de Monaster. ædificat. nu.* 9. *limit.* Cespedes *de exemptione regular. cap.* 1. *dub.* 10. *num.* 1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tit.* 1. *de ædifican. monast. quæst.* 23. nempe non requiri licentiam Episcopi, & solemnitatem decretorum, si monasterium non sit in totum dirutum: secus autem, si sit totum dirutum. Tunc autem dicitur totum dirutum, quando ita est funditus euersum, vt neque remaneant fundamenta. Et ratio est. Quia si est totum dirutum, est noua ædificatio, & ideo requirit solemnitates: at si non est totum dirutum, non habent locum præsentia Decreta, quia loquuntur de noua ædificatione.

490 Verum cum præsentia decreta non tam considerent Monasteria secundum materiale fabricæ, sed secundum formale inhabitationis Religiosorum, & ea, vnde cœteris præiudicium prouenire potest, parum videtur referre, quod Monasterium sit, vel non sit in totum dirutum, cum fieri possit, quod sit in totum dirutum, & tamen religiosi ibi degentes retineant sua iura inhabitandi, ministrandi Sacramenta, &c. vt si in totum dirueretur Monasterium occasione belli. Et ideo videndum est, an ex totali dirutione Monasterij amittant religiosi sua iura inhabitandi, ministrandi Sacramenta, & aliàs Ecclesiasticas functiones exercendi. Quia si amiserunt, non poterunt reuperare sine consensu Episcopi, & cæteris solemnitatibus, quia erunt de nouo acquirenda. Si verò non amiserunt, poterunt sine solemnitatibus reædificare Monasterium, quia sicuti retinent ius ad inhabitandum, ita etiam ad erigendum dirutum Monasterium.

491 Vigesimo nono. An solemnitates sint necessariæ quando religiosi recipere volunt loca ab ipsis dimissa. Partem negatiuam tradunt Rodriquez

tom. 2.

tom. 2. quæst. regular. quest. 49. ar. 9. Miranda *to. 1 Manual. prælat. quæst. 33 ar. 5. conclus. 1.* Quia non agitur de nouo Conuentu erigendo, de quo procedunt Decreta, sed de antiquo reassumendo. Econtra verò requiri consensum Episcupi, & alias solemnitates, tradunt Peirin. *de priuileg. ad Const. 6. Gregor. XV. num. 2.* Cherubin. *in compend. Bullar. constit. 99. Clement. VIII. schol. 2.* Quia hæc Decreta non procedunt de Conuentu quo ad materiam seu fabricam, sed quo ad cohabitationem in vnum religiosorum, quæ fit de nouo.

492 Alij vero procedunt cum distinctione. Lezana *in sum.* verbo *Monasteria num. 46.* ait, quod si per reassumptionem inferatur nouum detrimentum religiosis cæteris, requiruntur solemnitates: Secus autem, si non inferatur, quia iam antiquum detrimentum est superatum. Et videtur sequi Cespedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 13. numer. 2.* Aliter procedit Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tit. 1. de monaster. ædifican. qu. 39. num. 6.* & vult requiri solemnitates, si sit incorporatum iuribus Episcopi, aut alijs concessum, nam in tali casu Monasteriũ desinit esse de proprietate dimittentium.

493 Mihi autem absolutè concludendum videtur, quod quotiescunque Monasterium est absolute dimissum, ita vt non sit dimissum ad tempus, & sponte facta sit dimissio, non possit reassumi, nisi cum omnibus solemnitatibus requisitis in erectione. Et ratio est, quia dum absolutè, & sponte dimittitur, amittitur ius per tacitam renunciationem celebrandi in tali loco, & exercendi ibi functiones Ecclesiasticas, & proinde non potest reassumi, nisi de nouo acquiratur ius. Vnde eodem pacto res se habet, ac si ageretur de noua erectione, quia Decreta non disponunt de erectione fabricæ, sed de iure inhabitandi, & exercendi in loco functiones Ecclesiasticas, quia disponunt de eo vnde præiudicium cæteris generari potest, quod non contingit in erectione fabricæ.

494 Trigesimo. An licentia Ordinarij requiratur cum cæteris solemnitatibus, quando ædificandum est Monasterium in loco exempto. Partem affirmatiuam tenent Cochier *de iurisdict. Ordinar. in exemp. par. 2. quæst. 45. num. 36.* Riccius *dec. 168 numer. 3. par. 4.* Nouar. *in pract. noui iur. Pontif. conclus. 1. aliàs 10. num. 3.* per cap. *Auctoritate, de priuileg. in 6.* Verum tex. ipsis non fauet, quia ibi tantum prohibetur, ne sine licentia Sedis Apostolicæ, in locis exemptis erigantur Monasteria. Ita enim habet. *Inhibemus insuper, ne in locis, etiam exemptis, hoc ipsi exempti facere audeant, nisi super his licentiam, vel priuilegium habeant Sedis Apostolica.*

495 Vnde tenendum est, quod non requiratur, sed sufficiat licentia, aut priuilegium Sedis Apostolicæ. Ita Cespedes *de exempt. regul. cap. 1. dub. 17. num. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. de monaster. ædif. quæst. 41.* Et ratio est, Quia Episcopus non potest in locis exemptis exercere iurisdictionem, nec circa ea, quæ sunt annexa loco, nec per præsentia decreta conceditur ipsis aliqua iurisdictio circa huiusmodi loca. Imo disponunt tantum de fundatione in locis subiectis ordinariæ ipsorum iurisdictioni, vt constat ex decreto Clement. VIII. ibi. *In ciuitatibus, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis.*

496 Quod autem addunt Riccius, & Cochier, citati Franc. *in cap. auctoritate num. 2. de priuileg. in 6.* Quod si Regulares erigunt Monasteria in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo: non subsistit. Quia nec id habetur ex dicto cap. *Auctoritate*, nec de iure procedit, quia eum locus exemptus non pertineat ad ipsum, nec etiam pertinent, quæ sunt in loco.

497 Trigesimo primo. An consensus iuxta præsentia decreta exquirendus, à Superioribus locorum, seu procuratoribus suppleri possit per Prouinciales, seu Generales. Partem affirmatiuam tradit Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 1. de monaster. ædific. quæst. 29. num. 1.* & *num. 3.* refert Sacram Congregationem ita decreuisse in Senogaliens. Carmelit. *die 26. Iunij 1615.* & in causa noui Monast. Patrum Congregar. de Colorito Eremitarum S. August. in Burgo S. Antonij Ciuit. Neapol. nolentibus consentire Superioribus localibus, consenserunt Romæ Generales. Et ratio est. Superiores locales, & Procuratores sunt subordinati Prouincialibus, & Generalibus, & tota illa iurisdictio, quæ est in ipsis, est eminentiori modo in Superioribus maioribus, quibus ita subduntur, sicut ipsis subduntur cæteri subditi, ita vt ipsorum voluntas translata sit in eorumdem voluntatem. Et ideo supplere possunt, quicquid inferiores possunt præstare.

498 Est tamen aduertendum. Quod Superiores maiores non possunt supplere hunc consensum, nisi causa cognita. Et ratio est. Quia iuxta præsentia decreta præscribitur talis forma pro nouis erectionibus, vt innotescat, an de nouo introducendi congruè possint sustentari absque aliorum detrimento. Quod tunc contingit, quando exquiritur consensus aliorum, nam consentiendo, quod inde detrimentum essent passuri? Vnde non possunt Superiores maiores supplere hunc consensum, nisi causa cognita eis constet, quod introducendi sustentari possint sine suotum detrimento. Imo neque Superiores locales, seu Procuratores consentire possunt, nisi existiment suis non futuros detrimento. Nam finis horum decretorum est conseruare splendorem religionum, regularem obseruantiam, & proinde manutenere religiones cum commoda sustentatione tanquam necessario medio. Vnde consensus pro introducenda noua religione, quando cæteris esset futurum detrimentum, esset contra finem horum decretorum in re graui, & ideo non posset præstari sine graui peccato. Nec prodest quod possit quisque præiudicio proprio renunciare, & quod volenti non fit iniuria; nam hoc solum locum habet, quando præiudicium est merè priuatum: non autem quando est publicum, & contra publicam vtilitatem, vt in casu præsenti: decreta namque circa erectionem Conuentuum emanauerunt ob publicam vtilitatem religionum, vt constat ex decreto Gregorij XV. §. *Verum*. Nam causa finalis est conseruare splendorem religionum, & regularem obseruantiam.

499 Trigesimosecundo. An præter licentiam Episcopi requiratur etiam licentia Sedis Apostolicæ pro ædificandis nouis Monasterijs. Et quidem certum

rum

eum est requiri de iure communi *ex cap. 1. de excessib. Prælat.* & *cap. vnico de relig. domib. in 6.* & Clemen. *Cupientes de pœnis.* & notant Campanil. *in diuers. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 80. *in fine* cum Rodriquez, & Sorbo. Zerola *in praxi, par.* 1. verbo *Monachi §.* 1. & 2. Nouar. *in prac. conclus. noui iur. Pontif. conclus.* 1. *aliàs* 10. *num.* 4. Riccius *decis.* 168. *num.* 4. *par.* 4 Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 26. *n.* 4. Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 33. *quæst.* 1. *num.* 6. Ventriglia *in pract. annot.* 18. *num.* 7. & alij infra citandi. Quia licet Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de regular.* disponat, quod non possint fundari noui conuentus fine licentia Episcopi, non tamen derogat iuri communi, sed addit.

500 Attentis tamen priuilegijs fundari possunt cum sola licentia Episcopi, vt aduertunt Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 23. *ar.* 7. Lezana verbo *Monasteria num.* 4. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 2. Donat. *in praxi ver. regular. par.* 2. *tit. de edifican. Monaster. quæst.* 13. *num.* 4. Nouar. *num. præced. citat.* Et hoc voluit Rota *decis.* 745. *par.* 2. *Recent.* dum habet, hodie per Concilium Trident. fuisse hanc facultatem Ordinarijs attributam: quod intelligitur stantibus priuilegijs, quæ ob communicationem facta sunt omnibus communia. Recentia autem priuilegia concessa sunt à Paulo V. *anno* 1605. Carmelitis discalceatis in sua *Constit.* 10 quæ incipit. *Ad Ecclesiæ.* & 1618. Monachis Fuliensibus *in Bulla* incipiente *Ministerio.* Vnde sicut Concil. Trident. derogauit priuilegijs construendi Monasteria sine licentia Episcopi; ita priuilegia derogant iuri communi, quatenus requirit licentiā Pontificis. Imo *cap. vnicum de relig. domi 6. in 6.* procedit solum de quibusdam Mendicantibus institutis post Concil. Lugdunense, quos Gregor. X. extingui voluit, vt aduertunt Lezana, & Donat. *cit.* Suarez *disp.* 23. *de censur. sect.* 5. *num.* 32. & *cap.* 1. *de excessib. Prælat.* procedit solum de Mendicantibus, sub quorum nomine non veniunt Monachi in odiosis, vt notant Suarez *num.* 19. Donat. *num.* 7. cum Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 144.

501 Neque obstant recentia Decreta Clemen. VIII. Gregor XV. Vrbani VIII. Quia licet reuocent priuilegia, licentias, indulta fundandi noua monasteria, non reuocant tamen absolutè, sed solum, quatenus contraria suis dispositionibus, quæ solum requirunt licentiam Ordinarij, & illam specialem formam præscriptam, vnde relinquunt priuilegia in suo robore, quatenus eximunt à petenda licentia à Summo Pontifice.

502 Imo, quod hodie etiam seclusis priuilegijs sufficiat licentia Episcopi, nec requiratur Summi Pontificis, tenent Nouar. *in prac. noui iur. Pontificij conclus.* 1. *aliàs* 10. *num.* 8. alter Nouar. *in sum. Bul* tit. *de ædifican. Monaster.* Donat. *in praxi rer. Regul. par.* 2. *tit.* 1. *de ædifican. monast. quæst.* 14. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 4. Quia Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de regular.* videtur hoc negotium delegasse Ordinarijs. Nec recentia Decreta præscribentia formam pro noua fundatione requirunt aliam licentiam, quàm Episcopi. Cæterum ex nouissima Constitutione Innocentij X. quæ incipit *Instaurandæ.* Idib. Octob. 1652. Non possunt de nouo fundari Conuentus absque speciali licentia Sedis Apostolicæ, in qua fiat expressa mentio de huiusmodi prohibitione: & licentia est concedenda præuia examinatione Congregat. Episcop. & Regular. Qua forma non seruata irritatur fundatio.

503 Trigesimotertio. An soli Episcopi concedere possint licentiam fundandi monasteria. Resp. Non solum Episcopos, sed etiam quoscunque alios habentes auctoritatem quasi Episcopalem, seu iurisdictionem, ordinariam, posse concedere talem licentiam. Ita Cespedes *de exempt. regular. cap.* 1. *dub.* 21. *num.* 1. Donat *in praxi rer. Regular. par.* 2. *tract.* 1. *de Monast. ædificat. quæst.* 17. Et ratio est, Quia licet Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de Regular.* dicat fine Episcopi licentia; considerat tamen Episcopum non tanquam Diœcesanum, neque secundum characterem, sed tanquam Ordinariam, & secundùm iurisdictionem; vnde in Decretjs Clemen. VIII. & Gregorij XV. requiritur licentia, non Episcopi, sed Ordinarij. Appellatione autem Ordinarij venit quicunque habet iurisdictionem ordinariam quasi Episcopalem, vt notant Glos. *in cap. Ordinarij.* verbo *Locorum de offic. Ordin. in* 6. Vbi Franc. *num.* 3. Gemin. *num.* 5. Item Glos. *in cap. Animarum.* verbo *Ordinariorum de constit. in* 6. per illum tex. Abbas *in cap. post cessionem. num.* 1. *de probat.* Felin. & Dec. *ibid.* Zabarel. *in Clemen. quia Regulares. num.* 11. ver. *Quæres de supplen. negligen. Prælat.* Seraphin. *decis.* 1402. *num.* 5. Coccinus *decis.* 341. *num.* 1. Rota *decis.* 798. *num.* 3. *par.* 4. *diuer.*

504 Trigesimoquarto. An Vicarius Generalis Episcopi concedere possit hanc licentiam. Affirmat Cespedes *de exemptione Regular. cap.* 1. *dub.* 21. *num.* 4. Quia Vicarius quoque Episcopi est verè Ordinarius, vt notant communiter cum Glos. *in cap. Romano.* verbo *Generaliter de appellat. in* 6. Couarruu. *lib.* 3. *variar. cap.* 20. *num.* 5. Sanchez *cum alijs lib.* 3. *de matrim. disp.* 29. *num.* 5. Sbrozius *de offic. Vicar. lib.* 5. *quæst.* 43. & *quæst.* 51. *num.* 1. & alij, quos citat Cespedes.

505 At pars negatiua est tenenda cum Donato *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *de monaster. ædifican. quæst.* 18. *num.* 1. nisi tamen habeat ad hoc speciale mandatum. & ita decidisse S. Congregat. *die* 11. *Iulij* 1610. refert Sellius *in select. canon. cap.* 90. *num.* 4. apud Barbos. *ad cap.* 3. *num.* 31. *sess.* 25. *Concil. Trident.* & *die* 19. *Ianuarij* 1633. apud Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Monasteria. num.* 1. Et ratio est, Quia talis licentia est de maioribus, quæ non censentur venire in ordinaria, & generali iurisdictione communicata Vicarijs, sed debent specialiter committi.

506 An autem Vicarius Capitularis sede vacante possit hanc licentiam tribuere? Affirmat Cespedes *eodem dub.* 21. *num.* 5. *cap.* 1. *de exempt. Regular.* Quia similiter talis Vicarius est Ordinarius, & in ipsum transit ordinaria iurisdictio Episcopi. Sed oppositum est tenendum cum eodem Donato *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 1. *de Monaster. ædifican.* Io. Anton. Nouar. *par.* 2. *sum. Bullar.* Tit. *de ædifican. Monast. ad Constit. Vrbani VIII. num.* 5. ex decisione dicta *anni* 1633. *sub die* 19. *Ianuar.* S. Congregat. Quia licet talis licentia sit actus iurisdictionis, est tamen de reseruatis Epi-

Episcopo tanquam quid arduum, & in quo requiritur specialis industria, cum discernendum sit, an nouum monasterium commodè sustentari possit sine aliorum detrimento.

507 Trigesimoquinto. An si Summus Pontifex concedat Ecclesiam, aut conuentum Regularibus, requiratur adhuc licentia, & consensus Episcopi. Affirmatiuè resoluendum est, ita etiam Vener. *lib. 11. Examin. Episc. cap. 14. num. 11.* Cespedes *de exempt. Regular. cap. 1. de Monaster. adifican. dub. 8. num. 1.* Donat. *par. 2. prax. rer. regul. tract. 1. de Monaster. ædifican. quæst. 25.* Rodriquez *tom. 3. quæst. Regular. quæst. 8. ar. 1.* Et casus est decisus *in cap. Pastoralis de priuileg.* vbi decernitur, quod Regulares obtinentes Ecclesias pro suo vsu, non possunt inconsulto Episcopo in ipsarum possessionem introire. Quia scilicet concessio censetur facta saluo iure Episcopi, & ideo vt non sit necessarius eius consensus, requiritur, quod in concessione specialiter exprimatur, quod non requisito ipsius consensu possint possessionem apprehendere; nam tunc Summus Pontifex auctoritate propria supplet consensum Episcopi. Ex quo deducitur, Quod stante concessione Summi Pontificis, posset Episcopus suspendere exequutionem, & rescribere eidem Pontifici, si indicaret, non expedire, tales religiosos admitti ad locum concessum, præsertim si futuri essent cæteris detrimento. Quia non est verisimile, quod Summus Pontifex intendat concedere, quod non est expediens concedi, cum semper respiciat æquitatem, & quod est contra communem vtilitatem religionum præexistentium in illo loco. Imo teneretur etiam rescribere, quia tenetur obuiare in conuenientibus, quæ ex tali exequutione oriri possunt, cum sit sub ipsius dispositione.

508 Trigesimosexto. An Episcopus sine consensu Capituli possit concedere Regularibus Ecclesias derelictas, quæ non sunt sub alicuius dominio. Negatiuè resoluunt Cespedes *de exempt. regul. cap. 1. de monast. ædificat. dub. 20 num. 2.* Donat. *par. 2. praxis rer. regular. tract. 1. de Monast. ædifican.* asserentes, impetrandum esse consensum Apostolicum super donatione facta ab Episcopo sine licentia Capituli, ne postea molestentur. Verum cum Ecclesiæ existentes intra territorium sint in potestate Episcopi per *cap. Omnes Basilica 16. quæst. 7.* & *cap. Conquerenti de offic. Ordin.* & *cap. Consult. de donat.* & proinde de ipsis disponere possit, solum potest requiri ex eo, quod in rebus grauibus debet vti consilio Capituli: ex eo autem, quod debeat vti consilio Capituli, debet etiam obtinere consensum, quia per *cap. Quanto, de his quæ fiunt à prælat. sine con. Cap.* iniungitur, vt in Ecclesiæ negocijs cum Canonicorum consilio procedat, vel sanioris partis. Dum autē debet procedere cum consilio, necesse est, vt ipsorum sensui se accommodet, alioquin non procederet cum consilio, sed contra consilium. Imo in *cap. Cum nos eod. tit.* decernitur concessionem factam ab Episcopo reclamante Capitulo irritam esse, vbi Glos. *in figuratione casus* notat, talem concessionem fuisse de quadam Ecclesia. Quia tamen Episcopi in exquirendo consensu Capituli possunt contra ipsum præscribere, ideo videndum est, an etiam in hoc præscripserint.

509 Trigesimoseptimo. An licentia Ordinarij pro ædificanda noua Ecclesia, seu monasterio erigendo, debeat esse in scriptis. Affirmant Glos. *in cap. Placuit.* verbo *Dote 1. quæst. 2.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 1. de Monaster. ædifican. quæst. 11. num. 1.* Intelligi autem debet pro foro externo. Quia in ipso constare debet de licentia, quoties opus fuerit, & proinde requiritur scripturæ: & ita seruatur in praxi non solum in his licentijs, sed etiam in cæteris omnibus, iuxta doctrinam Pennæ *in l. Vnicuique C. de prox. sacr. scrin.* Quò ad forum autem conscientiæ, sufficit consensus quocunque modo manifestatus, sicut etiam sufficit in cæteris, iuxta *cap. Institutionis. 25. quæst. 2.* & *cap. Tibi de rescrip. in 6.* & Clemen. *Dudum de sepulturis.*

510 Trigesimooctauo. An pro introducenda noua religione, seu erigendo nouo monasterio, sufficiat tacitus consensus Ordinarij: vt si videat de nouo erigi, & non contradicat. Affirmant Silua *de Benefic. par. 1. quæst. 6. num. 21.* Azor. *par. 2. lib. 9. cap. 3. quæst. 2.* Riccius *decis. 168. num. 2. par. 4.* Merol. *tom. 3. Theol. Moral. disp. 7. num. 146.* Nouar. *in nouo iure Pontific. conclus. 1. aliàs 10. num. 2. de ædificat. monaster.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 1. de monast. ædifican. quæst. 11. num. 2.* qui tamen *num. 3.* videtur se corrigere, dum vult teneri Ordinarios seruare formam præscriptam in nouis Decretis. Quare, licet fortè sufficeret tacitus consensus ante noua Decreta, modò tamen nullo modo sufficit, quia Ordinarij non possunt concedere talem licentiam, nisi vocatis interesse habentibus, & cognito, quod nouiter introducendi in debito numero commodè possint sustentari sine aliorum detrimento. Vnde cum non possint concedere licentiam, nisi seruata hac forma; tacitus consensus non sufficiet, quia caret huiusmodi forma.

511 Trigesimonono. An si Ordinarius concedat licentiam erigendi monasterium, non seruata forma præscripta in nouis decretis, teneat concessio, & valeat erectio. Negatiuè resoluendum est. Ita Riccius *decis. 75. par. 2.* Nouar. *in sum. Bul. par. 2. Tit. de ædifican. Monast. num. 2.* Cespedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 23. num. 1.* Donat. *par. 1. praxis rer. regular. tract. 1. de monasterijs ædifican. q. 16. num. 1.* Primò quidem, quia concessio corruit, defectu potestatis, si quidem potestas Ordinariorum quò ad hoc non est absoluta, sed conditionata, dependens ab obseruantia formæ præscriptæ, vt constat ex Decreto Clement. VIII. ibi. *Locorum Ordinarios non posse licentiam ad nouos conuentus erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis &c.* Si enim non possunt, nisi vocatis &c. dum hæc conditio deficit, potestas quoque deficit. Secundo. Quia in his Decretis præscribitur forma seruanda in concessione licentiæ; forma autem non seruata corruit actus. *l. Cum hi. §. si prater. ff. de transact.* & *l. Qui Romæ. §. Flauius. ff de verbo. obligat.* & *cap. Quaritur 6. Episcopus, 22. quæst. 2.* & communiter cum Glos. *in cap. Dilecta*, verbo *Irritum, de rescriptis.* vbi etiam Felin. *num. 6.* Abbas *num. 4.* Tertio, quia in dictis Decretis adest Decretum irritans, quod reddit irritum, & nullum quicquid in contrarium fit. *cap. 1. ver. Adijciebatur de concess. prebend. in 6.* & *cap.*

cap. si eo tempore de elect. lib. 6. Casiador. *decis. 1. n. 7. de rest. spoliat.* Rota *decis. 142. num. 4. par. 2. recent.* et communiter Doctores. Vnde licentia concessa non seruata forma horum Decretorum, est nulla.

512 Quadragesimo. An soli Mendicantes, vel etiam Monachi; & aliæ religiones mendicantium conuocandæ sint. Mouet dubium Cesped. *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 23.* sed non resoluit, quamuis videatur in eam partem magis propendere, quod soli Mendicantes conuocandi sint, quia soli interesse habeant, & decreta sunt facta solum in fauorem mendicantium. Verum absolutè tenendum est, quod omnes sint conuocandi: verba enim decreti Gregorij XV. sunt amplissima, & comprehendunt omne genus religiosorum ibi. *Monasteriorum, Conuentuum, seu domorum, aut societatum, seu institutionum huiusmodi &c. Ad id vocati, & auditi fuerint;* Quæ verba apta sunt comprehendere loca tam mendicantium, quam non mendicantium; nec Pontifex tam diuersas species locorum expressisset, nisi omnes religiones voluisset comprehendere. Accedit etiam ratio, nam non vocantur, vt explicent, an sint detrimentum passuri, ex erectione noui conuentus, sed vt informent Episcopum, an nouiter introducendi manuteneri congruè possint, quod præstare possunt etiam qui sunt securi; quod nullum detrimentum patienrur. Et cum finis horum decretorum sit splendor Religionum, & conseruatio regularis obseruantiæ, interest omnium religionum quod in nullo Monasterio detrimentum patiantur, nam dedecus vnius cedit in dedecus religionis in genere.

513 Quadragesimo primo. An regulares possint retinere Monasteria, pro quorum fundatione nequeunt ostendere consensum Episcopi. Affirmant Cespedes *de exempt. regular. cap. 1. dub. 14.* Donat. *par. 2. prax. rer. regular. tract. 1. de monaster. ædif. quæst. 12.* & afferunt ex Confecto priuilegium Sixti V. & est *Constit. 40. ipsius in Bullar.* per quod conceditur, quod possint Minores, Conuentus omnes, & Monasteria, & Ecclesias in quibuscunque mundi partibus, de quibus non constat an legitimè possideantur, retinere: dummodo à decem annis supra possiderent & possessa à decem annis infra possint retinere cum consensu Ordinarij. Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus religionibus habentibus communicationem.

514 Verum licet tunc temporis potuerit hoc priuilegium cœteris religionibus prodesse, de præsenti tamen non potest, neque etiam ipsis Minoribus, quia coarctatur à Pontifice ad Monasteria tunc possessa vsque ad diem datæ, & disponit quo ad acquisita, non quoad acquirenda, vt constat ex illis verbis, *Quæ vos in hunc vsque diem in quibuscunq; Mundi partibus &c. Ea videlicet, quæ à decem annis supra; quæ vero à decem annis citra, de consensu Ordinariorum possidetis, liberè, & licitè retinere, &c.* Solum ergo ratione præscriptionis iuuari possunt pro retinendis Monasterijs, de quibus non constat, an sint legitimè fundata, quia præsumitur iustus titulus possidendi, cum de contrario non constet.

515 Quadragesimo secundo. An pacta, & conuentiones posita in erectione Monasterij contraria exemptioni, aut statutis, aut priuilegijs Ordinis subsistant, siue irrita sint cum sæcularibus, siue cum alijs Regularibus. Et negatiue resoluunt Cespedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 22. num. 1.* Cochier *de iurisdict. Ordinar. in exempt. par. 2. q. 123* loquentes de pacto recognoscendi Ordinarium in superiorem. Donat. *par. 2. praxis rer. regular. tract. 1. de ædifican. Monaster. quæst. 47. num. 5.* Quia huiusmodi pacta prohibentur, ac declarantur irrita ab Alexandro IV. in fauorem Minorum, cuius Constitutio habetur in *priuileg. illius Ordinis concess. 17. lib. 2.* Idem etiam præstitit Honorius IV. quando non adest licentia Generalis, seu Capituli generalis, vt refert Casarub. *in compend. priuilegior.* verbo *Concessiones.* Et licet Bonifacius VIII. reuocauerit has concessiones cap. *quia ex eo de pact. in 6.* fuerunt tamen reualidatæ, & de nouo concessæ à Sixto IV. prout habet Casarub. *citat.* & Rodriquez *tom. 1. quæst. regular. quæst. 27. artic. 3.* Nec obstat quod Leo X. *in Concil. Lateranensi* statuerit, quod pacta inita inter fratres, & Curatos valeant, nisi per subsequens Capitulum generale, aut prouinciale reprobata fuerint, & reprobatio legitime intimata. Nam non solum postea idem Pontifex confirmauit priuilegia Regularium apud Casarub. ver. *Communicatio priuilegiorum num.* 20. cum clausulis derogatorijs amplissimis; sed etiam Iulius II. in sua Constitutione, *Aliam venerabilem sub die 29. Martij* 1507. apud Confect. *Constit. 2. huius Pontif.* de nouo irritauit huiusmodi pacta, nisi in Capitulo generali coram Magistro Ordinis ratificentur.

516 Et quod spectat ad renunciationem exemptionis, exclusis etiam priuilegijs, de iure communi est irrita, quia agitur non solum de interesse religiosorum, sed etiam Romanæ Sedis, cui immediatè subijciuntur: vnde ius exemptionis est ius implicatum cum iure tertij, & ideo, quod fit in ipsius præiudicium, non tenet tanquam cedens etiam in præiudicium tertij. Cap. *Cum tempore de arbitr.* & cap. *Cum olim §. nos igitur de præscript.* & iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *consil. 431. num. 3. init.* Roman. *consil. 369. num. 18.* Cardin. *consil. 138. in fine.* Gratian. *decis. 78. num. 50.* Afflict. *decis. 173.* Tusch. *littera C. conclus. 1227. num. 3.* Costa *de scient. & ignoran. centur. 2. dist. 76. num. 5.* Gail. *obseruat. 40. num. 3. lib. 1.* Vnde etiamsi accederet consensus Generalis, aut Capituli generalis, non teneret pactum præiudicans exemptioni, sed tanquam de iure impossibile vitiaretur, & subsisteret concessio fundationis, iuxta *l. cum donationis. C. de transact.* & *l. 2. C. de condit. ob caus.* vbi defectus modi ex casu quoque fortuito non vitiat contractum, & *l. Diuorum C. eodem,* argum. à contrario sensu, & late Duran. *de condit. & modis impossibil. par. 5. cap. 2.*

517 Quadragesimo tertio. Quid debeat facere Ordinarius, si aliqui religiosi attentent erigere Ecclesias, & Monasteria absque eius consensu, & sine speciali priuilegio Sedis Apostolicæ. Resp. Contra hoc attentantes pœnas esse constitutas in decreto Vrbani VIII. *de erigendis Monaster.* nempe priuationem vocis actiuæ, & passiuæ, ac omnium officiorum, & inhabilitatis ad ipsa & excommunicationem latæ sententiæ. Vnde cum delictum sit notorium, & extra claustra, instare poterunt apud eorumdem Supe-

Superiores, vt declarentur incurrisse dictas pœnas iuxta dispositionem Concil. Trident. *cap. 14. de regular. sess. 25.* & decretum Clement. VIII. de quo supra *num.* 105. Vnde reijciendus est Venetus *lib.6 Examin. Episc. cap.* 10. *numer.* . . . . qui vult quod Episcopus debeat iubere, quod reuerenter consumatur Eucharistiæ sacramentum, & incarcerentur dicti Regulares, & eos excommunicare, & mittere ad suos Superiores, inuocato etiam, si opus sit, brachio sæculari. Cum enim pœnæ sint determinatæ per Clemen. VIII. nec ad ipsum spectet eos punire, solum potest instare apud eorumdem Superiores, quod puniantur. Possunt tamen prohibere erectionem, iuxta cap. *Auctoritate de priuileg. in 6.*

518 Quadragesimo quarto. Quid faciendum Ordinario, si religiosi conuocati, gratis, & sine rationabili causa non consentiant. Resp. Lezana verbo *Monasteria Regularium num.* 7. Cespedes *de exempt. Regular. cap. 1. dub. 8. num. 3.* Venet. *lib. 6. exam. Episcop. cap.* 10. *num.* 8 Posse tunc concedere licentiam. Verum vt possit concedere talem licentiam, requiritur; quod constet, quod possint nouiter introducendi sine aliorum detrimento manuteneri. Quia iuxta formam præscriptam in decreto Gregorij XV. requiritur sub disiunctione, aut quod alias constet, posse sine aliorum detrimento manuteneri. Vnde ex hoc eodem decreto reijcitur quod habet Venetus citatus; Quod scilicet Episcopus debeat in scriptis redigere, quæ ab vnoquoque ex conuocatis proferuntur, & postea solus dare, vel negare licentiam. Nam si conuocati non consentiant, non potest concedere licentiam, nisi constet, nouiter introducendos posse sine aliorum detrimento substentari.

519 Quadragesimo quinto. Quid faciendum si Regulares, aut eorum aliqui reclament, aut appellent à concessione concessa. Resp. Tunc ex decreto Gregorij XV. rem totam suspendi, & deuolui ad S. Congregationem Episcoporum, & Regularium; & interim nihil innouandum, sed irritum futurum, quicquid attentetur, etiam ignoranter. Ita *§. vltimo eiusdem Decreti.* Quod etiam notant Venet. *li 6. exam. Episcop. cap.* 10. *num.* 11. Nouar. *in sum. Bullar. par. 2. tit. de Monast. ædificat. num.* 2. Cespedes *de exempt. regular. cap. 1. de monast. ædif. dub. 23. num. 6.* Quod remedium fuit necessarium, ne Religiosi grauarentur ab Ordinarijs, aut consensum extorquerent, aut dicerent quod ipsis constat, posse nouiter introducendos sine aliorum detrimento substentari. Et proinde totum negotium examinandum erit coram S. Congregat.

520 Quadragesimo sexto. An si aliqua religio contra nouam erectionem excipiat, quod aliquæ religiones non sint auditæ, sit admittenda exceptio. Et negatiuè respondet Donatus *par. 2. prax. rer. regular. tract. 1. quæst.* 30. asserens ita fuisse decisum à S. Congregat. anno 1646. in causa noui Monasterij Eremitarum S. Augustini Congregationis de Colorita. Et addit rationem, quia non conuenit exceptio de iure tertij. & nulli competit agere de alterius præiudicio. Verum dicta Declaratio, tanquam emanata in casu particulari, ratione habita circumstantiarum non videtur trahenda in legem generalem, quia S. Congregatio potuit habere tunc talia motiua pro illa causa, vt potuerit iudicare, non releuare, quod aliquæ religiones non sint auditæ. Et proinde seclusa dicta declaratione, probabilius puto esse admittendam talem exceptionem; nam etiam exceptio de iure tertij admittitur, quando excludit ius, & intentionem agentis; nam hoc propriè non est excipere de iure tertij, sed de non iure agentis *l. fin. C. de rei vendicat.* Bar. *in l. 2. poss. med. ff. de excep. rei iudicat.* Corneus *consil. 66. n. 3. ver. Nec obstat lib.* 1. Castrens. *consil.* 367. *num.* 2. *lib.* 1. Crauet. *consil.* 191. *num.* 3. Surd. *consil.* 415. *num. 16. in fine.* Thesaur. *decis.* 4. *num.* 1. Rota *coram Ludouisio decis.* 415. *num.* 3. Vnde dum aliqua religio excipit, quod aliqui non sint auditi, intendit excludere ius ad nouam fundationem, tanquam concessio Ordinarij sit nulla, vtpote non seruata forma præscripta in nouis decretis de conuocandis, & audiendis omnibus.

521 Quadragesimoseptimo. An regulares conuocati debeant omnes consentire an vero sufficiat quod maior pars consentiat. Et quidem videtur sufficere quod maior pars consentiat; quia quod fit à maiori parte ab omnibus censetur factum. Cap. 1. *de ijs, quæ fi. à ma. par. cap.* Verum cum agatur de re, quæ non pertinet ad religiones tanquam facientes Vniuersitatem, & Collegium, sed quæ pertinet tanquam ad singulos, siquidem agitur, an sit passuræ præiudicium in ordine ad congruam substentationem, subintrat regula. Quod omnes tangit ab omnibus approbari debere, *l. per fundum ff. de seruit. rusticor. præd.* & *cap. quod omnes de regul. iur. in 6.* quæ regula procedit quò ad ea, quæ pertinent ad singulos, vti singulos. Ita Glos. *in dict. capit. quod omnes*, vbi Decius *numer.* 5. Felin. *num.* 15 & cœteri Doctores communiter.

522 Accedit etiam. Quod si sufficeret maior pars, deberet consensus exquiri ab omnibus religiosis conuocatis, collegiater vnitis, ita vt collegiali modo id præstarent, quia in tantum sufficit pars maior, in quantum in ipsa repræsentatur consensus totius corporis, quod fieri non potest, nisi in vnum corpus vniantur. Quod tamen est contra praxim.

523 Tertio. In decreto Gregor. XV. requiritur sub disiunctione quod aut Regulares conuocati consentiant, aut alias constet Ordinario introducendos posse manuteneri commodè sine aliorum detrimento. Vnde cum pars posterior disiunctiuæ æquipolleat priori. siquidem vtraque ordinatur ad eumdem finem, requiritur prior, nempe consensus conuocatorum, vt per ipsum constet, an introducendi possint congruè substentari in debito numero. Dum autem aliqui consentiunt, alij vero non consentiunt, res redditur dubia, & proinde non potest constare, quod congruè substentari possint.

524 Quadragesimo octauo. Circa pœnas impositas violantibus decreta de erigedis Monasterijs, quæ sunt excommunicatio latæ sententiæ, priuatio officiorum, inhabilitas perpetua ad ipsa, & priuatio vocis actiuæ, & passiuæ; dubitatur à quibus possint tolli. Et quod spectat ad excommunicationem, certum est, posse tolli pro foro interno à quocunq; Confessario; & pro foro externo à quocunque Prælato regulari, concurrentibus ijs, quæ necessaria sunt pro absolutione ab excommunicatione; quia non

ieft

est reseruata . Quod notat etiam Lezana verbo *Monasteria regul. r. num. 11.*

525 Quod verò spectat ad alias pœnas. Adhuc ab ipsis à suis prælatis absolui poterunt. Quia si delictum est minus graue adulterio, poterunt dispensare de iure communi; nam Episcopus de iure communi dispensare potest in pœnis latis ob adulterium & alia crimina minora etiam in foro externo, cap. *At si Clerici §. de adulterijs, de iudic.* Quod autem potest Episcopus cum suis subditis, potest etiam Prælatus regularis cum proprijs, ex cõcessione Pij V. *sub die 21. Iulij 1571. Constit. 132. in Bul.* eiusdem Pontificis. Quæ concessio fuit in specie confirmata à Gregorio XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi Hispaniæ, vt in *compend. priuileg. dicti Ordin.* ver. *absolutio quò ad fratres §. 18.*

526 Si verò delictum censeatur maius adulterio poterunt absoluere virtute priuilegiorum etiam pro externo, presertim vigore priuilegij concessi a Pio V. Monachis Sancti Benedicti Congregat. Cassinensis, atque adeo omnibus habentibus communicationem priuilegiorum, *in sua Constitutione*, quæ incipit. *Dum ad Congregationem . Idib. Iunij 1571.* & est 129. *eiusdem Pontificis tom. 2. Bullar.* ibi . *Motu proprio, non ad ipsorum Abbatum, & Prælatorum, seu alicuius pro eis nobis. super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & de mera liberalitate nostra, Apostolicaque potestatis plenitudine omnibus, & singulis modernis pro tempore existentibus Abbatibus, & Prælatis Congregationis huiusmodi, quoscunque illius pro tempore existentes Monachos, Conuersos, Commissos, & Oblatos tam professos, quam nouitios, in ea tamen perseuerantes, à quibusuis criminibus, reatibus, culpis, censuris, & pœnis per eos, & eorum quemlibet tam ante, quam post illorum in Congregationem huiusmodi, ac Monasteria sub illius obedientia existentia ingressum, seu professionem regularem per eos emissam, ob quamuis causam, & ob quemuis excessum, & delictum publicum, vel occultum casu, seu data opera quomodolibet ab eis, & singulis, etiamsi homicidium voluntarium, seu membri mutilatio, non tamen post ingressum huiusmodi pro tempore subsequutum, seu subsequuta fuerit, incursis, & in futurum incurrendis, etiamsi de casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, vel de comprehensis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini singulis annis legi consueuit, fuerint, plenariè toties quoties opus fuerit, iniuncta sibi pro modo culpæ pœnitentia salutari, quo ad reatum homicidij tantum in foro conscientiæ tantum, absoluendi, & liberandi, ac in pristinum, & eum, in quo ante præmissa quomodolibet erant, & fuerant, statum redintegrandi; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam inde quomodolibet insurgentem ab eis, & eorum quolibet prorsus abolendi &c. tenore præsentium concedimus, & elargimur.* Quod quidem est maximum priuilegium, præsertim cum sit concessum post Concilium Tridentinum, & derogationem priuilegiorum factam à Pio IV. quæ obstabant Decretis eiusdem Concilij.

527 In quo priuilegio illud est notandum, quod tantum homicidium restringitur ad forum conscientiæ tantum; & ideo facultas concessa quo ad reliqua tanquam non restricta ad forum conscientiæ, se extendet etiam ad forum externum, nam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum §. denique de fund. instruct.* & Glos. & Doctor. *in rubr. de regul. iur. in 6.*

528 Ex quo deducitur. Quod si officia, & dignitates, quibus priuatur ratione transgressionis, non sint interim alteri collatæ, poterit ad ipsas denuo restitui virtute huius priuilegij, nam concedit facultatem, *In pristinum, & eum, in quo ante præmissa, quomodolibet erant, & fuerant, statum redintegrandi*, quod non est aliud quam restituere officia, & dignitates deperditas. vbi notanda sunt verba; *Et eum*, nam significat illum ipsum statum, quem ante priuationem obtinebat, vt declarãt verba subsequentia, *Et eum in quo erant*, quæ significat eumdem statum, quem ante delictum obtinebant, & proinde importat identitatem in omnibus iuxta Glos. *in l. cum hi. §. qui in perpetuum, ff. si ager vectig.* Menoch. *præsumpt. 173. num. 10. lib. 4.* Surd. *decis. 125. num. 1.*

529 Cum autem in hoc priuilegio concedatur Abbatibus, atque adeo per communicationem Superioribus localibus aliarum religionum, poterunt facere quicquid in ipso exprimitur, excepta tamen restitutione illorum officiorum, quorum collatio de iure non pertinet ad ipsos. Quando enim subintrat priuatio horum officiorum, fiunt vacantia, & ideo remanent sub dispositione illius, ad quem de iure pertinet collatio; nec potest inferior ea restituere iuste priuato, alioquin sibi vsurparet ius ordinarij collatoris. Et proinde facultas restituendi in pristinum statum, quatenus se extendit ad restitutionem officiorum debet accipi secundum subiectam materiam, vt scilicet censeatur concessa ijs, ad quos pertinet collatio. Quia Pontifex in hoc priuilegio non dat minoribus superioribus, quæ sunt propria maiorum: sed tantum, quæ de iure religioni non conuenit.

Superiores, vt declarentur incurrisse dictas pœnas iuxta dispositionem Concil. Trident. *cap. 14. de regular. sess. 25.* & decretum Clement. VIII. de quo supra *num.* 105. Vnde reijciendus est Venetus *lib. 6 Examin. Episc. cap.* 10. *numer.* . . . . qui vult quod Episcopus debeat iubere, quod reuerenter consumatur Eucharistiæ sacramentum, & incarcerentur dicti Regulares, & eos excommunicare, & mittere ad suos Superiores, inuocato etiam, si opus sit, brachio sæculari. Cum enim pœnæ sint determinatæ per Clemen. VIII. nec ad ipsum spectet eos punire, solum potest instare apud eorumdem Superiores, quod puniantur. Possunt tamen prohibere erectionem, iuxta cap. *Auctoritate de priuileg. in 6.*

518 Quadragesimo quarto. Quid faciendum Ordinario, si religiosi conuocati, gratis, & sine rationabili causa non consentiant. Resp. Lezana verbo *Monasteria Regularium num.* 7. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 1. *dub.* 8. *num.* 3. Vener. *lib. 6. exam. Episcop. cap.* 10. *num.* 8 Posse tunc concedere licentiam. Verum vt possit concedere talem licentiam, requiritur; quod constet, quod possint nouiter introducendi sine aliorum detrimento manuteneri. Quia iuxta formam præscriptam in decreto Gregorij XV. requiritur sub disiunctione, aut quod alias constet, posse sine aliorum detrimento manuteneri. Vnde ex hoc eodem decreto reijcitur quod habet Venetus citatus: Quod scilicet Episcopus debeat in scriptis redigere, quæ ab vnoquoque ex conuocatis proferuntur, & postea solus dare, vel negare licentiam. Nam si conuocati non consentiant, non potest concedere licentiam, nisi constet, nouiter introducendos posse sine aliorum detrimento substentari.

519 Quadragesimo quinto. Quid faciendum si Regulares, aut eorum aliqui reclament, aut appellent à concessione concessa. Resp. Tunc ex decreto Gregorij XV. rem totam suspendi, & deuolui ad S. Congregationem Episcoporum, & Regularium; & interim nihil innouandum, sed irritum futurum, quicquid attentetur, etiam ignoranter. Ita *§. vltimo eiusdem Decreti.* Quod etiam notant Vener. *li. 6. exam. Episcop. cap.* 10. *num.* 11. Nouar. *in sum. Bullar. par.* 2. *tit. de Monast. ædificat. num.* 2. Cespedes *de exempt. regular. cap.* 1. *de monast. ædif. dub.* 23. *num.* 6. Quod remedium fuit necessarium, ne Religiosi grauarentur ab Ordinarijs, aut consensum extorquerent, aut dicerent quod ipsis constat, posse nouiter introducendos sine aliorum detrimento substentari. Et proinde totum negotium examinandum erit coram S. Congregat.

520 Quadragesimo sexto. An si aliqua religio contra nouam erectionem excipiat, quod aliquæ religiones non sint auditæ, sit admittenda exceptio. Et negatiuè respondet Donatus *par. 2. prax. rer. regular. tract. 1. quæst.* 30. asserens ita fuisse decisum à S. Congregat. anno 1646. in causa noui Monasterij Eremitarum S. Augustini Congregationis de Colorita. Et addit rationem, quia non conuenit exceptio de iure tertij, & nulli competit agere de alterius præiudicio. Verum dicta Declaratio, tanquam emanata in casu particulari, ratione habita circumstantiarum non videtur trahenda in legem generalem, quia S. Congregatio potuit habere tunc talia motiua pro illa causa, vt potuerit iudicare, non releuare, quod aliquæ religiones non sint auditæ. Et proinde seclusa dicta declaratione, probabilius puto esse admittendam talem exceptionem; nam etiam exceptio de iure tertij admittitur, quando excludit ius, & intentionem agentis; nam hoc propriè non est excipere de iure tertij, sed de non iure agentis *l. fin. C. de rei vendicat.* Bar. *in l. 2. post med. ff. de excep. rei iudicat.* Corneus *consil.* 66. *n.* 3. ver. *Nec obstat lib.* 1. Castrens. *consil.* 367. *num.* 2. *lib.* 1. Crauet. *consil.* 191. *num.* 3. Surd. *consil.* 415. *num.* 16. *in fine.* Thesaur. *decis.* 4. *num.* 1. Rota *coram Ludouisio decis.* 415. *num.* 3. Vnde dum aliqua religio excipit, quod aliqui non sint auditi, intendit excludere ius ad nouam fundationem, tamquam concessio Ordinarij sit nulla, vtpote non seruata forma præscripta in nouis decretis de conuocandis, & audiendis omnibus.

521 Quadragesimoseptimo. An regulares conuocati debeant omnes consentire an vero sufficiat quod maior pars consentiat. Et quidem videtur sufficere quod maior pars consentiat; quia quod fit à maiori parte ab omnibus censetur factum. Cap. 1. *de ijs, quæ fi. à ma. par. cap.* Verum cum agatur de re, quæ non pertinet ad religiones tanquam facientes Vniuersitatem, & Collegium, sed quæ pertinet tanquam ad singulos, siquidem agitur, an sint passuræ præiudicium in ordine ad congruam substentationem, subintrat regula. Quod omnes tangit ab omnibus approbari debere, *l. per fundum ff. de seruit. rusticor. præd.* & *cap. quod omnes de regul. iur. in 6.* quæ regula procedit quò ad ea, quæ pertinent ad singulos, vti singulos. Ita Glos. *in dict. capit. quod omnes*, vbi Decius *numer.* 5. Felin. *num.* 15 & cœteri Doctores communiter.

522 Accedit etiam. Quod si sufficeret maior pars, deberet consensus exquiri ab omnibus religiosis conuocatis, collegiater vnitis, ita vt collegiali modo id præstarent, quia in tantum sufficit pars maior, in quantum in ipsa repræsentatur consensus totius corporis, quod fieri non potest, nisi in vnum corpus vniantur. Quod tamen est contra praxim.

523 Tertio. In decreto Gregor. XV. requiritur sub disiunctione quod aut Regulares conuocati consentiant, aut alias constet Ordinario introducendos posse manuteneri commodè sine aliorum detrimento. Vnde cum pars posterior disiunctiuæ æquipolleat priori, siquidem vtraque ordinatur ad eumdem finem, requiritur prior, nempe consensus conuocatorum, vt per ipsum constet, an introducendi possint congruè substentari in debito numero. Dum autem aliqui consentiunt, alij vero non consentiunt, res redditur dubia, & proinde non potest constare, quod congrue substentari possint.

524 Quadragesimo octauo. Circa pœnas impositas violantibus decreta de erigedis Monasterijs, quæ sunt excommunicatio latæ sententiæ, priuatio officiorum, inhabilitas perpetua ad ipsa, & priuatio vocis actiuæ, & passiuæ: dubitatur à quibus possint tolli. Et quod spectat ad excommunicationem, certum est, posse tolli pro foro interno à quocunque Confessario; & pro foro externo à quocunque Prælato regulari, concurrentibus ijs, quæ necessaria sunt pro absolutione ab excommunicatione; quia non

est

est reseruata . Quod notat etiam Lezana verbo *Monasteria regul r. num. 11.*

525 Quod verò spectat ad alias pœnas. Adhue ab ipsis à suis prælatis absolui poterunt. Quia si delictum est minus graue adulterio, poterunt dispensare de iure communi; nam Episcopus de iure communi dispensare potest in pœnis latis ob adulterium & alia crimina minora etiam in foro externo, cap. *At si Clerici* §. *de adulterijs, de iudic.* Quod autem potest Episcopus cum suis subditis, potest etiam Prælatus regularis cum proprijs, ex cõcessione Pij V. *sub die 21. Iulij 1571. Constit. 132. in Bul.* eiusdem Pontificis. Quæ concessio fuit in specie confirmata à Gregorio XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi Hispaniæ, vt in *compend. priuileg. dicti Ordin.* ver. *absolutio quo ad fratres* §. 11.

526 Si verò delictum censeatur maius adulterio poterunt absoluere virtute priuilegiorum etiam pro externo, prȩsertim vigore priuilegij concessi a Pio V. Monachis Sancti Benedicti Congregat. Cassinensis, atque adeo omnibus habentibus communicationem priuilegiorum, *in sua Constitutione*, quæ incipit. *Dum ad Congregationem . Idib. Iunij 1571.* & est 129. *eiusdem Pontificis tom. 2. Bullar.* ibi. *Motu proprio, non ad ipsorum Abbatum, & Prælatorum, seu alicuius pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, & de mera liberalitate nostra, Apostolicæque potestatis plenitudine omnibus, & singulis modernis pro tempore existentibus Abbatibus, & Prælatis Congregationis huiusmodi, quoscunque illius pro tempore existentes Monachos, Conuersos, Commissos, & Oblatos tam professos, quam nouitios, in ea tamen perseuerantes, à quibusuis criminibus, reatibus, culpis, censuris, & pœnis per eos, & eorum quemlibet tam ante, quam post illorum in Congregationem huiusmodi, ac Monasteria sub illius obedientia existentia ingressum, seu professionem regularem per eos emissam, ob quamuis causam, & ob quemuis excessum, & delictum publicum, vel occultum casu, seu data opera quomodolibet ab eis, & singulis, etiamsi homicidium voluntarium, seu membri mutilatio, non tamen post ingressum huiusmodi pro tempore subsequutum, seu subsequuta fuerit, incursis, & in futurum incurrendis, etiamsi de casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, vel de comprehensis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini singulis annis legi consueuit, fuerint, plenariè toties quoties opus fuerit, iniuncta sibi pro modo culpæ pœnitentia salutari, quo ad reatum homicidij tantum in foro conscientiæ tantum, absoluendi, & liberandi, ac in pristinum, & eum, in quo ante præmissa quomodolibet erant, & fuerant, statum redintegrandi; omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, siue notam inde quomodolibet insurgentem ab eis, & eorum quolibet prorsus abolendi, tenore præsentium concedimus, & elargimur.* Quod quidem est maximum priuilegium, præsertim cum sit concessum post Concilium Tridentinum, & derogationem priuilegiorum factam à Pio IV. quæ obstabant Decretis eiusdem Concilij.

527 In quo priuilegio illud est notandum, quod tantum homicidium restringitur ad forum conscientiæ tantum; & ideo facultas concessa quo ad reliqua tanquam non restricta ad forum conscientiæ, se extendet etiam ad forum externum, nam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum* §. *denique de fund. instruct.* & Glos. & Doctor. *in rubr. de regul. iur. in 6.*

528 Ex quo deducitur. Quod si officia, & dignitates, quibus priuatur ratione transgressionis, non sint interim alteri collatæ, poterit ad ipsas denuo restitui virtute huius priuilegij, nam concedit facultatem, *In pristinum, & eum, in quo ante præmissa, quomodolibet erant, & fuerant, statum redintegrandi*, quod non est aliud quam restituere officia, & dignitates deperditas. vbi notanda sunt verba; *Et eum*, nam significat illum ipsum statum, quem ante priuationem obtinebat, vt declarãt verba subsequentia, *Et eum in quo erant*, quæ significat eumdem statum, quem ante delictum obtinebant, & proinde importat identitatem in omnibus iuxta Glos. *in l. cum hi.* §. *qui in perpetuum, ff. si ager vectig.* Menoch. *præsumpt. 173. num. 10. lib. 4.* Sutd. *decis. 125. num. 1.*

529 Cum autem in hoc priuilegio concedatur Abbatibus, atque adeo per communicationem Superioribus localibus aliarum religionum, poterunt facere quicquid in ipso exprimitur, excepta tamen restitutione illorum officiorum, quorum collatio de iure non pertinet ad ipsos. Quando enim subintrat priuatio horum officiorum, fiunt vacantia, & ideo remanent sub dispositione illius, ad quem de iure pertinet collatio; nec potest inferior ea restituere iuste priuato, alioquin sibi vsurparet ius ordinarij collatoris. Et proinde facultas restituendi in pristinum statum, quatenus se extendit ad restitutionem officiorum debet accipi secundum subiectam materiam, vt scilicet censeatur concessa ijs, ad quos pertinet collatio. Quia Pontifex in hoc priuilegio non dat minoribus superioribus, quæ sunt propria maiorum: sed tantum, quæ de iure religioni non conuenit.

BVLLA

FOELICIS RECORDATIONIS

PAVLI QVINTI

IN QVA

***FIT REVOCATIO FACVLTATVM SVPERIORIBVS** quoruncunque Ordinum, & Religiosorum quoquomodo concessarum, cognoscendi causas suorum subditorum ad Officium sanctæ Inquisitionis hæreticæ prauitatis quomodolibet pertinentes.*

530 *PIVS IV. in sua Constit. 51. de qua sub tom. 2. contra Religiosos ab Inquisitoribus procedi posse decreuit, dummodo ab eorum Superioribus non esset prauentum. §. 1. Hic Pontifex quascunque facultates, cuiuscumque Ordinis Prælatorum cognoscendi Regularium causas ad officium sanctæ Inquisitionis spectantes reuocat. Sed eas Ordinarijs denunciari mandat §. 3. & pendentes coram dictis Superioribus, ad Inquisitores, & Ordinarios remittit §. 4. Et omnia acta ad eosdem transmitti iubet §. 5. Contrauenientibus pœnam imponit §. 6. Clausulas huic Bullæ præseruatiuas apponit §. 7. Derogatoriasque §. 8. Formam, & effectum eius publicationis præscribit §. 9. Transumptisque credi mandat §. 10.*

TENOR BVLLAE EST.

PAVLVS EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

531 *ROmanus Pontifex ea interdum, quæ à prædecessoribus suis temporum, & rerum qualitate id tunc exposcente, prouidè pro hæresum extirpatione sancita sunt, nouis emergentibus rationibus reuocat, & immutat, aliaque desuper disponit, & ordinat prout in Domino salubriter conspicit expedire. Dudum siquidem fel. rec. Pius Papa IV. prædecessor noster, sua perpetuo valitura Constitutione statuit, ordinauit, & declarauit, quòd ex tunc deinceps in omnibus Christiani orbis partibus Inquisitores hereticæ prauitatis, tam generales, quàm in quibusuis Prouincijs, ciuitatibus, oppidis, terris, & locis pro tempore deputati particulares, contra omnes quorumcunque Ordinum, etiam exemptorum, etiam Mendicantium professores, & religiosos, ac etiam alios quoscunque quouis modo priuilegiatos, & exemptos, de heresis crimine quomodolibet suspectos aut culpabiles, dummodo ab eorumdem professorum, & Religiosorum Superioribus, vel Prælatis in causis huiusmodi præuenti non fuissent, iuxta facultates officij Inquisitionis ipsius prauitatis inquirere, & procedere, ac culpabiles, & delinquentes repertos secundum canonicas sanctiones castigare, atque punire possent, & valerent, ac aliàs prout in literis ipsius Pij prædecessoris latiùs continetur. Cùm autem rerum vsu compertum sit, occasione præuentionum huiusmodi nonnulla interdum impedimenta orta esse, quominus causæ huiusmodi ea, qua decet, diligentia cognoscantur. Nos de consilio Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium contra hæreticam prauitatem generalium Inquisitorum, illa de medio tollere volentes, motu proprio, & ex cer-*

ta

ta scientia nostra, ac matura deliberatione, hac nostra etiam perpetuò valitura Constitutione, omnia, & quæcunque priuilegia, indulta, facultates, & concessiones Generalibus, Superioribus, & Prælatis quorumcunque Ordinum, siue Mendicantium, siue Clericorum Regularium, cuiusuis ordinis, & instituti, etiam in dicta Constitutione non expressorum, & quantumuis exemptorum, & quocumque nomine nuncupentur, per dictum Pium, ac quoscunque Roman. Pontif. Prædecessores nostros, & Sedem Apostolicam concessa, approbata, & innouata, & quantumuis etiam longissimo tempore obseruata, causas ad dictum officium quouis modo spectantes cognoscendi, & terminandi, seu in illis quoquo modo se intromittendi: quorum omnium, & singulorum tenores, etiamsi de illis specialis, & expressa mentio habenda esset, præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & insertis habentes, Apostolica authoritate tenore præsentium perpetuò cassamus, reuocamus, & abolemus: ipsisque Generalibus, Superioribus, & Prælatis, vt de cætero quouis quæsito colore, vel prætextu præuentionis, vel consuetudinis, & præscriptionis immemorabilis, seu cognoscendi, an delationes huiusmodi calumniosæ sint, necne, in eisdem causis, tam motis, quàm mouendis, quoquomodo se intromittere, seu immiscere, denunciationes recipere, testes examinare, processus conficere, causas ipsas cognoscere, definire, vel determinare minimè audeant, seu præsumant, simili authoritate districtius inhibemus. Volentes, & expressè mandantes, vt ipsi Religiosi possint, & debeant omnes, etiam Ordinum huiusmodi professores, de hæresi suspectos, Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus liberè denunciare, absque eo, quòd Superiores prædicti personas denunciatas, & causas perquirere, vel quoquomodo id impedire, vel retardare audeant, seu præsumant. Insuper omnes, & quascunque causas ad dictum officium quomodolibet spectantes, & pertinentes coram Generalibus, Superioribus, & Prælatis huiusmodi, in quibuscunque locis existentibus, ac contra quoscunque Religiosos, vt præfertur, exemptos motas, & pendentes, ad Nos harum serie auocamus, easque omnes in statu, & terminis, in quibus de præsenti reperiuntur, ipsius prauitatis Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus, terminandas committimus. Præterea ipsis Generalibus, Superioribus, & Prælatis pari auctoritate præcipimus, atque mandamus, vt omnes processus, & acta causarum huiusmodi Inquisitoribus, seu Ordinarijs prædictis respectiuè remittant, & consignent; nec non professores, fratres, & Religiosos supra dictos, quos hæresis labe infectos, vel suspectos, etiam in visitatione, esse nouerint, absque alia consultatione cum proprijs Superioribus facienda, eisdem Inquisitoribus, vel Ordinarijs locorum vicinioribus respectiuè denuncient. Quod si Generales, alijsque prædicti præsentibus literis non paruerint, eos omnes priuationis quarumcunque dignitatum seu prælaturarum, vel officiorum suorum ordinum, ac vocis actiuæ, & passiuæ, perpetuæque inhabilitatis ad easdem, necnon contra fautores hæreticorum, & impeditores officij statutas, & inflictas pœnas, aliasque censuras Ecclesiasticas, etiam excommunicationis maioris latæ sententiæ, à qua non, nisi à Nobis, vel à Romano Pontifice pro tempore existente, præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium valeant obtinere, eo ipso incurrisse. Necnon præsentes literas, licet Generales, Superiores, & Prælati prædicti, aut quicumque alij, quauis authoritate, dignitate, vel officio, seu honore fulgentes, in præmissis quomodolibet interesse habentes, vel habere prætendentes ad hoc vocati non fuerint, semper, & perpetuo validas, & efficaces existere, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnib. inuiolabiliter obseruari. Sicque per quoscunque Iudices, & Commissarios, quauis authoritate fungentes, etiam Sanctæ Ecclesiæ Romanæ Cardinales, Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: Irritum quoque, & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus. Non obstan. prædictis, ac quibusuis alijs Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon ordinum, & institutorum quorumcunque iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, Indultis, & literis Apostolicis, etiam Mare magnum, vel aliàs quomodolibet nuncupatis, eisdem ordinibus, eorumque Generalibus, Superioribus, & Prælatis, ac personis, etiam per quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac Sedem prædictam, & per Nos quouis modo concessis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis. Quibus ac alijs omnibus, quæ præsentibus quomodolibet obstare possent, etiamsi de illis, eorumque totis tenorib. specialis, specifica, & expressa, ac indiuidua, & de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum tenores, pro plenè, & sufficienter præsentibus expressis, & totaliter insertis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Vt autem præsentes literæ ad omnium notitiam deducantur, neue aliquis ignorantiam earum prætendere, aut contra eas se excusare valeat, illas in valuis S. Ioan. Lateranen. & Principis Apostolorum Basilicarum de Vrbe, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac Aciei Campi Floræ de more affigi, & publicari, earumque exempla mihi

affi-

affixa dimitti, ac post publicationem huiusmodi, omnes & singulos, quos concernunt, & concernent in futurum, perinde arctent, & afficiant, ac si eorum cuilibet personaliter intimatæ fuissent: quòdque earum transumptis etiam impressis, Notarij publici manu subscriptis, & sigillo alicuius Prælati, seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, tandem prorsus fidem in iudicio, & extra vbique gentium & locorum adhiberi volumus, & mandamus, quæ eisdem originalibus literis adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Et nihilominus, vt ad maiorem notitiam singulorum, & quorumcunque Religiosorum prædictorum præsentes deueniant, etiam volumus, & in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus Generalib. Superioribus, & Prælatis prædictis, vt in primis proximis futuris Capitulis, seu Congregationibus prouincialibus, vel generalibus cuiuscunque Prouinciæ, tam in Italia, quàm extra, præsentes nostras literas legi, & publicari faciant, & procurent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cassationis, reuocationis, abolitionis, inhibitionis, mandatorum, aucationis, commissionis, præceptorum, decreti, declarationis, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Romæ apud S. Marcum anno incarnationis Dominicæ 1606. Kal. Septembris, Pont. nostri anno secundo. P. Prodat. Registrata apud Scipionem Secretarium. Scipio Cobellutius. S. De Vrsinis. Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1606. indictione 4. Pont. autem Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D. Pauli diuina Prouidentia PP. V. anno secundo, die verò tertia mensis Octobris, supradictæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, ac in Acie Campi Floræ, vt moris est, per me Io. Baptistam Menochium, eiusdem Sanctiss. D. N. Papæ, & Sanctissimæ Inquisitionis Cursorem. Romæ ex Typographia Reuer. Cameræ Apostolicæ M. D. C. VI.

Causæ quæ pertinent ad Tribunal Inquisitionis.

ADDITIO.

532 Causæ, quæ pertinent ad Tribunal Inquisitionis, & de quibus prohibentur per hanc Constitutionem superiores Regulares cognoscere, sunt imprimis causæ hæresis, seu quocunque modo ad hæresim pertinentes. Quia hoc tribunal principaliter erectum contra hæresim, se extendit ad omnia illa delicta, quæ quocunque pacto hæresim concernunt: & proinde causæ Fautorum, Receptorum, Defensorum hæreticorum, Apostatarum à fide, Schismaticorum, suspectorum de hæresi, blasphemantium hæreticaliter, Magorum, Sortilegorum, quorum sortilegia hæresim continent aut sapiunt, & aliæ huiusmodi; quæ quocunque modo ad hæresim dicunt relationem. Et proinde causæ quoque religiosorum contrahentium matrimonium siue publicè, siue secretè, quia sunt suspecti de hæresi. Plures etiam aliæ causæ pertinent ad Tribunal Inquisitionis ex Decretis Summorum Pontificum, vt eorum, qui non ordinati Missam celebrant, aut audiunt confessiones, ex Constit. 2. Gregor. XIII. quæ incipit. *Officij nostri* Clemen. VIII. quæ incipit: *Et si alias.* Item sollicitantium in confessione, vel occasione, & prætextu confessionis, etiam confessione non secuta, etiam si sollicitatio pro alijs fiat. & Gregor. XV. *Constit.* 4. Quæ causæ & cæteræ omnes huiusmodi pertinent ad hoc tribunal, quia semper exhibent aliquam suspicionem hæresis.

QVÆSTIONES.

533 1 Quæ fuit potissima causa huius Constitutionis.

2 An Episcopus sine Inquisitore, & Inquisitor sine Episcopo procedere possint, & quando possint.

3 Quid agendum est in causis, vbi Episcopus & Inquisitor insimul procedunt, & inter se discordant.

4 An Regulares pro quo fidei negotio ad Sanctum Officium recurrerint, seu confugerint, vel in eo testimonium veritatis perhibuerint, possint à suis Superioribus grauari?

5 An in causis ad S. Inquisitionem hæreticæ prauitatis spectantibus, Iudices, & Officiales gratis omnia expedire debeant?

Quæ

Quæ sit causa finalis prohibendi Prælatis regularibus, ne cognoscant causas pertinentes ad Tribunal Inquisitionis, Quæstio I.

SVMMARIVM.

534 *Finis prohibendi Regularibus, ne cognoscant causas pertinentes ad Inquisitiones, est, vt debito modo tractentur.*
135 *Et non segniter.*

534 Ad primum, Resp. Iustissimè huiusmodi causarum cognitio à cæteris abdicata, & ad solos Episcopos, & Inquisitores delata fuit, quia in eorum Tribunalibus magis iuridicè, & secretè cuncta geruntur, & ob quotidianam experientiam diligentiùs fabricantur processus. Hi enim meliùs intelligunt modum, & ordinem interrogandi, examinandi, & conueniendi Reos, quàm quilibet alij Religionum Superiores, qui, etsi essent Iuris peritissimi, tamen ob non frequentatum hunc iudicandi modum, non possent ita diligenter processus fabricare, sicut Episcopus, & Inquisitor. Ita aduertit Pegna *in Directorio Inquisitorum par.* 3. *Comment.* 77. *verb. Illustrissime*; vbi propter alias fortasse grauiores causas, quas prudens ibi omittere subdit, sic decretum fuisse iudicat.

ADDITIO.

535 Causam finalem huius Constitutionis assignat ipse Pontifex illis verbis. *Cum autem rerum vsu compertum sit occasione præuentionum huiusmodi nonnulla interdum impedimenta orta esse, quominus causæ huiusmodi ea qua decet, diligentia cognoscantur*. Vnde causa finalis fuit, ne huiusmodi causæ segniter, & absque debita diligentia tractentur, Cum enim plurimum intersit Christianæ Reipublicæ fidem puram, & illibatam seruari, necessarium omnique fuit, vt causæ omnes, vnde aliquod præiudicium ipsi suboriri posset, sedulo, & cum maxima cura tractarentur.

An Episcopus, & Inquisitor possint seorsim procedere. Quæstio II.

SVMMARIVM.

536 *Episcopus, & Inquisitor, quæ seorsim præstare possint.*
Vnus sine alio non potest deuenire ad arctum carcerem, tormenta, & sententiam.
537 *Potest vnus sine alio ferre sententiam absolutoriam.*
538 *Inquisitor quando possit sine Episcopo torquere, & proferre difinitiuam sententiam.*
539 *Inquisitor potest solus procedere in causis lamiarum.*

536 Ad secundum. Resp. Quatuor per se potest Episcopus sine Inquisitore, & è contra: nempe inquirere, citare, arrestare, & capere, ac tutæ custodiæ mancipare. Tria verò non potest vnus sine alio, scilicet tormentis reos exponere, ad sententiam procedere contra eos, & tradere carceri arcto, quod magis ad pœnam, quàm ad custodiam videatur, vt patet in Clem. *Multorum in princ. de Haret.* vbi dicitur sic: *Multorum querela*, & infra: *vt negotium Inquisitionis huiusmodi eò prosperetur feliciùs, quò deinceps eiusdem labis indago solemniùs, diligentiùs, & cautiùs peragetur, ipsum tam per Diœcesanos Episcopos, quàm per Inquisitores à Sede Apostolica deputatos* (omni carnali amore, odio, vel timore, ac cuiuslibet commodi temporalis affectione semotis) decernimus exerceri: sic quòd quilibet de prædictis, sine alio citare posfit, & arrestare, siue capere, ac tutæ custodiæ mancipare: ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus. Necnon inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio secundùm Deum, & Iustitiam videbitur expedire. Reos tamen tradere carceri arcto, qui magis ad pœnam, quam ad custodiam videatur: vel tormentis exponere illos: aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Episcopo Diœcesano, aut eius Officiali, vel, Episcopali sede vacante, Capituli super hoc delegato, si sui ad inuicem copiam habere valeant, intra octo dierum spatium, postquam se inuicem exquisierint, non valebit, & si secùs præsumptum fuerit, nullum sit,

sit, & irritum ipso iure. Quod autem vnus sine alio procedere ad sententiam non possit, ante istam Clementinam iam erat cautum, *in c. Per hoc de haret. lib. 6.* sed perfectius habetur hic *in c. Multorum*, allegato. Causas quoque superstitionum, incantationum, veneficiorum, & blasphemiarum, nisi sapiant manifeste hæresim, absque Inquisitorum interuentu, Episcopus terminare potest, tex. *in c. accusatus, de haret.* in 6. Abb. *in c. 1. de sortileg. num.* 4. vers. *Et aduerte*. Et ita censuit Sacra generalis Congregatio Rom. & vniuersalis Inquisitionis *sub die 2. Decembris anni* 1602. Vt refert Franciscus Leo *in Thes. fori Ecclesiastici in tit. de sortileg.*

ADDITIO.

537 Quod dicitur, quod Episcopus non potest sine Inquisitore, aut econtra Inquisitor sine Episcopo ferre sententiam, intelligitur de condemnatoria, non autem de absolutoria, nam hanc potest ferre vnus sine alio, vt tradunt Pegna *in directorio num.* 93. *par.* 3. Clarus §. *haresis num.* 5. Sousa *in aphorismis Inquisitorum lib.* 2. *cap.* 37. *num.* 2. Molina *de iust. & iure tract.* 5. *disp.* 28 Palaus *tract.* 4. *oper. moral. disp.* 8. *punct.* 13. *num.* 20. Carena *de offic. Inquisit. par.* 1. *tit.* 4. §. 1. *num.* 10. Consentiunt etiam, quamuis tutiorem appellent oppositam opinionem, Farinac. *de haeresi quaest.* 186. *n.*81. Roias *singul.* 27. *num.* 7. Azor. *par.* 1. *lib.*8. *cap.*18. *quaest.* 16. & alij. Et ratio est. Quia quod profertur sententia simul ab Episcopo, & Inquisitore, est in fauorem rei, ad vitandum eius grauamen in sententia; hæc autem ratio finalis omnino cessat, quando sententia est absolutoria.

538 Rursus etiam limitanda est resolutio authoris, vt non habeat locum quò ad torturam, & definitiuam sententiam condemnatoriam, si Episcopus est absens à Diœcesi; vel reperiri non potest; vel si intra octo dies nolit cum Inquisitore conuenire, vt habetur ex Clemen. 1. *de haeret.* Ita notant Eymeric. *par.* 3. *Direct. quaest.* 49. vbi etiam Pegna. Sousa *in aphoris. Inquisit. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. *&* 10. Palaus *tract.* 4. *oper. moral. disp.* 8. *punct.* 13. *num.* 21. *&* 12. Carena *de offic. Inquisit. par.* 1. *tit.* 4. §. 2. *n.* 15. Quia propter absentiam vnius iudicis non debet impediri cursus causarum huius tribunalis, in quo cum summa æquitate procedendum est. Et proinde, sine vnus tantum compilet processum, siue diuisim procedant, compilato processu antequam ad torturam, vel sententiam deueniatur, debet inuicem communicari, & vnus alterum requirere in ordine ad procedendum, & expectare iuxta terminum à iure præfixum.

539 Possunt etiam Inquisitores soli procedere sine Episcopis in causis Lamianum, ex vi Constitutionis Alexand. VI. quæ incipit, *Cum acceperimus*, quam refert Pegna *inter literas pro S. Officio*. Ita ipse Pegna *in addit. ad Lucer. Inquisit. tract. de strig.* ver. *quod si quaeras*. Carena *de offic. Inquisit. par.* 2. *tit.* 12. §. 19. *num.* 170.

Quid agendum quando Episcopus, & Inquisitor inter se non conueniunt. Quaest. III.

SVMMARIVM.

540 *Quando Episcopus, & Inquisitor non conueniunt, instructio causae mittenda ad Sedem Apostolicam.*

541 *Idque non solum in sententia definitiua, sed etiam in caeteris, in quibus vnus non potest procedere sine alio.*

540 Ad tertium, Resp. Vterque eorum negotium bene instructum Sedi Apostolicæ denunciare debet, vt decreuit Bonifac. VIII. *in cap. per hoc, de haret. in* 6. & tradit Eymer. *in Directorio Inquisit. quaest.* 50. & sequitur Pegna *in suo Commentario* 99. *in principio*.

ADDITIO.

541 Idem etiam notant Sousa *in aphoris. Inquisit. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 8. *&* 10. Palaus *tract.* 4. *oper. moral. disp.* 8. *punct.* 13. *num.* 15. Carena *de offic. Inquisit. par.* 1. *tit.* 4. §. 2, *num.* 15. Vbi est aduertendum. Quod licet cap. *per hoc de haret in* 6. loquatur de diffinitiua sententia, id tamen est obseruandum in cæteris omnibus, in quibus vnus non potest procedere sine alio; nam ideo dict. tex. loquitur tantum de sententia definitiua, quia tunc solum in hac debebant simul procedere Episcopus, & Inquisitor: vnde cum modo ex Clemen. 1. *de haret.* debeant in pluribus alijs simul procedere, debent in omnibus recurrere ad Sedem Apostolicam, quando inter se discrepant. Ita præter Eymer. & Pegnam ab auctore citatis locis, Farinac. *de haeres. quaestion.* 186. *num.* 64. Molina *tract.* 5. *de iust. & iure disp.* 28. *num.* 14. Palaus *loco cit.*

An

An Regulares recurrentes ad S. Officium, vel testificantes, possint à suis Superioribus grauari. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

542 *Regulares recurrentes, aut testificantes apud S. Officium, non possunt à Superioribus grauari.*
543 *An prohibeantur ipsis imponere regulares pœnas.*
544 *Quid si aliquis ex his notoriè delinquat, & cum scandalo extra claustra.*

542 Ad quartum. Resp. Quod non. Ita statuit fel. record. Pius V. vt sequitur.

Sanctissimus D. N. Pius Papa Quintus in generali Congregatione Sancti Officij, consulens libertati ipsius Sancti Officij, & indemnitati recurrentium ad illud, vel in eo testimonium perhibentium; statuit, & decreuit, vt Regulares quorumuis etiam Mendicantium ordinum persona, quæ pro tempore ad Officium Sanctæ Inquisitionis pro quocunque fidei negotio recurrerint, seu confugerint, vel in eo testimonium perhibuerint veritatis, aut alias quomodolibet deposuerint, nequaquam à suis Superioribus per quinquennium continuum à die recursus, seu dispositionis huiusmodi molestari, vel ex quacunque causa, vel excessibus prætensis personarum istarum, & de debitis propterea pœnis, seu pœnitentijs eisdem imponendis, nisi ipsi Illustrissimi Cardinales Inquisitores generales certiores facti fuerint, vel eis clarè notificatum, & ab ipsis Cardinalibus desuper responsum fuerit.

ADDITIO.

543 Dubitari potest, an per hoc Decretum prohibeantur Superiores Regulares imponere subditis regulares pœnas, quas iuxta regulam, & religionis consuetudinem incurrunt, dum peccant cõtra regularem disciplinam. Non crederem prohiberi, quia intentio Pontificis est tantum prouidere indemnitati eorum, in quorum fauorem disponit, ne scilicet grauari possint, vt constat ex verbo, *molestari*: dum autem puniuntur regulariter pro transgressionibus contra regulam, non molestantur, neque grauantur, sed perficiuntur, quia regularis punitio tendit ad ducendos religiosos ad perfectionem ideoque ad eorumdem profectum. Deinde intentio Summi Pontificis non est relaxare regularem disciplinam, sicut relaxaretur, nisi possent regulariter puniri, nam subditi mendicarent occasiones adeundi Officium Inquisitionis, vt hoc prætextu se subtraherent regulari disciplinæ. Si tamen in his regularibus punitionibus Superiores modum excederent, præsumerentur, quod vellent subditos molestare, quia ille excessus esset effectus malæ voluntatis.

544 Sed quid, si aliquis ex his religiosis delinqueret notorie, & cum scandalo extra claustra, & iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 14 *de regular.* & Constitutionem Clementis VIII. *Suscepti muneris* 18. *Martij* 1596. Episcopus instaret apud Superiorem, quod puniretur. Resp. Tunc posset punire. Quia tunc instantia Episcopi, & dispositio legis excluderet præsumptionem, quod puniret animo molestandi; & proinde cessaret finis huius decreti; neque tunc Superior prætenderet causam, vel excessum, sed Episcopus illi exhiberet delictum puniendum. Decretum autem procedit quando Superior regularis prætendit causam, vel excessum, vt constat ex illis verbis; *Ex quacunque causa, vel excessibus prætensis personarum istarum.*

An in causis Inquisitionis omnia gratis sint expedienda. Quæst. V.

SVMMARIVM.

545 *In tribunali Inquisitionis omnia gratis expedienda.*
546 *Quid si non sit satis prouisum Ministris Inquisitionis.*
547 *Superiores Regulares quando possint procedere in causis Inquisitionis.*
548 *Superior Regularis absque præsumptione exercens aliquem actum in causis Inquisitionis, excusatur.*
Dispositio quæ punit præsumentes, non habet locum stante ignorantia, aut bona fide.
549 *Generales, Prælatique cæteri debent suos denunciare hæresi infectos, aut suspectos, repertos etiam in actu visitationis.*
550 *An sufficiat, quod moneant, à quo audiunt, vt denunciet.*
551 *Quando teneantur denunciare.*
552 *An teneantur denunciare Nouitios.*

545 Ad quintum, Resp. Quod sic, & extat Decretum fel. recor. Clementis VIII. tenoris sequentis.

San-

1 *Sanctissimus Dominus noster volens, ac intendens prouidere, vt causæ & negocia quouis modo spectantia ad Sanctam Inquisitionem cognoscantur, & expediantur omni qua decet integritate, amotis quibusuis sordibus, ac pecuniarijs solutionibus, statuit & decreuit, vt imposterum omnes Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, ac quiuis Ecclesiarum Prælati, seu inferiores Ordinarij, eorumque Vicarij, & Officiales, in causis, & negocijs Sancti Officij, pro examine testium seu principalium reorum, pro sportulis sententiarum, pro quouis decreto seu actu, seu quacunque expeditione, nihil omnino exigant, & recipiant, etiam à sponte dantibus: sed gratis omnia expediant.*

2 *Ac eorum Secretarij, Cancellarij, & Notarij pro scripturis processuum, informationum, seu repetitionis testium Fisci, quas mittunt ad Sanctam, & Uniuersalem Inquisitionem Romanam, nihil penitus exigant, sed gratis illas mittant.*

3 *Insuper mandauit omnibus supradictis, eorumque Vicarijs, & Officialibus, vt cum aliquid eis significatur, nomine supradictæ Inquisitionis, quamprimum literis rescribant, & negocia iuncta exequutioni demandent.*

4 *Et hoc Decretum, tam ipsi Prælati inuiolabiliter obseruent, quam ab alijs obseruari curent, & eius exemplaria in eorum Cancellarijs affixa retineri, vt omnibus innotescat, & in Archiuijs registrari faciant, sub pœna indignationis Sanctissimi Domini Nostri, & alijs arbitrio Sanctitatis Suæ infligẽdis.*

5 *In generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apost. apud S. Petrum, coram Sanctissimo D. ac Illustriss. & Reuerendissimis Dominis S. R. E. Cardinalibus aduersus hæreticam prauitatem generalibus Inquisitoribus. Nonis Ianuarij, Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi. 1601.*

Quintilianus Adrianus Not.

ADDITIO.

546 Quando non est sufficienter prouisum pro expensis in Ministros Inquisitionis, possunt reis pœnæ pecuniariæ imponi, vt obseruant Farinac. *de hæresi. quæst.* 193. *num.* 108. Sousa *in Aphorismis Inquisitorum lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 1. & 2. Carena *quæst.* 3. *ad consil. Fulcod. num.* 6. quæ in necessitates Officij Inquisitionis impendantur, & obseruat Carena *citat.* quod huiusmodi pœnæ pecuniariæ non solent imponi, nisi re participata cum supremo Tribunali, vt dum cum tanta maturitate procedit, cognoscant rei, quod solum in hoc tribunali intenditur salus animarum.

547 Est autem aduertendum cum Carena, *de offic. Inquisit. par.* 2. *tit.* 17. *§.* 10. *num.* 35. ver. *vbi tamen*. Quod si Superiores Regulares habeant in loco iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt procedere in causis Inquisitionis contra Regulares suos subditos, ita tamen, vt non possint per se solos exercere illos actus, quos neque Episcopi possunt sine Inquisitoribus, sed eum modum seruare tenebuntur, quem seruant Episcopi. Sicut etiam ratione iurisdictionis quasi Episcopalis habent auctoritatem in tribunali Inquisitionis, & possunt procedere contra reliquos, ita etiam contra proprios subditos.

548 Rursus est etiam aduertendum. Quod si quis Superior regularis ignoranter, aut bona fide absque præsumptione exerceret aliquem ex actibus prohibitis in hoc Decreto, non fieret obnoxius pœnis in ipso statutis, quia ad eas incurrendas requiritur præsumptio, atque adeo, quod sciens, & volens exerceat talem actum, vt constat ex verbis illis Decreti. *Quoquo modo id impedire, vel retardare audeant, seu præsumant*. Et proinde talis dispositio, tum puniat præsumentes, non punit procedentes ignoranter, seu cum bona fide, vt tradunt Nauar. *cap.* 27. *manual. num.* 274. ver. *Tertiodecimo*. Rodriquez *par.* 1. *sum cap.* 155. *num.* 3. Angelus verbo, *Ignorantia num.* 4. iuncto verbo, *Excommunicatio* 7. *num.* 3. Syluester verbo *Ignorantia quæst.* 8. Innocent. *in cap. a nobis* 1. ver. *Adde, quod dicimus, de sent. excommunicat.* Auendan. *de exequen. mand. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 38. Diaz *in pract. cap.* 26. *litera* C. ver. *primo quod eius*, Rota decis. 438 *num.* 4. *par* 4. *recent.* & in *Oscen. Archidiacon.* 18. *Maij* 1603. *coram Lancellotto*.

549 Tertio est etiam aduertendum. Quod in hac constitutione iniungitur sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, nec non priuationis *quarumcunque dignitatum*, seu prælaturarum, officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis Generalibus, Prælatis, & Superioribus, quod suos debeant denunciare, si sunt hæresi infecti, aut suspecti, etiamsi in actu visitationis id reperiant. Quam dispositionem non afficere subditos, imo nec Superiores, qui præsunt Monasterijs, cum sola administratione, sed absque iurisdictione, notat Bonac. *disp.* 2. *de censur. in par. quæst.* 9. *punct.* 7. *n.* 6. Quia Pontifex loquitur gradatim descendendo à Generalibus, ad Superiores, & vltimo ad Prælatos; atque adeo loquitur de iurisdictionem habentibus, quia Prælati qui sunt omnium inferiores inter eos, de quibus Pontifex loquitur, illum habent.

550 Dubitatur tamen; An debeat Superior per seipsum denunciare, quando audit aliquem esse infectum de hæresi, aut suspectum, an sufficiat, quod moneat eum, à quo audit, vt denunciet. Bonac. *cit. disp.* 2. *de censur. in partic. quæst.* 9. *punct.* 7. *n.* 7 putat sufficere, si curet denunciationem fieri ab eo, à quo audiuit, quia hoc pacto satisfacit fini, & intentioni legis; & quia, cum Superior nihil aliud sciat, quam quod audiuit eius denunciationem, pareret

reret maiorem notitiam. Existimo tamen, necessarium esse, quod is, cui committitur denunciatio, suscipiat in se obligationem denunciandi: nam cum obligatio denunciandi sit personalis Superioris, non potest ab ipsa liberari, nisi in alium transferat.

551 Pro cuius intelligentia est aduertendum, quod non statim ac aliquid audiunt Superiores de hæresi, aut suspicione, tenentur denunciare, sed debent considerare, an verisimile sit, quod audiunt, qualitatem personæ referentis, & alia huiusmodi, & an adsit sufficiens fundamentum procedendi, seu inquirendi contra denunciandum. Quia cum Pontifex prohibeat, ipsos procedere in causis Inquisitionis sed velit denunciare, consequenter intendit tantum obligare ad denunciandum quo ad eos casus, in quibus prohibet procedere. Vnde iubentur denunciare, quando alias possent procedere: atque adeo tunc solum tenentur denunciare, quando adest sufficiens fundamentum ad procedendum, si non prohiberentur procedere.

552 Quarto est aduertendum, quod præsens Decretum non obligare Superiores ad denunciandos nouitios, si forte inficiantur hæresi, aut de ea suspecti sint, vt notat Bonac. *de censur. in par. disp. 2. quæst. 9. punct. 7. num. 3.* Quia loquitur solum de professoribus, fratribus, & religiosis, quales non sunt Nouitij, cum nondum sint membra religionis. Vnde hoc Decretum non afficit in ordine ad nouitios, respectu quorum non adest hæc specialis obligatio ad denunciandum, sed eodem modo se gerere possunt cum ipsis ac cum cæteris, qui non sunt de corpore religionis.

CONSTITVTIO

FOELICIS RECORDATIONIS

GREGORII XV.

DECRETIS CONCILII ADIVNCTA,

In qua infrascripta statuuntur.

553 1 TAM Regulares, quàm quomodolibet exempti, animarum cura personarum sæcularium in Monasterijs, seu domibus Regularibus, aut quibusuis alijs ædificijs exemptis incumbentes, seu aliàs Ecclesiastica Sacramenta exercentes, in his, quæ huiusmodi curam, & administrationem concernunt, omnimodæ Iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquam Sedis Apost. delegati, plenè in omnibus subijciantur.

2 Tam Regularees, quàm sæculares huiusmodi, nullis priuilegijs tueri se possint, quò minus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut intra clausurā, aut circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium, etiam Regularibus subiectorum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apost. delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.

3 Vt Confessarij, siue sæculares quomodocumque exempti, tam ordinarij, quàm extraordinarij, ad confessiones Monialium, aut Regular. subiectarum audiendas, nullatenus deputari valeant, nisi priùs ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur.

4 Vt administrantes bona ad huiusmodi Monasteria sanctimonialium etiam Regularibus subiectarum pertinentia, quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam superioribus Regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur.

5 Liceat Episcopo ex rationabili causa Regulares superiores admonere, vt eiusmodi Confessores atque administratores admoneant; ipsisque superioribus id facere detrectantibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessarios, atque administratores amouendi.

6 Vt possit Episcopus, vna cum Superioribus regularibus, quarumcumque Abbatissarum, vel Præpositarum electionibus per se, vel per alium, interesse, ac præsidere, absque vlla tamen ipsorum Monasteriorum impensa.

7 Episcopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest punire quoscumque exemptos, qui in alienis Ecclesijs, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, & in Ecclesijs suis aut suorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserint, delinquentes toties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, ad aliasque pœnas procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeat.

TENOR CONSTITVTIONIS.

GREGORIVS EPISCOPVS.

SERVVS SERVORVM DEI.

Ad perpetuam rei memoriam.

INscrutabili Dei prouidentia vniuersalis Ecclesiæ regimini, meritis licet imparibus, præsidentes, pastoralis nostræ solicitudinis partes esse dignoscimus in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis

tan-

tantùm Sacerdotibus sanctè administrentur Ecclesiastica Sacramenta, atque vt Virginum Deo sacrarum Monasteria diligentissimè custodiantur, & vt viri assumantur idonei ad prædicationis officium salubriter exequendum. Sanè Trid. Synodi decretis prouidè cautum est, nullum Presbyterum etiam regularem, posse Confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.

Nec non vt in Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura, personarum sæcularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia, personæ tam regulares, quàm sæculares eiusmodi curam exercentes subsint immediatè in ijs, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum administrationem pertinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita. Itemque vt Episcopi vniuersi sub obtestatione diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ, in omnibus Monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs verò Sedis Apostolicæ auctoritate, Clausuram sanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent; inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione postposita compescentes.

Atque vt Regulares in Ecclesijs suorum ordinum prædicare volentes, se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, in Ecclesijs verò, quæ suorum ordinum non sunt, nullo modo prædicare possint sine Episcopi licentia: contradicente autem Episcopo, nulli, etiam in suorum ordinum Ecclesijs prædicare præsumant.

Verùm, quia experientia compertum est, Ecclesiastici regiminis rationes postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur; matura deliberatione nostra, & ex certa scientia, ac de Apostolica potestatis plenitudine hac generali, ac perpetuò valitura constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tam regulares, quàm sæculares, quomodolibet exempti sint, animarum curam personarum sæcularium in Monasterijs, seu domibus regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesijs, vel beneficijs, siue regularibus, siue sæcularibus incumbentem exerceant, siue alijs Ecclesiastica Sacramenta, aut vnus ex illis, ministrent praeuia Episcopi licentia, & approbatione: siue quomodolibet in dictæ curæ exercitio, aut in eorundem Sacramentorum, aut alicuius ex illis administrationi de facto absque vlla authoritate se ingerant. In his, quæ huiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omni modo iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi; tanquam Sedis Apostolicæ delegati, plenè in omnibus subijciantur. Ad hæc tam regulares, quàm sæculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint, circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, aut circa bonorum administrationem Monasteriorum monialium, etiam regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.

Confessores verò, siue sæculares quomodocumque exempti, tam ordinarij, quàm extraordinarij, ad Confessiones monialium, etiam regularibus subiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur obtineant: sed & administrantes bona ad eiusmodi Monasteria sanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus subiectarum pertinentia, siue regulares extiterint, siue sæculares quomodolibet exempti, Episcopo loci adhibitis etiam superioribus regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneantur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceatque Episcopo, ex rationabili causa, regulares superiores admonere, vt eiusmodi Confessores atque administratores amoueant, ijsque superioribus id facere detrectantibus aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores, & administratores amouendi, quoties & quando opus esse iudicauerit. Ac similiter possit Episcopus, vna cum Superioribus regularibus quarumcumque Abbatissarum, Priorissarum, Præfectarum, vel Præpositarum eorumdem Monasteriorum, quoquo nomine appellentur, electionibus, per se, vel per alium, interesse, ac præsidere, absque vlla tamen ipsorum Monasteriorum impensa.

Ac demum habeat Episcopus, tanquam dictæ Sedis delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoscunque exemptos tam sæculares, quàm regulares, qui in alienis Ecclesijs, aut quæ suorum ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, & in Ecclesijs suis aut suorum ordinum, non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserint. Ita vt Episcopi in suprascriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, vt eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.

Decernentes sic per quoscunque iudices quauis authoritate fungentes, etiam sacri Palatij Auditores, nec non Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere. Irritum quoque, & inane, si secus super his à quo-

quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcumque personarum, atque ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, militiarum, etiam sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, & cuiusuis instituti, etiam necessario, & in indiuiduo exprimendi, Monasteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumque, tam secularium, quàm regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegiis etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari magno seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, Conseruatorum deputationibus, eorumque, atque aliis inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minime teneantur, & quibusquis aliis sub quibusque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus decretis etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quæuis alia expressio habenda, aut alia aliqua exquisita forma seruanda esset. Tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent præsentibus, pro expressis habentes: quibus quoad ea, quæ eisdem præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Cæterum quia difficile foret præsentes litteras ad singula quæque loca deferri, vt eæ tamen omnibus innotescant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe Basilicarum, atque Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis spatium dimitti, eisque detractis, earum exempla eo in loco relinqui.

Ac volumus vt earumdem præsentium litterarum transumptis etiam impressis, manu alicuius notarii publici subscriptis, & sigillo Prælati seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis in iudicio, & extra illud vbi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. nonis Februarii, Pontificatus nostri Anno II.

DECLARATIONES
ALIQVOT
SACRAE CONGREGATIONIS CONCILII Super Constitutione san. me. Gregorii XV. de exemptorum priuilegiis, &c.

DVBITATVR

554 1 *AN liceat Episcopis visitare Altaria regularium Ecclesiarum, quibus cura animarum personarum secularium non incumbit, aut loca, vbi in iisdem Ecclesiis asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi audiuntur Confessiones personarum secularium?*

2 *An Episcopi possint Regularibus præscribere, vt certis tantum in locis ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia restringere, ac moderari in sacramentis administrandis?*

3 *An facultas Episcopis per Constitutionem attributa in exemptos tam seculares, quàm regulares, intelligatur etiam tributa in personas nullius diœcesis?*

An

4 *An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium, ac iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?*

5 *An per eandem Constitutionem in illis verbis, (possit Episcopus vnà cum superioribus regularibus quarumcumque Abbatissarum, &c. electionibus per se, vel per alium, interesse, ac præsidere) ius Abbatissas confirmandi Episcopis attributum censeatur.*

6 *An Confessores Monialium ante editam Constitutionem deputati, debeant ab Episcopo examinari, & approbari?*

7 *An Superiores regulares similiter ante ipsius Constitutionis publicationem electi, seu deputati, alia indigeant Episcopi approbatione pro Confessionibus sanctimonialium sibi subiectarum audiendis?*

8 *An Confessiones, quas audiunt superiores Regulares electi, seu deputati, vel confirmati post publicationem, & scientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Episcopi approbatione, sint nullæ, atque irritæ, necne?*

9 *An regulares generaliter ab Episcopo approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, censeantur etiam approbati ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum?*

10 *An regularis ad audiendas Confessiones Monialium vnius Monasterij ab Episcopo approbatus, Confessiones Monialium alterius Monasterij audire possit?*

11 *An Confessores regulares extraordinarij semel ab Episcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confessiones pro vna vice infra annum, ad præscriptum sacri Concilij Tridentini, possint, virtute dictæ approbationis, pluries tanquam Confessores extraordinarij earumdem Confessiones audire absque noua Episcopi licentia?*

12 *Cum in eadem Constitutione statutum sit, vt liceat Episcopo ex rationabili causa superiores regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque Administratores bonorum ad earundem Monialium Monasteria pertinentium, ijsque superioribus id facere detrectantibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores, & Administratores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit: An eiusmodi causam Episcopus superioribus regularibus significare teneatur?*

13 *An eadem Constitutio qua parte supponit Episcopi iurisdictioni Regulares delinquentes circa personas degentes intra septa Monasteriorum Monialium, aut circa clausuram, vel bonorum administrationem eorumdem Monasteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an verò solùm in notorijs, & cum scandalo populi?*

SACRA CONGREGATIO CARDINALIVM Concilij Tridentini Interpretum censuit, Constitutionem san. mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, nequaquam subijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum personarum sæcularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni, in his, quæ Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cùm in Sacramentis personis sæcularibus administrandis ijdem Regulares delinquunt; ac propterea

AD primum dubium respondit: Episcopis non licere in vim eiusdem Constitutionis visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum sæcularium, nec loca, vbi in ijsdem Ecclesijs asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi Confessiones personarum sæcularium audiuntur.

Ad 2. Hac in parte Constitutionem nihil noui iuris induxisse, nec vllam nouam authoritatem Episcopis in Regulares attribuisse: Ideòque in vim ipsius Constitutionis non posse Episcopos Regularibus præscribere, vt certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari. Quòd si aliunde Episcopis huiusmodi facultas competat, illam non fuisse ab eadem Constitutione sublatam.

Ad 3. Censuit huiusmodi facultatem non intelligi tributam Episcopis in personas nullius diœcesis.

Ad 4. Non competere.

Ad 5. Ius confirmandi Abbatissas minimè fuisse Episcopis per Constitutionem attributum.

Ad 6. Confessores quidem extraordinarios Monialium nullatenus posse post Constitutionem, illa-

rum Confessiones audire, nisi priùs ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur & approbentur. Ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse, durante triennio ab eorum deputatione incboando, pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episcopi. Quòd si contingat, vt illorum facultas à Sedè Apostolica vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episcopo examinari & approbari.

Ad 7. Superiores regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse, durante eorum officio, pergere sine alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte, ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, seu, dignitatibus, expleto iam tempore a Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi priùs à Diœcesano Episcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Ad 8. Confessiones huiusmodi nullas, atque irritas esse.

Ad 9. Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum; sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

Ad 10. Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius Monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius Monasterij.

Ad 11. Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire: sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

Ad 12. Non teneri eiusmodi causam significare Superioribus regularibus; sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientiam Sacra Congregatio seriò onerauit, ne facultate sibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in districto Dei iudicio rationem reddituri.

Ad 13. Constitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantùm, & cum populi scandalo.

Quæ Sacræ Congregationis responsa ad se relata fel. rec. Gregorius XV. et Sanctiss. D. N. VRBANVS VIII. in omnibus approbarunt.

A. Card. Caetanus.

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES AD PRÆDICATORES. De quibus in dicta Bulla Greg. XV.

555 1 Prædicator quomodo præsentare se debeat Ordinario, vt habeat licentiam concionandi.

2 An Prædicatores ante omnia teneantur emittere fidei professionem.

3 An locorum Ordinarij possint examinare Prædicatores super doctrina, & an de vita, & moribus.

4 An possit admitti Religiosus, vel Clericus sacris non initiatus, si tamen sit idoneus, & an Prædicatio sit actus ordinis.

5 An prædicare olim Laicis fuerit permissum.

6 An idoneo præsentato ad prædicandum possit Episcopus denegare licentiam, & an sine rationabili causa suspendere à prædicatione.

7 An possit nominatim suspensus, vel interdictus prædicare.

8 A quibus debent cauere Concionatores.

9 Ad quem spectat munus eligendi Concionatorem, & ei tribuere eleemosynam.

10 An possit Episcopus compellere ad præstandum eleemosynam laicos, qui eam præstare tenentur, vel solent.

An

11 An Parochus facultatem prædicandi in eius Parochia dare possit.
12 An Episcopus non eligens idoneos Prædicatores peccet mortaliter?
13 An ipse Episcopus non prædicans in eius Ciuitate, vel Diœcesi peccet mortaliter, & quando teneatur prædicare.
14 Prædicatio Episcopi qualis esse debeat.
15 Prædicatio Sancti Ioannis Chrysostomi qualis fuit.
16 Hæreses ortæ ob Prædicationem Episcoporum non habitam.

Prædicator quomodo se debeat præsentare Ordinario pro licentia concionandi Quæst. I.

SVMMARIVM.

556 *Concionatores debent se præsentare Ordinarijs cum fide de vita, & moribus suorum Superiorum.*
557 *Concionaturi in Ecclesijs non suis Ordinis debent obtinere licentiam.*
In iurisdictionalibus venit Ordinarius nomine Episcopi.
558 *Concionaturi in Ecclesijs proprijs an debeant obtinere licentiam.*
559 *Dispositio Concilij Tridentini.*
560 *Episcopus non potest contradicere concionaturis in proprijs Ecclesijs, nisi de iure adsit causa contradicendi.*
561 *Regulares possunt concionari in Ecclesijs proprijs petita benedictione, licet non obtenta.*
562 *Declaratio S. Congregat.*
563 *Declaratio Vrbani VIII.*
564 *Episcopus non potest interdicere Regularibus, ne concionentur in proprijs Ecclesijs, non reddita causa.*
565 *A quo puniendi Regulares non seruantes Decreta Concil. Trident. de Concionatoribus.*
566 *In quibus casibus de iure possint Episcopi prohibere concionem Regularibus.*
567 *An toties quoties Regulares concionaturi sunt, debeant se præsentare.*
568 *An debeant pro singulis vicibus obtinere licentiam à suis Superioribus.*
569 *Regulares an sufficiat semel admitti ad concionandum ab Ordinario.*
570 *Qualiter se habeat licentia concionandi concessa Regularibus ab Ordinario.*

556 Ad primum, Resp. Regulares, qui munus prædicationis obire volunt, à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, cum fide eiusmodi approbationis coram loci Ordinario personaliter se præsentent, prout in Concil. Lateranen. *capit. vlt sess.* 1. & Conc. Trid. *etiam sess.* 5. *c.* 2. & *sess.* 24. *cap.* 4.

ADDITIO.

557 Quando Regulares concionaturi sunt in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, non solum se præsentare debent Episcopis, sed etiam ab ijs licentiam obtinere: quod expresse disponitur in Concilio Tridentino *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* ibi. *In Ecclesijs vero, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur; sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint.* Quia autem sumus in illis, quæ spectant ad iurisdictionem & non ad ordinem, nomine Episcopi venit quilibet Ordinarius loci, etiamsi non sit Episcopus, iuxta ea quæ tradunt Garzias *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 71. Riccius *decis.* 198. *num.* 4. *par.* 4. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 76. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 24. *ar.* 13. Moneta *de commut. vlt. volun. cap.* 5. *num.* 455. Flores de Mena *lib.* 3. *variar. quæst.* 24. *num.* 18. Duard. *in Bull. Cœna lib.* 3. *§.* 2. *quæst* 8. *num.* 55. Rota *decis.* 332. *num.* . . . *par.* 1. *recent.* An autem hæc licentia debeat esse in scriptis? negatiuè resoluendum est: & ita etiam declarat praxis, cum regulariter Episcopi hanc licentiam oretenus tantum soleant concedere.

558 Maior difficultas est. An quando Regulares concionaturi sunt in Ecclesijs proprij Ordinis requiratur licentia Episcopi, an vero sufficiat petere benedictionem? Et difficultas oritur ex Concilio Trident. nam sibi videtur contrariari. Siquidem *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* non requirit aliud, nisi vt Regulares concionaturi in Ecclesijs proprij Ordinis petant benedictionem ab Episcopo. Ita enim habet, *Cum qua licentia* (suorum superiorum) *personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant;* & loquitur de prædicatione in Ecclesijs suorum Ordinum, in quibus vult non posse concionari absque licentia suorum Superiorum. Deinde disponit de concionaturis in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, & vult, quod tunc vltra benedictionem obtineant etiam licentiam ab Episcopo. ibi. *In Ecclesijs verò, quæ suorum ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint.* Quare cum distinguat inter concionaturos

ros

ros in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis; & pro illis solum disponat, quod petant benedictionem; & pro his, quod non possint concionari, nisi obtenta licentia, sequitur, quod pro concionaturis in proprijs Ecclesijs, nil aliud requiratur, nisi vt petant benedictionem, non autem licentiam.

559 Oppositum tamen videtur disponere *sess.24 cap.4. de reformat.* ibi. *Nullus autem sæcularis, siue Regularis etiam in Ecclesijs suorum ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat.* Et concordat etiam Constitutio Gregorij XV. suprapposita de exempt. priuileg. vbi vltimo sic disponit. *Ac demum habeat Episcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscunque exemptos tàm sæculares, quàm Regulares, qui in alienis Ecclesijs, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, & in Ecclesijs suis, aut suorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserit.*

560 Verùm non est recedendum à priori dispositione Concilij, & posterior est priori concordanda, cuius intelligentiam insinuat dicta Bulla Greg XV. in allatis verbis: nam disiunctiuè requirit, quod petatur benedictio, aut quod non contradicat; & non dicit, quod petatur licentia. Cum enim dispositio concipiatur sub membris disiunctiuis, facit quod dispositum referatur ad diuersam subiectam materiam, ita vt non possint concionari Regulares non petita benedictione, quando de iure non adest causa contradicendi: non possint verò concionari in proprijs Ecclesijs, contradicente Episcopo, quando de iure adest causa contradicendi. Et hoc pacto accipienda est Constitutio Gregorij & concordanda dispositio Concilij Tridentini vnius loci cum dispositione alterius loci.

561 Et proinde posse Regulares in Ecclesijs sui Ordinis concionari petita benedictione, licet non obtenta, atque adeo contradicente Ordinario, quando de iure contradicere non potest, tradunt Galet. *in Margarita* verbo *Licentia*. Miranda *tom.1. manual. quæst.* 50. *ar.* 3. *conclus.*1. Armendariz *ad leg. Nauar. lib.*2. *tit.*18. *l.* 7. *de relig. num.* 56. Reginal. *lib.* 18. *praxis fin. pœnit. num.* 123. Rodriquez *to.*3. *quæst. regular. quæst.* 32. *ar.* 5. Riccius *decis.* 219. *par.* 2. Barbosa *de potest. Episcopi*, *allegat.* 76. *n.* 19. Cenedus *quæst.* 26. *canon. num.* 13. Peirin. *de priuileg. ad Constitut.* 2. *Gregor. XIII.* §. 2. *num.*21. Bordon. *in consil. regular. resol.* 7. *num.* 15. Vega *par.*2. *sum. cap.*86. *casu* 40. Cespedes *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.*200. *num.*2 Diana *par.*3. *tract.*2 *resol.* 58. Vulpes *in praxi cap.* 42. *num.* 3. asserens S. Congregationem ita declarasse. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.* 20. *num.* 3. Antonel. *de regim. Eccles. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 3.

562 Accedit etiam Declaratio Sac. Congregat. apud Gallemart. *ad cap.* 2. *de reformat. sess.* 5. Concil. Trident. tenoris sequentis. *Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere; sed tantum à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari debent, ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo præsentare, ab eoque petere benedictionem, tametsi eam non obtinuerint.* Et huius declarationis meminit etiam Rodriquez *tom.* 3. *quæst. regular. quæst.* 32. *ar.* 5. Et rursus ita fuisse decisum in S. Congregat. Episc. & Regular. *sub die* 30. *Januar.* 1629. refert Aldan. *in compend. decis. canonic. lib.* 1. *tit.*4. *num.*10. Et ego vidi declarationem manuscriptam registratam in libro Secretarij eiusdem Congregationis.

563 Denique ita etiam declarat Concil. Trident. Vrbanus VIII. *in literis in forma Breuis ad Episcop. Giennens.* quas refert Barbosa *de potest. Episcopi in allegat.* 67. Vbi hæc habet. *Ad hæc, quod in eisdem præinsertis literis dicitur, Regulares nõ posse verbum Dei prædicare sine Episcopi licentia, id locum sibi vendicare in ijs tantum Ecclesijs quæ sui Ordinis non sunt, cum in alijs Ecclesijs, sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio petita, licet non obtenta: ita tamen, vt si Episcopus non modò benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente in sui quidem Ordinis Ecclesijs liceat illis prædicare quemadmodum S. Tridentini Concilij Decretis salubriter est cautum.* Quibus Pontifex declarat dispositionem Concilij, quod eum obliget tantum regulares concionaturos in proprijs Ecclesijs ad petendã benedictionem, si contradicat Episcopus, non teneat contradictio, quia iam impleta est dispositio Concilij de petenda benedictione. Quod intelligi debet, quando Episcopus de iure non potest contradicere: nam censetur derogatum facultati, quam habet à iure prohibendi aliquem à concionando stantibus illis causis, ob quas potest vti sua facultate.

564 Ex quibus deducitur, quod non subsistit, quod tradunt Leo *par.* 1. *Thesauri fin. Eccles. cap.*8 *num.* 9. Piasec. *par.* 2. *prax. Episcop. cap.*3. *num.*41. ver. *Si item*, Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 76. *num.* 28. Quod scilicet possit Episcopus interdicere Regulari, ne concionetur, non reddita causa, quando est concionaturus in propria Ecclesia: quia cum possit concionari ipso contradicente, nisi assignet causam, ob quam de iure potest interdicere, non tenetur Regularis obedire. Solum poterit interdicere non reddita causa, ne concionetur in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, quia in his ipso contradicente non potest concionari. Et in hoc sensu procedunt decisiones, per quas asserunt Doctores citati, suam opinionem fuisse decisam.

565 Si autem Regulares controueniant Decretis Concilij Tridentini concionando in proprijs Ecclesijs, non petita benedictione, aut in alienis absq; Episcopi licentia, non posse puniri ab Episcopo, sed solum à suis Superioribus, tradunt Quaranta *in sum. Bullar.* verbo *Priuilegia Regular.* Zerola *in praxi Episcop. par.* 1. verbo *Excommunicatio cauf. mater.* §. 4. Piasec. *item in praxi par.*2. *cap.*3. *num.*41. ver. *Prædicans.* Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.*13. *num.*10. Hieronym. Rodriquez *in compen. quæst. regular. resol.* 118. *num.*3. Portel. *in rub. regular.* ver. *Prædicatores num.* 1. Riccius *in praxi resolut.* 401. Verum hoc procedebat ante Constitutionem Gregorij XV. modò verò ex vi dictæ Constitutionis *Inscrutabili*, vt patet ex textu ipsius allato supra *n.*559. punire possunt Episcopi tanquam Apostolicæ Sedis delegati Regulares contrauenientes.

566 Quod si quis inquirat, quinam sint casus, in

in quibus de iure possunt prohibere Episcopi Regularibus, ne concionentur. Resp. Ex Concil. Lateran. *sess.* 11. haberi tres casus, Primus, si prædicent miracula falsa, aut incerta, Secundus, si euulgent prophetias non contentas in Sacra Scriptura. Tertius, si detrahant in concionibus Episcopis, aut alijs Prælatis. Tres item alios casus assignat Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* Primus est, si concionator doceat propositiones erroneas. Secundus, si disseminet propositiones scandalosas. Tertius, si disseminet hæreses. Qui omnes pertinent ad doctrinam. Quia tamen non complectuntur hi tres casus totum id, in quo delinquere potest concionator circa doctrinam, ideo si alio modo delinquat, non poterit interdicere prædicationem. Possunt etiam corrigere concionatores, si in materia Conceptionis B. Virginis non seruent Constitutiones Pontificias. quod etiam aduertunt Portel. *in dub. regular.* verbo *Conceptio Deiparæ num.* 8. Rodriquez *in compen. resol.* 123.

567 An verò teneantur Regulares, semper quando concionaturi sunt, se præsentare Episcopo, & benedictionem petere, aut etiam licentiam. Affirmat Diana *par.* 7. *tract.* 12. *resol.* 24. At solum teneri, quando concionaturi sunt in Quadragesima, aut in Aduentu, asserit Bordon. *in consil. regular. resol.* 7. *num.* 15. testans de consuetudine. Verum si spectamus dispositionem Concilij Tridentini *sess.* 5. *cap.* 2. *de Reformatione*, cum absolutè loquatur, semper tenebuntur præsentare, & licentiam petere, aut benedictionem. Quia tamen lex accipit interpretationem ab obseruantia subsequuta, cap. *cum dilectus de consuet.* & *l. si de interpretatione ff. de leg.* ideo videndum est, quid in vnoquoque loco consuetudo induxerit. In diuersis autem locis obseruari vidi, quod solum quando longo tempore concionaturi sunt, vt in Quadragesima, Aduentu, aut per annum, se præsentent Episcopo, non autem pro vna aut altera concione. Et hæc obseruantia videtur fundari in dispositione Concil. dicti *cap.* 2. *de reformat. sess.* 5. Quia Concilium habet, Antequam prædicare incipiant, & proinde loquitur de prædicatione, quæ habeat tractum successiuum, & in qua designari possit incœptio, prosequutio, & finis.

568 Cum Regulares concionari non possint absque licentia suorum Superiorum, vt disponit Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* dubitatur, an sufficiat licentia, qua generaliter approbantur pro Concionatoribus, an vero concedenda sit pro singulis vicibus, saltem quando cursum aliquem satis longum concionum habituri sunt. Sufficere autem licentiam, qua approbantur in Concionatores, videtur sentire Bordonus *in decis. Miscellan.* 465 circa finem. Sed oppositum est tenendum; quod colligitur ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 2. *de reformat.* vbi vt regulares concionari possint, duo requirit ex parte suorum superiorum. Primum vt de vita, moribus, & scientia examinentur, & approbentur. Alterum, vt nisi de eorum licentia etiam in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare non possint. Ex quibus constat, quod non sufficit generalis approbatio, qua constituuntur Concionatores, quia hæc dat tantum facultatem concionandi in habitu; sed insuper requiratur licentia exercendi in hoc, vel illo loco facultatem acceptam. Quod sanè necessarium est pro regulari disciplina, quia possunt insurgere causæ, ob quas non expediat, eum, qui habilitatus est, concionari.

569 Demum, etsi semel Regularis concionator admittatur ab Episcopo, teneatur de nouo se præsentare, an sufficiat, quod semel admittatur. Resp. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 50. *ar.* 7. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 10. *dub.* 101. *num.* 2. Sufficere, si semel admittatur. Quia regulares habent facultatem concionandi à Sede Apostolica, sicut etiam habent facultatem audiendi confessiones, per Clement. *Dudum de sepult.* Sicut ergo in ordine ad excipiendas confessiones sufficit semel approbari, ita etiam in ordine ad conciones sufficiet semel licentiam obtinere, aut benedictionem petere, iuxta diuersitatem Ecclesiarum, in quibus sunt concionaturi.

570 At non sufficere semel præsentari, tenet Rodriquez *tom.* 3. *quæst. Regular. quæst.* 32. *ar.* 6. Quod mihi magis probatur, si ita accipiatur, vt non pro singulis vicibus, sed pro singulis cursibus concionum, interruptis tamen per notabile tempus, debeat se præsentare: vt si se præsentaret pro concionibus quadragesimæ: & rursus anno sequenti esset concionaturus in quadragesima, aut per annum. Et quidem si se præsentet pro concionibus in propria Ecclesia, & postea sit concionaturus in aliena, debet de nouo se præsentare, quia in prima præsentatione se præsentauit solum pro benedictione; in secunda autem debet etiam obtinere licentiam. Deinde iuxta Concil. Trident. debet regularis concionator pro suis Ecclesijs petere benedictionem, & pro alienis obtinere licentiam. Vnde cum licentia, aut benedictio petatur pro concionando in tali, vel tali Ecclesia, & pro ipso actu concionandi, non extenditur vltra petitionem, & consummatur per illum actum, pro quo petitur, & ideo debet renouari pro nouo actu. Nec est eadem ratio de approbatione ad confessiones audiendas: quia approbatio cadit supra habilitatem, & petitur in ordine ad audiendas confessiones absolutè, non autem pro tali, vel tali actu audiendi, nec pro tali, aut tali loco; sicut contingit in petitione benedictionis, aut licentiæ pro concionando. Vnde quod singulis annis tam pro Quadragesima, quam pro Aduentu, & infra annum, petenda sit benedictio, statuit Cardinalis S. Onuphrij Prouicarius Vrbis *anno* 1640. *die* 17. *Februar.* Quod intelligi debet, quando horum temporum conciones non continuantur.

An Prædicatores teneantur coram Ordinario omittere professionem fidei. Quæst. II.

SVMMARIVM.

571 *Non est admittendus ad concionandum nisi emittens professionem fidei coram Ordinario.*
572 *Episcopus an possit exigere à Regularibus concionaturis professionem fidei.*
573 *Ex nullo iure Episcopis conceditur facultas exigendi professionem fidei à Regularibus concionaturis.*
574 *Episcopus quando possit exigere à Regularibus concionatoribus professionem fidei.*

571 Ad II. Resp. Nemo ad prædicationis munus admitti debet, nisi præstita coram Ordinario fidei professione: prout cauetur in Constit. Pij IV. quæ incipit: *Iniunctum nobis, &c.*

ADDITIO.

572 Aduertendum in primis, quod dicta Constitutio, *Iniunctum*, nihil disponit circa fidei professionem emittendam à Concionatoribus; sed tantum præscribit fidei formulam, secundum quam profirenda est. Vnde solum Auctor vult, quod concionatores professionem fidei præstent coram Ordinario, adhibita forma tradita in dicta Cõstitutione. Cum Auctore, quod Episcopi possint exigere à concionatoribus regularibus professionem fidei; sentiunt Leo *par.1. Thesauri cap.8. num.9.* Et si ita expedire iudicauerit, Nouar. *in sum. Bullar.* Tit. *de prædicat. num.6.* Alter Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Fidei professio, num.4.* Squillant. *de priuileg. Episcop. par.3. cap.19. num.18.* asserentes ita declaratum fuisse à S.Congregatione, quæ declaratio habetur apud Gallemart. *in sua collect. ad cap. 4. de reformat. sess. 24. Concilij Trident.*

573 At Cespedes *de Exempt. Regul. cap. 10. dub.195. num.3.* putat, non posse exigere, neque in hoc grauare regulares: quia neque ex Trident. neque ex Bulla Pij V. neque ex aliquo alio iure habent Episcopi talem auctoritatem. Est enim ridiculum, quod inde eam habent, vt ait Leo *num. preced.* citato, quia Concil. Trident. *sess. 24. cap.4. de reformat.* disponat, quod nullus regularis concionari possit contradicente Episcopo. Quia per hæc verba nullo prorsus modo significatur facultas exigendi fidei professionem. Idem etiam tenet Lezana verbo *Concionari, num.8.* asserens, ita consuetudine receptum esse.

574 Verum, cum ex vna parte nullum adsit ius tribuens Episcopis hanc facultatem, & alioquin regulares sint exempti ab ipsorum iurisdictione, ita vt nihil iuris in eos exercere possint, nisi ipsis concedatur. Ex altera verò parte, S. Congregatio declarauerit, posse exigere professionem fidei à concionatoribus regularibus, si ita expedire iudicauerint, & declaratio non inducat nouum ius, sed positum declaret; oportet quod in aliquo casu habeant ius eam exigendi. Quia autem professio fidei ordinatur ad conseruationem fidei; & ad Episcopos spectat eam conseruare, ita vt etiam contra regulares procedere possint in rebus fidei; consequenter ratione huius iurisdictionis eam poterunt exigere, quando in ordine ad conseruationem fidei expedire iudicauerint. Et in hoc sensu accipienda est declaratio Sacræ Congregationis. Vnde, nisi adsit fundamentum exercendæ iurisdictionis, quam habent circa res fidei, non poterunt exigere professionem fidei, cum solum possint exigere in virtute huius iurisdictionis, non autem ad libitum.

An Ordinarius possit examinare Concionatores Regulares. Quæstio III.

SVMMARIVM.

575 *Ordinarij possunt examinare Concionatores.*
576 *Dissentiunt in hoc Doctores.*
577 *Concionatores examinandi à suis superioribus respectiue.*
Episcopi non possunt examinare Concionatores Regulares.
578 *Etiamsi concionaturi sint in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis.*

575 Ad 3. Resp. Quòd sic, & ita obseruatur in omnibus Curijs Ecclesiasticis; insignes verò non examinantur ob eorum notam doctrinam. ita etiam habetur in Constit. Leonis X. quæ incipit: *Supremæ maiestatis*, edita anno 1516. vbi etiam habetur, Prædicatores debere prius examinari de vita, & doctrina, & approbari ab Ordinarijs. Contrauenientibus excommunicationis pœnas imponi t, & prædicationis munus interdicit. *§.8.* contrarijsque derogat. *§.9. d.Constit.*

A D-

ADDITIO.

576 Quod ait Auctor ita obseruari in omnibus Curijs Ecclesiasticis, non consonat praxi, quæ est in contrarium. Nec alicubi vidi, concionatores Regulares examinari, etiam vbi rigorosè cum Regularibus proceditur. Cum Auctore autem sentit Venerus *lib. 6. Examin. Episcop. cap. 9.* asserens Episcopum non posse alicui dare licentiam concionandi etiam Regulari, nisi prævio examine. Et Homobon. *par. 5. respons. 262.* vult, posse examinare. quod etiam tenet Rodriquez *in quæst. Regular. to. 3. quæst. 32. ar. 4.* Henriquez *lib. 10. sum. cap. 33. in Glos. lit. L.* quamuis Rodriquez non loquatur de examine, sed de approbatione, quod est quid diuersum. Et idem tenent, si adsit longa consuetudo, Barbosa *de potest. Episc. alleg. 76. num. 23. in fine.* Antonel. *lib. 7. regim. Eccles. cap. 19. num. 4.* At econtra non posse Episcopum examinare concionatores Regulares, tradunt Campanilis *in diu. iur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 9.* Cespedes *de exemptione regular. cap. 10. dub. 194.* Traguriens. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 28.* asserens oppositam opinionem carere solido fundamento.

577 Et ita tenendum est primo ex *Constit. 15.* Leonis X. edita *in Concil. Lateranen.* quæ incipit, *Superna maiestatis*, quam malè pro se citat Auctor vbi decernitur, quod nullus tam Clericus sæcularis, quam Regularis, ad quem quomodocunque pertinet facultas concionandi, *Ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per suum superiorem respectiuè diligenter examinatus &c.* Vnde examen per dictam Constitutionem spectat ad Superiores respectiuè respectu cuiuscunque concionatoris, atque adeo ad Superiores regulares quò ad concionatores Regulares: non autem ad Episcopú quo ad Regulares. Secundo ex Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. de reformat.* vbi præscribitur forma admittendi Regulares ad concionandum, Quæ in eo consistit, quod à suis Superioribus examinentur de doctrina, vita, & moribus, & cum approbatione, & licentia eorum se præsentent coram Episcopis, & ab ijs benedictionem petant, si concionaturi sunt in Ecclesijs proprijs Ordinis; & etiam licentiam, si in alienis Ecclesijs. Vnde cum tam à Leone X. quam à Concilio Trident. examen concionatorum Regularium præscribatur Superioribus Regularibus, non possunt Episcopi se ingerere, vsurpando sibi supra regulares exempros hanc iurisdictionem; alioquin violatent exemptionem ipsorum, & facerent iniuriam Superioribus Regularibus: Tum quia vsurparent sibi ius ipsorum, & exercerent iurisdictionem, quam non habent, supra ipsorum subditos; tum quia hoc cederet in detrimentum bonæ opinionis ipsorum, nam examinando declararent, se non confidere integritati ipsorum circa idoneorum præsentationem, & quod non essent sufficientes pro examinandis concionatoribus. Faciunt etiam iniuriam Apostolicæ Sedi, dum mittunt manus in immediatè ipsi subiectos, vsurpando sibi ius in ipsos, quod non habent: & facto ipso declarantes, quod non sufficienter prouiderit pro examine Regularium concionatorum, dum illud Superioribus Regularibus committit.

578 Ex quibus deducitur quod quamuis concionaturi sint in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, neque adhuc examinari posse ab Episcopis; tum quia Leo X. in prædicta Constit. absolutè committit examen, Superioribus Regularibus. Tum quia Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. de Reformat.* quo ad eos, qui concionaturi sunt in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, tantum concedit Episcopis dare licentiam vltra benedictionem, non autem examinare.

An sacris non initiatus admitti possit ad concionandum. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

579 *Sacris non initiatus concionari potest.*
580 *Concionari non est actus Ordinis.*
Laico non licet concionari.

579 Ad 4. Resp. Poterit, quia nullo iure cauetur, quod mittendus ad prædicandum, debeat ordine sacro esse initiatus, vt latè scribit Nauar. *cons. 7. lib. 1. de offic. Iudic. deleg. num. 2 in impressis de anno* 1610. *pag. mihi* 165. vbi respondet, quod text. *in cap. Adijcimus 19. caus. 16. quæst.* 1. quo cauetur, quod nullus præter Sacerdotes audeat prædicare; locum habet in volente prædicare auctoritate propria, & auctoritate sui officij, quale habet Sacerdos Curatus.

ADDITIO.

580 Extat etiam declaratio S. Congregationis apud Gallemart. collect. *ad cap. 4. de reformat. sess. 24 Conc. Trident.* verbo *siue regularis*, tenoris sequentis *Munus prædicationis per Episcopum committi potest etiam Clerico, qui non sit in sacris Ordinibus constitutus; non enim alicuius Ordinis sacri videtur actus esse. Fuit tamen dictum, quod secus de laico.* Quod ea ratione fuit additum, quia in Concil. Lateranen. *sub Leone X. sess. 11.* Laicis interdicitur concionari. Et ita etiam notant Vgolin. *de offic. Episc. cap. 42.* §. 2. *num. 1.* Rendina *tom. 1. prompt. tit. 17. num. 24* Posseuin. *de offic. curat. cap. 3. num. 14. in fine.* Barbosa *de potest. Episcop. allegat. 76. num. 45.*

An

quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcumque personarum, atque ordinum, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, militiarum, etiam sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, & cuiusuis instituti, etiam necessario, & in indiuiduo exprimendi, Monasteriorum, Conuentuum, Capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumque, tam secularium, quàm regularium locorum, nec non illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari magno seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, Conseruatorum deputationibus, eorumque, atque alijs inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minime teneantur, & quibusquis alijs sub quibusque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus decretis etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu queuis alia expressio habenda, aut aliqua exquisita forma seruanda esset. Tenores huiusmodi ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent præsentibus, pro expressis habentes: quibus quoad ea, quæ eisdem præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.

Cæterum quia difficile foret præsentes litteras ad singula quaque loca deferri, vt eæ tamen omnibus innotescant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe Basilicarum, atque Cancellariæ Apostolicæ, & in Acie Campi Floræ publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis spatium admitti, eisque detractis, earum exempla eo in loco relinqui.

Ac volumus vt earumdem præsentium litterarum transumptis etiam impressis, manu alicuius notarij publici subscriptis, & sigillo Prælati seu personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis in iudicio, & extra illud vbi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ipsis originalibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXII. nonis Februarij, Pontificatus nostri Anno II.

DECLARATIONES
ALIQVOT
SACRAE CONGREGATIONIS CONCILII Super Constitutione san. me. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, &c.

DVBITATVR

554 1 *AN liceat Episcopis visitare Altaria regularium Ecclesiarum, quibus cura animarum personarum secularium non incumbit, aut loca, vbi in ijsdem Ecclesijs asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi audiuntur Confessiones personarum secularium?*

2 *An Episcopi possint Regularibus præscribere, vt certis tantùm in locis ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia restringere, ac moderari in sacramentis administrandis?*

3 *An facultas Episcopis per Constitutionem attributa in exemptos tam seculares, quàm regulares, intelligatur etiam tributa in personas nullius diæcesis?*

An

4 *An eadem facultas competat inferioribus Prælatis proprium territorium, ac iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?*

5 *An per eandem Constitutionem in illis verbis, (possit Episcopus vnà cum superioribus regularibus quarumcumque Abbatissarum, &c. electionibus per se, vel per alium, interesse, ac præsidere) ius Abbatissas confirmandi Episcopis attributum censeatur.*

6 *An Confessores Monialium ante editam Constitutionem deputati, debeant ab Episcopo examinari, & approbari?*

7 *An Superiores regulares similiter ante ipsius Constitutionis publicationem electi, seu deputati, alia indigeant Episcopi approbatione pro Confessionibus sanctimonialium sibi subiectarum audiendis?*

8 *An Confessiones, quas audiunt superiores Regulares electi, seu deputati, vel confirmati post publicationem, & scientiam tenoris dictæ Bullæ, non obtenta Episcopi approbatione, sint nullæ, atque irritæ, necne?*

9 *An regulares generaliter ab Episcopo approbati ad Confessiones personarum sæcularium audiendas, censeantur etiam approbati ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum?*

10 *An regularis ad audiendas Confessiones Monialium vnius Monasterij ab Episcopo approbatus, Confessiones Monialium alterius Monasterij audire possit?*

11 *An Confessores regulares extraordinarij semel ab Episcopo deputati, & approbati ad audiendas Monialium Confessiones pro vna vice infra annum, ad præscriptum sacri Concilij Tridentini, possint, virtute dictæ approbationis, pluries tanquam Confessores extraordinarij earumdem Confessiones audire absque noua Episcopi licentia?*

12 *Cum in eadem Constitutione statutum sit, vt liceat Episcopo ex rationabili causa superiores regulares admonere, vt amoueant Confessores Monialium, atque Administratores bonorum ad earumdem Monialium Monasteria pertinentium, ijsque superioribus id facere detrectantibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores, & Administratores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit: An eiusmodi causam Episcopus superioribus regularibus significare teneatur?*

13 *An eadem Constitutio qua parte supponit Episcopi iurisdictioni Regulares delinquentes circa personas degentes intra septa Monasteriorum Monialium, aut circa clausuram, vel bonorum administrationem eorumdem Monasteriorum, habeat locum in omnibus delictis, an verò solùm in notorijs, & cum scandalo populi?*

SACRA CONGREGATIO CARDINALIVM Concilij Tridentini Interpretum censuit, Constitutionem san. mem. Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, nequaquam subijcere Regulares exemptos, quibus cura animarum personarum sæcularium non incumbit, Episcoporum iurisdictioni, in his, quæ Sacramentorum administrationem concernunt, nisi cùm in Sacramentis personis sæcularibus administrandis ijdem Regulares delinquunt; ac propterea

AD primum dubium respondit: Episcopis non licere in vim eiusdem Constitutionis visitare Altaria Ecclesiarum Regularium, quibus non incumbit animarum cura personarum sæcularium, nec loca, vbi in ijsdem Ecclesijs asseruatur Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, vel vbi Confessiones personarum sæcularium audiuntur.

Ad 2. Hac in parte Constitutionem nihil noui iuris induxisse, nec vllam nouam authoritatem Episcopis in Regulares attribuisse: Ideoque in vim ipsius Constitutionis non posse Episcopos Regularibus præscribere, vt certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum personarum Confessiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis administrandis restringere, aut moderari. Quòd si aliunde Episcopis huiusmodi facultas competat, illam non fuisse ab eadem Constitutione sublatam.

Ad 3. Censuit huiusmodi facultatem non intelligi tributam Episcopis in personas nullius diœcesis.

Ad 4. Non competere.

Ad 5. Ius confirmandi Abbatissas minimè fuisse Episcopis per Constitutionem attributum.

Ad 6. Confessores quidem extraordinarios Monialium nullatenus posse post Constitutionem, illarum

rum Confessiones audire, nisi priùs ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur & approbentur. Ordinarios verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse, durante triennio ab eorum deputatione inchoando, pergere in Confessionibus Sanctimonialium audiendis absque alio examine, & approbatione Episcopi. Quòd si contingat, vt illorum facultas à Sede Apostolica vltra triennium prorogetur, tunc debere eos ab Episcopo examinari & approbari.

Ad 7. Superiores regulares electos, seu deputatos ante ipsius Constitutionis publicationem, quibus alioquin facultas competat audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse, durante eorum officio, pergere sine alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte, ac proprio motu id ab eis petierint. At verò eos, qui post Constitutionem eligentur, aut quoquomodo deputabuntur, vel qui in eorum officijs, seu, dignitatibus, expleto iam tempore a Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel aliàs legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmabuntur, nequaquam posse Sanctimonialium Confessiones audire, nisi priùs à Diœcesano Episcopo idonei iudicati, atque approbati fuerint.

Ad 8. Confessiones huiusmodi nullas, atque irritas esse.

Ad 9. Regulares generaliter ab Episcopo approbatos ad Confessiones personarum secularium audiendas, nequaquam censeri approbatos ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum; sed egere quoad hoc speciali Episcopi approbatione.

Ad 10. Regularem ad audiendas Confessiones Monialium vnius Monasterij ab Episcopo approbatum, minimè posse audire Confessiones Monialium alterius Monasterij,

Ad 11. Confessores extraordinarios semel deputatos, atque approbatos ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro vna vice audiendas, haud posse pluries in vim approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire: sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis contigerit.

Ad 12. Non teneri eiusmodi causam significare Superioribus regularibus; sed hoc relinqui arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, quorum conscientiam Sacra Congregatio seriò onerauit, ne facultate sibi hac in parte attributa quoquo modo abutantur, eius rei in districto Dei iudicio rationem reddituri.

Ad 13. Constitutionem habere locum in omnibus delictis, non autem in notorijs tantùm, & cum populi scandalo.

Quæ Sacræ Congregationis responsa ad se relata fel. rec. Gregorius XV. & Sanctiss. D. N. VRBANVS VIII. in omnibus approbarunt.

A. Card. Caetanus.

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES AD PRÆDICATORES. De quibus in dicta Bulla Greg. XV.

555 1 Prædicator quomodo præsentare se debeat Ordinario, vt habeat licentiam concionandi.

2 An Prædicatores ante omnia teneantur emittere fidei professionem.

3 An locorum Ordinarij possint examinare Prædicatores super doctrina, & an de vita, & moribus.

4 An possit admitti Religiosus, vel Clericus sacris non initiatus, si tamen sit idoneus, & an Prædicatio sit actus ordinis.

5 An prædicare olim Laicis fuerit permissum.

6 An idoneo præsentato ad prædicandum possit Episcopus denegare licentiam, & an sine rationabili causa suspendere à prædicatione.

7 An possit nominatim suspensus, vel interdictus prædicare.

8 A quibus debent cauere Concionatores.

9 Ad quem spectat munus eligendi Concionatorem, & ei tribuere eleemosynam.

10 An possit Episcopus compellere ad præstandum eleemosynam laicos, qui eam præstare tenentur, vel solent.

An

11 An Parochus facultatem prædicandi in eius Parochia dare possit.
12 An Episcopus non eligens idoneos Prædicatores peccet mortaliter?
13 An ipse Episcopus non prædicans in eius Ciuitate, vel Diœcesi peccet mortaliter, & quando teneatur prædicare.
14 Prædicatio Episcopi qualis esse debeat.
15 Prædicatio Sancti Ioannis Chrysostomi qualis fuit.
16 Hæreses ortæ ob Prædicationem Episcoporum non habitam.

Prædicator quomodo se debeat præsentare Ordinario pro licentia concionandi Quæst. I.

SVMMARIVM.

556 *Concionatores debent se præsentare Ordinarijs cum fide de vita, & moribus suorum Superiorum.*
557 *Concionaturi in Ecclesijs non suis Ordinis debent obtinere licentiam.*
In iurisdictionalibus venit Ordinarius nomine Episcopi.
558 *Concionaturi in Ecclesijs proprijs an debeant obtinere licentiam.*
559 *Dispositio Concilij Tridentini.*
560 *Episcopus non potest contradicere concionaturis in proprijs Ecclesijs, nisi de iure adsit causa contradicendi.*
561 *Regulares possunt concionari in Ecclesijs proprijs petita benedictione, licet non obtenta.*
562 *Declaratio S. Congregat.*
563 *Declaratio Vrbani VIII.*
564 *Episcopus non potest interdicere Regularibus, ne concionentur in proprijs Ecclesijs, non reddita causa.*
565 *A quo puniendi Regulares non seruantes Decreta Concil. Trident. de Concionatoribus.*
566 *In quibus casibus de iure possint Episcopi prohibere concionem Regularibus.*
567 *An toties quoties Regulares concionaturi sunt, debeant se præsentare.*
568 *An debeant pro singulis vicibus obtinere licentiam à suis Superioribus.*
569 *Regulares an sufficiat semel admitti ad concionandum ab Ordinario.*
570 *Qualiter se habeat licentia concionandi concessa Regularibus ab Ordinario.*

556 **Ad primum, Resp. Regulares, qui munus prædicationis obire volunt, à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinati, cum fide eiusmodi approbationis coram loci Ordinario personaliter se præsentent, prout in Concil. Lateranen.** *capit. vlt sess.* **1. & Conc. Trid.** *etiam sess.* **5. c. 2. &** *sess.* **24. cap. 4.**

ADDITIO.

557 Quando Regulares concionaturi sunt in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, non solum se præsentare debent Episcopis, sed etiam ab ijs licentiam obtinere: quod expresse disponitur in Concilio Tridentino *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* ibi. *In Ecclesijs vero, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum etiam Episcopi licentiam habere teneantur; sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint.* Quia autem sumus in illis, quæ spectant ad iurisdictionem & non ad ordinem, nomine Episcopi venit quilibet Ordinarius loci, etiamsi non sit Episcopus, iuxta ea quæ tradunt Garzias *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 71. Riccius *decis.* 198. *num.* 4. *par.* 4. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 76. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 24. *ar.* 13. Monera *de commut. vlt. volun. cap.* 5. *num.* 455. Flores de Mena *lib.* 3. *variar. quæst.* 24. *num.* 18. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 3. *§.* 2. *quæst* 8. *num.* 55. Rota *decis.* 332. *num.* . . . *par.* 1. *recent.* An autem hæc licentia debeat esse in scriptis? negatiuè resoluendum est: & ita, etiam declarat praxis, cum regulariter Episcopi hanc licentiam orcrenus tantum soleant concedere.

558 Maior difficultas est. An quando Regulares concionaturi sunt in Ecclesijs proprij Ordinis requiratur licentia Episcopi, an vero sufficiat petere benedictionem? Et difficultas oritur ex Concilio Trident. nam sibi videtur contrariari. Siquidem *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* non requirit aliud, nisi vt Regulares concionaturi in Ecclesijs proprij Ordinis petant benedictionem ab Episcopo. Ita enim habet, *Cum qua licentia* (suorum superiorum) *personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant*; & loquitur de prædicatione in Ecclesijs suorum Ordinum, in quibus vult non posse concionari absque licentia suorum Superiorum. Deinde disponit de concionaturis in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, & vult, quod tunc vltra benedictionem obtineant etiam licentiam ab Episcopo. ibi. *In Ecclesijs verò, quæ suorum ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint.* Quare cum distinguat inter concionaturos

ros in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis; & pro illis solum disponat, quod petant benedictionem; & pro his, quod non possint concionari, nisi obtenta licentia, sequitur, quod pro concionaturis in proprijs Ecclesijs, nil aliud requiratur, nisi vt petant benedictionem, non autem licentiam.

559 Oppositum tamen videtur disponere *sess.24 cap. 4. de reformat.* ibi. *Nullus autem secularis, siue Regularis etiam in Ecclesijs suorum ordinum contradicente Episcopo prædicare præsumat.* Et concordat etiam Constitutio Gregorij XV. suprapositâ de exempt. priuileg. vbi vltimo sic disponit. *Ac demum habeat Episcopus tanquam dictæ Sedis delegatus auctoritatem coercendi, ac puniendi quoscunque exemptos tàm seculares, quàm Regulares, qui in alienis Ecclesijs, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licentia, & in Ecclesijs suis, aut suorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserit.*

560 Verùm non est recedendum à priori dispositione Concilij, & posterior est priori concordanda, cuius intelligentiam insinuat dicta Bulla Greg XV. in allatis verbis: nam disiunctiuè requirit, quod petatur benedictio, aut quod non contradicat; & non dicit, quod petatur licentia. Cum enim dispositio concipiatur sub membris disiunctiuis, facit quod dispositum referatur ad diuersam subiectam materiam, ita vt non possint concionari Regulares non petita benedictione, quando de iure non adest causa contradicendi: non possint verò concionari in proprijs Ecclesijs, contradicente Episcopo, quando de iure adest causa contradicendi. Et hoc pacto accipienda est Constitutio Gregorij & concordanda dispositio Concilij Tridentini vnius loci cum dispositione alterius loci.

561 Et proinde posse Regulares in Ecclesijs sui Ordinis concionari petita benedictione, licet non obtenta, atque adeo contradicente Ordinario, quando de iure contradicere non potest, tradunt Galet. *in Margarita* verbo *Licentia*. Miranda *tom. 1. manual. quæst. 50. ar. 3. conclus. 1.* Armendariz *ad leg. Nauar. lib. 2. tit. 18. l. 7. de relig. num. 56.* Reginal. *lib. 18. praxis fin. pœnit. num. 123.* Rodriquez *to. 3. quæst. regular. quæst. 32. ar. 5.* Riccius *decis. 219. par. 2.* Barbosa *de potest. Episcopi, allegat. 76. n. 19.* Cenedus *quæst. 26. canon. num. 13.* Peirin. *de priuileg. ad Constitut. 2. Gregor. XIII. §. 2. num. 21.* Bordon. *in consil. regular. resol. 7. num. 15.* Vega *par. 2. sum. cap. 86. casu 40.* Cespedes *de exempt. regular. cap. 20. dub. 200. num. 2* Diana *par. 3. tract. 2 resol. 58.* Vulpes *in praxi cap. 42. num. 3.* asserens S. Congregationem ita declarasse. Lezana *tom. 1. quæst. regular. cap. 20. num. 3.* Antonel. *de regim. Eccles. lib. 7. cap. 13. num. 3.*

562 Accedit etiam Declaratio Sac. Congregat. apud Gallemart. *ad cap. 2. de reformat. sess. 5.* Concil. Trident. tenoris sequentis. *Regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, non tenentur ab Episcopo licentiam obtinere; sed tantum à suis Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbari debent, ac ab eis habere licentiam, & cum ea se personaliter coram Episcopo præsentare, ab eoque petere benedictionem, tametsi eam non obtinuerint.* Et huius declarationis meminit etiam Rodriquez *tom. 3. quæst. regular. quæst. 32. ar. 5.* Et rursus ita fuisse decisum in S. Congregat. Episc. & Regular. *sub die 30. Ianuar. 1629.* refert Aldan. *in compend. decis. canonic. lib. 1. tit. 4. num. 10.* Et ego vidi declarationem manuscriptam registratam in libro Secretarij eiusdem Congregationis.

563 Denique ita etiam declarat Concil. Trident. Vrbanus VIII. *in literis in forma Breuis ad Episcop. Giennens.* quas refert Barbosa *de potest. Episcopi in allegat. 67.* Vbi hæc habet. *Ad hæc, quod in eisdem præinsertis literis dicitur, Regulares nō posse verbum Dei prædicare sine Episcopi licentia, id locum sibi vendicare in ijs tantum Ecclesijs quæ sui Ordinis non sunt, cum in alijs Ecclesijs, sui Ordinis sufficiat Episcopi benedictio petita, licet non obtenta: ita tamen, vt si Episcopus non modò benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente in sui quidem Ordinis Ecclesijs liceat illis prædicare quemadmodum S. Tridentini Concilij Decretis salubriter est cautum.* Quibus Pontifex declarat dispositionem Concilij, quod cum obliget tantum regulares concionaturos in proprijs Ecclesijs ad petendā benedictionem, si contradicat Episcopus, non teneat contradictio, quia iam impleta est dispositio Concilij de petenda benedictione. Quod intelligi debet, quando Episcopus de iure non potest contradicere: nam censetur derogatum facultati, quam habet à iure prohibendi aliquem à concionando stantibus illis causis, ob quas potest vti sua facultate.

564 Ex quibus deducitur, quod non subsistit, quod tradunt Leo *par. 1. Thesauri fin. Eccles. cap. 8 num. 9.* Piasec. *par. 2. prax. Episcop. cap. 3. num. 41. ver. Si item,* Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 76. num. 28.* Quod scilicet possit Episcopus interdicere Regulari, ne concionetur, non reddita causa, quando est concionaturus in propria Ecclesia: quia cum possit concionari ipso contradicente, nisi assignet causam, ob quam de iure potest interdicere, non tenetur Regularis obedire. Solum poterit interdicere non reddita causa, ne concionetur in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, quia in his ipso contradicente non potest concionari. Et in hoc sensu procedunt decisiones, per quas asserunt Doctores citati, suam opinionem fuisse decisam.

565 Si autem Regulares controueniant Decretis Concilij Tridentini concionando in proprijs Ecclesijs, non petita benedictione, aut in alienis absq; Episcopi licentia, non posse puniri ab Episcopo, sed solum à suis Superioribus, tradunt Quaranta *in sum. Bullar.* verbo *Priuilegia Regular.* Zerola *in praxi Episcop. par. 1.* verbo *Excommunicatio caus. mater. §. 4.* Piasec. *item in praxi par. 2. cap. 3. num. 41. ver. Prædicans.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 10.* Hieronym. Rodriquez *in compen. quæst. regular. resol. 112. num. 3.* Portel. *in rub. regular.* ver. *Prædicatores num. 1.* Riccius *in praxi resolut. 401.* Verum hoc procedebat ante Constitutionem Gregorij XV. modò verò ex vi dictæ Constitutionis *Inscrutabili*, vt patet ex textu ipsius allato supra *n. 559.* punire possunt Episcopi tanquam Apostolicæ Sedis delegati Regulares contrauenientes.

566 Quod si quis inquirat, quinam sint casus,

in

in quibus de iure possunt prohibere Episcopi Regularibus, ne concionentur. Resp. Ex Concil. Lateran. *sess.* 11. haberi tres casus, Primus, si prædicent miracula falsa, aut incerta. Secundus, si euulgent prophetias non contentas in Sacra Scriptura. Tertius, si detrahant in concionibus Episcopis, aut alijs Prælatis. Tres item alios casus assignat Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* Primus est, si concionator doceat propositiones erroneas. Secundus, si disseminet propositiones scandalosas. Tertius, si disseminet hæreses. Qui omnes pertinent ad doctrinam. Quia tamen non complectuntur hi tres casus totum id, in quo delinquere potest concionator circa doctrinam, ideo si alio modo delinquat, non poterit interdicere prædicationem. Possunt etiam corrigere concionatores, si in materia Conceptionis B. Virginis non seruent Constitutiones Pontificias. quod etiam aduertunt Portel. *in dub. regular.* verbo *Conceptio Deiparæ num.* 8. Rodriquez *in compen. resol.* 123.

567 An verò teneantur Regulares, semper quando concionaturi sunt, se præsentare Episcopo, & benedictionem petere, aut etiam licentiam. Affirmat Diana *par.* 7. *tract.* 12. *resol.* 24. At solum teneri, quando concionaturi sunt in Quadragesima, aut in Aduentu, asserit Bordon. *in consil. regular. resol.* 7. *num.* 15. testans de consuetudine. Verum si spectamus dispositionem Concilij Tridentini *sess.* 5. *cap.* 2. *de Reformatione*, cum absolutè loquatur, semper tenebuntur præsentare, & licentiam petere, aut benedictionem. Quia tamen lex accipit interpretationem ab obseruantia subsequuta, cap. *cum dilectus de consuet.* & *l. si de interpretatione ff. de leg.* ideo videndum est, quid in vnoquoque loco consuetudo induxerit. In diuersis autem locis obseruari vidi, quod solum quando longo tempore concionaturi sunt, vt in Quadragesima, Aduentu, aut per annum, se præsentent Episcopo, non autem pro vna aut altera concione. Et hæc obseruantia videtur fundari in dispositione Concil. dicti *cap.* 2. *de reformat. sess.* 5. Quia Concilium habet, Antequam prædicare incipiant, & proinde loquitur de prædicatione, quæ habeat tractum successiuum, & in qua designari possit incœptio, prosequutio, & finis.

568 Cum Regulares concionari non possint absque licentia suorum Superiorum, vt disponit Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* dubitatur, an sufficiat licentia, qua generaliter approbantur pro Concionatoribus, an vero concedenda sit pro singulis vicibus, saltem quando cursum aliquem satis longum concionum habituri sunt. Sufficere autem licentiam, qua approbantur in Concionatores, videtur sentire Bordonus *in decis. Miscellan.* 465 circa finem. Sed oppositum est tenendum; quod colligitur ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 2. *de reformat.* vbi vt regulares concionari possint, duo requirit ex parte suorum superiorum. Primum vt de vita, moribus, & scientia examinentur, & approbentur. Alterum, vt nisi de eorum licentia etiam in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare non possint. Ex quibus constat, quod non sufficit generalis approbatio, qua constituuntur Concionatores, quia hæc dat tantum facultatem concionandi in habitu; sed insuper requiratur licentia exercendi in hoc, vel illo loco facultatem acceptam. Quod sanè necessarium est pro regulari disciplina, quia possunt insurgere causæ, ob quas non expediat, eum, qui habilitatus est, concionari.

569 Demum, etsi semel Regularis concionator admittatur ab Episcopo, teneatur de nouo se præsentare, an sufficiat, quod semel admittatur. Resp. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 50. *ar.* 7. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 10. *dub.* 101. *num.* 2. Sufficere, si semel admittatur. Quia regulares habent facultatem concionandi à Sede Apostolica, sicut etiam habent facultatem audiendi confessiones, per Clement. *Dudum de sepult.* Sicut ergo in ordine ad excipiendas confessiones sufficit semel approbari, ita etiam in ordine ad conciones sufficiet semel licentiam obtinere, aut benedictionem petere, iuxta diuersitatem Ecclesiarum, in quibus sunt concionaturi.

570 At non sufficere semel præsentari, tenet Rodriquez *tom.* 3. *quæst. Regular. quæst.* 32. *ar.* 6. Quod mihi magis probatur, si ita accipiatur, vt non pro singulis vicibus, sed pro singulis cursibus concionum, interruptis tamen per notabile tempus, debeat se præsentare: vt si se præsentaret pro concionibus quadragesimæ, & rursus anno sequenti esset concionaturus in quadragesima, aut per annum. Et quidem si se præsentet pro concionibus in propria Ecclesia, & postea sit concionaturus in aliena, debet de nouo se præsentare, quia in prima præsentatione se præsentauit solum pro benedictione; in secunda autem debet etiam obtinere licentiam. Deinde iuxta Concil. Tridentᵗ. debet regularis concionator pro suis Ecclesijs petere benedictionem, & pro alienis obtinere licentiam. Vnde cum licentia, aut benedictio petatur pro concionando in tali, vel tali Ecclesia, & pro ipso actu concionandi, non extenditur vltra petitionem, & consummatur per illum actum, pro quo petitur, & ideo debet renouari pro nouo actu. Nec est eadem ratio de approbatione ad confessiones audiendas: quia approbatio cadit supra habilitatem, & petitur in ordine ad audiendas confessiones absolutè, non autem pro tali, vel tali actu audiendi, nec pro tali, aut tali loco; sicut contingit in petitione benedictionis, aut licentiæ pro concionando. Vnde quod singulis annis tam pro Quadragesima, quam pro Aduentu, & infra annum, petenda sit benedictio, statuit Cardinalis S. Onuphrij Prouicarius Vrbis *anno* 1640. *die* 17. *Februar.* Quod intelligi debet, quando horum temporum conciones non continuantur.

An

An Prædicatores teneantur coram Ordinario omittere professionem fidei. Quæst. II.

SVMMARIVM.

571 *Non est admittendus ad concionandum nisi emittens professionem fidei coram Ordinario.*
572 *Episcopus an possit exigere à Regularibus concionaturis professionem fidei.*
573 *Ex nullo iure Episcopis conceditur facultas exigendi professionem fidei à Regularibus concionaturis.*
574 *Episcopus quando possit exigere à Regularibus concionatoribus professionem fidei.*

571 Ad II. Resp. Nemo ad prædicationis munus admitti debet, nisi præstita coram Ordinario fidei professione: prout cauetur in Constit. Pij IV. quæ incipit: *Iniunctum nobis, &c.*

ADDITIO.

572 Aduertendum in primis, quod dicta Constitutio, *Iniunctum*, nihil disponit circa fidei professionem emittendam à Concionatoribus; sed rantum præscribit fidei formulam, secundum quam profitenda est. Vnde solum Auctor vult, quod concionatores professionem fidei præstent coram Ordinario, adhibita forma tradita in dicta Cōstitutione. Cum Auctore, quod Episcopi possint exigere à concionatoribus regularibus professionem fidei, sentiunt Leo *par.1. Thesauri cap.8. num.9.* Et si ita expedire iudicauerit, Nouar. *in sum. Bullar.* Tit. *de prædicat. num.6.* Alter Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Fidei professio, num.4.* Squillant. *de priuileg. Episcop. par.3. cap.19. num.18.* asserentes ita declaratum fuisse à S.Congregatione, quæ declaratio habetur apud Gallemart. *in sua collect. ad cap. 4. de reformat. sess.24. Concilij Trident.*

573 At Cespedes *de Exempt. Regul. cap. 10. dub.195. num.3.* putat, non posse exigere, neque in hoc grauare regulares: quia neque ex Trident. neque ex Bulla Pij V. neque ex aliquo alio iure habent Episcopi talem auctoritatem. Est enim ridiculum, quod inde eam habent, vt air Leo *num. preced.* citato, quia Concil. Trident. *sess.24. cap.4. de reformat.* disponat, quod nullus regularis concionari possit contradicente Episcopo. Quia per hæc verba nullo prorsus modo significatur facultas exigendi fidei professionem. Idem etiam tenet Lezana verbo *Concionari, num.8.* asserens, ita consuetudine receptum esse.

574 Verum, cum ex vna parte nullum adsit ius tribuens Episcopis hanc facultatem, & alioquin regulares sint exempti ab ipsorum iurisdictione, ita vt nihil iuris in eos exercere possint, nisi ipsis concedatur. Ex altera verò parte, S. Congregatio declarauerit, posse exigere professionem fidei à concionatoribus regularibus, si ita expedire iudicauerint, & declaratio non inducat nouum ius, sed positum declaret; oportet quod in aliquo casu habeant ius eam exigendi. Quia autem professio fidei ordinatur ad conseruationem fidei; & ad Episcopos spectat eam conseruare, ita vt etiam contra regulares procedere possint in rebus fidei; consequenter ratione huius iurisdictionis eam poterunt exigere, quando in ordine ad conseruationem fidei expedire iudicauerint. Et in hoc sensu accipienda est declaratio Sacræ Congregationis. Vnde, nisi adsit fundamentum exercendæ iurisdictionis, quam habent circa res fidei, non poterunt exigere professionem fidei, cum solum possint exigere in virtute huius iurisdictionis, non autem ad libitum.

An Ordinarius possit examinare Concionatores Regulares. Quæstio III.

SVMMARIVM.

575 *Ordinarij possunt examinare Concionatores.*
576 *Dissentiunt in hoc Doctores.*
577 *Concionatores examinandi à suis superioribus respectiue.*
Episcopi non possunt examinare Concionatores Regulares.
578 *Etiamsi concionaturi sint in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis.*

575 Ad 3. Resp. Quòd sic, & ita obseruatur in omnibus Curijs Ecclesiasticis; insignes verò non examinantur ob eorum notam doctrinam. ita etiam habetur in Constit. Leonis X. quæ incipit: *Supremæ maiestatis*, edita anno 1516. vbi etiam habetur, Prædicatores debere priùs examinari de vita, & doctrina, & approbari ab Ordinarijs. Contrauenientibus excommunicationis pœnas imponi t, & prædicationis munus interdicit. §.8. contrarijsque derogat. §. 9. d.Constit.

A D-

ADDITIO.

576 Quod ait Auctor ita obseruari in omnibus Curijs Ecclesiasticis, non consonat praxi, quæ est in contrarium. Nec alicubi vidi, concionatores Regulares examinari, etiam vbi rigorosè cum Regularibus proceditur. Cum Auctore autem sentit Venerus *lib. 6. Examin. Episcop. cap. 9.* asserens Episcopum non posse alicui dare licentiam concionandi etiam Regulari, nisi præuio examine. Et Homobon. *par. 5. respons. 262.* vult, posse examinare, quod etiam tenet Rodriqdez *in quæst. Regular. to. 3. quæst. 32. ar. 4.* Henriquez *lib. 10. sum. cap. 33. in Glos. lit. L.* quamuis Rodriquez non loquatur de examine, sed de approbatione, quod est quid diuersum. Et idem tenent, si adsit longa consuetudo, Barbosa *de potest. Epise. alleg. 76. num. 23. in fine.* Antonel. *lib. 7. regim. Eccles. cap. 19. num. 4.* At econtra non posse Episcopum examinare concionatores Regulares, tradunt Campanilis *in diu. iur. can. rubr. 12. cap. 13. num. 9.* Cespedes *de exemptione regular. cap. 10. dub. 194.* Traguriens. *tom. 1. lib. 6. tit. 1. num. 28.* asserens oppositam opinionem carere solido fundamento.

577 Et ita tenendum est primo ex *Constit. 15.* Leonis X. edita *in Concil. Lateranen.* quæ incipit, *Superna maiestatis*, quam malè pro se citat Auctor vbi decernitur, quod nullus tam Clericus sæcularis, quam Regularis, ad quem quomodocunque pertinet facultas concionandi, *Ad huiusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per suum superiorem respectiuè diligenter examinatus &c.* Vnde examen per dictam Constitutionem spectat ad Superiores respectiuè respectu cuiuscunque concionatoris, atque adeo ad Superiores regulares quò ad concionatores Regulares: non autem ad Episcopū quo ad Regulares. Secundo ex Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. de reformat.* vbi præscribitur forma admittendi Regulares ad concionandum. Quæ in eo consistit, quod à suis Superioribus examinentur de doctrina, vita, & moribus, & cum approbatione, & licentia eorum de se præsentent coram Episcopis, & ab ijs benedictionem petant, si concionaturi sunt in Ecclesijs proprijs Ordinis; & etiam licentiam, si in alienis Ecclesijs. Vnde cum tam à Leone X. quam à Concilio Trident. examen concionatorum Regularium præscribatur Superioribus Regularibus, non possunt Episcopi se ingerere, vsurpando sibi supra regulares exemptos hanc iurisdictionem; alioquin violarent exemptionem ipsorum, & facerent iniuriam Superioribus Regularibus: Tum quia vsurparent sibi ius ipsorum, & exercerent iurisdictionem, quam non habent, supra ipsorum subditos; tum quia hoc cederet in detrimentum bonæ opinionis ipsorum, nam examinando declararent, se non confidere integritati ipsorum circa idoneorum præsentationem, & quod non essent sufficientes pro examinandis concionatoribus. Faciunt etiam iniuriam Apostolicæ Sedi, dum mittunt manus in immediatè ipsi subiectos, vsurpando sibi ius in ipsos, quod non habent: & facto ipso declarantes, quod non sufficienter prouiderit pro examine Regularium concionatorum, dum illud Superioribus Regularibus committit.

578 Ex quibus deducitur quod quamuis concionaturi sint in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, neque adhuc examinari posse ab Episcopis; tum quia Leo X. in prædicta Constit. absolutè committit examen, Superioribus Regularibus. Tum quia Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. de Reformat.* quo ad eos, qui concionaturi sunt in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis, tantum concedit Episcopis dare licentiam vltra benedictionem, non autem examinare.

An sacris non initiatus admitti possit ad concionandum. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

579 *Sacris non initiatus concionari potest.*
580 *Concionari non est actus Ordinis.* *Laico non licet concionari.*

579 Ad 4. Resp. Poterit, quia nullo iure cauetur, quod mittendus ad prædicandum, debeat ordine sacro esse initiatus, vt latè scribit Nauar. *cons. 7. lib. 1. de offic. Iudic. deleg. num. 2 in impressis de anno 1610. pag. mihi 165.* vbi respondet, quod text. *in cap. Adijcimus 19. caus. 16. quæst. 1.* quo cauetur, quod nullus præter Sacerdotes audeat prædicare; locum habet in volente prædicare auctoritate propria, & auctoritate sui officij, quale habet Sacerdos Curatus.

ADDITIO.

580 Extat etiam declaratio S. Congregationis apud Gallemart. collect. *ad cap. 4. de reformat. sess. 24 Conc. Trident.* verbo *siue regularis*, tenoris sequentis *Munus prædicationis per Episcopum committi potest etiam Clerico, qui non sit in sacris Ordinibus constitutus; non enim alicuius Ordinis sacri videtur actus esse. Fuit tamen dictum, quod secus de laico.* Quod ea ratione fuit additum, quia in Concil. Lateranen. *sub Leone X. sess. 11.* Laicis interdicitur concionari. Et ita etiam notant Vgolin. *de offic. Episc. cap. 42. §. 2. num. 1.* Rendina *tom. 1. prompt. tit. 17. num. 24* Possevin. *de offic. curat. cap. 3. num. 14. in fine.* Barbosa *de potest. Episcop. allegat. 76. num. 45.*

An Laicis olim fuerit permissum prædicare. Quæst. V.

SVMMARIVM.

581 *Laicis nunquam fuit permissum concionari.*
582 *Initiatus prima tonsura an veniat nomine laici in ordine ad concionandum.*
Laicis etiam Theologis non potest committi munus prædicandi.

581 Ad 5. Resp. Non, vt egregiè eius rescripto censuit Innoc. III. *in cap. cum ex iniuncto 2. de hæretic.* quod impressit etiam Eymet. *in Director. Inquisit. par. 2.* illudque exornat Pegna *Comment. 2.* vbi subdit, laicos in proposito nostro censeri, qui non sunt in aliquo sacro ordine constituti.

ADDITIO.

582 Dubitari potest. An initiatus tantum prima tonsura veniat nomine laici in ordine ad non ei concedendam facultatem concionandi. Resp. Non venire appellatione laicorum, sed posse ipsi committi munus prædicandi. Quia initiati prima tonsura sunt segregati in sortem Domini, & separati à laicis, & proinde veniunt appellatione Clericor. cap. *Cleros dist. 21. & cap. cum contingat. de ætate &c.* vbi Hostiens. *num. 6.* Crauet. *consil. 616. num. 14. vol. 4.* Corset. *singul. 11. in fine.* Ex quibus deducitur, quod laicis, quantumuis doctis, & etiam Theologis, non potest committi munus prædicationis: quia cum munus concionatoris sit exhibere populis verbum Dei, atque adeo eos pascere, spectat ad Pastores, & ideo ijs solis committi potest, qui sunt aliquo modo coadiutores pastorum. Vnde non tam attendenda doctrina in concionatore, quam participatio in munere pascendi populos.

An Episcopus possit Regulari idoneo præsentato denegare licentiam concionandi, & absque causa suspendere. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

583 *Episcopus non potest idoneo præsentato denegare licentiam concionandi.*
584 *Nec potest sine causa suspendere à prædicatione.*
585 *An si suspendat teneatur assignare causam.*

583 Ad 6. Si præsentatus fuerit prædicator idoneus, ab Ordinario iuxta Decretum Sacri Concilij Trid. *sess. 5. c. 2.* non est ei deneganda licentia, nec poterit Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione.

ADDITIO.

584 Ita declarauit S. Congregat. apud Collect. Callemart. *ad cap. 2. de reformat. sess. 5. Concil. Tridentini.* & ita habet declaratio. *Si præsentatus Ordinario fuerit Prædicator idoneus, iuxta hoc Decretum non est ei deneganda licentia. Neque poterit Ordinarius ad libitum & sine rationabili causa suspendere à prædicatione.* Et ita notant Armendariz *in addit. ad leg. Nauar. lib. 4. tit. 30. l. 3. num. 8. de prædic.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 76. num. 22.* Lezana verbo *Concionari, num. 6. in fine.*

585 An autem, quando suspendit, teneatur exprimere causam, ob quam suspendit. Negant Leo *par. 1. Thesauri fori Ecclesiast. cap. 8. num. 9.* asserens sic decisum fuisse à S. Congregat. Piasec. *par. 2. praxis Episcop. cap. 3. num. 41. ver. Si item* Antonel. *lib. 7. de Regim. Ecclesi. cap. 13. num. 6. in fine.* Barbosa *num. præced. citat.* Campanil. *in diuers. iur. rubric. 13. cap. 12. num. 8.* Quod tamen ita vniuersaliter prolatum apud me difficultatem habet. Nam Regulares in Ecclesijs sui Ordinis concionari possunt petita licet non obtenta benedictione; & etiam contradicente. Vnde si Episcopus nulla expressa causa suspendat aliquem à concionando, existimare poterit, quod non habeat iustam causam, & proinde sit mera contradictio ipsius, & consequenter iuxta superius dicta continuare suum munus. Vt igitur teneatur obedire, erit exprimenda causa suspensionis. Solum valere potest, quod possit non expressa causa suspendere, quando Regulares concionantur in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis: quia cum tunc indigeant licentia Episcopi, nec possint concionari ipso contradicente, poterit ex iusta causa reuocare licentiam. Et in hoc sensu accipienda est declaratio S. Congregat. si modo extat; & etiam Constitutio Vrbani VIII. *alias à nobis*

An

An nominatim suspensi, vel interdicti possint concionari, Quaest. VII.

SVMMARIVM.

586 *Nominatim suspensis, aut interdictis non licet concionari.*
587 *De qua suspensione, & interdicto id accipiendum.*
Cœmeterium in odiosis non venit nomine Ecclesiæ.
Concio non est probibita tempore interdicti.
Effectus interdicti.

586 Ad 7. Resp. Non licebit, si nominatim sint suspensi, vel interdicti: secus verò econtra. Nauar. *consf. 1. cum teneantur lib. 5. de sent. excom. n. 2. vers. 3. pag. mihi* 553. secundum impressionem Venetijs de anno 1610. & antea *in Manuali Confess. cap. 27. num. 176.*

ADDITIO.

587 Resolutio Auctoris accipi debet, vt vera sit, de suspensione, & interdicto totali. Secus autem de partiali, nisi partialis suspensio, aut interdictum sit à concionando. Quid enim prohibet suspensum ab audiendis confessionibus, concionari? aut interdictum ab ingressu Ecclesiæ concionari extra Ecclesiam in plateis, aut in alijs locis; imo etiã in Cœmeterio? Quia cum simus in odiosis, Cœmeterium non venit nomine Ecclesiæ, vt notant loquendo de interdicto Filliuc. *tract.* 18. *cap.* 5. *n.* 103 Diana *par.* 4. *tract.* 10. *resol.* 75. Bonac. *disp.* 5. *de interdic. punct.* 5. *num.* 11, Lezana verbo. *Interdictum num.* 36. Imo daro, quod interdictum esset totale, non censeretur prohibitum concionari, quia hoc non continetur sub effectibus interdicti, qui modo tres tantum recenseri solent, ex cap. *Alma mater*, & cap. *Si ciuitas, de sentent. excommunicat. in 6.* & cap. *quod in re. de pœnitent. & remis.* nempe priuatio aliquorum Sacramentorum, priuatio diuinorum Officiorum, & priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ. Concio autem non continetur sub diuinis officijs, & consequenter non pertinet ad aliquem ex his effectibus, iuxta doctrinam Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 171. & 176. Syluestri verbo *Interdictum* 5. *num.* 5. & 6. Suarez *de censur. disput.* 34. *sect.* 3. Portel. *in dub. regular.* verbo *Interdictum. num.* 2. Bonac. *disp.* 5. *de interdict. punct.* 4. & communiter. & habetur ex cap. *responsio de sentent. excommunic.*

A quibus cauere debeant Concionatores. Quaest. VIII.

SVMMARIVM.

588 *Cauenda à Concionatoribus.*
589 *Concionatores docere debent necessaria ad salutem.*
Debent suadere virtutes, & declinare à vitijs.
Satagentes excitare risum peccant mortaliter.

588 Ad 9. Resp. Primò debet cauere, ne publicè & incautè reprehendat, vel mordeat Episcopos, sub pœna imposita à Leone X. Bulla superius citata. Secundò, non erit inutile habere libellum instructionum Concionatorum, confectum iussu Sancti Caroli Borromei Archiepiscopi Mediolan. & habetur in actis eiusdem Ecclesiæ: similiter & Rhetoricam R. P. Aloysij Granatensis, & alia huius farinæ. Vide Bullam Gregorij XV. circa prædicationem Conceptionis.

ADDITIO.

589 Inter cœtera, quæ Concionatores aduertere debent, illud præcipuum est, vt se accommodent capacitati auditorum, & doceant necessaria, & conducentia ad salutem, & suadeant à vitijs declinare, & virtutes sequi. Quod expressit Concilium Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* his verbis. *Plebes sibi commissas pro sua, & illarum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cœlestem gloriam consequi valeant.* Ex quibus deducitur non posse excusari à mortali concionatores illos, qui scurrilitatibus dediti risum, & chachinos in populo excitare satagunt, & tanquam mimos agerent, trahere populum, non ad verbum Dei, sed ad comœdiam audiendam. Et quamuis conuertant scurrilia ad seria, debent recordari, quod non sunt facienda mala, vt eueniant bona.

Ad quem pertineat electio Concionatoris, & erogatio eleemosynæ.

Quæstio IX.

SVMMARIVM.

590 *Electio concionatoris pro Cathedrali fit ab Episcopo.*
Si iuxta consuetudinem sinat eligi à populo, potest compellare, vt etiam tribuat eleemosynam; si tollat consuetudinem, tenetur ipse etiam ad eleemosynam.
591 *Declaratio S. Congregat. circa electionem Concionatoris.*
592 *Si Episcopus sinat Populum eligere concionatorem, potest successor reassumere electionem.*
Actus facultatiuus non tribuit ius, nec inducit præscriptionem.
593 *Qui prætendit eligere concionatorem, debet contra Episcopum probare consuetudinem.*
594 *Et quod sit immemorabilis.*
Consuetudo immemorabilis quomodo probetur.

Ad 9. Resp. Quòd Congregatio censuit, electionem, & deputationem Prædicatoris ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus Ecclesijs spectare, nulla habita ratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorabilis, qua talis deputatio Capitulo, vel Episcopo vna cum Capitulo, vel cuiuis alteri competeret. Est autem in optione Episcopi, vtrum ipse malit Prædicatorem in sua Cathedrali eligere, aut deputare; quando Populus illum etiam ab immemorabili tempore eligere, & nominare consueuisset, vel prædictam nominationem ex immemorabili consuetudine relinquere: ita tamen, vt ipse Episcopus electionem, deputationemque Prædicatoris faciendo, populum ad aliquid sustentationis gratia erogandum, non compellat: sin verò Populum prædicta facultate eligendi Prædicatorem Episcopus vti sinat, eundem Populum cogere possit ad eas impensas, & eleemosynas Prædicatori præstandas, quas ipse Populus in hanc causam præstare solitus est. In alijs Ecclesijs ad Episcopum similiter pertinet electio, & deputatio Prædicatoris, impensis eorum, qui illas præstare, vel tenentur, vel solent. Concilium tamen non sustulit immemorabilem consuetudinem, qua facultas nominandi Prædicatorem in Ecclesijs non Cathedralibus alteri, quàm Episcopo, competeret in sua Diœcesi, etiamsi sit Cathedralis.

ADDITIO.

591 Tenor declarationis, ex qua supradicta habentur est. *Congregatio censuit, electionem, & deputationem Prædicatoris ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus Ecclesijs spectare, nulla habita consideratione cuiuscunque consuetudinis, etiam immemorabilis, qua talis deputatio Capitulo, vel Episcopo vna cum Capitulo, siue de eius consilio, aut cuiuis alteri competeret. Est autem in optione Episcopi, vtrum ipse malit Prædicatorem in sua Cathedrali eligere, aut deputare, quando populus illum, etiam ab immemorabili tempore eligere, & nominare consueuisset: vel prædictam nominationem ex immemorabili consuetudine relinquere. ita tamen, vt si Episcopus electionem, deputationemque prædicatoris facere voluerit, populum ad erogandas eleemosynas non compellat. Sin verò populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Episcopus vti sinat, eumdem populum cogere possit ad eas impensas, & eleemosynas prædicatori præstandas, quas ipse populus in hanc causam præstare solitus est.*

In alijs Ecclesijs ad Episcopum similiter pertinet electio, & deputatio prædicatoris, impensis eorum, qui illas præstare, vel tenentur, vel solent. Concilium tamen non sustulit immemorabilem consuetudinem, qua facultas nominandi prædicatorem in Ecclesijs non Cathedralibus alteri, quàm Episcopo competeret in sua Diœcesis. Hanc declarationem refert Campanil. *in diuer, iur. Rub.* 12, *cap.* 13. *num.* 16. & meminerunt Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 76. *num.* 67. Armendariz *in Addit. ad l. Nauar. lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *n.* 3. *de prædicat.* Vveims *ad Constit.* 5. *ex innouat. per. Concil. Trident. num.* 10. Episcop. Traguriens. *tom.* 1. *lib* 6. *tit.* 1. *num.* 66.

592 Est autem aduertendum, quod cum sit in potestate Episcopi relinquere deputationem, & nominationem Concionatoris populo, etiamsi reliquerit, poterit eius successor, vel etiam ipsemet assumere deputationem: quia cum sit sublata consuetudo etiam immemorabilis, & ius translatum ad solum Episcopum priuatiuè quò ad alios pro Ecclesia Cathedrali, sequitur, quod per id quod populo relinquatur electio pro aliquibus vicibus, non acquiratur ipsius aliquod, quia relinquere electionem est actus facultatiuus, qui non tribuit ius, nec inducit consuetudinem, seu præscriptionem, vt notant Calderin. *Consil.* 1. & 3. *de consuet*, Rolan. *Consil.* 53. *num.* 38. *lib.* 2. Dec. *Consil.* 175. *num.* 6. ver. *Præterea licet*. Surd. *Consil.* 127. *num.* 81. Ludouis. *decis* 162, *num.* 10. Rota *decis.* 178. *num.* 5. *par.* 5. *diuer.* Et seclusa immemorabili consuetudine, idem dicendum est de electione, & nominatione pro alijs Ecclesijs non Cathedralibus.

593 In dubio autem de consuetudine, & an immemorabilis sit, erit probanda, & probatio ad eum spectabit, qui eam allegat, nam de iure communi ad Episcopum spectat prouidere de concionatore: vnde

de

de habet suam intentionem fundatam quò ad prouisionem : & ideo qui contra ius commune intendit prouidere vigore immemorabilis consuetudinis, debet tanquam fundamentum suæ intentionis illam probare *l. Qui accusare*, C. *de eden.* & *l. Hoc iure*, *ff. de verbor. obligat.*

594 Et quod consuetudo sit, & immemotabilis concludenter probandum est, & proinde testes affirmatiuam, & negatiuam deponere debebunt, nempe quod concionator à talibus semper deputatus sit, iuxta doctrinam Glos. *in cap.* 1. verbo *Memoria, de præscript. in* 6. Bart. *in l.* 1. §. *fin. ff. de aqua plu. arcen.* Corn. *consil.* 222. *num.* 1. *vol.* 1. Nat. *Consil.* 154. *num.* 5. *vol.* 1. Leon. *par.* 1. *thesau. fori Eccles. cap.* 8. *num.* 5.

An Episcopus compellere possit ad dandam eleemosynam Concionatori, qui solent dare. Quæst. X.

SVMMARIVM.

595 *Episcopus compellere potest ad eleemosynam pro Concionatore, qui solent dare.*

596 *Valet pro Ecclesijs non Cathedralibus.*

Cur Episcopus teneatur ad eleemosynam suæ Ecclesiæ.

597 *Eleemosyna pro concionatoribus Ecclesiarum non cathedralium danda iuxta consuetudinem.*

598 *Seclusa consuetudine Rector Ecclesiæ tenetur ad expensas pro concionatore, & quid si redditus sint tenues.*

599 *Quid faciendum si oriatur difficultas, ad quem spectet ministrare expensas pro concionatore.*

600 *Episcopus cogere potest ad soluendam integram eleemosynam concionatori.*

601 *Si expensæ pro concionatore soluantur ex publico ærario, seruanda est consuetudo.*

602 *Episcopus prædicans an possit percipere expensas solitas solui à populo, aut de publico ærario.*

Quid si expensæ sint ex aliquo legato, aut donatione.

603 *Quando de fructibus beneficij soluuntur expensæ concionatori, non est grauandus pensionarius.*

604 *Eleemosyna pro concionatore an possit deduci in pactum.*

595 Ad 10. Resp. Episcopum posse ad præstandam eleemosynam Prædicatori cogere laicos, qui eam præstare tenetur, vel solent. Conc. Trid. *cap.* 4. *sess.* 24. *de reform.*

ADDITIO.

596 Quod habet auctor intelligi debet quò ad eleemosynam solitam præstari concionantibus, in Ecclesijs non cathedralibus; quia pro concionatore Ecclesiæ Cathedralis debet Episcopus subministrare expensas, & elemosynam, nisi fortè relinquat populo, aut ciuitati electionem concionatoris, & sit solita, aut teneatur subministrare expensas, & eleemosynam, iuxta declarationem S. Congregat. relatam *num.* 591. Cum enim ad Episcopum pertineat munus concionandi, dum per alium supplet, tenetur subministrare expensas, cum agatur de supplendo, quod ipse debet. Ita inter cæteros notant Leo *par.* 1. *thesau. fin. Eccles. cap.* 8. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 76. *num* 11. Traguriens. *tom.* 1. *lib* 8. *tit.* 1. *n.* 71. Excipitur tamen casus, in quo adesset consuetudo immemorabilis, quod aliquis solueret expensas, & non eligeret concionatorem, quia tunc esset seruanda, vt notant citati Doctores, asserentes Gregor. XIII. ita decreuisse.

597 Quod autem spectat ad Ecclesias non cathedrales, seruanda est consuetudo, quamuis non sit immemorabilis, vt refert decisum Armendariz *in Addit. ad leg. Nauar. lib.* 4. *tit.* 30. *lib.* 3. *de prædicat. num.* 22. apud Barbos. *de potest. Episc. allegat.* 76. *num.* 12. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 74. & habetur ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* ibi, *sumptibus eorum, qui eas præstare vel tenentur, vel solent.*

598 At si nulla adsit consuetudo, spectat ad Rectorem Ecclesiæ subministrare expensas, quia agitur de supplendo id, quod ipse ratione officij teneretur præstare. Et ita notant Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. *in fine*. Leo *par.* 1. *thesau. fori Eccles. cap.* 8. *num.* 6. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 76. *num.* 16. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 75. Excusabuntur tamen Rectores Ecclesiarum, si tam tenues redditus percipiant, vt vix congruæ sustentationi ipsorum sufficiant, & tunc onus subministrandi expensas pro concionatore refundetur in populum, quia agitur de ipsius interesse, & quia debet pascere corporaliter nos, à quibus spiritualiter pascitur. & ita notant Doctores, Leo, Campanil. Barbosa Traguriens. citati. Vgolin. *de offic. Episcopi c.* 42. §. 3. *in fine*. Antonel. *de regim. Eccles. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Dissentiunt tamen Abbas, Anan. Surdus, *consil.* 254. *num.* 14. Metlin. *decis.* 598. *num.* 54. Qui volunt teneri stante quacunque tenuitate, quia sibi imputare debeat, quod tenue beneficium acceptauerit, & assumpserit onus personale concionandi, cui satisfacere debet proprijs expensis.

599 Quod si oriatur difficultas, ad quem spectet subministrare expensas pro concionatore; ne occasione litis omittatur prædicatio verbi Dei, debet ipse Episcopus interim subministrare. Ita Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 42. §. 3. vet. *Hoc autem*. Naldus verbo *Prædicare*. *num.* 2. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. ver. *Existente autem.* Bar-

Barbosa *de potest. Epis. allegat.* 76. *num.* 15. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *numer.* 77. Zerola *in praxi par.* 1. verbo *prædicatio* §. 7. Riccius *collect.* 1776. Galet. *in Margarita* verbo *Eleemosyna*, & extat decisio S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad capit.* 2. *de reformat. sess.* 5. *Concil. Trident.* quæ ita haber. *Dum dubium est, quorum sumptibus conducendus sit concionator pro Quadragesima, debet Episcopus eum interim proprio sumptu conducere.*

600 Ex quibus deducitur, quod stante consuetudine soluendi expensas pro concionatore, poterit Episcopus cogere ad soluendum integrè, consuetos soluere, ita vt de consueto nihil diminuant, vt responsum fuit à Sacra Congregat. mense Septembri. *in Viterbiensi* 1610. vt notat etiam Traguriensis *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 79. Quia cum talis consuetudo inducta sit fauore publicæ vtilitatis spiritualis, & vergat in fauorem animæ, est omnino seruanda.

601 Quod si ex publico ciuitatis ærario expensæ pro concionatore Cathedrali solui solent, Episcopus erit immunis, & consuetudo erit seruanda. Ita Galet. *in Margarita* verbo *prædicare*, Armendariz *in addit. ad leg. Nauar. l.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *nu.* 24. *de Prædicator.* & extat decisio S. Congregat. tenoris sequent. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 4. *de reformat. sess.* 24. Concil. Trident. *Si ex publico Ciuitatis ærario concionatori solent eleemosyna dari, ea consuetudo seruanda est.*

602 Verum dubitari potest. An quando eleemosyna, aliæque expensæ soluuntur concionatori Cathedrali ex publico ærario, aut à populo, aut à quocunque alio, possit Episcopus, quando ipse concionatur, percipere dictam eleemosynam, saltem titulo paupertatis. Et negatiuè resoluunt Gauant. *in manual.* verbo *Concio sacra num.* 1. Sel. *in selectis canonicis cap.* 23. *num.* 18. asserentes ita decisum à S. Congregat. *in Vestana* 20. *Martij* 1621. Affirmat autem Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13 *num.* 16. *post med.* asserens ita practicatum fuisse à suo antecessore, qui non solum consuetam eleemosynam exegit, sed etiam duplicatam, vt esset congrua suæ dignitati. Nulla tamen opinio videtur absolutè approbanda, sed cum distinctione procedendum: Vt nimirum percipere possit, si sponte ab ijs ad quos spectat, soluatur; non possit autem cogere ad soluendum. quod notat etiam Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 73. Cum enim ex officio teneatur concionari, & pascere populum verbo Dei, dum munus suum implet, non potest pro ipso compensationem laboris, & operæ exigere, cum redditus Episcopatus sint pro compensatione omnium ministeriorum Episcopalium. Quod autem dicitur de Episcopo, valet etiam de Parocho, seu Rectore Ecclesiæ, vt notant Aldan. *in compen. quæst. canon. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 8. Barbosa *de Parochis capit.* 14. *num.* 6. Est tamen aduertendum, quod si expensæ, & eleemosyna pro concionatore sint ex aliquo legato, aut donatione, ita vt adsit aliqua summa pecuniæ in hunc tantum effectum destinata, tunc Episcopus, siue Parochus habebit ius ad ipsam, si per se ipsum concionetur: quia dum pecunia est destinata pro concionatore annuatim, quicunque ille sit, est illa persona, quæ fuit contemplata, dum pecunia relicta fuit, aut donata; & ideo posito exercitio concionandi acquirit ius ad ipsam.

603 Quando autem expensæ pro concionatore erogandæ sunt ab Episcopo, & Rectore Ecclesiæ, atque adeo de fructibus beneficij, siue Episcopatus, non est grauandus pensionatius obtinens pensionem super fructibus Episcopatus, aut beneficij, vt notant Armendar. *in addit. ad l. Nauar. lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *num.* 23. & 25. *de prædicat.* Barbosa *de potest. Epise. allegat.* 76. *num.* 13. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 16. *in fine*. Traguriens. *to.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 78. & ita respond. S. Congreg. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 4. *de reformat. sess.* 24. *Concil. Trident.* quæ talis est. *Merces, quæ prædicatoribus tribui solet, nulla ex parte à pensionarijs est exigenda, atque eò minus si populus hos sumptus facere solebat.* Pensio enim importat fructus separatos à beneficio, & ideo non subest oneribus eiusdem beneficij.

604 Demum inquiri potest circa eleemosynam dandam concionatori, an in pactum deduci possit. Negat Ripa *consil.* 26. *num.* 4. putans, committi simoniam, si in pactum deducatur. Sed nullo fundamento, quia non deducitur in pactum verbum Dei, neque spiritualis instructio, sed solum labor corporalis assumendus, & obligatio personæ ad hoc munus; &, si celebratio Missæ deducitur in pactum ratione oneris assumpti, & laboris corporalis, à fortiori poterit deduci etiam prædicatio, cum valde laboriosa sit. Vnde est in contrarium communis sententia, quam tradunt Caiet. verbo *simonia* Vgolin. *de simon. tab.* 1. *cap.* 9. §. 1. *num.* 6. Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 15. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 76. *num.* 10. Traguriens. *to.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 70. vet. *Certum*.

An Parochus concedere possit facultatem prædicandi in sua Parochia. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

605 *Parochus an possit dare licentiam concionandi remissiuè.*

606 *Modo spectat ad solum Episcopum approbare concionatores.*

607 *Parochus potest concedere licentiam concionandi bis, aut ter, viro docto, & cognito.* *Valet quò ad alios approbatos, aut regulares.*

608 *Regulares deputati ad concionandum, & alias approbati, vbi non est Ordinarius, possunt concionari in quolibet loco, non contradicente Parocho.* *An censeatur approbatus, qui concionaturus in Ecclesia proprij Ordinis obtinuit benedictionem.*

605 Ad 11. Vide Nauar. *cap.* 14. *n.* 141. & Henriq. *in summa lib.* 7. *de Indulg. cap.* 28. *sub* §. 8.

AD-

ADDITIO.

606 Secundum ius antiquum, poterat parochus concedere licentiam concionandi in propria parochia, quia cum ipsius sit concionari, & instruere populum, poterat in locum suum, quem vellet substituere. Modo autem per Concilium Tridentinum spectat ad Episcopum Concionatores destinare, aut saltem approbare exceptis Regularibus pro ipsorum Ecclesijs, qui ad solam benedictionem petendam tenentur, vt in superioribus dictum. & ita etiam notant Ancharan. *in cap. Excommunicatus, §. Quia vero, num.* 4. *de haret.* Io. Anan. *num.* 2. Boich. *in cap. Cum ex iniuncto, §. super eo, num.* 8. *de haret.* Archidiacon. *in cap. Adijcimus*. ver. *Quod intelligo casualiter*, 16. *quaest.* 1. Nauar. *cap.* 25. *Manual. num.* 141. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 11. Merlin. *decis.* 598. *num.* 75. Barbosa *de Paroch. cap.* 14. *num.* 8. Vnde solum restat difficultas, an possit parochus pro duabus, aut tribus vicibus concedere licentiam alicui viro docto, & sibi noto.

607 Quod autem possit parochus concedere licentiam viro docto, & cognito, concionandi bis, aut ter in propria parochia absque alia Episcopi licentia tradunt Henriquez *lib.* 7. *sum. cap.* 16. *in fine*. Vgolin. *de offic. Epis. cap.* 42. *§.* 1. *in fine*. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 11. Miranda *tom.* 1. *Manual. Praelat. quaest.* 50. *ar.* 4. *conclus.* 1. Barbosa *de offic. parochi cap.* 14. *num.* 8. & *de potest. Episc. allegat.* 76. *num.* 26. Hieronym. Rodriquez *in compen. quaest. Regul. resol.* 112. *num.* 4. Berti Lucens. *in praxi crimin. cap.* 34. *de visit. Eccles. paroch. num.* 1. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Praedicatores, num.* 2. Rodriquez *tom.* 3. *quaest. Regular. quaest.* 32. *ar.* 1. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *resol.* 22. ver. *Notandum*. Riccius *decis.* 755. *par.* 1. Peirin. *de subdito relig. cap.* 22. ver. *Aduerto vlterius*. Cespedes *de exempt. Regular. c.* 10. *dub.* 198. *num.* 2. Tragueriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 3. & consentit Possenin. si concionator sit aliàs approbatus, *De offic. Curati cap.* 3. *num.* 4. Ratio est, quia hoc reducitur ad paruitatem materiae, & proinde supponitur ratum habendum ab Ordinario. Hanc tamen doctrinam limitarem, vt locum habeat, sicut ait Posseuinus, quando concionator est aliàs approbatus, aut cum alijs Doctoribus, quò ad Regulares habentes licentiam concionandi à suis superioribus; nam talis licentia supponit, quod fuerint examinati, & approbati quò ad vitam, & mores, & etiam quò ad doctrinam. nam quò ad alios, non videtur posse rationabiliter praesumi, quod Episcopus contentus sit, cum nullo modo sint approbati.

608 Ex priuilegio autem cōcesso Iesuitis à Gregorio XIII. possunt Regulares habentes communicationem priuilegiorum concionari in quolibet loco, non contradicente parocho, vbi non adsit Ordinarius, absque alia licentia; si tamen à suis superioribus, ad id muneris deputati sint, & ab aliquo Ordinario semel approbati sine. Et ita notant Rodriquez *tom.* 3. *quaest. Regular. quaest.* 32. *ar.* 6. Barbosa *de potest. Epis. allegat.* 76. *pun.* 27. Villalob. *tom.* 2. *sum. tract.* 25. *difficul.* 5. *num.* 2. Miranda *tom.* 1. *Manual. quaest.* 50. *ar.* 4. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Praedicatores, num.* 16. Io. à Cruce *lib.* 1. *de statu relig. cap.* 6. *dub.* 2. *conclus.* 3. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *resol.* 111. ver. *Notat etiam*. Hic tamen dubium oritur, an ad hunc effectum censeatur approbatus, qui concionatus in propria Ecclesia sui Ordinis solam benedictionem obtinuit. Et affirmatiuè resoluendum est: quia cum illa benedictio supponat approbationem Superiorum, à quibus concionator praesentatur, continet tacitum consensum in illam approbationem, atque adeo est virtualis quaedam approbatio. Si tamen petita benedictione, non obtineret, non cenferetur approbatus, deficeret enim tacitus consensus in approbationem Superiorum regularium. Nec posset dici approbatus à iure, quia possit contradicente Episcopo concionari: quia ex hoc solum fit, quod taxatiuè fit approbatus pro Ecclesia sui ordinis.

An Episcopus non eligens idoneos Praedicatores, peccet mortaliter. Quaestio XII.

SVMMARIVM.

609 *Episcopus tenetur sub mortali eligere idoneos praedicatores.*
610 *Quid iniungat Concilium Tridentin. circa electionem concionatorum.*
Quinam sint idonei concionatores.
Peccant mortaliter Episcopi concedendo licentiam concionandi ijs, qui scurras, & mimos agunt.

609 Ad 12. Resp. Episcopus peccat mortaliter non eligens idoneos Praedicatores, ex cap. *inter caetera, de officio Ordinarij*; & ideò non statim debet permittere conciones, nisi habita informatione de eorum idoneitate. Vtile est per plures menses ante Quadragesimam illos eligere, & instruere, vt praedicent vtilia, & non vana, quia illos admonere in fine Carnispriuij videtur inutile, cum composuerint conciones.

ADDITIO.

610 Obligatio assumendi idoneos oritur ex natura rei, & iniungitur etiam à Concilio Tridentin. *sess.5. cap.2. de Reformat.* ibi. *Viros idoneos assumere teneantur*. Qualis autem idoneitas requiratur, colligitur ex fine, ad quem conciones ordinantur; vt enim medium sit idoneum, debet esse aptum ad assequutionem finis. Vnde cum finis concionandi sit, vt habet Concil. Trident. *citat.* Pascere salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciandoque eis cum breuitate, & facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectati oporteat, vt pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant: Sequitur, quod ij solum sint idonei, qui possunt instruere vitam hominum in ordine ad salutem, docendo, & explicando res fidei, vitia dissuadendo, & persuadendo virtutes. Qua idoneitate carentes, non erunt eligibiles ab Episcopo. & si eligat, mortaliter peccabit. Ex quibus deducitur, Episcopum peccare mortaliter concedēdo licentiam concionandi ijs quos scit, scurrilitatibus, & mimicis sententijs conciones suas implere, easque magis ad risum, quàm ad profectum spiritualem accommodare: quia licet aliquid serium, & ad salutem conducens interserant, se habet tamen tanquam illud granum Euangelij satum inter spinas, quibus suffocatur, & inutile fit. Rursus, neque ij idonei censendi sunt, qui licet eruditè disserant, conciones tamen ipsorum solum ostentando ingenio, auditoribusque delectandis inseruiunt, ita vt, quod Academiarum est proprium, ad pulpitum transferant, absque vllo spirituali profectu auditorum. Neque enim hi quæ scire quisque debet in ordine ad salutem, annunciant, neque salutaribus verbis pascunt, neque ita annunciant vitia declinanda, & virtutes sectandas, vt auditores pœnam æternam euadere, & cælestem gloriam consequi valeant: & proinde cum non præstent id, quod præscribit Concilium Trident. non implent munus concionatoris, neque Episcopus per ipsos satisfacit muneri proprio, cum non præstent id, quod ipse teneretur præstare.

An Episcopus peccet non concionando, & quando teneatur. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

611 *Obligatio Episcopi ad prædicandum.*
612 *Ex legitimo impedimento cessat, & quænam sint legitima impedimenta.*

611 Ad 13. Resp. Quòd laborare summopere debet Episcopus, vt quando potest, prædicet, aliàs sciat se non esse immunem à peccato mortali: ipsa enim prædicatio verbi Dei est cibus animarum, quæ si deficiat, nil peius: nam Pastor, qui delinquentes non arguit, ipsos tacendo occidit. cap. *Ephesijs, dist.43.* & vt dicit Hier. & habetur 44. *dist. in sum.* Non tantum prodest conuersatio innocentis exemplo, quantum silentio nocet: nam latratu canum, & baculo Pastorum lupi sunt arcendi. & *in c. Audacter, 8. q. 1.* dicitur, quòd fames panis, & sitis aquæ populi, non tam extinguenda est, quàm fames verbi Dei. Vnde Amos *cap. 8. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & emittam famem in terram*: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Dei. & Prælati non prædicantes dicuntur Canes muti, nescientes latrare. Isaiæ *c.56.* & audient illud Ezechielis: *Si non fueris loquutus, vt custodiat se impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur; sanguinem verò eius de manu tua requiram*; & *in c. Dispensatio dist.45.* habetur. *Nobis commissa est diuini seminis dispensatio: væ si non sparserimus, væ si tacuerimus.* Paulus 1. *ad Corinth. c.9. Væ enim mihi si non euangelizauero*: & ex pluribus auctoritatibus sacræ Scripturæ relatis à Greg. *in cap. Rector. d. dist.* probatur Episcopum non prædicantem peccare mortaliter, & ibi id probat Turrecrem. & dicit Glos. *in §. Criminis, in §. plus tacet. dist.25.* quòd taciturnitas in Prælato est peccatum mortale: quod hodie expressè probatur in Conc. Trid. *cap.2. sess.5. de reform.* ibi, *districtæ subiaceant vltioni*, & propter præceptum ibi positum. Anton. *in cap. inter cætera, de off. Ordin.* in quo tex. adsunt similia verba: *Dicunt aliqui, quòd sufficit, quòd prædicent per alios: sed hoc est falsum, quia poterunt per alios, quando sunt impediti, aliàs non*; Vt in d. Conc. habetur, *sess.24. de reform. cap. 4.* nam vox *mercenarij* non ita penetrat, sicut vox *Patris*, Medin. *de pœnitent. lib.1. cap.16. §.1.* Ioannes c. 10. Oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius, & est potestatem habentis. Vnde de Christo: Erat docens, sicut potestatem habens. *Matth. 7. & Prouer. 37.* dicit Salomon: *Vir sapiens plebem suam erudit.*

AD-

ADDITIO.

612 Obligatio Episcoporum ad prædicandum cessat, & impleri potest per substitutum, ex Concil. Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* existente legitimo impedimento. Legitimum autem impedimentum, quo nullum potentius, est inhabilitas, quæ ex multiplici capite in Episcopis oriri potest: vel quia longam orationem texere, & memoriter reddere non valent; vel quia non sunt Theologi, cum vt plurimum ad Episcopatus assumantur sæculares, qui solum sacris Canonibus vacauerunt, aut studio casuum conscientiæ; vel quia concionando tantum temporis pro studio concionis insumerent, vt non possent cæteris negotijs Episcopatus, quantum exigunt, vacare. Vel quia ita inconcinnè annunciarent verbum Dei, vt potius se contemptibiles redderent, quam populum instruerent. Et proinde Aldan. *in compend. canon. decis. lib.* 1. *tit.* 4. *num.* 1. refert, decisum sub disiunctione, Episcopum aut per seipsum, aut per alium, munus concionandi implere debere. Imo consuetudo obtinuit saltem hic in Italia, vt Episcopi non concionentur, nisi semel, aut bis in anno; & non omnes, sed aliqui tantum. cuius consuetudinis fundamentum est, quia & in Cathedrali, & in Ecclesijs regularium conciones frequentes sunt: vnde non potest dici, *Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis.* Hierem. Thren. 4. Hanc autem generalitatem impedimentorum expressit etiam Concil. Lateranen. relatum in cap. *Inter cætera de offic. ordin.* ibi. *Vnde cum sæpe contingat, quod Episcopi propter occupationes multiplices, vel inualetudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias, ne dicamus defectus scientiæ, quod in eis reprobandum est omnino, nec de cætero tolerandum, per seipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei, maximè per amplas Diæceses, & effusas &c.*

Prædicatio Episcopi qualis debeat esse. Quæst. XIV.

SVMMARIVM.

613 *Prædicatio Episcopi, quid exigat.*
614 *Qualitas prædicationis Episcopalis descripta à Concil. Trident.*
Fabula Gentilium non adhibenda à concionatoribus.

613 Ad 14. Resp. Prædicatio Episcopi, vt in eius consecratione dicitur, non debet consistere in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed ostensione spiritus virtutis; qua de re opprobrium est, Episcopum, qui redditurus est rationem, si non docuit viam salutis, & vitia non redarguit, prædicare conceptus inutiles, vt videatur hominibus sapiens. Vnde *in capit. cum multa dist.* 86. habetur; graue, nefandumq; esse, Episcopum prædicare simplicibus ea, quæ non intelligunt; & qui talia prædicat, dicitur prædicare ad sui ostentationem. Ibidem dicit Paulus 1. ad Corinth. cap. 14. *In Ecclesia malo quinque verba sensu meo loqui, vt & alios instruam, quam decem millia verborum in lingua.* Et de Christo dicit Marc. 4. *Loquebatur eis verbum, prout poterant audire.* Et Ioannes 7. *Clamabat Iesus in templo docens*: quia cum vehementia sunt redarguenda vitia.

ADDITIO.

614 Prædicatio Episcoporum talis debet esse, qualis describitur à Concilio Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* vt dictum est supra *num.* 610. Et illud præcipuè attendere debent, ne ad captandum auram ob eruditionem prophanam, quales sunt Gentilium fabulæ, eas verbo Dei inserant. Nam Greg. Papa *epist.* 48. *lib.* 9. relatus in cap. *cum multa distinct.* 86. acriter reprehendit Desiderium Episcopum, quod quibusdam Grammaticam exponeret, hoc est fabulas Poetarum. Nam Poetarum interpretes apud Græcos dicebantur Grāmatici, ex Sueton. *de Clar. Grammat.* & scientia eorum, quæ tradun- tur à Poetis, dicebatur Grammatica. Et reddit Pontifex rationem cur reprehendat; *Quia in vno se ore cum Iouis laudibus Christi laudes non capiunt.* Si ergo Pontifex tam acriter reprehendit Episcopum, quia exponeret fabulas Poetarum, à fortiori reprehendisset eum, qui hæc cum verbo Dei commisceret. Et cum debeat omnis concionator dirigere concionem ad vitia euellenda, non debet ijs vti, quæ sunt incentiua vitiorum, quales sunt Poetarum fabulæ. cap. *Ideo prohibetur dist.* 37. & notat Acugna *in hunc tex. num.* 1.

Qualis fuerit prædicatio S. Io. Chrysostomi. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

615 *D. Io. Chrysostomus pœnitentiam prædicabat.* 616 *Pœnitentiæ virtus.*

615 Ad 15. Resp. Quod D. Ioan. Chrysost. primo die, quo in Pontificali Cathedra Patriar-

triarchatus Constantinopolitani, præsente Imperatore Archadio, multisque Episcopis, summo cum honore collocatus fuit, sic sequentem ad eos sermonem exorsus est. *Nos, qui ineffabilibus Dei rationibus ideò ad vos venimus, vt volantatem eius testificemur; hoc primum verbum à Christo, & diuino eius Præcursore accipientes vobis annuntiamus, & suademus; Pœnitentiam agite, propè est Regnum Cœlorum. Hoc autem non dubitabo vobis assiduè reuocare in memoriam, hæc neminem reuerentes, neque dies timentes ad vos loquemur.* Ita habetur apud Surium.

ADDITIO.

616 Quod D. Io. Chrysostomus in ingressu sui Patriarchatus annunciauit, est summa eorum, quæ per concionatores populo annuncianda sunt. Quia Pœnitentia, si vera sit, delet omnia peccata, & saluat hominem. Cap. *Inter hæc* 2. *de pœnit. dist.* 3. & quæcunque committantur peccata, semper delet cap. *in tantum, ead. dist.* & ideo si concionator inducat homines ad pœnitentiam, constituit in portu salutis, quia est secunda tabula post naufragium. cap. *Secunda, de pœnit. dist.* 1. & ex Concil. Trident. *sess.* 6. *cap.* 14.

An hæreses ortæ sint, quia Episcopi non prædicarint. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

617 *Ex omissione prædicationis Episcoporum hæreses ortæ.*

618 *Quid curandum Episcopo, vt hæreses auertat.*

617 Ad 16. Resp. Ex non prædicatione Episcoporum nonnullas hæreses ortas esse tradit Alphonsus de Cast. *de iust. heret. pun. lib.* 3. *cap.* 4. Si enim Episcopi Germaniæ laborassent, & restitissent Luthero, verisimile est Principes ipsius hæresibus non subscripsisse; & Hussitarum hæreseos fertur fuisse causam Pragensis Archiepiscopi negligentiam.

ADDITIO.

618 Non solum curare debet Episcopus, ad auertendas hæreses, vt Dei verbum populis annuncietur, sed etiam, vt eo modo annuncietur, qui aptus sit ad impediendas hæreses. Quod tunc fiet, quando exponentur Sacræ Scripturæ secundum verum sensum. Vt plurimum hæreses ortum trahunt quia diuinæ Scripturæ accipiuntur in sensu alieno à veritate, vt habetur ex cap. *relatum, dist.* 37. Et ideo debet inuigilare an aliquis locus S. Scripturæ perperam ab aliquibus incipiat accipi, & curare instrui populum, vel à se, vel à concionatoribus, circa verum sensum.

Resolutio aliarum difficultatum concernentium materiam de Concionatoribus.

SVMMARIVM.

619 *Quinam prohibeantur admitti ad concionandum.*

620 *Eiecti à religione non possunt admitti ad concionandum.*

621 *Regulares concionaturi in Ecclesijs regularibus aliorum Ordinum, debent præter benedictionem obtinere licentiam ab Ordinario.*

622 *Exemptio Ecclesiarum Regularium non sufficit vt exter concionari possit sine licentia Episcopi.*

623 *Episcopus an prohibere possit Regularibus ne concionentur in proprijs Ecclesijs.*

624 *Episcopus an prohibere possit ne in Ecclesijs Parochialibus concio habeatur.*

625 *Quando habendus sermo in Oratorijs Confraternitatum, aut apud Moniales ianuis clausis, an requiratur licentia Episcopi.*

626 *Regulares an possint sine licentia concionari in compitis, plateis &c.*

627 *Qua procedunt de concionatoribus Regularibus, procedunt etiam de prælatis Regularibus, nisi habeant territorium.*

628 *Episcopo solemniter concionante cæteri silere debent.*

Secus si concionetur in tota Quadragesima.

629 *Quid si tantum solemniter assistat concioni.*

630 *Regulares concionantes an possint quærere eleemosynas pro pauperibus, absque licentia Episcopi.*

631 *Regulares concionantes absque licentia Superiorum, peccant mortaliter.*

Incurrunt excommunicationem papalem, & priuantur munere concionandi.

Regulares suspendi possunt ab officio prædicandi à suis supe-

superioribus absque assignatione causæ, & iuridica informatione.

632 *Episcopi an concionari possint in Ecclesijs Regularium ipsis inuitis.*

633 *Episcopus an concionari possit publicè in aliena Diœcesi absque Ordinarij licentia.*

634 *Quid si absque licentia Ordinarij, aut eo contradicente concionari attentaret.*

635 *Episcopus tenetur curare vt omnes habentes curam animarum licet exempti, concionem habeant, & instruant populum.*

Quid si Ecclesia sint nullius Diœcesis.

Exequutio huius Decreti nulla via impediri potest.

636 *Quænam sint dies festi solemnes, in quibus est concionandum.*

637 *Obligatio concionandi diebus præscriptis à Cōcilio Trident. an sit sub mortali.*

Vnde excusentur pastores si non frequenter concionentur.

Regulares quantum subleuent Pastores in cura animarum.

638 *Si plures Cathedrales sint vnitæ, debet Episcopus singulis prouidere de concionatore.*

A quibus subministranda expensa.

639 *Episcopi tenentur monere populum, quod tenetur audire verbum Dei, si commodè potest in Parochia.*

An satisfaciant huic obligationi, si moneant per Constitutiones Synodales.

640 *Obligatio audiendi verbum Dei in Parochia, an sit sub mortali.*

Populus tenetur audire verbum Dei, sed non obligatur audire in Parochia.

641 *Obligatio audiendi verbum Dei est grauis:*

Vnde nascatur hæc obligatio.

642 *Quando vrgeat obligatio audiendi verbum Dei*

An aliquando cessare possit.

643 *Episcopus non potest compellere populum vt audiat verbum Dei in Parochia.*

644 *Ordinarius non potest se intromittere circa habitum Regularium, quo vtuntur in concionando.*

645 *Habens concionem in peccato mortali non peccat mortaliter, secluso scandalo, & contemptu.*

646 *Infames non debent admitti ad concionandum.*

Sacrificare, & prædicare, parificantur.

Religiosus qui fuit Apostata, an possit admitti ad concionandum.

ADDITIO.

619 Circa præsentem materiam de concionatoribus, ac concionibus, nonnulla alia addenda sunt, tanquam valde necessaria. Et primo loco aduertendum est, quod Episcopi à Concilio Tridentino *sess. 5. cap. 2. de reformat.* prohibentur admittere ad concionandum duo genera personarum, Vnum absolutè, & alterum, nisi prius consulta Apostolica Sede. Primum est Regularium, qui extra claustra, & obedientiam suarum Religionum viuunt. ibi. *Caueant præterea Episcopi, ne aliquem vel eorum, qui cum sint nomine Regulares, extra claustra tamen & obedientiam religionum suarum viuunt.* Alterum est presbyterorum sæcularium, qui non sunt cogniti Episcopis, nec moribus, & doctrina probati, etiam si prætendant habere priuilegia Apostolica, vnde prosequitur Concil. *Vel presbyterorum sæcularium, nisi ipsis noti sint, & moribus atque doctrina probati etiam quorumlibet priuilegiorum prætextu in sua Ciuitate, vel Diœcesi prædicare permittant, donec ab ipsis super ea re Sancta Sedes Apostolica consulatur, à qua priuilegia huiusmodi, nisi tacita veritate & expresso mendacio ab indignis extorqueri, verisimile non est.* Sub prædictis tamen regularibus non comprehenduntur ij, qui degunt extra claustra cum licentia suorum Superiorum, nam cum hi possint ad claustra reuocari, & ipsi parati sint obedire, non viuunt extra obedientiam. Vnde poterunt admitti ad concionandum, si habeant licentiam suorum superiorum, cum qua se præsentent Episcopis iuxta dispositionem Concilij *eodem cap.* Et proinde nullus regularis, nisi præsentet licentiam suorum Superiorum, poterit admitti ab Episcopo ad concionandum.

620 Ex quibus deducitur. Quod quamuis eiecti à religione sint noti Episcopo, non poterunt admitti ad concionandum, cum id prohibitum sit à Sixto IV. *in sua Constitutione* quæ incipit. *Regimini vniuersalis Ecclesiæ*, quæ est 14. *huius Pontificis apud Bullarium* Rodriquez, & concordat cum Constitutione Vrbani VIII. *de Eiectis, & Apostatis.* Cum enim eiecti teneantur se corrigere, & procurare, vt tales sint, quod de nouo recipi possint; esset valde indecens, quamdiu in tali statu manent, quod verbum Dei annunciarent, vitia corrigerent, virtutes suaderent, cum quisque posset cum veritate ei dicere, *Medice cura teipsum.* Et proinde etiam iuxta Constit. prædictam Vrbani VIII. remanent suspensi, nec possunt celebrare.

621 Secundo. Regulares concionaturos in Ecclesijs aliorum regularium alterius ordinis ne dum teneri petere benedictionem, sed etiam obtinere licentiam ab Episcopo. Quod clare mihi expressisse videtur Concil. Trident. *sess. 3. cap. 2. de reformat.* illis verbis. *In Ecclesijs vero, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum superiorum, etiam Episcopi licentiam habere tenentur.* Illa enim verba, *Quæ suorum ordinum non sunt*, cum omni proprietate aptantur Ecclesijs Regularium, cuiuscunque alterius ordinis sint, nam non sunt Ecclesiæ sui ordinis, & inter Esse sui ordinis, & non Esse, nullum detur medium tanquam inter contradictoria. Vnde etiam dispositio debet eas comprehendere. *l. Miles. §. pro parte. ff. de leg. 2.* Excipiendæ tamen sunt Ecclesiæ exemptæ, in quibus earum Prælati habent iura quasi Episcopalia, nam tunc pertinet ad ipsos concedere licentiam concionandi in ipsis.

622 Vnde non video, quomodo Cespedes *de exempt. regular. cap. 15. dub. 205. num. 2.* oppositam sententiam putet certissimam, cum nullo modo Ecclesiæ cuiuscunque alterius ordinis subtrahi possint à verbis, & consequenter à dispositione Concilij. Nec iuuat, quod ipsæ quoque sint exemptæ, sicuti exemptæ sunt propriæ Ecclesiæ; quia quando regulares

lares concionaturi sunt in proprijs Ecclesijs, non obligantur, nisi ad solam benedictionem petendam, quia exemptæ sint, sed quia propriæ sunt, nam ex hoc habent Ius concionandi in ipsis, stantibus priuilegijs Apostolicis. Nec item iuuat, quod Concil. dict. *sess.* 5. *cap.* 2. parificet Ecclesias proprij, & alieni ordinis, dum disponit, quod si prædicatet errores, aut scandala disseminauerit in populum, etiam si in Monasterio sui, vel alterius Ordinis prædicet, Episcopus ei prædicationem interdicat: nam patificat quò ad delictum commissum in loco exempto, & dat non obstante exemptione loci, & personæ facultatem procedendi.

623 Tertio. An Episcopi prohibere possint regularibus, ne concionentur in proprijs Ecclesijs. Affirmant Leo *par.* 1. *Thesauri, cap.* 8. *num.* 9. Piasec. *par.* 2. *praxis, cap.* 3. *ar.* 6. *num.* 7. Portel. *in dub. regular.* verbo *Prædicatores, num.* 7. Sed tenendum est, quod non possint prohibere, vt tradunt Cenedo *Quæst. canon.* 26. *num.* 13. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 50. *ar.* 3. Vega *tom.* 2. *sum. c.* 86. *casu* 40. Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 2. *Gregor. XIII.* §. 2. Bordon. *resol.* 7. *num.* 15. Barbosa *de potest. Episcopi, allegat.* 76. *num.* 20. Cespedes *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.* 200. *num.* 2. Diana *par.* 3. *tract.* 2. *resol.* 58. Ratio est, quia cum ratione priuilegiorum habeant regulares ius annunciandi populis verbum Dei, eum ipsorum Ecclesiæ exemptæ sint, non possunt prohiberi, ne annuncient. Vnde S. Congregatio rescripsit Episcopo Mutensi *die* 5. *Iunij* 1590. Non debere impedire, ne regulares in proprijs Ecclesijs concionentur in Quadragesima, etiamsi non consueuissent concionari. Et *die* 17. *Nouembris* 1592. declarauit. Non posse Episcopum generaliter prohibere regularibus legere, & concionari in proprijs Ecclesijs, sed solum certo aliquo die ex causa processionum, aut ex alia causa, vt populus conuenire possit ad Cathedralem. Et in conformitate harum declarationum rescripsit Episcopo Rheginensi sequentes litteras. *Perillustris, ac Reuerendissime Domine vt Frater.* S. Congregatio *Illustrissimorum Patrum Concilij Tridentini Interpretum pluries censuit Episcopum non posse absque rationabili causa contradicere Regularibus in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentibus; sed satis esse eos ab Episcopo benedictionem petere. Quare ijdem Patres amplissimi tibi significandum duxerunt, vt postquam Frater Timotheus Ordinis Prædicatorum de suorum superiorum licentia in Ecclesia eiusdem Ordinis istius ciuitatis concionari volens, ab ea benedictionem petierit, nullam ei molestiam exhibeat, sed sinat, illum munus prædicationis adimplere: quod diligenter obseruabit amplitudo tua, cui salutem plurimam à Domino precor.* Romæ *die* 6. *Martij* 1629. *Amplitudinis tuæ perillustris, ac Reuerendissima vti Frater Studiosus.* Cardinalis Baldinus. *Franciscus Paulut. S. Congregat. Concil. Secretar.*

624 Quinimo neque Episcopus prohibere potest, ne in Ecclesijs Parochialibus habeantur conciones, ne scilicet minuatur concursus populi ad Cathedralem etiam in diebus quadragesimæ. Vnde S. Cõgregat. Concilij rescripsit Episcopo Nouocomensi, *die* 20. *Februarij* 1601. Non posse impedire, ne in diebus quadragesimæ habeatur concio in Ecclesijs parochialibus prætextu, quod populus diuidatur, & Ecclesia Cathedralis minus frequentetur. Et ratio est, quia ad Curatos pertinet ratione muneris aut per se, aut per alios pascere populum verbo Dei. Vnde Concilium Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* iniungit, quod in parochialibus Ecclesijs concio habeatur saltem tribus diebus in hebdomada, & quod moneant Episcopi populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ suæ interesse, vbi commodè id fieri potest, ad audiendum verbum Dei.

625 Quando autem agitur de habendo aliquo sermone in Oratorijs Confraternitatum, aut apud Moniales, si Ecclesiæ, aut Oratoria sint clausa, non esse necessariam Episcopi licentiam, docet Cespedes cum Lezana *de exempt. regular. cap.* 10. *dub.* 99. *n.* 8. Quod etiam videtur sentire Bordonus *in consil. regular. resol.* 7. *num.* 33. Quod in rigore loquendo videtur verum. Quia Concil. Trident. *sess.* 5. *cap.* 2. *de reformat.* & *sess.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* & Bulla Gregorij XV. *de priuileg. exemptorum* loquuntur de concionatoribus, & de prædicatione in Ecclesijs, atque adeo de publicis concionibus, seu sermonibus, quales non sunt sermones, qui fiunt apud Confratres, & Moniales ianuis clausis, nam sunt potius priuatæ adhortationes, & ideo non videntur includi sub his dispositionibus. Erat tamen seruanda consuetudo, quia hæc interpretatur legem. Quinimo, etiamsi ne licentia posse regulares publicè in Ecclesijs concionari ad breue tempus, nempe per horæ quadrantem circiter, docet idem Cespedes cum Lezana, *num.* 9. *loc. cit.* Quia hi breues sermones non sunt propriè conciones, seu prædicationes, & videtur etiam saluari ratione paruitatis materiæ. Verum existimo habendum esse rationem illius, quod tractatur, quia etiam in breui sermone contineri potest materia valde grauis, qualis esset dogmatica, & ideo non censerem id licitum, quando tractaretur materia grauis.

626 Quintò. Possunt Regulares ex priuilegijs absque vlla licentia concionari in compitis, in plateis &c. Ita concessit Bonifac. IX. Prædicatoribus, Clemens V. Prædicatoribus, & Minoribus, Sixtus IV. Carmelitis, & Paulus III. Iesuitis. Et ita notant Compend. *Priuileg. Mendicant.* verbo *prædicatores.* Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 50. *ar.* 4. Lezana *tom.* 1. *quæst. regul. cap* 20. *num.* 5. Neque hæc priuilegia sublata sunt à Concilio Trident. aut per Constitutionem *Inscrutabili* Gregorij XV. quia disponunt tantum de concionatoribus in Ecclesijs siue proprijs, siue alienis. Vnde neque reuocant priuilegia, nisi quatenus dispositioni contrariantur. Et adsuit specialis ratio disponendi de concionibus, quæ in Ecclesijs habentur, quia hæ sunt directæ ad erudiendum populum ex ordinatione Ecclesiæ; & ideo, quæ in ipsis traduntur, habent quamdam tacitam approbationem; quæ ratio non militat, dum in plateis, & compitis fiunt adhortationes ad populum. Si tamen Ordinarius id expedire non iudicauerit, poterit prohibere, & tenebuntur regulares obedire, vt notant Rodriquez *tom.* 3. *quæst. regular. quæst.* 32. *ar.* 5. Quia priuilegia concedunt tantum concionari, non autem concionari contra voluntatem Ordinarij, quod est quid qualificatum, & speciali nota dignem, quod indiget speciali expressio-

pressione. Non poterit tamen absque rationabili causa contradicere, alioquin esset in eius potestate reddere priuilegia irrita.

627 Sexto. Quod dictum est de regularibus in ordine ad concionandum, valet etiam de prælatis regularibus, nisi fortè habeant territorium, aut iura quasi Episcopalia, quia tunc non indigent alicuius licentia, aut benedictione pro concionando: secus autem, subsunt dispositioni Concilij, quæ tanquam generalis habet locum in omnibus regularibus. Et ita notant etiam Tamburin. *tom. 2. de iure Abbat. disp. 11. quæst. 2. num. 3.* Lezana, verbo *Concionari, num. 3.* Regulares verò administrantes curam animarum ex deputatione suorum superiorum non indigent alia licentia ad concionandum, quia ratione muneris debent oues sibi commissas erudire, & ideo facultas concionandi est annexa muneri, quod exercent.

628 Septimò. Episcopo concionante, cæteri silere debent, etiam regulares in suis Ecclesijs. Ita Clemen. *Dudum de sepult.* & Extrauag. *super Cathedram eod. tit.* & Extrauag. *Inter cunctas, §. Caueant de priuileg.* & declarauit S. Congregat. *in Bituntt.* 2. *Martij* 1629. Et ita notant Barbosa *de paroch. cap.* 10. *num.* 4. Tragurienf. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 14. Quod debet intelligi, quando vna, aut altera vice solemniter concionatur, quia si concionaretur tota Quadragesima, possent cæteri habere suas conciones. Quia & ita vsus obtinuit. & adest priuilegium Pauli III. concessum Iesuitis, quo gaudent omnes communicantes, per quod conceditur absoluta facultas concionandi absque illa limitatione, quæ ponitur in Extrauag. *Inter cunctas.* vt notant etiam Suarez *tom.* 4. *de relig. lib.* 9. *de societ. cap.* 1. *num.* 30. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.* 20. *n.* 6. Quod autem spectat ad parochos, etiam si Episcopus concionetur, poterunt habere sermones ad populum inter Missarum solemnia, vt declarauit S. Cōgregat. *in Terulensi* 11. *Iunij* 1631. apud Barbosam *de paroch. cap.* 14. *num.* 7. nam exercitium muneris Episcopalis non debet impedire exercitium muneris parochorum, qui semper possunt vacare pascendis ouibus sibi creditis.

629 An autem quando Episcopus assistit solemniter concioni, debeant cæteri silere. Affirmant Gauant. *in Manuali Episcop.* verbo, *Concio sacra, num.* 52. & fundatur in eo, quia ita disponitur in Clement. *Dudum de sepult.* ibi. *Vel coram se solemniter facere prædicare.* At praxis est in contrarium, alioquin in pluribus locis, vbi Episcopi solent tota Quadragesima assistere concioni, in nulla alia Ecclesia haberetur concio. Et ideo posse adhuc tunc temporis regulares concionari, tradunt Peirin. *De priuileg. ad Constit. 7. Pij V.* Lezana *tom. 1. q. regular. cap. 20. num. 6.* Cespedes *de exempt. regul. tr. cap. 10. dub. 197. num. 1.* Tum quia priuilegia posteriora concedunt regularibus absolutam facultatem concionandi absque illa restrictione Clement. Tum quia hoc non præcipit Concilium Trident. imo vult *sess. 5. cap. 2. de reformat.* quod compellantur ij, ad quos pertinet concionari. Tum quia secundum Concilium, & Declarationem Vrbani VIII. de quibus supra *num.* 561. possunt regulares concionari in suis Ecclesijs, etiam contradicente Episcopo, quando de iure contradicere non potest. Et S. Congregatio declarauit, non debere impedire, quin in Quadragesima in suis Ecclesijs concionentur, vt dictum est *num.* 623.

630 Octauo. Notant Bordon. *in consil. regular. resol. 7. num.* 30. Bariola, verbo *Prædicator.* Lezana *tom. 1. quæst. regul. cap. 20. num. 17.* Cespedes *de exempt. regula. cap. 10. dub. 197. n. 3.* Non posse concionatores quærere eleemosynam in concionibus pro pauperibus absque Episcopi licentia. Quia ita respondit S. Congregat. 8. *Maij* 1602. *in fauorem Episcopi Sauonensis.* Addit tamen Lezana commendare posse in ordine ad eleemosynam absque tali licentia propria Monasteria. Verum praxis, vt notat etiam Cespedes, est omnino in contrarium. Nec dicta declaratio obstare potest, quia cum prodierit ad fauorem illius Episcopi ex specialibus causis, non potest trahi, vt habeat locum vniuersaliter.

631 Nono. Regulares concionantes absque licentia suorum superiorum peccant mortaliter, & à fortiori si contra prohibitionem, vt notant Nauar. *in Manual. cap.* 25. *num.* 141. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.* 20. *num.* 1. Incurrunt etiam excommunicationem Papalem ex Leone X. *in Concil. Lateran.* vt notant Zerola *in praxi, par.* 1. verbo *Prædicatio, num.* 2. Lezana *citat.* Reginal. *lib.* 18. *praxis fori pœnit. num.* 119. & ab eodem Pontifice priuantur munere prædicandi, vt constat ex Bulla *Pontificis* 21. *tom.* 1. *Bullar.* Possunt etiam regulares suspendi ab exercitio prædicandi à suis superioribus, vt notant Peirin. *tom.* 1. *de subd. quæst.* 1. *de obedient. quæst.* 12. *§. vlt.* Lezana verbo *Concionari, num.* 10. Quia ratione obedientiæ subduntur in omnibus actibus, qui regulam concernunt, voluntati superiorum. Et proinde quando superiores suspendunt aliquem ab exercitio concionandi, non tenentur assignare causam, cur suspendant; quamuis non possent sine causa suspendere, quia exercitium concionandi dependet ab obedientia, atque adeo à voluntate Superiorum. Ex quo fit, quod neque requiratur iuridica informatio, sed sufficiat extraiudicialis cognitio causæ, ob quam expediat vel publicæ, vel priuatæ illius vtilitati talem religiosum suspendi. Quia si hoc facere possunt Episcopi, quo ad Regulares, vt tradunt Campanilis *in diuer. iur. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 8. Leo *par.* 1. *Thesauri fori Eccles. cap.* 8. *num.* 9. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 76. *num.* 22. Tragurienf. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 24. *ar.* 24. à fortiori locum habebit in Superioribus Regularibus, cum plenior sit eorum potestas supra subditos.

632 Decimò, quod spectat ad Episcopos, dubitatur, an concionari possint in Ecclesijs Regularium ipsis inuitis, seu propria auctoritate. Et affirmatiuè respondet Tragurienf. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 13. & refert quandam declarationem S. Congregat. ex Barbosa *in Collect. Bullar.* verbo *prædicat.* 3. Verum quia dictus liber fuit prohibitus, quia plures declarationes falsas continebat, ideo non est habenda ratio

ratio talis declarationis. Vnde negatiuè reſpondet Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* 26. *Leonis X.* §. 25. *num.* 47. & id fundat in exemptione Eccleſiarum Regularium. Melius tamen fundari videtur in priuilegio Sixti IV. conceſſo Prædicatoribus *in Mari magno*, quæ eſt *prima Conſtit. eiuſdem Pontif.* apud Conſect. & omnibus conſequenter habentibus communicationem, in quo concedit, *Ne quiſpiam abſq; dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum vtpote prorſus exempta, aliquas excommunicationis ſuſpenſionis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in perſonas domos, & loca huiuſmodi aliquam præeminentiam, ſuperioritatem, & iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumat, &c.* Cum autem concionari ſit officium paſtoris, atque adeo actus ſuperioritatis, non poterit ab Epiſcopis exerceri in Eccleſijs exemptis Regularium ipſis inuitis. Nec obſtat, quod hoc redundet in honorem, quia beneficium non confertur in inuitum.

633 Vndecimo: An Epiſcopus concionari poſſit publicè in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarij illius loci. Quod autem poſſit ſine licentia, niſi Ordinarius loci contradicat, tenent Gloſ. *in Clemen. Archiepiſcopo*, verbo *Etiam celebrare*, *de priuileg.* Zabarel. *in Clemen. Dudum num.* 7. ver. *Ac olim*, *de ſepult.* Hoſtienſ. *in cap. fin. num.* 2. *de auctor. & vſu pal.* Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 12. *capit.* 13. *num.* 7. ver. *ſed ipſe*. Traguriens. *num.* 1. *li.* 6. *tit.* 1 *num.* 18. Verum probabilius ſentiunt requiri licentiam Ordinarij, quando Epiſcopus eſt concionaturus in aliena Diœceſi. Ita tenet Gloſ. *in cap. ſcriptum* 6. *quæſt.* 3. Turrecrem. Præpoſit. Archidiacon. *ibid.* Felin. *in cap. Excommunicamus*, 1. *num.* 3. *de hæret.* Quod etiam reſpondit Clemens VIII. *anno* 1600. in facti contingentia, dum Aliphanus Epiſcopus concionari vellet in Eccleſia Sanctiſſ. Annunciatæ Neapoli: nempe, debere petere licentiam ab Archiepiſcopo Neapolitano. Et ratio eſt, quia nemo poteſt ſe ingerere in officio alterius, neque falcem mittere in alienam meſſem: vnde cum concionari ſit munus Epiſcopi, & pertineat ad paſcendas oues, non poteſt Epiſcopus id exercere quo ad oues alienas, nam ſibi vſurparet munus alienum, & in alieno territorio. Vnde etiam Regulares, quamuis concionentur, ex priuilegio Pontificio, & tanquam ab ipſo miſſi, adhuc tamen tenentur petere benedictionem, & etiam licentiam, ſi concionaturi ſint in Eccleſijs, quæ non ſint proprij Ordinis.

634 Sed quid, ſi aliquis Epiſcopus ſine licentia, aut etiam contradicente Ordinario attentaret concionari in aliena Diœceſi. Reſp. Ordinarium poſſe id impedire, quia quiſque poteſt ea, quæ neceſſaria ſunt ad tuendam propriam iuriſdictionem *l.* 2. *ff. de iuriſd. omn. iud.* non quidem directè procedendo contra Epiſcopum, ſed prohibendo Rectoribus Eccleſiæ, ne eum admittant ad concionandum; aut etiam interdicendo populo ſub aliqua pœna, aut cenſura, ne accedat ad concionem. Quod etiam præſtare poſſet, ſi talis Epiſcopus concionaretur in aliqua Eccleſia Regularium exempta; quia licet non poſſit prohibere populum, ne accedat ad Eccleſias Regularium, hoc tamen ſolum valet in ordine ad officia diuina, quæ celebrantur ab ipſis Regularibus & in ordine ad ipſorum conciones; non autem in ordine ad actus, qui illicitè fiunt. Et res tota nuncianda eſſet S. Congregationi.

635 Duodecimo. Tenentur Epiſcopi curare, vt omnes habentes curam animarum, & exiſtentes in propria Diœceſi, etiamſi exempti ſint, & eorum Eccleſiæ exemptæ, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, concionem habeant ad populum eum inſtruẽdo in ordine ad ſalutem ſaltem diebus Dominicis, & feſtis ſolemnibus. Ita Concil. Trident. *ſeſſ.* 5. *c.* 2. *de reformat.* vbi etiam præſcribit remedium adhibendum ab Epiſcopo, vt nimirum moneat negligentes, & ſi trium menſium ſpatio muneri ſuo deficiant, compellat per cenſuras, ſeu arbitrio ſuo alias pœnas. Et ſi expedire iudicauerit, poſſit aliquem ſubſtituere, qui concionetur expenſis beneficij poſſeſſi ab eo, ad quem pertinet concionari. *Quod ſi* Eccleſiæ habentes curam animarum ſint in nulla Diœceſi, ſpectabit ad Metropolitanum Prouinciæ tanquam Apoſtolicæ Sedis delegatum compellere negligentes modo prædicto. Exequutio porro huius decreti conciliaris nullo pacto impediri poteſt, neque ratione exemptionis, neque ratione appellationis, recurſus, reclamationis &c. quouſque ſummariè cauſa ſola facti veritate inſpecta à competenti iudice terminetur. Ita Concil. *ibid.* Hoc autem Decretum eſt accipiendum iuxta terminos diſpoſitionis eiuſdem Concil. *ibid. init. cap.* Quod habentes curam animarum poſſint compelli ad concionandum, niſi legitimè ſint impediti. Quod ſi impediti *ſint*, compelli poſſunt ad ſubſtituendos idoneos.

636 Quinam autem ſint ſolemnes dies feſti, in quibus concionandum eſt. Concilium Prouinciale Mediolanenſe determinauit omnes dies feſtos. Et Fuſch. *lib.* 1. *de viſit. cap.* 8. *num.* 31. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 38. Similiter putant intelligi omnes dies feſtos: ſed hoc ſolum ponit vt probabilius Traguriensi. Sed hoc non eſt ſecundum litteram Concilij, nam loquitur de feſtis diebus qualificatis, nempe ſolemnibus, atque adeo non de omnibus. Vnde ſenſerim, Concilium eſſe accipiendum de ijs feſtis, quæ iuxta ritum Eccleſiæ aliqua ſpeciali ſolemnitate celebrãtur, quales ſunt dies feſti primæ, & ſecundæ claſſis. Verum quia contingit in nonnullis ex iſtis regulariter concurrere populum ad ſuſcipienda ſacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, vt præcipue dies Paſchatis, & Natiuitatis Domini, ideo hi tanquam impediti excipiendi ſunt.

637 An autem obligatio concionandi ſingulis Dominicis, & feſtis ſolemnibus, & alijs præſcriptis à Concilio, ſit ſub mortali, negant Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de diebus feſtis cap.* 16. *num.* 7. Quia Concilium non tam rigoroſè præcipit, vt grauiter peccare cenſeantur, qui ſæpius omittunt, nam *ſeſſ.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* vbi hoc iniungit, adhibet clauſulam, *Si ita opportune duxerint*. Verum clauſula, *Si ita opportune duxerint*, per quam Concilium

cilium se remittit arbitrio Episcoporum, non refertur ad totam dispositionem, sed tantum ad tempus Quadragesimæ, & Aduentus, vt notant Barbosa cum Armendariz, *de potest. Episcopi allegat.* 76 *num.* 30. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. Et verba textus prohibent referri: si enim præcipit prædicari diebus Dominicis, & festis solemnibus saltem, non potest hos dies remittere arbitrio, nam dictio *saltem*, non admittit aliquid minus expresso, licet non excludat maius. Solum ergo ex alio capite videntur posse excusari, si non frequenter concionentur, quia scilicet hoc præstatur à regularibus in suis Ecclesijs. Ideo enim Concilium præcipit Pastoribus, vt tam frequenter concionentur, ne desit populis annunciatio verbi Dei, & verificetur illud Ieremiæ Thr. 4. *Paruuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis*. Cum ergo regulares tanquam missi à summo Pastore id præstent, cessat necessitas huiusmodi, & finis præcepti Concilij de tam frequenti prædicatione habenda à pastoribus, atque adeo etiam obligatio. quod etiam notant Io. Andr. *in cap. Inter cæt. ra num.* 8. *de offic. Ordinar.* Ostiens. *num.* 10. Traguriens. Episcopus, *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 12. Qui licet non sit ex regularibus assumptus subdit de ipsis hæc verba. *Qui nisi adiuuarent parochos, imo fidelium animas prædicatione, confessionis, Eucharistiæ quotidiana, vel frequenti administratione, cum mundo. Et quoniam ipsorum Ecclesiæ ob Missarum multitudinem, concionum assiduitatem, diuinorum officiorum recitationem, musicarum melodiam, paramentorum, ornamentorumque pretiositatem, munditiam, & alia ad diuinum cultum pertinentia, quæ ob ministrorum copiam solemnius celebrantur à regularibus, ipsis augustioribus Ecclesijs omissis, magis à populo frequentantur, hinc illæ nonnullorum lacrymæ. Sed certè parochi omnes amare deberent ob id ipsos regulares pondus diei, & æstus portantes, ipsisque non paruas agere gratias.*

638 Tertiodecimo. Quando plures Cathedrales sunt vnitæ sub eodem Episcopo, debet omnibus de concionatore prouidere. Ita respondit S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 5. *de reformat. sess.* 24. *Concil. Trident.* & notat etiam Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *num.* 57. & *num.* 58. id extendit etiam ad parochos, qui habent plures parochiales vnitas. Et meritò, quia cum sint pastores pro vtraque parochia, vtrique etiam de concionatore tenentur prouidere, vt oues omnes verbo Dei pascantur. Expensæ autem erunt subministrandæ pro omnibus concionatoribus ab Episcopo, seu parocho, nisi soleant subministrari à populo, seu aliquo alio; cum enim fruantur emolumentis vtriusque parochiæ, seu Cathedralis, ratio exigit, quod sentiant etiam incommodum expensarum pro concionatore.

639 Quartodecimo. Ex Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 4. *de reformat.* Episcopi tenentur monere populos, quod tenentur audire verbum Dei, si commode fieri potest, in sua parochia. Ibi. *Moneatque Episcopus populum diligenter, teneri vnumquemque parochiæ suæ interesse, vbi commode fieri potest, ad audiendum verbum Dei*. Notat autem Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 106. Episcopos satisfacere suo muneri, si moneant populos per Synodales Constitutiones, aut per concionatores, & parochos ipsos, siue alio modo sibi benè viso. Sed quid amplius videtur velle Concilium, quia non solum iniungit, quod moneant, sed quod moneant diligenter; vnde in hac admonitione est adhibenda specialis cura, & procurandum, quod populus percipiat suam obligationem ad audiendum verbum Dei, vt mox dicemus.

640 Cum autem Concilium habeat, teneri populum ad audiendum verbum Dei in sua parochia, dubitatur, an hæc obligatio sit grauis, & sub mortali. Nonnulli putant esse obligationem grauem sub mortali. Ita videntur sentire Syluester, verbo *Dominica*, *num.* 8. Angelus, verbo *Feria num.* 44. Nauar. *cap.* 21. *Manual. num.* 5. Rodriquez autem vult, tunc adesse obligationem, quando in Monasterijs non habetur concio. *tom.* 1. *quæst. regular. q.* 43. *ar.* 7. Alij vero non adesse obligationem absolutam, sed conditionatam, quia Concilium vtitur illis verbis, *Vbi commode id fieri potest*. Ita Zerola in *praxi par.* 1. verbo *Prædicatio*, *num.* 4. Vueims *ad Constit.* 24. *ex innouat per Concil. Trident. n* 16. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 6. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 76. *num.* 34. & *de parochis cap.* 14. *num.* 11. Traguriens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 105. Verum cum in hac dispositione Concilij duo contineantur, nempe audire verbum Dei, & audire in parochia, existimo, quod verbum *Teneri*, quatenus significat obligationem, refertur tantum ad audire, nō autem ad audire in parochia, ita vt sensus sit, quod Episcopi moneant populos, quod tenentur audire verbum Dei, & quod debent audire in parochia, si commode fieri potest. Illa enim clausula, *si commode fieri potest*, distrahit obligationem, quia relinquit arbitrium, an commode impleri possit, an non: & ideo cum referatur ad audire in parochia, non imponitur quo ad hoc obligatio. Et ita etiam praxis interpretatur; præsertim quia modo raro in parochijs habetur concio.

641 Sed difficultas remanet, quomodo quis obligetur ad audiendum concionem, an scilicet obligatio sit grauis, & quando vrgeat. Et quidem obligationem esse grauem, colligitur ex Concilio, nam iniungit Episcopis, quod diligenter moneant populos de hoc obligatione, quæ si non esset grauis, non eam tanti faceret, vt vellet, quod populi de ipsa non solum monerentur, sed etiam diligenter. Et ratio est, quia conciones ordinantur ad instruendus populos circa ea, quæ necessaria sunt ad salutem: non solum quæ necessaria sunt speculatiuè sciri, sed etiam ad eos imbuendos practica cognitione, quæ faciat operari in ordine ad salutem. Quia enim tentationes, & concupiscentiæ continuo vrgent humanam fragilitatem, quamuis quis speculatiuè sciat, quæ agenda sunt in ordine ad salutem, reluctantibus tamen cupiditatibus, non ex quitur, quæ scit exequenda, & proinde indiget scientia practica, quæ faciat operari; quæ per conciones instillatur, dum annunciantur vitia declinanda, & virtutes sequendæ in ordine ad gloriam consequendam, vt ait

ait Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2. de reformat.* Vnde cum quisque subsit cupiditatibus, indiget hoc medio concionis, quo muniatur in ordine ad ipsas; & proinde est moraliter necessarium ad salutem, atque adeo cadit sub obligatione graui, quæ vt notat Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de dieb. fest. cap. 16. num.* 10. oritur ex lege charitatis, qua tenetur adhibere media conducentia ad salutem, præsertim, si sint moraliter necessaria, Et proinde Concilium non imponit obligationem, sed ait, monendos populos de obligatione, quia est ex naturali lege charitatis, qua quisque tenetur amare seipsum.

642 Quando autem vrgeat hæc obligatio, non est ita facile, discernere. Neque enim dici potest, quod obliget pro omnibus diebus illis, in quibus ex præscripto Concilij est concionandum, quia esset obligatio nimis grauis, & cum tanta frequentia non est medium moraliter necessarium ad salutem. Rursus neque aliquod tempus est determinatum ab Ecclesia pro implendo hoc præcepto, sicut determinauit in alijs præceptis affirmatiuis. Vnde solum remanet, quod obliget secundum mensuram indigentiæ vniuscuiusque, vt de præceptis affirmatiuis, quæ non habent tempus determinatum ab Ecclesia, docet Suarez *de sacram. disp.* 83. *sect.* 2. Et proinde obligatio erit mensuranda iuxta prudens iudicium ponderans indigentiam personæ, habita ratione circumstantiarum; & ideo qui non possunt commode formare tale iudicium de propria indigentia, deberent super hoc exquirere sensum prudentis confessarij, & illi se conformare. Quia tamen hoc medium suppleri potest per alia media æquipollentia, qualia sunt Lectio librorum instruentium ad salutem, studium sacrarum litterarum, studium Theologiæ præsertim moralis; ideo potest cessare omnino indigentia conciones audiendi, atque adeo etiam obligatio; & si non totaliter, saltem tamen in parte, quia non consurgit obligatio, nisi stante indigentia.

643 Est tamen aduertendum, Quod quamuis Episcopus debeat monere de audiendis concionibus in propria parochia, non potest tamen ad id cogere censuris, aut alijs pœnis, vt notant Zerola *in praxi par.* 2. verbo *Parochiæ*. Vveims *ad S. Constit. ex innouat. per Concil. Trident.* Rodriquez *in Compend. quæst. regul. resol.* 112. *num.* 11. Tragutiens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 106. Et ita declarauit S. Congregat, apud Collect. Gallemarr. *ad cap.* 4. *de reformat. §§.* 24. *Concil. Trident.* & declaratio talis est. *Ordinarius non potest per hoc Concilium mulctis, & pœnis etiam in causa notabilis negligentiæ, aut contumaciæ, cogere populum ad audiendam Missam, & sacram concionem in Ecclesia parochiali, nec pueros ad discendum Doctrinam Christianam, e'i ipsi hoc fieri voluerit in oppidis, villis, aut alijs locis extra ciuitatem.* Et ratio est, quia Concilium non obligat, sed solum vult, populos moneri, vt intersint concioni in Ecclesia parochiali, si commode possint: vnde cum non adsit obligatio grauis, nec etiam obseruantia grauibus pœnis exigenda est.

644 Quintodecimo. Non potest Ordinarius se intromittere circa habitum regularium, quo vtuntur in concionando, nec præcipere, quod non vtantur stola, aut tali, vel tali habitu. Ita P. De Bellis *in quadam allegatione pro nullitate censurarum Vicarij Capitularis Cæsaraugustani. §.* 4. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 10. *dub.* 206. *num.* 1. Et desumitur ex cap. *Deus, qui Ecclesiam, de vita, & honestate Clericor.* vbi cum Liuonienses ad fidem recenter conuersi murmurarent, & scandalum suscitaretur, eo quod Regulares, quisque in suo habitu, euangelium annunciarent, Episcopus Liuoniensis nihil innouate voluit, sed recursum habuit ad Sedem Apostolicam. Et ratio est, quia regulares sunt exempti à iurisdictione Ordinarij, & ideo non possunt in ipsos exercere aliquam iurisdictionem, nisi eis specialiter concedatur. Circa autem conciones solum conceditur, impendere benedictionem, aut etiam licentiam concedere, suspendere à concionando in casibus à iure concessis, & punire, si circa hoc delinquant: non autem conceditur, quod possint præscribere habitum, cum quo concionaturi sint. Et præsertim non poterunt prohibere, quod non vtantur aliquo habitu, quo consueuerunt vti, cum iam sint in possessione.

645 Sextodecimo, Quod concionantes in statu peccati mortalis peccent mortaliter, videtur sentire Caietanus *3. part. quæstion.* 64. *artic.* 6. & innuit etiam Nauarrus *Capit.* 25. *Manual. numer.* 141. At solum peccare venialiter sentit Lezana *tom.* 1. *quæstion. regular. cap.* 20. *numer.* 15. Alij vero absolutè docent non peccare. Ita Medina. *C. de pœnit. tractat.* 1. *quæstion.* 5. Sotus in 4. *distinct. quæstion.* 5. *artic.* 6. Vgolinus *de Offic. Episcopi capit.* 42. *numer.* 1. Genuens. *in Manuali Pastor. cap.* 32. *numer.* 6. Tragutiens. *tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 1. *numer.* 11. & communiter cum Diuo Thoma *secunda secundæ quæstion.* 33. *artic.* 5. Excipiunt tamen casum scandali, & contemptus. Et tunc scandalum locum habere potest, quando peccatum est notum, tunc enim verbum Dei in ore peccatorum redditur contemptibile. Vnde à fortiori peccabit mortaliter, qui scandalosè viuens, audet annunciare verbum Dei. Similiter etiam, stante contemptu, consurget irreuerentia contra verbum Dei, atque adeo etiam contra Deum.

646 Decimoseptimo. Infames tam infamia iuris, quàm infamia facti, non debent admitti ad concionandum, vt notant etiam Peirin. *tom.* 2. *de priuileg. ad Constitut.* 10. *Vrbani Octaui, numer.* 5. Lezana *tom.* 5. *quæstion. regular. cap.* 20. *numer.* 14. Quia est indecens, quod annunciatio verbi Dei his personis committatur; & quia sacrificare, & prædicare, parificantur. Cap. *Presbyteros, qui, distinct.* 50. Quod tamen cum iisdem Doctoribus limitandum est, vt non habeat locum in illis, qui pœnitentia peracta absterserunt infamiam, quia tunc cessabit scandalum. Ex qui-

quibus deduci poteſt, quid dicendum de religioſo, qui fuit Apoſtata. Si enim Apoſtaſia eſt nota populo, præſertim ſi durauit per notabile tempus, non erit admittendus ad concionandum, quouſque delictum excidat e memoria, nam admirationem, & ſcandalum pareret audire eum Dei verbum anuunciantem, qui à religione apoſtatauit. Si autem factum non fuit notum populo, poterit admitti ad concionandum, ſi aliàs expediat.

QVAESTIONES AD ABBATISSAM SPECTANTES.

647 1 Quas qualitates habere debeat Abbatissa, vt eligi possit.
2 A Quibus eligi debeat.
3 Per quod tempus eligi debeat.
4 An si in Monasterio non reperiatur Monialis, quæ habeat necessarias qualitates præscriptas à Concilio Trident. pro Abbatissa, possit ex alia Religione eligi.
5 Quomodo eligi debeat.
6 An eligi possit illegitima, vel corrupta.
7 An sit magis expediens Abbatissarum electio perpetua.
8 Electa num etiam confirmanda, & benedicenda.
9 An Episcopus, & Superior Regularis, qui præsunt electioni, possint Claustra Monasterij ingredi tempore electionis, si electio non potest canonicè fieri, vel ex aliqua alia iusta causa.
10 An Abbatissa electa à maiori parte, si appellatio interponatur de electione facta ab alia parte Monialium, quæ electioni non consensit, teneantur interim Moniales contradicentes obedire Abbatissæ.
11 An liceat Episcopo in vim constitutionis sanctæ mem. Greg. XV. de exemptorum priuilegijs, punire Regulares, qui ad Abbatissæ electionem procedunt ante tempus ipsi Episcopo significatum, aut die electionis eidem nullatenus prænunciata.
12 An Bulla Gregor. XIII. de Abbatissis eligendis, comprehendat etiam alias officiales Monasterij, ita vt absoluto triennio non possint amplius perseuerare in officio.
13 An Abbatissa temporalis sit benedicenda.
14 An Abbatissa sit capax potestatis spiritualis.
15 An Abbatissa ius habeat suspendendi videlicet Clericos suæ Iurisdictioni subiectos.
16 An penes Abbatissam sit potestas iubendi, & imperandi aliquid, quo Monialium conscientiæ teneantur.
17 Tenor Constitutionis Gregor. XIII. fel. record. circa Electionem Abbatissarum in vniuersa Italia.

Quas qualitates habere debeat Abbatissa. Quæst. I.

SVMMARIVM.

648 *Qualitates eligendæ in Abbatissam Monialium.*
649 *Facilius remittitur antiquitas professionis in eligendam Abbatissam, quàm ætas.*
650 *Quid faciendum si non adsit in Monasterio habens qualitates requisitas à Concilio Trident.*
651 *Potest eligi habens triginta annos ætatis, et quinque professionis, si non adsit quadragenaria &c.*
Et quid si neque talis aderit.
652 *Ad quem spectet iudicare, an incommodum sit eligere ex alio Monasterio, quando interuenit Episcopus cum Superiore Regulari.*
653 *Si adsit quadragenaria cum octo annis professionis, non potest eligi alia.*
654 *Quid si adesset tantū vna cum his qualitatibus.*
655 *An tunc assumi possit Abbatissa ex alio Monasterio.*
656 *Existentibus quadragenarijs cum octo annis professionis, an possint eligi trigenariæ cum quinque annis professionis.*
657 *Non potest inferior Papa dispensare super ætate requisita pro Abbatissis.*
658 *Carens ætate, & annis professionis requisitis pro Abbatissa, non potest eligi in Vicariam in capite.*
659 *Illegitimæ an eligi possint in Abbatissas:*
660 *Masculinum in materia indifferenti concipit fœmininum, si non possit assignari ratio differentiæ.*
Materia illegitimitatis est indifferēs respectu masculorum, & fœminarum.
Prælati Regulares an possint dispensare cum Monialibus illegitimis, vt eligi possint in Abbatissas.
661 *Infamis non potest eligi in Abbatissam.*
662 *Descendentes intra quartum gradum ex maculato genere an possint eligi in Abbatissas.*
663 *Aliæ qualitates eligendæ in Abbatissam.*

Con-

664 Concurrens ad receptionem, aut professionem coactè ingredientis, aut profitentis, non potest eligi in Abbatissam.

648 AD Primum. Resp. Præter ea, quæ habentur in Iure communi, prout in *cap. de indemnitatibus, de elect. lib. 6.* dicam quæ de Iure nouissimo, solùm pro practica, & primum: Abbatissa, seu Præfecta Monasterij debet eligi non minor annis quadraginta, & quæ octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Secundò. Si his qualitatibus nulla reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem Ordinis eligi potest. Tertiò. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, ex ijs, quæ in eodem Monasterio annum trigesimum excesserint, & quinque saltem annis post professionem vixerint, Episcopo, vel alio Superiore consentiente, eligatur. Conc. Trid. *sess. 25. cap. 7. de refor. regul.* Quartò. An sufficiat attingere dictam ætatem, vel requiratur quod expleuerit, vide *c. Sanctimonial.* 20, *q.* 1, & c. *Diaconissam*, 27. *q.* 1, & Nau. *c.* 25. *n.* 116 Quinto. Quod non sufficit, quod sit professa tacitè; sed requiritur quod sit professa expresse: hoc clare dicit Concilium, & quomodo professio debet fieri expresse. Sexto. Quod quando Concil. loquitur de Priorissis, & alijs Præfectis Monasteriorum, debet intelligi, non quando regitur per Abbatissam primò, secundò per Priorissas, seu Vicarias, & inde per alias Officiales: sed debet intelligi, quando Monasterium regitur vel per Abbatissam, quæ est vt caput, vel per Priorissam, vel per præfectam. Et sic habes, quòd circumstantias, de quibus suprà, illas sola debet habere, quæ eligitur in capite regiminis: nam Gemin. *in dict. c. indemnitatibus, notab. 5.* dicit, quòd non est differentia in modo eligendi Prælatum, licet diuerso nomine nuncupentur, & facit text. quia iura loquentia de Abbatissa, locum habent etiam in Priorissa. Vide Syluest. *in ver. elect. 4. num. 7. §. 6.* & text. *in d. cap. indemnitatibus*, & Glos. *ibi* in ver. *gubernatur*. Septimo. Si non reperiretur aliqua in Monasterio, quæ non excedat triginta annos? Respondetur, quod omnino debet esse talis. Ratio, quia datur forma, & vbi verba dant formam, si actus fiat non seruata illa forma, actus est nullus ipso iure. Bart. *in l. Gallus, in prima columna, ff. de lib. & posthum.* & multa alia, quæ accumulat Gomez *in c. fin. §. si vero, de iudic. lib. 6. num.* 19. & 20. Octauo. Dicet quis, si non posset eligi in Abbatissam, vel Præfectam in capite regiminis, quia non habet requisita prout superiùs, ad minùs eligetur in Vicariam: ratio est, quia sufficit adimplere per æquipollens aliquid, quod non potest per formam propriam. Ad hoc respondetur primò, quòd hoc non est verum; quia quando in aliquo actu est data forma, non sufficit illam adimplere per æquipollens, sed debet ad vnguem obseruari, vt tradit Alexand. *in l. 1. col. 2. ff. de lib. & posthum.* & multi Doct. quos citat Gom. *in cap. 1. num. 18. de constit. lib. 6.* Nono. Si non inueniretur in Monasterio talis, recurrendum est ad tria illa remedia Concilij, vt vel aliunde, vel alias, & hoc fundatur in ratione, quia in persona, quæ vult regere alias, duo requirantur, grauitas morum, atque ætas, & experientia Religionis, & hanc parturit professio, argum. eorum quæ dicit sacrum Concil. Trident. *sess. 23. cap. 2. & c. 14. de reform.* & in *cap. iuuenculas 20. quæst. 1.* Et ratio rationis est, quia Abbatissa est velut præsidens, & vocatur *Presbyt. à sacris Canonibus cap. mulieres 23. dict.*

ADDITIO.

649 Circa qualitates requisitas à Concilio in eligenda pro Abbatissa, præter dicta in superioribus est aduertendum cum Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num.* 10. Antiquitatem professionis non reputari tam necessariam, quam necessaria est conditio ætatis, nempe triginta annorum completorum, quando non adsunt quadragenariæ; quod elicit ex quadam declaratione S. Congregat. de qua infra, per quam conceditur in casu, de quo in ipsa, posse eligi eam, quæ per quinquennium non manserit in religione, dummodo tamen excedat annos triginta. Et ratio est, quia plus confert ad alios regendos maturitas ætatis, quam antiquitas religionis, quia ex maturitate ætatis oritur regulariter maior prudentia. Ex quo deducitur, quod facilius sit dispensabile tempus religionis requisitum à Concilio, quam tempus ætatis, & proinde etiam minor causa requiratur.

650 Secundo est aduertendum. Quod si in Monasterio nulla existat habens qualitates requisitas à Concilio, nempe quadraginta annorum ætatis, & octo professionis; nec etiam aliqua triginta annorum ætatis, & quinque religionis: tunc ex quadam declaratione S. Congregat. apud collect. Gallemart. *ad cap. 7. de regular. sess. 25. Concil. Trid.* eligi potest, quæ habet triginta annos, licet non per

per quinquennium permanserit in religione, Ita autem habet declaratio. *Licet per quinquennium Abbatissa non permanserit in religione, dum tamen excedat triginta annos, si id facit ad requisitionem suarum Monialium de licentia secundæ dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, & earum Superioris Regularis, dummodo laudabiliter anno superiori se gesserit, debere confirmari per biennium in officio. Quod si confirmationi dictæ Abbatissæ deesset consensus Superioris Regularium propter absentiam, seruatis ijs, quæ hoc capite præscribuntur, ad dictam confirmationem procedendum est.* Circa quam declarationem aduertit Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. nu. 9.* non esse puram declarationem, sed esse quasi nouam legem pro casu à Concilio omisso: nempe quando requiritur habens triginta annos, sed non quinque professionis: & ideo dubitat, an habeat vim legis, & an vniuersaliter seruari possit. Verum si diligenter consideretur, reperietur esse determinationem pro casu particulari: nam supponit Congregatio, esse electam eam, quæ habebat triginta annos ætatis, & non quinque professionis, nam dicit, quod poterit confirmari per biennium, si anno superiori se gesserit laudabiliter; vnde supponit quod quasi per annum exercuerit munus Abbatissæ. Vnde cū S. Congregatio responderit pro electione iam facta atque adeo pro illo casu particulari, non est accipienda responsio tanquam vniuersaliter seruanda.

651 Tertiò, Si in Monasterio non reperiatur habens ætatem quadragenariam, & cum annis octo professionis, poterit eligi habens triginta annos ætatis, & quinque professionis. Quia, etiamsi Concilium post dispositionem de eligendo quadragenariam cum octo annis professionis, subdat: Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio, ex alio eiusdem ordinis eligi possit; attamen hoc relinquit arbitrio illius qui præest electioni; nam subdit. *Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præest, videatur, ex ijs &c.* Vnde cum id relinquatur arbitrio Præsidis, poterit ex quacunque rationabili causa relinquere extraneam, & eligere habentem conditiones posteriori loco requisitas à Concilio.

652 Hic autem dubitatur, an cum in electione Abbatissæ Monialium, quæ subsunt Regularibus, interuenire debeat Episcopus ex Constit. Gregor. XV. *Inscrutabili de exemptor. priuileg.* ad quem spectat iudicare, an incommodum sit eligere ex alio Monasterio, an ad Superiorem Regularem, an vero ad Episcopum. Et quidem certum est pertinere ad Superiorem Regularem: quia quando edita fuit dispositio Concilij, Episcopus non interueniebat tali electioni, & ideo per Concilium arbitrium concessum fuit Superiori Regulari, qui solus præsidebat. Per prædictam autem Constitutionem Gregor. XV. non videtur attributum hoc ius Episcopis, quia solum conceditur ipsis ius interessendi, ac præsidendi, quod non complectitur ius decernendi, an ex alio Monasterio Abbatissa sit petenda, an vero eligenda cum conditionibus posteriori loco positis à Concilio Tridentino; quod quidem est ius diuersum: nam ante Concilium non competebat Prælatis Regularibus, quibus tamen competebat præsidere electioni; vnde non censetur alteri concessum, nisi exprimatur. Deinde determinare, an ex alio Monasterio Abbatissa sit petenda, est quid præuium electioni, & ideo est extra spheram illius, qui præsidet, si non habeat aliud ius. Et facit etiam responsio S. Congregat. Nam interrogata, an ex hoc, quod Episcopus interesse posset, & præsidere electioni Abbatissarum Monialium exemptarum, censeretur eis tributum ius confirmandi? Respondit, nequaquam fuisse tributum, vt in responsionibus annexis eidem Constitutioni. Per quod videtur voluisse significare, quod solum sit concessa nuda præsidentia.

653 Quartò, Si in Monasterio adsint Moniales quadraginta annorum, & octo professionis, non poterit eligi aliqua, quæ deficiat à dicta ætate, aut tempore professionis, etiam per mensem, etiamsi habilior censeretur; aut quæ deficiat ab ætate triginta annorum, & quinque professionis, in concursu illius, quæ habeat dictam ætatem, & tempus professionis, vt notant etiam Lauorius *in varijs lucubrat. tit. 4. cap. 23. num. 6.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 28. quæst. 2. num* 8. Et ita etiam declarauit S. Congregatio *in Viterbiensi S. Rosæ 25. Martij 1623.* Quia scilicet, dum pro eligenda præscribuntur qualitates à lege, carens ipsis non est eligibilis. Quodcunque autem tempus deficiat ætati præscriptæ, & tempori professionis, non habet qualitates præscriptas. Vnde si censeretur expedire, talem eligi, recurrendum esset pro dispensatione ad sacram Congregationem.

654 Imo si in Monasterio esset tantum vna, quæ haberet ætatem præscriptam à Concilio, & tēpus professionis, debet eligi, nisi esset inhabilis: quia cœteræ, quamuis quo ad prudentiam, & alia requisita essent habiliores, essent tamen positiuè inhabiles ratione impedimenti ætatis, & temporis à professione; & ideo inhabilitate illa præualeret. Neq; sequitur, vt notat etiam Tamburinus *de iure Abbatissarum disp. 28. quæst. 2. num. 10.* quod electio sit coarctata, & non libera. Quia per hoc non excluditur libertas necessaria pro electione; quæ solum requirit, quod ex pluribus habilibus possit eligi quæcunque libuerit; non autem quod eligatur inhabilis, quia hoc esset contra bonum electionis. Vnde existente vna tantum habili, quæ possit eligi ex natura electionis, sequitur, quod sit eligenda, non autem quia inferatur aliqua vis contra libertatem electionis.

655 Ex quo etiam fit: Quod si vna tantum existat in Monasterio habens qualitates requisitas à Cōcilio primo loco, si quò ad reliqua requisita sit similiter habilis, non poterit eligi ex alio Monasterio. Quia Concilium Trident. dicta *sess. 25. cap. 7. de regular.* solum concedit, posse eligi ex alio Monasterio, si his qualitatibus non reperiatur in eodem Monasterio; quando autem vna sola reperitur, non verificatur dispositio Concilij, quòd non reperiatur cum qualitatibus præscriptis à Concilio. Vnde si expediret, vel ob pacem Monasterij, vel ob alias causam aliam eligi, recurrendum esset ad S. Congregationem, vt iuxta indigentiam Monasterij prouideret. Adest enim sufficiens causa dispensandi, cum agatur de publica vtilitate Monasterij.

656 Quintò. Si in Monasterio existant quadragenariæ & cum octo annis professionis, non pote-

rint

runt eligi trigenariæ, & cum quinque annis professionis: quia Concilium concedit, eligi habentes has posteriores qualitates, in defectum, quod non adsint quadragenariæ, & censeatur expedire, assumere ex alio Monasterio. Imo si quæ sit quadragenaria, sed absque octo annis professionis, aut habens octo annos professionis, sed non quadragenaria, cessat dispositio Concilij priori loco posita: quia loquitur de ætate, & tempore professionis coniunctiuè, & subintrat dispositio posteriori loco posita, quod possit assumi ex alio Monasterio, aut eligi trigenaria cum quinque annis professionis; nec erit necessarium eligere quadragenariam non habentem octo annos professionis, aut habentem octo dictos annos, sed non quadragenariam, quia neutra est illa, quam primo loco præscribit Concilium, quamuis poterit eligi, si adsint conditiones posteriori loco requisitæ à Concilio.

657 Sexto. Non potest Episcopus, aut alius Superior inferior Papa dispensare super ætate requisita per Concilium in eligendis in Abbatissam, vt tradunt Azor. *par. 1. lib. 6. cap. 5. quæst. 9.* Miranda *de Monial. quæst. 7. ar. 4.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 4. num. 72.* Riccius *decis. 309. numer. 9. par. 4.* Sigismund. *de elect. dub. 62. num. 7.* Armend. *in addit. ad leg. Nauar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episc. num. 101.* Tamburin. *de iure Abbat. disp. 28. quæst. 2. num. 6.* Est enim talis ætas stabilita per legem conciliarem, quæ non est dispensabilis ab aliquo inferiori Summo Pontifice, nisi ex concessione saltem tacita ipsius, quæ in casu præsenti non præsumitur.

658 Neque carens debita ætate aut tempore professionis, eligi potest in Vicariam, ita tamen vt non habeat supra se aliam Superiorissam, sed in capite gubernet, vt notat etiam Tamburinus *de iure Abbatis. disp. 28. quæst. 2. num. 11.* Quia fieret fraus legi, nam reuera eligeretur ad exercendum munus Abbatissæ sub alio nomine. Et Concilium requirens has qualitates, respicit non nomen, sed munus exercendum, & eas requirit tanquam necessarias pro munere ritè obeundo, non pro nomine obtinendo. Quando tamen adesset aliqua difficultas, ita vt necessariò esset per aliquod tempus protrahenda electio, aut propter consulendam Sacram Congregationem, aut ob aliam iustam causam; posset tunc pro interim eligi in Vicariam, quia tunc regimen Monasterij transfertur ipsi imponitur.

659 Septimo. Valde dubium est, an illegitimæ eligi possint in Abbatissas. Quod enim possint eligi sine dispensatione, tenent Miranda *de sacris Monial. quæst. 6. ar. 3.* Hieronym. Rodriquez *in compend. quæst. regul. r. resol. 2. num. 21.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatissa num. 6.* Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst. 13. ar. 1.* Diana *par. 3. tract. 2. resol. 108.* Sel. *in Select. can. cap. 29. n. 13.* asserens sic decisum fuisse à S. Congregat. Et probabile putat Lezana *tom. 1. quæst. regul. capit. 26. num. 6.* Et Lauor. *in varijs lucubrat. tit. 4. num. 38.* asserit S. Congregat. *die 4. Octobris 1594.* declarasse Moniales illegitimas non comprehendi sub Constitut. Sixti V. de illegitimis quò ad dignitates. Communior tamen sententia tenet, quod non possit illegitima eligi in Abbatissam sine dispensatione. Ita Nauar. *cap. 72.* *Manual. num. 201.* Mandos. *de signat. gratiæ tit. de dispensat. sup. defect. natal. in fin.* Idem Rodriquez *tom. 2. sum. cap. 29. n. 12.* Maiol. *lib. 1. de irregular. cap. 10. in fine*, Sigismun à Brun. *de elect. dub. 72.* Homobon. *par. 1. de statib. hum. vitæ cap. 24.* Sanctarel. *quæst. 40. variar. resol. n. 7.* Parif. *lib. 3. de resignat. quæst. 12. num. 11.* Naldus verbo *Abbatiss. num. 2.* Suarez *de censur. disp. 30. sect. 5. num. 15.* Castellin. *de elect. cap. 17. num. 5.* Sanchez *lib. 5. sum. cap. 5. num. 16.* Sayr. *lib. 6. de censur. cap. 11 num. 3.* Azeuedo *consil. 24. num. 8.* Bellet. *par. 1. disquisit. Cl. r.* Tit. *de disciplin. Cler. §. 3. num. 50.* Aldan. *lib. 1. canon. resol. tit. 28. n. 10* Felician. de Vega *ad cap. cum deputati, num. 24. de iudic.* Barbosa *ad cap. 1. num. 7. de fil. presb. ter.* Viual. *in eandel. lib. par. 3. cap. 5. num. 10.* Laiman *in quæstion. canon. de elect. cap. vlt. resp. 2.* Archidiacon. *in cap. indemnitatis in gloss. S. sanè* verbo *canonica, de elect. in 6.* Dominic. *ibid. num. 7.* Io. Andr. *num. 6.* Ancharan. *num. 5. not. 6.* Felin. *in cap. meminimus, num. 4. de accusat.* Abbas *in cap. cum in cunctis, in fine de elect.* Bellamera *ibid. num. 36.* Dec *in fine*, & communiter Canonistæ. Et Aldan. citatus refert ita fuisse decisum à S. Congregat. *die 27. April. 1630.* Vnde cum afferuntur declarationes S. Congregationis contrariæ, aut neutri standum est tanquam apochriphæ, aut ea sequenda, quæ rationi, & dispositioni iuris magis conuenit, tanquam illi, quæ legitima sit.

660 Quod autem non possit illegitima eligi Abbatissa, concluditur ex principijs certis. Est enim regula, quod masculinum concipiat fœmininum, quæ semper valet in materia indifferenti, quando scilicet ratio differentiæ assignari non potest. Ita Iason cum pluribus *in l. si quis ad nos. 11. ff. de iurisdict. omn. iud.* Marsil. *singul. 20.* Parif. *consil. 53. num. 39. lib. 3.* Curt. sen. *consil. 9. numer. 22. & 23.* Aldobrand. *consil. 101. num 5.* Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. glos. 9. num. 200. & 205.* Menoch. *consil. 588. num. 0.* Honded. *consil. 92. numer. 5. lib. 1.* Thesaur. *decis. 263. num. 7.* Barbatia *consil. 66.* ver. *Restat nunc, lib. 3.* Rolan. *consil. 82. num. 39. lib. 3.* Alexan. *consil. 52. num. 8. lib. 4.* Bald. *consil. 433.* ver. *Est vltimo considerandû lib. 3.* Ludouis. *decis. 293. num. 8.* & sribentes *in l. 1. ff. de verbor. significat.* Ita vt interueniente identitate rationis, masculinum comprehensiuè concipiat fœmininum, atque adeo dispositum de vno sit etiam dispositum de altero. Rursus materia illegitimitatis est indifferens, respectu masculorum, & fœminarum, seu est vtrisq; communis, seu potius eadem in vtrisque: & proinde ratio considerata à lege de illegitim. est eadem. Cum ergo iura arceant illegitimos à dignitatibus intuitu illegitimitatis, cap. 1. & cap. *fin. de fil. presbyter.* & *Bulla Sixti V. de illegitimis*, quamuis non disponant expressè de fœminis, ipsæ, quoque arcebuntur, tanquam conceptæ sub masculino. An autem Prælati Regulares possint cum Monialibus sibi subiectis dispensare vt possit eligi illegitima, affirmant Peirin. *quæst. 2. de Prelato cap. 6. num. 143. & 152.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 28. qu. 11. num. 1.* Quia ratione priuilegiorum possunt cum illegitimis dispensare.

661 Octauo, infamis sine infamia iuris, siue infamia facti, non potest eligi in Abbatissam. Ita specialiter

cialiter Maiol. *lib.1.de irregular.cap.10. num.12.* Viuald. in *Appen. ad Candelab. cap.5. num. 11.* Nauar. *tom.2. de regular. num.60.* Sanchez *lib. 5. sum. c.5. num. 24.* Barbosa *de iure Eccles. lib.1, cap. 45. n. 23.* Lezana *tom.1, q.regular. cap. 26. num. 7.* Tamburin. *de iure Abbatis, disp.28. q.15. n.4,* Eadem enim ratio est de mulieribus, ac de viris; & ideo si hi ratione infamiæ arcentur à dignitatibus, arcebuntur etiam fœminæ; & ideo valet eadem ratio, de qua *num. praced,* quod scilicet dispositio circa infames procedat etiam de fœminis, quia stante identitate rationis, masculinum concipit fœmininum.

622 Nono. An descendentes intra quartum gradum ex maculato genere, nempe Iudæis, Saracenis, Hæreticis damnatis possint eligi in Abbatissas. De iure communi nulla extat prohibitio, vt obseruat Miranda *tom. 2. Manual, quæst. 1, ar. 1. not. 1.* Vnde difficultas solum oritur propter Constitutionem Pauli IV. *sub die 24. April.* 1558. Quæ etiam innouata fuit à Gregorio XIII. *anno 1574. in sua Constit.* Quæ incipit. *Consueuit*, in qua derogat moderationi factæ à Pio Quinto *in Constitutione* quæ incipit. *Pastoralis Officij, anno 1571.* Prohibet ergo, quod descendentes ex Iudæis, & Hæreticis damnatis, & combustis, vsque ad quartam generationem non possint eligi ad officia, & dignitates. Verum hanc constitutionem non afficere Moniales, tradunt Mirand.*quæst.6. de Monial. ar.2.* Tamburin. *de iure Abbatis, disp.28. quæst.14.num.2.* Quia disponit tantum de viris, & lex loquens de viris, in odiosis non complectitur fœminas. Vnde Pius IV. declarauit, quod constitutio confirmata auctoritate Apostolica de non admittendos ad religionem D. Hieronymi descendentes ex maculato genere, non habebat locum in fœminis. ita *Kal. Augus.* 1564. Verum hæc declaratio in præsenti non iuuat, quia non agebatur de electione ad dignitates, in qua militat specialis ratio; nam etiam illegitimi non excluduntur à religione, excluduntur tamen à dignitatibus: sed solum de non admittendis ad habitum religionis. Vnde probabilius puto quod valeat etiam quò ad moniales, in ordine ad dignitates, ob regulam, de qua *num.660.* quod in materia indifferenti, & in qua est eadem ratio, masculinum concipit fœmininum, & ideo quod lex odiosa loquens de viris non afficiat fæminas, non est verum, si sit eadem ratio. Est tamen aduertendum, quod *Constit.* Pauli IV. disponit tantum de religione Fratrum Minorum S.Francisci, & ideo solum afficit Moniales eiusdem Ordinis.

663 Decimo. Alias quoque qualitates habere debet eligenda in Abbatissam proportionaliter, quæ requiruntur pro Prælatis, & præcipuè quod sit honesta, obseruatrix regulæ, discreta, ita vt pacem conseruet in Monasterio; quod si haberet contrarias qualitates, & ex eius regimine graue incommodum orietur Monasterio, non potest eligi, & electa esset deponenda. Cap. *Si quis Abbas 18. quæst. 2.* cum Glos. & notat Maiol. *de irregularit. lib.1. c.29. num.21* Tamburin. *de iure Abbatis.disp.28.quæst.16. num.2.* Quia cum Abbatissa sit propter bonum Monasterij, quando causaret incommodum notabile, esset amouenda tanquam inhabilis, quia regimen ipsius haberet effectum contrarium fini.

664 Vndecimo. Non potest eligi in Abbatissam, quæ scienter suo suffragio concurrit ad recipiendam aliquam, aut ad professionem admittendam, quæ coactè ingreditur, aut profitetur: aut alio pacto consilium, auxilium aut fauorem dederit, aut auctoritatem interposuerit. Ita Maiol. *de iure regular. lib.1. cap.29. num. 20.* Tamburin. *de iure Abbatis, disp.28. q.16. n.1.* Ratio est, quia ratione talium actuum remanet excommunicata, ex Concil. Trident. *sess. 25.c.18. de regular.* Hoc autem intelligitur, quandiu non absoluantur, quia obtenta absolutione erunt eligibiles sicut cæteræ, si aliàs habiles sint.

A quibus Abbatissa eligenda sit. Quæst. II.

SVMMARIVM.

665 Abbatissa eligenda à Monialibus, & à quibus.

666 Conuersæ non admittuntur ad electionem Abbatissæ.

667 Neque etiam omnes choro deputatæ apud quasdam Moniales.

668 Nullus Superior etiam regularis, aut seruator, etiam in discordia, potest ferre suffragium in electione Abbatissæ.

669 Quid faciendum si Moniales non sint concordes in electione Abbatissæ.

665 Ad 2. Resp. Concilium non statuit, à quibus debeat eligi, & confirmari, sed id relinquit dispositioni dicti c. *indemnitatibus*, vbi habetur, quòd eligi debeat à monialibus eiusdem Monasterij, & quòd non habeat vocem in electione illa, quæ non sit duodecim annorum, & sit professa tacitè vel expressè, & debet confirmari ab Ordinario loci: sed si Monasterium immediatè est subditum Papæ, à Papa, vel Legato illius Prouinciæ debet confirmari, vt patet per cap. *si Abbatem, de elect. lib.6.* Syluest. *in ver. Abbatissa, n.4.§.1.* & Aug. *in verb. confirmatio §.4.* Hic est dubium, quia *in d. capit. indemnitatibus,* dicitur, quòd dans vocem, debet esse duodecim annorum, & quòd sit professa tacitè, vel expressè: an hodie possit dare vocem illa, quæ iam est duodecim annorum, quia in tali ætate suscepit habitum, per *c.17. Concil.Trid. sess.25.* sed non est professa, nec tacitè, nec expressè, quia nondum habet sexdecim annos, vt

per

per c. 15. ead. seß. Respondetur, quod non: sed si excesserit sexdecim annos, & perseuerauerit per annum in Religione, & non emiserit professionem expressam, cum iam censeatur professa tacitè per cap. *periculoso, de stat. regul. lib.6.* & *cap. 1. de reg. eo. lib.* & *cap. ex parte, de reg. extra*, quòd tunc possit dare vocem, quia in hoc sacrum Conc. non derogauit iuri antiquo. Vide Panor. *in c. Vidua n.7. de regul.*

ADDITIO.

666 Inter Moniales, quæ admittuntur ad electionem Abbatissæ, non enumerantur Conuersæ, vt notant Suarez *tom.4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num.18.* Lezana *tom.1. q. regul. cap.25. num.2.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.28. q.5. num. 1.* Quia licet de iure communi non prohibeantur eligere, ex consuetudine tamen, & specialibus Constitutionib. Monialium non admittuntur. Quia recipiuntur ad religionem, vt seruiant, non autem vt exerceant iura honoraria.

667 Imo apud quasdam Moniales neque omnes choro deputatæ siue tacitè, siue expressè professæ admittuntur, sed solum post certum tempus à professione. Vnde Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatissa, num.5.* habet quod statuta Franciscana Romæ edita 1612. requirunt quatuor annos à professione, vt admittatur Monialis ad eligendam Abbatissam. Et Moniales Ordinis Prædicatorum non habent vocem in electione Abbatissæ, nisi post duodecim annos à professione, vt refert Castellin. *de elect. cap. 17. num. 15.* Vnde semper consideranda sunt statuta, constitutiones, & consuetudines Monasteriorum, quas seruari iubet Trident. *seß.25. cap. 7. de regular.*

668 Nullus autem superior etiam regularis, aut scrutator, etiam in discordia eligentium, potest ferre suffragium in electione Abbatissæ. & ita notant Lauor. *in Var. lucubrat. tit.4. cap. 24. num. 4.* Castellin. *de elect. cap. 17. num. 27.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.28. quæst.6. num.6.* Pellizzar. *de Monial. cap.10. sect.2. num. 106.* Et ita pluries declarauit S. Congregat. tam Episcoporum, & Regular. nempe *die 5. Martij 1619.* Quàm Concilij Trident. nempe *die 23. Maij 1621.* cuius declarationis tenor est. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Trident. Interpretum censuit, nequaquam licere Monialium superioribus, aut scrutatoribus dare votum in electione Abbatissæ; atque electionem in vim huiusmodi voti celebratam vires aliquas non obtinere.* Vnde etiam irrita esset electio, tanquam à non legitimis electoribus celebrata. Quod ita accipi debet, si ratione voti huiusmodi compleretur electio: nam S. Congregatio dixit in allata declarat. *In vim huiusmodi voti celebratam*, quæ verba significant influxum voti in electionem. Vnde est reijciendus Portel. *in dub. regul.* verbo *Abbatissa, num.9.* Quod scilicet Prælatus Ordinarius præses electionis, vt Prouincialis, possit ferre suffragium, quia est caput communitatis illius, & facit cum ipso vnum corpus. Vnde etiam Episcopi suffragari solent in electione Abbatissarum suarum Monialium. Huic enim doctrinæ contrariatur allata declaratio S. Congregat. Et quamuis Superior ordinarius habeat regere Moniales, quia tamen est Superior extraneus, nec communicat cum Monialibus in eodem modo viuendi, & in iisdem legibus, non propriè facit cum ipsis vnum corpus; & ideo non erit censendus de gremio conuentus, atque adeo nec de gremio eligentium.

669 Quod si contingat Moniales non esse concordes in eligenda Abbatissa; quia monasterium non debet sine capite manere, Episcopus siue alius Superior præfigere debebit certum tempus, in quo concordent: quod si eo elapso non conueniant in eligenda, nominabit eam, quam iudicauerit magis idoneam, & deputabit in Abbatissam. Ita S. Congregat. *die 12. Octob. 1592. in vna Cremonensi.* & *die 20. Nouembris 1595. in Assisiensi* apud Piasec. *in praxi par.2. cap.3. num.57.*

Per quod tempus eligi debeat Abbatissa. Quæst. III.

SVMMARIVM.

670 *Abbatissa eliguntur ad triennium.*

671 *Electio Abbatissæ vltra triennium est nulla, etiam pro triennio.*

672 *Constitutio Gregorij, quod Abbatissa eligatur ad triennium, habet locum in omnibus Monasterijs, sed non quo ad mulieres Collegiales.*

673 *Abbatissa an possit eligi ad annum, aut biennium.*

An possit electio reduci ad annum, aut biennium, si aliàs fit ad triennium.

674 *Triennio expleto non potest Abbatissa rursus eligi, sed vacare debet.*

675 *An possit eligi in Vicariam, aut Priorissam.*

Expleto munere an possit constitui præses donec eligatur Abbatissa.

676 *Vicaria an possit eligi in Abbatissam.*

677 *Abbatissæ annales, aut biennales an expleto officio eligi possint ad aliud munus auctoritatis, & administrationis, & an rursus eligi in Abbatissas.*

678 *Visitatores, Abbates, & Prælati Monialium S. Benedicti possunt proponere duas, vel tres eligendas in Abbatissas, & censetur electa, quæ in scrutinio plura vota habet, si in duobus scrutinijs Moniales non elegerint.*

Episcopi an vti possint hac concessione.

In copulatis verba clara declarant æquiuoca.

Ad

670 Ad 3. Resp. Quod Gregorius XIII. Bulla sua, quæ infra recensetur, statuit, vt Abbatissa,& aliæ Monasteriorum Præfectæ eligantur non vltra triennium:& ita seruatur in praxi in Italia.

ADDITIO.

671 Stante supradicta Constitutione Greg.XIII Electio Abbatissæ vltra triennium est nulla, vt notant Nouar. *in sum. Bullarij* verbo *Abbatissa num.*1. Tamburin. *de iure Abbatiss disp.*30.*quæst.*1. *num.*30. Quia Gregor. XIII. ita præcipit fieri electionem ad triennium tantum, vt annullet, si fiat vltra triennium. Vnde stante decreto irritante,neque valida erit pro triennio,iuxta doctrinam Romani,*consil 66* Capicij *decis.* 49. Cabedi *decis.* 84. *num.* 7. quia scilicet tota electio annullatur.

672 Constitutio autem Gregorij XIII. Quod Abbatissa non eligatur vltra triennium,habet locum in omnibus Monasterijs, licet sint Militiarum, etiam S. Io. Hierosolymitani. Ita enim declarauit S.Congregat. de mente Clemen. VIII. *die* 22. *Maij* 1604 apud Lauor. *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 24. *num.*64. Non tamen locum habet quo ad illas mulieres, quæ collegialiter viuunt, sub Oblatarum, aut quocunque alio nomine, quæ non sunt veræ religiosæ emittentes tria vota substantialia, vt notant Rodriquez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 54. *ar.* 6. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 30. *quæst.*2. *num.*3. Quia Constitutio loquitur de Monialibus S. Benedicti, Cisterciensium, Carthusiensium, & aliorum quorumcunque Ordinum. Quia tamen quæ statuuntur in cap. *Indemnitatibus de elect. in* 6. circa electionem Superiorissæ,extenduntur in §. *supradicto* ad mulierum Congregationes, ideo videtur etiam extendi vigore iuris communis dicta Constitutio. Et ideo debere esse triennialem harum Superioris casu,declarauit S. Congregat. Episcop. & Regul. Quod antea seruatum fuit Neapoli à venerabili, & nunquam satis laudata virgine Vrsula Benincasa; quæ cum instituisset Virginum Congregationem à nostris Clericis Regularibus postea moderandam, vt tunc optauit, & futurum prædixit, triennalem voluit esse Præfectam, summa eius prudentia, qua diuinitus illustrata fuit, perspiciens quantum momenti adderet religiosis cœtibus temporale Præfectarum regimen. Illud memorabile huius Virginis, quoniam de Ipsa sermo incidit, præterire non possum, quod tanta in Deum exarsit charitate, vt vehementer indoluerit, quod Christianus populus à Christianis semitis aberraret. Et proinde diuino spiritu legante summum Pontificem Gregorium XIII. adiuit, vt Christianæ Reipublicæ reformationem vrgeret: cuius instantia cum admirationem in Pontifice genuisset, eius vitam, spiritum, ecstasim strictissimè per doctissimos viros, atque ipsum S. Philippum Nerium discuti iussit. Atque nouum hi, et admirandum posteris examen nunquam omnino aliàs auditum, & omnium sæculorum memoria dignissimum, indixerunt; qua in re nulla prætermissa diligentia exquisitis modis, vita, mores, cunctaque ipsius discussa sunt; & cum ad singula experimenta probatam se redderet, nihilque nisi laude, & admiratione dignum, deprehensum fuisset, tanquam probatę, & perfectæ vitæ exemplar dimissa est communi omniũ plausu. Plura apud Silos *tom.* 2. histor. nostræ Congregat. *lib.*9. Poterunt tamen eligere suam Superiorissam vltra triennium, & etiam ad vitam, si hoc ex speciali iure id ipsis concedatur.

673 Et quamuis Pontifex prohibeat eligi Abbatissam vltra triennium, non tamen præcipit, quod eligatur ad triennium, vnde poterit eligi etiam ad annum,aut biennium, & ita notant Lauorius *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 124. *num.* 65. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 30. *quæst.* 1. *num.* 10. Et ita declarauit etiam S. Congregat. 18. *Nouemb.* 1595. *in vna Arianens.* apud Lauor. *citat.* & Nouar. *in sum. Bul* verbo *Abbatissa num.* 4. Vnde poterit eligi ad triennium, sed secundum formam Const. Leonis X. vt in Compend. *priuileg.* verbo *Abbatissa* §.9. *vt scilicet* teneatur singulis annis in manibus Visitatorum aut aliorum Superiorum renunciare, & quod ipsi possint nouas Abbatissas ponere eligente,Conuentu, si ita expedire iudicauerint. An autem stante consuetudine, aut statuto, seu constitutione, quod eligatur ad triennium, possit reduci ad annum, aut biennium; aut quod electa ad triennium singulis annis renunciet iuxta dictam Constitutionem Leonis X. affirmatiuè concludendum est, dummodo id fiat per eos, ad quos spectat imponere, leges pro Monialibus,quia cum hoc spectet ad bonum regimen, potest præcipi ab habente iurisdictionem.

674 Expleto autem triennio,non potest eadem Abbatissa sine dispensatione Sedis Apostolicæ *reeli*gi, sed necessario vacare debet per aliud triennium, cum ita statuat Gregor. XIII. *in sua Constitutione*, ibi. *Quæ postmodum elapso triennio suis officijs perfunctæ præesse desinunt, omni prorsus careant auctoritate, ac à regimine, & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis incohoandum abstineant.* Ex quo fit, quod si intra triennium moriatur Abbatissa, aut alio modo vacet officium, non poterit eligi in Abbatissam, quæ præcessit in officio, quia non vacauit per triennium iuxta Constitutionem Gregorij XIII.

675 Rursus etiam sequitur, quod non possit eligi in Vicariam, seu Priorissam, quæ in capite gubernet Monasterium per aliquod notabile tempus. Imo neque etiam in Vicariam nouæ Abbatissę.Nam Gregor. XIII. *in sua Constit.* præcipit, quod elapso triennio sui officij, *Præesse desinant, omni prorsus careant auctoritate, ac à regimine & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis incohoandum abstineant.* Quæ verba excludunt Vicariam, etiam existente Abbatissa, si quid adhuc præesset in defectum Abbatissæ, quando, aut ratione infirmitatis, aut ex alia causa non esset præsens, & haberet auctoritatem Vicariæ, vnde non prorsus careret. Quæ omnia prohibentur in dicta Constitutione. Elapso tamen triennio poterit constitui Præses quousque eligatur noua Abbatissa, vt tradunt Miranda *de monial. quæst.*7. *ar.*9. *conclus.* 2. Lauor. *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 25. *n.* 68. Tamburin.

tarin. *de iure Abbatiss. disp. 30. quaest. 3.* Quia scilicet agitur de paucis diebus, & de interesse Monasterij: nam si non assumeret regimen, posset regularis disciplina pati aliquam relaxationem; & commune est ferè in omnibus officialibus, quod licet expleto tempore, exerceant munus, donec successor illud suscipiat. Neque per dictam Constit. Gregorij XIII. remanet prohibitum, quia solum interdicitur auctoritas, regimen, administratio, quae proueniant ex officio permanenti, quale non est assistere regimini tanquam praeses, cum hoc transeunter se habeat.

676 An autem Vicaria possit eligi in Abbatissam, quò ad Moniales Ordinis Minorum negat Miranda *de Monialib. quaest. 7. ar. 9. conclus. 2. in fine*, propter quamdam Constitutionem Sixti V. quae id prohibet; & etiam propter quoddam Decretum Cardinalis Matthaei Protectoris Ordinis Minorum *sub die 13. Iunij 1592.* in quo id declarat, & decernit, quod non possint eligi in Abbatissas, aut Ministas, nisi post biennium à functo munere Vicariatus. At in caeteris Monialibus hoc non habet locum, vnde siue perfunctae sint Vicariatus munere, siue in eo durent, eligi poterunt in Superiorissas Conuentus, quia Constitutio Gregorij XIII. solum prohibet, ne perfunctae abbatissatus munere permaneant in aliquo officio, in quo habeant auctoritatem, regimen, aut administrationem: non autem hoc prohibet Vicarijs. & ideo, cum sit diuersa ratio, quia scilicet officium Vicariatus est subordinatum Abbatissae, non est Constit. ad Vicarias extendêda.

677 Ex dictis autem colligitur. Quid dicendum de Abbatissis, quae non sunt triennales, sed annuales, aut biennales, an possint expleto officio eligi ad aliud, in quo habeant auctoritatem, regimen, & administrationem. Et quidem certum est, quod poterunt de nouo eligi in Abbatissas, quousq; triennium compleant, quia triennium integrum pro tali officio conceditur in Constit. Gregor. XIII. Rursus etiam certum est, quod non poterit eligi vltra triennium, quia ita prohibet prorogare officium vltra triennium, vt etiam prohibeat conferri alia officia auctoritatis, administrationis, & regiminis; & proinde prohibet à fortiori continuari per plures electiones officium Abbatissae. Quia finis Pontificis est tollere perpetuitatem. Attamen quod spectat ad alia officia habentia annexam auctoritatem, regimen, & administrationem, existimo non prohiberi conferri Abbatissis annalibus, aut biennalibus expleto munere, quia dicta Constitutio disponit solum de Abbatissis triennalibus: in quibus est potior ratio, cur non expediat, eligi ad noua officia. Vnde poterunt eligi, & in ipsis perseuerare, quandiu ex instituto religionis durant illa officia.

678 Est autem adnotandum singulare priuilegium concessum à Gregorio XIII. *in sua Constit. 15. die 16. April. 1574.* Visitatoribus, Abbatibus, & Praelatis Monialium Ordinis S. Benedicti: nempe quod si in electione Abbatissarum pro tempore contingat, quod Moniales in duobus scrutinijs non eligant, possunt proponere duas vel tres eiusdem Monasterij, quas habiliores iudicauerint, & ex propositis illa censeatur legitimè, & canonicè electa, quae in scrutinio plura vota habuerit, & proinde confirmanda sit. Hoc autem priuilegio gaudent etiam aliae religiones, quae habent communicationem, & proinde vti poterunt; quod valde inseruiet pro conseruanda pace inter Moniales. An autem possint Episcopi vti hac concessione quoad Moniales sibi subditas dicti Ordinis S. Benedicti, affirmat Pellizar. *de Monial. cap. 10. sect. 2. num. 107. in fine*, quia censetur concessio facta etiam ipsis, ibi *Visitatores, ac Abbates seu Praelati respectiuè, quibus Moniales ipsorum recommendatae, seu sub quorum regimine, gubernio, & cura existunt.* Episcopi autem veniunt nomine Praelatorum. Deinde quia concessio est facta Monialibus, & ideo locum habet quo ad omnes. Verum hoc mihi difficile videtur, quia licet concessio respiciat fauorem Monasteriorũ, est tamen facta Praelatis, & Visitatoribus ipsarum quocunque nomine appellentur; quia cum contineat auctoritatem, & iurisdictionem, est tantum collata Superioribus dirigentibus electionem. Deinde cum concessio sit facta Praelatis religiosis, nam verba antecedentia nempe *Visitatores, Abbates* declarant, de quibus Praelatis Pontifex loquatur, & coarctent ad Praelatos regulares iuxta doctrinam Surdi *decis. 124. num. 8. ver. Quod prohibitio*, & aliorum, quia in copulatis verba clara declarant aequiuoca, & trahunt ad suum sensum; non extenditur ad Episcopos, & cum non communicent in priuilegijs cum Regularibus, non possunt tali priuilegio vti.

An si non adsit habilis, possit eligi Abbatissa ex alio Ordine. Quaest. IV.

SVMMARIVM.

679 *Si non adsit habilis, non potest eligi ex alio Ordine.*

680 *Quid in tali casu faciendum. Quid si in alio Monasterio non sit quadragenaria.*

679 Ad 4. Resp. Prohiberi in Clem. 1. *de elect.* ne Religiosus aliquis in Abbatem, vel Praelatum alterius Religionis, vel habitus de coetero eligatur, dans rationem: quia rationi non congruit, vt homines disparis professionis, vel habitus, simul in eisdem Monasterijs socientur. & haec est ratio rationis: tum quia non conueniunt in professione, quia Benedictinae Ordinis Beati Benedicti faciunt professionem primò, & postea consecrantur: Franciscanae semel, & simul profitentur, & velantur: tum etiam quoad officia diuina sunt diuersa Breuiaria,

ria, & sunt etiam diuersæ obseruantiæ, & ceremoniæ, vt patet in Clem. *ne in agro Dominico*, cum similibus. Accedit etiam, quod Conc. *cap.* 7. in secundo remedio dicit, quod eligatur ex alio eiusdem Ordinis Monasterio, & non loquitur de alio alterius Ordinis, etiamsi in extrema necessitate coarctetur electio: & ne mireris, quod dicta Clem. 1. *de elect.* loquatur de maribus, Abb. *in d. Clem. n.* 1. Nam appellatione Monachorum veniunt Moniales. Abb. *in cap. de Monial. num.* 3. *de sentent. excom.* quia idem est de fœminis propter identitatem rationis: facit *cap. in noua actione, 16. quæst. 7.* vbi dicitur: in vno enim eodemque officio non debet dispar esse professio, dicente Domino ad Moysen, *Deut. cap.* 22. *Non arabis in boue, & asino*. Id est, homines diuersæ professionis, & in officio vno, non sociabis. Vide Gom. *de grat. expect. num.* 71. & *cap. officij, ext. de elect.* Et licet Abbas debeat eligi de ordine suo; tamen si fuerit expediens, potest eligi de alieno; & sic de Abbatissa. Abb. *in d. c. officij, num.* 1. & 4. *de elect.*

ADDITIO.

680 Si in alio Monasterio eiusdem Ordinis non adsit habilis, neque adhuc erit eligenda ex Monasterio alterius Ordinis: quia tanquam alienam regulam professa non censetur idonea ad regendas Moniales diuersi Ordinis. Vnde in tali casu erit recurrendum ad Pontificem, & ab ipso postulanda habilis, sicut declarauit S. Congregatio apud Collect. ex Biblith. Bellar. *ad cap.* 7. *de Regular. §§.* 25. *Concil. Trident.* esse postulandam, quando non adest aliqua triginta annorum. Imo si in alijs Monasterijs eiusdem Ordinis non adsit quadraginta annorum assumenda, poterit eligi de proprio Monasterio habens triginta annos, & expressè professa, licet non habeat quinque annos professionis, vt declarauit S. Congregatio apud eamd. Collect. *ad dictum locum Concilij*, his verbis. *Si in proprio Monasterio non sit triginta annorum, quinque annorum professa, nec in alio Monasterio quadraginta annorum, possunt eligere aliquam de Monasterio, quæ expleuerit trigesimum annum, & sit expressè professa bonæ vitæ*.

Abbatissa quomodo eligi debeat. Quæst. V.

SVMMARIVM.

681 *Abbatissa eligenda per viam scrutinij, per vota secreta.*
682 *An alijs modis eligi possit.*
683 *Si electio fiat per compromissum, non potest compromissarius variare facta electione.*
Error compromissarij non est ab ipso corrigendus.
684 *Electio Abbatissæ est nulla si vota publicentur, etiam ex ignorantia.*
Excipere vota coram notario, & paucis alijs, non obstat secreto electionis.
685 *Maior pars suffragiorum an sufficiat pro electione Abbatissæ.*
686 *Maior pars sufficit etiam per cap.* Indemnitatibus de elect. in 6.
687 *In electione Abbatissæ an seruanda forma cap.* Quia propter, *quò ad vota excipienda.*
Excipiens vota pro electione Abbatissæ non potest adhibere testes.
688 *Episcopus interueniens electioni Abbatissæ Monialium, quæ Regularibus sunt subiectæ, non potest excipere vota.*

681 Ad 5. Resp. Electionem posse fieri tribus modis de iure antiquo. Primò, per modum scrutinij, vt scilicet à duabus partibus eligatur, vel compromissi, vel inspirationis, cap. *quia propter ext. de elect.* Armil. *in ver. Abbatissa num.* 8. Syluest. in verb. *electio* 3. *num.* 7. *vsque ad finem*. Secundò: Concilium verò *cap.* 27. videtur solum admittere viam scrutinij, & inspirationis, nam ita disponit: Is verò, qui electioni præest Episcopus, siue alius Superior, clausta Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestrellam vota singularum audiat. & sacræ Congregationis declaratio *q.* 16. sic censuit in electione Abbatissæ: *Episcopus potest vna cum Vicario suo, vel Secretario, vel alio ab ipso assumpto, vota singularum Monialium oretenus expressa audire*. Tertio, ista electio debet fieri per vota secreta singularum eligentium, ita vt eligentium nomina nunquam publicentur. Con. 1. *6. ibid.* At si non fiat secretè, non valet electio, quia esset contra formam Concilij, ita Gemin. cum multis *in cap. cum expediat, vers. sed pone, quod Canonici, de elect. lib 6.* & ita fuit decisum Romæ in electione Prouincialis Carmelitanorum Prouinciæ Terræ Laboris Regni Neapolis, qui fuit electus vnanimi consensu, vnica voce, omnibus Fratribus acclamantibus: *Eligimus talem*: tamen, quia non fuit electus per vota secreta, fuit declarata irrita electio, & loco illius fuit alter electus, Ratio est, quia forma est essentialis, data à sacro Conc. quam non licet alterare, prout dictum est §. 1. superius.

AD-

ADDITIO.

682 Quamuis Concil. Trident. *sess.25. cap.7. de reformat.* præscribat modum scrutandi vota monialium in ordine ad electionem Abbatissæ, & proinde disponat de electione per viam scrutinij, non tamen prohibet, ne alijs modis à iure concessis eligatur Abbatissa, etiam per viam compromissi. vt inter alios notant Laur. *in Varijs Lucubrat. tit. 4. cap.24.num. 59.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.28. quæst.8.num.1.* de iure enim veteri conceditur Monialibus compromittere vnanimi consensu electionem Abbatissæ, cap. *Cum causam de elect.* vbi Abbas, *num 3.* Vnde etiam compromittere poterunt in Superiorem præsidentem electioni, seu in Confirmatorem, vt notant ijdem Doctores, quia compromissum fieri potest in quamlibet personam idoneam.

683 Est tamen aduertendum, quod si compromissarius semel pronunciauerit Abbatissam, quam eligit, non poterit variare discedendo ab ea, quam à se electam pronunciauit, etiamsi cognoscat postea, se malè elegisse, quia cum iam functus sit munere sibi commisso, non potest ampliùs se immiscere. Cap. *Innotuit de electione*. Nec obstat, quod electio reproba, sit nulla, Cap. *Factus 7. quæst. 1.* Quia debet corrigi error, ab alijs, non ab ipso compromissario, quia iam cessauit eius facultas Cap. *In litteris de offic. deleg.&l.Quia arbiter ff. de rec. arbitr.* vbi Doctores communiter cum Glos.

684 Quando autem eligitur Abbatissa per viã scrutinij, vota debent esse secreta, ita vt eligentium nomina nunquam publicentur. Ita præcipit Concilium Trident. *sess.25. cap.6.* loquens in specie de electione etiam Abbatissarum. Et proinde electio est nulla, si vota non sint secreta, vt notant Garzias *par.5.de Benefic.cap.4.num.187.* Zerola *in praxi* verbo *Abbatissa. §. Ad sextum dico.* Rota *coram Durano decis.232. num. 1.* Imo etiam si ex ignorantia vota non exhiberentur secreta, adhuc electio esset nulla, vt notant Zerola *citat.* Hieronym. Rodriquez *resol.2.n. 22.*Ricc. *decis. 197.n.7.par.4.* referens ita resolutum fuisse à S.Congregatione. Tamburin. *de iure Abbat.disp.28. quæst.4. num. 2.* Per hoc tamen quòd præses electionis excipiat vota oretenus exhibita præsente notario, & aliquibus alijs ad quatuor, aut quinque, qui audiant, non tollitur secretum. ita notant Garzias *loco cit. n. 190.* Quia est iuxta caput *Quia propter de elect.in 6.*

685 Non conueniunt autem Doctores inter se, quot suffragia requirantur pro electione Abbatissæ. Nam aliqui volunt, requiri duas partes. Ita Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.1.cap.43. num. 27.* Tamburin. *de iure Abbatis, disp.28. quæst. 9. num. 3.* & ita rescripsisse S.Congregat. *die 20.Nouemb. 1585.* Episcopo Assisiensi referente Paulino Berto *in praxi crimin.tit. 4.cap.30. num. 5.* Et hoc deducunt ex cap. *Indemnitatibus §. sanè de elect. in 6.* Sed hoc non vult tex. vt aduertunt Miranda, & Rota coram Durano locis citand. *num. seq.* sed solum disponit, quod si in discordia fiunt plures electiones, electa à duabus partibus possit confirmari appellatione remota, nec audiatur minor pars objiciens. Vnde duæ partes suffragiorum operantur, non vt electio consistat, sed vt possit confirmari non obstante, quod contra eam objiciatur.

686 Itaque sufficere maiorem partem, habito respectu ad totum Capitulum, tenent communiter Miranda *de Monial.quæst.7.ar.4.* & *tom.2. Manual. quæst.23. ar. 27. conclus.2.* Rodriquez *tom.2. q. regular. quæst.55. ar. 4.* Cuchus *lib. 4. instit. maior. tit.1.num.291.* Syluester verbo *Electio, quæst.1.* Abbas *in cap. Quia propter, n.7. de elect. in 6.* March. *decis.992.* Azor. *par.1. lib.13. cap. 10. quæst.2.* Suarez *tom.4. de relig. tract.8. lib.5. cap.5. num. 22.* Pellizzar *de Monial. cap. 10. sect. 2. num. 100.* Rota coram Durano *decis.232. num.3. & 4.* & *in Ilerdensi electionis Priorissæ 2. Iunij 1636.* coram Rojas. Quia de iure communi ad electionem canonicam sufficit maior pars cap. *Quia propter de elect.* & cap. *Dudum, cum cæteris, de elect. in 6.* Vnde sufficiet etiam pro electione Abbatissæ, cum nihil in iure adsit in contrarium. Imo etiam ex dicto cap. *Indemnitatibus, §. Verum de elect. in 6.* id expressè colligitur, nam ibi disponitur, quod electa à maiori parte possit confirmari, facta prius debita inquisitione super obiectis. Ita enim habet. *Si verò ad illam, quæ à maiori parte, vt præmittitur, est electa, noluerint aliæ accedere Moniales, vel si accesserint, non tot tamen, quod cum alijs prius in eam consentientibus faciant duas partes; tunc super obiectibus partis alterius, si qui fuerint, & super alijs, quæ in tali negocio sunt ex officio inquirenda, plene sine strepitu iudicij, & figura per superiorem inquiratur primitus, antequam confirmetur eadem electio, vel etiam infirmetur; sed interim præsentis constitutionis auctoritate in spiritualibus, & temporalibus liberè administret, sic tamen quod de rebus Monasterij nihil penitus alienet, nec aliquam in Monialem recipiat quoquomodo*, Si igitur electa à maiori parte potest confirmari, & administrare quousque deueniatur ad confirmationem, vel infirmationem electionis, oportet quod electio valida sit.

687 Dubitatur etiam, an in electione Abbatissæ, quæ fit per scrutinium, seruanda sit forma scrutandi vota. cap. *Quia propter, de electione*. Aliqui affirmatiuam sententiam tenent, vt Castrens. *consil.346.n.1.vol.1* Geminian. *in cap. Indemnitatibus, §. sanè de elect. in 6.* Contrarium tamen sentiunt quamplures alij, & præsertim Abbas *in cap. Ad probandum, num.19. in fine de sent. & re iud.* asserentes specialem formam præscribi *in cap. Indemnitatibus, §. sanè de elect. in 6.* Et praxis fundata in Concilio Trident. *sess.25. cap.7. de Regular.* id confirmat; nam non excipiunt vota aliquæ scrutatrices de gremio Capituli, sed Episcopus, aut alius Superior excipit omnium suffragia iuxta dispositionem Concilij. ibi. *Is verò, qui electioni præest Episcopus, siue alius Superior, claustra Monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestrellam vota singularum audiat*. Et consonant etiam declarationes S. Congregat. apud Garziam *par. 5. de Benefic. cap. 4. num. 189. & sequent.* Quarum prima est. *Si electi fuerint à Superioribus aliqui, vt puta quatuor, qui vota omnium excipiant, electio reputabitur secreta, & canonica*. Secunda. *In electione Abba-*

tissarum potest Episcopus eum suo Vicario, vel Secretario, vel alio ab ipso assumpto vota singularum Monialium oretenus expressa audire. Tertia. *In electione Abbatissarum vota oretenus accipi possunt à suis superioribus, licet quatuor, aut quinque ea sciant, si hoc est iuxta formam statutorum religionis*. Nec obstat secreto suffragiorum, quod à tot audiantur, quia cum audiant tanquam scrutatores, obligantur ad secretum, nec possunt ea manifestare, & proinde cum explicentur absque ordine ad manifestationem, proferuntur secreto modo; quod non contingeret, si etiam coram vno tantum proferrentur, qui non audiret tanquam scrutator, quia posset illa manifestare, nec teneretur sigillo scrutationis; vnde de se non essent secreta, licet per accidens possent sub secreto conseruari. Et proinde non possunt ab excipiente vota adhiberi testes, vt declarauit S. Congregat. apud Garziam *citat*. *In electione Abbatissarum vota oretenus accipi non possunt à suis superioribus cum duobus testibus, nec potest proximus superior huiusmodi electionem irritam, vtpote factam contra formam huius decreti, confirmare, & reualidare absque Sedis Apostolicæ auctoritate*. Vtpote quia testes ordinantur ad propalandum, nec obligantur secreto scrutationis, & proinde tollere-tur secretum.

688 Denique quamuis Episcopus ex Constitutione Gregorij XV. *Inscrutabili de exempt. priuileg.* debeat interuenire electioni Abbatissæ Monialium Regularibus subiectarum, non tamen potest exquirere, & excipere vota eligentium, vt declarauit S. Congregatio Concilij sequenti tenore. *Die 10. Septembris 1639. S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, Episcopum in electione Abbatissæ Monasterij Monialium Regularibus subiectarum non posse exquirere, seu excipere vota Monialium, sed illa exquiri, & recipi debere à Superiori Regulari, sciente tamen, & audiente eodem Episcopo*. I. B. *Cardinalis Pamphilius*. Franciscus Paulutius *S. C. C. Secretar.* Ex qua similiter deducitur, sicut etiam dictum est in superioribus, quod Episcopus habet exercere merum munus interessendi.

An possit eligi in Abbatissam illegitima, vel corrupta. Quæstio VI.

SVMMARIVM.

689 *Nec illegitima, nec corrupta eligi potest in Abbatissam*.
690 *Nomine corruptæ venit etiam vidua*.
691 *An quando Abbatissa non benedicitur possit eligi corrupta*.
692 *Per Concil. Trident. non excluditur corrupta quin eligi possit in Abbatissam*.
Qualitas incorrupta habenda est pro omissa. *Corrupta si eligatur in Abbatissam, non potest consecrari*.
693 *Corruptio secreta an obstet*.
694 *Quid si adsit tantum vnica quadragenaria cum octo annis à professione, sed sit corrupta*.
695 *Bigama an possit eligi in Abbatissam*.
696 *Bigamia non inducit irregularitatem in fœmina*.

689 Ad 7. Resp. Illegitimam eligi, vel corruptam, vetitum est, vt tradit glos. *in cap. Indemnitatibus*, 43. *§. 1. in verb. Canonicam, de elect. in 6.* & tradit Felyn. *in cap. meminimus* 13. *de accusat. num.* 4. Zabar. *in Clem. 2. §. statnimus, quæst. 10. & seq. de statu Monachorum*.

ADDITIO.

690 Nomine corruptæ venit in præsenti etiam vidua, quia intelligitur de omni ea, quæ non est virgo. Præter autem citatos Doctores ab Auctore idem tradunt Archidiacon. *in cap. Indemnitatibus, §. sanè num. 3. de elect. in 6.* Turrecrem. *num. 1.* Item Glos. *in Clemen. Attendentes, §. Statuimus*, verbo *Rationabilis, de statu Monachor.* Imola *ibid. n.* 16. Abbas *circa fin.* verbo *Corrupta*. Burgas. *de irregul. par. 4. num. 4.* Silua *de benefic. par. 4. quæst. 7. n. 7.* Mandos. *de signat. Grat. tit. de dispensat. sup. defec. natal. §. dispensatio pro corrupta*. Maiol. *lib. 1. de irregularit. cap. 10. num. 13.* Io. Andr. *in Clemen. Attendent.* verbo *Rationabilis, de statu Regul. ?* Viuald. *par. 3. candelabri cap. 1. num. 13.* Rodriquez *tom. 2. quæst. Regular. quæst 54 ar. 3.* Lauor. *in Var. lucubrat. tit. 4. cap. 24. num. 10.* Seb. *in select. canon. cap. 29. num. 8.* Castellin. *de elect. cap. 17. num. 5. 14. & 17.* Diana *par. 3. trac. 2. resol. 99.* Homobonus, *de statib. hum. vita par. 5. cap. 24.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 7. ar. 3.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 28. quæst. 12. in fine*. Et fundatur *in cap. Iuuenculas 20. quæst. 1.* & *cap. Si quis omnem §. Nouimus 1. quæst. 7.* & afferunt declarationem S. Congregat. *die 15. Iulij 1616.* tenoris sequentis. *Si vidua monasticum habitum assumat, ad Abbatissæ, aut Priorissæ munus obeundum absque Sedis Apostolicæ dispensatione eligi non potest*. Et in hanc sententiam magis videtur inclinare Lezana *tom. 1. quæst. Regular. cap. 26. num. 5.* in fine, tamen concludit, standum esse consuetudini.

691 Econtra vero alij docent, posse corruptam eligi, quando Abbatissæ non impertitur benedictio, specialis Virginum. Ita idem Rodriquez *in sum. tom. 3. cap. 3. num. 9.* Hieronym. Rodriquez *in compend. quæst. regular. resol. 2. num. 26.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Abbatissa num. 10.* Sanchez *lib. 5. sum. cap. 5. num. 22.* Suarez *tom. 4. de religion. tract. 8. lib. 2. cap. 6. num. 16.* Et ex antiquioribus Palud.

Palud. in 4. dist. 21. quæst. 3. ar. 3. num. 60. D. Antonin. 3. par. tit. 17. cap. 22. §. 1. Vnde, eum in Italia Abbatissæ sint temporales, atque adeo non soleant benedici, eligi poterunt, per hos Doctores, etiam corruptæ.

692 Verum si consideretur dispositio Concilij Trident. sess. 25. cap. 7. de Regularib. vbi præscribit qualitates fundamentales eligendæ in Superiorissam Monasterij, non videtur excludi corrupta: nam solum requirit certam ætatem, & tempus à professione expressa, & quod in hoc tempore à professione laudabiliter vixerit: non autem requirit qualitatem incorruptæ, nam laudabiliter vixisse, potest etiam corruptæ conuenire. Vnde cum Concil. præscribat formam idoneitatis eligendæ in Abbatissam, cum omiserit qualitatem incorruptę, habenda est pro omissa l. commodissimè, ff. de liber. & posth. & cap. is, qui. de sentent. excom. & cap. Inter corporalia, de translat. Episcop. Vnde solum qualitas incorruptæ erit necessaria ratione consecrationis, quando Abbatissa tanquam virgo est consecranda, non autem ratione muneris, aut dignitatis. Et proinde Rota dixit coram Crescentio decis. 9. de probat. alias 151. quod corrupta consecrari non possit, & absolutio ob corruptionem ex stilo Pœnitentiariæ conceditur cum limitatione, vt non possit eligi in Abbatissam, & si eligatur, non possit consecrari; ex quo patet, quod solum denegatur electio in ordine ad consecrationem: & proinde à contrario sensu, non censebitur denegata, si non sit in ordine ad consecrationem. Et hoc stando in terminis iuris, S. tamen Congregat. Episcop. & Regul. seruari vult, quod non eligatur, nisi prauia dispensatione.

693 Deinde dato, quod requiratur qualitas incorruptæ, non videtur obstare corruptio secreta, & occulta, sed tantum publica, qualis est in Viduis, de quibus solum procedit declaratio S. Congregat. allata ab Auctoribus primæ sent. Nam solum requiritur ob quamdam externam decentiam, cui solum obstat corruptio publica, & nota. Vnde si aliqua eligatur, cuius corruptio sit secreta, non putarem, quod renunciare debeat, saltem, quando renunciatio posset generare aliquam suspicionem corruptionis; quod tunc contingeret, quando non adesset aliæ legitimæ causæ, & quæ possent notificari, renunciandi. Præsertim quia saltem sumus in dubio, an possit eligi, & ideo melior est conditio ipsius tanquam possidentis electionem de se factam.

694 Hinc autem oritur dubium, an, si solum adsit in Monasterio vnica corrupta quadragenaria, & cum octo annis à professione expressa, in quibus laudabiliter vixerit, possit eligi in Abbatissam; an verò eligenda sit ex alio Monasterio, aut trigenaria cum quinque annis in professione. Existimo posse eligi absque aliqua dispensatione. Nam tunc solum ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 7. de Regular. potest eligi ex alio Monasterio, aut trigenaria cum quinque annis à professione, quando non adest cum ijs qualitatibus, quas præmiserat, nempe quadragenaria quò ad ætatem, & quæ laudabiliter vixerit per octo annos à professione; hæc autem dispositio Concilij non verificatur, quando adest vnica cum his qualitatibus, licet sit corrupta, & ideo non poterit eligi trigenaria, aut ex alio Monasterio; sed ipsa erit eligenda. Et idem proportionaliter in alijs casibus erit dicendum. Neque supradictis obstat cap. Iuuenculas 20. quæst. 1. Quia quò ad ætatem est abrogatum, cum non amplius sit necessaria ætas sexagenaria, vt aliqua possit eligi Abbatissa; Nec requirit virginitatem, vt possit esse aliqua Abbatissa, sed vt possit velari velo Virginum. Nec cap. si quis omnes 1. quæst. 7. nam in illo §. Nouimus, solum habetur, Quod Magdalena, quia peccatrix, quamuis postea sancta, non fuit tamen Diaconissa: vnde non facit ad rem, quia solum intenditur demonstrare, quod aliqui peccatores, quamuis postea conuersi, arcendi sunt à ministerio altaris.

695 Quod spectat ad Bigamam, non posse eligi in Abbatissam, tradunt Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 10. num. 4. Viual. par. 3. candelab. cap. 5. n. 8. Sanchez lib. 5. sum. cap. 5. num. 23. Lezana tom. 1. quæst. regular. cap. 26. num. 7. Pellizar. de Monial. cap. 8. num. 46. Tamburin. vero de iure Abbatiss. disp. 28. quæst. 13. in fine asserit standum esse consuetudini. Afferunt tex. cap. 2. dist. 78. Sed ibi nihil de Abbatissis, sed solum, quod Bigama non possit esse Diaconissa. Neq; textus ille est alicuius Concilij Generalis, aut Decretum Summi Pontificis. Deinde addunt, quod sicuti viri bigami sunt incapaces Ecclesiasticarum dignitatum, ita etiam mulieres. Sed non videtur habere locum extensio à viris ad mulieres, quia bigamia non ponit per se incapacitatem ad dignitates in vitis, sed solum indirectè; quatenus ponit incapacitatem ad ordines, qui necessario supponuntur à dignitatibus Ecclesiasticis, vnde ex eo tantum non possunt conferri bigamis, quia ipsis non possunt conferri Ordines, quos habent annexos; quæ ratio non valet in Abbatissatu Monialium, cum non requirat aliquem ordinem.

696 Ideo Hieronymus Rodriquez in compend. quæst. regular. resol. 2. num. 23. putat, bigamiam non esse impedimentum obstans electioni Abbatissæ; quia cum fœminæ sint incapaces Ordinum, sunt etiam incapaces irregularitatis ex bigamia, cum hæc sit posita solum respectu Ordinum, ad quos inhabilitat: Et quia Abbatissatus non habet annexam iurisdictionem spiritualem, nec potestatem Ordinis. Et fuit communis doctrina, quod irregularitates non sunt inducendæ, nisi sint expressæ in iure: bigamia autem non punitur tanquam irregularitas in fœminis, sed solum in viris, in ordine ad Ordines suscipiendos. Vnde eodem modo discurrendum est de bigamis, ac de corruptis, de quibus dictum est in superioribus, & eadem cum proportione applicari possunt.

An sit magis expediens Abbatissarum electio perpetua. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

697 Perpetuitas Abbatissæ an expediens remissiuè.

698 Cur non expediat.

697 Ad 7. Resp. Multa super hoc articulo Nauar. adducit *in cap. nullam, 9. caus. 18. q. 2* & Rodrig. *tom. 1. quæstionum Reg. in quæst.* 16. *ar.* 1. vbi in fine rationem refert, ob quam Sedes Apostolica in aliquot Religionibus electionem Superiorum temporalem esse censuit.

ADDITIO.

698 Quod perpetuitas officij Abbatissatus non expediat, satis constat ex *Constitutione Gregor. XIII sub die 1. Ianuarij* 1583. in qua extinxit pro Italia, & Sicilia omnes Superioratus Monialium perpetuos, & fecit triennales. Et rationem reddit in illa Constitutione his verbis. *Perpendentes varia, & multiplicia damna, quibus plerumque afficiuntur Monasteria Monialium, quæ per Abbatissas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur. Econtra verò Abbatissas, & alias Præfectas triennales, scientes se lapso triennio suæ administrationis rationem esse reddituras, ac sperantes de benè gestis laudem promereri, pœnam vero, si malè gesserint, metuētes; maiori studio, ac diligentia regimen & administrationem Monasteriorum sibi commissorum gerere &c.* Accedit, quod stante perpetuitate potest vna Abbatissa non idonea euertere, aut permittere quod euertatur, quod per plures alias ædificatum est: vnde Monasterium tale damnum potest pati ex vnius administratione perpetua, vt longe præponderet vtilitati, quam ex plurium regimine percepit.

Abbatissa electa an confirmanda, & benedicenda. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

699 *Abbatissa electa confirmanda, & intra annum benedicenda.*
700 *Abbatissa à quo confirmanda.*
701 *Abbatissa electa statim confirmanda, nisi aliquid obstet.*
702 *Potest confirmari à Prælato absente.*
703 *Existens extra Diœcesim, an possit confirmare Abbatissam.*
704 *Abbatissa electa per compromissum, est confirmanda, licet minor pars opponat.*
Quid si sit electa per scrutinium à maiori parte, & aliqui opponant.
705 *Durante oppositione non impeditur, quin administret.*
706 *Opponentes, an, & quomodo agere possint contra confirmatam.*
707 *Quomodo debeant instituere appellationem.*
708 *Quomodo examinandæ oppositiones contra Abbatissæ electionem.*
Clausula, sine strepitu, & figura iudicij, *quid importet.*
Tollit solemnitates iuris ciuilis.
Requirit solum, quæ sunt iuris naturalis, & gentium.
Non excludit probationes.
709 *Abbatissa electa ante confirmationem non potest ministrare, exceptis aliquibus casibus.*
710 *Abbatissa si vltra annum differat benedici, amittit officium.*
Attendenda consuetudo.
711 *Quid si fuerit varia.*
712 *Abbatissa benedicta an rursus possit benedici.*
713 *Quo die, & loco benedicenda.*
714 *A quibus benedicenda. Et quid si sit subiecta Regularibus.*
715 *Quibus committi possit munus benedicendi.*
716 *Generales, qui non sunt Abbates, an possint benedicere Abbatissas.*
717 *Abbatissa electa ad secundum triennium, ex dispensatione, an possit eligi ad tertium sine dispensatione.*

699 Ad 8. Resp. Vtrumque verum esse pro certo supponitur in Clem. 2. *§. statuimus, de statu Monachor.* dum ibi disponitur, eas benedici debere infra annum suæ confirmationis. Tradunt Panorm. Felin. & alij *in cap. Meminimus* 13. *in princ. de accusat.* & Zabar. *in d. §. statuimus in princ.* & *quæst.* 12. *in fine*, eas ipso iure priuari dicunt, nisi benedicantur infra annum.

ADDITIO.

700 Quod spectat ad confirmationem Abbatissæ, est aduertendum, quod iuxta dispositionem cap. *Indemnitatibus de elect. in 6.* debet fieri à Superiori Monasterij, & proinde a diuersis Superioribus iuxta diuersam subiectionem Monasteriorum. Quando subijciuntur Ordinario, debet ab ipso confirmari Abbatissa electa. Si verò immediatè subijciantur Apostolicæ Sedi, debet confirmatio peti per Procuratorem à Summo Pontifice, vel eius Legato, iuxta capit. *Si Abbatem de elect. in 6.* & notant Angelus verbo *Confirmatio* §. 4. Syluester verbo *Abbatissa num.* 4. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 1 *num.* 1. Quando vero Monasteria subduntur Regularibus, confirmatio spectat ad ipsos, ita vt Prælatus pro ipsis deputatus debeat confirmare, vt desumitur ex cap. *Monachi*, & *cap. ad Monasterium de statu Monach.* & notant Panormit. *ibid.* Cuchus *lib.* 4. *Instit.* Tit. *de confir. num* 1. Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *quæst.* 3. Laiman *in quæst. canon. de elect. quæst.* 233. Miranda *tom.* 2. *Manual. quæst.* 23. *ar.* 32. *conclus.* 2. Castellin. *de elect. cap.* 17. *num* ... Tamburin. *citat.* Et confirmatio pertinet ad Regulares priua-

priuatiuè quò ad Episcopos, quia licet per Constitutionem Gregorij XV. *Inscrutabili*, possint assistere electioni Abbatissæ, non tamen per hoc est eis concessa aliqua facultas circa confirmationem, vt declarauit S. Congregat. in Resolutione Dubiorum oblatorum circa eamdem constitutionem; quæ sunt annexa *eidem Constit.* & de quo dictum est supra *num.* 652. Et ita etiam notant Castellin. *de elect. cap.* 17. *num.*.. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 5. *numer.* 2. Pellizzar. *capit.* 10. *sect.* 2. *numer.* 110.

701 Est autem electio Abbatissæ statim confirmanda, nisi aliquid obstet, à Superiore, qui præfuit electioni, quando interuenit, & confirmatio facienda est in loco, in quo est publicata. Ita Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 1. *num.* 4. Pellizzar. *cap.* 10. *de Monial. sect.* 2. *num.* 110. Addit tamen Miranda, *quæst.* 2. *de Monialib. ar.* 15. posse confirmantem ingredi claustra, si timeat aliquod periculum, aut scandalum ob moniales resistentes electioni, quia hæc est rationabilis causa, & necessaria ingrediendi.

702 An autem Prælatus absens possit electionem confirmare, affirmatiuè respondendum puto, quia nihil video obstare, nam in cap. *Qua fronte de appellat.* non reprehenditur Episcopus Cantuariensis, quia absens confirmaret electiones, sed quia non confirmaret in Ecclesia, aut in suo Palatio, aut saltem in sua Camera, sed in Camera Regis. Ex quo colligitur, quod & ab absente fieri potest confirmatio, & etiam in camera propria, licet hoc neget Tamburin. *disp.* 29. *de iure Abbatiss. quæst.* 1. *num.* 4.

703 Maior difficultas est, an existens extra diœcesim possit confirmare. Negant Tamburin. *modo citat.* Lanor. *in var. lucubrat. tit.* 4. *cap.* 25. *num.* 64. ex dicto cap. *Qua fronte*. Sed hic textus nihil fauet, vt constat ex modo dictis. Vnde cum confirmatio sit actus iurisdictionis, existimo idem dicendum, ac de alijs actibus Iudicialibus, & proinde si sit tantum necessaria examinatio electionis, & qualitatum personæ electæ, poterit confirmare extra diœcesim, quia hic actus exerceri potest sine strepitu, & figura iudicij. At si pars opponat, non poterit extra diœcesim confirmari, quia tunc erit exercenda contentiosa iurisdictio, & de plano non poterit expediri causa. Cap. *Inducia*, §. *spatium*, 3. *quæst.* 3. Iurisdictio autem contentiosa non potest exerceri extra diœcesim.

704 Quando opponitur electioni Abbatissæ electæ per compromissum, si aliquæ tantum opponant, & minor pars collegij, tunc non obstante oppositione erit confirmanda, vt tradunt Rodriquez *tom.* 2. *quæst. Regular. quæst.* 54. *artic.* 7. Laiman. *de elect. quæst.* 232. Pellizar *de Monial. cap.* 10. *sect.* 2. *numer.* 111. asserentes id colligi ex cap. *Indemnitatibus*, §. *Porrò de elect. in* 6. Verum ex hoc textu tantum colligitur, quod debeat confirmari, si sit electa à duabus partibus; vnde seruata proportione, necesse erit, vt electa per compromissum possit confirmari, quod duæ partes acquiescant electioni. Nec obstat quod *in* §. *Porro* statuatur, quod confirmetur, si minor pars opponat: quia per minorem partem intelligit, quæ non excedit tertiam partem, nam idem statuit in hoc casu, quod statuerat de electione per scrutinium; vt constat ex illis verbis, *Vt in forma scrutinij statuitur*. Si verò electio sit facta per scrutinium, si duæ partes consenserint, aut electæ à maiori parte aliæ accedant vsque ad duas partes, electio erit confirmanda, non obstante aliarum oppositione, vt decernitur in dicto cap. *Indemnitatibus*, Iste autem accessus solum potest fieri vnico contextu, quando aliqua est electa à maiori parte. At si electio sit celebrata tantum à maiori parte, si nulla monialium opponat, erit confirmanda; at stante oppositione erit supersedendum, donec super obiectis fiat inquisitio, & causa examinetur: interim tamen electa administrabit, nisi pars opponens sit duplo maior, quia tunc erit expectandus euentus. Quando autem administrabit, non poterit aliquid alienare, nec aliquam ad habitum recipere. Hæc omnia statuuntur in dicto cap. *Indemnitatibus*, Et ita notant Doctores Rodriquez, & Laiman. *citati*. Miranda *de Monial. quæst.* 7. *ar.* 10. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 2. *num.* 2. *& sequent.* Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *sect.* 2. *num.* 112.

705 Ex quibus deducitur, quod non obstantibus oppositionibus, quæ fiunt electæ à maiori parte, non potest impediri ab administratione, etiam prætextu alterius electionis subsequutæ, quia omnia subsequuta contra eius administrationem attentata sunt, ex dicto cap. *Indemnitatibus*, §. *sanè* ver. *Interim*, & cap. *Cum nobis in fine de elect.* ibi *Liberam administrationem ei tam in spiritualibus, quàm in temporalibus, &c.* & notant Lancellot. *de attent. appel. penden. limit.* 5. Rota *in Cæsaraugustana Abbatissatus* 1. *Martij* 1613. & *in Ilerdensi elect. Priorissæ* 2. *Iunij* 1636.

706 Quando tamen confirmatur electio, non obstantibus oppositionibus, remanet liberum opponentibus agere contra confirmatam, per modum accusationis, aut denunciationis, ad effectum depositionis, vt statuitur in dicto cap. *Indemnitatibus*, §. *Verum, de elect. in* 6. ibi. *Verum, si quæ fuerint Moniales, quæ postquam in præmissis casibus talis confirmata, & benedicta extiterit, ac possessionem suæ administrationis fuerit assequuta, voluerint in modum denunciationis, vel accusationis, vt à dignitate deijciatur adepta, proponere aliquid contra ipsam, eis per prædicta proponendi minimè sit sublata facultas*. Ex quo textu deducitur, quod cum agatur ad effectum depositionis, ea tantum contra confirmatam proponi possunt, quæ de iure sint sufficientia pro depositione; vnde non habebunt locum, quæ poterant obstare electioni, sed non sunt sufficientia pro depositione: nec amplius locum habet exceptio, sed tantum actio.

707 In casibus autem, in quibus admittuntur oppositiones, si contingat appellari, seruanda est dispositio Gregorij Papæ *in Concilio Lugdunensi* relata in cap. *Vt circa de elect. in* 6. nam ita decernitur in cap. *Indemnitatibus*, §. *Porro*. Et proinde appellantes per publicum instrumentum, seu litteras super appellatione confectas debent omnia, & singula exprimere, quæ aut contra electionem, aut personam electam intendunt obijcere & debent coram personis, aut persona authentica corporaliter iura-

re, quod credunt, esse vera; quæ intendunt obijcere, & posse probare; alioquin non audientur, nec poterunt alia ab expressis obijcere, nisi forte de nouo emerserint, aut de nouo venerint in notitiã; & de ignorantia, & superueniente facultate probandi debent fidem facere, per proprium iuramentum corporaliter exhibitum. Per personam autem authenticam intelligitur illa, quæ præest iurisdictioni, vt *ibid.* notat Glos. verbo, *aut persona*. Iuramentum vero corporale est illud, in quo emittendo tanguntur manu, sacta Euangelia, vt Glos. *ibid.* verbo *corporali*.

708 Quando autem examinandæ sunt oppositiones factæ electioni, aut personæ electæ, statuitur in dicto cap. *Indemnitatibus*, §. *verum de elect. in 6.* quod Superior procedat sine strepitu iudicij, & figura. Vnde insurgit dubium, quid sit procedere sine strepitu, & figura iudicij. Pro cuius solutione est aduertendum, quod hæc clausula importat plures huiusmodi clausulas simul sumptas, nempe summarie, simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, vt notant Bar. *in Extrauag. ad reprimendam*, verbo *figura*, *num.* 4. & verbo *videbitur*, *num.* 8. *& sequent.* & addentes verbo *importantia*, alios allegantes. Et proinde tollit solemnitates Iuris ciuilis, vt notant Roman. *consil.* 497. *n.* 9. Dec. *consil.* 449. *num.* 15. Florian. *consil.* 15. *num.* 6. *& seq.* ver. *interdum verò*. Maranta *de Ordine iudic. par.* 4. *dist.* 9 *num.* 8. Grauatius *ad Vestrium in praxi lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 7. Bald. *consil.* 272. *vol.* 3. Signorol. *consil.* 15. *num.* 3. Rota *in Romana pecun.* 15. *Octobris* 1601. *coram Millino*. Quæcunque enim introducta sunt à Iure ciuili, seu canonico spectant ad ordinandum iudicium, & illi conferendam certam formam, & ideo si proceditur sine figura iudicij, non sunt seruanda, quæ à Iure ciuili, seu canonico introducta sunt, sed sufficiet seruare, quæ sunt Iuris naturalis, & gentium, vt habent Ias. *consil.* 105. *circa fin. vol.* 1. Roman. *consil.* 248. *num.* 3. ver. *Tertio dicitur* Alexand. *consil.* 84. *num.* 13. *vol.* 4. Non tolluntur tamen necessariæ probationes, vt notant Bart. *in dict. Extrauag. ad reprimen.* verbo *videbitur*, *num.* 12. ver. *quid si dicatur*, Dec. *consil.* 454. *num.* 4. Canalcan. *decis.* 20. *num.* 22. *par.* 1. Quia cum veritas inspicienda sit, sunt adhibenda media necessaria, vt innotescat; probationes autem sunt necessariæ pro habenda notitia veritatis.

709 Cum autem electio det tantum iurisdictionem, & auctoritatem habitualem, confirmatio vero exercitium, non poterit Abbatissa electa ante confirmationem administrare cap. *nosti*, cap. *qualiter de elect.* & cap. *auaritiæ eod. tit. in 6.* Quia generaliter electus, ante confirmationem non potest se ingerere, sed quicquid facit irritum est. Excipiuntur tamen aliqui casus, in quibus ante confirmationem ministrare potest. Primus est: Quando est electa tantum à maiori parte, & objicitur contra electionem, tunc enim interim, dum examinantur obiectiones, administrare poterit, ex dispositione cap. *Indemnitatibus* §. *si vero de elect.* Secundus, si electa sit per compromissum, & maior pars opponat, tunc enim differenda est confirmatio, vel infirmatio, & interea ministrabit, dummodo opponent es sint plures duabus partibus. Ita in eodem cap. §. *cæterum*. Tertius, si à confirmante tam longe distaret, vt sine graui incommodo administratio differri non possit, nam tunc poterit administrare, vt notant communiter Doctores ex dictis cap. *nostis*, & *qualiter*.

710 Quod spectat ad benedictionem: Aduertendum est, quod citata Clemen. *Attendentes*. §. *statuimus de statu Monachor.* ponit pœnam amissionis muneris, & iuris acquisiti contra negligentes petere benedictionem vltra annum, nisi tamen vlterius differant ex causa rationabili, quam probare ad ipsas spectabit. Nec sufficiet, quod petant, sed necessarium est quod suscipiant, quia tex. habet, *Munus benedictionis suscipiant*. Hoc tamen non habet locum quo ad omnes Abbatissas, sed tantum quo ad illas, quæ consueuerunt benedici, vndè non omnes benedicendæ sunt, sed attendenda est consuetudo Monasterij. Et ita notant Nauar. *consil.* 2. *num.* 1. *de statu Monach.* Miranda *de Monial. quæst.* 7. *ar.* 7. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 10. *quæst.* 4. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 4. *num.* 2. & communiter cum Glos. *in dict. Clement. attendentes*, verbo *solita*. Et habetur etiam ex ipso tex. ibi. *In quibus Abbatissæ sunt solitæ benedici*.

711 Sed quid si consuetudo fuerit varia, ita vt aliquæ benedictæ fuerint, aliquæ vero non fuerint benedictæ. Resp. Glos. *in dict. Clemen. attendent.* verbo *solita*, videndum, an constet de consuetudine seruata per annos quadraginta; & illam sequendam esse, etiamsi ante illos quadraginta annos, aut etiam post ipsos, esset aliter seruatum. argum. capit. *cum de beneficio, de præbend. in 6.* Si autem non constet de hac quadragenaria consuetudine, si non benedicatur, non habebit locum pœna dictæ Clemen. nam varia obseruantia reddit benedictionem voluntariam. Sed hinc oritur aliud dubium, quomodo hæc quadragenaria obseruantia sit accipienda, nimirum, an ita, vt in primo, & vltimo quadragenæ, aut quando post vltimum sequuta est noua electio, omnes Abbatissæ fuerint benedictæ: an verò solum, quod omnes electæ intra quadraginta annos fuerint benedictæ. Existimo autem, esse primo modo accipiendam, alioquin obseruantia non esset quadragenaria: nam si incipiat à benedictione alicuius Abbatissæ, & ducatur per annos quadraginta, si in trigesimo septimo, aut trigesimo nono benedicatur alia Abbatissa, non esset completa quadragenaria obseruantia, & ideo necesse est, quod benedicatur, aut in quadragesimo anno, aut in aliquo alio subsequenti, prout continget fieri electionem, ita tamen vt omnes electæ intra hos annos benedicantur.

712 An autem Abbatissa semel benedicta iterum benedici possit, videtur dubitare Glos. *in Clement. attendentes* verbo *benedici*, *de statu Monach.* dum ait, inquirendum esse, quid seruet Curia Romana. Communiter tamen docent, non posse iterum benedici. Ita Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *capit.* 10. *quæst.* 3. Laiman *de elect. quæst.* 215. Nauar. *consil.* 1. *de sacram. non iteran.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regular. quæst.* 11. *art.* 3. Miranda *de Monial. q.* 7. *ar.* 7. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 27. *num.* 51. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 6. *num.* 1. Quia licet sit simplex benedictio, per quam nulla tribui-

tribuitur potestas, sicut tribuitur in benedictione Abbatis, nempe potestas conferendi ordines minores, adhuc tamen est quædam sanctificatio, qua Abbatissa suo modo consecratur. Quod autem est semel consecratum remanet semper tale; vnde nec benedictio nuptiarum iteratur, cap. 1. & 3. *de secundis nuptijs*; nec similiter benedictio sacrarum vestium, aut sacrorum vasorum.

713 Possunt autem Abbatissæ benedici quolibet die, vt notat Glos. *in dictis Clement. attendentes*, verbo *benedici*, *de statu Monachor.* Quia à iure non est præfixum certum tempus, in quo impendi debeat. Et sicut Ecclesiæ, & altaria consecrari possunt quolibet die. cap. 2. *de consecrat. Eccles. vel altar.* ita etiam benedici Abbatissæ. Est tamen aduertendum, quod cum benedictio Abbatissæ sit actus lætitiæ, & solemnitatis, non debet celebrari in diebus luctus, ex ritu Ecclesiastico, quales sunt illi, in quibus celebratur memoria Passionis Domini. Vnde videmus, quod Ecclesia transfert in aliud tempus festiuitatem Corporis Christi, quia non congruunt inter se lætitia, & luctus. Benedicuntur autem Abbatissæ in exteriori Ecclesia, adhibitis ijs tantum Monialibus, quæ sunt necessariæ pro ministerio: ita declarauit S. Congreg. apud Collect. Gallemart. *ad cap. de regular. sess. 25. Concil. Trident.* his verbis. *Consecratio, & benedictio Monialium fieri potest in Ecclesia exteriori, adhibitis ijs Monialibus tantum, quæ erunt necessariæ.*

714 Benedictio autem Abbatissarum de iure communi spectat ad Episcopum, vt notat Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 27. num. 51.* Quod tamen modo procedit tantum de Abbatissis subiectis Ordinario; nam exemptæ, & immediatè subiectæ Sedi Apostolicæ, sicut confirmandæ sunt à Summo Pontifice, vel eius Legato, ita etiam benedicendæ, aut ab Apostolicæ Sedis delegato. Subiectæ vero Regularibus Abbatibus benedicendæ sunt ab ipsis, vt tradit Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 22. quæst. 8. num. 2.* Extant enim priuilegia hoc concedentia, quorum primum est Innocentij VIII. *sub die 9. April.* 1489 concessum Abbati Monasterij Cistertij apud Rodriquez *in Bullar. Constit 5. eiusdem Pontificis* tenoris sequentis. *Et quia interdum propter munus benedictionis, quod per Episcopos Abbatibus dicti Ordinis impenditur, contentiones, ac priuilegiorum Ordinis vestri læsiones oriuntur sub eo prætextu, quod Episcopi præfati ex impensione muneris huiusmodi prætendunt aliquam postmodum in eos, & eorum Monasteria iurisdictionem, & superioritatem contra dicti Ordinis vestri priuilegia habere: tibi, & successoribus tuis prædictis dumtaxat, vt munus benedictionis huiusmodi quibuscunque dicti Ordinis Abbatibus, & Abbatissis impendere, ac Abbatibus, & Abbatissis prædictis, vt dictum munus à te, & successoribus tuis prædictis recipere liberè, ac licitè possitis, & possint, auctoritate Apostolica, & ex certa scientia tenore præsentium de specialis dono gratiæ indulgemus.* Et quia finis Pontificis in concedendo hoc priuilegio fuit, vt explicat, ne cogerentur ab Episcopis benedictionem suscipere, ex quo orirentur contentiones, & priuilegiorum læsio, oportet quod intelligatur etiam concessum, quod possit delegare munus benedicendi, quia est impossibile, quod omnes Abbates, & Abbatissæ ab ipso benedicantur, ob distantiam locorum. Quod exprimitur in altero priuilegio concesso eidem Abbati à Clemente VIII. *sub die 24. Iulij 1599.* in quo concedit eidem Abbati Generali, vt possit deputare Vicarios per Prouincias, ad effectum benedicendi nouos Abbates, & Abbatissas. His autem priuilegijs gaudent etiam Abbates Generales aliorum Ordinum, qui habent communicationem priuilegiorum.

715 Munus autem impendendi benedictionem Abbatissis, atque adeo etiam Abbatibus, committi poterit ab Abbate Generali non solum Abbatibus benedictis, sed etiam non benedictis, quia hi ex concessione Pij V. 17. *Kal. Februar.* 1566. facta Abbatibus Canonicorum Regularium, vt in *priuileg. dictæ Relig.* se habent in omnibus, ac si essent benedicti. Tenor priuilegij est. *Necnon singulis ipsorum Monasteriorum Abbatibus pro tempore existentibus (tametsi munus benedictionis non susceperint) quod omnibus, & singulis priuilegijs, prærogatiuis, immunitatibus, exemptionibus, fauoribus, gratijs, indulgentijs, & indultis, quibus tam Ordinis, & Congregationis prædictorum, quam aliorum Monasteriorum & Ordinum Abbates in Generalibus, & Prouincialibus Concilijs vtebantur, potiebantur, & gaudebant, ac vti, potiri, & gaudere poterant quomodolibet in futurum, vti, potiri, & gaudere liberè, ac licitè possint, & valeant, Apostolica auctoritate de speciali gratia, &c.* Imo cum hæc benedictio sit simplex benedictio, nec excedat potestatem Sacerdotalem, forte committi poterit simplici Sacerdoti: præsertim quia Clemen. VIII. in priuilegio, de quo *num. præcedenti*, concedit, quod possit Abbas Generalis deputare Vicarios pro hoc munere, nec requirit, quod sint Abbates.

716 Ex his autem resolui potest alia difficultas, an scilicet Generales aliarum religionum fruantur hoc priuilegio benedicendi Abbatissas Monialium sibi subiectarum, si quas fortè habeant, quæ soleant benedici; & deputandi Vicarios pro ipsis benedicendis. Pro cuius solutione videndum est, quam communicationem priuilegiorum habeant. Si enim habeant in specie communicationem priuilegiorum alicuius Ordinis, cuius Superiores sint Abbates, qui proinde fruantur dicto priuilegio, & talis communicatio extendatur ad priuilegia, quibus fruatur etiam per communicationem; aut habeat in specie communicata priuilegia Canonicorum Regularium; atque huiusmodi communicatio extendatur etiam ad priuilegia concessa Generali vel expressè, vel per æquipollens, probabile erit, quod fruantur dicto priuilegio, quia non requirit ex sui natura dignitatem Abbatialem, sed tantum Ordinem Sacerdotalem, & proinde, quamuis non sint Abbates, cum tamen sint capaces talis facultatis, & communicatio sit amplissima, etiam participabunt. Præsertim quia exercitium huius facultatis non requirit vsum Mitræ, nā etiam plures Abbates non habent vsum Mitræ, nec Abbatissis datur Mitra, nec tota illa facultas, quæ datur Abbatibus Mitratis, vt proinde nec in benedicente requiratur vsus Mitræ.

717 Demum circa electionem Abbatissarum mouet dubium Pellizar. *de Monial. cap. 7. num. 47.* An si expleto triennio, Abbatissa ex dispensatione eliga-

eligatur ad aliud triennium, possit rursus expleto secundo triennio de nouo eligi absque dispensatione ad tertium triennium. Et affirmatiuè resoluit, afferens Naldum, Bordonum, & Dianam idem in simili sentire, & alios à se consultos. Mouetur, quia priuilegium, & gratia Principis debet aliquid operari supra ius commune; vnde cum Monialis spatio nouennij possit exercere munus Abbatissæ per duplex triennium, si non posset eligi ad tertium triennium, gratia nihil operaretur. Accedit etiam, quod gratia conuerteretur in odium, contra regulam iuris 61. Sed omnino tenendum est, quod non possit eligi absque dispensatione ad tertium triennium. Quia gratia, & priuilegium concedit quidem id, quod de iure communi non potest habere, nam de iure communi expleto triennio non potest rursus eligi in Abbatissam nisi elapso alio triennio; at non alterat naturam rei concessæ: & ideo cum munus Abbatissatus de iure requirat, quando est expletum, vacationem ab officio, dum conceditur pro tempore, in quo non posset conferri, censetur concessum absque alteratione suæ naturæ, & ideo, cum fuerit expletum, requiret quod subsequatur vacatio. Neque ex eo, quod semel conceditur, quod vni triennio succedat aliud immediatum, conceditur etiam, quod succedat tertium immediatè secundo. Quia cum hæc immediata successio sit à iure prohibita, indiget semper dispensatione, nec dispensatio pro vna vice, potest extendi ad aliam, præsertim quia dispensatio est stricti iuris, & proinde non extendenda. Vnde cum expleto secundo triennio sub intret prohibitio continuandi munus vltra triennium, esset necessaria noua dispensatio tollens hanc prohibitionem. Neque priuilegium seu gratia est frustratoria, siquidem operatur, quod possit reeligi in Abbatissam, & tollit inhabilitatem iuris, quæ expleto primo triennio superuenit; nec vertitur in odium, imo confert fauorem, dum habilitat ad id, ad quod nisi per triennium esset habilis.

An præsidens electioni possit claustra introire, si aliàs electio canonicè fieri non posset, aut ex alia iusta causa. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

718 *Præses electionis potest introire claustra, si aliàs prudenter iudicet, electionem non posse canonicè fieri, aut ex alijs iustis causis.*

719 *Causa debet esse valide, vrgens, cum debeat facere cessare dispositionem Concilij in oppositum.*

720 *Quid si Præses Regularis, & Episcopus præsidens electioni, non conueniant circa necessitatem ingrediendi.*

718 Ad 19. Resp. Vide Nauarr. *in c. statuimus*, 19. *q.* 3. *n.* 59. Fr. Ioan. de la Cruz, *de statu Relig. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 1. *concl. notab.* 3. *prope finem*; vbi resoluit hoc limitandum esse, nisi Prælati prudenter iudicent non posse fieri canonicè dictam electionem, ipsis non intrantibus, ob inquietudinem Monialium, & suspicionem subornationis votorum inter ipsas subortæ, aut ob alias iustas causas à Superioribus prudenter arbitrandas; & ibi possunt vota recipere.

ADDITIO.

719 Cum Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 7. *regular.* disponat, quod is, qui electioni præest Episcopus, siue alius Superior, claustra monasterij non ingrediatur, sed ante cancellorum fenestrellam vota singulorum audiat, vel accipiat, non poterit ingredi claustra, nisi causa sit valde vrgens; nam debet esse sufficiens, vt faciat cessare dispositionem Concilij, & habeat locum epichija, quod talis casus non comprehendatur sub lege, & quod legislator ita respondisset, si casum præuidisset. Vnde totum hoc erit regulandum secundum regulas Epichijæ, quas tradunt Doctores in materia de legibus. Et ideo non sufficiet quicunque timor subornationis, sed prius debebit Præses electionis inquirere, an immineat subornatio; & si non reperiat imminere, non poterit ingredi. Quando autem ingredietur, eos solum poterit secum introducere, qui necessarij sunt pro illo actu.

720 Sed hinc oritur dubium, Si quando Episcopus præsidet electioni simul cum Superiore regulari, non conueniant circa necessitatem ingrediendi claustra. Respondetur, Præferendum esse iudicium Superioris Regularis; tum quia ipse melius cognoscit Moniales tanquam suæ curæ subiectas, & proinde melius iudicare potest de causis, quæ exigunt ingressum. Tum quia Episcopus non potest exquirere, seu recipere vota Monialium Regularibus subiectarum, sed tantum audire, & vota recipi debent à Superiore Regulari, ex declaratione S. Congregat. Concilij Trident. *die* 10. *Septem.* 1639. Et ideo Superior Regularis tanquam excepturus vota, debet iudicare circa necessitatem ingrediendi.

An

An electa Abbatissa à maiori parte, teneantur opponentes obedire pendente appellatione. Quæst. X.

SVMMARIVM.

721 *Abbatissa electa à maiori parte administrat pendente appellatione opponentium, & ipsæ teneantur obedire.*

Dictio, Penitus *excludit etiam minima.*

722 *An cum consensu Capituli possit alienare, aut recipere aliquam in Monialem pendente appellatione opponentium.*

Prohibita alienatione, non est prohibita venditio prouentuum.

723 *Abbatissa pendente appellatione contra suam electionem, an possit non acceptare legata, & ex quocunque titulo prouenientia.*

Alienatio quos actus importet.

724 *Abbatissa pendente appellatione contra suam electionem, an possit recipere ad professionem nouitiam ingressam ante electionem.*

Dictio Quoquomodo *includit omnes modos etiam dissimiles, & impedit interpretationem restrictiuam.*

Comprehendit omnes casus, qui succedere possunt.

721 Ad 10. Resp. Quòd Abbatissa vt supra electa, interim in tempòralibus, & spiritualibus administrabit, & omnes Moniales ei obedire tenentur. Mirand. *in tract. de sac. Monial. q.7. ar. 10. concl.3.*

ADDITIO.

722 Quod habet Auctor, disponitur in cap. *Indemnitatibus, de elect. in 6.* & de hoc dictum est fusè in superioribus. Solum hic occurrit dubitare, an sicut per dispositionem dicti cap. *Indemnitatibus*, ita administrat, vt tamen non possit aliquid de bonis Monasterij alienare, nec aliquam in Monialem recipere, censeantur hæc ita prohibita, vt neque cum consensu capituli ea præstare possit. Resp. Neque cum capitulo hæc præstare posse. Vnde quod spectat ad alienationem, non poterit alienare neque cum Capitulo, neque per se solam ea, quæ alias posset, quia tex. habet, *Nil penitus alienet*, quæ dictio, *penitus* etiam minima excludit, vt notat Glos. *in l. Qui aduocatorum, C. de postulan.* & *in lus. C. de constit. pecun.* Socin. *sen. consil.* 20. *num.* 6. *vol.* 4. Paris. *consil.* 58. *num.* 12. *lib.* 1. Vnde neque alienare poterit ea, pro quorum alienatione adest assensus Apostolicus: quia cum textus prohibeat omnem alienationem, prohibet etiam licitam, & aliàs concessam; sed erit etiam necessaria specialis dispensatio super dispositione huius textus. Non per hoc tamen censetur prohibita venditio prouentuum monasterij, quia hi tanquam destinati ad distractionem pro substentatione Monasterij, non censentur prohibiti alienari, dum prohibetur alienatio, quia necessario alienantur, *l. Pro S. Prædium, ff. de legat.* 2. Gama, *decis. Lusit.* 199. *num* 3. Barbosa *in l. Diuortio, §. Si vir, num.* 51. *ff. Soluto matrimonio*. Vasquez *cap.* 32. *Illustr. quæst. num.* 13.

723 An autem possit legata, donationes, & quocunque alio titulo obuenientia Monasterio non acceptare, videtur affirmatiuè resoluendum; quia non censetur prohibita repudiatio, seu non acceptatio ex eo, quod sit prohibita alienatio. Siquidem alienatio supponit dominium in alienante, & importat illos solos actus, per quos dominium transfertur *l. Alienationis, ff. de verbor. significat.* & *l. fin. C. de reb. alien. non alien.* & alias potest Superior non acceptare, vel acceptare, prout iudicabit Monasterio conducere, vt tradunt Nauar. *in Commen. de Regul. num.* 3. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure capit.* 17. *dub.* 8. *n.* 62. Rota *in Tusculana donationis*, 19. *Ianuarij* 1633. *coram Motmanno*.

724 Quod vero spectat ad aliam prohibitionem recipiendi aliquam in Monialem, dubitatur, an possit recipere ad professionem nouitiam ante eius electionem ingressam; neque enim id videtur prohiberi, quia cum sit ingressa religionem, videtur iam recepta in Monialem. Sed tenendum est, quod non possit, quia in prohibitione ponitur dictio, *quoquomodo*, quæ includit omnes modos similes, & dissimiles, & impedit interpretationem restrictiuam, per quam dicatur prohibita tantum receptio ad habitum, vt tradunt Glos. *in Clemen. ne Romani*, verbo *quouis modo, de elect.* & *in cap fin.* verbo *quouis modo, de sentent. excommunicat. in* 6. Vulpes *de præpositior. & aduer.* verbo *quouis modo*. Receptio autem ad professionem est vera receptio in Monialem, quia tunc fit propriè Monialis, nam antea erat tantum in via. Quare neque cum Capitulo recipere poterit ad professionem, quia actus prohibetur simpliciter. Et hoc habet locum etiamsi de præsenti variatus esset modus recipiendi ad professionem, ita vt tunc ad solam Abbatissam pertinuerit recipere ad professionem, & modo etiam ad Capitulum. Nam dictio, *quoquo modo*, comprehendit omnes casus, qui succedere possunt, vt notant Aret. *in l. ventre, num.* 8. *ff. de acquiren. hæred.* Cephal. *consil.* 149. *n.* 15. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 344. *n.* 18. Dec. *consil.* 2. *num.* 90. *lib.* 2. Tusch. *littera D. conclus.* 359. *num.* 4. Rota *decis.* 68. *num.* 3. *par.* 1. *recentior.* & *decis.* 106. *num.* 1. *par.* 1. *diuers.*

An

An Episcopus punire possit Regulares, si non nuncient ipsi diem electionis Abbatissæ, aut deueniant ad electionem ante diem nunciatum. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

725 Regulares teneatur nunciare Episcopo diem electionis Abbatissa.

Puniri possunt, si ante diem nunciatum deueniant ad electionem.

726 Regulares non tenentur denunciare diem electionis Abbatissa Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem.

727 Sede vacante an teneantur nunciare Vicario Capitulari.

Vicarius Capitularis non succedit in ea, quæ Episcopo conueniunt ex delegatione.

Literæ in forma dignum non diriguntur Vicario Capitulari.

728 Existente Episcopo extra diœcesim, an Vicario nunciandus dies electionis Abbatissæ.

Quæ conueniunt Episcopo ex delegatione, non conueniunt eius Vicario.

725 Ad 11. Resp. Sacra Congreg. Concilij Trident. Interpretum respondit. *Regulares ex eadem Constitutione ita demum teneri Episcopo significare diem electionis Abbatissæ, eumque vsque ad præfinitum tempus expectare, si antea ipse expresse declarauerit se vti velle facultate sibi hac parte attributa, Abbatissarumque electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere. Post eam vero declarationem licere Episcopo animaduertere in Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænunciata, ad Abbatissæ electionem procedunt.* Ista declaratio de verbo ad verbum vt supra scripta, reperitur *in quarta parte Bullarij* post declarationes dubiorum Constitutionis fel. rec. Greg. XV. fol. 102.

ADDITIO.

726 Circa hanc declarationem S. Congregationis, & Decretum Constitutionis declaratum, primo est aduertendum: Non teneri Regulares significare diem electionis Abbatissæ Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, quò ad illa Monasteria, quæ sunt in eorumdem territorio. Quia facultas, quæ per Constitutionem, *Inscrutabili*, Gregorij XV. *de exemptorum priuilegijs*, tribuitur Episcopis, quoad regulares exemptos non competit talibus Prælatis, vt respondit S. Congregatio *ad dub. 4.* ipsi propositum super *eadem Constit.*

727 Secundo. An Sede vacante teneantur Regulares notificare Vicario Capitulari electionem Abbatissæ faciendam? negatiuè resoluendum est. Quia Vicarius Capitularis non succedit in iura Episcopi, quæ ipsi competunt ex delegatione, & ex priuilegio Summi Pontificis, vt tradunt Innocent. *in cap. dilecti de donat.* Abbas *in cap. cum olim, n. 3. de maior. & obedient.* Felin. *ibid.* & *eod. num. in fine* Paris. *lib. 7. de resignat. quæst.* 10. *n.* 24. & loquendo de visitatione Monialium exemptarum, dixit Rota *in Brugensi iuris visitandi 1. Iulij* 1596. *coram Orano.* Et deducitur etiam ex declaratione S. Congregationis, de qua *num. præcedenti*; cum enim facultas, quæ in dicta Constitutione Gregorij XV. *de exemptorum priuilegijs* tribuitur Episcopis quo ad regulares exemptos, non tribuatur Ordinarijs inferioribus habentibus territorium, & iurisdictionem quasi Episcopalem, censetur contemplata dignitas Episcopalis, & concessa facultas intuitu ipsius, atque adeo Episcopis priuatiuè quo ad alios, etiam quo ad Vicarium Capituli Sede vacante, vnde neque etiam plura alia, quæ conueniunt Episcopo, conueniunt Vicario Capitulari. Sic literæ in forma Dignum ex praxi Curiæ, & Cancellariæ non diriguntur ipsi, sed Episcopo viciniori, vt testatur Garzias *par. 6. de benefic. cap. 2. num. 45.* & S. Congregatio *die 2. Augusti 1631.* censuit, non posse exequi commissiones Apostolicas iam directas Episcopo intuitu officij, & sub nomine dignitatis.

728 Tertio. An existente Episcopo extra diœcesim, sit eius Vicario notificanda electio Abbatissæ, vt possit interuenire, si velit? similiter negandum existimo. Tum quia ius interueniendi huiusmodi electioni est concessum intuitu dignitatis, vt propterea non sit concessum inferioribus Prælatis; tum quia cum sit ius exercendum circa personas exemptas, conuenit ipsi non tanquam Ordinario, sed ex speciali concessione, & tanquam delegato Sedis Apostolicæ. Quæ autem conueniunt Episcopo ex delegatione, & speciali concessione, non conueniunt eius Vicario, vt tradunt Abbas *in capit. Quoniam de offic. deleg. num. 15.* Dec. *ibid.* Port. *consil. 99 num. 45.* Anton. de Pretis *de iurisdict. Episcopi c. 6. num. 46.* Federic. de Senis *consil. 130. in fine.* Cuchr. *Instit. canonic. tit. de Vicar. Epis. num. 67.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib. 2. quæst. 57. num. 7.* Roland. *consil. 39. num.* 8. Merlin. *decis. 693. num.* 5. & quo ad translationem beneficiorum hoc fuisse declaratū à S. Congregat. refert Ric. *decis. 79. num. 14. par. 4.* Quia tamen sacra Congregat. *in Aunionensi 13. Decemb. 1639.* Declarauit notificandam esse electionem Abbatissæ etiam Vicario, ipsi standum erit, si declaratio sit vniuersalis.

An

An Bulla Gregorij XIII. de Abbatissis comprehendat alias Officiales Monasterij. Quæst. XII.

SUMMARIUM.

729 *Bulla Gregorij XIII. de Abbatissis non comprehendit officiales Monasterij. Sunt ad beneplacitum Abbatissæ.*
730 *Quando non possint remoueri.*

729 Ad 12. Resp. Quod nec Concilium Tridentinum, nec Constitutio fel. rec. Gregorij XIII. nihil omnino de his disponunt; sed sacra Congreg. *num.* 24. sic censuit, *Moniales, quæ à capitulo sui Monasterij electæ sunt in Officiales, vt bona illius Monasterij administrent, possunt in huiusmodi officio perseuerare, quandiu superioribus Monasterij visum fuerit;* & sic videtur primò non currere triennium officialibus istis, nec confirmatio superioris est necessaria, nec circumstantiæ aliquæ; de quibus supra, sed in quibusdam locis fiunt istæ officiales post gradum professionis.

ADDITIO.

730 Auctorem sequutus est etiam Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 3. *quæst.* 4. Et ratio est, quia officia Monasterij sunt manualia, & ideo officiales sunt amouibiles ad nutum Superiorum, præsertim stante voto obedientiæ, ratione cuius omne ius subditorum, quod à religione recipiunt, subditur voluntati Superiorum; præsertim, quia hæc officia non conferuntur per electionem, neque ad certum tempus. Quod locum habet, etiamsi hæc officia conferri solerent capitulariter, quia tunc consensus capituli non dat speciale ius, sed solum adhibetur, vt officiales sint gratæ Monasterio, & ad illius complacentiam. Est tamen aduertendum, quod si remotio alicuius ab officio, quod administrat, generaret ipsi aliquam sinistram opinionem apud Moniales, aut alios, non posset Superiorissa eam remouere, quia ratione charitatis tenetur habere curam bonæ opinionis suarum subditarum, imo etiam ratione officij; & proinde in tali casu deberet supersedere, aut ita res dirigere, vt posset remoueri sine damno bonæ opinionis ipsius.

An Abbatissa temporalis sit benedicenda. Quæst. XIII.

SUMMARIUM.

731 *Abbatissa temporalis non est benedicenda.*
732 *Concedente Summo Pontifice possent benedici.*

731 Ad 13. Resp. Abbatissa temporalis non est iure benedicenda, nisi sacrosancta Sedes Apostolica aliud statuat expresse, vel seruet contrarium. Nauar. *cons.* 4. *de Regul. li.* 3. *fol.* 574 *in antiquis, & cons.* 2. *de statu Monach. in nouis.*

ADDITIO.

732 Quod Abbatissæ triennales non sint benedicendæ, & quæcunque aliæ temporales, tradunt Cardin. Imola, Bonifac. *in Clement. Attendentes, §. statuimus, de statu monach.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 29. *quæst.* 4. *num.* 2. Quaranta *in sum. Bul.* ver. *Abbatissa in fine*, vbi notat, quod concedente Summo Pontifice possent etiam temporales benedici.

An Abbatissa sit capax potestatis spiritualis; vbi plura circa materiam. Quæst. XIV.

SUMMARIUM.

733 *Abbatissa non est capax potestatis spiritualis.*
An sit capax ratione Monasterij, cui præest.
734 *Doctores asserentes non esse capacem potestatis spiritualis.*
735 *Vnde proueniat in mulieribus incapacitas iurisdictionis spiritualis.*
736 *An sit fœmina capax iurisdictionis spiritualis delegatæ.*
737 *Communis sententia, quod non possit fœmina delegari potestas spiritualis.*
738 *Mulieri non permittitur docere, dominari, &c. sed esse sub silentio.*
739 *Mulier potest ex commissione ministerialiter exequi actus iurisdictionis.*

Abba-

740 *Abbatissa quomodo possit instituere, beneficia, Capellanias, &c. conferre.*
741 *Quomodo possit priuare beneficijs.*
742 *Abbatissæ institutio in quo consistat.*
743 *Abbatissa an possit suas Moniales benedicere.*
744 *Abbatissa non potest concionari.*
745 *An possit in hoc dispensari.*
746 *Abbatissa non potest declarare Euangelia, neq; super ijs verba facere.*
Potest habere ad Moniales sermones hortatorios.
747 *Abbatissa non potest dispensare, aut commutare vota.*
748 *Vota Monialium subditarum Regularibus ab ipsis commutari, & dispensari possunt.*
749 *Abbatissa non potest dispensare ieiunia, abstinentiam à carnibus &c. sed solum ex commissione Prælati.*
750 *Priuilegium Pauli III. quomodo accipiendum.*
751 *Abbatissa potest irritare vota subditarum.*
752 *Etiamsi sint de materia, quæ concernit Regulam.*
753 *Quid de voto transeundi ad strictiorem religionem.*
754 *Votum strictioris religionis an commutari possit etiam ab ipsa vouente in votum laxioris cum perseuerantia.*
755 *Abbatissa an possit irritare vota emissa cum ipsius consensu.*
756 *Discrimen inter votum religiosi, & promissionem homini factam cum Superioris consensu.*
757 *Superior regularis irritans vota subditi, in quæ consensit, sine causa, peccat.*
758 *Peccatum est mortale.*
759 *Subditus potest petere irritationem voti, quando superior potest sine peccato irritare.*
760 *Abbatissa an possit irritare vota nouitiarum, & quæ.*
Potest suspendere exequutionem.

733 Ad 14. Resp. Conuenire inter omnes Theologos, *in 4. dist. 19. & dist. 25.* & Canonici Iuris Interpretes *in cap. dilecta, de maior. & obed.* non esse capacem potestatis, quę dicitur Ordinis: an tamen capax sit illius, quæ dicitur potestas spiritualis iurisdictionis, dubię est quæstionis. Sanctus Thom. *in 4. dist. 19. quæst. 1. art. 1. quæst. 3. ad 4.* & *dist. 25. quæst. 2. art. 1. ad 2.* Paludanus *in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 1.* Syluest. in verbo, *Abbatissa, num. 1.* Sot. *in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 4.* & multi alij Theologi, negant eam esse capacem spiritualis iurisdictionis ordinariæ, sed tantùm commissæ, delegatæ Romani Pontificis auctoritate. Panormitanus tamen *in c. dilecta, citato*, & cæteri Iurisconsulti cum Glossa *ibidem*, videntur innuere illam esse capacem iurisdictionis etiam ordinariæ, non solùm delegatæ, & demandatæ: id colligunt *ex cap. dilecta, de maior. & obed.* vbi dicitur de Abbatissa quadam, Clericos sibi subiectos à Beneficio, & Officio suspendisse: nam certè quod quis ratione dignitatis muneris ve publici, quo fungitur, facit; id ordinaria auctoritate, non commissa, facit. Dicunt *insuper* Glossa, & Abbas *in illo cap. dilecta, citato*, posse iure Abbatissam Ecclesias, & Beneficia suo Monasterio subiecta conferre. Vera esse hæc sententia videtur: nam sicut fœmina, ratione dignitatis, vel muneris capax est ciuilis iurisdictionis, potest enim esse Regina, Ducissa, vel Comitissa, vt vulgò dicitur; sic etiam Abbatissa ratione publici muneris, & officij, ius habet aliquando instituendi Clericos in Ecclesijs suo Monasterio subiectis, & beneficia conferendi, vt colligitur ex cap. *dilecta, citato*: sed hoc non negant S. Thomas, Paludanus, & alij Theologi, quando hæc iurisdictio conuenit Præfectæ Monialium ratione Monasterij, cui præest.

ADDITIO.

734 Præter Doctores ab Auctore allatos eamdem conclusionem tradunt Tabiena verbo *Abbatissa, num. 5.* Armilla, *num. 2.* Durand. *in 4. distin. 19. quæst. 1. ad vlt.* Turrecrem. *in cap. verbum Dei. ar. 2 num. 10.* Henriquez *lib. 14. cap. 8. num. 6.* Ledesma *in sum. tract. de clauib. difficul. 4. dub. vlt.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 40. dub. 13. numer. 107.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 1. num. 17.* Valent. *tom. 4. disp. 9. quæst. 4. punct. 1. in fine.* Azor. *par. 3. li. 11. cap. 19. quæst. 18.* Miranda *de Monial. quæst. 6. ar. 5. conclus. 6.* Suarez *disp. 2. de censur. sect. 2. numer. 5.* Sayr. *lib. 6. thesauri, cap. 11. num. 94.* Angles *in Florib. quæst. de clauib. ar. 1. difficul. 9.* Bartholom. à S Fausto *lib. 6. thesauri relig. quæst. 92.* Coninch. *de censuris disp. 40. dub. 10. num. 94.* Lezana *tom. 1. quæst. Regular. cap. 26. num. 8.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 32. quæst. 9. num. 1.* Bonac. *disp. 8. de sacrament. quæst. vnic. punct. 5. num. 5.* Pellizar. *de Monial. cap. 10. sect. 2. num. 117.* & Canonistæ in *cap. dilecta, de maior. & obedien.* cæterique Doctores communiter.

735 Incapacitas autem mulierum quò ad iurisdictionem spiritualem radicatur in incapacitate ordinis. Ex hac enim oritur incapacitas potestatis clauium, quia hæc fundatur in ordine; & ex incapacitate potestatis clauium oritur incapacitas potestatis spiritualis, nam hæc consequitur ex potestate clauium, quia licet ab ipsa sit separabilis quo ad aliquos casus, originatur tamen ab ipsa.

736 Verum licet sit incapax iurisdictionis ordinariæ spiritualis, aliqui tamen volunt esse capacem iurisdictionis spiritualis delegatæ. Ita præsertim Salas *de legib. disp. 8. sect. 19. num. 94.* Bonac. *disp. 1 de legib. quæst. 1. punct. 3. num. 35.* Palaus *par. 1. oper. moral. tract. 3. disp. 1. punct. 23.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 32. quæst. 4.* & alij, qui tenent, posse fœminæ delegari potestatem ferendi censuras.

Verum

737 Verum communis sententia tenet, non posse delegari, Ita Sotus *in 4. dist. 25. quaest. 1. ar. 2.* Victoria *relect. de potest. Eccles. par. 2. num. 3.* Abbas *in cap. Dilecta, de maiorit. & obedient.* Rodriquez *tom. 2. quaest. 107. ar. 2.* Suarez *de legib. disp. 9. sect. 1.* Quod quidem tenendum existimo, quia iurisdictio quoque delegata requirit capacitatem in subiecto. vnde cum foemina sit incapax, neque etiam erit capax iurisdictionis delegatae. Sic quia incapax Ordinis, neque ex delegatione potest habere potestatem Ordinis.

738 Et quamuis ex delegatione exerceret iurisdictionem, posset illam exercere in viros, posset auctoritatiue docere, & alios huiusmodi actus exercere contra illud Apostoli 1. ad Timoth. 2. *Mulier in silentio discat cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse sub silentio.* Vnde talis delegatio esset contra Ordinem, cum quo est instituta Ecclesia. Et proinde Innocent. III. in cap. *Nonam de poenit. & remiss.* ex incapacitate clauium arguit incapacitatem iurisdictionis.

739 Poterit tamen ex commissione exercere ministerialiter actus iurisdictionis, & exequi tanquam procuratrix, quae sunt iurisdictionis, vt notat Glos. *in dict. cap. Nouam de poenit. & remiss.* & habetur ex cap. *Dilecta, de excessib. praelat.* Et hoc tantum prob. tex. ex cap. *Dilecta, de maior. & obedient.* & cap. *Dilecta de confir. vtili, vel inut.* & si qui alij sunt; nam actus illi, qui in his textib. tribuuntur Abbatissis, sunt merè ministeriales; quod etiam contingit in institutione, quia cum iurisdictio instituendi sit annexa Ecclesiae, pertinet ad Abbatissar. tanquam ad procuratricem Ecclesiae exequi ministeriali modo actus iurisdictionis, qui conueniunt Ecclesiae.

740 Ex quibus deducitur, quomodo possit instituere beneficia, Capellanias &c. conferre, vt deducitur ex cap. *Dilecta de maior. & obedient.* & docent Felin. *ibid. num.* 1. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. glos.* 22. *num.* 12. Flores de Mena *quaest.* 10. *Variar. num.* 4. *lib.* 1. Boer. *decis.* 32. *num.* 10. Hoc enim praestat solum quo ad titulum, & possessionem, non autem quo ad potestatem, quam habet beneficiarius quo ad iurisdictionem fori externi, nam hanc accipit ab eo, qui admittit, & auctorizat collationem, & institutionem, vt notant Miranda *de Monial. q.* 6. *ar.* 5. *conclus.* 1. Rodriquez *tom.* 1. *quaest. Regul. q.* 17. *ar.* 12. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 33. *quaest.* 12. *numer.* 1. Pellizar. *de Monial. capit.* 10. *sect.* 2. *num.* 131.

741 Et eodem modo poterit etiam priuare beneficijs, auferendo quod dedit, scilicet possessionem, & titulum; nam ad hanc ablationem censetur Summus Pontifex auferre ius spirituale; quia sicut censetur dependenter à designatione Abbatissae, & collatione tituli, & possessionis, ita etiam censetur conseruari iurisdictio à Summo Pontifice dependenter ab ijsdem, quibus sublatis reliqua caduca fiunt.

742 Quare tota ista institutio, & collatio in nominatione consistit iuxta cap. 1. *de Capel. Monach.* & vt tradunt Felin. *in cap. cum venerabilis, num.* 36. *de except.* Rota *decis.* 21. *de Prabend. in Antiquior.* & *coram Durano decis.* 74. *num.* 3. Vbi cum ijs, quod, quando cura animarum est annexa Ecclesiae Monialium, spectat quidem ad ipsas Moniales, sed per alios exercendas; quia ratione possessionis Ecclesiae habent solum id, cuius sunt capaces; & ideo cum non sint capaces exercendi curam animarum, siquidem nec sunt capaces Ordinis, nec spiritualis iurisdictionis, acquirunt tantùm ius ad designandum Curatum, per quem exerceatur, conferente Episcopo spiritualem iurisdictionem.

743 Ex hoc porrò, quod Abbatissa non habeat spiritualem iurisdictionem, sequitur, quod licet tanquam mater familias possit suas moniales benedicere quadam benedictione deprecatiua, non tamen possit benedicere Ecclesiastica benedictione, & solemni, recitando orationes destinatas ad benedicendum, si quidem facultas benedicendi fundatur in potestate Clauium, iuxta ea, quae notant Syluester verbo *Abbatissa* 3. *num.* 8. Miranda *de Monial. quaest.* 6. *ar.* 5. *conclus.* 2. Tamb urin. *de iure Abbatiss. disp.* 32. *quaest.* 11. Pellizar. *de Monial. c.* 10. *sect.* 2. *num.* 139.

744 Ex eodem capite prouenit, quod Abbatissa non possit in Ecclesia docere, atque adeo, nec concionari, vt notant communiter Doctores, Abbas *in cap. Decernimus de iudicijs*. Miranda *de Monial. quaest.* 6. *ar.* 5, *conclus.* 2. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 32. *quaest.* 10. Pellizar. *de Monial. cap.* 10. *sect.* 2. *num.* 139. Hoc enim est vniuersaliter prohibitum mulieribus, 1. ad Timoth. 2 *Docere autem mulieri nō permitto, neque dominari in virum, sed esse sub silentio.* & 1. ad Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eas loqui, sed subditas esse, sicut lex dicit: si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent, turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Et hoc est praeceptum diuinum, nam subdit Apostolus: *Cognoscant, quae scribo, quoniam Domini sunt mandata.*

745 Et quamuis aliqui putent, quod possint docere, & concionari ex dispensatione Summi Pontificis, vt Salmeron *disp.* 32. *in citat. locum Epist. ad Corinth.* Tamburin. *citat.* Attamen cum Apostolus dicat, quod turpe sit mulieri, atque adeo haec turpitudo oriatur ex coniunctione exercitij docendi, & loquendi in Ecclesia, cum tali sexu, non potest per dispensationem concedere, quod est turpe. Solum, si quando contingat, quod aliqua mulier sit diuinitus erudita, & constet, quod Deus eam elegerit, vt instrumentum ad docendos, & monendos homines, qualis fuit D. Catarina Senensis, poterit permitti, quia tunc subintrat declaratio, quod in tali casu ius diuinum non obliget.

746 Hinc non poterit Abbatissa declarare euangelia, neque super ijs verba facere, neque instruere Moniales super casibus conscientiae, quia hoc esset docere in Ecclesia. Vnde solum poterit, vt notant ijdem Doctores, habere sermones hortatorios ad Moniales, etiam in Capitulo, ita tamen, vt non vtatur testimonijs Sacrae Scripturae, quia tunc non purè hortaretur, sed instrueret, & doceret. Hinc si in hoc contraueniret, nisi paruitas materiae excusaret, peccaret mortaliter, quia in re graui faceret contra praeceptum diuinum. Paruitas autem materiae non est attendenda quo ad numerum, quia semel

mel sufficeret ad peccatum mortale, vsurpare sibi munus prohibitum; sed quò ad quantitatem sermonis, & modum, vt si ex professo doceret.

747 Ex eadem quoque radice sequitur, quod non possit Abbatissa dispensare, aut commutare vota suarum subditarum tanquam carens spirituali iurisdictione, quæ necessaria est pro commutatione, aut dispensatione votorum, vt tradunt communiter Doctores, Lessius *lib.2.de iust. & iure c.40.dub.*18. Sotus *in 4. dist.20. quæst.1. ar.4.* Rodriquez *tom.1. quæst. Regular. quæst.25.ar.7.* Faustus *lib.3. Thesauri religios. quæst.24.* Sanchez *lib.4. sum.cap.39.n.7.* Lezana *tom.1. sum.cap.26. num.15.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 32. quæst. 7.* Pellizar. *de Monial. cap.10. sect.2. num.134.* Poterunt tamen dispensati, aut commutari ab eorumdem Prælatis, dummodo non sint reseruata.

748 Et proinde vota Monialium subditarum Regularibus commutari poterunt, aut dispensari, vt tradunt Richar. *in 4. dist. 38. ar. 9. quæst. 1.* Palat. *disp.3. §. Videtur autem,*ver. *In alijs autem,* Sotus *lib.7. de iust. & iure, quæst.4.ar.5.* Syluester verbo *Votum 4. quæst.3* Angelus *num.6.* Nauar. *cap.12 Manual. num.75.* Lessius *lib.2. de iust. & iure cap.4. dub.13.num.*107. Sayr. *lib.6. Clau. Reg. cap. 1. n.* 88. Sanchez *lib.4. sum. cap.39. num.3.* Suarez *tom. 2. de relig. lib.6. de voto, cap.10, num.* 14. Quia tanquam eorum Prælati ordinarij habent totam illam facultatem in suos subditos, quam habent Episcopi in proprios subditos, vt declarauit Pius Quintus *sub die 21. Iulij 1571.* in sua *Constit.* 132. *in Bullar.* alioquin exempti essent deterioris conditionis, nam tenerentur recurrere ad Pontificem in ijs, in quibus pro non exemptis sufficeret Prælatus ordinarius.

749 Similiter sequitur ex eo, quod non habeat Abbatissa spiritualem iurisdictionem, quod non possit suas subditas dispensare quo ad edendas carnes, seu lacticinia, quo ad ieiunia, etiam ea, quæ non sunt ex præcepto Ecclesiæ, sed solum ex regula, cœterasque regulares obseruantias, vt docent Henriquez *lib. 6. sum. cap. 2. num.3.* Sanchez *lib. 6. sum. cap.3. num, 24.* Faustus *lib. 6. Thesauri Relig. q. 44.* Portel. *in dub. Regular.* verbo *Abbatissa n. 3.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.32. quæst. 8.* Pellizar. *de Monial. cap.10. sect. 2. num.133.* Verùm licet defectu spiritualis potestatis non possit dispensare auctoritatiuo modo, poterit tamen ex commissione sui Prælati, vt notant etiam Lezana *tom.1. quæst. regular. cap. 26. num. 16.* Pellizar. Tamburin. & alij ex citatis, quia tunc censetur dispensare ipse Prælatus, & Abbatissa solum exequi dispensationem, nec vti aliqua spirituali iurisdictione. Rursus poterit etiam declarare, quod ieiunium, seu aliud præceptum, hic & nunc cesset obligare.

750 Ex quibus constat, quomodo sit accipiendum priuilegium Pauli III. in quo concedit Abbatissæ Monialium S. Claræ de Obseruantia; vt circa ieiunium Regulæ dispensare possit cum suis Monialibus, quando viderit non posse commodè ieiunare; vel ob debilitatem, vel ob aliam legitimam causam. Neque enim ipsi tribuit iurisdictionem, sed solum concedit facultatem cognoscendi causam, quæ sufficiat pro dispensatione, & eam declarare, qua declarata vt sufficienti, subintrat dispensatio facta à Summo Pontifice.

751 Verum licet Abbatissa non possit vota commutare, aut dispensare, potest tamen irritare. In quo etiam communiter conueniunt Doctores Sotus *lib. 7. de Iust. & iure, quæst.5. ar.1.* Ledesma *tom.2. sum. tract.10. cap.7.* Rodriquez *tom.1 q. Regular. quæst.25. ar. 7.* Vasquez 1. 2. *disp. 175. c. 4. num.26.* Sayr. *lib.6.Clau. reg.cap.10. num.7.* Lessius *lib.2. de iust. & iure, cap. 40. dub. 13. num. 75.* Viuald. *par.3. Candelab. cap.14. num.98.* Angles *in Florib. quæst.de voto, ar.7. difficul.7.* Suarez *tom. 2. de relig.lib.6. de voto, cap.7. in fine.* Lezana *tom. 1 quæst. Regular. cap.26. num. 15.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 32. quæst. 6. num. 1.* Pellizar. *de Monial.cap.10. sect. 2. num.135.* Ratio est, quia Abbatissa habet potestatem dominatiuam supra Moniales sibi subditas, quæ maior est, quàm sit parentum supra filios, aut mariti supra vxorem, quia subduntur ratione voti obedientiæ, quod operatur, vt ipsarum voluntas sit translata in voluntatem Abbatissæ: & ideo si parentes possunt ratione *potestatis* dominatiuæ irritare vota filiorum, mariti vxorum, à fortiori poterit Abbatissa irritare vota Monialium.

752 Et hoc nedum habet locũ quò ad vota, quæ versantur circa materiam superogationis; sed etiam quo ad vota de materia, quæ concernit regulam, vt notant Syluester verbo *Votum 2. n.3.* Sotus *lib.7. de iust. & iure q.3.ar.1.* Nauar. *cap. 12. Manual. n.* 65. Lessius *lib.2.de iust. & iure cap.40. dub. 13. num.75.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.32. quæst. 6. num.3.* Pellizar. *de Monial. cap.10. sect.2. num. 135.* Quia etiam in ijs, quæ concernunt regulam, voluntas subditi subordinatur voluntati Superioris, & ab illa dependet; vnde etiam votum emissum circa ea, quæ concernunt regulam, censetur emissum cum dependentia à voluntate Superioris, & ideo est sub eius potestate dominatiua, atque adeo irritabilis.

753 Excipiunt aliqui votum transeundi ad strictiorem religionem. Ita Lessius *cit. lib.2.de iust. & iure cap.40. dub.13. num.75.* ver. *Excipitur tamen.* Tamburin. Pellizar. & alij ex citatis *num. praced.* Quia etiam inuito Superiore potest exequutioni mandari, vnde est in arbitrio ipsius. Quæ tamen ratio non vrget; nam etiam potest abstinere, imo & debet à tali, vel tali peccato; & tamen si voueat abstinere, potest votum irritari. Secundo, quia neque ratione materiæ hoc votum subest arbitrio Prælati, neque ratione personæ, quia persona ratione exequutionis desinit esse subdita. Verum licet per exequutionem voti extrahatur à subiectione, dum tamen emittit, est subdita, & perseuerat in subiectione toto tempore præcedente exequutionem, & ideo tunc ratione voluntatis subest arbitrio Superioris; nec est absurdum, quod tale votum sit in arbitrio Superioris, quia licet exequutio habeat extrahere à subiectione; dum tamen durat subiectio, non est absurdum, quod vota sint sub arbitrio Superioris. Itaque cum duret tota illa subiectio, quam habet religiosus ex natura religionis, etiamsi vouerit transitum ad strictiorem, quia hoc votum ante exequutionem non immutat subiectionem, erit votum voluntatis dependentis, & subordinatæ; & proinde videtur

cletur esse sub potestate dominatiua Superioris.

754 Circa autem hoc votum strictioris religionis aduertit Sanchez *lib.4. sum. cap. 16. num.18.* cum D. Antonino, Syluestr, & Paludano, & sequitur Pellizar. *de monial. cap. 10. sect. 2. num. 135.* verbo *Vnum hic*, quod commutari potest, etiam ab ipso qui vouit, in votum laxioris religionis, sed cum perseuerantia, ita vt voueat etiam perseuerare, quia hoc posterius votum est perfectius; nam ratione prioris consurgit tantum obligatio ingrediendi religionem: ratione verò posterioris oritur obligatio etiam profitendi. Vnde posterius habet pro materia maius bonum, & excellentius, quia plus est teneri perseuerare in laxiori, quam teneri ingredi strictiorem cum libertate non perseuerandi; obligatio enim ad perseuerandum habet pro materia continuationem status religiosi, nedum secūdum regulares obseruantias, sed etiam secundum substantialia; sicut autem sola substantialia longe præponderant obseruantijs regularibus strictioris religionis præcisè accepris, ita etiam continuatio earumdem.

755 An autem possit Abbatissa irritare vota emissa cum ipsius consensu, non conueniunt Doctores. Aliqui enim putant non posse. Ita Richar. *in 4. dist. 38. ar. 4. quæst.3.* Quia dum Prælatus consentit voto, non amplius pendet ab eius voluntate, nec habet amplius tacitam conditionem, si Prælatus velit. Sic si subditus cum consensu Prælati promittat homini, non potest Prælatus reuocare promissionem. Hæc tamen non vrgent, quia per hoc quod Prælatus consentiat, sicut non tollitur subiectio religiosi, sed manet in eodem statu priori; ita etiam voluntas ipsius quo ad omnes suos actus remanet dependens à voluntate Superioris, & ipsi subordinata; & proinde retinet potestatem dominatiuam supra voluntatem subditi, & consequenter facultatem irritandi votum, cui consensit, nam per consensum non se priuat tali facultate, etiam in ordine ad ipsum votum, sed solum ponit assistentiam Superioris pro suscipienda illa obligatione. Et sicut potest reuocare alias licentias concessas, ita etiam potest reuocare licentiam quoad votum, quatenus habet tractum successiuum, respiciendo continuationem obligationis. Et ideo hanc partem communiter substinent Caiet. *22. quæst. 88. ar. 8.* Syluester verbo *votum 4. quæst. 2.* Armilla *eod. ver. num. 12.* Sotus *lib. 7. de iust. & iure quæst. 3. ar. 1.* Nauar. *cap. 12. Manual. num. 61.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap.40. dub. 13. num.76. ver. contraria* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 32. quæst.6. nu.2.* Pellizar. *de Monial. cap. 10. sect. 2. num. 135.*

756 Nec est eadem ratio de promissione facta homini cum Superioris consensu. Quia homo promissarius absolutè acceptat promissionem sibi factā, nec habet intentionem, quod solum impleatur, nisi reuocata fuerit à Superiore. At Deus non absolutè acceptat votum, sed solum sub tacita conditione, si Superior non irritauerit. Hoc autem ex eo prouenit, quod Deus acceptauit vota substantialia religionis, atque adeo vult, quod ratione obedientiæ voluntas subditi remaneat dependens in omnibus suis actionibus à voluntate Superioris, atque adeo etiam cum sibi aliquid vouet; vnde acceptat vota tanquam futura dependentia à voluntate Superioris, & permansura sub eius potestate dominatiua.

757 Est tamen aduertendum, quod Abbatissa, seu quiuis Superior irritans vota subditi, in quæ consensit, absque sufficienti causa, peccabit, vt specialiter tradunt Panormit. *in cap. Charissimus, num.4. de conuersat. coniug.* Caiet. *2.2. quæst.88. ar. 8. dub.3.* Lessius *de iust. & iure lib. 2. cap. 40. dub. 13. nu.76. ver. Peccabit tamen*, Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst.25. ar.7. circa fin.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.32. quæst.6. num.5.* Pellizar. *de Monial. cap.10. sect. 2. num. 136.* Quod etiam insinuat D. August. *quæst.59. in Numer.* Ratio autem est. Quia cum semel consenserit, non potest amplius licitè retrocedere, & subintrat illa regula, *Quod semel placuit amplius displicere non potest*. Vnde irrationabiliter subtrahit Deo illud obsequium, quod resultaret per exequutionem voti, & quod ipse obtulerat in voluntate subditi. Si autem non consensit, poterit irritare omnia vota absque causa, etiam illa, quæ sunt secundum regulam, quia est satis iusta causa irritandi, quod subdita conseruetur in illo statu obligationis, quem habet ratione regulæ, nec eius onera augeantur.

758 Et quamuis Suarez *tom. 2. de religione li.6. de voto, cap. 4. num. 22.* Rosella verbo *votum.3.n.2.* Bonac. *disp.4. de legib. quæst. 2. punct.7. §.2. nu.29.* Pellizar. *de Monial. cap.10 sect.2. num. 137.* putent non peccare mortaliter irritando votum, in quod consensit, quia non peccat contra iustitiam, cum vtatur iure suo; quia nec ipsa violat votum, nec est causa violationis: Attamen si hæc ratio valeret, sequeretur, quod neque peccaret venialiter, nam etiam peccatum veniale est contra aliquam virtutem, & ideo cum per hanc irritationem fiat contra aliquam virtutem, & in materia graui, quia supponitur votum esse de materia graui, erit peccatum mortale. Hoc autem peccatum erit contra religionem: quia sicuti exequutio voti est actus religionis; ita etiam impedire, aut tollere exequutionem, erit contra religionem. Et ideo ita sentiunt Doctores, *num. præced. citati.* Sanchez *lib. 4. sum. cap. 27. num. 31.*

759 Quando autem Abbatissa, aut alius Superior potest sine peccato irritare vota, potest & subditus licitè petere irritationem. Ita Rodriguez *tom. 1. quæst. regular. quæst.25. ar.7. in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.32. quæst.6. num.5.* Pellizar. *de Monial. cap. 10. sect 2. num. 136.* Et ideo licet nullam habeat causam petendi, licitè peter. Ratio autem est: Quia vota huiusmodi ex natura sua sunt irritabilia à Superiore, & ideo quando emittuntur, cum secundum ipsorum naturam emittantur, suscipiuntur tanquam irritabilia. Eo ipso autem, quod quis vouet irritabiliter, tacite sibi reseruat facultatem ad irritationem. Et sicut Superior consentiens in votum reseruat sibi facultatem ad irritandum, ita etiam subditus vouens reseruat sibi facultatem ad petendam irritationem.

760 Quod autem spectat ad vota Nouitiarum, non poterit absolute ea irritare, sed solum in aliquo casu. Ita cum Paludano Syluester, verbo *votum.4. quæst. 7.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 40. dub.13. num. 8.* Ratio est, quia cum nondum emiserit vo-

tum obedientiæ, eius voluntas est adhuc sui iuris, nec est subordinata voluntati Abbatissæ, nec ab ea dependens. Et hoc valet tam quoad vota, quæ emisit ante ingressum, quam quoad emissa post ingressum. Solum autem ea vota poterit irritare, quæ à nouitia fuerint emissa, dum erat sub potestate parentum, nam cum Abbatissa succedat loco parentum in ordine ad regendam nouitiam, quæ à cura parentum transfertur ad curam Abbatissę, & proinde etiam transfertur ius, poterit eodem pacto irritare, ac possent parentes, vt notat Lessius *citat.* Rursus, si vota nouitiæ siue ante, siue post ingressum emissa, officiant probationi, poterunt suspendi quo ad exequutionem, vt notat idem Lessius, & Syluester citati, quia quod non impediatur exercitium probationis, est causa valde iusta differendi execqutionem voti. Aduertit tamen Lessius, quod vota nouitiæ poterunt commutari ab habente potestatem, vel etiam ab ipsa nouitia in onera, & exercitia religionis, quia hæc sunt aliquid melius. Quod valet, supposito, quod non tot numero vota, vt ratione multitudinis excedere possint, & quod exercitia religionis includant etiam substantialia, regulariter tamen vota nouitiorum non excedent, cum non possint esse tot numero, vt sint quid maius exercitijs religionum.

An Abbatissa habeat ius suspendendi Clericos subiectos suæ iurisdictioni. Quæst. XV.

SVMMARIVM.

761 *Abbatissa improprie suspendit Clericos sibi subiectos.*
762 *Talis suspensio non est proprie censura, sed simplex præceptum.*
763 *Abbatissa neque interdicere, neque excommunicare potest.*
Ferre censuras pertinet ad claues.

761 Ad 15. Resp. Glossa *in cap. dilecta, citato*, à beneficio quidem, non tamen ab officio eam posse suspendere. At Innocentius ibidem sentit, eam posse ius habere suspendendi ab vtroque, à beneficio videlicet, & officio: nam *in cap. dilecta*, supra citato, iubet Pontifex suspensionem seruari, qua Abbatissa suos Clericos à beneficio, & officio suspendit, & amouet. Quare standum existimo sentententiæ Panormitani. Sicut enim Abbatissa ius non habet excommunicationis, aut interdicti sententiam ferendi, sic nec suspensionis propriè acceptæ, siue à beneficio, siue ab officio: hoc est, non potest suos Clericos ita suspendere, vt si suspensi ipsi Diuina ministeria, & officia præstiterint, & obierint, irregularitatem contrahant. Hæc enim suspensio est propriè censura Ecclesiastica, fœmina autem huiusmodi pœnam irrogare minimè potest. Suspensio autem illa, qua in *cap. dilecta*, Abbatissas Clericos suspendit, est impropriè, & latè suspensio: quatenus est præceptio quædam, qua quis suo munere, & officio fungi prohibetur: & Glossa, cum negat Abbatissam ab officio suspendendi ius habere, locum habet in suspensione primo modo accepta.

ADDITIO.

762 Communis est sententia, quod Abbatissa non possit suspendere, prout suspensio est censura Ecclesiastica. Quia ad censuras ferendas requiritur iurisdictio Ecclesiastica spiritualis, quam si haberet Abbatissa, posset etiam excommunicare, cuius oppositum supponitur in dicto cap. *dilecta de maior. & obedient*, ex quo videtur posse colligi, quod Abbatissa possit suspendere. Imo cum Pontifex in eod. cap. iniungat Abbati S. Michaelis vt cogat Ecclesiastica censura clericos ad seruanda mandata Abbatissæ, indirecte declarat, quod suspensio illa, de qua ibi, non fit censura, sed tantum simplex præceptum, quod indigeat adminiculo censuræ, vt seruetur: nam si esset censura, iniungeret Pontifex quod aliam specialem censuram in adminiculum adiungeret. Et quamuis aliqui doceant, quod possit suspendere à beneficio, sicut potest ipsum conferre, vt Syluester verbo *Abbatissa num.* 5. Attamen vniuersaliter est tenendum, quod non possit, quia si posset suspendere suspensione, quæ sit censura Ecclesiastica, haberet spiritualem iurisdictionem, vnde posset etiam suspendere ab officio.

763 Ex quibus sequitur, quod neque à fortiori possit interdicere, aut excommunicare, vt habetur ex dicto cap. *dilecta, de maior. & obedient.* vbi Glos. verbo *Iurisdictionem*, & cap. *de Monialibus de sent. excommunicat.* Abbas *in dict. cap. dilecta, num.* 3. Dec. *in dict. cap. de Monial. num.* 41 Couarruu. *in cap. alma mater par.* 1. §. 11. *num.* 2. Nauar. *consil.* 1. *num.* 1. *de sent. excommunicat.* Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 2. *num.* 3. Vgolin. *de censur, tab.* 1. *cap.* 2. §. 7. *num.* 7. Suar. *disp.* 2. *de censur. §.* 3. *n.* 5. & communiter in materia de censuris. Ferre enim censuras pertinet ad claues. cap. *Tanta, de excess. Prælat.* quæ non sunt traditæ sexui fœmineo, sed virili, & ideo facultas ferendi non excedit terminos virilis sexus.

An

An Abbatissa præcipere possit Monialibus, obligando in conscientia. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

764 *Potestas Abbatissæ non se extendit ad obligandum in conscientia.*

765 *Ad præcipiendum in virtute S. Obedientiæ non requiritur iurisdictio spiritualis.*

Moniales ratione voti obedientiæ tenentur ad obediendum Abbatissæ præcipienti secundum regulam.

766 *Abbatissa præcipiens in virtute Sanctæ Obedientiæ non exercet iurisdictionem spiritualem, sed exigit quod sibi promissum est.*

767 *Abbatissa quæ possit præcipere in virtute Sanctæ Obedientiæ.*

764 Ad 16. Resp. Sotus *in 3. d. 20. q. 1. art. 4.* Victoriam secutus, non plus auctoritatis tribuit Abbatissæ, quàm matrifamilias, ciuiliue magistratui: *Quemadmodum*, inquit, *penès hos potestas spiritualis non est, sed domestica, & ciuilis: & proinde nihil imperare queunt, quo subditorum conscientia obligetur, nisi ratione rei, & materiæ imperatæ, quæ si grauis fuerit, & alicuius momenti grauem obligationem continet, sin minùs, leuem: Sic etiam Abbatissa, cùm potestatis spiritualis capax non sit, nihil præcipere, & iubere potest, quod grauem obligationem inducat, nisi ratione rei, quam fieri iusserit: potest præcipere Monialibus, ne externis literas scribant, neue illorum literas recipiant, ne cum viris loquantur, ne ad hortos exeant: sed hæc, & similia præcepta pro grauitate, aut leuitate materiæ Monialium conscientias obstringunt, non quia Abbatissa velit, vt ita obligentur, vt si aliter fecerint Moniales, lethaliter peccent. At Abbates, & alij Præfecti spirituales possunt aliquid præcipere, excommunicationis pœna constituta in eos, qui non paruerint.* Hæc ex Soto. Nihilominus tamen potest, vt etiam concedit Sotus, Abbatissa præcipere Monialibus virtute sanctæ Obedientiæ, & ratione voti facti: nam munere, & officio publico fungitur, eique Moniales vi professionis emissæ parere coguntur, & in eam Superiores Ordinis Regularis, sub quo militant, potestatem, & iurisdictionem transtulerunt.

ADDITIO.

765 Non esse necessariam iurisdictionem spiritualem ad præcipiendum in virtute obedientiæ, & proinde id competere Abbatissis, tradunt Rodriquez *par. 1. sum. cap. 3. num. 9.* Azor. *par. 3. lib. 13. cap. 10. quæst. 7.* Naldus *in sum. verbo Abbatissæ, num. 4.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 10. cap. 11. n. 20.* Cornejus 3. *par. tract. 5. de excommunicat. disp. 2. dub. 5. quæst 2. num. 2.* Lezana *tom. 1. quæst. regular. cap. 26. num. 10.* Palaus *par. 3. oper. moral. tract. 16. de statu relig. disp. 4. de voto obed. par. 2. num 3.* Pellizar. reuocans sententiam, quam prius tradiderat *in Manuali Prælat. trac. 4. cap. 4. sect. 4. num* 143. ver. *Resp. quod quamuis.* Hieronym. Rodriquez *in Compen. resolut. 2. retract. 1.* Miranda *de Monial. quæst. 6. ar. 4. conclus* 3. Sanctorus de Melfi *in Stat. minor. cap. 11. Stat. 7. post. dictum* 11. ver. *Respondeo secundo. Cum hoc.* Et ratio fundamentalis est, quia inter Abbatissam, & Moniales adest ordo superioritatis, & subiectionis auctorizatus à Summo Pontifice; vnde votum obedientiæ obligat Moniales tanquam subditas ad obediendum Abbatissæ. Rursus Abbatissa habet Regulam, secundum quam habet dirigere Moniales, & quam applicat ad exigendum, quod ipsæ promiserunt. Et ideo cum promiserint seruare regulam, & voto obedientiæ se obstrinxerint ad obediendum Abbatissæ, atque adeo sit in ipsam ius collatum ad exigendam hanc obedientiam, potest vti hoc iure, & exigere, quæ concernunt regulam in virtute illius obedientiæ, quam tenentur subditæ exhibere.

766 Ex quibus deducitur, quod dum præcipit in virtute sanctæ obedientiæ, non exercet iurisdictionem spiritualem, quia quod præcipitur, supponitur iam impositum Monialibus exequendum ex vi regulæ, in qua aut expressè, aut tacitè continetur, & proinde præceptum est regulæ: sed solum vtitur iure acquisito ad exigendum ex vi voti obedientiæ, quod est in regula. Ex quo fit, quod Monialis teneatur obedire sub mortali, alioquin violaret votum obedientiæ. Vnde Abbatissa solum applicat regulam Moniali, vt obstrictæ voto obedientiæ, & facit, quod subintret obligatio talis voti in ordine ad obseruantiam illius particularis, quod insurgit. Quare minor erit facultas Abbatissæ ad præcipiendum in virtute S. Obedientiæ, quam sit facultas Prælatorum habentium iurisdictionem spiritualem; nam hi possunt imponere noua præcepta spiritualia de ijs, quæ non sunt in regula, concernant tamen ad conseruationem regulæ; at Abbatissa non poterit præcipere in virtute obedientiæ, nisi ea, quæ sunt in regula, quia debet supponere obligationem prouenientem ex regula, vt pro adimpletione vti possit obligatione voti obedientiæ. Rursus Prælatus auctoritatiuè obligat in virtute obedientiæ, exercendo suam iurisdictionem: Abbatissa vero solum ministerialiter, quia tanquam ministra coniurgit in tali, & tali Moniali quò ad particularia regulam cum obligatione voti obedientiæ, coarctando Monialem ad exercendum votum obedientiæ circa talem rem à regula præscriptam.

Constitutio GREGORII XIII. pro electione Abbatissarum in Italia.

767 EXposcit debitum Pastoralis officij, quod disponente Domino gerimus, vt ad ea sollicitè intendamus, per quæ Monasteria, & alia Religiosa loca, præsertim Deo dicatarum Sanctimonialium, secundum Regularis Disciplinæ normam regantur, & gubernentur. Perpendentes igitur varia, & multiplicia damna, quibus plerumque efficiuntur Monasteria Monialium, quæ per Abbatissas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur; è contra verò Abbatissas, & alias Præfectas triennales scientes se lapso triennio suæ administrationis rationem esse reddituras, ac sperantes de benè gestis laudē promereri, pœnam verò, si malè gesserint, metuentes, maiori studio, ac diligentia regimen, & administrationem Monasteriorum sibi commissorum gerere. His & alijs rationabilibus causis adducti, hac nostra perpetuò valitura constitutione statuimus, & ordinamus, quod de cætero perpetuis futuris temporibus in omnibus & singulis Monasterijs Monialium S. Benedicti, Cistercien. Carthus. & aliorum quorumcumque Ordinum in Vniuersa Italia, & præsertim in vtriusque Siciliæ Regnis consistentibus, quæ nunc per Abbatissas, vel alias Præfectas perpetuas reguntur, & gubernantur, cùm primùm Abbatissæ, aut alias Præfectæ huiusmodi regimini, & administrationi ipsorum Monasteriorum cesserint, etiam apud Sedem Apostolicam, vel decesserint, earum Abbatissatus, seu Præfecturas vacare contigerit, Abbatissæ, aut aliæ Præfectæ non ampliùs perpetuæ, seu ad vitam (quarum nomen, ac titulum, ex nunc prout ex tunc Apostolica authoritate ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ Potestatis plenitudine, tenore præsentium perpetuò extinguimus, & abolemus) sed triennales tantùm à Conuentu vniuscuiusque Monasterij, & aliàs iuxta decreta Sacri Concilij Tridentini, & regularia suorum Ordinum instituta eligantur, & præficiantur: quæ postmodum elapso triennio, siue officijs perfunctæ, præesse desinant, omnique prorsus careant auctoritate, ac à regimine, & administratione Monasterij per triennium à die finitæ administrationis incohandum abstineant: quo elapso, seruata eadem forma Concilij Tridentini, iterum & plures eligi possint. Districtius inhibentes omnibus, & singulis dictorum Monasteriorum Conuentibus, Superioribus, & personis, aliquam Abbatissam, aut aliam Præfectam perpetuam, seu ad vitam, sed triennalem tantùm eligere, & præficere vllo modo audeant, vel præsumant. Quod si secùs à quoquam quauis auctoritate fuerit attentatum; Electionem, & Præfectionem huiusmodi, ac omnia, & singula, quæ inde sequentur, irrita, nulla & inania, nulliusque roboris, vel momenti fore: Sicque per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos quauis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate, & auctoritate, in quauis causa, & instantia iudicari, & definiri debere decernimus. Non obstantibus Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Monasteriorum, & Ordinum iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alias roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis eisdem Monasterijs eorumque Superioribus & personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis clausulis, & decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, eorum tenores, ac si ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscunque. Cæterum, quia difficile foret præsentes nostras ad singula quæque loca, vbi necessarium fuerit, deferre, volumus quod illarum transumptis manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die prima Ianuarij 1583. Pontificatus nostri vndecimo.

QVÆ.

QVAESTIONES AD REDDITIONEM COMPVTORVM AB OFFICIALIBVS MONASTERII

Ab Episcopo exigendam, spectantes.

768 1 Electio officialium, qui bona Monasterij admistraturi sunt, ad quem spectet.
2 An officiales Monasteriorum teneantur conseruare bona introitus, & census ipsorum Monasteriorum intus dicta Monasteria,
3 An valeat quietatio Abbatissæ tempore infirmitatis factæ procuratori in detrimentum Abbatissæ, quæ ei successit, & Monasterij: & quid si sit quietatio generalis,
4 An solutionis exceptio possit opponi post sententiam in exequutione,
5 An facta exequutione in bonis debitoris, impediatur fieri exequutio in personam, etiam per carcerationem, & an è contra.
6 An debitor condemnatus pœna debiti, & parti ad certam summam pro interesse, si petat se admitti ad luitionem pœnæ in corpore, eo quod non habet in ære, sit audiendus.
7 Procurator, seu Administrator Monasterij, si durante admistratione efficiatur pauper, an teneatur satisdare, alias remoueri possit.
8 An Administratores Ecclesiarum, & locorum piorum, effecti diuites post administrationem, præsumantur quæsiuisse bona, & substraxisse de redditibus Ecclesiæ, & locorum piorum,
9 An Procurator Monasterij, seu Ecclesiæ, aut Capituli, qui non exegit à debitoribus, teneatur de suo.
10 Vt procurator possit repetere expensas in lite, quæ concurrere debent.
11 Quid si non habeat mandatum, an repetat, quæ vtiliter expendit pro Ecclesia.
12 Quid si vtiliter cepit, sed succumbit in lite, an repetat expensas.
13 Quid si negotia Ecclesiæ agens cum mandato, incidat in latrones.

Electio officialium Monasterij ad quem spectet. Quæst. I.

SVMMARIVM.

769 Electio officialium Monasterij spectat ad Superiores Monasterij.
770 An eligi possint per Prouinciales, Visitator. &c.
771 Officiales Monasterij sunt ad nutum Superiorum amouibiles.
An possint amoueri sine causa.
An id valeat apud Moniales.
772 Procurator Monialium administrans bona debet mutari de triennio in triennium.

769 AD primum, Respond. ex sacræ Congregationis decreto, vbi censuit in hæc verba: *Electio officialium, qui administraturi sunt bona Monasteriorum, spectat ad superiores Monasterij, & ideo licet Episcopus sit eius superior, ipsi officiales eligere possunt.*

ADDITIO.

770 Nomine Superiorum Monasterij, ad quos spectat electio officialium, veniunt, ne dum Prælati locales, sed etiam mediati, vt sunt Prouinciales, Visitatores, & alij huiusmodi: imo etiam Capitulum Conuentus, iuxta Constitutiones, & statuta cuiuscunque religionis decernentia circa modum electionis officialium: nam procedit Decretum de Superioribus Monasterij, prout contradistinguuntur ab extrinsecis alijs Superioribus Vnde etiam apud Moniales officiales eligendæ sunt à Superiorissa, seu conuentu, iuxta Constitutiones ipsarum, non autem ab Episcopo. Quod satis constat ex Decreto, de quo Auctor, tenoris sequentis. *Electio officialium, qui administraturi sunt Monasteriorum bona, ad Monasterij spectat Superiores: & ideo licet Episcopus sit eis Superior, ipsi tamen possunt eligere officiales. Non autem id faciat Episcopus.*

771 Officiales autem huiusmodi siue apud Regulares siue apud Moniales, administrantes bona Monasterij, ad nutum eorumdem Superiorum

amoueri

amoueri possunt ab officijs, vt decernit Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 2. *de regular.* & notant Bordon. *tom.* 2. *consil. regul. resol.* 58. *num.* 56. Sigismund. *de elect. dub.* 49. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 10. *de appellat. quæst.* 41. qui notant, posse sine causa amoueri, hoc enim est esse, ad nutum amouibiles; nam si requireretur causa, essent solum ex causa amouibiles, non autem ad nutum. Quod etiam extenditur ad Moniales iuxta declarationem S. Congregat. apud Collect. Gallemart. *ad cap.* 2. *de regul.* *r. sess.* 25. *Concilij Trident.* tenoris sequentis. *Moniales illæ, quæ a Capitulo sui Monasterij in Officiales huiusmodi eligi solebant, propter administrationem bonorum immobilium dicti Monasterij, si dicto Monasterio visum fuerit, amoueri possunt.* Est tamen aduertendum, quod ab ijs solum Superioribus amoueri poterunt, per quos eligi etiam possunt; iuxta regulam, quod per quas causas res nascitur, per easdem dissoluitur; vnde quando cum consilio Capituli, aut etiam consensu ponuntur, cum eodem etiam tantum amoueri poterunt.

772 Imo quo ad Moniales, pro earumdem procuratore extat speciale Decretum S. Congregat. editum *die* 31. *Iulij* 1615. vt refert Aldan. *in compend. canonic. resol. lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 10. Quod de triennio in triennium mutari debeat. Procedit autem, non de procuratore ad lites, sed de procuratore administrante bona Monialium, nam inhæret Decreto Concilij Tridentini *dict. sess.* 25. *cap.* 2. *de Regul.* quod procedit tantum de administrantibus bona temporalia. Et quidem obseruantia huius decreti valde proficua est Monasterijs, cum impediat, ne procuratores cum detrimento Monasteriorum, vtantur bonis ipsorum etiam in proprium commodum, aggrauantes plus æquo Moniales, & administrando non ad libitum ipsarum, sed ad libitum proprium, & proinde curare deberent Episcopi exactam obseruantiam huius decreti.

An officiales teneantur conseruare bona introitus intra Monasterium. Quæst. II.

SVMMARIVM.

773 *Officiales possunt conseruare prouentus Monasterij etiam extra Monasterium.*

774 *Administratores bonorum Monialium tenentur eligere personas idoneas, apud quas bona Monasterij deponant.*

Qui non cogitat, & debet, est in culpa.

775 *Stante leuissima culpa in deponendis bonis, administratores tenentur de damno.*

In commissione sufficit leuissima culpa.

776 *Administratores non repetentes depositum a mercatore suspecto de decoctione, tenentur damnum resarcire.*

777 *Religiosi non possunt esse administratores bonorum monialium.*

773 Ad secundum, Resp. Ex Sac. Cong. in hæc verba: *Officiales electi pro administratione bonorum Monasterij à Superioribus eiusdem, possunt, prout ipsis magis expedire videbitur, redditus ipsorum Monasteriorum in loco conuenienti, etiam extra Monasterium, conseruare, & ab eisdem subministrare pro tempore necessaria ipsis Monialibus.*

ADDITIO.

774 Dum in loco conuenienti possint bona Monialium extra Monasterium adseruari iuxta præfatam declarationem, tenentur administratores eligere personas idoneas, apud quas illa deponant, ita vt non exponantur periculo amissionis. Et si in hoc negligentes fuerint tenebuntur de damno iuxta quantitatem, & qualitatem negligentiæ. Et ideo si non cogitant, quod facile euenire potest, erunt in culpa *l. qui tui §. cum inter, ff. de damn. infect.* Alexan. *consil.* 41. *num.* 5. *lib.* 3. Bald. *in l. fin. §. sed quia, C. Communia de leg. & fideicom.* Dec. *in l. si idē cu n eodem, §. sicuti num.* 5. *ff. de iurisdict. omn. iud.* Crauet. *consil.* 170. *num.* 11.

775 Imo stante sola leuissima culpa in deponendis bonis Monialium, tenebuntur administratores de damno, quia non agitur de omissione, sed de commissione, pro qua sufficit culpa leuissima. *§. fin. Instit. de noxa.* Cepolla *consil.* 69. *num.* 5. & 6. Menoch. *consil.* 118. *num.* 2.

776 Vnde si mercator, apud quem bona deposita sunt, præsertim pecunia, veniat in suspicionem decoctionis, & non statim repetant pecuniam, tenebuntur totum damnum resarcire, vt tradunt Pet. Vbald. *de duob. fratrib. par.* 8. *quæst.* 3. Imola *consil.* 75. *num.* 2. Plot. *in l. si quando num.* 217. *C. vnde vi.* Socin. sen. *consil.* 2. *num.* 9. *lib.* 1. Decian. *consil.* 86. *num.* 29. Roman. *consil.* 413. *num.* 16. Caualcan. *de tut. & curat. num.* 114. Surd. *consil.* 296. *n.* 30 *lib.* 2. Menoch. *consil.* 863. *num.* 16.

777 Circa deputationem officialium pro administratione bonorum Monialium, est aduertendum, quod S. Congregatio Episcoporum *sub die* 22. *Augusti* 1605. declarauit, quod non possunt religiosi, cuiuscunque gradus, ac conditionis sint, deputari in administratores bonorum Monialium. Et cum declaratio generalis sit, comprehendet etiam regulares quo ad Moniales ijsdem subiectas, ita vt neque ex ipsis deputari possint in administratores bonorum Monialium.

An

An quietatio Abbatissæ facta procuratori tempore infirmitatis, valeat in præiudicium Monasterij, si generalis sit. Quæst. III.

SVMMARIVM.

778 *Quietatio licet generalis, facta ab Abbatissa tempore infirmitatis, non valet in præiudicium Monasterij.*

Quietatio generalis non se extendit ad res occultatas dolo.

779 *Quietatio generalis se extendit tantum ad ea, de quibus fuit cogitatum.*

Quietatio est stricti iuris.

778 Ad 3. Resp. Negatiue. Afflict. *decis.* 166. *num.* 2. Nec quietatio generalis extendetur ad res occultatas dolo, prout præsumitur in rebus mobilibus, *l. tres fratres, ff. de pactis*, Iason *in l. sub prætextu, num.* 2. *vers. ego puto, de transactionibus*.

ADDITIO.

779 Eamdem doctrinam, quod quietatio generalis non extendatur ad ea, quæ de nouo reperiuntur, sed solum ad ea, de quibus cogitatum fuit, confirmat etiam tex. *l. Si ita quis, §. fin. de verbor. signif.* & tradunt Bald. *in l. sub prætextu, num.* 12. & *in l. Si de certa, C. de transact.* Socin. *consil.* 103. *num.* 4. *vol.* 3. Crauetta *consil.* 221, *num.* 8. Mascard. *de probat. conclus.* 253. *num.* 41. Castrens. *consil.* 332. *lib.* 1. & *consil.* 174. *lib.* 2. plura cumulans. Escobat. *de ratiocin. cap.* 40. *num.* 21. Et ratio est, quia quietatio est stricti iuris, & strictissime intelligenda. Paris. *Consil* 100. *num.* 64. *lib.* 7. Caputaquen. *decis.* 308 *num.* 4. *par.* 3. Rota *decis.* 25. *num.* 4. *par* 4. *Recent.* & ideo non debet extendi ad ea, de quibus non est actum.

An solutionis exceptio opponi possit post sententiam in exequutione. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

780 *Solutionis exceptio, quando opponi possit post sententiam.*

781 *Contra sententiam Iudicis Ordinarij, quæ transiuit in rem iudicatam, regulariter non potest excipi.*

Neque etiam ex nouiter repertis.

782 *Adest tamen remedium restitutionis in integrum.*

783 *Exceptio solutionis habet locum, quando exequutio facienda est decreto iudicis exequutiuo.*

784 *Exceptio solutionis de parte debiti habet locum post mandatum exequutionis.*

780 Ad 4. Resp. Dubitant Doct. an solutionis exceptio possit opponi post sententiam in executione; & licet varia dicant, ego dicerem, quòd si ante sententiam pars non allegauerit solutionem, tunc solutionis exceptio potest opponi in actu executionis, ita Capic. *decis.* 52. Capell. Thol. *decis.* 270. Rub. *decis.* 23. Rot. Genuen. *decis.* 104. Faber, *decis.* 6. *C. de Sententijs Præfect. Præt.* Si autem allegata fuerit solutio ante sententiam, tunc post sententiam in causa executionis admittetur exceptio solutionis per instrumentum nouè repertum, petita tamen restitutione ex clausula generali, ita Cancer. *citat. decis.* 309. Arthman. *decis.* 3. *de solut.*

ADDITIO.

781 Quamuis post latam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, possit aliquando excipi de solutione, regula tamen generalis est, quod regulariter non possit excipi, si sententia sit lata à iudice ordinario, quia scilicet non potest suam sententiam reuocare, aut corrigere *l.* 1. *sent. rescin. non poss.* & *l.* 3. *C. de sent. ex breuiloq. recitan.* & *l.* 1. *C. quan. prouocar. non est necess.* vbi Bald. *num.* 4. Et dicta regula habet locum, etiamsi excipiens asserat, constare de solutione ex nouiter repertis instrumentis. *l. Imperatores, ff. de re iud.* & *l. sub prætextu, C. de transact.* & *cap. suborta de re iud.* vbi Glos. Abbas, *num.* 10.

782 Nec deest remedium pro obtinenda iustitia, cum possit petere restitutionem in integrum, cum clausula. *Si qua iusta causa.* vt notant Glos. *in l. si fideius. §. in omnibus*, verbo *Cessat, ff. mandati.* Abbas *in dict. cap. suborta, num.* 11. *de re iud.* Bald. *in l. Argentarius, §. cum autem, num.* 3. *ff de eden.* Castrens. *in l. Imperatores, num.* 2. *ff. de re iud.* Alexan. *num.* 8. Imola *num.* 2. Ias. *num.* 6. Felin. *in dict. cap. suborta, num.* 15. *ver. Ex his, de re iud.* Quamuis non desint, qui neque beneficio restitutionis admittunt hanc exceptionem.

783 Habebit tamen locum exceptio solutionis, quando exequutio facienda est decreto iudicis proceder-

cedentis via exequutiua. Ita Castrens. *in l. 1. num. 5. ver. Ex prædictis C. de iur. & facti ignor.* Dec. *in l. Bona fides, num. 2. ff. de regul. iur.* Cagnol. *num. 3.* Rota Ianuens. *decis.* 104. Cancer. *Variar. resol lib. 1. cap. 17. de sent. & ear. exeq. num.* 308. vbi habet, hoc habere locum, etiamsi ante sententiam non fuisset exceptum.

784 Et habet locum exceptio etiamsi excipiatur solum de solutione partis debiti, ob quod relaxatum fuit mandatum exequutionis. Ita Castrens. *in l. 1. num. 5.* ver. *Item requiritur, C. de iur. & fac. ignorant.* Galesius *de obligat. in for. cam. par. 2. q. 9.* Menoch. *præsump.* 8. *num. 36. lib. 2.* Rota coram Durano *deci. 32. num. 5.*

An facta exequutione in bonis debitoris fieri possit in persona, & quando cessio bonorum habeat locum. Quæst. V.

SVMMARIVM.

785 *Facta exequutione in bonis debitoris fieri potest etiam in persona.*
Captura personæ est compulsio, non solutio.
786 *Si bona sufficiant, non potest debitor incarcerari.*
Ordo seruandus in exequutione contra debitorem.

785 Ad 5. Resp. Quòd facta exequutione in bonis debitoris ad instantiam creditoris, non potest exequi in personam debitoris, etiam per carcerationem, postquam vtrumque remedium tendit ad eundem finem. Bart. *in l. consentaneam, col. 1. pen. vers. Secundò quæro. Quom. & quando Iudex*; de quo meminit, eumque sequitur Decius *in l. Iubere carcerari, in fin. ff. de Iurisdict. omn. Iud.* & *in l. creditor. la 2. col. 1. vers. & ad hoc, ff. Si certum petatur*: plenius Marf. qui allegat concord. *in l. vnicus, §. fin. num. 36. vers. pro quo facit in simili, ff. de quæst.* Et si debitor esset carceratus, creditor non impediretur exequi in bonis debitoris, quia captura personæ est compulsio, non solutio, vt dicit Bald. *in l. 1. in fin. c. de Iur. fact. ignor.* & latè Dominicus de Franc. *decis.*

ADDITIO.

786 Quod non possit fieri exequutio in personam debitoris per incarcerationem, si bona sufficiant pro satisfaciendo, habetur ex l. *A diuo Pio, §. in venditione ff. de re iud.* vbi præscribitur ordo exequutionis, vt nempe fiat quò ad mobilia, deinde quo ad immobilia, & postea quò ad iura, & nomina, quibus omnibus excussis tunc demum ad incarcerationem deueniri poterit, argumen. *ex §. Quod autem de cætero*, verbo *Rerum verò datio* Nouel. *de fideius.* vbi Barr. & tradunt Glos. Bar. cæterique Doctores *in l. 3. §. Tutores, ff. de suspect. tut.* Boer. *decis.* 349. *num.* 7. Benedict. Capra, *Commun. opin. litera P. num.* 4. & 8. Coler. *por. 1. cap. 6. num.* 129. Maranta *in Speculo*, Tit. *de excep. num. 9.* Couarruu. *lib. 2. Variar. cap. 1. num. 2.* Vinius, *commun. opin.* verbo *Debitor habens*. Suarez item *commun. opin. litera C. num.* 16. Capvc. *decis.* 169. *n.* 4. Aretin. *§. fin. num. 2. Instit. de action* Io. Herman. Stamm. *lib. 1. de seruit person. cap 4. num. 24.* Matth. Brun. *de cess. bonor. quæst. 4. princip. quæstiun.* 34. Gaspar Manzius *in Patrocin. debit- Dec. d 1. quæst. 4. n. 26.* quia carceratio est in subsidium deficientibus bonis, & creditor habet solum ius ad debitam satisfactionem, vnde non egreditur bona, quando sufficiunt.

An debitor condemnatus ad pœnam debiti, & petens admitti ad luendum in corpore, sit audiendus. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

787 *In debito ex contractu, quando possit debitor admitti ad cessionem bonorum.*
Iudex potest arbitrari, quod debitor luat in corpore, quando non est soluendus.
788 *In debito ex delicto, vel quasi delicto, non admittitur cessio bonorum.*
Ne delictum impunitum remaneat.
Non habens vnde soluat, luit in corpore.
789 *Cessio bonorum non admittitur, quando debitum miscetur cum dolo.*
Spolians aliquem non admittitur ad cessionem bonorum.
Decoctores non possunt frui beneficio cessionis.
790 *Cessionis beneficium non habet locum, quando tempore contracto sciebat debitor se esse impotentem.*
791 *Contrahentes sub spe cessionis bonum, repelluntur à beneficio.*
In foro externo constare debet de huiusmodi spe.
Priuilegia non prosunt peccantibus sub spe ipsorum.
792 *Cessio bonorum non habet locum stante obligatione personali ad aliquod seruitium.*
793 *Cessio bonorum non habet locum, si creditor renun-*

renunciet iuri incarcerandi debitorem, aut non petat subijci censuræ. *Causa finalis concessionis cessionis bonorum.*

787 Ad sextum, Resp. Quod quando debitum dependet ex contractu, potest tunc debitor cedere bonis, si creditor petat debitum, non autem sufficiat, quod, creditore non petente, offerat debitor, per text. *in l. penult. in fin. ff. de in ius vocando*, vbi Bald. Paul. de Castr. Alexan. Ant. de Alex. Iason. & Iacobus, Decius *in l. si quis id quod, col. 3 in 5. not. ff. de Iurisd. omn. Iudic.* istam conclusionem non procedere testatur Vincen. de Franchis, *decis. 358. tit. 4.* Et quando verè debitor non est soluendo, quia hoc casu etiam creditore reluctante Iudex potest arbitrari, quod debitor luat in corpore, & dicit Ant. de Alex. *in d. c. 1. vers. sed luet*: quod quamuis debitor inuito creditore non luat in corpus, non tamen debet detineri in carceribus sed debet haberi fides de debito, donec peruenerit ad meliorem fortunam, allegat Bal. *in l. quicunque C. de ser. fug.* In Regno Neapolitano est casus particularis, vbi quando quis non potest luere in ære, luat in corpore, ea est pœna trigemina. Afflict. *in consuet. Regni Neapol. in 6. notabil.* vt tenet Franchus *in supradicta decis.*

ADDITIO.

788 Hinc porrò fit, quod in debito ex delicto, vel quasi delicto, vt cum agitur de soluenda pœna pecuniaria, non admittitur quis ad cessionem bonorum, vt tradunt Socin. *reg. 65. fallen 9.* Mysing. *§. fin. num. 12.* Instit. *de act.* Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 10. num. 1.* Iul. clar. *§. fin. quæst. 95. ver. sed pone quinto*, Couarruuias *lib. 2. variar. resol. cap. 1. num. 8.* Suarez *commun. opin. littera C. n. 45.* Matth. Brun. *de cess. bonor. quæst. 4. princ. quæst. 17* Gomez *variar. resol. cap. 11. num. 52.* Boer. *decision. 349. num. 8.* Pech. *de iure sist. cap. 5. num. 16.* Et ratio est quia admissa cessione bonorum delictũ remaneret impunitum, quod non admittitur *l. in delictis, §. cum dominus, ff. ad leg. aquil.* & ideo non habens, vnde soluat, debet luere in corpore, iuxta *l. generaliter, ff. de pœnis.*

789 Imo etiam quando debitum miscetur cum dolo, non admittitur cessio bonorum. Ita Boer. *decis. 215.* Brun. *de cess. bonor. quæst. 4. princip. qu. 21.* Quia dolus reddit indignum beneficio cessionis, quod lex pro miseris indulget, cum in legem peccauerit, *l. sed & si, §. interdum ff. quod cum eo.* Hinc spolians aliquem non admittitur postea ad beneficium cessionis. Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 9. num. 14.* Similiter nec decoctores, qui sua culpa bona perdiderunt, frui possunt beneficio cessionis, vt *ibid.* Tholosan. *num. 13.* Matth. Brun. *de sess. bonor. quæst. 4. princip. quæst. 18. num. 1.* Socin. *Regul. 68. fallent. 5.* Cum enim in culpa fuerint, non extenditur ad eos ratio legis concedentis beneficiũ cessionis, quæ est subuenire miseris, atque adeo nec etiam dispositio eiusdem legis.

790 Rursus cessionis beneficio non gaudet, quãdo contractus est celebratus eo tempore, quo debitor sciebat, se esse impotentem ad soluendum. Ita Socin. *reg. 68. fallent. 7.* Mysinger. *§. fin. num. 15. Instit. de act.* Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 9. num. 9.* Matth. Brun. *de cessione bonor. qu. 4. princip. quæstion. 4.* Pecch. *de iure sisten. cap. 5. n. 16.* Quia stante tali scientia interuenit dolus, dum per contractum se obligat ad id, ad quod se impotentem nouit.

791 Vnde etiam qui contraxerunt sub spe beneficij cessionis, repelluntur à cessione, vt notant Socin. *reg. 68. fallent. 10.* Dinus *in reg. peccatum, de regul. iur. in 6.* Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 9. num. 10.* Brunus *de cess. bonor. quæst. 4. princ. quæstion. 30.* Mysing. *in §. fin. num. 15.* Instit. *de action.* Pecchus *de iure sisten. cap. 5. num. 16* Quia priuilegia non conceduntur ijs, qui sub spe ipsorum peccant, *l. penult. ff de iur. dot.* & cap. *fin. de immunit. Ecclesiar.* Debet tamen constare de hac intentione, vt notat Tholosanus citat. Quod procedit pro foro externo, nam quo ad forum internum non posset adhuc vti beneficio cessionis, quia non est concessum huiusmodi personis, atque adeo eodem pacto se habet quò ad ipsas, ac si non esset concessum. Vnde etiam fraudaret creditorem iure suo, quod habet ad eius personam.

792 Ex alio etiam capite non habet locum beneficium cessionis, si ex contractu assumpta sit obligatio ad aliquod factum, seu onus, aut seruitium personale, *l. stipulatio, §. siue autem ff. de oper. noui nunc.* & *l. vsufructuar. ff de vsu & vsl.* & tradunt Socin. *regul. 68. fallent. 1 & 7.* Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 10. num. 2.* Mynsig. *in §. fin. n. 11 & 12.* Instit. *de act* Io. de Platea *num. 9. & 10.* Io. Faber *num. 4.* Beneficium namque cessionis conceditur non valentibus soluere; quod non habet locum, quando obligatio est ad factum, seu onus, & seruitium personale. Quod si ad ipsum superueniat impotentia, cessat obligatio, nam censetur assumpta sub tacita conditione, si poterit impleri. Quod si factum, aut personale seruitium fiat impossibile; quia deficiant sumptus faciendi etiam pro victu, si à creditore debitor compellatur, tenebitur expensas subministrare, vt notant Faber, & Mynsing. citati.

793 Ex tertio quoque capite cessio bonorum non habet locum, quando creditores aut renunciauerunt iuri incarcerandi debitorem, aut saltem non petunt, debitorem subijci excommunicationi, aut alteri censuræ. Ita Viuius *com. opin.* verbo *debitor non potest* Suarez *tract. eod. litera C. num. 43.* Socin. *regul. 65. fallen. 12.* Bald. *in l. 1. C. qui bon. ced. poss.* Boer. *decis. 349. num. 10.* verbo *sit etiam debitor.* Couarru. *lib. 2. variar. cap. 1.* Tholosan. *par. 3. syntag. iur. lib. 22. cap. 8. num. 1.* Io. Faber. *§. fin. n. 9.* Instit. *de act.* Io. de Platea *ibid. num. 17.* Brun. *de cessione*

lesione bonor. quæst. 4. princip. quæstione. 7. Causa enim finalis concessionis cessionis bonorum est liberare debitorem à molestantibus creditoribus, & petentibus incarcerari debitorem, aut excommunicari, vt notant Menoch. de arbitr. casu 183. n. 8. Socin. reg. 65. fallent. 17. cessante autem causa finali, cessat etiam dispositio.

Procurator Monasterij, seu administrator, si fiat pauper, an teneatur satisdare, alias remoueri possit. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

794 *Procurator, seu administrator effectus pauper tenetur satisdare, alias potest reuocari.*
Valet quando alias esset irreuocabilis.
Procurator tantum constitutus in vtilitatem potest ad libitum reuocari.

794 Ad septimum. In hac quæstione dicendum, quod tenetur satisdare, alias potest remoueri ab officio. Per text. *in liberto, §. largius ff. de annuis legatis*, vt notat Bart. in exequutore testamentario electo procuratore, qui post mandatum sit effectus pauper, intelligitur eo ipso reuocatus. Sed de procuratore, vide latiùs per Bart. *in l. si cum Cornelius, ff. de solut.*

ADDITIO.

Doctrina Auctoris habet locum, quando aliàs Procurator, seu administrator non posset reuocari, nam causa paupertatis superueniens esset sufficiens, vt posset reuocari. Nam si esset tantum constitutus in vtilitatem, posset ad libitum reuocari, etiamsi causa paupertatis non superueniret, iuxta ea quæ tradunt Ruin. *consil. 115. num. 15. lib. 1.* Cephal. *consil. 91. num. 18. lib. 1.* Rota *in Placentina salarij 7. Maij 1607. coram Penna* & *decis. 3544. par. 4. recent.*

An administratores Ecclesiarum &c. effecti diuites, præsumantur subtraxisse de redditibus Ecclesiæ. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

795 *Administrator, seu officialis ditescens, præsumitur ex bonis administratis subtraxisse.*
Quid si fuerit industrius.
796 *Præsumptio est contra administratorem &c. repertum diuitem post administrationem.*
797 *An id valeat solum de administratoribus publicis.*
798 *Administratores diuites effecti seclusis alijs indicijs non præsumuntur locupletati de bonis administratis.*
799 *Dispositio l. si defunctus.*
800 *Præsumptio quando habeat, vel non habeat locum.*
801 *Quando oriatur præsumptio contra administratorem.*
802 *Præsumptio contra administratorem vnde euacuetur.*

795 Ad octauum. Rector Ecclesiæ seu Hospitalis effectus diues post administrationem, præsumitur quæsiuisse de bonis Ecclesiæ, & tenetur ad restitutionem, gl. *in l. defensionis facultas C. de iure fisci, lib. 10.* tenet, quod si officialis missus in prouinciam, lucratus est mille vltra officium, quod fiscus potest auferre ei, quia præsumitur quæsiuisse de bonis fisci, quantumcunque sit paratus reddere rationem, quia non potest se tueri contra fiscum. Alij distinguunt, quod aut officialis est industriosus, qui potest negotiari, & præsumitur quæsiuisse ex industria: alij aliter distinguunt, vt est videre apud Ioan. de Platea, *in d. l. defensionis*. Alij, quos refert Bald. *in Auth. licentiam, C. de Episc. & Cler.* distinguunt, quod cum officialis teneatur reddere rationem administrationis, aut reddit eam benè, & constat pro eo; aut male, & condemnatur ex hoc prætextu, non autem est contra eum aliqua præsumptio, quod ipse subtraxit. Ita tenet Petrus Gugliel. de Cuneo. Nec videtur obstare secundum ipsos *d. Auth. licentiam*: quia in illis loquitur administratoribus, qui non consueuerunt reddere rationem administrationis, cum sint administratores perpetui: sed Bald. *in d. Auth. licentiam*, singulariter aduertit, quod hospitalarij debent reddere rationem Superiori quolibet anno. Clem. *quia contingit, de Relig. domib.* & nihilominus in eis habet locum d. Auth. vnde ipse saluando gloss. *in dicta l. defensionis*, dicit, quod speciale est in his qui gerunt administrationem fisci. Quod idem fit in eis, quod

in

in administrationibus Ecclesiæ. qui præsumuntur quæsiuisse de bonis Ecclesiæ: & sic habes, quòd rectores Ecclesiarum, & hospitalium, siue hospitalarij, siue Prælati, ditati post administrationem, censentur acquisiuisse bona intuitu Ecclesiæ, & ditati de bonis Ecclesiæ.

ADDITIO.

796 Quod Administrator, tutor &c. pauper, si post administrationem reperiatur diues, præsumatur ditatum in bonis administratis, tradunt etiam Bald. *in l.* 1. *circa fin. C. de hered. vel act. vend.* Neuizan. *lib.* 5. *Syluæ nuptial. n.* 110. ver. *Sit etiam.* Euerard *in Topica iur. loco ab Ecclesia ad Fiscum.* Craueta *consil.* 129. *num.* 3. Comens. *in l.* 2. *ff. de excep.* Syluan. *consil.* 86. *colum.* 4. Alexand. *in Lex diuerso*, §. 5. *si in iudicio, in fine ff. Soluto matrim.* Aret. *ibid.* Nata *Consil.* 358. *num.* 7. ver. *Quod comprobatur*, *vol.* 2. Socin. *in l.* 2, §. *sanè*, *num.* 6. ver. *Hoc etiam*, *ff. de except.*

797 Alij verò distinguunt, vt scilicet administratores regij, & publici, antea pauperes, & postea ditati, præsumantur ditati de bonis administratis: Administratores verò priuati, vt tutores, curatores, hospitalarij, & huiusmodi, non præsumantur ditati de bonis administratis, quia lex tollit ab his præsumptionem. Ita Munnoz *de ratiocin. cap.* 42. *n.* 17. ver. *Crederem tamen*, qui citat Castellum *in l.* 27. *Tauri*. Bobadillam *lib.* 2. *Polit. c.* 11. *num.* 5. *& 6.* Verum ratio assignata à lege, vt videbimus, ob quam non habet locum hæc præsumptio, æqualiter militat in administratoribus publicis, & ideo hæc distinctio non potest subsistere.

798 Communis ergo sententia docet, quod seclusis alijs indicijs non debeant præsumi administratores locupletati de bonis administratis. Ita Bal. *in l. si defunctus, C. Arbit. tutel.* Angelus, Io. Faber, Salicet. *ibid.* Riminal. *Consil.* 300. *num.* 96. Francisc. Cremen. *inter consil. Alexan. consil* 62. *n.* 13. *vol.* 4. Menoch. *lib.* 6. *præsump.* 28. *num.* 2. Burgos de Paz *consil.* 43. *num.* 8. Mascard. *de probat. tom.* 3. *conclus.* 1393. *num.* 9. Salcedo *in Addit. ad Bernar. Diaz reg.* 9. Gutierez *de tutel. par.* 3. *cap.* 46. *n.* 12. loquentes de tutore. & loquentes de administratore Bar. *in l. defensionis facultas, C. de iure fisci, lib.* 10. Dec. *Consil.* 6. *num.* 1. Bossius *in pract. crimin. tit. de fisco, num.* 49. Cortas. *lib.* 3. *Miscellan. cap.* 5. *num.* 6. Stracha *de mercat. par.* 4. *num.* 37. Menoch. *lib.* 3. *præsum.* 52. *num.* 4. Surdus *de alimen. tit.* 5. *quæst.* 8. *num.* 52. vbi alios citat.

799 Et hæc sententia est clarè decisa *in l. Si defunctus, C. Arbit. tutel.* cuius verba sunt. *Si defunctus tutelam vestram administrauit, non rerum eius dominium vendicare, vel tenore potes; sed tutelæ contra eius successores tibi competit actio. Debitum autem alijs indicijs comprobare oportet.* *Nam quod neque ipse, neque vxor eius quidquam ante administrationem habuerunt, non idoneum huius continet indicium; nec enim pauperibus industria, vel augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis casibus quæritur, interdicendum est.* Et quamuis lex disponat de tutoribus, ratio tamen assignata à lege militat in omnibus administratoribus tam priuatis, quam publicis; scilicet quod ditescere in administrationibus continet indicium idoneum, & proinde non facit præsumptionem, quod administrator locupleratus sit de bonis administratis, cum aliunde locupletari potuerit.

800 Atque ratio, quam insinuat textus, est conuincens: nam præsumptio non habet locum, quando intellectus potius traditur ex oppositis motiuis in partem contrariam, nam tum præsumptio fortior tollit debiliorem, *l. Diuus, ff. de in integ. rest.* & *l. Cum de indebito init. ff. de ritu nuptiar.* In præsenti autem casu opposita motiua trahunt in contrariam partem intellectû, quia multiplici alia via poterunt diuitiæ acquiri; & proinde tex. habet. *Nec enim pauperibus industria, vel augmentum patrimonij, quod laboribus, & multis casibus quæritur, interdicendum est.*

801 Est tamen aduertendum, quod si adessent aliqua indicia, quod administrator de bonis administratis ditatus fuisset, tunc oriretur contra ipsum præsumptio. & proinde tex. *l. si defunctus*, habet. *Debitum autem alijs indicijs comprobare oportet.* Quia scilicet præsumptio non oritur ex sola administratione. Vnde si nullam exercuisset industriam, aut laborem, nec ex proprijs potuisset aliquid seponere, & constaret, quod aliunde non obuenissent diuitiæ, oriretur præsumptio contra administratorem. Ita Paris. *consil.* 99. *num.* 54. *lib.* 3. Menoch. *præsump.* 28 *num.* 13. Roman. *Consil.* 274 Syluan. *Consil.* 86. *n.* 6. ver. *Item dispositio* Cortas. *lib.* 3. *Miscellan. cap.* 5. *num.* 6.

802 Rursus quamuis ex diuersis inditijs oriretur præsumptio contra administratorem, euacuaretur tamen ex ritè confecto inuentario, cæterisq; solemnitatibus seruatis, & ex diligenti redditione rationum arbitrio boni viri: Ita Caualcan. alios citans *de tut. & curat. num.* 223. & *decis.* 37. *n.* 36. Nam cum per hæc constet de veritate, debet cedere omnis contraria præsumptio, *l. Nuptura filio, ff. de iure dot.* & *l. Cum de indebito, ff. de probat.* & *l. fin. ff. Quod met. cau.*

An procurator Monasterij, qui non exegit, teneatur de suo. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

803 *Exactores militaris annonæ, quando teneantur de suo, si non exegerint.*

Valet argumentum à milite ad Ecclesiam.

804 *Non est eadem ratio exactoris militaris annonæ, &*

na & procuratores Monasterij.
805 *Procurator Monasterij tenetur tantum de negligentia.*

803 Ad 9. Resp. Quòd de iure exactores militaris annonæ, si vltra annum protaxerint exactionem, tenentur de suo, & hoc fauore publico; ius tamen exigendi ab his, qui non soluerunt, ipsis seruatur, ita habetur *in l. missi opinatores, C. de exactoribus tributorum, lib. 10.* & ibi Luc. de Penn. & Io. de Platea, & de milite ad Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas, validum est atq. iuxta glos. & omnes, *in l. miles, ff. de re iudic.* versatur enim fauor publicus cultus diuini, cap. *ius autem dist.* 1. Moniales autem quotidie non desinunt orationibus pugnare pro populo: sed vbi non adest fauor publicus, aliud est dicendum. Hinc concludit Io. Ant. Lanar. *cons.* 99. Ærarium Baronis non teneri de suo, pro eo, quòd non exigit, quia non solet vrgens aliquod periculum imminere Baroni.

ADDITIO.

804 Ex eo, quod argumentum valeat à milite ad Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas, non rectè concluditur, quod eadem sit obligatio exactoris militaris annonæ, ac procuratoris monasterij seu Ecclesiæ; nam deberet valere argumentum ab vno procuratore ad alium. Nec licet inferre, quod id, quod de vno est dispositum ex aliqua speciali ratione, censeatur dispositum, etiam de altero. Est autem dispositum, quod procuratores ad exigendam militarem annonam intra annum debeant exigere, ne, si deficeret, dissoluerentur militares ordines defectu stipendiorum, aut rapinæ ab ipsis committerentur. Deinde in dicta *l. Missi opinatores, C. de exactor. lib.* 10. decernitur præsentanea assistentia iudicum ad vindicandam solutionem à debitoribus, quæ cum locum non habeant in procuratoribus Ecclesiæ, nec etiam locum habet dispositio.

805 Itaque procurator Monasterij, seu *Ecclesiæ* tenebitur solum de suo ex negligentia commissa in officio, iuxta quantitatem damni inde resultantis, vt tenentur cæteri procuratores, iuxta tex. *l. A procuratore, C. Mandati.* & tradita per Doctores *ibi* Dinus, Bal. Bart. Arena, Socin. sen. *Consil.* 149. *a* 1, *lib.* 1. Paris. *consil.* 123. *num.* 5. *lib.* 1. Corn. *consil.* 61. *num.* 2. *lib.* 1.

An procurator possit repetere expensas factas pro lite. Quæstio X.

SVMMARIVM.

806 *Procurator quando possit repetere expensas factas pro lite.*
807 *Repetit etiamsi negocium malum exitum sortiatur.*
808 *Quid si plus expenderit, quam sit vtilitas negotij gesti.*
809 *Procurator repetit expensas extraordinarias factas pro seipsis.*
Deductis, quas alias esset facturus, & iuxta sui statum.

806 Ad 10. Resp. Clarum est, quòd Procurator Ecclesiæ potest repetere expensas, quas fecerat in lite, duobus concurrentibus. Primùm, quòd fecerit expensas, secundùm, quòd habuerit mandatum à capitulo; & si expendit propter accessum ad Sedem Apost. ita demum repetit, si propter litem accesserit, secus si non propter hoc, sed propter aliud. ita probatur in c. cum pro causa, de procuratoribus, & poterit constare de mandato forte per iuramentum cum vno teste, *ex c. ex insinuatione. de procurator.* vt dicit Ant. de Butr. *in d. c. cùm pro causa.* & expensæ possunt probari, præmissa taxatione, per iuramentum, *l. 2. cap. de alim. & pupil. præst.*

ADDITIO.

807 Procurator repetit expensas, etiamsi negocium malum euentum sortitum sit, dummodo id non contigerit culpa eiusdem procuratoris, *l. Qui mutuam, §. fin. ff. Mandati,* & *l. Si seruus in rem init. ff. de in rem ver.* & *l. Quid ergo ff de contrad. iud. &c.* Sufficit enim, quod quantum est de se diligenter negocium tractauerit, & cum euentus non sit in eius potestate, non est illi imputandum, quod contra vota cesserit.

805 Quin etiam si plus expenderit, quàm sit vtilitas negocij gesti, adhuc expensas repetit *l. 3. init. ff. de contr. iud. &c.* Surd. *de alimen. tit. vlt. num.* 7. Gutierez *de tut. par.* 3. *cap.* 1. *num.* 141. Quod tamen debet ita accipi, vt solum locum habeat, quando non obstante excessu expensarum, adhuc expediebat negocium agitari, alioquin fatuum esset aggredi negocia, in quibus damnum expensarum eorumdem vtilitati præponderaret, & huiusmodi facultа-

tuitatem deberet sibi procurator imputare, neeposset eogere principalem ad expensas soluendas.

809 Similiter procurator repetit expensas extraordinarias, quas pro seipso facit, vt sunt viatica, alimenta, quando è domo propria cogitur egredi, si videlicet negocium alibi tractandum sit *l. 1. §. si pupillus. ver. Item sumptus, ff. de pact.* Io. Garzias *de expens. & meliorat. cap. 4. num. 11.* Surd. *de alimen. tit. 6. quaest. 14. num. 5.* Padil. *in l. 1. num. 18. C. de transact.* Baeza *de decim. tutorum, cap. 1. n. 3.* Quod tamen ita accipiendum est, vt repetant expensas, quas extra domum faciunt, deductis ijs, quas domi essent facturi, vt notant Abbas *in cap. finem litibus, num. 31. de dolo, & contum.* Innocent. *in cap. fin. eod. tit.* Guido Papa *decis. 625.* Neque enim lucrari debet, sed solum se indemnem seruare. Rursus non debet procurator facere expensas excedentes conditionem sui status, quando extra domum manet, & ideo si consueuit pedes iter agere, non debet eques ire, vt notant Glos. *in l. idemque §. idem Labeo ver. eum oportere, ff. mandati,* Io. Garzias *de expens. & meliorat. cap. 4. num. 11.*

An habens mandatum repetat, quae vtiliter expendit pro Ecclesia. Quaest. XI.

SVMMARIVM.

810 *Non habens mandatum repetit quae vtiliter expendit.*

811 *Quid si vtilitas non sit euidens.*

810 Ad 11. Resp. Quod sic, per text. *in cap. quicumque 12. q. 4.* gl. & Ant. de Butr. *in d. cap. cum pro causa*, dicunt, quod si habuit mandatum, indistinctè repetit: si non habuit, repetit solum, quae expendit vtiliter in negotijs Ecclesiae. Et si ob aliam causam iuit ad curiam vel ad alium locum, non poterit repetere expensas, nisi propter procurationem traxerit longiorem moram, *l. ex parte, ff. fam. ercis.*

ADDITIO.

811 Quod repetat expensas secluso mandato, quas vtiliter fecit, notant etiam Glos. *in l. quid ergo* verbo *iudicio tutelae. ff. de co. & vtil. act. tut.* Garzias *de expens. & meliorat. cap. 20. num. 16. in fine.* Gutierez *de tutel. par. 3. cap. 1. num. 140.* & facit tex. *l. 1. §. haec actio, eod ff. de contr. & vt. act. tutel.* Verum si non sit euidens, quod vtiliter expenderit, standum erit iudicis arbitrio. Ita *l. quid ergo, §. 1. cod. ff. de contr. & vt. act. tutel.*

Non habens mandatum an repetat expensas, si vtiliter coepit; sed succumbat. Quaest. XII.

SVMMARIVM.

812 *Vtiliter incipiens sine mandato, repetit expensas, licet succumbat.*

813 *Incipiens vtiliter pro Ecclesia licet sine mandato, repetit expensas, licet non perficiat.*

Ecclesia non debet recipere vtilitatem cum aliena iactura.

812 Ad 12. Si egit cum mandato, siue succumbat, siue obtineat, repetit expensas; si egit sine mandato, ita demum repetit, si obtinuit in fauorem Ecclesiae. Verum si certum est, quod vtiliter coepit negotium, licet succumbat, repetit expensas, per Text. *in l. si an vltro ff. de neg. gest.* si certum est quod inutiliter coepit, & in dubio, propter sententiam contra Ecclesiam reportatam, praesumitur quod inutiliter coeperit.

ADDITIO.

813 Facit etiam tex. *l. quid ergo §. sufficit ff. de contrar. & vt. act. tut.* ibi. *Sufficit tutori bene, & diligenter negocia gessisse, etsi euentum aduersum habuerit, quod gestum est.* vbi Glos. verbo *euentum.* Notat intelligendum tam de euentu aduerso perseuerante, quam de euentu aduerso, quia non potuerit negocium perfici. Quod si Ecclesiae procurator, licet absque mandato, coeperit negocium aliquod, quod cadat in vtilitatem Ecclesiae, quamuis non perficere possit, compensandae sunt expensae, tanquam versae in vtilitatem Ecclesiae, iuxta doctrinam Bart. *in l. eum ij §. in transactione C. de transact.* Caualcan. *decis. 46. n. 31.* Duran. *decis. 256. num. 7.* Quia cum Ecclesia sit iustitiae vltrix, non debet percipere vtilitatem cum aliena iactura. Capit. *suam, de poenis.*

An incidens in latrones cum mandato Ecclesiæ, repetat damna. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

814 *Agens negotia Ecclesiæ cum mandato, non repetit damna, si incidat in latrones.*
815 *Valet de damnis & expensis pro sui liberatione.*
816 *Quid si deferat pecuniam mandantis? Culpa imputatur procuratori.*

814 Ad 13. Si agens negotia Eccles. etiam cum mandato, incidat in latrones, an repetat expensas? dicendum quod non, per *l. inter causas*, *§. non omnia ff. mandati*. Secus in societate, *l. cum duobus*, *§. quidam*, *ff. pro socio*, Glos. & Ant. *in d. cap. cum pro causa*. Non omittendum, quod Ecclesia tenetur ex contractu particulari inito cum Canonico, vel alio non habente administrationem Ecclesiæ, si probetur rem esse versam in eius vtilitatem. Innoc. Ant. *in cap. 1. de deposito*. Quæ tamquam vtilia recensere volui.

ADDITIO.

815 Intelligitur de expensis, quas facit procurator ob sui liberationem, aut ob alios casus fortuitos; non autem de illis, quas facit intuitu mandati, seu procurationis, & de dictis expensis procedit tex. allegatus ab Authore, & in ipso tex. redditur optima ratio, ibi. *Nam hæc magis casibus, quam mandato imputari oportet*, quia scilicet huiusmodi expensæ non habent causam ex mandato, sed ex casu fortuito. Et ita etiam notat Abbas *in cap. cum pro causa, num 4. de procurat.*

816 Maius dubium est. Si contingeret, quod procurator deferret pecuniam, aut aliquid aliud domini sui, & à latronibus spoliaretur, cuius iam perîret pecunia, procuratori an domino? Cum distinctione autem respondendum est; si enim procurator fortuito incidit in latrones, à quibus spoliatur, & absque sua culpa, pecunia domino peribit, vt declarat praxis quo ad eos, *qui de loco ad locum aduehunt merces*, quæ si fortuito pereant, dominis pereunt, quia scilicet procurator non tenetur res domini seruare indemnes, sed tantum diligenter custodire. Si verò interueniat culpa procuratoris, vel quia consuetam, & tutam viam reliquerit, vel quia secum portauerit, quod non debuit portare, vel aliquo alio modo, damno ipsius peribit, & tenebitur dominum resarcire, *l. & eleganter*, §. *penul. ff. de dolo*, & *l. fin. ff. de eo, per quem fact. est*, & iuxta doctrinam Bal *in l. inter causas*, §. *Non omnia, num. 3. ver. Et tunc ff. mandati*, & *in l. 1. num. 1. ver. sed & si, C. depositi*, Abbat. *in cap. ad hæc*. Decius *num. 16. vt lite non contest.* Ludouic. Vonhornigt *de regali iure postar. Thorem.* 18.

REVO-

REVOCATIO
QVARVMCVMQVE ELECTIONVM
DE IVDICIBVS CONSERVATORIBVS
Hactenus factarum;

ET NOVA DE EIS, EORVMQVE ELECTIONIBVS
in posterum faciendis dispositio; vbi dubium exortum, super nonnullis verbis huius Constitutionis declaratum per Congreg. Concil. Trident. Interpretum recensetur, cuius tenor est infrascriptus.

817 SANCTISSIMVS *in Christo Pater, & Dominus noster D. Gregor. diuina prouidentia Papa XV. ex certis rationabilibus causis animum suum mouen. & de voto Venerabilium Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, partim fel. rec. Clementis Papa VIII. pradecessoris sui vestigijs inhaerendo.*

§. 1. Reuocauit, ac nullas, & inualidas decreuit omnes, & quascumque Iudicum Conseruatorum electiones, nominationes, seu deputationes, tam in vim literarum Conseruatoriarum, iuxta formam in quinterno Cancellariæ descriptam, quam in vim quorumcumque priuilegiorum perpetuò, vel ad tempus nondum elapsum, Apostolica auctoritate concessorum, seù alias quocumque iure, vel titulo hactenus factas pro quibuscumque Conuentibus, Capitulis, Militijs etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, aut alijs quibusuis pijs, tam saecularibus, quam cuiusuis Ordinis, etiam Mendicantium, seu Instituti, vel Societatis Regularibus, locis quantumuis exemptis, etiam de necessitate exprimendis, seu illorum personis, cuiusuis qualitatis, seu conditionis existant.

§. 2. In futurum verò Sanctitas sua hac generali, & perpetuò valitura Constitutione statuit, & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siue principales, siue subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi nō solum habeant qualitates requisitas, & descriptas in Constitutione similis rec. Bonifacij Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit (Statutum) ita vt vel dignitate Ecclesiastica præditi, vel personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Concilijs Prouincialibus, aut Diœcesanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, iudices electi, seu designati sint.

§. 3. Quodque deinceps literæ Conseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantum dirigantur, & si quæ literæ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiusmodi, omniaque exindè sequenda nullius sint roboris, vel momenti.

§. 4. Et nihilominus qui secùs, quàm iuxta formam superiùs præscriptam, Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputare, aut electis, nominatis, seu deputatis vti ausi fuerint; Regulares quidem voce actiua, & passiua sint ipso iure priuati, adeo vt habilitationem à nemine, præterquam à Romano Pontifice consequi valeant; reliqui verò alijs pœnis arbitrio Sanctitatis suæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria, ac loca huiusmodi, eorumque personæ, ac bona careant Conseruatore ad annum, ita vt illorum causæ interea coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognosci, ac diffiniri debeant.

§. 5. Cæterum, vt latiùs pateat Conseruatorum huiusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœcesanis quamplures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione eiusdem Bonifacij Prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas designari procurent; & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram Prouincialem, aut Diœcesanam Synodum.

§. 6. *Insuper Sanctitas sua, inhærendo hac in parte Decreto similis recordationis Gregorij* **Papæ** *XIII. etiam prædecessoris sui, statuit, & ordinauit, vt Regulares, ac personæ huiusmodi in* **Italia** *infra duos, extra Italiam verò infra sex menses a die publicationis in Vrbe præsentis Constitutionis inchoandos, debeant sibi eligere, seu assumere Conseruatores iuxta formam superius propositam.*

§. 7. *Eiusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus huiusmodi penès Acta* **Curiæ** *Ordinariorum exhibere, & admittere teneantur; alioquin eo termino elapso, quamdiù Conseruatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinarijs conueniantur.*

§. 8. *Quodque Conseruatores huiusmodi semel legitimè deputati, nisi ex legitima causa à* **Sede** *Apostolica, aut locorum Ordinarijs, prout ijsdem Regularibus, & alijs supradictis libuerit, approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus possint, aut valeant.*

§. 9. *Ad hæc statuit Sanctitas sua, vt coram ipsis Conseruatoribus Regulares, ac personæ suprascriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint, ita vt memorati Conseruatores in causis, in quibus Regulares, & alij, Actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed in ijs tantum in quibus rei extiterint; neque extra Ciuitates, seu Diœceses, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere præsumant.*

§. 10 *Si qua verò inter Iudices Conseruatores huiusmodi, & locorum Ordinarios controuersia super competentia iurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma* **Iuris** *electos super iurisdictionis competentia fuerit iudicatum.*

§. 11. *Quod si qui Conseruatores, siue in hac parte, siue aliàs quomodolibet suos limites excesserint per annum ab Officio Conseruatoris huiusmodi suspensi sint; & pars, quæ hoc fieri procurauerit, sententiam excommunicationis incurrat iuxta formam alterius Constitutionis eiusdem Bonifacij prædecessoris, quæ incipit* (Hac Constitutione) *quam Sanctitas sua in omnibus, quæ præsenti Constitutioni non aduersantur, innouauit, & innouat.*

§. 12. *Per hoc tamen non intendit Sanctitas sua prohibere, quominus Regulares, & alij supradicti in casibus à iure permissis petant Iudicem non suspectum à Principibus, seu Magistratibus sæcularibus, dum tamen hæc tria copulatiuè concurrant: videlicet, vt Regulares, & alij prædicti sint actores, non autem rei; vtque agant contra laicum, non autem contra Ecclesiasticum, vel alias à iurisdictione sæculari exemptum; atque vt causa, in qua Iudex deputatus fuerit, prophana, non autem Ecclesiastica, & in ea iuxta sacrorum Canonum dispositionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens existat.*

§. 13. *Quæ omnia & singula in præsenti Constitutione contenta Sanctitas sua voluit inuiolabiliter obseruari; decernens sic in ijs, cæterisque omnibus præmissis per quoscumque, &c. necnon irritum, & inane, &c.*

§. 14. *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac literis conseruatorijs, quas omnes ad formam præsentis Constitutionis reduxit, in fauorem quorumcumque Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Congregationum, Societatum, aut cuiusuis alterius Instituti etiam necessariò exprimendi, Collegiorum, Capitulorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, ac piorum quorumcumque, tam sæcularium, quam regularium locorum, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabilibus, priuilegijs quoque, etiam ex causa, & titulo oneroso, indultis, & literis Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent præsentibus, pro expressis habent: quibus, quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogauit, cæterisque contrarijs quibuscumque.*

§. 15. *Cæterum, vt præsens Constitutio facilius omnibus innotescat, Sanctitas sua voluit, & mandauit, vt non solum in Cancellaria Apostolica, sed etiam ad valuas Basilicę Principis Apostolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ publicetur, illiusque exempla in ijsdem locis affixa dimittantur, ac in Quinterno Cancellarię inter Constitutiones perpetuas describatur, & annotetur.*

Placet, publicetur, & describatur. A,

Lecta

Lecta, & publicata fuit supradicta Constitutio in Cancellaria Apostolica ab altero ex Reu. P.D. Maioris Præsidentiæ Abbreuiatoribus die vigesima mensis Septembris, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo sexcentesimo vigesimo primo, Pontificatus verò prælibati Sanctissimi Domini nostri D. Gregorij Papæ Decimiquinti, Anno primo.

Et postmodum die, & anno supradictis in Quinterno eiusdem Cancellariæ inter alias Constitutiones Apostolicas descripta, & annotata fuit.

Nicolaus Vrsinus, Procustos.

In Dei nomine, Amen. Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi, Millesimo sexcentesimo vigesimo primo, Indictione quarta, die verò vigesimo Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini Nostri, Domini Gregorij Diuina Prouidentia Papa Decimiquinti, Pontificatus sui Anno primo, retroscripta Constitutio Apostolica affixa, ac publicata fuit in valuis Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, & in Acie Campi Flora, per me Augustinum Braccherium Apostolicum Cursorem.

Octauius Spada, Magister Cursorum.

Sequitur aliquod Dubium super ista Constitutione exortum, cum sua declaratione.

818 *IN Constitutione de Conseruatoribus, edita à sanct. mem. Gregorio Decimoquinto, ex sententia Sacra Congregationis Concilij inter cætera statutum est, vt coram Conseruatoribus Regulares conueniri quidem, aut trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint, ita vt memorati Conseruatores in causis, in quibus Regulares, & alij, Actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed in ijs tantùm, in quibus Rei extiterint.*

Dubitatur nunc. An per hac verba sublata sit facultas, quam habent Conseruatores defendendi Regulares, & alios à manifestis iniurijs, & violentijs, quæ illis de facto inferuntur, dum à suis possessionibus deijciuntur, & proprijs bonis vti, ac frui impediuntur?

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, eiusmodi verbis minimè sublatam fuisse facultatem, quam habent Conseruatores defendendi Regulares à manifestis iniurijs, ac violentijs: dummodò obseruent formam præscriptam Constitutionibus Innocentij IV. & Bonifacij Octaui, relatis in cap. 1. & fin. de offic. deleg. in 6.

C. Card. de Torres.

Prosper Fagnanus, S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES.

819 1 Conseruatores Religionum quando possint suam iurisdictionem alteri subdelegare.

2 An possint absque insertione suarum facultatum citare.

3 An sint Iudices ordinarij, vel delegati.

4 Conseruatorum suæ Religionis foro in aliqua causa Prælatus, si non vtatur, an sibi præiudicet.

5 Conseruatoribus suppositi, & ab Ordinarijs exempti, an possint se iurisdictioni Ordinariorum submittere.

6 Ab huiusmodi Conseruatorum sententijs, seu grauaminibus, ad quem dabitur appellatio.

7 An Constitutio præfata Gregorij XV. de Conseruatoribus edita, afficiat Religionem Hierosolymitanam.

Conseruatores, an & quando possint subdelegare. Quæst. I.

SVMMARIVM.

820 *Conseruatores possunt suam iurisdictionem alteri subdelegare.*

821 *Delegatus Principis potest alteri subdelegare.*

Conseruatores sunt delegati ad vniuersitatem causarum.

Comparantur iudicibus Ordinarijs.

De-

Delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare.

822 *Conseruator re integra potest reuocare subdelegationem.*

Et etiamsi cœperit vti subdelegata iurisdictione.

820 Ad primum. Resp. Non vigore huius Bullæ, quia id expressè non disponit; ad tex. in cap. fin. §. *vices de offic. deleg. in 6.* & scribit Petrus Greg. *in syntag. iur. lib. 47. cap. 22. num. 27.*

ADDITIO.

821 Conseruatores ex duplici capite possunt suam iurisdictionem alteri delegare. Primò, quia sunt delegati Principis, nempe Summi Pontificis; quibus conuenit facultas subdelegandi, *l. A iudice, C. de iud.* & *cap. Pastoralis.* & *cap. fin. de offic. deleg.* & *cap. Statutum*, §. *In nullo de rescrip. in 6.* Secundo, quia sunt delegati ad vniuersitatem causarum, cum sub vniuersali verbo *Conseruatorum* causæ cõmissæ sunt, iuxta doctrinam Glos. *in l. 1.* verbo *Ab eo, ff. Qui, & à quo appel.* Ias. *in dict. l. A Iudice, n. 8. C. de iud.* Bal. Saliceti, & aliorum *ibid.* Menoch. *q. 67 num. 48. lib. 1. de arbitr.* & cum alijs Sanchez *lib. 5. de matrim. disp. 51. num. 4.* Et proinde comparantur iudicibus Ordinarijs, vt tradunt Glos. *in cap. cum causam de appellat.* vbi etiam Fran. Dec. Præpos. & cæteri. Rursus Glos. *ciuil. in dict. l. A iudice C. de iud.* vbi Ias. *num.* 8. cæterique Doctores. Vantius alios citans, *de nullit.* Tit. *Coram quo nul. propo. pos. num.* 17. Menoch. *cit. quæst. 67. num. 52. lib. 1. de arbitr.* Sbroz. *de Vicar. lib. 1. quæst. 22. num. 12.* Delegatus autem ad vniuersitatem causarum potest subdelegare iuxta communem doctrinam Glos. *in l. 1. §. 1. ff. Qui, & à quo.* & Glos. canon. *in cap. Super quæstionum, §. Si verò*, verbo *Delegare de offic. deleg.* Abbas, & cæteri *ibid.* Hostiens. *in sum.* Tit. *de offic. deleg. num. 6.* Franc. *in cap. cum causam n. 20. de appellat.* Dec. *ibid. in fine.* testans de communi. Bar. *l. More, num. 11 ff. de iurisdic. omn. iud.* Purpurat. *num. 98.* Sanchez alios afferens, *lib. 3. de matrim. disp. 31. num. 2.* Et ideo posse subdelegare tradunt Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst. 65. ar. 10.* Sorbus *in compen. priuileg. mendican.* Tit. *Conseruator*, verbo *Item Conseruator.* Passarel. *in notat. ad priuileg. not. 32.* Confect. *in compen. priuileg. mendican.* tit. 4. *cap. 7.* ver. *Possunt item.* Moneta *de conseruat. cap. 7. num. 58.* Peirin. *de priuileg. ad Constit. V. Gregor. XV. §. 2. num. 5.* & habetur *ex Constit. Clemen. VII.* quæ incipit *Conquestionem dilectorum; die 19. Martij* 1524. §. 1. ibi. *Quatenus, vel duo, aut vnus vestrum per vos, vel alium, seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis Conseruatores.* & idem etiam habetur *in Mari magno Carmelitanorum* per Sixtum IV. & in Conseruatoria Gregorij XIII. *pro Iesuitis.*

822 Est tamen aduertendum, quod quamuis Conseruator in totum delegauerit, potest tamen delegationem reuocare à subdelegato, antequam incipiat vti delegata iurisdictione, vt deciditur in cap. *Quamuis de offic. deleg. in 6.* vbi redditur optima ratio, quia scilicet, ante vsum iurisdictionis delegatæ non censetur efficaciter transire in subdelegatum. Imo etiamsi delegatus cœperit vti iurisdictione, poterit conseruator eam reuocare per *l. Iudicium soluitur, ff. de iudic.* ibi. *Vetante eo, qui iudicare iusserat.* & notat Couarruu. *pract. quæst. cap. 10. num. 1.* quod præsertim habet locum, si in commissione iurisdictionis adsit clausula, *Donec vices suas duxerit reuocandas.* Cum enim liberum sit Conseruatori huic, vel illi vices suas committere, & subdelegatus non procedat iurisdictione propria, sed iurisdictione aliena, liberum etiam remanet subdeleganti reuocare commissam iurisdictionem; vt tamen iustè reuocet, requiritur iusta causa, vt notat etiam Couarruu. *citat.*

An Conseruatores citare possint absque insertione suarum facultatum. Quæst. II.

SVMMARIVM.

823 *Conseruatores quando citent.*

824 *Conseruator mediante citatione perpetuat suã iurisdictionem.*

Citatio est necessaria in actibus iudicialibus.

825 *Conseruatores citare debent etiam in notorijs.*

825 *Citatio per Edictum est Principi reseruata.*

Conseruatores citare aliquando possunt per edictum.

Delegatus Principis citare potest per edictum.

823 Ad 2. Resp. Citant, si citandus, est in loco citantis. Ias. *cons. 145. lib. 4. n. 6.* vel in loco non multum distante, Gratian. *lib. 1. discept. forens. c. 170. n. 30. & seq.* post Syluest. *in summ. in verb. Conseruatores, in 3. vers. Dico quintò.*

ADDITIO.

824 Idem tradunt Innocent. *in cap. 1. de offic. deleg. in 6.* & alij Doctores *ibid.* sicut etiam *in cap. fin. eod. tit.* Butr. *tract. de notorio, ar. 4. num. 13.* Calderin. *in cap. Vestra, de cohabit. cler.* & habetur ex

dicto

dicto *cap. 1. de offic. deleg. in 6.* Quatenus dicitur, quod conseruator delegatus perpetuare potest suam iurisdictionem, quæ tamen perpetuari nequit sine citatione, cap. *Gratum de offic. deleg. in 6.* ibi. *Citationibus, & sententiarum denunciationibus dumtaxat exceptis, quas per alios valeant exercere.* Et ratio est, quia citatio est necessaria in actibus iudicialibus, *l. de vnoquoque, ff. de re iud.* & *cap. Cum olim de testib.* Et ideo cum conseruatores habeant iudicare, debent posse citare, quia concessa iurisdictione conceduntur omnia necessaria ad ipsam exercendam.

825 Quam citationem debent Conseruatores adhibere etiam in notorijs, iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in cap. Ad nostram*, 3. verbo *Obseruandus de iureiur.* & *in cap. Cum sit Romana, §. fin.* verbo *Irrequisitum de appel.* vbi Doctores Abbas, Innocent. Imola, Io. Andr. & cæteri. Ancharan. *in cap. 1. n. 6. de offic. deleg. in 6.* Alexand. *in l. A D. Pio, §. In venditione, ff. de re iud.* Albet. *in l. Ea quidem, n. 14. C. de accusat.* Capra *tract. de notorio, memb. 4. num. 20* Farinac. *lib. 9. quæst. crim. quæst. 21. num. 67.* Gab. *tit. de citat. conclus. 1. num. 2. lib. 2. commun. conclus.* alios citans. Bossius *in Prac.* Tit. *de denunciat. n. 9.* Aret. *consil. 163. num. 7.* Clar. *§. fin. quæst. 9. num. 4.* Et habetur ex Clemen. *Pastoralis de re iud.* & *cap. Deus Omnipotens.* & *cap. seclus, 2. q. 1.* Et quamuis nonnulli oppositum teneant, adducentes nonnullos textus apud Scac. *de re iud. cap. 76. n. 8.* quos ipse sequitur, id tamen explicatur, vt solum habeat locum, quando constat, quod reo nulla possit competere defensio.

826 Et quamuis regulariter citatio per edictum non sit permissa, cum sit Principi reseruata, per Felin. *in c. 2. n. 7. de constit.* Vant. *de nullit. in Rubr. de nul. ex defec. citat. num. 25.* Quia tamen in nonnullis casibus à iure permittitur, poterit Conseruator in iisdem casibus citare per edictum, vt desumitur ex Rebuf. *tom. 3. ad Constit. Gal.* Tit. *de citat. in præfat. num. 93.* Confect. *de priuileg. mendicant. tit. 4. cap. 7. init.* & ver. *Aduertendum est.* Scac. *de iudic. cap. 34. num. 4.* Gail. *Obseruat. 57. pract. num. 14. lib. 1.* & alijs, quos adducit, & sequitur Moneta *de conseruat. cap. 8. num. 39.* Quia scilicet Conseruatores sunt delegati Summi Pontificis: Delegati autem Principis citare possunt per edictum. Authen. *Qui semel. C. quomodo, & quan. iud.* & constat etiam ex Constit. 3. Pij V. *apud Confect. de priuileg. mendican.*

An Conseruatores sint iudices delegati. Quæst. III.

SVMMARIVM.

827 *Conseruatores sunt iudices delegati.*

828 *Morte concedentis expirat officium Conseruatoris.*

829 *Conseruatores an æquiparandi iudicibus ordinarijs.*

Conseruatores sunt delegati ad vniuersitatem causarum.

830 *De iure nouo Conseruatores sunt iudices ordinarij.*

831 *Iurisdictio ordinaria quomodo requirat territorium.*

832 *Ad iurisdictionem ordinariam non requiri territorium, quomodo accipiendum.*

827 Ad 3. Resp. Delegati sunt, ideoque de illis tractatur *in c. 1. & vlt. de offic. deleg. in 6.* & hoc pro certo tradit Nauar. *in consil. 1.* aliàs *3. lib. 1. de offic. deleg. n. 1.* & Petrus Greg. *in syntagm. Iur. lib. 47. c. 22. n. 25.* post Syluest. *in summa, §. Conseruator, n. 3. vers. Decimoquinto,* & summa Armil. *in d. §. Conseruator. num. 4.*

ADDITIO.

828 Idem tradunt Glos. *in cap. 1. de offic. deleg. in 6.* Franc. *ibid. num. 3.* Archidiacon. *num. 1.* Butr. *num. 4.* Ancharan. *num. 2.* Mandos. *in praxi sign.* verbo *Conseruatoria.* ver. *Conseruatores dicuntur.* D. Antonin. *3. par. tit. 9. cap. 4. §. 2.* Fusch. *lib. 2. de Visit. cap. 23. num. 3.* Neuizan. *consil. 35. num. 9.* Idem *consil. 145. vol. 4.* Ancharan. *consil. 132. num. 1.* Azor. *par. 2. lib. 5. cap. 34. init.* Moneta *de conseruat. cap. 7. num. 36.* & communiter. Et satis ex eo patet, quia morte concedentis expirat officium Conseruatoris. *cap. fin. §. Officium autem, de offic. deleg. in 6.* Iurisdictio autem ordinaria non expirat morte concedentis.

829 Et quamuis Franc. *in cap. Cum causam, num. 17. de appellat.* Ancharan. *in cap. fin. num. 2.* vet. *Quinto not. de officio deleg. in 6.* Neuizan. *consil. 35. num. 13.* Menoch. *lib. 1. de arbitr. quæst. 67. num. 63.* nolint æquiparandos esse iudicibus ordinarijs, quia non sunt delegati ad vniuersitatem causarum vnius territorij, sed tantum vnius generis personarum. Attamen communiter volunt æquiparandos ordinarijs. ita Geminian. *in cap. fin. §. Officium autem, num. 2. init. de offic. deleg. in 6.* Franc. *ibid.* Aufret. *ad Capel. Tholos. decis. 38.* Nauar. *consil. 3. num. 2. de offic. deleg.* Io. Baptist. Costa *de in integr. dist. 64. num. 3.* Confect. *in Compen. priuileg. tit. 4. cap. 7. init.* & vet. *Præterea Conseruator.* Moneta *de conser. cap. 7. num. 37.* Quia sunt delegati ad vniuersitatem causarum, cum iis vnico verbo vniuersali sint causæ commissæ, *l. 1. ff. Quis, & à quo appel.* quod sufficit, vt ibi notat Glos. Ias. *in l. A iudice, num. 8. C. de iudic.* Salicet. & Bald. *ibid.* Castrens. *in l. 2. nu. 3. ff. de offic. eius &c.* Socin. sen. *in l. More, num. 41. ff. de iurisdic. om. iud.* Franc. *in cap. Cum cau-*

*causam, num.*27. *de appellat.* Curt. iun. *consil.*2. *n.* 7. Sanchez *lib.*3. *de matrim. disp.*31. *num.*4.

830 Verùm licet hæc procedant de iure veteri, de iure tamen nouo Conseruatores sunt iudices ordinarij, vt notant Peirin. *de priuil. ad Constit.* 5. *Gregorij XV. num.* 2. Lezana *tom.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 25. & ita etiam declarauit S. Congregatio in Collect. ex Biblioth. Bellarm. *ad cap.* 5. *sess.* 14. *Concil. Trident.* his verbis: *Conseruatores sunt iudices ordinarij, sed illis committuntur causæ, vt Sedis Apostolicæ delegatis*; intelligitur autem de commissione causarum, quæ aliàs ad ipsos non spectarent. Et ita desumitur ex *Constit.* 1. *Gregorij XIII. in Bullar.* §.5. quæ incipit, *Aequum reputantes, VIII. Kal. Iun.* 1572. vbi decernitur, quod Conseruatores habeant perpetuam potestatem, & iurisdictionem, & proinde erit ordinaria, quia non expirabit morte concedentis, *l. Et quia ff. de iurisd. omn. iud.* & *cap.* 2. *de offic. Legati in* 6. præsertim cùm sit à lege, quæ non constituit delegationem. *cap. A iudicibus.* 2. *quæst.* 6.

831 Neque obstat, quod non habeant territorium, quia, quando dicitur, quod iurisdictio ordinaria requirit territorium, non intelligitur de territorio, prout importat certum locum, seu certam dictionem, & regionem, vt in *l. Pupillus.* §. *Territorium. ff. de verbor. significat.* Sed de territorio, vt dicit certos fines, intra quos in determinatas personas potest exerceri iurisdictio, vt notant Ossnad. *lib.* 17. *com. cap.* 9. *littera* C. Alphonsus de Escobar *de Pontificia,& Reg. iurisdict. in stud. cap.* 9. *num.* 6. *& sequent.* Quod est territorium formale, nempe termini claudentes intra certam sphæram iurisdictionem quoad personas inhabitantes.

832 Imò quod ad iurisdictionem ordinariam non requiratur territorium, tradunt Felin. *in cap. Post cessionem init. de probat.* Geminian. *in cap. Ordinarij. de offic. Ordin. in* 6. Maranta *in speculo par.* 4. *dist.* 5. Tit. *An sit iudicium Ordinar. num.* 2. Moneta *De conseruat. cap.* 7. *num.* 41. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. disput.* 7. *cap.* 3. *dub.* 2. *num.* 59. Sarauia *De iurisdict. adiunc. quæst.* 33 *num.* 41. Rota *Decis.* 324. *num.* 10. *par.* 1. *Recent.* & alij cum Glos. in *Clement. Ne Romani.* §. *Sanè.* verbo *Diœcesim, de elect.* argum. ex *cap.* 1. *De relig. domib.* quod debet intelligi de territorio materiali, quatenus dicit locum, in quo coadunantur subditi; nam territorium formale, importans vnionem subditorum intra certos terminos iurisdictionis, certum est omninò requiri.

An Prælatus regularis sibi præiudicet, si non vtatur foro Conseruatorum. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

833 *Prælatus Regularis non vtens foro Conseruatorum non sibi præiudicat.*

834 *Priuilegium respiciens plures actus non amittitur nisi pro illa vice, pro qua quis non vtitur.*

Ex actu contrario censetur renunciatum priuilegio tantum, quantum indicat actus.

835 *Priuilegio, quod Regulares conueniantur coram Conseruatoribus, non possunt priuati renunciare.*

836 *Renunciatio per actum oppositum priuilegij de Conseruatoribus, non tenet, nisi consentientibus Superioribus.*

837 *Actu contrario spacio quadraginta annorum præscribuntur priuilegia.*

Priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conseruatoribus, neque spacio quadraginta annorum præscribitur.

Decretum irritans impedit præscriptionem priuilegij.

833 Ad IV. Resp. Non præiudicare: ita tenet Federicus de Senis *in cons.* 14. *num.* 5. vbi antiquiores allegat.

ADDITIO.

834 Ratio resolutionis est, quia quod Regulares conueniri debeant coram conseruatore, est priuilegium; & ideo possunt illo non vti. Circa quod tamen est aduertendum, quod si aliquis Regularis pateretur, se conueniri coram alio iudice, quàm coram suo Conseruatore, non per hoc amitteret priuilegium, quia cùm priuilegium habeat tractum successiuum respiciens plures actus, ad summum censetur amittere pro illa vice, iuxta doctrinam Bart. *in l.* 1. §. *Hoc interdicto ff. de itin. actuq; priu.* Cin. *in l. Voluntariæ. C. De excusat. tut.* Abbat. *in cap. Cùm accessissent. De Constit.* Felin. *num.* 27. Alexan. *Consil.* 192. *circa fin. lib.* 2. Bald. *Consil.* 237. *in fine. lib.* 4 & *in cap. Plerumque. circa fin. de rescript.* Salicet. *in l. Voluntariæ. C. de excusat. tut.* Puteus *decis.* 118. *num.* 3. *l.* 2. Decius *latè in cap. Cùm accessissent. num.* 17. *De constit.* Rodriquez *quæst.* 41. *art.* 5. *tom.* 1. *quæst. Regular.* Quia cùm renunciatio priuilegij dependeat ex voluntate renunciantis, mensuratur ex ipsa, & ideo ex actu contrario tantum solum censetur renunciatum, quantum indicat actus ipse *l. fin. C. Ne vxor pro mar.* Actus autem contrarius, sicut solum trahit voluntatem ad seipsum, ita solum trahet etiam renunciationem.

835 Imò neque pro illo actu religiosus validè renunciaret, quia priuilegiũ, vt regulares conueniantur coram Conseruatoribus est priuilegium religionis, cui non possunt priuati renunciare *cap. Si diligenti. De foro competen.* & tradunt Abbas *in cap. Ad audientiam. num.* 12. ver. *In contrarium. De præscript.* Felin. *ibid.* Gracia *de sentent. & re iud. glos.* 7. *qu.* 3. *limit.* 4.

limit. 4. *num.* 229. Cened. *lib.* 1. *pract. quaest.* 26. *num.* 9. Cochier *de iurisd. Ordinar. in exemp. par.* 3. *quaest.* 12. *num* 4. Rota *Decis.* 240. *num.* 5. *par.* 4. *diuer.* & *Decis.* 704. *num.* 9. *coram Buratto.* & *Decis.* 72. *num.* 9. *par.* 1. *Recent.* & *Decis.* 63. *n.* 10. *par.* 5.

836 Præsertim quia agitur de iure Superiorum, quod læditur per huiusmodi actum, & ideo non consentientibus ipsis non tenet renunciatio per actum oppositum, vt notant Castrens. *Consil.* 431. *num.* 3. *init.* Roman. *Consil.* 369. *num.* 18. Cardin. *Consil.* 38. *in fine.* Afflict. *Decis.* 173. Gratian. *Decis.* 78. *num.* 50. Tusch. *littera C. conclus.* 1027. *num.* 5. Cened. *quaest. canon.* 12. *num.* 8. Gail. *obseruat.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Io. Bapt. Costa *de scient. & ignor. Centur.* 2. *dist.* 66. *num.* 5. Et ideo poterunt Superiores prohibere, ne subditus prosequatur causam coram iudice, & reducere ad Conseruatorem.

837 Et quamuis per actus contrarios spatio quadraginta annorum præscribantur priuilegia contra inferiores Ecclesias ex *cap. Accedentibus.* De *priuilegijs*, vbi Doctores Innocent. Abbas, & alij. Syluester verbo *Priuilegium. num.* 11. hoc tamen priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conseruatore, neque etiam spatio quadraginta annorum amittetur, quia habet clausulam preseruatiuam decreti irritantis, vt constat ex præcedenti Constitutione Gregorij XV. §. 12. ibi. *Quæ omnia, & singula in præsenti Constitutione contenta Sanctitas sua voluit inuiolabiliter obseruari; decernens sic in ijs, cæterisque omnibus præmissis per quoscunque &c. etiam S. Palatij Apostolici Auditores, nec non S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata &c. iudicari &c. Necnon irritum, & inane &c.* Ante autem §. 9. decreuerat, quod Regulares coram ipsis Conseruatoribus conueniri debeant. Decretum autem irritans operatur, quod per actus contrarios tanquam nullos, non præscribatur priuilegium, vt tradunt Felin. *in cap. Cum accessissent, n.* 30 ver. *Quarto limita. de Constitut.* Anton. Gabr. *l.* 6. *commun. conclus. tit. de claus. conclus.* 3. *num.* 39. & 44. Menoch. *Præsumpt.* 41. *num.* 10. *lib.* 6. Rodriquez *quaest.* 41. *art.* 6. *tom.* 3. *quaest. regular.* Moneta *de conseruat. cap.* 10. *num.* 430. Balb. *de præscript. par.* 5. *princip. par.* 4. *quaest.* 4. *limit.* 3. Abbas *in cap. Cùm accessissent. num.* 6. *de constit.* Imola *num.* 7. Burg. *num.* 227.

An Conseruatoribus subiecti possint se Ordinarijs subijcere. Quæstio V.

SVMMARIVM.

838 *Conseruatoribus subiectus potest Ordinarijs se submittere, nisi sit exemptus.*

839 *Regulares habentes Conseruatores non possunt consentire, quod conueniantur coram Ordinario. Interest Romana Sedis, ne subditi sui ab alijs iudicentur.*

340 *Regulares non possunt consentire quod conueniantur coram Ordinario, si habeant Conseruatores, & si agatur de iure competente, exceptione, aut causa criminali, aut mixta.*

838 Ad V. Resp. Poterunt, sed sibi, & non alijs præiudicant. Fettet. *cons.* 102. *lib.* 1. *in n.* 18. Corn. *cons.* 214. *lib.* 2. *n.* 8. Rota *in Decis. Seraph.* 595. *n.* 7. vbi subdit secus esse de exemptis, & Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, de quibus supra.

ADDITIO.

839 Ex quo deducitur, quod Regulares immediatè subiecti Romanæ Sedi, & habentes Conseruatores, non poterunt consentire, si conueniantur coram Ordinario, quia hoc redundaret etiam in præiudicium Romanæ Sedis, cuius interest subditos suos ab alio non iudicari, vt notant Abbas *in cap.* 1. *num.* 19. *de re iud.* Felin. *in cap. Cùm olim. num.* 3. *de præscriptionib.* Io. Andr. *in cap. Scienti. in fine.* vet. *Si vero. de reg. iur. in* 6. Franc. *num.* 4. Castrens. *consil.* 432. *num.* 3. *lib.* 1. Rota cum alijs *in Vlixbonensi Monasterij* 19. *Nouemb.* 1625. *coram Coccino.* & *in Gandauen. Monasterij* 29. *Apr.* 1641. *coram Eminentiss. Panzirolo.* Et fauet etiam Constitutio Gregor. XV. *de Conseruatoribus.* §. 9. ibi *Statuit Sanctitas sua, vt coram ipsis Conseruatoribus Regulares, ac personæ supraescriptæ conueniri, aut trahi debeant, &c.* Atque §. 12. ponit decretum irritans omnia contraria dispositis in ea Constitutione.

840 Et hoc locum habet, etiamsi agatur de iuribus competentibus ex cessione, aut causa sit criminalis, aut mixta, non obstante Decreto Concil. Trident. *sess.* 14. *c.* 5. *de reformatione.* Quia Concil. excludit Regulares, sicut etiam Vniuersitates generales, Collegia Doctorum, Scholarium, & Hospitalia actu hospitantia, ne sub illa dispositione comprehendantur. Vt notant etiam Anguian. *lib.* 3. *de legib. Controuer.* 33. *num.* 5. & 6. Moneta *de Conseruat. cap.* 7. *num.* 326.

Ad

Ad quem appellandum à Conseruatoribus. Quæstio VI.

SVMMARIVM,

841. *A Conseruatoribus appellatur solum ad Papam.*
842 *Appellandum ad eum, qui dedit iudicem.*
843 *Appellandum ad Papam, etiamsi Conseruator ab ipso datus, sit laicus.*
A Conseruatore Clerico dato à Principe laico appellatur ad ipsum Principem.
844 *A Conseruatore an appellari possit ad Legatū.*
Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior Legato.
Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior quocumque Ordinario.
845 *A Subconseruatore ad quem sit appellandum.*
De iure ciuili semper est appellandum ad committentem.

841 Ad VI. Resp. Conseruatores sunt Iudices delegati à Papa in causis eis commissis. *c. 1. & seq. de offic. Iudic. deleg. in 6.* propterea ad Papam tantummodo ab eis appellatur. Ancharan. *cons. 72. n. 1.*

ADDITIO.

842 Hoc ipsum desumitur ex *cap. Super quæstionum. de offic. deleg.* & *cap. Si duo. Tit. eod. in 6.* & faciunt quæ tradunt Abbas *in cap. 2. de offic. leg.* Speculat. *Tit. de appellat. Rubr. Ad quem sit appellan. §. Nunc tractemus. num. 5.* Et satis constat ex regula generali, quod est appellandum ad eum, qui dedit iudicem *l. 1. ff. Quis, & à quo appel.* & *l. Imperatores. ff. de appel.* & *l. Praecipimus. §. Hac si. C. de iudic.*

843 Ex quo fit, quod etiamsi Papa det Conseruatorem laicum, ad ipsum Papam sit appellandum, vt notant Speculator. *num praeced. citat. dicto §. Nunc tractemus. num.* 8. Germon. *de sacror, immunit. lib. 3. cap. 19. num. 86.* Moneta *De conseruat. cap. 9. num.* 184. & Doctores *in cap. 2. de iudic.* & *in cap. Cùm sit generale. de foro competen.* & desumitur ex *cap. Si duobus. §. Denique. de appell.* & *cap. Nouit. de iudic.* Rursus à Conseruatore etiam Clerico dato à Principe laico, ad ipsum Principem erit appellandum, vt notant Doctores *in cap. In Archiepiscopatu. de raptorib.* Felin. *in dict. cap. Cùm sit generale. de foro competenti.*

844 Ita autem appellatur à Conseruatore ad Papam, vt non possit appellari ad Legatum etiam de Latere, vt tradunt Ancharan. *consil. 132.* Run. *consil. 3. lib. 4.* Tusch. *Littera C. conclus. ... num. 6.* Confect. *de priuileg. Mendicant. tit. 3. cap. 5. in fine.* Qui adduut, neque valere consuetudinem, quod à Conseruatore appelletur ad Legatum de Latere, & afferunt eam rationem, quia non potest consuetudine induci, vt à maiori appelletur ad minorem: Conseruator autem tanquam Delegatus Sedis Apostolicæ, in causis sibi commissis, maior est Legato, etiam à Latere, nam Legatus à Latere habet iurisdictionem ordinariam *cap. 2. de offic. Legati in 6.* Delegatus autem Summi Pontificis in causa sibi commissa, maior est quocunque Ordinario *cap. Sanè, 2. de offic. Deleg.* & *cap. Pastoralis. §. Praeterea. de offic. Ordinar.* Et quod Delegatus Papæ sit maior in causa sibi commissa etiam Legato, desumitur ex *cap. Studuisti. de offic. Leg.* vbi Doctores, & notant Speculat. *Tit. de Legat. §. Superest. num.* 48. Ruin. *consil 3. num. ... lib.* 4. Ancharan. *consil. 132. n. 1.* Mandos. *in praxi sign. grat.* verbo *Conseruatoris, init.*

845 Sed dubium remanet, ad quem sit appellandum à Subconseruatore. Hæc autem difficultas cum distinctione resoluenda est. Nam si Conseruator etiam quoad vnam causam commisit Subconseruatori totam suam iurisdictionem, solum ad Papam poterit appellari: Si verò sibi reseruat aliquid de iurisdictione, ad ipsum Conseruatorem appellabitur. Prior pars deciditur *in cap. Super quaestionum. §. Puro. de offic. Deleg.* ibi. *Cùm Delegatus à nobis iurisdictionem suam in alium transfert totam, si fuerit appellandum, non ad eum, sed ad nos appellari debebit.* Et ratio est, quia si transtulit totam suam iurisdictionem in Subconseruatorem, non remanet apud ipsum alia iurisdictio, cuius vigore in causa appellationis possit procedere. Secunda autem pars desumitur ex eodem tex. à contrario sensu; quia si, eur non possit ad ipsum appellari, ex eo prouenit, quia totam iurisdictionem commisit; si totam non cōmittat, sed aliquid sibi reseruet, poterit ad ipsum appellari. Desumitur etiam ex *cap. Cùm te. de offic. Deleg.* & *cap. Si Delegatus. eod. Tit. in 6.* Est tamen aduertendum, quod hoc procedit de iure canonico; nam de iure ciuili semper ad committentem est appellandum. *l. 1. ff. Quis, & à quo appell.* & *l. fin. in fine. C. de iudic.* & *l. Praecipimus. §. Hac si. C. de appellat.* Quia scilicet iurisdictio nunquam de iure ciuili ita censetur in totum committi, quin remaneat etiam apud committentem.

An

An Constitutio Gregorij XV. de Conseruat. afficiat Equites Hierosolymitanos. Quæstio VII.

SVMMARIVM.

846 *Constitutio Gregor. XV. non afficit Hierosolymitanos Equites, possunt tamen eligere Conseruatores. Tenentur seruare formam præscriptam, si eligant.*

846 Ad VII. Resp. Quòd non, nisi quoad Iudices Conseruatores, eidemque Religioni adhuc ius eiusmodi Iudices Conseruatores eligendi competere, declarauit Sac. Congr. Concil. Trident. *die* 6. *Februarij* 1627. sub his verbis: *Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Concil. Trident. Interpretum censuit, Constitutionem sanctæ mem. Gregorij XV. de Conseruatoribus, non afficere Religionem Hierosolymitanam, nisi quod Iudices Conseruatores, eidemque Religioni adhuc ius eiusmodi Iudices Conseruatores eligendi competere.* Supradicta declaratio reperitur impressa in Bullario S. D. N. Vrbani VIII. *fol.* 392. quæ incipit: *Exponi nobis &c.*

ADDITIO.

847. Cùm Constitutio præfata afficiat quoad Conseruatores Milites Hierosolymitanos, sequitur, quod si volunt, teneantur eligere Conseruatores iuxta formam in ea præscriptam: quod etiam colligitur ex ipsa Constitutione, siquidem reuocat electiones Conseruarorum in specie, etiam Militum Hierosolymitanorum, & dat formam eligendi imposterum, vnde fit, quod ipsi quoque teneantur seruare formam præscriptam, cùm quoad hoc sub Constitutione comprehendantur, siquidem non possunt eligi alio modo, nisi secundùm præscriptam formam, præsertim stante decreto irritante, vt in §. 12.

Resolutio aliorum dubiorum circa Conseruatores.

SVMMARIVM.

848 *Regulares possunt semper eligere Conseruatores seruata forma &c.*

849 *An quando iurisdictio Conseruatorum extenditur ad plures Episcopatus, debeat apud omnes notificari electio.*

850 *Electio Conseruatorum mutari non potest intra quinquennium, nisi ex iusta causa, & à quo approbanda.*

851 *Conseruator potest recusari vt suspectus, nisi de iniurijs notorijs debeat recognoscere, & notorium sit permanens.*

852 *Recusato Conseruatore vt suspecto, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de causis suspicionis.*

853 *Quid si oriatur competentia iurisdictionis inter Conseruatorem & Ordinarium.*

848 Circa autem materiam Conseruatorum nonnulla alia adnotanda sunt. Et primo, quod quamuis Regulares non elegerint Conseruatorem intra tempus præfixum à Constitutione Gregorij XV. possunt tamen semper eligere, dummodo eligant iuxta formam præscriptam in eadem Constitutione, vt declarauit S. Congregatio *die* 18. *Septembris* 1627. & desumitur etiam ex eadem Constitutione §. 7. ibi *Alioquin eo termino elapso* (nempe præfixo in Constitutione ad eligendum, & docendum de electione) *Quamdiu Conseruatores secundum formam præsentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinarijs conueniantur.* Ex quibus constat, quod conceditur pro quocumque tempore facultas eligendi.

849 Secundò. Cum iurisdictio Conseruatorum pro Regularibus extendatur ad tres dietas ex dispositione Pij V. contingere potest, quod se extendat ad plures Episcopatus; & ideo cum ex præfata Constitutione Gregorij XV. debeant electionem Conseruatoris notificare Curiæ Ordinarij, necesse erit, quod notificent Curiæ cuiuscunque Ordinarij, ad cuius Episcopatum potest extendi iurisdictio, alioquin solum vti poterunt Conseruatore in illo Episcopatu, cuius Curiæ notificata est electio, vt declarauit S. Congregatio *die* 11. *Iulij* 1610.

850 Tertio. Conseruatores electi secundum formam huius Constitutionis mutari non poterunt durante quinquennio à die suæ electionis, nisi interueniat legitima causa, quæ erit approbanda vel à Sede Apostolica, vel à locorum Ordinarijs. Poterunt autem Regulares, prout magis libuerit, recurrere vel ad Sedem Apostolicam, vel ad Ordinarium pro approbatione causæ. Ita statuitur §. 8. Poterunt tamen Conseruatores durare in officio vltra quinquennium, quia Decretum Concilij Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. *de reformat.* Quod Conseruatores non durent vltra quinquennium, non se extendit ad Conseruatores Regularium, & nonnullos alios, vt in fine cap. & proinde officium Conseruatoris non est temporale, vt norat Miranda, *tom.* 2. *manual. Prælat. quæst.* 47. *ar.* 6.

851 Quarto, Conseruator poterit recusari tanquam suspectus, existente iusta causa. Vnde etiam Actores poterunt recusare Conseruatorem Regularium, & nolle causam coram ipso agitari. Cum enim Conseruator sit Iudex, est eadem ratio de ipso ac

ac de cœteris iudicibus; iudex autem ſuſpectus recuſari poteſt cap. *poſtremo*, & cap. *cum ſpeciali de appellat.* & *l, apertiſſimi, C. de iudic,* Hoc tamen eſt limitandum, vt non valeat, quando Conſeruator de iniutijs notorijs debet cognoſcere cap. *propoſuit. de appellat.* vbi Gloſ. verbo *Manifeſto*, communiter recepta. Innocent. *in cap. 1. num. 4. de offic, deleg. in 6.* Hoſtienſ. *ibid.* Syluelter verbo *Conſeruator, n. 5 in fine.* Caualcan. *deciſ. 33. num. 15. par. 2.* Farinac, cum alijs, *quæſt. 22. crimin, num. 129.* Ceual, *to. 4. com. contra com. quæſt. 897. num. 779.* Campanil, *in diuer. iur. rubr. 12. cap. 13. num. 25. in fine.* Quia ſtante notorietate non poteſt habere locum iniuſtitia, cuius intuitu admittitur recuſatio. Hoc tamen limitandum eſt, vt ſolum habeat locum, quando notorium eſt permanens, non autem quando eſt tranſiens. Ita Burſat. *conſil. 21. num. 23. lib. 1.* Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 6. num. 33.* Carauita *in Ritu magn. cur. 265. num. 11.* Farinac. *quæſt. 21, crimin. num. 131.*

852 Si ergo contingat Conſeruatorem recuſari, vt ſuſpectum, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de cauſis ſuſpicionis, vt de delegatis Apoſtolicis decernitur in cap. *cum ſpeciali de appellat.* & in terminis Conſeruatorum in Concil. Trident. *ſeſſ. 14. c. 5. de reformat.* Erunt autem arbitri eligendi à partibus. Quod ſi non adſit aduerſarius, eligentur à recuſante, & recuſato, & ſi electi non concordent, addetur tertius, vt in dicto cap. *cum ſpeciali*.

853 Et idem erit ſeruandum, ſi oriatur controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis inter Conſeruatorem, & Ordinarium. Ita enim decernitur in Concil. Trident, *ſeſſ. 14. cap. 5. de Reformatione*, & *in Conſtit. Gregor. XV.* §. 10. *de Conſeruatoribus.* Vnde non eſt audiendus Moneta *de conſeruat. cap. 9 num. 36.* aſſerens Conſeruatorem tanquam Iudicem delegatum, atque adeo maiorem Ordinario, debere cognoſcere de competentia iuriſdictionis; nam qui eſt dignior debet cognoſcere de controuerſia, quando oritur inter duos iudices, vt tradunt Roman. *conſil. 160.* & Doctores *in cap. paſtoralis, de reſcriptis*, & *in cap. ſuper literis, eod tit.* & *in cap. cum ſit generale, de foro compet.* Quia hoc non valet in præſenti caſu, cum aliter à iure ſit diſpoſitum.

BVL-

BVLLA
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.
IN QVA

FIT CONFIRMATIO ET AMPLIATIO CONSTIT. PII IV
Editæ contra Sacerdotes in Confessionibus sacramentalibus Pœnitentes ad turpia sollicitantes.

GREGORIVS PAPA XV.

Ad futuram rei memoriam.

854 *VNIVERSI Dominici gregis curam, eamque immeriti, cœlesti dispositione gerentes, sedulò inuigilare tenemur, vt ab omnibus prauis contagijs conseruetur immunis, multòque maiori studio prouidere, vt omnis pestis ab ijs auertatur, quibus alios sanandi officium est commissum, ne, quod Euangelica scripta nos admonent, sale infatuato non sit in quo saliatur, & ad nihilum prosit vltra, nisi vt mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.*

§. 1. Quoniam autem à Romanis Pontificibus prædecessoribus nostris quibusdam in locis prouisum fuit, vt impium, ac nefandum scelus, quod non solùm inter Christifideles non esse, sed nec etiam nominari debet, procul ab ijs arceatur, videlicet, vt aliquis Sacerdos ad sacras audiendas Confessiones deputatus, sacrosancto Pœnitentiæ Sacramento solicitando pœnitentes ad turpia, abutatur, ac pro medicina venenum, pro pane aspidem porrigat, ex cœlesti medico infernalis veneficus, & ex patre spirituali proditor execrabilis animarum reddatur. Idcirco Nos ea, quæ his perniciosissimis diaboli insidijs arcendis certis in locis salubriter constituta sunt, vt nullibi desiderentur, quantum ex alto conceditur, prouidere duximus.

§. 2. Alias siquidem à fel. rec. Pio Papa IV. Prædecessore nostro emanarunt literæ tenoris subsequentis, videlicet: Pius Papa IV. Venerabili fratri Archiepiscopo Hispalensi, in Regno Hispaniæ, hæreticæ prauitatis Inquisitori Generali. Cum sicut nuper, non sine animi nostri molestia, accepimus, diuersi Sacerdotes in Regnis Hispaniarum, atque etiam in Ciuitatibus, & Diœcesibus curam animarum habentes, siue eam pro alijs exercentes, aut aliàs audiendis Confessionibus pœnitentium deputati, in tantam proruperint iniquitatem, vt Sacramento Pœnitentiæ in actu audiendi Confessiones abutantur; nec illi, vt qui in eo instituti sunt, Domino DEO, & Saluatori nostro IESV Christo iniuriam facere vereantur, mulieres videlicet pœnitentes ad actus inhonestos, dum earum audierunt Confessiones, alliciendo, & prouocando, seu allicere, & prouocare tentando, ac loco earum per Sacramentum huiusmodi Creatori nostro reconciliationis, grauiorum peccatorum mole eas onerando, & in manibus diaboli tradendo, in Diuinæ Maiestatis offensam, animarum perniciem, & Christifidelium scandalum non modicum. Nos, in animum inducere nequeuntes, quòd qui de Fide Catholica rectè sentiunt, Sacramentis ab Ecclesia DEI institutis abutantur, aut illis iniuriam faciant, Fraternitati tuæ, de cuius eximia pietate, virtute, atque doctrina plurimùm in Domino confidimus, per præsentes committimus, & mandamus, quatenus per te, vel alium seu alios à te deputandum, seu deputandos, contra omnes & singulos Sacerdotes dictorum Regnorum, ac illarum Ciuitatum, & Diœcesum de præmissis quomodolibet diffamatos tam sæculares, quam quorumuis etiam exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum Ordinum Regulares cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existant, tam super præmissis, quam super Fide Catholica, & quid de ea sentiant, diligenter inquiras, & iuxta facul-

tatem tibi contra hereticos, aut de heresi quouis modo suspectos à Sede Apostolica concessarum continentiam, & tenorem procedas, ac culpabiles repertos iuxta excessuum suorum qualitatem, prout de iure fuerit faciendum, debita præcedente degradatione; sæcularis iudicis arbitrio puniendos tradas. Non obstant. &c. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 16. Aprilis, Anno Dñi millesimo quingentesimo sexagesimo primo, Pontificatus nostri anno secundo.

§. 3. Igitur vt Literæ prædictæ perpetuis futuris temporibus, & vbique locorum inuiolabiliter obseruentur, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostra, ac de consilio Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium contra hereticam prauitatem generalium Inquisitorum, præinsertas litteras huiusmodi, ac omnia, & singula in eis contenta Apostolica auctoritate tenore præsentium approbamus, & confirmamus, illisque omnibus, & singulis inuiolabilis Apostolicæ firmitatis robur adijcimus, illasque non solum in prædictis Hispaniarum Regnis, sed in quibusuis Christiani orbis partibus firmiter, & inuiolabiliter obseruari præcipimus, & mandamus.

§. 4. Ac præterea ne in futurum de pœna his delinquentibus imponenda, & de modo contra eosdem procedendi ab aliquo dubitari possit, statuimus, decernimus, & declaramus, quod omnes, & singuli Sacerdotes, tam sæculares, quam quorumuis, etiam quomodolibet exemptorum, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectorum Ordinum, Institutorum, Societatum, & Congregationum regulares, cuiuscumque dignitatis, & præeminentiæ, aut quouis priuilegio muniti existant, qui personas, quæcumque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum alijs quomodolibet perpetranda in actu Sacramentalis Confessionis, siue ante, vel post immediatè, seu occasione, vel prætextu Confessionis huiusmodi, etiam ipsa Confessione non secuta, siue extra occasionem Confessionis in Confessionario, aut in loco quocumque, vbi confessiones Sacramentales audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare, vel prouocare tentauerint, aut cum eis illicitos, & inhonestos sermones, siue tractatus habuerint, in officio Sanctæ Inquisitionis seuerissime, vt infra, puniantur. Et præterea omnes hereticæ prauitatis Inquisitores, & locorum Ordinarios omnium Regnorum, Prouinciarum, Ciuitatum, Dominiorum, & locorum vniuersi orbis Christiani in suis quemque Diœcesibus, & Territorijs per has nostras literas, etiam priuatiuè quoad omnes alios spectaliter, ac perpetuò Iudices delegamus, vt super his contra prædictos simul, vel separatim in omnibus prout in causis fidei, iuxta sacrorum Canonum formam, necnon officij Inquisitionis huiusmodi constitutiones, priuilegia, consuetudines, & decreta diligenter inquirant, & procedant: & quos in aliquo ex huiusmodi nefarijs excessibus culpabiles repererint; in eos pro criminum qualitate, & circunstantijs, suspens. ab executione ordinis, priuationis beneficiorum, dignitatum, & officiorum quorumcumque, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, necnon vocis actiuæ, & passiuæ (si regulares fuerint) exilij, damnationis ad triremes, & carceres etiam in perpetuum absque vlla spe gratiæ, aliasque pœnas decernant, eos quoque, si pro delicti enormitate grauiores pœnas meruerint, debita præcedente degradatione, Curiæ sæculari puniendos tradant.

§. 5. Dantes etiam facultatem Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & generalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, Ecclesiæ DEI tam perniciosum, remaneat, ob probationum defectum impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, delictum probatum esse arbitrio suo iudicandi, & Curiæ sæculari, vt præfertur, reum tradendum esse, pronunciandi.

§. 6. Non obstañ. omnibus, quæ dictus Prædecessor in suis literis prædictis voluit non obstare, cæterisq; contrarijs quibuscumque.

§. 7. Mandantes omnibus Confessarijs, vt suos pœnitentes, quos nouerint fuisse ab alijs, vt supra, sollicitatos, moneant de obligatione denunciandi sollicitantes, seu, vt præfertur, tractantes, Inquisitoribus seu locorum Ordinarijs prædictis: quod si hoc officium prætermiserint, vel pœnitentes docuerint non teneri ad denunciandum Confessarios sollicitantes, seu tractantes, vt supra; ijdem locorum Ordinarij, & Inquisitores illos pro modo culpæ punire non negligant.

§. 8. Volumus autem, vt præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra vbique habeatur, quæ præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 9. Quodque eædem præsentes literæ, seu illarum exempla, ad valuas Basilicarum S. Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixæ, omnes ita arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent.

Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris, die 30. Augusti M. DC. XXXII. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi 1622. Indict. 5. die verò prima mensis Septembris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ

Papæ XV. Anno eius secundo: suprascripta Constitutio, siue Litera Apostolicæ affixæ fuerunt ad valuas Sancti Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum Basilicarum de Vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris est, per me Brandimartem Latinum, Apostolicum Cursorem.

Octauius Spada Mag. Cursorum.

855 DEelarationes factæ per sacram Congreg. Eminentissimorum Cardinalium Inquisitorum Generalium hæreticæ prauitatis super dictaBulla, & transmissæ Illustrissimo Archiepiscopo Auenionen. die 27. Octobris 1624.

Molto Illustre, e Reuerendissimo Signore. Dopo essersi hauuta lunga, & matura consideratione sopra il dubio significato da diuerse bande, se i Penitenti sono obligati à denuntiare i Confessori, da' quali sono stati sollicitati nel luogo, ò atto della confessione, quando hanno consentito alla sollicitatione, Nostro S. e questi miei SS. Illust. in Congregatione auanti sua Santità, à 25. di Luglio passato, dopo hauere anco inteso il parere di vna particolare Congreg. deputata per questo effetto, hanno risoluto, che qualsiuoglia penitente è tenuto à denunciare il Confessore, ancorche l'habbia consentito, e non è tenuto à propalare il proprio consenso, ne sopra ciò s' interroghi dal Vescouo, ò Inquisitore, ò da' loro Vicarij, auanti i quali deporrà la confessione; procedendosi poi contra di lui ne i constituti, che se gli faranno. Non s'interroghi sopra detto consenso, & in caso ch' egli volesse dirlo da se, non si scriua il suo detto, come cosa in ordine alla persona sollicitata, non spettante al Santo Officio. Le parti dunque di V.S. sono il significare la detta risolutione à i Confessori, & incaricargliene strettamente l'osseruanza, acciò ne i casi, ch'occorrono alla giornata conforme al tenore della Constitutione publicata da Gregorio XV. san. mem. contra i Confessori sollicitanti, significhino à i penitenti l'obligo, che hanno di denunciare i Confessori, da' quali saranno sollicitati; & hauendoli consentito, e facendo difficoltà in scoprire il proprio consenso conforme alla risolutione, che s'e fatta, li dichiari apertamente, che non sono tenuti à propalare il detto consenso, e che tanto essi Penitenti, quanto i Confessori sollicitanti, procedendosi contra di loro, non saranno di ciò interrogati, e dicendola da se, non si riceuerà, ne scriuerà il detto. E quando tuttauia il Penitente persistesse nella medesima renitenza, N.S. si contenta, che dal Vescouo, ò dall' Inquisitore si dia auttorità al Confessore di riceuere per scrittura, e con giuramento la denuncia, per portarla subito à chi l'hauerà data auttorità di pigliarla: e se oltre le cose sudette occorrerà altro caso graue, per lo quale non si possa il Penitente indurre à denunciare, vuole sua Santità, che se ne scriua quà, e s'aspetti la risposta, & intanto si soprasseda nell' assolutione di esso. E tanto si contenterà V.S. di far osseruare nella sua Diocese, facendo registrare la presente ne gli atti di cotesta Corte per information sua, e de' suoi Successori, che doueranno hauer mira, che la presente risolutione risguarda solo quei Penitenti, che per hauer consentito, fanno difficoltà in denunciare; ma à quei, che non hanno consentito, ò hauendo consentito, non sono in ciò renitenti, non deue il Confessore porre difficoltà alcuna, ma lasciare, che liberamente, & indifferentemente sodisfaccino all'obligo, che hanno di denunciare conforme alla sudetta Constitutione: e per fine il S. Iddio conceda à V.S. ogn'altra prosperità maggiore. Di Roma li 27. di Settembre 1624. Di V.S. Affettionatissimo per Seruirla. Il Cardinal Millino.

QVÆSTIONES.

856 1 Num hæc pœnalis Constitutio, loquens de tentantibus mulieres, locum habeat etiam contra tentantes adolescentes de vitio nefando, ex maioritate rationis.

2 An credatur testi vnico, quando est impossibile, vel difficillimum alios inuenire, & quid moneant Doctores in hac materia sollicitationis.

3 An credatur pœnitenti contra Confessarium, si dicat reuelasse eius confessionem.

4 An Confessarij, qui solicitauerunt ad turpia in actu confessionis, vel ante, vel postea, per quamcumque gratiam factam, vel faciendam, possint restitui, vt valeant confessiones sæcularium, audire: & quid si abiurarunt aliàs secretè, vel publicè.

An Constitutio Gregorij XV. contra sollicitantes locum habeat contra sollicitantes masculos. Quæst. I.

SVMMARIVM.

857 *Constitutio Gregorij XV, contra sollicitantes comprehendit sollicitantes masculos.*
858 *Appellatione personæ venit masculus, & fœmina.*
Dictio, Quæcunque, *comprehendit omne genus personarum.*
859 *An ante Constitutionem Gregor. fuerint denunciandi sollicitantes masculos in confessione.*
Casus, in quo militat eadem ratio, comprehenditur sub expresso.
860 *An sciens sub secreto naturali aliquem sollicitasse in confessione, teneatur denunciare.*
861 *Lex obligans denunciare sollicitantes cedit obligationi naturali.*
Quando sciens sub secreto naturali, teneatur denunciare.

857 Ad 1. Resp. Quòd sic; ita punctualiter post Salced. qui allegat hanc Bullam; & hunc casum comprehendere tradit Rod. *quæst.* 27. *art.* 3. & etiam Stephan. Quaranta *in sua summa, in verb. Confessor. vers. ampliatur.* Vbi luculenter nonnullas optimas rationes adducit, & ita etiam in dicto Tribunali Sanctiss. Inquisitionis practicari ab ijsdem Ministris accepi.

ADDITIO.

858 Post præfatam Bullam Gregorij XV. nulla de hoc remanet difficultas, nam §. 4. habet, *Qui personis, quæcunque illæ sint, ad inhonesta, siue inter se, siue cum alijs quomodolibet perpetranda, &c.* Nam non solum appellatione personæ venit masculus, & fœmina cap. *Persona de priuileg. in 6* & notant Rebuf. *in l.* 1. *ver. Duodecimo ff. de verbor. significat.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos.* 5. *num.* 159 Gomez. *in Reg. de Idiom. quæst.* 2. *num.* 2. Coccin. *decis.* 277. *num.* 2. Sed etiam dictio *Quæcunque* superaddita facit, vt dispositio complectatur genus omne personarum, vt notant Menoch. *consil.* 224. *num.* 7. Monach. *decis. Bononien. num.* 48. Bursat. *consil.* 32. *num.* 14. *lib.* 1. Honded, *consil.* 92. *num* 7. *vol.* 1. Giurba *consil. crim.* 11 *num.* 2. Et ita tradunt in terminis huius Bullæ Vener. *lib.* 5. *Examin. Episcop. cap* 17. *num.* 19. Belloch. *de casib. reseruat. par.* 2. *quæst.* 7. *num.* 28. & *quæst.* 10. *num.* 51. Nald. *in sum. verbo Confessio, num.* 31. Peirin. *tom.* 2. *de priuileg. ad Constit.* 4. *Gregor. XV.* §. 5. *n.* 14.

859 Solum occurrit dubitandum, an ante præfatam Constitutionem Greg. XV. essent denunciandi sollicitantes masculos in confessione. Et quamuis negent Bariola *in Florib. Inquisit. . . . . . fol.* 227. Portel, *in dub. Regular.* verbo *Sollicitare fœminas. num.* 5 & inclinat Param. *lib.* 3. *de orig. Inquisit. quæst.* 10. *num.* 96. Tenendum tamen, quod adhuc erant denunciandi vigore Constitutionis Pauli IV. Et ita docent Rodriquez *quæst.* 27. *ar.* 3. *tom.* 2. *quæst. Regular.* Quaranta *in sum. Bullarij.* verbo *Confessio.* Cherub. *in compen. Bullar. par.* 2. *constit.* 31. Acugna *de Confessar. sollicit. quæst.* 5. *per totam.* Girtius *de casib. reseruat quæst.* 14 *num.* 4. Scortia *in Bull. Pontific. Epit.* 77. *theorem.* 197. Coriolan. *de casib reseruat. par.* 1. *sect.* 2. *art.* 22. *n.* 3. Riccius *Resol.* 66. *num.* 3. *par.* 3. *praxis.* Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 24. *num.* 34. testans de praxi ante Constit. Gregorij XV. Hieronymus Rodriquez *in compend quæst. Regular. resol.* 131. *n.* 3. Anton. Sousa *de Confessar. sollicit. tract.* 4. *cap.* 12. *num.* 12. Quia nimirum casus, in qua militat eadem ratio, dicitur comprehensus in casu expresso, vt notat Gloss. communiter recepta *in cap.* 1. verbo *Vt alia. de temporib. Ordinat. in 6.*

860 Aliud dubium singulare occurrit, An scilicet, qui sub secreto naturali scit, aliquem sollicitasse in confessione, teneatur denunciare: vt si *quis* audiret Confessarium sollicitantem in confessione, aut si Confessarius, qui sollicitauit, aperiat alicui suum delictum, & ipsum consulat, quid sibi faciendum. Non conueniunt autem inter se Doctores, nam aliqui volunt non esse denunciandum. Ita Facundea *lib.* 4. *in* 2. *pracep. Eccles. cap.* 3. *num.* 31. Raynaud. *de monitor. par.* 1. *cap.* 3. *quæsito* 3. & consensit Thomas Hurtad. *tom.* 1. *variar. resolut. tract.* 4. *cap.* 8. *resolut.* 17. *num.* 260. *& sequent.* quando sollicitans est emendatus, aut speratur emendandus. Quia obligatio denunciandi est à lege humana, quæ non præualet contra ius naturale, quod obligat ad seruandum secretum naturale. Sic nec etiam tenetur denunciare blasphemos occultos, vt latè cum alijs Sanchez *lib.* 2. *sum. cap* 32. *num.* 47. Econtra verò alij tenent adhuc esse denunciandum. Ita Bossius *in Append. de iubil. dub.* 26. *num.* 88. Trimarch. *de Confessar. sollicitan. disp.* 6. *num.* 29. Palaus *tom.* 1. *tract* 4. *disp.* 9. *dub.* 20. *num.* 5. Diana *par.* 1. *tract.* 4. *resol.* 24.

861 Sed hæ sententiæ facilè possunt conciliari: nam lex obligans ad denunciandum est affirmatiua, nec tanquam inferioris ordinis derogat obligationi legis naturali, & proinde non obligat ad non seruandum secretum, quando de iure naturali est seruandum. Vnde quando quis sub secreto naturali scit aliquem in confessione sollicitasse, obligabitur tantum ad denunciandum quando ratione finis legis cessabit obligatio tegendi secretum naturale, secus autem, quando non cessabit. Vnde considerandæ erunt circumstantiæ, & videndum, an cesset obligatio secreti naturalis; tunc enim proculdubio cessabit, quando bonum commune grauiter læderetur, si committeretur denunciatio. Quia lex naturalis non est sibiipsi contraria, & ideo cùm obliget

ad

ad tuendum bonum commune ex eo, quod seruare- tur, subiret graue detrimentum.

Quomodo probandum crimen sollicitationis, & an standum testi vnico. Quæstio II.

SVMMARIVM.

862 *Inquisitores an debeant credere testibus singularibus in materia sollicitationis, & quid facere debeant.*
863 *Delictum sollicitationis probari an possit per testes singulares concurrentibus adminiculis.*
Cuius arbitrio iudicandum sit, an testes singulares probent in materia sollicitationis.
Quid requiratur ad ad formandum hoc arbitrium.
Arbitrium debet regulari à iure.
864 *In delicto sollicitationis non sufficiunt testes singulares, nisi concurrant indicia, & adminicula.*
Ablatiuum absolutum inducit conditionem.
Deficiente conditione deficit concessio.
865 *In delicto sollicitationis debent coniunctim concurrere præsumptiones, & indicia.*
Dictio, Et, requirit concursum copulatorum.
866 *Quinam testes non admittendi in crimine sollicitationis.*
Constare debet de ipsorum idoneitate.
867 *Vnicus testis non sufficit in delicto sollicitationis.*
868 *An sufficiat ad carcerationem, ac torturam. Et quid si Confessarius sit malæ famæ.*
869 *In delicto sollicitationis an sufficiant duo testes pro condemnatione.*
870 *Quinam requirant tres testes singulares, & an sufficiant.*
871 *Quinam requirant saltem quattuor testes singulares.*
872 *Ex testibus singularibus non est imponenda pœna ordinaria delicti in crimine sollicitationis.*
Ex testibus singularibus nunquam habetur plena probatio.
Quatuor fœminæ non probant in hoc delicto.
873 *Delictum sollicitationis, an sit probatum, remittendum iudicio Inquisitorum.*

862 Ad II. Resp. Quòd testi vnico credatur, quando impossibile est, vel difficillimum alios inuenire, latè tradit Marsil. *in l. Si quis. in fin. ff. de quæst.* ad quem te remitto. Admonent tamen Doctores, Episcopos, & Inquisitores, quòd, vbi huiusmodi sollicitationes contingunt, multa debent præ oculis habere, neque enim temerè quibusuis credere testibus singularibus, neque debet probitas Confessariorum ob vnius, vel alterius mulierculæ, maximè impudicæ, testimonium in discrimen venire, & inquirendum sit in vitam & mores tam Confessarij, quàm mulierum, Iac. Leonissa, *cons.* 55. *n.* 12. inter *consilia crimin. diuers. tom.* 1. Ludouic. à Paramo, *lib.* 3. *de orig. officij S. Inquisit. cap.* 10. *n.* 165. 166. & Riccius *resol.* 440. Ego autem monerem, quòd quando casus huiusmodi eueniret, Episcopus, vel Inquisitor consuleret Sacram Congr. referendo merita causæ, & testes examinatos, & fidem, quæ illis potest adhiberi.

ADDITIO.

863 Circa probationem huius delicti non conueniunt inter se Doctores. Ex constitutione tamen Gregorij XV. certum fit, quod probari possit per testes singulares concurrentibus adminiculis indicijs, & præsumptionibus, vt constat ex §. 5. ibi, *Dantes etiam facultatem S. R. E. Cardinalibus, & generalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, Ecclesiæ Dei tam perniciosum remaneat ob probationum defectum impunitum, cum difficilis sit probatio, testibus etiam singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis delictum probatum esse, arbitrio suo iudicandi.* Circa quam dispositionem est adnotandum, quod hoc arbitrium non conceditur omnibus, sed solum S. Congregationi S. Officij, & generalibus Inquisitoribus, & ideo cœteri inferiores compilantes processus non habebunt huiusmodi arbitrium. Secundò, non posse formari huiusmodi arbitriū, & iudicium, nisi testes singulares sint talis qualitatis, & præsumptiones, adminicula, atq; indicia sint talis conditionis, vt coniunctim habeant tantam vim, vt moueant Iudicem, & moraliter cogant ad iudicandum, rem ita se habere, atq; adeo reddant delictum moraliter modo euidens. Arbitrium enim debet esse regulatum secundum rationem, & prout de iure Bart. *in extrauag. Ad reprimendū. ver Videtur. n.* 8. Paris. *consil.* 8. *n.* 21. *lib.* 4. De Grassis *decis.* 8 *n.* 2. *de re iud.* Duran. *decis.* 5. *num.* 3. Merlin. *decis.* 400. *num.* 1. Ludouis. *decis.* 465. *num.* 1. Rota *decis.* 235. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.* & *decis.* 567. *par.* 2. Et ideo debet iudex arbitrari, delictum esse planè probatum, quando testes singulares cum præsumptionibus, indicijs, & adminiculis æquipollent planæ probationi testium contestium, quæ de iure requiritur ad aliquem condemnandum: tunc autem solum æquipollent, quando moraliter vrgent iudicem ad credendum delictum esse verè commissum.

864 Tertiò Non sufficient testes singulares, quotquot sint, nisi concurrant præsumptiones, indicia, & adminicula, quia Pontifex concedit facultatem iudicandi, delictum esse probatum per testes singulares, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, cum quibus vult coniungi testes singulares. Et cùm vtatur ablatiuo absoluto

Con-

Concurrentibus &c. inducit conditionem *l. Si debitor. §. 1. ff. Quib. mo. pign. vel hypoth. sol.* Bart. *in l. 1. quæst. 3. ff. de condit. & demonst.* Ludouic. *decis.* 492. *num.* 7. Deficiente autem conditione deficit concessio *l. Mæuius.* & *l. Qui heredi. ff. de condit. & demonstrat,* & notant Menoch. *consil.* 134 *num,* 30. Surd. *consil.* 129. *num.* 36. Valenzuel. *consil* 37. *num.* 77. *vol.* 2. Molin. *lib. 3. de ritu nupt. quæst.* 51. *num.* 11.

865 Quartò. Necessarium erit, vt coniunctim concurrant præsumptiones, indicia, & alia adminicula; vt constat ex dictione, *Et*; quæ ita æqualiter copulat, vt requirat concursum copulatorum, vt notant Felin. *in cap.* 2. *num.* 32. ver. *Copula, de rescriptis.* Paris. *consil.* 95. *num.* 6. *vol.* 1. Dec. *consil.* 417. *num.* 1. Menoch. *consil.* 56. *num.* 95. Thesau. *decis.* 189. *num.* 1. Guido Papa *decis.* 527. *num.* 1. Rota *decis.* 115. *num.* 8. *par.* 1. *diuersor.* Et ratio est, quia licet Pontifex concedat vti probationibus minus legitimis, cùm qualitas delicti id exigat, vtpote difficilis probationis, non vult tamen, esse imperfectas in suo genere,

866 Circa autem qualitatem testium pro hoc crimine sollicitationis probando, non sunt admittendæ meretrices, nec aliæ mulierculæ viles, & non fide dignæ, sed tantum honestæ, & quibus mereatur præstari fides, vt notant inter alios Param. *lib. 3. de orig. Inquisit. quæst.* 10. *num.* 165. Acugna *de Confess. r. sollicit. quæst.* 23. *num.* 11. ver. *At integrum.* vbi Freitas *lit. H. num,* 26. Io. Sanchez *disp.* 11. *select. num* 47. Anton. Sousa *tract.* 2. *de Confess. sollicit. cap.* 12. *conclus.* 4. *num.* 8. Corrus *cod. tract. par.* 3. *quæst.* 4. §. 4. *num.* 2. Quia cùm in probatione huius criminis admittantur testes singulares, debent esse idonei, ne probatio nimis infirmetur. Vnde constare debet de idoneitate testium, vt notant Molsес. *p.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 24. *num.* 38. Ricclus *collect.* 149. Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 4. *Gregorij XV.* §. 3. *num.* 1. & proinde capi debet informatio de qualitatibus testium, vt de eorumdem idoneitate iudicetur.

867 Circa verò numerum testium, quamuis Bonacina *quæst.* 4. *de matrim. pun.* 16. *num.* 9. verbo *Quomodo,* putet præstari fidem vnico testi, & alios etiam citet, qui tamen non loquuntur de teste vnico, sed de testibus singularibus, certum tamen est, quod non sufficit ad probandum hoc crimen, vt tradunt communiter Doctores, præsertim infra citandi, quia iuxta communem regulam, in vlla materia vnicus testis non facit fidem, quando agitur de alieno præiudicio; vnde est illud, Dictum vnius, dictum nullius. Et cum Gregor. XV. *in sua Constitutione contra sollicitantes* indulgeat, vt in probatione huius delicti adhiberi possint testes singulares concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, excludit omnes alias probationes minores, tanquam insufficientes, quale est dictum vnius testis; cum neque velit fidem præstandam testibus singularibus, nisi concurrentibus præsumptionibus, & adminiculis.

868 An autem sufficiat vnicus testis ad capturam & incarcerationem, & torturam, affirmat Cantera, *cap.* 2. *de probat. per testes quæst.* 1. *num.* 47. At alij communiter negant, quamuis testis sit fide dignus, quia agitur de re graui, & quæ non parum denigrat bonam opinionem. Addunt tamen sufficere vnicum testem integræ fidei, si Confessarius sit malæ famæ & alias suspectus, aut alias fit punitus à S. Officio. Quod desumitur ex cap. *accusatio* 2. *quæst.* 7. Et ita tradunt Freitas ad Acugnam *de confessar. sollicit. quæst.* 4. *num.* 27. Sousa *tract.* 2. *de confess. sollicit. cap.* 21. *num.* 6. Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 4 *Gregor. XV.* §. 3. *num.* 4. & *in addit. ad eādem Constit, cap.* 11. *num.* 4. Latus *de confess. sollicit. par.* 3. *q.* 4 §. 3. *num.* 15. Thomas Hurtad. *tract.* 4. *resol. moral. cap. vn. resol.* 9. §. 3. *num.* 1051. & 1052. Et faciunt quæ tradunt Pegna *par.* 2. *direct. com.* 12. *in fine,* & *par.* 3. *num.* 14. ver. *dixi vero,* Roias *de heret. par.* 2. *num.* 16. Simanch. *in Enchirid. tit.* 25. *num.* 1. Paramus *lib.* 3. *de Inquisit. quæst.* 10. *num.* 123. Et de praxi testantur Freitas, & Corrus citati: addunt autem, præsertim Corrus *num.* 16. quod requiruntur pro incarceratione duæ fœminæ honestæ, fide dignæ, & omni exceptione maiores: & tunc solum sufficere vnicam, quando concurrunt grauia indicia, & præsumptiones. Et quod requirantur saltem duo testes fide digni, docet etiam Bariola *de Confessar. sollicit. quæst.* 15. Molsес *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 39. Diana *par.* 4. *tractat.* 5. *resolut.* 55.

869 Quod autem sufficiant duo testes pro condemnatione, tradunt Param. *lib.* 3. *de Inquisit. q.* 10 *num.* 155. & *num.* 165. Molsес. *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 39. Bariola *de confessar. sollicit. q.* 15. Quia hic numerus sufficit ad probandum in quolibet delicto etiam atrocissimo. Tum etiam quia crimen hæresis, & alia delicta priuilegiata probantur duobus testibus. Verum hoc non admittunt cœteri, Acugna *de confessar. sollicit. quæst.* 23. *num.* 4. vbi Freitas *num.* 15. Sousa *tract.* 2. *de confessar. sollicit. cap.* 12. *num.* 1. Peirin. *de priuileg. ad constit.* 4. *Gregor. XV.* §. 8. *n.* 23. Corrus *de confess. sollicit. par.* 3. *quæst.* 4. §. 3. *num.* 17. qui tamen addit, quod duo testes fide digni sufficiunt, vt possit confessarius prohiberi, ne audiat confessiones, quia sufficiunt, vt reddatur valde suspectus, & proinde debet prouideri, ne pœnitentibus venenum pro medicina propinet. Thomas Hurtad. *par.* 1. *resol. moral. tract.* 4. *resol.* 9. §. 3. *num.* 1054. qui tamen vult, sufficere duos testes fide dignos, si agatur de pœna non grauiori, & Confessarius sit malæ famæ. Et ratio est: Quia licet duo testes plenè probent, quando sunt contestes, non tamen quando sunt singulares. Et licet hoc delictum probari possit per testes singulares, debet tamen numerus supplere singularitatem, quando saltem aliunde non suppletur; & in hoc solum est priuilegiatum, quod probari possit per testes singulares, non autem in hoc, quod sufficiat ille numerus præcisus, qui sufficeret, si essent contestes.

870 Ideo alij requirunt saltem tres testes fide dignos. Ita Ortiz *cap.* 24. *sum. num.* 11. Sanctarel. *de hæresi cap.* 44. *num.* 6. Trimarch. *de confessar. sollicit. disp. vlt. sect.* 3. Io. Sanchez *in select. disput.* 11. *num.* 46. Peirin. *ad constit.* 4. *Greg. XV.* §. 7. *num.* 23. Bonac. *in tract. var. disp.* 6. *de denun. punct.* 3. *n.* 23. Et hanc sententiam veram esse, & sequendam in omnibus fere circumstantijs pro quacunque specie,

&

& modo sollicitationis,ait Thom. Hurtad. *tract.* 4 *resol. moral. cap. vn. resol.* 9. *num.* 1056. Verùm si testes singulares sint, non est conformis Constitutioni Gregorij XV. quia, vt dictum est, concedit vti testibus singularibus pro probatione huius criminis concurrentibus præsumptionis, indicijs, & adminiculis, & ideo his seclusis, crimen non erit sufficienter probatum.

871 Maiorem numerum requirit Acugna *de confessar. sollicit. quæst.* 23. *num.* 11, nempe saltem quatuor fœminas fide dignas, quia vt plurimum in hoc crimine testificantur mulieres, quæ sunt fragiles & modicæ fidei, & proinde numerus supplere debet qualitatem sexus. Et econtra dignitas, & auctoritas Confessarij exposcit, vt cautè admodum procedatur, præsertim ob scandalum, quod inde nasci solet. Et hanc opinionem approbant Thomas Hurtad. *tract.* 4 *resol. moral. cap. vn. resol.* 9. §. 3. *num.* 1053. si testes sint fœminę, & agatur de pœna grauiori. Sed reprobat Cortus *de confessar. sollicit. par.* 3. *quæst.* 4. §. 3. *num* 8. asserens sufficere tres omni exceptione maiores, alioquin ferè nunquam punirètur hoc delictum; & cum delictum ex natura sua sit occultum, requirit minorem probationem. Ad degradationem tamen requirit maiorem numerum testium.

872 Alij vero putant, neque sufficere quatuor testes. Ita Freitas ad Acugnam, *quæst.* 23. *num.* 21 & 25. Sousa *de confessar. sollicit. tract.* 2. *cap.* 12. *n.* 6. & fauet Riccius *collect.* 549. asserens iudicatum fuisse, quod ex testibus singularibus fœminis non sit imponenda pœna ordinaria delicti. Quia ex testibus singularibus nunquam plena probatio consurgit, vt cum alijs docent Mascard. *de probat. conclus.* 856. *n.* 2. & Farinac. *de testib. quæst.* 64. *num.* 59. Tum quia licet in criminibus exceptis admittantur fœminæ, & sint contestes, non tamen quatuor plenè probant, vt tradit cum alijs Farinac. *de testib. quæst.* 59. *n.* 29. Tum quia cum non publicentur testes, deficit reo magna pars defensionis, & ideo numerus testium supplere debet. Et hæc opinio placet Thomæ Hurtado *tract.* 4. *resol. moral. tract. vn. resolut.* 9. §. 3. *num.* 1060. quando esset imponenda pœna grauissima.

873 Magis tamen communiter tradunt, quod non potest certa regula assignari, sed hoc remittendum esse indicio Inquisitorum, qui considerata qualitate, & numero testium, præsumptionibus, indicijs, & adminiculis, in facti contingentia iudicare poterũt, an delictum sit probatũ, an non. Ita Sanctarel. *de hæresi, c.* 44. *n.* 6. Sousa *de confess. sollicit. tr.* 2. *cap.* 12. *num.* 12. Peirin. *de priuileg. ad constit.* 4. *Gregor. XV.* §. 7. *num.* 3. Bonac. *in tract. var. de obligat. denun. punct.* 5. *num.* 27. Io. Sanchez *in select. de sacram. disp.* 11. *num.* 46. Facundez *præcep.* 2. *Eccles. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 101. Trullench. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 3 *dub.* 18. *num.* 98. Diana *par.* 1. *tract.* 4. *resol.* 28. & *par.* 4. *tract.* 5. *resol. vlt.* Io. Cortus *de confessar. sollicit. par.* 3. *quæst.* 4. §. 3. *num.* 10. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 25. *num.* 38. Riccius *par.* 3. *collect.* 49. Bellet. *par.* 2. *disquisit. cler.* §. 8. *num.* 11. Trimarch. *de abusu sacram. confes. disp. vlt. sect.* 4. Thomas Hurtad. *tract.* 4. *resol. moral. resol.* 9. §. 3. *n.* 1062. Et hæc opinio valde consonat cum Constitut. Gregor. XV. nam cum concedat arbitrium iudicandi, crimen esse probatum per testes singulares, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & adminiculis, venit in consequentiam, quod etiam arbitrio relinquatur, quinam numerus testium sufficiat, habita ratione personarum, & circumstantiarum.

An credatur pœnitenti contra confessarium dicenti reuelasse suam confessionem Quæst. III.

S V M M A R I V M.

874 *Quando credatur pœnitenti contra confessariũ circa reuelationem confessionis.*

Vt ei credatur, debet constare de reuelatione.

875 *Sacerdoti dicenti, se habuisse licentiam reuelãdi quod audiuit in confessione, est credendum; & in defectum probationis sufficiet iuramentum.*

876 *Quid si pœnitens dicat, se non dedisse licentiam, & ad quem pertineat probare.*

877 *Si constet de reuelatione, & confessarius excipiat, quod aliunde sciuerit, tenetur probare.*

878 *Quid si constet de reuelatione, & pœnitens accuset, & neget, se dedisse licentiam, & confessarius dicat se habuisse licentiam.*

In secretis, & in dubio standum est iuramento.

874 Ad 3. Resp. Quod creditur pœnitenti contra Confessarium, si dicat reuelasse eius confessione n, ad puniendum pœna extraordinaria, Abb. & DD. *in cap. hominis, de pœnit.* & Royas latè *in singular. fidei* 3. quia veritas alio modo haberi non potest: sed Cardinalis in dicto loco dicit posse hoc quæri. Vt autem pęna arbitraria puniri possit, requiritur, quod reuelatio Confessionis probetur, puta si aliquod factum appareat reuelatum alijs, & pœnitens asserat Sacerdotem confessionem reuelasse, nam Sacerdos probare debet, ab alijs fuisse reuelatum, & non per ipsum confessarium, aliàs condemnabitur tantùm pœna arbitr. vt est communis opinio. Nauar. *in cap. penult. de pænitent. & remission. num.* 164. Mascard. *in conclus.* 1192. *num.* 5. Cardin. & Abbas, *in cap. omnis, de pœnit.* Secundò probatur, si Sacerdos fatratur reuelasse tale dictum, sed negaret illud habuisse in Confessione, etenim est præsumptio contra ipsum, ex quo condemnatur etiam pœna arbitraria. Angel. *in sua summa, in verb. confess. num.* 21.

A D-

ADDITIO.

875 Quando tertius obijcit Sacerdoti, quod reuelauerit confessionem, credendum est ipsi Sacerdoti, si sit proba vitæ, dicenti se habuisse licentiam reuelandi à pœnitente, nec tenetur probare, quia hæc licentia secreto, & sine testibus concedi solet; & ideo in defectum aliarum probationum sufficiet iuramentum. Ita Lapus *allegat.* 94. *post init.* Cotta *in memorial.* verbo *iuramentum probat difficultatem*, ver. *Et ideo circa med.* Diaz *in pract. cap.* 112. *num.* 4. vbi Salzedo verbo *credi debet*, Menoch. *præsumpt.* 58. *num.* 15. *lib.* 1. Viuius *in commun opin.* ver. *confessio, seu ea quæ fuer. dict. sacer.* testans de communi. Hippolyt. *in pract. §. diligenter, num.* 99. Quod intelligendum est, quando constat, quod sacerdos reuelauerit, quæ accepit in confessione: nam prius debet constare de corpore delicti, quam imputetur sacerdoti.

876 Sed quid, si in hoc casu neget pœnitens dedisse licentiam reuelandi, nec adsint testes, quibus sacerdos probare possit, quod eam acceperit. Resp. Quod cum sacerdos acceptet factum sibi prohibitum nempe reuelasse aliquid acceptum in confessione, tenetur docere se licitè fecisse, nam fundamentum suæ intentionis, quo se excusat à delicto, est licentia accepta, *l. actor. C. de probat. & l. qui accusare, C. de edendo.* Vnde cum deficiant testes recurrendum erit ad præsumptiones, & tunc ille tenebitur probare, contra quem stat præsumptiones iuxta doctrinam Bart. *in l. ea incumbit in fine. ff. de probat.*

877 At si pœnitens obijciat sacerdoti, quod suam confessionem reuelauerit, & constet de reuelatione, sed excipiat sacerdos, quod aliunde id sciuerit, tunc tenetur sacerdos id probare. Ita Abbas *in cap. omnis vtriusque sexus, in fine, de pœnit. & remis.* citans Hostiens. Io. Andr. *in cap. super his, de accusat.* Innocent. *ibid.* Salzedo *ad pract.* Diaz. *c.* 112. *§. credi debet*, ver. *Et post huius, in fine.* Quia præsumptio est contra ipsum, cum constet de reuelatione, & nisi probauerit, punietur pœna extraordinaria, quia cum delictum non sit plenè probatum, non habet locum pœna ordinaria. Præsertim quia sumus in materia, quæ est capax probationis, nam poterit adducere vnde id sciuerit.

878 Maior difficultas est, si pœnitens accuset confessarium de reuelatione confessionis, & constet de ipsa, sed confessarius alleget, se habuisse licentiam à pœnitente, & pœnitens neget. Quomodo id poterit sacerdos probare, cum in secreto sit concessa? Resp. In tali casu standum esse iuramento confessarij. Ita Lapus *alleg.* 94. *num.* 5. Nam in secretis, & quæ sunt in hominum conscientia, quando sumus in dubio, rei iuramento standum est. *Cap. si vero aliquis de sentent. excommunicat.* vbi Glos. & *in cap. lectum*, 2. *quæst.* 2. & notant idem Lapus, *allegat.* 47. *num.* 6. Felin. *in cap. significasti*, 1. *num.* 4. *fallent.* 3. ver. *& eleganter, de homicidio.* Quia cum alia probatio haberi non possit, standum est assertioni iuratæ confessarij; præsertim si adminiculetur ex eo, quod, dum reuelauit, dixerit, se id facere de licentia pœnitentis.

An puniti ob crimen sollicitationis, si gratiam obtineant, censeantur restitui, vt possint confessiones audire. Et quid si abiurauerint. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

879 *Punitus ob crimen sollicitationis nunquam censetur restitutus, vt possit audire confessiones.*
880 *Quid si restituatur in pristinum statum.*
Restitutio in pristinum statum quid ponat.
Non censetur quis restitutus in pristinum statum, nisi obtineat omnia, quæ ante habebat.

879 Ad 4. Resp. Quod Sacra Congregatio Sancti Officij, vt refert Quaranta in verb. *Confessor.* decreuit, vt infra.

Die 2. Decembris 1562. Illustrissimi DD. Cardinales Inquisitores Generales decreuerunt, quod per quamcumque gratiam factam, vel fiendam, quibusuis alijs decretis, non intendunt eos restituere, vt possint confessiones aliquorum secularium audire. Idem confirmatum fuisse reperitur in actis Sancti Officij *sub die decimaquinta Nouembris, millesimo quingentesimo sexagesimo quinto*, cum addito, seu declaratione, quod illi, qui abiurarunt alias secretè, vel publicè, aut alias quomodocumque, non admittantur ad audientiam confessionum sæcularium. Ita habetur inter Decreta Sancti Officij in fine *Iudicial. Inquisit. Romæ impres. anno millesimo, quingentesimo, septuagesimo, fol.* 476.

AD-

ADDITIO.

880 Sed quid si gratia esset restitutionis in pristinum statum? Resp. Quod in tali casu videretur concessa etiam habilitas ad confessiones audiendas, quia restitutio in pristinum statum ponit illam habilitatem, quam quisque habuisset, si nullum praeextitisset impedimentum, vt notant Bald. *in l. Si cum dotem. §. Vxor. ff. soluto matrimonio.* Bart. *in l. Et qui. §. Si in metallum. ff. de muner. & honor.* Neque quis censetur restitutus in pristinum statum, nisi obtineat ea omnia, quæ antea habebat, *cap. Venerabilis. de offic. Deleg.* vbi Abbas. & *l. Cum indulgentia & l. fin. C. de sent. pas. & resti.* & notant Bar. *in l. Quod si minor. §. Restitutio. ff. de minor.* Aret. §. *Rursus.* verbo *Quartò præmitte.* Instit. *De action.* Paris. *Consil 96. num. 112. lib. 1.* Socin. sen. *consil. 26. lib. 2.* Menoch. *de recuper. poss. ff. in prælud. num. 4.* Verum licet hæc de iure procedant, stante tamen præfato decreto consulenda esset pro praxi S. Congregatio.

DE-

DECRETVM
FOELICIS RECORDATIONIS
GREGORII XV.

VBI CONFIRMANDO DECRETVM SANCT. MEM. Pauli V. per quod mandatum erat, quòd nemo audeat in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis asserere, quòd B. Virgo fuerit concepta cum peccato originali, & contrà facientes voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecerit censuris, & pœnis in Constitutionibus suorum Prædecessorum, & sua, ipso facto incurrendis, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta, prout infra. In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis, habita in Palatio Apostolico in Monte Quirinali coram S. D. N. D. Gregorio diuina prouidentia Papa XV. ac Illustrissimis & Reuerendissimis DD. S. R. E. Card. aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

881 SANCTISSIMVS D. N. auditis votis Illustrissimorum & Reuerendissimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, Decretum al.às editum à fel. record. Paulo V. eius prædecessore tenoris sequentis, videlicet,

Sanctissimus Dominus Noster post longam, & maturam discussionem, auditis votis Illustrissimorum, & Reuerendissimorum DD. Cardinalium contra hæreticam prauitatem Generalium Inquisitorum, re accuratè, ac diligenter perpensa, prouidè considerans, quòd quamuis in Constitutione fel. recordat. Sixti IV. super conceptione Beatissimæ Virginis Mariæ pro submouendis inter Christi fideles scandalis, rixis, & contentionibus edita, à Sancta Tridentina Synodo innouata, & deinde in alia Constitutione san. mem. Pij V. super eadem re, quas similiter Sanctitas Sua innouauit cum quibusdam prouisionibus, & adiectionibus pœnarum pro efficaciori earum obseruatione, relinquebatur vnicuique libera facultas tenendi, & etiam asserendi vtramque partem, quod scilicet fuerit, vel non fuerit concepta cum peccato originali dum tamen neutra veluti erronea, aut hæretica damnaretur: nihilominus quia ex occasione assertionis affirmatiuæ in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & actibus publicis quòd eadem Beatissima Virgo fuerit cum peccato originali concepta; oriuntur in populo Christiano cum magna Dei offensa, scandala, iurgia, & dissensiones. Propterea volens huiusmodi scandalis ex debito sui muneris prouidere, decreuit, & præcepit, ac præsentis decreti virtute mandat, & præcipit omnibus, & singulis cuiusuis Ordinis, & Instituti Regularibus, & alijs quibuscumque, tam Ecclesiasticis, quàm sæcularibus personis, cuiusuis conditionis, status, gradus, ordinis aut dignitatis, tam Ecclesiastica, quàm sæcularis, etiamsi specialis, specifica, & indiuidua earum esset necessariò mentio facienda: Vt in posterum donec articulus huiusmodi à Sancta Sede Apostolica fuerit diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, conclusionibus, & alijs quibuscumque actibus publicis asserere, quòd eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali. Contrafacientes autem eadem Sanctitas Sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus suorum Prædecessorum, & sua, ipso facto incurrendis. Per huiusmodi tamen prouisionem San-

Sanctitas Sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre; eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus de præsenti reperitur, præterquàm quoad suprà disposita. Vlterius sub eisdem censuris, & pœnis mandans, quòd negatiuam opinionem, videlicet quod non fuerit concepta cum pe. cato originali, in prædictis publicis actibus asserentes, aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant, seu tractent. Insuper voluit, & expressè mandauit, vt extra hos casus expressos publicorum actuum, in reliquis omnibus supradictæ Constitutiones firmæ, & illæsæ remaneant, & exactè obseruentur, perinde ac si præsens decretum non emanasset. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte supradictis Constitutionibus, & alijs omnibus in contrarium facientibus, &c.

Hoc suo præsenti Decreto ex eisdem causis euitandi scandala, dissensiones, atque discordias in populo Christiano, quæ pari ratione oriri possunt, &, vt accepit, in aliquibus regionibus iam ortæ sunt ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ, extendit, & ampliauit etiam ad priuata colloquia, & scripta, mandans & præcipiens omnibus, & singulis supradictis, ne de cœtero, donec articulus huiusmodi à Sede Apostolica diffinitus, vel per Sanctitatem Suam, & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, neque etiam in sermonibus & scriptis priuatis audeant asserere, quòd eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali, nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, seu tractare, exceptis tamen quibus à Sancta Sede Apostolica fuerit super hoc specialiter indultum. Per hoc tamen Sanctitas Sua non intendit reprobare hanc opinionem, nec ei vllum prorsus præiudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus reperitur, præterquàm quoad in supradicto fel. record. Pauli V. & hoc suo decreto disposita. Eademque Sanctitas Sua voluit, & expressè mandauit, vt in reliquis omnibus, vbi huiusmodi decretis non aduersantur, Constitutiones Sixti IV. Alexandri VI. & Pij V. ac Pauli V. eius prædecessorum super Conceptione Beatissimæ Virginis firmæ & illibatæ remaneant, ac exactè obseruentur, perinde ac si huiusmodi decretum non emanasset. Et insuper eadem Sanctitas Sua, cùm Sancta Romana Ecclesia de Beatissimæ Virginis conceptione Festum solemnizet, & officium celebret, omnibus & singulis personis Ecclesiasticis, tam sæcularibus, quàm cuiusuis Ordinis, & Instituti Regularibus mandat, ac præcipit, vt in sacrosancto Missæ sacrificio, ac diuino officio celebrandis, tam publicè: quàm priuatim, non alio, quàm Conceptionis nomine vti debeant. Contrauenientes autem Sanctitas Sua voluit, & declarauit subiacere debere, & subiecit censuris, & pœnis contentis in supradictis Constitutionibus, ac præfato decreto suorum Prædecessorum, ipso facto incurrendis. Et ita decreuit, & mandauit vbique inuiolabiliter obseruari, non obstantibus in hac parte Constitutionibus suprascriptis, decreto præfato Pauli V. consuetudinibus etiam immemorabilibus, necnon omnibus, & singulis quæ Prædecessores prædicti voluerunt non obstare, ac alijs quibuscunque in contrarium facientibus. Volens, & decernens pro obseruatione, & executione præsentis Decreti, & omnium in eo contentorum, quòd contra huiusmodi transgressores etiam Regulares cuiusuis Ordinis, & Instituti, etiam quo nodolibet exemptos, & alias quascumq; personas Ecclesiasticas, status, conditionis, gradus, ordinis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quàm sæcularis; tam Episcopi, & Prælati Superiores, alijq; Ordinarij locorum, quàm hæreticæ prauitatis vbique locorum deputati Inquisitores procedant, & in eos seuerè animaduertant, tribuens eis, & eorum cuilibet liberam facultatem, & auctoritatem contra eosdem transgressores procedendi, ac pœnis coërcendi, & puniendi. Voluit demum, ne præmissorum ignorantia à quoquam prætendi possit, quòd præsens decretum, seu illius exempla ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ affixa, omnes ita arctent & afficiant, perinde ac si vnicuique personaliter intimata fuissent; quodque præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiasticâ constitutæ munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

ANDREAS DE PETINIS S. R. & Vniuers. Inquisit. Not.

Anno à Natiuitate Domini Nostri Iesu Christi 1622. Indictione v. die verò secunda Mensis Iunij, Pontificatus Sanctiss. in Christo Patris, & D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XV. anno eius secundo, supradictum decretum affixum, & publicatum fuit ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie Campi Floræ, vt moris est, per me Brandimartem Latinum S. D. N. Papæ Curs.

Octauius Spada, Mag. Cursorum.

QVÆSTIONES.

882 1 Cur in dicto Decreto dicitur articulum de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis, non fuisse à Sancta Sede Apostolica diffinitum, vel ab ea fuerit aliter ordinatum, si in Synodo Basiliensi *sess.* 36. iam diffinitum fuit, B. Virginem absque peccati originalis macula conceptam fuisse.

2 Cur ab Ecclesia nihil adhuc de fide diffinitum circa hunc articulum Conceptionis B. MARIÆ Virginis.

3 An Fratribus Ordinis Prædicatorum sit aliquid indultum à Sede Apostolica vt inter se tractare possint de materia eiusdem Conceptionis B. MARIÆ Virginis.

Cur in præmisso Decreto dicatur Conceptionis articulum non fuisse definitum. Quæstio I.

SVMMARIVM.

883 *Quid sentiendum de Concilio Basiliensi.*

884 *Quid definierit circa Conceptionem B. Virginis.*

885 *Quid de libro attributo S. Cæcilio Martyri.*

886 *Prohibitio Pij V. ne de controuersia Conceptionis vulgari idiomate scribatur.*

887 *An sit probibitum edere conciones tractantes de Conceptione B. Virginis.*

888 *Quid nomine vulgaris sermonis veniat in Constit. Pij V.*

Appellatione vulgaris sermonis venit vsitatus.

Existens in Gallia, & scribens Italicè de Conceptione B. Virginis, an violet Constitutionem Pij V.

883 Ad primum, Resp. Synodum illam non esse attendendam affirmat. Nam ante d. *sess.* 36. discesserunt à vero Papa Eug. IV. *in sess.* 34 & ille eam synodum iam transtulerat ad Ciuitatem Ferrariæ, vt habetur *in sua const.* 11, *sup. tom.* 1. Quicquid ergo ibi postmodum actum fuit, irritum est, & inane, vt in Conc. Lateranen. 3. *sess.* 11. & *Bulla* 20. *Leonis X.* ibi firmata habetur, quæ est *sup. tom.* 1. *in §.* 6. & etiam id supponit Concilium Trid. *sess.* 5. dum in *cap. de peccat. orig.* obseruari constituit supradictam constit. Sixti IV. qui neutram opinionem damnat; & ideo iure merito Pius V. in præcit. eius *Constit.* 114. vtrumque permittit.

ADDITIO.

884 Aduertendum, neque Concilium Basiliense, licet acephalum, definisse tanquam de fide, quod B. Virgo concepta fuerit sine peccato originali; sed solum definisse, quod de cætero omnes tenerent, fuisse conceptam sine originali, tanquam quid pium, consonum cultui Ecclesiastico, fidei catholicæ &c. nec posse quenquam contrarium docere, aut prædicare. Ita enim habet sess. 36. *Nos verò diligenter omnibus matura consideratione pensatis, doctrinam illam, differentem, gloriosam Virginem Dei genitricem Mariam præueniente, & cooperante diuini luminis gratia singulari, nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali, & actuali culpa, sanctam, & immaculatam, tanquam piam, & consonam cultui Ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi, & sacræ Scripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam, & amplectendam definimus, & declaramus; nulli que de cætero licitum esse in contrarium prædicare, & docere.* & ita notant etiam Corduba, *lib.* 1. *quæst.* 44. *post* 6. *conclus.* §. *Pro responsione*. Bellarmin. *lib.* 4. *de amis. grat. cap.* 15. §. *Deinde Concil.* Aegid. de Præsent. *de Concep. lib.* 3. *quæst.* 3. *sect.* 2. *num.* 7.

885 Contendebant autem quidam, definitum in Concilio Apostolorum, quod B. Virgo fuerit concepta sine peccato originali, eo quod nonnullis ab hinc annis in monte, qui dicitus Sanctus, prope ciuitatem Granatensem inuentæ sunt reliquiæ S. Cæcilij Martyris Episcopi Eliberitani, & cum ipsis liber eidem martyri attributus lingua Arabica scriptus, in quo dicitur, quod B. Virgo præseruata fuit ab originali, & quod hæc veritas est Concilium Apostolorum. Verù Vrbanus VIII. *sub die* 13. *Maij* 1641. decreuit, quod hic liber nullam habeat auctoritatem, & quod nemo possit eo vti in materia Conceptionis B. Virginis, sub pœnis in eodem Decreto contentis.

886 Insuper Pius V. *in sua Constit.* 114. §. 2. *tom.* 2. *Bullar.* prohibuit etiam, ne vulgari sermone de hac controuersia scribatur. nam post innouationem Constitutionis Sixti IV. subdit. *Atque vt deinceps efficacior à cunctis obseruetur, perpetuo statuimus, & ordinamus, ac per Apostolica scripta mandamus, quatenus nemo cuiuscunque ordinis, conditionis, vel dignitatis existat, in popularibus concionibus, vel vbicunque promiscua virorum, & mulierum multitudo conuenire solet, de huius controuersiæ alterutra parte disputare rationibus, vel Doctorum auctoritate, asserendo propriam sententiam, &*

con-

contrariam refellendo, aut impugnando, vel de hac quæstione cuiusuis pietatis, aut necessitatis prætextu vulgari sermone scribere, vel dictari præsumat. Qui contrafecerint, suspensionis pœnam à diuinis absque noua declaratione ipso facto incurrat, si modo fuerit in Sacris constitutus, & quocumque præterea gradu, siue dignitate, vel administratione fungatur, illis omnibus sit ipso iure priuatus, & ad eadem, vel similia munera obtinenda, vel obeunda perpetua inhabilitatis censuræ ipso etiam facto sit obnoxius, super quibus, nisi à Romano Pontifice existente, dispensari, siue absolui non possit. Et nihilominus alijs pœnis, si opus fuerit à proprio Prælato, pro delicti mensura infligendis, subijciatur, prout subijcimus.

887 Circa quam dispositionem occurrit dubitandum, an per hanc constitutionem, dum prohibetur vulgari sermone scribere, vel dictare, prohibeatur etiam edere conciones tractantes de Conceptione. Resp. autem, non prohiberi scribi, aut dictari vulgari sermone, quod B. Virgo sit concepta sine peccato originali, quia hoc conceditur in concionibus, quæ vulgari sermone fiunt ad Populum, vnde nec etiam debet esse prohibitum scribi, aut dictari pro concionibus imprimendis. Si tamen moueatur quæstio, an B. Virgo sit concepta cum peccato originali, & rationibus pro vtraque parte allatis, & oppositis solutis concludatur, quod B. Virgo sit concepta sine originali, existimo prohiberi per hanc constitutionem, quia prohibet vulgari sermone scribere, aut dictare de hac quæstione, quod non est aliud, quam hanc quæstionem vulgari sermone tractare. Quod etiam deducitur ex ijs, quæ antea Pontifex statuerat, nempe disputare pro alterutra parte. Vnde, quod in concionibus prohibuerit extendit etiam ad scripturam & dictationem. Et ideo ex vi huius Constitutionis, quamuis liceat concionatoribus docere, B. Virginem fuisse conceptam sine peccato originali, non tamen licet disputationem de hac materia instituere, & scholastico modo rem tractare, quod satis indicant illa verba. *De huius controuersiæ alterutra parte disputare rationibus, vel Doctorum auctoritate asserendo propriam sententiam, & contrariam refellendo, aut impugnando.*

888 Rursus dubitatur, quid intelligat Pontifex per vulgarem sermonem. Resp. intelligere illum, qui vulgo vsurpari solet, qualis est Italicus apud Italos, Hispanus apud Hispanos, Germanicus apud Germanos, vnde prohibetur scriptio, & dictatio in quouis horum sermonum, qui apud aliquam nationem vulgo vsurpari solet de quæstione Conceptionis. Appellatione namque vulgaris sermonis venit vsitatus apud omnes, vt in *l. 2. ff. de præscrip. verb.* Sed quid, si quis in Gallia existens scriberet italicè de hac quæstione? aut econtra. Resp. faceret contra Constitutionem, quia non prohibet scribere vulgari sermone in hoc, vel in illo loco, seu respectiuè ad locum, sed absolutè, & ideo in quocunque vulgari sermone scribatur, etiamsi non sit vulgaris in loco, in quo scribitur, erit prohibitum, quia finis Constitutionis est, quod hæc materia non veniat ad manus vulgi, & hominum non doctorum; veniret autem in Italia, si italicè in Gallia scriberetur.

Cur Ecclesia non definierit materiam Conceptionis B. Virg. Quæstio II.

SVMMARIVM.

889 *Ratio allata à Cartagena, cur materia Conceptionis non sit definita.*

890 *Non est satis congrua.*
Definitio non videtur necessaria.

889 Ad 2. Resp. Dispositionis diuinæ inuestigare causas, ob quas Ecclesiæ occultauerit hoc mysterium, nolens hanc veritatem à Sede Apostolica, tanquam catholicæ fidei assertionem diffiniri, & difficile admodum est, vt post alios sic nouissimè scribit Catthagen. *Homiliar. lib. 1. Homil. 4. pag. mihi 21.* vbi tamen subdit, quòd diuina sapientia hanc veritatem sub opinionum tegumento latere voluit, ne si rudes homines exploratum habuissent, Beatissimā Virginem peccatum originale non contraxisse, illam Deum esse putarent. Et vt huius controuersiæ occasione stupenda B. Virginis encomia cum immortali eius gloria in lucem prodeant. Scias autem, quòd post hanc Pauli sanctionem aliud ab eodem emanauit decretum, prohibens in quibuscumque actibus publicis asserere posse, B. Virginem cum peccato originali conceptam fuisse: & deinde aliud à prædicto Gregorio XV. fel. rec. editum fuit decretum suprascriptum prohibens etiam in priuatis colloquijs id posse affirmari.

ADDITIO.

890 Eamdem rationem affert ex Cartagena Cherubin. *in Compend. Bullar. schol. ad Constit. 97. Pauli V.* Verum quò ad illam partem, quod homines putarent Deum B Virginem, non videtur admodum congrua, cum inuoluat repugnantiam in terminis, nam si preseruatur à Deo, quomodo potest putari Deus à Christiano, qui vnum Deum colit? Forte non fuit definita, quia talis definitio non fuit necessaria ad salutem fidelium, nec ad cultum Virginis, cum possit Ecclesia eius Conceptionem venerari, quocunque modo fuit concepta.

Quid Gregor. XV. indulserit PP. Dominicanis circa materiam Conceptionis B. Virginis. Quaest. III.

SVMMARIVM.

891 *P. Dominicani tractare possunt controuersiam Conceptionis &c.*

892 *Qualis tractans de Conceptione prohibitus sit.*

Verba sunt accipienda cum restrictione ad causam ob quam sunt prolata.

891 Ad 3. Resp. Quòd dictis Fratribus Ordinis S. Dominici per Greg. XV. fel. record. in eius constitut. quæ incipit, *Eximij, atque singulares fructus.* sub Dat. Romæ *apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris die* 28. *Iulij* 1622. *Pontif. anno secundo,* fuit indultum his verbis: *Vt de cætero in quibuscumque priuatis eorum colloquijs, seu conferentijs, inter se duntaxat, & non inter alios, aut cum alijs, de materia eiusdem Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis differere, & tractare, absque vllo pœnarum in dictis decretis contentarum incursu, liberè, & licitè possint, & valeant, Apostolica auctoritate, tenore præsentium licentiam concedimus, & impartimur.*

ADDITIO.

892 Dubitari potest, quid intelligat Pontifex per illa verba, *Nec de hac opinione affirmatiua aliquo modo agere, seu tractare.* An scilicet prohibeatur quilibet tractatus omnino, ita vt nemo dicere possit, aut ostendere, quod D. Th. senserit Virginem conceptam esse cum originali; seu an solum ille tractatus, quo tradatur, aut doceatur hæc opinio. Resp. Non videri prohibitum, nisi hunc posteriorem tractatum, quo tradatur, aut aliquo modo confirmetur hæc opinio, Quia causa, propter quam disponit Pontifex, est obuiare discordijs, & excludere assertionem opinionis affirmatiuæ, vt constat ex illis verbis, *Hoc suo præsenti decreto ex eisdem causis euitandi scandala, dissensiones &c. ex sermonibus priuatis occasione assertionis affirmatiuæ &c.* Vnde illa verba, *Nec de hac opinione affirmatiua,* accipienda sunt cum restrictione ad causam, ob quam sunt prolata *l. Si quis ita, ff. de testam.* & notant Mohed. *decis.* 13. *de præben.* Surd. *decis.* 217. *n.* 6. Duran. *decis.* 48. *num.* 14. Rota *in Bergomen. pensionis,* 13. *Nouemb.* 1616. *coram eod. Durano & decis.* 27. *num.* 2. *par.* 3. *Diuersor.* & *decis.* 419. *num.* 2. *par.* 2. *Recent.*

BVLLA

BVLLA

FOELICIS RECORDATIONIS

GREGORII XV.

CONTRA

MALEFICOS, ET SORTILEGOS,

Cum Diabolo pactum facientes, & à Sede apostatando alios lædentes.

GREGORIVS PAPA XV.

Ad perpetuam rei memoriam.

893 *OMNIPOTENTIS Dei Saluatoris nostri, qui, vt hominem à laqueis Diaboli liberaret, Crucem subire dignatus est, vices, quamquam immeriti, gerentes in terris, in id summo studio, iuxta creditum Nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium, incumbimus, vt gregem Dominicum, inæstimabili pretio redemptum, aduersus Sathanæ fraudes defendamus, eiusdem officij partes desuper interponendo, prout conspicimus in Domino salubriter expedire.*

§. 1. Sanè nonnulli suæ conditionis obliti, & solemnis sponsionis ab ijs factæ, cùm in Christi gregem, per sacrum regenerationis lauacrum adsciti fuerunt, Sathanæ, cui renunciarunt, artibus, maleficijs, superstitionibus, ac nefarijs inuentis operam dare non verentur, quinimò magistrum imitantes, qui capitali odio, quò humanum genus prosequitur, hominibus insidiari nunquam cessat, proximum varijs modis lædere, animas verò suas perdere, non timent.

§. 2. Quapropter, vt tam exitiosa scelera à Christifidelibus arceantur, grauioribus pœnis vindicanda duximus. Motu itaque proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, tenore præsentium decernimus, præcipimus, & mandamus, vt constito, quòd aliquis pactum cum Diabolo fecerit, & à fide apostatando, maleficijs, siue sortilegijs vnam, seu plures personas, ita læserit, vt ex maleficio, vel sortilegio mors secuta sit, etiam primo lapsu, Curiæ sæculari tradatur, debitis pœnis puniendus; Qui verò, similiter apostatando pactum cum Diabolo, vt præfertur, fecerit, & maleficium, seu sortilegium commiserit, ex quo, licèt mors secuta non sit, infirmitas tamen, diuortia, impotentia generandi, siue animalibus, frugibus, vel alijs fructibus damnum notabile prouenerit, muro claudi, siue perpetuis carceribus, in Sancto Inquisitionis officio, vbi illud existit, fabricandis, mancipari debeat:

§. 3. Qui verò similium delinquentium notitiam habuerint, eos Episcopo, siue Inquisitori denunciare teneantur.

§. 4. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrarijs quibuscumque.

§. 5. Volumus autem, quòd præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides vbique adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 6. Quòdque eædem præsentes, postquam in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ affixæ fuerint, omnes, & singulos, ad quos spectat, arctent, & afficiant, perinde ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub Annulo Piscat. die 20. Martij 1623. Pontificatus nostri anno tertio,

Anno millesimo sexcentesimo vigesimotertio, Indictione sexta, die verò vigesimatertia mensis Martij, Pontificatus S. D. N. D. Gregorij diuina prouidentia Papæ XV. anno eius tertio, retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, Principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, per me Brandimartem Latinum Apostolicum Cursorem, &c.

QVÆSTIONES.

894 1 Sortilegum quid sit.
2 Quotuplex est sortilegium.
2 Dæmon quot modis dicatur implorari sortilegijs.
4 Sortilegi quot modis possint infirmitates prouocare.
5 Quot modis contingit maleficium.
6 Qualiter viris, & fœminis contingat; & quæ sit differentia.
7 An maleficium impediat respectu omnium.
8 Ex quibus signis potest cognosci maleficium.
9 An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus.
10 An liceat vti vanis rebus, protestando animum esse non vtendi illis tanquam vanis, & à Dæmone institutis.
11 Vnde dignosci possit, quæ media sint licita, & quæ vana.
12 An liceat petere, à malefico parato, vt maleficium maleficio soluat.
13 An liceat petere non explicando, vt maleficio soluat, quando alio modo nescit soluere.
14 Maleficia ob bonum finem an sint permissa.
15 An sit tolerandum, maleficium maleficio tollere.
16 An quando medio licito potest maleficium solui, liceat petere à Dæmone, vt soluat.
17 An possit interrogari malefica, an norit in quo maleficium id consistat, & si id didicerit à Dæmone, fas sit, ea scientia vti ad maleficati medelam.

CVm in Episcopalibus Curijs tam contra laicos, quàm Ecclesiasticos maleficos, & sortilegos ad præscriptum Bullæ supradictæ denunciandos, sæpesæpius formetur processus, operæ pretium esse duxi explicare has præpositas quæstiones, quæ Iudicibus in huiusmodi conficiendis processibus satis deseruire possint, ad sciendum quod genus maleficij, vel Sortilegij sit, quomodo se habeat, & ad explicandas in actis omnes illius qualitates scitu necessarias. Et ideo,

Quid sit Sortilegium. Quæst. I.

SVMMARIVM.

895 *Sortilegium, & sortilegus.*
896 *Sortilegium est diuinatio per sortes.*
Pœna sortilegij.
897 *Excommunicatio contra sortilegos an sit latæ sententiæ.*
Sortilegium non sapiens hæresim est mixti fori.

895 Ad 1. Resp. Sortilegium est superstitio quædam illusoria, & summè noxia, qua vtitur homo Dæmonis ministerio, *cap. 1. & 2. de Sortileg. l. nemo, & l. multi. C. de malefic. & Mathemath.* D. Thom. *in 2.2. quæst. 93. art.* 4. Aliter autem diffiniri solent Sortilegi, esse illos, qui sub nomine fictæ religionis, per quasdam, quas sanctorum sortes vocant, diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcumque Scripturarum inspectione futura promittunt, vt habetur in *cap. vno. 26. quæst. 5.*

AD-

ADDITIO.

896 Sortilegium propriè est diuinatio per sortes, vt desumitur ex cap. *Sortes*, 26. *quæst*.5. & versatur præcipuè circa dignoscenda futura, aut occulta iuxta ea, quæ tradunt D. Th. 2.2. *quæst*.95. *ar*.4. Torres *ibid. disp*.2. Sanchez *lib*. 2. *in Decal. cap*. 38. *num*.88. Lessius *lib*.2. *de iust. & iure, cap*.43. *dub*.9. Azor. *par*. 1. *lib*. 9. *cap*. 21. Sousa *lib*. 1. *Aphorisf. Inquisit. cap*.53. *num*.7. Trullench. *in Decal, lib*.1.*c*.10. *dub*.9. *num*.14. Punitur autem sortilegium pœna excommunicationis, vt in dicto cap. *Sortes*: non tamen ponitur aliqua reseruatio. De hoc tamen sortilegio non agit præsens Constitutio Gregorij XV.

897 Excommunicatio contra sortilegos, quamuis Martin. del Rio teneat esse latæ sentent. *lib*. 4. *disquisit. cap*.2. *quæst*. 7. *sect*. 4. non est tamen latæ sententiæ, sed ferendæ, vt notant Azor. *tom*.1. *lib*. 9. *cap*.26. *quæst*.4. Sanchez *lib*.2. *sum. cap*. 38. *n*. 91. Lessius *lib*.2. *de iust. & iure cap*.43. *dub*.5. *num*.29. Suarez *tom*.1. *de relig. lib*.2. *cap*. 19. *num*.6. Sousa *in Aphorisf. Inquisit. lib*. 1. *cap*. 58. Villalob. *par*. 2. *sum. tract*.36. *difficul*. 6. *num*. 1. Trullench. *in Decal. lib*.1. *cap*.10. *dub*.12. *num*.4. Quod tamen debet intelligi seclusa hæresi, nam si sortilegi sint simul hæretici, ipso facto ratione hæresis sunt excommunicati, vt notant Suarez *cit. cap. num*.8. Farinac. *de hæresi quæst*.181. §. 1. *num*.4. Sousa *num*.5. *citati cap*.

898 Quando sortilegium sapit hæresim, spectat ad Inquisitores. cap. *Accusatus §. sanè de hæret. in* 6. & notant Eymeric. *in Direct. par*.2. *quæst*.42. Penna *com*.67. Farinac. *de hæresi. quæst*.181. §. 4. *n*.91. Torres *in* 2.2. *tom* 2. *quæst*.69. *ar*. 4. *disp*. 3. Hodie tamen, etiamsi non sapiat hæresim, possunt Inquisitores procedere per *Constit*.17. Sixti V. *tom*.2. *Bullar*. & proinde sortilegium non sapiens hæresim est mixti fori, & datur præuentio, vt notant Azor. *tom*.1. *lib*.9. *cap*. 26. *quæst*. 4. Sanchez *lib*. 2. *sum. cap*. 38. *num*. 92. Suarez *tom*. 1. *de relig. lib*. 2. *de superstit. cap*.19. *num*. 11. Farinac. *citat*. Sousa *in Aphorisf. Inquisit. lib*. 1. *cap*. 58. *num*.4.

Quotuplex sit sortilegium. Quæst. II.

SVMMARIVM.

899 *Sortilegia alia hæreticalia, alia non hæreticalia, & quale sit hæreticale.*

900 *Quænam sint sortilegia, maleficia &c. hæreticalia ex parte operis.*

Quænam hæreticalia ex parte operantis.

901 *Quid requiratur, vt maleficium, sortilegium ex parte operantis sapiat hæresim.*

902 *Non omnia sortilegia, maleficia &c. sapiunt hæresim.*

Quæ fiunt cum pacto explicito Dæmonis, sapiunt hæresim.

899 Ad 2. Resp. Quòd duplicis generis sunt Sortilegia, hæreticalia, & non hæreticalia. Prima sunt, vel respectu operis, vel respectu operantis. Hæreticalia respectu operis sunt, quando sunt sortilegia in illis casibus, in quibus Dæmoni denegata est potentia, sed soli omnipotenti Deo est reseruata, vt mortuum suscitare, vt habetur de Lazaro, Ioan. *cap*.11. & habetur de illo filio, viduæ Matth. *c*.17. vel in substantiam animæ introire, quod soli Deo permittitur. Matth. *c*.22. Si igitur in similibus Omnipotentis Dei auxilium imploratur cum potestate Dæmonis, sortilegium hæreticale committitur, vt notant Paul. Grilland. *in tract. de sortileg. q*.10. Clar. *in §. hæresis vers. successiuè quæro*. Hæreticalia verò respectu operantis, sunt, cum Dæmonis auxilium imploratur etiam in ijs, quæ ipse facere potest; hæreticalia quidem sunt, quia contraueniunt primo præcepto, & primo articulo fidei.

ADDITIO.

900 Sortilegia, maleficia, &c. ex duplici capite hæreticalia sunt, seu sapiunt hæresim, nempe ex parte operis, & ex parte operantis. Dicuntur autem hæreticalia ex parte operis, quando ex ipso opere colligitur hæresis: Ex parte verò operantis, quando ex modo operandi præsumitur hæresis. Semper tamen hæresis est in exercente talia sortilegia, maleficia &c. Tunc autem sapiunt hæresim ex parte operis, quando, vt notat auctor, inuocatur Dæmon ad ea, quæ eius virtutem superant; Secus autem, quando non superant eius virtutem. Ita etiam notant Martin. del Rio, *lib*. 5. *disquisit. Magicar. sect*. 15. *axiom*. 1. Torres, 2. 2. *tom*. 2. *quæst*. 96. *ar*.4. *disp*.2. *tit*. 9. *de qualificat superstit. dicto* 1. Farinac. *de hæresi quæst*.181. *n*. 5. *&* 72. In hoc enim credit conuenire Dæmoni illam potentiam, quæ non conuenit, sed est propria Dei, & hoc per opus ipsum ostenditur. Poterit tamen Sortilegus excusari ab hæresi, ratione ignorantiæ, quia scilicet ignoret, quæ sunt propria Dei, & quæ Dæmon facere tantum possit.

901 Vt autem ex parte operantis sortilegium, maleficium &c. sapiat hæresim manifestè, necesse est, quod sit talis conditionis, vt aut ratione modi, quo fit, aut ratione rerum, quæ adhibentur, nequeat exerceri sine hæresi, aut quod ex se prima specie manifestet, aliquam hæresim. Ita notant Simanch. *Cathol. præscrip. tit*. 62. *num*. 3. Farinac. *de hæresi quæst*. 181. *num*. 94. Hoc autem procedit præsumptiuè, quia licèt illud exercens benè sentiat in fide,

& exer-

& exerceat absque hæresi, quæ alias trahunt hæresim, & proinde non sit hæreticus, quia hoc dependet ab interiori assensu; ex natura tamen sua illa actio facit hæresim præsumi.

902 Non est tamen admittendum quod habet Sousa *in aphoris. inquisit. lib. 1. cap. 57. num. 21.* Quod omnia sortilegia, diuinationes, vanæ obseruationes, maleficia, quæ fiunt cum pacto expresso, aut implicito cum dæmone hæresim sapiant manifestè, si quidem omnis familiaritas, & pactum cum dæmone hæresim, vel apostasiam inducit. Nam cum hæc omnia fundentur in pacto saltem tacito cum dæmone, nullum daretur sortilegium, diuinatio, maleficium, &c. quod non saperet hæresim manifestè; quod tamen est falsum, nam superflua fuisset distinctio posita in iure communi veteri, quod sortilegia, quæ hæresim sapiunt manifestè, pertinerent ad Inquisitores, quæ verò non sapiunt, non pertinerent, vt in cap. *accusatus, §. sanè de hæret. in 6.* & de iure nouo, quod quæ non sapiunt hæresim, sint mixti fori, & detur præuentio, vt dictum est *num. 398.* Vnde solum interueniente pacto explicito sapient hæresim manifestè, quia hoc inducitur per ipsum pactum, vt notat Simanch. *in Cath. præscrip. tit. 30. num. 13. & tit. 63. num. 11.*

Quot modis dicatur dæmon implorari sortilegijs.
Quæst. III.

SVMMARIVM.

903 Duplex modus inuocandi dæmonem.
904 Familiaritas omnis cum dæmone est prohibita.
Adiuratio dæmonum est licita.
Sed non per modum deprecationis.
Nec compulsiuo modo licet adiurare ad aliquid obtinendum, seu ad discendum.
Nihil boni à dæmone expectandum.
905 Licet cogere dæmonem, vt tollat maleficium.
An liceat vti auxilio dæmonis superioris ad coercendum inferiorem.

903 Ad 3. Resp. Quod dupliciter dæmon à sortilegis imploratur secundum Oldrad. *in cons. 210.* Vel per modum imperij, & suffragij, vel per modum adorationis, & cultus latriæ: primo casu dæmon imploratur à sortilegis tacitæ professionis diabolicæ, qui nondum penitus remoti sunt à Christiana Religione. Secundò verò casu per modum adorationis dæmon inuocatur à sortilegis expressæ professionis, qui expresse abnegarunt Christi fidem, & iterum baptizati sunt in nomine Beelzebub, principe dæmoniorum, Glos. *in cap. accusatus, §. sanè, de hæret. lib. 6.* & declarat notabiliter Paul. Grilland. *de sortileg. quæst. 10.*

ADDITIO.

904 Quocumque modo fiat, est nobis interdicta dæmonis inuocatio, quia est nobis interdicta omnis familiaritas cum ipso, vt notant D. August. *lib. 2. de doctr. Christ. cap. 23.* & D. Th. 2. 2. *quæst. 90 ar. 2.* Vnde 1. ad Corinth. 10. prohibet Apostolus, *Nos socios fieri dæmoniorum.* Est tamen licita adiuratio dæmonum, vt tradit *ibid.* D. Th. si fiat compulsiuo modo in virtute diuina, iuxta illud Lucæ 10 *Ecce dedi vobis potestatem calcandi serpentes, & scorpiones, & supra omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit.* Non est tamen licita adiuratio per modum deprecationis, quia hoc pertinet ad quamdam beneuolentiam, & amicitiam. Ex quo etiam sequitur quod neque compulsiuo modo liceat adiurare dæmones ad aliquid per eos obtinendum, aut addiscendum, quia hoc quoque inducit societatem cum ipsis, & adhuc ad aliquod obsequium nostrum aduocatur, quod non licet, vt notat Syluester *de strigibus, lib. 2. cap. 10. punct. 1. in fine,* & communiter cum D. Th. 2. 2. *quæst. 90. ar. 2. ad 2.* Vnde si viri sancti aliquando id præstiterunt, hoc fuit ex speciali instinctu Dei. Accedit etiam, quod stante odio dæmonis in genus humanum, nihil boni ab ipso expectari potest, quia quodcunque faciat, quod videatur in obsequium nostrum, detorquet semper in aliquod damnum siue spirituale, siue temporale, quia semper has operationes regulat secundũ mensuram odij.

905 Ex hoc autem sequitur, quod liceat cogere dæmonem quantum fieri potest, vt tollat maleficium, quo aliquem vexat, seu vt tollat signum, quo durante, durat etiam pactum de aliquo vexando; nam hoc non est vti opera dæmonis in obsequium nostrum, sed est ipsum cogere, vt destruat opera sua, & auertere à nobis malum, atque adeo reducitur ad naturalem defensionem, & est reuexare dæmonem nos vexantem. An autem liceat vti auxilio superioris dæmonis ad coercendum inferiorẽ. Affirmat Syluester *lib. 2. de strigibus, cap 12. punct. 2. ver. Notandum est tertio,* si tamen adhibeatur non deprecatiuo, sed compulsiuo modo. Quia adhuc est cogere dæmonem, vt destruat opera sua, quia adhuc mediatè cogitur; imo etiam cogitur dæmon superior, quia stante odio in genus humanum coactè coget inferiorem, vt destruat maleficium. Et idem tradiderat etiam *in sum.* verbo *adiuratio, q. 5.* Verum negant Soto *lib. 8. de iust. & iure quæst. 3. ar. 2.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de superstit. c. 18. num. 8.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. dub. 6. num. 46.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 42. num. 31* Quia hoc est recipere beneficium, & auxilium à dæmonẽ.

Quot modis possint malefici infirmitates prouocare. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

906 *Malefici dupliciter infirmitates prouocant.*
907 *Malefici subijciunt homines infirmitatibus, & interimunt.*
Maleficia alia per contactum, & alia per signum.

906 Ad 4. Resp. Quod possunt etiam sortilegi infirmitates prouocare, & hoc dupliciter, animis, vel corporibus. Quod imaginibus cereis, vel creta confectis, vel alio modo faciunt, prout recenset Paul. Grill. *d. tract. cap.3. num.6. & seq.* & Albertus Magnus *de animalibus lib.22.* & Petrus de Palud. *in 4. sent. dist.34. quæst.2.* de quibus *in l. eorum, in princip. Cod. de malefic. & Mathemat. in l. 3. §. hæc adiectio, ff. de sicar, in l. si q. aliquid. §. qui abortionis, ff de pœnis*, item fascino, & maleficijs ita solent ligare, vt rei venereæ fiant prorsus inhabiles, de quo per Ioan. Brunell. *in tract. de sponsalib. & matrim.*

ADDITIO.

907 Quod malefici suis maleficijs subijciant homines infirmitatibus, & etiam interimant, est certo certius, & constat ex cap. *Nec mirum §. magi, 26. quæst.5.* quod est desumptum ex D.August. *lib.10. de Ciuit. Dei*, & ex Constit. Innoc. VIII. Alexand. VI. Adriani VI. Leon. X. relatis in Tit. *de malefic. & incant. lib.7. decretal*, & ex eodem August. *serm. 207 de temp.* & *tract. de diuinat. dæmon, cap. 6.* Vnde etiam hoc confirmant plures leges ciuiles latæ contra maleficos, vt *in l. Multi, & l. Eorum, C. de malefic. & mathemat. in nouell. 65.* Leonis Imperat. & ipsa experientia passim hoc testatur. Duos autem modos ponit Grilland. *de sortileg. quæst. 3. & 5.* quibus malefici infirmitates, & mortem causant, nempe per intus sumptionem, quando scilicet in potu, aut cibo exhibetur maleficium: & per exteriorem applicationem ad contactum. Verum cum operentur sua maleficia in absentia per signa quædam, ad quorum positionem consurgit damnum maleficiato, vt constat in illo maleficio, quod refert Io. Nider *lib. vlt formicar.* quod consistebat in lacerta in puluerem redacta, & posita subter limen ostij domus, ratione cuius tam mulieres, quam fœtosa animaliũ nullum partum viuum edebant. Ideo duo genera maleficiorum sunt constitenda: alterum, quod fiat per contactum siue interius, siue exterius; & alterum per signum,

Quot modis contingere possit maleficium. Quæst. V.

SVMMARIVM.

908 *Quinque modis per maleficium viri redduntur impotentes.*
909 *Dæmon an viro genitalia adimere possit. An si adimat possit restituere.*

908 Ad 5. Resp. Quod quinque modis solent dæmonis arte malefici viros impotentes ad copulam reddere. Quos refert Palud. *4. dist. 34. quæst. 2. art.3. num. 16.* & ex ipso omnes desumpsere; & nouissimè eos affert, illustrans varijs exemplis ex diuersis Doctoribus peritis Martinus Delrius *lib.3. disquisitionum magicarum, part.1. quæst.4. tota sectione 8.* Primus modus est corpora impediendo, ne sibi mutuo appropinquent ad coitum; vel directè secernendo ea, detinendoue in diuersis locis: vel indirectè interponendo se in corpore assumpto, & quando copulari contendunt, inijciendo intermedium phantasma, vel quid aliud. Secundus est: Ita inflammando ad actum, vt ante coitum effundatur semen, vel refrigerando ab actu illo, adhibendo occultè virtutes rerum, quas optimè nouit. Tertius est, turbando imaginationem, & æstimatiuam, qua reddit mulierem viro exosam, menti obijciendo speciem fœminæ deformis, vt eam exosam habeat, vel alterum alteri, vel inuicem odiosos reddendo per calumniam, suspicionemve, aut morbi alicuius immissionem. Et refert Delrius *proximè allegatus*, aliquando dæmonem efficere, vt cum ardentissimè vir, & fœmina mutuo amore flagrent, quando Veneri vacare volunt, subitò odio exardescant, ita, vt alter alterum cædat, vel vnguibus laceret. Quartus est, prohibendo rigorem membri, reddita viri virga flaccida, saltem, quando coire vult. Sicut, & potest dæmon motum cuiuscunque membri impedire. Quintus modus est, prohibendo missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat: vel ne excitetur; vel ne emit-

emittatur: vel semen subtrahendo. Ita Sanchez *disp. 44. lib. 7. de Imped. matr.* His modis addit alium, rariorem, Delrius proximè allegatus, nempe obserando, aut nimium arctando vas muliebre: aut viri genitalia abscondendo, retrahendo, vel reuera adimendo.

ADDITIO.

909 Hunc posteriorem modum quo ad ademptionem, putat Delrius *lib. 3. disquisit. magicar. par. 1. quæst. 4. sect. 8.* ver. *Septima causa*, præstigiosum, cum non possit tollere nisi sectione, aut aliqua simili separatione. Non videtur tamen excedere naturalem facultatem dæmonis, nam posset impedire, ne spiritus viuificantes organum tactus in ordine ad sensationem confluant, & postea sine dolore totam illam materiam auferre separando à reliqua materia corporis. Verum tamen est, quod si reuera semel adimeret, non posset amplius restitui nec ope dæmonum, nec destructione maleficij, quia non solum requireretur vnio illius materiæ ad corpus, sed etiam animatio, quæ naturaliter fieri non potest, quia in hoc valet argumentum à toto ad partem, cum sit eadem ratio viuificationis, & reunionis animæ. Sicut ergo naturaliter non potest anima reuniri corpori, ita nec parti ipsius, à qua semel est separata.

Qualiter viri, & fœminæ reddantur impotentes. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

910 *Vnde cognoscatur quod viri, & mulieris impotentia sit ex maleficio.*

911 *Dæmon potest per coarctationem reddere mulieres inhabiles ad copulam.*

Quomodo dæmon causet auersionem inter coniugatos

910 Ad 6. Resp. Quod non soli viri, sed etiam fœminæ possunt maleficijs impotentes ad copulam reddi. Quod omnes fatentur. At frequentiùs id malum in viros serpit: Quod plus operæ, & instrumentorum in eis desideretur. Adde, quia plures sunt maleficæ, quàm malefici, & ideò potiùs viros, quam fœminas maleficijs lædere conantur. Sic aduertit Delrius, *lib. 3. disquisitionum magicarum part. 1. quæst. 4 sect. 8. pag. 1.* Ea autem est differentia (vt optime notat Abulensis *cap. 19. Matth. quæst. 90. colum. 3.*) quod maleficia circa viros fiunt communiter per operationem aliquam realem, aut per motum ipsius dæmonis, nulla re applicata. Potest enim inuisibiliter membrum viri aptum iam ad coitum comprimere, ac cogere subito relaxari, ignorante prorsus causam viro ipso: aut per applicationem alicuius rei naturalis, illam applicante dæmone intra organa genitalia, qua apposita remittitur subito rigor membri exsufflato toto spiritu inflante. At fœmina communiter maleficiatur per solam opinionem, seu phantasiæ læsionem, potest enim vir accedere, nec rigor membri relaxatur: at cum conatur accedere, illa subitò horret genitale viri quasi improportionatæ magnitudinis, & nulla ratione sinit se cognosci: Cum tamen reuera non ita sit, sed dæmon efficit speciem in phantasia mulieris, vt membrum aliter appareat, quam reuera sit. At quamuis communiter ita accidat, solet tamen quandoque dæmon vas fœmineum arctare.

ADDITIO.

911 Hanc coarctationem esse dæmoni possibilem notat Delrius *lib. 3. disquisit. magicar. par. 1. q. 4. quæst. 8.* ver. *Septima causa*, nam cum possit prouenire ex causis naturalibus alterantibus structuram corporis, potest dæmon ratione potestatis, quam habet supra materiam corpoream, illas aut similes causas adhibere, & causare veram coarctationem. Quando autem ponit impedimentum per auersionem vnius coniugis respectu alterius, aut per mutuam, tunc id operatur alterando phantasiam, & excitando species proportionatas qualitati auersionis, quam vult causare, cuius maleficij plura, & varia exempla leguntur, quod est illud, quod narrat Io. Baptista Codronchius *lib. 3. de mor. malefic. cap. 8.* nam mulier absentem virum ardenter amabat, accedentem ad copulam, ita auersabatur, aut si ligaretur ne virum impedire posset, rabie, & furore concitaretur, fremeret, & veluti furijs agitaretur.

An maleficium reddat impotentem quo ad omnes. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

912 *Maleficium aliquando reddit impotentem ad copulam quò ad omnes, aliquando respectu vnius.*

913 *Hæc impotentia duplici modo fit.*

Quomodo per maleficia impediatur copula matrimon.

914 Male-

914 *Maleficium impediens copulam aliquando est temporale, aliquando perpetuum. Quod licitè & naturali modo tolli non potest, habetur pro perpetuo.*

912 Ad 7. Resp. Quod maleficium quandoque impedit potentiam absolutè, & quoad omnes; quandoq; tamen respectu vnius. Sic tradit D. Thom. ab omnibus receptus *in 4. d. 34. quæst. vnica, art. 3. ad 4.* atque eam reddit rationem: Quia cum diabolus voluntariè & non ex naturę necessitate agat, potest respectu vnius impedire, relicta potentia non impedita erga alias personas. Deinde quia impedimentum maleficij potest esse ex dæmonis impressione in hominis imaginatione, ex qua tollatur viro concupiscentia, mouens ad talem mulierem, & non ad aliam. At rarò contingit circa omnes, & communiter est erga vnam, vel alteram personam maleficium. Vt benè docent Abulensis, *cap. 19. Matthæ. quæst. 90. columna* 3. & supplementum Gabrielis 4. *dist. 34. quæst. vnica art. 2. conclus.* 6. & fatentur omnes.

ADDITIO.

913 Maleficium siue impediat potentiam quo ad omnes, siue quoad certas personas, duplici modo cōtingere potest ita vt omnes modi ad hos duos reducantur nempe per immutationē factam in imaginatione, vel per alterationem in organis generationis. Potest enim dæmon excitare species in imaginatiua, ratione quarū cōprimantur spiritus excitantes ad generatione, quia sicuti ratione imaginationis excitari possūt, ita etiam ratione eiusdem comprimi possunt. Rursus potest immediate agere in organa generationis, & ita ipsa alterare, quod non sint apta generationi, quia cum hoc contingat naturaliter, potest etiam fieri arte dæmonis varijs modis, sicut etiam varijs modis possunt fieri inhabilia naturaliter. Aduertit autem Syluester *de strigibus lib. 2. cap. 6. pun. 2* circa finem, per maleficia impediri copulam matrimonialem non per læsionem interiorem organi, sed exterius vetando vsum; quæ tamen vetatio externa non consistit in appositione solius externi impedimenti; sed etiam in alteratione intrinseca organi vel per subtractionem spirituum, vel alio modo, quorum plures refert Martin. Delrius *lib. 3. disquisit. magicar. par. 1. quæst. 4. sect. 8.*

914 Est autem aduertendum, quod huiusmodi maleficium aliquando est temporale, aliquando perpetuum, quando scilicet est duraturum vsque ad finem vitæ, non quia ex natura sua habeat hanc determinatam durationem, sed quia est institutum pro tota vita, nec naturali, aut alias licito remedio tolli potest, vt contra Glos. *in cap. requisiuisti, de frigid. & malefic.* quæ vult, nullum huiusmodi impedimentum esse perpetuum, tradunt communiter Doctores, præsertim Magister *in 4. dist. 34.* D. Th. *ar. 2.* & cæteri Expositores. Abulens. *quæst. 90. in cap. 19. Matth.* & alij apud Henriquez *lib. 2. de matr. cap. 8. §. 2. littera O.*

Ex quibus signis cognosci possit maleficium. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

915 *Maleficij signa in ordine ad copulam.*

916 *Regula generalis ad cognoscendum an impedimentum ad copulam sit naturale, an ex maleficio?*

915 Ad 8. Resp. Quod maleficij signum est, vt ait Sanchez *loco* 10. *citato*, quando coitum quis appetit, & virgam erigit, ita vt ad copulam aptus sit, & cum ad vas fœmineum penetrandum appropinquat, relaxantur, ac concidunt subitò organa, nec potest complere: atque iterum rigent, & si iterum copulari nitatur, denuò laxantur. Id enim ex radice naturali consurgere nequit: quippe semel organa rigentia non laxarentur, quovsque exsufflarentur, vel consumerentur spiritus ea inflantes. Præterea, quia id nequit, ex viri frigiditate prouenire: Cum enim membrum erigat, non est frigidus. Sic Abulensis *cap.* 19. *Matth. quæst.* 90. *paulo post principium in* 5. *ratione*, Sotus 4. *d.* 34. *quæst. vnic. art.* 3. *paulo post principium, in* 1. *conclus.* Ludouicus Lopez 2. *p. in instruct. vbi de matrim. cap.* 52. *column.* 6. *vers. circa* 2. *art.* Item quando vir mouetur ad coitum, & membrum erigit, ac perficere nequit, est maleficij signum. Item vt maleficij signum sit, oportet vt simul adsit quod remittatur rigor membri, ac subitò laxetur, cum vir conatur accedere. Id enim non potest ex viri, vel fœminæ defectu naturali consurgere. Vel secundò, vt nulla arctitudo, aut virginitas in fœmina reperiatur, quæ obstaculo esse possit illi penetrationi. Cum enim tunc nullum obstaculum naturale dari possit, tribuendum est dæmoni impedienti congressum. Aliud etiam maleficij signum est, quando vir potest cum alia fœmina, & non cum propria vxore commisceri, sed vt dictum est, neque hoc sufficit, quòd possit esse impedimentum ex arctitudine, aut virginitate fœminæ. Quare Fragosus *num. preced.* relatus addidit, si per aspectum nullus reperiatur defectus in temperamento,

ac membri proportione. Imo Scotus 4. *d.34. quaſt. vnic. in fine corporis*, abſolutè tradidit maleficium præſumi, quoties in virili membro non apparet defectus, ſed adhuc non ſufficit, niſi ex parte fœminæ non detur arctitudinis, aut virginitatis obſtaculum. Erit tamen optimus cognoſcendi modus, an ex maleficio viri conſurgat impotentia, v. g. ſi vir appetens coitum, ſubito accedere tentans exhorreſcat, nec accedere poſſit, manifeſtum eſt, id non poſſe ex cauſa naturali procedere, quare maleficio tribuendum eſt. Quod benè docuit Enriquez *lib.* 12. *de matrim. cap.8. num.8.* Similiter ſi fœmina viri coitus auida, cum vir accedit, ſubitò illa horrore capiatur, erit ſignum maleficij: quod hoc modo fœminis ſolet accidere: Et ita tradunt Sotus 4. *d.34. quaſt. vnica, ar.3. paulo poſt principium in 1. concluſione.*

ADDITIO.

916 Idem notat cum Hoſtienſ. *in ſumma*, Syluester *de ſtrigib. lib.2. cap.6. punct.2. in fine.* Regula tamen generalis eſt, quod impedimentum ſit naturale prouenient ex frigiditate, quando eſt continuũ, quia cum cauſæ naturales agant naturaliter, quandiu perſeuerant induunt ſemper eoſdem effectus Quod autem ſit ex maleficio, quando eſt interpolatum, ita tamen vt ſuperueniat, quando eſſet exercendus actus generationis.

An ad tollendum maleficium liceat vti vanis rebus.
Quaſt. IX.

SVMMARIVM.

917 *Media ad tollenda maleficia ſunt illicita, ſi non ſint naturalia.*
Quando licet vanis rebus vti.
918 *Non licet ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur.*
Nec quando putatur interuenire cooperatio dæmonis.
Nec quando putatur ad earum vſum ceſſare dæmonem, à vexando & aliquo pacto.
919 *Iudices non poſſunt cogere maleficas, vt aliqua benedictione liberent à maleficio.*
Malefica, liberans in virtute alicuius pacti, peccat mortaliter.
Et etiam maleficiatus conſentiens ſic liberari.

917 Ad 9. Reſp. Quod omnia media non naturalia ſed vana, ad tollendum maleficium illicita ſunt, nec ſuperſtitione vacant, & cuiuſcumque rei vanæ vſus, vt vanæ, eſt culpa venialis: vt vanæ locutionis vſus. Et aliud medium indecens eſt, nec culpa vacat. *Sic* Iacobus Sprenger *in malleo maleficorum. part. 2. q. cap. 6. verſ. de ſecundis verò remedijs*. Gaeta *repetitione cap. ad limina 30. q.1. §.4. q.236. num.541.* Delrius *lib.6. diſquiſitionum magicarum, cap.2. ſect. 1. q.2. pagin.4. verſ. alij itaque.* Philiarcus *de officio Sacerdotis tom. 1. part. 2. lib.3. cap.11. concluſ.4.* Sed admittit Delrius *ibi* cum Syluestro *verb. maleficium quaſt. vltima*: hoc licere, quando quis ea vana, nec ſuperſtitioſa experiri volens efficeret: aut credens per ea maleficium ſolui; non dæmonis operatione cooperantis ad maleficij ſolutionem, ſed per ceſſationem ipſius dæmonis ab operando: quod ſciret dæmonem pactum iniiſſe cum malefico, fore vt à vexatione deſiſteret, re illa vana exercita, vt refert Sanchez, *diſp.995. lib.7.*

ADDITIO.

918 Hanc eamdem doctrinam tradit de nouo Syluester *lib.2. de ſtrigib. cap.10. punct.1. circa fin.* & addit non licere vti rebus vanis, & indifferentibus, ſi ſuperſtitioſo modo adhibeantur, quia omnia remedia, quæ ex natura ſua non conducunt ad talem effectum, ſuperſtitioſa ſunt, & illicita, capit. *Illud 26. quaſt.2.* Et a fortiori non licet adhibere, ſi credatur, ad ipſum vſum dæmonem diſſoluere maleficia, ſed erit culpa mortalis, quia non refert, qua re dæmon aduocetur, modo aduocetur, quia in aduocando culpa eſt, non ex re, qua inuocatur, ſi ex ſe iniqua non ſit. Hæc Syluester. Nec probari poteſt doctrina Auctoris, quam affert ex Delrio citato: Quod liceat, his rebus vti, quando putatur, dæmonem ceſſare ab operando, & vexando, ſtante eorumdem vſu ex pacto, quod initum ſit inter maleficum, & dæmonem de ceſſatione, quando hoc vel illud fiat. Nam hoc eſſet conſentire in pactum cum dæmone, & tali ſigno aduocare ipſum, vt ſoluat maleficium, non ſecus ac ſi aliud maleficium adhiberetur: hoc enim pacto non cogeretur dæmon ceſſare à vexatione, ſed ipſe ſponte ceſſaret ratione pacti initi cum malefico.

919 Ex quo deducitur cum Delrio *lib.6. diſquiſit. magicar. c.2. ſect.1. q.2. ver. Infertur primo.* Sanchez *de matrim. lib.7. diſp.95. num.10. & lib.1. ſum. c.41. num. 10.* Filliuc. *tract. 24. cap. 8. quaſt. 4. to. 101.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.10. dub.13 num.6. in fine.* Facundez, *præcep. 1. Decal. lib.1. cap. 42. n. 8.* Non poſſe iudices cogere maleficos vt benedictione aliqua liberent à maleficio eos, quos ligauerint, ſed peccare mortaliter. Nam ſi illa benedictio de ſe,

vel

vel supernaturaliter vim haberet destruendi maleficium, esset adhibenda, aut à sacerdote, aut ab alio religioso viro. Vnde cum sit exhibenda à malefica, signum est, quod non liberet à maleficio, nisi in virtute alicuius pacti cum dæmone, & ideo est execranda tanquam adducens dæmonem ad soluendum maleficium. Imo ipsa quoque malefica benedicens peccabit mortaliter, quia de nouo aduocabit dæmonem. Et consequenter maleficatus quoque mortaliter peccabit, si consentiat, quod tali pacto auferatur maleficium, quia consentiret in vsum rei operantis ex pacto cum dæmone. An autem sciens possit permittere tali pacto maleficium solui, constabit ex dicendis.

An liceat vti rebus suspectis de superstitione cum protestatione non consentiendi in pactum implicitum. Quæst. X.

SVMMARIVM.

920 *Protestatio non iuuat vtentes rebus superstitiosis, nisi in dubio.*

921 *Dubius, quod aliquid sit superstitiosum, an adhiberi possit cum protestatione.*

922 *Protestatio quando iuuet protestantem.*

920 Ad 10. Resp. Quòd non excusat à culpa, aliquorum cautela, qui cùm videant mirabiles effectus, ex rebus vanis, & superstitiosis operationibus consurgentes eis vtuntur, protestantes animum esse non vtendi illis, quatenus res vanæ, ac superstitiosæ sunt: nec consequendi effectum, si ex Dæmonis pacto obtineatur: sed solum vtendi, quatenus sunt res licitæ, & effectus à Deo obtinetur. Nam nunc hæc cautela bona est, & prodest, quando dubium est, an hæ obseruationes sint superstitiosæ, & vanæ, vt docet Sanchez *loco supra citato n.4.*

ADDITIO.

921 Neque in dubio posse adhiberi res illas, quas ex pacto implicito cum dæmone operari dubitatur, tradit Raphael à Turre *in sum. quæst. 96. ar. 1. disp. 1. assert. 4.* Quod debet intelligi, nisi deponatur dubium, si quidem depositio dubio est positione probabile, quod non interueniat pactum. At absolutè posse adhiberi cum protestatione tradunt Caiet. *in sum. verbo Incantatio. §. Quarto ex excellentia.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 40. num. 25. in fine.* Facundez *Precep. 1. Decal. lib. 1. cap. 35. n. 16.* In hoc enim casu protestatio non est contraria facto, sed auertit animum à facto, nam factum non est ex natura sua superstitiosum; sed solum ex pacto cum dæmone, & proinde superstitio est separabilis à pacto, & potest quis consentire in factum & mediante protestatione auertere animum à superstitione, iuxta distinctionem duplicis protestationis per *l. Non solum, S. Morte, ff. de noui oper. nunc.* vbi etiam Doctores.

922 Quando autem protestatio auertit animũ à facto, iuuat protestantem, nam facit, quod non consentiat in id, à quo per protestationem auertit animum, vt tradit Rub. *in dict. l. Non solum, S. Morte, num. 349. ff. de noui oper. nunc.* Ripa in *cap. Cum M. Ferrariensis, num. 70. & 83. de constit* Bursat. *consil. 214. n. 16. lib. 2.* Rota *decis. 218. num. 6. par. 5. Recent.* Et ideo stante dubio de superstitione excluditur consensus in ipsam; & ponitur fundamentum ad deponendam conscientiam dubiam circa vsum talis rei, non obstante dubio de superstitione, quia excluditur per protestationem consensus in ipsam; & ideo formari potest dictamen, quod liceat illa vti, excluso consensu in superstitionem.

Unde cognosci possit, media ad tollenda maleficia esse licita. Quæstio XI.

SVMMARIVM.

923 *Media ad tollenda maleficia quando sint superstitiosa.*

924 *Creatura corporea potest habere vim indirectè contra dæmones. Quomodo possit exercere hanc vim.*

923 Ad 11. Resp. An media, per quæ maleficium aufertur, licita sint? (pręter ipsam signi ablationem, quam constat medium naturale esse) manifestum est, si adhibeantur exorcismi Ecclesiæ, opera pœnitentie, sacramentorum receptio, ad placandum Deum, vt vel sic misericorditer dignetur coercere Dęmonem, ne amplius vexet, ea media licita esse, & à Deo ordinata, ad hunc finem consequendum: vt constat ex vsu Ecclesię, & *ex c. finali 33. quæst. 1.* Quando autem media non sunt huiusmodi, hęc regula accipienda est: Quidquid efficitur, aut dicitur

citur gratia alicuius boni obtinendi, aut mali vitandi, quod nec vim naturalem, nec supernaturalem ad eum effectum habet, vanum est, & superstitiosum: ac proinde effectus sic comparatus, est tribuendus occultæ Dæmonis operationi. Et ratio est, quia tales res non adhibentur, vt causæ: cum nulla virtus ad eum effectum operandum illis insit: Ergo adhibentur, vt signa: & non diuina, quippe quæ non sunt sacramenta, nec sacramentalia. Ergo, vt signa vana pacti occulti cum Dæmone initi. Deinde quia illud vanum, ac superstitiosum est, quod non prodest ad finem, ad quem adhibetur. At hæ res sunt huiusmodi: ac subinde vanæ. Deus autem non delectatur vanis, sed dæmon. Præterea quidquid de nouo efficitur, ab aliqua causa prouenire debet.

ADDITIO.

924 Non statim ac in aliquo non apparet virtus naturalis contra dæmones, ac maleficia, reijciendum est tanquam superstitiosum, vt Auctor sentire videtur. Nam quamuis creatura corporea non habeat vim contra dæmones directè, potest tamen indirectè valere, vt tradunt Parisiens. *lib. de vniuers.* Carthus. *in cap. 8. Tob.* Vales. *de sacra Philos. cap.* 28. Leuin. Lemnius *de occult. miracul. naturæ, lib.* 2. Victoria *Relect. de Magia quæst.* 6. quos cum alijs citat, & sequitur Delrius, *lib. 6. disquisit. Magic. cap. 2. q. 3. sect.* 2. Hoc autem diuerso modo contingere potest, vel expellendo prauos illos humores à corpore, quibus dæmon vtitur ad vexandum, atque adeo subtrahendo ipsi materiam; vel quia dæmon fugiat aliquam creaturam non ex natura sua, sed ex dispositione diuina in pœnam sui peccati; cum enim fuerit subiectus in pœnam peccati, creaturæ corporeæ, vt constat de igne, potuit etiam Deus subijcere alteri creaturæ, ad cuius præsentiam torqueatur, & proinde quando contra ipsum adhibetur, apprehendat, se inde torqueri, & consequenter cogatur deserere vexationem. Vnde Delrius citato loco §. 1. refert multa remedia naturalia contra dæmones, & maleficia.

An liceat petere à malefico parato vt maleficio maleficium soluat. Quæstio XII.

SVMMARIVM.

925 *Non licet petere à malefico, vt maleficio soluat maleficium.*
926 *Conspirant communiter in hoc.*
Quando liceat vti alieno peccato ad bonum.
927 *Non licet cogere minis maleficum, vt maleficio maleficium soluat.*

925 Ad 12. Resp. Quidam licere existimant: Quòd petens non consentit ad peccatum inducere maleficum, sed peccato vti ad salutem comparandam, sicut contingit in petente mutuum ab vsurario parato: vel iuramentum ab infideli parato ad iurandum per idola. sic sustinent Aureolus *4. d. 34. quæst. 2.* Angelus *verb. superstitio, n.* 13. Verùm certissimum est, nullatenus id licere. Quia solum licet petere id, quod ipse licitè potest præstare, quando petentis interest, vt necessitati suæ consulat. Tunc enim non est petere peccatum, nec cooperari peccato alterius: sed res petita non potest licitè fieri, & alter malitia sua illicitè præstat. Ita Sanchez, *vbi sup.*

ADDITIO.

926 Communissima, & certa sententia est, quod non liceat à malefico, quantumuis parato, petere, vt maleficium maleficio soluat. & constat ex cap. *Qui sine saluatore,* & *cap. 2. de sortileg.* vbi Alexander III. damnat superstitiosam diuinationem etiam ex bono fine. & Leuit. 19. & 20. Deuter. 18. prohibetur consultatio magorum, & ariolorum sub pœna mortis. Ita tradunt Albert. Magn. *in 4. dist.* 34. *ar.* 9. Sotus, *quæst. vn. ar.* 3. ver. *Est tamen citra dubium disp. 1. post 5. conclus.* Caiet. *in sum. verbo Maleficium, in fine.* & *in Opusc. tract. 12. de malef. quæst. vn.* Abulens. *quæst. 90. in cap. 19. Matth. in resp. ad 3.* Viguer. *cap. 16. Theol. Instit.* §. 4 Syluester verbo *Maleficium, quæst.* 8. Armilla, *num.* 2. Tabiena, verbo *Impedimentum* 12. *num.* 10. Rosella, verbo *Impedimentum* 15. *num.* 19. Angles *in Florib. q. de arte mag. ar. 6. difficul.* 2. Petrus Ledesma *de matrim. quæst. 58. ar. 2. dub.* 2. Couarru. *in c. Quamuis pactum, par.* 1. §. 1. *num.* 10. Castro, *lib. 1. de iust. hæret. punit. cap.* 15. Delrius, *lib. 6. disquisit. magic. cap. 2. sect. 1. quæst.* 2. ver. *Dico igitur tertio.* Ledesma *2. par. 4. quæst. 60. ar. 2. in fine.* Nauar. *c. 11. manual. num.* 29 Ciruelus *de superstit. par. 3. c.* 15. Bannez 2. 2. *quæst. 68. ar. 4. dub. 2. ad* 4. Tolet. *lib. 4. sum. cap. 16. num.* 9. Henriquez *lib. 5. de pœnit. cap. 6. in fine.* Vega *par. 2. sum. cap. 34. casu* 110. Philiar. *tom. 1. de offic. sacer. par. 2. lib. 3. cap. 2. in fine.* Lopez *par. 2. Instruct. cap. 52. de matrim.* ver. *Præterea quæritur.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 95. num.* 7. Rodriquez *par. 2. sum. cap. 7. conclus. 11. num.* 11.

Graff.

Graff. *par.1. decis lib.2. cap.6. n.* 10. Llamas *par.* 3. *Meth. cap.* 8. §. 11. *in fine*. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 2. *de superstit. cap.* 18. *num.* 4. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 42. *num.* 4. Sayr. *lib.* 4. *Clau. reg. cap.6. num.26.* Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure c.*44. *dub.6. num.*35. Villalob *par.*2. *sum. tract.* 38. *difficul.*11. *num.*2. Trullench. *lib.*1. *in Decal.c.*10. *dub.*13. *num.*5. Et ratio clara est, quia maleficium soluens aliud maleficium non potest sine peccato exerceri; vnde petere, vt soluat alio maleficio, esset petere peccatum alterius. Nec dici potest, quod liceat vti peccato alterius ad bonum; nam tunc solum hoc habet locum, quando iam existit alterius peccatum, quia tunc vtens non est causa illius: secus autem, quando nondum existit, quia tunc est inducere ad peccandum, & ex eo, quod existat paratus, solum sit, quod non sit prima causa peccati, non autem, quod non sit concausa.

927 Ex quibus deducitur: Esse omnino reijciendum Remigium *lib.*3. *Dæmonolog. cap.* 3. asserentem licere cogere minis, & extorquere à malefico, vt maleficium maleficio soluat, quia hoc non continet pactum cum Dæmone, sed in eius dedecus cedit; nam licet rem meam vi eripere, quam alio modo non possum recuperare. Hoc enim falsissimum est, vt notant Delrius *lib.6. disquisit. magicar. cap.* 21. *quæst.* 1. *sect.* 2. ver. *Dico igitur quinto*. Sanchez *lib.7. de matri. disp.*95. *num.*9. & *lib.*2. *sum. cap.*41. *num.* 10. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de superstit. cap.*18. *num.*7. Facundez *Pracep.*1. *Decal. lib.*1. *c.*42. *num.*7. Nam adhuc maleficus cogeretur ad peccandum, & vtendum pacto cum dæmone, quod non contingit, quando quis vi suum recuperat, nam tunc ille, à quo recuperat non inducitur ad peccandum. Imo grauius peccaret, quia grauius peccat, cogens aliquem ad peccandum, quàm precibus inducens.

An liceat petere à malefico, vt soluat maleficium, quando nescit soluere, nisi alio maleficio. Quæstio XIII.

SVMMARIVM.

928 *Non licet petere à malefico, vt soluat maleficium, quando nescit licitè soluere.*
929 *Quid si petens dubitet an sciat soluere absque maleficio.*
930 *Si dubium sit cum probabili motiuo pro vtraque parte, licet petere.*
Quid si dubium sit mere negatiuum.
931 *Cur petitio solutionis maleficij sit illicita, quando maleficus nescit soluere, nisi illicite.*
932 *An liceat petere à malefico vt alterius maleficium soluat.*

928 **Ad 13. Resp. Quòd non licet petere à tali malefico solutionem maleficij, non explicando, vt maleficio soluat, quando constat eum nescire soluere absque alio maleficio. Quia petitur res, quam nequit licitè præstare: sic colligitur ex Doctoribus num. præcedenti allegatis: nam ratio, cui innituntur, etiam militat in hoc casu.**

ADDITIO.

929 Sed quid, si dubitet, an sciat soluere sine maleficio? Adhuc non licere petere, vt soluat, tradunt Delrius *lib. 6. disquisit. magicar. cap.* 2. *sect.* 2. ver. *Caietanus cautelam*. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 2. *de superstit. cap.*18. *num.*9. ver. *Atque hinc*. Sanchez *lib.7. de matrim. disp.* 95. *num.* 13. & *lib.* 2. *sum. cap.*41. *num.*7. Lessius *lib.*2. *de iust. & iure, c.*44. *dub.6. num.*46. Facundez *pracep.* 1. *Decalogi, lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 15. Quia stante tali dubio dubitatur etiam, an solutio maleficij licitè possit fieri. Quando aut dubitatur, an aliquid licitè possit fieri, nec fieri potest, nec peti, nec consuli, nam esset se exponere periculo peccandi.

930 Verum, stante hoc dubio, videndum est, an sit dubium merè negatiuum, an verò positiuum, ita vt adsint motiua pro vtraque parte. Si enim adsint motiua ad credendum pro vtraque parte, quod scilicet maleficus sciat, & non sciat licitè soluere, tunc consurgit opinio probabilis pro vtraque parte, & proinde petens solui maleficium, sequitur opinionem probabilem, & petit quod probabiliter putat, posse licitè fieri, & formare potest conscientiam, quod possit licitè petere, atque adeo non peccabit neque enim peccat, qui operatur cum opinione probabili. Si verò dubium sit merè negatiuum; neque adhuc petitio est illicita, ratione materiæ, seu obiecti, quia quod petitur potest licitè fieri; neque ratione illius, à quo petitur, quia, cum non sciatur, quod nesciat licitè soluere, & fieri possit, quod sciat, non inducitur per talem petitionem ad aliquid illicitum; & proinde petitio censetur fieri, quatenus licito modo obtineri possit. Vnde potest petens formare sibi conscientiam, quod liceat petere, quia scilicet intendat petere, quatenus licito modo fieri possit, & ideò neque adhuc se exponit periculo peccandi, neque inducit ad peccandum, sicut neque inducit, qui petit ab eo solui, quem scit illicitè soluturum, quando ab illo licitè solui potest, vt dicetur infra cum pluribus Doctoribus, qui consequenter, hanc quoque partem deberent tenere.

931 Nec est eadem ratio, quando petitur solui ab eo, quem constat ignorare licitum modum soluendi, nam tunc petitur directè, quod non est licitum, siquidem petitio ex intentione petentis coar-

datur ad id tantum, quod maleficus scit, & potest, atque adeo ad illicitum, cum tantum illicito modo sciat, & possit. Et ita notant Suarez *tom. 2. de relig. lib. 3. de iuram. cap. 13. num. 5.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 41. num. 6.*

932 An autem liceat petere, vt maleficus alterius maleficium soluat, certum est, licere, quando scimus scire licitè soluere. vt notant Sanchez *lib. 2. sum. cap. 41. num. 8.* Delrius, *lib. 6. disquisit. magicar. cap. 2. sect. 1. quaest. 2.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. num. 8.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 10. dub. 13. num. 6.* Si autem nesciatur, possse licitè soluere, volunt non posse peti. Quod tamen limitandum est, nisi probabiliter putetur, posse licitè soluere, tunc enim licebit petere sequendo opinionem probabilem, quod possit fieri à malefico licitè, quod petitur.

An maleficia ob bonum finem, sint permissa. Quaest. XIV.

SVMMARIVM.

933 *Maleficia neque ob bonum finem permittuntur.*

934 *Maleficia ob bonum finem secundum ius ciuile non puniuntur.*

933 Ad 14. Resp. Vtroque iure esse prohibita maleficia ad finem etiam boni tendentia: sic deducitur, & quantum pertinet ad ius ciuile, est tex. *in l. 1. C. de Thesaur. lib. 10.* vbi tradit Odoffr. Nec obstat *d. l. eorum*, quia in ea non dicitur, quòd tales incantationes possint fieri ad finem boni arte Dæmonum, sed simpliciter loquitur posse quæri remedia vtilia, & hoc debet intelligi virtute diuina, ne iura iuribus sint contraria, non autem inuocatione Dæmonum, quod est prohibitum, vt dicit Angel. *in d. l. eorum*, & sic debet intelligi Scotus *in 3. d. 24. q. 1.* vbi tenet quod licitum est tollere maleficium cum intentione curandi maleficiatum, quod est meritorium, quod fieri potest per destructionem signi, si illud sciri potest; non autem dicit, quòd mediante maleficio illud tolli possit; & ideo falsò allegatur Scotus ad hoc, qui catholicè loquitur. Nec Hostiens. dicit, quòd maleficio debeant maleficia tolli, licet possit tolerari, quòd vana vanis, sed non cum illicitis, tollantur. Et quòd potiùs sit tolerandum tale maleficium, quàm quærere tale auxilium, & tex. Deuter. *cap. 18.* Vbi lex præcipit interfici, qui Magos consulit, & quærentem à mortuis veritatem, vt scribit Cardinalis de Turrecremata *in c. si per sortiarias 33. q. 1.* Vbi quòd non est quærendum aliud auxilium, quàm diuinum, scilicet, per operationes, & ieiunia, & confessiones peccatorum; & latè scribit D. Thom. *in 3. lib. sent. dist. 24. q. 3. ad 3.* & Io. de Mairon. *in 4. lib. sent. dist. 34. q. 2.* Non enim licet inuocare auxilium Dæmonis, etiam pro mille corporum sanitatibus, quia minus detrimentum est, quòd pereant mille corpora, quàm quòd pereat vna anima, vt probatur expressè in *c. admonet. 26. q. 6.* dicens hæc omnia esse laqueos, & insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur.

ADDITIO.

934 Maleficia ob bonum finem, secundum ius ciuile tolerari, ita vt non puniantur in foro externo, deducunt ex *l. Eorum, C. de malefic.* Bart. & Salycet. *ibid.* Azon. *in sum. tit. de malefic.* Gregor. Lopez *in l. 3.* verbo *Razon, tit. 23. ar. 7.* Azeuedo *lib. 8. Recopilat. tit. 1. l. 5. n. 23.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 95. num. 1.* & *lib. 2. sum. cap. 41. num. 3.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 42. num. 6.* Quia cum ad ciuile ius non spectet regere conscientias, sed tantum curare publicam vtilitatem temporalem, & politicam, permittit plura, quæ sine peccato exerceri non possunt, quia aut vtilia sunt, quatenus auertunt maius malum, aut saltem non nociua.

An sit tolerandum, maleficium, maleficio tollere. Quaest. XV.

SVMMARIVM.

935 *De iure canonico prohibetur maleficio recuperare sanitatem.*

936 *Non licet exorcismis cogere dæmonem detegere causam infirmitatis, & remedia.*

937 *Quid si infirmus sit dispositus ad tentanda media illicita.*

Amicitia cum dæmone est prohibita sub pœna inimicitiæ cum Deo.

Non est vnicum remedium.

Ad

Ad XV. Resp. De Iure Canonico est prohibitum remedijs diabolicis recuperare sanitatem, etiamsi aliter haberi non posset. *c. admoneant, 26. quæst. 7.* Abb. *in c. 2.* per illum tex. *de Sortileg.* Vbi Rom. Pont. potius patitur bona Ecclesiæ Rom. furto ablata perdi, quàm quod quærantur per huiusmodi remedia.

ADDITIO.

936 Hic occurrit dubium, de quo proximis diebus interrogatus fui. Laborabat quidam infirmitate, quæ sanè non videbatur naturalis, & proinde suspicabantur prouenire ex aliquo maleficio: volebant aliqui, quod infirmus constitueretur præsens obsessæ, & quod dum exorcizaretur, cogeretur dæmon exorcismis detegere causam infirmitatis, & remedium. Respondi, Non licere, quia neque deprecatiuè, neque coactiuè possumus vti opera dæmonis ad aliquod nostrum obsequium, aut pro aliquo auxilio, vt notant communiter cum D. Th. 2.2. *quæst. 90. ar. 2.* Caiet. *ibid. ar. 1.* Angelus verbo *Adiuratio. num. 2. & 4.* Tabiena *num. 6.* Syluester *quæst. 7.* D. Antonin. *2. par. tit. 10. cap. 8.* Valent. *2. 2. disp. 6. quæst. 8. punc. 2. quæst 2.* Nauar. *c. 11. Manual. num. 28.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. de adiurat. cap. 2. num. 8.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure. cap. 42. dub. 13. num. 70.* Sanchez *lib. 2. sum. c. 42. num. 19.* Cùm enim nobis sit interdictum omne commercium cum dæmone, non possumus vti eius auxilio, aut opera in vtilitatem nostram, nam adhuc iniretur aliqua societas cum ipso. Et hoc locum habet, etiamsi infirmus esset dispositus ad tentanda media illicita, vt consulere maleficos, aut quid simile, quia ob vitandum vnum malum, non est aliud faciendum, præsertim quando aliàs illud malum libèrè eligitur, atque adeo ex malitia: nec sunt facienda mala, vt eueniant bona.

937 Nec dici potest, Quod amicitia cùm dæmone de se non sit mala, sed solum quia à Deo prohibita, & proinde vrgente graui necessitate censeatur cessare prohibitio. Nam imprimis recursus ad dæmonem non est vnicum, & necessarium medium ad obtinendam sanitatem, cùm possit obtineri à Deo: nam vel Deus disposuit restituere sanitatem, vel non. Si primum, disposuit etiam media, per quæ sit obtinenda, atque adeo media licita. Si secundum, neque etiam restituet, si recurratur ad dæmonem. Deinde, amicitia, & societas cum dæmone est interdicta sub pœna inimicitiæ cum Deo, quia cùm dæmon sit inimicus Dei irreconciliabilis, nec ipse, nec eius opera habent debitam subordinationem respectu Dei vt vltimi finis, ideo non possumus vti eius opera tanquam obiecto subordinato vltimo fini. Quando autem vtimur aliquo obiecto, quod non subordinatur vltimo fini, peccamus, & ex natura rei est interdictus vsus ipsius, vtpote, qui non potest esse cum debita subordinatione ad vltimum finem: & ideo ius diuinum prohibens societatem cum dæmone nunquam cessat obligare, & obligat etiam ad exponendam vitam potiùs, quàm ipsum transgredi.

An quando medio licito solui potest maleficium, liceat petere à Dæmone vt soluat. Quæst. XVI.

SVMMARIVM.

938 *Non licet petere dæmonem vt medio licito soluat maleficium.*

939 *An liceat petere à dæmone, quod cesset nocere.*

938 Ad XVI Resp. Quòd licet Brianconus dicat *in Collectario sup. 4. sentent. quæst. 13. concl. 3.* non solum à malefico peti posse, vt soluat medio licito maleficium, sed etiam ab ipso dæmone, si is maleficia dedisset: Nihilominus bene ipsum impugnat Delrius *eo dicto 4. n. præceden. alleg.* cum Soto *4. dist. 34. quæst. vnic. art. 3. colum. 4. vers. quòd si quis sciscitetur.* Quia omnis familiaritas, & amicitia cum dæmone prohibita est, ac cum eo perpetuum bellum indictum: ideò precibus ab eo peti minimè licet: Imperio autem nemini integrum est vti, Quòd dæmon ei non subijciatur, sed duntaxat Dei nomine, per exorcismi modum ei possumus imperare.

ADDITIO.

939 Hoc ipsum, quod habet Auctor, deducitur ex dictis; & ita etiam tradunt Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. num. 5.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 41. num. 17.* Nec est eadem ratio de malefico; ideo enim possumus ab hoc petere, vt licitè soluat signum maleficij, quia possumus cum ipso habere societatem, cum diabolo autem non possumus, & ideo, nec quæ licita sunt, postulare, quia petitio ipsa est illicita. Hinc colligitur, an liceat petere à dæmone, quod cesset nocere. Non enim licet, quia adhuc aliqua societas exerceretur cum ipso: sed solum possumus per modum contemptus, & obiurgationis arcere à nocendo, vt aduertunt Suarez, & Sanchez citati, qui in hunc sensum explicant Lessium *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. dub. 6. num. 45. in fine,* dum ait, licitum esse verbo petere à dæmone, vt

vt nocere desinat. Idem etiam tradunt Filliuc. tract. 24. cap. 8. num. 192. Trullench. lib. 1. in De. cal. cap. 10. dub. 13. num. 7. in fine.

An liceat interrogare maleficam, in quo consistat maleficium: & quid si id didicerit à dæmone. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

940 *Malefica interrogari potest, in quo consistat maleficium.*
Possumus vti scientia, quæ ex dæmone originem habuit.
941 *Quando liceat vti scientia acquisita à dæmone.*
Licet vti virtutibus rerum naturalium, licet à dæmone manifestatis.

940 Ad XVII. Resp. Posse quidem interrogari alium maleficum, an norit, in quo tale maleficium consistat; vt signum destruatur: quod si ille ignoret, minimè potest induci, vt per suam artem id inuestiget. At si fortè is addiscat nouo pacto cum dæmone inito, possum ea scientia ad destrundum signum maleficij in meum commodum vti. Ita Ouandus *in num. præced.* allegatus. Et id mihi suadeo, quia, quamuis culpa sit grauissima, inquirere à dæmone, vt ex cognitione ab ipso parta, vtilitati nostræ consulamus: id enim est quoddam amicitiæ fœdus: At si veritatem aliquam ab ipso edocti simus, præter culpam in ea inquisitione admissam, nulla est iam culpa, vti ea scientia ad bonum finem, quando ea vera est, nec dæmonis opera postea concurrit. Vt si quempiam veram Grammaticam, aut Philosophiam dæmon doceret, peccaret lethaliter, sic addiscendo; at postea careret culpa, illa tanquam vera scientia vtens, & non tanquam à dæmone accepta. Ita Sanchez *disp.* 96. *lib.* 7.

ADDITIO.

941 Hæc Auctor ex Sanchez, qui idem tradit *lib.* 2, *sum. cap.* 41. *num* 20. Et quamuis discere à dæmone sit illicitum, vti tamen scientia acquisita à dæmone, non esse illicitum, dummodo non interueniat aliquis concursus ipsius, tradunt communiter Delrius *lib.* 2. *disquisit. magicar. quæst.* 4. verbo *Pactum tacitum.* Victoria *Relect. de Magia. quæst.* 4. *num.* 15. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 2. *de superstit. cap.* 15. *num.* 34. *in fine,* & *cap.* 17. *num.* 1. & 2. Valent. *tom.* 3. *disp.* 6. *quæst.* 13. *pun.* 2. verbo *Quartò neque.* Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 14. Quod tamen est ita accipiendum, si in casu talis scientiæ, nulla amplius interueniat cooperatio dæmonis. Vnde licebit vti virtutibus rerum naturalium occultis, licet à diabolo manifestatæ fuerint; licebit tollere signa maleficij, licet à dæmone manifestata; licebit obseruare influxus astrorum, quos diabolus manifestauit, quia hæc omnia naturalia sunt, nec iam amplius interuenit societas cum dæmone, sicut non exercet discipulus societatem cum magistro, ex eo quod ab ipso edoctus alios doceat.

ADDITIO.

Solutio aliarum difficultatum.

SVMMARIVM.

942 *A malefico an liceat petere solutionem maleficij quando scit licitè, & illicitè soluere, si putetur illicitè soluturum.*
943 *Non est peccatum scandali petere ab alio, quod potest licitè & illicitè præstare.*
944 *Leges exigunt opus præceptum, quamuis plures cum peccato sint exhibituri.*
945 *An possit acceptari solutio maleficij per aliud maleficium, quando sciens licitè soluere, offert, tali pacto soluturum.*
946 *Quando teneamur corrigere maleficum, qui non vult, nisi illicito modo soluere maleficium.*
947 *An permitti possit, quod maleficium illicito modo soluatur.*
948 *Destruere licet signum maleficij.*
949 *Ponere res positiuas ad destruendum signum maleficij, an licitum.*
950 *Quomodo ex positione aliquarum rerum destruatur maleficium.*
951 *Licet destruere signum maleficij, etiamsi maleficium sit conuertendum contra maleficum.*
Quid si conuertendum in tertiam personam innocentem.
Licet vti iure proprio, licet inde sequatur damnum tertij.
952 *Quæ obligatio adsit ad destruendum signum maleficij.*
953 *Quas personas afficiat Constitutio Greg. XV. de maleficijs.*
Lex non comprehendit, quæ in verbis ipsius non expri-

primuntur.

954 *Constitutio Gregorij XV. de maleficiis comprehendit apostatantes à fide, pactum ineuntes cum dæmone, vt exerceant maleficia &c.*

Dictio, Et, requirit concursum copulatorum.

Gerundium importat conditionem.

955 *Vtens opera maleficorum ad lædendum, etiam sequuta morte, non subijcitur pœnis Constitutionis Gregor.*

Quid si mediante pacto implicito læderet &c.

956 *Pœna dictæ Constitutionis locum non habent in delicto attentato.*

942 Vltra autem prædicta nonnullæ aliæ difficultates explicandæ sunt circa maleficia, quas Auctor non tetigit. Et primò dubitatur, an quando maleficus scit tollere maleficium licito, & illicito modo, possimus ab eo petere, vt soluat, quamuis probabiliter sciamus, illicito modo ablaturum. Prima autem opinio tenet, non esse licitum. Ita Caiet. *tom. 2. Opuscul. tract. 12. de malefic. in fine.* Delrius *lib. 6. disquisit. magicar. cap. 2. sect. 1. q. 2.* verbo *Dico igitur quintò.* Quia hoc est petere à malefico, quatenus malefico atque adeò, vt à ministro diaboli, quod est illicitum. Quæ tamen ratio non concludit, quia cùm possit soluere maleficium absque opera diaboli, sed naturali modo, non petitur ab ipso, quod aliquid faciat, vt minister diaboli.

943 Verum tenendum est, quod liceat petere, quamuis adsit moralis certitudo, quod sit maleficio soluturus. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 95. num. 11.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 44. dub. 6. num. 46.* Idem Sanchez *lib. 2. sum. cap. num. 15.* Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de superstit. cap. 18. num. 9.* Henriquez *lib. 12. sum. cap. 8. num. 3.* Facundez *praecept. 1. Decal. lib. 1. cap. 42. num. 10.* Filliuc. *tract. 24. cap. 8. num. 192.* Trullench. *lib. 1. in Decalog. cap. 10. dub. 13. n. 7.* Hurtad. *de fide, spe, & charit. disp. 173. sect. 16. §. 205.* Diana *par. 5. tract. 7. resol. 15.* Et sequitur ex communi regula in tract. de scandalo, quod scilicet non sit peccatum inducere aliquem ad faciendum id, quod licitè, & illicitè fieri potest, licet ex malitia sua sit illicitè facturus. Hoc autem probant ex eo, quod liceat petere mutuum ab eo, quem scio, non daturum, nisi sub vsuris, & ab infidelibus petere iuramentum, quem scio per falsos Deos iuraturum; est enim eadem omnino ratio, quia semper peto aliquid de se indifferens, quod modo licito, & illicito fieri potest.

944 Et potest confirmari in præceptis, & legibus: exigunt enim opus præceptum, quamuis plures sint impleturi cum peccato; sic Ecclesia non desinit obligare suo præcepto, quos moraliter certum est, impleturos sacrilegè, si adimpleant. Deus quoque quamuis certo sciat aliquos eum peccato adimpleturos sua præcepta, adhuc tamen exigit impleri, quia scilicet per leges, & præcepta non exigitur, nisi quod bonum est; quod autem impleatur cum peccato, prouenit ex malitia adimplentis. In casu autem præsenti quod petitur, bonum est, nempe solutio maleficij, & licito modo fieri potest; & quod illicitè fiat, prouenit ex malitia soluentis.

945 Ex quibus deducitur cum Sanchez *lib. 7. de matrimon. disp. 95. num. 11.* Quod si maleficus sciens licito modo soluere maleficium, nolit soluere, nisi vtendo alio maleficio, poterit acceptari solutio, quia hoc non est inducere ad peccandum, sed vti peccato alterius ad sui vtilitatem. Sic etiam ab vsurario possumus acceptare mutuum sub conditione vsuræ, & iuramentum ab infideli exhibendum per idola, quia in his non interuenit aliqua cooperatio ad peccatum.

946 Est tamen aduertendum, quod quando maleficus est soluturus maleficium modo illicito, si adsit spes emendationis, subintrat obligatio charitatis ad eum corrigendum, & monendum, vt vtatur medio licito, quia hæc est obligatio generalis obligans ad corrigendum proximum, vt auertatur à peccato, & ita notat Sanchez *num. præced. citat.* Quod si maleficus corrigenti responderet, se nescire alio modo soluere, si reuera sciret soluere, ita vt petens solutionem probabiliter crederet, posse licitè soluere, si vellet, adhuc acceptare potest solutionem, quia talis responsio esset quædam implicita declaratio, quod nollet, nisi illicitè soluere, & ideo posset vti peccato illius in sui commodum.

947 Insuper deducitur ex dictis, an possit sciens permittere, quod maleficium alio maleficio tollatur. Nam si solum se habeat permissiuè, ita vt nulla eius interueniat cooperatio, & aliàs non teneatur impedire, permittere poterit. Illud enim malum potest quisque permittere, quod non tenetur impedire, vt communiter docent cum D. Th. 1. 2. *quæst. 6. ar. 6.* Quia permissio non inducit cooperationem ad malum; vnde Deus quoque sciens, & videns permittit peccata, quæ posset impedire, quia non tenetur impedire. At si permissio trahat secum aliquam cooperationem permittentis, nequaquam licebit, quia tunc non esset pura permissio, iuxta ea, quæ tradunt Sanchez *lib. 2. cap. 41. n. 15.* Suarez *3. par. tom. 3. disp. 18 sect. 1. init.*

948 Secunda principalis difficultas est, an liceat tollere, seu destruere signum maleficij, Quod autem liceat irridendi gratia dæmonem, & arguendi de vanitate, sed non ob recuperandam sanitatem, docuit quidam Io. Hessels Louaniensis apud Delrium citandum, id multis probans, quæ omnia eò tendunt, quod in hoc videatur deferri dæmoni, & stari pacto ipsius expectando ab ipso sanitatem. Verum communiter pro certo supponitur, quod liceat destruere signum malefícij, & consequenter etiam petere à malefico, vt destruat. Ita communiter Doctores, Scot. *in 4. dist. 34. quæst. vnica.* Bassolis *ar. 1* Orbel. *ibid.* Anton. Andr. *in fine dist.* Briançon. *q. 13 conclus. 3.* Sotus *quæst. vnic. art. 3.* Botillon. *artic. 2.* Ouand. *disp. 2.* Gabr. *in 2. dist. 8. quæst. 2. artic. 4. dub. 2.* Pelbartus *par. 4. Rosarij* ver. *matrimonium 5. §. 38.* Caiet. *tom. 2. opusc. tract. 12.* Ledesma *2. par. 4. quæst. 60. ar. 2. in fic.* Rosella verbo *impediment. 15. num. 18.* Armilla verbo *Maleficium, num. 2.* Syluester *quæst. 7.* Tabiena verbo *impedimentum 12. n. 10.* Angles *in Florib. par. 1. quæst. 8. de matrim. artic. 2. dub. 2.* Delrius *lib. 6. disquisit. magicar. cap. 2. sect. 1. quæst. 3.* vbi latè Angelus verbo *superstitio, num. 13.* Astensis *par. 2. sum. lib. 8. tit. 29. ar. vnic. quæst. 2. in fine.* Castro *lib. 1. de hæret. punit. cap. 15.* Henriquez *lib. 12. sum. cap. 8. in fine.* Nauar. *cap. 11. sum. n. 29.*

Lopez

Lopez *par. 2. instruct. cap. 52. de matrim.* Ver. *concluditur ergo*. Bannes 22. *quæst.78. ar.4. dub.2.ad 4.* Philiar. *tom.1. de offic. Sacer. par.2. lib.3. cap.11. in fine*. Bartholom. Ledesma *de matrim. dub.49.post 9. conclus.* Rodriquez *tom.2. sum. cap.235. num.3.* Petrus Ledesma *de matrim. quæst. 58. art. 2. in fine*. Graf. *par.1. decis. lib.2. cap.6. in fine* Llamas *par. 3. meth. cap.8. §.13. in fine*. Vega *par. 2. sum. cap. 34. casu 110.* Sanchez *lib.7. de matrim. disp.96. num. 3.* vbi late, & *lib. 2. cap. 41. num. 19.* Gandauens. *quodlib.5. quæst.33.* Binsfeldius *in l. eorum, quæst. 5. C. de malef. & math.* Sayr. *lib.4. clau. reg. cap. 6. in fine*. Lessius *lib.2. de iust. & iure cap.44. dub.6. num. 36.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de superstit. cap.17. n.9.* Filliuc. *tract.24. cap.8. num.194.* Villalob *par.2. sum. tract.38. difficul.11. num.2.* Trullench. *lib.1. in Decalog. cap.10. dub.13. num.8.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.3.* Et ratio clara est. Quia per existentiam signi exercetur pactum initum cum dæmone, qui in obsequium malefici præstat id, de quo pactus est. Rursus vexatio dæmonis est coarctata ad illud signum, ita vt sit mensuranda secundum eiusdem existentiam. Ergo destruendo signum destruitur exercitium pacti initi cum dæmone, & soluitur opus malignum ipsius, & proinde nihil ipsi defertur, nec quod fit fundatur in aliquo pacto ipsius, sed remouetur, quod est ex eius pacto, ita vt sanitas naturaliter consequatur, sicuti remoto obice lapis naturaliter descendit. Ergo cum medium sit licitum, nempe dissolutio signi, erit etiam licitum adhibere ad sanitatem recuperandam. Deinde si licet destruere signum in contemptum dæmonis, & irrisionem, cur non licebit etiam ordinare ad sanitatem recuperandam hanc irrisiuam destructionem?

949 An autem liceat ponere res aliquas positiuas ad destruendum signum maleficij, vt lauare se aqua, gestare annulum in alio digito, repercutere saxum, panem ei dare, & alia huiusmodi. affirmant Hostiens. *in cap. literæ §. mulieres, de frigid. & malefic.* Syluester verbo *maleficium, quæst.9.* Lessius *lib.2. de iust. & iure. cap.44. dub.6. num.45.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de superstit. cap.17. num.16.* Sanchez *lib.7. de matrim. disp.96. num.3.* Facundez *præcep.1. Decalog. lib.1. cap.43. num.6.* Filliuc. *tract.34. cap.8. num. 195.* Trullench. *lib.2. in Decal. cap. 10. dub. 13. num.8.* Quod tamen debet intelligi, si illa positiua actio, quæ non fit, contineat nouum pactum cum dæmone. Ratio est. Quia exercitium pacti cum dæmone dependet a non positione talis signi, quia scilicet ex pacto inito coarctatum est, vt duret, quousque hoc, vel illud fiat. Ergo facere hoc, vel illud, est destruere pactum dæmonis, & proinde cum sit actio naturalis, potest poni in signum, vt desinat exercitium maleficij, & destruatur opus diaboli.

950 Dices. Hæc, vel illa actio naturalis non habet vim ex se ad destruendum pactum, seu maleficium, sed solum quia dæmon inito pacto cum malefico hanc legem sibi imposuit, vt continuet maleficium, quousque tale, vel tale signum ponatur. Ergo ponere est exequi voluntatem dæmonis, & pactum ipsius, seu cooperari exequutioni talis pacti. Resp. hanc, vel illam actionem naturalem non destruere maleficium, sed ponere terminum durationi ipsius, quatenus ex pacto est coarctatum ad talem terminum. Vnde pactum cadit supra maleficium, & eius durationem, quia scilicet dæmon non se obligat malefico, nisi vsque ad illum terminum, & ideo ponere hunc terminum non est cooperari pacto, & exequutioni maleficij, sed ipsum sistere, & coercere dæmonem. Nec obstat, quod dæmon coerceri velit tali signo: quia non tenemur discordare in omnibus à voluntate dæmonis, sed in ijs solum, quæ mala sunt: non est autem malum, quod cesset à vexatione nostra, & ideo quando vult cessare, possimus etiam nos velle, vt cesset. Accedit, quod positio talis signi tendit ad destructionem prioris signi, ratione cuius continuatur maleficium, & ideo sicut licet desumere signum ipsum auferendo, ita etiam licebit destruere alio positiuo signo.

951 Imo licebit vtroq; modo destruere signum maleficij, etiamsi maleficium sit conuertendum contra maleficum, aut inde sit ipsi aliud damnum sequuturum. Ita Ouand. *in 4. dist.34. disp. vnica, circa finem*. Sanchez *lib.7. de matr. disp. 96. num. 5.* & *lib.2. sum. cap.41. num.11.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.10. dub.13. num.8.* Filliuc. *tract.24. cap.8. n.194.* Ratio est. Quia hoc non est damnificare, cum non fiat aliqua actio positiua inferens damnum, sed solum arcetur damnum à seipso; vnusquisque autem habet ius arcendi malum à seipso, & dum vtitur iure suo, nemini facit iniuriam. Et hoc habet locum, etiamsi maleficium esset conuertendum in tertium innocentem, vt notat Sanchez *citat.* militat enim in hoc casu eadem ratio, cum destruens maleficium non intendat tertium damnificare, sed vti iure suo auertendi a se malum. Sic licet arcere aquam pluuiam à proprio fundo, quamuis alienum sit inundatura, vt habetur *in l. 1. §. denique Marcellus ff. de aqua pluu. arcen.*

952 Ex quibus deducitur cum Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. de superstit. cap. 17. num.13.* Facundez *præcep. 1. Decalog. lib. 1. cap.43. num. 12.* Adesse præceptum iustitiæ, vel charitatis ad destruenda signa maleficiorum. Maleficus enim tenetur ex iustitia, quia quisque tenetur ex iustitia non damnificare proximum. Iudex etiam, cum debeat vnicuiq; iustitiam administrare, tenetur ex iustitia cogere maleficum ad destruendum signum, vt reddat maleficiato ius suum. Cœteri autem tenentur ex charitate, quando concurrunt illæ circumstantiæ, ratione quarum subintrat obligatio subueniendi proximo in necessitate constituto.

953 Circa verò Constitutionem Gregorij XV. supra relatam occurrit dubitandum, quas personas afficiat. Pro quo est aduertendum; quod duo genera maleficiorum comprehendit: alterum, eorum, quæ mortem inferunt; alterum verò eorum, quæ infirmitatem, diuortia, impotentiam generandi, aut notabile damnum animalibus, frugibus, & alijs fructibus causant. Vnde cum Pontifex hæc specialia maleficia expresserit, nec aliquam clausulam posuerit, ex qua colligatur, quod cœtera quoque comprehendere voluerit, sequitur, quod non cadant sub dispositione, vt essent maleficia ad captandum amorem, quia lex non comprehendit ea, quæ in verbis ipsius non sunt expressa, *l. ita autem init. ff. de administr. tut.* & *cap. indemnitatibus §. sed cum eas, de elect.*

elect. in 6. Quia si voluisset comprehendere, expressisset r cap. *ad audientiam 2. de decim.*

954 Personæ ergo, quas afficit hæc Constitutio sunt illę, quæ a fide apostatarunt, & pactum ineunt cum diabolo, exercent sortilegia, seu maleficia ibi narrata, vt constat ex verbis eiusdem Constitutionis ibi. *Pactum cum diabolo fecerit, & a fide apostatando maleficijs, siue sortilegijs vnam, seu plures personas ita læserit, &c.* Circa quæ verba occurrit dubitare, an si quis pactum initet cum diabolo absque eo, quod a fide apostataret, & delicta committeret, de quibus in Constitutione, subijceretur pœnis eiusdem Constitutionis. Et negatiuè videtur respondendum, quia videtur vtrumque coniunctim requiri, siquidem ponitur dictio, *Et*, quæ coniungit, & facit, quod requiratur concursus copulatorum, vt notant Decian. *consil 44. num. 52. lib. 4.* Tuschus *litera E. conclus. 274. num. 1.* Gonzalez. *ad regul. 8. cancell. §. 7. procem. num. 123.* Rota *decis. 308. nu. 7. coram Ludouisio.* Et indicant etiam verba subsequẽtia Constitutionis, dum statuitur pœna pro ijsdem personis quò ad alia delicta, ibi. *Qui vero similiter apostatando pactum cum diabolo, vt præfertur, fecerit.* Hic enim repetitur eadem persona delinquens, seu idem delictum, & cum apostatatio a fide explicetur per Gerundium, ponitur tanquam conditio, cum qua fiat pactum cum diabolo, iuxta *l. si tum ex parte, ff. de acquiren. hered.* vbi Glos. verbo *adeundo*, & Bart. *in fine*, & *in l. 1. num. 36. ff. de condit. & demonstr.* Dec. *consil. 433. num. 6.* Ludouis. *decis. 187 num. 7.*

955 Ex quo deducitur. Quod si quis vteretur opera maleficorum ad lædendum aliquem, etiam sequuta morte, non subijceretur pœnis huius Constitutionis, quia posita est contra sortilegos, seu maleficos, qualis ipse non esset; & contra apostasiam a fide, & pactum cum diabolo tanquam qualificatiuum delicti damnificantis proximum vel in persona, vel in rebus ibi enumeratis. Imò etiamsi aliquis mediante pacto implicito læderet aliquem illis modis aliquo maleficio, non subijceretur huiusmodi pœnis, quia nec à fide apostataret, nec faceret pactum cum diabolo, sed tantum vteretur pacto ab alijs facto.

956 An autem sufficiat, delictum fuisse attentatum. Resp. non sufficere, vt locum habeant pœnę ibi statutæ, sed debere esse consummatum, ita vt non solum initum sit pactum cum apostasia à fide, sed etiam illatum sit aliquod ex damnis ibi à Pontifice enumeratis, quod satis indicant illa verba. *Ita læserit, vt ex maleficio, vel sortilegio mors sequuta sit*, & quo ad alia damna verbum, *prouenerit*; nam hæc verba supponunt damnum cum effectu, nec disponunt contra attentantes, sed contra exequentes cum effectu.

DECRE-

DECRETA S. CONGREGATIONIS CONCILII

DE REGVLARIBVS APOSTATIS ET EIECTIS.

957 SACRA Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum, Regularium eiectorum, & fugitiuorum statui consulere, illorumque scandala summouere, & succrescentem numerum frangere operæpretium existimans, auditis Religionum Superioribus, reque diligentissimè perpensa, communicato etiam consilio cum S. D. N. Vrbano VIII. atque ex peculiari Sanctitatis suæ facultate, infrascripta decreta edidit.

§. 1. Ac primò, vt infecta semina, è quibus praui eiusmodi fructus potissimum prodeunt, deinceps ne serantur in vinea Domini, censuit esse innouandas, & Sanctissimi auctoritate innouat Constitutiones, & Decreta generalia san. mem. Clementis VIII. ad Regularium reformationem, ac Nouitiorum receptionem, professionem, atque institutionem spectantia, districteque præcipit Generalibus, atque alijs omnibus Ordinum Superioribus, vt illa exactè obseruent, atque vt obseruentur, efficiant, sub pœnis statutis in ijsdem Constitutionibus.

§. 2. A quibus tamen excipiendum censuit, caput illud, quo decernitur, ne in Conuentibus, seu Monasterijs ad Nouitios recipiendos hactenus designatis, & approbatis, seu imposterum designandis, & approbandis, Nouitij ad habitum vllatenus recipi possint, nisi prius à Congregatione Reformationis Apostolicæ, vel à proprijs locorum Ordinarijs expressè, & nominatim approbati fuerint. A cuius quidem decreti obseruatione Sacra Congregatio iustis de causis censuit Regulares esse absoluendos, prout auctoritate Sanctissimi Domini nostri absoluit, atque exemit.

§. 3. Deinde, vt apostatandi opportunitas Regularibus præripiatur, statuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem Religionem transire, nisi prius Superiori legitimè constiterit, eam Religionem paratam esse illum recipere, qui licentiam petit, tumque Regularis rectà se transferat ad arctiorem. Quod vt re ipsa adimpleatur, idem Superior omni studio, ac diligentia inuigilet.

§. 4. Rursus statuit, vt fugitiui, & Apostatæ, siue habitum regularem deferant, siue non, possint, ac debeant ab Episcopo loci, vbi moram trahunt, in carceres conijci, ac Superioribus Regularibus consignari, secundùm regularia instituta puniendi; vtque ipsi quoque Superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere, atque efficere, vt apprehendantur; salua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa decreto Concil. cap. 3. sess. 6.

§. 5. Quod si Apostatæ huiusmodi citra montes infra quatuor, vltra montes verò infra octo menses à præsentis Decreti publicatione inchoando, sua sponte ad suam quisque Religionem redierit, tùm pœnarum omnium ipsis propter Apostasiam inflictarum, aut infligendarum remissionem, atque impunitatem assequantur. Ita tamen vt debeant à Superiore absolutionem humiliter petere, & coram eo culpam fateri, atque emendationem polliceri; Superior verò è contra benignè illos teneatur ab huiusmodi pœnis absoluere, & paterna caritate complecti.

§. 6. Ad hæc, vt in posterum è Religionibus nullus legitimè professus eijci possit, nisi sit verè incorrigibilis; verè autem incorrigibilis minimè censeatur, nisi non solùm concurrant ea omnia, quæ ad hoc ex iuris communis dispositione requiruntur, sublatis hac in parte Statutis, & Constitutionibus cuiusque Religionis, & Ordinis, etiam à Sede Apostolica approbatis, & confirmatis: verùm etiam vnius anni spatio in ieiunio, & pœnitentia probetur in carceribus; proindeque vnaquæque Religio priuatos habeat carceres in qualibet saltem Prouincia. Elapso autem anno, si nihilominus non resipuerit, sed animo indurato in sua peruicacia perseuerauerit, ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, ac membrum putre eijci tandem possit, sed ab ipsomet Generali tantùm de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus Religionis eligendis in singulis Capitulis, vel Congregationibus generalibus; tumque non-

nisi

nisi instructo secundum eorum stylum, & Constitutiones processu, ac plenè probatis causis expulsionis ad Sacrorum Canonum præscriptum. Interea tamen vsque ad primum generale Capitulum, seu Congregationem proximè celebrandam, si quempiam ex iustis, & necessarijs causis expellere oportebit, eiectio fieri possit à Generali cum consilio, & assensu sex Patrum, vt suprà, quos idemmet Generalis eligere debeat infra quatuor menses à præsentis Decreti publicatione; seruata tamen in reliquis forma superiùs præscripta.

§. 7. *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad Religionem, in habitu Clericali incedant, atque Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint; proindeque Generalis illicò expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur.*

§. 8. *Cæterum Sacra Congregatio Religionum Superiores seriò admonet, ac per Iesu Christi viscera obtestatur, vt memores paternæ charitatis, & mansuetudinis, quam profitentur, nihil intentatum relinquant, vt lucrentur animas fratrum suorum fere in profundum malorum delapsas, antequam grauissimum, atque extremum expulsionis remedium experiantur. Idque eò magis, quod subditorum sanguinem, qui ex malo negligentium, & sui officij immemorum Prælatorum regimine peribunt, Dominus noster Iesus Christus in supremo Dei iudicio de eorumdem Prælatorum manibus sit requisiturus.*

§. 9. *Præterea statuit, vt ijdem Superiores nemini ex Religiosis expulsis literas testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi Religionem.*

§. 10. *Item, vt eiecti extra Religionem degentes sint perpetuò suspensi ab Exercitio Ordinum, sublata Ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.*

§. 11. *Ac postremò censuit, esse innouandam, & suæ Beatitudinis auctoritate innouat Constitutionem fel. rec. Gregorij Noni relatam in* c. fin. extra de regul. *ac præterea declarat eam Constitutionem in ijs quoque vendicare sibi locum, seruandamque esse; qui iustè, diffinitiuèque ac iuris ordine seruato, expulsi fuerint; dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emendationis ex literis saltem testimonialibus Ordinarij, cuius conscientiam in his literis concedendis Sacra Congregatio seriò onerauit.*

§. 12. *Ne qua verò difficultas in suprascriptis decretis, & ordinationibus exequendis suboriatur, Sacra Congregatio, Sanctissimo Domino Nostro annuente, atque approbante, vniuersis Generalibus, Prouincialibus, Commissarijs, Ministris, Præsidentibus, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Guardianis, Vicarijs, & quibuscunque alijs Superioribus quorumcunque Ordinum, vel Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Collegiorum, Domorum, ac Locorum regularium vbique locorum existentium iniungit, seriòque mandat, vt illa diligenter obseruent, atque obseruari procurent in omnibus Cœnobijs, ac Monasterijs, Collegijs, ac Domibus quorumcunque Monachorum, ac Regularium vbique locorum existentibus, efficiantque vt tam Decreta supradicta fel. rec. Clem. VIII. quàm præsentes Ordinationes in singulis huiusmodi locis bis saltem in anno legantur in publica mensa.*

§. 13. *Si quis verò ipsorum aduersus ea, quæ superiùs præscripta sunt, vel eorum aliquid, quoquo modo facere, vel moliri præsumpserit, ipso facto pœnam incurrat priuationis omnium officiorum, quæ tunc obtinebit, vocisque actiuæ & passiuæ, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa imposterum obtinenda, pœnaque huiusmodi sit Sanctitati suæ, ac Sedi Apostolicæ reseruata, ijsdem Superioribus, etiam Generalibus, & Protectoribus illam moderandi, seu relaxandi potestate penitùs interdicta, & nihilominus sit irritum, & inane quicquid secus à quoquam actum extiterit.*

§. 14. *Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis in fauorem quorumcunque personarum, atque Ordinum, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, Congregationum, Monasteriorum, Conuentuum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcunque, necnon illorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, vel consuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, vel titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus decretis, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitùs omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, Præsentibus pro expressis habens: quibus quoad ea, quæ supradictis quomodolibet aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, specia-*

liter, & expressè, Sanctitatis suæ auctoritate, derogat, cæterisque contrarijs quibuscumque. Datum Romæ die 21. Sept. 1624.

C. Card. de Torres.

Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

QVÆSTIONES.

958 1. An Regulares eiecti à Religione teneantur se præsentare coram Episcopo loci, & illius obedientiæ se subdere.

2. An sint tuti in conscientia, si se non emendent.

3. An ad Episcopum pertineat perquirere, si iustè, vel iniustè sint eiecti.

4. An teneantur obseruare, existentes in sæculo tria Religionis substantialia, & essentialia vota.

5. An teneantur proprijs manibus laborare.

6. An quidquid acquirant, sibi acquirant, an Monasterio.

7. An si sint Subdiaconi, vel alio sacro ordine insigniti, ad alios possint promoueri.

8. An possint cogi à Superioribus ingredi Religionem.

9. An si eiecti conuertantur, atque humiliter exposcant habitum, teneantur necessariò Prælati Regulares ad Ordinem recipere.

10. An restitutio degradatorum, & solemniter eiectorum ab Ordine, reseruata sit Prælatis Religionis, an potius Summo Pontifici.

11. An si aliquis Religiosus vagatus sit extra Claustra, & postea redijt ad Monasterium, ibique decedat, bona illius extra Claustra acquisita applicentur Cameræ, vel Monasterio in quo viuit.

12. Quid, si aliquis Religiosus Apostata transiuit ab vno Ordine ad alium, & ab illo redijt ad statum sæcularem, in quo multa bona acquisiuit.

13. An Regularis renuncians Episcopatui, si ad Claustra non redierit, dicatur Apostata.

14. Quæ in Iure prohibeantur Apostatis.

15. Apostasia, quos habet effectus.

16. Quæ debent concurrere, vt quis dicatur Apostata à Religione.

17. An de iure sit iudicandus Apostata verè, & propriè, deferens habitum laicalem, sed non constat an habuerit animum deferendi Religionem.

18. An dicatur Apostata, qui dimisit habitum ob Prælatorum rigorem, animo cito illum reassumendi.

19. An Regularis deferens habitum suæ Religionis subtus habitu alterius Religionis, sit censendus Apostata.

20. Quæ Bullæ Summorum Pontificum, & Sacræ Constitutiones loquuntur contra Religiosos Apostatas, aut malè translatos, vel extra Claustra vagantes.

21. Poena, quæ datur Apostatis.

An Regulares eiecti teneantur se præsentare Ordinario. Quæst. I.

SVMMARIVM.

959 *Regulares eiecti tenentur se præsentare Episcopo loci.*
960 *Eiecti sunt subiecti Ordinario, & cur?*
961 *Cuinam Episcopo subijciantur.*
962 *Subijciuntur Ordinario loci.*
963 *Eiecti an possint mutare domicilium sine licentia sui Ordinarij.*
964 *Vnde in eiectis oriatur obligatio obediendi Ordinario, & an ratione voti obedientiæ.*
965 *Eiecti an ex vi. voti teneantur obedire Summo Pontifici.*
966 *Eiectus desinit esse membrum religionis.*
Non habet suum velle alligatum religioni.
967 *Eiecti an desinant esse Religiosi.*
968 *Eiecti non eximuntur totaliter à iure religionis.*
Eiecti requirendi, & reducendi ad regularem disciplinam.

959 Ad Primum Resp. Regulares per suos Superiores à Religione, seruata forma Bullæ Vrbani VIII. eiecti, præsentare se debent coram Episcopo loci, & subdere se illius obedientiæ, & ab eo expectare quid agere debent, & sub obedientia Episcopi viuere, postquam eiecti sunt. Nauar. *in cap. Non dicatis. 11. q. 4. n. 34.* Na-

960 Quod eiecti sint subiecti Ordinario, docuerunt Doctores etiam ante præsentem Constitutionem, præsertim Innocent. *in cap. Cum dilectus* 2. *num.* 4. *de priuileg.* Hostiens. *in cap. Quod Dei, de statu Monachor.* Io. And. *in Clemen.* 1. *eod. tit.* & alij communiter. Et ratio est, quia per eiectionem dissoluitur contractus, per quem religiosus tanquam membrum ipsius incorporabatur conuentui, & fit extraneus, & ideo non potest frui illa exemptione, quæ conceditur religioni, cum non se extendat nisi ad membra ipsius. Et ideo statim ac est de eiectus debet se præsentare Episcopo, vt ipsum recognoscat in superiorem.

961 Dubitatur tamen, cuinam Episcopo subijciatur, nimirum, an Episcopo originis, an verò Episcopo loci. Quod autem subijciatur Episcopo originis, tradunt Nauar. *in cap. Non dicatis, num.* 31. & *consil.* 79. *num.* 4. *de regular. in nouis*, & proinde debere se illi præsentare. Vgolin. *de potest. Episcopi, cap.* 20. *§.* 9. *in fine*. Federicus de Senis *consil.* 5. *num.* 2. ver. *Secundum hoc*. Marta *de iurisdict. par.* 4. *casu* 182. *num.* 4. Riccius *decis.* 95. *num.* 1. *par.* 3. & *resol.* 185. *num.* 3. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 52. *ar.* 4. *conclus.* 2. & asserit Riccius, Curiam Archiepiscopalem Neapolitanam ita sensisse.

962 Tenendum tamen est, quod non subdatur Ordinario originis, sed Ordinario loci. Ita Molina *tom.* 1. *de iust. & iure disp.* 140. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *quæst.* 11. qui volunt sententiam Nauarri habere locum quo ad eiectos non exemptos. Faustus *lib.* 6. *Thesauri quæst.* 128. Donat. *in praxi regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 33. *num.* 3. Et hæc opinio est certa ex dispositione Decreti S. Congregat. *De Eiectis, & Apostatis, §.* 7. ibi. *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint, proindeque Generalis illico expulsionis sententiam eidem Ordinario notificare teneatur.* Vnde cum Decretum generale sit, procedit tam de exemptis, quàm de non exemptis.

963 Sed hinc oritur aliud dubium, an scilicet possint se transferre ad alium locum, præsertim mutando domicilium. Resp. Non posse absque licentia sui Ordinarij, quam si concedat, tenebitur munere Ordinarium loci, ad quem se confert, de statu eiecti, & ipse se præsentare eidem Ordinario. Ratio est. Quia, vt constat ex verbis Decreti de Eiectis *num. praeced.* allatis, non solum sunt sub iurisdictione Episcopi, sicut cæteri clerici, sed etiam sub obedientia, & ideo non possunt se subtrahere per mutationem, nec possunt recedere à Diœcesi, nisi violent obedientiam, quia ratione obedientiæ debitæ coarctantur ad manendum intra terminos Diœcesis.

964 Non conueniunt autem Doctores, vnde oriatur hæc obligatio obediendi Ordinario. Nam quidam videntur sentire, quod sit ex voto obedientiæ, ita vt illa obligatio obediendi ex voto, quæ prius erat quò ad Prælatos regulares, conuertatur ad Episcopos, seu Ordinarios. Ita videntur sentire Hostiens. *in cap. Quod Dei, de statu Monach.* Io. Andr. *in Clem.* 1. *eod. tit.* & expressè Suarez *tom.* 4. *de religion. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 4. At non teneri obedire ratione voti obedientiæ, tenent Sanchez *lib.* 6. *sum. c.* 9. *num.* 29. Lopez à Texeda *lib.* 2. *controuers. dub.* 9. Portel. *in dub. regular.* verbo *Eijcere, in Addit. n.* 6. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 21. *dub.* 315. *n.* 3. Barbosa *ad cap. fin. num.* 11. *de eiectis*. Laiman. *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 13. *num.* 5. Faust. *lib.* 6. *Thesau. quæst.* 128. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure c.* 41. *dub.* 15. *n.* 114. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis quæst.* 34. Ratio est, quia vota non obligant vltra intentionem vouentis. Votum autem obedientiæ emittitur ex intentione vouentium solum quòd ad præfatos Regulares, non autem quo ad aliquem Ordinarium, alioquin etiam ante eiectionem teneretur obedire, quia votum est semper idem, & eodem modo obligans; nec potest sine nouo consensu vouentis extendi ad alias personas, ad quos antea non extendebatur.

965 Neque est admittendum, quod ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici: siquidem antequam eijcerentur, non tenentur ipsi obedire, nisi quatenus est summus Prælatus omnium religionum, ad quem se extendit votum factum Prælatis regularibus, quibus mediantibus obligatur etiam Summo Pontifici: vnde cum cesset obligatio obediendi quò ad Prælatos Regulares, & votum remaneat solum in habitu, cessabit etiam obligatio eiusdem voti quò ad Summum Pontificem. & ita notant etiam Sanchez, & Texeda *num praeced.* citati.

966 Ex quibus deducitur, quod eiectus desinit esse membrum religionis, atque adeo desinit esse religiosus quò ad modum viuendi claustralem, cap. *Ne pro cuiuslibet* 16. *quæst.* 1. & notant Abbas *in c. vlt. de infant. & lang. expos.* Anan. & Socin. *ibid.* Ricciul. *de iure person. extr. Eccles. grem. exist lib.* 8 *cap.* 11. *num.* 3. Quia per eiectionem religio abdicat à se ius quod habet in religiosum, & consequenter non potest amplius in ipsum exercere iurisdictionem. Vnde econtra eiectus non amplius habet suum velle alligatum voluntati religionis, sed ipsum recuperat quò ad exercitium, cum possit ipsum exercere independenter à religione.

967 An autem omnino cessent esse religiosi, & omnino eximantur à iurisdictione religionis, non conueniunt inter se Doctores. Quidam enim affirmatiuam partem tuentur. Ita Nauar. *com.* 2. *n.* 36. *de regul. tr. & consil.* 18. *num.* 2. & *consil.* 64. *num.* 1. & *consil* 79. *num.* 1. *de regul. in* 1. *edit.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæst.* 1. & *cap.* 16. *quæst.* 6. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 30. *ar.* 20. Sorbus *in Compend. priuileg.* verbo *Eijcere init. Adnotat.* Quia per sententiam expulsionis fit totalis separatio, ita vt eiectus omnino desinat esse membrum, & quia sententia de se est perpetua & seruanda omnino, *l. Res iudic. ita, ff. de reg. iur.* Verum hæc non conuincunt, quia expulsio non est totalis separatio, sed qualis est separatio thori, nempe quò ad cohabitationem, & consequenter, quò ad claustralem disciplinam, & proinde non desinit omnino esse membrum religionis, sicut coniuges facta separatione thori non omnino absoluuntur à vinculo matrimonij. Sententia autem est de se perpetua, & seruanda, quatenus sen-

tentia est: non autem res, circa quam versatur sententia, nam potest mutari iuxta potestatem, quæ relinquitur in sententia: vnde cum eiecti non omnino eximantur per sententiam expulsionis, remanent subiecti religioni secundum mensuram subiectionis, quæ relinquitur; vnde non est eadem ratio de seruo manumisso, nam ipse totaliter liberetur.

968 Itaque tenendum est, quod non eximantur totaliter à iure religionis, vt tradunt Sot. *lib.7. de iust. & iure, quæst.2. ar.5. ad 3.* Aragon. 2. 2. *q.88. ar.3. §. Huc usque diximus.* Philiar. *tom 1. de offic. facer. par.2. lib.2. cap.21, in fine.* Graff. *par. 1. decis. lib.3, cap.5. n.147.* Conrad. *par. 1. Resp. q.285,* Sayr *lib.10. Clau. reg. cap. 9. num.25.* Zerola *in praxi Episcop. par.2.* verbo *Regular.* Angles *in Florib. quæst. de voto, ar.2. difficul.8,* Corduba *in reg.S. Francisci, c.2. quæst. 21. pun.3.* Sanchez *lib.6. sum. cap.9. num.25.* Syluester verbo *Apostasia, quæst.6.* Passarel. *ad priuileg. Minim. cap.16.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure, cap.41. dub.15. num.111.* Vasquez 1.2. *disp.165. cap.8 num.67.* Suarez *de cen. disp.27. sect.5. num.20.* Molina *tom.1. de iust. & iure, disp.140. §. Quò ad votum.* Barbosa *ad cap. fin. de regul. n.7.* Peirin. *quæst. 1. de subdito relig. cap.25. ver. Dico 5.* Bonac. *de clauf. quæst. 2. pun.12. §.3. num.1.* Maranta *resp. 57. num.4. tom.3.* Donat. *in praxi rer. regul. par.2. tract.8. de eiect. quæst.22.* Et hoc constat ex *cap. fin. de regular.* vbi Gregor. IX. præcipit, vt eiecti annuatim requirantur solicitè, nempe vt reducantur ad religionem, salua ordinis disciplina, hoc est quando reduci possunt sine detrimento disciplinæ. quod quò ad hanc partem innouatum fuit in Decreto præsenti de eiectis & Apostatis. Quod non haberet locum, si totaliter essent exempti à religione.

Eiecti an sint tuti in conscientia; si non se emendent. Quæst. II.

SVMMARIVM.

969 *Eiecti non sunt tuti in conscientia, si non se emendent.*

970 *Eiecti tenentur se emendare, & curare, quod iterum admittantur.*

971 *Eiecti non soluuntur vinculo votorum. Tenentur tendere ad perfectionem.*

972 *Eiectis non relaxatur obligatio vitæ religiosæ, sed solum excluduntur, ne simul cum alijs curceant.*

969 Ad 2. Resp. Eiecti, seu incorrigibiles, non sunt tuti in conscientia, nisi se emendent, & in viam redeant, quo facto, si ad claustra redeuntes non admittantur, tunc tuti sunt in conscientia. Sot. *in lib. 7. q.2. art.1. de iust. & iur.* Sylu. *in ver. Religio, 6. §. 12.*

ADDITIO.

970 Quod eiectus per definitiuam sententiam non teneatur se emendare, sed possit tuta conscientia in tali statu permanere, tradunt Nauar. *tom.2. de regular. num. 36. & consil. 78. & 80. de regular.* Azor. *tom. 1. lib.12. cap.17. quæst. 1.* Villalob *par.2. sum. tract.35. difficul. 39. num. 2.* Rodriquez *tom.2. quæst. regular. quæst. 30. ar. 21.* Diana *par. 3. tract.2. resol. 60.* Qui tamen non afferunt aliquid, quod sit alicuius ponderis. Vnde communiter tradunt, quod teneatur se emẽdare & curare, quod iterum admittatur à religione. Ita Sotus *lib. 7. de iust. & iure, quæst.2. ar.1. circa fin.* Graff. *par.1. decis. lib.3. cap.5. num.147. & consil.3. lib.3. tom.1.* Laiman. *lib.4. theol. moral. tract.5. cap. 13 num. 6.* Bonac. *de clausur. quæst.2. pun.12. §.2. num 1.* Philiar. *tom.1. de offic. facer. par.2. lib.2. cap.21.* Molina *de iust. & iure, tom.1. disp.140. tract.2.* Conrad. *par.1. resp. quæst.285.* Sayr. *lib.6. Clau. reg. cap.9. num.25.* Nouar. *in sum. Bullar. tit de eiectis, & Apost. n. 27.* Faustus *lib.6. Thesauri relig quæst.226.* Lezana *in sum. verbo Eiecti, num.20.* Donat. *in praxi rer. regul. par.2. tract.8. quæst. 25.* Bordon. *in controuer. moral. 8. num.20.* Quorum opinio mihi videtur certissima. Et desumitur ex cap. *fin. de regular.* innouato per Decretum *de eiectis, & Apost.* Dum obligantur Prælati regulares requirere eiectos, & reducere ad religionem, quando sint emendati; frustra autem hoc præciperetur, nisi tenerentur se emendare, & redire ad religionem.

971 Et ratione efficacissima conuincitur. Per eiectionem non soluuntur vinculo votorum religionis, cum Prælatus regularis non habeat facultatem ea relaxandi, nec Summus Pontifex absque vrgentissima causa, vt tradunt communiter Ledesma *par. 2. sum. tract.10. cap. vlt dub. 2.* Molina *tom. 1. de iust. & iure, disp. 140. §. Quando verò.* Corduba *in Reg. D. Francis. cap. 2. quæs. 21. pun. 3.* Vasquez 1.2. *disp.165. num 87.* Lessius *lib.2. de iust. & iure, cap.41. dub. 15. num. 113.* Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst. 50. ar.19.* Azor. *par.1. lib.12. cap.16. quæst 4 & 7.* Suarez *disp.21. de censur. sect.1. num.10.* Sanchez *lib.6. sum. cap.9. num.27.* Bordon. *controuer.8. moral. num. 18.* Donat. *in praxi rer. regul. par.2. tract. 8. de eiect. quæst. 23. & seq.* Ergo neque soluitur obligatio tendendi ad perfectionem, atque adeo se corrigendi, & se reducendi ad claustra. Conseq. prob. per vota religionis essentialia suscipitur obligatio tendendi ad perfectionem, quia suscipitur status religiosus, qui est status tendens ad perfectionem, vt docent communiter cum D. Th. 2.2. *q.184 ar. 5. in corpore.* Ergo si durant vota, durat etiam obligatio tendendi ad perfectionem, atque adeo se corrigendi.

972 Nec obstat, quod eijciantur extra religionem,

nem, atque adeo extra communionem in disciplina regulari; nam per hoc solum fit, quod de facto non admittantur ad exercendos illos actus, quibus in communi vita tenditur ad perfectionem, non autem quod soluatur obligatio tendendi. Cum enim vota contineant promissionem factam Deo de vita religiosa, atque adeo de tendentia ad perfectionem, non relaxatur hæc promissio, atque adeo remanet obligatio, quam inducit de vita religiosè ducenda, & de tendentia ad perfectionem.

An ad Episcopum pertineat inquirere, an Regulares sint iustè eiecti. Quæstio III.

SVMMARIVM.

973 *Affirmans opinio Auctoris.*
974 *Episcopus non potest inquirere, an Regularis sit iustè eiectus.*
975 *Recognoscere quod ab alio est gestum, est actus superioritatis.*
976 *Ordinarius non habet iurisdictionem aliquam supra exemptos, nisi sit specialiter concessa.*

973 Ad 3. Resp. Pertinet ad Episcopum perquirere an iustè, vel iniustè fuerit eiectus. Card. *in Clem. 1. §. quia verò, ver. addo quarto, de statu Monach.* Quod nota pro quotidiana practica, nam multi sunt eiecti, etiam culpa sua, & relicto habitu regulari viuunt clericaliter, & laxiori vita, quàm priùs, & sic videtur, quòd eis suus dolus patrocinetur, contra Regulam, & proinde ad præscriptum Bullæ supradictæ Generalis Ordinis, qui statutis seruandis in expulsione supradicta processit, illico expulsionis sententiam Ordinario loci notificare tenetur.

ADDITIO.

974 Hæc auctoris doctrina subsistere non potest stante exemptione Regularium. Neque illi fauet Cardinalis, quem citat, nam in illo loco solum habet, quod si monachus eijciatur sine causa è monasterio, nec Monachi velint eum amplius recipere, ponitur ab Episcopo in alio Monasterio, & bona, quæ secum attulit, ipsum sequuntur, & transeunt ad posterius Monasterium. Quod certè non est inquirere, an iustè, an verò iniustè sit eiectus. Deinde loquitur de monachis non exemptis, nam non posset ponere in alio Monasterio, si esset exemptum. Et desumitur ex præsenti decreto, in quo solum disponitur, quod notificetur Ordinario, sententia expulsionis; non autem, quod Ordinarius recognoscat iustitiam, vel iniustitiam sententiæ.

975 Et ratio clara est. Quia recognoscere, quod est ab alio gestum, est actus superioritatis, siquidem potens recognoscere, potest etiam retractare, corrigere aut confirmare. argum. ex cap. *Sententia, 35. quæst. 9. & l. t. in fine ff. de quæst. & l. 1. §. de qua, ff. de post.* Glos. *in cap. Nemini, 17. q. 4.* Bald. *in l. 2. C. de sent. exper. recit.* Ordinarius autem non habet iurisdictionem supra Regulares, cù sint ab ipso omnino exempti. cap. *Nimis praua, de excessib. prælat.* & *cap. Neque aliquis de priuileg. in 6.* & ex Concil. Trident. *sess. 14. cap. 5. de reformat.* ibi. *Sed exempti omnino sint, & esse intelligantur.* Et ita notaui in *quæst. canon. 155. num. 2. centur. 2.* Quod postea etiam renuit Donat. *in praxi rer. regul. part. 2. tract. 8. de eiect. quæstion. 55. num. 3.*

An eiecti teneantur seruare essentialia vota, & quid de alijs obligationibus. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

976 *Votum obedientiæ quomodo suspendatur in eiectis.*
977 *Eiecti tenentur seruare vota essentialia.*
978 *Eiecti an teneantur ad regulares obseruantias.*
979 *Regulares obseruantiæ quatenus obligent religiosos.*
980 *Regulares obseruantiæ quæ, obligant ad mortale, non afficiunt extra communitatem religiosam.*
981 *Eiecti an teneantur ad vota specialia suæ religionis.*
982 *Eiecti Minimi an teneantur ad votum vitæ quadragesimalis.*
983 *Eiecti an teneantur ad Horas canonicas.*
984 *An sit eadem ratio de eiectis ad tempus super definitiuam sententiam.*
985 *Eiecti an ex delicto importent commodum.*
986 *Eiecti remanent priuati habitu religionis.*
987 *Si minoribus ordinibus non sint initiati, an eiecti teneantur deferre habitum clericalem.*

976 Ad 4. Reſp. Certiſſimum eſt omni dubio procul, quòd ſupradicti Religioſi eiecti obſeruare tenentur, etiam exiſtentes in ſæculo, tria Religionis ſubſtantialia, & eſſentialia vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis. Hæc concluſio eſt omnium Doctorum communis, & de ea ſpecialiter videndus eſt Soto *lib.7. de iuſt. & iur. q.2. art. 1.* & Nauar. *ſuper cap. non dicatis, à n.33. cum ſeq.* & Cordub. *ſuper Reg.* Nauat. *ſuper cap. 2. q.2. & Roder. 1. tom. 99. Reg. q.30. art. 20.* ſed loco obedientiæ ſuorum Prælatorum, à quorum iuriſdictione per eiectionem prædictam eximuntur, tenentur tamen eam præſtare Epiſcopo Ordinario, ſeu alijs, in caſu quo fuerint relegati.

ADDITIO.

977 De obligatione ſeruandi vota dictum eſt ſupra *num.971.* & quomodo obedire teneantur Ordinario *num.964. & ſequen.* Vnde deducitur, quod votum obedientiæ, quo tenentur obedire ſuperiobus regularibus, remanet in habitu, ſed ſuſpenditur quò ad execurionem, vt inter alios notant Ceſpedes *de exempt. Regular. cap.21. dub. 315. n. 4.* Donat. *in praxi rer. regular. par.2. tract. 8. de eiectis, quæſt 24. num.3* Quod inde prouenit, quia præfati regulares eos eijcientes ſubtrahunt ipſis materiam obediendi, & renunciant exequutioni talis voti per actum facti, quatenus tanquam ab extraneis non exigunt conſuetam obedientiam.

978 An autem ſicut obligantur ad ſeruanda vota, modo, quo ſupra dictum eſt, teneantur etiam ad regulares obſeruantias, non conueniunt Doctores. Quidam enim volunt, teneri ad ipſas, quatenus compoſſibiles ſunt cum ipſorum ſtatu. Ita Sylueſter, verbo *Religio 6. quæſt.17.* D. Antonin. *3. par. tit.16. cap.5. §.8.* Miranda *tom.1. Manual. quæſt.52. ar.5. concluſ.1.* Rodriquez *tom.1. quæſt. regul. q.30. ar.20.* Corduba *in Reg. D. Franc. cap. 2. quæſt. 21. punct. 3.* Peirin. *tom.1. de ſubdito relig. quæſt.1. c.25 §. ver. Dico quarto.* Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.57. num.6.* Paſſarel. *ad priuileg. Minimor. cap.59. in fine.* Donat. *in praxi rer. regular. par.2. tract.8. de eiect. quæſt.52. num. 9.* alioquin ex delictis reportarent commodum, contra cap. *Tuæ, de cler. non reſident.*

979 At magis communiter tenent non obligari ad regulares obſeruantias. Ita Sot. *lib.7 de iuſt. & iure quæſt. 2. art. 1. ad 3. in fine.*; Aragon. *2. 2. qu. 55. art. 3. §. Hucuſque diximus.* Nauar. *Commen. 3. de regular. num. 46.* & *Conſil. 78. num. 2. de regul. in 2. edit.* Conrad. *par. 1. reſponſ. quæſt. 255.* Sayr. *lib.6. oper. reg. cap. 9. num. 28.* Philiar. *lib. 1. de offic. Sacerd. par. 2. lib. 3. cap. 21. in fine.* Leſſius *lib. 2. de iuſt. & iure. cap. 41. dub. 15. in fine.* Sà verbo *Religio. num. 40.* Laiman *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 13. num. 5.* Graſ. *conſil. 3. de regular. num. 9. tom. 1.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. num. 52.* Fauſtus *lib. 6. Theſauri relig. quæſt. 213.* Barboſa *ad cap. fin. num. 12. de regular.* Diana *par. 3. neut. 2. de dub. regular. reſol. 116.* Lezana *par. 1. ſum. cap. 23. num. 17.* Bordon. *controuerſ. moral. 8. num. 19.* Vega *par. 2. ſum. cap. 86. caſu 16.* Io. Suarez *in Enchirid. lib.3. §. de voto obed.* Fauſt. *lib.6. Theſauri relig. quæſt. 213.* Ratio præcipua eſt. Quia non obligantur ad regulares obſeruantias vltra intentionem, quam habuerunt, dum talem obligationem aſſumpſerunt. Non intenderunt autem ſe obligare abſolutè, ſed ſolum in conſequentiam ad ſtatum, & communionem religioſam. Quod inde colligitur, quia eorum principalis intentio fuit, ſe obligare ad ſtatum religioſum, atque adeo ad regulares obſeruantias, quatenus includuntur in ſtatu religioſo. Regulares autem obſeruantiæ quamuis per ſingulares perſonas executioni mandandæ ſint, non tamen pertinent immediatè ad ſingulares perſonas, quatenus ſingulares ſunt, ſed ſolum quatenus ſunt membra communitatis religioſæ, & ideo obligatio ad ipſas afficit ſolum Religioſos, quatenus membra communitatis religioſæ, quæ tenentur cooperari vitæ religioſę. Vnde Religioſus profitens intendit ſolum ſe obligare quatenus ſe facit membrum communitatis religioſæ; & ideo cùm per expulſionem deſinat eſſe actu membrum communitatis religioſæ, deſinit etiam actu obligari ad obſeruantias regulares. Et hæc ratio procedit etiam reſpectu illius, qui legitimè ratione alicuius officij, aut dignitatis extraharur à clauſtro.

980 Et hoc procedit etiam, vt ſpecialiter notant Sanchez, & Bordon. citati *num. præced.* de illis obſeruantijs, ad quas tenentur ſub mortali, militat enim eadem ratio, diuerſificatur enim ſolum obligatio, non autem radix obligationis, quæ cùm ceſſet inducere actualem obligationẽ, ceſſat etiam quæcunque obligatio inde prouenie ns. Præſertim quia hæc præcepta ſunt municipalia impoſita tali communitati per ſe primò, & conſequenter membris communitatis: vnde cùm eiecti deſinant eſſe membra communitatis, deſinunt etiam his præceptis obligari, ſicut ciuis mutans domicilium deſinit obligari legibus municipalibus.

981 Imò quamuis aliqui doceant, teneri ad vota ſpecialia ſuæ religionis, vt ij, qui hoc ipſum docent de religioſo facto Epiſcopo, & ſpecialiter de eiectis Donat. *in praxi rer. Regular. par. 2. tract. 8. de eiect. quæſt. 51. num. 3.* attamen tenendum eſt, quod non obligentur, vt in ſpecie tenent Vega *to. 2. ſum. cap. 86. caſu 16.* Fauſt. *lib. 6. Theſauri relig. quæſt. 213.* Leander à Murtia *in cap. 2. Reg. S. Franciſc. cap. 17. num. 10.* Sanchez *lib. 6. ſum. cap. 9. num. 56.* Bordon *controuer. 8. moral. num. 19.* Quia votum quoque non obligat, niſi iuxta intentionem vouentis; profitens autem emittit hæc vota, quatenus ſunt de materia, quæ includitur in regulari obſeruantia, ſeu quatenus eſt pars ipſius, & proinde non intendit ſe obligare, niſi quatenus ſe obligat ad regulares obſeruantias, & ad talem ſtatum religioſum, atque adeo quatenus ſe facit membrum talis communitatis. Vnde cùm deſinat eſſe

actu

actu membrum, suspenditur ex intentione ipsa vouentis obligatio voti, nec actu obligat, sicut nec actu obligatur ad alias obseruantias.

982 Quod autem spectat ad votum vitæ quadragesimalis, quod emittunt Minimi. Eiectos teneri ad ipsum, docent Ledesma *in sum. c. 3. de statu Episc. conclus.* 25. *difficul.* 1. Peirin. *de subdito relig. qu.* 1. *cap.* 25. §. 1. verbo *Dico quartò.* Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis. qu.* 51. *n.* 2. Quia est votum essentiale, & in specie emittitur. Verum non obligari eiectos ad vitam quadragesimalem, tenent Vega *par.* 2. *sum. cap.* 86. *casu* 16. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 56. Bordon. *controuer.* 8. *moral. num.* 19. Faust. *lib.* 6. *Thesauri relig. quæst.* 213. *in fine.* Et ratio est eadem de hoc voto, ac de cæteris, quia respicit partem regularis obseruantiæ talis religionis; vnde fundamentum confirmandi voto vitam quadragesimalem, est se constituere membrum talis communitatis, quæ seruat hanc regularem obseruantiam, & proinde intentio vouentis cum innitatur huic fundamento, est etiam secundum ipsius mensuram, & ideo corruente fundamento in eiectis, quatenus desinunt esse actu membra talis communitatis, corruit etiam intentio extendendi votum ad talem casum; vnde corruit etiam ipsius obligatio durante tali statu. Nec obstat, quod sit votum essentiale, quia non est votum essentiale status religiosi, sed talis status, & ideo obligat secundum mensuram, secundum quam vouens se obligat ad statum, nempe secundum quod se facit membrum talis communitatis.

983 De horis canonicis est specialis dubitatio. Ad quas teneri censent Nauar. *De horis canon. cap.* 7. *num.* 20. Ledesma 2. *par. sum. tract.* 9. *cap.* 4. *dub.* 2. *par.* 13. *conclus.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *art.* 20. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *cap.* 17. *num.* 9. Peirin. *De subd. relig. quæst.* 1. *cap.* 25. §. 1. verbo *Dico quintò.* Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæst.* 52. *num.* 9. etiamsi in sacris non sint constituti. Et quidem si sacros Ordines habeant, nulla est difficultas, quia Ordini sacro est annexa obligatio recitandi horas canonicas independenter à quocunq; alio. Si vero non sunt in sacris, non tenebuntur iuxta illorum doctrinam, qui volunt cessare obligationem ad ea, quæ sunt annexa statui religioso, prout dicit vitam claustralem, quos citaui *num.* 979. & 981. in posteriori loco. Et ita in specie tradunt Sotus *lib.* 7. *de iust. & iure. quæst.* 2. *ar.* 1. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 12. Lezana *tom.* 1. *quæst. Regular. cap.* 12. *num.* 7. & *cap.* 23. *num.* 17. Io. Suarez *in Enchir. lib.* 3. §. *de voto obed.* Faustus *lib.* 6. *Thesauri relig. quæst.* 216. Leander à Murzia *in cap.* 2. *Reg. S. Francisc. cap.* 17. *num.* 10. Nam obligatio recitandi horas canonicas extra chorum, quoad non habentes Ordines sacros apud Religiosos, vel est ex speciali constitutione, vel ex consuetudine: vtroque modo res se habeat, cessat in eiectis obligatio, quia non afficit constitutio, & consuetudo, nisi communitatem, & religiosos vti membra communitatis: eiecti autem non sunt actu membra communitatis.

984 An autem, quæ dicta sunt, locum habeant in omnibus eiectis? Resp. Sanchez habere locum solum in eiectis per definitiuam sententiam, ita *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 54. quia si eijciantur, vt se corrigant, non sunt liberi à iugo Regulæ. Verum cùm etiam eiecti in perpetuum per definitiuam sententiam remaneant obstricti votis essentialibus, adhuc ipsi tenentur se corrigere, vt dictum est *n.* 970 vnde iuxta Decretum de eiectis tenentur religio eos recipere, si habeant literas testimoniales ab Ordinario de emendatione, & tamen sunt liberi à iugo Regulæ: vnde cùm militet eadem ratio, erunt etiam liberi eiecti ad tempus, cùm pro illo tempore non sint membra incorporata religioni, & proinde non afficientur ijs obligationibus, quæ sunt membrorum incorporatorum.

985 Nec obstat, quod ex delicto non debet quis reportare commodum: quia imò reportant incommodum, nam priuantur communione vitæ religiosæ, & bonis omnibus spiritualibus, quorum religiosi participes sunt. Et licet videantur percipere aliquod commodum, quatenus eximuntur ab aliquibus obligationibus, attamen priuantur etiam ijs bonis, quæ perciperent ex adimplemento illarum obligationum. Vnde multò magis præponderant bona, quibus priuantur, commodis, quæ percipiunt. Alioquin dici posset, quod excommunicatus percipit commodum ex delicto, quia non tenetur audire sacrum, & si sit addictus choro, non tenetur psallere cum alijs; & tamen excommunicatio est maior pœna, quæ ab Ecclesia infligi possit. Accedit etiam, quod illa commoda non percipiuntur ex delicto, sed quia suspenduntur obligationes in professione assumptæ ad positionem talis conditionis, nempe expulsionis, siquidem in professione sunt assumptæ sub tacita conditione, quandiu assumens permaneat membrum religionis; & ideo non est percipere commodum ex delicto; sed solum delictum esse suasionem, quod ponatur conditio, nempe expulsio, quæ faciat suspendi obligationes, ex quarum suspensionu oriatur commodum. Et suppetunt passim exempla, in quibus stante delicto obtinetur aliquod commodum: sic qui non potest se continere peccando frequenter contra castitatem obtinet dispensationem voti, qui habuit copulam cum consanguinea, obtinet dispensationem pro matrimonio.

986. Quod autem spectat ad habitum eiectorum, teneri deferre habitum suæ religionis, si cum eo eijciantur, cùm non possint auctoritate propria eum dimittere, tradunt Savr. *lib.* 6. *clau. reg. cap.* 9. *num.* 28. verbo *Denique.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *ar.* 27. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 55. Tamburin. *tom.* 3. *de iure Abb. t. disp.* 8. *quæst.* 8. *num.* 10. Lezana *in sum.* verbo *Eiecti. num.* 8. Sed communiter hoc ab omnibus reijcitur, quia hoc ipso, quod eijciuntur à corpore religioso, priuantur etiam communicatione in habitu, & ideo, quamuis non interueniat spoliatio materialis; remanent tamen per sententiam spoliati. Vnde ita tradunt Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 36. & *Consil.* 78. *num.* 2. *de regul. in* 2. *edit.* Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 112. Azor *par.* 1. *lib.* 17. *cap.* 18. *quæst.* 13. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 11. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæst.* 41. *num.* 5. Suarez *tom.* 4. *de relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 14. Et

Et ita statuit S. Congregat. in Decreto *de eiectis* §. 7. ibi, *Sic verò eiecti, quamdiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant*.

987 Sed quid, si nec minoribus ordinibus initiati sunt? Tunc non teneri incedere cum habitu clericali censent Nouar. *in Lucer. Regularium*. verbo, *Eiecti. num.* 7. Lezana *in sum.* verbo *Eiecti. num.* 8. Cespedes *de exempt. regular. c.* 21. *dub.* 315. *num.* 11. Verum debere incedere in habitu clericali, etiamsi non sint ordinibus minoribus initiati, tenet Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quaest.* 41. *num.* 2. & rectè. Quia Decretum de eiectis absolutè, & generaliter loquitur, absque vlla restrictione, & ideo omnes comprehendit. Tum quia eiecti, quamuis nullo ordine initiati, sunt verè religiosi, & viuunt sub obedientia Ordinarij, & ideo tanquam personae ecclesiasticae debent incedere in habitu ecclesiastico. Et hoc etiam debet extendi ad vniuersos, quia ipsi quoque quamuis non destinati muneribus clericalibus, sunt tamen religiosi, & gaudent priuilegio fori, & canonis, & ideo debent tanquam personae ecclesiasticae incedere in habitu ecclesiastico conformi statui, & priuilegijs.

Eiecti an teneantur proprijs manibus laborare. Quaest. V.

SVMMARIVM.

988 *Eiecti non tenentur proprijs manibus laborare, sed possunt viuere ex eleemosynis.*
989 *Etiamsi iuxta regulam deberent laborare.*
Quid si non habeant, vnde viuant.
Appellatione laboris manuum, quae veniant.
Pauper quis sit.
990 *Eiecti non debent exercere officia vilia, sed potius eleemosynam quaerere.*
991 *Eiecti an possint alimenta petere à religione.*
992 *Religio quando teneatur eiectis subministrare alimenta.*
Quid si eiectus intulerit religioni aliqua bona.

988 Ad V. Resp. Religiosi vltra statuta suae Regulae non tenentur manibus laborare: possuntque de eleemosynis viuere. Nauar. *super c. non dicatis. n.* 37. vbi concludendo *id dicit* de mente, & sententia D. Th. 2. 2. *q.* 187. *art.* 3. *&* *Opusc.* 19. 5.

ADDITIO.

989 Ex dictis, quamuis iuxta statuta suae regulae tenerentur manibus laborare, cessaret tamen in eiectis obligatio, quia cessat obligatio regulae. Si tamen non haberent vnde viuerent, tenerentur labore manuum sibi victum quaerere eo pacto, quo tenentur propriam vitam conseruare, quia tunc fieret ipsis medium necessarium pro substentatione vitae, vt docet D. Th. 2. 2. *quaest.* 187. *ar.* 3. *in corpore*: vnde Apost. 2. ad Thessalon. 3. *Hoc denunciabamus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet*. Quasi diceret, si potest viuere absque eo, quod manducet, non laboret manibus, verum quia hoc non potest esse, tenetur manibus laborare. Per laborem autem manuum non solum veniunt officia mechanica, sed quaecunque alia, ex quibus licitè victus quaeri potest, vt notat D. Th. *citat.* Vnde Medici, Aduocati, Procuratores, Ludimagistri, Professores, qui suis officijs sibi victum quaerunt, dicuntur viuere labore manuum suarum. Et ideo vt hoc obiter notem, quando agitur de exhibenda fide paupertatis in ordine ad dispensationes matrimoniales, in qua attestandum est, quod Oratores viuant labore manuum suarum, exhiberi poterit ijs omnibus, qui quocunque officio humano licitè sibi victum quaerunt. Et ratio est, quia qui ex opibus suis viuere non potest, dicitur pauper *cap. Quod super his. de voto*, vbi Abbas. *num.* 3. & *l. Paupertas. ff. de excusat. tut.* vbi Gloss. Tas. in *l. Si const inte. num.* 147. *ff. Soluto matrim.* Barbosa *in l. Maritum. ff. eod.*

990 Est tamen aduertendum, quod cùm eiecti teneantur incedere in habitu clericali, non tenentur nec debent exercere officia vilia, aut clericis prohibita, vt sibi victum quaerant. Sed quando eis ab Episcopo non subueniatur, poterunt eleemosynas quaeritare, etiam ostiatim mendicando, quia hoc etiam Religiosos claustraliter viuentes dedecet, vt notant communiter cum D. Th. *Opusc.* 19. *cap.* 5. & 2. 2. *quaest.* 187. *art.* 4. Vndè tunc solum tenebuntur labore manuum sibi victum quaerere, quando non habent vnde viuant, & possunt honesta officia exercere, vt cum pluribus notat Graf. *par.* 1. *decis. lib. cap.* 5. *num.* 82. & *consil.* 3. *num.* 8. *de regul. tom.* 1.

991 An autem possint petere alimenta à religione? Negatiuè resp. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quaest.* 31. *num.* 1. & addit, quod neque potest eiectus, licet se emendauerit, praetendere alimenta à religione, quasi habens ius ad regressum, quia ad hunc regressum iustificandum debent multa concurrere. Et quidem quod non habeat ius petendi alimenta ex eo sequitur, quod obligatio religionis ad alendos suos religiosos ex eo nascitur, quod ipsos sibi incorporat tanquam membra, & interuenit mutua obligatio, ex parte religiosi inseruiendi religioni tanquam eiusdem membrum in functionibus, quae sunt propriae religionis; & ex parte religionis habendi ipsum tanquam membrum, & proinde subministrandi alimenta. Vnde cum in eiectione dissoluatur haec obligatio, & eiectus tanquam membrum putre separetur à corpore, nec amplius inseruiat religioni, cessat in ipsa obligatio alendi.

992 Verum si eiecti se emendent, & petant de

nouo

nouo recipi ad religionem, & habeant attestationem Ordinarij de emendatione, tunc, si religio non recipiat, existimo, quod teneatur, & possit cogi ad subministranda alimenta. Tunc enim iuxta *cap. fin. de Regular.* innouato in præsenti Decreto *de eiectis* tenetur religio recipere, & alere; per hoc autem, quod renuat recipere, non soluitur ab obligatione alendi. Est tamen aduertendum, quod si attestatio Ordinarij non sit facta secundum formam præsentis Decreti, nempe absque maturitate, ita vt non fundetur in vera emendatione eiecti, sed tantum in ficta, tunc religio, sicut non tenebitur recipere, ita nec tenebitur alere.

Sed quid si eiectus intulerit aliqua bona religioni, aut eius intuitu ante eiectionem ei obuenerit aliqua hæreditas. Respondeo: Tunc teneri religionem subministrare alimenta. Nam profitens in tantum transfert sua bona, & sua iura in religionem, in quantum religio se illi obligat vt proprio membro, atque adeo quatenus suscipit obligationem eum alendi, & consequenter, in quantum supponit quod talibus bonis non debeat amplius indigere, & ideo censetur transferre sub hac tacita conditione, quod sit recepturus alimenta à religione.

Eiecti an sibi acquirant, an Monasterio, Quæst. VI.

SVMMARIVM.

993 *Eiecti cui acquirant.*
994 *Eiecti sunt incapaces dominij.*
Alienare non possunt immobilia, aut mobilia pretiosa, si acquirant.
Quam facultatem habeant in administrando.
995 *Eiecti habent vsum bonorum acquisitorum, & qualem.*
996 *Eiecti testari non possunt.*
Regularis factus Episcopus non potest testari sine dispensatione.
997 *Acquisita ab eiectis pertinent ad Cameram Apostolicam post mortem.*
998 *An interim pertinere possint ad alium.*
999 *Eiecti quamdiu viuunt, acquirunt Monasterio.*
1000 *Quid si ingrediantur aliam religionem, aut Ecclesiæ addicantur.*
1001 *Quid si Monasterium nolit recipere eiectum.*
1002 *Eiecti an possint, vt libuerit, vti acquisitis.*
1003 *Recipientes, quæ eiectus illicitè consumit, an teneantur ad restitutionem.*
Religiosus non transfert dominiũ per vsum illicitum.

993 Ad VI. Resp. Religiosi eiecti, quicquid acquirunt, siue lucrantur, non sibi quærunt, nec verò Monasterio, sed dominium acquiritur Deo, ius verò supremum administrandi, Summo Pontifici eiusdem Vicario, speciale autem Ecclesiæ seculari, vel regulari, cui legitimè fuerint translati, alioquin Episcopo. Hanc conclusionem expresè tenet Nauar. *in d. c. Non dicatis. num.* 33. Quòd non sibi quærant, exinde patet, quia sunt incapaces cuiuscumque dominij, ac iuris pecuniarij, ratione solemnis voti paupertatis, à quo non absoluuntur per suam culpam, & sententiam contra ipsos latam, vt tenet Cardin. *in Clement.* 1. *§. quia verò. de stat. Monach. q.* 1. post Inno. *in c. Dilectus, ex* 2. *de simonia*, dicendo quod Monachus per depositionem non desinit esse Monachus: quod latè prosequitur Nauar. *in cap. Nullam* 18. *qu.* 2. *num.* 45. & ratio ad idem est appositissima, quia nemo debet ex sua culpa reportare commodum, contra *l. Itaque fullo. ff. de furt.* & *c.* 1. *de postul. Prel.* Quòd etiam non acquirant Monasterio, exinde patet, quia per expulsionem iam fuerunt translati. & desierunt esse membra obedientialia illius, & tales non quærunt amplius Monasterio, cui fuerant addicti, & à quo sunt absoluti, argu. *c. si quis iam translatus* 21. *q.* 2. & *c. ne pro cuiuslibet,* 16. *q.* 1. Quærunt igitur dominium Deo, vt prædictum est, & ius summum administrandi Papæ, ipsius Vicario: speciale autem illi Ecclesiæ regulari, seu seculari, ad quam fuerint translati: argum. dictorum capitulorum, cum suis glossis, alioquin Episcopo originario, seu alij, vt tradit Panor. *in d. c. fin. de Reg.* Videatur hac de re Sylu. verbo *Apostasia, q.* 9.

ADDITIO.

994 Circa bona acquisita ab eiectis nonnulla certa sunt. Et primò quidem, quod non acquirunt dominium, siquidem sunt incapaces dominij stante voto paupertatis, quo adhuc ligantur, quia per eiectionem non liberantur, vt dictum est in superioribus. *cap. Non dicatis.* 12. *quæst.* 1. Vnde Cardin. *in cap. fin. de regular.* habet, quod Monachatus est character quidam indelebilis: Ex hoc autem sequitur, quod, si acquirat bona immobilia, aut mobilia pretiosa, non poterit alienare, non solum quia sunt facta ecclesiastica, sed etiam defectu dominij. Rursus, quod circa donationes, & alias dispositiones habeat manus ligatas sicuti Superiores Regularium, & proinde sint ipsis interdictæ omnes illæ dispositiones, quæ repugnant voto paupertatis.

995 Rursus certum est, Quod habeant vsum bonorum acquisitorum, vt notant etiam Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 30. *ar.* 29. Faustus *lib.* 6. *Thesauri. quæst.* 221. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 41. *dub.* 15. Sayr. *lib.* 6. *clau. reg. cap.* 9. *n.* 18. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 16. *qu.* 4. Nauar. *com.* 2. *de regul. num.* 35. Molin. *tom.* 1. *de iust. & iure. disp.*

disp. 140. Barbosa *in cap. fin. num.* 12. *de regular.* Imò etiam ampliorem, quàm habeant regulares non eiecti. Nam cùm non sint amplius sub actuali obedientia Superiorum, censetur illis concessa licentia vtendi acquisitis, vt libuerit, independenter ab aliena voluntate. Rursus cùm sint exempti à regularibus obseruantijs, sunt etiam exempti ab illa coarctatione paupertatis, quæ est propria regulæ; & proinde vsus acquisitorum admittet totam illam amplitudinem, quæ non repugnat substantiali voto paupertatis, & totus ille vsus censebitur concessus, qui stare potest cum substantia voti paupertatis, vnde vti poterunt largiori victu, & nobiliori vestitu, quàm si essent intra religionem. & cùm debeant incedere in habitu clericali, poterunt cœtetis se conformare.

996 Tertiò etiam certum est, quod eiecti non possunt testari, quia obstat votum paupertatis, siquidem etiam testamentum supponit dominium, cùm dicat translationem ipsius factam causa mortis. Vnde neque regularis factus Episcopus testari potest, vt communiter docent cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 185. *art. vlt. ad* 3. ex eo, quod habeat dispensationem solam rerum Ecclesiasticarum. Vnde si eiecti obtinerent indultum Apostolicum, vt de acquisitis testari possent, censeretur concessa potestas extendendi dispensationem acquisitorum post mortem valituram, quia cum per hoc non libentertur voto paupertatis, remanent adhuc incapaces dominij, atque adeo testandi cum translatione dominij.

997 Quartò adhuc certum est, quod bona acquisita ab eiectis pertinent ad Cameram Apostolicam, sicut etiam pertinent bona aliorum religiosorum, qui decedunt extra claustra, quando scilicet permanenter viuunt extra ipsa ex dispositione Gregorij XIII. *in Constit. Officij nostri partes, quæst.* 43. *tom.* 2. *Bullar.* Et ita notant Rodriquez *tom.* 1. *qu. regular. quæst.* 30. *art.* 29. *in fine.* Campanil. *in diner. Iur. Rubr.* 12. *cap.* 15. *num.* 9. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 33. *num.* 22. Riccius *decis.* 245. *par.* 4. Naldus *in sum.* verbo *Religiosus num.* 35. Bonac. *quæst.* 2. *de claus. pun.* 12. §. 7. *n.* 14. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.* 23. *num.* 16. Nouar. *in praxi noui iur. Pontif. de bon. Regul. Apost. conclus. vnic. aliàs* 12. *num.* 2. & *in Lucer. reg.* verbo *Eiecti. n.* 11. Alphonsus de Leone *de censur. Recollect.* 6. *n.* 332. Barbosa *ad cap. fin. de regul. num.* 15. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis. qu.* 46. *num.* 5. Sanctarell. *de Apostasia. cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 6.

998 Quod difficultatem facit, est, an interim, antequam moriantur acquirant religioni; per id enim, quod post mortem bona ipsorum pertineant ad Cameram Apostolicam, non tollitur, quin interim possint pertinere ad alterum, & esse sub ipsius dispositione, vt constat in bonis acquisitis ab Episcopis, de quibus possunt liberè disponere, quamuis, vbi fit spolium, post mortem pertineant ad Cameram Apostolicam. Eos autem acquirere Ecclesiæ, si cui addicti sunt, aut si nulli, acquirere Summo Pontifici, resoluunt Syluester verbo *Apostasia. qu.* 9. Nauar. *commen.* 2. *de regular. num.* 33.

999 Tenendum tamen est, quod acquirant Monasterio. Ita Angelus verbo *Monasterium. num.* 6. vbi ponit aliquas limitationes, seu distinctiones, quæ tamen hodie non habent locum. D. Antonin. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 5. §. 4. Molina *tom.* 1. *de iust. & iure disp.* 140. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. c.* 41. *n.* 11. Lopez à Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *controuer.* 10. *dub.* 1. *num.* 12. Faustus *lib.* 6. *Thesauri quæst.* 221. verbo, *Cæterum verius.* Lezana *tom.* 1. *quæst. regul. cap.* 23. *num.* 15. Ratio est, Quia religio per expulsionem solum separat à conuictu religiosum, ne cæteros inficiat, non autem abdicat à se iura, quæ habet contemplatione ipsius, imò tenetur procurare reductionem ipsius, & ipsum recipere redire volentem, si sit emendatus, vt constat ex *cap. fin. de regular.* innouato in præsenti Decreto *de eiectis*. Vnde durante iure acquisito, quicquid acquirunt eiecti, transit in ius religionis. Ex quo fit, quod si eiectus redeat ad religionem, teneatur secum deferre, quicquid acquisiuit, & religioni consignare.

1000 Est tamen limitanda hæc doctrina quoad eiectum, qui ingressus sit aliam religionem, in qua sit professus; nam tunc bona acquisita ante ingressum erunt religionis, à qua est eiectus. Acquisita verò post ingressum dijudicanda sunt, non secus ac si transisset ad ipsam ante eiectionem, quia tunc militat eadem ratio. Rursus si dispensetur, & alicui Ecclesiæ in officio addicatur, nam tunc acquiret illi Ecclesiæ, quia tunc fit membrum illius Ecclesiæ, & contemplatione eiusdem censetur acquirere. Excipiendæ tamen sunt hæreditates, ad quas religio per ipsius professionem iam acquisiuit ius; quia cùm non priuetur suo iure, nec etiam hæreditates transeunt ad Ecclesiam, cui inseruit eiectus, cùm non illi obueniant titulo Ecclesiæ, sed Monasterium ipsas adibit, quocunque modo se habeat eiectus, & solum si aliunde non habeat, tenebitur subministrare alimenta, nisi forte eiectus ascendisset ad Episcopatum; nam tunc tamquam omninò liberatus à religione, acquireret ipse hæreditatem, iuxta *cap. Statutum.* 18. *quæst.* 1.

1001 Neq; subsistit limitatio, quam ponit Angelus verbo *Monasterium num.* 6. cum Innocentio *in cap. olim* 2. ver. *sed si expulsus de priuileg.* & alijs. Quod nimirum, si Monasterium, vel maior pars Capituli nolit recipere eiectũ, non acquirat Monasterio: quia per hoc quod nolit recipere, nõ abdicat à se ius propriũ; nec eiectus liberatur voto paupertatis, quo tenetur in ordine ad talẽ religionẽ; imo nõ tenetur religio ipsum recipere, nisi sit emendatus, & proinde adhuc ipsi acquiret, cum maneat idem ius, & idem fundamentum. Nec adest aliquod ius priuãs in tali casu Monasterium iure acquisito, quod valet, etiamsi nollet emendatum recipere: nam licet peccaret, & cogi posset ad recipiendum, attamen nõ cederet iuri suo, nec ex aliqua lege ipso caderet.

1002 An autem eiecti possint, vt libuerit, in vsus etiam illicitos conuertere bona acquisita, negatiuè respondendum est. Ita etiam Faust. *lib.* 6. *thesauri relig. quæst.* 221. Texeda *tom.* 1. *lib.* 2. *tract.* 1. *controuer.* 10. *num.* 17. Lezana *tom.* 1. *sum. cap.* 23. *num.* 14. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiectis quæst.* 50. *num.* 1. Ratio est, Quia adhuc tenentur voto paupertatis; nec habent vsum libo-
rum

rum acquisitorum, nisi quatenus tacitè conceditur à superioribus, atque adeo secundum illam mensuram, secundum quam concedi potest, & consequẽter secundum mensuram voti paupertatis, cum intra ipsius terminos concludatur potestas concedendi. Omnis autem vsus illicitus est contra votum paupertatis, cum per ipsum relinquantur solum licita, & ad statum concernentia: vnde etiam licentia concessa esset nulla defectu potestatis. Non puto tamen, quod ipsis interdicetur exponere ludo aliquid modicum, quia cum ludus ordinetur ad honestam relaxationem animi, nec dedeceat religiosum viuentem in habitu clericali sæculari, censetur id concessum, cum licitè concedi possit, habet enim totam illam facultatem, quæ licitè concedi potest.

1003 Verum an recipientes, quæ eiectus illicitè consumit, teneantur ad restitutionem, non conueniunt Doctores. Negant Molina *tom.2.de iust.& iure, disp.276. num. 5. ver. quo ad cæteros*, Lessius *lib.2. de iust. & iure, cap.41. dub.1.* Salas *tract.5. de ludo dub.21, num.5.* Sanchez *lib.6. sum.cap.9. num.47.* Bonac. *de clausur. quæst. 2. punct. 12. §. 3. num. 2.* Sanctarel. *de apost. cap. 6. dub. 2. num. 11.* Diana *par.7. tract.12. resol.5.* E contra vero accipientes teneri ad restitutionem tradunt Faustus *lib.6. thesauri relig. quæst.222.* Texeda *tom.1. lib.2. tract. 1. controuer. 10. n.17.* Lezana *tom.1. quæst. regula.r c.23. num.14.* Donat. *in praxi rer. regular. par.2. tract.8. de eiect. quæst.50. num.7.* Quod omnino tenendum. Ratio est, quia licet eiectis fiat aliqua relaxatio voti paupertatis, remanent tamen adhuc ipso obstricti, & remanet substantia voti, ita vt concedatur solum amplior administratio, & vsus, non autem conceditur dominium, & proinde debent administrare, & vti, quæ possident, iuxta facultatem, quam possunt accipere à Superioribus. Et ideo, quando transferunt in alios dominium per vsus illicitos, non transferunt secundum mensuram facultatis acceptæ, & proinde nulliter transferunt, præsertim quia talis facultas, nec etiam concedi potest. Confir. Antequam eijcerentur non poterant transferre dominiũ per vsum illicitum. Ergo nec eiecti, quia vt possent debuissent ab illo recipere hanc facultatem, ad quem spectat dominium, quam tamen nec etiam tacitè recipiunt, cum non possit concedere.

Eiecti an possint ad superiores ordines promoueri. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

1004 *Eiecti de iure veteri poterant promoueri ad alios ordines, de iure nouo non possunt.*
1005 *Eiecti sunt suspensi ab exercitio ordinum, nec ab Episcopo dispensari possunt.*
Si ministrent, fiunt irregulares.
Eiecti sunt infames & ideo arcendi ab exercitio Ordinum.
1006 *Non possunt promoueri ad Ordines, quos non habent.*
1007 *Dispensati à Summo Pontifice ad quem titulum ordinari possint.*
Concesso vno conceduntur omnia sine quibus non peruenitur ad ipsum.
1008 *Eiecti ex duplici capite irregulares.*
1009 *Non possunt dispensari super irregularitate ab Episcopo.*
1010 *Si redeant ad religionem, à quo dispensari possint.*
1011 *A quo Episcopo ordinandi si dispensentur.*
Requiritur etiam licentia Episcopi, sub cuius obedientia sunt.
Eiecti possunt acquirere domicilium.

1004 Ad VII. Resp. Certissimum est, quod eiecti, si erant Subdiaconi, aut aliquo ordine insigniti, nisi aliud obstaret, poterant, ad alios sacros promoueri. Hæc conclusio erat certa, & manifesta, & communi vsu comprobata, & de ea, vt credo, nemo est, qui dubitet, aut dubitare possit: videatur hac de re Nauar. *l. 3. consil. de regul. consil.4. de stat. Mon.* & Pater Frater Emman. Rodriguez *in qq. Reg. 1, tom. quæst. 38. art.24.* & quod eiusmodi ad sacros ordines promotio fieri debet de licentia propriorum Episcoporum, quibus per expulsionem ab ordine fiunt subiecti. Dixi notanter, nisi aliud obstet, etenim si delicta, ob quæ ab ordine eijciuntur, irregularitatem induxerunt, seu aliquam aliam inhabilitatem Summo Pont. reseruatam, quærenda est primum dispensatio ab eo; si autem non sit Summo Pont. reseruata, Episcopi idipsum facere poterunt, & ordinare ipsos, præuia, ac bona habita informatione de sua vita, & moribus, & reddere illis aliquam commoditatem, atque viuendi modum, quo non cogantur statim mendicare. Hodie verò vigore supradictorum decretorum Sacr. Congreg. eiecti à Religionibus remanent suspensi ab ordinum exercitio.

ADDITIO.

1005 Eiectos esse suspensos ab exercitio Ordinum, ita vt neque ab Episcopo super tali suspensione dispensari possint, constat ex §. 9. Decreti, ibi. *Item vt eiecti extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum; sublata Ordinarijs locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, aut moderandi.* Et quamuis Sanchez *lib.7. consil moral. cap.1. dub.24.* Diana *par.3. tract.2. resol. 116. ver.*

Et tandem, & alij docent, posse dispensari à suis Prælatis, & etiam promoueri ad ordines, hoc tamen non habet locum stante Decreto de eiectis. Imo si ministrent in Ordinibus, quos habent, fient irregulares stante huiusmodi suspensione, vt notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæst.* 38 Imo etiam secluso præsenti Decreto essent arcendi ab exercitio Ordinum, quia cum ratione incorrigibilitatis eijciantur, remanent infames, vt cum Lapo, Federico de Senis *consil.* 38. Nauar. *in addit. ad consil.* 77. *in fine de regular.* notat Bordon. *controuer. moral.* 8. *num.* 14. Nec dispensari possent, quia si non se emendent, durat fundamentum, & causa infamiæ: si verò se emendent, debent redire ad religionem.

1006 Hinc quamuis olim Doctores tradiderint, posse eiectos ad ordines, quos non habent, promoueri, modo tamen stante præsenti Decreto non possunt promoueri, vt notant Bonac. *de clausura, quæst.* 2. *punct.* 12. §. 7. *num.* 4. Lezana verbo *eiecti, num.* 4. Nouar. *in Lucerna regul. eod. verbo num.* 1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *de eiect. quæst.* 35. *num.* 7. Quia cum sint perpetuò suspensi, sunt etiam inhabiles ad exercendum actum ordinis; inhabilis autem ad actum ordinis non potest promoueri, vt constat in irregulari.

1007 Quod si obtineant dispensationem à Summo Pontifice, vt ordinari possint, adhuc remanebit difficultas circa titulum, quia non possunt ordinari ad titulum religionis, siquidem religio non tenetur eos alere, vt dictum est in superioribus; nec ad titulum patrimonij, quia stante voto paupertatis non sunt capaces patrimonij; nec etiam ad titulum alicuius beneficij, quia cum sint religiosi, atque adeo obstricti voto paupertatis, non sunt capaces beneficij. Cap. *cum de beneficijs de præbend. in* 6. & Clemen. *vn. de supplen. negligent. Prælat.* & Trident. *sess.* 14. *cap.* 10. *de reformat.* Vnde solum ordinari poterunt cum assignatione, si pro congrua substentatione assignentur ipsis aliqui prouentus ecclesiastici, qui tamen maneant secundum proprietatem apud Ecclesiam, vt notant Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *ar.* 24. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 59. Cespedes *de exempt. regular. capit.* 4. *dub.* 75. *num.* 4. & *cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 9. Lezana verbo *eiecti num.* 6. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 36. *num.* 6. Quod etiam habebit locum si assignato patrimonio, quod stet in alterius proprietate, obligentur ipsis fructus pro substentatione, vt notat etiam Sanchez *citatus*. Et quamuis hoc non sit secundum formam Concilij Tridentini, quatenus neque patrimonium, neque beneficium est in proprietate ordinandi, censetur tamen tacitè concessum, dum conceditur facultas suscipiendi Ordines, quia concesso vno, conceduntur etiam omnia, sine quibus non peruenitur ad ipsum. *l.* 2. *ff de iurisdict. omn. iud.* Existimo tamen, quod non possit Pontifex dispensare, quamdiu non corriguntur, quia si non corrigantur, sunt indigni quod promoueantur, & Pontifex non habet potestatem in destructionem. Si vero corriguntur, quia tenentur redire ad religionem, debebit simul dispensare, quod maneant extra religionem.

1008 Et eò magis, quia ex duplici capite eiecti irregulares sunt; nempe irregularitate ex delicto, nam cum non possint eijci, nisi propter grauia delicta, quæ punita sint, efficiuntur infames infamia iuris, vt notant Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 59. & *lib.* 7. *consil. moral. cap.* 1. *dub.* 24. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 44. *n.* 2. Et etiam infames infamia facti, atque adeo ex hoc quoque capite irregulares, vt notant Miranda *tom.* 1. *manual. quæst.* 52. *ar.* 7. *conclus. vnic. in fine.* Rodriquez *to.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *ar.* 2. *in fine*. Peirin. *quæst.* 1 *de subdito relig. cap.* 25. §. 1. Quia amiserunt bonam opinionem inculpatæ vitæ, & statum suæ dignitatis, & dum incorrigibiles permanent, causant continuò malam opinionem de seipsis.

1009 Et quamuis Thesaurus *par.* 2. *praxis c.* 13. ver. *Religiosi legitimè eiecti, num.* 5. doceat, quod possint super hac irregularitate dispensari ab Episcopo, si crimen non sit grauius adulterio, per *cap. At si Clerici* §. *de adulterijs. de iud.* hoc tamen non potest subsistere, non solum ob presens Decretum, per quod prohibentur Episcopi eos dispensare super suspensione, & à fortiori super irregularitate, sed nec etiam in virtute dicti cap. *At si clerici*. Quia tunc demum ibi conceditur facultas dispensandi, quando infamis peregit pœnitentiam, & resipuit. Eiecti autem non possunt dici resipuisse, & peregisse pœnitentiam, quando durant in sua incorrigibilitate, & non possunt admitti ad religionem.

1010 Quod si se corrigent, & redeant ad religionem, tunc dispensari poterunt à suis Prælatis saltem virtute priuilegiorum, per quæ ipsis conceditur abstergere posse à suis subditis omnem notam infamiæ, & restituere in pristinum statum, vt in specie concessit Pius V. Monachis S. Benedicti Congregat. Cassinen. *Idib. Iunij* 1571. *Constit. sua* 129. *tom.* 2. *Bullar.* vbi etiam conceditur facultas dispensandi super irregularitate ex homicidio voluntario pro foro tamen tantum conscientię. Suspensio vero ab ordinibus ipso facto cessat, quod reuertuntur ad religionem, vt notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par* 2. *tract.* 8. *quæst.* 40. & constat etiam ex verbis eiusdem Decreti §. 10. ibi. *Extra religionem degentes sint perpetuo suspensi ab exercitio ordinum*; per quę coarctatur suspensio ad tempus, in quo degunt extra religionem.

1011 Dubitatur tamen, a quonam Episcopo sint ordinandi, si dispensentur, vt promoueri possint. Et quidem ordinandos esse ab Episcopo domicilij originis, quia hoc domicilium est immutabile, tradunt Nouar. *in praxi iur. noui Pontif. tit. de Ordinib. conclus.* 2. *alias* 102. *num.* 7. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 41. *num.* 21. Lezana verbo *eiecti, num.* 5. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 36. *num.* 3. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 21. *dub.* 315. *num.* 9 Quia tamen Episcopus originis non haberet forsan sufficientem notitiam, ideo necesse erit, quod sumat informationem ab ijs, quibus eiecti noti sunt, vt ritè concedat facultatem suscipiendi ordines. Verum licet eiecti ratione religionis nullibi acquirant domicilium, quia à quolibet Monasterio arcentur, possunt tamen acquirere sicut acquirunt alij Clerici, ratione nimirum habitationis cum animo ibi permanendi. Et tunc erit eadem ratio de ipsis, ac de cœteris clericis, vnde

quando

quando concurrent requisita, poterunt ab Ordinario domicilij ordinari, aut ab ipso obtinere facultatem suscipiendi ordines. Addo etiam, quod cum eiecti sint sub obedientia Episcopi, iuxta Decretum *de eiectis*, non poterunt ordinari sine licentia illius Episcopi, sub cuius obedientia viuunt.

Eiecti an cogi possint ingredi religionem. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

1012 *Eiecti iustè, an cogi possint à superioribus reuerti ad religionem.*
1013 *Superiores cogere possunt eiectos etiam censuris ad redeundum.*
Dispositio cap. fin. de Regular. *innouata in Decreto de eiectis.*
1014 *Prælati quando teneantur perquirere, & reducere eiectos.*
Incorrigibilis semper præsumitur talis, nisi de opposito constet.
Præsumptio stat pro sententia.

1012 Ad 8. Resp. Eiecti semel iustè non possunt cogi à superioribus ingredi Religionem. Nauar. *dicto cap. Non dicatis, num. 26. vers. Addo septimo*; patet ratione, quia iam functi sunt officio suo.

ADDITIO.

1013 Doctrina Nauarri, quam amplectitur Auctor, non potest subsistere, cum contrarietur *cap. fin. de regular.* vbi disponitur, quod possint superiores etiam censuris cogere eiectos ad redeundum. Nec potest dici, quod hæc dispositio non sit vsu recepta, quia ibi Pontifex non disponit de nouo, sed supposita facultate superiorum reuocandi eiectos, & eorum obligatione ad redeundum, proueniente ex obligatione votorum, monet prælatos suæ obligationis, & dat facultatem adhibendi censuras. Vnde non est eadem ratio de seruo manumisso, quia sequuta manumissione remanet omnino liber; at in eiectis remanet obligatio votorum. Deinde dispositio illa cap. *final.* innouata fuit in Decreto de eiectis, vbi declaratum fuit, quod habet locum etiam in eiectis in perpetuum per definitiuam sententiam, vt constat ex illis verbis, §. ibi. *Postremo censuit esse innouandum, & sua Beatitudinis auctoritate innouat Constitutionem felicis recordat. Gregor. IX. relatam in cap. fin. extra, de regul. ac præterea declarat, eam constitutionem in ijs quoque vendicare sibi locum, serandamque esse, qui iustè, definitiuèque, ac iuris ordine seruato expulsi fuerint*. Et ita tradunt D. Bonauen. *in Reg. D. Francisci, cap. 14. in fine*. Humbert. *in Regul. D. August. cap. 99.* Syluester verbo *Apostasia, num. 10.* Passatel. *ad priuileg. Minim. cap. 16.* Addic. ad Nauar. *Consil. 77. in fine, de regul. lib. 3. in 2. ed t.* Cordub. *in Reg. D. Francisc. 2. quæst. 21. punct. 3.* Lessius *lib. de iust. & iure, disp. 141. dub. 15. num. 111.* Vasquez *1. 2. disp. 165. cap. 3. n. 87.* Suarez *disp. 27. de censur. sect. 5. num. 20.* quos sequitur Sanchez *lib. 6. sum. cap 9. num. 30.*

1014 Est tamen aduertendum, quod cum Decretum de eiectis moderetur cap. *fin. de regul.* Quatenus non obligat recipere eiectos, nisi quando adest spes euidens emendationis, consequenter neque tenentur eos perquirere, & reducere, nisi existente eadem spe; & secundum hanc moderationem accipiendum est dictum cap. *fin.* Vnde prælati non tenebuntur eos inquirere, & reducere absolutè loquendo, quando non habent notitiam talis spei, vt notat etiam Leander à Murcia *in cap. 2. Reg. S. Francisci, cap. 16. num. 13.* Quia stante incorrigibilitate adest semper violenta præsumptio contra ipsos, siquidem incorrigibilis semper præsumitur talis, donec oppositum constet cap. *Mandata*, & *cap. Ex studijs, de præsumpt.* Et quia cum per sententiam sint declarati incorrigibiles, præsumptio stat pro re iudicata. c. *Cum inter de sent. & re iud.* Et ratio est, quia cum teneantur se corrigere, & redire ad religionem, dum non petunt admitti, signum euidens est, quod manent in sua incorrigibilitate.

An prælati regulares teneantur recipere eiectos emendatos. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1015 *Eiecti quando sint recipiendi.*
1016 *Qui sentiant nunquam recipiendos.*
1017 *Religio tenetur eiectos emendatos recipere.*
1018 *Eiecti redeuntes non debent de nouo profiteri.*
1019 *An restituendi ad eosdem gradus, & honores.*
1020 *Quam spem de emendatione debeant exhibere, vt religio teneatur eos recipere.*
1021 *Religio non tenetur recipere eiectos, quando sequeretur scandalum.*
1022 *Neque si religio subiret notabilem infamiam, aut detrimentum.*
1023 *Neque si eiectus contraxisset morbum contagiosum.*
1024 *Religio recipiens eiectum, an teneatur soluere de-*

re debita ab ipso contracta.
1025 *Eiectus emendatus an possit tuta conscientia in sæculo remanere, si non recipiatur.*
An teneatur ingredi aliam religionem.
1026 *Eiectus, qui antea vouerat religionem in genere, an teneatur aliam ingredi.*

1015 Ad 9. Resp. Prælati Regulares, eiectos ab Ordine, iterum recipere tenentur, in casu quo id humiliter petant, ac sint parati corrigi, secundum Ordinis disciplinam; in casu etiam quo cesset causa expulsionis ipsorum, & dummodo id fiat, præcedente Summi Pontificis licentia siue dispensatione. Hæc Conclusio cum prædictis conditionibus, ac limitationibus intellecta, est certa, & nulla alia indiget probatione. At non existentibus prædictis conditionibus, &c, si ex eorũdem receptione, aliquod probabiliter timeatur scandalum, in Ordine, siue extra, aut si aliàs ipsi redeant, aliqua contagiosa infirmitate infecti & inhabiles ad seruitium Ordinis, nullatenus sunt admittendi & recipiendi. Et in hoc sensu intelligenda sunt verba D. Bonau. *loco supra cit.* vbi postquam ad probandum, quòd prædicti eiecti debent recipi ad Ordinem, adduxit illud commune dictum nempe, quòd Miseris miseratio est adhibenda, licet tamen crudelis est miseratio, vnde plures, & meliores grauiter offenduntur: sicut qui furem liberaret, vnde pauperes spoliarentur: maximè cùm tales longo vsu te pefacti, rarissimè, verè & perseueranter emendentur, & facilis ipsorum remissio, alijs etiam ansam præbeat delinquendi. Nec possunt allegare fieri sibi iniuriam in eo, quòd non recipiuntur, cùm ipsi ex sua propria culpa, tales se præstiterint, indignique facti fuerint, vt recipiantur, quin potius Ordo legitimam habet causam contra illos agendi, pro eo quòd adeò ipsum dehonestarunt; quocirca merito potest illos punire, & tradere seculo, cui seruierunt: & addit, quòd Sedes Apostolica, quæ suum ius seruat vnicuique, & Ordinem vult in sua puritate permanere, non cogit illos tenere, quorum conuersatio nociua esset Ordini, nam tunc reos foueret, atque puniret innocentes, & occasionem daret Ordinis corruptioni, per huiusmodi pestiferos; si eosdem recipere necessario oporteret. Verba sunt expressa D. Bonau. valde notanda, ac memoria commendanda. Quod etiam confirmatur ex declaratione Pauli IV. quam fecit, cuiusdam sui motus proprij, quo præcepit alios apostatas recipi ad Ordinem. Instante enim bona mem. Pio V. cùm esset in minoribus, & hac de re testimonium ferente, dixit suæ intentionis nullatenus fuisse, vt quoscumque apostatas, & eiectos sine discrimine, & absque vllo respectu recipere tenerentur superiores, & suo Ordini iterum admittere, sed illos tantummodo, de quibus emendationis vitæ propositum concipere, & sperare possent probabiliter. De qua autentica declaratione, fidem facit Passarel. *in suo comp. priuileg. f.* 180. Sed præterea accedit, vt videtur, alia ratio, ob quam prædicti eiecti regulariter recipi non debent: nam vt notat Lap. *cons.* 38. *Federici*: tales sunt infames, & Religionum infames, Prælati minime compelluntur eos ad Ordinem recipere, qui verè prohibentur id ipsum facere, per nouissimam Constitutionem Sixti V. quæ statuit, ad Religionem nullatenus posse recipi, qui propter sua delicta reputantur infames, quæ constitutio, licet expresse loquatur de sæcularibus expostulantibus habitum, pari ratione extendenda videtur ad prædictos eiectos, qui postquam soluti sunt ab obedientia suorum Prælatorum, iam reputantur quasi sæculares. Præterea, si dicti expulsi iustè, & per sententiam diffinitiuam eiecti, compellere possent Prælatos Regulares, vt illos iterum reciperent, idque ipsi facere tenerentur, frustrarentur profectò, & quasi inania redderentur priuilegia Religionibus concessa, quibus possent Fratres criminosos expellere, atque in perpetuum reijcere, quod cum non sit, dicendum videtur vt in supradictis.

ADDITIO.

1016 Quòd religio non teneatur recipere iustè eiectos, & definitiuè, etiamsi instent, & emendati sint, tradunt Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *quæst.* 2. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 3. *ar.* 20. *in fin.* Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 32. Fauſt. *lib.* 6. *Thesau. relig. quæst.* 227. Quia non est par ratio de ipsis ac de religione, cum ipsi sint in culpa, & religio innocens: vnde sicut coniux innocens non tenetur recipere nocentem post diuortium, ita & in præsenti. Nec obstat cap. *fin. de regular.* Quia aut procedit de eiectis iniustè, aut consuetudine abrogatum est.

1017 Verum omnino tenendum est, quod teneatur religio, emendatos recipere. Ita Nauar. *Consil.* 18. *de regul. in fine*, *lib.* 3. *in* 2. *edit.* Molina *tom.* 1. *de iust. & iure*, *disp.* 140. *§. Quod ad votum.* Corduba *in cap.* 2. *Reg. D. Francis. quæst.* 71. *pun.* 2. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure, cap.* 41. *dub.* 15. *n.* 111. Tapia *Authen. Ingressi*, verbo *Sua*, *cap.* 6. *num.* 43. D. Bonauen. *in Reg. D. Francis. q.* 14. D. Antonin. 3. *par.*

3. *par. tit.*16. *cap.*5. Sylvester, verbo *Apostasia qu.* 5. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quaest.* 26. *num.* 1. Murcia *in cap.* 2. *Reg. S. Francis. cap.* 16. *num.*12. Ita enim decernitur in cap. *fin. de regular.* quod innouatum fuit in Decreto praesenti *de eiectis*, & declaratum, quod comprehendat etiam eiectos per definitiuam sententiam. Et ratio est, quia licet de iustitia non deberent recipi, siquidem sibi imputare debent, quod dederint occasionem, quod perpetuo expellerentur; attamen ratione charitatis debent recipi, ne relinquantur in periculo non satisfaciendi propriae obligationi, quam habent ratione votorum, & perdendi animas proprias.

1018 Et quamuis Nauar. doceat *consil.* 80. *in fine de regul. lib.* 3. *in* 2. *edit.* Quod eiecti dum redeunt ad religionem, tenentur de nouo profiteri, falsum tamen omnino est, cum per eiectionem non liberentur à votis, nec ab obligatione, quam habent respectu religionis, quae tantum suspenditur. Ita communiter Doctores, quos partim citaui *n.* 971. & specialiter Rodriquez *tom.* 1. *quaest. regul. qu.* 30. *ar.* 28. Sanchez *lib.*6. *sum. cap.* 9. *num.* 33. Donat. *in praxi rer. regul. par.*2. *tract.*8. *quaest.*27. *num.* 1. Faust. *lib.*6. *Thesau. relig. quaest.*231. Hinc dum redeunt ad religionem, incipiunt de nouo obligare vota specialia religionis, licet de nouo non emittantur, quia non cessauerant obligare, nisi ex subtractione materiae, quatenus erant emissa in consequentiam ad communionem religiosam: vnde cum de nouo redeant ad ipsam, applicatur de nouo eadem materia, & proinde reuiuiscit obligatio.

1019 An autem sint restituendi ad eosdem gradus, honores, praerogatiuas, antianitatem, quibus ante eiectionem fruebantur, negant Hieronym. Rodriquez *in compen. resol.*57. *num.*3. Donat. *in praxi rer. regul. par.*2. *tract.*8. *q.*27. *n.* 3. Quia non est aequum, quod praecedat alios religiosos, qui portauerunt pódus diei, & aestus, & laudabiliter semper vixerunt. At affirmat Sanchez *lib.*6. *sum. c.*9. *n.*33. *in fin.* nisi per sententiam aliter statutum sit. Verum in hoc existimo, standum esse statutis, & constitutionibus vniuscuiusque religionis; quae si nihil circa hoc disponant, nec etiam sit dispositum per sententiam, praerogatiuae illae, quae sunt personales, & perpetuae vt Antianitas, Doctoratus, Magisterium, etunt ipsis conseruandae, cum non sint ijs priuati, sed per eiectionem suspensae; & sicut sequuta emendatione, dum admittuntur ad religionem recuperant iura communia cum caeteris, ita etiam debent recuperare propria, cum sit eadem ratio; praesertim, quia dum recipiuntur de nouo, tanquam emendati restituuntur ad suum pristinum statum.

1020 Est tamen aduertendum, quod religio non tenetur recipere eiectos sub praetensa emendatione; nam per Decretum de Eiectis, debet adesse spes euidens de emendatione, ita vt non sint amplius similia delicta commissuri, quę spes debet esse saltem testificata per litteras testimoniales Ordinarij, in quo eius conscientia oneratur. Vnde cùm debeat adesse, non quomodocunque spes, sed spes euidens emendationis, quando de ipsa non constet aliunde, quam ex litteris testimonialibus Ordinarij, non sufficiet quaecunque attestatio ipsius, sed necesse erit, quod sit talis, vt fundet spem euidentem emendationis, vt notat etiam Leander à Murcia *in c.*2. *Reg. S. Francis. cap.* 16. *num.* 14. Et ideo non sufficiet simplex attestatio, sed necesse erit, quod sit innixa tali informationi, quod reddat certam emendationem, atque adeo quod fiat causa cognita cum iuramento honestarum personarum, quae non patiantur exceptionem, deponentium super emendatione eiecti; Quod nisi praecedat attestatio Episcopi, non potest causare euidentem spem emendationis. Ex quo fit, quod, nisi sit talis, possit semper religio excipere, quod attestatio sit insufficiens.

1021 Rursus, quando eiectus non posset recipi ad religionem absque scandalo, non teneretur ipsum recipere, vt notant Glos. *in cap. fin. de regular.* verbo *Si absque scandalo*. Sylvester, verbo *Apostasia*, *num.*10. D. Antonin. 3. *par. tit.*16. *cap.*5. §.1. *in fine*. Armilla verbo *Religio*, *num.*16. Graff. *par.*1. *decis. lib.*3. *cap.* 4. *num.* 151. Corduba *in cap.* 2. *Reg. S. Francis. quaest.*21. *pun.*2. Rodriquez *tom.*1. *qu. regul. q.*30. *ar.*5. Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.*13. *num.*7. ver. *Tertio notandum*. Sanchez *lib.*6. *sum cap.* 9. *num.* 20. Donat. *in praxi rer. regul. par.*2. *tract.*8. *quaest.*26. *num.*2. Leander à Murcia *in cap.*2. *Reg. S. Francis. cap.*16. *num.*15. & habetur ex dict. *cap. fin. de regul.* ibi, *Absque graui scandalo*. Quia scilicet non est ita consulendum eiectis, vt ex eorum culpa veniant scandala: & magis consulendum innocentibus, ne scandalum patiantur. Imo quando timetur scandalum, non habetur de eiectis spes euidens de emendatione, & proinde non vrget obligatio recipiendi.

1022 Insuper, si ex admissione eiecti subiret religio notabilem infamiam, aut detrimentum notabile sui honoris, non teneretur recipere, vt notat Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.*8. *quaest.*26. *num.*3. Subintrat enim ius naturale conseruandi se illaesum, & auertendi à se nocumenta; praesertim, quia in praesenti concurrunt interesse commune religionis & interesse particulare eiecti, quod debet cedere communi. Vnde si postquam fuisset eiectus, commisisset aliquod crimen, ex quo oriretur religioni grauis nota, & infamia, quale esset crimen haeresis, laesae maiestatis &c. non teneretur admittere, licet emendatum, vt notat etiam Leander à Murcia *in cap.*2. *Regul. S. Francisci cap.*16. *num.* 17.

1023 Similiter: Si eiectus contraxisset morbum contagiosum, non teneretur religio admittere instantem, quantumuis emendatum, vt notant idem Murcia mox citatus. & Donat. *in praxi rer. regular. par.*2. *tract.*8. *quaest.*26. *num.* 3. Nouar. *par.*2. *sum. Bullar. tit. de eiectis num.*8. Quod etiam valet, quando eiectus factus fuisset inhabilis ad seruitia religionis. Et ratio est, quia commune religionis bonum praeferendum est, & in Decreto de Eiectis intelligitur exceptum, quia leges humanae non obligant cum graui damno, nec obligant communitatem, quando ex accidenti vergunt in eiusdem detrimentum, & quando subintrat contra ipsas ius naturale.

1024 Dubitatur autem, an monasterium recipiens eiectum teneatur ad soluenda illa debita, quae tempore eiectionis contraxit, siue pro alimentis, siue ex alio titulo. Negatiue respondent Castrens. *Consil.*76. *num.*1. *vol.*1. Surdus *de alimen. tit.*7. *q.*35. *num.*1. Sanchez *lib.*6. *sum. cap.*9. *num.*20. Verum viden-

videndum est, an habeat aliqua bona acquisita tempore eiectionis; quia si habet, erunt obligata creditoribus, quia licet non acquirat dominium, dum tamen habet liberam administrationem, sicut potest, quæ acquirit, in pendere pro solutione debitorum, ita etiam tenetur, atque adeo obligatur ad soluenda debita, afficit etiam bona, quæ possidet. At si nulla habet bona, non tenetur religio, quia cum ipsum à se præciderit, extinguitur obligatio alendi ipsum, & consequenter soluendi debita contracta etiam pro alimentis.

1025 Si verò religio etiam emendatos nolit admittere, quæritur, an tuta conscientia possint in sæculo remanere. Negant D. Bonauen. *in Regul. S. Francis. quæst.* 14. *in fine*. Corduba *in capit.* 2. *quæst.*21. *pun.* 3. D. Antonin. 3.*par. tit.*1. *cap* 4. *in fine*. Altisiodor. *lib.*3. *sum. tract.* 22. *quæst. penul.* Syluester, verbo *Religio* 6. *quæst.* 12. Armil. *nu.* 15. Tabiena *num.*26. Angelus verbo *Religiosus*, *num.*41. Passarel. *ad priuileg. Minim. cap.*26. Sorbus *in priuileg. Mendicant.* verbo *Eijcere*, *in fine Adnot.* Feder. de Senis *consil.* 38. Qui volunt, quod teneantur ad aliam religionem transire; quod si nullam inueniat, à qua recipiantur, tunc demum fore tutos in conscientia. Mouentur, quia putant, esse obligatos religioni in genere. Oppositum tamen tenent Nauar. *com.*2. *de Regular. com.*36. Lessius *lib.*2. *de iust. & iure, cap.*41. *dub.*15. *num.*111. Molina *tom.*1. *de iust. & iure, disp.* 140. *circa fin.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.*30. *ar.*20. Azor. *par.*1. *lib.*12. *cap.*16. *quæst.*13. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *n.* 34. Sotus *lib.*7. *de iust. & iure quæst.*2.*ar.*1.*ante solut.*4. *argum.* Graff. *Consil.*3. *num.*4. *de regul. lib.*3. Faust. *lib.*6. *Thesauri relig. quæst.*206. Donat. *in praxi rer. Regul. par.*2. *tract.*8. *quæst.*28. *num.*1. Barbosa alios allegans *ad cap. fin. num.*9. *de regul.* Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.*5. *cap.*13. *num.*8. Quod quidem est tenendum, quia licet causam dederint, vt eijcerentur, attamen dum se emendauerint, & fecerint, quod in se est, vt reciperentur, satisfecerunt propriæ obligationi, & stante recusatione religionis redditur eis impossibile viuere regulariter, sicut deberent; vnde ad hoc non tenentur. Nec tenentur aliam religionem ingredi, quia ex vi professionis se obligauerunt tantum religioni, à qua eiecti sunt, & ideo si redditur eis impossibile viuere in ipsa regulariter, non tenentur ingredi aliam. Sicut qui vouit ingredi determinatam religionem, si nolit ipsa recipere, non tenetur aliam ingredi. Tenentur tamen honestè viuere & seruare vota, quantum patitur ille status. Imo contra Altisiodorensem citat. deducit Sanchez, quod nec religiosus, cuius religio est destructa, tenetur aliam ingredi, nam militat eadem ratio.

1026 Maior difficultas est de eiecto, qui antequam fieret religiosus, vouit religionem in genere non determinando hanc, vel illam. Respondet Sotus *lib.*6. *de iust. & iure quæst.* 2. *ar.*2. *ante solut.* 4. *argum.* teneri ingredi aliam religionem, quia sicuti vouens religionem, si non recipitur ab vna, tenetur aliam ingredi; ita & eiectus, si non potest in vna, debet in alia viuere. Subdit tamen, posse etiam dici per votum solemne cessasse simplex votum religionis in genere. Verum absolutè tenendum est, quod non teneatur ingredi aliam religionem, quia votum religionis in genere impletum fuit sufficienter per ingressum in religionem determinatam; siquidem cum species contineat genus, adimplens votum in specie adimplet etiam in genere, & proinde extincta remansit obligatio voti, quæ non potest amplius reuiuiscere absque noua voluntate vouentis. Et ratio à priori est, quia votum de aliqua re in genere non est votum de omni specie illius generis, sed solum de ipso determinando *in aliqua specie*. Accedit etiam, quod eiectus remanet verus religiosus, cum remaneat obstrictus tribus votis substantialibus.

An restitutio degradatorum, & eiectorum ab Ordine, sit reseruata Prælato Regulari, an verò Summo Pontifici. Quæst. X.

SVMMARIVM.

1027 *Quando degradatus, & eiectus ab Ordine possit restitui à Prælatis religionis.*
1028 *Quid de iure nouo.*
Decretum de eiectis non tollit, quin debitis pœnis delinquentes debeant condemnari.
Regulares an possint damnari ad triremes.

1027 Ad X. Resp. Si degradatio, & eiectio fieret ab Ordine tantum verbaliter, & absque priuatione, & spoliatione habitus, certissimum est, quòd stando in iure communi, Generalis Minister, & Religionum Prælati Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, possent huiusmodi, sic verbaliter tantum eiectos, ad Ordinem restituere. Sed verò restitutio depositorum, siue solemniter, & actualiter degradatorum ab Ordine, de iure communi, solummodo Summo Pontifici est reseruata, prout rectè distinguit Miranda *in Man. Prælat. Regular. q.* 7. *concl.* 1. & 2. Ergo, &c.

ADDITIO.

1028 Quod habet Auctor, non habet locum de iure nouo. Quia per nouum Decretum *de eiectis* ob solam incorrigibilitatem eijcitur. & eiectio est simplex eiectio, ita vt teneantur Superiores eiectos recipere ad religionem, si se emendauerint, vt constat ex tenore eiusdem Decreti. Vnde sententia definitiua eiectionis, stat cum hoc, quod sequuta emendatione recipiatur de nouo religiosus. Est tamen

men aduertendum, quod cum Decretum *de eiectis* disponat solum de incorrigibilibus, non tollit, quin seclusa incorrigibilitate non possint puniri delinquentes pœnis à iure statutis. Et proinde remanet in vigore priuilegium, quod Pius V. *die 19. Septemb. anno 1566.* concessit Generali Ordinis S Hieronymi Hispaniæ condemnandi ad perpetuas triremes, atq; adeo omnibus habentibus communicationem. De quo *in Compend. Priuileg. eiusdem Ordin.* verbo *Condemnatio*, Rodriquez *tom. 1. quæst. regular. quæst. 30. art. 16.* Mirand. *tom. 1. Manual. qu. 52. ar. 1. conclus. 2.* Hodie tamen loco triremium successit Ergastulum erectum ab Vrbano VIII.

Acquisita à fugitiuo, cuius sint, si intra claustra moriatur. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

1029 *Bona acquisita à fugitiuo, si redeant ad claustra cuius sint.*

1030 *Fugitiui acquirunt Monasterio.*

1029 Ad XI. Resp. Non: quia Bulla fel. record. Greg. XIII. quæ incipit, *Officij nostri, anno 1577.* loquitur de Religiosis vagantibus, & morantibus extra claustra, vt colligitur ex illis verbis, si decesserit sine facultate testandi; hæc enim facultas non potest considerari in Monacho, *Auth. ingressi Cod. de sacros. Ecclesijs*, vbi omnes, & tradit Lap. *alleg. 129. num. 18.* & colligitur etiam ex alijs verbis Constitutionis extra Claustra degentium, & paulò infra, post eorum obitum, siquidem verbum, eorum, est repetitiuum præcedentium, cum omnibus eius qualitatibus. Bart. *in l. si quis seruum 8. §. fin. ff. de legat. 2. n. 5.* & *in l. 1. ff. de receptator.* nec non Paris. *cons. 18. lib. 2. num. 32.*

ADDITIO.

1030 De iure communi, omnia, quæ acquirit religiosus, Monasterio acquirit, & ideo etiam fugitiui, cùm sint religiosi, Monasterio acquirunt, & acquisita pertinent ad ipsum. *cap. Abbates. 18. qu. 2.* Et ita notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 6. de Apost. quæst. 23. num. 2.* & ideo dum reuertuntur ad religionem, sunt ipsius religionis. Nec obstat Constit. 43. Gregor. XIII. incipit *Officij nostri partes.* Quia in ipsa Pontifex non applicat absolutè eorum bona Cameræ Apostolicæ, sed solum sequuta eorumdem morte, vt constat ex illis verbis, *Si decesserint sine facultate testandi.* Et, *Post eorum obitum.* Dictio enim, *Si*, importat conditionem, qua non purificata, non habet locum dispositio: vnde in præsenti purificari debet, quod decedant sine facultate testandi. Et dictio, *Post*, ostendit tempus, in quo incipit locum habere dispositio: Vnde si religio vendicet sibi bona acquisita à fugitiuis, Apostatis, & eiectis, antequam succedat illorum mors, remanebunt ipsius, quia Constitutio loquitur de bonis repertis apud ipsos, dum moriuntur.

Cui acquirat religiosus Apostata, qui prius fuit in diuersa religione. Quæst. XII.

SVMMARIVM.

1031 *Apostata qui fuit in diuerso Ordine, acquirit Cameræ Apostolicæ.*

1032 *Si tamen decedat extra religionem.*

Dum viuit, acquirit posteriori religioni, si ad ipsam legitimè transiuit: secus autem, acquirit priori.

1031 Ad XII. Resp. Ad Cameram Apostolicam spectant, attendendo Greg. Const. quæ pro se clarè & breuibus respondet. Nauar. *in cons. 80. lib. 3. de Regular.* incipit *Regularis Apostata*.

ADDITIO.

1032 Resolutio Auctoris locum habet in casu, quo talis religiosus decedat extra claustra, iuxta modo dicta *num. 1030.* Antequam autem succedat mors, bona ab ipso acquisita sunt posterioris religionis, si ad ipsam legitimè transiuit, iuxta regulam generalem, quod Monachus acquirit Monasterio. Quod si legitimè non transiuit, erunt prioris religionis, cùm adhuc sit membrum ipsius, nec posterior religio acquirat aliquod ius per illegitimam receptionem: Imò peccet grauiter, & excommunica-

tionem ipso facto incurrant recipientes, iuxta priuilegia, de quibus *in Compend. Priuil. mendic ant.* verbo *Apostata ab Ordine*, & *Constit.* Pij V. quæ incipit *Quicunque sacrarum religionum*, de quo late Bordon. *in Consil. regul. resol.* 41. *quæst.* 12.

Renuncians Episcopatui an sit Apostata, si non redeat ad claustra. Quæst. XIII.

S V M M A R I V M.

1033 *Renuncians Episcopatui non est Apostata, si non redeat ad Claustra.*

1034 *Apostasia non habet locum in Episcopo Regulari.*

1033 Ad XIII. Resp. Non, quia non dicitur à principiò Apostata, qui de licentia Summi Pontificis è Religione exierit.

A D D I T I O.

1034 Cùm Episcopi ex Regularibus assumpti sint absoluti à iugo Monasticæ professionis, iuxta *cap. Statutum.* 15. *quæst.* 1. nec amplius obligentur religioni, non habet in ipsis locum Apostasia, cum non possint retrocedere à religione, cui non sunt amplius obligati, siquidem Apostasia consistit in recessione à religione cum animo amplius non redeundi, & ideo supponit obligationem permanendi in ipsa iuxta communiter tradita cum Caiet, 2. 2. *quæst.* 12. *ar.* 1.

Quæ in iure prohibeantur Apostatis. Quæst. XIV.

S V M M A R I V M.

1035 *Recensentur prohibita Apostatis.*

1036 *Apostatis prohibentur, quæ prohibentur excommunicatis.*

Apostata de iure non sunt excommunicati, sed excommunicandi.

Ratione priuilegiorum sunt excommunicati.

Apostata celebrans fit irregularis.

1035 Ad XIV. Resp. Multa in iure prohibentur Apostatis. Primò, non potest esse testis. Secundò, non potest facere testamentum. Tertiò, repellitur ab omnibus actis legitimis. Quartò, non potest esse Episcopus, & si Papa eum non nouerit, & promouit. Quintò, non potest doctorari, quia doctoratus est dignitas. Sextò, est inhabilis ad Beneficia Ecclesiastica. Septimò, non habet ius præsentandi, quamuis Beneficia sint patronata. Omnes hos casus per extensum recenset Riccius *variar. resolut. resol.* 97. vbi plures congerit Doctores.

A D D I T I O.

1036 Facere testamentum prohibetur omni regulari, sicut etiam quilibet est inhabilis ad beneficia licet non sit Apostata. Vnde hic Auctor ponit quæ prohibentur Apostatis à fide, quos confundit cum Apostatis à religione. Apostatis autem à religione ea prohibentur ratione Apostasiæ, quæ prohibentur excommunicatis, siquidem, licet de iure communi non sint de facto excommunicati, vt cum Glos. *in cap.* 1. verbo *Apostata. de tempor. ordin. in* 6. notant Hostiens. *in sum.* Tit. *de Apost. num.* 4. Tabiena verbo *Apostata, num.* 15. Syluester *num.* 11. & alij, sed solum sint excommunicandi, ex *cap. Si quis ex Cler. de vita, & honest. Cler.* vt communiter cum Glos. *in cap.* 2. *Ne Cler. vel Monachi in* 6. verbo *Ipso facto*: Attamen ratione priuilegiorum, quæ concessa sunt in fauorem religionũ, sunt ipso facto excommunicati, vt *in Compend. priuil. mendic.* verbo *Apostata.* & *in compend. priuileg. Societ. Iesu eod. verbo.* Et ita notant Sanchez *lib. sum. cap.* 8. *num.* 20. Lezana *tom.* 1. *quæst. Regul. cap.* 16. *n.* 13. Atque si dimittant habitum, ex hoc quoque capite excommunicati sunt per *cap. Vt periculosa. Ne Cler. vel Monachi.* Ex quo fit, quod si Apostata auderet celebrare, fieret irregularis, vt notant Oldrad. *consil.* 148. *num.* 12. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. cent.* 6. *casu* 546. *n.* 7. 30. & 48. Tusch. *littera M. conclus.* 329. *num.* 1. & 4.

Apo-

Apostasia quos effectus habeat. Quaest. XV.

SVMMARIVM.

1037 *Apostasiae effectus.*
1038 *Cui Apostasia conueniant.*
Apostasia à Religione reddit infamem.
Prohibet susceptionem Ordinum, & ministrationem in susceptis.
Apostatae non possunt assumi ad dignitates.
Amittunt priuilegium clericale.

1037 Ad XV. Resp. Apostasia multos habet effectus. Primò, Apostatarum bona publicantur, ipso iure. Secundò, Licet crimina reorum morte extinguantur, crimen Apostasiæ non extinguitur. Tertiò, Quisquis propter Apostasiam à commercio hominum prohibetur. Quartò, Pro crimine Apostasiæ receditur à regulis iuris communis. Quintò, Apostata nemini succedere potest. Sextò, Crimen Apostasiæ est publicum. Septimò, Licet ius accusandi non permittatur nisi ei tantum, cuius interest: tamen in hoc crimine cuilibet etiam, cuius non interest, permittitur accusatio. Octauò, Apostata carcerari, & affligi potest. Nonò, Pœna Apostasiæ punitur ille, qui apostatandi, ordinem & consilium præbet. Decimò, Ordinatus in Apostasia, ordines exercere non potest. Idem Riccius *supradicta resol.* 97.

ADDITIO.

1038 Effectus enumerati conueniunt Apostasiæ à fide, de qua agit Riccius ab Auctore citatus, non autem Apostasiæ à religione, quæ alios habet effectus: nam præter excommunicationem, quam secum trahit, reddit infamem. *cap. Alieni. 2. qu. 7.* prohibet susceptionem ordinum, & administrationem in ipsis, si suscipiant, ita vt à solo Papa possint dispensari *cap. fin. de Apostatis.* Non possunt assumi ad dignitates, *cap. Legi. 16. quaest. 1.* Amittunt priuilegium clericale *cap. 1. de Apostatis.* Quod non valet de religiosis, sed solum de Clericis apostatantibus à clericatu. Vnde quando reuertuntur ad religionem, indigent dispensatione super his inhabilitatibus.

Quid requiratur, vt quis sit Apostata. Quaest. XVI.

SVMMARIVM.

1039 *Ad Apostasiam requiritur professio, assumptio habitus saecularis, & animus non redeundi.*
1040 *Quid sit animus non redeundi.*
Animus non redeundi debet esse cum effectuatione.
Haec effectuatio admittit paruitatem materiae, & quaenam sit pro foro interno.
1041 *Quaenam pro foro externo.*
1042 *Animus non reuertendi Apostatarum vnde colligatur pro foro externo.*
Habitus dimissio est praesumptio non reuertendi.
Transfert onus probandi in dimittentem.
1043 *Nouitius recedens à religione, & retinens habitum, puniri potest vt fugitiuus.*

1039 Ad XVI. Resp. Tria concurrere debent, Vt quis dicatur Apostata à religione. Primò, vt sit religiosus professus, nam Nouitius non ferens habitum religionis, non dicitur Apostata. Secundò, vt assumat habitum sæcularem, quia si de vna ad aliam religionem transeat, non dicetur Apostata. Tertiò, concurrere debet animus non redeundi.

ADDITIO.

1040 Animus non redeundi nihil aliud est, quàm animus viuendi in sæculo laicaliter. *cap. 1. de Apostatis.* Circa quod est aduertendum, quod vt quis sit verè Apostata, non sufficit animus viuendi laicaliter, sed requiritur effectuatio eiusdem animi *cap. Relatum. de cler. non resident.* quia Apostasia dicit actualem recessum à religione. Verum si quis recederet à religione cum animo viuendi laicaliter, & statim pœniteret, & reuerteretur, excusaretur ab Apostasia, ratione paruitatis materiæ, quia scilicet nondum cœpisset laicaliter viuere; & ita notat etiam Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 6. de Apost. num. 1.* vbi *num. 4.* extendit hoc breue tempus ad spacium vnius horæ, Caiet. verò *in summa* verbo *Excommunicatio.* Graf. *lib. 3. decis. cap. 5. num. 76.* extendunt ad spatium trium horarum. Verum, cùm simus in moralibus, hoc quoque pensandum est moraliter; & ideo existimo hoc breue tempus posse habere maiorem, vel minorem latitudinem, ita vt extendatur vsque ad primũ actum, in quo moraliter censeatur incipere vitam laicalem; cùm enim requiratur effectuatio animi viuendi laicaliter, requiritur aliquis actus, ratione cuius dicatur viuere laicaliter.

1041 Hoc autem procedit pro foro conscientiæ, nam in foro externo admittitur maius tempus ad purgandam Apostasiam, ita vt si post triduum reuertantur, non censeantur Apostatæ. Ita colligunt ex *cap. Ad nostram*. vbi Glos. verbo *Triduum. de regul.* & ex *l. 3. C. de error. aduocat.* & ex *l. fin. C. de iudic.* Riccius *de iure person. extr. Eccles. grem. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 31. Bonac. *de clausi. disp.* 2. *pun.* 2. *num.* 21. Donat. *in praxi rer. Regul. p.* 2. *tract.* 6. *de Apost. quæst.* 4. *num.* 3. qui *num.* 4. ait, hoc triduum non includere diem recessus, neque diem regressus, nam dies termini non computantur in termino.

1042 Difficultas est, quomodo pro foro externo colligatur animus non reuertendi, sed laicaliter viuendi, Resp. quod cùm animus sit occultus, non potest colligi, nisi ex aliquo signo externo. Pro signo autem sufficienti habetur habitus dimissio. Ita Riccius *p.* 2. *praxis resol.* 11. *num.* 16. Donat. *in praxi rer. Regul. p.* 2. *tract.* 6. *de Apost. quæst.* 3. *num.* 4. Quia habitus est signum professionis religiosæ *cap. Clerici officia. de vita & honest. Cleric.* & *cap. In nonnullis eod. tit. in* 6. & ideo dimissio talis signi indicat animum relinquendi professionem. Est tamen aduertendum, quod habitus dimissio facit solum præsumptionem talis animi, & ideo est solùm probatio præsumptiua, iuxta *l. Licet. ff. de leg.* 1. & proinde transfert onus probandi contrarium in eum, qui dimisit habitum. *l. fin. ff. quod met. cau.* & poterit euacuari per probationes. *l. Si chirographum. ff. de probat.*

1043 Circa autem id, quod ait Auctor de Nouitio, est aduertendum, quod quamuis non sit Apostata, si discedat à religione, quia non est verè religiosus; si tamen retineat habitum religionis, capi poterit, & puniri, vt fugitiuus, vt notat Riccius *p.* 2. *praxis resol.* 11. *num.* 15. cum Syluestro verbo *Apostasia. num.* 3. Claro *in pract. quæst.* 78. *num.* 4. Quia dum retinet habitum, adhuc profitetur subiectionem respectu religionis. Hoc tamen non habet locum apud Clericos Regulares quoad hospites, seu pro illo tempore, quod præcedit annum probationis, quia nondum sunt solenniter induti habitu religionis, sed tantum ipsum deferunt, sicut deferret laicus, si ipsum indueret.

An sit Apostata deferens habitum laicalem, si non constet de animo deserendi religionem. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

1044 *Induens habitum laicalem, non est Apostata, si non constat de animo deserendi Religionem.*

1045 *Quando præsumatur Apostata.*

1044 Ad XVII. Resp. Negatiua opinio probatur *in cap.* 2. vbi Canonistæ ita tenent. *Ne Cler. vel Monach.* prout etiam tenuit Rota *coram Achill. de Graff. decis.* 346. *per tot.* & per alios. Rod. *quæst. Regul. tom.* 1. *quæst.* 30. *art.* 2. Benè verum est, vt ibi dicitur *num.* 21. quod est vagabundus, & largo modo, & impropriè dicitur Apostata, & ita intelligenda est *decis.* 19. *lib.* 2. *Thom. Triuisan.* dicentis Venetijs fuisse Apostatam quemdam Regularem coopertum alio habitu sæculari suprà induto.

ADDITIO.

1045 Neque in tex. *cit.* ab Auctore aliquid habetur, quod ad rem faciat, neque Rodriquez id habet, cùm in illo *ar.* 2. loquatur de eo, qui occultè habitum defert. Achilles autem de Graffis in illa decis. solum dicit, quòd sola habitus dimissio non facit Apostatam, non autem dicit quod non oriatur præsumptio Apostasiæ pro foro externo. Itaque iuxta dicta *num.* 1042. præsumetur Apostata, si egressus sit è Monasterio. & iuxta dicta *num.* 1041. per notabile tempus extra permanserit, præsumetur Apostata, quia concurrunt illa, ex quibus probatur Apostasia.

An dimittens habitum ob fugiendum rigorem Superiorum, cum animo reassumendi, sit Apostata. Quæst. XVIII.

SVMMARIVM.

1046 *Dimittens habitum, vt fugiat rigorem Superiorum, non est Apostata.*

1047 *Si tamen id est necessarium.*

1048 *Quando id locum habeat etiam pro foro externo.*

1046 Ad XVIII. Resp. Non: quia Apostasia propriè est retrocedere à Religione, Nauar. *lib. cons.* 1. *in tit. de Apost. num.* 6. *& seq.* secundum impressionem de anno 1597.

AD-

ADDITIO.

1047 Procedit resolutio, quando dimissio habitus est necessaria ad se subtrahendum à rigore Superiorum, quia tunc adest rationabilis causa dimittendi, vt si opus haberet accedere ad Superiores, & timeret impediri, si deferret habitum. Ita Glos. *in cap. Vt periculosa*. verbo *Temerè*. *Ne Cler. vel Monachi. in 6.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 12. qu. 8.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Habitus*. *in addit. n. 3.* Peirin. *tom. 1. de subd. relig. quæst. 1. cap. 20.*

1048 Et quamuis Bannes 2. 2. *quæst. 12. ar. 1. in disput. de Apostas. post conclus. 6.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 51. ar. 1. conclus. 2.* Coriolan. *de casib. reseru. par. 2. casu 2. de Apost. num. 13.* Hieronym. Rodriquez *in compend. resol. 11. num. 27.* Peirin. *de priuileg. ad Constit. 13. Leon. X. §. 1. num. 3.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Apostasia. in addit. num. 3.* putent hoc habere locum solum in foro conscientiæ, non autem in foro externo: Hoc tamen ita accipiendum est, vt tunc solum non habeat locum in foro externo, quando nullæ concurrant præsumptiones de iusta causa dimittendi habitum: vnde si constaret de grauamine, quod subditus pateretur, haberet locum etiam pro foro externo, vt notant Rodriquez *par. 1. sum. cap. 43. n. 1.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 8. num. 17. in fine*. Donat. *in praxi rer. Regul. p. 2. tract. 7. num. 5.* Quia tunc in foro externo non potest præsumi, quod habitus sit dimissus ex animo deferendi religionem, cùm præsumptio sit in contrarium.

An deferens habitum proprium sub alieno occultatum, sit Apostata. Quæst. XIX.

SVMMARIVM.

1049 *Occultans habitum proprium sub alieno, censetur Apostata.*
Non deferre habitum, & deferre coopertum, paria sunt.
1050 *In foro conscientiæ, secluso animo deferendi Religionem, occultans habitum non est Apostata.*
Quid si occultet sub habitu alterius Religionis?

1049 Ad XIX. Resp. Paria esse, non deferre habitum, & deferre coopertum, Achilles de Grass. *decis. 1. de Apostat.* Henriquez *cons. 22.* Rubeus *cons. 60.* Quare Anan. *in rubrica de Apostat.* quem sequitur Calcan. *cons. 23.* volunt, deferentem habitum subtus, esse Apostatam, & ita etiam tenet Riuius *decis. Delph. in praxi rerum fori Ecclesiastici*, qui respondet contrarijs.

ADDITIO.

1050 In hoc dubio est procedendum cum distinctione. Nam si loquamur in foro conscientiæ, respiciendus est animus: nam, si non adsit animus deferendi religionem, & laicaliter viuendi, non erit Apostata, cùm talis animus requiratur ad Apostasiam, vt dictum est *num. 1040.* In foro autem externo non poterit præsumi Apostata: tum quia, dum desert habitum alterius Religionis, non potest præsumi animus deferendi religionem, & viuendi laicaliter. Tum quia de facili talis animus excluditur, cùm possit ostendere habitum suæ religionis occultatum. Et ita sentire debent, qui volunt transeuntem ad aliam religionem etiam laxiorem, sine licentia, non esse Apostatam, vt Angelus verbo *Apostasia. num. 5.* Rosella *num. 6.* Syluester *num. 9.* Armilla *num. 11.* Bannes 2. 2. *quæst. 12. ar. 1.* verbo *Quarta conclus.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 13. quæst. 10.*

Quænam sint Constitutiones Pontificum contra Apostatas. Quæst. XX.

SVMMARIVM.

1051 *Constitutiones editæ contra Apostatas. Pauli IV. contra Apostatas.*
1052 *Pius V. non confirmauit Constitutionem.*

1051 Ad XX. Resp. Paulus Quartus edidit Constitutionem contra huiusmodi Religiosos Apostatas, aut malè translatos, aut extra Claustra vagantes, & Pius Quartus in sua Constitut. quæ incipit: *Sedis Apostolicæ solertia*: edita anno 1560. reduxit dictam Constitut. Pauli Quarti ad formam iuris, & sacrarum Constitutionum, quæ sunt *in capite 1. de Apostatis*, & *in cap. vltimo de Regularibus*, vbi scribentes hanc materiam præclarè tangunt.

AD-

ADDITIO.

1052 Constitutionem Pauli Quarti de qua Auctor, confirmatam fuisse à Pio V. *in Bulla* quæ incipit, *Quæcunque sacrarum*, quæ est 89. *tom. 2. Bullar.* tradit Donat, *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 6. quæst. 20. num. 5.* Verum ex inspectione totius tenoris illius Bullæ constat, nequaquam Pontificem confirmare Constitutionem Pauli, cùm tantum in ea prohibeat singulis religionibus recipere religiosos alterius religionis virtute priuilegiorum, sed tantum iuxta iuris communis dispositionem.

Quæ sint pœnæ Apostatarum. Quæst. XXI.

SVMMARIVM.

1053 *Pœnæ Apostatarum.*
1054 *Procedunt de Apostatis à fide.*
Apostatis à Religione non est de iure aliqua pœna determinata.
1055 *Inducens ad apostatandum, aut cooperans, ad quid teneatur.*
1056 *Detinentes, occultantes, fouentes Apostatas sunt ipso iure excommunicati.*
1057 *Pro hac excommunicatione incurrenda requiritur contumacia.*

1053 Ad XXI. Resp. Pœna, quæ datur Apostatis. Prima est, quia carcerari, & affligi possunt, & ita procedit tex. *in cap. A nobis.* vbi Abbas & DD. omnes, *de Apostatis*; Secundò, nam omnia bona Apostatarum publicantur, & fisco applicantur, *l. 2. de Apostat.* Glos. *in c. secundum leges, de hæreticis, lib. 6.* vbi in ea habetur, in quibus casibus bona fisco applicentur, quos casus enumerat Iul. Clar. *lib. 5. sent. §. fin. quæst. 37.*

ADDITIO.

1054 Hic quoque Auctor ponit pœnas Apostatarum à fide, de quibus non agitur. Suprà autem *num.* 1038. positi sunt effectus Apostasiæ à religione, qui etiam sunt pœnales. Quibus addit Cochier. *de iurisdic. Ordinar. in exemp. p. 1. quæst. 20.* quod priuantur priuilegio exemptionis; quod tamen non video, vnde deducatur. In iure tamen communi non est determinata aliqua pœna imponenda Apostatis, quando retrahuntur ad religionem. vnde standum erit statutis specialibus singularum religionum, aut arbitrariè puniendi, habita ratione circumstantiarum.

1055 Est autem aduertendum, quod si quis inducat aliquem religiosum ad apostatandum, aut eiusdem Apostasiæ cooperetur, tenetur ad omnia damna, quæ inde obueniunt religioni, quales sunt expensæ pro requirenda Apostasia, lucra cessantia, & alia huiusmodi, quia peccant contra iustitiam, subtrahendo religioni, quod suum est. Ita Caiet. *in sum.* verbo *Restitutio. cap. 7.* Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 3. num. 8.* Lezana *tom. 1. quæst. regul. cap. 16. num. 14.* Vnde tenentur etiam ad compensandum detrimentum bonæ opinionis, quod ob talem Apostasiam subit religio.

1056 Similiter detinentes, occultantes, atque fauorem præbentes Apostatis religiosis, sunt ipso facto excommunicati, ob plura priuilegia concessa Regularibus relata à Casarub. *in Compend. priuilegior.* verbo *Apostatæ ab ordine.* & ita notant Peirin. *de priuileg. ad Constit. 2. Iulij II. §. 13. num. 47.* Lezana *tom. 1. quæst. Regul. cap. 16. num. 15.* Et ex concessione Pij II. procedi potest per censuras, & inuocationem brachij sæcularis contra quoscunque Magnates, Duces, & Principes fauentes Apostatis, vt notat Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 51. ar. 2.* Episcopi tamen non subsunt eiusmodi excommunicationi, vt notant Peirin. & Lezana citati. Quia de iure communi non possunt excommunicari, nisi de ipsis fiat specialis mentio.

1057 Est tamen aduertendum, quod vt incurratur præsens excommunicatio, requiritur contumacia. Vnde si quis faueret Apostatæ, aut ipsum reciperet, putans habere legitimam causam manendi extra religionem, vel quia intra religionem non esset tutus, vel ex alio capite, non subijceretur excommunicationi. Similiter, si faueret Apostatæ, vt induceret ad pœnitentiam, quia hoc esset fauere religioni, à qua apostatauit. An autem incurrat excommunicationem recipiens deferentem religionem, quia prætendat, se nulliter professum? affirmatiuè resoluendum est, quia quandiu professio non est declarata nulla, in foro externo habetur pro professo, & proinde habetur pro Apostata, & ideo ex hoc solo capite nullitatis professionis non posset receptari.

ADDITIO.

Nonnullæ aliæ obseruationes de Eiectis.

SVMMARIVM.

1058 *Eiectio incorrigibilium est remedium salutare.*
Quinam sit vere incorrigibilis.
1059 *Quanam de iure debeant concurrere, vt quis eijci possit tanquam incorrigibilis.*
1060 *Ob vnum sæuum delictum an possit quis declarari incorrigibilis.*
1061 *An vt quis possit declarari incorrigibilis, debeat præcedere monitio.*
1062 *Aliquando, quis eijci possit non seruata forma Decretorum &c.*
Pontifex licet operetur de plenitudine potestatis, non impedit, quæ sunt iuris naturalis.
Forma censetur remissa, quando ex aliqua necessitate non potest seruari.
1063 *Religiosus ob conspirationem in Superiorem non potest eijci.*
1064 *Non potest quis eijci ad tempus.*
1065 *Incorrigibiles alij de iure, & alij de facto.*
Incorrigibiles de facto an possint expelli.
Incorrigibilitas de facto est secundum iuris dispositionem.
1066 *Scandalosi non possunt eijci, nec sunt verè incorrigibiles, nisi sint puniti.*
1067 *An possit declarari incorrigibilis, qui fugit è carceribus intra annum pœnitentiæ.*
1068 *Incorrigibilis an sit, qui in carcere per annum libenter pœnitentias exequitur.*
1069 *Delicta, de quibus religiosus fuit absolutus, non computantur pro incorrigibilitate.*
1070 *Expleto anno pœnitentiæ, quomodo dignoscendum an permaneat incorrigibilis.*
1071 *Vt quis expelli possit requiritur sententia declaratoria incorrigibilitatis.*
1072 *A quibus ferenda sententia incorrigibilitatis.*
Quomodo probanda causa expulsionis.
1073 *Iudices incorrigibilium quomodo adhibendi quando Generalis visitat.*
1074 *Quid si non eligantur iudices incorrigibilium in Capitulo generali.*
Iudices incorrigibilium non est necesse quod simul resideant.
Possunt per literas votum suum explicare.
1075 *Consensus maioris partis sufficit pro sententia incorrigibilitatis.*
Sententia expulsionis fertur a solo Generali.
Quod fit à maiori parte, fit ab omnibus.
1076 *Generalis an possit alicui delegare causam incorrigibilitatis.*
Dictio taxatiua excludit omnia alia;
Sed non ad quæ fit extensio auctoritate legis.
1077 *Superiores non possunt aliquem eijcere sub cōditione, quod ingrediatur aliam religionem.*
Eiecti an possint auctoritate propria transire ad aliā religionem.
1078 *Eiectus non potest venire contra renunciationem factam intuitu professionis.*
1079 *Eiecti non possunt ministrare in ordinibus, quos habent.*
Ministrando Eucharistiam an incurrant excommunicationem &c.
1080 *Eiecti an assumi possint ad concionandum.*
1081 *Eiectus dimittens habitum clericalem an incidat in excommunicationem.*
1082 *Moniales non possunt eijci vt incorrigibiles.*

1058 Quia circa eiectos nonnullæ aliæ difficultates occurrunt, quæ non sunt tactæ ab Auctore, ideo quædam alia subnectenda sunt. Et prius est præmittendum, quod eiectio est remedium salutare, ordinatum præcipuè ad bonum, & salutem religionis; quia cum illi, qui eijciuntur, suis prauis moribus inficere possint cœteros, & perdere religionem adinuentum est remedium eiectionis ad præcauendam infectionem, vt habetur in Decretis S. Congregat. *de eiectis §. 6.* ibi. *Ne contagione pestifera plurimos perdat, tanquam pecus morbida, & membrum putre eijci tandem possit*. Ordinatur etiam ad bonum eiecti, vt scilicet, dum ipsum pudet proprij status, tandem resipiscat. Et quo fit, quod non possit quis eijci, nisi sit verè incorrigibilis, vt in ijsdem Decretis statuitur. Ille autem dicitur verè incorrigibilis, in quo concurrunt requisita de iure communi ad incorrigibilitatem, & præterea de iure nouo sit probatus in carceribus cum ieiunijs, & pœnitentia, ita vt adhuc elapso anno perseueret in sua contumacia, nec corrigatur.

1059 De iure autem, vt quis sit verè incorrigibilis ad effectum, vt possit expelli à religione, plura debent concurrere. Primum, vt commiserit aliquod graue delictum, vt esset delictum proprietatis, furti, homicidij, aut quid simile, vt desumitur ex cap. *cum ad Monasteria, de statu Monach.* & cap. *cum non ab homine, de iudic.* Secundum, quod de delicto legitimè constet, atque adeo aut sit confessus, aut conuictus, vt ex dicto cap. *cum non ab homine*, & cap. *vt famæ, de sentent. excommunicat.* Tertium, quod condemnatus sit, atque subierit pœnam pro delicto, vt ex ijsdem text. desumitur. Quartum, quod pluries grauiter deliquerit, & conuictus, & condemnatus fuerit pro singulis delictis, vt expresse habetur in ijsdem tex. quia semel delinquens, non potest dici contumax, nec perseuerans in delictis, atque adeo nec incorrigibilis; imo si post primum delictum aliud non committit, præsumitur correctus.

1060 Ex quo colligitur non rectè Grassum, *de effectib. clericat. effect. 1. num.* 882. Rodriguez *tom. 1. quæst. regular. quæst. 30. ar. 5.* asserere, Religiosum posse declarari incorrigibilem ob vnum sæuum, & enorme delictum; quia licet possit imponi pœna aliqua, ob quam extra religionem debeat manere,

vt

vt esset pœna triremium, aut ergastuli, aut similis, attamen non poterit declarari incorrigibilis, quia reuera non est incorrigibilis, cum esse incorrigibilem excludat correctionem, atque adeo permanentiam in delicto. Nec eos iuuat cap. *cum non ab homine, de iudic.* ex eo, quod statuat pro delictis ibi disiunctiue enumeratis posse clericum deponi, atque adeo pro vno tantum: quia aliud est deponi, aliud declarari incorrigibilem; siquidem depositio est pœna, quæ solum commensurari debet de delicto; at declaratio, cum non faciat, sed supponat, quod declarat, debet necessario supponere incorrigibilitatem, vt habeat locum. Et obstant Decreta S. Congregat. disponentia probandum per annum in carcere, &c. vt declaratio locum habere possit, an persistat in incorrigibilitate.

1061 An autem, vt quis sit incorrigibilis, sufficiat perseuerantia in malo, an vero requiratur monitio? si loquamur de monitione verbali, & protestatiua, negatiuè respondetur, vt tenet etiam Magal. *in pract. crimin. canon. cap.* 21. *num.* 3. sed sufficit, si æquiualenter corrigatur, nempe imponendo pœnas debitas delicti. Pœna enim est effectus iustitiæ coercitiuæ, & habet vim coercendi homines à delictis magis, quam verba, & ideo æquiualent potentiori modo correctioni verbali. Quod requiratur talis monitio, constat ex dictis *num.* 1055. quia scilicet requiritur, quod per sententiam sit punitus, sententia autem habet vim monitionis. Quoties autem quis sit monendus, seu puniendus, vt sit verè incorrigibilis? Duas monitiones, seu punitiones sufficere docent Menoch. *consil.* 83. *nu.* 130. Castro *lib.* 2. *de iust. hæret. punit. cap.* 2. & alij apud ipsum. At tres requiri, tradit Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 10. *num.* 2. quod antea prius tradiderunt Abbas *in cap. cum non ab homine, num.* 30. *de iudic.* Butt. *num.* 22. Verùm puto, quod sufficiant duo delicta punita, superueniente tertio, & ita conciliari possunt Doctores citati. Nam duo delicta punita dicunt quod non se submittat correctioni, & dum superuenit tertium maiorem pertinaciam in malo ostendit, & proinde locum habere potest annus probationis pro incorrigibilitate, iuxta Decreta S. Congregat. qui formam incorrigibilitatis plenè constituat, si probatus religiosus non resipiscat. Hoc autem deducitur ex cap. *cum non ab homine, de iudic.* vbi clericus desperata emendatione consignandus est sæculari potestati, vt exilio, vel alia pœna plectatur, tanquam in vltimum remedium. Tunc autem vt *ibid.* habetur, est desperata emendatio, cum ter deliquit, & ter etiam punitus est, & tamen non resipiscit, militat enim in eijciendis eadem causa finalis, quam textus exprimit, nempe, *Ne possit esse vltra perditio plurimorum.*

1062 An vero possit quis eijci non seruata forma præscripta in Decretis Sac. Congregat. propter aliquod graue delictum, vnde magna infamia religioni sequatur. Fortè poterat ante noua Decreta de eiectis, vt docet Syluester verbo *Abbas quæst.* 3. *num.* 6. præsertim si id per constitutiones religionis permitteretur. Imo etiam post noua Decreta de Eiectis, affirmat Leander *in cap.* 2. *regul. D. Francisc. cap.* 16. *num.* 17. ver. *assi mismo*, addens id licere, quando probabiliter timeretur notabilis infamia religioni, aut graue scandalum, si differretur expulsio, & ordinaretur causa modo præscripto in dictis decretis, non seruata forma præscripta. Quia religio de iure naturali habet, quod auertere possit quálibet suam grauem infamiam, aut scandalum, cui iuri derogare non potest ius positiuum humanum, *l. scientiam §. qui cum aliter ff. ad leg. Aquiliam.* Vnde in tali casu censendum erit, quod non habeat locum forma præscripta, nec ad ipsum se extendat ex intentione Summi Pontificis, qui licet operetur de plenitudine potestatis, non intendit impedire, quæ sunt de iure naturali, cap. *cum inter, de except.* & Clemen. *Pastoralis §. cæterum, de sent. & re iud.* Verum difficile puto, casum sic figuratum in praxi contingere posse, ita vt alia via infamiæ, & scandalo occurri non possit. Quando autem alia via occurri potest, forma præscripta non sit impossibilis moraliter loquendo, & ideo erit seruanda, quia tunc solum forma censetur remissa, quando fit impossibilis, ob aliquam superuenientem necessitatem, vt notant Paris. *consil.* 33. *num.* 29. *lib.* 2. Rolan. *consil.* 81. *num.* 25. *& sequent.* Felin. *in cap. quantum. vt lite non contest.* Tiraquel. *ad leg. connub. gloss.* 6. *n.* 34.

1063 Ex quo deducitur, non habere locum id, quod tradunt Viual. *in candelab. par.* 3. *tit. de depositione, num.* 22. Diaz *in pract. cap.* 90. nempe, religiosum ob conspirationem in aliquem ex suis Superioribus posse expelli à religione; siquidem magis tenetur obedire suis Superioribus, quam clerici Episcopo, qui tamen si in ipsum conspirent, deponuntur. Siquidem post noua decreta nullus à religione expelli potest, nisi ob incorrigibilitatem, vt constat ex illis verbis §. 6. *Ad hæc vt imposterum è religionibus nullus legitimè professus eijci possit, nisi sit verè incorrigibilis.*

1064 Rursus deducitur. Non posse etiam Generalem cum deputatis pro incorrigibilibus eijcere aliquem à religione per sententiam ad tempus determinatum, quo finito teneatur eiectus redire, vt notat etiam cum Nauar. Leander *in cap.* 2. *regul. S. Francis. cap.* 16. *in fine*, ver. *En quanto*. Quia vel eijcitur vt incorrigibilis verè, & tunc debet eijci per sententiam definitiuam, & in perpetuum, quantum est ex vi sententiæ, ita vt non possit recipi à religione, nisi se correxerit; quia cum eiectio sit propter bonum commune, non potest retractari, nisi cesset causa eiectionis, nempe incorrigibilitas. Vel non eijcitur tanquam verè incorrigibilis, & tunc cessat facultas eijciendi per Decreta S. Congregat.

1065 Quia autem alij sunt incorrigibiles de iure, de quibus dictum est *num.* 1055. qui scilicet sunt tales, secundum dispositionem iuris, quia non obstante multiplici punitione perseuerant in malo. Alij vero de facto, qui scilicet, licet puniti non sint, vel quia delicta fuerint dissimulata, vel quia actaritè confecta non sint, vel quia non plenè crimina sint probata, perseuerant tamen in malo, multiplicando delicta absque vlla spe emendationis, & inficiunt cœteros præsertim iuniores: Dubitatur, an isti expelli possint tanquam incorrigibiles. Et affirmatiuè respondent Rodriguez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 30. *ar.* 15. Miranda *tom.* 1. *manual. quæst.* 52. *ar.* 2. *conclus.* 2. Portel. *in dub. regul.* verbo *eijcere*

ab

ab ordine num. 1. *ver. certiorata*. Isti tamen Doctores scripserunt ante Decreta S.Congregationis de Eiectis. Verum Alphonsus de Leone *de censur.resol.6.* verbo *eijcere num.*314. affirmat adhuc posse eijci post dicta Decreta, si tamen per annum ieiunijs, & pœnitentijs probentur in carcere. Quia re vera sunt secundum se incorrigibiles, nec Decreta S.Congregationis excludunt incorrigibilitatem de facto, nam licet decernat, quod quis non sit censendus incorrigibilis, nisi sit talis ex iuris dispositione, hæc tamen verba non ponuntur ad excludendam incorrigibilitatem, quam ponebant statuta, & constitutiones aliquarum religionum, nam recipiũt declarationem, & restrictionem à subsequentibus verbis, *Sublatis, in hac parte statutis, &c.* Deinde quia etiam incorrigibilitas de facto est secundum iuris dispositionem, cum in ipso habeat fundamentum, vt dicitur etiam de ignorantia iuris, & facti: Vnde in cap. *fin. de statu Monachor.* habetur. *Quos contumaces inuenerint, & rebelles, iuxta modum culpæ vice nostra eijcient*. Possunt autem inueniri rebelles, & contumaces de iure, cum scilicet iuridicè puniti non resipiscunt; & de facto, quando factis ipsis tales se demonstrant. Vnde si accedat probatio præscripta à S. Congregat. poterunt tanquam seruata forma declarari incorrigibiles.

1066 Tertiò deducitur, non posse eijci religiosos scandalosos, & delinquentes, vt declarauit Sac. Congregat. 1. *die Iunij* 1635. nisi sint verè incorrigibiles. Et proinde quamuis plura delicta commiserint, non poterunt dici incorrigibiles, nisi aut puniti sint, aut saltem verbaliter correcti authenticè nempe à Superioribus auctoritatiuo modo: quia non dicitur quis incorrigibilis, nisi respuerit correctionem, & ex illa non profecerit, vnde nisi præcesserit authentica correctio, non poterunt haberi authenticè pro incorrigibilibus. Et proinde etiam auctoritatiuo modo erit indicendus annus probationis in ieiunijs, & carcere.

1067 Quartò deducitur, an possit declarari incorrigibilis, qui infra annum probationis è carceribus aufugit. Affirmat Bellettus *par.2.disquisit.clerical. tit. de pœn. clericor.* §. 25. *num.* 13. siquidem nullum est maius signum incorrigibilitatis, quam nolle suscipere pœnas correctiuas. At oppositum tenendum est, siquidem ex Decretis de incorrigibilibus requiritur pro forma ad inducendam incorrigibilitatem annus integer probationis; vnde sicut professio est nulla, quando non præmittitur integer annus probationis, ita etiam eiectio erit nulla, quia non præcessit forma præscripta. Et ita declarauit Sacra Congregatio *die* 21. *Iulij* 1653. nam interrogata, an regularis constitutus in carceribus spatio vnius anni in ieiunio, & pœnitentia, ad finem, vt tanquam incorrigibilis à religione eijciatur, si è carceribus fugiat, dicto carcerationis anno nondum expleto, & deinde sit captus, possit tunc vt incorrigibilis eijci. An verò quid, aliud faciendum sit. Respondit, *Regulares delinquentes vt incorrigibiles à religione eijci non posse anno carcerationis nondum expleto*. Et proinde iuxta hanc responsionem iterum in carcerem erit conijciendus. Atque alia dubia in hac materia resoluit S.Congregat. quæ infra ponentur. Et antea *die* 13. *Nouemb.* 1632. vt refert Peirin. *de priuileg. regular. circa fin. in decretis S.Congregat.* Legitimè professos non posse à religione eijci, nisi postquam per annum in carceribus in ieiunio, & pœnitentia detenti, & probati fuerint, & eo elapso non resipuerint, sed animo indurato in sua pertinacia perseuerauerint. Fugientes verò vt supra è carceribus, etiam pro huiusmodi fugæ delicto esse puniendos, & posse ferrea custodia in carceribus detineri.

1068 Quinto deducitur. An censendus sit incorrigibilis, qui in carcere per annum libenter pœnitentias iniunctas suscipit, & exequitur. Nam si id faciat pœnitentia ductus priorum delictorum, & ex desiderio se corrigendi, certè non poterit haberi pro incorrigibili, quia iam deposuit peruicacem voluntatem male agendi. At si nihilominus retineat voluntatem male agendi, & in promptitudine ad malum perseueret, erit habendus pro incorrigibili, vt tradunt etiam Alphons. de Leone *de censur. recollect.6. num.*318. Donat. *in praxi rer. regular. par.*2 *tract.*8. *quæst.* 12. *num.*1. Ratio est, quia exequi libenter, & promptè pœnitentias, non est signum infallibile emendationis, cum alias causas habere possit; & ideo, si aliunde constet, quod duret peruicacia malæ voluntatis, non erit habendus pro emendato; cum non possit habere locum emendatio durante obstinata voluntate in malo. Et à fortiori pro summè incorrigibili erit habendus, si libenter pœnas impositas substineat ex desiderio, quod declaretur incorrigibilis, quia nullum maius signum incorrigibilitatis, quam velle esse incorrigibilem. Et proinde si quis post commissa delicta instaret probari in carcere in pœnitentijs, & ieiunijs, in hunc finem vt expleto anno declararetur incorrigibilis, habendus esset pro incorrigibili, si completo anno adhuc in hoc proposito perseueraret, nam ostenderet voluntatem maximè peruersam, & in malo obstinatam.

1069 Sexto deducitur. In ordine ad incorrigibilitatem non esse computanda illa delicta, de quibus religiosus absolutus fuit, vt tradunt Riccius *decis.*102. *in fine par.* 4. Donat. *in praxi rer. regular. par.*2. *tract.*8. *q.*14. Et ratio est, quia non entis nullæ sunt qualitates, & ideo, cum delicta, à quibus quis fuit absolutus, non sint, quia per absolutionem declaratur non fuisse ab ipso commissa, non possunt dici correcta, aut non correcta. Quod etiam locum habet, etiamsi talia delicta ab ipso commissa fuissent, sed non potuissent probari, quia absolutionis sententia detergit maculam contractam ex fama, aut indicijs ob tale delictum.

1070 Septimo deducitur, quomodo expleto anno probationis dignoscendum sit, religiosum perdurare in sua incorrigibilitate. Cum enim non possit eijci quis, nisi sit verè incorrigibilis, ita vt debeat experiri per annum, an in sua incorrigibilitate perseueret, non potest deueniri ad expulsionis sententiam, nisi constet elapso anno permanere in sua incorrigibilitate, & ideo debent confici processus de duratione incorrigibilitatis. Et quidem si ipse instet declarari incorrigibilem, sufficiet reducere in actis hanc instantiam, cum abundanter declaret incorrigibilitatem, vt dictum est. Si verò non instet, examinandi erunt testes, qui deponant de duratione peruersæ eius voluntatis. Ita Donat. *in praxi rer.*

rer. regular. par. 2. tract. 8. qu. 19. n. 3. Vt autem possint deponere, necesse erit, quod aliqui Patres præsertim ex grauioribus, identidem durante anno probationis carceratum inuisant, hortentur ad bonam frugem, & diligenter obseruent dispositionem animi ipsius, an scilicet pœnitentijs emolliatur, & disponatur ad resipiscentiam, an vero induratus permaneat; vt scilicet in testificando, sui dicti rationem reddere possint. Iuuabit etiam pro incorrigibilitate probanda, si dum est carceratus, delictum aliquid attentet, quamuis non perficiat, quia sufficiet, quod animum paratum habeat, vt ostendat incorrigibilitatem.

1071 Octauo deducitur, antequam aliquis expellatur tanquam incorrigibilis, necessariam esse sententiam declaratoriam incorrigibilitatis, & proinde compilandum esse processum, ex quo constet de incorrigibilitate. Quia licet forte non fuerit necessaria ante noua Decreta, vt videntur sentire Farinac. *in praxi, quæst. 8. num. 49.* Nouar. *in sum. Bullar. tit. de Apost. & eiect. num. 21.* Attamen modo omnino necessaria est. Et ita docent Clarus *in pract. quæst. 36. num. 34. ver. Sed quæritur.* Foller. *in praxi crimin.* verbo *Audiatur, num. 4.* Felin. *in cap. Cum non ab homine, n. 10. de iudic.* Capyc. *decis. 112 num. 6.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 8. quæst. 13. num. 2.* Et constat ex dictis Decretis, siquidem iniungunt, quod sententia expulsionis Ordinario notificetur, vnde supponunt, esse ferendam. Et ratio est, quia per expulsionem eiectus priuatur iure, quod per professionem acquisiuit ad conuiuendum cum cæteris intra claustra, & ad exigenda alimenta à religione; hoc autem iure non potest priuari, nisi per sententiam, & compilato processu de incorrigibilitate; siquidem eum non possit priuari hoc iure, nisi subsistente causa iusta, necesse est, quod de causa iuridicè constet; & ideo semper fuit necessaria compilatio processus, & sententia.

1072 Hæc autem sententia ferenda est à Generali Religionis, & à sex PP. deputandis in singulis Capitulis Generalibus iuxta noua Decreta, per quæ abrogata sunt priuilegia concessa religionibus aliter expellendi incorrigibiles. Et ita notant Nouar. *De nouo iure Pontif. conclus. 83. num. 3.* Alter Nouar. *in sum. Bul. tit. de eiectis, num. 21.* Megal. *in praxi crim. can. cap. 23. num. 8.* Non est tamen necessarium, quod Generalis, aut aliquis ex deputatis Patribus compilet processum, sed compilatio poterit alicui delegari. Quia dicta Decreta solum requirunt, quod Generalis ferat sententiam de consensu dictorum sex Patrum. Nec item necessarium erit, quod in compilando processu seruentur apices iuris, sed sufficiet, quod sit compilatus secundum stylum, & consuetudinem religionis, vt habetur in dictis Decretis, §. 6. *Non nisi instructo secundum eorum stylum, & Constitutiones processu, & plenè probatis caussis expulsionis ad sacrorum canonum præscriptum.* Præterea cum plenè probandæ sint causæ expulsionis in plurali per dicta Decreta, non sufficiet, quod probetur incorrigibilitas in genere, sed erit in specie probanda ex tali, vel tali delicto, ita vt probata maneant delicta, in quibus fundatur incorrigibilitas, & quorum intuitu ad annum probationis in ordine ad eiectionem admissus est. Non erit tamen necessarium instruere nouos processus de ijs delictis, sed sufficiet inserere nouo processui priores processus, quorum vi punitus fuit; nam hoc pacto plenè remanent probatæ omnes causæ expulsionis. Non sufficiet tamen remissio ad priores processus, sed per extensum erunt inserendi, alioquin non possent iudices incorrigibilium videre, an plenè sint probatæ causæ expulsionis.

1073 Quia tamen in praxi admodum difficile erat, quod sex Patres simul cum Generali ferrent sententiam expulsionis pro omnibus incorrigibilibus, quando Generalis non moratur in aliquo loco, sed fere continuò visitat prouincias: ideo declaratum fuit à S. Congregat. quod dum Generalis visitat, potest in quaibet prouincia eligere sibi sex Patres coniudices, de quorum consensu ferat *in illa* prouincia sententiam incorrigibilitatis; iuxta tamen responsionem S. Congregat. de qua infra *numer. 301. in fine.* Electio horum Patrum pro singulis prouincijs facienda est in Capitulo Generali, seu Congregatione, quia electio fuit concessa Generali pro illa vice vsque ad proximum Capitulum Generale. Et Decretum de electione facienda à Capitulo Generali esse intelligendum, quando in ipso Capitulo Generali est ferenda sententia, vel in loco vbi regulariter moratur Generalis. Ita notant Peirin. *De priuileg. ad Constit. 10. Vrbani VIII.* Lezana *tom. 1. sum cap. 23. num. 5.* (qui tamen *tom. 1. cap. 12. num. 8.* hanc declarationem reuocat in dubium. Verum S. Congregat. mentionem fecit de hac declaratione in alijs declarationibus; quæ infra ponentur, & fuit facta sub *die 9. August. 1625.*) Nouar. *par. 1. Bullar. tit. de Apost. n. 35* Alphonsus de Leone *de censur. recol. 5. n. 322.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2 tract. 8. q. 17.* testans, ita in praxi seruatum fuisse à Nicolao Rodulphio Ordinis Prædicatorum Generali.

1074 Quod si contingat non eligi dictos sex Patres in Capitulo Generali, aut ex obliuione, aut ex alia causa, non poterunt amplius eligi, sed recurrendum erit ad Sacram Congregat. in singulis casibus. Ita enim eadem Congregat. declarauit: nam interrogata, *Quod si à religione huiusmodi sex Patres non fuerint electi in Capitulo Generali, seu Congregatione Generali, quid faciendum sit vsque ad primum Capitulum Generale.* Respondit. *Recurrendum ad Sacram Congregationem in singulis casibus.* Ita in Declarationibus infra ponendis. Præterea non est necessarium, quòd Iudices reijciendorum simul resideant, nec etiam quod simul conueniant, quando ferenda est sententia; sed sufficit, si singuli expenso processu incorrigibilitatis suum votum in scriptis significent Generali, qui postea iuxta vota sibi significata sententiam feret. Ita enim declarauit S. Congregat. vt in declarat. infra afferendis: siquidem interrogata, an sufficiat, vt Prælatus Conuentualis, seu Prouincialis conficiat processum stylo religionis seruato, & illius summarium transmittat Generali Ordinis, seu illius delegato, qui adhibitis sex Patribus electis quilibet eorum videat eumdem processum, & transmittat votum suum per literas eidem Generali, seu delegato. Respondit. Processum conficiendum esse iuxta stylum, & Constitutiones religionis, & illorum transumptum authenticum esse transmittendum ad singulos ex sex

Patri-

Patribus electos, qui per litteras possunt votum datum dare. Et ratio est, quia Decreta solum requirunt, quod Generalis ferat sententiam de consensu illorum sex Patrum, qui siue sint præsentes, siue absentes, possunt suum consensum exhibere.

1075 Est autem difficultas, an requiratur consensus omnium, & singulorum sex Patrum, an verò sufficiat maioris partis. Rursus, si tres consentiant, & tres dissentiant, an possit ferri sententia expulsionis accedente consensu Generalis; nam tunc quatuor suffragia, quæ sunt maior pars, consentiunt. Resp. Non esse necessarium singulorum consensum, nec sufficere consensum trium, sed requiri maiorem partem illorum sex, atque adeo saltem quatuor. Et ita declarauit S. Congregat. vt in declarationibus infra exhibendis. quæ ita interrogata. *An Generalis seu Delegatus possit ferre sententiam eiectionis à religione, quando à tribus ex sex Patribus electis, seu ab illorum maiori parte dicta sententia approbetur. An potius sit necessario, vt omnes sex dent votum, ita vt ex defectu voti etiam vnius, non possit sententia validè ferri*. Respondit. *Sententiam eiectionis à religione ferri debere saltem de voto maioris partis sex Patrum electorum*. Et hoc desumitur ex dictis Decretis. nam §. 6. statuitur, quod permanens in sua incorrigibilitate, eijci possit ab ipsomet Generali tantum, de consilio, & assensu sex Patrum ex grauioribus religionis. Ex quibus verbis constar, quod sententia expulsionis fertur à solo Generali cum consensu sex Patrum, vnde hi Patres non sunt ferentes sententiam, sed consentientes in sententiā, & ideo non faciunt cum Generali vnum corpus in iudicando, & proinde non vnitur suffragium Generalis, seu sensus ipsius cum cæteris, quia est diuersæ rationis, nam illi concurrunt, vt consulentes, & consentientes, ipse verò vt operans, & vt principalis. Rursus, cùm Generalis debeat ferre sententiam *de consilio, & assensu sex Patrum*; debet verificari, quod interueniat eorumdem consilium, & assensus; non posset antè verificari, si tres tantum consentirēt, quia solum dicitur fieri ab omnibus, quod fit à maiori parte. cap. *Ne Episcopi, de tempor. ordinat.* & *cap. ex parte, de censib.* Et ideo dum maior pars illorum sex consentit, omnes consentire censentur.

1076 Nono deducitur. An Generalis possit delegare alicui causam incorrigibilitatis. Videtur enim negatiuè resoluendum, quia in Decretis de eiectis, §. 6. dicitur, *Ab ipsomet Generali tantum*, quæ oratio taxatiua excludit omnes alias personas, quæ in ipsa non comprehenduntur cap. *Cum Ecclesia Sutrina. §. pars Canonic. de cau. possess. & propr.* Verum tenendum est, posse delegare, nam dictio taxatiua est posita ad excludendas alias personas tanquam iudices ordinarios: vnde cum Generalis sit iudex ordinarius poterit prout de iure delegare, quia oratio taxatiua non excludit id, ad quod fit extensio auctoritate alicuius legis *l. 1. ff. de regul. iur.* & notant Salicet. *in l. 1. C. de bonor. possess. con. tab.* Bart. *in l. Ob æs, C. de præd. min.* Extensio autem ad delegatum fit in virtute iuris communis concedentis Ordinario facultatem delegandi: Vnde S. Congregatio interrogata sub hac disiunctione, an Generalis, vel Delegatus possit ferre sententiam eiectionis, vt supra *num.* 1074. respondit quæsito nihil dicens de delegato, & proinde tacitè approbans, quod etiam delegatus possit ferre sententiam.

1077 Decimò deducitur, superiores regulares, quando eijciunt aliquem à religione, quamuis prius possent eijcere sub conditione, quod aliam religionem ingrederentur, & illi concedere litteras testimoniales ad hunc effectum virtute priuilegiorum, de quibus in *compend. priuileg. mendican.* verbo *Apostatæ, num.* 9. Qui propterea tenebantur adimplere conditionem, vt notant Laiman *lib.* 4. *tract.* 5 *cap.* 13. *quæst.* 5. *num.* 9. Passarel. *in compen. priuileg. Minimor. cap.* 16. Modo tamen non possunt, cum id expressè prohibeatur in Decretis de Eiectis, §. 9. ibi. *Præterea statuit, vt ijdem superiores nemini ex religiosis expulsis litteras testimoniales concedant, illos ad Sedem Apostolicam reijcientes, vel iubentes aliam ingredi religionem*. An autem auctoritate propria possit transire ad aliam religionem, affirmat Nauar. *consil.* 78. *de Regular. lib.* 3. *in* 2. *edit.* & videtur consentire Rodriquez *tom.* 1. *quæst. Regular. quæst.* 30. *ar.* 21. Quia est extincta omnis obligatio respectu prioris religionis: &, si potest manere in sæculo, multo magis poterit aliam religionem ingredi. Verum tenendum est, quod non possit, vt notant etiam Beller. *par.* 2. *disquisit. Cler. tit. de pœn. Clericor.* §. 25. *num.* 22. Donat. *in praxi rer. Regular. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 57. *num.* 3. & constat ex Decretis de eiectis, §. 7. ibi. *Sic verò eiecti, quandiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atque Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint*; vnde cum ipsis præfigatur habitus clericalis, & viuere sub obedientia Ordinariorum, non est ipsis liberum eligere alium statum, sed tenentur in præfixo viuere. Imo nec poterant ante huiusmodi Decreta; nam vel corrigebantur, & tunc tenebantur ad propriam religionem redire, iuxta cap. *fi. de regular.* Vel non corrigebantur, & tunc durabat causa finalis expulsionis, atque adeo periculum infectionis cæterorum, & ideo à nulla religione poterant recipi. Et ideo requiritur licentia Summi Pontificis, & Prælatorum suæ religionis, vt notant Corduba *in cap.* 2. *Reg. S. Francis. quæst.* 21. *par.* 3. Suarez *de censur. disp.* 22. *sect.* 5. *num.* 20. Lezana *tom.* 1. *quæst. regul. cap.* 23. *num.* 10. Quod habet locum stantibus etiam priuilegijs præsertim Innocentij IV. in fauorem Minorum, & participantium, de quo Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. q.* 30 *ar.* 22. Quia per Decreta S. Congregationis de eiectis, derogatum est omnibus priuilegijs ijsdem Decretis contrarianribus.

1078 Vndecimò sequitur. Quod non possit eiectus venire contra renunciationem bonorum factam intuitu religionis, vt notant Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 34. & 45. Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Eiecti, num.* 14. Lezana *in sum. eod. verbo num.* 9. Donat. *in praxi rer. regular. part.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 58. *num.* 1. Ratio est, quia eiectio non destruit professionem, nec soluit vota solemnia, & ideo cum remaneat adstrictus voto paupertatis, durat renunciatio, si aliàs valida fuit. Et ita etiam censuit Rota *decis.* 109. *num....par.* 5. *Recent.*

1079 Duodecimò deducitur, quod cum eiecti ex præfatis Decretis sint perpetuò suspensi, non possunt ministrare in ordinibus susceptis: vnde licet sint

sint sacerdotes, non poterunt ministrare Eucharistiam. Difficultas est, an ministrando incurrant excommunicationem Clemen. *Religiosi, de priuileg.* in qua sub pœna excommunicationis interdicitur religiosis ministrare Eucharistiam sine licentia Parochorum. Affirmat Lopez de Texeda *lib. 2. tract. 1. controuer.* 10. Quia eiectus remanet religiosus, & ideo afficitur excommunicatione imposita religiosis. Sed melius negant Cespedes *de exemp. Regular. cap.* 6. *dub.* 127. *num.* 3. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 8. *quaest.* 61. *num.* 4. Quia est separatus à conuictu religiosorum, & translatus ad habitum clericalē & eū non fruatur priuilegijs religionis, nec etiā subijci debet pœnis. Rursus cum sit sub obedientia Episcopi, à quo dirigi debet, habetur pro clerico quò ad vitam politicam, & communionem cum cæteris.

1080 An verò assumi possint ab Episcopo ad concionandum, videtur affirmatiuè resoluendum, quia per dicta Decreta suspensi sunt tantum ab exercitio ordinum, vt in §. 10. Concionari autem non èst exercitium ordinis. Verum obstant priuilegia Innocentij IV. & Sixti IV. *in Bullario* Rodriquez, de quibus alter Rodriquez *in Compen. qu. regular. resol.* 112. *num.* .... per quæ id interdicitur. Deinde cum eiecti sint infames, & omnium honorum, & dignitatum incapaces, proinde tanquam tales non possunt assumi ad munus concionandi.

1081 Tertiodecimò deducitur, quod cum eiecti debeant incedere in habitu clericali, atque adeo habitus clericalis per Decreta S. Congregat. sit subrogatus habitui religionis, sequitur, quod respectu ipsius retineat eamdem obligationem, quam retinent cæteri religiosi respectu proprij habitus, siquidem non desinunt esse religiosi, vt dictum est in superioribus. Et proinde, si dimittat habitum clericalem, incidet in excommunicationem. cap. *Vt periculosa. Ne Cler. vel Monachi.* Et ita docet etiam Maranta *par. 3. controuer. respon.* 58. *n.* 31. Donat. *in praxi rer. regul. tract.* 8. *quaest.* 4. Non videtur tamen esse Apostata, quia non deserit religionem cum animo laicaliter viuendi, hoc est extra claustra, quia iam ita viuebat, sed tantum deponit habitum eo modo, quo deponeret religiosus degens intra claustra sine animo apostatandi, sed ad alium finem.

1082 Quartodecimò sequitur, quæ dicta sunt de religiosis eiectis, habere locum proportionaliter etiam in Monialibus, si declararentur incorrigibiles, quia militat eadem ratio. Verùm non possunt Moniales eijci è monasterio tanquam incorrigibiles, nisi cum expressa facultate Summi Pontificis, vt aduertunt Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *n.* 6. Alphonsus de Leone *De censur. recollect.* 6. *num.* 322. Nouar. *in praxi noui iur. Pontific. conclus.* 1. *alias* 83. *num.* 8. Lezana *in sum. verbo Eiecti, n.* 11. & verbo *Claustra, num.* 15. Bonac. *quaest.* 1. *de clausura pun.* 9. *num.* 19. ver. *Maior difficultas*. Gauantus *in Manuali*. verbo *Monialium clausura num.* 23. Miranda *de Monial. quaest.* 3. *ar.* 2. Rodriquez *tom.* 1. *q. regular. quaest.* 49. *ar.* 1. Ricciullus *lib.* 8. *de iure personar. cap.* 5. *num.* 8. *in fine*. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 21. *quaest.* 4. *num.* 3. Barbosa *in cap. fin. num.* 10. *de regular.* Et ita declarauit S. Congregat. *die* 27. *Maij* 1603. apud Gauant. Vnde praxis declarauit, quod concessio declarandi religiosos incorrigibiles non se extendit ad moniales. Et proinde non habet locum regula, quod masculinum concipiat fœmininum, quia huic extensioni obstat praxis. Nec vnquam concessio Innocentij IV. fuit reducta ad praxim, qua concessit Cisterciensibus, vt moniales rebelles possent per Prelatos religionis eijci, vt in eorumdem Bullario & meminit Rodriquez *in compen. resol.* 55. *num.* 3.

DECLARATIONES ET SOLVTIONES ALIQVORVM Dubiorum circa incorrigibiles, Sacræ Congregationis Concilij Tridentini.

1083 *PRocurator Generalis Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, mediante intercessione Eminentissimi Cardinalis de Lugo Protectoris, supplicat pro sua (vt inquit) & aliorum Superiorum Regularium instructione, per hanc Sacram Congregationem responderi ad infrascripta quæsita super Decreto de Apostatis, & Eiectis, iussu Summi Pontificis, ex sententia eiusdem Sacræ Congregationis edito, anno 1624. & impresso in Bullario nouo, tom. 4 pag. 267. vers. ad hæc.*

Primò. An Regularis constitutus in carceribus spatio vnius anni, in ieiunio, & pænitentia, ad finem vt tanquam incorrigibilis à Religione eijciatur, si è carceribus fugiat, (dicto carcerationis anno nondum expleto) & deinde sit captus, possit tunc vt incorrigibilis eijci. An verò quid aliud faciendum sit?

Secundò. An Regularis pluribus interpolatis vicibus pro reiteratis delictis in diuersis temporibus commissis in carceribus detentus possit vno carcerationis anno (vt supra interpolatè expleto) tanquam incorrigibilis à Religione eijci, si post dictum annum carcerationis interpolatum, animo indurato, in sua pertinacia perseuerans, iterum delinquet?

Tertiò. An Generalis Ordinis possit delegare facultatem eijciendi à Religione Prouincialibus pro eorum prouincijs, seu Commissarijs, vel Vicarijs Generalibus, & an delegatio sit à Generali facienda in quolibet casu, an verò indefinitè in omnibus casibus?

Quar-

Quartò. An sex Patres, de quorum consilio, & assensu eiectio fieri debet, sint eligendi de tota Religione, an potius sufficiat ex qualibet Prouincia, seu Regno.

Quintò. Quod si à Religione huiusmodi sex Patres non fuerint electi in Capitulo, seu Congregatione Generali, quid faciendum sit vsque ad primum Capitulum Generale?

Sextò. An sufficiat vt Prælatus Conuentuali, seu Prouincialis conficiat processum, stylo Religionis seruato, & illius summarium transmittat Generali Ordinis, seu illius Delegato, qui adhibitis sex Patribus electis, quilibet eorum videat eundem processum, & transmittat votum suum per litteras eidem Generali, seu Delegato?

Septimò. An Generalis, seu Delegatus possit ferre sententiam eiectionis à Religione, quando à tribus ex sex Patribus electis, seu ab illorum maiori parte dicta sententia approbetur; An potius sit necessarium, vt omnes sex dent votum, ita vt ex defectu voti, etiam vnius, non possit sententia validè ferri?

Die 21. 1653. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, omnibus maturè perpensis:

Ad primum. Respondit, Regulares delinquentes, vti incorrigibiles eijci non posse à Religione, anno carcerationis nondum expleto.

Ad secundum. Respondit, non sufficere annum carcerationis interpolatè expletum, sed requiri spatium vnius anni continuum, & integrum.

Ad tertium. Respondit, Generalem Ordinis non posse delegare facultatem eijciendi à Religione, Prouincialibus per eorum Prouincias, seu Commissarijs, vel Vicarijs Generalibus.

Ad quartum. Inhærendo declarationi alias factæ, Die 9. Augusti 1625. à fa. mem. Vrbano VIII. approbatæ. Respondit, sex Patres eligi posse in vnaquaque Prouincia seu Regno.

Ad quintum. Respondit, recurrendum ad Sacram Congregationem in singulis casibus.

Ad sextum. Processus esse conficiendos iuxta stylum, & Constitutiones Religionis, & illorum transumptum authenticum esse transmittendum ad singulos ex sex Patribus electos, qui per litteras possunt votum dare.

Ad septimum. Sententiam eiectionis à Religione ferri debere, saltem de voto maioris partis sex Patrum electorum. Petrus Aloysius Cardinalis Carafa Præfectus. Loco ✠ Sigilli. Franciscus Paulutius S. C. C. Secretar.

Ego Præsentatus Frater Ferdinandus de Galarea Notarius publicus, & Apostolicus in Archiuio huius Romanæ Curiæ descriptus, ac Secretarius Reuerendi Admodum Patris nostri Magistri Fratris Michaëlis de Alcantara Vicarij Generalis Italiæ, & Prioris Generalis totius Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, Sanctæ Inquisitionis qualificatoris, & Sacræ Congregationis Indicis Consultoris, eiusdem iussu, fidem facio, huiusmodi copiam propria manu ex Originali, quod quidem in Archiuio nostræ Sacræ Religionis in hoc Conuentu Sancti Adriani remanet, accuratè transumptam, postea que diligenter collationatam, cum illo fideliter concordare. In cuius rei testimonium præsentes litteras nomine meo subscripsi, meoque signo communiui. Romæ in hoc prædicto Conuentu sancti Adriani die 8. Augusti, anni millesimi sexcentesimi quinquagesimitertij: In testimonium veritatis. Locus ✠ Sigilli. De mandato R. A. P. N. Vicarij, & Prioris Generalis, Frater Ferdinandus de Galarea Præpositus, & Secretarius Notarius publicus, & Apostolicus.

Frater Michaël de Alcantara Vicarius Generalis Italiæ & Procurator Generalis totius Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede Redemptionis Captiuorum, Sanctæ Inquisitionis Qualificator, & Sacræ Congregationis Indicis Consultor, tenore præsentium, fidem facimus, & attestamur, Eminentissimum, & Reuerendissimum Cardinalem de Lugo, nostri Sacri Ordinis Protectorem, transumptum infrascripti directi nobis propria manu dedisse, quod & ab Illustrissimo Domino Francisco Paulutio Sacræ Congregationis Concilij Secretario, sibi remissum, & tandem Sac. Congreg. nobis tradi præcepisse affirmauit, pro pleniori videlicet intelligentia declarationis ad quartum dubium ab ipsa ad nostram instantiam nuper facta. Tenor autem Decreti talis est.

Die 9. Augusti 1625. Sacra Congregatio Concilij S. D. N. approbante, declarauit, sex Patres in singulis Capitulis, vel Congregationibus Generalibus eligendos, de quorum consilio, & assensu, Generalis potest Regulares incorrigibiles à Religione eijcere, in vnaquaque prouincia eligi posse, eosdemque sic electos Generalis tam longè absuerit, vt vna conuenire non possit, debere ad eundem transmittere summarium processus, vna cum eorum voto, vt iuxta illud Generalis possit ad sententiam expulsionis procedere, interea tamen vsque ad primum Generale Capitulum, vel Congregationem proximè celebrandam, Sanctitas sua annuit, vt eiectio, (seruata in reliquis forma decreti hac de re editi) fieri possit à Generali, iti-

dem cum consilio, & assensu sex Patrum, quos idemmet Generalis, in qualibet Prouincia infra quatuor menses elegerit. Dat. Romæ in hoc nostro Conuentu Sancti Adriani die 21. Augusti 1653. Frater Michaël de Alcantara, qui supra manu propria.

ADDITIO.

Notationes de Apostatis à Religione.

SVMMARIVM.

1084 *Apostata perquirendi à suis superioribus.*
Possunt ab Ordinario loci in carcerem conijci, superioribus suis consignandi.
Apostatæ quando, & à quibus superioribus inquirendi.
1085 *Superiores an teneantur inquirere, & reducere omnes apostatas.*
1086 *Superiores possunt suos apostatas capere vbicunque reperiantur.*
Religiosus comparatur seruo.
Seruus, si fugiat, capi potest vbicunque sit.
1087 *Iudices sæculares tenentur auxilium præstare superioribus pro capiendis Apostatis, aliàs puniri possunt.*
1088 *Capientes apostatas non incurrunt censuras ratione violentiæ.*
Etiamsi resistentes vrgeant, percutiant &c.
1089 *Retinens apostatam intuitu consanguinitatis, amicitiæ &c. non incurrit excommunicationem.*
1090 *Capere apostatas ad quem pertineat.*
Ordinarij ad instantiam Superiorum debent apostatas denunciare excommunicatos.
1091 *Quid si apostata non possit sine scandalo detineri in Monasterio.*
1092 *Monasterium non tenetur ad debita contracta ab Apostatis.*
1093 *Quid si apostata reuertens deferat secum aliqua bona.*
1094 *Bona apostatarum decedentium extra religionem pertinent ad Cameram Apostolicam.*
Quid de bonis acquisitis per actus probibitos, si ijs in vita priuentur.
1095 *Bona Apostatarum retrahi possunt à religione.*
1096 *Bona acquisita ex beneficio ab Apostata, cuius sint.*
1097 *Apostata à quo absolui possit.*
1098 *Super suspensione, & irregularitate, si quam contraxit, à quo dispensari possit.*
1099 *Pœna Apostasiæ non stabilita de iure communi, & ideo standum statutis religionis.*
1100 *Apostatæ resipiscentes benignè excipiendi sunt, congruè tamen puniendi.*
1101 *Apostata permanens vltra annum in apostasia, an sit suspectus de hæresi.*
Contemnens claues videtur de ipsis male sentire.
1102 *Excommunicatus non denunciatus, si non resipiscat, non contemnit claues.*

1084 Regulares Apostatas esse perquirendos à suis superioribus, & ad religionem reducendos, statuitur in cap. *fin. de regular.* quod innouatum est in Decretis *de Apostatis, & eiectis* sub *die 1. Septembris 1624.ad Constit.26.* Vrbani VIII. Vbi *§.4. Rursus statuit, vt fugitiui, & Apostatæ, siue habitum regularem deferant, siue non, possint ac debeant ab Episcopo loci, vbi moram trahunt, in carcerem conijci, ac superioribus regularibus consignari, secundum regularia statuta puniendi; atque ipsi quoque superiores teneantur eos perquirere, ad religionem reducere atque efficere vt apprehendantur, salua tamen in omnibus facultate Ordinarijs locorum attributa Decreto Concilij Trident. cap.3. sess. 6.* Circa quod est aduertendum, quod tunc insurgit obligatio quærendi Apostatas, quando habetur aliqua notitia, vbi inquiri possint; quia non præcipitur, nisi inquisitio prudens, & quando est ei coniuncta aliqua spes inueniendi, siquidem omnis alia inquisitio esset vana. Rursus hæc obligatio non solum afficit Superiores, in quorum Conuentibus reperiebantur Apostatæ, quando apostatarunt, sed etiam Superiores maiores: imo etiam alios superiores locales, quia ad omnes pertinet curare bonum religionis, & quia Apostatæ non sunt membra vnius conuentus, sed totius religionis.

1085 Dubium autem est, an teneantur inquirere, & reducere omnes apostatas. Et negatiuè respondent Syluester verbo *apostasia num. 10.* Rodriquez *tom.1. quæst. regul. quæst.30. ar. 5.* Miranda *tom.1. manual. quæst.51. ar.4.* Riccius *resol.16. nu.4 par.3.* Lezana *tom.1. quæst.regular. cap.16.num.16.* Donat. *in praxi rer.regular. par.2. tract.6.quæst.15. num.2.* Qui volunt non teneri quando timetur, quod alijs scandalo, & periculo sint futuri, aut quando non adest spes emendationis. Addit Lezana, quando non possent aptè capi, aut detineri. Et fundantur in cap. *fin. de regular.* innouato in vltimis Decretis *de apostatis*: vbi statuitur, quod Superiores teneantur etiam per censuras compellere apostatas ad reuertendum, *Salua ordinis disciplina*. Et proinde cessat obligatio, quando periclitaretur disciplina regularis. Addunt Syluester, & Riccius, quod tenentur perquirere, nisi ordinis regula contradicat, vt apud Benedictinos, qui prohibentur recipere, qui ter apostatauit. Vnde secundum hos Doctores apostata sponte reuertens, non quia facti pœniteret, sed aut necessitate compulsus, aut ex alio motiuo, non esset recipiendus, si timeretur, quod scandalum esset allaturus, aut cœteris periculo futurus.

1086 Poterunt autem Superiores regulares suos apostatas capere, vbicunque reperiantur, etiam

extra

extra territorium, & in cuiuscunque manibus reperiatur, nulla etiam præmissa monitione de regressu, inuocato etiam, si opus fuerit, brachio sæculari. Ita Nauar. *tom.* 3. *de regular. num.* 50. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *ar.* 6. Peirin. *de priuileg. ad constit.* 13. *Leon. X. num.* 7. & ad *constit.* 7. *Pij V. num.* 20. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.* 16. *num.* 16. Leander à Mureia *in cap.* 2. *regul. S. Francisc. cap.* 15. *num.* 6. Cornejus 3. *par. tract.* 5. *de excommun. disp.* 6. *dub.* 5. Donat. *in praxi rer. regular. tract.* 6. *quæst.* 17. *num.* 1. Et hoc in virtute plurium priuilegiorum, quæ concessa sunt regularibus, vt in compend. *priuileg.* verbo *apostata*, & in *Mari Magno Carmelitarum*, S. *apostatas corrigi*. Et quia religiosus comparatur seruo, qui, si fugiat, capi potest, vbicunque sit. *l.* 1. *§. per seruum, ff. de acquiren. possess.* & *l.* 1. *C. ibi curialis, &c.* Quod etiam extendunt ad religiosum, qui transacto termino concesso morandi extra religionem, renuit redire ad obedientiam Peirin. *citat.* Auila *de censur. par.* 2. *cap.* 3. *disput.* 2. *dub.* 4.

1087 Cum autem possint Superiores regulares inuocare brachium sæculare ad capiendos apostatas, vt dictum est, tenentur iudices sæculares hoc auxilium præstare, & nisi præstent, mortaliter peccant, vt notat etiam Peirin. *de priuil. ad constit.* 1 *Iulij II. num.* 97. Agitur enim de re graui, quæ cadit sub obligatione ex mutua connexione, quam inuicem habent iurisdictio spiritualis, & temporalis; cù enim temporalis subordinetur spirituali, debet illa huic inseruire quando occasio id exigit. Vnde poterunt iudices sæculares ad id cogi, & arbitrio iudicis puniri, vt habet Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. casu* 452. Aut cogi sub pœna excommunicationis, vt habet Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular.* ex cap. *administratores* 23. *quæst.* 5. Et sequitur ex generali regula, quod per censuras compelli possint inobedientes.

1088 Si autem adhibeatur brachium sæculare, apprehendentes, ligantes, & cogentes redire dictos apostatas non incurrent ratione violentiæ aliquam censuram, vt in quadam concessione facta Fratribus Minimis declarauit Leo X. quæ est apud Peirin. *de priuileg. & est* 13. *eiusdem Pontificis.* Imo si resistentes pugnis, aut alio modo vrgeant, & percutiant, aut ita necessitate exigente vulnerent, neque adhuc incurrunt excommunicationem, vt notat Peirin. *de priuileg. ad constit.* 1. *Iulij II. num.* 95. citans cap. *si clericos*, *de sent. excommun. in* 6. ibi. *Nisi ex proposito excedatur in ipsis*. Glos. *ibid.* verbo *excedatur*. Alciat. *item ibid.*

1089 Est autem aduertendum, quod, si quis retineret apostatam non tanquam fugitiuum, & apostatam, sed contemplatione consanguinitatis, amicitiæ, aut familiaritatis, præsertim cum proposito reducêdi ipsum ad meliorem frugem, ac etiam monitus non eijceret, non incurreret excommunicationem, vt notant Nauar. *consil.* 69. *de regular. nu.* 1. & *cap.* 27. *manual. num.* 1. Portel. *in dub. regular.* ver. *apostata num.* 4. *Miranda tom.* 1. *manual. quæst.* 51. *ar.* 2. Hieronym. Rodriquez *resol.* 11. *num.* 7. *in fine.* Sanctarel. *in statuta Minor. cap.* 2. *stat.* 62. ver. *Respondeo.* Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regul. quæst.* 30. *ar.* 9. Peirin. *de priuileg. ad constit.* 1. *Iulij II. num.* 49. quod probant à simili, quia non incurrunt excommunicationem recipientes hæreticos, fauentes, &c. quando non recipiunt, neque fauent tanquam hæreticis, sed tanquam consanguineis, amicis, &c. Vera tamen ratio est, quia excommunicatio est lata in odiū apostasiæ, & proinde solum in eos, qui fouent apostasiam, & faciunt aliquem actum externum fauorabilem apostasiæ. Si autem non fiat contemplatione apostasiæ, sed intuitu amicitiæ, consanguinitatis, &c. exercentur officia de se bona, & ideo non prohibentur sub pœna excommunicationis.

1090 Munus autem capiendi apostatas ita est Prælatorum Regularium, vt simul etiam sit Ordinariorum, vt constat ex Concil. Trident. *sess.* 25. *c.* 4. *de reformat.* & ex Decretis *de apostatis*, & proinde datur præuentio, ita vt se inuicem præuenire possint. Si tamen Ordinarius præueniat, tenetur eos consignare Superioribus regularibus, ab ipsis puniē dos iuxta suas regulas: vnde officium Ordinarij est solum cooperandi capturæ apostatarum, vt constat ex eisdem Decretis. Ex quo fit, quod cum in cap. *fin. de regularib.* statuatur his verbis, *Si verò huiusmodi fugitiuos inobedientes inuenerint, eos excommunicent, & tandiu faciant ab Ecclesiarum Prælatis excommunicatos publicè nunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter reuertantur*, tenentur Ordinarij ad instantiam Prælatorum regularium apostatas denūciare excommunicatos, atque adeo vitandos donec resipiscant.

1091 Quod si apostata non posset sine graui scandalo detineri in suo Monasterio, aut periculo nouæ apostasiæ ad agendam pœnitentiam, reponendus erit in alio Monasterio eiusdem Ordinis, & proprium tenebitur expensas pro alimentis subministrare. ita deciditur in cap. *fin. de regul.* innouato in recentibus Decretis *de apostatis*. Ex quo fit, quod si aliquis apostata, vel fugitiuus non posset detineri in aliqua Prouincia, posset transmitti ad aliam eum subministratione alimentorum, & teneretur ipsa eum recipere, quia quando edita fuit constit. dicti cap. *fin. de regular.* Monasteria magis erant separata inter se, & minus inuicem communicabant, quam modo communicent Prouinciæ, & ideo potior ratio militat nunc quò ad Prouincias, quàm tunc militabat quò ad Monasteria.

1092 Si autem contingat, quod apostatæ tempore apostasiæ contraxerint debita, etiam pro alimentis, non tenetur Monasterium ea persoluere. Ita Nauar. *consil.* 73. *num.* 3. *lib.* 3. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. regular. quæst.* 30. *ar.* 11. Portel. *in dub. regul.* verbo *apostata num.* 7. Lezana *tom.* 1. *cap.* 16. *nu.* 19. Donat. *in praxi rer. regul. tract.* 6. *quæst.* 16. *num.* 1. ex cap. *non dicatis* 12. *quæst.* 1. & cap. *quod quibusdam de fideiussor.* vbi hæc habentur. *Ne quis religiosus absque maioris partis Capituli, & Abbatis sui licentia pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuam accipiat vltra summam à Capitulo constitutam; alioquin non teneatur Conuentus pro his aliquatenus respondere, nisi forte in vtilitatem domus ipsius manifestè constiterit redundasse.* Ratio est. Quia apostata subiacet legibus cœterorum religiosorum, cum adhuc sit verè religiosus; & ideo cum non habeat velle, aut nolle, non potest nec contrahere, nec se aliquo nodo obligare independenter à Conuentu, & quicquid in contrarium agit, nullum est

est desectu potestatis. Nec obstat, quod religio teneatur alere professum, & proinde alens repetere possit; quia solum tenetur alere, quandiù stat sub obedientia. Excipiuntur tamen debita, si quæ fortè contracta essent in vtilitatem Monasterij, & constaret euidenter, Monasterium percepisse commodum, quia tunc tenebitur Monasterium iuxta vtilitatem perceptam, vt statuitur in citato cap. *Quod quibusdam*.

1093 Sed quid, si dum reuertitur ad Monasterium, afferret secum aliqua bona? quod tunc Monasterium absolutè teneatur debita soluere, tradunt Miranda *tom.1. manual. quæst.* 51. *ar.* 8. *conclus.* 1. Portel. *in dub. regul.* ver. *apostata num.* 7. Donat. *in praxi rer. regul. par.2. tract.6. quæst.16. num.*10. non quidem ratione contractus, sed ratione vtilitatis habitæ, & proinde non vltra quantitatem bonorum receptorum. Verum hæc ratio restringit resolutionem. Quia si Monasterium tenetur solum secundum mensuram vtilitatis, quam percepit ex debitis contractis ab apostata, tenetur tantum ea restituere, quæ supersunt de ijs, pro quibus apostata se fecit debitorem, non autem tenetur supplere de ijs, quæ aliunde apostata acquisiuisset, siue hæreditate, siue industria, & ratione quorum nullum contraxit debitum, nam hæc omnia acquisiuit religioni, nec potuit alteri obligare, cum supra ipsa nullum haberet dominium.

1094 Quod autem spectat ad bona apostatarum, si moriantur extra religionem, quocunque titulo acquisita sint, pertinent omnia ad Cameram Apostolicam ex dispositione Gregorij XIII. in sua *Constit.* 43. quæ incipit, *Officij nostri partes*, vbi declarans Constitutionem Pauli IV. de hac materia, statuit, *Bona quæcunque per Regulares extra claustra Ecclesiarum, Monasteriorum, domorum, & quomodocumque Regularium locorum degentes, quocunque iure, & actione, siue ex causa testati, siue intestati acquisita, & in posterum acquirenda vel ad eos delata, in quibusuis Prouincijs, Dominijs, Regnis & locis consistant: nisi ijdem, ad quos illa spectauerint sufficienti fuerint testandi, aut de illis disponendi facultate suffulti, eaque legitimè vsi fuerint, ad eamdem Cameram Apostolicam pleno iure pertinuisse, & spectare; ac bona quæcumque eorumdem sub spoliorum nomine comprehensa, per ipsam Cameram, eiusque nomine à quibusuis illa quandoque occupantibus, & detinentibus recuperari, & vendicari potuisse, & posse, ac iuxta Pauli III. & aliorum prædecessorum nostrorũ litteras eadem Camera Apostolica in huiusmodi bonis spolia nuncupatis verè vniuersaliter succedente.* Hinc bona omnia acquisita per apostatas ex illicita negociatione, aut quouis alio exercitio clericis prohibito, vt esset mederi, aduocare, chirurgiam exercere, inseruire Principibus &c. pertinent ad Cameram Apostolicam post mortem ipsorum, aut si in vita ijs per sententiam priuentur, vt notat Nauar. *com. de spol. §.7. num.4. &* 5. Et hoc etiam extenditur ad acquisita contra iustitiam; quia tamen obligatio restituendi sequitur ipsa bona, ideo transit cum ipsis ad eamdem Cameram, quæ proinde tenetur restituere acquisita contra iustitiam.

1095 Quia tamen dicta dispositio Gregorij procedit tantum de bonis relictis post mortem, vt constat ex §. 3. ibi, *si decesserint sine facultate testandi*; Et rursus. *Post eorum obitum*: ideo dum viuunt, possunt retrahi à religione, atque adeo ipsius quoq; erunt, si reuertatur ad religionem; quia cum apostata sit verè religiosus, acquirit religioni, et debent ab ipso auferri, & incorporari bonis religionis, vt statuitur in cap. *Abbates* 18. *quæst.*2. ibi. *Quod si quis per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua vagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit; omnia quæ acquisiuerit, ab Abbatibus auferantur secundum regulam Monasterio profutura*, vbi Glos. verbo *acquisierit*, & cap. *cum olim* 2. *de priuil.* vbi Innocent. & Authen. *ingressi. C. de sacrosanct. Eccles.* & notant Rosella verbo *religio* 1. *num.* 1. Sylvester verbo *apostata, num.* 12. D. Antonin. 3. *par. tit.*16. *cap.*5. Sanchez *lib.7. sum. cap.* 33. *num.* 6. Lezana *tom.*1. *quæst. regular. cap.*16. *num.*20. Rodriquez *tom.*1. *quæst. reg. quæst.*30. *ar.*11. Portel. *in dub. regul.* verbo *apostata num.*2. Donat. *in praxi rer. regular. par.*2. *tract.*6. *quæst.*23. *num.*12. Vnde quocunque titulo acquisita spectabunt ad religionem, & solum tenebitur ad restitutionem eorum, quæ contra iustitiam acquisita sunt.

1096 Quod si contingat apostatam impetrare aliquod beneficium, bona acquisita ex fructibus beneficij, aut intuitu Ecclesiæ, spectabunt ad ipsam Ecclesiam; atque adeo, si reuertatur ad religionem tenebitur relinquere Ecclesiæ; at si acquirat intuitu personæ, aut ex propria industria, spectabunt ad religionem, quia acquisitio personalis sequitur personam, & ius ipsius, quod cum sit translatum in religionem, ipsa quoque acquisitio in eamdem transfertur. Ita D. Antonin. 3. *par. tit.*16. *cap.*5. §. 1. Azor *par.*1. *lib.* 12. *cap.*16. *quæst.*8. Lezana *tom.* 1. *q. regul. cap.*16. *num.*21.

1097 A crimine autem apostasiæ, si non sit reseruatum, sicut etiam à censuris annexis, poterit apostata à quocunque Confessario pro Conuentu deputato absolui. Si verò reseruatum sit, recurrendum erit ad Superiorem, cui facta est reseruatio, cum ad hunc finem non prosit Bulla Cruciatæ, nec Iubilea particularia, nec aliæ huiusmodi concessiones pro casibus reseruatis apud regulares, iuxta *Constit.* 105. Vrbani VIII. *tom.*4. *Bullar.* & ita notant etiam Portel. *in dub. regular.* ver. *apostata in addit. num.* 1. Lezana verbo *apostata num.*11.

1098 Super suspensione autem, & irregularitate, si quam contraxerint, dummodo non sit bigamiæ, mutilationis membrorum, aut homicidij voluntarij, poterunt apostatæ dispensari à suis Prælatis, cum possint dispensare virtute priuilegiorum ab omni alia irregularitate à prædictis, vt notant Casarub. *in compend. priuileg.* verbo *dispensatio*. Sorbus *ibid.* verbo *ordines sacri* D. Antonin. 3. *par. tit.* 28. *cap.*7. §. *vlt. in fine*. Miranda *tom.* 2. *manualis q.* 8. *ar. vlt.* Peirin. *quæst.*1. *de subd. relig. cap.*26. ver. *sed quæres.* & in *Formular. litera A. cap.*20. Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.*6. *quæst.*21. *num.* 2. Naldus *in sum.* verbo *infamia num.*1. Lezana *eodem verbo num.*27. & verbo *irregularitas num.* 72. Bordon. *in consil. regular. resol.*11. *num.*50. Imo etiam dispensare possunt super irregularitate ex homicidio voluntario secuto ante ingressum, in foro tamen tantum conscientiæ, ex priuilegio Pij V. concesso

cesso Monachis S. Benedicti Congregat. Cassinens. *idib. Iun. anno* 1571. vt in sua *Constit.* 129. *tom.* 2. *Bullar.*

1099 Quo autem ad poenas pro apostatis, nullæ stabilitæ sunt de iure communi; & proinde standum est statutis cuiuscunque religionis. Quod si pro apostatis nullæ sint poenæ determinatæ, puniendi sunt arbitrio iudicis, qui iuxta qualitatem apostasiæ, & alias circumstantias, poenas determinabit. Solum noto, quod apud Fratres Minores, apostasia grauis, quæ est apud ipsos, si vltra duos menses manserint extra religionem, vltra congruas poenitentias, etiam carceris, punitur priuatione vocis actiuæ, & passiuæ; vltra quod solum promoueri possunt ad aliquod officium, si toto ipso decennio laudabiliter vixerint, vt testatur Sanctorius *ad statuta Minor. c.* 2. *stat.* 67. Quod si quis tertia vice incidat in hanc apostasiam grauem, aut eijcitur à religione, quod tamen modo exequutioni mandari non potest, nisi sequuto an no probationis intra carcerem in ieiunijs, & poenitentia, ob noua Decreta *de apostatis, & eiectis.* Aut per decennium ad triremes damnatur.

1100 Quando autem apostatæ spontaneè redeunt resipiscentes, & humiliter petentes ad religionem admitti, benignè sunt excipiendi, & charitatis viscera eis exhibenda, vt notat Glos. *in cap. à nobis* verbo *resipiscant, de apostatis,* & alij infra citandi. Attamen cum misericordia coniungenda etiam est iustitia, tum ob ipsorum correctionem, tum in aliorum exemplum, ne facilitas condonandi delictum sit incitamentum ad peccandum, & proinde congruis poenis puniendi sunt. Ita Peirin. *in formular. litera A. cap.* 20. *num.* 5. *&* 6. Faustus *lib.* 6. *thesauri relig. quæst.* 234. Bordon. *in consil. regular. resol.* 41. *quæst.* 11. Sanctor. *in statuta Minor. cap.* 2. *stat.* 67. *vers. cæterum vt oleo.* Donat. *in praxi rer. regular. par.* 2. *tract.* 6. *quæst.* 19. *num.* 5. Erunt tamen mitius puniendi, quia cessauit in ipsis rebellis voluntas, & ideo poena non est necessaria vt resipiscant, & poenitentia voluntariè suscepta, facit dignos maiori misericordia.

1101 An autem apostata permanens in apostasia vltra annum, atque adeo in excommunicatione sit suspectus de hæresi ratione insordescentiæ, de qua Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. *de refor.* & sit denunciandus tribunali Inquisitionis, affirmant Sanctarel. *de hæresi cap.* 41. *dub.* 3. Peirin. *de priuileg. ad constit.* 2. *Pauli V. §.* 2. *num.* 13. Farinac. *de hæresi quæst.* 153. *§.* 8. *num.* 108. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 2. *tract.* 8. *quæst.* 43. qui etiam alios citat. Verum hoc non habere locum vniuersaliter, sed solum quādo apostata esset denunciatus tanquam vitandus, probabilius est, & consonat praxis, siquidem insordescentia non habet locum, nisi quò ad excommunicatos denunciatos, vt resoluunt Albertin. *de hæret. num.* 35. Additionator ad Sayr. *de censur li.* 2. *cap.* 10. Quia in tantum inducitur in suspicionem hæresis, in quantum contemnendo claues, videtur de ipsis male sentire, vt desumitur ex cap. *bonæ, de ætate, & qualit.* & cap. *cum contumacia, de hæret. in* 6. & aduertit Rota *decis* 132. *n.* 7. *par.* 1. *recent.*

1102 Quando autem non est denunciatus, non ostendit aliquem contemptum clauium in facie Ecclesiæ, nec se illi contumacem exhibet & proinde non habet locum insordescentia. Quod constat etiam ponderatis verbis Concil. Trident. *dict. sess.* 25. *cap.* 3. *de reformat. in fine.* ibi. *Excommunicatus verò quicunque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tāquam de hæresi suspectum procedi possit.* Si enim requiritur quod præcedant legitimæ monitiones, debet in facie Ecclesiæ esse excommunicatus, atque adeo denunciatus, & coram ipsa obduratum animum ostendere.

DECRE-

DECRETVM

QVO CONCEDITVR, ET PRAESCRIBITVR FACVLTAS Ordinarijs circa accessum Regularium ad Monasteria Monialium ad colloquendum cum eis.

1103 CVM aliàs de anno 1590. per Sacram Cardinalium negocijs Regularium Praefectorum Congregationem de mandato fel. rec. Sixti Papae Quinti circa accessum Regularium cuiuscumque Ordinis ad Monialium Monasteria fuerit decretum; Quòd nulli Religioso cuiuscumque Ordinis, gradus, qualitatis, & dignitatis existat (Superiore, cui Monasterij, seu Domus cura incumbit, Visitatore, vel Visitatoribus, Confessarioque ordinario, & extraordinario, qui ad tempus deputabitur, dumtaxat exceptis) liceat absque licentia expressa eiusdem Sacrae Congregationis accedere ad Monasteria, seu Domus quarumcumque Monialium, vel Sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quòd si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad praedicandum Verbum Dei, vel ad celebrandas Missas in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesijs siue Oratorijs exterioribus, siue extra Claustra existentibus mitti, contigerit; ne dicti Religiosi ullo quaesito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet aliam personam intra Clausuram degentes alloqui possint, sub poenis priuationis officiorum, ac vocis actiuae, & passiuae ipso facto incurrendis, alijsque eiusdem Sacrae Congregationis arbitrio: Fueritque postmodum declaratum, etiam Equites S. Ioannis Hierosolymitani sub eodem Decreto comprehendi, & quoscumque contrafacientes ab alio, quàm ab Apostolica Sede, aut à Sacra Congregatione absolui, & rehabilitari non posse; Amplissimi eiusdem Sacrae Congregationis Patres Decreta huiusmodi innouanda, & inuiolabiliter obseruanda statuerunt. Verùm quia experientia compertum est, interdum ob pias, & rationabiles causas, easque ita ferente casu, repentinas, vt ab eadem Sac. Congregatione licentiam expectari summè incommodum, vel inutile sit: Regularibus supradictis colloquendi cum Monialibus sibi attinentibus necessitatem obuenire, facto verbo cum Sanctiss. D. N. Vrbano VIII. & de Sanctitatis suae expresso ordine, & mandato, facultatem tribuerunt in posterum locorum Ordinarijs, vt quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint per quatuor vices ad summum quolibet anno cuicumque Regulari, vt Moniales sibi in primo, & secundo tantùm consanguinitatis gradu coniunctas conuenire, & alloqui possit. Id verò non aliter quam seruata ad vnguem forma infrascripta: Vt id nullo modo liceat diebus festiuis, aut in Aduentu, Quadragesima, feria sexta, sabbato & Vigilijs: praedictaque licentia obtenta ab Ordinario, & ab alio, ad quem spectet eam concedere, consignetur Confessario ordinario Monasterij, qui penes se retinere debeat, isque associet, & praesens sit, & Auscultatrices de more, non autem aliae, assistant, praedictaque licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, in librisque Cancellariae eiusdem Ordinarij annotetur. Quòd si praedicti locorum Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter quàm seruata forma supradicta licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis Sanctiss. D.N. & Sacrae Congregationis Transgressores, iudiciumque reformident: Regulares autem poenis in supradicto Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos, & arbitrio Sacrae Congregationis seueriùs puniendos. Romae xij. Kal. Decembris. M. DC. XXIII.

OCT. CARD. BANDINVS.

Laur. Campegius Secr.

QVÆSTIONES.

1104 1 An excommunicatio Episcopi lata contra alloquentes Moniales, procedat etiam in alloquentes cum Monialibus exemptis, & Regularibus subditis, quae Episcoporum iurisdictioni non subsunt, existentes intra Dioecesim.

2 An Regularis absque legitima licentia accedens ad monasterium Regularibus subiectum,

ctum, ibique, in loco colloquendi destinato cum moniali colloquens, à Diœcesano Episcopo, tamquam Sedis Apostolicæ Delegato coerceri, & puniri possit.

3 An Episcopus carcerare, & punire possit regulares alloquentes moniales ipsi Episcopo subiectas, sine licentia ipsius.

An excommunicatio Episcopi contra alloquentes Moniales habeat locum quò ad exemptas subiectas Regularibus.
Quæstio I.

SVMMARIVM.

1105 *Paria sunt esse exemptum, & esse extra diœcesim.*
Excommunicatio non ligat non subditos.
Excommunicatio contra alloquentes Moniales locum habet etiam quò ad exemptas.
Ad Episcopum spectat prouidere circa accessum ad Monasteria.
Episcopi vt delegati Sedis Apostolicæ curant clausuram Monialium exemptarum.
Prælatus Regularis non habet iurisdictionem in territorio.
Episcopus an prohibere possit, ne quis accedat ad loca exempta.
1106 *Episcopalis lex non afficit existentes in loco exempto.*
Excommunicatio Episcopi non habet locum quò ad alloquentes moniales exemptas.
Delictum in loco exempto commissum, est extra iurisdictionem Ordinarij.
1107 *Statutum, & excommunicatio Episcopalis non afficit delinquentes in loco exempto.*
1108 *Monasteria Monialium sunt loca de se exempta.*
1109 *Aliud est, prohibere accessum ad locū, & aliud prohibere accessum ad aliquid faciendum in loco, & quid vtrobique prohibeatur.*
Quando interdici possit accessus ad aliena loca.
1110 *Delegatio non extenditur vltra expressa.*
Quòd non in delegatione expressum censetur prohibitum.
Quid possint Episcopi in virtute delegationis Tridentini sess. 25. cap. 5. de Monialib.
1111 *Quid disponatur in cap. Monasteria, de vita, & honest. cler.*

1105 IN hac quæstione nonnulli asserunt, præfatam excommunicationem non includere alloquentes Moniales exemptas à iurisdictione Episcopi; nam paria sunt, locum esse extra Diœcesim, & esse exemptum, secundum glos. magistralem, & communiter receptam *in cap. vt animar. in glos. fina. de constitut. in 6.* quam commendat Panorm. *in cap. fina. de priuileg.* Ias. Deci. & reliqui communiter *in l. territorium ff. de iurisdictione omnium Iudic.* & Rot. diuers. *in dec. 207. par. 2.* & clarum est, excommunicationem non ligare non subditos *cap. à nobis*, cum similibus. *de sent. excomm.* Abb. Fely. & alij *in cap. quod te, de pœnitentiâ*, & glos. *in cap. nouit. de offic. legati*, ex quo subditus delinquens in loco exempto, non incurrit excommunicationem ab Episcopo primo latam, & prohibentem, in quo delinquit. Sylue. *in summa, verbo, excommunicatio 2. num. 12.* & glos. *in citat. c. vt animarum, verbo, Diœcesim, de constitut.* Afflict. *in Prælud. Constit. Regni, q. 6. num....*

In contrarium tamen est communis opinio Doctor. ex infrascriptis rationibus.

Primò, quia Episcopus facit excommunicationem tanquam Sedis Apostolicæ delegatus, virtute sac. Conc. Trid. *sess. 25. c. 5. de Regular. & Monial.* & *cap. Periculoso, de statu Monach. in 6.* & circa hoc Ordinarij vocantur etiam delegati à Pio V; *in sua Bulla 100. fol. 190.* & tenet Natuar. *in cap. statutum n. 55. 19. q. 3.* & ante etiam Conc. Tridentinum tenuerunt Geminianus, & Franchus *in cap. 1. de statu regularium in 6.* Angel. *in verbo statutum 3.* Syluest. *in verbo excommunicatio 2. n. 3.* Henricus de Gottis *de Syn. Episcopi parte 3. art. 1. conclus. 13. num. 40.* Iason, *in cons. 83. volum. 1.* Rolandus à Valle *consil. 33. volum. 3.* qui tamen dicit, quòd est facienda specialis mentio de Monasterijs exemptis, aliàs si statutum sub pœna excom. de non accedendo simpliciter loqueretur, non includeret alloquentes cum Monialibus in Monasterijs exemptis: ad hoc conferunt notata & scribentes *in c. fin. de foro comp.*

Secundò facit textus in cap. *Monasteria, de vita, & honestate Clericorum*, vbi ad Episcopum spectat, prouidere circa accessum ad Monasteria, nec fit distinctio an sint exempta, vel non.

Tertiò facit Conc. Trid. *sess. 25. de regularibus c. 5.* vbi Episcopi tamquam Apostolicæ Sedis delegati in Monasterijs sanctimonialium exemptis possunt se intromittere, & curam habere clau-

clausuræ Monasteriorum; & accessus ad dicta Monasteria videtur pertinere ad Clausuram.

Quartò, quia locus exemptus est in Diœcesi, vt patet ex decis. Rotæ 207. *part. 2. diuers.* & Prælatus regularis non habet iurisdictionem Episcopalem in territorio, iuxta terminos textus *in cap. non dicatis, 63. distinct.* Cardinalis *in Clement. 1. de statu Monachorum*. Caputaquen. *decis. 22. part. 2.*

Quintò, quia Episcopus potest prohibere sub pœna excommunicat. ne quis accedat ad loca exempta, & contrafacientes dictam pœnam incurrent. *l. Mercatores, C. de Conuer. & Mercatoribus,* vbi prohibentur Ciues Romani habere commercium cum Persis, qui non erant subiecti Romano Imperio, facit etiam textus *l. vlt. ff. de Decret. ab ord. faciend.* quam opinionem tuetur Azor. *1. part. instit. Moral. lib. 5. cap. 75. §. 4.* quæritur.

Sextò, quia Episcopus pro custodia sanctimonialium excommunicare potest omnes accedentes ad Monasteria earum, etiam exempta subdita regularibus. Geminianus, Franchus *in cap. 1. de statu Monial. in 6.* & Doctores *vbi supra*.

ADDITIO.

1106 Quod dicta excommunicatio, & quæcunque lex Episcopalis non afficiat existentes in loco exempto, atque adeo alloquentes Moniales in eorumdem Monasterijs exemptis, tradunt plures Doctores, præsertim Henriquez *lib. 13. sum. cap. 26. n. 2.* Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 4. cap. 11. num. 5.* Bonac. *tom. 2. disp. 1. de legib. quæst. 1. pun. 6. n. 66.* Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 25. quæst. 4.* Salas *disp. 14. de legib. sect. 6.* Cochier. *de iurisdict. Ordin. in exemp. par. 2. quæst. 45. num. 2.* Suarez *lib. 3. de legib. c. 32. num. 9.* & *de censur. disp. 5. sect. 4. num. 5.* Merol. *in theol. moral. disp. 4. cap. 3. num. 484.* D. Antonin. *3. par. tit. 24. cap 75. §. 1.* Rosella verbo *Excommunicat. 7. num. 3.* Syluester verbo *Excommunicatio 2. num. 12. ver. Circa prædicta.* Armilla *num. 3.* Gabr. *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 2. conclus. 6.* Palud. *ibid.* & communiter Canonistæ *in cap. Cum Episcopus de offic. Ordinar. in 6.* & *in Clemen. Archiepiscopo de priuileg.* Anton. Hynojosa *in Direct. decis. Regular.* verbo *Priuilegium in communi.* ver. *Secundo notandum est.* Et esse communem opinionem testatur Boctus *De synodo par. 3. ar. 2. num. 9.* Et desumitur ex *cap. 1. de priuileg. in 6.* vbi delictum in loco exempto commissum supponitur extra iurisdictionem Ordinarij. ibi. *Dummodo sit in loco exempto commissum.* Et ex Concil. Trident. *sess. 25. cap. 12. de Reformat.* Vbi decernitur, quod Interdicta indicta ab Episcopo afficiant Ecclesias Regularium, aliàs de iure no afficerent ratione exemptionis.

1107 Et proinde, quod statutum Episcopale non afficiat delinquentes in loco exempto, & proinde neque etiam excommunicatio annexa statuto, quia est eadem ratio, tradunt Franc. *in cap. 2. §. Statuto. de constit. in 6.* Geminian. *ibid.* Castrens. *in l. fin. ff. de iurisd. omn. iud.* Ias. *ibid.* Gratian. *tom. 1. discep. forens. in addit. decis. 113. num. 5.* Vnde cum censuræ Episcopales non possint ligare in loco exempto, alloquentes Moniales in Monasterio exempto, non suberunt his censuris. Vt in specie tradunt Ancharan *in cap. 1. de statu Regul. in 6.* Felin. *in cap. fin. de foro compet.* Nald. *in sum.* verbo *Monialis. num. 17.* Armilla verbo *Excommunicatio. num. 10.* Auila *de censur. p. 2. cap. 3. dub. 6.* Syluester verbo *Excommunicatio 2. num. 12.* Henriquez *lib. 13. cap. 26. n. 1.* Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 1. cap. 7. n. 9.* Bonac. *disp. 1. de censur. quæst. 1. pun. 11. num. 9.* Barbosa *de potest. Episc. alleg. 102. num. 73.* alios citans, qui etiam loquuntur de accessu, sicut etiã alij citati, exceptis Bonac. & Auila. Et loquentes de statuto contra ingredientes Monasteria, & loquentes cum Monialibus. Alter. *lib. 3. de censur. disp. 9. cap. 5.* verbo *Ex his etiam.* Laiman *lib. 1. tract. 4. cap. 11. num. 5.*

1108 Solum obstare videtur, quod Monasteria Monialium non sint loca de se exempta, sed solum ratione personarum. Verum hoc dici non potest, si quidem sunt plenè exempta non solum ratione personarum, sed etiam ratione sui exemptione locali, non secus, ac essent extra Diœcesim. Ita Bonac. *disp. 1. de censur. quæst. 1. punct. 11. num. 8.* Bordon. *in consil. regul. resol. 7. num 4.* & habetur ex diuersis priuilegijs Summorum Pontific. præsertim Sixti IV. *in Mari magno Prædicat.* quod est *Bulla* 1. eiusdem Pontificis apud Confer. *in collect. priuileg.* vbi ita habetur. *Et ne prætextu Constitutionis Innocentij IV. prædecessoris nostri, quæ incipit,* Volentes, *locorum Diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque in personis, ac loca Fratrum Prædicatorum contra eiusdem Gregorij prædecessoris ordinationem sibi quãcunque iurisdictionem, & superioritatem vendicare præsumant, districtius inhibemus, ne quispiam absque dictæ Sedis speciali commissione, & auctoritate in personas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum, vtpotè prorsus exempta, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, & loca huiusmodi aliquam præeminentiam superioritatem, & iurisdictionem, quomodolibet exercere præsumant etiam ratione contractus, vel delicti seu rei, de qua contra ipsos ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum; & res ipsa consistat.* Vbi notanda sunt illa verba, *domos, & loca Ordinis, vtpote prorsus exempta*, quibus tribuit Monasterijs ipsis seorsim à personis omnimodam exemptionem. Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus exemptis, quia non est concessiuum, sed declaratiuum illius, quod conuenit ratione exemptionis; nam declarat, non posse exer-

ceri aliquam iurisdictionem, &c. quia sunt prorsus exempta.

1109 Pro quo est adnotandum. Quod aliud est prohibere accessum ad aliquem locum, & aliud prohibere accessum ad faciendum aliquid in aliquo loco. Primo modo accessus prohibetur per se primo, & tanquam principale: nec prohiberi potest, nisi contrarietur bono publico territorij prohibentis. Sic prohiberi potest à Principe suis subditis accessus ad terras hostium, sicut prohibetur *in l. mercatores. C. de commer. & mercat.* Secundo modo prohibetur per se primò actus exercendus in alieno territorio, & accessus prohibetur tanquam quid accessorium, & actus exercendus in loco, vt quid principale, & ideo si actus prohiberi non potest, neque etiam prohiberi potest accessus, quia accessorium sequitur naturam sui principalis. Actus autem exercendus in alieno territorio non potest prohiberi, nisi inde sequatur damnum aliquod territorio prohibentis, seu communitati quæ ab ipso regitur; nam si secluso hoc damno prohiberetur actus, exerceretur iurisdictio in alieno territorio; at si prohibeatur ratione damni obuenientis, prohibetur hoc damnum per se primo, & ideo exercetur iurisdictio in proprio territorio, & actus faciendus in alieno prohibetur solum, vt via ad hoc damnum. Hinc notant Barr. *in l. relegatorum §. interdicere, ff. de interdict.* Panormit. *in cap. postulasti de for. competen.* quod non potest interdici accessus ad aliena loca, nisi propter commodum ciuitatis interdicentis, vel in odium eorum, qui habitant talia loca. Neque obstant Declarationes S. Congregat. quod Episcopus punire possit alloquentes Moniales etiam exemptas, & Regularibus subiectas; quia aliud est posse punire, & aliud posse facere edicta, & ponere censuras per modum legis: nam primum supponit prohibitionem; & dicit quod Episcopus puniat tanquam exequutor iuris: Secundum dicit iurisdictionem circa loca exempta, quam non habet Episcopus.

1110 Neque vrgent, quæ pro se affert auctor. Nam primo loco ex delegatione Apostolica Episcoporum in ordine ad clausuram facit extensionem ad alloquutionem, quæ est quid diuersum, siquidem & sine alloquutione violari potest clausura, & per quamcunque alloquutionem etiam prohibitam non violatur: & ideo ex eo quod sint delegati in ordine ad custodiendam clausuram, non fit quod sint delegati etiam in ordine ad alloquutionem. Delegatio nanque non extenditur vltra expressa. cap. *fin. de offic. deleg.* vbi Doctores. Imo quod non est in delegatione expressum, censetur prohibitum. cap. *Inter corporalia, §. sed neque, de translat. Epis.* vbi Doctores & notant Anchaxan. *consil.* 207. *num.* 4. Angel. *consil.* 138. *num.* 1. Farinac. *consil.* 89. *num.* 1. Vantius *de nullit. ex defect. iurisd. deleg. num.* 91. Deinde Episcoporum facultas in ordine ad clausuram est solum per Decretum Concilij Trident. *sess.* 25. *cap.* 5. *de Monial.* ad eam conseruandam, & vbi violata sit, restituendam, & ad procedendum per censuras contra inobedientes, & contradictores: & ideo ex vi huius delegationis possunt solum manutenere clausuram, & procedere contra inobedientes, non autem facere statuta, quamuis aliquo modo concernant conseruationem clausuræ, quia eorum facultas est tantum circa clausuram materialem conseruandam & restituendam, & contra inobedientes; Et proinde sunt solum exequutores illius quod circa clausuram à Sede Apostolica statutum est.

1111 Neque etiam vrget quod secundo loco affert ex cap. *Monasteria, de vita, & honest. Cleric.* quia ibi Pontifex non dat facultatem Episcopo ponendi censuras, quæ afficiant in loco exempto, sed solum disponit contra frequentantes Monasteria Monialium, & statuit pœnas, quibus puniri debeat, & constituit Episcopum exequutorem. Neque similiter quod tertio loco. Quia accessus ad Monasteria non spectat ad clausuram, vt constat ex dictis. Neque quod quarto loco. Quia licet locus exemptus sit in Diœcesi, est tamen omnino extra iurisdictionem Ordinarij, quia est protsus exemptus. Quod autem Prælatus regularis non habeat iurisdictionem in territorio, non facit, quod censuræ ab Ordinario latæ afficiant in loco exempto. Neque quod quinto loco dicit: nam absolute, non potest prohibere accessum ad loca exempta, sed solum iuxta dicta *num.* 1109. & text. allati solum probant, quod ibi dictum est. Neque denique quod sexto loco. Siquidem assumit ad probandam suam intentionem, quod controuertitur. Neque custodia Monialium exemptarum pertinet ad Ordinarium.

An Regularis loquens cum Monialibus subiectis Regularibus; possit ab Ordinario puniri; & plura alia de materia alloquutionis. Quæstio II.

SVMMARIVM.

1112 *Regularis loquens cum Monialibus Regularibus subiectis, puniri potest ab Episcopo, vt delegato Sedis Apostolicæ.*

1113 *Declaratio S. Congregationis fundata in dispositione Gregor. XV.*

1114 *Ex hoc non habent aliquam facultatem Episcopi statuendi contra exemptos.*

1115 *Prohibitio ne Regulares alloquantur Moniales sine licentia.*

1116 *Moderatio eiusdem prohibitionis.*

1117 *Regulares alloquentes moniales sine licentia peccant mortaliter.*

Pœna priuationis vocis actiuæ & passiuæ non ponitur nisi pro peccato mortali.

1118 *Loquutio Regularis cum Moniali, licet de rebus indifferentibus, est prohibita sub mortali.*

1119 *Prohibitio alloquendi Moniales extenditur ad Conuersas, si seruent clausuram.*

Loqu-

1120 *Loquutio per signa, nutus &c. cum Moniali continetur sub prohibitione.*

Non autem in idiomate non percepto à Moniali.

Loquutio per interpretem an prohibita.

1121 *Prohibitio alloquendi Moniales an se extendat ad scriptionem.*

1122 *An comprehendat Abbatissam.*

Nomine Monialium in odiosis non venit Abbatissa.

1123 *Loquente Regulari cum Moniali, & ipsa non respondente, an violetur prohibitio.*

Communis vsus loquendi præferendus strictæ significationi.

1124 *Loquutio cum Monialibus è domibus propinquis an comprehendatur sub prohibitione.*

Vna via prohibitum non censetur alia concessum.

1125 *Prohibitio alloquendi Moniales an comprehendat Nouitios.*

Nouitius ante professionem est laicus.

1126 *Religiosus alloquens Monialem cum licentia an alloqui possit auscultatrices.*

1127 *Filius religiosus an possit alloqui matrem Monialis, pater filiam.*

1128 *Concionator an possit concionando alloqui aliquam Monialem.*

1129 *Alloquens Monialem diuersa die à præscripta an incidat in pœnas.*

1130 *Licentia indefinita alloquendi Monialem an extinguatur prima vice.*

Sermo simpliciter prolatus intelligitur de vnica vice.

Licentia intrandi clausuram indefinita, est pro vnica vice.

Oratio indefinita æquiualet vniuersali.

1131 *Valet non de rigore, sed ex benignitate, & mente disponentis.*

Ratio reddit orationem indefinitam, vel vniuersalem, vel singularem.

1132 *Habens licentiam specialem, si interim concedatur generalis, an possit pluries alloqui.*

1133 *Volens vti duplici rescripto super eodem negocio, caret beneficio vtriusque.*

Si clericus obtineat beneficium, cessat mandatum de prouisione.

1134 *Ordinarius an denegare possit licentiam alloquendi Moniales iuxta facultatem concessam à S.Congregat.*

Gratia concedi solita non potest sine iniuria denegari.

1135 *Ordinarius an ex causa necessitatis concedere possit licentiam Regulari alloquendi Moniales nullo gradu coniunctas.*

1112 Ad II. Sacra Congregatio Conc. Trid. interpretum censuit posse. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus Dominus Vrbanus VIII. ad se relatam approbauit, vt refertur in Bullar. *tomo quarto, fol.* 102.

ADDITIO.

1113 Dicta declaratio habetur post *constit.* 18. Gregorij XV. & talis est. *An Regularis absque legitima licentia accedens ad Monasteria Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquiis destinato cum Moniali colloquens, à Diœcesano Episcopo tanquam Apostolicæ Sedis delegato coerceri, & puniri possit. S.Congregatio Cardinalium Concil. Trid. Interpretum censuit, posse. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus D.N.Vrbanus VIII. ad se relatam approbauit.* Fundatur autem hæc declaratio in dispositione Gregor.XV. *de exemptione priuil.* quæ incipit, *Inscrutabili*, & est 18. huius Pontificis *in Bullar.* vbi §. 4. ver. *ad hæc*, ita disponitur. *Ad hæc tam Regulares, quam sæculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possint, quominus, si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.* Quare declaratio prædicta reducit alloquutionem Monialium absque licentia ad delictum circa personas intra septa degentes.

1114 In virtute autem prædictæ dispositionis non datur Episcopis aliqua facultas statuendi contra exemptos, aut imponendi censuras, sed solum supposita prohibitione alloquendi Moniales constituuntur delegati Apostolicæ Sedis ad coercendos violatores huius Prohibitionis. Vnde cum pœnæ determinatæ sint à S. Congregatione, poterunt eas contrauenientibus imponere, quia hoc est propriè corrigere, & punire, quod solum per Constitutionem Gregorii XV. ipsis conceditur.

1115 Prohibitio autem, qua religiosi prohibentur Moniales alloqui, est tenoris sequentis. *Eminentissimi & Reuerendiss. DD. Cardinales S. Congregat. &c. Decreuerunt, & mandarunt, nulli posthac religioso cuiusuis gradus, qualitatis, & dignitatis existat, (Superiore, cui Monasterij, seu Domus cura incumbit, Visitatore, seu Visitatoribus, Confessarioque ordinario, cùm ad tempus deputabitur, duntaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem S. Congregat. accedere ad Monasteria, seu Domos quarumcunque Monialium, vel Sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quod si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrationem Missarum in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesijs, seu Oratorijs externis, siue extra claustra existentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religiosi vllo quæsito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet personam intra claustra degentes alloqui possint. Confessarijs autem similiter interdixerunt, ne in ædibus Monasterij, seu Domibus, vel Monasterio, seu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel aliàs secum retineant, neue extra tempora generalium confessionum (quibus soli tantum Confessario refectionem diminam accipere, vix permittitur:) & tunc demum videlicet, cum sua habitatio, aut virorum Domus, aut Monasterium, in quo degit, à Monia-*

nia-

nialium, seu Sororum Monasterio, vel Domo nimium distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant. Quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ, ipso facto incurrendis, alijsque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obseruari.

1116 Hoc autem Decretum moderatum fuit ab eadem S. Congregat. sub sequenti modo. *Regulares possunt nunc quater in anno alloqui Moniales in gradu primo, & secundo consanguinitatis tantum sibi coniunctas, cum licentia Ordinariorum, & eorum, ad quos spectat, ad vnguem tamen seruata hac forma. Videlicet, non in diebus festiuis, Aduentus, Quadragesimæ, feria sexta, & Sabbato, & Vigilijs. Quæ licentia consignetur Confessario Monasterij ordinario, qui penes se retineat, isque associet, & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant: quæ licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, in librisque Cancellariæ eiusdem Notarij annotetur. Quod si prædicti Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quàm seruata forma supradicta licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis Sanctissimi Domini Nostri, & S. Congregationis transgressores, iudiciumque reformident. Regulares autem pœnis in præfato Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent eo ipso se nouerint esse addictos, etiam arbitrio S. Congregationis seuerius puniendos. Romæ 12. Kal. Decembris 1623.*

1117 Ex quibus deducitur contra Bordon. *in Consil. Regular. resolut. 7. n. 81.* Del Bene *tom. 1. de immunit. cap. 14. dub. 5. sect. 2. num. 5.* alloquentes eum Monialibus sine licentia peccare mortaliter, vt docent Merol. *tom. 1. Theol. moral. cap. 2. num. 615.* Coriolan. *de casib. reser. par. 2. casu 3. num. 29.* Naldus *in sum.* verbo *Monialis. num. 16.* verbo *Monialis autem.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 25. quæst. 5. num. 1.* Peirin. *de priuileg. ad Constit. 6. Pij V. num. 3.* Lezana *in sum.* verbo *Moniales. num. 20.* Nonar. *in sum. Bullar. tom. 1.* verbo *Clausura. num. 3.* Campanil. *in diuer. iur. Rubr. 12. cap. 16. num. 4.* Sayr. *lib. 3. clau. reg. cap. 7. num. 34.* Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 44. num. 156.* Pax Iordan *tom 2. lib. 7. tit. 12. num. 27.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. sect. 5. n. 200.* Squillan. *de priuileg. Cler. par. 1. cap. 13. num. 56.* Siquidem S. Congregatio prohibet tanquam aliquid graue, & imponit transgressoribus pœnam valde graue, quæ non solet imponi nisi pro peccato mortali, vt notant communiter Doctores. Syluester verbo *Interdictum. 6. num. 3.* Angelus verbo *Interdictum. 7. num. 4.* Tabiena *num. 18.* Caiet. *eodem verbo.* D. Antonin. *3. par. tit. 7. cap. 4. circa fin.* Sotus *in 4. dist. 22. quæst. 3. ar. 1.* Nauar. *cap. 27. Manual. n. 187.* Vgolin. *de censur. tab. 5. cap. 11. §. 1. num. 10.* Henriquez *lib. 12. sum. c. 46. num. 5.* Et ita declarauit S. Congreg. 1. *Iulij* 1606. apud Duar. *lib. 3. in Bul. cœnæ §. 8. quæst. 2. n. 45.* Quare solum paruitas materiæ excusare potest à mortali, vt essent verba salutationis, aut aliqua pauca verba vrbanitatis causa.

1118 Et hoc habet locum, etiamsi loquutio fit de rebus indifferentibus; imo etiam de rebus bonis, & concernentibus vtilitatem, licet spiritualem; Ratio est, quia finis prohibitionis est tollere commercium præsentiale propter pericula, quæ inde oriri possunt: hoc autem commercium exercetur in quacunque collocutione de quacunque materia fit; & proinde militat semper eadem ratio finalis. Vnde dici non potest, quod sit lex fundata in præsumptione, qua cessante cesset etiam obligatio ipsius; nam falsum est, quod fundetur in præsumptione colloquij ad malum finem; sed fundatur in periculis annexis tali colloquutioni. Lex autem semper obligat, quamuis in aliquo casu non adsit periculum, quod intendit vitare, quia non cessat finis adæquatus ipsius. Et ita inter alios notat Ianuar. *de casib. reser. resol. 44. num. 14*

1119 Insuper habet locum dicta prohibitio etiam quoad Moniales conuersas, vt notat idem Ianuar. *de casib. reseruat. resol. 34. num. 48.* Quia licet aliquando Conuersæ non veniant nomine Monialium, veniunt tamen in præsenti casu, & militat quoad ipsas eadem ratio prohibitionis. Colloquium namque est interdictum intuitu clausuræ, ita vt prohibitio ipsius sit posita ad vitanda pericula, quæ intendit vitare clausura, & proinde tanquam ipsam coadiuuans. Vnde cùm Conuersæ teneantur ad clausuram, remanet prohibitum colloquium etiam cum ipsis. Quando tamen Conuersæ non seruarent clausuram, sicut in aliquibus locis non seruant, quæ destinatæ sunt ad mendicandum. Aut si alicubi aliquæ Moniales absolutè illam non seruarent, non haberet locum prohibitio alloquendi: Ita Naldus *in sum.* verbo *Monialis num. 17.* verbo *Si quæ autem.* testans S. Congregationem Episcop. & Regularium ita rescripsisse Generali Capucinorum *die 15. Martij* 1594.

1120 Similiter habet locum præsens prohibitio, si quis signis, aut nutibus alloqueretur Moniales. Quia est prohibita loquutio secundum rationem loquutionis, quatenus scilicet est manifestatiua sensuũ internorum, qui cum manifestari possint tàm verbis, quàm nutibus, aut alijs signis, consequenter etiam talis manifestatio est prohibita; nam quod manifestentur verbis, aut signis, pertinet ad modum loquutionis, non verò ad substantiam. Ita Ianuar. *de casib. reser. resol. 34. num. 49.* Boccius *de casib. reser. Eccles. Neapol. casu 4. pet. 2.* Rursus si quis loqueretur aliquo idiomate à Moniali non percepto, non faceret contra prohibitionem. Ita etiam Merol. *tom. 1. disp. 1. cap. 2. num. 608.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. sect. 5. num. 216.* quia non alloqueretur Monialem, sed solum loqueretur coram Moniali: nam loquutio, vt sit completa, debet transmittere conceptus loquentis ad audientem, & eos illi communicare, quo secluso, non habetur formaliter loquutio. Insuper addit Ianuar. *citat.* quod, si quis loquatur per intermediam personam non facit contra prohibitionem, nam tunc explicaret suos sensus alteri, & hic Moniali. Quod etiam docent Merol. *tom. 1. disp. 1. cap. 2. num. 595. in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp. 5. quæst. 8. num. 7.* Zambel. *in reper.* verbo *Moniales, num. 124.* Pellizar. *de Monial. cap. 5. sect. 5. num. 215.* Quod tamen absolutè mihi probari non potest; nam si loquutio esset directa ad Monialem, verè ipsam alloqueretur, sicut

1120 Loquutio per signa, nutus &c. cum Moniali continetur sub prohibitione.
Non autem in idiomate non percepto à Moniali.
Loquutio per interpretem an prohibita.
1121 Prohibitio alloquendi Moniales an se extendat ad scriptionem.
1122 An comprehendat Abbatissam.
Nomine Monialium in odiosis non venit Abbatissa.
1123 Loquente Regulari cum Moniali, & ipsa non respondente, an violetur prohibitio.
Communis vsus loquendi præferendus strictæ significationi.
1124 Loquutio cum Monialibus è domibus propinquis an comprehendatur sub prohibitione.
Vna via prohibitum non censetur alia concessum.
1125 Prohibitio alloquendi Moniales an comprehendat Nouitios.
Nouitius ante professionem est laicus.
1126 Religiosus alloquens Monialem cum licentia an alloqui possit auscultatrices.
1127 Filius religiosus an possit alloqui matrem Monialis, pater filiam.
1128 Concionator an possit concionando alloqui aliquam Monialem.
1129 Alloquens Monialem diuersa die à præscripta an incidat in pœnas.
1130 Licentia indefinita alloquendi Monialem an extinguatur prima vice.
Sermo simpliciter prolatus intelligitur de vnica vice.
Licentia intrandi clausuram indefinita, est pro vnica vice.
Oratio indefinita æquiualet vniuersali.
1131 Valet non de rigore, sed ex benignitate, & mente disponentis.
Ratio reddit orationem indefinitam, vel vniuersalem, vel singularem.
1132 Habens licentiam specialem, si interim concedatur generalis, an possit pluries alloqui.
1133 Volens vti duplici rescripto super eodem negocio, caret beneficio vtriusque.
Si clericus obtineat beneficium, cessat mandatum de prouisione.
1134 Ordinarius an denegare possit licentiam alloquendi Moniales iuxta facultatem concessam à S.Congregat.
Gratia concedi solita non potest sine iniuria denegari.
1135 Ordinarius an ex causa necessitatis concedere possit licentiam Regulari alloquendi Moniales nullo gradu coniunctas.

1112 Ad II. Sacra Congregatio Conc. Trid. interpretum censuit posse. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus Dominus Vrbanus VIII. ad se relatam approbauit, vt refertur in Bullar. *tomo quarto, fol.* 102.

ADDITIO.

1113 Dicta declaratio habetur post *constit.* 18. Gregorij XV. & talis est. *An Regularis absque legitima licentia accedens ad Monasteria Monialium Regularibus subiectarum, ibique in loco colloquiis destinato cum Moniali colloquens, à Diœcesano Episcopo tanquam Apostolicæ Sedis delegato coerceri, & puniri possit. S.Congregatio Cardinalium Concil. Trid. Interpretum censuit, posse. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus D.N.Vrbanus VIII. ad se relatam approbauit.* Fundatur autem hæc declaratio in dispositione Gregor.XV. *de exemptione priuil.* quæ incipit, *Inscrutabili,* & est 18. huius Pontificis *in Bullar.* vbi §. 4. ver. *ad hæc,* ita disponitur. *Ad hæc tam Regulares, quam sæculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possint, quominus, si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem Monasteriorum Monialium etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.* Quare declaratio prædicta reducit alloquutionem Monialium absque licentia ad delictum circa personas intra septa degentes.

1114 In virtute autem prædictæ dispositionis non datur Episcopis aliqua facultas statuendi contra exemptos, aut imponendi censuras, sed solum supposita prohibitione alloquendi Moniales constituūtur delegati Apostolicæ Sedis ad coercendos violatores huius prohibitionis. Vnde cum pœnæ determinatæ sint à S. Congregatione, poterunt eas contrauenientibus imponere, quia hoc est propriè corrigere, & punire, quod solum per Constitutionem Gregorii XV. ipsis conceditur.

1115 Prohibitio autem, qua religiosi prohibentur Moniales alloqui, est tenoris sequentis. *Eminentissimi & Reuerendiss. DD. Cardinales S. Congregat. &c. Decreuerunt, & mandarunt, nulli posthac religioso cuiuscunque gradus, qualitatis, & dignitatis existat, (Superiore, cui Monasterij, seu Domus cura incumbit, Visitatore, seu Visitatoribus, Confessarioque ordinario, cùm ad tempus deputabitur, duntaxat exceptis) licere absque licentia expressa eiusdem S. Congregat. accedere ad Monasteria, seu Domos quarumcunque Monialium, vel Sororum, siue sui, siue alterius cuiusuis Ordinis ad colloquendum, siue tractandum cum eis. Quod si aliquando mandato sui Superioris aliquos Religiosos ad prædicandum Verbum Dei, vel ad celebrationem Missarum in ipsarum Monialium, seu Sororum Ecclesijs, seu Oratorijs externis, siue extra claustra existentibus, mitti contigerit, prohibuerunt, ne dicti Religiosi vllo quæsito colore Moniales, Sorores, aut quamlibet personam intra claustra degentes alloqui possint. Confessarijs autem similiter interdixerunt, ne in ædibus Monasterij, seu Domibus, vel Monasterio, seu domui Monialium, aut Sororum contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, vel aliàs secum retineant, neue extra tempora generalium confessionum (quibus soli tantum Confessario refectionem diuinam accipere, vix permittitur:) & tunc demum videlicet, cum sua habitatio, aut virorum Domus, aut Monasterium, in quo degit, à Monia-*

nialium, seu Sororum Monasterio, vel Domo nimium distat, nisi tamen & eo casu contrarium specialiter constitutum sit) ibi nullo modo comedant, reficiantur, aut cibum sumant. Quæ omnia, & singula sub pœnis priuationis officiorum, ac vocis actiuæ & passiuæ, ipso facto incurrendis, alijsque eiusdem Congregationis arbitrio præceperunt inuiolabiliter obseruari.

1116 Hoc autem Decretum moderatum fuit ab eadem S. Congregat. sub sequenti modo. *Regulares possunt nunc quater in anno alloqui Moniales in gradu primo, & secundo consanguinitatis tantum sibi coniunctas, cum licentia Ordinariorum, & eorum, ad quos spectat, ad vnguem tamen seruata hac forma. Videlicet, non in diebus festiuis, Aduentus, Quadragesimæ, feria sexta, & Sabbato, & Vigilijs. Quæ licentia consignetur Confessario Monasterij ordinario, qui penes se retineat, isque associet, & præsens sit, & auscultatrices de more, non autem aliæ assistant: quæ licentia pro die, & hora certa, & in scriptis concedatur, in librisque Cancellariæ eiusdem Notarij annotetur. Quod si prædicti Ordinarij per plures vices, vel in vlteriori gradu coniunctis, aut aliter, quàm seruata forma supradicta licentias concesserint, vel permiserint, sciant se intentionis Sanctissimi Domini Nostri, & S. Congregationis transgressores, iudiciumque reformident. Regulares autem pœnis in præfato Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent eo ipso se nouerint esse addictos, etiam arbitrio S. Congregationis seuerius puniendos. Romæ 12. Kal. Decembris 1623.*

1117 Ex quibus deducitur contra Bordon. *in Consil. Regular. resolut. 7. n.* 81. Del Bene *tom.* 1. *de immunit. cap.* 14. *dub.* 5. *sect.* 2. *num.* 5. alloquentes cum Monialibus sine licentia peccare mortaliter, vt docent Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. cap.* 2. *num.* 615. Coriolan. *de casib. reser. par.* 2. *casu* 3. *num.* 29. Naldus *in sum.* verbo *Monialis. num.* 16. verbo *Monialis autem.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 25. *quæst.* 5. *num.* 1. Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 6. *Pij V. num.* 3. Lezana *in sum.* verbo *Moniales. num.* 20. Nonar. *in sum. Bullar. tom.* 1. verbo *Clausura. num.* 3. Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 4. Sayr. *lib.* 3. *clau. reg. cap.* 7. *num.* 34. Barbosa *de iure Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 156. Pax Iordan *tom* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 27. Pellizar. *de Monial. cap.* 5. *sect.* 5. *n.* 200. Squillan. *de priuileg. Cler. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 56. Siquidem S. Congregatio prohibet tanquam aliquid graue, & imponit transgressoribus pœnam valde graué, quæ non solet imponi nisi pro peccato mortali, vt notant communiter Doctores. Syluester verbo *Interdictum.* 6. *num.* 3. Angelus verbo *Interdictum.* 7. *num.* 4. Tabiena *num.* 18. Caiet. *eodem verbo.* D. Antonin. 3. *par. tit.* 7. *cap.* 4. *circa fin.* Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 3. *ar.* 1. Nauar. *cap.* 27. *Manual. n.* 187. Vgolin. *de censur. tab.* 5. *cap.* 11. *§.* 1. *num.* 10. Henriquez *lib.* 13. *sum. c.* 46. *num.* 5. Et ita declarauit S. Congreg. 1. *Iulij* 1606. apud Duar. *lib.* 3. *in Bul. cœnæ §.* 8. *quæst.* 2. *n.* 45. Quare solum paruitas materiæ excusare potest à mortali, vt essent verba salutationis, aut aliqua pauca verba vrbanitatis causa.

1118 Et hoc habet locum, etiamsi loquutio fit de rebus indifferentibus; imo etiam de rebus bonis, & concernentibus vtilitatem, licet spiritualem. Ratio est, quia finis prohibitionis est tollere commercium præsentiale propter pericula, quæ inde oriri possunt: hoc autem commercium exercetur in quacunque collocutione de quacunque materia fit; & proinde militat semper eadem ratio finalis. Vnde dici non potest, quod sit lex fundata in præsumptione, qua cessante cesset etiam obligatio ipsius; nam falsum est, quod fundetur in præsumptione colloquij ad malum finem; sed fundatur in periculis annexis tali colloquutioni. Lex autem semper obligat, quamuis in aliquo casu non adsit periculum, quod intendit vitare, quia non cessat finis adæquatus ipsius. Et ita inter alios notat Ianuar. *de casib. reser. resol.* 44. *num.* 14

1119 Insuper habet locum dicta prohibitio etiam quoad Moniales conuersas, vt notat idem Ianuar. *de casib. reseruat. resol.* 34. *num.* 48. Quia licet aliquando Conuersæ non veniant nomine Monialium, veniunt tamen in præsenti casu, & militat quoad ipsas eadem ratio prohibitionis. Colloquium namque est interdictum intuitu clausuræ, ita vt prohibitio ipsius sit posita ad vitanda pericula, quæ intendit vitare clausura, & proinde tanquam ipsam coadiuuans. Vnde cùm Conuersæ teneantur ad clausuram, remanet prohibitum colloquium etiam cum ipsis. Quando tamen Conuersæ non seruarent clausuram, sicut in aliquibus locis non seruant, quæ destinatæ sunt ad mendicandum. Aut si alicubi aliquæ Moniales absolutè illam non seruarent, non haberet locum prohibitio alloquendi: Ita Naldus *in sum.* verbo *Monialis num.* 17. verbo *Si quæ autem.* testans S. Congregationem Episcop. & Regularium ita rescripsisse Generali Capucinorum *die* 15. *Martij* 1594.

1120 Similiter habet locum præsens prohibitio, si quis signis, aut nutibus alloqueretur Moniales. Quia est prohibita loquutio secundum rationem loquutionis, quatenus scilicet est manifestatiua sensuũ internorum, qui cum manifestari possint tàm verbis, quàm nutibus, aut alijs signis, consequenter etiam talis manifestatio est prohibita; nam quod manifestentur verbis, aut signis, pertinet ad modum loquutionis, non verò ad substantiam. Ita Ianuar. *de casib. reser. resol.* 34. *num.* 49. Boccius *de casib. reser. Eccles. Neapol. casu* 4. *pet.* 2. Rursus si quis loqueretur aliquo idiomate à Moniali non percepto, non faceret contra prohibitionem. Ita etiam Merol. *tom.* 1. *disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 608. Pellizar. *de Monial. cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 216. quia non alloqueretur Monialem, sed solum loqueretur coram Moniali: nam loquutio, vt sit completa, debet transmittere conceptus loquentis ad audientem, & eos illi communicare, quo secluso, non habetur formaliter loquutio. Insuper addit Ianuar. *citat.* quod, si quis loquatur per intermediam personam non facit contra prohibitionem, nam tunc explicaret suos sensus alteri, & hic Moniali. Quod etiam docent Merol. *tom.* 1. *disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 595. *in fine.* Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 5. *quæst.* 8. *num.* 7. Zambel. *in reper.* verbo *Moniales, num.* 124. Pellizar. *de Monial. cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 215. Quod tamen absolutè mihi probari non potest; nam si loquutio esset directa ad Monialem, verè ipsam alloqueretur, sicut

qui loquitur cum alio per interpretem; & finis ipsius esset communicare suos sensus Moniali, & solum esset fraudem facere legi, & proinde violaret legem, Solum autem hoc admitti posset, quando loquens non dirigeret suam loquutionem ad Monialem, sed solum colloquens referret Moniali, quod ab ipso percepit. Imo Graf. *de casib. reser. lib. 2. cap. 5. n. 34.* absolutè vult contrauenire. Ita etiam Lezana *in sum.* verbo *Moniales num.* 20.

1121 An autem ex vi dictæ prohibitionis sit prohibitum scribere Monialibus? affirmant Campanil. *in diuers. iur. rubr.* 12. *cap.* 16. *num.* 46. Pax Iordan. *tom.* 1. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 60. Sed melius negant Riccius *in praxi aurea resol.* 65. Barbosa *de potest. Episcopi alleg.* 102. *num.* 81. Ianuar. *de casib. reser. resolut.* 46. vbi citat Graf. Sanchez, Merol. Tamburin. Bonac. Squillante, *de priuileg. Episcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 48. Quia non sunt idem scribere, & loqui, & cum verba legis non conueniant scripturæ, nec etiam conuenit dispositio. cap. *indemnitatibus*, §. *sed cum eas*, *de elect. in* 6.

1122 Præterea non conueniunt Doctores, an dicta prohibitio extendatur ad Abbatissam. Aliqui enim volunt, quod alloquentes Abbatissam faciant contra prohibitionem. Ita Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 604. Megal. *par.* 1. *promptuar.* verbo *Corruptio, num.* 14. Squillante *de priuileg. Episcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 58. Quia talis prohibitio, sicut etiam statutum Synodale, cum sit in fauorem animarum, censetur fauorabilis, & ideo extenditur ad Abbatissas, quæ in fauorabilibus veniunt nomine Monialium. Aut si est odiosum, non est tale respectu Monialium, sed solum quo ad eos, quibus fit prohibitio. Verum si ex eo, quod, lex respiciat fauorem animarum, esset fauorabilis omnis lex vetans peccatum, seu obligans in cõscientia esset fauorabilis. Rursus cum loquens sit correlatiuum audientis, & prohibita loquutione veniat in consequentiam priuatio audiendi, dum lex est odiosa respectu loquentis, est etiam talis respectu audientis. Itaque alij probabilius docent sub hac prohibitione non comprehendi Abbatissam. Ita Lezana *in sum.* verbo *Moniales*, *num.* 22. Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 25. *quæst.* 8. *num.* 5. Ianuar. *de casib. reser. resol.* 44. *per totam*, Pellizar. *de monial. cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 308. Zambel. *in reper.* verbo *moniales, num.* 24. Cum enim hæc lex sit odiosa, siquidem prohibet commercium etiam Monialibus, nomine Monialium non venit Abbatissa, iuxta Glos. *in cap. fin. de simon.* Panorm. *num.* 2. Cardinal. *in Clemen.* 1. *nu.* 7. *in* 6. *opposit.* Roman. *consil.* 259. *in fine*, Armilla, verbo *Abbas num.* 11. Mandos. *de priuileg. ad instar, gloss.* 7. *num.* 28. alios citans. Et sanet etiam ratio, quia cum Abbatissa sit persona grauis, prouectæ ætatis, & probatæ vitæ, cessant quò ad ipsam illa pericula, propter quæ est facta prohibitio.

1123 Verum si contingat, quod religiosus loquatur Moniali, & ipsa nihil respondeat, non violari Decretum S. Congregat. nec pœnas habere locum tradunt Graf. *de casib. reseruat. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 1, Ianuar. *eod. tract. resol.* 39. *per totam*. Quia prohibetur colloquutio; qui autem loquitur non colloquitur, quia colloqui requirit mutuam loquutionem, Verum spectato fine legis est admodum leuis hæc ponderatio; imo etiam spectatis verbis; siquidem confunditur colloqui cum alloqui, quod enim prius dixerat colloqui, postea in eodem Decreto dicit alloqui. Finis enim legis est tollere commercium loquutionis, quod habetur, siue Monialis respondeat, siue non. Et praxis ita interpretatur hanc prohibitionem, & proinde cum communis vsus ita habeat vt censeatur prohibita loquutio, præferendus est strictæ significationi verbi *colloqui*. *l. Labeo ff. de supellect. leg.* vbi Bar. & communiter Doctores *in l. non dubium*, *C. de legib.* & *in l. fin re leges, ff. de legib.* Et ideo ita tenet idem Graf. *consil.* 22. *num.* 3. *de sent. excommunicat. tom.* 1. Merol. *tom.* 1. *disp.* 1. *caput.* 2. *num.* 589. Pellizar. *de monial. cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 208. Lezana *in sum.* verbo *Moniales num.* 20. Zambel. *in reper. eod. verbo*, *num.* 24. Econtra tamen si Monialis loqueretur & religiosus non responderet, non faceret contra prohibitionem, quia non est prohibita auditio, sed loquutio, quæ est quid valde diuersum.

1124 Quod autem spectat ad loquutionem cum Monialibus è domibus propinquis, non includi sub dicta prohibitione, sentiunt Tamburin. *de iure Abbatiss. disp.* 25. *quæst.* 8. *num.* 1. Lezana *in sum.* ver. *moniales num.* 20. Pellizar. *de monial. cap.* 5. *sect.* 5. *num.* 214. Ianuar. *de casib. reser. resol.* 29. *num.* 15. Pax Iordan. *tom.* 2. *lib.* 7. *tit.* 12. *num.* 57. Quia in Decreto duo prohibentur copulatiuè, accessus ad Monasteria, & loquutio; & ideo cum sit lex pœnalis, non habebit locum in sola loquutione. Attamen oppositum censeo tenendum, vt tenet etiam Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 625. Quia accessus ad Monasteria non per se prohibetur, sed tantum vt medium ad loquutionem; & ideo quod per se, & ratione sui prohibetur est sola *loquutio*, & accessus solum ratione alterius: vnde tota ratio prohibitionis est in loquutione, & proinde habet locum prohibitio, quoties interuenit loquutio; alioquin religiosi, qui haberent Monasterium propinquum Monialibus, & adesset commoditas loquendi è fenestris, possent continuo loqui. Et subintrat regula, quod vna via prohibitum, non censetur alia concessum. cap. *Tuæ, de procurat.* & *cap. Cum quid vna de reg. iur. in* 6. Vnde si per viam accessus ad Monasteria est prohibita loquutio, erit prohibita etiam quacunque alia via fieri possit.

1125 An autem hæc prohibitio extendatur ad Nouitios. Negatiuè respondent non solum loquendo de Nouitijs Equitum Hierosolymitanorum, sed etiam de claustralibus, Portel. *Dub. regular.* verbo *Nouitij absolutio, num.* 35. & in terminis Squillante *de priuileg. Episcop. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 51. Quia licet Nouitij in fauorabilibus veniant nomine religiosorum, non tamen in odiosis, atque adeo non comprehenduntur sub legibus pœnalibus loquentibus de religiosis. Siquidem ante professionem remanent Laici. cap. *Non solum*. cap. *Constitutionem, de regular. in* 6. & *cap. Religioso de sent. excommunicat. in* 6. Vnde quo ad hoc erit eadem ratio de ipsis, ac de sæcularibus.

1126 Quia autem, quando religiosus loquitur cum licentia cum aliqua Moniali, debent de more interesse auscultatrices, dubitatur, an si iste religiosus loquatur cum ipsis, aut cum aliqua alia,

quæ

quæ de iure assistet, violet Decretum, & pœnas incurrat. Et negatiuè resoluunt Pellizzar. De Monial. cap. 5. sect. 5. num. 219. Ianuar. De casib. reser. resol. 44. num. 15. Qui alios citat. Et fundantur in eo, quia quò ad has censetur adesse tacita licentia Superiorum. Vnde quò ad alias sine ex se aduenientibus, siue aduocatis, locum habet prohibitio. De quo nulla est difficultas quò ad hanc posteriorem partem: adest tamen quò ad priorem partem, quæ tamen adhuc est probabilis. Quia sumus in rebus moralibus; vnde cum sint ex officio destinatæ, vt intersint colloquutioni, se habent moraliter, vt vna persona ad excipiendam externam alloquutionem, & ideo, sicut loquutio est directa ad omnes, ita etiam licentia censetur concessa respectu omnium.

1127 Cum autem patres, & matres alloqui possint filias moniales sine alia licentia, & filij proprias matres moniales, ex declaratione S. Congregationis *die 15. Martij 1619.* apud Gauantum *in Manuali* verbo *Monialium loquutio*, *num.* 8. Dubitatur, an id habeat locum quò ad religiosos, ita vt filij possint alloqui sine licentia matres Moniales, & patres filias. Et quidem cum declaratio S. Congregationis sit vniuersalis, videtur prohibitio denegari quò ad hanc partem per dictam declarationem, præsertim quia militat etiam ratio, imo à fortiori quò ad religiosos patres respectu filiorum, & filios respectu matrum. Quia tamen etiam prohibitio facta Regularibus est vniuersalis, nec ipsi derogari potest per declarationes, quæ non inferunt nouum ius, sed solum quod sancitū sit declarant; ideo pro ipsis quoque erit necessaria licentia.

1128 Rursus, cum Regulares concionari possint apud Moniales, dubitatur, an concionando possint alloqui aliquam Monialem, aut etiam communitatem explicando ipsis suos priuatos sensus, qui non conectuntur ad concionem, an vero violarent Decretum. Resp. Non videri violare Decretum, cum per ipsum Decretum prohibeatur loquutio de per se, & ex intentione loquendi proueniens: illa autem loquutio intermixta concioni, tanquam ipsi commixta sequeretur naturam concionis, & proinde non videtur prohibita, sicut nec est prohibita concio, præsertim quia in tali casu cessat finis legis, neque ponatur aliud commercium præter commercium concionis, neque adsint illa pericula, propter quæ colloquutio est interdicta.

1129 Cæterum, si habens licentiam alloquendi aliquam Monialem pro certa die, diuersa die à præscripta vtatur licentia, non peccare mortaliter, atque adeo non incidere in pœnas Decreti existimat Bordonus *Decis. Miscel.* 249. Quia manet substantia licentiæ, & solum variatur modus. Nec obstat, quod pro nulla habeatur non seruata forma in ea præscripta, siquidem in forma continetur dies: quia cum Decretum requirēs talem formam fundetur in præsumptione, non obligat in foro conscientiæ, cum adest veritas in contrarium, & religiosus loquatur bono fine. Melius tamen videtur posse responderi, nempe formam illam præscriptam in Decreto non esse substantialem. quia continet nonnulla, quæ subsequuntur licentiam, nempe quod confessarius associet, quod auscultatrices sint præsentes &c. & proinde non reddere nullam licentiam: quod etiam declarant verba eiusdem Decreti in fine: Regulares autem pœnis, in præfato Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se nouerint esse addictos. Ex quibus patet, licentiam non fuisse nullam, sed solum pœnas habitantium loquutis, ac si illam non obtinuissent.

1130 Cum autem licentia alloquendi Monialem concedi possit religioso diuersis modis, dubitatur, an si concedatur indefinitè, extinguatur prima vice, an verò censenda sit licētia vniuersalis alloquendi toties, quoties libuerit. Merolla *tom.* 2. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 629. putat valere solum pro vnica vice. Tum quia est dispensatio in lege, & ideo stricti iuris. Tum quia sermo simpliciter prolatus præsertim in odiosis intelligitur de vnica vice; *l. Bouem, §. Hoc sermone, ff. de verbor. significat.* Vnde etiam licentia intrandi clausuram intelligitur, licet indefinita, pro vnica vice, vt tradunt Iul. *Hir. l. Duobus reis, §. Si ei, qui, num.* 75. *ff. de iureiur.* Graff. *Consil.* 22. *num.* 38. *de sent. excom. tom.* 1. Mastril. *decis.* 97. Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæst.* 210. Riccius *Collect.* 587. *par.* 3. Io. Andr. *Reg.* 34. *de reg. iur. in* 6. Alber. *lib.* 2. *stat. quæst.* 181. Felin. *in c.* 2. *de rescrip. num.* 17. Tiraquel. *de consensu connub. §.* 2. *glos.* 1. *num.* 79. & alij. Contrarium tamen, quod scilicet non consummatur vnica vice, sed sufficiat pro toties, quoties libuerit, tradunt alij, præsertim Ianuar. *de casib. reseruat. resol.* 28. Quia sermo indefinitus æquiualet vniuersali. argum. ex *l. Cum inter veteres.* ver. *Maximè, C. de fideicom.* Glos. *in cap. Vt circa*, verbo *Aliorum, de elect. in* 6. &c. & melius ex *l. Si ita relictum.* & *l. Pluribus, ff. de leg.* 2. & *l. Si plures, ff. de legat.* 3. & *cap. Quia circa, de priuileg.*

1131 Verum, cum sermo indefinitus non æquiualeat vniuersali de rigore significationis, sed solum ex quadam benignitate, & mente disponentis, vt notant Bart. *in l. si pluribus, ff. de leg.* 2. & *in l. qui ædificium, ff. de seruit. vrban. prædiod.* per tex. *l. Si seruitus eod. tit.* Corneus *consil.* 138. *circa fin. lib.* 2. & *consil.* 160. *num.* 6. *lib.* 3. Riminal. *in cap. Quæ in Ecclesiarum, num.* 223. *de Constit.* Tusch. *littera I. conclus.* 86. *num.* 18. Sequitur quod inspicienda sit mens disponentis, & subiecta materia, atque adeo ratio dispositionis, quæ est illa, quæ regulat mentem disponentis, & iuxta mensuram rationis videndum, an indefinita concessio possit æquiualere vniuersali, an verò restringenda sit iuxta doctrinam, quam tradunt Fulgos. *consil.* 75. *in fine* Corneus *consil.* 83. *n.* 2. *lib.* 4. Signorol. *consil.* 69. *num.* 8. ver. *Nihilominus.* Menoch. *Præsump.* 72. *num.* 7. *lib.* 4. Tusch. *citat. conclus.* 86. *num.* 29. Vnde in præsenti materia considerãda est ratio, quæ mouet ad concedendam licentiam alloquendi moniales, & videndum, an sit ratio vniuersalis, quæ possit mouere ad concedendam licentiam vniuersalis, an verò requirat solum licentiam pro vnica, aut altera vice, & postea determinandum, an licentia sit, vel non sit vniuersalis. Vnde qui obtineret indefinitam licentiam alloquendi sororem, censeretur vniuersalis, quia affectus sanguinis est ratio vniuersalis, quæ sæpesæpius exigit communicationem sermonis. Qui obtineret licentiam indefinitam alloquendi aliquam monialem intuitu

tuitu alicuius negocij, posset toties alloqui; quoties negocium exigeret: Has tamen licentias indefinitas non possunt Ordinarij concedere, nec Pontifex, seu S. Congregatio concedere solet.

1132 Sed quid, si quis habeat licentiam specialem alloquendi aliquam Monialem, & antequam alloquatur concedatur licentia generalis omnibus alloquendi Moniales? Resp. Merolla *tom. 1. theol. moral. disp. 1. cap. 2. num. 630. & sequen.* Si alloquatur in virtute licentiæ generalis, non posse vti licentia speciali, nisi specialis esset pro certa die diuersa ab illa, pro qua adest licentia generalis; aut non loquutus fuisset cum illa Moniali, pro qua est specialiter concessa licentia. Oppositum tamen tenet Ianuar. *De casib. reser. resol. 28. num. 6.* Et meritò; quia licentia generalis, & specialis sunt duæ gratiæ distinctæ, nec vna per aliam reuocatur, & quantumcumque strictè accipiantur, vna non est reuocatiua alterius, & ideo consummata vniuersali, potest adhiberi particularis. Et cum licentia particularis aliquid operari debeat, necesse est, quod causet aliquem fauorem vltra vniuersalem. Et confir. potest ex eo, quod lex generalis non derogat speciali ex *cap. 1. de Constit. in 6.* & ideo nec etiam licentia generalis derogabit speciali.

1133 Neque vrgent tex. qui in contrarium solent afferri, qualis est cap. *Ex tenore de rescriptis*; quia ibi tantum decernitur, quod si quis impetret duo rescripta commissionis super eodem negocio, & vtroque vti velit, carebit beneficio vtriusque, ratione fraudis, & doli. In casu autem nostro nulla fraus interuenit, neque agitur de duabus licentijs ad eundem finem, & ex eadem causa impetratis, & proinde est dispar ratio, & tex. non facit ad rem. Neque etiam tex. *c. Si pauper de præben. in 6.* Vbi si mandabatur prouideri clerico pauperi de beneficio, cessat mandatum, si aliunde obtineat beneficium. Nam ideo cessat mandatum, quia cessat causa mandati, vt habet tex. ipse, quia scilicet causa mandati erat subleuatio paupertatis; quæ amplius non habet locum, dum de alio beneficio prouisus est. At diuersus est casus præsens, quia cum vna licentia sit generalis, & altera specialis, supponuntur habere diuersas causas, nam generalis habebit causam generalem, & specialis specialem; vnde stante diuersitate causæ, ex consummatione vnius licentiæ non extinguitur altera.

1134 Occurrit autem dubium, nempe, an Ordinarius denegare possit licentiam, quam concedere potest iuxta formam Decreti S. Congregationis, alloquendi scilicet consanguineas in primo, aut secundo gradu coniunctas. Et affirmatiuè respondet Bordon. *decis. miscellan. 222.* Quia dictum Decretum hoc remittit arbitrio eiusdem Ordinarij, vt constat ex illis verbis, *Quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire, licentiam concedere possint.* vnde à fortiori infert, quod posset denegare, si adesset periculum alicuius peccati, alioquin non esset concedere, Quatenus sibi visum fuerit in Domino expedire. Cæterum tenendum est, quod sine causa non possit denegare, quia agitur de gratia solita concedi. Gratia autem concedi solita non potest sine iniuria denegari, argum. ex *l. 1. §. penult. ff. de aqua quotid.* & notant Bart. *ibid.* Gabr. *Conclus. 8. num. 2. de iure emphyt. lib. 3. commun. conclus.* Afflict. *decis. Neapol. 238.* & *ad Consuet. Neapol. lib. 1. rubr. 97. num. 22. de pœna contum.* Puteus *decis. 49. num. 1. lib. 3.* Ex causa tamen rationabili posset denegare, quia gratia concedi solita, ex causa denegari potest. vt Puteus *ibid.*

1135 Quod si vrgeat aliqua necessitas alloquendi monialem nullo gradu coniunctam, vt esset celebratio alicuius contractus, aut alia similis; putat Bordon. *cit. decis. miscellan. 222.* quod possit Ordinarius concedere licentiam toties, quoties necessitas vrgebit. Quia, inquit ipse, colloquutio necessaria non prohibetur, vt colligitur ex cap. *Monasteria, de vita, & honest. cler.* Sed tantum vitiosa, & periculosa, ibi: *Sine manifesta, & rationabili causa frequentare præsumpserit:* neque id prohibetur per Decretum S. Congregat. cum disponat tantum de colloquutione & vrbanitate, & pietate.

An Episcopus carcerare possit Regulares loquentes cum Monialibus sibi subiectis. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1136 *Episcopus carcerare potest Regulares alloquentes Moniales sibi subiectas.*
1137 *Oppositum est tenendum.*
Quando pœna est taxata à lege, iudex etiam delegatus tenetur illi stare, nec potest aliam imponere.

1136 Ad 3. Resp. Quòd sic: ita tenet Boer. *decis.* 211. & Guid. Pap. *quæst.* 159. ad terminos Conc. Trid. *sess. & c. 19.* & *sess. 21. c. 8.* & *sess. 29. c. 19. de refor.*

ADDITIO.

1137 Obstat resolutioni Auctoris, quod in Decreto prohibente religiosis loquutionē cum Monialibus, determinatur pœna pro transgressoribus, nempe priuatio officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ. Quando autem pœna est determinata à lege, iudex stare debet huic determinationi, nec pro suo libito potest aliter punire. cap. *De causis, §. Illa etiam de offic. delegati*, Et quamuis Ordinarij procedant in hoc, vt Apostolicæ Sedis delegati, non tamen delegatio excedit punitionem, seu exequutionem pœnæ deter-

determinatæ, quia sunt tantum delegati ad coercendum, & puniendum, vt in Constitutione *Inscrutabili.* Gregor. XV. *De exemptor. priuileg.* Vnde, cum in his pœnis non inueniatur carcer, non videtur, quod possit Ordinarius incarcerare. In quo tamen standum erit Instructioni, quam habent Ordinarij à S. Congregatione.

BVLLA

SANCTISS. DOMINI NOSTRI

VRBANI PAPAE VIII.

CONTRA MALE AD SACROS, VEL MINORES ORDINES, seu Clericalem characterem ordinantes, & male ordinatos.

VRBANVS PAPA VIII.

AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

1138 *SECRETIS æternæ prouidentiæ consilijs, nullo nostrorum suffragio meritorum, speculatores Domus Israel, in sublimi Apostolatus culmine constituti, eò potissimum Pontificia sedulitatis officia conuertenda esse arbitramur, vt qui in sortem Domini vocantur, Christique Militiæ dant nomen, spiritualem Ecclesiæ tranquillitatem non perturbent, sed pacem confirment, vires augeant, ac tam strenuè se gerant, vt ipsam terribilem, quasi castrorum aciem ordinatam, inferæ potestates, ac Principes tenebrarum quotidie magis perhorrescant.*

§. 1. Hæc autem quantò impensius fieri optamus, tanto maiori indignatione irreligiosam quorundam impudentiam detestamur, ac sacrilegam temeritatem execramur, qui Sacros Canones, Summorumq; Pontificum Decreta non verentes, Clericales Ordines illegitimè suscipiunt, ac dum in Ecclesiasticorum ministrorum cœtum per nefas irrepunt, DEI cultui, animarum saluti, omnibusque ad optimum Christianæ Reipublicæ regimen pertinentibus, plurimum obesse noscuntur.

§. 2. Aliàs siquidem fel. rec. Clemens Papa IV. Prædecessor noster volens periculis animarum eorum obuiare, qui vinculo excommunicationis adstricti, aut apostatæ, seu irregulares, vel aliàs Ordinum sacrorum susceptione indigni, suam patriam, in qua de his haberetur notitia, fugientes, se in remotis partibus faciebant ad huiusmodi Ordines promoueri, statuit, vt nullus Episcoporum Italiæ de cætero aliquem vltramontanum Clericum ordinare præsumeret, nisi ab eodem Clemente Prædecessore, vel ab Episcopo, de cuius diœc. traxerat originem, ordinandus, vel in cuius diœc. beneficiatus existebat, per eius patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum nolebat, aut nequibat ordinare, specialem licentiam haberet: eos verò, quos contra præmissa contigisset ordinari, manere voluit absque spe dispensationis super hoc à Sede Apostolica obtinendæ suspensos, ac ordinantes condigna pœnitentia puniri.

§. 3. Cum autem non sine graui animi nostri molestia, Nobis innotuerit, quamplures vltramontanos, suæ salutis immemores, DEIque timore postposito ad Ordines prædictos dimissorialibus litteris, seu etiam falsò, cum bonorum omnium scandalo, se promoueri fecisse; Nos innumeris, quæ ex minus canonica Clericorum ordinatione huiusmodi proueniunt, malis, quantum Nobis ex alto conceditur, prouidere volentes, prædictam Clementis Prædecessoris constitutionem, cum omnibus, & singulis in ea con-

sentis approbantes, & innouantes, Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, in Italia existentibus, tenore præsentium prohibemus, ne quouis prætextu, & ex quacumque causa Hispanos, Lusitanos, Gallos, vel Germanos, aliosque quoscumque Vltramontanos, & ex quibusuis locis extra Italiam oriundos, non solum ad sacros, sed neque etiam ad minores Ordines, vel Clericalem characterem promouere audeant, seu præsumant, nisi dimissoriales suorum Ordinariorum litteras à nostris, & huius Sanctæ Sedis Nuncijs, seu Collectoribus in illis partibus commorantibus recognitas, probatas, & subscriptas habeant, earumdumque Nunciorum, seu Collectorum subscriptiones à dilecto filio nostro in Alma Vrbe Vicario in spiritualibus generali similiter examinatæ, recognitæ, & approbatæ fuerint; aliàs promouentes, ad annum ab exercitio Pontificalium; promoti verò, perpetuæ suspensionis pœnam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinendæ, incurrant eo ipso. Insuper in promotos huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciarijs patrimonij titulis scienter se ad Ordines huiusmodi promoueri fecerint, non solum prædictis, verùm etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis infligendis pœnis.

§. 4. Italos verò, si quos imposterum Clericali charactere insigniri, vel ad minores Ordines promoueri ab alieno Episcopo, cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per Concil. Trident. Decretum cap. 16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus sequuta tamen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minimè gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plenè in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiuè volumus.

§. 5. Sicque, & non aliter per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane si secus super his à quoquam, quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. In contrarium facien. non obstantibus quibuscumque.

§. 6. Per præsentes autem constitutioni rec. mem. Pij Papæ II. Prædecessoris nostri contra male promotos editæ, nullatenus derogare intendimus, sed illam cum omnibus, & singulis in ea contentis, in suo robore, & efficacia permanere, perindè ac si præsentes non emanassent, decernimus.

§. 7. Vt autem præsentes litteræ ad omnium notitiam facilius deuenire possint, volumus quod illæ, siue earum exempla in valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ, vt moris est, affixa; omnes, & singulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent.

§. 8. Quodque earumde transumptis, etiam manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra illud vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris die 11. Decembris 1624. Pontificatus Nostri Anno Secundo.

QVÆSTIONES.

1139 1 An Clerici vtentes falsis Dimissorijs, ignorantes esse falsas, & illas recipientes à viro probo, & bonæ opinionis, puniantur pœna in supradicta Bulla contenta.

2 An Clericus ordinatus à non suo Episcopo sine falsis dimissorijs, incurrat pœnam præfatæ Constitut.

3 An Ordinarius possit ratificare ordinationem sui subditi, factam ab alio Episcopo, ac quid requiratur, & an in præiudicium tertij.

4 An Episcopus sibi non subdito ordines conferens cum spe ratihabitationis proprij Episcopi, suspensionem incurrat.

5 An Episcopus ordinans alienum Clericum excusetur à suspensione, si probabiliter ignorauit Clericum à se ordinatum esse alterius Diœcesis, sed communiter habitum de sua Diœcesi.

6 Quæ concurrere debent, vt quis possit ordinari ab alieno Episcopo ratione domicilij.

7 An Ordinandus etiam Episcopo ordinanti non subditus, irretitus aliqua censura Ecclesiastica, vel irregularitate, habeat aliquod releuamen, vel Beneficium per absolutionem, vel dispensationem, qua vtitur Episcopus in principio ordinationis.

8 An laicus fabricans falsas dimissorias, possit puniri ab illo Episcopo, cuius iurisdictio offensa

effcasa est in fabricatione dictarum dimissoriarum.

Quid si laicus incepit falsò scribere dimissorias, ad perfectionem tamen non deductas.

Vtentes falsis dimissorijs cum bona fide, puniantur pœna Constitutionis Vrbani VIII. Quæst. I.

SVMMARIVM.

1140 *Vtens bona fide falsis dimissorijs non punitur.*
Falsitas non punitur absque scientia.
Ignorantia in dubio præsumitur.
Vsus falsarum scripturarum non punitur absque dolo.
Ignoranti non potest imputari dolus.
1141 *Quid requiratur, vt excusetur vtens falsis dimissorijs.*
Scire debens est in culpa.

Ad I. Resp. Clericali charactere insignitos, vel ad minores ordines promotos ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs, quas falsas ignorabat, & à probo viro receperat, non incurrere pœnas præfatæ Constit. ex reg. iur. falsitatem non puniri, absque scientia, *l. 1. §. fin. ff. de falsis. l. nec exemplum. C. eod.* quæ qualitas est de substantia delicti, ex quo ignorans non dicitur delinquere, secundum Rip. *in l. fin. num.* 48. *C. de reuoc. donat.* Gram. *conf.* 25. Menoch. *de arb. iud. cas.* 186. *num.* 12. & ignorantia in dubio præsumitur, nisi probetur scientia. *c. præsumitur de reg. iur. l. verius, ff. de probat.* Roland. *cons.* 45. *volum.* 1. Cacher. *decis.* 24. Mascard. *de probat. conclus.* 879. *num.* 6. scientem enim non ignorantem lex vult obligare, *l. generaliter, C. de tabular. lib.* 10. Cuman. *in l. quicunque n.* 4. *C. de seru. fugit.* & Rom. *cons.* 473. & in proprijs terminis in materia falsitatis, dolus requiritur ad puniendum aliquem vtentem falsis scripturis, Plot. *in l. si quando, num.* 624. *C. vnde vi*, Bonifac. de Vitalin. *in rub. de fals. num.* 2. Iodoch. *in pract. crim. c.* 123. *num.* 7. quemadmodum dicimus etiam in vtentibus falsis ponderibus, & mensuris, Natt. *cons.* 72. *num.* 3. Tab. *in summa §. emptio num.* 9. *& §. falsum, num.* 10. Nauar. *in manual. cap.* 17. *num.* 169. Vnde Clar. *in §. falsum, num.* 5. voluit, quod qui vtitur falso instrumento, non punitur, nisi sciens illud esse falsum, & eo vsus fit. cuius ratio est, quia pœna præsupponit culpam, Rimin. iun. *cons.* 640. *num.* 72. *volum.* 6. sed in ignorante non consideratur culpa, vt ait Crauetta *cons.* 204. *num.* 21. & Rimin. *d. cons.* 640. *num.* 76. vbi etiam subdit, *n.* 77. quod sine culpa non consideratur pœna. & ad idem facit, quod notanter scripsit idem Crauett. *cons.* 8. *num.* 10. quod ignoranti falsas scripturas, seu dimissorias, dolus imputari non potest. Non obstat Luc. de Pen. *in l. modios, num.* 4. *C. de susceptoribus*, vbi ait, quod tenentes falsas mensuras sunt puniendi, nec excusantur per ignorantiam per text. *in l. sed addes, §. si quis ff. locati.* quia loquitur in alio casu.

ADDITIO.

1141 Limitanda est doctrina Auctoris, vt non habeat locum in quocunque casu dimissoriæ falsæ putentur veræ, sed solum quando eas acceperint ab Officialibus, quia scire tenentur, quod ab Ordinario conceduntur solum per Officiales de eius mandato, & proinde si aliàs habitis vterentur, essent in culpa, quia scire debuissent non esse legitimè expeditas, *l. quod te. ff. de reb. cred.* vbi Glos. Bart. Bald. Ias. & veteri Doctores, & *l. idem §. 1.* ibi. *Intelligit, vel intelligere debet. ff. ad leg. Aquiliam*, & *l. qui fundum §. seruus 2. ff. pro emptore*, vbi Dinus. Tiraquel. *de retr. lign. §.* 12. *num.* 9. vbi latè.

An Clericus ordinatus à non suo Episcopo, incurrat pœnas Constitutionis Vrbani. Quæst. II.

SVMMARIVM.

1142 *Ordinatus à non suo Episcopo sine dimissorijs non incurrit pœnas Constitutionis Vrbani.*
Caret tamen exequutione Ordinis.
1143 *Finis Constitutionis Vrbani est obuiare, ne Clerici vtantur falsis dimissorijs.*
Vt habeat locum dispositio, debent verificari omnes qualitates dispositi.

Ad

1142 Ad 2. Resp. Clericum ordinatum à non suo Episcopo, male fuisse promotum, *c. 1.* & *c. eos*, & ibi DD. *de temporib. ordinationum, lib. 6.* & habere characterem Clericatus, non tamen illius exequutionem. Conc. Trid. *sess. 23. c. 8.* sed non incurrere pœnam in dicta constitut. expressam, quia Summus Pontifex punit delictum falsitatis, & committentes falsitatem non debere gaudere priuilegio fori, & si voluisset Summus Pontifex, ordinatum à non suo Episcopo non debere gaudere dicto priuilegio fori, expressisset, & non apposuisset illam propositionem coniunctiuam in illis verbis ibi appositis, cum falsis dimissorijs: & Italos, si quos in posterum clericali charactere, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs contigerit, etiamsi qualitatibus per Concilij Tridentini decretum *cap. 26. sess. 23.* requisitis præditi sunt; Nihilominus, sequuta ramen prius desuper Iudicis Ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, sed sæculari iurisdictioni, vt antea, plenè in omnibus, subiacere, & subiectos esse respectiuè voluit: & pœnæ non sunt ampliandæ, sed restringendæ.

ADDITIO.

1143 Resolutio Auctoris colligitur clarè ex dispositione Pontificis circa dimissorias, quia vult, quod Vltramontanorum dimissoriæ sint recognitæ à Nuncijs, seu Collectoribus Apostolicis Prouinciæ, seu Regni, vt in *§. 3.* & quod recognitio, & subscriptio facta per Nuncios, seu Collectores recognoscatur à Vicario Vrbis. Ex quibus patet, quod finis Pontificis est obuiare, ne adhibeantur falsæ dimissoriæ. Quod etiam constat ex Proœmio. nam cum recensuisset dispositionem Clementis VIII. statuentis, quod nullus Vltramontanus ordinaretur sine patentibus literis sui Ordinarij, per quas concederet licentiam, & exprimeret causam, cur ipse non ordinaret, subdit, quod sibi innotuerit aliquos cum falsis dimissorijs ordinari, & ideo, vt huic malo obuiam eat, statuit &c. Et proinde pœnæ impositæ non extenduntur vltra eos, qui vtuntur falsis dimissorijs, quia non extenduntur vltra dispositionem, sed vt habeat locum, debent verificari omnes qualitates, de quibus in ipsa Constitutione. *cap. 1. de homicid. in 6.* vbi Io. Andr. Iulius Clar. *lib. 5. §. fin. quæst. 85. num. 9.*

An Episcopus ratam habere possit Ordinationem sui Clerici ab alieno Episcopo, etiam in præiudicium tertij. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1144 *Episcopus ratam habere potest ordinationem sui clerici ab alieno Episcopo.*
Ratificatio non debet fieri ante collationem beneficij.
Non retrotrahitur in præiudicium tertij.
1145 *Episcopus non potest ordinare alienum subditum sub ratihabitione.*
1146 *An possit ratificare ordinationem, quando ordinatus est sub iure alterius.*
Quid si ratificatio impedit, ne tertius consequatur beneficium.
Vtens iure suo non facit alicui iniuriam.
1147 *Ratihabitio Ordinationis quem effectum operetur.*
Suspensio ordinati sine licentia proprij Episcopi, potest ab ipso tolli.
1148 *Ratihabitio retrotrahitur.*
Ratihabitio non operatur in præiudicium illius, cui medio tempore fuit ius acquisitum.
1149 *Episcopus ratam habens ordinationem sui subditi ab alieno Episcopo, tollit suspensionem Ordinatoris.*

1144 Ad 3. Resp. affirmatiuè, c. *Salomitana*, cum glos. *in capit. ac si, 63. dist.* & *in c. illud in glos. fin. 71. dist.* requiritur tamen, vt ratificatio fiat per Ordinarium, vel eius officialem habentem speciale mandatum, vel Episcopus agat in remotis, & Vicarius sit etiam in spiritualibus. Franc. *in c. cum nullus, in 4. not. de temp. ordin. in 6.* & *ibi* Gemin. *in §. Episcopo n. 1.* & quia ratificatio quando fit, debet fieri in tempore antequam Clerico sic promoto conferatur beneficium: alioquin collatio non valet. *Imol. in c. 2. n. 29. de Inst.* & Franc. *in c. si eo tempore, n. 8. de rescript. in 6.* Nec ista ratificatio retrotrahitur in præiudicium tertij, Glos. Bart. & alij *in l. bonorum, ff. rem rat. haberi*. Decius *cons. 226. n. 6.* Paris. *cons. 12. n. 17. lib. 4.* Sarnen. *in reg. de iur. quæsi. non tollendo, q. 11. n. 8. & seq.* & ita fuisse tentum die sexta Ianuarij 1552. coram D. Reumano *in vna Burgensi dimidiæ portionis* affirmat Riccius *in sua Praxi rerum Eccl. decis. 297.*

ADDITIO.

1145 Quamuis proprius vniuscuiusque Ordinarius ratam habere possit Ordinationem sui subditi factam ab alieno Episcopo absque literis dimissorijs, Episcopus tamen non potest sub ratihabitione alienum subditum ordinare, vt tradunt Rebuf. *in praxi tit. de dimis. num.* 11. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo *Ordo.* ver. *Amplius hanc extrauag.* Bonac. *disp.* 8. *de sacram. disp. vn. pun.* 4. *num.* 29. ver. *Verum præsertim*. Pax Iordan. *tom.* 1. *Variar. Lucubrat. lib.* 3. *tit.* 6. *num.* 116. Quia iura, quæ prohibent ordinari alienum subditum absque dimissorijs, requirunt expressè has literas testimoniales in eum finem, vt non solum constet de consensu proprij Ordinarij, sed etiam, vt notum fiat ordinanti, quod ordinandus habeat qualitates requisitas à sacris canonibus, quæ per ratihabitionem suppleri non possunt, quæ licet faciat præsumere consensum, non tamen facit de ipso constare.

1146 Quod autem proponat Auctor, nec videtur resoluere, an possit Ordinarius ratam habere ordinationem proprij subditi factam sine dimissorijs ab alieno Episcopo in præiudicium tertij. Resp. Quod si ordinarus est sub dominio aut iure alterius, ita vt possit impedire, ne ordinetur, non poterit ratam habere, cum neminem priuare possit suo iure, vnde si ordinatus esset seruus, aut religiosus conuersus, non posset ratam habere ordinationem, & extrahere seruum à seruitute, & religiosum conuersum à seruitijs, quibus est deputatus in religione. Si vero non sit sub dominio, aut iure alterius, poterit semper ratam habere, quia dum eius subditus ab alieno Episcopo absque licentia ordinatur, fit tantum ipsi iniuria, quia ipsa solum impedire potest, ne ordinetur; & quamuis inde sequatur aliquod incommodum tertio, quia scilicet non possit obtinere aliquod beneficium, quia scilicet præferendus sit ordinatus ab alieno Episcopo, si rata habeatur à proprio eius Ordinatio, hoc non est verum præiudicium, sed est vti proprio iure, ex quo per accidens aliquod incommodum tertio sequitur, quod non est prohibitum; imo est in iure concessum cum liceat vnicuique vtendo proprio iure sibi consulere, licet cum damno alterius, *l.* 1. *§. Denique Marcellus ff. de aqua plu. arcen.* & *l. Fluminum*, *§. vlt.* & *l. sequen. ff. de dam. infec.* Neque enim alicui fit iniuria, cum quis vtitur iure suo. cap. *Cum Ecclesia de elect.* Et ratio est, quia illa ordinatio, licet non quo ad validitatem, attamen quò ad exequutionem ordinis, & vsum, dependet ab electione proprij Ordinarij, qui si consentiat, rata erit in facie Ecclesiæ.

1147 Quia autem ordinatus ab alieno Episcopo absque licentia proprij Ordinarij, remanet suspensus ex dispositione Concil. Trident. *sess.* 23, *c.* 8, *de reformat.* & incapax beneficij, ideo ratihabitio proprij Ordinarij operatur hunc effectum, vt tollat suspensionem, & reddat capacem beneficij, vt tradunt Maiol. *lib.* 1. *de irregular. cap.* 10. *num.* 1. Bonac. *disp.* 8. *de sacram. quæst. vn. pun.* 4. *num.* 15. Ciarlin. *lib.* 1. *controuer. forens. cap.* 46. *num.* 26. Paris. *de resignat. lib.* 4. *quæst.* 2. *num.* 85. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo *Ordo*. ver. *Amplius hanc extrauag.* Nauar. *Consil.* 48. *de tempor. ordinat. in nouis.* Pax Iordan. *tom.* 1. *Variar. elucubrat. lib.* 3. *tit.* 6. *n.* 117. Est enim in potestate Episcopi tollere hanc suspensionem, quando libuerit, vt constat ex Concil. loco cit. ibi, *Ordinatus, à susceptorum ordinum exequutione, quandiu proprio Ordinario videbitur expedire, sit suspensus*. Pro quo tamen est aduertendum, quod vt possit tollere hanc suspensionem, debet moueri ex aliquo motiuo rationabili, quod sit sufficiens ad mouendum intellectum, vt iudicet expedire; siquidem Concilium non concedit facultatem tollendi suspensionem, nisi quando videbitur expedire.

1148 Et cum ratihabitio retrotrahatur. cap. *Quoties de pactis*. & *cap. Ratihabitionem de regul. iur. in* 6. Quando proprius Ordinarius ratam habet ordinationem alieni Episcopi, operatur, quod eodem pacto se habeat, ac si ab initio ritè ordinatus fuisset. Et proinde iura acquisita ratione ordinationis eodem pacto se habent, ac si ab initio, quando ordinatus est, fuissent acquisita; supposito tamen, quod tempore intermedio non sit alicui alteri ius idem acquisitum, quia ratihabitio nihil operatur in præiudicium illius, cui medio tempore fuit ius acquisitum. vt notant Iacob. de S. Georgio *in l.* 1. *C. admitti ad bonor. poss.* Natta *Consil.* 252. *num.* 9. Dec. *Consil* 460. Socin. *Consil.* 126. *num.* 1. *lib.* 4. Afflict. *Decis.* 335. *num.* 13.

1149 Verum dubitatur, an cum Ordinarius ratam habet ordinationem proprij subditi factam ab alieno Episcopo sine licentia, sicut tollit suspensionem Ordinati, ita etiam tollat suspensionem Ordinatoris, quam ponit Concil. Trident. *sess* 23. *c.* 8. *de reformat.* nempe à collatione Ordinum per annum. Et affirmatiuè videtur respondendum, quia cum ratihabitio retrotrahatur, vt dictum est *num. præced.* & operetur, quod actus ita se habeat, ac si ab initio legitimè fuisset gestus, videtur restituere omnia in eum statum, quem habuissent, si actus ab initio legitimus fuisset. Verùm, oppositum tenendum est, quia non est in potestate Ordinarij tollere hanc suspensionem ab Ordinatore, & ideo cum eam iam incurrerit, non tollitur per id, quod rata habeatur Ordinatio ab ipso non legitimè facta, sicut tollitur suspensio malè ordinati, quia est in potestate Ordinarij eam auferre à proprio subdito.

An

An Episcopus conferens ordines sub spe ratihabitionis suspensionem incurrat. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

1150 *Ordinans non subditum sub spe ratihabitionis non incurrit suspensionem.*
Oppositum est tenendum.
Ordinati ab alieno Episcopo, si alias habiles sint, tolerari possunt pœnitentia imposita.

1150 Ad 4. Resp. Quòd absque metu pœnæ id fieri potest. ad hoc est text. expressus *in c. Lugdunensis, 9. quæst. 2.* pro qua ratione Ignat. *super d. c. 29. vers. secundus*, refert Raymundum *in sua sum. tit. de forma consecrationis*. Versic. *in summa nota, quòd Ordinati*, & gloss. *in c. nullus alterius in fin. 9. quæst. 2.* atque Maiolum *in tract. de irregularitate lib. 4. c. 2. n. 7.* & ibi, quòd videtur hæc opinio probari à contrario sensu in Conc. Trid. *sess. 14. cap. 3.* & *d. c. Lugdunensis*, procedere in collatione primæ tonsuræ, & aliorum ordinum, probat Quintilian. Mandos. *in reg. Cancellar. 24. quæst. 4. num. 12.* & latius per Gabriel. *in d. cons. 287. col. 2. vol. 2.*

ADDITIO.

1150 Ex cap. *Lugdunensis 9. quæst. 2.* solum habetur, quod Ordinati ab alieno Episcopo, si aliàs habiles sint, tolerati possunt pœnitentia iniuncta, & rata haberi Ordinatio, ex quo constat, quod non excusatur ordinatio alieni subditi, dum pœnitentia est imponenda. Imo *ibid. cap. Nullus alterius* prohibetur expresse ordinatio alieni subditi, & Glos. ab Auctore citata *in dictum cap. Nullus alterius* in fine, quod potest Ordinatio alieni subditi confirmari, & rata haberi ab illius Ordinario, si ordinans credidit Ordinarium ordinandi ratam habiturum. Ordinationem. Itaque sicut dictum est, *n. 1145.* cum non possit quis ordinari ab alieno Episcopo, nec etiam sub spe ratihabitionis ordinans eandem pœnam suspensionis positam à Concilio Trident. Quia tunc non euaditur pœna, quando violatur lex, in cuius auxilium est apposita pœna, & tunc violatur, quando non seruatur forma ab ipsa præscripta; forma autem à Concilio præscripta pro ordinatione alieni subditi est, quòd ordinatio fiat in virtute literarum testimonialium proprij Ordinarij.

Ordinans alienum subditum existimatum de propria diœcesi, an excusetur à suspensione. Quæstio V.

SVMMARIVM.

1151 *Ordinans alienum subditum putans esse proprium an excusetur à pœna suspensionis.*
1152 *Episcopus tenetur permittere diligens examen.*
Non præmissa debita diligentia, non excusatur à pœna suspensionis, si ordinet alienum subditum.

1151 Ad 5. Resp. Quòd sic: vbi probabiliter Episcopus alterius Diœcesis clericum esse ignorauerit, vtpotè quia parentes eius in sua Diœcesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur: nam vt Episcopus suspensionem incurrat ob causas supradictas, requiritur, vt ex præsumptione id fecerit, ob verbum illud, præsumpserit, præsumptio autem dolum requirit, quo caret hic Episcopus ob probabilem ignorantiam facti: atque sic respondisse sacram Congregationem testatur supradictus Riccius *vbi supra*, & tenet Nauarr. *in cons. 40. de tempor. ord.* Vgol. *de potestate Epis. §. 21. n. 26.*

ADDITIO.

1152 Concil. dicta *sess. 23. cap. 8. de reformat.* dum ponit pœnam suspensionis pro ordinante alienum subditum sine literis testimonialibus, non requirit præsumptionem, solum enim dicit, *Si secus fiat, Ordinans à collatione ordinum per annum sit suspensus.* Quæ verba arguunt solum contrauentionem legis. Imo, cum teneatur Episcopus præmittere examen diligens ordinandorū iuxta Decretum Concilij Trident. *sess. 23. cap. 17. de reformat.* in quo *Ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inuestiget, & examinet.* Et cum non possit ordinare, nisi

nisi suos subditos, vt *cap. sequen.* debet eos recognoscere tanquam proprios subditos, alioquin si non præmissa debita diligentia ordinaret alienum, non excusaretur à pœna, & ideo tunc solum habet locum probabilis ignorantia excusans à pœna, quando adhibetur debita diligentia; & in hoc sensu loquuti sunt Doctores, seu accipiendi sunt, sicut etiam Sayr. *decis. 62. de tempor. ordinat.*

Quæ concurrere debeant, vt quis ordinari possit ab alieno Episcopo ratione domicilij. vbi de domicilio. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

1153 *Quando quis contrahat domicilium.*
Ex coniecturis colligitur animus contrahendi domicilium, & quænam illæ sint.
1154 *Ordinarius domicilij non potest ordinare promotum ad titulum beneficij cum residentia ab Episcopo originis, aut cum adscriptione alicui Ecclesiæ. quod alij non admittunt.*
1155 *Translatio maioris partis bonorum an sit coniectura sufficiens translationis domicilij.*
Signa animi redeundi ad prius domicilium impediunt contractionem noui domicilij.
1156 *Translatio familiæ aut supellectilis quando sufficiat pro contrahendo domicilio.*
1157 *Potest quis habere plura domicilia.*
1158 *Quando quis retento priori contrahat nouum domicilium:*
Supplicatio pro obtinenda ciuilitate supponit contractum domicilij.
1159 *Filij Officialium, qui sunt perpetui, ordinari possunt, quando primo peruenerunt ad locum officij.*
Relegati in aliquem locum contrahunt ibi domicilium.
1160 *Barones & eorum filij habent domicilium loci feudalis, licet ibi non habitent.*
1161 *Nobiles patricij, apud quos est regimen Reipublicæ, an obtineant domicilium in singulis ciuitatibus.*
1162 *Barones habent tot domicilia, quot feuda in diuersis diœcesibus.*
Domicilium acquisitum nunquam excludit originarium.

1153 Ad VI. Resp. Contrahere domicilium, si quis transferat se ad habitandum in aliquo loco, & declaret expresse se habere animum contrahendi ibi domicilium, statim enim illud acquirit absque aliqua temporis expectatione, ita But. *in c. ad Apostolicæ, de decimis,* Abb. *in cap. fin. de parochis*, Franch. *in cap. cùm nullus, de temp. ord. in 6.* Felyn. *in cap. dilectus filius, il secundo, de rescript.* Petr. de Vbald. *in tract. de canon. port. Episc. & Parochiali cap. 7.* Mascard. *de probat. conclus.* 134. Menoch. *de arbitr. iudic. lib. 2. cent. 1. casu* 86, & aliqua tradit Afflict. *decis.* 384. & Henriq. *in suprad. cap. 22. §. 2.* Quando verò non declarat animum, tunc recurrit ad coniecturas: quarum prima est, cùm quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transfert, & ibi contrahit. sic Bart. *in l. placet, ff. ad municip.* aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum, domicilium non facit. *cap. dilectus, de rescriptis, cap. si Episcopus, de paroch. cap. cum nullus, in 6. cit.* iuncta gloss. Host. *in sum. cit. de foro comp. num. 4.* Ang. Arm. verbo *domicilium*; si verò nihil habet in bonis, habitatio decennij cum animo habitandi perpetuò, requiritur, *l. 2. C. de incol.* Quod intellige concurrente aliquo actu, seu signo significatiuo assumpti domicilij. Abb. *in cap. fin. de paroch.* Felyn. *in cap. dilect. num. 11. de rescript.* & ita iudicauit Rota Romana *in decis.* 150. *parte 2.*

ADDITIO.

1154 In præsenti materia aduertunt Zerola *in praxi Episcop.* verbo *Dimissoriæ* §. 1. Quaranta *in sum. Bullarij.* verbo. *Ordo.* ver. *circa tertium*. Piasecius *in praxi. par. 1. cap. 1. num.* 10. ver. *Ampliatur secundò*. Non posse Ordinarium domicilij illum ordinare, qui ab Episcopo originis promotus fuisset ad titulum beneficij requirentis residentiam, vel ad titulum patrimonij cum adscriptione alicui Ecclesiæ: sed in tali casu requiri dimissorias Episcopi originis. Hanc tamen doctrinam non admittunt Campanil. *in diuersor. iur. rubr. 9. cap. 8. num.* 25. Barbosa *de potest. Episc. alleg. 4. num.* 41. Sed sufficere, quod habeat notitiam morum, & cæterarum qualitatum, quæ pro ordinandis necessariæ sunt. Et solum posse Episcopum originis punire recedentes Clericos adscriptos eo inscio, interdicendo exercitiũ sacrorum iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. 23. cap. 16. de reformat.*

1155 Quod translatio maioris partis bonorum sit coniectura sufficiens, accedente habitatione trãslationis domicilij, habetur ex *l. 2. C. vbi Senator, vel cla. & l. ciues, C. de incolis,* & notant idem Bart. *in l. de iure, num. 2. ff. ad munic.* Felin. *in cap. dilectus, num. 12.* ver. *Secundus casus de rescrip.* Menoch. *de arbitr. centur. 2. casu 86. num.* 18. Tiraquel. *de retract. consang. §. 36. glos. 3. num. 7.* alios referens. Quod tamen ita accipiendum est, vt locum habeat solum, quando non apparet ex aliquo signo animus redeundi ad prius domicilium, nam si ex signis talis animus apparet, non contrahitur domicilium, etiam si in loco per multos annos moraretur. Ita Bald. *in l. est verum, C. de incol.* Angelus *in l. nec ipsi eod. tit.* Bar-

Barbat. *in l. lex Cornelia*, §. *domum*, *ff. de iniur. & fam. lib.* Boer. *in l. consentaneum*, *num.*107. *C. quomodo, & quan. iud.* Soccin. sen. *in cap. fin. num.*25. ver. *Si verò animum*, *de foro compet.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *cent.*1. *casu* 86. *num.* 27. Speculat. *tit. de reo*, §. 1. vet. *porro scholaris*. Quia signa ostendentia animum renertendi ad præcedens domicilium excludunt animum perpetuò commorandi in illo loco, qui requiritur ad contrahendum domicilium. Cap. *cum nullus*, *de tempor. ordinat. in* 6.

1156 Rursus, ad contrahendum domicilium sufficit translatio familiæ, aut suppellectilis, quando tamen huiusmodi translatio libera est, & non ex aliqua causa necessaria impellente ad alibi habitandū, vt esset timor inimicorum, exercitium alicuius muneris non perpetui, & aliæ huiusmodi; nam huiusmodi translatio seclusa dicta causa facit præsumi animum, mutandi domicilium. Ita notant Socin. *in cap. fin. num.* 29. ver. *Et clarius*, *de foro compet.* Menoch. *de arbitr. lib.*2. *casu* 86 *num.*18. Farinac. *par.*1 *fragmen. crimin.* verbo *domicilium*, *num.*214. Piasec. *par.*1. *prax. Episcop. cap.*1. *num.*9.

1157 Præterea, cum possit quis habere plura domicilia, vt desumitur ex *l. eum, qui*, §. *Celsus*. *ff. ad municip.* & cap. *ex parte de foro competenti*, quamuis quis ostendat animum retinendi prius domicilium, dum in alio loco instruit domum, & aliqua bona ibi parat, censetur habere animum acquirendi simul cum priori aliud domicilium, quia iam interueniunt factum habitationis, &c. animus perpetuò ibi manendi saltem per aliquam anni partem, quæ sufficiunt ad contrahendum domicilium iuxta cap. *Cum nullus*, *de tempor. ordinat. in* 6. & notant Abbas *in cap. fin. de paroch.* Socin. sen. *in cap. licet ratione*, *num.*25. *de foro compet.* Nauar. *consil.*10. & 11. *de tempor. ordinat. in lib.*1. Gras. *lib.*3. *decis. c.*2 *num.*2. ver. *sextum*. Maiol. *de irregularit. lib.*4. *cap.*2, Rota *decis.* 150. *num.*6. *par.*7. *recent.* Vnde ordinari posset ab Episcopo tam vnius, quam alterius domicilij.

1158 Rursus, animus acquirendi domicilium, atque adeo iam contractum fuisse, colligitur ex eo, quod habitans in aliquo loco supplicet pro obtinenda ciuilitate illius loci. Ita Decius *consil.* 284. *n.* 12. Alciat. *in l. pupillus*, §. *incola*, *num.* 3. *ff. de verbor. significat.* Mascard. *lib.*1. *de probat. conclus.* 534. *n.*4. Farinac. *lib.*1. *fragmen. crimin.* verbo *domicilium*, *num.* 225. Quia stante habitatione & Instantia pro ciuilitate, præsumitur prouenire ex animo figendi habitationem, & ibi perpetuò manendi, vnde in tali casu poterit ordinari ab Episcopo loci.

1159 Similiter ordinari poterunt ab Episcopo loci filij Officialium, quando primo peruenerunt ad locum, vbi exercere debent officium perpetuum. Quia qui se transferunt ad aliquem locum pro exercendo aliquo officio perpetuo, acquirit ibi statim domicilium, siquidem interuenit habitatio; & perpetuitas officij suscepti arguit animum perpetuo ibi manendi, vt notant Rebuff. *in praxi par.* 1. *tit. de cler. num.*24. Campanil. *in diuer. iur. rubr.*9. *cap.*8. *num.* 22. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 4. *num.* 34. Pax Iordan. *tom.*1. *variar. lucubrat. lib.*3. *tit.*6. *n.*68. Vnde etiam relegati in aliquem locum statim ibi acquirunt domicilium, quia ex necessitate ibi perpetuò habitaturi sunt, & proinde habent animum perpetuò ibi habitandi, quamuis non omnino liberum, & desumitur ex *l. filij libertorum*. §. *relegatus*, *ff. ad municip.* vnde habent duplex domicilium, si quidem retinent etiam prius vnde auentur, *l. eius qui manumissus*, §. *fin. eod. tit.*

1160 Barones quoque, atque eorum filij obtinent domicilium loci eiusdem feudi, cuius sunt Baronis, quamuis ibi non inhabitent, & proinde poterunt ordines suscipere ab Episcopo, in cuius diœcesi feudum reperitur, vt docent Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap* 8. *num.* 20. Barbosa *de potest. Episc. allegat.*4. *num.*32. & 3. & sensit Rota *in Cæsaraugustana pensionis* 9. *Martij*, 1598. *coram Orano*. Ratio est, quia stante dominio loci, habent ibi habitationem in habitu, quamuis non in actu, quatenus scilicet habent ibi domum ordinatam ad sui habitationem, & quatenus exercendo iurisdictionem, vel per se, vel per alios, censentur præsentes animo, & effectu, ex quo consurgit habitatio quædam virtualis æquipollens materiali; sicut enim habitatio materialis cum animo permanendi, incorporat ciuitati, & facit membrum ipsius; ita hæc virtualis, & æquipollens facit Baronem esse actu membrum nobilissimum communitatis, nempe caput, siquidem exercet rationem capitis regendo, & exercendo iurisdictionem.

1161 Hinc oritur dubium. An nobiles patricij Rerumpublicarū, apud quos solos est regimen Reipublicæ, censeantur habere domicilium in singulis Ciuitatibus, & Oppidis sui dominij, atque adeo, an ipsi, seu eorum filij ordinari possint à quolibet Episcopo dominij. Affirmat Pax Iordan. loquendo de Venetis *tom.*1. *variar. lucubrat. lib.*3. *tit.*6. *num.*66. Quia sunt domini singularum Vrbium, & Oppidorum, atque adeo primatij ciues eorumdem. Verùm oppositum tenendum puto, cum sit diuersa ratio, ac de Baronibus. Nam dominium, & iurisdictio Baronum est personale, atque adeo inducere potest effectus personales in ipsos, qualis est acquisitio domicilij. At dominium Rerumpublicarum supra Vrbes, & Oppida non est personale sequens personas; sed est reale penes communitatem, in quod succedunt modo istæ, modo illæ personæ; & ideò cum non inhæreat personæ non facit ipsas vti singulas, dominas, sed vti collegium, & vt faciunt vnum corpus, vnde nec vti in singulis exerceri potest, sed solum collegialiter. Quæ autem conueniunt vti singulis, non possunt habere fundamentum in ijs, quæ conueniunt tantum collegialiter. Domicilium autem conuenit vti singulis, & ideo non potest fundari in dominio, quod conuenit tantum vti collegio.

1162 Ex quibus deducitur, quod Barones possidentes plura feuda in diuersis diœcesibus, habeant etiam plura domicilia, & tot, quot sunt feuda, vt notat etiam Campanil. *in diuer. iur. rubr.* 9. *cap.* 8. *n.* 19. Quia respectu singulorum obtinent, & exercent rationem capitis, atque adeo sunt primaria, & nobilissima membra illarum communitatum. Et sicuti quocunque domicilio acquisito, nunquam excluditur Originarium, *l. Senatores*, *ff. de senator.* & *l.*1. *ff. de decurion.* & *l. Et qui originem*, *ff. de muner. & honorib.* ita domicilium iurisdictionis, seu quod habetur

habetur ratione exercitij iurisdictionis secundum proprietatem semper manet, nec vnquam excluditur per quodcunque aliud domicilium.

An absolutio data in principio Ordinationis proficiat Ordinando non subdito. Quæstio VII.

S V M M A R I V M.

1163 *Absolutio impensa ab ordinante an prosit non subdito.*

1164 *Absolutio operatur in ordine ad effectum, ad quem datur.*

1163 Ad 7. Resp. Quòd sic: ita Nauar. *cons.*49. *num.* 12. *vers. ad* 5. *de sent.excom.* ratio est, quia verba illa absolutoria, & dispensatoria debent aliquid operari, *l.* 1. & ibi Gloss. *quod metus causa*, cap. *solita de maior. & obed.* & nos diximus etiam *supra*.

ADDITIO.

1164 Textus allegati ab Auctore nihil cōtinent ad propositum. Eius tamen responsio est vera, quia absolutio data ab habente potestatem operatur in ordine ad illum effectum consequendum, pro quo datur, non autem in ordine ad alios effectus, vt inter alios notat Rebuf. *in praxi benefic. tit. Forma & declar. non. promis.* §. *Teque absoluentes n.* 15.

An fabricans falsas dimissorias puniri possit ab Episcopo, cuius iurisdictio est offensa. Quæst. VIII.

S V M M A R I V M.

1165 *Fabricans falsas dimissorias puniri potest ab eo, cuius nomine fiunt.*

1166 *Offendens iurisdictionem fit subditus offensi.*

1167 *Excipitur tamen Ecclesiasticus, respectu laici.*

Tunc Ecclesiasticus puniri debet à suo iudice.

Potest in tali casu iudex vti processu fabricato à laico contra laicum.

1165 Ad 8. Resp. Quòd sic, quia illius iurisdictio offensa censetur, & consequenter offendentes efficiuntur subditi illius: arg. tex. *in l. nullum C. de testibus*: latè Bart. *in l. à diuo Pio* §. 1. *ff. de re iudic.* Afflict. *decis.*230. Dominicus de Franchis. 147. Treuis. *decis.*8. *p.*3. & Ann. *cons.* 107. *vol.* 2.

ADDITIO.

1166 Quod offendens iurisdictionem alicuius efficiatur illius subditus, atque ab ipso puniri possit, est communis conclusio, quam tradunt Alber. de Rosate *in l. Si quis forte*, §. *Si quos comitum, q. vlt. ff. de pœnis*. & *in l. vnic. C. Ne quis in sua causa.* Boet. *decis.*9. *num.*14. Archidiacon. *in cap. Conquestus, num.*3. *Causa* 9. *quæst.*3. & affert tex. cap. *Romana de pœnis in* 6. Foller. *in pract. crim.* verbo *Audiantur exequutores num.*143. Baiard. ad Clar. §. *fin. quæst.*35. *num.*12. Afflict. *decis.*219. vbi Vrsil. *in Addit.* Zanchin. *de haret. cap.*31. *num.* 5. Genuens. *in praxi Neapolit. cap.* 42. Repertorium Inquisitorum, verbo *Impediens*, §. *Sed nunc quæritur.* Pegna *ad Director. Inquisit. par.*2. *com.*72. *ver. Vbi non fletit*. Vincent. de Franchis *decis.* 147. Cabal. *in resol. Crimin. casu* 117. Io. Segura *in direct. iud. eccles. fori par.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. Farinac. *Consil.* 134. *num.*3. *lib.*2.

1167 Hoc tamen limitandum est, vt non habeat locum quò ad laicum respectu Ecclesiastici, sed laicus instare debebit apud Ecclesiasticum iudicem pro punitione. Ita tradunt communiter Doctores in casu, quo Ecclesiasticus coram laico falsum testimonium diceret. Hostiens. *in cap. Verum, de foro compet.* Io. Andr. *ibid.* Imola *num.* 6. Butr. *num.* 11. Felin. *num.* 5. ver. *Contra Clericum*. Abbas *n.*20. & cæteri, & *in cap. At si Clerici.* vbi idem Felin. *n.*10. & *in cap. Dilectus, de pœnis*, Iaf. *in l.* 1. §. *fin. ff. de eo, cui man. est iurisd.* Io. de Anan. *in cap.* 1. *de crim. falsi.* Castrens. *in l. Nullum, num.* 5. *C. de testib.* Salicet. *num.*8. Angel. *de malef.* verbo Falsario, *num.*24. Afflict. *decis.*230. *num.* 1. & 4. Capic. *decis.*5. *num.*13. Clar. *in prac.* §. *fin. quæst.* 38. *n.*3. ver. *Sed hic quæro*. Maranta *de ordine iudic. par.* 6. *art.*12. *num.*4. Contad. *in pract. crim. tit. de inquisit. num.*8. *limit.*2. Rolan. *Consil.*12. *num.* 34. *lib.*2. Anton. Faber *lib.*4. *Codic. Fabr. tit.* 12. *de iurisd. om. iud. defin.* 36. afferens ita iudicasse Senatum Sabaudiæ 13. *Kal. August.* 1595. in causa Dominorum de Lentillis, & de Damas. Triuisan. *decis.*8. *num.*5. *lib.*2. addens,

addens, quod in tali casu potest Ecclesiasticus vti processu fabricato à laico contra laicum, qui clericum in falsum testem produxit, ad condemnandum eumdem clericum. Et in eo fundantur, quod laicus omnino incapax sit iurisdictionis in Ecclesiasticos, & ideo illam non acquirit, quando ab Ecclesiastico læditur in propria iurisdictione.

Incipiens scribere dimissorias falsas, sed non perficiens, an incurrat pœnas. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1168 *Non perficiens literas dimissorias falsas non incurrit pœnas.*
Ad crimen falsi requiritur perfectio operis.
Nihil dicitur fecisse, qui perfectum non fecit.
Scriptura, quæ deseruire non potest, non dicitur scriptura.
Non est actum, quod non est per propriam formam consummatum.

1169 *Paria sunt, non incipere, & cœptum non perficere.*
Dimissoria non redacta in formam authenticam, non sunt dimissoriæ.
Dimissoriæ redactæ in formam authenticam, continent crimen falsi.
Ad crimen falsi sufficit, si possit alteri præiudicare.

1168 Ad 9. Resp. Quòd verior est opinio nullam incurrere pœnam, etiamsi laicus falsò incipiat scribere literas Apostolicas, cùm huiusmodi literæ perfectionem habeant ab ipsa bullatione annuli piscatorij, sine qua literæ Apostolicæ non dicuntur; ergo nec falsitas dicitur commissa in literis Apostolicis, & ad hoc est text. *in §. item lex Cornelia, de falsis, instit. de publ. iud. in ver. scripserit, & signauerit.* Vbi signationis perfectio requiritur, & ad falsitatis essentiam requiritur, vt ad perfectionem ducatur, *l. qui falsam, in prin.* & *l. si quis legatum, in prin. ff. de falsis.* Sed cum priuatus incipit scribere has literas, nihil dicitur fecisse, quia perfectius superest agendum, *l. pen. in fi. ff. ad Syllanian. §. ex eo, instit. quib. mod. testam. infirm.* & principium illius scripturæ, cum in vsu esse non possit, non dicitur scriptura, *l. ædificia, §. perfecisse, ff. de verb. sign. l. Quintus, §. cui, ff. de aur. & arg. leg. l. ex his, in fi. ff. quand. dies legati ced. l. stipulatio, §. opus, ff. de nou. oper. nunciat.* nec censetur actum id, quod non est per propriam formam in consummationem adductum, *l. si is, qui, §. sed si opus, ff. ad l. falcid.*

ADDITIO.

1169 Procedit doctrina Auctoris, quia agitur de actu, in quo non sunt partes, quæ de per se subsistant, sed tam incipere, quàm perficere pertinent ad ipsius substantiam, & ideo subintrat regula, quod paria sint, non incipere, vel cœptum non perficere *l. fin. §. Illud C. de codicil.* Sed quid, si perficeret dimissorias falsas, sed non vteretur, nec pro se, nec pro alio? Resp. Inspiciendum esse, an sint redactæ in formam authenticam, cum sigillo scilicet emeriti, an non. Quia si non sunt redactæ in formam authenticam, non habentur pro literis dimissorijs, sed pro aliquo transumpto, & ideo non induunt crimen falsi, quia licet vnicuique huiusmodi exemplaria formare: At si redactæ sint in formam authenticam cum sigillo, ita vt fidem faciant, iuxta ea, quæ notant Doctores *in cap. Post cessionem de præben.* Innocent. *in cap. 2. de fide instrum.* Castrens. *consil. 337. vol. 1.* Socin. *Consil. 258. ver. Præterea lib. 2.* continebunt crimen falsi, iuxta ea, quæ notat Bart. *in l. redditur, C. de profes.* & *in l. Eos. ff. de fal.* & *in l. Pupilla §. Item si fundum ff. de negoc. gest.* Felin. *in cap. super literis de rescriptis.* Nec obstat, quod actu non præiudicauerit alicui, quia imprimis præiudicat auctoritati, & iurisdictioni Ordinarij, ad quem spectaret dimissorias concedere, siquidem eam sibi vsurpat. Deinde sufficit, quod præiudicare possint, vt tradunt Felin. *in cap. Ex tenore, n. 20. de rescrip.* Salicet. *in l. Qui relat. C. de fals.*

SAN-

SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.
DECRETVM.

QVOAD IMAGINES NONDVM A SEDE APOSTOLICA *Canonizatorum, vel Beatificatorum, cum radijs, splendoribus, & laureolis proponendas, vel tabellas, & luminaria ad eorum sepulchra apponenda, & cum attestationibus desuper proponendis recipienda, & asseruanda, siue eorum miracula in imprimendis libris enarranda.*

Feria V. die 13. Martij Anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi M. DC. XXV.

In Generali Congregatione S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis habita in Palatio Apostolico in Vaticano coram S.D.N. D. VRBANO diuina Prouidentia Papa VIII. ac Illustriss. & Reuerendiss. DD. S.R.E. Cardinalibus, aduersus hæreticam prauitatem Inquisitoribus generalibus à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

1170 *SANCTISSIMVS Dominus Noster solicitè animaduertens abusus, qui irrepserunt, & quotidie irrepere non cessant in colendis quibusdam cum Sanctitatis, aut Martyrij fama, vel opinione defunctis, qui, etsi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore insigniti sint ab Apostolica Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, atque Ecclesijs, alijsque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, seu splendoribus proponuntur, miracula, & reuelationes, aliaque beneficia, à DEO per eorum intercessiones accepta, in libris rerum ab ipsis gestarum enarrantur, & ad illorum sepulchra, tabellæ, imagines, & res aliæ ad beneficia accepta testificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur.*

§. 1. Volensque proinde huiusmodi abusibus, pro debito officij pastoralis, occurrere, re etiam cum Illustriss. & Reuerendiss. DD. Cardinalibus, contra hæreticam prauitatem in vniuersa Republica Christiana generalibus Inquisitoribus communicata, & maturè considerata, ac discussa: Declarauit, statuit, & decreuit, ne quorumuis hominum, cum sanctitatis, seu martyrij fama (quantacumque illa sit) defunctorum Imagines, aliaque prædicta, & quodcumque aliud, venerationem, & cultum præseferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesijs tàm sæcularibus, quàm regularibus cuiuscumque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede Canonizentur, aut Beati declarentur, & (si quæ apposita sunt) amoueantur, prout eas statim amoueri mandauit.

§. 2. Ac pariter imprimi de cœtero inhibuit libros eorumdem hominum, qui Sanctitatis, siue Martyrij fama, vel opinione (vt præfertur) celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia tamquam eorum intercessionibus à DEO accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoscendis, Theologos, aliosque pios ac doctos viros in con-

silium adhibeat, & ne deinde fraus aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet: Reuelationes verò, & miracula, aliaque beneficia supradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & gesta continentibus, hactenus sine recognitione, atque approbatione huiusmodi, impressa sunt, nullo modo approbata censeri vult, mandatque Sua Sanctitas.

§. 3 Ad horum hominum sepulchra, vetuit etiam, ac inhibuit, Tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, seu ex alia quacumque materia, tàm pictas, quàm fictas, atque exculptas appendi; aut affigi, & lampades, siue alia quæcumque lumina accendi, sine recognitione ab Ordinario omnino, prout supra facienda, Sediquę Apostolicę referenda, ac probanda.

§. 4 Declarans, quod per suprascripta, præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesię consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicę, vel Ordinarij coluntur.

§. 5 Vt autem præmissa diligentius obseruentur, vniuersis, ac singulis, tàm Ordinarijs, quàm hæreticæ prauitatis Inquisitoribus, districtè præcipit, vt in sua quisque Diœcesi, vel Prouincia sedulò peruigilent, ne sine approbatione prædictæ Imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliàve contra superius disposita, fiant.

§. 6 Transgressores verò, si Regulares fuerint, priuationis suorum officiorum, ac vocis actiuæ, & passiuæ, necnon & suspensionis à diuinis; si verò Clerici sęculares, priuationis pariter suorum officiorum, suspensionis à diuinis, & ab administratione Sacramentorum, executioneque suorum ordinum respectiuè, alijsque arbitrio prædictorum Ordinariorum, seu Inquisitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo.

§. 7 Qui autem libros impresserint, aut Imagines pinxerint, sculpserint, seu quoquo modo effinxerint, vel formauerint, cęterique Artifices circa præmissa qualitercumque delinquentes, prædicta omnia amittant, & insuper pecuniarijs, alijsque etiam corporalibus pœnis, iuxta criminis grauitatem, eorumdem Ordinariorum, seu Inquisitorum arbitrio, afficiantur.

§. 8 Contrarijs quibuscumque non obstantibus.

§. 9 Et ne præmissorum ignorantia possit ab aliquo prætendi, voluit, vt Decretum huiusmodi, seu illius exemplum ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis, ac in acie Campi Floræ affixum, omnes perinde arctet, atque afficiat, ac si vnicuique personaliter intimatum fuisset.

§. 10 Quodque præsentium transumptis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, ac sigillo alicuius personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis, eadem prorsus fides habeatur, quæ præsentibus haberetur, si forent exhibita, vel ostensa.

Io. Antonius Thomasius S. Rom. & vniuers. Inquisitionis Notarius.

QVÆSTIONES.

1171 1 Quid sit miraculum.
2 Quæ requirantur ad verum miraculum.
3 Quare fiant miracula.
4 Quomodo probentur, & an per testes singulares.
5 An miracula possint directè à testibus probari.
6 An testes deponentes de miraculis, debeant etiam non interrogati, reddere causam scientiæ, & de singulis circunstantijs respondere.
7 Miracula quomodo sunt examinanda.
8 Quomodo differant miracula inter gratias.
9 Quomodo, & quando debeat, vel possit miraculum publicari.
10 Quid debeat facere Episcopus, quando afferuntur miracula patrata in aliqua Ecclesia tam sæculari, quam regulari.
11 An ad alium preter Episcopum spectet miraculorum recognitio.
12 Quæ pœna est publicantibus noua miracula, si non sint approbata à Sede Apostol. & examinata ab Ordinarijs, & quid si miracula essent falsa.
13 An liceat in Altari domus priuatæ retinere imaginem alicuius Sancti non Canonizati.

In

14 In quibus consistat his temporibus practica, & modus canonizandi.
15 Decretum Sacræ Rituum Congregationis seruandum in recipiendis informationibus pro causis Beatificationum, & Canonizationum seruorum Dei.

Quid sit miraculum. Quæstio I.

SVMMARIVM.

1172 *Quid sit miraculum, remissiuè:*
1173 *Miraculum quid importet.*
Quanam dicantur miracula.
Miraculum habet Deum pro causa extraordinario modo operantem.
1174 *Miracula sunt triplicis generis.*
1175 *In miraculo inuertitur ordo totius naturæ creatæ.*
Quid requiratur, vt miracula ratione modi, & ordinis, sint vera miracula.
1176 *Mirabilia dæmonum non sunt vera miracula.*
Dæmones efficiunt veros effectus reales admirabiles.
1177 *Miracula ratione modi, & ordinis quomodo discerni possint à mirabilibus dæmonum.*

1172 Ad 1. Resp. Vide S.Thom. 1.*par.q.*105. *ar.*7.& Lexicon Theologiæ *in verbo, miraculum*, & Abb. *in cap. cum Martha, n.*7. *de celebrat. missarum.*

ADDITIO.

1173 Miraculum, vt notat D.Th. *citato art.* 7. *qu.* 105. *par.* 1. Secundum etymologiam importat aliquid mirandum, ita enim dicitur quasi sit admiratione plenum, quia scilicet importat effectum nobis notum, & causam incognitam, nempe Deum extraordinario modo operantem. Vnde concludit, quod ea dicuntur miracula, quæ fiunt præter causas nobis notas à Deo, & proinde excedunt facultatem naturæ, vel ob substantiam facti, vel ob modum, & ordinem faciendi vt habet *in resp. ad* 2. Quando autem dicitur miraculum habere Deum pro causa extraordinario modo operantem, non excluditur aliarum causarum ministerium, & præcipuè angelorum, qui præsident rebus corporeis, in quibus visibilia miracula fiunt, nam Deus vtitur tali ministerio, vt habet D. August. *lib.*10. *de Ciuit. Dei*, *c.* 12. dum ait. *Porrò autem quæcunque miracula siue per Angelos, siue quocunque modo ita diuinitus, &c.* Vnde Deus extraordinario modo operans est causa principalis miraculorum, cæteræ verò causæ tantum ministeriales. Et ratio est, quia miraculum est aliquis effectus præter ordinarium cursum causarum secundarum, atque adeo importat aliquam inuersionem talis cursus, & dispositionis, quod non potest fieri ab aliqua creatura, quia generalis cursus causarum omnium secundarum est dispositus per Dei prouidentiam, supra quam nulla creatura potest: & ideo, vt fiat aliquid extraordinarium præter hunc cursum, & aliquo modo inuertatur, requiritur potentia diuina, vnde vera miracula à solo Deo fieri possunt. iuxta illud Io. 3. *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* Et ita docet D. August. *lib.*3. *de Trinit. cap.* 7. & *lib.* 22. *de Ciuit. cap.* 8. & 9.

1174 Miracula autem triplicis generis ponuntur à D.Th. 1. *par. quæst.* 105. *ar.* 8. Alia enim important effectum, seu factum, quod secundum substantiam excedit facultatem naturæ, vt glorificatio corporis humani, quæ secundum suum esse à facultate naturæ nullo modo haberi potest, Alia quæ in facto, seu effectu secundum se non excedunt facultatem naturæ, excedunt tamen ratione subiecti, quia natura, licet possit illud facere, non tamen facere potest in tali subiecto, vt est resuscitatio mortuorum, cuius substantia cum consistat in vita, potest quidem fieri à natura, quæ passim vitam causat; sed non potest in tali subiecto nempe mortuo, seu cadauere. Tertium genus continet ea, quæ important effectum excedentem facultatem naturæ quò ad modum, & ordinem, quo fit, vt quando effectus non potest fieri per facultatem naturæ nisi cursu alicuius temporis, & fit in instanti, vt cum curatur aliqua infirmitas in instanti. Vnde hoc genus miraculorum, cum excedat facultatem naturæ solum quò ad modum, & ordinem, non excludit causas naturales operantes, sed solum dicit, quod moueantur ad operandum instantaneum. Vnde D. Th. *citat.* ait, hæc miracula tenere infimum locum, quippe in solo modo, aut ordine excedunt vires naturæ, & consequenter tantum secundum quid.

1175 Verum quia hoc tertium genus miraculorum non videtur excedere facultatem angelicam, etiam malorum angelorum, siquidem possunt veluti in momento applicare actiua passiuis, & perficere effectus admirabiles, præsertim circa sanationes infirmitatum; vnde in momento possent auferre à corpore humano prauos humores, & sanare à febri, aut alio morbo: Ideo resoluendum est, quod dictum est *num.* 1173. Quod in miraculo inuertitur aliquo pacto regularis cursus vniuersalis naturæ; quod est id, quod aduertit D. Th. 1. *par. quæst.* 110. *ar.*4. *in corp.* Dum docet, quod miraculum propriè dicitur, cum aliquid fit præter ordinem naturæ, non particularis, sed totius naturæ creatæ: & ideo ex hoc infert, quod solus Deus miracula facere possit, quia quicquid facit Angelus siue bonus, siue malus propria virtute, est intra ordinem naturæ creatæ. Vnde hæc, quæ miracula sunt ratione modi, aut ordinis, quo fiunt, vt sint vera miracula, non debent habere causas præsentes intra ordinem totius naturæ,

sed applicari debent virtute diuina; & ideo firmum stat, quod miracula vera à solo Deo fieri possunt, loquendo etiam de hoc genere, vt docent D. August. *lib.3. de Trinit. cap.7.* D. Th. *citato loco 1.par.* & *3. contra Gent. cap. 102.* & *103.* Binsfeld. *in Confess. Malef. par. 2. conclus.* 1. Sprengel. *in Mall. Malef. par. 1. q. 5.* Hieronym. Mengus *aduer. malign. spirit. cap.10.*

1176 Ex quibus colligitur, quod quamuis dæmones plura mirabilia faciant, aut per motum localem, aut applicando actiua passiuis, non sunt tamen vera miracula, vt docet D. Th. *1. par. qu. 114. ar.4.* Quia non sunt præter ordinem totius naturæ, sed intra ipsum. Sunt tamen effectus reales aliquando, & non tantum apparentes. Sic magi Pharaonis ope dæmonum fecerunt veros serpentes, veras ranas: verus ignis vno impetu consumpsit familiam Iob cum gregibus, & alia similia leguntur. Et quod efficiant aliquando effectus veros, & reales, tradunt D. August. *De diuinat. dæmon. cap. 3.* & *5.* & *lib. 3. de Trinit. cap.7.* D.Th. *citat.* & *3. contra Gent. c.104* Medina *lib.2. de recta fide in Deum, cap. 7.* Victor. *relect. de magia, num.18.* Valent. *tom.3. sum. disp. 6. quæst.12. pun.2.* Azot. *par. 1. lib. 9. cap. 25.* Lessius *lib.2. de Iust. & iure cap. 44. dub. 3.* Tolet. *in c. 3. Io.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. cap.6.* & communiter. Et proinde D. Th. *citato ar.4. quæst.114. p. 1.* concludit cum D. August. *lib.3. de Trinit. c.8.* Quod dæmon potest efficere omnes illas transmutationes rerum corporalium, quæ possunt fieri per aliquas virtutes naturales, adhibendo semina, quæ in elementis mundi reperiuntur.

1177 Sed hic oritur graue dubium; Quomodo miracula huius generis discerni possint, quod sint vera miracula habentia Deum auctorem, an autem miracula non vera. Et quàm certum est, esse vera miracula, quando sunt præter ordinem totius naturæ; ita etiam certum est in praxi hoc non posse à nobis cognosci, quia necesse esset, vt cognosceremus totum ordinem naturæ, quia videri non potest aliquid esse extra ipsum, nisi etiam videatur ordo ipse. Vnde si secundum se spectentur, non poterunt à nobis discerni, an sint vera miracula; & ideo recurrendum est ad extrinsecas circumstantias, cum quibus fiunt. D. ergo Th. *3. par. q. 114. ar.4. ad 3.* cum D. August. *lib. 83. quæst. qu. 79. post med.* habet, quod cum talia faciunt magi, qualia sancti, diuerso fine, & diuerso iure fiunt. Isti enim faciunt quærentes gloriam suam, illi quærentes gloriam Dei. Et isti faciunt per quædam priuata commercia; illi autem publica administratione, & iussu Dei, cui cuncta creata subiecta sunt. Inspiciendus est ergo finis in his miraculis, & videndum, an sit talis, vt possit Deus illi cooperari, & an possit ipsum velle contestari operatione miraculosa; tunc enim poterit miraculum haberi pro vero, quia ex ordine ad finem characterizantur in ratione veri miraculi.

Quid requiratur ad verum miraculum, Quæst. II.

SVMMARIVM.

1178 *Miraculum debet esse aliquid arduum, insolitum, præter vires, & ordinem naturæ; rarum; ad bonum finem; instantaneum.*

1179 *Finis miraculorum est religio, & cultus Dei.*

Verus character miraculorum.

1178 Ad 2. Resp. Quod requiritur primum, vt sit aliquod arduum, & difficile, vt saturatio quinque mille hominum cum quinque panibus, & duobus piscibus. Ioan. *cap. 6.* vbi ait: *Vnde ememus panes, vt manducent hi?* & Marci 8. *Quis potest hos saturare in solitudine?* vbi arduũ, & difficile demonstratur. Secundum, vt insolitum, vt sistere solem, & lunam, Iosue 10. & 4. Reg. *cap.20.* & Isa. *cap.38.* vbi est magna difficultas; an constiterint omnes cæli. Vide pro hac materia Sot. *4. sen. d.48. q.2. ar.2.* Tertium, vt præter consuetudinem, ordinem, & vires naturæ, Ioan. *cap.9.* de cœco nato, vbi fecit lutum, quod non solum non est illuminatiuum, sed obcœcatiuum. Quartum, vt rarò, D. August. *tra.24. in Ioan.* vbi ait, *quotidiana viluerunt.* glossa. *in c. legitimus, in ver. paucitate, 93. dist.* Quintum, vt fiat ad bonum finem. D. Aug. *lib. de vtilit. creden. ad Honoratum cap.16.* D. Thom. *loc. cit. art.7. ad secundum, 22. art. 1.* & *2.* Patet in languido, Ioan. *cap. 5. Vade, & noli amplius peccare;* & de paralytico, seu hydropico, Luc. *cap.13. Remittuntur tibi peccata tua.* Sextum, quòd fiat statim, illicò, protinus, repentè: nam si fieret successiuè, non diceretur miraculum, D. Thom. *loc. cit. art.8,* Beda, & Hieronymus *sup. Luc. cap.4.* de socru Simonis. *Imperauit febri.* & statim: & ita de Lazaro statim: ita de filio Viduæ statim: & alia quamplurima; Miracula enim sunt ex omni parte perfecta; nunquam enim Christus aliquem sanauit, quem non in totum liberauerit ab infirmitatibus mentis, & corporis, vt dicit D. August. *in cap. sunt plures,* & *ibi* Card. de Turrecrem. *de pœnit. dist. 3.* D. Thom. *in 3. part. summa, quæst.44. art.3. in solutione ad 2. argum.* Neque obstat illud Marci *cap.8.* de cœco illuminato paulatim, & successiuè; tum quia non recepit statim visum propter eius infidelitatem, secundum Chrysost. & Bedam; quem Christus vno verbo totum simul curare poterat, paulatim curauit, vt magnitudinem humanæ cœcitatis ostenderet, quæ

vix,

vix, & quasi per gradus ad lucem venit, facit text. *in cap. maiores, §. ubi adhuc, de baptismo*; tum quia paruulâ temporis morâ dictus cœcus sanatus fuit.

ADDITIO.

1179 Finis miraculorum debet esse religio, & cultus Dei, vt habet D. August. *lib. 10. de Ciuit. c. 12.* ibi. *Vt Dei vnius cultum, religionemque, commendent*. Et hic est vetus character miraculorum; siquidem, cum dæmon odio habeat Deum, non potest facere opera mira in contestationem religionis, & cultus ipsius. & ideo, quando miracula habent hunc characterem, censenda sunt habere Deum auctorem, & esse extra totum ordinem naturæ, atque adeo vera miracula.

Quare fiant miracula. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1180 *Varij fines, ad quos ordinantur miracula.*
1181 *Ratione finis miracula reducuntur ad duo genera.*
1182 *Miracula in contestatione sanctitatis, à quo fieri possint.*
Miracula in alterius vtilitatem possunt fieri etiam à peccatoribus.

1180 Ad 3. Resp. Quòd miracula fiunt primo ad confirmationem sanctæ Prædicationis, Marci *ult.* & hæc potest facere etiam homo peccator, D. Thom. Secundo ad propagationem fidei, D. Greg. *in homil. Ascens.* Tertio, ad ostendendam sanctitatem alicuius viri, vt de B. Stephan. *Actuum* 6. dicitur, *Faciebat prodigia*, quia plenus gratia. Quarto, ad ostendendam sanctitatem loci, vt Gen. 28. *&* Exod. 3. Quinto ad conseruationem fidei, & ad fouendam charitatem fidelium, quæ alioquin refrigesceret. Matth. *cap.* 24. 1. Corinth. *cap.* 14. qui prophetant hominibus, loquuntur ad ædificationem, & exhortationem. D. Thom. 1. *Cor. c.* 12. *Lect.* 2. & sic ad augendam plebis Christianæ deuotionem. Sexto, ad gloriam Dei, Actuum *cap.* 4. Io. *cap.* 9. Psal. 113. Septimo, ad confirmandam veritatem sacrarum imaginum, prout in septima Synodo generali, quæ est secunda Nicæna sub Constant. & Irene Imperatoribus, vbi agitur de imagine Crucifixi percussa pugione, emittente magnam sanguinis effusionem: ex Athanasio, & ex imaginibus Sanctorum Cosmæ & Damiani, & sic videmus diuersis in locis sacris, hisce nostris temporibus fieri miracula circa corporum infirmitates; & ista possunt peti à Deo, Flor. Theol. 4. *sent. tract. de suffrag. art. 2. difficul. 2. conclus. 2.* D. Thom. *in 2. ad Thessal.* 1. 3. *Lect.* 2. *circa vlt.*

ADDITIO.

1181 Ratione finis omnia miracula ad duo genera reduci possunt; nam quamuis omnia referantur in Deum, non ordinantur tamen immediatè, sed mediante alio fine. Vel ergo sunt in vtilitatem propriam; voco vtilitatem illius, qui efficit miracula, seu cuius intuitu fiunt. Si primum; ordinantur ad testificandam sanctitatem illius. Si secundum; tunc diuerso modo possunt alienam vtilitatem operari, & proinde ordinari possunt ad omne illud, vnde aliqua aliena vtilitas prouenire potest, vt sunt sanationes, testificatio fidei, honor Dei extrinsecus, & alia huiusmodi. Vnde miracula facta ab initio Ecclesiæ pro testificatione Euãgelicæ doctrinæ fuerunt, propter nostram vtilitatem, quia ex illius stabilimento orta est nostra salus.

1182 Differunt autem hæc miracula, quod quæ fiunt in contestationem sanctitatis, non possunt fieri nisi ab eo, qui verè sanctus sit, iuxta illud Io. 9. *Quia peccatores Deus non exaudit*; alioquin Deus concurrendo ad ipsa mentiretur, quia testaretur esse in illo sanctitatem, in quo non est; vnde si sanctitas est testificanda, debet supponi eiusdem existẽtia. Quod etiam verum est, quando per miracula alicuius alterius sanctitas testificaretur. Miracula autem, quæ ad commodum, seu vtilitatem alterius ordinantur, possunt fieri etiam à peccatoribus, & infidelibus, vt tradunt D. August. *lib. 2. de serm. Domini cap.* 39. & *lib.* 2. *contra aduersar. leg. capit.* 4. & *lib.* 4. *confess. cap.* 5. D. Gregor. *lib.* 2. *moral. cap.* 8. Beda *in cap.* 7. *Matth.* Theophilat. Maldonat. & alij Exposit. *ibid.* D. Th. 2. 2. *quæst.* 172. *ar.* Medina *lib.* 2. *de rect. fide in Deum cap.* 2. Suarez *disput.* 4. *de fide sect.* 3. *num.* 8. & *sect.* 4. *num.* 15. Bozius *lib.* 2. *de signis Eccles. cap.* 8. Raphael à Turre *tom.* 2. *sum. q.* 90. *ar.* 1. *disp.* 8. Maluenda *de Antichrist. lib.* 6. *cap.* 3. & *lib.* 7. *cap.* 15. Vvaldens. *de sacram. tom.* 1. *tit.* 24. *capit.* 168. Perez *in Laurea Salam. cert.* 1. *dub.* 1. *cap.* 1. *num.* 32. & *certam.* 4. *dub.* 1. *cap.* 3. & habetur ex cap. *multa*, & cap. *teneamus*, & cap. *prophetauit* 1. *quæst.* 1. & cap. 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* & clarè ex illo Matthæi cap. 7. *Multi dicent mihi in illa die; Nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo* dæmo-

dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam noui vos. Vbi adnotanda est dictio, *nunquam*, quæ excludit omne tempus, & proinde neque tempore illo, quo hæc fecerunt, erant in gratia.

Miracula quomodo probentur, & an per testes singulares, Quæst. IV.

S V M M A R I V M.

1183 *Miracula quomodo probentur, remissiuè.*
An per testes singulares.
Adhibere fidem testibus, est arbitrarium Iudicis.
1184 *Miracula quando probentur etiam per vnicum testem.*
In eo quod nemini nocet, & alteri prodest, creditur vnico testi.
Præsertim si qualitas facti non permittat haberi alios testes.
1185 *Pro miraculis in ordine ad beatificationem, aut canonizationem, non sufficit vnicus testis.*
Causa Canonizationis, & Beatificationis est de maioribus.
In causa criminali probationes debent esse luce meridiana clariores.
In causa Beatificationis, & Canonizationis requiruntur probationes certæ, & euidentes.
1186 *Pro miraculo in ordine ad beatificationem, & canonizationem, non sufficit vnicus testis cum adminiculis.*
Quid probandum, vt probetur miraculum.
1187 *Assistentia Spiritus Sancti in causa canonizationis quid respiciat.*

1183 Ad IV. Resp., Vide Gemin. *cap. 1. num. 3. de confess. lib. 6.* Bal. *in l. solam. col. fin. C. de testibus.* Addit. Zachar. *in Abb. in cap. cum Martha, num. 7. de celebrat. Miss. in litera* B. & Simanca *de Cath. instit. tit. 28. num.* 19. An autem miracula probentur per testes singulares? multi Doctores tenent, quod non: Archid. *in cap. nec mirum 26. quæst.* 5. Abb. *in cons.* 42. & Alexand. consulendo scripsit *in cons. 72. lib. 1. sub num.* 3. Gabrielius *de testibus concl. 2. num.* 59. & Mascard. *de probationibus lib. 2. concl.* 1066. *num.* 13. Alij Doctores tenent contrarium, & videtur magis pia opinio, prout probat Card. Tuscus *in sua pract. comm. conclus. in verb. singularium testium, conclus. 277. num. 7.* & quod ita fuit obseruatum in Canonizatione sancti Bonauenturæ. Pannin. 2. *part. art. 4.* vbi etiam dicit *in §. & hinc est*, quod Innocentius III. hoc obseruauit in processu Canonizationis sancti Homoboni Cremonen. nam fidem adhibuit vni testi singulari. Item, quòd hoc confirmatum fuit in Canonizatione Sancti Thomæ Aquinatis per Ioannem XXII. nam fidem adhibuit fratri Reginaldo sodali Diui Thomæ deponenti de auditu à D. Thoma, se potius diuinitus scientiam acquisiuisse, quàm studio, & labore, vt etiam habetur *in 5. lectione officij eiusdem Sancti, die 7. Martij.* Et ratio est, quia adhibere fidem testibus, est arbitrarium Iudici, *l. 3. ff. de testibus cum vulgatis alijs*; & ideo si factum est tale, vt sciri non possit, nisi per vnum testem, cur non debemus illi adhibere fidem? præcipuè si sit homo bonæ conditionis & famæ: & in particulari, vt sit arbitrarium Iudici, etiam plenè adhibere fidem testibus singularibus, & præsertim quando testes sunt bonæ famæ, & sunt personæ nobiles, & notabiles, probat ex multis Castren. *cons. 342. in causa, col. fin. vers. 4. dicitur, lib. 2.* & Farinacius *in tractat. de testibus, quæst. 64.* præcipue *num. 104. & seq.* & quòd probentur per testes singulares, tenet Riccius *variarum resol. resol.* 492.

A D D I T I O.

1184 Ardua quæstio, an scilicet miracula probari possint per testes singulares? Cui respondent negatiuè præter citat. ab Auctore Genuens. *in praxi Neapol. cap. 49. num.* 3. Bordon. *Moral. controu. 13. num.* 56. Sed videtur cum distinctione resoluenda: nam vel agitur de miraculo iam canonizati, aut beatificati in ordine ad canonizationem; seu etiam de miraculo beatificandi, aut canonizandi, ita tamen vt sit accessorium cœteris, & non sit principale, in quo fundetur iudicium beatificationis, seu canonizationis: & tunc censerem, probari posse per testes singulares: Quia tunc agitur de eo, quod nemini nocet, & alteri prodest, nam in tali casu sufficit vnus testis, iuxta cap. *cum itaque*, & cap. *paruulis de consecrat. dist.* 4. Et tradunt Glos. *in capit. licet vniuersis* ver. *numerus, de testib.* vbi etiam Baldus. Iterum Glos. *in cap. placuit, de consecrat. dist.* 4. & *in cap. in tantu, dist. 86.* & *in cap. quanto 2. quæst.* 5. vbi etiam Dominicus. Speculat. *tit. de testib. nu. 9. fallent.* 16. Felin. *in cap. licet vniuersis in fine, de testib.* Ias. *in repet. l. admonendi, ff. de iureiur.* Hippolyt. *in l. 1. S. idem Cornelio, ff. de quæst.* Afflict. *ad constit. Regn. tit. de Apost. num. 12. lib.* 1. Quod præsertim locum habet, si factum tale sit, vt non possit haberi nisi vnicus testis, vt notant Doctores *in l. 1. §. fin. ff. de verbor. obligat.* Anton. Gabr. *commun. conclus. 1. num. 25. de testib. lib.* 1.

1185 Verùm, si agatur de miraculis in ordine ad

ad beatificationem, seu canonizationem, quibus inniti debeat iudicium de beatificando aliquo, aut canonizando, non videtur sufficere testis vnicus, sed requiri plures contestes. Ratio est, quia agitur de re grauissima, in qua plurimum periculi inesse potest, & proinde cautissimè procedendum est, vt habet Glos. *in cap. venerabili*, verbo *diligentia, de test.* Et quia causa canonizationis, & beatificationis est de maioribus, quæ in Ecclesia Dei proponi possint, vt habet Glos. *in cap. vnicum* verbo *Sedis Apostolicæ, de relig. & vener. sanct. in 6.* Et ideo requirit altiorem indaginem, & probationes certissimas, nec inferiotis ordinis, quam debeant esse in causa criminali, in qua probationes debent esse meridiana luce clariores, & apertissimæ, *l. fin. C. de probat.* vbi Doctores. Tum quia agitur de magno præiudicio tertij, nempe Ecclesiæ, si falsitas subesset probationibus, siquidem videretur parum prudenter procedere, si in re tam graui admitteret probationes, quibus reperiretur subesse falsitas. Tum denique quia agitur de applicanda veritate in genere reuelata, nimirum, quod qui sanctè in hac vita vixerunt, fruantur beata vita, iuxta illud ad Hebr. 11. *Operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones.* & 1. Io. 3. *Qui iustitiam facit, iustus est per repromissionem; quam promittit iustis, ac sanctis Deus*: personæ particulari. Hæc autem applicatio fieri non potest, nisi quod in vniuersali reuelatum est reperiatur in ipsa, & ideo debet constare certo, & infallibiliter, quantum fieri potest, repetiri. Quod fieri non potest nisi probationes miraculorum, & aliorum, quæ probanda sunt pro canonizatione, aut beatificatione, fiunt certissimæ, & irrefragabiles: talis autem non est probatio per vnicum testem. Et ideo requiri probationes certas & euidentes desumitur ex PetroGalesino *par. 3. de canonizat. S. Didaci cap. 6. §. cuius si gularis*, & *cap.* 8. 10. *& sequen.* Iacobo Castellano *de canonizat. sanct. quæst. 7. §. quaro qualiter*, Troilo Maluetio *cap. 1. de canonizat. sanct. num.* 15 & *cap.* 4. *num.* 64. *& sequent.* Luca Castellino *de inquisit. miracul. in not. ad 3 pun. quæst. num.* 12.

1186 Hinc neque sufficiet vnicus testis concurrentibus adminiculis, pro probatione miraculi, cui imitatur iudicium de canonizatione, seu beatificatione. Et ratio est, quia, vt probetur aliquod miraculum, non solum debet probari factum ipsum, sed etiam omnes illæ circumstantiæ, quæ sufficiant ad excludendas causas naturales, & extrahendum factum à potestate naturæ, & reducendum in Deum vt auctorem. Est autem moraliter impossibile, quod omnes istæ circumstantiæ comprobatę per vnicum testem, ita singulæ talibus adminiculis inueniuntur, vt reddantur certæ, tanquam si dicto alterius confirmarentur. Vna autem sola, quæ non adminiculetur, sufficit ad euacuandam totam vim adminiculorum; sicuti si vna deficiat, non extrahitur factum sufficienter à facultate naturæ.

1187 Nec iuuat recurrere ad assistentiam Spiritus Sancti, quæ operatur infallibilitatem, & proinde probationes minus perfectę sufficiant, quales sufficere possunt ad prudenter procedendum in tali negocio. Nam Spiritus Sanctus non assistit Summo Pontifici, nisi in applicanda veritate reuelata in communi personæ particulari, quæ canonizatur, ac beatificatur; quod fit dum pronunciat talem esse sanctum, aut beatum, & proinde solum operatur, quod in hac applicatione non possit errare. Vnde antequam deueniatur ad hanc applicationem, necesse est, vt constet de capacitate subiecti, cui est facienda, atque adeo de sanctitate huius vitæ manifestata per virtutes, & de ipsius gloria testificata per miracula, atque adeo miracula debent esse certa non solum in ratione facti, sed etiam in ratione miraculi, vt sint certum testimonium de gloria beati, ita vt non relinquatur locus dubitationi de capacitate ipsius in ordine ad talem applicationem.

Miracula an possint directe probari. Quæst. V.

SVMMARIVM.

1188 *Miraculum non potest directè probari.* 1189 *Indirectè probatur, & quomodo.*

1188 Ad V. Resp. Quod non: quia miraculum ex subiecto, in quo fit, principium non habet, & directa probatio est per rerum principia; indirectè autem probabitur, id est, per rationem argumentandi, vt explicat Archid. *in cap. Nec mirum* 14. *cauf.* 26. *quæst.* 5. *num.* 6. & Troyl. Maluet. *de Canonizat. sanctorum in* 3. *dub. num.* 53. *& seqq.*

ADDITIO.

1189 Miracula directè probari non possunt, sicut etiam nec directè à nobis cognosci possunt; nā cum miraculum in eo consistat, quod sit factum excedens facultatem totius naturæ, vt dictum est, necesse esset hoc cognoscere, & probare, vt directè cognosceretur, & probaretur. Hoc autem non potest cognosci, quia deberet cognosci facultas totius naturæ, quia non potest cognosci excessus supra facultatem totius naturæ, nisi cognoscatur tota facultas. Solum ergo indirectè probari potest, vt notat etiam Mascard. *de probat. conclus.* 1060. *num.* 11. & 12. quatenus deponunt testes, vel de facto, quod pensatis qualitatibus ipsius reperitur secundum se excedere facultatem totius naturæ. Vel de facto, quod ratione subiecti, in quo contigit, colligitur excedere eamdem facultatem. Vel denique de circumstantijs talibus, ex quibus fit, quod licet factum secundum se non superet facultatem totius naturæ, superat tamen cum talibus circumstantijs.

An

An testes deponentes de miraculis debeant reddere rationem suæ scientiæ, etiam non interrogati, & respondere de singulis circumstantijs. Quæstio VI.

SVMMARIVM.

1190 *Deponens de miraculo, etiam non interrogatus debet reddere causam scientiæ.*
Debet de circumstantijs respondere.
1191 *Debet fuisse præsens actioni miraculosæ.*
In quibus miraculis hoc procedat.

1190 Ad VI. Resp. Quod testes deponentes de miraculis, debent, etiam non interrogati, reddere causam scientiæ. Bald. *in l. solam, C. de testibus*. nec probant, si dicant, scio, quia vicinus, vt probat Mascard. *de probat. concl.* 1060. & diligenter examinari debent, & de singulis circumstantijs respondere. Abb. & alij *in cap. venerabili, de testibus*.

ADDITIO.

1191 Cum debeat testis de singulis circumstantijs respondere, non solum non sufficit, quod pro ratione suæ scientiæ assignet causam vicinitatis, sed debuit esse præsens actioni miraculosæ, vt sit testis idoneus, iuxta id, quod tradunt Archidiacon. *in cap. nec mirum de testibus*. Alexan. *consil.* 105. *circa fin. num.* 3. Est tamen aduertendum, quod hoc non procedit vniuersaliter in omnibus miraculis, sed solum in ijs, quæ talia sunt ratione modi, & ordinis, quo fiunt, quia hæc sola secundum se sunt intra facultatem totius naturæ, & solum excedunt ratione modi, & ordinis, quo fiunt, & ideo dependent à circumstantijs, quas cognoscere debent testes, vt sint congruenter instructi pro testificando. Nam si miraculum, aut secundum substantiam, aut ratione subiecti, sit tale, non requiritur, quod testis fuerit præsens, quando factum fuit, si habeat esse permanens, sed sufficit, quod deponat aut de substantia facti, aut etiam de qualitate subiecti in præcedenti tempore; vt si contingat mortuum suscitari, sufficienter enim probabitur miraculum, si deponatur de morte sequuta, & de vita, quæ superuenerit; imo sufficiet, quod aliqui testes deponant de morte, & alij de vita subsequuta, nam stante identitate personæ sufficienter probabitur miraculum.

Miracula quomodo sint examinanda. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

1192 *Miracula cum summa diligentia examinanda.*
1193 *Miracula noua non admittenda nisi approbata ab Episcopo.*
An alius Ordinarius possit ea approbare.
Appellatione Episcopi quando veniat quilibet Ordinarius.
Dictio, Tantum *includit expressum, & excludit non expressum.*
1194 *Episcopus an possit approbare miracula non canonizatorum, nec beatificatorum.*
1195 *Quando, & quomodo tractari possit de beatificatione, & canonizatione.*
1196 *Episcopus an possit approbare miracula beatificatorum, licet non sint canonizati.*
1197 *Quinam pij viri adhibendi in approbatione miraculorum, & an diuersi à theologis.*
1198 *Episcopus in approbandis miraculis tenetur vti consilio Theologorum,*
An teneatur sequi.
1199 *Si non adhibet, nulliter procedit.*
Ablatiuum absolutum importat formam.
1200 *Episcopus an possit approbare miracula eorum, qui solù ex consuetudine immemorabilis coluntur.*

1192 Ad VII. Resp. Quod summa quidem diligentia examinanda sunt, ob plurimas, quæ desuper exoriri solent difficultates, vt discernantur vera à ludificatorijs: & ideo Conc. Trid. in admissione nouorum miraculorum, Episcoporum, Theologorum, & aliorum piorum virorum operam requirit *sess.* 25. *de Reliq. SS. propè finem*. Testes adhibendi de circumstantijs miraculorum diligenter interrogandi sunt, contestes de eadem re esse, causamque scientiæ explicare debent, *cap. venerabili, cum ibi not.* 52. *de testib.* Archid. *in cap. nec mirum, caus.* 26. *q.* 5. *num.* 7. Alex. *cons.* 100. *lib.* 5. *num.* 5. Bal. *in l.* 3. *Cod. de testib. num.* 23. Curt. *in tract. de testib. nu.* 80.

ADDITIO.

1193 Miracula de nouo superuenientia non esse admittenda, nisi approbentur ab Episcopo adhibito consilio Theologorum, & aliorum virorum piorum, decernit Concil. Trident. *sess.* 25. *in Decreto de*

de Inuocat. & Venerat. Sanctor. Et ita hoc pertinere ad Episcopum, vt excludatur quilibet alius Ordinarius, qui non fulgeat dignitate Episcopali, resoluunt Marius Antonin. *lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 22. Homobonus *tract.* 12. *examin. Eccles. cap.* 3. *quæst.* 15. *supp.* 3. Riccius *decis.* 397. *n.* 1. *par.* 4. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 97. *n.* 9. Quod tamen difficultate non caret, siquidem non agitur de ijs, quæ sunt ordinis Episcopalis, sed tantum iurisdictionis; nam recognoscere miracula non est actus ordinis. Quando autem agitur de ijs, quæ sunt iurisdictionis, Episcoporum appellatione veniunt omnes Ordinarij habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vnde communiter Doctores tribuunt huiusmodi Prælatis, ea quæ Concilium Trident. tribuit Episcopis; vt approbare Regulares pro confessionibus, quod constat etiam ex praxi; vnire beneficia, vt cum pluribus notat Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 29. *n.* 160. dispensare in irregularitatibus ex delicto occulto, exceptis ex homicidio voluntario, vt Sanchez cum alijs *lib.* 2. *sum. cap.* 11. *num.* 5. & in cæteris huiusmodi. Imo quando vult excludere Prælatos inferiores, adhibet aliquam dictionem, aut particulam, qua id significet: vt quando agit de cognitione causarum matrimonialium, *sess.* 24. *cap.* 20. *de reformat.* vbi cum velit, has causas à solis Episcopis, & non ab inferioribus cognosci, declarat illis verbis, *Sed Episcopi tantum*, nam dictio, *tantum*, includit expressum, & excludit cætera: vt notant Bar. *in l.* 1. *n.* 1. *ff. Si quis ius dicen. non obtemp.* Ias. *num.* 9. Cardin. *in cap. Contingit de fide instrum.* Felin. *n.* 3. Vnde cum Concilium in citato Decreto nihil apponat, ex quo deduci possit ad solos Episcopos spectare recognitionem miraculorum, imo, quæ ibi decernit, exequenda sint etiam à cæteris Ordinarijs, videtur eadem esse ratio etiam de recognitione miraculorum. Præsertim, quia in Decretis Vrbani VIII. *sub die* 13. *Martij*. & 2. *Octobris* 1625. & sub *die* 5. *Iulij* 1634. Quando agitur de capienda informatione miraculorum nondum Canonizatorum, aut Beatificatorum, committatur negocium Ordinarijs sub nomine Ordinarij.

1194 An autem dispositio prædicta Conc. Trid *sess.* 25. *in Decreto de inuoc. & venerat. sanct.* per quam committitur Episcopis examinatio, & approbatio miraculorum, procedat de miraculis eorum, qui nondum canonizati sunt, aut beatificati. Affirmat Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 97. *n.* 1. *& sequen.* & *ad citat. locum Concil. Trid.* & *in cap. fin. de reliq. & venerat. statutor.* vbi refert, se instante fuisse decisum, dispositionem Concilij esse intelligendam tam de miraculis canonizatorum, quàm non canonizatorum, & ait se habere Decretum authenticum penès se. Sed quicquid sit de fide adhibenda huic Decreto, obstat dispositio Vrbani VIII. *sub die* 13. *Martij*. & 2. *Octobris* 1625. per quam statuitur, quod quò ad defunctos cum fama sanctitatis nondum canonizatos, aut beatificatos, Ordinarij solum recipiant informationes, & negocium instructum transmittant ad Sedem Apostolicam, & expectent responsum ipsius; vnde nullam habent facultatem aliquid decernendi, & multò minus approbandi. Verba dispositionis sunt: *Ac pariter imprimi de cætero prohibuit libros eorundem hominum, qui sanctitatis, siue martyrij fama, vel opinione, vt præfertur celebres è vita migrauerint, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcunque beneficia tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, qui in ijs recognoscendis theologos, aliosque pios, ac doctos viros in consilium adhibeat. Et ne deinde fraus, aut error, aut aliquid nouum, ac inordinatum in re tam graui committatur, negotium instructum ad Sedem Apostolicam transmittat, eiusque responsum expectet.* Et in fine loquens de tabellis, imaginibus &c. quæ sepulchris offeruntur, habet. *Liceat ecclesiasticis personis tabellas &c. atque alia quæcunque collatæ gratiæ fidem facientia, simul cum deferentis, aliorumque, qui conscij fuerint, attestationibus recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre omnia statim teneantur, in secreto aliquo seorsum ab Ecclesia loco custodire, ibidemque iam amota collocare, & asseruare, vt si quando Dominus talium virorum merita beatificationis, seu canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent huiusmodi sanctitatis qualescumque probationes, Apostolicæ Sedis iudicio tum examinandæ.* Quæ omnia rursus confirmata sunt ab eodē Pontifice sub *die* 5. *Iulij* 1634. in sua Constitutione, quæ incipit, *Cælestis Hierusalem.* Ex quibus constat, Ordinarium nullam habere facultatem approbandi miracula nondum canonizatorum, aut beatificatorum.

1195 Quod amplius constat ex praxi beatificationis, & canonizationis, neque enim de hoc tractari potest, nisi post quadraginta annos à morte Serui Dei, & tunc nisi ex speciali commissione Summi Pontificis; & interim tantum conceditur, quod Ordinarius instruere possit processus in genere ad effectum examinandi, an concedi possit instructio processus in specie, ne occasione dilationis pereant probationes. & concessis processibus in specie transmittendi sunt ad Apostolicam Sedem in S. Rituum Congregatione examinandi, quò ad ipsorum validitatem tantum. & deinde absque progressu ad vlteriora sigillandi sigillo S. Congregat. asseruandi vsque ad præfinitum tempus. Ex quo constat, quod non solum prohibetur Ordinarijs horum miracula examinare, sed neque etiam examinanda sunt ab Apostolica Sede, nisi post certum tempus, & examinata prius vitæ sanctitate.

1196 An autem possint Ordinarij in virtute prædictæ dispositionis Concilij Tridentini examinare & approbare miracula beatificatorum, licet non canonizatorum. Et videtur affirmatiuè respondendum, quia quò ad hoc videtur esse eadem ratio, ac de Canonizatis, siquidem cultus ipsorum est iam concessus; in tantum enim prohibetur Ordinarijs approbare miracula, in quantum non pertinet ad ipsos decernere alicui cultum iuxta cap. *Audiuimus, de reliq. & venerat. sanctor.* & approbare miracula est implicitè decernere cultum; siquidem miracula sunt testimonia sanctitatis, & gloriæ defunctorum, vnde quando approbantur pro veris, proponitur tale testimonium, quod est sufficiens motiuū ad cultum. Quæ ratio cessat in Beatificatis; siquidem cultus ipsorum est iam à Sede Apostolica concessus. Deinde Decreta, & Constitutiones, quæ prohibent Ordinarijs talem approbationem, procedunt

dunt

dunt de ijs, qui nondum sunt canonizati, aut beatificati: & ideo dispositio Concilij tanquam indefinita locum habere debet in omnibus casibus, in quibus non reperitur prohibitum.

1197 Rursus, cum Concilium præcipiat, quod pro approbandis miraculis adhibeantur in consilium Theologi, & alij pij viri, dubitatur, quinam sint hi viri pij. & quid adhibeantur tantum Theologi. Resp. Per pios viros intelligi personas religioni deditas, & cultui diuino, in quibus relucere soleant actus religiosi, & cultus diuini, quales esse solent personæ Ecclesiasticæ, & præsertim Regulares; & hi viri pij adhiberi poterunt etiamsi non sint theologi, quia Concilium requirit theologos, & pios viros copulatiuè; copula enim, *Et*, requirit concursum copulatorum, vt notant Felin. *in cap. 2. nu. 32. de rescrip.* Ias. *in l. 1. n. 3. ff. de iust. & iure*. Paris. *Consil. 95. n. 6. vol. 1.* Rota *decis. 115. num. 8. par. 1. diversor.* Si tamen qualitas pietatis concurrat in theologis, sufficiet illos adhibere, quia tunc copula, *Et*, significaret adiectionem alterius copulati respectu primi, & resolueret in vnum, siquidem non ponitur ad multiplicandas personas, sed ad multiplicandas qualitates, iuxta id, quod tradit Gutierez. *lib. 3. pract. quæst. 13. numer. 6.*

1198 Ex quibus deducitur, quod ex vi præsentis dispositionis Concilij, tenetur Episcopus in approbandis miraculis adhibere Theologorum consilium, & piorum virorum, quamuis postea non teneatur sequi consilium ipsorum, vt notant Azor. *part. 1. lib. 9. cap. 8. q. 8.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 43. n. 15.* Facundez *præcep. 1. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 4.* Quod tamen ita accipiendum est, vt solum habeat locum, quando Episcopus niteretur alicui graui motiuo in contrarium, quod præponderaret motiuis ab ipsis adductis. Quia cum in re tam graui debeat rationabiliter procedere, cum consilium exhibitum ipsi sit rationabile, vt supponitur, si ab ipso discederet absque sufficienti motiuo, irrationabiliter procederet.

1199 Ita autem tenetur Episcopus adhibere consilium Theologorum, & piorum virorum, vt si non adhibeat, nulliter procedat. Quamuis enim de iure habeat facultatem approbandi miracula canonizatorum, ac beatificatorum, atque reliquias: vsus tamen huius facultatis regulatur à Concilio, vt scilicet exerceatur cum tali forma, atque adeo facultas restringitur, vt non possit exerceri, nisi cum tali forma. Vtitur enim Concilium ablatiuo absoluto, *Adhibitis in consilium Theologis*: Ablatiuum autem absolutum importat formam *l. Si debitor. §. 1. Quib. mo. pign. vel hypot. sol.* & notant Bar. in *l. 1. quæst. 3. ff. de condit. & demonstrat.* Tusch. plures allegans *littera A. conclus. 32.* Socin. *Reg. 1.* Ludouis. *decis. 492. num. 7.* Quando autem non seruatur forma præscripta à lege, actus est nullus. c. *Cum dilecta de rescrip.* & *cap. Quia propter de electione.* & declarat Euerar. *in Top. 12. loco 43.*

1200 Quod autem spectat ad miracula eorum, qui nec ab Ecclesia canonizati sunt, nec beatificati, sed solum ex communi consensu, aut immemorabili tempore coluntur: videntur approbari posse ab Episcopo, quia in cap. *Audiuimus, de reliq. & venerat. sanctorum*, solum declaratur; quod non possunt Ordinarij decernere cultum, quia hoc est reseruatum Romanæ Sedi, & proinde nec possunt approbare miracula illorum, qui nondum habent cultum, nam hoc esset indirectè decernere cultum. Quando autem iam habent cultum, aut ex communi consensu Ecclesiæ, aut ex tempore immemorabili, aut ex Patrum, virorumque sanctorum scriptis, *cessat* hæc ratio. Vnde cum Concilium tribuit *Episcopis* facultatem indefinitè approbandi miracula, debet censeri concessa quò ad omnia, de quibus non extat prohibitio. Præsertim qua illi sunt excepti à regulis seruandis quò ad eos, qui moriuntur cum fama sanctitatis, vt constat ex Decretis Sanctissimæ Inquisitionis. & Vrbani VIII. *sub die 13. Martij 1625.* ibi. *Declarans, quod per supradicta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit ijs, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, aut per Patrum, virorumque sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur.* Vnde cum relinquantur in possessione proprij cultus, relinquuntur etiam in possessione, quod per approbationem miraculorum possit idem cultus manuteneri.

Quomodo differant miracula, & gratiæ. Quæst. VIII.

SVMMARIVM.

1201 *Discrimen inter miraculum, & gratiam.*
Vera miracula totum, quod agunt, operantur.
1202 *Gratia non excedit facultatem totius natura.*
Quid requiratur ad gratiam.

1201 Ad 8. Resp. Miracula vera sunt illa, quæ supra diximus in responsione ad secundam quæstionem: gratiæ verò possunt fieri magis communiter, vt gratia sanitatum, & sic interdum fiunt quædam mira, seu stupenda, in quibusdam Ecclesijs, siue imaginibus sacris, quæ videntur miracula, & reuera non sunt talia: sed potius gratiæ, vel dona, D. Th. *loc. cit. Lect. 2.* & ex his poteris colligere, quòd non sunt vera miracula, quando quis progressu temporis sanaretur, vel quid modicum infirmitatis. Nam vera miracula, vel nihil, vel totum operantur, vt de Paralytico, *Ioan. 5.* vbi D. August. totum hominem sanum fecit in Sabbato. Deut. 32. *Dei perfecta sunt opera*, & Gen. *cap. 1. Vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*; & insuper,

quòd

quòd ea, quæ fiunt à malis hominibus, vel à Dæmonibus prædicantibus falsam doctrinam, non sunt verè miracula, & sic erunt illa, quæ faciet Antichristus, & si quæ sunt, quæ circumferuntur à nostris Pseudoprophetis recentioribus hæreticis falsa dogmata prædicantibus.

ADDITIO.

1202 Omne miraculum est gratia, quia semper redundat in beneficium generis humani; non tamen omnis gratia est miraculum. Sed cum miraculum sit quidam effectus excedens virtutem totius naturæ, vt dictum est, gratia erit quid inferius non pertingens ad rationem miraculi, atque adeo non excedet facultatem totius naturæ; & proinde erit intra ordinem naturæ, & poterit eiusdem facultate causari. Quia tamen de ratione gratiæ est, quod contineat aliquod beneficium, quod aliàs non haberetur, nisi conferretur ab eo, à quo obtinetur gratia, ideo non debet esse aliquid, quod ex regulari causarum secundarum cursu proueniat, quia hoc totum habetur seclusa speciali beneuolentia, & liberalitate illius, qui confert gratiam; sed debet esse specialis effectus beneuolentiæ conferentis gratiam, ita vt quamuis per causas naturales obtineatur, applicentur tamen ad causandum, non ex regulari cursu, sed ex speciali beneuolentia benefacientis; vnde sanitas, pluuiæ, serenitas, & alij huiusmodi effectus non sunt gratiæ, quando afferuntur per generalem cursum causarum secundarum. Quare gratia licet consistat in aliquo effectu naturali, etiam quo ad modum, & ordinem, differt tamen ab effectibus naturalibus, quia sunt præter regularem cursum causarum, & ex speciali applicatione alicuius causæ.

Quomodo, & quando debeat miraculum publicari.
Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1203 *Quid requiratur, vt miraculum publicari &c. possit.*

Miracula, an fiant per malos homines, & dæmones.

Miracula vera vnde cognoscantur.

1204 *Nemo inferior Pontifice approbare potest miracula non canonizatorum aut beatificatorum.*

1203 Ad 9. Resp. Quòd non potest miraculum publicari, teneri, haberi, seu venerari sine auctoritate & approbatione Romanæ Ecclesiæ, cap. 1. *de reliq. & venerat. sanct.* & requiritur etiam approbatio Ordinarij, Conc. Trid. *sess.* 25. *cap. de inuoc. & venerat. Sanct. in princ.* Ratio potest esse, quia miracula possunt fieri per malos homines, & Dæmones, cap. *teneamus* 1. *q.* 1. glossa *in d. c.* 1. *in ver. miracula*. D. Thom. *vbi sup.* Matth. *c.* 7. *& c.* 24. Hier. *c.* 23. Deut. *c.* 13. D. August. *lib.* 10. *c.* 16. *de Ciuit. Dei*, & *Hom.* 9. *in Apoc.* & *tract.* 110. *in Ioan.* Alex. de Ales. 2. *part. quæst.* 43. *mem.* 10. *prope fin.* D. Thom. *sup. c.* 1. 2. *Cor. Lect.* 3. *in catena aur. sup. Luc.* 1. referens Athan. *in vita S. Hilar. sup. Matth. c.* 7. & *ibi*. Chrys. *sup. c.* 8. *Luc.* sanctus Max. *in homil.* 1. *Dom. Aduentus*. D. Thom. *super c.* 6. *ad Eph.* 3. *prope fi.* Beda *in c.* 3. *Io.* sup. illa verba: *Dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem*. Alcuinus *ibidem*, & *ibi* glossa *interlin.* D. Thom. 2. 2. *quæst.* 161. *art.* 3. & *part.* 1. *q.* 61. *art.* 2. *ad secundum*. D. Aug. *lib.* 8. *sup. Gen. ad litteram*. Mall. malef. *qu.* 61. *art.* 10. *ad octauum*, Syl. *lib.* 1. *c. vlt. p.* 3. de Strig. Comp. Theol. *lib.* 2. *c.* 1. Soto 4. *sentent. dist.* 43. *q.* 2. *art.* 3. D. Thom. *in addit.* 3. *p. q.* 77. *art. vlt.* & *sup. c.* 15. 1. *Cor. Lect.* 8. Quibus in locis habes, an miracula possint fieri à dæmonibus, vel à malis hominibus, vel à viris sanctis, etiam nondum canonizatis ab Ecclesia Catholica. & cognoscuntur: Primò ex fine: secundò ex modo: tertiò ex tempore: quartò ex locis. D. Hier. *in Matth.* 8. super illa verba, *Venisti ante tempus, &c.* glossa ord. *sup. Luc.* 8. & *ibi* Chrys. & Nicephor. *in hist. Eccl. lib....* Innoc. *in c.* 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* Viguer. *in inst. Theolog. tract. de virtute Dei c.* 10. & an hodie sint necessaria, vel vtilia miracula, vide Greg. *in hom. Ascens.* Ioan. Gersonem Cancel. Paris. 2. *quæst.*

ADDITIO.

1204 Textus allatus ab Auctore cap. 1. *de reliquijs, & venerat. Sanct.* non probat intentum Auctoris, quia ibi tantum statuitur, quod ad solam Romanam Sedem spectet decernere cultum decedentibus cum fama sanctitatis. Vnde solum in consequentiam venit, quod nemo inferior Summo Pontifice possit approbare miracula eorum, qui nondum obtinuerunt cultum ab Apostolica Sede. Siquidem, vt dictum est in superioribus, approbatio miraculorum est quædam indirecta approbatio cultus exhibendi.

bendi. Vnde hoc quoque prohibitum est in Decretis Vrbani VIII. pro beatificatione, & canonizatione. Ad Episcopum tamen spectabit approbare miracula eorum, qui iam obtinuerunt cultum ab Apostolica Sede, absque recursu ad summum Pontificem iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 25. *in Decreto de inuocat. & venerat. Sanct.*

Quid debeat facere Episcopus, quando miracula dicuntur fieri in aliqua Ecclesia. Quæstio X.

SVMMARIVM.

1205 *Quid præstandum Episcopo, quando audit miraculosum aliquid contingere in aliqua Ecclesia, aut circa imaginem.*

1206 *Si quod mirum narratur est transactum, diligenter testes sunt examinandi.*

Quando vnico testi credendum in miraculis.

1205 Ad 10. Resp. Quòd quando miracula fieri dicuntur in aliqua Ecclesia seu sæculari, seu regulari, virtute sacratum imaginum, statim Episcopi mandant operiri imagines, ianuas Ecclesiæ claudi, & impediunt concursum hominum, ne miracula publicentur, nisi priùs per testes legitimos fuerint sufficienter probata, & processus, siue aliquid huiusmodi mittatur ad Summum Pontificem. glossa *cit.* & *cap. Venerabili, de testibus*, & *ibi* glossa. Nauar. c.18. *not.* 5. & sic ab ipso Summo Pontifice expectetur determinatio.

ADDITIO.

1206 Hoc præcipuè seruandum est, quando aliquid mirum occurrit circa aliquam sacram imaginem, quod miraculi speciem præseferat, vt esset sudor, mutatio speciei, & alia huiusmodi: nam aut fraus subesse potest, aut esse naturalis effectus; & ideo omnia diligenter perscrutanda sunt, vt veritas, quantum fieri potest, eruatur. Quod si effectus præseferens rationem miraculi, fuerit transiens, vt quod aliqua imago loquuta sit, aut quod aliquam in se mutationem transeuntem præ se tulerit, examinandi erunt summa diligentia, qui præsentes fuerint, & scrutandum, an ex aliqua leuitate id dixerint, an ex imaginatione, & proinde qualitates testificantis erunt considerandæ, quantam fidem ipsi conciliont; nam tales poterunt esse, vt etiamsi sit vnius testis, mereatur fidem, vt contingit in pluribus apparitionibus, quas in hac vita habuerunt Serui Dei, aut alia miracula, quorum soli conscij fuere; nam *qualitas* vitæ, quam ducebant, conciliabat ipsis fidem, sicut etiam eorumdem confessarijs, quibus ea detexere. Et in hoc casu habet locum doctrina, quam tradunt Iaf. *in l. Properandum*, *§. Sin autem, C. de iudic.* Grammat. *Consil.* 13. *num.* 15. Gabr. *De testib. conclus.* 1. & 2. Nellus *de testib. par.* 1. *§. Sed an credatur*. Specular. *tit. de testib.* § 11. *num.* 9. Contelor. *in notat. ad Castel. de canonizat. quæst.* 7. *ar.* 3. *n.*38. adducens exempla ex varijs relationibus pro canonizat. Castellin. *De cert. glor. Sanct. cap.* 8. *pun.* 16. §. 3. Rota *in relat. S. Theresiæ pro canon. ar.* 1. *de miraculis*, & *in ead. relat. B. Petri de Alcantara par.* 2. Quod scilicet sufficiat vnicus testis pro probandis miraculis, quando alio modo probari non possunt.

An ad alium præter Episcopum spectet miraculorum recognitio. Quæst. XI.

SVMMARIVM.

1207 *Solus Episcopus potest recognoscere miracula.*

Dictio, Nisi, habet vim taxatiuæ.

1208 *Dictio, Nemo, importat omnimodam exclusionem.*

Dictiones taxatiuæ non excludunt, quæ veniunt sub nomine inclusi.

1209 *Prohibitio de non admittendis nouis miraculis, &c. non se extendit ad gratias.*

Cur miracula non recipienda, nisi approbata.

1210 *Miracula quando dicantur admitti, & quatenus admitti possint.*

1207 Ad XI. Resp. ex Conc. Trid. *sess.* 25. *sub rubr. de inuocat. & venerat. Sanctor.* nemini licere noua miracula publicare, nisi recognoscente, & approbante Episcopo, & dictio illa, *nisi*, posita in Concilio, habet vim taxatiuæ, *l. consulta, C. de testam.* Couat. *de sponsal. part.* 2. *cap.* 4. *§.* 1. *num.* 8. Osasc. *decis.* 174. *num.* 4. Antonin. *decis.* 112. *in princ.* Fel. *in cap. in causis. n.* 10. *de testibus*. Item verbum illud, *nemini*, quod denotat omnimodam exclusionem, secundum Panorm. *in cap. graue, num.* 8. *de offic. ordin.* Tandem, quia fit mentio Episcopi, ex quo sequitur,

tur; quod venit excludendus alius inferior, secundum Tiraquell. *de retract. conuentional. Gloss. 7. num. 9. & 13.*

ADDITIO.

1208 Quamuis dictio, *Nisi,* in dispositione Concilij, de qua Auctor, stet exceptiuè, & proinde excipiat omnes præter nominatum, præsertim præcedente dictione, *Nemini*, quæ importat omnimodam exclusionem, vt notant etiam Abbas *in cap. graue num 8. de offic. ordin.* Mar. Antonin. *resolut. vlt. variar. casu 42.* ver. *ponderabatur*, *lib. 1.* cum nominetur Episcopus, atque adeo ipse includatur, includuntur etiam omnes qui veniunt appellatione Episcopi, quales sunt omnes Ordinarij habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, vt dictum est etiam in superioribus, *num.* 1193.

1209 Hæc tamen prohibitio de non admittendis nouis miraculis, nisi approbentur ab Episcopo, non se extendit ad gratias, quia gratia, & miraculum non sunt idem, sed differunt inter se, vt dictum est *num.* 1202. & ideo prohibitio loquens de miraculis non se extendit ad gratias, quia tanquam odiosa est restringenda, vt notat Mascard. *de probat conclus. 1236. num. 3. vol. 3.* Et ratio est, quia in miraculis potest adesse falsitas, & deceptio, vnde cum per ipsa interponatur auctoritas Dei, siquidem ab ipso solo fieri possunt, cautè procedendum est, ne temerè interponatur. Quod non contingit in gratijs, quia cum omne beneficium sit à Deo, potest semper ab ipso recognosci, atque adeo etiam ex intercessione Sanctorum. Vnde Concionatores, qui publicarent nouas gratias factas ab aliquo Sancto, aut Beato, non facerent contra prohibitionem Concilij, aut aliquam aliam, quæ vere t publicari miracula, quia non essent in casu prohibitionis.

1210 Cum autem ex dispositione Concilij Tridentini *sess. 25. in Decreto de inuocat. & venerat. Sanctorum, in fine.* Nulla sint admittenda miracula noua, nisi approbante Episcopo, quæritur quid significet hoc admittere; seu quando dicantur admitti. Et imprimis certum est, non prohiberi admitti factum ipsum, in quo consistit miraculum, quia cum factum possit esse certum, & incertum, an sit miraculosum, seu excedens virtutem totius naturæ manifestum sit, quod aliud est factum, & aliud miraculum, vnde posset admitti factum, & negari miraculum; & ideo prohibitio non admittendi miracula, non se extendit ad ipsa facta, quæ admitti poterunt, narrari, scribi, &c. præscindendo ab eo, quod sint, vel non sint miracula. Rursus, cum iuxta Decreta Vrbani VIII. *anni 1625. sub die 13. Martij & 2. Octobris* declarata *anno* 1631. liceat scribere miracula seruorum Dei nondum canonizatorum, aut beatificatorum, cum protestationibus præscriptis, quod scilicet solum sint tanquam quid humanæ historiæ, quorum fides sit tantum penes suos Auctores; ideo poterunt admitti miracula, sicut admittuntur cęterę humanæ historię, etiam tanquam miracula, licet solum ex humana testificatione testificata. Vnde solum remanet, quod seclusa approbatione non liceat admittere miracula noua tanquam auctorizata, vt vera miracula; nam auctorizatio cum pertineat ad Ecclesiam, est publica; atque adeo facit, quod miraculum legalizatum, & publicæ notitiæ factum possit admitti; qua seclusa poterit solum admitti tanquam quid priuatæ notitiæ, quod scilicet tale sit penes priuata iudicia singularium personarum.

Quæ pœna imposita sit publicantibus miracula non approbata, & quid si sint falsa. Quæst. XII.

SVMMARIVM.

1211 *Publicantes noua miracula non approbata puniri possunt ab Episcopo.*
Si sint falsa sunt excommunicati.
1212 *Ordinarius non potest procedere contra regulares exemptos publicantes miracula non approbata.*
1213 *Excommunicatio contra publicantes miracula falsa, an sit vsu recepta.*
1214 *Prædicantes miracula falsa peccant mortaliter.*
Falsitas cultus est peccatum mortale.
Quid si miraculum sit partim verum, & partim falsum.
1215 *Appendentes tabellas, &c. in signum miraculi falsi, peccant mortaliter.*
Quæ non indicant miraculum, possunt ex libito offerri.
1216 *Reuelationes, & prædictiones futurorum inhibentur in sermonibus publicis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ.*
Quæ reuelationes, & qualiter prohibeantur enunciari.
1217 *Episcopi an possint procedere contra regulares proponentes prædictiones, &c.*

1211 Ad XII. Resp. tam sæculares, quam regulares possunt puniri ab Episcopo vigore Sacri Conc. Trid. vbi expresse prohibetur nulla admittenda esse noua miracula; & Episcopus tamquam executor decretorum Sac. Conc. Trid. potest contrauenientes punire, Rodrig. *tom. 3. quæst. reg. quæst. 32. art. 10.* Publicantes verò falsa miracula sunt excommunicati excommunio-

ne Papali. Nauar. *cap.27. num.* 113. *excommunione* 30. licet ipse, & Caietan. dubitent hanc censuram fuisse vsu receptam.

ADDITIO.

1212 Rodriquez *citat.* ab Auctore solum, quando loquitur de miraculis, ponit, quod habetur in *Monumentis Ordinis Minorum.* nec aliquid in ijs dicitur circa facultatem Episcoporum puniendi Regulares. A Barbosa autem *ad cap.2.num.24. in fine sess.5. Concil. Trident.* citatur Vulpes *in praxi c.42. num.* 14. tanquam asserens, quod Episcopus procedere possit contra Regulares miracula non authentica prædicantes; sed in illo *num.* nihil de hac materia habet, & solum *num.* 1. loquitur de prædicantibus errores, scandala, aut hæreses. Itaque nullo pacto poterit Ordinarius procedere contra Regulares prædicantes miracula non authentica; quia cum sint exempti, non habent Ordinarij supra ipsos aliquam iurisdictionem, nisi eis specialiter concedatur, quam tamen Concil. Tridenr. ijs non concedit, quia solum citato loco loquitur de disseminantibus erroribus, scandalis, & hæresibus, & *sess.25. in Decreto de inuocat. & venerat. Sanctor.* solum prohibet admitti noua miracula sine approbatione.

1213 Quod autem spectat ad miracula falsa, non posse publicari à Prædicatoribus sub pœna excommunicationis reseruatæ Summo Pontifici positæ à Leone X. *in Concil. Lateranensi sess.* 11. asserunt plures Doctores, de qua etiam alibi dictum est. Verum præter Caiet. & Nauar. *citat.* ab Auctore, Suarez *disp.22. de censur. sect.6. num.*8. Filliuc. *tract.*15. *cap.7. quæst.6. num.* 177. dubitant an sit vsu receptas sicut etiam de alijs censuris latis in illo Concilio. Quicquid tamen de hoc sit, aduertunt Suarez *citat.* Bonac. *disp. 2. de censur. in particul. quæst. 5. punct.2. num.* 10. hanc excommunicationem non se extendere ad miracula, quia licet in narratione illius Constitut. mentio fiat de miraculis, non tamen fit in dispositione, quæ ibi incipit, *Sacro approbante Concilio statuimus*, vbi nihil disponit de denunciantibus miracula falsa, & ideo, cum simus in constitutione pœnali, non est extendenda vltra verba dispositionis.

1214 Verum quamuis dicta excommunicatio non afficiat publicantes miracula falsa, peccant, tamen mortaliter, licet id faciant ex intentione excitandi alios ad deuotionem, nec aliqua pia intentione excusari possunt. Ita Caiet. 2.2. *quæst.93. ar.1. in fine*. Sayr. *lib. 4. Clau. reg. cap. 4. num.* 4. Sanchez *lib.2. sum. cap.37. num.9.* Ratio est, quia adest mendacium perniciosum euertans fidem miraculorum, & decipiens in re graui: & cum simus in materia religionis, falsitas cultus est peccatum mortale, vt cum D. August. *lib. de menda. cap. 4.* docent communiter Caiet. *in cit. loco*, & *in sum.* verbo *superstitio cap.* 1. Armil. *num.* 2. Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap.43. dub.1 num.4.* Nauar. *cap.*11. *Manual. num.*24. Valent. *tom.3. disp.6. quæst.10. punct.2.* Suarez *tom. 1. de relig. lib.2. de superstit. cap.2. num.* 18. Sanchez *lib.2 sum. cap.37. num.6.* Riccius *decis.* 397 *num.* 1. *par.*4. Sed quid si quis publicans miracula partim verum, & partim falsum dicat. Resp. quod si falsitas concernat substantiam miraculi, ita vt faciat factum putari miraculum, quamuis consistat in circumstantijs, & accidentalibus, dummodo tamen transferant factum ad rationem miraculi, peccabit mortaliter, quia iam falsitas erit circa substantiam miraculi faciens apparere miraculum, quod non est. Si vero falsitas sit tantum circa aliquid accidentale non solum facto, sed etiam miraculo continebit solum peccatum veniale, sicut quodlibet mendacium in materia leui.

1215 Hinc deducitur. Quod sit peccatum mortale appendere alicuius Sancti Imagini tabellas, figuras cereas, vestes, & alia huiusmodi in signum alicuius miraculi falsi, aut gratiæ fictæ, quamuis id fiat ex intentione augẽdi cultum talis Sancti. Ita Caiet. *in sum.* verbo *Superstitio. cap.*1. Armilla *num.* 2. Nauar. *cap.* 11. *Manual. num.* 26. Sanchez *lib. 2. sum. cap. 37. num. 9.* Quia hoc est profiteri cultum ex falso capite, & mentiri in materia religionis, quod est valde iniuriosum Deo, & Sanctis, & est euacuare fidem, & auctoritatem miraculorum, & beneficiorum. Ex hoc tamen non fit, quod non liceat appendere oblationes, vt cereos, aut quid simile in signum cultus, & deuotionis, etiamsi id fiat ad excitandum cultum, & deuotionem apud alios, quia in hoc non continetur aliqua falsitas, cùm non sint in signum alicuius rei falsæ. Hinc non poterunt offerri etiam ex deuotione, & cultu, quæ de se indicant miraculum, aut gratiam acceptam, quia portare tale signum esset mentiri, siquidem acciperetur communiter, vt declaratiuum gratiæ, aut miraculi. Quæ tamen ex se indifferentia sunt, ita vt possint indicare, aut non indicare gratiam, aut miraculum, licebit offerre ob cultum & deuotionem, quia stante indifferentia non determinabunt oblationem ad significandum miraculum, aut gratiam.

1216 In materia autem reuelationum, & prædictionum futurorum, inhibetur Regularibus, & Clericis sæcularibus à Leone X. *in Concil. Lateranensi. sess.* 11. in Constitutione, quæ incipit, *Supernæ maiestatis*, quæ est 21. *eiusdem Pontificis in Bullario*, ne in suis sermonibus publicis constanter prædicent sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, vt constat ex illis verbis, *Inhibentes omnibus, & singulis Clericis sæcularibus, vel Regularibus præfatis, ne de cætero in sermonibus suis publicis alia quoque futura ex literis sacris constanter prædicere, nec illa à Spiritu Sancto, vel diuina reuelatione se habuisse affirmare, & alienas inanes diuinationes asseuerando, aut alio quocunque modo tractando affirmant &c.* Rursus: *Si qui autem contra præmissorum aliquod committere quicquam ausi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure statutas, excommunicationis etiam sententiam eos incurrere volumus &c.* Ex quibus constat, quod tota prohibitio versatur non circa omnes reuelationes, sed tantum futurorum, & prædictionem, vt ostendunt illa verba *Futura*.

Præ-

Prædicere, Diuinationes. Vnde qui reuelationes de rebus præteritis, aut præsentibus, sed absentibus proponeret, non faceret contra prohibitionem. Rursus non esse prohibitionem absolutam, sed coarctatam ad sermones publicos, vt declarant illa verba, *In sermonibus suis publicis*: & ideo non habet locum quoad colloquia priuata. Denique vt habeat locum prohibitio, necessarium esse, quod proponantur huiusmodi reuelationes, seu diuinationes tanquam certæ, vt indicant illa verba, *Constanter prædicere, Asseuerando*. & ideo cessaret, si tanquam coniecturalia, & probabilia proponerentur.

1217 An autem possint Episcopi procedere contra Regulares proponentes huiusmodi reuelationes, & diuinationes, affirmat Barbosa *de potest. Episc. par. 3. allegat. 76. num. 48.* & ad *Decret. de editione & vsu sacr. libror. num. 10. sess. 4.* Concil. *Trident.* & citat Mirand. *tom. 1. Manual. quæst 50. ar. 7* Homobon. *de examine Ecclesi. tract. 11. cap. 7. quæst. 18. resol. 3. in fine*. Riccium *decis. 397. n. 2. par. 4.* Solorzan. *tom. 2. de iure Indiar. lib. 3. cap. 26. num. 64.* Nouar. *in Lucerna Regular.* verbo *Prædicatores. num. 1.* Verum Miranda, Ricc. Nouar. loquuntur in alio casu, & non de reuelationibus, & prædictionibus, & forte etiam cæteri Doctores citati, quos non vidi. Nec vllibi reperitur in Concil. Tridentino, quod in hoc casu tribuatur potestas Ordinarijs coercendi Regulares exemptos, sed solum, quando disseminant errores, scandala, aut hæreses: Nec obstat, quod reuocata sint omnia priuilegia contraria Concilio Tridentino: quia priuilegium exemptionis non est contrarium, cùm nullibi aliquid ipsi contrarium disponat; imò vt saluet exemptionem, quando vult vt procedant Ordinarij contra exemptos, constituit eos delegatos Sedis Apostolicæ. Et ad quid tribueret Concilium Ordinarijs facultatem procedendi in aliquibus casibus contra Regulares, si possent procedere in omnibus tanquam eiusdem Concilij Protectores?

An liceat in Altari domus priuatæ retinere imaginem non canonizati, vbi plura circa materiam. Quæst. XIII.

SVMMARIVM.

1218 *Non licet in Altari priuatæ domus retinere Imaginem solam non habentis cultum à Sede Apostolica cum lampade &c.*
1219 *Qui sentiant id licere.*
Non licere est certum post Decreta Vrbani VIII.
1220 *Imagines seruorum Dei poni possunt in dextra, aut sinistra Altaris, & vbicunque, dummodo non appareant destinata ad cultum.*
1221 *Non canonizatis, aut beatificatis non possunt erigi Altaria.*
1222 *Seruis Dei potest exhiberi priuatus cultus.*
Quinam sit cultus publicus, & quinam priuatus.
1223 *Non canonizatis, aut beatificatis deferri possunt, quæ sunt priuati cultus.*
An possint appellari Sancti, aut Beati.
1224 *Non canonizati an inuocari possint in Litanijs, & fieri eorumdem commemoratio in officio.*
1225 *Seruis Dei an possint osculari manus, pedes, &c. antequam sepulturæ tradantur.*
1226 *Corpora seruorum Dei sepeliri possunt nobiliori loco, cum ornatu, &c.*
An circa ipsorum sepulchra accendi possint cerei.
Dictio, Alia, *significat similia in qualitate.*
1227 *Post mortem seruorum Dei quomodo liceat imprimere libros continentes gesta ipsorum, miracula, &c.*
1228 *An in ipsorum mortis anniuersario liceat cantare Missam de Trinitate.*
Quid si cantaretur ex impulsu deuotionis.
1229 *Diem anniuersarium obitus seruorum Dei non licet instituere in Festum.*
Nec Ordinarius indicere ieiunium in eius vigilia.
1230 *Priuatis personis an liceat in honorem seruorum Dei abstinere à seruilibus in eorumdem anniuersario.*
Oratio quatenus connotet publicum cultum.
1231 *Seruis Dei an liceat offerre vota in ordine ad obtinendas gratias.*
Quid de voto publico totius populi.
1232 *In anniuersario seruorum Dei, an liceat celebrare apud populum ipsorum laudes.*
1233 *Imagines seruorum Dei qualiter formari possint.*
1234 *Sensus priuatus sanctitatis seruorum Dei non potest declarari signis publicis.*

1218 Ad XIII. Resp. Quòd non, si sola in eo sit, & cum lampade. Thomas Sanchez *in Decal. lib. 2. c. 43. num. 6. & 7.* & Philiar. *de offic. Sacerd. tom. 1. par. 2. lib. 3. c. 9. in fin.*

ADDITIO.

1219 Sanchez ab Auctore *citatus* relinquit difficultatem in dubio, nam ponit rationes pro parte affirmatiua; nempe quia tenere imaginem non canonizati, seu beatificati solã in altari domus priuatæ cum lampade, pertinet ad cultum priuatum. Et quia Concil. Trident. *sess. 25. in Decreto de inuocat. & venerat sanct.* loquitur de loco publico, subdit tamen, quod non audet hoc asserere. Vnde absolute hoc licitum esse tenent Molfes. *consil. 45.* quia quamuis Concil. Trident. *citat.* dicat vllo in loco, vel Ecclesia, intelligit de loco eiusdem qualitatis cum Ecclesia, nempe publico. Sed id non licere tenent Facundez *præcep. 1. Ecclesi. lib. 1. cap. 4. num. 16.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 9. dub. 1. num. 2.* ad

in fine. Et est omninò certum post Decreta Vrbani VIII. *sub die 13. Martij. & 2. Octobr. 1625. circa cultum non canonizat. aut non beatificat.* Nam prohibetur quodcunque signum cultus erga huiusmodi personas. ibi. *Decreuit ne quorumuis hominum cum sanctitatis, seu Martyrij fama (quantacunque illa sit) defunctorum imagines, aliaque prædicta, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præseferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesijs tam sæcularibus, quàm Regularibus cuiuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apostolica Sede canonizentur, aut Beati declarentur, & si quæ appositæ sunt, amoueantur, prout ea statim amoueri mandauit.* Ex quibus patet, quod prohibetur quodcunque signum cultus etiam in priuato loco.

1220 Poterunt tamen imagines horum seruorum Dei poni in parte sinistra, aut dextra Altaris in priuatis Domibus, in Oratorio priuato, ita tamen, vt ita positæ sint, vt non appareant destinatæ ad cultum: & proinde poni poterunt in cubiculis priuatorum in loco, vbi orare solent, dummodo tamen non ponantur solæ, nam si essent solæ, viderentur destinatæ ad cultum: Ita Molfes. *consil.* 45. *num.* 28. qui affert Concil. Nicæn. 2. *act.* 4. & vsum antiquum Ecclesiæ, & exemplum D. Io. Chrysost. *in Orat. in die Natalis S. Milesij*. Facundez *præcep.* 1. *Eccles. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 15. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 6. Ratio est; quia dum priuato modo coluntur huiusmodi imagines, nihil certificatur de sanctitate eorum, quos repræsentant. At si ponerentur tanquam destinatæ ad cultum, tribueretur ipsis, quod Ecclesia non concessit, quia adhibere imagines tanquam destinatas ad cultum, est ex vsu, & approbatione Ecclesiæ, & proinde non potest extendi vltra concessionem eiusdem Ecclesiæ.

1221 Hinc à fortiori non possunt non canonizatis, aut beatificatis erigi altaria, vt tradunt Bellarmin. *lib.* 1. *de Beatit. Sanctor. cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Eccles. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 18. Turrian. *de fide, spe, & charit. disp.* 27. *dub.* 11. Bonac. *disp.* 3. *de præcep. Decalog. quæst.* 1. *pun.* 2. *num.* 2. Contelor. *de canonizat. cap.* 22. *num.* 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 21. Hoc enim pertinet ad cultum publicum, qui est interdictus ab Ecclesia, ex *cap. Audiuimus. de reliq. & venerat. Sanct.* Vnde non solum non poterunt erigi Altaria mediante consecratione, sed neque etiam Altaria non consecrata, imo neque etiam in priuatis Oratorijs, nam adhuc huiusmodi erectio pertinet ad publicum institutum ab Ecclesia, quamuis priuato modo fiat.

1222 Verùm cùm priuatus cultus exhiberi possit non canonizatis, aut beatificatis, argum. à contrario sensu ex *cap. Audiuimus. de reliq. & venerat. Sanct.* & tradunt Glos. *in cap. vnicum.* verbo *Sedis Apostolicæ. de reliq. & venerat. Sanct. in* 6. & Doctores *in dict. cap. Audiuimus.* Io. Andr. *num.* 6. Innocent. *in fine.* Hostiens. item *in fine*. Butr. *in cap. final. num.* 6. *eod. tit.* Ancharan. *num.* 8. Abbas *num.* 3. Cardin. *not.* 4. Syluester verbo *Reliquia. init.* Bellarmin. *lib.* 1. *de beatit. Sanct. cap.* 10. Azor. *par.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. *quæst.* 8. Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 43. *n.* 4. Facundez *præcep.* 1. *Eccles. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 19. Suarez 3. *par. tom.* 1 *disp.* 53. *sect.* 1. & *tom.* 1. *de reliq. lib.* 2. *de Fest. c.* 11. Molfes. *consil.* 45 *num.* 64. Turrian *de fide, spe, & charit. disput.* 27. *dub.* 11. *in fine*. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 4. Palaus *tr.* 8. *oper. moral. disp.* 2. *pun.* 3. *num.* 7. Est aduertendum, quod cultus non dicitur publicus, aut priuatus ex eo, quod publicè, vel priuatè fiat, quia hoc se habet extrinsecè, & materialiter ad cultum: sed publicus est, qui exhibetur nomine Ecclesiæ, aut ex institutione ipsius; vnde qui cultum institutum ab Ecclesia pro veneratione Sanctorum alicui exhiberet, exhiberet publicum cultum, quamuis priuatè exhiberet. Hinc priuatus cultus est, qui nec nomine Ecclesiæ, nec secundum institutionem ipsius exhibetur. Ita Molfes. *consil.* 55. *n.* 20. Portel *in Dub. Regul.* ver. *Reliquia. in addit. n.* 11. Facundez *præcep.* 1. *Eccles. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 19. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 9. *dub.* 6. *num.* 2.

1223 Hinc possumus ea omnia exhibere, quæ sunt priuati cultus, vt deferre ad collum appensas ipsorum reliquias, offerre illis orationes, & nos ijsdem commendare. Ita Glos. *in cap. vnicum*, verbo *Sedis Apostolicæ*, ver. *dicimus enim, de reliq. & venerat. Sanct. in* 6. Hostiens. *in cap.* 1. *eodem tit.* Innocent. *ibid.* Syluester verbo *Canonizatio n.* 1. & 2. Azor *par* 2. *lib* 5. *cap.* 6. *quæst.* 8. *in fine*. Bellarmin. *lib.* 1. *de beatit. sanct. cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Eccles. li.* 1. *cap.* 4. *num.* 19. Hæc enim omnia sunt priuatus cultus. Quod autem spectat ad appellationem sancti, aut beati, affirmant citati Doctores, præsertim Sanchez, Facundez, posse nos credere esse sanctos, & ipsos sanctos appellare, & beatos. Addunt tamen Bonac. *disp.* 3. *de præcep. Decal. quæst.* 1 *punct.* 2. *n.* 2. ver. *hoc posito*, Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 5. in publicis concionibus abstinendum esse ab huiusmodi appellatione, ne videamur diuulgare tanquam canonizatos, aut beatificatos. Puto tamen esse distinguendum. Si enim nomen sancti aut beati ponatur qualificatiuè, ita vt ex contextu orationis appareat adhiberi ad exprimendam hanc qualitatem sanctitatis, tunc licita erit appellatio, quia pertinebit ad priuatam reuerentiam, & exprimet priuatum sensum appellantis, & adhiberi poterit absolutè siue in concionibus, siue in scriptis, siue in quocunque colloquio. At si ponatur denominatiuè seu appellatiuè, ita vt appareat nos significare non qualitatem, sed titulum honoris, tunc nunquam licebit ita appellare, quia huiusmodi titulus est nota publici cultus, nec potest alicui conuenire, nisi ex publica auctoritate, atque adeo per concessionem Sedis Apostolicæ.

1224 An autem non canonizati inuocari possint in Litanijs, sicut etiam non beatificati, aut fieri in recitatione diuini officij eorumdem commemoratio. Affirmant Turrian. *de fide spe, & charit. disp.* 27. *dub.* 11. Molfes. *consil.* 45. *num.* 47. & 48. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 16. Quando scilicet priuatim recitantur. Immò addit Molfes. id licere, quando recitantur à Monialibus, aut religiosis in suis Ecclesijs: quod tamen non admittit Trullench. *citat.* Sed absolutè tenendum est, quod non liceat, etiam quando priuatè recitantur, siue Litaniæ, siue Officium diuinum, siuè quæcunque

alia

alia oratio instituta ab Ecclesia in cultum Sanctorum. Ita Sanchez *lib.2 sum.cap.43. num.5.* Bonac. *disp.3.de praecep. Decal quaest.1.punct.2. num.2.* Sylvester verbo *Canonizatio, num.1.* Innocent *in cap. audinimus, de reliq. & venerat. sanctor.* Bellarmin. *lib.1. de beatitud. sanct. cap.10.* Facundez *praecept.1. Eccles. lib.1. cap.4. num.19.* Palaus *par.3. oper. moral. tract. 8. disp. 2. punct. 3. num. 8.* Quia eo ipso quod oratio instituta est ab Ecclesia in cultum Sanctorum, continet publicum cultum ab eadem Ecclesia auctorizatum: nec ratione priuatae recitationis amittit talem auctorizationem.

1225 Quod autem spectat ad osculationem pedum, manuum, vestimentorum, &c. hotum seruorum Dei antequam sepulturae tradantur, negat esse licitam, si publice fiat, vel ad sanctitatem denotandam, Contilor. *de canonizat. cap.22. num.5.* & adhaeret Trullench quo ad illa loca, vbi recepta sunt Decreta Vrbani VIII. *de cultu decedentium cum fama sanctitatis.* Verum non obstare Decreta praedicta manifestum fiet, quia in ipsis Decretis haec signa obsequij non recensentur neque inter abusus enarratos, neque in dispositione, neque ad ibi disposita reduci possunt, cum tota dispositio sit circa ea, quae apponuntur sepulchris, circa imagines, & libros, qui Typis mandantur. Ert ideo tenendum est esse licitam. Ita Bellarmin. *lib.1.de beatit. sanctor.c.10.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 43. num. 7.* Facundez *praecep.1. Eccles lib. 1. cap.4. num.19.* Palaus *par.2.oper. moral. tract. 8 disp. 1. punct. 3. num. 8.* Haec enim deosculatio est signum priuati affectus, & priuatae reuerentiae: Imo etiam licebit in signum venerationis prosternere se ad sepulchrum, ibi orare, &c. quod ex eo constituitur: quia quando agitur de canonizatione, aut beatificatione, inter caeteros articulos probanda est veneratio sepulchri. Non exigeret autem Ecclesia tanquam aliquod fundamentum beatificationis, aut canonizationis, quod illicite fieret, & esset ab ipsa prohibitum.

1226 Possunt etiam corpora seruorum Dei, qui decedunt cum opinione sanctitatis, sepeliri honestiori loco seorsim ab alijs, cum ornatu vestium pretiosarum. Ita communiter praesertim Moisesf. *consil.45. num.14.* Trullench *lib.1. in Decal. cap.9.dub.6 num.10.* & constat ex praxi; imo hoc etiam seruatur cum ijs, qui non moriuntur cum fama sanctitatis, sed solum fuerunt excellentes in aliquo; vnde iste honor pertinet ad cultum priuatum communem prophano, & sacro. An autem circa sepulchra accendi possint cerei, & lampades, affirmant Moisesius *consil.45. num.37.* Turtian. *de fide, spe, & charit.disp.27. dub.10.* Et quidem ante Decreta Vrbani VIII. id licebat, quia nullo iure erat prohibitum, nec continet cultum publicum, sed tantum sunt signum laetitiae & priuatae reuerentiae: vnde etiam in prophanis festis accenduntur ignes, & intortitia ad fenestras ad declandam laetitiam. Imo etiam accenduntur cerei ad sepulchrum cuiuslibet defuncti in Commemoratione Omnium Defunctorum. Verum modo non licet, cum id prohibeatur in Decretis Vrbani VIII. *circa cultum defunctorum cum fama sanctitatis, sub die 13. Martij & 24 Octobris 1625.* ibi. *Ad horum hominum sepulchra vetuit etiam, ac inhibuit, tabellas, atque imagines ex cera, aut argento, seu ex alia quacunque materia, tam pictas, quam sculptas, atque exsculptas appendi, seu affigi; & lampades, siue alia quaecunque lumina, accendi sine recognitione ab Ordinario omnino, prout supra facienda, Sedique Apostolica referenda, ac probanda.* Existimo tamen, quod si aliquae priuatae personae ad ostendendam suam deuotionem offerrent ad sepulchrum cereos, & accenderent, non peccarent. Tum quia hoc pertinet ad venerationem sepulchri, quae non est interdicta, imo articulatur in processu pro beatificatione, aut canonizatione. Tum quia Pontifex per dicta Decreta intendit solum obuiam ire abusibus, vt constat ex proemio, & proinde videtur solum hoc interdicere ministris Ecclesiarum quod etiam indicant illa verba, *ad illorum sepulchra lampades, & alia lumina apponantur.* Lampades autem non apponuntur à personis venerantibus sepulchrum, sed à ministris Ecclesiae, & proinde intelligit de alijs similibus luminibus, quae ab ijsdem ministris apponi solent: nam dictio, *alia*, significat similia in qualitate, *l.fin.§.cui dubia, ff. de vino; trit. oleoq.leg.* & notant Ruin. *consil.181. num.2.lib.2* Parif. *consil. 145. num. 25. lib. 4.* Ofasch. *decis. 52. num.123.* Tum quia abusus in hac materia consistit in eo, quod accendantur lumina ad captandum cultum populorum.

1227 Rursus licebit etiam post mortem immere libros continentes gesta ipsorum, miracula, reuelationes, gratias, & alia huiusmodi. Ita Moisesf. *consil. 45. num. 51* & constat ex praxi antiquitùs seruata, nam plurimorum vitae & miracula scripta sunt in omni saeculo, antequam declarentur Sancti ab Ecclesia. Modo tamen necessarium est seruare, quod praescribitur in Decretis Vrbani VIII. *circa cultum horum seruorum Dei,* & eorumdem declarationibus, apponendo in principio, & fine libri protestationes ibi praescriptas.

1228 An autem liceat in anniuersario horum seruorum Dei cantare Missam solemnem de Sanctissima Trinitate, aut eam priuatè celebrare. Affirmat Moisesius *consil.45. num.46.* vbi affert ex historijs plura exempla in confirmationem suae opinionis. Sed oppositum tenet Contilor. *de canonizat. c. 2.* Quod etiam tenet Trullench. *lib. 1. in Decalog. c. 9. dub. 6. num. 16.* vbi Decreta Vrbani VIII. *de cultu seruorum Dei* sunt in viridi obseruantia: Et ita tenendum est, quia in dictis Decretis prohibetur omnis cultus publicus. Cantare autem Missam Trinitatis, etiam in gratiarum actionem, quod Deus talem seruum suum ad coelum transtulerit, est in cultu publico profiteri sanctitatem ipsius, atque adeo ei exhibere publicum cultum. Imò hoc est procurare cultum populorum, quod obstaret beatificationi, & canonizationi, cùm in ordine ad ipsas sit probandum cultum non esse procuratum. Censerem tamen, quod si Sacerdotes ex impulsu deuotionis celebrarent Missam in honorem alicuius serui Dei, aut populi festum celebrarent, aut aliquid agerent in honorem ipsius, non continerentur sub prohibitione. Quia prohibitiones humanae regulant actus, qui humano modo fiunt, non autem qui fiunt ex impulsu Spiritus sancti. Quando autem ijs, ad quos non pertineret seruus Dei, absque humano impulsu exercerent aliqua ex supra dictis,

cen-

censendum esse, exercere ex instinctu Spiritus. Sic Io. XXII. in Bulla *canonizationis S. Th. Aquinatis* approbat factum quorumdam Monachorum, qui post septem menses ab obitu eiusdem D. Thomæ nulla obtenta licentia celebrauerunt Missam de communi Confessorum in ipsius honorem. Et in vita S. Caroli legitur *lib 7. c. 16.* quod cùm populus Mediolanensis exhiberet ea, quæ solent exhiberi in honorem Sanctorum declaratorum, in honorem S. Caroli, & Cardinalis Borromæus Federicus tunc Archiepiscopus vellet prohibere, Romæ prouisum fuit, quod populus relinqueretur in sua libertate. Rursus, cùm antequam decerneretur publicus cultus S. Carolo, & S. Philippo, ortum fuisset dubium de cultu, qui ipsis deferebatur, coram Clemente VIII. fuit resolutum. *Nihil innouetur, & vt possidetis, ita possideatis*. Idem fuit resolutum coram Paulo V. anno 1615. quoad B. Caietanum fundatorem Clericorum Regularium, cum ij si deferretur cultus publicus, pingeretur imago ipsius cum radijs, &c.

1229 Hinc à fortiori non licebit in honorem horum seruorum Dei instituere in festum, diem anniuersarium, vt constat ex cap. 1. *de reliq. & venerat. Sanct.* & docent Gloss. *ibid.* verbo *Festiuitates.* Hostiens. *num.* 8. Io. Andr. *num.* 6. Rursus Glos. *in cap. vnicum,* verbo *Sedis Apostolicæ, de reliq. & venerat. sanct. in* 6. vbi Franc. *nu.* 3. Dominic. *nu.* 12. Innocent. *in cap. fin. num.* 1. ver. *solemniter, de fer.* Abbas *num.* 4. Anton. *eod. num.* Imola *num.* 3. D. Antonin. 2. *par. tit.* 9. *cap.* 7. *init.* Syluester ver. *Dominica quæst.* 1. Troilus *de canonizat. sanct. dub.* 2. *nu.* 12. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 9. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 22. hic enim est cultus publicus, cum exhibeatur ex institutione Ecclesiæ, & ex imperio ipsius. Et ob eamdem rationem non poterit Ordinarius indicere publicum ieiunium in vigilia diei anniuersariæ talis serui Dei; quia talia ieiunia sunt obsequia, & cultus illorum, qui ex auctoritate Ecclesiæ coluntur.

1230 An autem liceat priuatis personis abstinere ab operibus seruilibus in die anniuersaria horum seruorum Dei, aut in peruigilio ieiunare in ipsorum honorem, negat Contilor. *de canonizat. sanct. cap.* 22. quia censet id esse reprobatum per Decreta Vrbani III. sed non rectè, quia neque expressè id reprobat, vt legenti constat, neque consequitur ex reprobatis, cum omnia quæ reprobantur pertineant ad cultum publicum. Itaque id esse licitum, tradunt Molles. *consil.* 45. *num.* 46. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 8. Bellarmin. *lib.* 1. *de beatitud. sanctor. cap.* 10. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub* 6. *num.* 21. Castropalaus *par.* 2. *oper. moral. tract* 8. *disp.* 1. *punct.* 3. *num.* 8. Hæc enim pertinent ad cultum priuatum; quia de sui natura non sunt ordinata ad cultum, cum ob alias causas ieiunetur, & abstineatur ab operibus seruilibus, & ideo, vt pertineant ad cultum, debent institui, & ordinari ad ipsum, & proinde talis erit cultus, quem continebunt, qualis erit institutio; & solum erit publicus, quando institutio sit publica, & auctoritatiua. Sic etiam cum oratio ex sui natura non sit ordinata ad cultum, sed ad petendum etiam ab hominibus, non continet publicum cultum, nisi quatenus publica auctoritate ad hunc effectum instituitur, & ideo licet ad priuatum cultum ordinare orationem auctoritate priuata.

1231 Eadem ratione licebit cuicunque priuatæ personæ vota ei offerre etiam in ordine ad obtinendas gratias. Ita Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 8. Molles. *consil.* 45. *num.* 74. Palaos *par.* 2. *oper. moral. tract.* 8. *disp.* 1. *punct.* 3. *num.* 8. Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 9. *dub.* 6. *num.* 21. Hoc enim nil aliud continet, nisi cultum priuatum, siquidem votum, cum sit promissio facta Deo, retinet naturam promissionis, & proinde est indifferens, vt ordinetur ad cultum, vel non ordinetur, & ideo sola publica ordinatio facit, quod cultus sit publicus. Non tamen poterit emitti votum publicum à toto populo sub auctoritate Episcopi, aut Principis, seu alterius inferioris præsidentis, quia hoc contineret cultum publicum. Ita notant Doctores *citati*, quamuis Molfesius loco citato existimet, posse offerri votum publicum à toto populo pro tota ciuitate, Prouincia aut Regno, quia cum non offerant auctoritate Ecclesiæ, remanet intra cultum priuatum, quia interuenit tantum auctoritas circa quæ non habet facultatem instituendi, quæ sunt ordinis spiritualis, & ordinantur ad Dei cultum, & Sanctorum; vnde cum non offeratur nomine Ecclesiæ, nec ex ipsius institutione, non erit cultus publicus.

1232 Dubitatur etiam, an saltem in anniuersario horum seruorum Dei liceat concionem habere ad populum, efferendo laudes, & merita ipsorum. Affirmat Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 9. *dub.* 6. *n.* 13. & citat Innocent. & Hostiens. *in cap.* 1. *de reliq. & venerat. sanctor.* Et reuera in se non continet cultum publicum; nam talis laudatio haberi solet quotannis pro viris illustribus, licet nullam habeant opinionem sanctitatis, in quibusdam Academijs. Circumstantiæ tamen videntur reddere cultum publicum, siquidem concio fit in Ecclesia, à personis Ecclesiasticis, & consuetudo habet, quod tales conciones non habeantur, nisi in honorem sanctorum. Et esset saltem talis concio procuratio cultus, quia excitaret ad colendum talem seruum Dei, & efficeret canonizationi, aut beatificationi, cum primo loco articulandus sit processus de cultu non procurato. An autem si haberentur huiusmodi conciones prohiberi possent à Nuntijs Apostolicis, Ordinarijs, Inquisitoribus, &c. certum etiam posse prohiberi, si si narrarentur miracula, reuelationes, aut gratiæ acceptæ ab his seruis Dei, vt constat ex Constitutione Vrbani VIII. *sub die 5. Iulij 1634.* & incipit *Cælestis Hierusalem*. ibi. *Quocirca venerabilibus fratribus Patriarchis &c. & Apostolicæ Sedis Nuncijs ac hæreticæ prauitatis Inquisitoribus vbilibet existentibus per Apostolica scripta mandamus, vt statim atque præsentes literæ nostræ ad eorum, & cuiuslibet eorum notitiam peruenerint, in sua quisque respectiuè Diœcesi, vel Prouincia sedulo peruigilet, ne sine approbationibus prædictis imagines cum memoratis signis exponantur, aut miracula, reuelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliaue contra superius disposita fiant*. Si autem nulla ex his prohibitis, in concionibus narrarent, non crederem prohiberi posse; quia neque in his Decretis, seu Constitutionibus, nec aliunde prohibetur laudes, & virtutes, & præclara gesta cuiuscunque celebrare. Si verò concio

cio

cio excederet hos terminos, & tenderet ad sanctitatem asserendam, seu ad persuadendum, quod esset sanctus, qui celebretur, prohiberi posset, quia non licet aliquem ponere in veneratione tanquam sanctum, nisi ex auctoritate Sedis Apostolicæ.

1233 Quod autem spectat ad imagines horum seruorum Dei, sicut certum est, formari posse, & exponi: ita etiam certum est, non posse formari cum insignibus, vt notant Bellarmin *lib.1.de beatit. sanctor. cap.* 10. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 43. *num.* 6. Molses. *consil.*45. *num.*2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.*8. *dub.*6.*num.*6. Facundez *pracep.* 1. *Eccles. lib.*1. *cap.*4. *num.*17. Vnde non solum non licebit formare cum diademate, sed neque cum radijs, quia hæc ex instructione Ecclesiæ adhibentur tanquam insignia æternæ gloriæ ipsorum, & ideo pertinent ad cultum publicum. Et hoc modo certum est ex Decretis Vrbani VIII. circa cultum Seruorum Dei, & eius Constitutione, *Cælestis Hierusalem sub die* 5. *Iulij* 1634. ibi. *Statuimus, & decreuimus, ne quorumuis hominum cum sanctitatis, seu martyrij fama, quantacunque illa esset, defunctorum imagines, aliaque præfata, & quodcunque aliud venerationem, & cultum præseferens, & indicans, in Oratorijs, aut locis publicis, seu priuatis, vel Ecclesijs tam sæcularibus, quàm regularibus, cuiuscunque Religionis, Ordinis, Instituti, Congregationis, aut Societatis apponerentur, antequam ab Apostolica Sede canonizarentur, aut beatificarentur.* Et expressius in Decretis *sub die* 13. *Martij*, & 2. *Octobr.* 1625. refertur inter Abusus; *Qui etsi neque canonizationis, neque beatificationis honore insigniti sint ab Apostolica Sede, eorum tamen imagines in Oratorijs, atque Ecclesijs, alijsque locis publicis, ac etiam priuatis, cum laureolis, aut radijs, seu splendoribus proponuntur, &c.* Ex quibus constat, quod neq; cum aliquibus radijs, seu splēdoribus vt voluit Molses. *Consil.*45.*n.*30. formari possint: qui tamen ante supradicta Decreta scripsit. Vnde licet aliquæ horum imagines ante formatentur cum radijs, aut etiam diademate, vt notat idem Molses. *num.* 30. fuit tamen introductum ex abusu.

1234 Nec obstat, quod possint iuxta priuatum sensum, habere hos Seruos Dei pro Sanctis, & exprimere etiam hunc sensum vocando Sanctos; nam ex hoc non rectè infertur, quod etiam pingere possim cum radijs ad ostendendum hunc sensum priuatum; nam tunc adhiberem, non signa priuata ad exprimendum meum sensum, sed publica, quia radij instituti sunt ab Ecclesia ad declarandam sanctitatem; vnde exprimerem sanctitatem, non ex meo priuato sensu, sed ex sensu Ecclesiæ. Hinc ob eandem rationem, quamuis possint imagines poni in Ecclesijs ad excitandam memoriam fidelium, & eorumdem reuerentiam; non tamen ante ipsas, lampades accendi possunt, quia sunt ex institutione Ecclesiæ signum sanctitatis. Poterunt tamen imagines circumcirca ornari, & poni sub baldachino, quia hæc signa reuerentiæ non indicant sanctitatem, cum etiam adhibeantur erga imagines Principum, & virorum illustrium.

In quibus consistat praxis, & modus canonizandi.
Quæstio XIV.

SVMMARIVM.

1234 *Praxis canonizandi, remissiue.*
1235 *Substantia canonizationis in quo consistat.*
Formula canonizationis.
Quomodo Pontifex errare non possit in canonizatione.
1236 *Pro canonizatione coniunctim requiruntur sanctitas, vita & miracula.*
1237 *Miracula in vita non sufficiunt.*
Sola miracula post mortem sufficiunt pro canonizatione.
1238 *Canonizatio non innititur puro testimonio humano sed etiam diuino.*
Martyres cur declarari possint sancti absque miraculis.

1234 Ad 14. In duodecim actibus, de quibus post alios meminit Mascar. *de probat. lib.* 1. *concl.*262. *n.* 58. Graff. *in suis decis. p.* 2. *lib.*2. *cap.* 13. *n.* 4. *& seqq.* Troyl. Maluet. *de Canonizatione sess.*3. *in* 4. *& vlt. dubio.* Latè Rocca, Apostolici Sacrarij olim Præfectus, Episcopus Tagasti, *in suo commentario de canonizatione Sanctorum*, vbi de definitione, authoritate, & antiquitate, deque causis, & ordine iudiciario canoniazandi sanctos, de miraculis, item de rebus quæ veram declarant sanctitatem, nec non de honoribus, qui sanctis debentur, deque infallibili catholicæ Ecclesiæ certitudine ad canonizationem pertinente, additis cæremonijs in ea obseruari consuetis, ac declaratis: sanctorumque canonizatione catalogo accedente, & eorum, qui de canonizatione scripserunt. Romæ impressus anno 1601.

ADDITIO.

1235 Quamuis plures actus interueniant in canonizatione, vnicus tamen est substantialis, in quo consistit tota substantia canonizationis, cum cæteri sint, aut præparatorij, aut rituales, nempe iudicium, seu declaratio solemnis, quod canonizatus fruatur gloria cælesti cooptatus à Deo in numerum Beatorum; ex quo postea consequitur, quod sit propositus publicè colendus tanquam sanctus. & ita

ita desumitur ex Glos. *in cap. vnic. de reliq. & vener. sanctor. in 6.* & ex Doctoribus communiter, qui tractant de materia; Abbate *in c.1. n.5.* Io. Andr. Innocent. *ibid.* D. Antonin. 3. *par. tit.21.cap.5.* Tabiena, verbo *Canonizatio*. Angel. *ib.d.* Viguer. *in Instit. Theol. tit. de virtute fidei ; cap. de canonizat. init.* Tuschus *littera C.* verbo *Canonizatio*. Castellan. *de canonizat. par.1.* Bellarm. *lib. 1. de Beatitud. sanctor. cap.7. init.* Castellin. *de certitud. glor. sanct. cap.3. pun.49.* Et constat ex Bullis canonizationum, in quibus similis formula adhibetur. *Auctoritate Domini nostri Iesu Christi, Beatorumque Apostolorum Petri, & Pauli, & nostra, de Fratrum nostrorum speciali consilio, & assensu decernimus, atque definimus, bonam memoriam N.N. in cælesti Hierusalem inter Beatorum Choros iam receptum, æternaque gloria condonatum fuisse, ac Sanctorum Confessorum Catalogo adscribendum fore: Ipsumque huiusmodi Catalogo in præsentiarum adscribimus, & eum tanquam Sanctum publicè, priuatimque colendum declaramus, atque mandamus.* Vnde quando dicitur, quod Pontifex non possit errare in canonizatione Sanctorum, intelligitur, quod non possit errare in hoc iudicio, seu determinatione, & declaratione; non autem de præparatorijs, quia hæc innituntur fidei humanæ, cui potest subesse falsum; quia licet iudicium Summi Pontificis præparatorijs innitatur, regulatur tamen, & dirigitur assistentia Spiritus Sancti, ita vt, quamuis in ipsis esset aliquid falsi, adhuc tamen indeficiens conseruaretur, veritati innixum, quatenus per vera manifestatæ.

1236 Est autem aduertendum, quod pro canonizatione duo coniunctim requiruntur, nempe sanctitas vitæ, & miracula; ita vt vnum non sufficiat sine altero. Ita communiter Theologi, & canonistæ; & ita etiam docent plures Summi Pontifices Gregor. IX. *in Bulla canonizationis S. Antonij de Padua*, ibi. *Vt sanctus habeatur apud homines in Ecclesia militanti, duo sunt necessaria, virtus morum, & veritas signorum: merita scilicet, & miracula, vt hæc, & illa sibi inuicem contestentur, cum nec merita sine miraculis, nec miracula sine meritis plenè sufficiant ad perhibendum inter homines testimonium sanctitatis.* Innocent. III. *in Bulla canonizationis S. Homoboni*. Pius II. *in Bulla canonizationis S. Catharinæ Senensis*. Sixtus V. *in Bulla pro S. Didaco*. Clemen. VIII. *in Bulla pro S. Hiacyntho*. Paulus V. *in Bulla pro S. Carolo. & S. Francisca Romana*. Et ratio est, quia sanctitas sine miraculis potest esse ficta, seu dubitari, an sit vera sanctitas. Rursus, miracula possunt reperiri sine sanctitate, quia gratia miraculorum est gratia gratis data, quæ potest esse ex genere suo etiam in peccatore.

1237 Quod autem miracula in vita non sufficiant, quia scilicet, qui fuit sanctus, potest in fine deficere, sed requirantur miracula post mortem, quæ etiam sola sufficiunt, tradunt communiter, quamuis nonnulli Canonistæ etiam in vita miracula requirant. Sed sufficere post mortem docent D.Th. 2. 2. *q.* 178. *ar.* 2. *in corpore*. Cassaneus *in Catal. glor. mun. par.3. considerat.49. init.* Maluet. *de canonizat. Sanct. dub.3. num.1. & 73.* ver. *Tamen*. Panuinus *in relat. S. Bonauent. par.2. ar.3.* Ansossius *de reliquiar. cult.* §. 23. *num.* 41. Auditores Rotæ *in Relat. S. Theresiæ, tit. de miracul.* ver. *Et quamuis*. & *in relat. S. Ignat. tit. de miracul. in relat. S. Raymundi par.2. ar.7.* ver. *Non licet*. S. Caroli *par. 3. init.* B. Ludouici Beltrandi. *Tit. de miraculis init.* Et ratio est, quia miracula post mortem cum sint ex intercessione Seruorum Dei, sufficienter testificantur eorumdem sanctitatem, & quod sint in statu gloriæ, in quo intercedant pro nobis. Et cum miracula non possint esse, nisi à Deo, *iuxta* superius dicta, palam fit, Deum testificari tanquam signis eorumdem sanctitatem, & intercessionem.

1238 Ex quo deducitur, quod canonizatio non innititur puro testimonio humano, sed etiam diuino, quatenus Deus per miracula testificatur sanctitatem. Cum enim miracula sint actiones, & effectus proprij Dei, & fiant ad inuocationem talis sancti, & eiusdem intercessionem, sunt quædam locutio Dei, qua declarat, sibi gratam esse talem interpositionem, atque adeo esse interpositionem amici atque sancti: & cum non possit mentiri, reuera esse sanctum, & sibi gratum; & ideo cum canonizatio fiat perhibente Deo testimonium sanctitati, acquirit certitudinem ex diuino testimonio. Nec obstat, quod Martyres possint declarari sancti absque miraculis, vt communiter docent, & nihilominus eorumdem canonizatio æque certa sit. Nam adhuc Martyres habent testimonium suæ sanctitatis à Deo; nam cum pro Deo mortem subeant, ostendunt maximam charitatem erga ipsum. Quæ cum non possit esse, nisi à Deo, habent testium diuinum in tali charitate, testificans eorumdem sanctitatem.

1239 Ad XV. Decretum est infrascriptum.

DECRETVM SACRAE RITVVM CONGREGATIONIS seruandum in recipiendis informationibus pro causis Beatificationum, & Canonizationum Seruorum DEI.

CVm in tota Ecclesia gubernatione nihil maius, nihil sit augustius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum, vtpote homines iam demortuos etiam cum fama sanctitatis, & miraculorum declarare pro Sanctis, eosque vti tales colendos, & venerandos decernere:

Sacra Rituum Congregatio, vt res hæc planè amplissima, atque grauissima rite, sanctèque conficiatur

tur, probibet omnibus, & singulis personis Ecclesiasticis tam secularibus, quam Regularibus, etiam Sancti Ioannis Hierosolymitani, Societatis IESV, vel aliorum quantumuis speciali nota dignorum, ne audeant ipsi per se, aut per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicuius defuncti, neque vllo modo exquirere, atque obtinere ad hunc effectum extraiudiciales testificationes, aut subscriptiones, sub poenis arbitrio Sacræ Congregationis infligendis. Quòd si Superiori, Sacristæ seu alteri Officiali illius Ecclesiæ, in qua requiescit corpus ipsiusmet defuncti, vel alterius etiam Ecclesiæ, fuerint reuelata aliqua miracula, siue prophetiæ dona, possint ea recipere sub sigillo secreti ab ipsis tantum relatoribus, in quorum gratiam contigisse narrabitur; teneantur tamen quamprimum commodè poterunt eadem deferre, vel obsignata transmittere Episcopo loci, cum expressa declaratione, quod reuelationes, sic vt supra receptæ, non faciant aliquem probationis gradum, etiam cuiusuis longissimi temporis cursu.

Quod Decretum cum fuerit ad notitiam S. D. N. Vrbani VIII. deductum, Sanctitas sua illud approbauit, ac imprimi, & vbique publicari mandauit. Die 22. Martij 1631.

C. Episc. Port. Card. Pius.

T. Tegrimius Episc. Assisien. Secr.

ADDITIO.

Notationes circa Decretum.

SVMMARIVM.

1240 *De quorum sanctitate probibeantur informationes etiam extraiudiciales.*
1241 *Miracula seruorum Dei quomodo recipi possint à Rectore, seu Officiali Ecclesiæ.*
Concesso principali conceduntur accessoria.
1242 *Sigillum secreti circa miracula seruorum Dei, quibus imponatur.*
Quod lex non exprimit, non censetur volitum.
Cessante causa cessat probibitio.
1243 *Recipientes miracula an hortari possint deferentes, at promulgent.*
Quod directè probibetur non licet indirectè.

1240 Circa hoc Decretum est aduertendum, quod prohibetur solum capere informationes etiã extraiudiciales de illorum sanctitate, & miraculis, qui nondum sunt canonizati aut beatificati, quia scilicet non censetur expediens, quod propalentur miracula, ad augendam opinionem sanctitatis, sed quod tota opinio proueniat ex inspiratione interna vt facilius dignosci possit, an Deus velit talem seruũ suum in terris honorare fama sanctitatis. Et proinde subtrahuntur omnia illa humana, quæ inducendo opinionem sanctitatis possunt offuscare testimoniũ diuinum. Hinc non prohibetur recipere informationes extraiudiciales de miraculis canonizatorum, aut beatificatorum, quia in his cessat ratio finalis Decreti.

1241 Rursus. Cum à Rectore, seu Officiali aliquo Ecclesiæ possint recipi sub secreto miracula, quæ illi manifestantur, sicut etiã quæcumq; quæ ad ostendendam sanctitatem serui Dei inseruiunt, ad effectũ deferendi Episcopo. Poterunt etiam recipi à deferente nomina eorum, qui in materia testificari poterunt, & etiam circumstantiæ, quæ factum concernunt; nam concesso principali conceduntur, quæ veniunt accessoriè ad ipsum. cap. *prudentiam*, §. *si vero*, *de offic. deleg.* & notat Eucrard. *in Topica loco à concess. anteced. ad concess. conseq. num.* 2. Rursus cum id concedatur Rectori, seu alteri Officiali, censetur cœteris denegatum, & ideo si occurrat ipsis occasio aliqua huiusmodi, debent remittere ad Superiorem, aut Officialem.

1242 Est etiam adnotandum, quod sigillum secreti imponitur tantum recipientibus miracula, aut prophetiæ dona, non autem deferentibus, vt constat ex illis verbis. *Possint ea recipere sub sigillo secreti*. Et ideo licet recipientes teneantur ad secretum, non tenentur tamen iniungere deferentibus, quod seruent sub secreto, quia hoc in Decreto non exprimitur, & ideo non censetur volitum, cap. *ad audientiam* 2. *de decimis*, & *l. si seruus* §. *Prætor ait ff. de caducis tollen.* Et ideo deferentes poterunt promulgare, quæ detulerunt, cum id non sit ipsis prohibitum. Nec est frustratorium, quod officiales Ecclesiæ teneantur ad secretum, dum deferentes loqui possunt, quia hoc est pactum, ne ex occasione delatæ rei procurent cultum, & faucant opinionem sanctitatis: ideo ob hanc causam imponitur secretum, quæ causa cessat in deferentibus, & consequenter cessat etiam prohibitio. Cap. *Quoniam*, §. *porro*, & §. *fin. Vt lite non contest.* & cap. *cum cessante de appellat.*

1243 Hinc autem insurgit dubium, an recipientes miracula horum seruorum Dei, possint hortari deferentes, vt ea promulgent ad honorem Dei, & suorum seruorum. Et videtur affirmatiuè respondendum, quia ipsi tantum tenentur ad secretum; vnde cum deferentes promulgare possint, poterit etiam persuaderi promulgatio. Sed oppositum tenendum, quia indirectè procurarent cultum, & famam sanctitatis illi seruo Dei, mediante aliena promulgatione, contra finem prohibitionis, & fieret in-

directè,

directè, quod directè prohiberetur, quod non licet, cap. *detestanda* 2. *de praeben.in 6.* & cap.*cum quid, de regul. iur. in 6.* Nec obstat, quod promulgari possint à deferente. Quia quæ alteri licent, non semper procurare possumus, sed solum quando aliunde non prohibemur procurare.

LITERAE PRAEFATAE SACRAE CONGREGATIONIS, rescriptæ Illustrissimo Archiepiscopo Auenionensi.

1244 *ILlustris admodum, & Reuerendissime Domine. Cùm quotidie magis notum fiat, quanta sinceritate mentis, & maturitate cognitionis incipere, & persequi deceat eorum causas, qui diem vltimum obiere, non sine aliqua populo relicta opinione sanctitatis, & quàm accuratè, fideliterque in re tanti momenti adhiberi testes, & in examen vocari conueniat: Sacra Rituum Congregatio facto prius verbo cum Sanctissimo, ne aliquis subrepat abusus, iussit, Amplitudinem tuam, hac peculiari Epistola fieri certiorem de ijs quæ in adiuncto Decreto continentur. Nempe, vt cures, ne imposterum vlla ex parte aduersus illud à quopiam in tua diœcesi aliquid committatur; sed ab omnibus omnino inuiolabiliter obseruetur, & quando apud Amplitudinem tuam ab aliquo petitum fuerit, vt velit inquirere in sanctitatem vitæ, & Miracula alicuius qui cum præfata fama obijsse dicatur: quoniam nimia plerumque procliuitas, atque celeritas occasionem errori præbet. non prius generaliter super vitæ sanctitate inquiri permittat, quàm particulariter de alicuius virtutis eminenti gradu, aut peculiari aliquo miraculo præcedat famæ comprobatio, prout prudentiæ tuæ magis expedire videbitur: quod per teipsum exequi S.Congregatio summopere exoptat. Sed si ob inualetudinem, vel ob legitimum aliud & graue impedimentum id conficere non valebis, super quo conscientiam tuam onerat Congregatio, poterit Amplitudo tua delegare Vicarium suum Generalem, vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum, qui delegatus, siue ille sit Vicarius. siue cuiuscumque dignitatis cum alijs adminimùm duobus, doctis viris, altero saltem Magistro in Theologia. altero verò graduato, vel licentiato in iure Canonico, rem totam ita peragere debeat, vt omnia sua nomina subnotent, post subscriptionem cuiuscumque testis, antequam discedant* a loco *ipsius examinis. Curabit insuper Amplitudo tua, vt testes omnes quæcumque habeant, explanatè, & per extensum deponant, nec se referant ad attestationes redditas, neque eis recitentur, quæ aliàs ipsi deposuerunt. Postquam verò fuerint per Amplitudinem tuam, vel per alios ex causis supra narratis à te subrogatos acta completa, secreto retineantur præstito etiam iuramento à Notarijs, & testibus, se nemini promulgaturos quicquid ipsi scripserint, & respectiuè deposuerint, vel de quibus interrogati fuerint: de his autem actis per te aut iussu tuo confectis certiorem reddere debebit statim Amplitudo tua Summum Pontificem, eaque quantò citiùs poterit authenticè transcripta, ac sigillo obsignata ad Sacram Rituum Congregationem transmittere. Originalia verò eodem modo consignata, & in capsa clausa pluribus clauibus, quæ diuersis ad arbitrium tuum custodiendæ tradantur, in Archiuio Archiepiscopali conseruentur. Notum tamen sit Amplitudini tuæ, neque per hanc Epistolam, neque per aliquid in ea propositum voluisse Summum Pontificem, neque Sacram Rituum Congregationem tribuere aut augere iurisdictionem, seu facultatem quæ alijs Episcopis competere posset: atque vt hæ litteræ nulla imposterum obliuione deleantur, sed semper in recordatione vigeant & tua, & tuorum deinceps successorum, dabit operam Amplitudo tua, vt illa quantò citiùs tam in Curia tua Archiepiscopali, quàm in Archiuio Capitulari, ad perpetuam memoriam asseruentur, Vale.*

Datum Romæ XII. Martij M. DC. XXXII. Amplitudini tuæ vti Frater, C. Cardinalis Pius.

I. Tegrimius Episcopus Assisien. Secret.

Illustri admodum, & Reuerendissimo D. D. Archiepiscopo Auenionen.

AD-

ADDITIO.

An præfata Epistola contineat instructionem vniuersalem ab omnibus seruandam.

SVMMARIVM.

1245 *Præfata Epistola est pro obseruantia Decretorum S. Rituum Congregat.*

Continet instructionem vniuersalem.

1245 Circa hanc Epistolam dubium occurrit, an contineat instructionem vniuersalem seruandam ab omnibus Episcopis. Pro cuius resolutione existimo fuisse Epistolam circularem, siquidem constat ex lectura missam fuisse pro obseruantia Decreti S. Rituum Congregat. concernentis cultum seruorum Dei. Quo stante certum fit, continere instructionem vniuersalem. Præsertim quia non est in particulari negocio, sed iubetur conseruari in Cancellaria, & Archiuio Capitulari etiam pro successoribus. Rursus, hoc etiam præciso, adhuc videtur continere instructionem vniuersalem, siquidem instruit, quomodo practicanda sint Decreta edita circa cultum seruorum Dei, quando de eorum vita, & sanctitate est inquirendum; & proinde tanquam quid accessorium Decretis prædictis haberet vim cuiusdam declarationis, & ideo esset ab omnibus seruanda, ad quorum notitiam peruenisset, dummodo constaret, quod reuera esset Epistola S. Congregat. Nam quæ emanant à Sac. Congregationibus, si non sunt in authentica forma, non faciunt fidem, iuxta Decretum Vrbani VIII.

BVLLA
SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.

IN QVA FIT CONFIRMATIO, ET INNOVATIO Constitut. PII Papæ V. contra Monetarios, eiusdemque ad quascunque personas Ecclesiasticas sæculares, ac cuiusque Ordinis, necnon etiam Militiarum Regulares ampliatio, & extensio; vt in Prouincijs Sanctæ Sedi subiectis ad Cardinales de Latere Legatos in eisdem Prouincijs, & Prolegatos pro tempore existentes; In alijs verò locis in Italia tantum comprehensis, cognitio causarum contra supradictos Monetarios tam sæculares, quam Regulares, priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisq; Superioribus penitus exclusis, ad Ordinarios locorum spectet.

VRBANVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI.
AD PERPETVAM REI MEMORIAM.

1246 *IN suprema Pastorali specula meritis licèt imparibus à Domino constituti, vt, noxia ab eius Grege arcentes, eiusdem salutari regimini prospiciamus, non sine magno animi mœrore videmus eò nostri temporis iniquitates esse progressas, vt ij, quibus onus incumberet, pacem euangelizandi, & charitate proximum prosequendi, suæ vocationis immemores, à cupiditatum vortice abrepti, adulterinæ monetæ crimen perpetrare, siue perpetrantibus opem præstare non erubescant, nec reformident. Quare Prædecessorum nostrorum constitutiones desuper editas innouantes, extendentes, & ampliantes, huiusmodi perditorum hominum, quos suæ existimationis consideratio in officio non continet, condigna pœnarum seueritate temerarios, & nefarios ausus intendimus coercere.*

§. 1 Cùm itaque fel. rec. Pius Papa V. prædecessor noster attendens, quòd licèt monetarum aurearum tonsoribus, de iure, vltimi supplicij esset inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor erat imposita: omnes eos, qui argenteas tonderent, vltimi supplicij, & eadem, qua aurearum tonsores eatenus puniti fuerant, & de iure puniri debebant, pœna puniendos esse statuerit, prout in Schedula Motus proprij manu eiusdem Pij prædecessoris subscripta plenius continetur.

§. 2 Nos Motu proprio, ac ex certa scientia, meraq; deliberatione nostris, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine hac nostra perpetuò valitura constitutione, statutum, voluntatem, & mandatum Pij prædecessoris præfati tenore præsentium approbamus, confirmamus, & innouamus.

§. 3 Ac ad omnes, & singulas personas Ecclesiasticas, etiam quomodolibet exemptas tàm sæculares, quàm cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti etiam de necessitate exprimendi, necnon Militiarum quarumcumque, etiam Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani regulares, non solum

in sta-

in statu Ecclesiastico mediatè, vel immediatè Nobis, & Sedi Apostolicæ subiecto, sed etiam in omnibus & singulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, & locis in Italia dumtaxat existentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel aliàs adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserint, extendimus, & ampliamus.

§. 4 *Volentes, vt culpabiles in præmissis reperti, prævia degradatione Curiæ sæculari puniendi tradantur.*

§. 5. *Pecunias verò sic, vt præfertur, adulteratas scienter detinentibus, seu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, instrumenta, siue opem ad præmissa præstantibus, pœnam Trirerium per decennium imponimus.*

§. 6 *Et cognitionem causarum huiusmodi, quoad personas Ecclesiasticas præfatas tàm sæculares, quàm regulares in Prouincijs Nobis, & Sedi præfatæ subiectis, ad Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales in eisdem Prouincijs de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes; in alijs verò omnibus, & singulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis tam sub nostra, & dictæ Sedis, quàm cuiusuis alterius Principis ditione, in Italia tantùm comprehensis, priuatiuè quoad omnes etiam Superiores Religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclusis,* ad Ordinarios locorum *spectare etiam volumus. Mandantes propterea Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, singulis videlicet in suis Ciuitat. & Diœces. & quoad loca intra fines alicuius Diœcesis, non tamen de Diœces. existentia, ipsarum Diœcesum, intra quarum fines eadem loca extiterint, quo verò ad ea, quæ extra fines alicuius Diœcesis consistunt, vicinioribus eorumdem locorum Ordinarijs, quatenus ad instantiam cuiusuis fisci, vel etiam cuiusuis denunciatoris causarum huiusmodi cognitiones, suscipientes, prævia etiam auocatione à quibusuis alijs, in causis ipsis modo præmisso procedant, omnibus iuris, & facti remedijs opportunis, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachij sæcularis auxilio.*

§. 7 *Inhibentes insuper tàm Decanis, & Capitulis Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium, necnon quorumuis Ordinum, & Locorum Regularium, Societatum, & Institutorum, ac etiam Hospitalis S. Ioan. Hierosolymitani, præfatorum Superioribus, Conuentibus, & Fratribus quantumuis exemptis, ne sub priuationis beneficiorum, & officiorum, per eos respectiuè obtentorum, ac inhabilitatis ad alia in futurum obtinenda, vocisque actiua, & passiuæ, necnon excommunicationis latæ sententiæ eo ipso incurrendis pœnis, Legatos, & Prolegatos, ac Ordinarios locorum, vt præfertur, procedentes, quoquomodo impedire, molestare, aut perturbare audeant, vel præsumant. Ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requisiti, religiosos ipsos, etiamsi Superiores alicuius loci regularis actu fuerint, ipsis Legatis, Prolegatis, & Ordinarijs, vel alijs, quibus ijdem Legati & Ordinarij mandauerint, consignent cum scripturis, & actis, si qua facta fuisse reperiantur.*

§. 8 *Sicque, & non aliter in præmissis per quoscumque Iudices ordinarios, delegatos, & commissarios, & etiam Cameræ prædictæ Clericos, Præsidentes, necnon causarum Palatij Apostolici, & Curiæ eiusdem Cameræ generalem Auditorem, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarium, & alios Cardinales, etiam de latere Legatos, necnon Vicecamerarium iudicari, & diffiniri, ac interpretari debere: sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate: ac irritum, & inane quidquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.*

§. 9 *Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon Prouinciarum, Regnorum, Ciuitatum, Terrarum, Oppidorum, Locorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, Militiarum, Hospitalium, etiam S. Ioannis, præfatorum, & aliorum religiosorum, ac piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinib. priuilegijs quoq; indultis, & litteris Apostolicis eisdem Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Locis, Ecclesijs, Monasterijs, Hospitalibus, & Militijs, etiam S. Ioannis, vt præfertur, & alijs religiosis, & pijs locis, Vniuersitatibus, Capitulis, Superioribus, & personis in contrarium quomodolibet concessis, ac etiam pluries, & iteratis vicibus approbatis, confirmatis, & innouatis: Quibus omnibus, & singulis, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, eorum omnium tenores ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, ad effectum præsentium dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.*

§. 10 *Volumus autem, quòd præsentes in valuis Ecclesiæ Lateranensis & Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, necnon Cancellariæ, & in acie Campi Floræ publicentur, & affigantur, quæ postquam affixæ, & publicatæ fuerint, post duos menses à die publicationis huiusmodi computandos, quoscumque tam*

tàm in Statu nostro, quàm extra eum, vbique locorum; in Italia tamen existentes, perinde arctent, & afficiant, ac si vnicuique nominatim, & personaliter intimatæ fuissent.

§. 11. Quòdque earum exemplis etiam impressis, manu Notarij publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ ijsdem præsentibus haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam approbationis, confirmationis, innouationis, extensionis, ampliationis, impositionis, voluntatum, derogationis, mandatorum, & decreti nostrorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem id attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.

Datum Romæ apud S.Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicæ, millesimo sexcentesimo vigesimo septimo, Idibus Nouembris, Pontificatus Nostri anno quinto.

Anno à Natiuitate Domini nostri Iesu Christi millesimo sexcentesimo vigesimo octauo, Indictione vndecima, die verò vigesima octaua mensis Ianuarij, Pontificatus Sanctissimi D. N. Vrbani Diuina prouidentia Papæ Octaui anno eius quinto, retroscriptæ litteræ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, & Principis Apostolorum de Vrbe, Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi Floræ, dimissis ibidem præsentibus litteris, per aliquot temporis spatium appensis, & deinde amotis, vt moris est, per nos Augustinum de Bolis Romanum, & Brandimartem Latinum Apostolicos Cursores.

Matthias Spada Magister.

QVÆSTIONES.

1247 1 An crimen falsi dicatur difficilis probationis.
2 An probari possit per coniecturas, & præsumptiones, & quæ sint.
3 Quando hoc sit verum.
4 An moneta cusa, vel falsa, debeat per testes concludenter probari.
5 Stampæ, icones, & alia instrumenta apta ad cudendum monetam, & diminuendam, quod indicium faciant contra retinentes.
6 An bona fama tollat indicium, quod resultat ex inuentione penes aliquem dictorum instrumentorum.
7 An requiratur, quod actus sit consummatus in casu falsæ monetæ, quando per facientem non stat, quò minùs consummetur.
8 Monetam falsam alterius Principis cudens, sed non ad perfectam formam, vt expendi valeat, qua pœna sit puniendus.
9 Falsam monetam penes se habens, vel expendens, non ostenso Authore, an puniatur tamquam fabricator monetæ, & quid, si doceat de Auctore, non expresso nomine, quando est bonæ famæ.
10 Quot modis potest moneta adulterari.
11 An Aurum, vel Argentum Alchimicum possit vnquam vendi pro vero auro, & argento.
12 An possit quis tuta conscientia expendere falsam monetam, quam habuit ab alio.

An crimen falsi sit difficilis probationis. Quæst. I.

SVMMARIVM.

1248 *Crimen falsi difficilis probationis.* 1249 *Cur difficilè probetur.*

1248 Ad I. Resp. Crimen falsi connumerari inter delicta difficilis probationis, ita tenet Iulius Clar. *quæst. 64. num. 6. in fin.* vbi addentes *in litera N.* Surdus *cons. 132. num. 9. volum. 1.* latè Moder. Rom. *cons. 11. num.*

AD-

ADDITIO.

1249 Crimen falsi esse difficilis probationis tradunt etiam Craneta *consil.56. num.2. lib. 1.* Tiber. Decian. *consil.100. num.11. lib.2.* Ias. *consil.68.n.2. lib.4.* Menoch. *consil.538. num.2. & consil.596.n.20.* Marsil. *consil.27. num.20.* Feder. Scot. *consil 5.n.35. lib.1. tom.2.* Quia scilicet non committitur palam, sed secreto, & ideo difficile est habere testes.

An crimen falsi probari possit per coniecturas, & præsumptiones, vbi plura de materia. Quæst. II.

SVMMARIVM.

1250 *In crimine falsi sufficit corpus delicti constare per coniecturas, & indicia.*

1251 *Aliud probare falsum, & aliud probare crimen falsi.*

Quando ciuiliter agitur, falsum probatur præsumptionibus.

1252 *Crimen falsi non sufficiet probari per coniecturas, quando criminaliter agitur.*

1253 *In criminalibus debent probationes esse meridiana luce clariores.*

Non est quis condemnandus ex inditijs, & præsumptionibus.

1254 *In crimine falsi sufficiunt indicia, &c. ad inquirendum, incarcerandum, & torquendum.*

Iudex arbitratur, quando indicia sufficiant pro tortura.

1255 *Indicia indubitata, & violenta, an sufficiant ad pœnam ordinariam.*

Pœna ordinaria requirit probationes ordinarias.

1250 Ad II. Resp. Quod de huius delicti falsitatis corpore sufficiat constare per indicia, & coniecturas. Ant. Gabr. *concl. 17. num. 13. seq. tit. de crim. lib. 7.* Moder. Rom. *quæst. 2. num. 21.* Doctores adducti per Rimin. iun. *cons. 183. num. 5. lib. 2.* Peregrin. Iannin. *in tractatu de citat. reg. lib. 1. cap. 2. num. 61.* vbi subdit, quod Iudex videre debet, an falsitas cedat commodo alicuius, & contra illum relaxet mandatum. & hanc esse communem opinionem testatur Moder. Rom. *in quæst. 2. num. 21. in fin.* vt crimen falsi inter delicta difficilis probationis, & quod in isto crimine sufficiat constare de corpore delicti. Boer. *decis. 164. num. 8.* Gabr. *concl. 17. num. 13.* vers. *contrarium tamen.* Brun. à Sole *in suo vnico cons. crim. num. 54.* vbi de communi & plures coniecturas refert. Ant. Thesaur. *in suis quæst. lib. 1. quæst. 47.* & Moder. Rom. *in tract. de falsit.*

ADDITIO.

1251 Aliud est probare falsum, & aliud probare crimen falsi: primum dicit factum permanens, & ideo non est difficilis probarionis, vt dicit Auctor in respons. *ad 3. quæst.* Probare autem crimen falsi, est probare quod falsum à tali sit commissum. Verum quia aliquando contingit, quod falsitas non constet euidenter, sed tantum ex coniecturis, & suspicionibus; ideo quando ciuiliter agirur, sufficiunt coniecturæ, & præsumptiones ad probandum falsum, vt tradunt Curt. iun. *consil.64. num.5. lib. 1.* Dec. *consil.189. num.2.* Surd. *consil. 132. num.65. lib.1.* Clar. *in pract. §. falsum,* ver. *trita est conclusio.* Sfortius Oddo *consil. 621 num. 7.* Caputaquens. *decis. 207. num. 3. par. 1.* Farinac. *in praxi quæst. 152. num. 10.* alios referens. Grammat. *consil. 30. post init.* Calcan. *consil. 27. circa fin.* Bertrand. *consil. 139. volum. 3.* Io. de Anania *consil. 49. num. 3.* Neulzan. *consil. 8. num.37.* Alban. *consil.99. num.2.* Mascard. *de probat. conclus. 739. num. 5. vol. 2.*

1252 Quando verò criminaliter agitur, non sufficit, quod crimen falsi coniecturis, & præsumptionibus probetur ad effectum puniendi, vt tradunt Alexan. *consil. 74. num. 7. vol. 2.* Ias. *consil. 62. post init. vol. 1.* Grammat. *consil. ciuil. 50.* Dec. *in l. singularia, circa fin. ff. si cert. pet.* Idem Ias. *in l. iuris gentium, §. Quod fere, ff. de pactis,* Bald. *ibid.* Dec. *in cap. porrecta, num. 1. de confir. vt. vel inut.* Fulgos. *consil. 174. init.* Foller. *in pract.* verbo, *Item quod commisit falsitatem, num. 32. 88. & 97.* Paris. *consil. 158. in fine vol. 4.* Cepol. *consil. crim. 21. n. 5.* Natta *consil. 633. num. 8.* Bursar. *consil. 311. nu. 82.* Crauetta *consil. 134. num. 39.* Viuian. *decis. 81. n. 1.* Cephal. *consil. 54. num. 16.* Gabr. *consil. 169. num. 12. lib. 1.* Surd. *consil. 132. num. 65. 78. & 80. lib. 1.* Honded. *consil. 109. num. 64. lib. 1.* Riminal. iun. *consil. 58. num 13. lib 1.* Menoch. *de præsumpt. quæst. 99. lib. 1.* Farinac. *in praxi quæst. 152. num. 10.* & alij plures apud citatos, præsertim Farinac. & testantur de communi.

1253 Et fundantur in eo, quod in criminalibus ad effectum condemnandi debent probationes esse meridiana luce clariores, *l. fin. C. de probat.* vbi communiter Doctores, & specialiter in crimine falsi notant Socin. iun. *consil. 31. num. 20.* & *consil. 61. n. 8. & sequent.* test. de communi *vol. 2.* Alexan. *consil. 74 num. 7. vol. 2.* Et proinde non esse aliquem condemnandum ex inditijs, & præsumpt. tradunt per tex. *l. absentem, ff. de pœn.* vbi Glos. Bart. *ibid.* Boer. *decis. 164. num. 1.* Marsil. *consil. 40. num. 26.* Gomez *de delictis cap. 12.* Rubr. *de probat. delict. num. 11.* Bossius

Bossius *in pract. tit. de conuict. num.46.* Foller.*item in pract.* verbo *Item quod suffocauit num.*24.Fachin. *lib.*1. *controuer. cap.*49. Mascard. *de probat. conclusion.*496.*num.*2. Farinac. *in praxi quast.*51.*num.*37. testans de communi, & *quast.*86. *num.*1.

1254 Verum quamuis indicia, & præsumptiones non sufficiant in crimine falsi ad pęnam infligẽdam, sufficient tamen ad inquirendum, ad carcerandum, & etiam ad torquendum, vt tradunt Socin. *consil.* 61. *num.*11. *lib.*2. Sfort. Oddo *consil.* 62. *num.*6. Gabr.*consil.*169.*num.*12.*lib.*1. Clar.*in pract.* §.*falsum*, ver. *trita est conclusio*. Thesaur. *quast. forens. lib.*1. *quast.*47. *num.*11. ver. *Item quando testes,* asserens, ita practicari apud Senatum Pedemontanum. Riminal. iun. *consil.*58. *num.*13. *lib.*1. Afflict.*in constit. qui literas*, *num.* 5. Mascard. *de probat. conclus.*740, *num.*26. Ioseph Ludouic. *decis. Lucens.*13. *num.*51. Menoch. *lib.*1. *præsump. qu.* 99. *num.*10. Item Riminal. iun. *consil.*117. *num.*7.*lib.*2. Gabr. *lib.*7.*commun.opin.conclus.*6.*num.*11. Farinac. quamplures allegans *in praxi quast.* 152. *num.*19. Quando autem indicia sint sufficientia, vel non, pro tortura, relinquitur iudicis arbitrio, qui consideratis circumstantijs omnibus, & qualitate indiciorum, & præsumptionum, determinabit, an sit deueniendum ad torturam, vt tradunt Bart. *in l. fin. num.*5. *ff. de quæstion.* Angelus *de malefic.* verbo *Fama publica, num.*9. Craueta *consil.*35. *num.* 20. Bald. *consil.* 95. *num.*6. *lib.*1. & *consil.* 315. *num.*6. *lib.*5. Cabal. *resol.crimin. casu* 200. *num.*144. Clar.*in pract.* §.*fin. quast* 64. ver. *dixi quoque non sufficere*. testans de communi. Osasch. *decis. Pedemon.* 69. *n.*57. Farinac. alios allegans *in praxi,* Tit. *de indic. & tort. quast.*37. *num.*192.

1255 Et quamuis indicia, & præsumptiones sint violentæ, & indubitatę, neque adhuc sufficient ad infligendam pœnam ordinariam, vt loquentes de crimine falsi docent Craueta *consil.* 124. *num.* 39. Hieronym. Gabr.*consil.* 180. *num.* 20. *lib.* 1. & *consil.* 177. *num.* 1. *lib.*2. Natta *consil.*663. *num.*5.*lib.*3. Surdus *consil.* 132. *num.*13. ver. *Et quamuis.* Bertazol. *consil. crimin.*91.*num.*35. *lib.*1. Farinac. *in praxi consil.* 152. *num.*21. & 37. Ioseph Ludouic. *decis. Lucens.*13. *num.*50. Thesaur. *lib.*1. *quast. for. q.* 47. *num.*11. Pœna enim ordinaria requirit probationes ordinarias, atque adeo in quocunque crimine clarissimas, cap. *sciant cuncti* 2. *quast.*8. & *l. qui sententiam, C. de pœnis,* & tradunt Bald. *in l. fin.* ver. *Hæc est sententia, ff. de hæred. instit.* Bart. *in l. non solum* §. *sed vt probetur, ff. de noui oper. num.* vbi & alij Doctores Aretin. *in cap. tertio loco, num.* 19. *de probat.* Innocent. *in cap. quia verisimile, num.*2. ver. *Nota tamen, de præsumpt.* Clarus *in pract.* §. *fin. quast.*20. ver. *scias tamen,* testans de communi opinione. Menoch. *lib.*1. *de præsumpt. quast.* 58. *num.*2. & *qu.*97. *num.*23. asserens esse opinionem magis communem. Bossius *in pract. crimin. tit. de conuict. num.*46. Mascard. *de probat. conclus.*1221. *num.* 55. Eugen. *consil.*76. *num.*19. Sesse *decis.*103. *num.* 16. & 18. Farinac. *in pract. tit. de reo confesso, quast.*86. *nu.*110. vbi alios plures citat. Imo quamplures arbitrati sunt quod neque pro imponenda pœna extraordinaria sufficiant indicia indubitata, quos refert Farinac. *dicta quast.*86. *num.*57.

Quando crimen falsi probari possit per coniecturas, & præsumptiones. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1256 *Crimen falsi quo ad crimen probatur coniecturis: non autem quo ad factum.*
1257 *Falsum quando coniecturis probari possit.*
1258 *Notarius quando arguatur falsi.*
Non registrare statim instrumentum: consueta omittere, cancellatura, vel rasio, sunt indicia falsitatis.

1256 Ad III. Resp. Quod in hoc proposito consideratur, quod istud crimen falsi est difficilis probationis, respectu delinquentium, cum, vt plurimum, soleat committi secretè: non autem respectu ipsius corporis delicti, cum ex ipsa falsitate remaneant vestigia, & factum sit apparens, & permanens, vt si fuerit abrasum instrumentum, vel lacerum, vt in casu Farinac. *cons.*23. *per totum*: vel cancellatum, vel si fuerit ei aliquid additum, vel diminutum; poterit oculo corporeo bene percipi, & sic habeat vitium visibile: vel si aliqua alia res, vel merces fuerit alterata, vel deprauata, poterit etiam ex ipsa re, vel merce constare de ipsa deprauatione, saltem per peritos. Idem si aliqua mensura non fuerit iusta, sed etiam deprauata, vel diminuta, vel alterata, poterit per inspectionem, vel per mensuram ad aliam mensuram iustam fieri experientia, vel comparatio, & sic in similibus falsitatibus consistentibus in aliquo facto extrinseco apparenti, & visibili, debeat de dicta falsitate constare non per coniecturas, & præsumptiones, sed verè per testes, & per ocularem inspectionem, & relationem medio iuramento per testes faciendam, & in actus redigendam per Notarium, prout tradunt Doctores in terminis in crim. falsæ, vel diminutæ, seu alteratæ monetæ.

AD-

ADDITIO.

1257 Supradicta habent locum, quando falsitas est permanens, & de sui natura est demonstrabilis, alioquin habent locum etiam in hoc crimine coniecturæ, & præsemptiones, quando agitur ciuiliter, & etiam quando agitur criminaliter in ordine ad inquirendum, carcerandum &c. vt dictum est in superioribus. Et proinde circa scripturas probari falsitatem per coniecturas, tradunt communiter Fran. Curt. *consil.* 132. *num.* 10. Dec. *consil.* 448. *num.* 28. Calcan. *consil.* 27. *circa fin.* Anania *consil.* 49 *num.* 3. Bertrand. *consil.* 139. *vol.* 3. Grammat. *consil.* 30. *post init.* Neuizan. *consil.* 8. *num.* 38. Crauet. *consil.* 134. *num.* 39. & alij, quos citat & sequitur Mascar. *de probat. conclus.* 739. *num.* 5.

1258 Et proinde quando Notarius non seruauit suam consuetudinem, nempe si non registrauit statim instrumentum, habetur coniectura falsi. cap. *Inter dilectos de fide instrument.* & notant Craueta *Consil.* 5. *vol.* 1. aut si consueta omisit. c. *Cum graui, de crimin.* & notant Apostil, *ad Bar. in l. fin. ff. de tab. exhiben.* Dec. *in capit.* 2. *not.* 3. *de rescrip.* Ripa *in cap. Cum primo, de constit.* Sic etiam cancellatio, vel rasura, dummodo sit in loco substantiali est coniectura probans falsitatem, vt notant Natta *Consil.* 132. *vol.* Maranta *de ordine iudiciar. par.* 6. *tit. Et peruenitur aliquando, num.* 148. Veral. *decis.* 3. *num.* 6. *par.* 2. Aut si sit solitus notarius fabricare instrumenta falsa, vt tradunt Bald. *consil.* 401. *n.* 2. Bertazzol. *consil.* 91. *num.* 35. Bossius *in prac. tit. de fal. num.* 7. Farinac. *in praxi quæst.* 153. *num.* 146.

An moneta cusa, vel falsa, debeat per testes concludenter probari, vbi de suspicione, & purgatione huius criminis. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

1259 *In crimine monetæ debet constare de corpore delicti.*

Si non constet de corpore delicti, non potest reus damnari, licet confiteatur in crimine monetæ.

Monetæ adulterina apud aliquem reperta an reddat conuictum.

1260 *Pœna Constit. Vrbani VIII. contra Monetarios, quando locum habeant.*

1261 *Si penès aliquem reperiantur monetæ falsæ consideranda qualitas personæ, circumstantiæ &c.*

Quid si habeat reconditas in area.

1262 *Monetæ falsæ apud aliquem repertæ quando faciant præsumptionem contra ipsum.*

1263 *Vna aut altera moneta falsa non facit suspicionem.*

Quid si conseruetur moneta falsa ob effigiem &c.

1264 *Habens monetas falsas collectas ad alium effectum, quam expendendi, an veniat in suspicionem &c.*

1265 *Veniens in suspicionem ob monetam falsam apud se repertam, quomodo se possit purgare.*

1266 *An pro purgatione sufficiat iuramentum.*

Mala fama iurantis extenuat vim iuramenti.

1259 Ad 4. Resp. Quòd debet plenè constare per testes vel per peritos deponentes de ipsa falsa cusione, vel diminutione, seu alteratione eiusdem monetæ, vel de qualitate materiæ, an aurum, vel argentum, quibus moneta cusa reperitur, sint iustæ ligæ, vel iusti ponderis, aliàs si confiteretur reus confecisse dictam falsam monetam, & non appareat euidenter de ipsa falsitate, non posset condemnari. Cephal. *consil.* 230. *n.* 11. *volum.* 1. quem refert Brun. à Sol. *in suo vnico cons. crim. n.* 176. & sequitur Moder. Roman. *in quæst.* 2. *n.* 22. Bursat. *cons.* 166. *nu.* 4. *vers. respondetur enim,* & *num. seqq.* & in terminis etiam, an per inspectionem oculorum constare debeat de corpore delicti in isto crimine falsæ monetæ, Hond. *cons.* 99. *num.* 11. *volum.* 2. & quid si inuenta fuit moneta adulterina penès aliquem, an dicatur conuictus. Vide latè Mars. *in l. qui falsam. n.* 10. *& seqq. ff. de fals.* Decian. *lib.* 7. *cap.* 26. *num.* 5. & *cap.* 27. *n.* 2. vbi firmat negatiuè: sed erit consideranda qualitas personæ, & quantitas pecuniæ, & aliæ circumstantiæ, & in specie si voluerit ipsam monetam adulterinam abscondere, vel proijcere, prout ipse in facto habuit.

ADDITIO.

1260 Consonant, quæ allata sunt *n.* 1252. *& sequentib.* de probatione criminis falsi in genere. Vnde vt locum habeant pœnæ positæ in præfata Constitutione tanquam ordinariæ, necesse erit, quod plenè constet de aliqua ex illis actionibus ibi interdictis, nempe tunsione, fabricatione, coloratione, seu alia adulteratione, aut erogatione scienter facta. & quod per testes conuincatur reus, aut delictum confiteatur. Alioquin si sint tantum indicia quamuis vehementissima, non habebit locum pœna ibi posita

ſita, iuxta dicta *num.* 1255. Sed ad ſummum, ſi ea reus non purgauerit, puniri poterit pœna extraordinaria.

1261 Si penès aliquem inueniantur monetę falſæ, conſideranda eſt qualitas perſonæ, & circumſtantiæ, nam ſi reperiantur apud ipſum inciſæ, aut alio modo factæ inhabiles, vt expendantur, non aderit locus pœnæ, vt notant Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.22. num.*14. Farinac. *in praxi tom.5. quæſt.* 115. *inſpect.* 3. *num.* 143. Io. Kitzelius *de iure monetar. claſ.5. quæſt.3. ſect.4. num.46.* Talis enim circumſtantia inciſionis declarat abſuiſſe animum expendendi tales monetas, atque adeo nec etiam animo crimen commiſſum fuiſſe. Similiter etiam, ſi habeat in arca reconditas, non eſſe præſumendum delictum, tradunt Gallinius *de verbor. ſignificat.lib.5. cap.* 20. *num.* 256. Reuer. Budel. *de re num. lib.* 2. *cap.27. num.36.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *centur.4. caſu* 316. *num.66.* Boer. *de iure monet. cap.6. n.* 22. Farinac. *Inſpect.* 3. *modo citata*, *num.* 156. Suppoſito tamen, quod is, apud quem inueniuntur, ſit vir honeſtæ conditionis & bonæ famæ. Addunt tamen Budel. *citat.* Marſil. *conſil.*47. Maſcard. *de probationib. concluſ.* 742. *num.*.... Quod res eſt plena periculi, quod præſumptio eſt contra ipſum, & proinde torqueri poterit.

1262 Verum hoc tantum locum habere puto, ſi monetæ falſę inuentæ ſint in magna quantitate, quia tunc non poteſt præſumi, cum non ſit probabile, quod tot monetæ ad eius manus peruenerint, & ideo præſumptio eſſet contra ipſum, niſi deferret vnde habuiſſet. Rurſus, licet ſint in parua quantitate, ſi tamen ſint adminiculatæ alijs indicijs, facient præſumptionem contra ipſum. At ſi vna, aut altera moneta, aut etiam plures diuerſæ ſpeciei reperiantur apud virum honeſtum, non video, quod poſſint facere iudicium contra ipſum, cum valde probabile ſit, quod ad manus eius aliunde peruenerint pro bonis, nec alia indicia contra ipſum exiſtunt. Præſertim in circumſtantijs, quod ſit ſolitus plures monetas recipere, vt mercatores, aut quod ſoleant currere monetæ falſæ.

1263 Ex quo deducitur, quod cum vna, aut altera moneta falſa reperitur apud aliquem, quamuis non dicat, à quo acceperit, non per hoc tamen in ſuſpicionem venire debet: quia cum facile ſit monetas falſas legitimis immixtas obrepere, dum à pluribus pecuniam accepit, non poteſt ſcire, à quo falſas acceperit, præſertim, ſi notabile tempus fluxerit. Rurſus, non potuiſſe argui huius criminis illum, qui cum accepiſſet monetam argenteam cum figura Principis egregiè ficta, eam conſeruauit appenſã in cubiculo ob dictam imaginẽ Principis: nam deprehenſa falſitate, ei licuit in alium vſum conuertere. Nec tenebatur denunciare, à quo accepiſſet, tum quia eadem die à duobus notabilem ſummam exegerat, & ab vtriſque monetas eiuſdem ſigilli, quem habebat falſa, vnde non poterat ſcire, à quo accepiſſet, quia vtramque pecuniam miſcuerat. Tum quia cum vnicam tantum adulteratam acceperit, debuit præſumere non ſcienter ſibi ſolutam, ſicut etiam ijs, à quibus acceperat.

1264 Rurſus, ſi quis haberet monetas adulteratas collectas, non ad effectũ expendendi, ſed ad effectum vẽdendi quanti valent, non eſſet reus huius criminis, nec pœnis huius Conſtitut. ſubijceretur, cum id fieri poſſit ſine dolo, vt tradunt Cephal. *Conſil.* 230. *num.* 3. *lib.* 2. Decian. *lib.* 7. *tract. crimin. cap.* 26. *num.3. in fine.* Farinac. *in Praxi tom.5. quæſt.*115. *num.* 161. Kitzelius *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.4. num.* 39. *in fine.* Imo hic talis vtilem rem præſtat Reipublicæ, quia colligendo monetas adulterinas, purgat rem monetariam tali vitio.

1265 Præterea is, apud quem monetæ falſæ reperiuntur, ſi veniat in ſuſpicionem delicti, diuerſimode ſe purgare poterit. Et præſertim ſi nominet, à quo acceperit, vt tradunt Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.27. num.1. in fine.* Gallin. *lib.5. de verbor. ſignificat. cap.* 20. *num.*254. Menoch. *lib.2. de arbitr. caſu* 316. *num.* 57. Bocer. *de iure Moneta, cap.* 6. *num.*19. Farinac. *tom.5. Praxis crimin. quæſt.*115. *num.* 160. Quia tali pacto eximit ſe à ſuſpicione delicti, & profert ſuam bonam fidem, & proinde ſi ſit honeſtæ conditionis, ei credendum eſt. Sed quid, ſi ille quem nominauit, negaret, ſe dediſſe tales monetas, nec alter probare poſſet ſe accepiſſe? Reſp. in tali caſu eſſe conſiderandas qualitates perſonarum, indicia, circumſtantias, atque alia huiuſmodi, vnde ſaltem probabile indicium poſſit formari de eo, qui veritatem dixit: & in dubio, niſi adſint alia indicia, contra neutrum erit procedendum.

1266 Iuramentum quoque ſufficere ad purgandam ſuſpicionem, tradunt Marſil. *in l. Qui falſam, num.90. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Decian. *lib.7. tract. crimin. cap.*25. *num.*8. Clarus *in pract. lib.* 5. *§. Falſum num.*145. *&* 159. Bocer. *de iure moneta, cap.* 8. *num.* 18. Farinac. *tom.* 5. *praxis, quæſt.* 115. *num.*159. Kitzelius *de iure monet. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.*43. Hoc enim habet iuramentum ex natura ſua, vt poſſit purgare malas ſuſpiciones; quod tamen limitandum videtur, vt non habeat locum in eo, qui eſt malæ famæ: nam mala fama iurantis extenuat vim iuramenti, vt tradunt Bald. *in cap. Bona* 1. *de elect.* Panuin. *de poteſt. Capit. Sede vacan. par.* 2. *quæſt.* 8. *num.* 17. Gutierez *de iuramen. confir. par.1. cap.40. num.*27.

In-

Instrumenta pro cudenda, aut tondenda moneta quod iudicium faciant. Quæstio V.

SVMMARIVM.

1267 *Instrumenta monetaria faciunt indicium ad torturam.*
Etiam contra dominum domus.
1268 *Quid si ille, apud quem reperiuntur, sit bonæ famæ.*
Quid si instrumenta sint antiqua.

1267 Ad 5. Resp. Sufficiens esse indicium ad torturam. ita in terminis Dominicus de Franchis, *decis.* 440. volens, quòd ex solis instrumentis repertis contra aliquem cudentem falsam monetam, potest torqueri, & conuincitur vnico teste fide digno, & ex fama publica. & Marsil. *in l. qui falsam. num.* 40. *ff. de falsis*, in specie hanc conclusionem ponit, & post multa concludit, quòd si ille, penès quem reperta sunt dicta instrumenta, non sit bonæ conditionis, & famæ, talis inuentio indicium faciat ad torturam; & quod indicium faciat contra Dominum domus, & illa retinentes, vide Decian. *resp.* 93. *num.* 81. *& seq. volum.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 1066. *num.* 10. *volum.* 3. Honded. *cons.* 92. *volum.* 2. Cephal. *cons.* 145. *num.* 32. *& seq. volum.* 3.

ADDITIO.

1265 Idem sensit Bossius *in pract. crimin. tit. de falsa moneta num.* 7. Vincent. de Franchis *decis.* 440. *num.* 1. Et eamdem limitationem, quod instrumenta apud aliquem reperta non faciant indicium ad torturam, quando sit bonæ famæ, tradunt etiam Bald. *in l. fin. ff. de hæred. instit.* Imola *ibid.* Salicet. *in l. fin. circa fin. C. de quæst.* Bossius *citat.* Mascard. *de probat. conclus.* 1066. *num.* 10. Bonifac. *de furt.* §. *Fraudolosa num.* 64. Catala *de indul. cap.* 28. *n.* 68. Ball. *de lite disp. casu* 8. *num.* 10. Farinac. *tom.* 5. *prox. quæst.* 115. *num.* 9. Debebit tamen ille, apud quem huiusmodi instrumenta reperiuntur, dicere, vnde, & quòmodo habuerit, & in quem finem. Rursus, si instrumenta essent antiqua, & ex inspectione constaret, non fuisse adhibita de recenti, sed solum à longo tempore, præsertim si non continerent sigillum monetarum, quæ de præsenti expenduntur, sed antiquatarum, non crederem, quod facerent indicium ad torturam, quia non potest venire in suspicionem, quod adhibeantur ad cudendas monetas. Et idem dicendum erit de instrumentis, quibus monetæ tondentur, apud aliquem repertis.

An bona fama tollat indicium, quod resultat ex inuentione instrumentorum monetariorum apud ipsum. Quæstio VI.

SVMMARIVM.

1269 *Bona fama quatenus purget indicium criminis falsæ monetæ ex inuentione instrumentorum.*
1270 *Bona fama quando non iuuet.*
Receptans ignoranter non dicitur receptare.
Quid si instrumenta monetaria in alicuius cubili reperiantur.
1271 *An habens falsas monetas, aut instrumenta pro fabricatione, habeatur pro conuicto.*

1269 Ad 6. Resp. Quòd supradictum indicium tollitur per bonam famam Domini domus, vel dicta instrumenta retinentis. & quas excusationes, & defensiones adducere possit, & quomodo se tueri quis imputatus de falsa moneta, latè ponit Decian. *in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *per totum*, vbi in specie declarat, quòd non sufficiat quælibet, & vulgaris bona fama, sed sit notabilis, & vehemens, & maximè si nesciat rationem reddere, quomodo ad eius manus dicta instrumenta peruenerunt. & *sub num.* 8. post alios, quos allegat, testatur facere indicium ad torturam, & quòd possit reus condemnari de falsa moneta absque eius confessione, si fuerint repertæ stampæ, & moneta falsa cusa penès aliquem. Vide Moscatel. *de probat. delict.* Rubr. *de fals. monet. num.* 47. *& seq.* vbi reprobat, seu potius declarat decis. Vinc. de Franch. *decis.* 401. & *sub num.* 18. docet, vt non sufficiat, quòd testes de visu dicant vidisse talem expendere, vel habere monetam falsam, nisi etiam fiat per peritos recognitio super dicta moneta adulterina, vulgariter dicendo, *con la proua*, & latè tradit Maur. Burg. *in tract. de mod. proced. ex abrupto, quæst.* 24. *num.* 152. & *num.* 136. *& seq.* & sequitur quando fuerunt inuentæ monetæ rasæ,

rasæ, & diminutæ, vel inuentæ fuerunt forficulæ, vel aliud genus instrumentorum, quo moneta tondi, aut minui solet, & si fuerint inuenta instrumenta apta ad cusionem, quæ probationem facient, ibi etiam latè declarat.

ADDITIO.

1270 Bona fama non iuuabit, si apud aliquem reperiantur instrumenta ad fabricandam monetam, & monetæ falsæ correspondentes instrumentis, seu sigillis. nam tunc constar de corpore delicti, si fiat experientia per periros de monetæ falsitare. & cum delictum sir commissum in domo ipsius, insurgit vehementissima præsumptio, si non sir alius in eadem domo, in quem delictum refundi possit, aut nisi ipse nominet, à quo talia instrumenta, & monetæ inuectæ fuerint. Fieti enim posset, quod ipse nesciret, domi extare, & proinde consideranda erunt indicia, an potuetit scire, quod apud se extarent, quia si probabile sit, quod nescierit apud se extare, excusabirur, tanquam si non extitissent, siquidem deficiente scientia redditur ei inuoluntarium. sic etiam ignoranret receptans non dieitur receptare *l. 1. ff. de recep.* Vbi Doctores. Et ita docent Bossius *tit. de falsa monet. num. 7.* Deeian. *lib. 7. crimin. c. 26. num. 6. in fine.* Vnde si in aliqua domo reperiantur, in qua plures habitant, ad quos delictum pertinere potest, præsumprio contra illum orietur, ad quem spectar cubiculũ, ceteri autem immunes erunt, nisi aliunde in suspicionem veniant, quia ille tanquam de reperto in suo cubiculo tenetur rationem reddere. Et quamuis ad se non pertinerent, non excusabitur, quia quamprimum id sciuit, tenebatur indicare *l. 1. C. de fals. monetis.*

1271 An autem, qui reperitur habere falsas monetas, aut instrumenta ordinata ad illius fabricationem, habeatur pro conuicto, si conetur abseondedere, aut proijcere, affirmare videtur Decian. *li. 7. crimin. cap. 26. num. 5* nam per hoc videtur declarare, se esse in dolo, quia non celat quis, quod sine culpa ab eo gestum est. Verum hoc mihi non videtur certum indicium doli, quia fieri potest, quod haberer illas pecunias falsas absq; animo expendendi, aut quod haberet denunciandi, ad quem pertinerent; sicut etiam diei potest de instrumentis; sed præuentus, & dubitans de molestia subeunda, attentet celare. & Ideo videndum erit, quomodo euacuet suspicionem, quam exhibuit tentans celare.

An in crimine falsæ monetæ requiratur actus consummatus, & quid si per reum non steterit. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

1272 *In crimine falsæ monetæ sufficit, si per reum non steterit, quod delictum consummaretur.*

1273 *Non perficiens falsam monetam non punitur pœna ordinaria.*

1274 *Cudens monetas ex alia materia apparenti, quam currentis, an incurrat pœnas.*

Moneta debet esse id, quo res æstimantur, & proinde proportionata valori.

1272 Ad VII. Resp. Quod in casu falsę monetæ non requiritur, quod actus sit consummatus, quando per eum non stat, quin consummaretur. Ita Bart. *in l. qui falsas, ff. ad l. Cornel. de fal.* & ita tenet Dominicus de Franch. *decis. 440.* & secundum hanc opinionem iudicasse sac. Conc. Neap. vt refert Grammat. *decis. 74.*

ADDITIO.

1273 Communis est conclusio, quod qui non perficit falsam monetam, sed pœnitentia ductus intermittit attentatum, non punitur pœna ordinaria, sed pro qualitate inchoati delicti. Ita Glos. *in l. quicunque* verbo *Res erit ff. ad leg. Cornel. de fals.* Dec. *lib. 7. tract. crimin. cap. 27. num. 7.* Volateran. *lib. 3. de mineral. tit. 9. num. 104.* Grammat. *decis. 74. n. 29. & 30.* Bocerus *de iure monetæ cap. 6. num. 1.* Afflict. *ad cap. vnic. quæ sint Regal.* verbo *moneta, num. 24.* Clarus *lib. 5. §. falsum, num. 315.* Budel. *de re numer. lib. 2. cap. 27. num. 23.* Bonifac. *de furt. §. fraudolosa, num. 66.* Gallin. *lib. 5. de verbor. significat. capit. 20. num. 251.* Schoner. *lib. 1. disp. feud. 4. thesi 136. litera C.* Harpprecht. *§. Item lex Cornelia de falsis 7. nu. 51. Instit. de publ. iudicijs* Menoch. *de arbitr. centur. 4. casu 316. num. 23.* Farinac. *tom. 5. praxis quæst. 115. num. 92. & sequent.* vbi latè Kirhzcl. *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. nu. 34.* Gouaruu. *de numism. cap. 8. num. 3. ver. sed & an.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 26.* Narbona *lib. 4. noua recopil. tit. 1. l. 20. glos. 7. num. 86.* Et fundantur *in l. qui falsam in init. ff. ad leg. Cornel. de fals.* Excipiunt tamen, quando per ipsum non steterit, quin crimen perfecerit, vel quia in flagranti repertus sit, & coactus sit fugere. Vnde etiam pœnæ huius Constitutionis Vrbani VIII. non habebunt locum in eo, qui pœnitentia ductus non perfecit opus.

1274 An autem ille, qui cuderet monetas alterius materiæ à currenti, vt qui cuderet monetas cum sigillo scutorum aureorum, sed ex plumbo, aut ære, ita vt ex inspectione statim notum fieret, quod cusæ non sunt, vt expenderentur, sed in alium finem, ne-

negatiuè videtur respondendum, quia cessat finis legis, quæ intendit per prohibitionem, & pœnas appositas augriere damnum, quod obuenit ex falsis monetis; & detonsis, quod non contingit, quando monetæ non ordinantur, vt expendantur, præsertim quia tales monetæ non essent veræ monetæ, sed potius quædam numismata, siquidem de ratione monetæ est, quod habeat certum valorem ratione materiæ, & proinde quod constet certa materia à Principe determinata, & proportionata valori, vt possit esse id, quo res omnes æstimantur, iuxta *l. si ita fideiussorem, in fine, ff. de fideiuss.* Spectant Arist. *li. 5. Ethicor. cap. 5.* Zasius in *l. 2. §. mutui datio, ff. de reb. cred.* Budel. *de re num. lib. 1. cap. 3. num. 9.* Cai. *de pignorat. cap. 13. num. 6.* Deinde quia euidenter appareret materia, ex qua constaret, & proinde non haberet locum crimen falsi, sine quo non habetur adulteratio pecuniæ.

Cudens monetam alterius Principis; sed non perficiens, qua pœna sit puniendus, vbi & de tondentibus. Quæst. VIII.

S V M M A R I V M.

1275 *Pœna Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios quando habeat locum quo ad monetas aliorum Principum.*

1276 *Cudens monetas cum sigillo alterius, non punitur pœna ordinaria.*

1277 *Adulteratio monetæ proprij Principis & adulteratio monetæ alieni, sunt diuersa crimina.*

1278 *Finis Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios.*

1279 *Pœna Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios non habet locum, si moneta sit ærea, aut mixta.*

Pœna ordinaria circa monetarios non habet locum, si crimen sit circa monetas minimi valoris.

Quid si sit circa monetas argenteas minimi valoris in modica quantitate.

1280 *Pœna ordinaria contra monetarios non habent locum, si monetæ sint obsoletæ, & bannitæ à Principe.*

Dispositiones pœnales circa monetas sunt tantum de venalibus.

1281 *Tondentes falsas monetas, &c. non subsunt pœnis, &c.*

1275 Ad VIII. Resp. distinguendo: aut moneta illius Principis, quæ falsificatur, expenditur in loco vbi falsificatur, & locum habet Constit. S. D. N. aut non expenditur, vel non est redacta ad perfectionem, & tunc non: ita in terminis tenet D. Franch. *iuxta d. decis. 440. n. 7.* & quod ad fiscum pertinet probare, quod in loco vbi fabricatur moneta, expendatur; sed monerem, si casus accideret, vt consulatur sacra Congregatio.

A D D I T I O.

1276 Cudentem falsas monetas cum sigillo alterius Principis non puniri pœna ordinaria, tradunt Hippolytus *in l. qui fals. m. num. 63. ff. de fals.* Cuman. *consil. 79* Alexan. *consil. 104. vol. 1.* & *cons. 121. vol. 7.* Afflict. *ad constit. adulterinam, num. 3.* Tiber. Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 3.* Io. Aquila *de potest. moneta cap. 10. ver. falsans autem.* Budel. *de monet. cap. 27. num. 19.* Iulius Clar. *in pract. §. fin. quæst. 67. init.* Anania *in cap. ad falsar. de fals.* Viuius. *com. opin.* verbo *moneta,* Hippol. *cons. 53. num. 39.* Couaruu. *cap. 8. de veter. numis. num. 3. ver. quod si quis* Menoch. *de arbitrar. casu 316 num. 27.* Azeuedo *lib. 8. recopilat. tit. 17. l. 5. num. 23. & 24.* Qua communi doctrina stante, dubitatur, an applicari possit Constitut. præfatæ Vrbani VIII. ita vt pœnæ in ea expressæ solum habeant locum quoad monetas Pontificis; aut quia Constitutio est pro omnibus Ecclesiasticis degentibus intra Italiam, quo ad monetas solum illius Principis respectiuè, in quo delinquens reperitur.

1277 Et ratio dubitandi oritur ex eo, quod diuersum est crimen, si adulterentur monetæ sui Principis, ac si adulterentur alieni: ob quam rationem tradunt communiter Doctores, quod adulterans monetas Principis alieni, mitius ponitur, vt dictum est *num. præcedenti.* Nam adulterare monetas sui Principis, continet crimen læsę maiestatis, *l. 2. C. de fals. monet.* vbi Bald. Salicet. & alij Doctores. Andr. Sicul. *consil. 70. ver. Et si ita videantur, vol. 4.* Gigas *de crim. læsæ maiest.* Tit. *qualiter, & à quibus.* Gramat. *cons. 6. num. 7.* Angel. *de malefic.* verbo *præsente Caio, & appellante, num. 4* Cepol. *cons. 17.* Decian. *lib. 7. crimin. tract. cap. 23. num. 1.* Didac. Perez *in l. 4. tit. 6. lib. 8. ordinat.* Azeuedo *lib. 8 recopil. tit. 17. l. 5. num. 2.* Marsil *de indult. cap. 27. num. 1.* Catalan. *eod tract. cap. 28. num. 36. & 56.* Maurus *de modo procedendi ex abrupto, cent. 1. quæst. 23. num. 130.* Adulterans autem monetas alieni Principis, non committit crimen læsę maiestatis, cum hoc crimen non habeat locum, nisi in subdito; & proinde cum sit grauius crimen adulterare monetas proprij Principis, quam alieni, debet etiam correspondere grauior pœna.

1278 Verum si hæc doctrina applicaretur præfatæ Constitutioni, pœnę in ea contentæ non haberent locum nisi quoad monetas cusas auctoritate Summi Pontificis, quia cum afficiat solas personas Ecclesiasticas, quæ non sunt subditæ, nisi Summo Pontifici, & proinde solum contra ipsum committere possunt crimen læsæ maiestatis, non deberent puniri taxatis pœnis, nisi peccantes contra monetas Summi Pontificis, quod est omnino contra ipsius men-

mentem, siquidem, vt constat ex proœmio Constitutionis, intendit extirpare, seueritate pœnarum, hoc crimen ab Ecclesiasticis, quos decet pacem euangelizare, & charitate proximum prosequi: quod non assequeretur, si pœnæ imponerentur solum delinquentibus circa monetas eius auctoritate fabricatas. Et proinde tenendum est, quod dispositio delictum vniuersaliter comprehendat circa quodcunque genus monetarum.

1279 Cum autem præfata Constitutio disponat solum de monetis aureis, & argenteis, non habebit locum in monetis æreis, aut mixtis ex ære, & argento, aut alterius materię; siquidem pœnæ strictè accipiendæ sunt. Vnde etiam tradunt communiter Doctores, quod pœna ordinaria non habet locum, sed alia mitior quo ad eos, qui fabricant falsas monetas minimi valoris, qualis regulariter solet esse moneta ærea, argum. ex *l. si quis C. de fals. mon.* ita Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitrar. centur. 3. casu 316. num. 33.* Tusch. *litera M. conclus. 354. num. 27.* Farinac. *tom. 5. praxis qu. 115. num. 91.* Harprech. *§. item lex Cornel. de fals. 7. n. 52 Instit. de publ. iud.* Bocer. *de iure monetæ cap. 5. n. 6.* Nicolaus Euerar. *iun. consil. 94. num. 14.* Kirhzelius *de monetis clas. 5 quæst. 2. sect. 4. num. 33.* Cabal. *in resol. crimin. casu 199. num. 191* Maurus Burg. *de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæst. 23. num. 135.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 32.* An autem hoc extendi possit ad monetas argenteas minimi valoris; affirmatiuè esset respondendum, si in exigua quantitate cuderetur, quia haberet locum paruitas materiæ. Verum quia vbi agitur de exiguo emolumento, non præsumitur, quod quis se exponat periculo pœnæ grauissimę, quale est vltimum supplicium; nec quod plus impendere voluerit pro instrumentis, quam lucrari ex adulteratis monetis, ideo præsumitur, quod voluerit fabricare magnam quantitatem monetæ adulteratæ, & proinde non excusabitur ratione exiguæ quantitatis.

1280 Ex quibus deducitur, quod si quis cuderet falsas monetas ex ijs quę prius erant in vsu, sed de pręsenti sunt bannitę à Principe, aut tales monetas antiquatas tonderet, non haberet locum pœna ordinaria, atque adeo nec pœnę impositę in præfata Constitutione, sed mitiores. Ita notant Decian. *lib. 7. crimin. cap. 25. num. 10.* Honded. *consil. 92. n. 9. 27. & 32. vol. 2.* Menoch. *lib. 2. de arbitr. casu 316. num. 67.* Budel. *de monet. lib. 2. cap. 27. num. 36. ver. Quarto excusabitur,* Farinac. *tom. 5. praxis quæst. 115 num. 142.* Bocer. *de iure monetæ capit. 16. numer. 24.* Kithzel. *eod. tract. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 49.* Francis. Curt. *de monet. num. 20.* vbi citat Bald. qui ita consuluit. Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. n. 25.* Guidius *de mineralib. quæst. 98. num. 115.* Lezana *in sum.* verbo *Monetarij, num. 3.* Et quo ad actionem tondendi, constat, quia cum illę monetę non sint vsuales, remanent in dispositione possidentis, vt possit, quod libuerit de ipsis efficere. Ratio autem est, quia dispositiones pœnales circa monetas sunt tantum de vsualibus, quia in his tantum committi potest crimen falsi, & inferri damnum communitati. Monetę autem, quę non sunt vsuales, non sunt verę monetę, nec tali appellatione veniunt, cum non possint sortiri finem, ad quem moneta destinatur. Rursus cum sint reprobatę sunt eliminatæ à re monetaria, & proinde non sunt amplius sub tutela publicæ auctoritatis, & ideo non violatur ius, & auctoritas Principis, nec ipsi fit iniuria.

1281 Quod etiam extenditur ad tondentes falsas monetas, aut eas adulterantes, vt notant Cotta *in memorabilibus,* verbo *actus nullus,* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 14.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 316. num. 19. & sequent.* Surd. *decis. 282. num. 18.* quos citat & sequitur Barbosa *de potest. Episc. allegat. 51. num. 62.* Lezana *in sum.* ver. *Monetarij n. 3* Quod tamen intelligi debet, dummodo falsificatio monetarum falsarum non esset in ordine ad eas expendendas. Et ratio est, quia monetæ falsæ non sunt veræ monetæ, & ideo non cadunt sub dispositionibus loquentibus de monetis, nam cum sint pœnales strictè accipiendæ sunt, atque adeo de monetis in propria significatione, & quæ sunt veræ monetæ.

Falsam monetam apud se habens, aut expendens, an puniatur tanquam auctor. Quid si tacito nomine doceat de auctore. vbi & alia de materia. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1282 *Falsam monetam habens vel expendens punitur; excusatur docens de auctore, licet non exprimat nomen, si sit bonæ famæ.*

1283 *Dolosè falsas monetas expendens punitur pœna mortis, vel mitiori, secundum alios.*

Conciliantur opiniones.

1284 *Pœnæ Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios an locum habeant quò ad omnes expendentes monetas falsas.*

In pœnis fit benignior interpretatio.

Verbum subsequens declarat antecedens.

1285 *Ignorãtia excusat expendentes falsas monetas.*

Ignorantia reddit factum inuoluntarium.

1286 *Ignorantia crassa & supina an excuset à pœna expendentium monetas falsas.*

Vt locum habeat pœna requiritur dolus.

Quælibet causa etiam iniusta excusat à pœna.

1287 *Quando pœna est imposita scienter delinquenti, qualibet ignorantia excusat.*

Quæcumque ignorantia excludit dolum, etiam crassa,

1288 *Antequam procedatur contra expendentes monetas falsas, quid prærequiratur.*

Pro Ecclesiasticis præsumitur bona opinio.

1289 *Si dubiũ sit, an moneta sit falsa, an possit expẽdi.*

1290 *Dicens, si moneta erit falsa, tradam probam, omnino excusatur.*

1291 *Expendens monetam falsam tanti, quanti valet, aut ludo exponens, an excusetur.*

Ad

1282 Ad 9. Resp. Quòd falsam monetam habens, vel expendens scienter, punitur pœna mortis in Regno Neapolit. sed habens, vel expendens, excusatur, si docet de authore, etiam non expresso nomine, quando est bonæ famæ. Ita in proprijs terminis tenet D. de Franch. decis. 401. per totam, vbi quamplurimos cumulat authores, ad quos breuitatis causa te remitto.

ADDITIO.

1283 Pœna mortis afficiendos esse tanquam falsarios qui falsas monetas dolose expendunt, tradunt Marsil. in l. qui falsam, & l. lege Cornelia §. eadem pœna, & §. eadem lege, ff. ad leg. Cornel. de fals. Couaruu. de veter. numis. cap 8. num. 4 Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 4. casu 38. num. 52. Honded. cons. 92. num. 5. vol. 2. Harprech. in §. item lex Cornel. num. 58. Farinac. tom. 5. prax. quæst. 115. inspection. 3. num. 115. Sixtin. lib. 2. de regal. cap. 7. n. 135. Afflict. in Constit. Regni Sicil. Rubr. adulterinam §. 1. num. 3. Clar. §. falsum, num. 38. Vincent. de Franch. decis. 401. Ricc. collect. 147. ampl. 4. Homobon. tract. 10. ex im. Eccles. cap. 4. quæst. 12. resol. 2. Hæc tamen opinio non est certa, nam oppositum tenent, nempe non esse afficiendos pœna mortis, sed solum mitiori, Bart. in l. lege Cornelia, ff. ad leg. Cornel. de fals. Schoner. lib. 1. disput. feud. 4. thes. 145 Budel. de re num. cap. 27. num. 34. in fine, Bonifac. de furtis, §. fraudolosa, num. 62. testans de praxi Volateran. lib. 3. de mineralib. tit. 9. num. 107. Peguer. decis. 46. num. 14. Tusch. litera M. conclus. 352. num. 1. & conclus. 354. num. 32. Panormit. in cap. ad falsarior. de crimine falsi, Anania ibid. Hippol. consil. 47. num. 2. Cepolla consil. 87. num. 2. Decian. li. 7. criminal. cap. 25. num. 4. Verum hæ contrariæ opiniones videntur posse conciliari, vt prima procedat quando expendens falsam monetam, cooperatur crimini cudentis, ita vt sciat, à quo cudatur, & in gratiam ipsius expendat, nam tunc participat in crimine, & ideo teneri debet eadem pœna. Secunda vero locum habeat, quando cognoscit quidem monetam esse falsam, sed nescit, à quo fabricata sit, nec vllo pacto delicto fabricandi cooperatur; quod delictum, cum sit minus, minori quoque pœna puniri debet, cum pœna debeat esse proportionata delicto.

1284 Quod autem spectat ad præfatam Constitutionem Vrbani contra monetarios, apertè etiã ad expendentes adulteratas monetas extendit eamdem pœnam vltimi supplicij impositam fabricantibus falsas monetas; si tamen scienter id faciant. Dubium tamen est, an quò ad omnes expendentes falsas monetas scienter habeat locum, an vero accipienda sit iuxta explicationem num. præcedent. Et quidem cum in pœnis fiat benignior interpretatio, l. penul. ff. de pœnis, & cap. ex literis de constit. & cap. in pœnis de reg. iur. in 6. videtur admitti posse dicta explicatio, vt scilicet pœna vltimi supplicij locum habeat, quo ad eos qui primò expendunt falsas monetas, non autem quo ad eos, qui expendunt acceptas ab alio. Cui expositioni fauent verba Constitutionis. ibi §. 3. seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserit. Verbum enim exponere, quadrat illi, qui primò expendit, nam ille propriè exponit pecunias publicæ negociationi. qui verò ab alio acceptas expendit, non exponit, sed iam expositis vtitur. Vnde verbũ exponere, declarat verbum antecedens, erogare, & restringit ad primam erogationem, iuxta l. vtrum ff. de petit. hæred. & l. qui filiabus, init. & l. si seruus §. fin. ff. de leg. 1. & l. quæsitum, §. 1. & l. prædijs, ff. de leg. 1. & notant Castrens. consil. 357. num. 3. volum. 1. Imola consil. 85. init. Signorol. consil. 37. num. 7. ver. præterea, Roman. consil. 328. num. 5. Deinde prohibetur sub eadem pœna erogatio monetarum falsarum, sub qua prohibetur fabricatio, tanquam delictum pullulans ex delicto fabricationis, seu potius tanquam assequutio finis, ad quem ordinatur delictum fabricationis, vt nedum sit prohibitum delictum, sed etiam finis delicti. Ergo censeri debet prohibita sub tali pena sola prima erogatio monetarum adulteratarum, cum in ipso obtineatur totus finis cudentium falsas monetas. Nec obstat dictio, scienter, quasi per ipsam determinetur ad omnem erogationem, quæ fiat cum scientia; nam etiam prima erogatio potest fieri cum scientia, & etiam sine scientia, vt si fabricans monetas falsas det alicui expendendas, qui nesciat esse falsas, nam tunc non puniretur; & ideo dictio, scienter, non est superflua, sed coarctat dispositionem ad primam erogationem, quæ fiat cum scientia.

1285 Seclusa autem scientia in expendentibus falsas monetas, nulla pœna habet locum, cum ignorantia excuset, & reddat factum inuoluntarium, vt desumitur ex l. lege Cornelia, §. eadem lege, ibi. dolo malo ff. ad leg. Cornel. de fals. vbi Bart. num. 4. Marsil. in l. qui falsam, num. 65. eod. tit. Budel. de re numar. lib. 2. cap. 27. num. 35. Honded. consil. 92. n. 16. vol. 2. Bocer. de iure moneta, cap. 6. num. 14. Bonifac. de furt. §. fraudolosa, num. 63. Harprecht. in §. item lex Cornel. de falsis, num. 60. Instit. de publ. iud. Menoch. lib. 2. de arbitr. centur. 3. casu 316. num. 55. Farinac. tom. 5. praxis quæst. 115. inspect. 3. num. 153. Grauetta consil 244. num. 4. Decian. lib. 7. crimin. cap. 26. num. 3. & cap. 27. num. 1. Macerat. resol. 44. casu 7. num. 1. lib. 3. Burgus de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæst. 23. num. 139. Azeuedo lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 45. Kitzelius de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 41. Cabal. in resol. crim. casu 199. num. 7. & 15.

1286 Et quamuis Marsil. in l. qui falsam, n. 89. ff. de fals. quem videtur sequi Menoch. de arbitr. li. 2 casu 316. num. 56. velit ignorantiam crassam, & supinam non excusare; verius tamen puto, quod licet non excuset à peccato, excuset tamen à pœna. Siquidem vt locum habeat pœna, requiritur dolus, l. lege Cornelia §. eadem lege ff. ad leg. Cornel. de fals. Quælibet autem causa excusat à dolo l. 2. ff. de plagiar. & notant Hippolyt. consil. 2. num. 14. Clar. §. fin. quæst. 60. num. 21. Surdus decis. 89. num. 21. Farinac.

par. 1. *praxis, quæst.* 16. *num.* 64. Quod valet etiam si causa sit iniusta, & fatua, *l. igitur, §. 3. ff. de liber. cau.* Glos. *in l. 1. in fine, ff. si quis ius dicen.* Menoch. *de recuper. possess. remed.* 5. *num.* 49. Dec. *cons.* 37. Ias. *in l. qui iurasse, num.* 5. *ff. de iureiur.* Pinel. *in l. 2. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 18. *Cod. de rescinden. vendit.* Gabr. *conclus.* 8. *num.* 83. *lib.* 7. Honded. *cons.* 35. *numer.* 59. Quando autem interuenit ignorantia, licet crassa, interuenit etiam aliqua causa.

1287 Atque in terminis præfatæ Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios, res est magis certa; quia Pontifex vtitur verbis, *Scienter*, & *præsumpserit*. Quando enim pęna imponitur præsumenti, & scienter aliquid facienti, ignorantia, quantumuis crassa, excusat à pena. Ita Bart. *in l. si adulterium, num.* 11. *ff. ad leg. Iuliam de adult.* Ancharan. *in Clemen. vn. de consang.* Imola *num.* 4. Bonifac. *num.* 14. Syluester verbo *Ignorantia quæst.* 8. Couaruu. *in cap. alma mater par.* 1. *§.* 10. *num.* 17. ver. *eadem sane* Henriquez *lib.* 13. *de excom. cap.* 23. *num.* 3. Ledesma *in sum. cap.* 3. *de excommun. dub. vlt. dicto* 3. Ludouic. Lopez *par.* 2. *Instruct. cap.* 13. *de excom. §. sed iam ad secundum punct.* Gregor. Lopez *l. fin.* verbo *A sapiendas, tit.* 18. *par.* 7. Quos citat & sequitur Sanchez *lib.* 9. *de matr. disp.* 32. *num.* 36. Et ratio est, Quia quando lex requirit, quod aliquid scienter fiat, requirit etiam dolum, & animum delinquendi. Stante autem quacunque ignorantia excluditur dolus, *l. Et si leges §. scire ff. de petit. hæred.* ibi. *Non puto esse prædonem, qui dolo caret, quamuis in iure errauit*, & *l. igitur*, ver. *Et generaliter ff. de liberal. cau.* ibi, *Et generaliter quoties aliquis iustis rationibus ductus, vel non ductus, sine calliditate tamen putauit se liberum: dicendum est, hunc in ea causa esse, vt sine dolo malo in libertate fuerit.* & *l. Si quis id. in fine ff. de iurisdict. omn iud.* ibi. *Doli mali ideo in verbis edicti fit mentio, quia si per imperitiam, vel rusticitatem, vel casu aliquis fecerit, non tenetur.* Atque quod qualibet ignorantia etiam crassa excludat dolum, tradunt Glos. *in l. in actionibus*, verbo *non etiam, ff. de in lit. iur.* & *l. plagij* 2. ver. *iusta, C. ad l. Flau. de plagiar.* vbi Bald. *init.* Angel. *in l. Si quis id §. doli, ff. de iurisdict. omn. iud.* Bart. *in l. quod Nerua num.* 20. *ff. depositi.* Abbas *in cap.* 2. *num.* 6. *de constit.* Alex. de Neuo *num.* 45. iuncto *n.* 53 Anton. *num.* 9. Imola *num.* 12. Felin. *in cap. si vero* 2. *de sent. excommun.* Couaruu. 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6 §. 8. *num.* 21. Syluester verbo *Ignorantia quæst.* 8. Præterea quando quis operatur cum ignorantia crassa, & affectata, verè operatur ignoranter. Ergo non scienter, quia operari scienter, & ignoranter, opponuntur.

1288 Cum ergo requiratur scientia in expendente monetas falsas, vt contra aliquem procedatur, imprimis, & ante omnia probanda erit scientia ipsius, & dolus; & non probata, non habet intentionem. Ita docent Dinus *Consil.* 38. *num.* 7. Bald. *consil.* 155. Barbat. *consil.* 29. *num.* 12. *lib.* 2. & *consil.* 51. *num.* 3. *lib.* 3. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 26. *num.* 3. Vincent. de Franch. *decis.* 351. *num.* 2. Macerat. *resol.* 44. *casu* 7. ver. *Tertio quis lib.* 3. Io. Anton. *in Capit.* 31. *Regni Neapol. num.* 14. Couarruu. *de numis. cap.* 8. *num.* 4. Farinac. *tom.* 5. *prax. q.* 115. *inspec.* 3. *num.* 156. Honded. *Consil.* 92. *num.* 28. Kitzel. *de monet. clas.* 5. *q.* 2. *sect.* 4. *num.* 42. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 16. Burgus *de modo proceden. ex abrup. centur.* 1. *quæst.* 23. *num.* 151. Et ratio est, quia antequam procedatur contra aliquem constare debet de corpore delicti: vnde cum in præsenti casu delictum non sit expensio monetarum falsarum absolutè, sed facta cum scientia, atque adeo qualificata, non constabit de corpore delicti, nisi constet de expensione ita qualificata. Præsertim, quia in dubio semper præsumitur ignorantia, nisi scientia probetur *l. Verius, ff. de probat.* & cap. *Præsumitur de reg. iur. in* 6. Et hoc specialiter habebit locum in terminis Constitutionis Vrbani VIII. contra Monetarios; nam cum disponat contra personas Ecclesiasticas, pro quibus præsumitur opinio bona, erunt excusandi, vt notant Decian. *lib.* 7. *crimin. capit.* 27. *num.* 17. Alexander *consil.* 121. *numer.* 8. Farinac. *in praxi quæst.* 92. *num.* 41. alios citans. Macerat. *resol.* 44. *casu* 7. *in fine lib.* 3. nisi scientia probetur.

1289 In dubio autem, an moneta sit falsa, quia scilicet aliqui dicunt esse falsam, alij esse probam: credo posse expendi absque incursu pœnarum, & absque peccato, quia diuersorum iudicia faciunt opinionem probabilem pro vtraque parte, & ideo potest sequi quam partem libuerit. Rursus, in dubio actus est iudicandus potius licitus, quam illicitus, vt notant Alciat. *de præsump. reg.* 3. *præsum.* 1. Bertazol. *Consil.* 387. *num.* 10. Marsil. *consil.* 61. *num.* 28. & *consil.* 96. *num.* 8. vnde etiam de licita expensione monetæ, potius licita iudicanda est, quam illicita. Denique quia in dubijs melior est conditio possidentis, dominus autem illius monetæ est in possessione expendendi talem monetam.

1290 Ex quibus deducitur, quod si quis expendens monetam, dicat, si deprehensa fuerit non proba, aliam probam tradam, omnino excusabitur, si falsa inuenta fuerit. Ita Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 25. *num.* 15. & *cap.* 27. *num.* 19. Andr. Sicul. *consil.* 51. *num.* 3. Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. cent.* 4. *casu* 316. *num.* 60. Honded *consil* 92. *num.* 22. *vol.* 2. Farinac. *tom.* 5. *praxis quæst.* 115. *inspect.* 3. *n.* 144 Kithzel. *de iure Monet. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *n.* 44. Per talem enim protestationem remouet animum à facto expensionis adulteratæ monetæ, & declarat, se nolle expendere, nisi probam monetam. Deinde cum non consentiat expensioni, nisi sub conditione, quod bona sit, dum inuenitur falsa, cessat conditio, atque adeo moneta habetur pro non expensa.

1291 An autem, qui expenderet monetam falsam tanquam falsam, tanti, quanti valet, aut si vt talem ludo exponeret, subijceretur pœnis, negant Marsil. *in l. Qui falsam, num.* 98. *ff. Ad leg. Corn. de fals.* Bald. *consil.* 23. verbo *Statutorum*, *lib.* 3. Menoch. *lib.* 2. *de Arbitr. cent.* 4. *casu* 316. *numer.* 62. Grat. *respon.* 151. *n.* 24 *par.* 2. Farinac. *tom.* 5. *praxis quæst.* 115. *inspect.* 3. *num.* 141. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 21. Budel. *de re numar. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 35. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *n.* 35. Kithzel. *de monet. clas.* 5. *quæst.* 3. *sect.* 4. *num.* 45. Quia dum declarat monetam esse falsam, non committit crimen falsi, atque adeo nec crimen, quod prohibetur in expensione monetarum falsarum. Ad-

uerterit

uertit tamen Menochius inspiciendum esse, an verisimile sit, quod vel propter ludendum, aut exponendum pro eo, quod valent, conseruet huiusmodi monetas: consideranda etiam est quantitas; quia si quis haberet magnam vim talium monetarum, veniret in suspicionem, quod complex esset cudentis, cum non sit verisimile, quod inaduertenter ab alio acceperit, aut si accepisset, non restituerit, & exegerit monetas probat.

Quot modis moneta adulterari possit. Quæst. X.

SUMMARIUM.

1292 *Quatuor modis adulteratur moneta.*
1293 *In quo proprie consistat falsificatio moneta. Cudentes monetas mixtas viliori metallo, pœna ordinaria puniendi sunt.*

1292 Ad 10. Resp. Quatuor modis potest moneta adulterari, tondendo, rodendo, aqua forti minuendo, & falso metallo cudendo, Abb. *in cap. quanto, de iureiur.* & *ibi* Innoc. Couar. *de numismat. cap. 7. & 8.*

ADDITIO.

1293 Non solum, qui cudunt monetas ex falso metallo, sed etiam qui vero metallo viliorem materiam admiscet, est adulterator monetæ; imo in hoc propriè consistit falsificatio, dum melius fraus tegitur, & proinde pœna ordinaria plectendi sunt, non solum de iure communi, sed etiam iuxta præfatam Constit. Vrbani VIII. contra Monetarios. Et quò ad ius commune, ita habetur ex *l. Si quis nummos, in fine C. de fals. mon.* Et tradunt Glos. *in cap. Quanto.* verbo *Defraudata, in fin. de iureiur.* Butr. *ibid. num.* 15. Hostiens. *num. 9.* Clar. *§. Falsum, num. 37.* ver. *Falsificans.* Couarruu. *de vet. numis. cap.8. num.1.* Capel. Tholos. *decis.* 162. Bonifac. *de furt. §. Fraudolosa, num.* 57. Budel. *lib.2. de re numar. cap.27. num.14. & 15.* Menoch. *lib.2. de arbitr. cent.4. casu 316. num.6.* Fabius de Monte *de empt. & vendit quæst. 5. princip. num. 7.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst.115. insp ect.1. num. 16. 31. & 46.* Harprec thus. *§. Item lex Cornel. de fals. num.45. & sequent.* Guid. *lib.3. de mineral. tit.9. num. 96.* Schoner. *lib. 1. disp. Feud. 4. thes. 134. littera D.* Tusch. *littera M. conclus.354.* Kithzel, *de monet. clas.5. q.2. sect.4. num.24.*

An aurum; & argentum chimicum possint vendi pro vero. Quæstio XI.

SUMMARIUM.

1294 *Aurum, & argentum chimicum non possunt vendi pro vero auro, & argento.*
1295 *Imo vendendum pro eo, quale est, & pro vero, si est verum.*

1294 Ad 11. Resp. Quòd nunquam est vendendum aurum, vel argentum alchimisticum, pro vero auro, & argento, licet appareat verum, & resistat igni, & aquæ viuæ: & si habet proprietates aliquas auri, & argenti, tamen non potest habere omnes connaturales eisdem, vt puta lætificandi animum, & deseruiendi Medicinæ, & non est diu duraturum. D. Th. *2.2. q. 77. art.2. ad primum.* Caiet. *in sum. in ver. Alchimista.* Old. *cons.74. aliàs 74.* Tab. *ver. emptio, n.9.* Abb. *in c.2. de sortileg. in fine.* Caiet. *2. 2. q. 77. art. 2. ad primum,* vbi reddit quatuor causas, quare iniusta sit venditio auri, vel argenti sophisticati: prima est, quia non potest deseruire nummis conficiendis: secunda, quia non diu durat: tertia, quia non naturale: quarta, quia frequentius applicatur, vide Armil. *ver. Alchimia, num.1.* Oldrad. *cons. cit.* Iser *in tit. quæ sint reg.* in ver. *Moneta,* Pegn. *com.26. in 3. part. director. inquisitor.* & Syluest. *in ver. Alchimia,* & superius, *in ver. casus, in quibus, §. Alchimistici,* quibus in locis habetur, Alchimisticos esse suspectos saltem de superstitione non pauca.

ADDITIO.

1295 Placent, quæ tradunt Oldrad. *Consil. 74.* quod incipit. *An alchimista.* Abbas *in cap. 2. de sortileg.* Isernia *in cap.1.* ver. *Moneta, tit. Quæ sint regal. in vsib. feud.* Bald. *ibid.* Affli&. *num. 32.* & *ad Constit. Regni* Adulterinam, *num.12. & 13.* Speculat. *Tit. de crim. falsi in Rubrica,* vbi late Hippolyt.

polyt. *in l. Qui falsam. num.* 113. *ff ad leg. Cornel. de fals.* Anania *in cap.* 2. *de sortileg.* & *in cap. fin. de crimine fals.* Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 23. *num.* 2. & D. Th. 2. 2. *quæst.* 77. *ar.* 2. *ad* 1. Quod scilicet potest vendi pro eo, quod est; ita vt vendatur pro vero, si tale est. Et ratio clara est, quia dum venditur pro eo, quod est, nulla fit iniuria ementi, nec committitur crimen falsi. Et quamuis artificiosè sit factum, & hoc taceatur, nihil obstat, quia non venditur modus, quo est factum, sed ipsa substantia auri: vnde, si ex eo, quod sit factum per artem, non refunditur in ipsum aliquod vitium occultum, non est necessarium aperire modum, quo est factum.

An possit quis expendere falsam monetam, quam habuit ab alio. Quæstio XII.

SVMMARIVM.

1296 *Non potest quis expendere monetam falsam, licet bona fide acceperit ab alio.*
1297 *Si expenderet, committeret crimen falsi. An excusetur ratione paruitatis materiæ. Paruitas materiæ quando habeat locum.*
1298 *Expendens falsas monetas compulsus necessitate, mitiori pœna punitur.*

1296 Ad 12. Resp. Si quis bona fide habuit monetam falsam ab aliquo, non potest eam tuta conscientia expendere, sed debet inuestigare eum, qui dedit, si potest, aliàs non, D. Ant. 2. *part. c.* 17. *§.* 4. & 5. Tab. *in ver. emptio, §.* 3. Nau. in *Manu, c.* 17. 173. & *c.* 19. *n.* 8. Sylu. *in ver. falsarius.*

ADDITIO.

1297 Communis est, & certa doctrina auctoris, nam adhuc in tali erogatione committeretur crimen falsi, & verificaretur quod falsam monetam expenderet; & proinde peccaret mortaliter, & teneretur ad restitutionem, nisi ex paruitate materiæ excusaretur. Sed dubium est, an subiaceret pœnis impositis expendentibus falsas monetas in casu, in quo moneta esset tanti valoris, quod peccaret mortaliter, sed non vltra vnam, aut alteram. Et quidem videtur excusari posse ratione paruitatis materiæ, quia licet inferat dãnum graue accipienti, & proinde teneatur ad restitutionem: attamen non videtur inferre graue damnum rei monetariæ, & auctoritati Principis. Verum non excusari omnino, sed solum mitiori pœna esse puniendum, tradunt Alexan. *consil.* 121. *num.* 3. *lib.* 3. Barbatia *consil.* 51. *num.* 15. *lib.* 3. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 16. Quia adhuc talis expensio est crimen falsi, & continet totam malitiam delicti: nec paruitas materiæ habet locum. Quia tunc solum paruitas materiæ habet locum, quando crimen contingit secundum materiam, ita vt ipsa materia sit obiectum delicti, vt contingit in furto, quod pro obiecto habet rem alienam. Non autem, quando contingit secundum aliquam habitudinem, seu formam materiæ; nam tunc habitudo, seu forma secundum se totam reperitur in quali-bet exigua materia. Vnde cum crimen falsæ monetæ non consistat in materia, sed in forma materiæ, nempe in eo, quod materia non idonea vestiatur auctoritate Principis, & exponatur ciuili commercio; & hæc forma etiam in vnica moneta reperiatur, cum violatione auctoritatis publicæ, locum non habebit paruitas materiæ, sed solum habita ratione exigui damni, succedet mitior pœna.

1298 Rursus excusabitur ab ordinaria pœna, & mitiori solum erit puniendus, si ratione necessitatis expendat monetas falsas. Ita Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. casu* 316. *num.* 71. Bocer. *de iure moneta c.* 6. *num.* 25. Hippolyt. *Consil* 71. *num.* 27. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 5. Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 50. Cum enim ad manus pauperis aliqua moneta falsa peruenit, nec potest ei restituere, à quo accepit, valide durum illi videtur, si carere debeat vtilitate talis monetæ, præsertim si inde victũ, aut vestitum deberet sibi comparare, aut pensionem domus soluere, & ideo dignus est miseratione, si expenderit, & pœna satis miti puniendus erit. Denique omnes illæ causæ, quæ excusant ab ordinaria pœna cudentes monetas falsas, excusabunt etiam expendentes, quia hoc est minus graue delictum.

ADDITIO.

Notationes aliæ circa Principes habentes ius cudendi monetas.

SVMMARIVM.

1299 *Quid teneantur seruare Principes in cudendis monetis. An tanti valere debeat moneta, quanti rudis massa. Princeps an in cudendis monetis possit aliquid lucrari*

In

1300 *In minutis monetis materia an debeat correspondere valori sicut in grossis.*

1301 *Ratione necessitatis an possit Princeps cudere monetas inferioris ligæ, & æqualis valoris cum bonis.*

1302 *Tempore belli an possit Princeps augere valorem monetæ supra iustum.*

1303 *Princeps an possit cogere deferri monetas ad ærarium & alio signo signatam augere, & restituere solum partem delatæ æquiualentem nouo valori*

Quid si rursus reducat ad pristinum valorem.

In contributione seruanda, quantum potest, æqualitas.

1304 *Iuramentum, quod moneta vitiata, &c. expendatur, non tenet.*

Iuramentum contra bonos mores non valet.

1305 *Princeps iubens conflari probam monetam, & conuerti in deteriorem peccat mortaliter.*

1306 *Quid si id faciat ex rationabili causa.*

1307 *Principi non licet pro libito mutare monetas præsertim in deterius.*

1308 *Quid si consentiat populus.*

1309 *Princeps reprobans monetam probam, vt eam reducat in ærarium, & deteriorem conficiat, peccat grauiter.*

1310 *Princeps iubere potest vt moneta vitiata deferatur ad ærarium soluendo iustum pretium.*

1311 *Princeps exæquans monetam probam deteriori cuicunque tenetur ad resarcienda damna.*

1312 *Princeps conflari faciens monetas grossas in minutas, si materia proportionaliter non respondeat, peccat, & tenetur ad damna.*

1313 *Princeps an possit monetas alterius Principis conflare sub proprio sigillo.*

1314 *Potens cudere monetas, an possit sub alieno sigillo.*

1315 *Quid si cudat, & transmittat vbi expenduntur, & sunt cusæ, & sint vitiatæ.*

1316 *Princeps an possit transmittere suas monetas æreas minutas in ditionem alienam, vt conuertantur in argenteas.*

1317 *Habens ius cudendi monetas, an possit alteri locare, &c. pacta pensione.*

1318 *Feudatarij puniri possunt à domino directo, si delinquant in cudendis monetis.*

Abutens priuilegio, meretur illo priuari.

1319 *Princeps an possit priuato concedere ius cudendi monetas nomine proprio.*

Moneta debet esse publicè auctorizata.

Maius est cudere monetas, quam statuta condere.

1299 Neque Principes habentes ius cudendi monetas exempti sunt à delictis, quæ circa easdem monetas contingere possunt. Tenetur ergo Princeps seruare iustitiam in cudendis monetis, ita vt taxet valorem ipsarum iuxta proportionem materiæ ex qua constat. Et quamuis Bart. *in l. 2. S. Mutui, ff. Si cert. pet.* & *in l. Paulus, ff. de solut.* sentiat, quod tanti debeat valere pecunia formata, quanti valet rudis massa, ita vt expensæ fabricationis de publico fiant; communiter tamen concedunt, quod detrahi possint expensæ in cudendo fieri solitæ. Ita Curtius *tract. de monet. num. 2.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 31.* Innocent. *in cap. quanto*, ver. *Et hoc quidem, de iureiuran.* Imola *num. 16.* Bald. *num. 19.* Ancharan. *num. 7.* Butrius *num. 10.* Imola *num. 16.* ver. *secundo dicitur.* Panorm. *num. 11.* Alexan. *num. 62. in fine.* Afflict. *in cap. vnic. num. 23. quæ sint reg.* Farinac. *tom. 5. prax. inspect. 1. num. 58. & sequent.* Kithzel. *de monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 2.* Addit tamen Innocent. quod potest Princeps ex cusione monetarum percipere aliquod modicum lucrum; sed non video quo iusto titulo percipere possit, quia cum ratione officij teneatur prouidere populis monetas vsuales, non potest ex hoc capite aliquid lucrari; imo cum monetæ sint communes suis subditis, & cæteris quoque, qui in commercio communicant, inferret illis damnum, quia nullum potest habere iustum titulum lucrandi cum ipsis in fabricatione monetarum. Vnde si materia non respondeat valori monetarum, aut sint inferioris ligæ, quàm deberent esse, peccant mortaliter, & tenentur ad restitutionem, non solum quo ad suos subditos, sed etiam quò ad exteros, ad quos moneta peruenit.

1300 Sed dubium est, an hoc habeat locum etiam quo ad monetas minutas, quales sunt æreæ, aut mixtæ ex diuersis metallis. Et quidem ratio exigere videtur, quod etiam in his materia correspondeat valori deductis expensis, quia neque in his Princeps habet iustum titulum lucrandi. Attamen praxis videtur in contrarium, nam fere vbique materia monetarum minutarum est longe minoris valoris, quam sit valor præfixus monetis: quod etiam alicubi obseruaui in minutis monetis argenteis; & in quodam loco obseruaui, quod materia monetarum certæ speciei æquiualentium scuto argenteo, non pertingebat ad valorem dimidij scuti, & nihilominus talis species monetarum pluries fiebat apud populum, quam proportione seruata moneta argentea, aut aurea. Hæc autem praxis solum ex eo capite videtur tolerari posse, ex tacito consensu populorum, ex eo, quod huiusmodi monetæ cedunt in commoditatem commercij, quam vix puto esse sufficientem causam.

1301 Sed an Princeps stante vrgenti causa possit cudere monetas inferioris ligæ, sed æqualis valoris cum ijs, quæ sunt bonæ ligæ, vt esset tempore belli? Et negatiue respondendum est, quia dum sunt inferioris ligæ, sunt adulteratæ, & proinde Princeps deciperet populos cum ipsorum damno, & committeret crimen falsi. Et proinde solum vrgente grauissima necessitate poterit cudere monetas de vili materia, vt stamno, plumbo, & imponere illi valorem superexcedentem, cum obligatione tamen permutandi eosdem monetas in probas cessante necessitate, aliàs non possent sine iniustitia, & rapina. Ita Hostiens. *in cap. quanto, de iureiur.* Paris. *de syndicata rubr. de Princip. & Duc. excess. num. 68.* Isernia *in cap. 1. ver. moneta*, Tit. *quæ sint regal.* Decian. *lib. 4. crimin. cap. 23. num. 28.* Ratio est. Quia licet populus contribuere teneatur pro publicis necessitatibus, non potest vti Princeps adulteratis monetis, exigens tacitè, & sub hoc inuolucro contributionem. Tum quia æqualiter tenentur omnes seruata proportione, substinere onera secundum mensuram iurium: hoc autem pacto inæqualiter

grauarentur, quia illæ monetæ vitiatæ, & inferioris ligæ, non peruenirent æqualiter ad omnes seruata proportione, & secundum virium mensuram. Tum quia illæ monetæ peruenirent ratione commercij etiam ad non subditos, & proinde indebitè damnificarentur. Quod non contingit, si monetas vilioris materiæ cudat, quia eas postea commutando in probas, seruat indemnes, qui eas acceperunt, nec non subditis damnum infert, quia cum illarum materiam cognoscant, vel non accipient, vel accipiendo censentur cedere iuri suo.

1302 Similiter tempore belli, aut alia calamitate ingruente, poterit Princeps augere valorem monetarum supra iustum, & cessante causa reducere ad iustum valorem, quod passim legimus factum. Et ita notat Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 33.* Tenebitur tamen resarcire damnum, quod inde prouenit, si modo prouenit. Ratio est, quia in hoc est æqua omnium conditio, & valor vnicuique crescit in ipsius beneficium, vnde si decreuit, quando reducuntur ad iustum valorem, amittunt quod acquisierunt ex augmento, & solum per accidens posset quis damnum pati, nimirum si plus monetarum haberet, quando reducuntur ad pristinum valorem, quàm habebat, quando valor auctus est, atque tales pecunias receperit non ex contractu emptionis, & venditionis, sed ex alio titulo; nam si recepisset vendendo, quia crescente valore pecuniæ crescit etiam pretium vendibilium, non perciperet damnum. Verum si contingit aliquem sentire damnum, contingit etiam aliquem sentire commodum, nimirum, quando contingit aliquem habere plus monetarum, quando augetur valor, & minus, quando reducitur Et proinde communitas non damnificatur; quia non deperdit, nisi quod receperat, & ideo videtur posse tolerari cum damno per accidens aliquorum particularium.

1303 Ex his colligitur, quid dicendum de quodam casu. Princeps quidam iussit totam monetam Ciuitatis deferri ad publicam officinam monetarum, vbi speciali charactere signabatur, & in virtute talis characteris valor duplicabatur, nec alia moneta præter sic signatam expendi poterat. Verum deferentibus monetas non restituebatur tota. sed tantum dimidia, & altera dimidia pro Principe manebat; quia tamen valor erat duplicatus, dimidia moneta restituta æquiualebat valori totius monetæ delatæ. Quia tamen valor monetarum cum illo augmento erat excessiuus, & impediebat commercium, ideo postquam Princeps monetas, quæ sibi remanserunt, erogauit, redactæ sunt ad pristinum valorem. Quæritur modo, quid iuris. Et quidem certum est, quod absque vrgentissima causa publicæ necessitatis id fieri non possit absque rapina: & ideo de hoc ferendum est iudicium, habita ratione publicæ necessitatis, & videndum an reduci possit ad aliquam communem collectam, per quam quisque contribueret iuxta vires, quas haberet ratione pecuniæ quam possideret. Si enim necessitas publica erit talis, & tanta, vt exigeret huiusmodi contributionem, existimo saluari posse tanquam quamdam collectam. consonat Gabriel Biel *de potest. monet. dub. 2. post 5. conclus.* cuius iustitia ex eo deduci potest, quod regulariter pecunia correspondet facultatibus, ita vt qui plura possidet, plus etiam pecuniæ soleat habere, & proinde videntur omnes hoc pacto æqualiter grauari, seruata proportione quantum moraliter possibile est seruari, cum in nulla contributione perfectè seruari possit, & tamen in omnibus debeat, *l. 1. C. de vniuer. patr.* & *l. fin. C. Quemadmodum Ciuium vniuer. ind.* & *l. fundos, C. de fun. patrim.* Quod autem etiam super pecunijs, quas quis otiosus conseruat, possint imponi contributiones, notat Mattheus Vvesembecius *de subsid. conclus. 5. num. 10* Solum videtur obstare iustitiæ, quod campsores plus cæteris grauarentur, cum ferè omnia eorum bona in pecunia consistant. Verum hoc ipsum contingit, etiam, quando super alijs bonis imponuntur contributiones, vt super agris, super domibus, & alijs huiusmodi: nam aliqui nihil contribuunt; cum talia bona non possideant; alij plurimum contribuunt, quia plurimum horum bonorum possident: vnde seruatur iustitia, quia modo super vna specie bonorum imponitur contributio, modo super alia. Deinde non est verisimile, quod campsores totam pecuniam deferant ad publicam officinam monetarum, quia est verisimile; quod sibi persuadeant, quod in tali delatione aliquid detrahendum sit, & possint quam retinent, transmittere ad alia loca.

1304 Sequitur secundo: Quod si Princeps iuraret, quod moneta vitiata, aut iniusti ponderis, aut inferioris ligæ à se cusa, vel à suis prædecessoribus expenderetur, iuramentum non teneret, vtpote contra iustitiam, atque ideo contra bonos mores, cap. *Quanto de iureiur.* & notat Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 29.* Vnde non potest Princeps, vt notat idem Decian. *ibid.* permittere, quod in sua ditione expendantur monetæ vitiatæ inferioris ligæ, aut iniusti ponderis, quamuis à suis prædecessoribus expositæ sint. Cum enim monetæ sub publica auctoritate expendantur, auctorizatur semper à Principe dominante, & ideo si permittit expendi, nomine ipsius expenduntur, & proinde ipse est causa damni, & illius iniustitiæ, quæ est in tali expensione.

1305 Secundo delinquunt Principes, si monetam antiquam probam, & iusti ponderis conflari iubeant, & nouam cudant deterioris conditionis, aut minoris ponderis, eique præfigant eumdem valorem, quem prior habebat, & sibi lucrum retineant argum. ex *l. 1. C. de veter. numis. potest. lib. 11.* & tradunt Innocent. *in cap. Quanto, init. de iureiur.* Butr. *num. 10.* Hostiens. *num. 3.* Panorm. *num. 11.* Imola *num. 16.* ver. *Secundo dicitur.* Afflict. in *cap. 1. §. Moneta num. 13. Quæ sint regal.* Tiber. Decian. *lib. 7. crimin. c. 23. num. 3.* Farinac. *tom. 5. praxis quæst. 115. inspect. 1. num. 63.* Kithzel. *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 31.* Ratio est, quia nullum habet iustum titulum percipiendi tale lucrum; & quamuis monetæ maneant sub auctoritate Principis, proprietas tamen est penès priuatas personas, quarum sunt, & ideo tollitur ab ipsis, quod ipsarum est. & quamuis restituantur monetæ nouæ æquiualentes in valore, non sunt tamen æquiualentes in materia, & proinde non poterunt ex ipsis illud commodum percipere, quod aliàs ex veteribus percepturi fuissent, præsertim in ordine ad commercia cum exteris.

An

1306 An autem id facere possit ex rationabili causa, qualis videtur esse, vt accommodet suas monetas, habita ratione valoris, monetis aliorum Principum præsertim confinantium; nam si ipsius subditi haberent monetas magis probas, quam habeant subditi aliorum Principum, dum horum monetæ ratione commercij inuehuntur in suam ditionem, & magis probæ extrahūtur, damnificatur communitas, quia loco probarum acquirit minus probas monetas. Resp. Hanc esse forte causam sufficientem, quando alio modo damno obniam ire non posset. Verum non inde aliquod lucrum percipere posset, cum careat titulo percipiendi, sed teneretur hoc lucrum restituere deferentibus monetas proportione seruata, & ad summum retinere posset expensas, quæ fierent in cudendis monetis. Sed cum rati sint Principes, qui non cudant probas monetas, melius foret, quod non probas prohiberet, nec sineret expendi in sua ditione.

1307 Ex quibus fit, quod non liceat Principi mutare pro libito monetas præsertim in deterius. Ita Hostiens. *in sum. tit. de censib. §. Ex quibus* ver. *Sed nunquid*, nisi forte, ait, accedente consensu populorum. Paris de Puteo. *de syndicatu* Rubr. *de excess. imperat. num. 6.* Afflict. *in prælud. Constit. Reg. quæst 16.* Boerius, *tract. de sedit. quæst. 1. n. 23* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 32.* Quod etiam intelligendum est quò ad mutationem formæ & speciei. Quia cum monetæ inuentæ sint ob publicam vtilitatem, tenetur Princeps, tanquam is, qui propter publicum bonum factus est, & cuius potestatis mensura est subditorum communis vtilitas, eas regulare secundum exigentiam eiusdem publicæ vtilitatis, aliàs faceret contra munus suum. Cum autem ex mutatione monetarum oriantur diuersa incommoda, lites, contentiones, proculdubio talis mutatio est contra publicam vtilitatem, & ideo sine graui causa non est admittenda, quę concernat eamdem publicam vtilitatem, & præponderet manutentiæ monetarum.

1308 An verò mutare possit consentiente populo, vt aiebat Hostiens. negatiuè resoluendum videtur: quia non agitur de priuato interesse singulorum, cui cedere possint, sed de communi, cui cedere non possunt. Comparantur enim ad communitatem tamquam membra communicantia in vno corpore ciuili, quæ tenentur cooperari conseruationi ipsius. Et ideo tota illa facultas, quam habent, est in ordine ad talem conseruationem, quæ est mēsura eiusdem facultatis: vnde quæ tendunt ad conseruationem, sunt intra terminos facultatis; quæ vero sunt contra conseruationem, sunt extra terminos; ex quo fit, quod statim ac aliquid præiudicat conseruationi, non est in facultate populorum quatenus singuli sunt membra communitatis, quia non habent facultatem destruendi, sed solum ædificandi. Quæ autem sunt contra publicam vtilitatem, tendunt ad destructionem tanquam contraria fini communitatis, & ciuilis regiminis, quod eò dirigitur, vt communitas bene se habeat.

1309 Tertiò. Si Princeps aliquam probam monetam, & iusti ponderis reprobaret, siue à se, aut suis prædecessoribus cusam, aut etiam exteram, vt tali occasione eam reduceret in ærarium, & cum lucro exponeret monetas deteriores, peccaret, & ad resarciendum damnum teneretur. Ita Hostiens. *in cap. Quanto, num. 3.* ver. *Vel quando bonam, de iureiur.* Butr. *ibid. num. 10.* ver. *Item quando bonam.* Io. Andr. *num. 4.* ver. *Item quando.* Imola *nu. 16.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst. 115. inspec. 1. num. 6.* Kithzel. *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. nu. 5.* Et ratio est, quia facit contra iustitiam, siquidem minus dat, quàm recipiat, & proinde remanet obnoxius restitutioni. Rursus, quia deteriores facit monetas, causat damnum communitati in ordine ad commercium cum exteris, quia tales monetæ apud ipsos non tanti fient, quanti fierent, si essent probæ, sicuti erant conflatæ.

1310 Poterit tamen Princeps statuere, quod moneta laborans aliquo vitio ad publicam officinam monetarum deferatur, vt in meliorem conflетur, soluendo deferentibus iustum pretium, & interim prohibere, ne expendatur. Argum. *ex l. 1. in fine C. de metal. lib. 11.* & notant Afflict. *in cap. 1.* ver. *Moneta, n. 10. Quæ sint regal.* Decian. *lib. 7. Crimin. cap. 23. num. 34.* Quod etiam præstare poterit quò ad aliquam speciem probæ monetæ, si ipsi immixta sit moneta vitiata eiusdem speciei, ita vt difficile sit probam ab adulterata discernere. Ratio autem est, quia ratione muneris tenetur Princeps procurare publicam vtilitatem, atque adeo prouidere debet, ne expendantur monetæ vitiatæ, quia tandem deteguntur cum damno possidentium; vnde non solum potest, sed etiam debet his incommodis obuiare.

1311 Quartò. Si Princeps exæquet monetam probam debiliori, & constituat, quod sint eiusdem valoris, aut minuendo valorem probæ, aut augendo valorem debilioris, siue monetæ sint proprij sigilli, siue exteræ, peccabit, & tenebitur ad resarcienda damna. Ita communiter Butr. *in c. Quanto, n. 26.* ver. *Fraudatur etiam, de iureiur.* Io. Andr. *num. 4. eod. ver.* Hostiens. *num. 3.* Ancharan, *nu. 9.* Farinac. *tom. 5. praxis quæst. 115. inspect. 1. num. 66.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 30.* Kithzel. *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num 4.* In hoc enim interuenit iniustitia, quatenus inter inæqualia ponitur æqualitas. Rursus, quia hoc causare potest notabile damnum, nam aurifices conflabunt probiores monetas, quia inde maius lucrum percipient; exteri exportabunt has probiores monetas, & debiliores inuehent; vnde processu temporis remanebit sola debilior moneta. Et hoc turpius erit, si Princeps pro se colligat meliores monetas, quia erit quædam auctoritatiua inuentio furandi.

1312 Quintò. Contra iustitiam peccat Princeps, & contra ius gentium, & tenetur ad damna resarcienda, si grossas monetas in minutas conflari faciat, supposito, quod minutæ non correspondeant grossis, proportione seruata in materia, & pondere, vt regulariter non correspondeant. Ita Bart. *in l. Paulus, ff. de solut.* Angel. *ibid.* Francis. Curt. *de monet. num 5.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. n. 36.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst. 115. Inspect. 1. num. 67.* Kithzel. *de iure monet. clas. 5 quæst. 2. sect. 4. sum. 6.* Cum enim, vt dictum est in superioribus, monetæ minutæ constent ex materia longe inferiori valore, conflando grossas monetas in minutas, absque ab-

quo

quo iusto titulo Princeps perciperet magnum lucrum, seu potius faceret magnam rapinam. Rursus monetæ grossæ rariores essent, & magnum incommodum perciperent subditi in ordine ad commercium cum exteris, cum non possint cum ipsis vti monetis minutis eò, quod non admittantur.

1313 Sexto, an possit Princeps, alterius Principis probas monetas conquirere, & conseruare, vt inde alias monetas sub proprio sigillo cudat. Et respondet Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *qu.* 2. *sect.* 4. *num.* 11. Non posse, si in deteriores, aut minores conuerti faciat. & addit id prohiberi in *Constit. crimin.* Imperij, *ar.*111, *in fine*. Et quidem si conuertat in deteriores, non esse licitum, quia id non potest esse sine damno subditorum, constat ex dictis in superioribus. Verum si conuertat in æquè probas, quamuis minores sint, dummodo sint æquiualentes, proportione seruata in pondere, & materia, non video, cur non liceat, cum nulli fiat iniuria, & aliàs sit in potestate Principis tales monetas conflare, & proprias cudere.

1314 Septimò dubitatur, an habens potestatem cudendi monetas, cudere possit cum sigillo, seu forma alterius Principis? v.g. Hispanus Rex cudat Venetorum zechinos, & Veneti duplas Hispanas. Respondeo, certum esse, non posse, si cudat ex inferiori materia, seu liga, quia in hoc damnificaret communitatem deteriorando monetas, & læderet bonam opinionem illius Principis, cuius formam monetarum vsurpat, quasi ipse tales monetas cuderet. Sed neque cudere potest, etiamsi sint eiusdem bonitatis, vt per tex. *l. Lege Cornelia, ff. Ad leg. Cornel. de fals.* notat Io. Aquila *de potest. mon. c.* 9. *ver. Tertiò fit*, & Corol. 3. per *l. Falsi nominis.* & *l. Qui nomine, ff. de fals.* & *cap. Quanto, de iureiur.* Ratio est, quia dum vtitur forma alterius Principis, facit, quod moneta currat sub nomine, & auctoritate ipsius, cum tamen nullam præstet auctoritatem; & proinde committitur crimen falsi, & fit vsurpatio alienæ auctoritatis, non secus ac si priuatus cuderet tales monetas; quia licet habeat auctoritatem cudendi monetas, non tamen extenditur ad cudendas cum aliena forma, seu sigillo.

1315 Ex quibus deducitur resolutio illius casus. An peccauerit Princeps, qui cudi fecit quamdam speciem monetarum, quæ in alio regno expendebantur, sed erant longè inferioris ponderis, quàm deberent esse, habita ratione valoris, & transmisit ad locum, vbi expendebantur, ad emendas merces: Dupliciter enim peccauit. Primò, quia vsurpauit sibi alienam formam monetæ, seu sigillum, quod fieri non potest, vt dictum est *num. præcedenti*. Secundo, quia damnificauit notabiliter populos illius regni, nam receperunt monetas iniusti ponderis, nec cum materia æquiualente valori. Nec obstat, quod ibi talis species monetarum auctoritate Principis expenderetur; imo sicut peccauit Princeps, si ipse introduxit tales monetas, ita etiam peccat, qui nouam quantitatem introducit, & tenetur ad resarcienda damna, quæ inde proueniunt. Sed quid si Princeps dãnificatus esset ab alio Principe? an ad resarcienda damna posset prædictas monetas cudere, & transmittere ad emendas merces ab ipsius subditis? Ex vna parte videtur, non posse, quia violarentur iura commercij, quod exigit, quod bona fide procedatur; hic autem procederetur cum dolo. Ex alio autem capite videtur posse resarcire tali pacto propria damnia, quia iure belli potest, & vindicare, & per vim tollere, quantum sufficit ad ea resarcienda; cur ergo non poterit tali via resarcire, & seruare indemnem? Nec interuenit dolus, quia monetæ sunt cognitæ tales quales sunt, & currunt auctoritate Principis: nec facit iniuriam, quia non sint fabricatæ à proprio Principe, quia quod ipse fabricauerit, facit iniuriam alteri Principi; quod autem soluat alicui non facit iniuriam, quia tantum soluit etiam quò ad materiam, quantum solueret, si vteretur moneta à Principe illius loci fabricata.

1316 Octauò dubitatur, an possit Princeps facere, quod monetæ æreæ minutæ deferantur ad loca aliorum Principum, vt commutentur in monetas argenteas grossas, ob lucrum, quod ex tali permutatione perciperetur. In quo ex dictis illud certum est, quod non potest cudere monetas minutas aliorum Principum, vt eas transmittat permutandas ad ipsorum ditiones; quia vsurparet sibi iurisdictionem alienam, & committeret crimen falsi, vt iam constat ex dictis. Nec similiter potest proprias monetas minutas transportare in aliena loca, vt commutentur cum grossis. Quia in monetis minutis, præsertim æreis, materia non correspondet valori, sed est longe inferior, vt dictum est in superioribus; vnde in tali commutatione non interueniret æqualitas. Et quamuis licita sit talis commutatio, quando ita exigit commoditas, non est tamen licita ob lucrum, quia monetæ minutæ introductæ sunt ob commoditatem populorum, & ideo commutatio debet fieri iuxta mensuram finis; alioquin si fieret ob lucrum, tota aliqua Prouincia, aut Regnum impleretur monetis minutis, & exhauriretur monetis grossis cum maximo detrimento ipsius.

1317 Nono. An qui habent ius cudendi monetas, possint alicui priuato locare, seu vendere, pacta annua pensione, facultatem cudendi monetas, sub forma tamen, & sigillo locantis, seu concedentis facultatem. Negat Kithzelius *de iure monetar. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 10. & asserit, id pluries prohibitum fuisse, nempe in Recessibus Imperij *anno* 1551. *in ordinat. monet:* Ferdinan. 1. *anno* 1559. in Recessibus Imperij *anno* 3570. & in iisdem Recessib. *anno* 1594. Et quidem, cum de iure materia monetę non debeat æquiualere valori deductis expensis, dum quis pacta certa pensione conducit officinam monetariam, vt inde lucretur totam pensionem, quam soluit, & lucrum quod intendit facere, detrahet aut de iusto pondere monetarum, aut de materia, eam deteriorando; & proinde ex hac locatione notabile damnum obueniet communitati.

1318 Ex quibus deducitur, quod Principes recognoscentes Superiorem, quorum sint feudatarij, si delinquant in negocio monetarum, cudendo ex inferiori liga, aut iniusti ponderis, aut aliquo alio modo, puniri possunt à Superiore, et priuari iure cudendi monetas, vt obseruat Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 25. Quia abutens priuilegio meretur illud amittere *l. Qui fiue de negot.*

goc. gest. & cap. *gratum*, *§. eumque plures, de postulat. prælat.* & cap. *priuileg. de reg. iur. in 6.*

1319 An autem possit Princeps concedere alicui priuato, vt possit cudere monetas, relinquendo ipsum in statu priuato, non est ita certum. Quod tamen possit concedere, vt cudat nomine suo, non est in dubium reuocandum, quia quando priuatus cudit nomine Principis, priuatus est tantum exequutor, & potestas residet in ipso Principe. Et ideo solum quæritur, an possit tribuere facultatem cudendi, ita vt potestas sit in priuato, & cudat nomine proprio. Negatiuam partem tradunt Glos. *in l. fin. C. de fals. mon.* Salicet. *ibid.* asserens, quod neque valeret concessio ex certa scientia. Bar. *ibid.* Alexan. *in addit. ad Bar. in l. solidos C. de veter. num. potest lib. 11.* Hippolyt. *in l. qui falsam, num. 67. ff. de fals.* quos sequitur Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 3.* Io. de Anania *in cap. ad falsarior. de crimin. fal.* Cantera *in quæst. crimin. cap. 8. de falsit. num. 19.* ver. *Sed quo*. Et ratio est. Quia moneta, vt sit moneta, debet esse omnibus communis ex publica authorizatione; & proinde debet habere sigillum omnibus cognitum publica auctoritate impressum, & ex *l. 1. ff. de contrahen. empt.* & ex *l. penult. & vlt. C. de fals. mon. probat.* Decian. *num. 17. cit. cap.* & ideo est impossibile quod priuatus remaneus in statu priuato habeat potestatem cudendi monetam nomine proprio, cum in statu priuato non possit habere publicam auctoritatem. Vnde cudere monetas nomine proprio, ita conuenit Principi, vt nulli alteri conuenire possit, nisi ei auctoritas Principis communicetur. Hinc maius est posse monetas cudere, quam statuta condere, vt obseruant Glos. *in l. 2.* ver. *nostrus*, *C. de fals. mon.* vbi Doctores Abbas *in cap. quanto, quæst. 2. de iureiur.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 24. num. 5.* Vnde plures Ciuitates, quæ possunt statuta condere, non possunt monetas cudere.

ADDITIO.

De ministris artis monetariæ, notationes aliquot.

SVMMARIVM.

1320 *Non potest quis conducere ius cudendi monetas.*

1321 *Locantes operas suas pro cudendis monetis nõ habentibus ius, delinquunt.*

Quid in dubio an habeant ius.

1322 *Ministri monetarum an possint cudere monetas pro priuata persona exhibente materiam.*

1323 *Non possunt cudere monetas vltra summam præscriptam à Principe.*

Tota quantitas monetarum cusa spectat ad Principem.

Ministri monetarum cudentes pro se ipsis monetas furtum committunt.

1324 *Artifices monetarij cudentes monetas alterius Principis puniendi sunt.*

1325 *Artifices monetarij delinquunt, si conuertant monetas alterius Principis in deteriores proprij Principis.*

Finis mandati diligenter custodiendi sunt.

1326 *Artifices monetarij tenentur scindere monetas vitiatas.*

1327 *Quid si monetæ sint alterius Principis, in cuius ditione expendantur.*

1320 Cum Princeps locare non possit ius cudendi monetas, vt dictum est in superioribus, neque etiam quis potest illud conducere, & proinde peccabit. Ita notant Sixtin. *de regalib. cap. 7. num. 142.* ver. *Et in specie*, Petrus Denais *de iure cameral. littera M.* verbo *Monetarium*. quos sequitur Kithzel *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 17.* Ratio est. Quia eo ipso quod intendit conducere, non habet rectam intentionem. Si quidem vltra materiam monetarum, & expensas, præstare tenebitur pensionem locanti: vnde, vt se indemnem seruet ab hac pensione, & aliquid lucretur, oportet quod peccet, aut vitiando materiam, aut detrahendo de iusto pondere. Er ideo pœnas impositas fuisse à Ferdinan. I. Imperat. *anno* 1559. conducentibus ius cudendi monetas, refert Kithzel. *cit.*

1321 Secundo, delinquunt ministri monetarum si operas suas locent iis, qui non habent ius cudendi monetas, aut à Superiore prohibitum est cudere. Ita Kithzel. *de iure monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 18.* asserens etiam pro hoc delicto impositam esse pœnam in Ordinationib. Imperialib. Et ratio est clara, quia delinquunt facientes cudere monetas, qui non habent ius, aut habent impeditum: ministri autem, qui cudunt, communicant tanquam exequutores in eodem delicto. In dubio autem, an habeat, vel non habeat ius cudendi monetas, excusabuntur, quia possunt præsumere ius cudendi, si alias adsit publica auctoritas: secus autem si priuatis operam suam præstarent.

1322 Ex quo deducitur, quod si priuata persona offerret ad publicam officinam monetarum materiam, ex qua fabricarentur monetæ, non possent ministri operam suam illi exhibere, cudendo monetas quas posceret; nam tales monetæ non cuderentur nomine Principis, sed nomine illius, qui materiam exhiberet: vnde essent monetæ priuatæ, & eodem pacto res se haberet, ac si exhiberent suam operam alicui priuato, qui vellet monetas cudere, quia quod cudantur in publica officina, publicis instrumentis, & à publicis ministris materialiter se habet, quia hæc omnia applicari possunt priuatæ actioni; & sufficit ad delictum, quod non interueniat publica auctoritas. Vnde si monetæ essent minutæ, aut inferioris ligæ, consurgeret obligatio ad restitutionem pro eo toto, quod valor monetarum excederet materiam, & expensas.

1323 Tertiò. Cum huiusmodi ministri monetas

netas cudant non nomine proprio, sed nomine Principis, tanquam exequutores illius, tenentur non vltra illam summam monetas cudere, quam Princeps præfixit, præsertim quò ad minutas: & si excedant, totus excessus stare debet nomine Principis. Cum enim ex illius mandato cudantur monetæ, & ministri tanquam mandatarij, & non iure proprio cudant, tota pecuniarum quantitas spectat ad mandantem, iuxta notata per Bart. *in l. procurator, ff. de procurat.* & *in l. alio harede num. 25. ff. de alimen. & cibar. leg.* Alexan. *consil. 90. num. 9. lib. 3.* Paris. *consil. 78. num. 35. lib. 1.* Surd. *consil. 19. num. 11.* Vnde si pro seipsis monetas cudant, committere furtum publicæ pecuniæ, & teneri crimine peculatus, asserit Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 15.* per *l. sacrilegij, §. qui cum ff. ad leg. Iul. pecul.* Verum, licet hoc habeat locum, si sibi vsurpent monetas publico nomine signatas; attamen si ex materia propria sibi priuatim has monetas cuderent, delinquerent non secus, ac si extra officinam publicam priuatis instrumentis sibi cuderent, nam adhuc nomine proprio, & tanquam priuatæ personæ fabricarent, & non nomine Principis, & proinde ijsdem pœnis tenerentur, quibus qualibet alia priuata persona. Nec Princeps per id, quod eis committat signationem propriæ monetæ, dat facultatem, quod sibi priuatim signent.

1324 Quartò, Artifices monetarij alicuius Principis cudentes monetas alterius Principis, delinquunt, & puniendi sunt, vt obseruat Decian. *lib. 7. crimin. cap. 27. num. 21.* Addit tamen, non esse puniendos pœna mortis naturalis, quia abutuntur auctoritate sui Principis. Imo vsurpant sibi alienam auctoritatem, quia non possunt cudere monetas, nisi nomine proprij Principis, qui cum non possit cudere monetas alterius Principis, nec etiam ipsi signare possunt, alioquin committunt crimen falsi, quia illæ monetæ exponerentur sub auctoritate illius Principis, cum tamen eius auctoritate non essent signatæ.

1325 Quintò. Delinquunt artifices monetarij, si exteras monetas probioris materiæ conuertant in monetas sui Principis, quæ solent esse debilioris materiæ, vt inde aliquod lucrum percipiant vt obobseruat etiam Kithzel. *de iure monet. clas. 5. qu. 2. sect. 4. num. 19.* asserens id specialiter prohibitum in in Prouisionib. Imperial. Ratio est, quia sunt purè ministri, & operantur nomine alieno, & ideo non est in ipsorum facultate disponere circa materiam monetarum, nec conuertere in proprium lucrum, præsertim cum damno communitatis, in qua crescerent debiliores monetæ, & probiores minuerentur. Et cum signent monetas nomine alieno, subintrat regula, quod fines mandati diligenter custodiendi sunt. *l. Diligenter, ff. Mandati.* & *cap. Cum olim, de offic. deleg.* & *cap. Cum venissent, de eo, qui mit. in posses.* & *cap. Pisanis de rest. spoliat.* & ideo non possunt in tali munere aliquid aliud præter id, quod ipsis commissum est.

1326 Sextò. Ijdem monetarij artifices tenentur, quando ad eius manus quomodocunque perueniunt monetæ vitiatæ, aut inferioris ligæ, quàm debeant esse, eas scindere, & non permittere, quod ampliùs expendantur; nec possunt restituere dominis, etiam ad effectum, vt reddant illi, à quo acceperunt, nisi sint certi, quod talis moneta non amplius exponenda sit. ita obseruat etiam Kithzel. *de iure monetar. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. n. 20.* Quod etiam dicendum est quò ad omnes, quibus ex officio incumbit curare rem monetariam, siue sint ponderatores, siue probatores monetarum. Ratio est, quia dum eis demandata est cura monetarum, tenentur à re monetaria auertere damna, obuiare fraudibus, & omnibus incommodis; & ideo si omittunt, peccant contra munus proprium. Hoc tamen non habet locum, quò ad cæteros, quibus non incumbit ex officio curare rem monetariam, nisi adsint specialia statuta, vt sunt aurifices, quia ad id non habent specialem obligationem, & ideo possunt restituere monetas vitiatas, vt qui habent, possint se seruare indemnes, restituendo illis, à quibus acceperunt.

1327 Sed quid dicendum de monetis exteris reprobatis. Resp. Videndum esse, cur reprobatæ sint: nam si reprobatæ sint, quia sint debilioris materiæ, aut indebiti ponderis, & expenduntur in ditione Principis, cuius auctoritate signatæ sunt, poterunt eas restituere dominis, qui poterunt transmittere ad locum vbi expenduntur, quia nulla iniuria fit illi Principi, cum eiusdem auctoritate expositæ sint, & expendantur. Imo ministri officinæ monetariæ, si nolunt collectas conflare, poterunt transmittere ad ea loca, in quibus expenduntur, ob eamdem rationem, quia auctoritatiuo modo ibi expenduntur. Non poterunt tamen id facere sine licentia Principis, nec conuertere lucrum in proprium commodum, quia postquam collectæ sunt, non se habent amplius tanquam monetæ vsuales, sed tanquam res quædam, quæ est sub dominio Principis, & ideo non possunt illa vti absque eius consensu. Si autem sint reprobatæ, quia ipsis sint immixtæ plures adulteratæ, destruendæ erunt vitiatæ: cæteris autem vti licebit modo explicato.

De priuatis personis quò ad monetas.

SVMMARIVM.

1328 *Cudens monetas, licet probas, committit crimen læsæ maiestatis.*

Quomodo committat crimen falsi.

1329 *Minus tamen delinquit, quàm si cuderet monetas vitiatas.*

1330 *Cudens monetas probas, an eadem pœna puniendus, ac qui cuderet falsas.*

Pœna debet esse proportionata delicto.

Non est æquum, minus delinquentes, & grauiter æqualiter puniri.

1331 *Tondens, cudens, &c. committit crimen falsæ monetæ.*

1332 *Tondentes monetas argenteas non puniuntur pœna mortis, sed mitiori.*

Ton-

1333 *Tondentes monetas argenteas modici valoris puniuntur pœna extraordinaria.*

Habet locum in hoc crimine paruitas materiæ.

Quid in terminis Constitutionis Vrbani VIII.

1334 *Tondens monetas, sed non expendens, excusatur à pœna ordinaria.*

Quid si tonderet ad alium finem, quàm expendendi.

Laborans suspicione circa tonsuram monetarum, purgat se iuramento.

1335 *Tondens monetas excedentes reducendo ad iustum pondus, an delinquat.*

Expenditur Constitutio Theodosiana.

Moneta quatenus sint opus publicum.

1336 *Detrahens à monetis excessum, nullo pacto ipsas damnificat.*

1337 *Detrahens excessum à monetis, an committat crimen furti.*

1338 *Monetæ deficienti an liceat addere vsque ad iustum pondus.*

Quid requiratur, vt licitè fiat.

1339 *Argumentum à contrario quando valeat.*

1340 *Exportantes monetas probiores, & conuertentes in deteriores cum lucro, delinquunt.*

Inducta ad vnum finem non debent operari oppositum.

1341 *Inferens monetas æreas in ditionem alterius Principis, & conuertens in argenteas, aut aureas, delinquit.*

Negociatio non debet ab exteris retorqueri in damnum.

1342 *Monetæ minus valentes in loco an importari possint quò plus valent, & inde extrahi minus valentes, sed alibi plus.*

1343 *Aurifices &c. an possint conquirere probiores monetas ad conflandum.*

1344 *Expendentes monetam tonsam, an delinquant, & subsint alicui pœnæ.*

Quid si adsint coniecturæ, quod totonderint.

1345 *Expendens monetam olim vsualem, sed postea reprobatam, an delinquat.*

1346 *Mentiens valorem monetæ delinquit, sed non crimine falsæ monetæ, & tenetur damnum resarcire.*

1347 *Affirmans valorem monetæ supra vsualem; eo quod quis tanti illam receperit, an delinquat.*

Pœna non habet locum vbi præsumitur bona fides.

1348 *Affirmans monetam esse iusti ponderis, an committat crimen falsi.*

Ea interpretatio est sumenda, quæ excludit delictum.

1349 *Monetæ iniusti ponderis an colligi possint, vt transferantur, vbi expenduntur tanquam iusti ponderis.*

Volenti, & consentienti non fit iniuria.

1350 *Non licet recusare monetam proprij Principis non vitiatum.*

Recusantes qua pœna puniendi.

1351 *Quando debitor tenetur soluere in certa specie pecuniæ, potest qualibet alia recusari.*

Species certa monetæ deduci potest in obligationem.

In mutuo an reddenda eadem species monetæ.

Vna moneta pro alia recipit functionem in genere suo.

1328 Non vertitur in dubium à Doctoribus, an delinquant, qui cudunt monetas probas ex debita materia, & iusti ponderis, quia certum est, quod committunt crimen læsæ maiestatis, nam vsurpant sibi auctoritatem Principis, cui soli conuenit cudere monetas. cap. *vnico*. vet. *Monetæ*. *Quæ sint regal.* & *l. 2. §. Cum deinde ærarium*, *ff. de orig. iur.* & proinde tenentur lege Iulia maiest. per tex. *l. Si quis nummum*, *C. de fals.* Dissentiunt tamen, an etiam committatur crimen falsi. Partem negatiuam tenent Hippolyt. *in l. Qui falsam. num. 66. ff. de fals.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 23. num. 26.* Nouell. *in praxi crim. tit. contra monetar. num. 4.* Cæterum committere etiam crimen falsi tenent Azo. *in sum. C. Ad leg. Cornel. de fals.* Couarruu. *de veter. numis. cap. 8. num. 1.* Menoch. *de arbitr. casu 316. num. 5.* Bossius *in praxi tit. de fals. monet. num. 2.* Budel. *de re num. capit. 27. num* 17. Francis. Curt. *de monet. num. 10.* Afflict. *in cap. 1.* verbo *Monetæ. Quæ sint regal.* Cuman. *Consil. 139. num. 5. in fine*. Bald. *consil. 376. vol. 3.* Didac. Perez *in l. 4. tit. 6. lib. 8. Ordin.* Io. Aquila *de monet. cap. 9. init.* Cantera *in quæst. crimin. cap. 8. de falsit. num. 20.* vet. *Primus modus.* Azeuedo *lib. 8. recopil. tit. 17. l. 5. num. 8.* Ratio est, quia licet materia sit proba, & pondus iustum, neque in his interueniat falsitas, interuenit tamen in forma, quæ consistit in illo charactere, quo signatur auctoritate publica; nam licet habeat illum eumdem characterem, non habet tamen ex auctoritate publica; & ideo deficit in forma, quatenus non est forma publica, & auctorizata. Et quamuis hoc non variet speciem externam secundum esse sensibile, variat tamen secundum moralem æstimationem, quod sufficit ad inducendam falsitatem; & eodem pacto se habet, ac se haberet scriptura aliqua, in qua Notarius exprimeret Principem se obligare, qui reuera non se obligasset, nec præstitisset consensum, quæ proinde esset falsa. Moneta namque ratione sui characteris declarat, se expendi auctoritate Principis; quæ deest, quando non est fabricata auctoritate ipsius.

1329 Ex quibus deducitur, quod absolutè minus delinqueret, quàm qui fabricaret monetã falsam in materia, aut in pondere, contra Decian. *lib. 7. criminal. cap. 23. num. 26.* Qui vult, quod plus delinquat, qui cudit priuata auctoritate monetas probas, quia immediatè tangit Principis auctoritatem, & offendit eius maiestatem. Verum hoc ipsum etiam contingit, quando quis cudit monetas adulteratas: nam adhuc vsurpat sibi ius Principis, cum characterem ab ipso destinatum ad auctorizandas monetas imprimat suæ monetæ, & iure proprio illam canonizet; imo plus offendit Principis maiestatem, quia ipsi adscribit monetam falsam, & proinde facit auctorem falsi: vnde adscribit ipsi delictum, quantum est de se. Et rursus delinquit vitiando materiam, aut pondus, quod continet delictum etiam contra iustitiam.

1330 Dubitatur, an qui propria auctoritate cudit monetas probas in materia, & pondere, sit pu-

nien-

niendus eadem pœna ordinaria, qua punitur cudens monetas vitiatas. Et quod sit puniendus pœna ordinaria, qua punitur adulterans monetas, tenent Glos. *in l.*2. verbo *Obnoxij*, *C. de fals. monet.* Bart. *in l. Qui falsam. num.* 66. *ff. de fals.* Menoch. *de arbitr. casu* 316. *num.*6. Couarruu. *de veter. numis. cap.*8. *num.*3. ver. *Is verò*, Farinac. *tom.* 5. *praxis*, *quaest.* 115. *inspect.* 1. *num.* 20, Schoner. *lib.* 1. *disp. feud.* 4. *Thesi* 137. *littera D.* Bonifac. *de furt.* §. *Fraudolosa*, *num.*55. Mascard. *de probat. vol.*2. *conclus.* 1069. *num.* 3. Bossius *in praxi tit. de falsf. monet. num.*2. Budel. *lib.*2. *de monet. cap.* 27. *num.* 17. Perez *in l.*4. *tit.*6. *lib.*8. *Ordinat.* alios referens. Azeuedo *lib.*8. *recopil. tit.*17. *l.* 5. *num.* 6. At non esse puniendum pœna ordinaria imposita adulterantibus monetas, tradunt Marsil. *in l. Qui falsam, num.* 55. *ff. ad leg. Cornel. de fals.* Sixtin. *lib.*2. *de regal. cap.*7. *num.*109. Peguer. *decis. Cathalon.* 46. *num.* 7. Volateran. *de Mineral. lib.*3. *tit.*19. *num.*118. Harprec. *§. Item lex Cornelia de falsis* 7. *num.*49. Instit. *de publ. iudic.* Iacob. Aleman. *Consult.* 8. *quaest.* 14. *princip. memb.*2. Conrad. Lancel. *de offic. praetor. in caus. crim. tit. de falsal. num.* 26. ver. *Si autem.* Quod mihi probabilius videtur, siquidem minus delinquit & erga Principem, & erga communitatem, vt dictum est *num. praeced.* vnde cum pœna debeat esse proportionata delicto, *l. Perspiciendum*, *ff. de pœn.* & *cap. Quaesiuit de his, quae fiunt à ma. par. cap.* & *cap. Sicut dignum de homicid.* & *c. Felicis*, §. *Illud autem, de pœn. in* 6. Non est æquum, quod minus delinquens æqualiter puniatur cum eo, qui grauius delinquit. An autem Constitutio Vrbani VIII. contra monetarios comprehendat cudentes priuata auctoritate monetas probas in materia, & iusti ponderis, dicetur infra.

1331 Secundo committit crimen falsæ monetæ, qui tondet monetas, radit, aut quoquomodo diminuit, vt constat ex *l. Quicunque numos*, *ff. ad leg. Cornel. de fals.* & intelligitur tàm de monetis aureis, quàm de argenteis, & proinde puniuntur tamquam corruptores monetarum, quamuis de iure communi mitius puniantur, qui tondent monetas argenteas, & grauius, qui aureas. Ita notant communiter Doctores, Couarruu. *de veter. numis. collat. cap.*8. *num.*5. Clar. *lib.* 5. *recep. sent.* §. *Falsum*, *num.*37, ver. *Radens autem.* Budel. *de re numar. lib.*2. *cap.*27. *n.* 28. Menoch. *lib.* 2. *de arbitrar. casu* 316. *num.*34. *& sequent.* Bonifac. *de furt.* §. *Fraudolosa*, *num.*60. Tusch. *littera M. conclus.* 354. *n.* 1. Sixtin. *de Regal. lib.*2. *cap.* 7. *num.* 129. Io. Guido Volateran. *lib.*3. *de Mineral. tit.* 9. *num.*98. Farinac. *tom.*5. *prax. quaest.* 115. *inspect.* 2. *num.* 99. Conrad. Lancellot. *de offic. praetor. in cau. crimin. tit. de falsal. num.* 26. ver. *Tondens autem.* Bocer. *de iure monet. cap.*5. *num.*11. Peguera *decis.*46. *num.* 10. Schoner. 1. *disp. feud.* 4. *thesi* 141. *littera A.* Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *quaest.*2. *sect.*4. *num.* 36. Decian. *lib.*7, *crimin. cap.* 23. *num.* 25. Cabal. *in Resol. crimin. casu* 191. *num.* 137 Burgus *de modo proceden. ex abrup. cent.* 1. *quaest.* 23. *num.* 145. Io. Aquila *de potest. monet. cap.* 9. ver. *Quartò falsatur*: Bart. *in l Qui falsam. ff. ad leg. Cornel. de fals.* Didacus Perez. *in l.* 4. *tit.*6. *lib.*8. *ordin.* Gomez *in l.* 83. *Taur. num.*4. Azeuedo *lib.*8. *Recopil. tit.*17. *l.* 5. *num.* 36. Cantera *in quaest. crimin. cap.* 8. *de falsit. num.* 20. ver. *Tertius modus.*

1332 Et quamuis tondentes monetas argenteas non puniantur pœna mortis, sed mitiori, vt notant Couarruu. Menoch. Gomez. & alij *num. praeced. cit. ibi.* Hippolyt. *consil.*71. *num.*13. non desunt tamen, qui volunt puniri eadem pœna mortis. Ita Decian. & Azeuedo *num. item praeced. cit.* & Gomez non de iure communi, sed de lege Regia Hispana, & ponderat Decian. legem Constantini in *Cod. Theodos. lib.* 9. *cap.* 1. *tit.* 22. quæ loquitur de omnibus solidis, seu monetis. Verum standum est priori sententiæ. Siquidem de praxi ita interpretante legem testatur Vrbanus VIII. *in praefata sua Constit. contra monetar.* ibi. *Pius Papa V. praedecessor noster attendens, quod licet monetarum aureorum tonsoribus de iure vltimi supplicij esset inflicta pœna, argenteas tamen monetas tondentibus satis minor erat imposita.* Per dictam tamen Constitutionem eadem pœna est imposita etiam tondentibus monetas argenteas, vt constat ex §. 3. Quæ tamen Constitutio habet locum solum in Italia.

1333 Verum à pœna ordinaria excipiuntur tondentes monetas argenteas modici valoris, ita Cabal. *in resol. crimin. casu* 199. *num.*20. Farinac. *tom.* 5. *prax. quaest.* 115. *inspect.* 2. *num.* 111. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 316. *num.*41. Burg. *de modo proceden. ex abrup. centur.* 1. *quaest.*23. *num.*150. Qui non puniuntur pœna ordinaria, sed extraordinaria mitiori. Imo cum hoc crimen contingat secundum materiam monetarum, quia scilicet detrahitur de pondere ipsius, poterit habere locum paruitas materiæ, si nimirum materia, quæ detrahitur ab vna, aut pluribus monetis siue aureis, siue argenteis, sit exigua, ita vt in furto non censeatur materia peccati mortalis. Nec obstat, quod in re publica lædatur ius Principis: quia non læditur secundum formam monetæ, quæ præsefert auctoritatem ipsius, sed in materia quo ad quantitatem, in quo non continetur tota malitia, sicut continetur in fabricatione falsæ monetæ quo ad materiam; & ideo leuiter læditur, si quantitas sit leuis. An autem hoc dicendum sit etiam in terminis Constitutionis præfatæ Vrbani VIII. partem affirmatiuam probabilem puto, quia non decernit, nisi de pœnis, & proinde non est verisimile, quod vbi non est peccatum mortale, velit habere locum pœnas adeo graues, quale est vltimum supplicium.

1334 Similiter excipiunt ab ordinaria pœna, qui monetas tonsit, sed pœnitentia ductus non expendit, sed ad monetariam officinam detulit, vt conflaretur. Ita Farinac. *tom.* 5. *praxis quaest.* 115. *inspect.*2. *num.*93. Burgus *de modo procedendi ex abrupto centur.* 1. *quaest.*23. *num.*151. Et ratio est, quia delictum non est consummatum, siquidem non est delictum monetas tondere, nisi quatenus ordinantur ad erogationem, & in illa tonsione intenditur detrahere de eo, quod sub tali charactere exhibendum est ex determinatione Principis; et proinde tonsio monetarum non est prohibita, nisi quatenus est causa fraudis in erogatione, & iniustitiæ; & ideo qui tondet monetas, sed non expendit, licet ponat causam, subtrahit tamen effectum, & ideo non consumit delictum. Et ideo si tonderet monetas absque

que animo expendendi, sed ad probandum aliquem modum incidendi aurum, aut argentum, aut minuendi in pondere, non committeret aliquod delictum, nec puniri posset, quando constaret de tali animo, aut non adessent præsumptiones in contrarium. Et quando laboraret aliqua suspicione, purgari posset per iuramentum, vt in simili tradunt in hac materia Marsil. *in l.qui falsam*, *num.* 90. *ff. ad leg. Cornel. de fals.* Decian. *lib.*7. *crimin. cap.*25.*n.*8 Clar. *lib.* 5.*sent. §. falsum*, *num.* 145.*&* 159. Honded. *consil.*92. *num.*15. Farinac. *tom.* 5. *praxis*, *inspect.* 3. *num.*159.

1335 Circa antem tonsionem monetarum occurrit pulchrum dubium. An delinquat, qui tondet monetas excedentes in pondere, reducendo ad iustum pondus, & consequenter an puniendus sit. Et prima opinio asserit delinquere, & puniendum esse, quamuis mitiori pœna. Ita Menoch. *de arbitr. lib.*2. *casu* 316. *num.*38. Tusch. *litera M. conclus.*354.*n.*31 Budel. *lib.*2. *de monet. cap.*27. *num.*29. *& seq.* Farinac. *tom.* 5. *praxis*, *quæst.*115. *inspect.* 3. *num.* 107. Bocer. *de iure monet. cap.*5.*num.*12. Schoner. *disp.*4. *feud. thesi* 138.*lib.* 1. Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *quæst.*2. *sect.* 4. *num.* 37. Nauar. *in manuali cap.* 17. *num.* 168. Laiman. *lib.*3. *theol. moral. tract.*3. *par.*1. *cap.*5. *num.*5. Lezana *in sum.* verbo *Falsarij num.* 5. Et ponderant Constitutionem Cod. Theodosiani *lib.*9. *tit.*22. vbi ita habetur. *Eum, qui mensuram circuli exterioris in solido aureo inciderit, vel adroserit, puniendum esse capite, vel flammis, vel alia pœna mortifera.* Verum hic tex. non conuincit, quia vetat corrumpi circulum exteriorem, & proinde non habet locum in monetis quæ carent tali circulo, aut in quibus materia excedit circulum, aut si aliquo alio modo dettahatur absque corruptione circuli. Et si dicatur, quod finis legis est seruare circulum incorruptum, ne detrahatur de pondere monetæ, cessabit hic finis, si detrahatur tantum excessus. Prohibet ergo Imperator dettahi de circulo, vt appareat, an sit detractum de iusto pondere, & quia supponit esse iusti ponderis, & sine excessu. Rursus addunt: Quod monetæ sunt opus publicum Principum, qui nolunt à se factum in deterius mutari, nec priuatos manum mittere in res publicas. Sed neque hoc vrget: Quia Principes habent quidem voluntatem, quod eorum monetæ non alterentur siue secundum qualitatem, siue quò ad pondus: verum hæc voluntas non se extendit ad excessum supra iustum pondus, quia cum habeat tantum voluntatem de iusto pondere, hoc solum censetur ab ipso factum, & intendit manutenere. Et cum excessus sit ex incuria ministrorum, est præter intentionem Principis, & per accidens, & ideo dettahens non mittit manum in id quod est factum à Principe, sed in id, quod est præter ipsius intentionem.

1336 Itaque secunda opinio tenet, quod detrahens excessum non delinquit. Ita Marsil. *in l.qui falsam num.*100.*ff. de fals.* Alciat. *resp.*461. Decian. *lib.*7. *crimin. cap.*27. *num.* 11. Angelus verbo *falsarius*, *num.*9. Ratio est, Quia delictum monetæ continet peccatum contra monetas damnificans ipsas; vnde quando nullo modo deteriorantur monetæ, neque in materia, neque in pondere, neque in forma, prout etiam dicit publicam auctoritatem, nullum interuenit delictum. At quando detrahitur excessus, actio versatur circa pondus, & nullo modo in pondere deterioratur moneta, cum remaneat iusti ponderis, & ideo nullum erit delictum. Præsertim quia delicta, quæ tangunt monetas, continent crimen falsi, & ideo, vbi non est tale crimen nec etiam adest delictum: cum autem detrahitur excessus, non fit falsa moneta in pondere, cum remaneat iusti ponderis. Nec detrahere excessum tangit publicam auctoritatem, nam sola forma, & determinatio ponderis, & materiæ sunt à publica auctoritate, non autem excessus, & ideo detractio ipsius non tangit, quod habet moneta ex publica auctoritate.

1337 Verum licet non interueniat crimen falsę monetę, adhuc dubium remanet, an interueniat crimen furti, & an detrahens excessum teneatur ad restitutionem. Nauar. & Laiman. *num. praeceden.* citati, asserunt, teneri restituere, vel Principi, vel fabricatoribus monetarum, quo stante, sequitur, quod committant furtum, quia inquiunt, ille excessus est præter intentionem exponentis monetas. Verum oppositum mihi videtur probabilius, quia dum ex officina monetaria erogant monetas, censentur ministri consentire in erogationem illarum, prout sunt, atque adeo tacitè consentire in illum excessum effugientem illorum diligentiam; & cum sciant aliquando monetas excedentes in pondere exire ex officina, nunquam repetunt excessum. Imo sicut exeunt etiam diminutæ in pondere, & non resarciunt, ita nec possunt repetere excessum, sed stare debent lucro, quod habent ex monetis diminutis in pondere, & damno.

1338 Sed quid si moneta sit diminuti ponderis, licebitne priuatæ personæ addere ex eadem materia quantitatem deficientem? Resp. licere. Ita Hippolyt. *in l. qui falsam*, *num.* 100. *ff. de fals.* Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. casu* 316. *num.* 38. Ratio est quia hoc vergit in beneficium rei monetariæ, cum monetæ reducantur ad iustum pondus, atque adeo concernit auctoritatem publicam; & constat etiam ex praxi, quia monetæ quibus addita est noua materia, expenduntur vt plurimum; & quamuis hic Romæ modo non expendantur, antea tamen expendebantur. Est tamen aduertendum, quod vt hoc licitè fiat, debet materia quæ additur, esse eiusdem bonitatis intrinsecæ cum materia monetæ, alioquin committeret crimen falsi, nec excusaretur, nisi ratione modicitatis materiæ. Neque in hoc vsurpatur auctoritas Principis, sicut vsurpatur in cusione monetæ, sed vel suppletur defectus fabricantium monetas, si ex eorum incuria, aut malitia diminutæ prodierunt, vel corrigitur malitia eorum, qui debito pondere detraxerunt, quod est solum coadiuuare opus Principis.

1339 Ex quo confirmatur, quod dictum est supra *num.* 1336. Quod scilicet liceat detrahere à monetis excessum ponderis, quia si licet addere, vt reducatur ad iustum pondus, licebit etiam detrahere, vt reducatur ad idem iustum pondus, vt arguit Marsil. *in l. qui falsam, num.*100. *ff. de fals.* Nec rectè respondet Menoch. quod non valet argumentum à contrario, quando adest diuersitas rationis, vt

vt in præsenti; quia dum additur, perficitur moneta; dum detrahitur, deterioratur. Nam reuera est eadem ratio, & in vtroque casu proficitur moneta, siquidem quando aliquid consistit in certa mensura, & intra certos terminos, ex quibus consurgit debita forma, tam excessus, quam defectus, est imperfectio, & proinde detractio, & additio quando conducunt ad debitos terminos, & debitam mensuram, sunt actiones perfectiuæ. Sic quia liberalitas consistit in mediocritate, tam detractio ex prodigalitate, quam additio super auaritiam, perficiunt subiectum in ratione virtutis. Cum igitur substantia monetæ consistat in certa materia, forma, & pondere, quo ad pondus vtroque modo perficietur additione, & detractione, quousque ad designatos terminos ponderis perueniat.

1340 Tertiò delinquunt qui colligentes monetas probiores siue aureas, siue argenteas exportant extra Prouinciam, seu Regnum, seu etiam extra Ciuitatem, & permutant cum lucro in alias monetas deteriores, atque eas important, vnde probas exportarunt. Ita etiam Kithzel. *de iure monet. class.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 23. Ratio est. Quia damnificant communitatem, cum eam priuent probiori moneta, & onerent deteriori, ex quo fit, quod fit minus habens, quam aliàs haberet. Et ideo est quædam negociatio, quæ non sortitur finem, ad quem ordinata est, imo est contraria fini negociationis, quæ introducta est ob communem vtilitatem; prædicta autem est contra communem vtilitatem, quod est contra rationem negociationis, & proinde reddit ipsam illicitam; nam inducta ad vnum finem, non debent contrarium operari, *l. legata inutiliter, ff. de leg.* 1. & cap. *maiores*, §. *sed adhuc de baptismo*. & notant Rota *decis.* 140. *num.* 4. *par.* 4. *recentior.*

1341 Ex quibus etiam deducitur. Quod si quis colligeret monetas æreas, puta obolos, aut huius generis, & inferret in ditionem alterius Principis, vt conuerteret in monetas argenteas grossas, aut aureas exportandas cum lucro, aut etiam sine lucro, damnificaret notabiliter communitatem, si quantitas esset notabilis, nam deteriorem faceret rem monetariam. Siquidem minus æstimaretur secundum se totam cum illa maiori quantitate monetarum ærearum, quam antea æstimaretur, dum plures monetas grossas aureas, & argenteas haberet; & proinde teneretur ad resarcienda damna. Neque enim negociatio conceditur exteris vt damnificent communitatem, sed vt ipsi prosint, & proinde non potest ad contrarios effectus retorqueri, *l. qui hominem*, §. *fin. ff. de solut.* & *l. legatum, ff. de adimen. legat.* Quod etiam constat ex intentione Principum, siquidem prohibent illas negociationes, quæ possunt esse detrimento communitati. Et proinde Principes deberent rigorosis remedijs huic damno obuiare, prohibendo omnino, ne exteræ monetæ minutæ in suis ditionibus expendantur.

1342 Quia tamen contingit, quod aliqua species monetæ in vno loco minoris valeat, quam alia, & econtra alia species pluris valeat, vt contingit Neapoli, vbi vngarus valet solum decem, & septem carolinos, & zechinus valet viginti carolinos; e contra verò Romæ zechinus valet solum iulios decem & octo, nempe vno iulio minus, quam valeat Neapoli, & vngarus valet iulios decem & septem, atque adeo vno iulio fere plus quam valeat Neapoli; dubitatur, an liceat deferre Neapolim zechinos, & inde exportare Romam vngaros, propter lucrum consequens ex tali negociatione. Et affirmatiuè respondendum est, non solum quo ad has monetas, sed etiam quo ad omnes alias; dummodo sint probæ monetæ. Ita Gabr. Biel. *de moneta potest. conclus.* 5. Et ratio est. Quia in hoc nulli fit iniuria, cum permutentur monetæ iuxta valorem legalem, & currentem; nec damnificatur communitas, siquidem pro probis monetis aliæ probæ importantur. Hoc tamen non esset licitum, quando adesset prohibitio, ne extraherentur monetæ, quo ad illas monetas super quibus caderet prohibitio; & si prohibitio non esset merè pœnalis, talis negociatio contineret etiā peccatum graue. Verum si importarentur monetæ prohibitæ exportari commutandæ in alias similiter exportari prohibitas, forte liceret, quia fieret compensatio vnius speciei cum alia, nec damnificaretur communitas, vnde cessaret finis prohibitionis exportationis, qui est conseruare abundantiam monetæ in talibus speciebus, nam quod detraheretur vni speciei, accederet alteri.

1343 Quarto, an liceat Aurificibus, & cæteris fabris auri, & argenti conquirere meliores monetas tam quo ad materiam, quam quo ad pondus, vt conflent pro operibus suis faciendis. Respondent Angel. *in sum.* verbo *falsarius*, *num.* 9. Gabr. Biel *de potest. monet. dub.* 3. *post* 5. *conclus.* Quod si cudentes monetas finunt aliquas monetas maioris ponderis transire, quia aliæ etiam fluunt minoris ponderis, vt scilicet fiat compensatio, tunc non possent conflatores seligere ponderiosores, quia damnificarent totum corpus pecuniæ, secus autem si omnes facerent iusti ponderis, tunc enim seligere possent meliores. Verum supposito quod ipsis aliàs liceat conflare monetas pro suis operibus fabricandis, existimo quod absolutè possint seligere meliores. Ratio est. Quia sunt domini monetarum, quia quamuis ad Principem spectet cudere, & determinare monetas, vt notat Gabr. Biel. *de potest. monet. dub.* 1. *post primam conclus. ver. licet autem*, tamen statim ac dispergitur in populum, quisque fit dominus pecuniæ, quam accipit, quia cum sit medium ad permutandas diuitias ipsis æquiualens, fit illorum quorum sunt diuitiæ. Vnde ratione dominij possunt, quas volunt, seligere pro conflatione, & reliquas seruare pro expensis faciendis, quæ cum sint vsuales, & currentes, nullam iniuriam inferunt alicui.

1344 Quintò dubitatur, an expendentes monetam tonsam, delinquant, & subsint alicui pœnæ. Negatiuè respond. Bal. *in l.* 1. C. *de adilit. act.* Salic. *ibid.* Farinac. *tom.* 5. *praxis quæst.* 115. *inspect.* 3. *numer.* 136. Alexan. *consil.* 121. *num.* 7. *lib.* 7. Hippolyt. *consil.* 71. *num.* 17. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 24. *n.* 4. Aleman. *in palest. consult.* 8. *quæst.* 14. *Princip. memb.* 1. *restrict.* 1. Kithzel. *de iure monet. class.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 47. argumen. cap. *damnum*, *de regul. iur. in* 6. Quod etiam ex praxi declaratur, si quidem tam aureæ quam argenteæ monetæ tonsæ, sine vlla difficultate expenduntur, & forte ex argenteis plures sunt tonsæ, quam integræ, Et ratio est, quia

aut tanto minori expenduntur, aut cum vitium fit patens, nulli fit iniuria, dum recipiendo consentit. Et hoc stabiliuit consuetudo; imo etiam alicubi edicto stabilitum est, dum statuitur, quod recipiantur monetæ deficientes vsque ad certum pondus, & non vltra ipsum. Hoc autem ita accipiendum est, vt locum habeat, quando contra expendentem non adsint coniecturæ, quod ipse totonderit, vt si de recenti appareret tonsæ. Vnde nec Vrbanus VIII. *in sua Constit. contra Monetarios*, posuit aliquam pœnam contra expendentes monetas tonsas, sed solum contra expendentes adulteratas scienter, seu cum dolo.

1345 Sextò, an delinquat, qui expendit monetam, quæ olim erat vsualis, sed postea fuit, reprobata à Principe. Resp. communiter, quod delinquit quidem, sed non delicto falsæ monetæ, & ideo non est puniendus pœna falsæ monetæ, sed arbitraria. Ita Francis. Curt. *de monet. num.* 20. allegans Bald. Alexander *consil.* 104. *num.* 1. *lib.* 1. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 25. *num.* 10. *&* *cap.* 27. *num.* 6. *&* 35. Budel *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 36. verbo *Quarto excusabitur*. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. casu* 316. *num.* 67. Honded. *consil.* 92. *num.* 9. 27. *&* 32. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæst.* 115. *inspect.* 3. *nu.* 142. Bocer. *de iure monet. cap.* 6. *num.* 14. Kithzel. *eod. tract. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 49. Et quod delinquat, manifestum est, quia facit contra edictum Principis prohibens talem speciem monetæ. Quod autem non sit puniendus pœna falsæ monetæ, etiam constat, quia moneta, quam expendit, non est falsa sed reprobata, & cum fuerit in vsu, habet omnes qualitates requisitas ad substantiam monetæ, & solum illi obstat prohibitio. Hoc tamen non habebit locum, si moneta sit reprobata, quia sit vitiata, aut quia sit inferioris ligæ, quàm debeat esse, vt contingere potest in monetis exteris, quæ possunt esse vsuales, antequam vitium detegatur; nam tunc expendens committeret crimen falsæ monetæ, quia sciret propter vitium esse prohibitas.

1346 Septimò delinquit, qui mentitur valorem monetæ maius, quam sit, & tenetur ad resarcienda damna accipientibus sub mentito valore. Non tamen committit crimen falsæ monetæ, & ptoinde non est puniendus pœna debita huic crimini. Ita Din. *consil.* 38. *num.* 8. Ctaueta *consil.* 104. *in fine*. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 27. *num.* 13. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 139. Harptech. *ad §. item lex Cornel. de fals.* 7. *num.* 61. Instit. *de publ. iudic.* Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *nu.* 51. qui alios citat. Ratio est. Quia vitium non est in moneta, sed in dicto expendentis, & ideo ponit in ipso falsitatem, non autem in moneta; falsitas autem simplicis loquutionis non continet crimen falsi, sed oportet quod transeat falsitas in externam materiam. Addit autem Ctaueta *citat.* quod contra talem non est criminaliter procedendum, sed ciuiliter. Verum eum delinquat, erit aliqua pœna plectendus, qualis esset pecuniatia, dummodo tamen mentitus sit circa eam quantitatem valoris, quæ induceat peccatum mortale, aliàs sicut excusatur à peccato mortali, excusabitur etiam à pœna. Si tamen frequenter, & cum plutibus mentiretur, licet in materia parua, esset eadem ratio de ipso ac de vendente, & passim in aliquo modico defraudante.

1347 Ex his colligitur, quid dicendum de eo, qui affirmat monetam plus valere, quam communiter expendatur, ex eo, quod aliquis illam recepit pro illo valore, quem affirmat. Contingit enim aliquando, quod aliquis mercator recipiat speciem alicuius monetæ cum valore supra consuetum, quia ipsius interest tales monetas colligere, cum lucretur ad alium locum transmittendo. Resp. adhuc mentiri, & peccare, quia affirmat valorem maiorem supra communem, & vsualem; quod enim aliquis mercator eas recipiat cum maiori valore supra vsualem, non facit, quod talis excessus pertineat ad valorem vsualem. Vnde tenebitur ad resarcienda damna. Excusabitur tamen à pęna, quia potest accipi eius dictum de valore, quem habent apud aliquos, siquidem in pœnis sit benignior interpretatio. *cap. ex literis, de constit.* & cap. *in pœnis, de reg. iur. in* 6. Et proinde, quando præsumi potest, aliquid esse factum bona fide, ita præsumendum est, & consequenter pœnam non habere locum, *l. seruum, §. Prætor. ff. de acquir. hæred.* & notant. *consil.* 8. *n.* 31.

1348 Rursus colligitur quid dicendū de eo, qui affirmat, monetas esse iusti ponderis, cum non sint, aut minus deficere ab ipso, quàm deficiant, quando monetæ deficientes expenduntur habita ratione defectus à iusto pondere. Resp. enim, quod cum defectus in pondere sit vitium intrinsecum monetæ, & pertineat ad falsitatem, rigorosè loquendo, quando in erogatione monetarum habetur ratio talis defectus, committeretur crimen falsæ monetæ. Regulariter tamen habet locum excusatio, quia præsumitur error, & animus expendendi monetas tanti, quanti valent, habita ratione defectus, quia est adhibenda interpretatio, quæ excludit delictum; vt notant Glos. *in l.* 2. verbo *Probaretur, C. de petit. hæred.* Grammat. *consil.* 25. *num.* 20. Menoch. *consil.* 37. *num* 104. Cephal *consil.* 397. *num.* 98. *lib.* 3. Bald. *in l. Non solùm. §. Sed vt probari, ff. de nou. oper. nunc.* Tiraquel. *de retrac. consanguin. §.* 30. *glos.* 2. *num.* 24.

1349 An verò possit quis monetas deficientes in pondere colligere pro eo, quod valent, vt transferat, vel transmittat ad locum, vbi expenduntur tanquam iusti ponderis, quamuis in ipso deficiant; affirmatiuè resoluendum est. Quia interuenit iustus titulus pro illo lucro, nempe translatio monetæ de vno loco ad alium cum periculo. Neque in hoc sit fraus aliqua, siquidem in vtroque loco recipiuntur & expenduntur monetæ secundum vsualem, & legalem valorem. Solum obstare videtur, quod damnificetur corpus pecuniæ illius, quò importantur monetæ deficientes in pondere, & exportantur integræ, deterioratur enim moneta, siquidem paulatim fiet tota deficiens. Et quidem ita dicendum esset, nam non est dubium, quod detetior est pecunia deficiens in pondere, vt propterea tàm grauiter puniantur detrahentes quocunque modo de iusto pondere. Verum quia illi, ad quos pertinent, sciunt expendi plures monetas deficientes in pondere, tanquam si essent iusti ponderis, & haberent remedium in promptu, quod vident adhiberi in cæteris locis, nempe ponderate monetas; & feiunt, quod non ponderare, est occasio, quod importentur plurimæ

monetæ deficientes, ideo censentur consentire, nec curare tale damnum; volenti autem, & consentienti non fit iniuria, iuxta commune effatum. *l. 1. §. Vsque adeo, ff. de iniur.* & *cap. Scienti, de reg. iur. in 6.*

1350 Octauò, An liceat recusare monetam proprij Principis, aliàs non vitiatam; nam certum, vitiatam quocunque modo posse recusari. Et negatiuè resoluendum est, siue loquamur de Principe viuente, siue de defuncto: nam per hoc læditur maiestas Principis, & videtur iurisdictio, & auctoritas ipsius in dubium reuocari, aut non recognosci. Ita deciditur *in l. 1. C. de veter. numis. potest.* vnde recusantes grauiter puniendi sunt. Et quamuis videantur puniendi pœna mortis naturalis per *l. fin. C. de veter. numis. potest.* & sentiunt Afflict. *in cap. 1.* verbo *Moneta, num. 8. Quæ sint regal.* Theodor. Petr. *conclus. crimin. 173.* Attamen esse puniendos pœna extraordinaria sentiunt communiter: nec tex. *dicta l. fin.* loquitur de recusante monetam. Ita sentiunt idem Afflictus *ad Constit. Neapolit. lib. 3. Rubr. 40. Constit. Si quis campsor. num. 3.* & *Constit. Adulterinam, §. 1. num. 5.* Fabian. de Monte *de empt. & vendit. quæst. 5. princip. num. 15.* ver. *Et tenetur quis*. Peguera *decis. 46. num. 5.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 28. num. 18.* Besol. *in Thesau. pract. littera M. n. 60.* Sixtin. *de regal. lib. 2. cap. 7. n. 134.* Petr. Gregor. *lib. 36. Syntag. iur. cap. 2. num. 26.* ver. *Neque impunita*. Harprech. *in §. Item lex Cornel. de fals. num. 62.* Instit. *de publ. iudic.* Kithzel. *de monet. clas. 5. quæst. 2. sect. 4. num. 53.* Quælibet tamen causa sufficiens erit, vt excuset, nempe si recusetur talis species, quia soleant inter ipsas reperiri monetæ falsæ, si non sit commoda ad expendendum, aut quæcunque alia. Nam ad committendum delictum requiritur temeritas, & dolus, quia oportet quod recusatio sit in contemptum Principis. Quælibet autem causa declarat, quod non sit in contemptum Principis.

1351 Hinc excluditur hoc delictum, si debitor teneatur soluere ex conuentione certam speciem pecuniæ, nam tunc creditor iustè illam potest exigere, quia hoc facit, non quia recuset alias monetas, sed quia vult sibi à debitore præstari, quod tenetur. Et proinde speciem certam monetæ in obligationem deduci posse, habetur ex *l. Si is, cui §. Sin autem. ibi. Siue in pecunia non corpora cogitet, sed quantitatem, ff. de solut. & liberat.* iuncta *lege Si pœna causa, §. Si putem. ff. de condit. indebit.* & *l. Sed etsi non, ff. de acceptilat.* & *l. si inter virum, & vxorem, C. de iure dot.* In quibus tex. distinguitur inter obligationem pro corpore pecuniæ, & pro quantitate, seu æstimatione. Imo in mutuo hoc speciale est, quod teneatur mutuatarius reddere eamdem speciem monetæ, quam dedit mutuator, si ipse ita exigat. Cum in mutuo vnum pro alio reddi non possit. *l. Mutuum, §. Mutui datio, ff. de reb. cred.* & *l. Eum à quo. C. de solut.* Verum aliter de consuetudine seruatur, quia vna moneta *pro alia* recipit functionem in genere suo. Ita Glos. *in l. Si quis argentum, C. de donat.* Bart. *in l. Libera C. de senten. interloq.* Bald. *in l. 2. §. 1. ff. Si cert. pet.* Francis. Curt. *ibid.* & *de Monetis, num. 23.*

De pœnis monetariorum obseruationes.

SVMMARIVM.

1352 *Pœna falsificantium monetas de iure Cæsareo.*

1353 *Bona falsificantium monetas confiscantur.*

Domus in qua falsificatur falsa moneta, cedit Fisco, & publicatur, nisi sit pupilli.

Vt domus confiscetur, probari debet scientia domini de delicto.

1354 *Complices in delicto monetæ, siue mandantes siue auxiliantes, eadem pœna puniuntur.*

Item conscij, & non reuelantes.

1355 *Conscius criminis læsæ maiestatis, & delicti monetæ, quando teneatur reuelare.*

Quando probare non potest, quomodo teneatur reuelare.

1356 *Pœnæ monetariorum, an locum habeant in omni tali delicto.*

Quid si cudantur monetæ Principis recognoscentis superiorem.

1357 *Pœnæ monetariorum an locum habeant siue monetæ sint aureæ, siue etiam argenteæ.*

Adulteratio monetæ argenteæ continet crimen falsi.

1358 *Pœna vltimi supplicij an locum habeant quò ad crimen monetarum argentearum.*

1359 *Condemnatus in crimine falsæ monetæ non potest appellare.*

Appellatio est defensio, & præsidium innocentiæ.

Prohibita appellatione non prohibetur querela, & recursus.

1360 *Quilibet an teneatur accusare monetarios.*

Accusator succumbens in crimine monetæ, non punitur de calumnia.

1361 *In crimine monetæ accusator particeps obtinet immunitatem.*

1362 *Monetarij incarcerari possunt sine mandato.*

1363 *Quæ notitia criminis requiratur, vt capi possint sine mandato.*

Iudex non potest relaxare mandatum de captura, nisi prævia causæ cognitione.

1364 *Iudex tenetur ex officio procedere contra monetarios.*

Præuijs indicijs potest iudex inquirere de quolibet crimine.

Iudex tenetur ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate.

1365 *Quilibet etiam infamis accusare potest in crimine monetæ.*

Socius criminis potest esse testis in delicto monetæ.

In crimine monetæ sufficiunt leuiores probationes.

1366 *Minoritas ætatis excusat à pœna ordinaria monetariorum.*

De

1352 De iure Cæsareo, pœna falsificantium monetas est vltimum supplicium, & combustio, ita statuitur in *l. Si quis numos*, ibi. *Illico omni dilatione submota flammarum excussionibus mancipentur, C. de fals. monet.* Vnde vbi seruatur Ius Cæsareum, hac pœna puniuntur. Et ita notant communiter Doctores, Hostiens. *in cap. Quanto, num. 9.* verbo *Aut falsam. de iureiur.* Butr. *num.* 15. Bonifac. *de furt.* §. *Fraudolosa, num.* 57. Couarruu. *de vet. numis. collat. cap.* 8. *num.* 1. Clar. *lib.* 5. *recep. sent.* §. *Falsum, nu.* 57. ver. *Falsificans*. Tusch. *littera M, conclus.* 354. *num.* 2. Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. casu* 316. *num.* 6. Capel. Tholos. *decis.* 162, Budel. *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 1. Farinac. *tom.* 5. *prax. quæst.* 115. *inspect.* 1. *num.* 113. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 2. & alij apud citatos Doctores. In alijs autem regnis, vbi non seruatur ius Cæsareum, puniuntur quidem pœna mortis, sed diuersi generis.

1353 Insuper bona ipsorum confiscantur, vt statuitur *in l. Si quis numos init. C. de fals. monet.* ibi. *Vniuersas eius facultates fisco nostro præcipimus addici.* Ita inter alios notant Bonifac. *de furt.* §. *Fraudolosa, num.* 57, Cæpol. *consil.* 77. *num.* 4. Guido Volateran. *lib.* 3. *de mineralib. tit.* 9. *num.* 96. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 11. Kitzhel. *de iure monet. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 25.

Rursus. Domus, in qua fabricatur falsa moneta cedit fisco, etiamsi sit locata, nisi dominus domus id ignoret, & nisi cum primo sciuit, indicet Magistratui. Vnde publicatur, nisi sit pupilli, nam tunc Tutor pretium domus tenetur soluere. Ita *in l.* 1. §. *Domus vero, C. de fals. monet.* vbi Glos. & Doctores. Couarruu. *de veter. numis. coll. cap.* 8. *num.* 3. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 12. Farinac. *tom.* 5. *praxis, quæst.* 115. *inspect.* 1. *num.* 14. Circa quod est aduertendum, quod vt domus, in qua est fabricata falsa moneta, confiscetur, debet per fiscum probari scientia domini domus, siquidem non est confiscanda, nisi dominus sciens non denunciauerit, iuxta dicta supra, quod sit probanda scientia in eo, qui expendit monetas falsas, vt puniri possit; alioquin præsumitur ignorantia, vt dictum est *num.* 1288.

1354 Complices quoque huius delicti eadem pœna puniuntur, siue sint mandantes, siue auxilium præbentes. *l.* 1. §. *Sin vero, C. de fal. monet.* & notant Budel. *lib.* 2. *de re num. cap.* 27. *num.* 37. Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 28. *num.* 4. Io. Aquila *de potest. monet. cap.* 8. Peguera *decis.* 46. *num.* 13. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 116. *& sequent.* Farinac. *tom.* 5. *prax. quæst.* 115. *inspect.* 1. *num.* 14. Kithzel. *de iure monet. clas.* 5. *q.* 2. *sect.* 4. *num.* 26. Imo etiam extenditur ad conscios, & non reuelantes, vt per eamdem *l.* 1. notant Bar. *in l. Vtrum, ff. ad leg. Pomp. de parricid.* Afflict. *in Constit. Adulterinam num.* 10. Decian. *lib.* 7. *crim. cap.* 25. *num.* 2. Io. Aquila *cit. cap. in fine*. Vt tamen pœna locum habeat, probandum erit, quod quis fuerit conscius, aliàs semper præsumetur ignorasse.

1355 Verum non concordant inter se Doctores, quando conscius criminis læsæ maiestatis, atque adeo huius delicti, teneantur reuelare. Nam aliqui volunt, quod non teneatur conscios detegere, nisi probare possit, quia non debet detegendo se in periculum conijcere. Ita Dec. alios citans *in l. Culpa caret. num.* 9. ver. *Et hoc sane, de reg. iur.* Angelus *cum Bul. de Malef.* vet. *Che hai tradito, num.* 10. Natta *Consil.* 629. *lib.* 3. Capic. *decis.* 155. *num.* Marsil. *singul.* 164. & in *l. Vnum, nu.* 2. *ff. ad leg. Pomp. de parricid.* Neuizan. *lib.* 1. *Syluæ nupt. n.* 70. Socin. Iun. *Consil.* 105. *num.* 43. *lib.* 3. Brun. *consil.* 28. *n.* 2. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 355. *n.* 10. Econtra verò volunt alij, quod conscius teneatur detegere, etiamsi probare non possit. Ita Bart. *in l. Vtrum, ff. ad leg. Pompe. de parricid.* Plaza *lib.* 1. *Epitom. delict. cap.* 22. *num.* 17. Clarus *lib.* 5. *sentent.* §. *fin. quæst.* 87. ver. *Punctus est*. Sed vera est conciliatio Alciati *in l.* 4. §. *Cato, ff. de verbor. obligat.* Cagnol. *in l. Culpa caret. num.* 12. *ff. de reg. iur.* Nimirum, vt conscius non teneatur detegere accusando, quando probare non potest, ne se exponat periculo sustinendi tormenta, iuxta *l.* 3. *ff. ad leg. Iul. maiest.* Qui tex. solum de accusatione loquitur; teneatur tamen detegere per modum monitionis, seu denunciationis, exponendo id, quod scit, & quomodo scit. Et certè quando agitur de damno publico, cui obuiam iri potest, si detegantur malefactores; non video, cur conscij non teneantur monere eos, ad quos spectat, vt possint remedium afferre, cum ratione charitatis teneantur plus diligere bonum publicum, quàm priuatum vniuscuiusque. Vnde in Tribunali S. Inquisitionis obligant conscios ad detegenda delicta perniciosa communitati.

1356 Sed an hæ pœnæ, præsertim concremationis, locum habeant in omni delicto falsarum monetarum, controuertitur inter Doctores. Nam quidam volunt habere locum quò ad omnes falsificantes monetas cuiuscunque Principis, aut ciuitatis, siue recognoscant, siue non recognoscant superiorem. Ita Harprech. *ad* §. *Item lex Cornel. de fals. num.* 48. *Instit. de publ. iudic.* Nicolaus Euerard. iun. *consil.* 54. *num.* 68. Vvesemb. *consil.* 45. Kithzel. *de iure monetar. clas.* 5. *quæst.* 2. *sect.* 4. *num.* 27. & 28. qui alios citat, & testatur de consuetudine Germaniæ. Verum oppositum tenent Menoch. *lib.* 2. *de Arbitr. casu* 316. *n.* 26. Farinac. *tom.* 5. *praxis, qu.* 115. *inspect.* 1. *n.* 69. 75. 81. *& sequent.* Qui volunt habere locum pœnam combustionis solum, quo ad falsificantes monetas Principis Superiorem non recognoscentis: cæteros autem alia mitiori pœnas, capitali tamen, esse puniendos. Et quidem cum in pœnis sit sumenda benignior interpretatio, videtur mitius puniendum, qui minus in hac materia delinquit; minus autem delinquit, qui offendit Principem recognoscentem Superiorem, cum ipsius quoque dignitas minor sit. Et minus etiam delinquit, qui offendit alienum Principem, quàm qui proprium, cum non committat crimen læsæ maiestatis. Nec quod lex *Si quis numos, C. de fals. monet.* vniuersaliter loquatur; quia disponit tantum de numis Imperialibus. Vnde propter hanc rationem, forte in Imperio omnes falsarij monetæ, etiam Principis inferioris, eadem pœna puniuntur, quia scilicet omnes monetæ, quæ ibi cuduntur, sunt monetæ Imperiales, cum cudantur iuxta ligam, pondus, & valorem in ordinationibus conuentibus Imperialibus stabilitum. Ex quibus deducitur, quod si quis cuderet monetam cum insignibus illius status, ratione cuius Princeps Superiorem recognoscit, quamuis aliàs idem

idem Princeps non recognoscat Superiorem, non erit flammis tradendus, sed mitius puniendus, quia non offendit Principem nisi in eo, in quo recognoscit Superiorem, cum talis moneta sit instar illarum, quas cudit status feudatarius.

1357 Similiter nec conueniunt inter se Doctores, an hæ pœnæ habeant locũ tàm quò ad cudentes falsas moneta aureas, quàm quo ad cudentes argenteas. Nam aliqui volunt, quod pœna ignis locum habeat, siue moneta sit aurea, siue argentea. Ita Salicet. *in l. Si quis numos, num. 3. opposit, 3. C. de falsa monet.* Viuius *com.opin.* 519. *num.* 2. ver. *Nec quispiam*. Honded. *Consil.92, num. 4. vol. 2.* Tusch. *littera M. conclus.* 354. *num.* 4. *&* 30. Peguera *decis.86. num.3.* Euerar. Iun, *consil.54, num.9.* testans de praxi, Sixtin. *de regal. lib.2. cap.7. num,* 123. *& seq.* Io. Aquila *de potest, monet. cap.* 10. *init.* Azenedo *lib.8, recopil. tit.17. l.5. num.17.* Kithzel. *de iure monet. clas.5. quæst.2, sect.4 num.* 30. Quia etiam in adulteratione argenteorum numorum committitur crimen falsi. *l. Lege Cornel. ff. Ad leg. Cornel, de fals.* & argentei æquè moneta sunt atque aurei, *l. Subditos. & l. pro imminutione, & l. Vniuersos, C. de veter. numis. potest. lib.11.* & proinde lex, *Si quis numos, C. de fals. monet.* ponens pœnam non distinguit inter monetas argenteas, & aureos.

1358 Econtra verò alij tenent, quod pœna vltimi supplicij, seu combustionis, locum habeat solum quò ad fabricantes monetas aureas. ita Couarruu. *De veter. numis. collat. cap.8.num.3.* ver. *Quod si quis hoc crimen*. Decian. *lib.7. crimin. cap.* 28. *num.2.* Io. Guidus Volateran. *lib.3. de mineral.tit.9. num.99.* Farinac. *tom.5. prax. quæst.115. inspect.1. num.84. & sequentib.* Vbi plures alios Doctores allegat. & vt dictum est in superioribus, praxis suffragatur huic sententiæ, de qua testatur Vrbanus VIII. in sua præfata Constitutione contra Monetarios; & & ideo pœnam vltimi supplicij extendit ad delictum etiam quò ad monetas argenteas, pro personis Ecclesiasticis contra Italiam.

1359 Rursus, condemnatus de hoc crimine non potest appellare, per *l.1. C. de fals. monet.* ibi. *Appellandi etiam licentia priuato denegatur*. & notant Angel. *de malefic.* ver. *Præsente Caio, & appellante, num.4.* Carrer. *in sua pract. crim. in princip. n.94.* Afflict. *in cap. 1. §. Monetæ num. 37. Quæ sint Regal.* Decian. *lib.7. crimin. cap.24. num.13.* Peguera *decis. crimin. 46. num.16. & decis. 85. per totam*. Io. Corset. *ad Capel. Tholosan. decis. 177. num.* 10. Scaccia *de appellat. quæst 17. limit. 4. num.* 83. asserens de contraria obseruantia in Francia. Speculator *de appellat. §. 2. ver.29.* Io. Aquila *de potest. moneta, cap. 8.* ver. *Quintum*. Kithzel. *de iure monetar. clas.5. q.2. sect.4. n.25.* Farinac. *par.2. prax. quæst.* 102. *num.* 52. Quod tamen videtur admodum durum, quia cum appellatio sit defensio contra iniustitiam, & oppressionem iudicis, & præsidium innocentiæ, cap. *Cum speciali. §. Porro*, & *cap. Suggestum, de appellat.* & *l. 1. ff. de appellat.* Denegatur remedium contra iudicis iniustitiam, & aperitur via, quod innocens damnari possit ob iudicis nequitiam, contra quam tollitur reo defensio, quæ est iuris naturalis. Verum hoc inconueniens non sequitur, quia, licet prohibeatur appellatio, non tamen prohibetur querela, & recursus ad Principem. vt tradunt Glos. *in cap. Statutum, §. Accessiorem. de rescrip. in 6.* Angel. *de Malef.* ver. *Præsente d. Caio num.32.* Curt. sen. *in l. Admonendi, num.* 379. *ff. de iureiur.* Bossius *in pract. crimin. tit. de mult. num.5.* Menoch. *de arbitr. quæst. 70. num.* 18. Boer. *decis.384. num.* 20. Lancellott. *de attent. cap. 19. num.21.* Miaud. *decis.27. & 42.* Rolan. *à Valle consil. 94. num. 1. lib. 1.* Et ideo potest oppressus hoc remedio vti contra nequitiam iudicis, quod æquiualet appellationi; & solum differt, quod in appellatione proceditur per viam iustitiæ. in recursu autem per viam clementiæ, & æquitatis, Et hoc postulabat grauitas delicti, vt scilicet in odium ipsius denegaretur audientia superioris ex vi iustitiæ, & solum concederetur ratione Clementiæ.

1360 An autem in odium huius criminis quilibet teneatur accusare? Affirmant Glos. *in c. Quanto.* verbo *Defraudata de iureiur.* Io. Aquila *de potest. monet. cap.8. init.* Verum hoc non admittit Decian. *lib.7. crimin. cap 24. num.8.* Quia nullus adest textus imponens hanc obligationem; imo ex *l.2. C. de fals. monet.* contrarium elicitur, quia habet, dãdum esse præmium accusatori; vnde si accusatores præmio sunt alliciendi, vt accusent, sequitur, quod non teneantur accusare, Quæ tamen illatio non est valida, nam præmia determinantur etiam pro actionibus, quæ cadunt sub obligatione, præcipuè si exequutio habeat annexam difficultatem. Quare standum est priori fundamento, quod non constet de huiusmodi obligatione. Quò ad denunciationem autem, standum est dictis *num.* 1355. Est tamen aduertendum, quod si accusator in hoc crimine succumbat, & non probet, non punitur de calumnia per *l.1. C. de fals. monet.* vbi Glos. verbo *Immunitatem*. Cinus *opposit.2.* Decian. *lib.7. crimin. cap.24 num.6.* Io. Aquila *de potest. mon. cap.8.* ver. *Secundum*. Kithzel. *de iure monet. clas.5. quæst.2. sect.5. num. 7.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst.115. inspect. 1, num.48. & 49.*

1361 Quinimo, si accusator sit particeps criminis, obtinet immunitatem per *l.1.* ver. *Accusatoribus, C. de fals. mon.* vbi Glos. verbo *Immunitatem*. Albetic. *num. 3.* Salicet. *ibid.* Panormit. *in cap. Quanto, num. 8. de iureiur.* Decian. *lib. 7. crimin. cap.24. nu.7.* Hippolyt. *in l. Qui falsam. n.70. ff. de fals.* Specular. *tit. de accusat. num.12.* Afflict. *in cap.1.* verbo *Moneta, num. 26. Quæ sint Regal.* Kithzel. *de iure monet. clas.5. quæst.2. sect.5, n. 11.* Farinac. *tom.5. prax. quæst.115. inspect. 1. num. 42. & sequent.* Vnde speciale est in hoc delicto, quòd socius criminis possit accusare. *l. Quisquis, in fine, C. ad leg. Iul. maiest.* & *l. Non omnis, §. fin. ff. de re milit.*

1362 Præterea, in odium huius criminis conceditur, vt monetarij capi possint, & incarcerari absque mandato iudicis, & *l.1. C. de fals. monet.* & tradunt Speculator *Tit. de accusatione §. 1.* ver. *Hoc tamen*. Hippolyt. *in l. Qui falsam. num.69. & 109. ff. de fals.* Salicet. *in l. 1. C. de fals. monet.* Decian. *lib.7. crimin. cap. 24. num. 12.* Hoc enim crimen tangit interesse totius communitatis, & etiam singularum; & ideo non requiritur mandatum iudicis, vt delinquentes capi possint, & sisti eidem iudici,

sed

sed poteſt quiſque ad ſui defenſionem, & Reipublicæ capere, vt auertat malum proueniens ex tali crimine.

1363 Verum dubitatur, quid requiratur, vt monetarij capi poſſint ſine mandato, ſeu quæ notitia delicti ſit neceſſaria. *Reſp.* Non eſſe neceſſarium, quod reperiantur in flagranti delicto. nam etiam in alijs delictis capi poſſunt delinquentes reperti in flagranti, vt tradunt communiter Bart. *in l. Neminem, C. de exhiben. reis*. Abbas *in cap. Cum non ab homine, de iudic.* Clar. *in pract. §. fin. quæſt.* 28. ver. *Dictum eſt*. teſtans de praxi. Farinac. *in praxi de delict. & pœn. quæſt.* 21. *num.* 138. & *de carcer. quæſt.* 32. *num.* 36. Sed cum ſpeciale ſit in hoc delicto, quod pro captura non requiratur iudicis mandatum, ſufficiet notitia delicti, quæ tamen ſit certa, ita vt in iudicio probari poſſit. Cum enim neque iudex poſſit relaxare mandatum de captura, niſi præuia cauſæ cognitione, vt tradunt communiter Doctores. Io. Andr. *in cap. Si clericus de ſenten. excommunicat. in 6.* Anton. *in cap.* 1. *de iudic.* Aret. *ibid.* ver. *Iſta concluſio*. vbi & cæteri Doctores, Follet. *in pract. crimin.* verbo *Capiat informationem*. Boſſius *Tit. de cap. reis, num.* 3. Bocr. *deciſ.* 215. *num.* 34. Gomez *lib.* 3. *Variar. reſol. cap.* 9. Diaz *in prac. cap.* 123. *num.* 1. Marian. Socin. *de citat. ar.* 2. *princip. quæſt.* 24. Multo minus capi poſſunt ſine mandato, niſi cauſa ſit cognita. Imo debet eſſe talis, vt ſubſiſtere poſſit in iudicio, quod fieri non poteſt, niſi probari poſſit.

1364 Atque cum valde interſit Reipublicæ conſeruatio legitimitatis monetarum, & arcere crimen falſificantium, tenetur iudex ex officio procedere contra huiuſmodi delictum tanquam atrociſſimum, vt notat ſpecialiter Kithzel. *de iure monet. claſ.* 5. *q.* 2. *ſect.* 5. *num.* 1. Cum enim præcedente diffamatione, & indicijs, poſſit de iure canonico inquirere de quolibet crimine, vt tradunt Alciat *in c.* 1. *n.* 12. *de offic. ordinar*, Salicet. *in l. Ea quidem, C. de accuſat.* Gomez *tom.* 3. *Variar. reſolut. tit. de delict. cap.* 1. *num.* 49. ver. *Nonò*. vt habetur ex cap. *Qualiter, & quando de accuſat. & inquiſit.* & etiam de iure ciuili, *§. Iubemus*. Authen. *de collat. & l. Congruit. ff. de offic. præſid.* & *l. Ea quidem, C. de accuſat.* Et teneatur iudex ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate, vt tradunt Bart. *in l.* 4. *§. Hoc autem, ff. de damno infec.* Alexan. *num.* 4. & 5. Imola *in cap. Odoardus, de ſolut.* Abbas *in cap. tuam. num.* 2. *de ætate, & qualit.* & deſumitur ex *l. Congruit. ff. de offic. præſid* & *l. Si quis in hoc genus, C. de Epiſcop. & cler.* Sequitur quod in delicto monetarum debeat ex officio procedere, quia agitur de maxima vtilitate publica.

1365 De hoc autem crimine quicunque etiam infamis poteſt accuſare, per *l.* 1. & *fin. C. de falſ. monet.* & notat Azor. *in ſum. tit. de falſ. mon. num.* 2. Imo ſocius criminis poteſt eſſe teſtis, per eamdem *l.* 1. vt tradunt Afflict. *in l. qui falſam, num.* 70. *ff. de falſ.* Alexan. *conſil.* 89. *num.* 3. *lib.* 3. Afflict. *in cap.* 1. ver. *Moneta num.* 26 *quæ ſint. regal.* Decian. *lib.* 7. *crimin. cap.* 9. Quia cum crimen ſit valde atrox, & difficilis probationis, quia clam committi ſolet, vt dicitur in *l.* 1. *C. de falſ. monet.* ſufficiunt leuiores probationes, vt latè tradit Hippolyt. *in pract. §. diligenter, num.* 8. & *ſequent.* & *num* 124. & *ſequent.*

1366 Denique eſt aduertendum; Quod minoritas ætatis excuſat à pœnis falſæ monetæ, argum. *l.* 1. ver. *impuberis, C. de falſ. monet.* vbi etiam Gloſ. Et quamuis ſint doli capaces, non puniuntur ordinaria pœna, ſed mitiori, arbitrio iudicis, vt tradunt Hippolyt. *in l. infans, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. centur.* 4. *caſu* 316. Tiraquel. *de pœn. temperan. cauſ.* 7. *num* 6. Budel. *lib.* 2. *de re numar. cap.* 27. *num.* 26. Farinac. *in praxi de pœn. temperan. quæſt.* 92. *num* 109. & *tom.* 5. *quæſt.* 115. *inſpect.* 1. *num.* 97. Schoner. *lib.* 1. *diſp. feud.* 4. *theſi* 136. *litera A.* Bocer. *de iur. mon. cap.* 6. *num.* 8. Kithzel. *eod. tr. claſ.* 5. *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *num.* 25. Azeuedo *lib.* 8. *recop. tit.* 17. *l.* 5. *num.* 30. Et ratio eſt, quia in minore ætate eſt etiam minor cognitio, & proinde non perfectè apprehenditur grauitas delicti. Quo autem minor eſt cognitio, eo magis decreſcit grauitas delicti; vnde quando nulla eſt cognitio, vt in ſtultis, nullum eſt delictum.

Animaduerſiones circa Conſtit. Vrbani VIII. contra Monetarios.

SVMMARIVM.

1367 *Conſtitutio Vrbani VIII. contra monetarios extendit pœnam mortis ad monetarios argentearũ monetarum.*

Superiores Regulares non poſſunt procedere contra ſubditos in crimine monetæ.

1368 *Nomine Ordinarij in Bulla Vrbani VIII. contra monetarios qui veniant.*

Verba ſubſequentia declarant antecedentia.

Crimen monetæ commiſſum in loco nullius diœceſis ab Eccleſiaſticis, iudicandum ab Epiſcopo diœceſis, aut viciniori.

1369 *Epiſcopus an cognoſcere poſſit de crimine monetæ per Vicarium Generalem.*

Quæ poteſt Epiſcopus iuriſdictione ordinaria, poteſt etiam committere Vicario.

1370 *Superior regularis exiſtens in Italia an poſſit cognoſcere de delicto monetæ commiſſo à ſubdito extra Italiam.*

1371 *Si delictum monetæ à religioſo committatur in Italia, ſi diſcedat ex Italia, an poſſit cognoſci à Superioribus Regularibus.*

1372 *Quid ſi iudices, ad quos ſpectat, negligentes ſint*

sint in cognitione huius delicti.

Delictum commissum in alieno territorio puniri potest à iudice domicilij.

1373 *Constitutio Vrbani VIII. contra monetarios an afficiat delinquentes in Sicilia, Sardinia, & Corsica.*

Sicilia, Sardinia, & Corsica an sint partes Italiæ.

Efficiunt Prouincias distinctas.

1374 *Constitutio Vrbani VIII. contra monetarios afficit omnes Ecclesiasticos, tàm sæculares quam regulares.*

Ecclesiasticorum nomine qui veniant.

Dictio, Omnes, & singuli, *ita est vniuersalis, vt neminem excludat.*

1375 *Bulla Vrbani VIII. contra monetarios prohibet tonsionem monetæ, & quid veniat nomine tonsionis.*

Quando locum habet substantia rei prohibitæ, locum habet etiam prohibitio.

1376 *Bulla Vrbani VIII. contra monetarios prohibet fabricationem monetæ.*

Non præsumitur quis committere crimen falsæ monetæ absque magno lucro.

1377 *Bulla Vrbani prohibet adulterationem monetarum, & in quo consistat.*

1378 *Item erogare scienter monetas adulteratas, & quænam sint.*

Dictio Aliàs, *ampliat dispositionem.*

1379 *Contra expendentem monetas tonsas nulla datur actio.*

1380 *Quænam aliæ actiones concernentes monetarios prohibeantur in Bulla Vrbani.*

1381 *An prohibeatur transferre monetas reprobatas, vbi expenduntur.*

1382 *Pœnæ Constitutionis Vrbani contra monetarios possint irrogari extra Italiam.*

Prælati regulares non possunt tradere subdito Curiæ sæculari.

Degradatio à quibus facienda.

1383 *Superiores regulares consignare tenentur reos subditi in crimine monetæ.*

Superiores ipsi à quo consignandi, si in hoc delinquant

1384 *Superiores regulares conficere possunt processum informatiuum in crimine monetæ.*

1385 *Constitutio Vrbani contra monetarios, continet Decretum irritans.*

Decretum irritans afficit etiam ignorantes.

1386 *Fabricans monetas probas absque auctoritate an teneatur ad aliquam restitutionem.*

1387 *Fabricans monetas probas non infert alicui damnum.*

1367 Constitutio Vrbani VIII. contra Monetarios, quæ incipit. *In suprema Pastorali*, emanata *anno 1627. idib. Nouemb.* partim est ampliatiua veteris iuris, partim condit nouum ius. Est enim ampliatiua, quatenus pœnam vltimi supplicij impositam tondentibus aureas monetas, extendit etiã ad tondentes argenteas, vt ex illis verbis constat, *Extendimus, & ampliamus*. Condit verò nouum ius, quatenus prohibet, Superiores regulares procedere contra suos subditos intra Italiam in hoc genere delinquentes; & causas decernit cognoscendas à Legatis, & Prolegatis, seu vbi non sunt, ab Ordinarijs locorum, ita vt sit ipsis concessa iurisdictio priuatiuè quò ad Superiores regulares, vt constat ex illis verbis; *Priuatiuè quò ad omnes, etiam Superiores religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclusis*. Vnde in hoc crimine soli Legati, aut Prolegati, aut Ordinarij sunt iudices competentes, cœteri verò iudices siue regulares, siue sæculares excluduntur, quamuis aliàs essent iudices ordinarij in primis causis, vt constat ex illis verbis, *priuatiuè quò ad omnes, etiam Superiores Religiosorum*.

1368 Sed circa hoc difficultas est; quid intelligatur nomine Ordinarij, an soli Episcopi, an vero omnes qui habent iurisdictionem quasi Episcopalem qui solent venire Ordinarij appellatione. Verum licet quilibet ordinariam iurisdictionem habentes, veniant nomine Ordinarij, vt cum pluribus notat Kochier *de iurisdict. Ordinar. in exemp. par. 1. qu. 1. num. 9.* Attamen in præsenti videntur intelligi soli Episcopi. Primò, quia Pontifex excludit omnes iudices ordinarios, quibus aliàs causæ cognitio competeret, & coarctat ad Ordinarios locorum; vnde verisimile est, quod propter excellentiam eligat ipsos, & ideo intelligat de solis Episcopis, in quibus solis est excellentia prædicta. Secundo, quia postquam decreuit spectare ad Ordinarios locorum, declarans quos intelligat, subdit, *Mandantes propterea Venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis*. Hæc autem verba declarant antecedentia, nempè locorum Ordinarios, *l. qui filiabus, init.* & *l. si seruus, §. fin. ff. de leg. 1.* & notant Roman. *consil. 231.* Socin. inn. *in l. fin. ff. de reb. dub.* Bald. *in l. si quando, ff. de leg. 1.* Hernia *in cap. 1. §. donare, qualiter olim feud. alien. pot.* Cacheran. *decis. 50. num. 10.* Nec dici potest, quod nomine Episcopi veniat quilibet Ordinarius habens iurisdictionem quasi Episcopalem, quia additur dictio, *Venerabilibus Fratribus*, qui titulus conuenit solis Episcopis ratione gradus Episcopalis, non autem habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. Tertio quia causas huius criminis commissi in loco nullius diœcesis, siue extra fines, vult iudicari aut ab Episcopo diœcesis, si sit intra diœcesim, aut à viciniori, si extra diœcesim, & tamen hæc loca habent suum Ordinarium, qui vt plurimum habet iurisdictionem quasi Episcopalem. Quartò, quia Pontifex in Prouincijs, in quibus sunt Legati, aut Prolegati, omissis etiam Episcopis, constituit iudices ordinarios competentes ipsos Legatos, aut Prolegatos tantum; ex quo constat, quod eius intentio est, quod hæc crimina iudicentur in tribunalibus, quò fieri potest eminentioribus.

1369 Verum dubitatur, an possit Episcopus cognoscere de hoc crimine per suum Vicarium Generalem. Et affirmatiuè resoluendum videtur. Quia cognitio huius delicti spectat ad eius iurisdictionem ordinariam, quia neque quò ad exemptos constituitur Sedis Apostolicæ delegatus, imo datur ipsi iurisdictio priuatiuè quo ad alios. Vnde cum de intentione Pontificis sit, quod Episcopus tanquam Ordinarius cognoscat de hoc delicto, hæc dispositio

cio intelligitur etiam de Vicario, iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in cap. Ordinarij*, verbo *locorum*, *de offic. Ordinar. in 6.* Franc. *ibid. num.* 3. Gutierez *lib. 2. qu. canon. cap.* 17. *num.* 17. Garzias *par.* 5. *de benefic. cap.* 8. *num.* 51. Paris. *lib.* 3. *de resignat. quæst.* 11. *n.* 22. Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.* 29. *num.* 5. Pont. *li.* 5. *de matrim. cap.* 11. *num.* 4. Merlin. *decis.* 693. *num.* 3. Est enim idem Tribunal Episcopi, & Vicarij *c. 2. de consuet. in 6.* & cap. *Romana, de appellat. eod. lib.*

1370 Sed quid, si religiosus committat delictum huiusmodi, extra Italiam; poteritne causa cognosci à Superiore Regulari existente in Italia, vtpote à Generali, siue perauocationem causæ, siue quocunque alio modo? Et videtur affirmatiuè respondendum. Quia Pontifex in sua Constitutione disponit solum de delinquentibus in Italia, vt constat ex illis verbis, *Ac ad omnes, & singulas personas Ecclesiasticas &c. in omnibus, & singulis Prouincijs Regnis, Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, & locis in Italia dumtaxat existentibus, qui aureas, vel argenteas monetas tondere &c.*, Vnde cum auferat à Superioribus regularibus facultatem cognoscendi de delictis, de quibus disponit, auferet solum de delicto commisso in Italia; non autem cognoscendi in Italia de hoc delicto commisso extra Italiam. Et proinde poterunt Generales in via appellationis, quamuis existant in Italia, cognoscere de hoc delicto commisso extra Italiam, quia si in prima instantia erat causa Superiorum religionis, erit etiam in via appellationis, quia alioquin nec in prima instantia potuisset cognosci virtute eiusdem Constitutionis.

1371 Econtra autem, si religiosus committat hoc delictum in Italia, & postea excedat Italia ex præscripta Superiorum obedientia, aut quia non erat permanenter in Italia, causa adhuc cognoscenda erit aut per Legatos, aut Ordinarios locorum respectiuè ad locum, in quo est commissum delictum. Ratio est, quia non solum habet locum Constitutio Vrbani VIII. cum crimen in Italia sit commissum, sed etiam de iure communi spectat ad iudicem loci, vbi commissum est, *l. capitulum*, §. *famosus, ff. de pœnis*, & cap. *fin. de foro compet.* & notant Din. *in l. si quis, ff. ad municip.* Bald. *in l. fin. num.* 17. *C. si à non compet. iud.* Salicet. *in l. seruos, C. ad leg. Iul. de vi publ.* Clar. *lib.* 5. § *fin. quæst* 39. *num.* 4. Boer. *decis.* 270. *per totam*, Rolan. à Valle *consil.* 19. *lib.* 2. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 1. *n.* 97. *tit. de delict.* Vnde cum pro hoc crimine in territorio delicti Superiores regulares non sint iudices competentes, iudicandum erit per Legatos, aut loci Ordinarios respectiuè; & instare poterunt apud superiores regulares, vt delinquentem puniendum consignent tanquam pertinentem ad suum tribunal.

1372 Quod si prædicti iudices negligentes sint in delicto puniendo, crederé, existente extra Italiam delinquente, posse à suis Superioribus existentibus similiter extra Italiam puniri. Quia quamuis in Constitutione Vrbani VIII. excludantur à iudicio huius criminis penitus Superiores regulares, excluduntur tamen tantum intra Italiam, vt constat ex §. 6. ibi. *In Prouincijs nobis, & Sedi præfatæ subiectis &c. In alijs verò omnibus, & singulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis tam sub nostra, & dictæ Sedis, quam cuiusuis alterius Principis ditione in Italia dumtaxat comprehensis, priuatiuè quo ad omnes, etiam Superiores religiosorum, ipsisque Superioribus penitus exclusis, &c.* Vnde Superiores extra Italiam tanquam non exclusi cognoscere poterunt, negligentibus iudicibus, ad quos spectat punitio, siquidem etiam sæculares puniri possunt à iudice domicilij ob delictum commissum in alieno territorio, vt tradunt Abbas *in cap. fin. num.* 41. *de foro compet.* Felin. *ibid. num.* 13. Bart. *in l. cunctos populos, num.* 45. *C. de sum. Trinit.* Salicet. *num.* 8. *ver. Ex quo infero*, Butr. *in dict. cap. fin. de foro compet.* Io. Andr. *in cap.* 1. *de raptor.* Fachineus *lib.* 9. *controuer. cap.* 20. & alij, quos refert Farinac. *in praxi crimin. par.* 1. *tit.* 1. *qu.* 7. *num.* 20. Quia plurimum interest Reipublicæ, quod delicta præsertim grauia non remaneant impunita, *l.* 1. §. *quies, ff. de præfect. vrb.* & *l. diuus, ff. de iust. reor.* & *l. congruit. ff. de offic. præsid.* Et hoc à fortiori habet locum in religioso, qui non subijcitur suis Superioribus ratione territorij, sed ratione voti obedientiæ, quod independenter à loco ponit subiectionem; & ideo vbicumque sit, habet eamdem subiectionem, & facit delictum punibile à quocunque legitimo Superiore, cum facultas puniendi fundetur in facultate regendi subditum; & statim ac mutat Superiorem, nouus Superior, sicut acquirit ius regendi subditum, ita etiam acquirit ius puniendi.

1373 Cum autem dicta Constitutio afficiat tantum delinquentes in Italia, dubium est, an comprehendat delinquentes in Sicilia, Sardinia, & Corsica? & resolutio pendet ex eo, an scilicet hæ Insulæ sint intra, vel extra Italiam. Et quod comprehendat, est respondendum iuxta doctrinam eorum, qui volunt has Insulas esse partes Italiæ. Ita Castrens. *in l.* 9. *de iudic.* Bar. & alij Doctores *ibid.* Pancirol. *de not. imper. par.* 2. *cap.* 53. Cepol. *de seruit. iust. præd. cap.* 26. *de mari num.* 16. Cumia *de ritib. Sicil. cap.* 6. *num.* 38. Marta *de iurisdict. par.* 1. *c.* 26. *num.* 35. Verum oppositum tenendum videtur ex opposito fundamento, quod hæ Insulæ non sunt pars Italiæ, atque adeo non veniant nomine Italiæ. Ita Gambarupta *de casib. reser. c.* 3. *n.* 8. Peirin. *de priuileg. ad const.* 12. *Vrbani VIII. num.* 8. Lezana ver. *Monetarij, num.* 6. Diana *par.* 2. *tract.* 17. *resol.* 30. ver. *at*, Horatius Griphiander *de insul. cap.* 35. *n.* 36. & desumitur etiam ex Plinio *lib.* 3. *cap.* 5. & Ptolom. *lib.* 3. *sub* 5. *Europa*, qui non ponunt has Insulas in Italia, vt ex *l. Insulæ ff. de iudic.* vbi dicitur, quod Insulæ sunt pars Italiæ & Prouinciæ, & proinde si pars Prouinciæ, non sunt Prouincia. Insulæ ergo, quæ sunt Prouincia, non erunt pars Prouinciæ, atque adeo nec Italiæ. Hæ autem Insulæ sunt Prouinciæ per se solas, vbi etiam Glos. verbo *Prouincia*. Et ratio est, quia neque iuxta terminos geographicos sunt aliquid de Italia, neque secundum politicam diuisionem pertinent ad Italiam, cum sint Regna seiuncta. Vnde antequam subijcerentur à Romanis, non pertinebant ad Italiam; postquam subiectæ sunt manserunt Prouinciæ distinctæ cum suis proprijs Prætoribus, vt conatur ex *l. necessarium*, §. *capta inde ff. de orig. iur.* Vnde etiam Pontifices, quando volunt suas Constitutiones, quas pro Italia condunt, obligate

obligare etiam has insulas, hoc specificant, quod frustatorium esset, si venirent nomine Italiæ. Quia tamen S. Congregat. Episcop. & Regul. *die* 14. *Augusti* 1582. declarauit, quod etiam in odiosis hæ insulæ veniant nomine Italiæ; ideo ea, quæ à dictâ Congregat. disponuntur pro Italia, censenda sunt disposita etiam pro insulis adiacentibus.

1374 Quod spectat ad personas, quas afficit hæc Constitutio, constat ex §. 3. afficere omnes personas Ecclesiasticas tàm sæculares, quam Regulares, etiam militares. Difficultas tamen est, quinam veniant nomine personarum Ecclesiasticarum. Resp. Appellatione Ecclesiasticorum venire eas omnes personas, quæ subijciuntur iurisdictioni Ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio fori. Quod ex eo colligitur, quia Pontifex disponit de illis, qui pertinent ad iudicaturam Ecclesiasticam in ditione aliena. solum autem ij, qui gaudent priuilegio fori, pertinent ad talem iudicaturam, & proinde de cæteris subiectis alijs Principibus, qui non gaudent priuilegio fori, non potest Pontifex disponere in ordine ad forum contentiosum. Rursus, quod comprehendat omnes, quicunque gaudent priuilegio fori, constat ex dictione, *Omnes, & singulas*, quæ ita vniuersalis est, vt neminem excludat, vt notant Dec. *in l. Omnia, ff. Si cert. pet.* Ias. *in Authen. Præterea, num.* 15. *C. Vnde vir & vx.* Roman. *consil.* 44. *num.* 5. ver. *Attendendo ergo.* Alexan. *consil.* 195. *nu.* 3. *lib.* 5. Rota *decis.* 169. *num.* 9. *par.* 5. *Recent.* & *decis.* 417. *n.* 1. *par.* 4. *Recent.* Ludouic. *decis.* 315. *num.* 11.

1375 Actiones autem, quæ prohibentur principaliter in hac constitutione, reducuntur ad quatuor. Quarum prima est tonsio monetarum aurearum, & argentearum. Nomine autem tonsionis intelligitur omnis actio, qua detrahitur de iusto pondere monetæ siue circumcirca radendo, siue partem aliquam incidendo, siue aqua forti cortices detrahendo, aut quocunque alio modo, quia non prohibetur tonsio tamquam materialis actio, sed formaliter, prout est adulteratio in pondere, & ideo vbicunque habet locum talis adulteratio, habet locum etiam prohibitio, quocumque modo fiat, nam locum habet substantia tonsionis iuxta ea, quę tradunt Bonifac. *de furt. §. Fraudolosa, num.* 60. Mastril. *de indult. cap.* 27. *num.* 13. Burgus *de Modo proceden. ex abrupto centur.* 1. *quæst.* 23. *num.* 148. Vnde tonsio monetæ excedentis, quæ reducitur ad iustum pondus, non comprehenditur sub hac prohibitione, cum non sit adulteratio in pondere. Pontifex autem, vt constat ex Proæmio, agit tantum de crimine adulterinæ monetæ.

1376 Secunda actio, quæ prohibetur, est fabricatio monetæ, quæ etiam quando cuditur priuata auctoritate, est falsa moneta, quia non habet publicam auctorizationem, vt dictum est in superioribus, & continet crimen falsi, & læsæ maiestatis, & ideo meretur grauem pœnam, quamuis alias sit iusti ponderis, & probæ materiæ: quæ actio non solum propter crimen, quod continet, prohiberi debuit, sed etiam propter periculum, quia vix est possibile, quod quis paret instrumenta pro cudenda moneta, & cudere velit monetas probas in pondere, & materia, & non etiam falsas, siquidem cudendo tantum probas monetas nullum lucrum perciperet, aut valde exiguum, quale esset pensio, quæ fabricatoribus monetæ solet solui. Non præsumitur autem, quod quis velit committere tam enorme crimen falsi sine magno lucro, vt notant Glos. *in cap. Accedens de crim. falsi.* vbi & Doctores. Rolan. *Consil.* 38. *num.* 36. *lib.* 1. Craueta *consil.* 75. *n.* 16. Honded. *consil.* 109. *num.* 23. *lib.* 1. Gabr. *Consil.* 169. *num.* 11. ver. *Quoties verò, lib.* 1. Menoch. *lib.* 5. *præsump.* 20. *nu.* 49. Tiraquel. *de iud. in reb. exig.* ver. *Et id quidem.* Farinac. *in praxi quæst.* 153. *n.* 207. Merlin. *decis.* 209. *num.* 6.

1377 Tertia actio, quæ prohibetur, est adulteratio monetæ, quocunque modo fiat. quæ exprimitur illis verbis. *Colorare, vel alias adulterare.* Coloratio autem monetæ tunc fit, quando moneta argentea ita tingitur, vt habeatur pro aurea, quod tunc contingere potest, quando vtraque habet eumdem characterem; vnde expediret, quod semper monetæ vnius generis haberent characterem diuersum à monetis alterius generis; aut monetæ æreæ tinguntur, vt appareant argenteæ. Intelligitur autem de coloratione, quocunque modo fiat; & ideo si moneta argentea inauraretur, aut ærea tegeretur argento, actio esset, quæ prohibetur, nam re vera adulteraretur moneta. Similiter sub hac actione comprehenditur fabricatio monetarum diminutarum in pondere, nam hæ quoque sunt adulterinæ monetæ, *l.* 1. *ff. de contrahen. empt.*

1378 Quarta actio, quæ prohibetur, est erogatio, & expositio monetarum adulteratarum cum scientia ibi. *Seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumpserit.* Ex quo vltimo verbo constat, quod requiritur præsumptio, atque dolus. qui tamen excluditur per quamlibet ignorantiam, vt dictum est in superioribus *num.* 1286. Quod autem erogatio, & expositio sint vnum, & idem, & quod verbum posterius declaret primum, dictum est *num.* 1284. Solum difficultas est, an per monetas adulteratas intelligatur de adulteratis in materia, aut etiam de adulteratis in pôdere, & forma. Quod aurē nō intelligatur de adulteratis in pondere, aut forma, sed tantū in materia, ex eo colligitur, quod ponit tanquam actionem distinctam, colorationem, seu adulterationem, aliam à tonsione & fabricatione monetarum, & subinngit aliam actionem, nempe erogationem, & expositionem monetarum adulteratarum, quæ proinde dicitur relatiuè ad adulterationem prohibitam, & non ad alias actiones. quod etiam declarat dictio, *Seu aliàs*, quæ dispositionem de adulteratione monetarum ampliat ad erogationem earumdem, iuxta tradita per Dec. *in l. Petens, num.* 11. *C. de pact.* per illum tex. Cottam *in Memorab.* verbo *Seu.* Crauet. *consil.* 105. *numer.* 5. Ias. *consil.* 64. *numer.* 2. *volum.* 1. Roman. *consil.* 363. *num.* 2. Paris. *consil.* 7. *numer.* 38. *vol.* 2. Menoch. *consil.* 307. *num.* 28. Bertazol. *de claus. instrumen. claus.* 26. *glos.* 6. *numero septimo.*

1379 Et hoc est iuxta praxim, & communem doctrinam, nam monetæ tonsæ præsertim argenteæ sine vlla difficultate expenduntur: imo etiam eodem valore, ac si essent iusti ponderis. Cum enim vitium tonsuræ sit visibile, & patens, non fit iniuria recipienti, nec item Principi, quia posset prohibere

ne ta-

ne tales monetæ expenderentur. & proinde contra expendentem nulla datur actio. cap. *Damnum de reg. iur. in 6.* & notant Bald. *in l. 1. C. de edilit.act.* Salicet. *ibid.* & *in l. Eos in fine, C. de furt.* Decian. *lib. 7. tract. crimin. cap. 27. num. 4.* Marsil. *consil. 71. num. 17.* Farinac. *tom. 5. praxis, quæst. 115. inspect. 3. num. 136.* Kithzel. *de iure Monet. clas. 5. q. 2. sect. 4. num. 47.*

1380 Prohibentur preterea in eadem Constitutione actiones aliquæ accessoriæ ad hoc crimen, quæ sunt auxilium præbere, siue materiam, siue instrumenta ministrando, siue quocunque alio modo. Atque scienter detinere monetas ad alteratas, aut de loco ad locum transferre. Pœna tamen mitior his actionibus imponitur, nempe Triremium per decennium. Per quod mitigatur ius commune quò ad auxilium præbentes, nam hi de iure communi subsunt eidem pœnæ ac principales. Prædicta autem pœna triremium afficit omnes auxilium præstantes ad illas quatuor actiones prohibitas, de quibus supra, vt constat ex illis verbis. *Siue opem ad præmissa præstantibus*, dictio enim, *Præmissa* refertur ad omnia prohibita in superioribus.

1381 Hic autem quæri potest, an per illam particulam, *de loco ad locum transferentibus*, prohibeatur transferri monetas ob aliquod vitium reprobatas, ad locum, vbi auctoritate Principis fabricatæ sunt, aut expenduntur. Et negatiuè respondendum est. Quia prohibitio procedit de monetis adulteratis per priuatas personas, & quæ à nullo Principe auctorizatæ sunt, vt constat ex illis verbis, *Pecunias vero sic, vt præfertur, adulteratas scienter detinentibus, seu de loco ad locum transferentibus*. Antea autem imposuerat pœnas priuatis personis adulterantibus monetas, & ideo si monetæ alicuius Principis reprobentur, quia sint inferioris ligæ, non prohibetur per hanc Constitutionem eas transferre ad locum illius Principis, aut ad alium alterius Principis, in quo expendantur. Neque in hoc fit aliqua iniuria alicui, nam quocunque transferantur, expenduntur tanquam monetæ auctorizatæ saltem tacito consensu Principis.

1382 An autem extra Italiam Superiores regulares debeant, aut possint pœnas huius Constitutionis irrogare delinquentibus in hac materia. Affirmare videtur, seu potius supponere Lezana *in sum.* verbo *Monetarij*, *num. 4.* dum circa degradationem, quæ virtute huius Constitutionis est præmittenda traditioni delinquentium curiæ sæculari, remittit ad alium locum, vbi de ipsa egit. Sed hoc non videtur admittendum, quia hæc constitutio nihil innouat quò ad delinquentes extra Italiam, & ideo non erunt puniendi pœnis in ipsa præscriptis, sed prout antea solebant puniri. An autem Superiores Regulares extra Italiam possint imponere has easdem pœna vtendo Constitutione tanquam directiua; negatiuè respondendum est quò ad pœnam principalem, nempe vltimi supplicij, seu traditionem curiæ sæculari. Quia non est in potestate Prælatorum regularium tradere aliquem curiæ sæculari, siquidem præcedere debet degradatio, quæ non potest fieri à Prælatis regularibus, sed solum ab Episcopo, qui solus habet hanc facultatem. cap. *degradatio de pæn. in 6.* Quod est verum non solum quò ad solemnitatem degradationis, quam vocant degradationem realem, sed etiam quò ad sententiam degradationis, seu degradationem verbalem, vt tradunt Abbas *in cap. Cum contingat de foro competenti.* Io. de Lignano *in capit. Ne in agro de statu Monach.* Syluester verbo *Degradatio*, *num. 1.* Sayr. *lib. 5. de censur. cap. 10. num. 18.* Auila *eod. tract. part. 3. disp. 5. dub. 4.* Bonac. *de censur. disp. 4. pun. vn. num. 8.* Chochier. *de iurisdict. Ordinar. in exemp. par. 2. quæst. 45. num. 98.* Barbosa *de potest. Epis. alleg. 110. num. 25.* Quod etiam ex eo colligitur, quod Concilium Trident. licet concedat posse fieri degradationem à solo Episcopo absque alijs Episcopis, requirit tamen quod interueniant Abbates Mitrati, aut saltem aliæ personæ in dignitate constitutæ, cum quorum suffragio ferenda est sententia degradationis, cum interueniant tanquam iudices assessores, vt desumitur ex dicto Concil. Trident. *sess. 13. cap. 4. de reformat.* ibi. *Adhibitis tamen, & in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus vsum mitræ.* Si enim voluisset, quod tantum interuenirent in solemnitate degradationis, non addidisset, *Et in hoc sibi assistentibus*. & ita cum Geminiano, & Syluestro docet Suarez *disp. 30. de censur. sect. 1. num. 20.*

1383 Rursus in eadem Constitutione obligantur Superiores regulares requirentibus Legatis, Prolegatis, aut Ordinarijs, consignare delinquentes in actionibus in dicta Constitutione prohibitis, etiam si Superiores fuerint in aliquo loco, ijsdem, siue illis, quibus consignari mandauerint, cum scripturis, & actis, si quæ facta fuerint reperiantur. Circa quod occurrit dubium, à quo consignari debeat Superior localis, si contingat delinquere, & in conuentu non sit maior Superior, qui supra ipsum auctoritatem habeat. Resp. Esse consignandum ab ipsis religiosis subditis, si requirantur, quia eum consignandus sit ex mandato Summi Pontificis, vt constat ex illis verbis Constitutionis, *Ac etiam mandantes, vt quoties ad id fuerint requisiti &c.* tunc enim exequuntur quod ipsis imponitur à Summo Pontifice, & ideo etiam respectu sui Superioris possunt hoc ipsum exequi.

1384 Secundò circa hoc ipsum dubitatur, quomodo intelligenda sint illa verba, *Cum scripturis, & actis, si quæ facta fuisse reperiantur*; nam cum non possint Superiores regulares cognoscere de delictis, de quibus procedit Constitutio, consignando acta, declararent, se attentasse iudicium de his delictis contra prohibitionem Constitutionis, & proinde incurrisse in pœnas positas in eadem Constitutione. Nemo autem tenetur se prodere. Resp. Intelligi de actis confectis pro informatione curiæ, quæ non prohibentur fieri à Superioribus regularibus, nam per hanc Constitutionem solum ipsis interdicitur cognitio causæ in delictis, de quibus ipsa disponit, & ab ipsa penitus excluduntur. Cognitio autem causæ importat examinationem ipsius, & cõclusionem, atque sententiam: non autem illa acta, quæ fiunt pro informatione Curiæ, nam hæc sunt potius præparatio quædam ad causæ cognitionem. Sic etiam Ordinarius, quamuis causæ cognitio non pertineat ad ipsum, potest sumere informationem de delictis religiosorum extra claustra. Vel etiam illa ver-

verba intelligi poſſunt de actis confectis ante emanationem huius Conſtitutionis, ſiquidem Pontifex iniungit iudicibus deputatis, quod auocent cauſas coram alijs pendentes. ibi. *Prauia etiam auocatione à quibuſuis alijs, in cauſis ipſi modo præmiſſo procedant*; tunc autem neceſſarium eſſet conſignare acta iam confecta.

1385 Denique eſt aduertendum, quod hęc Conſtitutio continet Decretum irritans, ibi. *Ac irritum, & inane quicquid ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus*. Ex quo fit, quod quamuis hæc Conſtitutio ignoraretur ab aliquo, ad quem alias cognitio harum cauſarum ſpectaret, irritum eſſet, quidquid ab ipſo fieret, ſiquidem etiam ignorantes ligat. cap. *Si poſtquam*. & cap. *Dudum*. & cap. *Si beneficiũ de prabend. in 6.* præſertim, quia adeſt dictio, *Ignoranter*. Non tamen ſtante ignorantia obnoxius erit cæteris pœnis dictæ Conſtitutionis per ea, quæ tradunt Gloſ. *in cap. Nolentes*. verbo *Ex nunc de hæret. in 6.* Felin. *in cap. Cæterum num. 19.* ver. *Secunda reſtrictio de reſcrip.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. gloſ. 67. num. 19.* Puteus *deciſ. 274. num. 2.* Rota *deciſ. 231. num. 7. par. 5. Recent.*

1386 Circa fabricationem monetæ probę à priuatis perſonis, quæ in præſenti Conſtitutione prohibetur, vt dictum eſt, dubitatur, an in fabricante inſurgat aliqua obligatio reſtitutionis. Affirmant Capeauil. *de caſib. reſer. caſu 16. quæſt. 1. difficul. 1.* Peirin. *de priuileg. in addit. ad Conſtit. 12. Vrbani VIII. num. 4.* qui volunt, damnificari recipientes talem monetam, quia cum non ſit Principis auctoritate facta, non habent valorem monetæ, ſed tantum materiæ. Similiter volunt damnificari Principem, quia ſuppoſita iſta moneta, minus exponitur de moneta Principis; & etiam qui nomine Principis monetam cudit, nam ab eo auffertur lucrum, quod haberet in ſua moneta expendenda. Addit Peirin. quod reſtitutio non habet locum, quia iſti falſarij communiter ſuſpenduntur, & qui luit in corpore, non debet luere in ære. Verum hoc non rectè dicitur, quia ſuppoſita obligatione reſtitutionis, per id, quod ſuſpenditur, non liberaretur, nam non luit in corpore debitum reſtitutionis, ſed pœnas debitas delicto.

1387 Sed nulla adeſt obligatio reſtitutionis, ſuppoſito, quod monetæ ſint probæ, tàm quò ad monetam, quàm quò ad pondus. Neque enim damnificantur recipientes, quia expenduntur eodem valore, ac ſi eſſent Principis auctoritate fabricatæ: obligatio autem reſtituendi non habet locum niſi ex damno illato. Non damnificatur Princeps, nam quod minus exponatur de eius moneta, non eſt Principi damnoſum, ſuppoſito, quod iuſtè procedat in cudenda moneta, ſiquidem nullum lucrum percipere debet. Sed neque minus exponitur de eius moneta; quia totam illam, quam habet exponere, de ſua exponit; non enim venditur moneta à Principe, ſed exponitur iuxta expenſas faciendas. Imo confert ad abundantiam monetæ, atque adeo ad vtilitatem publicam. Nec etiam damnificatur is, qui nomine Principis cudit monetam. *quia ſi iuſtè* procedere vult, non percipit aliquod *lucrum, niſi*, quod meretur opera impenſa pro *cudenda moneta*; quo non defraudatur. Deinde cudit eamdem quantitatem monetæ, & etiam eamdem quantitatem exponit, quam cuderet, & exponeret, non exiſtente moneta fabricata à priuato, quia non exponitur moneta cuſa nomine Principis, niſi ob publicas expenſas, nec cuditur, niſi illa quantitas, quæ diſponitur à Principe.

BVL-

BVLLA
SANCTISS. DOMINI NOSTRI
VRBANI PAPAE VIII.

IN QVA FIT REVOCATIO INDVLTORVM, ac Priuilegiorum omnium, etiam per modum Communicationis concessorum Militijs, Hospitalibus, Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusuis, tam Mendicantium, quàm non Mendicantium, cæterisque locis pijs, & eorum, siue earum respectiuè personis, audiendi secularium personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione, & approbatione.

Priuilegia omnia super huiusmodi facultate conceessa reuocauerat Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 15. & ad sæcularium Confessiones audiendas, ab Episcopis illos tantùm admitti statuit, qui vel parochiale beneficium obtinuerint, vel per examen, aut aliàs idonei iudicati fuerint, prout iudicatum est ad *Constit.* 133. Pij V. *tom.* 2. *pag.* 345. per quam ipse Pius hoc idem prohibuit Regularibus cuiuscunque Ordinis, etiam lectoribus, aut in Theologia graduatis. Cuius Constitutionis reductionem ad terminos Iuris communis, & Concilij Trid. fecit Greg. XIII. *in Const.* 9. In tanta, *dict. tom.* 2. *pag.* 371. & ad hanc materiam attende etiam, Clement. VIII, *Constit.* 115. Quæcumque.

TENOR BVLLAE EST INFRASCRIPTVS.

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

1388 *CVM, sicut accepimus, aliquibus Religiosis quorumdam Ordinum, seu Congregationum à Sede Apostolica indultum fuerit, vt sacramentales personarum sæcularium confessiones audire valeant, etiamsi ab Episcopis Diœcesanis ad id examinati, & approbati non fuerint; nec desint qui temerè asseuerent, hoc ipsum priuilegium cæteris quoque aliorum Ordinum Regularibus competere, ex amplissimis priuilegiorum communicationibus, quas ab eadem Sede Apostolica obtinuerunt, & hinc saluberrimum Sacri Concilij Tridentini Decretum desuper sancitum penitus euertatur.*

§ 1 Nos huic malo opportunè prouidere volentes, de Ven. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum consilio, omnia, & singula indulta huiusmodi, audiendi sæcula-

rium confessiones absque Ordinarij examine, & approbatione, quibusuis Collegijs, Capitulis, Religionibus, Societatibus, & etiam Societati IESV, Congregationibus, & Ordinibus, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium, necnon Monachorum quorumcumque, etiam Sancti Benedicti, Cistercien. & Carthusien. ac etiam quibusuis Militijs, etiam Hospitalis Sancti Ioannis Hierosolymitani, ac quibuscumque Ecclesijs etiam Patriarchalibus, & Metropolitanis, Monasterijs, cæterisque locis pijs, siue eorum, & earum respectiuè Abbatibus, Præpositis, Decanis, Magistris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, vel Prouincialibus, Capellanis, Confessarijs, aut alijs quocumque nomine nuncupatis Superioribus, & personis quibuscumque, etiam quomodolibet exemptis, ac Sedi Apostolicæ immediatè subiectis, cuiuscumque dignitatis, præeminentiæ, & conditionis existentibus, & quouis priuilegio munitis; & tàm ad supplicationem partium, quam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine hactenus quandocumque, & qualitercumque ex quauis, etiam de necessitate, exprimenda causa, & aliàs quomodolibet concessa, Apostolica auctoritate, tenore præsentium reuocamus, cassamus, tollimus, abrogamus, & annullamus, viribusque & effectu euacuamus, ac reuocata, cassa, sublata, abrogata, & annullata, viribusque, & effectu vacua esse, & fore, nec Religionibus, Societatibus, etiam Societati IESV, Congregationibus, Ordinibus, ac Militijs, & Ecclesijs, Monasterijsque prædictis, eorumque Superioribus, & personis quibuscumque imposterum vllo modo suffragari, minusque illos, & illas, etiamsi de ijs specialis, specifica, & expressa, ac de verbo ad verbum mentio haben. fores, indultis huiusmodi vti posse.

§. 2 Præsentes verò literas, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo quòd quicumque in præmissis interesse haben. seu habere prætendentes, ad hoc vocati & auditi non fuerint, de subreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis nostræ, vel alio quocumque defectu notari, impugnari, redargui, in ius, vel controuersiam reuocari, ad terminos iuris reduci, aut aduersus illas quodcumque iuris, gratiæ, vel facti remedium impetrari nullatenus posse, sed illas semper validas, & efficaces existere, & fore, suósque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere.

§. 3 Sicque per quoscumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, ac S.R.E. Cardinales etiam de Latere Legatos, & Nuncios: Sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudican. & interpretan. facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere: ac irritum & inane quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus, & declaramus.

§. 4 Non obstantibus præmissis, ac quibusuis Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apostolicis, Ordinibus, Societatibus, & Congregationibus prædictis, eorumque Præpositis, Decanis, Magistris, Abbatibus, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, & alijs Superioribus, Capellanis, alijsque prædictis, sub quibuscumque ten. & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, ac aliàs in contrarium quomodolibet concessis, confirmatis & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis ten. specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio haben. aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruan. foret, tenores huiusmodi præsentibus pro plenè, & sufficienter expressis, & ad verbum insertis haben. illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque.

§. 5 Volumus autem quod præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ munitis eadem prorsus vbique fides adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

§. 6 Quodque eædem præsentes literæ, seu illarum exempla ad valuas Basilicarum S. Ioan. Lateranen. ac Principis Apostolorum de Vrbe, & in acie campi Floræ affixa, omnes ita arctent, & afficiant ac si vnicuique personaliter intimata fuissent.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, sub Annulo Piscatoris, die 12. Septemb. 1628. Pontificatus Nostri Anno Sexto.

QVÆ-

QVÆSTIONES.

1389 1 An Confessarij approbati ad confessiones audiendas, ab Episcopo prædecessore sine temporis præfinitione, possint ab Episcopo successore iterum examinari.

2 An Confessarij possint approbari ad tempus.

3 An Episcopus possit impartiri licentiam regularibus audiendi Christi fidelium Confessiones, etiamsi illi non exponantur examini.

4 An Confessarij, qui abiurauerunt de vehementi, possint admitti amplius ad audiendas Confessiones, & quid si de leui tantùm.

5 An approbatus ad audiendas confessiones ab vno Ordinario, possit eas audirè in alio Episcopatu.

6 Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, an debeant esse approbati ab Ordinario.

7 An Confessarij possint absque incursu pœnæ absoluere ab hæresi purè mentali.

8 Sacerdos audiens confessiones absque licentia Ordinarij, quam pœnam incurrat, & quid, si non esset sacerdos.

9 Episcopus non eligens idoneos Confessarios in Cathedralibus, an peccet mortaliter.

10 Quomodo se gerere debeat Sacerdos, quando non potest audire totam confessionem pœnitentis, puta in bello, vel naufragio, in peste, vbi moriuntur multi simul.

11 An facultas eligendi sibi Confessarium idoneum ab Ordinario approbatum, vigore Bullæ Cruciatæ sanctæ, extendatur etiam ad Regulares vtriusque sexus, & cuiuscunque Ordinis.

12 An Confessarij tam sæculares, quam regulares possint absoluere à casibus Episcopalibus vigore diplomarum concessorum alicui loco, Religioni, vel Vniuersitati.

An Confessarij absolutè approbati possint à successore de nouo examinari. Quæstio I.

SVMMARIVM.

1390 *Confessarij approbati simpliciter possunt de nouo à successore examinari.*

1391 *Doctores concordantes.*

1392 *Approbatio Regularium pro confessionibus est de se perpetua.*

Approbatio se habet per modum sententiæ.

1393 *Nouus Episcopus potest recognoscere approbationem pro confessionibus.*

Tenetur ratam habere ritè concessam.

1390 Ad I. Resp. Quod sic; & ita declarauit Sacra Congregatio his verbis. Congregatio Conc. censuit, Regulares ad audiendas in Ciuitate, & Diœcesi, secularium confessiones, semel ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Cœterum à successore posse vtique examinari iuxta Constit. fel. record. S.D. Pij V. *Datum Rom. Id. Aug. & Pontificatus illius, an.* 6. & non est reuocata per reductionem priuilegiorum regularium ad terminos Conc. Trid. ita Quaranta verbo, *Confessor, fol.* 235.

ADDITIO.

1391 Quod nouus Episcopus possit de nouo examinare Regulares, tradunt Coninch. *disp.* 8. *de sacrament. dub.* 7. *num.* 57. Vgolin. *de potest. Episcopi cap.* 20. *num.* 3. Fernandez *par.* 3. *examin. theol. mor. cap.* 19. *§.* 8. *num.* 5. 6 à verbo *Confessor, num.* 7. Reginal. *lib* 1. *praxis fori pœnit. cap.* 16. *num.* 201. Zerola *in praxi de pœnit. quæst.* 2. *num.* 2. Io. à Cruce *lib.* 2. *de statu religioso, cap.* 6. *conclus.* 3. *dub.* 3. Quaranta *in sum. Bullarij* verbo *Confessor.* Botel. *in dub. regul.* verbo *præsentatio*, *num.* 1. Io. Sanchez *in select. de sacram. disp.* 48. *num.* 16. Qui de hac materia latè tractat., & se fundat in eo, quod putet, approbationem esse de se reuocabilem, sicut potest vnus legislator reuocare leges sui prædecessoris.

1392 Econtra vero plures alij tenent, quod approbatio Regularium in ordine ad confessiones, sit perpetua. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 3. Ledesma *par.* 1. *sum. cap.* 13. *difficul.* 1 *post dub.* 10. Henriquez *lib.* 6. *sum. cap.* 6. *num.* 6. Ouand. *in* 4. *dist.* 17 *propos.* 24. & 25. Vasquez *de pœnit. quæst.* 93. *ar.* 3. *dub.* 5. Lopez 2. *par. instruct. cap.* 2. *de casib.* Vega *par.* 1. *sum. cap.* 61. *casu* 4. & 17. Llamas *par.* 1. *meth. cap.* 7. Capeauil. *de casib. reseru. quæst.* 2. *difficult.* 13. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 9. *difficul.* 53. Coriolan. de

 casib.

casib. reseruat. par. 1. sect. 2. ar. 8. Ludouic. à S. Io. *par. 1. sum. quaest. 9. de poenit. ar. 2. dub. 2.* Et quidem loquendo de approbatione, quatenus approbatio est, & qua quis approbatur simpliciter, & absolutè, videtur irreuocabilis, quia approbatio non est aliud, quam declaratio idoneitatis fundata in iudicio de idoneitate, vt etiam desumitur ex Concilio Trident. *sess. 23. cap. 15. de reformat.* ibi. *Nisi ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quae gratis detur, obtineat.* Ex quo manifestum fit, quod approbatio non est aliud, quam declaratio idoneitatis, & quod idoneitas est secundum iudicium, quod formatur ab Episcopo, vel ex vi examinis, vel ex alia notitia. Et ideo se habet per modum sententiae, quae si sit iusta, de sui natura est irreuocabilis, quia si reuocaretur committeretur iniustitia. Quod etiam in casu praesenti contingeret, quia reuocatio approbationis est declaratio contraria approbationi, vnde sicut approbatio est declaratio idoneitatis, ita reuocatio est declaratio inhabilitatis, quae profectò esset in iusto respectu illius, qui simpliciter, & absolutè est declaratus idoneus, si iustè declaratus est.

1393 Hoc tamen non obstante potest nouus Episcopus de nouo examinare Regulares iuxta declarationem S. Congregat. Quia vocando ad examen non reuocat approbationem, sed tantum recognoscit, an sit iustè data. Quod autem possit recognoscere approbationem, ex eo conuincitur, quia est pastor ouium suae dioecesis, & de ipsis tenetur reddere rationem, vnde ratione sui officij habet ius recognoscendi idoneitatem ministrorum, quos habet adiutores in pascendis ouibus sibi commissis. Et sicuti imputatur Episcopo, si approbet ministros non idoneos, ita imputaretur successor, si manteneret non idoneos, aut permitteret, & ideo debet recognoscere. Rursus, cum ad ipsum spectet cura suarum ouium, nō debet relinquere curae ignororum, & proinde debet recognoscere ministros, & eorumdem idoneitatem, per quos reguntur, alioquin negligerent oues sibi commissas, siquidem relinquerent earumdem conscientias sub ignorantorum cura, quod esset negligere ipsarum salutem, & ideo tenerentur reddere rationem Deo, si quae anima periret ob inhabilitatem Confessariorum. In hoc tamen examine tenentur ratam habere approbationem illorum, quos idoneos repererint, absolutè, & simpliciter, sicut eam obtinuerant à praedecessore; alioquin iniustè se gererent auferendo ab approbatis, quod per modum sententiae ante obtinuerant.

An Confessarij possint approbari ad tempus. Quaest. II.

SVMMARIVM.

1394 *Confessarij quando possint approbari ad tempus.*

Absolute idoneos tenentur Episcopi absolute approbare.

1395 *Approbatio non est libera Episcopis, sed debent se conformare idoneitati.*

1394 Ad 2. Resp. Quòd sic: & ita hodie seruatur in Curijs Episcopalibus ad tollendas omnes difficultates, quas regulares proponebant, quòd semel approbati poterant deinde semper audire Confessiones, & ita declarauit S. Conc. Trid. *die 2. Iulij* 1587. per haec verba. *Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumve examinatoribus reperti & probati fuerunt, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis personarum admittantur in Dioecesi propria. De caeteris verò, qui non adeo idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus Laicorum confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem audita confessionis pro Medico aduenienti relinquere;* Vt testatur Quaranta *in verbo, Priuilegia Regularium fol.* 514.

F. Michael Bonel. Card. Alex.

Gregorius Palearius Secretar.

ADDITIO.

1395 Ex declaratione S. Congregat. quam Auctor affert, constat, quod tenentur Ordinarij, quos simpliciter idoneos repererint, simpliciter approbare. Vnde non ex eo, quod semel approbati pretendant semper posse audire confessiones, vt innuit Auctor, possunt Ordinarij ad tollendas difficultates approbare ad tempus, sed solum, quia non sint absolutè idonei. Et ita tradunt Suares *disp. 28. de poenit. sect. 7. dub. 6.* Vgolin. *de potest. Epis. par. 1. cap. 20. num. 6.* Rodriquez *tom. 1. quaest. reg. quaest. 58. ar. 8.* Cened *lib. 1. quaest. canon. quaest. 38. num. 21. & 22.* Facundez *praecep. 2. Eccles. lib. 7. cap. 2. num. 17.* Miranda *tom. 1. Manual. quaest. 45. ar. 10. conclus. 10.* Homobon. *tract. 5. Exam. Eccles. cap. 3. quaest. 17.* Gutierez *lib 1. quaest. canon. cap. 27. num. 18.* Lezana *tom. 1. quaest Regular. cap. 19. num. 8.* Ex quo fit, quod approbatio non sit libera Episcopus, ita & possint ad libitum limitare, aut modificare, sed tenentur

tur

tur approbare secundum mensuram idoneitatis. Quod sequitur ex natura approbationis, quæ non dicit aliud, quàm proferre sententiam de idoneitate iuxta iudicium, quod de ipsa formatur. & ideo si prolatio sententiæ discrepet à iudicio, & appellatio non sit secundum mensuram idoneitatis, iniuriosa est, & iniusta non secus, ac esset sententia iudicis, quæ discreparet ab ipsius iudicio, quod formaret auditâ vtraque parte, & à iuribus, secundum quæ esset proferenda. Et ideo Concil. Trident. *sess. 23. c. 15. de reformat.* non refundit approbationem in purum beneplacitum Ordinariorum, sed in iudicio de idoneitate, vt constat ex illis verbis, *Nisi per examen, aut aliàs idoneus iudicetur*. Vnde cum per Concilium committatur Ordinarijs sola approbatio, non est ipsis liberum reijcere, aut admittere, prout libuerit, sed simul obligantur declarare idoneitatem, prout reperiunt, & proferre sententiam iuxta iudicium, quod de ipsa formant. Vt proinde S. Congregat. declarauerit, debere Ordinarios absolutè, & absque vlla restrictione loci, temporis, personarum approbare, quos absolutè idoneos repererint.

An Episcopus possit concedere licentiam Regularibus audiendi confessiones, etiamsi non exponantur examini. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1396 *Episcopus potest admittere ad confessiones audiendas non examinatos, & quando.*

Quid requiratur, vt quis sit aptus ad audiendas confessiones.

1397 *Idoneitas debet esse nota, vt quis approbetur ad audiendas confessiones.*

1398 *Examen confessariorum quando possit omitti.*

Quando scientia doctorandi est notoria, omitti potest examen.

1399 *Ordinarius an possit se remittere Superioribus quò ad idoneitatem subditorum pro audiendis confessionibus.*

Superior Regularis testans aliquem idoneum pro audiendis confessionibus, qui non sit, grauiter peccat.

1400 *Si habilis pro audiendis confessionibus reijciatur, potest appellare à grauamine.*

Quid si deficiat ex timore, aut perturbatione animi.

1396 Ad 3. Resp. Ratio dubitandi pro opinione negatiua, quòd non possit, sumitur ex Conc. Trid. *sess. 23. can. 25.* in quo disponitur, nullum etiam regularem posse confessiones sæcularium audire, aut ad id idoneum reputari, nisi parochiale Beneficium habuerit, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessarium, sit approbatus. Ex quibus verbis patet euidenter, non posse Episcopum examen remittere; & fortificatur ex eo, nam in approbandis confessoribus, manifestè debet constare de eorum scientia, vt notat Gloss. communiter recepta *in Clem. dudum. §. statuimus. de sepulturis*. vbi ponit sex qualitates necessarias, inter quas præcipua est, quòd sit persona sagax, vt sciat soluere, & ligare, ac misericordiam cum rigore miscere, cap. *disciplina*, & quòd ibi communiter notatur, 45. *dist.* Archidiac. *in cap. pænitentia, de pænitentijs, dist. prima*. Panor. *in cap. nisi vtriusque sexus, num. 7. & sequen. eodem tit.* vnde Gloss. *in cap. consideret, de pænitentijs dist. 6.* dicit, tantam debere inesse sapientiam *in Confessario*, vt valeat discernere inter morbum & morbum, lepram & lepram, atque ita sequuntur omnes Summistæ in verbo *Confessor*. Supradictis accedebat, requiri examen in Confessoribus pro forma, & propterea omitti non potest, ad tradita latissimè per Parisium *in tractatu de resignatione Beneficior. lib. 7. q. 9.* Gonzalez *Gloss. 5. §. 3. n. 8. & sequen.* Artama. *cons. 25.* Kopen. *in dec. Germaniæ 21.* Hinc est, quòd quando examen requiritur pro forma, non sufficit præsentatio virtualis, sed personalis, ita Bald. *in c. Constitutus il. 2. num. 4.* Dec. *n. 7.* Fel. *n. 10.* Anan. *num. 12. de appellationibus*. Fuschus *in tract. de visitat. lib. 2. c. 5.* voluit examen faciendum in Parochialibus beneficijs, esse de forma sacri Concilij Tridentini. Concludo tamen, quod non est necessarium pro forma in approbatione Confessariorum, sed sufficit, quòd Episcopus reputet aliquem idoneum, & sic illum etiam absque examine approbare potest, si vult: nam Concilium Trid. non se restringit ad dictum examen; sed dicit, aut aliàs idoneus iudicetur. ita Riccius *in prax. var. resol. fol. 14. resol. 21*,

ADDITIO.

1397 Esse necessariam notitiam idoneitatis cõfessarij in Ordinario approbãte, deducitur euidenter ex Concilio, siquidem requirit, quod ab approbante aut per examen, aut aliàs iudicetur idoneus. Iudicium autẽ de idoneitate non potest formari nisi præuia notitia de scientia. Et ideo si Ordinarius aliquem approbaret absque examine, & absque notitia de habilitate, peccaret mortaliter, quia in re grauì negligeret munus suum, & exponeret periculo oues sibi commissas, dum fineret earumdem

conscientias regi ab ijs, quos nesciret esse habiles pro tali munere.

1398 Quod autem possit Ordinarius prætermittere examen, quando alias ipsi constat de sufficientia approbandi, non solum deducitur ex Concilio, cum vtatur dictione, *Aut aliàs idoneus iudicetur*, sed etiam, quia in Doctoratu, in quo fit iudicium de doctrina doctorandi, omitti potest examen, quando scientia doctorandi est notoria, vt tradunt Glos. *in cap. Nullus.* verbo *Testimonio. dist.*24 Felin. *in cap. fin. num.* 28. *de præsumpt.* plura allegans. Dec. *in cap. Constitutis* 2. *num.*3. *de appellat.* Ceual. *Commun. contra com. par.* 2. *quæst.*302. *n.*14. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel glos.* 4. *num.* 86. Henriquez *lib.* 10. *sum. cap.* 18. Modit. *in §. Plebiscitum dub.* 54. *num.* 12. Achugna *in cap. Nullus num.* 3. *dist.*24. Adest tamen discrimen, quod, vt quis doctoretur absque examine, debet scientia esse notoria non solum ijs, qui suffragium ferre debent pro doctoratu, sed etiam cæteris, ita vt debeat esse publica, quia sicut doctoratus est gradus publicus, ita etiam habilitas debet esse publica, vt tollatur suspicio, quod inhabiles doctorentur. At confessarij scientia sufficit, si sit nota approbanti, quia inseruit solum notitia, vt possit approbare, & sciat futurum ministrum idoneum. Ex quo fit, quod debeat habere notitiam de doctrina necessaria pro exercendo munere confessarij: nam licet sciret esse theologum scholasticum, non tamen sufficeret, quia theologia scholastica non sufficit pro exercendo munere confessarij; imo plures theologos noui, qui nesciebant penitus necessaria pro tali munere.

1399 An autem possit Ordinarius se remittere Superioribus regularibus, circa sufficientiam subditorum, quos præsentant pro audiendis confessionibus, atque adeo absque alia notitia de eorumdem sufficientia eos approbare. Negatiue videtur resoluendum; quia iudex non potest ferre sententiam sine cognitione causæ stando dicto alterius, sed oportet quod ipse sit instructus de meritis causæ. Cum ergo approbatio sit declaratio idoneitatis per modum sententiæ, non poterit Ordinarius declarare aliquem idoneum, nisi cognoscat de idoneitate per examen, vel alio modo notam habeat. Tenendum tamen est, quod possit se remittere iudicio Superiorum regularium, si eos idoneos iudicet, vt possint ferre iudicium de habilitate, & confidat de ipsorum industria, & fidelitate. Ratio est, quia in tali casu censetur ipsis committere cognitionem causæ, & ipse stat eorumdem relationi, tanquam instructus, & in virtute talis relationis approbat, & proinde approbatio habet debitum fundamentum notitiæ, quã Episcopus habet ex tali relatione. Sic etiam Summus Pontifex fert iudicium in causis grauissimis, quas committit examinandas alicui peculiari Congregationi, innixus relationi eiusdem Congregationis. Ex quo fit, quod Superior regularis attestans aliquem esse idoneum, quem nescit esse idoneum, aut reuera non est, grauiter peccat, & multipliciter. Nam quando Ordinarius se remittit ipsius iudicio, exigit eiusdem fidelitatem, & ipse tacitè promittit, dum acceptat munus attestandi de idoneitate; & ideo mentitur, & peccat contra fidelitatem. Rursus committit illud peccatum, quod committeret Ordinarius approbando, quem nescit esse idoneum, quia est causa quod approbetur.

1400 Sed quid si aliquis habilis in examine reijciatur? Resp. Posse reiectum appellare à grauamine examinatorum, & petere iterum examinari, quia ex nouo examine per personas non suspectas optimè constabit, an sit passus grauamen, iuxta ea, quæ tradunt Ludouis. *decis.*159. *num.* 10. Rota *decis.*8. *de probat. in Nouis.* & *decis.* 18. *num.*4. *de constit. præbendat. similiter in Nouis.* & *in Calagaritana Beneficij de Ceruera* 8. *Februar.* 1591. & *in Calagurritana de Manilla* 15. *Iun.* 1612. *coram* Coccino. Et ideo si se offerat reiectus nouo examini, tritu admittendus, quod etiam locum habet, si ex timore, aut ex alia perturbatione animi defecisset in examine; vt ponderat Merlin. *citata decis. num.* 9. & ideo etiam ab ijsdem examinatoribus poterit de nouo examinari, si sit paratus ad nouum examen subeundum.

An qui abiurauerunt de vehementi, possint amplius admitti ad confessiones audiendas. Quæst. IV.

SVMMARIVM.

1401 *Qui abiurauit de vehementi, non potest amplius admitti ad audiendas confessiones.*
Censetur grauiter infamatus.
Ex condemnatione criminis publici oritur infamia.
Hæresis est crimen publicum.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confessiones.
1402 *Abiurans de vehementi non potest admitti ad audiendas confessiones, sed tantum sæcularium.*
1403 *Abiurans de vehementi an fiat irregularis.*
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem.
1404 *Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem.*
Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis.

1401 Ad 4. Resp. Quòd non. Locatus *in opere iudic. in fine*: quæ decisio non videtur carere ratione: siquidem tales censentur grauiter infamati, cap. *ad abolendam*, & quod ibi communi-

muniter notatur, *de hæreticis*; & proinde debent suspendi ab officio, & beneficio propter criminis immanitatem, argument. tex. *in cap. inter, de purgatione canonic.* Achil. de Grass. *in decis. unica, de hæreticis,* & Capp. Tholos. *in decis.* 91. Imò etiam post abiurationem remanet infamia facti; siquidem solus reus illam remouere possit, per Hostien. & alios *in cap. ex tuarum, de purgatione canonica*, & *ibidem* Abb. *num.* 2. & *in cap. testimonium*, vbi etiam Fel. *num.* 12. *de testibus*, stante maximè quòd fuerat condemnatus ex causa criminis publici, ex qua oritur infamia. *cap. infamiæ §. porrò 3. quæst.* 6. Spec. *in tit. de testibus, §.* 1. & crimen hæresis esse publicum non dubitatur, ex latè traditis per Simanc. *de Catholicis instit. num.* 7. facit. tex. *in cap. ius publicum,* 1. *dist.* & infamis non potest consequi dignitates. cap. *Infamis, de regulis iuris*, l. *unica, C. de infamibus lib.* 12. Item quòd supradicta abiuratio de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt communiter *in cap. accusatus §.* 1. *de hæreticis, in* 6. quæ inducit irregularitatem, & consequenter inhabilitatem ad audiendas confessiones fidelium, cap. *Ex pœnitentibus*, cap. *illud*, & *cap. placuit.* 50. *dist.* quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. cap. placuit*, & notat Arch. *in cap. in capite,* 50. *distinct.* Alex. de Neuo *Cons.* 69. *num.* 6. Alciat. *cons.* 17. & speciale est in crimine hæresis, vt abiuratus etiam post abiurationem remaneat suspensus, ratione scandali, vt notabiliter voluit Oldrad. *in cons.* 22. Mand. *cons.* 29. post Host. Io. Andr. & reliquos *in cit. cap. inter, de purgatione canonica*; & facit cap. *nihil, de præscriptionibus*; & facit suspicio recidui, ad tex. *in cap. Semel malus, de regulis iuris.*

Non obstat Paris. *cons.* 2. *num.* 18. & *in cons.* 188. *vol.* 4. & Rol. *cons.* 63. *n.* 6. vbi ait, hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia. Quia respondetur id procedere in re non ita præiudiciali. In abiurante verò de leui, cùm fuisset dubitatum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, re delata ad sacram Congregationem generalis Inquisitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit rescriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non esse impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare; ac fidelium etiam sæcularium confessiones audire, quamuis abiurasset de leui; qui verò abiurauerunt de vehementi, numquam admittuntur.

ADDITIO.

1402 Locatus *in fine praxis*, seu *oper. iudicial.* citatus ab Auctore assert Decretum, seu declarationem Congregationis S. Officij, quòd qui abiurarunt de vehementi, non possint admitti ad audiendas confessiones. Et ita notant etiam Alphonsus de Leone *de offic. Confes. par.* 2. *resol.* 1. *num.* 211. Riccius *decis.* 218. *par.* 2. Genuens. *in praxi Archiepis. cap.* 45. *num.* 2. Intelligitur tamen de confessionibus sæcularium, quia ita habet expressè prædictum Decretum. Vnde si fuerit regularis, poterit cum licentia suorum Superiorum audire confessiones aliorum regularium, cum de his confessionibus non loquatur Decretum. Qui verò abiurauit de leui, admitti potest, vt habet Auctor, quod intelligendum est, nisi aliud obstet.

1403 An autem, qui abiurauit de vehementi, sit irregularis, affirmat Riccius *decis.* 218. *n.* 5. *par.* 2. & citat Archidiacon. *in cap. In capite dist.* 50. Alexan. de Neuo *consil.* 69. *num.* 6. Mandel. *consil.* 29. cum Host. Io. Andr. & alijs *in cap. Inter, de purgat. canon.* Quia irregularitas contrahitur ex publica pœnitentia. cap. *Placuit dist.* 50. Abiutario autem de vehementi obtinet vim publicæ pœnitentiæ, vt tradunt *in cap. Accusatus, §.* 1. *de hæret. in* 6. Sed hoc nō est fundamentum sufficiens ad inducendam irregularitatem. Nam non est verum, quod publica pœnitentia inducat irregularitatem, neque hoc habetur ex dicto cap. *Placuit*. Imo potius oppositum colligitur, dum statuitur, quod publicè pœnitentes non admittantur ad Clerum, *Nisi necessitas, aut vsus exegerit*, vbi non reijciuntur absolutè, sed admittuntur, si *Vsus* hoc est Consuetudo, vt *ibi* explicat Glos. *exigat*. Deinde loquitur de publicis pœnitentibus, durante pœnitentia, vt constat ex illis verbis. *Eum verò pœnitentem dicimus, qui &c. publicam pœnitentiam gerens cilicio &c.* Rursus abiurario de vehementi neq; obtinet vim publicæ pœnitentiæ, qualis antiquitus erat in vsu, quia non trahit secum illas publicas demonstrationes, neque etiam æquiualentes, quales erant in publicè pœnitentibus.

1404 Itaque tenendum est, quod abiurario licet de vehementi, non inducat irregularitatem, vt tradunt Paris. *consil.* 2. *num.* 18. & *consil.* 188. *lib.* 4. Rolan. *consil.* 63. *num.* 26. Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 25 *num.* 12. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 21. *difficul.* 5. *nu.* Alphon de Leone *de offic. Confessar. tom* 2. *recollect.* 1. *num.* 211. Et idem tradunt Nauar. *consil.* 16. *num.* 1. *de hæret. lib.* 5. testans de praxi, vbi refert Prælatum sequenti die post abiurationem de vehementi absque vlla dispensatione celebrasse Missam, & fuisse de hoc laudatum à Papa, erat enim in Curia Romana. Et ratio est. Quia irregularitas non potest induci ex argumentis, aut paritate rationis, sed vt locum habeat, debet esse expresa in iure. Nullo autem iure probari potest talis irregularitas, & ideo non est admittenda. Imo dato, quod solemniter pœnitentes essent irregulares, non est ex hoc casu extendenda irregularitas ad alium; nempe ad abiurantes, cum non extendatur à iure.

An

An approbatus ab vno Ordinario possit audire confessiones in alio Episcopatu Quæstio V.

SVMMARIVM.

1404 *Approbatus in vno Episcopatu non potest in alio audire confessiones.*
1405 *Doctores oppositum sentientes.*
1406 *Praxis requirit approbationem pro singulis Diœcesibus.*
Approbatio pro vna Diœcesi non se extendit ad aliam.

1404 Ad V. Resp. negatiuam sententiam probat post alios Rod. *vbi sup. ar.* 5. vbi plenè, & ita ab eadem Sacra Concilij Congregatione decisum fuisse adnotauit Quaranta *in d. ver. bo Confessio, pag. mihi* 195.

ADDITIO.

1405 Oppositum, nempe approbatum in vna Diœcesi posse vbique confessiones audire, tenent quamplures, Henriquez *lib.6. sum. cap.6. num.* 7. & *lib.7. cap.12. num.4. in com. litera* O. vbi plures alios refert. Medina 112. *quæst.19. art.6.* Gomez *in Bul. Cruc. clausf.10. num.8.* Corduba *in summ. quæst.* 10. *compend. priuileg. Mendicantium* verbo *absolutio*, Filliuc. *tract.7. cap.9. num.261.* Reginal. *lib.1. prax. fori pœnit. num.181.* Petrus Ledesma *de sacram. pœnit. cap.12. dub.7* Vega *par.1. sum. cap.62. casu* 41. & *in speculo Curat. cap.* 11. *num.* 280. & *num.* 337. Ouand. *in 4. dist.17.* Coninch. *disp.8. de sacram. pœnit. dub 7. num.53. & sequen.* supposito quod non adsit specialis prohibitio Ordinarij, Summa Corona *tit. de sacram. pœnit. dub.* 2. *num.* 52. Suarez *disput.28. de pœnit. sect.7. num.* 6. & 10. Bartholom. Ledesma *de sacram. pœnit. difficul.* 23. Io. à Cruce *lib.2. de statu relig. cap.6. dub.5.* Ludouic. à S.Ioan. *par.1. sum. quæst 6. de pœnit. art.2. difficult.13.* Malder. 1.2. *disp.8.* & alij. Quia inquiunt, finis Concil. Trident. *sess.23. cap.15. de reformat.* requirentis approbationem Ordinarij, est, ne ignorantes excipiant confessiones; vnde obtinetur finis eo ipso, quod Confessarius est approbatus ab vno Ordinario.

1406 Praxis tamen aliter interpretatur Concil. Trident. si quidem seruatur præsertim à Regularibus, in quibus frequentius occasio contingit, quod in singulis Diœcesibus à singulis Ordinarijs petant approbari. Adest etiam declaratio S. Congregat. apud Garziam *par.5. de benefic. cap.8. n.*132. quæ ita habet: *Congregatio Concilij respondit. Approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo, in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario.* Et ratio est. Quia approbatio est actus auctoritatiuus, & iurisdictionis, quia non est nuda declaratio idoneitatis, sed declaratio auctoritatiua. Actus autem auctoritatiui, & iurisdictionis non excedunt spheram auctoritatis, & iurisdictionis, atque adeo nec limites Diœcesis, & ideo non habent vim extra ipsam, nisi rati habeantur, vt contingit in Doctoratu. Approbatio autem vnius Ordinarij non rata habetur ab alio. Accedit etiam, quod approbatio est superaddita de iure nouo præsentationi, quæ sola sufficiebat de iure antiquo quò ad Regulares. Ergo sicut de iure antiquo erat necessaria præsentatio respectu cuiuscumque Ordinarij; ita etiam erit necessaria approbatio tanquam superaddita præsentationi.

An Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debeant esse approbati ab Ordinario. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

1407 *Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debent esse approbati ab Ordinario.*
1408 *Non possunt absoluere à reseruatis.*
Nec dispensare super aliqua irregularitate.

1409 Ad 6. Resp. Quòd Confessarij electi vigore Priuilegiorum Confraternitatum, debent esse approbati ab Ordinario, prout cauetur expressè in Constit. Clem. VIII. fel. record. quæ incipit, *Quæcumque à Sede Apostolica*.

ADDITIO.

1408 Constitutio Clement. VIII. de qua Auctor, habetur supra *num.*202. Ex qua est etiam adnotandum, quod Confessarius electus vigore priuilegiorum dictarum facultatum, circa absolutionem non habet aliam facultatem, quam habeant regulariter alij Confessarij, siquidem per dictam Constitutionem non potest absoluere non solum à casibus in Bulla Cœnæ, sed neque etiam à cæteris reseruatis siue Apostolicæ Sedi, siue Ordinarijs locorum. Vnde facultas ipsorum reducitur ad Ordinarium quoad

quò ad absolutionem à peccatis. Nec item absoluere possint ab excommunicatione ab homine lata; nec similiter dispensare super aliqua irregularitate, siue ex crimine siue ex aliquo defectu prouenlente. Vnde videndum erit, an virtute priuilegiorum aliquid aliud possint præter prædicta, & hoc manebit in suo robore; alioquin tota illorum facultas non erit alia, nisi quam habent Confessarij ordinarij.

An Confessarij possint absoluere ab hæresi pure mentali, vbi plura de materia. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

1409 *Quilibet Confessarius potest absoluere ab hæresi purè mentali.*
1410 *Hereticum pure mentalem incurrere excommunicationem, qui doceant.*
1411 *Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas.*
Ecclesia non iudicat de omnino occultis.
1412 *Hæresis purè mentalis an possit reseruari ab inferioribus Papa.*
Ordinarij non possunt sibi reseruare casus specialiter reseruatos Papæ.
Vbi Pontifex manum apposuit, non potest inferior se ingerere.
1413 *Quid requiratur, vt hæresis fiat externa, vt subsit excommunicationi.*
Animus efficacius declaratur factis quam verbis.
Quale debeat esse factum vt declaret hæresim.
1414 *Omissiones alicuius actus possunt declarare hæresim.*
1415 *Quomodo hæresis debeat manifestari, vt locum habeat excommunicatio.*
Qualia debeant esse signa manifestatiua hæresis.
Signa inadæquata possunt manifestare hæresim.
1416 *Scribens hæresim internam characteribus sibi tantum notis, an sit hæreticus externus.*
1417 *Propositio æquiuoca prolata ex sensu hæretico, an faciat hæreticum externum.*
Propositio quæ habet sensum catholicum, & hæreticũ non est suspecta.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum.
1418 *Vt quis sit hæreticus externus, debet signum esse professio interioris hæresis.*
1419 *Communicans hæresim internam ad consiliũ capiendum, non est hæreticus externus.*
1420 *Nec manifestans hæresim internam præhabitam.*
Quid si explicet hæresim præteritam eum complacentia.
1421 *Quid si explicet Inquisitori interroganti, & tunc hæreticè sentiat.*
1422 *An sit hæreticus externus, qui explicat se aliquid contra fidem sensisse.*
1423 *Hæreticè sentiens, & eamdem hæresim legens, aut tanquam lectam narrans, aut transcribens, an fiat hæreticus externus.*
1424 *Hæresis interna non fit externa nisi per actũ peccaminosum mortaliter.*
1425 *Pronuncians hæresim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus.*
1426 *Quid si præuideat, nec impediat.*
1427 *Hæresis interna manifestata indeliberatè non est hæresis externa.*
1428 *An fiat hæreticus externus, qui præuidens se inebriat, vt manifestet hæresim.*
1429 *Fingens se dormire, & pro tali habitus, an fiat hæreticus externus si pronunciet hæresim.*
Quid de repræsentante in scena personam hæretici.
1430 *Pronuncians internam hæresim ex inconsideratione, aut cum solo peccato veniali, an fiat hæreticus externus.*
1431 *Quid si hæresis interna non influat in pronũciationem.*
Paria sunt non esse, & esse sine effectu.
Assumens signum sectæ Hebræorum quando fiat hæreticus externus.
1432 *Exercens opera bona, sed ex hæresi interna an fiat hæreticus externus.*
1433 *Edens carnes ex interna hæresi, sed in parua materia, an fiat hæreticus externus.*
Esus carnium in exigua quantitate cur non sit de se signum hæresis internæ.

1409 Ad 7. Resp. Quod sic, quia purè mentalis hæresis non est punibilis ab Ecclesia in foro exteriori, & non eget absolutione in dicto foro, nec subiacet iudicio fori exterioris Ecclesiæ, iuxta constantem receptamque Theologorum sententiam, de qua relatis alijs testatur Io. Simanc. *de Cathol. instit. cap.* 24. *num.* 3. *& seq.* & meminit Guttier. *vbi sup.*

ADDITIO.

1410 Oppositum esset dicendum iuxta doctrinam, quod hæreticus purè mentalis incurrat excommunicationem, & proinde adhuc esse reseruatam, quam tradunt Glos. *in Clemen. I.* §. *verum*, verbo *eo ipso*, *de hæret.* & *in cap. cogitationis*, verbo *patitur*, *de pœnit. dist.* 1. & *in cap. penul.* verbo *tuo de sentent. excom. in* 6. Cardin. *in dict. Clem.* 1. *n.* 8. Imola alios referens *num.* 18. Goffred. *in sum. tit. de hæret. num.* 2. Anan. *in cap. si quis Episcopus nu.* 7. ver. *Istud tamen de hæret.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 7. *de præsump.* & *tract. quando conatus pun. num.* 3. ver. *Fallit tertio, in* 4. *casu*. Abbas *in cap. fin. num.* 1. *de hæret.* & *in cap.* 2. *num.* 13. *de offic. Ordinar.* Bald. *in l. si quis non dic. num.* 1. ver. *venio ad opposit. C. de Episcop.* Hippolyt. *in l. qui falsam. num.* 13. *ff. de falsis.* Rosella *in sum.* verbo *absolutio* 1. *num.* 29. Ceual. alios

alios referens tom. 2. com. opin. quaest. 698. num. 9. Adrian. in 4. quaest. 2. de confess. §. alij prob. verbo sed huius. Albertin. de cognoscen. assert. quaest. 33. num. 27. Decian. lib. 5. crimin. cap. 41. num. 2. Rojas de haeret. par. 1. num. 246. Vela de poen. delict. c. 14. ver. iure verò. Canter. in suis quaest. de quaest. tangent. punit. cap. 1. num. 8. Repertor. Inquisitorum verbo poena ipso iure. Menoch. lib. 2. de arbitr. cent. 4 casu 360. num. 6. Et quamuis Ceual. & Cantera velint incurrere solam excommunicationem, incurrere tamen etiam alias poenas tradũt Bald. Anan. Hippolyt. citati, Felin. in cap. 1. num. 7. de praesump. & incurrere etiam amissionem bonorum, tradit Surd. de alimen. tit. 9. quaest. 33. num. 7. & decis. 247. n. 12. par. 1. Quia scilicet haereticus mentalis est perfectè haereticus, cum haeresis sola mente consummetur, & proinde tanquam delictum consummatum subiacet poenis.

1411 Auctoris tamen sententia, quod haereticus pure mentalis nullas incurrat poenas, neque etiam excommunicationem, est communissima. Quam tradunt Couarru. in reg. peccatum par. 2. in 4 num. 7 Clarus in pract. lib. 6. §. haeresis, num. 3. Villagut. de extens. leg. tit. de iudice, & iudic &c. §. 10. num. 56. & tit. de exten. poen. inflict. haeret. &c. numer. 96. Guttierez lib. 1. canon. quaest. cap. 13. n. 28. Perez lib. 1. Ordin. tit. 1. l. 2. & lib. 8. tit. 4. l. 3. verbo quari insuper solet. Azeuedo lib. 8. recopilat. tit. 3. l. 1. num. 155. Castro lib. 2. de iusta haeret. punit. capit. 18 post init. Maior. in 3. dist. 25. quaest. 3. in fine. Palud. in 4. dist. 13. quaest. 3. ar. 1. conclus. 8. nu. 15. Caiet. in sum. verbo haeresis in fine, & 2. 2. quaest. 11. ar. 3. in fine. D. Antonin. 3. par. tit. 24. cap. 4. init. Sotus in 4. dist. 22. quaest. 2. ar. 2. ver. hoc autem supposito, Driedo lib. 3. de libert. chau. capit. 5. in fine. Tabiena verbo excommunicatio 5. num. 4. Angel. verbo haeret. num. 2. Armill. verbo excommunicatio casu 9. Syluester verbo excommunicatio 7. num. 4. Sà eod. verbo de casib. Bull. Coen. num. 3. Nauar. cap. 11. manual. num. 22. Martin. Ledesma 2. par. 4. quaest. 21. ar. 6.. ver. sed haesitabis. Aragon. 2. 2. quaest. 11. ar. 3. ll. sed propter haec argumenta, ver. ex his colligitur, Bannes ar. 4. dub. 2. conclus. 1. Azor. par. 1. lib. 8. c. 10 quaest. 3. Vasquez 1. 2. quaest. 96. disp. 160. cap 5. n. 22. Medina ar. 4. ante conclus. Valent. tom. 3. disput. 1. quaest. 11. punct. 3. in fine. Capeauil. de casib. reser. par. 2. cap. 1. quaest. 2. ver. quinto. Vgolin. de censur. reser. par. 2. cap. 1. §. 1. num. 16. & de censur. tab. 1. cap. 9. §. 12. num. 3. Rodriquez in Bull. Cruciata, §. 9. num. 71. Viual. par. 2. candelab. de Bull. Coena, casu 1. num. 2. & par. 1. Tit. de absolut. num. 10. Auila de censur. par. 1. dub. 10. conclus. 1. Henriquez lib. 6. sum. cap. 14. num. 6. Sayr. de censur. lib. 3. c. 4. num. 21. Lopez par. 1. instruct. cap. 41. Suarez disput. 21. de censur. sect. 2. num. 2. Bartholom. Ledesma de sacram. dub. 16. de confes. fundam. 2. in fine. Petrus Ledesma tom. 2. sum. tract. 1. cap. 6. conclus. 9. Sanchez lib. 2. sum. cap. 8. num. 2. & alij. Quia scilicet Ecclesia non iudicat de omnino occultis, & mentalibus, quia cum non subsint cognitioni, nec etiam subesse possunt dispositioni; vnde licet crimen haeresis perfectè consummetur in mente, cum non sit sub dispositione Ecclesiae, nec etiam subest poenis ab ipsa impositis, & consequenter non erit reseruatum, sed à quocunque Confessario haereticus mentalis absolui poterit. Siquidem reseruatur solum ratione censurae annexae, ita vt delictum non sit reseruatum, nisi quando trahit secum excommunicationem, quia videlicet prius punitur poena, & de delicto sic punito fit reseruatio.

1412 An autem, cum haeresis purè interna non sit reseruata à Summo Pontifice, possit reseruari ab Episcopis, aut alijs habentibus facultatem reseruandi, affirmant Caiet. 2. 2. quaest. 11. artic. 4. in fine, Aragon. ar. 3. colum. 8. Vgolin. de casib. reser. Sum. Pont. par. 2. cap. 1. §. 1 num. 12. Suarez disp. 21. de censur. sect. 2. num. 2. Sanchez lib. 2. sum. cap. 8. nu. 4. qui tamen addit, non esse censendam reseruatam, nisi expressis verbis declaretur reseruata; quod intelligit de omnibus peccatis internis, quia cum sit alienum à prudenti gubernatione Ecclesiae, peccata interna reseruari, debet reseruatio interpretari de internis erumpentibus in actum externum. Verum de praesenti stante reseruatione facta à Summo Pontifice, existimo non posse reseruari ab Ordinarijs. Cum enim casus haeresis sit reseruatus sub illa modificatione, quod prorumpat in actum externum, non possunt Ordinarij addere huic reseruationi, quia S. Congregatio decreuit sub die 26. Nouemb. 1602. apud Quarant. in sum. Bullar. verbo casus reseruati §. cum autem, de mandato Clement. VIII. Ne Ordinarij possint sibi reseruare casus Bullae Coenae, aut aliàs specialiter reseruatos Apostolicae Sedi. Rursus cum Pontifex manum apposuerit circa crimen haeresis quò ad reseruationem, non potest inferior amplius se ingerere circa reseruationem, quia eius manus sunt ligatae. cap. vt nostrum, de appell. & Extrau. ad Romanos de praeben. & notant Innocent. in cap. cum M. Ferrar. num. 10. de constit. Dec. cons. 191 num. 10. Alexan. cons. 130. num. 9. vol. 4. Feder. de Senis cons. 2. num. 63. init. Gonzalez glos. 52. de men. num. 27. Couaruu. cap. 9. pract. num. 4. Tusch. litera P. conclus. 61. num. 7. Caputaquens. decis. 282. numer. 5. par. 3. Valas. consult. 105. num. 63.

1413 Ex supradictis autem oritur dubium, quid requiratur, vt haeresis mentalis fiat externa, ad effectum, vt subiaceat excommunicationi. Resp. Requiri aliquod signum externum, quod de se sit manifestatiuum haeresis. Signum autem hic accipitur pro quocunque externo, quod potest animum declarare, atque adeo quod possit manifestare internum actum intellectus, in quo consistit haeresis. Vnde complectuntur etiam facta, quae apta sunt declarare haeresim, siquidem animus efficaciùs factis ipsis, quàm verbis declaratur l. Paulus, ff. Rem rat. hab. & l. Pro haerede, ff. de acquir. haered. & l. Reprehendenda, C. de instit. & cap. Dilecti filij, 2. de appellat. & notant Surd. decis. 194. num. 21. Mascard. de probat. conclus. 1415. num. 34. Scaccia de appellat. quaest. 17. limit. 2. num. 23. Duran. decis. 233. num. 16. Rota decis. 582. num. 7. par. 1. Recent. Et proinde quod etiam per facta declaretur haeresis interna, notant Clar. in prac. lib. 5. Haeresis, num. 24. Vgolin. de casib. reser. par. 2. cap. 1. num. 17. Viual. in Candel. par. 2. tit. de bulla Coena, num. 2. Sanchez lib. 2. sum. cap. 8. num. 15. & alij mox citandi. Factum tamen debet esse tale, vt saltem in circumstantijs, in quibus fit, habeat vim declarandi haeresim internam,

& ideo

& ideo non ſufficit quod ſit hæreticale, niſi etiam hæreſim declaret; vnde vt cum Viualdo notat Sanchez *citat.* qui crederet fornicationem eſſe licitam, & ex hac opinione fornicaretur, non eſſet hæreticus externus, quia fornicatio ex ſe non declarat hæreſim, nec ex tali actu concipitur ſuſpicio hæreſis.

1414 Et ad facta, quibus hæreſis interna declaratur, reducuntur etiam illæ omiſſiones, quæ prouenire poſſunt ex animo hæretico, & aptæ ſunt eumdem animum declarare, vt notant Caiet. 2.2.*q.* 11. ver. *Ex his ſiquidem*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 30. Tolet. *in ſum. in expoſit. Bul. cœnæ excommunicat.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 16. Iſtæ tamen omiſſiones, vt reddant hæreticum externum, debent eſſe tales ex circumſtantijs, vt valeant declarare hæreſim internam, & tanquam ſigna ducere in illius cognitionem. Vnde ſi quis, dum eleuatur Euchariſtia, non genuflecteret ex animo hæretico, ſi ita ſe gereret, vt ſimul oſtenderet inaduertentiam, non eſſet hæreticus externus, quia tunc illa omiſſio non declararet hæreſim internam, ratione illius circumſtantiæ.

1415 Ex quibus ſequitur, quod vt dicatur hæreſis manifeſtata ad effectum incurrendi excommunicationem, debet eſſe manifeſtata relatiuè ad alterum, ita vt ſignum debeat habere vim cauſandi in altero notitiam talis hæreſis; aut ex ſui natura, qualia ſunt verba, & ſcripta directè explicatiua, aut ſaltem habita ratione circumſtantiarum, iuxta ea, quæ tradunt Bannes 2.2. *quæſt.* 11. *ar.* 4. *dub.* 2. *argum.* 3. *contra* 3. *concluſ.* Vaſquez 1.2. *diſp.* 160. *cap.* 5. *n.* 20. *&* 21. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 6. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *difficul.* 2. *poſt* 10. *concluſ.* Nauar. *cap. Cogitationis, num.* 10. *corol.* 2. *de pœnit. diſt.* 1. Vgolin. *de cenſur. reſer. ſum. Pont. par.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. Sà verbo *Excommunicatio, in expoſit. Bul. cœna num.* 3. Corduba *lib.* 4. *q.* 13. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè*. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 26. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt. vlt.* Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 2. *num.* 6. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 4. *diſp.* 3. *pun.* 3. *num.* 3. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 6. Aragon. 2. 2. *qu.* 11. *ar.* 3. Caſtro *lib.* 2. *de hæret. pun. cap.* 18. Simancas *tit.* 42. *num.* 7. Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 9. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *pun.* 3. *in fine*. Auila *de cenſur. par.* 2. *dub.* 11. *concluſ.* 2. Sanctarel. *q.* 3. *de Hæreſi dub.* 1. *quæſt.* 7. Becan. *par.* 2. *ſum. c.* 15. *quæſt.* 1 *num.* 8. Facundez *lib.* 1. *in* 1. *præcep. Decal. cap.* 11. *num.* 9. Lorca 2.2. *diſp.* 55. *de fide nu.* 6. Turrian. *diſp.* 56. *dub.* 2. ver. *Illud Placet*. Hurtad. *de fide diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 20. Et proinde ſigna manifeſtatiua hæreſis, vt conſtituant quem exteriorem hæreticum, debent habere completam ſignificationem interioris hæreſis. Vnde non eſſet hæreticus, qui internè pronuncians, *Deus non eſt Trinus*, exterius ſolum diceret, *Non eſt*: quia hęc externa propoſitio nõ eſt adęquata pro explicãdo ſenſu interno. Ratio eſt, quia niſi ſignum ſit determinatum, & adæquatum, nõ habet vim ducendi in cognitionem audientem, aut videntem. Dum autem non poteſt ducere in cognitionẽ, non habet vim manifeſtandi, & proinde hæreſis ſic manifeſtata nõ eſt manifeſtata, quia non poteſt peruenire ad alterius cognitionem. Aduertendum tamen eſt, quod ratione circumſtantiarum ſigna alias inadæquata, & inſufficientia; poſſunt fieri adæquata, & ſufficientia, vt ſi aſſerente aliquo, quod Deus ſit Trinus, alius præſens, & ad hoc attendens reſpondeat, *Non eſt*. nam tunc expreſsè cenſetur negare, quod ab alio auditur affirmari.

1416 Ex quibus deducitur, quod ſi quis ſcribat hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, vt contingit, quando ſcribitur *in zifra*, vt vulgò dicitur, non fieri externum hæreticum, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 22. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 187. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 7. Petrus Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 15. Et ratio eſt, quia hæreſis non dicitur exterius manifeſtata, niſi poſſit alteri innoteſcere: explicata autem per huiuſmodi characteres non poteſt alteri innoteſcere. Nec obſtat, quod exprimens illos characteres, poſſit alios ducere in cognitionem, quia non ducet ex vi eorumdem characterum, ſed ex vi explicationis; & proinde non manifeſtabit hæreſim per illos characteres, ſed per explicationem ipſorum, & tunc fiet hæreticus externus. Eſt tamen aduertendum cum Hurtado *citato*; quod vt ſic explicans ſuam hæreſim externam huiuſmodi characteribus, non fiat hæreticus externus, debent eſſe tales, vt nemo ex vi illorum poſſit deuenire in cognitionem rei explicatæ, neque ij quidem, qui periti ſunt in explicandis arcanis notis vulgo *zifre*; vel quia omnino arcani ſint, & ſpecialiſſimi; vel quia ſint malè efformati: nam ſi ex peritis poſſet aliquis explicare, hæreſis eſſet exterius manifeſtata.

1417 Sed quid, ſi proferat propoſitionem æquiuocam, quæ poſſit habere ſenſum catholicum, & hęreticum, & habeat interius hereſim correſpondentem ſenſui hęretico? vt ſi crederet iuſtificationem fieri per fidem formaliter, diceret, *Homo fide iuſtificatur*; hęc enim propoſitio facit hęreticum, ſi intelligatur de formali iuſtificatione; & ſenſum catholicum, ſi intelligatur de iuſtificatione diſpoſitiuè accepta, ſiquidem de fide eſt, eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem. *Reſp.* Fieri hęreticum externum. Suarez *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 26. Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 13. Quia cum talia verba proferantur ex animo hęretico, & ſint apta ad explicandam hæreſim, cenſetur ſufficienter exterius manifeſtata. Verum obſeruat, & rectè, Hurtad. §. 14. *ſequenti*, requiri, vt reddat hęreticum externum, quod aliqua ratione ſit ſuſpectus; quia ceſſante ratione ſuſpicionis, non poteſt ſine graui peccato interpretari talis propoſitio in ſenſu hęretico; quia ſicut non poſſumus facta indifferentia iudicare peccata, niſi aliunde manuducti: ita & verba. Deinde, quia vt habet cum Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. 17. Propoſitio, quę habet, ſenſum catholicum, & hęreticum, non poteſt vocari ſuſpecta, aut hęreſim redolens, ſed æquiuoca, nec poteſt ſine pręcipiti iudicio flecti in prauũ ſenſum. Et ideo huiuſmodi propoſitiones ſine alijs adminiculis non faciunt hęreticum externum. Et hoc etiam conſtat ex regula, quod in dubio ſemper eſt capienda illa interpretatio, quæ excludit delictum. *l. Merito, ff. pro ſocio*. & *l. Prætor* §. *decere, ff. de vi bon. rap.* & *cap. fin. de præſump.* & *cap. Eſtote, de regul. iur. in Decret.* & notant Bar. *in*

l. Non

l. Non solum, §. sed vt probari, ff. de nou. oper. nun. per tex. *l. Item apud, §. si communem, ff. de iureiur.* Decian. *resp.92. num.529. vol.2.* Marsil. *consil. 132. num.4.* Cephal. *Consil.397. num.98. lib.3.* Menoch. *consil.27. num.104.* Grammat. *consil. 25. num. 20. & decis.18. num.5.* Craueta *consil.242. in fine.* Tiraquel. *de retrac. consag. §. 30. glos. num. 24.* & alij cum Glos. *in l.2.* verbo *Probaretur, C. de petit. haeret.* & habetur etiam *in Reg. iur. l. Semper in obscuris, ff. de reg. iur.* Et ideo non esse talem hęreticum externum sentit Riccinl. *lib. 1. de person. extra Eccles. grem. cap.9. num.5.*

1418 Rursus, vt quis fiat hęreticus externus, requiritur, quod signum externum ordinetur ad manifestandã hęresim internam; & proinde sit professio illius: & consequenter requirit illius pręsentiam, seu existentiã in intellectu. Ita Vasquez 1.2. *disp.160. cap.5. num.22.* Suarez *disp.4 de censur. sect.3. n.14.* Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num.25.* Facundez *lib. 1. in 1. pracep. Decal. cap.11. num. 14.* Hurtad. *de fide disp.83 sect.3. §.30.* Trullench. *lib.1. in Decal. c.2. dub.3. num.5. in fine.* Ratio est, quia actus externus non est bonus, aut malus, nisi quatenus coniungitur cum interno, siquidem nec etiam est actus humanus; & proinde malus prohibetur solum vt dependens ab interno. Ergo cum actus seu signum externum reddens aliquem hęreticum externum sit malus, & prohibitus sub excommunicatione, debet coniungi cum actu interno. Deinde, quomodo potest signum externum manifestare hęresim internam, & facere hęreticum externum, nisi interius adsit hęresis? Rursus vt signum externum faciat hęreticum externum, debet declarare, & notificare hęresim internam; & ideo necessarium est, quod sit quędam professio illius.

1419 Ex quo deducitur, quod si quis habens hęresim internam eam sincero animo confessario, aut amico communicet ad consilium capiendum, non fieret ratione huius actus hęreticus externus. Ita Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num. 19.* Suarez cum eis *disp.21. de fide sect.2. num. 12.* Sanctarel. *de haeresi cap. 3. dub.2. num. 10.* Becan. *par. 2. sum. cap. 15. quaest 1. num.8.* Facundez *pracep. 1. Decal. lib.1. c.11. num.19.* Hurtad. *de fide disp.83. sect.3. §.33.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.2. dub.3.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap 4. num.18.* Azor. *par. 1. lib.8. cap.10. q. 5.* Ratio est, quia talis manifestatio non est protestatio hæresis, sed actus de se bonus, cum ordinetur ad petendum consilium; nec esset peccatum hæresis externæ, sicut non esset actus concubinatus, si quis diceret amico ad finem bonum, se esse in concubinatu. Et hoc à fortiori, si detegat in confessione sacramentali; siquidem quæ in illa manifestantur, sunt extra humanum commercium, nec subsunt indicaturæ ecclesiæ, prout regulat actus externos, quia deducuntur, & manifestantur coram Tribunali CHRISTI; atque adeo non subsunt excommunicationi latæ pro actibus externis.

1420 Et à fortiori non esset externus, qui confessario, aut vnicuique alteri manifestaret hæresim internam iam præhabitam, vt notant Suarez *disp 4. de censur. sect. 2. num 14.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap.4. num.31.* Sanchez *lib.2. sum. cap. 8. num. 21.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap. 2. dub.3. n. 16. & 20.* Vasquez 1.2. *disp.160. cap.5. num. 22.* Aragon. 2.2. *quaest.11. ar. 3.* Couarruu. *Reg. Peccatum, pun 2. init. num. 7. in fine.* Simanchas *de cathol. instit. tit.42. num.7.* Gutierez *lib. 1. canon quaest. cap. 13. num.9.* Azor. *par. 1. lib.8. cap.10. quaest. 4.* Azeuedo *lib.8. recopil. tit.3. l.1. num. 156.* Becan. *par. 2. sum. cap.15. quaest.1. num.8.* Sanctarel. *de haeresi c.3. dub.2. num.11.* Facundez *pracep.1. Decal. lib.1. c.11. num.20.* Petrus Hurtad. *de fide disp.83. sect.3. §.32.* Ratio est, quia talis manifestatio non est professio hæresis internæ, nec oritur ex fine manifestandi suum errorem, sed ex alio fine: neque enim est actus externus correspõdens interno hæresis, seu ab ipso oriens; sed est alterius ordinis, & ideo talis est, qualis est internus, ex quo oritur: atque adeo potest esse actus virtutis, si oriatur ab interno virtuoso, vtpote humilitatis, prudentiæ &c. Et quamuis Suarez, & Trullench. *citati* doceant, esse hæreticum externum, si quis explicet suam hæresim internam præteritam cum complacentia; probabilius tamen est, non esse, vt notant Sanchez *citat.* Filliuc. *tract. 22. cap.7. quaest. 10. num.194.* Quia talis explicatio, licet oriatur ex animo malo, & actu interno peccaminoso, non oritur tamen ex hæresi interna, quia non adest, vt supponitur, nec est protestatio illius. Vnde vt rectè notat Petrus Hurtad. modo *citat.* Si quis suam hæresim internam exponeret inquisitori, *vel quia* vellet ab ipso dirigi, vel quia interrogaretur *ab eodem*, non fieret hæreticus externus, *nec posset puniri*, nec reponi inter eos, qui malè sensissent in fide, nam talis explicatio non oritur ex actu interiori hæresis tanquam illius protestatio, sed vel ex pia voluntate instructionis circa res fidei, vel ex obedientia, vel ex aliquo simili actu.

1421 Et quamuis Suarez *disp.21. de fide, sect.2. num. 7.* Becan. *par. 2. sum. cap.15. quaest. 1. num. 8.* velint, quod manifestans hæresim suam interroganti Inquisitori, fiat hæreticus externus, si tunc de præsenti sentiat hæreticè, quia exigit ipsum interrogando confessionem fidei, & proinde explicatio est professio hæresis: Attamen Facundez *pracep. 1. Decal. lib.1. cap.11. num.21.* adhuc existimat, non fieri hæreticum externum, quod mihi probabilius videtur, supposito, quod talis hæresis interna nondum sit facta externa per alios actus externos; quia talis confessio seu actus externus non oritur ex actu hæresis internæ, nec ex voluntate illam manifestandi, & profitendi, sed ex actu virtutis, nempe veracitate, seu affectu, & voluntate explicandi veritatem facti. Alioquin, sicut hæreticus toties peccat, quoties suam hæresim internã exterius profitetur, dum Inquisitores vrgerent reos, vt suas hæreses confiterentur, vrgerent ad peccandum. Vnde quando interrogant, non exigunt protestationem fidei, sed declarationem facti, prout se habet, seu manifestationem veritatis.

1422 Similiter, qui refert se aliquid contra fidem sensisse, siue id faciat ex ioco, siue seriò, siue ex ignorantia, siue cum scientia, non fit hæreticus externus, vt aduertunt Sayr. *lib.3. de censur. cap.4. num.31.* Suarez *disp. 4. de censur. sect. 2. num. 14.* Sanchez 2. *sum. cap.8. num.21.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.2. dub.3. num.16.* Azor. *tom.1. lib.8. c.10. quaest.3.* Facundez *pracep.1. Decal. lib. 1. c.11. n.15.*

Vas-

Vasquez 1.2. *disp.*160. *cap.*5. *num.* 22. Petrus Hurtad. *de fide, disp.*83. *sect.* 3. §. 30. Ratio est, quia non potest quis fieri hæreticus externus, nisi sit internus, vnde affirmans propositionem hæreticam, si non habeat intus sensum hæreticum, non est hæreticus. Ergo narrans suam hæresim prætteritam, cum de præsenti non sit hæreticus, quocunque modo narret, non fiet hæreticus externus: Quod habet locum, etiamsi id fieret ex inani iactantia, quia licet peccaret grauiter complacendo sibi de prætterita hæresi, non tamen esset interius hæreticus, nam supponitur, quod non assentiatur de nouo errori; & ita notant Sanchez, & Facundez *citati*. Quod si faceret animo consitendi eamdem heresim, videndum, an consiteatur, vt illam profiteatur, & tunc fieret hæreticus externus, quia non potest exterius profiteri, nisi interius idem sentiat. At si intendat tantum confiteri vt prætteritam, non fiet externus hæreticus, quia hoc non est de nouo consentire in factum prætteritum, sed quod factum est, declarare.

1423 Rursus, non fiet hæreticus externus, qui internè hæreticè sentiens eamdem hæresim aut legit in libris, aut tanquam lectam narrat, aut ex alienis libris transcribit, vt aduertunt Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 7. Corduba *lib.* 4. *quæst.* 23. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè*. Sà verbo *Excommunicatio, in Bul. cœna, num.*3. Sanchez *lib.*2. *sum. c.*8. *n.*23. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.*13. Ratio est, quia hi actus non sunt explicatiui hæresis internæ, nec quisquam ex ipsis argueret internam hæresim; imo à catholicis, & catholico modo exerceri possunt, vt si quis ad impugnandum transcriberet, aut narraret. Vnde ex his actibus non fit exterius manifesta interna hæresis, licet adsint, quia non referuntur ad explicandos proprios, sed alienos sensus.

1424 Similiter, vt hæresis interna fiat externa, requiritur, vt actus sit peccaminosus mortaliter secūdum se, ad effectum contrahendi excommunicationem impositum hæresi externę. Ita Henriquez *lib.*6. *sum. cap.*14. *num.*6. Sà verbo *Excommunicatio, de Bulla cœna, num.*3. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.*8. *n.*7. Suarez *disp.* 21. *de fide, sect.* 2. *num.* 12. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.* 5. Petrus Hurtadus *de fide, disp.* 83. *sect.* 3. *num.* 21. Et est iuxta communem doctrinam, quod excommunicatio non imponitur nisi pro peccato mortali. Cuius rei ratio est, quia quamuis per actum aliquem venialiter malum fuit manifestata, & externa hæresis interna, non fit tamen sufficienter manifestata, ita vt fit manifesta in ratione peccati mortalis. Licet enim interior hæresis sit secundum se peccatum mortale, attamen non est peccatum mortale in esse manifesto, seu externo, nisi actio per quam manifestatur, sit peccaminosa mortaliter: sic qui haberet animum occidendi interius peccaret mortaliter; si tamen ex hoc animo leuem iniuriam eidem inferret, exterius non peccaret, nisi venialiter. Deinde quando actio per quam manifestatur hæresis, non est peccaminosa mortaliter, non manifestatur sufficienter, quia non indicat animum nisi venialiter peccaminosum, & proinde non indicat animum hæreticum, quia animus hæreticus est peccaminosus mortaliter, cum hæresis destruat fidem, quę nisi per peccatum mortale amitti potest. Vnde etiam ratione primæ conditionis requiritur actus mortifere peccaminosus.

1425 Hinc autem fit. Quid si quis interius hæreticè sentiens, dormiens, aut in ebrietate pronunciet easdem hæreses, non fiet hæreticus externus, vt tradunt Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*1. *c.*6. *difficul.* 5. *post* 10. *conclus.* Suarez *disp.*21. *de fide sect.*2. *n.* 12. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*8. *num.* 14. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*11. *num.* 17. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.*5. *pun.* 2. *num.*7. Petrus Hurtad. *de fide disp.*83. *sect.* 3. §. 28. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.*2. *dub.* 3. *num.* 19 Ratio est: Tum quia actus dormientium, & ebriorum non sunt peccaminosi, quia nec liberi, & ideo non possunt subesse excommunicationi; nec peccaminoso modo manifestant hæresim. Tum quia non sunt tunc verba signa conceptuum deliberatorum, & in quos liberè consentiatur; & ideo non manifestant hæresim, vt deliberatè conceptam; sed manifestant internas repræsentationes, quæ ex naturalibus causis per excitationem phantasmatum generantur. Tum quia de præsenti non est hæresis in intellectu dormientis, aut ebrij; & ideo manifestatio non prouenit ab interna hæresi, atque adeo non est professio illius. Tum quia illa loquutio non ducit moraliter in cognitionem audientes internæ hæresis, quia cum loquutiones amentium, & dormientium, seu ebriorum sint ex impressione naturali facta à diuersis causis in phantasmatibus, non sunt sufficientes, vt ducant in cognitionem sensuum præhabitorum ante somnum, aut ebrietatem. Et hoc habet locum, etiamsi sentiens hæreticè id præuideat, nec impediat. Ita præsertim Facundez.

1426 Nec obstat, quod præuidens homicidium in ebrietate, nec abstinęns, peccet, atque incurrat irregularitatem. Quia non est eadem ratio: siquidem homicidium consistit in solo actu externo, & ideo non potest dari talis actus externus sine homicidio. Vnde præuidens in ebrietate sequuturum, tenetur præcauere, quia reuera committit homicidium, si non præcaueat. At potest dari propositio externa hæretica, quæ non sit hæresis, quia hæresis in verbis non est hæresis, nisi coniuncta cum hæresi interna. Et cum in dormiente, aut ebrio non coniungatur, non erit hæresis exterior, & ideo non tenetur præcauere, cum non sit præcauendum, quod non est peccatum.

1427 Nec item obstat, quod hæresis ante concepta sit causa, quod hæreticus in somno loquatur errorem, & quod illa hæresis sit moraliter præsens, quia remanet in virtute, nempe in memoria secundum species. Nam imprimis non est causa effectiua illius loquutionis, sed potius materia, seu instrumentum, quia species relictæ excitantur ab alijs causis, & inseruiunt tanquam materia, qua tales causæ vtuntur ad causandam prolationem erroris. Rursus, dato, quod esset causa, quod loqueretur errorem, non tamen esset causa, quod loqueretur hæresim, quia illa propositio esset error materialiter, non autem formaliter, quia non esset expressiua conceptus liberi, & preelecti, qualis est hæresis. Tertio, quia cum in somnis loquamur, quę nunquam cogitauimus, non potest loquutio dormientis ducere in

casib. reseruat. par. 1. sect. 2. ar. 8. Ludouic. à S. Io. par. 1. sum. quæst. 9. de pœnit. ar. 2. dub. 2. Et quidem loquendo de approbatione, quatenus approbatio est, & qua quis approbatur simpliciter, & absolutè, videtur irreuocabilis, quia approbatio non est aliud, quam declaratio idoneitatis fundata in iudicio de idoneitate, vt etiam desumitur ex Concilio Trident. sess. 23. cap. 15. de reformat. ibi. *Nisi ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Ex quo manifestum fit, quod approbatio non est aliud, quam declaratio idoneitatis, & quod idoneitas est secundum iudicium, quod formatur ab Episcopo, vel ex vi examinis, vel ex alia notitia. Et ideo se habet per modum sententiæ, quæ si sit iusta, de sui natura est irreuocabilis, quia si reuocaretur committeretur iniustitia. Quod etiam in casu præsenti contingeret, quia reuocatio approbationis est declaratio contraria approbationi, vnde sicut approbatio est declaratio idoneitatis, ita renocatio est declaratio inhabilitatis, quæ profectò esset in iusto respectu illius, qui simpliciter, & absolutè est declaratus idoneus, si iustè declaratus est.

1393 Hoc tamen non obstante potest nouus Episcopus de nouo examinare Regulares iuxta declarationem S. Congregat. Quia vocando ad examen non reuocat approbationem, sed tantum recognoscit, an sit iustè data. Quod autem possit recognoscere approbationem, ex eo conuincitur, quia est pastor ouium suæ diœcesis, & de ipsis tenetur reddere rationem, vnde ratione sui officij habet ius recognoscendi idoneitatem ministrorum, quos habet adiutores in pascendis ouibus sibi commissis. Et sicuti imputatur Episcopo, si approbet ministros non idoneos, ita imputaretur successor, si manuteneret non idoneos, aut permitteret, & ideo debet recognoscere. Rursus, cum ad ipsum spectet cura suarum ouium, nō debet relinquere curæ ignorantiorum, & proinde debet recognoscere ministros, & eorumdem idoneitatem, per quos reguntur, alioquin negligerent oues sibi commissas, siquidem relinquerent earumdem conscientias sub ignorantiorum cura, quod esset negligere ipsarum salutem, & ideo tenerentur reddere rationem Deo, si quæ animæ periret ob inhabilitatem Confessariorum. In hoc tamen examine tenentur ratam habere approbationem illorum, quos idoneos repererint, absolutè, & simpliciter, sicut eam obtinuerant à prædecessore; alioquin iniustè se gererent auferendo ab approbatis, quod per modum sententiæ ante obtinuerant.

An Confessarij possint approbari ad tempus. Quæst. II.

SVMMARIVM.

1394 *Confessarij quando possint approbari ad tempus.*
Absolute idoneos tenentur Episcopi absolute approbare.
1395 *Approbatio non est libera Episcopis, sed debent se conformare idoneitati.*

1394 Ad 2. Resp. Quòd sic: & ita hodie seruatur in Curijs Episcopalibus ad tollendas omnes difficultates, quas regulares proponebant, quòd semel approbati poterant deinde semper audire Confessiones, & ita declarauit S. Conc. Trid. *die 2. Iulij* 1587. per hæc verba. *Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumue examinatoribus reperti & probati fuerunt, generaliter quoque, & indistinctè absque aliqua limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis personarum admittantur in Diœcesi propria. De cæteris verò, qui non adeo idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domibus Laicorum confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem audita confessionis pro Medico aduenienti relinquere*; Vt testatur Quaranta *in verbo*, *Priuilegia Regularium fol.* 514.

F: Michael Bonel. Card. Alex.

Gregorius Palearius Secretar.

ADDITIO.

1395 Ex declaratione S. Congregat. quam Auctor affert, constat, quod tenentur Ordinarij, quos simpliciter idoneos repererint, simpliciter approbare. Vnde non ex eo, quod semel approbati pretendant semper posse audire confessiones, vt innuit Auctor, possunt Ordinarij ad tollendas difficultates approbare ad tempus, sed solum, quia non sint absolutè idonei. Et ita tradunt Suares *disp.* 28. *de pœnit. sect.* 7. *dub.* 6. Vgolin. *de potest. Episc. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 6. Rodriquez *tom.* 1. *quæst. reg. quæst.* 58. *ar.* 8. Cened *lib.* 1. *quæst. canon. quæst.* 38. *num.* 21. & 22. Facundez *præcep.* 2. *Eccles. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 17. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 45. *ar.* 10. *conclus.* 10. Homobon. *tract.* 5. *Exam. Eccles. cap.* 3. *quæst.* 17. Gutierez *lib* 1. *quæst. canon. cap.* 27. *num.* 18. Lezana *tom.* 1. *quæst Regular. cap.* 19. *num.* 8. Ex quo fit, quod approbatio non sit libera Episcopus, ita & possint ad libitum limitare, aut modificare, sed tenentur

tur

tur approbare secundum mensuram idoneitatis. Quod sequitur ex natura approbationis, quæ non dicit aliud, quàm proferre sententiam de idoneitate iuxta iudicium, quod de ipsa formatur. & ideo si prolatio sententiæ discreper à iudicio, & appellatio non sit secundum mensuram idoneitatis, iniuriosa est, & iniusta non secus, ac esset sententia iudicis, quæ discreparet ab ipsius iudicio, quod formaret auditа vtraque parte, & à iuribus, secundum quæ esset proferenda. Et ideo Concil. Trident. *sess. 23. c. 15. de reformat.* non refundit approbationem in purum beneplacitum Ordinariorum, sed in iudicio de idoneitate, vt constat ex illis verbis, *Nisi per examen, aut aliàs idoneus iudicetur*. Vnde eum per Concilium committatur Ordinarijs sola approbatio, non est ipsis liberum reijcere, aut admittere, prout libuerit, sed simul obligantur declarare idoneitatem, prout reperiunt, & proferre sententiam iuxta iudicium, quod de ipsa formant. Vt proinde S. Congregat. declarauerit, debere Ordinarios absolutè, & absque vlla restrictione loci, temporis, personatum approbare, quos absolutè idoneos reperierint.

An Episcopus possit concedere licentiam Regularibus audiendi confessiones, etiamsi non exponantur examini. Quæst. III.

S V M M A R I V M.

1396 *Episcopus potest admittere ad confessiones audiendas non examinatos, & quando.*
Quid requiratur, vt quis sit aptus ad audiendas confessiones.
1397 *Idoneitas debet esse nota, vt quis approbetur ad audiendas confessiones.*
1398 *Examen confessariorum quando possit omitti.*
Quando scientia doctorandi est notoria, omitti potest examen.
1399 *Ordinarius an possit se remittere Superioribus quò ad idoneitatem subditorum pro audiendis confessionibus.*
Superior Regularis testans aliquem idoneum pro audiendis confessionibus, qui non sit, grauiter peccat.
1400 *Si habilis pro audiendis confessionibus reijciatur, potest appellare à grauamine.*
Quid si deficiat ex timore, aut perturbatione animi.

1396 Ad 3. Resp. Ratio dubitandi pro opinione negatiua, quòd non possit, sumitur ex Conc. Trid. *sess. 23. can. 25.* in quo disponitur, nullum etiam regularem posse confessiones sæcularium audire, aut ad id idoneum reputari, nisi parochiale Beneficium habuerit, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur necessarium, fit approbatus. Ex quibus verbis patet euidenter, non posse Episcopum examen remittere; & fortificatur ex eo, nam in approbandis confessoribus, manifestè debet constare de eorum scientia, vt notat Gloss. communiter recepta *in Clem. dudum. §. statuimus, de sepulturis*. vbi ponit sex qualitates necessarias, inter quas præcipua est, quòd sit persona sagax, sciat soluere, & ligare, ac misericordiam cum rigore miscere, cap. *disciplina*, & quòd ibi communiter notatur, 45. *dist.* Archidiac. *in cap. pœnitentia, de pœnitentijs, dist. prima*. Panor. *in cap. nisi vtriusque sexus, num. 7. & sequen. eodem tit.* vnde Gloss. *in cap. consideret, de pœnitentijs dist. 6.* dicit, tantam debere inesse sapientiam *in Confessario*, vt valeat discernere inter morbum & morbum, lepram & lepram, atque ita sequuntur omnes Summistæ in verbo *Confessor*. Supradictis accedebat, requiri examen in Confessoribus pro forma, & propterea omitti non potest, ad tradita latissimè per Parisium *in tractatu de resignatione Beneficior. lib. 7. q. 9.* Gonzalez *Glos. 5. §. 3. n. 8. & sequen.* Artama. *cons. 25.* Kopen. *in dec. Germaniæ 21.* Hinc est, quòd quando examen requiritur pro forma, non sufficit præsentatio virtualis, sed personalis, ita Bald. *in c. Constitutus il. 2. num. 4.* Dec. *n. 7.* Fel. *n. 10.* Anan. *num. 12. de appellationibus*. Fuschus *in tract. de visitat. lib. 2. c. 5.* voluit examen faciendum in Parochialibus beneficijs, esse de forma sacri Concilij Tridentini. Concludo tamen, quod non est necessarium pro forma in approbatione Confessariorum, sed sufficit, quòd Episcopus reputet aliquem idoneum, & sic illum etiam absque examine approbare potest, si vult: nam Concilium Trid. non se restringit ad dictum examen; sed dicit, aut aliàs idoneus iudicetur. ita Riccius *in prax. var. resol. fol. 14. resol. 21.*

A D D I T I O.

1397 Esse necessariam notitiam idoneitatis cõfessarij in Ordinario approbãte, deducitur euidenter ex Concilio, siquidem requirit, quod ab approbante ait per examen, aut aliàs iudicetur idoneus. Iudicium autẽ de idoneitate non potest formari nisi præuia notitia de scientia. Et ideo si Ordinarius aliquem approbaret absque examine, & absque notitia de habilitate, peccaret mortaliter, quia in regimine negligeret munus suum, & exponeret periculo oues sibi commissas, dum fineret earumdem

conſcientias regi ab ijs, quos neſciret eſſe habiles pro tali munere.

1398 Quod autem poſſit Ordinarius prætermittere examen, quando alias ipſi conſtat de ſufficientia approbandi, non ſolum deducitur ex Concilio, cum vtatur dictione, *Aut alias idoneus iudicetur*, ſed etiam, quia in Doctoratu, in quo fit iudicium de doctrina doctorandi, omitti poteſt examen, quando ſcientia doctorandi eſt notoria, vt tradunt Gloſ. *in cap. Nullus.* verbo *Teſtimonio. diſt.* 24 Felin. *in cap. fin. num.* 28. *de præſumpt.* plura allegans. Dec. *in cap. Conſtitutis 2. num.* 3. *de appellat.* Ceual. *Commun. contra com. par.* 2. *quæſt.* 302. *n.* 14. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel gloſ.* 4. *num.* 86. Henriquez *lib.* 10. *ſum. cap.* 18. Modit. *in §. Plebiſcitum dub.* 54. *num.* 12. Achugna *in cap. Nullus num.* 3. *diſt.* 24. Adeſt tamen diſcrimen, quod, vt quis doctoretur abſque examine, debet ſcientia eſſe notoria non ſolum ijs, qui ſuffragium ferre debent pro doctoratu, ſed etiam cæteris, ita vt debeat eſſe publica, quia ſicut doctoratus eſt gradus publicus, ita etiam habilitas debet eſſe publica, vt tollatur ſuſpicio, quod inhabiles doctorentur. At confeſſarij ſcientia ſufficit, ſi ſit nota approbanti, quia inſeruit ſolum notitia, vt poſſit approbare, & ſciat futurum miniſtrum idoneum. Ex quo fit, quod debeat habere notitiam de doctrina neceſſaria pro exercendo munere confeſſarij: nam licet ſciret eſſe theologum ſcholaſticum, non tamen ſufficeret, quia theologia ſcholaſtica non ſufficit pro exercendo munere confeſſarij; imo plures theologos noui, qui neſciebant penitus neceſſaria pro tali munere.

1399 An autem poſſit Ordinarius ſe remittere Superioribus regularibus circa ſufficientiam ſubditorum, quos præſentant pro audiendis confeſſionibus, atque adeo abſque alia notitia de eorundem ſufficientia eos approbare. Negatiue videtur reſoluendum; quia Iudex non poteſt ferre ſententiam ſine cognitione cauſæ ſtando dicto alterius, ſed oportet quod ipſe ſit inſtructus de meritis cauſæ. Cum ergo approbatio ſit declaratio idoneitatis per modum ſententiæ, non poterit Ordinarius declarare aliquem idoneum, niſi cognoſcat de idoneitate per examen, vel alio modo notam habeat. Tenendum tamen eſt, quod poſſit ſe remittere iudicio Superiorum regularium, ſi eos idoneos iudicet, vt poſſint ferre iudicium de habilitate, & confidat de ipſorum induſtria, & fideſitate. Ratio eſt, quia in tali caſu cenſetur ipſis committere cognitionem cauſæ, & ipſe ſtat eorumdem relationi, tanquam inſtructus, & in virtute talis relationis approbat, & proinde approbatio habet debitum fundamentum notitiæ, quã Epiſcopus habet ex tali relatione. Sic etiam Summus Pontifex fert iudicium in cauſis grauiſſimis, quas committit examinandas alicui peculiari Congregationi, innixus relationi eiuſdem Congregationis. Ex quo fit, quod Superior regularis atteſtans aliquem eſſe idoneum, quem neſcit eſſe idoneum, aut reuera non eſt, grauiter peccat, & multipliciter. Nam quando Ordinarius ſe remittit ipſius iudicio, exigit eiuſdem fidelitatem, & ipſe tacitè promittit, dum acceptat munus atteſtandi de idoneitate; & ideo mentitur, & peccat contra fidelitatem. Rurſus committit illud peccatum, quod committeret Ordinarius approbando, quem neſcit eſſe idoneum, quia eſt cauſa quod approbetur.

1400 Sed quid ſi aliquis habilis in examine reijciatur? Reſp. Poſſe reiectum appellare à grauamine examinatorum, & petere iterum examinari, quia ex nouo examine per perſonas non ſuſpectas optimè conſtabit, an ſit paſſus grauamen, iuxta ea, quæ tradunt Ludouiſ. *decif.* 159. *num.* 10. Rota *deciſ.* 8. *de probat. in Nouis.* & *deciſ.* 18. *num.* 4. *de conceſ. præbendar. ſimiliter in Nouis.* & *in Calagurrita- na Beneficij de Cornera* 8. *Februar.* 1591. & in *Calaguritana de Manilla* 15. *Iun.* 1612. *coram Coccino*. Et ideo ſi ſe offerat reiectus nouo examini, erit admittendus. quod etiam locum habet, ſi ex timore, aut ex alia perturbatione animi defeciſſet in examine, vt ponderat Merlin. *citata deciſ. num.* 9. & ideo etiam ab iiſdem examinatoribus poterit de nouo examinari, ſi ſit paratus ad nouum examen ſubeundum.

An qui abiurauerunt de vehementi, poſſint ampliùs admitti ad confeſſiones audiendas. Quæſt. IV.

SVMMARIVM.

1401 *Qui abiurauit de vehementi, non poteſt ampliùs admitti ad audiendas confeſſiones.*
Cenſetur grauiter infamatus.
Ex condemnatione criminis publici oritur infamia.
Hæreſis eſt crimen publicum.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confeſſiones.
1402 *Abiurans de vehementi non poteſt admitti ad audiendas confeſſiones, ſed tantum ſæcularium.*
1403 *Abiurans de vehementi an fiat irregularis.*
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem.
1404 *Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem.*
Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis.

1401 Ad 4. Reſp. Quòd non. Locatus *in opere iudic. in fine*. quæ deciſio non videtur carere ratione: ſiquidem tales cenſentur grauiter infamati, cap. *ad abolendam*, & quod ibi communi-

muniter notatur, *de hæreticis*: & proinde debent suspendi ab officio, & beneficio propter criminis immanitatem, argument. tex. *in cap. inter, de purgatione canonic.* Achil. de Grass. *in decis. unica, de hæreticis*, & Capp. Tholos. *in decis.* 91. Imò etiam post abiurationem remanet infamia facti; siquidem solus reus illam remouere possit, per Hostien. & alios *in cap. ex tuarum, de purgatione canonica*, & *ibidem* Abb. *num.* 2. & *in cap. testimonium*, vbi etiam Fel. *num.* 12. *de testibus*, stante maximè quòd fuerat condemnatus ex causa criminis publici, ex qua oritur infamia. *cap. infamiæ §. porrò 3. quæst. 6.* Spec. *in tit. de testibus, §.* 1. & crimen hæresis esse publicum non dubitatur, ex latè traditis per Simanc. *de Catholicis instit. num.* 7. facit. tex. *in cap. ius publicum*, 1. *dist.* & infamis non potest consequi dignitates. cap. *Infamis, de regulis iuris*, l. *unica. C. de infamibus lib.* 12. Item quòd supradicta abiuratio de vehementi obtinet vim publicæ poenitentiæ, vt tradunt communiter *in cap. accusatus §. 1. de hæreticis, in 6.* quæ inducit irregularitatem, & consequenter inhabilitatem ad audiendas confessiones fidelium, cap. *Ex poenitentibus*, cap. *illud*, & *cap. placuit.* 50. *dist.* quia irregularitas contrahitur ex publica poenitentia, quæ imponitur pro crimine, vt habetur *in d. cap. placuit*, & notat Arch. *in cap. in capite.* 50. *distinct.* Alex. de Neuo *Cons.* 69. *num.* 6. Alciat. *cons.* 17. & speciale est in crimine hæresis, vt abiuratus etiam post abiurationem remaneat suspensus, ratione scandali, vt notabiliter voluit Oldrad. *in cons.* 22. Mand. *cons.* 29. post Host. Io. Andr. & reliquos *in cit. cap. inter, de purgatione canonica*; & facit cap. *nihil, de præscriptionibus*; & facit suspicio recidui, ad tex. *in cap. Semel malus, de regulis iuris*.

Non obstat Paris. *cons.* 2. *num.* 18. & *in cons.* 188. *vol.* 4. & Rol. *cons.* 63. *n.* 6. vbi ait, hæreticum formalem, qui prima vice abiurauit, non effici inhabilem ad beneficia. Quia respondetur id procedere in re non ita præiudiciali. In abiurante verò de leui, cùm fuisset dubitatum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, re delata ad sacram Congregationem generalis Inquisitionis Sancti Officij in Vrbe, fuit rescriptum die 6. Martij 1596. dictum Sacerdotem non esse impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare; ac fidelium etiam sæcularium confessiones audire, quamuis abiurasset de leui; qui verò abiurauerunt de vehementi, nunquam admittuntur.

ADDITIO.

1402 Locatus *in fine praxis*, seu *oper. iudicial.* citatus ab Auctore affert Decretum, seu declarationem Congregationis S. Officij, quòd qui abiurarunt de vehementi, non possint admitti ad audiendas confessiones. Et ita notant etiam Alphonsus de Leone *de offic. Confes. par.* 2. *resol.* 1. *num.* 211. Riccius *decis.* 218. *par.* 2. Genuens. *in praxi Archiepis. cap.* 45. *num.* 2. Intelligitur tamen de confessionibus sæcularium, quia ita habet expressè prædictum Decretum. Vnde si fuerit regularis, poterit cùm licentia suorum Superiorum audire confessiones aliorum regularium, cum de his confessionibus non loquatur Decretum. Qui verò abiurauit de leui, admitti potest, vt habet Auctor, quod intelligendum est, nisi aliud obstet.

1403 An autem, qui abiurauit de vehementi, sit irregularis, affirmat Riccius *decis.* 218. *n.* 5. *par.* 2. & citat Archidiacon. *in cap. In capite dist.* 50. Alexan. de Næuo *consil.* 69. *num.* 6. Mandel. *consil.* 29. cum Host. Io. Andr. & alijs *in cap. Inter, de purgat. canon.* Quia irregularitas contrahitur ex publica poenitentia. cap. *Placuit dist.* 50. Abiuratio autem de vehementi obtinet vim publicæ poenitentiæ, vt tradunt *in cap. Accusatus, §. 1. de haret. in 6.* Sed hoc nō est fundamentum sufficiens ad inducendam irregularitatem. Nam non est verum, quod publica poenitentia inducat irregularitatem, neque hoc habetur ex dicto cap. *Placuit*. Imo potius oppositum colligitur, dum statuitur, quod publicè poenitentes non admittantur ad Clerum, *Nisi necessitas, aut vsus exegerit*, vbi non reijciuntur absolutè, sed admittuntur, si *Vsus* hoc est Consuetudo, vt *ibi* explicat Glos. *exigat*. Deinde loquitur de publicis poenitentibus, durante poenitentia, vt constat ex illis verbis. *Eum verò poenitentem dicimus, qui &c. publicam poenitentiam gerens cilicio &c.* Rursus abiuratio de vehementi neq; obtinet vim publicæ poenitentiæ, qualis antiquitus erat in vsu, quia non trahit secum illas publicas demonstrationes, neque etiam æquiualentes, quales erant in publicè poenitentibus.

1404 Itaque tenendum est, quod abiuratio licet de vehementi, non inducat irregularitatem, vt tradunt Paris. *consil.* 2. *num.* 18. & *consil.* 188. *lib.* 4. Rolan. *consil.* 63. *num.* 26. Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 25 *num.* 12. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 21. *difficul.* 5. *n.* Alphon de Leone *de offic. Confessar. tom* 2. *recollect.* 1. *num.* 211. Et idem tradunt Nauar. *consil.* 16. *num.* 1. *de haret. lib.* 5. testans de praxi, vbi refert Prælatum sequenti die post abiurationem de vehementi absque vlla dispensatione celebrasse Missam, & fuisse de hoc laudatum à Papa, erat enim in Curia Romana. Et ratio est. Quia irregularitas non potest induci ex argumentis, aut paritate rationis, sed vt locum habeat, debet esse expressa in iure. Nullo autem iure probari potest talis irregularitas, & ideo non est admittenda. Imo dato, quod solemniter poenitentes essent irregulares, non est ex hoc casu extendenda irregularitas ad alium; nempe ad abiurantes, cum non extendatur à iure.

An

An approbatus ab vno Ordinario possit audire confessiones in alio Episcopatu Quæstio V.

SVMMARIVM.

1404 *Approbatus in vno Episcopatu non potest in alio audire confessiones.*
1405 *Doctores oppositum sentientes.*
1406 *Praxis requirit approbationem pro singulis Diœcesibus.*
Approbatio pro vna Diœcesi non se extendit ad aliam.

1404 Ad V. Resp. negatiuam sententiam probat post alios Rod. *vbi sup. ar.* 5. vbi plenè, & ita ab eadem Sacra Concilij Congregatione decisum fuisse adnotauit Quaranta *in d. verbo Confessio, pag. mihi* 195.

ADDITIO.

1405 Oppositum, nempe approbatum in vna Diœcesi posse vbique confessiones audire, tenent quamplures, Henriquez *lib.* 6. *sum. cap.* 6. *num.* 7. & *lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 4. *in com. litera* O. vbi plures alios refert. Medina 112. *quæst.* 19. *art.* 6. Gomez *in Bul. Cruc. clauf.* 10. *num.* 8. Corduba *in summ. quæst.* 10. *compend. priuileg. Mendicantium* verbo *absolutio*, Filliuc. *tract.* 7. *cap.* 9. *num.* 261. Reginal. *lib.* 1. *prax. fori pœnit. num.* 181. Petrus Ledesma *de sacram. pœnit. cap.* 12, *dub.* 7 Vega *par.* 1. *sum. cap.* 62. *casu* 41. & *in speculo Curat. cap.* 11. *num.* 280. & *num.* 337. Ouand. *in* 4. *dist.* 17. Coninch. *disp.* 8. *de sacram. pœnit. dub.* 7. *num.* 53. *& sequen.* supposito quod non adsit specialis prohibitio Ordinarij, Summa Corona *tit. de sacram. pœnit. dub.* 2. *num.* 52. Suarez *disput.* 28. *de pœnit. sect.* 7. *num.* 6. *&* 10. Bartholom. Ledesma *de sacram. pœnit. difficul.* 23. Io. à Cruce *lib.* 2. *de statu relig. cap.* 6. *dub.* 5. Ludouic. à S. Ioan. *par.* 1. *sum. quæst.* 6. *de pœnit. art.* 2. *difficult.* 13. Malder. 1. 2. *disp.* 8. & alij. Quia inquiunt, finis Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* requirentis approbationem Ordinarij, est, ne ignorantes excipiant confessiones; vnde obtinetur finis eo ipso, quod Confessarius est approbatus ab vno Ordinario.

1406 Praxis tamen aliter interpretatur Concil. Trident. si quidem seruatur præsertim à Regularibus, in quibus frequentius occasio contingit, quod in singulis Diœcesibus à singulis Ordinarijs petant approbari. Adest etiam declaratio S. Congregat. apud Garziam *par.* 5. *de benefic. cap.* 8. *n.* 132. quæ ita habet. *Congregatio Concilij respondit. Approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo, in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario.* Et ratio est. Quia approbatio est actus auctoritatiuus, & iurisdictionis, quia non est nuda declaratio idoneitatis, sed declaratio auctoritatiua. Actus autem auctoritatiui, & iurisdictionis non excedunt spheram auctoritatis, & iurisdictionis, atque adeo nec limites Diœcesis, & ideo non habent vim extra ipsam, nisi rati habeantur, vt contingit in Doctoratu. Approbatio autem vnius Ordinarij non rata habetur ab alio. Accedit etiam, quod approbatio est superaddita de iure nouo præsentationi, quæ sola sufficiebat de iure antiquo quò ad Regulares. Ergo sicut de iure antiquo erat necessaria præsentatio respectu cuiuscumque Ordinarij; ita etiam erit necessaria approbatio tanquam superaddita præsentationi.

An Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debeant esse approbati ab Ordinario. Quæst. VI.

SVMMARIVM.

1407 *Confessarij electi vigore priuilegiorum Confraternitatum, debent esse approbati ab Ordinario.*
1408 *Non possunt absoluere à reseruatis.*
Nec dispensare super aliqua irregularitate.

1409 Ad 6. Resp. Quòd Confessarij electi vigore Priuilegiorum Confraternitatum, debent esse approbati ab Ordinario, prout cauetur expressè in Constit. Clem. VIII. fel. record. quæ incipit, *Quæcumque à Sede Apostolica*.

ADDITIO.

1408 Constitutio Clement. VIII. de qua Auctor, habetur supra *num.* 202. Ex qua est etiam adnotandum, quod Confessarius electus vigore priuilegiorum dictarum facultatum, circa absolutionem non habet aliam facultatem, quam habeant regulariter alij Confessarij, siquidem per dictam Constitutionem non potest absoluere non solum à casibus in Bulla Cœnæ, sed neque etiam à cæteris reseruatis siue Apostolicæ Sedi, siue Ordinarijs locorum. Vnde facultas ipsorum reducitur ad Ordinarium

quoad

quò ad absolutionem à peccatis. Nec item absolue-re possunt ab excommunicatione ab homine lata; nec similiter dispensare super aliqua irregularitate, siue ex crimine siue ex aliquo defectu prouenieure. Vnde videndum erit, an virtute priuilegiorum aliquid aliud possint præter prædicta, & hoc manebit in suo robore; alioquin rota illorum facultas non etir alia, nisi quam habent Confessarij ordinarij.

An Confessarij possint absoluere ab hæresi pure mentali, vbi plura de materia. Quæst. VII.

SVMMARIVM.

1409 *Quilibet Confessarius potest absoluere ab hæresi purè mentali.*
1410 *Hereticum pure mentalem incurrere excõmunicationem, qui doceant.*
1411 *Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas.*
Ecclesia non iudicat de omnino occultis.
1412 *Hæresis purè mentalis an possit reseruari ab inferioribus Papa.*
Ordinarij non possunt sibi reseruare casus specialiter reseruatos Papæ.
Vbi Pontifex manum apposuit, non potest inferior se ingærere.
1413 *Quid requiratur, vt hæresis fiat externa, vt subsit excommunicationi.*
Animus efficacius declaratur factis quam verbis.
Quale debeat esse factum vt declaret hæresim.
1414 *Omissiones alicuius actus possunt declarare hæresim.*
1415 *Quomodo hæresis debeat manifestari, vt locum habeat excommunicatio.*
Qualia debeant esse signa manifestatiua hæresis.
Signa inadæquata possunt manifestare hæresim.
1416 *Scribens hæresim internam characteribus sibi tantum notis, an sit hæreticus externus.*
1417 *Propositio æquiuoca prolata ex sensu hæretico, an faciat hæreticum externum.*
Propositio quæ habet sensum catholicum, & hæreticũ non est suspecta.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum.
1418 *Vt quis sit hæreticus externus, debet signum esse professio interioris hæresis.*
1419 *Communicans hæresim internam ad consiliũ capiendum, non est hæreticus externus.*
1420 *Nec manifestans hæresim internam præhabitam.*
Quid si explicet hæresim præteritam cum complacentia.
1421 *Quid si explicet Inquisitori interroganti, & tunc hæreticè sentiat.*
1422 *An sit hæreticus externus, qui explicat se aliquid contra fidem sensisse.*
1423 *Hæretice sentiens, & eamdem hæresim legens, aut tanquam lectam narrans, aut transcribens, an fiat hæreticus externus.*
1424 *Hæresis interna non fit externa nisi per actũ peccaminosum mortaliter.*
1425 *Pronuncians hæresim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus.*
1426 *Quid si prauideat, nec impediat.*
1427 *Hæresis interna manifestata indeliberate non est hæresis externa.*
1428 *An fiat hæreticus externus, qui prauidens se inebriat, vt manifestet hæresim.*
1429 *Fingens se dormire, & pro tali habitus, an fiat hæreticus externus si pronunciet hæresim.*
Quid de repræsentante in scena personam hæretici.
1430 *Pronuncians internam hæresim ex inconsideratione, aut cum solo peccato veniali, an fiat hæreticus externus.*
1431 *Quid si hæresis interna non influat in pronũciationem.*
Paria sunt non esse, & esse sine effectu.
Assumens signum sectæ Hebræorum quando fiat hæreticus externus.
1432 *Exercens opera bona, sed ex heresi interna an fiat hæreticus externus.*
1433 *Edens carnes ex interna hæresi, sed in parua materia, an fiat hæreticus externus.*
Esus carnium in exigua quantitate cur non sit de se signum hæresis internæ.

1409 Ad 7. Resp. Quod sic, quia purè mentalis hæresis non est punibilis ab Ecclesia in foro exteriori, & non eget absolutione in dicto foro, nec subiacet iudicio fori exterioris Ecclesiæ, iuxta constantem receptamque Theologorum sententiam, de qua relatis alijs testatur Io. Simanc. *de Cathol. instit. cap. 24. num. 3. & seq.* & meminit Guttier. *vbi sup.*

ADDITIO.

1410 Oppositum esset dicendum iuxta doctrinam, quod hæreticus purè mentalis incurrat excommunicationem, & proinde adhuc esse reseruatam, quam tradunt Glos. *in Clemen. I. §. verum*, verbo *eo ipso*, *de hæret.* & *in cap. cogitationis*, verbo *patitur*; *de pœnit. dist. 1.* & *in cap. penul.* verbo *tuo de sentent. excom. in 6.* Cardin. *in d. Clemen. 1. n. 8.* Imola alios referens *num. 18.* Goffred. *in sum. tit. de hæret. num. 2.* Anan. *in cap. si quis Episcopus nu. 7.* ver. *Istud tamen de hæret.* Felin. *in cap. 1. num. 7. de præsump.* & *tract. quando conatus pun. num. 3.* ver. *Fallit tertio, in 4. casu.* Abbas *in cap. fin. num. 1. de hæret.* & *in cap. 2. num. 13. de offic. Ordinar.* Bald. *in l. si quis non dic. num. 1.* ver. *venio ad opposit. C. de Episcop.* Hippolyt. *in l. qui falsam. num. 13. ff. de fals.* Rosella *in sum.* verbo *absolutio 1. num. 29.* Ceual.

alios

alios referens *tom. 2. com. opin. quæst. 698. num. 9.* Adrian. *in 4. quæst. 2. de confess. §. alij prob.* verbo *sed huius* Albertin, *de cognoscen. assert. quæst. 33. num.27.* Decian. *lib.5. crimin. cap.41. num.2.* Rojas *de hæret. par.1. num.246.* Vela *de pœn. delict. c.14. ver. iure verò.* Canter. *in suis quæst. de quæst. tangent.punit. cap.1. num.8.* Repertor. *Inquisitorum* verbo *pœna ipso iure.* Menoch. *lib.2. de arbitr. cent.4. casu 360. num.6.* Et quamuis Ceual. & Canterą velint incurrere solam excommunicationem, incurrere tamen etiam alias pœnas tradūt Bald. Anan. Hipolyt. *citati*, Felin. *in cap.1. num.7. de præsump.* & incurrere etiam amissionem bonorum, tradit Surd. *de alimen. tit.9. quæst.33. num.7.* & *decis.247. n 12. par.1.* Quia scilicet hæreticus mentalis est perfectè hæreticus, cum hæresis sola mente consummetur, & proinde tanquam delictum consummatum subiacet pœnis.

1411 Auctoris tamen sententia, quod hæreticus pure mentalis nullas incurrat pœnas, neque etiam excommunicationem, est communissima. Quam tradunt Couarru. *in reg. peccatum par.2. in 4 num.7* Clarus *in pract. lib.6. §. hæresis, num.3.* Villagut. *de extens. leg. tit. de iudice, & tradic &c. §.10. num.56.* & *tit. de exten. pœn. inflict. hæret. &c. numer.96.* Gutierez *lib.1. canon. quæst. cap.13. n.28.* Perez *lib.1. Ordin. tit.1. l.2.* & *lib.8. tit.4. l.3.* verbo *quari insuper soles.* Azeuedo *lib.8. recopilat. tit.3. l.1. num.155.* Castro *lib.2. de iusta hæret. punit. capit.18 post init.* Maior. *in 3. dist.25. quæst.3. in fine.* Palud. *in 4. dist. 13. quæst.3. ar.1. conclus.8. nu.15.* Caiet. *in sum.* verbo *hæresis in fine*, & *2.2. quæst.11. ar.3. in fine.* D. Antonin. *3. par. tit.24. cap.4. init.* Sotus *in 4. dist.22. quæst.2. ar.2.* vet. *hoc autem supposito*, Driedo *lib.3. de libert. chri. capit.5. in fine*, Tabiena verbo *excommunicatio 5. num. 4.* Angel. verbo *hæret. num.2.* Armill. verbo *excommunicatio casu 9.* Syluester verbo *excommunicatio 7. num.4.* Sà *eod. verbo de casib. Bull. Cœn. num.3.* Nauar. *cap.11. manual. num.22.* Martin. Ledesma *2. par. 4. quæst. 21. ar.6.* ver. *sed hæsitabis.* Aragon. *2.2. quæst.11. ar.3. B, sed propter hæc argumenta*, ver. *ex his colligitur*, Bannes *ar.4. dub.2. conclus.1.* Azor. *par.1. lib.8. c.10 quæst.3.* Vasquez *1.2. quæst.96. disp 160. cap 5. n.22.* Medina *ar. 4. ante conclus.* Valent. *tom.3. disput. 1. quæst. 11. punct. 3. in fine.* Capeauil. *de casib. reser. par.2. cap.1. quæst.2.* ver. *quinto.* Vgolin. *de censur. reser. par. 2. cap.1. §. 1. num. 16.* & *de censur. tab. 1. cap.9. §.13. num.3.* Rodriquez *in Bull. Cruciatæ*, §.9. *num.71.* Viual. *par.2. candelab. de Bull. Cœna, casu 1. num. 2.* & *par. 1.* Tit. *de absolut. num.10.* Auila *de censur. par.1. dub.10. conclus. 1.* Henriquez *lib.6. sum. cap.14. num.6.* Sayr. *de censur. lib.3. c.4. num. 21.* Lopez *par. 1. instruct. cap. 41.* Suarez *disput.21. de censur. sect.2. num.2.* Bartholom. Ledesma *de sacram. dub.16. de confess. fundam.2. in fine.* Petrus Ledesma *tom.2. sum. tract.1. cap.6. conclus.9.* Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num. 2.* & alij. Quia scilicet Ecclesia non iudicat de omnino occultis, & mentalibus, quia cum non subsint cognitioni, nec etiam subesse possunt dispositioni; vnde licet crimen hæresis perfectè consummetur in mente, cum non sit sub dispositione Ecclesiæ, nec etiam subest pœnis ab ipsa impositis, & consequenter non erit reseruatum, sed à quocunque Confessario hæreticus mentalis absolui poterit. Siquidem reseruatur solum ratione censuræ annexæ, ita vt delictum non sit reseruatum, nisi quando trahit secum excommunicationem, quia videlicet prius punitur pœna, & de delicto sic punito fit reseruatio.

1412 An autem, cum hæresis purè interna non sit reseruata à Summo Pontifice, possit reseruari ab Episcopis, aut alijs habentibus facultatem reseruandi, affirmant Caiet. *2.2. quæst.11. artic. 4. in fine*, Aragon. *ar.3. colum.8.* Vgolin. *de casib. reser. Sum. Pont. par.2. cap. 1. §. 1 num. 11.* Suarez *disp.21. de censur. sect.2. num.2.* Sanchez *lib.2. sum. cap.8. nu.4.* qui tamen addit, non esse censendam reseruatam, nisi expressis verbis declaretur reseruata; quod intelligit de omnibus peccatis internis, quia cum sit alienum à prudenti gubernatione Ecclesiæ, peccata interna reseruari, debet reseruatio interpretari de internis erumpentibus in actum externum. Verum de præsenti stante reseruatione facta à Summo Pontifice, existimo non posse reseruari ab Ordinarijs. Cum enim casus hæresis sit reseruatus sub illa modificatione, quod prorumpat in actum externum, non possunt Ordinarij addere huic reseruationi, quia S. Congregatio decreuit sub die 26. *Nouemb.* 1601. apud Quarant. *in sum. Bullar.* verbo *casus reseruati §. cum autem*, de mandato Clement. VIII. Ne Ordinarij possint sibi reseruare casus Bullæ Cœnæ, nec aliàs specialiter reseruatos Apostolicæ Sedi. Rursus cum Pontifex manum apposuerit circa crimen hæresis quò ad reseruationem, non potest inferior amplius se ingerere circa reseruationem, quia eius manus sunt ligatæ. cap. *vt nostrum, de appell.* & Extrau. *ad Romanos de præben.* & notant Innocent. *in cap. cum M. Ferrar. num.10. de constit.* Dec. *cons.191 num.10.* Alexan. *cons.130. num.9. vol.4.* Feder. de Senis *cons.2. num.63. init.* Gonzalez *glos.52. de mens. num.27.* Couarru. *cap.9. pract. num.4.* Tusch. *litera P. conclus. 61. num. 7.* Caputaquens. *decis.282. numer.5. par.3.* Valas. *consult. 105. num.63.*

1413 Ex supradictis autem oritur dubium, quid requiratur, vt hæresis mentalis fiat externa, ad effectum, vt subiaceat excommunicationi. *Resp.* Requiri aliquod signum externum, quod de se sit manifestatiuum hæresis. Signum autem hic accipitur pro quocunque externo, quod potest animum declarare, atque adeo quod possit manifestare internum actum intellectus, in quo consistit hæresis. Vnde complectuntur etiam facta, quæ apta sunt declarare hæresim, siquidem animus efficaciùs factis ipsis, quàm verbis declaratur *l. Paulus, ff. Rem rat. hab.* & *l. Pro hærede, ff. de acquir. hæred.* & *l. Reprehendenda, C. de instit.* & *cap. Dilecti filij, 2. de appellat.* & notant Surd. *decis.194. num.21.* Mascard. *de probat. conclus.1415. num.34.* Scaccia *de appellat. quæst.17. limit.2. num.23.* Duran. *decis.233. num.16.* Rota *decis. 582. num. 7. par.1. Recent.* Et proinde quod etiam per facta declaretur hæresis interna, notant Clar. *in prac. lib. 5. Hæresis, num. 24.* Vgolin. *de casib. reser. par.2. cap.1. num. 17.* Viual. *in Candel. par.2. tit. de bulla Cœna, num.2.* Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num.15.* & alij mox citandi. Factum tamen debet esse tale, vt saltem in circumstantijs, in quibus fit, habeat vim declarandi hæresim internam, & ideo

& ideo non ſufficit quod ſit hæreticale, niſi etiam hæreſim declaret; vnde vt cum Viualdo notat Sanchez *citat.* qui crederet fornicationem eſſe licitam, & ex hac opinione fornicaretur, non eſſet hæreticus externus, quia fornicatio ex ſe non declarat hæreſim, nec ex tali actu concipitur ſuſpicio hæreſis.

1414 Et ad facta, quibus hæreſis interna declaratur, reducuntur etiam illæ omiſſiones, quæ prouenire poſſunt ex animo hæretico, & aptæ ſunt eumdem animum declarare, vt notant Caiet. 2.2. *q.* 11. ver. *Ex his ſiquidem.* Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 30. Tolet. *in ſum. in expoſit. Bul. cœnæ excommunicat.* 1. *num.* 10. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 16. Iſtæ tamen omiſſiones, vt reddant hæreticum externum, debent eſſe tales ex circumſtantijs, vt valeant declarare hæreſim internam, & tanquam ſigna ducere in illius cognitionem. Vnde ſi quis, dum eleuatur Euchariſtia, non genuflecteret ex animo hæretico, ſi ita ſe gereret, vt ſimul oſtenderet inaduertentiam, non eſſet hæreticus externus, quia tunc illa omiſſio non declararet hæreſim internam, ratione illius circumſtantiæ.

1415 Ex quibus ſequitur, quod vt dicatur hæreſis manifeſtata ad effectum incurrendi excommunicationem, debet eſſe manifeſtata relatiuè ad alterum, ita vt ſignum debeat habere vim cauſandi in altero notitiam talis hæreſis; aut ex ſui natura, qualia ſunt verba, & ſcripta directe explicatiua, aut ſaltem habita ratione circumſtantiarum, iuxta ea, quæ tradunt Bannes 2.2. *quæſt.* 11. *ar.* 4. *dub.* 2. *argum.* 3. *contra* 3. *concluſ.* Vaſquez 1.2. *diſp.* 160. *cap.* 5. *n.* 20. *&* 21. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 6. Ledeſma *tom.* 2. *ſum. tract.* 1. *cap.* 6. *difficul.* 2. *poſt* 10. *concluſ.* Nauar. *cap. Cogitationis, num.* 10. *corol.* 2. *de pœnit. diſt.* 1. Vgolin. *de cenſur. reſer. ſum. Pont. par.* 2. *cap.* 1. §. 1. *num.* 17. Sà verbo *Excommunicatio, in expoſit. Bul. cœnæ num.* 3. Corduba *lib.* 4. *q.* 13. *opin.* 3. ver. *Tertiò corollariè.* Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 4. *num.* 26. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæſt. vlt.* Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 7. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. quæſt.* 5. *pun.* 2. *num.* 6. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 4. *diſp.* 3. *pun.* 3. *num.* 3. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 6. Aragon. 2.2. *q.* 11. *ar.* 3. Caſtro *lib.* 2. *de hæret. pun. cap.* 18. Simancas *tit.* 42. *num.* 7. Suarez *de fide diſp.* 21. *ſect.* 2. *n.* 9. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 11. *pun.* 3. *in fine.* Auila *de cenſur. par.* 1. *dub.* 11. *concluſ.* 2. Sanctarel. *q.* 3. *de Hæreſi dub.* 1. *quæſt.* 7. Becan. *par.* 2. *ſum. c.* 15. *quæſt.* 1 *num.* 8. Facundez *lib.* 1. *in* 1. *præcep. Decal. cap.* 11. *num.* 9. Lorca 2.2. *diſp.* 55. *de fide nu.* 6. Turrian. *diſp.* 56. *dub.* 2. ver. *Illud Placet.* Hurtad. *de fide diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 20. Et proinde ſigna manifeſtatiua hæreſis, vt conſtituant quem exteriorem hæreticum, debent habere completam ſignificationem interioris hæreſis. Vnde non eſſet hæreticus, qui internè pronuncians, *Deus non eſt Trinus*, exterius ſolum diceret, *Non eſt:* quia hęc externa propoſitio nō eſt adęquata pro explicãdo ſenſu interno. Ratio eſt, quia niſi ſignum ſit determinatum, & adæquatum, nō habet vim ducendi in cognitionem audientem, aut videntem. Dum autem non poteſt ducere in cognitionē, non habet vim manifeſtandi, & proinde hæreſis ſic manifeſtata nō eſt manifeſtata, quia non poteſt peruenire ad alterius cognitionem. Aduertendum tamen eſt, quod ratione circumſtantiarum ſigna alias inadæquata, & inſufficientia; poſſunt fieri adæquata, & ſufficientia, vt ſi aſſerente aliquo, quod Deus ſit Trinus, alius præſens, & ad hoc attendens reſpondeat, *Non eſt.* nam tunc expreſsè cenſetur negare, quod ab alio auditur affirmari.

1416 Ex quibus deducitur, quod ſi quis ſcribat hæreſim internam characteribus ſibi tantum notis, vt contingit, quando ſcribitur *in zifra*, vt vulgò dicitur, non fieri externum hæreticum, vt notant Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 10. Filliuc. *tract.* 22. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 187. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 7. Petrus Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 15. Et ratio eſt, quia hæreſis non dicitur exterius manifeſtata, niſi poſſit alteri innoteſcere: explicata autem per huiuſmodi characteres non poteſt alteri innoteſcere. Nec obſtat, quod exprimens illos characteres, poſſit alios ducere in cognitionem, quia non ducet ex vi eorumdem characterum, ſed ex vi explicationis; & proinde non manifeſtabit hæreſim per illos characteres, ſed per explicationem ipſorum, & tunc fiet hæreticus externus. Eſt tamen aduertendum cum Hurtado *citato*; quod vt ſic explicans ſuam hæreſim externam huiuſmodi characteribus, non fiat hæreticus externus, debent eſſe tales, vt nemo ex vi illorum poſſit deuenire in cognitionem rei explicatæ, neque ij quidem, qui periti ſunt in explicandis arcanis notis vulgo *zifre*; vel quia omnino arcani ſint, & ſpecialiſſimi; vel quia ſint malè efformati: nam ſi ex peritis poſſet aliquis explicare, hæreſis eſſet exterius manifeſtata.

1417 Sed quid, ſi proferat propoſitionem æquiuocam, quæ poſſit habere ſenſum catholicum, & hęreticum, & habeat interius hęreſim correſpondentem ſenſui hęretico? vt ſi crederet iuſtificationem fieri per fidem formaliter; diceret, *Homo fide iuſtificatur;* hęc enim propoſitio facit hęreticum, ſi intelligatur de formali iuſtificatione; & ſenſum catholicum, ſi intelligatur de iuſtificatione diſpoſitiuè accepta, ſiquidem de fide eſt, eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem. Reſp. Fieri hęreticum externum. Suarez *diſp.* 4. *de cenſur. ſect.* 3. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *ſum. cap.* 8. *num.* 26. Hurtad. *de fide, diſp.* 83. *ſect.* 3. §. 13. Quia cum talia verba proferantur ex animo hęretico, & ſint apta ad explicandam hæreſim, cenſetur ſufficienter exterius manifeſtata. Verum obſeruat, & rectè, Hurtad. §. 14. *ſequenti*, requiri, vt reddat hęreticum externum, quod aliqua ratione ſit ſuſpectus; quia ceſſante ratione ſuſpicionis, non poteſt ſine graui peccato interpretari talis propoſitio in ſenſu hęretico; quia ſicut non poſſumus facta indifferentia iudicare peccata, niſi aliunde manuducti: ita & verba. Deinde, quia vt habet cum Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 4. §. 27. Propoſitio, quę habet, ſenſum catholicum, & hęreticum, non poteſt vocari ſuſpecta, aut hęreſim redolens, ſed æquiuoca, nec poteſt ſine pręcipiti iudicio flecti in prauũ ſenſum. Et ideo huiuſmodi propoſitiones ſine alijs adminiculis non faciunt hęreticum externum. Et hoc etiam conſtat ex regula, quod in dubio ſemper eſt capienda illa interpretatio, quæ excludit delictum. *l. Merito, ff. pro ſocio.* & *l. Prætor* §. *docere, ff. de vi bon. rap.* & *cap. fin. de præſump.* & *cap. Eſtote, de regul. iur. in Decret.* & notant Bar. *in*

l. Non

l. Non solum, §. sed vt probari, ff. de nou. oper. nun. per tex. *l. Item apud, §. si communem, ff. de iureiur.* Decian. *resp.92. num.529. vol.2.* Marsil. *consil.* 132. *num.4.* Cephal. *Consil.397. num.98. lib.3.* Menoch. *consil.27. num.104.* Grammat. *consil. 25. num.* 20. & *decis.18. num.5.* Craueta *consil.242. in fine.* Tiraquel. *de retrac. consag. §. 30. glos. num.* 24. & alij cum Glos. *in l.2.* verbo *Probaretur*, *C. de petit. haret.* & habetur etiam *in Reg. iur. l. Semper in obscuris, ff. de reg. iur.* Et ideo non esse talem hęreticum externum sentit Ricciul. *lib. 1. de person. extra Eccles. grem. cap.9. num.5.*

1418 Rursus, vt quis fiat hęreticus externus, requiritur, quod signum externum ordinetur ad manifestandā hęresim internam; & proinde sit professio illius: & consequenter requirit illius pręsentiam, seu existentiā in intellectu. Ita Vasquez *1.2. disp.160. cap.5. num.22.* Suarez *disp.4. de censur. sect.3. n.14.* Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num.25.* Facundez *lib. 1. in 1. pracep. Decal. cap.11. num.14.* Hurtad. *de fide disp.83. sect.3. §.30.* Trullench. *lib.1. in Decal. c. 2. dub.3. num.5. in fine.* Ratio est, quia actus externus non est bonus, aut malus, nisi quatenus coniungitur cum interno, siquidem nec etiam est actus humanus; & proinde malus prohibetur solum vt dependens ab interno. Ergo cum actus seu signum externum reddens aliquem hęreticum externum sit malus, & prohibitus sub excommunicatione, debet coniungi cum actu interno. Deinde, quomodo potest signum externum manifestare hęresim internam, & facere hęreticum externum, nisi interius adsit hęresis? Rursus vt signum externum faciat hęreticum externum, debet declarare, & notificare hęresim internam; & ideo necessarium est, quod sit quędam professio illius.

1419 Ex quo deducitur, quod si quis habens hęresim internam eam sincero animo confessario, aut amico communicet ad consilium capiendum, non fieret ratione huius actus hęreticus externus. Ita Sanchez *lib.2. sum. cap.8. num. 19.* Suarez cum [illegible] *disp.21. de fide sect.2. num. 12.* Sanctarel. *de haresi cap. 3. dub.2. num. 10.* Becan. *par. 2. sum. cap. 15. quast 1. num.8.* Facundez *pracep. 1. Decal. lib.1. c.11. num.19.* Hurtad. *de fide disp.83. sect.3. §.33.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.2. dub.3.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap 4. num.18.* Azor. *par.1. lib.8. cap.10. q. 5.* Ratio est, quia talis manifestatio non est protestatio hæresis, sed actus de se bonus, cum ordinetur ad petendum consilium; nec esset peccatum hæresis externæ, sicut non esset actus concubinatus, si quis diceret amico ad finem bonum, se esse in concubinatu. Et hoc à fortiori, si detegat in confessione sacramentali; siquidem quæ in illa manifestantur, sunt extra humanum commercium, nec subsunt iudicaturæ ecclesiæ, prout regular actus externos, quia deducuntur, & manifestantur coram Tribunali CHRISTI; atque adeo non subsunt excommunicationi latæ pro actibus externis.

1420 Et à fortiori non esset externus, qui confessario, aut vnicuique alteri manifestaret hæresim internam iam præhabitam, vt notant Suarez *disp 4. de censur. sect.2. num. 14.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap.4. num.31.* Sanchez *lib.2. sum. cap. 8. num. 21.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.2. dub.3. n. 16. & 20.* Vasquez *1.2. disp.160. cap.5. num. 22.* Aragon. *2.2. quast.11. ar. 3.* Couarruu. *Reg. Peccatum, pun.2. init. num. 7. in fine.* Simanchas *de cathol. instit. tit.42. num.7.* Gutierez *lib. 1. canon quast. cap. 13. num.9.* Azor. *par.1. lib.8. cap.10. quast. 4.* Azeuedo *lib.8. recopil. tit.3. l.1. num. 156.* Becan. *par. 2. sum. cap.15. quast.1. num.8.* Sanctarel. *de haresi c.3. dub.2. num.11.* Facundez *pracep.1. Decal. lib. 1. c.11. num.20.* Petrus Hurtad. *de fide disp.83. sect.3. §.32.* Ratio est, quia talis manifestatio non est professio hæresis internæ, nec oritur ex fine manifestandi suū errorem, sed ex alio fine: neque enim est actus externus correspōdens interno hæresis, seu ab ipso oriens; sed est alterius ordinis, & ideo talis est, qualis est internus, ex quo oritur: atque adeo potest esse actus virtutis, si oriatur ab interno virtuoso, vtpote humilitatis, prudentiæ &c. Et quamuis Suarez, & Trullench. *citati* doceant, esse hæreticum externum, si quis explicet suam hæresim internam præteritam cum complacentia; probabilius tamen est, non esse, vt notant Sanchez *citat.* Filliuc. *tract. 22. cap. 7. quast. 10. num.194.* Quia talis explicatio, licet oriatur ex animo malo, & actu interno peccaminoso, non oritur tamen ex hæresi interna, quia non adest, vt supponitur, nec est protestatio illius. Vnde vt rectè notat Petrus Hurtad. modo *citat.* Si quis suam hæresim internam exponeret inquisitori, vel quia vellet ab ipso dirigi, vel quia interrogaretur ab eodem, non fieret hæreticus externus, nec posset puniri, nec reponi inter eos, qui male senserint in fide, nam talis explicatio non oritur ex actu interiori hæresis tanquam illius protestatio, sed vel ex pia voluntate instructionis circa res fidei, vel ex obedientia, vel ex aliquo simili actu.

1421 Et quamuis Suarez *disp.21. de fide, sect.2. num. 7.* Becan. *par. 2. sum. cap.15. quast. 1. num.8.* velint, quod manifestans hæresim suam interroganti Inquisitori, fiat hæreticus externus, si tunc de præsenti sentiat hæreticè, quia exigit ipsum interrogando confessionem fidei, & proinde explicatio est professio hæresis: Attamen Facundez *pracep. 1. Decal. lib.1. cap.11. num.21.* adhuc existimat, non fieri hæreticum externum, quod mihi probabilius videtur, supposito, quod talis hæresis interna nondum sit facta externa per alios actus externos; quia talis confessio seu actus externus non oritur ex actu hæresis internæ, nec ex voluntate illam manifestandi, & profitendi, sed ex actu virtutis, nempe veracitate, seu affectu, & voluntate explicandi veritatem facti. Alioquin, sicut hæreticus toties peccat, quoties suam hæresim internā exterius profitetur, dum Inquisitores vrgerent reos, vt suas hæreses confiterentur, vrgerent ad peccandum. Vnde quando interrogant, non exigunt protestationem fidei, sed declarationem facti, prout se habet, seu manifestationem veritatis.

1422 Similiter, qui refert se aliquid contra fidem sensisse, siue id faciat ex ioco, siue seriò, siue ex ignorantia, siue cum scientia, non fit hæreticus externus, vt aduertunt Sayr. *lib.3. de censur. cap.4. num.31.* Suarez *disp. 4. de censur. sect. 2. num. 14.* Sanchez *2. sum. cap.8. num.21.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.2. dub.3. num.16.* Azor. *tom.1. lib.8. c.10. quast.3.* Facundez *pracep.1. Decal. lib. 1. c.11. n.15.*

Vas-

Vasquez 1.2. *disp.*160. *cap.*5. *num.* 22. Petrus Hurtad. *de fide, disp.*83. *sect.* 3. §. 30. Ratio est, quia non potest quis fieri hæreticus externus, nisi sit internus, vnde affirmans propositionem hæreticam, si non habeat intus sensum hæreticum, non est hæreticus. Ergo narrans suam hæresim præteritam, cum de præsenti non sit hæreticus, quocunque modo narret, non fiet hæreticus externus. Quod habet locum, etiamsi id fieret ex inani iactantia, quia licet peccaret grauiter complacendo sibi de præterita hæresi, non tamen esset interius hæreticus, nam supponitur, quod non assentiatur de nouo errori; & ita notant Sanchez, & Facundez *citati*. Quod si faceret animo confitendi eamdem heresim, videndum, an confiteatur, vt illam profiteatur, & tunc fieret hæreticus externus, quia non potest exterius profiteri, nisi interius idem sentiat. At si intendat tantum confiteri vt præteritam, non fiet externus hæreticus, quia hoc non est de nouo consentire in factum præteritum, sed quod factum est, declarare.

1423 Rursus, non fiet hæreticus externus, qui internè hæreticè sentiens eamdem hæresim aut legit in libris, aut tanquam lectam narrat, aut ex alienis libris transcribit, vt aduertunt Azor. *par.*1. *lib.* 8. *cap.* 10. *quæst.* 7. Corduba *lib.* 4. *quæst.* 23. *opin.* 3. *ver. Tertiò corollariè*. Sà verbo *Excommunicatio, in Bul. cœna, num.*3. Sanchez *lib.*2. *sum. c.*8. *n.*23. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.*13. Ratio est, quia hi actus non sunt explicatiui hæresis internæ, nec quisquam ex ipsis argueret internam hæresim; imo à catholicis, & catholico modo exerceri possunt, vt si quis ad impugnandum transcriberet, aut narraret. Vnde ex his actibus non fit exterius manifesta interna hæresis, licet adsint, quia non referuntur ad explicandos proprios, sed alienos sensus.

1424 Similiter, vt hæresis interna fiat externa, requiritur, vt actus sit peccaminosus mortaliter secùdum se, ad effectum contrahendi excommunicationem impositum hæresi externę. Ita Henriquez *lib.*6. *sum. cap.*14. *num.*6. Sà verbo *Excommunicatio*, *de Bulla cœna, num.*3. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.*8. *n.*7. Suarez *disp.* 21. *de fide*, *sect.* 2. *num.* 12. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*2. *dub.*3. *num.* 5. Petrus Hurtadus *de fide, disp.* 83. *sect.* 3. *num.* 21. Et est iuxta communem doctrinam, quod excommunicatio non imponitur nisi pro peccato mortali. Cuius rei ratio est, quia quamuis per actum aliquem venialiter malum fuit manifestata, & externa hæresis interna, non fit tamen sufficienter manifestata, ita vt fit manifesta in ratione peccati mortalis. Licet enim interior hæresis sit secundum se peccatum mortale, attamen non est peccatum mortale in esse manifesto, seu externo, nisi actio per quam manifestatur, sit peccaminosa mortaliter: sic qui haberet animum occidendi interius peccaret mortaliter; si tamen ex hoc animo leuem iniuriam eidem inferret, exterius non peccaret, nisi venialiter. Deinde quando actio per quam manifestatur hæresis, non est peccaminosa mortaliter, non manifestatur sufficienter, quia non indicat animum nisi venialiter peccaminosum, & proinde non indicat animum hæreticum, quia animus hæreticus est peccaminosus mortaliter, cum hæresis destruat fidem, quę nisi per peccatum mortale amitti potest. Vnde etiam ratione primæ conditionis requiritur actus mortifere peccaminosus.

1425 Hinc autem fit. Quid si quis interius hæreticè sentiens, dormiens, aut in ebrietate pronunciet easdem hæreses, non fiet hæreticus externus, vt tradunt Ledesma *tom.*2. *sum. tract.*1. *c.*6. *difficul.* 5. *post* 10. *conclus.* Suarez *disp.*21. *de fide sect.*2. *n.* 12. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*8. *num.* 14. Facundez *pracep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*11. *num.* 17. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 2. *num.*7. Petrus Hurtad. *de fide disp.*83. *sect.* 3. §. 28. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.*2. *dub.* 3. *num.* 19 Ratio est: Tum quia actus dormientium, & ebriorum non sunt peccaminosi, quia nec liberi, & ideo non possunt subesse excommunicationi; nec peccaminoso modo manifestant hæresim. Tum quia non sunt tunc verba signa conceptuum deliberatorum, & in quos liberè consentiatur; & ideo non manifestant hæresim, vt deliberatè conceptam; sed manifestant internas repræsentationes, quæ ex naturalibus causis per excitationem phantasmatum generantur. Tum quia de præsenti non est hæresis in intellectu dormientis, aut ebrij; & ideo manifestatio non procedit ab interna hæresi, atque adeo non est professio illius. Tum quia illa loquutio non ducit moraliter in cognitionem audientes internæ hæresis, quia cum loquutiones amentium, & dormientium, seu ebriorum sint ex impressione naturali facta à diuersis causis in phantasmatibus, non sunt sufficientes, vt ducant in cognitionem sensuum præhabitorum ante somnum, aut ebrietatem. Et hoc habet locum, etiamsi sentiens hæreticè id præuideat, nec impediat. Ita præsertim Facundez.

1426 Nec obstat, quod præuidens homicidium in ebrietate, nec abstinens, peccet, atque incurrat irregularitatem. Quia non est eadem ratio: siquidem homicidium consistit in solo actu externo, & ideo non potest dari talis actus externus sine homicidio. Vnde præuidens in ebrietate sequuturum, tenetur præcauere, quia reuera committit homicidium, si non præcaueat. At potest dari propositio externa hæretica, quæ non sit hæresis, quia hæresis in verbis non est hæresis, nisi coniuncta cum hæresi interna. Et cum in dormiente, aut ebrio non coniungatur, non erit hæresis exterior, & ideo non tenetur præcauere, cum non sit præcauendum, quod non est peccatum.

1427 Nec item obstat, quod hæresis ante concepta sit causa, quod hæreticus in somno loquatur errorem, & quod illa hæresis sit moraliter præsens, quia remanet in virtute, nempe in memoria secundum species. Nam imprimis non est causa effectiua illius loquutionis, sed potius materia, seu instrumentum, quia species relictæ excitantur ab alijs causis, & inseruiunt tanquam materia, qua tales causæ vtuntur ad causandam prolationem erroris. Rursus, dato, quod esset causa, quod loqueretur errorem, non tamen esset causa, quod loqueretur hæresim, quia illa propositio esset error materialiter, non autem formaliter, quia non esset expressiua conceptus liberi, & prælecti, qualis est hæresis. Tertio, quia cum in somnis loquamur, quę nunquam cogitauimus, non potest loquutio dormientis ducere in cogni-

cognitionem sensuum; quos non dormientes formamus.

1428 Ex quibus soluitur illa difficultas, nempe, an si præuidens, quod in ebrietate manifestat suam hæresim internam, velit se inebriare in hunc finem, vt manifestet, fiat hæreticus externus. Affirmat Trullench. *lib.* 1. *Decal. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 19. *in fine.* Quia tunc illa manifestatio prouenit à voluntate manifestandi hæresim, atque adeo ab ipsa hæresi. Verum videtur probabilius non fieri externum hæreticum: Quia non valt aliam manifestationem hæresis, nisi quæ fit; hæc autem manifestatio non fit humano modo, nec per signum, quod de se sit sufficiens ad detegendam internam hæresim, siquidem, vt dictum est, & admittit etiam ipse Trullench, loqutiones dormientium, aut ebriorum non sunt sufficientia explicatiua sensuum præhabitorum ab homine liberè operante. Sic si quis vellet manifestare suam hæresim signo omibus ignoto, non fieret externus hæreticus, ob insufficientiam signi; vnde cum verba ebriorum sint insufficientia, volens per ipsa manifestare, non fiet hæreticus externus. Deinde illa verba, licet contineant errorem materialiter, non tamen sunt hæresis, quia sunt significatiua illius, quod tunc est in phantasia ebrij, aut dormientis, nō autem illius, quod fuit.

1429 Maior difficultas est de eo, qui fingit se dormire, ita vt talis fictio nullo modo exterius appareat, sed sit omnino occulta, & cum tali fictione pronunciet hæresim, an fiat hæreticus externus. Negat Petrus Hurtad. *disp.* 83. *de fide sect.* 3. *num.* 29. & idem asseret; de eo, qui se insanum ita perfectè simularet, vt nemo suspicaretur fictionem, & pronunciaret suam hæresim intetnam, & hoc secundum adducit ad probandum primum, cum tamen vtrumque sit æquè dubium. Mouetur, quia nemo prudens posset in talibus circumstantijs tribuere hæresim, & esset magna temeritas putare talem hæreticum. Sic etiam si quis repræsentans in scena personam hæretici, pronunciet suam hæresim repræsentando hæresim hæretici, cuius personam gerit, non fiet externus hæreticus. Verum hæc doctrina probari non potest. Quia signum de se est sufficienter explicatiuum hæresis internæ, & cum illa coniungitur, & ab ipsa prouenit, siquidem prouenit à voluntate libera manifestandi propriam hæresim, & solum per accidens non facit venire in notitiam, quatenus coniungitur cum tali fictione dormitionis; reuera tamen profitetur suam hæresim, & peccat exteriori peccato hæresis: vnde concurrunt omnia necessaria ad hæresim externam, & solum per accidens manet occulta; sicuti cum quis solus illam pronunciat, ita vt impossibile sit ab aliquo audiri; ideo enim est externus hæreticus, quia per accidens hæresis est occulta. Nec dici potest, quod humano modo in hoc casu manifesta fiat, quia etiam in primo casu sit humano modo manifesta, licet non putetur fieri. Et quod in vno casu facit absentia occultando, in alio facit existimatio veræ dormitionis: & proinde non reddit occultum in se, sed solum per accidens, & respectiuè. Nec est eadem ratio de repræsentante in scena personam hæretici; quia, quæ loquitur, per se pronunciantur in persona hæretici, & ideo nec sunt in persona repræsentantis, nec ipsi tribui possunt. Et si ipse intendat loqui etiam in persona propria, si hæc intentio sit tantum interior, ita vt exterius nullo modo appareat, loqutio illa in esse externo stat tantum in persona repræsentata, & ideo nullo modo fit signum repræsentatiuū interioris conceptus personæ repræsentantis. At si hæc intentio exteriùs apparet, per accidens illa loqutio, quæ ex sui natura stat pro persona repræsentata, euadit loqutio etiam repræsentantis: & consequenter reddit ipsum hæreticum externum. Sicut fieret hæreticus externus, qui vteretur signo ignoto cæteris ad exprimendam suam internam hæresim, sed declararet significationem talis signi.

1430 Verum hic difficultas insurgit, quid dicendum, si habens internam hæresim, eam inconsideratè pronunciet, aut solum cum peccato veniali, ita vt loqutio illa ex indeliberatione sit tantum peccatum veniale, an sit hæreticus externus, & subiacent excommunicationi. Et quidem, vt notat Hurtad. mox. citand. certum est, non esse hæreticum, nec etiam internè, si solum venialiter peccet per interiorem assensum, vel quia non perfectè aduertat, vel ex alio capite. Nam peccatum veniale non destruit gratiam sanctificantem, & consequenter nec fidem, & ideo non reddit hæreticum. At si hæresis interna sit peccatum mortale, fieri hæreticum externum censet Petrus Hurtad. *disp.* 83. *de fide sect.* 3 §. 22. siue prolatio sit tantum peccatum veniale, siue ex inconsideratione, quia iam habet hæresim internam manifestatam, & appositam, vt ab alijs audiri possit, & proinde est per accidens nonnū peccatum mortale, quia hæresis externa non completur per peccatum mortale externum, sed per assensum hæreticum peccaminosum mortaliter, & signum externum, sicut transiens ad sectam *Hebræorum* non peccat mortaliter assumendo signum, quod deferre debent Hebræi, & tamen tunc fit Hebræus externus.

1431 Sed hæc placere non possunt. Nam vel illa inconsiderata prolatio hæresis prouenit ab hæresi interna, vel non prouenit. Si prouenit, oportet quod intellectus proferentis actualiter habeat assensum hæreticum, & in illius virtute proferat hæresim: atque adeo non habebit locum inconsideratio, quia non loquitur inconsideratè qui exprimit suum assensum consideratè elicitum; & illa prolatio externa erit peccatum mortale, quia est actus externus sequens ex actu interno mortaliter peccaminoso, ita vt cum actu interno faciat vnum actum moralem: alioquin si internus non esset mortaliter peccaminosus, non esset hæresis. Si vero non prouenit ab interna hæresi, non erit signum hæresis internæ, nec ipsam explicabit, & proinde non reddet hæreticum externum, sed disparatè se habebit ad hæresim internam. Idem enim est loqui hæreticè non existente hæresi interna, ac loqui hæreticè, existente hæresi interna, sed illa non influente in loqutionem, vt contingit, quando loqutio non prouenit ab ipsa. Siquidem paria sunt *non esse*, vel *esse* sine effectu, vt notant Surd. *decis.* 51. *num.* 21. & *consil.* 281. *num.* 13 Mar. Antonin. *lib.* 1. *variar. resol.* 61. *num.* 24. Monach. *decis. Bonon.* 47. *pun.* 7. *num.* 20. Dum autem hære-

hæresis interna non influit in loquutionem, non habet effectum circa ipsam, & proinde respectu ipsius eodem modo se habet, ac si non extaret. Ex quo fit, quod semper cum peccato mortali hæresis interna fiat externa. Et eodem modo loquendum est de eo, qui assumit signum sectæ Hebræorum. Nam si prius non erat externus Hebreus, & assumendo signum intendit se talem declarare, peccat mortaliter in actu externo profitendo externè falsam sectam. Princeps autem non præcipit, quod profiteatur externè talem sectam, sed si profitetur, vult per signum secerni ab alijs. Si verò iam erat externus Hebreus & assumit signum in professionem suæ sectæ, adhuc peccat, quia est nouus actus professionis. At si assumat solum vt obediat Principi, tunc non peccat, nec fit externus Hebreus, sed supposito, quod sit declaratus talis, se secernit à cœteris.

1432 Hic quoque difficultas solui potest, nimirum, an fiat hæreticus externus, qui ex hæresi interna exercet aliqua opera bona, aut abstinet à malis, prout hæresis ipsa præscribit, præsertim si id faciat ad profitendam hæresim. Resp. negatiuè Sayr. *lib.3. de censur. cap.4. num.30.* Sanchez *lib. 2. sum. cap.8. num.18.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.2. dub.3 num.14.* Et est iuxta communem doctrinam, quod hæreticus non fiat externus, nisi signa de se sufficientia sint ad indicandam hæresim internam. Ratio est duplex. Prima, quia facere bonum, & abstinere à malo, de se non sunt signa hæresis, sed probi viri; & proinde non potest quis ex ipsis deuenire in cognitionem, quod interius hæreticè sentiat. Secunda. Quia facere bonum, & abstinere à malo, licet possit esse peccatum ex fine, quem apponit operans, non est tamen tale ex obiecto: vnde cum finis operantis non appareat in operatione, neque etiam apparet esse peccatum; & ideo tanquam quid bonum in apparentia, non facit hæreticum externum. Hoc tamen est limitandum, vt non habeat locum, si ratione temporis, aut aliarum circumstantiarum constaret, quod abstinere à malo, aut aliquod bonum facere, proueniret ex hæretico sensu.

1433 Similiter resoluenda est alia difficultas, an scilicet comedens carnes ex interna hæresi, quia putet Ecclesiam non habere facultatem prohibendi sed in parua quantitate, quæ scilicet ex obiecto non pertingat ad peccatum mortale, fiat hæreticus externus. Negatiuè respondent Sanchez *lib.2. sum. c.8. num.17.* Trullench. *lib.1. in Decal. cap.2. dub.3. n.13* Quia factum externum de se non est mortale peccatum, quale requiritur ad contrahendam hæresim externam. Verum cum ille esus carnium quamuis in parua quantitate, non sit peccatum mortale, quatenus tendit contra præceptum prohibens, est tamen peccatum mortale, quatenus prouenit ab hæresi interna, & assumitur pro illius protestatione, quod sufficit ad contrahendam hæresim externam, atque adeo excommunicationem, nam etiam alia signa, quæ de se neque sunt peccata venialia, si assumantur ad protestationem hæresis, sufficiunt ad illam reddendam externam. Sic propositio hæretica de se non est peccatum veniale, si dicatur à catholico non absolutè, sed relatiuè, & tamen si proferatur ex sensu hæretico interno, facit externum hæreticum, & non habet aliam rationem peccati, nisi per relationem ad hæresim internam. Itaque ex hoc solum capite nō fiet hæreticus, quia talis comestio seclusis circumstantijs non est sufficiens signū internæ hæresis, imo oppositi, quia dum cernitur quis sistere in paruitate materiæ, fit iudicium, quod id faciat ne mortaliter peccet, atque adeo quod bene sentiat de præcepto Ecclesiæ.

Quam pœnam incurrat audiens confessiones sine licentia Ordinarij; & quid si non sit Sacerdos. vbi de materia approbationis.
Quæstio VIII.

SVMMARIVM.

1434 *Audiens confessiones sine approbatione Ordinarij, mortaliter peccat.*
Absolutio est nulla.
Quam pœnam incurrat.
Non sacerdos, degradatur, si habeat aliquos ordines, & traditur Curiæ sæculari.
1435 *Approbatio quò ad Regulares est necessaria solum pro confessionibus sæcularium.*
1436 *Quando Religiosus vnius Ordinis audit confessiones Religiosi alterius Ordinis, à quo debeat esse approbatus.*
1437 *Equites Hierosolymitani confiteri possunt de licentia suorum Superiorum non approbatis ab Ordinario.*
Quid dicendum de Clericis aliorum Ordinum militarium.
1438 *Religiosus potens eligere confessarium eiusdem Ordinis an debeat eligere approbatum iuxta constitutiones Ordinis.*
1439 *Dispositio Tridentini de approbatione confessariorum complectitur omnes.*
1440 *Prælati Regulares debent ab Ordinario approbari pro audiendis confessionibus.*
1441 *An etiam Generales religionum.*
1442 *Ordinarij approbant Confessarios, quatenus præsentato à Superioribus.*
Qui seclusa repræsentatione non habent iurisdictionem.
1443 *Ius commune circa approbationem Confessariorum quatenus sublatum.*
1444 *Quinam approbare possint Confessarios.*
1445 *Vicarius Generalis an possit approbare Confessarios.*
Idem tribunal Episcopi, & Vicarij.
Vicarius quando veniat nomine Episcopi.
Quando Episcopus approbat Confessarios solum examinatos coram Examinatoribus, an Vicarius possit approbare.

1446 *Audient confessiones sine approbatione, punitur pœna inhabilitatis, &c.*
1447 *Regulares audientes confessiones sine licentia suorum Superiorum dupliciter peccant.*
Quid si sine licentia, sed cum approbatione.
1448 *Clericus non sacerdos audiens confessiones sit irregularis.*
Quid, si sit laicus.

1434 Ad 8. Resp. Regularem, seu alium Sacerdotem, audientem fidelium confessiones absque approbatione, & licentia Ordinarij, grauiter delinquere: cum id patrare nec dum reperiatur prohibitum de iure sacrorum Canonum; verùm à Sacro Concilio Tridentino; nam in *cap.15. sess.23. de reform.* dicitur: *Quamuis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absoluendi potestatem accipiant; decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam sacerdotum, audire; neque ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopo per examen, si illi videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, consuetudine quacunque, etiam immemorabili non obstantibus.* & in *cap.6. de casuum reseruatione, sess.14.* hæc habentur; Nullius momenti esse absolutionem, quam sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet iurisdictionem. Probatur quoque *in d. cap.15. sess.23. eiusd. Conc. & in Conc. Florentino sub Eugenio celebrato §.4.* vbi hæc habentur: *Minister huius Sacramenti est Sacerdos habens auctoritatem absoluendi, ordinariam, vel ex commissione Superioris.* De qua re latissimè Nauar. *in c. placuit, num.5. & seq. de pœnit. dist.6.* & idem Nauar. *in Man. Confess. num.1. & 2.* latè Gutierez *lib. 1. can. quæst. c.27.* Item dicitur, præfatum Regularem, seu Sacerdotem delinquere etiam exercendo iurisdictionem, quam non habebat; siquidem ante approbationem habet tantùm habitualem, non autem actualem, ad tex. *in Clement. attendentes, de statu Regul.* sequitur Balb. *cons.23. num.6.* Alban. *cons.90. num.4.* Merend. *cons.63. n.5. & 9.* Rubin. *cons. 16. & 21. nu. 4.* Quibus omnibus suppositis, dicimus pœnam præfati criminis sumi ex text. *in c. placuit,* quo cautum est, *vt talia* patrantes suspendi debeant saltem à potestate, gradu, & iurisdictione habituali, quam in sacerdotio recepit, ita, vt nunquam dicta potestas, & iurisdictio habitualis in actum redigatur, actualem iurisdictionem recipiendo, ac confessiones auriculatas audiendo. & secundum Rodriguez, *quæst.26. lib.2. art.1.* deberet quoque suspendi à celebratione Missarum. Cùm hic casus euenisset in Curia Archiepiscopali Neapolitana, fuit Regularis carceratus, & deinde post aliquot menses remissus ad suum Superiorem Regularem, vt de delicto patrato castigaret: qui Superior dictum Regularem ab exercitio ordinum per tres annos suspendit. Non promotum verò ad Sacerdotium, repertum tamen sacramentalem confessionem audiuisse, à iudicibus sanctæ Inquisitionis, vel locorum Ordinarijs, tamquam misericordia indignum à foro Ecclesiastico esse abijciendum, & ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habet, ritè degradatum statim Curiæ sæculari tradendum esse, quemadmodum etiam non promotum ad sacrum Presbyteratus ordinem repertum Missarum celebrationem vsurpasse, statuit Clemens VIII. in sua Constit. edita *sub die 1. Decembris, an.* 1602. quæ incipit. *Etsi aliàs fel. record.* prout etiam priùs sanciuerat Paulus IV. *an.* 1557. *die* 20. *Maij*. & *anno* 1559. *die* 17. *Februarij*. Et S. D. N. Vrbani VIII. *in sua Bulla*, quæ incipit, *Apostolatus Officium*, edita, *an.*1627. ampliauit, Constitutionem Clem. VIII. contra non Promotos ad sacrum Presbyteratus Ordinem, sacramentales confessiones audientes, aut Missam celebrantes, Curiæ sæculari præuia degradatione tradendos, ad omnes etiam minores viginti quinque annis, dummodo vigesimum ætatis annum compleuerint.

ADDITIO.

1435 Quod dicitur de approbatione Confessariorum pro audiẽdis confessionibus, intelligitur quò ad sæculares, non autem quò ad Regulares. Tum quia Concil. dicto *cap. 15. sess. 23.* decernens esse necessariam approbationem Ordinariorum, expresse loquitur de confessionibus sæcularium. Tum quia quò ad Regularium confessiones, nihil Concilium innouauit, & ideo standum est iuri communi. Et ita notant communiter Doctores, Nauar *capit. 4. Manualis num.7.* Miranda *tom.1. Manual. quæst.45. ar. 11. conclus.2* Vasquez *de pœnit. quæst.93. art 3. dub.3. num.5.* Molfes. *par.1. sum. tract. 7. capit. 14. num.60.* Suarez *disp.28. de pœnit. sect.1. num.4.* Faustus *lib.6 de pœnit. quæst.41.* ver. *Secundò dico*. Villalob. *par.1. sum. tract.9. difficult.8. num. 1.* Homobon. *par.1. examin. eccles. tract.5. cap. 2 quæst. 12.* Io. Sanchez *in select. disp.49. num. 2.* Rodriquez *to.1. quæst. regular. quæst 62. ar.4.* Alter Rodriquez *in compen. resol.31. num.21.* Gaspar Hurtad. *de sacram. disp.10. de pœnit. difficul.16.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat.25. num.45. & 64.* Et ratio est. Quia cum sæculares sint commissi curæ Ordinariorum, de quibus tenentur reddere rationem, debent recognoscere ministros, quos habent coadiutores in pa-

scen-

scendis proprijs onibus. Econtra, verò, cum Regulares non pertineant ad ipsorum curam, non pertinet ad ipsos recognoscere ministros, à quibus recipiunt sacramentum pœnitentiæ.

1436 Quod autem spectat ad regulares, dubium est, quando religiosus vnius Ordinis confitetur religioso alterius Ordinis, à quo debeat esse approbatus excipiens confessionem. Et primo certum est, quod debeat excipiens confessionem habere iurisdictionem à Prælato confitentia, alioquin confessio esset nulla iuxta Concil. Trident. *cap. 6. sess. 14. de reformat.* Quia requiritur, vt sit valida, delegata, aut subdelegata iurisdictio, siquidem absolutio est actus iurisdictionis: vnde cum excipiens confessionem non habeat in confitentem iurisdictionem ordinariam, debet habere delegatam. Hanc tamen iurisdictionem recipit virtute electionis, quæ fit à confitente; nam dum Prælatus dat licentiam confitendi regulari alterius ordinis, dat simul facultatem eligendi Confessarium, & ipsi delegat iurisdictionem quam habet vt in proprium subditum. Quod verò spectat ad approbationem, quia est necessaria, vt innotescat idoneitas, non potest eligi quis in Confessarium, nisi ab aliquo sit approbatus, aut aliàs aliunde innotescat idoneitas: & ideo quando religiosus eligit Confessarium exterum, vel ex licentia sui Superioris, vel ex priuilegio, aut debet esse approbatus ab aliquo Ordinario, aut saltem à suis Superioribus; vt si esset destinatus ad audiendas confessiones suorum; aut saltem debet constare de idoneitate, quando facultas est ad eligendum idoneum; & ideo non poterit eligere eum, cuius nullam notitiam habet scientiæ, nec aliquo modo est ex approbatis, siquidem ex natura rei requiritur idoneitas ministri; quæ cum possit innotescere absque approbatione, non erit necessaria approbatio, vt notant etiam Daluin. *de potest. Episc. cap. 34. num. 6.* Io. Sanchez *in select. disp. 49. num 6.*

1437 Et hæc quæ dicuntur de regularibus quò ad approbationem Confessariorum, habent locum etiam quoad Equites Hierosolymitanos, vt notant idem Sanchez *in select. disp 49. num. 10.* Riccius *in praxi resol. 170. num. 2. par. 4.* Nauar. *de elect. fori quæst. 69. num. 23. sect. 2.* Siquidem sunt verè religiosi, & proinde eodem iure censentur ac cæteri religiosi. Et proinde cum Concil. Trident. disponat expressè solum quò ad audiendas confessiones sæcularium, non comprehendit hos Equites, cum non veniant, nomine sæcularium, & ideo eligere poterunt quemcunque idoneum secundum mensuram facultatis, quam habent à suis Superioribus, aut à consuetudine, siue viuant intra, siue extra Conuentum. Imo Sanchez *num. 9. cit. disp.* hoc extendit etiam ad Clericos Ordinum militarium viuentium in clausura. & *num. 11.* habet sacerdotes Ordinis S. Iacobi Alcantaræ, & Calatrauæ, non indigere approbatione Ordinarij, vt andire possint confessiones Militum suorum Ordinum, atque ipsos posse eligere sacerdotem non approbatum ab Episcopo.

1438 Rursus dubitatur, An quando Superiores Regulares dant facultatem suis subditis, vt confiteri possint, cui maluerint ex ijs, qui sunt de gremio Conuentus, eligere possint quemcumque sacerdotem etiam ex illis, qui nondum sunt iuxta Constitutiones, & Decreta, seu statuta religionis habilitati ad audiendas confessiones. *Resp.* non posse eligere, nisi habilitatos aliquò modo ad audiendas confessiones. Quia cum religiones soleant habilitare suos sacerdotes ad audiendas confessiones, quando nondum sunt habilitati, non censentur idonei, quia nondum peruenerunt ad id, quod requiritur, vt habeantur pro habilibus & ideo intentio Superiorum concedentium facultatem non se excedit vltra ipsos. Poterunt tamen eligi, etiamsi nondum sint expositi ad audiendas confessiones siue domesticorum siue extraneorum, dummodo sint habilitati ad hoc munus. Verum, siquis non sit expositus quia non habeatur pro habili, non poterit eligi defectu idoneitatis. An autem possint eligi sacerdotes degentes in Monasterio tanquam aduenæ, affirmatiuè resoluendum est, si facultas sit generalis, nec sit in specie restricta ad eos, qui sunt de familia, quia tanquam gratia facta subditis est tacitè interpretanda, vt se extendat ad omnes idoneos.

1439 Quod autem spectat ad necessitatem approbationis obtiendæ à Regularibus pro confessionibus sæcularium audiendis, adeo vniuersalis est; vt omnes sub dispositione Concil. Trident. *cap. 15. de reformat. sess. 25.* includantur, siquidem decernit, neminem etiam Regularem posse sæcularium confessiones audire, aut ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopo per examen, si videbitur necessarium, idoneus indicetur, & approbationem obtineat. Et proinde cum priuilegia in contrarium reuocentur, & consuetudines etiam immemorabiles, nulla religio erit exempta in hoc, vnde Selar. *in select. canon. cap. 14. num. 3* refert fuisse decisum à S. Congreg. *die 20. Iulij 1619.* Iesuitas non posse audire confessiones sæcularium etiam sacerdotum, nisi præuia approbatione Episcopi.

1440 Et quamuis nonnulli existiment, quod Prælati regulares sint immunes ab approbatione Ordinarij vt Henriquez, *lib. 7. sum. cap. 12. n. 6.* qui alios citat *in comment.* & Valerus *in different. vtriusque fori*, verbo *nullitas different. 5. num. 3.* quia largo modo habent beneficium parochiale, cum habeant curam animarum, & sint communiter probatiores, & digniores literis, & moribus. Attamen fundamentum hoc est leuissimum, quia Concilium intelligit de vero beneficio parochiali; & si valeret, solum concluderet, quod non esset necessaria approbatio quo ad eos, qui curæ ipsorum subijciuntur, sicut etiam contingit in parochiale beneficium obtinentibus. Itaque tenendum est, Prælatos quoq; regulares approbari debere ab Ordinarijs, vt valeant sæcularium confessiones audire. Ita Suarez *disp. 28. de pœnit. sect. 4. num. 21.* Rodriquez *in Bull. Cruciat. §. 9. dub. 1. num. 4.* Faust. *lib. 7. de pœnit. quæst. 52.* Faeundez *præcep. 2. Eccles. lib. 7. cap. 2. num. 39.* Manriquez *par. 2. quæst. Vicarial. quæst. 118.* Cespedes *de exemp. regular. cap. 6. dub. 107. num. 25* Ratio est, quia determinatio Concilij est vniuersalis, nec vlla adest ratio sufficiens, cur excipiantur Prælati Regulares, cum ratione prælaturæ non recipiant aliquam qualitatem in ordine ad audiendas confessiones sæcularium, quam non habeant cæteri Regulares, siquidem per Prælaturam solum declarantur habiles ad pro-

promouendam regularem disciplinam, non autem ad tegendas conscientias secularium. Deinde cum agatur de committendis ouibus curæ ipsorum quò ad conscientiam, debet à Pastoribus ouium recognosci habilitas ipsorum, quod non fit ex eo, quod eligantur in Prelatos.

1441 Maior difficultas est quò ad Generales Ordinum, an indigeant approbatione, vt audire possint confessiones sęcularium. Bordon. *in consil. regular. resol. 36. num.* 55. docet indigere quidem approbatione, sed non esse examinandos, quia supponitur idoneitas, quæ includitur in eminentia sui officij, Et cum sint insigniti eleganti, & speciali nomine, non venit sub generali loquutione. Tridentini quò ad examen, argum. cap. *de multa*, & cap. *ne aliquis*, *de priuil. in 6.* quod videtur approbare Cespedes *de exempt. regul. cap. 6. dub.* 141. *num.* 2. Et notat, quod est eadem ratio quò ad examen, & quò ad approbationem, quia si non comprehenduntur sub generali dispositione Tridentini ob eminentiam sui officij, quò ad examen, nec etiam comprehendentur quò ad approbationem. Mihi tamen videtur dicendum, quod de rigore possint examinati ab Episcopis, licet de æquitate possint, & debeant remittere examen, quia dum sunt asumpti ad supremum gradum suæ religionis, habent sufficiens testimonium de idoneitate, & Ordinarij sufficiens fundamentum ad præsumendum de habilitate; quando tamen sunt ex religionibus, quæ vacant studijs; nam si non vacent, cessat præsumptio habilitatis. Hoc tamen non tollit, quin de rigore examinari possint. Quia cum Concilium Tridentinum ponat alternatiuam, nempe examen, aut aliàs iudicium de idoneitate, est in potestate Ordinarij eligere quam partem voluerit.

1442 Est autem aduertendum, quod Ordinarij approbant Confessarios regulares, quatenus præsentatos à suis Superioribus iuxta formam Clemen. *dudum*, §. *statuimus*, *de sepultur.* vt notant Henriquez *lib. 5. sum. cap.6, num.6.* Facundez *praecept.* 2. *Eccles. cap. 2. num.* 35. & ideo seclusa præsentatione saltem virtuali Superiorum, non erunt approbati, quia approbatio erit nulla defectu fundamenti, nēpe præsentationis, & intentionis approbantis, quia cum forma approbationis sit præscripta à iure, nempe in dicta Clemen. *dudum*, & in Extrauag. *inter cunctas*, *de priuileg.* tenetur Ordinarius seruare dictam formam, & consequenter non approbare, nisi præsentatos, & ideo præsumendum est, quod solum approbet quatenus præsentatos, cum præsumendum sit, quod velit seruare, quæ de iure seruanda sunt. Vnde fit quod seclusa præsentatione, non habeant iurisdictionem, quia licet illam recipiant à Sede Apostolica iuxta dict. Extrauag. *Inter cunctas*, *de priuileg.* ibi. *Electi igitur ab ijsdem Fratribus ad audiendas confessiones, & pœnitentias iniungendas libere auctoritate Apostolica, &c. qui ad confitendum accedunt audiant eis peccata sua confiteri volentes*, non tamen recipiunt, nisi seruata forma præscripta præsentationis factæ à Superioribus, & approbationis Ordinarij. Quod etiam constat ex varijs priuilegijs concessis Regularibus.

1443 Nec dici potest, quod omnia sint reducta ad formam Concilij Tridentini *sess. 23. cap. 15, de reformation.* & proinde sint sublata priuilegia, & cæteræ dispositiones iuris. Quia solum censentur sublata, quatenus contraria dispositioni Concilij; vnde remanent, quæ non sunt contraria, præsertim dispositiones dictæ Clement. *dudum de sepult.* & Extrauag. *inter cunctas, de priuileg*, tanquam dispositiones iuris communis, quia posterior lex non derogat priori, nisi quatenus ipsi contraria, vt inter alios in hoc casu notant Nauar. *cap. 27. manual. num.* 162. Henriquez *lib. 5. sum. cap. 6. num.* 4. Palat. *in 4. dist.* 17. *disp.* 7. Gras. *lib. 1. decis. cap.* 13. *num.* 49. Rodriquez *tom. 1. quæst. Regular. quæst. 59. ar.* 2. Cened. *q.* 38. *can. num.* 20. Facundez *pracep. 2. Eccles. lib. 7. cap. 12. num.* 19. Gammach. 3. *par. de sacram. pœnit. cap.* 18. Laiman. *lib. 4. theol. moral. tract. 6. cap. 11. num.* 4. Pinel. *de casib. reser. cap. 3. num.* 3. Zerola *in praxi Epis. par.* 1. verbo *Confessores*, §. 2. Corduba *in addit. in priuileg. mendican.* Tit. *præsentatio confes.* Ledesma *par. 1. sum. tract. de pœnit. cap.* 13. Miranda *tom. 1. manual. quæst. 45. ar.* 6. Villalob. *par. 1. sum. tract. 9. difficul. 53. num.* 6. Cœlestin. *in compen. theolog. moral. tract. 1. cap. 16. num.* 1. Cochier. *de iurisdict. Ordinar. in Exemp. par. 4. quæst.* 27. Peirin. *q. 1. de subd. relig. cap.* 21. § 2, 10. à Cruce *lib. 2. de statu relig. cap. 6. dub.* 1. Hieronym. Rodriquez *in compend. quæst. regular. resol. 32. num.* 4. Faust. *lib. 6. de pænit. quæst.* 100. Barbosa *de potest. Episcop allegat.* 15. *num.* 47. Neque enim Trident. habet aliquid, quod contrarietur dispositis in dicta Clemen. *dudum*, aut Extrauag. *inter cunctas*, & ideo non infert derogationem, quæ solum oritur ex contrarietate; sed solum superaddit approbationem obtinendam ab Ordinario, quæ de iure veteri non erat necessaria.

1444 Facultas autem approbandi Confessarios, siue regulares, siue sæculares, pertinet ad Episcopos, aut eos, qui habent iura Episcopalia, & sunt *nullius* diœcesis, ita vt cœteri Prælati, quamuis exempti, nequeant approbare pro suis subditis. Et ita obseruant Auin. *de potest. Epis. cap. 19. num.* 6. afferens ad hoc plures decisiones S. Congregat. Selar. *in select. can. cap. 14. num.* 17. afferens ita decisum in *Conuersan. 26. Iunij & 20. August.* 1627. & ita etiam resoluit Rota *decis.* 45. *& sequent. apud Tamburin. post tom. 3. de iure Abbatum*. Quod etiam desumitur ex Concil. Trident. *dict. cap. 15. de refor. sess.* 23. ibi. *Aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alios idoneus iudicetur.* Vnde cum Concilium tribuat in specie facultatem Episcopis, censetur tributa priuatiuè quo ad alios, & ijs tantum, qui veniunt appellatione Episcopi, quales sunt tantum, qui habent iura Episcopalia, non autem cœteri exempti. Et ita etiam notat Iordan. *tom. 1. variar. lucubrat. lib. 3. tit. 4. de sacram. pœnit. n.* 102.

1445 Non excluditur tamen Vicarius Generalis Episcopi; nam in virtute sui mandati de vicariatu potest approbare Confessarios, nisi id ipsi ab Episcopo prohibeatur, vt tradunt Hostiens. *in cap. omnis*, verbo *a proprio, de pœnit:* Io. Andr. *num.* 12. Burr. *num.* 31. Ancharan. *num.* 8. Cardin. *num.* 5. Abbas *num.* 12. Henr. *num.* 28. Rosel. verbo *Confessio sacrament. 3. num.* 1. Angelus *num.* 3. Syluester verbo *Confessor.* 1. *quæst.* 1. Nauar. *in cap. placuit, n.* 62. *de pœnit. dist.* 6. Gabr. *in 4. dist. 17. quæst. 2. artic. 1. in fine*, Palat. *disp. 7. Seneca hac*. Henriquez *lib. 9.*

sum.

sum. cap. 13. *num.* 3. & *in com. littera M.* Sanchez *lib.* 3. *de matr. disp.* 29. *num.* 15. vet. *secunda sententia*, qui alios citat, & etiam opposita dicit Iordan. to. 1. *variar. lucubr. lib.* 3 *tit.* 4. *de sacram. pœnit. num.* 109. Cum enim sit vnum & idem Tribunal Episcopi, & Vicarij, cap. *Romana*, *de appellat. in* 6. & cap. 2. *de consuet. item in* 6. deriuat in Vicarium facultas approbandi pro confessionibus, quam habet Episcopus; & cum non excludatur à Trident. venit nomine Episcopi, cum agatur de re, quæ per Vicarium exerceri potest, vt notant Glos. *in cap. vnicum*, ver. *per Episcopos, de capel. Monach. in* 6. Domin. *n.* 8. *ver. nota bene.* Franc. *num.* 4. Felin. *in cap. si quis contra, num.* 3. ver. *sed caue*, *de foro compet.* Sbrozzius *de offic. Vicar. lib.* 2. *quæst* 201. *num.* 2. Quando enim Concil. intendit, quod Episcopi aliquid exequantur per se priuatiuè quò ad Vicarios, eos excludit, vt in *cap.* 6. *de refor. sess.* 24. Quia tamen potest Episcopus limitare iurisdictionem Vicarij, ideo potest hoc sibi reseruare. Sed quid dicendum, si Episcopus solum speciali forma seruata, nempe cum examine facto coram deputatis Examinatoribus, soleat approbare Confessarios. Resp. in tali casu censendam esse restrictam facultatem Vicarij, & non posse approbare. Cum enim Episcopus restrinxerit approbationem ad certam formam, cum qua sit concedenda, facto ipso præscribit formam, cum qua vult concedi, & consequenter restringit facultatem Vicarij, vt non possit concedere, cum non possit seruare formam facto ipso ab ipso præscriptam; & ideo si approbet, approbatio erit nulla, cum non sit seruata forma præscripta. Et hoc habet locum etiam si Episcopus soleat aliquos approbare non seruata ordinaria forma, quia tunc censetur vti potestate sibi reseruata, & relaxare formam ordinariam ex speciali gratia, & proinde talis facultas non transit in Vicarium.

1446 Quod spectat ad pœnas sacerdotum, qui sine approbatione excipiunt confessiones, dum Auctor dicit, quod est suspendendus à facultate audiendi confessiones, quam recipit in sacerdorio, patitur difficultatem; quia dum remanet Ordo sacerdotalis, remanet etiam potestas in ordine ad remittenda peccata, quæ conceditur in ordinatione. Et cum sacerdos non approbatus non habeat aliam facultatem, non remanet à quo suspendatur. Itaq; solum remanet, quod imponatur positiua inhabilitas, quæ obstet approbationi imposterum, ita vt per positiuam determinationem fiat inhabilis, vt admitti possit ad audiendas confessiones. Poterit etiam deponi à gradu sacerdotali iuxta cap. *Placuit*, *de pœnit. dist.* 6. vbi statuitur, quod sacerdos audiens confessionem sine consensu proprij sacerdotis eiusdem pœnitentis, *Gradus sui periculo subiaceat*, poterit etiam alia pœna arbitraria puniri, vt aduertit Rodriquez *tom.* 2. *quæst. Regul. quæst.* 28. *ar.* 1. & 2. Bellet. *in disquisit. Cler. par.* 2. *tit. de pœn. Cler.* §. 30. *num.* 1. Vbi etiam aduertit, quod hoc non est delictum pertinens ad Inquisitionis officium.

1447 Regulares verò, qui sine approbatione, & licentia suorum Superiorum excipiunt confessiones, dupliciter peccant; nam peccant contra obedientiam, quatenus sine consensu suorum Superiorum vsurpant sibi tale munus, & quatenus sine approbatione, atque adeo sine iurisdictione, cum illam nec habeant ab Ordinario, nec à Summo Pontifice mediante præsentatione suorum Superiorum, exercent munus, quod sine iurisdictione nulliter exercetur. Vnde grauiter puniendi sunt, vt notant Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 3. Graf. *Consil.* 4. *num.* 18. *lib.* 5. *de pœnit. & remis. tom.* 1. Rodriquez *tom.* 2. *quæst. regular. quæst.* 28. *ar.* 1. Bellet. *part.* 2. *disquisit. Clerical tit. de pœn. cler.* §. 30. *n.* 2. Quod si excipiant sine licentia suorum Superiorum, cum approbatione tamen Ordinarij, peccare contra obedientiam, & proinde à suis Superioribus esse puniendos, notat Nauar. *cap.* 1. *nu.* 73. *de pœnit. dist.* 6. Sotus tamen, Graf. & alij supracitati *num.* 1442. volunt quod etiam tunc exerceant sine iurisdictione, quia vsus iurisdictionis sit dependens à voluntate suorum Superiorum; imo cum recipiant à Pontifice mediante præsentatione, hac seclusa, non habent iurisdictionem, iuxta dicta *eod. num* & ideo tunc approbatio Episcopi nullum parit effectum in ordine ad validè absoluendum. Quo stante tàm in priori casu, quando scilicet sine Ordinarij approbatione, quàm in posteriori, quando sine licentia suorum Superiorum excipiunt confessiones, puniri poterunt non solum à suis Superioribus, sed etiam ab Ordinarijs, iuxta Constit. Gregorij XV. *Inscrutabili, de exemptorum priuileg.* Siquidem delinquunt circa ministrationem Sacramentorum, qui est vnus ex casibus, in quibus Regulares subijciuntur Ordinarijs per dictam Constitutionem.

1448 Quod spectat ad non promotum ad sacerdotium, excipientem confessiones, aduertendum, quod si sit Clericus, irregularis fit, vt tradunt Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 242. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 6. *cap.* 2. Maiol. *de irregular. lib.* 4. *cap.* 13. *n.* 5. & communiter, vt desumitur ex *cap.* 1. *de cler. non ord. minis.* Siquidem exercet actum ordinis, quem non habent. Si tamen sit laicus non conueniunt inter se Doctores, nam aliqui volunt fieri irregularem, vt Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 4. *art.* 1. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 242. ver. *Septimò*. Philiar. *lib.* 4. *de offic. Sacer. cap.* 12. *num.* 6. Valent. *tom.* 4. *sum. disp.* 7. *quæst.* 10. *pun.* 1. Quia ministrat in ordine, quem non habet. Attamen positam esse irregularitatem solum Clerico, qui ministrat in ordine, quem non habet, non autem laico, volunt alij, & id deducunt ex Rubrica, seu Tit. *De clerico non ordinato minist.* vbi cap. 1. ponitur hæc irregularitas, & proinde solum afficit Clericos. & inferunt laicum excipientem confessiones, & absoluentem non fieri irregularem, quia hæc irregularitas non est in iure expressa. Ita Palud. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *ar.* 1. *conclus.* 1. & *dist.* 22. *quæst.* 3. *conclus.* 2. D. Antonin. 3. *par. tit.* 17. *cap.* 1. §. 1. Victoria *in sum. num.* 144. Armilla verbo *Absolutio*, *num.* 9. Syluester verbo *Confessor.* 1. *init.* Henriquez *lib.* 2. *sum. cap.* 29. *num.* 1. *in Com. littera H.* Ledesma 2. *par.* 4. *quæst.* 7. *ar.* 3. *dub. vlt.* Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 10. *num.* 8. Abbas *in cap.* 1. *de cler. non ord. minis.* Bellet. *par.* 1. *disquisit. cleri. tit. de discipl. cler.* §. 5. *n.* 44.

An

An Episcopus non eligens Confessarios idoneos in Cathedralibus, peccet mortaliter. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1449 *Episcopus non eligens idoneos Confessarios pro Cathedrali, peccat mortaliter.*
1450 *In cæteris quoque Ecclesijs curare debet Episcopus quod adsint idonei Confessarij.*
Approbatio non idonei est nulla.
Deficiente fundamento, deficit quod in ipso fundatur.
Episcopus æqualiter approbans idoneos, & minus idoneos, infert idoneis notabile grauamen.

1449 Ad 9. Resp. Quòd peccat mortaliter Episcopus, qui non eligit idoneos Confessarios in Cathedralibus, & Collegiatis, cap. *Inter cætera, de Officio Ordinarij*. Etenim ab ignaris Confessarijs quæuis mala procedunt,

ADDITIO

1450 Non solum in Cathedralibus Ecclesijs, sed etiam in cæteris curare tenentur Episcopi, quod adsint personæ idoneæ pro audiendis confessionibus, vt habetur ex citato cap. *Inter cætera, de offic. Ordinar.* ibi. *Præcipimus tàm in Cathedralibus, quàm in alijs Conuentualibus Ecclesijs, viros idoneos ordinari &c. etiam in audiendis confessionibus, & pœnitentijs iniungendis &c.* Imo si Episcopus approbet aliquem ex aliquo humano respectu, quem non iudicet idoneum, erit nulla approbatio, nec poterit audire confessiones; siquidem Conc. Trid. *sess.* 23. *cap.* 15. *de reformat.* vt quis sit idoneus pro audiendis confessionibus, duo requirit: nempe, quod iudicetur idoneus, & quod in virtute eiusdem iudicij formato vel vigore examinis, vel alio modo, approbetur. Vnde tali iudicio deficiente approbatio erit nulla defectu debiti fundamenti. *l. Nam origo, ff. quod vi, aut clam.* & *l. Egi tecum, ff. de recep. rei ind.* & notant Menoch. *consil.* 48. *num.* 35. Parif. *de resignat. quæst.* 25. *num.* 36. *lib.* 9. Tusch. *littera F. conclus.* 513. Atque huiusmodi approbationem esse nullam tradunt etiã Suarez *de pœnit. disp.* 28. *sect.* 7. ver. *Et fortasse*, Reginal. *lib.* 1. *praxis fori pœnit. num.* 197. Bonac. *disp.* 5. *de sacramen. qu.* 7. *pun.* 3. §. 1. *num.* 29. Iordan. *tom.* 1. *variar. Lucubrat.* lib. 3. *tit.* 4. *de pœnit. num.* 135. Econtra verò si quos absolutè iudicant idoneos ratione morum, & doctrinæ, præsertim si in confessionibus excipiendis sint versati, & approbent eodem modo, ac approbant minus habiles, nempe ad certum tempus determinatum, inferunt ipsis iniuriam, & notabile grauamen, vt notat Iordan. Episcop. Traguriensis. *tom.* 1. *Variar. Lucubrat. lib.* 3. *tit.* 4. *de pœnit. num.* 122. Tum quia in hoc non seruant Decretum S. Congregat. approbandi absolutè, quos simpliciter idoneos repetiunt, qod Decretum habetur apud Confect. in *Collect. priuileg. tit.* 15. *cap.* 4. Tum quia non reddunt ipsis, quod est debitum, cum habeant ius ad obtinendam approbationem, iuxta iudicium quod approbaturus format de idoneitate: *nam in hoc tenetur* sequi suum iudicium, alioquin iniustè iudicat. Tum quia cum non secernant à minus habilibus, lædunt ipsorum honorem, dum æqualiter tractant, & proinde habet locum, quod vulgo dicitur. Vbi summa æqualitas, ibi summa iniustitia.

Quomodo se gerere debeat Sacerdos, quando non potest audire integram confessionem pœnitentis, vt in bello, naufragio &c. Quæstio X.

SVMMARIVM.

1451 *Quando audiri non potest integra confessio, audito vno peccato potest pœnitens absolui.*
1452 *Nonnulli oppositum sentiunt, sed contra communem.*
1453 *Confessio in genere an sufficiat pro articulo mortis.*
Cur peccatum in genere sit materia sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ.
1454 *Quid requiratur, vt sufficiat confessio vnius peccati, aut etiam in genere.*
Notabiliter difficile habetur pro impossibili.

1451 Ad 10. Resp. Quòd posset audire aliquod peccatum alicuius, & eum absoluere, & aliquod alterius, & sic de singulis, audito vno peccato vnius, vel singulorum aliquo, & ita absoluat, cum non vacet audire integras singulorum confessiones, & ita dicunt practicatum fuisse in bello Granatensi in Hispania, licèt Nauar. *in cons.* 13. *de pœnit. & remis.* videatur tenere oppositum; sed multi tenent quòd communis est in contrarium, prout latè dicam in ca-

Oecono-

Occonomia mea spirituali obseruanda tempore pestis, vbi de casibus conscientiæ eo tempore occurrentibus pertractabo.

ADDITIO.

1452 Oppositum, quod in his casibus non sufficiat confiteri vnum, aut alterum peccatum, tenent Nauat. cap. 26. *Manual num.* 28. Sotus *in 4. dist.* 18. *quæst.* 2. *ar.* 5. Canus *Relect. de pœnit. par.* 5. *§. At inhærendo*. & nonnulli alij. Quia cum Sacramentum pœnitentiæ sit institutum per modum iudicij, nō potest ministrari, nisi causa cognita. At quod in his, & similibus casibus sufficiat vnum, aut alterum peccatum confiteri, est communis, & tuta sententia, & ita in specie tradunt Palud. *in 4. dist.* 21. *quæst.* 2. *art.* 2. Syluester verbo *Confessor.* 3. *num.* 3. Suarez *disp.* 23. *de pœnit. sect.* 1. *num.* 5. Laiman *lib.* 5. *theol. moral. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 4. Vasquez 3. *par. quæst.* 91. *ar.* 2. *dub.* 1. Coninch *disp.* 7. *de pœnit. dub.* 10. *num.* 97. Lambert. 3. *par. disp.* 17. *de pœnit. ar.* 8. ver. *Secundo respond.* & cæteri, qui docent sufficere confessionem in genere, *num. seq.* citandi. Ratio est, quia explicatio peccatorum in specie non pertinet ad essentiam Sacramenti, sed tantum ad integritatem materialem; hæc autem integritas relaxatur, quando non potest haberi: & tunc non potest haberi, quando alias periclitaretur Sacramentum, quò ad substantiam, quia non debet pœnitens subijci periculo moriendi sine Sacramento. Et proinde sufficit quod sit capax absolutionis per sui accusationem dolorosam, & sensibilem.

1453 Maior difficultas est, an ad obtinendam absolutionem in articulo mortis sufficiat confessio in genere, vt si pœnitens tantum, dicat se peccasse, nullum exprimendo in specie peccatum. Et quamuis quamplures negent, communissima tamen sententia est, & tuta in praxi, quod sufficiat. Ita Palud. *in 4. dist.* 21. *quæst.* 21. *ar.* 3. D. Antonin. 3. *par. tit.* 10. *cap.* 2. Syluester verbo *Confessor.* 3. *quæst.* 3. Angelus verbo *Confess.* 4. *num.* 8. Corduba *lib.* 5. *de indulgent. quæst.* 49. Ruard. *ar.* 3. *contra Luther.* Tolet. *lib.* 3. *sum. cap.* 8. Bellarmin. *lib.* 2. *de pœnit. cap.* 7. *in fine*. Alcocer. *in sum. cap.* 11. Vinal. *in candelab. tit. de absolut. num.* 71. Suarez *disp.* 23. *de de pœnit. sect.* 1. *num.* 5. Henriquez *lib.* 6. *sum. c.* 10. *num.* 7. Pitigian. *in 4. dist.* 17. *quæst. vn. ar.* 8. *conclus.* 8. Valent. *tom.* 4. *sum. disp.* 7. *quæst.* 11. *pun.* 1. *post* 6. *assert. casu* 1. Iribarne *in 4. dist* 18. *disp.* 16. Salas 1.2. *tract* 8. *sect.* 5. *num.* 56. Turrian. *de pœnit. quæst.* 9. *ar.* 2. *disp.* 3. *dub.* 1. Driedo *de captiu. tract* 2. *cap.* 5. Laiman. *lib.* 5. *theol. moral. tract.* 6. *cap.* 8. *num.* 4. Zambran. *de casib. occurren. temp. mor. cap.* 8. *de pœnit. dub.* 2. *sect.* 4. Bonac. *disp.* 5. *de Sacram. pœnit. quæst.* 5. *sect.* 2. *pun.* 2. *§.* 4. *num.* 7. Candid. *tom.* 1. *disquisit.* 24. *ar.* 25. *dub.* 6. *tit. An possit absolui*. Alphons. de Leone. *De offic. Confes. recollec.* 6. *num.* 125. Vasquez 3. *par. quæst.* 91. *ar.* 2. *dub.* 1. Coninch *disp.* 7. *de pœnit. dub.* 10. *num.* 197. Becan. 3. *par. cap.* 37. *de pœnit. quæst.* 2. *conclus.* 2. Auersa *quæst.* 10. *sect.* 16. ver. *Statuendum tamen*. Gaspar Hurtad. *de Sacram. disp.* 9. *de pœnit. difficul.* 9. ver. *Palud. verò*. Mercer. 3. *par. quæst.* 9. *de pœnit. ar.* 2. *dub. vn.* ver. *Dices* 1. Chellison. *ead. quæst. dub.* 5. Medina C. *de pœnit. quæst. de peccat. oblit.* Io. à Cruce *par.* 2. *direct. conscien. quæst. de confes. dub.* 87. Fernandez *par.* 3. *exam. theol. moral. cap.* 7. *§.* 6. *num.* 18. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 9. *difficul.* 34. *num.* 6. Thomas à Iesu *in Tribun. conscient. cap.* 11. *§.* 10. Megal. 1. *par. sum. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 8. Pharaon. *de sacram. pœnit. tract.* 1. *sess.* 16. *casu* 15. Raguc *in Lucer. Parochor. tit. de absolut. quæst.* 97. Coslillus *de sacram pœnit. disp.* 9. *num.* 744. & alij plures. Hos autem Doctores retuli, vt palam fiat, quàm tuta sit hæc sententia in praxi, etiam ob solam auctoritatem extrinsecam. Ratio autem est, quia interueniunt adhuc omnia necessaria ex parte pœnitentis ad obtinendam absolutionem: nam interuenit dolor de peccatis cum proposito amplius non peccandi, vt supponitur. & per accusationem in genere, quod peccauerit, fit sensibilis, & subministratur materia, circa quam versetur absolutio, nam peccatum quoque in genere remitti potest per absolutionem, non quia remittatur secundum rationem genericam, quia sicuti non ita existit, ita nec remitti potest, sed remittitur in particulari explicatum solum in genere; nam cum remittatur quatenus peccatum est, vt fiat remissibile per absolutionem, sufficit si explicetur qua remissibile est. Vnde si quis peccasset mortaliter, & non recordaretur speciem peccati, teneretur confiteri in genere, quia haberet conscientiam peccati mortalis, vt habet Concil. Trident. *sess.* 14. c. 5. *de sacram. pœnit.* & docent communiter cum D. Th. *in 4. dist.* 21. *quæst.* 2. *ar.* 1.

1454 Verum occurrit difficultas, quid requiratur, vt possit absolui pœnitens confitens vnum tantum peccatum, aut solum in genere. Resp. Requiri talem necessitatem, vt moraliter loquendo non sit possibilis alia confessio magis determinata. Quia cum integritas materialis confessionis sit necessaria ex natura sacramenti, quatenus ministratur per modum iudicij, non potest relaxari, nisi fiat moraliter impossibilis. Moralis autem impossibilitas non est strictè accipienda, sed cum omni latitudine, quia agitur de fauore animæ, & de cauendo periculo moriendi absque absolutione; vnde sufficit, quod integritas sit notabiliter difficilis; quod enim est tale habetur pro impossibili. *l.* 2. *§. Ex quo*. & *l. Continuus*, § *Cum quis*, *ff. de verbor. obligat.* Aut quod ratione ipsius probabiliter timeatur aliquod damnum.

An Regulares possint eligere Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ. Quæstio XI.

SVMMARIVM.

1455 Regulares non possunt eligere Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ.

1456 Facultas pro absolutione à reseruatis Bullæ Cruciatæ non est pro Regularibus.

1457 Subsequentes Bullæ Cruciatæ non tollunt declarationes circa electionem Confessarij. Declaratio non inducit quid de nouo, sed quid statutum sit ostendit.

1458 Regulares an possint eligere Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ pro non reseruatis.

1455 Ad 11. Resp. Quod non. Ita declarauit Sanctissimus Dominus Vrbanus VIII. Motu proprio, incipien. *In specula*. edito Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris *die* 19. *Iunij* 1630. *Pontificat. sui anno septimo*, per hæc verba; *Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine concessionem sanctæ Cruciatæ, quæ respectu facultatis huiusmodi, etiam laicis, & Clericis sæcularibus cuiuscumque status, gradus, qualitatis, & conditionis, etiam speciali nota digna, quo ad casus reseruatos etiam in Bulla Cœnæ Domini (heresi excepta) contentos nonnisi in foro conscientiæ, non autem in foro externo suffragatur, aliorum indultorum huiusmodi, quantum ad prædictum articulum eligendi Confessarium, & absoluendi à prædictis casibus reseruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatisque, & Instituti prædictorum Mendicantium, & non Mendicantium, tàm Prouinciæ Hispaniæ, quàm extra eam vbilibet constitutorum locum minime habuisse, neque habere, nec in illis vllo modo suffragari potuisse, neque posse.*

ADDITIO.

1456 Quamplures Pontifices declararunt, per Bullam Cruciatæ non concedi facultatem regularibus eligendi confessarium, qui eos absoluat à reseruatis, iuxta facultatem quæ conceditur in eadem Bulla. Ita Alexan. VI. pro Ordine Cisterciensi *in compen. priuileg. eiusdem Ordinis.* verbo *Bullæ Cruciatæ*. Innocent. VIII. pro Fratribus Minotibus. vt *in compend. priuilegiorum Mendican.* verbo *Absolutio quò ad Fratres*, §. 12. & pto Augustinianis in eodem Compen. verbo *Confessiones, & Confessores*, §. 6. Gregor. XIII. pro Iesuitis sub *die* 3. *Maij* 1575. Clemen VIII. pro iisdem. *die* 14. *Iunij* 1595 Paulus V. pro omnibus Mendicantibus vtriusque sexus. 24 *Decembris* 1608. Et licet videantur esse quædam declarationes particulares pro certis religionibus, sunt tamen vniuersales. Quia declarant, quod per dictam Bullam non concedatur talis facultas; vnde cum sit eadem ratio de omnibus religiosis, nec ex Bulla vllo pacto elici possit, quod concessio non extendatur ad hanc talem religionem, eo ipso quod declarat Pontifex, non extendi ad vnam, declarat non extendi ad omnes, quia declaratio est solum specialis quo ad directionem, quatenus dirigitur ad speciales religiosos, non autem quatenus est explicatio legis, quia sicut lex est vniuersalis, ita etiam eiusdem declaratio. Vnde Vrbanus VIII. sustulit omnem difficultatem in suo Motu proprio allato *n. praeced.* dum declarat, quod Bulla Cruciatæ quantum ad facultatem eligendi Confessarium non suffragetur, nec vnquam suffragata sit regularibus cuiuscunque Ordinis, Congregationis, Societatis, &c.

1457 Nec iuuat responsio aliquorum, quod per subsequentes Bullas reuocentur huiusmodi declarationes, priuilegia, indulta &c. quia Bulla Cruciatæ habet clausulas amplissimas reuocatorias. Quia obstat declaratio Vrbani VIII. cum declaret, quod concessio facultatis eligendi confessarium non habeat locum quò ad Regulares, quod idem est, ac quod non sit concessa pro regularibus. Deinde clausulæ derogatoriæ Bullæ Cruciatæ, quantumuis amplissimæ, tollunt tantum ea, quæ obstant dispositis, & concessis in eadem Bulla, non autem faciunt, quod aliquid concedatur, quod non sit concessum, cum non amplient concessionem; facultas autem eligendi confessarium non conceditur in dicta Bulla quò ad Regulares, vt constat ex declarationibus Summorum Pontificum, de quibus *num. præceden.* Vnde cum declaratio non inducat nouum ius, sed quid statutum sit ostendat, & relinquat dispositionem in sua natura *l. Asse toto, ff. de hæred. instit.* & *l. Vnum ex familia, §. si de Falcidia, ff. de leg. 2.* & *l. Hæredes palam. §. Si quid post ff. de testamen.* ibi. *Poterit declarare, de quo senserit? Et puto posse. Nihil enim nunc dat, sed datum significat.* & *l. Adeo, §. Cum quis, ff. de acquiren. rer. domin.* & Clemen 1. *de iure patronat.* Et proinde insit ipsi dispositioni, non potest reuocari declaratio, nisi reuocetur dispositio. Quis autem dicat clausulas derogatorias, quibus munitur aliqua dispositio, reuocare eamdem dispositionem? Et hoc etiam amplius constat ex eo, quod tempore Pij IV. in dicta Bulla expressè concedebatur facultas eligendi confessarium, qui à reseruatis absolueret; quæ tunc expressa concessio ablata est ab eadem Bulla tempore Pij V. quod manifestè arguit non esse de intentione

Sum-

Summi Pontificis concedere talem facultatem.

1458 Verum adhuc superest difficultas. An saltem Regulares eligere possint confessarium virtute Bullæ Cruciatæ in ordine ad absolutionem à non reseruatis. Videtur enim pars affirmatiua colligi ex Motu proprio Vrbani VIII. nam in fine habet. *Sed nostræ intentionis fuisse, & esse, quod ijdem Fratres, & Moniales quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, seu confessionis administrationem, ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ quò ad sibi reseruata subiecti sint.* Ex quibus videtur colligi, quod tantum quò ad reseruata non possint eligere confessarium. Sed tenendum est, quod absolutè non possunt eligere confessarium, vt manifestè constat ex præfatis declarationibus; siquidem absolutè declarant Pontifices, quod articulus ille Bullæ de electione confessarij non habear locum quò ad Regulares, & specialiter ex Motu proprio Vrbani VIII. ibi. *Quantum ad prædictum articulum eligendi confessarium, & absoluendi à prædictis casibus reseruatis etiam in Bulla Cœnæ contentis, eum Fratribus, & Monialibus prædictis Fratrum Prædicatorum, ac aliorum quorumcunque Ordinum &c. Locum minimè habuisse, neque habere, nec illis vllo modo suffragari potuisse, neque posse.* Vnde totus iste articulus electionis Confessarij non est pro regularibus. Quod colligitur etiam ex verbis eiusdem Motus proprij Vrbani pro contraria parte allatis, nam absolutè dicit, suæ intentionis esse, quod Regulares quantum ad Sacramentum pœnitentiæ subsint ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum; si enim quò ad Sacramentum pœnitentiæ debent subesse dispositioni ordinariæ suorum Prælatorum, non poterunt eligere confessarium; nam si possent, non subessent ipsis quò ad Sacramentum pœnitentiæ, quia possent se subtrahere eligendo confessarium. Vbi etiam notanda est particula illa, *Ordinariæ dispositioni:* si enim debent subesse ordinariæ dispositioni, nunquam poterunt se subtrahere. Nec obstant verba illa *Quò ad sibi reseruata*, quia reseruntur ad Apostolicam Sedem, & sensus est, quod subsint Apostolicæ Sedi quò ad reseruata eidem Sedi; nam cum præmisisset, quod subsint ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum quò ad Sacramentum pœnitentiæ, quod importat totalem subiectionē in ordine ad absolutionē, per particulam illam *Quò ad sibi reseruata*, restringit hanc subiectionem generalem respectu Sedis Apostolicæ quò ad sibi reseruata, quæ si non addita fuisset, sensus esset, quòd eodem modo subsint dispositioni ordinariæ suorum Prælatorum, ac Apostolicæ Sedi. Vnde reijcienda est opinio Quintanadueñæ *tract. 3. de sacram. singul. 18. num.* 14. Quamuis eam probabilem putet Diana *par. 9. tract. 6. Miscellan. resol. 10. ver. Notandum*, quod scilicet Regulares possint virtute Cruciatæ eligere confessarium in ordine ad non reseruata. Sicut eam reijcit in specie Bardus *in Bullam Cruc. par. 1. tract. 2. cap. 5. sect. 2. §. 4. n. 90.*

An vigore aliquarum concessionum possint Confessarij absoluere à casibus Episcopo reseruatis. vbi de materia. Quæst. XII.

SVMMARIVM.

1458 *Nullus Confessarius potest absoluere à reseruatis Episcopo.*
1459 *Declaratio Decreti auferentis facultatem absoluendi à reseruatis.*
1460 *Litteræ S. Congregationis circa vsum facultatis Ordinariorum reseruandi sibi casus.*
1461 *Declaratio S. Congregat. de mandato Innocentij X. de facultate sublata absoluendi à reseruatis.*
1462 *Dicta declaratio afficit omnes.*
Declaratio se habet tanquam si cum ipsa lege emanauerit.
1463 *Disposita de nouo in dicta declaratione non habent locum extra diœcesim Neapolitanam.*
1464 *Declaratio, quod per confirmationem non sit restituta facultas absoluendi à reseruatis, non procedit de confirmatione in forma specifica.*
Confirmatio in forma specifica babet vim restituendi priuilegium.
1465 *Si aliqui religiosi non exhiberent priuilegium absoluendi à reseruatis iuxta Decretum Congregat. an cæteri amitterent.*
Pœna afficit solum delinquentes.
Religio non consentiens in factum subditi, non debet ab ipso grauari.
1466 *Impeditus adire Episcopum, an possit absolui à Parocho à reseruatis.*
1467 *Impeditus adire Papam potest absolui ab Episcopo.*
Omnis dispositio recipit interpretationem à iure communi.
1468 *Impeditus adire Papam, & Episcopum, à quo absoluendus.*

1458 Ad 12. Resp. Quod non. Ita declarauit Sacra Congregatio de speciali mandato felicis record. Clem. VIII. per hæc verba.

Sacra Congregatio S.R.E. Cardinalium, negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, iustis, & grauibus causis id exigentibus, ac de Sanctissimi D.N. Clementis Papæ VIII. speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus tam sæcularibus, quam Regulari-

gularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus, ad confessiones audiendas probatis quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quamcunqe aliarum, quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit, ne quis eorum, sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel specificè scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus sæcularium, aut singularibus personis, seu aliàs quomodocunque sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiusuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum, alicui cuiusuis status, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quàm secularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi solita, contentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum & per Sanctitatem suam, eiusque Successores pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu etiam necessitatis vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, vel speciali Sanctitatis suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum quo ad casus ab ipsis tantum reseruatos, respectiuè, impetrata in scriptis licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, absolutionis beneficium de cætero impendere audeat vel præsumat: sed cum opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimosque Iudices suos accedere consulat; sub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quàm sæcularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confessiones, & quæcunque officia, praturas, beneficia in posterum obtinenda, ipso facto, absque vlla alia declaratione incurrenda: super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio, præterquam in mortis articulo possit impartiri; Sanctitas enim sua (quatenus opus sit,) facultates, & concessiones ipsas in hac parte vti cassas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscumque.

Præterea nouerint pœnitentes, absolutionem, si quam obtinebunt contra huiusmodi prohibitionem, esse nullius roboris, vel momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit, plurium, quàm opus sit, reseruatione, subditis, aut Confessarijs in animarum salute procuranda cooperatoribus sint onerosi, moneantur omnes, vt paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem, pro cuiusuis Diœcesis statu, & qualitate necessariò reseruandos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fidem, &c. Romæ die 9. mensis Ianuarij anni 1601.

1459 CVm autem dubia quædam, ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem, atque obseruationem emersissent, eadem Congregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinquatur, & vt clarius appareat, in quibus casibus vigore eiusdem Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S.D.N. Clementis Papæ VIII. similiter viuæ vocis oraculo super ea habito, ipsum Decretum ita moderauit, ac declarat: videlicet, sub eiusdem prohibitione illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis felic. record. Greg. XIV. quæ incipit: Cùm aliàs nulli. Violationis clausuræ Monialium ad malum finem: Prouocantium & pugnantium in duello, iuxta Decretum Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionem fel. rec. Gregorij Papæ XIV. incipientem, Ad tollendum. Inijcientium violentas manus in Clericos, iuxta Canonem, Si quis suadente, & cap. 17. quæst. 4. ac iuris dispositionem. Simoniæ realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus duntaxat, & sublata etiam pœna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem Sacra Congregatio vult, & mandat, dictum Decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere: Ac præterea declarat, eos quidem Sacerdotes tam sæculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vsu ante idem Decretum receptas, & quæ sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs absoluere à casibus in præsenti declaratione non comprehensis: alijs verò Sacerdotibus huiusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modum excedant, eadem Sacra Congregatio illos rursus magnoperè admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat: ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ Ministrorum coar-

ctata

ſtata poteſtate, Sanctæ Matris Eccleſiæ piæ menti contrarius effectus ſubſequatur. Prohibet etiam, ne ſibi ſuperfluè reſeruent caſus in Bulla die Cœnæ Domini legi conſueta, contentos, neque alios Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos. Facultatem verò, & licentiam abſoluendi à caſibus reſeruatis, quam in ſcriptis tantum concedi permittebatur, etiam ſola viua voce concedi poſſe declarat. Cæterum, ne quis ſacerdotum ſæcularium, aut regularium, ſub prætextu, quod per primò dictum Decretum non fuerit ſufficienter eorum ſpecialibus priuilegijs derogatum eidem Decreto ſic, vt præfertur declarato, contrauenire audeat, Sanctitas ſua Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis omnibus, in fauorem quorumcumque ordinum ſeu inſtitutorum Regularium, aut Sacerdotum tam ſæcularium, quàm regularium editis, nec non eorundem ordinum, ſeu inſtitutorum, ac etiam Eccleſ. & Monaſteriorum, & aliorum ſæcularium, ſeu regularium locorum quoruncunque etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis, etiam Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eiſdem ordinibus, ſeu inſtitutis, ac etiam Eccleſijs, & Monaſterijs, & ſæcularibus ſeu regularibus locis, aut perſonis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis, ac cum quibuſuis etiam derogatoriarum derogatorijs, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, & alijs Decretis, etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis ſeu extenſionis conceſſis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quauis alia expreſſio habenda, aut alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quò ad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogat, contrariis quibuſcumque non obſtantibus. Romæ die 26. Nouembris 1602.

Alexand. Card. Floren. Epiſc. Præneſtinus.

Hier. Agucebius Secret.

1460 Sequuntur literæ Sacræ Congregationis ad Dominum Cardinalem, & Archiepiſcopum Neapolitanum.

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine. Accipiet Illuſtriſſima Amplitudo veſtra vna cum hiſce literis exemplum Declarationis, quam Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, de expreſſo Sanctiſſimi Domini noſtri mandato nuper edidit ſuper Decreto de prohibita abſolutione à caſibus reſeruatis, die 9. Ianuarij 1601. promulgato, quod in ſuis Diœceſibus Oſtienſi & Neapolitana publicandum, ac ſtudioſè obſeruandum diligenter curabit. Cum autem locorum Ordinarij magna ex parte indicem, ſeu notam ſingulorum caſuum à ſe reſeruatorum huc miſerint, compertum eſt in hoc genere variè quid à varijs admiſſum fuiſſe, quod aliqua emendatione indigeret: quoſdam nimirum quædam reſeruaſſe, quæ iam Apoſtolica Sedes ſibi reſeruaret; alios alia, quæ minimè expediebat; nonnullos verò in ea re modum exceſſiſſe, vt nullum ferè ſupereſſet peccatum, quod non ſibi vendicaret indifferens illa ſeruandi ratio, quæ (vt neceſſe erat) res pleraſque leuis momenti, & alioquin Conc. Triden. aliorumque ſacrorum Canonum ſententiæ parum congruentes, complectebatur. Verum quia nondum ſatis hic explorata erat cuiuſque loci conditio, ac neceſſitas, non potuit vnicuique reſeruationum huiuſmodi ſigillatim modus ac temperamentum, quod res poſcebat, adhiberi. Nec ſanè debuit vna eademque regula omnibus Eccleſijs præſcribi, quandoquidem alia alibi magis conuenire certum eſt, & fieri vix poteſt, vt omnia omnibus in locis æquè probentur, & proſint. Quæ cum ita ſint, viſum eſt eidem Sac. Congregationi præter illam declarationem, priuatas quoque literas ad ſingulos Ordinarios mittere, quibus moneant, vt ſimul ac eas acceperint, omnes caſus ſibi iam olim reſeruatos, adhibitis aliquibus pietate, & doctrina præſtantibus viris, de integro diſcutiant, diligenterque examinent, & ad ipſius Decreti iam declarati normam accommodent, eorum multitudinem ſic reſecantes, vt ad quampauciſſimos, eoſque maximè neceſſarios redigantur ijdem caſus, vnde ſalutaris ille ſequatur effectus, cuius cauſa hac reſeruandi atrociores quoſdam caſus Epiſcopis in ſua cuique Diœceſi tributa eſt auctoritas.

Præcipuè verò hæc monenda cenſet Sac. Congregatio, vt videant ipſi Ordinarij, ne illos caſus promiſcuè reſeruent, quibus annexa eſt excommunicatio maior à iure impoſita, cuius abſolutio nemini reſeruata ſit, niſi forte propter frequentiam, ſcandalum, aut aliam neceſſariam cauſam, aliqui huiuſmodi caſus nominatim reſeruandi viderentur; neque caſus, in quibus abſolutio niſi cum reſtitutione, vel executione eorum, ad quæ pœnitentes tenentur, non confertur; neque illos, qui etiamſi mortale peccatum inducant, circa res tamen parui

momenti versantur, & frequenter inter idiotas euenire solent, vti damni dati, & similium. In peccatis etiam carnalibus reseruandis multa vtantur circumspectione, propter periculum scandalorum, vel iis maxime personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid capi possit. Postremò eam potissimum ineant, ac sequantur rationem, quæ consideratis diligenter cuiusque Prouinciæ, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in Domino expedire videbitur. Postquam autem ab iis peracta descriptaque fuerit hæc moderatio, vnusquisque eam primo quoque tempore ad me perferendam curet, addita insuper causa, quæ cuiusque casus reseruationem potissimum suaserit. Hoc enim à S.D. Nostro deliberatum est, vt postmodum singulæ huiusmodi reseruationes distinctius examinentur, quo perfectè tandem, adiutrice DEI gratia, opportunum iis incommodis remedium adhibeatur. Interim de ipsius Sanctitatis suæ mandato iidem Ordinarij monentur, vt per totam suam Diœcesim, in iis præsertim locis, qui à Ciuitate, & Cathedrali Sede longius remoti sunt, Pœnitentiarios, aliosque Sacerdotes constituant, ac delegent, quibus facultatem absoluendi à casibus sibi reseruatis, concedant; ita vt his quoque liceat eandem aliis Confessariis, si opus sit, etiam viua voce impertiri: idque maxime in solemnioribus, & præcipuis anni Festiuitatibus, vt peccatores, quibus obuia, & facilis fuerit huiusmodi sacerdotum copia, ad peragendam confessionem eliciantur, quia alioquin plerique vel ob id ipsum omittere possent, si necesse haberent pœnitentiæ ministros, quibus indigent, longius quærere. In eam igitur curam quantum in se erit, sedulo incumbet Illustriss. Amplitudo vestra, vt hæc omnia ex Sanctitatis suæ, & Sacræ Congregationis mente, debitæ executioni mandentur, ea diligentia, eoque zelo vbique adhibito, quem optimus quisque Pastor erga animarum sibi creditarum salutem præ se ferre debet. Vt autem apud se, successoresque suos perpetuum extet monumentum; quid hic circa totam hanc reseruandi rationem deliberatum sit, dabit operam, vt hæ literæ vna cum ipso Decreto, ac declaratione in publicis suarum Curiarum Episcopalium actis integrè describantur. Eas verò cum primum acceperit, dignabitur facere nos ea de re certiores, missuras postea quantoties fieri poterit, expetitum nouæ reseruationis indicem ex præscripto huiusce mandati confectum. Quæ omnia mandante ipsa Sac. Congregatione ego Illustr. Dominationi vestræ scripsi, DEVM precatus, vt eandem quamdiutissimè incolumem tueatur. Romæ die 26. Nouemb. 1602. Dignabitur etiam Amplitudo vestra Illustriss. operam dare, vt Prælatis inferioris ordinis exemptis, seu nullius Diœcesis, si qui sint in sua Prouincia, innotescat Decretum hisce literis inclusum, tum etiam hæc reliqua, quæ ei scribuntur super casuum reseruatione.

Illustriss. & Reuerendiss. Dominationis vestræ humiliatus seruus.

Alex. Card. Flor.

ADDITIO.

1461 Non defuerunt, qui post supradicta Decreta docerent, posse adhuc Regulares absoluere à casibus Episcopo reseruatis, virtute priuilegiorum; vel quia non essent sufficienter reuocata, vel quia post eadem Decreta, essent de nouo confirmata ex certa scientia, & proinde reualidata; & qui etiam ad praxim hanc opinionem reducerent. Vnde Sacra Congregatio ex speciali mandato Sanctissimi D. N. Innocentij X. *sub die 10. Decembr.* 1647. rescripsit Archiepiscopo Neapolitano his verbis. *Questa sacra Congregatione hà più volte dechiarato con ordini espressi di Clemente VIII. di Gennaro, e Nouembre 1602. Di Paolo V. di Gennaro 1617. e di Vrbano VIII. santa memoria di Nouembre 1628. Che tutte le facoltà di assoluere da' casi reseruati ò reseruandi da gli Ordinari, ouero compresi, ò da comprendersi nella Bolla in Cœna Domini implicitè, vel explicitè, & altri riseruati solamente alla santa Sede nel medesimo Decreto di Nouembre 1602. concesse a' Secolari, ò Regolari, Congregationi, ò Confraternità di qualunque prerogatiua ò specialità, etiam necessario exprimenda, sono state annullate, & estinte, così dal sacro Concilio di Trento, come dalle sudette Constitutioni. E che in vigore delle confermationi, essentioni, communicationi ottenate doppo, ò da ottenersi per l'auuenire sotto qualsiuoglia amplissime clausule, non s'intenda mai rinouata la sudetta facoltà, reseruando solo gl' indulti concessi specialmente fuori d'Italia, ò dentro Roma, quanto alli casi reseruati alla santa Sede non compresi nella sudetta Bolla. Onde venendo rappresentato alla santità di N.S. da V. Eminenza con sua lettera de 4. d'Agosto precedente, che in cotesta Città, e sua Diocese alcuni Confessori Secolari, e Regolari, senza giustificare con quali facoltà, assoluono de fatto dalle censure, e casi sudetti. Et in oltre disseminando opinioni erronee asseriscono, che per potere assoluere dalli casi riseruati all' Ordinario, basti hauer domandato al medesimo la facoltà, ancorche ricusi di concederla. Questi Eminentissimi miei Signori di commissione espressa di sua Beatitudine, mi hanno imposto di scriuerle, che con l'autorità, che à tal' effetto se le communica in virtù delle presenti, sotto le pene, che giudicarà espedienti, faccia intendere à tutti li Confessori di costì, siano quanto si voglia priuilegiati & essenti, che si conformino con li sudetti decreti, & non ardiscano di contrauenir sotto qualsiuoglia pretesto, ò caso etiam di precisa necessità, fuor che in articulo mortis, cum*

reincidentia, ſi conualuerint. Dichiari ſimilmente annullati tutti gli Oracoli, & Indulti Apoſtolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, & à gli altri che pretendono hauere Breue ò Bolla in forma ſpecifica doppo l'vltima Conſtitutione di Vrbano, prefigga vn termine perentorio di tre meſi ad eſhibirli à queſta S. Congregatione; altrimente vuole, e dichiara N.S. che s'intendino decaduti ò priuati di eſſi eo ipſo, ſenza altra intimatione. Et finalmente che doppo hauer fatto notificare coſtì doue, e come ſtimarà eſſere di biſogno, che quelli, che dimandano all'Ordinario la facoltà di aſſoluere, e non l'ottengono, non poſſon valerſene, Ella dichiari incorrere nella ſoſpenſione di vdire le confeſſioni ſacramentali; quelli, che publicamente defenderanno la dottrina ſodetta, ò pure preſumeranno temerariamente di aſſoluere, ancorche loro ſia ſtata denegata, ò non conceſſa la facoltà da gli Ordinarij. Così V. Eminenza reſti ſeruita di fare, che puntualmente ſi eſeguiſca, con dare quà diſtinto auuiſo dell' operato. Di Roma 7. Decembre 1647. Di V. Eminenza Humiliſſimo, & Affettionatiſſimo Seruitore M. Cardinale Ginetti. G. Arciueſcouo di Patraſſo Secretario.

1462 Circa quas litteras eſt aduertendum, quod aliqua in ipſis declarantur, & aliqua diſponuntur. Declaratur enim reuocatas fuiſſe facultates pro omnibus abſoluendi à reſeruatis Ordinario, & à caſibus Bullæ Cœnæ, cæteriſque quinque Papalibus. Rurſus dictas facultates non eſſe reſtitutas per ſubſequentes confirmationes priuilegiorum, extenſiones, & communicationes. Diſponitur autem, quod hoc notificetur ab Archiepiſcopo Neapolitano in ſua Diœceſi, & iniungatur obſeruantia Decretorum circa caſuum reſeruationem, annullatis viuæ vocis Oraculis in contrarium: & quod obtinentes circa hoc ſpecificam conceſſionem in forma Breuis, debeant infra trimeſtre exhibere S. Congregationi, ſub pœna reuocationis. Et imponitur pœna ſuſpenſionis ab audiendis confeſſionibus ijs, qui prætextu facultatis præſumpſerint abſoluere, aut docere, poſſe abſolueto, petita, & non obtenta licentia ab Ordinario. Quod autem ſpectat ad declarationem, quia eſt de lege omnibus communi, et etiam ipſa omnibus communis, ſiquidem ineſt ipſi legi, nam vt dictum eſt num. 1457. declaratio nihil de nouo facit, ſed quod iam factum ſit, declarat; & proinde tanquam contenta in ventre legis afficit omnes, quos lex afficit, ſeu potius lex ſic declarata omnes afficit, abſque alia publicatione, quia lex iam publicata recipit talem declarationem; vnde ſufficit, quod declaratio quocunque modo veniat ad notitiam; quia ſe habet tanquam cum lege ipſa emanauerit, & publicata ſit, vt notant Anton. Gabr. in commun. concluſ. tit. de reg. iur. concluſ. 3. num. 9. plures citans. Mantica de coniect. vlt. volun. lib. 1. tit. 16. num. 7. Sardus deciſ. 21. per totam. Gratian. Diſcep. Forenſ. 147. n. 2.

1463 Quæ autem diſponuntur non habent locum extra Diœceſim Neapolitanam, quia ſunt pro ipſa ſpecialiter diſpoſita, vt conſtat ex tenore litterarum, & ad ipſam ſpecialiter diriguntur. Quod autem eſt ſpeciale non trahitur ad generale. cap. Sane de priuileg. & inter alios notat Merlin. deciſ. 391. num. 25. Quod etiam conſtat ex fine diſpoſitionis, qui fuit præbere remedium abuſibus introductis in illa Diœceſi, quos Summo Pontifici nunciauerat Archiepiſcopus Neapolitanus, & ideo remedium tantum corpori infirmo erat adhibendum.

1464 Dubitatur, an per Decretum præfatum Vrbani VIII. & præſentes litteras, dum dicunt, per nullas ſubſequutas confirmationes priuilegiorum fuiſſe reſtitutam facultatem abſoluendi à reſeruatis intelligatur etiam de confirmatione in forma ſpecifica. Et negatiuè reſoluendum eſt, vt reſoluit etiam Brunus de priuileg. Reg. tract. 5. cap. 2 propoſ. 2. Quia confirmatio ex certa ſcientia, & in forma ſpecifica, habet vim reſtituendi priuilegium ablatum, & facit, quod de nouo concedatur: cap. Si Apoſtolica de praben. in 6. & notant Curt. iun. conſil. 342. nu. 20. Gozad. conſil. 62. num. 15. Gratian. Diſcep. Forenſ. cap. 992. num. 10. Merlin. deciſ. 743. num. 13. Roſella verbo Abſolutio, num. 123. Rodriquez tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 8. ar. 3. Portel. in dub. regul. verbo Priuilegij confirmatio, num. 33. Suarez lib. 8. de legib. cap. 19. num. 4. Megal. reſol. Variar. 199. n. 8. tom. 2. Palaus par. 1. oper. moral. tract. 3. diſp. 4. pun. 2. §. 10. n. 5. Merol. tom. 3. theol. moral. diſp. 6. de priuileg. cap. 5. dub. 2. num. 61. Rota deciſ. 192. num. 1. par. 1. Recent. & in Ianuenſi priuileg. 28. Iunij 1619. coram Eminentiſſimo Corrado. Vnde ſi præfata Decreta intelligerentur etiam de confirmatione in forma ſpecifica, eſſent vera duo cõtradictoria: nam verum eſſet, quod per confirmationem ſpecificam reſtituta eſſet facultas abſoluendi à reſeruatis, & Pontifex confirmans dixiſſet, Reſtituo tibi hanc facultatem: & etiam verum eſſet, quod non eſſet reſtituta, quia ita habent præfata Decreta, & Vrbanus VIII. dixiſſet intelligendo de Pontifice confirmante, Non reſtituit tibi hanc facultatem: atque adeo diceret, quod factum non eſſet factum. Et hoc etiam colligitur ex præfatis litteris S. Congregat. ad Archiepiſcopum Neapolitanum, dum ordinat, ab ipſo iniungi, quod habentes confirmationem dictæ facultatis per litteras in forma Breuis, in forma ſpecifica, teneantur intra trimeſtre exhibere S. Congregationi, ſub pœna priuationis, & amiſſionis talis indulti, ſeu priuilegij. Ex quibus manifeſtum fit, quod ſupponit extitiſſe talem facultatem per conceſſionem, ſeu confirmationem in forma ſpecifica emanatam poſt dicta Decreta.

1465 Rurſus, cùm imponatur pœna amiſſionis talis facultatis, niſi intra trimeſtre exhibeantur litteræ conceſſoriæ in forma ſpecifica S. Congregationi, dubitatur, an ſi aliqua religio haberet talem conceſſionem poſt emanata præfata Decreta, & religioſi degentes intra Diœceſim Neapolitanam non exhiberent conceſſionem S. Congregationi, ſiquidem ipſis ſolis fuit facta intimatio, tota religio amitteret huiuſmodi conceſſionem. Et negatiuè reſpondendum videtur; nam pœna huiuſmodi eſt impoſita ob inobedientiam, atque adeo non debet excedere inobedientes. Quia pœna debet afficere ſolum delinquentes. l. Sancimus, C. de pœnis. & l. Si quis in ſuo, §. Legis, C. de inoffic. teſt. & l. Si pœna. & l. Crimen, ff. de pœn. & cap. Iam itaque 1. quæſt. 4. & cap. Si habes, 24. quæſt. 3. & cap. Quaſinit, de ijs, quæ fiunt à ma. par. cap. & cap. Si compromiſſarius de elect. in 6. & ideo cum tota religio nihil peccauerit,

rit, non debet priuari suo priuilegio. Præsertim, quia quando religio non consentit in factum subditi, non debet illius facto prægrauari, nec lædi, dum non consentit in iure suo, iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *consil.* 431. *num.* 3. Roman. *consil.* 369. *num.* 18. Cardin. *consil.* 38. *in fine*. Afflic. *decis.* 273. Gratian. *decis.* 78. *num.* 50. Rouit. *prag.* 2. *de iuris. inuit non tur. num.* 25. Gail. *obser.* 44. *num.* 3. *lib.* 1. Costa *de scien. & ignoran. Cent.* 2. *dist.* 66. *num.* 5. Cened. *qu.* 12. *canon. num.* 8. Tusch. *Littera C. conclus.* 1027. *num.* 3.

1466 Præterea in hac materia oritur dubium, quod facit valde ad praxim: An scilicet impeditus adire Episcopum possit absolui à Parocho, aut ab alio sacerdote inferiori. Negatiuam partem tradunt Alterius *de censur. tom.* 1. *disp.* 6. *cap.* 6. ver. *Si quis postulet*. Filliuc. *tom.* 1. *trac.* 1. *cap.* 10. *n.* 289. Vasquez de pœnit. *quæst.* 91. *ar.* 3. *dub.* 9. *num.* 4. & *dub.* 9. *num.* 23. Quia sacerdotes inferiores extra articulum mortis non habent iurisdictionem in casus reseruatos. Econtra verò posse absoluere in casu, in quo vrgeret necessitas confitendi, aut ob celebrandum, aut ob vitandum scandalum, aut ex alio capite, & non pateret aditus ad Episcopum affirmant Canus, *Relect. de pœnit. par.* 5. §. *secunda conclus.* Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *ar.* 5. *ad* 1. Ledesma 2. *par.* 4. *quæst.* 8. *ar.* 3. *dub.* 3. *conclus.* 7. Suarez *disp.* 31. *de pœnit. sect.* 3. Generaliter loquentes de omnibus reseruatis: & in terminis proprijs Palaus *par.* 4. *oper. moral. tract.* 23. *disp. vn. pun.* 15. *num.* 3. Henriquez *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 3. *in Com. littera L.* & *cap.* 10. *num.* 4. Marchant. *in Tribun. Sacramen. tom.* 1. *tract.* 2. *tit.* 4. *quæst.* 8. *conclus.* 3. Et probabile putat Diana, & tutum *par.* 9. *tract.* 6. *Miscel. resol.* 11. ver. *Ratio est*.

1467 Huius autem opinionis fundamentum est regula, quod impediti adire Sedem Apostolicam siue ratione infirmitatis, siue ætatis, siue sexus, siue conditionis, & qualitatis personæ, siue quocunque alio legitimo impedimento, absolui possunt ab Ordinario, & hæc regula formatur ex cap. *Mulieres*, & *cap. Noscitur*. & *cap. de cætero, de sent. excommunicat.* & ex alijs tex. Ergo etiam impeditus adire Episcopum poterit à suo Parocho, vel alio inferiori confessario absolui à reseruatis Episcopo; habet enim locum eadem regula, siquidem militant eædem rationes, quia nimirum reseruatio respicit salutem animarum, non autem earumdem detrimentum, & ideo, quando vergeret in detrimentum, censetur concessa facultas absoluendi. Rursus Ecclesia non intendit obligare ad moraliter impossibile, aut ad graue detrimentum temporale, vt constat ex rationibus, ob quas conceditur, impeditos absolui ab Episcopis; vnde neque etiam Episcopus in suis reseruationibus debet strictius obligare, cum debeat conformari intentioni Ecclesiæ. Et cum non adsit maior obligatio recurrendi ad Episcopum, quàm ad Romanam Sedem, dum hæc cessat, debet & illa cessare. Præterea cum omnis dispositio intelligatur secundum ius commune, à quo recipit interpretationem, vt notant Roman. *Consil.* 359. *num.* 24. ver. *Tertio*. Petrus Ancharan. *consil.* 404. *num.* 3. Barbosa *in l.* 1. *p.* 1. *num* 61. *ff. Soluto matrimonio*. Tiraquel. *tract. Le mort. par.* 1. *declar.* 2. *n.* 2. Tusch. *Littera D. conclus.* 501. Valas. *consult.* 42. *num.* 7. Reseruatio quoque casuum Episcopalis accipienda est iuxta ius commune, & ab ipso debet recipere interpretationem. De iure autem communi reseruatio non est ita stricta pro impeditis, vt non concedatur, posse absolui ab inferiori. Nec obstat, quod recursus ad Episcopum facilior sit, quàm ad Pontificem; Quia hoc solum operatur, quod non ita crebrò contingat casus, sed raro; non autem, quod stante impedimento, non excusetur, sicut etiam facilis est aditus ad Sedem Romanam pro ijs, qui habitant in locis vicinis, & tamen quando sunt impediti absolui possunt. Nec etiam quod nullus inferior habeat iurisdictionem circa casus reseruatos extra mortis articulum, quia intelligitur de iurisdictione per se, non autem de iurisdictione per accidens ex præsumpta voluntate reseruantis, & ratione tacitæ conditionis, quæ inest in reseruatione, quod non sit quò ad impeditos adire Superiorem, nisi quò ad obligationem comparendi, quando impedimentum est temporale.

1468 Sed quid dicendum, si impeditus adire Sedem Apostolicam pro casu illi reseruato, sit etiam impeditus adire Episcopum, à quo in tali esset absoluendus, absolui possit à Parocho, aut ab alio inferiori Confessario. Negant Vgolin. *de censur. tab.* 1 *cap.* 4. §. 5. *n.* 14. Vasquez *quæst.* 91. *de pœnit. ar.* 3. *dub.* 8. *num.* 4. & *dub.* 9. *nu.* 23. Bonac. *tom.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 22. *punc.* 2. *n.* 22. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 3. §. 2. *quæst.* 8. *num.* 28. & 38. Quia in Decreto Clemen. VIII. de casib. reser. decernitur, quod sacerdotes inferiores non possint absoluere, *Nullo casu etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in articulo mortis*. Alij tamen sentiunt, quod impeditus possit absolui à Parocho, aut alio confessario. Ita Henriquez *lib.* 6. *sum. cap.* 9. *num.* 7. Canus *relect. de pœnit. par.* 5. §. *secunda conclusio*. Sotus *in* 4. *dist.* 18. *quæst.* 2. *ar.* 5. *ad* 1. Ledesma 2. *par.* 4. *quæst.* 8. *ar.* 3. *dub.* 3. *conclus.* 7. Suarez *disp.* 3. *de pœnit. sect.* 3. *num.* 10. Alterius *de censur. tom.* 1. *lib.* 1. *disp.* 6. *c.* 8. ver. *Fundamentum verò*. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 10. *n.* 109. Vvigers *de sacram. quæst.* 21. *de excommunicat. dub.* 8. *num.* 48. Palaus *par.* 4. *oper. moral. tract.* 23. *disp. vn. pun.* 15. §. 4. *num.* 3. Fundamentum est, quia tota illa ratio, ob quam concedit, impeditos adire Romanam Sedem, absolui ab Episcopo, militat etiam quando impediuntur, ne adeãt Episcopum, alioquin reseruatio non esset in vtilitatem, sed in detrimentum animarum, & esset contra pietatem, & benignam mentem Ecclesiæ, & contra iuris dispositionem, quia si semel ratione impedimēti descendit ad inferiores facultas absoluendi, descendit etiam secundum mēsuram impedimēti: præsertim quia remanet obligatio comparendi coram Superiore. Neq; obstat Decretum Clementis VIII. quia procedit de absolutione absoluta, qua tollitur omnis obligatio, quæ consurgit ex reseruatione; non autem de sola absolutione à peccato relicta obligatione comparendi. Quia intentio Pontificis est, quod cognitio reseruatorum spectet ad reseruantes, quæ proinde saluatur impensa absolutione cum obligatione compartendi coram Superiore, cum adhuc ipse cognoscat de reseruatis.

REVOCATIO LICENTIARVM

QVARVMCVMQVE LEGENDI, ET HABENDI libros prohibitos.

VRBANVS PAPA VIII.

AD FVTVRAM REI MEMORIAM.

1469 APOSTOLATVS officium nobis, nullo licet meritorum suffragio, Diuina Prouidentia commissum, postulat, vt ad ea vigilantiæ nostræ partes propensiùs intendamus, per quæ Religio Catholica, vbi Diuina gratia illæsa viget, conseruetur; & vbi restitutione indiget, reparetur. Quapropter, cùm librorum prohibitorum lectio magno sinceræ fidei cultoribus detrimento esse noscatur, & sicut accepimus, nimis excessiua sit huiusmodi libros legendi licentiarum copia: Nos, vt huic malo maturè occurratur, & imposterum quàm cautissimè licentiæ huiusmodi concedantur, quantùm cum Domino possumus, prouidere volentes: Motu proprio, & ex certa scientia, ac matura deliberatione nostris, deque Apostolicæ potestatis plenitudine, Omnes, & singulas licentias legendi, & habendi libros quoscumque ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, seu per Constitutiones Apostolicas, etiam ratione Astrologiæ iudiciariæ, vel aliàs quomodolibet prohibitos, quibuscumque personis Laicis, & Ecclesiasticis, tàm secularibus, quàm regularibus cuiuscumque Ordinis, Societatis, & Instituti existentibus, ac quacunque dignitate, et am Ecclesiastica fulgentibus cuiuscumque status, gradus conditionis, qualitatis, & præeminentiæ, etiam speciali nota, & mentione dignis, ac per literas Apostolicas ad tempus, seu ad vitam, & aliter quomodocumque, & ex quacunque causa, tàm in forma Breuis, quàm aliter quomodocunque à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, seu à quibuscunque alijs à Nobis, vel ab eis facultatem, & auctoritatem habentibus, non tamen à Nobismetipsis, per litteras Apostolicas etiam in forma Breuis, seu Chirographum manu nostra signatum, concessas, earum tenores præsentibus pro expressis, & insertis habentes, hac nostra perpetuò valitura constitutione, reuocamus, cassamus, & annullamus, ac pro reuocatis, cassis, & annullatis haberi, nullique suffragari, quinimmo libros per licentias huiusmodi permissos legentes, aut habentes, pœnas in sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & Indicis librorum prohibitorum contentas incurrere volumus, & declaramus. Decernentes, vt præsentes literæ postquam valuis Basilicarum Sancti Ioannis Lateranensis, ac Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellariæ Apostolicæ, necnon in acie Campi Floræ affixæ fuerint, infra duos, citra montes, vltra vero montes, infra quatuor menses ex tunc proximos, omnes, & singulos, ad quos spectat, arctent, & afficiant perinde ac si vnicuique personaliter intimatæ fuissent; Quodque dictis duobus, & respectiuè quatuor mensibus durantibus, ij, qui libros prohibitos huiusmodi habuerint, eos ad Episcopum, seu Inquisitorem, qui illos quantocitius comburere debeat, deferre; quique aliquos similes libros prohibitos habere sciuerint, eos denunciare tenentur: neque de cætero similes licentiæ, nisi à Congregatione sancti Officij, dum singulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab alijs per Nos etiam in eadem Congregatione specialiter deputandis, concedantur; ac quod earumdem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem prorsus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 2. Aprilis 1631. Pontificatus nostri anno octauo.

M. A. Maraldus.

1499 *Quæ notitia requiratur in legente, vt locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ.*
Quæ ignorantia excuset.
1500 *Exclusio prauæ intentionis non excusat.*
1501 *Prohibitio legendi libros hæreticorum continentium hæresim afficit personas cuiuscumque generis. An etiam Inquisitores.*
1502 *An etiam Catholicos degentes mixtim cum hæreticis.*

1471 Ad Primum, Resp. Quod inter cœteras pœnas super hoc ab Apost. Sede, sacrisq; Canonibus constitutas, illa etiam est, vt qui hæreticorum libros, vel cuiusuis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, aut prohibita legerit, habuerit ve, ipso iure in excommunicationis pœnam sum. Pontif. reseruatam incurrit; eamque ob causam in eum seu secularem, seu regularem, tamquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi licet prout habetur in regulis Indicis librorum prohibitorum auctoritate Pij IV. primum editi, postea à Sixto V. aucti, & demum fel. record. Clemen. VIII. iussu recogniti, & publicati.

ADDITIO.

1472 Distinctius præsens dubium est enucleandum. Quia non est eadem ratio de omnibus libris: nam contra legentes, aut retinentes libros hæreticorum continentes hæresim, vel de religione tractantes, extat excommunicatio in Bulla Cœnæ, ibi. *Ac eorum* (hæreticorum quorumcunque) *libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate nostra, & Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, &c.* & proinde ita reseruata est Summo Pontifici, vt neque Regulares virtute priuilegiorum ab ea absoluere possint. Ex quibus constat, quod ad contrahendam hanc excommunicationem, ex parte librorum duæ conditiones requiruntur: prima, quod sit hæretici, altera, quod liber tractet de religione, aut hæresim contineat. Nomine autem hæreticorum non veniunt quicunq; hæretici, sed tantum publici, & notorij, & proinde aut debent esse denunciati tanquam hæretici, aut debent publicè aliquam hæreticorum sectam profiteri. Quod colligitur ex ipso Canone, nam anathematizat hæreticos iuxta sectas, vt Hussitas, &c. omnes, ac alios hæreticos quocunque nomine censeantur, & cuiuscunque sectæ existant; Et postea deueniens ad libros subdit, *Ac eorum libros, &c.* dictio autem *eorum* refertur ad nominatos, & proinde intelligitur de hæreticis alicuius sectæ. Et ratio est: Quia vt locum habeat excommunicatio, debet legenti constare, quod violat prohibitionem, & consequenter, quod Auctor sit hæreticus: non potest autem constare, nisi profiteatur hæresim aliquam damnatam, atque adeo nisi sit alicuius sectæ damnatæ.

1473 Quod spectat ad alteram conditionem, dubium est, an copulatiue debeant hæresim continere, & de religione tractare, an verò sufficiat vnum aut alterum sub disiunctione. In quo certum est, quod sufficit, quod hæresim contineant: tum quia tota ratio prohibitionis, quæ est vitare ne fideles ex lectione inficiantur, reperitur in libro, qui hæresim continet. Tum quia eo ipso, quòd continet hæresim, aliquo modo de religione tractat. Vnde solum difficultas est, an sufficiat, quod tractet de religione, licet non contineat hæresim. Et negatiuè respondet Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 5. num. 12.* Quia si non continent hæresim, cessat ratio prohibitionis, cum non adsit periculum, quod legens in hæresim labatur. Econtra verò sufficere, quod tractent de religione, etiamsi non contineant hæresim, docent Vgolin. *de censur. in Bull. Cœnæ, can. 1. ver. valide ratione tractantes, num. 2.* Farinac. *quæst. 8. de hæresi num. 32.* Azor. *par. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 5.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. num. 34.* Suarez *disp. 20. de fide sect. 2. num. 15.* Facundez *præcep. 1. Decalog. lib. 3. cap. 14. num. 5.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. § 5. num. 9.* Pueron. *in Bull. Cœnæ cap. 1. §. Ac eorumdem lib. 5. num. 184.* Roccaful. *3. par. prax. lib. 3. cap 8.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. can. 1 q. 40. num. 2.* Quia canon alternatiue loquitur, & ideo, vt locum habeat, sufficit verificari alteram partem.

1474 Videtur tamen hæc posterior sententia temperanda: vt scilicet canon tunc locum habeat quò ad libros tractantes solum de religione, quando tractant heretico modo; hoc est cum proportione ad doctrinam hereticam, aut disponendo ad heresim, aut si doctrina aliquo modo relationem habeat ad hæresim. Nam licet tractare de religione stet alternatiuè, debet tamen accipi iuxta subiectam materiam, atque de libris tractantibus de religione qui sint hæreticorum, quatenus hæreticorum, & cum aliquo influxu hæresis in tractationem, nam verba accipiuntur iuxta qualitatem personæ, ad quā referuntur, *l. plenum, §. Equitij, ff. de vsu, & habit.* & *l. ex militari, ff. de test. m. milit* & notant Fusar, *de substit. quæst. 339. num. 32.* Mangil. *de imputat. quæst. 126. num. 8.* Castil. *lib. 5. controuer. par. 2. c. 84 num. 6.* Quod etiam colligitur ex regula 3. Indicis, vbi Adnotationes in Sacram Scripturam, cuiuscunque sint, expunctis locis suspectis permittuntur. Et ex regula 8. vbi: Quod libri, quorum principale argumentum bonum est, in quibus tamen obiter aliqua inserta sunt, quæ ad heresim, seu impietatem, diuinationem, seu superstitionem spectant, à Catholicis Theologis Inquisitionis Generalis auctoritate expurgati concedi possunt. Vnde si liber de religione tractans, catholicâ tamen ab hæretico edatur, non videtur comprehendi sub præsenti canone. Nec dici potest quod prohibeantur in odium Auctoris, nam eorumdem libri, qui de religione non tractant, approbati, conceduntur ex regula 2. Indicis.

1475 Circa heresis continentiam dubitatur, an sufficiat, vt locum habeat excommunicatio in Bulla Cœnæ, si obiter, aut incidenter vna, aut altera hæresis sit inserta. Affirmant Suarez *disp. 21. de censur.*

*sur. sect.2. num.*10. Sanchez *lib.2. sum.cap.*10.*n.*34. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.*1. *can.*1. *quæst.*39. *nu.* 2. Laiman. *lib.2. tract.*1. *cap.*15. *num.*4. Bonac.*disp.*2. *de censur. in partic. quæst.*5.*punct.*4.*num.*9. Palaus *par.*1. *tract.*4. *disp.*2.*punct.*10.§.1. *num.*7. Coninch. *disp.*18. *de fide dub.*11. *num.*177. Filliuc. *tractat.* 12. *num.*204. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1.*c.*14.*n.*15. Granad. 2.2, *tract.*15. *disp.*10. *in fine*. Ouied. *controuer.*12. *num.*7. Petrus Huttad. *disp.* 76. *de fide* §.295. Tamburin. *lib.*2. *in Decal. cap.*1. §.7. *num.*7. Leandet *de censur. tract.*3. *disp.*1. §. *quæst.*39. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §. 5. *n.*19. Rocaful. *par.*3.*prax. lib.*3. *cap.*8. Quia eo ipso, quod vna hæresis obiter inseratur, valet, quod hæresim contineat, & cum generalis sit lex, est generaliter accipienda *l.* 1. §. *generaliter*, *ff. de leg. præst.* Vnde nec canon dicit libros tractantes de hæresi, sicut dicit tractantes de religione, sed continentes hæresim. Alij tamen volunt non sufficere, quod incidenter tractent vnam, aut alteram hæresim, sed debere ex professo tractare. Ita Grass. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.*18. *num.*40. Sayr. *lib.*3. *de censur. cap.*5. *nu.* 12. Anton. Sousa *in Bull. Cœnæ disp.* 13. *num.* 2. *in fine*.

1476 Videntur tamen conciliari posse hæ opiniones, si dicatur, quod continere hæresim non sit eam quocumque modo insertam habere, sed esse doctrinali modo traditam, seu confirmatam, & declaratam, & proinde canonem procedere de libris hoc modo continentibus hæresim, siue ex professo, siue per digressionem, siue obiter, & incidenter. Quod ex eo tollitur, quia, nisi ponantur doctrinali modo, non habent vim ad inficiendum, & trahendum assensum; vnde cessat ratio prohibitionis, vt constat in libris, qui continent catalogum hæresum absque impugnatione, qui non sunt prohibiti, quia non tendunt ad docendam hæresim. Præterea quia si hæresis non traditur doctrinali modo, non videtur liber hæresim continere, nisi materiali modo. Siquidem continentia libri, vt sit formalis, & vera continentia, debet esse iuxta naturam libri. Vnde cum libri ordinentur ad communicandum cœteris quæ in ipsis traduntur, ea tantum continere dicuntur, quæ legentibus communicare possunt, & proinde quæ traduntur doctrinali modo, dum agitur de doctrinalibus.

1477 Aduertunt tamen Vgolin. *de censur. in Bull. Cœnæ can.*1. verbo *ac eorumdem libros* §.1.*n.*2. ver. *sexto*, Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *numer.* 36. Duar. *in Bull. Cœnæ lib.*2. *can.*1. *quæst.*39. *num.*10. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.*14. *numer.*17. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. §.5. *num.*19. Ouied. 2.2. *controuer.* 12. *num.* 8. Diana *par.*6.*tr.*6. *resol* 55. Leander *de censur. tract.*3. *disp.*1. *quæst.*42. Quod si hæreticus eiusdem operis volumina plura ediderit, & vnum tantum hæresim contineant, cœteri legi poterunt, nec habebit locum excommunicatio, quia non legetur liber continens hæresim. Quod extendit Sanchez etiam quando plura volumina iuxta operis seriem distincta in vnicum volumen voluntur, in quo contineatur volumen hæresim continens. Econtra verò incurrere in excommunicationem legentem librum, qui est pars eiusdem voluminis, quando scilicet volumen distinguitur in primum, secundum, tertium librum, & etiamsi ob magnam molem voluminis diuidatur in plures tomos, quia hæc est per accidens, & semper liber, qui legitur, est pars eius voluminis. Hæc tamen contraria videntur Regulæ iuris, quod vtile per inutile non vitiatur: vnde cum libri continentes hæresim prohibeantur legi ex eo, quod hæresim contineant, dum idem tractatus diuiditur in plures libros, seu quæstiones, & in vna tantum, aut altera contineatur hæresis, cœteri libri, aut quæstiones, quamuis sint eiusdem voluminis sex tomi, non videntur prohibeti, quia tanquã vtile non videntur vitiari per inutile, nec ratio prohibitionis locum habet in ipsis. Nec valet; quod cum prohibeatur totus liber prohibentur etiam singulæ partes: Quia cum totum non prohibeatur ratione sui, sed ratione partis, detracta hac parte cessat prohibitio: & ideo cum sit diuersa ratio in hoc casu totius, ac singularum partium, non valet argumentum à toto ad singulas partes seorsim sumptas, iuxta ea, quæ notant Cephal. *consil.*601. *num.*40. *vol.*4. Surd. *consil.*435. *num.* 22. Ioseph de Rusticis *in l. cum accus. ff. de condit. & demonstr. lib.*3. *cap.*4. *num.*4. & ideo ita tenet Vgolin. *de censur. Papæ reser. par.*2. *cap.*1. ver. *ac eorumdem libros*, §.1. *vers.*6.

1478 Quod spectat ad libros de religione tractantes, aduertendum est, vt notant Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.*10. *num.*21. Suarez *disp.*20. *de fide*, *sect.*2. *n.*16 Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. *num.*5. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.*14. *numer.* 14. Ouiedo 2.2. *controuer.* 12. *num.* 15. Pellizar. *tom.* 2. *manual. tract.* 6. *cap.* 5. *num.*20. quod omnes libri tractantes quocunque modo aliquod argumentum S. Scripturæ, materias theologicas, siue speculatiuas, siue morales, atque adeo etiam vt vocant, casus conscientiæ; de virtutibus, & vitijs in ordine ad finem supernaturalem, non autem in ordine morali tantum; de cultu DEI, & Sanctorum, de ritibus Religionis concernentibus Religionem siue Catholicam, siue reprobatam; de ministris Ecclesiæ; dicuntur tractare de Religione. Quia Religio non accipitur prout est quædam specialis virtus: sed prout complectitur materias religiosas, seu concernentes siue in ordine ad notitiam, siue in ordine ad operationem, directionem hominis ad salutem, & ita notant Doctores *num. sequenti* citandi. Et ratio est: Quia cum ad Ecclesiam pertineat dirigere homines ad salutem, pertinet etiam auertere ea, quæ impedire possunt consequutionem ipsius, atque adeo iurisdictionem circa doctrinam, quæ ducit ad salutem, & bonos mores, & ideo solum quò ad hæc se extendit eius cura, dum prohibet libros tractantes de religione, & ideo tractantes alias materias non tractant de religione.

1479 Difficultas tamen est, an vt dicantur tractare de religione necessarium sit, quod argumentum libri sit de religione, an verò sufficiat, quod tractet de religione, licet argumentum libri sit de alia materia. Aliqui censent necessarium esse ad extrahendam excommunicationem, quod tractet ex instituto. Ita Grass. *par.*1. *decis. lib.*4. *cap.*18.*n.*40. Alij verò volunt sufficere, quod tractet notabiliter de religione ex professo, licet argumentum sit de alia materia. Ita Sanchez *lib.*2. *sum. cap.* 10. *nu.* 34.

Azor.

Azor. par.1 lib.8.cap.16. quæſt.5. Alterius de cenſur. lib.5. diſp.3.cap.6. ver. in primo. Trullench. lib. 1. in Decal. cap 3. dub.9.§. 5. num. 19. Duardus in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt.2. num. 2. Suarez de fide diſp.20. ſect.2. num.16. Rodriquez in addit. ad Bull. Cruc. §.8. num.68. Portel. in rub. regul. verbo libri prohibiti, num.8.Facundez præcep.1.Decal.lib 1.c.14. num. 15. Bonac. diſp.2. de cenſur. in particul. qu. 5. punct.4. num.19. Ouied. 2.2. controuer.12.num.16. Pellizar. tom.2. manual. tract.6.cap.5.num.20. Roccaful. par.3. lib.3.cap.8. num. . . . Leander de cenſur. tract.3. diſp.1. §.1. quæſt. 39. Quia vt verificetur, quod tractet de religione, non eſt neceſſarium, quod propoſitum argumentum ſit de religione, ſed ſufficit, ſi in libro diſſeratur de religione ex profeſſo, & non obiter; poteſt enim idem liber tractare de pluribus materijs diuerſis ab argumento propoſito per digreſſionem.

1480 Maior difficultas eſt circa ſcholia hæreticorum ad libros catholicorum, ſi contineant hæreſim, aut de religione tractent. Quod autem hæc ſcholia non contineantur ſub prohibitione huius canonis, tradunt Sanchez lib.2. ſum. cap.10. num. 25. Duard. in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt.43. num. 2. Nauar. cap.27. manual. num.36. Rodriquez in Bull. Cruc. §.9. num. 78. Souſa cap. 12. diſp. 13. num. 7. Bonac. diſp.1. de cenſur. in part. quæſt.2. punct.4.n 6 Laiman. lib.2. tract.1.cap.15. num. 1. Sanctarel. de hæreſi cap.13. dub. vn. num. 4. Facundez lib. 1. in Decal. cap.14. num.8. Pellizar. tom.2. manual. tr. 6. cap. 5. num.6. Graſ. par.1. deciſ. lib.4. cap.18. n. 43. Tamburin. lib.2. in Decal. cap.1. §.7. num. 9. Leander de cenſur. tract.3. diſp.1. quæſt.48. Quod extendunt, etiamſi ſcholia ſint maior pars libri. Et fundamentum eſt. Quia iuxta communem modum loquendi, liber cum ſcholijs non denominatur ab auctore ſcholiorum, cum ſint acceſſoria materia; ſed ab auctore qui primo compoſuit librum: vnde licet Commentaria Caietani excedant ſummam D. Th. liber tamen non dicitur Caietani, ſed D.Th. Vnde non erit liber hæretici, quamuis habeat ſcholia ab hæretico compoſita, canon autem procedit ſolum de libris hæreticorum. Verum ſi hoc haberet locum poſſent legi Commentaria hæreticorum in Sacram Scripturam quantaſcunque hæreſes continerent ex eadem Scriptura confirmatas. Itaque tenendum eſt, quod canon Bullæ comprehendat etiam ſcholia hæreticorum, ſi hæreſim contineant aut de religione tractent. Ita Alterius de cenſur. in explicat. can. 1. Bull. Cœnæ, lib.5. diſp.2. cap.6. dub.1. Suarez diſp.20 de fide ſect.2. num.13. Ratio eſt, quia cum in Bulla Cœnæ ponitur excommunicatio contra legentes libros hæreticorum, genitiuum hoc, hæreticorum, non tam importat denominationem, quã perſonalitatẽ ſcriptoris, quia genitiuum de ſui natura importat perſonalitatem. Cap. ſi gratioſè de reſcriptis in 6. vbi Gloſ. verbo ſuæ. Io. Andr. num.5. Franc. nu.7. Gemin. num.12. Rota deciſ.29.num.7.par.3.recent. Vnde procedit de libris, qui referuntur ad perſonas hæreticorum tanquam ſcriptores. Liber autem conſtans ex ſcholijs hæretici, refertur ad ipſum, vt auctorem, & ſcriptorem. Sed quid ſi liber ſit hæretici, commentaria autem Catholici. Reſp. Contineri ſub prohibitione Bullæ Cœnæ. Ita etiam Ouiedo, 2.2. controuer. 12. num. 9. quia ſemper textus eſt liber hæretici, & continet adæquatam rationem prohibitionis, ob quam ſecundum ſeipſam ſeorſim prohiberetur. Et à fortiori ſi in commentarijs explicaretur hæreſis. Quod ſi nil hæreticum continerent, adhuc ratione textus liber prohibitus eſſet.

1481 Ex quibus deducitur, quod ſi quis legeret libros Catholicorum, in quibus aut hiſtorialiter referantur hæreſes, aut inſerantur cum ſuis explicationibus, & argumentis ad impugnandum eo animo, vt ſciret doctrinam hæreticorum, non incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ: nec etiam aliquam aliam. Ita Nauar. in Manuali cap.27.nu.36. Filliuc. tom.1. tract 15.cap.2.quæſt.8.num.4. Duard. in Bull. Cœnæ lib.2. can.1. quæſt. 43. num. 5. Souſa in Bull. Cœnæ cap.12. diſp.13. num.7. Sanchez lib. 2. ſum. cap. 10. num.23. Reginal. lib.9. prax. fori pœnit. num.253. Azor. par.1. lib.8. cap.16. quæſt.2. Suarez tom.1. de cenſur. diſp.21 ſect.2. num.10 Alterius de cenſur. lib.5. diſp.2. cap.6. dub.1. Laiman. lib.2. tr.1. cap.15. num.1. Vgolin. de cenſur. reſer. par.2. cap.1. verbo ac eorum libros, Sanctarel. de hæreſi capit. 13. dub. vn. num.3. Facundez præcep.1. Decal. lib.1.c.14. num.6. Trullench. lib.1. in Decal. cap. 3. dub. 9 §.5. num.15. Coninch. diſp 18. de fide dub. 11. num. 177. Leander de cenſur tract.3. diſp.1. quæſt. 47. Bonac. diſp.1. de cenſur. in par. quæſt. 2. punct. 4. num. 21. ver. ſecundo. Quia non verificatur diſpoſitio Bullæ Cœnæ, cum non legat librum hæretici, ſed Catholici. Quod extendunt, etiamſi legat animo imbibendi errores, quia non punitur affectus, ſed effectus. Verum, vt rectè aduertit Duard. cit. peccabit mortaliter, ſi ex hac lectione adſit periculum infectionis, cum ſciens tali periculo ſe exponat.

1482 Sed quid dicendum de libris compilatorijs hæreticorum, ſi hæreſim contineant, aut de religione tractent? Reſp. Duard. lib.2. in Bull. Cœnæ. can. 1. quæſt.45. num.6. Non comprehendi ſub excommunicatione Bullæ Cœnæ; niſi in compilatione inſereretur aliqua materia alicuius hæretici, quæ hæreſim contineret, aut de religione tractaret, ita num. 10. Quia compilatio non eſt liber hæretici, ſed illorum auctorum, ex quibus conſtat. Addit. quia compilatio non eſt propriè liber apud iuriſperitos, ſed volumen quoddam continens plures libros. Verum hoc non tollit, quin ſit propriè liber, ſicut propriè liber eſt Sacra Scriptura, licet contineat libros plurium Auctorum. Itaque opinio Duardi locum habet, ſi compilator nihil de ſuo inſerat, quia tunc liber erit iudicandus iuxta qualitatem collectorum. At ſi de ſuo ponat, in quo doctrinali modo hæreſes contineantur, aut ex profeſſo de religione tractet concinnando ex aliorum ſententijs ſuum opus, cum relatione ad hæreſim, ſeu cum aliquo influxu hæreſis, certè legens incurret excommunicationem Bullæ Cœnæ, cum ſit eadem ratio, ac ſi tota materia eſſet ab ipſo compoſita. Si verò pauca de ſuo inſerant, ſi indigeant expurgatione, ea præmiſſa conceduntur, atque adeo etiam ſi non indigeant, iuxta regulam quintam Indicis: vnde locum non habebit præſens excommunicatio.

1483 De Epiſtolis autem, aut ſolijs, concionibus hæreticorum hæreſim continentibus, aut de religione

ligione tractantibus, negant includi sub hac excommunicatione Sanchez *lib. 2. sum. cap.* 10. *num.* 20. Sousa *in Bul. Cœna*, *cap.* 12. *disp.* 13. *num.* 5. *§.* 1. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 4. *num.* 18. Portel. verbo *Libri probibiti, num.* 7. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 55. *num.* 11. Palaus *part.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. *§.* 1. *num.* 5. Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 12. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 11. Ouiedus 2. 2. *controuer.* 12. *numer.* 12. Leander *part.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 44. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *§.* 7. *num.* 10. Quia nomine libri non veniunt Epistolæ, folia, conciones, & huiusmodi. Oppositum tamen tenent Vgolin. *de censur. par.* 2. *can.* 1. verbo *Ac eorumdem, nu.* 2. ver. *Nonò*. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *n.* 10. Laiman *lib.* 2. *tract. de fide*, *cap.* 15. *numer.* 3. Megal. *par.* 5. *Instit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 55. Farinac. *de bæresi quæst.* 180. *nu.* 30. Granat. 2. 2. *controuer.* 15. *disp.* 10. *num.* 7. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *§.* 5. *num.* 16. Roccaful. *par.* 3. *lib.* 3. *capite dub.* 2. Et rectè, quia in hoc canone excommunicationis nomen libri non significat materialitatem libri, nempe folia tali pacto complicata; sed formalitatem, quatenus scilicet continet doctrinam, & aliquod legendum; quod saluatur siue epistolæ sint, siue conciones, siue folia, siue quid simile. & in his quoq; militat ratio legis, quæ est prouidere, ne fideles ex lectura inficiantur, & ne hæreses propagentur. Et cum sit lex fauorabilis, nam lata est in fauorem fidei, & in fauorem fidelium, ad eos præseruandos in fide, extendenda est ad extensionem rationis. cap. *Cum dilecta de confir. vtili, vel inutili.* & *l. Ad gere. §. Quamuis, ff. de iurepatron.* Et quamuis habeat annexam pœnam excommunicationis, non est tamen pœnalis, quia pœna non est per se primò intenta, sed est in subsidium legis prohibitiuæ.

1484 Quod si epistola sit inserta in libro hæretici, vt si esset epistola ad Lectorem, sicut etiam procemium, seu præfatio, incidere in excommunicationem Bullæ addit Vgolin. *num. præced. cit.* & consentiunt Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 30. Portel. *in dub. Regul.* verbo *Libri in Addit. num.* 5. Sanctarel. *de hæresi. cap.* 13. *num.* 2. Lezana *in sum.* verbo *Libri, num.* 20. Laiman *lib.* 2. *trac.* 1. *cap.* 15. *num.* 5. Facundez *Pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *capit.* 14. *numer.* 12. Quia legit partem libri. Quod quidem mihi certum est, si contineant hæresim, aut de religione tractent. At dubito, si non contineant hæresim, nec de religione tractent, quia non sunt propriè pars libri formaliter, cum sint præparatoria quædam ad librum, & extra argumentum, seu tractatum libri: & solum materialiter possunt dici pars, quatenus sunt quædam folia ipsius.

1485 De libris autem Græcorum, aliorumque Orientalium, qui tractant de ritibus Græcis, non conueniunt Doctores. Nam aliqui volunt, quod comprehendantur sub excommunicatione Bullæ cœnæ; quia sunt hæretici, cum habeant plures errores circa processionem Spiritus Sancti, Purgatorium, Primatum Papæ &c. Ita Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 1. *num.* 12. Facundez *præcep.* 3. *Eccles. lib.* 1. *cap.* 2. Alij verò docent non comprehendi, quia Græci, cæterique Orientales non sunt hæretici, sed schismatici. Ita Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 8. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 27. Duard. *in Bullam cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 50. *num.* 2. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *§.* 5. *num.* 15. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 49. Et hæc posterior sententia est sequenda, sed ex alio fundamento: quia nimirum non omnes Græci hæretici sunt, & ideo non statim ac liber aliquis est alicuius Græci, aut alterius Orientalis, est habendus pro libro hæretici: vnde non intrat canon Bullæ, quia est contra scienter legentes libros hæreticorum, vnde oportet, quod sciant, Auctores esse hæreticos. Quod si ex lectura deprehendantur hæretici Auctoris, erunt prohibendi, vt possint fideles ab ipsis cauere.

1486 Similiter de libris infidelium; in quibus continentur errores contra fidem, docent, non subijci canoni Bullæ cœnæ, & ideo legentes non incurrere excommunicationem in ipso latam. Ita Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 22. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 35. *num.* 3. Sousa *cap.* 12. *disp.* 13. *num.* 8. Vgolin. *de casib. reser. part.* 2. *cap.* 2. verbo *Ac eorumdem*, §. 1. *num.* 3. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9 §. 5. *num.* 15. Alter. *lib.* 5. *de censur. disp.* 2. *c.* 6. *init.* Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. *§.* 1. *num.* 1. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in particul. q.* 2. *pun.* 4. *num.* 11. ver. *Tertiò*. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 36. Quia non sunt libri hæreticorum. Quod etiam extendunt ad Catechumenos, quia licet deficiant à fide, non sunt propriè hæretici, quia cum non sint baptizati, non sunt professi fidem in facie Ecclesiæ.

1487 De Catholicorum libris, in quibus sunt hæreses quantumuis damnatæ, quas tamen ignoranter tradiderunt, atque adeo tantum materialiter fuerunt hæretici, tradunt Vgolin. *de censur. Papæ reseruatis par.* 2. *cap* 1. verbo *Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.* 2. ver. *Quinto*. Sanchez *lib.* 2. *sum. capit.* 10. *num.* 24. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 35. *num.* 4. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 36. Laiman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 8 *c.* 16 *quæst.* 2. Sanctarel. *cap.* 19. *de hæresi, dub. vn. nu.* 3. Suarez *de fide, disp.* 20. *sect.* 2. *n.* 10. Rodriquez *in Bul. cruc.* §. 9. *n.* 78. Bonac. *de censur. in particul. disp.* 1. *quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 21. ver. *Quintò*. Facundez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 14. *n.* 6. Legentes non incurrere excommunicationem Bullæ cœnæ, quia in hac lectione non verificatur dispositio ipsius, cum non legant libros hæretici. Quod etiam habet locum, si auctor libri incidat postea in hæresim, vt notant Sousa *in Bul. cœnæ cap.* 12. *disp.* 13. *num.* 11. Bonac. *citat.* Ouiedus 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 5. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 48. Ob eamdem rationem, quia non est liber hæretici, eo, quod non esset hæreticus, quando ipsum scripsit: in tantum enim liber dicitur hæretici, in quantum ab hæretico originem habet.

1488 Excommunicatio autem Bullæ cœnæ locum habet; etiamsi tantum oculis liber percurratur, licet nulla interueniat pronunciatio. Ita communiter Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *§.* 5. *num.* 22. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 1. *§.* 2. *num.* 2. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 6. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 54. Vgolin. *de censur. re-*

ser.

Ser. sum. Pontifici. par. 2. cap. 1. verbo *Ac eorum libros.* §. 1. ver. *Quartò*: Sousa *in Bul. cœnæ cap.* 12. *disp.* 13. *num.* 5. Bonac. *de censur. in particul. disp.* 1. *quæst.* 2. *punct.* 4. *n.* 12. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 18. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 41. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 35. *num.* 31. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. Ratio est, quia lectio non requirit prolationem verborum, sed sufficit quòd ex libro hauriatur notitia eorū, quæ in ipso scribuntur, quod fit, dum oculis percurritur.

1489 E contra non habet locum excommunicatio, si quis mente percurrat librum, quem prius legit, & attentionem conuersam habeat ad librum, iam lectum, quia non interuenit lectio, quia lectio requirit librum præsentem, neque est actus merè internus, & proinde non subiacens censuræ, vt notat etiam Suarez mox citandus. Et quamuis Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. teneat, quod memoriter recitans hos libros, aut partem, incurrat excommunicationem Bullæ cœnæ, & ex parte approbet Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 5. *num.* 13. admittens solum non incurrere si recitet bono fine: Attamen absolutè dicendum est, non incurrere, vt tradunt Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papa reseruatis.* verbo *Ac eorumdem libros*, §. 1. *num.* 4. ver. *Decimò*. Nauar. *c. p.* 27. *Manual. num.* 56. ver. *Septimò*: Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 47. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 18. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæst.* 4. Sanctarel. *de heresi, cap.* 13. *num.* 8. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.* 14. *num.* 25. Duar. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 39 *num.* 2. Filliuc, *tract.* 16. *c.* 2. *quæst.* 8. *nu.* 45. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 24. Roccaful. *par.* 3. *praxis cap.* 8. §. *de legentib. dub.* 16. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 56. Nam memoriter recitare non est legere, etiamsi malo animo fiat, & ideo non est actio, quæ sub dicta excommunicatione interdicatur.

1490 Quod spectat ad audientes legere, conueniunt communiter præscriptim infra citandi, quòd si casu audiant, non incurrant excommunicationem, quia non influunt in actionem vetitam, sed potius merè passiuè se habent: Ita Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *c.* 16. *q.* 4. Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 45. Naldus *in sum.* verbo *Bulla cœnæ, nu.* 14. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 48. Coninch *disp.* 18. *de fide dub.* 11. *num.* 178. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 10. Tambur. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 32. Si tamen accedant ad audiendum legentes, volunt incurrere Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *n.* 19. Roccaful. *par.* 3. *praxis lib.* 3. *c.* 8. §. *de legentibus dub.* 15. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 59. Si verò influant in lectionem iubendo, orando, aut alio modo illam causando in hunc effectum, vt andiant, non incurrere excommunicationem Bullæ, tenent Vgolin. *de casib. Papa reseruat. par.* 2. verbo *Ac eorumdem libros* §. 1. *num.* 4. *ver.* 8. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 48. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 27. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 48. *num.* 5. Reginal. *lib.* 9. *num.* 251. Sousa in *Bullam cœnæ disp.* 13. *num.* 4. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 11. Sanctarel. *de heresi cap.* 13. *num.* 8. Stortia *in Bul. select. theor.* 410. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 24. Coninch *disp.* 18. *de fide, num.* 178. Palaus *part.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. *num.* 4. Oniedus 2. 2. *controuer.* 10. *num.* 20. Tambutin. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. §. 7. *num.* 33. Pellizzar. *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 5. *num.* 8. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *quæst.* 8. *num.* 45. qui alios citat. Quia dicta excommunicatio est contra legentes, non contra audientes, mandantes, suadentes legere &c. Alij tamen tenent, quod incurrant: Ita Laiman *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 6. Alterius *lib.* 5. *de censur. disp.* 2. *cap.* 6. *dub.* 2. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 58. Roccaful. *par.* 3. *praxis lib.* 3. *c.* 8. §. *de legentibus dub.* 14. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 19. Megal. §. *part. Instit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 38. Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 5. *num.* 14. Lezana verbo *Libri*, *num.* 21. *in fine*. Azor. Graf. Naldus *init. num. huius citati*. Et ita tenendum est, quia licet audire non sit physicè legere: facere tamen sibi legere in ordine ad audiendum, est moraliter legere, quia solum variatur modus percipiendi quod est in libro, quatenus quod repræsentatur in libro repræsentatur in voce loquentis, quæ assumitur tanquam instrumentum ad hauriendum, quod in libro continetur: Lectura namque consistit formaliter, non in pronunciatione, vt dictum est supra, nec in eo, quòd quis librum oculis percurrat, quia non legit, qui oculis percurrit librum, & characteres recognoscit, vt contingit illi eo, qui nescit græcè legere, & tamē nouit characteres secundum formam propriam distinguere; sed in eo, quod hauriatur significatio characterum expressorum in libro, quod contingit, quando alter nobis legit, quia solùm est illis crimen, quod in medio, nempe in voce hauriatur, quod est in libro. Sic nemo negaret legere, eum, qui ex characteribus repræsentatis in speculo hauriret, quod in libro exprimitur. Vnde cum militet eadem ratio finalis prohibitionis, nempe vitare periculum infectionis, militabit etiam eadem prohibitio, cap. *Ex parte de postul.* vbi: Prohibitio audiendi facta Monachis declaratur comprehendere etiam canonicos Regulares. Præsertim, quia hoc prohibetur lectio ratione modi, quo fit, nempe colligendo oculis litteras; sed ratione substantiæ, quæ in eo consistit, quod hauriatur significatio eorum, quæ exprimuntur, & tradicatur ad intellectum. Nec obstat, quod excommunicatio non comprehendat mandantes &c. quia mandans sibi legere, consumit actionem mandati in iussione, & ratione huius non incidit in excommunicationem, vt si mandatarius legeret non audiente mandante: sed incidit, quando audit legere, quia tunc incipit aliam actionem, quæ est moralis lectio, & in qua est substantia lectionis, & solum variatur quò ad modum, quia mediante aliena voce hauriatur, quòd scribitur in libro.

1491 Hinc legentes ad instantiam alterius incidunt in excommunicationem, quamuis sint serui, cum eos non excuset imperium Domini, vt notant Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæst.* 4. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 48. *n.* 11. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 49. Sanctarel. *de heresi cap.* 13. *num.* 9. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 28. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *q.* 57. Quia magis tenentur obedire Ecclesiæ, quàm eis, cum non obligentur dominis seruire, nisi in rebus licitis. Excusarentur tamen, si non possent recusare legere, nisi cum periculo vitæ, aut alio notabili damno, vt notant Fa-

Facundez, Azor. Duard. *citati*, & alij, quia leges humanæ, qualis est hæc prohibitio sub pœna excommunicationis, non obligant cum tanto discrimine, vt tradunt communiter Couatruu. *in cap. Alma mater, par.1. §.3. in fine*. Sotus *lib.1. de iust. & iure quæst.6. art.4. in fine corpor.* Henriquez *lib.13. sum. cap.21. num.2. in fine*. Aragon. 2.2. *quæst.62. ar.3. dub.1.* Valent. 1.2. *disp.7. quæst.5. pun.6. q.4.* Azor. *par.1. lib.8. cap.11. quæst.1.* Suarez *disp.6. de censur. sect.3. num.* 2. Sanchez *lib.1. sum. cap.* 18. *num.4.* Imò etiamsi quis in odium fidei cogeret aliquem legere huiusmodi libros metu cadente in constantem virum, quamuis legens peccaret mortaliter contra præceptum confitendi fidem, quod obligat etiam cum periculo vitæ; non tamen incideret in excommunicationem, quia hæc est de iure Ecclesiastico, & proinde non habet locum, quando subeundum esset magnum discrimen. Ita Vgolin. *part.* 2. *de censur. reser. sum. Pon.* verbo *Ac eorumdem libros, §.1. num.4.* Sanchez *lib.2. sum. cap.* 10. *n.* 49. Duard. *in Bul. cœnæ lib.2. can.1. quæst.48. num.* 14. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.1. cap.* 14. *num.* 28. *in fine*.

1492 Quod autem spectat ad legentes, sed non intelligentes, vt si liber latinus esset, & legens non intelligeret linguam latinam, controuertunt Doctores, an incurrant excommunicationem Bullæ. Affirmant Bonac. *disp.1. de censur. in por. qu.2. pun.4. num.13.* Nald. *in sum.* verbo *Bulla cœnæ, num.* 10. Megal. *par. 3. Instit. lib. 3. cap.1. num.145.* & alij. Quia legere stat sine intelligentia. *l.1. §. Legi, ff. de his, quæ in testam. delen.* ibi. *Legi autem sic accipiendum est, non intelligi, sed oculis prospici, quæ scripta sunt*. Et sicut retinens librum excommunicationem incurrit ex sola retinentia, ita & legens, licet non intelligat. Attamen non incorrere excommunicationem, tradunt Vgolin. *de censur. Papæ reser. par.2.* vet. *Ac eorumdem libros, §.1.* vet. *Quinto*. Sanchez *lib.2. sum. cap.10. num.51.* Duar. *in Bul. cœnæ lib.2. can.1. quæst.47. nu.5.* Sousa *disp.13. num.5.* Lezana *in sum.* verbo *Libri. num.* 20. Suarez *disp.20. de fide sect. 2. num.* 18. Sanctarel. *de hæresi cap. 13. num. 2. in fine*. Facundez *præcep. 1. Decal. lib.1. cap 14. num. 30.* Palaus *par. 1. tract. 4. cap.2. pun. 10. §. 2. nu.2.* Ouied. 2. 2. *controuer.12. num.19.* Tambutin. *lib.2. in Decal. cap.1. §. 7. n.31.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. num.2.* Roccaful. *par.3. praxis lib.3. cap.8. dub.* 7. Leander *de censur. tract.3. disp.1. quæst.55.* Et hæc posterior sententia sine vlla difficultate est tenenda. Quia legere sine intelligentia eorum, quæ leguntur, est tantum legere materialiter. Prohibetur autem actio formalis horum librorum: quia causa finalis prohibitionis est cauere infectionem, atque adeo prohibere lectionem, quatenus potest esse causa infectionis: solùm autem formalis lectio potest esse causa, seu lectio cum intelligentia; non autem lectio sine intelligentia; & ideo ratio prohibitionis non se extendit ad lectionem materialem, & consequenter nec prohibitio. cap. *Ratio nulla de præben.* & *l. Cum pater §. Dulcissimis, ff. de leg. 2.* & *l. Non aliter, ff. de leg.3.* Præsertim, quia legere, & non intelligere, non legere est, cum non habeat effectum lectionis; vnde cum paria sint, Non fieri, & non sortiri effectum, *l.1. §. nihil, ff. de interrogat. act.* & *l. ex consensu, §. 1. ff. de appellat.* legere, & non sortiri effectum lectionis, qui est lecta percipere, habebitur pro non legere. Nec obstat tex. in contrar. allatus, quia procedit de legere physico, seu materiali. Nec quod retinentes tales libros incidant in excommunicationem, quia retinere est alia specialis actio, quæ specialiter prohibetur sub excommunicatione, tanquã contraria intentioni Ecclesiæ de destructione horum librorum. Ex quibus deducitur: quod habens licentiam legendi hos libros poterit facere sibi legere à quocunque, qui non intelligat, siue sit imperitus linguæ siue materiæ.

1493 Discrepant etiam Doctores, an paruitas materiæ excuset ab excommunicatione. Negant excusare, Vgolin. *par.2. de censur. reser. Sum. Pontifici*, verbo *Ac eorumdem libros, §.1. ver. octauo.* Toler. *lib.1. sum. in explicat. Bull. Cœnæ excommunicat.1. num.24.* Quia etiam in paruitate quacunque materiæ contineri potest hæresis, & imbibi à legente. At communiter tenent paruitatem materiæ excusare ab excommunicatione, sicut excusat à peccato mortali. Ita Viuald. *in candelab. in exposit. Bull. Cœnæ num.11.* Rodriquez *in Bull. Cruc. §.9. num.68. in fine*, Sayr *lib.3. de censur. cap.5. num.* 12. verbo *alij tamen*, Azor. *par.1. lib.8. cap.16. quæst.3.* Sà verbo *excommunicatio in Bull. Cœna, num.3.* Sanchez *lib.2. sum. cap.10. num.31.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1 cap.14 num.3.* Graf. *par.1. decis. lib.4. cap.18. nu.45.* Sanctarel. *de hæresi cap.13. num.1.* Duar. *in Bull. Cœna lib.2. can.1. quæst.47. num.4.* Alter. *lib. 5. de censur. cap.6. dub.2.* Bonac. *de censur. in partic. disp.1. quæst.2. punct.4. num.14.* Layman *lib.2. theol. moral. tract. de fide, cap.15. num.* 5. Becan. *tract.15. de fide quæst.8. num.8.* Suarez *disp.20. de fide sect.2. n.10* Diana *par.5. tract.5. resol.42.* Lezana *in sum.* verbo *Libri num. 18. in fine*. Filliuc. *tract. 22. num. 204.* Portel. verbo *libri prohibiti, num.* 7. Leander *de censur. tract.3. disp.1. quæst.60.* Nam ex genere suo paruitas materiæ excusat à mortali, & consequenter à censura in quocunque genere. Et tunc habetur paruitas materiæ, quando malitia peccati consistit in ipsa materia considerata secundum quantitatem, vt in casu præsenti: nam libri hæreticorum continentes hæresim, aut de religione tractantes, prohibentur tanquam veneniferi, ob periculum infectionis: hoc autem periculum habet suam latitudinem, & potest esse maximum, magnum, & minimum, & crescit, & decrescit iuxta quantitatem libri, quæ legitur.

1494 Quænam autem quantitas sit paruitas materiæ, diuersimodè explicant. Suarez dicit paucas lineas, aut vnã aut duas. Mendoz. *de fid. disp.76. §.311* tres aut quatuor. Merol *to.1. disp.1. c.2. corol. 7. difficult.3. num.344.* Pesant. 2.2. *quæst.56. ar.2. disp.6.* Sayr. decem lineas. Viual. Sà, Sanchez, Rodriquez, Facundez, Filliuc. *tract.22. num.204.* Portel. verbo *libri prohibiti num.7.* Tamburin. *lib.6. in Decal. c.1. §.7. num.35.* Roccaful. *par.3. lib.3. cap.8. dub.3.* Leander *par.4. tract.3. disp.1. quæst. 61.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap.3. dub.9. num.17.* Alter. *tom. 2. de censur. dub.10. in Bull. Cœnæ* Baldel. *lib. 1. de fide disp 45. num.* 14. pro paruitate materiæ concedunt integram paginam librorum etiam maiorum, vulgo

in

in folio. Laiman, Suarez, Besan. Diana, Lezana volunt, attendendam esse paruitatem materiæ respectiuè ad legentem, habita ratione circumstantiarum, attento periculo infectionis: quę explicatio fundatur in ratione prohibitionis, nam prohibentur vt causatiui infectionis, & ideo illa quantitas erit parua materia, quæ nullam, aut minimam vim habet inficiendi. Quod si in paucis lineis contineretur hæresis, quia in illis non esset explicata, & fundata, continerent minimam vim inficiendi, quia ad causandum assensum oportet vt vis motiuo per explicationem applicetur: quod si haberent sufficientem vim ad inficiendum, non essent parua materia. Et ideo legentem propositionem hæreticam, sed non rationes, quibus probatnt, excusari ob paruitatem materiæ, obseruat Merol. *tom.1.disp.1.coroll.7. difficult.3. num.344.*

1495 Si tamen in magna quantitate quis legeret, etiamsi in parte illa non contineretur hæresis, excommunicationem incurreret, vt inter alios notat Duar. *in Bull. Cœna, lib.2. can.1.quæst.39. n.5.* Quia non prohibetur legi hæresis contenta in libro, sed ipse liber; & ideo si legatur pars notabilis, cum non excuset paruitas materiæ, locum habebit peccatum mortale, & excommunicatio. Sed quid dicendum de libro hæretici continente hæresim, si ab ipso hæresis expungatur, ita vt non possit legi? Adhuc non posse legi, & legentem incurrere excommunicationem, tradūt Suarez *disp.21.de censur.sect.2 num.10.* Duard. *quæst. modo citat. num. 9.* Sanchez *lib.2.sum. cap.10. num.35.* Facundez *præcep. 1. Decal. cap.14. n.16.* Palaus *par.1. tract.4. disp.2.pun.10. §. 1. num.7.* Bonac. *disp.2. de censur. in partic. qu. 5. punct.4. num. 19.* Tambuein. *lib.6. in Decal. cap. 1. §.7.num.12.* quia adhuc liber prohibitus est. Verum oppositum tenet Croutsers *in Reg. S. Francisci c. 7. lect.5.* cum non sit prohibitus, nisi ratione hæresis ob periculum infectionis, cessante ratione prohibitionis videtur cessare prohibitio, præsertim cum non sit amplius ille liber, de quo procedit canon Bullæ, neque enim amplius continet hæresim. Et si in paruitate materiæ legi potest, quia cessat finis prohibitionis, cum in toto cesset, quantum est ex hoc canone non repugnabit, quod legatur. Quod certum est, si hæresis sit expuncta auctoritate Superiorum; quod si priuata auctoritate sit expuncta, non videtur sufficere, si liber sit iam prohibitus, quia priuatum remedium non sufficit contra publicam damnationem.

1496 Quæ autem dicta sunt de libris hæreticorum hæresim continentibus, aut de religione tractantibus, intelligi debent de libris etiam manuscriptis, vt notant Sanchez *lib.2.sum. c.10. num.28* Sanctarel. *de hæresi cap.13. num. 6.* Suarez *disp. 20. de fide sect.2. num.10* Bonac. *disp.1. de censur.in par. quæst. 2. punct. 4. num. 21. ver. quarto,* Lezana *in sum.* verbo *libri, num.20.* Laiman. *lib.2.tract.1.c.15 num.1.* Duar. *lib.2. in Bull. can.1. quæst.35.num.32.* Palaus *par.1. tract.4. disp 2. punct.10. num. 3.* Hurtad. *disp. 10. de censur. difficul. 12.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub.9. §.5. numer. 16.* Granad. *2.2. controuer.15. disp. 11. num.7.* Ouiedo *controuer. 12. num.4.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14.n.11.* Leander. *par.4. tract. 3. disp.1. quæst. 43.* Roccaful, *par.3. lib.3. cap.8. dub. 1.* Quia adhuc manuscriptus est verè liber, & militat in ipso eadem ratio, quia non prohibentur hi libri ratione impressionis, sed ratione materiæ. Vnde procedunt de libris eiusdem materiæ quantumuis paruis, vt notant Lezana *citat.* Nald. *in sum.* verbo *Bulla Cœna num.8.* Nam etiam paruus liber est verè liber, & potest æquè inficere, ac magnus; alioquin daretur occasio hæreticis ad disseminandos inter Catholicos suos errores, diuulgando libros exiguos.

1497 Et quamuis Graf. *par.1. decis. lib.4.cap.18 num.43.* existimet, necessarium esse, quod hæreticus damnatus sit, vt locum habeat excommunicatio Bullæ, tenendum tamen est, hoc necessarium non esse, si loquamur de condemnatione personali, vt notant etiam Suarez *disp.20.de fide sect.2. nu.11.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num. 7.* Lezana *in sum* verbo *libri prohibiti, num. 20.* Sed sufficere, quod sit alicuius sectæ, cuius hæresis damnata sit, quia tunc reuera scitur, hæreticum esse. Et proinde si quis sciens librum esse hæretici, quamuis nesciret specialiter Auctorem, legeret; adhuc incurreret excommunicationem, vt notat Sanchez *lib.2.sum. cap.10. num.39.* Vgolin. *par.2. de censur. reseruat.Sum.Pont.* verbo, *Ac eorumdem libros n.11 ver. tertio.* In dubio tamen, an Auctor sit hæreticus, non habebit locum excommunicatio, vt notant Suarez *citat.* Sanchez *num. 24.* Palett. *par.1. tract.4 disp.2. punct.10. num.1.* Ouiedus *2.2. controuer. 12. num.3.* Quia quilibet præsumitur bonus, nisi constet esse malum. Et quæ dicta sunt nedum habent locum quò ad libros hæreticorum recentiorum, sed etiam antiquorum, vt sunt epistolæ Phorij nuper in lucem editæ, vt notant Laiman. *lib.2. tract.de fide, cap.15. num.1.* Lezana verbo *libri, num. 20.* Quamuis nonnulli tolerentur, vt libri Origenis; & generaliter non tàm rigorosè procedatur quò ad libros antiquorum, cum ex illis minus periculum infectionis timeatur.

1498 Sub hac tamen excommunicatione non comprehenduntur libri Magiæ, Necromantiæ, Sortilegiorum, & huiusmodi, vt notant Nauar. *c. 27. manual num.55.* Viual. *in candela. excommunic. 1. in Bull. Cœna num.13.* Sanchez *lib. 2. sum. cap. 10. num.32.* Bonac. *disp. 1. de censur. in par. quæst 2. punct. 4. num. 4.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap.14. num. 10.* Duar. *in Bull. Cœnę lib. 2. can. 1. quæst. 34. num. 15.* Quia non sunt libri hæreticorum. Et quamuis essent hæretici, non noscerentur tales, quia non profitentur aliquam hæresim, & proinde deficeret conditio scientiæ, quam requirit canon Bullæ. Accedit etiam, quod libri non tractant de religione, nec docent hæreses, quamuis doceant multa flagitia. Si tamen contineant hæresim, & sint hæreticorum, subintrat canon Bullæ.

1499 Circa conditionem scientiæ, quæ requiritur ad contrahendam excommunicationem Bullæ, est aduertendum, quod scientia debet esse tum de materia libri, quod scilicet hæresim contineat, aut de religione tractet, & quod Auctor sit hæreticus, quia sicuti hæ duæ conditiones requiruntur copulatiuè ex parte libri, ita etiam debent esse in scientia, vt legens scienter contraueniat prohibitioni. Et ita notant Vgolin. *par.2. de censur. Papæ reseruatis.*

verbo *Ac eorumdem libros* §. 1. *num.* 1. Sanchez *lib.* 2 *sum. cap.* 10. *num.* 39. Facundez *præcep* 1. *Decal. lib.* 1 *cap.* 14. *num.* 21. Duard. *lib.* 2. *in Bull. Cœnæ qu.* 36. *num.* 3. Sousa *disp.* 13. *num.* 8. *in fine*. Qua conditione stante, fit, quod quælibet ignorantia etiam crassa, & affectata, excuset à censura, licet non semper à peccato, vt in terminis huius excommunicationis tradunt Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 38. Duard. *in Bull. Cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 36. *nu.* 3. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 7. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19 Palaus *par.* 1. *tr.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 1. Hurtad. *disp.* 10. *de censur. diffi: nl.* 12. Pellizar. *tom.* 2 *tract.* 6. *cap.* 5. *nu.* 15. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 45. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 27. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in par. quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 9. Quia quando lex loquitur de facientibus aliquid scienter, procedit de ijs, qui id faciunt exclusa quacunque ignorantia, & proinde quælibet ignorantia, quæcunque sit, excusat iuxta ea, quæ dicta sunt supra *num.* 1287. notant etiam præter ibi citat. Merol. cum alijs *disp.* 1. *theol. moral. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 232. Anguian. *de legib. lib.* 4. *controuer.* 4. *num.* 18. Diana *par.* 3. *tract.* 6. *resol.* 7. Neque enim verificari potest, quod faciat scienter, si adest quæcunque ignorantia. Si tamen interueniat notabilis temeritas, locum habebit excommunicatio, vt notant Sanchez, Facundez, Tamburin. citati, quia tunc temeritas comparatur scientiæ. Verum non videtur posse adesse temeritas sine scientia, aut saltem cognitione ex testimonio fide digno.

1500 Hinc fit, quod stante scientia, & seclusa quacunque ignorantia, locum habeat excommunicatio contra legentes, etiamsi legant absque praua intentione, sed solum ex curiositate, imo etiam ex bona fine, vt notant Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser. par.* 2. verbo, *Ac eorumdem libros*, *in fine princip.* Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 4. Tolet. *li.* 2. *sum. in exposit. Bull. Cœnæ excommunicat.* 1. *nu.* 24. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 22. Roccasul. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 5. Quia prohibitio non respicit finem legentis, sed ipsam lectionem, quam prohibet tanquam plenam periculi infectionis: vnde cum finis non tollat à lectione, quod non sit periculosa, nec etiam cessare facit prohibitionem.

1501 Denique prohibitio huius canonis Bullæ Cœnæ est vniuersalis, complectens omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, & conditionis existant, Prælatos, Episcopos, Cardinales &c. vt notant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 13. Sanahez *li.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 45. Facundez *præcep.* 1. *Decal. li.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 90. *num.* 8. Lezana verbo *libri num.* 28. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 34. *num.* 7. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 26. Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 5. Sanctarel. *de hæresi cap.* 13. *num.* 14. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. capit.* 3. *dub.* 9. *num.* 23. Qui aduertunt, Iulium III. Paulum IV. & Pium IV. reuocasse omnia priuilegia circa hanc materiam. Quarum Constitutiones refert Pegna *in fine directorij Inquisitorum*. Quod autem spectat ad Dominos Inquisitores, eos posse hos libros legere, tradunt Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. Naldus *in sum.* verbo *Bulla Cœnæ num.* 11. Farinac. cum alijs, *de hæresi quæst.* 180. *num.* 43. Duar. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *quæst.* 51. *in fine*. Pegna *par.* 2. *director. casu* 3. Negat Sanchez *num.* 46. *cap. modo citati*, nisi habeant speciale priuilegium. Suarez *nu.* 28 Ricciul. *num.* 4. Sanctarel. *loco cit.* Carena *de S. Offic. par.* 2. *tit.* 10. *num.* 13. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1 *quæst.* 73. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 33. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 3. *num.* 5. quia omnia priuilegia, & concessiones per dictas Constitutiones reuocata sunt. Sed in hoc standum est praxi, quia ipsi sciunt quid in hac materia possint. Sicut etiam quò ad Eminentissimos Cardinales Congregationis S. Officij.

1502 Quod verò spectat ad degentes in terris vbi Catholici mixti sunt cum hæreticis, vbi adest continua occasio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne inficiant pusillos Catholicos, quod ægrè à viris doctis præstari potest, nisi legant libros hæreticorum continentes hæreses, & tractantes de religione: an legere possint dictos libros sine licentia? Negant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 6. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 42. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 14. Tanner. *tom.* 4. *sum. disp.* 6. *quæst.* 10. *dub.* 5. *num.* 98. Quia cum prohibitio sit vniuersalis, afficit in quocunque loco. Limitant tamen quò ad loca, in quibus Bulla Cœnæ est vsu recepta, quod sentit etiam Becan. *in sum. tract.* 3. *cap.* 3. *quæst.* 8. *num.* 4. Quod non est quid iuris, sed facti. Asserit tamen Tannerus, quod plures ex Germania petunt licentiam à S. Congregat. S. Officij. Quam tamen in aliquo casu vrgentis necessitatis concedere possunt Episcopi, vt notant Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12 *num.* 41. Laiman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 5. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 79. Lezana verbo *libri num.* 28. Quia tunc præsumitur talis facultas cōcessa Episcopis, sicut præsumitur concessa in alijs casibus in quibus non potest recurri ad Rom. Pontif. Addit Hurtad. *de fide disp.* 76. *sect.* 8. §. 307. quod in terris hæreticorum, ij, ad quos spectat tueri fidem, possunt legere; alioquin prohibitio vergeret in detrimentum fidei.

ADDITIO.

De retinentibus libros hæreticorum, continentes hæresim, aut de religione tractantes.

SVMMARIVM.

1503 *Quid requiratur vt contrahatur excommunicatio Bullæ Cœnæ.*
Bona fides excusat.
Non posset puniri retinens, nisi probaretur scientia.
1504 *Nomine retinentium libros hæreticorum, qui veniant; & an seruus retinens nomine domini.*
1505 *Retinere, & possidere ciuiliter, non sunt idem.*
Retinens apud habentem licentiam, quousque ipse eam impetret, libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem.
1506 *Aromatarij, & huiusmodi retinendo libros hæreticorum ad inuoluendum, &c. an incidant in excommunicationem.*
1507 *Paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum, &c. an admittenda.*
1508 *Et an quò ad tempus retentionis. Quid si proponens retinere mutaret animum.*
1509 *Retinens hos libros vltra tempus concessum, donec renouetur licentia, an incidat in excommunicationem.*
1510 *Retinens libros hæreticorum, vt ad alium locum transferat, duplici excommunicatione ligatur.*
Nisi sit translaturus ad habentem licentiam.
Concessa licentia retinendi, & legendi libros prohibitos, censentur concessa etiam media necessaria.
1511 *Quando liber hæretici &c. peruenit ad manus, tradendus statim Inquisitoribus.*
An sufficiat quod comburatur.
An possit tradere habenti facultatem legendi.
Dispositum de vno relatiuo, censetur dispositum etiam de alio.

1503 Quia in Bulla Cœnæ excommunicantur etiam habentes, & retinentes libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæresim continentes: Ideo est aduertendum, quod ad contrahendam hanc excommunicationem requiruntur ex parte librorum illæ conditiones, quæ requiruntur in ordine ad lectionem: quod scilicet sint hæretici, & modò supra explicato contineant hæresim, aut de religione tractent. Et ex parte retinentis requiritur scientia, modò supra etiam quò ad legentem explicato. Vnde solum locum habere potest excommunicatio, quando haberet etiam quò ad lectionem, & casu specialiter discutit Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. quæst. 51. num. 13. & sequent.* Et ideo qui retineret bona fide nesciens esse auctoris hæretici, aut continere hæresim; quod facilè accidere potest, si tractet de alia materia ex instituto, non incidet in excommunicationem. Et si res deduceretur ad forum externum, esset à fisco probanda scientia; alioquin fiscus non haberet fundatam intentionem, vt in simili tradunt Dinus *consil. 38. num. 7.* Bald. *consil. 155 num. 3.* Barbatia *consil. 29. num. 12.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 26. num. 3.* Vincent. de Franch. *decis. 351 num. 2.* Macerat. *resol. 44. casu 7. vers. tertio lib. 3.* Couarruu. *de veter. numis. cap. 8. num. 4.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst. 125. inspect. 3. nu. 156.* Honded. *consil. 92. num. 28.* Burg. *de modo proceden. ex abrup. cent. 1. quæst. 23. num. 151.*

1504 Nomine autem retinentium venit, qui retinent tanquam proprios, siue tanquam alienos, tàm per modum depositi, quàm per modum commodati, aut quocunque alio modo. Rursus, siue retineant apud se, siue apud alios. Nam hi omnes verè retinere dicuntur. Ita Graf. *par. 1. decis. lib. 4. cap. 18. num. 48.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 3. num. 16.* Vgolin. *de censur. Papæ reser. par. 2. verbo Aut retinentes init. nu. 3. ver. Tertio.* Sanchez *lib. 2. sum. c. 10 num. 52.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 31.* Sousa *in Bul. cœnæ, disp. 15. num. 2.* Alter. *lib. 5. de censur. cap. 7. ver. Tenentes.* Bonac. *disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. num. 15.* Duard. *in Bullam cœnæ lib. 2. quæst. 51. num. 8. & sequent.* Lezana verbo *Libri, num. 34.* Vnde lectores, & quicunque alij, qui hos libros recipiunt, aut ad transportandum, aut ad custodiendum, nisi ignorantia excusentur, contrahunt excommunicationem, vt notat Duard. *n. 11. cit. quæst.* Excusantur tamen serui, qui retinent iussu Domini habentis licentiam legendi, vt obseruat Ouiedus 2. 2. *controuer. 12. nu. 23.* quia retinent nomine alieno, & ideo retentio consideranda est in ordine ad illum, cuius nomine retinet. Non tamen excusantur, qui retinent, vt librum solutum in vnum compaginet, quia reuera retinent, licet nomine alieno, vt obseruant Vgolin. Sanchez, Graf. citati. Suarez *disp. 20. de fide, sect. 2. num. 21.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. capit. 14. num. 31.* Alter. *de censur. lib. 5. disp. 2. cap. 2.* Roccaful. *3. par. lib. 3. cap. 8. dub. 4. de retinent.*

1505 Quod dictum est de retinentibus apud alios, dubium est apud Duardum *cit. lib. 2. in Bul. cœn. q. 51. n. 26. & sequent.* Quia aliud est retinere, & aliud possidere ciuiliter. Nam tenere, merum factum significat, & refertur ad possessionem corporalem. Possidere autem ciuiliter refertur ad ius, non autem ad factum. *l. Possessio, §. 1. ff. de acquiren. possess.* & *l. Stipulatio ista, §. Hæc quoque stipulatio, ff. de verbor. obligat.* Vnde cum canon loquatur de retinentibus, non debet extendi vltra factum, & corporalem possessionem; & proinde non comprehendet possidentem ciuiliter, seu retinentes apud alium. Ex quo fit, quod si quis habens aliquem ex huiusmodi libris, deponat apud eum, qui habet licentiam tenendi, quousque & ipse impetret licentiam legendi, & tenendi, si prius non retinuit apud se per notabile tempus, non incidet in excommunicationem. Imo nec etiam si traderet non habenti licentiam tenendi; incideret tamen recipiens, si sciret qualitatem libri. Et ita docet Nald. *in sum.*

verbo *Liber*, *num.* 5. An autem religiosus, cui incumbit curare bibliothecam communem, incidat in censuras, si hos, aut alios libros prohibitos non remoueat e bibliotheca, negat Bordon. *decis. miscel. lan.* 188. quia actiones prohibitæ sunt legere, & retinere; talis autem religiosus nec legit, nec retinet. quia persona particularis non est retentor librorum communis bibliothecæ, Et cum possint legi ritè ab habentibus facultatem, non permittit occasionem scandali, quia legens sine licentia peccat ex propria malitia.

1506 Quod spectat ad aromatarios, cæterosque, qui retinent huiusmodi libros, vt vtantur cartis ad inuoluendum, quæ vendunt, incidere in excommunicationem, si scienter retineant, tradunt Vgolin. *par.* 2. *de censur. reser. Sum. Pont.* verbo *Aut retinentes*, §. 1. ver. *Quartò*. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *quæst.* 51. *num.* 17. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Naldus *in sum.* verbo *Liber*, *num.* 5. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 31. Quorum tamen doctrina non est adeo certa. Nam finis cur prohibeatur retentio, est, vt tales libri destruantur; vnde cum hi retineant in ordine ad destructionem, non contrariantur fini prohibitionis. Deinde quando libri traduntur aromatarijs, cæterisque huiusmodi, desinunt esse moraliter libri, & computantur tanquam massa cartacea, & destinantur ad alium finem, cui non inseruiunt vt expressiui sensuum scribentium, sed vt materia apta ad obuoluendum: vnde etiam pretio longe inferiori æstimantur, cum ponderati veneant, vulgo *à peso*. Vnde non videtur verificari, quod retineant libros, sed solum massam cartaceam. Econtra tamen, si quis retineret animo conseruandi, quamuis non intelligeret linguam, in qua est scriptus, incurreret, quia reuera esset retentor. Tho. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 52. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *nu.* 2. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 31. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *De retinentibus*, *dub.* 5. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 63. Quod locum habet, etiamsi retinerentur ob ornatum bibliothecæ, aut animo permutandi cum alijs libris, vt obseruant Vgolin. Sanchez, Suarez Facundez, Trullench citati, Leander *quæst.* 64. Duard. *in Bul. cœna*, *lib.* 2. *can.* 11. *quæst.* 51. *num.* 11. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 4. *num.* 5.

1507 In retentione tamen datur paruitas materiæ, quam tamen non videntur agnoscere Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 46. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in particul. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 16. dum volunt, quod retinentes vnicum tantum folium, incidant in excommunicationem. Eam tamen admittit Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 54. Suarez *disp.* 20. *de fide*, *sect.* 2. *num.* 22. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Roccaful. *par.* 3. *praxis*, *lib.* 3. *cap.* 8. § *de retinentib. dub.* 6. *in fine*. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 67. Addens, etiamsi hæresim contineat, quia non est eadem ratio de retentione, ac de lectione, quia in retentione non adest illud periculum, quod adest in lectione. Verum in hoc puncto considerandum finem retinentis, cæterasque circumstantias: & materiam, quæ est in illo folio, quia si in ipso esset sufficienter explicata aliqua hæresis esset in ipso tota ratio, ob quam prohibetur retentio, & ideo haberet locum prohibitio, & materia esset grauis: vnde non euaderetur excommunicatio. Rursus, si non retineret in ordine ad legendum, sed in ordine ad alium finem, puta, quia adessent pulchræ imagines, aut quid simile curiosum, forte maior quantitas haberetur pro parua materia. An autem habeat locum excommunicatio, si pars, quæ retinetur, non contineat hæresim, affirmant supracitati, & Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 4. *nu.* 5. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 66. Negant tamen Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser.* verbo *Ac retinentes*, *init. num.* 3. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Pueron. *in Bul. cœna*, *cap.* 1. §. *Ac eorumdem libros*, *num.* 160. Quod mihi videtur probabilius, quia cessat ratio prohibitionis, seu conditio, sub qua prohibetur retentio, nec verificatur, quod contineat hæresim, sicut requirit canon excommunicationis.

1508 Sicut autem datur paruitas materiæ quo ad quantitatem, ita etiam datur quo ad tempus, in quo retinetur. Et imprimis retinentur sine culpa, & periculo excommunicationis, quandiu expectatur opportunitas tradendi Inquisitoribus, vt docent Sayr. *lib.* 5. *de censur. cap.* 5. *num.* 16. Graf. *part.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 47. Vgolin. *par.* 2. *de censur. reser. Sum. Pont.* §. 1. ver. *Secundo*. Sanchez. *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 55. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 51. *num.* 31. Facundez *præcep.* 1. Decal. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in par. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Reginal. *lib.* 9. *praxis fori pænit. num.* 256. Sousa in *Bul. cœna*, *disp.* 16. *num.* 2. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 44. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 23. Quia obligatio tradendi Inquisitoribus est moralis, & humano modo obligat, atque adeo secundum opportunitatem. Accedit etiam, quod retinens cum intentione consignandi Inquisitoribus, non censetur retinere, quia talis retentio non est per se intenta, sed in ordine ad consignandum; & proinde est volita vt substracta consignationi, & proinde tanquam ad ipsum ordinata, eodem iure censetur, ac ipsa consignatio. Imo etiam data opportunitate tradendi Inquisitoribus, pro paruitate materiæ admittunt vnum, aut alterum diem. Sanchez, Duard. Facundez, Sousa, Bonac. Laiman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 1. *nu.* 12. Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 10. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *n.* 25. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. § 7. *num.* 43. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 68. & 69. Roccaful. *par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentib. dub.* 3. Quia videtur modica retentio vnius, aut alterius diei, ad incurrendam tantam pœnam, qualis est excommunicatio. Et quamuis aliqui dicant, esse peccatum mortale retinere etiam breuissimo tempore; quia est mortale ex obiecto, & in momento committitur; non subsistit, quia non est magis mortale ex obiecto, quàm sit furtum, nam est peccatum ratione retentionis; quæ est quid quantitatiuum consistens in duratione actus retinendi, & ideo admittit paruitatem. Solum peccaret mortaliter, qui eliceret actum voluntatis absolutè retinendi, quia hic actus esset totalis violatio prohibitionis. An autem, qui

pro-

proponit retinere dictos libros absolutè, sed postea propositum mutet, & tradat Inquisitoribus, contrahat excommunicationem, affirmãt Suarez *disp.*20 *de fide sect.*2. *n.*27. Petrus Hurtad. *de fide disp.*76. §. 317. Quia violat præceptum, quod habet annexam excommunicationem. Negant tamen Gaspar Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 12. Palaus *par.*1. *tract.*4. *disp.*2. *pun.*10. *num.*11. Diana *par.* 5. *tract.*5. *resol.*43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *nu.* 26. Ratio est, quia ad contrahendam censuram requiritur actus externus consũmatus, qui secundum se sit materia grauis: vnde intendens furari notabilem quantitatem, si furaretur in parua quantitate, non contraheret excommunicationem impositam furto. Vnde etiam in præsenti requiritur retentio, quæ admittat paruitatem materiæ, vt possit supra ipsum cadere excommunicatio.

1509 Quia autem contingit, quod aliquis obtineat licentiam legendi hos libros, quæ ad triennium concedi solet, dubitatur, an expirata licentia possit retinere eosdem libros, donec innouationem eiusdem licentiæ obtineat. Resp. Quod si nihil noui superuenit, ratione cuius probabiliter putet non esse sibi de nouo concedendam, posse retinere. Quia cum semel obtinuerit, & instet pro innouatione, habet præsumptam, & interpretatiuam voluntatem Romanæ Sedis, quod interim possit retinere, quia iam ex priori concessione habet virtualiter declaratum, quod absit periculum infectionis. Et virtualiter durat concessio, vtpote solita innouari, si semel sit concessa. Nec obstat, quod concessum ad tempus, post illud censetur denegatum; nam hoc solum valet, quando non est innouanda concessio ex consuetudine, vt etiam dictum est; tunc illo tempore intermedio virtualiter durat ex interpretatiua voluntate concedentis.

1510 Qui autem tenet huiusmodi libros, vt è terris hæreticorum ad terras Catholicorum deferat, duplici excommunicatione ligatur, altera lata contra retinentes, & altera lata contra fautores hæreticorum, quæ similiter est in Bulla Cœnæ; & de iure canonico puniuntur confiscatione omnium bonorum, & pœna exilij; & si persona vilis fuerit, fustibus cęditur. Ita notant Pegna *par.* 2. *direct. Inquisit. com.*17. Azor. *par.*1. *lib.*8. *cap.*17. *quæst. vlt.* Farinac. *de hæresi quæst.* 180. *num.* 15. Duard. *in Bul. cœnæ lib.*2. *quæst.* 51. *num.*15. *nu.* 16. Quod etiam locum habet si deferant ad terras Infidelium, aut apud eos vendant, vt obseruant Alterius *lib.* 5. *de censuris disp.*2. *cap.*8. *dub.*3. Leander *de censur. tractat.* 3. *disp.* 1. *quæst.*88. Nam adhuc retinent, & fauent hæresi. Est tamen aduertendum, quod si existens in terris hæreticorum emeret aliquem ex his libris, vt transmitteret, aut deferret ad eum, qui habet licentiam legendi, & retinendi; neque peccaret, neque vllam excommunicationem incurreret; quia dum alicui conceditur licentia legendi, & retinendi, conceduntur etiam media necessaria ad obtinendos libros. *l.*2. *ff. de iurisd. om. iud.* & *l* 1. §. *fin. ff. de eo cui man. est iurisd.* & *l. Auibus*, *ff. de leg.* 3. & *cap. Præterea de offic. deleg.* Vnde censetur etiam concessa facultas vtendi opera amicorum ad sibi comparandum librum concessum.

1511 Quando autem aliquis ex his libris peruenit ad alicuius manus, tenetur statim tradere Inquisitoribus, vt decernit Iulius III. *in Bulla*, quæ incipit *Meditatio*, cuius meminit Pegna *in Director. Inquisit. par.* 2. *com.* 3. *ad cap. Fraternitatis de hæreticis*. Et ita docent communiter Doctores, Azor. *part.* 1. *lib.*8. *cap.*16. *quæst.*2. Farinac. *de hæresi quæst.* 180. *num.*40. Duard. *in Bul. cœnæ*, *lib.*2. *quæst.* 52. *n.* 2. Sousa *disp.*15. *conclus.*3. *num.*4. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.*2. *num.*23. Homobon. *part.* 1. *Exam. Ecclesiast. tract.*7. *cap.*2. *quæst.*12. Cherub. *in Compen. Bullar. ad Constit.* 76. *Pij V. schol.* 2. Riccius *decis.*255. *num.*4. & *decis.*260. *num.*7. *par.*4. Alter. *de censur. tom.*1. *disp.*2. *lib.* 5. *cap.* 7. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.*90. Bonac. *disp.*1. *de censur.*1. *in par. quæst.*2. *pun.*4. *tom.*18. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.*56. Ricciul. *de iure personar extra Eccles. grem. lib.*5. *cap.* 24. Delrius *disquisit. mag. lib.* 5. *sect.* 17. Palaus *par.*1. *tract.*4. *disp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 12. Ouiedus 2. 2. *controuer.* 11. *num.* 52. Sanctarel. *de hæresi, cap.*13. *nu.*16. Petrus Hurtad. *de fide disp.*76. §.311. Pellizzar. *tom.*2. *Manual. trac.*6. *cap.*5. *n.*27. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *num.* 33. Quia ita præcipit Iulius III. in præfata Constit. ibi. *Qui verò tales libros habuerint, eos cõsignare debent realiter, & cum effectu Inquisitoribus ciuitatum, in quibus eiusmodi libri extiterint, tradere; alioquin tanquam hæretici possint publicari.* Alij tamen volunt, quod sufficiat, si libri comburantur. Ita Repertorium *Inquisitorum.* verbo *Libri*. Tamburinus *de hæret. c.*7. Campeg. *in schol. ad citat. locum Repertor.* Decian. *lib.*5. *crimin. cap.*18. *num.*25. & *cap.* 35. *num.* 21. & *cap.* 54. *num.*28. Geminian. *in cap.*2. *de hæret. n.* 2. 10. Andr. *ibid.* Syluester verbo *Hæresis* 1. *num.* 10. Addition. *ad Roman. sing.* 326. ver. *Limita secundo*. Albertin. *de agnosc. cath. quæst.*28. *nu.* 14. Carrer. *tit. de hæret. num.*125. Locar. *in praxi* verbo *Libri, num.*1. Filliuc. *tract.*16. *cap.*2. *num.*85. Et probabile putant Bonac. & Facundez citati. Pueron. *in Bul. cœnæ cap.*1. *num.*108. Leander *par.*4. *tract.*3. *disp.*1. *quæst.*71. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 37. Conueniunt autem Sanchez, Sousa, Suarez, Bonac. Farinac. Duard. & alij oppositæ sententiæ, quod comburens propria auctoritate, nullam incurrat cẽsuram. Quia censuræ propositæ in Bulla Iulij III. sunt contra habentes tales libros, nisi infra sexaginta dies eos dimittant consignando Inquisitoribus. Vnde censuræ non afficiunt actionem comburendi, sed retentionem; Si autem comburantur, non habet locum censura ex subtractione materiæ; & solum non seruatur modus, quo subtrahi debet materia: & ita notat Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *n.*33. Vnde multo minus incurret excommunicationem Bullæ, vt aduertunt Sanchez *lib.*1. *sum. cap.*10. *n.*56. Suarez *disp.*20. *de fide sect.*2. *num.*23. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.*1. *quæst.* 70. contra Sousam *lib.* 1. *Aphoris. Inquisit. capit.* 21. *numer.* 20. Imò, quod omnino excusetur, si ex rationabili causa id faciat, quia tunc iusta causa excusat, si non seruet dictam Constitutionem Iulij III. Quod etiam sentiunt Alterius *lib.*5. *de censur. disp.* 2. *cap.*7. Azor. *part.* 1. *lib.*8. *cap.*16. *quæst.*11. Facundez 2. *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*33. Trullench *lib.*1. *in Decal. c.*3. *dub.*9. *num.* 26. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 72. Licet immeritò oppositum teneant Ro-

driquez *in Compen. resol.92. num.1.* Roccaful. *par.3. prax. lib.3. cap.8. §. de retinen. dub.2.* Quod si tradant habentibus facultatem retinendi, non malè facient: quia cum hi habeant talem facultatem, habent etiam facultatem recipiendi ab habentibus: & proinde habentes habent facultatem dandi, quia in relatiuis, quod disponitur de vno, disponitur etiam de alio. cap. *Praeterea de offic. deleg.* & *cap. Translatio de Constit.* & *l. Cum actum, ff. de negot. gest.* & *l. Proinde ff. ad leg. Aquil.*

ADDITIO.

De imprimentibus libros Hæreticorum &c.

SVMMARIVM.

1512 *Imprimentes libros hæreticorum continentes hæresim, excommunicantur in Bulla cœnæ.*

1513 *Componentes typos, & tractantes torcularia ligantur hac excommunicatione.*

1514 *Correctores an incurrant hanc excommunicationem.*

1515 *Auctor libri tradens imprimendum an incurrat.*

1516 *Dominus officinæ an subijciatur huic excommunicationi.*

1517 *Quid de tingentibus typos impressorios.*

1518 *Fabricantes, vendentes characteres, atramentum, papyrum &c. non incidunt in hanc excommunicationem.*

1519 *Quid de subministrantibus expensas.*

1520 *Quid de madeficientibus papyrum, & subijcientibus torculari.*

1512 Excommunicatio Bullæ cœnæ comprehendit etiam imprimentes libros hæreticorum continentes hæresim, aut de religione tractantes, si tamen scienter id faciant; vnde iuxta superius dicta, excusantur quacunque ignorantia: & vt plurimum excusabuntur, quia sunt personæ rudes, nec intelligentes materiam, quam imprimunt, & ideo, nisi aliunde audiant, nescient an liber contineat hæresim, an tractet de religione. Quia autem hæc excommunicatio habet pro obiecto actionem imprimendi, consequenter comprehendet omnes illas personas exercentes talem actionem, ita vt denominentur ab ipsa imprimentes. Finis enim legis est tollere ab hæreticis commoditatem diuulgandi suos errores mediante impressione eorumdem, & ideo prohibet actionem imprimendi sub pœna excommunicationis.

1513 Secundum autem omnes præsertim infra citandos, duo personarum genera sub hac excommunicatione includuntur: nempe componentes typos, seu characteres in ordinem redigendo, & tractantes torcularia: hæ namque duæ actiones sunt veluti duæ partes, ex quibus consurgit actio impressionis, & in quibus tota actio imprimendi saluatur. nam tunc incipit impressio, quando iuxta exemplar propositum adaptatur characteres, vt conficiatur typus. & tunc est completa, quando typus formatus suam formam impressit supposito papyro. Hæ tamen personæ facilè excusari possunt ratione bonæ fidei. quia, cum ad ipsos non pertineat inquirere, an quod imprimitur, iure imprimi possit, & an adsint debitę facultates, sed ad magistrum typographiæ, seu dominum, possunt præsumere, quod quicquid imprimitur, debito modo imprimatur. Et ita notant Vgolin. *par.1. de censur. Papæ reser.* verbo *Imprimentes,* §.1. *num.* 3. Duard. *in Bul. cœnæ lib. 2. can. 1. q.54. n.21.* ver. *Est tamen.*

1514 Quod spectat ad correctores operis, quod imprimitur, non incurrere hanc excommunicationem, docent Vgolin. *par. 2. de censur. Pont. reser,* verbo *Imprimentes,* §.1. *num.3.* Duard. *in Bul. cœna lib.2. quæst.54. num 9.* ver. *Eadem ratione.* Sanchez *lib.2. sum. cap.10. num.57.* Suarez *disp.10. de fide sect. 2. num.24.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num.36.* Trullench *lib.1. in Decal. c.3. dub.9. num.27.* Roccaful. *par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimen. dub.4.* Leander *de censur. tract.3. disp.1. quæst.83.* Quia Correctores non sunt imprimentes, sed inspectores illius, quod imprimitur. Si tamen id faciant animo fauēdi hæreticis, incurrent excommunicationem tanquam fautores hæreticorum: aut tanquam legentes, si absit hic animus. At correctores incurrere excommunicationem tanquam imprimentes, tradunt Graf. *par.1. decis. lib.4. cap.18. n.50* Sayr. *lib.3. de censur. cap.5. nu.17.* Filliuc. *tract. 16. cap.2. quæst.9. num.46.* Palaus *par.1. tract.4. disp.2. pun.10. §. 2. num.13.* Quod mihi videtur probabilius, nam exercent actionem imbibitam in adæquata impressione. Impressio namque in eo consistit, quod id, quod scriptum est in exemplari, transfundatur in typum, & è typo in folia mediāte torculari. in hac autem actione cooperatur corrector, nam si quid relictum est, quod non sit transfusum facit transfundi, & si quid malè transfusum est, facit rectè transfundi, & facit seruari in typo debitum ordinem, quod est concurrere ad ipsius efformationem. Et sicut facere typum est concurrere ad impressionem, seu esse imprimentem; ita etiam, facere, quod correspondeat exemplari, quod fit per correctionem. Ex quo fit, quod corrigere non est solum inspicere, quod imprimitur, vt volebat opposita sententia, cum operatio correctoris non sistat in sola inspectione. Transcribentes autem libros, quamuis Leander *de censuris tract.3. disp. 1. qu. 87.* putet incurrere hac excommunicationem; non tamen incurrunt ex hoc capite, cum transcriptio sit indifferens, vt inseruiat impressioni, aut alteri fini. Incurrunt tamen, quia legunt, & vt notant Alter. *lib.5. de censur. disp.2. cap 8. dub. 3.* Filliuc. *tract. 16. c. 2. q.6. num.46.* Roccaful. *par.3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de* im-

imprimentib. dub. 4. Quia fauent hæreticis, nam transcriptio est quædam propagatio hæresis.

1515 An autem Auctor libri, aut tradens imprimendum, subijciatur huic excommunicationi, affirmant Vgolin. *par.* 2. *de censur. reser. Pont.* verbo *Imprimentes*, §. 1. *num.* 1. ver. *Postremo*. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 57. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 24. ver. *Illum verò*. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 19. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 27. Palaus *part.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 13. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 1. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 85. Sed negant Duard. *in Bul. cœnæ*, *lib.* 2. *quæst.* 54. *num.* 2. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 37. Quia non sunt imprimentes, sed potius mandantes impressionem, cum non exerceant actionem imprimendi; hæc autem excommunicatio non comprehendit mandantes. Nec Vgolin. rectè vtitur illo axiomate, Propter quod vnumquod tale, & illud magis, ex Arist. 1. *Poster. cap.* 2. nam aut ipsum non intellexit, aut non rectè applicauit, siquidem imprimentes non sunt imprimentes propter Auctorem, aut tradentem librum, vt imprimatur, sed immediatè ex actione propria, quam exercent, quæ in ipsis primò incipit.

1516 Dominum quoque officinæ venire nomine imprimentium, volunt Grass. *part.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 50. Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser.* verbo *Imprimentes*, *init. num.* 1. & §. 1. *num.* 1. Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 5. *num.* 17. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 47. Sanctarel. *de hæresi capit.* 13. *num.* 18. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 19. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *c.* 14. *num.* 35. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *qu.* 82. Quia ad ipsum spectat totum negocium typographiæ, & ideo dicitur imprimere. Verum negat Duard. *lib.* 2. *in Bul. cœnæ, quæst.* 54. *num.* 10. Quia non est imprimens, sed potius impressor, propter artem quam profitetur; nec exercet actionem imprimendi, sed mandat exerceri: hæc autem excommunicatio, est contra imprimentes, non contra impressores, & contra exercentes actionem imprimendi, non contra mandantes exerceri; vnde non sun causa physica, sed solum moralis impressionis. Sic etiam legentes hos libros incidunt in excommunicationem huius canonis; & mandans legi non incidit. Et Concil. Trident. *sess.* 4. *in Decret. de edit. & vsu sacr. lib.* volens includere mandantes, dixit, *Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros &c.* Ex alio tamen capite excommunicati sunt, si adsit debita scientia, nempe quia in sua officina retinent tales libros, & etiam tanquam fautores, si id facient fauore hæresis. Distinguen. dum tamen est. Nam vel dominus officinæ, tantum subministrat instrumenta, & mandat imprimi hoc, vel illud opus, nihil præterea agens, & tunc habet locum posterior sententia: vel insuper assistit imprimentibus, exercens officium Proti, vt vulgo aiunt, dirigendo imprimentes, & tunc incidet in excommunicationem, quia reuera exercet physico modo directiuè. Vnde ob eamdem rationem etiam cæteri ministri, qui huic muneri assistunt, erunt imprimentes, & in excommunicationem incident.

1517 Tingentes typos atramento non incidere in excommunicationem, sentit Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæst.* 54. *num.* 5. Quia non sunt in rigore vocabuli imprimentes, cum impressio constet ex cōpositione, & præli mandatione duntaxat, quia hæ duæ actiones necessario concurrunt ad impressionem. Verum oppositum existimo certum, quia tingere typos est actio omnino necessaria pro impressione, ex qua intrinsecè constat; siquidem per tinctionem proximè disponuntur typi ad imprimendum, & est veluti vltima forma, quæ dat vim imprimendi. Vnde si componere, & ordinare typos, est actio pertinens ad impressionem, quia conficitur forma impressiua, tingere quoque erit actio pertinens, quia ponit typos in vltima forma impressiua. Et ita sentiunt communiter Sanchez cum alijs *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 57. Suarez *disp.* 20. *de fide*, *sect.* 2. *num* 24. Facundez *præcep.* 1. *Decal. cap.* 14. *num.* 35. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *nu.* 27. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus*, *init.* Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 2. *quæst.* 82.

1518 De fabricantibus, & vendentibus characteres pro formandis typis, atramentum, papyrum, & alia necessaria pro impressione, non esse imprimentes, & propterea non incidere in excommunicationem, conueniunt communiter, præsertim Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser.* verbo *Imprimentes*, §. 1. *num.* 2. & 3. Sanchez *lib.* 2. *sum. capit.* 10. *num.* 57. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæst.* 54. *nu.* 9. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *qu.* 86. Palaus *part.* 1. *oper. mor. tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 13. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 38. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 27. *in fine*. Roccaful. *par.* 3. *praxis*, *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprim. dub.* 3. Quia non exercent rationem proximam imprimendi, vnde non aptatur ipsis dispositio canonis. Addo, quod istæ actiones, & tota materia est indifferens, vt inseruiat impressioni huius, vel illius libri, & debet ab imprimentibus determinari: vnde supradictæ personæ neque remotè concurrunt ad determinatam actionem impressionis talis libri. Et ideo quamuis sciant, materiam adhibendam in impressione horum librorum, non peccant vendendo, quia vendunt rem indifferentem, quæ adhiberi potest ad bonos, & malos libros imprimendos: & ideo malitia primò incipit in imprimentibus. Solum ex alio capite possent incidere in excommunicationem, si id facerent animo fauendi hæreticis, vt notat etiam Duard. *citat.* [illegible]

1519 Ministrantes expensas incidere in excommunicationem, volunt Sayr. *lib.* 3. *de censur. capit.* 5. *num.* 17. Grass. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *numer.* 50. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *quæst.* 9. *num.* 46. Sed negant alij, Duar. *in Bullam cœnæ*, *lib.* 2. *quæst.* 54. *n.* 5. Suarez *de fide disp.* 20. *sect.* 2. *nu.* 24. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *nu.* 57. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 36. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. capit.* 1. §. 7. *n.* 46. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. capit.* 3. *dub.* 9. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *de imprimentibus, dub.* 4. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *q.* 84. Quia subministrare expensas, non est imprimere, quia quamuis hæ expensæ impendantur pro mercede operantium, seu imprimentium, cum sint pro recognitione operæ impensæ, supponunt actionem

monias ipsorum, in nulla alia lingua permittitur, nisi in Hebræa, vt habetur in obseruatione circa nonam Regulam Indicis.

1526 Quod spectat ad Hæresiarcharum libros, sunt omnes prohibiti, quamuis hæresim non contineant, nec de religione tractent, cuiuscunque argumenti sint, vt habetur in regula secunda Indicis. Difficultas tamen est, an sint prohibiti propter hæresim, aut falsi dogmatis suspicionem, atque adeo an sub pœna excommunicationis. Affirmat Bonac. *disp. 1. de censur. in particul. quæst. 2. punct. 4. nu. 3.* nam est liber hæretici damnatus in Reg. 2. Indicis. Verum cum etiam per ipsum non omnes libri damnati prohibeantur sub excommunicatione, sed solum damnati propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem: Si liber hæresiarchæ hæresim non contineat, nec tractet de religione, & proinde non adsit suspicio falsi dogmatis, non erit sub excommunicatione prohibitus. Hæreticorum verò libri, qui de religione non tractant, (nec hæresim continent iuxta Bullã Cœnæ) conceduntur, si à Theologis Catholicis iussu Inquisitorũ, & Episcoporum approbentur: vnde quamdiu non sunt approbati habendi sunt pro prohibitis, quia concessum sub vna conditione censetur prohibitum sub opposita, *l. si legatum purè ff. de adimen. leg.* & *l. Aliquando, ff. de condition. & demonstrat.* & *l. quod purè ff. quando dies leg. ced.* & notant Ruin. *consil.* 33. *num.* 3. Natta *consil.* 200. *num.* 1. Cephal. *consil.* 17 *num.* 20. Surd. *consil.* 157. *num.* 9. Ofasch. *decis Pedem.* 106. *num.* 4. Qui tamen nondum sunt positiuè damnati, sed possunt etiam concedi, vt dictum est, ideo non possunt dici damnati ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem; & proinde neque sub excommunicatione; quamuis oppositum velit Bonac. supra *num. citat.* Idem etiam statuitur in eadem regula quò ad libros catholicè scriptos eorum, qui postea in hæresim inciderunt, aut post lapsum ad Ecclesiæ gremium reuersi sunt. Hi autem approbari debent vel ab aliqua vniuersitate Catholica, vel ab Inquisitione Generali, vt permitti possint; Vnde sufficiet approbatiò altero modo ex præscriptis. Et in Regnis Hispaniæ ab Inquisitione vniuersali; Si quis tamen legeret huiusmodi libros, quia iudicio prudentis, & docti viri probarentur, aut quia cum ipse sit doctus & prudens iudicat probari posse, non peccaret grauiter, vt in simili docet Tamburin. *in præcep. Decal. lib. 2. cap.* 10. §. 7. *num.* 59. quia agitur de materia leui.

1527 De libris materiam diuinatoriam tractantibus, nẽpe Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Etomantiæ, Piromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, siue etiam de sortilegijs, veneficijs, augurijs, auspicijs, incantationibus, arte magica (non quidem naturali, sed dæmoniaca) extat Regula nona Indicis, per quam omnino prohibentur, & si fortè continerent hæresim, & essent hæreticorum, prohiberentur etiam in Bulla Cœnæ. Rursus in eadem Regula libri Astrologiæ iudiciariæ quò ad naturales obseruationes pro Nauigatione, Agricultura, & arte Medica permittuntur. Tractantes autem de futuris contingentibus, cæterisque, quæ ab humana voluntate pendent, & certo aliquid euenturum affirmantes, committuntur prouidentiæ Episcoporum, vt prouideant, ne legantur, vel habeantur. Circa hanc autem regulam nonam est aduertendum, quod non procedit de libris damnatis ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, & proinde non continet libros prohibitos sub pœna excommunicationis imposita in Bulla Pij IV. præfixa dicto Indici, quamuis Bonacina *disp. 1. de censur. in particul. quæst. 2. punct. 4. nu. 4.* Duardus *lib. 2. in Bullam Cœnæ, quæst. 34. num.* 17. ex falso fundamento, quod prohibeantur ob falsi dogmatis suspicionem, oppositum sentiant. Quia licet libri huiusmodi præscribant cultum dæmonum, & alia multa scelera, tanquam media ad obtinendum, quæ ex pacto obtinenda sunt à dæmone, non tamen docent tanquam licita; sed solum docent factum, non autem quid iuris de ipso facto. Sicut qui suaderet fornicationem, aut homicidium ad aliquem finem, non doceret tanquam licitum ad illum finem, & proinde non esset suspectus de falso dogmate. Si tamen adesset suspicio falsi dogmatis, sub excommunicatione prohiberentur. Hi tamen libri, nisi magi sint hæretici, non comprehenduntur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, vt notant Nauar. *cap. 27. Manual. num.* 55. Sanchez *lib. 1. sum. cap.* 10 *num.* 32. Fagundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap.* 14. *num.* 10. Alterius *lib. 5. de censur. disp. 2. cap. 6. in fine*. Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. num.* 18.

1528 In eodem tamen Indice circa eamdem Regulam nonam adnotatur Constitutio Sixti V. quò ad libros, de quibus in dicta Regula, quòd fideles ab Episcopis, & Inquisitoribus sedulo admonendi sunt, quod in legentes, aut retinentes contra regulam hanc libros huiusmodi. Astrologiæ iudiciariæ, diuinationum, & sortilegiorum, rerumque aliarum in eadem regula expressarum, procedi potest non modo per ipsos Episcopos, *sed etiam per* Inquisitores locorum, sicut etiam contra exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem: quæ fuit promulgata *anno* 1585. *Non. Ian.* Per hanc ergo Constitutiones conceditur facultas procedendi, non autem iniungitur, quod procedant.

1529 Ex quibus colligitur, quod per dictam Regulam Indicis, sicut etiam per dictam Constitutionem Sixti V. non prohibetur obseruare constellationes Cœli in puncto natiuitatis vniuscuiusq; pro indagandis cœlestibus influxibus in corpus nati, & cõplexionem eiusdem, alterationes humorũ à syderibus portentas, atque adeo infirmitates, cum hæc omnia sint causæ naturales in ordine ad naturales effectus; atque huiusmodi obseruationes miro modo iuuent in ordine ad medicinam, præsertim pro detegenda radice infirmitatis, incrementis, & decrementis, & pro eligendo remedio opportuno; quia si erit conforme influxibus iuuantibus infirmum, mirè proficuum; si non erit, nullius momenti erit; si verò contrarium, loco salutis, aut infirmitatem augebit, aut etiam perniciem afferet. Quare ea omnia permissa erunt, quæ obseruant Astrologi in ordine ad constitutionem corporis, complexionem, alterationes, & infirmitates.

1530 Hæreticorum libri, in quibus nulla, aut pauca de suo apposuerunt, eo quod ab alijs tradita collegerunt, vt sunt apophthegmata, concordantiæ, similitudines, indices, aliaque huiusmodi, iuxta

Regu-

Regulam quintam Indicis, permitti possunt emendari, si quæ habeant, quæ expurgatione indigeant. Emendatio autem facienda est ab Episcopis, & Inquisitoribus, cum consilio Catholicorum Theologorum. Et cum regula loquatur copulatiuè de Episcopis, & Inquisitoribus, non poterit alter sine alio deuenire ad expurgationem. Et cum similiter Regula dicat, *Vna cum Theologorum Catholicorum consilio*, sequitur, quod debeant sequi consilium horum Theologorum, quia facultas expurgandi traditur modificata, & alligata ad huiusmodi consilium, ita non sit futura auctoritatiua expurgatio, si non sequantur tale consilium iuxta tex. *l. Titium, init. ff. de adminis. & petit. tut.* vbi Bar. & *in l. 1. §. si plures, num. 7. ff. de exercit. act.* Butr. *in cap. cum olim, de arbitr.* Panorm, *ibid. num.* 5. Domin. *in cap. vn. §. ibi verò num. 9. ne sede vacan. in 6.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. Glos. 46. num.* 76. Vant. *de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 152. ver. *Et stantibus* Sylvester verbo *consil. num.6.* Quod si prædicti libri non indigeant expurgatione, absolutè sunt permissi. Verum difficultas est, quando primo prodeunt tales libri, an sint tunc censendi prohibiti, quousque examinentur, an indigeant correctione. Et quidem deberent Episcopi, & Inquisitores statim eos subijcere examini, vt possint videre, an sint expurgandi, an verò, tales quales sunt permittendi; cum tamen hoc non præstent, vel quia libri ad eorum manus non perueniunt, vel quia in alijs occupati sint, vel alia de causa, praxis obtinuit, vt legantur, quia eo ipso, quod non prohibentur à Superioribus, censentur permissi, cum sint ex illorum genere, qui permittuntur iuxta regulam Indicis.

1531 Ad hanc quoque Regulam reduci potest liber, cui titulus, *Theatrum vitæ humanæ*, quia non est aliud quò ad substantiam, quam quædam compilatio eorum, quæ ab alijs tradita sunt; licet quò ad modum explicationis sit proprius Auctoris: quia tamen plura continet, quæ indigent expurgatione, ideo iuxta hanc regulam, esset expurgandus. Video tamen passim absque alia expurgatione permitti, forte quia, quæ expurganda essent, non censentur magni momenti. Libri autem hæreticorum, qui quotidie prodeunt in Germania continentes materias legales, aut alios tractatus, seu historias, aut quascunque alias materias, in quibus passim aliquid continetur, quod Auctorem hæreticum esse demonstrat, vt sunt detractiones in Summum Pontificem, & Catholicos; vsus phrasium hæreticorum, aut quid huiusmodi, pertinent ad regulam secundã Indicis, qui proinde permitti poterunt cum expurgatione. Praxis tamen obtinuit, vt legantur absq; alia permissione, quia censentur tacitè permissi, dum permittuntur vendi publicè in officinis librariorum, neque censetur posse inde damnum fidelibus prouenire.

1532 Libri verò, qui res lasciuas ex professo tractant, omnino prohibentur *in Reg. septima Indicis*, tanquam corruptiui morum, & etiam fidei: & Episcopis iniungitur, vt eos habentes seuerè puniant. Vnde licet habentes, & legentes non subsint excommunicationi, peccant tamen mortaliter, & quia faciunt contra prohibitionem in materia graui: & quia se exponunt periculo peccati, cum nulla alia materia sit tam periculosa, sicut sunt res lasciuæ. Ita notant Alterius *de censur. lib. 5. disp. 2. c. 7. dub. 4.* Duard. *lib. 2. in Bul. cœnæ, quæst. 34. nu.* 19. Bonac. *disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. n. 5.* Et proinde retinentes non debent absolui, nisi eos consignent Episcopis, aut Inquisitoribus, aut saltem confessario ab ipso ijsdem consignandos: si tamen essent prompti consignare, interim absolui possent. Excipiuntur tamen ab hac regula libri Antiquorum ob elegantiam sermonis, qui permittuntur, licet moneatur à pueris non esse legendos.

1533 Circa hanc regulam difficultas est, quinam libri dicantur tractare ex professo de rebus lasciuis. Pro quo est aduertendum, quod nomine rerum lasciuarum veniunt ea omnia, quibus lasciuia inspersa fuerit, siue sint actiones lasciuæ exercitæ, siue præparationes ad lasciuiam, siue instructiones ad lasciuiam exercendam, siue quæcunque alia huiusmodi. Et proinde nõ solum carmina poetarum exprimentia actiones, aut sensus lasciuos, sed etiam comœdiæ in quibus res lasciuæ repræsentantur, historiæ, & narrationes amorum, qui ad fornicationes, adulteria ordinantur, cæteraque huiusmodi argumenta, veniunt nomine rerum lasciuarum, & proinde libri quoque vulgo *Di Cavalleria*, si lasciuiæ viam aperiant, censendi erunt de rebus lasciuis. Vt autem ex professo tractent de rebus lasciuis, non est necessarium, quod principale argumentum sit lasciuum, sed sufficit, si aliqua pars ex intentione Auctoris sit de huiusmodi materia; vt in simili quò ad libros tractantes de religione dictum est supra *num.* 1479. Tractare namque ex professo contradistinguitur ab eo, quod obiter, & veluti ex transitu dicitur; vnde si liber aliquam actionem lasciuam completè narret, censendus erit tractare ex professo de rebus lasciuis. Et ratio horum omnium est, quia in his omnibus reperitur ratio finalis prohibitionis: ideo nãque prohibentur libri tractantes de rebus lasciuis, quia eorumdem lectio est causa peccati, & habent vim deprauandi mores; hoc autem præstant etiamsi vnicum caput, aut aliqua similis pars contineat res lasciuas. Excludendi tamen sunt libri, qui res lasciuas examinant, vt doceant, qualiter in ipsis peccetur, quia tendunt non ad deprauandos mores, sed ad instruendam conscientiam, quamuis aliquando per accidens excitent in aliquibus affectus lasciuos, quia hoc non tam prouenit ex qualitate materiæ, quam ex praua dispositione legentis.

1534 Quando autem principale argumentum libri bonum est, sed aliqua mala inserta sunt, quæ spectant ad hæresim, seu impietatem, diuinationem; seu superstitionem, concedi potest expurgatus à Catholicis Theologis, Inquisitionis generalis auctoritate. Et idem dicendum de Prologis, Summarijs, Annotationibus, &c. à damnatis Auctoribus libris non damnatis insertis. Ita habet Regula VIII. Indicis, quæ insuper addit, quod huiusmodi libri imposterum non sunt cudendi, nisi expurgati. Vt autem argumentum principale libri dicatur esse bonum, non est necesse quod sit tale in genere morali; sed sufficit, quod non contineat aliquid, quod fidei contrarietur, aut bonis moribus directè vel indirectè: atque adeo, nihil eorum, quæ expungenda sunt pro correctione librorum, vt habetur in instructione

In-

verbo *Ac eorumdem libros* §. 1. *num.* 1. Sanchez *lib.* 2 *sum. cap.* 10. *num.* 39. Facundez *pracep* 1. *Decal. lib.* 1 *cap.* 14. *num.* 21. Duard. *lib.* 2. *in Bull. Cœnæ qu.* 36. *num.* 3. Sousa *disp.* 13. *num.* 8. *in fine*. Qua conditione stante, fit, quod quælibet ignorantia etiam crassa, & affectata, excuset à censura, licet non semper à peccato, vt in terminis huius excommunicationis tradunt Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 38. Duard. *in Bull. Cœnæ*, *lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 36. *nu.* 3. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 7. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19 Palaus *par.* 1. *tr.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 1. Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 12. Pellizar. *tom.* 2 *tract.* 6. *cap.* 5. *nu.* 15. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.* 45. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 27. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in par. quæst.* 2. *punct.* 4. *num.* 9. Quia quando lex loquitur de facientibus aliquid scienter, procedit de iis, qui id faciunt exclusa quacunque ignorantia, & proinde quælibet ignorantia, quæcunque sit, excusat iuxta ea, quæ dicta sunt suprà *num.* 1287. notant etiam præter ibi citat. Merol. cum aliis *disp.* 1. *theol. moral. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 232. Anguian. *de legib. lib.* 4. *controuer.* 4. *num.* 18. Diana *par.* 5. *tract.* 6. *resol.* 7. Neque enim verificari potest, quod faciat scienter, si adest quæcunque ignorantia. Si tamen interueniat notabilis temeritas, locum habebit excommunicatio, vt notant Sanchez, Facundez, Tamburin. citati, quia tunc temeritas comparatur scientiæ. Verum non videtur posse adesse temeritas sine scientia, aut saltem cognitione ex testimonio fide digno.

1500 Hinc fit, quod stante scientia, & seclusa quacunque ignorantia, locum habeat excommunicatio contra legentes, etiamsi legant absque praua intentione, sed solum ex curiositate, imo etiam ex bona fine, vt notant Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser. par.* 2. verbo, *Ac eorumdem libros*, *in fine princip.* Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 4. Tolet. *li.* 2. *sum. in exposit. Bull. Cœnæ excommunicat.* 1. *nu.* 24. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. §. 5. *num.* 22. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *dub.* 5. Quia prohibitio non respicit finem legentis, sed ipsam lectionem, quam prohibet tanquam plenam periculi infectionis: vnde cum finis non tollat à lectione, quod non sit periculosa, nec etiam cessare facit prohibitionem.

1501 Denique prohibitio huius canonis Bullæ Cœnæ est vniuersalis, complectens omnes, & singulas personas cuiuscunque qualitatis, & conditionis existant, Prælatos, Episcopos, Cardinales &c. vt notant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 13. Sanchez *li.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 45. Facundez *pracep.* 1. *Decal. li.* 1. *cap.* 14. *num.* 22. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 90. *num.* 8. Lezana verbo *libri num.* 28. Duard. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *can.* 1. *quæst.* 34. *num.* 7. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 26. Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. lib.* 5. *cap.* 23. *num.* 5. Sanctarel. *de hæresi cap.* 13. *num.* 14. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. capit.* 3. *dub.* 9. *num.* 23. Qui aduertunt, Iulium III. Paulum IV. & Pium IV. reuocasse omnia priuilegia circa hanc materiam. Quarum Constitutiones refert Pegna *in fine directorij Inquisitorum*. Quod autem spectat ad Dominos Inquisitores, eos posse hos libros legere, tradunt Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. Naldus *in sum.* verbo *Bulla Cœnæ num.* 11. Farinac. cum aliis, *de hæresi quæst.* 180. *num.* 43. Duar. *in Bull. Cœnæ lib.* 2. *quæst.* 51. *in fine*. Pegna *par.* 2. *direct. casu* 3. Negat Sanchez *num.* 46. *cap. modo citati*, nisi habeant speciale priuilegium; Suarez *nu.* 28 Ricciul. *num.* 4. Sanctarel. *loco cit.* Carena *de S. Offic. par.* 2. *tit.* 10 *num.* 13. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1 *quæst.* 73. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 33. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 10. §. 3. *num.* 5. quia omnia priuilegia, & concessiones per dictas Constitutiones reuocata sunt. Sed in hoc standum est praxi, quia ipsi sciunt quid in hac materia possint. Sicut etiam quò ad Eminentissimos Cardinales Congregationis S. Officij.

1502 Quod verò spectat ad degentes in terris vbi Catholici mixti sunt cum hæreticis, vbi adest continua occasio refellendi errores hæreticorum, & procurandi, ne inficiant pusillos Catholicos, quod ægrè à viris doctis præstari potest, nisi legant libros hæreticorum continentes hæreses, & tractantes de religione: an legere possint dictos libros sine licentia? Negant Azor *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 6. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 42. Facundez *pracep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 24. Tannec. *tom.* 4. *sum. disp.* 6. *quæst.* 10. *dub.* 5. *num.* 98. Quia cum prohibitio sit vniuersalis, afficit in quocunque loco. Limitant tamen quò ad loca, in quibus Bulla Cœnæ est vsu recepta, quod sentit etiam Becan. *in sum. tract.* 3. *cap.* 3. *quæst.* 8. *num.* 4. Quod non est quid iuris, sed facti. Asserit tamen Tannerus, quod plures ex Germania petunt licentiam à S. Congregat. S. Officij. Quam tamen in aliquo casu vegentis necessitatis concedere possunt Episcopi, vt notant Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12 *num.* 41. Laiman. *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 5. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 79. Lezana verbo *libri num.* 28. Quia tunc præsumitur talis facultas cõcessa Episcopis, sicut præsumitur concessa in aliis casibus in quibus non potest recurri ad Rom. Pontif. Addit Hurtad. *de fide disp.* 76. *sect.* 8. §. 307. quod in terris hæreticorum, ij, ad quos spectat tueri fidem, possunt legere; alioquin prohibitio vergeret in detrimentum fidei.

AD-

ADDITIO.

De retinentibus libros hæreticorum, continentes hæresim, aut de religione tractantes.

SVMMARIVM.

1503 *Quid requiratur vt contrahatur excommunicatio Bulla Cœna.*
Bona fides excusat.
Non posset puniri retinens, nisi probaretur scientia.
1504 *Nomine retinentium libros hæreticorum, qui veniant; & an seruus retinens nomine domini.*
1505 *Retinere, & possidere ciuiliter, non sunt idem.*
Retinens apud habentem licentiam, quousque ipse eam impetret, libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem.
1506 *Aromatarij, & huiusmodi retinendo libros hæreticorum ad inuoluendum, &c. an incidant in excommunicationem.*
1507 *Paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum, &c. an admittenda.*
1508 *Et an quò ad tempus retentionis. Quid si proponens retinere mutaret animum.*
1509 *Retinens hos libros vltra tempus concessum, donec renouetur licentia, an incidat in excommunicationem.*
1510 *Retinens libros hæreticorum, vt ad alium locum transferat, duplici excommunicatione ligatur.*
Nisi sit translaturus ad habentem licentiam.
Concessa licentia retinendi, & legendi libros prohibitos, censentur concessa etiam media necessaria.
1511 *Quando liber hæretici &c. peruenit ad manus, tradendus statim Inquisitoribus.*
An sufficiat quod comburatur.
An possit tradere habenti facultatem legendi.
Dispositum de vno relatiuo, censetur dispositum etiam de alio.

1503 Quia in Bulla Cęnæ excommunicantur etiam habentes, & retinentes libros hæreticorum, tractantes de religione, aut hæresim continentes: Ideo est aduertendum, quod ad contrahendam hanc excommunicationem requiruntur ex parte librorum illæ conditiones, quæ requiruntur in ordine ad lectionem: quod scilicet sint hæretici, & modo supra explicato contineant hæresim, aut de religione tractent. Et ex parte retinentis requiritur scientia, modo supra etiam quò ad legentem explicato. Vnde solum locum habere potest excommunicatio, quando haberet etiam quò ad lectionem, & casu specialiter discutit Duard. *in Bull. Cœna lib. 2. quæst. 51. num. 13. & sequent.* Et ideo qui retineret bona fide nesciens esse auctoris hæretici, aut continere hæresim, quod facile accidere potest, si tractet de alia materia ex instituto, non incidet in excommunicationem. Et si res deduceretur ad forum externum, esset à fisco probanda scientia; alioquin fiscus non haberet fundatam intentionem, vt in simili tradunt Dinus *consil. 38. num. 7.* Bald. *consil. 155 num. 3.* Barbatia *consil. 29. num. 12.* Decian. *lib. 7. crimin. cap. 26. num. 3.* Vincent. de Franch. *decis. 351 num. 2.* Macetat. *resol. 44. casu 7. vers. tertio lib. 3.* Couarruu. *de veter. numis. cap. 8. num. 4.* Farinac. *tom. 5. prax. quæst. 115. inspect. 3. nu. 156.* Honded. *consil. 92. num. 28.* Burg. *de modo proceden. ex abrup. dent. 1. quæst. 23. num. 151.*

1504 Nomine autem retinentium venit, qui retinent tanquam proprios, siue tanquam alienos, tàm per modum depositi, quàm per modum commodati, aut quocunque alio modo. Rursus, siue retineant apud se, siue apud alios. Nam hi omnes verè retinere dicuntur. Ita Graf. *par. 1. decis. lib. 4. cap. 18. num. 48.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 5. num. 16.* Vgolin. *de censur. Papæ reser. par. 2.* verbo *Aut retinentes init. nu. 3. ver. Tertio.* Sanchez *lib. 2. sum. c. 10 num. 52.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 31.* Sousa *in Bul. cœnæ, disp. 15. num. 2.* Alter. *lib. 5. de censur. cap. 7. ver. Tenentes.* Bonac. *disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. num. 15.* Duard. *in Bullam cœnæ lib. 2. quæst. 52. num. 8. & sequent.* Lezana verbo *Libri, num. 24.* Vnde lectores, & quicunque alij, qui hos libros recipiunt, aut ad transportandum, aut ad custodiendum, nisi ignorantia excusentur, contrahunt excommunicationem, vt notat Duard. *n. 11. cit. quæst.* Excusantur tamen serui, qui retinent iussu Domini habentis licentiam legendi, vt obseruat Ouiedus *2. 2. controuer. 12. nu. 23.* quia retinent nomine alieno, & ideo retentio consideranda est in ordine ad illum, cuius nomine retinet. Non tamen excusantur, qui retinent, vt librum solutum in vnum compaginet, quia reuera retinent, licet nomine alieno, vt obseruant Vgolin. Sanchez, Graf. citati. Suarez *disp. 20. de fide, sect. 2. num. 21.* Facundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. capit. 14. num. 31.* Alter. *de censur. lib. 5. disp. 2. cap. 2.* Roccaful. *3. par. lib. 3. cap. 8. dub. 4. de retinent.*

1505 Quod dictum est de retinentibus apud alios, dubium est apud Duardum *cit. lib. 2. in Bul. cœn. q. 51. n. 26. & sequent.* Quia aliud est retinere, & aliud possidere ciuiliter. Nam retinere, merum factum significat, & refertur ad possessionem corporalem. Possidere autem ciuiliter refertur ad ius, non autem ad factum. *l. Possessio, §. 1. ff. de acquiren. possess.* & *l. Stipulatio ista, §. Hæc quoque stipulatio, ff. de verbor. obligat.* Vnde cum canon loquatur de retinentibus, non debet extendi vltra factum, & corporalem possessionem; & proinde non comprehendet possidentem ciuiliter, seu retinentes apud alium. Ex quo fit, quod si quis habens aliquem ex huiusmodi libris, deponat apud eum, qui habet licentiam tenendi, quousque & ipse impetret licentiam legendi, & tenendi, si prius non retinuit apud se per notabile tempus, non incidet in excommunicationem. Imo nec etiam si traderet non habenti licentiam tenendi; incideret tamen recipiens, si sciret qualitatem libri. Et ita docet Nald. *in sum.*

verbo *Liber*, *num.* 5. An autem religiosus, cui incumbit curare bibliothecam communem, incidat in censuras, si hos, aut alios libros prohibitos non remoueat e bibliotheca, negat Bordon. *decis. miscellan.* 188. quia actiones prohibitæ sunt legere, & retinere; talis autem religiosus nec legit, nec retinet, quia persona particularis non est retentor librorum communis bibliothecæ. Et cum possint legi ritè ab habentibus facultatem, non permittit occasionem scandali, quia legens sine licentia peccat ex propria malitia.

1506 Quod spectat ad aromatarios, cæterosque, qui retinent huiusmodi libros, vt vtantur cartis ad inuoluendum, quæ vendunt, incidere in excommunicationem, si scienter retineant, tradunt Vgolin. *par. 2. de censur. reser. Sum. Pont.* verbo, *Aut retinentes*, §. 1. ver. *Quartò*. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *quæst.* 51. *num.* 37. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Naldus *in sum.* verbo *Liber*, *num.* 5. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *numer.* 31. Quorum tamen doctrina non est adeo certa. Nam finis cur prohibeatur retentio, est, vt tales libri destruantur; vnde cum hi retineant in ordine ad destructionem, non contrariantur fini prohibitionis. Deinde quando libri traduntur aromatarijs, cæterisque huiusmodi, desinunt esse moraliter libri, & computantur tanquam massa cartacea, & destinantur ad alium finem, cui non inseruiunt vt expressiui sensuum scribentium, sed vt materia apta ad obuoluendum: vnde etiam pretio longe inferiori æstimantur, cum ponderati veneant, vulgo *à peso*: Vnde non videtur verificari, quod retineant libros, sed solum massam cartaceam. Econtra tamen, si quis retineret animo conseruandi, quamuis non intelligeret linguam, in qua est scriptus, incurreret, quia reuera esset retentor. Tho. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 52. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *nu.* 2. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 31. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. §. *De retinentibus*, *dub.* 5. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 63. Quod locum habet, etiamsi retinerentur ob ornatum bibliothecæ, aut animo permutandi cum alijs libris, vt obseruant Vgolin. Sanchez, Suarez Facundez, Trullench citati, Leander *quæst.* 64. Duard. *in Bul. cœna, lib.* 2. *can.* 11. *quæst.* 51. *num.* 11. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 4. *num.* 5.

1507 In retentione tamen datur paruitas materiæ, quam tamen non videntur agnoscere Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 46. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in particul. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 16. dum volunt, quod retinentes vnicum tantum folium, incidant in excommunicationem. Eam tamen admittit Sanchez *lib.* 2. *sum cap.* 10. *num.* 54. Suarez *disp.* 20. *de fide*, *sect.* 2. *num.* 22. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Roccaful. *par.* 3. *praxis*, *lib.* 3. *cap.* 8. § *de retinentib. dub.* 6. *in fine*. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 67. Addens, etiamsi hæresim contineat, quia non est eadem ratio de retentione, ac de lectione, quia in retentione non adest illud periculum, quod adest in lectione. Verum in hoc puto considerandum finem retinentis, cæterasque circumstantias: & materiam, quæ est in illo folio, quia si in ipso esset sufficienter explicata aliqua hæresis esset in ipso tota ratio, ob quam prohibetur retentio, & ideo haberet locum prohibitio, & materia esset grauis: vnde non euaderetur excommunicatio. Rursus, si non retineret in ordine ad legendum, sed in ordine ad alium finem, puta, quia adessent pulchræ imagines, aut quid simile curiosum, forte maior quantitas haberetur pro parua materia. An autem habeat locum excommunicatio, si pars, quæ retinetur, non contineat hæresim, affirmant supracitati, & Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 25. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 5. *pun.* 4. *nu.* 5. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 66. Negant tamen Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser.* verbo *Ac retinentes*, *init. num.* 3. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 32. Pueron. *in Bul. cœna*, *cap.* 1. §. *Ac eorumdem libros*, *num.* 160. Quod mihi videtur probabilius, quia cessat ratio prohibitionis, seu conditio, sub qua prohibetur retentio, nec verificatur, quod contineat hæresim, sicut requirit canon excommunicationis.

1508 Sicut autem datur paruitas materiæ quo ad quantitatem, ita etiam datur quo ad tempus, in quo retinetur. Et imprimis retinentur sine culpa, & periculo excommunicationis, quandiu expectatur opportunitas tradendi Inquisitoribus, vt docent Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 5. *num.* 16. Graf. *part.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 47. Vgolin. *par.* 2. *de censur. reser. Sum. Pont.* §. 1. ver. *Secundo*. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *n.* 55. Duard. *in Bul. cœna* lib. 2. *can.* 1. *quæst.* 51. *num.* 31. Facundez *præcep.* 1. Decal. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in par. quæst.* 2. *pun.* 4. *num.* 15. Reginal. *lib.* 9. *praxis fori pœnit. num.* 256. Sousa *in Bul. cœna*, *disp.* 16. *num.* 2. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 44. Ouied. 2.2. *controuer.* 12. *num.* 23. Quia obligatio tradendi Inquisitoribus est moralis, & humano modo obligat, atque adeo secundum opportunitatem. Accedit etiam, quod retinens cum intentione consignandi Inquisitoribus, non censetur retinere, quia talis retentio non est per se intenta, sed in ordine ad consignandum, & proinde est volita vt substracta consignationi, & proinde tanquam ad ipsum ordinata, eodem iure censetur, ac ipsa consignatio. Imo etiam data opportunitate tradendi Inquisitoribus, pro paruitate materiæ admittunt vnum, aut alterum diem. Sanchez, Duard. Facundez, Sousa, Bonac. Laiman *lib.* 2. *tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 1. *nu.* 12. Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 10. Ouied. 2.2. *controuer.* 12. *n.* 25. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. § 7. *num.* 43. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 68. & 69. Roccaful. *par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 8. §. *de retinentib. dub.* 3. Quia videtur modica retentio vnius, aut alterius diei, ad incurrendam tantam pœnam, qualis est excommunicatio. Et quamuis aliqui dicant, esse peccatum mortale retinere etiam breuissimo tempore; quia est mortale ex obiecto, & in momento committitur; non subsistit, quia non est magis mortale ex obiecto, quàm sit furtum, nam est peccatum ratione retentionis, quæ est quid quantitatiuum consistens in duratione actus retinendi, & ideo admittit paruitatem. Solum peccaret mortaliter, qui eliceret actum voluntatis absolutè retinendi, quia hic actus esset totalis violatio prohibitionis. An autem, qui

pro-

proponit retinere dictos libros absolutè, sed postea propositum mutet, & tradat Inquisitoribus, contrahat excommunicationem, affirmat Suarez *disp.* 20 *de fide sect.* 2. *n.* 27. Petrus Hurtad. *de fide disp.* 76. §. 317. Quia violat præceptum, quod habet annexam excommunicationem. Negant tamen Gaspar Hurtad. *disp.* 10. *de censur. difficul.* 12. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. *num.* 11. Diana *par.* 5. *tract.* 5. *resol.* 43. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *nu.* 26. Ratio est, quia ad contrahendam censuram requiritur actus externus consumatus, qui secundum se sit materia grauis: vnde intendens furari notabilem quantitatem, si furaretur in parua quantitate, non contraheret excommunicationem impositam furto. Vnde etiam in præsenti requiritur retentio, quæ admittat paruitatem materiæ, vt possit supra ipsum cadere excommunicatio.

1509 Quia autem contingit, quod aliquis obtineat licentiam legendi hos libros, quæ ad triennium concedi solet, dubitatur, an expirata licentia possit retinere eosdem libros, donec innouationem eiusdem licentiæ obtineat. Resp. Quod si nihil noui superuenit, ratione cuius probabiliter putet non esse sibi de nouo concedendam, posse retinere. Quia cum semel obtinuerit, & instet pro innouatione, habet præsumptam, & interpretatiuam voluntatem Romanæ Sedis, quod interim possit retinere, quia iam ex priori concessione habet virtualiter declaratum, quod absit periculum infectionis. Et virtualiter durat concessio, vtpote solita innouari, si semel sit concessa. Nec obstat, quod concessum ad tempus, post illud censetur denegatum; nam hoc solum valet, quando non est innouanda concessio ex consuetudine, vt etiam dictum est, tunc illo tempore intermedio virtualiter durat ex interpretatiua voluntate concedentis.

1510 Qui autem tenet huiusmodi libros, vt è terris hæreticorum ad terras Catholicorum deferat, duplici excommunicatione ligatur, altera lata contra retinentes, & altera lata contra fautores hæreticorum, quæ similiter est in Bulla Cœnæ; & de iure canonico puniuntur confiscatione omnium bonorum, & pœna exilij; & si persona vilis fuerit, fustibus cęditur. Ita notant Pegna *par.* 2. *direct. Inquisit. com.* 17. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quæst. vlt.* Farinac. *de heresi quæst.* 180. *num.* 15. Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *quæst.* 51. *num.* 15. *nu.* 16. Quod etiam locum habet si deferant ad terras Infidelium, aut apud eos vendant, vt obseruant Alterius *lib.* 5. *de censuris disp.* 2. *cap.* 8. *dub.* 3. Leander *de censur. tractat.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 88. Nam adhuc retinent, & fauent hæresi. Est tamen aduertendum, quod si existens in terris hæreticorum emeret aliquem ex his libris, vt transmitteret, aut deferret ad eum, qui habet licentiam legendi, & retinendi; neque peccaret, neque vllam excommunicationem incurreret; quia dum alicui conceditur licentia legendi, & retinendi, conceduntur etiam media necessaria ad obtinendos libros. *l.* 2. *ff. de iurisd. om. iud.* & *l.* 1. §. *fin. ff. de eo cui man. est iurisd.* & *l. Auibus*, *ff. de leg.* 3. & *cap. Præterea de offic. deleg.* Vnde censetur etiam concessa facultas vtendi opera amicorum ad sibi comparandum librum concessum.

1511 Quando autem aliquis ex his libris peruenit ad alicuius manus, tenetur statim tradere Inquisitoribus, vt decernit Iulius III. *in Bulla*, quæ incipit *Meditatio*, cuius meminit Pegna *in Director. Inquisit. par.* 2. *com.* 3. *ad cap. Fraternitatis de hæreticis*. Et ita docent communiter Doctores, Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 2. Farinac. *de heresi quæst.* 180. *num.* 40. Duard. *in Bul. cœnæ, lib.* 2. *quæst.* 52. *n.* 2. Sousa *disp.* 15. *conclus.* 3. *num.* 4. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 23. Homobon. *part.* 1. *Exam. Ecclesiast. tract.* 7. *cap.* 2. *quæst.* 12. Cherub. *in Compen. Bullar. ad Constit.* 76. *Pij V. schol.* 2. Riccius *decis.* 255. *num.* 4. & *decis.* 260. *num.* 7. *par* 4. Alter. *de censur. tom.* 1. *disp.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 90. Bonac. *disp.* 1. *de censur.* 1. *in par. quæst.* 2. *pun.* 4. *tom.* 18. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 56. Ricciul. *de iure personar extra Eccles. grem. lib.* 5. *cap.* 24. Delrius *disquisit. mag. lib.* 5. *sect.* 17. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 12. Ouiedus 2. 2. *controuer.* 11. *num.* 52. Sanctarel. *de heresi, cap.* 13. *nu.* 16. Petrus Hurtad. *de fide disp.* 76. §. 311. Pellizzar. *tom.* 2. *Manual. trac.* 6. *cap.* 5. *n.* 27. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *num.* 33. Quia ita præcipit Iulius III. in præfata Constit. ibi. *Qui verò tales libros habuerint, eos cosignare debent realiter, & cum effectu Inquisitoribus ciuitatum, in quibus eiusmodi libri extiterint, tradere; alioquin tanquam hæretici possint publicari*. Alij tamen volunt, quod sufficiat, si libri comburantur. Ita Repertorium *Inquisitorum*. verbo *Libri*. Tamburinus *de heret. c.* 7. Campeg. *in schol. ad citat. locum Repertor.* Decian. *lib.* 5. *crimin. cap.* 18. *num.* 25. & *cap.* 35. *num.* 21. & *cap.* 54. *num.* 28. Geminian. *in cap.* 2. *de hæret. n.* 2. 10. Andr. *ibid.* Syluester verbo *Hæresis* 1. *num.* 10. Addition. *ad Roman. sing.* 326. vet. *Limita secundo*. Albertin. *de agnosc. cath. quæst.* 28. *nu.* 14. Carrer. *tit. de hæret. num.* 125. Locar. *in praxi* verbo *Libri, num.* 1. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 2. *num.* 85. Et probabile putant Bonac. & Facundez citati. Pueron. *in Bul. cœnæ cap.* 1. *num.* 108. Leander *par.* 4. *tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 71. Diana *part.* 1. *tract.* 11. *resol.* 37. Conueniunt autem Sanchez, Sousa, Suarez, Bonac. Farinac. Duard. & alij oppositæ sententiæ, quod comburens propria auctoritate, nullam incurrat censuram. Quia censuræ propositæ in Bulla Iulij III. sunt contra habentes tales libros, nisi infra sexaginta dies eos dimittant consignando Inquisitoribus. Vnde censuræ non afficiunt actionem comburendi, sed retentionem; Si autem comburantur, non habet locum censura ex subtractione materiæ; & solum non seruatur modus, quo subtrahi debet materia: & ita notat Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 33. Vnde multo minus incurret excommunicationem Bullæ, vt aduertunt Sanchez *lib.* 1. *sum. cap.* 10. *n.* 56. Suarez *disp.* 20. *de fide sect.* 2. *num.* 23. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 70. contra Sousam *lib.* 1. *Aphoris. Inquisit. capit.* 21. *numer.* 20. Imò, quod omnino excusetur, si ex rationabili causa id faciat, quia tunc iusta causa excusat, si non seruet dictam Constitutionem Iulij III. Quod etiam sentiunt Alterius *lib.* 5. *de censur. disp.* 2. *cap.* 7. Azor. *part.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *quæst.* 11. Facundez 2. *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 33. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. *num.* 26. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 72. Licet immeritò oppositum teneant Ro-

driquez *in Compen. resol.92. num.1.* Roccaful. *par.3. prax. lib.3. cap.8. §. de retinen. dub.2.* Quod si tradant habentibus facultatem retinendi, non malè facient: quia cum hi habeant talem facultatem, habent etiam facultatem recipiendi ab habentibus: & proinde habentes habent facultatem dandi, quia in relatiuis, quod disponitur de vno, disponitur etiam de alio, cap. *Præterea de offic. deleg.* & *cap. Translatio de Constit.* & *l. Cum actum, ff. de negot. gest.* & *l. Proinde ff. ad leg. Aquil.*

ADDITIO.

De imprimentibus libros Hæreticorum &c.

SVMMARIVM.

1512 *Imprimentes libros hæreticorum continentes hæresim, excommunicantur in Bulla cœnæ.*

1513 *Componentes typos, & tractantes torcularia ligantur hac excommunicatione.*

1514 *Correctores an incurrant hanc excommunicationem.*

1515 *Auctor libri tradens imprimendum an incurrat.*

1516 *Dominus officina an subijciatur huic excommunicationi.*

1517 *Quid de tingentibus typos impressorios.*

1518 *Fabricantes, vendentes characteres, atramentum, papyrum &c. non incidunt in hanc excommunicationem.*

1519 *Quid de subministrantibus expensas.*

1520 *Quid de madeficientibus papyrum, & subijcientibus torculari.*

1512 Excommunicatio Bullæ cœnæ comprehendit etiam Imprimentes libros hæreticorum continentes hæresim, aut de religione tractantes, si tamen scienter id faciant; vnde iuxta superius dicta, excusantur quacunque ignorantia: & vt plurimum excusabuntur, quia sunt personæ rudes, nec intelligentes materiam, quam imprimunt, & ideo, nisi aliunde audiant, nesciene an liber contineat hæresim, an tractet de religione. Quia autem hæc excommunicatio habet pro obiecto actionem imprimendi, consequenter comprehendet omnes illas personas exercentes talem actionem, ita vt denominentur ab ipsa imprimentes. Finis enim legis est tollere ab hæreticis commoditatem diuulgandi suos errores mediante impressione eorumdem, & ideo prohibet actionem imprimendi sub pœna excommunicationis.

1513 Secundum autem omnes præsertim infra citandos, duo personarum genera sub hac excommunicatione includuntur; nempe componentes typos, seu characteres in ordinem redigendo, & tractantes torcularia: hæ namque duæ actiones sunt veluti duæ partes, ex quibus consurgit actio impressionis, & in quibus tota actio imprimendi saluatur. nam tunc incipit impressio, quando iuxta exemplar propositum adaptãtur characteres, vt conficiatur typus. & tunc est completa, quando typus formatus suam formam impressit supposito papyro. Hæ tamen personæ facilè excusari possunt ratione bonæ fidei. quia, cum ad ipsos non pertineat inquirere, an quod imprimitur, iure imprimi possit, & an adsint debitæ facultates, sed ad magistrum typographiæ, seu dominum, possunt præsumere, quod quicquid imprimitur, debito modo imprimatur. Et ita notant Vgolin. *par.1. de censur. Papæ reser.* verbo *Imprimentes*, §.1. *num.* 3. Duard. *in Bul. cœnæ lib. 2. can. 1. q.54. n.21.* ver. *Est tamen.*

1514 Quod spectat ad correctores operis, quod imprimitur, non incurrere hanc excommunicationem, docent Vgolin. *par. 2. de censur. Pont. reser.* verbo *Imprimentes*, §.1. *num.*3. Duard. *in Bul. cœna lib.2. quæst.54. num 9.* ver. *Eadem ratione.* Sanchez *lib.2. sum. cap.10. num.57.* Suarez *disp.20. de fide sect.2. num.24.* Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num.36.* Trullench *lib.1. in Decal. c.3. dub.9. num.27.* Roccaful. *par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimen. dub.4.* Leander *de censur. tract.3. disp.1. quæst.83.* Quia Correctores non sunt imprimentes, sed inspectores illius, quod imprimitur. Si tamen id faciant animo fauẽdi hæreticis, incurrent excommunicationem tanquam fautores hæreticorum: aut tanquam legentes, si absit hic animus. At correctores incurrere excommunicationem tanquam imprimentes, tradunt Graf. *par.1. decis. lib.4. cap.18. n.50* Sayr. *lib.3. de censur. cap.5. nu.17.* Filliuc. *tract. 16. cap.2. quæst.9. num.46.* Palaus *par.1. tract.4. disp.2. pun.10. §. 2. num.13.* Quod mihi videtur probabilius, nam exercent actionem imbibitam in adæquata impressione. Impressio namque in eo consistit, quod id, quod scriptum est in exemplari, transfundatur in typum, & è typo in folia mediãte torculari. in hac autem actione cooperatur corrector, nam si quid relictum est, quod non sit transfusum facit transfundi, & si quid malè transfusum est, facit rectè transfundi, & facit seruari in typo debitum ordinem, quod est concurrere ad ipsius efformationem. Et sicut facere typum est concurrere ad impressionem, seu esse imprimentem; ita etiam, facere, quod correspondeat exemplari, quod fit per correctionem. Ex quo fit, quod corrigere non est solum inspicere, quod imprimitur, vt volebat opposita sententia, cum operatio correctoris non sistat in sola inspectione. Transcribentes autem libros, quamuis Leander *de censuris tract.3. disp. 1. qu. 87.* putet incurrere hac excommunicationem; non tamen incurrunt ex hoc capite, cum transcriptio sit indifferens, vt inseruiat impressioni, aut alteri fini. Incurrunt tamen, quia legunt, & vt notant Alter. *lib.5. de censur. disp.2. cap.8. dub.3.* Filliuc. *tract.16. c. 2. q.6. num.46.* Roccaful. *par.3. prax. lib.3. cap.8. §. de*

im-

imprimentib. dub. 4. Quia fauent hæreticis, nam transcriptio est quædam propagatio hæresis.

1515 An autem Auctor libri, aut tradens imprimendum, subijciatur huic excommunicationi, affirmant Vgolin. par. 2. de censur. reser. Pont. verbo Imprimentes, §. 1. num. 1. vet. Postremo. Sanchez lib. 2. sum. cap. 10. num. 57. Suarez disp. 20. de fide sect. 2. num. 24. ver. Illum verò. Bonac. disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. num. 19. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 27. Palaus part. 1. tract. 4. disp. 2. pun. 10. §. 2. num. 13. Roccaful. par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimentibus, dub. 1. Leander de censur. tract. 3. disp. 1. quæst. 85. Sed negant Duard. in Bul. cœnæ, lib. 2. quæst. 54. num. 2. Facundez precep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 37. Quia non sunt imprimentes, sed potius mandantes impressionem, cum non exerceant actionem imprimendi; hæc autem excommunicatio non comprehendit mandantes. Nec Vgolin. rectè vtitur illo axiomate, Propter quod vnumquod tale, & illud magis, ex Arist. 1. Poster. cap. 2. nam aut ipsum non intellexit, aut non rectè applicauit, siquidem imprimentes non sunt imprimentes propter Auctorem, aut tradentem librum, vt imprimatur, sed immediatè ex actione propria, quam exercent, quæ in ipsis primò incipit.

1516 Dominum quoque officinæ venire nomine imprimentium, volunt Graf. part. 1. decis. lib. 4. cap. 18. num. 50. Vgolin. par. 2. de censur. Papæ reser. verbo Imprimentes, init. num. 1. & §. 1. num. 1. Sayr. lib. 3. de censur. cap. 5. num. 17. Sanchez lib. 2. sum. cap. 10. num. 47. Sanctatel. de hæresi capit. 13. num. 18. Bonac. disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. num. 19. Facundez praecep. 1. Decal. lib. 1. c. 14. num. 35. Leander de censur. tract. 3. disp. 1. qu. 82. Quia ad ipsum spectat totum negocium typographiæ, & ideo dicitur imprimere. Verum negat Duard. lib. 2. in Bul. cœnæ, quæst. 54. num. 10. Quia non est imprimens, sed potius impressor, propter artem quam profitetur; nec exercet actionem imprimendi, sed mandat exerceri: hæc autem excommunicatio, est contra imprimentes, non contra impressores, & contra exercentes actionem imprimendi, non contra mandantes exerceri; vnde non sun causa physica, sed solum moralis impressionis. Sic etiam legentes hos libros incidunt in excommunicationem huius canonis; & mandans legi non incidit. Et Concil. Trident. sess. 4. in Decret. de edit. & vsu sacr. lib. volens includere mandantes, dixit, Nulli liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros &c. Ex alio tamen capite excommunicati sunt, si adsit debita scientia, nempe quia in sua officina retinent tales libros, & etiam tanquam fautores, si id faciunt fauore hæresis. Distinguen. dum tamen est. Nam vel dominus officinæ, tantum subministrat instrumenta, & mandat imprimi hoc, vel illud opus, nihil præterea agens, & tunc habet locum posterior sententia: vel insuper assistit imprimentibus, exercens officium Proti, vt vulgo aiunt, dirigendo imprimentes, & tunc incidet in excommunicationem, quia reuera exercet physico modo directiuè. Vnde ob eamdem rationem etiam cæteri ministri, qui huic muneri assistunt, erunt imprimentes, & in excommunicationem incident.

1517 Tingentes typos atramento non incidere in excommunicationem, sentit Duard. in Bul. cœnæ lib. 2. quæst. 54. num. 5. Quia non sunt in rigore vocabuli imprimentes, cum impressio constet ex compositione, & præli mandatione duntaxat, quia hæ duæ actiones necessario concurrunt ad impressionem. Verum oppositum existimo certum, quia tingere typos est actio omnino necessaria pro impressione, ex qua intrinsecè constat; siquidem per tinctionem proximè disponuntur typi ad imprimendum, & est veluti vltima forma, quæ dat vim imprimendi. Vnde si componere, & ordinare typos, est actio pertinens ad impressionem, quia conficitur forma impressiua, tingere quoque erit actio pertinens, quia ponit typos in vltima forma impressiua. Et ita sentiunt communiter Sanchez cum alijs lib. 2. sum. cap. 10. num. 57. Suarez disp. 20. de fide, sect. 2. num. 24. Facundez præcep. 1. Decal. cap. 14. num. 35. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. nu. 27. Roccaful. par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimentibus, init. Leander de censur. tract. 3. disp. 2. quæst. 82.

1518 De fabricantibus, & vendentibus characteres pro formandis typis, atramentum, papyrum, & alia necessaria pro impressione, non esse imprimentes, & propterea non incidere in excommunicationem, conueniunt communiter, præsertim Vgolin. par. 2. de censur. Papæ reser. verbo Imprimentes, §. 1. num. 2. & 3. Sanchez lib. 2. sum. capit. 10. num. 57. Duard. in Bul. cœnæ lib. 2. quæst. 54. nu. 9. Leander par. 4. tract. 3. disp. 1. qu. 86. Palaus part. 1. oper. mor. tract. 4. disp. 2. pun. 10. §. 2. num. 13. Facundez præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 38. Trullench lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. num. 27. in fine. Roccaful. par. 3. praxis, lib. 3. cap. 8. §. de imprim. dub. 3. Quia non exercent actionem proximam imprimendi, vnde non aptatur ipsis dispositio canonis. Addo, quod istæ actiones, & tota materia est indifferens, vt inseruiat impressioni huius, vel illius libri, & debet ab imprimentibus determinari; vnde supradictæ personæ neque remotè concurrunt ad determinatam actionem impressionis talis libri. Et ideo quamuis sciant, materiam adhibendam in impressione horum librorum, non peccant vendendo, quia vendunt rem indifferentem, quæ adhiberi potest ad bonos, & malos libros imprimendus: & ideo malitia primò incipit in imprimentibus. Solum ex alio capite possent incidere in excommunicationem, si id facerent animo fauendi hæreticis, vt notat etiam Duard. citat.

1519 Ministrantes expensas incidere in excommunicationem, volunt Sayr. lib. 3. de censur. capit. 5. num. 17. Graf. par. 1. decis. lib. 4. cap. 18. numer. 50. Filliuc. tract. 16. cap. 2. quæst. 9. num. 46. Sed negant alij, Duar. in Bullam cœnæ, lib. 2. quæst. 54 n. 5. Suarez de fide disp. 20. sect. 2. nu. 24. Sanchez lib. 2. sum. cap. 10. nu. 57. Facundez præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 36. Tamburin. lib. 2. in Decal. capit. 1. §. 7. n. 46. Trullench. lib. 1. in Decal. capit. 3. dub. 9. Roccaful. par. 3. prax. lib. 3. cap. 8. §. de imprimentibus, dub. 4. Leander de censur. tract. 3. disp. 1. q. 84. Quia subministrare expensas, non est imprimere, quia quamuis hæ expensæ impendantur pro mercede operantium, seu imprimentium, cum sint pro recognitione operæ impensæ, supponunt actionem

nem imprimendi; vnde eas subministrans non imprimit, sed imprimentium operam compensat: & multò minus si expensæ sint pro comparanda materia in ordine ad impressionem, quia magis remotè se habet ista actio. Solum possunt incidere in excommunicationem, si id agant fauore hęresis.

1520 Chartam madefacientes, aut madefactam supponentes torculari, incidere in excommunicationem, afferunt Sanchez *lib.1. sum. cap.* 10. *n.*57. Graf. *par.1. decis. lib.4. cap.18. num.*50. Sayr. *lib.3. Thesau. cap.5. num.*13. Sanctarel. *de hæresi capit.* 13. *num.*18. Vgolin. *par.2. de censur. reser.* verbo *Imprimentes, init. num.*2. & §.1. *num.*1. Facundez *præcep.1. Decal. lib.1. cap.14. num.* 35. Leander *de censur. tract.3. disp.1. quæst.* 82. Econtra verò non incidere in excommunicationem, tenet Duard. *lib.2. in Bul. cœnæ, quæst.54. num.*5. Quia actiones ipsorum non sunt actio imprimendi. Quod verum existimo quò ad humectantes chartam: nam charta humectata adhuc est indifferens, vt inseruiat pro impressione huius, vel illius libri; & proinde non incipit in humectatione ipsius actio imprimendi talem librum prohibita sub excommunicatione: non potest autem locum habere excommunicatio, vbi non reperitur actio prohibita: Econtra verò supponentes chartam torculari, operantur in ipsa impressione, dum ipsam adaptant ad recipiendam impressionem talis typi, & consequenter partialiter reperitur in ipsa actio prohibita; nec est indifferens ad hanc vel illam impressionem, sicut est humefactio.

ADDITIO

De cæteris Libris.

SVMMARIVM.

1521 *Libri prohibiti ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, prohibentur legi sub pœna excommunicationis.*

Etiam manuscripta.

1522 *Talis excommunicatio non est reseruata.*

Quid requiratur, vt talis excommunicatio locum habeat.

1523 *Contra legentes libros damnatos ob hæresim &c. procedi potest tanquam suspectos de hæresi.*

Quid si hi libri reperiantur apud hominem honestæ conditionis.

1524 *Librorum prohibitorum in Indice lectio an sit quò ad omnes interdicta sub excommunicatione.*

Damnato Auctore non damnantur omnes libri ipsius.

1525 *Thalmud Hebræorum specialiter prohibetur.*

Quid de libro Magazor.

1526 *Libri omnes Hęresiarcharũ prohibiti, & quomodo.*

Concessum sub vna conditione censetur prohibitum sub opposita.

1527 *Libri continentes materiam diuinatoriam, sortilegiorum, incantationum, quomodo prohibeantur.*

Quid de libris Astrologiæ iudiciariæ.

Libri, de quibus in nona regula Indicis, an prohibiti sub excommunicatione.

1528 *Contra retinentes libros, de quibus in nona regula, procedi potest etiam ab Inquisitoribus.*

1529 *Quæ circa obseruationem stellarum permittantur.*

1530 *Hæreticorum libri, in quibus aliena colliguntur, quomodo permittantur.*

A quibus emendandi, & quorum consilio.

Consilium quando necessario sequendum.

Quando primò prodeunt libri hæreticorum, qui possunt permitti, an prohibiti quousque examinentur.

1531 *Quid dicendum de libro, cui titulus Theatrum vitæ humanæ.*

Quid de libris hæreticorum, qui quotidiè prodeunt.

1532 *Libri ex professo res lasciuas tractantes, sunt prohibiti.*

1533 *Qui nam dicantur tractare ex professo de rebus lasciuis.*

1534 *Libri, quorum principalis materia est bona, sunt expurgandi.*

Principalis materia quando dicatur bona.

Quid sit spectare ad impietatem.

Pietas vt est donum, quid dicat.

Libri in aliquo loco prohibiti, eo, quod non expediat ab omnibus legi, possunt emendati permitti.

1535 *Quinam libri controuersiarum vulgari idiomate non permittantur, nisi iudicio Episcopi, aut Inquisitoris.*

1536 *Libri de moribus, contemplatione Dei, concionibus &c. vulgari lingua, quando permittantur.*

1537 *Quid sit dispositum de sacra Scriptura in vulgari idiomate.*

1538 *Quid de versionibus sacræ Scripturæ.*

Dictio, autem, *repetit qualitates casus præcedentis in sequenti, in quibus expressè non aduersatur.*

1539 *Adnotationes ad versiones sacræ Scripturæ, quando permittantur.*

Biblia Vatabli, Isidori &c. quomodo permittantur.

Versiones Ecclesiasticorum facta ab Hæreticis, quomodo permittantur.

1521 Quia libri, in quibus deficiunt supradictæ conditiones, nempe quod sint Auctorum hæreticorum, quod hæresim contineant, aut de religione tractent, sunt in multiplici differentia, & ideo seorsim de singulis agendum est. Primò igitur libri prohibiti, cuiuscumque sint Auctoris, propter hæresim,

resim, vel falsi dogmatis suspicionem, prohibentur legi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Ita Pius IV. in sua *Constit.* quæ incipit, *Dominici gregis* sub *die 24. Martij 1564.* præfixa Indici librorum prohibitorum, ibi. *Is quidem, qui hæreticorum libros, vel cuiusuis Auctoris scripta propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritue, ipso iure in excommunicationis pœnam incidat; eumque ob causam in eum tanquam de hæresi suspectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas super hoc ab Apostolica Sede, sacrisq; canonibus constitutas.* Est autem aduertendum, quod de hæreticorum libris sub hac prohibitione comprehenduntur solum damnati propter suspicionem falsi dogmatis; nã si sint dãnati propter hæresim, continentur sub prohibitione Bullæ Cœnæ. Rursus, hæc prohibitio non intelligitur de impressis tantum, sed etiam de manuscriptis, vt constat ex illis verbis, *Cuiusuis Auctoris scripta.* Nomine verò falsi dogmatis intelligitur de falsa doctrina circa fidem, & erit omnis illa doctrina, quæ concordare non potest cum doctrina fidei: cum enim doctrina fidei sit certa, & vera, omnis doctrina, quę cum ipsa non concordat, sed discrepat, erit falsa doctrina.

1522 Excommunicatio autem imposita in dicta Constitutione non est reseruata, vt constat ex inspectione textus, & ideo tolli potest per quencunque Confessarium, vt aduertunt etiam Laiman. *lib. 2. theolog. moral. tract. de fide cap. 15. num. 8. vers. inter has*, Suarez *disp. 20. de fide sect. 2. num. 29.* Filiuc. *tract. 16. cap. 2. num. 42.* Bonac. *disp. 1. de censur. in part. quæst. 5. puncto 4. num. 2.* Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. quæst. 34. num. 12. vers. secunda pars*, Lezana *in sum.* verbo *libri num. 16.* Rursus, vt locum habeat dicta excommunicatio, non sufficit, quod liber Catholici Auctoris contineat hæresim, aut suspicionem falsi dogmatis, sed oportet, quod propter has causas sit damnatus, vt obseruant Lezana *cit.* Thesaurus *in praxi par. 2.* verbo *libri cap. 2.* Vnde non sufficit, quod liber sit damnatus, sed oportet quod in damnatione exprimatur causa ob quam damnatur; alioquin non sciretur ob quam causam sit damnatus.

1523 Circa autem illam particulam, *Eamque ob causam in eum tanquam de hæresi suspectum inquiri & procedi liceat.* Est aduertendum, quod non dicit, quod procedatur, sed quod liceat procedere concedendo facultatem ad procedendum, non autem iniungendo exequutionem. Ex quo fit, quod vsus talis facultatis relictus sit prudenti iudicio, vt scilicet habita ratione qualitatis, & conditionis personæ procedatur, vel non procedatur. Nam hi libri reperti apud hominem malæ famæ, aut malæ vitæ, aut qui alias de hæresi infamatus fuerit, procedendum erit, quia indicium hoc erit adminiculatum. Secus autem, si sit persona honesta, & bonæ vitæ, nec aliqua infamia laborauerit, iuxta ea, quæ tradunt Farinac. *de hæresi quæst. 180. num. 48.* Duard. *in Bullam Cœnæ lib. 2. can. 1. quæst. 51. num. 24.* Et ratio est, qui hi libri retineri possunt etiam ad bonum finem, vt ad confutandos; vel etiam ob finem non malum, vt ob ornamentum Bibliothecæ; vel etiam ob meram curiositatem: & ideo eorundem retentio de se non est sufficiens indicium ad generandam suspicionem de hæresi, nisi qualitatibus personæ coadiuuetur.

1524 An autem præter prædictos libros adsint alij prohibiti sub pœna excommunicationis, loquendo de libris in genere, non autem de aliquo libro speciali, & nominatim prohibito, nam certum est adesse, vt dicetur infra. Affirmant Pegna *in capit. Fraternitatis, de hæret. com. 3.* Azor. *par. 1. lib. 8. cap. 16. quæst. 5.* Duard. *in Bull. Cœnæ, lib. 2. qu. 34. num. 21.* qui volunt prohiberi sub excommunicatione Indicis libros omnes hæreticorum, quamuis hæresim non contineant, propter quoddam rescriptum Iulij III. quod incipit. *Cum meditatio.* Et quia damnato auctore censentur omnes eius libri damnati. Et Duar. in *illa quæst.* ponit libros aliorum generum, tanquam prohibitos sub pœna excommunicationis. Verum oppositum sentit Bonacina *disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. nu. 2.* asserens solos libros damnatos ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, prohiberi sub pœna excommunicationis. Et hoc manifestè desumitur ex Constit. Pij IV. præfixa Indici, quæ incipit. *Dominici gregis* sub *die 24. Martij 1564.* Vbi cum disposuisset de obseruantia Regularum Indicis, & posuisset pœnam excommunicationis contra legentes, vel tenentes libros damnatos, siue hæreticorum, siue Catholicorum ob hæresim vel falsi dogmatis suspicionem, subdit. *Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritue, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio, seuerè se nouerit puniendum.* Vbi notanda sunt verba, *alia de causa prohibitos*, quæ sunt vniuersalia, & complectuntur omnem titulum prohibitionis præter præfatum ob suspicionem hæresis, vel falsi dogmatis, seu diuersum ab expresso *l. si fundus sub conditione, §. Libertus, ff. de leg. 2.* Huic autem Constitutioni standum est, tanquam nouissimo iuri, & instituto, ad firmandas regulas circa librorum prohibitionem. Neque est verum, quod damnato Auctore damnentur omnes libri ipsius; nam oppositum constat ex regulis Indicis, nam in regula secunda permittuntur hæreticorum libri, qui de religione non tractant, si iussu Episcoporum, & Inquisitorum examinati approbentur. Atque hæc quæ in sua Constitutione statuit Pius IV. ponuntur etiam in Regulis Indicis in fine Reg. 10. quod declarat Constitutionem procedere de omnibus libris prohibitis.

1525 Circa autem Thalmud Hebræorum, extat specialis Constitutio Clemen. VIII. *pridie Kal. Martij anno 1592.* in qua ipsum omnino prohibet sub pœna excommunicationis, etiamsi sit sine glossis, commentarijs, &c. & quemadmodum antea tolerabatur. Quæ tamen excommunicatio non est reseruata, & ideo innodatus absolui potest à quolibet legitimo Confessario. Et præter excommunicationem confiscantur etiam bona eorum, qui legunt ipsum. Si verò fauorem, aut auxilium præstiterint Hebræis ad ipsum obtinendum, ex eadem Constitutione incurrunt pœnas Apostatarum à fide, & hæreticorum, atque adeo excommunicationem Bullæ Cœnæ. Hebræis autem tenentes huiusmodi libros confiscantur bona omnia, sicut etiam vendentibus, ementibus, & euulgantibus. Quod verò spectat ad librum Magazor Hebræorum, qui continet officia, & cæremonias

monias ipsorum, in nulla alia lingua permittitur; nisi in Hebræa, vt habetur in obseruatione circa nonam Regulam Indicis.

1526 Quod spectat ad Hæresiarcharum libros, sunt omnes prohibiti, quamuis hæresim non contineant, nec de religione tractent, cuiuscunque argumenti sint, vt habetur in regula secunda Indicis. Difficultas tamen est, an sint prohibiti propter hæresim, aut falsi dogmatis suspicionem, atque adeo an sub pœna excommunicationis. Affirmat Bonac. *disp.1. de censur. in particul. quæst.2. punct.4. nu.3.* nam est liber heretici damnatus in Reg. 2. Indicis. Verum cùm etiam per ipsum non omnes libri damnati prohibeantur sub excommunicatione, sed solum damnati propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem: Si liber hæresiarchæ hæresim non contineat, nec tractet de religione, & proinde non adsit suspicio falsi dogmatis, non erit sub excommunicatione prohibitus. Hæreticorum verò libri, qui de religione non tractant, (nec hæresim continent iuxta Bullã Cœnæ) conceduntur, si à Theologis Catholicis iussu Inquisitorũ, & Episcoporum approbentur: vnde quamdiu non sunt approbati habendi sunt pro prohibitis, quia concessum sub vna conditione censetur prohibitum sub opposita, *l. si legatum purè ff. de adimen. leg.* & *l. Aliquando, ff. de condition. & demonstrat.* & *l. quod purè ff. quando dies leg. ced.* & notant Ruin. *consil. 33. num.3.* Natta *consil. 200. num.1.* Cephal. *consil. 17 num.20.* Surd. *consil. 157. num.9.* Osasch. *decis. Pedem. 106. num. 4.* Qui tamen nondum sunt positiuè damnati, sed possunt etiam concedi, vt dictum est, ideo non possunt dici damnati ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem; & proinde neque sub excommunicatione, quamuis oppositum velit Bonac. supra *num. citat.* Idem etiam statuitur in eadem regula quò ad libros catholicè scriptos eorum, qui postea in hæresim inciderunt, aut post lapsum ad Ecclesiæ gremium reuersi sunt. Hi autem approbari debent vel ab aliqua vniuersitate Catholica, vel ab Inquisitione Generali, vt permitti possint. Vnde sufficiet approbatiò altero modo ex præscriptis. Et in Regnis Hispaniæ ab Inquisitione vniuersali. Si quis tamen legeret huiusmodi libros, quia iudicio prudentis, & docti viri probarantur, aut quia cum ipse sit doctus & prudens iudicat probari posse, non peccaret grauiter, vt in simili docet Tamburin. *in præcep. Decal. lib.2. cap.10. §.7. num. 59.* quia agitur de materia leui.

1527 De libris materiam diuinatoriam tractantibus, nẽpè Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Eromantiæ, Piromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, siue etiam de sortilegijs, veneficijs, augurijs, auspicijs, incantationibus, arte magica (non quidem naturali, sed dæmoniaca) extat Regula nona Indicis, per quam omnino prohibentur, & si fortè continerent hæresim, & essent hæreticorum, prohiberentur etiam in Bulla Cœnæ. Rursus in eadem Regula libri Astrologiæ iudiciariæ quò ad naturales obseruationes pro Nauigatione, Agricultura, & arte Medica permittuntur. Tractantes autem de futuris contingentibus, cæterisque, quæ ab humana voluntate pendent, & certo aliquid euenturum affirmantes, committuntur prouidentiæ Episcoporum, vt prouideant, ne legantur, vel habeantur. Circa hanc autem regulam nonam est aduertendum, quod non procedit de libris damnatis ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, & proinde non continet libros prohibitos sub pœna excommunicationis imposita in Bulla Pij IV. præfixa dicto Indici, quamuis Bonacina *disp.1. de censur. in particul. quæst.2. punct.4. nu.4.* Duardus *lib. 2. in Bullam Cœnæ, quæst.34. num.17.* ex falso fundamento, quod prohibeantur ob falsi dogmatis suspicionem, oppositum sentiant. Quia licet libri huiusmodi præscribant cultum dæmonum, & alia multa scelera, tanquam media ad obtinendum, quæ ex pacto obtinenda sunt à dæmone, non tamen docent tanquam licita; sed solum docent factum, non autem quid iuris de ipso facto. Sicut qui suaderet fornicationem, aut homicidium ad aliquem finem, non doceret tanquam licitum ad illum finem, & proinde non esset suspectus de falso dogmate. Si tamen adesset suspicio falsi dogmatis, sub excommunicatione prohiberentur. Hi tamen libri, nisi magi sint hæretici, non comprehenduntur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ, vt notant Nauar. *cap. 27. Manual. num. 55.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 10. num. 32.* Fecundez *præcep. 1. Decal. lib. 1. cap. 14. num. 10.* Alterius *lib. 5. de censur. disp. 2. cap. 6. in fine.* Trullench *lib. 1. in Decal. cap. 3. dub. 9. §. 5. num. 18.*

1528 In eodem tamen Indice circa eandem Regulam nonam adnotatur Constitutio Sixti V. quò ad libros, de quibus in dicta Regula, quòd fideles ab Episcopis, & Inquisitoribus sedulo admonendi sunt, quod in legentes, aut retinentes contra regulam hanc libros huiusmodi Astrologiæ iudiciariæ, diuinationum, & sortilegiorum, rerumque aliarum in eadem regula expressarum, procedi potest non modo per ipsos Episcopos, sed etiam per Inquisitores locorum, sicut etiam contra exercentes Astrologiæ iudiciariæ artem, quæ fuit promulgata *anno 1585. Non. Ian.* Per hanc ergo Constitutiones conceditur facultas procedendi, non autem iniungitur, quod procedant.

1529 Ex quibus colligitur, quod per dictam Regulam Indicis, sicut etiam per dictam Constitutionem Sixti V. non prohibetur obseruare constellationes Cœli in puncto natiuitatis vniuscuiusq; pro indagandis cœlestibus influxibus in corpus nati, & cõplexionem eiusdem, alterationes humorũ à syderibus portentas, atque adeo infirmitates, cum hæc omnia sint causæ naturales in ordine ad naturales effectus; atque huiusmodi obseruationes miro modo iuuent in ordine ad medicinam, præsertim pro deregenda radice infirmitatis, incrementis, & decrementis, & pro eligendo remedio opportuno; quia si erit conforme influxibus iuuantibus infirmum mirè proficuum; si non erit, nullius momenti erit; si verò contrarium, loco salutis, aut infirmitatem augebit, aut etiam perniciem afferet. Quare ea omnia permissa erunt, quæ obseruant Astrologi in ordine ad constitutionem corporis, complexionem, alterationes, & infirmitates.

1530 Hæreticorum libri, in quibus nulla, aut pauca de suo apposuerunt, eo quod ab alijs tradita collegerunt, vt sunt apophthegmata, concordantiæ, similitudines, indices, aliaque huiusmodi, iuxta

Regu-

Regulam quintam Indicis, permitti possunt emendari, si quæ habeant, quæ expurgatione indigeant. Emendatio autem facienda est ab Episcopis, & Inquisitoribus, cum consilio Catholicorum Theologorum. Et cum regula loquatur copulatiuè de Episcopis, & Inquisitoribus, non poterit alter sine alio deuenire ad expurgationem. Et cum similiter Regula dicat, *Vna cum Theologorum Catholicorum consilio*, sequitur, quod debeant sequi consilium horum Theologorum, quia facultas expurgandi traditur modificata, & alligata ad huiusmodi consilium, ita non sit futura auctoritatiua expurgatio, si non sequantur tale consilium, iuxta tex. *l. Tutum, init. ff. de adminis. & peric. tut.* vbi Bat. & *in l. 1. §. si plures, num. 7. ff. de exercit. act.* Butr. *in cap. cum olim, de arbitr.* Panorm. *ibid. num.* 5. Domin. *in cap. vn. §. ibi verò num. 9. ne sede vacan. in 6.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. Glos. 46. num. 76.* Vant. *de nullit. ex defect. iurisdict. num.* 152. vet. *Et stantibus* Syluester verbo *consil. num.6.* Quod si prædicti libri non indigeant expurgatione, absolutè sunt permissi. Verum difficultas est, quando primo prodeunt tales libri, an sint tunc censendi prohibiti, quousque examinentur, an indigeant correctione. Et quidem deberent Episcopi, & Inquisitores statim eos subijcere examini, vt possint videre, an sint expurgandi, an verò, tales quales sunt permittendi; cum tamen hoc non præstent, vel quia libri ad eorum manus non perueniunt, vel quia in alijs occupati sint, vel alia de causa, praxis obtinuit, vt legantur, quia eo ipso, quod non prohibentur à Superioribus, censentur permissi, cum sint ex illorum genere, qui permittuntur iuxta regulam Indicis.

1531 Ad hanc quoque Regulam reduci potest liber, cui titulus, *Theatrum vitæ humanæ*, quia non est aliud quò ad substantiam, quam quædam compilatio eorum, quæ ab alijs tradita sunt, licet quò ad modum explicationis sit proprius Auctoris: quia tamen plura continet, quæ indigent expurgatione, ideo iuxta hanc regulam, esset expurgandus. Video tamen passim absque alia expurgatione permitti, forte quia, quæ expurganda essent, non censentur magni momenti. Libri autem hæreticorum, qui quotidie prodeunt in Germania continentes materias legales, aut alios tractatus, seu historias, aut quascunque alias materias, in quibus passim aliquid continetur, quod Auctorem hæreticum esse demonstrat, vt sunt detractiones in Summum Pontificem, & Catholicos; vsus phrasium hæreticorum, aut quid huiusmodi, pertinent ad regulam secundã Indicis, qui proinde permitti poterunt cum expurgatione. Praxis tamen obtinuit, vt legantur absq; alia permissione, quia censentur tacitè permissi, dum permittuntur vendi publicè in officinis librariorum, neque censetur posse inde damnum fidelibus prouenire.

1532 Libri verò, qui res lasciuas ex professo tractant, omnino prohibentur *in Reg. septima Indicis*, tanquam corruptiui morum, & etiam fidei: & Episcopis iniungitur, vt eos habentes seuerè puniant. Vnde licet habentes, & legentes non subsint excommunicationi, peccant tamen mortaliter, & quia faciunt contra prohibitionem in materia grauis & quia se exponunt periculo peccati, cum nulla alia materia sit tam periculosa, sicut sunt res lasciuæ. Ita notant Alterius *de censur. lib.5. disp.2. c. 7. dub.4.* Duard. *lib.2. in Bul, cœnæ, quæst. 34. nu. 19.* Bonac. *disp.1. de censur. in part. quæst.2. pun.4. n.5.* Et proinde retinentes non debent absolui, nisi eos consignent Episcopis, aut Inquisitoribus, aut saltem confessario ab ipso ijsdem consignandos: si tamen essent prompti consignare, interim absolui possent. Excipiuntur tamen ab hac regula libri Antiquorum ob elegantiam sermonis, qui permittuntur, licet moneatur à pueris non esse legendos.

1533 Circa hanc regulam difficultas est, quinam libri dicantur tractare ex professo de rebus lasciuis. Pro quo est aduertendum, quod nomine rerum lasciuarum veniunt ea omnia, quibus lasciuia inspersa fuerit, siue sint actiones lasciuæ exercitæ, siue præparationes ad lasciuiam, siue instructiones ad lasciuiam exercendam, siue quæcunque alia huiusmodi. Et proinde nõ solum carmina poetarum exprimentia actiones, aut sensus lasciuos, sed etiam comœdiæ in quibus res lasciuæ repræsentantur, historiæ, & narrationes amorum, qui ad fornicationes, adulteria ordinantur, cæteraque huiusmodi argumenta, veniunt nomine rerum lasciuarum, & proinde libri quoque vulgo *Di Canalleria*, si lasciuiæ viam aperiant, censendi erunt de rebus lasciuis. Vt autem ex professo tractent de rebus lasciuis, non est necessarium, quod principale argumentum sit lasciuum, sed sufficit, si aliqua pars ex intentione Auctoris sit de huiusmodi materia; vt in simili quò ad libros tractantes de religione dictum est supra *num.* 1479. Tractare namque ex professo contradistinguitur ab eo, quod obiter, & veluti ex transitu dicitur; vnde si liber aliquam actionem lasciuam completè narret, censendus erit tractare ex professo de rebus lasciuis. Et ratio horum omnium est, quia in his omnibus reperitur ratio finalis prohibitionis: ideo nãque prohibentur libri tractantes de rebus lasciuis, quia eorumdem lectio est causa peccati, & habent vim deprauandi mores; hoc autem præstant etiam si vnicum caput, aut aliqua similis pars contineat res lasciuas. Excludendi tamen sunt libri, qui res lasciuas examinant, vt doceant, qualiter in ipsis peccetur, quia tendunt non ad deprauandos mores, sed ad instruendam conscientiam, quamuis aliquando per accidens excitent in aliquibus affectus lasciuos, quia hoc non tam prouenit ex qualitate materiæ, quam ex praua dispositione legentis.

1534 Quando autem principale argumentum libri bonum est, sed aliqua mala inserta sunt, quæ spectant ad hæresim, seu impietatem, diuinationem, seu superstitionem, concedi potest expurgatus à Catholicis Theologis, Inquisitionis generalis auctoritate. Et idem dicendum de Prologis, Summarijs, Annotationibus, &c. à damnatis Auctoribus libris non damnatis insertis. Ita habet Regula VIII. Indicis, quæ insuper addit, quod huiusmodi libri imposterum non sunt cudendi, nisi expurgati. Vt autem argumentum principale libri dicatur esse bonum, non est necesse quod sit tale in genere morali; sed sufficit, quod non contineat aliquid, quod fidei contrarietur, aut bonis moribus directè vel indirectè: atque adeo, nihil eorum, quæ expungenda sunt pro correctione librorum, vt habetur in instructione

In-

Indici præfixa, habeat pro principali argumento. Nam his seclusis argumentum bonum est, quia est aptum pro fine, ad quem libri ex genere suo dirigūtur, nempe ad instruendum. Illud autem dicitur spectare ad impietatem, quod est contra pietatem, non quatenus est virtus specialis, sed quatenus est donum Spiritus sancti respiciens cultum, & officium exhibendum Deo vt Patri, vt habet D. Thom. 2. 2. *quæst. 121. ar. 1. in corp.* Vnde cum hæc pietas, secundum quod est donum, vt habet D. Th. *ibid. ad 3.* non solum exhibeat cultum, & officium Deo, sed etiam omnibus hominibus in quantum pertinet ad Deum; Et proinde hoc ad ipsum pertinent honorare Sanctos, non contradicere scripturæ, siue intellectæ, siue non intellectæ, vt August. dicit *lib. 2. de Doctr. Chris. cap. 7.* Ideo quicquid erit contrarium his actibus, quos exhibet pietas, ad impietatem pertinebit. Huc etiam pertinet, quod in sexta Regula Indicis habetur, quod libri in aliquo Regno, aut prouincia prohibiti eo, quod aliqua continerent, quæ sine delectu ab omnibus legi non expediret, possint emendati permitti, si Auctores Catholici fint; quia cum supponantur solum nonnulla huiusmodi continere, sequitur, quod supponatur principale argumentum bonum: & solum aliqua minus expedire, quia in aliquibus prauum effectum sortiri possint.

1535 Libri controuersiarum inter Catholicos, & Hæreticos nostri temporis vulgari idiomate conscripti non debent passim permitti, sed tantum iudicio Episcopi, aut Inquisitoris, cum consilio Parochi, vel confessarij attestantis non damnum legentem inde percepturum, vt habetur in Regula sexta Indicis cum relatione ad quartam. Per hæreticos autem nostri temporis intelliguntur ij, quorum nunc temporis hæresis vigent, quales sunt Caluinistæ, Lutherani, & allj. Si fortè autem hæreses præsentis temporis cessarent, & quod Deus auertat, nouæ consurgerent, intelligetur de nouis, quæ consurgerent. Vnde controuersiæ cum Manicheis, Arianis, & cæteris veteribus Hæreticis, quamuis in vulgari idiomate, non continentur sub hac Regula. Per vulgare autem idioma intelligitur vsuale in qualibet prouincia, aut loco; vt in lingua Germanica, Gallica, Hispana, Itala, &c. Ex quo deducitur, quod hi libri non sint prohibiti absolutè respectu omnium, sed solum respectiuè quò ad non intelligentes linguam Latinam, atque adeo habita ratione incapacitatis materiæ; nam cum in lingua Latina nō prohibeantur, neque etiam erunt prohibiti in vulgari idiomate quò ad eos, qui in lingua Latina legere possunt.

1536 Qui verò continent rationem benè viuendi, seu instructionem morum Christianorum, modum contemplandi Deum, & cælestia, instructionem pro ritè confitendis peccatis, conciones ad populum, & cætera huiusmodi argumenta, si sanam doctrinam contineant, omnino conceduntur, quamuis in vulgari idiomate; vt in eadem sexta Regula Indicis. Hi enim omnes libri conferunt ad pietatem, religionem, & ædificationem fidelium. Recensentur autem hi libri tanquam pertinentes ad religionem, & ad doctrinam fidei, non quia soli in vulgari idiomate permittantur, & proinde permittuntur omnes in eodem vulgari idiomate, qui sunt de materia indifferenti, & ex quibus nullum periculum peccati imminere potest.

1537 Circa libros sacræ Scripturæ in vulgari idiomate, prius decernebatur in Regula quarta Indicis, quod non concederetur passim, sed tantum iudicio Episcopi, aut Inquisitori, iis, quibus iuxta consilium Parochi, vel Confessarij, nullum timeretur fidei damnum, sed esset profutura lectio, facultate in scriptis concedenda. Sine qua si quis legere, aut tenere præsumeret, non posset absolui, nisi Biblijs prius redditis Ordinario. Ex quo colligitur, legentes, & tenentes peccare mortaliter. Bibliopolæ verò, qui eam venderent non habentibus facultatem in scriptis, aut aliquo modo concederent, amittebant pretium libri, & arbitrio Episcopi puniebantur. Regulares vero non poterant legere, aut emere absque suorum Prælatorum facultate. Verum circa eamdem regulam adnotatur, quod modo ex mandato S. Romanæ, & Vniuersalis Inquisitionis, & vsu, sublata est Episcopis, Inquisitoribus, Prælatis Regularibus concedendi licentiam, emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari quocunque idiomate scripta, aut quamcumque partem tam noui, quam veteris testamenti. Et similiter idem quòque statutum est de Summarijs, Compendijs historicis sacrorum librorum quocunque vulgari idiomate *scriptis*. Contrauenientes autem huic decreto solum mortaliter peccant, quia in materia graui violant legem Ecclesiasticam: non tamen subijciuntur excommunicationi, quia non prohibentur sacri libri in vulgari idiomate, nisi ex periculo, quòd rudes malè intelligentes verbum Dei, sumant occasionem erroris. Excommunicatio autem solum est lata quò ad libros prohibitos ob hæresim, vel suspicionem falsi dogmatis.

1538 Circa autem versiones sacræ Scripturæ, in Regula tertia Indicis habetur, quod versiones Veteris Testamenti factæ à damnatis Auctoribus permitti possunt iudicio Episcopi pijs, & doctis viris, ad effectum, vt vtantur tanquam elucidationibus vulgatæ editionis ad intelligendam S. Scripturam. Quod autem dicta regula procedat de versionibus sacræ Scripturæ factis à damnatis Auctoribus, indicat dictio, *Autem*, ibi. *Librorum autem Veteris Testamenti*; nam in antecedenti §. sermo est de versionibus Scriptorum Ecclesiasticorum factis à damnatis Auctoribus. & in 2. §. illius Regulæ subditur *Librorum autem*: Dictio verò *Autem*, repetir in sequenti casu qualitates præcedentis, in quibus expressè non aduersatur. *l. Mariti, §. fin. ff. ad leg. Iul. de adult.* vbi etiam Glos. Bart. *num. 1* Bal. *in l. Omnes populi*. ver. *Modo quæro vnum, ff. de iust. & iure.* Craueta *consil. 208. num. 5.* Natta *consil. 570. num. 8. vol. 3.* Quod etiam constat ex subsequenti §. 3. Vbi de versionibus Noui Testamenti factis ab Auctoribus primæ classis, statuit, quod nemini concedantur: Quia vtilitatis parum, periculi verò plurimum lectoribus ex earum lectione prouenire solet. Vnde si in hoc §. loquitur de versionibus factis à damnaris Auctoribus, similiter loquetur etiam in præcedenti. Quare versiones Noui Testamenti factæ à damnatis Auctoribus primæ classis, omnino prohibentur, non tamen sub aliqua censura, cum non habeant

beant conditiones librorum, qui sub excommunicatione prohibentur.

1539 Rursus, circa libros sacræ Scripturæ est aduertendum, quod adnotationes ad versiones permissas, & ad vulgatam editionem permitti possunt, quibus eædem versiones permittuntur, expunctis locis suspectis à facultate theologica alicuius Vniuersitatis, aut ab Inquisitione Generali. Ita in eadem Regula 3. Quare cum dispositio sit de adnotationibus, in quibus aliqua suspecta sunt, quæ expungi debent, colligitur, procedere de adnotationibus factis ab Auctoribus damnatis, aut saltem suspectis; nam tota illa regula est circa sacram Scripturam, aut versam ab Auctoribus damnatis, aut notis illustratam. Biblia autē Vatabli, aut aliqua eius pars in eadem regula conceditur, expunctis locis suspectis ab aliqua facultate theologica, aut ab vniuersali Inquisitione, nam conceditur sub ijs conditionibus, quibus conceduntur adnotationes prædictæ. Ex Biblijs verò Isidori Clari Brixiani detrahi debent Prologus, & prolegomena, ita tamen vt non habeantur pro vulgato, & legitimo texto. Denique in eadem regula permittuntur versiones Ecclesiasticorum Scriptorum à damnatis Auctoribus illuc vsque editæ, modo sanam doctrinam contineant. Per Scriptores autem Ecclesiasticos intelliguntur tàm Sancti Patres, quàm quicunque alij, qui de rebus Ecclesiasticis scripserunt. Atque cum hæc dispositio procedat de scriptoribus, quorum opera in aliud idioma conuertuntur, dum dicitur, quod permittuntur tales versiones, dummodo sanam doctrinam contineant, dupliciter hoc intelligi potest: nam potest intelligi, quod ipsi scriptores sanam doctrinam tradiderint, & proinde non permittantur versiones illorum, qui in suis scriptis aliquid contra sanam doctrinam ediderunt, vt sunt ij, qui hæreses, aut erroneam doctrinam scripsere. Vel etiam accipi potest, quod versio ipsa contineat sanam, hoc est germanam doctrinam Scriptoris, ita vt in versione non sit adulterata. Et vtroque modo regula accipi debet.

Quas pœnas incurrant, qui libros alia de causa, quàm ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem prohibitos legerint, & retinuerint.
Quæstio II.

SVMMARIVM.

1540 *Legens libros prohibitos, sed non ob hæresim &c. aut retinens, arbitrio Episcopi punitur.*

1541 *Legentes Talmud, & alios Hebræorum libros, in quibus errores continentur, quas pœnas incurrant.*

1542 *Lectio librorum Hebræorum, & Paganorum continentium errores, & impias propositiones, an interdicta sub excommunicatione.*

1543 *Libri Hæresiarcharum, diuinatorij, incantanum, veneficiorum, an omnes prohibiti sub pœna excommunicationis.*

1540 Ad 2. Resp. Qui libros alia de causa prohibitos, legerit; habueritve, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio seuerè venit puniendus, vt patet ex Constitutione Pij IV. *die* 20. *Martij* 1564. incipien. *Dominici*, *fol.*803.

ADDITIO.

1541 Circa huiusmodi pœnas est aduertendum, quod legentes non solum Thalmud, sed etiam cæteros libros Hebræorum, in quibus tacitè, vel expressè continentur errores contra fidem Catholicam, incidunt in excommunicationem positam à Clemente VIII. *in sua Constit. edita Prid. Kal. Mar. anno* 1592. Quæ tamen excommunicatio non est reseruata, & ideo à quolibet legitimo confessario tolli potest.

1542 Quod spectat ad libros Hebræorum, & Paganorum, in quibus continentur impiæ, & hæreticæ propositiones, putat Metol. *tom. 1. theol. moral. disp.1. cap.2. n.*355. Legentes incidere in excommunicationem Indicis latam à Pio IV. contra legentes libros, aut scripta cuiuscumque Auctoris sint, ob hæresim, vel suspicionem falsi dogmatis damnata. Sed non rectè, quia, vt constat ex ipsa Constitutione [illegible] V. Indici præfixa non disponit Pontifex de libris Paganorum, aut Hebræorum, sed tantum de libris Christianorum, quia disponit de libris in Indice recensitis. Deinde, quia in Gentilibus, aut Hebræis non possunt habere locum hæresis, aut suspicio falsi dogmatis, cum non habeant fidem, circa quam errare possint, aut falsò dogmatizare: vnde neque eorumdem libri possunt continere hæresim, aut suspicionem falsi dogmatis, nisi materialiter, qualiter continetur etiam in libris Catholicorum, qui referunt hæreses, & falsa dogmata. Libri autem, qui prohibentur ob hæresim, vel suspicionem falsi dogmatis, ideo prohibentur, quia continent formaliter, & in ordine ad inficiendum lectorem: quod non contingit in libris Paganorum, quia aut non docent ex sensu fidei catholicæ, nec habent fidem apud Catholicos, vt eos docere possint; aut si tradunt tanquam de sensu Catholicorum, tradunt historialiter, non doctrinaliter, & falsitas, seu mendacium ipsorum deprehenditur.

1543 Idem tradit etiam de libris Hæresiarcharum,

rum, cuiuscunque materiæ sint. De libris hæreticorum, de libris catholicè scriptis, quorum Auctores postea in hæresim lapsi sunt, nondum iuxta regulas Indicis approbatis. De libris Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, Sortilegiorum, Veneficiorum, Auguriorum, Auspiciorum, Incantationum artis Magicæ, quia hos libros putat prohiberi ob hæresim, vel saltem ob falsi dogmatis suspicionem. Quod etiam docent Duar. *in Bul. cœnæ lib.1. quæst. 34. num. 13. & sequent.* Bonac. *disp. 1. de censur. in part. quæst. 2. pun. 4. num. 3. & sequent.* Azor. *Loquens de libris Hæreticorum part.1. lib. 8. cap.16. quæst. 5.* Sed horum opinio non congruit cum regulis Indicis, quando libri non continent hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem; quod contingit, quando tractant materias non pertinentes ad religionem, nam in Regulis Indicis non prohibentur absolutè, sed solum donec examinentur, & approbati ab aliqua facultate theologica, aut ab vniuersali Inquisitione conceduntur. Non ergo censentur prohibiti ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem; quia si essent prohibiti, vt tales, non permitterentur subsequente approbatione, si quidē dum supponitur, quod possint approbari, supponitur etiam quod fieri possit, quod non contineant hæresim, nec falsi dogmatis suspicionem, & proinde non possunt esse determinatè prohibiti ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem: in quo casu solum locum haberet excommunicatio.

Si quis comperiretur habere libros prohibitos, an possit se defendere, quod retinuerit ad confutandum. Quæst. III.

SVMMARIVM.

1544 *Habens apud se libros prohibitos, non potest se defendere, quod retineat ad confutandum.*

1545 *Si non adsint præsumptiones in contrarium.*

Vna præsumptio tollit aliam.

Præsumptio exclusiua delicti fortior est inclusiua.

1544 Ad 3. Resp. Quòd non, quia eorum lectio perniciosa, ac periculosa est. Ita post alios tenet Pegna *in Directorio Inquisitorum, part.2. comment. 3. vers. Tametsi.*

ADDITIO.

1545 Doctrina Auctoris locum habet, quando non adessent aliæ præsumptiones in contrarium. Vnde esset consideranda qualitas personæ, exercitia, an sit dedita studijs, an scribat, an ei periculum immineret ex ipsius lectione, an fuisset concessa licentia legendi, & retinendi, si petijsset. Quia cum vna præsumptio tollat aliam. *l. Diuus, ff. de in integrum restit.* & *l. Quidam testamento, ff. de vulg. & pupil. substit.* & *cap. Tuam de sponsalib.* & *cap. Afferre de præsump.* possunt concurrere tales præsumptiones ex parte personæ, quæ elidant præsumptionem ortam ex retentione libri. Præsertim, quia præsumptio exclusiua delicti fortior est inclusiua, & ipsam elidit. *l. Merito, ff. pro socio.* & *l. si defunctus C. arbitr. tut.* & notant Bar. *in l. Non solum, §. Sed probari, ff. de noui oper. nun.* Roman. *consil.68. num.8.* Grammat. *consil. 31. num. 11.* Bald. *in l. Quisquis, num. 3. C. si cert. pet.* Farinac. *consil. crimin. numer. 7.* Bertazzolus *consil. 226. numero 5.*

Damnato Auctore, an opera ipsius postea composita censeantur damnata. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

1546 *Damnato Auctore, omnia, quæ scribit, censentur damnata.*

1547 *Quomodo id accipiendum.*

1546 Ad 4. Resp. Ita sanè, quia semel damnato Authore omnia ab eo scripta simul damnata censentur, vt tradit idem Pegna *vbi supra*, vers. *Monendi tamen sunt.*

ADDITIO.

1547 Damnato Auctore damnari omnes eius libros, etiam postea scriptos, tradunt communiter Doctores *in cap. Fraternitatis de hæreticis.* Neque enim Ecclesia recipit, quæ ab hæreticis scribuntur, vt habetur ex cap. *Sancta Romana*, §. *Cæterum, dist. 15.* Quod tamen debet intelligi de libris, qui aut tractant de religione, aut de ijs, quæ religionem concernunt, quia Ecclesia de cæteris non curat, cum eius intentio sit solum conseruare suos fideles in fide sana, religione sincera, & honestis moribus. Vnde

sin

in regulis Indicis permittit hæreticorum libros, qui de religione non tractant, si à Catholicis Theologis examinati, approbentur.

An prohibitio legendi libros hæreticorum de fide tractantes, &c. comprehendat etiam non impressos. Quæst. V.

SVMMARIVM.

1548 *Manuscripta tractantia de religione ab hæreticis composita, comprehenduntur sub prohibitione.*

1549 *Opposita opinio, quia manuscripta non sunt libri.*

Causa finalis prohibitionis habet locum etiam in manuscriptis.

Dispositio extenditur ad casum, quando extenditur ratio finalis, etiam in materia stricta, etiamsi non adaptentur verba.

1548 Ad 5. Resp. Procul dubio, quia adhuc libri sunt, & in eis militat eadem ratio prohibitionis. Ita tenet Barthol. Vgolin. *in tract. de censur. Rom. Pontif. reser. part.* 2.. vers. *Ac eorumdem libros*, *num.* 1. vers. *quarto*, & refert Farinac. *q.* 180. *n.* 30.

ADDITIO.

1549 In superioribus dictum est, sub excommunicatione Bullæ Cœnæ in legentes libros hæreticorum hæresim continentes, aut de religione tractantes, contineri etiam manuscripta, vt communiter tradunt. Dissentit ab hac communi doctrina Tamburin. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 1. §. 7. *num.* 14. Quia manuscriptum etiam transcriptum à libro, non est propriè secundum communem vsum loquendi, liber. Et cum contra manuscripta prouisum sit per aliam prohibitionem positam in Indice per Pium IV. non sequitur elusio præcepti. Præsertim quia quando lex vult disponere etiam de manuscriptis, id explicat vt per Leonem X. *in Concilio Lateranensi*, vbi de impressione librorum *sess.* 10. & per Concil. Trident. *sess.* 4. *in fine.* vbi de impressione librorum sacrorum. Accedit etiam, quod impressa facilius communicantur, & ad omnium manus veniunt; vnde militat quò ad ipsos specialis ratio prohibitionis. Verum, licet causa impulsiua prohibitionis sit specialior in libris impressis, quia facilius ad omnium manus perueniunt, causa tamen finalis est eiusdem, nempe periculum infectionis, & ideo locum habere debet eadem dispositio, *l. Illud, ff. ad leg. Aquil* & *l. quædam*, *§. numularios*, *ff. de edendo*, & *l. Regula*, *§. cum quis*, *ff. de iur. & fac. ignoran.* vbi Bar. & *l. pater filium*, *§. fundum*, *ff. de leg.* 3. Et proinde facit quod dispositio extendatur ad casum etiam in stricta materia, qualis est præsens, etiamsi non adaptentur verba, vt notant Glos. & Doctores *in Clemen.* 1. *de elect.* Corneus *consil.* 273. *num.* 2. *vol.* 4. Et ideo dato, quod nomine libri non venirent manuscripta, cum tamen veniant, cum liber sit genus ad manuscripta, & impressa, ad hoc tamen ob identitatem rationis comprehenderentur sub dispositione Bullæ Cœnæ de libris hæreticorum. Nec obstat, quod Concil. Lateranense mentionem faciat specialiter de scriptura: quia, vt ex contextu patet, illam distinguit à libris, quatenus continet materiam non sufficientem pro libro, vt sunt folia volantia. Nec quod Trident. specialiter prohibeat communicationem librorum in scripto, quia per hoc non contradistinguit manuscripta à libris, sed communicationem manuscriptorum ab impressione, quæ quidem sunt actiones diuersę.

An libri Catholicorum cum scholijs, aut adnotationibus hæreticorum prohibiti sint.

SVMMARIVM.

1550 *Libri Catholicorum cum scholijs, & adnotationibus hæreticorum, an prohibiti sint.*

1551 *Si scholia, aut adnotationes contineant hæresim &c. eadem est ratio ac de libris.*

1552 *Quid de libro ab hæretico simul, & catholico composito?*

Quod est commune cum alio, meum dici non potest.

In fauorabilibus tamen oppositum contingit.

Impertiens suam auctoritatem, facit sua quibus impertit.

1553 *Quid de libro composito ab aliqua communitate mixta ex hæreticis, & catholicis?*

Factum à maiori parte communiter cum alijs, est factum à communitate.

Vniuersitas qualiter laica, vel Ecclesiastica censenda sit.

1550 Ad 6. Resp. Quod eadem sententia tenenda est, ob identitatem rationis periculi. Ita aduertit Iacob. Graff. *lib.4. suarum decis. cap.* 18. *num.*43. de quo meminit Farinac. *vbi supra num.* 50. *in fine*.

ADDITIO.

1551 De scholijs, & adnotationibus hæreticorum ad libros Catholicorum, dictum est in superioribus, quod si contineant hæresim, eadem est ratio, ac de libris & proinde subsunt legentes excommunicationi Bullæ Cœnæ; quia stante eadem ratione finali, quæ militat in ipsis, attendenda est ipsa, & non à quo fiat denominatio libri, iuxta dict. *n.*1549. quia ratio finalis est anima legis, quæ ipsam facit viuere, vbicunque habet locum.

1552 Hinc resolui potest alia difficultas, quid scilicet sit dicendum de libro ab hæretico, & catholico simul composito. Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 409. asserit, quod si lex prohibens libros hæreticorum sit odiosa, tunc iste liber non continebitur sub censura, quia non potest propriè dici liber hæretici, si tamen vterque ex æquo concurrunt ad componendum: secus autem si liber esset hæretici, & scholia catholici, nam tunc absolutè liber esset hæretici, Ratio est, quia quod est commune cum alio, propriè meum dici non potest, vt norant Glos. *in l. id quod, ff. de reg. iur.* & *in leg. pupillus*. §. *verbum suum, ff. de verbor. significat.* Alciat. *ibid.* Ias. *in l. serui electione, §. Labeo, n.*22. *ff. de leg.*1. Calderin. *consil.*243. *alias* 22. *de preben.* Abbas *consil.*83. *par.*2. Franc. *in cap. cum in illis, n.*2. *de præben. in* 6. Tusch. *littera C. conclus.* 534. & *litera V. conclus.* 124. At si non sit odiosa, sed fauorabilis, comprehendetur, quia erit latè interpretanda, quia saltem secundum latam significationem potest dici liber hæretici. Et in fauorabilibus, res communis cum altero dicitur mea. Glos. *in l. id, quod nostrum, ff. de reg. iur.* Franc. Calder. Tusch. *cit.* Suarez tamen *disp.*20. *de fide sect.* 2. *num.*13. absolutè docet comprehendi sub prohibitione, quia liber reputatur tanquam Auctoris hæretici, quia malum ex quocunque defectu. Absolutè ergo tenendum est, quod si liber contineat heresim, aut de religione tractet, tanquam liber hæretici censendus sit prohibitus sub excommunicatione in Bulla Cœnę. Ratio est, quia reperitur in ipso tota, & adęquata ratio prohibitionis: ratio enim cur prohibeantur huiusmodi libri est, quia heresim continent, aut tractant de religione, & habeant pro Auctore hæreticum; quæ omnia verificantur de hoc libro; qui, licet non sit totus scriptus ab hæretico, habet tamen ipsum pro auctore, & proinde, cum ipsi suam auctoritatem impertiat, suum facit, *l.* 1. §. *sed neque*, ver. *omnia, C. de veteri iure enuclean.* Quod præsertim locum habet, si ita confusum sit quod quisque contulit, vt non discernatur, quænam, sit pars Catholici, & pars hæretici. Si verò neque hæresim contineat, neque de religione tractet, eadem erit ratio, ac de huiusmodi libris hæreticorum, qui approbati iuxta regulam secundam Indicis permitti possunt.

1553 Idem dicendum esse, quando liber est compositus ab aliqua communitate, qualis esset Academia conflata ex hæreticis, & Catholicis, affirmat Suarez *disp.*20. *de fide, sect.* 2. *num.* 13. Sed cum distinctione procedit Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. disp.*1. *cap.* 2. *num.*412. Ait enim, quod si maior pars communitatis sit Catholica, librum non comprehendi sub prohibitione in Bulla Cœnæ; comprehendi verò, si maior pars sit hæretica, quia, quod factum est à maiori parte communitatis, dicitur factum totius communitatis, *l. quod maior, ff. ad municipale*, & proinde si maior pars sit hæretica, erit liber hæretici, & maior pars Catholica erit liber Catholici; sicut Vniuersitas est laica, vel Ecclesiastica, per Bar. *l. fin. num.* 14. *ff. de colleg. illic*. iuxta maiorem partem collegij. Addit verò, quod si catholici, & hæretici sint numero æquales, erit eadem ratio ac si liber sit compositus à catholico, & hæretico. Verum licet allata doctrina à Merol. locum habeat, quandò communitas consideratur secundum se, aut vt aliquid faciens; diuersa tamen est ratio, quando consideratur factum communitatis secundum se, licet cum aliqua relatione ad communitatem; nam in hoc casu iudicandum est factum secundum sui naturam. Vnde supposito, quod liber hæresim contineat, aut de religione tractet, & in communitate à qua est compositus, sint aliqui hæretici, erit ille ipse, qui in Bulla Cœnæ sub excommunicatione prohibetur. Nam quò ad conditionem, quod sit liber hæretici, quæ forte videtur deficere, si hæretici sint minor pars communitatis, aut etiam æqualis, reuera non deficit, quia adhuc, hęretici habuerunt influxum in eius compositionem, quod sufficit ad verificandam conditionem, quia non prohibentur in Bulla Cœnæ, quia denominentur ab Auctore hęretico, nam libri hæreticorum permittuntur approbati, iuxta regulas Indicis; sed quia Auctor hæreticus influxit heresim, aut tractatum de religione; quod verificatur in libro composito à communitate, etiamsi vnus tantum hęreticus in ea esset.

An suspicio hæresis ex retentione librorum hæreticorum procedat in hæredibus, præsertim stante negligentia perquirendi. *Quæst. VII.*

SVMMARIVM.

1554 *Hæredes non fiunt suspecti de heresi ob libros defuncti, si sint viri probi.*

Quid

Quid requiratur, vt retentio librorum hæreticalium reddat suspectum de hæresi.

1555 *Retentio librorum hæreticalium reddit suspectum, si sit in ordine ad lectionem.*

In hac materia multum deferendum arbitrio iudicis.

Indicia in hac materia non faciunt aliquem criminosum.

1554 Ad 7. Resp. Quod si hæredes, apud quos reperti essent libri hæreticales, essent viri probi, sinceri, & nullatenus suspecti de reatu hæresis, & ignorabant apud eos esse libros hæreticales, suspectio hæresis ex retentione supradictorum librorum, non procedit, Menoch. *de arbitr. Iud. casu* 379. *num.* 12. Rojas *singul.* 124. nam vt constituat quem suspectum de hæresi retentio huiusmodi librorum hæreticalium, duo potissimum requiruntur, nempe scientia, & quod præfati libri sint damnati pro hæreticis. Bursat. *cons.* 304. *vol.* 4. Graff. *cons.* 2. *de hæret.* Simanch. *de Cathol. Instit. tit.* 39. *num.* 19. Ricciùs *in sua praxi rerum fori Ecclesiæ decis.* 1675. *n.* 5. *& 6.* Aduertant tamen hæredes, ad tollendam omnem suspectionem, & ad omnes meliores fines, & effectus, ne contra eos ex retentione huiusmodi librorum procedi possit, vt mortuo testatore inuentarium conficiant omnium librorum, & ad Ordinarium loci, seu Inquisitorem deferant.

ADDITIO.

1555 Retentio librorum hæreticorum generat suspicionem hæresis, quando retinentur in ordine ad lectionem, vt cum pluribus tradit Simanc. *in Cath. Instit. tit.* 15. *num.* 5. & *in praxi de hæres. tit.* 39. *n.* 4. Vnde cum reperiuntur apud alicuius hæredes, non causabunt talem suspicionem, quia non præsumuntur retineri in ordine ad lectionem, sed tanquam aliquid in hæreditate, & proinde supponitur etiam ignorantia. Et cum in hac materia multum deferendum sit arbitrio iudicis, vt ait Siman. *cit.* erit habenda ratio qualitatis personarum, & temporum, & cæterarum circumstantiarum. Vnde reijciendi sunt Archidiacon. *in cap. sanè profertur*, 24. *quæst.* & *in cap. filij, de hæret. in* 6. Io. Andr. *ibid.* Roman. *singul.* 326. Hippol. Marsil. *consil.* 52. *num.* 34. Carrer. *de hæret. num.* 125. dum volunt, quod libri hæretici apud aliquem reperti, eum declarent hæreticum. Nam indicia, coniecturæ & præsumptiones, quæ ex hoc capite oriri possunt, non faciunt aliquem criminosum, iuxta cap. *litteras, de præsumpt.* & notant etiam Siman. *de Cathol. Instit. tit.* 38. *num.* 23. Pegna *in direct. par.* 2. *cap.* 4. *com.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæst.* 10.

An Episcopi sine Inquisitore possint terminare causas ob retentionem librorum, qui non sapiunt manifestam hæresim. *Quæst. VIII.*

SVMMARIVM.

1556 *Episcopi soli terminare possunt causas retentionis librorum, qui non sapiunt manifestam hæresim.*

1557 *Qualium librorum prohibitorum retentio cognoscenda ab Inquisitoribus.*

In dubio an libri sint damnati ob hæresim, &c. reus non est tractandus vt suspectus de hæresi &c.

Audere supponit notam qualitatem prohibitionis.

Præsumptio importat dolum, & scientiam.

1556 Ad 8. Resp. Quod sic, per tex. *in cap. accusatus, de hæret. in* 6. Abb. *in c. primo de sortileg. num.* 4. *vers. & aduertere*, Eymer. *in Directorio Inquis. qu.* 42. *nu.* 2. & ita censuit Sacra generalis Congregatio S. Rom. & vniuersalis Inquisitionis *sub. die* 2. *Decembris anni* 1612. vt refert Fran. Leo *in suo Thesau. fori Eccl. in titul. de sortileg. n.* 26. vbi etiam ait: Causas superstitionum, incantationum, veneficiorum, & blasphemiarum, nisi sapiant manifestè hæresim, absque Inquisitorum interuentu Episcopi terminare possunt, ex dictis iuribus supra allegatis, & ex supposita potestate sacræ Congregationis, quæ ita censuit *prima die Septemb.* 1612.

ADDITIO.

1557 Pro resolutione huius difficultatis est attendenda distinctio librorum prohibitorum, quam ponit Pius IV. in sua Constit. *Dominici gregis*, præfixa Indici, nempe librorum damnatorum ob hæresim, aut falsi dogmatis suspicionem: & librorum alia de causa damnatorum. Sub libris primi generis comprehenduntur etiam libri hæreticorum tractantes de religione, quia eò ipso, quod Auctor libri est hæreticus, & tractat de religione, adest suspicio falsi dogmatis. Quod spectat ad causas eorum,

rum, apud quos reperiuntur libri prohibiti 1. generis, pertinent ad Inquisitores tum de iure veteri, quia crimen hæresis ad Inquisitores spectat, & proinde etiam cum ipso connexa, & per *Constitutionem* 2. *in Bullar.* Adriani VI. quæ incipit, *Dudum vt nobis* Tum etiam de iure nouo per dictam Constit. Pij IV in qua statuit, quod contra eum, apud quem libri damnati ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, reperiuntur, procedi possit tanquam in suspectum de hæresi. Procedere autem in suspectos de heresi, pertinet ad Inquisitores. Si verò libri sint secundi generis, hoc est ex alia causa prohibiti, tunc causa pertinet ad Episcopum sine Inquisitore, quia Pontifex in eadem Constit. decernit, quod seuere ij, apud quos huiusmodi libri reperti fuerint, ab Episcopis puniantur.

1558 Sed quid, si dubium sit, an libri sint damnati propter hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem? Resp. In tali casu pertinere ad Inquisitorem de qualitate librorum cognoscere, iuxta ea, quæ tradunt Abbas, *in cap.* 1. *num.* 4. *de sortileg.* Carrer. *in pract. tit. de heres. num.* 24. *in fine.* Comensis *in Lucerna Inquisit.* verbo *Inquisitor. num.* 29. Pegna *par.* 2. *direct. com.* 57. *in fine.* Quia cum sint iudices in materia hæresis, pertinet etiam ad ipsos cognoscere, an libri hæresim contineant, aut suspicionem falsi dogmatis. Quare si libris examinatis non reperiantur damnati ob hæresim, vel suspicionem falsi dogmatis, debebit reum remittere ad Episcopum, iuxta cap. *accusatus* §. *sane. de heret. in* 6. vbi Glos. & Doctor. Est tamen aduertendum, quod, etiamsi iudicentur libri damnati ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, non per hoc tamen reus tractandus erit tanquam de hæresi suspectus, sed solum tanquam retinens libros prohibitos: quia cum dubium sit, an fuerint damnati ex prædicto capite, non præsumitur in retinente scientia talis qualitatis librorum, vtpote dubiæ, & ideo non verificatur de ipso dispositio Constitutionis Pij IV. quod audeat legere, vel habere, nam *audere*, supponit notam qualitatem prohibitionis, nam dicit temeritatem, & præsumptionem. Authen. *habita*, C. *ne fil. pro patre*, ver. *hac igitur*, ibi. *Vt nullus de cætero tam audax inueniatur, qui aliquam scholaribus iniuriam inferre præsumat.* & notat Glos. *in l. si quis in tantam*, C. *vnde vi*. Præsumptio autem importat dolum, atque adeo scientiam rei cum suis qualitatibus, vt tradunt Cardin. *in Clemen. I. quæst.* 39. *de priuileg.* D. Antonin. 3. *par. tit.* 24. *cap.* 54. ver. *quari* Syluester verbo. *Excommunicatio*, 7. *num.* 35. Angel verbo *excommunicatio*, 5. *num.* 15. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 155. & communiter. Vnde cum incerta fuerit qualitas librorum, ob quam erant prohibiti, non interueniet ausus in retinente contra prohibitionem.

ADDITIO.

Alia dubia circa libros prohibitos.

SVMMARIVM.

1559 *Finis prohibitionis librorum.*

1560 *A ij fines ab alijs recensiti.*

Odium hæreticorum, & exterminatio librorum an sit finis prohibitionis.

An etiam vitatio communicationis in eorumdem libris.

An vt desistant à scribendo.

1561 *Quæcunque ignorantia etiam crassa, an excuset legentes libros prohibitos.*

In delictis quando pœna est corporalis, aut spiritualis, lata culpa non comparatur dolo.

1562 *Deficiente qualitate actionis prohibitæ, deficit etiam prohibitio.*

Idem est scire, & debere scire.

Legens libros prohibitos cum ignorantia culpabili, quo peccato peccet.

1563 *Iudæi prohibentur retinere libros continentes aliquid contra fidem Catholicam, &c.*

Infideles prohibentur retinere libros hæreticos, Talmudicos, aut alios Iudaicos damnatos.

1564 *Libri an necessario imprimendi cum nomine Auctoris.*

Nomen Collegij an sufficiat.

1565 *Concil. Trident. disponens quod nomen Auctoris apponatur libris impressis, procedit solum de libris de rebus sacris.*

1566 *An aliquando libri de rebus sacris imprimi possint sine nomine Auctoris.*

1567 *Regulares pro imprimendis libris indigent licentia suorum Superiorum.*

Dispositio Trident. in hac materia procedit solum de libris de rebus sacris.

1568 *Nomine rerum sacrarum in hac materia quænam conueniant.*

1569 *Prohibitio Tridentin. euulgandi scripta non approbata, quomodo accipienda, & quænam comprehendat.*

Dictio, Eos, restringit subsequentia ad nominata.

1570 *Quæ requiruntur pro libris imprimendis, an requirantur etiam pro alijs scripturis.*

1571 *An sufficiat quod libri imprimendi examinentur per laicam auctoritatem.*

1572 *Non præfigens approbationem libro impresso an peccat.*

Quid de approbationibus, quæ requirunt laici.

1573 *Libri an imprimi possint cum nomine ficto.*

1574 *Addens aliqua libro approbato dum imprimitur, an violet Decretum Tridentin.*

Taciti, & expressi est idem iudicium.

1575 *Bibliopolæ an teneantur exhibere catalogum omnium librorum indicentibus Inquisitoribus.*

1576 *Vrbanus VIII. reuocauit licentias legendi libros prohibitos.*

1577 *Inquisitores an possint concedere licentiam legendi libros prohibitos.*

Dictio, nisi, omnia alia excludit.

Licen-

1578 *Licentia Magistri S. Palatij legendi libros prohibitos, valent extra districtum Romæ.* *Licentiæ personales sequuntur personam.*

1559 Finem prohibitionis librorum esse, præcauere fidelibus ne in errores labantur, aut ne quò ad mores inficiantur, est certum apud omnes, & exprimitur à Pio IV. in procemio suæ Constitutionis, *Dominici gregis*, præfixæ Indici, ibi. *Tamen cum librorum ab hæreticis editorum lectio non modo simpliciores homines corrumpere soleat, verum sæpe etiā doctos, eruditosque in varios errores, & à veritate fidei Catholicæ alienas opiniones inducere; huic quoq; rei duximus esse prouidendum. Cum autem, aptissimum ei malo remedium esse sciremus, si componeretur atque ederetur Index, siue catalogus librorum, qui vel hæretici sint, vel de hæretica prauitate suspecti, vel certe moribus, & pietati noceant; id negotium ad sacram Tridentinam Synodum reiecer amus* Ex quibus constat, quod finis prohibendi libros, & prohibitorum Indicem texendi, atque successiuè postea alios in eumdem Indicem referendi, fuit, prouidere, ne malis libris doctrina fidei inficeretur, & pietas, atque boni mores damnum, ex eorumdem lectura perciperent. Et ita notant Sanchez, *lib. 2. sum. cap.* 10. *num.* 51. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *punct.* 10. §. 2. *num.* 9.

1560 Difficultas autem est, an præter hunc finem adsit alius finis intentus à lege. Plures alios enumerat Tamburin. *in Decal. lib.* 2. *cap.* 1. §. 7. *n.* 41. Et primò, inter fines, ait esse contemptum hæreticorum ex exterminatione librorum ipsorum. Secundo, vitationem communicationis cum ipsis, etiam in eorum scriptis. Tertiò, vt desistant à scribendo, dum vident suas lucubrationes à fidelibus non esse legendas. Quartò, vt seruetur debita reuerentia Decretis Pontificum, Conciliorum, & Inquisitorum. Hæc tamen pariuntur suas difficultates. Nam quòd non intendat contemptum hæreticorum ex exterminatione librorum eorumdem, constat ex regulis Indicis, præsertim secunda, & quinta, in quibus permittuntur libri hæreticorum iuxta formam ibi præscriptam approbati, & passim expurgati permittuntur. Et ex iisdem regulis etiam manifestum fit, quod non habet locum secundus finis à Tamburino assignatus, nempe vitatio communicationis ipsorum, etiam in eorumdem scriptis cum ea permittat, si approbentur. Quod si non approbentur, non habet locum hic finis, sed subintrat alius, de cauendo fidelibus à periculo. Neq; locum habet finis tertio loco assignatus, quia licet fideles non legant ipsorum libros, legunt tamen heretici, quod ipsis subministrat sufficiens motiuum ad scribendum. Deinde cum passim concedantur licentiæ legendi tales libros Catholicis, præsertim in Prouincijs, vbi sunt hæretici; neque quo ad Catholicos cessat finis. Quod autem assignatur quarto loco, non potest habere rationem finis legis: nā vt debita reuerentia seruetur Decretis Pontificum, est quid commune omni legi, & ideo non est finis ad quem tanquam medium lex ordinetur, nam ex natura legis vt sic exigitur.

1561 Secunda difficultas est, an legentes libros qui non prohibentur in Bulla Cœnæ, excusentur, ne incidant in excommunicationem Indicis, à quacumque ignorantia etiam crassa. Resp. Excusari. ita, etiam Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. §. 7. *num.* 29. & citati supra *num.* 1499. Quia dicta excommunicatio est imposita contra audentes. ibi. *Legere habereue audeat*, & proinde ad contrahendam excommunicationem requiretur præsumptio, iuxta dicta supra *num.* 1558. & consequenter scientia. Quando autem requiritur scientia, qualiber ignorantia excusat à pœna excommunicationis, iuxta dicta supra, *num.* 1287. Si tamen ignorantia sit affectata, & culpabilis, aut si non sit de prohibitione, sed solum de pœna excommunicationis, non excusabit à peccato mortali. Quod autem locum non habeat excommunicatio stante quacunque ignorantia, præter Doctores citato *num.* allatos, tradunt etiam Nauar. *in sum. disp. cap.* 27. *num.* 74. Ledesma *in sum. cap.* 3. *de excommunicat. dub. vlt. dict.* 3. Suarez *disp.* 4. *de censur. sect.* 10. *num.* 3. Auila *de censur. par.* 2. *cap.* 6. *disp.* 10. *dub.* 6. Molina *tract.* 5. *de iust. & iure. disp.* 71 *num.* 13. Curiel. 1. 2. *quæst.* 76. *ar.* 4. *dub.* 4. Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 232. Nec obstat, quod lata culpa comparetur dolo, quia hoc locum non habet vniuersaliter, cum non valeat in delictis, præsertim quando pœna est corporalis, aut spiritualis, ex *l. in lege, ff. ad leg. Cornel. de sicar.* & notant Glos. *in l. actionibus, ff. de in lit iur,* & *in leg. quod Nerua, ff. deposit.* Panorm. *in cap. Apostolicæ, num.* 3. *de cler. excom.* Guido Papa *decis.* 446. *num.* 2 Farinac. *consil.* 1. *crimin. num.* 2. *tom.* 1. Molina *de iust. & iure tom.* 4. *disp.* 21. *num.* 1.

1562 Cum autem in Bulla cœnæ prohibeatur lectio librorum Hæreticorum hæresim continentiū, aut de religione tractantium, non quæcunque, sed scienter facta, & in Bulla Indicis Pij IV, lectio temeraria, seu cum ausu, & proinde in vtroque casu obiectum prohibitionis sit lectio qualificata; deficiente qualitate lectionis prohibitæ, deficiet quoque prohibitio, cum deficiat in obiecto qualitas, sub qua prohibetur: Si tamen ignorantia sit culpabilis, cum idem sit scire, & debere scire, *l. Quod te in fine, ff. de reb. cred.* & ex principio culpabili non prouenìat, nisi actus culpabilis; idcirco tunc legens peccabit mortaliter, licet non directè contra prohibitionem, sed diuerso peccato, vt notat etiam Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *nu.* 323. Quia in operando imprudenter procedit, & temerè, cum nolit dirigere suam operationem, secundum eam scientiam, secundum quam tenetur dirigere. Et in hoc sensu habet locum opinio Megal. *par.* 3. *Instit. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 46. Duard. *in Bul. cœna lib.* 2. *quæst.* 36. *in fine.* Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *n.* 38.

1563 Tertia difficultas, quid dicendum de infidelibus retinentibus libros hæreticorum, hæresim continentes, aut de religione tractantes, sicut etiam de Hebræis. Cum enim hi non sit de gremio Ecclesiæ, non possunt excommunicari. Rursus cum non subsint legibus Ecclesiæ; nec etiam afficientur prohibitione. Verum, quod spectat ad Iudæos, extat Constitutio Iulij III. *edita anno* 1554. quæ incipit. *Cum sicut.* in qua sub pœna pecuniaria, confiscationis bonorum, & etiam vltimi supplicij prohibentur retinere

tinere libros, qui continent aliquid contra fidem Catholicam, aut blasphemias in Dominum, aut Christianam religionem. Et quo ad infideles, extat Constitutio Gregorij XIII. per quam ipsis prohibentur retinere libros hęreticos, vel Thalmudicos, aut alios Iudaicos quomodolibet damnatos, & ideo intra Regna, & Prouincias Christianorum puniri poterunt pœna arbitraria, vt cum alijs notat Farinac. *de haeresi, quaest.* 180. *n.* 10. & sequitur Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 414. *in fine*. Quia illæ pœnę, de quibus in Constit. Iulij III. non sunt determinatæ, sed exemplificatæ, vt scilicet adhiberi possint arbitrio iudicum.

1564 Quarta difficultas. An sit necessarium inscribere libro nomen Auctoris, quando imprimitur. Et absolutè affirmat Bonac. *disp.* 2. *de censur. in part. quaest.* 2. *pun. num.* 9. & proinde non esse tutos in conscientia, qui ementito nomine librum imprimũt. Addit tamen non improbabile esse, quod possit apponi nomen illius, qui in ius scriptoris succedit, siue titulo donationis, siue titulo hæreditatis, nam tunc videtur sufficere nomen illius, qui curat imprimi librum. Quod autem spectat ad Auctoris nomen inscribendum libro, existimat sufficere, si inscribatur nomen Collegij, Conuentus, Vniuersitatis, Ciuitatis; quia in hoc casu persona ficta habetur pro vera. ita *num.* 10. Et quo ad hoc idem tradunt Alter. *lib.* 1. *de censur. disp.* 2. *cap.* 8. *quaest.* 2. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *quaest.* 3. Thesaur. *in praxi, par.* 2. verbo *Libri, cap.* 5. Lezana *in sum.* verbo *Libri, numer.* 11. Vveims *ad Constit.* 24. *Concil. Trid. nu.* 12.

1565 Verum, cum dispositio apponendi nomen Auctoris libris, qui imprimuntur, habeatur ex Concil. Trident. *sess.* 4. *in Decreto de edit. & vsu sacrorum libr.* non est extendenda vltra libros, de quibus ibi disponit Concil. Disponit autem solum de libris de rebus sacris, vt notat etiam Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 49. & constat ex verbis dispositionis, quæ clarissima sunt. ibi. *Nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros de rebus sacris sine nomine Auctoris; neq; illos in futurũ vendere, aut etiam apud se retinere, nisi primum examinati, probatiq; fuerint ab Ordinario sub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Cõcilij nouissimi Lateranensis apposita.* Vnde si libri tractent de aliqua alia materia, imprimi poterunt sine nomine Auctoris.

1566 Imò probabile existimo, quod etiamsi libri tractent de rebus sacris, imprimi possint sine nomine Auctoris, dummodo approbati sint ab ijs, ad quos spectat, & proinde Inquisitores concedere possint licentiam imprimendi sine nomine, Ratio est, quia finis, cur debeat inscribi nomen Auctoris est, vt, si casus occurrat, possit exigi ratio ab Auctore illius quod scripsit, vt notat Bonac. *num. praeced. citat.* Et vt occurratur falsitati, fraudibus, & ijs omnibus, quæ quisque liberè proferre potest, si lateat ipse, vt Auctor, vt notat Vveims *ad Constit.* 24. *Concil. Trident. n.* 12. Hoc autem totum habetur etiam si non inscribatur nomen Auctores, dummodo liber approbetur ab ijs, ad quos spectat, & Auctor se illis notificet, quia semper poterit ab ipso exigi ratio; & dum liber approbatur, occurritur falsitati, fraudibus, maledicentijs, &c. Et confir. Concil. Trident. *in cit. Decreto de edit. & vsu sacr. libr.* vbi decernit, quod libri impressi sine nomine Auctoris non possint vendi, aut retineri, nisi approbentur ab Ordinario. Ergo si approbentur, vendi, & retineri poterunt non obstante, quod desit nomen Auctoris; ergo dummodo approbentur, poterunt imprimi sine nomine Auctoris, quia solum prohibentur imprimi sine ipso, ne imprimantur etiam absque debita examinatione, & approbatione.

1567 Regulares autem vltra dictas approbationes, ex eodem decreto *sess.* 4. *Concil. Trident. de edit. sacror. libror.* obtinere debent licentiam à suis Superioribus, à quibus similiter recognosci debent libri iuxta formam suarum Constitutionum. Et quãuis Campanil. *in diuer. iur. Rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 4. Nouar. *in sum. Bul. tit. de impress. libr. num.* 2. Alter Nouar. *in Lucer. Regul.* verbo *Librorum impressio, num.* 1. Barbosa *de potest. Epis. alleg.* 90. *num.* 14. Hieronym. Rodriquez *in Compen. resol.* 89. doceant Præscriptionem Concil. Trident. procedere de omnibus libris: attamen ex verbis Concilij constat, quod ipsius dispositio procedit tantum quò ad libros de rebus sacris. ibi. *Nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosuis libros de rebus sacris &c.* & huic dispositioni quò ad Regulares addit, quod debeant impetrare licentiam à suis Superioribus. Vnde cum ampliatio non sit quò ad libros, sed quo ad licentiam, remanet dispositio quò ad libros in *ijsdem* terminis. Et ita etiam notat Bonac. *disp.* 2. *de censur in par. quaest.* 2. *pun.* 16. *num.* 2

1568 Cum igitur hoc Decretum procedat solũ de libris tractantibus de rebus sacris, difficultas est, quid intelligatur nomine rerum sacrarum. Resp. Quod cùm sacrum dicatur id, quod est Deo dedicatum, nomine rerum sacrarum venient ea omnia, siue res, siue actiones, quæ speciali modo spectant ad Deum, seu cultum ipsius: & proinde quæ concernunt hominem tanquam eleuatum ad finem supernaturalem. Vnde omnes ij libri, qui de his tractant, erunt libri de rebus sacris, siue tractent doctrinaliter, siue quocunque alio modo, quia Concilium dicit, quosuis libros de rebus sacris. dictio autem, *Quosuis*, tanquam vniuersalissima, complectitur libros de rebus sacris cuiuscunq; generis: & ideo non solum libri concernentes sacram Scripturam, theologici, agentes de ritibus Ecclesiæ, ministris, hierarchia, sed etiam historia sacra, casus conscientiæ; siquidem instruunt homines, vt eleuatos ad finem supernaturalem; quæ concernunt iurisdictionem spiritualem, ius canonicum, & alij huiusmodi, quorum argumentum sacrum dici possit. Ex quo fit, quod res sacræ magis extenduntur, quàm extendatur religio: & ideo hoc decretum Concilij habet ampliorem materiam, quàm habeat excommunicatio Bullæ cœnæ contra legentes libros hæreticorum tractantes de religione, nam non omnis liber tractans de rebus sacris, tractat etiam de religione, cum plures tractent de rebus sacris, & non de religione. Vt autem dicatur liber esse de rebus sacris, necesse est, quod ex professo de ipsis tractet, & nõ obiter, quia non dicitur liber esse de aliqua materia, nisi de ipsa ex professo tractet, sicut etiam dictũ est supra, cùm ageretur de libris tractãtibus de religione.

1569 Quinta difficultas. Cum in eodem *Decreto de editione, & vsu sacr. libror. sess.* 4. Concil. Tri-

Trident. prohibeatur euulgatio scriptorum, nisi antea probati sint, ibi. *Qui autem scripto eos communicant, vel euulgant, nisi antea examinati, probatique fuerint, eisdem pœnis subiaceant, quibus impressores.* Dubitatur, an comprehendat quamcumque communicationem, & quorumcumque scriptorum. Et non comprehendere nisi ea scripta, quæ ita completa sunt, vt imprimi possint per modum libri: & proinde non comprehendere conciones, lectiones theologicas, priuatas orationes, adnotationes, obseruationes, & alia huiusmodi de rebus sacris, tradunt Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 18. *quæst.* 4. Vveims *ad Constit.* 24. *Concil. Trident. num.* 13. *in fine*. Galet. *in Margar.* verbo *Legere* 3. Riccius *decis.* 260. *num.* 6. *par.* 4. Altet. *de censur. lib.* 5. *disp.* 2. *capit.* 8. *q.* 1. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæst.* 6. *num.* 83. Suarez *disp.* 23. *de censur. sect.* 7. *num.* 3. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in par. q.* 2. *pun.* 16. *num.* 12. ver. *Ex quo.* Machad. *de perfec. confes. tom.* 1. *lib.* 1. *par.* 3. *tract.* 4. *docum.* 5. Quare est statuenda regula generalis, quod præsens Decretum Concilij procedat tantum de libris ordinatis ad impressionem, vt colligitur tum ex verbis, tum ex fine prohibitionis; nam cum dicat, *Qui autem scripto eos communicant &c.* dictio enim, *eos*, est relatiua ad præcedentia, & restringit subsequentia ad nominata; vt norant Ruin. *consil.* 99. *num.* 16. *vol.* 1. Corn. *consil.* 9. *num.* 6. *in fine vol.* 1. Parif. *consil.* 18. *num* 32. *vol* 2. Roland. *consil.* 74. *n.* 54. *lib.* 3. Menoch. *consil.* 200. *nu.* 30. Aretin. *cons.* 175. *num.* 1. Vnde cum Concilium prius disposuerit de libris tractantibus de rebus sacris ordinatis ad impressioné, etiam in relatiua dispositione ad priorem de ijsdem intelliget. Accedit, quod finis est obuiare fraudi, quæ poterat induci, nam libri, qui non poterant imprimi, poterant scripto vulgari, & ideo Concilium huic euulgationi obuiare voluit. Rursus non loquitur Concilium de quacunque communicatione, sed de illa, quæ fit per euulgationem, atque adeo, per quam liber de esse priuato transit ad esse publicum: euulgatio enim importat publicationem. Vnde si communicaretur liber aliquibus tātum amicis, ita vt non fieret publicus, non haberet locum dispositio Concilij.

1570 Sexta difficultas. An quod dictum est de libris, locum habeat etiam de quibuslibet scripturis, vt sunt Consultationes, Informationes, Sententiæ, Decisiones, Conclusiones, & aliæ huiusmodi. Et affirmatiuè resoluendum est, vt notant Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 17. *q.* 2. Alter. *de censur. lib.* 5. *dispi.* 2. *c.* 8. *q.* 1. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *q.* 6. *n.* 83. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in part. q.* 2. *pun.* 16. *num.* 11. Ratio est, quia Concil. Lateran. *sub Leone X. sess.* 10. prohibens impressionem sine approbationibus, non solum loquitur de libris, sed etiam de quacunque alia scriptura; ibi. *Nullum librum aliquem, seu aliam quamcumque scripturam*. In hoc tamen attendenda est praxis, siquidem alicubi vsus obtinuit, quod aliquæ minores scripturæ, quæ minimè suspectæ esse solent, vt sunt Informationes, Consultationes, & aliæ huiusmodi, imprimantur absq; alia licentia, scientibus, & permittentibus Ordinatijs, & Inquisitoribus.

1571 Septima difficultas. An sufficiat, quod libri imprimendi examinentur, & approbentur per Consilium Regium, aut alios à laica potestate deputatos. Resp. Nauar. *cap.* 27. *Manual. nu.* 147. Suarez *disp.* 23. *de censur. sect.* 7. *nu.* 1. Filliuc. *tract.* 14. *cap.* 6. *quæstio* 2. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in part. quæst.* 2. *pun.* 16. *num.* 6. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *§.* 7. *num.* 50. Sufficere, vbi adest consuetudo, videntibus, & non contradicentibus Ecclesiasticis. Quod tamen apud me difficultate non caret, quia Laici examinantes libros magis respiciunt ad res politicas, quàm ad bonos mores, & religionem, vnde non satisfit intentioni Concilij. Imo dato, quod libri iussu laicorum examinarentur à theologis, & in approbandis eorumdem consilium sequerentur, adhuc tamen deficit in ipsis iurisdictio; quia cum agatur de approbatione in ordine ad doctrinam sanam circa res fidei, & bonos mores, non possunt eam auctorizare, sicut auctorizari debet antequam imprimatur. Rursus, non videntur Ecclesiastici hoc posse tolerare, cum agatur de vsurpatione iurisdictionis Ecclesiæ. Denique, non seruatur forma præscripta in Decreto Concilij Tridentini, cum non imprimatur liber auctorizatus ea auctorizatione, quam requirit. Vnde hæc alijs consideranda propono.

1572 Octaua difficultas. Cum in eodem Decreto præcipiatur, quod libro impresso præfigatur approbatio, an peccaret, qui nō præfigeret, dummodo tamen eam obtinuerit. Et quidem attento Concilij Decreto, non incideret in excommunicationem, quia non fertur contra non præfigentes talem approbationem, sed solum contra imprimentes, aut euulgantes sine approbatione. Rursus, etiam vbi consuetudo inualuit, vt quædam minores scripturæ, aut etiam minores libri imprimi soleant sine præfixa approbatione, nullum esset peccatum illam omittere, quia praxis declarat, non esse necessariò præfigendam. Quod autem absolutè illam omittere non sit peccatum graue, affirmat Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. *§.* 7. *nu.* 51. Quia interuenit substantia rei præceptæ, nempe obtenta approbatio. Verum puto habendam esse rationem circumstantiarum: nam si liber sit talis, quod præseferat fuisse approbatum, tunc locum haberet doctrina Tamburini, præsertim si in fronte libri imprimatur communis formula, (Superiorum permissu) aut similis. Secus autem, esset peccatum graue, quia in re graui violaretur lex Ecclesiastica. Est enim res magni momenti, quod impressio rectè reguletur, vt vitentur damna, quæ ex malè regulatis prouenire possunt; pro recta autem regula necessarium est, vt constet, quod liber imprimatur cum debitis approbationibus. Rursus, introduceretur consuetudo, ex qua etiam facile obrepere posset, quod imprimerentur libri absque approbationibus, & posset cæteris esse scandalum. Denique est aduertendum, quod quæ dicta sunt, procedunt de approbationibus, quas requirit Concilium Trident. Nam de approbationibus, quas requirunt laici, alia est ratio, præsertim, quò ad Ecclesiasticos, qui non subsunt legibus laicorum, sed sufficit, quod non imprimant aliquid contrarium bono communitatis; vnde etiam si non obtineantur, non habet locum excommunicatio posita à Concilio Tridentino; quia non loquitur de approbationibus laicorum, & ita notat etiā Bonac. *disp.* 2. *de censur. in par. q.* 2. *pun.* 16. *n.* 6

1573 Nona difficultas. An cum iuxta Decretum Con-

Concilij Tridentini, libri non possint imprimi sine nomine Auctoris, sufficiat, quod ponatur nomen fictum, aut veri auctoris nomen, sed anagrãmate inuersum. Negatiuè responder Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. c.* 1. §. 7. *nu.* 53. Quia est contra finem legis Concilij, siquidem adhuc nescitur verus Auctor, & proinde non adest, qui de libro rationem reddere possit. Nihilominus si iusta de causa nollet auctor proprium nomen exprimere, & aliàs exponeret librum examini, anrequam imprimeretur, & obtineret facultatem, non video, quid obstet, nec quod contra finem Concilij fiat; nam in tantum exigit, nomen Auctoris libris inscribi, ne occultato nomine aditus pateat imprimendi, quæ non essent imprimenda; quod non contingit, quando prius liber examinatur, & obtinetur necessaria facultas; & cum Auctor librum censuræ supposuerit, fecit, quod in se erat, vt rectè in imprimendo procederet, nec tenetur reddere aliam rationem illius, quod scripsit, nisi, quod censuræ supposuit, & approbationem obtinuit.

1574 Decima difficultas. An qui obtinuit approbationem, & licentiam imprimendi, & dum liber imprimitur, aliqua addit, violet Decretum Concilij Tridentini. Cum distinctione respondent Bonac. *disp.* 2. *de censur. in particul. quæst.* 2. *pun.* 16 *nu.* 8. Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *nu.* 52. Quod si ea, quæ adduntur, sint tantæ quantitatis, aut tanti momenti, vt liber maiori ex parte constet ex additis, violari Decretum. Secus autem, non violari. Subnectit Tamburinus, quod si id, quod additur cognoscitur prohibitum, etiamsi non multas contineat lineas, cùm mala fide addatur, violabitur Decretum. Distinctius tamen videtur posse explicari. Vel enim id, quod additur, est accessorium ad id, quod approbatum est: vel non est accessorium. Si fit accessorium, vt si addantur noui Doctores pro opinionibus relatis, aliqua noua ratio, quæ tendat solum ad confirmandum, quod iam dictum est, maior explicatio doctrinæ iam approbatæ, aut quid simile, non violabitur Decretum, nec erit peccatum graue, quia cum sit idem iudicium de accessorio, & principali, hoc approbato, censetur etiam illud approbatum. Si verò non sit accessorium, videndum est, an possit præsumi ratihabitio, & quod sine difficultate approbaretur, si exhiberetur; aut non possit præsumi. Si potest præsumi, interuenit tacita approbatio ex præsumpta voluntate: vnde cum taciti, & expressi sit idem iudicium *l. eum quid, ff. si cert. pet.* & *l. fin. C. qui bon. ced. pos.* habetur pro approbato. Vt tamen possit præsumi tacita ista approbatio, quod additur, debet esse tale, vt nullam pati possit difficultatem in ordine ad approbationẽ. Si verò non possit præsumi, violaretur Decretum, cuiuscunque quantitatis sit additio, quia imprimitur sine approbatione, cum neque expressa, neque tacita interueniat.

1575 Vndecima difficultas. An quando Inquisitores promulgant Edictum, vt Bibliopolæ deferant Cathalogum librorum, quos venales habent, teneantur deferre omnium librorum. Resp. Tamburi. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 57. Solum obligari ad deferendos eos, qui alias non fuerunt delati, quia semel detulisse sufficit. Addit etiam, si certum sit, libros non esse ex vetitis, in foro conscientiæ non obligari deferre, quia negligere deferre, quando certum est, libros non esse ex prohibitis, est res leuis momenti. Si tamen contingat ex libris antea delatis aliquem prohiberi, vrgere obligationem deferendi. Et concludit *num.* 59. quod excusabuntur à peccato mortali, si sint certi, libros non esse ex prohibitis, quia licet in edicto adhibeantur verba præceptiua, non inferunt obligationem grauem, cum materia sit leuis. Hæc tamen doctrina absolutè placere non potest; quia licet certum sit, aliquos libros non esse prohibitos, & etiam à prædecessoribus Inquisitoribus fuisse dimissos, fieri tamen potest, quod aliqui ex his libris non fuerint benè recogniti, & quod postea inueniantur continere aliqua, ob quæ non debeant permitti, quod venduntur, quod faciliè contingere potest in libris impressis in illis locis, vbi non examinantur iuxta formam præscriptam, vt contingit in Germania, etiam quò ad Catholicos. Vnde non sufficit certò scire, quod libri prohibiti non sint; sed oporteret certò scire, quod nihil contineant, ratione cuius non sit omnibus eorundem lectio concedenda: quod contingere non potest, nisi quò ad libros, qui per plures annos omnium manibus obuiam fuerunt, nec aliquam notam etiam apud priuatas personas meruerunt.

1576 Circa Constitutionem Vrbani supra relatam *num.* 1469. aduertendum est, quod idem etiam antea statuerunt Gregor. XV. *in sua Constit.* 40. *in Bullar.* quæ incipit, *Apostolatus officium.* In qua etiam reuocantur eodem modo omnes licentiæ legendi libros prohibitos, à quibuscunque & quomodocunq; concessæ. Excipit tamen Vrbanus licentias à seipso concessas vel per Breue, vel per chirographum propria manu signatum. Motiuum autem reuocandi dictas licentias respectu vtriusque Pontificis, fuit, quia dictæ licentiæ nimis excreuerant ad numerum excessiuum, & proinde tanquam Christianæ Reipublicæ damnosam tantam copiam licentiarum tollere decreuerunt, vt constat ex illis verbis Constitutionis Vrbani. *Sicut accepimus nimis, excessiua sit huiusmodi libros legendi licentiarum copia: Nos vt huic malo maturè occurratur, & in posterum quam cautissimè licentiæ huiusmodi concedantur, &c.* Stante enim hac excessiua copia harum licentiarum, & facilitate concedendi, perinde ferè erat, ac si libri non essent prohibiti, cum fere quilque legere posset libros, quos vellet, ex prohibitis, obtenta licentia.

1577 Stantibus autem his Constitutionibus, cõsurgit duodecima difficultas, An Episcopi, & Inquisitores concedere possint licentiam legendi libros prohibitos. Non procedit autẽ difficultas quò ad libros hæreticorum continentes hæresim, aut de religione tractantes, quia concedere talem facultatem est reseruatum Summo Pontifici ex *can.* 1. Bullæ Cœnæ: Sed de alijs libris. Et videtur affirmandum, sicut affirmat Tamburin. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 1. §. 7. *num.* 19. loquendo de locis, vbi non est Hispanica Inquisitio, quia vbi est, ipsa habet priuilegia concedendi priuatiuè quò ad alios. Quia nimirum in dictis Constitutionibus reuocantur tantum licentiæ retinendi, & legendi libros prohibitos, non autem facul-

facultates concedendi licentias, quæ sunt quid longè diuersum; vnde cum Episcopus sit primus Inquisitor in sua Diœcesi, poterit concedere, sicut etiã Inquisitores, cum non constet eis ademptam fuisse talem facultatem. Verum oppositum tenendum est: quia licet reuocentur solæ licentiæ legendi, & retinendi libros prohibitos non autem facultas eas concedendi, quæ de iure communi competebat; in alio tamen §. earumdem Constitutionum est restricta talis faculcas ad Congregationem S. Officij, ac ad alios deputandos in eadem S. Congregat. per Summum Pontificem, vt in Constitut. Vrbani ibi. *Neque de cætero similes licentiæ, nisi à Congregatione S. Officij, dum singulis hebdomadis coram Nobis habetur, vel ab alijs per Nos etiam in eadem Congregatione specialiter deputandis, concedantur.* Dictio enim, *nisi*, tanquam exceptiua, omnes alios excludit præter expressos, *l. Actione, C. de transact.* vbi Bart. Salicet. Ias. *num.* 3. Padil. *num.* 12. Dec. *num.* 5. cęterique Doctores. Berous *in cap. quod autem num.* 36. *de iurepatr.* Gomez *in cap.* 1. *nu.* 88. *de constit. in* 6. Surd. *decis.* 225. *num.* 19. Rota *decis.* 391. *num.* 14. *par.* 2. *recent.* & *decis.* 313. *num.* 13 *par.* 3. *recent.* De facto tamen huiusmodi licentiæ conceduntur non solum à Congregatione Indicis, & à Magistro S. Palatij. Nec iuuat regula secunda Indicis, in qua datur Episcopis atque Inquisitoribus ius examinandi, & approbandi libros hæreticorum, qui de religione non tractant: nam non possunt iubere, quod examinentur, nisi concedant licentiam legendi. Quia hi libri nondum sunt prohibiti absolutè, sed admittunt examen, & ideo quò ad hos poterunt concedere facultatem legendi; sed quod dictum est procedit de libris examinatis, & prohibitis. Sed quid si liber non sit absolutè prohibitus, sed solum suspensus, aut solum prohibitus, donec corrigatur? Non posse Episcopos, & Inquisitores concedere licentiam legendi, tradit Lezana *par.* 1. *sum. cap.* 18. *num.* 96. quia dicta Constitutio habet dictionem, *quomodolibet*, quæ comprehendit omnem modum prohibitionis. Affirmat Poirin. *de priuileg. tom.* 2. *ad Constit.* 9. *Pauli V. n.* 162 *in fine*. Quia Constitutio loquitur de libris prohibitis, & dictio *quomodolibet*, exprimit quamcunq; causam ob quam sint prohibiti, & proinde procedit de prohibitis simpliciter, quales non sunt suspensi tantum, aut prohibiti donec corrigantur.

1578 Quod autem spectat ad licentias, quæ cõceduntur à Magistro S. Palatij. Tertiadecima difficultas est, an illam obtinentes vti possint extra districtum vrbis Romæ. Et affirmatiuè resoluendum est. Ita etiam Nald. *in sum.* verbo *liber*, *num.* 6. quia huiusmodi facultates, & licentiæ prosunt etiam extra diœcesim concedentis, vt notant Nauar. *consil.* 15. *de priuil.* Azor *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 25. *quæst.* 6. Quia cum huiusmodi licentiæ sint personales, sequuntur ipsam personam *l. in omnibus ff. de reg. iur.* & cap. *priuileg. de reg. iur. in* 6. & ideo extinguuntur solum cum persona, si sint indefinitæ, vel cum tempore, si sint ad tempus determinatum. Ex quibus deducitur contra Portel. verbo *libri prohibiti nu.* 4. Habentem licentiam ab Inquisitoribus Lusitaniæ, posse legere in alio regno vbi sunt prohibiti, vt tradunt Rodriquez *tom.* 3. *sum. cap.* 250. *num.* 4. Hieronymus Rodriquez *in compen. resol.* 92. *nu.* 21. Quia non requiritur in concedente alia iurisdictio, nisi priuilegiatiua.

ADDITIO.

De defendentibus libros hæreticorum.

SVMMARIVM.

1579 *Defendentes libros hæreticorum incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
Etiam indirectè.
Dictio, quomodolibet, *complectitur omnem modum.*
1580 *Dicens se velle defendere libros hæreticorum an incidat in excommunicationem.*
1581 *Defensio omnino occulta librorum hæreticorum, ita vt nemini nota sit, siue verbo, siue scripto an comprehendatur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ.*
Dictio quomodocunque, *quos modos comprehendat.*
Occultè, & publicè, *quomodo sumantur.*
1582 *Laudans librum hæretici an incidat in excõmunicationem Bullæ.*
1583 *Quid si absolutè laudet.*
1584 *Laudens, quod est catholicum, & sanam doctrinam, in libro hæretici, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
1585 *Quid si laudet doctrinam nouam contentam in libro hæretici.*
1586 *Defendens disputationis causa libros hæreticorum an incidat in excommunicationem Bul. Cœnæ.*
1587 *Afferens noua motiua pro hæresi, quam confutat, an incidat in excommunicationem.*
1588 *Impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus catholici, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*
1589 *Dicens quod aliquis liber hæretici non deberet comburi, aut prohiberi, an incidat in excommunicationem.*

1579 Quia actio defendendi libros hæreticorũ spectat ad materiam de libris prohibitis, ideo nonnullæ difficultates circa ipsam enodandæ sunt. Quia autem defensores librorum hæreticorum excommunicantur in *can.* 1. ibi, *seu quomodolibet defendentes ex quauis causa, publice, seu occulte, quouis ingenio vel colore*. Ideo censetur prohibita sub excommunicatione quælibet defensio, quæ retineat veram rationem defensionis: qualis non esset defensio ironica, quia hæc non est defensio, sed potius refutatio. Et quia adhibetur dictio, *quomodolibet*, prohibetur non solum directa, sed etiam indirecta defensio,

fensio, quia dictio *quomodolibet* complectitur omnem modum, quo defensio contingere potest, vt obseruant Io. Andr. *in cap. indemnitatibus*, *num.* 2. *de sent. excommunicat. in* 6. Archidiacon. *ibid. n.*4. Hippolyt. *consil.*80. *num.*38. Menoch. *de recuperat. possess. remed.*6. *num.*15. Rota *decis.*505. *n.*19. *par.*1. *diuer*. Quia complectitur omnem modum excogitabilem, vt dixit Rota *decis.* 338. *num.*3. *par.*4. *recent.*

1580 Circa hoc tamen dubitatur primo, An si quis dicat se velle defendere talem librum hæreticum, incidat in excommunicationem. Negant Vgolin. *par.* 2. *de censur. Papæ reser. cap.* 1. verbo, *ac eorumdem libros quomodolibet &c. nu.* 4. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*10. *num.* 58. Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*42. Trullench. *lib.*1. *in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*28. Roccaful. *par.* 3. *praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de defendentibus, dub.*2. Leander *de censur. tract.*3. *disp.*1. *quæst.*91. nisi forte iam aggressus esset defensionem, aut esset in procinctu. Quia velle facere aliquid non est illud facere, præsertim quando agitur de censura, quæ non imponitur nisi pro actu externo. Verum oppositum est tenendum, vt tenet etiam Palaus *par.*1. *tract.*4. *disp.* 2. *punct.* 10. §.2. *num.*14. Ouied. 2.2. *controuer.*12. *nu.*31. Quia licet velle facere non sit facere, in casu tamen præsenti ex declarata voluntate faciendi resultat, quod prohibetur, nempe indirecta defensio: nam dum quis audit aliquem velle defendere librum, formare potest conceptum, quod sit defendibilis, atque adeo talis loquutio conciliar libro aliquam auctoritatem, & ideo velle defendere non esset defendere directè, sed indirectè. Si tamen nemo hoc audiret, non excommunicaretur, quia ex eius loquutione non resultaret indirecta defensio.

1581 Secundò dubitatur, An si quis loquens, aut scribens in defensionem hæreticorum librorum, ita tamen vt nemo esset præsens, cui nota fieret loquutio aut scriptio, incideret in hanc excommunicationem. Affirmant Vgolin. *de censuris Papæ reseruat. cap.*1. verbo, *Ac eorumdem libros quomodolibet &c. num.* 2. *ver.*3. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.* 10. *num.*58. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.* 1. *cap.*4. *n.*40 Laiman. *lib.*2. *theol. moral. tract.*1. *cap.* 15. *num.*7. Tolet. *lib.*1. *cap.*19. *num.*9. Sayr. *lib.*3. *cap.*5. *nu.*17. Trullench. *lib.*1. *in Decal. capit.*3. *dub.*9. *numer.*28. Roccaful. *par.*3. *praxis lib.*3. *cap.* 8. §. *de defendentibus, dub.*1. Leander *de censur. tract.*3. *disp.*1. *qu.*90. Quia canon habet dictiones, *quomodolibet*, & *occulte*. Verum hoc non videtur conuincere. Quia licet dictio, *quomodolibet*, comprehendat quemlibet modum, non excedit tamen subiectam materiam, & proinde solum modos eiusdem speciei, iuxta ea, quæ tradunt Cassador. *decis.* 7. *num.* 7. *de appellat.* Syluan. *consil.*40. *num.*33. Cephal. *consil.*44. *n.* 76. Rota *decis.*107. *par.* 1. *diuer.* & ideo si canon procedat solum de defensione, quæ fit cum effectu apud aliquem, comprehendet tantum omnem modum huius defensionis, non autem defensionem veluti in habitu. Rursus dictio, *occulte*, cadit supra eamdem speciem defensionis, præsertim, quia sumitur prout contradistinguitur à dictione, *publice*, vt constat ex textu, ibi, *publicè*, *vel occultè*, & ideo sicut publicum dicitur, quod sit non solum palam, sed etiã coram bona parte populi, vt notat Bertazol. *de claus. instrum. claus.* 34. *gloss.*2. *nu.*17. ita occultum dicitur, quod non fit coram populo, licet coram aliquibus; & liber hæretici dicetur defendi publicè, si coram populo defendatur, occultè vero si defendatur tantum coram aliquibus. Itaque si canon accipiatur de defensione, quæ fiat cum effectu coram aliquo, vt videtur accipiendus, cum sit pœnalis, non incidet in excommunicationem, qui scripto, aut verbo defendet nemine sciente.

1582 Tertiò dubitatur, An laudans librum hæretici incurrat hanc excommunicationem. Conueniunt Doctores, quod non incurrat excommunicationem, si ita laudet, vt laus cadat supra stylum, ingenium Auctoris, eloquentiam, aut supra aliquid aliud, ita vt non se extendat ad errores. Ita specialiter Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *num.* 28. Suarez *disp.*20. *de fide, sect.*2. *num.*25. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.*1. *cap.*14. *num.*43. Palaus *par.* 1. *tract.* 4. *disp.*2. *pun.* 10. §. 2. *num.* 14. Ouied. 2. 2. *controuer.* 12. *num.*31. Trullench. *lib. in Decal. cap.*3. *dub.*9. *num.*28. Roccaful. *par.*3. *prax. lib.*3. *cap.*8. §. *de defendentib.* Tamburin. *lib.*2. *in Decal. c.*1. §. 7. *n.* 55. Leander *de censur. tract.*3. *disp.* 1. *quæst.* 95. Quia hoc non est defendere librum hæretici, quia non laudatur ratione hæresis, ob quam prohibetur defendi.

1583 Verum si absolutè laudetur, & libercontineat errores, incurrere excommunicationem, asserit Leander *de censur tract.*3. *disp.* 1. *q.* 96. Secus autem si tractet de religione, & contineat errores. nam primo modo esset ipsum defendere; secundo autem modo non est defensio libri, vt habet pro auctore hæreticum, cum supponatur continere doctrinam veram. Sed etiam in absoluta laudatione, attendendus est modus laudandi, quia si absoluta laudatio tacitè saltem excluderet hæresim, seu errores, nequaquam laudans incideret in excommunicationem, quia solum ratione errorum prohibentur defendi, & per consequens laudari.

1584 Ex quibus consequitur, quod si quis laudaret in libro hæretici errores continente, quod catholicum est, & eius doctrinam quatenus sanam defenderet, non incideret in excommunicationem, vt notant Vgolin. *de censur Papæ reser. par.* 2. *cap.* 1. *ver. Ac eorum quomodolibet defendentes, nu.*2. Sanchez *lib.*2. *sum. cap.*10. *n.*58. Suarez *disp* 20. *de fide sect.*2. *n.*25. Facundez *præcep.*1. *Decal. lib.* 1. *cap.*14. *n.*43. Trullench *lib.* 1. *in Decal. c.*3. *dub.*9. *n.*28. Palaus *par.* 1. *tract.*4. *disp.*2. *pun.*10. §.2. *n.*14. Roccaful. *par.*3. *praxis lib.*3. *cap.*8. §. *de defendent. dub.*5. Leander *de censur. tract.*3. *disp.*1. *qu.*94. Quia hoc non est defendere libros hæreticorum, sed defendere sanam doctrinam. Libri enim hæreticorum prohibentur defendi, quatenus habent Auctorem hæreticum. Sana autem doctrina non habet hæreticum pro Auctore.

1585 Sed quid si Auctor libri hæreticus tradetet doctrinam aliquam nouam, quæ tamen sana esset, & consonaret principijs fidei, & liber aliàs contineret errores? Resp. Quod si talem doctrinam præcisè laudaret, non incurreret excommunicationem, quia non faceret actionem prohibitam in canone, quæ est defendere libros hæreticorum,

nam

nam non defenderet librum, sed quod bonum est in libro, laudaret: præsertim, quia non prohibentur defendi libri huiusmodi, nisi ratione errorum, qui in ipsis continentur.

1586 Quartò dubitatur. An qui disputationis causa defenderet libros hæreticorum, contraheret hanc excommunicationem. Affirmant communiter Vgolin. *de censur. Papæ reser. par. 2. cap. 1. ver. Ac eorum lib. quomod. defen. num.* 4. Viuald. *in candel. in Bul. Cœnæ excom.* 1. *num.* 11. Sanchez *lib. 2. sum. cap.* 10. *num.* 58. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. c.* 3. *dub.* 9. *num.* 28. Roccaful. *par.* 3. *praxis lib. 3. cap. 8. §. de defendentibus, dub.* 3. Leander *de censuris, tr.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 92. Attamen Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 41. distinguit, & vult, quod incurrat excommunicationem, si appareat praua mens disputantis, secus autem si mens recta sit. Verum in hoc casu existimo, esse attendendum quò tendat defensio, quæ fit disputationis causa. Si enim tendat ad stabiliendos errores, & hunc effectum sortiri possit, siue mens praua sit, siue recta disputantis, incidet in excommunicationem, quia reuera suscipiet defensionem, quæ fit prohibita, prohibetur enim defensio, quæ apta sit sortiri effectum defensionis, qui est stabilire errorem defensum. At si defensio sit talis, vt ex se non tendat ad stabiliendos errores, sed in ordine ad inquirendam veritatem, aut ad ostendendam debilitatem motiuorum, quibus mouentur hæretici; non incidet in excommunicationem, quia hæc non est vera defensio; prohibetur autem sola vera defensio.

1587 Hinc autem consequitur, quod referens aliquam hæresim in ordine ad confutandum, non incideret in excommunicationem, si pro ea stabilienda noua argumēta proferret, aut nouas instantias contra solutiones, quæ à Catholicis afferuntur pro argumentis hæreticorum. Quia hoc pacto non stabiliretur hæresis, vt staret, sed vt magis rueret, & proinde non esset defensio, sed vti defensione in ordine ad ruinam. In canone autem prohibetur defensio, quæ sistit in defensione.

1588 Quinto dubitatur, an impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus Inquisitorum, incidat in hanc excommunicationem. Resp. Incidere, quouis modo impediat. Ita Vgolin. *p.* 1. 2. *de censur. Papæ reseruat. cap.* 1. ver. *ac eorum quomodolibet, &c.* Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 10. *nu.* 58. Tolet. *lib.* 1. *sum. cap.* 19. *excommunicat.* 1. *Bul. Cœnæ n.* 26. Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 5. *num.* 18. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 93. Quia cum debeant exterminari, dum quis impedit, ne perueniant ad manus Inquisitorum, impedit exterminationem, quod est quædam eorumdem defensio. Quod etiam habet locum, si arte aliqua, aut indirectè id præstetur. Contra hoc tamen obijci potest, quod canon Bullæ videtur procedere, non de defensione, qua materialis liber defenditur, sed de defensione, qua defenduntur errores contenti in libro, cum liber materialis non sit capax offensionis, nec etiam est capax defensionis: & tunc solum censetur defendi, quando defenditur doctrina in ipso contenta. Si ergo canon accipiatur de hac defensione, non habebit locum excommunicatio. Verum Doctores accipiunt de quacunque defensione, qua manutenetur liber.

1589 Sextò dubitatur. An incidat in excommunicationem, qui dicit, quod aliquis ex his libris non debuisset prohiberi, non deberet comburi, quod sit vtilis, &c. Resp. affirmatiuè Facundez *præcep.* 1. *Decal. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 39. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 28. Alterius *lib.* 5. *de censur. disp.* 2. *cap.* 8. Roccaful. *par.* 3. *prax. lib.* 3. *cap.* 8. *§. de defendent. dub.* 1. Leander *de censur. tract.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 93. Limitanda est tamen hæc doctrina, vt non habeat locum, si hæc diceretur in ordine ad sanam doctrinam, quæ in libro continetur, aut quia posset liber purgari, aut alias futurus esset vtilis. Quia in hoc casu non defenderetur liber, quatenus prohibetur defendi, cum solum ratione errorum prohibeatur defendi: & proinde non interueniret actio prohibita, & consequenter nec excommunicatio.

DECRETVM S. CONGREGAT.

DE NON LEVANDIS DEFVNCTORVM FVNERIBVS sine Parocho.

1590 *Licet in Sacro generali Lateranensi Concilio statutum, & ordinatum fuerit, vt Fratres Ordinum Mendicantium, cæterique Religiosi Regulares non possint intrare Parochias cum Cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Ecclesias domorum, & locorum eorundem suam elegerint sepulturam, nisi prius præmonito, & requisito, ac recusante parochiano presbytero, & tunc sine eius, & Ordinarij præiudicio. Significatum tamen est Sacræ Congregationi S.R.E. Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium propositæ, nonnullos Fratres præsertim Ordinis Minorum de Obseruantia, cuiusdam consuetudinis prætextu, quam neque antiquitate vallari, neque obseruantia viridi inniti, neque pacifica, & non interrupta possessione firmatam esse constat, contendere sibi licere, defunctorum funera proprio eorum Parocho absente, eoque irrequisito, efferre & leuare; idque haud leues controuersias, & altercationes, aliquibus in locis, non sine populi scandalo, & DEI offensione excitasse. Ideo volens eadem Sacra Congregatio omnem eiusmodi dissensionum, & scandalorum materiam, & occasionem præcidere; atque in futurum prouidere, vt tam Parochi, quàm Fratres ipsi, vnanimi inter se voluntate, & ea, qua par est charitate, vltima hæc Christianæ pietatis officia defunctis præstent, declarat, & huius*

decreti

decreti tenore statuit, prædictis Fratribus Ordinis Minorum de Obseruantia, aliisque quibusuis Regularibus quorumqunque Ordinum, & Congregationum, tam Medicantium, quam non Mendicantium existant, nullo modo licere; etiam specialis alicuius consuetudinis pretextu; parochias cum Cruce processionaliter, aut alias ad efferenda, & leuanda defunctorum funera intrare, vel leuare, & efferre, nisi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem præsente: si tamen ipse aliter fieri non consentiat, & permittat, vel nisi requisitus, venire expressè omninò recuset. Atque ita obseruari mandat, & districtè præcipit, firmis ceteroqui, & in robore permanentibus iis omnibus, quæ super quarta funerum, & canonica portione, aliisque iuribus, ad sepulturas pertinentibus, à sacris Canonibus, & Conciliorum decretis, Summorumque Pontificum constitutionibus hactenus sancita, & ordinata sunt, vel alias ex particulari consuetudine, vel alio iure obseruantur. Romæ die xij. Ianuarij. M. DC IIII.

Alex. Card. Floren.

Hieronymus Augucchius Secret.

ADDITIO.

SVMMARIVM.

1591 *Parochus tenetur prosequi funus vsq; ad Ecclesias Regularium, si ibi defunctus sepelitur.*

Regulares an ire debeant ad leuandum defunctum, quando non solent associare funera.

1592 *Defunctus deferri potest è propria domo immediatè ad Ecclesiam Regularium.*

Decernere viam, per quam ducendum sit funus, ad quem spectet.

Determinare religiosos, qui associent funus, & numerum, spectat ad hæredes.

1593 *Officium, Responsoria, &c. pertinent ad Regulares priuatiuè quo ad alios, quando defunctus sepelitur in eorum Ecclesijs.*

1594 *Parochi an post declarationes S. Congreg. &c. potuerint præscribere ius cantandi Psalmos, &c. in Ecclesijs Regular. dum deferuntur defunctis.*

Quando ius resistit, quid requiratur ad præscriptionẽ.

Titulus ex iuris ignorantia non sufficit ad præscriptionem.

Titulus reprobatus non potest tribuere iustam causam præscribendi.

Mala fides excludit præscriptionem.

1595 *Decretum Auditoris Cam. Apostol.*

1591 Circa præsens Decretũ occurrit notandum, quod quando defunctus sepelitur in Eccles. Regularium, tenetur Parochus prosequi funus vsque ad Ecclesiam Regularium. Ita S. Congregat. Episcop. & Regul. *in Brixiensi* 18. *Iun.* 1491. & *in Nicoteren.* 15. *Iunij* 1615. & ideo si renuat, cogendus erit per Episcopum. An autem Regulares, qui ex instituto habent non associare funera defunctorum, debeant ire ad leuandum defunctum, quando sepelitur in ipsorum Ecclesijs, negatiuè respondendum est, quia hoc non venit in consequentiam ad sepulturam, nec ex necessitate funeris, cui satis prouisum est, cum debeat Parochus ipsum ducere vsque ad Ecclesias Regularium, & alias debeant ipsi Institutum proprium seruare. Et ita declarauit S. Congregat. ad instantiam Procuratoris Generalis Patrum Discalceatorum S. Augustini sub tenore sequenti. *Auditis partibus, S. Congregatio iuxta alias resoluta respondit. Corpora defunctorum, qui in Ecclesijs Regularium sepulturam sibi elegerunt, non esse prius ad Ecclesiam Parochialem deferenda, sed Parochum teneri cadauera suorum Parochianorum leuare è loco vbi asseruantur, & associare vsque ad portam Ecclesiæ Regularium, etiam ipsis Regularibus non associantibus. Nec Parochos se ingerere posse in faciendo super eisdem cadaueribus Officium in Ecclesijs Regularium; sed ad ipsos Regulares in propria Ecclesia spectare, & pertinere. Et ita in casu proposito seruari mandauit die* 16. *Iulij* 1641.

1592 Ex eodem autem Decreto S. Congregat. colligitur, quod possint cadauera defunctorum è proprijs domibus, vbi mortui sunt, deferri ad Ecclesiam Regularium, in qua sepeliendi sunt, vt declarauit sacra Congregatio Rituum *in Vmbriaticensi* 25. *Februar.* 1606. & *in Pongn.* 21. *Maij* 1618. & *die* 14. *Februar.* 1639. vbi etiam statuit, quod præsens Decretum omnimodè seruetur, donec consuetudo immemorabilis in contrarium, si prætendatur, legitimè probetur: quod Decretum simul cum alijs obtinuit exequutionem ab Auditore Cameræ Apostolicæ, & sub certis pœnis, omnibus, ad quos spectat obseruantiam iniunxit. Attamen determinare viam, per quam funus ducendum sit, nisi aliter à defuncto, aut hæredibus dispositum sit, pertinet ad Parochum, vt declarauit S. Episcop. & Regular. Congreg. *in Castelanat.* 3. *Ianuar.* 1594. Ad ipsum quoque spectat curare omnia, quæ spectant ad funus vsque ad ianuam Ecclesiæ Regularium, quia iurisdictio supra defunctum durat, quousque transeat in aliorum iurisdictionem; non transit autem in iurisdictionem Regularium, nisi quando peruenit ad ianuam Ecclesiæ, cum ipsorum iurisdictio extra Ecclesiam non extendatur. Verum determinare religiosos, & numerum ipsorum spectat ad hæredes, vt determinauit S. Rituum Congregar. *die* 14. *Ianuarij* 1640. Cuius Decreti tenor est. *S. Rituum Congregat. iuxta aliàs resoluta respondit, electionem, & numerum religiosorum pro associandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum spectare, & pertinere, & ita vbique seruari debere, declarauit die* 14. *Ianuarij* 1640. P. Cardinalis Crescent. *Iulius Cincius Secretarius*. Quod decretum similiter sub pœnis determi-

terminatis exequutionem obtinuit ab Auditore Cameræ.

1593 Quando autem cadauer defuncti peruenit ad ianuas Ecclesiæ Regularium, quamuis possit Parochus ingredi, & ibi permanere, vt declarauit S. Congregat. *in Nicoteren. 5. Iulij* 1655. cessat tamen eius iurisdictio, & auctoritas, nec potest se intromittere in Officio, Psalmis, Responsorijs, aut alias preces, seu orationes psallere, aut recitare; sed hæc omnia pertinent ad Regulares Ecclesiæ priuatiuè quò ad alios, non obstante quacunque consuetudine in contrarium, vt sæpius declarauit S. Congregat Episcop. & Regul *in Turritana 24. Nouemb.* 1617 & S. Rituum Congreg. *in Eugubina 12. Martij* 1612 & *die 5. Iulij* 1614. & *in Liciensi 23. Martij* 1619. & *in Catanensi Ciuit. Plat.* 12. *Octob.* 1619. & *in Sulmonen. 8. Augus.* 1629. & *in Adrianensi* 18. *Februar.* & 2. *Martij eod. anno.* & nouissime 27. *Nouemb.* 1638. in hunc tenorem aliam declarationem edidit. *S. Rituum Congregatio iuxta alias resoluta, respondit, Officium super cadaueribus in Ecclesijs Regularium spectare, & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum. Et ita imposterum seruari mandauit, non obstante contraria consuetudine, die 27 Nouemb.* 1638. C. Episcopus Portuensis Cardinalis Pius. *Iulius Cincius Secretar.* Quæ similiter declaratio inserta fuit in Decreto Auditoris Cameræ, à quo exequutionem obtinuit.

1594 Hic autem insurgit difficultas, an post dictas declarationes S. Congregat. & Decretum Auditoris Cameræ, potuerint Parochi præscribere ius cantandi Responsoria, Psalmos &c. super cadaueribus defunctorum, si permissi sint id facere. Pro quo est aduertendum, quod de præsenti non possunt allegare præscriptionem, quia cum eis ius resistat, necessaria esset quadragenaria præscriptio simul cum titulo, attenta etiam iuris communis dispositione, vt tradunt Glos. *in cap. Peruenit.* verbo *Census de censib.* vbi Panorm. *num.* 3. Balb. *de præscrip. par.* 5. *pun.* 1. *par.* 9. 7. *n.* 13. Rota *decis.* 76 *n.* 1. & *decis.* 97. *n.* 3. *par.* 1. *Recent.* Merlin. *decis.* 8. *n.* 3. nondum autem elapsi sunt anni 40. à Decreto Audir. Cameræ, & vltima Declaratione S. Congregat. Deficit etiam ex parte Parochorum titulus præscriptionis, quia sciunt, aut saltem deberent scire, quod hoc non pertinet ad ipsos, vnde solum ex iuris ignorantia posset oriri, & ideo non sufficit, vt notant Felin. *in cap. de quarta, n.* 35. ver. *Sed considera, de præscrip.* Alexan. *cons.* 44. *n.* 7. *lib* 3. Rota *in Boiean. iuris coram Verospio*, apud Marchesan. *de commiss.* Imo cum titulus sit reprobatus, nullo vnquam tempore potest præbere iustam causam præscriptionis, vt considerat Surd. cum alijs *cons.* 276. *n.* 24. Denique cum ex dictis declarationibus S. Congregat. sciant, hoc ius non pertinere ad ipsos, sunt in mala fide, & ideo non possunt præscribere. cap. *Dudum de decimis.* Surd. *cons.* 276. *n.* 18. Honded *cons.* 82. *n.* 39. *lib.* 1. Merlin. *decis.* 585. *n.* 15. Decretum autem Auditoris Cameræ Apost. de quo supra, est infrascriptum.

1595 *Vniuersis, & singulis RR. DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Custodibus, Thesaurarijs, Sacristis, Parochialiumq; & Collegiatarum Ecclesiarum Rectoribus, seu Locumtenentibus eorum Plebanis, Viceplebanis, Curatis, vel non Curatis, cæterisq; Presbyteris, necnon Clericis, Notarijs, & Tabellionibus quibuscunq; illique, vel illis ad quem, vel ad quos, præsentes nostræ litteræ peruenerint, seu quomodolibet præsentabuntur, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imò verius Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noueritis, ex parte, & ad instantiam RR. Fratrum S. Francisci Minoris, & strictioris Obseruantiæ, ac quorumcumq; eorumdem RR. Fratrum Conuentuum, in quibusuis mundi partibus existen. principalium instantium, decretum S. Congreg. Rituum de, & super declaratione quod officium super cadaueribus in Ecclesijs Regularium spectet ad ipsos Regulares ad supplicationem dictorum instantium emanatum sub die 17. Nouembris 1638. Nobis præsentatum fuisse sub infrascripto tenore, videlicet. S. Rituum Congreg iuxta alias resoluta respondit, officium super cadaueribus in Ecclesijs Regularium spectare, & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorũ, & ita in posterum seruari mandauit non obstante contraria consuetudine. Die 27. Nouemb. 1638. C. Episcopus Portuen. Cardinalis Pius, Iulius Cincius Secretarius. Loco † sigilli. Necnon pariter aliud decretum S Congreg. Eminentiss. DD. Cardinalium negotijs Episcoporum præpositæ, ad supplicationes pariter eorumdem RR. instantium emanat. Die 14. Ianuarij 1639. de, & super eo, quod defunctorum cadauera sepelienda ab Aedibus defunctorum ad eorumdem Fratrum Ecclesias recto tramite deferri licitè, possint nobis præsentatum pariter fuiss, sub infrascripto tenore, videlicet. S. Congregatio Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regularium præposita censuit defunctorum cadauera in Ecclesijs dictorum Fratrum sepelienda, ab Aedibus defunctorum ad eorũdem Fratrũ Ecclesias recto tramite deferri licitè posse, monito tamen prius, & requisito, ac expectato proprio defunctorum Parocho, à quo Benedictionem, & vltimum vale recipere possint; quo venire expressè recusante, possint ijdem Fratres, etiam ipso inuito dicta Cadauera ad suas Ecclesias transportare. Consanguinei verò talium defunctorum illis parentare in Parochialibus, & alijs Presbyterorum etiam Cathedralibus Ecclesijs compelli nullo modo possint. Si quæ verò immemorabilis consuetudo in contrarium super præmissis existere prætendatur, legitimè probetur, interim præsens Decretum, ad vnguem seruetur, prout eadem S. Congregat. seruari mandauit. Romæ die 14. Ian. 1639. Cardinalis Antonius Barberinus, C. Facchinettus, Loco † sigilli. Necnon aliud Decretum Eminentiss. DD. Cardinalium S. Conc. Trid. Interpretum de, & super declaratione, quod quoties cadauera defunctorum, & alia quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent ab ipsismet Fratribus peragi debeant, ad instantiam eorumdemmet RR. Fratrum pariter editum die 3. Decembris 1639. Nobis præsentatum fuisse, sub infrascripto tenore, videlicet. Die 3. Decembris 1639. S. Congreg. Eminentiss. Cardinalium Conc Trid. Interpretum, censuit, quoties cadauera defunctorum ad Ecclesias Fratrum Mendicantium deferuntur, Officia mortuorum, & reliqua quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, non à Canonicis, neque à Clero, sed à Fratribus obiri, & peragi debere. I. B. Cardinalis Pamphilius, Franciscus Paulutius S. Congreg. Conc.*

Conc. Secretarius. Loco † sigilli. Necnon aliud Decretum S. Congreg. Rituum sub die 14. Ianuarij 1640 ad supplicationem dictorum RR. instantium emanatum, sub eo, quod electio, & numerus Religiosorum pro associandis cadaueribus ad lib tū hæredum defunctorum spectet, Nobis præsentatum fuisse, sub infrascripto tenore, videlicet. S. Rituum Congreg. iuxta alias resoluta respondit, electionem, & numerum Religiosorum pro associandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum spectare, & pertinere, & ita vbique seruari debere declarauit. Die 14. Ianuarij 1640. P.P. Cardinalis Crescētius, Iulius Cincius Secretarius, Locus † sigilli. POST quorum quidem præinsertorum Decretorum præsentationē ex parte, & ad instantiam dictorum RR. Fratrum instantium coram Nobis infrascripta die comparitum, & expositum extitisse, quod licet ex forma præinsertorum Decretorum Officia super cadaueribus in Ecclesijs ipsorum RR. Fratrum celebranda ad ipsos RR. Fratres spectent, & pertineant, non autem ad Curatos defunctorum; ac etiam pariter ijdemmet RR. Fratres instantes possint, & valeant defunctorum cadauera in ipsorum Ecclesijs sepelienda ab ædib. defunctorum ad earumdem Fratrum Ecclesias recto tramite deferre, seruata ad hoc præinserti secundi Decreti forma. Ac etiam ex forma tertij Decreti præinserti, Officia mortuorum, & reliqua, quæ in huiusmodi ministerio adhiberi solent, non à Canonicis, neque à Clero, seu à Fratribus prædictis peragi debeant. Ac etiam ex forma quarti præinserti decreti, electio, & numerus Religiosorum pro associandis cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum spectet, & pertineat, præinsertaq; Decreta inuiolabiliter obseruari, debitæq; exequutioni absq; vlla contradictione in omnibus, & per omnia, ac iuxta eorum tenorem, & formam debeant: Tamen ad eorum aures deuenisse assertum extitit, quod nonnulli in exequutione præsentium nominan. & cognominan. nescitur quo iure ducti, qua ratione suffulti, iactarunt, & iactant se velle præfatos RR. instantes contra formam præinsertorum Decretorum, ac in eorum contemptum de, & super præmissis in partibus molestare, & inquietare, & forsan molestant: ideo ad Nos vti exequutorem eorundemmet Decretorum recursum habuerunt, vt de opportuno iuris remedio prouidere dignaremur. Nos igitur attendentes requisitionem huiusmodi fore iustam, rationiq; consonam, Vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet in solidum tenore præsentium committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ strictè præcipiendo mandamus, quatenus statim visis, seu receptis præsentibus, & postquā vigore præsentium fueritis requisiti, seu alter vestrū fuerit requisitus ex parte Nostra, imò verius Apostolica authoritate, necnon ad omnem instantiam, quæ vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrum cuilibet fiet ex parte cuiusuis Conuentus dictorum Fratrum, moneatis, & requiratis primo, secundo, tertio, & peremptorio termino, ac monitione canonica, prout Nos etiam monemus, & requirimus, omnes, & singulos prædictos, & in exequutione etiam nominan. & cognominan. tàm coniunctim, quàm diuisim, & alias omni meliori modo, quatenus infra sex dierum spatium, quorum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos pro tertio vltimo, & peremptorio termino, ac monitione canonica assignamus, & vos assignetis eisdem sub mille ducatorum auri in auro R. Cameræ Apostolicæ applican. & pro illis mandati executiui, suspensionis à diuinis, priuationis beneficiorum, inhabilitatis ad illa, & alia imposterum obtinenda, ac in iuris subsidium, quatenus opus sit, excommunicationis, alijsq; Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, si secus &c. debeant, & quilibet vestrum debeat, præinsertis Decretis in omnibus, & per omnia obtemperasse, dictaq; præinserta Decreta fore, & esse exequenda, debitæq; exequutioni demandanda, ipsosq; in iuris subsidium excommunicandos, & declarandos fore, & esse ob non paritionem illorum, ac nisi illis paruerint, declarari vidisse, ac de omnibus damnis, expensis, & interesse præmissorum occasione quomodolibet passis, & factis, & in futurum forsan faciendis, & patiendis, integrè satisfecisse, & in illis se condemnari vidisse; & quascumq; sententias etiam declaratorias, Decreta, seu mandata in præmissis necessaria, opportuna, aliaq. de iure quomodolibet requisita fieri, ferri, & decerni, & relaxari vidisse, & audiuisse ad fauorem præfatorum RR. instantium deducentum in præmissis omne ius, omneq; remedium prædicto, & omni alio meliori modo, sibiq; ius, & iustitiam ministrari petentium, ac nobile officium Iudicis, & beneficium iuris implorantium non solum præmisso, verum etiam omni alio meliori modo &c. Et insuper inhibeatis eisdem, prout Nos tenore præsentium inhibemus, & inhibendo expressè præcipimus, & mandamus, ne visis, & receptis præsentibus, sub pœnis, & censuris antedictis, audeant, seu præsumant, aut aliquis ipsorum audeat, seu præsumat quidquam contra formam præinsertorum decretorum innouare, seu attentare, aut innouari facere, sub quouis prætextu, causa, ingenio, vel quæsito colore: quod si secus factum fuerit, id totum reuocare, & in pristinum statum reducere curabimus iustitia mediante. Alioquin prædictos sic monitos si in præmissis se fore grauatos senserint, modo, & forma præmissis peremptoriè citetis, & citari curetis, prout Nos etiam citamus eosdem quatenus decimaquinta die post præsentium exequutionem, si dies ipsa iuridica fuerit, alioquin prima die iuridica ex tunc proxima immediatè sequente compareant Romæ in iudicio legitimè coram Nobis, vel nostro in ciuilibus causis R. P. D. Locumtenente infrascripto, causam eorum grauaminis allegaturi, aliaque dicturi, & facturi, prout iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis &c.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

CONTROVERSIARVM INTER EPISCOPOS ET REGVLARES

LAVRETI DE FRANCHIS

PARS SECVNDA

COMPLECTENS VARIAS QVAESTIONES.

An iure communi Monasteria sint subiecta Episcopo, in cuius Diœcesi sunt constituta. Quæstio I.

SVMMARIVM.

1. *Ecclesiæ omnes de iure communi spectant ad Episcopum loci.*
Antiquitus Monasteria omnia erant sub cura Episc.
2. *Episcopus habet iurisdictionem vniuersalem in totam Diœcesim.*
3. *Monasteria noua non possunt ædificari sine licentia Episcopi.*
4. *Monasteria de iure speciali sunt exempta à iurisdictione Episcopi.*
Monasteria modo nascuntur exempta.
Horum exemptio non est quid odiosum.
Regulares de iure communi in pluribus exempti.
Regularium exemptio est fauore publicæ vtilitatis.

1 RESP. Iure communi quaslibet Ecclesias alicubi constitutas ad Episcopum loci pertinere; & eo ipso, quo sunt in Diœcesi constitutæ, ad Episcopum pertinent, nisi probetur eas esse exemptas, cap. *cum venerabilis*, *de relig. domibus*, cap. *de Xenodochijs, eod. tit.* cap. *omnes Basilicæ*, 16. *quæst.* 7. can. *contra morem*, *dist.* 100. & olim omnia Monasteria erant in cura, & potestate Episcoporum, 18. *quæst.* 2. *cap. Abbates*, & cap. *quia Monasterium*, & d. cap. *cum venerabilis*, *de religiosis domibus*: & nihilominus Monasterio præerat Abbas, immò Monachus magis erat Abbati subiectus, quàm Episcopo loci, teste Glossa, & Panormitano *in cap. quàm sit, de elect. & locis citatis*: quomodo etiam nunc multa sacrarum Virginum Cœnobia cura, & auctoritate Episcoporum gubernantur, & in eis tamen vna Sanctimonialium cœteris præsidet.

ADDITIO AD QVAEST. I.

2 Idem habetur ex cap. *Si quis Episcoporũ*, 16. *quæst.* 5. & cap. *Monasteria* 18. *quæst.* 2. Ratio est, quia Episcopus habet vniuersalem iurisdictionem spiritualem in totam Diœcesim, & ideo ei subsunt in spiritualibus omnia de Diœcesi. Intelligitur autem hæc subiectio quò ad iura Episcop. iuxta cap. *Constitut. de religios. domib.* Et quò ad obedientiam cap. *Cum non liceat*, *de præscript.* Et ita notant Glos. *in cap. quanto*, verbo, *Prælati*, *de offic. Ordinar.* Nauar. *Com.* 2. *de Regular. n.* 63. *in cap. non dicatis*.

3 Hinc autem factum est, quod Monasteria noua ædificari non possunt sine licentia Episcopi, cap. *Quidam Monachorum*, & cap. *de Monachis*, 18. *quæst*. 2. & *cap. vn. de excessib. Prælat. in* 6. & in Concil. Tridenr. *cap*. 3. *de regular. sess*. 25. & ex Constit. Clemen. VIII *Quoniam ad institutum*, & Vrbani VIII. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, sub die 28. *Augusti* 1624. & est 25. *inter Constit. huius Pontificis in Bull.* in qua innouat Decreta S. Congregat. circa hanc materiam edita *die* 17. *August*. 1622. iussu Gregor. XV.

4 Verum quamuis Monasteria de iure communi, & veluti ex natura rei sint subiecta Episcopis, de iure tamen speciali obtinent plenam exemptionem, vt quò ad omnes fere Ordines religiosorum notorium est, vt inter alios notant Nauar. *com*. 2. *de Regular. num*. 63. ver. *Addo secundo*, Chochier *de iurisdict. Ordinar. in exemp. par*. 1. *quæst*. 17. *num*. 4. Imò ipsorum exemptio canonizatur in iure communi, cap. *Abbatibus* 18. *quæst*. 2. & cap. *cum dilecta, in fine. de confir. vt.* & cap. *cum dilectus de relig. dom.* & alibi passim: & ideo cum sit canonizata à iure communi, facta est de iure communi. Imo nunc Monasteria Regularium nascuntur exempta, dum fundantur à personis omnimode exemptis, non solum quò ad personas, sed etiam quò ad omnia quæ pertinent ad ipsos, & præsertim quò ad Monasteria, quæ proinde ex vi fundationis remanent exempta; ex quo fit, quod non subtrahantur iurisdictioni Ordinariorum, cui nunquam subiecta fuerunt, sed imo ius superioris eidem subiectioni resistat: & eodem modo se habeant, ac si non essent in Diœcesi. Vnde est diuersa ratio de Monasterijs, quę aliquando subiecta fuerunt, & postea exempta sunt à iurisdictione Ordinarij, & de illis, quæ nunquam subiecta fuerunt, sed non sunt exempta, & rectius non subiecta; nam in illis, si quid detraheretur de exemptione, rediret res ad ius antiquum: secus autem in istis. Rursus, si illorum exemptio consideretur vt res odiosa, quia detrahit iuri communi, non potest vt quid odiosum considerari horum exemptio, cum sit primæua, & ex fundatione, nec detrahat Ordinario, quod de iure conuenit. Sicut non est odiosum, quod non subsint Ordinario, quæ specialiter sunt Summi Pontificis. Rursus cum de iure communi Monasteria & Regulares sint in pluribus exempti ab Ordinariorum iurisdictione, cap. *cum ordinem*, *de rescrip.* vbi Doctores, & cap. *ne Dei*, *de simonia* & cap. *Ex parte de decim.* & notant Io. Andr. in cap. 1. *de supplen. negligen. Prælat.* Abbas *in dict. cap. cum ordinem*, Felin. & alij *ibid.* & communiter cum Glos. *in dict. cap. cum ordinem*, & *in cap. recepimus*, *de priuileg.* atque huius iuris communis sit facta extensio ad omnes exemptos, tanquam eos, in quibus militat eadem ratio, dum facta est generalis, & plena, completum est ius commune in eo, in quo deficiebat in ordine ad exigentiam communis vtilitatis. Et ideo si semel aliqua exemptio introducta est in iure communi, introducta fuit ob bonum publicum, ad quod ordinari debent omnes, & singulæ leges. Cum ergo bonum publicum exegerit hanc exemptionem, exegit etiam completam, & consequenter fauore boni publici, est totalis introducta; vnde priuilegia, quibus est concessa, sunt veluti declarationes iuris communis, quo est primò introducta, & ideo reducuntur ad ius commune.

An Religiosorum Cœnobia Presbytero parochiali subessent in sacramentis suscipiendis? Quæst. II.

SVMMARIVM.

1 *Monasteria de iure antiquo subiecta Parocho, quo ad sacramenta.*
2 *Concil. Nicænum concedit Monachis sibi inuicem ministrare sacramentum pœnitentiæ & suis sepulturam.*
3 *Monachi diuersa communitas à populo Parochiæ.*
3 *Monasteria cur non subessent antiquitus Parocho quo ad sacramenta.*

1 Resp. Quod attinet ad iurisdictionem, & gubernationem, erant Episcopo subiecta, quod autem ad sacramenta, vero Presbytero parochiali, quando Regulares non erant Clerici, vt dicit Abbas *in cap. dilectus, num*. 17. *de Capel. Monach.* Nam iure communi, sicut omnes Ecclesiæ in Diœcesi constitutæ ad Episcopum pertinent, sic Parochus habet ius in totam Parochiam, vt sacramenta conferat omnibus his, qui in ea commorantur, 13. *quæst*. 1. & cap. *pastoralis, de ijs, quæ fiunt à Prælatis*: iure tamen nouo, & Romanorum Pontiff. beneficio, Religiosorum Cœnobia sunt ab Episcoporum potestate exempta, sicut etiam pleraque fœminarum Monasteria, quæ sunt in cura, & potestate Religiosorum. At verò iure communi, Religiosorum Cœnobia à Presbytero Parochiali, etiam in sacramentorum perceptione, libera sunt, quando Religiosi sunt sacerdotes. Nam *cap*. 1. 16. *quæst*. 1. Religiosi quidem prohibentur extra Monasterium sacramenta præbere: conceditur tamen eis, vt sibi inuicem intra Monasterium sacramenta ministrent. Consuetudo quoque probauit, vt Episcopus Sanctimonialibus suæ curæ subiectis, & Religiosis, nullum apud se Presbyterum habentibus, sacerdotem aliquem præficiat, qui eis sacramenta conferat, vt annotauit Abbas *loc. cit.*

A D-

ADDITIO AD QVAEST. II.

2 Verum quod habet Auctor difficultate non caret, quia antiquitus tempore Concilij Niceni habebant Monachi, qui sacramenta ministrarent; vnde in eod. Concil. ijs prohibitum fuit hæc externis ministrare, & solum permissum suis ministrare, aut fratribus aduenientibus, vt in cap. *Placuit 16. qu. 1.* vbi ita Concil. definit. *Quamobrem firmiter, & insolubiliter omnes præcipimus, vt aliquis Monachus pœnitentiam nemini tribuat, vt iustum est; mortuum non sepeliat, nisi Monachum in Monasterio secum commorantem, vel si fortuito quemquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit.* Ex quo patet, quod etiam ante Concil. Nicænum aderant inter Monachos, qui sacramenta ministrarent.

3 Deinde licet Monachi essent subiecti Episcopo, habebant tamen suum specialem Superiorem intra claustra, sub cuius non solum temporali, sed etiam spirituali regimine degebant, & constituebant communitatem diuersam à populo Parochiæ, in qua erant, & hæ communitates cum suo capite erant immediatè subiectæ Episcopo. Et ideo quò ad sacramenta non subdebantur Parocho, sed potuissent recipere vel à suo Superiore, si fuisset sacerdos; vel à sacerdote ab ipso deputando tanquam ab habente iurisdictionem spiritualem supra suos Monachos; vel saltem ab Episcopo, tanquam pro alia communitate segregata à plebe Parochiæ, quod etiam de præsenti contingit in Monialibus, quatum Monasteria, licet sita sint in aliqua Parochia, non tamen subduntur Parocho quò ad sacramenta. Et ideo non ex eo, quod Parochus ius habeat in totam Parochiam, sequitur, quod habeat ins in Monasteria, quia textus de hoc loquentes intelliguntur de parochia, vt dicit vniuersitatem populi, non autem de ijs, qui constituunt diuersam communitatem.

An Monachorum nomine in Iure Canonico veniant omnes Religiosi. Quæstio III.

SVMMARIVM.

1 *Monachorum nomine quando veniant omnes religiosi.*
1 *Abbatis nomine quando veniat omnis Prælatus Ordinarius Monasterij.*
2 *Monachorū appellatione veniunt omnes religiosi stante identitate rationis.*
3 *Abbas quando veniat nomine Monachorum.*
3 *Verba accipienda secundum subiectam materiam.*

1 Resp. Quod Abbas in *cap. ex parte, de postulando*, dicit, Constitutionem Pontificiam, siue Canonicam aliquid de Religiosis statuentem, licet de Monachis ea loquatur, ad omnes Religiosos trahi, nisi aliqua specialis ratio diuersitatis appareat. Vnde appellatione Monachi, omnis Religiosus accipitur, nisi lex alioqui distinguat. Nomine item Abbatis venire solet omnis Ordinarius Religiosorum Collegio Præfectus: Abbatissæ autem nomine, omnis fœmina Sanctimonialium domicilio Præfecta. Appellatione Monasterij, omnis Religiosorum simul in commune habitantium, Domus, siue Collegium, nisi quid discriminis manifestè constiterit.

ADDITIO AD QVAEST. III.

2 Idem tradunt Felin. *in cap. Non dubium, num. 2. de sent. excommunicat.* Feder. de Senis *consil. 25. num. 2.* ver. *nec constare*. Tusch. *litera M. conclus. 311. num 4.* Signorol. *consil. 148. init.* Nauar. *cap. 27. Manual. num. 79.* & alij, qui tamen debent intelligi quando adest identitas rationis, quia hæc sola facit, quod dispositum in vno censeatur dispositum in alio. *l. bis solis ver. satis etiam cautè, C. de reuocan. donat.* & *l. illud, C. de sacrosanct. Eccles.* & notant communiter Doctores. Et econtra, vbi est diuersa ratio, ibi est etiam diuersa iuris dispositio, *l. inter stipulantem, §. sacram. ff. de verbor. obligat.* & *l. fin. ff. de ritu nupt.* & *l. si ita ff. de manumiss. test.* Quod etiam indicat tex. cap. *Quod Dei timorem, de statu Monachor.* ibi. *Licet autem in Lateranensi Concil. de Monachis caueatur, ne singuli per villas, & oppida per quascumque Parochiales ponantur Ecclesias, &c. Quia tamen istud de Canonicis regularibus specialiter non cauetur, qui etsi à sanctorum Monachorum consortio non putentur seiuncti; regulæ tamen inseruiunt laxiori.* Alioquin dispositā in fauorem Monachorum circa speciale ipsorum institutum destrueret institutum Mendicantium, qui vitæ actiuæ operam dant. Quod non est dicendum.

3 Quod Monachorum appellatione veniat Abbas, tradunt Bar. *in l. 4. ff. de stipul. seru.* Abbas *in cap. fin. num. 2. de priuileg.* Felin. *init.* Franc. *in cap. sæpe not. 6. de statu Monachor. in 6.* Io. Andr. *in proœm. Decret. init.* Roman. *consil. 259.* Hippolyt. *consil. 9. num. 2.* & alij. Abbas tamen, & Felin. citati hoc limitant, vt non habeat locum in materia odiosa. Cæterum hoc quoque intelligendum est stante identitate rationis, ob rationem allatam *num. præced.* Et etiam iuxta subiectam materiam, quia cum non omnia, quæ congruunt membris, possint etiam congruere capiti, non omnis dispositio, quæ fit de membris, potest etiam esse de capite &

& ideo veniet Abbas nomine Monachorum, quò ad ea, quæ habet communia cum Monachis, non quò ad sibi specialia, aut quò ad ea, quæ his contrariantur. Et hoc pacto verba accipientur secundum subiectam materiam, cap. *solitæ de maiorit. & obed.* & cap. *constitutus, de relig. domib.* & *l. vbi ita donatur. ff. de donat. cau. mor.* quia accipientur de Abbate, quatenus Monachus est.

Circa grauamina Religiosis à Prælatis illata, ob quæ fuerunt ab ipsorum Iurisdictione exempti. Quæstio IV.

SVMMARIVM.

1 *Grauamina illata religiosis à Prælatis, & in corpore iuris inserta.*
2 *Dicta grauamina sublata sunt de iure communi.*
3 *Inferentes grauamen Regularibus exemptis, inferunt Sedi Apostolicæ.*
Exercentes iurisdictionem in exemptos vsurpant iura Sedis Apostolicæ.

Ex cap. *nimis praua, de excess. Prælat.*

1 Plerique tam Ecclesiarum Prælati, quàm alij, viros Religiosos ad synodos suas accedere, ac suis Constitutionibus subiacere compellebant.

Capitula, & scrutinia in locis fratrum pro his corrigendis facturos se comminantes, fidelitatem iuramento firmatam ab eorum Ministris & Custodibus exigebant.

Ipsis, vt tàm extra Ciuitates, quàm intra, cum eis processionaliter venirent ex leui causa mandabant.

Excommunicationis sententiam pronunciabant in ipsorum benefactores, id ipsum fratribus comminantes.

Ne fratres ad honorabiliores Ciuitates, & Villas, vbi religiosè, ac honestè possent commorari, à populis deuotè vocati, accederent, inhibentes; Tam in accedentes fratres, quam in receptatores ipsorum, excommunicationis sententiam fulminabant.

Ab ipsis de hortorum fructibus decimas, nec non de habitaculis fratrum, sicut de Iudæorum domibus, extorquebant.

Eos de locis, in quibus Deo seruiebant, amouere conabantur.

Nonnulli statuta faciebant, per quæ derogabant priuilegijs exemptorum, vt ipsos suæ subderent totaliter ditioni, eisdem ministros, & custodes, volebant præficere pro suæ arbitrio voluntatis.

Et generaliter quàmplures Prælati Religiosis præsertim exemptis, & priuilegiatis, in rebus, & personis suis, ac iuribus spiritualibus, & temporalibus, contra iustitiam, & eorum priuilegia graues inferebant iniurias, & iacturas.

Ex cap. *nimis iniqua de excess. Prælat.*

Volebant contra ipsorum Regulam, à Sede Apostolica approbatam, & Ordinis instituta, ipsorum Confessiones audire, ac eis iniungere pœnitentias, & Eucharistiam exhibere.

Nolebant, vt Corpus Christi in eorum oratorijs reseruaretur.

Fratres ipsorum defunctos apud Ecclesias suas sepeliri, & eorum exequias celebrari, compellebant.

Si quis decedentium fratrum alibi, quàm in suis Ecclesijs elegisset sepulturam, funus prius ad Ecclesias suas deferri cogebant, vt oblatio suis vsibus cederet.

Nec sustinentes, eos habere campanam, & cœmeterium benedictum, certis horarum temporibus permittebant ipsos celebrare diuina.

Volebant in eorum domibus certum numerum fratrum, sacerdotum, clericorum, & laicorum, nec non cereorum, lampadarum, & ornamentorum, pro sua voluntate taxare, residuum cereorum quando nouiter apponebantur, ab ipsis exigentes.

Nec permittebant, quòd noui sacerdotes eorum, alibi, quàm in suis Ecclesijs primas missas celebrarent, eos nihilominus cogentes, vt in quotidianis missis, quas in suis locis, & altaribus celebrabant, oblationes ad opus eorum reciperent, & reseruarent.

Quidquid eis inter missarum solemnia, intra domorum suarum ambitum, pia fidelium deuotione donabatur, ab ipsis extorquere, oblationis nomine, contendebant.

Ex Clementina, quæ incipit, *Frequens, & assidua, de excess. Prælat.*

Viros Religiosos, etiam exemptos, capiebant, & carcerabant, etiam in casibus non concessis à iure.

Per grauium interminationem pœnarum impediebant, ne debentes exemptis decimas, seu redditus illos soluerent. eisdem, neue aliqui missas eorum audirent.

Contra molentes in molendinis monachorum, & coquentes in furnis eorum, seruientes quoque, & vasallos, & domesticos eorundem, vel alios qualitercunque contrahentes, & participantes cum ipsis, suspendebant, interdicebant, & excommunicabant, absque causa rationabili pro libito voluntatis.

Appellationibus, quas prædicti exempti, ob præfata, vel alia grauamina rationabiliter interponebant, quandoque minime deferentes, appellantes occasione appellationum huiusmodi interdum capi, & carceri mancipari præcipiebant.

Capellanos in Ecclesijs pleno iure spectantibus ad eosdem (licet nulla causa subesset legitima) celebrare non sinebant, nec ministrare Parochianis Ecclesiastica sacramenta.

Contra Abbates, monachos, & conuersos exemptos, nec non & clericos ipsis pleno iure subiectos, eis non parentes, in quibus non tenebantur, inconsulta facilitate, in carceribus detentos, suspensionis, & excommunicationis sententiam proferebant; loca, & Ecclesias ipsorum interdicentes.

In exigendo ab ipsis exemptis, eorumque subditis subsidia charitatis, nimium contra eos excedebant: insolitas, ac indebitas, ipsis contra iura, exactiones, imponentes.

Ecclesijs vacantibus, in quibus monasteria ius obtinebant patronatus (repulsis personis idoneis ad eas præsentatis) personas inhabiles instituebant, & indignas.

Processus iustè factos, seu sententias iustè latas, à delegatis Sedi Apost. vel à conseruatoribus pro exemptis, publicari, seu exequutioni demandari, à suis subditis non permittebant.

Tabellionibus publicis, ne instrumenta conficerent, inhibebant, & iudicibus ne iustitiam redderent, & iurisperitis, ne consilium, vel auxilium præberent in causis, seu negotijs ipsorum.

Nouos census, & indebita onera, parochialibus imponebant Ecclesijs, in quibus exempti ius obtinebant patronatus.

Ecclesias curam animarum habentes, ad mensam Abbatum spectantes, quarum fructus clericis sæcularibus quandoque ad firmam concedebant, ipsis decedentibus, suis clericis conferebant, quamuis Ecclesiæ in rei veritate non vacarent.

In Ecclesijs monachorum iura ipsorum sibi iniustè appropriantes, equos, boues, thesaurum, & alia bona Monasteriorum mobilia, & immobilia, illicitè occupantes; de ipsorum reditibus pro libito voluntatis ordinabant, ita vt rectoribus ipsarum non remaneret, vnde possent sustentari.

Quandoque cum armis, & vexillo erecto, molendina, & alia exemptorum bona, contra iustitiam destruebant, quæ etiam tanto tempore possederant, quòd de contrario memoria non existeret.

Frequenter mittebant ad Monasteria suarum Ciuitatum, & Diœcesium, suos consanguineos, nepotes, & interdum animalia sua, cum custodibus, vt eis de bonis Monasteriorum prouideretur.

Abbates, & Priores Monasteriorum sæpissimè compellebant, vt suis consanguineis, & nepotibus, Monasteriorum suorum, & Prioratuum possessiones concederent in perpetuum, vel ad tempus.

Permittebant etiam, & tacitè consentiebant, quòd in suo dominio temporali, per milites, vasallos, & ipsorum temporales officiales, Monasteriorum bona mobilia, & immobilia per violentiam occuparentur, in casibus non permissis à iure; varias iniurias personis Ecclesiasticis inferentes.

Interdum Abbates, Priores, & alios beneficiatos suis beneficijs iniustè priuabant, vt sic fructus beneficiorum vacantium primi anni possent percipere.

Cogebant sæpissimè Abbates, & Priores Monasteriorum ad sibi præsentandum suos familiares, consanguineos, vel nepotes ad Ecclesias vacantes, in quibus ius obtinebant patronatus.

Sine iusta causa impediebant ne exempti loca sua possent reparare.

ADDITIO AD QVAEST. V.

2 Grauamina recensita ab Auctore sublata sunt per dictas Constitutiones, nempe cap. *Nimis praua*. & cap.

& cap. Nimis iniqua, de excessibus Prælatorum. quarum vtraque est Gregor. IX. & per Clemen. *Frequent, de excessib. Prælat.* editam in Concil. Viennē-si per Clemen. V. Et quamuis in præfatis Constitutionibus nulla decernatur pœna contra inferentes talia grauamina, peccant tamen mortaliter, qui inferunt, quia in re graui lædunt tertium, & faciunt contra Iustitiam; vnde in ijsdem Constitutionibus dicuntur *Nimis praua, & Nimis iniqua*. Inferentes autem talia grauamina, & venientes contra priuilegia Regularium compesci possunt remedijs, quibus Regularium priuilegia muniuntur; & tanquam infractores iuris communis. Et hoc habet locum nedum quò ad grauamina enumerata in ijsdem Constitutionibus, sed etiam quò ad alia omnia, quæ sunt contra ius, & priuilegia religiosorum, nam ijsdem remedijs compesci possunt.

3 Est autem aduertendum, quod inferentes grauamina Regularibus exemptis, inferunt simul, & semel etiam Sedi Apostolicæ, nam exempti sunt immediatè de iure, & proprietate ipsius. cap. *Cum tempore de arbitris*. & *cap. Cum olim, §. Nos igitur de priuileg.* & proinde lædunt iura Romanæ Sedis non secus, ac quicunque alius, qui lædit aliquem in bonis, & iuris ipsius; quod præsertim locum habet quando Prælati inferiores præsumūt iudicare exemptos, aut in eos aliquam iurisdictionem exercere, cum in hoc vsurpent sibi iura superioris, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in c. 1. n. 19. de re iud.* Io. Andr. *in cap. scienti. in fine*, ver. *Si verò de reg. iur. in 6.* Franc. *ibid. num. 4.* Felin. *in cap. Cum olim, num. 3. de præscrip.* Castrens. *consil. 432. num. 3. lib. 1.* Rota *in Vlixbonen. Monasterij, 19. Nouemb. 1625.* alios citans, & *in Gandauensi Monasterij, 29. April. 1641. coram Eminentissimo Panzirolo*.

In quibus casibus Regulares possunt conueniri coram locorum Ordinarijs. Quæstio V.

SVMMARIVM.

1 *Regulares conueniuntur coram Ordinarijs in causis mercedum, & miserabilium personarum.*
2 *Si degentes extra Monasterium delinquant;*
3 *Denunciantur, si sint excommunicati à iure, contrarium, num. 15.*
4 *Delinquentibus præfigunt terminum ad se præsentandum coram superiore.*
5 *Ratione delicti, & contractus.*
6 *In casu hæresis.*
7 *In reddenda ratione vltimæ voluntatis.*
8 *Quando Ordinarius esset in possessione iudicandi.*
9 *Si eijciantur ab Ordine.*
10 *In ordine ad restitutionem eorum, quæ à Nouitijs acceperunt, si non profiteantur.*
11 *Si religio extinguatur, aut à Regularium iurisdictione liberentur.*
11 *Si assumantur ad sæculares dignitates, & postea deponant, aut priuentur.*
12 *In reconuentione in causis ciuilibus.*
13 *In non pulsandis campanis ante Cathedralem in Sabbato sancto.*
14 *In alijs casibus remissiuè.*
15 *Exempti quando subijciantur Ordinario.*
16 *Explicatur tex.* cap. 1. de priuileg. in 6.
17 *Regulares non subduntur Ordinario in reddenda ratione vlt. volunt.*
18 Clemen. vn. de testam. *de quibus disponat.*
19 *Ordinarius non potest prætendere possessionem iudicandi exemptos.*
20 *Episcopus ex Regularibus assumptus priuatus, aut se abdicans dignitate, an subijciatur.*

1 Ex decreto Sacri Conc. Trid. *cap. 14. de refor. sess. 7.* Ordinarij tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in causis mercedum, & miserabilium personarum, Regulares debitores cogere, & compellere possunt, cum expressa derogatione quorumcunque: ergo si non tanquam Ordinarius, saltem veluti delegatus procedere poterit.

2 Quòd Regularis extra Monasterium degens sui Ordinis prætextu, si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à Sede Apostolica delegato, inquiri, puniri, & corrigi potest. Statuit sancta Synodus *in c. 3. sess. 6. Conc. Trid. de regular. & monialibus.*

3 Ordinarius habet iurisdictionem in Regulares: videlicet, vt si Regularis est excommunicatus à iure, Ordinarius mandet ipsum denunciari publicè, vt euitetur. Ita Io. Andr. *in c. 1. de priuileg. in 6. n. 1. quasi in fine*, & Gemin. *in 3. col. vers. quòd si exemptus*, Io. de Imola *in Clem. 1. de sequest. poss. & fruct. n. 17.*

4 Potest præfigere terminum Regulari exempto delinquenti, infra quem debeat superiori suo se præsentare, idem Gemin. *in cap. Quamuis, §. inferiores, de elect. in 6.*

5 Ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agitur coram locorum Ordinarijs, possunt Regulares conueniri, ita text. *in c. 1. de priuileg. in 6.*

6 In casu hæresis Regulares exempti subsunt iurisdictioni ordinariæ, vt in cap. *ad abolendam, §. fin. de hæret.*

7 In reddendo rationem alicuius vltimæ voluntatis, Regularis exemptus fit subditus Ordinario

nario loci, & ei rationem reddere tenetur, & ab eo de mala administratione puniri poterit, Clem. 1. *de testam.* Item in casu cap. 1. *de priuileg. in 6.*

8 Quando Ordinarius esset in possessione Regulares iudicandi, nam tunc videtur per non vsum renunciasse priuilegio. Host. *in sum. de priuileg. vers. qualiter omittatur,* & Henricus Boich. *in d. c. ad abolendam, in fin.* qui alios enumerat casus.

9 Regularis deiectus ab Ordine suo, debet statim se præsentare Episcopo, & efficitur de illius iurisdictione. Doctores *in cap. fin. de regul.* Nauar. *in cons. 76.* & *cons. 79. sub. tit. de regular.*

10 Regulares cogere potest Episcopus ad restituendum omnia, quæ à Nouitijs habuerunt, vbi professionem non fecit. Conc. Trid. *sess. 25. de reg. c. 16.* Item si egrediatur ob infirmam valetudinem, & moriatur ante professionem, nam & hic abijsse ante professionem dicitur, & ideò Monastetij facta non sunt bona Nouitij. Ita Nauar. *in cons. fin. de success. ab intest.* & *in Comment. 2. de reg. n. 49. cum seqq.* Quando vero aliqua bona debeantur, si ante professionem in Monasterio moriatur, infra dicemus.

11 Regulares, quorum religio extincta est, vel alia ratione à regularium iurisdictione liberi sunt, Episcopo subijciuntur, *c. 1. de relig. domib. lib. 6.* & religiosis huiusmodi non permittitur amplius in suis Monasterijs secundum suam regulam viuere, obedire debent suo Episcopo, & in suam obedientiam transeunt; qui Episcopus, erit Episcopus originis, vt id pluribus asseruit Nauar. *in Comment. 2. de regul. n. 34.* Eiecti etiam de Monasterio subiecti sunt Episcopo originis, & idcirco se ei offerre debent, vt præcipiatur ab eo, qua in re velit se occupatos habere, & huiusmodi eiecti regularium habitum gerere non debent; sed clericalem, non enim regularem gerere possunt, cum ipso priuati sint, nam nec cogi possunt redire ad eum locum, vnde sunt eiecti, ita Nauar. *eod. n. 33. vers. secunda, cum tribus seq.*

Item si assumptus regularis sit ad dignitatem sæcularem, vt ad Episcopatum, ac deinceps ab ea dignitate se abdicauit, ratione ue alia priuatus sit, cum semel à regula absolutus fuerit, in potestatem, atque iurisdictionem Episcopi incidet. ita Feder. de Sen. *in cons. 5. n. 2. vers. secundum hoc,* & *cons. 19. num. 4.* & *in cons. 38.* & Tusch. *in littera M. concl. 325.* & *concl. 328.* quod idem ait de Monacho professo expulso, si non recipiatur ab aliqua regula, seu Religione.

12 In reconuentione in causis ciuilibus, quia ratione reconuentionis iudex incompetens, efficitur competens *cap. 1. & 2. de mut. petit.* Auth. *& consequenter, C. quomodo, & quando Iudex.* Doctores *in c. si Clerici, de Iud,* vbi Felin. *num. 8.* Afflict. *decis. 173.* Francus *decis. 193.* & ita communiter practicatur sine aliqua contradictione. Farin. *tit. de Inq. q. 8. lim. 8. n. 99.* vbi hanc dicit communem opinionem; quia illud procedit ex natura causæ, & non ex natura personæ, vt docet Bal. *in auth. habita, C. ne filius pro patre, n. 23.*

13 Vt debitus honor Matrici Ecclesiæ reddatur, tam Regulares, quàm Clerici sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis priuilegio muniti, die sabbati maioris hebdomadæ, antequã campana Cathedralis, vel maioris Ecclesiæ pulsetur, campanas in Ecclesijs suis pulsare minimè possunt. Contrafacientes autem pœnam centum ducatorum incurrunt, vt in Bull. Leon. X. *in Bull. cap. 17. post med. vers. & vt debitus.* & ita fuit etiam à Sacra Congreg. Card. decisum sub die 10. *Octobris* 1586. vt refert *Thes. for. Ecc. par. 1. de verbi Dei prædicat. n. 21.*

14 Et in pluribus alijs casibus, quorum viginti quatuor recenset Socin. sen. *in cit. c. recepimus, de priuileg.* & *in c. ad abolendam, in fin. de hæret.* & *in cap. cum capella,* & *in cap. ex ore, de priuileg.* & *in c. cum inter, de consuet.* & *in c. nulli de senten. excommun.* & *in c. 1. de stat. Monach. in 6.* & *in cap. 1. de præbend. eod. in 6.* & *cap. auctoritate, de priuil. eod. lib.* & *in cap. veniens, de præscrip.* & Clem. 1. *de sepult.* & in Clem. 2. *eod.* & in Clem. 2. *de stat. Mon.* & in Clem. 2. *de relig. domi.* & Clemen. 1. *de iur. patron.* & Clem. *fin. eod.* & Clem. *fin. de pœnis.* & Clem. 1. *de sentent. excommunicat.* In huiusmodi casibus igitur in exemptos, vel Regulares, iurisdictionem Episcopus habet.

ADDITIO AD QVAEST. V.

15 Circa id, quod habet Auctor *num. 3* videnda sunt, quæ adnotata sunt *par. 1. num. 138.* vbi oppositum firmatum est. Quia hoc esset exercere iurisdictionem in exemptos, quam non possunt exercere, nisi in casibus à iure concessis. Nec obstat, quod habeant exequutionem iuris communis, quia habent tantum quò ad non exempros.

16 Quò ad illud, quod habet *num. 5.* est aduertendum, quod ille tex. *cap 1. de priuileg. in 6.* subijcit exemptos Ordinarijs solum, quando delictum committitur in loco non exempto, aut similiter contractus fit in loco non exempto, aut in eodem loco

loco est res, de qua agitur. Quando verò delinquunt, aut contrahunt, aut res est in loco exempto; non subijciuntur, vt constat ex verbis eiusdem tex. ibi. *Nihilominus tamen ratione delicti, siue contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum Ordinarijs conueniri, & illi quò ad hoc suam in ipsos iurisdictionem, prout ius exigit, exercere. Num quid ergo carent omnino in his commodo libertatis? Non vtique, quia nec coram Ordinarijs ipsis, dummodo sit in loco exempto commissum delictū, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec vbi domicilium habent, si alibi delinquant, vel contrahant, aut res ipsa consistat, conueniri possunt aliquatenus super istis &c.* Deinde neque tex. agit de religiosis, sed de alijs exemptis, nec etiam de his omnibus, sed solum de illis, qui non habent plenam, & absolutam exemptionem, sed tantum ratione loci, in quo sunt, & proinde non est exemptio personalis, quæ sequatur personam. Ita notat Couarruu. *capit. 11. pract. quæst. num. 5.* & alij infra *quæst. 6. num. 7.* Exemptio autem religiosorum est plena, & personalis sequens easdem personas vbicunque sint.

17 Contrarium illius, quod habet Auctor *nu. 7.* nempe, quod Regulares non subdantur Ordinario in reddenda ratione vltimarum voluntatum, tradunt Angel. *in sum.* verbo *Exequutor. num. 20.* Syluester verbo *Testamentum 2. nu. 2.* ver. *Quartò.* Vega *in sum. cap. 114 casu* 5. Armilla verbo *Exequutor. num. 14.* Tabiena *num. 15.* Rodriquez *quæst. reg. 70. ar. 5. tom. 3.* Carpius *de exequutor. testamen. lib. 1. cap. 5. num. 44.* Cespedes *de exempt. Regular. c. 19. dub. 411. num. 2.* Quia stante plena exemptione, non subduntur Regulares, nisi in casibus à iure expressis.

18 Nec Clement. *vnica de test.* oppositum decernit: vnde corruit fundamentum oppositæ opinionis, quia non loquitur de omnibus Regularibus, sed de ijs, qui tunc non erant plenè exempti, & de ijs, qui poterant conueniri ratione delicti, & contractus coram Ordinario. Ita notant Glos. *in eandem Clemen.* verbo *Tales*. dum vult quod plenè exempti non possint conueniri, nisi in specie sit derogatum priuilegijs. Richar. *in 4. dist. 45. q. 2. art.* 5. Angel. Syluester, Armil. *num. præced. cit.* Rodriquez *part. 2. sum. cap. 156. num. 8.* Moisel. *tom. 2. sum. tract. 13. cap. 11. n. 29.* Facundez *lib. 6. de contract. cap. 5. n. 5.* Vadingus *de contract. disp. 4. dub. 13. §. 6. n. 5.* Carp. *lib. 1. cap. 20. n. 41. de exequut. testamen.*

19 Quamuis quod habet Auctor *nu. 8.* teneant etiam Capra *Reg. 84. num. 21.* Triuisan. *decis. 36. num. 2. lib. 1.* Cuch. *lib. 1. Instit. canon. tit. 6. nu. 6. & sequent.* Oppositum tamen est tenendum, vt tenent Rodriquez *quæst. Regul. 46. ar. 12. tom. 3.* Botdon. *in consil. regul resol. 7. n. 100.* Hieronym. Rodriquez *in compen. resol. 18. num. 20. ver. Primò.* Diana *par. 3. tract. 2. resol. 134.* Cespedes *de exemp. Regul. cap 24. dub. 406. n. 1.* & alij cum Rota *in Vlixbonensi Monast. 19. Nouemb. 1625. coram Coccino.* Et ratio est euidens, quia per id, quod Ordinarius iudicet exemptos, & ipsi acquiescant, non acquirit ius iudicandi, atque adeo nec veram possessionem, sed intruditur, quia non possunt regulares, etiam per actus contrarios, renunciare priuilegio exemptionis etiam in parte, cum hoc sit præiudicium Superioris, vt notant communiter Doctores. Abbas *in c. Cum tempore de arbitr.* Syluester verbo *Exemptio, num. 10.* Archidiacon. *in cap. Conquestus n. 49. q. 3. de foro compet.* Bald. *in l. Si quis ex consensu, n. 8. C. de Epis. aud.* Surdus *consil. 47. n. 24.* Rota *in Gandauen Monaster. 29. Apr. 1641. coram Eminentis. Panzirolo* per tex. dict. cap. *Cum tempore, de arbitr.*

20 Quæ habet Auctor *num. 10.* de Episcopo ex Regularibus assumpto, qui se abdicauit dignitate, aut alia ratione priuatur, extra degradationem: quia ratione conseruationis acquirit nomen, & dignitatem Episcopalem, cap. *A tua, de his, quæ fiunt à Prelat.* Glos. *in cap. de relig. domib.* & cum sit culmen dignitatum, vt in cap *penul. de præben.* eximit à subiectione Episcopi loci. Vnde quamuis abdicet se Episcopatu, aut ipso priuetur, quia remanet habitu dignitas, & officium, vt inter alios notat Anton. *in cap. fin. num. 3. de ætat. & qual. ord.* ideo etiam quò ad subiectionem eodem modo se habet, ac se habebat antea.

21 Quod spectat ad campanarum pulsationem, de qua *num. 12.* Idem habetur ex Ceremoniali Clement. VIII. quod in his rebus habet vim legis, vt obseruant Mohed. *decis. 5. de fide Instrument.* Rota *in Eborensi Exemp. 3. Martij coram Sacrato.* Est tamen aduertendum, id habere locum solum, vbi immemorabilis consuetudo non est in contrarium, quia hæc non est sublata per Constitutionem Leonis X. neque per Ceremoniale Clement. VIII. vt ex declaratione S. Rituum Congregat. tenuit Rota *in Calaguritana iur. pulsan. campanas 11. Martij 1619. coram Dunozetto*, & in ead. 27. *Febr. 1620 coram Verospio*. & 29. *April. 1624. coram Merlino*: & notant Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 7. n. 20.* Cesp. *de exemp. Regular. c. 24. dub. 378. n. 8.*

In quibus casibus Episcopus possit excommunicare Regulares. Quæstio VI.

SVMMARIVM.

1 *Casus, in quibus Episcopus potest excommunicare Regulares.*

2 *Regulares priuilegiati non possunt excommunicari ab Ordinario, nisi ex speciali indulto.*

3 *Concionantes sine licentia, de iure nouo possunt excommunicari.*

4 *Regulares non possunt censuris compelli ad processiones.*

Vnde

5 *Vnde Ordinarij procedere possint per censuras contra regulares audientes confessiones sine licentia.*
6 *Regulares non seruantes interdicta &c. ab Ordinarijs posita, an possint excommunicari.*
7 *An non seruantes dies festos ab ijsdem indictos.*
An si delinquant notoriè extra claustra.
An regentes Ecclesias subditas Ordinarijs.
8 *Ordinarij an censuris innodare possint Regulares qui viuunt sine obseruantia.*
An ministrantes Viaticum, & extremam Vnctionem & Matrimonium.
9 *An in casibus Clemen. cupientes. de pœnis.*
10 *Quid si egredi faciant Moniales à clausura.*
Quid si consentiant Moniales recipere ad habitum, & professionem sine licentia.
11 *Quod si publicent indulgentias sine licentia.*
12 *Regulares sepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, excommunicantur, sed non ab Ordinario.*
13 *Regulares delinquentes in exequutione vltimarum voluntatum, non possunt ab Ordinarj censuris innodari.*
Episcopi quomodo exequutores piarum voluntatum.
14 *Regulares reconuenti coram Ordinario an ab ipso possint censuris innodari.*
Iudex reconuentionis non exequitur sententiam, si alias non sit legitimus.

1 Regula est, quod excommunicatio lata ab Ordinarijs contra subditos suos, non ligat Religiosos: & est ratio, nam non subsunt eorum Iurisdictioni, cap. *à nobis, il primo, de sentent. excom.* Flor. Theol. *in 4. sent. tract. de excom. 1. diffic. art. 1. concl. 1.* cap. *Romana de sent. excom. lib. 6.* cap. 1. *§. in eos de priuil. lib. 6.*

Fallit primo, in Prædicantibus sine licentia Ordinarij, vel Sedis Apostolicæ, cap. *excommunicamus, §. quia verò de haret.* Conc. Trid. *sess. 5. cap. 2. in fin. de refor.* glos. *in cap. 1. in* verbo *Priuilegia, de stat. Monach.* Castro *lib. 3. c. 3. iux. fin. de iust. haret. punit.* Pegna *super. com. sup. c. 13. in par. 2. direct. inquis.* Bulla Leon. X. *qua est 15. fol.* 205.

Secundò fallit, quando nollent ire ad processiones indictas ab Episcopo *sess. 25. cap. 13. de regular.* & fertur sacram Congregationem declarasse, Regulares non accedentes ad processiones indictas ab Episcopo, posse ab eo puniri per censuras, & pœnas arbitrarias, & alia iuris remedia.

Tertiò fallit, quando auscultarent confessiones sæcularium, etiam sacerdotum, sine licentia Ordinarij *sess. 23. cap. 15. de refor.* Clem. *dudum §. ac deinde de sepult.*

Quartò fallit, quando absoluerent pœnitentes, quos audiunt in Confessionibus, à casibus reseruatis ipsi Ordinario. Conc. Trid. *sess. 14. cap. 7. casuum reseruat.* Ratio est, nam Mare magnum est abrogatum in omnibus, in quibus contradicit decretis sacris Conc. Tridentini, prout in Bulla Pij IV. *sub Datum Romæ Kalen. Martij 1565. Pont. anno 6.* & ita pluries fuit declaratum per Sac. Congregationem. Dixi, à casibus reseruatis Ordinario, quia si excommunicatos, vel à Canone, vel à sententijs per statuta Synodalia positis, absoluere præsumpserint, incidere in Papalem excommunicationem, Clem. 1. *de priuileg.* Si verò à casibus in Bulla Cœnæ Domini? essent excommunicati ipso iure Episcopali excommunicatione, prout dicit Nauar. *cap. 27. num. 74.* & hodie per Bullam Cœnę Domini fel. rec. Sixti V. & Sanctiss. D. N. Vrbani VIII. est Papalis excommunicatio; & in istis casibus, non esset opus: vt excommunicarentur; sed vt declararentur tales.

Quintò fallit, quando non obseruarent, nec publicarent, censuras Ecclesiasticas, ne dum à Sancta Sede Apostolica emanatas, sed ab Ordinarijs, mandante Episcopo, Concil. Trident. *sess. 25. cap. 12. de regul.* cap. *cum & plantari, §. excommunicatus, de priuileg.* cap. *Episcoporum, eod. tit. lib. 6.* cap. *is qui §. tres verò de sent. excom. eod. tit.* Abb. *in Clem. 1. sent. excom. n. 13.*

Sextò fallit, quando non obseruarent dies festos, quos in sua Diœcesi seruandos præceperat Episcopus, Conc. Trid. *eod. loc.* cap. *de ijs 12. dist.*

Septimò fallit, cum ipsi Regulares degunt extra claustra, & delinquunt, *sess. 6. cap. 3. de refor.* Bulla Clem. *7. 43. quæ incipit: Sedis Apostolicæ*, contra quosdam Regulares vagantes extra claustra.

Octauò, quando ipsi Regulares mitterentur ad regendas Ecclesias suorum Monasteriorum subditas locorum Ordinarijs, cap. 1. *§. in eos, vers. nisi forsan. de priuileg. lib. 6.* Hoc etiam notatur a Sac. Conc. *sess. 7. cap. 14. de reform.*

Nonò fallit, quando Regulares haberent curam animarum in Ecclesijs curatis Monasteriorum, seu domorum, tam virorum, quam mulierum, quoad curam animarum, *sess. 15. cap. 2. de refor.* (quibusdam exceptis) de quibus ibi.

Decimò, quando Regulares commorarentur in Abbatijs, Prioratibus, Præposituris, & in beneficijs, siue curatis, siue non, vbi non viget regularis obseruantia, *sess. 21. cap. 8. de refor.*

Vndeci-

Vndecimo, quando Regulares degentes intra, & extra claustra, & extra ea ita notoriè deliquerint, vt sint scandalo populo, *sess.25.cap.14. de regular.* seruato tamen ordine, de quo ibi, vide Nauar. *in cap. non dicatis num.63.*

Duodecimo, si Regulares præsumpserint administrare clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ, vel Matrimonij, sine licentia Parochi, *Clem. 1. de priuileg.* Glos. *ibi in 4. notab.* iuxta notata per Nauar. *cap.27. num.101.* Caiet. *in sum. verb. excommunicatio, cap.64.* Gom. *in cap.2. num.50. notab.3. de constit. lib.6.* Card. *in d. Clem.* Sylu. *in verb. excommunicatio, 7. excom.14. §.7.* & Nauar. *cap.21. num.51.* excusarentur tamen illi Religiosi, qui in casu necessitatis, pura longè absente Parocho, bona fide contulerint præfatum sacramentum, quia in tali casu non est præsumptuosè ministrare. Caiet. *vbi supra*, & Nauar. qui *d. Clem.* ità explicat *in Manual. Confess. cap.27. num.120.* Sor. *de iust. & iure dist.23. ar.1. quæst.1.* licet Tolet. contrarium sentire videatur *in sua sum. de extr. vnct.* & nos huiusmodi quæstionem infra ad partem tractabimus.

Decimo tertio, quando proceditur in casibus Religionis, vel sanctæ Inquisitionis, nam in his casibus Regulares sunt subiecti locorum Ordinarijs, cap. *ad abolendam, de heret.* glos. *in Clem. vnic. in vers. à iure de excessib. Prælat.* & Bulla fel. rec. Pauli V. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vt in Bullar. *fol.210.*

Decimo quarto, in casibus Clementinæ *cupientes, de pœnis.*

Decimo quinto: facientes egredi Moniales à Monasterijs, etiam ipsis Regularibus subiectis, sine licentia Ordinarij, & non seruantes clausuram dictorum Monasteriorum Monialium, possunt per censuras, & alia iuris remedia ab Ordinarijs puniri. Similiter si susceperint Moniales ad habitum, vel ad professionem, inscio Ordinario, in suis Monasterijs, possunt tam ipsi Regulares, quam Abbatissæ, & aliæ Prefectæ dictorum Monasteriorum puniri per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia à locorum Ordinarijs, vigore Conc. Trid. *sess. 25. cap.5. de Reg.*

Decimo sexto. Quando publicarent indulgentias sine Ordinarij licentia, quas à Summo Pontifice impetrarent, *sess.6. cap.3. de refor.* & *sess.24. cap.11. de refor.*

Decimo septimo. Quando exempti admitterentur ad diuina officia, vel sepelirent excommunicatos ab ipso Episcopo, Anchar. *in cap. Episcopi, num.3. de priuileg. lib.6.* Abb. *in cap. sacris num.7. de sepult.*

Decimo octauo, quando essent exequutores vltimæ voluntatis, vel piorum legatorum, Clem. vnic. *de test.* & *ibi glos. & Abb.*

Decimo nono, fallit in actu reconuentionis, quia tunc Regulares subsunt eius iudicio, in quo reconueniunt, gloss. *in cap.2. de mutuis petit.* & *in cap. at si Clerici in vers. non tenetur, de Iudic.* Nec Clericus, siue regularis, siue secularis, potest hoc iudicium tergiuersari. pract. Maran. *par. 4. dist. 6. num. 53.* etiamsi reconuentio fiat in foro seculari, & excommunicatio fieret in foro Ecclesiastico, Hostiens. *in summa tit. de statu Monach. §. de visitatione num. 8. & 9.* quia tunc subessent huic censuræ, & sic vidi practicari Neapoli. Hostiens. *vbi supra*, vbi dicit, quod ratione delicti, & contractus, *Religiosi subsunt Episcopis.*

ADDITIO AD QVAEST. VI.

1 Hæc transcripsit ex Zerola *in praxi Episcoporum*, verbo *Excommunicationis causæ materiales.* Quæ tamen fere in singulis capitibus pariuntur difficultatem. Vnde est aduertendum, quod hodie Regulares ratione priuilegiorum habent, quod non possint excommunicari, aut alijs censuris affici ab Ordinarijs, nisi id ipsis specialiter concedatur per Apostolicam Sedem. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. disp.33. num.23.* Gambar. *de legato, cap. vlt. num.77.* Henriquez *lib.7. sum. cap.25. num.7.* Rodriquez *to.1. sum. cap.74. num.4.* Portel. *in dub. regul.* ver. *Episcopus, nu.5.* Villalob. *par.2. sum. tract. 35. difficul.5. num. 17.* Hieronym. Rodriquez *in compen resol.60. num.15.* & *resol.62. num.7.* Scortia *in select. Bulla Pontif. theorem.393.* Peirin. *de priuileg. ad Constit.11. Sixti IV. num. 60.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.1 disp.19. quæst.7. num.7.* Diana *par.3. tract.2. de dub. regul. resol.76.* & *par.7. tract.12. resol.29.* De Bellis *in quadam allegat. par.1. assun. 5. num. 1. & sequen.* vbi latè. Cespedes *de exemp. regular. cap.18. dub.274. num.6.* Lezana *tom.1. sum. cap.11. num.14.* Et Rodriquez *in d. cto compen. resol.118.* ex Quaranta, & Barbosa refert S. Congregationem declarasse, non posse Ordinarios compellere Regulares per censuras, vt eant ad processiones, quamuis aliàs compelli possint. Ita autem indultum fuit à Sixto IV. Prædicatoribus, *vt in libro priuileg. eorumdem*, & idem Sixtus IV. Minoribus apud Rodriquez *tom.2. qu. regul. quæst.58. art.5.* & hæc priuilegia fuerunt etiam antea concessa, & canonizantur in iure communi ab

ab Innocentio IV. in Concil. Generali Lugdunen. relato in cap. 1. *de priuileg. in 6.* Et Concilium Trident. quando dat facultatem Ordinarijs procedendi contra regulares, non semper dat facultatem procedendi per censuras, sed solum in aliquibus casibus, quod est signum, quod non habeant talem facultatem ex vi delegationis. Nec fit inutilis delegatio, quia aliis modis exercere possunt vim coercitiuam, vnde facultas adhibendi censuras non est necessaria pro exercitio iurisdictionis, & stantibus dictis priuilegijs non venit in consequentiam ad concessionem iurisdictionis.

3 Quod Ordinarius excommunicare possit Cōcionantes sine licentia, nequaquam habetur ex locis citatis ab Auctore, & præsertim Concil. Trident. nam in illo *cap. 2. de reformat. sess.* 5. solum habet, quod si prædicent errores, interdicat prædicare; si hæreses, procedat contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem, & quod non possint prædicare sine licentia suorum Superiorum; cum qua personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs verò, quę suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint: quam licentiam gratis Episcopi concedant. Ex quibus nullum signum facultatis concessæ puniendi præsertim per censuras, Vnde non posse puniri ab Episcopo, sed solum à suis Superioribus, referunt decisum, Quaranta *in sum. Bullarij*, verbo *Priuilegia regularium.* Zerola *in praxi Episcop. par.* 1. verbo *Excommunicatio, cau. mater.* §. 4. Piasec. *in praxi par.* 2. *cap.* 3. *n.* 41. Campanil. *in diuersor. iur. com. cap.* 12. *rubr.* 13. *num.* 10. Portel. *in dub. regul.* verbo *Prædicatores, num.* 1. Hieronym. Rodriquez *in compend. resol.* 12. *num.* 3. Quia tamen hoc est vnum ex capitibus, in quibus Regulares subijciuntur Ordinarijs in Bulla Greg. XV de priuileg. exempt. *Inscrutabili*, ideo poterunt per ipsum Ordinarium coerceri, si renuant obedire, etiam per censuras, quia datur Ordinario talis facultas. ibi. *Ita vt Episcopi in suprascriptis casibus, & in prænominatas personas in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem per censuras Ecclesiasticas aliasq; pœnas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.*

4 Contrarium, quod scilicet non possint per censuras compelli Regulares ad processiones, est firmatum supra *par.* 1. *num.* . . . Quia Trident. non dat Ordinariis hanc facultatem. Et quia Constitutio Innocentij in Concilio Lugdunensi relata in cap. 1. *de priuileg. in* 6. in qua ratum haberur, quod ex priuilegio Regulares non possint censuris innodari, innouata, & confirmata fuit in Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 14. *de reformat.*

5 Nulla facultas excommunicandi Regulares conceditur Ordinariis à Trident. *sess.* 23. *cap.* 15. qui sine eorum licentia confessiones excipiunt, vt legenti parebit. Nec etiam in Clemen. *dudum*, §. *ac deinde de sepultur.* ab auctore citata. Vnde solum in hoc casu poterunt procedere per censuras in virtute Constitutionis Gregorii XV. *de exempt. priuileg.* cum hic sit vnus ex casibus eiusdem Constit. Sicut etiam si absoluerent à reseruatis Episcopo, cum delinquant in ministratione huius sacramenti, quia est ex casibus dictæ Constitutionis, non autem in virtute Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. *de casuum reseruat.* ab Auctore citato.

6 Quintus casus, in quo ponit, posse Regulares ab Ordinariis excommunicari, nullo modo subsistit. Quia Trident. *sess.* 25. *cap.* 12. *de Regular.* solum præcipit, quod *censuræ, & interdicta nedum ab Apostolica Ecclesia emanata, sed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Episcopo Regularibus, in eorum Ecclesijs publicentur atque seruentur.* Nec faciunt ad rem alij tex. nam in cap. *cum, & plantare*, solum præcitur Regularibus ne admittant ad diuina officia excommunicatos, & interdictos ab Episcopo. Et cap. *Episcoporum*, solum sub pœna interdicti prohibentur Regulares admittere ad diuina officia interdictos, & excommunicatos ab Episcopis. Et in cap. *Is qui*, §. *Is verò, de sent. excom. in* 6. declaratur irregularis, qui celebrat in loco interdicto.

7 Neque sextum caput subsistit, quia Trident. illo *cap.* 12. *de regular. sess.* 25. solum habet. *Dies etiam festi, quos in Diœcesi sua seruandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus seruentur.* Ex quo nulla apparet concessa facultas cogendi Regulares per censuras ad obseruandū. Neque similiter septimum caput, quia in allegatis Decretis nulla talis facultas datur, sed imponuntur aliæ pœnæ, & conceditur Ordinariis posse punire Regulares delinquentes notoriè extra claustra, si à suis Superioribus non puniantur, vt etiam in vndecimo capite. Corruit etiam 8. caput quia tex. dicti cap. 1. loquitur de Regularibus, qui sunt in Monasteriis subditis Ordinario, atque adeo exemptis tantum ratione loci non ratione personæ, quales nunc sunt Regulares; vt obseruant Panormit. *in cap. tuarum, num.* 8. *de priuil.* Anton. *in cap. fin. de foro compet.* Syluest. verbo *Exemptus, num* 1. Tabiena *init.* Sanchez *lib.* 6. *consil. cap.* 9. *dub.* 1. *n.* 25. alios citans. Ex alio tamen capite Regentes Ecclesias subditas Ordinariis possent censuris coerceri, quia est ex casibus positis in Constitutione Gregorii XV. de qua supra. In cuius vigore habet locum etiam casus nonus, quando scilicet Regulares exercent curam animarum; quod debet intelligi quò ad ea, quæ spectant ad ipsam curam.

8 Decimum similiter caput non habet fundamentum in Concilio Trident. quia in illo *cap.* 8. *de reformat. sess.* 25. solum datur facultas Ordinariis visitandi Abbatias, Prioratus, & cœteros locos regulares, in quibus non viget regularis obseruantia, non autem conceditur aliqua facultas excommunicandi. Vnde cum neque habeatur ex dicta Constit. Gregorii, omnino corruit. Poterunt tamen ex vi eiusdem Constitutionis censuris coerceri, si Viaticū, Extremam Vnctionem, vt in duodecimo capite, ministrent absque licentia Parochi, cum delinquant in sacramentorum administratione. Sed superfluè id facerent, quia incurrunt excommunicationem ipso facto impositam in Clemen. 1. *de priuileg.* ex qua non rectè deducitur, quod possit Ordinarius excommunicare. Si autem ministrent sacramentum

Matri-

Vndecimo, quando Regulares degentes intra, & extra clauſtra, & extra ea ità notoriè de liquerint, vt ſint ſcandalo populo, *ſeſſ.25.cap.14. de regular.* ſeruato tamen ordine, de quo ibi. vide Nauar. *in cap. non dicatis num.63.*

Duodecimo, ſi Regulares præſumpſerint adminiſtrare clericis, vel laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Euchariſtiæ, vel Matrimonij, ſine licentia Parochi, *Clem. 1. de priuileg.* Gloſ. *ibi in 4. notab.* iuxta notata per Nauar. *cap.27. num.101.* Caiet. *in ſum. verb. excommunicatio, cap.64.* Gom. *in cap.2. num.50. notab.3. de conſtit. lib.6.* Card. *in d. Clem.* Sylu. *in verb. excommunicatio, 7. excom.14. §.7.* & Nauar. *cap.21. num.51.* excuſarentur tamen illi Religioſi, qui in caſu neceſſitatis, puta longè abſente Parocho, bona fide contulerint præfatum ſacramentum, quia in tali caſu non eſt præſumptuosè miniſtrare. Caiet. *vbi ſupra*, & Nauar. qui *d. Clem.* ità explicat *in Manual. Confeſſ. cap.27. num.120.* Sot. *de iuſt. & iure diſt.23. ar.1. quæſt.1.* licet Tolet. contrarium ſentire videatur *in ſua ſum. de extr. vnct.* & nos huiuſmodi quæſtionem infra ad partem tractabimus.

Decimo tertio, quando proceditur in caſibus Religionis, vel ſanctæ Inquiſitionis, nam in his caſibus Regulares ſunt ſubiecti locorum Ordinarijs, cap. *ad abolendam, de hæret.* gloſ. *in Clem. vnic. in verſ. à iure de exceſſib. Prælat.* & Bulla fel. rec. Pauli V. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vt in Bullar. *fol.210.*

Decimo quarto, in caſibus Clementinæ *cupientes, de pœnis.*

Decimo quinto: facientes egredi Moniales à Monaſterijs, etiam ipſis Regularibus ſubiectis, ſine licentia Ordinarij, & non ſeruantes clauſuram dictorum Monaſteriorum Monialium, poſſunt per cenſuras, & alia iuris remedia ab Ordinarijs puniri. Similiter ſi ſuſceperint Moniales ad habitum, vel ad profeſſionem, inſcio Ordinario, in ſuis Monaſterijs, poſſunt tam ipſi Regulares, quam Abbatiſſæ, & aliæ Prefectæ dictorum Monaſteriorum puniri per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia iuris remedia à locorum Ordinarijs, vigore Conc. Trid. *ſeſſ. 25. cap.5. de Reg.*

Decimo ſexto. Quando publicarent indulgentias ſine Ordinarij licentia, quas à Summo Pontifice impetrarent, *ſeſſ.6. cap.3. de refor.* & *ſeſſ.24. cap.11. de refor.*

Decimo ſeptimo. Quando exempti admitterentur ad diuina officia, vel ſepelirent excommunicatos ab ipſo Epiſcopo, Anchar. *in cap. Epiſcopi, num.3. de priuileg. lib.6.* Abb. *in cap. ſacris num. 7. de ſepult.*

Decimo octauo, quando eſſent exequutores vltimæ voluntatis, vel piorum legatorum, Clem. vnic. *de teſt.* & *ibi gloſ. & Abb.*

Decimo nono, fallit in actu reconuentionis, quia tunc Regulares ſubſunt eius iudicio, in quo reconueniunt, gloſſ. *in cap.2. de mutuis petit.* & *in cap. at ſi Clerici in verſ. non tenetur, de Iudic.* Nec Clericus, ſiue regularis, ſiue ſecularis, poteſt hoc iudicium tergiuerſari. pract. Maran. *par. 4. diſt. 6. num. 53.* etiamſi reconuentio fiat in foro ſeculari, & excommunicatio fieret in foro Eccleſiaſtico, Hoſtienſ. *in ſumma tit. de ſtatu Monach. §. de viſitatione num. 8. & 9.* quia tunc ſubeſſent huic cenſuræ, & ſic vidi practicari Neapoli. Hoſtienſ. *vbi ſupra*, vbi dicit, quod ratione delicti, & contractus, *Religioſi ſubſunt Epiſcopis.*

ADDITIO AD QVAEST. VI.

1 Hæc tranſcripſit ex Zerola *in praxi Epiſcoporum*, verbo *Excommunicationis cauſæ materiales*. Quæ tamen fere in ſingulis capitibus patiuntur difficultatem. Vnde eſt aduertendum, quod hodie Regulares ratione priuilegiorum habent, quod non poſſint excommunicari, aut alijs cenſuris affici ab Ordinarijs, niſi id ipſis ſpecialiter concedatur per Apoſtolicam Sedem. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp.33. num.23.* Gambar. *de legato, cap. vlt. num.77.* Henriquez *lib.7. ſum. cap.25. num.7.* Rodriquez *to.1. ſum. cap.74. num. 4.* Portel. *in dub. regul. ver. Epiſcopus, nu.5.* Villalob. *par.2. ſum. tract. 35. difficul.5. num. 17.* Hieronym. Rodriquez *in compen reſol.60. num.15.* & *reſol. 62. num.7.* Scortia *in ſelect. Bullæ Pontif. theorem.393.* Peirin. *de priuileg. ad Conſtit.* ar. *Sixti IV. num. 60.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.1 diſp.19. quæſt.7. num.7.* Diana *par.3. tract.2. de dub. regul. reſol.76.* & *par.7. tract.12. reſol.29.* De Bellis *in quadam allegat. par.1. aſſun. 5. num. 1. & ſequen.* vbi latè. Ceſpedes *de exemp. regular. cap.18. dub.274. num.6.* Lezana *tom.1. ſum. cap.11. num.14.* Et Rodriquez *in dicto compen. reſol.118.* ex Quaranta, & Barboſa refert S. Congregationem declaraſſe, non poſſe Ordinarios compellere Regulares per cenſuras, vt eant ad proceſſiones, quamuis aliàs compelli poſſint. Ita autem indultum fuit à Sixto IV. Prædicatoribus, *vt in libro priuileg. eorumdem*, & idem Sixtus IV. Minoribus apud Rodriquez *tom.2. qu. regul. quæſt.58. art.5.* & hæc priuilegia fuerunt etiam antea conceſſa, & canonizantur in iure communi ab

ab Innocentio IV. in Concil. Generali Lugdunen. relato in cap. 1 *de priuileg. in 6.* Et Concilium Trident. quando dat facultatem Ordinarijs procedendi contra regulares, non semper dat facultatem procedendi per censuras, sed solum in aliquibus casibus, quod est signum, quod non habeant talem facultatem ex vi delegationis. Nec fit inutilis delegatio, quia aliis modis exercere possunt vim coercitiuam, vnde facultas adhibendi censuras non est necessaria pro exercitio iurisdictionis, & stantibus dictis priuilegijs non venit in consequentiam ad concessionem iurisdictionis.

3 Quod Ordinarius excommunicare possit Cōcionantes sine licentia, nequaquam habetur ex locis citatis ab Auctore, & præsertim Concil. Trident. nam in illo *cap. 2. de reformat. sess. 5.* solum habet, quod si prædicent errores, interdicat prædicare; si hæreses, procedat contra eum secundum iuris dispositionem, aut loci consuetudinem, & quod non possint prædicare sine licentia suorum Superiorum; cum qua personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs verò, quę suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum nullo modo prædicare possint: quam licentiam gratis Episcopi concedant. Ex quibus nullum signum facultatis concessæ puniendi præsertim per censuras. Vnde non posse puniri ab Episcopo, sed solum à suis Superioribus, referunt decisum, Quaranta *in sum. Bullarij*, verbo *Priuilegia regularium.* Zerola *in praxi Episcop. par. 1.* verbo *Excommunicatio, cau. mater. §. 4.* Piasec. *in praxi par. 2. cap. 3. n. 4* 1. Campanil. *in diuersor. iur. com. cap. 12. rubr. 13. num. 10.* Portel. *in dub. regul.* verbo *Prædicatores, num. 1.* Hieronym. Rodriquez *in compend. resol. 12. num. 3.* Quia tamen hoc est vnum ex capitibus, in quibus Regulares subijciuntur Ordinarijs in Bulla Greg. XV de priuileg. exempt. *Inscrutabili*, ideo poterunt per ipsum Ordinarium coerceri, si renuant obedire, etiam per censuras, quia datur Ordinario talis facultas. ibi. *Ita vt Episcopi in suprascriptis casibus, & in prænominatas personas in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem per censuras Ecclesiasticas aliasq; pœnas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere liberè, & licitè valeant.*

4 Contrarium, quod scilicet non possint per censuras compelli Regulares ad processiones, est firmatum supra *par. 1. num.* . . . Quia Trident. non dat Ordinariis hanc facultatem. Et quia Constitutio Innocentii in Concilio Lugdunensi relata in *cap. 1. de priuileg. in 6.* in qua ratum habetur, quod ex priuilegio Regulares non possint censuris innodari, innouata, & confirmata fuit in Concil. Trident. *sess. 7. cap. 14. de reformat.*

5 Nulla facultas excommunicandi Regulares conceditur Ordinariis à Trident. *sess. 23. cap. 15.* qui sine eorum licentia confessiones excipiunt, vt legenti patebit. Nec etiam in Clemen. *dudum, §. at deinde de sepultur.* ab auctore citata. Vnde solum in hoc casu poterunt procedere per censuras in virtute Constitutionis Gregorii XV. *de exempt. priuileg.* cum hic sit vnus ex casibus eiusdem Constit. Sicut etiam si absoluerent à reseruatis Episcopo, cum delinquant in ministratione huius sacramenti, quia est ex casibus dictæ Constitutionis, non autem in virtute Concil. Trident. *sess. 14. cap. 7. de casuum reseruat.* ab Auctore citato.

6 Quintus casus, in quo ponit, posse Regulares ab Ordinariis excommunicari, nullo modo subsistit. Quia Trident. *sess. 25. cap. 12. de Regular.* solum præcipit, quod *censuræ, & interdicta nedum ab Apostolica Ecclesia emanata, sed etiam ab Ordinarijs promulgata, mandante Episcopo Regularibus, in eorum Ecclesijs publicentur atque seruentur.* Nec faciunt ad rem alij tex. nam in cap. *cum, & plantare*, solum præcitur Regularibus ne admitrant ad diuina officia excommunicatos, & interdictos ab Episcopo. Et cap. *Episcoporum*, solum sub pœna interdicti prohibentur Regulares admittere ad diuina officia interdictos, & excommunicatos ab Episcopis. Et in cap. *Is qui, §. Is verò, de sent. excom. in 6.* declaratur irregularis, qui celebrat in loco interdicto.

7 Neque sextum caput subsistit, quia Trident. illo *cap. 12. de regular. sess. 25.* solum habet. *Dies etiam festi, quos in Diœcesi sua seruandos idem Episcopus præceperit, ab exemptis omnibus etiam Regularibus seruentur.* Ex quo nulla apparet concessa facultas cogendi Regulares per censuras ad obseruandū. Neque similiter septimum caput, quia in allegatis Decretis nulla talis facultas datur, sed imponuntur aliæ pœnæ, & conceditur Ordinariis posse punire Regulares delinquentes notoriè extra claustra, si à suis Superiotibus non puniantur, vt etiam in vndecimo capite. Corruit etiam 8. caput quia tex. dicti cap. 1. loquitur de Regularibus, qui sunt in Monasteriis subditis Ordinario, atque adeo exemptis tantum ratione loci non ratione personæ, quales nunc sunt Regulares; vt obseruant Panormit. *in cap. tuarum, num. 8. de priuil.* Anton. *in cap. fin. de foro compet.* Syluest. verbo *Exemptus, num 1.* Tabiena *init.* Sanchez *lib 6. consil. cap. 9. dub. 1. n. 25.* alios citans. Ex alio tamen capite Regentes Ecclesias subditas Ordinariis possent censuris coerceri, quia est ex casibus positis in Constitutione Gregorii XV. de qua supra. In cuius vigore habet locum etiam casus nonus, quando scilicet Regulares exercent curam animarum; quod debet intelligi quò ad ea, quæ spectant ad ipsam curam.

8 Decimum similiter caput non habet fundamentum in Concilio Trident. quia in illo *cap. 8. de reformat. sess. 25.* solum datur facultas Ordinariis visitandi Abbatias, Prioratus, & cœteros locos regulares, in quibus non viget regularis obseruantia, non autem conceditur aliqua facultas excommunicandi. Vnde cum neque habeatur ex dicta Constit. Gregorii, omnino corruit. Poterunt tamen ex vi eiusdem Constitutionis censuris coerceri, si Viaticū, Extremam Vnctionem, vt in duodecimo capite, ministrent absque licentia Parochi, cum delinquant in sacramentorum administratione. Sed superfluè id facerent, quia incurrunt excommunicationem ipso facto impositam in Clemen. 1. *de priuileg.* ex qua non rectè deducitur, quod possit Ordinarius excommunicare. Si autem ministrent sacramentum Matri-

Matrimonij, suspenduntur à Concil. Trident. *c. 11. de matrimon. sess.* 24.

9 In casibus Clemen. *Cupientes de pœnis*, quamuis transgredientibus imponatur pœna excommunicationis ipso facto, & proinde illam incurrant ex vi iuris communis, non ramen conceditur aliqua facultas excommunicādi Ordnarijs; & ideo hoc quoque caput corruit, vt adnertit etiam Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 18. *dub.* 286. Vnde non habet locum quartus decimus casus; in quo dicitur Ordinarios posse excommunicare Regulares.

10 Nec locum habet casus quintus decimus quo ad facientes egredi Moniales à Monasterijs, etiā Regularibus subiectis, sine licentia Ordinarij. Quia licet non sufficiat licentia Prælatorum Regularium, sed requiratur etiam Ordinarij, ex Trident. *cap.* 5. *de regul. sess.* 25 attamen quò ad hoc caput non conceditur facultas vtendi censuris, sed solum, quò ad inobedientes, & contradicentes restitutioni, & conseruationi clausuræ; Et contra impedientes, & non obedientes; quando Moniales intra Mœnia Vrbis essent reducendæ. Ex quibus ad summum sequitur, quod Episcopus posset censuris coercere Moniales, ne exirent cum sola licentia Prælati Regularis; non autem Prælatum Regularem, quia cum faceret exire cum licentia ab ipso concessa, non faceret violare clausuram. In citato autem loco Concil. Trident. in casu 15. nihil prorsus habetur de Monialibus recipientibus ad habitum, aut professionem, inscio Ordinario, aut de Regularibus consentientibus. Vnde ex hoc non colligitur facultas excommunicandi concessa Ordinarijs. Solum *capit.* 17. *de regul. & Monial. sess.* 25. Præfecta Monasterij suspenditur ab officio ad libitum Ordinarij, si ipsum non moneat ante mensem de sequutura professione, vt posit voluntatem professuræ explorare. In quo apparet, nullam concedi facultatem excommunicandi, qui ex priuilegio non possunt censuris alligari.

11 Quò ad 16. Caput, Concil. Trident. in vtroque loco ibi citato nihil prorsus dicit de indulgentiarum publicatione. Solum *sess.* 21. *cap.* 9. *de reformat.* statuit abolendos esse quæstores eleemosynarum occasione indulgentiarum. & deinde subdit, *Indulgentias verò, aut alias peculiares gratias, quibus non ideo Christifideles decet priuari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit*. Ex quibus patet, quod nihil de Regularibus disponit, & multò minus dat facultatem Ordinarijs eos puniendi, si indulgentias publicent absque illorum consensu.

12 Abbatem in decimoseptimo cap. citatum sequitur Tamburin. *de iure Abbat. disp.* 15. *quæst.* 7. *num.* 54. *tom.* 1. & fundantur in Clemen. *Eos. de sepul.* Dubitat tamen Cespedes *de exemp. regul. c.* 12 *dub.* 219. *num.* 10. & 11. Et ratio, quia in Clement. dicta nulla datur facultas Ordinatijs supra Regulares exemptos, sed tantum excommunicatione latæ sententiæ puniuntur sepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, aut manifestos vsurarios; à qua non posint absolui, nisi ad arbitrium Episcopi parti satisfecerint, vt constat ex textu, qui ita habet. *Eos, qui propria temeritatis audacia defunctorum corpora non sine contemptu clauium Ecclesiæ, in cæmeterijs interdicti tempore in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vsurarios manifestè, scienter sepelire præsumpserint, decernimus ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere. Ex qua nullatenus absoluantur, nisi prius ad arbitrium Diœcesani Episcopi, eis, quibus præmissa sit iniuria irrogata, satisfactionem exhibuerint competentem circa præmissa: Exemptionis, vel quouis alio priuilegio sub quacunque verborum forma concesso aliqualiter suffragante*. Ex quo nulla apparet facultas concessa Ordinarijs in Regulares exemptos; sed solum si sepelirent ab ipsis excommunicatos, aut nominatim interdictos, tenerentur ipsis exhibere congruam satisfactionem, vt possent absolui. Neque etiam suffragatur huic opinioni tex. cap. *Episcoporum de priuil. in* 6. nam solum ibi prohibetur, ne *Excommunicatos ad diuina officia, seu Ecclesiastica Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittant. Qui verò contra præsumpserint, præter alias pœnas à iure statutas ingressum Ecclesiæ sibi nouerint interdictum, donec de transgressione huiusmodi ad arbitrium eius, cuius sententiam contempserant, satisfecerint competenter*. Ex his namque solum habetur pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ de iure communi imposita, non autem aliqua facultas concessa Ordinarijs excommunicandi Regulares exemptos. Vnde hucusque talis facultas posita ab Auctore in decimoseptimo capite, non habet sufficiens fundamentum.

13 Circa decimum octauum caput, dictum est supra ad *quæst.* 5. *num.* 17. Quod Regulares non subduntur Ordinario in reddenda ratione exequutionis vltimarum voluntarum, & est explicata Clemen. *vnica de testam.* in qua se fundat Auctor. Vnde neque in hoc casu excommunicari poterunt, aut alijs censuris subijci. Nec obstat Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 8. *de reformat. init.* vbi dicitur: *Episcopi etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus à iure concessis omnium piarum dispositionum tam in vltima voluntate, quàm inter viuos, sint exequutores*. Quia aliud est esse exequutores vltimarum voluntatum, aliud posse puniri censuris Regulares exemptos delinquentes in hac exequutione; nec vnum infertur ex alio, cum sint longè diuersa *l. Naturaliter, §. Nihil commune, ff. de acquir. possess.* & *l. fin. ff. de calumniat.* Deinde Concil. vult, esse exequutores in casibus à iure concessis, in quibus procedere possunt tanquam Apostolicæ Sedis Delegati. Non est autem concessum à iure, quod se intromittant in ijs, quæ concernunt Regulares omnino exemptos; & quod posint in eos iurisdictionem exercere, nisi in casibus, in quibus expressè conceditur.

14 Denique vltimum quoque caput, in quo iuxta Auctorem potest Episcopus excommunicare Regulares exemptos, patitur difficultatem: nam dato quod Auctor reconueniri posit coram iudice, quámuis aliàs carente iurisdictione, apud quem ipse actionem instituit, vt de reconueniendo Clerico coram laico tradunt Glos. *in cap. Multi*, verbo *Sæculari*, 2. *quæst.* 1. & *in cap. At si Clerici*. verbo *Non tenet, de iudic.* vbi Io. Andr. Felin. testans de communi, *num.* 9. Dec. testans item de communi *num.* 156. & *sequen.*

sequen. Archidiacon. *in cap. 1. num. 4. de cler. coniug. in 6.* Bald. *in cap. 1. de controuer. inuest.* Boer. *decis. 173.* Farinac. *de com. tom. 1. prax. part. 1. qu. 8. num. 99.* Ex hoc tamen non sequitur, quod Ordinarius, licet habeat ferre sententiam in causa reconuentionis, quod possit Regulares reconuentos censuris punire: Primò quidem, quia in reconuentione execquutio sententiæ non fit per proferentem, sed per iudicem proprium reconuenti, vt tradunt loquentes de clerico reconuento coram iudice laico *in cap. 1. num. 7. de mut. petit.* Butr. *num. 20.* Socin. *ibid.* Imola *in cap. Postulasti de foro compet.* Franc. *in cap. Sæculares de foro compet. in 6.* Viuius *decis. 46 par. 1.* Bellet. *par. 1. disquisit. cler. tit. de fauor. cler. §. 3. num. 3.* Secundo, quia dato, quod posset exequi sententiam, & vti remedijs iuris pro obtinenda exequutione, stante priuilegio, quod non possint excommunicari, interdici, aut alijs censuris affici, deberet vti alijs remedijs, vt notat etiam Cespedes *de exempt. Regular. cap. 18. dub. 291. num. 1.* Vnde corruit omnino facultas excommunicandi in hoc vltimo cap. asserta ab Auctore.

An Episcopus possit declarare excommunicatos à iure, vel Apost. Constit. Regulares exemptos, qui habent priuilegium, vt excommunicari, suspendi, & interdici non possint. Quæstio VII.

S V M M A R I V M.

1 *Regulares exempti ab Ordinariorum iurisdictione.*
2 *Regulares possunt ab Ordinario declarari excommunicati.*
2 *Citatio quomodo fieri possit in non subditum.*
3 *Episcopus quando possit denunciare Regulares excommunicatos.*
4 *Non potest quò ad excommunicationes à iure.*
5 *Etiam in notorijs.*
6 Cap. fin. de regul. & Clemen. 1. de priuileg. *quid sanciant.*
7 *Episcopus quando prohibere possit subditis, ne communicent cum excommunicatis.*

1 Resp. Quòd pro sententia negatiua facit, Primò, quia Regulares sunt exempti de iure ab Ordinariorum iurisdictione, *cap. 1. de Capel. Monach.* Concessio est enim per verba generalissima ab omni iurisdictione, dominio, & potestate Episcopi, & quorumlibet aliorum Ordinariorum, perpetuò, et totaliter eximendo. Et exemptionis generalis verba geminata, tantum operantur, quantum singulis rebus, et casibus, vt probant benè Seuillian. *in cons. 66. n. 13. & sequen.* et *cons. 88. n. 4.* et Guttier. *in concl. 5. n. 6. & seq.* et dicit Rota *in vna Brundusina Exemptionis coram R.P.D. Bubalo 9. Februarij 1579.* quòd verba generalia exemptionis taliter liberant exemptum ab vtraque lege Diœcesani, & iurisdictionali Ordinariorum, quòd nihil penès eos remanet; & quòd verba generalia habent vim specialis expressionis, vbi specialis, & indiuidua requiritur mentio; & comprehendit omnia, quæ excogitari possunt. Crauet. *in cons. 294. n. 1. & 5.* vbi latè post alios, quos allegat. Et quòd in hoc casu aderant verba legis generalia, & geminata, probatur, nam dictio, *omnis*, est vniuersalis, & nihil excludit *l. 1. ff. mandati, l. Iulianus, ff. de leg. 3. l. omnes.* & ibi Dec. *ff. si cert. petat.* Riminald. iun. *in cons. 786. n. 31.* Item dictio, *totaliter*, est vniuersalissima, nihil excludens, Soc. *in cons. 226. vers. secūdò etiam, volum. 2.* & ita verba generalia geminata omnem casum includunt, tamquam si expressio esset facta in singulis capitibus.

2 Contraria opinio verior est, ex his, quæ latè tradiderunt Card. *in Clem. 1. de priuileg.* D. *in c. si Papa 40. dist.* Imola *in Clem. 1. de sequestr. possess.* Felin. latè *in cap. non potest. de senent. & re iudic. n. 3.* Gambar. *de potestate legati à latere lib. 8. cap. de potestate legati in Regulares exemptos.* Henriquez *in sum. de Indulg. c. 25. §. 7.* Probatur *in dict. Clem. 1. de priuileg.* Facit, quia declaratio nihil noui inducit *l. heredes palam, ff. de testam.* & dicit Felin. *vbi supra*, quòd hac de causa potest Episcopus eos citare ad dicendum causam, quare non debeant declarari excommunicati. Nam permissa declaratione, censetur permissa citatio, quæ est necessaria ad declarationem, iuxta Glos. *in Clem. 2. de censibus*; vel potest Episcopo constare per informationem extraiudicialem; idem tenet Abbas *in dict. Clem. 1.* qui licet dubitet de citatione, per quam videtur induci violatio exemptionis, respondet Felinus, quòd dicta citatio erit similis illi, quæ habet clausulam, si sua putauerit interesse, quæ non arctat nolentem comparere, & potest fieri in non subditum.

ADDITIO AD QVAEST. VII.

3 Quod non poſsit Ordinarius declarare Regulares exemptos excommunicatos, ſi alias excommunicatione ſint innodati, dictum eſt etiam *par.1.* Verum hic addendum eſt, quod vel loquimut in caſibus, in quibus Ordinarius poteſt excommunicare Regulares, vt quando id expreſsè conceditur à Summis Pontificibus. Vel quò ad excommunicationem contractam à iure. In primo caſu non procedit difficultas, quia ſi expreſsè concedatur à Summo Pontifice, ſiue abrogatis priuilegijs, & exemptionibus, ſiue delegata auctoritate, iam non habent Regulares, vnde ſe tueantur: aut ſi habeant facultatem excommunicandi, nam hac conceſſa, conceditur etiam facultas declarandi excommunicatum, tanquam complementum intrinſecum prioris facultatis.

4 Quod autem ſpectat ad alias excommunicationes, non poſſe declarare excommunicatos, mihi certum videtur; & ita tradunt Nauar. *conſil. 2. de ſentent. excommunicat.* qui alios citat. Zerola *in praxi Epiſcop. par.1.* verbo *Excommunicatio*. vbi de cauſa materiali excommunicat. in fine. Peirin. *de priuileg. ad Conſtit. 1. Sixti IV. §.10. num.13.* Portel. *in dub. Regul.* verbo *Epiſcopus, num. 9.* Vulpes *in praxi cap.42. n.25.* Diana *par.3. tract.2. reſol.35.* Lezana *par.1. quæſt.Regul. c. 11. n. 15.* Alphon. de Leone *de cenſur. reſol.2. n.491.* Ceſpedes *de Exemp. Regul. cap. 18. dub.295. num. 2.* Bordon. *in conſil. regular. reſol.7. num. 10.* ver. *Hæc autem*. Rodriquez *quæſt. regul. 63. ar.7.* ver. *Ex quibus infertur, tom.2.* Graſ. *par.1. deciſ. lib. 2. c. 49. n. 68.* Sorbus *in Adnotat. ad Compen. priuileg.* verbo *Exemptio*. Hieronym. Rodriquez *in Compen. reſol.62. n 8.* Donat. *in praxi rer. Regular. par.2. tract.13. de exempt. religioſ. quæſt. 26. num.2.* Et ratio clara eſt, quia denunciare aliquem excommunicatum, eſt instituere iudicium contra ipſum, & proinde debet citari ad dicendum, quare non debeat declarari excommunicatus, & debet ferri ſententia declaratoria contra ipſum; Iudicium autem non poteſt inſtitui, niſi in ſubditum. Vnde Martini V. *in Extrauag. ad euitanda*, vult, Excommunicatos non poſſe denunciari, niſi à ſuo iudice competenti. Nec valet, quod dicit Abbas, quod poſſit citari, ſi ſua putauerit intereſſe, quia hæc citatio ſolum poteſt habere locum, quando agitur de re, quæ ſubeſt iudicio citantis, & ad quam poteſt non ſubditus habere intereſſe, non autem quando agitur de perſona non ſubdita; quæ per citationem trahitur ad iudicium.

5 Et quamuis Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap.29. §.10. n.2.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.105. n.73.* Rodriquez *ar.11. q.63. tom.2.* Sanchez *lib.6. conſil. cap 19. dub.1.* videantur ſentire, quod præfata doctrina non habeat locum, quando delictum, cui eſt impoſita excommunicatio, eſt notorium, & proinde quod tunc poſſit Ordinarius excommunicatos Regulares declarare. Oppoſitum tamen eſt tenendum, vt tenent Lezana *par. 1. c.11. n. 15.* Ceſpedes *de exemptione Regular. cap. 18. dub. 295. num.5.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 13. de exemp. religioſor. qu. 27.* Quia falſum eſt, quod ſupponunt Doctores oppoſitæ ſententiæ, quod in notorijs non requiratur iudicium. nam etiam in notorijs requiritur citatio & declaratio, vt conſtat ex praxi Curiarum tam canonicarum, quàm ciuilium, & notant Villagut *in pract. lib. 3. tract. de modo proced. in notor. cap.vn. concluſ.4.* Genuenſis *in praxi, cap.24. n. 16.* Imò, dato quod non eſſet neceſſarium inſtituere iudicium, adhuc ipſa denunciatio eſſet actus iudicialis, quia eſſet publica & auctoritatiua manifeſtatio, quod Regularis eſſet excommunicatus, & proinde eſſet vitandus, qui non poteſt exerceri, niſi in ſubditum; præſertim cum contineat iuridicam exequutionem pœnæ, quam trahit ſecum excommunicatio.

6 Nec obſtat declaratio S. Congregat. quam affert Barboſa *in Collect. ad Bullar.* verbo *Regulares, & Epiſcopus*. Quia nullam merentur fidem, etiam extraiudicialem, cum ille liber prohibitus ſit, quia afferebat plures huiuſmodi declarationes adulterinas. Nec cap. *fin. de regul.* quia ibi ſolum habetur, quod Epiſcopi ad inſtantiam Prælatorum Regularium Apoſtatas iam excommunicatos denuncient vitandos. Nec Clement. 1. *de priuileg.* quia ibi conceditur ſolum facultas Ordinarijs denunciandi excommunicatos Regulares in illis ſpecialibus caſibus: nempe, ſi miniſtrent extremam vnctionem, matrimonia ſolemnizent, ſi abſoluant excommunicatos à canone, aut ſententijs per ſtatuta prouincialia, aut ſynodalia promulgatis, aut à pœna, & à culpa, ſeclusis priuilegijs, & caſibus à iure conceſſis. Imo elicitur argumentum: quia cum ſit conceſſum denunciare excommunicatos in his caſibus, cenſetur denegatum in cæteris, cum incluſio vnius ſit excluſio alterius. Nec item obſtat cap. *Nulli de ſent. excommunicat.* ibi enim tantum decernitur, quod priuilegiati teneantur vitare excommunicatos, quod hodie valet denunciatis, & quod per violentam manuum iniectionem in clericos ſint vitandi, vt excommunicati; non autem quod exempti declarari poſſint excommunicati ab Ordinarijs.

7 An autem poſſit Epiſcopus præcipere ſuis ſubditis, quod vitent Regulares excommunicatos. Reſp. Poſſe præcipere, ſi ſint denunciati. Ita Vinius *deciſ.99. n. 10.* Ricciul. *de perſon. extra Eccleſ. grem. exiſtentib. lib.4. cap 43. n. 12.* loquentes vniuerſaliter de denunciato à quocunque alio ſuperiore. Ceſpedes *de exempt. Regular. c.18. dub.295. num. 8.* Quia cum excommunicatio ſequatur perſonam, cap. *Ad reprimendum de offic. Ordinar.* ſemel vitandus, eſt vbique vitandus. Et ita declarauit S. Congregat. Epiſcop. *in Tropien. 23. Nouemb.* 1582. apud Ricciulum *citat.* Secus autem, ſi non eſſet denunciatus, nam hoc eſſet indirectè denunciare vitandum, quod facere non poteſt reſpectu non ſubditi; quia directè prohibitum, non poteſt fieri indirectè. *l. Scire oportet, §. ſi mater. ff. de tutor. & curat. dat.* & *cap. deteſtanda, de præben. in 6.* & *cap. Cum quid, de reg. iur. in 6.*

An

An citatio personalis requiratur in sententia declaratoria excommunicationis. Quæstio VIII.

SVMMARIVM.

1 *Pro declaratoria excommunicationis requiritur citatio personalis.*
Excipiuntur aliqui casus.
Non requiri citationem personalem in declaratoria, qui sentiant.
2 *Citatio personalis regulariter necessaria pro declaratoria.*
Declaratoria inducit aliquid de nouo.

1 Resp. Quòd Innocentius communiter receptus *in c. fin. de eo, qui mittit. in possession.* dicit, quòd ad excommunicandum aliquem, requiritur citatio personalis. Quod limitat in aliquibus casibus Felin. *in c. cum sit Romana, de appell.* Vt, si excommunicandus, dolo latitet, vel subterfugiat citationem personalem, vel absentia sit malitiosa; vel citatio facta ad domum, peruenit ad notitiam excommunicandi vel quando quis fuit malè absolutus ab excommunicatione, & tractatur de eo reducendo in eam, vt latè per Felin. quem sequitur Couar. *in c. alma mater, 1. par. §. . . . de sentent. excom. in 6.* Sed do tibi aliam notabilem limitationem, vt non requiratur citatio personalis, quando non sumus in excommunicatione, sed in sententia declaratoria excommunicationis. ita singulariter Rom. *cons.* 482. & *ibi Mandos.* quia declaratio excommunicationis non induc t nouum titulum. cap. *Pastoralis, §. verum. de appell.* & regula est, quod declaratio nihil noui tribuit. *l. hæredes palam, ff. de testam.* sequitur Dec. *in d. §. verum notabili tertio.* Facit, quòd generaliter in simplici declaratione non requiritur solemnitas, quæ adhibetur, quando actus de nouo conficitur, vt pluribus exemplis probat Bald. *in d. c. hæredes palam,* & alij relati per Dec. *loc. cit.* idem Soc. *inter cons. Curt. sen. 20. sæpe num. post n. 16.* quod non requiratur citatio personalis in declaratoria excommunicationis, idem Dec. *in auth. cassa, & irrita. C. de Sacro-san. Eccl.*

ADDITIO AD QVAEST. VIII.

2 Non est recedendum à communi sententia, quod sit etiam pro declaratoria, necessaria citatio personalis, quando fieri potest; secus autem quando reus malitiosè se absentat, aut latitat, ne citari possit, nam tunc sufficiet, si citatio eo modo fiat, quo ad eius notitiam peruenire possit. Ita de consuetudine testatur Clar. *§. fin. q. 31. num. 16. lib. 5.* Alexa n. *consil. 59. n. 14. vol. 2.* Zerola *in praxi Episcopali*, verbo *Excommunicatio*. ver. *Excommunicat, cau. formal.* Villagut *in practica lib. 1. capit. 4. conclus. 3.* Seraphin. *decis.* 1296. Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. cap. 6. n. 4.* ver. *His addendum.* Alphon. de Leone *de censur. recollec. 2. n. 360.* Sperel. *decis. 48. num. 3. par. 1.* Citatio enim non personalis non admittitur, nisi in subsidium. Nec est verum, quod talis declaratio nihil noui inducat, quia facit constare factum, cui est imposita excommunicatio, quod antea non constabat, & quod reus remaneat conuictus, nec ei supersint defensiones, quæ antea competebant; ita vt sicut per defensiones poterat elidere ius imponens excommunicationem; sequuta declaratoria non possit; quod certè est quid maximè de nouo.

An excommunicatio, vel excommunicationis denunciatio possit fieri die feriata. Quæstio IX.

SVMMARIVM.

1 *Sententia excommunicationis, & eiusdem denunciatio fieri potest die feriato.*
2 *Qui doceant fieri non posse.*
3 *Sententia excommunicationis per modum legis indici potest die feriato.*
4 *Secus per modum sententiæ, quando requiritur causa cognitio.*
Omnia iudicialia prohibita in die feriato.
5 *Denunciatio excommunicati an possit fieri in die feriato.*
An sententiæ exequutio.
6 *Excommunicatio lata in die feriato, an valida.*

1 Resp. Quòd sic in honorem Dei, secundum Feder. de Senis *cons. 11.* Franc. Marc. *decis. Delph.* 690. Pariter denunciatio excommunicationis potest fieri die feriata in honorem Dei. Dominic. & Franc. *in c. felicis, & pœn. in 6.*

2 Idem tradunt Abbas *in cap. fin. nu. 16. & 18. de ferijs*. Speculator *Tit. de ferijs*, §. *sequitur*. ver. *Porrò eo*. Tabiena verbo *Feria*, *n.2*. Maranta *par.6. de ordine iudiciar. tit. de actor. edit. num.* 47. Caiet. 2.2. *q.122. ar.4*. Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de dieb. fest. cap.30. n.9*. Facundez *præcep. 1. Ecclesi. cap.13. n.22*. Bonac. *disp. 5. de 3. præcep. 1. Decalogi qu. vn. pun.2. n.12*. Palaus *par.2. oper. moral. tract.9. disp.2. de obseruat. festor. pun.7. nu.11* Oppositum tamen tenent Buttius *in cap. vlt. de ferijs*, Abbas *ibid. n.16.* & *in cap. Cum Ecclesia, nu.6. de immunit. Ecclesiar.* qui, cum pro opposita sententia citatur, intelligendus est, quando non requiritur causæ cognitio. Marian. Socin. *in cap. Perpendimus*, *n.74*. ver. *Sententia verò, de sentent. excommun.* Sayr. *lib.1. de censur. c.14. n.7*. Qui fundantur in eo, quod in *l. fin. C. de fer*, dicitur, *Omnis vox iudicis sileat*. & quia non potest fieri sine causæ cognitione.

3 In hoc autem conueniunt omnes, quod per modum legis, statuti, aut præcepti, imponi potest excommunicatio, quia hoc non est procedere iudicialiter, sed inhibere auctoritatiuo modo, & veluti legem edere, vt inter alios notant Sanchez *lib. 5. consil. moral. c.2. dub.27. n.5*. Trullench *lib.3. in Decal. cap.1. dub.9. n.4. in fine*.

4 Per modum autem sententiæ, etiam declaratoriæ, non poterit quis excommunicari in die festo, quando requiritur causæ cognitio, etiamsi causæ cognitio præcesserit, & postea sequatur sententia. Ita Azor. *lib 1. c 27. q.13. par.2*. Armilla verbo *Feria*, *num.2*. Sanchez *lib.5. consil. c.2. dub.27. nu.6*. Trullench *lib.3. in Decal. c.1. dub.9. n.4*. Et ita etiam videntur sentire Caiet. Palaus, & alij ex citat. *num.2.* dum supponunt, posse fieri sine causæ cognitione. Ratio est, quia, licet censuræ sint medicinales ad bonum spirituale ordinatæ, & proinde iudex intendat per ipsas mederi; adhuc tamen cum infliguntur ex præsupposito delicto, habent rationem iuridicæ punitionis, & dum infliguntur iudicatur reus de delicto, & iudiciali modo subijcitur pœnæ debitæ delicto; etiamsi fiat per solam sententiam declaratoriam, quia adhuc per ipsam subijcitur iudiciali modo pœnæ, cui solum subijcebatur à lege, & talis sententia est fructus iudicij instituti. Hæc autem prohibentur in cap. *fin. de ferijs*. ibi. *Nec processus habitus teneat, nec sententia*.

5 Et hoc etiam tenendum est de denunciatione, qua quis denunciatur vitandus: nam hæc est executio sententiæ declaratoriæ, quæ si fiat in die festo irrita est, vt docent Felin. *in cap. fin. n.13. de iudic.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. de dieb. fest. c.30. n.11.* Facundez *præcep.1. Ecclesi. lib.1. c.3. n.27*. Bonac. *de 3. præcep. Decal. disp.5. pun.2. n.12*. Palaus *par.2. tract.9. disp.2. pun.7. n.12*. Et ratio est, quia in cap. *fin. de ferijs*, prohibentur omnia, quæ prohibentur per ius ciuile, quia ius ciuile in hoc approbatur per canonicum, vt aduertunt Doctores. In iure autem ciuili prohibentur omnia, quæ spectant ad forum contentiosum; & irritantur. *l. Actus*. & *l. Vt in die.* & *l. fin.* ibi. *Vt à cunctis executionibus excusetur, nulla quemquam vrgeat admonitio, taceat apparitio, præconis horrida vox sileat, C. de fer.*

6 Ex dictis colligitur, quod si non licet in die feriato ferre sententiam excommunicationis, aut denunciare excommunicatum, non subsistit, quod tradunt Suarez *de censur. disp.2. sect.6. n.2*. Sayr. *lib.1. de censur. c.14. n.7*. quod scilicet sit illicita, sed tamen valida; quia neque erit valida, cum in citato cap. *fin. de fer.* annulletur. ibi. *Nec processus habitus teneat, nec sententia*.

Quam pœnam incurrat Episcopus, sine maturitate, & male excommunicans Regularem: & an pro re leui possit ferri excommunicatio. Quæstio X.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicans sine maturitate tenetur ad expensas, & damna excommunicati.*
2 *Committit Sacrilegium.*
3 *Excommunicari an possit contumax in re leui.*
4 *Excommunicans non seruatis seruandis tenetur ad expensas.*
Expensa an debeantur, si non petantur.
5 *Incurrit etiam suspensionem per mensem.*
6 *Regulares excommunicantes nō seruatis seruandis, incurrunt pœnas, quas cæteri incurrunt.*

1 Resp. Sciendum esse, quòd quamuis Ecclesia voluerit, sententiam excommunicationis, etiam iniustam, esse timendam, vt homo cresceret per obedientiæ meritum, parendo iniustæ sententiæ: vel ea ratione, vt clauis Ecclesiæ in maiori reuerentia habeatur, dum timent fideles etiam iniustas sententias, vt tradit Archid. *in c. quid ergo 11. q. 3.* Nihilominus non debent Iudices sententiam excommunicationis sine maturitate proferre; aliàs vltra condemnationem, ad damna, & expensas, & suspensionem, sunt grauiter puniendi, vt pœna docente, discant, quàm graue sit, sententias excommunicationum sine maturitate proferre. vt dicit notabiliter tex. *in c. 1. in fin. de sent. excom. in 6.* facit cap. *Sacro. ext. eod.*

2 Quinimo excommunicans iniustè, sacrilegium committit, can. *non in perpetuum*, 24. q.3. quod crimen est depositione dignum. cap. *Apostolus 81. dist.* & rationem reddit Archid. in d. c. per-

c. *perpetuum*, quòd committit sacrilegium, quia violat sacrum, id est, corpus Ecclesiæ, à quò euellit membrum suum iniustè, & contra Deum, 11. *q*. 3. cap. *si Episcopus*, & cap. *Episcopi*, & cap. *temerarium*. Item tenetur actione iniuriarum, gl. *in d. c. non in perpetuum*, per *d. c. temerarium*. Bar. Veronens. *cons*. 7. vbi defendit quemdam Vicarium ab actione iniuriarum, eo quòd absque dolo declarauerat excommunicatum in sua Diœcesi quendam, qui verè non fuerat alibi excommunicatus, sed aderat tantum fama de excommunicatione.

3 An verò possit ferri sententia excommunicationis pro contumacia in re leui. Gloss. *in c. duo sunt 96. dist.* dicit, quòd pro contumacia, quæ ex parua re insurgit, potest quis excommunicari. In contrarium facit tex. *in c. nullus* 11. *q*. 5. vbi pro leuibus culpis excommunicatio fieri non debet, Abb. *cap*. 1. *de iudicijs* distinguit, quod aut contumacia consistit in non comparendo, & tunc non debet infligi. Quare excommunicatio contra eos, qui furtum fecerint, non includit eos, qui non peccauerunt mortaliter, nec ferri debet pro satisfactione in re leui; sed qui non comparet in iudicio, contemnit Iudicem: & quanto magis fuit vocatus pro re leui, & effectus contumax, tanto magis videtur contemnere, imò peccat dupliciter. Et quamuis Aretinus impugnet hanc Abbatis opinionem, verior est Abbatis opinio, quam latè defendit Dec. *in d. cap*. 1. *de iud.*

ADDITIO AD QVAEST. X.

4 Quod excommunicans non seruatis omnibus conditionibus necessarijs sine debita maturitate, teneatur ad expensas partis, tradunt etiam Glos. *in cap. sacro*, verbo *ad intersese, de sentent. excommunicat. in* 6. Panorm. *num*. 16. Stephan. Costa *in cap. cum medicinal. num*. 65. *de sent excommunicat. in* 6. Sayr. *lib*. 1. *de censur. cap*. 13. *num*. 16. Et cum hæc sit pœna non iniustè excommunicantis, sed excommunicantis non seruatis seruandis, afficit excommunicatores siue iniustè, siue iustè excommunicent. Et cum lex sit generalis, afficit omnes siue Ordinarios, siue delegatos, vt notant Glos. *in cap. cum medicinalis*, verbo *iudicum, de sent. excom. in* 6. Gemin. *num*. 9. & 11. Hostiens. *ibid*. Marian. Socin. *in cap. sacro, num*. 234. *eod. tit.* Non tamen debentur expensæ, nisi pars læsa repetat, vt notant Innocent. *in dictum cap. sacro, num*. 7. Quod intelligendum est quò ad forum externum, ita vt non teneatur iudex ex officio curare, quod soluantur.

5 Præter autem obligationem ad expensas, excommunicans non seruatis debitis conditionibus incurrit suspensionem ab ingressu Ecclesiæ & Diuinis per mensem. cap. *sacro*, vbi Glos. verbo *per mensem* & cap. *cum medicinal.* vbi Glos. *eod*, verbo *per mensem, de sent. excommunicat. in* 6. Et hæc suspensio est quo ad omnes, qui habent facultatem excommunicandi, siue ordinariam, siue delegatam, quia tex. vtitur verbis vniuersalissimis, nam in capite *sacro* dicitur, *Nequis*, & in c. *cum medicinalis*, Quisquis, & rursus *Caueant Ecclesiarum Prælati, & iudices vniuersi*, quæ verba conueniunt cuicunque habenti facultatem excommunicandi, seu sub ipsis comprehenditur.

6 Solum difficultas est, an hæc dispositio locum habeat quò ad Prælatos Regulares, excommunicantes proprios subditos. Negant Lapus *alleg*. 73. Gabr. *in* 4. *dist*. 18. *quæst*. 2. *ar*. 2. *conclus*. 7. Tabiena ver. *citatio, num*. 3. & verbo *excommunicatio*, 2. *num*. 2. Angel. *num*. 3. cum Glos. *in cap. cum speciali*, verbo *Regulares, de appel.* Sed absque sufficienti fundamento, quia stante vniuersalitate dispositionis apta includere etiam Prælatos regulares, cum subsint iuri communi, & non excipiantur, dicendum est, quod includantur sub dispositione. Nisi forte aliquid sanciretur in eorumdem Constit. quod derogaret de iure communi, & essent confirmatæ ex certa scientia ab Apostolica Sede. Et ita docent communiter Hostiens. *in cap. cum medicinalis*, §. *si quis autem de sentent. excommunicat. in* 6. Geminian. *num*. 9. Io. Andr. *ibid*. Stephan. Costa *num*. 76. Nauar. *c*. 27. *Manual. num*. 7. *in fine*. Vgolin. *de censur. tab*. 1. *cap*. 14. §. 9. *num*. 2. Abbas *in cap. cum speciali n*. 3. & 9. *de appellat.* Maiol. *lib* 9. *de irregularit. cap*. 48. *num*. 13. Sayrus *lib*. 1. *de censur. cap*. 13. *num*. 15.

An Religiosus, vel aliquis alius excommunicatus, qui satisfecit, teneatur præstare cautionem idoneam de parendo in futurum mandatis Ecclesiæ, vel sufficiat iuratoria? Quæstio XI.

SVMMARIVM.

1 *Pro obtinenda absolutione ab excommunicatione regulariter sufficit iuratoria cautio.*
2 *Casus, in quibus alia cautio requiritur.*
3 *Quando danda cautio idonea diuersa à iuratoria.*
4 *Absoluendus sufficit si iuret, se non inuenire fideiussorem.*

1 Resp. Quod dicendum, est, quod regulariter sufficit iuratoria cautio, *cap. cum desideres*, *vbi gl. in verb. ad cautelam*, & *in verb. nisi formam*, & *ibi Abb. de sent. excomm. cap. ex tenore c. de* *cætero*

ex tero eodem tit. & cap. quæstione, de appell. Nihilominus requiritur aliqua cautio idonea.

Primò, si satisfactio excommunicati habet tractum successiuum, & longum, & futurum tempus respicit, puta Ecclesiam, vel capellam ædificare, ire ad Terram sanctam; vel similia: tunc requiritur cautio idonea de adimplendo. *Abb. in d.cap. quæstione n.9. per illum tex. de appell. & in c. fin. de sepult. per tex. in cap. significauit, de off. ord.*

Secundo requiritur cautio idonea, quando adest suspicio, ne quis iterum in crimen relabatur. *Franch. in cap. qua fronte, num.20. de appell. Abb. in d.c. quæstione n.11. Card. in Clem. 1.q.17. de sent. excommunicationis.*

Tertiò, quando res de sui natura requirit cautionem idoneam in futurum. *l. barum, l. eÿ, vbi DD. ff. si seruitus vindicetur.* Bart. *in l. si prius, ff. de oper. nou.* Nunc quamuis aliqui teneant, nec in possessorio retinendæ requiri idoneam cautionem, quos recenset Menoch. *de retinenda. re. med.3. n.812. & 816.* vel potest poni exemplum in genere, in casibus, in quibus à lege requiritur idonea cautio in futurum: his cessantibus sufficit iuratoria cautio, vt latè probat Bursat. *consf.405. vol.4.* vbi defendit quendam Abbatem, qui fuerat excommunicatus ab Episcopo ob prætensam exemptionem à iurisdictione Episcopi, qui tandem paruit, & concludit non esse obligatum in futurum præstare idoneam cautionem: tanto minus non tenetur Regularis, qui nec actu satisfacere, nec pignora, nec fideiussores dare potest ob paupertatem, quam ex voto profitetur. Couar. *in cap. alma mater, cap.11. n.15.* & Butr. *in cap. 1. num.15. de iud. per cap. venerabilibus de sent. excom. in 6.*

ADDITIO AD QVAEST. XI.

3 Quod dicitur de cautione alia idonea, præter iuratoriam, intelligendum est, quando potest haberi. Quia cum excommunicatio sit ad medicinam, Ecclesia desiderat resipiscentiam, nec vult, quod quis detineatur in excommunicatione, & proinde non occludit sinum ad se reuertenti, argum. ex cap. *super eo, de hæret. in 6.* Glos. *in cap. ex parte 1.* verbo *pro contumacia, in fine. de verbor. significat.* Vnde si non habeat pignora, aut fideiussorem, non erit aliud exigendum præter cautionem iuratoriam vt norant Glos. *in cap. fin.* verbo *idonee, de pœn. in 6.* Panormit. *in cap. ex parte 1. num.4. de verbor. signif. & in cap. quæstioni, num.9. de appellat.* Hostiens. *in sum. lib.5.* tit. *de senten. excommun. num. 14. §. Et qualiter*, ver. *secundum, in fine.* Astens. *lib.7. tit.15. ar.2. quæst. 14. par. 2. sum.* Couarru. *in cap. alma mater, par.1. § 11. num.11.* Nauar. *cap.26. Manual. num.7. & cap.27. num.278.* ver. *sexto*, Vgolin. *de censur. tab.1. cap. 9. §. 4. num. 3.* Henriquez *lib.13. sum. cap. 28. num.1.* Sayr. *lib.2. de censur. cap.18. num.16.*

4 Est autem aduertendum, quod absoluendus ab excommunicatione non tenetur probare, se non inuenire fideiussorem, sed sufficit in hoc eius iuramentum, vt norant Glos. *in l.1. ff Qui satisdare cogan.* Ias. *ibid. num.22.* Quia cum agatur de probanda negatiua, quæ non est coarctata ad hanc, vel illam personam, quæ pro ipso fideiubeat, non posset probare, se non reperire fideiussorem; & ideo ne cogatur ad impossibile, standum est eius dicto iuramento firmato.

An Episcopus declarare possit, aliquem Regularem esse excommunicatum, post interpositam appellationem. Quæstio XII.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non suspendit excommunicationem.*
2 *Appellans ab excommunicatione potest denunciari Nisi sententia fuerit conditionalis.*
3 *Appellans ab excommunicatione, de iure nouo non potest denunciari.*
4 *Appellatio à sententia conditionali excommunicationis habet effectum suspensiuum.*
5 *Appellari potest à sententia conditionali toto tempore intermedio.*
6 *A declaratoria excommunicationis appellari potest.*
7 *Etiamsi censura sit ab homine.*

1 Resp. Excommunicationis sententiam non suspendi per appellationem, vt tradit Pontifex *in cap. pastoralis, §. verum de appell.* ita Doctores *in c. is, cui, §. sanè de sentent. excom.* Bellamera *dec. 313. Capella Tholos. dec. 298.* quam regulam cum sex declarationibus tradit. Alex. Trentacinq; *lib.2. variarum resol. resolut. 5.* Prosper Farinac. *in quæstionib. crim. limit. 5. n. 178.* Pro qua sent. expendo bonum textum *in cap. per tuas de sent. excom. & d.c. is, cui eodem tit. lib. 6.* vbi appellatio non suspendit executionem censurarum, & erit reus excomm. appellatione pendente. Et est ratio, quia sententiæ censurarum sunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigen-

rigendum, & sic ne prætextu friuolæ appellationis impediatur correctio, vt tradit Abb. *in cap. sæpe n.15. de appell.* & aliàs 12. rationes tradit Abb. *in d. cap. pastoralis, §. verum n.7.*

2 Quare licet appellet excommunicatus, potest denunciari, *vt in d. cap. pastoralis*, & tradit Lancell. *de attent.2.q.c.12. limit.*21 quem sequitur Sigism.fen. *in tract.de appell.q.18. limit.22.n.1. & 4.* Quam conclusionem limitabis, si sententia fuerit conditionalis, vel temporalis, vt si illud non fiat intra tale tempus, sit excommunicatus: quia in hoc casu, si à tali excommunicatione appelletur, suspenditur ipso iure effectus excommunicationis, & nec erit excommunicatus, nec potest denunciari, transacto tempore, vt declarat Lancell. *vbi supra limit.22.n.30.* Vbi posuit plures declarationes.

ADDITIO AD QVAEST. XII.

3 Quod appellans ab excommunicatione, possit nihilominus denunciari excommunicatus, videtur decisum, in cap. *Pastoralis.§. verum quia, de appel.* quia, vt habet tex. *Cum exequutionem excommunicatio secum trahat, & excommunicatus per denunciationem amplius non ligetur, ipsum excommunicatum denunciare potes, vt ab alijs vitetur.* Et ita tenent Abbas, & cœteri Doctor. *in dict. tex.* Duen. *reg.42.fallent.*8. Couatruu. *in cap. alma mater.par.1. §.10. num.4.* Alter. *de censur. disp.5. cap.1.ver. Tertio dubitari potest.* Genuens. *in praxi, cap.13. nu.2.* ver. *Declara* 2. Suarez *disp.3. de censur. sect.15. in fine.* Vulpes *in praxi cap. 1. num.* 24. Alphon. de Leon. *de censur. recollect. 2. num.* 245. ver. *contrarium tamen.* At quod interposita appellatione non possit deueniri ad denunciationem, tenent quamplures graues Doctores, præsertim Butr. *in dict. cap. pastoralis, §. verum num.*11. citans Io.Andr. Imola *ibid. circa finem.* Alexander de Næuo, *num.*7. Lancellot. *de attentat. par.2. cap.12. limit. 21. num. 14. & 15.* Perus. *ibid.* Nauar. *cap. cum contingat. remed.6 num.8. de rescriptis.* Henriquez *lib.13. cap.16. num.2 in Com. littera M.* Sanchez *lib. 3. consil. capit. vnico dub.33. num.2.* Marius Antonin. *variar resolut.lib.1 resol.112 casu* 74. ver. *vlterius*, testans, Rotam tenuisse, actum denunciationis esse attentatum interposita appellatione, Et ratio est. Quia licet appellatio non suspendat sententiam excommunicationis, eo quod habeat annexam exequutionem, vt dicitur in citato cap. *Pastoralis*, quæ tamen ratio non ita commui calculo probatur; suspendit tamen iurisdictionem Iudicis à quo, ne possit ad vlteriora procedere; & ideo non potest in causa exercere vlterius actus iurisdictionales, qualis est denunciatio. Et modo militat contraria ratio. Nam ideo tex. dicit, posse denunciari interposita appellatione, quia per talem denunciationem non amplius ligatur, quàm antea ligabatur; siquidem tunc temporis licet non denunciatus, erat tamen vitandus, & ideo seclusa denunciatione ligabatur etiam quò ad hoc. Modo autem post Extrauag. Martini V. *Ad euitanda*, non est citandus ante denunciationem, sed solum facta denunciatione. Et licet non videatur ex hoc plus ligari, quia ratione denunciationis solum ligantur cœteri fideles, vt teneantur ipsum vitare, hæc tamen ligatio redundat etiam in ipsum, quia dum interdicitur cœteris communicatio cum ipso, indirectè interdicitur etiam ipsi; ita vt non solum debeat abstinere à communione cum alijs, sicut antea tenebatur, sed etiam non possit communicare cum ijs in ijs casibus, in quibus poterat seclusa denunciatione. Rursus ante denunciationem gesta per ipsum sunt valida; sequuta autem denunciatione sunt inualida, & ideo non solum ligatur, vt non possit licitè agere, sed etiam, vt non possit validè. Et ideo negari non potest, quin denunciatio secum trahat notabile grauamen, à quo appellari possit, & per appellationem suspendi facultas ad inferendum.

4 Quod sententia conditionalis excommunicationis, seu alterius censuræ, suspendatur, si interponatur appellatio ante euentum conditionis, statuitur in cap. *præterea, 2. de appellat.* Et sequitur ex opposita ratione assignata in cap. *pastoralis, de appellat.* ideo enim sententia absoluta non suspenditur per appellationem, quia censuræ statim ac feruntur, habent annexam exequutionem; & ideo, si non heberent, possent suspendi. Sententia autem conditionalis non habet, quia expectat euentum conditionis. cap. *A nobis 1. de sentent. excommunicat.* & ita notant Glos. *in cap. præterea 2.* verbo *Impedire, de appellat.* Panorm. *num.7.* & cœteri Doctores *ibid.* Marian. Socin. *in cap. sacro. num.62. de sent. excommunicat.* Couarru. *in cap. alma mater, par.1. §. 10. num.6. de sent.excom.* Vgolin. *de censur. tab.1. cap.13. §.18. num.10.* Palud. *in 4. dist. 18. quæst.1. artic.4. conclus.2.* Nauar. *in cap. cum contingat, causa 14. nullit. num.7. de rescript.* Sayr. *lib.1. de censur. cap. 16. num.24.* Cornejus *3. par. tract. 5. de censur. disp. 4. dub.2.* & *disp.12. dub.vn.* ver. *reducitur.* Bonae. *disput.1. de censur. quæst. 2. punct. 2. num. . . .* Lezana *in sum.* verbo *appellare, num.11.* Sanchez *li.3. consil. moral. cap. vn. dub.32. num.256.*

5 An autem à sententia conditionali appellandum sit intra decem dies, an verò sufficiat, quod appelletur quocunque tempore ante euentum conditionis? Quod sit appellandum intra decem dies, tradunt Alexan. de Næuo *in cap. præterea 2. nu.27. de appellat.* citans alios. Panorm. *num.8.* Tabiena ver. *appellatio, num.7.* At appellationem posse interponi quocunque tempore ante euentum conditionis, tradunt communiter Dec. *in dict. cap. præterea 2. nu.9. de appellat.* Præposit. *num.14.* Io. Andr. *nu.17.* Franc. *num.9.* Innocent. *num.4.* Butr. *num.22.* Henr. *nu.2.* Cardin. *in fine.* Ancharan. *num.5.* Imola *nu.7.* Hostiens. & cœteri Doctores *ibid.* cum Glos. verbo *impedire*, Archidiacon. *in cap. biduum, 2, quæst.6.* Marian. Socin. *in cap. sacro, num. 128. de sent. excommun.* Io. Monach. *in cap. quicunque de sent. excommunicat. in 6.* Bald. *in l. & si clericus, C. de Episcop. audient.* Couarru. *in cap. alma mater, par. 1. §. 10. num.4.* Nauar. *in cap. cum contingat. can. 14. nullit. num.7.*

num.7. de rescript. Lancellot. *de attent. par.2.cap.12. limit. 21. num. 35.* Syluester verbo *excommunicatio vltimo, quaest.1.* Sayr. *lib. 3. consil. cap. vn. dub. 32. num. 260.* Desumitur autem ex dicto cap. *praeterea 2. de appellat* vbi dicitur, quod suspenditur sententia excommunicationis conditionata, si medio tempore intercedente inter sententiam, & euentum conditionis, appelletur; ergo cum totum medium tempus admittat appellationem suspensiuam, poterit interponi etiam post decem dies. Et ratio est. Quia sententia excommunicationis non incipit habere vim nisi adueniente conditione; & ideo appellatio interposita ante aduentum conditionis eodem modo se habet, ac si interponeretur ante sententiam.

6 A declaratoria quoque excommunicationis appellari potest, nempe quando excommunicatio est imposita à iure, & stante facto sub excommunicatione interdicto, deueniendum est ad declarationem. Ita Glos. communiter recepta *in cap. cupientes, §. quod si per viginti,* verbo *priuatus, de elect. in 6* Felin. *in cap. Rodulphus, num. 43. de rescript.* alios referens. Franc. *in cap. is, cui, §. sanè num. 1. de sent. excommun. in 6.* Dec. *in cap. peruenit. 1. de appellat.* Io. Andr. *in cap. pastoralis, §. verum de appellat. in fine.* Imola *ibid.* Cardin. *in Clemen. 1. §. si quis, de sequestr. possess.* Duen. *reg. 42. limit. 8.* Couarru. *in cap. alma mater, par. 1. §. 10. num. 4.* Nauar. *in cap. cum contingat cas. 15. nullit. de rescrip.* Maranta *in prac. par. 6 tit. & quandoque appellat. num. 180.* Tabiena verbo *appellatio num. 10.* Angel *num. 8.* Syluester *quaest. 5.* Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 12. limit. 25. num. 2.* Auila *de censur. par. 2. cap. 7. disp. 5. dub. 11. conclus. 2.* Suarez *disp. 3. de censur. sect. 6. num. 6.* Bonac. *disp. de censur. quaest. 2. punct. 2. num. 6.* Sanchez *lib. 3. consil. cap. v... dub. 32. num. 243.* qui alios citat. Alphons. de Leone *de censur. recollect. 2. num. 248.* Lezana *in sum.* verbo *appellare num. 11.* Armilla verbo *appellatio num. 10.* Portel. *in dub. regular.* verbo *appellatio, num. 7.* Peirin. *quaest. 1. de subdito relig. cap. 10.* vet. *Respondeo, à poena legis.* Gabr. *conclus. 3. nu. 59. de reg. iur.* Vulpes *in praxi cap. 1. num. 25.* Ricciul. *lib. 4. de person. extr. Eccles. grem. cap. 64. num. 3.* Macerat. *lib. 1. var. resol. cap. 75. num. 51.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 10. de appellat. q. 18 num. 3.* Ratio autem est, quia declaratio non versatur circa censuram, sed circa crimen, cui annexa est censura, vnde cum potuerit iudex in hac declaratione aggrauare subditum, datur locus appellationi, quae obtinebit suos regulares effectus suspensionis, & deuolutionis. Et hanc sententiam pluties sequuta est Rota apud Achil. de Graf. *decis. 4. num. 7. de sent. excom.* Put. *decis. 27. num. 5. & decis. 271. li. 3.* Seraphin. *decis. 1296. num. 2.* Coccin. *decis. 144. in fine.*

7 Et hoc habet locum non solum in declaratoria censurae à iure, sed etiam ab homine, nam militat eadem ratio, quia cum agatur de facto, potuit iudex inferre grauamen, & ita in specie notant Ricciul. *lib. 4. de person. extra Eccles. grem. cap. 64. n. 31.* Genuens. *in praxi cap. 23. init.* Alphon. de Leone *de censur. recollect. 2. num. 648.* Rota apud Achil. de Graffis *decis. 370. alios 4. de sent. excommunication. num. 7.*

An sententia declaratoria excommunicationis incursae possit suspendi ad tempus. Quaestio XIII.

SVMMARIVM.

1 *Sententia declaratoria excommunicationis suspendi potest.*
2 *Sed non nisi ex graui causa.*
3 *Declarans aliquem excommunicatum, quomodo procedat.*

1 Resp. Quod licet prima facie videatur dicendum, quòd non, ex eo, quod excommunicatio cùm sit legitimus actus, non recipit, neque diem, neque conditionem, *argum. tex. in c. actus legitimus eodem tit. in 6.* Caeterum contrarium seruatur ex doctrina Imol. & Franch. *in cap. dilecti filij, de appellat.*

ADDITIO AD QVAEST. XIII.

2 Quod sententia declaratoria excommunicationis non possit suspendi ad tempus, tradit Maceraten. *resolut. variar. 72. num. 3. lib. 1.* Verum oppositum praeter citatos ab Auctore tenent Genuen. *in praxi Archiepiscop. cap. 28. num. 6.* Alphon. de Leone *de censur. recollect. 2. 675.* Additionat. *ad Genuen. citat. loco num. 8.* qui monet non esse in praxi vsurpandum, nisi ex vrgentissima causa, quia est causa, quod paruipendatur excommunicatio, Vnde de facili non debet quis declarari excommunicatus, sed facta declaratione debet manuteneri.

3 Ratio autem est, Quia declarans aliquem excommunicatum, non procedit tanquam executor, sed tanquam iudex ordinarius, nam iudicat subditum suum de delicto, cui à iure imposita est excommunicatio, seu alia censura, & procedit auctoritate propria; & ideo potest admittere exceptionem contra suam sententiam, & illam suspendere; vnde suspenso fundamento, nempe sententia declaratoria de delicto, venit in consequentiam suspensio censurae. Et ex his corruunt omnia, quae obijciuntur à Maceraten. loco citato, nam fundantur in eo, quod declarans aliquem excommunicatum, sit merus executor.

An

An possit Episcopus absoluere Regularem excommunicatum appellantem pendente lite, cum reincidentia? Quæstio XIV.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus potest absoluere excommunicatum ad reincidentiam.*
Absolutio ab excommunicatione est actus iurisdictionis.
2 *Absolutio ad reincidentiam quænam sit.*
3 *Quinam possint absoluere ad reincidentiam.*
4. *Iudex Ecclesiasticus competens absoluere potest à quolibet excommunicatione, cum reincidentia, in ordine ad testificandum.*

1 Resp. Affirmatiuè Couar. *in cap. alma mater de sent. excom. §.11. à num.6.* vbi dicit, quod licet excommunicatio verè non possit suspendi, tamen nihil impedit, quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito, ille reincidit in eandem excommunicationem vt priùs, & dicitur absolutio cum reincidentia, *facit cap. veniens il 2. in fin. de test. & cap. de cætero*, & ibi Abb. *num. 2. de sent. excom.* Ratio est, quia absolutio ab excommunicatione non est sacramentalis, nec pertinet ad ordinem, sed ad iurisdictionem. Innoc. *in cap. tanta, num.3. de except. Præ.at. idem loc. cit. num.*10. Syluest. in verbo *absolutio 1. n.2.* Nauar. *cap.27. num.*41. & hoc vel quando pendente causæ cognitione, esset magnum festum, & ille vellet viuere more Christianorum, & fidelium, vel quærere testes, vel scripturas pro sui defensione, *facit cap. 2. in 2. resp. de sent. excom. lib.6.* & sic vidi practicari.

ADDITIO AD QVAEST. II.

2 Absolutio ad reincidentiam est illa, quæ non tollit excommunicationem, seu aliam censuram absolute, sed solum ad tempus, seu in ordine ad aliquem effectum. Et ideo reincidentia reducit eamdem censuram cum ijs qualitatibus, & solemnitatibus, quibus prius erat affecta, restituendo excommunicatum ad eumdem statum, & desumitur ex cap. *veniens 2. de testib.* & cap. *Apostolicæ de exceptionib.* & notant communiter Doctores ad eosdem text. Couarru. *in cap. alma mater, par.1. §.11. numer. 6. ver. secundo de sent. excommunicat.* Sayr. *lib. 2. de censur. cap.16. num.8.* Auila *par. 2. de censur. cap.7. disp.3. dub.14. init.* Ricciul. *lib.4. de person. extr. Eccles. grem. cap.66. num. 9.* Reginal. *lib. 9. praxis fori pœnit. num.54.*

3 Quod possit excommunicator absoluere cum reincidentia excommunicatum, & consequenter pendente appellatione deuolutiua, est communis omnium sententia. Non tamen potest Superior absoluere quemcumque excommunicatum, sed solum quando aut excommunicatio non est reseruata; aut si sit reseruata, ideo à iure conceditur saltem in illo casu. Vnde cum Regulares exempti non sint subditi Episcopo, non poterit eos absoluere ad reincidentiam, nisi in casibus, in quibus conceditur posse excommunicare, iuxta ea, quæ tradunt Suarez, *disp.7. de censur. sect.8. num.* 24 Alterius *lib. 4. de censur. disp.10. cap.5. ver. sequitur secundo.* Alphonsus de Leone *recollect. 2. de censur. num.* 881.

4 Est tamen aduertendum, quod quilibet index Ecclesiasticus potest absoluere quemcunque excommunicatum ad reincidentiam in ordine ad causam, quæ coram ipso agitatur; hoc enim conceditur in fauorem iudicij, vt causæ facilius expediantur, ita in cap. *veniens 2. de testibus.* & ita notant Couarr. *in cap. alma mater, par. 1. § 11. num. 6.* Suarez citans Vgolinum, *disp.7. de censur. sect.8. num.20.* Alphons. de Leone *recollect. 2. de censur. num.* 881.

Si Regularis excommunicatus absoluatur cum reincidentia, an elapso tempore requiratur declaratoria. Quæstio XV.

SVMMARIVM.

1 *Ad reincidentiam an sit necessaria declaratoria.*
2 *Absolutio ad reincidentiam duplex.*
Quando elapso termino statim superueniat reincidentia.
3 *Reincidentia dependens à conditione non superuenit sine noua contumacia.*
4 *Quando requiritur noua contumacia ad reincidentiam, an necessaria noua denunciatio.*

1 Resp. Quod verior opinio est, non esse necessariam declaratoriam, sed ipso iure reincidere; quæ opinio fundatur in doctrina Hostiens. *in cap. veniens il 2. de testibus*, quem sequitur Butr. & Sicul. qui vult esse de consuetudine Curiæ, quod, quando quis absoluitur ab excommunicatione ad tempus, puta, vt testificari possit, vel quid simile, statim illis peractis reincidit in excommunicationem. Secundo, *per textum in c. eos, de sent. excom. in 6.* vbi absolutus ab excom-

excommunicatione cum reincidentia, elapso tempore, ipso iure absque sententia remanet excommunicatus. Tum tertiò, quia excommunicatio, quæ profertur his verbis, nisi satisfaceret infra tale tempus, & illo elapso, absque aliqua alia monitione eo ipso excommunicatus intelligitur, *cap. præterea, il 2. de appellat. cap. à nobis, de sent. excom.* Butr. *in cap. 2. de testibus cogendis*. Et ex his non obstant in contrarium adducta, quia procedunt in alijs diuersis casibus.

ADDITIO AD QVAEST. XV.

1 Absolutio ad reincidentiam dupliciter contingere potest: vel ad certum tempus determinatum independenter à quacunque conditione, vt si quis absoluatur ad mensem, vel in ordine ad aliquem specialem actum. Vel potest esse dependens ab aliqua conditione, vt si absoluatur, & si intra certum tempus non satisfaciat patti, reincidat. Tunc enim reincidentia non est absoluta, sed conditionata; & ideo non superuenit deficiente conditione, sub qua debet superuenire. Quando absolutio ad reincidentiam se habet primo modo, elapso termino statim superuenit excommunicatio eadem, atq; adeo cum ijsdem qualitatibus, quas prius habebat, independenter à quocunque alio. Et ita docent communiter, præsertim Laiman *lib. 1. theol. moral. trac. 5. part. 1. c. 7. n. 8.* Alter. *lib. 4. de censur. disp. 10. c. 5.* ver. *Sed insurgit*. Coninch *disp. 14. de censur. n. 215.* Suarez *disp. 7. de censur. sect. 8. nn. 23.* Hurtad. *de censur. disp. 14. de excommunicat. n. 9.* neque circa hoc adest difficultas.

3 Solum dubitatur, quando reincidentia est dependens à conditione. Nam quando conditio est adimplenda, quando primò commodè poterit absolutus, alioquin reincidat; conueniunt omnes, quod requiratur nouum peccatum mortale, & noua contumacia, vt reincidat, atque adeo, quod censura non sit saltem eadem numero. Ita præcipuè Coninch *de censur. disp. 14. n. 215.* ver. *Secundo potest*. Hurtad. *disp. item 14. de excommun. n. 10.* Suarez *disp. 7. de censur. sect. 8. n. 23.* Bonac. *disp. 1. de censur. qu. 3. pun. 3. n. 11.* Similiter etiam, quando absolutio est ad certum tempus, cum conditione, quod intra tale tempus aliquid absolutus præstet, alioquin reincidat, docent satis communiter, & forsan probabiliùs, quod non reincidat, si non præstet, quod iniunctum est, quando non præstando, non peccat mortaliter, atque adeo non est contumax, quia subintelligitur in iniunctione conditio, si commodè poteris. Ita Nauar. *cap. 27. Manual. nu. 277.* Henriquez *lib. 13. sum. cap. 29. n....* Auila *de censur. par. 2. c. 7. disp. 3. dub. 14.* ver. *Petes*. citans Bannes, Cordubam, Rodriquez. Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. part. 1. c. 7. in fine*. Villalob *par. 1. sum. tract. 16. difficul. 23. n. 6.* Conineh *disp. 14. de censur. n. 216.* Alphon. de Leone *de censur. recollect. 2. n. 887.* Vnde neque in hoc casu reincidentia inferet eamdem censuram, sed aliam diuersam saltem numero.

4 Quò stante videtur necessaria noua sententia iudicis, & noua denunciatio, vt debeat tanquam excommunicatus citari, vt docent Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 1. cap. 7. in fine*. Alphon. de Leone *recollect. 2. de censur. n. 890.* ver. *Sed in fine*. Nam cum prima excommunicatio per absolutionem sit sublata, & alia saltem num diuersa succedat, cessauit etiam denunciatio tamquam affecta tali numero excommunicationi, propter quam excommunicatus fuit denunciatus, vt vitaretur; vt igitur vitetur ob nouam excommunicationem, est necessaria noua denunciatio. Et desumitur etiam ex cap. *Quæstioni de appellat.* ibi. *Statim erit in eamdem reducendus sententiam*, & *cap. ad reprimen. in fine de offic. Ordinar.* ibi. *Quod si facere contempserit, eum in excommunicationis sententiam appellatione remota reducere non omittas*. Concordant Panorm. *in dict. tex.* Henr. *consil. 37. num. 4.* Artaman. *consil. 17.*

An Regularis petens absolutionem ad cautelam, teneatur explicare causam nullitatis sententiæ, eamque saltem semiplenè probare? Quæstio XVI.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ad cautelam prærequirit probationem de appellatione ex legitima causa, & ante sententiam.*
Secus in foro conscientiæ.
2 *Quid seruet praxis.*
3 *Qualis probatio requiratur de nullitate censuræ.*
4 *Citanda an sit pars pro absolutione ad cautelam.*
5 *In absolutione ad cautelam an exigenda cautio de stando mandatis Ecclesiæ.*
6 *Pars an impedire possit absolutionem ad cautelam.*
7 *Iudex an teneatur absoluere ad cautelam.*

1 Resp. Quòd ad obtinendam absolutionem ad cautelam, non solum probare debet appellasse se ante sententiam, sed etiam appellationem ex causa legitima, & vera, interpositam fuisse; qua semiplenè saltem probata, tunc absolutio fiat ad cautelam, cum cautione tamen de sa-

satisfaciendo, si in processu apparebit sententiam iustam fuisse, *vt rectè Steph. Cost. in cap. solet. num.* 11. *de sent. excom. lib.6. annotauit,* quæ omnia & ratione confirmari possunt: quia si simpliciter nullitate proposita censuræ, absolutio vnicuique petenti concederetur, tunc Iudex, & censura Ecclesiastica, vt plurimum illuderentur, quod fieri non debet, *c. cum inter de consuet. & Clem.* 1. *de sent. excom.* Omnes enim censuris innodati, statim sententiæ nullitatem allegarent & proinde meritò, vt nullitatis causa, ante absolutionem saltem semiplenè probetur, statutum, vsu obtentum, & conseruatum est, *vnde Innoc. in d.c. Solet.* in iudicijs non prodesse veritatem, affirmauit; hoc est enim non prodesse, vt ita sit, nisi talis veritas probetur, *in c. cum super, & c. suborta, de sent. & re iud.* quamuis secus sit in foro animæ, *vt in c. significasti, de homic. &c. tuas nos, de sponsal.* Nam eo in foro absoluitur etiamsi veritatem probare quis nequeat, *ex Innoc. in c. solet in verb. contradictionis n.* 3. Costa *ibid. n.* 12. *de sent. excom. lib.* 6. & ex alijs etiam rationibus, quas affert Riccius *decis.* 1. *Cur. Archiep. Neapolit.* 1. *parte fol.* 72.

ADDITIO AD QVAEST. XVI.

2 Quod pro absolutione ad cautelam probari aliquo modo debeat nullitas, tradunt etiam Franc. *in cap. Solet de sentent. excommunicat. in* 6. Felin. *in cap. Apostolicæ de except.* Couarruu. *in cap. Alma mater, par.* 1. *§.* 12. Genuen. *in praxi c.* 5. *n.* 6. Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. lib.* 4. *cap.* 66. *n.* 34. Rota *decis.* 4. *de senten. excommunicat. in noui.* Puteus *decis.* 41. *n.* 2. *lib.* 1. Verum Genuens. *cit.* testatur, quod in praxi hoc non seruetur. Et quod in Curia absque alia informatione impendatur absolutio ad cautelam pro censuris latis extra Curiam, habetur ex Puteo cit. *decis.* Ricciul. *citato*. Achille de Grassis *decis.* 1. *de sentent. excommun.* quia pro ipsis non viget præsumptio validitatis. De iure tamen esset necessaria aliqua probatio, ex cap. *Venerabilibus*, præsertim *§. Potest*, & *§. fin. de senten. excommunicat. in* 6. Vnde in hoc consuetudo iuri derogauit.

3 Qualis autem debeat esse hæc probatio; non videntur Doctores concordare. Nam ex cap. *Venerabilibus, §. fin. de senten. excommunicat. in* 6. videtur requiri plena probatio. ibi. *Postquam tibi de hoc constiterit*; non potest autem constare, nisi per plenam probationem, vt habetur in cap. *In præsentia de probat.* & ita sentit Couarruu. *in cap. Alma mater, par.* 1. *§.* 12. *ver. Sanè quoties.* & proinde non sufficere probationem per vnicum testem, aut iuramentum, notant Felin. *in c. Apostolicæ, n.* 19. *de except.* Bellamera *decis.* 91. Loquuntur tamen hi Doctores, quando appellatio est ab interloquutoria, subsequente excommunicatione appellationem. Nam quando appellatio est à definitiua sententia, volunt sufficere summariam probationem. Ita Doctores citati, & alij *in cap. Solet de sent. excommunicat. in* 6. Rota *decis.* 4. *de sent. excom. in antiquis.* Et sequitur etiam Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. cap.* 36. *n.* 66. Genuens. *in praxi, cap.* 5. *nu.* 6. Quare quando appellatio fit à definitiua, sufficiet, vel instrumentum denunciatiuum, vel iuramentum absoluendi, vt notant Couarruu. & Felin. *citati*. Rota *decis.* 8. *de sent. excom. in nouis*. Verum cum consuetudo, & praxis introduxerit, quod etiam absque informatione impendatur absolutio, eidem praxi etiam standum est quò ad qualitatem probationis. Circa quod est illud aduertendum, quod tex. requirentes probationem nullitatis; vt cap. *Solet*, & cap. *Venerabilibus de sent. excom. in* 6. loquuntur, quando agitur de nullitate ob appellationem interpositam. vnde in alijs casibus potiori ratione standum erit consuetudini.

4 An autem pro absolutione ad cautelam sit citanda pars. Affirmant communiter *in cap. Solet de senten. excommunicat. in* 6. nisi periculum esset in mora, & desumitur ex dicto tex. Subdit tamen Genuens. *in praxi Archiepis. cap.* 5. *n.* 5. quod praxis Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, & fere omnium Curiarum contrarium obseruat, & solum partem comparentem, & obijcientem manifestam offensam, esse audiendam, & admittendam ad probandam dictam offensam intra octo dies iuxta dict. cap. *Solet*. Sacra tamen Congregatio Episcoporum facta prius relatione cum Sanctissimo, statuit, *die* 13. *Octobris* 1600. Quod, *Absolutio ad cautelam nonnisi parte citata, & visis actis, cum dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolatæ, vel à iure, si occurrat dubium facti, vel probabile dubium iuris, concedenda erit; tuncque ad tempus breue cum reincidentia, & præstita per excommunicatum cautione de stando iuri, & parendo mandatis Ecclesiæ tantum. Et si iuxta formam à iure præscriptam apparebit, quem ob manifestam offensam excommunicatum fuisse, debitam etiam satisfactionem præstare; & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere, & cauere de Iudicio sisti coram excommunicatore, quis tenebitur prius, quàm ad cautelam absoluatur.* Quia tamen hoc Decretum non tollit consuetudinem in contrarium, ideo videndum erit, an consuetudo sit legitima subsistat.

5 Quamuis Rota *decis.* 36. *in fine, de procurat. in nouiss.* censeat, quod in absolutione ad cautelam non sit præstanda cautio: Communis tamen sententia est, quod sit præstanda cautio de parendo mandatis Ecclesiæ, si constabit validam fuisse excommunicationem. Ita specialiter Io. Andr. *in cap. Solet, nu.* 18. *ver. Item fieri de sent. excommunicat. in* 6. Franc. *num.* 12. *ver. Item debet.* Genuens. *in praxi Archiepiscopi c.* 5. *n.* 11. Ricciul. *lib.* 4. *de person. extra Eccles. grem. c.* 67. *n.* 44. *ver. Prior opinio.* Rota *decis.* 2. *de senten. excommunicat. in nouis*, & Doctores *in cap. fin. de testit. spoliat.* & desumitur ex cap. *Ex parte de verbor. significat.* & cap. *Cum contingat de offic. deleg.* & ex cap. *Venerabili, §. Sed si ex causa.* & *§. fin. de offic. Ordinar.* quatenus decernunt, quod impendatur absolutio

secun-

secundum formam Ecclesiæ. Forma autem Ecclesiæ est, quod exhibeatur cautio saltem iuratoria, de parendo mandatis Ecclesiæ, satisfaciendo parti &c. cap. *Ex tenore*, & *cap. Cum desideres de sentent. excommunicat.*

6 An vero pars opponere possit contra absolutionem ad cautelam, & eam impedire. Resp. Solum posse impedire in casu manifestæ offensæ, quam tenetur probare intra spacium octo dierum. Ita desumitur ex cap. *Solet.* & *cap. Venerabili, §. Porrò de sent. excommunicat. in 6.* & *cap. Ex parte de verbor. significat.* vbi Doctores. Vnde non solum erit probanda offensa, sed etiam, quod sit manifesta, vt notant Felin. *in cap. Apostolicæ.* ver. *Dicitur etiam de except.* Feder. de Senis *consil.* 198. *n.* 2. Geminian. *in cap. Solet, n.* 14. *de sent. excommunicat. in 6.* Costa *num.* 14. Couarruu. *in cap. Alma mater par.* 1. §. 12. *n.* 8. Vgolin. *de censur. tab.* 1. *c.* 22. §. 1. *nu.* 13. Sayr. *lib.* 2. *de censur. c.* 17. *n.* 9. Rota *decis.* 6. *de except. in nouiss.* & proinde quod sit talis, quod nulla possit tergiuersatione celari, iuxta tradita per Glos. *in dict. cap. Solet*, verbo *Manifesta*. Geminian. *ibid. n.* 12. per tex. cap. *Cum olim de verbor. significat.*

7 Quod autem iudex non teneatur absoluere ad cautelam, sed possit denegare absolutionem, tradunt Innocent. *in cap. Solet, num.* 7. *de sent. excommunicat. in 6.* Fran. & Geminian. *ibid. §. In secunda.* Ancharan. *num.* 2. Costa *nu.* 56. Io. Andr. *ibid.* Dominic, & alij. *ibid.* Genuen. *in praxi Neapol. c.* 5. *num.* 7. Fundantur in eo, quod in cap. *Venerabilibus, §. Sed si ex causa*; & §. *potest.* & §. *fin. de sent. excommunicat. in 6.* adhibentur verba potestatiua, non preceptiua. Verum hoc non iuuat, quia ibi Pontifex declarat casus, ad quos se extendit facultas absoluendi ad cautelam, & dicit, quod in tali, & tali casu potest habere locum talis absolutio, vnde verba potestatiua significant potestatem passiuam casus, per quam potest habere locum absolutio, non autem potestatem facultatiuam iudicis. Et ideo teneri iudicem absoluere, quando concurrunt necessariæ conditiones, tradunt Vgolin. *de censur. tab.* 1. *c.* 22. §. 1. *nu.* 15. citans antiquum Glossatorē Bernar. Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. c.* 66. *n.* 18. Quia in dicto cap. *Solet.* vbi quærenti, an petenti absolutionem ad cautelam debeat sine contradictionis obstaculo impendi; Respondetur, quod petenti absolutio non negetur. Si ergo de iure non est neganda, non relinquitur in iudicis arbitrio.

An Regularis excommunicatus possit absolui per Procuratorem ab excommunicatione. Quæst. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus non regulariter, sed ex iusta causa potest per Procuratorem absolui.*
2 *Requiritur speciale mandatum.*
3 *Circa absolutionem à censuris in absentia nihil est innouatum.*
4 *Ante Decretum Clement. VIII. an licuerit confiteri absenti.*

1 Resp. Ex Innoc, *in c. cum consideres, de sent. excom.* Quòd non, & hoc regulariter, quia requiritur præsentia personæ, & solemnitas; si tamen iusta causa subesset, posset per Procuratorem absolutio præstari; *Argum. c. quanto* 2. *q.* 5. Paul. Rom. *tract. de pens. c.* 8. *n.* 28. & 29. Caiet. *in sum. in ver. excommunicatio, cap.* 69. & Nauar. *c.* 29. *n.* 46. Sylu. *verb. absolutio* 3. *n.* 9. *verb. quintum*, quòd non solum per Procuratorem, sed per literas, & non solum per literas, & Procuratorem, sed etiam in absentia, quoad forum animæ olim id licitum fuit; verum nullo modo iam licet post Decretum Sacrosanctæ Congregat. S. Officij tempore Clem. VIII. factum. Zerol. *in prax. Episc. par.* 2. *in verb. absolutio, fol.* 15.

ADDITIO AD QVAEST. XVII.

2 Circa absolutionem ab excommunicatione per procuratorem obtinenda, est aduertendum: quod licet mandatum generale, vel à iure sufficiat, vt possit procurator perere, vt excommunicatio declaretur nulla, vt tradit Franc. cum Speculat. *in c. Solet, n.* 5. *de sent. excommunicat. in 6.* Quando tamen petitur absolutio ad cautelam, non sufficit mādatum generale, aut à iure præsumptum, quale præsumitur in Superiore pro subditis, in canonico pro alio canonico; sed requiritur speciale mandatum, vt tradunt Felin. *in cap. Apostolicæ, n.* 19. ver. *Dicit etiam, de except.* Ricciul. *lib.* 4. *de person. extra Eccles. grem. c.* 67. *n.* 41. Alphon. de Leone *de censur. resol.* 5. *n.* 707. Rota *decis.* 13. *de sent. excom. in antiquis.*

3 Quod spectat ad illa verba Auctoris. *Non solum per Procuratorem, sed per literas; & non solum per litteras, & Procuratorem, sed etiam in absentia quò ad forum animæ olim id licitum fuit; verum nullo modo iam licet post Decretum Sacrosanctæ Congregat. S. Officij tempore Clementis VIII. factum.* Est aduertendum, quod dictum Decretum non est circa censuras, sed circa peccata in ordine ad sacramentalem confessionem, vt constat ex illis verbis Decreti. *Hanc propositionem, scilicet licere per litteras, seu internuncium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus vti falsam, temerariam, & scandalosam damnauit, ac prohibuit, præcipitque ne deinceps ista propositio publicis, priuatisque lectionibus,*

nibus, concionibus, & congressibus doceatur, neuè unquam tanquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quouis modò deducatur. Ex quibus manifestè patet, loqui tantum de peccatis, non de censuris, quæ licet impositæ pro peccatis, cum tamen tolli possint sine peccatis, non est de ipsis eadem ratio.

4 Rursus cum dicta propositio declaretur falsa, & in nullo vnquam casu probabilis, sequitur, quod ex sui natura, seclusa quacunque prohibitione, non fit vera: quia si ex sui natura esset vera, non posset prohiberi vt falsa: neq; enim prohibitio tanquam externa propositionibus, immutat earumdem naturam. Ex hoc autem sequitur, quod neque ante dictum Decretum licita fuerit confessio, aut absolutio inter absentes. Et ideo si Auctor intelligit solum de censuris, si absolutio fuit licita inter absentes ante dictum Decretum, modo etiam erit licita, cum nihil per ipsum, quò ad hoc sit innouatum. Si de peccatis, antea quoque absolutio impensa absenti erat illicita.

Si Religiosus habens decem censuras Ecclesiasticas, vel totidem irregularitates, facit se absoluere, vel dispensare ab octo, vel nouem solum, & postea recordatur fuisse decem, an teneatur adire Superiorem pro absolutione, vel dispensatione reliquarum duarum.

Quæstio XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio determinata à determinatis censuris non se extendit ad alias.*
Absolutio à determinata censura, & quibuscunque alijs se extendit etiam ad oblitas.
2 *Quid requiratur, vt absolutio se extendat ad omnes censuras.*
3 *Quid, si quis nesciens censuras generaliter absoluat absque causæ cognitione.*

1 Resp. Primò, quòd si solum se fecit absoluere ab illis octo, vel nouem signanter, tenetur adire Superiorem pro absolutione, vel dispensatione reliquarum. Dico secundò, si se fecit absoluere ab illis octo, vel nouem signanter, & alijs quibuscunque, quas fortè haberet, vel dubitaret, ad cautelam, quòd tunc non tenetur, nec adire Superiorem, neq; procurare aliam absolutionem. Ratio est, quia in illa generali absolutione comprehenduntur reliqua. *Gloss. in Clement. 2. in verb. expressa, de præbend.* Gomez *quæst. 2. de trien. possess.* Gloss. *in Clement. 2. ver. quodcunque de vit. & honest. Cler.* cum alijs vulgatis. Vide pro materia peculiari, Syluest. ver. *confessio primò, §. quartò. Angelum cap. confessio primò, n. 14.* Nauar. *cons. 13. de pæn. & remiss. loc. cit.* Couat. *pract. q. cap. 25. n. 3. concl. 3.*

ADDITIO AD QVAEST. XVIII.

2 Vt absolutio se extendat ad omnes censuras requiritur in absoluente notitia earumdem, & facultas absoluendi: nam si deficiat notitia, deficit etiam voluntas, quia non fertur in incognitum: præsertim, quia absolutio à censuris debet fieri cum causæ cognitione. Ita Reginal. *lib. 9. praxis fori pænit. cap. 78. ver. Tertiò.* Auila *de censur. par. 2. c. 7. disp. 2. dub. 3. ver. Tertia conclusio.* Alterius *lib. 4. de censur. disp. 5. cap. 4. ver. Quod si petitio.* Laiman *lib. 1. theol. moral. tract. 5. par. 3. c. 6. in fine.* Alphons. de Leone *de censur. resol. 5. n. 522.*

3 Sed quid, si quis nesciens censuras generaliter absoluat absque causæ cognitione? Resp. Innodatum remanere absolutum ab omnibus, à quibus absoluens potest absoluere: secus autem ab aliis. Ita Doctores citati *num. præcedenti*. Vnde si haberet facultatem absoluendi à censuris reseruatis Summo Pontifice, remaneret absolutus, etiam si non expressisset, & postea à peccatis posset absolui à quocunque alio sacerdote. Ita specialiter Laiman *num. præced. cit.* quod tamen apud me non caret difficultate: quia Summus Pontifex concedens talem facultatem, concedit exercendam secundum formam, & modum consuetum, atque adeo eum impositione satisfactionis, & coactione de obtemperando mandatis Ecclesiæ. Et ille, qui vtitur tali facultate, intendit vti modo sibi præscripto siue expresse, siue tacitè, & ideo non intendit absoluere per hāc generalem absolutionem, nisi prudenti modo, & quò ad illas censuras, quæ non indigent causæ cognitione, nec exigunt impositionem satisfactionis. Vel ad summum intendit tantum tollere ligamen censuræ, non autem obligationem comparendi, vel rursus coram se, vel coram alio, qui possit absoluere, ad recipienda mandata: nam ita est explicanda eius intentio, vt prudens sit, & rationabilis.

An Regularis, vel quiuis alius insordescens per annum in excommunicatione, debeat priùs moneri, vt puniatur pœnis insordescentis: Quæstio XIX.

SVMMARIVM.

1 *Insordescens per annum in excommunicatione non punitur pœnis insordescentiæ, nisi prius moneatur.*
2 *Pœna insordescentium requirunt declaratoriam.*
3 *Censetur fateri crimen.*
Non est opus pro declaratoria alia citatione.
4 *Post annum non auditur in ordine ad recuperandum beneficium.*
Admittitur ad iustificandam innocentiam.
Confessio ficta à iure admittit probationem in contrarium.
5 *Insordescentia in excommunicatione ob causam ciuilem, non trahit secum pœnam, &c.*

1 Resp. Quòd sic, *per tex. in c. grauis de pœnis*. Vbi Papa mandat moneri Comitem, qui per duos annos in excommunicatione perstiterat, vt clarè colligitur ex littera illius tex. iuncto casu posito per Abb. vbi saltem debuerat procedere aliqua monitio post excommunicationem, & maiorem partem anni. Idem expressè videtur probari *in Conc. Trid. in cap. 3. sess. 25.* quod innouat *c. grauem*, dum dicit: Excommunicatus quicunque, si post legitimas monitiones non resipuerit, Vnde requirit monitiones post excommunicationem ad resipiscendum *iuxta d. c. grauem*, & littera videtur clara, aliàs dixisset, si post legitimas monitiones excommunicatus resipuerit. Sed Concilium requirit monitiones ad resipiscendum, & præsupponit excommunicationem fuisse legitimam. Nec mirum, id enim operantur verba Matris Ecclesiæ, dulcedine referta, *Extrauag. vnica de sent. excom.*

ADDITIO AD QVAEST. XIX.

1 Pœnæ contra insordescentes non habent locum, quamuis à iure inductæ, vt sunt priuationes, nempe à beneficijs &c. nisi sequuta declaratoria. cap. *Cum secundum leges de hæret. in 6.* vbi Doctores. Felin. *in cap. Rodulphus*. ver. *Sed declaratoria de rescriptis*. Bellamera *decis. 677. n. 5.* ver. *Nec obstat*. Rebuf. *in cap. Postulastis, nu. 259. de cler. excommunic.* Ricciul. *de person. extra Eccles. grem. lib. 4. cap. 8. n. 12.* Quia licet pœna priuationis, quando est inducta ipso facto, locum habeat ante declarationem; attamen requiritur declaratoria, vt in foro externo exequutioni mandetur.

3 Et quia, dum per annum obduratur in excommunicatione, iuris præsumptione censetur confiteri crimen, ob quod fuit excommunicatus. cap. *Decernimus*. ver. *Manifestum 3. quæst. 9.* & cap. *Cum contumacia de hæret. in 6.* & notant Glos. *in cap. Contingit*. verbo *Non potest, de dolo, & contum*, Speculator *Tit. de accusat. §. Sequitur, init.* Abbas *in cap. 1. n. 29. & 27. de iudic.* Ripa *n. 78.* testans de communi. Alexan. de Neuo, *num. 60, init.* Couarruu. *in cap. Alma mater, par. 1. §. 7. n. 10.* ideo vt veniatur ad declaratoriam, non est necessaria alia citatio, vt notat Marescot *lib. 2. Variar. resol. cap. 3. num. 61.* & dixit Rota *in Oscens. Archidiacon. 10. Iun. 1602. coram Lancellotto*. Hoc tamen non habet locum, quando agitur de insordescentia in ordine ad suspicionem de hæresi; nam tunc insordescens solet transacto anno citari ad se purgandum, iuxta cap. *Cum contumacia de hæret. in 6.* & notat Seraphin. *decis. 1285. n. 3.*

4 Et quamuis insordescens veniens post annum ad recuperandum beneficium non audiatur, vt tradunt Abbas *in cap. Bone, num. 7. de ætat. & qualit.* Butr. *n. 11.* Innocent. *n. 2.* & communiter. Attamen admittitur ad iustificandam suam innocentiam, vt tradunt Io. Andr. *in cap. Excommunicamus, §. Qui autem de hæret.* Hostien. *ibid.* Ripa *in cap. 1. n. 77.* ver. *Tertiò restringe, de iudic.* Lopez ad Diaz *c. 116. prax. crim. n. 12.* ver. *Imo &c.* Menoch. *de arbitrar. casu 416. n. 38.* per *l. 2. C. de requir. reis*. Quia probatio innocentiæ nunquam excluditur, cum sit de iure naturali, quam ideo nemo potest prodigere. Nec obstat cap. *Rursus 11. quæst. 3.* ibi. *Si verò intra annum causam suam purgare contempserint, nulla earum vox postea penitus audiatur*. Loquitur enim de clericis ob crimen aliquod excommunicatis. Nam vt ibi notat Glos. prohibentur audire in ordine ad ostendendam innocentiam; quia cum solum fictione iuris habeantur pro confessis, solum prohibentur audiri in ordine ad tollendos effectus iuris, non autem in ordine ad effectus iuris naturalis: quia licet ius humanum possit habere aliquem pro criminoso, non tamen potest facere, quod sit, cum fictio non possit immutare rerum veritatem; & ideo nec potest facere, quod non ostendatur veritas. Et proinde ficta confessio admittit probationem in contrarium, vt notant Bald. *in l. Error. numer. 14. C. de iur. & fac. ignoran.* Neuizan. *consil. 60. num. 2.*

5 Est tamen aduertendum, quod si insordescentia fit in excommunicatione lata ob causam ciuilem, tunc non habet locum pœna priuationis, quia dispositio iuris cap. *Rursus*, & cap. *Quicunque 11. q. 3.* procedit solum de excommunicatis ex causa tantum criminali, vt notant Glos. *in cap. Contingit*. verbo *Non*

Non potest de dolo, & contumac. Abbas *n.* 7. Butr. *n.* 10. ver. *Nota magnam.* Ripa *n.* 77. Barbat. *n.* 174. ver. *Ex his.* Rebuf. *in c. Postulastis, n.* 242. *de cler. excom.* Riccius. *de person. extra Eccles. grem. lib.* 4. *c.* 7. *n* 14.

Si Regularis sit excommunicatus à iure, potestnè Episcopus mandare ipsum denunciari publicè, vt euitetur? Quæstio XX.

SVMMARIVM.

1 Episcopus potest mandare, religiosum excommunicatum à iure denunciari.
2 Oppositum est tenendum ob defectum iurisdictionis.
3 Episcopus an possit instare pro denunciatione in casibus, in quibus potest instare pro punitione.
4 An possit declarare excommunicatum religiosum, qui notoriè percussit Clericum.

1 Resp. Quòd sic, Ioan. Andr. *in cap.* 1. *n.* 1. *de priuileg. in* 6. Gemin. *ibi col.* 3. *vers. quid si exemptus,* Ioannes de Imola in Clem. *n.* 17. *de sequestr. poss. & fruct.*

ADDITIO AD QVAEST. XX.

2 De hac materia dictum est supra ad *quæst.* 7. Et ex ibi dictis oppositum est tenendum, si loquamur de auctoritatiuo mandato. siquidem cum non habeat iurisdictionem supra exemptos, non potest aliquid circa ipsos exercere, quod sapiat iurisdictionem iuxta Doctores *ibi* allegatos.

3 Si verò loquamur de instantia apud Prælatos regulares, quod excommunicatus à iure ab ipsis denuncietur vitandus, & simus in casibus, in quibus iuxta Concil. Trident. *cap.* 14. *de Regular. sess.* 25. potest Episcopus instare apud superiores Regulares, quod subditus, qui deliquit, puniatur, & præfigere tempus ad puniendum: & tunc videtur affirmandū, quia sumus in casu ex concessis per Concilium. Vnde si denūciatio sit necessaria ad punitionem delicti, videtur Episcopus posse pro ipsa instare, vt satisfaciat dispositioni Concilij, iuxta ea, quæ tradit Nouar. *in sum. Bullar. tit. de regular. delinquen. n.* 24. Sed oppositum est tenendum, quia iuxta dispositionem Concilij, solum potest instare Episcopus pro punitione, non autem pertinet ad ipsum determinare qualitatem pœnæ, & modum punitionis; sed ad Prælatum regularem, qui postea tenetur monere Episcopum de punitione sequuta, & tunc ad summum, si non videat condignè punitum, poterit de nouo instare pro condigna punitione, vt si non sequatur, subintret ipse ad condignè puniendum: iuxta ea, quæ tradit Donat. *in praxi rer. Regular. par.* 1. *tract.* 13. *de exemp. Regular. quæst.* 61. Bordon. *in consil. Regular. resol.* 28. *n.* 60. Quod autem ob excommunicationem contractam sit denunciandum, vel non, non pertinet ad Episcopos iudicare, sed ad superiores regulares.

4 Ex quibus deducitur, quod si contingat Regularem notoriè percutere clericum, non potest Episcopum ipsum declarare excommunicatum, vt obseruant Bordon. *in consil. Regular. resol.* 28. *nu.* 60. Cespedes *de exemp. Regul. c.* 19. *dub.* 305. *n.* 6. quia in his delictis notorijs non competit Episcopo aliud ius, quàm instandi apud Prælatos Regulares pro punitione, iuxta *c.* 10. *de regular. sess.* 25. Concil. Trident. & subintrandi ad puniendum, si Regulares negligant punire.

An Regularis percutiens Clericum debeat absolui à suo Superiore Regulari, vel ab Episcopo Clerici percussi? Quæstio XXI.

SVMMARIVM.

1 Religiosus percussor Clerici absoluitur ab Episcopo.
2 Licet possit absolui, non tamen necessariò absoluitur.
3 Prælati Regulares absoluere possunt suos subditos ob enormem percussionem, & dispensare in irregularitate &c.
Prælati Regulares possunt eligere confessarium, à quo absoluantur ob enormem percussionem Clerici &c.
4 Per quem restituantur ad dignitates, & officia &c.
Restitutio in pristinum statum quid dicat.

1 Respond. Ab Episcopo Clerici percussi, *cap. Religioso, de sententia excommunicationis in* 6.

ADDITIO AD QVAEST. XXI.

2 Licet religiosus percutiens Clericum possit absolui ab Episcopo, non tamen de necessitate ab ipso absoluitur. nam in citato tex. ab Auctore cap. *Religioso de sent. excommunicat. in* 6. solum conceditur

ceditur facultas absoluendi, non autem imponitur religioso necessitas petendi ab ipso absolutionem, vt constat ex verbis tex. *Ne hoc prætextu habeat materiam euagandi, poterit ab Episcopo eo casu absolutionis beneficium exhibere, quo sæculari Clerico posset, si alium Clericum percussisset*. Et ita notant communiter Doctores. Et colligitur ex dicto textu, quod non est necessaria licentia Prælati Regularis, vt Episcopus absoluat Religiosum Clerici percussorem, quia, cum habeat iurisdictionem à Summo Pontifice, non indiget alterius licentia, vt illam exerceat, nec per priuilegia regularium derogatur tali facultati, vt notat etiam Cespedes *de exempt. regular. capit. 19. dub. 305. num. 2.*

3 Hodie tamen Regulares habent priuilegium absoluendi suos subditos à violenta manuum iniectione in clericos etiam cum percussione enormi, & effusione sanguinis. Ita concessit Bonifacius IX. Ordini Prædicatorum, vt in *Compend. priuileg. Mendicant.* Tit. *Absolutio ordinaria quò ad Fratres §. 31* & à Confecto *Constit. 1. eiusdem Pontificis*, vbi ita habetur. *Quodque Magister, & Priores prædicti, aut eorum Vicarij, eos subditos fratres, vel sorores, qui forsan in quoscumque Fratres dicti Ordinis excommunicationis, aut alias sententias, siue pœnas sine scriptis, aut aliàs minus legitimè promulgauerint, vel manus violentas in Confratres, vel alios quoscunque Clericos, etiam vsque ad sanguinis effusionem, & enormem læsionem iniecerint, eosdem Fratres prædictis, & alijs excommunicationum sententijs, atque pœnis, quas propterea incurrerint, (dummodo Ipso huiusmodi adeo enormis non existat, quod propterea foret meritò Sedes prædicta consulenda) quoties expedierit absoluere & cum eis super irregularitate, si quam huiusmodi sententijs ligati celebrando diuina, vel immiscendo se illis, (non tamen in contemptum clauium) aut aliàs præmissorum occasione qualitercunque contraxerint, dispensare, eosque quo ad hoc in statum pristinum restituere. Et quod Confessor, quem dictus Magister, & quilibet Priorum, & Vicariorum prædictorum pro tempore duxerint eligendum, eosdem Magistrum, Priores, & Vicarios, si forsan præmissorum occasione, vel alias qualitercunque excommunicationem, aut alias sententias, & irregularitatem huiusmodi (quod absit) incurrerent, absoluere, & cum eis dispensare, & in statum pristinum, vt præfertur, restituere.* Quod sanè priuilegium superat facultatem Episcoporum.

4 In quo priuilegio cum concedatur restitutio in statum pristinum, sequitur, quod si dicti Superiores ratione excommunicationis priuarentur de facto sua dignitate, & officio, possent per Confessarium electum ad ipsa restitui, siquidem conceditur posse restituere in pristinum statum. Neque enim quis restituitur in pristinum statum, nisi recipiat omnia, quæ antea habuerat, ita vt restitutio sit plena. Cap. *venerabilis, de offic. deleg.* vbi Abbas & *l. cum indulgentia,* & *l. fin. C. de sent. pas. & rest.* & notant Bart. *in l, quod si minor, §. restitutio, ff de minor.* Aret. *§. rursus*, ver. *quarto*. Instit. *de act.* Paris. *consil. 96. num. 112. lib. 1.* Menoch. *de recuperan. possess. in prælud. num. 4.* Socin. sen. *consil. 262. lib. 2.*

An Laicus percutiens Religiosum debeat absolui ab Episcopo suo Ordinario, vel à Superiore percussi. Quæstio XXII.

SVMMARIVM.

1 *Laicus percutiens religiosum an absoluendus à Superiore percussi.*
2 *Monachi se inuicem percutientes si sint diuersæ religionis, à quibus absoluantur,*
3 *Laicus percutiens religiosum an possit absolui ab eius Prælato regulari in foro externo.*
Quid in foro conscientia.

1 Resp. absolutionem Laici spectare ad suum Ordinarium, non autem ad Superiorem Monachi percussi, *ex text. in c. quoniam, de vita, & honest. Cler.* vbi Clerici communiter viuentes, & sub vno tecto dormientes, ab Episcopo absolui possunt. & his accedit etiam *tex. in c. Religioso, de sententia excom.* vbi Regularis percutiens Clericum secularem, absolui debet ab Episcopo Clerici percussi. & facit etiam *tex. in c. de Monialibus, eod. tit. de sent. excom.* vbi Moniales se ad inuicem percutientes absolui debent ab Episcopo. Neque obstat, quòd in contrarium adduci posit. Primò quia, cum iurisdictio Superioris Regularis sit offensa, potius videtur ad ipsum, quam ad Ordinarium Episcopum absolutionem spectare, ratione offensæ iurisdictionis, quo casu offendentes, subditi efficiuntur. Triuis. *decis. 8. p. 3.* & Dominus de Franchis *decis. 147.*

2 Neque obstat, quòd Monachi se ad inuicem percutientes absolui debeant ab eorum Superioribus; quia omnia supradicta contraria procedunt, vbi percussio contingit inter Regulares; non autem quando vnus ipsorum esset laicus; & ita videntur procedere omnes textus supra allegati, vt tenet etiam Riccius, *in praxi rerum fori Ecclesiastici decis. 465. n. 6.*

AD-

3 Resolutio Auctoris intelligi debet de necessitate, scilicet, quod non teneatur petere absolutionem à Prælato Regulari, quamuis tamen iuxta communem regulam de absolutione ab excommunicatione, non possit absolui, nisi parti læse satisfaciat. Et in foro externo non poterit absolui à Prælato regulari cum non habeat iurisdictionem in tali foro super ipsum, & in hoc sensu habet locum, quod dicit Bordon. *in consil. regular. resolut. 28. n. 59.* negans, posse absolui. Quamquam si delinqueret intra Monasterium, videtur effici subditus ratione delicti. In foro tamen conscientiæ poterit absolue-re ab excommunicatione, quando percussio non est in terminis reseruatæ Summo Pontifici. Quia cum Regulares possent absoluere à casibus reseruatis Summo Pontifici, & post Decretum Clementis VIII. habeant eamdem facultatem, præterquam in casibus Bullæ Cœnæ, & in illis quinque enumeratis in dicto Decreto, quorum vnus est violenta manuum iniectio in Clericum, quando potest Episcopus absoluere, quia casus non est in terminis reseruationis Summo Pontifici, poterunt etiam Regulares. Cum casus non sit ex reseruatis Summo Pontifici, nec ex ijs, quos sibi Episcopus reseruat, sed è reseruatis à iure, iuxta ea quæ tradunt Homob. *de casibus reseruat. cap. 1. §. 1. in fine*, Sanchez *lib. 4 sum. cap. 54. num. 27.* Ludonic. à S. Io. *par. 1. sum. quaest. 9. de sacram. pœnit. art. 4. dub. 3. in append.* Diana *par. 3. tract. 2. resol. 13. ver. Nota quarto.* Auersa *de sacram. pœnit. quaest. 17. sect. 6.* Pellizar. *tom. 2. manual. tract. 8. cap. 6. sect. 2, subsect. 2. num. 68.*

An interdicto Clero censeantur interdicti Regulares etiam Conuersi? Quæstio XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto clero, interdicti sunt etiam Religiosi.*
2 *Duplex communitas fidelium, Cleri, & Populi.*
3 *Interdicto Clero non interdicuntur religiosi.*
4 *Cleri appellatione quando non veniant regulares.*

1 Resp. Quod sic, Calder. *in cap. vlt. de excess. Prælat.* Couar. *in cap. Alma Mater, 2. part. §. 1. num. 8. vers. 5.*

ADDITIO AD QVAEST. XXIII.

2 Hanc eamdem sententiam tradunt etiam D. Antonin. *3. par. tit. 27. de interd. cap. 3.* Nauar. *in Manuali cap. 27. num. 167.* Martin. Ledes. *2. par. 4. quaest. 26. ar. 2. tract. de interdict. ver. tertio, est considerandum*, Philiar. *de offic. sacer. par. 1. lib. 4. cap. 3.* Viual. *in candel. tit. de interdict. num. 159.* Zerola *in praxi par. 2.* verbo *Interdictum in fine.* Medices *par. 2. sum. tit. 9. quaest. 5.* Tolet. *lib. 1. sum. cap. 18.* Suarez *disp. 22. de censur. sect. 2. num. 13.* Qui in eo fundantur, quod tota communitas fidelium diuiditur in laicos, seu populum, & Cletum. cap. *si sententia, de sentent. excommunicat. in 6.* vbi, quod interdicto populo non interdicitur Clerus, & econtra Clero interdicto non interdicitur populus; vnde cum religiosi non comprehendantur sub nomine populi, comprehendentur sub nomine Cleri.

3 Alij tamen tenent, quod interdicto Clero non interdicuntur religiosi. Ita Syluester verbo, *interdictum 2. num. 17.* Angelus verbo *interdictum 1. num. 9.* Tabiena *ibid.* Henriquez *lib. 13. sum. cap. 42 §. 3.* Maiol. *de irregular. lib. 3. cap. 20. num. 3.* Vgolin. *tab. 5. de censur. §. 5. num. 3.* Sayr. *de censur. lib. 5. cap. 4. num. 29.* Alter. *de censur. disp. 1. de inter. cap. 5 dub. 6.* Filliuc. *tract. 18. num. 14.* Ooninch *disp. 17. de censuris, num. 8.* Bonac. *tract. de censur. disp. 5. de interdict. pun. 1. num. 14.* Et fundantur in eo, quod religiosi in pœnis, & odiosis non veniunt appellatione Clericorum.

4 Et etiam ex eod. cap. *si sententia, de sentent. excommunicat. in 6.* Tunc nomine Cleri veniunt etiam religiosi, quando Clerus sumitur, vt à laicis contradistinctus, atque adeo largè, prout comprehendit omnes personas Ecclesiasticas. Quando vero Clerus sumitur non relatiuè ad laicos, neque vt dicit communitatem ab ipsis distinctam, sed secundum se; tunc importat specialem communitatem Ecclesiasticam contradistinctam à claustralibus, & tunc nomine Cleri non veniunt religiosi ne dum in odiosis, & pœnalibus, sed neq; in ijs, quæ Cleri propria sunt; sed tantum in ijs, quæ pertinent ad latam significationem Cleri, iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *consil. 337. lib. 1.* Tusch. *littera C. conclusio. 377. num. 2. & 3.* Mar. Antonin. *lib. 1. variar. resol. casu 50. ver. secundo resol. vlt.* Econtra verò in materia stricta, & odiosa non veniunt Regulares appellatione Cleri. *l. generaliter, C. de Episcop. & Cler.* & cap. *generaliter 16. quaest. 1.* & notant Felin. *in cap. licet num. 8. de offic. Ordin.* Abbas *in cap. 1 num. 7. ne Cler. vel Monachi.* Roman. *consil. 259.* Bellet. *par. 1. disquisit. Cler.* Tit. *de disciplin. cler. §. 2. num. 26.*

Regulares iurisdictionem spiritualem, vel temporalem ad Episcopum spectantem, vsurpantes, quam pœnam incurrunt? Quæstio XXIV.

SVMMARIVM:

1 *Vsurpantes iurisdictionem spiritualem, aut temporalem Ecclesiæ, subijciuntur excommunicationi.*
2 *De quibus procedat Concilium Tridentinum* sess. 22. cap. 11. de refor.
3 *Quid requiratur, vt vsurpantes iurisdictionem spiritualem subijciantur excommunicationi.*

1 Resp. In sententiam excommunicationis Bullæ Cœnæ Domini, Nauar. *cons. 3. de immunit. Eccles.* Conc. Trid. *sess. 22. cap. 11. de reform.* Zerol. in verb. *bona, part. 2.*

ADDITIO AD QVAEST. XXIV.

2 Concil. Trident. dicto *cap. 11. de reformat. sess. 22.* sicut etiam canon Bullæ Cœnæ, procedunt non solum de Religiosis, sed etiam de quocunque alio. Imo cum Concil. dicat. *Si quem Clericorum, vel laicorum, &c.* posset fortè dici, quod non includantur religiosi, tanquam ij, qui in odiosis, & pœnalibus non veniunt appellatione Clericorum, iuxta dicta ad *quæstionem præcedent.* Verum quia Concil. loquitur de Clericis copulatiue cum laicis, ita vt ad vtrosque extendat suam dispositionem, & ita copulat sub dispositione, vt disiunctiuè accipiat inter ipsos, & proinde quatenus inuicem condistinguătur; ideo accipit Clerum pro tota communitate distincta à laicis, atque adeo etiam pro religiosis.

3 Vt autem subdantur excommunicationi, requiritur, quod iurisdictionem Episcoporum, aut aliàs spectantem ad Ecclesiam vsurpent tanquam propriam, seu ex intentione eam sibi appropriandi, iuxta ea, quæ tradunt Suarez *disp. 21. de censur. sect. 2. num. 95.* Duard. *lib. 2. in Bull. Cœnæ can. 17. quæst. 3. num. 13.* Sousa item *in Bull. Cœnæ. cap. 18. disp. 86. num. 2.* Filliuc. *tract. 16. cap. 8. quæst. 10. num. 219.* Bonac. *disp. 1. de censur. in partic. quæst. 18. punct. 2. num. 3.* & alii. Vnde requiritur, quod cognoscatur iurisdictio esse aliena, & ad se non pertinere, vt locum habeat excommunicatio. Et ideo si esset controuersa, & quis probabiliter putaret ad se pertinere, non haberet locum excommunicatio, si eam sibi vsurparet, quamuis aliàs peccare posset, non repetendo debito modo.

An Religiosi ministrantes Clericis, vel Laicis Sacramenta, incidant in aliquam pœnam? Quæstio XXV.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi ministrantes Extremam Vnctionem, Eucharistiam, & solemnizantes Matrimonia sine licentia Parochi, excommunicantur.*
2 *At modo non incurrunt quò ad Eucharistiam, sed solum quò ad Viaticum, & in die Paschatis.*
3 *Assistens matrimonio sine solemnizatione, non incurret excommunicationem.*
4 *Excommunicatio Clemen.* 1. de priuil. *contra religiosos solemnizantes Matrimonium, an hodie habeat locum.*
5 *Pœna Concil. Triden. contra solemnizantes matrimonia, &c.*
6 *Clement.* 1. de priuileg. *non afficit nouitios, qui non veniunt nomine religiosi in pœnalibus.*
7 *An afficiat non ordinatos.*

1 Resp. Quod si Sacramentum Vnctionis Extremæ, Eucharistiæ ministrare, vel Matrimonij solemnizare sine Parochialis Presbyteri speciali licentia præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrunt ipso facto, per Sedem Apostolicam tantum absoluendam, *Clem. 1. de priuileg.* Et ideo hæc tria specialiter Religiosis prohibentur, quia per hoc præiudicaretur presbytero Parochiali. Ita Matth. *in d. Clem.* Animaduertendum tamen est, quòd non quicunq; Religiosus ministrans Sacramenta præfata, incidit in excommunicationem, sed tantum, qui est Religionis approbatæ, *c. vlt. de relig. & c. vnic. de voto lib. 6.* Glos. *in c. periculosa, ne Cler. vel Monach.* & cum hæc sit pœna, necesse est, vt verificetur qualitas veri Religiosi, quia *odia* restringi, & fauores conuenit ampliari. *Regul. odia, de Reg. iur. in 6.* Incidit etiam in dictam excommunicationem Religiosus Nouitius, *arg. tex. in c. Religioso, de sententia excom. lib. 6.* vbi iniiciens manus in Nouitium, etiam non professum, incidit in sententiam excommunicationis *d. c. Religioso, §. 1. de sententia excom. lib. 6.*

Limitatur autem, vt Religiosi ministrantes dicta Sacramenta non comprehendantur, si illa mini-

miniſtrauerint ſuis Parochianis, ſi ſunt præfecti Eccleſijs Parochialibus; ſed ſi miniſtrauerint ſuis non Parochianis, tunc in excommunicationem incurrunt, ita Gloſ. *in Clemen.* 1. *de decimis.*

ADDITIO AD QVAEST. XXV.

2 Quod dicitur in quæſtione, modo coarctandi eſt, vt ſolum habeat locum, ſi miniſtretur per modum viatici. Nam regulares de præſenti, ratione priuilegiorum poſſunt omnibus indifferenter Euchariſtiam miniſtrare, præterquam in die Paſcharis, vt aduertunt etiam Nauar. *cap.* 21. *Manual. num.* 51. & *cap.* 27. *num.* 102. Sayr. *lib.* 3. *de cenſur. cap.* 29. *nu.* 3. Bonac. *de cenſur. in part. diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 5. *num.* 29. ver. *Hinc patet.*

3 Solemnizatio, de qua in quæſtione, eſt benedicere ſolemniter nuptias, quod eſt quid diuerſum ab aſſiſtentia, qua Parochus matrimonio aſſiſtit, vt notat Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. qu.* 9. *punct.* 5. *num.* 13. Et ideo religioſus, qui ſine licentia Parochi aſſiſteret alicui matrimonio, non innodaretur hac excommunicatione, dummodo tamen ſolemniter non benediceret; ſed tantum incurreret ſuſpenſionem, de qua in Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de matrim.* vbi tamen non explicatur, qualis ſuſpenſio ſit.

4 Sed hinc oritur dubium, an hæc excommunicatio modo habeat locum. & ratio dubitandi oritur ex Concil. Trident. cit. nam habet *ibi*. Quod ſi quis Parochus, vel alius ſacerdos, ſiue regularis, ſiue ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex priuilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia matrimonio coniungere, aut benedicere auſus fuerit; ipſo iure tandiu ſuſpenſus maneat &c. Vnde cum Concil. imponat pœnam tam aſſiſtenti, quam benedicenti, ſeu ſolemnizanti, videtur per determinationem alterius pœnæ ſublata pœna de iure veteri impoſita. Verum quod non ſit ſublata, & proinde ſolemnizantes præter excommunicationem Clem. 1. *de priuileg.* incurrere etiam ſuſpenſionem, tenent Nauar. *conſil.* 1. *num.* 7. *de pœn. in* 1. *edit.* & *conſil.* 10. *de conſtit. in nouis*. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. cap.* 15. §. 12. *num.* 8. Maiol. *lib.* 3. *de irregul. cap.* 25. *num.* 12. ver. *Clandeſtinum*, Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 48. *ar.* 2. Molfeſ. *par.* 1. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.* 60. Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. diſp.* 48. *numer.* 8. Alter. *tom.* 2. *de cenſur. diſp.* 11. *cap.* 4. *ver. ſed quæret.* Hieronym. Rodriquez *in compen. reſol. num.* 6. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi alleg.* 32. *num.* 192. Quia licet Concil. imponat nouam pœnam, non tamen tollit antiquam.

5 At ſolum habere locum pœnam ſuſpenſionis, & ſublatam eſſe pœnam excommunicationis, de qua in Clemen. 1. *de priuileg.* tradunt Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 38. *num.* 2. *in Comment. littera E.* Sayr. *lib.* 4. *de cenſur. cap.* 15. *num.* 10. Suarez *de cenſur. diſp.* 12. *ſect.* 4. *num.* 13. Bonac. *diſp.* 3. *de cenſur. quæſt.* 6. *punct.* 5. *num* 20. & *diſp.* 2. *de cenſur. in particul. quæſt.* 9. *punct.* 5. *num.* 14. Poncius *de impedim. Matrim. cap.* 26. §. 2. ver. *Ex quibus in fine*, & §. 6. *init.* aſſerens ita declaraſſe ſacram Congregat. Conc. & declaratio habetur apud Collector. *ad cap.* 1. ver. *ipſo iure*, *de reformat. matrim. ſeſſ.* 24. *Concil. Trident.* Quia nimirum dum Concil. vniuerſaliter prohibet tam religioſis, quam ſæcularibus, & pœnam vniuerſalem imponit, cenſetur auferre pœnam dictæ Clement. quæ erat ſolum pro religioſis, ne grauius puniantur religioſi, quam ſæculares pro eodem delicto; & quia cum noua diſpoſitio Concilij extendat veterem, & nouam pœnam imponat, cenſetur relinquere veterem, & noua pœna totam diſpoſitionem munire.

6 Quod de Nouitijs ſentit Auctor, ſentiunt etiã Syluester verbo *Excommunicatio* 7. *num.* 32. cum Cardinali, & alijs. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 32. Alter. *lib.* 5. *de cenſur. diſp.* 22. *cap.* 3. vet. *ad clariorem*, Sayr. *lib.* 4. *de cenſur. cap.* 15. *num.* 27. & ducunt argumentum ex cap. *Religioſi*, §. *quamuis de ſent. excommunicat. in* 6. vbi decidiſur, Nouitium gaudere fauore Canonis, *Si quis ſuadente*. Sed argumentum eſt inefficax, quia ſi ſentit fauorem non debet ſentire damnum, & pœnam religioſorum, eo quod odia ſunt reſtringenda, fauores verò amplianda. Imo cum *in dicto* §. dicatur, Nouitium non eſſe in effectu religioſum lex pœnalis pro religioſis non debet habere locum quò ad Nouitios, qui non ſunt cum effectu religioſi, cum ſtrictè accipi debeat. Et ita tradunt Suarez *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 4. *n.* 3. Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 8. *num.* 185. Bonac. *diſp.* 2. *de cenſur. in part. quæſt.* 9. *punct.* 6. *num.* 28 Cum enim Nouitius non ſit incorporatus Monaſterio, cap. *porrectum*, *de regular.* ſed remaneat laicus quouſque profiteatur, cap. *Non ſolum*, cap. *Conſtitutionem*, *de regular. in* 6. et dicto cap. *Religioſo de ſent. excommunicat. in* 6. non comprehenditur ſub diſpoſitionibus loquentibus de religioſis, iuxta ea, quæ notant communiter Doctores. Vnde nec fauorabilia ad Nouitios extenduntur de rigore, ſed ſolum ex quadam indulgentia iuris. Eſt tamen aduertendum quod ſi religioſus Nouitius aſſiſteret Matrimonio, aut nuptias benediceret, incurreret ſuſpenſionem poſitam à Concilio Trident. cum ponatur tàm pro religioſis, quàm pro laicis.

7 Maior difficultas eſt. An diſpoſitio dictæ Clemen. 1. *de priuil. in* 6. comprehendat omnes religioſos, an verò tantum ſacerdotes. Et quod comprehendat etiam Religioſos non ordinatos, etiam Conuerſos, & etiam Moniales, tradunt Zerola, & Zabarel. apud Syluestr. verbo *Excommunicatio* 7. *n.* 32. quos ipſe ſequitur. Et idem ſentit etiam Suarez, excepta Extrema Vnctione, quia miniſtrata à non ſacerdote non eſſet ſacramentum. Ita *diſp.* 22. *de cenſur. ſect.* 4. *num.* At comprehendi ſolos ſacerdotes tradunt Ancharan. & Cardin. apud eundem Syl. neſtrum citat. Quod mihi videntur probabilius, quia procedit dicta Clemen. contra religioſos vſurpantes ſibi iuriſdictionem circa illas actiones prohibitas, atque adeo contra eos qui ſunt capaces ſecundum ritum Eccleſiæ exercendi talem iuriſdictionem, quia ſi non ſint capaces, neque etiam vſurpare poſſunt. Non ſunt autem capaces, niſi ſacerdotes; cum non niſi per ipſos de ritu Eccleſiæ ſoleat miniſtrari Euchariſtia, Extrema Vnctio, ſolemnizari

Marri-

Matrimonium, & absoluere à culpa, & à pena. Vnde Concil. Tridenr. *sess.24 cap. 1. de reformat. matrim.* apertè disponit. Quod si quis Parochus, vel alius sacerdos, siue regularis, siue secularis sit, etiamsi id sibi ex priuilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius Parochiæ sponsos sine illorum Parochi licentia Matrimonio coniungere, &c.

An Religiosis prohibitum sit in suis Monasterijs Baptisteria habere, vel baptizare, vel pueros de baptismo suscipere, vel commatres habere. Quæstio XXVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachis non licet baptizare, nec habere baptisteria.*
2 *Nec suscipere de baptismo, aut commatres habere.*
3 *In quibus casibus liceat.*
4 *Extensio à Monachis ad alios Regulares quando habet locum.*
5 *Religiosi, qui non sunt Monachi, an possint esse patrini.*
6 *Argumentum à contrario sensu quando valeat.* *Verbum* debet *quando non dicat necessitatem.*
7 *Regulares, vt sint patrini, an indigeant licentia Episcopi.*

1 Resp. prohibitum est Regularibus in suis Monasterijs Baptisteria habere, *c. pridem* 18. *q.2* Item Baptizare, vel pueros de Baptismo suscipere, *cap. placuit communi, & c. ex authoritate, 16. quæst.* 1.

2 Item de Baptismate alios suscipere, vel commatres habere, *de consecr. dist. 4. c. non licet, & c. seq.* & hoc ne ex familiaritate, procurante diabolo, incontinentiæ lapsus sequatur: quod etiam extende ad omnes Religiosos, & Canonicos Regulares, *de postul. c. ex parte, Sum. Pisan.* in verb. *impedimentum.*

3 Fallit tamen in tribus casibus: & primus, si populum habeant, Glos. *in d. c. Placuit*, Arch. *in c. doctos, 16. q. 1. not. 18. q. 2. c. peruenit,* 1. Secundus, si essent facti Episcopi, aut Cardinales, aut absoluti sint à iugo Monasticæ regulæ, *ita not. in c. vnic.* 18. *q.* 1. Zabar. *in Clem. 2. q. 3. de censi.* sicut de B. Gregorio legitur. Tertius quando accederet licentia Episcopi, *per not. per Spec. de disp. §. nunc de Episcoporum, vers. 15. & in c. quod Dei de stat. Monach.* vel posset de speciali presbyteri Parochialis licentia: quod secus esset, si daret licentiam generalem Baptizandi, quia tunc videretur presbyter committere illi omnem curam, & ita se exonerare, cum tamen debeat per se exerceri, probatur in cap. *extirpanda, §. qui verò de præb.* ita videtur dicere Zabar. *in Clem. vnic. de priuil. quæst.* 23. Quod autem dixi de Religioso, intellige de licentia Abbatis, *arg. 16. q. 1. c. placuit de postul. c. 2. de elect. c. quorundam,* Zabar. vbi sup. *quæst.* 21. vbi dicit, quod potest presbyter Parochialis ad tempus assumere sibi Religiosum de licentia Abbatis in suum adiutorium, puta in Quadragesima pro audienda Confessione, vel administranda Eucharistia absque licentia Superioris. Idem tenet in *Clem. 2. vnic. q. 14. de offic. Vicar.* Intellige, si Religiosus sit approbatus prius ab Ordinario.

ADDITIO AD QVAEST. XXVI.

4 Extensio à Monachis ad alios Regulares fit tantum quò ad ea, in quibus militat eadem ratio; non autem quãdo militat diuersa ratio, ita vt disposita de Monachis non habeant locum in ceteris religiosis, nisi militet eadem ratio: quod oritur ex natura extensionis, quæ requirit eandem rationem, *l. Iulia, §. de ritu nupt.* & notant Crauera *consil.* 17. *num.* 2. Dec. *consil. 424. in fine*, & sicuti quando est eadem ratio, est etiam eadem iuris dispositio, *l. Illud, ff. ad leg. Aquil.* & *l. si postulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adult.* ita vbi est diuersa ratio, debet etiam esse diuersa iuris dispositio. Quod etiam desumitur ex eod. tex. cap. *ex parte de postulat.* nam ita habet. *Respondemus, quod idem iudicium de Canonicis Regularibus, quod & de Monachis, quantum ad supradicta credimus obseruandum*, vbi notanda sunt illa verba, *Quantum ad supradicta*, quæ referuntur ad exercitium muneris aduocati, de quo quamuis maior ratio sit in Monachis, eadem tamen est etiam in ceteris religiosis, quod notat etiam Glos. *ibid.* verbo *casus, in fine*, vbi habet. *Nota quod regulares, & Monachi quo ad secularia eodem iure vti debent.* Ex quo fit, quod ea, quæ disponuntur de Monachis ratione instituti monachalis, non habeant locum, quò ad cœteros religiosos cum monachale institutum sit diuersum ab instituto aliarum religionum. Et ideo cum cap. *Placuit communi 16. qu.* 1. prohibeat pœnitentiam dare, suscipere de baptismo, baptizare, visitare infirmum, mortuum sepelire, ad Ecclesiam secularem transire, intuitu monachalis instituti, ibi. *Sit claustro suo contentus, quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita sine Monasterio* Mona-

Monachus. Sedeat itaque solitarius, & taceat, quia mundo mortuus est, Deo autem viuit. Agnoscat nomen suum; Monos enim Græcè, Latinè est vnus. Achos Græcè, Latinè tristis sonat. Inde dicitur Monachus, idest vnus tristis. Sedeat ergo tristis, & officio suo vacet. Ex quibus patet, quod ratio dispo- nendi est obseruantia Instituti Monachalis. Et eodem modo accipiendi sunt cæteri text. in quibus disponitur de Monachis, quatenus Monachis. vt cap. *Non liceat*. cap. *Monachi de consecr. dist*.4.

5 An autem cæteri Religiosi seclusis Monachis possint esse Patrini, seu suscipere de baptismo, negant Ledesma *par*.1. *sum. tract. de baptis. capit*. 13. Sanchez *lib*.7. *de matrim, disp*. 60. *n*.20. Bonac. *de matrim. q*. 3. *pun*.5. §. 2. *n*. 23. Laiman *lib*. 5. *theol. moral. tract*.2. *c*.9. *n*.2. Rodriquez *q*.52. *Regul. ar*.3. *tom*.2. Tannerius *tom*.4. *disp*.4. *q*.2. *dub*.2. *n*.25. Barbosa *de potest. Episcopi allegat*.30. *n*.36. & *in c. Placuit communi n*.1. *causa* 16. *quaest*. & alij apud ipsos. Idem teneut Sor. *in* 4. *dist*.4. *ar*. 5. Nugnus 3. *part. q*.67. *ar*. 8. dubitant tamen, an id eis prohibeatur sub mortali. Qui fundautur in dictis tex. qui disponunt de Monachis ratione Instituti monachalis, & proinde iuxta dicta *nu. præcedenti* non habent vim. Solum videtur fundari posse in Rituali Romano *tit. de Baptismo*. vbi de Patrinis agens habet, *Ad hoc admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, nec alij cuiusuis Ordinis Regulares*.

6 Hoc tamen non obstante alij teuent, quod liceat Regularibus, esse Patrinos. Ita Megal. *in promp.* verbo *Baptismus*, *nu*. 4. Coninch *de sacram, q*.62. *ar*.7. *n*.56. Gaspar Huttad *de sacram. disp*. 2. *difficul*.9. Ioseph August. *in sum. tit. de baptis. n*.18. Cespedes *de exemp. Regul. c*.6. *dub*.134. *n*.2. Dicastil. *de sacram. tract*. 2. *de Baptis. disp*. 2. *dub*. 5. *num*. 56. Præposit. 3. *part. quaest*. 67. *art*. 6. *dub*. 2. Et desumitur argumento à coutrario sensu ex cap. *Placuit communi*, 16. *quaest*. 1. Nam ibi prohibentur Monachis eæ actiones, inter quas suscipere de baptismo, ex eo, quod non sunt actiones conuenientes monachis, qui debent esse segregati à commercio hominum, & inter claustra soli plangere. hæc est ratio finalis expressa in illo textu. Ergo cum religiosi, qui profiteutur vitam etiam actiuam, habeant ex instituto inseruire sæcularibus circa spiritualia, erudire populum circa ea, quæ pertinent ad salutem, qui est finis contrarius illi, quem habent Monachi ex instituto, quod ratione instituti prohibetur monachis, non erit prohibitum ijs, qui habent contrarium institutum. Argumeutum autem à contrario sensu concludit, quando desumitur à coutrarietate causæ finalis. *l. Tale pactum*, §. *fin. ff. de pact*. Et notant Bald. *consil*.477. ver. *Ego dixi, lib*.4. Tusch. *littera A. conclus*. 498. *num*. 33. Nec obstat, quod Rituale Romanum, non solum habet, quod, Admitti non debent; quæ verba, cum sint in lege posita, non important necessitatem, sed tantum decentiam, iuxta ea, quæ notant Glos. *in l*.3. verbo *Debent*, *C. de pignorib*. Tusch. *littera D. conclus*.32. *n*. 3. Burgus de Pace, *consil*.46. *n*.3. Vnde solum ex congruentia non debent admitti Regulares, ne ipsis nouæ obligationes imponanrur supra illas, quas habent.

7 Ex quibus deducitur, an vt Regulares admittantur ad munus Patrini, requiratur licentia Episcopi; negat enim Cespedes *de exemp. regular. cap*.6. *dub*. 134. *n*. 6. quia si Canones afficiunt omnes Regulares, non iuuat licentia Episcopi, cum non possit dispensare super ipsis: Si non afficiunt, poterunt absque tali licentia exercere munus sibi non prohibitum. Quæ quidem probant, quod quantum est ex parte religiosorum, non sit necessaria licentia Episcopi; non autem, quod non sit necessaria ex parte Parochi, vt eos admittere possit, cum Rituale Romanum disponat, quod non debeant admitti.

An Abbas habens vsum mithræ, annulorum, & baculi, ex priuilegio, possit illis extra monasterium vti? Quæstio XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Abbas vtitur Pontificalibus iuxta tenorem priuilegij.*
2 *Non habet ius ad ipsa ratione dignitatis.*
3 *Vsus Pontificalium absque determinatione loci, quomodo censeatur concessus.*
4 *Abbates vti possunt Pontificalibus insignijs in locis sibi non pleno iure subiectis.*
5 *Possunt deferre Baculum extra Ecclesiam in processionibus suarum Ecclesiarum.*
6 *Possunt solemniter benedicere præsentibus Legatis, & Cardinalibus.*

1 Resp. Quod tenor priuilegij est inspiciendus, *c. Vt Apostolicæ de priuileg. lib*.6. Quòd si ex priuilegio solum competat infra septa Monasterij, non potest extra vti, *Io. Andr. in cap. cum contingat, de stat. & qualit*. & si habet ius Pontificalium in suo Monasterio, inuitatus ad aliud Monasterium exemptum, potest vti, aliàs secus.

ADDITIO AD QVAEST. XXVII.

2 Abbates non habeat ius vtendi Pontificalibus insignibus, nempe mithra, anulo, & baculo ratione dignitatis, sed ex indulgentia Sedis Apostolicæ, ex dicto cap. *Vt Apostolicæ de priuileg. in* 6. ibi. *Vt Apostolicæ Sedis benignitas, quæ nonnullis Abbatibus alijsque Prælatis, quibus non competit ex propria dignitate concessit, vt in Ecclesiarum gloriam, & honorem, quod Mithra, & alijs Pontificalibus vti possint, prouidet*,

videntur &c. Et ita etiam notant Franc. *ibid. n.* 1. Abbas *in c. Clerici* 2. *num.*6. *de vita, & honest. cler.* Barbar. *in cap. Volentes de offic. Legati.* Et ideo vsus ipsorum debet esse secundum mensuram priuilegij.

2 Ex quo fit, quod si in priuilegio concedatur vsus Pontificalium absque determinatione loci, censeatur concessus secundum mensuram iuris communis, quia stante indeterminatione priuilegij subintrat ius commune ad ipsum determinandum; nam, cum materia concessionis habeat determinationem à iure communi, dum per priuilegium conceditur, censetur concessa secundum eamdem determinationem. De iure autem communi vsus Pontificalium conceditur tantum in locis iurisdictionis, vt constat in Episcopis, & Archiepiscopis, qui solum in locis suæ iurisdictionis vti possunt Pontificalibus insignibus, vt desumitur ex *cap.*1. & cap. *Cum sit.* & cap. *Ex tuarum, de auctor. & vsu pal.* Vsus enim Pontificalium denotat iurisdictionem, & ideo non extenditur ad loca, in quibus vtens non habeat iurisdictionem.

4 Et quia certum est, Abbates vti posse, non solum in propria Ecclesia, sed etiam in alijs locis sibi pleno iure subiectis, iuxta cap. *Vt Apostolica*, & cap. *Abbates de priuileg. in* 6. & per plura priuilegia concessa Abbatibus Regularibus à Summis Pontificibus, quæ recenset Tamburin. *de iure Abbat. disp.*20. *q.* 1. *tom.*1. difficultas solum est, an vti possint in locis sibi non pleno iure subiectis. Et affirmatiuè resoluendum est cum eod. Tamburino *eod. tom.* 1. *de iure Abbat. disp.*21. *quæst.* 2. *num.* 4. ex diuersis priuilegijs Summorum Pontificum. Ita Bonifac. IX. Abbati S. Mercurialis Forolíuij Vallis vmbrosæ *sub die* 1. *Septembris anno* 12. *Pontificatus ipsius.* & à Martino V. *anno* 3. *sui Pontificat. nempe* 1420. Abbati S. Pancratij Florentiæ, Congregat. Vallis Vmbrosæ sub sequenti tenore. *Nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vt tu Abbas, & successores tui, & Abbates dicti Monasterij, qui pro tempore fuerint, Mithra, Annulo, Baculo Pastorali, & alijs Pontificalibus insignijs liberè possitis vti; necnon, quod in dicto Monasterio, & Prioratibus eidem Monasterio subiectis, & Parochialibus, & alijs Ecclesijs ad vos communiter, vel diuisim pertinentibus, quamuis vobis pleno iure non subsint, benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia, dummodo in benedictione huiusmodi aliquis Antistes, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens non fuerit, elargiri possitis, fel. recor. Alexandri Papæ IV. prædecessoris nostri, qua incipit, Abbates, & alijs quibuscunque Constitutionibus Apostolicis in contrarium editis nequaquam obstantibus, vobis, & eisdem successoribus Auctoritate Apostolica de speciali gratia tenore præsentium indulgemus.*

5 Imo Vrbanus III. indulsit Præposito S. Agathæ Cremonæ Congregationis Canonicorum Lateranensium, vt in Processionibus suæ Ecclesiæ possit deferre Baculum Pastoralem, etiam extra Ecclesiam, vt notat Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.*21. *q.*3. *n.*10. ex tenore priuilegij ab ipso relato. *Cum fel. mem. Alexander, & Lucius Prædecessores nostri, sicut ex eorum litteris manifestè nobis innotuit, tam prædecessori tuo, quàm tibi de benignitate Apost. Sedis indulserint, vt in processionibus Ecclesiæ vestræ diebus solemnibus deferatis Baculum Pastoralem. Nos eisdem prædecessorum nostrorum vestigijs inhærentes, eumdem baculum diebus ipsis in processionibus deferendi liberam tibi, tuisque successoribus concedimus facultatem. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum.* Datum *Veronæ IV. Kal. Iulij &c.* Hoc autem priuilegium participatur ab omnibus communicantibus, iuxta priuilegiorum communicationem, quod participent omnia priuilegia concessa siue corpori aliorum religionum, siue alicui speciali loco, siue dignitati.

6 Et adhuc per alia priuilegia creuit vsus Pontificalium concessus Abbatibus, Præpositis, cæterisque communicantibus. nam Sixtus IV. concessit Præposito, seu Abbati S. Mariæ Pacis Congregationis Lateranensis, vt solemniter benedicere posset præsentibus quibuscunque Prælatis, & Cardinalibus etiam Legatis. ita *Kal. Octobr. anno* 1483. *anno Pontificatus sui XIII.* sub sequenti tenore. *Ipseque Præpositus dictæ Præpositura, qui pro tempore fuerit, Mithra, Annulo, Baculo, & alijs Pontificalibus insignijs etiam vti; Nec non in dicto Pacis Templo, vt intra septa dicti Monasterij benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia, etiamsi in benedictione huiusmodi aliquis Antistes Cardinalis, vel Sedis Apostolicæ Legatus præsens fuerit, elargiri liberè, ac licitè possit, & valeat; fel. recor. Alexandri Papæ IV. Prædecessoris nostri, quæ incipit,* Abbates, *& alijs Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, nec non Ordinis, & Congregationis prædictorum, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrarijs nequaquam obstantibus, motu, scientia, & auctoritate prædictis concedimus pariter, & indulgemus.* Et de praxi testatur Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disput.*21. *q.*9. *n.*4. asserens, Abbatem dicti loci solemniter benedixisse in festo Visitationis B. Virg. *die* 2. *Iulij anno* 1614. post habitum Capellum, præsentibus duodecim Cardinalibus. & idem refert Pennotr. *lib.*3. *suæ Histor. cap.*33. *n.*3. Iuxta autem priuilegia communicatiua, cæteri quoque communicantes idem priuilegium participabunt.

An

An Abbates & Superiores Regularium possint benedicere vestes Sacerdotales, Calices, Patenas, & Cruces? Quæstio XXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Superiores Regulares non possunt benedicere de iure communi vestes sacerdotales.*
2 *Possunt ex priuilegio, vel ex consuetudine.*
3 *An etiam pro alienis Ecclesijs.*

1 Resp. Quòd hæc nullo modo de iure communi conceduntur, nisi ex priuilegio Pontificio, vt not. Doctor, & Card. *in Clem.2.§. statuimus, de statu Monach.*

ADDITIO AD QVAEST. XXVIII.

2 Quòd Abbates cæterique Regularium Prælati communicantes in priuilegijs possint benedicere vestes Sacerdotales, cæteraque omnia, in quibus non interuenit Sacra Vnctio, constat ex praxi, siue id habeant ex priuilegijs, quorum pluta apud Collector. vt apud Casarrubium, verbo *Benedicere*, vel ex legitima consuetudine præscripta: quia cum id sit antiquissimum, non constat, an ortum habuerit ex priuilegijs, an verò ex præscriptione, seu consuetudine, quia cum hæc benedictio sit annexa ordini Episcopali, non de iure diuino, sed de iure humano Ecclesiastico præscribi potest ab inferioribus Prælatis. Ita Syluester verbo *Benedictio, n.5.* Suarez *tom.4. de relig. tract. 8. lib. 2.c. 10. n. 2.* Hæc autem facultas extenditur ad Priores, & Vicarios in absentia Priorum, sicut concessit Innocent. VIII. Monachis Congregat. S. Iustinæ non solum quò ad ea, quæ sunt suarum Ecclesiarum, sed etiam vndequaque delata.

3 An autem benedicere possint sola paramenta propria, seu suarum Ecclesiarum. Ex vna parte extant priuilegia, quæ concedunt facultatem benedicendi etiam pro alienis Ecclesijs, vt illud Innocentij VIII. de quo *num. præcedenti*, in quo in specie concedit etiam pro alienis, & ideo hanc partem tenent Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 40. ar. 3.* Rodriquez *quæst. regular. 19. art. 2. tom. 1.* Syluester verbo *Benedictio 5, num. 3.* Compendium Priuileg. verbo *Benedicere, in Adnotat.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 22. quæst. 2. n. 2.* Econtra vero adsunt declarationes in contrarium S. Rituum Congregat. quæ declarauit, non posse benedicere paramenta, quæ non sint suarum Ecclesiarum. Ita *die 24. Augusti 1609.* & *die 30. Septem. 1628.* & rursus *die 18. Augusti 1629.* abrogata quacunque consuetudine in contrarium. & rursus *die 13. Martij 1632.* sub hoc tenore. *Abbates, Priores, Guardiani, & alij Religionum Prælati, etiam ex Societate Iesu, habentes priuilegia benedicendi vestes sacras, cœmeteria & similia, dicto priuilegio vti non possunt, nisi in ijs rebus, in quibus sacra Vnctio non adhibetur, & pro seruitio dumtaxat Monasteriorum, & Ecclesiarum propriarum.* Et hanc partem tenent Geminian. *in cap. Abbati, de priuileg. in 6.* Lezana verbo *Benedictio, n.7.* & alij ex recentioribus. Verum est aduertendum, quò declarationes S. Congregationis loquuntur de facultate benedicendi, quæ conuenit ex priuilegio, & proinde nó condit nouum ius, sed declarat ius, quod conuenit ex priuilegio: quod si priuilegium concedit facultatem benedicendi paramenta sacra, debent intelligi de paramentis propriæ Ecclesiæ, & quod consuetudo fundata in iure priuilegij non sit benè extensa, vtpote vltra tenorem priuilegij. Verum si priuilegium in specie concedat benedictionem paramentorum alienarum Ecclesiarum, non potest talis declaratio ipsi applicari: & cum S. Congregatio non reuocet priuilegia, sed tantum declaret concessa, nihil erit innouatum, aut de nouo declaratum circa tale priuilegium, neque circa consuetudinem inductam independenter à priuilegio, quia loquitur in consequentiam ad priuilegium, & consuetudo iam præscripta non potest abrogari, nisi per legem.

An facultas extrahendi confugientes ad Ecclesiam competat etiam Superioribus Regularibus iura Episcopalia habentibus, in locis sibi subditis? Quæstio XXIX.

SVMMARIVM.

1 *Facultas concedendi reos in criminibus exceptis non competit habentibus iura Episcopalia.*
2 *Soli Episcopi priuatiuè quò ad alios iudicant, an rei gaudeant immunitate.*
Sede vacante an hæc facultas conueniat Vicario Capitulari.
3 *In notorijs delictis exceptis adhuc requiritur iudicium Episcopi.*
4 *Iudex Ecclesiasticus an debeat stare processui facto à laico in iudicando, an delictum gaudeat immunitate.*
5 *Quomodo probandum, delictum non gaudere immunitate.*
6 *Forma Gregorianæ vniuersaliter seruanda.*

1 Resp.

1 Reſp. Negatiuè ex Bulla Gregorij XIV. per quam cognitio ſuper remiſsione delinquentis confugientis ad Eccleſiam, in Curiam ſæcularem eſt remiſſa Epiſcopis, & non alijs Epiſcopis inferioribus, etiamſi Ordinarij eſſent, aut nullius Diœceſis, aut Conſeruatores à Sede Apoſtolica ſpecialiter, vel generaliter deputati; & ſi caſus occurrat in loco exempto, tunc cognitio deuoluitur ad Epiſcopum viciniorem, & non ad alios. Ambroſ. *in tract. de immunit. Eccl. cap.11. num. 1.* Farin. *conſ.76. in punct.* latè Card. Tuſch. *tom. 2. concl. 11. num.9.* vbi ſubdit, quòd Miniſtri laici non excuſantur ſub prætextu ignorantiæ, vel quod Bulla non fuerit vſu recepta. & *num.10. in fin. & id m dicit in præcedenti concl. 10. num.1.* Imò etiamſi notoriè conſtaret confugientem ad Eccleſiam commiſiſſe delictum exceptum in dicta Bulla, adhuc ſit ſeruanda forma Bullæ præfatæ, prout in Curia Archiepiſcopali Neapolitana fuiſſe reſolutum, *teſtatur Praxis Archiep. Neap. cap.28. num.5.* vbi ſubdit, quòd ſi Epiſcopus denegat licentiam extrahendi, poſſit Curia ſecularis delinquentem extrahere, & ducere ad carceres Epiſcopi, vt ab eo cognoſcatur ſi delicta ab eo commiſſa ſint comprehenſa in dicta Bulla: & ſic quamuis aliunde appareat de delicto, ſit ſeruanda forma dictæ Bullæ. Borgn. *in repert. in 1. part. deciſ.* in verbo *Iudex Eccleſiaſticus, num.16.* nec ſufficit, vt licentia extrahendi concedatur à Vicario Epiſcopi, latè Marc. Ant. Mac. *lib.3. reſolut.15. num.4. & ſeq.* niſi extaret conſuetudo in contrarium, prout Papiæ viget, quia extrahentes excuſarentur; imò non poterunt Iudices ſeculares confugientes ad Eccleſiam extrahere, ſine interuentu perſonæ Eccleſiaſticæ, vt apertè habetur in dicta Bulla Gregorij XIV. & idcirco ceſſat omnis alia opinio Doctorum contrarium aſſerentium, nam in dicta Bulla præſcripta eſt certa forma, quæ violari non poteſt.

ADDITIO AD QVAEST. XXIX.

2 Quod ad ſolum Epiſcopum priuatiuè quò ad alios pertineat cognitio, an delictum ſit de exceptis, quibus non conceditur immunitas, ita vt cæteri Ordinarij inferiores, etiam nullius Diœceſis, excludantur, conſtat ex verbis manifeſtis Conſtitutionis Gregorianæ. *Ad quos (Epiſcopos) ſolum, & non alios Epiſcopis inferiores, etiamſi alias Ordinarij ſint, aut nullius Diœceſis, aut Conſeruatores, ab hac Sede ſpecialiter, vel generaliter deputatis, prædictam licentiam dandi, facultas pertineat;* occurrente autem caſu in loco exempto, & nullius Diœceſis, tunc ad Epiſcopum viciniorem deuoluetur hæc cognitio, & non ad alios. Difficultas tamen eſt, an hæc facultas competat Vicario Capitulari Sede vacante. Negat Marius Italia, *lib. 1. de immunit. cap.6. §.1. num.42.* Quia eſt conceſſa Epiſcopis priuatiuè quò ad alios. Sed tenendum eſt, quod Vicarius Capitularis habeat hanc facultatem. Ita Peregrin. *de immun. c.3. num.33.* Diana *par.6. tract.6. reſol. 30. ver. Quaro primo.* Quia Capitulum Sede vacante ſuccedit in ea omnia, quæ de iure ordinario competunt Epiſcopo. cap. *vnic. de maior. & obedien. in 6.*

3 Licet notorium ſit, delictum eſſe ex ijs, quibus non conceditur beneficium immunitatis, requiri tamen adhuc cauſæ cognitionem, & debere per acta conſtare; tradunt etiam Gomez *in regulam de publican. reſignat.quaſt.9.* Pariſ. *de reſignat.lib.11 quaſt.6. num.81.* teſtans de communi. Quia licet notorium non requirat regulariter probationem, cap. *veſtra, de cohabit. clericor. & mulier.* hoc tamen locum non habet, quando probatio, & cauſæ cognitio, requiritur pro forma, vt in præſenti caſu, & proinde Pontifex requirit, quod cauſa cognoſcatur, etiam quando denegatur iniuſtè licentia ab Epiſcopo, & concedit poſſe extrahi per officiales, & iudicem laicum, nam vult carcerari apud iudicem Eccleſiaſticum, & ibi cauſam cognoſci.

4 An autem iudex Eccleſiaſticus teneatur ſtare proceſſui facto à laico iudice in declarando, an reus gaudeat immunitate. Quamuis affirmet Giurba, *conſil.50. num.2.* Communiter tamen negant. Ita Peregrin. *cap.3. de immunit. num. 2.* Riccius *in praxi tom.2. reſol. 185. num.3.* & *collect. 1792.* Ambroſin. *de immunit. cap.11. num. 12.* Marius Ital. *lib.1. de immunit. cap.6. §.1. num. 79.* Guazin. *tom.1. defenſ.1. cap.30. num.7.* Vulpes *in praxi cap.3. num.281* Bonac. *diſp.3. de legib. quaſt.7. §. 7. num. 3.* Beller. *par.1. diſquiſit. cler.* Tit. *de fauore cler. reali §.4. n.50* Farinac. *conſil.168. num. 22.* & *in append. de immunit. cap.22. num.373.* Palaus *tom.2. tract. 11. de reuer. deb. loc. ſacr. diſp. vn. punct. 13. num. 9.* Diana *par.5. tract. 1. reſol. 9.* Gregorius enim XIV. committit iudicio Epiſcoporum declarare, an delictum de quo agitur, ſit ex illis, quibus non conceditur immunitas; vnde eum habeant proferre ſententiam an gaudeant, vel non gaudeant immunitate, poſſunt etiam acta conficere. Cap. *Præterea de offic. deleg.* vbi Gloſ. verbo *Delegatus,* & *l. vbi falſi, C. de falſ.* vbi Gloſ. verbo *Relationes.* Poterit tamen ſtare proceſſui fabricato à iudice laico, præſertim ſi ſit fabricatus, antequam reus confugeret ad Eccleſiam, quia non agitur ad condemnandum reum, in quo caſu acta iudicis laici non probant. Cap. *At ſi clerici, de iudic.* ſed ad informandum iudicem Eccleſiaſticum de qualitate delicti, quod optimè præſtari poteſt per proceſſum factum à iudice laico: Gregorius enim ſolum vult quod Epiſcopus cognoſcat delictum non gaudere immunitate, & proinde eſſe ex illis, quæ ipſe excipit, quod optimè haberi poteſt ex proceſſu iudicis laici.

5 Quomodo autem probandum ſit, delictum non gaudere immunitate. Gratian. *cap. 596. num.23. diſcept. forenſ.* Peregrin. *de immunit. cap. 3. num. 3.* volunt ſufficere præſumptiuas, & etiam leues probationes, quia ſufficit, quod poſſit iudicium ferre cum fundamento. Sed requiri, quod conſtet, delictum

non

non gaudere immunitate, tenent communiter Ambrosin. *de immunit. cap. 11. num. 4.* Italia *cap. 6. §. 1. num. 80.* Farinac. *consil. 76. num. 3. & de immunit. cap. ult. num. 8.* Bonac. *disp. 3. de primo præcepto Decal. quæst. 7. §. 7. in fine.* Palaus *par. 2. tract. 11. de reueren. deb. locis sacr. disp. vn. punct. 13. num. 8.* Diana *par. 3. tract. 1. resol. 38.* Riccius *collect. 1792.* Auendan. *de exequen. mandat. par. 1. cap. 22. num. 9.* Castil. *decis. 156. num. 5.* Barbosa *de iure Eccles. lib. 2 cap. 3. num. 168.* Ratio est: Quia confugientes ad Ecclesiam habent ius certum ad fruendum beneficio immunitatis. Cap. *interdicti*, & cap. *fin. de immunit. Eccles.* Et Ecclesia habet ius certum ad ipsos protegendos. Non potest autem ius certum vinci per probationes præsumptiuas, & leues, sed requiruntur certæ probationes, alioquin non poterunt præualere contra ius certum, iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l. Iudices, num. 2. C. de iudic.* Speculat. *tit. de offic. om. iud. §. fin. num. 18.*

6 Circa autem formam seruandam in declarando quod confugientes non gaudeant immunitate, dubitatur, an sit semper seruanda. Negat Curtel. *de recen. & pris. immun. lib. 1 quæst. 1. num. 48.* Sed tantum habere locum quò ad personas, & loca, quorum intuitu emanauit Constitutio, vt suadent illa verba, *Nisi solum, vt præfertur attributa, & per præsentes reuocata abutantur*. Constitutio autem emanauit, vt moderaretur indulta circa immunitatem, non autem, vt tolleret, quæ sunt de iure communi, quæ si seruentur, non violatur immunitas. Verum fallitur, quia mens Pontificis fuit, non solum tollere abusus, & obuiare scandalis, sed & constituere vnicam formam, secundum quam apud omnes illibata seruaretur immunitas; & declarare, quomodo in praxi procedendum sit in hac materia, vt constat ex verbis proemij, ibi. *Quare pro commisso nobis à Domino Pastoralis officij munere prædictis absurdis, & scandalis obuiare, ac differentias huiusmodi ad uniformem regulam reducere, omnem dubitandi, ac perperam interpretandi occasionem dilucida declaratione submouere, abusus tollere, & ne Ecclesiastica iura planè conculcentur, & negligantur, opportunè prouidere decreuimus.* Ex quibus constat, quod non solum intendit Pontifex rollere abusus, & remouere scandala, sed etiam constituere vniformem regulam pro tuenda immunitate Ecclesiarum, quod non assequeretur, nisi pro omnibus locis, & personis sanxisset.

An Regulares, vel alij impedientes Episcopos vti suis insignijs, quæ sibi de Iure, vel de consuetudine, debentur, possint censuris affici?

Quæstio XXX.

SVMMARIVM.

1 *Episcopi an possint censuris cohibere regulares impedientes ipsos vti proprijs insignijs.*

Causa honoris quanti facienda.

2 *Regulares tenentur sub mortali reddere debitum honorem Episcopis.*

Verbum monere, quando importet præceptum.

3 *Regulares delinquentes circa honoraria Episcoporum non possunt censuris affici.*

4 *Propter conuicium sibi illatum Episcopi an possint excommunicare.*

1 Resp. Quod affirmatiuè est decisum *in c. si quis, dist. 94.* quia non exhibent debitum honorem illis, in quorum honore honoratur Ecclesia; Cui Episcopi non debent renunciare. Et quòd possint excommunicari, probatur, quia scilicet censuræ relaxantur ex causa ardua Conc. Trid. *sess. 25. cap. 3.* & quæstio honoris dicitur causa ardua, per tex. *in l. inimicitia, in fin. ff. de his, quib. vt indignis*, & honor, & honestas in tanto pretio habendi sunt, vt pari passu cum vita ambulent, *l. iusta ff. de manumiss. vindict.* & interesse honoris est maior omni alio honore. Chassan. *de glor mundi, part. 1. considerat. 2.* Tanto magis, quia de iure ciuili, qui non præstat honorem, puniendus est, prout est casus, *in l. singuli, & in l. sciant, C. de offic. diuers. Iudic. & in l. 1. c. de domestic. & potest. l. 12.* Pœna sacrilegij similis erit, si his honorificentia non deferatur. Ergo si non præstatur sibi debitus honor, potest censuras relaxare; quia tunc non est Iudex, sed Iuris exequutor fore censetur. Innoc. *in c. ex parte, de verb. signif. & in c. nosti de elect.* Glos. *in c. Romana, de pœnis lib. 6.* late Gundissal. Villadieg. *in quæst. 7. num. 37.*

ADDITIO AD QVAEST. XXX.

2 Regulares tenentur sub mortali reddere debitum honorem Episcopis, vt inter alios notant Peirin. *de priuileg. ad Constit. 26 Leonis X. §. 24.* & Cespedes *de exemp. regular. cap. 13. dub. 220. num. 1.* & desumitur ex citato §. *Constit. Leonis.* ibi, *Eosdem insuper Fratres in virtute san. Obedient. monemus, vt eosdem Episcopos loco Sanctorum Apostolorum subrogatos pro debita, & nostra, & Apostolica Sedis reuerentia, congruo honore, & conuenienti obseruantia venerentur.* Materia enim est grauis, siquidem honor est maximum bonum, & omnium pretiosissimus, *l. si in duabus, ff. de reg. iur.* Glosa *in Extrauag. ad conditorem,* verbo *Honorent, de verbor. significat.* D.Th. *1.2, quæst, 2, ar. 2.* Et ideo læsio honoris est notabilis, & continens peccatum mortale, ex natura sua, nisi excuset paruitas materiæ. Et in-

dicant etiam verba dictæ Constit. *In virtute sanctæ Obedientiæ monemus*. Verbum enim, *Monere*, coniunctum cum verbis, *In virtute sanctæ Obedientiæ*, importat obligationem sub mortali, quia trahit secum obligationem obediendi in subiecta materia, & consequenter violationem talis obligationis, si non impleatur, quod iniungitur.

3 Quod autem dicitur, quod possit Episcopus censuris afficere delinquentes circa honoraria sibi debita, cum hoc ipsi expressè non concedatur, non habebit locum quò ad exemptos, & præcipue, si sint ex illis, qui ex priuilegio habent, quod non possint censuris affici. Quamuis enim delictum tangat personam Episcopi, attamen non potest ex hoc in exemptos iurisdictionem exercere, sed debet eos conuenire coram suis Iudicibus; alioquin si iniuria tangens propriam personam daret iurisdictionem in inferentem, iudex quoque laicus posset punire Ecclesiasticos, à quibus iniuria afficeretur. Vnde stante priuilegio, quod non possint censuris affici, censura erit nulla, iuxta ea, quæ tradunt Syluester verbo *Exemptio*, *num.* 9. Abbas *in cap. graui nu.* 9. *de offic. Ordin. &c.* Couarruu. *in cap. alma mater part.* §. 7. Natta *consil.* 257. *num.* 7. Donat. *in praxi. rer. regular. par.* 1. *tract.* 13. *de exempt. quæst.* 24. *nu.* 3.

4 Imo neq; propter conuicium sibi illatum possunt Episcopi laicos excommunicare, cap. *Inter querelas* 23. *quæst.* 4. vbi Gregor. Pontifex reprehendit Ianuarium Episcopum, quod quemdam excommunicauerat propter iniuriam sibi illatam, & subdit: *Quæ res nos vehementer affligit &c. dum pro vindicta propriæ iniuriæ (quod sacris regulis prohibetur) maledictionem anathematis inuexisti. Vnde de cætero omnino esto circumspectus atque sollicitus, & talis cuiquam pro defensione propriæ iniuriæ tua inferre denuo non præsumas: Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.* Et ad summum hoc ei conceditur, quando iniuria redundat in Ecclesiam, quia tunc non agit causam propriam, sed Ecclesiæ, vt notat Glos. distinguendo, *in capit. si quis ab Episcopo*, verbo *commiss* 2. *quæst.* 7. nam vindicare iniuriam personalem Episcopi, spectat ad Metropolitanum, vt Glos. *ibid.*

An Clerus tam secularis, quam regularis, teneatur processionaliter obuiam ire Episcopo ingredienti Ciuitatem, vel Diœcesim; & quid si Episcopus, alicui Ecclesiæ exemptionem concedat, quæ tamen prius ire solita erat, concessio huiusmodi valida sit? Quæstio XXXI.

SVMMARIVM.

1 *Clerus, etiam regularis, tenetur obuiam ire Episcopo.*

Honor reuerentialis remitti non potest.

2 *Regulares exempti non tenentur obuiam ire Episcopo, cum primò ingreditur Ciuitatem.*

1 Resp. Affirmatiuè, & nemo est, qui contrarium affirmare possit ex vniuersali consuetudine Ecclesiæ, vnde dicit Felin. *in c. cum non liceat, circa principium, de præscriptionibus*, quòd licèt Episcopus alicui Ecclesiæ exemptionem concedat, vt illi obuiam processionaliter non eat, quæ tamen prius ire solita erat, concessionem huiusmodi in præiudicium Ecclesiæ non esse validam, per tex. *in l. fin. C. de bonis libert.* Vbi ad hoc Bald. & notatur *ibi* in verb. *reuerentia.* Quoniam neque gratis, neque per pactum huiusmodi reuerentialis honor remitti potest, *l. alia, §. eleganter*, vbi hoc notat Angel. *ff. solut. matrim.* cum sit contra naturale vinculum, *l. venia, C. de in ius vocand. c. constitutus, de Religios. domib.* Quia honestas, & reuerentia collocatur inter iuris præcepta, Crauett. *de antiquit. part.* 4. *num.* 120.

ADDITIO AD QVAEST. XXXI.

2 Resolutio Auctoris accipienda est quò ad Clerum regularem non exemptum, quia tunc agitur de honore debito ratione subiectionis. Quo autem ad Regulares exemptos non habet locum: neque enim hi tenentur obuiam ire, vt resoluunt Castrens. *in l. fin. C. de bonis*, Mandos. *in praxi signat.* verbo *exemptiones ab Episcopo*, §. *Non autem exemptio*, Sanchez *lib.* 6. *sum. cap* 9. *n.* 36. Cespedes *de exempt. Regular. cap.* 13. *dub.* 210. *num.* 5. Ratio est, quia obuiam ire est actus quidam reuerentialis, & specialis debitus titulo pastoralis muneris; quod munus cum cesset respectu exemptorum, cessat etiam debitum exhibendi hunc honorem.

An

An Episcopus præcedere debeat Prælatum Religionis exemptum in Monasterio exempto, in Diœcesi Episcopo existente. Quæstio XXXII.

SVMMARIVM

1 Episcopus præcedit Prælatum religionis in Monasterio exempto intra Diœcesim.
2 Capitulum Ecclesiæ maioris præcedit Prælatum collegiatæ inferioris.
3 Episcopus præcedit Prælatum regularem in eius Monasterio exempto, de æquitate.
4 Non præcedunt in ijs, quæ sunt officij ipsius, & in causis Monasterij.
Delegatus præcedit Ordinarium licet digniorem.

1 Resp. sic, ita Felin. *in cap. cum liceat, de præscript. n. 2.* quia (ait) Ius reuerentiæ nunquam tollitur per exemptionem; ideo Episcopus præcedet in loco exempto, qui tamen esset in sua Diœcesi, non obstante exemptione, & præcedere debet Episcopus Prælatum exemptum, etiam in suo Monasterio exempto, in Diœcesi ipsius Episcopi. Hoc ipsum confirmat Baldus *in l. fin. C. de bonis quæ liberis*; Ecclesia (inquit) exempta, siue liberata, tenetur nihilominus exhibere reuerentiam Episcopo, & ire obuiam personaliter more aliorum, quia Episcopus attento iure in eius territorio Regularium curam, & disciplinam habebat, *c. Monasterium 18. q. 2. c. cum venerabilis de except.* Tum etiam, quia regimen omnium animatum suæ Diœc. sustinet, & inde dicitur, Caput totum, vt notant DD. *in c. cum non liceat de præsumpt.* & idem Felin. *loc. cit.* dicit quod Clerici inferiores debent reuerentiam Capitulo, sicut Episcopo, quia dignitates, sunt communes inter Episcopum, & Capitulum.

2 Item, quòd Capitulum Ecclesiæ maioris debet præcedere Prælatum Ecclesiæ inferioris Collegiatę, etiam quando Capitulum inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius Parochiam.

ADDITIO AD QVAEST. XXXII.

3 Eamdem resolutionem sequitur Cespedes *de exempt. Regular. cap. 13. dub. 220. num. 6.* quia debitum reuerentiæ nunquam tollitur; addens, quod Episcopus præcedere debeat etiam in Monasterijs extra Diœcesim. Hoc tamen est intelligendum non de rigore, sed de æquitate, & conuenientia, quia in suo territorio, & officio quilibet maior est, iuxta ea, quæ tradunt Dec. *consil. 67. num. 12. vol. 2.* Besold. *differt. de præced. cap. 3. num. 5.* Solorzan. cum alijs, *in allegat. pro supremo Consil. Indiar. super præcedent. num. 92.*

4 Rursus est aduertendum, quod non præcedunt Prælatos Regulares in ijs, quæ sunt officij ipsorum, sed præcedunt Prælati Regulares in causis sui Monasterij, & in rebus suæ regulæ, vt tradunt Innocent. *in cap. quanto, num. 2. de offic. Ordinar.* Manriquez *de præced. cap. 1. num. 14.* Et loquendo de Rectore vniuersitatis, tradunt Abbas *in cap. auditis, num 4. de elect.* & *in cap. auditis, de concess. præbend.* Chassan. *in Catal. glor. Mun. par. 4. considerat. 44. §. fin.* Et ratio est, quia in prædictis Prælatus regularis gerit propriam personam, & iurisdictionali modo se habet; & ideo debet præcedere, sicut etiã delegatus præcedit Ordinarium, licet digniorem, in causa sibi delegata. Cap. *sane 2. de offic. deleg.* Vbi Doctores, Abbas, Dec. Felin. Bald. & cæteri, Gratian. *cap. 111. discept. forens. num. 65.* cum alijs. Fachin. *lib. 12. controuer. cap. 85.*

An Regulares Ecclesiam iniustè, ac notoriè possidentes, possint ab Episcopo spoliari de facto absque citatione? Quæstio XXXIII.

SVMMARIVM.

1 Nemo priuandus possessione sua sine citatione, & causæ cognitione.
Secus si possessio sit notoriè nulla.
2 Notorium non indiget probatione.
Iudex potest extraiudicialiter se informare de notorio.
3 Quod nam dicatur notorium.
4 Notorium debet tale declarari.

1 Resp. Quòd licet regula sit, quòd nemo priuandus est possessione sua, etiamsi sit prædo, nisi primò citetur, & interueniat causæ cognitio, *l. fin. c. si per vim, vel alio. in d. cap. licet Episcopus, de præbend. in 6.* & ibi gl. Bald. *in l. 2. c. vbi in rem actio.* Rom. *in l. iustè possidet, ff. de acquir. possess.* est communis conclusio, ita, quòd si vassallus non petit inuestituram tempore debito,

non priuatur feudo fine citatione. Card. *conf.76. incipit, quod Dominus Abbas.* & *conf 77. Reuerende pater*, inquit, quòd si Iudex expulit possessorem, eo non citato, cum esset intrusus, debet reuocare traditionem possessionis, & dicit Bald. *in l.si Maritus la 1.C. de donation. inter vir. & vxor.* Quòd licet Clericus sit priuatus ipso iure, non debet tamen expelli sine causæ cognitione, & citatione, & multa adduci possunt, & signanter quæ congerit Felin. *in c fin. de præsumpt. in c. cum olim, de re iudicata, & in c. 2. de simonia.* Nihilominus, si quis notoriè tenet Ecclesiam iniustè, non esse necessarium, quòd Episcopus eum vocet in iudicium, sed debet eum spoliare de facto, sicut de facto se ingessit. Hæc est aurea doctrina Abb. *in c. quare Clerici vlt. not. de iurepatr.* vbi subdit, quòd ea, quæ fiunt per partes de facto extra iudicium, possunt per Iudicem de facto extra Iudicium reuocari per illum textum. Quod dictum sequitur, & extollit Felin. *in c. qualiter, & quando il 1. de accusat. colum.* 10. per quod dixit posse limitari textum, & Gl. *in d.c. licet, Episcopis de prebend. in 6.* & alia iura volentia, quòd etiam iniustus possessor non sit priuandus possessione sua, non præcedente citatione, & iuris ordine, quia illa iura procedunt, dummodò non sit notoria intrusio, seu notoriè iniusta possessio. Putà si quis propria auctoritate omni colore cessante, se ingessit, Sequitur, & dicit esse perpetuum menti tenendum, Marsil. *sing.* 195. *nemo priuandus.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXIII.

2 Resolutio fundatur in eo, quod notorium non indigeat probatione, *l. adulterium, cum incestu §. idem Pollioni ff. de adult.* & cap. *vestra de cohabit. clericor. & mulier.* & notant Glos. *in Clemen. appellanti, de appellat.* Menoch. *consil.*321. *num.*12. Surd. *consil.*371. *num.*45. Rota *decis.* 378. *num.*2. *par.*4. *recentior.* Antequam tamen Episcopus procedat contra Regulares ob possessionem notoriè nullam, necesse erit, quod saltem extraiudicialiter se informet iuxta ea, quæ tradunt Surd. dicto *consil. num.* 76. Gratian. *discep. forens. cap.*442. *num.*8.

3 Rursus vt procedere possit de facto absque causæ cognitione, necesse est, quod notorium sit verè notorium, hoc est, quod nulla tergiuersatione celari possit, & quod non habeat titulum saltem coloratum, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in cap cum specialis, §. porro de appellat.* Decius *num.* 3. Ias. *in l. Naturaliter §. nihil commune, num.* 108. *ff. de acquir. possess.* Butrius *in cap.*1. *num.*26. 3. *quæst.*1. Cephal. *consil.*341. *num.*34. *lib.*2. Anton. Burgos *in cap. ad nostram, num.* 27. *de empt. & vendit.* Bras. *consil.*117. *num.*176. Vnde si Regulares prætendere possint saltem aliquem titulum coloratum suæ possessionis, erunt audiendi, antequam spolientur.

4 Et proinde hinc fit, quod stante notorietate, antequam deueniatur ad spoliationem, necesse erit excludere titulum, qui prætendi posset, & declarare, quod possessio sit notoriè nulla; quia vt aliquid dicatur notorium, requiritur iudicis declaratio, vt tradunt Dec. *consil.*402. *num* 11. *in fine,* & *consil.*483 *num.*28. Socin. sen. *consil.*22. *lib.*1. Rolan. *consil.*53 *num.*35. *lib.*2. Menoch. *consil.*496. *num.*23. Bart. *in l. fin. init. ff. si cert. pet.* Quæ doctrina est valde notanda, nam deseruire potest in pluribus aliis materiis.

Si Regulares habeant aliquam Ecclesiam cum Iurepatronatus, an possint illam sibi appropriare, vel in ea nouum censum imponere, aut antiquum augere? Quæstio XXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Regulares non possunt iuspatronatum vnire mensæ; non pensione grauare.*
2 *Cur non possint.*
3 *Ius conferendi acquisitum ex deuolutione est idem ius negligentis: & ideo eodem modo confert.*
4 *Promisus à supplente de beneficio regulari, remeari potest à Prælato regulari.*

1 Resp. Quod non, *Clem. vn. §. eadem, de suppl. neg. Prælat.* Hostien. *in sum. tit. de sup. neg. Prælat. §. quot modis n.* 3. *iuxta finem.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXIV.

2 Totum, quod habetur in quæstione statuitur in dicta Clemen. *vn. de supplen. neglig. Prælat.* Quia nimirum vnio mensæ Monasterij præiudicaret tertio. Quamuis enim beneficia sint iurispatronatus, non sunt tamen sub libera dispositione patroni, sed totum ius ipsius est solum ius præsentandi. Et sunt de iure Ecclesiæ. Fieret etiam iniuria Institutori, quia priuaretur iure instituendi. Vnde vnio esset nulla, & beneficium conferetur semper vacans & ideo elapsis sex mensibus præfixis à Concilio La-

teranensi

reraneofi, prouisio deuolueretur ad Superiorem, iuxta etiam dict. Clemen. *vnic. de supplen. negligent. Prælat.*

3 Est autem aduertendum, quod ius conferendi beneficia acquisitum ex deuolutione non est maius, ac fit in eo, ad quem primò pertinet prouisio; & ideo eodem modo confert supplens, ac conferat negligens, vt notant Glos. *in dict. Clemen. vnica*, verbo *Reuocare, de supplen. negl. Prælat.* Lapus *allegat. 9. num. 4.* Mandos. *de priuileg. ad instar. glos. 6 num. 4.* Selua *de benefic. par. 3. quæst. 69. in fine.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 29. num. 133.* Et ideo regularia debent conferri regularibus, & secularia secularibus, vt statuitur in dicta Clemen. & notat Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. glos. 8. num. 39.* Cald. Pereir. *de potest. eligen. cap. 1. num. 58.*

4 Ex quo fit, quod licet beneficium regulare conferatur religioso à supplente, poterit tamen à Superiore regulari, ad quem primo pertinebat collatio, ad nutum reuocari, vt notant Doctores *num. præced.* citati. Quia retinet eamdem qualitatem, ac si collatum fuisset à regulari Prælato, vt tradunt Nauar. *com. 4. de regul. num. 22. ver. Ex quibus* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 9. quæst. 8.* Sanchez *li. 7. sum. cap. 29. num. 11.*

An Regulares Societates erigendi facultate muniti, possint extra eorum Ecclesiam dictas Societates erigere citra Episcopi consensum? Quæstio XXXV.

SVMMARIVM.

1 *Regulares an extra suas Ecclesias erigere possint Confraternitates absque consensu Episcopi.*
Regulares nihil extra suos Conuentus agere possunt, quod sapiat exercitium iurisdictionis.
2 *In Grangijs, &c. possunt erigere Confraternitates sine consensu Episcopi.*
3 *Sed non fruuntur priuilegijs, indulgentijs, &c.*
Quando sine consensu Ordinarij possint veteres reduci ad formam Constit. Clemen. VIII.
Confraternitates cum vsu saccorum non possunt erigi sine licentia Ordinarij.

1 Resp. Quod priuilegiati, qui aggregandi facultate sunt muniti, possunt quidem Societates erigere, & aggregare, sed cùm tota Diœcesis sit territorium Episcopi, ex alibi allegatis, in alieno territorio citra Episcopi concensum, nec quidem statuere, aut decernere, neque altaria erigere possunt, nec aliquam aliam Iurisdictionem exercere, *arg. tex. in cap. peruenit, & cap. interdicimus, 16. quæst. 1.* & quidquid præter erectionem, aggregationem, statuunt, aut decernunt, excedit eorum auctoritatem, & iurisdictionem, nisi Episcopi consensus accedat, ac propterea nullius roboris est, vel momenti. Bart. *in l. non dubium, num. 20. & 21. C. de lib. 4. & in l. fin. ff. de iurisdict. omn. Iud.* Et Nauar. *in cons. 25. num. 2. de sent. excomm. lib. 5. part. 2. alias cons. 1. num. 2. de for. comp. part. 1.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXV.

2 In Grangijs tamen cœterisque locis annexis Conuentui poterunt erigere Confraternitates, si aliàs habeant talem facultatem, vt notat etiam Bordonus *in consil. Regular. resol. 72. num. 39.* Quia sunt loca, in quibus Regulares exercere possunt iurisdictionem, & adeo non indigent consensu Episcopi. Et quamuis habeant facultatem solum erigendi in suis Ecclesijs, quia nomine Ecclesiæ veniunt etiam Grangiæ ratione Oratorij, & Conuentus, quando sumus in fauorabilibus, cap. *cum dilectus in fine. de consuet.* & notant Calderin. *consil. 293. num. 3. ver. Item* verbo *alias 1. de rer. permut.* Feder. de Senis *consil. 201. num. 4.* Tusch. *littera B. conclus. 20. nu. 4.* Verul. *decis. 177. num. 6. par. 1.* Seraphin. *decis. 606. num. 5.*

3 Verum seclusò consensu Episcopi non possunt Confraternitates erectæ frui priuilegijs, gratijs, & indulgentijs solitis concedi, nec aggregari cœteris Confraternitatibus, stante Constitutione Clementis VIII. super hac materia relata *par. 1. num. 202.* siquidem requirit, quod cum consensu Episcopi erigantur ad effectum participandi priuilegia, gratias, & indulgentias, & quod ab eodem obtineant literas commendatitias, vt aggregari possint. Est tamen aduertendum, quod Regulares Prælati, quibus concessa fuit facultas erigendi Congregationes secundum formam Constitutionis Clement. VIII. possunt iuxta eamdem formam innouare Congregationes alias in suis Ecclesijs canonicè institutas, vbi ad minus de familia degunt duodecim religiosi. Secus autem requiritur consensus Ordinarij Ita S. Congregatio Indulgentiarum, *die 20. Octobris 1607.* in declaratione supra relata *par. 1. num. 231.* Rursus etiam S. Congregatio Episcop. & Regul. Decreuit die 6. Decembris 1616. *Non licuisse neque licere Clericis Societatis Iesu, nec non Regularibus Ordinis S. Dominici nouas Christifidelium Confraternitates erigere cum vsu saccorum absque licentia Ordinarij.*

An Regulares possint reformari ab Ordinario, vt eant bini bini? Quæstio XXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non debet incedere solus.*
2 *Ordinarius non potest se ingerere circa id, quod Regulares incedant cum socio.*
Exemptio Regularium est omnimoda quò ad personas & loca.

1 Resp. Affirmatiuè: quia Monachus non debet stare, nec incedere solus. *cap. 1. de stat. Monach. Clem. ne in agro, §. ad hec eod. tit.* Imola *in c. fin. de Cleric. agrot.* Rebuf. *de Vicar. Episcop, n.31.* & tenet etiam Zerol. *in praxi Episcopali in verb. Regulares 2. part. n.5.* & felicis record. Clemens VIII. inter cœtera, quæ in Decretis pro reformatione Regularium statuit, ordinauit, vt nullus à Conuentu egredi valeat, nisi ex causa, & cum socio, licentiaque singulis vicibus impetrata, ac benedictione accepta à Superiore, quæ non aliter eam concedat, nisi causa probata, sociumque exituro adiungat, non petentis rogatu, sed arbitrio suo, neque eundem sæpius. Licentiæ verò generales exeundi nulli omnino concedantur. Contrauenientes autem pœna graui etiam carceris ad Superioris arbitrium plectantur, eamdem etiam ianitor subeat, si sciens exeundi facultatem fecerit, prout cauetur in Bullario S. D. N. Vrbani VIII. 4. *part. fol. 271. & seq.*

ADDITIO AD QVAEST. XXXVI.

2 Resolutio quæstionis præmissa non cohæret cum exemptione Regularium: siquidem ea stante cessat in Ordinario omnis iurisdictio in Regulares; reformare autem Religiosos, vt non incedant soli, est actus iurisdictionis, & superioritatis. Adsunt autem plura priuilegia, quæ eximunt Regulares à iurisdictione, & correctione Ordinariorum quorum plura in fauorem Monachorum affert Tamburin. *tom. 1. de iure Abbatum disp. 15. q. 18,* & alia in fauorem Mendicantium refert Donat. *in praxi rer. regular. par. 2. tract. 13. de exemp. q. 8.* Illud tamen Sixti IV. in Bulla, quæ dicitur Mare Magnum, quæ est *1. eiusdem Pontificis apud Confect. in Collect. priuileg. Mendicant.* Concessum Prædicatoribus, est singulare, ibi. *Et ne pratextu Constitutionis Innocentij IV. Pradecessoris nostri, quæ incipit*, Volentes, *locorum Diœcesani, & alij Ordinarij, ac alij quicunque in personas, & loca Fratrum Pradicatorum contra eiusdem Gregorij Pradecessoris Ordinationem sibi quancunque iurisdictionem, & superioritatem vindicare præsumant, districtius inhibemus, ne quisquam absque dicta Sedis speciali commissione, & auctoritate in personas, domos, & loca dicti Ordinis Pradicatorum, vtpote prorsus exempta, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, & loca huiusmodi aliquam praeminentiam, superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu res, de qua contra ipsos ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat.* Videat quæso Lector, an vigente hoc priuilegio, possit alicui venire mentem, quod Ordinarius possit reformare regulares, quod eant bini.

Bonorum Religionis deletæ, & extinctæ dispensatio ad quem pertinet? Quæstio XXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Bona Religionis extincta cuius sint.*
2 *Non concordant in hoc Doctores.*
Pertinent ad Summum Pontificem, si religio sit exempta; ad Ordinarium, si non sit exempta.
3 *Si non tota religio, sed solum aliqua Monasteria extinguantur, cuius sint bona monasteriorum destructorum.*

1 Resp. Si Religio à Summo Pontifice deleta, & extincta est, acquiritur dispensatio bonorum illius Summo Pontifici, si loquamur de Religione exempta; si de non exempta, sed Episcopo subiecta, acquiritur Episcopo, tamquam illorum dispensatori. Bonac. *tom. 1. fol. 893. n. 4. per extensum.*

AD-

2 Non concordant quò ad hoc Doctores: nam aliqui volunt quod Monachi, seu religiosi, qui supersunt debeant ea diuidere inter se, ita tamen, vt non pertineant ad ipsos vti singulos, nam id esset contra votum, sed pertineant ad ipsos, vt vniuersos. Ita Glos. *in cap. Cum dilecta de rescriptis*. Hostiens. *ibid.* Anton. *in cap. In nullo* 18. *quæst.* 2. *n.* 26. Felin. *n.* 2. Et fundantur in dicto cap. *In nullo*. ibi. *Res autem, quam habent communes, secundum iura eis competentia distribuantur*. Alij vero volunt, quod si religio sit exempta, bona pertineant ad Summum Pontificem: Si vero sit subiecta Ordinarijs, pertineant ad ipsum Ordinarium. Ita docent Bald. *in l. Hæreditas* 1. *in fine, ff. de hæred. instit.* Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *c.* 16. *q.* 10. Sanchez *lib.* 7. *sum. c.* 32. *n.* 58. Bonac. *de clausura q.* 2. *pun.* 9. §. 4. *difficul.* 2. *n.* 4. Verum hoc ita accipiendum est, vt quamdiu supersunt religiosi talis religionis, debeant percipere congrua alimenta de bonis eiusdem religionis, quia habent iam acquisitum ius ad percipienda alimenta de talibus bonis, quo priuari non possunt, præsertim, quia fieri potest, quod saltem non omnes dederint causam extinctioni religionis.

3. Econtra tamen contingit, quando non tota religio, sed aliquod, aut aliqua tantum Monasteria destruantur, vt quia in ipsis non possit regularis obseruantia manuteneri; nam tunc bona distribuenda sunt Monasterijs, ad quæ transferuntur religiosi Monasteriorum destructorum. Ita communiter præsertim Roman. *in l. Si seruus eius, n.* 13. *ff. de acquir. hæred.* Bart. *in l. Quod seruus, n.* 2. *ff. de stipulat. seruus*. Angel. *Instit. de stipulat. seru. init. n.* 4. Petrus de Perus. *tract. de mutat. stat. Eccles. c.* 2. *n.* 1. Rebuf. *de nominat. Rubr. de reg. ad prælat. nomin.* verbo *Concessa*. ver. *Quid si Monachus*. Rodriquez *quæst. regul.* 5. *ar.* 4. & 6. *tom.* 3. sequuntur Sanchez *lib.* 7. *sum. c.* 32. *n.* 59. Bonac. *de clausu. q.* 2. *pun.* 9. §. 4. *difficul.* 2. *n.* 3. Quia cum Monasteria, ad quæ transferuntur religiosi monasterij extincti succedant in onera, atque adeo substituantur monasterijs destructis, debent etiam succedere in emolumēta eorumdem monasteriorum. Et ideo erunt diuidenda proportione seruata iuxta numerum religiosorum, qui transferuntur ad tale monasterium. Et ita seruari iussit Vrbanus VIII. dum Generalis Minimorum instetit, quosdam conuentus exiguos supprimi, vt in litteris datis 23. *Iunij* 1633. apud Donat. *in prax. rer. regular. par.* 2. *tract.* 1. *quæst.* 23. *num.* 5.

Qua de causa sancitum sit, ne noua religio instituta in Ecclesiam inducatur sine Romani Pontificis authoritate? Quæstio XXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Cur requiratur auctoritas Summi Pontificis pro fundanda noua religione.*
2 *Ex natura rei non potest fundari religio sine approbatione Pontificis, Collegium non potest institui inconsulto Pontifice.*
3 *Religio instituta pro vna Diœcesi an requirat approbationem Pontificiam.*

1 Resp. vt constat ex his, quæ Abbas Vspergensis *in Chronica anni* 1212. tradidit (ex quo videntur accepisse Guido Carmelitanus, Abbas Trithemius, & Paulus Æmilius) paulo ante tempora Innocentij III. fuere Valdenses hæretici, qui vulgò Pauperes de Ludguno vocabantur, & quidam alij, qui sese Humiliatos nominabant. Hi omnes quoddam Monastici instituti genus professi fuerant: quos tamen Lucius III. tanquam hæreticos damnauerat, eo quòd superstitiosis quibusdam ritibus, ac cœremonijs viderentur imbuti, videlicet, illi Dei verbum in latibulis, & occultis Conuenticulis plerumque seminabant: Ecclesiæ Dei, & Sacerdotio detrahebant. Et cum Pauperes è Lugduno oriundi nihil proprium se possidere, nullum certum locum, vel sedem habere profiterentur, per vicos, & castella non sine offensione aliorum vagabantur. Tandem apud Romanum Pontificem, vna cum Magistro suo Bernardo quodam Lugdunensi ciue contenderunt, vt eorum institutum eius auctoritate confirmaretur, ne, quam alij Humiliati à Lucio III. damnationem pertulerant, ipsi quoque perferre cogerentur. Cæterum Innocentius III. superstitiosa quædam dogmata istis hominibus obiecit, vt quòd calceos desuper præcidebant, & tamen fingebant se nudis pedibus incedere. Et cum certas quasdam cappas Religionis causa deferrent, comam minimè tondebant. Viri, & mulieres simul per vias ambulabant, & plerunque in eodem domicilio commorabantur, imo in eisdem lectulis quiescebant interdum: quæ omnia asserebant se ab Apostolis accepisse. Et quòd à Romano Pontifice sui instituti confirmationem sæpenumero petitam impetrare nequiuerant, schisma in Ecclesiam inuexerunt, ac tandem in hæresim lapsi sunt. Hæc fermè omnia Abbas Vspergensis, ex quibus elicio ab Innocentio III. in Conc. Lateranensi idcirco fuisse decretum ne quis nouæ Religionis institutum fundaret.

AD-

ADDITIO AD QVAEST. XXXVIII.

2 In cap. *fin. de relig. domib.* prohibetur instituí nouam religionem fine licentia Apostolicæ Sedis, sed omnes, qui ad religionem vocantur, debere suscipere regulam alicuius religionis ex approbatis. Et hæc prohibitio prouenit etiam ex natura rei, tum, quia in fundanda religione agitur de interesse totius Ecclesiæ, siquidem fit pars specialis Ecclesiæ: vnde debet esse congrua pars, seu congruum membrum, & proinde vt tale approbari. Tum quia non potest fundari noua religio fine peculiari instituto. Hoc autem institutum approbari debet, ne fortè contineat aliquem errorem, aut sit in præiudiciū Ecclesiæ, aut minus ipsi decorum, & ideo hoc ipsum notat etiam Suarez *tom. 3. de relig. lib. 2. de relig. statu sect. 15. n. 14.* Vnde vt aduertit Glos. *in dict. cap. fin.* verbo *Nouam religionem*. nec etiam nouum Collegium fundari potest inconsulto Principe. *l. 3. ff. de colleg. illegit.*

3 Et quamuis religio non institueretur pro tota Ecclesia, sed solum pro aliqua Diœcesi, vt antiquitus contingebat, quando fundabantur monasteria absque intentione propagationis; & si contingebat propagari, id erat per imitationem, non per veram propagationem, adhuc tamen esset necessaria approbatio Summi Pontificis, vt desumitur ex dicto *cap. fin. de religios. domib.* ibi. *Similiter qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, regulam, & institutionem accipiat de approbatis.* Militat enim eadem ratio, siue religio ordinetur, vt diffundatur per totam Ecclesiam, siue fundetur pro vna tantum diœcesi; nam semper est speciale membrum Ecclesiæ, & semper debet respicere eumdem finem. Et ideo quando antiquitus fundabantur in vna tantum diœcesi cum consensu Episcopi, non erant religiones canonizatæ quò ad institutum, nec erat certum, quod essent in vtilitatem Ecclesiæ, sicuti quando approbantur à Summo Pontifice. Et proinde religionem ex genere suo esse approbandam à Summo Pontifice, tradunt Azor. *par. 1. lib. 11. c. 23. q. 5.* & *par. 2. lib. 5. c. 7. q. 1.* Reginal. *lib. 18. praxis fori pœnit. nu. 364. ver. Accedit.* Peirin. *de priuileg. ad Constit. 1. Archiepiscopi Pyrrhi.* Rodriquez *qu. regul. 48. ar. 3. tom. 3.* Barbosa *de potest. Episcopi alleg. 59. numero 47.*

An induentes habitum nouæ Religionis sine licentia, possint ab Episcopo puniri, & sic etiam gestantes habitum Regularem, cum non sint Regulares?
Quæstio XXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Induentes habitum nouæ religionis possunt ab Episcopo puniri.*
Assumentes habitum Regularium puniuntur ab Episcopo.
2 *Cur punitio spectat ad ipsum.*
3 *Habitus religionum non potest ab aliquo deferri.*
4 *Deferentes mortaliter peccant.*
Ordinarij, & Nuncij tenentur sub mortali punire deferentes habitum religionum.
Districtio, Districtè, importat obligationem sub mortali.

1 Resp. Affirmatiuè, & est tex. *in c. 1. de relig. domib. in 6.* in quo prohibetur habitus nouæ Religionis in communi, & peccant mortaliter facientes contra *d. c. 1.* iuxta Abb. *in c. 2. de foro competen. n. 11. vers. imo nescio.* Item facit *tex. in c. vt Clerici.* & ibi Abb. *de regul.* vbi dicitur, quòd laici non possunt vti habitu Monachali. Ripa, *responso quinto*. Item facit, quod dicunt Dominicus, & Franchus *in c. vlt. de bigamis in 6.* Quòd Iudex Ecclesiasticus potest prohibere laicis, ne deferant habitum, vel tonsuram Clericalem.

ADDITIO AD QVAEST. XXXIX.

2 Idem notant communiter Doctores *in dict. c. 1. de relig. domib. in 6.* Abbas, Io. Andr. Archidiacon. Franc. Monach. Domin. Gemin. Ancharan. quia in dicto tex. nedum prohibetur nouam religionem instituere, sed etiam habitum nouæ religionis introducere. Spectat autem punitio ad iudicem Ecclesiasticum, quia agitur de delicto, quod religionem concernit, & tanquam læsiuum iuris spiritualis prohibetur lege Ecclesiastica.

3 Extat autem concessio Vrbani VIII. in fauorem Fratrum Minorū de obseruantia sub *die 3. Octobris 1636.* relata apud Peirin. *de priuileg. in fine in Constit. Vrbi 23.* per quam iniungit Ordinarijs, & Nuncijs, quod non permittant, deferri ab aliquo habitum S. Francisci sub hoc tenore. *Omnibus, & singulis Locorum Ordinarijs, ac nostris, & Sedis Apostolicæ Nuncijs vbiuis terrarum constitutis, & degentibus, tenore præsentium districtè præcipiendo mandamus, ne de cætero quemquam prædictam tunicam oblongam cum, vel sine mantello, absque Superiorum prædictæ religionis Minorum de Obseruantia, & cuiusuis Instituti, seu Congregationis Ordinis eiusdem S. Francisci licentia in scriptis obtenta, quoquo modo deferre permittant; atque si aliquem præmissorum transgressorem repererint, illum carceri, mancipandum tali habitu exuendum, & arbitrarijs pœnis mulctandum irremisibiliter curent.* Quod cum concessum fit in fauorem huius religionis, habet vim priui-

uilegij, & proinde se extendit ad omnes religiones habentes communicationem priuilegiorum, quamuis habitum diuersum induant, vt etiam aduertit Cespedes *de exempt. Regular. c.24. dub.393. n.4.* nam tendit in fauorem habitus religionis.

4 Ex qua Constitutione duo eliciuntur. Primum, quod gestantes habitum alicuius religionis communicantis in hoc priuilegio, mortaliter peccent: quod colligitur ex pœna imposita, quæ est carceratio cum alijs arbitrarijs pœnis, quæ cùm sit grauis, arguit peccatum mortale; & quia etiam materia de se est grauis, nempe vsurpatio alieni habitus proprij characterizantis religionem. Alterum, quod Ordinarij locorum, & Nuncij Apostolicæ Sedis tenentur sub mortali non permittere, quod habitus huiusmodi ab aliquo deferatur, sed sub eodem peccato tenentur punire iuxta præscriptum Constitutionis, nam Pontifex vtitur verbis. *Districtè præcipiendo mandamus.* Dictio enim *districtè* iuncta verbis præceptiuis declarat obligationem sub mortali, vt obseruant Nauar. *c.23. Manual. n.53.* Azor. *par.1. lib.5. c.6. q.5.* Sanchez *lib. 6. sum. c. 4. n. 43.* Suarez *lib.4. de legib. c. 18. n. 3.* Merol. *tom. 2. theol. moral. disp.4. c.3. dub.26. n.252. in fine.*

An viri, & mulieres exercentes theatralia possint habitum Regularium deferre? Quæstio XL.

SVMMARIVM.

1 *Exercentes theatralia non possunt induere habitum religiosum:*

2 *Assumens habitum religionis ludi causâ, an cogatur ad religionem.*

1 Resp. Negatiuè, tex. est *in auth. de Sanctiss. Episc. §. final,* in quo textu est huiusmodi prohibitio magis generalis: & Episcopus super hoc prouidere debet sub pœna graui corporali. In Hispania *est l. Regia par.1. tit.6. l.36.* Laicus Religiosum habitum ludi, vel detrahendi causa, flagellis cæsus à loco, vbi id fecit, expellitur.

ADDITIO AD QVAEST. IX.

2 Assumentes habitum religiosum ludi causa, notat Glos. *in c. Mulieres, 27. qu. 1.* cogi ab obseruantiam religionis. Verum notat Gregor. Lopez *in l. 36. V estr. tit.6. par.1.* id in practica non seruari. & rectè.

An Eremitæ sint Regulares, & de foro Ecclesiæ, & an subsint iurisdictioni Episcoporum, in quorum Diœcesi commorantur? Quæstio XLI.

SVMMARIVM.

1 *Eremitæ sunt de foro Ecclesiæ.*
2 *Non solum de æquitate, sed etiam de iure.*
3 *Quinam Eremitæ fruantur priuilegijs Ecclesiæ.*
4 *Eremitæ an gaudeant priuilegio canonis.*
Quid requiratur, vt gaudeant.

1 Resp. Eremitas de foro Ecclesiæ fateri necessario est, quia pertinent ad dispositionem Ecclesiæ, *c. vnico, in fin. de excess. Prælat. lib.6. cap. priuilegium, de verb. signif. lib. 6. vers. cellis ad Monasterium spectantibus;* & hanc opinionem affirmarunt Fel. *in c. 2. de foro comp. nu. 1.* & ibi Ant. de Butr. Barbatia, & Aretin. Inno. *in c. cum ad Monasterium, de Elect. Collectar. c. ex parte de conuers. coniug. & in c. cum Ioannes Eremita, de fide instrument.* Card. Turrecrem. *in c. qui verè, in 2. q.16. q.1.* D. Antoninus *in summa par. 3. tit. 16. c. 5. 4.* Imol. *in Clem. per literas col. 1 de præbend.* Gemin. *in cap. indemnitatibus, in §. supradicta in 1. not.* & ibi Franch. *in not. 1. de electione lib.6.* Stephanus Aufret *in additionibus ad Capell. Tholos. in decis. 8.* & hanc etiam tenet Glossa, quam sequitur Bart. & Angel. *in l.2. ff. de ius vocand.* volentes, Eremitam in ius vocari non posse, sed eius Prælatum, qui respondere debet pro eodem, & gaudere priuilegio Monachorum, & Clericorum. Idem Angel. *in cons. 121. vers. quinimo etiam Eremitæ,* & hanc esse veram, & communem opinionem testatur Boerius *in tract. de vita Eremitica n. 14. prope finem vers. & illa est vera & communis opinio.*

2 Ex quo infertur primò, non esse verum dictum Abbatis *in c. 1. de foro compet. n. 32.* volentis hanc opinionem procedere de æquitate. Sed contrariam esse veriorem de iure, quia (ut

pro-

probant præcitati Doctores) hæc est vera, & communis opinio, quàm amplexi sunt Domini de Rota, *vt decis.* 1. *de Regular.* in antiquis. Item infertur, non esse veram illam opinionem, videlicet Eremitas gaudere priuilegijs Ecclesiæ, si sint sub obedientia alicuius superioris, vel Episcopi, prout Abb. *in c. ex parte*, *n.* 10. *de conuers. coniug.* Archid. *in d. c. qui verè* 16. *q.* 1. *Summa Syluestrina in verſ. Eremita*, *in* 2. *§.* 1. Nauar. *in Manual. c.* 27. *n.* 79. quia, vt probat Ant. de Butr. *in conſ.* 19. *verſ. ad nonum*, quem sequitur Boer. *in d. tract. de vita Eremitica n.* 13. Vita Eremitarum est approbata tanquam in statu pœnitentium. Tales enim Eremitæ sunt & esse debent sub obedientia Episcopi, *c. aliud*, 10. *q.* 1. nec sunt, sicut locustæ sine capite, vt quidam dixerunt, quia imò subsunt Episcopo, & reputantur personæ Ecclesiasticæ, & gaudent priuilegio Clericorum, nec aliud caput, vel Superiorem compelli possunt habere; quia Christum habent in caput, & Summum Pontificem & Episcopum, siue eorum Parochianum, in cuius Diœcesi, & Parochia sunt; & si habent Abbatem, tunc quò ad iurisdictionalia, & forum pœnitentiæ, sunt sub ipso Abbate, sicut sub Episcopo.

ADDITIO AD QVAEST. XLI.

3 Supradicta non procedunt de Eremitis, qui voluntate propria degunt in Eremis absque vllo speciali capite, cùm subsint: quia isti sine aliquo ordine sunt personæ laicæ. Nec de Eremitis, qui emittunt tria vota substantialia religionis, quia isti tanquam exempti non subsunt Episcopo; sed solum de Eremitis, qui sub obedientia alicuius superioris Ecclesiastici viuunt, & inseruiunt in aliquo munere Ecclesiastico. Ita notant Lezana *in q. Regul. tom.* 2. *c.* 7. Cespedes *de exempt. Regular. c.* 24. *dub.* 374. *n.* 3. Et hos volunt gaudere priuilegio fori.

4 An autem gaudeant priuilegio canonis? Affirmant Nauar. *c.* 28. *Manual. n.* 79. Laiman *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 2. *c.* 5. *n.* 4. Suarez *disp.* 22. *de censur. sect.* 1. *n.* 22. Lezana *tom.* 2. *q. regular. c.* 7. *n.* 6. Quia scilicet sunt personæ Ecclesiasticæ Deo specialiter dicatæ. Hoc tamen limitatur ab alijs, vt non gaudeant priuilegio canonis, nisi ex toto sint Deo dicati, & viuant sub regula. Ita Felin. *in cap. Non dubium, in fine, de sentent. excommun.* Abbas *in cap. Vt priuilegia, n.* 3. *de priuileg.* Lambertin. *de iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *q.* 7. *pun. ar.* 4. *n.* 1. & 4. Dec. *lib.* 4. *crimin. c.* 9. *n.* 9. Syluester verbo *Eremita*, *n.* 2. Aufrer. *ad Capel. Tholoſ. q.* 8. *n.* 2. quos citat, & sequitur Beller. *par.* 1. *disquisit. Cler. tit. de fauor. Cler. §.* 1. *num.* 41.

An licentia Episcopi, vel eius Vicarij, quæ interuenire debet in renunciatione facienda à Nouitijs intra duos menses proximos ante professionem, debeat esse in scriptis, & an semper præcedere debeat; & an sufficiat, quod sit petita, etiamsi non obtenta: & an satis sit licentia tacita habita ex ratihabitione de præsenti, aut futuro?

Quæstio XLII.

SVMMARIVM.

1 *Non exigitur licentia Episcopi in scriptis pro renunciatione nouitiorum.*
2 *Non sufficit petita, sed requiritur obtenta.*
3 *Sufficit tacita, seu ratihabitio de præsenti.*
4 *Ob quem finem sit necessaria in scriptis.*
5 *Non solum debet esse petita, sed etiam obtenta. Quid si Episcopus iniustè deneget?*
6 *Licentia Episcopi præcedere debet renunciationem.*

1 Resp. Non exigi licentiam in scriptis, manifesti iuris est, quòd Tridentinum nullam scripturæ mentionem fecerit; & vbi in scriptis eam obtinendam voluit, id expressit, vt fecit *ead. sess.* 25. *de Regularib. cap.* 5. tractans de licentia ad ingrediendum Monasteria Monialium. Item, quia omnis dispositio potest fieri verbo, nisi lex requirat ad actus valorem scripturam. Quamuis autem ea licentia in scriptis necessaria non sit ad valorem renunciationis, est tamen vtilissimum eam in scriptis obtinere cum Notarij subscriptione, fidem de ea facientis, vt si fortè de eius valore lis moueatur, allegato licentiæ huius defectu, possit in foro externo fides de illa fieri.

2 Nec satis est petita, sed debet esse obtenta, quia decretum hoc dicit, cum licentia; at non dicitur cum licentia fieri, quando ea solum petita est. Item, quia *cap. licet de Regul.* vbi

exi-

exigitur licentia tantum petita, id exprimitur.

Hæc autem licentia præcedere debet, quia licet in alijs rebus non sit modica difficultas, an sufficiat licentia subsequens: at hic non militant rationes, quæ probant sufficere in illo casu licentiam subsequi, quod hæc renunciatio non sit actus vltimæ voluntatis reuocabilis (vt dici solet) vsque ad mortem, sed statim firmus omninò, & validus sit, & cum ad sui valorem indicat licentiam, ea necessariò debet præcedere, vbi non constat quod ea præcesserit: si tamen renunciatio illa fieret sub conditione, si postea Episcopus approbet, satis erit approbatio superueniens.

3 Atque satis est eam esse tacitam, habitam ex ratihabitione de præsenti, nec sufficit ratihabitio de futuro, quia requiritur ad valorem actus.

ADDITIO AD QVÆST. XXXII.

4 Idem obseruant Vecchius *in praxi nouitior. disp. 8. dub. 9. num. 5.* Faust. *lib. 5. Thesauri relig. q. 2.* Barbosa *ad cap. 16. num. 23. de regul. sess. 25. Concil. Tridentin.* & *de potest. Episcopi allegat. 99. numer. 10.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 7. de bonis Nouitior. quæst. 8. num. 3.* Cespedes *de exempt. regul. cap. 2. dub. 32. num. 4. ver. Notat tamen,* pro litibus autem, & controuersijs, quæ ratione ipsius oriri possunt, requiritur in scriptis, vt obseruat Donat. *citat.* Præsertim quia etiam ex lapsu plurium annorum non præsumitur, vt dixit Rota *in Romana fideicom. 14. Nouembr. 1624. coram Remboldo.*

5 Quod hæc licentia non solum debeat esse petita, sed etiam obtenta, tradunt Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. num. 76.* Faustus *lib. 5. Thesauri Relig. qu. 291.* Peregrin. *ad Constit. Cler. Regul. par. 2. cap. 1. litera C. §. 32.* Barbosa *de potest. Episcopi allegat. 99. num. 10.* Ced. *lib. 1. quæst. canon. quæst. 6. num. 14.* Vechius *in praxi Nouitior. disp. 8. dub. 9. num. 3.* Donat. *in praxi rer. regular. par. 4. tract. 7. quæst. 8. nu. 1.* Cespedes *de exempt. regular. cap. 2. dub. 32. num. 4. ver. secundò notat.* Sed quid si Episcopus iniustè denegaret licentiam? Resp. quod tunc subintrat iurisdictio Archiepiscopi, iuxta ea, quæ tradunt Vechius *num. 3. citati dub.* Barbosa *citata allegat. 99. num. 6.* Faustus *quæst. 196. cit. lib. 5. Thesauri relig.* Peregrin. *citato loco §. 27.* & ideo poterit interponi appellatio ad Archiepiscopum, aut etiam ad Sacram Congregat. Concilij Trident. præsertim quando Episcopus esset immediatè subiectus Romanæ Sedi: & cum appellatione pendente nihil sit innouandum, suspenderetur professio, si nouitius decisionem expectare vellet.

6 Quod licentia Ordinarij præcedere debeat renunciationi Nouitiorum, tradunt etiam Cened. *q. 6. canon. num. 14. lib. 1.* & dixit Rota *in dicta Romana fideicom. 15. Nouemb. 1624. coram Remboldo.* Nam requiritur ad validitatem renunciationis, tanquam forma, eo quod Concil. irritat renunciationem factam sine tali licentia in *dict. c. 15. de regular. sess. 25.* Quando autem deficit id, quod requiritur pro forma, actus redditur nullus. Ex quo fit, quod si renunciatio sit conditionalis, si nempe accesserit consensus Episcopi, quod tunc solum incipiat valere, quando talis consensus accedit, quia tunc solum habet formam validitatis.

An Prælati Regulares possint facultatem concedere in suis Monasterijs exemptis; Nouitijs volentibus renunciationes facere intra duos menses proximos ante professionem ad præscriptum Conc. Trid. Quæst. XLIII.

SVMMARIVM.

1 *Prælati Regulares exempti nequeunt concedere Nouitijs licentiam renunciandi.*
2 *Ita communiter, & praxis.*
3 *Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt hanc facultatem concedere.*
4 *Consuetudo an possit praualere contra hoc Decretum Concilij.*

1 Resp. Quod quidam id existimare possent, censentes ita intelligi Tridentinum, vt Episcoporum sit, eam licentiam concedere in Monasterijs sibi subiectis; at in exemptis id pertinere ad Prælatos Regulares, sicut ad ingrediendum Monasteria Monialium Episcopo subditarum, exigitur Episcopi licentia; si autem exemptæ sint, Prælati sui Regularis, vt tradit Nauar. *comment. 4. de Regularibus, numer. 60.* si consuetudo ita se habet, & sic intelligens decretum Tridentini, *sess. 25. de Regularibus cap. 9.* petens licentiam Episcopi ad ingressum in huiusmodi Monasteria. Secundo possent duci, quod Episcopus nulla Iurisdictione potiatur in Monasteria exempta, sed solis Prælatis Regularibus subsint, quod non tantum quoad professos, sed etiam quoad Nouitios est intelligendum. Cæterum dicendum est, in vtrisque Monasterijs exi-

exigi licentiam Episcopi, vel eius Vicarij necessariam esse, nec sufficere licentiam Prelati Regularis. Ducor, quia decretum hoc, virtute cuius huiusmodi licentia ad hanc renunciationem petita est, solam Episcopi, aut eius Vicarij licentiam petit: quando autem aliud voluit id expressit, vt in d. c. 5. petens licentiam Episcopi, vel alterius Superioris? & ideo ea doctrina Nauarri, quæ verissima est, huic decisioni non obstat. Minus etiam obstat, Nouitios Religionis exemptæ non subdi Episcopo: quia id verum est, præter casus, in quibus Tridentinum eos Episcopis subiecit, vt fecit in hoc *cap. 16. & c. 17. seq.* & ideo hanc partem sustinet Manuel. *qq. Regular. tom. 2. q. 47. art. 14.*

ADDITIO AD QVAEST. XLIII.

2 Communis est doctrina, quod Prelati regulares nequeant concedere licentiam Nouitijs renũciandi proprijs bonis: sed omnino sit necessaria licentia Episcopi. Ita Rodriquez *tom. 2. sum. cap. 7. num. 1. in fine*. Vega *par. 2. sum. cap. 50. casu 3.* Peregrin. *ad Constit. Cler. Reg. par. 1. cap. 1. litera C. §. 30.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 23. ar. 6. conclus. 2.* Vecchlus *in praxi Nouit. dist. 8. dub. 9 nu. 2.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. n. 74.* Cespedes *de exempt. Regular. cap. 2. dub. 32. num. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 7. de bonis Nouit. quæst. 7. nu. 7.* Ita enim interpretatur praxis ipsum Concilium, & proinde in hoc casu, appellatione Episcopi non veniunt Prelati Regulares.

3 Abbates tamen, cœterique Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, & subditos laicos, poterunt hanc licentiam concedere, vt notant Sanchez *lib. 7 sum. cap 5 num. 63.* Barbosa cum alijs *de potest. Episcopi alleg. 99. num. 4.* Donat *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 7. de bon. Nouit. qu. 7. num. 6.* Quia in iurisdictionalibus veniunt appellatione Episcopi, & proinde exercere possunt, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis.

4 An autem necessitas huius licentiæ possit cõsuetudine tolli, affirmant, si modo legitimè præscripta sit consuetudo, Rodriquez *par. 2. sum. cap. 7. num. 1. in fine*. Vega *tom. 2. sum. cap. 50. casu 3.* Lezana *tom. 1. quæst. regular. cap. 24. num. 34. in fine*. Donat. *in praxi rer. regular. par. 4 tract. 7. de bonis Nouit. quæst. 13.* Verum resolutio huius difficultatis pendet ex alia quæstione, an per actus nullos induci possit consuetudo: in qua ex Doctoribus alij stant pro vna parte, et alij pro opposita, iuxta ea, quæ retuli *in quæst. moralib. canon. quæst. 316. nu. 1. & sequent. Centur. 3.* Et difficultas resoluenda est iuxta ibi dicta. Cum enim renunciatio, seclusa licentia Episcopi, non sit nulla de iure naturali, sed tantum de iure positiuo; quia scilicet Concilium Trident. eam annullat; videndum est, an talis renunciatio habeatur pro valida ab ijs saltem *tacitè* consentientibus, à quibus conualidari potest: quia si habetur pro valida, actus censetur conualidatus, & ideo potest inducere consuetudinem; secus autem, si non habeatur pro valida. Quia tanquam nullus non potest aliquem inducere effectum, *l. si aut nullum, C. de legit. hared.* & *cap. illud de iurepatronat.* iuxta dicta in illa *quæst. canon. cit.*

An bimestre tempus præscriptum à Conc. Trid. Nouitijs volentibus renunciationes facere ante professionem debeat esse mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno bissextili, & quid si professio differatur, valeat renunciatio. Quæstio XXXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Bimestre, in quo est facienda renunciatio ante professionem, quomodo computetur.*
Renunciatio an valeat, si differatur professio.
2 *Bimestre quomodo computari debeat.*
3 *Sufficere, quod sit morale, qui doceant.*
Quæ computatio adhibenda ex verbis Concilij.
4 *Bimestre accipiendum in ordine ad professionem prout immediatè subsequi deberet annum probationis.*

1 Resp. Computandos esse hos duos menses de momento ad momentum, & secundum quod occurrit mensis in Kalendario, & quod ex illo mense deficit, accipitur de sequenti, & ita habebit ille mensis triginta dies, vel 31. vel 28. vt in Kalendario occurrit: & si occurrat annus bisextilis, computandum est tempus à die correspondente posteriori illi diei. Ducor, quia Tridentinum disponit à quo tempore bimestre illud incipere debeat, nempe à die professionis futuræ, in quo euentu computatur dies de momento ad momentum, vt occurrit in Kalendario. Insuper petit determinatam ætatem, nempè, eam, quæ satis est ad profitendum post bimestre. At ea ætas computatur de momento ad momentum etiam in anno bisextili. Nihil autem refert facta semel renunciatione bimestri illo ante professionem legitimè faciendam,

vt quia transacto bimestri est completa ætas, & annus nouitiatus, differri professionem, ex quacunque causa dilatio contingat; adhuc enim valida erit renunciatio, quia cùm lex ea,quæ frequentiùs contingunt, spectet, *l. Nam de ea, ff. de legib.* & professio attento Iure, & frequentiùs fiat completis ætate debita, & anno Nouitiatus, decretum hoc petens renunciationem fieri bimestri ante professionem, intelligendum est de bimestri proximo tempori, quo regulariter professio fieri debet. Item quia in hac renunciatione saluatur omnino mens Tridentini, quæ fuit, ne temerè feruoribus vocationis ductus Nouitius renunciet, sed quando debita maturitate expertus est decem mensibus Religionis austeritates. Facit Menochius *conf. 388. num. 7. vol. 4.* vbi rationem, cur bimestri ante professionem facienda sit renunciatio, reddit his verbis: *Cum eo tempore iam sint Nouitio penè probata, & deliberatio emittenda professionis iam manifesta satis appareat cursu decem mensium*. hæc ille.

ADDITIO AD QVAEST. XLIV.

1 Hoc bimestre mathematicè computandum, tradunt etiam Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. numer.* 81. Peregrin. *ad Constit. Cler. Regul. par. 2. cap. 1. litera. C. §. 20. ver. probatur quia*, Fanit. *lib. 5. Thesauri relig. quæst.* 193. Vechius *in praxi Nouit. disp. 8. dub. 9 num. 5.* Tamburin. *de iure Abbatis disp. 4. quæst. 10. num. 4.* Sperel. *decis. 16. num. 54. par. 2.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 4. tract. 7. de bon. Nouit. qu. 9. num. 1.* Quia inquit Donat. Concil. iniungit, quod fiat renunciatio intra duos menses proximos ante professionē, vnde computari debet à die futuræ professionis. Et sic pars anni nouitiatus debet regulari sicut regulatur ipse annus. Sed hæc non conuincunt, quia nedum cōputari deberet à die professionis, sed etiam à momento, si mathematicè esset computandum; nec ex eo, quod sit pars anni nouitiatus, fit quod eodem modo computari debeat, nam præfigitur in ordine ad alium effectum,

3 Vnde sufficere, si moraliter computetur, sentiunt Zechius *De repub. Ecclesiast. Tit. de regular. cap. 3. num.* 14. Zerola *par. 1. prax. Episcopal.* verbo *Monachus in fine*. Obstat tamen huic opinioni declaratio S. Congregat. *sub die 22. Ianuarij* 1617. apud Aldan. *in Compen. canon. resol. lib. 4. tit. 3. num. 8.* in qua fuit dictum, quod non teneat renunciatio facta ante duos proximos menses. Posset tamen huic declarationi responderi, quod sensus sit, quod non valeat renunciatio facta ante duos menses moraliter computatos. Solum ergo ex verbis Concilij desumi potest fundamentum pro communi sententia, nam habet, quod renunciatio fiat intra duos menses proximos ante professionem; si autem sic menses computarentur moraliter, & renunciatio fieret etiam per solam horam ante duos mēses computatos mathematicè, non fieret intra duos menses, quia totum tempus, quod præcedit menses mathematicè sumptos, non est intra ipsos; & cum menses non diuidantur inuicem moraliter, sed mathematicè, dum à Concilio accipiuntur secundum numerum, accipiuntur prout ex sui natura diuiduntur, & plurificantur.

4 Quod isti duo menses assignati pro renunciatione facienda, & proximi ante professionem accipiendi sint, habita ratione complementi anni probationis, & proinde de proximis ante professionem, quatenus deberet immediate subsequi annum probationis; & proinde nihil referat, quod professio differatur vltra duos menses, sed renunciatio facta teneat, tradunt Sanchez *lib. 7. sum. cap. 5. num.* 81. Vechius *in praxi nouitior. disp. 8. dub. 9. num. 5. in fine.* Barbosa *ad sess. 25. Concil. Trident. sess. 15. cap. 16. n. 37.* Bordon. *tom. 2. consil. Regular. resol. 60. num. 12.* Donat. *in praxi rer. regular. tract. 7. de bon. nouit. quæst. 10. num. 11.* & ita declarauit S. Congr. *die 17. Octob.* 1594. *apud Vech. citat.* Nam adhuc seruatur forma Concilij Trident. cum renunciatio fiat in tempore ab ipso assignato, siquidem non assignat bimestre indeterminatum, sed determinatum, nempe illud, quod immediate præcedit professionem emittendam completo anno probationis.

An Beneficium Nouitij vacet intra annum probationis; & quid, si possideat Canonicatum, habeat ius eligendi, & debeat vocari; & an possit Nouitio Beneficium, tam seculare, quam regulare, conferri? *Quæstio XLV.*

1 *Beneficium Nouitij ante professionem non vacat.*
Nouitius retinet ius eligendi annexum beneficio.
An vocandus ad electionem.
Beneficium an possit conferri nouitio.
Nouitius patronus potest nominare.
2 *Beneficium siue maius, siue minus sit, non vacat ante professionem.*
Nec etiam pensio.
3 *Nouitius habens beneficium cum iure electionis an vocandus ad eligendum.*
An possit constituere procuratorem.
4 *Quæ beneficia regularia non possint conferri, nisi expresse profeßis.*
5 *Quæ non profeßis, sed etiam laicis conferri possint, & quomodo.*
Modus est conditio resolutiua.

1 Resp. Non vacare, *ex c. Beneficium, de Rgularib. in 6.* vbi dicitur: *Beneficium illius, qui Religionem ingreditur, non est intra probationis annum alicui conferendum, nisi ad id ipsius accedat assensus.* Si quæres, cum Nouitius Beneficium, vtpote Canonicatum in probatione retineat, an ius habeat eligendi? Respondeo habere, quia inter fructus Beneficij computatur ius eligendi. Rogabis, an vocari debeat ad eligendum? Archidiaconus *cap. citato*, respondet esse vocandum, si sit loco vicinus, nisi fuerit Religionis gratia legitimè impeditus. Potest tamen, inquit, Procuratorem ad eligendum constituere. *At Paulus, & Ioannes Andreas in eod. cap.* vtrumque negant, quia causa Religionis, ritè, & legitimè abest. Secus verò esset de patrono, & de eo, ad quem non lege Collegij, sed ratione personæ ius eligendi pertinet, is enim vocari deberet. Geminianus & Franchus *ibid. docent*, siue vocatus, siue non vocatus ad eligendum accesserit, ius habere eligendi. Ex quo etiam efficitur, vt si sit patronus, ius habeat, nominandi, designandi, & offerendi Clericum promouendum ad Beneficium in eo constituendum.

Si quæres postea, an è contrario possit Nouitio Beneficium conferri? Respondet Glossa in eo capite, minimè: id colligit, quia status dubius non potest militiæ nomen dare, *l. qui statu, ff. de re militari, & l. qui de libertate, ff. de liberali causa.* Et hoc, inquit, intelligitur de Beneficio sæculari, quoniam regulare ei potest conferri. At vero Geminianus, & Franchus *ibidem*, in vtroque Glossæ aduersantur: aiunt enim Nouitio posse Beneficium sæculare conferri, regulare verò non item. Primum ex eo concludunt, quòd Nouitius adhuc sui iuris est, & proprium habere potest, ergo est capax Beneficij, quod sibi collatum, ratum, & acceptum habere poterit, suum assensum præstando. At verò regularis Beneficij capax non est, cum id sit iure prohibitum, quod solis professis conferendum decreuit. Clement. *quia Regulare, de supplen. neglig. Prælat.* & Clem. *ne in agro, §. sanè Prioratus, de statu Monachor.*

ADDITIO AD QVAEST. XLV.

2 Non vacare beneficiũ Nouitij per citat. tex. obseruant in eumdem locum Abbas, Io. Andr. Gemin. Monach. Dominic. Ancharan. Archidiacon. & alij. Et intelligitur de quocunque beneficio siue maiori, siue minori, cum tex. vniuersaliter loquatur, vt resoluunt Gigas *de pension. qu. 57. n. 5.* Sanchez *lib. 7. sum. c. 4. n. 3.* Imo etiam intelligitur de pensionibus, vt aduertit Sanchez *citat. num. 13.* Vallens. *de benefic. lib 4. tit. 14. n. 1. & 8.* Quia in hoc pensio æquiparatur beneficio, siquidem vtrumque ex incapacitate extinguitur, quæ tantum superuenit ratione professionis, non ratione Nouitiatus.

3 Nouitius possidens beneficium cum iure electionis, an vocari debeat ad eligendum, non concordant Doctores. Affirmant Archidiacon. *in cap. Beneficium, n. 1.* ver. *Asserens de regul. in 6.* Probus ad Monach. *ibid. n. 1.* Cardin. *in Clemen. fin. nu. 8. q. 10. de regular.* Bertachin. *d. Gabel. par. 7. princip. n. 56.* Mandos *in casib. annalib. n. 66. casu 197.* Magis tamen communiter negant. Ita Glos. *in cap. Beneficium*, verbo *Conferendum de regular. in 6.* Ancharan. *ibid. n. 3.* Monach. *num. 2* Dominic. *nu. 6. in fine.* Tiraquel. *de retrac. lignag. §. 1. glos. 8. n. 37.* Tapia *Authen. Ingressi*, verbo *Sin*, *cap. 2. n. 8. C. de Sacrosanc. Eccles.* Cuch. *lib. 3. Instit. maior. tit. 1. n. 96.* Angelus verbo *Nouitius, n. 1.* Tabiena *quæst. vlt.* Armilla *num. 18.* Syluester verbo *Religio 5. q. 11.* Zechius *de repub. Ecclesiast. tit. de regular. c. 3. n. 10.* Azor. *par. 1. lib. 12. c. 3. q. 1.* quos sequitur Sanchez *lib. 7. sum. cap. 4. n. 10.* Quia censetur legitime impeditus, seu absens, cum sit intra religionem, quamuis non religiosus, & in via renunciandi tali iuri. Si tamen accedat ad eligendum; erit admittendus, quia habet ius ad eligendum; quo priuari non potest, si vti velit. & ita notant Azor. & Sanchez citat. & Franc. *in dict. cap. Beneficium, n. 6. de regul. in 6.* Et quamuis Azor. & Monachus *citati* notent posse constituere Procuratorem ad eligendum, probabilius tamen est, quod possit; vt volunt Archidiacon. & Probus, quia hæc facultas conceditur legitimè impeditis, iuxta cap. *Si quis de elect. in 6.* Si enim non est vocandus tanquam absens, seu impeditus, poterit constituere procuratorem, & de impedimento constat, ne scilicet desinat vacare Deo, & cogatur se immiscere rebus sæcularibus.

4 Quod beneficia regularia conferri non possint nisi expressè professis, valet, si habeant annexam administrationem, vt obseruant Piasec. *in praxi Episcop. par. 2. cap. 5. num. 23.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 10. n. 10.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancel. glos. 8. n. 78.* Campanil. *in diuer. iur. rubr. 12. c. 7. nu. 160.* Puteus *decis. 254. lib. 2.* Burat. *decis. 463. num. 1.* Et ita etiam declarauit Sacra Congregatio *die 12. Decembris 1585.* apud Piasec & Burat. *cit.*

5 Verum, si beneficium Regulare non habeat annexam administrationem, conferri poterit non dum nouitio, sed etiam sæculari, dummodo tamen postea suscipiat habitum religiosum, & professionem emittat, vt tradunt Piasec. *par. 2. prax. Episcop. c. 5. n. 23.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. glos. 8. n. 77.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 4. nu. 24.* Massobr. *de confir. prælud. 7. dub. 21. nu. 9.* Rodriquez *in compend. q. regular. resol. 15. n. 4.* & ita refert decisum. Gonzalez *citat.* Vnde cum conferatur sub obligatione assumendi habitum religiosum, & profitendi, confertur sub modo; & ideo si non adimpleatur, resoluitur collatio. quia modus est conditio resolutiua faciens resolui, quod collatum est sub modo, vt notant Glos. *in l. 2. ff. de in diem adiect.* Bar. *in l. 1. ver. Tertia differentia* & *in l. Quibus diebus, §. Titio.*

tio. opposit. ult. ff. de condit. & demon. Ancharan. *col. ff. si cert. petat.* Paris. *consil.* 5. *n.* 12. *lib.* 4. *consil.* 69. *circa finem*. Socin. *in l. Pecuniam*, *not.*

An Nouitius delinquens iure puniatur per Superiorem Religionis? Et quid si extra Claustra delinquat, possit ab Episcopo puniri?

Quæstio XLVI.

SVMMARIVM.

1 *Nouitij delinquentes, à quibus puniendi.*
2 *Quid si extra claustra delinquat.*
3 *Absens cum licentia à claustro censetur residere.*
4 *Nouitius à solo prælato regulari puniri potest. Nouitius gaudet priuilegio canonis.*
5 *Nouitius delinquens notoriè, & cum scandalo extra claustra, quando puniri possit ab Ordinario.*
6 *Episcopus vt instare possit pro punitione regularium &c. debet probari notorietas delicti.*
7 *A quo puniendus Nouitius, si redeat ad sæculum.*
8 *A quo puniendus pro delicto commisso ante habitum susceptum.*
Constitutio Sixti V. circa criminosos ingredientes religionem moderata per Clemen. VIII.
9 *Criminosus quando cum fraude religionem ingrediatur.*

1 Resp. Quòd quæstio solum intelligitur, si Nouitius crimen admittat, cui capitalem pœnam iura, videlicet Canones, vel Leges irrogarunt: vt si fuerit homicida, proditor Patriæ, latro, adulter: nam certò conuenit inter omnes, si tantùm contra Religiosam, vel Ecclesiasticam disciplinam peccauerit, à Religionis Præfecto puniendum. Ioan. Andr. *in c. Beneficium, de Regularib. in* 6. quæsiuit apud quem Iudicem Nouitius conueniri debeat, Ecclesiasticum, an Ciuilem? Nam quòd coram Iudice Ciuili conueniri debeat, videtur inde concludi, quòd nondum sit Religiosus effectus. Quòd verò à Iudice Ecclesiastico puniendus sit, ex eo deducitur, quòd causa, & gratia Religionis in eum Ciuilis Iudex inquirere, & animaduertere non debeat. Archidiaconus, & idem Ioan. Andr. Geminianus, Franchus, & alij *in c. Beneficium, citat.* communi consensu tradunt, eum conueniri debere apud Indicem Ecclesiasticum, eo, quòd fauore, & causâ Religionis à Ciuilis Magistratus potestate est exemptus: sed prædicti Doctores *eo cap.* solùm videntur loqui de causis Ecclesiasticis, non de Ciuilibus. Cæterum, cum nostris temporibus omnes Religiosorum Ordines, Romani Pontificis beneficio, ab Episcoporum, quibus iure communi subiecti olim erant, potestate eximantur, efficitur, vt Nouitius delinquens à Monasterij Præfecto puniri debeat; quoniam sicut fauore Religionis à Ciuili Magistratu abducuntur Nouitij, sic etiam ab Episcoporum potestate, dum in probatione versantur. Nauar. *commen.* 2. *n.* 63. disputat an Religionis Præfectus iure communi cognoscat, & iudicet delicta Nouitij ciuilia, & criminalia: & concludit, iure communi tantum cognoscere delicta, quæ Nouitius committit contra Regulam, & cætera Religionis statuta, *& consi.* 58. *de Regularib.* idem docet, & tandem ait probabile esse, posse Præfectum Religionis cognoscere, & iudicare delicta Nouitij ciuilia, & criminalia, cuiusmodi est homicidium, perinde ac si esset Clericus, & Professus, & hoc est verius.

2 Tota difficultas est, si delinquat Nouitius extra Claustra. Et prima facie videtur dicendum, à suo Superiore: tum quia Nouitius gaudet fori priuilegio, ex ijs, quæ lat ssimè tradiderunt communiter DD. *in c. Religioso de sententia excommunicationis in* 6. tum quia Superiores Regularium sunt Priores, Prouinciales, & Generales eorum Religionis, vt latè de hac re agit Triuisan. *in tract. de modo, & ordine criminaliter procedendi inter Regulares, c.* 4. *& in decis.* 36. *n.* 1, *per tex. in c.* 1, *de capell. Monachorum*. Vbi Summus Pontifex mandat Episcopis, ne Regulares inquietent, & molestent, sed eorum crimina relinquant Superioribus ipsorum punienda; tum quia Iudex Ordinarius Regularium est Protector Religionis, vt per Card. *in cons.* 17. *n.* 1. & latiùs in practica obseruari testatur Staphil. *de literis Signaturæ Iustitia in tit. de sanatione contractus inualidi, n.* 7. *fol.* 287. Triuis. *loc. cit. n.* 2. Alban. *in cons.* 93. Nauar. *conf.* 22. *vol.* 1.

Contrarium tamen dicendum est, ex traditis nouissimè *per Conc. Trid. sess.* 6. *c.* 3. vbi statuitur, quòd Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis prætextu, si deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam super hoc à Sede Apostolica Delegato, inquiri, puniri, & corrigi valeat; Nec Nouitius debet esse melioris conditionis in patrando delicto, quàm est Regularis professus. nam vt dicit Rub. *in decis.* 15. decretum Conc. comprehenderet etiam Regulares exi-

stentes in aliqua domo ad erectionem Monasterij destinata, si ibi non haberent Priorem, seu Guardianum, & non viuerent iuxta institutum Regulæ illius Religionis: in tantum etiam, quòd Picard. *in consf.* 91. voluit Episcopos in vim d. tex. Concilij agere posse contra omnes professos Militiarum Hierosolymitanarum, exceptis *ijs*, qui in priuilegio Pij V. comprehenduntur, etiamsi dicti Milites extra locum suorum Ordinum, cum licentia Superiorum degerent.

3 Non obstat, quòd qui de licentia Superioris abest à Claustro, censetur residere in Claustro, *argu. tex. in l. quæsitum, §.1. ff. de leg.3. & in l. Seia. ff. de fund. instruct.* Quia respondetur id procedere extra casum delicti, vt per Rub. *loc. cit.* & ratio est, quia tunc est acquisitum Ius Ordinario loci, & consequenter tolli non potest per licentiam Superioris. & cum casus accidisset in Archiepiscopali Curia Neapolit. fuit per dictam Curiam punitus quidam Nouitius Ordinis sancti Antonij de Vienna, prout refert Riccius *in decis. Curiæ prædicta decis.*223.

ADDITIO AD QVAEST. XLVI.

4 Quòd Nouitius gaudeat priuilegio fori, & proinde puniri non possit neque à iudice laico, neque ab Ordinario, sed solum à Prælato Regulari, tradunt communiter Nauar. *consil.6. nu. 4. de foro compet. lib.3. in 2. edit.* Molina *tom.1. de iust. & iure, disp.*139. Sanchez *lib.6. sum. cap.* 10. *n.*111. Lezana *tom.1. q. regul. c.*24. *n.*4. & *in sum.* verbo *Nouit. n.*34. & verbo *Prælat. Regul. n.*9. Nouar. *lib.* 1. *quæst. forens. q.*42. *n.*7. Capiblan. *de baronib. tom.*1. *pragm.*8. *par.*3. *n.* 56. alios allegans. Riccius *part* 4. *praxis, resol.* 238. *in fine*. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 6. *q.* 27. Sanfelic. *decis.* 1. *num.* 22. *tom.*1. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 4. *tract.* 6. *de priuil. Nouit. q.*6. *n.*3. Quia Nouitij sunt personæ Ecclesiasticæ, & exemptæ, cum sequantur tanquam accessorij religionem, & ideo pertinent ad iudicem Ecclesiasticum, & exempti sunt ab Ordinario. Et cùm gaudeant priuilegio canonis, vt statuitur in cap. *Religioso de sentent. excommunicat in 6.* à fortiori gaudebunt priuilegio fori, cum hoc latius se extendat.

5 Circa id, quod habetur *num.* 2. est aduertendum, quod, cum Nouitij degant intra claustra, non habet locum Decretum Concil. *sess.6. c.3. de reformat.* Sed aliud Decretum *c.* 14. *de regular. sess.* 25. Quod delinquentibus religiosis notoriè extra claustra cum scandalo subintret Episcopus, si instauerit puniri à suis Prælatis, & nota puniti sint. Cum enim Nouitij gaudeant priuilegijs religiosorum. cap. *Religioso de senten. excommunicat. in 6.* Et Paulus V. hoc concesserit, seu potius declarauerit in fauorem Congregat. S. Mariæ Fuliens. *Constit.* 23. *tom.* 3. *Bullar.* debent subesse etiam annexis priuilegijs; ita vt quod dispositum est pro religiosis stantibus priuilegijs, censetur dispositum etiam pro Nouitijs, cum eodem iure censeantur.

6 In casu tamen delicti notorij, cum scandalo, vt possit Episcopus procedere iuxta Decretum Concilij Tridentini, quamuis Riccius *resol.* 650. *par.*1. *praxis* censeat, non esse probandam qualitatem notorietatis, debet tamen non solum ab ipso allegari, sed etiam probari, vt tradunt Peirin. *de priuileg. ad Constitut.* 2. *Sixti IV. numer.* 62. *in fine*, & in additam. *ad dict. Constitut. capit.* 2. *numer.*30. Lezana verbo *Delinquens, num.* 2. Bordon. *in consil. regular. resol.*7. *quæst.* 9. ver. *Tertia conditio*. Donat. *in praxi rer. regular. part* 2. *tractat.* 13. *q.* 48. *num.*3. Ratio est, quia notorietas delicti est fundamentum intentionis Episcopi, & iurisdictionis. Qualitas autem tribuens iurisdictionem, est probanda *l* 2. *§. Sed si dubitetur, ff. de iud.* & tradunt Bart. *in l. Præscript. C. si contra ius, vel util. publ.* Bald. *ibid.* Innocent. *in cap. Super litteris de rescrip.* Felin. *in cap. Si Clericus de foro compet.* Afflic. *decis.* 397. & idem Riccius *decis.* 152. *num.* 5 *part.*4.

7 Maior difficultas est, à quo puniendus sit nouitius pro delicto commisso, si habitum exuat, & reuertatur ad sæculum. Aliqui enim volunt, quod non possit puniri à iudice laico, sed debeat puniri à Prælato Regulari. Ita Sanchez *lib.6. sum. cap.* 10. *n.*14. Farinac. *tom.1. praxis tit. de inquisit. quæst.* 8. *n.*46. Bonac. *disp.* 10. *de legib. q.*2. *pun.* 1. *§.*2. *n.*5. alios citans. Laiman *lib* 4. *theol. moral. tract.*9. *c.*8. *n.*5. Diana *par.*3. *tract.*1. *resol.* 34. ver. *Dicendum est*. Lezana *in sum.* verbo *Clericus, num.*22. & verbo *Prælatus, n.* 9. Quia ad fundandam iurisdictionem attenditur tempus commissi delicti, *l.*1. *ff. de pœnis*. & *l. Iniuriarum, ff. de iniur.* Econtra verò alij volunt puniri posse à iudice laico. Ita Molina *tom.*4. *de iust. & iure, disp.*49. *n.*24. Io. de Henia *in curia Philip. par.*3. *§.*1. *n.* 12. citans Bobadillam. Vechius *in praxi Nouis, disp.*11. *dub.*11. *num.* 6. Peregrin. *ad Constit. Clericor. Regular. par.* 2. *cap.* 5. *littera R. §.* 1. Donat. *de Marin. lib.*1. *resolut. quotidian. c.*48. *per totum*. Donat. *in praxi rer. regular. par.*4. *tract.*6. *de priuileg. Nouit.* Sed mihi distinguendum videtur; vel enim delictum afficit tantum communitatem religiosam, ita vt in solum ipsius damnum vergat: vel afficit communitatem sæcularem, vt si laicum occidisset. Si primum, puto non posse puniri à iudice laico, quia non pertinet ad ipsum vindicare delicta, quæ non afficiunt suam communitatem; & in hoc casu habet locum prima sententia, quia licet nouitius discedens à religione efficiatur de foro laico; non efficitur tamen de eodem foro delictum, quia non pertinet ad ipsum, tempore commissum in alio, & contra aliam communitatem, & ideo non habet ius ad ipsum puniendum & tunc valet regula, quod in ordine ad iurisdictionem inspicitur tempus delicti. Si verò delictum tangat communitatem sæcularem, puto, quod poterit

trrit puniri à iudice laico, quia tunc, ficut habet ius ad conferuandam communitatem, ita etiam habet ad vindicandas iniurias, & propellenda damna, quæ ipfam tangunt: & quia, cum nouitius fit fubditus, & trahit fecum debitum delicti contractum eum communitate, remanet reus ratione ipfius, & fit fubditus etiam ratione delicti, iuxta cap. *fin. de foro competenti*.

8 An autem puniri poffit Nouitius, qui in fæculo deliquit, à iudice laico? non concordant Doctores. Circa quam difficultatem eft aduertendum, quod licet Sixtus V. in fua Conftitutione ftatuerit, quæ incipit, *Ad Romanum fpectat Pontificem*, quod criminofi, contra quos inftituta eft accufatio, vel inquifitio, nulliter recipiantur ad profeffionem, & nulliter profiteantur, attamen hæc conftitutio redacta fuit ad terminos iuris à Clemente VIII. per fuam Conftitutionem, quæ incipit, *In fuprema Ecclefiæ Apoftolica*. vt oftendit Vecchius *in praxi Nouit. difp.7. dub.4.* & proinde remanet valida fufceptio habitus, & profeffio. Quo ftante refoluendum eft, quod Nouitius non poterit à laico iudice puniri in perfona, fed tantum in bonis. Ita Vecchius *in praxi nouitior. difp.11. dub. 12. nu. 3. & 11.* Suarez *difp.22. de cenfur. fect. 1. num.19. & in defenf. fidei lib. 4. c. 10. in fine*. Cum enim Conftituti Sixti V. quæ iubebat, criminofos exui habitu, & expelli, reducta fit à Clemente VIII. ad terminos iuris, eadem eft ratio de nouitio, ac de criminofo, qui efficitur Clericus. Hic autem non poteft à iudice laico in perfona puniri, fed folum in bonis, vt tradunt Io. Andr. *in cap.1. n.19. de obligat. ad ratiocin.* Abbas *n.5.* Anan. *ibid.* Socin. *n.53.* Couarruu. *c.31. n.4. pract. quæft.* Syluefter verbo *Iudex 1.n.6.* Aufrer. *in Clemen.1. regul.1. fallent 11. n. 19. de offic. Ordin.* Boffius *tit. de pœn. nu.* 38. Clar. *in pract. q. 36.* ver. *Sæpe numero contingit*. & alij. Imo addit Marta *par.4. de iurifdic. cafu* 121. *n.* 22. *& fequent.* neque in bonis puniri poffe, etiamfi cum fraude ingrediatur religionem.

9 Circa quod eft aduertendum, quod fententia quæ tradit puniri poffe in bonis, habet locum, fi cum fraude induat habitum religionis. Tunc autem eum fraude induit, quando iam eft inftituta accufatio contra ipfum, aut cœpta inquifitio. Et ita etiam tradunt Ananias *in cap. 1. n. 1. de obligat. ad ratioc.* Panor. *nu.5.* Soccin. *in cap. Propofuifti n.53. de foro compet.* Farinac. alios citans *in praxi tom.1. q.8. de inquifit. n.111.*

An Nouitius admiffus ad Religionem ante pubertatis annos, fit proprie Nouitius, & gaudeat priuilegio Canonis conceffo Nouitijs, in cap. Religiofo, de fententia excommunicationis in 6.

Quæftio XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius gaudet priuilegio canonis, fi verè admiffus fit ad religionem ante annos pubertatis. Secus fi admiffio fit irrita. Nec ante vfum rationis à parentibus oblatus.*

2 *Ratio cur gaudeat priuilegio canonis. Non fufficit delatio habitus.*

1 Refp. Quòd licèt admiffus ad Nouitiatum ante pubertatis annos, non fit propriè Nouitius, fed largè; cùm tamen valeat ingreffus Religionis, gaudebit priuilegio Canonis, conceffo Nouitijs, *c. Religiofo, de fententia excom. in 6.* vt ipfum Nouitium percutiens, fit excommunicatus, & ita docent Paludanus, dicens hoc effe certum, *d.39. q.3. in quæft.2. fine.* & Angelus *verb.* Nouitius, *n.21.* Quòd intelligo nifi iuxta Religionis inftitutiones impubes admitti nequeat, ita vt admiffio fit irrita. Quia cùm admiffio non valeat, nullo priuilegio admiffus gaudebit. Idem credo, quando ante vfum rationis admiffus effet, etiam à parentibus oblatus. Quia nec impropriè tunc eft Nouitius, donec adeptio rationis vfu confentiat: nec oblatio parentum antea facta aliquid operatur: atque idem dicendum eft, quoties ingreffus ob quamcunque caufam eft irritus, Sanchez *lib.5. c.4. n.26. oper. moral.*

ADDITIO AD QVÆST. XLVII.

1 Nouitius tunc quis incipit effe, quando folemniter induitur habitu religionis, & aliquo modo incorporatur religioni, ita vt ponatur in difpofitione, quod fiat membrum ipfius. Et hoc fufficit, vt gaudeat priuilegio canonis: nam verificatur ratio, ob quam nouitius fruitur priuilegio huiufmodi, iuxta c. *Religiofo de fent. excommunicat. in 6.* quod fcilicet ingrediatur religionem, ob quam ita tradunt communiter Doctores. Io. Andr. Abbas, Archidiacon, Ancharan. Domin. Monach. & alij in dictum cap. *Religiofo*. Duen. *Reg.* 99. Ver. *Ampliæ nono.* Tiraquel. *de iure mar. Glof.2. n.9.* Azot. *par.1. lib.12 cap.2. quæft.11.* Lopez *par.1. Inftruc. c.47.* Lezana *tom.1. q. Regular. c.24. n.4.* Vecchius *in praxi nouitior. difp. 11. dub.10. n.1.* Donat. *in praxi rer. regular. par.4. tract.6. q.4.* Et proinde quamuis quis deferret habitum religionis, & viueret inter religiofos, fi tamen non effet admiffus ad habitum religionis,

nis, & ad annum probationis, non frueretur priuilegio canonis; quia non esset ingressus religionem. Solum autem ingressi religionem fruuntur hoc priuilegio per cap. *Religioso*, modo citato.

An Nouitij, qui non sunt aliquo Ordine insigniti, eximantur ex vi Nouitiatus à solutione gabellarum, si vel ipsi propria bona, vel Monasterium, vel quiuis alius nomine ipsorum ea vendat, aut commutet? *Quæstio XLVIII.*

SVMMARIVM.

1 *Bona Nouitiorum an subsint gabellis, collectis &c.*
2 *Bona Ecclesiasticarum personarum sunt exempta à gabellis &c.*
3 *Nouitij sunt persona Ecclesiastica.*

1 Resp. Quòd quidam deberi gabellam affirmant, quòd verè Religiosi non sunt, ad sæculumque redire valeant; ac proinde hoc personarum Ecclesiasticarum priuilegio non gaudere. Ita docent Lasarte, *de decima venditionis c.19. n.50. & in additionibus ad eundem num. Manual. q. reg. tom.2. q.47. n.8. ad fin. & tom.3. q.74. n.9.* Imò addit Lasarte *eo n. 50.* nec Religiosos Societatis Iesu, qui finito Nouitiatus biennio vota simplicia emittunt, immunes esse à gabellarum solutione, quòd nondum professi sint. Alij verò censent loquentes de Nouitijs, rem hanc pendere ex futura professione: si enim Nouitius postea illã emittat, non debebitur gabella, ex rebus tempore nouitiatus vẽditio; secus si ad sæculum redeat. Ducuntur ex doctrina Tiraquell. *de retract. lignag. §.1. Gloss.8. n.39.* vbi disputans, an Nouitius possit rem patrimonialem extraneo traditam, retrahere, ratione sanguinis, dicit posse retrahere; at valorem retractus pendere ex futuro euentu: si enim profiteatur, non valebit; secus si redeat ad sæculum. Ita docent Parlador *de rebus quotidianis in 2. edit. l.1. c.13. §.1. n.21.* Gironda *de gabellis 7. p. in princip. n.46.* Temperat Parlador, nisi mandato Nouitij vendat Monasterium eius bona, in ipsius Monasterij vtilitatem conuertenda, quia tunc censentur ac bona Monasterij, & proinde sunt à gabellis exempta. At prædictam distinctionem meritò reprobat Lasarte *in addit. c.19. n.50.* Sed multò verius est, Nouitios immunes esse ab harum gabellarum solutione, quippe eo quòd Nouitij in Religionem admissi sunt, pars eius communitatis, verè Ecclesiastica est, ac proinde tanquam personæ Ecclesiasticæ sunt reputandi: & gaudent priuilegio fori, *c. Religioso, de sententia excom. in 6.* Item quia adhærentia Religiosis sunt Religiosa, *l. quæ Religiosis, ff. de rei vendic.* atque ita docent Gloss. *in c. Beneficium*, ver. *conferendum de Regul. in 6.* Nauar. *in summa, c.12. n.65.* & *lib.3. cons. in 1. edit. tit. de Regul. cons.58. n.4.* in 2. *lib. tit. de for. cons.6. n.4.* & hanc partem tuentur Bertachinus *de gabellis, 7. p. princip. n.56.* Molina 3. *tomo de iust. disp.* 681. Mena *in suis verss. lib.2. q.21. n.198.*

ADDITIO AD QVAEST. XLVIII.

2 Quod bona Nouitiorum sint exempta à gabellis, collectis, cæterisque huiusmodi oneribus, concluditur ex duobus principijs in iure omnino certis. Primum est, quod bona personarum Ecclesiasticarum sint exempta ab his oneribus, vt declaratur in cap. *Non minus*. & in cap. *Aduersus de immunit. Eccles.* & in cap. 1. *de immunit. Eccles. in 6.* Quia sequuntur personam, & non obligantur ex sui natura, sed mediante obligatione personæ, quam habet subueniendi necessitatibus publicis de proprijs bonis.

3 Alterum est, quod nouitij, quamuis non sint religiosi cum effectu, vt dicitur in cap. *Religioso de sentent. excommunicat. in 6.* sunt tamen personæ Ecclesiasticæ cap. *Quisquis* 18. *q.4.* & cap. *Duo sunt*, 12. *q.1.* & cap. *Parochianos de sentent. excommunicat.* & tradunt communiter Glos. *in cap. Religioso*. verbo *Non possit de sent. excom. in 6.* Cardin. *in Clement. 2. q.12. de praeben.* & *in Clement. 1. de elect.* & cæteri, qui volunt gaudere priuilegio fori. Et ideo hanc partem præter citatos ab Auctore, tenent Sanchez *lib.6. sum. cap.10. n.16.* Nouar. *de elect. fori, tom.1. sect.2. q.63. num. 10.* Riccius *in praxi rer. fol. 532. par. 3.* Gregor. Lopez *l.4.* verbo *Nouitios tit. 7. part. 1.* Donat. *in praxi rer. regular. part. 4. tract.6. quæst. 27.* Molina *tom. 1. de iust. & iure, disp.139.* & *tom.3. disp.171. n.2.* Lezana *par.1. q. regular. c.24. n.4. in fine*. Turrian. *2.2. disp.44. dub.4. n.12.* Malder. *tract.1. c.6. dub.8.* Barbosa *in Collect. tom.1. lib.3. tit.49. c.7. n.11.* Diana *part.1. tract.2. resol. 38.* ver. *Sed aduersus*. Faustus *lib. 5. Thesauri religios. q. 163.* Et ideo hæc opinio tanquam magis communis est in praxi seruanda.

An

An Nouitius absque iusta causa expulsus, ius habeat agendi contra Religionem, ne expellatur? Quæstio XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius iniustè expulsus potest agere contra religionem.*
Iniustè expellens an peccet mortaliter.
2 *Nouitius habet ius ad professionem stante habilitate.*
3 *Superiores maiores possunt cogere capitulum conuentus, vt admittat habilem ad professionem.*
Tenentur subditi obedire.
4 *In praxi hæc doctrina est difficilis.*
Quæ secundum conscientiam iudicantur, non sunt vlterius discutienda.
5 *Negans suffragium Nouitio habili, peccat mortaliter.*

1 Resp. Affirmatiuè. Host. *c. sicut tenor. in fin. de Regul.* & ibi Ioan. Andr. *n.2. & seq.* & docet Greg. Lopes *l.3. tit. 7. partit.* 1. & expellentem absque iusta causa peccare tradunt, Caiet. 22. *q.vlt. à 4. dub.* 3. Passarellus *in priuileg. Minimorum c.43. ad fin.* At non credo esse mortale, nisi grauis nota esset expulsio illa: Sicut culpa Nouitij leuiter retrocedentis est solum venialis: non enim magis obligatur Religio Nouitio, quàm Nouitius ipsi quoad culpam.

ADDITIO AD QVÆST. XLIX.

1 Quod nouitius iniustè expulsus possit agere contra religionem, & cogere, vt admittatur ad professionem; tradunt præter citatos, Sanchez *lib. 5. sum. c.4. n.59.* à quo supradicta transcripsit Auctor. Rodriquez *in compen. qu. regular. resol.* 101. *n. 62.* Riccius *par.4. praxis resol.* 254. Nouar. *decis.* 168. *n.2.* Donat. *in praxi rer. regul. par.4. tract.9. q.27 n.5.* Bordon. *in consil. regular. resol. 57. nu.106.* Et ratio est, quia eo ipso, quod admittitur ad annum probationis, acquirit ius conditionatum ad professionem, si nimirum habilis inueniatur, & eo completo, stante habilitate, tanquam purificata conditione hoc ius fit absolutum, & ideo si reijciatur potest tanquam læsus in proprio iure agere contra religionem, vel recurrendo ad superiores maiores, vel ad Apostolicam Sedem, vt cogant Conuentũ ad admittendum ad professionem. Et hoc idem dicendum est, si professio differatur sine causa vltra annum probationis, vt aduertunt Rodriquez, Riccius, Nouar. citati, Donat. citata *par.4. praxis tract.6. q.28*

3 Ex quo fit, quod in tali casu Superiores maiores, vel poterunt ipsi, causa tamen cognita, admittere repulsum ad professionem, vel præcipere Capitulo Conuentus, quod recipiat, vt tradit Bordon. *in consil. regular. resol.57. n.* 107. Quia ad Prælatos maiores spectat corrigere ea, in quibus subditi peccant. cap. *Vt fama de sentent. excommunicat.* & notat Glos. *in cap. Ea, quæ.* verbo *Reatu, de offic. Archidiaconi.* & *in cap. Sancta 2. qu. 7.* Et ideo debent corrigere determinationes capitulares iniustas. Et tenentur subditi obedire, quia tenentur corrigere proprios errores. Præsertim, quia Concil. Trident. *cap.16. de regularib. sess.25.* iniungit, quod habiles nouitij admittantur ad professionem, & inhabiles reijciantur, ibi. *Superiores Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eos eijciant*, nempe si non inuenerint habiles.

4 Verum prædicta doctrina potest difficilè in praxi seruari, quando nouitius capitulariter per secreta suffragia admittitur ad professionem, vel reijcitur; nam tunc vnusquisq; regulat proprium suffragium secundum conscientiam, nec assignat rationẽ. In ijs autem, quæ secundum conscientiã iudicantur, non habet locum vlterior quæstio, vt docent Glos. in Glos. *in cap. Statutum, §. Assessorum.* verbo *Relinquatur, de rescrip. in 6.* & *in Clemen.* 1. verbo *Oneramur de iurepatr.* Abbas *in cap. Super his de accusat.* Roman. *in repet. de arbitr. in Rubr.* Bald. *in l.1. C. de reb. cred.* Castrens. *in l. de pupil. §. Qui opus, ff. de no. oper. nun.* Ias. *in l. Quod quis. vet. Quartò facit, C. de procurat.* Aretin. *in l. Rem non nouam C. de iudic.* Rota *decis.68. alids 610. n. 3. de rescrip. in Antiquis.* Et ideo, nisi grauamen sit ita manifestam, vt celari non possit, ita vt constet de conscientia erronea, vel praua Capitularium, non habebit locum recursus, iuxta ea, quæ dixi *quæst. 307. canon. moral. Centur. 4.*

5 Quod in quæstione dicitur, Negantem Nouitio habili suffragium, peccare tantum venialiter tradit Sanchez *lib. 5. sum. cap. 4. num. 59.* Sed hoc nullo modo probari potest, & ideo absolutè tenendum est, peccare mortaliter. Ita communiter. Miranda *tom. 1. manual. quæst.25. ar.12. conclus. 1. & 2.* Corduba *in cap. 2. Regul. S. Francisci quæst.2. & 11.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 4. cap. 3. num. 7.* Faust. *lib. 5. Thesauri relig. quæst.213. & 214.* Vecchius *in praxi Nouitior. disp.12. dub.1. num.4.* Portel. *in dub. regular.* verbo *Nouitius in addit. num. 17.* Diana *par.3. tract.2. resol.19.* Rebel. *de obligat. iust. par.1. lib.4. quæst.15. num.5.* Peirin. *de Prælato relig. quæst.3. cap.1. §.4. num.* 112. Bordon. *in consil. Regular. resol.54. num.135.* Ratio est, quia priuant Nouitium iure quod habet ad notabile bonum, quale est professio religiosa, & priuant etiam religionem persona idonea: & ideo abutuntur potestate sibi concessa, dum eam non dirigunt secundum regulã rectæ rationis, nec in ordine ad bonum religio-

gio-

gionis, & ad eius destructionem, quantum est ex parte sui. Est tamen aduertendum, quod si nouitius de præsenti esset habilis, sed probabiliter time- retur, quod de futuro esset mutandus, aut posse afferre religioni aliquod notabile detrimentum, esset causa sufficiens pro denegando suffragia.

An Nouitius à Monasterio recedens, teneatur soluere expensas in suis alimentis a Monasterio consumptas? Quæstio. L.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius recedens an tenetur ad expensas Monasterij.*
Quid si ministeria exhibita non æquiualeant expensis.
2 *Absolutè non tenetur ad expensas.*
Nisi intercesserit pactum.
Aut consuetudo adsit.
3 *Nouitius non potest impediri, ne exeat, ex eo, quod non soluerit expensas.*
4 *Non potest dimitti ex eo capite, quod non soluerit expensas.*

1 Resp. Quòd quæstio planè procedit, quando ministeria Religioni à Nouitio exhibita non æquiualerent expensis illis: quando verò æquiualerent, certum est, nihil à Nouitio deberi, etiamsi Nouitius animo in sæculum redeundi ingressus esset, sed expensas compensari ministerijs illis. Tunc autem æquiualentia dicentur, quando Monasterium obsequio illius Nouitij indigebat, quo ab eo non exhibito, expensas totidem facturum esset Monasterium pro alio Ministro: secus autem quando eo ministerio non indigebat; sed id per alios eiusdem Religionis supplendum esset, non amplioribus à Monasterio expensis factis. Quæstio igitur procedit, quando recta perseuerandi intentione ingressus est: & ministeria ipsius non sunt æquiualentia expensis, ac postea mutato animo exijt. Et quidem videtur ad eas teneri, *per c. de lapsis*, 16. *q*.6. *& c. si quis rapuerit*, 7. *q*.1. vbi deciditur, in probatione existentes non debere esse onerosos Monasterio. Sed hæc iura nihil probant: nam vt bene ait Anchar. *c. beneficium, n.* 1. *notab.*4. *fin. de Regul. in* 6. Ea iura non loquuntur de Nouitijs, qui in Religione sunt ad experiendum, an is status ipsis conueniat; sed de Regularibus, qui in aliud Monasterium causa pœnitentiæ agendæ ob delicta detrusi sunt. Quare concludit, veros nouitios, vel non teneri ad huiusmodi expensas, vel saltem ad dimidiam sólùm expensarum teneri; & in hanc partem posteriorem magis inclinat, licet cogitandum relinquat, duciturque, quod ea probatio, & Monasterij, & ipsius Nouitij fauorem respiciat, *c. ad Apostolicam, de Regul.* ac proinde exiens ad solam dimidiam expensarum partem ipsius Nouitij fauori correspondentem astringetur; & refert pro se Io. And. *in eod. c. beneficium in fin. de Regul.* Qui quidem hanc sententiam innuit, licet non expresse eam dicat, solum enim ait eos textus loqui de inclusis propter culpam: probationem autem Nouitiorum esse in vtriusque fauorem. Cœterum dicendum est, nullatenus teneri ad expensas. Ducor, quia liberè potest redire ad sæculum, vt constat *ex c.*1. *& c.*2. *de Regul. in* 6. at non posset liberè, si ad expensas teneretur: sæpè enim retineri posset, quòd expensas soluendo non esset, eo quòd Monasterium eum alere teneatur, & ipse quoque Monasterio inseruire, & per accidens est, si ratione morbi, aut alia causa non inseruiat, aut expensæ mercedem laboris excedant. Nam si labor excederet expensas, non haberet ius Nouitius mercedis excessus exigendi. Et ideò hanc partem sustinet Dominicus, *cap.*2. *n.*5. *& c. beneficium fin. de Regul. in* 6. Sylu. in verbo *Religio* 5. *q.*8. Manuel. *quæst. Regul. tom.*3. *q.*15. *art. vlt. §. circa eandem*. Azor. *lib.*12. *Instit. Moral. cap.*3. *q.*6. Emanuel Sà *summ.* verbo *Religio, n.*8. & Sanchez, qui quamplurimos alios allegat. *cap.*10. *lib.*6. *oper. Moral. num.*4. Hoc tamen temperandum putat dictus Sanchez, nisi pactum esset largiendi Monasterio expensas Nouitij, vt in Monasterijs Monialium contingit; tunc enim siue Nouitia perseueret, siue exeat, expensę debentur Monasterio, nulla prorsus ratione habita ministerij Religioni exhibiti, quia in omni euentu, & absque vlla exceptione contractus soluendi expensas initur.

ADDITIO AD QVAEST. L.

2 Conueniunt communiter Doctores, quod absolutè Nouitius non teneatur ad expensas factas pro se à Conuentu. Ita Franc. *in cap.*1. *num.*2. *not.*6. & *in cap. benefic. in fine; de regul. in* 6. Anan. *in cap. statuimus in fine, de regular.* Barbatia *in cap. in præsentia num.*58. *de probat.* Rodoan. *de spol. Eccles. quæst.*8. *num.* 71. Vbal. *de success. ab intest. tit. de success. regular. par.*2. *num.*10. Zechius *de repub. Eccles. tit. de regular. cap.*3. *num.*10. Cuch. *lib.*3. *Instit. maior. tit.*1. *num.*81. Syluester verbo *Religio* 5. *q.*8. Rosel. verbo *Nouitius num.*11 Suarez *tom.*3. *de relig. lib.*5. *cap.* 11. *num.* 5. Passarel. *de priuileg. Minor.*

*mor. not.*43. Peirin *de Prælato relig. quæst.* 3. *cap.* 1. §.4. *num.* 105. Villalob. *par.* 2. *sum.tract.*35.*difficul.* 58. *num.*6. Io. Suarez *in Enchirid. lib.*3. verbo *Religio*, §. *Nouitius egressus.* Faustus *lib.*5.*Thesauri relig. quæst.* 178. quamuis *lib.*6. *quæst.* 286. limitet, quando seruitia ipsius non æquiualent expensis. Lezana *tom.* 1. *quæst. regular. cap.*24. *num.* 3.

3 Hoc tamen non habet locum, si intercesserit pactum de soluendis expensis alimentorum, nam tunc nouitius discedens tenetur soluere. Ita Sanchez, & Lezana *citati.* Donat. *in praxi rer. regul.p.*4. *tract.*9. *quæst.*24. *num.* 10. Quod etiam habet locum stante consuetudine religionis, quod nouitij soluant expensas alimentorum. Quæ consuetudo est conformis Concilio Trident. *cap.* 16. *de regular. sess.*25. vbi præcipit omnia restitui nouitijs abeuntibus, *Excepto victu, & vestitu.* Et proinde S. Congregat. Episcopor.& Regular. *die* 2. *Martij* 1635 decreuit, expensas esse soluendas Monasterio à consanguineis cuiusdam nouitii, qui ante professionem habitum exuerat. apud Lezanam *citat.*

4 Si tamen nouitius discedere velit, non est ex eo titulo impediendus, quod non soluerit expensas debitas ex pacto, vel consuetudine Monasterio; sed actio instituenda est contra ipsius bona, vel eorum, ad quos spectat eas soluere, vt notant Doctores in cap. *non solum, de regular. in* 6. per illum tex. qui prohibet sub pœna excommunicationis, impediri Nouitios, ne redeant ad sæculum, & Donat. *in praxi rer. regul. par.*4.*tract.*9.*quæst.*25.*num.*1. Suarez *tom.*3. *de relig. lib.*5. *cap.* 11. *num.*5. Peirin. *de Prælato religioso quæst.* 3. *cap.*1. §.4. *num.* 106.

5 Similiter si nouitius non soluat expensas debitas ex pacto, vel consuetudine, si alias habilis sit, non erit hæc sufficiens causa negandi professionem. Ita Galuan. *consil.*12. *per totum.* Vechius *in praxi Nouitior. disp.*12. *dub.*2. *num.* 2. Peirin. *de Prælato relig. quæst.*3. *cap.*1. §.4. *num.*106. Quia non soluere expensas non detrahit de habilitate, cum sit quid extrinsecum, & habilitas attendatur secundum personalia; atque iudicium, & deliberatio de admittendo, vel non admittendo ad professionem, regulari debet secundum mensuram qualitatum personalium Quod tamen limitandum est, nisi non solutio expensarum argueret aliquod vitium personale, quia tunc ratione talis vitij posset reijci.

An Nouitius possit accusare, transigere, & pacem inire, siue sibi, siue suis iniuria irrogetur, & legitimè standi in Iudicio personam habeat? Quæstio LI.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius accusare, transigere, pacem inire, &c. potest.*

2 *Nouitius non est religiosus cum effectu, sed est sui iuris.*

1 Resp. Affirmatiuè, quia nondum est verè Religiosus, *c. Religioso, §. quamuis, de sent. excom. in* 6. & ideo legitimam standi in Iudicio personam habet. atque ita docent Plaza *de delictis, c.*42. *in fine*, Farinac. *prax. crim. tom.*1. *tit. de accus. q.*13. *n.*13. & nemo contradicit.

ADDITIO AD QVAEST. LII.

2 Idem docent Sanchez *lib.*6. *sum. cap.*12.*n.*34 Clarus *in pract. lib.*5. §. *fin. quæst.*58.*num.*25. Ghislerius *de iudice regul. cap.*8. *num.*38. Vechius *in praxi Nouitior. disp.*11. *dub.*13. *num.*1. Peirin. *de prælat. religioso quæst.*3. *cap.*1. §.4. *num.* 125. Neque enim Nouitius est religiosus cum effectu, vt dicitur in cit. cap. *Religioso*, & cap. *ad Apostolicam*, & cap. 1. *de religios. domib.* vbi Glos. Dominic. *in cap. si seruus, dist.* 54. Et cum solum per professionem transferat sua iura, & suum velle in religionem, quandiu est nouitius, est sui iuris, & ideo exequi potest omnia, quæ ad ius proprium pertinent.

An Nouitio interfecto, Ius accusandi, & pacis ineundæ, & compositionis accipiendæ pertineat ad Monasterium, vel ad quem? Quæstio LII.

SVMMARIVM

1 *Nouitio interfecto ius accusandi spectat, ad quos spectat Nouitius, si esset sæcularis.*

2 *Spectat etiam ad Monasterium.*

1 Resp. Nullatenus ad Monasterium pertinere, sed ad alios, ad quos spectaret si Nouitius ille esset sæcularis, quia Monasterium nondum ius in illum acquisiuit. Atque ita docet Iulius Clarus *lib.*5. *recept. pract. crim. §. final. q.*58. *n.*25. dicens sic fuisse decisum per Senatum. Et ita quoque tenent Plaza *de delictis, c.*42. *n.*23. & 24. Ceuallos *in suis commun. q.*333. *n. vnic.*

AD-

ADDITIO AD QVAEST. LII.

2 Idem etiam docet Sanchez *lib.6. sum. cap.* 10. *num.*35. Hoc tamen difficultatem patitur, quia licet Nouitius non sit cum effectu religiosus, est tamen in via, vt fiat; & fruitur priuilegijs religiosorum, & est sub cura Prælatorum Regularium, & sub eorumdem correctione, & ideo est aliquid religionis, & persona Ecclesiastica, vt dictum est supra ad *quæst.*48.*num.*3. Et inseruit Ecclesiæ; vnde ad minus censeri deberet eodem iure, quo censentur personæ liberæ inseruientes dominis: & ideo sicut iniuria facta inseruientibus censetur facta dominis, ita etiam iniuria illata Nouitio censenda erit illata Monasterio. Et proinde Peirin. *de Prælato relig. qu.* 3. *cap.*1. *§.*4. *num.* 126. putat ius prædictum spectare etiam ad Monasterium.

An patre, aut filio Religiosi sæcularibus interfectis, Religioso, vel Monasterio competat ius accusandi aut pacis ineundæ; & an pretium pacis possit consequi Monasterium? Quæst. LIII.

SVMMARIVM.

1 *Patre, aut alio attinente ad religiosum interfecto ius accusationis, aut pacis non pertinet ad religiosum, aut Monasterium.*
2 *Monachus æquiparatur mortuo quò ad sæcularia.*
3 *Religiosus quando possit accusare.*

1 Resp. Negatiuè, quia iniuria nullatenus dicitur illata Monasterio, ergo nec agere nec transigere poterit, minus etiam Religiosus, quia, licet occiso proximior sit, eiusque pater, aut filius, non tamen habet legitimam personam standi in Iudicio. Ergo non potest accusare, & consequenter nec pacem inire. Ita tenet Farin. *prax. crim. tom.*1. *tit. de accus. q.*13. *n.*1. qui alios allegat, & ita tenet Sanchez *operis Moralis lib.* 6. *c.*12. *n.*36. Hinc deducitur, pretium pacis initæ in hoc euentu non posse consequi Monasterium, quia id non est pœna delicti sed pretium cessionis iuris accusandi, & vindictæ *l. item apud Labeonem, §. si quis seruo, ff. de iniur.* Ideo talis pecunia non Monasterio, sed alijs defuncti filijs est applicanda. Sic Farinac. *ea quæst. num.*13. *num.*25. paulo post princ.

ADDITIO AD QVAEST. LIII.

2 Idem tradunt Peirin. *de Prælato relig. qu.* 3. *cap.*1. §.4. *num.*126. Vecchius *in praxi Nouitior. disput.*11. *dub.*13. *num.* 2. Cum enim religiosus æquiparetur mortuo quò ad sæcularia, cap. *placuit* 16. *quæst.*1. & cap. *in præsentia de probat.* vbi Doctores & *in cap. dilecti de rescrip.* ex occisione, aut alia iniuria consanguineis illata non afficitur ipse religiosus iniuria; & proinde nec etiam Monasterium ratione religiosi, & ideo nullum acquirunt ius circa pacem, vel accusationem. Et proinde non est audiendus Vulpel. *tract. de pac. quæst.* 12. dicens, pacem esse obtinendam à Monasterio, & hoc sufficere etiam quando est obtinenda ab hæredibus defuncti.

3 Non hinc tamen fit, quod religiosus omnino priuetur iure accusandi, sed solum quando non interest Monasterio. Nam quando interest, poterit accusare, cum licentia superioris, siquidem tunc prosequitur ius proprium. Ita cap. *Monachi* 2. *causa* 16. *quæst.* 1. & notant Glos. *in cap. ex parte ver. Licet, de accusat.* Panor. *num.*6. Felin. *num.* 2. Vnde etiam accusare poterit suum Prælatum, vt decernitur in dict. cap. *Ex parte*, neque in hoc requiritur licentia eiusdem Prælati, vt volunt Felin. *cit.* Archidiacon. *in cap. cum pastoris*, 11. *quæst.*7. nam habet licentiam à iure, vt cum Innocent. aduertit, Panormit. *citat.*

An iniuria facta Monacho ante Religionis ingressum, vel ante illum, eius pater, aut filius, occisi sunt, competat Religioso, vel Monasterio Ius pacis ineundæ, aut accusandi? Quæstio LIV.

SVMMARIVM.

1 *Ius pacis aut accusationis pro occisione patris ante ingressum religionis, aut alia iniuria quando transeat ad hæredes professi.*
2 *Quando transeat ad Monasterium.*

2 *Ius pacis, & accusationis transit cum vniuersitate bonorum.*

1 Resp. Negatiuè, sed ius remanere penes filios, vel consanguineos interfecti proximos, ita Farin. *prax. crim. tom.* . . tit. *de accus. q.13. n.27.* qui allegat etiam Bossium, & probat non competere Religioso, quia pro mortuo habetur; non Monasterio, quia ipsi non est irrogata iniuria. Sed hanc sententiam veram credo, si loquamur de Religionibus non habentibus bona in communi, quæ nec succedunt in bonis, aut iura Religiosi: omnia enim illa per professionem transeunt in hæredes ex testamento, vel ab intestato relictos in sæculo. At si loquamur de Religionibus, quæ in bona Religionis succedunt, existimo, id ius accusandi, pacis ineundæ, & compositionis pro iniuria illata recipiendæ, transferri in Monasterium, sicut reliqua iura, & actiones, quæ Religiosus ille in seculo habebat, non professione extinguuntur, sed transeunt in Monasterium, *Iuxta auth. ingressi, C. de sacros. Eccl.* & tradita ab omnibus Doctoribus. Si sit autem Religiosus Societatis Iesu solis biennij votis adstrictus, & nondum bonis, ac iuribus sibi competentibus abdicatus, id ius, sicut alia retinebit: si autem ille iam renunciauit, acquiret id ius ei, in quem alijs renunciauit.

ADDITIO AD QVAEST. LIV.

2 Idem tradunt Bossius *tit. de pace, num.15.* Vecchius *in praxi Nouit. disp.11. dub.13. num. 2. & sequent.* Peirin. *de prælato relig. quæst. 3. cap. 1. §. 4. num.156.* Quando autem dicitur, quod in religione capaci bonorum transit ius pacis, & accusationis ita accipiendum est, vt tunc transeat in religionem quando transeunt etiam bona; quia ius pacis, & accusationis est ius reale sequens vniuersitatem bonorum, & transiens cum ipsa; non secus ac iuspatronatus. Et transit ad Monasterium, aut ad sæculares, sicut transit vniuersitas bonorum, cui si professurus renunciet in fauorem alicuius, renunciat etiam consequutiuè in eiusdem fauorem huic iuri.

An Religioso interfecto, vel aliàs læso, competat Monasterio vel Religioso læso ius accusandi, & pacis ineundæ, & consequenter capienda pecunia, ob quam remissio mortis, aut iniuriæ conceditur?

Quæstio LV.

SVMMARIVM.

1 *Nouitio interfecto ad quem pertineat mulcta, cuius intuitu sit remissio,*
2 *Religioso professo interfecto cuius sit mulcta offendentis.*
3 *Mulcta applicanda Monasterio.*
4 *Religiosus & omnia iura ipsius sunt religionis. Mulcta est pretium cessionis iuris accusandi,*
5 *Religiosus non potest agere pro iniuria sibi illata, nisi cum licentia.*
Prælatus regularis renuente religoso quando possit remittere iniuriam illi illatam.
6 *Satisfactio cui exhibenda ob manus violentas in religiosum.*

1 Resp. Quod si Nouitius interficiatur, nullatenus ad Monasterium pertinet, sed ad illos ad quos pertinet, si nouitius ille esset sæcularis, quia Monasterium nondum ius in illum acquisiuit, atque ita dicit fuisse decisum per Senatum. Iulius Clarus, *lib. 5. recept. pract. crimin. §. finali. q. 58.* Plaza *de delict. c.42. num.23. & 24.*

2 Quando verò Religiosus interficitur, vel aliàs læditur, & in isto casu variæ sunt sententiæ. Prima sententia docet loquens, quando staret statutum, vt pœna offendentis applicaretur hæredibus offensi, eam applicandam non Monasterio, sed filio relicto in seculo, quia Monasterium est ciuilis hæres, & non naturalis, vt filius. Item, quia ea applicatio fit in ius vindictæ iniuriæ illatæ, quod non est in bonis hæreditarijs, & quoad hoc censetur filius hæres patris, licet abstinuerit ab hæreditate, sic tradit Barbatius *c. in præsentia, num. 17. de probat.* & ibi Felin. *num.36.* Aret. *num. 75.* Mantua *cap. 61.* & vniuersaliter loquentes; ius accusationis, & remissionis, & pecuniæ soluendæ, pro Monachi occisione, pertinere ad parentes, aut filios in seculo relictos, tradunt Boerius *decis.121. num.9.* Nicolaus Moron. *de tregua, & pace quæst.134. num.21. tom 11. tract. par.1.* Plaza *de delictis, cap.6. num.18. & cap.24. à n. 16. vsq; ad 20. qui n.22.* addit, nullo relicto in seculo hærede, pertinere ad Monasterium.

Secunda sententia loquens de eod. statuto, ait, applicari hæredibus ab illo Monacho institutis;

tutis; quare, si instituit Monasterium, illi applicabitur; secus, si filium, aut filios instituit; quod si simul Monasterium & filium, applicabitur vtrique pro portionibus hæreditarijs. Ratio est, quia statutum defert lucrum hæredibus: at verus heres est is, qui à vero Monacho institutus est. Sic Abb. *eo c. in præsentia, num.*47. & ibi Berous *n.*473. addens, si nullus hæres institutus sit, succedere Monasterium, tum quia succedit in omnia bona professi, sola legitima reseruata filijs: tum, quia hoc acquiritur post professionem, quo casu omnia acquirit Monasterio.

Tertia sententia docet, loquens stante eodem statuto, ea bona applicanda esse Monasterio, & non patri, aut filijs monachi. Ducitur, quia Monasterio censetur illata iniuria, & pro illa agere potest, & non Monachus; vnde Monasterio vindicta competit iure proprio, & non ratione hæreditatis. Item, quia Monachus quoad mundum pro mortuo habetur, & transit in potestatem Abbatis; ergo iudicandus est, vt monachus occisus, & non vt pater eius, qui remansit in seculo. Item, quia hoc ius acquisitum est post professionem, quo casu non succedit hæres institutus ante professionem, quia ille in sola bona ante professionem acquisita succedit; nec statuti verba loquuntur, aut loqui possunt de professis. Item, quia hoc lucrum oritur ex iniuria monacho illata; at quidquid acquirit monachus, acquirit Monasterio. Hanc sustinet Federicus *cons.*34. Anton. *eo.c. in præsentia* 63. & ibi Decius edit. noua *a num.* 221. *vsque ad* 226. & ibi Ferret. *n.* 10. & *duplici sequenti*, explicans siue iniuria illata sit monacho intuitu personæ, siue intuitu Monasterij. Alciat. *lib.*3. *§. Cato. num.*175. *ff. de verbor. obligat*, Tapia alios referens Authen. *ingressi* verbo *sua*, *c.*13. *n.*46. *C. de sacros. Eccl.*

Quarta sententia distinguit, si iniuria illata sit monacho intuitu Monasterij, illud est præferendum filijs, & consanguineis monachi interfecti, tam in actus actione, quam in pace ineunda, & pœna capienda: si autem facta sit iniuria intuitu personæ, præferendi sunt filij, & consanguinei Monasterio. Sic tradit Parisius *eo c. in præsentia, n.*128. Iulius Clar. cum *alijs citatis*, *lib.* 5. *receptarum*, *in practica criminali §. finali*, *q.* 58. *num.* 25. Addunt hi duo, *quando* est dubium respectu cuius iniuria irrogata sit, habendam ab vtroque pacem, & vtrique pœnam applicandam.

3 Ex his sententijs, quamuis non possit negari, quin res sit valde dubia, plus placet tertia, asserens eam pœnam applicandam monasterio, illique competere ius accusationis, & remissionis, propter rationes ibi traditas, quæ idem probant, siue sit statutum aliquod applicans hæredibus occisi, siue id statutum non sit, Atque ita nullam facientes statuti mentionem, docent pecuniam pro occisione illa applicandam Monasterio. Guill. Bened. *c. Raynucius. ver. condidit*, & 2. *n.*17. *de testam.* Padilla *l. transire n.*38. *&* 39. *C. de transact.* Manuel. *qq. reg. tom.*2. *qu.*42. *n.*3. Farinac. *in praxi criminali tom.*1. *tit. de accusat. q.*13. *n.* 29. *ver. sed certe*, vbi notat, dum dicitur pacem obtinendam à Monasterio, id intelligendum esse quoad ius accusandi, ac remissionis iuris illius faciendæ, & pecuniæ, vel penè pro remissione capiendæ: secus, si agatur de obtinenda pace vigore statuti minuentis pœnam propter pacem, quod fundatum est in quiete Reipub. ad hoc, vt pace inita, extinguantur inimicitiæ, tunc quocunque intuitu facta sit iniuria, est semper pax requirenda à consanguineis, quia, quantumuis Monasterium remittat, non cessat eorum indignatio, atque inimiciriarum, & vindictæ sumendæ periculum.

Atque idem intelligo, & si ille professus interfectus, esset ex religionibus, quæ in eius bona non succedunt: quia rationes tertiæ sententiæ id probant, cum non innitantur iuri succedendi, sed quod iniuria censeatur irrogata Monasterio, & ille monachus censeatur, vt monachus interfectus, & quòd iàm in Monasterij potestatem transierit. Quare, cum eædem rationes militent in Religioso Societatis Iesu post sola biennij vota interfecto, idem in hoc casu censendum puto.

ADDITIO AD QVAEST. LV.

4 Tertiam sententiam, quod scilicet religioso interfecto, aut alias læso, ius accusandi, aut pacis concedendæ pertineat ad Monasterium, & consequenter multa quoque illata offensori sit eiusdem Monasterij, tradunt etiam Sanchez, à quo supradicta transcripta sunt, *lib.*6. *sum. cap.*12. *num.*40. Berous *in cap. in præsentia num.*423. *de probat.* Peirin. *de Prælato relig. quæst.*3. *cap.* 1. *§.* 4. *num.* 126. Et ratio clara est. Quia religiosus per professionem transfert seipsum, & omnia sua iura in potestatem religionis, nec aliquo modo pertinet amplius ad agnatos, propinquos, aut alios sæculares, sed totus Deo dicatus. Ergo iura omnia, quæ ipsi de nouo acquiruntur, aut intuitu ipsius, sunt iura religionis, nec vllo pacto pertinent ad exteros, quantumuis sanguine coniunctos, atque adeo etiam ius transi-

transigendi, accusandi, pacis concedendæ. Et proinde cum mulcta non sit pœna delicti, sed pretium cessionis, qua ceditur iuri accusandi, & exigendi vindictam, *l. item apud Labeonem, §. si quis seruo ff. de iniur.* erit illius, qui cedit huic iuri.

5 Hinc autem sequitur, quod religiosus pro iniuria sibi illata agere non potest, nisi cum licentia superioris, & nomine ipsius, quia ad ipsum spectat actio, vt tradunt communiter Nauar. *com. 2. de regular. num. 34. & 64.* Rosella verbo *Monachus, num.* 8. Syluester verbo *Religio 8. quæst. 4.* D. Antonin. *3. par. tit. 16. cap. 6. §. 7.* Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 12 num. 15.* Peirin. *de Prælato relig. qu. 3. cap. 1. §. 4. num. 127.* Ratio manifesta est, Quia Monachus non est sui iuris, nec habet velle, aut nolle, sed totus ipse, & omnia eius iura sunt religionis atque adeo etiam ius agendi ob iniuriam sibi illatã. Ex quo fit, quod Prælatus regularis possit renuente etiam Monacho, remittere iniuriam illi illatam, quia cum habeat voluntatem suam translatam in voluntatem Superioris potest Superior illam regere, vt libuerit. quod tamen intelligendum est, si rationabiliter remittat iniuriam; nam si remitteret irrationabiliter, posset se opponere, sicut etiam quilibet alius religiosus, tanquam impediens, quod cedit in detrimentum Monasterij.

6 Ex quo fit, Quod quando quis est absoluendus à sententia canonis ob manus violentas in Religiosum, satisfactio, quæ parti exhibenda est, non est ipsi religioso exhibenda, sed Prælato ipsius tanquam repræsentanti Monasterium, cui in offensione religiosi est illata iniuria; & si absoluendus condemnetur ad aliquid soluendum ob remissionem iniuriæ, seu in satisfactionem pro offensa, eidem Prælato erit exhibendum; ita notant Anton. Gabr. *tom. 2. commun. opinion. lib. 8. tit. 12. num. 51.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 12. num. 8.* Peirin. *de Prælato relig. quæst. 3. cap. 1. §. 4. num. 127. in fine.*

An Nouitius possit eligere sepulturam? Quæstio LVI.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius potest sibi eligere sepulturam.* 2 *Est sui iuris.*

1 Resp. Affirmatiuè, quia *cap. fin. de sepult. in 6.* solis Religiosis interdicit, Nouitius autem non est verè Religiosus, maximè in odiosis. Item quia habet velle, & nolle, atque ita docet Franch. *d. c. fin. num. 2.* Armilla in verbo *sepultura n. 6.* & ibi Tabiena *p. n. 5.*

ADDITIO AD QVAEST. LVI.

2 Communis est conclusio, & præter citatos eam tradunt Glos. *in cap. fin. de sepul. in 6.* Anchar. *ibid.* Syluester verbo *Sepultura, quæst. 9.* Miranda *tom. 2. Manual. quæst. 48. ar. 9. conclus. 5.* Rodriquez *in compen. quæst. regul. resol. 18. num. 5.* Villalob. *par. 2. sum. tract. 31. difficul. 2. num. 13.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 14. num. 10.* Diana *par. 5. tract. 3. resol. 109.* Barbosa *de offic. parochi cap. 25. num. 46.* Lezana *in sum.* verbo *Nouitij num. 41.* Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 4. controuer. 1. num. 7.* qui *num. 11.* alios allegat. Rodriquez *tom. 3. quæst. regular. qu. 60. ar. 2.* Gratian. *decis. Marcb. 35. num. 14.* Peirin. *de Prælato relig. quæst. 3. cap. 1. §. 4. num. 130.* Neque hoc in dubium reuocari potest, quia Nouitij sunt sui iuris, cum nondum per professionem, quæ sola abdicat ab eis propria iura, se tradiderint in potestatem religionis. Vnde mirandum est, quod Lauor. *tom. 1. variar. lucubrat. tit 2. cap. 11. num. 100.* dixerit, Nouitium non posse sibi eligere sepulturam; cum non possit assignari, vndenam habeat suam voluntatem alligatam, ne possit eligere.

Nouitius, si moriatur absque sepulturæ electione, vbi sit sepeliendus? & quid si esset in proposito redeundi ad sæculum. Quæst. LVII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitius decedens sine electione sepulturæ sepeliendus in Monasterio.*
Etiamsi esset in proposito redeundi ad sæculum.
2 *In sacramentis, &c. Nouitius subditur religioni.*
3 *Velle aliquid non inducit ipsum, nisi sequatur exequutio propositi.*

1 Resp. Quòd quidam dicunt sepeliendos esse in Ecclesia, in qua si forent sæculares, essent sepeliendi, quia non sunt verè Religiosi, Petrus de Vbaldis *de canon. Episcop. c. 9. n. 34.* Angel. in ver. *sepultura num. 26.* qui allegant Archidiaconum. Sed quidquid sit de iure communi, obtentum tamen est consuetudine, vt in Monasterio sepeliantur. Sic docent Tabiena, & Armilla verb. *sepultura num. 6.* Syluester *q. 8. dicto 7.* & idem docet attentis Religionis priuilegijs, Manuel. *tom. 3. quæst. Regul. 9. 60. à 2. fine*. Temperat hoc Syluester, nisi Nouitius ille esset in proposito redeundi ad sæculum, quia cùm tunc elegisset in sæculo mori, censetur quoque elegisse

elegisse sepulturam. Sed non placet limitatio, quia dum ad sæculum non redijt, adhuc manfit Nouitius; ergo debet gaudere priuilegijs, & consuetudine introductis in Nouitiorum fauorem,

ADDITIO AD QVAEST. LVII.

2 Eamdem sententiam tenent Sanchez *lib. 6. sum. cap.* 14. *num.* 11. Gratian, *decis. Marchiæ* 35. *num.* 14. Lauor, *tom.*1, *variar. lucubrat. tit.*2. *c.*11. *num.*99. Samuel *de sepul. tract.*1.*disp.*4.*controuer.*1. *num.*19. Peirin. *de Prælato relig. quæst.* 3. *cap.*1. §.4. *num.*130. Quamuis enim Nouitius non sit incorporatus religioni, est tamen ipsi aggregatus in ordine ad experiendum, & est religioni addictus in ordine ad sacramenta, etiam quæ à parocho ministrari debent, vt Viaticum, Extrema Vnctio, Communio Paschalis, & censetur eodem iure quò ad priuilegium fori. Vnde cum non sit amplius subditus parochi, sed religionis subiectione voluntaria, quoad sepulturam quoque spectabit ad Monasterium.

3 Et rectè reijcitur limitatio Syluestri de proposito redeundi ad sæculum, nam hoc propositum non extrahit nouitium à statu nouitiorum, sicut etiam voluntas mutandi parochiam non subtrahit à iure parochi, sed requiritur factum soluens illum contractum, quo Nouitius se tradidit experiendum religioni, & ipse acceptauit religionem experiendam; siquidem voluntas redeundi ad sæculum non facit redire, sed requiritur factum. Vnde non sufficit in hoc, velle, nisi etiam sequatur executio, *l. quidam cum filium, ff. de hered. instit.* vbi Imol. Bart. & cæteri Doctores.

Quibus expensis sepeliendi sint Nouitij. Quæstio LVIII.

SVMMARIVM.

1 *Nouitij, si careant patrimonio, sepeliendi Monasterij expensis.*
Secus, si habeant.
Seruanda consuetudo.
2 *Si habeant patrimonium, quando adhuc sepeliendi expensis Monasterij.*

1 Resp. Quòd videntur non Monasterij expensis sepeliendi, cum non sint veri Religiosi. Sed dicendum est, si patrimonio careant, esse expensis Monasterij eos sepeliendos, quia sunt à Monasterio admissi, vt experiantur, & sunt membra illius, & inhumanum esset eos insepultos relinquere. Si verò patrimonium habeant, sunt illius expensis sepeliendi; quòd non sint Religiosi. & si tunc Monasterium eos sepeliat, repetet expensas ab hærede. Ita docent Petrus de Vbaldis *de canon. Episcopal. c.* 13. *n.* 3. Manuel. *quæst. Regul. tom.* 3.*q.*60. *art. vlt.* Quibus addo, seruandam esse consuetudinem, si ea haberet, vt in quocumque casu expensis Monasterij sepelirentur, Sanchez *lib.*6. *cap.*14. *n.*12. *Operis Moralis*.

ADDITIO AD QVAEST. LVIII.

2 Idem tradunt Peirin. *de Prælato relig. quæst.*3. *cap.*1. §.4. *num.*130. Laiman. *lib.*3. *theol. moral tr.*5 *sect.*5. *cap.*12. *num.*6. Lauor. *tom.*1. *variar. lucubr. tit.*2. *cap.*16. *n.* 46. Lezana *in sum.* verbo *Nouitij*, *num.*4. Samuel *de sepul. tract.*1. *disp.* 4. *controuer.* 3. *num.*17. Et quidem si non habeant patrimonium, certum est, sepeliendos expensis Monasterij, quia magis pertinent ad ipsum, quàm populus ad parochum; vnde si is tenetur gratis sepelire, qui non habent, vnde subministrentur expensæ, multò magis tenebitur Monasterium sepelire nouitios. Verum si habent patrimonium, adhuc subdistinguendum videtur. Vel enim ex pacto, seu consuetudine tenetur nouitius soluere expensas alimentorum, & tunc manebit obligatum eius patrimonium, seu bona ipsius ad expensas sepulturæ. Quia expensæ pro sepulturæ sunt accessoriæ ad expensas alimentorum; & qui alere tenetur, tenetur etiam curare sepulturam. Si vero non tenetur ad expensas alimentorum, tunc quia Monasterium recipiens nouitium se obligat ad alendum, manet etiam obligatum ad expensas sepulturæ.

An

An teneatur Monasterium soluere expensas ab alio factas in funere Nouitij defuncti extra Monasterium, vbi ex Superioris obedientia erat: & quid si Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius superstites sint, ac diuites? Quæstio LIX.

SVMMARIVM.

1 *Expensa pro sepultura Nouitij defuncti extra Monasterium, quando pertineant ad hæredes, & quando ad Monasterium.*
2 *Pertinent ad Monasterium, quando de suo tenetur alere Nouitium.*
3 *Quid si Nouitius moretur extra religionem cum animo non redeundi.*

1 Resp. Quòd si Nouitius patrimonium non habeat, nec parentes, tunc tenetur Monasterium, ac si Nouitius in Monasterio defunctus esset: quia sicut Monasterium tenebatur, si in eo mortuus fuisset, ita quoque vbi de Superiorum licentia Nouitius morabatur. Si verò Nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius superstites sint, ac diuites, existimo in hoc seruandam esse consuetudinem receptam in ea Religione, & sequuta ea consuetudine petendi eas expensas ab hærede Nouitij, sepeliendum esse expensis Monasterij, quia in eius obsequio, & sub eius obedientia obijt, separatus omnino, licet reuocabiliter à cura paterna, Sanchez *in oper. moral. lib.6. cap.14. num.13.*

ADDITIO AD QVAEST. LIX.

2 Idem tradunt Laiman *lib.3.theol.mor.tract.5. sect.5. cap.12. n.6.* Lauor. *tom.1. Variar. Lucubrat. tit.2. cap.16. n.46.* Lezana *in sum.* verbo *Nouitij, n.4.* Mancinus *in practica Visit.infir.tract.5.dub.12.* Sarnuel. *de sepult. tract 1.disp.4. controuer.3. n.17.* Verum Peirin. *quæst.3. de pralato relig. cap 1. §.4. n.130.* ait, soluendas esse à Monasterio, & deinde Monasterium posse repetere ab hæredibus, si Nouitius relinquat post se aliqua bona. At hæc difficultas resoluenda est iuxta dicta ad *praced. quæst.* vt nimirum Monasterium teneatur de suo subministrare expensas, etiamsi nouitius relinquat bona post se, si tenebatur de proprio alimenta præbere: secus autem, si non tenebatur.

3 Est tamen aduertendum, quod si Nouitius maneret in domo suorum parentum, aut aliorum, cum animo non redeundi amplius ad religionem, & aliquo pacto declarasset hunc animum, tunc nullo pacto Monasterium teneretur ad expensas pro sepultura, siue ad quascunque alias. Nam tunc mora extra Monasterium, stante dicto animo declarato, haberetur pro recessu à religione: quia licet esset ex causa, quæ non solueret permanentiam in religione, coniuncta tamen cum tali animo solueret, quia ex ipso subesset nouæ causæ.

An Religiosus viator mortuus in Hospitali, vel aliqua domo priuata, debeat sepeliendus deferri ad suum Conuentum, vel in Parochialem Ecclesiam? Et quid de Clerico seculari peregrino dicendum est? Quæstio LX.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus moriens extra religionem sepeliendus est in suo monasterio, si ad ipsum commode deferri possit.*
2 *Vbi sepeliendus, si ad ipsum commodè deferri non posset.*
3 *Potest eligere sepulturam.*
4 *Non electa sepultura, vbi sepeliendus.*
5 *Regulares possunt religiosum suum mortuum extra claustra leuare inconsulto Parocho, & ad suas Ecclesias deferre,*
Etiamsi à Parocho receperit sacramenta.

1 Resp. Quòd hanc quæstionem ex professo ponit Nicolaus Boerius, *decis.175.* vbi dicit, quod si dictus Religiosus fuisset eiusdem Conuentus professus, non esset dubium, quin in suo Conuentu, & Monasterio deberet sepeliri: ex quo poterat ibi commodè portari, *vt c. Religiosi, de sepult. lib.6.* seu iste censetur viator, & peregrinus, vnde secundum Archid. *in c.1. eod. tit.*

eod. tit. & *lib.6.* debet in Ecclesia Parochiali illius loci sepeliri, *argum. c. Ecclesias*, 13. q. 1. & idem tenent Archid. & Ioan. de Turrecremata, & Lapus *in d. c. Religiosi*, & Palaus de Leazar. *in Cle. dudum, eod. tit.* Sed Glossa, *in c. in nostra, eod. tit. in antiq.* quam sequuntur Innoc. Ioan. Andr. & Zabar. *in c. 1. eod. tit.* tenet, quòd apud Ecclesiam Cathedralem, *argum. vbicunque* 13. *q.*2. & idem Cardin. *in Cle. dudum, §. verum q.*20. *de sepult.* Sed Ant. Butr. *in d. c.*1. dicit, quòd talis Religiosus debet sepeliri in Monasterio sui Ordinis, vt 16.*q.*1.*c.*1. *in fin.* ibi, *mortuum non sepeliat, nisi Monachum in Monasterio secum commorantem, vel si fortuito quenquam aduentitium fratrum, ibi mori contigerit.* & ibi Glo. quod dictum Antonij fortè secundum Abbatem Siculum non procedit, vt statim dicam. Si verò sit Clericus sæcularis peregrinus, tunc debet sepeliri in Ecclesia Cathedrali. Sed Abb. Siculus *in d. c.* 1. non facit differentiam inter Religiosos & sæculares Clericos; & ipsos laicos, *argum. c. attendendum, de consecr. dist.* 1. & *d. c. Religiosi*, in laicis tenet ibi Ant. Quòd si traxerunt moram in loco per aliquod tempus, vel venerunt animo standi ibi per aliquod tempus, sicut sunt scholares, tunc debent sepeliri in Ecclesia Parochiali, *vt no. in c. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* & per Gloss. in Clem. 1. *de priuilegijs*: & ipsum in hoc sequitur Abb. *in d. c. in nostra*. & idem tenet Calder. *in cons.* 2. *tit. de sepult.* Et istud dictum facit multum pro Religiosis Mendicantibus, & contra Abb. Sicul. iudicio meo: quia Religiosi Mendicantes, qui non habent proprium Monasterium, aut Conuentum, nisi illum in quo vltimo missi sunt, ex obedientia per tempus, & tempora per omnes Conuentus eorum Ordinis transmittuntur. Ergo in ipsis Conuentibus sepeliendi sunt, quia ibi causa moræ transmittuntur, & sacramenta recipiunt Ecclesiastica, & sic non censentur tales Religiosi peregrini, & transeuntes, si portari possunt.

2 Ideò in casu nostro Religiosus exiens, & intrans hospitale, & ibi decedens, debet sepeliri in Conuentu sui Ordinis, ex quo exiuit, & moram traxit. Et illud dicitur propriè Monasterium, ad quod propriè portari potest, iuxta dictum *cap. si Religiosi*, & *cap. nimis in primo.* & ibi Abb. Sic. *de excess. Prælat.* Vbi dicitur, quòd possunt eligere sepulturam, si sunt in remotis extra eorum Monasterium, vt tenet ibi Innoc. quem sequuntur Abb. & Doct. ibi, & Hostien. *in c. quòd de vxore, de sepult.* & Arch. *in d. c.* 1. 16. *q.* 1. & c. *vt priuilegia, de priuileg.* & ibi Hostien. & Doct. *& hodie est text. in d. c. si Religiosi, lib.* 6. Sed si commodè portari possunt in eorum Conuentum, debent ibi humari. Vnde hic censentur, ac si essent in ipso Conuentu, quia præsens habetur, qui in hortis est, *l. præsens, cum l. seq.* & ibi Bal. & Alex. *in addi. ad Bar.* & Alberic. de Rosate, *ff. de procura.* & etiam bonus text. *in c. Is, qui, in fin. de sepul. lib.* 6. & ita intelligit Philipp. Franch. *in d. c. si Religiosi, in pen. q.* & etiam de Anch. videlicet, quòd Religiosus, *qui in remotis* decessit, sepeliatur in Ecclesia Parochiali; si non electa sepultura decesserit: aliàs in loco Monasterij sui Ordinis, si commodè potest portari. *& ita alleg.* Alb. Sicul. & tenet Henr. Boic. *in d. c.* Angel. de Claua, *in sua summa in* 3. *par. tit.* 10. *c.* 5. *in princ.* Quemadmodum dicitur de Nouitio, seu ingresso Religionem, qui moritur intra annum probationis, quòd sepelietur in Conuentu, seu Monasterio, in quo habitum recepit, & non in prima Ecclesia, vnde priùs erat Parochianus, ex quo fuit conuersus, & mutauit, seu mutare voluisse videatur domicilium, & sic desinit esse Parochianus primæ Ecclesiæ, *c. fin. de Parochia.* Secundum Goffred. & Hostien. Io. Andr. & Anton. de But, *in c. de his*, quos sequuntur ibi Anch. & Abb. Sicul. *de sepult.* & Petr. de Perus. *in tract. de Canonic. port. vers.* 12. *quæritur*, & Abb. Sicul. *in c.* 2. *in princ. eod. tit. in l.* 6. Licèt ibi Archid. & Dominic. teneant contrarium, sequendo Tancred. Sed in vtroque casu præcedentem opinionem tenent Syluestr. *in sua summa intitulata Syluestrina*, *in* 2. *par. de sepul. §.* 8. *versic. secundum peregrini*: *& vers. septimum Religiosi*, vbi dicit *in d. ver. secundum peregrini*, Quòd standum est consuetudini: quæ si non apparet, stabitur distinctioni Domini Antonij de But. qui optimè iuribus iura concordat: & opinioni distinguenti regulariter statur, vt ibi dicit. *& in verb. septimum Religiosi*, Quòd Nouitij debent vsu, & consuetudine sepeliri in illis Monasterijs, in quibus assumpserint habitum. Et ita conclusum fuisse in fauorem Religiosorum contra Curatum Parochialis Ecclesiæ.

ADDITIO AD QVAEST. LX.

3 Religiosum decedentem extra religionem non posse sibi eligere sepulturam, tradunt Innocent. *in cap. Nimis iniqua n.*2. *de excessib. prælat.* Franc. *in cap. fin. n.*3. *de sepult.* in 6. Dominic. *ibid.* Quia adhuc non habent proprium velle. At posse eligere, est communis, & approbata sententia. Ita Glos. *in cap. fin.* verbo *Commodè*, *de sepul. in* 6. Monac. *ibid. in fine*. Anchar. *item in fine*. Abbas *in cap.*

Nimis

Nimis iniqua, n.2. de excessib. prælat. Nauar. *Commen.2. de regular.n.53.* Rosel. verbo *Sepultura* 2.n.1. Tabiena *q.4.* Syluester *q.6.* Armilla *n.6.* Angel. *ibid.* Rodriquez *quæst. Regul.60. ar.2.* ver. *Aduertendum. tom.3.* Sanchez *lib.6. sum. cap.14. n.3.* Lauor. *tom.1. Variar. Lucubrat. tit. 2. cap. 11. n. 93.* Riccius *resol.293. n.39. tom. 8. praxis fori Ecclesiast.* Barbosa *de parochis, cap. 26. n. 3.* Laiman *lib.3. theol. moral. tract.5. c.9. n. 6.* Rodriquez *in compend. resol* 128. *n.16.* Lezana *par.1. quæst. regular. c.9. n.10.* Diana *par.5. tract.3. resol.110.* Et ita statuitur in cap. *fin. de sepult. in 6.* nam cum disponatur, quod religiosi non possint sibi sepulturam eligere, ponitur exceptio, *Nisi tàm remotè à Monasterijs moriantur, vt commodè ad ipsa deferri nequeant;* qui casus cum sit exceptus, dat exceptio facultatem eligendi. Tunc autem eligunt ex interpretatiua voluntate sui superioris, & ex ipsius ratihabitione; non autem in virtute propriæ voluntatis, qua caret.

4 Quod si sepulturam non eligat, nec commodè ad Monasterium deferri possit, tunc sepeliendus erit iuxta ius commune, quia cessat ius electionis, & ius proprium religionis, & proinde subintrat ius commune; vnde erit sepeliendus tanquam si esset sæcularis aduena. Ita Glos. *in cap. fin.* verbo *Nota primò, de sepult. in 6.* Ancharan. & Franc. *ibid.* Sanchez *lib.6. sum. cap.14. n.4.* Barbosa *ad dict. cap. fin. n.4.* Diana *par.5. tract. 3. resol.* 110. Lezana verbo *Sepultura, n.6.* Samuel. *de sepul. to. 1. disp. 4. controuer.6. n.18.*

5 Ex quibus sequitur, quod Regulares poterunt suum religiosum extra religionem defunctum deferre ad proprias Ecclesias absque eo, quod vllum eis impedimentum obijciatur, etiam inconsulto Parocho. Ita Peirin. *de priuileg. ad Constit. 7. Pij V. n.13.* ver. *Ad decimum.* Lezana *tom. 1. q. regular. c.12. n.41. & in sum.* verbo *Sepultura, n.16.* Diana *par.5 tract.3. resol.*110. Barbosa *de Parochis, c. 26. n.68.* Archangel. Roman. *de priuileg. lib. 3.* verbo *Sepelitio.* Samuelius *de sepult. tract.1. disp.4. controuer.4. n.1.* & alij. Et ita declarauit S. Congregatio Episcop. & Regul. *in vna Puteolana 22. Maij* 1615. & Sacra Congregat. Concilij *die 2. Iulij* 1620. ad instantiam Cardinalis Ludouisij Archiepiscopi Bononiensis. nam proposito dubio. *An cum Fratres aliqui extra Monasterium moriuntur, & à Curatis sacramenta receperunt, possint ab eorum superioribus ad suas Ecclesias deferri, Parochis inconsultis.* Respondit. *Regulares extra claustra decedentes posse ad eorum Ecclesias deferri, etiam Parochis inconsultis.* Ex quibus patet, quod hoc habet locum, etiamsi à Parochis sacramenta receperint, quia non recipiunt de iure, cum non spectet ad Parochos ministrare, sed per accidens in defectum ministrorum legitimorum. Ratio autem est, quia religiosi, licet sint in Parochia, nullo pacto pertinent ad locum Parochorum, & stante omnimoda exemptione nullum ius competit Parochis supra ipsos. & proinde nec etiam ad eorumdem cadauera.

An Religionis Prælatus possit sibi eligere sepulturam? & an finita Prælatura sit sepeliendus in loco electo? Quæstio LXI.

SVMMARIVM.

1 *Generales, & alij superiores minores possunt sibi eligere sepulturam.*
2 *Cessat electio finito officio.*
3 *Prælati regulares cur possint eligere sepulturam.*
4 *Possunt eligere extra propria monasteria, sed rationabiliter.*
Potentia non se extendit extra terminos rationis.
5 *Generalis irritare potest electionem sepulturæ Prælatorum inferiorum.*
6 *Electio sepulturæ non valet finita prælatura.*
7 *Expensæ pro sepultura electa à Prælato vnde sumendæ.*
8 *Funus Religiosorum non debet duci per ciuitatem &c.*

1 Resp. Quòd quidam negant, id solùm concedentes Supremo Religionis Prælato, qui est Generalis, quòd in alijs militet ratio *c. fin. de sepul. in 6.* cum non habeant velle aut nolle. Sic tradunt Sylu. *v. sepultura, q.6.* & ibi Armilla *n.6.* Quòd Generalis id possit, patet, quòd in multis habeat velle, aut nolle, & habeat subditos in sua potestate, & ita satis innuit Io. Andr. *in d. c. fin. in fin. de sepult. in 6.* dum ait intelligendam esse eam propositionem de Religioso claustrali, quasi dicat, de eo, qui est alteri subiectus in Monasterio, & tenet sub aliquali dubio Abb. *c. de vxore, n.5. de sepult.* item tenet Franchus *d. c. fin. v. sepultura, 2. n.2.* Tabien. *v. sepult. q.4. n.5.* Manuel. *qq. Regul. tom.3. q.60. ar.1.*

2 Quod si Prælatus hic eligeret sepulturam, & postea decederet, finita Prælatura; non esset sepeliendus in loco electo, sed in suo Monasterio, quia inspicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ sepulturæ discernendum: at tunc temporis non erat ille Abbas: sic docet Petrus de Vbaldis, quem refert, & sequitur Manuel allegatus.

3 Quod ſolus Generalis poſsit ſibi eligere ſepulturam, tradit etiam Laiman *lib. 2. theol. moral. tract.5. c.9. n.6.* ver. *Porrò*. Sed communis ſententia tenet, quod Prælati quoque minores poſsint ſibi eligere ſepulturam. Quod tradunt etiam Abbas *in c. de vxore, n. 5. de ſepult.* Fran. *in c. fin. n. 2. de ſepult. in 6.* Roſel. verbo *Sepultura* 2. *n.* 2. Tabiena *q.6.* Rodriquez *q. regul.60. ar.1. tom.3.* Alter Rodriquez *in compen. reſol.* 128. *n.* 16. Sanchez *lib. 6. ſum. c.14. n.7.* Lezana *par.1. q. regul. c.9. num.* 10. Palaus *par.3. oper. moral. diſp.4. §. 8. pun.* 13. *n.* 1. Samuel. *de ſepult. tract.1. diſp.* 4. *controuer.* 8. *n.* 4. Argum. ex contrario ſenſu cap. *fin. de ſepult. in 6.* nam ibi decernitur Religioſos non poſſe ſibi eligere ſepulturam, quia non habent proprium velle; vnde cum Superiores etiam locales habeant circa ea, quæ pertinent ad regimen conuentus, & ſui ipſorum, poterunt eligere, dummodo tamen à proprijs Conſtitutionibus non prohibeantur.

4 Ex quo fit, quod poſsint ſibi eligere ſepulturam etiam extra propria Monaſteria, vt dixi etiam *in deciſ. moralib.* 384. *n.* 5. & ſequutus eſt poſtea Samuel. *de ſepult. tract.1. diſp.4. controuer.*8. *num.* 9. Quia ius eligendi ſepulturam eſt amplum ad quæcunque loca capacia Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Verum eſt aduertendum, quod huiuſmodi electio debet eſſe rationabilis, quia omnis poteſtas eſt tantum circa rationabilia, cum debeat eſſe regulata ſecundum regulas rectæ rationis *l.2. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum.* & *l. Reprehendenda, C. de inſtit. & ſubſtit.* & *c. Sunt quadam,* 25. *q.1.* Et ideo ſi irrationabiliter eligeret, nulla eſſet electio; vt ſi eligeret in loco, quo deferri non poſſet ſine notabilibus expenſis: aut ſi ex tali electione læderetur honor, & bona opinio religionis, ſicut læderetur, ſi non appareret ſpecialis prærogatiua loci electi, quæ eſſet ſufficiens motiuum ad relinquendam rationabiliter ſepulturam in proprio monaſterio; nam cum amor fraternitatis, quæ eſt inter religioſos, exigat communionem etiam in ſepultura, vt relinqui poſsit; & alia eligi, requiritur præponderans motiuum.

5 Aduertit autem Samuel. *de ſepult. tract.* 1 *diſp.4. controuer.*8. *numer.*8. Generalem annullare poſſe electionem ſepulturæ prælatorum inferiorum ante mortem, quia eorum voluntas ſubeſt voluntati Generalis. Non tamen poſt mortem, quia tunc morte confirmata eſt. Verum ratio allata conuincit, quod etiam poſt mortem annullari poſsit; quia voluntas ſubditi, quales ſunt prælati inferiores, quamuis confirmetur morte, confirmatur vt talis, qualis ex ſui natura eſt, nec per mortem ſecluſa confirmatione acquirit diuerſam qualitatem; vnde cum ex natura ſua ſubordinetur voluntati Superiorum, confirmatur per mortem vt ſubordinata, & ab ipſa dependens. & proinde adhuc remanet annullabilis.

6 Quod autem non valeat electio ſepulturæ facta à prælato Regulari, ſi moriatur depoſita prælatura. tradunt etiam præter citatos Sanchez *lib. 6. ſum. cap.* 14. *n.* 8. Hieronym. Rodriquez *in Compend. q. regular. reſol.* 128. *n.16.* Palaus *par.3. diſp.4. de Voto obedien. pun.13. §.8. n.1.* Lauor. *tom.1. Variar. Lucubrat. tit.2. c.11. n.91.* Samuelius *de ſepultur. tract.1. diſp.4. controuer.* 10. *n.1.* Et ratio eſt, quia electio ſepulturæ non ſortitur effectum, niſi poſt mortem. & proinde electio eſt actus vltimæ voluntatis, vt notat Gloſ. *in c.1.* verbo *Et ſit ratio, de ſepult. in 6.* & ideo regulatur ſecundum facultatem, quam habet eligens tempore mortis, & ideo cum hæc facultas ceſſet in religioſo cum prælatura, non valebit electio, niſi tempore mortis obtineat prælaturam.

7 Quod autem ſpectat ad expenſas faciendas pro ſepultura prælati, qui ſibi elegit ſepulturam extra monaſterium, Palaus *par.3. oper. moral. diſp.4. de voto obedientiæ, pun.3. §.8. num.6.* aſſerit, eſſe deſumendas ex illis bonis, quæ prælatus applicauerit, ſiue ſint ex eiuſdem peculio, ſiue ex bonis Monaſterij, quia tam peculia, quam bona monaſterij ſunt ſub illius diſpoſitione; quod ſi non exprimat, vnde ſumendæ ſint, eſſe deſumendas ex peculio ipſius, ſi habet; & ſi non habet, ex bonis Monaſterij, ſi quidem etiam quando religioſus moritur extra clauſtra, expenſis Monaſterij eſt deferendus ad Monaſterium. Verum, vt dictum eſt etiam ſupra, non tenetur Monaſterium ad expenſas nimis graues pro ſepultura prælati, & in tali caſu electio non eſſet rationabilis, & ideo nulla. Neque prælatus poteſt etiam proprium peculium applicare huic effectui, ſi expenſæ ſint nimis graues, quia tenetur ipſum expendere ſecundum menſuram religioſam: nec poteſt profundere.

8 Denique circa ſepulturam religioſorum eſt aduertendum, quod quamuis religioſus ſit inſignis in prælatura, qualis eſſet Generalis, aut in litteris, aut ſanctitate, aut quocunque alio titulo, non poteſt eius funus duci per ciuitatem, præſertim cum pompa, quia hoc non decet ſtatum religioſum: ſed deferendus eſt ad Eccleſiam ſtatim & recta via. Ita enim declarauit Sacra Congregat. Concil. ad inſtantiam Cardinalis Ludouiſij Bononienſis Archiepiſcopi *die* 2. *Iulij* 1620.

Si testator in loco, vbi commoratur, sepulturam elegerit in sæculari Ecclesia, cui pro anima sua legata reliquerit; deinde in alio loco decedat, ibique in aliqua Religiosorum Ecclesia sepeliri voluerit, an dicti Religiosi sint admissibiles ad petendum legata Ecclesiæ sæculari prius relicta. Quæstio LXII.

SVMMARIVM.

1 *Legatum cui Ecclesiæ debeatur, quando post conditum testamentum mutata fuit parochia, si relictum sit Ecclesiæ parochiali.*
2 *Quid si in totum mutata fuit parochia.*
3 *Legatum factum parochiali cum electione sepultura, mutata electione transit ad Ecclesiam, in qua est electa sepultura.*
4 *Præsertim si non constet de motiuo speciali legandi priori Ecclesiæ.* *Et stante consuetudine legandi Ecclesiæ sepultura.*

1 Resp. Negatiuè per ea, quæ decidit Cyn. post Pet. de Bellapert. *in l.1. ver.6. quæro, C.de sacros. Eccl.* vbi dicit, quòd, quando reliquit Ecclesiæ Parochiali decem, & tempore testamenti habitabat in vna parochia, & tempore mortis in alia, in qua sepultus fuit, recurrendum est ad coniecturas. Et coniecturis cessantibus, si legatum erat modicum, respiciens sumptus tamen funeris, tunc debetur illi, in qua est sepultus. Si verò esset magnum, tunc debetur Ecclesiæ parochiali, in qua erat tempore facti testamenti, cuius contemplatione fecisse videtur, *vt l. nec adiecit, ff. pro soc.* Et eum sequuntur Gul. de Cun. *in vlt. q. sol.* & etiam Paul. de Cast. *in d. l.1.* vbi Gul. *alleg. text. in l. alumnæ, §. Titia liberta, ff. de adi. leg.* Et tenet Bar. Soccin. *l. qua conditio, §. fi. in 4. q. ff. de cond. & demonst.* & Rom. *in auth. similiter in l. in 33. priuileg. C. ad leg. falc.* & Iason *d.l.1. in lectura Papien.* Et in terminis consuluit Feder. de Sen. *in cons. 10. incip. casus talis. Quidam elegit sepulturam apud fratres Minores.* Imò plus, vult, quòd Ecclesia, in qua prius elegerat sepulturam, non teneatur soluere canonicam portionem de sibi relictis, sed Ecclesia, in qua fuit sepultus, & tenent Io. And. & Dominic. Petr. de Anch. & Philipp. Franc. quando est expressa Ecclesia, prout in casu nostro; vel etiam quando testator non mutauit parochiam, sed de tempore testamenti habitabat in vna, & tempore mortis in alia, vt sentit Abb. *in cons. 119. ver. circa secundum dubium.*

2 Aliàs verò, si mutauit in totum parochiam, debetur illi parochiæ, quæ erat tempore mortis, cùm illud tempus sit considerandum, argu. *l. placet, cum sequen. ff. de liber. & posthum.* & *l. quidam, ff. de vin. & triti. leg.* & *l. si ita. ff. de aur. & argen. leg.* Aduerte tamen, quòd Gul. de Cun. *in d.l. 1.* loquitur quando testator mutauit domicilium, & Parochiam, quòd prima Ecclesia habeat legatum, & idem Io. And. *in d.c.2.* & Alber. *in d. l. qua conditio, §. fin.* Tamen opin. Pet. de Anchar. videtur mihi magis æqua, & iuri consona, ex quo mutauit domicilium causa perpetuæ moræ, vt arg. *c. Is, qui, de sepul.* nisi aliud appareat de mente Testatoris, *l. si seruus plurium, §. 1. ff. de leg. 1.* Et ita conclusum fuisse in Curia Burdegalen. asserit Nicolaus Boerius, *decis. 176.*

ADDITIO AD QVAEST. LXII.

3 Quæ in quæstione resoluuntur, non videntur plenè satisfacere titulo quæstionis: vnde quando testator legat parochiali, & declarat, se in ipsa velle sepeliri, & postea mutata voluntate eligit sepulturam in alia Ecclesia siue sæculari, siue regulari; tunc legatum factum priori Ecclesiæ censetur translatum ad posteriorem, virtute electionis sepulturæ. Nam cum tali casu testator leget eligendo sepulturam, legatum censetur annexum sepulturæ: & ideo mutata electione sepulturæ censetur etiam translatum legatum, vt tradunt Ancharan. *in cap. Filius, n.9. de testamen.* Ferret. *consil. 163. n. 1.* Mantica *lib. 12. de coniect. vlt. volunt. tit.2. n.33.*

4 Quod præsertim locum habet, si non appareat speciale motiuum relinquendi priori Ecclesiæ, quod potuerit trahere voluntatem testatoris; nam tunc ratione consuetudinis relinquendi Ecclesiæ, in qua sepelitur testator, habet locum coniectura, quod mutando electionem sepulturæ, mutauerit etiam legatarium, vt obseruat Mantica *lib.8. de coniect. vlt. volun. tit.6. n.6.* Nec obstat *decis.* Boerij 176. *in q. citata*, quia loquitur de legato relicto Parochiæ, & testator non mutata parochia, ex accidenti decedit in alia parochia, non electa noua sepultura.

An

An pactum, iuramentum, votum, vel fides interposita ad suggestionem Regularium, vel Clericorum, de eligenda sepultura, vel electa non mutanda; sint prohibita sub aliqua pœna? Quæstio LXIII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi inducentes ad electionem sepulturæ cum pacto, iuramento, aut voto, sunt ipso facto excommunicati.*
Quod si absque suggestione liberè obligat ad sepulturam, tenetur seruare.
Acceptans hæreditatem &c. cum onere sepulturæ in aliquo loco, tenetur seruare.
2 *Inducentes ad electionem sepulturæ reuocabilem, non incurrunt excommunicationem.*
3 *Nec si inducant ad electionem in Ecclesia aliena.*
4 *Nec quando electio est ratione oneris annexi hereditati &c.*
5 *Nec si inductio sit ad electionem per testamentum, aut codicillum.*
6 *Quid si Franciscanus, & Dominicanus inuicem conueniant, vt hic pro illius Ecclesia, & ille è contra pro huius inducat &c.*
7 *Quæ ignorantia excuset ab excommunicatione.*

1 Resp. Sunt prohibita sub pœnis contentis *in c. 1. de sepult. in 6.* & inducentes sunt ipso facto excommunicati, nec ab alio quàm à Romano Pontifice præterquam in mortis periculo possunt absolui. *Clem. cupientes de pœnis*. Nihilominus, qui non inductus ad aliorum suggestionem promittit, & liberè se obligat ad sepulturam in aliquo loco, & iurat, tenetur ad obseruantiam iuramenti. Ita determinauit Rota Romana *decis. 2. de sepult.* Cæsar de Graff. *ex Specul. §. compendiosè, n. 26. de instrum. edit. & in tit. de sepult. n. 6.* & Hostien. quem sequitur Angelica in verbo *Sepultura, n. 40.* Quidquid alij dixerint, & conclusum fuit in Rota, quòd accipiens maioratum, fideicommissum, vel donationem, & astringens se iuramento ad eligendum sepulturam, secundum voluntatem testatoris, tenetur ad obseruantiam, quia res debet transire cum causa sua, & si nolebat iuramento astringi, debebat amittere maioricatum, vt latiùs in d. decis. habetur.

ADDITIO AD QVAEST. LXIII.

2 Excommunicatio, de qua in quæstione, comprehendit solum inducentes ad obligationem irreuocabilem, qualis est obligatio voti, iuramenti, & promissionis acceptatæ. Vnde si Regulares solum persuadeant, quamuis sequatur electio, dummodo sit reuocabilis, non habebit locum excommunicatio. Ita Rodriquez *par. 4. sum. cap. 30. num. 10,* Nauar. *cap. 27. Manual. n. 103.* D. Antonin. *3. par. tit. 24. cap. 51.* Angelus verbo *Sepultura n. 35.* Suarez *disp. 22 de censur. sect. 4. n. 25.* Mancin. *in praxi visit. instr. par. 5. prac. 5. dub. 3. ver. Hoc vero.* Filliuc. *tractat. 15. n. 171.* Verba enim citati cap. 1. *de sepult.* & Clemen. *Cupientes de pœnit.* non possunt accommodari huic casui, cum expressè tex. loquatur de inducentibus ad eligendam sepulturam mediante voto, iuramento, promissione &c.

3 Rursus dicta excommunicatio non habet locum, quando Regulares inducunt ad electionem sepulturæ obligatoriam cum voto, iuramento &c. in Ecclesia aliena, quia tex. id prohibentes loquuntur solum de electione in propria Ecclesia Regulari. Et ita notant Monach. *in dict. Clemen. Cupientes, §. fin. de pœn.* Ancharan. *ibid.* Geminian. *in cap. 1. de sepult. in 6.* Angelus verbo *Sepultura, nu. 35.* Rodriquez *tom. 3. q. regul. q. 58. ar. 7. dub. 4.* Tolet. *lib. 1. sum. c. 36. n. 30.*

4 Nec similiter habet locum, vt dicitur in quæstione, quando electio, etiam cum iuramento, fit ratione oneris annexi hæreditati, maioratui, donationi, vt obseruant etiam Genuens. *in praxi Curiæ Archiepisc. Neapol. c. 61. n. 15* Riccius *in praxi resol. 573 n. 5. par. 1.* Samuel. *de sepul. tract. 1. disp. 2. controuer. 1. n. 40.* Quia tex. loquuntur solum de iis, qui inducunt ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, vt *numero præced.* dictum est. Deinde talis electio oritur non ex inductione, de qua loquuntur textus, sed ex onere reali annexo maioratui, hæreditati &c. atque adeò obligatio est realis, & ratione rei afficit personam.

5 Nec etiam incurrere excommunicationem Regularis, aut clericus sæcularis, qui induceret ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, mediante testamento, aut codicillo. Sequitur ex dictis *n. 1.* & in specie ita tradit Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 2. controuer. 1. n. 22.* Ratio est, quia, vt communiter docent Doctores, præsertim *n. 2.* citati, iura loquuntur solum de electione cum obligatione irreuocabili; testamentum autem, & codicillus non inducunt obligationem irreuocabilem.

6 Sed quid, si Franciscanus conueniat cum Dominicano, quod ille inducet cum voto, aut iuramento &c. quos poterit, vt eligant sepulturam in Ecclesia Dominicanorum, & quod iste inducet eodem modo, vt eligant in Ecclesia Franciscanorum, an effectu sequuto incurrant excommunicationem. Affirmant Angelus, verbo *Sepultura, n. 36.* Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 2. controuer. 1. n. 29.* qui volunt, quod dicta iura procedant etiam quò ad indire-

directè inducentes. *Quæ* tamen resolutio patitur difficultatem, quia pœnæ non sunt extendendæ, & dato etiam quod lex pœnalis extendatur ab identitatem rationis, non tamen extenditur pœna. cap. *Pœnæ, de pœnit. dist.* 1. vbi, quod pœna non excedit casum proprium, & obseruant Io. Andr. *in cap. Stipendia, n.* 8. *de rescrip*, Gemin. *ibid.* Anton. *in cap. fin. num.* 58. *de consuet.* Abbas *in cap. Ex rescripto, n.* 14. *de locat.* Ias. *in l. Non dubium,* ver. *Secundò singulariter*, C. *de legib.* Castro, *lib.* 1. *de lege pœn. cap.* 7. *docum.* 3. & alij quos citat & sequitur Merol. *tom.* 2. *theol. moral. disp.* 4. *c.* 9. *n.* 8. ver. *Cæterum*, Et ideo cum jura loquantur solum de inducentibus ad eligendam sepulturam &c. non comprehendent saltem quò ad pœnam paciscentes cum alio, vt inducat.

7 Denique est aduertendum, quod pro contrahenda hac excommunicatione, requiritur ausus temerarius, nam fertur contra temerarios violatores Clem. *Cupientes*, §. *Sanè de pœn.* & proinde ignorantia quæcunque etiam affectata, quæ excludat temeritatem, sufficiet, vt non incurratur excommunicatio, iuxta ea, quæ tradunt tàm in præsenti materia, quàm in communi de censuris, Sanchez *lib.* 2. *sum. c.* 10. *n.* 38. Aluarez 1.2. *disp.* 158. *in fine.* Duard. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *q.* 36. Filliuc. *tract.* 22. *c.* 7. *n.* 205. Diana *par.* 3. *tract.* 6. *resol.* 7. Bonac. *disp.* 2. *de censur. q.* 5. *pun.* 4. *n.* 9. Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1 *c.* 2. *n.* 646. & in terminis huius excommunicationis Suarez *disp.* 22. *de censur. sect.* 4. *nu.* 26. Mancin. *in praxi visit. instr. pract.* 5. *in Addit. ad dub.* 3. *in fine.* Samuel. *de sepult. tract.* 1. *disp.* 2. *controuer.* 4. *numer.* 5. & 8.

Quot testes requirantur ad probandam electionem sepulturæ, & an per testes singulares probetur? Quæstio LXIV.

SVMMARIVM.

1 *Pro sepulturæ electione probanda saltem duo testes requiruntur.*
2 *Testes singulares sufficiunt pro probanda electione sepulturæ.*
3 *Testis vnicus cum adminiculis, probat electionem sepulturæ.*
4 *Testes singulares in tempore probant, quando tempus non est de substantia actus.*
5 *Dictum Confessarij sufficit.*
Vnico interpreti creditur.
6 *Quando dictum vnius sufficiat pro electione sepulturæ.*

1 Resp. Quòd ad probandam electionem sepulturæ requiruntur saltem duo, vel tres testes, cùm sit species vltimæ voluntatis, & agatur in ea de præiudicio Ecclesiæ Parochialis, sicut qualibet dispositio ad pias causas requirit numerum duorum, vel trium testium; *c. cum esses, de test.* Ita Sebastianus Medices, *de sepult. q.* 8. quo loco subdit, solum propositum eligendi, sine electione sepulturæ, non sufficere, quia propositum in mente retentum nihil operatur, *l. si repetendi, C. de condit. ob causam.*

2 Probatur verò electio sepulturæ per testes singulares, nam quando tempus non est de substantia, benè probant testes singuli. Guid. Pape, *decis.* 544. Capell. Tolos. *decis.* 11. & Bellam. *in decis.* 368. nam testes singulares admittuntur, vbi agitur de probando quid in genere: & fuit iudicatum, quòd sic, vt refert, & sequitur Crauet. *in tract. de antiq. temp. in* 4. *parte n.* 25. Et in Curia etiam Archiepiscopali Neapolitana, vt testatur Riccius in praxi rerum fori Ecclesiastici *decis.* 664. *in titulo de sepult.* Qui multos alios refert Doctores hanc opinionem tenentes.

ADDITIO AD QVAEST. LXIV.

3 Quod saltem duo testes requirantur ad probandam sepulturæ electionem, est communis doctrina quam vltra citatos tradunt Genuens. *in praxi cap.* 61. *num.* 10. Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 18. Diana *par.* 5. *tract.* 3. *resol.* 106. Gauantus *in Manual.* verbo *sepultura num.* 20. Lezana *in sum.* verbo *sepultura num.* 11. Samuel. *de sepult. tract.* 1. *disp.* 5. *controuer.* 11. *num.* 8. Cum enim agatur de præiudicio tertij, non sufficit vnicus testis. Est tamen aduertendum 1 Quod si concurrant aliqua adminicula, vnicus testis probabit, vt tradunt Abbas *in cap. cum causam* ver. *sed circa hoc, de probat.* Bald. *consil.* 136. ver. *persuadentes, vol.* 2. & *in l. Ea quidem, C. de accusat.* Crauet. *consil.* 35. *num.* 6. Socin. iun. *consil.* 1. *num.* 8. *lib.* 1. Bart. *in l.* 1. §. *idem Corneiio ff. de quæst.* Castrens. *consil.* 250. ver. *Et licet videantur lib.* 2. Roman. *consil.* 54. *in fine.* Barbatia *consil.* 89. *num.* 2. Cepol. *consil.* 38. Mascard. *de probat. conclus.* 1230. *num.* 9. *vol.* 3. cum Glos. *in l.* 2. §. 1. *ff. de excusat. tut.* & in cap. *quoniam frequenter* §. *porro*, verbo *præsumatur*, *vt lite non contest.*

4 Quod autem sufficiant testes singulares, tradunt etiam communiter Rolan. *consil* 81. *num.* 44. *lib.* 2. Spinus *in speculo test. glos.* 2. *princip. num.* 33. Gutierez *de iuramen. confir. par.* 2. *cap.* 4. *in fine.* Mascard. *de probat conclus.* 1297. *num.* 1. Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 19. Genuens. *in praxi cap.* 61. *num.* 8. Barbosa *ad cap. cum super num.* 2. *de sepult.* qui alios citat. Diana *par.* 5. *tract.* 3. *resol.* 106. Lezana *in sum.* verbo *sepultura num.* 11.

num. 11. Samuel. *de sepul. tract.* 1. *disp.* 5. *controu.* 11 *num.* 3. Quia non est articulandum tempus, cum non sit de substantia illius; quod est probandum, & ideo testes, licet singulares in tempore, fiunt contestes in eo, quod est probandum, nempe in voluntate defuncti circa sepulturam, iuxta ea, quæ tradunt Socin. iun. *consil.* 99. *vol.* 2. Ruin. *consil.* 53. *vol.* 4. & communiter.

5 Est tamen aduertendum, quod si moribundus declaret suam voluntatem confessario circa electionem sepulturæ, sufficiet dictum solius confessarii, vt obseruant Molfes. *par.* 2. *sum. tract.* 13. *cap.* 8. *n.* 32. & testantes de praxi apud Curiã Archiepiscopalem Neapolitanam ex Concil. Prouinciali. *Tit. de sepult.* Lauor. *tom.* 1. *variar. lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *nu.* 20. *in fine*. Genuens. *in praxi cap.* 61. *num.* 8. Tunc enim confessarius non se gerit vt testem, sed vt interpretem voluntatis defuncti. Vnico autem interpreti creditur per *l.* 1. *in fine, ff. de verbor. obligat.* ibi. *Siue per se, siue per verum interpretem*, vbi Glos. margin. Bart. *§. fin. num.* 2. Alberic. *num.* 5. Alexan. *num.* 2. & cæteri Doctor. *ibid.* Bald. *in l.* 2. *num.* 4. *ff. de fer.* Dec. *in cap. proposuisti num.* 32. *de probat.* Felin. *num.* 9. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 47. *n.* 15. & 94.

6 Et hæc assertio valet etiam pro quocunq; alio, qui assumatur à moribundo tanquam interpres suæ voluntatis, si tamen saltem probabiliter cõstet quod vt talis fuerit assumptus. Quia in hoc casu non erit testis, sed interpres. Testis enim exponit, quod percepit per proprium sensum absque relatione ad aliquam commissionem: interpres verò exponit alienam voluntatem sibi significatam.

An Episcopus possit astringere hæredes defunctorum, vt in funeralibus conuocare debeant Clericos, vel Religiosos Parochiæ tantum, exclusis alijs? Quæstio LXV.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus non potest coarctare hæredes defunctorum, vt conuocent pro funere solos clericos, seu religiosos Parochiæ.*
Neque quò ad hoc valet consuetudo.
2 *Hæredes conuocare possunt, quos voluerint ad funus.*
3 *Nisi defunctus, aut hæredes decernerent, quinam conuocandi, subintrat ius Parochi.*

1 Resp. Negatiuè. Nam cum conuocatio ista respiciat priuilegium totius Cleri, vtique restringendo, aut moderando illud ad proprios Ecclesiæ Parochiæ Clericos, vel Religiosos, libertatem Ecclesiasticam restringit Syln. in verbo *immunitas el secondo, sub n.* 11. etiamsi extent desuper consuetudines, nam huiusmodi consuetudines tamquam scandalosas, & sacrilegas extorsiones detestatur Sotus *de iust. & iur. q.* 6. *art.* 2. vers. *hic autem*, & faciunt notata *in c. vestra de locato*.

ADDITIO AD QVAEST. LXV.

2 Liberum est hæredibus defunctorum conuocare ad funus defuncti, quos religiosos voluerint, & determinare numerum, etiã clericorum sæcularium. Ita declarauit S. Rituum Congregat. *die* 14. *Ianuarij* 1640. Quæ ita habet: Congregatio iuxta alias resoluta respondit, *Electionem, & numerum religiosorum pro associandis cadaueribus, ad libitum hæredum defunctorum spectare, & pertinere: & ita vbique seruari debere, declarauit*. *Die* 14. *Ianuarij* 1640. P Cardinalis Crescent. *Iulius Cincius Secretar.* Et hæc declaratio obtinuit executionem simul cum alijs ab Auditore Cameræ per suum speciale Decretum, quod extat apud Lezanam, verbo *defunctus*, *num.* 7. & etiam supra relatum *par.* 1. *num. vlt.*

3 Verum si nec defunctus, nec hæredes assignent religiosos, aut clericos pro associando cadauere, spectabit ad Parochum vocare, quos voluerit, nisi alias adsit in contrarium aliqua consuetudo legitimè præscripta. Ita declarauit S. Rituum Congregat. *in vna Laudensi* 20. *Augusti* 1601. & in *Ferrar.* 7. *Septemb.* 1613. & etiam S. Episcop. Congreg. *in Cassinen.* 5. *Maij* 1617. & tenuit Rota coram Merlino *decis.* 480. *num.* 12. hoc enim spectat ad curam Parochorum cap. 1. & cap. *Officium, de offic. Archipresbyt.*

An corpora defunctorum tradita perpetuæ sepulturæ in Ecclesia Seculari, vel Regulari, possint transferri de loco ad locum sine licentia Episcopi? Quæstio LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Cadauera tradita perpetuæ sepulturæ non possunt exhumari, nisi ex causa necessaria.*

Secus, si sepulta sint per modum depositi.

2 *Recognitio cadaueris per Ouriam sæcularem non est causa sufficiens, vt exhumari possit.*

3 *Priuilegium Leonis X. circa transportationem cadauerum sepultorum.*

4 *Regulares quando sepeliunt corpora vbi volunt, an possint postea transferre ad alium locum.*

1 Resp. Negatiuè, nisi ex iusta causa ruinæ, vel alia necessaria causa ab Episcopo approbanda, & de eius licentia, *l. 1. l. humanum, C. de Relig. & sumpt. fun.* Nisi fuissent reposita in aliquo loco per modum depositi, tunc enim possent aliò asportari, *l. si nec dum, C. de Relig. & sumpt. funer.* & ita vbique seruatur.

ADDITIO AD QVAEST. LXVI.

2 Causa necessaria non est censenda, vt cadauer recognosci possit à Curia seculari. Ita censuit Sac. Congregat. Episcop. & Regular. 11. *Septemb.* 1643. quæ ordinauit Episcopo Placentino, vt reprehenderet nonnullos Regulares, qui absque Episcopi consensu permiserant exhumari cadauer, vt à Curia sæculari recognosceretur. Ita obseruant etiam Lezana *in sum.* verbo *sepultura, num.* 21. Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 4. controuer.* 13. *num.* 23. Resolutionem autem quest. tradunt etiam Leaana *cit.* Thesaur. *in praxi par.* 2. verbo *sepulchrum cap. 2. in fine.* Diana *par. 3. tract. 2. resol.* 120. & habetur etiam ex cap. *corpora sanctorum, de consecrat. dist. 1.*

3 Extat tamen priuilegium Leonis X. pro Minoribus, & communicantibus, quod ipsorum Prælati cum hæredum consensu possint corpora defunctorum transferre ad alia loca, in eisdem Ecclesijs. Sed circa hoc priuilegium relatum per Cæsarub. ver. *sepultura, num.* 20. est obseruandum, Esse viuæ vocis oraculum; & proinde modo esse reuocatum.

4 Nihilominus quando corpora tradita sunt Regularibus vt sepeliant, vbi libuerint, possunt sine alia licentia intra eamdem Ecclesiam transferre de vno ad alium locum, secundum Dianam *par. 3 tr. 2. resol.* 120. *in fine.* Quod tamen mihi certum non est, quia licet quando primò sepeliunt, possint sepelire vbi libuerit, non videtur tamen posse mutare locum sepulturæ sine necessitate, quia ratione primæ depositionis acquisitum est ius ad quos pertinet pro cadauere.

An Regulares Mendicantes, quando vocantur ad funus, possint deferre Crucem inuito Parocho per eius Parochiam?

Quæstio LXVII.

SVMMARIVM.

1 *Regulares ad funus vocati non possunt deferre Crucem.*

2 *Deferunt, quando defuncti sepeliuntur in ipsorum Ecclesijs.*

1 Resp. Negatiuè, ex Bulla Leonis X. sacro approbante Concilio.

ADDITIO AD QVAEST. LXVII.

2 Resolutio intelligitur, quando defunctus non est sepeliendus in Ecclesia Regularium, siquidem, si sit sepeliendus, eorumdem Crux præfertur, vt sæpius declarauit S. Congregat. Rituum præsertim ad instantiam Regularium Oppidi Mathelicæ, Camerinensis Diœcesis; nam proposito dubio, *An Crux Parochialis Ecclesiæ deferri debeat, quando cadauer defertur ad Ecclesiam Regularium, attenta consuetudine, & semper delata est tantum Crux illius Ecclesiæ, ad quam corpora fuerint delata?* Respondit. *Vnicam tantum Crucem in cadaueribus ferendis, esse deferendam; & illam esse debere illius Ecclesiæ, ad quam corpus defuncti defertur. Romæ die 21. Nouemb.* 1637. C. Episcopus Portuensis Cardin. Pius. *Cæsar. Fachinettus Secret.* Item *in Narnien. S. Geminiani* 28. *Septemb.* 1614. In *Barensi Terræ Medugni* 2. *August.* 1631. In *Messanensi* 12. *Februar.* 1633. In *Florentina* 9. *April.* 1633. & consonat etiam ius commune, cap. *inter cunctas, de priuileg. in 6.* vbi conceditur Regularibus, quod cum Cruce processionaliter deferre possint defunctos sepeliendos in proprijs Ecclesijs. Et idem statuit etiam Pius V. in *sua Constitutione; Adhaec nos Deus. §. Nec non Fratres. die 23. Septemb.* 1571. *quæ est 3. huius Pontificis* apud Consectum.

An quoties cadauera fidelium ad Ecclesiam Fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum, & reliqua officia, quæ in huiusmodi ministerio circa cadauera adhiberi solent, debeant à Clero, vel ab ipsis Fratribus obiri, & peragi? Quæstio LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Officia, responsoria, &c. recitanda à Regularibus circa cadauera in proprijs Ecclesijs.*
2 *Declaratio S.Congregat.*
3 *Etiam stante consuetudine in contrarium.*

1 Resp. Quòd ab ipsis Fratribus peragi debent, prout declaratum fuisse à sacra Congregatione testatur Genuensis in sua Archiepiscopali praxi Neapolit. *c.76. num.14.* Quod si aliter de consuetudine à Clero obseruetur, consuetudo tunc obseruanda est, *iuxta tex. in cap. fin. de consuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXVIII.

2 De hac materia dictum est etiam in 2. par. Ita autem declaratum sæpius fuisse à S. Congregat. nempe, officium in tumulandis defunctis spectare ad Regulares, quando in ipsorum Ecclesijs sepeliuntur. Ita S. Rituum Congregat. *in Turritana* 24. *Nouembris* 1617. *in Cremonensi* 9. *August.* 1604. *in Eugubina* 12. *Martij* 1612. *in Liciensi* 23. *Martij* 1619. *in Cataniensi Ciuit. Plat.* 12. *Octobr.* 1619. *in Sulmonensi*, 8. *Augusti* 1629. *in Adrien.* 5. *Iulij* 1631.

3 Et quamuis in quæst. asseratur, quod si adsit consuetudo in contrarium, seruanda est, oppositum tamen est tenendum per declarationem S. Rituum Congregat. tenoris sequentis. *Sacra Rituum Congregatio iuxta alias resoluta respondit. Officium super cadaueribus in Ecclesijs Regularium spectare, & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in posterum seruari mandauit, non obstante contraria consuetudine. Die* 27. *Nouembris* 1638. C. Episcopus Portuensis Card. Pius. *Iulius Cincius Secretar.*

Purificatio mulierum post partum, benedictio ouorum, & domorum ad quem spectat? Quæstio LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet fundatam intention. super oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam.*
Purificatio mulierum post partum spectat ad Parochum.
Benedictio nuptiarum pertinet ad Parochum.
Benedictio etiam ouorum, & domorum.
2 *Regulares recipiunt oblationes factas in proprijs Ecclesijs.*
Etiam quando Ordinarius ibi celebrat.
3 *Possunt in Missa accipere oblationes.*
Antequam Parochi recipiant primitias, possunt accipere frumentum, &c.
4 *Regulares possunt recipere mulieres ad purificationem.*
5 *Non possunt domos benedicere in Sabbatho Sancto.*
6 *Regulares possunt benedicere oua in Paschate.*

1 Resp. Spectare ad Parochum, quia habet fundatam intentionem super omnibus oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam. Ant. Abb. Imola *in c. parochialis, de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capit.* Marianus Soccinus, *de oblat. libell.*18. *quæst.*6. vbi testatur de communi, facit, *c. pastoralis, & c. quoniam, de decim.* in quibus Iuribus patet, quod Parochus habet fundatam intentionem super oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, & Troilus Maluet. *de oblat. in* 4. *dub. col.*7. *dicit esse communem*, & licet purificatio post partum non sit actus necessitatis, sed deuotionis, *cap. vnic. de purificat. post partum*, & proinde videatur, quòd ab omnibus sæcularibus, etiam Regularibus expleri possit: Nihilominus, quia in ea fit quædam oblatio candelæ in honorem oblationis factæ per Beatam Virginem turturum, vel columbarum, super quibus oblationibus Parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipsum solum non ad alios sacerdotes spectet purificare mulieres post partum; & absurdum est, quod in vna Ecclesia fieret purificatio, in alia oblatio, seu alteri sacerdoti; non enim perficeretur ille actus deuotionis purificationis. Item benedictio Nuptiarum est de Concilio, *cap.*1. *sess.*24. *de refor. matr.*

matr. Conc. Trid. vt probat Nauat. *cap.* 22. *n.* 83. & tamen à proprio Parocho fieri debet. *d. c.* 1. Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Ecclesiam in parochia, in qua non possunt se intromittere Regulares, sed habenda est ratio consuetudinis legitimè introductæ, *iuxta cap. fin. de consuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXIX.

2 Regulares recipere posse oblationes, quæ fiunt in ipsorum Ecclesijs à fidelibus, est extra controuersiam, cum ita decidatur in cap. 1. *de statu Monachor.* & cap. *nimis iniqua, de excessib. Prælator.* Vbi quod Ordinarij non possunt se intromittere circa dictas oblationes. Ita obseruant Glos & Doctores ad *dict. tex.* Io. à Cruce *lib.* 2. *de statu relig. cap.* 9. *conclus.* 4. Riccius *decis.* 170. *par.* 4. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *oblationes, num.* 2. Imo quando Ordinarij in Ecclesijs Regular. solemniter celebrant, non possunt oblationes sibi vendicare, sed relinquendæ sunt Regularibus, ex priuilegio Bonifacij VIII. pro Cisterciensib. & communicantibus, apud Rodriquez in Bullar. *constit.* 9. *eiusdem Pontificis*, & obseruat Io. à Cruce *citat.* Rodriquez *quæst. regul.* 20. *ar.* 1. *tom.* 3.

3 Imo etiam possunt in Missa accipere oblationes, & dare pacem populo. Ita enim declarauit S. Congregat. Concil. ad instantiam Cardinal. Ludouisij Archiepiscopi Bononien. nam interrogata, an id possent Regulares? Respondit. Posse, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus eleemosynarum extorsionibus abstineant. Et similiter ad alia quæsita eiusdem Archiepiscopi eodem die declarauit, quod non sit prohibitum Regularibus recipere triticum, vuas, ligna, &c. antequam Parochus recipiat suas primitias.

4 Ex quibus corruit fundamentum, quod non possint Regulares recipere mulieres ad purificationem post partum, quia scilicet purificatio coniungitur cum oblatione, quæ debet fieri Parochiali; nam falsum esse hoc fundamentum, constat ex modo dictis. Et ideo S. Concil. Congregat. ad quæsita Archiepiscopi Bononiensis Cardinal. Ludouisij, de quibus modo dictum, ad nonum respondit. Regulares non prohiberi in eorum Ecclesijs mulieres post partum ad purificationem admittere.

5 Domos tamen non posse benedicere in Sabbato Sancto, decreuit Sacra Concilij Congregat. 23. *Nouembr.* 1619. apud Nouarium *in Lucerna Regularium*, verbo *Benedicere*, *numer.* 18. Est enim talis benedictio functio parochialis, ex declarat. Sac. Rituum Congregat. & exercetur extra limites iurisdictionis Regularium, & ita obseruant Riccius *in praxi resol.* 310. *par.* 4. Larata *de iurib. parochial. cap.* 6. ver. *functiones*. Et ita etiam respondit ead. S. Congregat. in dict. quæsit. Archiepiscopi Bononiens. ad 14. Supradicta autem quæsita, et S. Congregat. responsiones exstant apud Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 7. *Pij V. post §.* 10.

6 Quod spectat ad benedictionem ouorum in Paschate, existimat Lezana *in sum.* verbo *Benedictio num.* 17. habendam esse rationem consuetudinis. Verum non esse de reseruatis parocho, videtur resoluendum, sicut nec est purificatio mulierum. Si quidem est actus facultatiuus, ad quem non cogitur populus, & proinde est in facultate ipsius, talem benedictionem recipere, à quo voluerit. Vt constat etiam de benedictione candelarum in die Purificationis, Palmarum, Cinerum in prima die Quadragesimæ, Aquę lustralis, &c. Has enim tes libere benedicit Regul. & libere populus ab ipsis recipit.

An debeatur quarta funeralis à Regularibus, si Rex, Princeps, vel quiuis alius sepeliatur in vno loco, & in alio postea fiant pro eo solemnes exequiæ? Quæstio LXX.

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis debetur de exequijs celebratis extra locum sepulturæ, secundum Calderin. &c.*

2 *Probabilius est non deberi.*

1 Resp. Quod prima facie videtur dicendum, quod non; si quidem iuxta notata in Clem. *dudum de sepul.* funeralia dicuntur, quæ cum funere ducuntur. Contrarium verò tenet Caldet. *in cons.* 4. *de sepult.* ex pluribus, ad quem breuitatis causa te remitto. Et ità vidi vbique obseruari in omnibus locis, vbi Vicatij munere per triginta annos functus fui.

ADDITIO AD QVAEST. LXX.

2 Si exequiæ celebrentur extra Ecclesiam sepulturæ, præsertim alio die, siue pro Principe, siue pro quocunque alio, non deberi à Regularibus quartam funeralem, deducitur primo ex *cap. fin. de test.* vbi statuitur, quod non sit soluenda quarta prædicta de his, quæ in ornamentis, vel pro eis, seu fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vigesimo, trigesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum diuinum legantur Ecclesijs, vel reliquis pijs locis, canonica portio deduci non debet. Secundo ex Constit. Pij V. *edita anno* 1567. quæ incipit, *Etsi Mendicantium*, quam licet aliqui velint fuisse reuocatam

An quoties cadauera fidelium ad Ecclesiam Fratrum Mendicantium deferuntur, officia mortuorum, & reliqua officia, quæ in huiusmodi ministerio circa cadauera adhiberi solent, debeant à Clero, vel ab ipsis Fratribus obiri, & peragi? Quæstio LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Officia, responsoria, &c. recitanda à Regularibus circa cadauera in proprijs Ecclesijs.*
2 *Declaratio S.Congregat.*
3 *Etiam stante consuetudine in contrarium.*

1 Resp. Quòd ab ipsis Fratribus peragi debent, prout declaratum fuisse à sacra Congregatione testatur Genuensis in sua Archiepiscopali praxi Neapolit. *c.76. num.14.* Quod si aliter de consuetudine à Clero obseruetur, consuetudo tunc obseruanda est, *iuxta tex. in cap. fin. de consuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXVIII.

2 De hac materia dictum est etiam in 1. par. Ita autem declaratum sæpius fuisse à S. Congregat. nempe, officium in tumulandis defunctis spectare ad Regulares, quando in ipsorum Ecclesijs sepeliuntur. Ita S. Rituum Congregat. *in Turritana 24. Nouembris 1617. in Cremonensi 9. August. 1604. in Eugubina 12. Martij 1612. in Liciensi 23. Martij 1619. in Cataniensi Ciuit. Plat. 12. Octobr. 1619. in Sulmonensi, 8. Augusti 1629. in Adrien. 5. Iulij 1631.*

3 Et quamuis in quæst. asseratur, quod si adsit consuetudo in contrarium, seruanda est, oppositum tamen est tenendum per declarationem S. Rituum Congregat. tenoris sequentis. *Sacra Rituum Congregatio iuxta alias resoluta respondit. Officium super cadaueribus in Ecclesijs Regularium spectare, & pertinere ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum, & ita in posterum seruari mandauit, non obstante contraria consuetudine, Die 27. Nouembris 1638.* C. Episcopus Portuensis Card. Pius. *Iulius Cincius Secretar.*

Purificatio mulierum post partum, benedictio ouorum, & domorum ad quem spectat? Quæstio LXIX.

SVMMARIVM.

1 *Parochus habet fundatam intention. super oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam.*
Purificatio mulierum post partum spectat ad Parochum.
Benedictio nuptiarum pertinet ad Parochum.
Benedictio etiam ouorum, & domorum.
2 *Regulares recipiunt oblationes factas in proprijs Ecclesijs.*
Etiam quando Ordinarius ibi celebrat.
3 *Possunt in Missa accipere oblationes.*
Antequam Parochi recipiant primitias, possunt accipere frumentum, &c.
4 *Regulares possunt recipere mulieres ad purificationem.*
5 *Non possunt domos benedicere in Sabbatho Sancto.*
6 *Regulares possunt benedicere oua in Paschate.*

1 Resp. Spectare ad Parochum, quia habet fundatam intentionem super omnibus oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam. Ant. Abb. Imola *in c. parochialis, de his quæ fiunt à Prelatis sine consensu Capit.* Marianus Soccinus, *de oblat. libell.18. quæst.6.* vbi testatur de communi, facit, *c. pastoralis, & c. quoniam, de decim.* in quibus Iuribus patet, quod Parochus habet fundatam intentionem super oblationibus, quæ fiunt intra parochiam, & Troilus Maluet. *de oblat. in 4. dub. col.7. dicit esse communem*, & licet purificatio post partum non sit actus necessitatis, sed deuotionis, *cap. vnic. de purificat. post partum*, & proinde videatur, quòd ab omnibus sæcularibus, etiam Regularibus expleri possit: Nihilominus, quia in ea fit quædam oblatio candelæ in honorem oblationis factæ per Beatam Virginem turturum, vel columbarum, super quibus oblationibus Parochus habet intentionem fundatam, quòd ad ipsum solum non ad alios sacerdotes spectet purificare mulieres post partum; & absurdum est, quod in vna Ecclesia fieret purificatio, in alia oblatio, seu alteri sacerdoti; non enim perficeretur ille actus deuotionis purificationis. Item benedictio Nuptiarum est de Concilio, *cap.1. sess.24. de refor. matr,*

matr. Conc. Trid. vt probat Nauar. *cap.* 22. *n.* 83. & tamen à proprio Parocho fieri debet. *d. c.* 1. Idem videtur dicendum de benedictione ouorum, & tanto magis domorum, cum fiat extra Ecclesiam in parochia, in qua non possunt se intromittere Regulares, sed habenda est ratio consuetudinis legitimè introductæ, *iuxta cap. fin. de consuetud.*

ADDITIO AD QVAEST. LXIX.

2 Regulares recipere posse oblationes, quæ fiunt in ipsorum Ecclesijs à fidelibus, est extra controuersiam, cum ita decidatur in cap. 1. *de statu Monachor.* & cap. *nimis iniqua, de excessib. Prælator.* Vbi quod Ordinarij non possunt se intromittere circa dictas oblationes. Ita obseruant Glos. & Doctores ad *dict. tex.* Io. à Cruce *lib.* 2. *de statu relig. cap.* 9. *conclus.* 4. Riccius *decis.* 170. *par.* 4. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *oblationes, num.* 2. Imo quando Ordinarij in Ecclesijs Regular. solemniter celebrant, non possunt oblationes sibi vendicare, sed relinquendæ sunt Regularibus, ex priuilegio Bonifacij VIII. pro Cisterciensib. & communicantibus, apud Rodriquez in Bullar. *constit.* 9. *eiusdem Pontificis*, & obseruat Io. à Cruce *citat.* Rodriquez *quæst. regul.* 20. *ar.* 1. *tom.* 3.

3 Imo etiam possunt in Missa accipere oblationes, & dare pacem populo. Ita enim declarauit S. Congregat. Concil. ad instantiam Cardinal. Ludouisij Archiepiscopi Bononien. nam interrogata, an id possent Regulares? Respondit. Posse, dummodo à perambulationibus per Ecclesiam, ac similibus eleemosynarum extorsionibus abstineant. Et similiter ad alia quæsita eiusdem Archiepiscopi eodem die declarauit, quod non sit prohibitum Regularibus recipere triticum, vuas, ligna, &c. antequam Parochus recipiat suas primitias.

4 Ex quibus corruit fundamentum, quod non possint Regulares recipere mulieres ad purificationem post partum, quia scilicet purificatio coniungitur cum oblatione, quæ debet fieri Parochiali; nam falsum esse hoc fundamentum, constat ex modo dictis. Et ideo S. Concil. Congregat. ad quæsita Archiepiscopi Bononiensis Cardinal. Ludouisij, de quibus modo dictum, ad nonum respondit. Regulares non prohiberi in eorum Ecclesijs mulieres post partum ad purificationem admittere.

5 Domos tamen non posse benedicere in Sabbato Sancto, decreuit Sacra Concilij Congregat. 23. Nouembr. 1619. apud Nouatium *in Lucerna Regularium*, verbo *Benedicere, numer.* 18. Est enim talis benedictio functio parochialis, ex declarat. Sac. Rituum Congregat. & exercetur extra limites iurisdictionis Regularium, & ita obseruant Riccius *in praxi resol.* 310. *par.* 4. Larata *de iurib. parochial. cap.* 6. *ver. functiones*. Et ita etiam respondit ead. S. Congregat. in dict. quæsit. Archiepiscopi Bononiens. ad 14. Supradicta autem quæsita, et S. Congregat. responsiones extant apud Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 7. *Pij V. post §.* 10.

6 Quod spectat ad benedictionem ouorum in Paschate, existimat Lezana *in sum.* verbo *Benedictio num.* 17. habendam esse rationem consuetudinis. Verum non esse de reseruatis parocho, videtur resoluendum, sicut nec est purificatio mulierum. Si quidem est actus facultatiuus, ad quem non cogitur populus, & proinde est in facultate ipsius, talem benedictionem recipere, à quo voluerit. Vt constat etiam de benedictione candelarum in die Purificationis, Palmarum, Cinerum in prima die Quadragesimæ, Aquæ lustralis, &c. Has enim tes liberè benedicunt Regul. & libere populus ab ipsis recipit.

An debeatur quarta funeralis à Regularibus, si Rex, Princeps, vel quiuis alius sepeliatur in vno loco, & in alio postea fiant pro eo solemnes exequiæ? Quæstio LXX.

SVMMARIVM.

1 *Quarta funeralis debetur de exequijs celebratis extra locum sepulturæ, secundum Calderin. &c.*

2 *Probabilius est non deberi.*

1 Resp. Quod prima facie videtur dicendum, quod non; si quidem iuxta notata in Clem. *dudum de sepul.* funeralia dicuntur, quæ cum funere ducuntur. Contrarium verò tenet Caldor. *in cons.* 4. *de sepult.* ex pluribus, ad quem breuitatis causa te remitto. Et ità vidi vbique obseruari in omnibus locis, vbi Vicarij munere per triginta annos functus fui.

ADDITIO AD QVAEST. LXX.

2 Si exequiæ celebrentur extra Ecclesiam sepulturæ, præsertim alio die, siue pro Principe, siue pro quocunque alio, non deberi à Regularibus quartam funeralem, deducitur primo ex *cap. fin. de test.* vbi statuitur, quod non sit soluenda quarta prædicta de his, quæ in ornamentis, vel pro eis, seu fabrica, luminaribus, anniuersario, septimo, vigesimo, trigesimo die, siue alijs ad perpetuum cultum diuinum legantur Ecclesijs, vel reliquis pijs locis, canonica portio deduci non debet. Secundo ex Constit. Pij V. *edita anno* 1567. quæ incipit. *Etsi Mendicantium*, quam licet aliqui velint fuisse reuocatam

per Gregor. XIII. *in sua constit.* quæ incipit. *In tanta negotiorum mole*, reuera tamen non reuocatur per dictam Constitutionem, sed tantum reducitur ad terminos Concilij Trident. vt dicit Rota, *in Liciensi quarta funeral. die Lunæ 15. Ianuar.* 1618. *coram Coccino*, asserens ita declarasse S. Concilij Congregat. & obseruant etiam Miranda *tom.2.* Manual. *quæst.88. ar.* 8. Peirin. *de priuileg. ad Constit. 7. Pij V. §. 3.* Lezana *tom. 1. quæst. Regular. cap. 3. num. 12.* Io. à Cruce *lib. 2. de statu relig. c.9. dub. 5.* Cespedes *de exemp. regul. cap. 24. dub. 364. num.* 10. & alij. In hac autem Constitut. statuitur, quartam esse soluendam. *Vbi solui consueuit id tantum ceræ, & aliorum, quæ in aliquibus partibus deferri contigerit tempore, quo defunctorum corpora ad sepulturam deferuntur: non autem de Missis, seu legatis, vel alijs, Fratribus ipsis, seu Monialibus huiusmodi relictis, aut alias quomodolibet donatis solui debet.* Vnde quarta soluenda est de ijs, quæ eodem die cum funere deferuntur; quia hæc tantum veniunt nomine funeralium, vt obseruant Corneus *consil.* 496. Gratian. *discep. forens. cap.94. num.17.* Tamburin. *de iure Abbat. tom.1. disp.15. quæst.17. n.3* Laubr. *tom. 1. variar. lucubrat. cap.17. num.19.* Cespedes modo *citat.* Lezana *in sum.* verbo *quarta funeralis, num.7.* Io. à Cruce *lib.2. de statu relig. c.9. dub.5.* Molina *de iust. & iure tract.2. disp.215. num.* Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *quarta num.3.* afferens Benedictum XI. inter Constit. Prædicatorum ita declarasse his verbis. *Funeralia verò intelliguntur hoc casu, quæ cum funere deferuntur.*

An charitatiuum subsidium exigi possit ab exemptis, & à Monasterijs Regularium virorum, & mulierum? Quæst. LXXI.

SVMMARIVM.

1 *Charitatiuum subsidium exigitur à Monasterijs exemptis.*

Nisi adsit consuetudo in contrarium.

2 *In qua summa exigendum.*

3 *Causæ ob quas exigi potest.*

4 *Exempti non tenentur ad charitatiuum subsidiũ.*

5 *Charitatiuum subsidium est de lege Diœcesana.*

6 *Ecclesiæ obligatæ ad charitatiuum subsidium, tenentur, etiamsi subijciantur Monasterijs exemptis.*

Non tamen si sint regulares.

7 *Monasteria, quæ ex consuetudine, aut indulto soluunt charitatiuum subsidium, tenentur soluere.*

8 *Monasterium habens populum non exemptum, an teneatur ad charitatiuum subsidium.*

1 Resp. Affirmatiuè, dum tamen modus non excedatur, tex. à contrario sensu, *in Clem. prima §. non nulli, iuncta Gloss.* in verbo *exigendo*, vbi etiam Abb. *num. 11.* & Anchar. *in 8. not. de excess. Prælat.* Abb. *in c. dilectus, num.4. vers. quinto*. Innoc. *in cap. 1. de statu Regul.* Hostien. *in summ. de officiorum §.2. vers. nunquid Episcopus*, Alex. de Neuo *cons.58. n.8. & 9.* Boer. *decis. 135. num. 4.* Fallit tamen, vbi in fauorem Monasteriorum allegatur consuetudo tanti temporis, cuius initij memoria non existit, ex quo non soluerint. Abb. *cons.26. n. 4 & 5. p. 2.* vbi dubium esse dicit, an exclusa consuetudine, Monasteria Regularium teneantur ad subsidium charitatiuum. Moniales verò non habentes redditus vltra summam quatuordecim ducatorum auri de Camera pro victu cuiuslibet Monialis, & alios redditus non habentes, non tenentur ad huiusmodi subsidia, neq; ad decimas Papales, prout sanciuit Pius Quartus in Constit.10. & tenet Thesaur. *fori Eccl. cap.27. num.86.*

2 Circa quantitatem verò summæ, quæ sit exigenda pro charitatiuo subsidio, variæ fuerunt opiniones. Verior tamen sententia est Card. *in cap. cum Apostolus, de cens. q.7. & in cap. 1. col.2. de excess. Prælat*, dicentes hoc esse in arbitrio Episcopi, à quo tamen si indebitè arbitretur, appellari potest, Boer. *decis.134. num. 5. & 6.* Gramm. *decis.88. num. 3.* Menoch. *de arbitr. lib.2. cons.179. num. 4.* Nam huiusmodi arbitrium importat arbitrium boni viri, & arbitrium regulatum a Iure, Rot. *decis.9. num.2. de rescrip. in nouiss.* Quando autem ex necessitate imponitur, & solui debet, tunc potest Episcopus compellere sibi subditos ad charitatiuum subsidium soluendum. Archid. *in c. cauendum, num. 2. X. q. 3.* Host. *in d. c. cum Apostolus*, & alij.

3 Causæ autem iustæ, & rationabiles imponendi charitatiuum subsidium, sunt istæ. Prima in promotione, & consecratione Ecclesiæ, & post adeptam possessionem, & hoc pro solutione Bullarum, & annatæ. Secunda pro recuperatione ciuitatum, & locorum, ac bonorum Ecclesiæ occupatorum. Tertia, quando Prælatus vocatur ad Papam, seu ad Conc. General. Quarta, quando lis magna Ecclesiæ mouetur. Quinta, in aduentu Regis, maximè si Episcopus ab eo tenet Regalia, seu quando debet ad illum proficisci pro communi vtilitate, seu Ecclesiæ necessitate. Sexta, quando pro Ecclesiæ summa vtilitate, & necessitate, emi debet aliquod

quod Castrum, vel Oppidum ad expellendos, vel procul arcendos hostes. ita Doctores supra citati.

ADDITIO AD QVAEST. LXXI.

4 Quod exempti non teneantur ad charitatiuũ subsidium, est communis sententia. Io. Andr. *in cap. dilectus de offic. Ordinar.* Butr. & Imola *ibid.* Innoc. *in cap. 1. de statu Monach.* Archidiacon. *in cap. 1. de præben. in 6.* Bald. *l. si quis ad declinandam C. de Episcop. & Cler.* Hostiens. *in sum. de statu Monach. §. fin.* & Tit. *de censib. §. Ex quibus causis* vet. *Item Episcop. exigit.* Bellincin. *de charitat. subsid. qu. 29. num. 2.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 3. disp. 10. q. 4.* Cespedes *de exempt. Regular. cap. 24. dub. 354. n. 2.* & alij cum Glos. *in cap. inter cætera,* verbo *solutionis 10. quæst. 3.* Et imprimis adsunt plura priuilegia, quæ liberant seu potius declarant liberos Regulares ab exhibendo charitatiuo subsidio, apud Rodriquez, *quæst. regular. 66. ar. 1. tom. 2.* nam Gregor. XI. exemit Ordinem S. Hieronymi in Hispania. Eugenius Quartus, Fratres S. Mariæ de Guadalupe. Leo X. Clemen. VII. Paulus III. Pius IV. & Pius V. Equites Hierosolymitanos, & alia plura priuilegia refert Tamburin. *citat.* quæ participantur ab omnibus habentibus communicationem.

5 Ratio, quam afferunt, est, quia charitatiuum subsidium est de lege diœcesana, vt tradunt communiter Innocent. *in cap. 1. de statu Monachor.* Io. Andr. *in cap. dilectus de offic. Ordinar.* Butr. Imola *ibid.* Archidiacon. *in cap. 1. de prebend. in 6.* Bellincin. *de charitat. subsid. quæst. 28.* & alij cum Glos. *in dict. cap. dilectus.* Monasteria autem sunt exempta à lege diœcesana. cap. *ne pro cuiuslibet, 16. qu. 1.* & cap. *quæsit. in fine 18. quæst. 2.* vbi Glos. Verum dato quod charitatiuum subsidium esset de lege iurisdictionis, vt vult Abbas *in dict. cap. dilectus,* cum Monasteria hodie sint plenè exempta ab Ordinarijs etiam quò ad legem iurisdictionis, sunt etiam omnino exempta ab exhibendo charitatiuo subsidio.

6 Est tamen aduertendum. Quod quando Ecclesiæ tenentur ad charitatiuum subsidium, ex eo quod subijciantur Monasterijs exemptis, non liberantur ab hac obligatione, vt desumitur ex Clem. 1. *de censib.* ibi. *Ac iura Episcopalia, & alia præstari pro ipsis, antequam ad eos peruenissent solita.* & cap. *pastoralis, de decim.* & in cap. *quia Monasterium, de relig. domib.* Res enim transit cum suo onere, & ita obseruant Innocent. *in c. 1. de statu Monachor.* Bald. *in l. si quis ad declinandum, C. de Episcop. & Cler.* Bellincin. *de charit. subsid. quæst. 29. num. 2.* & alii cum Glos. *in cap. inter cætera,* verbo *solutionis 10. quæst. 3.* Hoc tamen limitandum est, vt aduertit etiam Bellincin. *num. 6. cit. quæst. 29.* Si Ecclesiæ, vel Capellæ subiectæ Monasteriis, sint sæculares Quia si sint regulares, non tenebuntur, si regulares ibi resideant vt Congregatio: Tenebuntur tamen si ibi resideant, vt Monachi. Verum absolute dicendum est, quod non teneantur, quia si sunt regulares, sunt incorporatæ Monasterio, quod est omnino exẽptum etiam à iurisdictione Ordinarii, quò ad omnia sua bona, loca, pertinentias &c. vt dictum est supra ad *quæst. 1. & 36. huius 2. par.*

7 Quod si aliqua Monasteria vel ex consuetudine, vel ex speciali priuilegio Episcopi, soleant exhibere charitatiuum subsidium, id est seruandum ex Extrauag. Benedicti XII. *Vas electionis, §. præmissis quoque* verbo *Monasterijs,* ibi .. *Ex Apostolica indulgentia, vel consuetudine.* Quod inter alios notat Bellincin. *de charitat. subsid. quæst. 29. num. 3.*

8 An autem quando Monasterium habet populum non exemptum, teneatur ad charitatiuum subsidium. Affirmant Innocent. *in cap. 1. de statu Monach.* Io. Andr. *ad Specul. in rubr. de priuileg.* Bellincin. *de charit. subsid. quæst. 29. num. 5.* Chochiet. *de iurisdict. Ordinar. in exemp. par. 4. quæst. 9. num. 2.* Barbosa *de iure Eccles. lib. 3. cap. 21. num. 54.* Cum distinctione vero procedit Tamburin. *de iure Abbat. tom. 3. disp. 10. quæst. 4.* inquiens, quod si Ecclesiæ habentes populum sunt vnitæ Monasteriis, non tenentur ad charitatiuum subsidium, quia sunt de mensa Prælatorum: Si verò non sint vnitæ, tenentur. Verum non videtur habere locum distinctio, quia si Ecclesiæ, aut Capellæ sint ita vnitæ, vt sint de mensa Prælati, iam sunt exemptæ, atque adeo non amplius militat ratio, ob quam sit soluendum charitatiuum subsidium.

An Regulares sint exempti à decimis persoluendis? & quid si priuilegio Apostolico sint effecti immunes, Priuilegium intelligatur solum de decimis personalibus, an etiam de prædialibus?

Quæstio LXXII.

SVMMARIVM

1 *Regulares sunt exempti à solutione decimarum.*
2 *Pontifex potest eximere à solutione decimarum.*
Habens priuilegium ne soluat decimas, intelligitur etiam de prædiali solita solui parochis.
3 *Regulares à quibus decimis de iure communi sint exempti.*
Quid requiratur, vt sint exempti à decimis noualium, & animalium.
4 *Priuilegia eximentia Regulares à decimis.*
5 *Non conceduntur nisi cum difficultate.*
An strictè interpretanda.
6 *An veniant in generali communicatione.*
7 *Priuilegia eximunt Regulares à decimis, etiam quæ de iure speciali debentur.*

8 *Sunt concessa ex causa onerosa.*
9 *Resoluuntur, quando enormiter læderent parochos.*
10 *Priuilegia eximentia à decimis, quando veniant in generali communicatione.*
11 *Necessarium an sit, quod in generali communicatione derogetur cap.* Nuper.
12 *Priuilegium communicans communicat nedum priuilegia, sed etiam qualitates, clausulas, &c. præsertim si habeat clausulam*, Quorum tenores.

1 Resp. Quòd Regulares, nisi à Sede Apostolica sint effecti immunes à decimis soluendis, tenentur eas soluere de Iure, & nemo est, qui de hoc dubitet. Quæstio est, quando habent priuilegium Apostolicum exemptionis. Et notandum est, Religiosorum ordinibus inter cœtera priuilegia, hoc etiam concessisse Pontifices, vt sint à decima persoluenda exempti. Vnde in priuilegijs quibusdam sic habetur: De Domibus, Monasterijs, & Collegijs, & eorum prædijs, hortis, & alijs locis, quæ habere possunt: aut de ijs, quæ pro eisdem emendis, eis pro tempore legari, aut donari contigerit, & denique de alijs bonis, per Ordinem, siue Religionem possessis, & obtentis, non tenentur soluere aliquam decimam, etiam papalem, seu canonicam portionem exhibere; nec ad præstationem procurationum, aut exactionum, collectarum, vel prouisionum quarumcumque: nec ad id etiam per literas Apostolicas compelli, nisi eiusmodi literæ de hoc indulto de verbo ad verbum, fecerint mentionem. Item aliqui Romani Pontifices solent Religiosorum, siue Monachorum ordinibus priuilegium concedere, quo ipsos eximunt, & eorum prædia à quibusuis decimis, etiam papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, subsidijs, etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, & alias quomodolibet, etiam ad Imperatoris, & inferiorum Principum instantiam impositis: Et quamuis in ipsa impositione caueatur, vt nulla prorsus exemptio cuiquam aduersus illa suffragetur. Et solent derogare constitutioni, quæ incipit, Nuper, de decimis, vbi constitutum est, vt Cistercienses Monachi ex fructibus prædiorum, quæ acquisierant post Concilium generale Lateranense sub Innocentio III. decimam soluere debeant, etiamsi eiusmodi proprijs manibus vel sumptibus excolant, si ex illis prædijs antea decimæ solui solebant: quod decretum comprehendit, vt ibi dicitur, alios Regulares, qui similibus priuilegijs potiuntur. Item concedunt aliquando Romani Pontifices Religiosorum Monasterijs absolutè, ne decimas soluant ex prædijs, quæ habent: aliquando in priuilegio dicunt, ne soluant decimas ex prædijs suis.

2 His positis, dicimus in primis, certi iuris esse, priuilegio Pontificis Romani, posse aliquos eximi à decimis soluendis; quod asserit Glossa, Hostiensis, Ioan. Andreas, & Panormitanus *in c. licet, c. ad audientiam, c. ex parte tua ad nos, de decimis*. Dubitatur itaque, an si prædictum priuilegium vt supra productum, alicui Monachorum Ordini concedatur, eo ipso, Ordo sit immunis, ac liber simpliciter, atque absolutè à decima prædiali, quæ parochis debetur. Oldradus *in cons.* 268. censet, quandocumque eiusmodi priuilegium Monasterio, vel cuilibet Religioso Ordini conceditur, rationem habere tantummodo in decima agri noualis, non autem esse trahendum ad decimam prædialem, quæ antea parocho soluebatur. Hanc sententiam ita confirmat: priuilegium enim Principis, quamuis sit plenissimè declarandum, quando solum est præter commune ius, non tamen cum communi iuri derogat: nam interpretari priuilegium debemus, vt quam minimum fieri possit, iuri alterius noceat, *l. Prætor ait, §. meritò, ff. ne quid in loco publico, & c. ex tuarum, de autoritate, & vsu palij, & c. cum Capella de priuileg.* Ergo priuilegium Pontificium solùm intelligitur de decima agri noualis, qui nunc primùm proscinditur ad culturam redactus, ex quo antea decima non soluebatur.

Cœterùm, longè probabilior est opinio contraria, quam habet Abbas *in c. dudum de priuil.* nam prædictum priuilegium eximit à decima non solum personas, sed etiam bona quælibet: ergo non solum agros, qui coli non solebant, sed etiam eos, qui erant sub hominum cultura. Nec pro Oldrado quicquam facit id, quod habetur in *c. dudum, de priuil.* nam in eo capite solum agebatur de priuilegio, quo quidam erant exempti à decima nouali, & decernit Pontifex eiusmodi priuilegium non protendi ad decimam tempore priuilegij impetrati possessam ab alijs, nisi de possessione alterius facta sit in priuilegio mentio. Nam, vt *ibi* ait Panormitanus, priuilegium, in quo non sit mentio de possessione alterius, non nocet possessori: quod intellige, inquit, quando impetratur circa decimas noualium: secus, vbi priuilegium est impetratum simpliciter, ne decimas quis soluat: quia tunc valet, etiamsi mentio non fiat de possessione alterius. Et ratio diuersitatis est, quia decimæ ab aliquo possidentur. Vnde cum Pontifex concedit priuilegium, ne decimæ soluantur, eo ipso vult derogare possessoribus,

quia

quia tacitè mentionem facit de possessione. Aliud verò est in decimis noualium, quia priuilegium potest intelligi de agris, qui nondum sunt ad culturam redacti, proinde nullus possidet decimas illorum. Hæc ferè ex Abbate in eo capite.

Deinde in dubium venit, an præfatum priuilegium Religiosis, siue Monachis concessum, vel aliud simile, eximat eos solum à decimis personalibus, an etiam à prædialibus: Atq; hæc dubitatio inde oritur, quod decima prædialis Parochijs, & Ecclesijs debetur, quorum iuri non censetur Pontifex derogare. Sed certum mihi videtur esse, tali priuilegio Pontificis eximi Religiosos à decima prædiali; nam generatim priuilegium habet: *(à quibusuis decimis)* quæ verba vniuersim dicta nihil excipiunt. Deinde etiam in priuilegio dicitur: *A decimis prædialibus.*

Objicies primum, in priuilegio dici (*A quibusuis decimis, etiam Papalibus, prædialibus, personalibus.*) Ergo verba illa, *prædialibus, & personalibus* referuntur ad proximè præcedens verbum, *Papalibus*, ita, vt sensus sit, eximi Religiosos à decimis prædialibus, siue personalibus, quæ Romano Pontifici debentur, non autem ab ijs, quæ debentur Parochijs. At enim dubitari non potest, priuilegium esse simpliciter intelligendum. Verba enim sic habent (*A quibusuis decimis etiam Papalibus*) quæ nimirum solent esse extraordinariæ: ac ne quis dubitaret de his, additum est, etiam Papalibus; ac deinde subiungitur, prædialibus personalibus, & alijs ordinarijs oneribus: quibus verbis priuilegium extenditur ad omnem decimam, prædialem, inquam personalem, & extraordinariam.

ADDITIO AD QVAEST. LXXII.

3 De iure communi religiosi omnes sunt exempti à solutione decimarum de noualibus, ac de hortis, quos ipsi colunt, & animalibus, quæ ipsi nutriunt cap. *Ex parte 2. de decimis.* vbi Glos. verbo *Laborum suorum.* Hostien. *n.* 1. Henr. *nu.* 2. Io. Andr. *n.* 1. ver. *Alij verò.* Ancharan. *n.* 2. *& not.* 4. Cardin. *init.* & alij Doctores *in cap. Commissum de decimis.* cum Glos. *ibid.* verbo *Monacho.* Rebuf. *de decimis q.* 14. *n.* 43. Moneta *de decim. c.* 4. *n.* 56. Quod limitatur quò ad ea, quæ inseruiunt pro vsu Monasterij, vt notant Rebuf. *citat. quæst. in fine.* Ananias *in cap. ex parte* 1. *n.* 2. *de decim.* Ancharan. *ibid.* Abbas *num.* 3. Rota *in Cordubensi Decimarum* 22. *Martij* 1617. *coram Manzanedo.* Et requiritur, quod nutriant animalia suis sumptibus; vt sint immunes; aut quod si alijs nutrienda tradunt, vespere reducantur ad Monasterium, alioquin tenentur decimas de ipsis soluere. Clemen. 1. *de decim.* vbi Glos. verbo *Animalibus.* & verbo *Teneri.* Abbas *in cap. Ex parte* 1. *in fine. de decim.* Ancharan. *num.* 2. ver. *Istud etiam,* Butr. *not.* 3. Henr. *n.* 3. ver. *Quod intellige.* Rebuf. *de decim. q.* 14. *n.* 17. Rota *in Cordubensi decimar.* 22. *Mart.* 1617. *coram Manzanedo.*

4 Ex priuilegijs autem Summorum Pontificum ferè omnes ordines religiosorum absolutè eximuntur à solutione omnium decimarum etiam prædialium, cuicunque soluendæ sint. Ex his autem priuilegijs plura recenset Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *q.* 18. *n.* 8. *& sequentib.* Sed insigne est priuilegium, quod concessit Gregor. XIII. Societati Iesu sub sequenti tenore.

GREGORIVS PAPA XIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

P*Astoralis officij*, & infra. *Exponi siquidem nobis fecit dilectus filius Euerardus Mercurianus Præpositus Generalis Societatis IESV, quod licet aliàs fel. rec. Paulus Papa III. prædecessor noster, volens dictam Societatem per eumdem authoritate Apostolica institutam, & approbatam, illiusque socios fauore prosequi gratiæ specialis, inter alia eidem Societati, & socijs dicta authoritate, concessit, ac indulsit, vt de ijs, quæ in ornamentis, aut pro eis, seu libris, fabrica, luminaribus, vel victu, aut indumentis eorum, nec non annuis censibus redimendis, ad quorum solutionem aliquæ domus Societatis obligatæ forsan existebant, ac de domibus, & Collegijs, eorumque prædijs, hortis, & alijs locis eisdem socijs iuxta eorum viuendi institutum habere concessis, aut de his, quæ pro huiusmodi rebus, domibus, collegijs, prædijs, locis, & hortis emendis per quascumque personas pro tempore legari, aut relinqui contingeret, et alijs bonis quibuscumque per dictam Societatem, & illius Collegia possessis, & obtentis, aliquam decimam etiam Papalem soluere, seu canonicam portionem exhibere, aut ad præstationem procurationum Legatorum, dictæ Sedis, vel Nunciorum ipsius, seu Ordinariorum locorum, aut exactionum, collectarum, vel subsidiorum, seu prouisionum quarumcumque minimè tenerentur, nec ad id per literas Sedis, vel Legatorum, seu Nunciorum, aut Diœcesanorum prædictorum, cuiuscunque tenoris forent, nullo vnquam tempore compelli possent, nisi ipsæ literæ Apostolicæ plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto, & concessione huiusmodi, ac de eorum Ordine mentionem facerent: & si fortè per ipsum prædecessorem, vel dictam Sedem de his legatis dispositis, & relictis in genere, vel specie decima, vel altera portio, seu quarta alteri piæ, vel non piæ causa quomodolibet catenus concessa esset, vel illam in posterum concedi; seu solui, aut dari, mandari*

dari contigeret, socios prædictos aut illorum domos, & bona quæcumque, nec non eis legata, & relicta, aut aliàs in eorum fauorem disposita, in concessionibus, & mandatis huiusmodi decreuerit, & voluerit minimè comprehendi, nisi de ipsis, ac suis decreto, & voluntate huiusmodi, non per clausulas generales idem importantes, sed vera expressa, & specifica mentio fieret in eisdem: & successiue piæ mem. Pius IV. etiam prædecessor noster exemptionem, ac cum omnibus, & singulis in eis contentis clausulis literas ipsius Pauli prædecessoris desuper confectas, nec non inde secuta quæcumque per suas literas ex certa scientia, confirmauerit, approbauerit, & etiam plenariè innouauerit, ac pro potiori cautela vniuersam Societatem prædictam, omniaque, & singula illius, domos etiam probationis, & Collegia vbilibet consistentia, præsentia, & futura, eorumque personas, fructus, redditus, & prouentus, etiam bonorum Ecclesiasticorum, sæcularium, & regularium quorumcumque illis pro tempore vnitorum, aliasque res, & bona quæcumque à quibusuis decimis etiam Papalibus, prædialibus, personalibus, quartis, medietatibus, & alijs fructuum partibus, subsidijs etiam charitatiuis, & alijs ordinarijs oneribus, etiam pro expeditione contra infideles, defensione patriæ, ac alijs quomodolibet etiam ad Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum instantiam pro tempore impositis, & si in illorum impositione caueretur, quod nulla prorsus exemptio cuiquam aduersus illa caueretur, Ita quod Societas, eiusque domus etiam probationis, Collegia, fructus, res, & bona præfata, semper ab illis absque declaratione desuper facienda excepta essent, & esse censerentur, perpetuò liberauerit, & exemerit, prout in singulis literis prædecessorum huiusmodi pleniùs continetur. Nihilominus quia in illis nulla de Constitutione recolendæ memoriæ Innocentij Papæ III. similiter prædecessoris nostri in Concilio Generali super decimis edita, quæ incipit, Nuper, expressa, & specifica mentio facta, nec eis specialiter, & expressè derogatum fuit; idem Præpositus dubitat singulas literas prædictas, de subreptionis, seu nullitatis vitio notari, ac Societati, illiusque domibus, Collegijs, & personis prædictis minùs vtiles reddi, aut illa super exemptione huiusmodi molestari, vel perturbari posse tempore procedente: Nos igitur, qui votiuum ipsius Societatis profectum sincero paternæ charitatis affectu libenter prosequimur, eidem Societati, illiusq; domibus etiam probationis, Collegijs, & personis, ne propterea dictarum literarum frustrentur effectu, opportunè prouidere volentes, ipsumque Præpositum, & singulares personas Societatis huiusmodi à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à Iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absoluentes, & absolutos forè censentes, nec non singularum literarum prædictarum veriores tenores, ac quarumcumque litium, & causarum super præmissis iam forsan motarum statum, & merita nominaque, & cognomina iudicum, & collitigantium, ac titulos, & iura eorum præsentibus pro sufficienter expressis habẽtes, ipsius Præpositi supplicationibus in hac parte inclinati, Volumus, ac Societati, illiusque domibus, etiam probationum, Collegijs, & personis prædictis eadem authoritate concedimus, quod singulę literæ prædictæ, cum exemptionibus, cæterisque omnibus, & singulis in his contentis clausulis, & decretis, processusque habiti per easdem, ac inde sequuta quæcumque valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, & eis, quibus concessæ existunt, perpetuo suffragentur in omnibus, & per omnia, perinde, ac si in illis de Constitutione Innocentij prædecessoris, seu Concilij Generalis huiusmodi specifica, & expressa mentio facta, eique specialiter, & expressè derogatum fuisset, prout nos eidem Constitutioni ad effectum præmissorum specialiter, & expressè harũ serie derogamus: decernentes, ita in quibuscumque causis pendentibus, & futuris per quoscumque Iudices, & Commissarios quauis authoritate fungentes iudicari, & definiri debere: irritum quoque, & inane quidquid secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus litis pendentijs, si quæ sint, & alijs præmissis, ac Innocentij prædecessoris nostri, seu Generalis Concilij huiusmodi, alijsque Apostolicis, nec non in Prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & ordinationibus, ac omnibus illis, quæ in singulis literis prædictis expressum fuit non obstare, cæterisque contrarijs quibuscumque. Volumus autem, quod earumdem præsentium transumptis &c.

Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 1. Ianuarij 1578. Pont. an. 6.

5 Circa autem huiusmodi priuilegia est aduertendum, quod non solent concedi nisi difficiliter, & cum causæ cognitione, vt obseruant Io. Andr. *in cap. dudum, num. 5. de priuileg.* Rota *in Valentina decimarum 28. Nouembr. 1603. coram Lancellot.* apud Marchesan. *de commiss. tom. 1. decis. 89.* Ex quo inferunt, quod debent strictè interpretari, vt minus lædant, quam sit possibile. Ita specialiter Seraphin. *decis. 827. num. 1.* Suarez cum alijs *tom. 1. de relig. tract. 2. lib. 1. cap. 18.* Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 16. num. 33.* Lezana *in sum.* verbo *decimæ num. 6.* Cespedes *de exempt. Regular. cap. 24. dub. 365. num. 4.* Rota *in Valentina decimar. 28. Nouemb. 1603. coram Lancellotto quæ est 89.* apud Marchesan.

chesan. *de commission. par.* 1. Verum, cum exemptio à solutione decimarum sit concessa religiosis, intuitu laborum, quos substinent in Ecclesia in ministrandis sacramentis, prædicando, docendo, &c. vt infra dicetur, atque adeo ob illam causam, ob quam Parochis, & Episcopis soluuntur pro stipendio suorum laborum, videtur concessa ex causa fauorabili vtilitatis publicæ, & ea, ob quam etiam congruum esset, quod admitterentur ad participandum cum aliis de decimis, quæ à fidelibus soluuntur, & consequenter non in præiudicium tertii, sicut nec esset in præiudicium, quod ranquam consortes laborum, essent etiam consortes beneficii decimarum. Deinde cum decimæ soluantur ab iis, qui participant fructus laborum Sacerdotum, quales sunt laici, cum Regulares non participent, nec Sacerdotes sæculares pro iis laborent, cessat ratio ob quam debeant decimas soluere, & cessat etiam fundamentum strictè interpretandi priuilegium.

6 Rursus inferunt Doctores, quod cum priuilegium eximens à solutione decimarum, cum magna difficultate concedatur, & quia agitur de præiudicio tertii, non censetur concessum in generali communicatione priuilegiorum, etiamsi tribuat omnia priuilegia perinde, ac si essent in specie concessa, nisi in specie exprimatur, etiamsi inter priuilegia communicata essent aliqua, quæ nihil aliud continerent quam exemptionem à solutione decimarum, iuxta ea, quæ notant Doctores *in l.* 1. *ff. de leg.* 1. Ias. *nu.* 2. Pegna *decis.* 190. *num.* 14. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. *num.* 34. Cespedes *de regular. exemp. cap.* 24. *dub.* 365. *num.* 4. Rota *in Valent. decimar.* 28. *Nouemb.* 1603. *coram Lancellotto* apud Marchesan. *de commis. tom.* 1. *decis.* 89. & *in Vrbinaten. decimar.* 25. *Iunij* 1618. *coram Pamphilio* apud Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 3. *decis.* 95. Verum Lezana *in sum.* verbo *decima num.* 6. videtur sentire quod communicetur in generali communicatione; quia, inquit, tale priuilegium non rarò, sed sæpius, & absque magna difficultate solet concedi, vt constabit intuenti priuilegia; & quia licet in præiudicium tertii, est tamen fauorabile piæ causæ, & religiosæ, & ideo ampliandum, vt tradunt Suarez *lib.* 8 *de legib. cap.* 27. *num.* 7. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 1. *num.* 13. Verum si sit in præiudicium tertij, tenenda est doctrina communis; quia stante tali præiudicio, requiritur specialis voluntas priuilegiantis. Solum circa hoc est ponderandum, an sit præiudiciale, iuxta ea, quæ dicta sunt numero præced.

7 Similiter Regulares habentes priuilegia eximentia à solutione decimarum, ne dum eximunt quo ad eos, quibus à iure communi conceduntur, sed etiam quo ad eos, ad quos spectant de iure speciali, vt tradunt Abbas *in cap. dudum, num.* 1. vet. *Et potest esse, de priuileg.* Hostiens. *num.* 6. ver. *Nec obstat.* Zabarel. *num.* 3. vet. *vbi quæro.* Io. Andr. *n.* 5 *in fine*. Zasius *consil.* 16. *num.* 7. 12. & 18. Caputaquen. *decis.* 263. *lib.* 1. Casador. *decis.* 1. *num.* 1. *de priuileg.* Merlin. *decis.* 807. *num.* 7. & 8. Rota *decis.* 48. *par.* 1. *recent.* alios allegans, & in *Gerundensi decimar.* 5. *Iulij* 1621. *coram Manzanedo*, & *in Placent. canonic.* 5. *Decemb.* 1614. *coram Coccino*, & in *Conchensi exempt. decimar.* 30 *Ianuar.* 1589. *coram Orano*. Et in *Cordubensi decimarum de Lucena* 29. *Maij* 1638. *coram Carillo*. Quia cum priuilegians respiciat fauorem priuilegiati, intendit eximere cum præiudicio cuiuscunque, ad quem decimæ pertineāt.

8 Insuper, priuilegium exemptionis à solutione decimarum est concessum Regularibus ex causa onerosa, vt censuit Rota coram Merlino *decis.* 795. *num.* 27. Quia concessum fuit intuitu laborum, quos substinent habentes curam animarum, & quorum intuitu ipsi soluuntur decimæ: nempe docere, concionari, ministrare sacramenta, & procurare ea omnia, quæ concernunt ad salutem: & insuper exercent etiam ea, quæ sunt vitæ contemplatiuæ, vt orare, psallere in choro, quæ cedunt in populorum vtilitatem.

9 Similiter est etiam aduertendum, quod notant plures Doctores, nempe amitti priuilegium, quod eximit à solutione decimarum, quando inciperet esse enormiter læsiuum Ecclesiæ parochialis. Cap. *suggestum*, & cap. *dilecti de decimis* vbi Glos. verbo *Enormiter*, Rebuff. *de decim. quæst.* 14. *n.* 55. Menoch. *consil.* 156. *num.* 9. *lib.* 2. Rota *in Pampilonensi decimarum* 6. *April.* 1655. *coram Coccino*. & proinde erit saltem moderandum iuxta cap 2. §. *vbi autem de decim. in* 6. vt notauit Rota *in dicta Pampilonensi*.

10 Quod spectat ad communicationem priuilegij eximentis à solutione decimarum, supposito quod habeatur tanquam præiudiciale, & proinde non veniat in generali communicatione; si tamen communicatio sit talis, vt exprimat aliqua præiudicialia priuilegia saltem in genere, vel adsit talis amplitudo verborum, vt significet, mentem communicantis se extendere ad omnia indistinctè, siue non sint, siue sint præiudicialia, veniet sub tali generali communicatione, iuxta ea, quæ tradunt Mandos. *de priuileg. ad instar. quæst.* 7. *num.* 7. ver. *quæ omnia*. Rota *in Bononiensi exempt.* 25. *Maij* 1618 *coram Verospio, quæ est* 30. *par.* 4. *recent. tom.* 2. & in *Melitensi collectar.* 7. *Maij* 1627. *coram Vbaldo decis.* 63. *num.* 4. *par.* 5. *recent.* & in *Ianuensi priuileg.* 28. *Iunij* 1649. ver. *Quia non procedunt, coram Corrado*.

11 Et quamuis in communicatione non derogetur cap. *nuper de decimis*, sine cuius derogatione non subsistit priuilegium eximens à solutione decimarum, sufficit tamen, si communicatio habeat implicitam derogationem. Quod tunc continget si communicetur priuilegiū emanatum, ad tollendam difficultatem de non derogatione dicti cap. *nuper*, quale habent Iesuitæ, à Gregorio XIII. Ita sensit Rota *coram Pegna decis.* 764. *num.* 6. *tom.* 1.

12 Vel sufficiet, si talis derogatio contineatur in priuilegio communicato, vt tradunt Glos. *in cap. vt circa* §. *fin.* verbo *omnia, & singula de elect. in* 6. Casarub. *tit. de communicat. priuil.* Mandos. *de priuileg. ad instar. quæst.* 8. *num.* 8. ver. *& in terminis*. Quia priuilegium communicans cōmunicat priuilegia cum suis qualitatibus, & quatenus in Bullis expressa, atque adeo cum clausulis omnibus, & consequenter cum derogationibus annexis, præsertim, si communicans habeat clausulam, Quorum tenores, quæ operatur non secus, ac si priuilegia communicata de verbo ad verbum essent inserta.

An

An priuilegium concessum à Summo Pontifice Regularibus, decimas non soluendi, solum eximat eos, quibus datur, à decimis soluendis ex ijs prædijs, quæ eo tempore, quo priuilegium impetrarunt, possidebant: an etiam à decimis ex prædijs, quæ postea in ipsorum dominium deuenerunt? Quæst. LXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Res transit cum suo onere.*
2 *Exemptio à solutione decimarum procedit etiam quo ad prædia, quæ de nouo acquiruntur.*
3 *Priuilegia id exprimunt.*
Vniuersalis exemptio se extendit etiam ad acquirenda.

1 Resp. Quod Oldradus, *in cons.* 268. putat, ea Pontificia priuilegia tantummodò locum habere in primis decimis, non in secundis, duplici argumento promotus: primum sumit, *ex c. dudum de priuileg.* cui argumento in alia præcedenti quæstione respondi. Secundum sumit argumentum, *ex cap. si quis laicus, & c. Ecclesiæ, & c. quicunque*, 16, *q.* 1. *& cap. cum non, sit in homine, de decimis, & cap. ex literis, de pignoribus*, vbi dicitur, rem, in quemcumque possessorem deuenerit, cum suo onere transire: Ergo si prædium in Religiosos translatum decimam soluebat, manet sicut antea obligatum.

2 Attamen longè probabilius est, quod dixi, priuilegium vniuersim extendi ad quælibet prædia, siue ante, siue postea acquisita. Ratio huius est, quia tale priuilegium non solum est personale, quo personæ à decimis eximuntur, sed etiam reale, quo generatim quælibet prædia, & bona excipiuntur, & liberantur à decima; & vbi priuilegij verba nihil distinguunt, nec nos distinguere debemus. Id verò, quod obijcitur, rem transire cum suo onere *in possessorem*, locum habet in priuilegijs personalibus, quibus personæ fiunt immunes ab onere; ac proinde, si res oneri subiecta ad eas personas deuenerit, obligatur sicut antea. Exemplum sit: Titio est personale priuilegium concessum, vt ipse immunis sit à tributo soluendo, donatione tamen rem tributo subiectam acquisiuit, debet eiusmodi tributum soluere, non ratione personæ, sed rei tantum, quæ est in ipsum Titium donatione translata.

ADDITIO AD QVÆST. LXXIII.

3 Clara sunt priuilegia, quæ concedunt immunitatem à decimis, etiam pro prædijs acquirendis. Ita Sixtus IV. in fauorem Carmelitarum apud Lezanam *tom.* 2. *quæst. Regular. cap.* 1. *nu.* 32. Pius IV. Societati Iesu, Gregor. XIV. Militibus Hierosolymitanis approbans priuilegia ijsdem concessa à suis prædecessoribus *in sua Constit.* 5. *tom.* 2. *Bullar* §. 1. Ita in cap. *quia circa de priuileg.* Gloss. *ibid & in cap. ex parte* 3. *in posit. casus de decim.* Fab. Anna *consil.* 68. *num.* 13. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. disp.* 6. *cap.* 8 *num.* 109. Suarez *tom.* 1. *de relig. lib.* 1. *cap.* 19. *nu.* 6. Lezana *in sum.* verbo *decimæ*, *num.* 11.

Præterea, cum exemptio à solutione decimarum sit generalis quò ad omnia bona, debet comprehẽdere etiam superuenientia, quia verba vniuersalia omnia comprehendunt, *l. omnes C. fine cen. vel reliq.* & *l.* 1. §. *quod autem, ff. de vi, & vi arm.* Socin. *consil.* 297. *num.* 5. *vol.* 2. Nam bona superuenientia trahuntur ad priuilegium concessum personæ; sicut quando bona sæcularia fiunt Ecclesiastica, trahuntur ad priuilegium personæ Ecclesiasticæ, & fiunt exempta ab oneribus laicalibus.

An Coloni, qui prædia Religiosorum conducunt, vt ea colant, parte vna fructuum sibi retenta, & altera ipsis Religiosis soluta, sint liberi, & exempti à decima soluenda? Quæst. LXXIV.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium personale de non soluendis decimis non trahitur ad colonos, seu partiarios: reale trahitur.*
Cap. Licet, de decimis, *explicatur.*
2 *Priuilegium reale de non soluendis decimis transit ad colonos, non personale.*
3 *Priuilegia de non soluendis decimis, secundum aliquos sunt personalia.*
4 *Secundum alios realia.*
5 *Regula ad dignoscenda priuilegia realia, & personalia.*
6 *Priuilegium concessum personis pro rebus est personale*

sonale.
7 *Ad quas decimas stante priuilegio personali teneantur coloni.*

1 Resp. Quod *in cap.licet, de decimis,* videtur esse planè constitutum, priuilegium Monachis, aut Regularibus concessum, vt à decima soluenda liberentur, non trahi ad eos, qui eorum prædia excolenda conduxerint. Nihilominus tamen dicendum est, quandocumque priuilegium conceditur alicui Religiosorũ Ordini, vt sit immunis, & liber à decima soluenda, si sit personale tantũ, non se extendere ad conductores prædiorũ: si verò sit priuilegium reale protendi ad conductores agrorum. Sic Glos. *in Clem.* 1. *de decimis,* in ver. *excolendas.* Sic ibi Ancharan. Imola, Cardinalis, *ibidem, q.* 23. Abbas *in cap. ex parte, de decimis,* 1. *num.* 5. Quod probant, quia agri, ac prædia à decima eximuntur; ergo etiam eorum conductor soluere decimam non debet: ex quo fit, vt cum prædictum priuilegium non solum sit personale, sed etiam reale, trahatur quoque ad eos, quibus prædia sua ipse Religiosorum Ordo locat, quomodocunque ea locet, nimirum, siue eo pacto, vt conductor sibi dimidiam partem fructuum acquirat, & alteram dimidiam relinquat ipsi Monachorum ordini, qui tunc dicitur partiarius Colonus; siue locet eo pacto, vt quotannis ipsi Ordini certa, & taxata pars fructuum in omnem euentum reddatur, & reliquum sibi conductor acquirat, qui tunc dicitur colonus, vel conductor censualis.

Ad id verò, quod objiciebatur *ex cap. licet de decim.* Respondeo ibi sermonem esse de priuilegio, quod fuerat concessum Cistercienfibus, Templarijs, & Hospitalarijs, ne decimam soluerent ex prædijs, quæ proprijs manibus, vel sumptibus colerent; ac proinde priuilegium dictum minimè trahendum fuit ad conductores, qui sibi fructus, vel ex toto, vel ex parte acquirunt: at verò priuilegium illud generalius est, nam in vniuersum concedit, vt prædia certi Ordinis regularis sint libera, & exempta à decima.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIV.

2 Conueniunt Doctores, quod si priuilegium de non soluendis decimis sit personale, non extenditur ad colonos: si verò sit reale, extenditur: sed cum diuersa sint priuilegia non conueniunt an sint, vel non sint realia. Quod autem, si priuilegium sit personale, non extendatur ad colonos, tradunt Glos. *in Clemen.* 1. verbo *excolendas, de decim.* Cardin. *ibid. quæst.* 23. Vitalin. *num.* 31. Imola *ibidem.* Item Glos. *in cap.* 1. verbo *excolendas, de decim.* Abbas *ibid.* Bellam. *in dict. Clemen.* 1. *num.* 240. ver. *Et ideo, de decim.* Socin. sen. *consil.* 297. *num.* 5. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 157. *num.* 9. *lib.* 3. Ferret. *consil.* 123. *num.* 6. Boer. *quæst.* 213. *circa fin.* Bertachin *de gabel. par.* 7. *num.* 16. Bossius *in pract. tit. de principe num.* 174. Bisign. *decis.* 1. *de decim.* Rota *decis.* 4. *de priuileg. in antiquis, alias decis.* 876. Pureus *decis.* 510. *num.* 1. *lib.* 2. & alij quamplures. hæc enim est natura priuilegij personalis, vt non egrediatur personas, quibus est concessum.

3 Quod autem priuilegia de non soluendis decimis sint personalia, & non realia, sensit Rota *in Placentina decimarum* 17. *Decembr.* 1584. *coram Blanchetto,* & in *Pampilonensi decimarum* 15. *Decemb.* 1615 *coram Coccino,* & *decis.* 23. *par.* 2. *diuer.* Seraphin. *decis.* 27. *n.* 2. Pegna *decis.* 864. & *decis.* 911. *num.* 1. & *decis.* 936. *num.* 2. & alibi passim. Verum ex his decisionibus, non concluditur vniuersalis propositio, quod priuilegium de non soluendis decimis sit personale: quia Rota non considerauit omnia priuilegia, sed illa tantum, quæ ipsi proponebantur, & ideo solum habetur, quod illa priuilegia sint personalia.

4 Econtra verò eximi religiosos à solutione decimarum priuilegio reali, & proinde transire ad colonos, tenent Menoch. *consil.* 286. *num.* 8. *lib.* 3. Diana *par.* 3. *tract.* 1. *de immun. resol* 23. Azor. *par.* 1. *li.* 7 *cap.* 26. *quæst.* 7. Henriquez *lib.* 7. *sum. cap.* 27. *nu.* 8. & *in Com. litera L.* Rodriquez *quæst. Regular.* 44. *ar.* 4. ver. *& primo, tom.* 2. Filliuc. *tract.* 16. *cap.* 11. *num.* 302. Peirin. *ad Constit.* 2. *Iulij II.* §. 30. *n.* 132. Hieronym. Rodriquez *in compen. resol.* 50. *num.* 3. Seraphin. Freitas *ad Bull.* 4. *Greg. XI. in Bull. B. Mariæ de Mercede,* Lezana *in Mari magno Minimor.* §. 30. *num.* 107. Palaus *par.* 2. *oper. moral. tract.* 10. *disput. punct.* 12. *num.* 10.

5 Verum hæc difficultas resolui non potest, nisi considerentur verba priuilegij, siquidem priuilegia circa decimas habent magnam varietatem; & iuxta illa iudicandum. Hac autem regula cognoscetur an priuilegium sit reale, an verò personale: si enim directè, & per se concipitur in res, erit reale, si verò concipitur in personas, seu in ipsam communitatem religiosorum, erit personale, iuxta naturam concessionarij, & proinde erit perpetuum, quia religiosi in communi sunt persona ficta, quæ nunquam interit. Et in hoc sensu solet etiam dici reale, quatenus scilicet est perpetuum; sed modo non accipitur in hoc sensu, sed quatenus est concessum rei, ita vt ipsam afficiat, & cum ipsa transeat. Quod autem priuilegium reale sit illud, quod concipitur in rem, & ad ipsam dirigitur; & personale, quod dirigitur ad personam, habetur ex *l.* 1. *ff. de aqua quot. & æst. in fine.* & tradunt Glos. *in cap. tua, de his, quæ fiunt à Prælat.* & in *Clemen.* 1. verbo *excolentes, de decimis.* Bart. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de constit. Princip.* Crauetta *consil.* 239. *num.* 4. Alciat. *resp.* 203. *num.* 12. Ruin. *consil.* 217. *num.* 15. *vol.* 1. Barbosa *in l. quia tale num.* 5. *ff. soluto matr.* Suarez *lib.* 8. *de legib.*

legib. cap.3. num.10.
6 Sub priuilegio autem personali continetur etiam priuilegium concessum personis pro rebus, quod multoties videri potest reale, quasi concessum rebus ipsis, quia conceditur personis in ordine ad res. Ita obseruant Glos. *in Clemen. 1.* verbo *excolendas in fine, de decim.* Bellam. *num.4. ver. sic & ideo* Rota *decis.4. num.1. ver. si autem sit, de priuileg. in antiquis*, Puteus *decis.510. num. 2. lib.2. in correct.* Pegna *decis.864. num.4.* Pro quo tamen est aduertendum, quod aliud est priuilegiari personas quò ad res, & in hoc casu priuilegium est personale, sed pro rebus. Et aliud est priuilegiari res intuitu personarum, & in hoc casu priuilegium est reale; quia licet persona sit motiuum concedendi, subiectum tamen, cui conceditur, est res ipsa, & ideo est reale, quia sequitur naturam subiecti, cui conceditur.
7 Ex quibus fit, quod si priuilegium non soluendi decimas sit personale, si locentur prædia, soluenda erit decima de omnibus, & solum pensio pecuniaria libera erit. Si verò pars fructuum soluatur à colono, sola hæc pars quæ peruenit ad religiosos, erit exempta à decimis, non autem ea, quæ pertinet ad Colonos. Ita obseruat Pegna cum alijs *decis.864. num.4. tom.1.*

An prædia, si quæ Religiosorum Ordo in emphyteusim habeat, libera quoque sint à decima, ea item, quæ ab alijs conducta habet? Quæstio LXXV.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati quò ad decimas non soluunt de emphyteuticis,*
Nec de conductis.
2 *Religiosi nō soluentes decimas ex priuilegio, soluunt de conductis.*
3 *An etiam de emphytheuticis.*

1 Resp. Quòd *in c. quidem dilecti, de decimis*, præcipit Pontifex, vt Regulares decimam soluant ex prædijs, quæ sibi laici locauerant, & ex quibus antea decima soluebatur. Dicendum tamen est, etiam ad huiusmodi prædia ante dictum priuilegium protendi, vt quidam volunt. quoniam in priuilegio excipiuntur generatim quæcumque prædia, & bona, quæ Religiosorum ordo habet; Sed quæ in emphyteusim accepit, verè, & propriè in bonis ordinis numerantur: igitur ea quoque sunt à decima exempta. Et cum emphiteusis sit quædam ad longum tempus locatio, atque conductio, fit, vt prædia quoque ipsi ordini Religiosorum ad breue tempus locata, sint libera à solutione decimæ: nam locatio ad longum, vel breue tempus, rei sustantiam non mutat.

Obijcies: agri conductitij qui vocantur, non sunt proprij: ergo priuilegium de decima non soluenda ex agris proprijs, trahi non debet ad conductitios. Resp. si priuilegium concessum alicui, tantum habeat, ne decimam soluat ex proprijs agris, vel ex suis agris, nequit extendi ad conductitios, *c. dilecti, de decimis*. At quando hoc priuilegium simpliciter, & absolutè conceditur, ne quis decimam soluat ex prædijs, quæ habet, comprehendit etiam proprios, & conductitios fundos, & agros, quoniam vtraque habentur. Ad id verò, quod *ex cap. dilecti de decimis* obijcitur. Respondeo, priuilegium Pontificis non fuisse simpliciter concessum, sed eatenus dntaxat, ne Regulares illi decimas soluerent ex fundis, quos proprijs laboribus, vel sumptibus colerent. Et ideò respondit Pontifex, eiusmodi priuilegium ad agros conductitios minime protendi.

ADDITIO AD QVAEST. LXXV.

2 Quod religiosi exempti à decimis, sint etiam exempti à decimis prædiorum, quos habent conductitios, tenet etiam Azor. *par.1. lib.7. cap.6. §.3.* Peirin. *ad Constit.2. Iulij II. §.3. num.133.* Sed hæc opinio non concordat cum cap. *dilecti, de decim.* vbi Pontifex declarat, sub priuilegio non soluendi decimas non comprehendi agros conductos, & ideo oppositum tenent Panor. *ibid.* Rebuff. *quæst.14. de decim. num.52.* Suarez *tom.1. de relig. lib.2. cap.19. n.11* Lezana *in sum.* verbo *decima, num.11.* Palaus *par.2. oper. moral. tract.10. disp.vn. punct.12. nu.9.* Cum enim hæc prædia secundum se sint subiecta decimationi, retinent idem onus, quamuis transeant ad personas priuilegiatas per locationem, quia locatio non transfertur in proprietatem, & personæ sunt solum priuilegiatæ quò ad propria.

3 Quando verò prædia sunt in emphyteusim accepta, adhuc esse subiecta decimationi, tenent Suarez *tom.1. de relig. lib.2. cap.19. num.11.* Palaus *par. 2. oper. moral. tract.10. disp.vn. punct.12. nu.9.* Quia emphyteusis non differt à conducto, nisi secundum maius, vel minus tempus. At non esse soluendas decimas de prædijs in emphyteusim acceptis tradunt Azor. *par.1. lib.7. cap.6. ver. tertio*, Lezana *in summa* verbo *decima, num. 11.* Peirin. *ad Constit.2. Iulij II. §.3. num.133.* Seraphin. Freitas ad

ad Bull.1. Innocent.IV. in Bullar. Ordin.S.Mariæ de Mercede. Ratio est, quia emphyteusis transfert in emphyteutam vtile dominium, atque adeo facit possidere tanquam proprium; & ideo eodem iure censentur, ac si essent propria.

Quænam pœnæ Iure communi constitutæ sint contra eos, qui decimas non soluunt? Quæstio LXXVI.

SVMMARIVM.

1 *Pœna excommunicationis est posita non soluentibus decimas.*

2 *Non est excommunicatio lata, sed ferenda.*

3 *Requiritur monitio, vt feratur.*

1 Resp. *in c.Statuimus,* 16. *q.1.* & in Conc. Matisconensi 2. esse constitutum: Vt omnes cuiuscunque gradus, & conditionis sint, decimas integras soluant ijs, quibus iure debentur; alioqui excommunicationi subijciantur. Vnde Synodus Trident. *sess.* 25. *c.* 12. *de reformat.* eandem pœnam confirmat his verbis: Qui decimas, aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur. Nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione soluta, absoluantur.

ADDITIO AD QVAEST. LXXVI.

2 Eadem pœna excommunicationis contra non soluentes decimas desumitur etiam ex cap. *ad hæc*, & cap. *ex parte* 2. & cap. *tua nobis, de decim.* & ex Clemen. *dispendiosam, de iudic.* Quæ tamen excommunicatio non est latæ sententiæ, sed ferendæ, iuxta ea quæ tradunt Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disput.* 756. *num.* 4. Moneta *de decim. cap.*8. *quæst.*5. *conclus.*1. Rota *in Motulensi decimar.* 31. *Ian.* 1614. *coram Sacrato & in Dertusen. decimar.* 11. *Maij* 1609 *coram Marquemant.* apud Marchesan. *de commiss. par.*1. & colligitur etiam ex verbis Concilij Trident. *sess.*25. *cap.* 12. *de reformat.* nam dicit, *excommunicentur*; non autem, sint excommunicati, quod verbum iuxta communem doctrinam importat excommunicationem ferendam, quia significat futuram actionem iudicis.

3 Ex quo fit, quod non soluentes decimas non possint excommunicari, nisi præmissa canonica monitione. Et ita desumitur ex dicto cap. *peruenit de decim.* & notat Glos. *in cap. tua nobis, de decim. & in Clemen. dispendiosam* verbo *præmoniti*, & verbo *coerceri, de iudic.* vbi & Doctores. Abbas *in dict. cap. peruenit, num.*3. *de decim.* Ancharan. *ibid.* Marchesan. *de commis. cap.*4. *num.*2. Moneta *de decim. c.*8. *quæst.*5. *conclus.*2. Rebuff. *de decim. quæst.* 12. *nu.*8. *&* 15. Azor *par.*1. *lib.* 7. *cap.*24. *quæst.*17. Suarez *de relig. tom.*1. *tract.*2. *lib.*1. *cap.* 37. *num.* . . . Riccius *decis.*195. *num.* 6. *par.*4. Ratio est, quia nemo excommunicari potest, nisi præmoneatur. cap. *sacro de sent. excommunic.* quia cum ordinetur ad medicinam, non potest ferri in eum, qui paratus est resipiscere.

Quam pœnam incurrant Religiosi quicunque sint, qui decimas debitas, & ad ipsos Iure aliquo, vel causa legitima, non pertinentes, sibi vendicant tamquam proprias, vel dolis vel malis artibus vsurpant? Quæst. LXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi quocunque modo impediant decimarum solutionem, excommunicationi subijciuntur.*

2 *Quinam religiosi incurrant excommunicationem, et quinam suspensionem.*

3 *Quando contrahatur.*

4 *Hæ censuræ non sunt reseruatæ, & quid pro absolutione requiratur.*

1 Resp. Quod *in Clem.*1. *de decimis*, Religiosi excommunicatione feriuntur non solum in casu supradicto, sed etiam quando non permittunt, vel prohibent Ecclesijs decimas solui ex animalibus suorum familiarium, vel pastorum, vel ex alijs animalibus, quæ suis permiscentur, vel ex animalibus, quæ in Ecclesiarum fraudem emunt, & committunt venditoribus, vel alijs, vt ea teneant, & custodiant, aut ex terris, quas colendas alijs committunt: Si ad moniti ab ijs, quorum hoc interest, intra mensem, ab his non desistant: Aut si id, quod sibi ausu temerario vsurparunt, non restituerint, intra duos menses Ecclesijs, quibus Iure debentur: quæ excommunicatio nulli, communi Iure reseruatur.

AD-

ADDITIO AD QVAEST. LXXVII.

2 Distinguendum est de religiosis, qui sunt in officio, seu administratione, seu obtinent beneficia, & de ijs, qui non sunt in officio, &c. Nam si primi approprient sibi decimas, aut impediant quocunq; modo solui, aut immisceant aliena animalia cum proprijs, ne decimas soluant, aut si emant animalia, & tradant venditoribus, suspenduntur per dictam Clemen. 1. *de decim.* ab officijs, administrationibus, beneficijs, donec desistant & satisfaciant, quibus debent. Si verò non sint in officio &c. subijciuntur excommunicationi, nec possunt absolui nisi satisfaciant. Ita obseruant in hunc text. Abbas, Ancharan. Imola, & cæteri Doctores, Nauar. *cap.* 27. *Manual. n.* 188. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 13. *quæst.* 13. Rayner. *in Catal. censur. extra Bull. cap.* 3. *excommun.* 15. Filliuc. *tract.* 14. *num.* 125. Bonac. *disp.* 2. *de censur. in particul. quæst.* 8. *punct.* 12.

3 Hæc autem suspensio, & excommunicatio nō incurritur ipso facto, ac committitur delictum, sed requiritur, quod delinquens moneatur, quod desistat, & reddat, quod debet; & tunc si pertinax permaneat in delicto, incurrit suspensionem, vel excommunicationem; & ideo est quidem suspensio, & excommunicatio latæ sententiæ, quia tex. dicit, *sint suspensi &c.* sed non habet locum, nisi adimpleta conditione, quæ requiritur in tex. Quod scilicet moneantur, vt desistant, & restituant, & quod intra mensem non desistant, & intra duos menses non restituant. Hæc autem monitio sufficit, si sit vna, vt obseruant Glos. *in hunc tex.* verbo *factam*, Bonac. *num.* 6. *puncti citati.* Quia hæc requisitio non est in ordine ad sententiam ferendam, sed ad ponendam conditionem, vt habeat locum lata sententia, & ad declarandam contumaciam.

4 Et quamuis hæ censuræ non sint reseruatæ, non possunt tamen tolli, nisi parti satisfactum sit, & sit facta restitutio; nam tex. habet, *Sint, & tandiu maneant ab officijs, administrationibus, & beneficijs suspensi, donec destiterint, & satisfecerint.* & de excommunicatis: *Sententiam excommunicationis incurrant, ante satisfactionem condignam nullatenus absoluendi.* Et consonat Concil. Trident. *sess.* 25 *cap.* 12. *de reformat.* dum ait. *Nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione sequuta absoluantur.* Quod tamen intelligi debet iuxta regulas restitutionis, si sit potens ad restituendum, quia Concil. prohibet absolui, qui tunc tenetur restituere, atque adeo qui est potens; nam qui non est potens, non tenetur tunc restituere. Ita obseruant Nauar. *cap.* 17. *Manual. num.* 59. Molina *tract.* 2. *de iust. & iure disp.* 756 *num.* 4. Nouat. *in singular. ver. conclus.* 6. *num.* 3. Valer. *in differ. vtriusque fori*, verbo *absolutio, differ.* 5. *num.* 5.

An Religiosi, qui aliqua verba dicunt, vt retrahant audientes à solutione decimarum, incurrant aliquam pœnam?

Quæst. LXXIIX.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi retrahentes etiam solis verbis à solutione decimarum, sunt excommunicati.*
2 *Hæc excommunicatio non afficit scribentes.*
3 *Non requiritur effectus retractionis; vt incurratur.*
4 *De quibus decimis procedat.*
5 *Fœminas religiosas an comprehendat.*

1 Resp. Quod sunt excommunicati, *Clem.* 1. *de decimis*, vbi duo requiruntur, vt pœna hæc vendicet sibi locum: primum, quod talia verba proferant, vt retrahant audientes à solutione decimarum; secundum, quòd proferant obligatis ad decimas soluendas, secus, si proferant alia intentione, vel non obligatis. Item nota, quòd hanc in pœnam incidunt, si hæc verba dicunt in sermonibus suis, id est in prædicationibus, vel alibi, id est in priuatis locutionibus. Item nota, dum dicit Religiosos, quod hæc pœna non habet locum in clericis sæcularibus, vel laicis, qui contrafacerent.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIIX.

2 Excommunicatio, de qua in quæstione, non habetur in dicta Clemen. 1. *de decimis*, sed in Clement. *cupientes*, *de pœnis*. Circa quam est aduertendum, quod afficit tantum eos, qui verbo, seu loquutione intendunt retrahere à solutione decimarum, nam tex. habet, *In sermonibus suis*, (nempe habitis ad populum) *vel alibi proferre præsumant.* Vnde qui scripto retraheret à solutione decimarum, non incurreret hanc excommunicationem, quia non exerceret actionem prohibitam, neque enim aliquid proferret, nec verba accōmodari possent, & ita obseruat Bonac. *disp.* 2. *de censur. in part. qu.* 8. *punct.* 13. *num.* 2.

3 Secundo est aduertendum, quod licet Filliucius *tract.* 14. *cap.* 8. *quæst.* 8 *num.* 146. ver. *notandum tertio*, sentiat, quod non incurratur excommunicatio, si cum effectu audientes non retrahantur à solutione decimarum, quia censura non incurritur, nisi sequuto effectu: Oppositum tamen est tenendum, vt obseruant Suarez *disp.* 23. *de censur. sect.* 4. *num.* 37.

*num.*37. Bonac. *disput.*2. *de censur: in part. quæst.*8. *punct.*13. *num.*8. ver. *ego vero*. Quia effectus, qui prohibetur, non est retractio passiua à solutione decimarum, sed tetractio actiua, seu conatus retrahendi, & ideo statim ac animus retrahendi sortitur suum effectum in hoc conatu retrahendi, habet locum excommunicatio.

4 Et quamuis in tex. dicatur, decimarum Ecclesijs debitarum, & proinde non videatur dispositio ad decimas debitas Parochis, & cœteris personis, vt sentiunt Caiet. verbo *excommunicatio*, *cap* 65. & Nauar. *cap.*27. *Manual. num.*, 145. Oppositum tamen est tenendum, vt aduertunt Suarez *disp.*23. *de censur. sect.*5. *num.*37. Filliuc. *tract.* 14. *cap.*8. *quæst.* 8. *num.* 146. Bonac. *disput.* 2. *de censur. in part. quæst.*8. *punct.*13. *num.*6. Quia per decimas debitas Ecclesijs intelliguntur decimæ debitæ intuitu Ecclesiæ. Parochis autem, cœterisque debentur decimæ intuitu Ecclesiæ, quatenus sunt eius ministri.

5 Circa personas, quas afficit hæc excommunicatio, constat ex textu afficere solos religiosos, cum de his solis loquatur. An afficiat fœminas religiosas, affirmat Tolet. *lib.* 1. *sum. cap.* 40. *num.* 13. Quia masculinum corrigit fœmininum. Sed oppositum est tenendum cum Glos. *in dict. Clemen. cupientes*, verbo *cupientes*, *de pœnis*, quatenus dicit, quod excommunicat religiosos, qui in sermonibus, vel alibi est, atque adeo disponit de religiosis qui sermocinantur, & habent pro munere docere populum. Idem sentit Nauar. *cap.*27. *Manual. num.* 145. ver. *Quadragesima quarta* Bonac. *disp.* 2. *de censur. in part. quæst.*8. *punct.*13. *num.*10. ver. *sed oppositum*.

An Religiosi Confessores, & Prædicatores teneantur facere conscientiam confitentibus de decimis soluendis? Quæst. LXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi requisiti, & scienter omittentes conscientiam facere pœnitentibus debentibus decimas, suspensi sunt ab officio prædicationis, & concionantes sunt ipso facto excommunicati.*
2 *Hæc pœna non comprehendit percipientes decimas.*
3 *Vt locum habeat, an debeant esse requisiti à rectoribus Ecclesiarum.*
4 *Quomodo possint religiosi post confessionem conscientiam facere de decimis soluendis.*
5 *Suspensio ista cessat, quando corrigitur error, & fit conscientia pœnitentibus.*
6 *Suspensio ista habet locum, etiamsi non possint commodè commoneri pœnitentes de decimis soluendis.*

1 Resp. Quod si scienter omiserint, suspensi sunt ab officio Prædicationis, donec satisfaciant, si commodè possint, & si interim prædicant, sunt excommunicati. Quod ita intellige: quando ab Ecclesiarum Rectoribus, vel eorum Locatenentibus fuerint dicti Confessores, vel Prædicatores requisiti ad hanc conscientiam faciendam, alias non subijcerentur huic pœnæ. *Summa Pisana, & suplementum*, in verbo *decima*, 1. §.7.

ADDITIO AD QVAEST. LXXIX.

2 Hæc pœna suspensionis, & excommunicationis imponitur in Clemen. *cupientes*, §. *Et quia in fine. de pœn.* & non comprehendit religiosos illorum Monasteriorum, qui ex aliquo iure decimas aliquas percipiunt, vt expresse declarat Pontifex ibi. *Ad religiosos tamen Monasteriorum, vel Rectores Ecclesiarum decimas percipientium nolumus hoc extendi*.

3 Dubitatur autem circa hanc pœnam, an ad eam incurrendam requiratur, quod non solum scienter omittant conscientiam facere, sed etiam, quod sint requisiti ab ijs, ad quos spectat. Quod autem vtrumque requiratur, tradunt D. Antonin. 3.*par. tit.*25. *cap.*57. Syluester verbo *excommunicatio* 9. *num.* 89. Tabiena verbo *excommunicatio* 5. *casu* 49. Ledesma 2. *par.*4. *quæst.*26. *ar.*2. §. *quadragesima sexta*, Angelus verbo *excommunicatio* 7. *casu* 44. Sayr. *lib.*3. *de censur. cap.*33. *num.*42. Filliuc. *tract.* 14. *cap.*8. *quæst.*8. *num.*147. Alter. *tom.* 2. *de censur. disp.*17 *cap.*2. Bonac. *disp.*2. *de censur. in par. quæst.*8. *punct.*13. *num.*12. Sed probabilius negant requiri conditionem requisitionis Caiet. *in summa* verbo *excommunicatio cap.* 66. Nauar. *in Manual. cap.*27. *num.* 145. ver. *quadragesima quinta*. Ratio est, quia tex. hanc conditionem ponit solum, quando disponit de Prædicatoribus; quando verò disponit de Confessarijs in ordine ad pœnitentes, eam non ponit; nec censetur repetita, cum sit diuersa oratio, & diuersa pars dispositionis, quæ facit, quod non censeatur repetita qualitas, quæ posita est in præcedenti, iuxta ea, quæ tradunt Ancharan. *consil.*120. Alexan. *consil.*53. *lib.*4. Zuchar. *in l. fin n.*82 *C. de edict. D. Adr. tollen.* Craueta *consil.* 289. ver. *iam etiam*. Socin. iun. *consil.* 158. *num.* 40. & *consil.* 170. *num.*29. *lib.*2. Rubeus *consil.*31. *num.*6. Gozadin. *consil.*45. *num.* 1. Bar. *in l. repetend.* ver. *quandoque est*, *ff. de leg.*3. & *in l. Scio §. Caio*, *num.* 2. *ff. de fun. instr.* Bald. *consil.* 58. *dub.* 1. *lib.* 2. Et ratio est. Quia Concionatores non tenentur facere conscientiam non soluentibus decimas, quia est liberum ipsis redarguere quæ vitia voluerint, & vt plurimum etiam non sciunt, an soluantur, & ideo debent instari à Rectoribus, vt conscientiam faciant. At Confessarij tenentur conscientiam facere pœnitentibus de omnibus, in quibus delinquunt, & ideo si non soluant decimas, de hoc quoque absque nul-

la instantia tenenrur conscientiam facere.

4 Cum autem tex. disponanr, quod ipso facto à prædicando sint suspensi, si pœnitentibus conscientiam non faciant, & randiu durer suspensio, donec conscientiam fecerinr, dubitatur, quomodo possint conscientiam facere post confessionem purgando negligentiam, si in confessione audierunt, pœnitentem non soluere decimas, cum neque cum ipso loqui possint extra confessionem de ijs, quæ ab eo in confessione audierunt. Resp. Quod Pontifex non iniungit absolutè, quod conscientiam faciant, sed solum, *si hoc ipsum sibi dicendi commode facultatem habuerint*. Et ideo quando audiunt in confessione, non tenentur de nouo conscientiam facere, nisi de nouo audiant in confessione, vel pœnitens extra confessionem præbeat nouam occasionem. Vnde colligitur, quod si pœnitens sit aduentitius, aut aduena, aut ignotus confessario, non subeat hanc obligationem faciendi de nouo conscientiam, & purgandi negligentiam. Quia hæc obligatio non est absoluta, sed sub condicione, si commodè habeat facultatem. Suspensio tamen habebit locum quia conscientiam non fecerit, quando potuit & solum non durabit, sed tolli poterit.

5 Ex quibus etiam deducitur, quod suspensio ista non tolli potest ab ipso suspenso indirectè, quatenus purgando negligentiam, & faciendo conscientiam, cessat suspensio, eo quod imposita sit vsque ad certum hunc actum, vt constat ex verbis tex. ibi. *Ab officio prædicationis tandiu maneant ipso facto suspensi donec confitentibus ipsis conscientiam fecerint*. Est enim suspensio posita ad tempus licet indeterminatum, determinandum tamen per certum actum; iuxta ea, quæ notat Innocent. in cap. *cum bona, de ætat. & qualit.*

6 Sed quid, si commodè non possit, imò absolute non possit errorem corrigere, & conscientiam facere? Videtur, quod suspensio non habeat locum, quia actus, propter quem imponitur, non est moraliter possibilis. Verum quia suspensio non imponitur tantum propter purgationem erroris, sed etiā propter puniendum errorem commissum, ideo habebit locum, etiamsi impossibile sit corrigere errorem faciendo conscientiam &c. Tunc tamen poterit quandocunque voluerit absolui, quia non debet durare, donec purgetur error, quando non est possibile illum purgari. Et contra non poterit absolui, antequam purget, si possibile sit purgari.

An possit denegari sepultura ob decimam non solutam? Quæstio LXXX.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura denegari potest ob decimas non solutas.*
Quomodo non soluentes decimas puniri possint per subtractionem sacramentorum.
Quid faciet sacerdos, si recepturus sacramentum sit in peccato mortali.
2 *Vsurpantes decimas priuantur Ecclesiastica sepultura.*
3 *Non soluentes decimas cur priuandi Ecclesiastica sepultura.*
Publici peccatores priuantur Ecclesiastica sepultura.

1 Resp. Affirmatiuè, vt in pluribus diœcesibus seruari vidi, & consuetudo huiusmodi est toleranda in locis, in quibus est difficilis exactio decimarum, auctoritate Nauarri *cap.23. n.106* & Caietan. *in summa* verbo *simonia*, concludentium posse peti solita dari ante administrationem spiritualium, quando timentur futuræ molestiæ, & contentiones; Sed Rebuff. *de decim. quæst. vlt, num.16.* dicit laicos detinentes decimas debere carere Ecclesiast. sepultura, *ex c. probibemus, de decim.* Sed an non reddentes decimas, & alias debitas oblationes, possint puniri per subtractionem sacramentorum, notanda sunt verba D. Tho. 2.2. *q.86. art.1.* cuius verba sunt, *Quod illi, qui oblationes debitas non reddunt, possunt puniri per subtractionem sacramentorum, non per ipsum sacerdotem, cui oblationes sunt faciendæ, ne videatur per sacramentorum exhibitionem aliquid exigere, sed per Superiorem aliquem.* Hæc sunt verba, super quibus dicit Caietanus: *Quid faciet Sacerdos in tali casu? si ministrat sacramenta existenti in peccato mortali peccat, si non ministrat peccat: erit ergo perplexus?* Ad hoc dicit, quod sacerdos debet charitatiuè monere hominem non reddentem debitas oblationes, vt saltem sit paratus consulere conscientiæ suæ iuxta boni viri iustum arbitrium: & si quidem consenserit, potest illi iam in bono statu existenti ministrare sacramenta; si non consenserit, protestari debet coram alijs, quod non propterea, quia ad eum peruenire debent oblationes, sed quia non est paratus conscientiæ suæ consulere, negat ei sacramenta, donec Superior consultus prouideat, & sic debet denunciare Superiori, & interim non tanquam Iudex, sed tanquam deuitans participare in peccato mortali cum illo, sacramenta negare poterit; non remanet ergo perplexus, nec oportet eum vsurpare sibi superioris potestatem.

AD-

2 In dicto cap. *prohibemus de decim.* non imponitur pœna priuationis sepulturæ non soluentibus decimas, sed sibi eas vsurpantibus, & non restituentibus Ecclesiæ. ita enim habet. *Si quis vero receperit, & Ecclesiæ non reddiderit, Christiana sepultura priuetur*. & ita notant Glos. *ibid.* verbo *sepultura*, Abbas, & cœteri Doctores.

3 Quod tamen non soluentes decimas priuari possint Ecclesiastica sepultura, tradunt Rebuff. *tract. de decim. quæst. vlt. num* 10. Andr. Hispan. *de reg. decim. quæst.* 2. *num.* 8. Moneta *de decim. cap.* 8. *quæst.* 5. *num.* 74. Et ratio est, quia vt aduertunt doctores in Clemen. *dispendiosam*, *de iudic.* non soluentes decimas notoriè delinquunt. Publici autem peccatores priuandi sunt Ecclesiastica sepultura, cap. *pro obeuntibus*, 13. *quæst.* 2. vbi & Glos. & *in cap. ex parte* 2. verbo *communicabatur, de sepult.*

An Religiosi priuilegiati super decimis noualium teneantur soluere decimas de terris nouiter cultis, si parochiali Ecclesiæ aliquid primò soluebatur? Quæstio LXXXI.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiati super decimis tenentur soluere decimas de noualibus; si antea aliquid soluebatur.*
Nouale quid sit.
Decima prædiorum, quæ non sunt intra certam parochiam, ad quem spectent.
2 *Religiosi proprijs sumptibus colentes noualia, non soluunt decimas.*

1 Resp. Affirmatiuè, *c. commissum. de decim.* Quæ autem dicantur noualia, vide *c. quid per nouale, de verb. signif.* vbi duo requiruntur, scilicet, quod non fuerit culta tanto tempore, cuius memoria non existat. Secundo, quod ex illis nulla, vel parua commoditas percipi potuerit, ita Zabar. *in Clem.* 1. *q.* 5. *de decim.* An autem decimæ debeantur de noualibus, id est de terra sterili, & inculta, si redigitur ad culturam? Dico quod sic, & debentur illi Ecclesiæ, in cuius Parochia est sita, *c. quoniam. de decim.* facit *tex. c. pastoralis, de his quæ fiunt à Præl.* Si verò non sint in certa Parochia, debentur Diœcesano, qui potest sibi retinere, vel alteri concedere. Graff. *in decis. aur. de decimis, c.* 37. *n.* 43. Hinc infertur, secundum Abb. *in d. c. quoniam*, quod decima omnium nemorum, & locorum, quæ non sunt intra certam Parochiam, spectant ad Episcopum loci.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXI.

2 Dictum cap. *commissum* hodie non habet locum, quia Monachi, & religiosi priuilegiati sunt, ne soluant decimas, vt dictum est ad *quæst.* 72. Et de iure communi non procedit quoad religiosos, qui noualia proprijs manibus, aut sumptibus colunt; nam tunc non tenentur soluere decimas, cap. *ex parte* 1. *de decim.* & ita notat Glos. *in dict. cap. commissum* verbo *Monachi*, *de decim.* & *in cap. ex parte* 2. verbo *Laborum suorum, eod. tit.*

Si animalia propter bellum fugiant de vna Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ est soluenda decima de eis? Quæstio LXXXII.

SVMMARIVM.

1 *Decima animalium soluenda parochiæ in qua pariunt.*
2 *Animalia reputantur pro fructibus agri.*

1 Resp. Quod decima solui debet Parochiæ, in quam fugerunt, ita dicunt Bal. Alber. & Paulus *in §. si quis igitur, in authen. quib. mod. natu. effic. sui.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXII.

2 Ideo decima animalium debetur Parochiæ, vbi pariunt, quia intra illam Parochiam pascuntur, & proinde cum reputentur fructus agri, ratione pascuorum, *l. quæsitum, §. si in agro, ff. de instruct. & instrum.*

instrum. leg. & *l. Arbor*, *§. fin. ff. commun. diuid.* & *l. fin. S. penult. ff. quæ in fraud. cred.* & notant Thoma. *de collect. §. vendentes, num.* 10. Mundius *de muner. cap.* 6. *num.* 13. censentur fructus agri, in quo pascuntur, & proinde debetur decima Parochiæ, intra cuius fines sunt pascua.

Religiosi priuilegiati super animalia, an animalia, quæ commiscentur cum animalibus ipsorum Religiosorum sint priuilegiata. Quæstio LXXXIII.

S V M M A R I V M.

1. *Immixtio alienorum animalium cum priuilegiatis non reddit immunia à decima.*
2. *Immixtio alienorum animalium cum proprijs priuilegiatis, non fuit ipsa priuilegiata quo ad decimas.*

1 Resp. Quod non, quia commixtum alteri non gaudet priuilegio concesso ei, cui fit commixtio, quando commixta sunt separabilia: & ità licet singula animalia singulorum dominorum simul misceantur, vt faciant vnum corpus, tamen quilibet remanet dominus sui animalis, *l. quicquid, §. fin. ff. de acquir. rerum dom.* secus verò si commixta non sint reducibilia ad eandem materiam, & non sint separabilia, *cap. quod in dubijs, de consecr. Eccl. vel alt. facit text. in l. 1. §. Trebatius, ff. de aqua quotid. & æsti.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIII

2 Facit Clemen. 1. *de decimis*, vbi ponitur tanquam quid fraudolentum, immixtio animalium alienorum etiam familiarium, & pastorum, quæ fiebat à religiosis cum proprijs, ne de ipsis decima soluere-tur; quod reprobat Pontifex pœna imposita. Ratio est, quia hæc mixtio non transfert aliena animalia in potestatem religiosorum priuilegiatorum, & consequenter non fiunt immunia à decimis.

An debeatur à Religiosis, vel alijs, quarta Episcopalis de dote Ecclesiæ; & quando censeatur aliquid pro dote? Quæst. LXXXIV.

S V M M A R I V M.

1 *Quarta Episcopalis non detrahitur de dote Ecclesiæ.*
Quid si legatum ad piam causam applicetur ab executore fabricæ, Ecclesiæ.
Fundator relinquens Ecclesiæ, censetur relinquere pro dote, & ideo non detrahitur quarta.
Etiamsi non teneretur dotare.
2 *Quarta debetur Episcopo de relictis pijs locis, non autem de relictis personis.*
Casus priuilegiati, in quibus non debetur quarta.
3 *Quarta non debetur de legato pro restauratione Ecclesiæ.*
4 *Quid si Ecclesia non indigeat de præsenti, reparatione.*
5 *Quarta an detrahenda de legatis pijs in genere.*
Factum exequutoris censetur factum testatoris.

1 Resp. Affirmatiuè videtur respondendum, cum non videatur excepta, prout quidam alij casus, *in c. fin. de testam.* In contrarium est veritas, quod non possit detrahi de bonis assignatis pro dote Ecclesiæ. Ratio est, quia censetur assignata ad perpetuum cultum diuinum, quo casu non detrahitur, *d. c. fin. de testam.* & ita tenet Abb. *in c. 1. de cens.* Petrus de Perus. *in tract. canonicæ Episcopalis, in 7. cap.* idque est adeo verum, quod procedit etiamsi relictum sit factum ad piam causam, prout Titius elegerit, & Titius eligat fabricam Ecclesiæ, vel dotem, Bart. *in l. vnum ex familia, §. 1. ff. de legat.* 2. quia videtur satisfactum textui *in d. c. fin. de testam.* pro potestate eligendi concessa Titio, &c. Item dicebat Petrus *vbi supra*, quod si à principio in fundatione Ecclesiæ, vel potest ipse fundans donare aliqua stabilia Ecclesiæ, sic vt non dixerit, quod pro dote Ecclesiæ donaret, vel legaret, præsumitur in dubio, quod pro dote hoc fecerit, vt sic non possit detrahi quarta Episcopalis, ex quo fundator ad hoc tenebatur, poterat compelli, *c. cum sit, de consecrat. Eccl. vel altar.* argum. *l. 2. de acquir. possess. & l. quadam mulier, ff. de rei vendicat.* & quia ex primordio tituli posterior fundatur euentus, *l. vnica. C. de imponen. lucrat. descript. lib.* 10. Sequitur Bar. Morellus *de dote part. 1. cap. 1. num.* 7. vbi addit, quod etiam quod fundans ad hoc non teneatur, puta quia alia persona quàm fundans Ecclesiam, legaret aliqua stabi-

ſtabilia ipſi Eccleſiæ, præſumitur quòd ex cauſa dotis conſtituendæ hoc fecerit, quando tamen Eccleſia erat pauper, & indotata, quia ita ſuadet ſubiecta materia, per id, quod habetur *in l. quod autem, ff. de iure dotium*, ſed circa hoc dictum vide Lambertinum *de iure patronat. lib. 1. part. 1. qui explicat*.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIV.

2 Eſt regula generalis, quod quarta Epiſcopalis debetur Epiſcopo de omnibus datis, ſeu relictis Eccleſiæ, ſeu cuicunque pio loco cauſa mortis; non autem de datis, ſeu relictis perſonis etiam ad cauſam piam. Cap. *ex parte 3. de verbor. ſignificat.* Abbas *in cap. 2. num. 8. de ſepult.* Petrus de Vbald. *de canon. Epiſ. cap. 5. num. 10. & cap. 7. num. 15.* Excipiuntur tamen aliqui caſus ab hac regula, in quibus non detrahitur quarta Epiſcopalis, qui exprimuntur in cap. *fin. de teſtam.* ibi. *De his, quæ pro ornamentis, vel pro eis, ſeu fabrica, luminaribus anniuerſario, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo die, ſiue alijs ad perpetuum cultum diuinum legantur Eccleſijs, vel reliquis locis pijs, canonica portio (dummodo in fraudem non fiat, vt ea Epiſcopus, ſeu parochialis Eccleſia debeat defraudari) deduci non debet.* Quando igitur agitur de ornamentis Eccleſiæ, fabrica, luminaribus & cæteris, quæ concernunt cultum diuinum non detrahitur quarta Epiſcopalis. Et proinde nec de dote, vtpote deſtinata ad cultum Dei mediante manutentione Eccleſiæ, nec de quocunque alio relicto, etiam ſupra dotem pro Dei cultu manutenendo, aut amplificando, eſt detrahenda dicta quarta.

3 Ex quo fit, quod non ſit detrahenda quarta Epiſcopalis legato pro reſtauratione Eccleſiæ, ſeu manuali reparatione, vt obſeruant Roman. *conſil. 233. init.* Capic. *decis. 23. num. 4.* Rota *in Siracuſana quartæ 5. Martij 1585. coram Seraphino*, quæ eſt apud ipſum 726. Quia cum in dicto cap. *fin.* excipiatur legatum pro fabrica, ſicut etiam, & cap. *ex parte 3. de verbor. ſignificat.* excipitur etiam omnis reſtauratio, & reparatio, ſiquidem eſt aliqua fabrica, & venit appellatione fabricæ.

4 Quod ſi Eccleſia non indigeat reparatione de præſenti, eſſe detrahendam quartam Epiſcopalem volunt Io. Andr. *in cap. fin. de teſtam.* Ancharan. *ibid.* Hoſtienſ. *ibid.* Syluester verbo, *canonica portio, num. 9.* & alij: & eſſe magis communem hanc opinionem, dicit Couarru. mox citand. At non eſſe detrahendam volunt Goffred. *in dict. cap. vlt. de teſtam.* Cardinal. & Barbat. *ibid* Couarru. *num. 4.* ver. *Eſt tamen*, per tex. cap. *nobis 12. quæſt. 2.* Quia ſi non indiget de preſenti, eſt ſeruandum legatum pro futura reparatione. Verum ſi legatum ſit in ſpecie pro reparatione, conſideranda eſt quantitas legata, quia ſi excedit etiam futuram indigentiam reparationis, eſt detrahenda quarta Epiſcopalis, nam cenſendum erit in fraudem determinatum legatum pro reparatione, & tunc non habebit locum exceptio dicti cap. *fin. de teſtamen.* ſi quidem excipit caſum fraudis, ibi. *Dummodo in fraudem non fiat, vt ea Epiſcopus, ſeu parochialis Eccleſia debeat defraudari.* At ſi legatum ſit pro fabrica, quamuis videatur completa fabrica Eccleſiæ, non detrahetur, quia ſemper poteſt fabrica meliorari, & cum maiori ornamento extrui.

5 Ex quibus deducitur, an detrahenda ſit quarta Epiſcopalis de legatis pijs in genere determinandis ab exequutore. Expectanda eſt namque ipſius determinatio, quia ſi applicat perſonis, aut locis pijs in vſus priuilegiatos, iuxta dict. cap. *fin. de teſtamen.* non erit detrahenda, ſecus autem ſi applicat locis pijs pro vſibus non priuilegiatis. Ita Abbas *in cap. in cauſis de elect.* & *conſil. 110. circa fin.* Corſet. *in ſingular.* verbo *compromiſſarius.* Barbat. *in cap. fin. de teſtam.* Couarru. *ibid. num. 7.* Seraphin. *deciſ. 726.* Cuius rei ratio eſt, quia talis applicatio cenſetur facta ab ipſo teſtatore, *l. vnum ex familia §. 1. ff. de leg. 1.* vbi Bart. & Dinus, & proinde fruitur priuilegio dicti cap. *fin. de teſtam.*

An Beneficium curatum, eo ſolo quòd Monaſterio vnitum ſit, Regulare cenſeatur? Quæſtio LXXXV.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium ex eo, quod vnitum ſit Monaſterio non ſit regulare.*

2 *Per vnionem etiam æque principalem non alteratur ſtatus beneficij.*

3 *Præſcriptio quadraginta annorum, non ſufficit, ſi repugnet ius.*

Præſcriptio non mutat beneficium regulare in ſæculare, e contra.

4 *Inferior Papa non poteſt mutare regulare in ſæculare beneficium, & econtra.*

5 *Ad mutandum ſtatum requiritur voluntas conferentis ab initio.*

Præſcriptio non habet locum in mutando beneficium regulare in ſæculare, &c.

Inferior nulliter confert, ſi non ſeruet terminos iuris.

1 Reſp. Quod non, tum quia nullo iure cauetur. Tum quia contrarium ſignificare videtur *tex. in c. extirpanda, §. qui verò de præbend. cum ei adnotatis per DD.* Niſi per literas vnionis, vel per conſuetudinem præſcriptam, factum fuerit beneficium Regulare, vt fieri poteſt. *cap. cum de beneficio, de præb. in 6.* Nauar. *conſ. 11. de ſtatu Monach.*

1 Communis est conclusio, quod per vnionem non alteratur status beneficij, quam tradunt Glos. *in cap. 1. ne sede vacante*, & *in Clemen. per litteras, de præbend.* Cardin. *ibid.* Imola *num.* 15. Abbas *n.* 5. Bonifac. *num.* 20. Rebuff. *tit. de vnion. num.* 15. & *tit. de vicar. perpet. num.* 3. Mandos. *Regul.* 12. *q.* 1. *num.* 4. Hoieda *de benefic. par.* 1. *cap.* 15. *num.* 2. & 8. Coras. *de benefic. par.* 4. *cap.* 4. *num.* 157. Rota *decis.* 114. *par.* 2. *diuer.* & *in Ilerden. pensionis*, 6. *Martij* 1595. *coram Litta*, & *in Tirasonensi iuris præsentandi* 16. *Octobr.* 1592. *coram Blanchetto*.

3 Quod spectat ad præscriptionem, de qua in quæstione, est aduertendum, quod licet ad mutandum statum beneficij sufficiat præscriptio simplex quadraginta annorum, iuxta cap. *cum de beneficio*, *de præbend. in* 6. non tamen sufficiet quando repugnat ius commune, sed plures aliæ condiciones requiruntur. Et ideo cum circa mutationem status beneficij de regulari in sæculare, & econtra ius repugnet, dicto cap. *cum de beneficio*, & Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 10. *de reformat.* non sufficiet ista præscriptio, vt regulare fiat sæculare, & econtra. Ita Abbas *in dict. cap. cum de beneficio, num.* 1. Geminian. *num.* 9. Felin. *in cap. in nostra, num.* 41. ver. *Secundo nota diligenter, de rescrip.* Vnde si regularis promoueatur ad beneficium sæculare, etiamsi per quadraginta annos illud retineat, non fiet regulare, vt notat Geminian. modo cit. Lap. *in dict. cap. cum de beneficio, num.* 2.

4 Quia autem Summus Pontifex prohibet beneficia sæcularia conferri regularibus, & regularia sæcularibus, vt in dict. cap. *cum de beneficio, de preben. in* 6. & *cap.* 10. *de reformat. sess.* 14 Concil. Trident. Sequitur, quod inferior Papa non possit mutare talem statum, propter tacitam prohibitionem, cap. 1. & 2. *de confir. vtil. vel inut.* & communiter Doctores *in dict. cap. cum de beneficio*. Rota *in Perusina S. Benuenutatis*, 17. *Maij* 1589. *coram Pamphilo*.

5 Ex quo deducitur, quod si ad mutandum statum beneficij concurrere debet voluntas conferentis ab initio collationis, vt tradunt Felin. *in cap. in nostra, num.* 41. vet. *Secundo nota, de rescrip.* Rebuf. *in concord.* Tit. *de collat. glos.* 2. verbo *Regularia.* Silua *de benefic. par.* 3. *quæst.* 11. *num.* 40. verbo *Item notandum.* Rota *decis.* 254. *num.* 5. & *decis.* 368. *num.* 4. *par.* 2. *recent.* & *in Ferrar. Priorat.* 2. *Decemb.* 1608. *coram Pegna*, fit, quod in mutatione status beneficij de regulari in sæculare, aut econtra non habeat locum præscriptio. Quia si ab initio collationis requiritur voluntas mutandi statum, eo ipso quod in Papa adest, fit mutatio, nec est expectanda præscriptio, si non adest, non habet locum præscriptio, vt dictum est *num.* 3. Nec etiam si beneficium conferatur ab inferiori, quia non potest mutare statum, vt dictum est *num.* 40. Et si conferunt aliter, quàm ius præscribat, collatio non tenet, vt obseruant Archidiacon. *in cap. cum de beneficio, num.* 2. ver. *sed pone, de praben. in* 6. Ancharan. item *num.* 2. ver. *secundo quaro*, Franc. *num.* 3. Geminian. *num.* 5. quia facultas conferendi est solum secundum terminos iuris, & proinde extra terminos collatio est nulla defectu facultatis.

An Canonici Regulares Congregationis Lateranensis Ordinis S. Augustini possint suscipere beneficia curata, & exercere curam animarum extra Ordinem de licentia sui Generalis, absque vlla alia dispensatione, & an cæteri etiam Regulares?

Quæstio LXXXVI.

SVMMARIVM

1 *Canonici Regulares, de iure antiquo erant capaces beneficij sæcularis absque dispensatione.*
De iure nouo non sunt capaces, etiamsi beneficia sint curata.
2 *Nullus regularis sine dispensatione papali admittitur ad beneficium sæculare.*
Ex Concilio Tridentino habetur prohibitio.
3 *Canonici S. Georgij in Alga, seu B. Laurentij Iustiniani, an capaces sæcularis beneficij.*

1 Resp. Quòd sic *per cap. Quod Dei timorem, de statu Monach.* & Panorm. communiter receptus post gloss. Hostien. & Ioannem Andream, & argumento à fortiori, per *cap. in Parochiis cum Gloss.* 19. *quæst.* 1. & latissimè probant Lambet. *de iure patr.* verbo *honorificum*, *q.* 4. pro quo etiam est Glossa *in Clem.* 1. verbo *Religiosus, de elect.* & Nauar. *in terminis cons.* 12. *de statu Monach.* Contrarium tamen obseruatur, cum secularia Beneficia sæcularibus, & regularia regularibus conferri debeant, vt probat *in c. cum de beneficio*, *de preben. in* 6. Bellam. *decis.* 171. *incipien. Collatio facta Canonico*. & hodie nulli Regulares etiamsi sint Canonici Regulares, habere possunt beneficia curata, absque dispensatione Apostolica, nec in perpetuum, nec ad tempus, & ita semper obseruari videmus, & insuper est quædam declaratio Sacræ Cong. Conc. Trid. quam refert Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neap. decis.* 160. *prim. part.* Cuius verba sunt hæc.

San-

Sanctissimus Dominus Gregorius XIII. noluit licere Canonicis Regularibus Congr. Lateranen. etiam de licentia sui Superioris, absque permissu Summi Pontificis, assumere curam animarum, etiam ad tempus: multoque minus beneficium curatum ad tempus.

2 Dicit etiam, Mandos. *in praxi signaturæ gratiæ, in tit. de disp. Monach. pro obtinendis beneficijs*, quod licet olim daretur Monachis dispensatio ad vnum beneficium curatum, contra *cap. Monachi, in princ. de statu Monach.* hodie tamen non admittitur, nec dispensatur, prout in Bulla Pauli IV. continetur, quæ est constitutio 28. ipsius in Bullario, & in Constitut. incipien. *Postquam Diuina bonitas*, sub datum 13. Kalen. Aug. 1558. vbi etiam disponitur priuari quibuscunque beneficijs, etiam curatis, Regulares, qui absque Apostolica dispensatione illa obtinuit: & licèt dicta Constitutio Pauli IV. fuerit redacta ad viam iuris communis per Pium IV. in sua Constit. 8. quæ incipit, *Sedis Apostolicæ solertia*, sub datum nonis August. 1560. Tamen praxis semper admittit, quod sine Apostolica dispensatione Regulares quicunque sint, talia beneficia obtinere non valeant, stante decreto Gregorij XIII. & præfata declaratione Conc. Trid. necnon Regul. Cancellariæ 42. generaliter prohibente, nedum titulum, sed etiam commendam beneficiorum secularium Regularibus dari. Non obstat *d. tex. in c. quod Dei timorem, de statu Monach.* vbi Canonici Regulares efficiuntur capaces obtinendi beneficia curata, quia correctio expressè apparet ex supracitatis Iuribus.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVI.

3 Quod de iure nouo, & praxi Regulares etiam Canonici Lateranenses, non sint capaces absque dispensatione papali beneficij secularis, obseruant etiam Gonzalez *ad reg. 8. cancel. glos. 7. n. 53* Prosper Aug. *in append. ad sum. Bullar.* verbo *Regularis Canonicus.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 10. numer. 31. & sequent.* Et Concil. Triden. *cap. 10. de reformat. sess. 14.* generaliter prohibet sæcularia beneficia conferri regularibus. Vnde sepius S. Congregat. Concil. declarauit, non posse regulares promoueri ad sæcularia beneficia, vt videre est apud Collectores ad *dict. cap.* & apud Garziam *citat.*

4 Canonicos tamen S. Georgij in Alga, seu B. Laurentij Iustiniani, admitti per Datariam ad Parochialem Ecclesiam ei resignatam testatur, Aldan. *in compen. canonic. resol. lib. 3. tit. 4. numer. 10.* testans sic fuisse resolutum *in Veronensi 27. Nouemb.* 1619. Sed hoc apud me non caret difficultate, quia quamuis vocentur canonici sæculares, Regulares tamen sunt, viuentes sub regula ab Apostolica Sede approbata: & si essent capaces per resignationem essent, etiam capaces per collationem. Praxi tamen standum est, cum declaret ius.

Quæ, & qualia beneficia habeat ordo Canonicorum Regularium? Quæstio LXXXVII.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia Canonicorum Regularium.*
Beneficia vnius Conuentus non possunt conferri religiosis alterius Conuentus.
2 *Quomodo id accipiendum.*
Beneficia regularia non possunt permutari inter religiosos diuersi Ordinis, aut etiam Monasterij.

1 Resp. Quod habet beneficia Ecclesiastica simplicia, habet Canonicatus, Abbatias, Præpositurас, Personatus, Prioratus, Officia, Administrationes. Vbi Abbas est, is toti Canonicorum Monasterio, siue Conuentui præest. Alicubi Abbates, Præpositi vocantur. Priores sunt in duplici differentia: nam aut est prior Conuentualis, aut Claustralis. Vbi Abbas est, Prior, qui etiam Abbati subijcitur, dicitur Claustralis. Vbi Abbas non est, Prior, qui vt Abbas toti Monasterio præest, dicitur Conuentualis, & habet sub se Priorem, qui est eius Vicarius. Omnia beneficia sunt regularia, & proinde non nisi regularibus Canonicis professis iure dari queunt, iuxta id, quod habetur *in c. officij, de elect. & cap. nullus, de elect. in 6. cap. possessiones, de rebus Eccles. non alien.* quæ iura renouanit Conc. Trid. *sess. 14. cap. 10. de reformat.* Item beneficia vnius Monasterij iure non committuntur Canonicis alterius Monasterij *c. cum singula, §. prohibemus, de prebend. in 6.*

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVII.

2 Text. dicti cap. *cum singula* generaliter loquitur quò ad omnes Regulares, & ideo non posse generaliter beneficia vnius Conuentus conferri religiosis alterius Conuentus, obseruant etiam Rebuf.

in

in praxi benef. tit. de dispensat. cum Regular. num. 2. Nauar. eo n. 4. de regular. num. 23. Rodriquez quaest. regular. 34. ar. 8. tom. 1. Hieronym. Rodriquez in compen. resol. 15. num 50. Sanchez lib. 7. cap. 29. n. 29. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. glos. 8. num. 96. & seq. Et ratio est. Quia cum conferantur vel à Superiore Monasterij, vel à Capitulo, non habent facultatem extrahendi alienum subditum ab alio Monasterio. Deinde quia æquum est, vt qui inseruiunt Monasterio, fruantur etiam commodis ipsius. Hoc tamen ita accipi debet, vt non requiratur, quod sit filius talis Monasterij, sed sufficiat, quod à suis Superioribus sit tali Monasterio assignatus, quia hoc sufficit, vt verificetur, quod sit talis Monasterij. Et proinde vt obseruat Bellam. de permut. benefic. par. 2 quaest. 11. num. 2. tom. 13. par. 2. tract. non possunt religiosi beneficiati, siue sint diuersi Ordinis, siue diuersi Monasterij, inuicem permutare beneficia, quia vbi non habet locum collatio quò ad personas nec etiam locum habet permutatio.

Quibus modis beneficia regularia conferantur? Quaest. LXXXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Varij modi, quibus beneficia regularia conferuntur.*
2 *Beneficia regularia quæ manualia, & quæ perpetua.*
3 *Quænam beneficia regularia sint reseruata.*
4 *Sede vacante possunt conferri reseruata, & valida est collatio, etiam ignorata vacatione.*

1 Resp. Conferri primo per electionem canonicam, hoc est, suffragijs Canonicorum, & confirmatione superioris auctoritate accedente, vt colligitur *ex cap. monachi*, *§. Prioris de statu Monach.* Secundo conferuntur auctoritate superioris regularis, videlicet Abbatis, Præpositi, vel Prioris: hæc dicuntur, aut dici possunt beneficia regularia collatiua, illa electiua: quia electiua instar beneficiorum sæcularium, quæ electiua dicuntur, dantur, per electionem Canonicorum, & confirmationem superioris: Collatiua verò in modum sæcularium beneficiorum, quæ vocantur collatiua, simpliciter dantur, vel committuntur superioris auctoritate. Tertio dari solent per canonicam institutionem; cum videlicet Patronus nominat, & offert Canonicum, quem vult, & superior eum instituit: hoc est, dat beneficium ei, quem patronus nominat, & offert. Quarto conferuntur auctoritate Romani Pontificis, qui in regul. 3. Cancellariæ reseruat sibi Prioratus, Præposituras, ac alias dignitates Conuentuales, & Præceptorias generales quorumlibet Ordinum, præter quam Militiarum. Nimirum reseruat sibi, vt ait Mandos. *in regul. 3. Cancell. quaest. 8.* Omnes Prioratus, & dignitates Conuentuales, non Claustrales, quia Conuentuales sunt beneficia perpetua, & electiua: cœtera vero beneficia non sunt electiua, nec dantur in perpetuum, sed ad nutum Abbatis.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXVIII.

2 Beneficia Regularia sunt omnia manualia, nisi sint curata, aut electiua, & si sint manualia, non sunt perpetua. Sed ad nutum amouibilia. Ita tradunt Rebuf. *in praxi benefic. tit. de pacif. possess. num. 529. alias 278.* Mandos. *ad reg. 3. cancel. quaestio 10. num. 5.* & *quaest. 21. num. 3.* Gutier. *in Prag. sanct. tit. de collat. §. item placuit*, ver. *perpetuis.* Paris. *de resignat. lib. 11. quaest. 3. num. 81.* Silua *de benefic. par. 3. quaest. 31. & 68.* Gonzalez *ad reg. de mensib. glos. 5. § 6. num. 6. & 58.* Milis *in repertor.* verbo *Beneficia Regularia.* Calderin. *consil. 26. de praben.* Cassador. *decis. 4. num. 3.* & *decis. 19. num. 9 de prabend.* Achil. de Graf. *decis. 242. num. 3. alias 9. de prabend.* Rota *decis. 772. par. 1. diuer.* & *in Parmensi prioratus 5. Iunij 1595. coram Corduba.*

3 Ex quo fit, quod, dum in Regula Cancellariæ de mensibus reseruantur omnia beneficia qualitercunque qualificata &c. vacaria in mensibus Apostolicis, intelligantur etiam beneficia regularia, vtpote comprehensa sub illa generalitate verborum. Verum cum alia sint manualia, & alia perpetua, vt dictum est *num. praeced.* sola perpetua cadunt sub reseruatione, vt tradunt Calderin. *consil. 26. de praben.* Felin. *in cap. per tuas, num. 4. de maior. & obedien.* Aeneas de Falcon. *de reser. quaest. 3. princip. numer. 25.* Staphil. *de liter. grat. forma 4. expect. n. 29.* Gomez *de expect. num. 94.* Mandos. *ad reg. 1. Cancel. quaest. 12. num. 4.* Rebuf. *in Reg. 2. Cancel.* verbo *et dignitates Conuentuales, in fine.* Cassador. *decis. 4. num. 1 de praben.* Rota *decis. 739. num. 8. par. 1. diuers.* Et *in Parmensi Priorat. 5. Iunij coram Corduba.* Quia nimirum reseruatio non mutat naturam beneficij; vnde cum collatio manualis beneficij nō sit propriè latio, dum Pontifex sibi reseruat collationem, censendus est sibi reseruare collationem propriè dictam, nempe perpetuam, non autem temporalem, qualis est collatio beneficij manualis.

4 Verum beneficia reseruata poterunt conferri à Regularibus, si vacent mortuo Pontifice, quia tunc cessat reseruatio ratione mensium, & aliæ regulæ Cancel. vt tradunt Gonzalez *ad reg. de mensibus §. 5. proœm. glos. 12. num 1. & 9.* & *glos. 40. n. 3* Lotter. *de re benef. lib. 3. quaest. 11. num. 24.* Gomez *in proœm. ad Reg. Cancel. q. 8. num. 2.* Paris. *de resignat.*

signat. lib 11. *quæst.* 2. *n.* 31. Caputaquen. *decis.* 86. *num.* 3. *lib.* 1. Seraphin. *decis.* 980. *num.* 12. Merlin. *decis.* 192. *num.* 4. Et collatio tenebit, etiamsi ignoretur vacatio Sedis Apostol. vt idem Gonzalez *eodem* §. 5. *proœm. num.* 95. Sotus *ad regul.* 9. Cancell. Garzia *de benefic. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 772.

An Regularis sit capax Beneficiorum simplicium sæcularium. Et an Episcopus in hoc dispensare possit. Quæstio LXXXIX.

SVMMARIVM.

1. *Regulares non sunt capaces beneficij simplicis sæcularis.*
2. *Nec Episcopus dispensare potest.*
3. *Nec etiã, vt promotus ad parochiale habeat simul beneficium simplex sæculare.*
4. *Communis sententia calculo stabilitur.*
5. *Solus Pontifex dispensat, vt Regularis habeat beneficium simplex.*

1 Resp. Quod verior est Doctorum opinio, asserens nullius beneficij simplicis sęcularis esse capacem regularem. Probatur *ex Conc. Hispalensi,* 11. *c.* 9. *& refertur c. in nona actione,* 16. *q.* 7. ibi. *In vno, eodemque officio non debet dispar esse professio; & ex D. Hieronymo ad Riparium Presbyterum,* & refertur, *c. Monachus* 16. *q.* 1. ibi, *Monachus non docentis, sed plangentis habet officium.* & *cap. super eo, de Regularibus,* ibi: *Nec amplius in Ecclesijs secularibus debent assumi, ne contra votum, quod Deo fecerunt, venire probentur.* & ex *cap. quod Dei timorem, de statu Monachor.* Vbi in curæ animarum fauorem indulgetur posse Regulares ad beneficium parochiale assumi: ergo secus de beneficijs simplicibus; & ex *cap. cum de beneficio, de prabend. in* 6. vbi deciditur virtute prouisionis factæ per Pontificem Clerico sęculari de aliquo beneficio, non posse illi conferri beneficium regulare, sed sæculare: & sic videtur è contra dicendum de beneficio sęculari respectu regularis; *& Clem. vnica, de supplend. negl. Prælat.* ibi, *Beneficia illa, quæ consueuerunt per sæculares Clericos gubernari, sæcularibus Clericis, &c. conferendo.*

2 Nec potest Episcopus in hoc dispensare, quia nullibi id illi conceditur. Atque ita docent Abbas *c. super eo, n.* 3. *de Regular.* allegato Calderino, & *cap. cum Dei timorem, n.* 5. *de statu Monach.* & ibi Cardin. *n.* 5. *quæst.* 7. Ancharan. *cap. Deus, qui, in fin. de vita, & honest. Cleric.* & quamplurimi alij. Quare non est audiendus Staphilæus *de litteris gratiæ, tract. de varijs modis vacationis in* 6. *vacationis modo, n.* 5. Vbi ait posse in hoc Episcopum dispensare. Nec etiam audiendus est Gambara *de officio, & potestate Legati, lib.* 8. *c. vlt. n.* 28. dicens posse in hoc dispensare Legatum à latere. Idque solum probat, eo quod hic sit superior exemptorum; Quæ ratio est nullius momenti; deberet enim probare, quemcunque superiorem posse in hoc dispensare. Et ideò expressè hoc ad solum Pontificem pertinere tradunt Mandosius *in reg. Cancell. quæst.* 8. Et videntur sentire cœteri Doctores id negantes Episcopo. Et ratio est, quia Legatus à Latere, ex sua potestate ordinaria, nisi aliud ei specialiter committatur, tantum potest circa dispensationes in tota sua Prouincia, quantum potest Episcopus in sua Diœcesi.

3 Hinc deducitur, minùs posse Episcopum dispensare, vt Religiosus promotus ad beneficium Parochiale, habeat simul beneficium simplex: quia vltra inhabilitatem ad beneficium simplex, occurrit aliud impedimentum, quod esset beneficiorum pluralitas, quæ quidem in Regularibus specialem incompatibilitatem habet. atque ita re latè vtrinque disputata sustinent Io. Andr. *regul. quæ à iure, à n.* 5. *vsque in fin. de regulis iuris, in* 6. *& cap. si Religiosus. n.* 1. *de elect. in* 6. vbi Anchar. *num.* 3. Dominicus *c. fin. n.* 2. *d.* 58. Graffis 2. *p. decisionum, lib.* 3. *cap.* 20. *num.* 12.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXIX.

4 Regulares esse capaces etiam canonicatus in Ecclesia sæculari, tenet Glos. *in cap. Deus, qui, in fine, de vita, & honest. cler.* citans Hugonem; & *in cap.* 2. verbo *maiorem, dist.* 58. Bertachin. *tract. de Episcopo lib.* 2. *quæst.* 39. *num.* 67. *in fine*; & nonnulli alij. Communis tamen sententia est in contrarium, & eam tradunt Glos. *in cap. quorumdam,* verbo *Siracusana, dist.* 74. & *in Clemen. vnic.* verbo *secularibus, de supplen. neglìgent. Prælat.* Cardin. *ibid. num.* 4. *opin.* 6. Archidiacon. *in cap. fin. dist.* 38. Domin. *ibid. num.* 2. Hostiens. *in cap. inter quatuor, in fin de relig. domib.* Io. Andr. *in cap. Deus qui, in fine. de vita, & honest. Cler.* Anton. Bald. Abbas *in fine.* Cardin. ver. *quæro de practica.* Hent. *in fine.* Imola *ibid.* Ancharan. *in cap. si religiosus, num.* 3. *de elect. in* 6. Felin. *in cap. causam quæ, num.* 5. *in fine. de iudic.* Gambar. *de auctor. leg. lib.* 6. *n.* 253. Hoieda *de benefic. par.* 1. *quæst. vlt. numer.* 96. Villalob. *in*

com.

com. opin. lit. M. verbo *Monachus*, *num.* 169. Couarru. *in cap.*2. *num.* 3. *de testamen.* Rochus *de iure patr.* verbo *honorificum*, *quæst.*4. *num.*13. & alij quos plena manu citat, & sequitur Sanchez, *lib.* 7. *sum. cap.*29. *num.*75. Et passim in iure habetur, quod beneficia sæcularia sunt conferenda sæcularibus, cap. *cum de beneficio, de præben. in* 6. & Clemen. *vnica, de su plen. negligen. Prælat.* & Concil. Tridenr. *c.*10. *de reformat. sess.*14.

5 Solum Pontificem posse dispensare, vt regularis habeat beneficium sæculare simplex, tradunt Miis *in reper.* verbo *beneficium*, *num.* 9. ver. *beneficia consueta.* Syluester verbo *Religio quæst.* 1. Hoied. *de benefic. par.* 1. *quæst. vlt. num.* 96. Mandos. *in signat. grat.* Tit. *dispensatio Monach. pro obt. benef.* ver. *Et quod beneficia.* Cuch. *lib.*3. *Instit. mai. tit.*1. *num.* 156. Sà verbo *religio*, *num.* 32. Rodriquez *qu. regul.*53. *ar.*2. *tom.*3. Sanchez *lib.*7. *sum. cap.*26. *n.*76 Neque enim talis facultas à iure alicui conceditur, cum nullibi talis concessio habeatur; nec à consuetudine, vt constat ex praxi; nec à necessitate, quia sicuti non est necessarium beneficium, simplex conferri, ita nec dispensare incapacem.

An Regularis possidens titulo colorato beneficium sæculare simplex, aut sæcularis regulare pacificè per triennium, iuuetur regula Cancellariæ de triennali, & sic possit postea id beneficium retinere. Et an iuuetur illa triennali possessione in foro conscientiæ? Et na exigatur bona fides in possidente triennio ad præscriptionem?

Quæst. XC.

SVMMARIVM.

1 *Regularis possidens titulo colorato beneficiū sæculare, & econtra, iuuatur regula de triennali in vtroque foro.*

2 *Exigitur tamen bona fides.*

3 *Regula de triennali non iuuat contra Decreta Concil. Trident.*

4 *Iuris error non sinit induci bonam fidem.*

1 Resp. Quod verior sententia est, tutum esse in vtroque foro possessorem hunc triennalem. Ducor, quod illud triennium statutum sit in illa regula ad legitimam beneficij præscriptionem. At legitima præscriptio tutum reddit in vtroque foro possidentem. Secundò, quia ea Regula edita est ad lites, scrupulosque possidentium vitandos. At si solum procedit in foro externo denegando actionem, neutrum vitabitur. Non scrupuli, quia possessor scrupulis vrgebitur, an prior titulus fuerit legitimus, cum possessione triennali se non iuuari in foro conscientiæ nouit. Non lites, quia etsi iure actionis nihil possit intentari contra possidentem; at via denunciationis Euangelicæ tanquam iniustus possessor, & proinde in peccato lethali constitutus, poterit denunciari Prælato.

Nec obstat ratio contraria, quia ex intentione statuentis, regula illa colligitur apertè, sensum illorum verbornm esse, vt talis possessor nullatenus molestari valeat, eò quòd priùs tituli vitium aboleatur pacifica illa triennali possessione, qua verus titulus, tanquam legitima præscriptione acquiritur. Et ideo hanc partem sustinent *Glossa antiqua*, quæ est *Guillelmi de Monte Ferrato, reg. de triennali*. Philippus Probus, *tit. de pacificis possessoribus, super verb. coloratum*, glossa 13. Rebuff. latè probans, *de pacificis possessoribus à n.*7. *vsque ad* 28. affirmans ità teneri à Prætorijs Gallicanis, quæ Parlamenta vocantur. Ludouic. Gomez *regul. de triennali quæst.* 42. Nauarr. *lib.*3. *cons.*1. *in edit. tit. de præbendis. cons.*41. *fin. & toto* 42. *in* 2. *tit. de Parochis, cons.*2. *fin. & tit. de præbend. toto cons.*30. Azor. *tom.*2. *instit. moralium, lib.*7. *cap.*35. *quæst.*9.

2 Et verius etiam est in possidente triennio, ad prædictam præscriptionem exigi bonam fidem, quia non est credibile velle Papam fauere peccanti, ac malæ fidei possessori. Item, quia regula generalis est, malæ fidei possessorem nullo tempore præscribere, *c. possessor, de regulis Iuris, in* 6. quod etiam in spiritualibus procedit, vt bene Glossa *cap. contingit, de dolo, & contum.* verbo *constituatur*.

Nec obstant contraria: nam ad primum dico, requisita bona fide aliquid de nouo induci, quia ea regula secluta posset possessor post triennium molestari, nec vitium tituli delebitur. Nec obstat etiam secunda ratio, quia poterat esse bona fides in ijs duobus casibus: nempe, si possessor ille æstimaret validum esse beneficij titulum, non obstante illo peccato; & adhuc simoniacus, & intrusus ratione exceptionis huius non iuuabuntur hac regula. Et ideo hanc partem

partem ſuſtinent Guillelmus, quem refert Ludouicus Gomez *ea quæſt.42.* Affirmatq; Rotam, re ſæpius diſputata, nunc in hanc, nunc in alteram partem inclinaſſe. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n.28.* Nauar. *lib.3. conſ. in 1. edit. tit. de prabendis, conſ.41. fin.* in 2. *tit. de parochis, conſ.2. fin.*

ADDITIO AD QVAEST. XC.

3 Oppoſitum tenent Azor. *par.2. lib.7. cap.35. quæſt.1.* & pro foro conſcientiæ Gumier. *in pragm. ſanct.* Tit. *de pacificis poſſeſſ.* verbo *triennio*, & verbo *moleſtari*. Couarru. *in Reg. poſſeſſor. par.2.§.10. num.10. concluſ.7.* Et abſolute tenendum eſt quod hæc regula in præſenti caſu non iuuet, quia adeſt in oppoſitum Decretum Concilij Trident. *cap.10. de refor. ſeſſ.14.* in quo præcipitur, quod beneficia regularia conferantur regularibus, & ſæcularia ſæcularibus. Regula autem de triennali, non iuuat contra Decreta Concil. Trident. Ita Rota *in Calagritana canon. 1. Iuly* 1594. *coram Pamphilio*, & ſequitur Garzia *de benefic. par. 7. cap.3. num.* 88. Et ita ſæpius declarauit S.Congregat. Concil. præſertim in dicta cauſa Calaguritana canon. apud Garziam *cit.* & extat etiam alia declaratio apud Io. Vvameſium, *conſil.233. in addit.* Et rurſus alia ſub hoc tenore. *An præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur regula de triennali, habeat locum contra decreta Concil. c.4. ſeſſ.7. & cap.17. ſeſſ.24. & cap. 15. ſeſſ. 25. de reformat. ita vt poſſidentes beneficia contra diſpoſitionem dictorum Decretor. ex tali præſumpta diſpenſatione ſuam poſſeſſionem tueri valeant.* Sanctiſſimus Dominus noſter *ex ſententia Congregat. reſpondit Non habere locum contra citata Concil. Trident. Decreta.* A. Cardin. Catafa. Et alias etiam declarauit non habere locum contra alia decreta eiuſdem Concil.

4 Et ratio eſt, Quia cum de iure Regularis ſit incapax beneficij ſæcularis, interuenit iuris error in accipiendo beneficium, & proinde non finit induci bonam fidem, licet collatio putetur valida, vt tradunt Imola *in cap. Apoſtolicæ, num 8. de donat.* Felin. *in cap. de quarta num.35. ver. ſed conſidera, de præſcrip.* Bald. *in l. Celſus, num. 8. ff. de vſucap.* Alexan. *conſil. 74. num. 7. lib. 3.* Caſtrenſ. *conſ. 70. num. 10. lib.1.* Rota *deciſ.126. num 6. par. 4. recent.* Requireretur autem bona fides, vt regula de triennali iuuaret.

An Religioſus, qui ſemel de Superiorum permiſſione eſt Parochus, poſſit iterum abſque noua licentia ad aliud beneficium parochiale aſſumi? Quæſtio XCI.

SVMMARIVM.

1 *Religioſus Parochus poteſt ſine noua licentia aſſumi ad aliud Parochiale beneficium.*

2 *Diſpenſatus ad vnum beneficium etiam in genere non poteſt ad ſecundum aſſumi.*

3 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, ac ſtrictè interpretanda.*

1 Reſp. Quod Imola *in Clem.1. num.41. de elect.* ait non exigi licentiam ſuperioris Regularis, vt ad hoc beneficium promoueatur; quòd exemptus ſit ab obedientia Superioris, maneatque Epiſcopo ſubiectus; non poſſe tamen illum tranſire ad aliam parochialem abſque Epiſcopi licentia, ſicut nec poſſet Clericus ſecularis. Et concludit poſſe etiam exigi licentiam Abbatis, quòd non ſit ab eius obedientia omnino abſolutus, ſed quo ad ſolam priorem parochiam; vnde ait exigi ligentiam Abbatis, vel Epiſcopi. Sed Anchar. *cap. ſi Religioſa, n.vlt. de elect. in 6.* ait non exigi licentiam Abbatis. Idem tenet Lapus ibi, prout refert Franchus *ibid. in princ. n.3. verſ. quod autem, de Religioſo iam electo ad prælaturam, & qui erigitur ad illam.*

Sed exiſtimo in neutro caſu exigi ligentiam Superioris Monaſterij: quod ſemel effectus Prælatus, aut Parochus de licentia Summi Pontificis, à Superioris obedientia ſit abſolutus. Nec exigitur licentia Epiſcopi, niſi in ſolis caſibus, in quibus ea eſſet neceſſaria ad Clerici ſecularis promotionem, quia nullo alio ſpeciali ſubiectionis modo Epiſcopo ſubditur, quàm alij ſeculares beneficiati, & hoc ſatis innuit Imola ſupra allegatus.

ADDITIO AD QVAEST. XCI.

2 Quia non poteſt Regularis aſſumere beneficia etiam curata ſine diſpenſatione, ſi ſit diſpenſatus tantum ad beneficium parochiale etiam incertum, non poterit ad nouum aſſumi abſque noua diſpenſatione, quia diſpenſatio conſumitur prima vice, ita vt procedat tantum de primo, cap. 1. §. 1. *de fil. presbyt. in 6.* & cap. *non poteſt, de præben. eod. lib.* & *l. Boues, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignific.* & notant Gloſ. *in cap. fin.* verbo *antiqui ver. item habes 33. quæſt.* 2. Archidiacon. *in dict. cap. 1. de filijs presbyt.* Lap. *ibid.* Ancharan. *quæſt. penul.* Franc. *num.12.* Domin. *num.3.* Felin. *in cap. fin. num.4. de tregua,*

*regu*l, *& pace*. Rebuf. *in praxi* Tit. *de dispen.defect. natal. num.*83. Mandos. *consil.*2. *num* 3. Bellam. *decis. vlt.* Achil. *decis.*285. *seu* 1. *de concess.praeben.* Rota *decis.*1. *de fil. presbyt. in nouis*, & *in Palent. pens.*21. *Nouemb.* 1596. *coram Blanchetto*.

3 Dispensatio enim est stricti iuris, & proinde strictè interpret. *cap.* 1. *§. fin. de fil. presbyt. in* 6. vbi Franc. *num.*4. Felin. *in cap. postulasti, num.* 8. & *in cap. fin. num.*8. *de simon.* Ias. *in l. fin. num.*37. *ff. de constit. Princip.* Hoieda *de incompatib. benefic. par.*2. *cap. vlt. num.*67. Ripa *in cap. ad aures, n.*37. *de rescrip.* Mandos. *de signat. grat.* Tit. *dispensatio*, ver. *in materia dispensat.* Caputaquens. *decis.* 303. *par.*2. & *decis.*100. *par.*5. & *decis.*274. *par.* 1.

An Religiosi exempti possint, cedentes exemptionis priuilegio, ex licentia suorum Superiorum, se Episcopo subijcere, vt ab illo absoluantur, vel cum eis dispenset in casibus, in quibus Episcopus hæc potest cum suis subditis? & an id liceat ex tacita Religionis licentia, & quæ sit, & quis Episcopus tunc dispensare possit? Quæstio XCII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus de Superiorum licentia potest subijci Episcopo, pro absolutione, dispensatione, &c.*
2 *Etiam quò ad casus reseruatos, dispensationes in irregularit. &c. de quibus in Trident.* cap.6. de refor. sess.24.
3 *Sufficit aliquando tacita licentia religionis.*
4 *Et quando Prælatus iniustè denegat.*
5 *Ipse Prælatus potest se subijcere Episcopo, quando potest proprios subditos.*
6 *Quando facultas non est in Prælato immediato, sed in maiori, non potest immediatus licentiare ad Episcopum, nec Episcopus absoluere, sed requiritur consensus maioris Prælati.*
7 *Soli Episcopo loci potest religiosus subijci quò ad absolutionem, &c.*
8 *Prælati regulares totum possunt cum subditis, quod possunt Episcopi cum suis.*
9 *Regulares in nullo casu de necessitate subdunt se Episcopis quo ad absolutionem.*
10 *Facultas absoluendi Episcoporum est coarctata ad proprios subditos.*
11 *Prælati Regulares an possint delegare facultatem absoluendi quo ad proprios subditos.*
12 *Episcopus quomodo possit Regulares absoluere, dispensare, &c.*
13 *Regularis an possit se subijcere Episcopo quò ad absolutionem, &c.*
Priuilegio exemptionis renunciari non potest.
14 *Etiam in fauorabilibus.*
Fauori proprio implicato cum iure alieno non potest renunciari.
Præsertim si tangat ius superioris.

1 Resp. Quod multæ sunt Doctorum opiniones in casu præmisso; sed probabilior est, posse ex Superiorum licentia cedi priuilegio, ac subijci Religiosum exemptum Episcopo, vt ab eo absoluatur, & cum eo dispenset. Quia exemptio Religiosorum est potissimum inducta in fauorem Religionis, vt eius Religiosi quietiùs Deo famulentur, & ne passim ab Ordinarijs perturbentur; vnde in ijs, quæ quietem, & fauorem Religionis concernunt, non debet esse peioris condititionis quàm alij de eadem Diœcesi non exempti. Nec rationi consonat, vt exemptionis priuilegium in hoc casu contra eius finem operetur, impediens hanc subiectionem. Atque ideo in his ità fauorabilibus censetur per epicheiam tota Religio consentire. Et confirmatur *ex c. luminoso*, 18. *q.*2. vbi habetur, Episcopum de consensu Abbatis posse exercere iurisdictionem in Monasterio exempto. Tandem quia, Corduba *in priuilegiorum Mendicantium compendio in suis additionibus*, *v. absolutio quoad fratres*, *§.* 1. testatur diuersa esse Pontificum priuilegia concedentia hanc subiectionem Episcopo de Superioris licentia faciendam, vt ab ipso impetretur absolutio. Quare, quidquid sit de iure, saltem Religiosi fruentes priuilegijs Mendicantium, possunt virtute eorum priuilegiorum se subijcere ad eum effectum, obtenta Superioris licentia. Et ideo hanc sententiam tanquam de iure veriorem amplectuntur, Federicus loquens de absolutione, *cons.*14. *à n.* 5. *vsque in fin.* Barbatius in additionibus ad Abbatem, *c. penult. n.*8. *vers. tenuit*, *de officio Ordinarij*. Lapus, quem refert, & sequitur Anchar. *cap. cum nullus*, *n.* 3. *notabili* 4. *de tempor. ordinand. in* 6. vbi vterque ait non posse cedi exemptioni in Iurisdictione contentiosa, secus de voluntaria, vt in absolutione, & dispensatione. Albericus *l. si quis in conscribendo, n.*6. *de Episc. & Cleric.* Iason *l. si vnus*, *§. pactus ne peteret, n.*9. *ff. de pactis*. Corneus *cons.*214. *num.* 8. *vol.* 2. Ioannes de Lignano, Verbetius, Directorium, Summa Pisana, quos refert & sequitur dicens de æquitate hanc opinionem

nem esse veriorem, & tenendam, etsi attento rigore prima sit verior, Syluester *in summa, v. absolutio 5. num.2. vers. Quantum ad exemptos*, & colligitur ex doctrina D.Antonini, & tenent Manuel. *1. tom.summa in 2. edit. cap.131. nu.2.* vbi loquitur de absolutione, & Molina loquens de absolutionibus, & dispensationibus, *in tom.4. de iustitia, disp.61. num.4.* Suarez loquens de vtrisque, *tom. 4. in 3. p. disp.30. sect.2. num.3. atque ità in praxi receptum, & 5. tom. in 3.disp.41 sect.2. num. 12.* Enriquez de eisdem loquens *lib.6. de sacram. Pœnit. cap. 16. num.8. lib. 7. de indulgent. cap.25. num.2. & lib.10. de sacram. Ordinis, cap. 20. num. 2.* iuncto *commento, lit. H. & lib.14. de irregularitate, cap. vlt.* Auila de eisdem loquens, *de censuris, 2. par. cap.7. disp. 1. dub.6.*

2 Atque hoc habet verum, etiam quo ad absolutiones à casibus reseruatis, & dispensationes in irregularitatibus, & alijs casibus, quæ conceduntur in Trident. *sess. 24. de reformat. cap.6.* Episcopis erga suos subditos. Potest enim Religiosus exemptus de licentia sui Prælati subijci Episcopo, vt in ijs casibus eum absoluat, aut cum illo dispenset, quia non est maior ratio de his casibus, quam de alijs, cum omnes erga solos subditos competant Episcopis. Et sic tradunt Molina *eod. num.4. coroll.2.* Auila, Suarez vtroque loco, Enriquez *lib. 10. de sacramento ordinis, cap.20. num. 2. iuncto commento, lit. H.* Atque ita dicendum esse, tenendo sententiam relatam à Nanarro *in priori edit. lib. 1. conf. tit. de officio ordinarij, conf.8. num.2. in posteriori autem lib. 5. tit. de pœnitent. & remiss. conf. 31. num. 2.* secus autem ait tenendo primam sententiam contrariam, quamuis ipse neutram definiat. Atque idem tradunt in casu hæresis. Manuel. *num. præceden. relatus*, & Suarez *tom.4. in 3. par. disp.30. sect.2. num.3.* Quod verum est, nisi hoc Tridentini Decretum esset, quod hoc reuocauit, vt reuocatum esse dicimus.

3 Atque prædicta sententia extendenda est, vt idem liceat aliquando ex tacita Religionis licentia, vt si Prælatus sit impeditus, quia est excommunicatus denunciatus, aut obijt, aut longè abest, nec est alius vices eius gerens. Atque ita in proprijs terminis docet Enriquez *lib.6. de sacram. Pœnit. cap. 16. num.8. in commento lit.* T. & D.Antonin. *3. par. tit.24. cap.vlt. §.1.* vers. *Et nota quod propter,* sic enim ait: *In casu quo Regularis excommunicatus non haberet Prælatum, qui esset sacerdos, aut si esset defunctus ipse Prælatus, vel excommunicatus, ad Diœcesanum recurrendum est, secundum Hostiensem. Quod Guillelmus intelligit, tam de exemptis, quam de non exemptis.* Eiusdem est sententiæ Syluester verbo *apostasia, q. 8. num. 11. ad fin.* vbi hæc ait: *Super exemptum nullam habet Episcopus auctoritatem, nisi forte in foro conscientiæ absolutio à defuncto Prælato concedenda sit.*

4 Imò, & quandoque sufficit præsente Prælato, nec impedito, vt quando ille iniustè denegaret licentiam petitam Religioso adeundi Episcopum, in casu, in quo ipse nequit illum absoluere. Quoniam per epicheiam non est censendum, voluntatem Summi Pontificis, & Religionis esse, vt Episcopus in euentu non eum absoluat, & cogitur Religiosus vagari, & accedere ad Sedem Apostolicam gratia absolutionis impetrandæ. Ita docet Molina, *tom.4. de iustitia disp.61. num.5.* Qui bene addit regulariter non euenire, vt Prælatus deneget facultatem, quam concedere tenetur. Bene etiam docet ibi non esse hanc licentiam tacitam, quando superior iustè denegaret licentiam, vt si rationabiliter iudicaret expedire, vt subditus in eo casu adiret Pontificem; vel quando est dubium, an iustè licentia denegetur. Quia in dubio standum est Prælati Religionis iudicio, qui est legitimus eius Religiosi Prælatus.

5 Quòd si ipse Prælatus ea Episcopi absolutione, aut dispesatione indigeat, poterit semetipsum illius iurisdictioni subijcere, sicut potest suos subditos, Quia potest vti licentijs, quas subditis concedere potest. Atque ita docent Enriquez *lib.7. de Indulgentijs, cap.25. num.2.* Auila *de censuris, 2. par. cap.7. disp.1. dub.6.* Suarez *5. tom. in 3. par. disp.41. sect.2. num.12.*

6 Sunt tamen limitanda hucusque dicta, nisi ea facultas absoluendi, aut dispensandi, quæ non est in immediato religionis Prælato, esset in Prouinciali, aut alio Superiore Religionis; tunc enim Episcopus absoluere non posset, de consensu Superioris, nisi accederet etiam consensus illius Prouincialis, aut Superioris, sed remittendus esset Religiosus ad illum, vt per se ipsum absoluat, aut alteri suas vices committat. Quia cum in hoc casu pateat remedium intra religionem, non est visa velle consentire, vt extra illam remedium quæratur. Præterea, quia aliàs reseruatio in religione tam necessaria defraudaretur: si enim priuatus religiosus, aut ipse Prælatus in casum reseruatum Prouinciali incideret, facile posset reseruationem frustrare adito Episcopo, aut propria auctoritate, si est Prælatus, aut huius auctoritate, si est subditus, vt ipsum absoluat, si ab illo posset suos subditos absoluere. Atque ita docet Molina *tom. 4. de iustitia disp.61. num.3.* vers. *Illud tamen obserua.* Atq; ob easdem rationes est dicendum idem de dispensation. Qui etiam bene addit, in aliquo necessitatis casu sufficere consensum præsumptũ

illius mediati superioris, vt possit immediatus illum religiosum subijcere Episcopo. Quod con-onat ijs, quæ diximus supra.

7 Secundò limita, vt possit Prælatus seipsum, aut religiosum sibi subditum subijcere Episcopo, vt ipsum absoluat, aut cum eo dispenset in casibus in quibus neutrum potest ipse Prælatus, vt intelligatur non de quocunque Episcopo, sed de Episcopo loci, in quo religiosus ille commoratur, habitatione requisita, vt censeatur aliquis Episcopo illi quoad hæc subiectus. Quæ habitatio est, quoad absolutionem, esse in ea Diœcesi, saltem per modum transitus; quoad dispensationem vero, commorari in ea, aut habere animum commorandi maiori anni parte.

ADDITIO AD QVAEST. XCII.

8 Circa supradicta est aduertendum, quod Prælati Regulares, etiam immediati, possunt cum suis subditis, quò ad absolutiones, dispensationes, & quicquid possunt Episcopi cum proprijs. Et ita tradunt Henriquez *lib.7. sum. cap.* 25. Sigismun. à Bononia *de elect. par.* 2. *dub.* 60. Beia *par.* 4. *casu* 37. Trullench. *lib.* 1. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 4. *num.* 5. Sorbus *in compend. priuileg. tit. absolutio in resol. in mater. absolut. quò ad Fratr. & secul.* verbo *Pius V. in suo*. Marchin. *de sacramen. Ordin. tract.* 1. *par.* 9. *difficul.* 1. *num.* 9. Molina *de iust. & iure disp.* 61. *n.* 4. & 5. Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 7. *num* 23. Io. à Cruce *lib.* 1. *de stat. relig. cap.* 6. *dub.* 16. Tamburin. *de iure Abbat. tom.* 2. *disp.* 17. *quæst.* 8. *num.* 2. Rodriquez *quæst. regular.* 61. *ar.* 9. *tom.* 1. Faustus *lib.* 3. *Thesauri relig. quæst.* 125. Portel. *in dub. Regular.* verbo *Prælati*, *num.* 36. Barbosa alios citans *de potest. Episc. allegat.* 39. *num.* 18. Lezana *tom.* 1. *quæst. Regular. cap.* 18. *num.* 31. Et hoc habetur ex priuilegio, seu potius declaratione Pij V. *sub die* 21. *Iulij* 1571. in eius *Constit.* 132. *in Bull.* Ita enim habet §. 3 *Et insuper quia sacrum œcumenicum generale Tridentinum Concilium concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro animæ, seu conscientiæ, ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout* sess 24. cap. 6. *habetur; Ne Prior Conuentualis, & Superiores Prælati totius Ordinis, tam in dicta Prouincia, quam extra eam cuilibet in hac parte deterioris conditionis, quàm Clerici, aut sæculares existant eisdem Priori Conuentuali, & Superioribus Prælatis, vt ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & laicos sibi subiectos tam quo ad absoluendi, & dispensandi huiusmodi, quàm alias quascunque facultates, eadem auctoritate, & tenore eam perpetuo concedimus, & indulgemus, ac etiam declaramus.* Vbi notandum est verbum, *declaramus*, quod operatur, vt non sit noua concessio, sed declaratio facultatis, quæ aliàs conueniebat, & innouatio einsdem. Quod priuilegium nedum fuit reuocatum à Gregorio XIII. sed etiam in specie confirmatum Congregationi S. Bernardi Hispaniæ, vt habetur in Compend. *priuileg. dicti Ordinis*, ver. *Absolutio quò ad Fratres*, §. 11.

9 Quo priuilegio stante, sequitur, quod in nullo vnquam casu de necessitate subdi possit Religiosus Episcopo, quò ad absolutionem, seu dispensationem, aut in ordine ad quamcumque aliam facultatem: siquidem Episcopus non habet aliam facultatem, quam exerceat cum Religiosis, nisi illam, quam potest exercere cum proprijs subditis. Hanc autem eamdem habent etiam Prælati Regulares quò ad proprios subditos, qui ab ipsis obtinere possunt, quicquid possunt subditi sæculares à proprijs Episcopis.

10 Rursus quamuis Episcopi habeant facultatem absoluendi, & dispensandi, hæc tamen facultas est coarctata ad proprios subditos, vt specialiter constat de facultate concessa per Concil. Trident. *sess.* 24 *cap.* 6. *de reformat.* ibi. *Quoscunque sibi subditos.* Et proinde hæc facultas non se extendit ad Regulares in Diœcesi, quia non sunt subditi, sed omnino exempti, & ideo non possunt circa ipsos talem facultatem exercere non secus, ac non possunt circa alienos subditos. Vnde nisi specialiter in aliquo casu concedatur, suam facultatem exercere circa regulares, non poterit regularis se illi subijcere *in ordine* ad absolutionem, nisi interueniat *licentia illius*, qui potest concedere, quia ad absolutionem præter facultatem absoluendi requiritur etiam iurisdictio, quam non habet Episcopus in Regulares. Et ideo non rectè Cespedes *de exempt. Regular. c.* 19. *dub.* 198 *num.* 10. ver. *quo ad casus*, ait non esse necessariam licentiam.

11 Et quamuis in priuilegio Pij V. *de quo nu.* 8. dicatur, quod Superiores per se ipsos *absoluant*, dispensent, &c. & proinde videatur *exclusum posse* delegare, nam quando Princeps committit alicui, vt personaliter causam cognoscat, non potest hoc per alium expleri, iuxta ea, quæ Doctores scribunt *in cap. fin. de offic. deleg.* & *in l. à iudice. C. de iudic.* attamen quia dat ipsis, seu declarat habere illam facultatem, quam habent Episcopi quò ad proprios subditos, ideo censetur posse in specie delegare, quia id concedit Episcopis Concil. Trident. *dict. c.* 6. *de reformat. sess.* 24. ibi. *Per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum.* Et proinde per deputationem in specie pro quocumque casu, quia hoc est specialiter deputare.

12 Ex quibus fit, quod Episcopus per modum delegationis possit absoluere, & dispensare religiosos, accedente consensu Superiorum. Neque hoc est contra exemptionem, quia delegatus procedit auctoritate delegantis, quam in tali casu Episcopus acciperet à Prælato Regulari, quia propria non se extendit ad religiosos, & ideo indiget aliena. Vnde religiosus non se subijciet iurisdictioni extraneæ, sed iurisdictioni sui Superioris existente in delegato.

13 Vnde difficultas remanet, an seclusa delegatione sui Superioris, possit se illi subijcere quoad absolutionem, & dispensationem, ita vt procedat auctoritate propria saltem cum licentia sui Superioris. Et negatiuè resoluendũ est. Quia non potest nec subditus,

ditus, nec Superior renunciare priuilegio exemptionis sine licentia Romani Pontificis, cap. *cum tempore, de arbitris*, vbi Glos *in posit. casus in fine*, & Doctores Arcbidiacon. *in cap. conquestus, num.49. q.3. de foro compet.* Bald. *in l. si quis ex consensu, num.8, C. de Episcop.* Surd. *consil.47. num.24* Rota *in Gandauen. Monasteriorum, 29. April.1641. coram Eminentiss. Panzirolo*. Rursus Tabiena verbo *exemptio quæst.6.* Angelus verbo *excommunicatio 5. num. 50.* Rosel. verbo *absolutio 3.* Armilla verbo *exemptio n.9.* Rodriquez *quæst. regul.63. ar. 10. tom. 2.* Molina *tom. 4. de iust. & iure disp.61. num.3.5. Illud tamen.* Sanchez *lib. 4 sum. cap. 39. num. 38.* Genuens. *in praxi cap.66. num.19.* Megal. *par.1. Instit. lib.1.c.13 num.10.* & alij.

14 Nec dici potest, quod cum prohibeat renunciationem priuilegij exemptionis in odiosis, non autem in fauorabilibus, quia potest quisque fauori proprio renunciare, vt cum Lapo, Ancharano, & alijs sentit Sanchez *lib.4. sum. cap.39. num. 32.* Quia tunc solum potest quis fauori proprio renunciare, quando non est fauore priuatus, non autem quando concernit statum, vnde non potest Clericus fauori clericali renunciare; fauor autem exemptionis est fauor status. Tum quia non potest renunciare fauori proprio, quando est implicatus cum iure alieno, qualis est exemptio, quæ implicata est cum iure Superioris, vt obseruant Felin. *in cap. cum dilecta, de rescrip.* Abbas *in cap. significasti num.11. de foro compet.* Mandel. *consil.74. num.3.* Seraphin. *decis.324. num.5.* Tusch. *litera R. conclus. 759. nu. 3.* Sarauia *de iurisdict. adiunct. quæst.7. num.7. in fine.* Nouar. *in praxi elect. fori, sect.3. quæst. 7. num. 15.* Syluester verbo *priuilegium, quæst.10.* Armil. *nu.9.* Cened. *quæst.12. canon. num.10.* Sigismund. *de elect. par.1. cap. 2. dub.25. num. 7.* Suarez *lib. 8. de legib. cap.6. num.2.* Idem Sanchez *lib.4. sum. cap.39. n.29.* Rota *decis.32. num.8. par.2. diuer.* & *decis.273. n.3. par.4. recent.* Præsertim si læditur ius superioris non consentientis, vt in præsenti est solus Papa, vt notant Castrens. *consil.431. num.3.* Roman. *consil.269. num.18.* Cardinal. *consil.38. in fine.* Afflict. *decis.163* Gratian. *decis.78. num.50.* Gail. *obser.42. numer.3. lib.1.* Rouit. *prag. 2. de iurisdict. inuit. non turb. n.25* Io. Baptist. Costa *de scientia, & ignor. inxcentur.2. dist.66. num 5.* Et idem etiam est quò ad non vsum exemptionis, quia adhuc cum præiudicio Superioris se subijceret alienæ iurisdictioni.

Religiosi, vel Clerici venientes ex loco minime peste infecto, qui falso infectus creditur, rogati ab vrbis custodibus, venerint-ne ex eo loco, qualiter possint iurare? Quæst. XCIII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi, & Clerici iurare possunt, se non venire ex loco peste infecto, licet veniant, si non sit peste infectus, sed putetur.*
Quid, si sit peste infectus, sed adeo celeriter transijt, vt non adsit periculum pestilentiæ contractæ.
2 *Iurandum est ad mentem exigentis quando iuratur ex conuentione.*
3 *In iuramento vnde attendatur veritas.*
4 *Transiens per locum infectum, non potest iurare, se non transijsse, quamuis infectionem non contraxerit.*

1 Resp, Posse iurare, se ex eo loco non venire, intelligendo non venire tanquam ex loco pestilenti, quia hæc est debita custodum intentio. Ita Syluester verbo *iuramentum 3.4.2.* siue Nauar. *c. humanæ aures 22. q.5. in q.2. n.9. & in summa c.12. n.19.* Tolet. *lib.4. summæ, cap.21. num.9.* Philiarcus *de officio sacerdotis tot.1. par.2. lib.3. cap.14. ad finem.* Azor. *tom.1. lib.11. inst. cap.4. quæst.5. regula 3. iuncto vers. primo quidem.* Suarez, *eo cap.9. n.7.* Sayr. *eo cap.4. n.22.* Leonardus *lib. 2. de iustitia in c.42. dub.9. num. 47.* Atque idem bene docent, Syluester, & Azor, *ibid.* & Manuel. *1. tom. summæ, 2. edit. c.191. num. 4.* Quando adeo celeriter transijt per locum peste infectum, vt nihil eum pestis attigerit, potest enim iurare se illuc non transijsse, intelligendo ità, vt aliquid mali ex loci pestilentia contraxerit. Quia hæc debet esse recta custodum intentio. Et ità debent intelligi. Nauar. *eo cap.12. n.19.* & Tolet. *eo n.9.* Suarez *eo n.7.* dum dicunt venientem ex loco pestilenti, si meritò credat, nec se, nec aliquid suum peste infectum esse, posse iurare, inde non venire: intelligendi enim sunt, quando ità celeriter illac transiere, vt explicatum est, quia alias nullatenus id iurare liceret. Semper enim est periculum contagionis. Et ideò optime Leonard. *eodem n.47.* dixit oportere vt iurans sit certus non esse periculum contagionis. Atque optimè aduertit Syluester *ead. quæst.1. & v. mendacium*, Religiosos, & Clericos venientes ex loco vere pestilenti, ac de hoc rogatos ab vrbis custodibus, teneri ad ipsorum custodum mentem iurare. Quia & si laici exigentes iuramentum non sint eorum Superiores, id licitè exigunt; cum non vi illata, sed ex suppositione, si in vrbem ingredi velint, id petant.

2 Quamuis nec custodes, nec Præfecti vrbium sint Superiores Clericorum, aut Religiosorum, possunt tamen sicut etiam quilibet alius, licet non Superior, exigere ab ipsis iuramentum, quando tractatur inter ipsos per modum contractus, ita vt inuicem conueniant sub mutuo onere, vt contingit in casu præsenti. Custodes enim habent ius arcendi quoscunque venientes ex loco infecto, quia agitur de necessaria defensione ciuitatis, & ideo si se obligant ad introducendum aliquem, possunt exigere onus iuramenti ab ipso; & ipse, si acceptat introduci sub illo onere, iam ex pacto subit obligationem iurandi, prout ab alia parte exigitur, & consurgit obligatio iurandi ad mentem custodum, nec potest vti æquiuocatione, iuxta ea, quæ tradunt communiter Nauar. *cap. 12. manualis, n. 5.* Sotus *lib. 8. de iust. & iure quæst. 1. ar. 7. circa 4. argumen.* Caiet. *2.2. quæst. 89. ar 7. circa 4. §. ad hoc dicitur, ver. si verò* Aragon. *ibid.* Lessius *lib. 2. de iust. & iure, c. 42. dub. 9. num. 96.*

3 Hoc tamen non obstante poterit Clericus, aut religiosus veniens ex loco, qui putatur peste infectus, sed reuera non est, iurare, se non venire ex illo loco, ad mentem exigentium iuramentum, & verum iurabit. Ratio est, quia, cum exigentes iuramentum putent, locum illum esse peste infectum, ita vt motiuum exigendi sit falsa opinio, atque adeo qualitas loci, quam putant illi inesse, dum exigunt iuramentum, intelligunt de loco sic qualificato, prout est in ipsorum opinione, & sensus ipsorum est, quod iuret, se non venire de tali loco peste infecto. Et proinde cum locus non sit tali modo qualificatus, verè iurat, se non venire de loco tali sic qualificato, & iuxta mentem interrogantis. Præsertim quia in obiecto huius iuramenti, locus stat materialiter, & qualificatio formaliter, & primario. Vnde exigens iuramentum intendit primariò, quod iuret non venire de loco infecto; & nomen loci stat demonstratiuè, quia putatur infectus, vnde etiam primarium obiectum iuramenti erit qualificatio loci.

4 Verum si transeat per locum infectum, quamuis ita celeriter, vt putet nullam se contraxisse infectionem, non video quomodo iurare possit, se non venire de tali loco. Sunt enim valde diuersa hæc duo, non transisse per aliquem locum, seu inde non venire, & nullam contraxisse infectionem, & vnum potest esse verum, & alterum falsum. Vnde cum custodes non exigant iuramentum de contracta infectione, sed an discesserit ex tali loco, & inde veniat, & teneatur iurans, vt dictum est *num. 2.* iurare secundum ipsorum intentionem, si iuret, se non venire de tali loco, falsum iurabit. Sic quamuis tres pueri in fornace Babylonis nihil omnino læsi fuerint ab igne, falsò tamen quis iuraret, *non fuisse* in fornace ignis. Præsertim, quia *nisi transacti sint* præscripti dies pro experientia, non potest quis esse securus, quod non contraxerit infectionem, nec transitus potest esse ita celeris, vt non possit contrahi, cum etiam momento contrahi possit.

An Regulares, & Clerici teneantur ad custodiam Ciuitatis tempore pestis? Quæstio XCIV.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi, & Clerici non tenentur ad custodiam portarum tempore pestis.*

2 *Ecclesiastici inseruiunt populo in spiritualibus.*

1 Resp. Quòd non tenentur ad custodiam murorum tempore pestis, cum per duos custodes in porta prouideri possit. Ita Bertran. *cons. 54. vol. 1. par. 2.* Crederem tamen, quòd quando esset periculum inuasionis hostium, qui forsan pestem non timerent, & in ciuitate tunc non reperirentur fideles viri, quibus confidi posit, tenentur eo casu in subsidium, quia alias Ciuitas sine eorum custodia inuaderetur ab hostibus.

ADDITIO AD QVAEST. XCIV.

2 Idem tradunt Genuens. *in practicab. Eccles. quæst. 649. num. 6. in fine.* Marchin. *de bello diuino, par. 4. cap. 1. num. 4.* Quia non adest tunc talis necessitas, vt debeant Ecclesiastici subire tale onus. Imo cum adsit spiritualis necessitas ministrationis Sacramentorum, quæ per ipsos exhiberi potest, non debent implicari in temporalibus, sed vacare spiritualibus. Et ideo non est audiendus Carpanus ad statuta Mediol. *cap. 351. num. 2. par. 2.* qui oppositum tenet.

An

An Regulares, & Clerici teneantur ad custodiam murorum Ciuitatis, vnà cum laicis, quando illa à quibuscunque impugnatur. Et an in casu, quo teneantur, tunc obligentur etiam proprijs manibus pugnare, mutilare, & interficere absque incursu irregularitatis? Quæst. XCV.

SVMMARIVM.

1 *Clerici, & Religiosi tenentur in magna necessitate ad custodiam murorum Ciuitatis.*
2 *Clerici quando pugnare possint, mutilare, interficere, &c.*
3 *Clerici tenentur pugnare, quando id est necessarium pro defensione Reipubl. aut pro consequutione victoria, à qua pendet commune bonum Ecclesiæ.*
Quando tenentur pugnare, non incurrunt irregularitatem.
Clerici possunt in genere hortari ad bellum iustum.
4 *Ecclesiastici quando teneantur ad custadiam murorum ciuitatis.*
Exemptio Clericarum non tollit, quæ sunt iuris naturalis.
5 *Clericis, concurrente iure natura, non prohibetur pugnare.*
6 *Licitè pugnans cur non fiat irregularis.*
7 *Clericus interueniens bello cum licentia Papæ, an fiat irregularis, si occidat.*
8 *Clerici pugnantes in bello iusto sine licentia, an fiant irregulares.*
9 *Hortans ad pugnandum, & occidendum in actuali conflictu, an fiat irregularis.*

1 Resp. Quod tex. *in c. non minus, de immunitat. Ecclesiar.* decidit, Clericos non debere angariari *s tex. verò in c. peruenit, eod. tit. de immun. Ecclesiar.* statuit teneri, sed quia tex. d. c. *peruenit*, variè à DD. intelligitur, ponam intellectus, qui ad *d. cap.* dantur.

Primus intellectus est, quòd procedat in Ciuitatibus, in quibus temporale dominium exercet Ecclesia, sicut est Ciuitas Terracinæ, cuius Episcopo Papa scribit. Sed iste intellectus reijcitur, quia Decretales sunt communes omnibus *c. 1. & fin. de constit.*

Secundus intellectus est, quòd procedit, quando terra impugnatur ab infidelibus, quod tunc teneantur etiam Clerici cum laicis ad custodiam Ciuitatis. Ratio potest esse periculum animarum, quod sequi posset, si Ciuitas ab infidelibus occuparetur, *c. igitur sape, 3. quest. 1. & arg. cap. 1. & c. placuit, 16. q. 3.* & hic intellectus communiter tenetur *in d. cap. 2.* Tenet etiam Abb. *in c. non minus, & in cons. 3.* Alij dicunt, quòd loquitur in laicis seruientibus Ecclesiæ. Et alios intellectus refert Bero. *cons. 31.* Verùm, quia ille tex. loquitur generaliter, verior videtur intellectus vt procedat generaliter, siue terra impugnetur ab infidelibus, siue à fidelibus, quando tamen adest magna necessitas, timor communis, subitus, & improuisus: quem tenet Innoc. Card. & Abb. Bero. *loc. cit.* Bertran. *cons. 54. vol. 1. p. 2.* qui intellectus videtur concordare cum *cap. non minus* supra allegato, quando adest magna necessitas, quæ sine Clericorum auxilio reparari non potest.

2 Sed an Clerici possint sumere arma contra bannitos pro defensione Reipublicæ resolutio pendet ab illa questione, An Clericis liceat pugnare proprijs manibus, interficere, & mutilare. Respondetur, quod vltra causam propriæ defensionis, possunt pro defensione Reip. patriæ, aut ciuitatis, si illis pugnantibus conseruabitur, & non pugnantibus destruetur, aut capietur. Item si in naui vita Clerici, vnà cum aliorum vita periclitetur, nisi ipse pugnet, quamuis dubia sit victoria, licitè potest pugnare, quia pro defensione propria.

Item Clericus ad defendendam vitam innocentis, posset nocentem interficere, si id omnino necessarium esset, & teneretur sine suo notabili periculo;

3 Item tenerentur Clerici pugnare, quando id esset necessarium ad consequutionem iustæ victoriæ, à qua pax, & bonum commune Ecclesiæ pendet; ita quod, nisi Clerici pugnarent, vel non obtineretur, vel periclitaretur valdè; illis verò pugnantibus obtineretur; tunc enim iure etiam naturali tenentur pugnare, & etiam iure naturæ tenentur pugnare in casu supradicto pro defensione Reipub. Ita notabiliter tradit Caiet. 2. 2. *quest.* 40. *art.* 2. sequitur Molina *de iustitia, & iure, tract. 2. disput.* 108. qui testatur de communi opinoine: & in omnibus casibus prædictis, in quibus Clerici iure naturæ sub lethali culpa tenentur pugnare, non incurrere irregularitatem, censeo vnà cum Molina *disput.* 109. quoniam si necessitas defendendi corpus excusat ab irregularitate. Clement. *si furiosi, de homicidio*; Multo magis necessitas salutis animæ, cum sub peccato lethali tenesntur, quidquid alij dicant in dicta

Clem. quando pugnat pro defensione aliorum: nec Clementina excludit defensionem sub necessitate peccati: & ex supradictis, sequitur quòd si patria sit obsessa à bannitis, qui intendunt innocentes interficere, possunt Clerici, si laicorum vires non sufficiunt, pugnare contra bannitos absque peccato, & absque irregularitate; aliàs sine causa non possent Clerici proprijs manibus pugnare, sed tantum exhortari ad bellum iustum, & excitare milites ad victoriam, & pugnam in genere; modo in particulari non dicant, interfice, aut mutila, sed fortiter age, ne succumbas, vel pugna strenue pro fide, vel pro Ecclesia, D. Tho. 2. 2. q. 40. *art. 2. ad* 3. cap. *igitur, cum sequentibus* 23. *quæst.* 8. Requiritur tamen consensus Papæ, quoad Prælatos; & Episcopi, quoad Clericos, vt possint Prælati, vel Clerici interesse bello. D. Th. *d. art.* 2. cap. *reprebenda*. cap. *quo casu* 23. *q.* 8. sed Molina *loc. cit.* censet sufficere consensum præsumptum, quando bellum esset aduersus Ecclesiam, & fidei hostes, & respondet ad dictos duos Canones, vt procedant, quando præsumptio erat voluntatis Pontificis in contrarium: illi enim vocati erant à Summo Pontifice, neque venire voluerunt, vt ad bellum proficiscerentur: & procedunt etiam, quando eorum præsentia necessaria non erat bono communi Ecclesiæ, quin potius decebat eos non interesse. Nauar. *latè cap.* 27. *nu.* 211. *cum sequenti*. Molina *loc. cit.* qui pulchrè respondet ad d. Clem. *si furiosi*.

ADDITIO AD QVAEST. XCV.

4 Quod Ecclesiastici non teneantur ad murorum ciuitatis custodiam, sentit Marchinus *de peste par.* 4. *cap.* 1. *num.* 4. *& sequent.* qui tamen *num.* 8. id moderatur, vt scilicet congruum sit inuigilare periculo vrbis, quando necessitas esset talis, cui aliter prouideri non posset. Sed tenenda est communis sententia, quod teneantur, si aliàs laici non sufficiant, quam præcipue tradunt Felin. *in cap. pen. de homicid.* Bald. *consil.* 493. Thomas *de collect.* §. *exactio, num.* 46. ver. *tertio fuit*, & *num.* 58. ver. *decimo octauo* Boer. *de cust. clau. num.* 48. Merer. *lib.* 2. *de præferen. credit. tit.* 4. *num.* 17. Innocent. *in cap. non minus de immunit. Eccles.* Abbas *in cap.* 2. *eod. tit.* per illum tex. Cassan. *a i consuetud. Burgun. tit. des iustices, rubr.* 1. *num.* 24. Azeuedo *lib.* 1. *recopil. tit.* 3. *l.* 11. *num.* 7. Muta *in cap. Regni Sicil. c.* 21 *num.* 15. Anneus Robertus *lib.* 2. *rer. iudicat. cap.* 11 Et ratio est. Quia quisque de iure naturali tenetur defendere suam Ciuitatem, quia agitur de interesse communi, quod priuato præferendum est, & ad ipsum omnes tenentur. Et quamuis exemptio eximat Clericos à muneribus ciuilibus, non tamen liberat ab obligatione iuris naturalis, quia hoc non potest tolli; & ideo quando ipsorum opera est necessaria pro defensione ciuitatis, subintrat obligatio iuris naturalis, quia solum censentur eximi, quatenus ipsorum opera non est necessaria, sed sufficit opera laicorum.

5 Quod in supradictis casibus quæstionis possint Clerici pugnare, præter citatos tradunt etiam Laiman *lib.* 2. *theol. moral. tract.* 3. *cap.* 12. *numer.* 19. Malder. 2. 2. *quæst.* 40. *ar.* 2. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 6. *disp.* 5. *punct.* 6. *num.* 7. Becan. 2. 2. *c.* 25. *quæst.* 25. *conclus.* 3. Petrus Hurtad. *de fide, &c. disputat.* 169. *sect.* 2. §. 139. *vol.* 2. Militat enim ratio, de qua in *num. præcedenti*. Quia scilicet in illis casibus de iure naturali Clerici pugnare possunt, aut etiam aliquando tenentur: ius autem positiuum prohibens Clericis pugnare, concordat cum iure naturali, & proinde non tollit, quod per ipsum conceditur, sed ad ipsius terminos coarctatur.

6 An autem incurrant irregularitatem, quando in dictis casibus licitè pugnant, si occidant, negant Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disp.* 108. Lorca 2. 2. *disp.* 51. *de charit. num.* 18. Coninch *de fide, spe, & charit. disp.* 31. *de bello, dub.* 5. *num.* 91. Petr. Hurtad. *eod. tract. disp.* 169. *sect.* 2. §. 139. *vol.* 2. Quia irregularitas ex delicto, qualis esset ista, non incurritur, nisi occisio sit culpabilis, qualis non est in casibus præmissis.

7 Quod si Clericus cum licentia Summi Pontificis bello interueniat, pugnet, & occidat, incurrere irregularitatem, tenet Lorca, 2. 2. *quæst.* 40. *ar.* 1. *sect.* 3. *disp.* 61. Dural. *tract. de charit. quæst.* 16 *ar.* 7. Quia Pontifex concedens primum non censetur concedere secundum. Oppositum tamen tradunt Couarruu. *in Clemen. si furiosus, par.* 2. §. 3. *num.* 2. Molina *de iust. & iure, tract.* 2. *disput.* 608. Quod mihi probabilius videtur, & fundatur in communi doctrina, quòd dispensatio Pontificis impedit omnes effectus iuris positiui, qui alioquin prouenirent ex eo, pro quo quis dispensatur, iuxta ea, quæ tradunt Geminian. *in cap. quisquis, dist.* 84. Turrecrem. *ibid. ante num.* 1. *præposit. num.* 1. Io. Andr. *in cap. in generali, num.* 3. ver. *quadragesimo septimo, de reg. iur. in* 6. Auila *de censur. par.* 7. *disp.* 6. *dub.* 2 Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 18. *num....* Suarez lib. 6. *de legib. cap.* 11. *num.* 4. Rota *in Ferrar. pens.* 21. *Martij* 1627. *num.* 5. *coram Vrili*, vbi alij citantur, & *in Siracusan. pensionis*, 18. *Iunij* 1610. *coram Lancellotto*.

8 Imo etiamsi absque licentia Summi Pontificis Clerici pugnent in bello iusto, in quo hinc inde fiat occisio, non incurrent irregularitatem, nisi sibi conscij sint, quod interfecerint. Ita Abbas *in cap. petitio, de homicid.* Couarruu. *in Clemen. furiosus, par.* 2. §. 3. *num.* 2. Nauar. *in Manual. cap.* 27. *n.* 215. Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disp.* 110. *conclus.* 2. Lorca 2. 2. *quæst.* 40. *ar.* 1. *sect.* 3. *disp.* 51. *num.* 22. & desumitur ex dicto cap. *petitio, de homicidio*, vbi Pontifex respondet illi, qui pugnauerat in bello ad defensionem Ciuitatis, in quo hinc inde plures occisi fuerant: quòd si eum remordebat conscientia, quod aliquem interfecisset, censeret se irregularem. Vnde à contrario sensu, si non remordebat conscientia de interfectione, non erat irregularis.

Quod

9. Quod spectat ad exhortationem, si adhibeatur in actuali conflictu sequuto homicidio, inducere irregularitatem, volunt Syluester verbo *Bellum 3. num.4.* cum Innocent. & Hostiensi. At non inducere, dummodo non dicant determinatè, occide &c. sed tantum hortentur ad pugnandum strenuè, volunt Lorca 2.2.*quæst.4.art.1.sect.3.disp.51.nu.22,* Suarez *disp.46.de censur. sect.6. num.*8. Couarruuias *in Clemen si furiosus. part.2.* §.3.*num.*2. D. Antonin. 3.*par.tit.*28. *cap.2. §.6.* Sayr. *lib.6.de censur. cap.19. numer.*16. Squillant. *de obligat.Cler. par.6.num.*101. verbo *Alij verò*. Quia hortatio non mutat influxum, si fit in actuali conflictu, ab eo, quem haberet ante actualem conflictum. Nihilominus adhuc alij volunt, quod non inducatur irregularitas, etiamsi hortans dicat, occide &c. Ita Henriquez *lib.10.sum. cap.* 12.*num.4.in Gloss. littera R.* Layman *lib.6. theol.moral.tract.3.cap.12.num.19.* Auila *par.7.de censur.disput.76 sect.3.dub.2.* Petrus Hurtadus *de fide spe, & char.disp.169.sect.2.* §.137. *&* 143. *vol.2.* Quia talia verba non ordinantur ad certæ personæ occisionem, & ideo non influunt determinate in alicuius occisionem, nec excedunt rationem generalem hortationis. Nec ad euadendam irregularitatem est necessaria licentia Prælati, quia licentia solum facit, quod non peccet contra obedientiam, non autem tollit influxum in homicidium inducens irregularitatem, si aliàs adesset. Ita citato loco Suarez, & Hurtad. §.135.

An Religio, & Ecclesia gaudeant omnibus priuilegijs fisci temporalis, nec non militum, libertatis, alimentorum, dotis, pupilli, & Reipublicæ, vel tantum in casibus expressis à iure?

Quæstio XCVI.

SVMMARIVM.

1 Quando valeat argumentum à Fisco ad Ecclesiam.
2 Ecclesia gaudet priuilegio Fisci, vt reus teneatur edere instrumenta.
3 Priuilegia Fisci debent competere Ecclesiæ.
In materia fauorabili fit extensio à paritate rationis.
Priuilegia aliorum ex identitate rationis extenduntur ad Ecclesiam.
Ab Ecclesia ad Fiscum non valet argumentum.
4 Ecclesia gaudet priuilegio militum, & quando.
Disposita in fauorem libertatis, si sint applicabilia, conueniunt Ecclesiæ.
Ecclesia gaudet priuilegijs dotis stante identitate rationis.
Priuilegijs pupillorum.
Priuilegijs Reipublicæ.
5 Opinio Peregrini.
6 Ecclesia gaudet priuilegijs Minorum.
7 Ius, & necessitas communicat Ecclesiæ aliena priuilegia.
8 In priuilegijs quando valeat extensio.
9 Aliud extendi terminos priuilegij, & aliud extendi priuilegium.

1 Resp. Primo, valere argumentum de Fisco ad Religionem, & Ecclesiam, substistente tamen identitate rationis, & dum contrarium non reperiatur in Iure expressum, & casus sit applicabilis. ita tenet Euerardus in loco à Fisco ad Ecclesiam per tex. *in l. fin. C.de sacros. Eccles. Glos.in auth.de non alien.& in c.auditis* 23.*quæst.4.glos.in l.si procurator. §. fin.ff.iure fisci*. Bart. *in l. à Diuo Pio, §. sed & si emptor, ff.de re iud.* Abb. *in cap.2. in fin. de precario.* Tiraq. *in tract. priuileg. piæ causæ, priuileg.* 193. vbi firmat generalem Ecclesiam gaudere omnibus priuilegijs fisci.

2 Secundo, quòd communiter tenent *DD.in cap.1.de prob.* quòd sicut priuilegium fisci est, vt reus teneatur edere instrumenta, *l.Ne quisquam, ff.de eden.* ita quoque locum habet in Ecclesia, quia Ecclesia, & fiscus æquiparantur, & gaudet eius priuilegio, ita *Bal. Ant.Abb.Fel. & Dec.* qui testantur de communi opinione, eamque sequitur in præfato *allegato cap.1. de probat.*

3 Eertio, quod arguitur de fisco ad Ecclesiam *glos. in l. an vsusfructus, ff.de vsufruct. glos. & Bart.in l.si vsusfructus muniti, ff.de vsufruct.leg. Rom.in auth similiter,C.ad leg. falcid.* 13.*col.* concludens, quòd dispositio legis 1.*c.de iure fisci lib.*10. habet etiam locum in Ecclesia. Bal.*in l.fructus. ff. sol. matr.* dum allegat *l.fin. C.de sacros. Eccl. cum alijs*, ex quibus inquit Dec. posse dici, quòd omnia priuilegia, quæ fisco, vel Ciuitati concessa reperiuntur, Ecclesiæ debent competere. Nec videtur obstare, quòd *in d.l.fin.* æquiparantur Ciuitas, & Ecclesia, sed non Fiscus, dicit *Alex.in l.si filio, §.si vir in quinquennium.ff.solut.matrim.* quia ille textus procedit etiam in fisco, & ita intelligit *in l.omnibus, ff.de diuersis, & temporalib.præscript.* probant etiam verba *d. l. fi. ibi, nec viri ciuitatum*, quia ius ciuitatis verificatur in eius fisco. Item procemium. I.C. dum exorditur, *Vt inter diuinum, publicumque*: nam hæc verba glossæ ita respiciunt fiscum, sicut ciuitatem, & vtroque casu publica versatur vtilitas, & attenditur. *l.regula.ff.de iur.& facti ignor.* & ratio finalis ex procemio colligitur. *l.fin.ff.de hæred. instit.*

Aliqui

Aliqui dicebant, *in d. l. fin.* Ciuitatem æquiparari Ecclesiæ, non contra: sed occurrit Decius, quòd imo æquè principaliter in ciuitate, sicut in Ecclesia disponitur, cum eodem verborum constructu, ibi, hoc dicatur. Matthesil. *in tractatu distinct. in 1. membro* dicebat *in d. l. fin.* æquiparationem in certis casibus ibi expressis, quam refert Decius *in d. cap.* Cui optimè respondet, quod eius dictum potest procedere in materia correctoria, prout ipse loquitur de materia correctoria, secus est in materia fauorabili, tunc fit extensio à paritate rationis. *Glos. & Bart. in l. illud. C. de sacros. Eccl. Bart. in l. si constare. qu. 9. ff. solut. matrim. vt latiùs per Dec. in loc. cit.* & ratio fauoris publici versatur in fisco Ciuitatis, Immo, vt dicit idem Vasquius *de success. progress. lib. 3. §. 29. num. 7.* vbi firmat, quòd licet secundum ipsum, Ecclesia non possit dici priuilegiata, nisi in casibus expressis à Iure, tamen stante identitate rationis, aliorum priuilegia ad ipsam extenduntur ex identitate rationis. *textus est notabilis in cap. cum dilecta, de confirm. vtili, vel non vtili, & in cap. post translationem, in medio, de renunciat. Glos. notabilis in l. 1. Cod. de condit. indebit.* Fiscus autem habebit multa priuilegia ob publicam vtilitatem; & ius publicum consistit in sacris, & Sacerdotibus. *cap. ius publicum. dist. 1. l. 2. ff. de iust. & iur.* quinimo Ecclesia est magis priuilegiata, quàm fiscus, qui dicitur vltimus priuilegiatorum, & contra quem in dubio est iudicandum, *iuxta l. non puto. ff. de iure fisci*, vt singulariter tradit *Rota Rom. Card. Seraph. dec. 594.* vbi à maioritate rationis concluditur destinationem solutionis in alio loco, in fraudem fisci nihil operari, multò minus in fraudem Ecclesiæ, cuius causa est fauorabiliot, quàm causa fisci, qui est vltimus priuilegiatorum: quod est adeo verum, vt non valeat argumentum à priuilegio Ecclesiæ ad priuilegium fisci temporalis, vt tradunt Bart. Imol. Ias. *in l. fructus, ff. solut. matr.* in qua habetur, quod fructus dicuntur deductis impensis. Nec valet argumentum, quod in decimis prædialibus, fructus debentur non deductis expensis *cap. pastoralis, de decim.* quia inducta fauore animæ, quæ respicit ius diuinum, & est pretiosior cunctis rebus. *l. sancimus, Cod. de sacros. Eccles.* non sunt extendenda ad ius publicum temporale; & in dubijs est iudicandum contra fiscum, vt dictum est: secus in Ecclesia, quia in dubio pro ea iudicandum est. *d. l. sancimus. & cap. fin. de re iud.* Concludo igitur, ex identitate rationis, & occurrente casu applicabili, Ecclesiam gaudere omnibus priuilegijs fisci, non è contra: quod deseruiet ad multa, suntenim quamplurima priuilegia fisci, quæ enumerat Baldus *in l. 1. C. de hereditate, vel actione vendita.* Azon. *in summa de priuil. fisci.* Salye. Paul. *in l. fin. cap. eodem tit. & nouissimè* Marcus Anton. Peregrin. Non est igitur recedendum à d. communi opinione, & glos. interpretatione, & frequentissimo argumento, quo vtuntur Doctores in mille locis de fisco ad Ecclesiam.

4 Ecclesia quoque gaudet priuilegio militum, vt tradunt DD. Gloss. *in l. si vt proponis. Cod. de rei vendic.* Gloss. *in cap. inquirendum. de pecul. Clericorum.* Bald. *in l. fin. Cod. de pactis.* Abbas *in conf. 94. vol. 2.* Euerardus *in loco militum ad Ecclesiam*, qui ponit nonnulla exempla, ad quem te remitto: vbi tamen militet eadem ratio in vtraque & contrarium non reperiatur expresè decisum in Iure. Item omnia disposita in fauorem libertatis applicabilia Ecclesiæ, habent locum in ea, stante identitate rationis Bald. *in l. 2. Cod. de fideicommiss. libert. & in l. si iure. Cod. de manumiss. testam.* Bar. *in l. si vnus. C. de testam.* Latissimè post alios Roman. *in auth. similiter. C. ad leg. falcid.* diffusè Euerardus *in loco de libertate ad piam causam*, vbi ponit nonnulla singularia libertatis, & applicat Ecclesiæ. Gaudet etiam Ecclesia omnibus priuilegijs alimentorum, quando casus est applicabilis, & militat eadem ratio, nec reperitur contrarium dispositum in iure, quia causa alimentorum de se est pia, & fauorabilis. *l. Mela. vbi* Gloss. Bar. *& alij ff. de alimen. legat. Rom. in d. auth. Similiter* vtitur hoc argumento ad multa. Euerardus etiam in loco ab alimento ad piam causam, cui ponit nonnullas illationes DD. Gaudet præterea omnibus priuilegijs dotis, quia dos, & pia causa æquiparantur, *cap. 1. §. donare, qualiter olim feudum alienari poterat, in vsibus feudorum*, latissimè Bar. *in l. 2. §. fin. ff. de donat. & in l. si ego. ff. de iure dot.* Euerardus *in loc. cit. à dote ad piam causam*, vbi auctoritatibus, & exemplis id comprobat. Insuper gaudet Ecclesia omnibus dispositis in fauorem pupillorum, & minorum. Gloss. *in l. libertos. C. de excusat. tutor. & in l. Respublica in fine*, & ibi Bar. & alij, *Cod. ex quibus causis maiores. in l. non est ignotum. C. de administratione tutorum c. 1. cap. auditis. de restitution. in integr.* Vbi Doctores, Ias. *instit. de action.* Euerard. in loco à pupillo ad Ecclesiam. Postremo Ecclesia gaudet omnibus dispositis in fauorem Republicæ, quia æquiparantur. *l. fin. C. de sacros. Eccles.* Gloss. *in l. Rempublicam. C. de Iure Reip. lib. 11. in l. Republica. C. ex quibus causis maiores.* Gloss. *in l. Imperator. ff. de re iud.* Io. Andr. *in reg. plus semper de reg. iur. in 6.* Bald. *in l. Ciuitas. ff. si cert. pet.* Rom. *in d. auth. similiter.* Euerard. eodem in loco à Rep. ad Ecclesiam. Quæ argumenta procedunt stante identitate rationis, & quando casus est applicabilis, & contrarium non reperitur decisum in iure. Dicit etiam Abb. *in cap. auditis. de præscript.*

script. quòd Ecclesia gaudet priuilegijs, & iure imperij, ad quem te remitto. Et hæc generaliter adnotanda censui pro intelligentia nonnullarum quæstionum.

ADDITIO AD QVAEST. XCVI.

5 Ab hac communi doctrina dissentit Peregrin. *de iure fisci lib.5.tit.2. num.*1. Quia quælibet causa, & persona priuilegiata debet se continere intra suos terminos, & non vti priuilegijs alterius, nisi quatenus lex, aut necessitas facit communia priuilegia; & sicut fiscus non vtitur priuilegio dotis, Ecclesiæ, &c. ita nec Ecclesia vti debet priuilegijs fisci. Vnde in priuilegis non fit extensio de casu ad casum, aut de persona ad personam. Cap. *Priuileg. de reg. iur. in 6.* cum ibi not. sicut etiam in Clement.1. *de censib.* Cardin. *in Clem.*1. *quæst.*6. *de testam.* Grammat. *decis.*28.*num.*31. Barr. *in l.*1. *ff. de constit. princip.* Nec quisquam potest protendere terminos suorum priuilegiorum, Cap. *Pure.* & Cap. *Cum Capella de priuileg.* Denique quia lex generalis comprehendit causas, & personas priuilegiatas, nisi habeant speciale priuilegium in eo genere *l. in fraudem. S. fin. ff. de testam. milit.* vbi Butrius & proinde non poterit Ecclesia se subtrahere legibus, nisi in eo, in quo est specialiter priuilegiata.

6 Sed non est recedendum à communissima sententia. Nam quod Ecclesia tanquam habens causam fauorabilissimam, gaudeat priuilegijs personarum, & aliarum causarum priuilegiatarum, habetur à iure; vnde fruitur priuilegijs Minoris, Cap. 1. & Cap. *Auditis. de in integrum. restitutione.* Et ratio est; quia rationes illæ, ob quas in iure priuilegiantur certæ causæ, aut personæ, potiori modo militant in Ecclesia, & ideo ad ipsam extendi debent priuilegia aliorum, quæ sunt clausa in corpore iuris, quia ita sunt priuilegia, vt tamen sint etiam leges, instituta ad ordinandas tales causas, & dirigendas tales personas, & ideo debent esse normam legis, & extendi sicuti extenduntur etiam leges.

7 Nec obstant adducta in contrarium, quia dum ius declaratur, quod Ecclesia fruatur priuilegijs alienis, qualia sunt priuilegia Minorum, vt dictum est, iam aliena priuilegia fiunt ipsi communia. Rursus cum dicitur, quod aliqua necessitas debet facere priuilegia communia, non intelligitur de necessitate præcisa, sed de illa, quæ fundatur in bono regimine, ita vt id dicatur necessarium, sine quo non potest stare bonum regimen. Hæc autem necessitas exigit aliena priuilegia communicari Ecclesiæ, quia debet omnibus præferri; & si non communicarentur, causæ priuilegiatæ ipsi præferrentur, quando in eodem non esset priuilegiata.

8 Quando autem dicitur, quod in priuilegijs non fit extensio, id valet de puris priuilegijs, quæ sunt merè priuilegia, & non habent rationem legis: secus autem, si habeant, vt sunt priuilegia fisci, dotis, Minorum &c. Nam dum habent rationem legis, sequuntur naturam ipsius, atque adeo extenduntur ex identitate rationis, vt desumitur ex *lege Grammaticos, C. de profess. qui in Vr. Constant. exc. edoc. lib.*12. vbi Io. de Platea, & cum alijs docet Donat. *in praxi rerum regul. ar. par.*1.*tract.*6.*quæst.*1.

9 Nec obstat, quod non possit quis extendere terminos suorum priuilegiorum: quia aliud est extendere terminos priuilegiorum, & aliud extendere priuilegia. Primum dicit, quod priuilegium extendatur vltra id, quod per ipsum conceditur: & tunc non licet, vt in citato textu. Secundum dicit, quod extendatur intra terminos concessionis ad alias personas, causas, &c. & hoc licet, quando habet rationem legis. Neque rectè applicatur doctrina vltimo loco relata, quia vt lex generalis aliquos non comprehendat, sufficit, si quocumque modo sit priuilegiatus in illa materia, qualis est Ecclesia, vt participans priuilegia aliena.

An Monasterium hæres non conficiens Inuentarium teneatur vltra vires hæreditarias? Quæstio XCVII.

SVMMARIVM.

1 *Hæres non conficiens inuentarium de iure canonico non tenetur vltra vires hæreditatis secundum Bald.*
2 *Secundum communem tenetur.*
3 *Quando non teneatur.*
4 *Monasterium non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis.*
Monasterium quomodo succedat ab intestato.
5 *Quando de æquitate teneatur Monasterium conficere inuentarium.*

1 Resp. Quod Baldus *in l. cum à matre in fine, C. de rei vendicat.* tenet, laicum hæredem de iure canonico non teneri vltra vires, quia de iure canonico sufficit sola iustitia naturalis, & ius ipsum canonicum summa nititur æquitate, & ratione naturali *cap. dilecti, de Iudic. cap. fin.* 17. *qu.*9. *& ibi* Gloss. in verbo *iure* sequitur Brunus in verbo *inuentarij*. Macrob. *consi.*3.*num.*85.

2 In contrarium facit, quia non recedendum à Iure ciuili, quando non reperitur expressum contrarium de iure canonico, *cap.* 1. *&* 2. *nou. op. nunciat.* & quia hæres tenetur vltra vires ob suspicionem, ne occupet res hæreditarias, & ideo non confecerit inuentarium. *l. fin. c. de Iur. delib.* quæ ratio militat etiam de Iure canonico, quo probationes per præsumptionem admit-

admittuntur. *toto tit. de præsumpt.* Id autem in Ecclesia, & Monasterio non procedit, quia non tenetur vltra vires, nam cessat præsumptio occupationis.

3 In laico autem ptiorem opinionem censeo posse procedere, vbi liquidò, & notoriè constaret, testatorem nihil aliud habuisse in bonis *arg. not. per Innoc. in cap. quia plerique, de Immun. Eccles.*

ADDITIO AD QVAEST. XCVII.

4 Monasterium non teneri conficere inuentarium, & proinde eo non confecto non teneri vltra vires hæreditatis, est communis opinio, quam inter alios tradunt Butr. *in cap. in præsenti. 1. num. 18. in fine de probat.* Felin. *num. 41.* Bal. *in l. fin. num. 4. C. de iure deliber.* Bart. *Authen. ingressi. num. 58. in 2. lectur.* & Authen. *si qua Mulier. num. 16. C. de sacros. Eccles.* Mendez *repetit. l. cum oportet. 3. par. num. 157. C. de bon. quæ liber.* Bertrand. *consil. 127. nu. 3. vol. 3.* Phanut. *de inuentar. par. 3. nu. 79. tom. 8. tract. part. 2.* Grassus *de success. ab intest. §. Hæreditas. quæst. 6. in fine.* Rolan. *de confect. inuentar. par. 2. qu. 12. num. 6.* Spin. *in Speculo testam. gloss. 35. princip. nu. 17.* Menchaca *de success. creat. lib. 2. §. 16. nu. 13.* Genuens. *in Practicabil. Eccles. quæst. 475.* Nouar. *de miserabil. person. priuileg. 133.* Riccius *Collect. 1102.* Rouitus *ad Pragmat. 1 de leg. pijs num. 1.* Donat. *in Praxi rerum regular. par. 2. tract. 11 quæst. 16. num. 2.* Sanchez *lib. 7. Summ. cap. 12. num. 33.* Ratio est. Quia tantum succedentes iure hæreditario obligàtur conficere inuentarium, ex tacito pacto cum creditoribus: sed Monasterium succedit iure acquisitionis naturalis accessoriè ad personam, quatenus profitens sua dedicat Deo tanquam consequentia personam dedicatam, & ideo cum iura sua tradat Monasterio, virtute horum iurium sibi traditorum succedit. Authen. *Ingressi. §. sed & hoc. C. de sacros. Eccles.* & Authen. *de Monachis. §. Illud.* & ita notant Butr. *numer. 28.* Abbas *num. 74.* Bellam. *num. 21.* Berous *numer. 155.* Felin. *in cap. in præsentia num. 41. de probat.* Innocent *num. 6.* Bar. *Authen. ingressi. num. 58. C. de sacros. sanct. Eccles. in relect.* Bald. *in l. fin. num. 5. C. de iure deliberan.* Salyceт. *Authen. ingressi. num. 8. qu. 5.* & alij supracit. Et ideo non tenetur de nouo conficere inuentarium, quia non indiget aditione hæreditatis, vt fiat dominus, nec corporali possessione, vt possideat, vt cum pluribus tradit Sanchez *lib. 7. sum. cap. 12. num. 23.*

5 Tenebitur tamen Monasterium de æquitate conficere inuentarium, instar tibus legatarijs, & creditoribus, vt possit suo debito satisfacere. Sumptibus tamen instantium, quia agitur de ipsorum interesse; vt tradunt Bertran. *consil 168. numer. 2. vol. 4.* Molina cum alijs *lib. 1. de primogenit. cap. 15. num. 34.* Sanchez *lib. 7. summ. cap. 12. num. 34.* Donat. *in Praxi rerum regul. par. 2. tract. 11. quæst. 16. num. 3.* quia hoc prodest creditoribus, & legatarijs, & non nocet Monasterio *l. 2. §. Item Varus. ff. de aqua pluu.*

An Monasterium contrahendo cum priuato præferatur in bonis post suam obligationem quæsitus? Quæstio XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium præfertur priuato, licet tempore anteriori in bonis acquisitis à debitore, etiam post contractam obligationem.*
2 *Argumentum à Fisco ad Ecclesiam valet.*
3 *Hypotheca generalis pro Ecclesia concurrente cum donatione, probanda est anterioritas donationis.*

1 Resp. Quòd Fiscus contrahens cum aliquo priuato, præfertur in bonis post suam obligationem quæsitis, priuato, etiam anteriori in tempore, habenti omnia bona secum contrahentis præsentia, & futura obligata, *vt est textus notab. in l. si is, qui, ff. de iure fisci.* & quia valet argumentum de Fisco ad Monasterium; Idem esse in Monasterio tradit doctissimus Euerard. in loco à Fisco ad Monasterium, vbi dicit, & licet neminem reperim hoc dicentem, credo tamen hoc verum, quia idem fauor debetur Monasterio, qui Fisco, & magna est ratio, quæ pro Religione facit. *l. sunt personæ. ff. de relig. & sumpt. fun. cum similibus,* & quamuis Glos. *in l. assiduis. C. qui potior. in pignor. habeant.* teneat contrarium in dote; tamen *Salycet. in quæst. 3.* tenet contra Gloss. & quidquid sit in dote, satis est, quòd Fiscus gaudet hoc priuilegio, & successiuè Monasterium, vt latissimè per Euerardum *loc. cit. per* Decium *in cap. 1. de probat. in illa qu. an fauore Monasterij teneatur, quis instrumenta edere contra se.*

ADDITIO AD QVAEST. XCVIII.

2 Quamuis Euerardus citato loco *in quæst.* non ita absolutè hoc decernat, venit tamen in consequentiam necessariam, si verum est, quod valeat argumentum à Fisco ad Ecclesiam. Valere autem tradunt communiter Doctores. Cephal. *consil. 255. num. 49. volum. 2.* Thesaur. *quæst. Forens. 93. num. 3. lib. 3.* Abbas *consil. 108. in fine.* Caldas Pereira *in l. si curatorem.* verbo *Minor, numer. 62. Cod. de in*

in integr. restitution. minor. & sequitur ex dictis ad *quæst 96.*

3 Et ex his sequitur etiam aliud singulare, quod in concursu Ecclesiæ habentis bona donatoris sibi generaliter hypothecata cum donatario, si donatarius excipiat, quod donario præcesserit hypothecam, tenetur id probare, licèt regulariter oppositum contingat *l.de rebus. Cod.de donation. ante nupt.* Hoc enim est priuilegium Fisci, quod in dubio temporis pro ipso præsumitur *.l.1.C.de iure Fisci lib.10.* & tradunt Bald. *in l.si debitor.Cod.de priuileg. Fisci.* Salycet. *in l.fin.C.de edicto Diu. Adr. tollen.* Castrens. *ibidem.* Angel. *in.§ Illud 2.* Authen. *de trien. & semiss.* Corset. *singul.13.* Roman. *singul.160.* Et proinde idem priuilegium conuenier etiam Ecclesiæ, vt obseruat Enetar. *in Topica iur. loco à Fisco ad Ecclesiam. num.7.*

An sententia lata contra Monasterium, absente Aduocato, sit nulla. Quæstio XCIX.

SVMMARIVM.

1 *Sententia contra Monasterium, absente eius aduocato, est nulla.*

2 *Sententia lata contra Fiscum absente aduocato, est nulla.*

3 *Fiscus, & Ecclesia restituuntur in integrum repertis nouis instrumentis.*

4 *Sententia contra Fiscum, & Ecclesiam prætextu falsorum testium, seu instrumentorum, est nulla.*

1 Resp. Quòd clarum est, quòd sententia lata contra Fiscum indefensum propter absentiam Aduocati, est ipso iure nulla. *l.vnica C.de sententijs aduersus Fiscum latis lib.10. & ibi* Gloss. *& DD.* & idem si feratur, procuratore eius absente, vt dicit Gloss. *in l.3.§.diuus.ff.de Iure Fisci,* Io de Platea *in d.l.vnica.* Idem etiam esse in Monasterio, vt sententia contra ipsum indefensum, ob absentiam procuratoris, & Aduocati lata, sit ipso Iure nulla, tenet Paul. de Castr. *in l. velamento Cod.de postulando,* cum sit validum argumentum de Fisco ad Monasterium. Sequitur Euerard. *in loco à Fisco ad Monasterium,* vbi etiam allegat Gloss. *notab. in l.si præses. & ibi* Baldus, Salyc. *& alij. Cod.quomodo, & quando Iudex,* & tex. *in cap.1. de rebus Eccles. non alien. lib.6.* debet enim defendi Monasterium, aliàs sententia est nulla.

ADDITIO AD QVAEST. XCIX.

2 Sententiam latam contra Fiscum, absente eiusdem Aduocato, esse nullam, habetur passim in iure. *l.Non intelligitur. §.Decius.* & *l.si Fiscus.ff. de iure fisci.* & *l.2.C.si aduer fiscum, & l.fin.C. de Aduoc.fisc.* & credit Peregrin. *de iure fisci lib.7.tit.4. num.2.* Lata tamen in fauorem ipsius, licet absente Aduocato, & procuratore, est valida, quia priuilegium nocere non debet, & ideo non excludit, quæ fauorabilia sunt. *l.Pupillus.ff.de arbitr. & l.Acta § fin.ff. de re iud.*

3 Imo etiam fiscus postquam legitimè defensus fuit, restituitur in integrum contra sententiam, si noua instrumenta reperiantur. *l.1.C.de sentent. adu. fisc. lat.* idque intra quadriennium. *l.fin.C.de temp in integr. rest.* Vnde id locum habebit etiam in fauorem Monasterij.

3 Rursus, cum sententia lata contra Fiscum prætextu falsorum testium, vel instrumentorũ, sit ipso iure nulla. *l.si prætor.§.Marcel.ff.de iudic. & l.Diuus.ff.de re iudic.* vbi Alexander. *l. Qui agnitis.ff. de except.* vbi Socin. & Cap. *Cum venerabilis. de excep.* vbi latè Abbas. Io. de Platea *in l.vnica C.de sent.aduer.fisc.lat.* Peregrin. *De iure fisci lib.7.tit.4. nu.10.* Ita quoque sententia lata contra Ecclesiam prætextu falsorum testium, vel instrumentorum, erit nulla, vt obseruat Euerardus *loco à Fisco ad Eccles. nu.6.*

An Religiosis officium Aduocati, & Procuratoris interdictum sit in Curijs Ecclesiasticis, & Laicalibus. Et an in casibus, in quibus permissum sit, tunc exigatur vtilitas Monasterij, Ecclesiæ, & licentia etiam Conuentus, vel sufficiat solum sui superioris tacita permissio, & an satis sit Episcopi licentia. Et quando nec superior regularis, nec ipse Episcopus licentiam huiusmodi concedere possint. Quæst.C.

SVMMARIVM.

1 *Munus Aduocati, & procuratoris potest exercere religiosus cum licentia superioris, & concurrente*

rente vtilitate Monasterij.
2 Altera conditione deficiente non licet exerceri.
Clerici possunt aduocare coram Iudice sæculari pro causa propria, vel Ecclesiæ.
In causis criminalibus, concurrentibus duabus dictis conditionibus.
3 Pro aduocando requiritur licentia obtenta, nec sufficit petita.
Nec sufficit tacita.
4 Licentia Episcopi non sufficit, nec est necessaria.
5 Franciscani neque cum licentia Superiorum possunt esse Aduocati, aut Procuratores.
6 Munus Aduocati, aut Procuratoris non conuenit Religioso.
7 Vt Religiosus exercere possit munus Aduocati, aut Procuratoris, non sufficit licentia tacita.
8 Religiosus potens stare in iudicio absque licentia, potest etiam esse Aduocatus, & Procurator, aut constituere Procuratorem.
9 Solum prohibetur religioso esse aduocatum, & procuratorem in iudicio.
10 Religiosus an pro vna, aut altera vice possit esse Aduocatus, & Procurator.
11 Religioso Procuratori etiam post litem contestatam, potest excipi defectus licentiæ.
12 Gesta per religiosum Procuratorem sine licentia sunt irrita.

1 Resp. Quòd interdicitur Religiosis munus Aduocati, vel Procuratoris subire, nisi Superioris licentia, & vtilitate Monasterij concurrentibus; habetur in Conc. Tarraconen. *cap. 11. & refertur in cap. Monachi, il 2. 16. quæst. 1. ibi*, Similiter, vt nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor, existat, nisi quod Monasterij exposcat vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante. Quod idem confirmatur, & approbatur *cap. 2. de postuland.* quæ verba explicat Gloss. *eo cap. Monacho*, in casus positione. Turrecrem. Innoc. *eo cap. 2. num. vn.* Hostien. *num.* 1. Ioan. Andr. *num.* 2. Card. *num. vn. quæst.* 2. Antonius *num.* 8. Abb. *num.* 3. in hunc modum, Susceptores, id est Aduocati; Executores, id est, Procuratores; vel vt explicant Hostien. Ioan. Andr. Anton. Abb. comprehenditur sub his vocibus, omne munus ad causarum forum spectans; & de Procuratoris officio habetur expresse Clem. *Religiosus*, ibi. *Non possit sine sui Superioris licentia procurationis officium suscipere*. Et quamuis tex. *eo cap. Monachi*, loquatur de Monachis, idem tamen dicendum est de quibuscunque veris Religiosis, & constat *ex eo cap. 2. de postulando*, vbi consultus Pontifex, an ea prohibitio Monachis facta, comprehendat quoque Monachos Regulares, qui laxiori regulæ inseruiunt, vt dicitur *cap. quod Dei timorem, de statu regular.* respondet comprehendere. Idem etiam constat *ex dict. Clem. Religiosus*, quæ in ea prohibitione verbo Religiosus, vsa est; & ratio est, quia ea prohibitio non respectum habuit ad ordinem Monachorum, sed ad Religionem. Atque ita docent Glossa *d. Clem. Religiosus, v. Religiosus*, & ibi Abb. *num.* 1. Imola, *num.* 6. & 10. Idem, Abb. *eo cap. 2. num. 1.* Syluester ver. *aduocatus, quæst.* 6. Sayr. *clauis regiæ lib. 12. cap. 22. num.* 3.

2 Vnde duplex coniunctim conditio requiritur, nec sufficit alterutram contingere, nempe Superioris licentia, & vtilitas Monasterij; quia textus *eo cap. Monachi, & eo cap.* 2. vtramque petunt, & idem docent Glos. *eo cap.* 2. verbo *imperante*. Et quidem, si altera ex his conditionibus deficiat, nec in foro sæculari, nec Ecclesiastico integrum est Religiosis, ea munera Aduocati, vel Procuratoris obire, quia tex. id prohibentes, generaliter, & indistincte loquuntur, imò expresse *cap. Monachi el 2. 16. quæst. 1. & 2. cap. 2. de postulando*, dicunt, forensis, & Ecclesiæ negotij, & Hostien. *eo cap.* 2. initio explicat, forensis, id est sæcularis. Atque ita docent Speculator *tit. de aduocato, §. obijcitur cap. aduocatum, num.* 2. Abb. *eo cap. 2. num. 1.* Archid. *eo cap. Monachi, statim in princ.* & ibi Bellamera *statim in princ.* Syluester ver. *aduocatus, quæst.* 6. Sayr. allegat. Illis autem conditionibus concurrentibus poterunt aduocare, aut procurare, ne dum in foro Ecclesiæ, sed etiam in sæculari, vt colligitur ex cap. 1. *de postulando*. Vbi cum interdicatur Clericis in negotijs sæcularibus coram Iudice sæculari aduocare, excipitur, nisi propriam causam, vel Ecclesiæ suæ fuerint prosecuti. Atque ità docent Ant. *cap. 2. num. 1. de postulando*, & ibi Abb. *num.* 2. Imola *numer.* 1. Bellamera *cap. cum I. à numer.* 13. *de sent. & re iudic.* Henric. *ibi num.* 14. Rosel. Angel. Syluest. Tabien. Armil. Guillelm. Redoanus, Sayrus. Quod tamen intelligendum est, coram Iudice sæculari, modo causa sit ciuilis; nam in criminalibus nullatenus licet, vt constat *arg. ex cap. 1. & cap. final. de postulando*, & bene tradunt Bellamera, Henric. Angelus, Syluest. Tabiena, *ibi*. At coram Iudice Ecclesiastico licitum quoque erit in criminalibus causis aduocare, & procurare, concurrentibus prædictis conditionibus vt bene docent Henricus, & Bellamera *ibi*.

3 Licentia autem Superioris non sufficit petita, & non obtenta, & dicendum est opus quoque esse obtineri, tum quia id *cap. 2. de postulando, & id, cap. Monachi*, petunt, vt Abbas, id imperet, ibi, *Abbate nihilominus imperante*; ac non dicitur Imperare ex eo solum quòd ab eo licentia petatur, nisi illam concedat. Præterea quia Clem. *illa Religiosus*, sic ait: Non potest sine sui

ne sui Superioris licentia. At particula (*sine*) denotat eam obtinendam esse, *cap. ne opus de tempor. ordin.* Nec obstat ratio contraria, quia in eo textu maioris claritatis gratia, vtrumque expressum est. Ita docent Card. *ex Clem. Religiosus, num.3. opp.2.* & ibi Imola *num.*10. & sufficit, vt hæc licentia præcedat susceptionem mandati procuratoris: quare ante licentiam non potest institui Religiosus procuratori, at ipse acceptare non potest donec licentiam obtineat. Nec sufficit tacita superioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præsenti, aut præterito: nam vbi in actu aliquo exigitur alicuius licentia, ea debet esse expressa, vt tradunt plurimi DD. Corsetus *in suis singularibus, ver. licentia, num.vn.* Tiraquell. multos alios allegans, *in l.connub. cons.7. num.8. & alij.*

4 Quòd autem id munus procuratoris possit Religiosus obire ex licentia Episcopi, tenent Innoc. *cap. cum L. & à num. 3. de sententia, & re iud.* & ibi Host. *num.2.* Ioann. Andr. *num. 2.* Antonius *num.7.* Abb. *num.29.* Bellamer. *num.7. & 13.* Henric. *num.4.* & fauet Anchar. *in dict. Clem. Religiosus, num.1. not.2.* vbi ait, superiorem esse Episcopum, & ibi Imola, *n. 8.* Nisi, inquit, esset aliquis Religiosus nullius Monasterij. Sanchez *verò lib.6. cap.13. operis Moralis*, tenet nullo pacto sufficere, nec esse necessariam licentiam Episcopi, nisi Monasterium ipsi subesset: tunc enim dicit ipse Sanchez, quod verum dicerent priores DD. sufficere licentiam Episcopi, quia esset verus Superior: at in eo casu sufficeret quoque licentia immediata Superioris Conuentus, quia esset verus superior, non obstante quòd subesset Episcopo; sicut huic veræ superioritati non obstat ipsum esse subditum Prouinciali, & Generali; hanc opinionem tenet solus ipse Sanchez, nam alium non inueni tenentem huiusmodi opinionem.

5 Religiosi autem Franciscani Procuratores esse nequeunt, etiam de suorum Superiorum licentia. Clem. *exiui. §. proinde, de verb. signif.* Hæc autem prohibitio non extenditur ad alios mendicantes, quia textus de solis fratribus Minoribus loquitur, & de ijs Religiosis, dum suæ Religionis Regulis subiecti manent, nam si alicui sæculari Ecclesiæ præficerentur, possent. Sanchez *lib.6. cap.11. operis moralis num.26.*

ADDITIO AD QVAEST. C.

6 Quod Religiosi absque licentia sui Superioris & nisi concurrat vtilitas Monasterij, nō possint exercere munus Aduocati, seu Procuratoris, per citat. tex. tradunt etiam Cardin. *in Clemen. Religiosus n.8 de procurat.* Vitalin. *num. 22.* Innocent. *in capit. I. & A. num. 2. in fine, & num. 3. de sent. & re iud.* Felin. *num. 21.* ver. *Et illud.* Achil. de Graf. *dec. 5. de procurat.* Barbosa *in l. si longius, §. si filiusfam. nu n.50. ff. de re iud.* Rodriquez *quæst. Regul. 41. ar 2. tom.3.* Sanchez *lib.6. sum. cap.13. num.13.* Rota *decis.445. num.1. par. 2. Recent.* Munus enim Aduocati, & Procuratoris immiscet valde rebus sæcularibus, & diuertit religiosum à suo instituto: quod non contingit, quando interuenit licentia Superioris, & vtilitas Monasterij, nam hæ conditiones limitant facultatem ad casus ratos, & faciunt, quod diuersio ab instituto non sit considerabilis.

7 Et quamuis Sanchez *lib.6. sum. cap. 13. nu.7.* Castro Palaus *par. 3. tract. 16. disp. 4. punct. 12. §. 3. num.2.* putent sufficere licentiam tacitam, oppositum tamen tenendum est, & in simili agentes de religiosis exequutoribus testamentarijs tradunt Corset. *in singul.* verbo *licentia, num. 1.* Abbas *in Clemen. vnic. num.6. de testam.* Cardin. *n.9. opposit.3.* Imola *num.7.* cum Glos. *ibid.* verbo *obtenta.* Dominic. *in cap 2. init. num.4. de testam. in 6.* Franc. *n.3.* Io. Lup. *de donat. int. vir. & vxor. §. 69. num. 29.* & alij, quos citat Sanchez *de matrimon. lib. 3. disput.35. num 16.* Quamuis enim in Clem. *Religiosus, de procurat.* dicatur solum, *Cum licentia*: attamen *in cap. Monachi 2. causa 16. quæst. 1.* dicitur *Vt nullus Monachorum forensis negocij susceptor, vel exequutor existat, nisi quod Monasterij exposcit vtilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.* Si igitur Abbas imperare debet, non sufficit tacita licentia, quia imperare dicit positiuè, & expressè ordinare.

8 Hoc tamen est intelligendum, quando Religiosus non potest stare in iudicio sine Superioris licentia; quia in casibus, in quibus potest sine licentia, poterit per se aduocare, aut constituere procuratorem, vt tradunt Cardin. *in Clement. Religiosus, num.3. opposit.3. de procurat.* Imola *numer.15.* Abbas *num.7.* Sanchez *lib.6. sum. cap. 12. num. 32.* Quia hoc venit tanquam accessorium ad facultatem comparendi in iudicio sine licentia.

9 Rursus intelligitur tantum de procuratione, & aduocatione in iudicio, non autem extra iudicium. Quia sic loquuntur tex. in quibus habetur huiusmodi prohibitio, vt cap. *Monachi 2. causa 16 quæst.1.* & cap. *ex parte de postulatione.* Vnde poterit scribere allegationes, allegando iura partium, & alia extraiudicialia præstare, quibus causa iuuari possit, licet non adsit vtilitas Monasterij, nec Superioris licentia. Et ita tenent Bar. *in L.1. §. Aduocatos, num.8. & sequen. ff. de var. & extraord. cognit.* Abbas *in Rubr. de postulando, num.1.* Syluest. ver. *Aduocatus, quæst.1.* Cardin. *in Clemen. Religiosus, num.7. opposit.12.* Rebuff. *in praxi Tit. de procurat. ad resign. num.17.* Azot. *par.2. lib.7. cap.22. quæst.7* Sanchez *lib.6. sum. cap.13. num. 37.* Laiman. *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 11. num. 2.* Palaus *par. 3. tract.16. disp.4. de voto obed. punct. 12. §. 3. num. 3.* Et quamuis Sanchez, & Laiman. citati requirant licentiam Superioris, quia religiosus non habet velle, aut

aut nolle; hoc tamen non prouenit ex natura talis actus, sed ex generali ratione status religiosi, & proinde sufficiet tacita licentia, vel quòd superior non contradicat, vt *num seq.* tradit Palaus.

10 Et quamuis Angelus verbo *Aduocatus. nu.7.* Nauar. *com.2. de Regular. num.66.* Salcedo *ad Diaz cap.57. & 6.* Sayr. *lib.12. Clau. reg. cap.22. num.5.* putent, quod per allatos textus non interdicatur religiosis pro vna, aut altera vice aduocati, seu procuratoris munus exercere, quia in rigore non exercent munus aduocati, seu procuratoris; probabilius tamen est, quod etiam pro vna vice prohibeatur, vt tradunt Decius *in cap.2. numer.74. de iudic.* Syluester verbo *Aduocatus quæst. 7.* Sanchez *lib. 6. summ. cap.13. num.34.* Palaus *par.3. tract.16. disp.4. de voto obed. punct. 12. §.3. nu.5.* verbo *Nihilominus*. Quia in cap. *Monachi 2. causa 16. quæst.1.* dicitur in singulari *Forensis negocij susceptor existat*. & idem habetur in *cap.2. de postulan.* Vnde prohibent tale munus, tanquam non conueniens statui religioso, quatenus est actus iudicialis, & ideo ratio prohibitionis reperitur etiam in vnico actu. Quare semel tantum religiosus exercens hoc munus peccabit mortaliter, quia in re graui facit contra prohibitionem, & lædit grauiter institutum religiosum, quæ læsio excluderetur, si interesset monasterio, quòd tale munus susciperet.

11 Ex quibus sequitur, quod religioso comparente in iudicio, vt procuratore, etiam post litem contestatam potest excipi defectus licentiæ, vt tradunt Abbas *in Clemen. Religiosus. num. 5. de procurat.* Cardinal. *num.13. quæst.9.* Bonif. *num.28.* Imola *num.13.* Dec. *in cap.2. nu.88. de iudic.* Sanchez *lib.6. summ. cap.13. num.43.* Et alij cum Gloss. *in dict. Clem.* verbo *suscipere*.

12 Imo etiam actus erit nullus, & irrita gesta per ipsum, quia non habet legitimam personam standi in iudicio, & ideo ex hoc defectu irrita erunt gestu nomine procuratorio, vt tradunt Abbas *in d. Clem. Religiosus. num.6. de procurat.* Cardin. *num.7. opposit.11.* Imola *num.13.* Bonifac. *num.26.* Decius *in cap.2. num.78. de iudic.* Sanchez *lib.6. sum. cap.13. num.41.* Et quamuis Palaus *par.3. tract.16. disp.4. de voto obedient. punct. 12. §.4. num. 5.* defendat, gesta per ipsum non esse irrita, quia non est inhabilis, cum non agat nomine proprio, neque adsit textus ponens hanc inhabilitatem: Attamen non est recedendum à communi sententia. Quia inhabilitas satis colligitur ex eo, quod non habet velle, & nolle, iuncta prohibitione, quæ facit, vt in hoc negocio non possit præsumi velle legitimum. & proinde cum non habeat velle quo ad suscipiendum munus procuratoris, stat in iudicio tanquam si non suscepisset, & consequenter tanquam non verus procurator, & ideo non est persona legitima, & gesta per ipsum irrita sunt.

An si post litem contestatam procurator alicuius ingrediatur Religionem, possit causam illam prosequi? Quæst. CI.

SVMMARIVM.

1 *Procurator post litem contestatam ingrediens religionem, est reuocandus.*
Nouitius an reuocari possit, si ante erat procurator. 2
2 *Procurator, si fiat religiosus, emissa professione desinit esse procurator.*
3 *Quid pro tempore Nouitiatus?*

1 Resp. Non posse, sed reuocandum esse procuratorem, constat ex *l. aut Religiones, iuncta lege praeced. ff. de procuratorib.* vbi inter casus, in quibus potest procurator post litem contestatam reuocari, proponitur hic; & docet ibi Glossa *ver. aut Religiones*, & Iacobinus de S. Georgio, *l. Miliste, in fine C. de procurat.* Immo non tantum post professionem, sed etiam tempore Nouitiatus potest reuocari is, qui in sęculo erat procurator, non obstante litis contestatione, vt docet Gloss. *cap.2. v. ingredi, de procurat in 6.* quia ex iusta causa potest tunc reuocari, vt decidit textus ille; at iustissima causa est ingressus in nouitiatum.

ADDITIO AD QVAEST. CI.

2 Cum per ingressum in religionem, sequuta professione, desinat esse persona legitima, vt possit stare in iudicio etiam nomine alieno, vt dictum est ad *quæst. prac. num. 12.* absque reuocatione desinit esse procurator, quia cum transferat suam voluntatem in superiores, non remanet ipsi proprium velle, quo continuare possit legitimitatem personæ ad standum in iudicio nomine alieno; si quidem accedente prohibitione iuris, & expropriatione propriæ voluntatis, interuenit tacita renunciatio officij procuratoris, cum se expoliet proprio velle, & assumat tantum velle, & nolle superioris.

3 Non sic in Nouitijs. Quia licet Tiraquellus *de retract. lignager. §.1. gloss.8. num.23.* Cuchus *lib.3. instit. maior. tit.1. num.95.* Zechius *de Republ. Eccles. tit. de regular. cap.3. num.10.* dicant, Nouitium non posse esse procuratorem; attamen cum in ipso militet opposita ratio, siquidem habet proprium velle, & nolle, nec iura prohibeant, quia procedunt de religiosis, qui cum effectu sunt tales, non est ipsis interdictum, fungi tali munere. Quia tamen sunt intenti experientiæ regularis disciplinæ, non est conueniens, quod se diuertant ad negocia huiusmodi sæcularia, quod est sufficiens causa, vt possint

fine reuocari, vt dicitur in *quæst.* Quod autem de rigore, & secundum ius non prohibeantur munus procuratoris exercere, tradunt Gloss. *in Clem. Religiosus*, verbo *Religiosus. de procurat.* Abbas *num.*1. Imola *num.*16. Felin. *in cap. cum I.& A.num.*1. *de sent. & re iud.* Sanchez *lib.*6. *sum.cap.*13. *num.*2.

An Religiosus possit esse procurator pro aliquo laico patrono, vel Principe, vel magno defensore, seu vtili amico Monasterij. Et quid si is, contra quem constituitur, dicat non versari vtilitatem Monasterij? Quæst. CII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus potest esse procurator pro Principe, laico patrono, defensore religionis, vtili amico, &c.*

2 *Vtilitas monasterij indirecta sufficit, vt religiosus possit esse procurator.*

3 *Religiosus potest esse procurator, aut aduocatus pro Episcopo, principe, miserabilibus personis, &c.*

4 *Non pro coniunctis, nisi sint miserabiles.*

5 *Potest esse pro intimo amico, & vtili religioni.*

1 Resp. Affirmatiuè; nec ad eum, contra quem deputatur, pertinet de hoc inquirere, nam possent tales esse, & ita occultæ vtilitates Ecclesiæ, siue Monasterij, quòd non expediret, imò officeret illas omnibus esse notas, iuxta Innoc. *in cap.cum I.& A. de sent. & re iudic.* quod intelligitur pro vtilitate communi, & publica Ecclesiarum: Vt ibi tradit Abb. qui alios casus refert, in quibus Religiosus potest esse procurator, & pro maiori parte concernunt Ecclesiæ vtilitatem: vt si agat de propria electione, vel si accusaretur proprius Prælatus; quo casu debet Regularis habere expensas à Monasterio, *cap.ex parte, & cap.penult. de accusat.*

ADDITIO AD QVAEST. CII.

2 Tangit hæc quæstio difficultatem, an sufficiat indirecta vtilitas Monasterij, vt possit religiosus cum licentia sui superioris esse aduocatus, aut procurator. Et affirmatiuè resoluendum iuxta ea, quæ tradunt Cardinal. *in Clemen.Religiosus. num.*8. *quæst.*3. *de procurat.* Felin. *in cap.*1. *num.* 12. *de sent. & re iud.* Abbas *in cap. Sopitæ.num.*3. *de censib.* Hostiensis *numer.*1. Sanchez *lib.*6. *sum. cap.*13. *num.*22. Palaus *par.*3. *oper. moral. tract.*16. *punct.*12. §.3. *num.*2. Siquidem textus requirit vtilitatem monasterij. Quod autem hæc vtilitas, proueniat ipsi directè, vel indirectè, pertinet ad modum, qui non consideratur à lege.

3 Hinc religiosus potest esse procurator pro quouis Monasterio siue religionis, vt obseruat Fuluius Pacianus *consil.* 162. *num.*196. Sanchez *citat.* pro Episcopo, vt tradunt etiam Hostiens. Felin. Abbas Cardin. Sanchez *num. praced.* citati. Pacian. modo *citat.* qui extendit etiam ad Patronum, Principem, &c. Et quo ad hos omnes admittit Palaus *citat.* & insuper extendit ad miserabiles personas cum Nauar. *com.*2. *de regular. num.*66. Sayro *lib.*12. *Clau.reg. cap.*22. *num.*5. Sanchez *citato.* Quod antea tradiderant Gloss. *in cap. de præsent.* verbo. *Defensor.*16. *quæst.*1. Speculator *tit. de aduocato.* §. *obijcitur contra aduocatum. num.*3. Cardin. *in cap.*2. *quæst.*1. *de postulan.* Ancharan. *num.*2. *not.*3. Imola *num.*3. Bellamera *in fine.* Salcedo ad pract. Diaz *cap.*73. *post init.* Quia scilicet est proprium Ecclesiæ fouere, & tueri miserabiles personas.

4 Vnde à fortiori sequitur, quod si coniuncti sint personæ miserabiles, poterunt religiosi pro ipsis esse aduocati, & procuratores. Nullo autem pacto poterunt, si non sint personæ miserabiles. Et ita tradunt Cardin. *in Clem.Religiosus. num.*3. *opposit.*4. *de procur.* Ancharan. *num.*1. *not.*2. Imola *numer.* 10. Burr. *in cap.*2. *num.*7. *de postulan.* Abbas *num.*4. Io. Andr. *num.*8. Henriquez *num.*1. Hostiens. *numer.*2. Bellamera *num.*1. Ancharan. *num.*3. Sanchez *lib.*6. *sum. cap.*13. *num.*24. Palaus *par.*3. *oper. moral. tr.*16. *disp.*4. *punct.*12. §.3. *num.*2.

5 Denique licere religioso esse procuratorem, vel aduocatum pro intimo amico Monasterij, & vtili, tradunt quamplures. Innocent. *in cap. cum I. & A. numer.*2. *de sent. & re iud.* Io. Andr. *num.*2. Abbas *num.*19. Burr. *num.*7. Hostiens. *num.*2. Anchanran. *num.*11. Imol. *num. vlt.* Felin. *nu.*12. Boich *num.*4. Bellam. *num.* 13. Decius *in cap.*2. *num.*72. *de iud.* Cardin. *in Clemen. relig. num* 8. *quæst.*3. *de procurat.* Roman. *singul.* 278. Eucrardus *in Topica. loco A serno ad Monachum num.*4. Redan. *de spolijs quæst.*2. *num.*17. Iacobin. de S Georg. *in l. Militem. in fine C. de procur.* Sayr. *lib.*12. *clau. reg. cap.*22. *numer.*5. Vantius *de nullit.* Tit. *qualiter sent. null. & process. nul. repar. poss. num.*84. Ex hoc enim prouenit considerabilis vtilitas Monasterio. Verum hæc omnia ita accipienda sunt, vt non semper in his casibus suscipiatur munus aduocati, aut procuratoris, sed cum magna prudentia. Ideo enim requiritur licentia superioris, vt consideret, antequam concedat, an expediat concedi.

An Religiosus, qui fuit insignis Aduocatus, possit aduocare, vt ex eius lucro subueniat Ecclesiæ ære alieno grauatæ?

Quæstio CIII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus an possit aduocare, vt ex lucro subueniat indigentiæ Monasterij,*
2 *Sententia affirmans,*
3 *Sententia negans.*
Continuum exercitium aduocationis contrariatur statui religioso.

1 Resp. Quòd sic, Io. Andr. *in regula in argum. de reg. iur. in* 6. vbi, tenet quòd non obstante *cap. Monachi.* 16. *quæst.* 1. vbi excipitur vtilitas Monasterij, quia ille textus debet intelligi de vtilitate directa ex causa, in qua patrocinatur, puta pro conseruandis, defendendis, vel recuperandis rebus, & Iuribus Monasterij: sed vtilitas lucri in aliena causa spectat ad Monasterium secundario, & quando aliquid ex necessitate conceditur, non licet arguere ad casus similes, regula, *quæ iure*, & d. regula *in argumentum*, Idem tenent Butr. & Imol. *in cap.* 2. *de postulando*. Abb. verò ibi tenet, quòd dictum Io. Andr. est honestius, & securius, sed credit, quod pro amico Monasterij potest esse Aduocatus, ex dictis Innocen. *in cap. P. G. & idem tenet* Felin. *num.* 12. *in d. cap. P. G.*

ADDITIO AD QVAEST. CIII.

2 Posse religiosum exercere munus aduocati, vt ex lucro subueniat magnæ indigentiæ monasterij, tradunt Abbas *in cap.* 2. *num.* 3. *de postulando*. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 2. *numer.* 33. Nauar. *com.* 2. *de regular. num.* 66. Redoan. *de spol. quæst.* 2. *nu.* 17. Salcedo ad Pract. Diaz *cap.* 63. *post init.* Sayr. *lib.* 12. *Clauis reg. cap.* 22, *num.* 5. Rosel. verbo *Aduocatus num.* 24. Tabiena *num.* 8 Angel. *numer.* 9. Armil. *num.* 8. Sà *num.* 2. quos sequitur Sanchez *lib.* 6. *summ. cap.* 13. *num.* 17. Quod etiam extendunt, vt possit etiam coram iudice laico hoc munus exercere, in causis tamen ciuilibus. Salcedo, Sayr. Nauar. Sà. Quia potest, quando agitur de vtilitate monasterij, etiam indirecta.

2 At oppositum tenent Io. Andr. *in cap. in argumentum. num.* 13. *de reg. iur. in* 6. Franc. *ibid. in fine.* Butr. *in cap.* 2. *in fine de postulan.* Cardin. *in fine*. Ancharan. *num.* 2, *not.* 3. Imola *num.* 2. Bellam. *init.* Syluester verbo *Aduocatus. quæst.* 7. Chrystophor. de Paz *ad l. styli l.* 6. *schol. vn. num.* 8. Quod probabilius est. Quia non deberet vna aut altera vice hoc munus exercere, sed continuè, alioquin non obtineretur finis de subueniendo indigentiæ monasterij mediante lucro; hoc autem omnino diuerteret religiosum à suo instituto, & totum implicaret negocijs sæcularibus; & proinde non solum esset dedecens, sed omnino contrariaretur statui religioso, Et ideo quando iura permittunt posse concedi à Superiore, concurrente vtilitate Monasterij, non possunt intelligere de continuo exercitio, sed solum de aliquibus vicibus, quia non possunt concedere aliquid irrationabile. Est autem irrationabile, quod de se est indecens, & contrarium statui religioso.

An Religiosus, qui in sæculo erat Tabellio, si conficiat instrumentum, sit validum: & an exigatur Superioris licentia: & an Monasterium conueniri possit, vt Religiosus, ante Notarius, instrumenta compleat, & signet, quæ in sæculo confecerat, vel in suo Protocollo breuiter, & succinctè conscripserat, vt postea per otium, quoties opus sit, latius extenderet?

Quæstio CIV.

SVMMARIVM.

1 *Instrumentum factum à religioso, qui in sæculo erat tabellio, an sit validum.*
2 *Religiosus potest perficere instrumentum, quod dum erat in sæculo confecit.*
3 *Interueniente licentia Superioris.*
4 *Monasterium, seu Superior conueniri potest, vt cogat Monachum complere instrumentum, quod laicus confecit.*
5 *Religiosis interdicitur conficere instrumenta.*
6 *Hæc prohibitio non retrotrahitur.*
Paria sunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile, & fieri tempore habili.

Tabel-

7 *Tabellio factus Religiosus cur compelli possit perficere instrumentum.*
8 *Instrumentum factum à Religioso alias tabellione an validum.*
Tabellio dum fit Religiosus, deponit personam tabellionis.

1 Resp. Quod negant aliqui, quando absque licentia Superioris id fieret, quia ea instrumenta facta sunt contra legis prohibitionem, atque ita docent Decius, *cap. 2. noua editione, à num. 78. vsque ad 91. de iudicijs, & consil. 494. num. 14. & 497. num. 10. vol. 4.* Couar. *qq. practic. cap. 19. num. 8. vers. Monachus.*

At veriùs existimo valere instrumenta, quia nullibi inuenitur verbum ea instrumenta irritans; atque eodem modo id officium interdicitur Clericis, *cap. sicut, ne Cleric. vel Monachi.* Et tamen frequentissima sententia *dict. cap. sicut*, affirmat instrumenta ab eis confecta fore valida. Tandem, quia irritare id instrumentum non esset damnum ipsius Religiosi delinquentis, & cui pœna imponitur, sed partium, quibus pœna infligenda non est. Et ideo hanc partem sustinent Angelus *l. Prætor ait, §. final.* paulo post principium, *ff. de edendo, & ibi* Alex. *num. 4.* Gregor. Lopez *l. 28. vers. contra nuestra, tit. 11. partit. 5* Limitat Alex. nisi per Superiorem sit specialiter Religioso interdictum vti eo officio, sicut de Clerico, cui Tabellionis officij vsus interdictus est, tradit Innoc. *cap. sicut, num. vnic. ne Clerici, vel Monachi.* Cœterum hoc intelligendum est, quando id interdictum esset publicum, ità, vt ad populi notitiam perueniret, ex tunc enim gesta essent irrita; secus antea, sicut dicitur de prodigo, cui bonorum administratio est interdicta, *l. cui bonis, ff. de verborum obligat.* & sic in Clerico, cui interdictum est vti officio Tabellionis, tradunt Abbas, *eo cap. sicut, num. 11.* & ibi Anchar. *num. 7.* Rosella verbo *Tabellio num. 7.* & ibi Syluest. *quæst. 3. dicto 5.* & alij, quos refert, & sequitur Couar. *qq. practic. cap. 19. num. 8. vers. quod si Sacerdos.*

2 Potest tamen Monachus, qui in sæculo erat Tabellio, complere post professionem, & signare instrumenta, quæ in sæculo confecerat, vel in suo Protocollo breuiter, & succinctè conscripserat, vt postea per otium, quoties opus sit, latius extenderet, quia complere vetera instrumenta, non est instrumenta denuò conficere, sed executio, atque consummatio instrumenti, tempore habili confecti. Quod colligitur, *ex l. alienationes, ff. familiæ herciscundæ.* Vbi dicitur alienationes voluntarias interdictas esse post litem motam, non autem habentes vetustiorem causam, & originem iuris necessariam. Atque ita docent Speculator, *tit. de statu Monach. §. qualiter concipiet libellum, num. 32, vers. 26.* Glossa *cap. vt officium, §. verum quia v. præmissa de hæreticis in 6.* & ibi Franch. *§. ad conscribendas fine.* Et quam plurimi alij: Quamuis minùs bene id neget contra communem omnium sententiam Franciscus Pauinus de visitationibus *2. par. quæst. 4. num. 17. habetur tom. 14. tractatuum.*

3 Exigitur tamen Superioris licentia ad hoc, vt bene tradit Ioannes de Lignano, quem referunt, & sequuntur, Dominicus, Franchus, Marianus Socinus, Bernardus Diaz.

4 Potestque Monasterium conueniri, vt Monachus ante Notarius hæc instrumenta perficiat, vt benè tradunt Fulgos. & Manuel. allegati. Atque Manuel imponit Angelo *l. Prætor §. final. paulo post princip. ff. de edendo,* sentire, posse ad hoc cogi Monasterium per Iudicem sæcularem: quod nequaquam ait Angelus, & est valde à veritate alienum, cum Iudex sæcularis nullam Iurisdictionem habeat in Monasteria, eiusque Monachos.

ADDITIO AD QVAEST. LXXXII.

5 Religiosis interdicitur conficere instrumenta, etiamsi aliàs, dum erant laici, fuerint tabelliones. Ita *in cap. sicut, ne Clerici, vel Monachi*, & in Extrauag. Bonifac. *Debent.* circa med. *de offic. Ordinar.* & cap. *vt officium inquisitionis, §. verum quia, ver. ad conscriben. de hæret. in 6.* ibi *Concedentes huiusmodi Fratribus, necnon & alijs Religiosis quibuslibet, qui similiter dum essent in sæculo, tabellionatus officium habuerunt, & exercuerunt; quibuscuis etiam Clericis sæcularibus officium ipsum habentibus (etiamsi ijdem Fratres religiosi, & Clerici sint in sacris Ordinibus Constituti) exercendi liberè officium, ipsum quò ad præmissa, non obstante statuto aliquo contrario canonis, vel ordinis, quocunque vallato munimine, potestatem.* Ex quibus patet, quod supponitur prohibitio, & conceditur facultas in casu speciali inquisitionis ob fauorem fidei. Et ita tradunt Glos. *ibid.* verbo *præmissa*, & communiter Doctores.

6 Quod autem complere possit instrumenta, quæ in sæculo fecerat, extendendo, quæ breuiter conscripserat, signando &c. est etiam communis sententia. Et præter citatos in *quæst.* ita tradunt Dominic. *in cap. vt officium, §. verum, quia,* verbo *ad conscribendas, in fine de hæret. in 6.* Couarru. *cap. 19. pract. quæst. num. 8. ver. Monachus.* Diaz in pract. *cap. 61. num. 3.* vbi etiam Salzedo *litera E.* Marian. Socin. *de oblat. quæst. 8. num. 61,* Nauar. *com. 2. de regular. num. 42.* Bart. *in l. locum habet, §. si pœnas, num. 3. ff. de exhiben.* Bald. *in l. 1. num. 9.* C. de

C. de præscrip. long. tempor. Angelus *in l. Prætor ait, §. fin. ff de eden.* Fulgos. *num.3.* Florian. *in l. alienationes, num.20. ff. famil. berciscun.* Anan. *in cap. Fraternitas, num. 17. de haret.* Felin. *num.12. fallent. 6.* Boich. *in cap. sicut in fine. Ne cler. vel Monach.* D. Antonin. 3. *tit.13. cap.2. §. 2.* Angel. verbo *Tabellio, num.4,* Syluester *quæst. 3.* Tabiena *numer.4.* Armilla *num. 3.* Rodriquez *quæst. 8. regul. art. ult. tom.3.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 13. num. 49.* Palaus *par.3. oper. moral. tract. 16. disp. 4. de voto obedien. punct.12. §. 3. num.8.* Quia prohibitio superueniens religioso exercendi tabellionatum, afficit tantum de præsenti, nec retrotrahitur ad tempus, quo stipulatum est instrumentum; at perfectio instrumenti siue per extensionem, siue quocunque alio modo, retrotrahitur ad tempus, in quo confectum est instrumentum, & ideo censetur facta tempore habili, quia paria sunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile, & fieri tempore habili, argumen. ex contrario sensu, ex *l. oratio, ff. de sponsalib.* & *l. quod sponsæ, C. de donat. ante nupt.* & *l. Stichus seruus meus ff. de manumis. testamen.* & *l. in tempus, ff. de hæred. instit.*

7 Quod religiosus renuens complere instrumenta, quæ laicus confecit, possit cogi vel à Superiore proprio, vel etiam à iudice competente, tradunt, præter citatos *in quæst.* Sanchez *lib 6 sum. cap. 13. num. 51.* Palaus *par. 3. oper. moral. tract 16. disp. 4. de voto obedien. punct. 12. §. 3. num. 8.* Ratio est. Quia dum suscepit onus conficiendi instrumentum, tenetur completum exhibere, ratione obligationis assūptæ, cum agatur de interesse partis: alioquin subijceretur illis omnibus damnis, quæ consequerentur ex eo, quod non posset vti huiusmodi instrumento.

8 An autem validum sit instrumentum confectum à religioso, qui alias fuit tabellio, affirmant Sanchez *lib.6. sum. cap. 13. num. 48.* Laiman. *lib. 4. theolog. moral. tract. 16. disp. 4. de voto obed. punct. 12 §. 4. num. 6.* Quia nullum est ius irritans; & esse validum confectum à Clerico, docent plures Doctores, quamuis etiam ipsi prohibeatur conficere. Limitant tamen; nisi Superior expresse prohibeat, quia stante prohibitione legis hoc interdictum habet vim irritationis. At esse nullum, tradunt Dec. *in cap. 1. num. 8. alias 78. de iudic.* & *consil. 494. num 14.* Couarru. *cap. 19, pract. quæst. num 8.* ver. *Monachus.* Quod mihi probabilius videtur. Quia, vt valeant instrumenta, requiritur, quod conficiantur per tabellionem, quatenus publicam personam aggregatam publicis ministris Reipublicæ. Tabellio autem profitens in religione deponit rationem talis personæ, tanquam prohibitam intra communitatem, cui incorporatur, siquidem iura prohibent religiosis tale exercitium, & cum transferat suam voluntatem in religionem, talis depositio acceptatur à Superioribus, & proinde desinit esse persona publica, & habilis ad instrumenta conficienda. *Quod* non contingit in Clerico, quia habet propriū velle.

An Regularis, vt parentum necessitati subueniat, à Monasterio exire possit, & an absque licentia sui Superioris? & quid; si illius permissio interueniat, habitum regularem deponere, & Clericalem assumere possit? & Episcopus loci illum extra claustra commorantem, & incedentem sine habitu Religionis, tolerare valet?

Quæstio CV.

SVMMARIVM

1 *Filius ingrediens religionem, quando tenetur subuenire parentibus peccat mortaliter.*

Quomodo professus obligetur subuenire parentibus.

2 *An teneatur exire de religione, vt subueniat parentibus.*

3 *Professio non liberat ab obligatione subueniendi parentibus, quò ad substantiam, sed quò ad aliquem modum.*

Parentes quomodo relinquendi.

4 *Superiores an teneantur concedere licentiam religioso exeunti, vt subueniat parentibus.*

5 *Religiosus degens extra claustra cum licentia, vt subueniat parentibus, an possit deposito proprio induere habitum clericalem.*

6 *Quæ necessitas obliget filios, vt tales, erga parentes.*

7 *Doctores asserentes, filios peccare, si ingrediantur religionem parentibus in necessitate constitutis.*

8 *Filius non tenetur exire de religione, vt subueniat parentibus.*

9 *Est tamen iusta causa vt obtineant licentiam egrediendi.*

10 *Egrediens an possit dimittere habitum.*

11 *Quæ præstare possit religiosus, vt subueniat parentibus, dum manet intra claustra.*

12 *Quid, si Prælatus denegat licentiam subueniēdi.*

13 *Quid in dubio, an iustè deneget.*

1 Resp. Quod si ingressus est Religionem, parentibus in extrema necessitate constitutis, eiusque auxilio, & ope indigentibus, peccauit mortaliter. Immo etiamsi necessitas non sit extrema, est tamen talis, quæ filium obligat ex præcepto ad eorum inopiam subleuandam, vt est, quia oportet parentes mendicare, vel alijs inseruire cum notabili, seu magna indecentia, tunc ingrediendo Religionem peccauit mortaliter: quod intellige, dummodo absque periculo

lo

lo peccati posset in sæculo permanere. Professus tamen, cùm mundo mortuus sit, deobligatur à cura impendenda parentibus. Syluest. in verbo *Religio*, 2. *quæst.7.* Debet tamen quantum potest (salua Ordinis sui obedientia) curare, vt per se, vel alium eis subueniatur, si in necessitate fuerint constituti.

2 Non obstat primò, quòd Religiosus professus tenetur magis obedire Patri suo carnali, quàm Patri suo spirituali, id est, Prælato, in his, in quibus filij parentibus carnalibus obligantur de iure naturæ, & de iure Diuino, quæ continentur in illo præcepto. *Honora Patrem tuum, & Matrem tuam.* Vnde respectu horum, magis tenentur professi in Religione obedire pro loco, & tempore Patri carnali, quam suo Prælato. Hinc videtur, quod cum ad subueniendum parentibus, homo astringi videatur per hoc præceptum diuinum, *Honora patrem tuum*, in quo quidem honore intelligitur subuentio: quod possit Religiosus etiam professus, videns patrem suum in necessitate constitutum, licitè, etiam absque licentia sui Prælati, claustrum exire, & subuenire Patri. facit tex. *in cap.1. dist.30.* vbi dicitur, quòd si qui filij parentes maxime fideles deseruerint occasione Dei cultus, hoc iustum esse iudicantes, & non potius, debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipsum in parentibus venerentur, quod fideles sunt: anathema sint.

3 Secundò. Non obstat, quod professio in Religione nullum absoluit à diuini præcepti obligatione. Ad hoc enim Religiosi profitentur obseruationem consiliorum, vt perfectius obseruent diuina præcepta. Nam respondetur secundum magistrum Nicolaum de Lyra super Matth. cap. 15. quod licet per professionem non absoluatur Religiosus à præcepto diuino, tamen absoluitur ab aliquo modo adimplendi præceptum: quia præceptum de honore parentum est affirmatiuum, & ideò non obligat ad semper, sed pro loco, & tempore, & alijs circumstantijs, quæ aliquando variantur secundum conditionem ipsius implentis præceptum, quia aliquis modus subueniendi Patri, efficitur inconueniens, & illicitus ipsi filio per assumptionem alicuius status laici, immò perfecti, sicut subuenire per votum obedientiæ contra voluntatem Superioris, efficitur illicitum ipsi Religioso: tenetur tamen ei subuenire modis conuenientibus professioni suæ. In multis autem, in quibus non obligantur filij parentibus carnalibus, nec de iure diuino, nec naturæ, tunc respectu illorum filij magis tenentur obedire patri spirituali, id est, suo Prælato, quàm patri carnali. Quòd si quis contra prædicta obiecerit illud Matth. 16. *Omnis qui reliquerit patrem, aut matrem propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Respondetur multipliciter: & primò, quòd illud intelligitur vbi, & quando parentes non indigent à filijs honorari, & maximè quando filios inducunt ad illud, quod est contrarium saluti ipsorum. Vnde tunc sunt relinquendi quoad infidelitatem, & hæresim, quæ in omnibus est detestanda, non autem quoad exhibitionem suæ subuentionis. Vel secundo intelligitur respectu eorum, in quibus filij non obligantur parentibus, nec Iure diuino, nec naturæ. Ita Asten. *lib.6. tit.47. art. 3. quæst. 12. in fine.* Nauar. verò in primo casu inquit, quod ingressus, & professus tenetur exire, quando verisimiliter egrediendo posset subuenire, & non egrediendo, non posset, aliàs secus. In secundo casu debet pro viribus in suo statu perseuerando eis subuenire, vel si sic non possit, tunc tenetur exire, si huiusmodi debitum, idest eorum necessitas præcessit religionis ingressum.

4 Quòd pro parentum subuentione, quando alio modo consuli non possit, Superiores regulares debeant licentiam exeundi à Monasterio concedere Religioso, vt parentibus eorum ope subueniatur, tenent idem Nauar. *commen.3. de regul. num.48. & consi.5. num.1. & 55. nu. 2, & 3. eod. tit. lib.3.* & latè Sanchez, qui plurimos congerit *lib.4. operis moralis, cap. 20.* Nec desunt, qui grauiter peccare asseuerent Superiores, qui aliter faciunt, & plures arbitrantur exire posse Religiosos in tali casu, etiam repugnante superiore, Caiet. 22. *quæst.101. art.4.* circa solutionem ad 4. Abulen. *cap.8.* Matth. *quæst. 69.* Ledesma, Corduba, & alij, quos refert Sanchez. Id autem in praxi minimè obseruatur, neque licet, semper enim in huiusmodi casibus Superiores Monasteriorum licentiam in scriptis concedunt, vt appareat, quòd egressus non est temerarius, sed permissus, & iustus. Aliàs enim esset in potestate religiosorum sub colorato prætextu subueniendi eorum parentibus, exire à Monasterio ad omnem eorum libitum, & sic se eximere ab obedientia Superiorum, qui in eiusmodi casibus debent benè considerare, an quæ proponuntur à Religiosis, vel eorum parentibus, sint vera, & super his fideles informationes habere, & an aliquo modo Religio, vel aliqua alia pia persona, vel aliena opera, quam Regularis possit subuenire, nam tunc, cum sit consultum inopiæ parentum, non potest Religiosus exire à Monasterio.

Posito

5 Posito autem, quòd Superior ob supradictam iustam causam prius ab eo bene cognitam concesserit licentiam Religioso morandi extra claustrum, durante necessitate, an possit Religiosus habitum Religionis dimittere, & Clericalem assumere? Et dicendum est quod non, quia solius Papæ est facere facultates manendi extra claustra sine habitu, secundum omnes, in cap. 2. *ne Cler, vel Monachi lib. 6. Clem.* 2. in verb. *extrinseca, de vit. & honest. Cler.* Nauar. *consil.* 14. *de Regul. num.* 3. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 22. *operis moralis*, cum sit res grauissima, & adeo à Religioso statu aliena, vt professus, etiam factus Episcopus, habitum dimittere nequeat,

ADDITIO AD QVAEST. CV.

6 Necessitas, quæ obligat filios ad subueniendum parentibus, non est sola extrema, imo nec etiam sola grauis, quæ obligaret vnumquemque ad eleemosynam, sed etiam minor, quæ facit, quod parentes indigeant obsequio filiorum in ordine ad proprium statum conseruandum, ita vt secluso tali obsequio notabile detrimentum subirent intra proprium statum. Ita desumitur ex ijs, quæ tradunt D.Th. 2.2. *quæst. vlt. ar.* 6. *in corpore*. Caiet. *qu.* 101. *ar.* 4. *in fine*. Turrecrem. *cap.* 1. *ar.* 1. *num.* 3. *dist.* 3. Nauar. *cap.* 14 *manual. num.* 14. D. Anton. 3. *par. tit* 16. *cap.* 2. §. 1. Angelus verbo *Religiosus num.* 11. Syluester verbo *Religio* 2. *quæst.* 7. Corduba *in sum. quæst.* 141. *ar.* 1. & in *Reg. S. Francis. cap.* 2. *quæst.* 6. *ar.* 1. Passarel. *ad priuileg. Minim. cap.* 41. Rodriquez *quæst. regulari* 13. *ar.* 5. *tom.* 3. Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 20. *num.* 4. Ratio est. Quia filij respectu parentum non solum habent generalem obligationem in ordine ad subuentionem, quam cœteri habent respectu proximi; sed etiam aliam magis specialem fundatam in præcepto naturali diuino Decalogi; *Honora parentes*, quæ eos obligat non solum ad subueniendum in extrema, & graui necessitate, sicut quilibet obligatur respectu proximi, sed etiam ad speciale obsequium exigitum à speciali debito contracto ratione generationis cum parentibus. Hoc autem speciale obsequium in eo consistit, quod adsit indigentiæ parentum subleuandæ quando intra proprium statum notabiliter læderentur.

7 Quod peccent filij ingredientes religionem, quando obligantur succurrere parentibus, præter eos, quos citat, & sequitur Sanchez *lib.* 4. *sum. c.* 20. *num.* 3. tradunt etiam Faeundez *præcep.* 4. *Decalog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 15. Suarez *tom.* 3. *de relig lib.* 5. *c.* 5. *num.* 12. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 35. *difficul.* 7. *n.* 8 Trullench. *lib.* 2. *in Decal. cap.* 2. *dub,* 23. *n.* 4. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure cap.* 41. *dub.* 3. *num.* 34. Miranda *tom.* 2. *manual. quæst.* 17 *ar. vlt. quæst.* 4. Bordon. *de profes. regul. cap.* 2. *quæst.* 55. ver. *dico parentibus*. Astens. *par.* 1. *sum. lib.* 1. *tit.* 14. *quæst.* 5. Gras. *lib.* 3. *consil.* 5. *de voto*. Bonac. *disp.* 6. *de præcep. Decal. quæstion. vn. punct.* 5. *n.* 4. Surdus *de alimen. tit.* 1. *qu.* 27. *num.* 12. Zanard. *par.* 2. *director. cap.* 26. Vechius *in praxi Nouit. disp.* 2. *dub.* 8. *numer.* 4. Reginal. *lib.* 18. *prax. fori pœnit. num.* 376. Portel. *in dub regul.* verbo *Nouitij, num.* 21. Politus *in Regul. Minor. cap.* 2. *nu.* 44. Peirin. *de prælato religioso quæst.* 3. *cap.* 1. *§.* 2. *n.* 69. An autem validè profiteantur, quæ faciunt pro vtraque parte attuli *quæst. canon. moral.* 54. *num.* 4. *centur.* 1.

8 An autem teneatur exire de religione, vt parentibus subueniat, non concordant Doctores. Intelligitur autem quando subintrat illa specialis obligatio, qua filius tenetur parentibus, atque adeo quando adest illa necessitas specialis, cui filij tenentur subuenire. Quidam enim volunt teneri exire de religione, etiam inuitis Superioribus. Ita Gandauen. *quodlib.* 5. *quæst.* 19. Iansen. *in concor. Euangel. cap.* 60. *in illud. Vos autem dicitis*. August. de Ancona *de potest. Papæ, quæst.* 5. *ar.* 1. Viguer. *cap.* 6. *Instit. Theolog. §.* 7. *init.* Corduba *in capit.* 2. *Regul. D. Francis. quæst.* 6. *ar.* 2. *post* 4. *opin.* Quia sicuti talis necessitas impediret professionem defectu materiæ licitæ, ita dum post emissa vota superuenit, impedit obligationem, quatenus obstat subuentioni. Alij vero distinguunt, & volunt, quod si necessitas præcessit professionem, tenentur egredi. Quia dum profitetur, afficitur tali obligatione, & proinde transit cum eadem obligatione in potestatem religionis: & insuper iniuriam infert parentibus, & proinde ea obligatio manendi in sæculo, vt subueniat, & resarciendi iniuriam illatam, durat post professionē, & ideo tenetur exire. Secus si necessitas non præcessit professionem. Ita Angelus verbo *Religiosus, num.* 31. Sylnester verbo *Religio* 3. *quæst.* 9. Nauar. *cap.* 14. *Manual. num.* 14. Cuch. *lib.* 3. *Instit. maior. tit.* 1. *num.* 126. Tolet. *lib* 5. *sum. cap.* 1. *num.* 6. Lopez *par.* 1. *Instruct. cap.* 54. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 6. *num.* 4. Tertio, Alij volunt, quod non teneatur egredi è religione, sed solum subuenire, quantum potest, salua decentia sui status. Ita D.Th. *quodlib.* 3. *ar.* 16. & *quodlib.* 10. *ar.* 9. & 2. 2. *qu.* 101. *ar.* 4. *ad* 4. Caiet. *ibid.* Alens. 3. *par. quæst.* 33. *mem.* 4. *ar.* 1. *in fine*. Supplemen. Gabr. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 1. *ar.* 5. *dub.* 2. *coroll.* 2. Liran. *in cap.* 15. *Matth. in id.* Irritum fecistis mandatum, Abulens. *quæst.* 69. *in cap.* 8. *Matth.* Turrecrem. *in cap.* 1. *ar.* 2. *num.* 6. *causa* 30. *quæst.* 1. Henr. *in cap. perueniens* 2. *num.* 3. *de iureiur.* Rosella verbo *Religio* 2. *num.* 7. Armilla verbo *Pietas num. vn.* Tabiena *ibid. in fine*. Corduba *in sum. quæstion.* 241. *ar.* 2 *in* 4. *opin. punct.* 2. Angles. *in Floribus, quæst. de voto ar.* 2. *difficul.* 13. Conrad. *tom.* 1. *respons. quæst.* 61. Passarel. *ad priuileg. Minimorum cap.* 42. Rodriquez *quæst. regular.* 57. *ar.* 3. *tom.* 2. Sà verbo *Religio, num.* 2. Quos sequitur Sanchez *li.* 4 *sum. cap.* 20. *num.* 17. Faeundez *præcep.* 4. *Decalog. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 27. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *c.* 6 *num* 3. Lezana *tom.* 1. *quæst. Regul. cap.* 24. *num.* 4. *in fine*. Laiman, *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. Faustus *lib.* 5. *Thesauri, quæst.* 126. & *quæstion.* 132. Sayr. *lib.* 7. *Clau. reg. cap.* 6. *num.* 18. Riccius *in praxi resol.* 324. *par.* 3. Donat. *in praxi rer. regul. par.* 4. *tract* 3. *quæst.* 21, *num.* 13. Quorum opinio probabilior est. Quia obligatio naturalis

subue-

subueniendi parentibus tunc solum adest, quando adest necessitas, quia prouenit à præcepto affirmatiuo, quod non obligat pro semper. Et ideo non afficit filios, nisi quatenus sunt potentes ad subueniendum, & proinde solum secundum mensuram potentiæ, quam habent in suo statu. Ex quo fit, quod non teneantur exire de religione, sed solum secundum capacitatem, quam habent intra religionem. Quia cum se tradiderint religioni, non possent se illi auferre, vt se implicent obsequiis parentum, sicut non possent auferre, quæ alteri donassent, vt subuenirent parentibus. Et hoc valet si existente necessitate validè profitentur, quia sicut non impedit validitatem, ita nec obligat ad exenndum. Secus si non profitentur validè, in quo casu haberet locum prima sententia, & nihil amplius eius ratio probat. Nec etiam vrget ratio secundæ: quia obligatio sequitur filios profitentes, & afficit secundum mensuram status, si validè profitentur, nec operatur, vt reuocari debeat, quod validè fit.

9 Ex dictis sequitur, Hanc necessitatem præbere iustam causam, vt concedi possit religioso licentia manendi extra claustra, vt subuenire possit parentibus, vt docent Nauar. *consil.* 55. *num.* 2. *de Regular. lib.* 3. *in* 2. *edit. consil.* 71. & *tom* 3. *de regular. num.* 49. Angles *in Florib. par.* 2. *quæst. de voto. ar.* 2. *diffi. ul.* 13. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 6. *nu.* 4. Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 20. *num.* 22. Hanc autem licentiam concedere posse Generalem, seu etiam Prouincialem, tradunt Nauar. & Sanchez citati Donat. *in praxi rer. regul. par.* 4. *tract.* 3. *quæst.* 22. *num.* 7. Verum hodie post Constitutionem Clementis VIII. licentia est obtinenda, vel à Summo Pontifice, vel à Sacra Congregatione.

10 Quod spectat ad habitum, non posse dimittere tradunt Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 6. *num.* 4. Nauar. *consil.* 54. *num.* 2. & 72. *in* 2. *edit. de regul.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 22. Donat. *in praxi rer. regul par.* 4. *tract* 3. *quæst.* 22. *num.* 7. & 8. Nisi accedat licentia Summi Pontificis, quia nec Sanctus Episcopus potest dimittere, ex capit. 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, vbi excommunicantur deponentes habitum propriæ religionis. Sed hæc non vrgent, quia Episcopus non habet necessitatem deponendi & excommunicatio est tantum contra temerè deponentes. Vnde idem Nauar. *tom.* 3. *de regul. numer.* 49. Supponit posse deponi, quando necessitas exigit, & sequitur Facundez *præcep.* 4. *Decal. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 28. Quia si necessitas facit licitum egressum, facit etiam dimissionem habitus.

11 Si autem religiosus maneat intra claustra, poterit ea omnia præstare in ordine ad subueniendum parentibus, quæ non sunt contra institutum, nec dedecent statum religiosum, vt observant Corduba *in summa quæst.* 141. *ar.* 2. *opin.* 4. *punct.* 2. & 5. Lopez *par.* 1. *Instruct. cap.* 54. Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 20. *num.* 19. Vnde poterit pingere, scribere, & alia huiusmodi exercere, quæ decenter per religiosos præstari possunt, subtrahere sibi de eo, quod pro vsu proprio concedit religio; eleemosynas petere pro ipsis parentibus, quod etiam licitum erit Theatinis, quia eis non interdicitur quæritare, nisi pro se ipsis, cum viuant de eleemosynis sponte oblatis. Poterit etiam apud se retinere pecuniam, nisi sit ex Minoribus, quibus interdicitur etiam tangere pecunias.

12 Verum si Prælatus deneget licentiam præstandi ea, quæ non dedeceat statum religiosum; imo etiamsi prohibeat sub pœna quoq; excommunicationis; adhuc poterit ea præstare, euitando tamen scandalum, vt tradunt Doctores *num. præced.* allegati. Quia iniustè denegat, & excedit limites propriæ potestatis, quæ non potest præualere contra obligationem præcepti naturalis, quod filios obligat ad subueniendum parentibus: & in tali casu habet religiosus facultatem à iure naturali, quod non extinguitur per professionem, quia profitens censetur se tradere religioni, saluis iis, ad quæ de iure naturali obligatur, quibus renunciare non potest & ideo petitio licentiæ non tam est petitio, quam notificatio obligationis, quam sibi inducit ius naturæ stante necessitate parentum. Ex quo fit, quod si religiosus existimet, licentiam sibi denegandam, non teneri petere, vt habet etiam Sanchez *numer. præced. citat.* quia cum sit notificatio obligationis superuenientis, ex causa vitandi incommoda, quæ superuenirent ex denegata licentia, poterit notificare. Alias tenebitur notificare, cum sit in potestate Superioris inquirere, an necessitas parentum verè subsistat.

13 In dubio autem, an Superior iniustè deneget licentiam, posse adhuc religiosum subuenire parentibus; tradit Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 20. *nu.* 19 *circa fin.* Quia in dubio tunc solum est obediendum Superiori, quando id non redundat in graue detrimentum alterius. Sed potior est illa ratio, quòd in dubio præualet ius naturale obligans filium ad subueniendum æquia, vt dictum est, habet religiosus licentiam à iure naturali, & in dubio licentia denegata æquiualet prohibitioni exequendi licentiam iuris naturalis; vnde prohibitio superuenit licentiæ: & sicuti licentia est dubia, ita etiam est dubia validitas prohibitionis. In dubio autem melior est conditio possidentis, possidet autem subditus licentiam, cum prohibitio sit posterior, & superueniat licentiæ.

An Religiosus possit agere pro iniuria sibi illata, absque superioris licentia: & an superior inuito Monacho possit eam iniuriam remittere. Quæst. CVI.

SVMMARIVM.

1 *Monachus non potest agere pro iniuria sibi illata, nisi adsit superior, & procurator.*

2 *Religiosus non habet propria iura, & in iudicialibus æquiparatur seruo &c.*

Religio-

3 *Religiosus sine licentia non potest remittere iniuriam sibi illatam.*
4 *Potest superior remittere iniuriam illatam Monacho etiam eo inuito.*

1 Resp. Non posse Monachum agere pro iniuria sibi illata, nisi Prælatus absens sit, nec procuratorem reliquerit; sed id munus superioris est, constat *ex l. sed si vnius. §. ait Prætor. ff. de iniurijs*, quæ habet, eum, qui alteri subest, non posse agere iniuriarum, si præsens sit is, cui subest, vel eius procurator; secus eo absente, nec procuratore relicto: tunc enim vt recte ait Abbas *in cap. Parochianos. num. 3.* & ibi communiter Doctores *de sententia excommunic.* tex præsumpta superioris licentia aget. ita docet *Glos. penul. cap. non decasis 12. quæst. 1.* Specul. *tit. de actore §. vnic.* Nauar. *com. 2. de regul. num. 29. & 64.* vbi alios refert. Quare potest superior, inuito Monacho remittere.

ADDITIO AD QVAEST. CVI.

2 Quod Religiosus non possit agere pro iniuria sibi illata, est communis sententia, quam tradunt Doctores *in cap. Parochianos. de probat.* præsertim Abbas. *num. 3.* Decius *in cap. in præsentia num. 223. de probat. in noua edit.* Ferrer. *num. 102.* Fran. *in cap. 2. in princip. num. 6. Ne Cler. vel Monachi.* Angelus verbo *Monasterium. nu. 1.* Rosel. verbo *Monachus. nu. 8.* Armilla *n. 12.* Syluester verbo *Religio* 8. *quæst. 4.* D. Antonin. *3. part. tit. 16. § . 7.* Plaza *de delict. cap. 47. num. 17. in fine.* Decian. *lib. 3. crimin. cap. 8. num. 15.* Ceual. *commun. contra com. quæst. 446. numer. 14.* Farinac. *in praxi tom. 1. punct. 13. de accusat. num. 24.* Gregorius Lopez *l. 10.* verbo *Su mayoral. tit. 9. part. 6.* Quos alijs allegatis sequitur Sanchez *l. 6. sum. cap. 12. num. 5.* Euerard. *in Topica loco A seruo ad Monachum. numer. 4.* Clarus *lib. 5. §. fin. quæst. 58. num. 25.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2 tractat. 12. quæst. 34. num. 1.* Et ita desumitur ex cap. *Placuit. 16. quæst. 1.* ibi. *Neque alijs quibuscunque negocijs se implicare, quia mundo mortuus est.* & cap. *In præsentia de probat.* Ratio potissima est. quia non est sui iuris, nec habet velle, & nolle, nec aliquid proprium, vt tradunt Doctores *in cap. cum dilecta, de rescrip.* & Authen. *Causa, quæ fit cum Monacho. C. de Episc. & Cler.* Vnde in hac materia religiosus æquiparatur seruo, & filiofamilias iuxta regulam, quam notant Doctores *in l. cum fund. §. seruum tuum. ff. si cert. pet.* vbi Salyc. Bal. *in l. fin. ff. de nox. act.* Io. Andr. *in cap. quæ à iure. de reg. iur. in 6.* Innocent. *in cap. cum olim. 2. de priuil.* Contra seruos autem & filios familias non potest formari iudicium. *l. Lis nulla.* & *l. Vix. ff. de iudic.*

3 Hinc autem fit, quod non possit religiosus remittere iniuriam sibi illatam, sine licentia superioris, vt tradunt Butr *in cap. Parochianos. num. 6. de sent. excomm.* Hostiens. *nu. 3.* Cardin. *n. 2.* Anchatan. *n. 4.* Dec. *in cap. in præsentia num. 223. de probat. in noua edict.* Ferrer. *num. 102.* Franc. *in rubr. de testib. in 6. n. 65.* Sanchez *lib. 6. sum. cap. 12. num. 7.* Farin. *in Praxi par. 1. quæst. 13. de accusat. num. 28.* Donat. *in praxi rer. regul. par. 2. tract. 72. quæst. 34 numer. 2.* Quia non est sui iuris; & ideo non potest cedere iuri actionis iniuriarum.

4 E contra verò potest superior *remittere iniuriam* illatam Monacho, etiam ipso inuito, vt tradunt Ascan. Clement. cum alijs. *De patria potest. c. 6. effect. 8. num. 4. tom. 8. tract. par. 2.* Nauar. *Coment. 1. de Regular. num. 64.* Sanchez *lib. 6. summ. cap. 12. numer. 6.* Quia scilicet omnia iura religiosi translata sunt in superiorem; nec religiosus habet velle, aut nolle legitimum, quod in rationabilibus *resistere* possit voluntati superioris. Et quamuis Farinace. cum alijs *par. 1. prax. quæst. 13. de accusat. nu. 26.* verbo *Nec prætermittendum.* dicat: Nec solum Monachum, nec solum Monasterium, seu superiorem posse remittere iniuriam, sed solum vtrumque; non est admittendum, quia religiosus seorsim à superiore, & Monasterio, non habet ius aliquod proprium, sed omnia iura ipsius sunt in manu religionis. An autem requiratur Capitulum Conuentus, pendet ex statutis, & consuetudinibus cuiuscumque religionis.

An Monasterium possit ex persona Monachi retrahere. Quæstio CVII.

SVMMARIVM.

1 *Ius retractus ex persona Monachi non transit in Monasterium.*
2 *Priuilegium non egreditur personas priuilegiatas.*
3 *Priuilegium retractus conuenit ratione sanguinis, seu familiæ.*

1 Resp. Negatiuè, quia cessat ratio retractus cum Monasterium non sit de genere, & familia venditoris; imo nec illa res per Monasterium retracta, fit amplius in familiam reditura. Sic tradunt Tiraquel. *num. 20.* Aluaradus *de coniecturata mente testat. lib. 2. cap. 4. initio numer. 4.* Spino, *Specul. testam. Gloss. 12. princip. num. 26.* Sanchez *lib. 7. cap. 24. num. 26.*

A D·

ADDITIO AD QVAEST. CVII.

2 Ita tradunt Tiraquell. *De retractu lignag. §.1. gloss.8.num.19.* citans Gullielm. Benedict. & Cassan. Gomez *ad l.70.Tauri.num.9.* Cifuent. *qu.* 15. Azeuedo *l.7. num.26. tit.11. lib.5. recopilat.nouæ.* Matienzo *ibid. gloss.2. num.* 20. Caldas *de renouat. emphyteus.quæst.19. numer.*8. Quia ius retractus est ex priuilegio concesso sanguini, seu familiæ, & non egreditur personas priuilegiatas cap. *priuileg. de priuileg. in 6.* Idem Tiraquel. §.26.*gloss.1.numer.60.* Sued. *consil.* 103. *num.14.* & in terminis inquilinatus considerauit Rota *decis.540.num.2.par.2. recent. & decis.386.numer.1. coram Merlino.* & in Romana *Inquilinatus 1.Iunij . . . coram Lancellotto.* Cum autem Monasterium non sit de familia, nec trahat sanguinem, non habet fundamentum priuilegij.

An Monasterio vendente rem ad vitam Monachi, competat proximiori consanguineo Ius Retractus? Quæstio CVIII.

SVMMARIVM.

1 *Proximiori consanguineo non competit ius retractus, vendente Monasterio, ad vitam Religiosi bona sibi obuenientia ratione ipsius.*

2 *Consanguinei Religiosi non habent iura sanguinis respectu Monasterij.*

1 Resp. Negatiuè: & ratio est, quia cum res illa desierit esse Monachi, translataque sit in Monasterium, iam è familia, & sanguine exiuit, & ita docent Sanchez *operis Moralis lib. 7. cap.14. num.28.* qui multos allegat Doctores, asserentes sic consultum, & lite agitata tribus sententijs decisum.

ADDITIO AD QVAEST. CVIII.

2 Ea ratio, quæ facit, quod non posʃit Monasterium retrahere ex persona Monachi, facit etiam, quod consanguineus non possit retrahere vendente Monasterio: quia scilicet, vt dictum est ad *praeced. quæst.* priuilegium retractus fundatur in iure agnationis, & sanguinis, quod non conuenit Monasterio, quod licet acquirat iura Monachi, non tamen acquirit iura sanguinis. Et proinde nec consanguinei religiosi habent iura sanguinis respectu Monasterij, præsertim cum sit persona ficta, & ideo nec fundamentum talis priuilegij. Et hanc conclusionem tradunt Gómez *ad l.70. Tauri. num.10,* Cifuentes *quæst.16.* Peralta *in l.cum patronus.num.37.ff. de legat.2.* Azeuedo *l.7.num.29.tit.11.lib.5. nouæ recopil.* Matienzo *ibid. gloss.2. num.22.* Spinus *in Speculo testam.gloss.12. num.28.in fine.* Villadiego iun. *in Foro iuzgo, lib.4. tit. l.12. in fine.* quos sequitur Sanchez *citat in quæst.*

Quid si Prælatus alicuius Religionis concedat licentiam Religioso, vt depositarius sit, & depositum deinde culpa Religiosi expensum sit, Monasterium teneatur de deposito illo? Quæst.CIX.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium non tenetur de deposito apud Monachum, etiam si culpa illius pereat, nisi quatenus verteretur in vtilitatem Monasterij.*

2 *Nec tenetur Superior tradere Monachum pro noxa.*

Cui competat actio, si depositum surripiatur.

3 *Superior punire debet religiosum si eius culpa pereat depositum.*

4 *Constare debet euidenter, depositum versum fuisse in vtilitatem Monasterij, vt teneatur resarcire.*

5 *Depositarius non tenetur, nisi ex lata culpa, aut dolo.*

6 *Quid si pecunia deponatur numerata.*

Numeratio pecuniæ, quando transferat dominium.

1 Resp. Negatiuè, nisi quatenus res deposita in Monasterij vtilitatem conuersa sit, quod scilicet ex illo factum est locupletius, quia delictum Monachi non obligat Monasterium ad illud resarciendum, nisi quatenus ex eo Monasterium factum est ditius, *cap. delictum, de reg. Iuris in 6.* atque ita tradunt Molina *tom.1.de iust.disp.525. col. antepenult. vers. non solum.* Leonardus *lib.1.de iust.cap.27.dub.3.num.12.* qui bene addit, idem dicendum esse si depositum sit apud Abbatem. Quia neque ex delicto peculiari Abbatis tenetur Monasterium; siquidem Monasterium rem illam non accipit in depositum, nec Monasterium tenetur de damno per Monachum

chum dato, nec ipsum Monachum pro noxa tradere, vt bene docet Nauar. *commen.2. nu.61. de Regular.* Quod Religiosus sit liber homo, res inæstimabilis, & ideo commutari nequeat pro noxa æstimabili.

2 Quare minus bene Florianus *l.si seruus communis. §. serui autem, num.2. ff. ad legem Aquiliam*, ait teneri Abbatem de damno dato per seruum fugitiuum. Nec quando res deposita erant apud Monachum, vt nullo modo teneatur Monasterium de illis, nec competit actio aliqua Abbati circa illas, sed soli Domino, quia nullum ius habet in illas Monasterium. Sic Innoc. *cap.cum olim. el 2.num.4.de priuileg. & ibi* Hostiens. *num.14.* D.Antonin. 3.*par. tit.16. cap.6. §.7.* Rossela verbo *Monachus num.9.* & ibi Tabiena *quæst.12. numer.13.* Syluest. verbo *Religio 6. quæst.8.* Quod tamen ad hunc sensum intelligo, vt non possit Abbas res illas petere actione rei vendicationis.

3 Cæterum, si in eo conseruando delinquat Monachus, poterit puniri ab Abbate, tanquam à suo legitimo superiore, vt bene docet Molina *tom.2.de Iust.disp.525. col. antepenult.vers. non solum*. Item poterit Abbas præcipere Monacho, ne amplius depositum retineat vel illam rem depositam auferre, vt securiùs in Monasterio custodiatur.

ADDITIO AD QVAEST. CIX.

4 Resolutio præfata quæstionis habetur ex cap. *grauis 1. de deposito*. ibi. *Cum non constet pecuniam tuam, quam ille vir furatus est, in Ecclesiæ vtilitatem conuersam, non debemus de iure contra canonicos eiusdem Ecclesiæ præeise intentare iussionis instantiam, vt tibi eamdem reddant pecuniam personæ, non Ecclesiæ commendatam*. Et ex cap. *Quod quibusdam, de fideiuss.* ibi. *Non tenentur Conuentus aliquatenus respondere, nisi forte in vtilitatem domus manifestè constiterit redundasse*. Ex quibus constat, quod Monasterium non subest alicui oneri resarciendi, nisi quatenus depositum in eiusdem vtilitatem sit conuersum: & vt insurgat talis obligatio in Monasterio, debet de hac conuersione manifeste constare: vt declarant illa verba. *Nisi manifestè constiterit*.

5 Imo neque Religiosus ad aliquid tenebitur, nisi interuenerit dolus, aut lata culpa, quia ex hoc tantum capite Depositarius tenetur. *l. Quod Nerua ff.depositi.* & *l.sicut certo.§.Nunc videndum.ff.commodati*. & tradunt Riminal. Sen. *consi.95.num.7. lib.2.* Grat.*consil.94.num.37.lib.2.* Menoch. *consil.353.numer.2.* Ias. *consil.98.num.5.lib.2* Honded. *consil.90. num.15.lib.2.* quos sequitur Rota *decis.188. nu.4.coram Merl.* proinde à fortiori non tenebitur Monasterium, cum neque illius culpa interueniat, neque sustineat personam depositarij; quæ duo requiruntur, vt quis teneatur ratione depositi. Vnde solum Monasterium teneretur, si procurator nomine Monasterij accepisset depositum, & ex culpa lata ipsius, aut dolo perijsset. Quod à contrario sensu desumitur ex cit. cap. *Grauis 1.de deposito*.ibi. *Personæ, non Ecclesiæ commendatam*. Ergo si fuisset Ecclesiæ commendata, teneretur.

6 Sed quid, dum deposita fuit pecunia, numerata fuit? videtur enim ex hac numeratione dominium transire in depositarium, & eiusdem periculo perire, & proinde obligari ad tantumdem, iuxta id quod tradit Iason *in l. si quis nec causam num.25. ff.si cert.pet.* Verum secluso dolo, aut lata culpa neque ex hoc teneretur religiosus, seu Monasterium ad aliquid, quia talis numeratio non transfert dominium, nisi quando deponitur pecunia apud negociatorem, quam propriæ immiscet, & negociationi exponit; non autem quando deponitur apud eum, qui non est ea vsus, in proprium commodum, iuxta ea, quæ notant Alber. & alij *ad l.certi conditio S.fin.ff.si cert.pet.* vbi etiam Salycet. *nu.13.* Inn.*in fin.* verbo. *Dic ergo*. Paris.*consil.131.num.11. lib.4.* Gabr. *concl.2. n.5. de reb.cred.lib.3.* Mantica *de tacit. & ambig. conuen. lib.10.tit.9.nu.25.* Merlin. *decis.188.num.7.* & alij ad Glos. in *l.die sponsaliorum.* verbo, *Condemnatus. ff.depositi*.

An si superior Regularis videat res apud Monachum depositas surripi à Monacho vel aliàs culpa illius perire, nec obstet, potens facilè obstare, teneatur de deposito? Quæstio CX.

SVMMARIVM.

1 *Superiores videntes res depositas apud Monachum surripi, aut eius culpa perire, si non obstent, cum possint, tenentur de deposito.*

Discrimen inter superiorem regularem, & confessarium in non obligando ad restitutionem.

2 *Superiores tenentur ad pœnam, dum permittunt perire deposita apud subditos, non ad satisfactionem.*

1 Resp. Quòd aliqui dicunt peccare quidem, sed non teneri Monasterium, aut ipsum Abbatem restituere, Monacho non restituente, quòd res illæ soli personæ Monachi commendatæ fuerint: sed potest amplius probari, quòd superior Religionis in olorum Religiosorum bonum,

bonum, & vtilitatem creatus fit, non autem, vt indemnitati aliorum prospiciat, sicut probabilissima sententia sustinet, Confessarium omittendo obligare pœnitentem ad restitutionem, non esse restitutioni obnoxium, eo quod eius officium in solam pœnitentis vtilitatem institutum sit. Atque ita docet Hostiens. *cap.1. num.14. de deposito*. Tabiena verbo *Monachus, nu.13. quæst.11.* & ibi Armilla, *numer.13.* limitans, nisi Abbas esset talis persona, quæ prohibere debuisset.

Sed verius est, teneri restituere, quia latum est discrimen inter Religionis Prælatum, & Confessarium: hic enim in solam pœnitentis vtilitatem institutus est: ille autem, etsi per se primo in Religiosorum bonum, est tamen institutus etiam vt Iudex Religiosorum, & vt illos tamquam Iudex coerceat, & puniat. Quare sicut lege Iustitiæ tenetur Religiosum cogere, vt depositum illud Domino poscenti restituat: ita eadem lege tenetur impedire damnum, quod inferri ab ipso videret, & potest impedire. Et confirmatur, quia etsi confessarius à creditore requisitus, vt compellat pœnitentem ad restituendum, omittat compellere, non tenetur restituere, quia non est Iudex inter partes. At Prælatus Religiosorum non compellens Religiosum restituere parti petenti, tenetur vtique, & ideo hanc partem sustinent D. Antoninus *3.par.tit.16.cap.6.§.7.* Syluest. verbo *Religio. 6. qu.8.* Tapia *auth. Ingressi §. sua. cap.18. nu. 17. de sacros. Eccles.*

ADDITIO AD QVAEST. CX.

1 Verum cùm dominium bonorum omnium sit apud Monasterium, non autem apud superiorem, vt notant inter alios Nauar. *com.2. num.3. & 8. de regul.* Tapia *Authent. Ingressi*. verbo. *Ipso ingressu. cap.3. num.71. Cod. de sacros. Eec.* Mendoza *quodlib. 8. conclus.1.* Rodriquez *quæst. reg.29. artic.5.* Sanchez *lib.7. sum. cap.18. num.11.* & communiter, & proinde superior sit purus administrator, de quo satisfaciet pro deposito, quod perire non impedijt? Rursus, cùm Ecclesia non teneatur de deposito non sibi, sed personæ commendato, Cap. *Grauis.1. de deposito*, & notat Sanchez *lib.7. sum. cap.14. num.29.* & ipsemet Auctor id probat *quæst. præced.* nec etiam tenebitur Monasterium ex eo, quod Superior permisit depositum perire; Vnde cum Monasterio non teneatur, nec Superior habeat, vnde possit satisfacere; imo nec habere possit, tenebitur solum ad pœnam, non autem ad resarciendum.

An Monasterium iuuari possit beneficio restitutionis in integrum, quando dolo in re deposita deliquerit; & quando depositum factum censeatur Monasterio? Quæstio CXI.

SVMMARIVM.

1 *Quando Monasterium delinquit dolo circa rem depositam, non iuuatur beneficio restitutionis in integrum.*
Quid si lata culpa?
2 *Qui teneant Monasterium restitui stante lata culpa.*
3 *Monasterium, quando non teneatur deposito.*
4 *Depositum quando censeatur factum Ecclesiæ, seu Monasterio.*

1 Resp. Minimè iuuari beneficio restitutionis in integrum, quia Ecclesia æquiparatur minori, *cap.1. de restit. in integrum*. At minor non restituitur, quando præcessit dolus, Sfortias Oddo *de restit. in integr. par.2. quæst.83. tit.10. art.2.* Atque ita docent Io. And. *cap.1. num.2. de deposito*. & ibi Imola *num.6. & Card. num.2. notab.2.* Quod si solum esset in lata culpa, dicunt Io. And. & Card. ibi, adhuc non competere sibi restitutionis beneficium, quòd lata culpa æquiparatur dolo.

ADDITIO AD QVAEST. CXI.

2 Monasterium delinquens cum lata culpa circa rem apud se depositam, iuuari beneficio restitutionis in integrum, tenet Imola *in cap.1. num.6. de deposito*. Sfortias Oddo *de restit. part.2. qu.83. art.4.* probans Minorem restitui in integrum, etiamsi fuerit in lata culpa. Est autem eadem ratio de Minore, & Monasterio, quia Ecclesia fruitur priuilegijs Minorum. Cap. 1. & Cap. *Auditis. de in integrum restitut.*

3 Imo quod Ecclesia non teneatur deposito, etiã quando culpa ipsius perijt, tradunt Innoc. *in cap.1. num.1. de deposito*. Hostiens. *n.3.* Io. Andr. *n.4.* Abbas *n.10.* Henriq. *nu. 2.* Et subdit Abbas, quod falsum hoc est verum, quando opus esset distrahere immo-

immobilia, aut mobilia pretiosa, cum qua limitatione mihi probatur. Quia cum Ecclesia non possit immobilia, aut res pretiosas alienare, nec etiam potest obligare; & ideo, quando acceptat depositum, obligatio de dolo, aut lata culpa, quæ afficit depositarium, non extenditur in Monasterio ad res pretiosas, aut immobiles.

4 Quando autem depositum censeatur factum Ecclesiæ, seu Monasterio, quod in titulo *quæst.* fuit propositum, sed non resolutum.

Resp. Tunc censeri factum Monasterio, quando Collegialiter à repræsentantibus Monasterium, aut Ecclesiam acceptatur: aut quando Collegialiter dat alicui facultatem acceptandi, & ipse nomine Capituli, aut Ecclesiæ acceptet. Ita desumitur ex cap. 1. *de deposito*. Vbi Gloss. verbo *Persona*. Abbas *n.* 10. Cardin. *n.* 7. *q.* 9. Ancharan. *in fine*. Gregor. Lopez *l.* 7. verbo. *Perlado tit.* 3. *par.* 5. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 14. *num.* 37. Tunc enim depositum acceptatur nomine publico ipsius Monasterij.

An Religiosus ad Episcopatum promotus, teneatur ad vota Religiosi status. Quæstio CXII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus factus Episcopus non absoluitur à castitatis voto, nec obedientia, sed remanet erga Pontificem.*
2 *Nec absoluitur à voto paupertatis.*
3 *Episcopus cui acquirat, quando acquirit iure hæreditario.*
4 *Religiosus Episcopus absoluitur à votis, iuxta sati communem sententiam.*
5 *Absoluitur à iugo monasticæ professionis.*
6 *Absoluitur à voto obedientiæ.*
7 *A voto etiam paupertatis.*

1 Resp. Veriorem opinionem esse, Religiosum creatum Episcopum in primis non absolui à voto castitatis, & obligatum esse obedire Pontifici peculiari voto obedientiæ, vltra generalem ab omnibus fidelibus obedientiam, & vltra peculiarem debitam ratione *iuramenti obediendi* ipsi, quod omnes Episcopi præstant. Quod in proprijs terminis tradunt Henriq. *lib.* 10. *de sacr. ord. cap.* 33. Suarez *tom.* 2. *de Relig. tract. de voto lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 10. & clarè colligitur ex S. Bonauentura, & Ricardo dicentibus obedientiam debitam Prælatis Religionis deberi post Episcopatum Papæ, & ex Soto, Emmanuele Sà, & Petro Ledesma dicentibus, mutari obedientiam Prælatis debitam, in obedientiam ipsi Pontifici; immo, cum Pontifex sit generalissimus omnium Religionum Prælatus, cui cum potissimum à Religiosis emittitur votum obedientiæ, non mutatur obedientia aliorum Prælatorum in hanc, sed ea cessata, *manet* hæc.

2 De voto autem paupertatis non leuis est inter Doctores controuersia: & verissima sententia est, eum non absolui à paupertatis voto, nec effici Dominum redditum Ecclesiasticorum, sed solum administratorem: & ratio potissima est, quia vota à talibus Episcopis in Religione emissa non relaxantur, nec limitantur, nisi quatenus illorum obseruantia obstet executioni muneris Episcopalis, tanquam maiori bono. Sed huic minimè obstat abdicatio omnis dominij, dummodo tales Episcopi liberam habeant administrationem omnium bonorum Ecclesiasticorum, vt ea in quoslibet vsus decentes expendant.

3 Nec obstant, quæ in contrarium adduci possunt, quod Religiosus creatus Episcopus eximatur à paupertatis voto, & efficiatur verus Dominus redditum Ecclesiasticorum instar Episcoporum sæcularium, *ex cap. vnico* 18. *quæst.* 1. vbi de Religioso Episcopo sic dicitur: Velut legitimus hæres paternam sibi hæreditatem postea Iure vendicandi potestatem habet: si enim sibi acquirit, vendicatque, verum dominium habet. Vendicare enim & sibi acquirere, solis veris dominis competit, *l. in rem ff. de rei vendicat.*

Quia respondetur cum Gloss. *in d. cap. vnico, verbo legitimus*, iuncto verbo, *Restituat*, Religiosum Episcopum factum non acquirere ius successionis per Episcopatum, si illud antea habebat, existens Monachus, vt constat *ex cap. si qua mulier* 19. *quæst.* 3. *& l. Deo nobis, C. de Episc. & Cler.* sed per Episcopum fit, vt quicquid in posterum acquirat, non Monasterio, vt prius acquirebat, sed suæ Ecclesiæ comparet. Quare, vt optimè ait Sanctus Thomas *quæst.* 88. *art.* 11. *ad* 4. *& quæst.* 185. *art.* 8. *ad* 3. *&* 4. *sentent. dist.* 38. *quæst.* 1. *art.* 4. *quæstiunc.* 1. *ad* 5. non vendicant paternam hæreditatem, quasi propriam, sed quasi Ecclesiæ debitam: nec enim confertur eis ea facultas, vt acquiratur dominium, sed vt fiat accessio bonis Ecclesiasticis, quæ administrant, sicut fieret ex omnibus alijs bonis, quæ quomodocumque tales Episcopi acquirerent; ita, vt quemadmodum omnia, quæ acquisiuissent, cum erant Religiosi, pertinerent ad Ordi-

Ordinem suum, ita, quæ postea facti Episcopi acquirunt, comparent suæ Ecclesiæ. Neque obstat, quod vlterius in contrarium dici posset, quod eodem prorsus modo adiudicatur sua portio Episcopo seculari, ac regulari, cum libera transferendi in alium dominij administratione, & propterea nihil deest, quominus dominium habebat. Quia respondetur negando eodem modo adiudicari, quia Episcopus secularibus adiudicatur tanquam veris Dominis: at regularibus non committitur dispositio eorum bonorum tanquam Dominis, sed tanquam administratoribus, & œconomis Ecclesiæ.

ADDITIO AD QVAEST. CXII.

2 Quamuis communis sententia sit, Regularem factum Episcopum non absolui à votis, nisi quatenus non conueniunt cum statu Episcopali: Satis etiam communis est, quod omnino absoluatur, & ita tradunt Anglef. *in Flor.par.2.quæst.de voto art.2. post diffinal.12.dub.5*, Ouand. *in 4.dist.38.propos.*17. Medina *de sacra hominum contin.lib.5.cap* 26.*&* 27. Hurtad. *De fide, spe, & charit. disp.*160.*sect.*5.§.65. *& sequen.* & probabile putant Villalob. *part.2.sum. tract.*35. *diffic.*40. *num.*6. Vnde secundum hos Doctores, votum castitatis non manutenererur ratione status Religiosi, sed ratione Ordinis sacri, cui est annexum.

5 Et habet hæc sententia firmum fundamentum in cap. *statutum*.18.*quæst*.1. ibi. *Quem canonica electio à iugo Monasticæ professionis absoluit, & sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit*, vbi ponderandum est, quod absoluitur à iugo monasticæ professionis. Iugum autem importat totum illud onus, quod sibi per professionem imposuit, quod portare tenetur: hoc autem onus, seu iugum, præcipuè, & secundum substantiam consistit in votis essentialibus, quia regulares obseruantiæ sunt quid accessorium.

6 Quò ad votum obedientiæ, præter citatos *numer*.4. tenet etiam Palat. *in 4. dist*.38. *disp.* 1. *post n. conclus.*8.*vt ergo; in fine*. Et certè quomodo esset absolutus à iugo Monasticæ professionis, si portaret iugum voti obedientiæ, quod est principalior, & substantialis pars huius iugi? Nec iuuat, quod remaneat solum respectu Pontificis, quia hoc non esset absolui, sed restringi personas, quibus subijceretur. Et ad quid si maneret, tot promissiones, tot iuramenta exigerentur à Regulari quando consecratur Episcopus, nam si maneret votum obedientiæ, licet tantum quò ad Summum Pontificem, maneret cum eadem obligatione, quam habebat antea intra latitudinem Regulæ, & Pontifex posset præcipere omnia, quæ sunt secundum regulam? Vnde nullo modo eximeretur à iugo.

7 Quod liberetur à voto paupertatis, præter cit. *num* 4.*&* 60. tradunt etiam Sotus *lib.*7. *de Iust. & iure.quæst.*4.*art.*2.*ad vlt.* & *lib.*10.*quæst.*5. *ar.*7.*vers. Dicendum ergo*. Vasq. 1.2.*disp.* 165.*cap.*8.*numer.*91. *&* 104. & *Opusc.de reddit.Ecclesiast.cap.*3.*nu.*27. Gratian. *regul.*320. *num.*4 Alphons.de Leone *de officio Confessar.part.*1.*resol.*11.*num.* 178. Marquez *lib. de Origine Bremit. August.cap.*6.§.4. *&* 5. Cœlest. *in Compend. Theol. moral.tract.*6.*cap.*7. *num.vlt.* Vvading. *de contract. disp.*2. *dub.*2.§.2.*num.*7. Solorzan. *de iure Indiar. tom.*2.*lib.*3. *cap.*10. *num.*49. Diana *par.*3.*tract.*2. *resol.*50. Et præter ponderata ex dicto cap. *Statutum*, ponderanda sunt etiam verba illa, *Velut legitimus hæres paternam sibi hæreditatem iure vendicandi potestatem habeat*. Ratione voti paupertatis non habebat ius ad hæreditatem, sed totum ius erat translatum in monasterium: vnde si acquirit tale ius, cessat votum paupertatis, cum sit incompossibile cum ipso. Præsertim quia sibi, & non monasterio vendicat. Dictio enim *sibi*, est personalissima, & denotat proprietatem, & proinde faciet hæreditatem sibi propriam, quod pugnat cum voto paupertatis.

An integrum sit Episcopis Religiosis testari de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis, & an de licentia Summi Pontificis? & quid tunc in licentia teneantur exprimere?

Quæstio CXIII.

SVMMARIVM.

1 *Religiosis Episcopis non licet testari.*
2 *Quid explicare debeant pro obtinenda licentia testandi, vt valida sit.*
3 *Regularibus cur interdicta licentia testandi.*
4 *Licentia testandi non est neganda Episcopis regularibus, ex eo, quod sint administratores.*
5 *Nec ratione voti paupertatis.*
6 *De iure non liceret testari, licet tamen ex aequitate iuris.*
Dispositio non potest conferri in tempus, in quo cessat dominium rei.
7 *Licentia testandi concessa Episcopis religiosis, non consumitur prima vice.*
8 *Episcopus regularis pro licentia testandi de patrimonialibus quid debeat explicare.*

1 Resp. Quòd verior, & tutior opinio est, non esse integrum eis testari. Ratio est, quia paternam hæreditatem, & quicquid aliud vndecunque acquirit Religiosus Episcopus, acquirit suæ Ecclesiæ, cum sola libera administratione, vt constat *ex cap. vnico* 18. *qu.*1. Administratio autem morte finitur, ex qua testamentum incipit valere, *ad Hebr.*9. Ergo non est ei integrum disponere post mortem, quod per testamentum. & ita docent D. Thomas 22.*qu.*185.*art.*8. *ad* 3. Io. Andr. *in cap.*...*nu.*6.*de testam.* & ibi Anton. *num.*9. & quamplurimi alij Doctores relati à Sanchez *lib.*6.*cap.*6.*num.*10. *operis moralis.*

2 Religiosum autem Episcopum obtinentem à Pontifice licentiam testandi, etiam ad pia opera, teneri explicare duplex impedimentum, vt dispensatio legitima sit: alterum se esse Religiosum: altorum autem se esse Episcopum. Quod duplici hoc impedimento ad testandum affectus sit. Ita docet Henriquez *lib.*10.*de sacr. ordin.cap.*33.*num.*3. *& num.*4. & Sanchez *loco cit.* Quod intelligendum est in casu, in quo talis Episcopus vellet testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, de his enim solis nequeunt testari Episcopi sæculares. Si autem velit de omnibus patrimonialibus, vel propria industria acquisitis, per testamentum disponere, sufficit explicare se esse Religiosum; quia huic testandi facultati non Episcopalis status, sed solus Religiosus obstat.

ADDITIO AD QVAEST. CXIII.

3 Quod Regularibus sit interdicta licentia testandi, constat ex cap. *Quia* 19.*quæst.*3. vbi Gregor. Pontifex respondet, quod, *Ingredientibus Monasterium conuertendi* (conuersionis) *gratia, vlterius nulla sit testandi licentia: sed res eorum eiusdem Monasterij iuris fiant, aperta legis definitione decretum est.* Et ratio clara est, quia sunt totaliter in potestate religionis secundum omnia sua iura temporalia, & ideo vt destituti omni iure proprio, non habent, quid in alium transferant. Vt autem quis possit testari, non debet esse in potestate alterius. Instit. *Quibus non est permis. fac. testam.* Quod est intelligendum, vt qui absolute sunt in potestate alterius, testari non possint; nam etiam Clerici sunt in alterius potestate, & tamen testari possunt de patrimonialibus, & cœteris bonis, quæ aliunde, quam ex titulo Ecclesiæ ipsis obuenerunt. Auth. *Presbyteros. C. de Episc. & Cler.*

4 An autem hæc inhabilitas consequatur Episcopos assumptos ex religiosis, atque etiam Cardinales. Nonnulli putant non consequi, sed posse testari. Ita Hosticns. *in cap.*10. *num.*5.*de testam.* Medina *lib.*5.*de sacr. hominum contin.cap.*26. Sa verbo *Episcopus num.*11. Gratian. *reg.*320. *num.*4. Rodriquez *tom.*2.*sum.cap.*7.*num.*5. & probabile putat Sanchez mox citandus. Quia libera administratio, quam habent, sicut sufficit ad donandum in vita, ita etiam ad donandum causa mortis. Communis tamen sententia est in contrarium, pro qua Sanchez *lib.*6.*sum. cap.*6. *num.*10. refert supra triginta Doctores, & sequitur. Quia administratio, quam habet, finitur morte; & ideo non se extendit ad tempus testamenti, quod incipit valere tantum post mortem. Verum hæc ratio non est alicuius momenti, quia etiam dominium morte finitur, nec adest, quando incipit valere testamentum, & tamen in virtute dominij continuati vsque ad mortem valet testamentum; cur ergo non valebit in virtute liberæ administrationis, quæ vsque ad mortem continuatur?

5 Nec etiam videtur obstare votum paupertatis; tum quia in probabilissima sententia, vt dictum est *ad quæst. præced.* remanent absoluti. Tum quia, si non remanerent, nec etiam cum licentia Pontificis possent testari, quia non potest facere Pontifex, quod ligatus voto paupertatis exerceat actum dominij, & proprietatis, cum per tale votum excludatur omnis proprietas, & dominium. Cap. *Cum ad Monasterium. de statu Monachor.* Nec dispensare potest, nisi existente rationabili causa, ratione cuius votum aut damnosum fiat, aut sit impeditiuum maioris boni, & vt plurimum absque tali causa concedit licentiam testandi ex mera gratia, quod satis indicat, cessasse votum paupertatis.

6 Vera ergo ratio est, quia cum de iure sit, quod non liceat conferre dispositionem in tempus, in quo res non sunt amplius sub disponentium dominio, & per testamentum dispositio in tale tempus conferatur, *l. Quod sponsæ. Cod. de donat. ante nupt.* sequitur quod de iure non sit licitum testamentum, quia per ipsum testans confert dispositionem suarum rerum post mortem, quo tempore res non erunt sub eius dispositione. Quare ex æquitate, & gratia per priuilegium conceditur, quod dispositio ipsius se extendat ad tempus illud, vt notat Accursius *in l. Illa institutio.* verbo *Pendere. ff. de hæred. instit.* Padill. *in l. eam quis, num.*12. *C. de iur. & fac. ignoran.* testans de communi. Matienzo *lib.*5. *recopilat. l.*1.*gloss.*10. *numer.*17. *tit.*4. *de testam.* Vnde non possunt testari nisi ij, quibus id à iure conceditur. Episcopis, autem & Cardinalibus religiosis non conceditur, & ideo requiritur, specialis licentia. Et hæc ratio valet, etiamsi liberentur voto paupertatis, quia cum iam amiserint talem licentiam ex vi voti, non eam recuperant ex eo, quod votum cesset, sed opus est positiua causa, quæ ipsam restituat, cum non sequatur liberam hominis voluntatem, sed fit ex indulgentia iuris. Ius autem hanc facultatem ipsis non restituit, imo eos obligat, vt bona, quorum dominium acquirunt, etiam iure hæreditario, restituant Ecclesiæ, vt in cap. *statutum.* 18. *qu.*2.

7 Est autem aduertendum, quod licentia testandi concessa Episcopis, & Cardinalibus religiosis, seu etiam non religiosis, non consumitur per primam

vicem

vicem, seu testamentum, sed possunt plura & plura testamenta facere, vt contra Dec. Socin. iun. & Couarruu. tradunt Fernandez Tel. *ad l.4.Tauri n.6.* Matienzo *in l.3. gloss.3. num.5.in fine tit.4.de testam. lib.5.noua recopilat.* Quia licentia est de testamento cum effectu, seu est quod dispositio possit sortiri effectum, quando non erunt res sub disponentis potestate, & ideo est de testamento variabili vsque ad mortem.

8 Ex quibus colligitur, quod non subsistit, quod habetur in fine *quæst.* nempe, quod si Episcopus religiosus testari velit de bonis patrimonialibus, aut propria industria acquisitis, sufficit, quod explicet, se esse religiosum, nec requiri, quod explicet, se esse Episcopum. Nam explicando se esse religiosum, explicat quidem inhabilitatem ad testandum, quam subijt ratione status religiosi: sed non explicat, quod bona, de quibus testari velit, sint de iure post eius mortem addicta Ecclesiæ, iuxta dictum cap. *statutum.18.qu.1.* & ideo licentia non se extendet ad tollendum hoc impedimentum, dum non explicatur, cum concedatur circa id, quod petitur.

An Religiosus Episcopus teneatur ad obseruantias regulares, & si eas transgrediendo culpam aliquam incurrat?

Quæst. CXIV.

SVMMARIVM.

1 *Obseruantiæ regulares sunt triplicis generis.*
2 *Ad quas Episcopus Regularis teneatur.*
3 *Ad nullas tenetur sub culpa etiam veniali.*
Obligatio ad ipsas est solum ex honestate rationis.
4 *Episcopus regularis non tenetur sub aliqua pœna ad obseruantias regulares.*
5 *Nec sub aliqua culpa.*
6 *Neque ex morali honestate.*
Regulares obseruantiæ non egrediuntur terminos religionis.
Naturalis discursus non concludit obligationem in Episcopo ad obseruantias regulares.

1 Resp. quòd D. Tho. 22. *quæst.* 185. *ar.*8. triplicis generis obseruantias regulares distinxit. Primi generis sunt, quæ Pontificio muneri non obstant, immò valde conferunt, vtpotè, quæ iuuant ad promouendam, & custodiendam perfectionem, quam Episcopalis status profitetur, vt sunt oratio, abstinentia moderata, & similes. Secundi generis sunt, quæ ipsi muneri exequendo sunt obstaculo, vt nimiæ vigiliæ, abstinentiæ immoderatæ, silentium, solitudo, & aliæ eius generis, ad quas quoque reduxit D. Thom. vt testantur ibi Caiet. *dub.* 1. Sotus *eo art.*8. *col.*5. vers. *circa secundum*. Valen. *eo punct.*8.*col.*2. Eas obseruantias, quæ & si officio non obstent, dedecent tamen dignitatem Episcopalem, tertij generis sunt obseruantiæ mediæ, quæ non semper obstant, nec semper iuuant, sed aliquando obstare possunt iuxta varias circunstantias occurrentes.

2 Diuus ergo Thomas dicit, ad obseruantias primi generis teneri Religiosum factum Episcopum: ab obseruantijs autem secundi generis ipso iure absolui, vtpotè quæ maius bonum impediunt: & demum ab obseruantijs tertij generis non absolui, sed posse secum dispensare, quando circunstantiæ id exigentes occurrerint, sicut possunt Prælati Religionis dispensare secum in ijs. Et probat D. Thomas, ratione petita ex rerum naturalium similitudine: nam sicut adueniente præstantioris formæ perfectione non excluditur dispositio conseruans illam, sed solum quantum ad id, in quo repugnat perfectioni; ita adueniente statu Episcopali, qui ad Religiosum se habet tanquam forma perfectior ad imperfectiorem dispositionem: ille enim est status Magistri perfectionis, hic autem discipuli; ac proinde huius vita est, quasi dispositio ad illum, non excluduntur obseruantiæ status Religiosi iuuantes ad promouendam status Episcopalis perfectionem, sed illæ solæ, quæ ei obstant. Eandem sententiam sequuntur Franc. *rubr. de test.in 6. num.* 75. D. Antonin. 3.*par. tit.*20. *cap.*2. *§.*7. Angel. *v. monachus num.*7. Syluest. *v. Religio 6. quæst.*10. & alij quamplurimi DD. Religiosus autem Episcopus liberatur à iugo regulæ, *cap. vnico* 18. *quæst.*1.

3 Et ideò transgrediens in nullam incidit culpam, atque ita expresse docent Sotus *lib.vlt. de iust. quæst.vlt. col.*6. *&* 7. Valent. 22. *disp.*10. *quæst.*3. *puncto* 8. Idem clare sentit Azor. *li.*12. *instit. moral. cap.*7. *quæst.* 4. dicens, solum teneri ex honestate rationis, & vinculo morali. Idem ait Host. *in summa tit. de stat. Monachi, num.*5. *vers. & quamuis*, vbi ait, posse dici hunc non teneri ex necessitate, sed ex sola quadam honestate ad obseruantias regulares, quas commode seruare potest. Idem clarè significant Bonif. *Clem.*1. *num.*83. *de regul.* Nauar. *lib.* 3. *cons. in* 1. *adit. tit. de regul. cons.*15. *num.*11. *in* 3. *tit. de donat. cons.*6. *num.* 11. Emanuel Sà *v. Episcopus, num.*11. dicunt enim hunc eximi ab omnibus obseruantijs in regula præscriptis. Quare optime ait Sotus, non magis obligari ad Regulas Religiosum ad Episcopatum prouectum ex D. Do-

minici familia, in qua illæ ad nullam culpam obligant, quàm prouectum ex familia D. Fr cisci, in qua multa sub mortali astringunt: cum vtrque regulas transgrediens sit omnis c pæ immunis, vtpotè qui ad eas ex sola honestate tenetur. Quare diuersum esse ait in Princi qui ideo suis legibus ipsum non dedecentibus, & non abrogatis, sub aliqua culpa tenetur, q dedecet ipsum cum cœteris Reipublicæ membris, cum quibus vitam socialem transigit, no conformari. At Religiosus non agit vitam cum cœteris religiosis, sed ab ipsorum consor seiunctus est, eo ipso, quod Episcopus creatur; & ideò nulla obligationis ad culpam ra superest.

ADDITIO AD QVAEST. CXIV.

4 Conati sunt Doctores in hac materia inuenire aliquem titulum obligationis in Episcopo regulari ad regulares obseruantias saltem, quæ iuuant statum Episcopalem, nec tamen video reperisse. Duo enim in hac quæstione certa sunt. Primum: Quod non tenetur sub aliqua pœna, atque adeo nec ex vi coactiuæ potestatis, vt omnes concedunt, quia cessat omnino subiectio respectu religionis: vnde neque tenetur ex debito legali, vt de communi docet Sanchez *lib.6. sum. cap.6. num.16.*

5 Secundum est, neque teneri sub culpa aliqua etiam leui, vt etiam de communi docet Sanchez *eod. lib. sum. cap. 6. num. 19.* Quia culpa inducitur ab aliqua obligatione. Hæc autem obligatio, si est à regula, cessat in Episcopo, quia non est amplius subditus regulæ; si verò est à iure naturali, aut humano communi, iam non obligat ad aliquid speciale Regulæ. Quare concludendum est, quod liberetur à iugo Monasticæ professionis, vt dicitur in cap. *statutum 18. quæst.1.*

6 Proinde Caiet. recedens à priori sententia, *tom. 1. opusc. tract. 25. quæst. 2.* cum dixisset nec teneri ad regulares obseruantias quò ad pœnas, nec quò ad culpam, subdit, quod tenetur ex debito morali, quod nascitur ex discrimine rationis, seu naturali discursu; & eum sequuntur recentiores, qui ponunt talem obligationem, & ponunt exemplum Principis, qui suis legibus tenetur vi directiua. Sed neque intentum assequuntur. Exemplum Principis, imprimis non est ad rem; quia ipse est caput Communitatis, ratione cuius potest subire aliquam o ligationem ex vi directiua: at Episcopus est omni extra communitatem Regularium. Deinde E scopus est absolutus à iugo regulæ, & Monasticæ pr fessionis. Ergo nulla relinquitur obligatio, quia non est absolutus ab obligatione, qui remanet ol ligatus. Tertio regulares obseruantiæ sunt præter præ à legibus religionis, & obligatio ad ipsas est s cundum mensuram legis; illæ autem leges non se extendunt extra communitatem religiosam, & pro inde non manutenent obligationem aliquam in Episcopis, sicuti leges aliæ non obligant transferen tes altiò domicilium. Quartò, vel obligatio ex mo tali honestate oritur ex lege speciali religionis, tunc moralis honestas, & ratio dictaret esse subd tum illi legi: vel ex se, & tunc regulares obseruan tiæ essent de iure naturæ. Quintò, vel naturali discursus concludit obligationem, & tunc deduci de bet conclusio ex aliquo principio obligatiuo, que nullum aliud est, quam lex religionis, quia præsci buntur tantum ab ipsa: ex hoc autem principio o positum concluditur. Vel non concludit, & tunc no aderit. Denique in tantum obligaretur ad obseruan tias regulares, quæ conducunt ad statum perfectio nis, in quo est positus, quatenus sunt media pr tali statu conseruando. Verum ex hoc non sequit obligatio, quia obligatus ad finem, obligatur ta tum ad illa media, quæ absolutè sunt necessaria pro fine; hæ autem obseruantiæ non sunt tales, ali quin omnis Episcopus obligaretur ad ipsas.

An Religiosus Episcopus teneatur Diuinum Officium iuxta suæ Religion ritum persoluere? Quæst. CXV.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus Episcopus tenetur recitare Officium diuinum secundum ritum suæ Ecclesiæ.*
2 *Ex declaratione S. Congregat.*
3 *An possit recitare Officia Sanctorum religionis.*
4 *Recitans Officium pro Officio, an peccet mortaliter.*
5 *Episcopus recitans Officia sibi non concessa an satisfaciat.*

1 Resp. Negatiuè, quia ea obligatio ex regulæ præscripto consurgit, à quo liber est Ep scopus; tum etiam, quia debet suæ Ecclesiæ ritum sequi, Abb. *cap. penult. in fin. de vita & h nest. Cler.* Azor. *lib.10. instit. moral. cap.7. quæst.4.*

ADDITIO AD QVAEST. CXV.

2 Est communis sententia quod Episcopus assumptus ex Regularibus, & idem est etiam de Cardinalibus, tenetur recitare horas canonicas secundum ritum suæ Ecclesiæ. Ita Glos. *in Clemen 1. v licitè de celebrat. Missar.* Goffred. *in sum.* Tit. *statu Monach. §. sed numquid absoluitur.* Hostie in

in cap. illa dist. 12. Tabiena verbo *hora, numer.* 25. Syluester *num.* 1. *in fine*. Angel. *tom* 15. D. Antonin. 3. *par. tit.* 13. *cap.* 4. § 2. *in fine*. Miranda *tom.* 1. *manual. quæst.* 37. *ar.* 18. *conclus. vn.* Rodriquez *quæst. Regul.* 42. *ar.* 17. *tom.* 1. Reginal. *lib.* 18. *praxis fori pænit. cap.* 12. *sect.* 6. *dub* 1. *num.* 169. Quia tanquam caput suæ Ecclesiæ, & ipsi incorporatus tenetur se dirigere secundum illius leges; præsertim cum ritus diuini officij pertineat ad administrationem illius, & ideo illi subijcitur, quia tenetur administrare, secundum ipsius ritum, & leges. Accedit quod si officium Religionis est speciale, est tantum concessum pro ipsius religiosis, & ideo non extenditur ad Episcopos. Et hoc totum constat ex praxi, & adest declaratio S. Congregat. Rituum apud Gauantum *in Manuali Episcop.* verbo *horæ canonicæ*, *num.* 2. quæ talis est. *Episcopus Regularis debet recitare officium iuxta ritum suæ Diœcesis, non regulæ, die* 11. *Iunij* 1615. Et constat etiam ex praxi. Et quoad Cardinal. tenet Lezana *tom* 1. *quæst. regul. cap.* 17. *num.* 11. Quia sunt veluti Episcopi suorum titulorum.

3 Difficultas tamen est, an possit recitare illa officia, quæ recitat religio pro suis Sanctis, qualis esset fundator, aut aliquis alius, sub ritu tamen suæ Ecclesiæ. Resp. Quod nihil vetat, quin recitet ex deuotione; non tamen potest omittere officium præscriptum secundum ritum propriæ Ecclesiæ, iuxta declarationem eiusdem S. Rituum Congregat. apud Gauan. *citat. num.* 1. quæ declarauit *die* 29. *Nouembris* 1603. Non esse relinquendum Officium Breuiarij pro officio deuotionis.

4 An autem peccaret mortaliter Episcopus, qui pro officio sibi præscripto secundum ritum propriæ Ecclesiæ recitaret officium religionis. Affirmatiuè respondebunt Doctores, qui vniuersaliter volunt, quod peccet mortaliter, qui vnum officium pro alio recitat, vt inter alios Philiarc. *tom* 1. *de offic. sacer. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *conclus.* 6. Vasquez *Opusculo de benefic. cap.* 4. §. 1. *dub.* 2. *num.* 60. Ledesma *par.* 2. *sum. tract.* 9. *cap.* 4. *conclus.* 12. Homobon. *par.* 1. *Examin. Ecclesiast. tract.* 4. *cap.* 5. *qu.* 42. Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 8. *num.* 180. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* ... Fernandez *par.* 3. *Examin. theol. moral. cap.* 13. §. 3. Reginal. *lib.* 18. *praxis fori pænit. c.* 16. *nu.* 172. Vulpes *in praxi cap.* 51. *num.* 41. Econtra verò non peccare mortaliter, tenebunt, qui volunt, quod generaliter non sit peccatum mortale dedita opera recitare totum officium pro alio, vt Azor. *par.* 1. *lib.* 20. *cap.* 10. *quæst.* 2. Vega *par.* 1. *sum. capit.* 138. *casu* 17. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure, c.* 37. *dub.* 12. *num.* 77. Valent. *tom.* 3. *sum. disp.* 6. *quæst* 2. *punct.* 10. Laiman. *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 1. *c.* 5. *num.* 4. & alij. Quia, inquiunt, præceptum de recitandis horis canonicis cadit tantum supra substantiam, non supra modum: quod autem officium sit de feria, vel de Sancto vno, aut altero, pertinet ad modum.

5 In præsenti tamen casui non potest hæc doctrina adæquatè applicari. Quia contingere potest, quod religio recitet aliqua officia sibi peculiater concessa, & non cæteris. Et in hoc casu censerem peccare mortaliter, & non satisfacere: quia doctrina, quod valeat officium pro officio, si admitti potest, pro ijs tantum officijs admitti potest, qui recitanti concessa sunt; non autem pro non concessis, quia cum non sint ex illis, quæ ab Ecclesia instituta sunt pro satisfaciendo oneri, nec etiam acceptantur in satisfactionem ab Ecclesia, cum non sit id, quod ipsa exigit. Quod puto esse verum, etiamsi recitaret officium de communi in honorem alicuius, pro quo non esset ei concessum celebrare: quia licet materialiter essent preces præscriptæ ab Ecclesia, non essent tamen formaliter, quia non essent sub illa determinatione, sub qua exiguntur ab Ecclesia; si quidem applicatæ essent illi Sancto, aut Beato, cui ab Ecclesia non conceduntur applicari: vnde non esset ille actus religionis, qui ab ipsa præscribitur.

An Episcopus Religiosus gaudere debeat priuilegijs suæ Religionis? Quæstio CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus Religiosus non potitur priuilegijs suæ Religionis.*
2 *Decretum Sixti IV. ne consequuti beneficia extra religionem gaudeant priuilegijs religionis, quomodo accipiendum.*
3 *Episcopi Regulares quibus priuilegijs religionis gaudeant.*
4 *Quid de facultate absoluendi, & dispensandi.*

1 Resp. Negatiuè, & ratio est, quia sicut liber est ab omnibus regulæ obseruantijs, iugoque Monasticæ disciplinæ, ita quoque priuilegijs suæ Religionis non gaudet, vt bene docet Mandos. *de priuileg. ad instar.* Gloss. 3. *num.* 11. & Manuel Rodrig. *tom.* 2. *regul. quæst.* 58. *art.* 4. & affert proprium motum Sixti IV.

ADDITIO AD QVAEST. CXVI.

2 Resolutionem positam in *quæst.* terent etiam Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 6. *num.* 33. Portel. *in dub. regular.* verbo *Episcopus, num.* 13. Faust. *lib.* 6. *Thesauri relig. quæst.* 177. *vlt. edit.* Peregrin. *ad Constitut. Clericor. Regular. par.* 3. *cap.* 9. *litera T.* §. 4. Hieron. Rodriquez *in compen. quæst. regular. resol.* 60. *nu.* 5. Alzedo *lib.* 1. *de Episcop. cap.* 3. *num.* 39. Et fundantur in Decreto Sixti IV. de quo in *quæst.* Quod tamen non est totaliter ad rem, quia solum statuit, quod nequeant habere cameras in Conuentibus, vocem

actiuam,

actiuam, & passiuam in Capitulis generalibus, & gaudere priuilegijs dictorum Fratrum, & Ordinum, nisi de Prælatorum consensu. Ex quibus patet, quod accedente consensu possunt supradictis gaudere. Ex quibus constat, quod Pontifex intelligit de illis priuilegijs, quæ suis subditis solet religio concedere, & quorum vsus aliquod incommodum afferret religioni. Hoc enim Decretum emanauit in fauorem Fratrum Prædicatorum, & Minorum, ad tollendas molestias, quas subibant ex eo, quod assumpti ad aliqua beneficia Ecclesiastica vellent vti prærogatiuis religiosorum.

3 Itaque distinguendum est. Priuilegia enim sunt duplicis generis: Alia concessa communitati, vt communitas est, vt exemptio à decimis, quod possint eligere Conseruatores, & alia huiusmodi. Alia verò sunt personalia concessa omnibus & singulis, in quibus possunt habere suum effectum independẽter à communitate. Episcopi ergo Regulares, & cœteri assumpti ad quancunqee dignitatem, seu beneficium extra religionem, non gaudent priuilegijs concessis communitati religionis; gaudent tamen priuilegijs personalibus concessis omnibus, & singulis, quorum vsus independens est à religione. Ita fere distinguit Suarez *tom. 4. de relig. lib. 3. cap.* 18. *num.* 2. Villalob. *par. 2. sum. tract.* 35. *difficul.* 40. *num.* 22. Donat. *in praxi rer. regular. par. 1. tract. 6 quæst.* 22. *n.* 5. Et ita etiam distinxi *decis. moral* 134. *num.* 5. Ratio est. Quia, cum sint concessa omnibus & singulis, conferunt ius personale, & personalia sunt, & proinde sequuntur personam, cum hæc sit natura priuilegij personalis, *l. in omnibus, ff. de reg. iur.* & cap. *priuilegia de reg. iur. in 6.*

4 Hinc quamuis Donat. *cit. par. 1. praxis rer. reg. tract. 6. quæst.* 22. *num.* 7. dicat, non gaudere priuilegijs absoluendi, dispensandi, &c. quia limitat ad priuilegia, quæ propriam personam concernunt; oppositum tamen est probabilius, quia etiam facultas absoluendi, dispensandi, &c. confert ius personale, & proinde est eadem ratio.

An status Episcoporum sit perfectior statu Religiosorum?
Quæstio CXVII.

SVMMARIVM.

1 *Status Episcopalis est perfectior statu Religiosorum.*

Status Episcopalis, & Religiosus comparantur sicut status Magistri, & status discipuli.

2 *Aliud esse in statu perfectionis, & aliud esse perfectum.*

3 *Fama, in qua consistit perfectio Christiana vitæ.*

4 *Obligatio Episcoporum ad perfectionem.*

1 Resp. Quòd S. Thomas 22. *quæst.* 184. *art.* 7. asserit esse perfectiorem. Quod ratio ipsa concludit: sicut enim (teste Dionysio) *in cœlesti hierarchia cap.* 5. Angeli alij alijs sunt perfectiores, quia nimirum alij alios illuminant, purgant, & perficiunt: sic in Ecclesiastica hierarchia, Episcopi sunt cæteris perfectiores, quoniam eorum est illuminare reliquos, purgare, atque perficere. Deinde; Religiosi id vitæ genus suscipiunt, quod perfectioni comparandæ, sedulo, & diligenter student: at verò Episcoporum munus est, Christianæ vitæ perfectionem docere. Vnde Episcopi sunt perfectæ vitæ Magistri, Doctores, & Duces. At plus est perfectionem docere, quam studere perfectioni acquirendæ, quod est religiosi instituti proprium. Episcoporum igitur munus est quoddam vitæ perfectæ Magisterium, Religiosum ordines sunt discendæ perfectionis scholæ. Religiosus suo muneri, & officio satisfacit, si vitæ perfectionem discat, si ad eam aspiret, si ei studeat. Episcopus autem munus non explet, nisi perfectionem vitæ doceat ac tradat.

Ex his S. Thom. deducit 2.2. *quæst.* 18. *art.* 5. duplicem esse in hac vita perfectionis statum: vnum Episcoporum, alterum Religiosorum: illum esse statum perfectionis docendæ, hunc addiscendæ, & comparandæ: illum docentium, hunc addiscentium: illum quasi ducum ad victoriam hortantium, hunc militum pro victoria pugnantium. Non quòd Episcopi sint perfecti ea perfectione, quæ in præceptorum obseruatione posita est: Sed quòd eam prouinciam suscipiunt, quæ studium, & curam confert ad eam vitæ perfectionem docendam, quæ non solùm præcepta, sed etiam consilia obseruare contendit. Hinc fit, vt quamuis ipsi præditi charitate non sint; in statu tamen perfectionis constituti dicantur, quia Ecclesiæ, cui præsunt, sunt obligati ad eam illuminandam, purgandam, atque perficiendam. Ergo si suo ritè munere fungi velint, coguntur perfectionem docere: sicut etiam Religiosi, licèt per peccatum à charitate decidant, in statu tamen perfectionis sunt, quoniam vitæ genus consectantur tribus votis adstrictum, quibus consilia Euangelica profitentur: & proinde ad perfectionem aspirant, licèt eam nondum sint assecuti, procedunt, in dies progrediuntur, quamuis nondum peruenerint, nondum perfectionem attigerint, nondum apprehenderint: ei student, licèt eam nondum comparauerint. Et quamuis charitatem magnam non omnes consequantur

tur, in statu nihilominus perfectionis esse dicuntur, quia ex suæ vitæ instituto consilia Euangelica profitentur, in his se exercent, vt ad omnium tum consiliorum, tum præceptorum obseruationem, quoad fieri potest recta perueniant.

ADDITIO AD QVAEST. CXVII.

1 Est aduertendum, quod aliud est esse in statu perfectionis, & aliud esse perfectum, vt notat D. Thomas 2.2.*quæst*.184. *ar*.4. *in corpore*. Nam aliqui possunt esse perfecti, & non esse in statu perfectionis: & alij esse in statu perfectionis, & non esse perfecti. Ille enim dicitur esse in statu perfectionis, qui obligat se perpetuò cum aliqua solemnitate ad ea, quæ sunt perfectionis; & ideo status perfectionis importat obligationem perpetuam, & solemnem ad perfectionem; esse vero perfectum importat formam perfectionis, qua quis constituitur perfectus.

3 Secundo est aduertendo, quod forma, in qua consistit perfectio christianæ vitæ, substantialiter est charitas, qua diligitur Deus, vt vltimus finis, vt docet D. Thomas 2.2.*quæst*.184.*ar*.1. *in corpore, & ad* 1. *& ad* 2. & proinde in cæteris virtutibus non consistit simpliciter, sicut in charitate, sed secundum quid, vt habet D. Thomas *ad* 2. & proinde charitas est principalissimum, respectu cuius attenditur perfectio respectu aliarum virtutum. Quia autem charitas per se primo respicit Deum, cui vnit tanquam vltimo fini, & secundario proximum; ideo perfectio principaliter consistit in dilectione Dei, & secundario in dilectione proximi, vt habet D. Thomas *in ead. quæst. ar*.3 *in corp. init*.

4 Ex quibus sequitur, quod cum Episcopi sint in statu perfectionis, vt docet idem D. Thomas 2.2. *qu*. 184. *ar*.6. *in corpore*, & proinde status ipsorum sit perfectior statu religioso, vt docet *ar*.7. *sequenti*, eo quod religiosi non sint, sed tendant ad statum perfectionis, non solum habeant obligationem perficiendi cœteros, sed etiam habeant obligationem perpetuam, & solemnem, vt sint perfecti, vt constat ex dictis *num*.1. & expressè docet D. Thomas *ad quæst*.184. *ar*.5. *in corpore*. ibi. *Similiter etiam Episcopi obligant se ad ea, quæ sunt perfectionis, pastorale assumentes officium, ad quod pertinet, vt animam suam ponat pastor pro ouibus suis, sicut dicitur Io*.10. Vnde non satisfaciunt Episcopi propriæ obligationi, si alios instruant, & doceant, & tanquam perfectiores, seu magistri curent perducere ad perfectionem; sed etiam tenenrur in se habere illam substantialem perfectionem, quæ consistit in charitate erga Deum, & proximum, vsque ad illum terminum, vt parati sint ponere vitam pro ouibus suis, & de facto ponant, si opus sit. Vnde quando agitur de suscipiendo Episcopatu, debet quisque considerare quantum oneris, & quam obligationem suscipiat.

An Religiosus, qui ante professionem donauerat bona sua Monasterio, vel consanguineis, ea recuperet, si ad Episcopatum promoueatur? Quæstio CXVIII.

SVMMARIVM

1 *Restitutus in pristinum statum non recuperat bona alijs acquisita.*
2 *Monachus factus Episcopus non recuperat, quæ Monasterio acquisiuit.*
3 *Renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo.*
Renunciantibus iura sua non datur regressus.
4 *Emphyteuta factus incapax per professionem non recuperat emphyteusim, si fiat Episcopus.*
5 *Renunciatio conditionalis euanescit deficiente conditione.*
6 *Religiosus factus Episcopus potest reuocare testamentum factum ante ingressum.*
Mortuus resurgens recuperat bona propria.
7 *Religiosus factus Episcopus reuocat renunciationem.*
Clericus sæcularis beneficiatus transiens ad matrimonium recuperat bona donata Ecclesiæ.
8 *Regularis factus Episcopus recuperat bona patrimonalia dita religioni.*
9 *Regularis, si fiat Comes, succedit in feudo.*
Pupillaris substitutio expirat per arrogationem, & quomodo conualescat.
10 *Restitutio in pristinum, quando extendatur ad recuperationem bonorum.*
11 *Renunciatio voluntaria tantum valet, quantum vult renuncians.*
12 *Renunciatio intelligitur facta rebus sic stantibus.*
13 *Quod dispositio valeat rebus sic stantibus, non sequitur, quod non habeat locum in renunciatione, si non haberet in contractibus.*
14 *An valeat in contractibus.*

1 Resp. Quod *Bart in tract. Minoricarum lib.4.dist.3.cap.2*. ponit exemplum in fratre Minore facto Episcopo, vt non recuperet bona, quæ peruenerunt ad consanguineos, quia per Episcopatum censetur restitutus pristino statui; restitutio autem, vel indulgentia, non extenditur ad bona alijs quæsita. *L.Gallus.§.quid si tantum.ff.de lib. & posth*. facit vulgare dictum, quod Cleri-

Clericus depositus, restitutus ad pristinum statum, non recuperet beneficium alij collatum; Gloss.& Doctores *in cap.ex parte de restitut. spol.* cum similibus, quæ adduci possunt. Eandem opinionem tenet Baldus *in auth. ingressi.C.de sacros.Eccles. n.22.* qui respondet quibusdam dicentibus, quod si post ingressum Patris nasceretur posthumus, recuperaret bona ipse posthumus, sic etiam Pater deberet recuperare, quasi ipse idem sibi sit posthumus *. arg. ff. de capt. l. non vt à patre, & l.fine in princ.ff.de iurepatron.* Sed ipse respondet, quod iste non est actus, qui retrotrahatur.

2 Secundo pro hac opinione facit, quod Religiosus effectus Episcopus, non desinit esse Religiosus, & tenetur seruare paupertatem. Gloss. *in c.de Monach.16. qu.1.* & communis, de qua latè per Couarruu.*in cap.1. de testam. nu.18.* ergo non potest amplius habere regressum ad bona alijs deuoluta, & tanto magis sponte resignata, & donata.

Tertio facit *tex. notab. in cap.vnico 18. qu.1.* vbi Monachus factus Episcopus non recuperat, quæ Monasterio acquisiuit: tantum admittitur ad hæreditatem sibi delatam post Episcopatum, & sic videtur casus apertus, quod bona, quæ ad Monasterium, vel alios peruenerunt per professionem sequutam, non possunt amplius recuperari, nec ab Ecclesia, nec ab alijs.

3 Quarto argumentatur modernus Fabius de Anna Neap. *cons.41.* quod renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo, vt dicit And, de Isern.*cap.1.de eo, qui finem fecit agnato de feudo patern. & successiuè*, cum habeatur, pro mortuo, in omnem casum, pro tali est repudiandus, & non habet habilitatem reuocandi, sed satis est, quod fuerit habilis tempore renunciationis, & seruauerit solemnitates requisitas à sacro Concilio Tridentino.

Præterea arguit ipse à sufficienti partium enumeratione: quod reuocatio non potest fieri ex parte Monasterij, quia, sequuta professione, Monasterium nullum habet ius reuocandi talem renunciationem, vt clarum est: Nec ex parte Episcopi, qui habetur pro mortuo, vt ipse dicit, cum sit renunciatio realis, & retinet incapacitatem, nec ex parte Ecclesiæ Cathedralis, cui præest, siquidem Episcopus bona illa acquirit Ecclesiæ, cui præest, quæ post adeptum Episcopatum acquirit *ex de.cap.vnico 18.qu.1.* Præterea facit regula, quod renunciantibus iura sua, non datur regressus, *l. sequitur. §.si venditur. ff. de ædil. edict.* & prædicta videntur facere tam, quoad bona deuoluta consanguineis per possessionem Monasterij incapacis in communi, quam de acquisitis Monasterio capaci in communi per possessionem, & tanto magis, quando bona fuerunt spontè donata. & resignata Ecclesiæ, vel consanguineis.

4 Item facit, quod Religiosus Episcopus non solum tenetur seruare paupertatem, sed nec indiget dictis bonis, cum habeat fructus Ecclesiæ, ex quibus se, suosque alat, vt clarum est. Eandem opinionem tenet Corb. *de causa priuat. ob alien. num. 3. vbi dicit*, quod emphyteuta effectus incapax propter ingressum religionis incapacis, si efficiatur Episcopus, non recuperat emphyteusim, sed ad alios comprehensos, vel ad dominum deuoluitur.

5 Pro contraria opinione facit, quod renunciatio conditionalis euanescit, deficiente conditione, *l.cedere diem.ff.de verb. & rerum signif. l.qui heredi. §.fin. ff.de cond. & demonstr.* sed nunc deficit conditio, sub qua præsumitur facta renunciatio, videlicet si renuncians perseuerasset in Monasterio; successiuè dum ob Episcopatus dignitatem non permansit, cessauit conditio, & euanuit renunciatio. Item, quia renunciatio præsumitur facta, te in eodem statu permanente, ita quod si status mutetur, potest reuocari tanquam carens voluntate renunciandi *. l.si actionem.C.de pact.cap.cum inter.de renunc.* Baldus, Paul. Decius *in l.pactum C.de collation.* Surd. *latè decis.163.* sed in hoc casu res non permanet in eodem statu, quia non permansit in Monasterio, ergo potest reuocari donatio.

6 Idem facit, quod religiosus factus Episcopus, recuperat velle, & nolle, & non habetur amplius pro mortuo, ita quod potest reuocare testamentum factum ante professionem, vt tradunt Bald, Ias. *in auth.ingressi.Cod.de sacros. Eccl.* videtur igitur reuiuiscere: quo casu succedit alia regula, quod mortuus resurgens à morte, recuperet eius bona, quia idem homo esse dicitur, prout erat ante mortem. Baldus *in l.1.C.de sacros.Eccles.* Imol. *in l.si merito.* & de Lazaro resuscitato, quod recuperauerit eius bona, tradit Glossa *in l.ex his.ff.de leg.* & ibi Albericus eam communiter teneri. Alex. *in d.leg.si Marito.*

His, & alijs rationibus hanc opinionem tenent Moderni DD. Molfesius *in cons.1.* respondens rationibus. Fab. de Anna. Et ad primam, quod Religiosus effectus Episcopus teneatur seruare paupertatem, dicit, quod satis est, quod efficiatur capax bonorum ad instar aliorum secularium, vt probat tex. *in d.cap.vnico 18.qu.1.& l. Deo nobis. C.de Episc.& Cler.* Ad secundam de renunciatione, vt faciat renunciantem pro mortuo, respondet, non procedere, in eodem statu

ſtatu non permanente. Ad tertiam, quod Eccleſia, nec Monaſterium poſſit reuocare, concedit, ſed negat, quod Epiſcopus non poſſit reuocare, ſed quod poſſit propter deficientem conditionem.

7 Quid dicendum in hac quæſtione? Arbitror hanc poſteriorem opin. eſſe veriorem. Pro qua ego adduco *tex.not. in cap.quod ad te. de Cler. coniug.* vbi habetur, quod ſi Clericus ſecularis Beneficiatus contrahit matrimonium, recuperat omnia bona, quæ donauerat Eccleſiæ ſeculari, & ibi optima Gloſſa dicit, quod omnis donatio facta Eccleſiæ, vel Monaſterio tempore ingreſſus, tacitam habet conditionem poſteriorem, vt duret eo ibidem perſeuerante, ad inſtar dotis, quæ durat durante matrimonio, & ſubintelligitur hæc conditio. *l.vnica. §. cur autem. C.de rei vxor. act.* Et vera intelligentia illius textus eſt, vt procedat, quando donatio fuit facta Regulari ratione ingreſſus, idem ſi clerico ſeculari, quia tunc bona ſequuntur perſonam, & poſſunt taciçe, vel expreſſo reuocari recedente de perſona: ſecus vbi non eſſent acceſſoria ad perſonam, vt ſi longè ante ingreſſum in Eccleſiam regularem, vel ſecularem fuerint donata, vt optimè declarat Abbas *d.cap.quod ad te*.

8 Vbi in ſpecie dicit, quod regularis effectus Epiſcopus non recuperat bona, quæ acquiſiuit Monaſterio ex induſtria ſua, ſed bene recuperat bona patrimonialia, quia videntur ſemper accedere ad eius perſonam, licet expreſſè fuerint collata tempore ingreſſus: Reſpondens ad *tex.in d.cap.vnico*, vt procedat in bonis acquiſitis ex induſtria, quia illa remanent penes Monaſterium, ſecus in patrimonialibus; & idem tenent ibi Cardin. Zabar. Cum itaque id procedat in Clerico ſeculari, qui poteſt quandocunque donationem Eccleſiæ factam per ſubſequens matrimonium reuocare, quia non videtur cogitaſſe de matrimonio; & ſi cogitaſſet, non donaſſet; & ſacri Canones attendunt intentionem, nulla datur ratio diuerſitatis in regulari facto Epiſcopo, quòd ideo renunciauit, quia non poterat poſſidere, vnde ſi cogitaſſet, quod erat habilitandus ad acquirendum per Epiſcopatum, non reſignaſſet.

9 Idem facit, quod religioſus non ſuccedat in feudo, donec agnatus ſupereſt, *cap.1.de mil. qui arm. bel. depoſ.* tamen ſi Papa diſpenſauit, quod religioſus fiat Comes, ſuccedit ad feudum apertum, tanquam poſtliminio reuerſus, & ad ſuccedendum habilitatus, vel nouo homini eſt gratia reſtitura, & habilitas aperta, Ita Baldus *ſing. conſ.174.vol.2.alleg.l.Ariſto.ff.de manumiſſ. teſt. l.in quæſt.C.de ſent. paſſ.* Item facit, quod pupillaris ſubſtitutio per arrogationem expirat, ſed ſi poſtea liberetur impubes ab arrogatione, non conualeſcit de iure Ciuili, ſed bene ex æquitate Prætoris; Vt latè probat Vaſquius *de ſucceſſ.progreſſ.lib.2.§.14.num.112.* multò magis id poteſt procedere de Iure Canonico in hoc caſu ſimili, quod maiori innititur æquitate. Ant. *in cap.ſicut literis. de ſponſ.* & Bar. *in l.ſed ſi vnius. §.ſeruus meus.ff. de iniur.* dicit Canoniſtas conſiderare magis animum, quam effectum. Et ex his patet reſponſio ad rationem Bartholi, quod Epiſcopus non dicitur verè reſtitutus ex gratia Principis, qui promouet illum ad Epiſcopatum, quamuis acceſſoriè reſtituatur ad priſtinum ſtatum. *ad l.ſi quis, nec cauſam. ff.ſi cert. pet.* Sed caſus noſter procedit in donatione, vel deuolutione bonorum ad alios facta ſub conditione tacita perſeuerantiæ. Quare caſus eſt diſſimilis.

10 Præterea ſi eſſet vera reſtitutio, adhuc extenderetur ad recuperationem bonorum, quando ius alteri quæſitum trahit originem immediatè à condemnatione, vt tradit Baldus *in d.§.quid ſi tantum.* & ibi Alex. Petrus de Anch. *in cap.quamuis, de reſcrip. in 6.* latiſſimè Felinus *in cap.inter quatuor. de maior. & obed.* Sed re vera hic non agitur de reſtitutione, ſed de promotione ad meliorem ſtatum, cum ſtatus Epiſcopalis ſit perfectior ſtatu religioſo; vt latè probat S. Tho. 2.2.*qu.69.* & hæc opinio eſt magis conſona veritati.

ADDITIO AD QVAEST. CXVIII.

11 Quod religioſus factus Epiſcopus reuocet renunciationem bonorum à ſe factam intuitu ingreſſus in religionem, ſeu profeſſionis, pluribus comprobat Molfeſſ. *conſil.1.num.18.& ſequent.poſt tom.1. ad conſuetudin.Neapolit.& conſil.39.poſt tom.2.addictas conſuet.* vbi etiam latè. Præcipua ratio eſt, Quia eſt renunciatio omnino voluntaria abſque vlla neceſſitate: & ideo tantum valet, quantum voluntas renunciantis vult valere, nec extenditur vltra eiuſdem intentionem; *l.Non omnis.ff.ſi cert. pet.* & *l.in agris.ff. de acquiren. rer. domin.* & notant inter alios Iaſ. *in l.ſi extraneus. ff. de acquir.vel omit. hæred.* Bellam. *conſil.33.num.38.* Ex hoc autem fit, quod cùm fiat intuitu religionis, tanquam cauſæ finalis, recipiat ab ipſa menſuram, & proinde in tantum ſit de intentione renunciantis, in quantum inſeruit fini; & proinde ceſſante cauſa finali religionis, ob quam fit renunciatio, ceſſet etiam ipſa *l.2. §. final. ff de donation. & l.ſed ſi mors. §. final. ff. de donation. inter vir. & vxor. & l. cum tale ff. de condition. & demonſtration. & l.1.§.5.ff. de poſtulan.* vbi Gloſſ. & Bart.

Vnde

12 Vnde subintrat regula, quod renunciatio intelligatur facta rebus in eodem statu permanentibus, sicut intelligitur etiam omnis alia dispositio *l. si actionem. C. de pact. & l. quod Seruius ff. de conditión. ob causam.* & cap. *In Parochia.16. quæst.1.* & cap. *cum inter. de renunciat.* & tradunt Gloss. *in cap.2. de rescript.* Bald. *in l. pactum. C. de collat.* vbi etiam Castrens. & Dec. Crauet. *consil.95. numer 4.* Paris. *consil.165. numer.26. lib.4.* Oldrad. *consil.241. num.2.* Natta *consil.525. num.16.* Alexan. *consil.25. num.7. vol.7.* Decian. *consil.334. num.4.* Ancharan. *consil.84. num.4.* Tiraquel. *in l. si vnquam in præfat. num.166. C. de reuocan. donat.* Surdus *decis.163.* qui citat Bursat. Corbul. Gabr. Honded. & alios. Vincent. de Ann. *alleg.21. num.18.* Vnde cum mutetur status rerum, quando religiosus fit Episcopus, siquidem recuperat proprium velle, & nolle, liberatur à iugo Monasticæ professionis, & fit capax hæreditatis, iuxta cap. *Statutum.18. quæst.1.* sequitur, quod renunciatio non sit facta pro hoc nouo statu, & proinde cesset, sicut cessat prior status professionis religiosæ.

13 Nec iuuat, quod regula, quod actus intelligatur factus, vt valeat, rebus sic stantibus, non habeat locum in contractibus, ne sit in facultate alterius ex contrahentibus eludere alterum, allegando mutationem rerum, vt obseruant Alciat. *reg.2. præsumpt.16. nu.4. & resp.80. num 4.* Menoch. *lib.6. præsumpt.37. num.32. & consil.1038. num.3.* Quia hoc ad summum valeret in contractu vtrumque oneroso, & obligatorio, qualis non est renunciatio, cum renunciatarius recipiat beneficium renunciationis, & ad nihil se obliget, & ex solo mero beneplacito fiat à renunciante; & ideo recipit totam legem ab eius voluntate, ita vt nec plus valeat, nec plus extendatur, quam velit renuncians; vt autem constat ex dictis, non extendit vltra durationem statum professionis regularis.

14 Imo, quod etiam in contractibus valeat dicta regula, & proinde censeantur celebrari sub conditione, rebus sic stantibus, desumitur ex [dict. *l. quod Seruius ff. de condit. ob cau.* Glos. & *l. cum quis. init. ff. de solut.* & tradunt Tiraquel. *in l. si vnquam in præfat. num.166. C. de reuocan. donat.* Moron. *de fide, treg. & pace. quæst.120.* Ancharan. *consil.394. num.4.* Federic. de Sen. *consil.239. ver. Et vos scitis.* Surd. *consil.68. num.18.* et *decis.326 numer.31.* vbi plures alios allegat. Marta *de clausulis par.1. clausul.123.* Vide adnotata *par.1. num.26.* verbo. *An autem.*

An Regularis effectus Episcopus possit de redditibus Episcopatus emere bona immobilia Monasterio sui Ordinis, vel ea repetat Ecclesia sua Cathedralis? Quæstio CXIX.

SVMMARIVM.

1 *Religiosus Episcopus eodem modo, ac sæcularis, disponere potest de fructibus suæ Ecclesiæ.*
Episcopus quomodo vti debeat redditibus Ecclesiæ.
Donata ab Episcopo consanguineis an repeti possint.
2 *Cap.* Statutum.18. qu.1. *non habet locum de fructibus beneficij, qui non fiunt Ecclesiæ.*
3 *Religiosus Episcopus potest æquè amplè disponere de fructibus, ac cæteri Episcopi.*
4 *Potest fabricare Ecclesias, monasteria, emere prædia suæ religioni de fructibus Ecclesiæ.*
In quos vsus tentatur conuertere fructus beneficij.
5 *Bona immobilia empta proprio nomine, non potest postea alienare.*

1 Resp. quod Ecclesia Cathedralis ea recuperet ob votum paupertatis, quod adhuc astringit Episcopum, ita quod tenetur acquirere Ecclesiæ, quemadmodum acquirit Monasterio *tex. est in cap. vnico.18. qu.1.* In contrarium facit, quia nulla est differentia inter Episcopos regulares, & seculares habentes administrationem, quoad potestatem dispensandi, quia nec Episcopi regulares, nec seculares sunt domini, sed procuratores, œconomi, dispensatores ad erogandum pauperibus, deducto victu, & necessitatibus secundum decentiam sui status. Quod quidem officium, ita benè, fideliterque regularis præstare potest, sicut & secularis: & quia ambo habent verum titulum canonicum, & successiuè eandem potestatem disponendi, vt singulariter tradit Card. Zabar. *in Clem.2. §. sed & tales, de vita, & honest. Cler.* Nauar. *de redditibus Ecclesiæ qu.2. num.15. & ante eos* Host. *in cap.1. de test.* tenet, quod ex quo Episcopus regularis habet administrationem, potest liberè disponere.

Quid dicendum? Hæc posterior opinio videtur verior; sed facit me multum dubitare *tex. in cap. cum olim, il secondo, de priuil.* Vbi Canonicus regularis effectus Episcopus, donauerat Ecclesiæ suæ religionis, in qua fuerat Canonicus, duo millia Marabitonorum, qui post eius mortem fuerunt per sententiam restituti Episcopo successori, & donatio erat facta Ecclesiæ, & dicunt Io. Andr. & Abb. contra Host. *in d. cap.1.* quod Episcopus regularis, quamuis habeat administrationem, non tamen debet vti redditibus Ecclesiæ, vt rebus proprijs, sed rebus Ecclesiæ; & regularis effectus Episcopus, in omnibus compatibilibus cum dignitate, remanet regularis. S. Thom. *2.2. quæst.185. art. fin.* Quare notabiliter dicit Abbas *in d. cap. cum olim*, quod

quòd donata consanguineis possunt repeti, nisi per modum eleemosinæ, *cap. quisquis.* 17.*q.*1. & dicit ibi Abb. *num.*7. notabiliter, nota, quòd Regularis factus Episcopus, ad hoc habilitatur ad habendum proprium, & ad disponendum ad libitum de proprietate, facit *sing. decis. cons. Neap.* in qua fuit dictum, quòd Episcopus Liparensis, qui fuerat Regularis, & renunciato Episcopatu ex pensione ducentorum aureorum sibi reseruata, emerat quasdam possessiones in eadem Ciuitate, in quibus ædificauerat, easque consanguineis donauerat, fuit decisum in Confdictas possessiones cum fructibus à tempore motæ litis esse restituendas Episcopo successori. Et hæc opinio mihi videtur verior per *tex. sing. in dict. cap. cum olim*, eamque intelligo in acquisitione, vel donatione quantitatis notabilis, non per modum eleemosinæ.

ADDITIO AD QVAEST. CXIX.

2 Text. allat. *in quæst. ex capit. cum olim* 2. *de priuilegijs*, non probat, quod religiosus Episcopus non possit emere Monasterio sui Ordinis immobilia de fructibus suæ Ecclesiæ. Quia dict. tex. non loquitur de fructibus Episcopatus, sed de duobus millibus Marabatinis, quæ acquisierat, & dederat Monasterio, quæ tunc temporis erat excessiua pecuniæ vis, tanquam ipsi acquisita, quod non poterat, quia religiosus factus Episcopus non acquirit amplius religioni, sed sibi, & quod acquirit, tenetur restituere suæ Ecclesiæ, & non potest alteri dari iuxta cap. *statutum*, 18, *quæst.*1. Vnde Abbas *in dict. cap. cum olim*, 2. *num.*8. *de priuileg.* per ipsum textum notat, quod religiosus Episcopus non acquirit amplius Monasterio, sed suæ Ecclesiæ.

3 Quod autē Episcopus Religiosus possit æqualiter, & tàm amplè disponere de fructibus suæ Ecclesiæ, quam amplè potest Episcopus sæcularis, tradunt Cardin. *in Clemen.* 2. ver. *sed & tales, de vita, & honest. Clericor.* Nauar. *de reddit. Ecclesiast. qu.*1. *monit.*8, *num.*2. *in vlt. edit.* & *monit.* 33. *num.* 1. & *In Apolog. pro eod. tract. monit.* 13. *num.* 12. & *monit.*35. *num.*1. & *consil.*13. *num.*4. *de statu monach. in* 2. *edit.* Graf. *par.*1. *decis. lib.*3. *cap.*5. *num.*43. Viuald. *par.*2. *candelabri, cap.*14. *num.*86. Rodriquez *quæst. regul.*8. *art.*8. *tom.*2. Molina *tract.* 2. *de iust. & iure disp.*276. ver. *Religiosus in conuentu*, Lessius *lib.*2. *de iust. & iure, cap.*41. *dub.*11. *numer.*93. Sa verbo *Religio, num.* 46. Cetn on *de indult. Cardin.* §. *regularia beneficia, num,* 47. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.*6. *num.*14. Sotus *de iust. & iure lib.*10. *quæst.*5. *ar.*7. Azor. *par.*1. *lib.*12. *cap.*7. *quæst.*2. Alter Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 10. *num.* 40. Aluarad. *de coniect. men. defunct. lib.*2. *cap.*1. *num.*7. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 114. *num.* 2. Rota *decis.* 216. *num.*13. *par.*2. *nouis.* & *decis.*401. *coram Ludouisio*, *n.*7. alios citans. Quia scilicet fructus dantur ratione muneris, quod exercetur, & in compensationem laborum, & ideo eodem modo omnibus Episcopis.

4 Ex his autem deducitur, quod possit Episcopus siue regularis, siue quicunque alius fabricare Ecclesias religiosis, Monasteria, emere ipsis prædia, aut alios prouentus, quando, quæ habent non sufficerent pro congrua substentatione. Ratio est, quia secundum strictiorem opinionem, quæ sibi supersunt dempta congrua substentatione de fructibus Ecclesiæ, tenetur insumere in vsus pios, ita vt si conuertat in vsus prophanos, teneatur ad restitutionē, iuxta ea, quæ tradunt Alens. 3. *par. quæst.*36. *memb.*5. *ar.*2. Richar. *in* 4. *dist.*45. *ar.*3. *qu.*1. Maior. *dist.*24. *quæst.*17. Palud. *quæst.*3. *ar. vlt.* Gabr. *dist.* 15. *qu.* 8. *conclus.*4. & 5. & *dub.* 6. 7. & 9 D. Antonin. 3. *par. tit.*15. *cap.*1. §. 19. Abbas *in cap.* 2. *de praeben.* Archidiacon. *in cap. statutum*, §. *assessor. de rescrip. in* 6. Dominic. *ibid.* Felin. *in cap. postulari de rescrip.* Nauar. *in Apol. pro tract. de reddit. Ecclesiast. quæst.* 2. *num.*7. alios referens. Vel tenetur conuertere in vsus pios siue obligatione restitutionis, si conuertat in vsus prophanos, vt D. Th. *quodlib.*6. *ar.*12. & 2.2. *quæst.*185. *ar.*7. Caiet. *quæst* 62. *artic.*5. Sotus *lib.*10. *de iust. & iure quæst* 4. *ar.*3. & 4. Driedo *li.*2. *de libert. Christ. cap.*4. Couarru. *cap. cum in offic. n.*3 *de testamen.* Ledesma 2. *par.*4. *quæst.*18. *ar.* 5. *dub. vlt.* Petrus Sot. *de iustit. sacerdot. tract. vlt. lect.*3. Sarmiento *in cap. si priuatum*, 12. *quæst.*1. & *in cap. nulli.* 12. *qu.* 5. & alij. Dum autem Episcopus fabricat Ecclesias, Monasteria pro sua religione, aut pro eadem emit prouentus, quibus substententur religiosi, in vsus pios conuertit fructus Ecclesiæ suæ, qui sibi supersunt. Quod habet locum etiamsi notabilem pecuniæ quantitatem expenderet. Quia cum habeat liberam dispositionem de fructibus, non tenetur conuertere in beneficium propriæ Ecclesiæ, sed sufficit, si impleat obligationem conuertendi in vsus pios. Nec obstat, quod ipse emat, quia cum constet, quod non emit sibi, & proinde nec Ecclesiæ, sed alteri, bona empta non fiunt Ecclesiæ, vt tradunt Innoc. in cap. *cum olim* 2. *n.* 3. *de priuileg.* Hostiens. *num.*12. Io. Andr. *num.*5. Boich. *num.* 4.

5 Est tamen aduertendum, quod si de redditibus proprijs emeret bona immobilia nomine proprio, non posset ea postea donare suæ religioni, iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. *in cap. cum olim*, 2. *de priuileg.* Ludouis. *decis.*401. *num.* 10. Quia cum sint iam facta bona Ecclesiastica, non potest ea alienare sine consensu Sedis Apostolicæ iuxta Paulin. *ambitiose de reb. Eccles. non alien.* qua licet videatur loqui de alienatione solum in laicos, obseruantia tamen interpretatur de alienatione etiam de vna in aliam Ecclesiam.

An Pater, qui legauit filio Religioso tria millia aureorum in casu promotionis ad Episcopatū, possit ea donare suo ordini, vel consanguineis? Qu. CXX.

SVMMARIVM.

1 *Legata religioso, si promoueatur ad Episcopatum, an donari possint suo Ordini, vel consanguineis.*

2 *Episcopus religiosus mobilia acquisita intuitu propria personæ potest, vt libuerit, dispensare.*

Legata ipsi à propinquo censentur legata intuitu persona.

3 Quando aliquid fiat intuitu personæ, & quando intuitu dignitatis.

1 Resp. Quod videtur dicendum, quòd illa tria millia aureorum legata à patre filio Religioso in casu promotionis ad Episcopatum, acquirantur Ecclesiæ Cathedrali, nisi fuerint legata pro expeditione bullarum, & alijs necessarijs tempore promotionis, tunc quod, superest, debetur Ecclesiæ Cathedrali. In hoc enim differt Episcopus Regularis à sæculari, quia de donatis, vel legatis sibi à consanguineis intuitu personæ, potest liberè disponere, ac testari, *cap. requisisti de test.* sed Episcopus regularis omnia sibi donata, vel relicta, acquirit Ecclesiæ Cathedrali, cum retineat votum paupertatis, & ita decidirur *in d. cap. vnico 18. quæst. 1.*

ADDITIO AD QVAEST. CXX.

2 Resolutio, de qua in quæstione, locum habet, si legatum esset de re aliqua immobili, quia tunc non posset Episcopus alienare, sed deberet restituere Ecclesiæ iuxta dictum cap. *vnicum 18. quæst. 1.* & si legatum esset de pecunia, vt in titulo quæstionis proponitur, nequaquam pertineret ad Ecclesiam, quia censeretur relictum ex causa expensarum, & proinde translatum in liberam dispositionem Legatarij. Quæ enim acquirit Episcopus contemplatione Ecclesiæ, pertinent ad Ecclesiam, & quæ acquirit contemplatione propriæ personæ, sunt sub libera ipsius dispositione. Et loquendo in terminis propositæ quæstionis, in qua pater legauit filio, est extra difficultatem, quia quando legatur Episcopo à quocunque propinquo, censetur legari intuitu personæ, & non Ecclesiæ, & proinde remanet sub libera dispositione Episcopi, vt decernitur in cap. *requisisti, §. sed considerandam, de testam.*

3 Accedit, quod cum legatum sit factum religioso in euentum, quod fiat Episcopus, erit conceptum sub nomine proprio, aut æquiualenti, non autem sub nomine dignitatis Episcopalis. Est autem regula, quod quæ concipiuntur sub nomine proprio, personalia sunt, & facta contemplatione personæ, quæ verò concipiuntur sub nomine dignitatis, contemplatione dignitatis fiant, *cap. quoniam Abbas, de offic. deleg.* vbi Doctores, & *l. si seruus communis, ff. de stip. seru* Alexand. *in l. 3. §. filius, ff. de liber. & posth.* Bald. *in l. 1. quæst. 2. C. de liber. præterit.* Castrens. *in l. si à primo, ff. de lib. & posth. in fine*, & alij.

An Episcopus possit transire ad Religionem sine licentia Papæ? Qu. CXXI

SVMMARIVM.

1 *Episc. non potest fieri religiosus sine licentia Papæ.*
2 *Obligatio Episcopi respectu suæ Ecclesiæ.*
3 *Episcopus electus, & confirmatus non potest sine licentia ingredi religionem secus si tantum electus.*
4 *Quid Episc. consecratus, qui renũciauit Episcopatui.*
5 *Votum Episcopi de religione est nullum, si nescit prohibitionem, si vero scit, est conditionatum, & obligat ad petendam licentiam.*
6 *Dum petit licentiam, an debeat exprimere votum.*
7 *Denegata licentia an teneatur rursus petere.*

1 Resp. Negatiuè, *cap. licet de Regul.* quia status Episcopalis dicitur perfectior statu Religiosorum, quoniam sicut maius bonum minori bono præponitur, ita communis vtilitas speciali vtilitati præfertur, & in hoc casu rectè præponitur doctrina silentio, solitudo contemplationi, & labor quieti: & propterea non licere Episcopo Monachum fieri sine consensu Papæ, *capit. temporis, §. Item. 7. quæst. 1. cap. Hoc nequaquam ead. quæst. & causa, cum duobus, cap. seq.*

ADDITIO AD QVAEST. CXXI.

2 Idem etiam habetur ex cap. *inter corporalia, de translat. Episcop.* & tradunt communiter cum D. Th. *2. 2. quæst. 189. ar. 7. in corpore*, & *opusc. 18. de perfect. vitæ spirit. c. 25.* Ratio est quia est consecratus sponsus suæ Ecclesiæ, & ipsi obligatus etiam iuramento, dum in consecratione iurat ponere animam suam pro ouibus suis, & obligat se ad munus pascendi oues in ordine ad salutem. Hanc autem obligationem non possunt propria auctoritate soluere, & ideo ex natura rei est ipsis interdictus ingressus in religionem.

3 Et hoc locum habet in Episcopo electo, & confirmato, licet nondum consecrato, vt habetur ex dicto cap. *inter corporalia, de translat. Episcop.* ibi *Sicut enim Episcopus consecratus sine licentia Romani Pontificis suam non debet Ecclesiam derelinquere, sic & electus, & confirmatus.* Et ita obseruant Sanchez *lib. 4. sum. cap. 25. num. 36.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 14. num. 4.* Nam adhuc est factus sponsus Ecclesiæ, & Pontifex confirmando manum suam apposuit. Si tamen sit tantum electus, sed non confirmatus, poterit ingredi religionem, quia nondũ est stabilitus sponsus Ecclesiæ, sed remanet in suspẽso, et proinde est adhuc sui iuris, vt pœnitere possit.

4 An verò Episcopus consecratus, qui renunciauit Episcopatui, & acceptata renunciatione absolutus est ab onere Episcopali, sit liber, vt ingredi possit religionem, affirmant Syluester verbo *relig. 2. quæst. 8.* Tabiena *num. 12.* Miranda *tom. 1. Manual. quæst. 17. ar. 3.* Verum hæc responsio paritur difficultatem, quia licet sit absolutus ab onere Episcopali, adhuc tamen retinet obligationem status, per quam obligatur, vt sit perfectus: neque enim per renunciationem deijcitur à statu, & ordine. Vnde cum status ipsius sit perfectior, quia est perfectionis acquisitæ, vt cum D.Th. *2. 2. quæst. 184. ar. 7.* communiter

munitet docent, & ſtatus religionis ſit ſtatus perfectionis nondum acquiſitæ, ſed tendentis ad ipſam ſequeretur, quod de ſtatu perfectiori tranſiret ad minus perfectum, pro quo videtur neceſſaria licentia, & cognitio cauſæ, an ſcil. profectui ſpirituali, id expedat.

5 Ex quibus deduitur, quod ſi Epiſcopus vouetet ingredi religionem, ſi neſciret, ſibi hoc interdici, votum eſſet nullum, vt docent Aragon. 2. 2. q. 88. a. 8. dub. 1. concl. 3. Sayr. l. 6. clau. reg. c. 5. n. 21. Vega t. 2. ſum. c. 129. caſu 90. Rodriqu. t. 2. ſum. c. 89. n. 3. Conrad. par. 1. reſp. qu. 301. Sanchez l. 4. ſum. cap. 25. num. 27. Quia ſcilicet dum ignorat prohibitionem, reſpicit ad ingreſſum religionis, vt ſibi licitum, & honeſtum; vnde eum non ſit talis, & materia ſit diuerſa ſubſtantialiter, votum non tenet defectu materiæ debitæ. Verum ſi notam habet prohibitionem, & vouet, quamuis votum videatur abſolutum, reſoluitur tamen in conditionatum, ſi nimirum licentiam obtinuerit, & proinde votum non accipit vim obligandi, niſi accedente conditione nempe licentia Superioris, vt communiter docent, præſertim infra citandi. Quia tamen vouet, dum ſcit prohibitionem, virtualiter ſe obligat ad petendam licentiam, quia obligatio eſt ſub his terminis, voueo, ſi Pontifex mihi dederit licentiam, cum autem dare ſit relatiuum ad petere, idem valet, ac ſi voueret ingredi religionem petendo licentiam, & proinde petitio cadit vt materia ſub voto. Ita Suarez tom. 2. de relig. lib. 3. de voto, cap. 6. num. 11. Ledeſma tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 7, dub. 1. dicto 5. Alcozer. cap. 16. ſum. concluſ. 1. Rodriquez tom. 2. ſum. cap. 89. num. 3. Vega par. 2. ſum. c. 129. caſu 90. Palud. in 4. diſt. 38. quæſt. 4. ar. 2. concluſ. 3. num. 21. Supplem. Gabr. quæſt. 1. ar. 5. poſt. 3. concluſ. ver. Primo D. Antonin. 3. par. tit. 11. cap. 2. §. 6. vet. Primo ergo. Syluester verbo votum, 3. num. 1. quos ſequitur Sanchez lib. 4. ſum. cap. 25. nu. 24. & communiter præſertim num. ſequen. citandi.

6 Cum autem teneatur petere licentiam, dubitatur, an eum petit, debeat exprimere, ſe vouiſſe. Quam plures putant eſſe exprimendum votum, quia tenetur, quantum in ſe eſt, adhibere operam ſuam, vt licentiam obtineat; ſi autem exprimat votum, facilitabit licentiam. Ita Caiet. in ſumm. verbo votum, cap. de quatuor condit. ex par. vouen. §. imperfectio autem, Armilla verbo votum, num. 7. Conrad. par. 1. reſpon. quæſt. 302. Angles in Florib. par. 2. quæſt. de voto. ar. 7. difficul. 2. Sotus lib. 7. de iuſt. & iure, quæſt. 3. ar. 1. ver. at vero. Aragon. 2. 2. qu. 88 ar. 7. difficul. 1. concluſ. 1. Graf. par. 1. deciſ. lib. 2. c. 27. num. 2. Lopez par. 1. inſtruct. cap. 48 §. vtrum quando, Tabiera verbo votum 5. num 5. Valent. tom. 3. diſp. 6. quæſt. 6. punct. 6. quæſito 2. Rodriquez tom. 2. ſum. cap. 89. num. 5. Leſſius lib. 2. de iuſt. & iure cap. 40. dub. 10. num. 72. Azor. par. 1. lib. 11. cap. 16. quæſt. 6. Sayt. lib. 6. clau. reg. cap. 5. num. 20. At non obligari exprimere votum, ſed ſufficere, ſi petat licentiam, docent Nauar. cap. 12. manual. num. 69. Suarez tom. 2. de relig. lib. 3. de voto, cap. 6. num. 15. Palat. in 4. diſt. 38. diſp. 3. ante ver. vnde colliges. Ledeſma tom. 2. ſum. tract. 10. cap. 7. dub. 1. poſt. dict. 6. Sanchez lib. 4. ſum. cap. 25. num. 30. Ratio eſt. Quia cum votum reſoluatur in conditionatum, vt conſtat ex dictis, non tenetur implere, niſi adueniente conditione, & ſolum ſic vouendo aſſumit virtualiter obligationem petendi licentiam, non autem manifeſtandi votum, quia cum manifeſtatio voti ſupponat ipſum votum, non poteſt eſſe materia ſui ipſius, ſed requireretur aliud votum reflexum, vt teneretur manifeſtare; aliunde autem non oritur obligatio, cum tota obligatio in hac materia ſit ex vi voti. Eo ipſo autem, quod petit licentiam ſatisfacit obligationi aſſumptæ, vt ad nihil aliud teneatur.

7 Ex quibus etiam concluditur, quod licet denegata licentia pro certo tempore, eo elapſo tenentur rurſus petere, vt obſeruat Sanchez lib. 4. ſum. cap. 25. num. 31. Si tamen abſolutè denegetur, non tenebitur rurſus petere, quamuis oppoſitum teneat Sanchez citat. etiamſi non exprimatur negari in perpetuum. Ratio eſt, quia prohibitio, cum ſit à lege, eſt perpetua, & ideo non datur caſus, in quo non obliget. Rurſus, ex vi voti ſolum tenetur petere licentiam, non autem ea negata tenetur rurſus inſtare, niſi expreſsè ad hoc ſe obliget quia pet id, quod ſemel petat implet obligationem, qua non obtenta, non adeſt obligatio voti, quia eſt conditionatu, nec obligat, niſi exiſtente conditione; præſertim quia votum eſt ſtrictè interpretandum, vt minus obliget, quam ſit poſſibile, & proinde obligatio petendi licentiam, quæ oritur ex voto, ſe reſtringet ad vnicam vicem; quia hæc ſufficit, vt verificetur, quod impleuerit obligationem voti.

An Monachus poſſit eſſe Epiſcopi Vicarius? Quæſt. CXXII.

SVMMARIVM.

1 *Monachus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi, ſed debet habere ſocium.*
Praxis Curiæ Romanæ.
2 *Mendicantes tranſeuntes ad non mendicantes ſũt incapaces dignitatum, &c*
3 *Quilibet religioſus poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi.*
4 *Dummodo interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij.*
5 *An aliqua Decreta obſtent.*
6 *Religioſus illegitimus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi.*

1 Reſp. Quod ſic, ità Ioan. Andr. in cap. fin. de Cler. ægro. allegat 2. quæſt. 7. cap. cum paſtoralis, & 16. quæſt. 1. cap. nos autem. Idem tenet Guil. in Clem. & ſi principalis, de reſcrip. vbi communit. Doct. Debet tamen habere vnum ſocium de Conuentu ſecum, quia in his non debet ſtare ſolus, cap. 2. de ſtat. Monach. Clem. ne in agro, §. ad hæc, eo tit. Religioſum tamen Ordinis Mendicantium non poteſt Epiſcopus Vicarium conſtituere. Clem. 1. §. ad prioratus. In Curia autem Romana obſeruari vidi, quod quoties Epiſcopus pro Eccleſiæ ſuæ neceſſitate alicuius Monachi opera indiget, vt ſui Vicarij officio fungatur, cùm neminem idoneum habeat ex Cle-

Cleto sæculari, qui eo munere fungi possit, sacram Congregationem Regularium consuluit, quę attenta exposita necessitate impartitur, vt Monachum in suum Vicarium constituere valeat.

ADDITIO AD QVAEST. CXXII.

2 Clement. 1. §. *ad prioratus*, *de regular.* nihil prorsus facit ad rem. Quamuis per ipsam Sbroz. *de Vicar. lib.*1. *quæst.*40. Riccius, *decis.* 351. Antonel. *de regim. Eccles. lib*.6.*cap*.10. *num*.1. teneant, Mendicantes non posse esse Vicarios Episcopi, quia disponit tantum de regularibus Mendicantibus transeuntibus ad non Mendicantes, quos prohibet eligi ad Prioratus, aut ad alia officia assumi, etiam tanquam Vicarios, seu Ministros, vel locum aliorum tenentes. Vnde non loquitur vniuersaliter de omnibus mendicantibus, nec de officio Vicarij Episcopi, sed de Vicariatu, quò ad officia religionis, & ideo ex hoc loco non rectè infert Auctor, & alij Doctores, quod Mendicantes non possint esse Vicarij Episcoporum. Et quamuis subdat, *Quodque animarum curam, & regimen nec pro se possint, nec pro alijs exercere*; loquitur tamen solum de ijsdem Mendicantibus, qui transeunt ad non Mendicantes, & de cura animarum annexa beneficijs regularibus, qui monachis Monasterij conferri solent. Et ita constat clarè ex textu, & notat etiam Sanchez *li.*6. *sum. cap*.13. *num*.88. *in fine*.

3 Quod autem Monachus, & consequenter etiam quilibet alius religiosus, cum militet eadem ratio, imo potior, cum non sint cæteri adeo segregati à consortio, sicut Monachi, possit esse Vicarius Episcopi cum licentia Superioris sui, tradunt Abbas *in cap. fin. num*.4. *de Cler. agrot.* Archidiac. *in cap. in noua* 16. *quæst.* 7. Cardin. *in Clemen. & si princip. num*.17. *de rescrip.* Io. Andr. *ibid.* Ancharan. *num.* 9. Imola *num.* 26. Rebuff. *in praxi benef.* Tit. *de Vicar. Episcop. num*.3. Franeis. March. *quæst* 1286. *init. par*.1. Guido Papa *decis.* 563. *init.* Cuch. *lib.* 2. *Instit. Canon. tit. de Vicar. Episc. num*.57. Vant. *de nullit. ex defect. iurisd. deleg. num.* 82. Fusch. *de visit. cap*.17. *num*.100. *lib*.2. Graf. *par.* 2. *decis. lib.* 3. *cap*.20. *num*.14. Nauar. *comen.* 2. *de regular. in fine.* & *consil*.65. *num*.3. *in* 1. *edit. consil. vero* 74. *num*.3. *in* 2. *de regular. lib.* 3. Mandos. *de signat.* verbo *licentiæ, ver. Monach. licent.* Sà verbo *Religio nu*.60. Rodriquez *quæst. regular*.76. *artic. vlt. tom*.3. Azor *par*.2. *lib*.3. *cap*.43. *quæst.* 10. Sbroz *de offic. Vicar. lib*.1. *quæst*.38. *num*.4. Sanchez *lib*.6. *sum. capit.* 13. *num*.88. Cespedes *de exempt. Regul. cap*.24. *dub*.405 Rota *decis*.3. *alias* 284. *num*.2. *de Vicar. Episcopi in antiquis*, & alij cum Glos. *in cap. de præsentium*, verbo *defensor*.16. *quæst*.1. & *in cap. Monachi*, vet. *Abbate*, *eod. tit.* & *in cap. si quis* verbo *maiorem*, *dist*.58. Imo Cardin. & Cuch. volunt posse esse etiā sine licentia Abbatis. Fundamentum huius opinionis est, quia hoc nullo iure interdicitur.

4 Hoc tamen limitant nonnulli, vt solum possit esse Vicarius Episcopi, quando præter licentiam Superioris, concurrit etiam vtilitas Monasterij, ita Azor. & Rodriquez citati, Lezana *tom*.1. *quæst. regul. cap*.9. *num*.14. Quia in officio Vicarij inuoluitur officium iudicis; prohibetur autem Regularibus, ne possint esse iudices, nisi interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monasterij. Cap. *de præsentium* 16. *quæst*.1. & *cap*.2. *de postulando*, vt cum pluribus, & de communi tradit Sanchez *lib.* 6. *sum. capit.* 13. *num.* 55.

5 Verum licet hæc de iure procedant, obseruant tamen Peirin. *De priuileg. ad Constit.* 4 *Sixti IV.* §.10. *num*.48. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo *Vicarius*, *num*.1. hodie post Decreta Clemen. VIII. & Pauli V. requiri licentiam Pontificis, seu S. Congregat, nec sufficere licentiam Superiorum, & Nouar. asserit S. Congregat. ita declarasse, *sub die* 8. *Maij* 1615. Est tamen aduertendum, quod Decretum Pauli V. de quo Peirin. *tom*.1. *de subd. relig. quæst*.1. *cap* 23. vet. *admodum*, fuit tantum pro Fratribus Minimis, quibus solis fuit intimatum.

6 Circa autem præsentem materiam est aduertendum, quod licet Barbosa *ad cap*.1. *num*. 8. *de fil. presbyter.* velit, religiosum illegitimum posse eligi in Vicarium Episcopi, quia sufficit dispensatio, quæ per professionem inducitur. Attamen oppositum est tenendum, vt tradunt Maiol. *lib.* 1. *de irregularit. cap*.10. *num*.3. Sayr. *lib*.6. *de censur. cap*.1. *nu*.3. Sanchez *lib*.5. *sum. cap*.5. *num*.16. Rodriguez *quæst. regular*.13. *ar* 13. *tom*.1. Campanil. *in diuer. iur. rubr*.11. *cap*.13. *num*.118. Azor. *lib*.2. *cap*.43. *quæst*.10. Fusch. *lib.* 2. *de visit. cap.* 15. *num.* 19. Sbrozzius *de offic. Vicar. lib*.1. *quæst*.40. Sanchez *lib*.5. *sum. cap*.5 *num*.16. Peirin. *de priuileg. ad Constit*.2. *Iulij II.* §.29 *num*.98. Fragos. *tom*.2. *de regim. Christ. Reipub. li*.8. *disp*.19. §.4. *num*.11. Ratio est, quia professio non habilitat ad dignitates, sed tantum ad ordines cap. 1. *de fil. presbit.* Priuilegia autem concessa Religionibus pro habilitando, ad dignitates, sunt tantum intra terminos dignitatum regularium, nec extenduntur ad dignitates sæculares. Vicariatus autem Episcopalis generalis est dignitas sæcularis satis principalis. Hæc autem omnia etiam, quæ in prima parte dicta sunt, subiecta profiteor S. R. E. censuræ.

Prætermissa par. 1. *num.* 989. *in fine*.

Quia tamen emanant dispensationes in forma pauperum cum clausula, *Ex labore, & industria*, & aliæ cum clausula, *Ex labore manuum suarum*. De stylo Datariæ ponitur discrimen inter dictas clausulas, ita vt labor, & industria referatur ad exercitia, & officia non mechanica. Labor verò manuum, referatur ad exercitia mechanica. Et ideo in attestatione paupertatis ad hunc effectum dispensationum matrimonialium erit attendendum ad stylum hunc Datariæ, & ad prædictam diuersitatem clausulatum.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM.

Vbi duo tantum numeri, primus ad partem, secundus ad marginalem refertur. Vbi tres primus ad partem, secundus ad quæstionem, tertius ad marginalem.

A

Abbas.

ABBATIS nomine quando veniat omnis Prælatus Ordinarius Monasterij. p. 2. q. 3. n. 1.
Abbas quando veniat nomine Monachorum. p. 2. q. 3. n. 3.
Abbates Cassinenses possunt ter in anno vti Baldachino. p. 1. n. 390.
An quando Abbates Regulares vtuntur Baldachino, possit Episcopus ipsum erigere in eorumdem Ecclesijs. p. 1. n. 39.
Quid in hoc attendendum. ibid. n. 392.
Priuilegium Abbatum circa Baldachinum est magis speciale. p. 1. n. 392.
Abbates habentes vsum Baldachini possunt vti in Ecclesijs Monialium sibi subiectarum. p. 1. n. 395.
Decretum circa solemnem celebrationem Abbatum. p. 1. n. 396.
Aliæ declarationes S. Congregat. in eadem materia. ibid. n. 397.
Abbates vtentes pretiosiori Baldachino, aut plusquam tribus vicibus &c. peccant. p. 1. n. 397.

Abbas quò ad Ordines.

Abbates regulares non possunt conferre Ordines minores suis Nouitijs. p. 1. n. 10.
Nec regularibus non subditis, licet habeant dimissorias, &c. ibid.
Abbas non potest ordinare subditos alterius Abbatis, licet eiusdem Ordinis. p. 1. n. 10.
Abbates an possint quò ad ordinationem suas vices delegare alteri babenti eamdem facultatem. p. 1. n. 10.
Abbati, qui renunciauit dignitati, an possit delegari faoultas ordinandi. p. 1. n. 10.

Abbas quò ad Pontificalia.

Abbas vtitur Pontificalibus iuxta tenorem priuilegij. p. 2. q. 27. n. 1.
Non habet ius ad ipsa ratione dignitatis. p. 2. q. 27. n. 2.
Abbates vti possunt Pontificalibus insignijs in locis sibi non pleno iure subiectis. p. 2. q. 27. n. 4.
Possunt deferre Baculum extra Ecclesiam in processionibus suarum Ecclesiarum. p. 2. q. 27. n. 5.
Possunt solemniter benedicere præsentibus Legatis, & Cardinalibus. p. 2. q. 27. n. 6.

Abbatissa.

Abbatissa in odiosis non venit nomine Monialium. p. 1. n. 1122.
Expleto munere an possit constitui præses, donec eligatur Abbatissa. p. 1. n. 675.
Abbatissæ annales, aut biennales an expleto officio eligi possint ad aliud munus auctoritatis, & administrationis; & an rursus eligi in Abbatissas. p. 1. n. 677.

Abbatissa qualis eligenda.

Qualitates eligendæ in Abbatissam Monialium. p. 1. n. 648.
Facilius remittitur antiquitas professionis in eligenda Abbatissa, quàm ætas. p. 1. n. 649.
Quid faciendum, si non adsit in Monasterio habens qualitates requisitas à Concilio Tridentino. ibid. n. 650.
Potest eligi habens triginta annos ætatis, & quinque professionis, si non adsit quadragenaria &c. p. 1. n. 651.
Et quid, si neque talis aderit. ibid.
Ad quem spectet iudicare, an incommodum sit eligere Abbatissam ex alio Monasterio, quando interuenit Episcopus cum Superiore Regulari. p. 1. n. 652.
Si adsit quadragenaria cum octo annis professionis, non potest eligi alia. p. 1. n. 653.
Quid, si adesset tantum vna cum his qualitatibus? p. 1. n. 654.
An tunc assumi possit Abbatissa ex alio Monasterio. ibid. n. 655.
Existentibus quadragenarijs cum octo annis professionis, an possint eligi trigenariæ quinque annis professionis. p. 1. n. 656.
Aetas necessaria pro Abbatissa seu Priorissa, & qualitates aliæ. p. 1. n. 34.
Annus quadragesimus eligẽdæ in Abbatissam an debeat esse completus. ibid.
Electio Abbatissæ non quadragenariæ, sed cum cæteris qualitatibus an sit valida. p. 1. n. 34.
Si quadragenaria, & cum alijs qualitatibus non sit apta regimini, quid faciendum. n. 1. n. 34.
Non potest inferior Papa dispensare super ætate requisita pro Abbatissis. p. 1. n. 657.

Infamis non potest eligi in Abbatissam. p. 1. n.661.
Descendentes intra quartum gradum ex maculato genere an possint eligi in Abbatissas. p. 1. n.662.
Aliæ qualitates eligendæ in Abbatissam. p. 1. n.663.
Illegitimæ an eligi possint in Abbatissas. p. 1. n.659.
Nec illegitima, nec corrupta eligi potest in Abbatissam. p. 1. n. 689.
Corrupta si eligatur in Abbatissam, non potest consecrari. p. 1. n. 692.
Corruptio secreta an obstet. n. 693.
Quid si adsit tantum vnica quadragenaria cum octo annis à professione, sed sit corrupta. p. 1. n.694.
Bigama an possit eligi in Abbatissam. p. 1. n. 695.
An quando Abbatissa non benedicitur possit eligi corrupta. p. 1. n. 691.
Per Concil. Trident. non excluditur corrupta, quin eligi possit in Abbatissam. ibid. n.692.
Qualitas incorruptæ habenda est pro omissa. ibid.
Laudabilis vita in ordine ad electionem pro Abbatissa in quo consistat. p. 1. n. 34.
Soror immediatè post sororem an eligi possit Abbatissa. p. 1. n. 34.
Concurrens ad receptionem, aut professionem coactè ingredientis, aut profitentis non potest eligi in Abbatissam. p. 1. n. 664.
Abbatissa, si non adsit habilis, non potest eligi ex alio Ordine. p. 1. n. 679.
Quid in tali casu faciendum. ibid. n. 680.
Quid si in alio Monasterio non sit quadragenaria: ibid.

Abbatissæ electio.

Abbatissa eligenda à Monialibus, & à quibus. p. 1. n.665.
Conuersæ non admittuntur ad electionem Abbatissæ. p. 1. n. 666.
Neque etiam omnes choro deputatæ apud quasdam Moniales. p. 1. n. 667.
Nullus Superior etiam regularis, aut scrutator, etiam in discordia, potest ferre suffragium in electione Abbatissæ. p. 1. n. 668.
Visitatores, Abbates, & Prælati Monialium S. Benedicti possunt proponere duas, vel tres eligendas in Abbatissas, & censetur electa, quæ in scrutinio plura vota habet, si in duobus scrutinijs Moniales non elegerint. p. 1. n. 678.
Abbatissa eligenda per viam scrutinij, per vota secreta. p. 1. n. 681.
An alijs modis eligi possit. ibid. n. 682.
In electione Abbatissæ an seruanda forma cap. *Quia propter*. quò ad vota excipienda. p. 1. n. 687.
Abbatissa eligi debet per secreta suffragia; aliàs electio est nulla, etiamsi vota publicentur ex ignorantia. p. 1. n. 33.
Suffragia Monialium pro Abbatissa possunt oretenus excipi. p. 1. n. 33.
Electio Abbatissæ est nulla, si vota publicentur, etiam ex ignorantia. p. 1. n. 684.
Excipere vota coram notario, & paucis alijs, non obstat secreto electionis. p. 1. n. 684.
Excipiens vota pro electione Abbatissæ non potest adhibere testes. p. 1. n. 687.
An pro Abbatissæ electione requirantur duæ partes suffragiorum. p. 1. n. 33.
Maior pars an sufficiat pro electione Abbatissæ. p. 1. n.685.
Maior pars sufficit etiam per cap. *Indemnitatibus de elect. in 6.* ibid. n. 686.
Præses electionis Abbatissæ Monialium non ingreditur clausura ad excipienda suffragia. p. 1. n.35.
Potest tamen ingredi, quando ingressus iudicatur necessarius. ibid.
Quid faciendum cum infirmis, quæ ad cancella accedere non possunt? ibid.
Præses electionis potest introire claustra, si aliàs prudentes iudicet, electionem non posse canonicè fieri, aut ex alijs iustis causis. p. 1. n. 718.
Causa debet esse valde vrgens, cùm debeat facere cessare dispositionem Concilij in oppositum. n. 719.
Quid si Præses Regularis, & Episcopus præsidens electioni, non conueniant circa necessitatem ingrediendi. n. 720.
Quid faciendum, si Moniales non sint concordes in electione Abbatissæ. p. 1. n. 669.
Dies electionis Abbatissæ Monialium exemptarum significandus Ordinario, vt possit interuenire. p. 1. n. 33.
Si ante tempus significatum deueniatur ad electionem, tenet electio, sed puniri potest, qui est in culpa. ibid.
Regulares tenentur nunciare Episcopo diem electionis Abbatissæ. p. 1. n. 725.
Puniri possunt, si ante diem nunciatũ deueniant ad electionem. ibid.
Regulares non tenentur denunciare diem electionis Abbatissæ Prælatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem. n. 726.
Sede vacante an teneantur nunciare Vicario Capitulari. p. 1. n. 727.
Existente Episcopo extra diœcesim, an Vicario nunciandus dies electionis Abbatissæ. p. 1. n. 728.
Opponentes, an, & quomodo agere possint contra confirmatam. p. 1. n. 706.
Quomodo debeant instituere appellationem. n. 707.
Quomodo examinandæ oppositiones contra Abbatissæ electionem. p. 1. n. 708.

Abbatissæ confirmatio.

Abbatissa electa confirmanda, & intra annum benedicenda. p. 1. n. 669.
Abbatissa à quo confirmanda. p. 1. n. 700.
Abbatissa electa statim confirmanda, nisi aliquid obstet. p. 1. n. 701.
Potest confirmari à Prælato absente. n. 702.
Existens extra Diœcesim an possit confirmare Abbatissam. p. 1. n. 703.
Abbatissa electa per compromissum, est confirmanda, licet minor pars opponat. p. 1. n. 704.
Quid si sit electa per scrutinium à maiori parte, & aliquæ opponant. ibid.
Abbatissa electa ante confirmationẽ non potest ministrare, exceptis aliquibus casibus. p. 1. n. 709.

Ab-

Abbatissæ duratio.

Abbatissæ eliguntur ad triennium; p. 1. n. 670.
Electio Abbatissæ vltra triennium est nulla etiam pro triennio, p. 1. n. 671.
Constitutio Gregorij, quod Abbatissa eligatur ad triennium, habet locum in omnibus Monasterijs, sed non quò ad mulieres Collegiales. p. 1. n. 672.
Abbatissa an possit eligi ad annum, aut biennium. p. 1. n. 673.
An possit electio reduci ad annum, aut biennium, si aliàs sit ad triennium. ibid.
Triennio expleto non potest Abbatissa rursus eligi, sed vacare debet. p. 1. n. 674.
An possit eligi in Vicariam, aut Priorissam. p. 1. n. 675.
Abbatissa electa ad secundum triennium ex dispensatione, an possit eligi ad tertium sine dispensatione. p. 1. n. 717.
Perpetuitas Abbatissæ an expediens remissiuè. p. 1. n. 697.
Cur non expediat. n. 698.

Abbatissæ benedictio.

Abbatissa si vltra annum differat benedici, amittit officium. p. 1. n. 710.
Attendenda consuetudo. ibid.
Quid si fuerit varia. n. 711.
Abbatissa benedicta an rursus possit benedici. p. 1. n. 712.
Quo die, & loco benedicenda. p. 1. n. 713.
A quibus benedicenda. Et quid, si sit subiecta Regularibus. n. 714.
Quibus committi possit munus benedicendi. p. 1. n. 715.
Abbatissa temporalis non est benedicenda. p. 1. n. 731.
Concedente Summo Pontifice potest benedici. n. 732.

Abbatissæ potestas.

Moniales ratione voti obedientiæ tenentur ad obediendum Abbatissæ præcipienti secundùm regulam. p. 1. n. 765.
Abbatissa præcipiens in virtute Sanctæ Obedientiæ non exercet iurisdictionem spiritualem, sed exigit, quod sibi promissum est. p. 1. n. 766.
Abbatissa quæ possit præcipere in virtute Sanctæ Obedientiæ. n. 767.
Potestas Abbatissæ non se extendit ad obligandum in conscientia. p. 1. n. 764.
Abbatissa non est capax potestatis spiritualis, p. 1. n. 733.
An sit capax ratione Monasterij, cui præest. ibid.
Doctores asserentes, non esse capacem potestatis spiritualis. n. 734.
Abbatissa quomodo possit instituere, beneficia, Capellanias, &c. conferre. p. 1. n. 740.
Quomodo possit priuare beneficijs. n. 741.
Abbatissæ institutio in quo consistat. p. 1. n. 742.
Abbatissa an possit suas Moniales benedicere. p. 1. n. 743.
Abbatissa non potest concionari. p. 1. n. 744.
An possit in hoc dispensari. n. 745.
Abbatissa non potest declarare Euangelia, neque super ijs verba facere. n. 746.
Potest habere ad Moniales sermones hortatorios. ibid.
Abbatissa non potest dispensare, aut commutare vota. p. 1. n. 747.
Abbatissa impropriè suspendit Clericos sibi subiectos. p. 1. n. 761.
Talis suspensio non est propriè censura, sed simplex præceptum. n. 762.
Abbatissa nequit interdicere, neque excommunicare potest. p. 1. n. 763.
Abbatissa non potest dispensare ieiunia, abstinentiam à carnibus &c. sed solum ex commissione Prælati. p. 1. n. 749.
Priuilegium Pauli III. quomodo accipiendum. n. 750.
Abbatissa potest irritare vota subditarum. p. 1. n. 751.
Etiamsi sint de materia, quæ concernit Regulam. n. 752.
Quid de voto transeundi ad strictiorem religionem. n. 753.
Abbatissa an possit irritare vota emissa cum ipsius consensu. p. 1. n. 755.
Abbatissa an possit irritare vota nouitiarum, & quæ. p. 1. n. 760.
Potest suspendere exequutionem. ibid.
Durante oppositione non impeditur, quin Abbatissa administret. p. 1. n. 705.
Abbatissa electa à maiori parte administrat pendente appellatione opponentium, & ipsæ tenentur obedire p. 1. n. 721.
Abbatissa an cum consensu Capituli possit alienare, aut recipere aliquam in Monialem pendente appellatione opponentium. p. 1. n. 722.
Abbatissa pendente appellatione contra suam electionem, an possit acceptare legata &c. ex quocunque titulo prouenientia. p. 1. n. 723.
Abbatissa pendente appellatione contra suam electionem, an possit recipere ad professionem nouitiam ingressam ante electionem. p. 1. n. 724.

Abiuratio.

Qui abiurauit de vehementi, non potest amplius admitti ad audiendas confessiones. p. 1. n. 1401.
Censetur grauiter infamatus. ibid.
Abiuratio de vehementi habet vim publicæ pœnitentiæ. p. 1. n. 1401.
Inducit irregularitatem. Vide num. 1403. & 1404. p. 1. n. 1401.
Abiurans de vehementi non potest admitti ad audiendas confessiones, sed tantum sæcularium. p. 1. n. 1402.
Abiurans de vehementi an fiat irregularis. p. 1. n. 1043.
Abiuratio de vehementi non inducit irregularitatem. p. 1. n. 1404.
Abiuratio de leui non impedit exercitium ordinum, & audire confessiones, p. 1. n. 1401.

Ablatiuum.

Ablatiuum absolutũ importat conditionem, & formam implendam specificè. p. 1. n. 31.
Ablatiuum absolutum inducit conditionem. p. 1. n. 864.
Ablatiuum absolutum importat formam. p. 1. n. 1199.

Absens.

Breui reuersurus non censetur abesse. p. 1. n. 3.
Absens cum licentia à claustro censetur residere. p. 2. q. 46. n. 3.

Absolutio.

Absolutio operatur in ordine ad effectum, ad quem datur. p. 1. n. 1164.
Quilibet Confessarius potest absoluere ab hæresi purè mentali. p. 2. n. 1409.
Pœnitens se accusans apud præsentem sacerdotem de peccatis absenti explicatis, absolui potest. p. 1. n. 200.
Quid requiratur, vt hoc habeat locum. n. 201.
Violantes Constitutiones circa crectionem Monasteriorum absolui possunt à pœnis à suis Prælatis. p. 1. n. 525.

Absolutio à censuris.

Absolutio determinata à determinatis censuris non se extendit ad alias. p. 2. q. 18. n. 1.
Absolutio à determinata censura,& quibuscunq; alijs se extendit etiam ad oblitas. p. 2. q. 18. n. 1.
Quid requiratur, vt absolutio se extendat ad omnes censuras. p. 2. q. 18. n. 2.
Quid, si quis nesciens censuras generaliter absoluat absque causæ cognitione. p. 2. q. 18. n. 3.
Absolutio generalis pro ordinandis à censuris prodest etiam pro excommunicatione tunc lata contra indebitè accedentes. p. 1. n. 329.
Absolutio impensa ab ordinante an prosit non subdito. p. 1. n. 1163.
Circa absolutionem à censuris in absentia nihil innouarum. p. 2. q. 17. n. 3.

Absolutio ab excommunicatione.

Absolutio ab excõmunicatione est actus iurisdictionis. p. 2. q. 14. n. 1.
Excommunicatus non regulariter, sed ex iusta causa potest per Procuratorem absolui. p. 2. q. 17. n. 1.
Requiritur speciale mandatum. ibid. n. 2.
Pro obtinenda absolutione ab excommunicatione regulariter sufficit iuratoria cautio. p. 2. q. 11. n. 1.
Casus, in quibus alia cautio requiritur. p. 2. q. 11. n. 2.
Quando danda cautio idonea diuersa à iuratoria. p. 2. q. 11. n. 3.
Absoluendus sufficit si iuret, se non inuenire fideiussorem. p. 2. q. 11. n. 4.
Absolutio ad cautelam præreqirit probationem de appellatione ex legitima causa, & ante sententiam. p. 2. q. 16. n. 1.
Secus in foro conscientiæ. ibid.
Quid seruet praxis. ibid. n. 2.
In absolutione ad cautelam an exigenda cautio de stando mandatis Ecclesiæ. p. 2. q. 16. n. 5.
Pars an impedire possit absolutionem ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 6.
Iudex an teneatur absoluere ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 7.
Citanda an sit pars pro absolutione ad cautelam. p. 2. q. 16. n. 4.

Absolutio ad reincidentiam.

Absolutio ad reincidentiam duplex. p. 2. q. 15. n. 2.
Absolutio ad reincidentiam quænam sit. p. 2. q. 14. n. 2.
Quinam possint absoluere ad reincidentiam. p. 2. q. 14. n. 3.
Iudex Ecclesiasticus competens absoluere potest à qualibet excommunicatione cum reincidentia, in ordine ad testificandum. p. 2. q. 14. n. 4.

Absolutio ob manus violentas.

Laicus percutiens religiosum an absoluendus à Superiore percussi. p. 2. q. 22. n. 1.
Laicus percutiens religiosum an possit absolui ab eius Prælato regulari in foro externo. p. 2. q. 22. n. 3.
Quid in foro conscientiæ. ibid.
Monachi se inuicem percutientes, si sint diuersæ religionis, à quibus absoluantur. p. 2. q. 22. n. 2.
Religiosus percussor Clerici absoluitur ab Episcopo. p. 2. q. 21. n. 1.
Licet possit absolui, non tamen necessariò absoluitur. ibid. n. 2.

Absolutio à reseruatis.

Nullus Confessarius potest absoluere à reseruatis Episcopo. p. 1. n. 1458.
Declaratio Decreti auferentis facultatem absoluendi à reseruatis. p. 1. n. 1459.
Litteræ S. Congregationis circa vsum facultatis Ordinariorum reseruandi sibi casus. p. 1. n. 1460.
Declaratio S. Congregat. de mandato Innocentij X. de facultate sublata absoluendi à reseruatis. p. 1. n. 1461.
Dicta declaratio afficit omnes. n. 1462.
Declaratio, quod per confirmationem non sit restituta facultas absoluendi à reseruatis, non procedit de confirmatione in forma specifica. p. 1. n. 1464.
Dispositio de nouo in dicta declaratione non habent locum extra diœcesim Neapolitanam. n. 1463.
Incidens in reseruata sub spe iubilæi potest absolui. p. 1. n. 241.
Impeditus adire Episcopum an possit absolui à Parocho à reseruatis. p. 1. n. 1466.
Impeditus adire Papam potest absolui ab Episcopo. p. 1. n. 1467.
Impeditus adire Papam, & Episcopum à quo absol-

absoluendus. p.1. n. 1468.

Accessorium.

Accessorium ponitur ad positionem principalis, quando ex eadem causa proueniunt, p.1. n.347.

Accusare, Accusator.

Quilibet an teneatur accusare monetarios, p.1. n.360
Quilibet etiam infamis accusare potest in crimine monetæ, p.1. n.1365.
Accusator succumbens in crimine monetæ, non punitur de calumnia. p.1. n.1360.
In crimine monetæ accusator particeps obtinet immunitatem. p.1. n.1361.

Actus.

Actus facultatiui, si alicui subtrahantur, non fit iniuria. p.1. n.484.
Actus facultatiuus non tribuit ius, nec inducit præscriptionem. p.1. n.592.

Adiectum.

Adiectum iudicandum secundum terminos rei, cui adiicitur, quomodo accipiendum, p.1. n.348.

Administrator.
Vide *Negociorum gestor. Officialis. Procurator.*

Administratores non repetentes depositum à mercatore suspecto de decoctione, tenentur damnum resarcire. p.1. n.776.
Administratores bonorum Monialium tenentur eligere personas idoneas, apud quas bona Monasteri deponant. p.1. n.774.
Stante leuissima culpa in deponendis bonis administratores tenentur de damno. p.1. n.775.
Administrator, seu officialis ditescens, præsumitur ex bonis administratis subtraxisse. p.1. n.795.
Quid si fuerit industrius. ibid
Præsumptio est contra administratorem, &c. repertum diuitem post administrationem. n. 796.
An id valeat solum de administratoribus publicis. num.797.
Administratores diuites effecti sectusis aliis indiciis non præsumuntur locupletati de bonis administratis. p.1. n.798.
Quando oriatur præsumptio contra administratorem. p.1. n.801.
Præsumptio contra administratorem vnde euacuetur. n.802.

Aduocatus.

Munus Aduocati, aut Procuratoris non conuenit Religioso. p.2. q.100. n.6.

Aetas pro Ordinibus.
Vide *Ordo sacer.*

Annus præscriptus pro sacris Ordinibus sufficit incœptus. p.1. n.11.

Dies superueniens Februario in Bisextili an computandus in ætate pro sacris ordinibus. p.1. n.11.

Alienatio.

Alienatio quos actus importet. p.1. n.723.

Alimenta.

Lex abhorret diminui alimenta necessaria par. 1. num. 482.
Aliud posse substentari, & aliud commodè. par. 1. num. 424.

Altare.

Non licet in Altari priuatæ Domus retinere Imaginem solam non habentis cultum à Sede Apostolica cum lampade, &c. p.1. n.12. 18.
Non canonizatis, aut beatificatis non possunt erigi Altaria. p.1. n.1221.
Ministeria altaris à solis ordinatis exercenda. p.1. n.16.
Hoc decretum non obligat sub mortali. ibid.

Animal.
Vide *Decima.*

Animalia reputantur pro fructibus agri. p.2. qu.82. num.2.

Animus.

Animus efficacius declaratur factis quàm verbis p.1. num.1413.

Apostasia.

Apostasia à Religione reddit infamem. p.1. n.1038.
Prohibet susceptionem Ordinum, & ministrationem in susceptis. ibib.
Ad Apostasiam requiritur professio, assumptio habitus sæcularis, & animus non redeundi. pag. 1. num. 1039.
Quid sit animus non redeundi. n.1040.
Animus non redeundi debet esse cum effectuatione ibid.
Hæc effectuatio admittit paruitatem materiæ, & quænam sit pro foro interno. ibid.
Quænam pro pro foro externo. p.1. n.1041.
Animus non reuertendi Apostatarum vnde colligatur pro foro externo. p.1. n. 1042.
Habitus dimissio est præsumptio non reuertendi, ibi.
Transfert onus probandi in dimittentem. ibid.
Apostasiæ effectus p.1. n.1037.
Cui Apostasiæ conueniant. n.1038.
Apostasia non habet locum in Episcopo Regulari. p.1. n. 1034.

Apostata
Vide *Pœna.*

Induens habitum laicalem, non est Apostata, si non constat de animo deserendi Religionem. part. 1. num. 1044.
Quando præsumatur Apostata. n.1045.

Occul-

Occultans habitum proprium sub alieno censetur Apostata. p.1. n.1849.
In foro conscientię secluso animo deferendi Religionem, occultans habitum non est Apostata. par.1.n.1050.
Quid si occultet sub habitu alterius Religionis. ibid.
Recensentur prohibita Apostatis. p.1. n. 1035.
Apostatis prohibentur, quæ prohibentur excommunicatis. p.1. n.1036.
Apostatæ de iure non sunt excommunicari, sed excommunicandri. ibid.
Ratione priuilegiorum sunt excommunicati. ibid.
Apostara celebrans fit irregularis. p.1. n.1036.
Apostatæ non possunt assumi ad dignitates. par.1. num.1038.
Amittunt priuilegium clericale. ibid.
Apostatæ perquitendi à suis superioribus. par.1. num. 1084.
Possunt ab Ordinario loci in carcerem coniici, superioribus suis consignandi. ibid.
Apostatæ quando, & à quibus superioribus inquirendi. ibid.
Superiores an teneantur inquirere, & reducere omnes apostatas. p.1. n.1085.
Superiores possunt suos apostatas capere vbicunque reperiantur. n.1086.
Capere apostatas ad quem pertineat. p.1. n. 1090.
Iudices Sæculares tenentur auxilium præstare superioribus pro capiendis Apostatis, aliàs puniri possunt. p.1. n. 1087.
Capientes apostatas non incurrunt censuras ratione violentiæ. p.1. n.1088.
Etiamsi resistentes vrgeant, percutiant, &c. ibid.
Apostata permanens vltra annum in apostasia an sit suspectus de hæresi. p.1. n.1101.
Retinens apostatam intuitu consanguinitatis, amicitiæ,&c.non incurrit excommunicationem. p.1. num. 1089.
Detinentes, occultantes, fouentes Apostatas sunt ipso iure excommunicati. p.1. n. 1056.
Pro hac excommunicatione incurrenda requiritur contumacia. n.1057.
Apostatæ resipiscentes benignè excipiendi sunt, congruè tamen puniendi. p.1. n.1100.
Quid si apostata non possit sine scandalo detineri in Monasterio. p 1. n. 1091.
Apostata à quo absolui possit. p.1. n.1097.
Super suspensione, & irregularitate, si quam contraxit, à quo dispensari possit. p.1. n.1098.
Bona apostatarum decedentium extra religionem pertinent ad Cameram Apostolicam.p.1.n.1094.
Quid de bonis acquisitis per actus prohibitos, si iis in vita priuentur. ibid.
Bona Apostatarum retrahi possunt à religione. p.1. num.1095.
Bona acquisita ex beneficio ab Apostata cuius sint p.1. n. 1096.
Apostata,qui fuit in diuerso Ordine,acquirit Cameræ Apostolicæ. p.1. n. 1031.
Si tamen decedat extra religionem. n. 1032.
Dum viuit, acquirit posteriori religioni, si ad ipsam legitimè transiuit:secus autem acquirit priori. ibi.
Inducens ad apostandum,aut cooperans ad quid teneatur. p.1. nu.1055.
Pœnæ Apostatarum. p.1. n. 1053.
Procedunt de Apostatis à fide. n.1054.
Apostatis à Religione non est de iure aliqua pœna determinata. p.1. n.1054.
Constitutiones editæ contra Apostatas. p.1.n.1051.
Pius V. non confirmauit Constitutionem Pauli IV. contra Apostatas. p.1. n.1052.

Appellatio.

Appellatio est defensio, & præsidium innocentiæ. p.1. n.1359.
Prohibita appellatione non prohibetur querela, & recursus. p.1. n.1359.
Appellandum ad eum, qui dedit iudicem. par.1. n. 842.
A Conseruatoribus appellatur solum ad Papam. p.1. num. 841.
Appellandum ad Papam, etiamsi Conseruator ab ipso datus sit laicus. p.1. n.843.
A Conseruatore Clerico dato à Principe laico appellatur ad ipsum Principem. p.1. n.843.
A Conseruatore an appellari possit ad Legatum. p.1. n.844.
A Subconseruatore ad quem sit appellandum. par.1. num. 845.
De iure ciuili semper est appellandum ad committentem. p.1. n.845.
Appellatio non suspendit excommunicationem.p.1. q.12. n.1.
Appellans ab excommunicatione potest denunciari.ibid.n.2.
Nisi sententia fuerit conditionalis. p.2. q.12. n.2.
Appellans ab excommunicatione de iure nouo non potest denunciari p.2. q.12. n.3.
Appellari potest à sententia conditionali toto tempore intermedio. p.2. q.12. n.5.
Appellatio à sententia conditionali excommunicationis habet effectum suspensiuum. p.2. q.12. n.4.

Approbatio.

Quod omnes tangit ab omnibus approbari debet. p.1. num.521.

Approbatio pro confessionibus.

Vide *Confessarius Regularis quò ad confessiones.*

Ius commune circa approbationem Confessariorum quatenus sublatum. p.1. n.1443.
Dispositio Tridentini de approbatione confessariorum complectitur omnes. p.1. n.1439.
Episcopi approbatio est necessaria pro confessionibus audiendis, etiam Regularibus. p.1. n.15.
Approbatio se habet per modum sententiæ. par.1. num. 1392.
Ordinarij tenētur simpliciter approbare ad confessiones Regulares, quos simpliciter idoneos reperiunt. p.1. n.15.
Absolutè idoneos tenentur Episcopi absolutè approbare. p.1. n. 1394.
Approbatio non est libera Episcopis, sed debent se conformare idoneitati. p.1. n.1395.

Appro-

Approbatio Regularium pro confessionibus est de se perpetua. p.1. n.1392.
Approbatio quò ad Regulares est necessaria solum pro confessionibus sæcularium. p.1. n.1435.
Approbatus in vno Episcopatu non potest in alio audire confessiones. p.1. n.1404.
Doctores oppositum sentientes. n.1405.
Praxis requirit approbationem prò singulis Diœcesibus n.1406.
Approbatio pro vna Diœcesi non se extendit ad ad aliam, p.1. n.1406.
Quinam approbare possint Confessarios. p.1.n.1444.
Vicarius Generalis an possit approbare Confessarios. p.1. n.1445.
Quando Episcopus approbat Confessarios solum examinatos coram Examinatoribus, an Vicarius possit approbare. p.1. n.1445.
Prælati Regulares debent ab Ordinario approbari pro audiendis confessionibus. p.1. n.1440.
An etiam Generales religionum. p.1. n.1441.
Ordinarij approbant Confessarios, quatenus præsentatos à Superioribus. p.1.n.1442.
Qui seclusa præsentatione non habent iurisdictionem. ibid.
Approbatio ad confessiones concessa Regularibus, non potest sine causa reuocari. p.1. n.15.
Si habilis pro audiendis confessionibus reiiciatur, potest appellare à grauamine. p.1. n.1400.
Quid si deficiat ex timore, aut perturbatione animi. ibid.
Approbatio non idonei est nulla. p.1. n.1450.

Arbitrium.

Arbitrium intelligitur prout de iure. p. 1. num. 12. & 472.
Arbitrium debet regulari à iure. p.1. n.863.
Arbitrium iudicis debet esse iuri conforme. par. 1. num.450.
Arbitrium officialium quale debeat esse. p.1. n.450.

Argumentum.

Probabilia argumenta quænam sint. p.1. n 174.
Argumentum à contrario quando valeat. p.1.n.1339.
Argumentum à contrario sensu quando valeat. p.2. q.26. n.6.
Argumentum à Fisco ad Ecclesiam valet. p.2. q.98. num. 2.
Quando valeat argumentum à Fisco ad Ecclesiam. p.2. q.96. n.1.
Ab Ecclesia ad Fiscum non valet argumentum. p.2. q 96. n.3.
Valet argumentum à milite ad Ecclesiam. par. 1. num.803.

Assasinium. Assasinus.
Vide *Pœna.*

Ad Assasinium quid requiratur. p.1. n.160.
Ad assasinium requiritur contractus. p.1. n.161.
Non sufficit tractatus. n. 162.
Solum mandans pretio dato, aut interficiens accepto, est assasinus. p.1. n.151.
Assasinium requirit mandantem, & mandatarium. p.1. n.152.
Assasinus est, qui præmio occidit, aut facit occidere. p.1. n.144.
Si occisus non est Christianus, non est propriè assasinium. ibid.
An mandans aliquem vulnerari dato pretio, committat assasinium. p.1. n.145.
Solum homicidium fundat assasinium. p.1. n.146.
Ad assasinium requiritur promissio certa. par. 1. num. 165.
Qualiter debet esse certa. n. 166.
Promissio de resarciendis expensis, & indemnem præstando, non inducit assasinium. p.1. n.169.
Promissio, vt inducatur assasinium, debet esse pro homicidio. p.1. n.170.
Sola promissio pecuniæ etiam sine scriptura inducit assasinium. p.1. n.157.
Etiamsi promissio non sit de re certa, sed generalis. n.158.
Ad assasinium requiritur acceptatio promissionis de pretio. p.1. n.163.
Non acceptata promissione nõ habet locum pœna ordinaria assasinij sequuto homicidio. p.1. n.164.
In subiecto non cadit qualitas assasinij. p.1. n.168.
An etiam in amicis, & coniunctis. ibid.
Si mandatarius sit subiectus, ad assasinium requiritur datio, vel promissio, secus si sit filius. p.1.n.167.
Non est assasinus occidens, vt rem gratam alteri præstet. p. 1. n.159.
Præsentia mandantis excludit assasinium. p.1.n.155.
Vt assasinium probetur, debet probari mandatum & pactum de pecunia. p.1. n.153.
Quid testis deponere debeat, vt probetur assasinium. p.1. n.156.
Ad probandum assasinium sufficiunt præsumptiones &c. p.1. n.171.
Sufficiunt probabilia argumenta. n.172.
Quæ probabilia argumenta sufficiant. n.173.
Probabilia argumenta pro crimine assasinij sunt indicia indubitata. p.1. n.173.
Probabilia argumenta sufficiunt tantum coram iudice Ecclesiastico in ordine ad reum relaxandum Curiæ sæculari. n.174.
Declarare crimen assasinij spectat ad iudicem Ecclesiasticum quò ad Ecclesiasticos. p.1. n. 142.
Assasinium hodiernum non est illud, de quo in cap.1. *de homicid.* in 6. p.1.n.148.
Pœnæ spirituales dicti cap. hodie non habent locum. p 1. n.149.
Sed solum corporales. n.150.
Pœna assasinij an locum habeat, attentato, & non sequuto effectu. p.1. n.186.
An degradandus assasinus, antequam consignetur Curiæ sæculari. p 1. n.187.
Finis Constitutionis de assasinis, ne laici violent immunitatem. p.1 n 142.

Auctor.

Damnato Auctore an omnia, quæ scribit, censeantur damnata. p.1. n.1546.
Quomodo id accipiendum. n.1547.

Aucto-

Auctoritas.

Impertiens suam auctoritatem, facit sua quibus impertit. p.1. n.1552.

Audere.

Audere supponit notam qualitatem prohibitionis. p.1. n.1557.

Aurum.

Aurum, & argentum chimicum non possunt vendi pro verò auro, & argento. p.1. n.1294.
Imo vendendum pro eo, quale est, & pro vero, si est verum. n.1295.

B

Baldachinum,
Vide *Abbas. Episcopus.*

BAldachinum est tegimen throni. p.1. n.388.
De iure communi Episcopi possunt aliquando erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium. p.1. num.380.
Possunt censuris compellere Regulares contradicentes. ibid. n.381.
Non tamen id competit Vicariis Episcoporum, etiam absentium. ibid. n.382.
An si regulares non habeant commoditatem, teneantur prouidere Episcopo de Baldachino. p.1. num.383.
Episcopi an possint erigere Baldachinum in Monasteriis exemptis Regularium. p.1. n.384.
In hoc casu, an si contradicant Regulares possint censuris compelli. ibid. n 385.

Baptismus.

Inuitè baptizatus tenetur ad fidem, & leges Ecclesiastica.s p.1. n.350.

Baro.

Barones, & eorum filij habent domicilium loci feudalis, licet ibi non habitent. p.1. n.1160.
Barones habent tot domicilia, quot feuda in diuersis diocesibus. p.1. n.1162.

Beatificatio.
Vide *Canonizatio. Miraculum.*

Quando, & quomodo tractari possit de beatificatione, & canonizatione. p.1. n.1195.

Bellum.
Vide *Clericus.*

Licitè pugnans cur non fiat irregularis. p. 2. q. 95. num.6.
Hortans ad pugnandum, & occidendum in actuali conflictu, an fiat irregulari. p.2. q.95. n.9.

Benedictio.
Vide *Abbatissa benedictio.*

Benedictio nuptiarum pertinet ad Parochum. par. 2. q.69. n.1.
Benedictio etiam ouorum, & domorum. ibid.
Non possunt Regulares domos benedicere in Sabbatho Sancto. p.2. q.69. n.5.
Regulares possunt benedicere oua in Paschate p. 2. q. 69. n.6.

Beneficium.

Dispensatus ad vnum beneficium etiam in genere, non potest ad secundum assumi. p.2. q.91. nu.2.
Si Clericus obtineat beneficium, cessat mandatum de prouisione. p.1. n.1133.
Beneficium an possit conferri nouitio. p.2. q.45. n.1.
Beneficium Nouitij ante professionem non vacat. p.2. q.45. n.1.
Beneficium siue maius, siue minus sit, non vacat ante professionem. p.2. q.45. n.2.
Inferior Papa non potest mutare regulare in seculare beneficium, & contra. p.2. q.85. n.4.
Ad mutandum statum requiritur voluntas conferentis ab initio. ibid. n.5.
Inferior nulliter confert, si non seruet terminos iuris. p.2. q.85. n.5.
Sede vacante possunt conferri reseruata, & valida est collatio, etiam ignorata vacatione. p.2. q.88, num.4.
Regularis possidens titulo colorato beneficium sæculare, & econtra, iuuatur regula de triennali in vtroque foro. p.2. q.90. n.1.
Exigitur tamen bona fides. ibid. n.2.
Beneficium ex eo, quod vnitum, fit Monasterio, non fit regulare. p.2. q 85. n.1.
Per vnionem etiam æque principalem non alteratur status beneficij. p.2. q.85. n.1.

Beneficium regulare.

Varij modi, quibus beneficia regularia conferuntur p.2. q.88. n.1.
Beneficia regularia quæ manuualia, & quæ perpetua. p.2. q 88. n.2.
Quæ beneficia regularia non possint conferri, nisi expressè professis. p.2. q.45. n. 4.
Quæ non professis, sed etiam laicis conferri possint, & quomodo. ibid. n. 5.
Beneficia vnius Conuentus non possunt conferri religiosis alterius Conuentus. p.2. q.87. n.2.
Quomodo id accipiendum. ibid. n.2.
Beneficia regularia non possunt permutari inter religiosos diuersi ordinis, aut etiam Monasterij. p.2. q 87. n.2.
Præscriptio non mutat beneficium regulare in sæculare, e contra. p.2. q.85. n.3. & 5.
Prouisus à supplente de beneficio regulari, reuocari potest à Prælato regulari. p.2. q.34. n.4.
Beneficia Canonicorum Regularium. p.2. q.87. n. 1.
Quænam beneficia regularia sint reseruatæ part. 2. q. 88. num.3.

Biblio-

Bibliopola.

Bibliopolæ an teneantur exhibere catalogum omnium librorum indicentibus Inquisitoribus, p. 1. num. 1575.

Bigamia.

Bigamia non inducit irregularitatem in fœmina. p.1. num.696.

Bona.

Bona Ecclesiasticarum personarum sunt exempta à gabellis, &c. p.2. q.48. n.2.

Bona fides.

Iuris error non finit induci bonam fidem. p.2.q.90. num. 4.

C

Canonici.

Canonici Regulares de iure antiquo erant capaces beneficij sęcularis absque dispensatione. p.2. q.86.num. 1.
De iure nouo non sunt capaces, etiamsi beneficia sint curata. ibid.
Canonici S.Georgij in Alga, seu B. Laurentij Iustiniani an capaces sæcularis beneficij. p.2.q.86.n.3.

Canonizatio.
Vide *Serui Dei. Miraculum.*

Praxis canonizandi remissiuè. p. 1. n.1234.
Substantia canonizationis in quo consistat. part.1. num. 1235.
Formula canonizationis. p.1. n.1236.
Quomodo Pontifex errare non possit in canonizatione. p.1. n.1236.
Pro canonizatione coniunctim requiruntur sanctitas vitæ, & miracula. p. 1. n.1236.
Miracula in vita non sufficiunt. p.1. n.1237.
Sola miracula post mortem sufficiunt pro canonizatione. ibid.
Canonizatio non innititur puro testimonio humano sed etiam diuino. p.1. n.1238.
Causa Canonizationis, & Beatificationis est de maioribus. p.1. n.1185.
Assistentia Spiritus Sancti in causa canonizationis quid respiciat. p. 1. n.1187.

Casus reseruatus.
Vide *Absolutio à reseruatis.*

Ordinarij non possunt sibi reseruare casus specialiter reseruatos Papæ. p.1. n.1412.

Capitulum.

Capitulum Ecclesiæ maioris præcedit Prælatum collegiatæ inferioris. p.2. q.32. n.2.
Capitulum non succedit Sede vacante in ea, quæ conueniunt Episcopo ex iurisdictione delegata. p.1. n.37.

Carceratio.

Iudex non potest relaxare mandatum de captura, nisi præuia causæ cognitione. p.1. n.1363
Captura personæ est compulsio, non solutio. par.1 num.783.

Causa.

Causæ similes, & aliquo pacto similes valdè differunt. p.1. n.30.
Causæ similes quænam sint. ibid.

Celebratio Missæ.

Certum numerum Missarum, & candelarum superstitiosum prohibere debent Episcopi. p.1.n.8.
Decretum Trident. de viran. in celebr. quatenus afficiat Regulares. p. 1. n.8.
Celebrans, si non sit sacerdos, traditur Curiæ sæculari. p. 1. n.370.
Hoc delictum diuersimodè punitur. ibid.n.371.
Celebrans, si non sit sacerdos, fit irregularis. part.1. num. 372.

Censura.
Vide *Absolutio à censuris.*

Ferre censuras pertinet ad claues. p.1. n. 763.
Ordinariorum censuræ contra Regulares, sunt nullæ defectu iurisdictionis. p.1. n. 80.
Qualis probatio requiratur de nullitate censuræ. p.2. q.16. n.2.

Cessio bonorum.

In debito ex contractu quando possit debitor admitti ad cessionem bonorum. p.1. n.787.
Iudex potest arbitrari, quod debitor luat in corpore, quando non est soluendo. p.1. n.787.
In debito ex delicto, vel quasi delicto, non admittitur cessio bonorum. p. 1. n. 788.
Ne delictum impunitum remaneat. ibid.
Non habens, vnde soluat, luit in corpore. p.1.n. 788.
Cessio bonorum non admittitur, quando debitum miscetur cum dolo. p.1. n.789.
Spolians aliquem non admittitur ad cessionem bonorum. p.1. n.789.
Cessionis beneficium non habet locum quando tempore contractus sciebat debitor, se esse impotentem. p.1. nn.790.
Contrahentes sub spe cessionis bonorum, repelluntur à beneficio. num.791.
In foro externo constare debet de huiusmodi spe. ibid.
Cessio bonorum non habet locum stante obligatione personali ad aliquod seruitium. p. 1. n. 792.
Cessio bonorum non habet locum, si creditor renunciet iuri incarcerandi debitorem, aut non petat subiici censuræ. p. 1. n. 793.
Causa finalis cócessionis cessionis bonorũ. p.1.n.793.

 Chari-

Charitatiuum subsidium.

Charitatiuum subsidium exigitur à Monasterijs exemptis. p. 2. q. 71. n. 1.
Nisi adsit consuetudo in contrarium. ibid.
In qua summa exigendum. ibid. n. 2.
Causæ, ob quas exigi potest. ibid. n. 3.
Exempti non tenentur ad charitatiuum subsidium, p. 2. q. 71. n. 4.
Charitatiuum subsidium est de lege Diœcesana. p. 2. q. 71. n. 5.
Ecclesiæ obligatæ ad charitatiuum subsidium, tenentur, etiamsi subiiciantur Monasteriis exemptis, p. 2. q. 71. n. 6.
Non tamen si sint regulares. ibid.
Monasteria, quæ ex consuetudine, aut indulto soluunt charitatiuum subsidium, tenentur soluere. ibid.
Monasterium habens populum non exemptum an teneatur ad charitatiuum subsidium. ibid. n. 8.

Citatio.

Citatio est necessaria in actibus iudicialibus. par. 1. num. 834.
Citatio per Edictũ est Principi reseruata. p. 1. n. 826.
Delegatus Principis citare potest per edictum. p. 1. num. 826.
Citatio quomodo fieri possit in non subditum. p. 1. q. 7. n. 2.

Claues.

Contemnens claues videtur de ipsis malè sentire. p. 1. n. 1101.

Clausula.

Quid illa clausula. *Dummodo non sint reuocata, &c.* p. 1. n. 319.
Clausula, *Opportunis remediis*, quid importet. par. 1. num. 2.
Clausula, *sine strepitu, & figura iudicij,* quid importet. p. 1. n. 708.
Tollit solemnitates iuris ciuilis. ibid.
Requirit solum, quæ sunt iuris naturalis, & gentium. ibid.
Non excludit probationes. ibid.
Clausula inter vnam, & aliam dispositionem refertur ad præcedentem. p. 1. n. 2.

Clausura.
Vide *Moniales. Episcopus quò ad Moniales quò ad loquutionem.*

Episcopi restituunt, & conseruant clausuram Monialium etiam exemptarum. p. 1. n. 29.
Visitare possunt Monasteria plenè exempta, & Regularibus subiecta, in ordine ad clausuram. ibid.
Quid si Monasterium sit priuilegiatum, vt semel tantum possit visitari, & ex casu fortuito dubitetur de detrimento clausuræ. ibid.
Facultas concessa Episcopis circa clausuram Monialium exemptarum, non extenditur ad accessum, & loquutionem. p. 1. n. 29.
Circa clausuram Monialium subiectarum Regularibus, debent Episcopi coniunctim procedere cum earumdem Superioribus. p. 1. n. 29.

Clericus. Clerus.

Clericus sæcularis beneficiatus transiens ad matrimonium recuperat bona donata Ecclesiæ. par. 2. q. 118. n. 7.
Clerici, & Religiosi tenentur in magna necessitate ad custodiam murorum Ciuitatis. p. 2. q. 95. n. 1.
Clerici quando pugnare possint, mutilare, interficere, &c. p. 2. q. 95. n. 2.
Clerici tenentur pugnare, quando est necessarium pro defensione Reipu. aut pro consequutione victoriæ, à qua pendet commune bonum Ecclesiæ. p. 2. q. 95. n. 3.
Quando tenentur pugnare, non incurrunt irregularitatem. ibid.
Clerici possunt in genere hortari ad bellum iustum. p. 2. q. 95. n. 3.
Ecclesiastici quando teneantur ad custodiam murorum Ciuitatis p. 2. q. 95. n. 4.
Clericis, concurrente iure naturæ, non prohibetur pugnare. p. 2. q. 95. n. 5.
Clericus interueniens bello cum licentia Papæ, an fiat irregularis, si occidat. p. 2. q. 95. n. 7.
Clerici pugnantes in bello iusto sine licentia, an fiant irregulares. p. 2. q. 95. n. 8.
Clerici possunt aduocare coram Iudice sæculari pro causa propria, vel Ecclesiæ. p. 2. q. 100. n. 2.
In causis criminalibus, concurrentibus duabus conditionibus. ibid.
Pro aduocando requiritur licentia obtenta, nec sufficit petita. ibid. n. 3.
Nec sufficit tacita. ibid.
Licentia Episcopi non sufficit, nec est necessaria. ibi. num. 4.
Exemptio Clericorum non tollit, quæ sunt iuris naturalis. p. 2. q. 95. n. 4.
Clericus examinari potest à suo iudice vigore processus fabricati à laico. p. 1. n. 183.
Clericus non potest à suo iudice interrogari vigore processus fabricati à iudice laico. p. 1. n. 184.
Clerici Ordinum Militarium an cõfiteri possint non approbatis. p. 1. n. 1437.
Clerus etiam regularis an teneatur obuiam ire Episcopo. p. 2. q. 31. n. 1.
Cleri appellatione quando non veniant regulares. p. 2. q. 23. n. 4.

Coactio.

Coactio ad id, ad quod quis non tenetur, non inducit obligationem. p. 1. n. 350.

Cæmeterium.

Cæmeterium in odiosis non venit nomine Ecclesiæ. p. 1. n. 587.

Collegium.

Collegium non potest institui inconsulto Pontifice. p. 2. q. 38. n. 2.

Com-

Communicatio.
Vide *Priuilegia.*

Generalis communicatio non trahitur ad ea, quæ indigent speciali nota. p. 1. n. 63.

Communitas.

Duplex communitas fidelium, Cleri, & Populi. p.2. q. 23. n. 2.
Quod est commune cum alio meum dici non potest. p. 1. n. 1552.
In fauorabilibus tamen oppositum contingit. ibid.

Compromissarij.

Error compromissarij non est ab ipso corrigendus. p. 1. n. 683.

Conceptio B. Virginis.

Quid definierit circa Conceptionem B. Virginis Concilium Basiliense. p. 1. n. 884.
Prohibitio Pij V. ne de controuersia Conceptionis vulgari idiomate scribatur. p. 1. n. 886.
An sit prohibitum edere conciones tractantes de Conceptione B. Virginis. n. 887.
Quid nomine vulgaris sermonis veniat in Constit. Pij V. p. 1. n. 888.
Appellatione vulgaris sermonis venit vsitatus. ibid.
Existens in Gallia, & scribens Italicè de Conceptione B. Virginis, an violet Constitutionem Pij V. p. 1. n. 888.
Ratio allata à Cartagena, cur materia Conceptionis non sit definita. p. 1. n. 889.
Non est satis congrua. n. 890.
Definitio non videtur necessaria. ibid.
P. Dominicani tractare possunt controuersiam Conceptionis, &c. p. 1. n. 891.
Qualis tractatus de Conceptione prohibitus sit. p.1. num. 892.

Concessio.

Vnius concessio est alterius exclusio. p. 1. n. 306.
Concessio facta omnibus, & singulis, neminem prorsus prætermittit. p. 1. n. 232.
Concesso vno conceduntur omnia, sine quibus non peruenitur ad ipsum. p. 1. n. 1007.
Concesso principali conceduntur accessoria. par. 1. num. 1241.
Deficiente conditione deficit concessio. p. 1. n.864.
Concessum sub vna conditione censetur prohibitum sub opposita. p. 1. n. 1526.

Concilium.

Canones Concilij Tridentini de Regularibus in singulis monasterijs exequutioni mandandi. part.1. num.1.
Quid sentiendum de Concilio Basiliensi. part. 1. num. 883.

Concio.

Concio non est prohibita tempore interdicti. p. 1. num. 587.
Obligatio audiendi verbum Dei in Parochia an sit sub mortali. p. 1. n. 640.
Populus tenetur audire verbum Dei, sed non obligatur audire in Parochia. p. 1. n. 640.
Obligatio audiendi verbum Dei est grauis. par. 1. num. 641.
Vnde nascatur hæc obligatio. ibid.
Quando vrgeat obligatio audiendi verbum Dei. p. 1. num. 642.
An aliquando cessare possit. ibid.
Quinam sint dies festi solemnes, in quibus est concionandum. p. 1. n. 636.
Obligatio concionandi diebus præscriptis à Concilio Tridentino an sit sub mortali. p. 1. n. 637.
Exemptio Ecclesiarum Regularium non sufficit, vt concionari possit sine licentia Episcopi. par. 1. num. 622.
Curam animarum habentes compellendi ad prædicationem. p. 1. n. 3.
Quando habendus sermo in Oratorijs Confraternitatum, aut apud Moniales ianuis clausis, an requiratur licentia Episcopi. p. 1. n. 625.
Sacrificare, & prædicare, parificantur. p.1. n. 640.

Concionator.
Vide *Episcopus quò ad Conciones. Regulares quò ad Conciones.*

Quinam sint idonei concionatores. p. 1. n. 61.
Cauenda à Concionatoribus. p. 1. n. 588.
Concionatores docere debent necessaria ad salutem. p. 1. n. 589.
Debent suadere virtutes, & declinare à vitiis. ibid.
Satagentes excitare risum peccant mortaliter. ibid.
Fabulæ Gentilium non adhibendæ à concionatoribus. p. 1. n. 614.
Prædicatio Episcopi, quid exigat. p. 1. n. 613.
Qualitas prædicationis Episcopalis descripta à Concil. Trident. p. 1. n. 6. 14.
Habens concionem in peccato mortali non peccat mortaliter, secluso scandalo, & contemptu. p. 1. num. 645.
Concionatores debent se præsentare Ordinariis cum fide de vita, & moribus suorum Superiorum. p.1. num. 556.
Concionaturi in Ecclesiis non sui Ordinis debent obtinere licentiam. p. 1. n. 557.
Concionatores examinandi à suis superioribus respectiuè. p. 1. n. 577.
Modo spectat ad solum Episcopum approbare concionatores. p. 1. n. 606.
Non est admittendus ad concionandum nisi emittens professionem fidei coram Ordinario. par. 1. num. 571.
Concionantes sine licentia, de iure nouo possunt excommunicari. p. 2. q. 6. n. 3.
Sacris non initiatus concionari potest. p. 1. n.679.
Concionari non est actus Ordinis. p. 1. n. 580.
Nominatim suspensis, aut interdictis non licet concionari. p. 1. n. 586.

De qua suspensione, & interdicto id accipiendum. ibid. n. 587.
Infames non debent admitti ad concionandum. p. 1. num. 646.
Laico non licet concionari. p. 1. n. 580.
Laicis nunquam fuit permissum concionari. part. 1. num. 581.
Laicis etiam Theologis non potest committi munus prædicandi. p. 1. n. 582.
Initiatus prima tonsura an veniat nomine laici in ordine ad concionandum. p. 1. n. 582.
Quinam prohibeantur admitti ad concionandum. p. 1. n. 619.
Electio concionatoris pro Cathedrali fit ab Episcopo. p. 1. n. 590.
Si iuxta consuetudinem sinat eligi à populo, potest compellere, vt etiam tribuas eleemosinam; si tollat consuetudinem, tenetur ipse etiam ad eleemosinam. ibib.
Declaratio S. Congregat. circa electionem Concionatoris. ibid. n. 591.
Si Episcopus sinat Populum eligere concionatorem, potest successor reassumere electionem. part. 1. num. 592.
Qui prætendit eligere concionatorem, debet contra Episcopum probare consuetudinem. p. 1. n. 593.
Et quod sit immemorabilis. ibid. n. 394.
Si plures Cathedrales sint vnitæ, debet Episcopus singulis prouidere de concionatore. p. 1. n. 638.
Omnibus ministranda expensæ. ibid.
Eleemosina pro concionatoribus Ecclesiarum non cathedralium danda iuxta consuetudinem. par. 1. num. 597.
Seclusa consuetudine Rector Ecclesiæ tenetur ad expensas pro concionatore, & quid si redditus sint tenues. ibid. n. 598.
Quid faciendum, si oriatur difficultas, ad quem spectet ministrare expensas pro concionatore. par. 1. num. 599.
Episcopus cogere potest ad soluendam integram eleemosinam concionatori. p. 1. n. 600.
Si expensæ pro concionatore soluantur ex publico ærario, seruanda est consuetudo. p. 1. n. 601.
Quando de fructibus beneficij, soluuntur expensæ concionatori, non est grauandus pensionarius. p. 1. num. 603.
Eleemosina pro concionatore an possit deduci in pactum. p. 1. n. 604.
Litteræ Vrbani VIII. circa Concionatores declarant ius commune. p. 1. n. 3.

Concursus.

Diminutio concursus respectu Regularium, est diminutio eleemosinarum. p. 1. n. 482.

Condemnatio.

Non est quis condemnandus ex inditiis, & præsumptionibus. p. 1. n. 253.
Condemnatus in crimine falsæ monetæ non potest appellare. p. 1. n. 1359.

Confessarius.

Vide *Regulares quò ad Confessiones. Approbatio. Episcopus quò ad confessarios.*

Quid requiratur, vt quis sit aptus ad audiendas confessiones. p. 1. n. 1396.
Idoneitas debet esse nota, vt quis approbetur ad audiendas confessiones. p. 1. n. 1397.
Confessarij quando possint approbari ad tempus. p. 1. n. 1394.
Examen confessariorum quando possit omitti. p. 1. num. 1398.
Confessarij approbati simpliciter an possint de nouo à successore examinari. p. 1. n. 1390.
Doctores concordantes. n. 1391.
Religiosus potens eligere confessarium eiusdem Ordinis an debat eligere approbatum iuxta constitutiones Ordinis. p. 1. n. 1438.
Confessarij ex vigore priuilegiorum Confraternitarum debent esse approbati ab Ordinario. par. 1. num. 1407.
Non possunt absoluere à reseruatis. n. 1408.
Nec dispensare super aliqua irregularitate. ibid.
Confessarij Confraternitatum approbandi ab Ordinario; & si Regulares, etiam à suis Superioribus. p. 1. n. 214.
Non possunt absoluere à reseruatis Pontifici, & Ordinario. n. 215.
Bis, aut ter in anno offerendus Monialibus Confessarius extraordinarius. p. 1. n. 39.
Pro subiectis Regularibus deputatur ab earumdem Superiore, & approbatur ab Ordinario. ibid.
Non tenentur, sed potest alterius Ordinis Confessarium deputare. ibid.
Quando Religiosus vnius Ordinis audit confessiones Religiosi alterius Ordinis, à quo debeat esse approbatus. p. 1. n. 1436.

Confessio iudicialis.

Confessio ficta à iure admittit probationem in contrarium. p. 2. q. 19. n. 4.
Confessio Clerici coram iudice laico non valet ad condemnandum. p. 1. n. 177.
An valeat vt extraiudicialis. n. 178.
Confessio coram iudice competente, si sit diuersa à confessione coram incompetente, quid faciendum, si prima fuit iurata. p. 1. n. 181.
Quid sit non fuerit iurata. n. 182.

Confessio Sacramentalis.

Vide *Absolutio. Regulares quò ad confessiones.*

Ante Decretum Clement. VIII. an licuerit confiteri absenti. p. 2. q. 17. n. 4.
Stante quacunque necessitate, confessio non potest fieri absenti. p. 1. n. 195.
In nullo casu est probabile, quod confessio fieri possit absenti. n. 196.
Ex natura sacramenti id repugnat. ibid.
Non solum absolutio non potest impendi absenti, sed nec absenti confiteri. p. 1. n. 201.
Confessio in genere an sufficiat pro articulo mortis. p. 1. n. 1453.

Cur

Cur peccatum in genere sit materia sufficiens Sacramenti Pœnitentiæ. p. 1. n. 1453.
Quid requiratur, vt sufficiat confessio vnius peccati, aut etiam in genere. p. 1. n. 1454.
Quando audiri non potest integra confessio, audito vno pecccato potest pœnitens absolui. par. 1. num. 1451.
Nonnulli oppositum sentiunt, sed contra communem. n. 1452.
Secretum confessionis excusat ab integritate. p. 1. num. 199.
Confiteri potest pœnitens ex causa per interptetem. p. 1. n. 197.
Imo etiam fine causa, & etiam publicè. n. 198.
An aliquando adsit obligatio confitendi per interpretem. p. 1. n. 199.
Audiens confessiones, sine approbatione Ordinarij, mortaliter peccat. p. 1. n. 1434.
Absolutio est nulla. ibid.
Quam pœnam incurrat. ibid.
Audiens confessiones sine approbatione, punitur pœna inhabilitatis, &c. p. 1. n. 1446.
Clericus non sacerdos audiens confessiones fit irregularis. p. 1. n. 1448.
Quid, si sit laicus. ibid.
Non Sacerdos audiēs confessiones degradatur, si habet ordines, & traditur Curiæ sæculari. part. 1. num. 1434.
Quando credatur pœnitenti contra confessarium circa reuelationem confessionis. p. 1. n. 874.
Vt ei credatur, debet constare de reuelatione. ibid.
Sacerdoti dicenti, se habuisse licentiam reuelandi, quod audiuit in confessione, est credendum; & in defectum probationis sufficiet iuramentum. p. 1. n. 875.
Quid si pœnitens dicat, se non dedisse licentiam, & ad quem pertineat probare. n. 876.
Si constet de reuelatione, & confessarius excipiat, quod aliunde sciuerit, tenetur probare. n. 877.
Quid si constet de reuelatione, & pœnitens accuset, & neget, se dedisse licentiam, & confessarius dicat, se habuisse licentiam. n. 878.

Confirmatio.
Vide *Abbatissæ confirmatio.*

Confirmatio ex certa scientia habet vim nouæ connexionis. p. 1. n. 11.
Confirmatio in forma specifica habet vim restituendi priuilegium. p. 1. n. 464.

Confraternitas.

Pro Confraternitatibus requiritur consensus Ordinarij. p. 1. n. 206.
Confraternitates cum vsu Saccorum non possunt erigi sine licentia Ordinarij. p. 2. q. 35. n. 3.
Confraternitates non possunt institui in Ecclesiis Monialium. p. 11. n. 125.
Confraternitates erigendæ, & aggregandæ iuxta formam Constit. Clement. VIII. *Quæcumque à Sede*; & erectæ iuxta ipsam renouandæ. p. 1. num. 203.
Dicta Constitutio afficit omnes etiam Capitulum S. Io. Lateranensis. n. 204.
Habentes facultatem, vnam tantum Confraternitatem erigere, aut aggregare possunt in singulis locis, idque de futuro. p. 1. n. 205.
Plures eiusdem nominis in eodem loco possunt renouati, &c. ibid.
Pro litteris Institutionis, seu aggregationis nihil recipiendum. p. 1. n. 220.
An ministri inferiores possint aliquid recipere sponte oblatum. ibid.
Pœnæ violantium Constitut. Clement. VIII. circa Confraternitates. p. 1. n. 221.
Quæ priuilegia, &c. in aggregatione communicentur. p. 1. n. 207.
Quid de priuilegiis communicatis per Summos Pontifices. n. 208.
Statuta Confraternitatum approbanda ab Episcopis. p. 1. n. 209.
Confraternitates non possunt publicare priuilegia, indulgentias &c. nisi recognoscantur ab Episcopis, &c. p. 1. n. 210.
Confratres non possunt exponere Eucharistiam sine licentia Episcopi. p. 1. n. 223.
Confraternitates possunt eleemosynas colligere iuxta formam ab Episcopo præscriptam. part. 1. num. 211.
Regulares non possunt Confraternitatibus communicare priuilegium colligendi eleemosinas inconsulto Episcopo. p. 1. n. 211.
Eleemosinæ collectæ per Confraternitates in quid expendendæ. p. 1. n. 212.
An expendendæ arbitrio Ordinarij. n. 213.
Confraternitates quas processiones possint instituere. p. 1. n. 227.
Quid de Confraternitatibus Regularium. ibid.
Quomodo incedant in processionibus Confraternitates. p. 1. n. 427.
Confraternitates non possunt accedere ad funeralia nisi expresse vocatæ, & sine Cruce. p. 1. n. 228.
Confraternitates Laicorum compelli possunt secundum aliquos ad processiones. p. 1. n. 83.
S. Congregatio declarauit, non posse compelli. n. 84.
Confraternitas non gaudet præcedentia, nisi incedat cum saccis. p. 1. n. 93.
Deficientibus saccis deficit dispositio tribuens ius præcedendi. r. 94.
Confraternitates, quæ habent redditus, tenentur ad contributionem pro Seminario. p. 1. n. 229.
Confraternitates, nisi subsint immediatæ protectioni Regum, subduntur visitationi Ordinarij. p. 1. num. 230.
Volens ingredi Confraternitatem non tenetur personaliter comparere. par. 1. n. 236.
Quid si aliquo habitu induendus n. 237.
Statutum, quod aliquid soluatur in ingressu in Confraternitatem, quando valeat. p. 1. n. 238.
Quod soluitur est pro manutentione Confraternitatis. n. 230.
Non potest solui aliquid pro ingressu. ibid.
An omnis Confraternitas Corporis Christi potiatur priuilegiis, &c. Archiconfraternitatis eiusdem nominis S. Mariæ super Mineruam. part. 1. num. 232.

Confraternitates Corporis Christi an possint alteri aggregari. p. 1. n. 233.
Parochus debet interesse funeribus in Ecclesijs Confratrum, cantare missas, &c. p. 1. n. 224.
Officiales Confraternitatum quotannis eligiendi per secreta suffragia, & confirmandi ab Episcopis, exceptis illarum, quæ sunt sub immodiata protectione Regum. p. 1. n. 222.
Quæ prohibeantur Capellanis Confraternitatum. p. 1. n. 236.

Conscientia.

Quæ secundum conscientiam iudicantur, non sunt vlterius discutienda. p. 2. q. 49. n. 4.

Conscius.

Conscius criminis læsæ maiestatis, & delicti monetę, quando teneatur reuelare. p. 1. n. 1335.
Quando probare non potest, quomodo teneatur reuelare. ibid.

Consilium.

Consilium quando necessario sequendum. par. 1. num. 1530.

Conseruator.
Vide *Appellatio*.

Morte concedentis expirat officium Conseruatoris. p. 1. n. 828.
Conseruatores an æquiparandi iudicibus ordinariis. p. 1. n. 829.
Conseruatores sunt delegati ad vniuersitatem causarum. p. 1. n. 829.
Conseruatores sunt iudices delegati. p. 1. n. 527.
Conseruatores sunt delegati ad vniuersitatem causarum. p. 1. n. 821.
Comparantur iudicibus ordinarijs. ibid.
De iure nouo Conseruatores sunt iudices ordinarij. p. 1. n. 830.
Conseruatores possunt suam iurisdictionem alteri subdelegare. p. 1. n. 820.
Conseruator re integra potest reuocare subdelegationem. p. 1. n. 822.
Et etiamsi cœperit vti subdelegata iurisdictione. ibid.
Regulares possunt semper eligere Conseruatores seruata forma, &c. p. 1. n. 848.
An quando iurisdictio Conseruatorum extenditur ad plures Episcopatus, debeat apud omnes notificari electio. p. 1. n. 849.
Electio Conseruatorum mutari non potest intra quinquennium, nisi ex iusta causa, & à quo approbanda. p. 1. n. 850.
Conseruator potest recusari vt suspectus, nisi de iniuriis notoriis debeat recognoscere, & notorium sit permanens. p. 1. n. 851.
Recusato Conseruatore, vt suspecto, erunt eligendi arbitri, qui iudicent de causis suspicionis. p. 1. num. 852.
Quid si oriatur competentia iurisdictionis inter Conseruatorem, & Ordinarium. p. 1. num. 853.
Conseruatores quando citent. p. 1. n. 823.
Conseruator mediante citatione perpetuat suam iurisdictionem. p. 1. n. 824.
Conseruatores citare debent etiam in notoriis. p. 1. num. 825.
Conseruatores citare aliquando possunt per edictum. p. 1. n. 826.
Conseruatoribus subiectus potest Ordinarijs, se submittere, nisi sit exemptus. p. 1. n. 838.

Constare.

Remanente aliquo dubio non dicitur constare. p. 1. num. 173.

Constitutio.
Vide *Decretum*.

Constitutio Pij V. contra non professos suscipientes sacros Ordines. p. 1. n. 373.
Constitutio Pij V. 107. an reuocata. p. 1. n. 28.
Constitutio Sixti V. contra Astrologos. part. 1. num. 96.
Constitutio Gregorij XIII. reducens ad terminos iuris Constitutionem Pij V. pro Regularibus. p. 1. num. 50.
Constitutio Gregorij XIII. super præcedentia in processionibus. p. 1. n. 58.
Constitutio Gregorij XIII. pro electione Abbatissarum. p. 1. n. 767.
Constitutio Clementis VIII. *Suscepti muneris* continet quò ad pœnas nouum ius. p. 1. n. 109.
Et quatenus obliget Episcopos loci ad puniendum. n. 110.
Constitutio Clementis VIII. contra Regulares delinquentes extra claustra. p. 1. n. 105.
Constitutio Clementis VIII. pro crimine assassinij. p. 1. n. 139.
Constitutio Clementis VIII. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 399.
Constitutio Clementis VIII. pro erigendis, & aggregandis Confraternitatibus. p. 1. n. 202.
Constitutio Clemen. de largitione, non prohibet remuneratoriam. p. 1. n. 42.
Constitutio Pauli V. prohibens superioribus Regularibus cognoscere causas Inquisitionis. part. 1. num. 531.
Constitutio Pauli V. pro assignando certo numero Religiosorum singulis conuentibus. p. 1. n 470.
Constitutio Gregorij XV. circa priuilegia Regularium. p. 1. n. 553.
Declarationes circa eamdem Constitutionem. ibid. num. 554.
Constitutio Gregorij XV. circa Conseruatores. p. 1. num. 817.
Declaratio dubij circa ipsam. n. 818.
Quas personas afficiat Constitutio Greg. XV. de maleficiis. p. 1. n. 953.
Constitutio Gregorij XV. de maleficis comprehendit apostatantes à fide, pactum ineuntes cum dæmone, vt exerceant maleficia, &c. p. 1. n. 954.
Constit. Gregorij XV. contra sollicitantes. part. 1. num. 854.

Decla-

Declarationes circa ipsam. n. 855.
Constitutio Gregorij XV. contra maleficos, & sortilegos. p. 1. n. 893.
Constitutio Gregorij XV. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 400.
Constitutio Vrbani VIII. contra Astrologos. par. 1. num. 104.
Constitutio Vrbani VIII. circa fundationem Conuentuum. p. 1. n. 401.
Constitutio Vrbani VIII. contra malè ordinantes, & malè promotos. p. 1. n. 1138.
Constitutio Vrbani VIII. circa imagines nondum canonizatorum, aut beatificatorum. p. 1. n. 1170.
Constitutio Vrbani VIII. contra Monetarios. p. 1. num. 1246.
Constitutio Vrbani VIII. prohibens audire confessiones sine approbatione. p. 1. n. 1388.
Finis Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios. p. 1. n. 1278.
Constitutio Vrbani VIII. contra monetarios extendit pœnam mortis ad monetarios argentearum monetarum. p. 1. n. 1367.
Bullæ, *Etsi Mendicantium*. & *Ad hoc nos Deus*. reuocatæ per Gregor. p. 1. n. 52.
Non fuerunt totaliter reuocatæ, sed redactæ ad terminos Iuris communis, & Concil. Trident. ibid.

Consuetudo.

Consuetudo immemorabilis quomodo probetur. p. 1. n. 594.

Contractus.

Contractus ex metu reuerentiali potest rescindi. p. 1. num. 47.

Contributio.

In contributione seruanda, quantum potest, æqualitas. p. 1. n. 1303.

Conuentus.
Vide *Monasterium*.

Conuentus appellatione venit Congregatio Regularium. p. 1. n. 425.
Ex Constitutione Gregorij XV. ibid. n. 426.

Corrupta.

Nomine corruptæ venit etiam vidua. p. 1. n. 690.

Culpa.

In commissione sufficit leuissima culpa. p. 1. n. 775.
In delictis quando pœna est corporalis, aut spiritualis, lata culpa non comparatur dolo. p. 1. n. 1561.
Qui non cogitat, & debet, est in culpa. p. 1. n. 774.

Cultus.
Vide *Seruus Dei*.

Quinam sit cultus publicus, & quinam priuatus. p. 1. n. 1212.
Falsitas cultus est peccatum mortale. p. 1. n. 1214.

Curatus.
Vide *Parochus*.

Curatus Regularis ad nutum amouibilis, à solo Superiore suo amoueri potest. p. 1. n. 41.
Quid si sit perpetuus. ibid.

D

Dæmon.

Dæmones efficiunt veros effectus reales admirabiles. p. 1. n. 1176.
Duplex modus inuocandi dæmonem. p. 1. n. 903.
Familiaritas omnis cum dæmone est prohibita. p. 1. num. 904.
Adiuratio dæmonum est licita. p. 1. n. 904.
Sed non per modum deprecationis. ibid.
Nec compulsiuo modo licet adiurare ad aliquid obtinendum, seu discendum. ibid.
Nihil boni à dæmone expectandum. p. 1. n. 904.
Non licet exorcismis cogere dæmonem detegere caussam infirmitatis, & remedia. p. 1. n. 936.
Quid si infirmus sit dispositus ad tentanda media illicita. p. 1. n. 937.
Licet cogere dæmonem, vt tollat maleficium. p. 1. num. 904.
Non licet petere à dæmone, vt medio licito soluat maleficium. p. 1. n. 938.
An liceat petere à dæmone, quod cesset nocere. p. 1. n. 939.
An liceat vti auxilio dæmonis superioris ad coercendum inferiorem. p. 1. n. 905.
Amicitia cum dæmone est prohibita sub pœna inimicitiæ cum Deo. p. 1. n. 937.
Creatura corporea potest habere vim indirectè contra dæmones. p. 1. n. 924.
Quomodo possit exercere hanc vim. ibid.
Possumus vti scientia, quæ ex dæmone originem habuit. p. 1. n. 940.
Quando liceat vti scientia acquisita à dæmone. p. 1. num. 941.
Licet vti virtutibus rerum naturalium, licet à dæmone manifestatis. p. 1. n. 941.

Debitor.

Facta exequutione in bonis debitoris fieri potest, etiam in persona. p. 1. n. 785.
Si bona sufficiant, non potest debitor incarcerari. p. 1. n. 786.
Ordo seruandus in exequutione contra debitorem. p. 1. n. 786.

Decima.
Vide *Priuilegium Regularium quò ad Decimas.*

Decima animalium soluenda parochiæ, in qua pariunt. p. 2. q. 82. n. 1.
Pontifex potest eximere à solutione decimarum. p. 2. q. 72. n. 2.
Exemptio à solutione decimarum procedit etiam quo

quò ad prædia, quæ de nouo acquiruntur. part. 2. q. 73. n. 2.
Priuilegia id exprimunt. ibid. n. 3.
Vniuersalis exemptio se extendit etiam ad acquirenda. p. 2. q. 73. n. 3.
Priuilegiati quò ad decimas non soluunt de emphyteuticis. p. 2. q. 75. n. 1.
Nec de conductis. ibid.
Religiosi non soluentes decimas ex priuilegio, soluunt de conductis. p. 2. q. 75. n. 2.
An etiam de emphyteuticis. ibid. n. 2.
Priuilegiati super decimis tenentur soluere decimas de noualibus, si antea aliquid soluebatur. p. 2. q. 81. n. 1.
Decimæ prædiorum, quæ non sunt intra certam parochiam, ad quem spectent. part. 2. q. 81. num. 1.
Immixtio alienorum animalium cum priuilegiatis non reddit immunia à decima. p. 2. p. 83. n. 1
Immixtio alienorum animalium cum propriis priuilegiatis, non facit ipsa priuilegiata quò ad decimas. ibid. n. 2.
Sepultura denegari potest ob decimas non solutas. p. 29. q. 50. n. 1.
Quomodo non soluentes decimas puniri possint per subtractionem sacramentorum. part. 2. q. 80. num. 1.

Declaratio.

Declaratio non inducit nouum ius, sed quid sit statutum ostendit. p. 1. n. 3.
Declaratio non inducit quid de nouo, sed quid statutum sit, ostendit. p. 1. p. 1457.
Declaratio se habet tanquam si cum ipsa lege emanasset. p. 1. n. 1462.

Decoctor.

Decoctores non possunt frui beneficio cessionis. p. 1. num. 789.

Decretum.
Vide *Constitutio*.

Decretum Clementis VIII. circa Litanias. part. 1. num. 188.
Decretum Clementis VIII. circa confessionem per litteras. p. 1. n. 195.
Decretum Gregorij XV. circa Conceptionem B. Virginis. p. 1. n. 881.
Decretum S. Rituum Congregat. pro causis Beatificationum, & Canonizationum. p. 1. n. 1239.
Litteræ S. Congregat. circa informationes capiendas pro seruis Dei. p. 1. n. 1244.
Decretum pro Episcopis circa vsum Baldachini in Ecclesijs Regular. p. 1. n. 378.
Decretum S. Congreg. circa præcedentias. p. 1. n. 58.
Decretum S. Congregat. Concilij super Ordinatione Regularium. p. 1. n. 246.
Decreta S. Congr. De Apostatis, & Eiectis. p. 1. n. 957.
Decretum S. Congregat. Indulgentiarum circa Confraternitates. p. 1. n. 231.
Decretum eiusdem Congregrat. pro Confraternitate Sacratissimi Sacramenti. p. 1. 234.
Decretum. S. Congregat. circa funera defunctorum. p. 1. n. 1590.
Decretum circa accessum Regularium ad Monasteria Monialium. p. 1. n. 1103.
Decretum Auditoris Ca. Apostol. circa funera. p. 1. num. 1595.
Decretum de emolumentis funeralibus. p. 1. n. 28.

Decretum irritans.

Decretum irritans omnia in oppositum destruit. p. 1. num. 417.
Decretum irritans annullat quicquid in contrarium fit. n. 511.
Decretum irritans impedit præscriptionem priuilegij. p. 1. n. 837.

Delegatio. Delegatus.
Vide *Conseruator. Citatio.*

Delegatus Principis potest alteri subdelegare. p. 1. n. 821.
Delegatus ad vniuersitatem causarum potest subdelegare. p. 1. n. 821.
Delegatio non extenditur vltra expressa. part. 1. num. 1110.
Quod non est in delegatione expressum, censetur prohibitum. p. 1. n. 1110.
Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior Legato. p. 1. n. 844.
Delegatus Papæ in causa sibi commissa est maior quocumque Ordinario. p. 1. n. 844.
Delegatus præcedit Ordinarium licet digniorem. p. 2. q. 32. num. 4.

Delictum.

Delictum in loco exempto commissum, est extra iurisdictionem Ordinarij. p. 1. n. 1106.

Denunciatio.

Quando sciens sub secreto naturali, teneatur denunciare. p. 1. n. 881.
Generales, Prælatique cœteri debent suos denunciare hæresi infectos, suspectos, repertos etiam in actu visitationis. p. 1. n. 549.
An sufficiat, quod moneant, à quo audiunt, vt denunciet. p. 1. n. 550.
Quando teneantur denunciare. ibid. n. 551.
An teneantur denunciare Nouitios. ibid. n. 552.

Depositarium. Depositum.

Depositarius non tenetur, nisi ex lata culpa, aut dolo. p. 2. q. 109. n. 5.
Quid si pecunia deponatur numerata. ibid. n. 6.
Depositum quando censeatur factum Ecclesiæ, seu Monasterio. p. 2. q. 111. n. 4.
Cui competat actio, si depositum surripiatur. p. 2. q. 109. n. 1.
Superior punire debet religiosum, si eius culpa pereat depositum. p. 2. q. 109. n. 3.

Dictio.

Dictio.

Dictio taxatiua excludit omnia alia. p. 1. n. 1076.
Sed non ad quæ fit extensio auctoritate legis, ibid.
Dictiones taxatiuæ non excludunt, quæ veniunt sub nomine inclusa. p. 1. n. 1208.
Dictio, *Alia*, significat similia in qualitate. part. 1. num. 1226.
Dictio, *Autem*, reperit qualitates casus præcedentis in sequenti, in quibus expresse non aduersatur. p. 1. n. 1538.
Dictio, *Circa*, quid significet. p. 1. n. 28.
Dictio, *Districtè*, importat obligationem sub mortali. p. 2. q. 39. n. 4.
Dictio, *Et*, requirit concursum copulatorum. p. 1. n. 954. & 865.
Dictio, *Eos*, restringit subsequentia ad nominata. p. 1. n. 1569.
Dictio, *Eum*, importat identitatem. p. 1. n. 528.
Dictio, *Huiusmodi*, est relatiua. p. 1. n. 28.
Dictio, *Nemo*, importat omnimodam exclusionem. p. 1. n. 1208.
Dictio, *Nisi*, habet vim taxatiuæ. p. 1. n. 1207.
Dictio, *Nisi*, omnia alia excludit. p. 1. n. 1577.
Dictio, *Nisi*, an excludat casus similes. p. 1. n. 30.
Dictio, *Omnes*, est vniuersalissima. p. 1. n. 90.
Dictio, *Omnes*, verificatur in Minoribus Ordinibus. p. 1. n. 273.
Dictio, *Pœnitus*, excludit etiam minima. par. 1. num. 721.
Dictio, *Quæcunque*, comprehendit omne genus personarum. p. 1. n. 858.
Dictio, *Quomodo*, includit omnes modos etiam dissimiles, & impedit interpretationem restrictiuam. p. 1. n. 734.
Comprehendit omnes, qui succedere possunt. ibid.
Dictio *Quomodocunque*, quos modos comprehendat. p. 1. n. 1581.
Dictio, *Quomodolibet*, complectitur omnem modum. p. 8. n. 1579.
Dictio, *Sæpe*, exceptionem significat, & importat regulam in contrarium. p. 1. n. 90.
Dictio, *Seu*, distinguit partes dispositionis. part. 1. num. 213.
Dictio, *Tantum*, includit expressum, & excludit non expressum. p. 1. n. 1193.
Dictio, *Vna cum*. quid importet. p. 1. n. 29.

Difficile.

Notabiliter difficile habetur pro impossibili. p. 1. num. 1454.

Dimissoriæ.

Concessio dimissoriarum est gratia. p. 1. n. 275.
Dimissoriæ sunt necessariæ, etiamsi Ordinans notam habeat idoneitatem ordinandi. p. 1. n. 267.
Quid si Ordinans sciret adesse consensum proprij Episcopi. n. 269.
In dimissoiriis exprimendi Ordines sacri. part. 1. num. 272.
Dimissoriæ concessæ ad omnes Ordines non se extendunt ad sacros. p. 1. n. 273.
Ordinandus Regularis debet afferre dimissoria: & quid ipsæ testificari debeant. p. 1. n. 253.
Episcopus an possit exigere iuramentum à Superioribus Regularibus de eo, quod testificantur in dimissorijs. p. 1. n. 254.
Litteræ dimissoriæ ad vnum Episcopum non iuuant pro alio. p. 1. n. 306.
Quid si dimissoriæ sint ad certum Episcopum ad instantiam ordinandi. p. 1. n. 307.
Dimissoriæ non expirãt morte cõcedentis. p. 1 n. 274.
Dimissoriæ concessæ à Vicario Capitulari non expirant, &c. p. 1. n. 276.
Successor potest reuocare dimissioras concessas. p. 1. num. 277.
Superior regularis an possit reuocare dimissorias concessas. p. 1. n. 237.
Dimissoriæ non admittendæ, si longum tempus à concessione fluxerit. p. 1. n. 278.
Concedens dimissorias subdito per longum tempus absenti, quid facere debeat. p. 1. n. 278.
Fabricans falsas dimissorias puniri potest ab eo, cuius nomine fiunt. p. 1. n. 1165.
Dimissoriæ non redactæ in formam authenticam, non sunt dimissoriæ. p. 1. n. 1169.
Dimissoriæ redactæ in formam authenticam, continent crimen falsi. ibid.
Non perficiens litteras dimissorias falsas non incurrit pœnas. p. 1. n. 1168.
Vtens bona fide falsis dimissoriis non punitur. p. 1. num. 1140.
Quid requiratur, vt excusetur vtens falsis dimissoriis. p. 1. n. 1141.

Dispensatio.

Dispensatio est stricti iuris, ac strictè interpretanda. p. 2. q. 91. n. 3.
Vt habeat locum dispensatio, requiritur notitia inhabilitatis, quæ actui obstat. p. 1. n. 261.
Non valet in dispensationibus Papalibus. n. 262.

Dispositio.

Generalis dispositio non comprehendit, quæ indigent speciali concessione. p. 1. n. 2.
Dispositio non comprehendit, de quibus est specialiter prouisum. p. 1. n. 8.
Non disponitur, quod non exprimitur. p. 1. n. 8.
Corruit dispositio, quando non reperit qualitatem requisitam à disponente. p. 1. n. 71.
Vt habeat locum dispositio, debent verificari omnes qualitates disposit. p. 1. n. 1143.
Dispositio, extenditur ad casum, quando extenditur ratio finalis, etiam in materia stricta, etiamsi non adaptentur verba. p. 1. n. 1549.
Omnis dispositio recipit interpretationem à iure communi. p. 1. n. 1467.
Dispositio non potest conferri in tempus, in quo cessat dominium rei. p. 2. q. 113. n. 6.
Quod dispositio valeat rebus sic stantibus, sequitur quod non habeat locum in renunciatione, si non haberet in contractibus. p. 2. q. 118. n. 13.
An valeat in contractibus. p. 2. q. 118. n. 14.
Dispositum de vno relatiuo, censetur dispositum etiam de alio. p. 1. n. 1511.

Docto-

Doctorandus.

Quando scientia doctorandi est notoria, omitti potest examen. p. 1. n. n. 1398.

Dolus.

Quæcunque ignorantia excludit dolum, etiam crassa. p. 1. n. 1387.

Domicilium.

Quando quis contrahat domicilium. p. 1. n. 1153.
Ex coniecturis colligitur animus contrahendi domicilium, & quænam illæ sint. p. 1. n. 1153.
Translatio maioris partis bonorum an sit coniectura sufficiens translationis domicilij. p. 1. n. 1155.
Signa animi redeundi ad prius domicilium impediunt contractionem noui domicilij. p. 1. n. 1155.
Translatio familiæ, aut suppellectilis quando sufficiat pro contrahendo domicilio. p. 1. n. 1156.
Potest quis habere plura domicilia. p. 1. n. 1157.
Quando quis retento priori contrahat nouum. p. 1. num. 1158.
Nobiles patricij, apud quos est regimen Reipublicæ, an obtineant domicilium in singulis ciuitatibus. p. 1. n. 1161.
Domicilium acquisitum nunquam excludit originarium. p. 1. n. 1162.
Supplicatio pro obtinenda ciuilitate supponit contractum domicilium. p. 1. n. 1158.

Domus.
Vide *Venditio.*

Vendita domo venit etiam viridarium. part. 1. num. 441.

Donatio.

Donatio requirit personam, cui fiat. p. 1. n. 459.
Donatio remuneratoria est quædam solutio debiti. p. 1. n. 42.
Donata ab Episcopo consanguineis an repeti possint. p. 2. q. 119. n. 1.

E

Ecclesia.
Vide *Monasterium.*

Ecclesiæ omnes de iure communi spectant ad Episcopum loci. p. 2. q. 1. n. 1.
Licentia Ordinarij pro construenda noua Ecclesia an debeat esse in scriptis. p. 1. n. 509.
Quid in foro conscientiæ. ibid.
Construens Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest postea destruere. p. 1. n. 461.
Ecclesia sine licentia fabricata adhuc sit de patrimonio Ecclesiæ. p. 1. n. 462.
Aedificans Ecclesiam potest compelli ad dotandum. p. 1. n. 466.
Episcopus non potest prorogare tempus præfixum à testatore pro construenda Ecclesia. p. 1. n. 467.
Ex rationabili causa prorogare potest. ibid. n. 468.
Si Pontifex concedat Ecclesiam Regularibus, an adhuc requiratur consensus Episcopi. p. 1. n. 507.
Episcopus suspendere potest concessionem Ecclesiæ factam regularibus à Pontifice. p. 1. n. 507.
Mandans fabricari Ecclesiam in proprio fundo non donat totum fundum. p. 1. n. 463.
Quam quantitatem fundi censeatur donare. part. 1. num. 464.
Priuilegium cogendi ad vendendum pro ampliatione Ecclesiæ non extenditur ad locationẽ. p. 1 n. 448.
Valet de locatione ad modicum tempus tantum. ibid. n. 449.
Episcopus an possit concedere Regularibus Ecclesias derelictas, sine consensu Capituli. p. 1. n. 508.
Ecclesia prophanata non potest alienari sine solemnitatibus. p. 1. n. 462.
Ecclesia non debet recipere vtilitatem cum aliena iactura. p. 1. n. 813.
Ecclesia gaudet priuilegio Fisci, vt reus teneatur edere instrumenta. p. 2. q. 96. n. 1.
Priuilegia Fisci debent competere Ecclesiæ. part. 2. q. 96. n. 3.
Priuilegia aliorum ex identitate rationis extenduntur ad Ecclesiam. p. 2. q. 96. n. 3.
Disposita in fauorem libertatis, si sint applicabilia, conueniunt Ecclesiæ. p. 2. q. 96. n. 4.
Ecclesia gaudet priuilegio militum, & quando. p. 2. q. 96. n. 4.
Ecclesia gaudet priuilegijs dotis stante identitate rationis. p. 2. q. 96. n. 4.
Priuilegiis pupillorum. ibid.
Priuilegiis Reipublicæ. ibid.
Opinio Peregrini. ibid. n. 5.
Ecclesia gaudet priuilegiis Minorum. p. 2. q. 96. n. 6.
Ius, & necessitas communicat Ecclesiæ aliena priuilegia. p. 2. q. 96. n. 7.
Ecclesia non iudicat de omnino occultis. p. 1. n. 1411.
Expedit esse in Ecclesia paucos ministros, quàm multos malos. p. 1. n. 356.

Ecclesiasticus.

Ecclesiastici inseruiunt populo in spiritualibus. p. 2. q. 94. n. 2.
Pro Ecclesiasticis præsumitur bona opinio. p. 1. n. 1288.

Effectus.
Vide *Facere.*

Quando consideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur. p. 1. n. 251.

Eiectus.
Vide *Incorrigibilis.*

Non potest quis eijci ad tempus. p. 1. n. 1064.
Eiectio incorrigibilium est remedium salutare. p. 1. num. 1058.
Vt quis expelli possit requiritur sententia declaratoria incorrigibilitatis. p. 1. n. 1071.
Religiosus ob conspirationem in Superiorem non potest eiici. p. 1. n. 1063.
Superiores non possunt aliquem eiicere sub conditione, quod ingrediatur aliam religionem. p. 1. num. 1077.

Votum

Votum obedientiæ quomodo suspendatur in eiectis. p. 1. n.976.
Eiecti tenentur seruare vota essentialia. p. 1. n.977.
Eiecti an teneantur ad regulares obseruantias. p. 1. n.978.
Eiecti an teneantur ad vota specialia suæ religionis. p. 1. n.981.
Eiecti Minimi an teneantur ad votum vitæ quadragesimalis. p.1.n.982.
Eiecti an teneantur ad Horas canonicas. p.1.n.983.
An sit eadem ratio de eiectis ad tempus, ac per definitiuam sententiam. p. 1. n.984.
Eiecti remanent priuati habitu religionis. p.1.n.986.
Si minoribus ordinibus non sint initiati, an eiecti teneantur deferre habitum clericalem. p.1.n.987.
Eiectus dimittens habitum clericalem, an incidat in excommunicationem. p.1.n.1081.
Eiecti de iure veteri poterant promoueri ad alios ordines, de iure nouo non possunt. p. 1. n.1004.
Eiecti sunt suspensi ab exercitio ordinum, nec ab Episcopo dispensari possunt. p.1.n.1005.
Si ministrent, fiunt irregulares. ibid.
Eiecti sunt infames & ideo arcendi ab exercitio ordinum. p. 1. n. 1005.
Non possunt promoueri ad Ordines, quos non habent. n.1006.
Dispensati à Summo Pontifice ad quem titulum ordinari possint. n. 1007.
A quo Episcopo eiecti ordinandi, si dispensentur. p.1 n. 1011.
Requiritur etiam licentia Episcopi, sub cuius obedientia sunt. ibid.
Eiecti possunt acquirere domicilium. p.1.n.1011.
Eiecti ex duplici capite irregulares. p.1.n.1008.
Non possunt dispensari super irregularitate ab Episcopo. n.1009.
Si redeant ad religionem, à quo dispensari possint. n.1010.
Eiecti à religione non possunt admitti ad concionandum. p.1.n.620. & 1080.
Eiecti non possunt ministrare in ordinibus, quos habent. p. 1. n.1079.
Ministrando Eucharistiam an incurrant excommunicationem, &c. ibid.
Eiecti an possint auctoritate propria transire ad aliã religionem. p. 1. n.1077.
Regulares eiecti tenentur se præsentare Episcopo loci. p.1.n.959.
Eiecti sunt subiecti Ordinario, & cur. p. 1.n.960.
Cuinam Episcopo subijciantur. n. 961.
Subijciuntur Ordinario loci. n.962.
Eiecti an possint mutare domicilium sine licentia sui Ordinarij. p. 1. n.963.
Vnde in eiectis oriatur obligatio obediendi Ordinario, & an ratione voti obedientiæ. p. 1.n.964.
Eiecti an ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici. p.1.n.965.
Eiectus desinit esse membrum religionis. p.1.n.966.
Non habet suum velle alligatum religioni. ibid.
Eiecti an desinant esse Religiosi. n.967.
Eiecti non eximuntur totaliter à iure religionis. num.968.
Eiecti non sunt tuti in conscientia, si non se emendent. p.1. n.969.
Eiecti tenentur se emendare, & curare, quod iterum admittantur. n.970.
Eiecti non soluuntur vinculo votorum. p.1. n.971.
Tenentur tendere ad perfectionem. ibid.
Eiectis non relaxatur obligatio vitæ religiosæ, sed solum excluduntur, ne simul eum alijs exerceant. p.1. n.972.
Eiecti an possint alimenta petere à religione. p. 1. n.991.
Eiecti non tenentur proprijs manibus laborare, sed possunt viuere ex eleemosinis. p.1. n.988.
Etiamsi iuxta regulam deberent laborare. n.989.
Quid si non habeant, vnde viuant. ibid.
Eiecti non debent exercere officia vilia, sed potius eleemosinam quærere. p.1.n.990.
Eiectus non potest venire contra renunciationem factam intuitu professionis. p. 1. n.1070.
Eiecti cui acquirant. p.1. n.993.
Eiecti sunt incapaces dominij. p.1. n.994.
Alienare non possunt immobilia, aut mobilia pretiosa, si acquirant. ibid.
Quam facultatem habeant in administrando. ibid.
Eiecti habent vsum bonorum acquisitorum, & qualem. p.1. n.995.
Eiecti testari non possunt. p.1.n.996.
Acquisita ab eiectis pertinent ad Cameram Apostolicam post mortem. p. 1. n.997.
An interim pertinere possint ad alium. n.998.
Eiecti quamdiù viuunt, acquirunt Monasterio. p.1. n.999.
Quid si ingrediantur aliam religionem, aut Ecclesiæ addicantur. n.1000.
Quid si Monasterium nolit recipere eiectum. n.1001
Eiecti an possint, vt libuerit, vti acquisitis. pat. 1. n.1002.
Recipientes, quæ eiectus illicitè consumit, an teneantur ad restitutionem. p.1.n.1003.
Eiecti iustè an cogi possint à superioribus reuerti ad religionem. p.1.n.1012.
Superiores cogere possunt eiectos etiam censuris ad redeundum. n.1013.
Eiecti requirendi, & reducendi ad regularem disciplinam. p. 1.n.968.
Prælati quando teneantur perquirere, & reducere eiectos. p.1.n.1014.
Eiecti quando sint recipiendi. p.1. n.1015.
Qui sentiant nunquam recipiendos. n.1016.
Religio tenetur eiectos emendatos recipere. n.1017.
Quam spem de emendatione debeant exhibere, vt religio teneatur eos recipere. n.1020.
Decretum de eiectis non tollit, quin debitis pœnis delinquentes debeant condemnari. p.1. n.1028.
Dispositio cap. *fin. de regular.* innouata in Decreto de eiectis. p.1. n.1013.
Quando degradatus, & eiectus ab Ordine possit restitui à Prælatis religionis. p.1 .n.1027.
Quid de iure nouo. n.1028.
Eiecti redeuntes non debent de nouo profiteri. p.1. n.1018.
An restituendi ad eosdem gradus, & honores. numer.1019.
Eiectus emendatus an possit tuta conscientia in sæculo remanere, si non recipiatur. p.1.n.1025.
An teneatur ingredi aliam religionem. ibid.

Eie-

Doctorandus.

Quando scientia doctorandi est notoria, omitti potest examen, p. 1. n. n. 1398.

Dolus.

Quæcunque ignorantia excludit dolum, etiam crassa. p. 1. n. 1387.

Domicilium.

Quando quis contrahat domicicilium. p. 1. n. 1153.
Ex coniecturis colligitur animus contrahendi domicilium, & quænam illæ sint. p. 1. n. 1153.
Translatio maioris partis bonorum an sit coniectura sufficiens translationis domicilij. p. 1. n. 1155.
Signa animi redeundi ad prius domicilium impediunt contractionem noui domicilij. p. 1. n. 1155.
Translatio familiæ, aut suppellectilis quando sufficiat pro contrahendo domicilio, p. 1. n. 1156.
Potest quis habere plura domicilia. p. 1. n. 1157.
Quando quis retento priori contrahat nouum. p. 1. num. 1158.
Nobiles patricij, apud quos est regimen Reipublicæ, an obtineant domicilium in singulis ciuitatibus. p. 1. n. 1161.
Domicilium acquisitum nunquam excludit originarium. p. 1. n. 1162.
Supplicatio pro obtinenda ciuilitate supponit contractum domicilium. p. 1. n. 1158.

Domus.
Vide *Venditio*.

Vendita domo venit etiam viridarium. part. 1. num. 441.

Donatio.

Donatio requirit personam, cui fiat. p. 1. n. 459.
Donatio remuneratoria est quædam solutio debiti. p. 1. n. 42.
Donata ab Episcopo consanguineis an repeti possint. p. 2. q. 119. n. 1.

E

Ecclesia.
Vide *Monasterium.*

Ecclesiæ omnes de iure communi spectant ad Episcopum loci. p. 2. q. 1. n. 1.
Licentia Ordinarij pro construenda noua Ecclesia an debeat esse in scriptis. p. 1. n. 509.
Quid in foro conscientiæ. ibid.
Construens Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest postea destruere. p. 1. n. 461.
Ecclesia sine licentia fabricata adhuc sit de patrimonio Ecclesiæ. p. 1. n. 462.
Aedificans Ecclesiam potest compelli ad dotandum. p. 1. n. 466.
Episcopus non potest prorogare tempus præfixum à testatore pro construenda Ecclesia. p. 1. n. 467.
Ex rationabili causa prorogare potest. ibid. n. 468.
Si Pontifex concedat Ecclesiam Regularibus, an adhuc requiratur consensus Episcopi. p. 1. n. 507.
Episcopus suspendere potest concessionem Ecclesiæ factam regularibus à Pontifice. p. 1. n. 507.
Mandans fabricari Ecclesiam in proprio fundo non donat totum fundum. p. 1. n. 463.
Quam quantitatem fundi censeatur donare. part. 1. num. 464.
Priuilegium cogendi ad vendendum pro ampliatione Ecclesiæ non extẽditur ad locationẽ. p. 1 n. 448.
Valet de locatione ad modicum tempus tantum. ibid. n. 449.
Episcopus an possit concedere Regularibus Ecclesias derelictas, sine consensu Capituli. p. 1. n. 508.
Ecclesia prophanata non potest alienari sine solemnitatibus. p. 1. n. 462.
Ecclesia non debet recipere vtilitatem cum aliena iactura. p. 1. n. 813.
Ecclesia gaudet priuilegio Fisci, vt reus teneatur edere instrumenta. p. 2. q. 96. n. 1.
Priuilegia Fisci debent competere Ecclesiæ. part. 2. q. 96. n. 3.
Priuilegia aliorum ex identitate rationis extenduntur ad Ecclesiam. p. 2. q. 96. n. 3.
Disposita in fauorem libertatis, si sint applicabilia, conueniunt Ecclesiæ. p. 2. q. 96. n. 4.
Ecclesia gaudet priuilegio militum, & quando. p. 2. q. 96. n. 4.
Ecclesia gaudet priuilegijs dotis stante identitate rationis. p. 2. q. 96. n. 4.
Priuilegiis pupillorum. ibid.
Priuilegiis Reipublicæ. ibid.
Opinio Peregrini. ibid. n. 5.
Ecclesia gaudet priuilegiis Minorum. p. 2. q. 96. n. 6.
Ius, & necessitas communicat Ecclesiæ aliena priuilegia. p. 2. q. 96. n. 7.
Ecclesia non iudicat de omnino occultis. p. 1. n. 1411.
Expedit esse in Ecclesia paucos ministros, quàm multos malos. p. 1. n. 356.

Ecclesiasticus.

Ecclesiastici inseruiunt populo in spiritualibus. p. 2. q. 94. n. 2.
Pro Ecclesiasticis præsumitur bona opinio. p. 1. n. 1288.

Effectus.
Vide *Facere*.

Quando consideratur effectus, non attenditur modus, quo inducitur. p. 1. n. 251.

Eiectus.
Vide *Incorrigibilis.*

Non potest quis eijci ad tempus. p. 1. n. 1064.
Eiectio incorrigibilium est remedium salutare. p. 1. num. 1058.
Vt quis expelli possit requiritur sententia declaratoria incorrigibilitatis. p. 1. n. 1071.
Religiosus ob conspirationem in Superiorem non potest eiici. p. 1. n. 1063.
Superiores non possunt aliquem eiicere sub conditione, quod ingrediatur aliam religionem. p. 1. num. 1077.

Votum

Votum obedientiæ quomodo suspendatur in eiectis. p. 1. n. 976.
Eiecti tenentur seruare vota essentialia. p. 1. n. 977.
Eiecti an teneantur ad regulares obseruantias. p. 1. n. 978.
Eiecti an teneantur ad vota specialia suæ religionis. p. 1. n. 981.
Eiecti Minimi an teneantur ad votum vitæ quadragesimalis. p. 1. n. 982.
Eiecti an teneantur ad Horas canonicas. p. 1. n. 983.
An sit eadem ratio de eiectis ad tempus, ac per definitiuam sententiam. p. 1. n. 984.
Eiecti remanent priuati habitu religionis. p. 1. n. 986.
Si minoribus ordinibus non sint initiati, an eiecti teneantur deferre habitum clericalem. p. 1. n. 987.
Eiectus dimittens habitum clericalem, an incidat in excommunicationem. p. 1. n. 1081.
Eiecti de iure veteri poterant promoueri ad alios ordines, de iure nouo non possunt. p. 1. n. 1004.
Eiecti sunt suspensi ab exercitio ordinum, nec ab Episcopo dispensari possunt. p. 1. n. 1005.
Si ministrent, fiunt irregulares. ibid.
Eiecti sunt infames & ideo arcendi ab exercitio ordinum. p. 1. n. 1005.
Non possunt promoueri ad Ordines, quos non habent. n. 1006.
Dispensati à Summo Pontifice ad quem titulum ordinari possint. n. 1007.
A quo Episcopo eiecti ordinandi, si dispensentur. p. 1 n. 1011.
Requiritur etiam licentia Episcopi, sub cuius obedientia sunt. ibid.
Eiecti possunt acquirere domicilium. p. 1. n. 1011.
Eiecti ex duplici capite irregulares. p. 1. n. 1008.
Non possunt dispensari super irregularitate ab Episcopo. n. 1009.
Si redeant ad religionem, à quo dispensari possint. n. 1010.
Eiecti à religione non possunt admitti ad concionandum. p. 1. n. 620. & 1080.
Eiecti non possunt ministrare in ordinibus, quos habent. p. 1. n. 1079.
Ministrando Eucharistiam an incurrant excommunicationem, &c. ibid.
Eiecti an possint auctoritate propria transire ad aliā religionem. p. 1. n. 1077.
Regulares eiecti tenentur se præsentare Episcopo loci. p. 1. n. 959.
Eiecti sunt subiecti Ordinario, & cur. p. 1. n. 960.
Cuinam Episcopo subijciantur. n. 961.
Subijciuntur Ordinario loci. n. 962.
Eiecti an possint mutare domicilium sine licentia sui Ordinarij. p. 1. n. 963.
Vnde in eiectis oriatur obligatio obediendi Ordinario, & an ratione voti obedientiæ. p. 1. n. 964.
Eiecti an ex vi voti teneantur obedire Summo Pontifici. p. 1. n. 965.
Eiectus desinit esse membrum religionis. p. 1. n. 966.
Non habet suum velle alligatum religioni. ibid.
Eiecti an desinant esse Religiosi. p. 967.
Eiecti non eximuntur totaliter à iure religionis. num. 968.
Eiecti non sunt tuti in conscientia, si non se emendent. p. 1. n. 969.
Eiecti tenentur se emendare, & curare, quod iterum admittantur. n. 970.
Eiecti non soluuntur vinculo votorum. p. 1. n. 971.
Tenentur tendere ad perfectionem. ibid.
Eiectis non relaxatur obligatio vitæ religiosæ, sed solum excluduntur, ne simul cum alijs exerceant. p. 1. n. 972.
Eiecti an possint alimenta petere à religione. p. 1. n. 991.
Eiecti non tenentur proprijs manibus laborare, sed possunt viuere ex eleemosinis. p. 1. n. 988.
Etiamsi iuxta regulam deberent laborare. n. 989.
Quid si non habeant, vnde viuant. ibid.
Eiecti non debent exercere officia vilia, sed potius eleemosinam quærere. p. 1. n. 990.
Eiectus non potest venire contra renunciationem factam intuitu professionis. p. 1. n. 1070.
Eiecti cui acquirant. p. 1. n. 993.
Eiecti sunt incapaces dominij. p. 1. n. 994.
Alienare non possunt immobilia, aut mobilia pretiosa, si acquirant. ibid.
Quam facultatem habeant in administrando. ibid.
Eiecti habent vsum bonorum acquisitorum, & qualem. p. 1. n. 995.
Eiecti testari non possunt. p. 1. n. 996.
Acquisita ab eiectis pertinent ad Cameram Apostolicam post mortem. p. 1. n. 997.
An interim pertinere possint ad alium. n. 998.
Eiecti quamdiù viuunt, acquirunt Monasterio. p. 1. n. 999.
Quid si ingrediantur aliam religionem, aut Ecclesiæ addicantur. n. 1000.
Quid si Monasterium nolit recipere eiectum. n. 1001
Eiecti an possint, vt libuerit, vti acquisitis. par. 1. n. 1002.
Recipientes, quæ eiectus illicitè consumit, an teneantur ad restitutionem. p. 1. n. 1003.
Eiecti iustè an cogi possint à superioribus reuerti ad religionem. p. 1. n. 1012.
Superiores cogere possunt eiectos etiam censuris ad redeundum. n. 1013.
Eiecti requirendi, & reducendi ad regularem disciplinam. p. 1. n. 968.
Prælati quando teneantur perquirere, & reducere eiectos. p. 1. n. 1014.
Eiecti quando sint recipiendi. p. 1. n. 1015.
Qui sentiant nunquam recipiendos. n. 1016.
Religio tenetur eiectos emendatos recipere. n. 1017.
Quam spem de emendatione debeant exhibere, vt religio teneatur eos recipere. n. 1010.
Decretum de eiectis non tollit, quin debitis pœnis delinquentes debeant condemnari. p. 1. n. 1028.
Dispositio cap. *fin. de regular.* innouata in Decreto de eiectis. p. 1. n. 1013.
Quando degradatus, & eiectus ab Ordine possit restitui à Prælatis religionis. p. 1. n. 1027.
Quid de iure nouo. n. 1028.
Eiecti redeuntes non debent de nouo profiteri. p. 1. n. 1018.
An restituendi ad eosdem gradus, & honores. numer. 1019.
Eiectus emendatus an possit tuta conscientia in sæculo remanere, si non recipiatur. p. 1. n. 1025.
An teneatur ingredi aliam religionem. ibid.

Electus, qui antea vouerat religionem in genere, an teneatur aliam ingredi. p.1.n.1026.
Electi an ex delicto importent commodum. pat. 1. n.985.

Electio.
Vide *Abbatissa electio*.

Electio Superiorum, Officialium, &c. apud Regulares facienda per secreta suffragia. p.1. n.33.
Non sunt sublati per Trident. alij modi electionis, ibid.
Si electio fiat per compromissum, non potest compromissarius variare facta electione. p. 1.n.683.

Emphyteuta.

Emphyteuta factus incapax per professionem non recuperat emphyteusim, si fiat Episcopus. par. 2. q.118.n.4.

Episcopus.
Vide *Ordinarius*.

Appellatione Episcopi quando veniat quilibet Ordinarius. p. 1.n.1193.
Verbum Episcopus includit, quæ sunt Ordinis tantū. p.1.n.125.
Obligatio Episcopi respectu suæ Ecclesiæ. p.2.q.121. n.2.
Episcopus in sua Diœcesi honorandus. p.1. n.387.
Episcopus quomodo vti debeat redditibus Ecclesiæ. p.2. q.119.n.1.
Episcopi tenentur prouidere necessitatibus pauperū. p.1. n.131.
Obligatio Episcoporum ad perfectionem. p.2.q.117. num.4.
Quid curandum Episcopo, vt hæreses auertat. p. 1. n.618.
Episcopus quando tenetur procedere cum consilio Capituli, debet illud sequi. p.1. n.508.
Episcopus habet iurisdictionem vniuersalem in totā Diœcesim. p.2. q.1.n.2.
Episcopus potest absoluere excommunicatum ad reincidentiam. p.2.q.14.n.1.
Facultas absoluendi Episcoporum est coarctata ad proprios subditos. p.2.q.92.n.10.
Episcopus an prohibere possit, ne quis accedat ad loca exempta. p.1. n.1105.
Episcopus quando prohibere possit subditis, ne communicent cum excommunicatis. p.2.q.7.n.7.
Episcopus an cognoscere possit de crimine monetæ per Vicarium Generalem. p.1.n.1369.
Propter conuicium sibi illatum Episcopi an possint excommunicare. p.2. q.30. n.4.
Episcopi soli terminare possunt causas retentionis librorum, qui non sapiunt manifestam hæresim. p.1..n.1556.
Episcopus potest delegare Pontificalia. p.1. n.394.
Episcopus non potest fieri religiosus sine licentia Papæ. p.2.q.121.n.1.
Episcopus electus, & confirmatus non potest sine licentia ingredi religionem, secus si tantum electus. p.2.q.121.n.3.
Quid Episcopus consecratus, qui renunciauit Episcopatui. ibid.n.4.
Episcopi quomodo exequutores piarum volūtatum. p. 2. q.6. n.13.
Status Episcopalis est perfectior statu Religiosorum. p.2. q.117.n.1.
Status Episcopalis, & Religiosus comparantur sicut status Magistri, & status discipuli. p.2.q.117.n.1.

Episcopus regularis.

Religiosus factus Episcopus non absoluitur à castitatis voto, nec obedientiæ, sed remanet erga Pontificem. p.2. q.112.n.1.
Nec absoluitur à voto paupertatis. ibid.n.2.
Religiosus Episcopus absoluitur à votis, iuxta satis communem sententiam. p.2. q.112.n.4.
Absoluitur à iugo monasticæ professionis. ibid. n.5.
Absoluitur à voto obedientiæ. ibid. n.6.
A voto etiam paupertatis. ibid. n.7.
Episcopus regularis an teneatur ad obseruantias regulares. p.2.q.114.n.2.
Sub culpa ad nullas tenetur. ibid. n.3.
Episcopus regularis non tenetur sub aliqua pœna ad obseruantias regulares. p.2. q.114.n.4.
Naturalis discursus non concludit obligationem in Episcopo ad obseruantias regulares. p.2. q.114. num.6.
Nec sub aliqua culpa. ibid.n.5.
Neque ex morali honestate. ibid.n.6.
Religiosus factus Episcopus reuocat renunciationē. p.2.q.118. n.7.
Regularis factus Episcopus recuperat bona patrimonialia data religioni. p.2. q.118.n.8.
Religiosus factus Episcopus potest reuocare testamentum factum ante ingressum. p.2.q.118.n.6.
Monachus factus Episcopus non recuperat, quæ Monasterio acquisiuit. p.2.q.118.n.2.
Episcopus cui acquirat, quando acquirit iure hæreditario. p.2. q.112.n.3.
Religiosus Episcopus eodem modo, ac sæcularis disponere potest de fructibus suæ Ecclesiæ. p.2.q.119 num. 1.
Episcopus religiosus mobilia acquisita intuitu propriæ personæ potest, vt libuerit, dispensare. p. 2. q.120. n.2.
Religiosus Episcopus potest æquè amplè disponere de fructibus, ac alij Episcopi. p.2.q.119.n.3.
Potest fabricare Ecclesias, Monasteria, emere prædia suæ religioni de fructibus Ecclesiæ. p.2. q.119. num. 4.
In quos vsus teneatur conuertere fructus beneficij. p.2.q.119.n.4.
Bona immobilia empta proprio nomine, non potest postea alienare. p.2.q.119. n.5.
Regularis factus Episcopus non potest testari sine dispensatione. p.1.n.996.
Religiosis Episcopis non licet testari. p. 2. q.113.n.1.
Quid explicare debeant pro obtinenda licentia testandi, vt valida sit. p.2.q.113.n.2.
Licētia testandi nō est neganda Episcopis regularibus ex eo, quod sint administratores. p.2.q.117.n.4.
Nec ratione voti paupertatis. ibid. n.5.
Religiosus Episcopus tenetur recitare Officium diuinum

num secundum ritum suæ Ecclesiæ . p.2.q.115.num. 1.
Ex declaratione S. Congregat. ibid. n.2.
An possit recitare Officia Sanctorum religionis.ibid. num.3.
Episcopus ex Regularibus assumptus priuatus, aut se abdicans dignitate, an subijciatur Ordinario. p.2.q.5. n.20.
Renuncians Episcopatui non est Apostata, si non redeat ad Claustra. p.1. n.1033.

Episcopus quòad Conciones.
Vide *Concio. Regulares quòad Conciones.*

Obligatio Episcopi ad prædicandum. p.1. n.611.
Ex legitimo impedimento cessat, & quænam sint legitima impedimenta. p.1. n.612.
Vnde excusentur pastores, si non frequenter concionentur. p.1.n.637.
Episcopi an concionari possint in Ecclesijs Regularium ipsis innitis. p.1. n.632.
Episcopus an concionari possit publicè in aliena Diœcesi absque Ordinarij licentia. p.1. n.633.
Quid si absque licentia Ordinarij, aut eo contradicente concionari attentaret. ibid. n.634.
Episcopo solemniter concionante cœteri flere debent. p.1.n.628.
Secus si concionetur in tota Quadragesima. ibid.
Quid si tantum solemniter assistat concioni. ibidem. n.629.
Episcopus prædicans an possit percipere expensas solitas solui à populo, aut de publico ærario. p. 1. num.602.
Quid si expensæ sint ex aliquo legato, aut donatione. ibid.
Episcopus tenetur curare, vt omnes habentes curam animarum, licet exempti, concionem habeant, & instruant populum. p.1. n 635.
Quid si Ecclesiæ sint nullius Diœcesis. ibid.
Exequutio huius Decreti nulla via impediri potest. ibid.
Episcopus tenetur sub mortali eligere idoneos prædicatores. p.1.n.609.
Quid iniungat Concilium Tridentin. circa electionem concionatorum. p.1. n.610.
Peccant mortaliter Episcopi concedendo licentiam concionandi ijs, qui scurras, & mimos agunt.p.1. n.610.
Episcopus an prohibere possit, ne in Ecclesijs Parochialibus concio habeatur. p.1. n.624.
Episcopus an possit exigere à Regularibus concionaturis professionem fidei. p.1.n.572.
Ex nullo iure Episcopis conceditur facultas exigendi professionem fidei à Regularibus concionaturis. ibid.n.573.
Episcopus quando possit exigere à Regularibus concionatoribus professionem fidei. ibid. n. 574.
Ordinarij possunt examinare concionatores. par. 1. n. 575.
Dissentiunt in hoc Doctores. ibid.n.576.
Episcopi non possunt examinare concionatores Regulares. p.1.n.577.
Etiamsi concionaturi sint in Ecclesijs, quæ non sunt sui Ordinis. ibid.n.578.
Episcopus non potest idoneo præsentato denegare licentiam concionandi. p.1. n.583.
Nec potest sine causa suspendere à prædicatione. p.1. n. 584.
An, si suspendat, teneatur assignare causam. p.1. numer.585.
Episcopus non potest contradicere concionaturis in proprijs Ecclesijs, nisi de iure adsit causa contradicendi. p.1.n. 560.
Episcopus compellere potest ad eleemosinam pro concionatore, qui solent dare. p. 1. n.595.
Valet pro Ecclesijs non Cathedralibus. ibid. n.596.
Cur Episcopus teneatur ad eleemosinam pro concionatore suæ Ecclesiæ. ibid.n.596.
Episcopi tenentur monere populum, quod tenetur audire verbum Dei, si commodè potest, in Parochia. p.1.n.639.
An satisfaciant huic obligationi, si moneant per Constitutiones Synodales. ibid.
Episcopus non potest compellere populum vt audiat verbum Dei in Parochia. p.1.n.643.

Episcopus quò ad Confessiones.
Vide *Approbatio. Regulares quò ad Confessiones.*

Episcopus non eligens idoneos Confessarios pro Cathedrali, peccat mortaliter. p.1.n. 1449.
In cœteris quoque Ecclesijs curare debet Episcopus, quod adsint idonei Confessarij. n. 1450.
Episcopus æqualiter approbans idoneos, & minus idoneos, infert idoneis notabile grauamen. p.1. n.1450.
Nouus Episcopus potest recognoscere approbationem pro confessionibus. p.1. n. 1393.
Tenetur ratam habere rite concessam. ibid.
Episcopus potest admittere ad confessiones audiendas non examinatos, & quando. p.1.n.1396.

Episcopus quò ad Miracula.
Vide *Miraculum.*

Quid præstandum Episcopo, quando audit miraculosum aliquid contingere in aliqua Ecclesia, aut circa imaginem. p.1. n.1205.
Si quod mirum narratur, est transactum, diligenter testes sunt examinandi. p. 1. n.1206.
Episcopus an possit approbare miracula beatificatorum; licet non sint canonizati. p.1.n.1196.
Episcopus an possit approbare miracula eorum, qui solum ex consuetudine immemorabili coluntur. p.1. n.1200.
Episcopus an possit approbare miracula non canonizatorum, nec beatificatorum. p.1. n. 1194.
Quinam pij viri adhibendi in approbatione miraculorum, & an diuersi à theologis. p.1.n.1197.
Episcopus in approbandis miraculis tenetur vti consilio Theologorum. p.1.n.1198.
An teneatur sequi. ibid.
Si non adhibeat, nulliter procedit. n.1199.

Episcopus quò ad Moniales.
Vide *Monachos. Regulares quò ad Moniales. Abbatissa.*

Ad Episcopum spectat prouidere circa accessum ad Monasteria. p.1.n.1105.
Episcopi vt delegati Sedis Apostolicæ curant clausuram Monialium exemptarum. p.1.n.1105.
Excommunicatio Episcopi non habet locum quò ad alloquentes Moniales exemptas. p.1.n.1106.
Episcopus interueniens electioni Abbatissæ Monialium, quæ Regularibus sunt subiectæ, non potest excipere vota. p.1.n.688.
Episcopi an vti possint concessione facta Benedictinis pro electione Abbatissæ. p.1. n.678.
Quid possint Episcopi in virtute delegationis Tridentini sess.25.cap.25.de Monialib.p.1.n.1110.

Episcopus quò ad Ordines.
Vide *Ordo sacer. Dimissoria.*

Episcopus tenetur præmittere diligens examen ordinandorum. p.1 n.1152.
Episcopus non potest ordinare alienum subditum sub ratihabitione. p.1.n.1145.
Episcopus ratam habere potest ordinationem sui clerici ab alieno Episcopo. p.1.n.1144.
Ratificatio an debeat fieri ante collationem beneficij. ibid.
Non retrotrahitur in præiudicium tertij. ibid.
Episcopus an possit ratificare ordinationem, quando ordinatus est sub iure alterius. p.1.n.1146.
Quid si ratificatio impedit, ne tertius consequatur beneficium. ibid.
Episcopus ratam habens ordinationem sui subditi ab alieno Episcopo, tollit suspensionem Ordinatoris. p.1.n.1149.
Episcopus deponendus ordinans sine examine, quos non nouit idoneos. p.1.n.357.
Talis pœna esset congrua, sed non de iure. ibidem. num.358.
Pœna de iure. ibid.

Episcopus quò ad Regulares.
Vide *Regulares.*

Casus, in quibus Episcopus potest excommunicare Regulares. p.2.q.6.n.1.
Episcopus quando possit denunciare Regulares excommunicatos. p.2.q.7.n 3
Episcopus nō potest declarare Regulares excommunicatos quòad excommunicationes à iure. p.2.q.7. num.4.
Etiam in notorijs. ibid.
Episcopi an possint procedere contra regulares proponentes prædictiones,&c. p.1.n.1217.
Episcopus potest mandare, religiosum excommunicatum à iure denunciari. p.2.q.20.n.1.
Oppositum est tenendum ob defectum iurisdictionis. ibid. n.2.
Episcopus an possit instare pro denunciatione excommunicati in casibus, in quibus potest instare pro punitione. p.2. q.20. num.3.
Episcopus an possit declarare excommunicatum religiosum, qui notoriè percussit Clericum. par.2. q.20. n.4.
Episcopi an possint censuris cohibere regulares impedientes ipsos vti proprijs insignijs. par.2. q.30. num.1.
Episcopus vt instare possit pro punitione regularium &c. debet probari notorietas delicti. par.2. q.46. num.6.
Episcopus quomodo possit Regulares absoluere, dispensare,&c.p.2.q 92.n.12.
Episcopus non potest inquirere, an Regularis sit iustè eiectus. p.1.n.974.
In quibus casibus de iure possint Episcopi prohibere concionem Regularibus. p.1.n.566.
Episcopus non potest interdicere Regularibus, ne concionentur in proprijs Ecclesijs non reddita causa. p.1. n.564.
Episcopus an prohibere possit Regularibus, ne concionentur in proprijs Ecclesijs. p.1.n.623.
Facultas Episcoporum circa curam animarum exercitam à Regularibus, conuenit alijs Ordinarijs. p 1. n.4.
Cessat etiam quò ad Episcopos circa curam annexam Monasterijs, in quibus Generales resident. ibid.
Episcopus an carcerare possit Regulares alloquentes Moniales sibi subiectas. p.1.n.1136.
Episcopi possunt redigere in Congregationes Monasteria, si Regulares negligant. p.1. n.36.
Episcopus præcedit Prælatum religionis in Monasterio exempto intra Diœcesim. p. 2.q.32.n.1.
Episcopus præcedit Prælatum regularem in eius Monasterio exempto de æquitate. part.2. qu.32. num.3.
Non præcedit in ijs, quæ sunt officij ipsius, & in causis Monasterij. ibid. n.4.
Exteri Episcopi de consensu Diœcesani, an possint erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium. p.1. n.394.

Equites Hierosolymitani
Vide *Milites.*

Constitutio Gregor XV. non afficit Hierosolymitanos Equites, possunt tamen eligere Conseruatores. p.1. n.846.
Tenentur seruare formam præscriptam, si eligant. ibid.
Equites Hierosolymitani confiteri possunt de licentia suorum Superiorum non approbatis ab Ordinario. p.1.n.1437.

Eremita.

Eremitæ sunt de foro Ecclesiæ. p.2.q.41.n.1.
Non solum de æquitate, sed etiam de iure. ibid. num.2.
Quinam Eremitæ fruantur priuilegijs Ecclesiæ. p.2. q 41. n.3.
Eremitæ an gaudeant priuilegio canonis. p.2. q. 42. num.4.
Quid requiratur, vt gaudeant. ibid.

Eucharistia.

Eucharistia non est seruanda intra septa Monialium, aut chorum. p.1.n.40.
Nec intra Ecclesiam interiorem ex indulgentia Episcopi. ibid.
Nec etiam ex vi priuilegij. ibid.

Exactor.

Exactores militaris annonæ, quando teneantur de suo, si non exegerint. p.1.n.803.
Non est eadem ratio exactoris militaris annonæ, & procuratoris Monasterij. p.1. n.804.

Exceptio.

Exceptio de iure tertij quando admittatur. p.1.numer.520.
Solutionis exceptio, quando opponi possit post sententiam. p.1. n.780.
Exceptio solutionis habet locum, quando exequutio facienda est decreto iudicis exequutiuo. p.1. numer.783.
Exceptio solutionis de parte debiti habet locum post mandatum exequutionis. n.784.
Exceptio firmat regulam in contrarium. p. 1. numer. 327.

Excommunicatio.
Vide *Absolutio. Censura.*

Excommunicans sine maturitate tenetur ad expensas, & damna excommunicati. p.2.q.10.n.1.
Committit Sacrilegium. ibid. n.2.
Excommunicans non seruatis seruandis tenetur ad expensas. p.2.q.10.n.4.
Expensæ an debeantur, si non petantur. ibid.
Incurrit etiam suspensionem per mensem. ibidem num.5.
Regulares excommunicantes non seruatis seruandis, incurrunt pœnas, quas cœteri incurrunt. p.2.q.10. num.6.
Excommunicatio non ligat non subditos. p. 1. numer.1105.
Excommunicari an possit contumax in re leui. p.2. q.10.n.2.
Excommunicatio contra publicantes miracula falsa, an sit vsu recepta. p.1.n.1213.
Excommunicatio contra violantes Constitutiones circa erectionem Monasteriorum tolli potest à quocunque confessario. p.1 n.524.
Excommunicatio contra sortilegos an sit latæ sententiæ. p.1.n.897.
Excommunicatio contra alloquentes Moniales locum habet etiam quò ad exemptas. p.1.n.1105.
Quæ ignorantia excuset ab excommunicatione. p.2. q.63. n.7.
Excommunicatus non denunciatus, si non resipiscat, non contemnit claues. p.1.n.1102.

Excommunicatio quò ad sententiam, & denunciationem.

Sententia excommunicationis, & eiusdem denunciatio fieri potest die feriato. p.2.q.9.n.1.
Qui doceant fieri non posse. ibid. n.2.
Sententia excommunicationis per modum legis indici potest die feriato. p.2.q.9.n.3.
Secus per modum sententiæ, quando requiritur causæ cognitio. ibid. n.4.
Denunciatio excommunicati an possit fieri in die feriato. p.2. q.9.n.5.
An sententiæ exequutio. ibid.
Excommunicatio lata in die feriato, an valida. p.2. q.9.n.6.
Sententia declaratoria excommunicationis suspendi potest. p.2.q.13.n.1.
Sed nonnisi ex graui causa. ibib.n.2.
Declarans aliquem excommunicatum, quomodo procedat. p.2.q.13.n.3.
Pro declaratoria excommunicationis requiritur citatio personalis. p.2.q 8.n.1.
Excipiuntur aliqui casus. ibid.
Non requiri citationem personalem in declaratoria, qui sentiant. ibid.
Citatio personalis regulariter necessaria pro declaratoria. p.2. q.8.n.2.
Declaratoria inducit aliquid de nouo. par. 2. qu.8. num. 2.

Excommunicatio quò ad reincidentiam.

Ad reincidentiam an sit necessaria declararoria. p.2. q.15. n.1.
Quando elapso termino statim superueniat reincidentia. n.2.
Reincidentia dependens à conditione non superuenit sine noua contumacia. p.2.q.15.n.3.
Quando requiritur noua contumacia ad reincidentiam, an necessaria noua denunciatio. ibid. numer. 4.

Excommunicatio contra retrahentes à solutione Decimarum.
Vide *Decima.*

Religiosi retrahentes etiam solis verbis à solutione decimarum, sunt excommunicati. par. 2. qu.78. num. 1.
Hæc excommunicatio non afficit scribentes. ibid. num.2.
Non requiritur effectus retractionis, vt incurratur. ibid.n.3.
De quibus decimis procedat. ibid. n.4.
Fœminas religiosas an comprehendat. ibid.

Excommunicatio contra imprimentes libros Hæreticorum, &c.
Vide *Libri.*

Imprimentes libros hæreticorum continentes hæresim, excommunicantur in Bulla cœnæ. p.1.n.1512.

Componentes typos, & tractantes torcularia ligantur hac excommunicatione. n.1513.
Correctores an incurrant hanc excommunicationẽ. n.1514.
Auctor libri tradens imprimendum an incurrat, numer. 1515.
Dominus officinæ an subijciatur huic excommunicationi. p.1.n.1516.
Quid de tingentibus typos impressorios, n.1517.
Fabricantes, vendentes charactères, atramentum, papyrum, &c. non incidunt in hanc excommunicationem. n.1518.
Quid de subministrantibus expensas. n.1519.
Quid de madefacientibus papyrum, & subijcientibus torculari. n.1520.

Exemptio.

Renunciari non potest exemptioni. p.1.n.1516.
Priuilegio exemptionis renunciari non potest, p.2, q.92.n.113.
Etiam in fauorabilibus. ibid. n.14.
Exemptio non impedit iurisdictionem delegatam Papæ. p.1.n.107.
Paria sunt, esse exemptum, & esse extra Diœcesim. p.1. n.1105.
Exempti quando subijciantur Ordinario. p.2. qu.5. num.15.
Exempti possunt subijcere se Ordinarijs, sed alijs non præiudicant. p.1.n.128.
Exempti non possunt renunciare priuilegio exemptionis. p.1.n.128.
Exempti quò ad curam animarum subijciuntur Episcopis. p.1.n.41.
Interest Romanæ Sedis, ne subditi sui ab alijs iudicentur. p.1.n.39.
Interest Romanæ Sedis, ne quis in sibi immediatè subiectos manum apponat. p.1.n.128.

Exequutor.

Exequutores possunt auocare bona à quocunque possessore pro legato ad construendum locum pium. p.1.n.454.
Exequutores habent actionem in ordine ad ea, quæ concernunt vltimas voluntates. p.1.n.455.
Factum exequutoris censetur factum testatoris. p.2. q.84.n.5.

Extensio.

In materia fauorabili fit extensio à paritate rationis. p.2. q.6.n.3.

F

Facere.

Fecisse nihil dicitur, qui perfectum non fecit. p.1. n.1268.
Quod frustra fit, non censetur factum. p.1. n.259.

Facultas.

Facultas ordinaria est delegabilis. p.1. n.10.

Falsitas.
Vide *Moneta*.

Ad crimen falsi requiritur perfectio operis. p.1. numer. 1168.
Ad crimen falsi sufficit, si possit alteri præiudicare. p.1. n.1169.
Crimen falsi difficilis probationis. p.1. n.1248.
Cur difficilè probetur. n.1249.
In crimine falsi sufficit corpus delicti constare per coniecturas, & indicia. p.1. n.1250.
Aliud probare falsum, & aliud probare crimen falsi. p.1. n.1251.
Quando ciuiliter agitur, falsum probatur præsumptionibus. p.1. n.1251.
Crimen falsi non sufficit probari per coniecturas, quando criminaliter agitur. p.1. n.1252.
In crimine falsi sufficiunt indicia, &c. ad inquirendum, incarcerandum, & torquendum. par. 1. num. 1254.
Crimen falsi quò ad crimen probatur coniecturis: non autem quo ad factum. p.1.n.1256.
Falsum quando coniecturis probari possit. part. 1. num. 1257.
Vsus falsarum scripturarum non punitur absque dolo. p.1.n.1140.
Falsitas non punitur absque scientia. p.1.n.1140.

Fama.

Bona fama quando non iuuet. p.1. n.1270.

Fauor.
Vide *Priuilegium*.

Fauori proprio implicato cum iure alieno non potest renunciari. p.2. q.92.n.14.
Præsertim si tangat ius superioris. ibid.
Quæ pro fauore conceduntur, non debent in odium retorqueri. p.1.n.233.

Festus dies.

Dies festi indicti ab Ordinario ab exemptis, etiam Regularibus seruandi. p.1.n.22.
In quo seruandi ab exemptis Regularibus. ibid.
Regulares an teneantur ad festa votiua populi. p. 1. num.22.

Feudatarius.

Feudatarij puniri possunt à domino directo, si delinquant in cudendis monetis. p.1. n.1318.

Filius.
Vide *Religiosi quò ad Parentes*.

Quæ necessitas obliget filios, vt tales, erga parentes. p.3.q. 105.n.6.

Filius

Filius ingrediens religionem, quando tenetur subuenire parentibus, peccat mortaliter. p.2.qu.105. num.1.
Quomodo professus obligetur subuenire parentibus. ibid.
An teneatur exire de religione, vt subueniat parentibus, ibid.n.2.
Doctores asserentes, filios peccare, si ingrediantur religionem parentibus in necessitate constitutis. p.2.q.105.n.7.

Finis.

Inducta ad vnum finem non debent operari oppositum. p.1.n.1340.

Fiscus.

Fiscus, & Ecclesia restituuntur in integrum repertis nouis instrumentis. p.2.q.99.n.3.

Fœmina.
Vide *Mulier.*

Forma.

Omissio formæ vitiat actum. p.1.n.268.
Forma inducta ad certum effectum sufficit impleri per æquipollens. p.1.n.269
Forma non seruata corruit actus. p.1.n.511.
Forma censetur remissa, quando ex aliqua necessitate non potest seruari. p.1.n.1062.
Non est actum, quod non est per propriam formam consummatum. p.1.n.1168.

Franciscani.

Franciscani neque cum licentia Superiorum possunt esse Aduocati, aut Procuratores. p.2.q.100.n.5.

Fraus.

Fraus nemini patrocinari debet. p.1.n.9.

Fructus.

Nomine fructuum quid propriè veniat. p.1.n.57.
Nomine fructuum impropriè venit quodlibet emolumentum. ibid.

Fundamentum.

Deficiente fundamento deficit, quod in ipso fundatur. p.1. n.1450.

Fundator.

Fundator relinquens Ecclesiæ, censetur relinquere pro dote, & ideo non detrahitur quarta. p.2.q.84. num. 1.
Etiamsi non teneretur dotare, ibid.

Funus defunctorum.

Episcopus non potest coarctare hæredes defunctorum, vt conuocent pro funere solosclericos, seu religiosos Parochiæ. p.2.q.65. n.1.
Neque quò ad hoc valet consuetudo. ibid.
Hæredes conuocare possunt, quos voluerint ad funus. ibid.n.2.
Nisi defunctus, aut hæredes decernant, quinam conuocandi, subintrat ius Parochi. ibid.n.3.
Parochus tenetur prosequi funus vsque ad Ecclesias Regularium, si ibi defunctus sepelitur. p. 1. numer. 1591.
Funus Religiosorum non debet duci per ciuitatem, &c. p.2.q.61. n.8.
Regulares ad funus vocati non possunt deferre Crucem. p.2.q.67.n.1.
Deferunt, quandò defuncti sepeliuntur in ipsorum Ecclesijs. ibid.n.2.
Defunctus deferri potest è propria domo immediatè ad Ecclesiam Regularium. p.1. n.1592.
Decernere viam, per quam ducendum sit funus, ad quem spectet. p.1. n.1592.
Determinare religiosos, qui associent funus, & numerum, spectat ad hæredes. p.1. n.1592.
Officium, Responsoria, &c. pertinent ad Regulares priuatiuè quo ad alios, quando defunctus sepelitur in eorum Ecclesijs. p.1. n.1593.
Officia, Responsoria, &c. recitanda à Regularibus circa cadauera in proprijs Ecclesijs, p.2. q.68.n.1.
Declaratio S. Congregat. ibid. n.2.
Etiam stante consuetudine in contrarium. ibidem. num. 3.
Nomine funeralium quæ veniant. p.1. n.28.

G

Generalis.
Vide *Prælatus. Superior.*

Generales, qui non sunt Abbates, an possint benedicere Abbatissas. p.1. n.716.
Generales, & alij Superiores minores possunt sibi eligere sepulturam. p.2.q.61.n.1.
Cessat electio finito officio. ibid.n.2.
Generalis irritare potest electionem sepulturæ Prælatorum inferiorum. p.2.q.61.n.5.

Gerundium.

Gerundium importat conditionem. p.1. n.954.

Gratia.

Gratia concedi solita non potest sine iniuria denegari. p. 1. n.1134.

Gratia ex intercessione Sanctorum.
Vide *Miraculum.*

Gratia non excedit facultatem totius naturæ. p. 1. num.1202.
Quid requiratur ad gratiam. ibid.

Grauamen.

Grauamina illata religiosis à Prælatis, & in corpore iuris inserta. p.2.q.4.n.1.
Dicta grauamina sublata sunt de iure communi. p.2. q.43. n.2.
Inferentes grauamen Regularibus exemptis, inferunt Sedi Apostolicæ. p.2.q.4.n.3.

H

Habitus religiosus.

Habitum induentes nouæ religionis possunt ab Episcopo puniri. p.2.q.39. n.1.
Assumētes habitum Regularium puniuntur ab Episcopo. p.2. q.39.n.1.
Cur punitio spectet ad ipsum. ibid. n.2.
Habitus religionum non potest ab aliquo deferri. p.2. q.39.n.3.
Deferentes mortaliter peccant. ibid. n.4.
Ordinarij, & Nuncij tenentur sub mortali punire deferentes habitum religionum. p.2 q.39.n.4.
Exercentes theatralia non possunt induere habitum religiosum. p 2. q.40. n.1.
Assumens habitum religionis Indi causa, an cogatur ad religionem. p.2.q.40.n.2.
Non deferre habitum, & deferre coopertum, paria sunt. p.1. n.1049.

Hæres.

Hæres non conficiens inuentarium, de iure canonico non tenetur vltra vires hæreditatis secundum Bald. p.2.q.97.n.1.
Secundum communem tenetur. ibid. n.2.
Quando non teneatur. ibid. n.3.
Hæredes non fiunt suspecti de hæresi ob libros defuncti, si sint viri probi. p.1.n.1554.

Hæresis.

Hæresis est crimen publicum. p.1.n.1401.
Hæresis purè mentalis an possit reseruari ab inferioribus Papa. p.1. n.1412.
Quid requiratur, vt hæresis fiat externa, vt subsit excommunicationi. p.1.n.1413.
Omissiones alicuius actus possunt declarare hæresim. p.1.n.1414.
Quomodo hæresis debeat manifestari, vt locum habeat excommunicatio. p.1. n.1415.
Qualia debeant esse signa manifestatiua hæresis. ibid.
Signa inadæquata possunt manifestare hæresim. ibid.
Scribens hæresim internam characteribus sibi tantum notis, an sit hæreticus externus. p.1.n.1416.
Vt quis sit hæreticus externus, debet signum esse professio interioris hæresis. p.1.n.1418.
Communicans hæresim internam ad consilium capiendum, non est hæreticus externus. pat. 1. n.1419.
Nec manifestans hæresim internam præhabitam. n.1420.
Quid si explicet hæresim præteritam cum complacentia. ibid.
Quid si explicet Inquisitori interroganti, & tunc hæreticè sentiat. n.1421.
An sit hæreticus externus, qui explicat se aliquid contra fidem sensisse. p.1. n.1422.
Hæreticè sentiens, & eamdem hæresim legens, aut tanquam lectam narrans, aut transcribens, an fiat hæreticus externus. p.1.n.1423.
Hæresis interna non fit externa, nisi per actum peccaminosum mortaliter. p.1. n.1424.
Pronuncians hæresim internam dormiendo, aut in ebrietate, non fit hæreticus externus. par. 1. numer.1425.
Quid si præuideat, nec impediat. n.1426.
Hæresis interna manifestata indeliberatè non est hæresis externa. p.1.n.1427.
An fiat hæreticus externus, qui præuidens se inebriat, vt manifestet hæresim. p.1. n.1428.
Fingens se dormire, & pro tali habitus, an fiat hæreticus externus, si pronunciet hæresim. par.1.numer.1429.
Quid de repræsentante in scena personam hæretici. ibid.
Pronuncians internam hæresim ex inconsideratione, aut cum solo peccato veniali, an fiat hæreticus externus. n.1430.
Quid si hæresis interna non influat in pronunciationem. n.1431.
Esus carnium in exigua quantitate cur non sit de se signum hæresis internæ. p.1.n.1433.
Quale debeat esse factum, vt declaret hæresim. p.1. num. 1413.
Ex omissione prædicationis Episcoporum hæreses ortæ. p.1.n.617.

Hæreticus.
Vide *Libri*.

Nomine hæreticorum qui veniant. p. 1. n. 1471.
Hæreticum purè mentalem incurrere excommunicationem, qui doceant. p. 1. n. 1410.
Hæreticus purè mentalis non incurrit aliquas pœnas. n. 1411.
Propositio æquinoca prolata ex sensu hæretico, an faciat hæreticum externum. p.1. n.1417.
Assumens signum sectæ Hebræorum, quando fiat hæreticus externus. p.1.n. 1431.
Exercens opera bona, sed ex hæresi interna, an fiat hæreticus externus. p. 1.n.1432.
Edens carnes ex interna hæresi, sed in parua materia, an fiat hæreticus externus. p.1. n.1433.
Versiones Ecclesiasticorum factæ ab Hæreticis, quomodo permittantur. p.1. n.1539.

Honor.

Causa honoris est ardua. p.1. n.386.
Honor pari passu cum vita ambulat. p.1.n.386.
Non præstans debitum honorem puniendus est. p.1. n. 386.
Materia honoris est sufficiens pro materia excommunicationis. p.1. n.387.

Causa

Causa honoris quanti facienda, p. 2. q. 30. n. 1.
Honor reuerentialis remitti non potest. p. 2. q. 30. n. 1.

Hora canonica.

Recitans Officium pro Officio an peccet mortaliter p. 2. q. 115. n. 4.
Episcopus recitans Officia sibi non concessa, an satisfaciat. p. 2. q. 115. n. 5.

Hospitium.
Vide *Monasterium.*

Hospitia non veniunt nomine Conuentus. part. 1. num. 414.
Quid requiratur, vt hospitia fundari possint sine solemnitatibus iuris. p. 1. n. 416.
Episcopus non potest cogere ad vendendam domum pro ampliatione hospitij. p. 1. n. 444.
Probabile est oppositum. ibid. n. 445.

Hypotheca.

Hypotheca generalis pro Ecclesia concurrente cum donatione, probanda est anterioritas donationis. p. 2. q. 98. n. 3.

I

Ignorantia.

Ignorantia reddit factum inuoluntarium, par. 1. num. 1285.
Ignoranti non potest imputari dolus. p. 1. n. 1140.
Ignorantia in dubio præsumitur. p. 1. n. 1140.

Illegitimitas.

Materia illegitimitatis est indifferens respectu masculorum, & fœminarum. p. 1. n. 660.

Immunitas quò ad Ecclesias.

Facultas concedendi reos in criminibus exceptis non competit habentibus iura Episcopalia. p. 2. q. 29. num. 14.
Soli Episcopi priuatiuè quò ad alios iudicant, an rei gaudeant immunitate. p. 2. q. 29. p. 2.
Sede vacante an hæc facultas conueniat Vicario Capitulari. ibid.
In notoriis delictis exceptis adhuc requiritur iudicium Episcopi. ibid. n. 3.
Iudex Ecclesiasticus an debeat stare processui facto à laico in iudicando, an delictum gaudeat immunitate. p. 2. q. 29. n. 4.
Quomodo probandum, delictum non gaudere immunitate. p. 2. q 29 n. 5.
Forma Gregorianæ vniuersaliter seruanda. par. 2. q. 29. n. 6.

Impotentia.
Vide *Dæmon. Maleficium.*

Quinque modis per maleficum viri redduntur impotentes. p. 1. n. 908.
Dæmon an viro genitalia adimere possit. part. 1. num. 909.
An si adimat, possit restituere. ibid.
Vnde cognoscatur, quod viri, & mulieris impotentia sit ex maleficio. p. 1. n. 910.
Dæmon potest per coarctationem reddere mulieres inhabiles ad copulam. p. 1. n. 911.
Quomodo dæmon causet auersionem inter coniugatos. p. 1. n. 911.

Impietas.

Quid sit, spectare ad impietatem. p. 1. n. 1534.

Incorrigibilis.
Vide *Electus.*

Incorrigibiles alij de iure, & alij de facto. part. 1. num. 1065.
Incorrigibilitas de facto est secundum iuris dispositionem. p. 1. n. 1065.
Incorrigibiles de facto an possint expelli. part. 1. num. 1065.
Quinam sit verè incorrigibilis. p. 1. n. 1058.
Quænam de iure debeant concurrere, vt quis eijci possit tanquam incorrigibilis. p. 1. n. 1059.
Ob vnum fœdum delictum an possit quis declarari incorrigibilis. n. 1060.
An vt quis possit declarari incorrigibilis, debeat præcedere monitio. p. 1. n. 1061.
An possit declarari incorrigibilis, qui fugit è carceribus intra annum pœnitentiæ. p. 1. n. 1067.
Incorrigibilis an sit, qui in carcere per annum libenter pœnitentias exequitur. p. 1. n. 1068.
Delicta, de quibus religiosus fuit absolutus, non computantur pro incorrigibilitate. p. 1. n. 1069.
Expleto anno pœnitentiæ, quomodò dignoscendū, an permaneat incorrigibilis. p. 1. n. 1070.
A quibus ferenda sententia incorrigibilitatis. par. 1. num. 1072.
Quomodo probandæ causæ expulsionis. part. 1. num. 1072.
Iudices incorrigibilium quomodo adhibendi, quando Generalis visitat. p. 1. n. 1073.
Quid si non eligantur iudices incorrigibilium in Capitulo generali. n. 1074.
Iudices incorrigibilium non est necesse, quod simul resideant. ibid.
Possunt per litteras votum suum explicare. ibid.
Consensus maioris partis sufficit pro sententia incorrigibilitatis. p. 1. n. 1075.
Sententia expulsionis fertur à solo Generali. p. 1. num. 1075.
Scandalosi non possunt eijci, nec sunt verè incorrigibiles, nisi sint puniti. p. 1. n. 1606.
Generalis an possit alicui delegare causam incorrigibilitatis. p. 1. n. 1076.
An aliquando quis eijci possit non seruata forma Decretorum, &c. p. 1. n. 1062.
Incorrigibilis semper præsumitur talis, nisi de opposito constet. p. 1. n. 1014.

Indulgentia.

Nemo poteſt indulgentias ſibi conceſſas alteri applicare. p. 1. n. 242.
Opera iniuncta pro indulgentijs ſunt perſonaliter implenda. p. 1. n. 243.
Quæ opera iniuncta per alium impleri poſſint. ibid.
Indulgentia conceſſa viſitanti, ſemel tantum acquiri poteſt. p. 1. n. 244.
Multiplicato opere iniuncto pluries acquiri poteſt per alios. n. 245.
Peccans ſub ſpe indulgentiarum, poteſt illas conſequi. p. 1. n. 240.

Infamia.

Ex condemnatione criminis publici oritur infamia. p. 1. n. 1401.

Infideles.

Infideles prohibentur retinere libros hæreticos, Talmudicos, aut alios Iudaicos damnatos. p. 1. n. 1563.

Iniuria.

Volenti, & conſentienti non fit iniuria. part. 1. num. 1349.

Inquiſitio. Inquiſitor.
Vide *Libri*.

Quænam cauſæ pertineant ad Tribunal Inquiſitionis. p. 1. n. 532.
Finis prohibendi Regularibus, ne cognoſcant cauſas pertinentes ad Inquiſitionem, eſt debito modo tractentur. p. 1. n. 534.
Et non ſegniter. ibid. n. 435.
In tribunali Inquiſitionis omnia gratis expedienda. p. 1. n. 545.
Quid ſi non ſit ſatis prouiſum Miniſtris Inquiſitionis. p. 1. n. 546.
Epiſcopus, & Inquiſitor, quæ ſeorſim præſtare poſſint. p. 1. n. 536.
Vnus ſine alio non poteſt deuenire ad actum carcerandi, tormenta, & ſententiam. ibid.
Poteſt vnus ſine alio ferre ſententiam abſolutoriam. ibid. n. 437.
Inquiſitor quando poſſit ſine Epiſcopo torquere, & proferre definitiuam ſententiam. ibid. n. 538.
Inquiſitor poteſt ſolus procedere in cauſis lamiarum. ibid. n. 539.
Quando Epiſcopus, & Inquiſitor non conueniunt, inſtructio cauſæ mittenda ad Sedem Apoſtolicam. p. 1. n. 540.
Idque non ſolum in ſententia definitiua, ſed etiam in cœteris, in quibus vnus non poteſt procedere ſine alio. n. 541.
Qualium librorum prohibitorum retentio cognoſcenda ab Inquiſitoribus. p. 1. n. 1557.
In dubio, an libri ſint damnati ob hæreſim, &c. reus non eſt tractandus, vt ſuſpectus de hæreſi, &c. p. 1. n. 1557.
Inquiſitores an poſſint concedere licentiam legendi libros prohibitos. p. 1. n. 1577.

Inſordeſcens.

Inſordeſcens per annum in excommunicatione non punitur pœnis inſordeſcentiæ, niſi prius moneatur. p. 2. q. 19. n. 1.
Pœnæ inſordeſcentium requirunt declaratoriam. p. 2. q. 19. n. 2.
Cenſetur inſordeſcens fateri crimen. par. 2. q. 19. num. 3.
Non eſt opus pro declaratoria inſordeſcentium alia citatione. par. 2. q. 19. n. 3.
Poſt annum non auditur in ordine ad recuperandum beneficium. p. 2. q. 19. n. 4.
Inſordeſcens admittitur ad iuſtificandum innocentiam. p. 2. q. 19. n. 4.
Inſordeſcentia in excommunicatione ob cauſam ciuilem, non trahit ſecum pœnam, &c. part. 2. q. 19. n. 5.

Inſtrumentum.
Vide *Religioſus Tabellio*.

Inſtrumentum factum à religioſo, qui in ſæculo erat tabellio, an ſit validum. p. 2. q. 104. n. 1.
Inſtrumentum factum à Religioſo aliàs tabellione an validum. p. 2. q. 104. n. 8.

Intentio.

Intentio vaga non præiudicat determinatæ in actu practico. p. 1. n. 328.

Interdictum.
Vide *Cenſura*.

Effectus interdicti. p. 1. n. 587.
Interdicto clero, interdicti ſunt etiam Religioſi. p. 2. q. 23. n. 1.
Interdicto Clero non interdicuntur religioſi. p. 2. q. 23. n. 3.
Cenſuræ, & interdicta etiam ab Ordinarijs poſita publicanda, & ſeruanda à Regularibus. part. 1. n. 21.
Poterunt tamen celebrare diuina officia, quando id eis ex priuilegio indulgetur. ibid.

Interpres.

Illius eſt interpretari, cuius eſt condere. p. 1. n. 80.
Vnico interpreti creditur. p. 2. q. 64. n. 5.

Interpretatio.

Ea interpretatio eſt ſumenda, quæ excludit delictum. p. 1. n. 1348.
In dubio adhibenda illa interpretatio, quæ excludit delictum. p. 1. n. 1417.

Inter.

Interstitia.

Vide *Episcopus quò ad ordines. Ordo sacer.*

Annus interstitiorum est ecclesiasticus. part. 1. num. 264.
Interstitia inter vnum, & alterum ordinem sacrum seruanda, sed remanent dispensabilia. part. 1. num. 12.
Quænam causa sufficiat pro dispensatione. ibid.
Interstitia inter Diaconatum, & Subdiaconatum non possunt dispensari sine causa. p. 1. n. 12.
Causæ, ob quas dispensari potest super instertijs inter vltimum minorem ordinem, & Subdiaconatum. p. 1. num. 12.
Inter Diaconatum, & Sacerdotium. ibid.
Prouisio de ministro est sufficiens causa dispensandi super interstitijs. p. 1. n. 16.
An hæc causa sit suffiens apud eas religiones, quarum professi non ordinatur, nisi post certum tempus à professione. ibid.
Superiores Regulares non possunt cum suis subditis dispensare super interstitijs. p. 1. n. 255.
Secundum alios possunt. n. 256.
Vicarius Capitularis, & Vicarius Episcopi quando concedunt dimissorias possunt dispensare super interstitijs. num. 256.
In dispensatione interstitiorum requiritur causæ cognitio. n. 257.
Episcopus rogandus, vt dispenset super interstitijs, à Superiore Regulari Ordinandi. p. 1. n. 258.
Cur ita rogandus. n. 259.
Dispensat, si sciens ordinat, aut dimissorias concedit, super interstitijs, secus, si ignorans. p. 1. n. 260.
Arbitrium Episcopi circa interstitia est ad minuendum tempus. p. 1. n. 258.
Est arbitrium, prout de iure. ibid.
Quæ necessitas, aut vtilitas requiratur pro dispensatione interstitiorum, remissiuè. p. 1. n. 262.
Necessitas, & vtilitas sunt attendendæ secundum mensuram functionum. n. 263.
Stante vnico tantum ministro, adhuc adest necessitas. ibid.
Ordinatus in sabbato sancto an anno sequenti ordinari possit in temporibus quadragesimæ sine dispensatione. p. 1. n. 265.
Non seruans interstitia non remanet suspensus, nec irregularis. p. 1. n. 339.
Nec alia imponitur pœna. ibid. n. 340.

D. Io. Chrysostomus.

D. Io. Chrysostomus pœnitentiam prædicabat. p. 1. num. 515.

Irregularitas.

Irregularitas non inducitur ex argumentis, aut paritate rationis. p. 1. n. 1404.
Irregularitas quando imponatur pro mala ordinum susceptione. p. 1. n. 369.

Iuramentum.

Iuramentum contra bonos mores non valet. par. 1. num. 1304.
In iuramento vnde attendatur veritas. par. 2. q. 93. num. 3.
In secretis, & in dubio standum est iuramento. p. 1. num. 878.
Mala fama iurantis extenuat vim iuramenti. par. 1. num. 1266.
Iuramentum, quòd moneta vitiata, &c. expendatur, non tenet. p. 1. n. 1304.
Religiosus, & Clericus iurare possunt, se non venire ex loco peste infecto, licet veniant, si non sit peste infectus, sed putetur. p. 2. q. 93. n. 5.
Quid, si sit peste infectus, sed adeo celeriter transeunt, vt non adsit periculum pestilentiæ contractæ. ibid.
Iurandum est ad mentem exigentis, quando iuratur ex conuentione. p. 2. q. 93. n. 2.
Transiens per locum infectum, non potest iurare, se non transisse, quamuis infectionem non contraxerit. p. 2. q. 93. n. 4.

Iudeus.

Iudæi prohibentur retinere libros continentes aliquid contra fidem Catholicam, &c. part. 1. num. 1563.

Iudex.

Præuijs indicijs potest iudex inquirere de quolibet crimine. p. 1. n. 1364.
Index debet agnoscere, an sua sit iurisdictio. par. 1. num. 122.
Iudex potest extraiudicialiter se informare de notorio. p. 2. q. 33. n. 2.
Iudex tenetur ex officio procedere contra monetarios. p. 1. n. 1364.
Iudex tenetur ex officio procedere, quando agitur de publica vtilitate. p. 1. n. 364.
Iudex habet arbitrium ad iudicandum secundum æquitatem circa coactionem venditionis ad fauorem Ecclesiæ. p. 1. n. 451.
Derogare legibus, & communi opinioni fauorabilibus religioni, non est in potestate iudicis laici. p. 1. n. 450.
Iudex reconuentionis non exequitur sententiam, si aliàs non sit legitimus. p. 2. q. 6. n. 14.

Iudicium.

Omnia iudicialia prohibita in die fetiato. part. 2. q. 9. n. 4.
Iudicium Clerici non potest incipere à iudice laico. p. 1. 143.

Iurisdictio.

Concessa iurisdictione conceduntur omnia, sine quibus exerceri non potest. p. 1. n. 124.
Iurisdictio censetur concessa cumulatiuè. part. 1. num. 117.

Suffi-

Sufficit allegare qualitatem fundantem iurisdictionem. p.1. n.121.
Qualitas fundans iurisdictionem debet constare. p.1. num. 122.
Iurisdictio conueniens ex qualitate conuenit sub conditione. p. 1. n. 123.
Ideo prius purificanda conditio. ibid.
Iurisdictio ordinaria quomodo requirat territorium. p.1. n.831.
Ad iurisdictionem ordinariam non requiri territorium, quomodo accipiendum. p.1. n.832.
Iurisdictio Ordinariorum est de iure communi. p.1. num. 125.
Seclusa facultate compellendi per censuras, iurisdictio non est frustratoria. p.1. n.48.
Iurisdictio delegata est strictè interpretanda. p. 1. n. 108.
Offendens iurisdictionem fit subditus offensi. p.1. num. 1166.
Excipitur tamen Ecclesiasticus respectu laici. num.1167.
Tunc Ecclesiasticus puniri debet à suo iudice. ibid.
Potest in tali casu iudex vti processu fabricato à laico contra laicum. ibid.
Vsurpantes iurisdictionem spritualem, aut temporalem Ecclesiæ, subijciuntur excommunicationi p.2. q.24. num. 1.
De quibus procedat Concilium Tridentinum, sess.22. cap.11. de refor. p.2. q.24. n.2.
Quid requiratur, vt vsurpantes iurisdictionem spiritualem subijciantur excommunicationi. part.2. q.24. n.3.
Exercentes iurisdictionem in exemptos vsurpant iura Sedis Apostolicæ. p.2. q.4. n.3.

Ius.

Iuris correctio est vitanda. p.1. n.387.
Ius posterius debet interpretari, vt non corrigat prius. p.1. n.387.
Ius conferendi acquisitum ex deuolutione est idem ius negligentis, ideo eodem modo confert. par.2. q.34. n.3.
Iuri proprio non potest renunciari in præiudicium tertij. p.1. n.516.
Licet vti iure proprio, licet inde sequatur damnum tertij. p.1. n.951.
Vtens iure suo non facit alicui iniuriam. p.1. n.1146.
Ius pacis, & accusationis transit cum vniuersitate bonorum. p.2. q.54. n.2.
Ius pacis, aut accusationis pro occisione patris ante ingressum religionis, aut alia iniuria, quando transeat ad hæredes professi. p.2. q.54. n.1.
Quando transeat ad Monasterium. ibid.
Constitutio iuris congrui Gregor. XIII. non habet locum, nisi in ædificijs inchoatis. p.1. n.447.

Iuspatronatus.

Regulares non possunt iuspatronatum vnire mensæ, non pensione grauare. p.2. q.34. n.1.
Cur non possint. ibid. n.2.

L

Labor.

Laboris manuum appellatione quæ veniant. p.1. num. 989.

Legatum.

Legatum debetur cum fructibus medij temporis. p.1. n.452.
Secus, si dies appositus Legato resoluatur in conditionem. ibid. n.453.
Legatum conditionatum non debetur, nisi purificata conditione. p.1. n.453.
Dies appositus quando faciat Legatum conditionatum. p.1. n.454.
Legatum pro Monasterio ædificando debetur, licet nondum loco assignato. p.1. n.456.
Legatum dotis debetur Ecclesię, licet non sit perfecta p.1. n.465.
Imo non potest ædificari nisi assignata dote. ibid.
Non est tamen necessarium, vt statim præstetur. ibid.
Legatum cui Ecclesiæ debeatur, quando post conditum testamentum mutata fuit parochia, si relictum sit Ecclesiæ parochiali. p.2. q.62. n.1.
Quid si in totum mutata fuit parochia. ibid. n.2.
Legatum factum parochiali cum electione sepulturæ, mutata electione transit ad Ecclesiam, in qua est electa sepultura. p.2. q.62. n.3.
Præsertim, si non constet de motiuo speciali legandi priori Ecclesiæ. ib.d. n.4.
Et stante consuetudine legandi Ecclesiæ sepulturæ ibid.
Legata religioso, si promoueatur ad Episcopatum, an donari possint suo Ordini, vel consanguineis. p.2. q.120. n. 1.
Legata Episcopo à propinquo censentur legata intuitu personæ. p.2. q.12. n.2.
Legata pia amplè interpretanda. p. 1. n.464.
Legata pia non fiunt caduca. p.1. n.457.
Conuertuntur in alium vsum pium, quando non possunt in destinatum. ibid.
Finis ipsorum, & principalis legatarius semper permanent. ibid.

Lex.

Quod lex non exprimit, non censetur volitum. p.1. num. 1242.
Lex generalis est generaliter accipienda. part. 1. n. 1475.
Lex non comprehendit, quæ in verbis ipsius non exprimuntur. p.1. n.953.
Episcopalis lex non afficit existentes in loco exempto. p.1. n.1106.
Leges exigunt opus præceptum, quamuis plures cum peccato sint exhibituri. p.1. n. 944.

Libri

Libri.

Libri referentes hæreses historialiter, aut'ad impugnandum, non prohibentur. p. 1. n.1481.
Quinam libri controuersiarum vulgari idiomate non permittantur, nisi iudicio Episcopi, aut Inquisitoris. p.1. n.1535.
Libri de moribus, contemplatione Dei, concionibus, &c. vulgari lingua quando permittantur. p.1. num.1536.
Libri, quorum principalis materia est bona, sunt expurgandi. p. 1. n.1534.
Quinam libri tractent de religione. p.1. n. 1478.
An necessarium sit, quod argumentum libri sit de religione. p.1. n.1479.
Damnato Auctore non damnãtur omnes libri ipsius. p.1. n.1524.
Quid sentiendum de libro attributo S.Cæcilio Martyri. n.885.
Quid dicendum de libro, cui titulus Theatrum vitæ humanæ. p.1. n.1532.

Libri prohibiti

Libri in aliquo loco prohibiti eo, quod non expediat ab omnibus legi, possunt emendati permitti. p.1.n.1534.
Libri ex professo res lasciuas tractantes, sunt prohibiti. p.1. n.1532.
Quinam dicantur tractare ex professo de rebus lasciuis: n. 1533.
Libri prohibiti ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, prohibentur legi sub pœna excommunicationis. p.1. n.1521.
Etiam manuscripta. ibid.
Talis excommunicatio non est reseruata. n. 1522.
Quid requiratur, vt talis excommunicatio locum habeat. ibid.
Librorum prohibitorum in Indice lectio an sit quò ad omnes interdicta sub excommunicatione. p.1. num. 1524.
Libri continentes materiam diuinatoriam, sortilegiorum, incantationum, quomodo prohibeantur. p.1. n.1527.
Quid de libris Astrologiæ iudicariæ. p.1. n.1527.
Libri, de quibus in nona regula Indicis, an prohibiti sub excommunicatione. p.1. n.1521.
Contra retinentes libros, de quibus in nona regula, procedi potest etiam ab inquisitoribus. part. 1 num. 1528.
Legentes Talmud, & alios Hæbræorum libros, in quibus errores continentur, quas pœnas incurrant. p.1. n.1541.
Lectio librorum Hebræorum, & Paganorum continentium errores, & impias propositiones, an interdicta sub excommunicatione. p.1. n. 1542.
Habens apud se libros prohibitos, non potest se defendere, quod retineat ad confutandum. par. 1. num. 1444.
Si non adsint præsumptiones in contrarium. n.1545.
Finis prohibitionis librorum. p.1. n. 1559.
Alij fines ab alijs recensiti. n.1560.
Odium hæreticorum, & exterminatio librorum an sit finis prohibitionis. ibid.
An etiam vitatio communicationis in eorumdem libris. ibid.
An vt desistant à scribendo. ibid.
Concessa licentia retinendi, & legendi libros prohibitos, censentur concessa etiam media necessaria. p.1. n.1510.

Libri Hæreticorum.
Vide *Extrommunicatio.*

Libri omnes Hæresiarcharum prohibiti, & quomodo. p.1. n.1526.
Libri Hæresiarcharũ, diuinatorij, incantationum, veneficiorum, an omnes prohibiti sub pæna excommunicationis. p. 1. n.1543.
Liber quando dicatur continere hæresim. p.1. n.1476.
Sufficit, si libri hæresim contineant. p. 1. n. 1473.
Quomodo libri hæreticorum tractare debeant de religione, vt sint prohibiti. p.1. n.1474.
Scholia hæreticorum ad Catholicorum libros an contineantur sub excommunicatione Bullæ. p. 1. num. 1480.
Manuscripta tractantia de religione ab hæreticis composita comprehenduntur sub prohibitione p.1. n.1548.
Opposita opinio, quia manuscripta non sunt libri. n. 1549.
Causa finalis prohibitionis habet locum etiam in manuscriptis. ibid.
Manuscripta hæreticorum continentia hæresim cadunt sub prohibitione, & eadem est ratio de ipsis, ac de libris. Idem de libris paruis. part. 1. num. 1496.
Hæreticorum libri, in quibus aliena colliguntur, quomodo permittantur. p.1. n.1530.
Libri Hæreticorum à quibus emendandi, & quorum consilio. p.1. n. 1530.
Quid de libris hæreticorum, qui quotidiè prodeunt. p.1. n.1531.
Quando primò prodeunt libri hæreticorum, qui possunt permitti, an prohibiti quousque examinentur. p.1. n.1530.

Libri prohibiti in Bulla Cœnæ.

Libri Græcorum tractantes de ritibus Græcis an prohibeantur in Bulla Cœnæ. p. 1. n.1485.
An libri infidelium continentes errores contra fidem. p.1. n.1486.
Libri Catholicorum, in quibus sunt hæreses, non prohibentur in Bulla Cœnæ. Et quid si fiant postea hæretici. p 1. n.1487.
Libri Magiæ, Necromanciæ, &c. an contineantur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ. part. 1. num. 1498.
Libri Catholicorum cum scholijs, & adnotationibus hæreticorum, an prohibiti sint. p.1. n.1550.
Si scholia, aut adnotationes contineant hæresim, &c. eadem est ratio, ac de libris. n. 1551.
Quid de libro ab hæretico simul, & catholico composito. p.1. n.1552.
Quid de libro composito ab aliqua communitate mixta ex hæreticis, & catholicis. p.1. n. 1553.

Libri compilati ab hæreticis, si contineant hæresim &c., an prohibeantur in Bulla Cœnæ. p.1.n.1482.
An Epistolæ, folia, conciones, &c. n.1483.
Epistola dedicatoria, ad Lectorum, prooemium libri hæretici an prohibeatur in Bulla Cœnæ...part. 1. num. 1484.
Si liber obiter contineat hæresim, an locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ. p.1. n.1475.
An necessarium sit, hæreticum damnatum esse, vt quò ad libros ipsius locum habeat excommunicatio Bullę Cœnæ. p.1. n.1497.

Librorum hæreticalium retentio.

Quid requiratur, vt retinens libros hæreticos, &c. contrahat excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. num.1503.
Bona fides excusat. ibid.
Non posset puniri retinens, nisi probaretur scientia. p.1. n.1503.
Nomine retinentium libros hæreticorum, qui veniant, & an seruus retinens nomine domini. p.1. n. 1504.
Quid si proponens retinere, mutaret animum. ibid.
Retinens hos libros vltra tempus concessum donec renouetur licentia, an incidat in excommunicationem. p.1. n. 1509.
Retinens libros hęreticorum, vt ad alium locum transferat, duplici excommunicatione ligatur. p.1. num. 1510.
Nisi sit translaturus ad habentem licentiam. ibid.
Retinens apud habentem licentiam, quousque ipse eam impetret, libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem. p.1. n.1505.
Quando liber hæretici, &c. peruenit ad manus, tradendus statim Inquisitoribus. p.1. n.1511.
An sufficiat, quod comburatur. ibid.
An possit tradi habenti facultatem legendi. ibid.
Paruitas materiæ in retentione librorum hæreticorum, &c. an admittenda. p.1. n.1567.
Et an quò ad tempus retentionis. p.1. n. 1508.
Aromatarij, & huiusmodi retinendo libros hæreticorum ad inuoluendum, &c. an incidant in excommunicationem. p.1. n.1506.
Quid requiratur, vt retentio librorum hæreticalium reddat suspectum de hæresi. p.1. n.1554.
Retentio librorum hæreticalium reddit suspectum, si sit in ordine ad lectionem. n.1555.
In hac materia multum defetendum arbitrio. ibid.
Indicia in hac materia non faciunt aliquem criminosum. ibid.

Librorum hæreticalium defensio.

Defendentes libros hæreticorum incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. n.1579.
Etiam indirectè. ibid.
Dicens, se velle defendere libros hæreticorum an incidat in excommunicationem. p. 1. n.1580.
Defensio omnino occulta librorum hæreticorum, ita vt nemini nota sit, siue verbo, siue scripto, an comprehendatur sub excommunicatione Bullæ Cœnæ. p.1. n.1581.
Laudans librum hæretici an incidat in excommunicationem Bullæ. p.1. n.1582.
Quid si absolutè laudet. p.1. n.1583.
Laudans, quod est catholicum, & sanam doctrinam, in libro hæretici, non incidit in excommunicationem Bullæ Cœnę. p.1. n.1584.
Quid si laudet doctrinam nouam contentam in libro hæretici. n.1585.
Defendens disputationis causa libros hæreticorum, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p 1. n.1586.
Afferens noua motiua pro hæresi, quam confutat, an incidat in excommunicationem. part. 1. num. 1587.
Impediens, ne libri hæreticorum perueniant ad manus Inquisitoris, an incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. p.1. n. 1588.
Dicens, quod aliquis liber hæretici non deberet comburi, aut prohiberi, an incidat in excommunicationem. p.1. n. 1689.

Librorum prohibitorum lectio.

Prohibitio legendi libros hæreticorum continentium hęresim afficit personas cuiuscumque generis. An etiam Inquisitores. p.1.n.1501.
An etiam Catholicos degentes mixtim cum hæreticis. p.1. n.1502.
Legens hæreticorum libros, aut scripta, sine aliàs ob suspicionem hæresis, vel falsi dogmatis suspicionem damnatos, ipso facto excommunicatur. p.1.num.1471.
Contra legentes, aut retinentes libros hæreticorum hæresim continentes, aut de religione tractantes, adest excommunicatio in Bullæ Cœnæ. p. 1. num. 1472.
Si sint plura volumina, quæ non continet hæresim, legi poterunt. p. 1. n.1477.
Quid si volumen contineat plures libros, & non omnes contineant hæresim. ibid.
Si tantum oculis liber hæretici percurratur, locum habet excommunicatio. p. 1. n. 1488.
Secus si liber lectus mente percurratur, aut memoriter recitetur. n 1489.
Casu audientes legere librum hæretici, &c. non incurrunt excommunicationem. par.1. n.1490.
Quid si curet legi, vt audiat. ibid.
Legentes ad instantiam alterius libros hæreticos, &c. incidunt in excommunicationem. part. 1. num. 1491.
Nisi excusentur ex notabili damno imminente. ibid.
Quid si iuberentur legere in odium fidei. ibid.
Legens, sed non intelligens librum, non incurrit excommunicationem. p.1. n.1492.
Contra legentes libros damnatos ob hæresim, &c. procedi potest tanquam suspectos de hæresi. pa.1. num. 1323.
Quid si hi libri reperiantur apud hominem honestæ conditionis. ibid.

In

In lectione libri prohibiti in Bulla Cœnæ an detur paruitas materiæ. p.1. n. 1493.
Quænam sit paruitas materiæ. n.1494.
Quid, si quis legeret in magna quantitate, in qua non esset hæresis. n.1495.
Quid, si hæresis expungatur. ibid.
Legens libros prohibitos, sed non ob hæresim, &c. aut retinens, arbitrio Episcopi punitur. part. 1. num. 1540.
Legens libros prohibitos cum ignorantia culpabili, quo peccato peccet. p.1. n.1562.
Quæ notitia requiratur in legente, vt locum habeat excommunicatio Bullæ Cœnæ. p.1. n.1499.
Quæ ignorantia excuset. ibid.
Exclusio prauæ intentionis non excusat. n.1500.
Quæcunque ignorantia etiam crassa, an excuset legentes libros prohibitos. p.1. n.1561.

Libri quò ad impressionem.

Pro imprimendis libris de rebus sacris per Regulares requiritur licentia Ordinarij, & Superiorum Regularium. p.1. n.1.
Eadem licentia requiritur pro degentibus intra statum Ecclesiasticum, quando aliò transmittunt libros imprimendos. ibid.
Libri tractantes de auxilijs imprimi non possunt nisi cum licentia Apostolicæ Sedis. p.1. n 1.
An aliquis punctus circa hanc materiam tractari possit. ibid.
Libri an necessario imprimendi cum nomine Auctoris. p.1. n.1564.
Nomen Collegij an sufficiat. ibid.
Concil. Trident. disponens, quod nomen Auctoris apponatur libris impressis, procedit solum de libris de rebus sacris. n.1565.
An aliquando libri de rebus sacris imprimi possint sine nomine Auctoris. p.1. n.1566.
Libri an imprimi possint cum nomine ficto. pat. 1. num. 1573.
Addens aliqua libro approbato, dum imprimitur, an violet Decretum Tridentin. p.1. n.1574.
Quæ requiruntur pro libris imprimendis, an requirantur etiam pro alijs scripturis. part. 1. numer. 1570.
An sufficiat, quod libri imprimendi examinentur per laicam auctoritatem. p.1. n.1571.
Non præfigens approbationem libro impresso an peccet. p.1. n.1572.
Quid de approbationibus, quas requirunt laici. ibid.

Licentia.

Licentiæ personales sequuntur personam. p.1. n.1578.
Licentia inferioris non dat facultatem ad ea, quæ prohibentur lege superioris. p.1. n.10.
Reuocatio licentiarum legendi, & habendi libros prohibitos. p.1. n.1469.
Vrbanus VIII. reuocauit licentias legendi libros prohibitos. p. 1. n.1576.
Licentiæ Magistri S. Palatij legendi libros prohibitos, valent extra districtum Romæ. p.1. n.1578.

Litania.

Litaniarum nomen vnde sumptum. p.1. n.189.
Quid est, quod fertur de Litanijs maioribus. n.190.
Litaniæ non possunt edi, nisi approbatæ. An possint priuatè recitari. p.1. n.191.
Si bona fide edantur, non habet locum decretum. n. 192.
An in Sabbato Sancto in Litanijs sit geminandum illud, *Per sanctam Resurrectionem tuam.* part.1. num. 193.
An liceat addere Litanijs nomina Sanctorum, qui sunt in Breuiario, præsertim si sint Patroni. p. 1. num. 194.

Litteræ.

Litteræ in forma dignum non diriguntur Vicario Capitulari. p.1. n.727.

Locatio.

Locatio ad longum tempus æquiparatur alienationi, & transfert vtile dominium. p.1. n.449.
Dispositum de alienatione censetur dispositum etiam de locatione ad longum tempus. par. 1. num. 449.
Fit extensio de alienatione ad locationem ad longum tempus, etiam in exorbitantibus, & correctorijs, & econtra. p.1. n.449.

Locus.

Aliud prohibere accessum ad locum, & aliud prohibere accessum ad aliquid faciendum in loco, & quid vtrobique prohibeatur. p.1. n.1109.
Locus pius constituendus est capax donationis p. 1. num.460.

Loquutio.
Vide *Oratio. Moniales.*

Communis vsus loquendi præferēdus strictiori significationi. p.1. n.1123.
Alloquutio cum Monialibus sine licentia, non continet delictum contra Moniales, aut clausuram. p.1. n.29.

M

Maleficium.

Maleficia alia per contactum, & alia per signum. p.1. n.907.
Maleficia neque ob bonum finem permittuntur. p.1. num. 933.
Maleficia ob bonum finem secundum ius ciuile non puniuntur. p.1. n.934.
Maleficium aliquando reddit impotentem ad copulam quò ad omnes, aliquando respectu vnius. p.1. num. 912.

Hæc impotentia duplici modo fit. n.913.
Quomodo per maleficia impediatur copula matrimonialis. p.1.n.913.
Maleficium impediens copulam aliquando est temporale, aliquando perpetuum. p.1. n.914.
Maleficij signa in ordine ad copulam. p.1.n.915.
Regula generalis ad cognoscendum, an impedimentum ad copulam sit naturale. p.1. n.916.
Destruere licet signum maleficij. p.1. n.948.
Ponere res positiuas ad destruendum signum maleficij, an licitum. p.1. n.949.
Quomodo ex positione aliquarum rerum destruatur maleficium. p.1. n.950.
Licet destruere signum maleficij, etiamsi maleficium sit conuertendum contra maleficum, part. 1. num. 951.
Quid si conuertendum in tertiam personam innocentem. ibid.
Quæ obligatio adsit ad destruendum signum maleficij. p.1. n.952.
An possit acceptari solutio maleficij per aliud maleficium, quando sciens licitè soluere, offert, tali pacto soluturum. p.1. n.945.
De iure canonico prohibetur maleficio recuperare sanitatem. p.1.n.935.
An permitti possit, quod maleficium illicito modo soluatur. p.1. n.947.
Media ad tollenda maleficia quando sint superstitiosa. p.1. n.923.
Media ad tollenda maleficia sunt illicita, si non sint naturalia. p.1. n.917.
Quod licitè, & naturali modo tolli non potest, habetur pro perpetuo. p.1. n.914.

Maleficus.

Malefici dupliciter infirmitates prouocant. part. 1. num. 906.
Malefici subijciunt homines infirmitatibus, & interimunt. p 1. n.907.
Malefica interrogari potest, in quo consistat maleficium. p.1.n.940.
Non licet petere à malefico, vt maleficio soluat maleficium. p.1. n.925.
Conspirant communiter in hoc. n.926.
Non licet cogere minis maleficum, vt maleficium maleficio soluat. p.1. n.927.
Non licet petere à malefico, vt soluat maleficium, quando nescit licitè soluere. p.1. n.928.
Quid, si petens dubitet, an sciat soluere absque maleficio. n.929.
Si dubium sit cum probabili motiuo pro vtraque parte, licet petere. n.930.
Quid, si dubium sit merè negatiuum. ibid.
Cur petitio solutionis maleficij sit illicita, quando maleficus nescit soluere, nisi illicitè. num. 931.
An liceat petere à malefico, vt alterius maleficium soluat. p.1. n.932.
A malefico an liceat petere solutionem maleficij quando scit licitè, & illicitè soluere, si putetur illicitè soluturum. p.1. n.942.
Iudices non possunt cogere maleficas, vt aliqua benedictione liberent à maleficio. part. 1. numer. 919.
Malefica liberans in virtute alicuius pacti, peccat mortaliter. p.1. n.919.
Et etiam maleficiatus consentiens sic liberari. ibid.
Quando teneamur cogere maleficum, qui non vult, nisi illicito modo soluere maleficium. par.1. num. 946.
Vtens opera maleficorum ad lædendum, etiam sequuta morte, non subijcitur pœnis Constitutionis Gregor. p.1.n.955.
Quid, si mediante pacto implicito læderet, &c. ibid.
Pœnæ dictæ Constitutionis locum non habent in delicto attentato. p.1. n.956.

Mandatum.

Finis mandati diligenter custodiendi sunt. part.1. num. 1325.

Manutentio.

Quisque manutenendus in possessione sua, donec alius doceat de iure suo. p.1. n.91.
Quid, si non constet de possessione præcedentiæ. p.1. num. 92.
Manutentio non datur, nisi probata possessione. p.1. num. 92.

Martyres.

Martyres cur declarari possint sancti absque miraculis. p.1. n. 238.

Masculinum.

Masculinum in materia indifferenti concipit fœmininum, si non possit assignari ratio differentiæ. p.1. num. 660.

Materia.

Principalis materia quando dicatur bona? part. 1. num. 1534.

Mendicantes.
Vide *Regulares*.

Mendicantes transeuntes ad non mendicantes sunt incapaces dignitatum, &c. p.2. q.22. n.2.
Praxis ad obuiandum, ne Mendicantes quærant eleemosinas superfluas. p.1. n.131.
Mendicantes quærentes eleemosinas superfluas, merentur priuari priuilegio mendicandi. par.1. numer. 132.
Non tamen Ordinarius potest circa hoc se ingerere. ibid.
Neque etiam titulo naturalis defensionis. ibid.

Milites.
Vide *Equites:*

Milites Hierosolymitani non possunt puniri ab Ordinarijs. p.1. n.118.

Miraculum.

Quid sit miraculum, remissiuè. p.1. n.1172.
Miraculum quid importet. n.1173.
Quaenam dicantur miracula. ibid.
Miraculum habet Deum pro causa extraordinario modo operantem. ibid.
Miracula sunt triplicis generis. n.1174.
In miraculo inuertitur ordo totius naturae creatae. p.1. n.1175.
Quid requiratur, vt miracula ratione modi, & ordinis, sint vera miracula. p.1. n.1175.
Miracula vera vnde cognoscantur. p.1. n. 1203.
Miraculum debet esse aliquid arduum, insolitum, praeter vires, & ordinem naturae; rarum, ad bonum finem, instantaneum. p.1. n.1178.
Verus character miraculorum. p.1. n.1179.
Finis miraculorum est religio, & cultus Dei. par.1. num.1179.
Discrimen inter miraculum, & gratiam. part.1. num.1201.
Vera miracula totum, quod agunt, operantur. p.1. num.1201.
Varij fines, ad quos ordinantur miracula. part. 1. num.1180.
Ratione finis miracula reducuntur ad duo genera. p.1. n.1181.
Miracula in contestationē sanctitatis, à quo fieri possint. p. 1. n.1182.
Miracula in alterius vtilitatem possunt fieri etiam à peccatoribus. p.1. n.1182.
Miracula ratione modi, & ordinis quomodo discerni possint à mirabilibus daemonum. par.1. num. 1177.
Mirabilia daemonum non sunt vera miracula. p. 1. num.1176.
Miracula, an fiant per malos homines, & daemones. p.1. n. 1203.
Miracula seruorum Dei quomodo recipi possint à Rectore, seu Officiali Ecclesiae. p.1. n.1241.
Sigillum secreti circa miracula seruorum Dei quibus imponatur. p.1. n.1242.
Recipientes miracula an hortari possint deferentes, vt promulgent. p.1. n.1243.

Miraculorum examinatio, & publicatio.

Miracula cum summa diligentia examinanda. p.1. num. 1192.
Miracula noua non admittenda, nisi approbata ab Episcopo. p. 1. n.1193.
An alius Ordinarius possit ea approbare. ibid.
Nemo inferior Pontifice approbare potest miracula non canonizatorum, aut beatificatorum. par.1. num.1204.
Prohibitio de non admittendis nouis miraculis, &c. non se extendit ad gratias. p 1. n.1209.
Cur miracula non recipienda, nisi approbata. p.1. num.1209.
Miracula quando dicantur admitti, & quatenus admitti possint. p.1. n.1210.
Solus Episcopus potest recognoscere miracula. pa.1. num.1207.
Quid requiratur, vt miraculum publicari possit. p.1. num.1203.
Publicantes noua miracula non approbata puniri possunt ab Episcopo. p.1. n.1211.
Si sint falsa, sunt excommunicati. ibid.
Quid, si miraculum sit partim verum, & partim falsum. p.1. n.1214.
Praedicantes miracula falsa peccant mortaliter. p. 1. num.1214.

Miracula quò ad probationem.

Miraculum non potest directè probari. p.1. n.1188.
Indirectè probatur, & quomodo. n.1189.
Quid probandum, vt probetur miraculum. part. 1. num. 1186.
Deponens de miraculo etiam non interrogatus debet reddere causam scientiae. p.1. n.1190.
Debet de circumstantijs respondere. ibid.
Debet fuisse praesens actioni miraculosae. n. 1191.
In quibus miraculis hoc procedat. ibid.
Miracula quomodo probentur, remissiuè. part. 1. num.1183.
An per testes singulares. ibid.
Miracula quando probentur etiam per vnicum testem. p.1. n.1184.

Modus.

Modus est conditio resolutiua. p.2. q.45. n.5.

Monacus.
Vide *Regularis. Religiosus.*

Monachorum nomine quando veniant omnes religiosi. p.2. q.3. n.1.
Monachorum appellatione veniunt omnes religiosi stante identitate rationis. p.2. q.3. n.2.
Monachus aequiparatur mortuo quò ad saecularia. p.2. q.53. n.1.
Monachus non debet incedere solus. part. 1. q. 36. num. 1.
Monachi diuersa communitas à populo Parochiae p.2. q.2. n.3.
Concil. Nicaenum concedit Monachis sibi inuicem ministrare sacramentum poenitentiae, & suis sepulturam. p.2. q.2. n.2.
Monachi comprehenduntur sub Constitutionibus de erectione monasteriorum. p.1. n.476.
Monachus non potest agere pro iniuria sibi illata, nisi absit superior, & procurator. part.2. q.106. num. 1.
Monachus potest esse Vicarius Episcopi, sed debet habere socium. p.2. q.122. n.1.
Praxis Curiae Romanae. ibid.

Monachis non licet baptizare, nec habere baptisteria. p. 2. q.26. n.1.
Nec suscipere de baptismo, aut commatres habere. ibid. n.2.
In quibus casibus liceat. n.3.

Monasterium.
Vide *Ecclesia.*

Antiquitus Monasteria omnia erant sub cura Episc. p.2. q.1. n.2.
Monasteria de iure antiquo subiecta Parocho quò ad sacramenta. p.2. q.2. n.1.
Monasteria cur non subessent antiquitus Parocho quo ad sacramenta. p.2. q.2. n.3.
Monasteria de iure speciali sunt exempta à iurisdictione Episcopi. p.2. q.1. n.4.
Monasteria modo nascuntur exempta. part.2. q.1. num. 4.
Horum exemptio non est quid odiosum. ibid.
Pacta contraria exemptioni apposita in erectione monasterij, an valeant. p.1. n.515.
Monasterium est territorium Abbatis. p.1. n.86.
Pro quibus assignanda dos pro construendo Monasterio Mendicantium. p.1. n.431.
De iure nouo quid sufficiat. ibid. n.432.
Monasterium cœptum, seu Collegium est capax donationum, tanquam si esset perfectum. part.1. num.438.
Monasterium præfertur priuato, licet tempore anteriori in bonis acquisitis à debitore, etiam post contractam obligationem. p.2. q.98. num.1.
Monasterium quomodo succedat ab intestato. p.2. q.97. n.4.
Monasterium non conficiens inuentarium, non tenetur vltra vires hæreditatis. p.2. q. 97. n.4.
Quando de æquitate teneatur Monasterium conficere inuentarium. p.2. q.97. n.5.
Monasterium non tenetur ad debita contracta ab Apostatis. p.1. n.1092.
Quid si apostata reuertens deferat secum aliqua bona. n.1093.
Monasterium non tenetur de deposito apud Monachum, etiam si culpa illius pereat, nisi quatenus verteretur in vtilitatem Monasterij. p.2.q.109.n.1.
Nec tenetur Superior tradere Monachum pro noxa. ibid. n.2.
Constare debet euidenter, depositum versum fuisse in vtilitatem Monasterij, vt teneatur resarcire. p.2. q.109. num.4.
Quando Monasterium delinquit dolo circa rem depositam, non iuuatur beneficio restitutionis in integrum. p.2. q.111. n.1.
Quid si lata culpa. ibid.
Qui teneant Monasterium restitui teneri stante lata culpa. ibid. n.2.
Monasterium, quando non teneatur deposito. p.2. q.111. n.3.
Tot religiosi cuilibet conuentui assignandi, quot commodè substentari possunt. p.1. n.469.
Decretum Pauli V. circa hanc materiam. ibidem. num. 470.
Innouatum iussu Vrbani VIII. ibid. n.471.
Decretum de numero religiosorum pro quolibet conuentu obligat ad mortale; nec superiores possunt excusari. p.1. n.473.
An excusentur ratione paruitatis materiæ, & quomodo accipiendum: Modicum non habetur in consideratione. ibid. n.474.
Minuendus numerus religiosorum assignatorum, si deficiant prouentus. p.1. n.475.
Degens extra claustra cum licentia, censetur esse in Monasterio. p.1. n.113.

Monasteria quò ad fundationem.

Constitutiones circa erectionem conuentuum quatenus renocent priuilegia. p.1. n.501.
Constitutiones de erigendis Conuentibus an comprehendant Congregationes Clericorum sæcularium. p.1. n.427.
Non solum ex identitate rationis, sed etiam ratione verborum comprehendunt. ibid. n.428.
Comprehenduntur ratione verbi, *Religiosorum*. ibid. num. 429.
Constitutiones circa erectionem Conuentuum sunt absolutè fauorabiles. p.1. n.430.
Debent extendi, quantum admittit qualiber verborum significatio. ibid.
Constitutiones de fundandis Conuentibus non comprehendunt hospitia. p.1. n.424.
Doctores huius opinionis. p.1. n.425.
Constitutio Clemen. VIII. de fundandis Monasterijs inducit formam. p.1. n.417.
Monasteria non erigenda sine Episcopi licentia. p.1. n. 18.
Episcopus non potest concedere hanc licentiam, nisi seruatis seruandis. ibid.
Et seruatis priuilegijs Regularium de distantia. ibid.
Monasteria noua non possunt ædificari sine licentia Episcopi. p. 2. q.1. n.3.
De iure communi requiritur licentia quoque Sedis Apostolicæ pro ædificandis nouis Monasterijs. p.1. num.499.
Ratione priuilegiorum sufficit licentia Episcopi. p.1. num. 500.
Seclusis priuilegijs neque requiritur licentia Summi Pontificis pro fundandis conuentibus. part. 1. num.502.
Si ædificarent in loco exempto sine licentia, non acquirerent Episcopo. p.1.n.496.
Quid faciendum Episcopo, si aliqui Regulares sine eius licẽtia attẽtent erigere monasteria. p.1.n.517.
Non potest incarcerare, nec excommunicare. ibid.
An pro erigendo nouo Monasterio sufficiat tacitus consensus Ordinarij. p.1. n.510.
Licentia fundandi noua Monasteria requirit causæ cognitionem. p.1. n.417.
Concessio erigendi nouum Monasterium non seruata forma constitutionum Apostolicarum, est nulla. p.1. n.511.

Licen-

Licētia Ordinarij,& aliç folemnitates an requirantur pro ædificando monasterio in loco exempto. p.1. num. 994.
Sufficit licentia Sedis Apostolicç. ibid. n.495.
Monasteria an reędificari possint fine consensu Episcopi, & præsenti solemnitate. p.1. n.489.
Quid si religiosi amiserint Ius inhabitandi, &c. p 1. num. 490.
Solemnitas an necessaria cum religiosi volunt reassumere loca dimissa. p.1. n.491.
Quid, si reassumendo afferant nouum incommodum supra antiquum. p. 1. n.492.
Quid, si monasterium sit absolutè dimissum. pat.1. num. 493.
Causæ cognitio pro licentia erigendi noua monasteria, an requirat, quod audiantur procuratores, &c. p.1. num.418.
Ordinarij sine assensu aliorum possunt introducere nouas religiones, si alias ipsis constet, quod sine aliorum detrimento, &c. p. 1. n.419.
Hoc arbitrium non est reuocatum per Constitutionem Vrbani. p.1. n.420.
Nulliter procederent, si verè non constaret de commoda substentatione sine aliorum præiudicio. p.1. num. 421.
Ordinarij non possunt extorquere consensum religionum pro noua introducenda, nec religiosi exhibere, nisi saluo fine Constitutionum, &c. p.1.num.422.
Ordinario, vt possit nouam religionem introducere, constare debet, quod duodecim substentari possint. p.1. n.423.
Et quod commodè substentari possint. ibidem. num. 424.
An exquirendus consensus aliorum religiosorum, quando introducendi habent victum, & vestitum. vbi pars negatiua. p.1. n.480.
Doctores asserentes. ibid. n.481.
Regulares an possint retinere conuentum, pro cuius fundatione nequeunt ostendere consensum Episcopi. p.1. n.513.
De præsenti quò ad hoc non prosunt priuilegia. ibid. num. 514

Monasteria quò ad translationem, & ampliationem.

Quando de loco ad locum mutantur monasteria, an seruanda decreta, quæ disponunt de erectione. p.1. n.18.
Regulares non possunt transferre conuentum de loco ad locum sine licentia Ordinarij, &c. p. 1. num. 403.
De iure communi requiritur licentia Ordinarij. ibid num. 404.
Ratione priuilegiorum transferre possunt. ibid. num. 405.
Nec obstant Decreta Clementis VIII. Vrbani, &c. ibid. num.406.
Nec præiudicium, quod alteri conuentui afferre possent. ibid. n.407.
Mutatio de loco ad locum non est noua erectio Monasterij. p.1. n.408.
Quid, si in translatione construatur noua Ecclesia. ibid. n.409.
Regulares cōtra translationem Monasteriorum possunt se tueri priuilegijs, si non seruetur debita distantia. p.1. n.410.
Pro ampliatione conuentus non requiritur solemnitas, quæ requiritur in erectione, p. 1. n. 411.
Doctores ita sentientes. ibid. n. 412.
Quando sit prohibita ampliatio conuentus. par. 1. num. 413.

Monasteria Monialium.

Monasteria Monialium non possunt erigi sine licentia Episcopi. p.1. n.476.
An comprehendantur sub constitutionibus de erectione monasteriorum. p. 1. n.478.
Quid si non mendicent. ibid. n.479.
Monasteria Monialium sunt loca de se exempta. p.1. num. 1108.
Monasteria Monialium non erigenda, nisi in locis muro cinctis. p. 1. n.32.
Moniales extra vrbem intus reducendæ. part. 1. num. 32.
Moniales extra vrbem transferendæ ad Monasteria eiusdem Ordinis. p.1. n.32.
Episcopi an transferre possint intra vrbem Monasteria exempta. p.1. n. 32.
Monasteria Monialium immediatè subiecta Sedi Apostolicæ gubernantur ab Episcopis. part. 1. num. 37.
Non tamen in temporalibus. ibid.
Sede vacante non succedit Capitulum huic regimini. ibid.

Moneta.

Moneta debet esse publicè auctorizata. p.1.n.1319.
Moneta quatenus sint opus publicum. p.1. n.1335.
Moneta debet esse id, quo res æstimantur, & proinde proportionata valori. p.1. n.1274.
Quid teneantur seruare Principes in cudendis monetis. p.1. n.1299.
An tanti valere debeat moneta, quanti rudis massa. p.1. n.1299.
Princeps an in cudendis monetis possit aliquid lucrari. p.1. n. 1299.
In minutis monetis materia an debeat correspondere valori, sicut in grossis. p.1. n.1300.
Monetæ deficienti an liceat addere vsque ad iustum pondus. p.1. n.1338.
Quid requiratur, vt licitè fiat. ibid.
Maius est cudere monetas, quàm statuta condere, p.1. n.1319.
Species certa monetæ deduci potest in obligationem. p.1. n.1351.
In mutuo an reddenda eadem species monetæ. p.1 num. 1351.
Vna moneta pro alia recipit functionem in genere suo. p.1. n.1351.
Aurifices, &c. an possint conquirere probiores monetas ad conflandum. p.1. n. 1343.
Non potest quis conducere ius cudendi monetas. p.1. n.1320.

potens cudere monetas, an possit sub alieno sigillo. p. 1. n. 1314.
Quid si cudat, & transmittat vbi expenduntur, & sunt cusæ, & sint vitiatæ, n. 1315.

Moneta quò ad tonsionem.

Detrahens à monetis excessum, nullo pacto ipsas damnificat. p. 1. n. 1336.
Detrahens excessum à monetis an committat crimen furti. n. 1337.
Tondentes monetas argenteas modici valoris puniuntur pœna extraordinaria. p. 1. n. 1333.
Habet locum in monetæ crimine paruitas materiæ. p. 1. n. 1333.
Quid in terminis Constitutionis Vrbani VIII. ibid.
Tondens monetas, sed non expendens, excusatur à pœna ordinaria. p. 1. n. 1334.
Quid si tondeat ad alium finem, quàm expendendi. ibid.
Tondens, radens, &c. committit crimen falsæ monetæ. p. 1. n. 1331.
Tondentes monetas argenteas non puniuntur pœna mortis; sed mitiori. p. 1. n. 1332.
Tondens monetas excedentes reducendo ad iustum pondus, an delinquat. p. 1. n. 1335.

Moneta quò ad adulterationem.

Quatuor modis adulteratur moneta. p. 1. n. 1295.
In quo propriè consistat falsificatio monetæ. par. 1. num. 1293.
Adulteratio monetæ proprij Principis, & adulteratio monetæ alieni, sunt diuersa crimina. part. 1. num. 1277.
Adulteratio monetæ argenteæ continet crimen falsi. p. 1. n. 1357.
Cudentes monetas mixtas viliori metallo, pœna ordinaria puniendi sunt. p. 1. n. 1293.
Moneta adulterina apud aliquem reperta an reddat conuictum. p. 1. n. 1259.
Si penes aliquem reperiantur monetæ falsæ consideranda qualitas personæ, circumstantiæ, &c. par. 1. num. 1261.
Quid si habeat reconditas in arca. ibid.
Monetæ falsæ apud aliquem repertæ quando faciant præsumptionem contra ipsum. n. 1262.
Vna, aut altera moneta falsa non facit suspicionem. n. 1263.
Quid si conseruetur moneta falsa ob effigiem, &c. ibid.
Habens monetas falsas collectas ad alium effectum, quàm expendendi, an veniat in suspicionem, &c. n. 1264.

Moneta quò ad expensionem.

Falsam monetam habens, vel expendens punitur, excusatur docens de auctore, licet non exprimat nomen, si sit bonæ famæ. p. 1. n. 1282.
Dolosè falsas monetas expendens punitur pœna mortis, vel mitiori, secundum alios. p. 1. n. 1283.
Conciliantur opiniones. ibid.
Pœnæ Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios an locum habeant quò ad omnes expendentes monetas. p. 1. n. 1284.
Non potest quis expendere monetam falsam, licet bona fide acceperit ab alio. p. 1. n. 1298.
Si expenderet, committeret crimen falsi. n. 1298.
An excusetur ratione paruitatis materiæ. ibid.
Expendens falsas monetas compulsus necessitate, mitiori pœna punitur. p. 1. n. 1298.
Si dubium sit, an moneta sit falsa, an possit expendi. pa. 1. n. 1289.
Dicens, si moneta erit falsa, tradam probam, omnino excusatur. p. 1. n. 1290.
Expendens monetam falsam tanti, quanti valet, aut ludo exponens, an excusetur. p. 1. n. 1291.
Expendentes monetam tonsam, an delinquant, & subsint alicui pœnæ. p. 1. n. 1344.
Quid, si adsint coniecturæ, quod totonderint. ibid.
Mentiens valorem monetæ delinquit, sed non crimine falsæ monetæ, & tenetur damnum resarcire. p. 1. n. 1346.
Affirmans valorem monetæ supra vsualem, eo quod quis tanti illam receperit, an delinquat. part. 1. num. 1347.
Affirmans monetam esse iusti pondetis, an committat crimen falsi. p. 1. n. 1348.
Expendens monetam olim vsualem, sed postea reprobatam, an delinquat. p. 1. n. 1345.
Non licet recusare monetam proprij Principis non vitiatam. p. 1. n. 1350.
Recusantes qua pœna puniendi. ibid.
Quando debitor tenetur soluere in certa species pecuniæ, potest qualibet alia recusari. part. 1. num. 1351.
Monetæ iniusti ponderis an colligi possint, vt transferantur, vbi expenduntur tanquam iusti ponderis. p. 1. n. 1349.
Monetæ minus valentes in loco an importari possint quò plus valent, & inde extrahi minus valentes, sed alibi plus. p. 1. n. 1342.
Exportantes monetas probiores, & conuertentes in deteriores cum lucro, delinquunt. p. 1. n. 1340.
Inferens monetas æreas in ditionem alterius Principis, & conuertens in argenteas, aut aureas, delinquit. p. 1. n. 1341.
Antequam procedatur contra expendentes monetas falsas, quid præ requiratur. p. 1. n. 1288.
Ignorantia excusat expendentes falsas monetas. p. 1. num. 1285.

Monetarij artifices.

Locantes operas suas pro cudendis monetis non habentibus ius, delinquunt. p. 1. n. 1321.
Quid in dubio, an habeant ius. ibid.
Ministri monetarum an possint cudere monetas pro priuata persona exhibente materiam. par. 1. num. 1322.
Non possunt cudere monetas vltra summam præscriptam à Principe. p. 1. n. 1323.
Tota quantitas monetarum cusa spectat ad Principem. ibid.

Mini-

Ministri monetarum cudentes pro se ipsis monetas furtum committunt. p.1.n.1323.
Artifices monetarij cudentes monetas alterius Principis puniendi sunt. p.1. n.1324.
Artifices monetarij delinquunt, si conuertant monetas alterius Principis in deteriores proprij Principis. p.1. n.1325.
Artifices monetarij tenentur scindere monetas vitiatas. p.1. n.1326.
Quid si monetæ sint alterius Principis, in cuius ditione expendantur. p.1.n.1327.

Monetarij.

Cudens monetas, licet probas, committit crimen læsæ maiestatis. p.1. n.1328.
Quomodo committat crimen falsi. ibid.
Minus tamen delinquit, quàm si cuderet monetas vitiatas. n,1329.
Cudens monetas cum sigillo alterius, non punitur pœna ordinaria. p.1.n.1276.
Cudens monetas probas, an eadem pœna puniendus, ac qui cuderet falsas. p.1.n.1330.
Instrumenta monetaria faciunt iudicium ad torturam, p.1.n.1267.
Etiam contra dominum domus. ibid.
Quid, si ille, apud quem teperiuntur, sit bonæ famæ, n.1268.
Quid si instrumenta sint antiqua. ibid.
Bona fama quatenus purget indicium criminis falsæ monetæ ex inuentione instrumentorum. parr.1. n.1269.
Quid, si instrumenta monetaria in alicuius cubili reperiantur. p.1.n.1270.
An habens falsas monetas, aut instrumenta pro fabricatione, habeatur pro conuicto. p.1. n.1271.
Tondentes falsas monetas, &c. non subsunt pœnis, &c. p.1.n.1281.
Cudens monetas ex alia materia apparenti, quàm currenti, an incurrat pœnas. p.1.n.1274.
In crimine falsę monetę sufficit, si per reum non steterit, quod delictum consumaretur. p.1. numer. 1272.
Non perficiens falsam monetam non punitur pœna ordinaria. p.1,n.1273.
Monetarij incarcerari possunt sine mandato. par.1. n. 1362.
Quę notitia criminis requiratur, vt capi possint sine mandato. n.1363.
Veniens in suspicionem ob monetam falsam apud se repertam, quomodo se possit purgare. par. 1. n.1265.
An pro purgatione sufficiat iuramentum. n.1266.
Laborans suspicione circa tonsuram monetarum purgat se iuramento. p.1.n.1334.
In crimine monetæ debet constare de corpore delicti. p.1.n.1259.
Si non constet de corpore delicti, non potest reus damnari, licet confiteatur in crimine monetæ. ibid.
In crimine monetę sufficiunt leuiores probationes. p.1.n.1365.
Crimen monetę commissum in loco nullius Diœcesis ab Ecclesiasticis, iudicandum ab Episcopo Diœcesis, aut viciniori. p.1. n.1368.
Pœna ordinaria circa monetarios non habet locum, si crimen sit circa monetas minimi valoris. p. 1. n. 1279.
Quid, si sit circa monetas argenteas minimi valoris in modica quantitate. ibid.
Pœnæ ordinariæ contra monetarios non habent locum, si monetę sint obsoletæ, & bannitę à Principe. p.1. n.1280.
Dispositiones pœnales circa monetas sunt tantum de vsualibus. p. 1.n.1280.
Pœna Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios non habet locum, si moneta sit ærea, aut mixta. p.1. n.1279.

Moniales.
Vide *Confessarius*, *Abbatissa*.

Moniales non possunt eijci vt incorrigibiles. par. 1. num. 1082.
Moniales admonendæ, vt singulis mensibus confiteantur, & Eucharistiam sumant. p.1. n.37.
Decretum hoc Concilij an contineat, seu supponat præceptum. ibid.
Dispositio Clem. *Ne in agro*. De *statu Monachor.* non extendirur ad Moniales. p.1.n.38.
Non tenentur Moniales extraordinario Confessario confiteri, sed solum se præsentare. p.1.n.39.
Nulla Monialis potest exire è Monasterio, nisi causam approbante Episcopo. p.1.n.30.
Causæ legitimæ, ob quas Moniales exire possunt. ibid.
An egredi possint ex causis similibus expressis à Pio Quinto. ibid.
Monialis an possit exire, quando sufficienter curati non potest intra Monasterium. ibid.
Licentia egrediendi debet concedi coniunctim ab Episcopo, & superiore Regulari, si Moniales subsint Regularibus. p.1.n.30
Declaratio Sac.Congregat. circa egressum Monialium. p.1.n.30.
Monasteria Monialium nemo ingredi potest sine Episcopi, vel Superioris licentia. p.1.n.31.
Quò ad Monasteria exempta sufficit licentia Superioris Regularis. ibid.
Non sufficit licenria Episcopi. ibid.
Licentia non potest concedi, nisi ex rationabili causa. ibid.
Est nulla, si non sit in scriptis. ibid.
Vtens licentia, & non in casu necessario, incurrit excommunicationem. p.1.n.31.
Licentiæ ingrediendi septa Monialium concessæ à Papa strictè sunt interpretandæ. p.1.n.31.

Moniales quò ad alloquutionem,
Vide *Regulares quò ad alloquutionem*, *&c.*

Prohibitio ne Regulares alloquantur Moniales sine licentia. p.1. n.1115.
Moderatio eiusdem prohibitionis. n.1116.
Regulares alloquentes moniales sine licentia peccant mortaliter. p.1. n.1117.
Loquutio Regularis cum Moniali, licet de rebus indiffe-

diffetentibus, est prohibita sub mortali. part. 1. num. 1118.
Prohibitio alloquendi Moniales extenditur ad Conuersas, si seruent clausuram. p.1.n.1119.
Prohibitio alloquendi Moniales an comprehendat Nouitias. p.1.n.1125.
Loquutio per signa, nutus,&c. cum Moniali continetur sub prohibitione. p.1.n.1120.
Non autem in idiomate non percepto à Moniali, ibid.
Loquutio per interpretem, an prohibita. ibid.
Prohibitio alloquendi Moniales an se extendat ad scriptionem. p.1.n.1121.
An comprehendat Abbatissam. n.1122.
Loquente Regulari cum Moniali, & ipsa non respondente, an violetur prohibitio. p.1.n.1123.
Loquutio cum Moniali e domibus propinquis an contineatur sub prohibitione. p.1.n.1124.
Filius religiosus an possit alloqui matrem Monialem, pater filiam. p.1.n.1127.
Concionator an possit concionando alloqui aliquam Monialem. p.1.n.1128.
Licentia indefinita alloquendi Monialem an extinguatur prima vice. p.1.n. 1130.
Alloquens Monialem diuersa die à præscripta an incidat in pœnas. p. 1.n.1129.
Habens licentiam specialem, si interim concedatur generalis an possit pluties alloqui Monialem. p.1. num. 1132.
Regularis loquens eum Monialibus Regularibus subiectis, puniri potest ab Episcopo, vt delegato Sedis Apostolicæ. p.1.n.1112.
Declaratio S. Congregationis fundata in dispositione Gregor.XV. n.1113.
Ex hoc non habent aliquam facultatem Episcopi statuendi contra exemptos. p.1.n.1114.

Mores.

Mores hominum quomodo dependeant à syderibus. p.1. n.101.

Mortuus.

Mortuus resurgens recuperat bona propria. par. 2. q.118.n.6.

Mulcta.

Mulcta est pretium cessionis iuris accusandi. part.2. q.55.n.4.

Mulier.

Vnde proueniat in mulieribus incapacitas iurisdictionis spiritualis. p.1.n.735.
An sit fœmina capax iurisdictionis spiritualis delegatæ. p.1.n.736.
Communis sententia, quod non possit fœminæ delegari potestas spiritualis. n.737.
Mulieri non permittitur docere, dominari, &c. sed esse sub silentio. p.1. n.738.
Mulier potest ex commissione ministerialiter exequi actus iurisdictionis. p.1.n.739.

Cogentes mulieres ad ingrediendum Monasterium, suscipiendum habitum, aut profitendum, excommunicantur. p.1.n.47.
Quæ coactio requiratur. ibid.
Excommunicatio afficit consulentes, fauentes, auxiliantes, &c. ibid.
Quid de præsentibus. ibid.
Excommunicatio, vt locum habeat, requirit effectum. ibid.
Et quod coactio fit in ordine ad vitam religiosam. ibid.
Sufficit metus pro coactione. ibid.
An sufficiat reuerentialis. ibid.
Quando sufficiat. ibid.

N

Negociatio.

Negociatio non debet ab exteris retorqueri in damnum. p.1.n.1341.

Negotiorum gestor.
Vide *Administrator. Procurator.*

Non habens mandatum repetit, quæ vtiliter expendit. p.1.n.810.
Quid si vtilitas non sit euidens: n.811.
Vtiliter incipiens sine mandato, repetit expensas, licet succumbat. p.1.n.812.
Incipiens vtiliter pro Ecclesia, licet sine mandato, repetit expensas, licet non perficiat. p.1.n.813.
Agens negocia Ecclesię cum mandato non repetit damna, si incidat in latrones. p.1.n.814.
Valet de damnis,& expensis pro sui liberatione. numer.815.
Quid, si defetat pecuniam mandantis. n.816.
Culpa imputatur procuratori. ibid.

Notarius.

Notarius quando arguatur falsi. p.1.n.1258.
Non registrare statim instrumentum, consueta omittere, cancellatura, vel rasio, sunt indicia falsitatis. ibid.

Notorium.

Quodnam dicatur notorium. p.2.q.33.n.3.
Notorium debet tale declarari. p.2. q.33.n.4.
Notorium non indiget probatione. p.2.q.33.n.2.

Nouale.

Nouale quid sit. p.2.q.81.n.1.

Nouitia.

Susceptura habitum monachalem debet esse maior duodecim annis. p.1. n.44.
Suscepturæ habitum monachalem voluntas est exploranda, si ex propria electione suscipiat. ibidem.

Puella

Puella an possit admitti ad habitum monchalem ante annum duodecimum. ibid.
Professuræ inter Moniales voluntas exploranda ab Episcopo, vel Vicario. p.1. n.45.
Etiamsi Moniales sint exemptæ. ibid.
Quid, si alicubi sit præscriptum, vt semel tantum exploretur. ibid.
Quid, si omittatur exploratio in ordine ad habitum. ibid.
Intra quod tempus exploranda voluntas. ibid.
Vbi exploranda voluntas. ibid.
Quid, si puella non sit satis constans. ibid.
Si vtraque exploratio omittatur, an nulla sit Professio. ibid.
Episcopus an impedire possit, ne Nouitiæ profiteantur ante explorationem voluntatis. par.1. n.46.
Si negligente Episcopo explorationem, puniri possit Prefecta admittens ad professionem. p.1.n.46.

Nouitius.

Vide *Renunciatio*.

Nouitius non est religiosus cum effectu, sed est sui iuris. p.2. q.51. n.2.
Nouitius ante professionem est laicus. p.1. n.1125.
Nouitius est sui iuris. p.1. q.56. n.2.
Nouitij sunt personæ Ecclesiasticæ. part.2. q.48. numer. 3.
Nouitius gaudet priuilegio canonis. part. 2. q. 46. num. 4.
Nouitius gaudet priuilegio canonis, si verè admissus sit ad religionem ante annos pubertatis. par. 2. q.47. n.1.
Nec ante vsum rationis à parentibus oblatus. ibid.
Ratio cur gaudeat priuilegio canonis. n.2.
Non sufficit delatio habitus. ibid.
Nouitius retinet ius eligendi annexum beneficio. p.2. q.45. n.1.
An vocandus ad electionem. ibid.
Nouitius habens beneficium cum iure electionis an vocandus ad eligendum. p.2. q.45. n.3.
An possit constituere procuratorem. ibid.
Nouitius patronus potest nominare. p.2. q.45. numer. 1.
Nouitius accusare, transigere, pacem inire, &c. potest. p.2. q.51. n.1.
Nouitio interfecto ius accusandi spectat, ad quos spectat Nouitius, si esset sæcularis. p.2. q.52. n.1.
Spectat etiam ad Monasterium. ibid. n.2.
Nouitio interfecto ad quem pertineat mulcta, cuius intuitu fit remissio. p.2. q.55. n.1.
Ante professionem nihil de bonis Nouitiorum accipiendum, etiam sponte oblatum. p.1. n. 42.
Non excluditur donatio remuneratoria. ibid.
Donatio remuneratoria quando per Concil. prohibeatur. p.1. n.42.
Donationes moderatæ an prohibeantur. ibid.
Elapso anno probationis Nouitij aut admittendi ad professionem, aut eijciendi. p.1. n.43.
Ex rationabili tamen causa differri potest. ibid.
Quantum differri possit. ibid.
Quid, si differatur ratione impedimenti, aut negotij. ibid.
Quid, si ad aliud Monasterium se conferat. ibid.
Facta vna prorogatione, an vlterius de nouo prorogari possit. ibid.
Negans suffragium Nouitio habili, peccat mortaliter. p.2. q.49. n.5.
Nouitius recedens an teneatur ad expensas Monasterij. p.2. q.50. n.1.
Quid, si ministeria exhibita non æquiualeant expensis. ibid.
Absolutè non tenetur ad expensas. ibid. n.2.
Nisi intercesserit pactum. ibid.
Aut consuetudo adsit. ibid.
Nouitius non potest impediri, ne exeat, ex eo, quod non soluerit expensas. p.2. q.50. n.3.
Non potest dimitti ex eo capite, quod non soluerit expensas. p.2. q.50. n.4.
Nouitius iniustè expulsus potest agere contra religionem. p.2. q.49. n.1.
Iniustè expellens an peccet mortaliter. par.2. q.49. num. 1.
Nouitius habet ius ad professionem stante habilitate p.2. q.49. n.2.
Superiores maiores possunt cogere capitulum conuentus, vt admittat habilem ad professionem. p.2. q.49. n.3.
Tenentur subditi obedire. p.2. q.49. n.3.
In praxi hæc doctrina est difficilis. ibid. n.4.
Nouitius potest sibi eligere sepulturam. p.2. q.56. num. 1.
Nouitius decedens sine electione sepulturæ sepeliendus in Monasterio. p.2. q.57. n.1.
Etiamsi esset in proposito redeundi ad sæculum. ibid.
Nouitij, si careant patrimonio, sepeliendi Monasterij expensis. p.2. q.58. n.1.
Secus, si habeant. ibid.
Seruanda consuetudo. ibid.
Si habeant patrimonium, quando adhuc sepeliendi expensis Monasterij. ibid. n.2.
In sacramentis, &c. Nouitius subditur religioni. p.2. q.57. n.2.
Bona Nouitiorum an subsint gabellis, collectis, &c. p.2. q.48. n.1.
Nouitius an reuocari possit, si ante erat procurator. p.2. q.101. n.1.
Clement.1. *De priuil.* non afficit nouitios, qui non veniunt nomine religiosi in pœnalibus. part.2. q.35. n.6.
An afficiat non ordinatos. ibid. n.7.
Constitutio Sixti V. circa criminosos ingredientes religionē moderata per Clem. VIII. p.2. q.46. n.8.
Criminosus quando cum fraude religionem ingrediatur. p.2. q.46. n.9.

Nouitius quò ad punitionem.

Nouitius recedens à religione, & retinens habitum puniri potest vt fugitiuus. p.1. n.1043
Nouitius delinquens notoriè, & cum scandalo extra claustra, quando puniri possit ab Ordinario. p.2. q.46. n.5.
Nouitij delinquentes, à quibus puniēdi. p.2. q.46. n.1.
Quid, si extra claustra delinquant. ibi. n.2.
Nouitius à solo prælato regulari puniri potest. p.2. q.46. n.4.

A quo

A quo puniendus Nouitius, si redeat ad sæculum. p.2. q.46. n.7.
A quo puniendus pro delicto commisso ante habitum susceptum, ibid. n.8.

Numeratio.

Numeratio pecuniæ, quando transferat dominium. p.2. q.109. n.6.

O

Oblatio.

Oblationes possunt accipi in missa à Regularibus p.2. q. 69. n.3.
Regulares recipiunt oblationes factas in proprijs Ecclesijs. p.2. q.69. n.2.
Etiam quando Ordinarius ibi celebrat. ibid.
Antequam Parochi recipiant primitias, possunt accipere frumentum, &c. p.2. q.69. n.3.
Parochus habet fundatam intentionem super oblationibus, quæ sint intra parochiam. par.2. q.69. num. 1.

Occultum.

Occultè, & publicè, quomodo sumantur. p.1. n.1581.

Officiales.

Officiales sunt ad beneplacitum Abbatissæ. par. 1. n. 729.
Quando non possint remoueri. n.730.
Electio officialium Monasterij spectat ad Superiores Monasterij. p.1. n.739.
An eligi possint per Prouinciales, Visitatores, &c. numer. 770.
Officiales Monasterij sunt ad nutum Superiorum amouibiles. p.1. n.771.
An possint amoueri sine causa. ibid.
An id valeat apud Moniales. ibid.
Officiales possunt conseruare prouentus Monasterij etiam extra Monasterium. p.1. n.773.
Bulla Gregorij XIII. de Abbatissis non comprehendit officiales Monasterij. p.1. n.729.
Filij Officialium, qui sunt perpetui, ordinari possunt, quando primo peruenerunt ad locum officij. p. 1. num. 1159.

Officium.

Priuatio officiorum ponit ipsa sub dispositione illius, ad quem de iure spectat collatio. p.1. n.529.

Oratio.
Vide *Loquutio*.

Oratio indefinita æquiualet vniuersali. part. 1. numer. 1130.
Sed non de rigore, verum de benignitate disponentis. num. 1131.
Ratio reddit orationē indefinitam vel vniuersalem, vel singularem. p.1. n.1131.
Generalis loquutio comprehendit omnes casus. p.1. num. 481.
Oratio quatenus connotet publicum cultum. par. 1. num. 1230.

Ordinandus. Ordinatus.

Quid præstandum circa promouendos ad Ordines. p. 1. n.356.
Regularis tenetur exhibere attestationem ordinis suscepti extractam à Cancellaria Episcopo. par. 1. num. 353.
De iure non tenetur exhibere. num. 354.
Ordinatus ante susceptam confirmationem non incurrit aliquam censuram, sed peccat mortaliter. p. 1. n.283.
Suscipientes primam tonsuram sine præuia confirmatione, an peccent mortaliter. p. 1. n.283.
Suscipiens primam tonsuram absque præuia confirmatione, non fit irregularis. n.287.
Ordinatus cum dimissorijs falsis est suspensus, & celebrans fit irregularis. p.1. n.166.
Excusatur, si bona fide ministret in ordine sic suscepto. ibid.
Culpabiliter ignorans hanc pœnam, eam non incurrit. n.167.
Ordinatus à non suo Episcopo sine dimissorijs non incurrit pœnas Constitutionis Vrbani. p.1. n.1142.
Caret tamen exequutione Ordinis. ibid.
Finis Constitutionis Vrbani est obuiare, ne Clerici vtantur falsis dimissorijs. p. 1. n.1143.
Ordinari ab alieno Episcopo, si alias habiles sint, tolerari possunt pœnitentia imposita. p.1. n.1150.
Ordines suscipiens eum excommunicatione fit irregularis. p.1. n.330.
Item si cum aliqua alia censura. ibid.
Suscipiens eadem die Minores ordines, & Subdiaconatum, aut duos sacros, est suspensus, sicut etiam conferens. p.1. n.341.
Religiosus ante professionem suscipiens Ordinem sacrum, est ipso iure suspensus ab ipsius exequutione. p.1. n.351.
Decretum Concil. Trident. *cap.2. de reform. sess.*21. non comprehendit Regulares. p.1. n.351.
Pius V. prohibet sub pœna suspensionis nouitios cœterosq; in Congregatione viuentes, qui discedere possunt, promoueri ad ordines sacros absque patrimonio, seu beneficio. p.1. n.352.
Excipiuntur Iesuitæ. Et quid si dimittantur. ibid.
Cessante bona fide si nulliter professus exerceat ordinem susceptum bona fide, fit irregularis. p. 1. num.376.
Constitutio Pij V. contra non professos promotos ad ordines sacros prætextu religionis afficit nulliter professos. p 1. n.374.
Si tamen sciant nullitatem professionis. ibid. numer.375.
Metu sacris ordinatus non tenetur continere. p. 1. num. 342.
Qui sentiant, teneri ad continentiam. ibidem. numer. 343.
Qui sentiant non teneri. ibid. n.344.
Sententia asserens non teneri est secundum praxim Curiæ Romanæ. ibid. n.345.

Metu

Metu, suscipiens ordines sacros, metu etiam censetur emittere votum continentiæ. p.1.n.345.
Si metus sit leuis, an ordinatus teneatur ad continentiam. p.1. n.346.
Quid, si ordinatus scandalosè viuat. p.1. n.361.
Non prohibentur ordinari qui originem trahunt à Iudæis, aut quorum maiores fuerunt hæretici. p.1.n.282.

Ordinatus furtiuè.

Furtiuè accedens non est ordinatus, si Episcopus tempore ordinationis dicat, se non intendere ordinare non approbatos. p.1. n.327.
Imo est ordinatus. ibid n.328.
Furtiuè ordinatur, qui se ingerit non admissus &c. p.1. n.320.
Furtiuè ordinatur, qui accedit sine licentia, & approbatione. p.1.n.321.
Lata excommunicatione contra furtiuè ordinatos, non potest sic ordinatus ministrare, &c. par.1.numer. 322.
Quid, si non sit lata. ibid.
Furtiuè ordinatus fit irregularis, & à quo dispensetur. p.1.n.323.
An id locum habeat in quocunque ordine. ibidem. num.324.
Furtiuè ordinatus, si delictum sit occultum, dispensatur ab Episcopo. p.1. n.325.

Ordinatus ante ætatem.

Pœna suscipientium ordines ante legitimam ætatē. p.1. n.11.
Ante legitimam ætatem ordinatus est perpetuò suspensus. p.1.n.308.
Ignorantia suspensionis an excuset, ne incurratur. num.309.
An remaneat suspensus, qui ordinatur aliqua hora ante ætatem præscriptam. p 1.n.289.
Suscipiens Ordines ante legitimam ætatem, de iure veteri non erat suspensus. p.1. n.304.
Nec irregularis, si in ijs ministrabat. ibid.
De iure nouo est suspensus. n.305.
Suspensio suscipientium ordines ante legitimam ætatem non est reseruata. p.1. n. 11.
Bona fides excusat à pœnis pro suscipientibus ordines ante legitimam ætatem. p 1.n.11.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem excusatur. p.1. n.375.
Stans attestationi parentum circa ætatem, excusatur, si ante legitimam ordinetur. p.1. n.210.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, potest ministrare statim, ac ad ipsam peruenerit. par.1. n. 312.
Ordinatus ante legitimam ætatem non potest ministrare, nisi accedente legitima ætate, licet ablata suspensione. p.1. n. 11.
Ordinatus bona fide, si ministret post malam fidem, an fiat irregularis. p.1.n.313.
Cessante suspensione ordinatus ante legitimam ætatem, non fit irregularis, si ministret. p.1.n.314.
Ordinatus bona fide ante legitimam ætatem, si post malam fidem ministret, an peccet mortaliter. p.1. n.314.
Celebrans cum ordinante non fit irregularis ex eo, quod sit suspensus, quia non habeat legitimam ætatem. p.1.n.333.
Qui sentiant incurrere. ibid. n.334.
Qui sentiant non incurrere. ibid.n.335.
Pœna suspensionis contra suscipientes ordines ante legitimam ætatem non habet locum, nisi consummata ordinatione. p.1.n.336.
Ponitur tantum contra exercentes ordines iam susceptos. ibid.
Celebrans simul cum ordinante non exercet actum prohibitum sub pœna suspensionis. p.1.n.337.
Diaconi, & Subdiaconi cantantes Euangelium, & Epistolam in Ordinatione, non sunt irregulares, si suscipiant ordines ante legitimam ætatem. p.1. num.338.
Promotus ante legitimam ætatem ad minores Ordines, non est suspensus. p.1.n.331.
Doctores idem sentientes. ibid. n.332.
Expleto anno Ecclesiastico non potest promoueri ad nouum ordinem sacrum, nisi incœpto anno ætatis præfixo. p.1. n.11.

Ordinandus quò ad scientiam.

Episcopus ordinans alienos subditos debet quò ad doctrinam examinare. p.1.n.279.
Debent etiam examinari à dimittente. n.280.
Ordinandus scire debet, quæ pertinent ad Ordinem. p.1. n.300.
Ordinandi nationis Illyricæ non tenentur scire linguam latinam. n.301.
In Regularibus non requiritur tanta scientia. n.302.
Quid, si sæcularis ordinetur tantum, vt possit celebrare. n.303.
Ignari, & inhabiles in nullo casu ordinandi. part. 1. num.362.
Quæ indignitas impediat ordinandos in penuria ministrorum. p.1.n.363.
In penuria notabili possunt ordinari minus habiles. p.1. n.364.

Ordinans.
Vide *Episcopus quò ad Ordines.*

Quæ intentio in ordinante sufficiat. p.1.n.328.
Episcopus suspensus à collatione ordinis inferioris potest conferre superiores. p.1.n.319.
Ordinantes non debent admittere non confirmatos. p.1.n.284.
Episcopus ordinans in sactis non habentes titulum, peccat. p.1.n.365.
Episcopus peccat mortaliter ordinans ignaros, aut malæ vitæ, aut omittens circa hoc debitam diligentiam. p.1.n.355.
Peccatum mortale vnde colligatur. ibid. n.356.
Episcopus quando possit omittere informationes capiendas de Ordinandis. p.1.n.356.
Episcopi an possint stare attestationi Prælatorum de idoneitate ordinandorum. p.1.n.13.
Episcopi circa ordinandos Regulares debent stare attestationi eorumdem Superiorum. p.1.n.377.
Ordi-

Ordinarij, si non stent attestationi Superiorum quò ad ordines susceptos à Regularibus, aggrauant ipsos, & Superiores. p.1.n.354.
Conferens, aut suscipiens bis ordines, non fit irregularis. p.1.n.368.
Inquisitio de genere Ordinandorum non inducit nouum impedimentum. p.1.n.281.
Pœna conferentis duos sactos Ordines eodem die. p.1. n.14.
Pœna suscipientis. ibid.

Ordinans quò ad non subditos.

Nullus Episcopus potest ordinare alienum subditum, nisi ei constet de voluntate proprij Ordinarij. p.1.n.307.
Ordinarius domicilij non potest ordinare promotū ad titulum beneficij cum residentia ab Episcopo originis, aut cum adscriptione alicui Ecclesiæ quod alij non admittunt. p.1. n.1154.
Quando Episcopus ordinet non subditum, ad quem spectet inquirere de titulo. p.1.n.366.
Quid si remittat alijs inquisitionem tituli, examen, &c. ibid. n.367.
An tunc teneatur prouidere ordinato de alimentis. ibid.
Ordinans non subditum, per annum est suspensus à collatione Ordinum. p.1. n.315.
An sit suspensio à collatione omnium Ordinum. ibid.
Ordinans vltramontanum, non subditum sine dimissorijs recognitis, est suspensus à collatione omnium ordinum, & exercitio Pontificalium. p.1.n.318.
Ordinans alienum subditum putans esse proprium, an excusetur à pœna suspensionis. p.1. n.1151.
Non præmissa debita diligentia, Episcopus non excusatur à pœna suspensionis, si ordinet alienum subditum. p.1. n.1152.
Ordinans non subditum sub spe ratihabitionis an incurrat suspensionem. p.1.n.1150.

Ordinatio.

Actus ordinandi reseruatur Episcopis. p.1. n.10.
Ratihabitio Ordinationis quem effectum operetur. p.1. n.1147.
Mala ex ordinatione indignorum. p.1. n.359.
Mala ex ordinatione eorum, qui assumunt ordinem, vt fugiant forum laicale. p.1. n.360.
Assumens Clericatum in fraudem sæcularis iudicij non potest initiari. p.1 n.360.
Peccat mortaliter. ibid.

Ordo.
Vide *Aetas. Tonsura.*

Nomine Ordinum non veniunt sacri. p.1. n.272.
Aetas pro singulis ordinibus sacris. p.1. n.288.
Sufficit annus inceptus. ibid.
Aetas pro sacris Ordinibus etiam quò ad Regulares. p.1.n.11.
Minores ordines conferri possunt in domo Episcopali. p.1.n.298.
Ordines sacri vbi conferendi. p.1.n.299
Minores ordines conferri possunt quolibet die. p. 1. n.294.
Sacri Ordines non possunt conferri, nisi in Sabbato quatuor temporum. p.1.n.294.
Quando ordinario continuari possit etiam die sequenti Dominico. p.1.n.294.
Collatio Minorum ad dies festos, & ad quos coarctetur. p.1.n.295.
Minores ita extra tempora conferri possunt, vt tamen non instituatur publica ordinatio. p. 1. numer. 296.
Intra quem numerum ordinari possint. ibid.
Minores ordines conferri possunt vespere præcedente ordinationem publicam, n.297.
Duo sacri ordines eodem die conferri non possunt etiam Regularibus. p.1. n.4.

Ordinarius.
Vide *Episcopus.*

Ordinarij appellatione qui veniant. p.1.n.503.
Nomine Ordinarij in Bulla Vrbani VIII. contra monetarios, qui veniant. p 1. n.1368.
Verbum Ordinarius includit, quæ sunt ordinis, & iurisdictionis. p.1.n.125.
In iurisdictionalibus venit Ordinarius nomine Episcopi. p.1.n.557.
Ordinarius non potest se ingerere circa id, quod Regulares incedant cum socio. p.2.q.36.2.
Ordinarius non habet iurisdictionem aliquam supra exemptos, nisi sit specialiter concessa. p.1.n.975.
Ordinarius non potest prætendere possessionem iudicandi exemptos. p.2.q.5.n.19.
Ordinarij possunt tantum capere Regulares vagantes sine licentia. p. 1.n.130.
Ordinarius non potest procedere contra regulares exemptos publicantes miracula non approbata. p.1. n.1212.
Vnde Ordinarij procedere possint per censuras, contra regulares audientes confessiones sine licentia? p.2.q.6.n.5.
Ordinarij prohibere debent turpes quæstus, &c. intuitu eleemosynarum. p.1.n.8.
Ordinarij omnes concedere possunt licentiam fundandi conuentus. p. 1.n.503.
Ordinarij ad instantiam Superiorum debent apostatas denunciare excommunicatos. p.1. n.1090.
Ordinarij non debent permittere celebrari extra Ecclesias & publica Oratoria. p.1. n.8.
Ordinarij cauere debent, vt consuetis ritibus, & horis missa celebretur. p.1.n.8.
Ordinarius an denegare possit licentiam alloquendi Moniales habenti facultatem à S. Congregat. p.1. n.1134.
Ordinarius an ex causa necessitatis concedere possit licentiam Regulari alloquendi Moniales nullo gradu coniunctas. p.1.n.1135.
Ordinarius an possit se remittere Superioribus quò ad idoneitatem subditorum pro audiendis confessionibus. p.1.n.1399

Pa-

P

Pactum.

PActum de iure impossibile vitiatur, & subsistit concessio. p.1.n.516.

Par.

Paria sunt fieri tempore inhabili, & conferri in tempus habile; & fieri tempore habili. p.2.q.104. num.6.
Paria sunt, non incipere, & cœptum non perficere. p.1. n.1169.
Paria sunt non esse, & esse sine effectu. p.1. n.1431.

Parentes.

Patentes quomodo relinquendi. p.2. q.105.n.3.

Partus.

Partus conceptus gaudet priuilegijs nati. p.1. n.458.

Parochus.

Parochus an possit dare licentiam concionandi, remissiuè. p.1.n.605.
Parochus potest concedere licentiam concionandi bis, aut ter viro docto, & cognito. p.1.n.607.
Valet quò ad aliàs approbatos, aut regulares. ibid.
Parochi an post declarationes S. Congreg. &c. poterint præscribere ius cantandi Psalmos, &c. in Ecclesijs Regularibus, dum deferuntur defuncti. p.1. n.1594.
Religiosus Parochus potest sine noua licentia assumi ad aliud Parochiale beneficium. p.2.q.91. n.1.

Pars.

Quando sufficit maior pars, requiritur vnio collegialis. p.1.n.522.
Quod fit à maiori parte, fit ab omnibus. p. 1. nummer. 1075.
Factum à maiori parte communiter cum alijs, est factum à communitate. p.1.n.1553.

Paruitas materiæ.

Paruitas materiæ quando habeat locum, par. 1. nummer. 1297.

Pauper.

Pauper quis sit. p.1. n.989.

Peccatum.

Quando liceat vti alieno peccato ad bonum. par.1. n.926.

Pensio.

Pensio non vacat ante professionem. part.2. qu. 45. num.2.

Perfectio.

Aliud esse in statu perfectionis, & aliud esse perfectum. p.2.q 117.n.2.
Forma, in qua consistit perfectio Christianæ vitæ. p.2. q.117.n.3.

Persona.

Appellatione personæ venit masculus, & fœmina. p.1.n.858.
Quando aliquid fiat intuitu personæ, & quando intuitu dignitatis. p.2.q.120.n.3.

Pietas.

Pietas, vt est donum, quid dicat. p.1.n.1534.

Pœna.

Pœna afficit solum delinquentes. p.1.n.1465.
Indicia indubitata, & violenta an sufficiant ad pœnam ordinariam. n.1255.
Pœna ordinaria requirit probationes ordinarias.p.1. n.1255.
Vt locum habeat pœna, requiritur dolus. par.1.nummer.1286.
Quando pœna est imposita scienter delinquenti, quælibet ignorantia excusat. p.1.n.1287.
Quando pœna est taxata à lege, iudex etiam delegatus tenetur illi stare, nec potest aliam imponere. p.1.n.1136.
Pœna non habet locum, vbi præsumitur bona fides. p.1.n.1347.
Pœna debet esse proportionata delicto. p.1.n.1130.
Non est æquum, minus delinquentes, & grauiter, æqualiter puniri. p.1.n.1130.
In pœnis fit benignior interpretatio. p.1.n.1284.
Pœnæ Regularium committentium fraudes circa exemptiones sibi concessas. p.1. n.133.
Pœnæ religiosorum fraudantium decimas de non exemptis. p.1.n.134.
Pœnæ assassinij non habent locum, quando mandatum non est ad occidendum. p.1.n.147.
Pœnæ assassinij *cap.1. de homicid. in 6.* an locum habeant in mandatario. p.1.n.154.
Pœnæ contra violantes Constitutiones circa erectionem Monasteriorum. p.1.n.524.
Pœnæ Apostasiæ non stabilitæ de iure communi, & ideo standum statutis religionis. p 1. n.1099.
Pœna priuationis vocis actiuæ & passiuæ non ponitur, nisi pro peccato mortali. p.1.n.1117.
Pœnæ Constitutionis Vrbani VIII. contra Monetarios quando locum habeant. p.1.n.1260.
Pœna Constitutionis Vrbani VIII. contra monetarios quando habeat locum quò ad monetas aliorum Principum. p.1.n.1275.

Pœna Concil. Trident. contra solemnizantes matrimonia, &c.2.q.25.n.5.
Pœna excommunicationis est posita non soluentibus decimas. p.2.q.76.n.1.
Non est excommunicatio lata, sed ferenda. ibidem. num.2.
Requiritur monitio, vt feratur. ibid.n.3.
Pœnæ monetariorum an locum habeant in omni tali delicto. p.1.n.1356.
Quid, si cudantur monetæ Principis recognoscentis superiorem. ibid.
Pœnæ monetariorum an locum habeant siue monetæ sint aureæ, siue etiam argenteæ. n.1357.
Ignorantia crassa, & supina an excuset à pœna expendentium falsas monetas. p. 1. n.1286.
Pœna falsificantium monetas de iure Cæsareo. p. 1. n.1352.
Bona falsificantium monetas confiscantur. part. 1. n.1353.
Domus, in qua fabricatur falsa moneta, cedit Fisco, & publicatur, nisi sit pupilli. p.1.n.1353.
Vt domus confiscetur, probari debet scientia domini de delicto. ibid.
Pœna vltimi supplicij an locum habeat quò ad crimen monetarum argentearum. p.1.n.1358.
Complices in delicto monetæ, siue mandantes siue auxiliantes, eadem pœna puniuntur. p.1,n.1354.
Item conscij, & non reuelantes. ibid.
Minoritas ætatis excusat à pœna ordinaria monetariorum. p.1. n.1366.

Pœnitentia.

Pœnitentia secunda tabula post naufragium. par.1. num.616.
Pœnitentiæ virtus. p.1.n.616.
Publica pœnitentia non inducit irregularitatem. p.1.n.1403.

Pontifex.

Pontifex licet operetur de plenitudine potestatis, non impedit, quæ sunt iuris naturalis. part.1. numer.1062.
Vbi Pontifex manum apposuit, non potest inferior se ingerere. p.1.n.1412.

Pontificalia.
Vide *Abbas. Episcopus.*

Pontificalia quænam sint. p.1.n.318.
Pontificalia non possunt exerceri in aliena Diœcesi. p.1.n.292.
Vsus Pontificalium absque determinatione loci, quomodo censeatur concessus. p.2.q.27.n.3.

Populus.

Nomine populi non veniunt religiosi. p.1. n.8.

Portio.

Bulla Pij V. circa portionem &c. manet in suo robore. p.1.n.54.
Quænam portio assignanda Vicarijs &c. part. 1. numer.55.

Possessio.

Nemo priuandus possessione sua sine citatione, & causæ cognitione. p.2.q.33.n.1.
Secus, si possessio sit notoriè nulla. ibid.

Potentia.

Potentia non se extendit extra terminos rationis. p.2.q.61.n.4.

Præcedentia.

Religiosi antiquiores in loco præcedere debent. p.1. num.74.
Valet tantum quò ad Mendicantes, quò ad cæteros attendenda quasi possessio. n.75.
Quid, si de hoc non constet. ibid.
Episcopus componit controuersias inter Regulares circa præcedentiam. p.1.n.23.
Non tamen omnes, sed solum, quæ suboriuntur inter conuenientes ad publicas functiones. ibid.
Constitutio Gregorij XIII. circa præcedentiam, quos afficiat. p.1.n.23.
Controuersiæ de præcedentia in processionibus componuntur summariè per Episcopos. p.1.n.89.
Hæc facultas an conueniat Episcopis tantum, quando oritur scandalum. n.90.
Is manutenendus in præcedentia, qui possidet pendente lite. p.1. n.91.

Præceptum.

Ad præcipiendum in virtute Sanctæ Obedientiæ non requiritur iurisdictio spiritualis. p.1.n.765.

Prædictio.

In prædictione coniecturali qualiter reperiatur culpa. p.1.n.98.
Eadem est ratio post factum, & ante factum in prædictione. p.1.n.99.
Inclinationes prædici possunt. p.1.n.99.
Doctrina Caietani circa prædictiones. ibid.

Præfecta.

Præfecta Monasterij tenetur notificare Episcopo tempus professionis emittendæ. p.1.n.46.

Prælatus.
Vide *Episcopus. Ordinarius. Superior.*

Facultas Prælatorum Regularium. p.1.n.326.
Quod potest Episcopus cum suis subditis, potest etiā Prælatus regularis cum proprijs. p.1. n.525.
Facultas Prælatorum Regularium circa proprios subditos ex priuilegio Pij V. p.1.n. 526.
Quatenus se extendat ad forum externum. part. 1. num.527.
Prælati regulares totum possunt cum subditis, quod possunt Episcopi cum suis. p.2. q.92.n.8.

Prælati Regulares an possint dispensare cum Monialibus illegitimis, vt eligi possint in Abbatissas. p.1. num.660.
Prælatus potest se subijcere Episcopo, quando potest proprios subditos. p.2.q.92.n.5.
Quando facultas non est in Prælato immediato, sed in maiori, non potest immediatus licentiare ad Episcopum, nec Episcopus absoluere, sed requiritur consensus maioris Prælati. p.2.q.92.n.6.
Prælati Regulares an possint delegare facultatem absoluendi quò ad proprios subditos. p.2.q.92.n.11.
Prælati Regulares possunt eligere confessarium, à quo absoluantur ob enormem percussionem Clerici, &c. p.2.q.21.n.3.
Per quem restituantur ad dignitates, & officia, &c. ibid.n.4.
Prælati regulares cur possint eligere sepulturam. p.2. q.61.n.3.
Possunt eligere extra propria Monasteria, sed rationabiliter. ibid. n. 4.
Electio sepulturæ non valet finita prælatura. p.2.q.61. num.6.
Prælatus Regularis renuente religioso quando possit remittere iniuriam illi illatam. p.2.q.54.n.5.
Prælatus Regularis non habet iurisdictionem in territorio. p.1.n.1105.
Prælati Regulares absoluere possunt suos subditos ob enormem percussionem, & dispensare in irregularitate, &c. p.2.q.21.n.3.
Prælatus Regularis non vtens foro Conseruatorum, non sibi præiudicat. p.1.n.833.

Præscriptio.

Titulus ex iuris ignorantia non sufficit ad præscriptionem. p.1.n.1594.
Titulus reprobatus non potest tribuere iustam causam præscribendi. ibid.
Mala fides excludit præscriptionem. ibid.
Præscriptio quadraginta annorum non sufficit, si repugnet ius. p.2.q.85.n.3.
Quando ius resistit, quid requiratur ad præscriptionem. p.1.n.1594.

Præsumptio.

Præsumptio quando habeat, vel non habeat locum. p.1. n.800.
Præsumptio importat dolum, & scientiam. part. 1. n. 557.
Dispositio, quæ punit præsumentes, non habet locum stante ignorantia, aut bona fide. p.1.n.548.
Vna præsumptio tollit aliam. p. 1.n.1545.
Præsumptio exclusiua delicti fortior est inclusiua. p.1. n. 1545.

Praxis.

Praxis cuiusdam Curiæ Archiepiscopalis, quæ violat exemptionem Regularium. p.1.n.377.
Vsurpat ius Romanæ Sedis. ibid.
Praxis laudabilis Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ. p.1.n.377.

Princeps.
Vide *Moneta*.

Ratione necessitatis an possit Princeps cudere monetas inferioris ligæ, & æqualis valoris cum bonis. p.1.n.1301.
Tempore belli an possit Princeps augere valorem monetæ supra iustum. p.1.n 1302.
Princeps an possit cogere deferri monetas ad ærarium, & alio signo signatam augere, & restituere solum partem de latæ æquiualentem valori. p. 1. n. 1303.
Quid, si rursus reducat ad pristinum valorem. ibid.
Princeps iubens conflari probam monetam, & conuerti in deteriorem, peccat mortaliter. part. 1. n.1305.
Quid, si id faciat ex rationabili causa. n.1306.
Principi non licet pro libito mutare monetas præsertim in deterius. p.1. n.1307.
Quid, si consentiat populus. n.1308.
Princeps reprobans monetam probam, vt eam reducat in ærarium, & deteriorem conficiat, peccat grauiter. p.1. n.1309.
Princeps iubere potest, vt moneta vitiata deferatur ad ærarium, &c. p 1.n.1310.
Princeps exæquans monetam probam deteriori cuicunque, tenetur ad resarcienda damna. p.1.n.1311
Princeps conflari faciens monetas grossas in minutas, si materia proportionaliter non respondeat, peccat, & tenetur ad damna. p.1.n.1312.
Princeps an possit monetas alterius Principis conflare sub proprio sigillo. p.1. n.1313.
Princeps an possit transmittere suas monetas æreas minutas in ditionem alienam, vt conuertantur in argenteas. p.1.n.1316.
Habens ius cudendi monetas, an possit alteri locare, &c. pacta pensione. p.1.n. 1317.
Princeps an possit priuato concedere ius cudendi monetas nomine proprio. p.1.n.1319.

Prioritas.

Prioritas anterioritatis causatur ex quocunque minimo tempore. p.1.n.76.
In praxi tamen hoc difficile seruari potest. n.77.

Priuilegium.

Regula ad dignoscenda priuilegia realia, & personalia. p.2.q 74.n.5
Priuilegium concessum personis pro rebus est personale. p.2.q.74.n.6.
Priuilegium non egreditur personas priuilegiatas. p.2.q.107.n.3.
Priuilegia fauorabilia non debent effectum contrarium operari. p.1.n.29.
Concesso priuilegio censentur concessa omnia necessaria pro executione. p.1.n.391.
Priuilegium speciale derogat generaliori. p. 1.n.392.
Priuilegia non prosunt peccantibus sub spe ipsorum. p.1. n. 791.
Abutens priuilegio meretur illo priuari. p.1.n.1318.
Quando agitur de damno vitando, priuilegium est potentius. p.1.n.393.

In priuilegijs quando valeat extensio ; p.2.q.96.n.8.
Aliud extendi terminos priuilegij, & aliud extendi priuilegium. p.2.q.96.n.9.
Priuilegia quando aduersentur Decretis Concilij Tridentini. p.1.n.216.
An intelligatur de Decretis, quæ non habent annexam reuocationem priuilegiorum. n.217.
Priuilegia non reuocata an contrarientur Concilio. num.218.
Priuilegium non accedendi ad processiones non cõmunicatur alijs Religionibus. p.1.n.63.
Priuilegio, quod Regulares conueniantur coram Conseruatoribus, non possunt priuati renunciare. p.1 n.835.
Renunciatio per actum oppositum priuilegij de Cõseruatoribus, non tenet, nisi consentientibus Superioribus. p.1.n.836.
Priuilegium, quod Regulares conueniri debeant coram Conseruatoribus, neque spacio quadraginta annorum præscribitur. p.1.n.837.
Priuilegia suscipiendi sacros Ordines ante præscriptam ætatem an reuixerint. p.1.n.11.
Priuilegium *l.si quis sepulchrum*. conuenit tantum existentibus. p.1 n.447.

Priuilegia quò ad decimas.

Priuilegia de non soluendis decimis, secundum aliquos sunt personalia. p.2.q.74.n.3.
Secundum alios realia. ibid.n.4.
Priuilegium personale de non soluendis decimis nõ trahitur ad colonos, seu partiarios; reale trahitur. p.2.q.74.n.1.
Priuilegium reale de non soluendis decimis transit ad colonos, non personale. p.2.q.74.n.2.
Priuilegia eximentia Regulares à decimis. p.2.q.72. num.4.
Non conceduntur, nisi cum difficultate. ibid.n.5.
An strictè interpretanda. ibid.
An veniant in generali communicatione. ibid.n.6.
Priuilegia eximunt Regulares à decimis, etiam quæ de iure speciali debentur. ibid. n.7.
Habens priuilegium, ne soluat decimas, intelligitur etiam de prædiali solita solui parochis. p.2.qu.72. num. 2.
Regulares à quibus decimis de iure communi sint exempti. p.2. q.72.n.3.
Quid requiratur, vt sint exempti à decimis noualium, & animalium. ibid.

Priuilegij cessatio.

Per non vsum, seu contrarium vsum amittuntur priuilegia. p.1.n.120.
Quæ priuilegia per non vsum amittantur. par.1.numer. 127.
Priuilegia amittuntur, si Regulares non viuant regulariter. p.1.n.126.
Quid requiratur, vt ad hunc effectum non seruent regulam. n.127.
Actu contrario spacio quadraginta annorum præscribuntur priuilegia. p.1.n.837.
Priuilegium respiciens plures actus non amittitur, nisi pro illa vice, pro qua quis non vtitur. par.1. n.834.
Ex actu contrario censetur renunciatum priuilegio tantùm, quantùm indicat actus. p.1.n.834.
Si aliqui religiosi non exhiberent priuilegium absoluendi à reseruatis iuxta Decretum Congregat. an cœteri amitterent. p.1.n.1465.

Probatio.
Vide *Miraculum*.

In causa criminali probationes debent esse luce meridiana clariores. p.1.n.1185.
In criminalibus debent probationes esse meridiana luce clariores. p.1.n.1353.
In causa Beatificationis, & Canonizationis requiruntur probationes certę, & euidentes. p.1.n.1185.

Processio.

Variæ processiones publicæ. p.1.n.68.
Quando interuenit Prælatus, an sit processio publica. n.69.
Publica processio habet causam publicam. ibid.
Episcopus cũ Capitulo dirigit processiones. p.1.n.72.
Declaratio S.Congregationis. n.73.
Concursus Capituli an sit necessarius. ibid.
Omnes tàm sæculares, quàm regulares, exceptis strictioris clausuræ, debent accedere ad processiones. p.1.n.60.
Exceptis etiam priuilegiatis. n.61.
Regulares, & Monachi compelli possunt ad processiones, exceptis, qui sunt strictioris clausuræ. p.1. num.24.
Excipiuntur alij priuilegiati. ibid.
Ad quas processiones compelli possint. ibid.
Qui non tenentur, si accedant, non possunt postea cogi. ibid.
An cogi possint ad processiones, quæ fiunt intuitu indulgentiarum. ibid.
Distantes vltra medium milliare ab Vrbe, non possunt cogi. ibid.
Exempti Regulares quando teneantur accedere ad processiones. ibid.
Regulares distantes vltra dimidium milliare à Ciuitate, non sunt compellendi ad processiones. p.1. num.64.
Declaratio S. Congreg. ibid.
Priuilegiati, licet pluries accedant ad processiones, non possunt postea compelli. p.1.n. 66.
Etiamsi non præmittant protestationem. n.67.
Sacerdotes inseruientes Ecclesijs Equitum Hierosolymitanorum compelli possunt ad processiones. p.1.n.62.
Declaratio S.Congregationis circa accessum ad processiones sacerdotum inseruientium Hierosolymitanis. p.1. n.63.
Qui tenentur accedere ad processiones, debent vocari. p.1.n.70.
An personaliter vocandi. n.71.
An vocandi, quando processiones statutis temporibus fiunt. ibid.
Recusantes accedere ad processiones an censuris, & alijs iuris remedijs possint compelli. p.1. n.78.

Non

Non valet quò ad Regulares priuilegiatos, qui censuris affici non possunt. n. 70.

Processus.

Processus iudicis laici non probat coram Ecclesiastico. p.1.n.175.
Est nullus defectu iurisdictionis. n. 176.
Processus iudicis laici an sufficiat, vt assassinus clericus remittatur Curiæ seculari. p.1.n.183.
Processus iudicis laici potest inseruire pro instructione Ecclesiastico. p.1.n.185.

Procurator.
Vide *Administrator. Negociorum gestor.*

Procurator tantum constitutus in vtilitatem potest ad libitum reuocari. p.1. n.794.
Procurator quando possit repetere expensas factas pro lite. p.1. n.806.
Repetit etiam si negocium malum exitum sortiatur. num.807.
Quid, si plus expenderit, quàm sit vtilitas negocij gesti. num.808.
Procurator repetit expensas extraordinarias factas pro seipso. p.1.n.809.
Deductis, quas aliàs esset facturus, & iuxta sui statum. ibid.
Procurator Monasterij tenetur tantum de negligentia. p.1.n.805.
Procurator Monialium administrans bona debet mutari de triennio in triennium. p.1.n.772.
Procurator, seu administrator effectus pauper tenetur satisdare, alias potest reuocari. p.1. n.794.
Procurator, si fiat religiosus, emissa professione desinit esse procurator. p.2.q.101.n.2.
Quid pro tempore Nouitiatus. ibid. n.3.
Procurator post litem contestatam ingrediens religionem, est reuocandus. p.2.q.101.n.1.

Professio.

Professio non completo anno probationis nullam inducit obligationem. p.1.n.25.
Nec etiàm ex quocunque capite nulla. ibid.
Professio Regularis non admittenda, nisi expleto anno sextodecimo. p.1.n.25.
Professio an valida, si ad complementum anni desiderentur aliquot horæ. p.1. n.25.
Professio non liberat ab obligatione subueniendi parentibus quò ad substantiam, sed quò ad aliquem modum. p.2.q.105.n.3.

Professio nulla.

Prætendens nullitatem professionis quid requiratur, vt audiri possit. p.1. n.27.
Coram quibus agitanda causa nullitatis. p.1. n.27.
Quid, quando capitulariter nomine alterius Monasterij admittitur, aut in vno loco capitulariter admittitur, & in alio emittit professionem. ibid.
Decretum Tridentini pro reclamatione de nullitate professionis habet locum etiam quò ad Moniales. p.1.n.27.
An in causa professionis nullæ sint audiendi consanguinei, &c. p.1.n.27.
Dimittentes habitum quando prohibeantur audiri. p.1. n.27.
Facultas reclamandi super nullitate professionis, an competat etiam Monasterio. p.1.n.27.
Quinam sint iudices in causa reclamante Monasterio. ibid.

Prohibitio.

Prohibito antecedenti prohibetur etiam consequens. p.1. n.314.
Vna via prohibitum non censetur alia concessum. p.1.n.1124.
Cessante causa cessat prohibitio. p.1. n.1242.
Quod directè prohibetur non licet indirectè. par.1. n.1243.
Prohibitio extenditur ad extensionem rationis. p.1. n.1483.
Prohibitio non se extendit, quò non se extendit ratio finalis. p.1.n.1492.
Deficiente qualitate actionis prohibitæ, deficit etiã prohibitio. p 1.n.1562.

Promissio.

Promissiones iactatiuæ non inducunt obligationem. p.1. n.166.

Propositio.

Propositio, quæ habet sensum catholicum, & hæreticum non est suspecta. p.1.n.1417.

Protestatio.

Protestatio quando iuuet protestantem. p.1. n.922.

Purificatio.
Vide *Regulares.*

Purificatio mulierum post partum spectat ad Parochum. p.2.q.69.n.1.

Q

Qualitas.

Qualitas fundamentalis quando debeat inesse. p.1. num.34.
Deficiente qualitate fundamentali corruit, quod in ipsa fundatur. ibid.

Quarta Funeralis.

Quarta Episcopalis non detrahitur de dote Ecclesię. p.2.q.84.n.1.
Quid, si legatum ad piam causam applicetur ab executore fabricæ Ecclesiæ. ibid.
Casus priuilegiati, in quibus non debetur quarta. p.2.q.84.n.2.
Quarta non debetur de legato pro restauratione Ecclesiæ. p.2.q.84.n.3.

Quid, si Ecclesia non indigeat de praesenti reparatione, ibid. n.4.
Quarta an detrahenda de legatis pijs in genere, p.2. q.84.n.5.
Quarta debetur Episcopo de relictis pijs locis, non autem de relictis personis. n.2. q.84.n.2.
Quarta funeralis quando à Regularibus soluenda. p.1. n.28.
Decretum Trident. circa quartam funer. quos Religiosos non comprehendat. p.1.n.28.
Quarta an soluenda de cereis, qui manibus portantur. p.1.n.28.
An de cereis accensis in Altaribus. ibid.
Declaratio S. Congregat. circa quartam funeralem. p.1.n.28.
Decretum Visitationis Apostolicae. p.1.n.28.
Quarta funeralis non est soluenda Ecclesiae parochiali interdictae. p.1.n.28.
Quarta funeralis debetur de exequijs celebratis extra locum sepulturae, secundum Calderin. &c. p.2. q.7ū. n.1.
Probabilius est, non deberi. ibid. n.2.
Quarta funeralis de quibus soluenda. p.2. q.70.n.2.

Quietatio.

Quietatio generalis se extendit tantum ad ea, de quibus fuit cogitatum, p.1. n.779.
Quietatio est stricti iuris. p.1.n.779.
Quietatio generalis non se extendit ad res occultatas dolo. ibid.
Quietatio, licet generalis, facta ab Abbatissa tempore infirmitatis, non valet in praeiudicium Monasterij. p.1.n.778.

R

Ratificatio.

Ratificatio Ordinationis non facit vitari poenam suspensionis. p.1. n.270.
In ratificatione consideratur tempus ratificationis. p.1.n.271.
Ratificatio non retrotrahitur. p.1.n.271.

Ratihabitio.

Ratihabitio retrotrahitur. p.1.n.1148.
Ratihabitio non operatur in praeiudicium illius, cui medio tempore fuit ius acquisitum. ibid.

Ratio.

Casus, in quo militat eadem ratio, comprehenditur sub expresso. p.1.n.859.

Recognoscere.

Recognoscere, quod ab alio est gestum, est actus superioritatis. p.1. n.975.

Receptare.

Receptans ignoranter non dicitur receptare. pare. 1. num.1270.

Retractus.

Ius retractus ex persona Monachi non transit in Monasterium. p.2.q. 107.n.1.
Priuilegium retractus conuenit ratione sanguinis, seu familiae. p.2.q.107.n.2.
Proximiori consanguineo non competit ius retractus, vendente Monasterio ad vitā Religiosi bona sibi obuenientia ratione ipsius. p.2.q.108.n.1.

Regula.

Regula de triennali non iuuat contra Decreta Concil. Trident. p.2.q.90.n.3.

Regulares.

Vide *Concionator. Electi. Episcopus. Monachus. Religiosus.*

Regularibus non licet recedere sine licentia à conuentibus, etiam praetextu adeundi Superiores, alias puniuntur ab Ordinarijs. p.1.n.19.
Non habet locum, quando accedit causa appellationis. ibid.
Nec quando accedunt causa querelae. ibid.
Concilium non prohibet iuridicum accessum ad Superiores. ibid.
Degens extra Monasterium ob seruitium religionis habetur pro praesenti. p.1.n.4.
Regularis discedens à proprio conuentu sine licentia quomodo puniatur. p.1.n.129.
Accedentes ad Vniuersitates studiorum causa tenentur habitare in Conuentibus. p.1.n.20.
Regulares non tenentur seruare regulas abrogatas consuetudine. p.1.n.7.
Regulares, vt sint patrini, an indigeant licentia Episcopi. p.2.q.26.n.7.
Regulares non subsunt dispositioni Concil. Trident sess.23.cap.5.de reformat. p.1.n.356.
Regulares priuati dignitatibus, quando possint ad eas restitui. p.1.n.528.
Regulares nihil extra suos Conuentus agere possunt, quod sapiat exercitium iurisdictionis. p.2.q.35.n.1.
Regulares tenentur sub mortali exhibere debitum honorem Episcopis. p.2. q.30.n.2.
Regulares deputant ministros pro cura animarum. p.1.n.41.
Non tamen subtrahuntur iurisdictioni suorum Superiorum. ibid.
Regulares vnire possunt Monasteria diuersarum Prouinciarum, si ita expediat. p.1.n.36.
Regularis, si fiat Comes, succedit in feudo. p.2.q.118. num.9.
Regularibus cur interdicta licentia testandi. part. 2. q.113.n.3.
Regulares possunt recipere mulieres ad purificationem. p.2.q.69.n.4.
Regulares quantum subleuent Pastores in cura animarum. p.1.n.637.

Re-

Regulares recurrentes, & testificantes apud S. Officium, non possunt à Superioribus grauari, pat.1. num.542.
An prohibeantur ipsis imponere regulares pœnas. ibid. n.543.
Quid, si aliquis ex his notoriè delinquat, & cum scandalo extra claustra. ibid. n.544.
Regulares pro imprimendis libris indigent licentia suorum Superiorum. p.1. n.567.
Dispositio Trident. in hac materia procedit solum de libris de rebus sacris. ibid.
Nomine rerum sacrarum in hac materia quænam veniant. p.1568.
Extensio à Monachis ad alios Regulares quando habeat locum. p.2. q.26. n.4.

Regulares quò ad beneficia.

Nullus regularis sine dispensatione Papæ admittitur ad beneficium sæculare. p.2. q.80. n.2.
Ex Concilio Tridentino habetur prohibitio. ibid.
Regulares non sunt capaces beneficij simplicis sæcularis. p.2. q.89. num.1.
Nec Episcopus dispensare potest. ibid. n.3.
Nec etiam, vt promotus ad parochiale habeat simul beneficium simplex sæculare. ibid. n.3.
Communis sententia, quod Regulares non sint capaces beneficij Sæcularis. p.2. q.89. n.4.
Solus Pontifex dispensat, vt Regularis habeat beneficium simplex. p.2. q.89. n.5.

Regulares quò ad exemptionem.

Regulares de iure communi in pluribus exempti. p.2. q.1. n.4.
Regulares exempti ab Ordinariorum iurisdictione. p.2. q.7. n.1.
Regularium exemptio est fauore publicæ vtilitatis. p.2. q.1. n.4.
Exemptio Regularium est omnimoda quò ad personas, & loca. p.2. q.36. n.2.

Regulares quò ad conciones.
Vide *Concio. Concionator.*

Quibus, licentijs indigeant Regulares, vt concionari possint. p.1. n.3.
Vt concionentur in proprijs Ecclesijs non est necessaria licentia obtenta. p.1. n.3.
Concionaturi in ecclesijs proprijs an debeant obtinere licentiam. p.1. n.558.
Dispositio Concilij Tridentini. ibid. n.559.
Regulares possunt concionari in Ecclesijs proprijs petita benedictione, licet non obtenta. part. 1. num. 561.
Declaratio S. Congregat. ibid. n.562.
Declaratio Vrbani VIII. ibid. n.563.
A quo puniendi Regulares non seruantes Decreta Concil. Trident. de Concionatoribus. par.1. numer. 565.
An toties, quoties Regulares concionaturi sunt, debeant se præsentare. p.1. n.567.
An debeant pro singulis vicibus obtinere licentiam à suis Superioribus. p.1. n.568.
Regulares an sufficiat semel admitti ad concionandum ab Ordinario. p.1. n.569.
Qualiter se habeat licentia concionandi concessa Regularibus ab Ordinario. p.1. n.570.
Regulares deputati ad concionandum, & alias approbati, vbi non est Ordinarius, possunt concionari in quolibet loco, non contradicente Parocho. p.1. n.608.
An censeatur approbatus, qui concionaturus in Ecclesia proprij Ordinis obtinuit benedictionem. p.1. n.608.
Regulares an possint sine licentia concionari in compitis, plateis, &c. p.1. n.626.
Quæ procedunt de concionatoribus Regularibus, procedunt etiam de prælatis Regularibus, nisi habeant territorium. p.1. n.627.
Regulares concionaturi in Ecclesijs regularibus aliorum Ordinum, debent præter benedictionem obtinere licentiam ab Ordinario. part.1. num.631.
Regulares concionantes an possint quærere eleemosinas pro pauperibus absque licentia Episcopi. p.1. num.630.
Regulares concionantes absque licentia Superiorum, peccant mortaliter. p.1. n.631.
Incurrunt excommunicationem papalem, & priuantur munere concionandi. p.1. n.631.
Regulares suspendi possunt ab officio prædicandi à suis superioribus absque assignatione causæ, & iuridica informatione. p.1. n.631.
Ordinarius non potest se intromittere circa habitum Regularium, quo vtuntur in concionando. p.1. n.644.
Religiosus, qui fuit Apostata, an possit admitti ad concionandum. p.1. n.646.

Regulares quò ad confessiones.
Vide *Approbatio. Episcopus quò ad confessiones.*

Regulares non possunt à confessionibus audiendis suspendi, nisi in causa concernente confessiones. p.1. n.15.
Non possunt omnes vnius Conuentus Confessarij suspendi inconsulta S.Congregat. ibid.
Regulares habent iurisdictionem in ordine ad confessiones excipiendas, ab Apostolica Sede. par.1. num. 13.
Regulares audientes confessiones sine licentia suorum Superiorum dupliciter peccant. p.1. n.1447.
Quid, si sine licentia, sed cum approbatione. ibid.
Regulares non possunt eligere Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ. p.1. n.1455.
Facultas pro absolutione à reseruatis Bullæ Cruciatæ nōn est pro Regularibus. p.1. n.1456.
Subsequentes Bullæ Cruciatæ non tollunt declarationes circa electionem Confessarij. p.1. n.1457.
Regulares an possint eligere Confessarium virtute Bullæ Cruciatæ pro non reseruatis. p.1. n.1458.

Regulares quò ad Confraternitates.
Vide *Confraternitas.*

Quid possint Regulares circa Confraternitates. p. 1. num. 205.
Regulares quales Confraternitates sine licentia Episcopi non possint instituere. p. 1. n. 225.
Regulares an extra suas Ecclesias erigere possint Confraternitates absque consensu Episcopi. p. 2. q. 35. n. 1.
In Grangijs, &c. possunt erigere Confraternitates sine consensu Episcopi. p. 2. q. 35. n. 2.
Sed non fruuntur priuilegijs, indulgentijs, &c. ibid. numer. 3.
Quando sine consensu Ordinarij possint veteres reduci ad formam Constit. Clement. VIII. par. 2. q. 35. n. 3.

Regulares quò ad conuentionem.

Regulares habentes Conseruatores non possunt consentire, quod conueniantur coram Ordinario. p. 1. num. 839.
Regulares non possunt consentire, quod cōueniantur coram Ordinario, si habeant Conseruatores, & si agatur de iure competente ex cessione, aut causa criminali, aut mixta. p. 1. n. 840.
Regulares conueniuntur coram Ordinarijs in causis mercedum, & miserabilium personarum. par. 2. q. 5. n. 1.
Si degentes extra Monasterium delinquant. part. 2. q. 5. n. 2.
Denunciantur, si sint excommunicati à iure, contrarium, num. 15. p. 2. q. 5. n. 3.
Delinquentibus præfigunt terminum ad se præsentandum coram superiore. p. 2. q. 5. n. 4.
Ratione delicti, & contractus. p. 2. q. 5. n. 5.
In casu hæresis. p. 2. q. 5. n. 6.
In reddenda ratione vltimæ voluntatis. par. 2. q. 5. num. 7.
Quando Ordinarius esset in possessione iudicandi. p. 2. q. 5. n. 8.
Si eijciantur ab Ordine. p. 2. q. 5. n. 9.
In ordine ad restitutionem eorum, quæ à Nouitijs acceperunt, si non profiteantur. p. 2. q. 5. n. 10.
Si religio extinguatur, aut à Regularium iurisdictione liberentur. p. 2. q. 5. n. 11.
Si assumantur ad sæculares dignitates, & postea deponant, aut priuentur. p. 2. q. 5. n. 11.
In reconuentione in causis ciuilibus. part. 2. q. 5. num. 12.
In non pulsandis campanis ante Cathedralem in Sabbato sancto. p. 2. q. 5. n. 13.
In alijs casibus remissiuè. p. 2. q. 5. n. 14.

Regulares quò ad Decimas.
Vide *Decima. Priuilegia.*

Religiosi quocunque modo impediant decimarum solutionem, excommunicationi subijciuntur. p. 2. q. 37. num. 1.
Quinam religiosi incurrant excommunicationem, & quinam suspensionem. ibid. numer. 2.
Quando contrahatur. ibid. n. 3.
Hæc censuræ non sunt reseruatæ, & quid pro absolutione requiratur. ibid. n. 4.
Religiosi requisiti, & scienter omittentes conscientiam facere pœnitentibus debentibus decimas, suspensi sunt ab officio prædicationis, & concionantes sunt ipso facto excommunicati. par. 2. q. 79. num. 1.
Hac pœna non comprehendit percipientes decimas. ibid. n. 2.
Vt locum habeat, an debeant esse requisiti à rectoribus Ecclesiarum. ibid. n. 3.
Quomodo possint religiosi post confessionem conscientiam facere de decimis soluendis. p. 2. q. 79. num. 4.
Suspensio ista cessat, quando corrigitur error, & fit conscientia pœnitentibus. ibid. n. 5.
Suspensio ista habet locum, etiamsi non possint commodè commoneri pœnitentes de decimis soluendis. ibid. n. 6.
Regulares sunt exempti à solutione decimarum. p. 2. q. 72. n. 1.
Religiosi proprijs sumptibus colentes noualia, non soluunt decimas. p. 2. q. 81. n. 2.

Regularis quò ad delicta, & punitionem.

Regularis extra Monasterium degens, si delinquat, punitur ab Ordinario loci, vt delegato Apostolicæ Sedis. p. 1. n. 4.
Vt puniri possit, debet permanenter degere extra Monasterium. ibid.
Non comprehendit hoc Decretum, qui per aliquot dies morantur extra claustra. ibid. part. 1. numer. 4.
Quid si alicubi longo tempore moraretur ob negotia religionis? ibid.
Hoc decretum non habet locum quò ad morantes in Grangijs. ibid.
Regularis, qui de licentia superiorum degit extra claustra, punitur ab Ordinario, si delinquat. p. 1. num. 111.
Constitutio Clement. VIII. & Concil. Tridentin. *sess. 25. cap. 14. de regul.* non disponit de hoc casu. p. 1. n. 112.
Degens extra claustra cum licentia, non potest puniri, secundum aliquos, ab Ordinario, si delinquat. p. 1. n. 113.
Adhuc puniri potest ab Ordinario, si delinquat. p. 1. num. 114.
Secus si degat in Grangijs, aut alijs locis annexis Monasterio. n. 115.
Quid, si maneat in loco destinato ad erectionem Monasterij. n. 116.
Facultas Ordinariorum puniendi Regulares degentes extra septa, non est priuatiuè quò ad eorum superiores. n. 117.
Regulares extra claustra notoriè delinquentes instat Episcopus puniri à suis Superioribus, & ijs præfigit terminum, aliàs puniuntur ab ipso Episcopo p. 1. num. 5.

Quæ

Quæ conditiones concurrere debeant, vt hoc Decretum locum habeat. ibid.
Regularis an dicatur delinquere extra claustra, si delinquat in Ecclesia. ibid.
An iuridicè constare debeat, quod notoriè, & cum scandalo deliquerit. ibid.
Quomodo Episcopus instare debeat pro punitione. ibid.
Superior Regularis, quomodo certiorare debeat Episcopum, quod punierit. ibid.
Quid, si Superior Regularis puniret, sed non certum faceret Episcopum? ibid.
Conditiones supradictæ an copulatiuè sint necessariæ, vt locum habeat Decretum. ibid.
Delinquens intra Ecclesiam sui Monasterij an delinquat extra claustra. p.1. n.137.
Regularis incidens in excommunicationem ob notorium delictum, an possit ab Ordinario declarari excommunicatus. p.1. n.138.
Praxis seruanda cum Regularis notoriè delinquit extra claustra. p.1. n.119.
Reijcitur ex declaratione S.Congregat. n.120.
Religiosi accedentes ad Vniuersitates puniendi ab Ordinarijs, si non habitent in Conuentibus. p. 1. num. 20.
De quibus conuentibus intelligatur. ibid.
Regulares an possint damnari ad triremes. part. 1. numer. 1028.

Regularis quò ad Ordines.

Vide *Ordinandus. Dimissoriæ. Interstitia.*

Regulares examinandi pro ordinibus ab Episcopis. p.1. n.13.
Priuilegia, ne Regulares ordinandi examinentur ab Episcopis, sunt reuocata. ibid. p.1. n.13.
In Regularibus requiritur pro Ordinibus minor scientia. p.1. n.13.
Regulares, qui possunt ex priuilegio ordinari extra tempora, an possint dimitti ad alium Ordinarium, si Diœcesanus nolit admittere priuilegia. p.1. n.251.
Regularis furtiuè ordinatus an possit dispensari à suis prælatis. p.1. n.326.

Regulares quò ad processiones.

Vide *Processio, &c.*

Non possunt Regulares instruere processiones extra claustra, sed tantum intra, & circa girum Ecclesiæ, & Monasterij. p. 1. n.86.
Possunt Regulares ducere processiones extra Ecclesias, si adsit consuetudo, & per Parochiam cum consensu Parochi. p.1. n.87.
Regulares non possunt censuris compelli ad processiones. p.2. q.6. n.4.
Regulares non tenentur accedere ad orationem quadraginta horarum. p.1. n.81.
Regulares an ire debeant ad leuandum defunctum quando non solent associare funera. p. 1. n.1591.
Regulares exempti non tenentur obuiam ire Episcopo, cũ primò ingreditur Ciuitatẽ. p.2. q.39. n.2.

Regulares quò ad subiectionem ad Ordinarios.

Religiosus de Superiorum licentia potest subijci Episcopo pro absolutione, dispensatione, &c. par. 2, q.92. n.1.
Etiam quò ad casus reseruatos, dispensationes in irregularit. &c. de quibus in Trident. *cap.6. de reform. sess.24.* ibid. n.2.
Sufficit aliquando tacita licentia religionis. ibid. num.3.
Et quando Prælatus iniustè denegat. ibid. n.4.
Soli Episcopo loci potest religiosus subijci quò ad absolutionem, &c. ibid. n.7.
Regulares in nullo casu de necessitate subdunt se Episcopis quò ad absolutionem. par. 2 q.92. numer. 9.
Regularis an possit se subijcere Episcopo quò ad absolutionem, &c. p.2. q.92. n.13.
Regulares non subduntur Ordinario in reddenda ratione vlt. volunt. p.2. q.5. n.17.
Regularis turbans iurisdictionem Episcopi potest ab ipso puniri. p.1. n.124.
Regulares priuilegiati non possunt excommunicari ab Ordinario, nisi ex speciali indulto. par.2. q.6. num.1.
Regulares non seruantes interdicta, &c. ab Ordinarijs posita, an possint excommunicari. p.2. q.6. num.6.
An non seruantes dies festos ab ijsdem indictos p.2. q.6. n.7.
An si delinquant notoriè extra claustra. par. 2. q.6. num.7.
An regentes Ecclesias subditas Ordinarijs. part. 2. q.6. n.7.
Ordinarij an censuris innodare possint Regulares, qui viuunt sine obseruantia. p.2. q.6. n.8.
An ministrantes Viaticum, & extremam Vnctionem & Matrimonium. p.2. q.6. n.8
An in casibus Clemen. *Cupientes de pœnit.* ibid. numer. 9.
Quid, si egredi faciant Moniales à clausura. ibi. numer. 48.
Quid, si consentiant Moniales recipere ad habitum, &c. professionem sine licentia. ibid. n. 10.
Quid, si publicent indulgentias sine licentia. ibid. num. 11.
Regulares sepelientes publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, excommunicantur, sed non ab Ordinario. p.2. q.6. n. 12.
Regulares delinquentes in exequutione vltimarum voluntatum, non possunt ab Ordinarijs censuris innodari. p.2. q.6. n.13.
Cap.1. De priuil. in 6. per quod Regulares non possunt censuris affici, est innouatum à Trident. p.1. num. 48.
Regulares posse ab Ordinarijs excommunicari, quando subijciuntur ipsis iuxta Decreta Concil. Trident, qui afferant. p.1. n.48.
Non possunt excommunicari. ibid.
Quando Concil. concedit facultatem Ordinarijs compellendi Regulares per censuras, id exprimit. p.1. num.48.

Priui-

Priuilegium, quod Regulares non possint censuris affici, non est reuocatum à Trident. p. 1. n.48.
Regulares delinquentes circa honoraria Episcoporum non possunt censuris affici. part. 2. q. 30. num. 3.
An semper Regulares, quando resistunt erectionis Baldachini pro Episcopo, cẽsuris compelli possint p.1. n.387.
Regulares reconuenti coram Ordinario an ab ipso possint censuris innodari. p.2. q.6. n.14.
Regulares an possint ab Ordinario declarari excommunicati, p.2. q.7. n.2.

Regulares obseruantiæ.

Obseruantiæ regulares sunt triplicis generis. par.2. q.114. n.1.
Regulares obseruantiæ non egrediuntur terminos religionis. p.2. q.114. n.6.
Regulares obseruantiæ quatenus obligent religiosos. p.1. n.979.
Regulares obseruantiæ, quæ, obligant ad mortale, non afficiunt extra communitatem religiosam, p.1. n.980.

Relegatus.

Relegati in aliquem locum contrahunt ibi domicilium. p.1. n.159.

Religio.
Vide *Monasterium.*

Religio non consentiens in factum subditi, non debet ab ipso grauari. p.1. n. 1465.
Bona religionis extinctæ cuius fiut. p.2. q.37. n.1.
Non concordant in hoc Doctores. ibid. n.2.
Pertinent ad Summum Pontificem, si religio sit exempta; ad Ordinarium, si non sit exempta. ibid.
Si non tota religio, sed solum aliqua Monasteria extinguantur, cuius sint bona monasteriorum destructorum. ibid. n.3.
Cur requiratur auctoritas Summi Pontificis pro fundanda noua religione. p.2. q.38. n.1.
Ex natura rei non potest fundari religio sine approbatione Pontificis. p.2. q.38. n.2.
Religio instituta pro vna Diœcesi an requirat approbationem Pontificiam. p.2. q.38. n.3.
Religiones non mendicantes an conuocandæ pro introducenda noua religione. p.1. n.512.
Detrimentum ex subtractione actuum facultatiuorum considerari debet in introductione nouæ religionis. p.1. n.484.
An si religio de nouo introducenda det cautionem omittendi omnia, vnde cœteræ detrimentum pati possent, sit admittenda absque citatione, &c. p.1. n.485.
Qualiter ista cautio præstanda. ibid. n.486.
Quam aliam obligationem præstare debebit. ibid num. 486.
Adhuc conuocandi cœteri Regulares. ibid.
In introductione nouæ religionis debet considerari præiudicium aliarum ex quocunque capite proueniat. p.1. n. 482.
Noua religio tunc solum introducenda, quando commodè sustentari potest sine aliorum detrimento. p.1. n.483.
Regulares conuocati an debeant omnes consentire pro introductione nouæ religionis. p.1. n.521.
Quando aliquæ religiones consentiunt, & aliæ non pro introducenda noua religione, non obtinetur finis Constitutionum Apostolicarum. part.1. numer. 523.
Quid faciendum Ordinario, si religiosi conuocati irrationabiliter denegent consensum pro noua religione introducenda. p.1. n.518.
Quid faciendum, si aliqui religiosi reclament à concessione introductionis nouæ religionis. part. 1. num. 519.
Exceptio, quod aliquæ religiones non sint auditæ pro introducenda noua religione, an debeat admitti. p.1. n.520.
Solemnitas pro introductione nouæ religionis, an seruanda, quando recuperantur monasteria de manu Hæreticorum, aut bello diruta. part. 1. num. 488.
Consensus exquirendus pro introducenda noua religione, an possit per Generales, aut Prouincia les suppleri. p 1. n. 497.
Non potest suppleri, nisi causa cognita. ibid numer. 498.
Peccant mortaliter exhibentes consensum pro inducenda noua regione, si sit futura detrimento cœteris, aut sibi. ibid. n.498.

Religio quo ad Eiectos.
Vide *Eiecti.*

Religio quando teneatur eiectis subministrare alimenta. ibid. n.992.
Quid, si eiectus intulerit religioni aliqua bona. ibid.
Religio non tenetur recipere eiectos, quando sequeretur scandalum. n.1021.
Neque si religio subiret notabilem infamiam, detrimentum, &c. n.1022.
Neque si eiectus contraxisset morbum contagiosum n. 1023.
Religio recipiens eiectum, an teneatur soluere debita ab ipso contracta. p.1. n.1024.

Religiosus.
Vide *Regularis, Monachus. Incorrigibilis.*

Religiosus comparatur seruo. p.1. n. 1086.
Religiosi, qui non sunt Monachi, an possint esse patrini. p.2. q.26. n.5.
Religiosus non habet propria iura, & in iudicialibus æquiparatur seruo, &c. p.2. q 106. n.2.
Religiosi non possunt esse administratores bonorum monialium. p.1. n.777.
Religiosi, & Clerici non tenentur ad custodiam portarum tempore pestis. p.2. q.94. n.1.
Quilibet religiosus potest esse Vicarius Episcopi. p.2. q.122. n.3.

Dum-

Dummodo interueniat licentia Superioris, & vtilitas Monasterij. ibid. n.4.
An aliqua Decreta obstent. ibid. n.5.
Religiosus illegitimus non potest esse Vicarius Episcopi. p.2. q.122. n.6.
Religiosus non transfert dominium per vsum illicitum. p.1. n.1003.
Religiosus alloquens Monialem cum licentia, an alloqui possit auscultatrices. p.1. n.1126.
Religiosus sine licentia non potest remittere iniuriam sibi illatam. p.2. q.106. n.3.
Potest Superior remittere iniuriam illatam Monacho, etiam eo inuito. p.2. q.106. n.4.
Patre, aut alio attinente ad religiosum interfecto ius accusationis, aut pacis non pertinet ad religiosum, aut Monasterium. p.2. q.53 n.1.
Religiosus quando possit accusare. part. 2. q. 53. num.3.
Religioso professo interfecto, cuius sit mulcta offendentis. p.2. q.54. n.2.
Mulcta applicanda Monasterio. ibid. n.3.
Religiosus non potest agere pro iniuria sibi illata, nisi cum licentia. p.2. q.54. n.5.
Consanguinei Religiosi non habent iura sanguinis respectu Monasterij. p.2. q.108. n.2.
Religiosus, & omnia iura ipsius sunt religionis. p.2. q.54. n.3.
Dimittens habitum, vt fugiat rigorem Superiorum non est Apostata. p.1. n.1046.
Si tamen id est necessarium. n.1047.
Quando id locum habeat, etiam pro foro externo. num. 1048.

Religiosus quò ad munus Aduocati Procuratoris, &c.

Continuum exercitium aduocationis contrariatur statui religioso. p.2. q.103. n.3.
Munus Aduocati, & procuratoris exercere quando possit religiosus. p.2. q.100. n.1.
Vt Religiosus exercere possit munus Aduocati, aut Procuratoris, non sufficit licentia tacita. part.2. q.100. n.7.
Religiosus potens stare in iudicio absque licentia, potest etiam esse Aduocatus, & Procurator, aut constituere Procuratorem. p.2. q.102. n.8.
Solum prohibetur religioso esse aduocatum, & procuratorem in iudicio. p.2. q.100. n.9.
Religiosus an pro vna, aut altera vice possit esse Aduocatus, & Procurator. ibid. n.10.
Religioso Procuratori etiam post litem contestatam, potest excipi defectus licentiæ. p. 2. q.100. num.11.
Gesta per religiosum Procuratorem sine licentia sunt irrita. p.2. q.100. n.12.
Religiosus potest esse procurator pro Principe, laico patrono, defensore religionis, vtili amico, &c. p.2. q.102. n.1.
Vtilitas monasterij indirecta sufficit, vt religiosus possit esse procurator. ibid. n.2.
Religiosus potest esse procurator, aut aduocatus pro Episcopo, principe, miserabilibus personis, &c. p.2. q.102. n.3.
Non pro coniunctis, nisi sint miserabiles. ibid. n.4.
Potest esse pro intimo amico, & vtili religioni. ibid. num. 5.
Religiosus potest perficere instrumentum, quod, dum erat in sæculo confecit. part. 2. q.104. numer. 2.
Interueniente licentia Superioris. ibid. n.3.
Monasterium, seu Superior conueniri potest, vt cogat Monachum complere instrumentum, quod laicus confecit. p.2. q.104. n.4.
Religiosis interdicitur conficere instrumenta. par.2. q.104. n 5.
Hæc prohibitio non retrotrahitur. ibid. n.6.
Tabellio factus Religiosus cur compelli possit perficere instrumentum. n.2. q.104. n.7.
Religiosus an possit aduocare, vt ex lucro subueniat indigentiæ Monasterij. p.2. q.103. n.1.

Religiosus quò ad Sacramenta.

Noui religiosi, si sacramenta ministrent, præiudicant prioribus. p.1. n.482.
Religiosi ministrantes Extremam Vnctionem, Eucharistiam, & solemnizantes Matrimonia sine licentia Parochi, excommunicantur. part.2. q.25. num. 1.
At modo non incurrunt quò ad Eucharistiam, sed solum quò ad Viaticum, & in die Paschatis. ibid. num. 21.
Assistens matrimonio sine solemnizatione, non incurrit excommunicationem. ibid. n.3.
Excommunicatio Clemen. *de priuil.* contra religiosos solemnizantes Matrimonium, an hodie habeat locum. p.2. q.25. n.4.

Religiosus quò ad sepulturam. Vide *Sepultura.*

Religiosus moriens extra religionem sepeliendus est in suo monasterio, si ad ipsum commodè deferri possit. p.2. q.60. n.1.
Vbi sepeliendus, si ad ipsum commodè deferri non possit. ibid. n.2.
Potest eligere sepulturam. ibid. n.3.
Non electa sepultura, vbi sepeliendus. ibid. n.4.
Regulares possunt religiosum suum mortuum extra claustra leuare inconsulto Parocho, & ad suas Ecclesias deferre. p. 2. q.60. n.5.
Etiamsi à Parocho receperit sacramenta. ibid.

Religiosus quò ad Parentes. Vide *Filius.*

Religiosus degens extra claustra cum licentia, vt subueniat parentibus, an possit deposito proprio induere habitum clericalem. part. 2. q. 105. numer. 5.
Filius non tenetur exire de religione, vt subueniat parentibus. p.2. q.105. n.8.
Est tamen iusta causa, vt obtineat licentiam egrediendi. ibid. n.9.
Egrediens an possit dimittere habitum. ibidem. num. 10.

Quæ

Quæ præstare possit religiosus, vt subueniat parentibus, dum manet intra claustra. p.2.q.105.n.11.
Quid, si Prælatus denegat licentiam subueniendi. ibid.n.12.
Quid in dubio, an iustè deneget. ibid. n.13.

Religiosus fugitiuus.

Bona acquisita à fugitiuo, si redeat ad claustra, cuius sint. p.1.n.1029.
Fugitiui acquirunt Monasterio. p.1.n.1030.

Renunciatio.

Renunciatio realis facit renunciantem haberi pro mortuo. p.2.q.118.n.3.
Renunciatio conditionalis euanescit deficiente conditione. p.2.q.118.num.5.
Renunciatio intelligitur facta rebus sic stantibus. p.2.q.118.n.12.
Renunciatio voluntaria tantum valet, quantum vult renuncians. p.3 q.118.n.11.
Renunciantibus sua iura non datur regressus. p.1. q.118. n.3.

Renunciatio Nouitiorum.
Vide *Nouitius.*

Renunciatio suorum bonorum qualiter à Nouitijs facienda, vt valeat. p.1.n. 26.
Decretum Trident. circa renunciationes Nouitiorum non comprehendit factas ante ingressum.p.1. num.26.
An comprehendat hospites Clericorum Regularium. ibid.
An pro renunciatione Nouitiæ Monialis sufficiat licentia Vicarij Monialium. p.1. n.26.
Nouitius potest reuocare renunciationem, si non sit sequuta professio. p.1.n.26.
An valeat, si vltra annum probationis differatur professio. ibid.
Assumpto regulari ad Episcopatum, an resoluatur renunciatio. p.1.n.16.
Prælati Regulares exempti nequeunt concedere Nouitijs licentiam renunciandi. p.2.q.43.n.1.
Ita communiter, & praxis. ibid.n. 2.
Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt hanc facultatem concedere. ibid.n.3.
Consuetudo an possit præualere contra hoc Decretum Concilij. ibid.n 4.
Non exigitur licentia Episcopi in scriptis pro renunciatione nouitiorum. p.2.q.42.n.1.
Non sufficit petita, sed requiritur obtenta. ibidem. num.2.
Sufficit tacita, seu ratihabitio de præsenti. ibidem. num. 3.
Ob quem finem sit necessaria in scriptis. ibid. n.4.
Non solum debet esse petita, sed etiam obtenta. ibid.n.5.
Quid, si Episcopus iniustè deneget? ibid.
Licentia Episcopi præcedere debet renunciationem. ibid.n.6.
Bimestre, in quo est facienda renunciatio ante professionem, quomodo computetur. part.2. qu.44. num.1.
Renunciatio an valeat, si differatur professio. par.2. q.44. n.1.
Bimestre quomodo computari debeat. part.2. q.44 num.2.
Sufficere, quod sit morale, qui doceant. ibidem. num.3.
Quæ computatio adhibenda ex verbis Concilij. ibid.
Bimestre accipiendum in ordine ad professionem, prout immediatè subsequi deberet annum probationis. p.2 q.44.n.4.

Res.

Res transit cum suo onere. p.2.q.73.n.1.

Rescriptum.

Volens vti duplici rescripto super eodem negotio, caret beneficio vtriusque. p.1. n.1133.

Restitutio in pristinum.

Restitutio in pristinum statum quid dicat. p.2.q.21. num. 4.
Restitutio in pristinum statum quid ponat. p.1. numer. 880.
Non censetur quis restitutus in pristinum statum, nisi obtineat omnia, quæ ante habebat. ibid.
Restitutus in pristinum statum non recuperat bona alijs acquisita. p. 2.q.118.n.1.
Restitutio in pristinum quando extendatur ad recuperationem bonorum. p.2. q. 118, n.10.

Retinere.

Retinere, & possidere ciuiliter, non sunt idem. p.1. num.1505.

Reuelatio.
Vide *Prædictio.*

Reuelationes, & prædictiones futurorum inhibentur in sermonibus publicis sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. p.1.n.1216.
Quæ reuelationes, & qualiter prohibeantur enunciari. ibid.

Reuerentia.

Reuerentia parificatur cum metu. p.1.n.47.
Excludit consensum. ibid.
Non contradicens ob reuerentiam non consentit. p.1.n.47.

Rubricæ.

Rubricæ directiuæ non obligant ad mortale. par.1. num.394.

Sa-

S

Sacerdos.

Sacerdotes ordinati ante legitimam ætatem sunt irregulares, si celebrent. p.1. n.11.
Vago, & ignoto Sacerdoti non est permittendum celebrare. p.1. n.8.
Quid faciet sacerdos, si receptutus sacramentum sit in peccato mortali. p.2. q. 80. n.1.

Satisfactio.

Satisfactio cui exhibenda ob manus violentas in religiosum. p.2. q.55. n.6.

Scandalum.

Non est peccatum scandali petere ab alio, quod potest licitè, & illicitè præstare. p.1. n.943.

Scientia.

Scire debens est in culpa. p.1. n.1141.
Idem est scire, & debere scire. p.1. n.1562.

Scripta.

Prohibitio Trident. euulgandi scripta non approbata, quomodo accipienda, & quænam comprehendat. p.1. n.1569.
Scriptura, quæ deseruire non potest, non dicitur scriptura. p.1. n.1168.

Scripture sacra.

Lectio S. Scripturæ habenda in Monasterijs Monachorum. p.1. n.2.
Episcopi sunt delegati Pontificis in ordine ad cogendos Abbates pro lectione sacræ Scripturæ. p.1. num. 2.
Quæ Monasteria cogantur ad lectionem sacræ Scripturæ. p.1. n.2.
Quid sit dispositum de sacra Scriptura in vulgari idiomatè. p.1. n. 1537.
Quid, de versionibus sacræ Scripturæ. p.1. n.1538.
Adnotationes ad versiones sacræ Scripturæ, quando permittantur. p.1. n.1539.
Biblia Vatabli, Isidori, &c. quomodo permittantur. p.1. n.1539.

Sententia.

Vide *Excommunicatio*.

Contra sententiam Iudicis Ordinarij, quæ transiuit in rem iudicatam, regulariter non potest excipi. p.1. n.781.
Neque etiam ex nouiter repertis. ibid.
Adest tamen remedium restitutionis in integrum. num.782.
A declaratoria excommunicationis appellari potest p.2. q.82. n.6.
Etiamsi censura sit ab homine. ibid. n.7.
Sententia contra Monasterium, absente eius aduocato, est nulla. p.2. q.99. n.1.
Sententia lata contra Fiscum absente aduocato, est nulla. p.2. q.94. n.2.
Sententia contra Fiscum, & Ecclesiam prætextu falsorum testium, seu instrumentorum, est nulla. p.2. q.99. n.4.
Præsumptio stat pro sententia. p.1. n.1014.

Sepultura.

Vide *Nouitius. Regulares quò ad Sepulturam.*

Cadauera tradita perpetuæ sepulturæ non possunt exhumari, nisi ex causa necessaria. p.2. q.66. n.1.
Cadaueta, si sepulta sint per modum depositi, possunt exhumari. p. 2. q.66. n.1.
Recognitio cadaueris per Curiam sæcularem non est causa sufficiens, vt exhumari possit. par. 2. q.66. num. 2.
Priuilegium Leonis X. circa transportationem cadauerum sepultorum. p.2. q.66. n.3.
Regulares quando sepeliunt corpora, vbi volunt, an possint postea transferre ad alium locum. par.2 q.66. n.4.
Religiosi inducentes ad electionem sepulturæ cum pacto, iuramento, aut voto sunt ipso facto excommunicari. p.2. q.63. n.1.
Qui se absque suggestione liberè obligat ad sepulturam, tenetur seruare. ibid.
Inducentes ad electionem sepulturæ reuocabilem, non incurrũt excommunicationem. p.2. q.63. n.2.
Nec si inducant ad electionem in Ecclesia aliena. ibid. n.3.
Nec quando electio est ratione oneris annexi hæreditati, &c. n.4.
Nec si inductio fit ad electionem per testamentum, aut codicilum. ibid. n.5.
Quid, si Franciscanus, & Dominicanus inuicem conueniant, vt hic pro illius Ecclesia, & ille è contra pro huius inducat, &c. ibid. n.6.
Pro sepulturæ electione probanda saltem duo testes requiruntur. p.2. q.64. n.1.
Testes singulares sufficiunt pro probanda electione sepulturæ. p.2. q.64. n.2.
Testis vnicus cum adminiculis probat electionem sepulturæ. ibid. n.3.
Quando dictum vnius sufficiat pro electione sepulturæ. p.2. q.64. n.6.
Dictum Confessarij sufficit. p.2. q.64. n.5.
Acceptans hæreditatem, &c. cum onere sepulturæ in aliquo loco, tenetur seruare. p.2. q.63. n.1.
Expensæ pro sepultura electa à Prælato vnde sumendæ. p.2. q.61. n.7.
Expensæ pro sepultura Nouitij defuncti extra Monasterium, quando pertineant ad hæredes, & quando ad Monasterium. p.2. q.59. n.1.
Pertinent ad Monasterium, quando de suo tenetur alere Nouitium. ibid. n.2.
Quid, si Nouitius moretur extra religionem cum animo non redeundi. ibid. n.3.
Vsurpantes decimas priuantur Ecclesiastica sepultura. p.2. q.80. n.2.

Non soluentes decimas cur priuandi Ecclesiastica sepultura. p.2.q.80.n.3.
Publici peccatores priuantur Ecclesiastica sepultura. p.2.q.80.n.3.
Lex, *si quis sepulchrum* est strictè accipienda. p.1. n.435.

Seruus.

Seruus, si fugiat, capi potest, vbicunque sit. part.1. num. 1086.
Legata libertate seruo communi, tenetur alter vendere suam partem. p.1. n.446.

Seruus Dei.
Vide *Canonizatio. Miraculum.*

Post mortem seruorum Dei quomodo liceat imprimere libros continentes gesta ipsorum, miracula, &c. p.1.n.1217.
Corpora seruorum Dei sepeliri possunt nobiliori loco, cum ornatu, &c. p.1.n.1226.
An circa ipsorum sepulchra accendi possint cerei.p.1. num.1226.
Imagines seruorum Dei qualiter formari possint.p.1. num.1233.
Imagines seruorum Dei poni possunt in dextra, aut sinistra Altaris, & vbicunque, dummodo non appareant destinatæ ad cultum. p.1.n.1220.
Seruis Dei potest exhiberi priuatus cultus. par.1.numer.1222.
Non canonizatis, aut beatificatis deferri possunt, quæ sunt priuati cultus. p.1.n.1223.
An possint appellari Sancti, aut Beati. ibid.
Non canonizati an inuocari possint in Litaniis, & fieri eorumdem commemoratio in officio. par.1. n.1224.
Seruis Dei an possint osculari manus, pedes, &c. antequam sepulturæ tradantur. p.1.n.1225.
Seruis Dei an liceat offerre vota in ordine ad obtinendas gratias.p.1.n.1231.
Quid de voto publico totius populi. ibid.
Sensus priuatus sanctitatis seruorum Dei non potest declarari signis publicis. p.1. n.1234.
In anniuersario seruorum Dei an liceat celebrare apud populum ipsorum laudes. p.1.n.1232.
An in ipsorum mortis anniuersario liceat cantare Missam de Trinitate. p.1.n.1228.
Quid, si cantaretur ex impulsu deuotionis. ibid.
Diem anniuersarium obitus seruorum Dei non licet instituere in Festum. p.1.n.1229.
Nec Ordinarius indicere ieiunium in eius vigilia. ibid.
Priuatis personis an liceat in honorem seruorum Dei abstinere à seruilibus in eorumdem anniuersario. p.1.n.1230.
De quorum sanctitate prohibeantur informationes etiam extraiudiciales. p.1. n.1240.
Epistola S. Congregat. pro obseruantia Decretorum S. Rituum Congregat. circa seruos Dei. p.1. num. 1245.
Continet instructionem vniuersalem. ibid.

Socius.

Si socius mandet in domo communi construi Ecclesiam, tenetur alter socius vendere suam partem. p.1.n.446.
Non potest quis in re communi inuito socio fabricare. p.1. n.447.

Sollicitatio.

Constitutio Gregorij XV. contra sollicitantes comprehendit sollicitantes masculos. p.1. n.857.
An ante Constitutionem Gregor. fuerint denunciandi sollicitantes masculos in confessione. par.1. numer.859.
An sciens sub secreto naturali, aliquem sollicitasse in confessione, teneatur denunciare. p.1.n.860.
Lex obligans denunciare sollicitantes cedit obligationi naturali. p.1.n.861.
Inquisitores an debeant credere testibus singularibus in materia sollicitationis, & quid facere debeant. p.1.n.862.
Delictum sollicitationis probari an possit per testes singulares concurrentibus adminiculis. par.1. numer.863.
Cuius arbitrio iudicandum sit, an testes singulares probent in materia sollicitationis. p.1.n.863.
Quid requiratur ad formandum hoc arbitrium. ibid.
In delicto sollicitationis non sufficiunt testes singulares, nisi concurrant indicia, & adminicula. p.1. num.864.
In delicto sollicitationis debent coniunctim concurrere præsumptiones, & indicia. p.1. n.865.
Quinam testes non admittendi in crimine sollicitationis. p.1.n.866.
Constare debet de ipsorum idoneitate. ibid.
Vnicus testis non sufficit in delicto sollicitationis. p.1.n.867.
An sufficiat ad carcerationem, ac torturam. Et quid si Confessarius sit malæ famæ. n.868.
In delicto sollicitationis an sufficiant duo testes pro condemnatione. n.869.
Quinam requirant tres testes singulares, & an sufficiant. n.870.
Quinam requirant saltem quatuor testes singulares. num.871.
Ex testibus singularibus non est imponenda pœna ordinaria delicti in crimine sollicitationis. par.1. num.872.
Quattuor fœminæ non probant in hoc delicto. p.1. num.872.
Delictum sollicitationis an sit probatum, remittendum iudicio Inquisitorum. p.1.n.873.
Punitus ob crimen sollicitationis nunquam censetur restitutus, vt possit audire confessiones. par.1.numer.879.
Quid, si restituatur in pristinum statum. n.880.

Sortilegium.
Vide *Dæmon. Maleficium. Superstitio.*

Sortilegium, & sortilegus. p.1. n.895.

Sor-

Sortilegium est diuinatio per sortes. n.896.
Pœna sortilegij. p.1.n.896.
Sortilegium non sapiens hæresim est mixti fori. p. 1. n. 897.
Sortilegia alia hæreticalia, alia non hæreticalia, & quale sit hæreticale. p.1. n.899.
Quænam sint sortilegia, maleficia, &c. hæreticalia ex parte operis. n.900.
Quænam hæreticalia ex parte operantis. ibid.
Quid requiratur, vt maleficium, sortilegium ex parte operantis sapiat hæresim. n.901.
Non omnia sortilegia, maleficia, &c. sapiunt hæresim. n 902.
Quæ fiunt cum pacto explicito Dæmonis, sapiunt hæresim. ibid.

Status.

Non licet retinere statum Ecclesiasticum, & coniugalem, prætextu quod inuitus quis assumpserit Ordines. p.1.n.349.

Statutum.
Vide *Lex*.

Statutum generale posterius recipit distinctionem à priori. p.1.n.48.
Statutum, & excommunicatio Episcopalis non afficit delinquentes in loco exempto. p. 1. n.1107.

Stella.

Quæ circa obseruationem stellarum permittantur. p.1. n.1529.
Constellationes non cogunt ad bonum, vel malum. p.1.n.103.
Sydera quomodo inclinent. p.1.n. 101.

Substitutio.

Pupillaris substitutio expirat per arrogationem; & quomodo conualescat. p.1. q.118.n.9.

Superior.
Vide *Prælatus*. *Generalis*.

Nomine superioris qui veniat respectu Monasteriorum Monialium. p.1.n.31.
Discrimen inter superiorem regularem, & confessarium in non obligando ad restitutionem. part. 2, q.110. n.1.
Superior Regularis testans aliquem idoneum pro audiendis confessionibus, qui non sit, grauiter peccat. p.1.n.1399.
Superiores Regulares non possunt benedicere de iure communi vestes sacerdotales. p.2.q.28.n.1.
Possunt ex priuilegio, vel ex consuetudine. ibidem. num.2.
An etiam pro alienis Ecclesijs. ibid.n.3.
Superiores Regulares non possunt procedere contra subditos in crimine monetæ. p.1.n.1367.
Superior regularis existens in Italia an possit cognoscere de delicto monetę commisso à subdito extra Italiam. p.1.n.1370.
Si delictum monetæ à religioso committatur in Italia, si discedat ex Italia, an possit cognosci à Superioribus Regularibus. p.1.n.1371.
Superiores videntes, res depositas apud Monachum surripi, aut eius culpa perire, si non obstent, cum possint, teneantur de deposito. p.2.q.110.n.1.
Superiores tenentur ad pœnam, dum permittunt perire deposita apud subditos, non ad satisfactionem. p.2.q.110.n.2.
Superiores Regulares quando possint procedere in causis Inquisitionis. n.1.n.547.
Superior Regularis absque præsumptione exercens aliquem actum in causis Inquisitionis, excusatur. p.1. n.548.
Superiores an teneantur concedere licentiam religioso exeundi, vt subueniat parentibus. p.2.q.105. num.4.

Superstitio.

Quando liceat vanis rebus vti. p.1.n.917.
Non licet, si superstitioso modo adhibeantur. numer.918.
Nec quando putatur interuenire cooperatio dæmonis. ibid.
Nec quando putatur, ad earum vsum cessare dæmonem à vexando ex pacto. ibid.
Protestatio non iuuat vtentes rebus superstitiosis, nisi in dubio. p.1. n.920.
Dubius, quod aliquid sit superstitiosum, an adhibere possit eum protestatione. n.921.

Suspensio.
Vide *Absolutio*. *Censura*. *Ordinatus*.

Suspensio ordinati sine licentia proprij Episcopi, potest ab ipso tolli. p.1.n.1147.

Synodus.

Synodus quotannis celebranda, & quinam accedere teneantur. p.1.n.17.
Regulares habentes curam animarum tenentur accedere ad Synodum. p.1.n.17.

T

Tabella.

Tabellas appendentes, &c. in signum miraculi falsi, peccant mortaliter. p.1. n.1215.
Quæ non indicant miraculum, possunt ex libito offerri. p.1. n.1215.

Tabellio.
Vide *Notarius*.

Tabellio, dum sit Religiosus, deponit personam tabellionis. p.2.q.104.n.8.

Tacitum.

Taciti, & expressi est idem iudicium. p. 1. nu. 1574.

Testamentum.

De iure non liceret testari, licet tamen ex æquitate iuris. p.2.q.113.n.6.
Licentia testandi concessa Episcopis religiosis, non consumitur prima vice. p.2.q.113.n.7.
Episcopus regularis pro licentia testandi de patrimonialibus, quid debeat explicare. par.2. q.113, num.8.

Testator.

Id censetur dispositum à testatore, quod interrogatus de casu respondisset. p.1.n.468.

Testimonium.

Innixus testimonio probabili, probabiliter operatur. p.1.n.311.

Testis.

Socius criminis potest esse testis in delicto monetæ, p.1.n.1365.
Ex testibus singularibus nunquam habetur plena probatio. p.1.n.872.
Testes singulares in tempore probant, quando tempus non est de substantia actus. p.2.q.64.n.4.
In eo, quod nemini nocet, & alteri prodest, creditur vnico testi, p.1. n.1184.
Præsertim si qualitas facti non permittat haberi alios testes. ibid.
Testis vnicus probat, vbi non agitur de alterius præiudicio, p.3. n.354.
Pro miraculis in ordine ad beatificationem, aut canonizationem, non sufficit vnicus testis. part. 1. n.1185.
Pro miraculo in ordine ad beatificationem, & canonizationem, non sufficit vnicus testis cum adminiculis. p.1.n.1186.
Quando vnico testi credendum in miraculis. p. 1. num.1026.
Testes debent deponere per extensum, quando repetuntur à iudice competenti. p.1.n.179.
Testis cur in causa Ecclesiastica non possit se remittere ad examen factum coram iudice laico, p.1.n.180.
Adhibere fidem testibus, est arbitrarium iudici. p.1. n.1183.

Textus declarati.

Cap. *Statutum*.18. *qu*.1. non habet locum de fructibus beneficij, qui non fiunt Ecclesiæ. p.1. qu.119. num.2.
Cap. *Licet, de decimis*, explicatur. p.2. q.74. n.1.
Explicatio tex. cap. *Abbate, de sent. & re iud.* par. 1. num.460.
Quid disponatur in cap. *Monasteria, de vita & honest. cler.* p.1.n.1111.
Explicatur tex. *cap.1.de priuileg.in 6.* p.2.q.55.n.16.
Clemen.1. de priuileg. an afficiat non ordinatos. p.2. q.25. n.7.
Clemen.1. de Decim. dispositio habet locum probata sola contrauentione. p.1.n.135.
Quando dicta dispositio habet locum, constat etiam de dolo, n.136.
Cap.fin.de regul.& Clemen.de priuileg. quid sanciant, p.2.q.7. n.6.
Clemen.vn.de testam. de quibus disponat. p.2. qu.5. num.18
Dispositio *l.si defunctus*. p.1.n.799.
Expenditur Constitutio Theodosiana. p.1.n.1335.

Thalmud.

Thalmud Hebræorum specialiter prohibetur. par.1. num. 1525.
Quid de libro Magazor, ibid.

Theatini.

Theatini exempti à Decreto Vrbani VIII. par.1.numer.471.
Generalis tamen in assignandis debet rationabiliter procedere. ibid.n.472.
Theatini exempti à solutione quartæ funeralis. p.1. num.28.

Thronus.

Thronus Episcopalis significat potestatem in Ecclesia. p.1.n.389.

Tonsura.
Vide *Ordo*.

Nemini existenti intra terminos Diœcesis, etiam si nullius sit Diœcesis, licet conferre primam tonsuram, aut Ordines minores, nisi subdito regulari, p.1.n.10.
Per hoc derogatur iuri communi. ibid.
Prima tonsura potest conferri quolibet die, part. 1. num.290.
An conferri possit in omni loco extra propriam Diœcesim. num.291.
Conferre primam tonsuram continet exercitium Pontificalium, p.1.n.292.
Conferens primam tonsuram in aliena Diœcesi, an possit excusari à suspensione. p.1.n.293.

Tortura.

Iudex arbitratur, quando indicia sufficiant pro tortura. p.1. n.1354.

Tractatus.

Non attenditur tractatus, sed conclusio. par.1. numer.162.

V

Venditio.

Vicinus non cogitur ad vendendum cum magno detrimento, p.1. n.436.
Episcopus potest cogere ad vendendum pro ædificatione Monasterij, loci pij, scholarum, &c. part. 1, num. 440.
An quis possit cogi ad vendendum propriam domum pro ampliatione viridarij Monasterij. par.1. num.441.
Vicinus cogi potest ad vendendum religiosis seruitutem non attollendi altius ædificium, etiam interiacente via publica. p.1.n.442.
Vt locum habeat coactio, requiritur indigentia religiosorum. ibid.n.423.
Cogi potest vicinus ad vendendam seruitutem solum secundum mensuram priuilegij. p.1.n.443.
Pro construenda aut amplianda Ecclesia cogitur quis vendere domum propriam. p.1.n.433.
Etiam pro habitatione Clericorum, & pro atrio Ecclesiæ. ibid.
Fundamentum iuris huius doctrinæ. ibid. n.434.
Nobilitas, & antiquitas familiæ præseruat, ne ratione vicinitatis cogatur vendere singulare ædificium. p.1.n.437.
Religiosa loca posteriora insigni palatio non possunt cogere ad vendendum. p.1.n.438.
Non potest quis cogi ad vendendum ædificium insigne in ordine ad demoliendum. p.1.n 439.
Non cogitur quis vendere domum pro ædificanda Ecclesia p.1.n.447.
Prohibita alienatione, non est prohibita venditio prouentuum. p.1. n.722.

Verba.

Vide *Oratio*, *Loquutio*.

In copulatis verba clara declarant æquiuoca. part.1. num.678.
Verba sunt accipienda cum restrictione ad causam, ob quam sunt prolata. p.1. n.892.
Verbum subsequens declarat antecedens. par.1. numer.1284.
Verba subsequentia declarant antecedentia. part.1. num.1368.
Verba accipienda secundum subiectam materiam. p.2.q.3.n.3.
Verba accipiuntur iuxta qualitatem personæ, ad quā referuntur. p.1 n.1474.
Verbum, *debet*, quando agitur de fauore, non importat necessitatem. p.1.n.39.
Verbum *debet* quando non dicat necessitatem. p. 2. q.16.n.6.
Verbum *monere*, quando importet præceptum. p.2. q.30. n.2.
Verba, *visitauerint, vel correxerint*, stant disiunctiuè, etiam quò ad effectum, in Decreto Tridentin. p.1.n.7.

Vicarius.

Vicarius quando veniat nomine Episcopi. par.1.numer.1445.
Idem tribunal Episcopi, & Vicarij. p.1.n.1445.
Quæ potest Episcopus iurisdictione ordinaria, potest etiam committere Vicario. p.1.n.1369.
Vicarij Episcoporum absentium non possunt erigere Baldachinum in Ecclesijs Regularium. par.1. num.382.
Vicarius generalis Episcopi an possit concedere licentiam fundandi conuentus. p.1.n.504.
Potest, si habeat ad hoc speciale mandatum. part. 1. num.505.
Quæ conueniunt Episcopo ex delegatione, non conueniunt eius Vicario, p.1. n.728.
Vicarius Capituli sede vacante an possit concedere licentiam erigendi conuentus. p.1.n.506.
Vicarius Capitularis non succedit in ea, quæ Episcopo conueniunt ex delegatione, p.1.n.727.
Omnia onera Parochialis Ecclesiæ pertinent ad Vicarium perpetuum. p.1.n.55.
Eleemosinæ Altaris, funeralium non computandæ in portione Vicarij perpetui. p.1.n.56.
Oppositum S. Congreg. declarauit. n.57.

Vicaria.

Carens ætate, & annis professionis requisitis pro Abbatissa, non potest eligi in Vicariam in capite. p.1.n.658.
Vicaria an possit eligi in Abbatissam, p.1.n.676.

Visitatio.

Locorum Ordinarij debent singulis annis visitare Ecclesias exemptas, & prouidere, &c. p.1.n.6.
De quibus Ecclesijs procedat hoc Decretum. ibid.
Ordinarij visitant, & corrigunt Monasteria, in quibus deest regularis obseruantia. p.1.n.7.
Quid requiratur, vt vigere dicatur regularis obseruantia. p.1.n.7.
Ordinarij visitant Monasteria, in quibus viget regularis obseruantia, si Superiores admoniti negligant visitare. p.1.n.7.
Quod non habet locum quando consuetis temporibus visitantur. ibid.
Quantum tempus requiratur, vt Superiores sint rei negligentiæ circa visitationem. p.1.n.7.
Ordinarij visitantes Monasteria pro supplenda negligentia Superiorum, quomodo corrigere debeant. p.1. n.7.
Non possunt reformare. ibid.

Vniuersitas.

Vniuersitas qualiter sacra, vel Ecclesiastica censenda sit. p.1.n.1553.

Voluntas.

Velle aliquid non inducit ipsum, nisi sequatur executio propositi. p.2.q.57. n.3.

Votum.
Vide *Abbatissa potestas.*

Vota Monialium subditarum Regularibus ab ipsis commutari, & dispensari possunt, p.1.n.748.
Votum strictioris religionis an commutari possit etiam ab ipsa vouente in votum laxioris cum perseuerantia. p.1.n.754
Subditus potest petere irritationem voti, quando superior potest sine peccato irritare. p.1.n.759.
Superior regularis irritans vota subditi, in quæ consensit, sine causa, peccat. p.1.n.717.
Peccatum est mortale, n.758.
Votum Episcopi de religione est nullum, si nescit prohibitionem, si vero scit, est conditionatum, & obligat ad petendam licentiam. p.2.q.121.n.5.
Dum petit licentiam, an debeat exprimere votum. p.2.q.121.n.6.
Denegata licentia an teneatur rursus petere. ibid. num.7.
Discrimen inter votum religiosi, & promissionem homini factam cum Superioris consensu. part. 1. num.756.

Vox capitularis.

Non ordinatus in sacris non habet vocem in Capitulo. p.1.n.9.
Hoc decretum quatenus afficiat Regulares. ibid.
Ordinatus subdiaconus ante legitimam ætatem an vocem habeat in Capitulo, p.1.n.9.

FINIS.

RE

REGESTVM.

✠ †† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii KK Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh.

Omnes ſunt Terniones præter † † & Oo, quæ ſunt Quaterniones, & Hhh quæ eſt Duernio.